SC.SUP.23.Pl.2.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE V.E. II ROMA
31
7
F
13

La coperta originale in mezza pergamena
del sec. XVIII è conservata, con quelle
degli altri volumi della pubblicazione,
in custodia di cartoncino (collocazione:
31. 7. F. 10–13 bis).

4/8/2010

TERTIA PARS
Summæ Theologiæ
S. THOMAE DE AQVINO
DOCTORIS ANGELICI,
ORDINIS PRAEDICATORVM.

De { *Chriſti Incarnatione, & de ijs, quæ ipſe egit, atq; paſſus eſt.*
Sacramentis, quibus ſalutem conſequimur.
Reſurrectione, & ijs, quæ eam ſequuntur. }

CVM COMMENTARIIS R. D. D. THOMÆ DE VIO
CAIETANI, CARDINALIS S. XISTI.

Quæ verò tùm in textu, cùm in Commentarijs Quæſtionum, & Articulorum continentur, Tres ſequentes INDICES aptiſſimè dilucidant.

Theologorum autem diſputantium citationes, ſicut in frontiſpicio totius Summæ apparet, ad maiorem ſtudioſorum commoditatem, nunc diligentiſſimè
IN LVCEM EDITÆ.

Ex Biblioteca Sancti urbe

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXXVIII.
Cum licentia Superiorum, ac Priuilegijs.

TERTIA PARS.

Cum S. D. laboribus Commentaria D. Cardinalis S. Siſti tantum continet.

AD ADRIANVM SEXTVM PONT. MAX.

THOMÆ DE VIO CAIETANI CARDINALIS S. SIXTI, In Tertiæ Partis D. Thomæ Aquinatis Commentarios.

PRAEFATIO.

Sapientia attingit a fine vſque ad finem fortiter, ac diſponit omnia ſuauiter. Sapien. 8.

ETſi diuinam hanc ſententiam beatiſſime pater in mundi adminiſtratione, Deus Opt. Max. omni tempore veriſſimam eſſe oſtendit, dum ſua ꝑpotente ui, hæc oĩa pulcherrima opera effecit q̃ videmus, atq; pro ſui incomprehenſibilis conſilij prudentia & benignitate, cum magno vſu & commoditate generis humani, in debitos fines dirigit vniuerſa: ſuperioribus tñ diebus ſingulari quadam rõne, altitudinem illam diuitiarũ ſapientię, & ſcientiæ ſuæ qua fortiter & ſuauiter agit, ſeſe ad nos inclinaſſe, clarioribus omni luce ſignis oſtẽdit. Nam quum pro deligendo Pont. Max. in conclaui eſſemus, vndiq; illæ comitiorũ quodam quaſi æſtu efferueſcerent, tantoq; impetu ſtudiorum, huc illuc incertæ ferrentur, ita ut nulla, deinde iam ſpes in tanta patrum diſſenſione, creandi pontificis haberetur, ecce repente æterna ſapientia æmiſſo in nos Spiritu ſancto, qui quondã ſup aquas ferebatur, fluctus uarios motuſq; petentiũ ſedauit, atq; humanos conatus deuicit fortiter. Ad unius namq; uocẽ (ut de Ambroſio legitur) qua cardinalis Derthuſenſis Pontificatu Max. dignus oſtendebaꝭ, ita deo agente oẽs cõmoti ſunt, vt ſine mora oĩum ſuffragijs in ſummũ Pont. deligereris. Quis uero digitũ dei hunc fuiſſe non uideat? nam quũ hoĩum conſilio, & fauoribus ea res agitur, petitorum ꝑſentia q̃ vrgeat, principum gratia & fauor, cæteraq; id genus quãplurimũ ualere ſolent. Tm̃ uero abeſt, ut eiuſmodi rationibus fretus, quibus hoĩes niti conſueuere, hanc celſiſſimã apoſtolicæ dignitatis ſedẽ cõſcenderis, ut quũ hiſpaniã prouinciã Cæſaris nomine gubernares, patribus fere oĩbus ignotus, principumq; fauores ad alios accederẽt, a te uno vous ſpiritusſanctus nõ receſſerit, ſed oẽs vicerit fortiter ut nulla habita rõne abſentiæ tuæ, q̃ nõ parũ detrimenti chriſtianæ reipub. afferre poſſe uidebaꝭ: nulla, ꝙ nunquã Romæ fuiſſes, id qđ periclitanti eccleſiæ ac ꝑſentaneo remedio indigenti obeſſe nonnihil ſuſpicari poteramus: nulla, ꝙ Cæſaris doctor & pater extitiſſes, q̃ res factioſorum mentes q̃ maxime pturbare potuiſſet, ſuffragantibus oĩbus ad tanti honoris culmen euectus ſis. Præferebat certe noſtris oculis ſpiritus ille ſapientiæ & fortitudinis, lumẽ qđdam immenſum religionis, pietatis, prudẽtiæ, liberalitatis, integritatis & eruditionis tuæ: quibus excellentiſſimis virtutibus in tãti muneris functione adhibiris, & abſentiæ tuę & nunq̃ viſæ a te Romæ, dãna ſiqua forẽt cumulatiſſime ſarcires: teq. nõ Cęſari ſingularẽ, ſed cęteris ẽt principibus oĩbusq; alijs chriſtianis populis paſtorẽ, doctorẽ & patrem cõem exhiberes. Fortiter igitur nobiſcũ egit deus fortis, ut ſic itidẽ ſuauiter cuncta diſponeret. Quid. n. ſuauius eccleſię euenire poterat, hoc tpe quo turpiſſimis moribus fędata, bonis ſpiritualibus deſtituta, ignorantię tenebris obſeſſa, nouis hereſum tẽpeſtatibus agitata, bellorũ tumultibus inter Chriſtianos principes concuſſa, turcarum impietate labefactata ac diminuta exiſtit, qđ inquã ſuauius ſpõſæ iſti eccleſiæ tot ac tantis malis afflictę euenire poterat, q̃ te ſpõſum datũ diuinitus intueri? Qui innocentia & uitę integritate veterẽ illã eccleſię ſanctimoniã in noſtra ętatẽ reuocaturus ſis: qui ſummo ſtudio ac diligẽtia nihil non inſtauratũ relinques: qui ſanę doctrinę ſplẽdore illo, qui in tot libris quos edidiſti lucet, oẽm ignorãtię caliginẽ diſſipabis. Qui clariſſima tua authoritate, diuino iudicio nũc tm̃ amplificata, & nationẽ germanã, apud quã ſemꝑ ualuiſti quamplurimum, oĩbus hęreſum maculis q̃ nũc in illa ſuboruntꝭ expurgabis, & inter chriſtianos principes cõpoſitis rebus, ferocẽ turcã magnis copijs Italiæ minitantẽ retardabis, exterminabiſq;. Credo æquidẽ (nec uana erit fides) optimũ deũ, qui ſuis manibus te in hac Petri ſede collocauit iſtã ẽt tibi aduerſus turcas fęlicẽ victoriã reſeruaſſe, ut prius reformatis ꝑ te chriſtianorũ & ſacerdorũ ꝓcipue moribus, barbarę illę nationes, tũ demum credere incipiant in chriſti eccleſia uerã eſſe religionẽ & pietatẽ, qđ ob multorũ vitę turpitudinẽ hactenus illis incredibile uiſũ eſt. Quẽadmodũ igiꝭ diuina ſapiẽtia in te deligẽdo attingit a fine uſq; ad finẽ fortiter, ac ſuauiter vniuerſa diſpoſuit, ita & tu cum primis religione tũ illa ẽt qua maxime fulges ſapiẽtia & cõſilio, in gubernanda republica chriſtiana, fines totius orbis attinges fortiter, ſuauiterq; prophana & ſacra diſpones. Ita. n. chriſtianorũ oĩum uota expoſcũt: q̃ prope voce una in te ſpẽ illã ſeſe habere clamãt, ut cũcta inſtaures ac reformes. Ita uirtus tua & integritas requirũt, qbus res oẽs quãtęcunq; ſint & quãtũuis difficiles, te iãpridẽ gerere & cõficere poſſe ꝓbauiſti. Ita demũ mirabilis hæc tui electio, q̃ ab illo q facit mirabilia magna ſolus ꝑfecta eſt, merito & optimo ſuo iure poſtulat, ut iuſte iudices in nationibus, ruinas eccleſię impleas, auaritięq; tanquã hydrę capita renaſciẽtia, igne charitatis extirpes. Mihi uero in hoc cõi chriſtianorũ gaudio, quo maxime itidẽ meę lętitiæ ſignũ aliqđ & indicium exhiberẽ, oblata eſt occaſio iſta, diſponente ſuauiter ſpiritu ſancto, ut hæc noſtra in Tertiã partẽ diui Thomę Cõmẽtaria. licet ſuperiori anno abſoluta fuiſsẽt, vſq; in ꝑſens tñ in publicũ nõ exirent, quo ſic tibi nominatim illa dedicaremus. Cui. n. alij potius? Pulchre ſiquidẽ cõgruit, ut has noſtras de Chriſto elucubrationes, tibi Chriſti Vicario cõſecremus, iudexq; illarũ ſis & cẽſor, qui eruditiſſimus & ouiũ Chriſti paſtor exiſtis: ut quũ de tuo nutu chriſtianarũ rerũ ſumma pẽdeat, nihil eorum q̃ ad doctrinã pietatis pertinent, abſque tua cenſura & comprobatione peruulgetur. Illum igitur cui laboraui, quique non in furore, ſed in benignitate ſua te principem nobis dedit, precor ut ſanctitatẽ tuam quàm maxime longæuam eſſe uelit: quo fęlici ſucceſſu de tot malis ſubleuata eccleſia, in dignitatem priſtinam reſtituatur.

Vale pater beatiſſime Romę die X. Martij. Anno ſalutis. M D X X I I.

TERTIAE PARTIS SVMMAE DIVI THOMAE AQVINATIS QVÆSTIONVM ET ARTICVLORVM.

INDEX.

QVÆSTIO I.

¶De conuenientia incarnationis Chriſti.

1 VTrum conueniens fuerit deum incarnari.
2 Vtrũ fuerit neceſſarium ad reparationem humani generis.
3 Vtrũ ſi nõ fuiſſet pctm̃ de⁹ fuiſſet incarnat⁹.
4 Vtrũ principaliꝰ ſit incarnatus ad tollendum originale peccatũ quàm actuale.
5 Vtrum conueniens fuerit deum incarnari a principio mundi.
6 Vtrum eius incarnatio differri debuerit vſq; ad finẽ mundi.

QVÆSTIO II.

¶De modo vnionis verbi incarnati quo ad ipſam vnionem.
1 Vtrum unio verbi incarnati ſit facta in natura.
2 Vtrum ſit facta in perſona.
3 Vtrum ſit facta in ſuppoſito uel hypoſtaſi.
4 Vtrũ pſona uel hypoſtaſis Chri poſt icarnationẽ ſit cõpoſita.
5 Vtrum ſit facta aliqua unio animæ & corporis in Chriſto.
6 Vtrum natura humana fuerit vnita verbo accidentaliter.
7 Vtrum ipſa unio ſit aliquid creatum.
8 Vtrum ſit idem quod aſſumptio.
9 Vtrum ſit maxima vnionum quę creaturis conueniunt.
10 Vtrũ unio duarũ naturarũ in Chriſto fuerit facta ꝑ gratiã.
11 Vtrum eam aliqua merita præceſſerint.
12 Vtrum gratia fuerit homini Chriſto naturalis.

QVÆSTIO III.

¶De modo vnionis ex parte perſonæ aſſumentis.
1 Vtrum aſſumere conueniat perſonæ diuinæ.
2 Vtrum conueniat diuinæ naturæ.
3 Vtrum natura poſſit aſſumere abſtracta perſonalitate.
4 vtrum vna perſona poſſit aſſumere ſine alia.
5 vtrum quęlibet perſona poſſit aſſumere.
6 vtrũ plures perſonæ poſſint aſſumere vnã naturã numero.
7 vtrum una perſona poſſit aſſumere duas naturas numero.
8 vtrum magis fuerit conueniens de perſona filij q̃ aſſumpſerit humanam naturam, quàm de alia perſona diuina.

QVÆSTIO IIII.

¶De modo vnionis ex parte naturæ humanæ aſſumptæ.
1 vtrum humana natura fuerit magis aſſumptibilis a filio dei quàm alia natura.
2 vtrum aſſumpſerit perſonam.
3 vtrum aſſumpſerit hominem.
4 vtrum fuiſſet conueniens q̃ aſſumpſiſſet humanam naturã ſeparatam a ſingularibus.
5 vtrum fuiſſet conueniens q̃ aſſumpſiſſet humanam naturã in omnibus eius ſingularibus.
6 vtrum fuiſſet conueniens q̃ aſſumpſiſſet humanam naturã in aliquo homine ex ſtirpe Adæ progenito.

QVÆSTIO V.

¶De modo vnionis ex parte partium humanæ naturæ.
1 vtrum filius debuerit aſſumere uerum corpus.
2 vtrũ debuerit aſſumere corpus terrenũ.ſ. carnẽ & ſanguinẽ.
3 vtrum aſſumpſerit animam.
4 vtrum aſſumere debuerit intellectum.

QVÆSTIO VI.

¶De modo aſſumptionis quantum ad ordinem.
1 vtrum filius dei aſſumpſerit carnem mediante anima.
2 vtrum aſſumpſerit animam mediante ſpiritu ſiue mente.
3 vtrum anima fuerit prius aſſumpta quàm caro.
4 vtrum caro fuerit prius aſſumpta quàm animæ vnita.
5 vtrum tota natura humana ſit aſſumpta mediantib. partib.
6 vtrum filius dei aſſumpſerit humanam naturam mediante gratia.

QVÆSTIO VII.

¶De coaſſumptis a filio dei in humana natura pertinentib. ad pfectionem.ſ.de gratia Chriſti prout eſt ſingularis hõ.
1 vtrum in anima Chriſti ſit aliqua gratia habitualis.
2 vtrum in Chriſto fuerint virtutes.
3 vtrum in Chriſto fuerit fides.
4 vtrum in Chriſto fuerit ſpes.
5 vtrum in Chriſto fuerint dona.
6 vtrum in Chriſto fuerit donum timoris.
7 vtrum in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ.
8 Vtrum in Chriſto fuerit prophetia.
9 vtrum in Chriſto ſit plenitudo gratię.
10 vtrum talis plenitudo ſit propria Chriſti.
11 vtrum gratia Chriſti ſit infinita.
12 vtrum gratia Chriſti potuerit augeri.
13 Qualiter hæc gratia ſe habeat ad vnionem, an ſcilicet ſubſequatur vel præcedat.

QVÆSTIO VIII.

¶De gratia Chriſti ſecundum quòd eſt caput eccleſiæ.
1 vtrum Chriſtus ſit caput eccleſiæ.
2 vtrum ſit caput omnium quantum ad corpus, uel ſolũ quãtum ad animas.
3 vtrum ſit caput omnium hominum.
4 vtrum ſit caput angelorum.
5 vtrum gratia ſecundũ quam eſt caput eccleſiæ ſit eadem cũ gratia habituali ſecundum q̃ eſt quidã homo ſingularis.
6 vtrum eſſe caput eccleſiæ ſit proprium Chriſti.
7 vtrum diabolus ſit caput omnium malorum.
8 vtrum antichriſtus poſſit etiam dici caput malorum.

QVÆSTIO IX.

¶De coaſſumptis a filio dei i natura humana ptinentibus ad perfectionem ſcilicet de ſcientia Chriſti in communi.
1 vtrum Chriſtus habuerit aliquam ſcientiã præter diuinam.
2 vtrum habuerit ſcientiã quã hñt beati uel cõprehenſores.
3 vtrum habuerit ſcientiam inditam uel infuſam.
4 vtrum habuerit aliquam ſcientiam acquiſitam.

QVÆSTIO X.

¶De ſcientia beata quæ pertinet ad animam Chriſti.
1 vtrũ aĩa Chriſti cõprehenderit verbũ, ſiue diuinã eſſentiã.
2 vtrum cognouerit omnia in uerbo.
3 vtrum anima in uerbo cognouerit infinita.
4 vtrum videat uerbum ſiue diuinam eſſentiam clarius quaelibet alia creatura.

QVÆSTIO XI.

¶De ſcientia indita uel infuſa animæ Chriſti.
1 vtrum ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus ſciat omnia.
2 vtrum hac ſcientia vti potuerit non cõuertendo ſe ad phantaſmata.
3 vtrum hęc ſcientia fuerit collatiua.
4 vtrũ hæc ſciẽtia in Chriſto fuerit minor ſciẽtia angelorum.
5 vtrum fuerit ſcientia habitualis.
6 vtrum fuerit diſtincta per diuerſos habitus.

QVÆSTIO XII.

¶De ſcientia animæ Chriſti acquiſita uel experimentali.
1 vtrum ſecundum hanc ſcientiam cognouerit omnia.
2 vtrum in hac ſcientia profecerit.
3 vtrum aliquid ab homine didicerit.
4 vtrum Chriſtus aliquid acceperit ab angelis.

QVÆSTIO XIII.

¶De potentia animæ Chriſti.
1 vtrum habuerit omnipotentiam ſimpliciter.
2 vtrũ habuerit oĩpotentiam reſpectu corporaliũ creaturarũ.
3 vtrum habuerit omnipotentiam reſpectu proprij corporis.
4 vtrum habuerit omnipotentiam reſpectu propriæ ſuæ uoluntatis.

QVAESTIO XIIII.

¶De defectibus quos Chriſtus in humana natura aſſumpſit quantum ad corpus.
1 vtrum filius dei aſſumere debuerit in humana natura corporis defectus.
2 vtrum aſſumpſerit neceſſitatem his defectibus ſubiacendi.
3 vtrum contraxerit hos defectus.
4 vtrum aſſumpſerit omnes huiuſmodi defectus.

QVAE-

QVAESTIO XV.

De defectibus quos Chriſtus aſſumpſit in humana natura, quantum ad animam.

1 Vtrum in Chriſto fuerit peccatum.
2 Vtrum in eo fuerit fomes peccati.
3 Vtrum in eo fuerit ignorantia.
4 Vtrum anima Chriſti fuerit paſſibilis.
5 Vtrum in Chriſto fuerit dolor ſenſibilis.
6 Vtrum in Chriſto fuerit triſtitia.
7 Vtrum in Chriſto fuerit timor.
8 Vtrum in Chriſto fuerit admiratio.
9 Vtrum in Chriſto fuerit ira.
10 Vtrum ſimul fuerit uiator & comprehenſor.

QVAESTIO XVI.

De his quæ conſequuntur unionem quantum ad ea quæ cõueniunt Chriſto ſecundum ſe.

1 Vtrum hæc ſit uera, Deus eſt homo.
2 Vtrum hæc ſit uera, homo eſt Deus.
3 Vtrum Chriſtus poſſit dici homo dominicus.
4 Vtrum ea quæ conueniunt filio hominis, poſſint prædicari de filio Dei, & econuerſo.
5 Vtrum ea quæ conueniunt filio hominis, poſſint ꝑdicari de diuina natura, & de humana ea quæ conueniunt filio Dei.
6 Vtrum hæc ſit uera, Deus factus eſt homo.
7 Vtrum hæc ſit uera, homo factus eſt Deus.
8 Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus factus eſt creatura.
9 Vtrum hæc ſit uera, ille homo (demonſtrato Chriſto) incepit eſſe uel fuerit ſemper.
10 Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus ſecundum quod hõ eſt creatura.
11 Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus ſecundum quod homo eſt Deus.
12 Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus ſecundum quod homo eſt hypoſtaſis uel perſona.

QVAESTIO XVII.

De his quæ pertinent ad unitatem Chriſti quantum ad eſſe.

1 Vtrum Chriſtus ſit unum uel duo.
2 Vtrum in Chriſto ſit tantum unum eſſe.

QVAESTIO XVIII.

De his quæ pertinent ad unitatem Chriſti quantum ad uoluntatem.

1 Vtrum in Chriſto ſit alia uoluntas diuina & alia humana.
2 Vtrum in humana natura Chriſti ſit alia uoluntas reſpectu ſenſualitatis, & alia reſpectu rationis.
3 Vtrum ex parte rõnis fuerint in Chriſto plures uoluntates.
4 Vtrum in Chriſto fuerit liberum arbitrium.
5 Vtrum uoluntas humana Chriſti fuerit omnino conformis uoluntati diuinæ in uolito.
6 Vtrum in Chriſto fuerit aliqua contrarietas uoluntatum.

QVAESTIO XIX.

De his quæ pertinent ad unitatem quantum ad operationẽ Chriſti.

1 Vtrum in Chriſto fuerit una operatio diuinitatis & humanitatis uel plures.
2 Vtrum in Chriſto fuerint plures operationes ſecundum humanam naturam.
3 Vtrum ſecundum operationẽ humanã aliquid ſibi meruit.
4 Vtrum per eam aliquid nobis meruit.

QVAESTIO XX.

De his quæ conueniunt Chriſto ſecundum ſubiectionem eius ad patrem.

1 Vtrum Chriſtus ſit ſubiectus patri.
2 Vtrum ſit ſubiectus ſibiipſi.

QVAESTIO XXI.

De oratione Chriſti.

1 Vtrum Chriſto conueniat orare.
2 Vtrum conueniat ſibi ſecundum ſenſualitatem.
3 Vtrum conueniat ſibi orare pro ſeipſo an pro aliis tantum.
4 Vtrum oratio ſit exaudita.

QVAESTIO XXII.

De ſacerdotio Chriſti.

1 Vtrum conueniat Chriſto eſſe ſacerdotem.
2 De hoſtia huius ſacerdotij.
3 De effectu huius ſacerdotij.
4 Vtrum effectus ſacerdotij huius pertineat ad ipſum ſolum, an ad alios.
5 Vtrum æternitate ſacerdotij eius.
6 Vtrum debeat dici ſacerdos ſecundũ ordinẽ Melchiſedech.

QVAESTIO XXIII.

De adoptione Chriſti.

1 Vtrum conueniat Deo filios adoptare.
2 Vtrum hoc conueniat ſoli Deo patri.
3 Vtrum ſit proprium hominum adoptari filios.
4 Vtrum Chriſtus poſſit dici filius adoptiuus.

QVAESTIO XXIIII.

De prædeſtinatione Chriſti.

1 Vtrum Chriſtus ſit prædeſtinatus.
2 Vtrum ſit prædeſtinatus ſecundum quòd homo.
3 Vtrum eius prædeſtinatio ſit exẽplar noſtræ ꝑdeſtinationis.
4 Vtrum ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis.

QVAESTIO XXV.

De adoratione Chriſti.

1 Vtrum una & eadẽ adoratione ſit adoranda diuinitas Chriſti, & eius humanitas.
2 Vtrum caro Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.
3 Vtrum adoratio latriæ ſit exhibenda imagini Chriſti.
4 Vtrum ſit exhibenda cruci Chriſti.
5 Vtrum ſit exhibenda matri eius.
6 Vtrum reliquiæ ſanctorum ſint adorandæ.

QVAESTIO XXVI.

De hoc quod Chriſtus dicitur Dei & hominum mediator.

1 Vtrum eſſe mediatorem Dei & hominum ſit propriũ Chro.
2 Vtrum hoc ei conueniat ſecundum humanam naturam.

QVAESTIO XXVII.

De ſanctificatione beatæ Virginis.

1 Vtrum beata Virgo fuerit ſanctificata ante natiuitatem ex utero.
2 Vtrum fuerit ſanctificata ante animationem.
3 Vtrum per huiuſmodi ſanctificationẽ fuerit ſibi ſublatus totaliter fomes peccati.
4 Vtrum per huiuſmodi ſanctificationem fuerit cõſecuta, ut nunquàm peccaret.
5 Vtrum per huiuſmodi ſanctificationem adepta fuerit plenitudinem gratiarum.
6 Vtrum ſic ſanctificari, fuerit ſibi proprium poſt Chriſtum.

QVAESTIO XXVIII.

De uirginitate beatæ Mariæ.

1 Vtrum fuerit Virgo in concipiendo.
2 Vtrum fuerit Virgo in partu.
3 Vtrum permanſerit Virgo poſt partum.
4 Vtrum uotum uirginitatis emiſerit.

QVAESTIO XXIX.

De deſponſatione matris Dei.

1 Vtrum Chriſtus debuerit de deſponſata naſci.
2 Vtrum fuerit uerum matrimonium inter matrem dominĩ & Ioſeph.

QVAESTIO XXX.

De annuntiatione beatæ Virginis.

1 Vtrum conueniens fuerit annuntiari ei quod in ea generandum erat.
2 Vtrum conueniens fuerit hæc annuntiari per angelum.
3 De modo per quem ei annunciari debebat.
4 De ordine annuntiationis.

QVAESTIO XXXI.

De conceptione Saluatoris, quantum ad materiam de qua corpus eius eſt conceptum.

1 Vtrum caro Chriſti fuerit ſumpta de Adam.
2 Vtrum fuerit ſumpta de Dauid.
3 Vtrũ genealogia Chriſti cõuenienter texatur ab Euãgeliſta.
4 Vtrum decuerit Chriſtum naſci de fœmina.
5 Vtrum fuerit de puriſſimis ſanguinibus Virginis eius corpꝰ formatum.
6 Vtrum caro Chriſti fuerit in antiquis patribus ſecundũ aliquid ſignatum.
7 Vtrum caro Chriſti in patribus fuerit peccato obnoxia.
8 Vtrum fuerit decimata in lumbis Abrahæ.

QVAESTIO XXXII.

De conceptione Chriſti quantum ad principium actiuum.

1 Vtrum Spiritusſanctus fuerit principium actiuum in conceptione Chriſti.
2 Vtrum poſſit dici, quòd Chriſtus ſit conceptus de Spiritusſancto.
3 Vtrum poſſit dici, quòd Spiritusſanctus ſit pater Chriſti ſecũdum carnem.
4 Vtrum beata Virgo aliquid actiue egerit in conceptione Chriſti.

QVAESTIO XXXIII.

De modo & ordine conceptionis Chriſti.

1 Vtrum corpus Chriſti in primo inſtanti conceptionis fuerit formatum.
2 Vtrum in primo inſtanti cõceptionis fuerit a uerbo aſſumptum.
3 Vtrum in primo inſtanti conceptionis fuerit a uerbo aſſumptum.
4 Vtrum conceptio illa fuerit naturalis uel miraculoſa.

QVAESTIO XXXIIII.

De perfectione prolis conceptæ.

2 Vtrum.

1 Vtrum in primo inſtanti conceptionis Chriſtus fuerit ſanctificatus per gratiam.
2 Vtrum in eodem inſtanti habuerit uſum liberi arbitrij.
3 Vtrum in eodem inſtanti potuerit mereri.
4 Vtrum in eodem inſtanti fuerit plene comprehenſor.

QVAESTIO XXXV.

De natiuitate Saluatoris.
1 Vtrum natiuitas ſit naturæ uel perſonæ.
2 Vtrum Chriſto ſit attribuenda alia natiuitas pter æternam.
3 Vtrum ſecundum natiuitatem temporalem beata Virgo ſit mater Chriſti.
4 Vtrum debeat dici mater Dei.
5 Vtrum Chriſtus ſecundum duas filiationes ſit filius Dei patris, & Virginis matris.
6 De modo natiuitatis, utrum ſcilicet fuerit natus ſine dolore matris.
7 Vtrum conueniens fuerit eum naſci in Bethleem.
8 Vtrum fuerit congruo tempore natus.

QVAESTIO XXXVI.

De manifeſtatione Chriſti nati.
1 Vtrum natiuitas Chriſti debuerit eſſe omnibus manifeſta.
2 Vtrum debuerit aliquibus manifeſtari.
3 Quibus manifeſtari debuerit.
4 Vtrum debuerit ipſe ſe manifeſtare uel potius manifeſtari per alios.
5 Per quæ alia manifeſtari debuerit.
6 De ordine manifeſtationis.
7 De ſtella per quam manifeſtata fuit eius natiuitas.
8 De ueneratione Magorum, qui per ſtellam Chriſti natiuitatem cognouerunt.

QVAESTIO XXXVII.

De legalibus circa puerum Ieſum obſeruatis.
1 Vtrum uoluerit circumcidi.
2 Vtrum fuerit conuenienter ei nomen impoſitum.
3 Vtrum debuerit offerri in templo.
4 Vtrum mater Dei debuerit purganda ad templū accedere.

QVAESTIO XXXVIII.

De baptiſmo Ioannis.
1 Vtrum conueniens fuerit, quòd Ioannes baptizaret.
2 Vtrum ille baptiſmus fuerit à Deo.
3 Vtrum contulerit gratiam.
4 Vtrum alij pter Chriſtū illo baptiſmo debuerint baptizari.
5 Vtrum baptiſmus ille ceſſare debuerit Chriſto baptizato.
6 Vtrum baptizati baptiſmo Ioānis, eſſent poſtea baptizandi baptiſmo Chriſti.

QVAESTIO XXXIX.

De baptizatione Chriſti.
1 Vtrum Chriſtus debuerit baptizari.
2 Vtrum debuerit baptizari baptiſmo Ioannis.
3 De tempore baptiſmi.
4 De loco baptiſmi.
5 De eo, quòd ſunt ei cœli aperti.
6 De Spiritusſancti apparitione in ſpecie columbæ.
7 Vtrum illa columba fuerit uerum animal.
8 De uoce paterni teſtimonij.

QVAESTIO XL.

De modo conuerſationis Chriſti.
1 Vtrum Chriſtus debuerit ſolitariam uitam ducere, an inter homines conuerſari.
2 Vtrum debuerit auſteram uitam ducere in cibo, & potu, & ueſtitu, an alijs communem.
3 Vtrum debuerit abiecte uiuere in hoc mundo, an in diuitijs & honore.
4 Vtrum debuerit uiuere ſecundum legem.

QVAESTIO XLI.

De tentatione Chriſti.
1 Vtrum conueniens fuerit Chriſtum tentari.
2 De loco tentationis.
3 De tempore tentationis.
4 De modo & ordine tentationis.

QVAESTIO XLII.

De doctrina Chriſti.
1 Vtrum Chriſtus debuerit prædicare ſolum Iudæis uel etiā gentilibus.
2 Vtrum in ſua prædicatione debuerit turbationem Iudæorum uitare.
3 Vtrum debuerit prædicare publice uel occulte.
4 Vtrum debuerit docere ſolo uerbo uel ſcripto.

QVAESTIO XLIII.

De miraculis à Chriſto factis in generali.
1 Vtrum Chriſtus debuerit miracula facere.
2 Vtrum fecerit ea uirtute diuina.
3 Quo tempore inceperit miracula facere.
4 Vtrum p miracula fuerit ſufficienter oſtenſa eius diuinitas.

QVAESTIO XLIIII.

De miraculis Chriſti in ſpeciali.
1 De miraculis quæ Chriſtus fecit circa ſpirituales ſubſtantias utrum fuerit conuenientia.
2 De miraculis quæ Chriſtus fecit circa cæleſtia corpora.
3 De miraculis quæ Chriſtus fecit circa homines.
4 De miraculis quæ Chriſtus fecit circa irrationales creaturas.

QVAESTIO XLV.

De transfiguratione Chriſti.
1 Vtrum conueniens fuerit Chriſtum transfigurari.
2 Vtrum claritas transfigurationis fuerit claritas glorioſa.
3 Vtrum conuenienter adducti fuerint teſtes huiuſmodi transfigurationis.
4 De teſtimonio paternæ uocis.

QVAESTIO XLVI.

De paſſione Chriſti.
1 Vtrum conueniens fuerit Chriſtum pati pro liberatione hominum.
2 Vtrum fuerit alius modus poſſibilis liberationis humanæ.
3 Vtrum iſte modus fuerit conuenientior.
4 Vtrum fuerit conueniens, q in cruce pateretur.
5 Vtrum ſuſtinuerit omnes paſſiones.
6 Vtrum dolor quam in paſſione ſuſtinuit fuerit maximus.
7 Vtrum tota anima eius pateretur.
8 Vtrum paſſio eius impediuerit gaudium fruitionis.
9 De tempore paſſionis.
10 De loco paſſionis.
11 Vtrum fuerit conueniens Chriſtum ſimul cum latronibus crucifigi.
12 Vtrum paſſio Chriſti ſit eius diuinitati attribuenda.

QVAESTIO XLVII.

De cauſa efficiente paſſionis Chriſti.
1 Vtrum Chriſtus fuerit ab alio occiſus uel a ſeipſo.
2 Ex quo motiuo ſeipſum tradiderit ad patiendum.
3 Vtrum pater tradiderit eum ad patiendum.
4 Vtrum fuerit conueniens, q per manus gentium pateretur uel potius a Iudæis.
5 Vtrum occiſores eius eum cognouerint.
6 De peccato eorum, qui Chriſtum occiderunt.

QVAESTIO XLVIII.

De modo efficiendi paſſionem Chriſti.
1 Vtrum paſſio Chriſti cauſauerit noſtrā ſalutem per modum meriti.
2 Vtrum per modum ſatisfactionis.
3 Vtrum per modum ſacrificij.
4 Vtrum per modum redemptionis.
5 Vtrum eſſe redemptorem ſit proprium Chriſti.
6 Vtrū cauſauerit effectum noſtræ ſalutis p modū efficiētiæ.

QVAESTIO XLIX.

De effectibus paſſionis Chriſti.
1 Vtrum per paſſionem Chriſti ſimus liberati à peccato.
2 Vtrum per eam ſimus liberati a poteſtate diaboli.
3 Vtrum per eam ſimus liberati a reatu pœnæ.
4 Vtrum per eam ſimus Deo reconciliati.
5 Vtrum per eam ſit nobis aperta ianua cæli.
6 Vtrum per eam fuerit Chriſtus adeptus exaltationem.

QVAESTIO L.

De morte Chriſti.
1 Vtrum conueniens fuerit Chriſtum mori.
2 Vtrum p mortem fuerit ſeparata unio diuinitatis & carnis.
3 Vtrum fuerit ſeparata unio diuinitatis & animæ.
4 Vtrum Chriſtus in triduo mortis fuerit homo.
5 Vtrum corpus eius fuerit idem numero mortuum & uiuū.
6 Vtrum mors eius fuerit aliquid operata ad noſtrā ſalutem.

QVAESTIO LI.

De ſepultura Chriſti.
1 Vtrum fuerit conueniens Chriſtum ſepeliri.
2 De modo ſepulturæ eius.
3 Vtrum corpus eius fuerit in ſepulchro reſolutum.
4 De tempore quo iacuit in ſepulchro.

QVAESTIO LII.

De deſcenſu Chriſti ad inferos.
1 Vtrum conueniens fuerit Chriſtum ad inferos deſcendere.
2 In quem infernum deſcenderit.
3 Vtrum totus fuerit in inferno.
4 Vtrum aliquam moram ibi traxerit.
5 Vtrum ſanctos patres ab inferno liberauit.
6 Vtrum de inferno liberauerit damnatos.
7 Vtrum liberauerit pueros in peccato originali defunctos.
8 Vtrum liberauerit homines de purgatorio.

QVÆSTIO LIII.
De reſurrectione Chriſti.
1 Vtrum neceſſe fuerit Chriſtum reſurgere
2 Vtrum neceſſe fuerit ipſum tertia die reſurgere
3 Vtrum ipſe primus reſurrexit
4 Vtrum ipſe fuerit cauſa noſtræ reſurrectionis
QVÆSTIO LIIII.
De qualitate Chriſti reſurgentis
1 Vtrum poſt reſurrectionem Chriſtus habuerit uerũ corpus
2 Vtrum corpus eius fuerit glorioſum
3 Vtrum reſurrexit cum corporis integritate
4 Vtrum corpus eius reſurrexit cum cicatricibus.
QVÆSTIO LV.
De manifeſtatione reſurrectionis
1 Vtrum reſurrectio Chriſti omnibus hominibus manifeſtari debuerit, an ſolum quibuſdam ſpecialibus perſonis
2 Vtrum fuerit conueniens q eis uidentibus reſurgeret
3 Vtrũ poſt reſurrectionẽ debuerit cũ ſuis diſcipulis cõuerſari
4 Vtrũ fuerit cõueniẽs q diſcipulis ſuis i aliena effigie appareret
5 Vtrum reſurrectionem ſumma argumẽtis probare debuerit
6 De ſufficientia illorum argumentorum.
QVÆSTIO LVI.
De cauſalitate reſurrectionis Chriſti
1 Vtrũ reſurrectio Chriſti ſit cã nrę reſurrectionis corporum
2 Vtrum ſit cauſa noſtræ iuſtificationis animarum.
QVAESTIO LVII.
De aſcenſione Chriſti
1 Vtrum fuerit conueniens Chriſtum aſcendere
2 Secundum quam naturam conueniat ſibi aſcenſio
3 Vtrum propria uirtute aſcenderit
4 Vtrum aſcenderit ſuper omnes cęlos corporeos
5 Vtrum aſcenderit ſuper omnes ſpirituales creaturas
6 De effectu aſcenſionis Chriſti, utrum ſit cauſa noſtræ ſalutis.
QVAESTIO LVIII.
De aſcenſione Chriſti ad dexteram patris
1 Vtrum ſedeat ad dexteram patris
2 Vtrum conueniat ei ſecundum diuinam naturam
3 Vtrum conueniat ſibi ſecundum humanam
4 Vtrum hoc ſit proprium Chriſti.
QVAESTIO LIX.
De iudiciaria poteſtate Chriſti
1 Vtrum iudiciaria poteſtas ſit attribuenda Chriſto
2 Vtrum conueniat ſibi ſecundum q homo
3 Vtrum eam ex meritis ſit adeptus
4 Vtrũ eius ptãs iudiciaria ſit uniuerſalis reſpectu oĩum hoĩum
5 Vtrum præter iudiciũ, quod agit ĩ hoc tpe ſit expectandum aliud iudicium uniuerſale per ipſum futurum
6 Vtrum eius iudiciaria ptãs etiam ad angelos ſe extendat
QVAESTIO LX.
De ſacramentis, quid ſit ſacramentum
1 Vtrum ſacramentum ſit in genere ſigni
2 Vtrum omne ſignum rei ſacræ ſit ſacramentum
3 Vtrum ſacramentum ſit ſignum unius rei tm̃ uel plurium
4 Vtrum ſacramentum ſit ſignum, quod eſt res ſenſibilis
5 Vtrum ad ſacramentũ requiratur determinata res ſenſibilis
6 Vtrum ad ſacrm̃ requiratur ſignificatio, quæ eſt per uerba
7 Vtrum requirantur determinata uerba
8 Vtrum illis uerbis poſſit aliquid addi uel ſubtrahi.
QVAESTIO LXI.
De neceſſitate ſacramentorum
1 Vtrum ſacramenta fuerint neceſſaria ad ſalutem humanam
2 Vtrum fuerint neceſſaria in ſtatu ante peccatum
3 Vtrum fuerint neceſſaria in ſtatu poſt pctm̃ ante Chriſtum
4 Vtrum fuerint neceſſaria poſt Chriſti aduentum
QVAESTIO LXII.
De effectu principali ſacramentorum qui eſt gratia
1 Vtrum ſacramenta nouæ legis ſint cauſa gratiæ
2 Vtrũ gra ſacralis aliqd addat ſup grãm uirtutum & donorũ
3 Vtrum ſacramenta contineant gratiam
4 Vtrum ſit in eis aliqua uirtus ad cauſandum gratiam
5 Vtrum talis uirtus in ſacris deriuetur a paſſione Chriſti
6 Vtrum ſacramenta ueteris legis gratiam cauſarent
QVAESTIO LXIII.
De effectu ſacramentorum qui eſt character
1 Vtrum ex ſacris cauſetur character aliquis in anima
2 Quid ſit ille character
3 Cuius ſit character
4 In quo ſit ſicut in ſubiecto
5 Vtrum ſit indelebilis
6 Vtrum omnia ſacramenta imprimant characterem
QVAESTIO LXIIII.
De cauſa ſacramentorum
1 Vtrum ſolus deus interius operetur in ſacramentis
2 Vtrum inſtitutio ſacramentorum ſit ſolum a deo
3 De poteſtate quam Chriſtus habuit in ſacramentis
4 Vtrum illam poteſtatem potuerit alijs communicare
5 Vtrum poteſtas miniſterij in ſacramentis conueniat malis
6 Vtrum mali peccent diſpenſando ſacramenta
7 Vtrum angeli poſſint eſſe miniſtri ſacramentorum
8 Vtrum intentio miniſtri requiratur in ſacramentis
9 Vtrũ requirat ibi recta fides, ita q infidelis non poſſit tradere (ſacram.
10 Vtrum requiratur ibi recta intentio.
QVAESTIO LXV.
De numero & modo ſacramentorum
1 Vtrum ſint ſeptem ſacramenta
2 De ordine eorum adinuicem
3 De comparatione eorum
4 Vtrum omnia ſacramenta ſint de neceſſitate ſalutis
QVAESTIO LXVI.
De ſacro baptiſmi quantum ad ea quæ ad ipſum pertinent
1 Quid ſit baptiſmus, utrum ſcilicet ſit ablutio
2 De inſtitutione huius ſacramenti
3 Vtrum aqua ſit propria materia huius ſacramenti
4 Vtrum requiratur aqua ſimplex
5 Vtrum hæc ſit conueniens forma huius ſacramenti. Ego te baptizo in nomine patris & filij & ſpiritusſancti
6 Vtrũ aliquis poſſit baptizari ſub hac forma, ego te baptizo in (noĩa Chri
7 Vtrum immerſio ſit de neceſſitate baptiſmi
8 Vtrum requiratur trina immerſio
9 Vtrum baptiſmus poſſit reiterari
10 De ritu baptiſmi
11 De diſtinctione baptiſmatum
12 De comparatione baptiſmatum
QVAESTIO LXVII.
De miniſtris baptiſmatis
1 Vtrum ad diaconum pertineat baptizare
2 Vtrum hoc pertineat ad presbyterum, uel ſolum ad epm̃
3 Vtrum laicus poſſit ſacramentum baptiſmi conferre
4 Vtrum hoc poſſit facere mulier
5 Vtrum non baptizatus poſſit baptizare
6 Vtrum plures poſſint ſimul baptizare unum & eundem
7 Vtrũ neceſſe ſit eẽ aliquẽ q baptizatũ de ſacro fonte recipiat
8 Vtrum ſuſcipiens aliquem de ſacro fonte obligetur ad eius inſtructionem
QVAESTIO LXVIII.
De ſuſcipientibus baptiſmum
1 Vtrum omnes teneantur ad ſuſcipiendum baptiſma
2 Vtrum aliquis poſſit ſaluari ſine baptiſmo
3 Vtrum baptiſmus ſit differendus
4 Vtrum peccatores ſint baptizandi
5 Vtrũ pctõribus baptizatis ſint imponenda opera ſatiſfactoria
6 Vtrum requiratur confeſſio peccatorum
7 Vtrum requiratur intentio ex parte baptizati
8 Vtrum requiratur fides
9 Vtrum ſint pueri baptizandi
10 Vtrum pueri iudæorum ſint baptizandi inuitis parentibus
11 Vtrum aliqui ſint baptizandi in maternis uteris exiſtentes
12 Vtrum furioſi & amentes ſint baptizandi
QVAESTIO LXIX.
De effectibus baptiſmi
1 Vtrum per baptiſmum auferantur omnia peccata
2 Vtrum per baptiſmum liberetur homo ab omni pœna
3 Vtrum baptiſmus auferat omnes pęnalitates huius uitæ
4 Vtrum per baptiſmum conferantur homini grę & virtutes
5 De effectibus virtutum qui per baptiſmum conferuntur
6 Vtrum etiam paruuli per baptiſma grãs & virtutes accipiãt
7 Vtrũ per baptiſmum aperiat baptizatis ianua regni cœleſtis
8 Vtrũ baptiſmus ęqualẽ effectũ habeat in hominib9 baptizatis
9 Vtrum fictio impediat effectum baptiſmi
10 Vtrũ recedente fictione baptiſmus obtineat effectum ſuum.
QVAESTIO LXX.
De circunciſione quæ præceſſit baptiſmum
1 Vtrum circunciſio fuerit præparatoria & figura baptiſmi
2 Vtrum fuerit conuenienter inſtituta
3 Vtrum ritus circunciſionis fuerit conueniens
4 Vtrum circunciſio conferret gratiam
QVAESTIO LXXI.
De præparatorijs quæ concurrunt ſimul cum baptiſmo
1 Vtrum catechiſmus debeat præcedere baptiſmum
2 Vtrum baptiſmum debeat præcedere exorciſmus
3 Vtrum ea quæ aguntur in catechiſmo & exorciſmo aliquid efficiant uel ſolum ſignificent.
4 Vtrũ baptizãdi dẽant catechizari, uel exorcizari p ſacerdotes
QVAESTIO LXXII.
De ſacramento confirmationis
1 Vtrum confirmatio ſit ſacramentum
2 De materia huius ſacramenti
3 Vtrum ſit de neceſſitate ſacri, q chriſma fuerit per epm̃ cõ (ſecratum.

4 De forma ipſius
5 Vtrum imprimat characterem
6 Vtrum character confirmationis characterem baptiſmalem
7 Vtrum conferat gratiam (præſupponat
8 Cui competat recipere hoc ſacramentum
9 In qua parte recipiatur
10 Vtrum requiratur aliquis qui teneat confirmandum
11 Vtrum hoc ſacramentum per ſolos epiſcopos detur.
12 De ritu eius

QVAESTIO LXXIII.

1 Vtrum euchariſtia ſit ſacramentum
2 Vtrum ſit unum uel plura
3 Vtrum ſit de neceſſitate ſalutis
4 De nominibus eius
5 De inſtitutione ipſius
6 De figuris eius.

QVÆSTIO LXXIIII.

De materia euchariſtiæ ſecundum ſpeciem
1 Vtrum panis & uinum ſint materia huius ſacramenti
2 Vtrum ad materiã huius ſacri requirat determinata quãtitas
3 Vtrum materia huius ſacramenti ſit panis triticeus
4 Vtrum ſit panis azimus, uel fermentatus
5 Vtrum materia huius ſacramenti ſit uinum de vite
6 Vtrum ſit admiſcenda aqua
7 Vtrum aqua ſit de neceſſitate huius ſacramenti
8 De quantitate aquæ quæ apponitur.

QVÆSTIO LXXV.

De conuerſione panis & uini in corpus & ſanguinem Chriſti
1 Vtrum in hoc ſacro ſit corpus Chriſti ſecundum ueritatem
2 Vtrũ i hoc ſacro remaneat ſba panis & uini poſt cõſecratioñe
3 Vtrum ſubſtantia panis poſt conſecrationem huius ſacramẽti annihiletur, aut in priſtinam materiam reſoluatur
4 Vtrum panis poſſit conuerti in corpus Chriſti
5 Vtrum in hoc ſacro remaneant accidentia panis & uini
6 Vtrum remaneat forma ſubſtantialis panis
7 Vtrum iſta conuerſio fiat in inſtanti
8 Vtrum hæc ſit uera, ex pane fit corpus Chriſti

QVÆSTIO LXXVI.

De modo quo corpus Chriſti exiſtit in hoc ſacramento
1 Vtrum totus Chriſtus ſit ſub hoc ſacramento
2 Vtrum totus Chriſtus ſit ſub utraque ſpecie ſacramenti
3 Vtrum totus Chriſtus ſub utraque parte ſpecierum
4 Vtrum dimenſiones corporis Chriſti totæ ſint ſub hoc ſacro
5 Vtrũ corpus Chriſti ſit ſub hoc ſacro localiter (ſecratioñe
6 Vtrũ corpus Chri moueat ad motũ hoſtiæ, uel calicis poſt cõ-
7 Vtrũ corpus Chri ſub hoc ſacro poſſit ab oculo aliquo uideri
8 Vtrum verum corpus Chriſti remaneat in hoc ſacramento cum miraculoſe apparet ſub ſpecie pueri uel carnis.

QVAESTIO LXXVII.

De accidentibus remanentibus in hoc ſacramento
1 Vtrum accidentia ſint ſine ſubiecto
2 Vtrum quantitas dimenſiua ſit ſubiectum accidentiũ aliorũ
3 Vtrũ hmõi accidẽtia poſſint imutare aliqđ corpus extrinſecũ
4 Vtrum poſſint corrumpi
5 Vtrum poſſit ex eis aliquid generari
6 Vtrum poſſint nutrire
7 Vtrum in fractione panis ſpecies ſacramentalis frangatur
8 Vtrum vino conſecrato poſſit liquidum admiſceri

QVAESTIO LXXVIII.

De forma huius ſacramenti
1 Vtrum hæc ſit cõueniẽs forma huius ſacri, hoc eſt corpus, &c.
2 Vtrũ forma cõſecrationis panis ſit cõueniẽs, hoc eſt corp⁹ &c.
3 Vtrũ ſit cõueniẽs forma cõſecrationis ſãguinis, hic ẽ calix &c.
4 Vtrum in verbis dictarum formarum ſit aliqua vis creata effectiua conſecrationis
5 Vtrum locutiones in prædictis formis ſint ueræ
6 De comparatione vnius formæ ad aliam.

QVAESTIO LXXIX.

De effectibus huius ſacramenti
1 Vtrum hoc ſacramentum conferat gratiam
2 Vtrum effectus huius ſacramenti ſit adeptio gloriæ
3 Vtrum effectus huius ſacramenti ſit remiſſio peccati mortalis
4 Vtrum per hoc ſacramentum remittatur peccatum ueniale
5 Vtrum per hoc ſacramentum remittatur tota pœna peccati
6 Vtrum hoc ſacrm præſeruet hominem a peccatis futuris
7 Vtrum hoc ſacramentum proſit alijs quam ſumentibus
8 Vtrum per pctm ueniale impediatur effectus huius ſacri.

QVAESTIO LXXX.

De uſu ſiue ſumptione huius ſacri in cõi (ſpũaliter
1 Vtrũ ſint duo modi mãducãdi hoc ſacrm.ſ.ſacramẽtaliter &
2 Vtrũ ſoli homini conueniat manducare ſpũaliter hoc ſacrm
3 Vtrum ſolius hominis iuſti ſit manducare ſacramentaliter
4 Vtrum peccator manducans ſacramentaliter peccet
5 Vtrum hoc ſit grauiſſimum omnium peccatorum
6 Vtrũ peccator accedens ad hoc ſacrm ſit repellendus (ſacri
7 Vtrũ nocturna pollutio impediat hoīem a ſumptione huius
8 Vtrum ſit ſolum a ieiunis ſumendum.
9 Vtrum ſit recipiendum a non habentibus vſum rationis.
10 Vtrum ſit quotidie ſumendum.
11 Vtrum liceat omnino abſtinere.
12 Vtrum liceat conficere corpus ſine ſanguine.

QVAESTIO LXXXI.

De vſu quo Chriſtus uſus eſt iſto ſacramento.
1 Vtrum ipſe Chriſtus ſumpſerit corpus ſuum & ſanguinem.
2 Vtrum dederit ea Iudæ.
3 Vtrũ dederit & aſſumpſerit corpus paſſibile & impaſſibile.
4 Quo ſe habuiſſet Chřs ſub hoc ſacrõ, ſi fuiſſet i triduo mortis reſeruatũ aut cõſecratũ.

QVAESTIO LXXXII.

De miniſtro huius ſacramenti.
1 Vtrum conſecrare hoc ſacramentũ ſit proprium ſacerdotis
2 Vtrum plures ſacerdotes ſimul poſſint eãdẽ hoſtiã cõſecrare.
3 Vtrum diſpenſatio huius ſacri ptineat ad ſolum ſacerdotẽ.
4 Vtrum liceat ſacerdoti conſecranti a cõione abſtinere.
5 Vtrum ſacerdos peccator poſſit conficere hoc ſacramentũ.
6 Vtrum miſſa mali ſacerdotis minus ualeat quam boni.
7 Vtrum hæretici & ſchiſmatici, uel excõicati poſſint conficere
8 Vtrum degradati. hoc ſacrm.
9 Vtrum peccent a talibus communionem recipientes.
10 Vtrum liceat ſacerdoti omnino a celebratione ceſſare.

QVAESTIO LXXXIII.

De ritu huius ſacramenti.
1 Vtrum in celebratione huius myſterij Chriſtus immoletur.
2 De tempore celebrationis.
3 De loco & alijs quæ pertinẽt ad apparatũ huius celebratiõis.
4 De his quæ in celebratione huius myſterij dicuntur.
5 De his quæ circa celebrationem huius myſterij fiunt.
6 De defectib. q circa celebrationẽ huius myſterij committunẽ.

De ſacrm pniæ.

QVAESTIO LXXXIIII.

1 Vtrum pœnitentia ſit ſacramentum.
2 De materia huius ſacramenti.
3 De forma ipſius.
4 Vtrum impoſitio manus requiratur ad hoc ſacramentum.
5 Vtrum hoc ſacramentum ſit de neceſſitate ſalutis.
6 De ordine eius ad alia ſacramenta.
7 De inſtitutione eius.
8 De duratione ipſius.
9 De continuitate eius.
10 Vtrũ poſſit iterari.

QVAESTIO LXXXV.

De pœnitentia ſecundum quòd eſt uirtus.
1 Vtrum pœnitentia ſit virtus.
2 Vtrum ſit uirtus ſpecialis.
3 Sub qua ſpecie uirtutis contineatur.
4 De ſubiecto eius.
5 De cauſa eius.
6 De ordine eius ad alias uirtutes.

De defectu pniæ.

QVAESTIO LXXXVI.

1 Vtrum omnia peccata mortalia per pniam auferantur.
2 Vtrum poſſint ſine pęnitentia tolli.
3 Vtrum poſſit unum remitti ſine alio.
4 Vtrum pęnitentia auferat culpam remanente reatu.
5 Vtrũ remaneant reliquiæ pctõrum. (tẽ eſt ſacrm.
6 Vtrũ auferre pctm ſit effectus pniæ ſcđm q virtus uel ſcđm q

QVAESTIO LXXXVII.

De remiſſionem uenialium peccatorum.
1 Vtrum ſine pęnitentia peccatum ueniale poſſit remitti.
2 Vtrum poſſit dimitti ſine gratiæ infuſione.
3 Vtrũ pctã uenialia remittant p aſperſionem aquæ benedictę & tunſionem pectoris, & orõnem dñicam, & aliã hmõi.
4 Vtrum peccatum ueniale poſſit remitti ſine mortali.

QVAESTIO LXXXVIII.

De reditu peccatorum per pęnitentiam dimiſſorum.
1 Vtrũ pctã p pniam dimiſſa redeãt ſimpliciter p ſequẽs pctm.
2 Vtrũ aliquo mõ p ingratitudinẽ redeãt ſpãliter ſcđm q dam
3 Vtrum redeant in æquali reatu. (pctã.
4 Vtrum illa ingratitudo per quã redeunt ſit ſpãle peccatum.

QVAESTIO LXXXIX.

De recuperatione virtutum per pęnitentiam.
1 Vtrum per pęnitentiam reſtituantur uirtutes.
2 Vtrum reſtituantur in æquali quantitate.
3 Vtrum reſtituatur pœnitenti æqualis dignitas.
4 Vtrum opera virtutum p peccatum ſequens mortificentur.
5 Vtrũ opera mortificata per peccatum per pniam reuiuiſcãt.
6 Vtrũ opera mortua.i. ſine caritate facta p pniam uiuificent.

QVAESTIO XC.

De partibus pœnitentiæ in generali.
1 Vtrum pœnitẽtia habeat partes.
2 De numero partium eius.
3 Quales partes ſint.
4 De diuiſione eius in partes ſubiectiuas.

Quæſtionum & articulorum tabulæ finis.

TERTIÆ PARTIS SVMMÆ
D. THOMAE AQVINATIS
INDEX COPIOSISSIMVS.

A

ABbas baculo, Canonicus libro, Epiſcopus annulo inueſtitur. q. 62. 5. c.
Abel, Abrahæ, & Melchiſedech ſacrificio, comparatur Eucharistia in Miſſa. q. 83. 4. 8^{m}.
Ablutio manuum in miſſa fit ad decentiam, & ad ſignificandam emundationem etiam a minimis peccatis. q. 83. 5. 1^{m}
Ablutio pedum veteris teſtamenti, in nouo teſtamento prætermittitur, & retinetur lotio manuum. q. 83. 5. 1^{m}.
Abraham primus inter antiquos promiſſionem accepit de Christo naſcituro, & primus ſe a ſocietate infidelium ſegregauit. q. 70. 2. c.
Abrahæ & Dauid, Chriſtus ſpecialiter dicitur filius. q. 31. 2. o.
Abrahæ deſcendentes decimati ſunt in eo, præter Chriſtum. quæ. 31. o.
Abrahę uide Abel Dauid.
Abſolutio uniuerſalis a culpa & a pœna fit in perceptione baptiſmi, & in martyrio q. 68. 2. 2^{m}.
Abſolutio in publico facta, vt in Miſſa prima & completorio, non eſt ſacramentalis. q. 84. 3. 2^{m}
Abſolutio ſacerdotis, inſtrumentaliter remittit culpam. q. 84. 3. 3^{m}.
Abſolutionis ſacramentalis forma, debet fieri per uerbum indicatiuum. q. 84. 3. o.
Abſolutionis ſacramentalis forma, differt a forma baptiſmi & confirmationis, & eſt iſta, ego te abſoluo. q. 84. 3. o
Abſtractio circumſcriptiua per intentionem a Deo uiſo ſicut eſt, eſt impoſſibilis, q. 5. 3. c.
Abſtractio ſcientię ex corporalibus, in ſtatu innocentiæ non fuiſſet. q. 61. 2. c.
Abſtractio quantitatis mathematicæ non fit a materia intelligibili, ſed à materia ſenſibili. q. 77. 2. 4^{m}.
Abſtractum & concretum in diuinis ſunt idem realiter, & differunt ſecundum rationem. q. 17. 1. c.
Acceſſus eſt prior receſſu in ordine cauſę agentis & finalis, ſed eſt poſterior tempore & ex parte ſubiecti. q. 85. 6. 2^{m}
Accidens non eſt ens ſed entis, & eſt nobilius ſuo ſubiecto ſecundum quid, ſimpliciter autem eſt econuerſo. quęſtio. 1. 3. 3^{m}.
Accidens poteſt eſſe ſine ſubiecto uirtute Dei. q. 75. 5. o. & q. 77. 1. o.
Accidens non poteſt tranſire de ſubiecto in ſubiectum. q. 62. 3. 2. & q. 77. 1. c.
Accidens poteſt eſſe ſubiectum accidentis, ſed per ſubſtantiam. q. 77. 2. 1^{m}.
Accidentia panis & uini ſunt in ſacramento altaris uirtute Dei, & ibi manent. q. 75. 5. o. & q. 76. 1. 3^{m}
Accidentia iſta habent quantitatem pro ſubiecto q. 77. 2. o.
Accidentia iſta non ſunt ſubiectiue in aere. q. 77. 1. c.
Accidentia iſta habent modum eſſendi, agendi, & patiendi ſubſtantię, ideo ſine forma ſubſtantiali uirtute diuina poſſunt agere & pati quicquid poterat ſubiecta præexiſtens. quæſt. 77. 4. 5. 6. 7. 8. o.
Accidentia iſta immutant corpora exteriora, & poſſunt agere ad formam ſubſtantialem. q. 77. 3. o.
Accidentia iſta nutriunt q. 77. 6. o.
Accidentia panis conſecrati poſſunt frangi, nec tamen Chriſtus frangitur. q. 77. o.
Accidentia uini conſecrati poſſunt miſceri cum alijs liquoribus. q. 77. 8. o.
Accidentia iſta corrumpi poſſunt ſicut & ante conſecrationem dupliciter, ſcilicet per ſe, & per accidens. q. 77. 4. o.
Accidentia iſta ſunt compoſita ex eſſe, & quod eſt. quæſtio. 77. 1. 4^{m}.
Accidentis propria diffinitio non eſt ens in ſubiecto, ſed eſt res cuius eſſentiæ competit habere eſſe in ſubiecto. quæſtio. 77. 1. 2^{m}
Accidentium ſacramenti altaris operationes, quædam ſunt naturales, & quædam miraculoſæ. q. 75. 6. 3^{m}.
Accidentium iſtorum quomodo ex eis poſſit aliquid generari, & quòd neceſſe eſt ex eis generari aliquid cum corrumpuntur. q. 77. 5. o.
Accidentium iſtorum fractio tria ſignificat. quęſtio. 83. 5. 7^{m}. 8^{m}.
Accidentium iſtorum corruptio non eſt miraculoſa, ſed miraculum præſupponit. q. 77. 4. 3^{m}
Accidentium iſtorum immutatio non facit ibi deſinere corpus Chriſti, niſi qua corrumperetur ſubſtantia panis & uini ſi adeſſet q. 76. 6. o. & q. 77. 4. o.
Accidentaliter conuenit alicui quicquid aduenit ei poſt eius eſſe completum, niſi trahatur in communionem illius eſſe completi. q. 2. 6. 2^{m}.
Acetum & vinum differunt ſpecie. q. 74. 5. 2^{m}
Acetum non poteſt naturaliter mutari in uinum. q. 74. 5. 2^{m}.
Actio Dei eſt ſua eſſentia. q. 9. 1. 1^{m}
Actio formæ ſubſtantialis vel accidentalis, dependet a Deo q. 77. 3. 2^{m}.
Actio primi principij proprie dicitur operatio, non autem actiones ſecundarum, ſed dicuntur operata. quæ. 19. 1. c.
Actio inſtrumenti duplex, ſcilicet ſecundum propriam formam, & ut mouetur a principali agente. quæſtio. 19. 1. c. & quæſtio. 62. 1. 2^{m}.
Actio prima eſt alia ab actione principalis agentis, ſecunda uero eſt eadem. q. 19. 1. c. 2^{m} & 2. c.
Actio ſpeciem habet a forma agentis. q. 19. 1. 3^{m}.
Actio non attribuitur inſtrumento proprie, ſed principali agenti. q. 15. 3. c. & q. 15. 9. 1^{m}.
Actio attribuitur inſtrumento ſicut immediate agenti, ſed principali agenti ſicut in cuius uirtute agit inſtrumentum. q. 66. 5. 1^{m}.
Actio principalis agentis & inſtrumenti, non poteſt eſſe eadem numero eſſentialiter. q. 19. 1. c.
Actio eſt per aliquam formam q. 19. 2. 3^{m}.
Actio eadem ex diuerſa intentione facta, poteſt eſſe bona & mala q. 82. 5. 3^{m}.
Actio qualitatis quæ eſt ad formam ſubſtantialem, non fit niſi in virtute formæ ſubſtantialis, nec ipſa forma eſt principium actionis niſi mediante qualitate q. 77. 3. 3^{m}
Actus dupliciter eſt alicuius potentiæ, ſcilicet elicitiue & imperatiue q. 85. 2. 1^{m}
Actus dicitur humanus a uoluntate, ſeu a ratione deliberata. q. 19. 2. o.
Actus diuerſi quorum unus eſt ratio alterius, non diuerſificant habitum q. 8. 5. 2^{m}
Actus ſunt ſuppoſitorum, propoſitio iſta deficit in ſpeciebus ſacramenti altaris q. 77. 3. c.
Adam in ſtatu innocentiæ indigebat gratia. q. 61. 2. 1^{m}.
Adam non poterat ſe transferre in aliam formam. quæſtio. 13. 3. 2^{m}.
Adam habuit aliquid carnis & oſſis quod non pertinebat ad integritatem perſonalem ipſius, & de ea formata eſt mulier. quæſt. 31. 5. 2^{m}
Adę peccatum fuit ſuperbia. q. 1. 5. c.
Adę peccatum ad alios per carnis propagationem deriuatur. q. 19. 4. 1^{m}.
Adæ peccatum originale quod eſt peccatum naturæ deriuatum eſt ad poſteros a peccato actuali ipſius, quod eſt peccatum perſonale. q. 8. 5. 1^{m}
Adæ peccatum originale fuit in eo dupliciter, ſcilicet per modum actualis peccati, & per modum peccati quaſi naturalis. q. 8. 5. 1^{m}.
Admiratio eſt de aliquo nouo & inſolito. q. 15. 8. c.
Admiratio fuit in Chriſto. q. 15. 8. o.
Adoptatio Dei facit adoptatum nouum eſſe idoneum, ſed adoptatio hominis præſupponit idoneum q. 23. 1. c.
Adoptatio conuenit tantum perſonæ q. 23. 4. ^{m}.
Adoptio filiorum Dei eſt per conformitatem imaginis naturalem q. 3. 5. 2^{m} & q. 45. 4. c.
Adoptare conuenit toti trinitati, licet poſſit appropriari patri. q. 23. 2.
Adoptare homines conuenit Deo 23. 1. o.
Adoptare eſt admittere ex gratia ad participandum hæreditatem q. 23. 2. c.
Adoptari conuenit ſoli creaturæ rationali, non omni, ſed ſolum habenti charitatem. q. 23. 3. o.
Adoptari conuenit etiam angelis, ſed non primo. q. 23. 3. ^{m}.

Adoptiuus. uide Christus.

Adoratio imaginum Christi tradita est apoſtolis, & Lucas dicitur depinxiſſe imaginem Christi quæ Romæ habetur. quæſtio. 25. 3.4^{m}.

Adoranda est mater Christi hiperdulia, non autem latria. quæſt. 25.3.0.

Adorandę ſunt reliquiæ ſanctorum dulia tantum. q.25.6 0.

Adorare imagines Christi licet nunc, non autem in ueteri teſtamento licuit facere quamcumque ſculpturam adorandam q.25.3.1^{m}.

Adorari debent deitas & humanitas Christi, una adoratione latriæ q.25.1.0.

Adorari debet tota trinitas, una tantum latria. q. 25, t.1^{m}.

Adorari debet humanitas Christi, ut uoita uerbo latria, non autē ſecundum ſe, ſed hiperdulia. q.25.2.0.

Adorari debet Deus latria propter deitatem, & dulia propter dominum. q.25.2.c.

Adorari debet perſona Christi latria ratione deitatis, & dulia ratione humanitatis perfectæ omni munere gratiarum. quæſtio. 25.2.c.

Adorari debent caro Christi & imago eius latria. q.25.3.0.

Adorari debet crux propria Christi eadem adoratione latriæ cum Christo, inquantum ipſum repręſentat, & tetigit membra eius, & eius ſanguine eſt perfuſa. q.25.4.0

Adorari debet imago crucis Christi in alia materia, puta lapidis uel ligni, latria, ut imago Christi tantum. q.25.4.0.

Adorari debent omnia alia Christi, ut claui, lancea, corona, pręſepe, & huiuſmodi, ratione contactus tantum. quæſtio. 25. 4.3^{m}.

Adorari non poteſt creatura latria, ſine peccato. quæſtio. 25.5. 6.0.

Aduentus Christi duplex, ſcilicet in carne, & ad iudicium. quæ. 1.6 3^{m}. & q.36.1^{m}.3^{m}.

Aduentus primus fuit ad manifeſtandam ueritatem, ad liberandum a peccatis, & ad trahendum ad Deum q.40.1.c.

Aduentus ſecundus erit manifeſtus, primus uero occultus. quæſt. 36.t.3^{m}.

Agens inquantum huiuſmodi eſt in actu. quæſtio. 8.5.c. & quæſt. 77.3.c.

Agens perfectum non impeditum, & cuius ratio non eſt ſucceſſiua poteſt operari in primo inſtanti in quo eſt. q.34.2.1^{m}

Agens duplex, ſcilicet principale, & inſtrumentale. q.49.6.c.104. & q.62.1.c.

Agens inſtrumentale eſt mouens motum. q.19.1.2^{m}.

Agens ſecundarium non agit ſine principali, ſed ei cooperatur. q.71.4.c.

Agens inſtrumentale exequitur actionem principalis agentis per aliquam actionem propriam ſibi, quæſtio. 62.1.c.1^{m} & quæſt. 64.5.c.

Agens principale agit ſecundum exigentiam ſuæ formæ, non autem inſtrumentale, quia agit ut motum ab alio. q.63.3.3^{m}.

Agens omne præter Deum non attingit materiam primam, ſed præſupponit eam. q.75.4.c.

Agens poteſt aliquid ultra ſpeciem ſuam, non quaſi uirtute propria, ſed uirtute principalis agentis q 77.3.3^{m}.

Agnus iugiter oblatus mane & ueſpere, erat principale ſacrificium ueteris legis. q.22.3.3^{m}

Agnus paſcalis fuit præcipua figura Euchariſtiæ, ratione paſſionis Christi. q.73.3. c. & q.80 10.2^{m}

Agnus paſcalis fuit figura Euchariſtiæ quantum ad tria quæ in ea continentur. q 73.6.0.

Agno paſcali ſignificabatur, quòd oblatio ueri agni, ſcilicet Christi, eſſet ſacrificium conſummatiuum omnium aliorum. q.22. 3 3^{m}.

Agonia fuit in Christo ſecundum partem ſenſitiuam, non autem ſecundum rationem. q.18.6.3^{m}

Agreſta eſt in uia ad generationem uini, ideo non eſt uinum. q. 74.3.3^{m}.

Alimentum corporale conuertitur in ſubſtantiam aliti, ſed alimentum ſpirituale conuertit hominem in ſeipſum. quæſtio. 73.3.3^{m}

Altare ſignificat crucem Christi. q.83.1.2^{m}

Altare ſignificat Christum. q.83.3.2^{m}

Altare debet eſſe lapideum. q.83.3 3^{m}

Altare in ueteri lege fiebat in uno loco q.83. 3.5^{m}.

Alterum ſimpliciter, facit diuerſitas accidentis, ſed aliud ſecundū quid, idest ſecundum eſſentiam, facit diuerſitas ſubſtantiæ, niſi addit diuerſitas ſuppoſitorum. q.17.1 7^{m}

Amplitudo quæ eſt ex tritico corrupto, non uidetur quod panis ex eo confectus poſſit fieri corpus Christi. q.74.3.4^{m}

Amor Dei eſt ad omnes homines quantum ad eorum naturam, ſed odit quantum ad eorum culpam. q.49.4.1^{m}

Angelus differt ſpecie ab alio angelo. q.9.8.3^{m}

Angelus non potuit peccare in primo inſtanti. q.34.3.1^{m}.

Angelus non eſt miniſter alicuius ſacramenti, nec alicuius rei ſacramentalis. q.65.7.0.

Angelus non poteſt manducare ſacramentaliter Euchariſtiam, nec ſpiritualiter, ſed Christum. q.80.2.0.

Angeli & homines ordinantur ſub corpore eccleſiæ myſtico. q. 8.4.c.

Angeli & homines poſſunt illuminari a Christo dando eis gratiā & ſcientiam. q.8.4.c.3^{m}. & q.13.2.0.

Angeli meruerunt in primo inſtanti ſuæ creationis. q.34.3.1^{m}.

Angeli fuerunt miniſtri ſacerdotij Christi. q.22.1.1^{m}.

Angeli ſubſunt iudiciariæ poteſtati Christi. q.59.6.0.

Angeli eſſentia induiduatur ſeipſa. q 77.2.c.

Angeli cognitio eſt duplex, ſcilicet matutina & ueſpertina. quæſ. 9 3.c.

Angeli cognitio non eſt diſcurſiua. q.11.3.3^{m}.

Angeli apparitio in principio eſt cum terrore, ſed bonus tandem conſolationem facit, non autem malus. q.30.3.3^{m}

Angeli apparitio facta mulieribus ad ſepulchrum Christi, fuit primo per unum, deinde per duos. q.55.6.3^{m}

Angeli peccatum eſt irremediabile, ideo eius natura non fuit aſſumptibilis a filio Dei. q.4.1.c.3^{m}

Angelorum caput eſt Christus ſecundum quòd homo. q.8.4 c.

Angelorum apparitiones in ueteri teſtamento, ordinabantur ad apparitionem filii Dei in carne. q.30.1.c.

Angelorum corpora aſſumpta non habent uirtutes naturales, quas oſtendunt, nec operationes uitæ. q.55.6.2^{m}.

Ex angelorum nominibus, proprietates & officia eorum accipiuntur. q 67.1.c.

¶ Anima eſt forma corporis dans ei eſſe, & eſſe corporeum, & eſſe animatum. q.75.6.3^{m}

Anima ſenſitiua nobilior eſt in homine, quàm in brutis. q.2.2. 2^{m}. & 3.1^{m}

Anima dupliciter patitur, ſcilicet a leſione corporis, & a propria operatione. q.15.4.c.

Anima non mouetur, niſi per accidens. q.59.5.3^{m}

Anima rationalis non recipit eſſe à Deo, niſi in corpore. q.6.4.0.

Anima rationalis in corpore conſtituta patitur dupliciter, ſcilicet paſſione corporali, & animali. q.15.4.c.

Eſt tota in toto, & tota in qualibet parte ſui corporis q.46.7.c.

Nec eſt homo, contra Hugonem de ſancto Victore. q.50.4.c.

Sed eſt propria forma corporis, & motor eius. q.8.2.c.

Anima in ſtatu innocentiæ non perficiebatur quantum ad ſcientiam uel gratiam per aliquid corporale. q.61.2.c.

Anima ſeparata habet uoluntatem immobilem reſpectu finis q. 52.6.3^{m} & 7.3^{m}

Anima ſeparata, ſtatim poſt mortem habet ſtatum immutabilem q.59.5.1^{m}.3^{m}

Anima ſeparata poteſt intelligere abſque conuerſione ad phātaſmata. q 11.2.c.

Anima cuiuſlibet beati naturaliter utitur diſcurſu, q.11.3.3^{m}.

Anima cuiuſlibet ſancti & latronis poſt mortem & deſcenſum Christi ad infernum illuſtrabatur & fruebatur diuina gloria, q.52 4 1^{m}.3^{m}

Anima uide Potentia.

Anima Christi & diuinitas eius ſunt in ſacramento altaris ex naturali concomitantia q 76.1.1^{m}

Anima Christi eſt nobilior angelis, non ex natura, ſed ex ſublimitate uirtutis. q.6.3.2^{m}

Et eſt ſuper omnes creaturas. q.59.6.3^{m}

Et ea nihil fuit potentius ſimpliciter, ſed aliquid fuit potentius ea ſecundum quid. q.14.2 3^{m}

Anima Christi eſt inſtrumentum diuinitatis. q.13.2.2^{m}

Et ut ſic habuit inſtrumentalem uirtutem ad omnes mutationes miraculoſas ordinabiles ad inſtaurationem rerum, non autem ad earum annihilationem q.13 2.c.3^{m}.

Anima Christi per ſcientiam acquiſitam ſciuit omne ſcibile per actionem intellectus agentis. non autem ſubſtantias ſeparatas, nec ſingularia præterita uel futura. q.12.1.0.

Anima Christi per ſcientiam inditam poterat intelligere conuertendo ſe ad phantaſmata, & ſine eis q.11.2.0.

Anima Christi per ſcientiam infuſam cognoſcebat omnia cognoſcibilia ab homine per lumen intellectus agentis, & omnia quę per reuelationem hominibus innoteſcunt. q 11.1.0.

Et per eam poterat cognoſcere ſubſtantias ſeparatas. q.11.1 2^{m}.

Et etiam omnia ſingularia. q.11.1.3^{m}

Anima Christi in uerbo non comprehendit diuinam eſſentiam. q.10.1.0.

Cognoſcit tamen in eo omnia quę quandoque ſunt, & etiā hominum cogitatus, non autem omnia quę ſunt in potentia Dei. q.10.2.0.

Cognoſcit etiam in uerbo omnia quæ Deus nouit ſcientia uiſionis

uiſionis, non autem omnia quæ nouit ſimplici intelligentia, q. 10. 2.2m.
Et ſcit in eo infinita in potentia, non autem in actu, q. 10. 3. o.
In uerbo etiam comprehendit eſſentiam omnis creaturæ, & quicquid eſt in potentia eius, q. 10. 2. 3. c.
Anima Chriſti, Vide. Potentia.
Animal duplex, ſ. uerum, & phantaſticum, q. 39. 7. c.
Animalia in ueteri lege propter ſuam teneritudinem ante. 8. dies non offerebantur, q. 70. 3. 3m.
Annihilare ſoli Deo conuenit, q. 13. 2. c.
Annunciatio Chriſti conuenienter facta fuit Beatæ uirgini, q. 30. 1. o.
Annunciatio Chriſti conuenienter facta fuit per angelum, qui & in ordine archangelorum rationabiliter creditur ſupremus, q. 30. 2. o.
Facta fuit conuenienter in ſpecie & uiſione corporali, quæſt. 30. 3. o.
Et conuenienti modo & ordine, q. 30. 4. o.
Annunciationis dominicæ euangelium exponitur, q. 30. 4. o.
Antequam, importat ordinem ad futurum uera uel imaginarie, q. 28. 3. 1m.
Antichriſtus erit caput malorum omnium perfectione malitiæ, nõ autem ordine uel influxu, q. 8. 8. o.
Apertio ianuæ regni cœlorum eſt remotio impedimenti gloriæ, q. 39. 5. o. & q. 49. 5. o. & q. 69. 7. o.
Apoſtoli nullum ſacramentum inſtituerunt, q. 64. 2. o. & quæſt. 72. 1. 1m.
Apoſtoli miniſtrantes ſacramenta, utebantur aliqua forma uerborum tradita a Chriſto, q. 72. 4. 1m
Apoſtoli multa tradiderunt occulte non in ſcriptis, ut formas ſacramentorum, q. 25. 3. 4m. & q. 72. 4. 1m.
Apoſtoli ſunt baptizati baptiſmo Chriſti a Chriſto, q. 38. 6. 2m. & q. 84. 7. 4m.
Apoſtoli baptizabant per alios, ſed prædicabant per ſe, quæſt. 67. 2. 1m.
Apoſtoli confirmati ſunt a Chriſto ſine materia, ſed non confirmabant alios communiter ſine materia, ſed non confirmabant alios communiter ſine materia, quæſt. 72. 2. 1m. & 4. 1m.
Apoſtolis miſſio Spiritusſancti facta eſt in ſpecie linguæ igneæ, q. 39. 6. 4m. & q. 72. 2. 1m
Apparitio dicitur a miſſione uiſibili, & conuenit patri, non autem mitti, q. 39. 8. 1m
Apparitio Chriſti poſtquam reſurrexit, legitur facta duodecies, q. 55. 3. 3m. 4m. & q. 85. 5. 6.
Apparuit Chriſtus in alia effigie, q. 55. 4. o.
Apparuit Chriſtus poſt reſurrectionem, ad probandum eam & identitatem reſurgentis, q. 55. 6. c.
Apparuit Chriſtus quibuſdam poſt aſcenſionem in ſpecie propria, q. 57. 6. 3m
Appetitus concupiſcibilis & iraſcibilis, obedit imperio rationis, q. 15. 2. 1m. & q. 19. 2. c.
Appetitus ſenſitiuus inquantum obedit rationi poteſt dici rationalis, & uoluntas participatiue, q. 18. 2. c.
Appropriatur unitas patri, æqualitas filio, nexus uero ſpirituiſancto, q. 58. 2. 3m
Aqua habet multas proprietates, q. 66. 3. c.
Aqua pluuiæ generatur ex uaporibus aqueis, & mixtorum ui naturæ reſolutis in ueras aquas, ideo in ea poteſt fieri baptiſmus, q. 66. 4. 5m
Aqua uera exiuit de latere Chriſti in cruce, q. 66. 4. 3m
Aqua benedicta non eſt ſacramentum, ſed diſpoſitio ad ſacramenta delans uenialia, & ordinata contra dæmones, & impedimentum ſacramentorum, q. 65. 1. 6m. 8m
Aqua benedicta datur contra impugnationem exteriorem dæmonum & poteſt iterari, q. 71. 2. 3m
Aqua non benedicta benedictæ addita, tota fit benedicta, q. 77. 8. 3m.
Aqua debet poni in calice, & parum, q. 74. 8. o.
Aqua non permixta uino, conficitur, licet non apponens peccet. q. 74. 7. o. & q. 83. 6. 4m. 6m
Aqua artificialis in uino poſita, licet fieri non debeat, conficitur, non autem in pane, q. 74. 7. 3m
Argumentum dicitur dupliciter, ſ. ratio rei dubiæ, & ſignum euidens ſenſibile, q. 55. 5. c.
Ars non poteſt inducere formam ſubſtantialem, niſi uirtute naturæ, q. 75. 6. 1m
Artis forma, eſt ſimilitudo ultimi effectus intenti ab artifice, q. 78. 2. c.
Artificialium formæ, ſunt accidentia, q. 66. 4. c.
Aſcendere in cœlum fuit conueniens Chriſto, q. 57. 1. 6. o.
Aſcendit Chriſtus ſecundum utramque naturam, quæſt. 57. 2. o.
Aſcendit Chriſtus propria uirtute utriuſque naturæ, quæſt. 57. 3. o.
Aſcendit Chriſtus ſuper omnes cœlos, & ſuper omnem creaturam, q. 57. 4. 5. o.
Aſcendenti Chriſto accreuit gaudium, quo ad modum, non autẽ quo ad eſſentiam gloriæ, q. 57. 1. 2m
Aſcenſio Chriſti tranſcendebat communem hominum notitiam, quo ad terminum ad quem, ſolum, q. 55. 2. 2m
Nec ſtatim poſt reſurrectionem facta fuit, propter fidem confirmandam, q. 57. 1. 4m
Nec fuit in inſtanti, q. 57. 3. 3m
Aſcenſio Chriſti fuit cauſa noſtræ ſalutis, q. 58. 6. o.
Et aperuit nobis paradiſum quo ad locum, non quo ad uiſionem. q. 49. 4m
Aſcenſio Chriſti, uide. Conuerſatio. Chriſtus.
Aſſimilari poſſumus tripliciter filio Dei, q. 23. 3. c.
Aſſimilatio talis per charitatem perficit rationem adoptionis. q. 23. 4. c.
Aſſumere dicit actum aſſumentis, & terminum, q. 3. 1. 2. 4. c.
Aſſumere proprie conuenit perſonæ, & non naturæ, q. 3. 1. 2. 3. o.
Aſſumere naturæ conuenit ratione principii tantum, ſed perſonæ ratione principii & termini, q. 3. 2. o. & 4. 2m
Aſſumere natura poſſet, abſtracta perſonalitate, q. 3. 3. o.
Aſſumere poſſet Deus naturam angelicam, ſine corruptione perſonalitatis angelicæ, q. 4. 1. 3m
Aſſumere & incarnari, poteſt conuenire cuilibet perſonæ ſine alia. q. 3. 4. 5. o.
Aſſumere naturam humanam in omnibus ſuis ſuppoſitis, non fuit conueniens, q. 4. 5. o.
Aſſumens non eſt aſſumptum, uniens uero eſt unitum, q. 2. 8. c.
Aſſumens, ſcilicet perſona eſt uniens, ſed non econuerſo, q. 2. 8. 2m.
Aſſumi conuenit naturæ, non perſonæ, q. 4. o.
Aſſumi poteſt eadem natura numero, a tribus perſonis, quæſt. 3. 6. o.
Aſſumi poſſunt duæ naturæ humanæ ab una perſona, q. 3. 7. o.
Aſſumi non debuit natura humana immediate in Adam, q. 4. 6. 2m.
Aſſumi, conuenit naturæ humanæ ratione ſui & non ratione ſuppoſiti, ideo non conuenit Deo, q. 16. 4. 3m
Aſſumpta eſt natura humana & unita, natura diuina eſt unita, ſed non aſſumpta, q. 2. 8. c.
Aſſumpta eſt natura humana in indiuiduo, q. 2. 2. 3m. & 5. 2m.
Aſſumpta eſt natura humana conuenienter de ſtirpe Adæ, q. 4. 6. o. & q. 31. 1. o.
Aſſumpta eſt a filio Dei caro mediante anima, & anima mediante ſpiritu, q. 6. 1. 2. o.
Aſſumpta eſt caro Chriſti de Adã, de Dauid, & de Abraham, q. 31. 1. 2. o.
Aſſumpta eſt anima Chriſti & creata in eodem inſtanti, q. 6. 3. 4. o. & q. 33. 1. 2. 3. o
Aſſumpta non fuit columba in unitatem perſonæ Spiritusſancti, q. 39. 6. 2m. 7. c.
Aſſumptam fuiſſe naturam humanam a uerbo Dei accidentaliter, eſt hæreticum, q. 2. 6. c.
Aſſumptæ ſunt partes mediante toto, ordine intentionis, ſed econuerſo ordine executionis, q. 6. 5. o.
Aſſumpſit filius Dei naturam humanam cum omnibus perfectionibus ſuis, q. 9. 1. c. & q. 18. 1. 2. o.
Aſſumpſit Deus conuenienter carnem de muliere, q. 31. 4. o.
Aſſumpſit filius Dei animam rationalem, q. 5. 3. 4. o.
Aſſumpſit Chriſtus corpus de muliere, & non attulit ipſum de cœlo, q. 5. 2. o.
Aſſumpſit Chriſtus uerum corpus, & non phantaſticum, q. 5. 1. o.
Aſſumpſit Chriſtus naturam humanam integram & perfectam, q. 9. 1. c. & q. 18. 1. 2. c.
Aſſumpſit Chriſtus partes unitas, q. 2. 5. c.
Aſſumpſit Chriſtus oẽs defectus naturales corporis, cões toti naturæ humanæ, ſed nullum defectum contraxit, q. 14. o.
Nec aliquem defectum animæ aſſumpſit aut contraxit, q. 15. o. & q. 31. 7. o.
Aſſumptibilis eſt tantum natura humana ſm congruentiam, quælibet uero natura de potentia Dei abſoluta, q. 4. 1.
Aſſumptio dicit actionem uel paſſionem, ſecundum q diuerſi mode aliqua reſpicit, & differt ratione ab unione & incarnatione, q. 2. 8. o.
Aſſumptio naturæ humanæ conuenientius facta eſt ad filium, q̃ ad patrem, uel Spiritumſanctum, q. 3. 8. o.
Aſſumptio Chriſti non fuit tantum per inhabitationem gratiæ, q. 2. 6. c.
Aſſumptis duabus naturis humanis ab una perſona, illa perſona eſſet tantum unus homo, q. 3. 7. 2m.

Aſſumptus non fuit homo a filio Dei, q.4.3.o.
Aue Maria exponitur uſque ad ly, & benedictus, q.30.4.o.
Auerſio & conuerſio eſt in omni peccato mortali, q.86.4.c.& q.88.1.c.
Augmentum formarum dupliciter terminatur, q.7.1.c.
Aures. Vide. Baptizatur. Exorciſmus.
¶Azimus panis puritatem ſignificat, & tamen Græcus in eo conficiens peccaret, q.74.c.

B

BAptiſmata Phariſæorum erant uana, q.38.1.3^{m}
Baptiſmus Ioannis fuit conueniens, q.38.1.o
Baptiſmus Ioannis nominatur ab ipſo, q.38.2.1^{m}
Baptiſmus Ioannis non erat per ſe ſacramentum, ſed quaſi quoddam ſacramentale diſponens ad baptiſmum Chriſti, ideo aliqualiter pertinebat ad legem Chriſti, q.38.1.1^{m}
Baptiſmus Ioannis fuit a Deo quo ad ritum, & a Ioanne quo ad effectum, q.38.2.o.
Baptiſmus Ioannis non fuit commendatus aliquo præcepto in ſacra ſcriptura, quia parum erat duraturus, q.38.2.3^{m}.
Baptiſmus Ioannis erat præparatorius ad baptiſmum Chriſti, q.38.1.3.o.
Baptiſmus Ioannis erat quaſi proteſtatio & profeſſio pœnitentiæ, quam conferebat baptizando, q.38.3.1^{m}.
Et non imprimebat characterem, q.38.6.c.
Nec in ipſo remittebantur peccata, q.68.6.1^{m}
Nec conferebat gratiam, q.38.3.o.
Nec ad ipſum admittebantur pueri, nec gentiles, q.38.4.3^{m}
Baptiſmus Ioannis fuit præparatorius ad baptiſmum Chriſti, per exercitium actus, q.70.1.3^{m}
Et ceſſauit Ioanne incarcerato, q.38.5.o.
Baptiſmus eſt ſacramentum neceſſarium ſimpliciter & abſolute, q.65.4.c.
Baptiſmus pluribus, ſub his uerbis collatus, Ego baptizo uos, eſt baptiſmus, ſed non debet fieri niſi neceſſitas cogat, q.66.5.4^{m}. & q.67.6.2^{m}
Baptiſmus non dicitur reiterare, ſi ille de quo dubitatur an ſit baptizatus ſub hac forma baptizetur, ſi non es baptizatus ego te baptizo, q.66.9.4^{m}
Baptiſmus poteſt fieri per aſperſionem, effuſionem, & immerſioné in aqua, & quomodo trina immerſio non eſt de neceſſitate, aut debeat eſſe intenta uel non q.66.7.8.o.
Baptiſmus quo ad ſolemnitatem habet tempus determinatum q.66.10.1^{m}.
Baptiſmus non debet iterari, q.66.9.o.
Baptiſmus eſt ſacramentum maximæ neceſſitatis, & ſine eo, aut re, aut uoto ſuſcipiendi ſi caſu præueniatur morte, nullus poteſt ſaluari, q.68.1.2.o.
Baptiſmus fuit inſtitutus quo ad ipſum ſacramentum in baptiſmo Chriſti, & eius neceſſitas quo ad uſum indicta fuit poſt paſſioné & reſurrectionem, q.66.2.o.
Baptiſmus eſt proteſtatio & ſacramentum fidei, q.66.1.1^{m}. & q.68.1.1^{m}
Baptiſmus ſolemniter celebratus, debet ſumi a Presbytero curato, uel eius Vicario, q.67.4.2^{m}
Baptiſmus debet differri in adultis, ad probationem, inſtructioné, & reuerentiam, non autem in pueris, q.68.3.o.
Baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum, q.68.6.c.& q.73.3.c.
Et per ipſum habemus introitum in regnum Dei, q.39.5.c.3^{m}.& q.66.2.3^{m}.
Et habet uim illuminatiuam & fœcundatiuam ad bona opera, q.69.5.o.
Baptiſmus & circunciſio conferebant gratiam, ſed baptiſmus copioſiorem, & ex ſua uirtute ut inſtrumentum paſſionis Chriſti iam perfectæ, circunciſio uero ut ſignum futuræ, quæſt.70.4.c.
Baptiſmus ſi fuiſſet ante paſſionem Chriſti, non introduxiſſet in regnum cœlorum, q.69.7.2^{m}.& q.70.4.4^{m}
Baptiſmus continet perfectionem ſalutis, non autem circunciſio, ideo baptiſmus omnibus populis proponitur, circunciſio uero ſoli populo iudæorum data eſt, q.70.2.3^{m}.
Baptiſmus continet uirtutem Chriſti quæ eſt uniuerſalis cauſa ſalutis omnium & remiſſionis omnium peccatorum, quæſt.70.2.4^{m}
Baptiſmus incorporat Chriſto corporaliter, fides autem mentaliter q.69.5.1^{m}
Baptiſmus eſt ſacramentum paſſionis & mortis Chriſti, quæſt.73.5.3^{m}
Baptiſmus configurat Chriſto paſſo & reſurgenti, inquantum per ipſum homo moritur peccato, & incipit nouam uitam, quæſt.66.2.c.
Baptiſmus datus a meliori non eſt melior, quæſt.64.1.2^{m}.& q.82.6.2^{m}
Baptiſmus impedit peccata futura ne fiant, q.69.3.3^{m}
Baptiſmus principaliter datur contra peccatum originale, quæſt.66.9.c.
Baptiſmus delet omnem culpam originalem, & mortalem, & quandoque uenialem, q.69.1.o & q.87.3.2^{m}
Baptiſmus ſtatim tollit culpam originalis peccati & pœnam carentiæ uiſionis diuinæ quæ reſpiciunt perſonam, non autem pœnalitates reſpicientes naturam, q.69.3.o.
Baptiſmus abſoluit ab omni pœna, q.68.3.o & q.69.2.o.
Baptiſmus triplex, ſcilicet ſanguinis, flaminis, & fluminis, q.66.11.12.
Baptiſmus ſanguinis liberat ab omni culpa & pœna, q.68.2.2^{m}. & q.87.1.2^{m}
Baptiſmus, Vide. Apoſtoli, Chriſma, Confirmatio, Euchariſtia, Pedes, Immerſio, Sanctificat, Satiſfactio, Vnctio, Vox.
Baptiſmi diuerſæ diffinitiones, q.66.1.o.
Baptiſmi forma quæ ſit, ſecundum Latinos & Græcos, q.60.8.c.& q.66.3.o.& q.67.6.c.3^{m}
Baptiſmi formæ addendo, & beatæ Mariæ, quaſi aliquid operetur nomen eius, nihil agitur, ſi uero intendatur tantum, quod oratio eius proſit baptizato, ualet, q.60.8.c.
Baptiſmi formæ interruptio quæ baptizantis Intentionem intercipit, tollit ſacramentum baptiſmi, quæ uero baptizantis intentionem non diſcontinuat, ſacramentum baptiſmi non tollit, q.60.7.3^{m}.8.o.
Baptiſmi materia eſt aqua etiam qualitercumque tranſmutata, dummodo non ſoluatur eius ſpecies, q.66.3.4.o.
Baptiſmi materia, non eſt aqua roſacea uel alchimica, ſed bene aqua pluuialis, q.69.4.3^{m}.
Baptiſmi materia remota, eſt aqua, proxima uero eſt ablutio, q.66.1.o
Baptiſmi ſermo dirigitur non ſolum ad homines, ſed etiam ad creaturas inſenſibiles, q.66.3.3^{m}
Baptiſmi ritus & ſolemnitas non ſunt de neceſſitate, ſed fiunt ad deuotionem, & inſtructionem, & contra dæmones, quæſt.66.10.c.
Baptiſmi cauſa duplex, ſ. principalis, ideſt Trinitas, & inſtrumentalis, ideſt miniſter, q.66.5.c.
Baptiſmi cauſa principalis eſt paſſio Chriſti reſpectu miniſtri, quæ tamen eſt cauſa inſtrumentalis reſpectu ſanctæ Trinitatis, q.66.5.5^{m}.
Baptiſmi proprius miniſter eſt ſacerdos, non auté diaconus niſi in neceſſitate, q.67.1.2.o.
Baptiſmi effectus duplex, ſcilicet character & gratia, q.68.8.c.& q.69.10 c.
Baptiſmi effectus duplex, ſcilicet per ſe, ideſt generatio in uitam ſpiritualem, & per accidens ideſt quem diuina uirtus in eo miraculoſe operatur, q.69.8.c.
Baptiſmi efficacia eſt ex paſſione Chriſti & a Spirituſancto, q.66.11.1^{m}.& 12.1^{m}.& q.69.1.o.
Baptiſmi principaliter effectus eſt delere peccata, q.39.5.c.& 79.5.1^{m}.
Baptiſmi ſacramentum ſine charitate eſt opus Dei, ideo non eſt opus mortuum in ficto, q.69.10.2^{m}.
¶Baptiſmum, recipiens uel alia ſacramenta a miniſtro malo non præciſo, non peccat, niſi communicet ei in peccato, quæſt.64.6.2^{m}.
Baptiſmum præcedit catechiſmus, q.71.1.o
Baptiſmo Ioannis, Chriſtus uoluit baptizari, q.36.1.2.o.
Baptiſmo facto in mari, illa tantum aqua conſecratur, quæ uenit ſibi in uſum, q.74.2.3^{m}
Baptiſmo homines adoptantur in filios Dei, q.39.8.3^{m}
Baptiſmo, homo generatur ad uitam ſpiritualem, q.66.3.c.& q.67.3.7.c
Et fit membrum Chriſti, & incorporatur ei, q.68.1.c.1^{m}. & 5.c.1^{m}.
Et in mortem Chriſti baptizatur, & ei commoritur & ſepelitur, q.49.3.2^{m} & q.51.ar.1.c.& q.68.5.7.c.
Baptiſmo, fomes mitigatur, q.66.3.c.& q.68.4.3^{m}
Baptiſmo, non remouetur fictio, ſed per pœnitentiam ſequentem, q.69.9.2^{m}.& 10.2^{m} 3^{m}.
Baptizandi ſunt pueri, q.68.9.o.
Baptizandi non ſunt pueri infidelium, inuitis parentibus, q.68.10.o.
Baptizandi puerum cauſa, mater non debet occidi, ſed mortua poteſt aperiri, uiuente prole in utero, q.68.11.3^{m}.

Baptizandi ſunt amentes & furioſi natiuitate & continue, non autem alii, niſi quando habentes uſum rationis hoc uolunt. quæſ. 68. 12. o.
Baptizandi non ſunt dormientes, niſi propter periculũ, & prius uoluerint. q. 68. 12. 3m.
Baptizando ſi baptizandus moriatur ſalutem conſequitur propter deſiderium baptiſmi. q. 68. 2. 9. o
Baptizandũ non dicitur in nominibus, ſed in nomine. quæſtio. 66. 5. 6.
Baptizandis adultis, fides eſt neceſſaria quo ad gratiam, non quo ad caracterem. q. 68. 8. o.
Baptizandus habens uſum rationis tenetur habere rectam fidem & contritionem quo ad remiſſionem peccatorum, intentionẽ uero quo ad ſacramentum q. 68. 7. 2m. & q. 86. 2. 1m.
Baptizans malus exiſtens peccat mortaliter, niſi in neceſſitate & ſine ſolemnitate. q. 64. 6. 3m.
Baptizare in nomine trinitatis non ſufficit, niſi Trinitas exprimatur. q 66 6. o.
Baptizare in nomine genitoris, uel ſi proferantur alia nomina perſonarum propria, nihil agitur. q. 80. 7. 2m. & q. 66. 17m.
Baptizare in nomine Chriſti, non eſt baptiſmus, niſi reueletur, ſicut apoſtolis. q. 66. 6. o.
Baptizare poteſt tam maſculus quàm femina in neceſſitate, ſi deſit miniſter aptior. q. 67. 3 4. 5. o.
Baptizare poteſt in neceſſitate, qui non eſt baptizatus etiam infidelis, dummodo in forma eccleſiæ baptizet. q. 67. 5. o.
Baptizare ſeipſum non licet, tamen propter fidem & deſiderium ſuſcipiendi baptiſmum ſaluaretur. d. 66. 5. 4. & q. 68. 2. 7. o. & q. 82. 4. 2m.
Baptizari tenetur omnes. q. 68. 1. 2. o.
Baptizari poſſunt plures ab uno, ſi ſit neceſſitas, plures tamen non poſſunt eundem baptizare, q. 66. 5. 4m. & q. 67. 6. o.
Baptizari non debet manens in propoſito peccandi, quæſtio. 68. 4. o.
Baptizari non debet puer exiſtens in utero matris. q. 68. 11. o.
Baptizari debet puer apparente aliquo membro ſi immineat periculum, tamen rebaptizandus eſt, niſi ſit caput. q. 66. 7. 3m. & q. 68. 11 4m.
Baptizari non debent bruta animalia. q. 68. 12. 2m.
Baptizati ſunt multi a Ioanne, præter Chriſtum, non autem omnes. q. 38. 4. o.
Baptizati baptiſmo Ioan. baptizari tenebantur baptiſmo Chriſti. q. 38. 6. o.
Baptizati tenentur reſtituere male ablata. q 68. 5. 3m.
Baptizati ab hereticis in forma eccleſię, nõ debent rebaptizari. q. 66. 9. 2m.
Baptizatis rite etiam pueris conferuntur gratia & uirtutes. q. 69. 6. o.
Baptizatis pueris æqualis gratia confertur, ſed adultis inæqualis, ſecundum gradus deuotionis q. 69 8. c. & q. 89. 2. 2m.
Baptizatis fit triplex unctio. q. 66. 10 2m. & q. 72. 11. 3m.
Baptizatis datur ueſtis alba. q. 66. 10 3m.
Baptizato Chriſto, nullus ipſum de fonte ſuſcepit, quia non eſt baptizatus ut ipſe regeneraretur, ſed ut alios regeneraret, ideo nõ indiguit pedagogo. q 67. 7. 1m.
Baptizato Chriſto, aperti ſunt cæli q. 39. 5. o.
Et audita eſt uoc patris. q. 39. 8. o. & q. 41. 4. o.
Et apparuit Spiritusſanctus in ſpecie columbę. q 39. 6. o.
Baptizatorum a Ioan. Chriſtus nec primus, nec ultimus debuit eſſe. q. 39. 3 4m.
Baptizatus fuit Ioannes a Chriſto. q. 38. 6. 3m.
Baptizatus fuit Chriſtus in Iordane, quia per ipſum fuit introitus in terram promiſſionis. q. 39. 4.
Baptizatus debet leuari de fonte ab aliquo, & a docto in diuinis imminente periculo. q. 67. 7. o. q. 5. 1m.
Baptizatus inſtrui debet de fide a leuante de fonte ſi ſint inter infideles, uel niſi parentes ſuppleant. q. 67. 8. o.
Baptizatus aſcribitur ad duo, ſcilicet ad aggregationem fidelium & ad ſacramentorum participationem. q. 63. 6. c. & q. 66. 2. c. & q. 70. 1. c.
Baptizatus participat totaliter uirtutem paſſionis Chriſti, & conſequitur remiſſionem reatus totius pœnę. q 38. 4. 3m.
Baptizatus baptiſmo flaminis conſequitur omnium peccatorum remiſſionem q. 69. 1. 2m. & q 4. 2m.
Baptizatus linitur ſputo in auribus & naribus, & ſal in os eius mittitur. q. 71. 2. 3. c.
¶ Bartholomeus miraculoſe occultabat ſe, & ſe oſtendebat ſicut uolebat. q. 54. 1. 2m.
¶ Beatitudo hominis perfecta conſiſtit in uiſione Dei per eſſentiã, q. 32. 3. c.
Beatitudo eſt principaliter in anima, ſecundario in corpore. q. 15 10. o.
Beatitudo animæ redundat in corpus. q. 57. 3. c.
Beatitudo eſt naturaliter appetibilis. q. 8. 1. 1m.
Beatitudinem ante paſſionem Chriſti nullus potuit habere, licet ſancti patres meruerint eam per fidem paſſionis Chriſti quo ad propriam perſonam, non quo ad naturam communem. q. 49. 5. 1m.
Beatorum dignitas in anima & in corpore erit ſecundum gradus meritorum, non ſecundum diuerſitatem ſexus. quæſtio 55. 1. 3m.
Beatorum gloria excedit omne bonum præſentis uitæ. quæſtio. 46. 6. 3m.
Beneficia Dei tota, ſingulis hominibus ſunt exhibita. quæſtio. 1. 4. 3m.
Bibere pluries in die, non frangit ieiunium q. 80. 8 4m.
Blaſphemia in Spiritumſanctum quæ dicitur finalis impœnitentia eſt peccatum omnino irremiſſibile, illa uero quæ eſt ex certa malitia, aut ipſius Spiritusſancti dicitur non remitti, ſcilicet de facili. q. 86. 1. 3m.
Bonitas Dei eſt ſua eſſentia. q. 1. 1. c
Bonum duplex, ſcilicet commutabile, & incommutabile. q. 86 4. c. 1m.
Bonum duplex, ſcilicet ſimpliciter, & ſecundum quid quæſtio 81. 5. 3m.
Bonum plura requirit ad ſui conſtitutionem, quàm malum. q. 90. 2. 4m.
Bonum unius hominis continuatur alteri per charitatem, & per intentionem facientis. q. 82. 6. c. & 3m.
Bona exteriora ſunt bona ſecundaria, non autem principalia q. 15 6. 3m.
Bona ſpiritualia poſſunt ſimul a pluribus poſſideri, non autẽ corporalia. q. 23. 1. 3m.
¶ Brutum, uide Baptizari. Euchariſtia. Miracula.

C

Caducus morbus impedit a celebratione. q. 82. 10. 3m.
¶ Caym uerbum reprobatur. q. 84. 10. c.
¶ Calix debet eſſe de auro, uel argento, uel ſtanno. q. 83. 3. 6m.
¶ Calor diſponens ad formam ignis, manet poſt aduentum eius quaſi quidam effectus talis formę q. 2. 3 2m.
Calor & aliæ qualitates tangibiles erunt in corpore glorioſo ex natura ſua. q. 54. 2 1m. 2m.
Caluariæ locus dicitur communis locus decollatorum, non a capite Adæ ibi ſepulti q. 46. 10. 3m.
¶ Capacitas duplex, ſcilicet naturalis potentiæ & obedientialis. q. 1. 3. 3m.
Caput ad alias partes corporis habet ordinem, perfectionem, & & uirtutem influendi. q. 8. 1. 8. c.
Caput influit in alia membra dupliciter, ſcilicet intrinſece & extrinſece. q. 8. 6. 7. c.
Caput eſt a quo uirtus, motus, & gubernatio cæterorum membrorum pendet. q8. 1. c.
Caput eſt in quo uigent omnes ſenſus. quæſtio. 8. 1. c. & quæ. 66. 7. 3m.
Caput eccleſiæ, hominum, & angelorum, eſt Chriſtus. quæſt. 8. 1. 3. 4. o.
Caput eſſe eccleſię eſt proprium Chriſto. q. 8. 6. o.
Caput malorum eſt diabolus. q. 8. 7. o.
Caput eſſe malorum conuenit Antichriſto. q. 8. 8. o.
Caput, uide. Angelus.
¶ Caracter eſt ſpiritualis poteſtas ad aliquas ſacras actiones ordinata. q. 63. 2. o. & q. 72. 5. c.
Caracter non eſt proprie in genere, nec in ſpecie, ſed reductiue. q. 63. 2 c.
Caracter eſt ſacramentum & res ſacramenti. quæſtio. 63. 3. 2m. 6. 3m.
Et habet rationem ſigni, ratione ſacramenti ſenſibilis & ratione configurationis. q. 63. 2. 2m. & 2. 4m.
Et eſt participatio ſacerdotij Chriſti q. 63. 3. c.
Et indelebiliter manet in anima. q. 63. 5. o.
Caracter non fuit in Chriſto. q. 63. 5. c.
Et tamen Chriſtus eſt character patris. q. 63. 1. 2m.
Caracter baptiſmi eſt aliud a caractere confirmationis & ordinis. q. 63. 6. o.
Caracter baptiſmi eſt potentia paſſiua, confirmationis autem & ordinis eſt potentia actiua. q. 63. 2. c.
Caracter eſt a ſolo Deo tanquam a principali agente, ſed ab homine ſicut a miniſtro. q. 74. 1. c.
Caracter ſacramentalis eſt proprie caracter Chriſti. q. 63 3. o.
Et ſecundum omnes imprimitur in quibuſdam ſacramentis. q. 63. 1. o.
Et imprimitur ſolum in ſacramentis nouæ legis. q. 62. 6. 3m. & q. 63. 1. 3m.

Et imprimit ſolum in tribus, ſcilicet in baptiſmo confirmatione. & ordine 6 o.

Character eſt potentia ſpiritualis. q 63.2 c.

Et p ipſum deputãtur fideles ad actus conuenientes pręſenti eccleſiæ q 63.1^{m}. 2 & 2. c.

Character eſt in anima ſicut quædam uirtus ſpiritualis & inſtrumentalis emanans a Deo. q 63 2 c. & 3. 1^{m}. 2^{m}. & q. 64. 1. c.

Character eſt ſubiectiue in potentia animæ, & non immediate in eſſentia eius q 63 4. o.

Character, uide Baptiſmus. Milites Sacerdos. Sacramenta.

Character beſtiæ eſt obſtinata malitia, uel profeſſio illiciti cultus. q. 63. 3 3^{m}.

Characteris diffinitio. q 63. 3 o

Characterem baptiſmi non habens, nullum alium poteſt recipere q. 72. 6 o.

Characterem ordinis uel baptiſmum, nec ordinans nec baptizãs poteſt auferre q. 82 8. 2^{m}.

¶ Charitas quantumcunque minima, poteſt reſiſtere cuilibet tentationi. q. 62. 6 3^{m}. & q 70. 4. c.

Charitas datur ſecundum menſuram ſubiecti. q 69. 8 3^{m}.

Charitas non poteſt eſſe ſine gratia q 79. 1. c.

Charitas de ſe præſeruat a peccato, ſed habens eam peccat ex mutabilitate liberi arbitrii. q. 79. 6. 2^{m}.

Charitas imperat omni uirtuti, ideo poteſt dici uirtus generalis. q. 85. 2 1^{m}.

Charitatis præcepta, fundant omnia præcepta moralia. q. 47. 2. 1^{m}.

Charitatis actus eſt duplex, ſcilicet elicitus & imperatus, quæſt. 85. 2. 1^{m}.

Charitatis effectus eſt uita ſpiritualis, & Dei coniunctio. quæſt. 89. 6. c.

Charitatem uel gratiã nullus poteſt cognoſcere ſe habere per certitudinem. q. 80. 4. 3^{m}.

Caro dicitur tripliciter, ſ natura culpa, & corruptio carnis. q. 54. 3. 1^{m}.

¶ Cathechiſmus eſt quoddam ſacramentale pertinens ad ſolemnitatem baptiſmi. q. 67 3 2^{m}.

Cathechiſmus pertinet ad ſacerdotem principaliter, ad lectorem vero ſecundario. q. 67 3. 2^{m}. & q. 71. 2. 4. o.

Cathechiſmus eſt inſtructio credendorum explicite, præcedens baptiſmum. q. 71. 1. o.

Cathechiſmus, uide Inſtructio.

Cathechizandi ſunt pueri. q. 71 3. 2^{m}. 3^{m}.

Cauſa proxima eſt a qua denominatur eſſe 8iit. q. 4. 1. 1^{m}.

Cauſa alicuius effectus dupliciter, ſ. directe ad illum agendo, & indirecte non impediendo, cum poſſit. q. 47 1. c.

Cauſa naturali & ſufficienti poſita, ponitur effectus, ſed non poſita cauſa uoluntaria. q. 36 1. 1^{m}.

Cauſa continet effectus multis modis. q. 62. 3. c. & 4. c.

Cauſa primo operatur in ſibi propinquius, & per illud in alia. qu. 56. 1. c.

Cauſa efficiens non poteſt eſſe poſterior effectu ordine durationis, ſicut finalis. q. 62. 6. c.

Cauſa principalis non poteſt proprie dici ſignum ſui effectus, ſed tantum cauſa inſtrumentalis. q 62. 1. 2^{m}.

Cauſæ principali aſſimilatur effectus, non cauſę inſtrumentali qu. 62. 1. c.

¶ Cæcus miraculoſe illuminatus, naturaliter uidet. quęſtio. 77. 4 3^{m}.

Cœli partem non oportet eſſe ſuperiorem Chriſto, ſed Chriſtus & corpora glorioſa ſunt ſupra omnes cœlos. quæſtio. 37 4 c. 1^{m}.

¶ Cœna Chriſti fuit luna quartadecima, ſed paſſio eius fuit luna quintadecima. q. 44 2. 2^{m}. & q. 46. 9. 1^{m}.

Cœna. uide. Euchariſtia.

Centurio & Petrus reueriti ſunt Chr̃m ex humilitate, Zacheus autem ex amore. q. 80. 10. 3^{m}.

Chriſma benedici debet ab Epiſcopo in cœna domini. q. 72. 3. o. & 12. 3^{m}.

Chriſma non eſt de neceſſitate baptiſmi, ſed quodãmõ perficit ipſum. q 66. 10 2^{m}.

Chriſma admixtum aquę, nõ tollit quin in ea poſſit fieri baptiſmus. q. 66. 4 2^{m}.

Chriſmate ſignatur in fronte confirmandus duplici ratione. qu. 72. 9. c.

Cibi uſus de ſe non eſt peccatum, aliquis tamen prohibetur propter ſignificationem. q. 40. 4. 2^{m}.

Cicatrices apparebunt in corpore Chriſti in iudicio. q. 54. 4 c.

Cicatrices cum quibus Chriſtus ſurrexit, ſemper erunt in corpore eius fulgentes. q. 54. 4. o.

Cicatrices ſemper erunt in corporibus glorioſis martyrum. quęſt. 54. 4. c

Circunciſio erat ſacramentum pręparatorium ad baptiſmum, minus tamen expreſſe figurans eum quo ad exteriora, quàm colũna nubis, & tranſitus maris rubri, quę tamen non erant ſacramenta. q. 70. 1. 2^{m}.

Circunciſio erat præparatoria baptiſmi quo ad profeſſionem fidei baptiſmus uero Ioannis quo ad exercitium actus. quęſtio. 70. 1. 3^{m}.

Circunciſio erat quædam profeſſio fidei Chriſti, aggregans antiquos collegium fidelium præparatoria & figura baptiſmi. q. 70. 1. 2. o.

Circunciſio eſt quædam proteſtatio legis implendæ. quęſtio. 40. 4. c.

Et erat neceſſaria ad diſtinctionem & ſignificationem. quęſtio. 70. 1. o.

Et debuit differri uſque ad tempus Abrahæ. q. 70. 2. o.

Et debuit dari ante legem moyſi. q. 70. 2. 2^{m}.

Et neceſſario fiebat octauo die, non autem ante, etiam imminente morte. q 70. 3. 3^{m}.

Et prætermittens eam in deſerto excuſabantur, niſi ex contemptu prætermiſiſſent q 70 4. 3^{m}.

Nec fit nunc, nec antiquitus, cum cultro lapideo, niſi in quibuſdã famoſis circunciſionibus, q. 70 3. 2^{m}.

Circunciſio neceſſario fiebat in membro generationis, quæſtio. 70. 3. 1^{m}

Et data fuit conuenienter ſoli populo Iſrael. q. 70. 2. 3^{m}

Et ſolis maribus data fuit. q. 70. 2. 4^{m}.

Circunciſio conferebat gratiam. quo ad omnes effectus poſitiuos & priuatiuos, q. 62 6. 3^{m}. & q. 70. 4. o.

Et non imprimebat caracterem, niſi in corpore. q. 70. 4. c. & q. 72. 5. 3^{m}.

Circunciſio ſi poſt paſſionem Chriſti haberet locum, introduceret in regnum. q. 70. 4. 4^{m}

Circunciſio principaliter tollebat peccatum originale, & conſequẽter quodlibet aliud q. 70 4. o.

Sed ante circunciſionis inſtitutionem, homines ſaluabantur per ſolam fidem. q. 68. 1. 1^{m}. & q. 70 4. 2^{m}.

Circunciſionem non habentes q in deſerto mortui ſunt, eadem ratio eſt de his, & de eis qui moriebantur ante octauum diem tempore legis. q. 70. 4. 3^{m}.

Circunciſus eſt Chriſtus multiplici ratione. q. 37. 1. o

Circunciſio, uide. Iuſtificatio.

¶ Clamor Chriſti in cruce fuit miraculoſus. q. 47. 1. 2^{m}.

Claritas corporis glorioſi, erit a gloria animę. q. 45. 2. c. & q. 54. 2. 1^{m}. 2^{m}.

Claritas Chriſti transfigurati fuit claritas gloriæ quantum ad eſſentiam, ſed non quantum ad modum eſſendi, quia non fuit per modum permanentis, q. 45. 2. o.

Claritas veſtimentorum Chriſti ſignificat claritatem ſanctorum, q. 45. 2. 3^{m}.

Claritate tantum, fuit transfiguratio Chriſti, & non ſecundum aliam dotem q. 45. 1. 3^{m}

Claritatem ſui corporis, beati poſſunt oſtendere & occultare. q. 54 1. 2^{m}. 3^{m} & 2. 1^{m}

Clauium uſum non habent ſciſmatici, hæretici, ſuſpenſi, degradati, excommunicati. q. 64. 9. 2^{m}. 3^{m}. & q. 82. 9. o.

Clauſio paradiſi duplex, ſcilicet per peccatum originale, & actuale. q. 52. 5. c.

¶ Cognitio eſt duplex, ſcilicet naturalis, & per gratiam, quęſtio. 35 1 c.

Cognitio duplex, ſcilicet inueniendo & addiſcendo. quęſtio. 9. 4. 1^{m}.

Cognitio ſingularium pertinet ad perfectionem animæ intellectiuæ, ſecundum cognitionem practicam, quæſtio. 11. 1. 3^{m}.

Cognitionis perfectio duplex, ſcilicet ex parte cogniti, & ex parte cognoſcentis. q. 10. 4. 1^{m}

Cognoſcitur unumquodque inquantum eſt in actu, quæſtio. 10 3. c.

¶ Columba habet ſeptem proprietates, quibus ſeptem dona Spiritusſancti deſignãt. q 39. 6 4^{m}

Columba apparens ſuper Chriſtum baptizatum, ſolum Spiritum ſanctum demonſtrauit. q. 39. 8 2^{m}

Et in ſpecie eius apparuit Spiritusſanctus, ſcilicet propter quatuor q. 39. 6. 4^{m}.

Columba illa fuit uerum animal. q. 39. 7. o.

Columba illa, peracto miſterio, ceſſauit ut flamma quæ in rubo apparuit moyſi. q. 39. 6. 2^{m}.

Columba, uide Aſſumpta. Turtur.

Comeſtio Chriſti poſt reſurrectionem uera fuit, angeli uero non q. 54. 2. 3^{m}. & q. 55. 6. 1^{m}

Comedens Dauid panes ſanctos, excuſatur propter neceſſitatem. q. 40. 4. 3^{m}.

Commutatio ſicut eſt in beneficiis, rependendo gratiam, ſic & in offenſis puniendo, q.83.3.3^{m}.
Comprehendere diuinam eſſentiam, nullus intellectus creatus poteſt, q.10.1.o.
Comprehenſor ſimul & uiator, Chriſtus fuit, q.15.10.o.
Commune ſemper eſt prius proprio eiuſdem generis, non autem ſi ſint diuerſorum generum, q.7.13.2^{m}.
¶Concepta fuit beata virgo ex ſemine viri, q.27.2.4^{m}.
Concepta fuit beata virgo in peccato originali, q.27.1.3^{m}.& 2.c.2^{m}.
Et ideo Romana eccleſia non celebrat feſtum conceptionis beatæ Mariæ, tolerat tamen conſuetudinem quarundam eccleſiarum illud celebrantium pro ſanctificatione eius, q.27.2.3^{m}.
Conceptio Chriſti habet tria priuilegia a Spirituſancto, quæſt.32.4.1^{m}.
Conceptio Chriſti ſpiritualiter attribuitur Spirituiſancto, licet ſit a tota trinitate, q.32.1.o.
Conceptio Chriſti eſt de Spirituſancto efficienter ratione corporis, & conſubſta tialiter ratione uerbi, q.32.2.o.
Conceptio Chriſti fuit in inſtanti, q.33.1.2.3.o.
Conceptio Chriſti cum dicitur factam ex muliere, more loquitur hebræorum qui dicunt mulieres, non uirginitate corruptas, ſed fœminas, q.28.1.3^{m}.
Conceptionis Chriſti fidem habuit beata uirgo, quæſtio. 30.1.c.2^{m}.
Conceptionis Chriſti materiam beata uirgo præparauit actiue, & tamen in ipſa conceptione nihil actiue operata eſt, quæſt.32.4.ó.
Et Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit perfectus ſecundum animam, & figuram corporis, non autem ſecundum quantitatem, q.33.2.o.
Et ipſe Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis, fuit ſanctificatus quo ad animam & corpus, q.34.1.o
Et in eodem inſtanti habuit uſum liberi arbitrii, & operationem tactus, q.34.2.o.
Et habuit plenitudinem gratiæ & cognitionis, q.34.c.2^{m}.& q.72.1.4^{m}.
Et habuit maiorem gratiam omnibus comprehenſoribus, quæſt.34.4.c.
Et meruit, & in eo comprehenſor fuit, q.34.3.4.o.
Et gloriam immortalitatis ſuæ quam in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruit, potuit etiam mereri per actus ſequentes, non non ut magis eſſet debita, ſed ut pluribus cauſis deberetur ei, q.34.2.1^{m} & q.49.6.1^{m} & q.59.3.c
Conceptus eſt Chriſtus miraculoſe ex perpetua uirgine, non ex uirili ſemine, q.28.o.& q.31.5.
Conceptum proprie dicitur corpus Chriſti, ex Spirituſancto, & non de Spirituſancto, q.32.2.^{m}.
¶Concupiſcentia eſt naturalis homini, tantum ut recta ſecundum rationem, q.13.2.2^{m}.
Confeſſio peccatorum duplex, ſ. interior Deo, & exterior ſacerdoti, q.68.6.c.2^{m}.
Confeſſio de mortalibus requirit, quòd homo proponat ab omnibus & ſingulis peccatis mortalibus abſtinere, quæſt.87.1.c.1^{m}
Confeſſio ante introitum Miſſæ ſignificat emundationem etiam animis peccatie, q.83.3.1^{m}.
Confeſſio peccatorum exterior, non eſt neceſſaria ante baptiſmum ſed bene interior, q.64.o
¶Confirmata fuit beata uirgo per ſecundam ſanctificationem in bono, ita quòd non poterat flecti in contrarium. quæſt.27.3.2^{m}.
Confirmatio eſt ſacramentum, q.72.1.o.
Confirmatio eſt efficacius ſacramentum baptiſmo ad perficiendum in bono, baptiſmus uero ad remouendum malum, q.72.11.2^{m}.
Confirmatio eſt ſpirituale augmentum, promouens hominem in ſpiritualem ætatem perfectam, q.72.1.5.c.
Confirmatio non eſt de neceſſitate ſalutis, q.65.4.c.
Confirmatio fuit immediate inſtituta a Chriſto, q.72.1.1^{m}.
Confirmatio confertur tantum ab epiſcopis, q.72.11.o.
Et conferri poteſt a ſacerdote ex commiſſione ſolius Papæ, non autem a diacono, q.72.11.1
Confirmatio debet dari cuilibet baptizato cuiuſcumque ætatis ſexus uel conditionis, & morienti, q.72.8.o.
Confirmatio datur tantum in fronte, q.72.9.o.
Confirmatio roborat hominem contra alios, Eucharistiæ in ſe, q.72.9.2^{m}.
Confirmatio perficit effectum pœnitentiæ & baptiſmi, quæſt.72.7.2^{m}.
Confirmatio confert excellentiam hominis ad ſe, non autem ad alium, ſicut ordo, q.72.8.1^{m}.
Confirmationis propria materia eſt Chriſma, q.72.2.o.
Confirmationis ſacramentum habet determinatam formam q.72.4.o.
Confirmationis ſacramentum, Chriſtus non debuit ſumere, q.72.1.4^{m}.
Confirmationis effectum nullus conſequitur ſine uoto eius, q.72.6.1^{m}.
Confirmationis effectum quidam miraculoſe acceperunt, antequam baptizarentur, q.72.2.1^{m}.& 4.1^{m}.& 6.1^{m}.
Confirmationi competit perfectio ad quam homo perducitur per augmentum, Euchariſtiæ uero illa quæ eſt alicuius extrinſeci hominem conſeruantis, q.73.1.1^{m}.
Confirmans & confirmandus debent eſſe in gratia & debent eſſe confeſſi & ieiuni de conſilio, q.72.7.2^{m}.& 12.1^{m}.
Confirmans & ordinans imponit manus, q.84.4.c.2^{m}.
Confirmandus debet teneri ab alio confirmato cuiuſcumque ætatis uel ſexus, q.72.10.o
Confirmatus exiſtens in peccato mortali cuius conſcientiam non habet, vel cuius non eſt plene contritus, dummodo non ſit fictus, conſequitur remiſſionem peccatorum, quæſt.72.7.2^{m}.
Confirmato confertur plenitudo gratiæ, & Spiritusſancti, quæſt.72.1.o.
Confirmato datur poteſtas ſpiritualis ad pugnandum contra hoſtes fidei uiſibiles, q.72.5.o.
Confirmati confirmantur & configurantur Chriſto, q.72.1.4^{m}.& 4.3^{m}.
Confirmati gratiam habentes, conſequuntur plenam remiſſionem peccatorum, q.72.7.2^{m}.
Confirmati decedentes maiorem gloriam conſequuntur, ſicut & hic maiorem obtinent gratiam, q.72.8.4^{m}.
¶Conſecratio templi altaris, ueſtium & uaſorum non ſunt ſacramenta, ſed ſunt diſpoſitiones quædam ad ſacramenta, quæſt.65.1.6^{m}.
Conſecratio domus ſignificat ſanctitatē eccleſiæ, altaris uero Chriſti, q.83.3.2^{m}.4^{m}.
Conſecratio altaris & eccleſiæ fit multiplici ratione, quæſt.83.3.o.
Conſecratio altaris non debet fieri ſine reliquiis martyrum, q.83.3.5^{m}.
Conſecratio eccleſiæ non debet reiterari, niſi exuſtæ, uel pollutæ ſanguine, uel ſemine, q.83.3.3^{m}.
Conſecratio eccleſiæ uel altaris ſi fuerit dubia tunc debent conſecrari, q.83.3.3^{m}.
Conſecratio qualiter eſt indelebilis permanentibus rebus conſecratis, q.76.6.2^{m} & q.82.8.c.& q.83.3.3^{m}.
Conſecratione, res inanimatæ adipiſcuntur quandam ſpiritualem uirtutem, qua ſint aptæ ad diuina, q.83.3.3^{m} 4^{m}.
Conſecrare omnia ſoli epiſcopo conuenit, Euchariſtia excepta, q.82.1.4^{m}.& 3.3^{m}.
Conſecratæ eccleſiæ ligna non debent cedere ad uſum laicorum, ſed monaſterij uel comburi, q.83.3.3^{m}.
Conſecratæ res uetuſtæ (ut pallæ) debent comburi, & cineres reponi honeſte, q.83.3.3^{m}.
Conſecratio Euchariſtiæ poteſt fieri a malis ſacerdotibus etiam ab eccleſia præciſis, ſed peccant grauiter, q.64.9.2^{m} 3^{m} & q.82.5.7.8.9.o.
Conſecrans propter malum finem, peccat ſed perficit ſacramentū, q.64.2.2^{m}.
Conſecrans tenetur ſumere Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, quotieſcumque celebrat, q.80.12.o.& q.82.4.o.
Conſecrans quid agere debeat ſi ante uel poſt conſecrationem perceperit aquam non eſſe in calice, q.83.6.4^{m}.
Conſecrans Euchariſtiam fictè, grauius peccat quàm indigne ſumens eam, q.80.6.2^{m}.
Conſecratione panis & uini facta, non manet forma ſubſtantialis eorum, q.75.6.o.
Sed conuertitur forma panis in formam corporis Chriſti, q.75.6.2^{m}.
Et quantitas panis & uini manet, ſicut cætera accidentia, quæſt.76.1.3^{m}.
Conſecratione ſanguinis facta uinum aliud immiſſum non commiſcetur ei, niſi fiat tanta permixtio quòd ſanguis Chriſti deſignat ibi eſſe, nec eſt ſimile de aqua benedicta, quæſt.77.8.o.
Conſecratione corporis Chriſti facta, ſi ſacerdos deficiat debet per alium ſuppleri, non autem ſi ante, q.83.6.1^{m}.
Conſeruare res ne in nihilum decidat, ſoli Deo conuenit, q.104.2.c.
Conſilium ſine dubitatione conuenit Chriſto, q.21.3.1^{m}.
Contemptus maior de Deo per peccatum, maiorem reatum incurrere facit, q.88.5.c.2^{m}.

Contrahi dicitur quod ſimul cum ſua cauſa ex neceſſitate trahitur q. 14.5.c.
Contraria poſſunt ineſſe eidem, non ſecundum idem, quæſt. 46. 8 1^{m}.
Contrarijs compoſita, neceſſario diſſoluuntur, q. 14.2.c.
Contrariorum, unum eſt cauſa alterius per accidens tantum, q. 50. 1. 3^{m}.
Contritio debet eſſe de ſingulis peccatis mortalibus, quæſt. 87.1.c. 1^{m}.
Contritio de uenialibus non requirit propoſitum non peccandi, q. 87.1.1^{m}.
Contritio uirtualis & non habitualis, requiritur ad remiſſionem venialium, q. 87.1.o.
Contritio non ſemper delet omnem pœnam, q. 86.4.o.
Contritionis dolor duplex, ſcilicet ſenſitiuus, & intellectiuus. q. 84. 8.9.o.
Conuerſatio Chriſti cum diſcipulis ante aſcenſionem fuit crebra, q. 55.3.3^{m}.
Conuerſatus eſt Chriſtus inter homines, q. 40.1.o.
Et ſecundum uitam auſteram & pauperem, q. 40.2.3.o.
Et ſecundum legis præcepta, q. 40.4.o.
Conuerſio poteſt eſſe ſine auerſione, ut in peccato ueniali, quæſt. 86. 4.c.
Conuerſio panis in corpus Chriſti differt ab alijs, q. 75.4.8.o.
Et eſt ſupernaturalis, q. 75.5.o.
Et difficilior creatione, q. 75.8.5^{m}.
Et fit tantum in ultimo inſtanti prolationis totius formæ, q. 75.7.o. 1. q. 78.4.3^{m}.
Et importat ordinem ſubſtantiarum, q. 75.4.1^{m}.
Nec eſt formalis, ſed ſubſtantialis, ideoque dicitur tranſubſtantiatio, q. 75.4.o.
Conuerſione panis in Corpus Chriſti facta, Chriſtus nullo modo mutatur, in conuerſionibus uero naturalibus ſubiectum ſemper mutatur, q. 75.4.o.
Nec ſubſtantia panis annihilatur, nec conuertitur in præiacentem materiam, q. 75.3.o.
Sed conuertitur tota ſubſtantia panis in totum corpus Chriſti, quæſt. 75.4.o.
Cor eſt prima pars uiuens in ordine partium animalis, quæſt. 90. 3.3^{m}.
Cornelius & ſimiles ante baptiſmum habuerunt gratiam & uirtutes per fidem & deſiderium baptiſmi, implicite uel explicite, q. 69.4.2^{m}.
Corporale debet eſſe album & lineum, q. 83.3.7^{m}.
Corpora plura poſſunt eſſe in eodem loco, uirtute Dei, non naturaliter, q. 54 1.1^{m}. q. 57.4.3^{m}.
Corpora glorioſa erunt palpabilia, ſicut corpus Chriſti poſt reſurrectionem, & habebant qualitates tangibiles, quæſt. 54. 2.2^{m}.
Corpora glorioſa erunt colorata colore debito, ſecundum naturam ſuarum partium, q. 54.1.1^{m}.
Corpus mortuum cuiuſcumque alterius hominis a Chriſto, non eſt idem numero quod prius dum uiueret, propter diuerſitatem formæ, eſt tamen idem identitate materiæ, quæſt. 25.6.3^{m}. q. 50.5.c.1^{m}.
Corpus Chriſti fuit in Adam, & in aliis patribus ſecundum originem, non autem ſecundum aliquid ſignatum, q. 31.6.o.
Corpus Chriſti in operatione Spiritusſancti formatum, quæſt. 31.5. c.3^{m}.
Et fuit optime complexionatum, ideo in eo maxime uiguit ſenſus tactus, q. 46.6.c.
Et debuit augeri, ſicut corpora aliorum hominum, quæſt. 33.1. 4^{m}.
Et in perfecta ætate habuit decentem & mediocrem quantitatem. q. 33.2.2^{m}.
Corpus Chriſti uiuum & mortuum, erat numero ſimpliciter, idest abſolute, & non erat idem numero ſimpliciter, ideſt totaliter, q. 50.5.o.
Corpus Chriſti fuit uerum corpus, & non phantaſticum, quæſt. 5. 1.o.
Et fuit ſubiectum impreſſioni corporum cœleſtium, q. 12.4.3^{m}.
Et defectibus & infirmitatibus noſtris conuenienter ſubiacuit, q. 14.1.o.
Corpus Chriſti in principio ſuæ conceptionis minorem quantitatem habuit, quam habeant aliorum hominum corpora in principio ſuæ animationis, q. 33.2.2^{m}.
Corpus Chriſti poſt reſurrectionem fuit uerum corpus, ſicut prius ante mortem, q. 54.1.o.
Corpus Chriſti myſticum eſt tota eccleſia, q. 8.1.5.c.
Corpus. Vide, Quantitas.
Corpus & ſanguis Chriſti ſunt unum ſacramentum formaliter & ſecundum finem, ſed plura materialiter, q. 73.2.o.
Corpus Chriſti myſticum eſt tantum res in hoc ſacramento, q. 73. 3.c.
Corpus Chriſti non incipit eſſe in hoc ſacramento per motum localem, ſed per conuerſionem panis in ipſum, quæſt. 75.2. 4.c.
Corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento, q. 76.1.o.
Corpus Chriſti non eſſe in hoc ſacramento niſi ut in ſigno, eſt hæreſis q. 75.1.3^{m}. 1 ſn. & q. 75.1.o.
Corpus Chriſti ſine ſanguine, & econuerſo, & utrumque ſine anima fuiſſet, ſiquis in triduo mortis eius conſecraſſet, quæſt. 81. 3.o.
Corpus Chriſti eſt localiter in cœlo, in Euchariſtia autem ſacramentaliter modo, q. 75.1.3^{m}.
Corpus Chriſti in hoc ſacramento non poteſt uideri oculo corporali, q. 76.7.o.
Corpus Chriſti eſt uere in hoc ſacramento, quando in eo apparet puer uel caro, q. 76.8.o.
Corpus Chriſti prædicto modo apparens non debet ſumi, ſed cum reliquijs reponi, q. 82.4.3^{m}.
Et ſacerdos tunc debet iterum celebrare, uel ſufficit ſpiritualis manducatio, q. 82.4.3^{m}.
Corpus Chriſti ſub ſacramento uidetur ab angelo & beatis uiſione beata non autem uiſione naturali, ſicut nec a uiatore, nec etiam a dæmone, q. 76.7.c.
Corpus Chriſti offertur pro ſalute corporis, & ſanguis pro ſalute animæ ſecundum ſimilitudinem, ſecundum rem uero utrumque offertur pro utroque, q. 74.1.o. & q. 79.1.3^{m}.
Corpus Chriſti manducatur ſacramentaliter tantum, ſpiritualiter tantum, ſacramentaliter tantum, ſpiritualiter ſimul, quæſt. 80. 1.2.3.o.
Corporis Chriſti ſpecies non ſunt cauſa alicuius ſpiritualis effectus niſi mediante corpore Chriſti, q. 73.1.2^{m}.
Corporis Chriſti, forma conſecrationis quæ ſit, q. 60.8.c. & quæſt. 78.2.o.
Corporis Chriſti caro & os, & alia huiuſmodi ſunt ſub ſpecie uini ex naturali concomitantia, & ſub ſpecie panis ex ui ſacramenti, ſanguis uero econuerſo, q. 76.2^{m}. & 2.c.3^{m}.
Corporis Chriſti quantitas, & alia accidentia ſunt in hoc ſacramento ex naturali concomitantia tantum, quæſt. 76.1.3^{m}. & 3.4.o.
Corporis Chriſti tota quantitas eſt indifferenter ſub magna & parua quantitate ſpecierum, q. 76.1.3^{m}. & 4.o.
Corporis Chriſti accidentia ſunt in hoc ſacramento mediante ſubſtantia, nec poſſunt immutare medium, ut ſic ab aliquo corporali oculo uideri poſſint, q. 76.7.c.
Corporis Chriſti accidentia intrinſeca ſunt in hoc ſacramento, non autem accidentia per comparationem ad extra, quæſt. 76. 5.3^{m}.
¶Corruptio duplex, ſ. ſeparatio formæ a materia, & reſolutio in elementa, q. 50.3 c.
Coſta. Vide. Adam.
Creatio magis reſpicit eſſe quàm rationem, q. 2.7.5^{m}.
Creatura eſt mutabilis, q. 15.2.c.
Creaturæ cuiuſlibet, ſuppoſitum & natura differunt, quæſt. 17. 1.c.
¶ Crux Chriſti deſignat myſtice uitam chriſtianam, quæſt. 46. 4.c.
Et eſt remedium contra peccatum totius mundi, quæſt. 46.10. 3^{m}.
Crucis mortem Chriſtus conuenienter aſſumpſit, quæſt. 46 4.o.
Crucis ſignum multiplex in Miſſa ſignificat paſſionem Chriſti, ſecundum diuerſas partes, q. 83.5.3^{m}.
Crucis ſignum non requiritur in ſacramento pœnitentiæ, q. 84.4. 3^{m}.
Crucifigi uoluit Chriſtus in loco Caluariæ, q. 46.10.3^{m}.
Crucifixus eſt Chriſtus hora tertia linguis iudæorum, & hora ſexta manibus militum, q. q. 46.9 1^{m}. & q. 83.2.3^{m}.
Crucifixi cum Chriſto dicuntur qui quælibet arctioris diſciplinæ inſtituta ſubeunt, q. 46.11.c.
Crux. Vide Altare.
¶Culpæ remiſſio fit per coniunctionem hominis ad Deum a quo ſeparat omnis culpa mortalis perfecte, & uenialis imperfecte, q. 86.4.c. & q. 87.1.c.
Culpæ & pœnæ uniuerſalis abſolutio fit in perceptione baptiſmi, & in martirio, q. 68.2.2^{m}. q. 87.1.2.
¶Cultus Dei exterior eſt quædam fidei proteſtatio per exteriora ſigna, q. 63.4.3^{m}.
Cultus Dei conſiſtit in recipiendo diuina, uel in tradendo ea aliis, q. 63.2.5.4.6.c.
Cultus Dei conſiſtit in ſtatu naturæ hominibus determinabatur ſolo interiori inſtinctu, & non aliqua lege exteriori, q 60.5.3^{m}.

Ad

Ad cultum diuinum pertinet aliquod ſacramentum tripliciter, ſ. per modum actionis per modum agentis, & per modum recipientis, q. 63.6.c.

D

DAmnatio propter peccatum Adæ non euaditur ab aliquo niſi per Chriſtum qui ſolus fuit ab ea immunis, q. 27.3.c. q6. 49. 2.2^{m}. & q. 52.7. 2^{m}

Damnati habent voluntatem in malo confirmatam, nec pœnitét de mali, quæ fecerunt ratione culpæ, ſed ratione pœnæ. quæſt. 86.1.c.

Damnatæ animæ dolor, excedit omnem dolorem præſentis uitæ, etiam Chriſti. q. 46.6 3^{m}

Damnatorum bona quæ hic fecerunt Deus remunerat in hoc, q̃ tolerabilius patientur futurum iudicium, q 86.6.3^{m}

Dare ſpiritumſanctum dicitur dupliciter, ſ. authoritatiue, & ſic eſt tm̃ Dei, & miniſterialiter, & ſic homines & Chriſtus ſecundum quòd homo dicuntur eum dare, q. 1. 1^{m}

Datur nobis ſpiritusſanctus non niſi cum gratia gratum faciente, q. 72.7.c.

Dauid & Abrahæ, Chriſtus ſpecialiter dicitur filius, q. 31.2.o.

Dauid. Vide Abraham, Comedens, Panis.

¶De, dicit principium & conſubſtantialitatem, ex uero dicit principium tantum, ideo quicquid eſt de aliquo eſt ex aliquo, ſed non econuerſo, q. 75 8.c.

Debitum duplex. ſ. neceſſitatis, & decentiæ, q. 64.5.3^{m}

Decimatio eſt actus figuralis, q. 31.8.c. & q. 65.1.7^{m}

Decimatio non conuenit Chriſto, ſed cuilibet alii, q. 31.8.o.

Decimæ & oblationes in ueteri lege erant ſacramenta, nõ autem nunc, q. 65.1.7^{m}

Decimati dicuntur qui ſunt præfigurati indigere curatione, quæ eſt per Chriſtum, q. 31.8.e.

Defectus conſequentes corruptibilitatem & paſſibilitatem corporis noſtri, curati ſunt a Chriſto, 14.4.1^{m}

Defectus Vide. Aſſumpſit. Corpus Chriſti.

Degradatio aufert ordinis executionem quaſi in perpetuum ſed excommunicatio ſolum uſque ad emendationem, q. 82.8.3^{m}.

Delectatio vehemens impedit triſtitiam, q. 46.8.2^{m}

Delectatio intellectus ſpeculatiui non poteſt habere dolorem uel triſtitiam ex parte ſui obiecti, quod eſt uerum abſolute conſideratum, poteſt tamen habere dolorem ex parte ſubiecti. q. 46.7.c. & 4^{m}

¶Dæmon eſt caput omnium malorum, non influxu interiori, ſed gubernatione exteriori, q. 8.7 o.

Dæmon & Antichriſtus ſunt tantum unum caput malorum, q. 8. 8.1^{m}

Dæmon non ſtatim tentat hominem ſpiritualem de grauibus peccatis, q. 41.4.c.

Dæmon habet poteſtatem aliquam in homine, ex hoc q̃ ſubditur peccato originali, uel actuali, c. 71.2. q. 1^{m}

Dæmon etiam nunc poteſt deo permittente homines tentare quantum ad animam, & uexare quantum ad corpus. quæſtio. 49.2.2^{m}

Dæmones cognoſcebant Chriſtum eſſe Meſſiam promiſſum in lege, non autem diuinitatem eius niſi per coniecturas, q. 29.1.3^{m} & q. 41.1.1^{m}, & q. 47.5.e.

Dæmones non permittuntur facere omnia quæ poſſunt naturaliter, q. 29.1.3^{m}

Dæmones expelli uirtute Dei, & non uirtute dæmonum, ſufficienter probatur a Chriſto, q. 43.2 3^{m}

Dæmones intrare porcos, & affligere illum quem Chriſtus liberauit, permiſſum fuit a Chriſto triplici ratione, q. 44.1.4^{m}

Dæmones ſuperiores expellunt inferiores corporaliter, non autem a dominio animæ, ſed Chriſtus utroque modo expellit utroſque, q. 43.2.3^{m}

Dæmonum ſuggeſtione fiunt omnia peccata, q. 8.7.o.

Dæmonum tentatio, non ſemper eſt peccatum, q. 41.1.3^{m}

Dæmonum manus, nullus ante paſſionem Chriſti euadere potuit, quin deſcenderet ad infernum, q 49.2.2^{m}. & 5.1^{m}. & q6. 52.5. 2^{m}. & 6.2^{m}

Dæmonum nequitiis contra homines, paratum eſt remedium ex paſſione Chriſti, q. 49.2.2^{m}. 3^{m}

Denominati poſſunt omnia quæ habent ordinem ad aliqd unũ ab eo, q. 60.1.c

Denominatur unumquodque ſecundum illud quod conuenit ei primo & per ſe, q. 60.4.1^{m}

¶Deſcenſus duplex conuenit Chriſto. ſ. de cœlo, & ad inferos. q6. 57.2.2^{m}

Deſcenſus ad imperfectionem noſtræ naturæ cõſideratur in myſterio incarnationis, q. 33.3.3^{m}. & q. 34.1.1^{m}

Deſcenſus Chriſti ad inferos fuit conueniens, q. 52.1.o.

Et per eſſentiam deſcendit ad limbum patrum, ſed per effectũ ad quemlibet infernum, q. 52.2 o.

Et deſcendit poſt mortem ſtatim ad infernum, & ſanctos ibi exiſtentes liberauit, q. 52 4 1^{m}. & 5 3^{m}

Deſcendens Chriſtus ad inferos tamdiu ibi fuit ſecundum animã, quamdiu corpus eius fuit mortuum, q. 52.4.o

Et illuminauit limbum patrum, quo ad eos tantum, quæſtio. 52. 2.1^{m}

Et tantum iuſtos liberauit, q. 52.5.6.7.8.o.

Et damnandos confutauit de incredulitate eorum, ſed purgandis dedit ſpem gloriæ, q. 52.2.c. 3^{m}. & 6.1^{m}

Et liberauit a purgatorio ſufficienter purgatos, uel qui dum hic uiuerent hoc meruerunt per fidem & deuotionem ad mortem ipſius, q. 52 8.1^{m}

Deſcendit Chriſtus aliquando de cœlo ad terram, poſtquam aſcẽdit, q. 57.6.3^{m}

Deſertum. Nullus de filiis Iſrael natus in deſerto, mortuus eſt ibi q. 70.4.3^{m}

Deſponſatio beatæ Mariæ fuit facta multis rationibus. quæſt. 62 1.o

¶Deus eſt forma, q. 2.1.c. & q. 9.3.3^{m}

Et eſt infinitus, q. 10.3.1^{m}. & 2^{m}

Et eſt immutabilis, q. 46.2.c & q. 57.1.1^{m}

Deus ſcit infinita etiam ſcientia uiſionis, q. 10 3.o.

Deus non poteſt uideri per eſſentiam naturaliter ab aliqua creatura, q. 10 4.2^{m}

Deus totus intelligitur ab intellectu noſtro, non autem totaliter. q. 10.1.2^{m}

Deus ſolus eſt a quo mouetur uoluntas creaturę, ut a principio intrinſeco, q. 18.1.1^{m}

Deus eſt omnipotens, & poteſt facere quicquid habet rationem entis, q. 13 1.c.

Et poteſt facere quæ non facit, q. 1.3.3^{m}

Et poteſt tranſmutare omnem materiam in quamcunque formã. q. 18.1.5^{m}

Et poteſt facere raritatem & denſitatem eſſe ſine materia. q. 77.2. 3. & 7.1^{m}. & 2^{m}

Et poteſt immediate facere omnem effectum cuiuſcunque agẽtis ſine eo. q. 77.1.c.

Deus poteſt facere præter ordinem totius naturæ, q. 45.2.c.

Nec propter hoc faceret contra naturam, q. 44.2.1^{m}

Deus poteſt facere aliquid melius humanitate Chriſti matre eius beatitudine, & gratia ſecũdum ſe, non autem ut relatæ ad deũ. q. 7.12 2^{m}. & q. 10.4.3^{m}

Deus immediate producit omnia, q. 6.1.1^{m}

Deus produxit creaturas non ex neceſſitate, q. 50.2. 3^{m}

Deus poteſt mutare formam in formam, & materiam in materiã, q. 75.4.e.3^{m}

Deus dicitur habitaſſe in Chriſto corporaliter, tripliciter. quæſt. 2. 10 2^{m}

Deus eſt in omni creatura per eſſentiam, præſentiam, & potentiã, in ſanctis per gratiam, in Chriſto ſolo per unionem perſonalẽ. q. 2. 10. 2^{m}. & q. 6.1.1^{m}

Deus potuit liberare hominem ſine paſſione Chriſti, abſolute loquendo, q. 46.2.o.

Deus eſt homo, eſt propoſitio per ſe & in materia naturali. q6. 16. 1.1^{m}

Deus eſt homo, & econuerſo, eſt propoſitio uera & propria. quæſt. 16.1.2.o.

Deus factus eſt homo, & econuerſo, ſi ly factus determinet compoſitionem, eſt uera, q. 16.6.7.o.

Deus eſt caput Chriſti, q. 8.8.2^{m}

¶Dei eſſe & eſſentia ſunt idem realiter, q. 13.1.c.

Dei cognitio per eſſentiam eſt ſoli Deo naturalis, q. 9. 4.c.

Dei ſcientia duplex, ſcilicet uiſionis, & ſimplicis intelligentiæ, q6. 10. 2.2^{m}

Dei eſſentia uidetur immediate, q. 9.3.3^{m}. & q. 10.4.c.1^{m}

Dei uiſio eſt naturalis homini beato, q. 9.2 3^{m}

Dei uoluntas eſt cauſa omnis boni, q. 86 2.c.

Dei præſcientiam falli, & eius uoluntatem & diſpoſitionem caſſari, eſt impoſsibile, q. 46.2.c.

Dei uoluntati conformatur humana uoluntas, ſecundum uoluntatem per modum rationis, q. 18.5.c.

¶Diaconus non eſt proprius miniſter alicuius ſacramenti, quæſt. 67 1.o.

Diaconus eſt proprius diſpenſator ſanguinis Chriſti, non autem corporis Chriſti, niſi de licentia epiſcopi, uel presbyteri, uel in neceſsitate, q 82.3.o.

Diaconus. Vide. Prædicare.

Diacono competit purgare tantum. i. eiicere immundos, ſacerdotibus competit illuminare, epiſcopis perficere. q. 64.1. 1^{m}. & q. 67.1 & 2^{m} & q. 82.3.3^{m}

Diacono competit aſſiſtere, & miniſtrare maioribus ſacerdotibus in omnibus agendis circa ſacramenta eccleſiæ, q.67.1.c.& quæſt. 71.4.c.
Diacono non licet tangere corpus Chriſti, q.82.3.0.
Dies dicunt dupliciter. ſ. naturalis, & artificialis, q.53.2.3^{m}
Dies naturalis ſecundum eccleſiam incipit in media nocte, non autem dies artificialis, q.80.8.5^{m}
Dies creationis a luce in nocte computantur, econuerſo uero triduum Chriſti in ſepulchro. quæſt. 51.4.1^{m}. & quæſt. 53.2.3^{m}
Diffinitur, & denominatur unumquodque ſecundum illud quod conuenit ei primo & per ſe, non autem per illud quod conuenit ei per aliud, q.60.4.1^{m}
Diluculum poteſt dici pars diei & noctis, q.51.4.2^{m}
Dimenſio quantitatiua diuerſificatur per magnum & paruum quantum ad determinationem menſuræ, non quantum ad eſſentiam, q.77.8.4^{m}
Dimenſio corrumpitur dupliciter, q.77.4.0.
Dionyſius dicit in quadam epiſtola q. Chriſtus operabatur diuinitus ea quæ ſunt hominis, q.28.2.3^{m}. & q.45.2.c.
Diſpoſitio dupliciter ſe habet ad id ad quod diſponit. ſ. ut via ad perfectionem, & ut effectus, q.9.3.2^{m}
Diſpoſitio ſequitur naturaliter formam ad quã diſponit, licet præcedat eam uia generationis, q.7.13.2^{m}
Diſpoſitio prima materiæ, eſt quantitas dimenſiua, q 77.2.c.
Diſpoſitio eſt in eodem ſubiecto cum eo ad quod diſponit propinque, q.63 4.1^{m}
Diſtinctio diuinarum perſonarum non eſſet, remotis relationibus. q.3 3.3^{m}
Diuinum prædicatur de eſſentia, & de perſonis diuinis, quæſtio. 16. 3.3^{m}
¶Docere dicitur dupliciter, ſ. principaliter infundendo lumen, & inſtrumentaliter dirigendo, q.69.5.2^{m}
Docere domeſtica admonitione permittitur mulieri priuatim, non autem publice in eccleſia, q.55.1.3^{m}
Doctor primus, & principalis doctrinæ ſpiritualis, fuit Chriſtus, q 7.7.c.
Doctrina tripliciter eſt occulta. ſ. ex intentione docentis, & quia paucis proponitur, & ex modo docendi, & hoc modo tantum doctrina Chriſti fuit occulta. q.42.3.c.
Doctrinam ſuam Chriſtus noluit ſcribere, triplici ratione. quæſt. 42.4.0.
Docuit Chriſtus multa in parabolis, & tamen omnia digna credi tu de ſua ſapientia palam propoſuit, ſed non omnia profunda, q. 42. 3.0.
Dolor cauſatur ex læſione ſenſus tactus percepta, triſtitia uero apprehenſiona mali interioris, q.15.6.c.
Dolor & triſtitia ſecundum ſe ſunt mala, ſed præſuppoſita præſentia mali, aut ratione fugæ mali poſſunt eſſe bona honeſta, & utilia, q.15.5.6.c.
Dolor & gaudium appetitus ſenſitiui, nunquam poſſunt eſſe ſimul, q 84.9.2^{m}
Dolor requirit duo. ſ. coniunctionem mali, & perceptionem eius, q. 15.5.6.0.
Dolor uerus ſenſibilis fuit in Chriſto. q.15.5.0.
Dolor Chriſti non impediebat delectationem fruitionis eius, nec econuerſo, q.15.5.3^{m}. & 9.3^{m}
Dolor Chriſti in paſſione peruenit uſque ad rationem ſuperiorem, q.46.8.0.
Dolor Chriſti interior & exterior fuit maximus, q.46.6 0.
Dolor Chriſti fuit maior dolore cuiuſcunque contriti, & magis dolebat de miſeriis noſtris, quàm de paſſione ſua, & doluit pro omnibus peccatis ſimul, q.46 6.3^{m}. 4^{m}
Dolor Chriſti fuit maior dolore Adæ, ſi paſſus fuiſſet, quæſtio. 46. 6.3^{m}
Dolor non eſt in beatis de malis quæ fecerunt, q.84.8.c.
Dolorem minuit innocentia patientis quo ad numerum, ſed auget intenſiue per ſe, quia magis indebitum, q.46.6.5^{m}
Dolorem mater Chriſti non habuit in pariendo, ſed maximam iucunditatem, q.35.6 0.
Dominicus poteſt prædicari de qualibet re Chriſti, non autem de homine Chriſto, q.16.3.0.
Donatus hæreticus rebaptizatus eſt damnatus in concilio Toletano q.66,8 c.
Donec, quandoque ſignificat tempus certum, quandoque uero tempus Infinitum, q.28.3.3^{m}
Donum timoris fuit in Chriſto. q.7.6.0.
Et donum linguarum, q 7.7.3^{m}
Dona ſpiritusſancti, Chriſtus pleniſſime habuit, q.7.5.0.
Dona recepit Chriſtus inquantum eſt homo, ſed dat ea inquantum Deus. q.7.5 2^{m}
Dona addunt ſupra gratiam perfectiones potentiarum, quæſtio. 62.2.0.
Dona Spiritusſancti perficiunt potentias animæ, ut ſequantur motũ Spiritusſancti, uirtutes autem, ut ſequantur motum rationis, q.7. 5.1^{m}
Et manet in patria ſecundum aliquem modum, q.7.5.3^{m}
Dotes corporis glorioſi ſunt quatuor, q.45.1.3^{m}
Dotes corporis proueniunt ex redundantia gloriæ animæ ad corpus, q.28.2.3^{m}
Dotes corporis non fuerunt in Chriſto ante eius reſurrectionem ſecundum habitum, ſed miraculoſe per uirtutem diuinam, q.28. 2.3^{m}
¶Dubitatio eſt in natura ignorante, & non in Deo, q.18.4.1^{m}
Dubitatio duplex, ſ. infidelitatis, & admirationis, ſecunda fuit in matre Chriſti, non prima, q.27 4 2^{m}. & q.30.2^{m}
Dubia Vide Adoratio.
Duo, dicitur quaſi habens qualitatem in alio, ſed in ipſo de quo prædicantur duo. q.17.2.6^{m}
Duities eſt in ſacramento euchariſtiæ ſine materia, quæſt. 77.5.1^{m} & 3^{m}

E

Eccleſia dicitur dupliciter. ſ. uiæ. & patriæ, q.8.4.2^{m}
Eccleſia omnium fidelium noui & ueteris teſtamenti eſt una, q. 8.3.3^{m}.
Eccleſiæ corpus myſticum conſiſtit ex hominibus angelis, uiatorib. & beatis, q.8.4.c.2^{m}.
Eccleſiam ingredi, & audire uerbum Dei uſq ad Miſſam Cathecuminorum, nullus prohibetur, q.83.4.4^{m}
Eclipſis apparens in paſſione Chriſti fuit miraculoſa, quæſtio. 44. 2.2^{m}
Effectus quicunque in creaturis eſt communis toti trinitati propter unitatem naturæ, q.23.2.c.
Effectus poſitiuus prior eſt effectu priuatiuo ordine formæ, ſed ordine materiæ, eſt econuerſo, q.62.6.3^{m}. & q.70.4.c.
Egyptus raro habet nubes, q.44.2.2^{m}
¶Electio eſt idem quod uoluntas ut ratio, & eſt proprius actus liberi arbitrii, q.18.4.c.
Electio ſequitur inquiſitionem, in hominibus tantum, q.18.4.2^{m}. & q.34 2.2^{m}
Electio non eſt de fine, ſed tantum de his quæ ſunt ad finem, q.18. 4.c.
Electio conuenit Chriſto, q.11.2.1^{m}. 4.0 & q.34.2.2^{m}
Et conuenit Deo reſpectu creaturarum, q.18.4.1^{m}.
Et conuenit beatis, q 18 4.3^{m}
Electum a deo ad aliquid, ita ipſum præparat & diſponit, ut ſit idoneum ad illud. q.27 4 c.
Eligere eſt proprius actus liberi arbitrii, q.18.4.0.
¶Energuminus dicitur quaſi intus laborans, q.71.2.1^{m}. & 3^{m}
Enoch raptus eſt ad paradiſum terreſtrem, ubi cum Helia creditur uiuere uſque ad Antichriſtum, q.49.5.2^{m}
Ens dicitur dupliciter, ſ. ſimpliciter, & ſecundum quid, q.11.5.3^{m}
¶Epiſcopus ſolus poteſt diſpenſare illas perfectiones quibus homo perficitur per comparationem ad alios, q.82.3.3^{m}
Epiſcopus dicit, Pax uobis, ſacerdos uero, Dominus uobiſcum, q. 83.5 6^{m}
Epiſcopus. Vide, Inueſtiri, Prædicare.
Epiſcopi uicem gerunt Apoſtolorum, q.67.2.1^{m}. & q 72 11.c.
Epiſcopi perfectiuam diſpenſationem, ſic ſacerdos participat ſicut diaconus illuminatiuam uirtutem ſacerdotis, q.82.3.3^{m}
Epiſcopi, ſeu epiſcopatus ordo eſt ſupra ſacerdotium reſpectu myſtici corporis Chriſti, non autem reſpectu ueri, q.82.1.4^{m}
¶Equalitas & quantitas uirtutis eſt in diuinis, non autem molis, q. 58.3.0.
Equalis eſt quælibet perſona diuina aliis duabus perſonis, quæſtio. 43.4.c
Equinoctiali tempore creatio mundi, & paſſio Chriſti factæ ſunt, iudicium uero generale erit in æſtate, q 46 9.3^{m}
Equiualens non poteſt reddi Deo, nec parentibus, ſed ſufficit reddere quicquid eſt poſſibile, q.85.3.2^{m}
¶Eſſe ſimpliciter eſt ſuperius ad eſſe hominem, q.16.9 2^{m}
Eſſe quod non eſt perſonale non eſt eſſe ſimpliciter, ſed ſecundum quid q.17.2.c.
Eſſe pertinet ad hypoſtaſim ſicut ad illud quod habet eſſe, ad naturam uero ſicut ad illud quo aliquid habet eſſe, q.17.2.c.1^{m}
Eſſe ſimpliciter in Chriſto eſt tantum unum, ſed eſſe ſecundum quid ſunt duo, q.17.2.c.
Eſſe capitatum, eſſe corporeum, & eſſe animatum pertinent ad perſonam Sortis, ſed ea ſimul non faciunt niſi unum eſſe Sortis. q.17.2.c.
Eſſentia. Vide, Deus, Natura.
¶Euchariſtia eſt ſacramentum & ſacrificium, q.73.1.4.0. & quæſtio. 79.5.7.0.

Et eſt unum ſacramentum,q.73.1.o.
Et nominatur ſacrificium,communio, euchariſtia & uiaticum, q. 73.4 o & q.79.2.1^{m}
Eius inſtitutio fuit conueniens & neceſſaria in cœna domini, & non ante,nec poſt,q 72.12.3^{m}
Eius inſtitutio fuit neceſſaria per modum cibi & potus, quæſt.73.1.2.n
Euchariſtia habuit multas figuras in ueteri teſtamento, quarũ præcipua fuit agnus paſcalis,q.73.6.n
Euchariſtia in Miſſa comparatur ſacrificio Abel,Abrahę & Melchiſedech,q.83.4 8^{m}
Euchariſtia excedit omnia ſacramenta ueteris ac nouæ legis,q.65.3 n
Et eſt perfectio aliorum ſacramentorum,q.75.1.c.
Et eſt conſummatio & finis omnium ſacramentorum, q. 63.6.c.& q.65.3.c.1^{m}
Et eſt ſignum eccleſiaſticæ unitatis,q.67.2.c.& q.83.4.3^{m}
Et per eam datur complementum primi actus uitæ ſpiritualis, qõ. 79.1.c 1^{m}.& q.82.2.3^{m}
Euchariſtia eſt poſterior baptiſmo ordine tractandi de eis. quæſt. 65.2.o
Euchariſtia eſt poſterior baptiſmo in perceptione, ſed eſt prior in intentione,q.73.5.4^{m}
Euchariſtia continet Chriſtum realiter, non autem alia ſacramenta,q.65.3.o.& q.75.1.o.& q.76.o
Euchariſtia perficitur in conſecratione materiæ,alia uero ſacramẽta in uſu eius,q.73.1.3^{m}.& q.74.2 3^{m}
Et differt baptiſmo & ab aliis ſacramentis,q.73.1.3^{m}.& 3.c.& qõ. 78.1.c.
Euchariſtia habet panem & uinum pro ſua materia,quæſt 74 1.o.
Eius materia quantacũque poteſt conſecrari,dummodo ſit coram ſacerdote,q.74 2.o
Euchariſtia non conficitur de aqua lotionis panni intincti uino. q. 74.8.c.
Euchariſtia conficitur ex pane tritici tantum,q.74.3.o.
Et confici poteſt ex pane mixto ex aliis generis, ſi manet ſpecies tritici,q.74.3 3^{m}
Et ex ſiligine generata ex grano frumenti,q 74.3 2^{m}
Sed non poteſt confici ex amido, vel paſta, vel pane corrupto ſecundum ſpeciem,q.74 3.4^{m}.& 4.4^{m}.& 5.2^{m}
Euchariſtia debet confici ex azimo, ex fermentato autem conficere, eſſet graue peccatum,ſicut apud græcos in azimis, q 74. 4 o.
Euchariſtia debet confici de uino uitis tantum.q.74.5.o.
Et poteſt confici de muſto in neceſſitate,non autem de uua, nec de agreſta,q.74.5.3^{m}
Nec de aceto confici poteſt,ſed bene de uino aceſcenti,licet peccatum eſſet,q.74.5.2^{m}
Euchariſtia a ſolis ſacerdotibus conſecrari poteſt. quæſtio.82. 1.n
Euchariſtia ſub diuo celebrari conceditur, ſi adſint ſacra myſteria ad id officium pertinentia,q.83.3.1^{m}
Euchariſtia dupliciter ſumitur. ſ. ſacramentaliter & ſpiritualiter. q.80.1 2.3.o.
Euchariſtia uere ſumitur a peccatoribus ſacramentaliter tantum, q.80.3.o.
Et vere ſumitur ab infideli, ſed non primo, nec ſecundo proprie, q.80.2.3^{m}
Et uere ſumitur a bruto per accidens,ſed non primo modo, nec ſecundo,q.80.3.3^{m}
Eius ſumptio non eſt de neceſſitate ſalutis ſecundum ſe, ſed ex ſtatuto Chriſti & eccleſiæ, quæſtio.73 3.o.& quæſtio. 80. 11.o
Eam ſumere quotidie tenebãtur omnes in primitiua eccleſia, poſt ter in anno, nunc autem ſemel,q.80.10.4^{m}
Euchariſtia debet quotidie ſumi, niſi ex hoc deuotionem ſentiret quis diminui,q.80.10.o.
Nec debet pluries in die ſumi,niſi in caſu,q.80.10.5^{m}.& quæſtio. 83.2.2^{m}
Nec ſub ſpecie vini datur populo, propter periculum effuſionis, q. 74.1.3^{m}.& q.80.12.c.
Euchariſtia ſi ſumatur ab eo qui eſt paratus, eſt laudabilius quàm ab ea abſtinere,q.80.10.c.
Et non ſumentes eam de conſilio ſacerdotis, excuſantur a trãſgreſſione præcepti,q.80.8.o.
Euchariſtia debet ſumi a ieiunis totaliter, niſi in caſu mortis, non autem manentes in peccatis,q.80.11.3^{m}
Et eius ſumptionem impedit omnis cibus ſumptus poſt media noctem,non autem ſumptus ante,q.80.8.5^{m}
Nec deglutium ſaliuæ,uel cibi reliſti inter dentes, uel reliquiæ aquæ uel uini, quibus lauatur os, traiectæ non in magna quantitate,q 80.8.4^{m}
Nec corporales immunditiæ perpetuæ uel diuturnæ, citò uero tranſeuntes impediunt ex congruentia. quæſtio. 80. 7.3^{m}
Et inter eius ſumptionem & cæteros cibos requiritur aliqua mora. q.80.8.6^{m}
Euchariſtia non debet dari pueris,niſi incipientibus habere aliqualem uſum rationis,quamuis quidam Græci contrarium faciant. q.80.9.3^{m}
Euchariſtia debet dari habentibus debilem uſum rationis,& amẽtibus, qui cum eſſent compotes mentis deuotionem oſtenderunt,niſi timeatur periculum, amentibus uero a natiuitate non debet dari,q.80.9.n.
Euchariſtia debet dari dæmoniacis, niſi certum ſit quòd pro crimine torqueantur, non autem Energumenis.quæſtio.80. 9.2^{m}
Eius ſumptio quandoque impeditur de neceſſitate, quandoque de congruo,q.80.7.o.
Euchariſtia debet negari publice peccatoribus publicis, occultis uero occulte,uel generali monitione,q.80.6.o.
Et eam ſumens cum conſcientia peccati mortalis,peccat mortaliter,q.79.3 n & q.80.4.o.
Sed eam ſumens in peccato ignorato, facta diſcuſſione diligenti, non peccat,q.80.4.5^{m}
Euchariſtia indignius ſumitur ab infideli quàm a fideli peccatore q.80.5.2^{m}
Et ſumens eam indigne, quandoque grauius, quandoque minus grauiter peccat, reſpectu aliorum peccatorum. quæſt.80. 5.o.
Euchariſtia non debet dari ad ſumendum experimentum de peccatis,q 80.6.3^{m}
Euchariſtia non imprimit characterem. quæſtio.63.6.c. & quæſt. 80.10.1^{m}
Euchariſtia inquantum eſt ſacramentum prodeſt tantum ſumentibus, ſed ut ſacrificium prodeſt etiam aliis.quæſtio.79. 7.o.
Euchariſtia eſt ſacramentum paſſionis & mortis Chriſti.quæſt.73. 3.3^{m}
Et eſt memoriale paſſionis Chriſti,q.73.4 5.o.
Euchariſtia ordinat ad refectionem mentis,q.72.1.2.c.& quæſtio. 79.8.c
Et habet effectus ſuos in coniunctis ſibi per fidem & charitatem. q.79.1.1^{m}.2^{m}
Et eſt ſacramẽtum charitatis Chriſti expreſſiuum,& charitatis noſtræ factiuum,q.75.1 c.
Eius effectus non principalis, ſed conſequens augumentum charitatis eſt diminutio fomitis,q.79.6 3^{m}
Euchariſtia facit omnem effectum uitæ ſpiritualis, ad ſimilitudinem uitæ corporalis,q.79.1.o.
Eius effectus eſt adeptio gloriæ non ſtatim, ſed inquantum dat uirtutem perueniendi ad gloriam.quæſt.79.2.o. & quæſtio. 80.2.1^{m}
Et eam ſumens ſacramentaliter conſequitur maiorem gratiam quàm prius,ſumendo ſpiritualiter tantum,q.80 1 3^{m}
Euchariſtia gratiam cauſat,auget, & excitat eam & uirtutes in actu,q.79 1.o.
Euchariſtia præſeruat a peccato dupliciter.ſ. roborando interius, & muniendo exterius,q.7.6.o.
Eius effectus impeditur in parte per peccata uenialia a præſentia, non autem per præterita,q.79.8.o.
Euchariſtia delet peccata uenialia.q.79.4 o.
Et delet mortalia,quorum quis non habet conſcientiam, nec affectum.q 79.3.o.
Et per eam fit ablutio ſcelerum tripliciter,q 79.3.1^{m}
Euchariſtia delet pœnam debitam pro peccatis, non quidem totam, ſed ſecundum menſuram peccatorum & deuotionis. q.79.5.o.
Euchariſtia liberat a purgatorio inquantum eſt ſacrificium ſatisfactorium pro peccato,q 52.8.2^{m}
Euchariſtiæ figura expreſſior fuit oblatio Melchiſedech quo ad illud quod eſt ſacramentum tantum figuris ueteris legis, ſed econuerſo quo ad illud quod eſt res & ſacramentum.q.61.3.3^{m}. & q.73.6.c.
Euchariſtiæ ſacrificium quotidie oblatum in eccleſia nõ eſt aliud quàm ſacrificium Chriſti,ſed eſt eius commemoratio.q.22.3.2^{m} & q.73.4.o.& q.83 1.o.
Euchariſtiæ ſignum & cauſa,eſt effuſio ſanguinis & aquæ ex latere Chriſti,oblatio Melchiſedech reſpectu eius quod eſt ſacramentum tantum,manna reſpectu eius quod eſt res tantum, & agnus paſcalis reſpectu eius quod eſt res & ſacramentum, ſunt tantum ſigna,q.73.6.o.& q.74.6.1^{m}

Euchariſtię ſignum fuit agnus paſcalis ratione paſſionis Chriſti, manna uero ut cibus fidelium, quæſtio. 73.5. 6.c.&. quæſtio. 80. 10.2^{m}.

Euchariſtię res duplex, ſcilicet contenta idest Chriſtus, & non contenta idest corpus Chriſti myſticum. quæſtio. 60.3.c.& quæſt. 80 4.c.

Euchariſtiæ res & ſacramentum eſt corpus Chriſti uerum, res tantum eſt effectus eius.ſ.gratia, ſed ſacramentum tantum eſt materia eius.q 73 1.3^{m}.& 6.c.

Euchariſtiæ res & ſacramentum eſt in materia, res tantum eſt in ſuſcipiente.q.63.1.3^{m}.

Euchariſtiæ ſacramento comprehenditur totum myſterium noſtræ ſalutis, ideo præ cæteris ſacramentis ſolennius celebratur. q. 83 4.c.3^{m}.6^{m}.

Euchariſtiæ forma conuenienter ſignificatur in facto eſſe, non autem in fieri q.78.2.o.

Euchariſtię formę conuenienter præmittuntur hęc uerba, & eleuatis oculis &c.& manducate &c.q.78.1.1^{m}.2^{m}.

Euchariſtię panis & uini forma conſecrationis ponitur qu.78.1 2.3 o.

Euchariſtiæ panis & uini formæ ſunt locutiones ueræ, & habẽt uirtutem factiuam rei.q.78.5.o.

Euchariſtiæ panis & uini formę, non ſe mutuo expectant qua. 78. 6 o.

Euchariſtiæ & cuiuslibet ſacramenti forma habet uirtutem inſtrumentalem a Chriſto.q.78 4.o.

Euchariſtiæ forma importat ſolam conſecrationem materię, formę uero aliorum ſacramentorum important uſum materiæ. q. 78.1.4 5.c.

Euchariſtiæ locus nõ eſt uacuus, nec plenus corpore Chriſti, ſed ſpeciebus ſacramentalibus q 76.5.2^{m}.

Euchariſtiæ diſpenſatio pertinet ad ſacerdotem tantum. queſt 82. 3 o.

Euchariſtię miniſter operatur tantum pronuntiando uerba, in aliis autem ſacramentis etiam præter hoc actum exteriorem exercẽdo.q.78.1 c.3^{m}.

Et ad euchariſtiæ conſecrationem tenetur quilibet ſacerdos, ſaltẽ in feſtis præcipuis.q.82.10.o.

Euchariſtiæ celebratio, eſt Chriſti imolatio.q.83.1.o.

Euchariſtiam Chriſtus conſecrauit eadem forma qua & nos, quam dedit eccleſiæ, & ſemel tantum protulit.q.78.2.1^{m}.

Euchariſtiam uidere conceditur omnibus baptizatis etiam peccatoribus, ſed non baptizatis negatur.q.80.4.4^{m}.

Euchariſtiam recipiẽs uel miſſam audiens a malis ſacerdotibus ab eccleſia præciſis peccat.q.64 9.2^{m}.3^{m}.& q.82.9 o.

Euchariſtiam amittens uel cuius negligentia bruturn ſumit eam, uel ſanguis ſtillat extra uel euomens qualiter pęnitere debet. qu. 83.6 7^{m}.

Euchariſtiam tangere ſoli ſacerdoti licet, niſi in neceſſitate.qu.82. 3.c.

Euchariſtiam ſpiritualiter manducauerunt patres ueteris teſtamẽti.q.80.1 3^{m}.

Euchariſtia baptiſmo & confirmatione homo indigeret, etiam ſi nunquam a gratia baptiſmi caderet, non autem pęnitentia. qu. 84 5 6.o.

Euchariſtia conſecrata, ſubſtantia panis & uini non manet. quæſt. 75 2 o.

Euchariſtia conſecrata, diuinitas, anima, quantitas tota, & alia accidentia Chriſti, ſunt in ea ex naturali concomitantia tantum, ſed totum corpus eius, ſ.caro, oſſa, nerui & huiuſmodi ſunt ſub ſpecie uini ex naturali concomitantia tantum, ſed ſub ſpecie panis ex ui ſacramenti, ſanguis uero econuerſo. quæſtio. 76.1.2.3. 4.o.

Euchariſtia. Vide Accidens, Actus, Angelus, Anima, Conſecratio, Conuerſio, Corpus Chriſtus.

Eutiches in morte retractauit ſuam hæreſim.q.54.3.c.

¶Ex, aliquando importat ordinem terminorum tantum, aliquando etiam identitatem.q.75.8.c.

Excluſiua dictio addita principali agenti non excludit inſtrumentum.q.78.4.1^{m}.

Exemplar, ſemper perfectiſſimum eſt exemplar eius quod eſt minus perfectum q.56 1.3^{m}.

Exorciſmus non eſt ſacramentum, ſed ſacramentale, quæſtio. 67. 3.2^{m}.

Exorciſmus debet præcedere baptiſmum.q.71.2.o.

Exorciſmus datur contra impugnationem interiorem dęmonum nec poteſt iterari.q.71.2.3^{m}.

Exorciſmus ordinatur contra impedimenta baptiſmi.quæſt.71. 3.3^{m}.

Exorciſmus non confert gratiam, nec remiſſionem culpæ.quæſtio. 71.3.

Exorciſmi effectus duplex.ſ.expulſio poteſtatis dæmonis, & apertio ſenſuum ad myſteria & mandata dei.q.71.3.c.

Exorciſmo, dæmon expellitur, in exſufflatione, expulſo uia præcluditur, in benedictione cum manus impoſitione, confeſſio fidei ſignificatur, in ſalis in os miſſione, doctrinæ Dei receptio quantum ad aures, & approbatio quantum ad nares ſignificatur in aurium & narium ſputo linitione, ſed aptitudo ad pugnandum in olei unctione, q.71.2.3.c.

F

FAcies Chriſti emittebat radios.q.45.3.1^{m}.

Factum eſſe quandoque dicit nouitatem prædicationis ſine mutatione facti, quandoque cum facti mutatione. quæſtio. 16.6. c.5^{m}.

¶Fæcunditas bonorum operum duplex.ſ in ſe, & al i: quæſtio, 69. 5.3^{m}.

Fæmina non poteſt eſſe principium generationis actiuum. quæſt. 67.5.3^{m}.

Fermentum feruorem charitatis ſignificat.q.74.4 3^{m}.

Ferri cãdentis tactu, non licet in iudicio probare innocentiam uel crimen.q.80.6.3^{m}.

Feſtum conſecrationis eccleſiæ fit octo diebus.q 83.3.4^{m}.

Feſtum conceptionis B.Marię non celebrat ro.eccleſia quæſtio.27. 2.3^{m}.

Feſtum, Vide. Conceptio.

¶ Fictio eſt oſtendere dicto uel facto uelle quod non uult.quæ. 69. 9.3^{m}.

Fictio relata ad rem ſignificatam, non eſt mendacium.q 55 4.1^{m}. & q.76 8.c.

Fides formata eſt fundamentum ſpiritualis uitæ. q.68.4 2^{m}. & qu. 73.3.3^{m}.

Fides Chriſti ſemper neceſſaria fuit.q.68.1.1^{m}.

Fides noſtra & antiquorum patrum eſt eadem.q.70.1.c.

Fides eſt ſine qua nullus unquam potuit ſaluari.q.61.3.c.2^{m}. & q. 68.1.1^{m}.& q.73.5.c.

Fides eſt in dęmonibus, ſed coacta.q.76.7 c.

Fides non fuit in Chriſto, neque eſt in beatis.q.7.3.o.

Fides eſt nobilior uirtutibus moralibus ratione obiecti. quæſtio.7. 3.1^{m}.

Fidei obiectum eſt res diuina non uiſa.q.7.3.o.

Fidei actus charitate informatus, poteſt eſſe meritorius. quæſtio. 7. 3.2^{m}.

Fidei meritum conſiſtit in hoc q homo ex obedientia dei aſſentit his quæ non uidet q.7.3.2^{m},& q.55.2^{m}.& 3^{m}.

Fidei, ſcripturęque diuinæ non poteſt ſubeſſe falſum quæſtio. 46. 2.4^{m}.

Fidei cognitio creuit per ſucceſſionem temporum quoad explicationem, non quoad fidei rationem. q.61.3.2^{m}.

Fide Chriſti genus humanum tripliciter ſecundum tria tempora fuit incorporatum.q.68.1.1^{m}.

Fidem rectam habens et extra ſacramentum baptiſmi poteſt errare in aliis articulis.q.68.8.3^{m}.

Fide formata, mundamur a peccatis uirtute paſſionis Chriſti.qu. 49.1.5^{m}.& 5.1^{m}.

Fide Chriſti, ſancti patres liberati ſunt ab omni peccato & reatu pęnæ actualium non autem a reatu peccati originalis.q.52.2^{m}.& 7.1^{m}.& 8.1^{m}.

Fieri tunc res dicuntur quando innoteſcunt.q.13.2.1^{m}.

Fieri dicitur dupliciter.ſ.inſtanti, & ſucceſſiue.q.33.3.1^{m}.& q.75. 7.2^{m}.& q.78.2.c.

Fieri dicit ordinem terminorum & unitatem ſubiecti. quæſt.75. 8 c.

Figura proprie eſt tantum in corporeis.q.63.2.1^{m}.

Figuræ ſimilitudo magis ſignificat propinquitatem quàm identitatem ſpeciei.q.74.2.2^{m}.

Filiatio & adoptio conuenit tantum perſonæ.q.23.4.o.

Filiatio eſt tantum eius quod generatur in ſimilitudinem generãtis.q.32.3.c.

Filiatio conuenit tantum uiuentibus pręcipue animalibus. q.32.c. & q.35.3.2^{m}.

Filiationes in Chriſto ſunt duę, una ſecundm rem.ſ.ęterna alia ſecundum rationem.ſ.temporalis.q 35.5.o.

Filius Dei eſt uerus Deus.q.45.4.o.

Fingere quod nihil ſignificat, eſt mendacium.q.55.4.1^{m}.

Fingere Vide fictio.

Finis eſt prior in intentione agentis, non in executione. quæſt.61. 3.1^{m}.

Et ad ipſum ordinatur aliquid dupliciter.ſ neceſſario, & ad bene eſſe.q.1.1.c.

¶Fomes eſt inordinata & habitualis concupiſcentia appetitus

ſenſibilis.q.15.2.c.& q.27.3.c.
Fomes peccati non fuit in Chriſto.q.15.2.o
Fomes in B. Maria in prima eius ſanctificatione fuit ligatus, in ſecunda uero totaliter oblatus.q.27.3.o
Et in ea adeo debilitatus eſt & extinctus, ut ad peccatum actuale nũquàm inclinaretur.q.27.3.c.& 4.3^{m}.& 5.2^{m}
Fomes per baptiſmum minuitur, q.69.4.3^{m}.
Fomitis impugnationem interiorem, Chriſtus non ſuſtinuit, q.15.2.3^{m}.
Fomitis effectus dupliciter ſcilicet inclinatio ad malum,& difficultas ab bonum.q.27.3.e
[illegible]ma uel eſt ipſa natura rei, uel conſtituit naturam rei, quæſtio.13.1.e
[illegible]ma completa eſt in ſubiecto ſecundum conditionem ſubiecti, inſtrumentalis uero ſecundum conditionem principalis agentis, q.63.5.1^{m}
Forma ſubſtantialis non ſuſcipit magis uel minus, q.75.7.e
Forma ſeparata a materia eſt intellectualis.q.75.6.e
¶ Formæ incompoſſibiles in eodem ſuppoſito faciunt propoſitionem in materia remota, compoſſibiles autem in materia contingenti uel naturali, q.16.1.1^{m}
Formę plures eiuſdem ſpeci, non poſſunt ſimul ineſſe eidem ſubiecto, 3.35.5.e
Formæ ſacramentales traditæ ſunt Apoſtolis a Chriſto, q.72.4.1^{m}
Formarum inchoatio improbatur.q.32.4.c.3^{m}
Forma. Vide. Ars. Actio. Adam Deus. Indiuiduum. Naſci. Natiuitas. Natura. Nomen. Operatio.
Formali cuiuſcunque remoto, tollitur ſpecies.q.86.4.1^{m}
¶ Fortitudo eſt in iraſcibili.q.15.2.e
Fortitudo ſpiritus oſtenditur in reſiſtendo concupiſcentiæ carnis ſibi contrarianti, maior autem eſt in comprimendo eam totaliter, & hoc ſecundo modo fuit in Chriſto.q.15.2.3^{m}
¶ Frater in ſacra ſcriptura dicitur quadrupliciter ſcilicet natura gẽte cognatione, & affectu. q.28.3.7^{m}
Fratres Chriſti ſumus per adoptionem.q.23.1.2^{m}
Fratres Chriſti in euangelio dicuntur conſobrini eius. quæſtio. 28.3.5^{m}
Fruebatur ſuperior pars animæ Chriſti, ipſo patiente.q.46.8.o
Fruſtra dicitur, quod eſt ad finem quem non attingit. quæſt. 11.5.2^{m}.
¶ Fundamento. Vide, Pœnitentia.

G

GAbriel eſt ſummus in ordine Archangelorum & fortitudo Dei nominatur.q.30.2.4^{m}
Galilea ut interpretatur tranſmigratio, ſignificat gentilitatem, ut uero interpretatur reuelatio, ſignificat patriam cœleſtem. quæſt. 55.3.4^{m}
Gaudium & triſtitia de eodem ſunt contraria, de diuerſis uero nõ ſunt contraria.q.84.9.2^{m}
¶ Genealogia magis denominatur a patre quàm a matre. quæſtio. 28.1.2^{m} & q.31.2.1^{m}
Genealogia Chriſti exponitur, & dubia circa ea ſoluuntur. qõ. 28.1 2^{m}.& q.31.3.o
¶ Generatio naturalis non requirit aliquam potentiam actiuam, in materia.q.32.ar 4.c.3^{m}
Generationis naturalis tota uirtus actiua eſt ex parte maris, & paſſiua ex parte fæminę.q 32.4.c.& q.67.4.3^{m}
Generationis, eſt idem modus omnium quæ ſunt eiuſdem ſpeciei. q.28.2.4^{m}
Generatiua potentia eſt in patre perfecte, in matre uero imperfecte.q.32.4.2^{m}
Genitum & paſſum licet prædicentur de filio Dei, non tamen de natura diuina.q.16.5.1^{m}
Genus. nihil poo t primo in genere, uel in ſpecie, niſi per id quod de eo prædicatur.q.63.2.1^{m}
Et niſi ratione naturæ, non autem ratione eius quod pertinet ad indiuiduationem, q.2.3.3^{m}
Genus maſculinum refertur ad perſonam, neutrum uero ad naturam.q.17.1.c.& q.52.3.e
Genus maſculinum deſignat quiddam formatum & perfectum, neutrum uero quiddam informatum & imperfectum. queſtio. 17.1.e
¶ Generis primum eſt cauſa omnium quæ ſunt poſt, quæſtio.56.1.e
¶ Gloria. Ea quæ ſunt gloriæ quo ad animam & quo ad corpus peius tempore debuerant eſſe in Chriſto, quam in alio. quæſtio. 53.3.3^{m}
Glorioſum. Vide Claritas. Corpus, Palpabile.
Gratia eſt quędam participata ſimilitudo diuinæ naturę. qõ.2.10.3^{m}.& q.3.4.3^{m}.& q.62.1.c

Gratia eſt forma habens eſſe completum & mutabile in anima.q.63.5.1^{m}
Gratia eſt immediatæ in eſſentia animæ, non autem in potentijs eius.q.7.2.e.& q.62.2.c.1^{m}
Nec eius ſubiectum immediatum eſt corpus q.79.1.3^{m}
Gratia eſt in ſacramẽtis intentionaliter ut in ſigno & cauſa inſtrumentali, non autem ut in ſubiecto q.63.3.4.o
Gratia a ſolo Deo immediate cauſatur, quæſt.62.1.c.& 5.c.& q.64.1.c
Sed eius cauſa inſtrumentalis tantum, ſunt humanitas Chriſti, miniſtri eccleſiæ, & ſacramenta. q.62.1.o.& quæſt.64.1.o
Nec eam dat homo interius infundendo, ſed exterius exhortando ad ea quæ ſunt gratiæ.q 8.6.2^{m}
Nec eam cauſant ſacramenta ueteris legis. q.62.6.o
Gratia differt eſſentialiter a qualibet uirtute. quæſt 62.2 e.& quæſt. 89.1.e
Gratia dicitur dupliciter ſcilicet donum Dei acceptum, & Deus gratis donans.q.2.10.c
Gratia duplex ſcilicet gratum faciens, & gratis data, quæſtio. 7.7.c.1^{m}
Gratia cum plenitudine duplex ſcilicet ex parte gratiæ, & hæc propria eſt homini Chriſto, & ex parte habentis gratiam, & hęc communicatur alii per Chriſtum.q 7.10.o
Gratia gratis data ordinatur ad manifeſtationem fidei & doctrinæ ſpiritualis.q.7.7.c
Gratia gratum faciens ordinatur ad actus meritorios interiores & exteriores, gratia gratis data ad exteriores. quæſtio. 7.7.1^{m}
Gratia gratum faciens eſt a qua fluunt uirtutes, & dona, ad perficiẽdum potentias animæ, quæſtio, 7.2.c.& quæſtio. 62.2.c.& q. 82.1.e.
Gratia gratum faciens ut iuſtificat hominem a peccato dicitur operans, ſed reſpectu operis meritorij dicitur cooperans. quæſtio.86.4.1^{m}
Et effectus gratiæ operantis eſt prior, quam effectus gratiæ cooperantis.q.86.4.2^{m}
Et effectus primus gratiæ gratum facientis, eſt remiſſio peccatorũ, q.72.7.1^{m}
Gratia gratum faciens amittitur per quodlibet peccatum mortale. q.80.3.e
Gratia eadem maior eſt proficiens quàm incipiens, ſed in diuerſis hoc non eſt neceſſe.q.89.2.4^{m}
Gratia non poteſt cadere ſub merito, quia eſt principium merendi. q.2.11.e
Gratia minima poteſt reſiſtere cuilibet concupiſcentiæ, & mereri uitam æternam.q 62.6 3^{m}.& q.70.e
Gratia quod ſemel facit perpetuo manet.q.88 1.4^{m}
Gratia nunquàm amittitur ſine culpa, & illud quod ex gratia Dei conceditur, nunquam abſque culpa reuocatur q.5.10.2.e
Gratia non infunditur in habentibus uſum liberi arbitrij, ſine actuali motu liberi arbitrii in Deum, & in peccatum. quæſtio. 87.2.e
Et gratię infuſio & terminus præparationis ſubiecti, ſunt in eodem inſtanti.q.89.2.e
Gratia uirtutum & donorum Dei ſufficienter perficit eſſentiam, & potentias animæ. quo ad generale ordinationem actuum, ſed gratia ſacramentalis quo ad aliquos ſpeciales effectus. quæſt. 62.2.1^{m}
Gratia ſacramentalis eſt ſpecies gratię communiter ſumptæ, ideo non dicitur ęquiuoce q 62.2 3.3^{m}
Gratia ſacramentalis addit ſupra gratiam communiter dictam, & ſuper uirtutem & dona quoddam auxilium Dei ad habendum ſacramenti finem.q 62.2.o
Gratia ſacramentalis eſt ad tollendum peccata, & ad perficiendum animum ad cultum diuinum. quæſt. 62.5.e,& q.63.1.6.e.& qõ. 65.e
Gratia ſacramentalis excludit peccata pręterita, uirtutes & dona peccata præſentia & futura.q.62.2.2^{m}
Gratia non poteſt haberi ante ſumptionem Euchariſtiæ, niſi ex uoto ad eam proprio uel eccleſiæ quæſt.73.3 c.1^{m}.& quæſtio.79.1.1^{m}
Gratia miraculorum excellentiſſime data eſt animæ Chriſti. quæſt. 13.2.3^{m}
Gratia Chriſti quæ dicitur gratia unionis, capitis, & ſingularis perſonæ eſt una per eſſentiam q 8.5.o
Gratia unionis & habitualis fuit Chriſto homini naturaliter. q 2.12.o
Gratia unionis & habitualis ſunt ſimul tempore, ſed natura & intellectu prima pręcedit ſecundam.q.7.13.o
Gratia habitualis fuit in Chriſto q.7.1.c
Gratia unionis eſt eſſe perſonale, quod gratis a Deo datur huma-

na

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

næ naturæ in perſona uerbi, quod quidem eſt terminus aſſumptionis, q.6 6.c
Gratia unionis in Chriſto dupliciter dicitur ſcilicet uoluntas Dei dans gratis, & donum eius, q.2. 10 c
Gratia unionis fuit ſimpliciter infinita in Chriſto, ſed gratia habitualis eius fuit infinita ſecundum rationẽ gratiæ, finita eſt vero ſecundum rationem entis, q.7.11.0
Gratia Chriſti non potuit augeri, ſicut nec gratia beatorum, gratia autem uiatoris puri poteſt augeri, q 7.a o
Gratia hominis puri quantumcunque creſcat, non poteſt adæquari gratiæ Chriſti, ideo non ſunt eiuſdem rationis, quæſt.7.11 3m.
Gratiæ plenitudinem Chriſtus habuit in ſummo, & quo ad omnes effectus gratiæ, q.7.9.0
Gratiæ plenitudo duplex, una ex parte gratiæ quæ eſt propria Chriſto, alia ex parte ſubiecti, quæ conuenit etiam alijs per Chriſtum, q.7. 10.0
Gratiæ, & deitatis plenitudo habitat in Chriſto corporaliter per unionem perſonalem ad corpus, & contra umbram, quæſtio. 2. 10. 2m
Et in ipſo fuerunt excellentiſſimæ omnes gratiæ gratis datæ, qõ. 7.7.0
Nec diuiduntur in Chriſto ſicut in alijs ſanctis, quæſtio.7. 7.1m
Gratiæ plenitudo fuit in B. Maria ſuper omnes poſt Chriſtum, q. 7.10.c. 1m, & q.37.5.0
Gratiæ triplex perfectio eſt in B.Maria, quarum ſecunda eſt potior prima, & 3a.2a.q.27.5.2m
Gratię prima perfectione B.Maria fuit mundata a culpa originali, 2a a fomite, 3a ab omni miſeria, qõ.27.5.2m
Gratiæ prima præfectione adepta eſt gratiam inclinantem ad bonum, 2a confirmata fuit in gratia & in bono, 3a adepta eſt gratiam conſummatam, q.27.5.2m
Gratiæ plenitudo, & conſiliorum obſeruatio inchoauit in Beata Maria, primum fuit in ea perfecte, 2m. uero perfecte cœpit in Chriſto, q.28.4.2m
Gratiæ noua infuſio non requiritur ad remiſſionem uenialium, q. 65.4.8m.&q 87.2 0.4.2m
Gratiæ noua infuſio requiritur ad remiſſionem mortalium. q.87. 1.3m
Gratia homo poteſt uitare omnia & ſingula mortalia, & ſingula uenialia, ſed non omnia, q.87.1.1m
Gratia.Vide Charitas.Donum.Remiſſio.Virtus.
¶ Graue & leue non habent in ſe principium actiuum ſui motus, ſed tantum paſſiuum, q.32 4.e
¶ Græci baptizando dicunt, Baptizetur ſeruus Chriſti talis, in nomine patris &c.q.66.5.1m.& q.67.6 e
Græci conficiunt ex fermentato, & peccarent ſi in azimo conficerent, q.74.4.e
Gręci dant Euchariſtiam pueris non habentibus uſum rationis, q. 80 6.3m
Græci.Vide.Euchariſtia. Literarum. Significatio.
¶ Gregorius.Vide. Papa.

H

HAbitat Vide .Deus.Gratia.
¶ Habitus primorum principiorum ſunt nobis naturales.q. 9.1.0
¶ Habitus omnibus ordinatis ultima perfectio reſeruatur ſupremo in genere illo, q.72. 11.c.
¶ Hælias ſubleuatus eſt in cœlum aereum, non autem in cœlum empyreum, & uiuit cum Enoch in paradiſo terreſtri uſque ad Antichriſtum, q 49.5.2m
Hereſis incurritur ex uerbis inordinate prolatis, q.16.8.e
Hereſis Arrii, quod filius Dei eſt minor patre ratione diuinæ naturæ, & quod eſt creatura q.10.2.1m & q.16.e
Hereſis Origenis. quòd anima Chriſti cum aliis a principio fuit creata, q.6.3.e
Hereſis Neſtorii, quòd B.Maria non eſt mater Dei, q. 35.4.0
Hereſis Euticetis, quòd in Chriſto eſt tantum una natura compoſita ex natura diuina & humana, q.2.5.e &q.18.1.e
Et quod corpora reſurgentium & Chriſti nõ erunt palpabilia, ſed erunt ut uentus, q.54.3.e
Hereſis Hebionis, Cherinthi & Fotini, quod Chriſtus non fuit ante matrem, ſed purus homo meruit deitatem, q.2.11.c.&q.28.1. c.& q.35.4.e
Hereſis Hebionis, quòd Chriſtus conceptus eſt ex ſemine uiri, qõ. 28.1.e
Hereſis Galanitarum, quòd corpus Chriſti non fuit mortuum, q. 50.5.e
Hereſis Heluidii, quod mater Chriſti non manſit uirgo poſt partũ, q.28.3.c.3m.
Hereſis Nazareorum, quod fides Chriſti ſine operibus legis non ſufficit ad ſalutem, q.74.4.e
Hereſis Nouatianorum, quod peccans poſt baptiſmum non poteſt reſurgere ad gratiam per pœnitentiam, q.84.10.c
Hereſis Neſtorii & Dioſcori, quod in Chriſto ſunt duo ſuppoſita, q.2.3.6.c.& q.4.3.e
Heretici poſſunt ordinare ſi ſeruant formam eccleſię, non autem dare executionem, q 6.4 9.2m
Hereticum eſt credere iuramentum eſſe in omni caſu illicitum, q.64.9.1m
Herodes poſt duos annos a receſſu Magorum occidit pueros innocentes, q.36.6.3m
Hiſpania.Vide.Natiuitas.
¶ Homo habet quod ſit homo a ratione, q.19.2.e
Homo ſignificat naturam humanam in concreto prout.ſ. in aliquo ſuppoſito, q.4.3.c.1m
Homo duplex ſcilicet uerus, & phantaſticus, q.5.2.0.&q 43.3.0.
Homo eſt naturaliter politicus, q.65.1.e
Homo unus numero dicitur dupliciter ſcilicet unitate naturæ & perſonæ, q.3.6.1m.&7.2m
¶ Hominis actio uoluntaria & deliberata tantum dicitur humana, q.19.2 0
Hominem lapſum oportuit reparari, & non angelum, q.4.1.c.1m. & q.6.2.2m.& q.46.1.4
¶ Honor eſt reuerentia alicui exhibita propter ſui excellentiam q.25.1.e
Honor diuerſus debetur eidem ſecundum plures cauſas excellentiæ, q.25.1.e
Honor debetur alicui dupliciter ſcilicet uel ratione ſui, uel ratione alterius, & exhibetur toti rei ſubſiſtenti, ſed cauſa honoris poteſt eſſe aliquid eius non ſubſiſtens, q.25.1.0
Hoſtia non conſecrata nunquam debet dari pro Euchariſtia qõ. 80.6.2m
Hoſtia.Vide.Idolatrare.Miſſa.
Hoſtiæ pars miſſa in calice nunquam debet dari infirmis, quæſtio. 80.6.2m
Hoſtiam eandem ſimul conſecrant ordinati, epiſcopo ordinanti concelebrantes, q.82.2.e
Hoſtias multas ſumens in una Miſſa, non percipit maiorem effectum, q.79.7 3m
¶ Humilis nihil audit mirabilius quàm ſuam excellentiam, qõ. 30.4.1m
Humiliauit ſe Chriſtus quatuor.q.49.6.c.& q.53.2.e.&q.54.2.e.& q.59.3 0

I

IDolatrare facit qui dat hoſtiam non conſecratam pro Euchariſtia, q.80 6 2m
Ieiunium a cibis duplex ſcilicet naturæ, & eccleſiæ, q.80 8.4m
Ieiunium naturæ ſoluitur per quecunque potum, non autem ieiunium eccleſiæ niſi fiat in fraudem, q.80.8 4m
Ieiunium ante paſca fit quadraginta diebus, multis rationibus, & commendatur per multos eius effectus, q.40.2 3m
Ieiunium Chriſti non ex neceſſitate fuit, ſed ad noſtram inſtructionem, q.20.2.3m
Ieiunium.Vide Chriſtus.
Ieremias uerbis & myſteriis paſſionem Chriſti apertiſſime prænunciauit, q.27.6 e.2m
¶ Ieruſalem eſt in medio terræ habitabilis, q.46.10.1m
¶ Ieſus ſignificat naturam humanam ſub determinatis indiuidualibus proprietatibus, q.16.5.c.& q 17.1.e
Ieſus conuenienter impoſitum eſt Chriſto in ſua circumciſione, q. q.37.2.2m
Ieſus eſt nomen nouum & proprium inquantum ſignificat ſpiritualem & uniuerſalem ſalutem, q.37.2 2m
Ieſus.Vide.Nomen.
¶ Ignorantia non fuit in Chriſto, q.15.3.0
Ignorantia duplex ſcilicet iuris uel facti, prima non excuſat a peccato, ſed bene ſecunda, q.47.5.3m.& q 80.4.5m
¶ Illabi menti ſoli Deo conuenit.q.8.8.1m.& q.64.1.c.
Illuminatio fit in inſtanti.q.75.7.e
Illuminat ſacerdos tradendo ſacramenta gratię, non autem infundendo gratiam, q 64.1.1m
¶ Imaginatio & ſenſus nunquàm cognoſcunt naturam rei, ſed tantum accidentia, q.76.7.e
Imaginatio ægritudinum quandoque cauſat eas.q.13.3.3m
Imaginatiua eſt altior potentia quàm ſenſus exterior, in quo tamen eſt maxima certitudo.q.30.3.2m
¶ Imago. Idem eſt motus in rem ipſam, & imaginem eius inquantum huiuſmodi.q.8.3.3m.& q.25 3.e.1m
Imago.Vide.Adoratio.
¶ Immerſio trina in baptiſmo non eſt de neceſſitate, tamen
debet

debet fieri.q.88.0.
Immerſio capitis in baptiſmo ſufficit.q.66.7.3m.
Immerſio.Vide.baptiſmus.
Immerſione,effuſione, & aſperſione aquæ poteſt fieri baptiſmus. q.66.7.0.
immerſione trina intenta, non perficitur baptiſmus niſi in tertia, una uero intenta perficitur in ea.q.66.8.3m.
immolari conuenit Chriſto in figuris ueteris teſtamenti, ſed uere in ſacramento altaris.q.83.1.0.
ſimperio rationis obediunt aliqualiter potentię ſenſitiuę, non autem naturales nec uegetatiuæ q.19.2.c.
ſimpoſitio manus ſignificat copioſum gratiæ effectum, ideo non requiritur in baptiſmo neq; in pœnitentia ſed tantum in ordine & confirmatione.q.84.4.c.2m.
ſimpoſſibile aliquando pro difficili ſumitur.q.86.1.2m.
ſin. Corporalia dicuntur eſſe in loco quia continentur, ſpiritualia uero quia continent q.57.4.1m.2m.
ſincarnari Deum, fuit poſſibile & conueniens.q.1.1.0.
incarnari Deum, fuit neceſſarium ad bene eſſe, non ſimpliciter.q. 1 2.0.
incarnatio Dei non fuiſſet, ſi homo non peccaſſet, quàmuis potētia Dei ad hoc non limitetur q.1.3 0
incarnatio Dei principaliter fuit propter liberationem hominis. q.1.5.c.& q.40.1.c.& q.44 3.c.
incarnatio Dei fuit ad delendum omne peccatum.q.1.4.0.
incarnatio facta eſt conuenienti tempore.q.1.5.6.0.
incarnatio comparatur iuuentuti propter uigorem & feruorem, ſenectuti uero propter numerum annorum.q.1.5.1m.
incarnationis myſterio monſtratur bonitas ſapientia, iuſtitia, & potentia Dei.q 1.in oppoſitum.
incarnationem Chriſti præceſſit aliquorum liberatio ſecundum ſpiritum per fidem, ſed non ſecundum carnem.q.27.3.c.& qu. 25.5.2m.
incarnatione Deus nullo modo mutatur.quæ.1.1.1m.& quæſt.2. 6.1m.
ſincineratio non conuenit corpori Chriſti.q.51.3.0.& quę.53.1. c.1m.
ſincipere ſignificat eſſe nunc & non prius, ideo ab inferiori ad ſuum ſuperius cum uerbo incipit non ualet conſequentia. qu. 16.9.2m.
induiduum dicimus de parte in toto.q.16.9.2m.
induiduum de ſui ratione dicit incommunicabilitatem, & non poſſe eſſe in pluribus.q.77.2.c.
induiduationis principium in rebus materialibus eſt duplex. ſ. materia prima, & quantitas dimenſiua.q.77.2.c.
induiduatur forma receptibilis in materia per ipſam materiam, non receptibilis autem in materia, per ſeipſam. quæſtio.80. 5.c.
induiduatur quantitas dimenſiua dupliciter.ſ.ratione ſubiecti, & ratione ſiui.q.77 2.c.
ſinfidelitas eſt grauiſſimum peccatum.q.80.c.
ſinfinitum dupliciter dicitur.ſ.priuatiue & negatiue, primum cō uenit quantitati & eſt ignotum, ſecundum conuenit formæ & eſt cognoſcibile q.19.3.1m.
infinitum inquantū huiuſmodi(.ſ.numerando partem poſt partem) a nullo intellectu cognoſcitur.q.10.3.
infinitum uniuerſo, poteſt eſſe finitum alio modo.quæſtio.10. 3.1m.
infinitum ſecundum eſſentiæ rationem, eſt ſolus Deus. quæſt.10. 3 2m.
infinitum ſimpliciter & omnibus modis non poteſt eſſe niſi unum, ſed ſecundum aliquid poſſunt eſſe plura. quæſtio.10. 3.3m.
infinitum numero uel continuitate ſi datetur, eſſet finitum ſecūdum eſſe & eſſentiam, & eſſet comprehenſibile a ſcientia dei.q. 10.3.2m.
infinitum non eſt ſubſtantia ſed accidit rebus, ideo ſicut multiplicatur ſecundum ſubiecta, ita & proprietas eius.quæſtio. 10. 3.3m.
infinitum ſimpliciter quo ad omnia nihil poteſt eſſe maius, ſed in finito ſecundum aliquid determinatum eſt aliquid maius extra illum ordinem q.10.3.1m.
ſingratitudo eſt ſpirituale peccatum ratione contemptus beneficii, ſed eſt circunſtantia reſpectu aliorum peccatorum. quæſtio. 88.4.0.
ingratitudo committitur dupliciter.ſ.agendo contra beneficium dei, & agendo contra formam beneficii.q.88.2.0.
ingratitudo ſecundum quam peccata redire dicūtur, incurritur ex quolibet peccato contra Deum.q.88.4.0.
Ingratitudo non incurritur per peccatum ueniale, nec per ipſum peccata dimiſſa redeunt q.88.2.2m.
ſ ingratitudo. Vide. Redeunt.
ſinnocentes mortui pro Chriſto in Bethleem fuerunt martyres. q.36.2.3m.
innocentes.Vide.Herodes.
innocentia, Vide.Ferri, Matrimonium, Pœnitentia, Sacramentū, Chriſtus.
ſinſtantia duo qualitercunque ſignata habent tempus medium. niſi reſpondeant motibus non menſuratis ex motu cęli. q. 75. 7.1m.
inſtans primum in quo res habet eſſe, datur, non autem ultimū, q.34.1.3m.& q.75.7.1m.
inſtans. Vide. Motus. Remiſſio. Tempus.
inſtantanea operatio poteſt eſſe ab intellectu & uoluntate.quę.34 2.c.
inſtantanea mutatio poteſt eſſe ubi ſubiectum eſt in ultima diſpoſitione ad formam introducendam q.75.7.c.
inſtantanea mutatio fieri poteſt tripliciter.q.75.7.c.
ſinſtructio quadruplex ponitur.q.71 4.3m.
inſtructio fidei duplex.ſ.cathecuminorum circa baptiſmum, & populi Chriſtiani circa miſſam.q.83.4 4m.
ſinſtrumentalis uirtus eſt incompleta & uirtualis. quæſtio. 62. 4.2m.
ſinſtrumentalis uirtus non eſt in ſubiecto ſecundum conditionē ſubiecti, ſed ſecundum conditionem principalis agentis.q.63. 5.1m & 2m.
inſtrumentum dupliciter.ſ.coniunctum & ſeparatum, quod non mouetur niſi per coniunctum.q.62.5.c.
inſtrumentum duplex.ſ.animatum, & inanimatum. quæſtio. 64. 8.1m.
inſtrumentum animatum indiget habitu ad operandum, nō autem inanimatum q.7.1.3m.
inſtrumentum. Vide Actio. Anima, Baptiſmus, Docere, Euchariſtia, Forma, Gratia, Iuſtificatio, Meritum, Miracula. Mutatio, Ordo, Paſſiones, Peccata, Reliquiæ, Sacramenta, Signum, Vas, Chriſtus.
inſtrumento datur uirtus dupliciter.ſ.quando accipit formam inſtrumenti, & quando mouetur a principali agente.q.62.4 3m. & q.72 3.2m.
inſtrumentis pluribus ordinatis ad aliquem effectum, eadē uirtus principalis agentis inſtrumentaliter inuenitur in eis omnibus prout ſunt quodam ordine unum.q.62.4.3m.& q.82 1.1m.
ſintellectus & uoluntas ſunt potentiæ naturales, & conſequuntur naturam animæ de neceſſitate.q.18.c.3m.4m.
Intentio miniſtri ſaltem uirtualis requiritur ad perfectionem ſacramentorum.q.64 8.0.
Intentio eſt neceſſaria in baptizante.q.66.8.3m.
intentio miniſtri peruertitur dupliciter.ſ.reſpectu ſacramenti, & reſpectu ſequentium ad ſacramentum: prima tollit ueritatem ſacramenti, non autem ſecunda.q.64.10.0.
intentio eccleſiæ expreſſa in forma ſacramenti ſufficit ad perfectionem eius, niſi contrarium exprimatur exterius. quæſt. 64. 8.2m.
intentio propria eſt neceſſaria in baptizandis habentibus uſum rationis, in non habentibus autem ſufficit intentio eccleſiæ.quæſt.68.7.0.& 8.3m & 9.1m.& 12.1m. & quæſtio. 86. 2.1m.
intentionem ſiue propoſitum habens ſuſcipiendi baptiſmum antequam actualiter ſit ſuſceptus, rem baptiſmi conſequitur.q. 68.2.0.
Intentio.Vide Baptiſmus.Peccatum.
ſintinctus.Vide Euchariſtia.Chriſtus.
inueſtiti dicitur cannonicus per librum, Abbas per baculum, Epiſcopus per annulum.q.62.1.c.
ſioannes baptiſta fuit terminus ueteris legis, & initium nouæ. ſ. euangelij.q.38.1.2m.
Ioannes Baptiſta pertinet ad teſtamentum nouum.quæſtio. 38. 6.m.2m.
Eius exultatio in utero matris, non fuit ab eo per liberum arbitrium eius, ſed fuit a Deo, ideo miraculoſa.q 37.6.c.
Eius tota uita fuit præparatoria ad Chriſtum.q.38 2.2m.
ioannes euangeliſta prædiligebatur a Chriſto, propter multa. qu. 45.3.4m.
ſ Ioſeph uir Mariæ ſemper fuit uirgo. quæſtio. 28.3.5m.& 4.c.3m.
ſIperdulia.Vide.Adoratio.
ſira dupliciter, ſcilicet per zelum.i. ſecundum ordinem iuſtitiæ, & per uitium.i. contra rationem, prima eſt laudabilis, ſecunda eſt cum peccato, prima fuit in Chriſto, non autem ſecūda.q.15. 9.0.
iræ cauſa ex triſtitia illata.q.15.9.c.
ſIterari. Vide Aqua, Baptiſmus, Cathechiſmus, Exorciſmus, Pœnitentia. Sacramentum.

ſiudei

Iudæi ſunt ſerui principum ſeruitute ciuili, quæ non excludit ordinem iuris naturalis uel diuini.q. 68.10.2^{m}.
Iudæorum tribus ſacerdotale & regia, ſepe coniunctę ſunt per matrimonium.q.31.2.2^{m}.
Iudęorum principes cognouerunt Chriſtum eſſe meſſiam, ſed non cognouerunt diuinitatem eius niſi per coniecturas.quæſt.47.5.o.& 6.c.
¶Iudæorum facta erant figuralia.q 66.2.2^{m}.
¶Iudex non poteſt dimittere culpam in alium comiſſam, uel in rempublicam, ſiue in ſuperiorem principem. quæſtio. 46. 2 5^{m}.
Iudicium tria requirit.ſ.poteſtatem, zelum, & ſapientiam. quæſt. 56. 1.c.
Iudicium generale eſſe in fine mundi præter iudicium particulare quod fit in morte, eſt neceſſarium.q.59.5.
Iudicii dies æſtati comparatur.q.46.9.3^{m}.
Iudicare omnes homines, quo ad retributionem præmii uel pœnæ pertinet ad Chriſtum.q. 56. 4.2^{m}.& 5.1^{m}.
Iudiciaria auctoritas in ſolo deo conuenit, ſed committitur hominibus, maxime Chriſto ſecundum humanam naturam.q.58.n. &. q.59 2.o.
Iudiciaria poteſtas conuenit toti trinitati, & tamen appropriatur cuilibet perſonæ ſecundum rationes diuerſas,q.59.1.o.
Iudiciaria poteſtas conuenit Chriſto multis de cauſis quæſtio. 59. 5.o.
Iudiciaria poteſtas ſuper omnes res humanas conuenit Chriſto, quia anima eius eſt ſuper omnes creaturas. quæſtio. 59. 4. c. & c. 3^{m}.
Iudiciaria poteſtas ſuper omnes angelos attribuitur Chriſto ſecundum humanam naturam & diuinam, & quomodo hoc ſit. q. 59.6.c.
Iudiciariam poteſtatem ſuper res temporales Chriſtus exercere noluit, nec regnum terrenum temporaliter adminiſtrare.quæ. 59. 4 1^{m}.
¶Iuſtitia eſt æqualitas quædam, qua ciues omnes liberi immediate ſunt ſub principe.q.85.3.c.
Iuſtitia inter illos, quorum unus eſt ſub poteſtate alterius (ut hominis ad Deum, ſerui ad dominum) non eſt iuſtitia niſi ſecundum quid.q 85.3 c 2^{m}.
Iuſtitia eſt ad alterum, cuius materia non eſt ille ad quem eſt iuſtitia, ſed res quæ diſtribuuntur vel commutantur. quæſtio. 85. 3.1^{m}.
Iuſtitia eſt in uoluntate ſubiectiue.q 85.4.c.
Iuſtitia originalis erat ex hoc quod uires inferiores ſubdebantur rationi.q.27.3.c.
Iuſtitiæ dat ordo dependet a uoluntate diuina.q.46.2.3^{m}.
Iuſtum dicitur dupliciter, ſcilicet ſimpliciter, & ſecundum quid.q. 85.3.c.
Iuſtificatio habentibus uſum orationis requirit quatuor.ſ.infuſionem gratię, remiſſionem culpæ, motum liberi arbitrii in deum, & in peccatum.q.66.6.1^{m}.
Iuſtificationis, Deus eſt cauſa principalis, paſſio Chriſti eſt cauſa meritoria, ſacramenta eccleſiæ inſtrumentalis. quæſtio. 64. 3.c.
Iuſtificationis animarum cauſa inſtrumentalis & exemplaris, eſt Chriſti reſurrectio.q.56.2.o.& q.62.5 3^{m}.
Iuſtificationis actus ſunt ſimul tempore, ſed unus eſt altero prior ordine naturę.q.85 6.c.
Iuſtificabat circunciſio quantum ad omnes gratiæ effectus, aliter tamen quàm baptiſmus.q 70.4 o.
Iuſtificare impium eſt maius quàm creare cælum & terram. q.43. 4.3^{m}.
Iuſtum. Vide. Iuſtitia.

L

Laicus. Vide, Sacerdos.
Latria. Vide. Adoratio.
Latro ſtatim moriens intrauit in uiſionem dei, non autem in paradiſum terreſtrem q.52.4 3^{m}.
Inter latrones Chriſtus crucifixus eſt ratione quadruplici. q.46. 11 o.
Laurentius diaconus baptizabat in neceſſitate tantum.quæſtio.67. 1. 3^{m}.
Laurentius & Vincentius habuerunt paſſiones grauiores quo ad aliquid quàm Chriſtus non autem quo ad omnes cauſas doloris. q.46 6.1^{m}.
Lazarus reſuſcitatus, iterum mortuus eſt.q.53.3.c.1^{m}.& quæſt. 55. 2 3^{m}.
Leproſus non debet publice celebrare, poteſt tamen dicere miſſam occulte, niſi lepra propter corroſionem membrorum eū ad hoc reddiderit impotentem.q.80. in 3^{m}.
¶Lex non poteſt dari niſi populo congregato, & ordinatur ad bonum publicum,q 70.2 2^{m}.
Lex naturæ, ut obtenebrata in cordibus hominum, determinatur lege Dei ſcriptam.q.60.5.3^{m} & q.6 .3.2^{m}.133 & quæſtio. 70. 2.1^{m}.
Lex uetus fuit conuenienter data poſt circunciſionem quæſtio.70. 2.2^{m}.
Lex uetus fuit ſcripta in lapidibus, noua uero in cordibus.quæ.42. 4.2^{m}.
Legis pręcepta Chriſtus obſeruauit.& ſecundum ea in omnibus cōuerſatus eſt q.37 1.1.c & q.40.4.c.
Legis nouæ ſtatus medius inter ſtatum ueteris legis & gloriæ.qu 61.4 1^{m}.
Lex. Vide. Sabbatum.
¶Liber de infancia Saluatoris eſt apocriphus quęſtio. 35. 6. 3^{m}. & q.36.4 3^{m}.
Liber de mirabilibus ſcripturæ non eſt Auguſtini, nec authenticus.q.45.3^{m}.
Liberalitatis & magnificentiæ ſummum gradum oſtendit in ſe Chriſtus, contemnendo omnes diuitias, & faciendo pauperibus erogari quæ ſibi dabantur.q.7.2.1^{m}.
Liberum arbitrium ſe habet naturaliter ad bonum, ad malū autem præter naturam.q 34.3.1^{m}.
Liberum arbitrium uiatoris poteſt flecti ad bonum & malum, q. 52.6.3^{m} & q.86.1 c.
Liberum arbitrium in damnatis eſt confirmatum in malo.qu.52. 6.3^{m}.q.96. 1.c.
Liberum arbitrium fuit in Chriſto, ſicut etiam eſt in beatis.quæ. 18 4.o.
Et illius uſum habuit in primo inſtanti ſuæ conceptionis, quæſt. 34 2 o.
Liberum arbitrium. Vide Eligere.
¶Limbus inferni ſic dictus ratione priuationis glorię, non eſt omnino diuerſus a ſinu Abrahę.q.52.2 4^{m}.
Et in eo exiſtens gaudium magnum habebant de gloriæ ſperata. q 52.5.1^{m}.
Sed patiebantur dolorem de dilatione gloriæ, non autem pœnam ſenſibilem pro peccato, Chriſtus autem ſoluit utrumque, primum gloriam prebendo, ſecundum ab eo præſeruando. q 52. 3.2^{m}.
Linguarum omnium donum fuit in Chriſto, quo tamen non eſt uſus, quia ſolum in una gente prædicauit. quęſtio. 7. 7.3^{m}.
Linguis igneis ſpiritusſanctus ſuper apoſtolos deſcendit. qu. 39.6. 4^{m}.& q.72.2.1^{m}.
Linire Vide Baptiſmus. Exorciſmus.
Linum. Vide Corporale.
Liquor. Vide. Accidens.
¶Literarū figurę quibus græci tria & ſex repręſentant, ſatis ſunt propinquę apud eos. q.46 9.2^{m}.
¶Locare uide angelus.
¶Locus non attribuitur Deo neque perſonę Chriſti circumſcriptiue, aut diffinitiue, quia ſemper ſunt ubique.q.52.3.3^{m}.
¶Lucaſ. Vide Adoratio.
¶Lumen maius offuſcat lumen minus eiuſdem ordinis, nō autem alterius ordinis.q.5.4 2^{m}.& q.9.1 2^{m}.
Lumen ſcientiæ non offuſcatur, ſed clareſcit in anima Chriſti & cuiuſlibet hominis, per lumen ſcientiæ diuinæ.q.5 4.2^{m}. & q. 9.1 2^{m}.
¶Luxuria. Circa tempus Abrahę erat ſides per idolatriam diminuta, & ratio naturalis per augmentum carnalis concupiſcentię uſque ad peccatum contra naturam obſcurata. quęſtio. 70. 2.1^{m}.

M

Macula in corpore & in anima contingit dupliciter.ſ. ex priuatione decoris per peccatum mortale.& ex ſuperinductione per peccatum ueniale.q.87.2.3^{m}.
Maculę diuerſę conſurgunt ex diuerſis peccatis.q 88 1 c.
¶Magdalena prohibetur tangere Chriſtum q 55.6.3^{m}.
¶Magi adorantes Chriſtum ſecundum Auguſtinum fuerunt malefici, ſed ſecundum alios fuerunt ſapientes aſtrolog.& potētes q. 36.3.2^{m}.
Magi moti ſunt ex Scriptura Seth ad ſequendam ſtellam, uel ex prophetia Balaam, uel ducti ab angelis, uel inſpirati a deo. q. 36. 5.4^{m}.
Magi uenerunt ad Chriſtum tanquam primitię Gentium. q. 36. 3 1^{m}.
Magi amiſerunt ſtellam, multiplici ratione.q.36.8.3^{m}.

Magi ſecundum Auguſtinum venerunt de remotiſſimis partibus per biennium, ſecundum alios in diebus tredecim, alij vero dicunt quod venerunt de prope. q. 36. 3. 3^{m}. & 5. 4^{m}. & 5. c. 3^{m}.

Magis recedentibus, Herodes poſt biennium pueros interfecit quæſt. 36. 3^{m}.

Malus dicitur duplex, ſ. intenſiue & extenſiue. q. 1. 4. c.

Manducatio Chriſti poſt reſurrectionem fuit vera comeſtio, non autem angeli. q. 55. 6. 1^{m}.

¶ Manna fuit præcipua figura Euchariſtiæ quantum ad eius effectum, q. 73. 6. c.

Manna fuit figura Euchariſtiæ inquantum ſumitur ut cibus fidelium. q. 80. 10. 2^{m}.

Manſuetudo eſt ſubiectiue in iraſcibili, quam facit rationi ſubiectā, q. 15. 2. c.

Manumiſſus non reducitur in priſtinam ſeruitutem niſi pro aliqua graui ingratitudine, q. 88. 5. 2^{m}.

Manus eſt organum organorum ideo ei opera attribuuntur, quæſt. 83. 5. 1^{m}.

Manus eſt ſubſtantia quædam indiuidua. q. 16. 12. 2^{m}.

Manuum impoſitio. Vide Impoſitio.

Maria & Ioſeph fuerunt de eadem tribu, & de ſemine Dauid. q. 18. 1. 2^{m} & q. 31. 2. 1^{m}.

Maria fuit de ſtirpe Aaron. q. 29. 1. 4^{m}.

Maria nata eſt Melchi Salomone, Iechonia & Heli. quæſtio. 3 [illegible]. 2. 3^{m}. 3. 2^{m}.

Maria quicquid accepit a parentibus fuit actu pars corporis eius, id illud non fuit materia corporis Chriſti. q. 31. 6. c.

Maria in ventre matris ſuæ non habuit uſum liberi arbitrii, quæſt. 27. 4. c.

Maria habuit tantam caſtitatem in facie quod Ioſeph non cognoſcebat illam, donec pareret. q. 28. 3. 5^{m}.

Maria cum corpore aſſumpta eſt in cælum. q. 27. 1. c.

Maria habuit donum prophetiæ ſapientiæ & miraculorum, ſed non ſecundum omnem uſum. q. 27. 5. 3^{m}.

Maria meruit Chriſtum portare, non quia meruit ipſum incarnari, ſed quia meruit talem gradum puritatis ut congrua eſſet mater Dei. q. 2. 11. 3^{m}.

Maria eſt vere mater Dei. q. 35. 4. c.

Maria fuit vere mater Chriſti. q. 35. 3. c.

Maria cum Ioſeph vouit virginitatem abſolute, ſed prius vouit ſola, ſi Deo placeret. q. 28. 4. c.

Maria nec multiplicauit conceptus, nec fuit ſubiecta viro. quæſt. 30. 2. 2^{m}

Maria fuit expers maledictionis Euæ, quia peperit ſine dolore. q. 35. 6. 1^{m}.

Maria ſecundum aliquos non fuit turbata in viſione angeli, ſed in ſermone eius. q. 30. 3. 3^{m}.

Maria fuit inſtructa ab angelo, quia erat inferior angelis quantum ad ſtatum, licet eſſet ſuperior quantum ad dignitatem ad quā eligebatur. q. 30. 2. 1^{m}.

Maria prius inſtructa eſt ab angelo quàm Ioſeph. q. 30. 1. 2^{m}.

Maria habuit à Spiritu ſancto duplicem purgationem. ſ. præparatoriam ad conceptionem Chriſti mentem eius in unum colligentem, ſecundam a fomite, mediante Chriſti conceptione. quæ. 27. 3. 3^{m}.

Maria ſi ante paſſionem Chriſti fuiſſet mortua non intraſſet paradiſum, ſicut nec alij ſancti. q. 27. 1. 3^{m}.

Maria per primam ſanctificationem fuit ſemper immunis ab omni peccato actuali etiam veniali, q. 27. 4. c. 6. 1^{m}.

Maria figurabatur per tabernaculum veteris legis. q. 27. 2. in oppoſitum.

Maria Vide. Adoratio. Baptiſmus. Concepta. Euchariſtia. Gratia. Matrimonium. Primogenitus. Sanctificatio.

Mariæ puritas fuit maxima ſub Chriſto. q. 27. 2. 2^{m}.

Mariæ debetur honor non æqualis ſed conſimilis, & eminentior quam ceteris creaturis inquantum eſt mater Dei. q. 25. 5. c.

Mariæ perfectio eſt triplex. prima fuit in eius ſanctificatione, ſecunda in filii dei conceptione, tertia in ipſius glorificatione. In prima fuit liberata a culpa originali, in ſecunda totaliter emundata, in tertia fuit liberata ab omni miſeria. q. 27. 5. 2^{m}.

In prima etiam perfectione adepta eſt gratiam inclinantem eam ad bonum in ſecunda confirmata eſt in bono, in tertia perfecta eſt in fruitione omnis boni. q. 27. 5. 2^{m}.

Mariæ immunitas a peccato per ſanctificationem cauſabatur ex tribus. ſ. ligatione, fomitis, gratia abundanti, & prouidentia Dei. q. 27. 3. c.

Martyrium plene liberat a pœna, & culpa. quæſt. 68. 2. 2^{m}. quæſtio. 87. 1. 2^{m}.

¶ Mater dicitur aliqua ex hoc quod concepit & genuit. q. 35. 3. 4. c.

Maternitas conuenit tantum viuentibus præcipue animalibus. quæ. 32. 3. c.

Materia non agit ad ſui formationem, q. 32. 4. c. 3^{m}.

Materia eſt primum ſubiectum, & non poteſt eſſe in alio, quæſtio. 77. 2. c.

Materia non eſt diuiſibilis niſi per quantitatem. q. 77. c.

Materia eſt duplex, ſcilicet ſenſibilis, & intelligibilis quæſtio. 77. 2. 4^{m}.

¶ Matrimonium eſt formaliter indiuiſibilis coniunctio animorum coniugum q. 29. 2. c.

Matrimonium verum fuit inter Mariam & Ioſeph, & habuit utramque perfectionem requiſitam q. 29. 2. c.

Matrimonium in ſtatu innocentiæ non fuit ſacramentum, ſed in officium naturæ. q. [illegible] 1. 2. 1^{m}.

Matrimonium contrahere poteſt qui liber habens uſum rationis in uteris parentibus. q. 68. 10. c.

Matrimonii duplex eſt perfectio, quarum prima conſiſtit in animorum coniunctione, ſecunda in opera [illegible]. q. 29. 2. c.

Matrimonij concubitus & prolis educatio ſunt de ſecunda perfectione eius, quorum ſecundum fuit inter Mariam & Ioſeph & non primum. q. 29. 2. c.

Matrimonii finis duplex ſcilicet principalis, qui eſt generatio & educatio prolis, & ſecundarius, qui eſt mutuum obſequium. quæſt. 29. 2. c.

Matrimonij materia vide Pœnitentia.

¶ Mediator Dei & hominum eſt ſolus Chriſtus principaliter: miniſterialiter autem ſunt prophetæ, ſacerdotes utriuſque teſti, & angeli, non autem patet nec ſpiritus ſanctus, nec dæmon. q. 26. 1. c.

Mediator Dei & hominum eſt Chriſtus ſecundum quod homo, non autem ſecundum quod Deus q. 26. 2. c.

Medicina confortatiua quæ datur liberatis a febre ad confortationem, noceret ſi daretur febricitantibus. q. 80. 4. 2^{m}.

Medicinaliter uti poſſumus pretioſis pro neceſſitate corporis, ſed in pertinentibus ad ſolam decentiam honeſtatis debemus eſſe contenti ſimplicibus q. 51. 2. 3^{m}.

Medium virtutis moralis attenditur ſecundum quantitatem proportionis, & non ſecundum quantitatem rei. q. 46. 6. 2^{m}.

Medium iuſtitiæ eſt æqualitas quam conſtituit iuſtitia inter al[illegible] q. 85. 3. 2^{m}.

¶ Melchiſedech dicitur eſſe ſine patre, matre, genealogia, principio & fine quia ſcriptura non ponit, licet habuerit. q. 22. 6. 3^{m}.

Melchiſedech propter dicta aſſimilatus eſt filio Dei. q. 22. 6. 3^{m}.

Melchiſedech ſacrificio, comparatur euchariſtia in miſſa. q. 83. 4. 8^{m}.

Melchiſedech ſacrificium fuit præcipua figura euchariſtiæ quantum ad id quod in ea eſt ſacramentum tantum, q. 61. 3. 3^{m}. & quæſtio. 73. 6. c.

Memoriale, vide Euchariſtia.

¶ Mendicitas duplex. ſ. contraria voluntati, & voluntaria, prima eſt occaſio furti & periurii, non autem ſecunda, ideo Chriſtus elegit eam. q. 40. 3. 1^{m}.

Menſtruus ſanguis eſt in fœminis loco ſeminis, & eſt propria materia corporis Chriſti & aliorum, non autem ſemen fœmineum q. 31. 5. c.

Menſtruus ſanguis digeſtione purificatus eſt materia conceptus, non autem impuritatem corruptionis habens. q. 31. 5. 3^{m}

Menſtruus ſanguis eſt potentia totum ſecundum potentiam paſſiuam. q. 31. 5. 1^{m}.

Merces imputatur ei qui operatur ſecundum debitum. q. 49. 6. c.

Meritum importat æqualitatem iuſtitiæ. q. 49. 6. c.

Meritum non eſt niſi eius quod nondum habetur. q. 19. 3. c.

Meritum Chriſti uel cuiuſcumque hominis non præceſſit unionem incarnationis. q. 2. 11. c.

Meritum, vide Operatio.

Ex merito habitum nobilius eſt in eo quod habetur ſine merito, & dignitas merendi maior eſt quàm gloria corporis. q. 19. 3. c.

Merendi principium eſt ex parte animæ, ſed corpus eſt inſtrumentum actus meritorij. q. 49. 6. 1^{m}.

¶ Mereri non potuit aliquis gratiam incarnationis Chriſti ex condigno, ſed ex congruo, q. 2. 11. c.

Mereri non poteſt niſi uiator. q. 19. 3. c. 1^{m}.

Meruit Chriſtus per ſuam paſſionem ſalutem ſibi & omnibus membris ſuis. q. 19. 3. 4. c & q. 48. 1. c.

Et meruit ſibi gloriam corporis, non autem gloriam animæ, nec ſcientiam, nec gratiam, nec deitatem. q. 19. 3. c

Et meruit alijs gloriam beatitudinis quod alij homines non poſſunt q. 19. 4. 2^{m} & q. 46. 3. c.

Et meruit inquantum homo, non inquantum Deus. q. 53. 4. 2^{m}.

Et nihil ad meritum pertinens deerat, quod ipſa excellentius non impleret. q. 7. 3. 2^{m}.

Et meritum fidei habuit. q. 7. 3. 2^{m}.

Meſſias, vide Iudæi.

¶ Metaphorice dicta, non oportet ſecundum omnia eſſe ſimilia. q. 8. 1. 2^{m}

¶ Milites charactere inſigniuntur, quaſi ad militiam deputati. q. 63. 3. c.

¶ Miniſter exiſtens in peccato mortali, ſi exhibet ſe miniſtrum Dei & eccleſiæ in diſpenſatione ſacramentorum, peccat mortaliter. q. 64. 6. c.

Miniſter. Vide angelus Diaconus. Euchariſtia, Sacerdos Sacramentum.

¶ Miraculum. Spirituales effectus Dei (ut iuſtificatio impii & illuminatio) non ſunt miracula, ſed finis miraculorum. quæſt. 44. 3. 1^{m}.

Miracula diminuunt meritum fidei nolentium credere niſi per miracula. q. 43. 1. 3^{m}.

Miracula Chriſti de quibus eſt fides fuerunt occulta. ſed probantia fidem fuerunt manifeſta, q. 29. 1. 2^{m}.

Miracula vera facere propria uirtute ſoli Deo conuenit, inſtrumentaliter autem conuenit creaturæ. q. 13. 2. 3^{m}. & q. 43. 2. c. & q. 78. 4. 2^{m}.

Miracula facere cõuenit ſanctis orando, non tamen ſemper modo deprecatiuo utendo, ſed quandoque modo indicatiuo & imperatiuo. q. 84. 3. 4^{m}.

Miracula facere conceditur homini etiam Chriſto ad confirmandam doctrinam, quam docet, & ad oſtendendum ſanctitatem ea facientis. q. 43. 1. o.

Miracula non ſunt facta a Ioanne baptiſta, ut omnes Chriſto attenderent. q. 38. 2. 2^{m}.

Miracula conuenientiſſime facta ſunt à Chriſto, ut oſtenderet eius gratia unioni, & eius doctrina ſupernaturalis. q. 43. 1. o.

Miracula fiebant a Chriſto uirtute diuina. q. 43. 2. c.

Miracula fiebant a Chriſto uirtute propria, quę ſufficientia erãt ad manifeſtandam deitatem ipſius. q. 43. 4. o.

Miracula Chriſtus cępit facere in nuptiis. q. 43. 3. o.

Miracula facta ſunt a Chriſto circa dæmones, angelos, cælos, homines bruta & elementa. q. 44. o.

Miracula. Vide. clamor. Ioannes.

Miraculorum gratia excellentiſſime data eſt animæ Chriſti. q. 13. 2. c. 3^{m}.

Miraculoſa fuit conceptio Chriſti ex uirgine. q. 33. 4. o. & quæſt. 35. 3. 2^{m}.

Miraculoſa fuit natiuitas Chriſti, in qua & in eius paſſione oſtenſa ſunt maxima miracula circa luminaria cęli q. 35. 3. 2^{m}. & q. 44. 2. 3^{m}.

Miraculoſæ facta a Chriſto erant perfectiſſima. q. 44. 3. 2^{m}. 3^{m}.

¶ Miſericordiæ maioris eſt impios iuſtificare quàm cælos facere, ſed ſunt æqualis potentię. q. 43. 4. 2^{m}.

Miſericorditer agendo Deus non agit contra iuſtitiam. quęſtio. 46. 2. 3^{m}.

Miſſa dicitur quaſi trãſmiſſa a populo ad Deum, & econuerſo. q. 83. 4. 9^{m}.

Miſſa propter quotidianos defectus quotidie in eccleſia regulariter celebratur. q. 83. 2. c. 2^{m}.

Et in canone miſſæ non oratur pro his qui ſunt extra eccleſiam. q. 79. 7. 2^{m}.

Miſſa poteſt dici quando incipit apparere Aurora, non autem de nocte, niſi in natiuitate Chriſti, & uigilia paſchę. q. 83. 2. 4^{m}.

Miſſa regulariter celebratur ſolenniter, ab hora tertia uſque ad nonam, q. 83. 2. c.

Miſſa melioris ſacerdotis inquantum habet efficaciam eius deuotione eſt magis fructuoſa, non autem inquantum profertur in perſona totius eccleſiæ. q. 64. 1. 2^{m} & q. 82. 6. o.

Miſſæ ſolenni plures debent intereſſe, in priuatis uero ſufficit vnus. q. 83. 3. 1. 2^{m}

Miſſæ priuatę celebrantur diebus feſtiuis in tertia, diebus profeſtis in ſexta, diebus ieiuniorum in nona. q. 83. 2. 3^{m}.

Miſſę tres poſſunt dici a quolibet ſacerdote in Natali Domini, q. 83. 2^{m}. & 3^{m}.

Miſſæ plures celebrari in una die ab eodem eſt prohibitum, niſi in die natiuitatis & urgente neceſſitate. q. 83. 2. 5^{m}.

Miſſę plures celebrantur in die, una. ſ. pro feſto, alia pro ieiunio, uel pro mortuis, ubi occurrerit plura Dei bñficia uel recolẽda vel expetenda, q. 83. 2. 2^{m}

Miſſæ partes ſingulæ, & quę in ea dicuntur & fiunt exponuntur, q. 83. 4. 5. o.

Miſſę defectibus & periculis ſufficienter occurri poteſt, quæſtio. 83. 6. o.

Miſſę celebrandę impedimenta ponuntur. q. 82. 10. 3^{m}. & q. 83. 5. o

Miſſam audire uel ſacramenta accipere à peccatore non ſententiato ab eccleſia, licet, q. 82. 9. c.

Miſſam celebrans in peccato mortali, uel inducens talem ſcienter, peccat mortaliter, q. 82. 9. o.

Miſſam audiens pręciſi ab eccleſia per ſententiam, uel notorii fornicarii, licet ſuſtineatur a prælatis, peccat mortaliter, quęſtio. 82. 9. o.

Miſſam licet dicere in loco non ſacro, cauſa neceſſitatis, & non aliter niſi de licentia epiſcopi, q. 83. 3. o.

Miſſarum multiplicatio, ſacrificii oblationem, & effectum multiplicat, non autem multitudo hoſtiarum in una miſſa, quæſt. 79. 7. 3^{m}.

¶ Miſſio uiſibilis ſuper apparitionem addit ad auctoritatem mittentis. q. 39. 8. 1^{m}.

Miſſio filii eſt prior ordine naturæ miſſione ſpiſſancti. q. 7. 13. c.

Miſſio Chriſti ad prædicandum, iudęis tantum facta fuit. quæſtio. 42. 1. o.

Miſſio viſibilis ſpiſſancti ſuper Chriſtum in baptiſmo facta fuit in ſpecie columbæ q. 39. 6. 4^{m}.

Miſſio ſpiritusſancti ſuper Chriſtum in transfiguratione, facta fuit in ſpecie nubis q. 45. 4. 4. 2^{m}.

Miſſio ſpiritusſancti ad Apoſtolos facta fuit in linguis igneis. q. 39. 6. 4^{m}. & q. 72. 2. 1^{m}.

¶ Mixtio. Vide. Accidens. Aqua. Chriſma. Conſecratio. Euchariſtia.

¶ Mors eſt naturaliter horribilis humanæ naturæ. q. 46. 6. c.

Mors & omnis defectus corporalis ſunt pœna peccati originalis. q. 1. 4. 2^{m}. & q. 14. 1. 3^{m}. & 4. c.

Mors Chriſti fuit uiolenta ex parte naturæ humanæ, & accidentium, non autem ex parte voluntatis eius. q. 14. 2. o. & q. 46. 3. 2^{m} & q. 47. 1. o.

Mors Chriſti eſt cauſa effectiua reparationis uitæ noſtrę. & deſtructionis mortis noſtræ, ſed eſt cauſa exemplaris diſtinctionis mortis noſtræ, q. 56. 1. 4^{m}.

Mors Chriſti in fieri cauſauit ſalutem noſtram merendo eam, non autem in facto eſſe ſed tantum effectiue. q. 50. 6. o.

Mors Chriſti eſt cauſa efficiens gratiæ, & cauſa ſufficiens ſalutis noſtrę. q. 50. 6. o.

Mors Chriſti eſt duplex cauſa. ſ. directa. i. agendo, & indirecta. i. non impediendo: prima fuit in Chriſti occiſoribus, ſecunda in Chriſto. q. 47. 1. c.

Mortis & aliorum defectuum in natura humana eſt duplex cauſa. ſ. remota. i. contrarietas principiorum, & proxima. i. peccatum. q. 14. 3. 2^{m}.

Morti a iudice condemnatus, non debet eripi contra iura. quæſtio. 68. 10. 1^{m}.

In morte Chriſti fuit eius anima corpore ſeparata. quæſtio. 50. 3. c. 4^{m}. & 4. c. 1^{m}.

Deitas tamen non fuit ſeparata ab anima eius. q. 50. 3. o.

Neque a carne eius q. 50. 2. o.

Mori Chriſtum, fuit conueniens. q. 50. 1. o.

Mori Chriſtum, fuit neceſſarium. q. 14. 2. c.

Mori uoluit Chriſtus non ex morbo, nec in ſenectute, ſed ex paſſione illata, & in iuuentute. q. 46. 3. 2. & q. 4. 4^{m}. & q. 51. 3. c.

Mortuus eſt Chriſtus ex obedientia. q. 47. 2. o.

Mortuum fuiſſe Chriſtum uere, eſt articulus fidei. q. 50. 4. c. & 5. c.

Mortuum paſſum & ſepultum eſſe filium dei, dicitur in ſymbolo fidei. q. 50. in oppoſitum.

¶ Motus dicitur dupliciter. ſ. proprie ut eſt actus imperfecti, alio modo ut eſt actus perfecti. q. 21. 1. 3^{m}

Motus dicitur naturalis dupliciter. ſ. a principio actiuo intrinſeco vel a principio paſſiuo. q. 32. 4. c.

Motus non denominatur a ſubiecto, ſed a termino. q. 35. 1. 2^{m}

Motus localis vel augmenti non poteſt eſſe in inſtanti. q. 33. 1. c.

Motus cum ſit actus imperfecti, non proprie eſt in genere, ſed reducitur ad genus actus perfecti, q. 62. 4. 2^{m}

¶ Mouens primum in quolibet genere non mouetur ſecundum illam ſpeciem motus. q. 12. 3. c. & q. 22. 4. c.

Mouens ſe, diuiditur in duas partes, quarum una eſt mouens, & alia mota quod conuenit tantum animali. q. 32. 4. c.

¶ Moyſes fuit teſtis transfigurationis, nec tunc apparens aſſumpſit proprium corpus, ſed aliud, ſicut angeli. q. 45. 3. c. 2^{m}

¶ Mutatio triplex. ſ. naturalis, miraculoſa, & in nihilum. quæſtio 13. 2. c.

Mutatio poſſibilis fieri a quacunque creatura, poteſt fieri ab anima Chriſti ſecundum quòd eſt inſtrumentum uerbi: non autem ſecundum propriam naturam. q. 13. 2. 1^{m}

Nihil põt eſſe alicubi ubi prius nõ erat, niſi uel per loci mutationẽ uel alterius conuerſionem in ipſum q. 75. 2. c

Mutatio dicit ordinem terminorum, & unitatem ſubiecti. quæſtio 75. 8. c.

N

NAres Vide Baptizatos Exorciſmus.

Naſci, & eſſe proprie conuenit tantum ſubſiſtenti, formis autem ſicut termino q. 35. 1. c

Naſci dicuntur capilli. te l non dicuntur filii q. 32. 3. c

Naſci noluit Chriſtus de populo iudæorum q. 4. 6. 3^{m}

Naſci voluit Chriſtus in Bethelem in diuerſorio, non in Hieruſalem, nec Romæ, nec in Nazaret q. 35. 7. o.

Naſci Vide Chriſtus

¶ Natiuitas attribuitur alicui dupliciter. ſcilicet ut ſubiecto naſcenti, & ut termino, primo uni ſuppoſito conuenit ſecundo formæ & naturæ q. 35. 1. c.

Natiuitas Chriſti ex parte matris fuit naturalis, ſed ex parte

operationis

operationi, ſpiritusſancti fuit miraculoſa, q. 35. 3. 3^{m}.
Natiuitas Christi duplex. ſ. æterna, & temporalis, q. 35. 2. o.
Natiuitas Christi non debuit omnibus manifeſtari, nec tantum parentibus, nec omnibus occultari, q. 36. 1. 2. o.
Natiuitas Christi oſtenſa fuit per ſigna conuenientia, q. 36. 5. o.
Natiuitas Christi fuit primo manifeſtanda quibuſdam electis, de qualibet conditione hominum, q. 36. 3. o.
Natiuitas Christi fuit manifeſtanda, primo per alias creaturas, ſecundo per ſeipſum, q. 36. 4. o.
Natiuitas Christi fuit oſtenſa primo Paſtoribus, ſecundo Magis, tertio Simeoni & Annæ, q. 36. 3. 6. o.
Natiuitate Christi oſtenſa, hæredes & iudæi turbantur diuerſa tamen ratione q. 36. 2. 3^{m}.
Natus eſt Christus non per reſerationem, ſed ſolum per exitum prolis de utero matris, q. 28. 2. 1^{m}.
Natus eſt Christus in nocte, q. 83. 2. 2^{m}. 4^{m}.
Natus. Vide. Christus.
¶Nato Christo, oleum fluxit Romæ, & in Hiſpania apparuerunt tres ſoles paulatim uniti, q. 36. 3. 3^{m}.
¶Natura dicitur a naſcendo, q. 2. 1.
Natura dicitur quadrupliciter, primo natiuitas, ſecundo principiū intrinſecum motus, tertio forma & materia, quarto eſſentia rei q. 2. 1. c.
Natura non eſt ſerua nec domina, ſed perſona ratione naturæ, q. 20. 1. 2^{m}. & 2. o.
Natura. Vide. Deus.
Naturæ creaturæ poteſtatem, aliquid excedit tripliciter, quæſt. 43. 4. c. 2^{m}.
Naturam animæ rationalis, uiſio Dei excedit inquantum ad eam propria uirtute peruenire non poteſt, eſt tamen ſecundum naturam ipſius inquantum ſecundum ſuam naturam eſt capax eius, q. 9. 2. 3^{m}.
¶Naturale dupliciter. ſ. cauſatum ex principijs eſſentialibus, & quod habetur a natiuitate, q. 2. 12. o.
Naturale eſt cuilibet creaturæ ut transmutetur a Deo ſecundum eius uoluntatem, q. 44. 2. 1^{m}.
Naturale. Vide. Operatio.
¶Nazareth interpretatur flos, ideo Christus noluit ibi conuerſari, non autem naſci, q. 35. 7. 2^{m}.
Nazareth. Vide Christus
¶Neceſſarium dicitur dupliciter. ſ. abſolute & ex ſuppoſitione, q. 1. 2. c. & q. 46. 1. c. & q. 84. 5. c.
Neceſſitas legem non habet, q. 80. 8. c.
¶Niniuitæ ſpeciali modo egerunt pœnitentiam, q. 84. 7. 1^{m}.
¶Nomen apud nos aliqua forma impoſitum, numquam pluraliter dicitur, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum, q. 3. 7. 2^{m}.
Nomen imponitur a proprietate eius cui nomen imponitur, uel a tempore, uel a cognatione, uel ab euentu, q. 37. 2. c.
Nomen impoſitum diuinitus alicui, ſignificat aliquod donum gratuitum ei collatum, q. 37. 2. c.
Nomen datur ei a ſuo complemento, q. 6. 1. 3^{m}.
Nomen ſignificans naturam communem, poteſt ſupponere in concreto pro quolibet eius ſuppoſito, q. 16. 1. c. & q. 35. 4. c.
Nomen hoc. ſ. Deus poteſt ſupponere pro omnibus, & ſingulis perſonis diuinis, q. 16. 5. c. & q. 35. 4. c. 3^{m}.
Nomen quod prædicatur de aliquo ſecundum rationem perfectā non eſt dicendum de eo ſecundum rationem imperfectam, q. 32. 3. c. 3^{m}
¶Nomina imponebantur in circumciſione, ſicut nunc imponuntur in baptiſmo. q. 37. 2. 3^{m}
Nomina multa Christi ſignificant idem quod Ieſus, q. 37. 2. 1^{m}
Notorium. ſ. per ſententiam conuict., per confeſſionem in iure factum, & per euidentiam facti q. 829. 3^{m}
Nox. Vide. Miſſa. Natiuitas.
Numerus denarius eſt ſignum perfectionis, inquantum eſt quodam modo terminus omnium numerorum, q. 31. 8. c.
Numerus pluralis ponitur pro numero ſingulari in ſacra ſcripturas, q. 46. 11. 3^{m}
¶Nutrire non eſt actus formæ ſed materiæ quæ accipit formam nutriti recedente forma nutrimenti, q. 77. 6. c.

O

Obedientia importat neceſſitatem reſpectu eius quod præcipitur & uoluntatem reſpectu impletionis præcepti, q. 47. 2. 2^{m}
Obedientia præfertur omnibus ſacrificijs, q. 47. 2. c.
¶Obiectum intellectus eſt quod quid eſt, q. 10. 2. 2^{m}. & q. 76. 7. c.
Obiectum intellectus eſt ſubſtantia, q. 75. 5. 2^{m}
Obiectum ſeu finis intellectus eſt ſpecies intelligibilis, & non phantaſma, q. 11. 2. 1^{m}
¶Oblatio Melchiſedech figurabat ſacrificium noſtrum quoad materiam, ſed quoad paſſionem Christi illud figurabant agnus & alia ſacramenta ueteris legis, q. 61. 3. 3^{m}
Oblatio. Vide. Miſſa. Sacrificium.
¶Oblationes & decimæ in ueteri lege erant ſacramenta, nunc autem non, quia tunc erant figuralia, q. 65. 1. 7^{m}
¶Obligari poteſt unus per alium, in his quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, q. 71. 1. 3^{m}
¶Obſtetrix non fuit in natiuitate Christi, ſed mater eius omnia per ſe fecit, q. 35. 6. 3^{m}
¶Occiſio Christi fuit ab alijs & non a ſe, niſi indirecte non impediēdo cum poſſet, q. 47. 1. o.
¶Occidens aliquem uolentem, iniuria facit occiſo, Deo, & reipublicæ, q. 47. 6. 3^{m}
Occidentes Christum peccauerunt grauiſſime quo ad Pontifices & Iudam, minus uero quo ad alios, q. 47. 6. o.
Occidere innocentem, non licet, q. 47. 6. o.
¶Offenſa Dei eſt infinita propter infinitatem Dei, q. 1. 2. 2^{m}
Officium quod quis accipit tenetur exequi, q. 67. 8. c.
¶Oleum tantum oliuarum proprie dicitur oleum, q. 72. 2. 3^{m}
Oleum ſignificat gratiam & miſericordiam, Dei, q. 72. 2. o.
Oleum. Vide. Natiuitas.
Olei proprietates quibus ſignificatur Spiritusſancti magis inueniūtur in oleo oliuarum quàm in alio oleo, q. 72. 2. 3^{m}
Oliua ſemper frondibus uirens, uirorem & miſericordiam ſpiritus ſancti ſignificat, q. 72. 2. 3^{m}
¶Omnipotentia conſequitur diuinam naturam nec poteſt communicari creaturæ, q. 13. 1. c.
Omnipotentia non fuit in anima Christi cum ſit pars humanæ naturæ, q. 13. o.
Omnipotentia. Vide. Deus.
¶Operatio non recipit ſpeciem ab operante, ſed a forma uel natura quæ eſt principium operationis, q. 19. 1. 3^{m}
Operatio eſt quidam effectus perſonæ ſecundum aliquam formā uel naturam, q. 19. 1. 4^{m}
Operatio attribuitur ſubſiſtenti & hypoſtaſi ut operanti, naturæ uero ut principio operatio, q. 19. 1. 3^{m}. & q. 20. 1. 2^{m}
Operatio particularis & propria agentis, probat totam uirtutem agē tis, q. 4. 3^{m}
Operatio humana in Christo eſt tm̄ una rōe principij, ſed multæ rōe obiectorum, & potentiarum & multæ non humanæ, q. 19. 2. o
Operatio ſenſus maxime tactus potuit eſſe in Christo in primo inſtanti ſuæ conceptionis, q. 34. 2. 3^{m}
Operatio Christi uel alterius cuiuſcunque hominis non potuit eſſe meritoria incarnationis Christi ex condigno, ſed bene ex congruo, q. 1. 11. o.
Operationes duæ ſunt in Christo, q. 19. 1. o.
Operationes ſenſitiuæ uegetatiuæ & naturales in Chr̄o, aliqualiter pertinebant ad uoluntatem eius humanam, ideo erant magis humanæ q̄ in alijs hoibus, & magis una operatio, q. 9. 2. c. 1^{m}
Opus dicitur mortuum dupliciter. ſ. effectiue & priuatiue, q. 89. 6. c.
Opera iuſta prius facta mortificantur per peccatum mortale quo ad meritum uitæ eternæ, non quo ad remiſſionem culpæ & ſatiſfactionem, q. 88. 1. 3^{m}
Opera bona facta in charitate tranſeunt actu, & manent merito, idō poſſunt mortificari, q. 89. 4. 1^{m}
Opera hominis dicuntur uiua quæ fiunt & ſunt charitate, mortua uero quæ fiunt ſine charitate, mortificata autem quæ fiunt cum charitate & non ſunt cum ea, q. 89. 4. 5. 6. o.
Opera mortificata reuiuiſcunt per pœnitentiam, non autem mortua, q. 89. 5. 6. o.
Opera mortua ſunt meritoria reſpectu remunerationis temporalium, & ad tolerabilius patiendum, q. 89. 6. 3^{m}
Opera peccati per pœnitentiā abolentur ſecundum ſe, non aūt opera ex charitate facta, ſed impedimentum accipiunt ex parte hominis peccantis, q. 89. 5. 1^{m}
Opera. Vide Suffragia.
¶Oppoſita poſſunt prædicari de eodem ſecundum diuerſa. non autem ſecundum idem, q. 16. 4. 1^{m}
¶Oratio eſt actus rationis, & eſt explicatio propriæ uoluntatis apud Deum, q. 21. 1. 2. o.
Oratio eſt neceſſaria poſt baptiſmum, propter impugnatoria interius & exterius, q. 39. 5. c.
Oratio malorum exauditur inquantum fit in perſona eccleſiæ, q. 82. 6. c.
Oratio mali ſacerdotis priuata, non eſt fructuoſa, q. 82. 6. c.
Oratio Christi pertinet ad ſacerdotium eius, q. 22. 4. 1^{m}
Oratio Christi per ſe duplex. ſ. exprimendo affectum ſenſualitatis, & ſecundum rationem, q. 2. 3. 4. o.
Oratio Christi ſecundo modo exaudita eſt, non primo modo, q. 22. 3. 4. o.
Oratio Christi quo ad obiectum fuit ſenſualitatis, non autem quo ad actum, q. 21. 2. o. & 4. c. 4.
Orationis Christi uirtute, baptiſmus aperit cœlum credentibus. q. 39. 5. c.
Orationes noſtræ etiam mentales ad ſanctos directas, ipſis,

cognoſcunt in uerbo, ſicut & omnia alia, quæ ad eos ſpectant. q. 10. 2. c.
Orare & poſtulare bona pro alijs debemus ſicut, & pro nobis, q. 51. 3. 3.
Orauit Chriſtus ſecundum humanitatem tantum, q. 21. 1. o. & 2. c. & 43. 2. 2.
Orauit Chriſtus pro ſe & pro nobis, q. 21. 3. o.
Ordo duplex. ſ. uerus & imaginarius, q. 28. 3. 2^{m}.
Ordo in rebus duplex. ſ. a principio, & ad finem, q. 6. 1. 1^{m}.
Ordo duplex. ſ. naturæ & temporis, q. 1. c.
Ordo & confirmatio a ſolo Epiſcopo conferuntur, q. 65.
Ordo non datur ab epiſcopo propria uirtute, ſed inſtrumentaliter, q. 82. 8. 2^{m}.
Et in ipſo confertur excellentia poteſtatis in diuinis myſterijs, q. 84. 4. c.
Ordinis poteſtatem, epiſcopus non poteſt auferre, q. 82. 8. 2^{m}.
Ordines pertinent ad dignitatem dominicam, q. 83. 2. 3^{m}.
¶Origenes. Vide Hæreſis.
¶Originale. Vide Baptiſmus. Conceptio. Paſſio. Peccatum. Pœna. Pœnitentia. Puer.
¶Os. Vide Baptizatus. Exorciſmus.
Os. Vide Corpus. Euchariſtia.

P

PAlpabile dicitur aliquid dupliciter. ſ. ratione reſiſtentiæ & ratione ſpiſſitudinis, q. 54. 2. 2.
Palpabile ſecundo modo non conuenit cœlis ſed bene corpori glorioſo, q. 54. 2. 2^{m}.
Palpabile eſt corruptibile ſecundum naturā, ſed incorruptibile per gloriam, q. 54. 2. 2^{m}.
Panis. Vide. Euchariſtia.
Papa in eccleſia habet plenitudinem poteſtatis, q. 72. 11. 1^{m}.
Papa ex hac poteſtate, quæ ſunt ordinis epiſcopalis concedit inferioribus, ut conferre minores. q. 72. 11. 1^{m}.
Papa Gregorius conceſſit ſimplicibus ſacerdotibus conferre ſacramentum confirmationis, q. 72. 11. 1^{m}.
Paradiſus. Vide. Aſcenſio. Baptiſmus. Clauſio. Enoch. Helias. Latro. Maria.
¶Paradiſi terreſtris ianua per peccatum Adæ cauſa eſt, in ſignum præcluſionis aditus regni cæleſtis, q. 49. 5. c.
¶Paraſceues die non conſecratur Euchariſtia, tamen ſumitur a ſacerdote corpus Chriſti ſine ſanguine, q. 83. 2. 2.
Patentes. Vide. Baptizatus.
¶Pars triplex. ſ. integralis, ſubiectiua, & potentialis, q. 90. 2. 5. c.
Pars integralis duplex. ſ. eſſentialis, & quantitatiua, q. 90. 1. c.
Pars integralis poteſt continere totum uirtualiter, non autem eſſentialiter, q. 90. 3. 2^{m}.
Pars. Vide. Hoſtia.
Partis proprietas dedominat totū quando proprietas non poteſt conuenire niſi illi parti, q. 16. 8. c.
Partes habent rationem materiæ, totum uero rationem formæ, q. 90. 1. c.
Partes ſunt in quas materialiter totum diuiditur, q. 90. 2. c.
Partes quantitatis ſunt partes materiæ, q. 90. 2. c.
Partes integrales habent ordinem uel uirtutis, uel temporis, q. 50. 5. 5^{m}.
Partes eſſentiales naturaliter ſunt materia & forma, logice ſunt genus & differentia, q. 90. 2. c.
Partes animæ dicuntur potentiæ eius, q. 46. 7. c.
Partium ratio eſt, ubi eſt multitudo ex parte materiæ, q. 50. 1. c.
Partibus ſingulis ſubiectiuis ineſt tota ratio totius ſimul & æqualiter, & partibus potentialibus adeſt totum ſecundum totam eſſentiam eius, non autem partibus integralibus, q. 90. 3. c.
Partus. Vide. Maria.
¶Paſca dicitur agnus paſcalis panes azymi, prima dies azymorū, & omnes ſeptem dies azymorum, q. 46. 9. 1. & q. 74. 4. 1^{m}.
Paſca incipiebat in ueſperis quartædecimæ lunæ, q. 46. 9. c. 1^{m}. & q. 74. 4. c. 1^{m}.
Paſſio duplex. ſ. innata, & illata. q. 81. 4. c.
Paſſio animæ duplex. ſ. perfecta & imperfecta, q. 46. 7. 5^{m}.
Paſſio animæ ut paſſio habet principium ab exteriori, ſed ut uoluntaria ab interiori, q. 48. 1. 1^{m}.
Paſſio eſt magis proprie in appetitu ſenſitiuo, quàm in intellectiuo, q. 15. 4. c.
Paſſio & paſſibilis qualitas tantum, ſunt in tertia ſpecie qualitatis, q. 63. 2. 2^{m}.
Paſſio omnis animæ ſecundum ſtoicos eſt mala, non autem ſecundum Peripateticos, q. 15. 4. 2^{m} & q. 46. 6. 2.
Paſſio pro Chriſto ſuſcepta obtinet uim baptiſmi, q. 87. 1. 2^{m}.
Paſſio Chriſti fuit bona ex uoluntate Chriſti, mala uero ex parte occidentium, q. 22. 2. 2^{m}. & q. 47. 3. 3^{m}. & 4. 2^{m}. & 6. 3^{m}.
Paſſio Chriſti fuit neceſſaria, q. 46. o.
Nullus fuit conuenientior modus redemptionis noſtræ per Chriſti paſſionem, q. 46. 3. o.
Paſſio Chriſti incepit a Iudæis & finita eſt a Gentilibus, q. 47. 4. o.
Paſſio Chriſti attribuitur ſuppoſito diuino, non ratione naturæ diuinæ, ſed naturæ humanæ, q. 46. 12. o.
Paſſio Chriſti ut ſaluatiua erat uolita a Deo, a Iudæis ut afflictiua Chriſti, q. 18. 5. c.
Paſſio Chriſti fuit ei uoluntaria, & ſuæ uoluntati ſubiecta, q. 46. 6. c. & q. 46. 1. o.
Paſſio Chriſti ratione diuerſorum agit per modum efficientiæ, meriti, ſatiſfactionis, redemptionis, & ſacrificij, q. 48. 6. 3^{m}. & q. 62. 5. c.
Paſſio Chriſti habuit aliquem effectum, quem non habuerunt mori ta præcedentia, q. 48. 1. 3.
Paſſio una minima Chriſti ſuffeciſſet pro omni peccato, q. 46. 5. 5^{m}. & 6. 6^{m}.
Paſſio Chriſti eſt propria cauſa remiſſionis peccati tripliciter, q. 49. 1. o.
Paſſio Chriſti eſt cā uniuerſalis remiſſionis peccatorū, quam oportet ſingulis applicari per ſacramenta q. 49. 1. 4^{m}. & q. 52. 1. 2^{m}.
Paſſio Chriſti ut a uoluntate eius, fuit ſatiſfactio pro omni peccato etiam occidentium eum, non autem ut ab alio, q. 22. 2. 2^{m}. q. 48. 2. 2^{m}.
Paſſio Chriſti fuit quaſi precium per quod liberati ſumus a ſeruitute diaboli peccati, & pœnæ, q. 4. c.
Paſſio Chriſti ſufficienter abſtulit peccatum originale, q. 49. 5. c.
Paſſio Chriſti eſt cauſa ſalutis omnium, ſed applicata eſt mortuis per deſcenſum eius ad inferos, uiuis autem per ſacramenta, quæſt. 52. 1. 2^{m}.
Paſſio Chriſti non ſaluat niſi configuratos, q. 49. 5. 2^{m}. 5^{m}.
Paſſio Chriſti operata eſt noſtram ſalutem proprie remouendo mala, ſed reſurrectio eius inchoando bona & exemplariter, q. 53. 1. 5^{m}. & q. 56. 1. 4^{m}. & 2. 4^{m}.
Paſſio Chriſti eſt cauſa noſtræ iuſtificationis quo ad terminum a quo, ſed reſurrectio eius quo ad terminum ad quem, q. 62. 5. 5^{m}.
Paſſio Vide. Cena. Dolor.
Paſſionis Chriſti uirtute fit ſalus, & peccati remiſſio, q. 69. 1. 2^{m}. & q. 73. 5. c.
Paſſioni, pater tradidit Chriſtum, & ipſe ſeipſum ex charitate, Iudas ex cupiditate Iudæi ex inuidia Pilatus ex timore, q. 47. 5. o.
Paſſionem ſ. aut Chriſtus uoluit uoluntate deliberata, licet uoluntas naturalis diſſentiret, q. 18. 5. c & q. 47. 1. o. & 2. 2^{m}.
Paſſione Chriſti, liberare hominem, fuit maioris miſericordiæ & iuſtitiæ q̄ ſi Deus remiſiſſet peccata ſine ſatiſfactione, q. 46. 4. 5^{m}.
Paſſione ſua, Chriſtus meruit nobis ſalutem noſtram, q. 48. 1. o.
Paſſione ſua, Chriſtus meruit exaltari quadrupliciter, q. 49. 6. o.
Paſſione ſua, Chriſtus a peccatis nos liberauit cauſaliter, quæſt. 49. 1. 3^{m}.
Paſſione Chriſti, redempti ſumus & liberati a poteſtate diaboli tripliciter, q. 48. 4. c. & q. 49. 4. o & q. 52. 1. c.
Et liberati ſumus a peccato cōi totius naturæ, & a proprijs peccatis ſingulorum, q. 49. 5. c. & q. 52. 5. c. 2^{m}.
Et reconciliati ſumus Deo patri, q. 49. 4. o.
Et dupliciter liberati ſumus a reatu pœnæ, q. 49. c. o.
Paſſione ſua, Chriſtus initiauit ritum Chriſtianæ religionis, q. 62. 5. c. & q. 64. 5. c.
Et aperuit nobis ianuam cœli, ſed per aſcenſionem ſuam introduxit nos in poſſeſſionem eius, q. 49. 5. o.
Paſſione ſua Chriſtus conſecutus eſt gloriam reſurrectionis, non ex ui ſacrificij, ſed ex deuotione & charitate, q. 22. 4. 2^{m}.
Paſſiones ſanctorum proſunt eccleſiæ per modum exhortationis & exempli, & non per modum redemptionis, q. 48. 5. 5^{m}.
Paſſiones in anima Chriſti non ferebantur ad illicita, nec præueniebant, nec impediebant iudicium rationis, ſicut faciunt in nobis, q. 15. 4. o.
Paſſiones & actiones omnes Chriſti, inſtrumentaliter operabantur in uirtute deitatis ad ſalutem humanam, quæſtio. 48. 6. c. & q. 56. 1. 3^{m}.
Paſſibilis fuit anima Chriſti dupliciter. ſ. paſſione corporali, & animali, q. 15. 4. c. & 10. c. 3^{m}.
Patiebatur tota anima Chriſti ſecundum eſſentiam & ſecundum omnes potentias eius, ſecundum q̄ ſunt in eſſentia eius, non autē ex parte obiecti, niſi ſecundum inferiores potentias, q. 46. 7. o.
Et Chriſtus patiendo, omnia præcepta ueteris legis impleuit, q. 47. 2. 1^{m}.
¶Paſſus eſt Chriſtus conuenienti tempore, q. 46. 9. o.
Paſſus eſt Chriſtus in loco conuenienti. ſ. in Hieruſalem, quæſt. 46. 10. o.
Paſſus eſt Chriſtus ab extrinſeco omnes paſſiones humanas ſecundum genus, tripliciter, q. 46. 5. o.
Pati contingit dupliciter. ſ. ratione obiecti & ratione ſubiecti, q. 46. 7. o.

Pati dicitur tota anima dupliciter.ſ.ſecundum eſſentiam ſuam,& ſecundum omnes eius potentias.q 46.7 &.
Pati oportuit Chriſtum ad remouenda impedimenta ſalutis æter næ.q.48.1.2m.
¶ Pater eſt magis proprium nomen perſonæ patris, quam genitor.q.66 5.7m.
Paternitas conuenit uiuentibus,præcipue animalibus.q.32.3.c.
Pati.Vide paſſio.
¶ Paulus in ſua conuerſione uidit Chriſtum corporaliter. quæſt. 57.6.3m.
Paulus uidit eſſentiam dei,lumine gloriæ ſe habente per modum paſſionis tranſeuntis.q.45.2.c
Pauli epiſtolæ,& pſalmi Dauid frequentantur in eccleſia.quæſt. 83 4 c.
¶ Paupertas uoluntaria commendatur.q.40.3.o.
Paupertas uoluntaria eſt iudicium maximæ humilitatis.quæſtio. 40.3.o.
Pauperem uitam Chriſtus elegit in hoc mundo.q.40.3.o.
¶ Pax totius mundi facta eſt a Chriſto in ortu ſuo q. 35.8.1m.
Pax,Vide Epiſcopus.
Peccato dicitur dupliciter.ſ.propter peccatum præteritum, & propter propoſitum peccandi.q.68.4 c.
Peccatum duplex.ſ.actuale & quaſi naturale q.8.5.1m.
Peccatum non ſemper eſt contemptus,& tamen in omni peccato contemnitur deus in præceptis ſuis.q.88.4 c.
Peccatum ſpeciem recipit ex intentione peccantis.q.78.4.c.
Peccatum cordis,oris & operis,ſunt tres ſpecies , ſed huiuſmodi peccati quod in corde,ore,& opere ſimul ſunt partes quaſi integrales.q.90.3.1m
Peccatum ſingularis perſonæ non nocet niſi ſibi.q 19.4.1m
Peccatum tranſit actu,& manet reatu.q.62.2m.
Peccatum triplex,ſcilicet ex contemptu, ignorantia,& infirmitate.quæſt.o.80.5.c.
Peccatum etiam ueniale remitti non poteſt, quandiu uoluntas ei adhæret.q.87.2 2m.
Peccatum originale eſt peccatum naturæ,ſed actuale eſt perſonæ q.8.5.1m.
Peccatum originale eſt uoluntarium per uoluntatem Adæ tantum.q. 84.1.3m.
Peccatum originale contrahitur in infuſione animæ rationalis. q.27.1.4m
Et traducitur ad omnes qui fuerunt in Adam ſecundum rationẽ ſeminalem,non autem ad alios q.15.1.2m.& q.31.8.o.
Et ſibi obnoxia fuit caro Chriſti in antiquis patribus.quæſt.3. 17. o.1.8.3m.
Et trahitur à patre non à matre.q.70.2.4m
Nec poteſt eſſe in aliquo cum ueniali ſine mortali.q.90.4.3m
Et per ipſum perſonam primo infecit naturam.ſed in aliis hominibus eſt econuerſo.q 8.5. .m.& q.69 3.3m
Peccatum originale eſt minus uoluntarium quocunq; peccato actuali,& reſpectu naturæ eſt grauius ueniali, ſed reſpectu perſonæ eſt econuerſo,q 1.4.c.1m
Peccatum ueniale nullum proprie macula cauſat in anima,nec contrariatur habitui charitatis ſeu ſeruo ſ eius, ideo impedit actus uirtutum,q.87.1.c.& 2.c.2m
Et poteſt eſſe in ſolo habente uſum liberi arbitrii.q.87.2.c.
Et ipſo homo poteſt quandoque cauere in hac uita,ſed non diu q 79.4.2m
Et ante baptiſmum eſſe non poteſt ſine mortali.q.90. 4.3m
Peccatum ueniale poteſt remitti ſine alio ueniali,non autem ſine quolibet mortali q.87.4.o.
Et eius remiſſio cauſatur tripliciter.q 87.4.o.
Et omnia uenialia deleri poſſunt uno actu charitatis ſine actuali eorum cogitatione,q.87.1.o
Peccatum ueniale poteſt remitti ſine ſacramento pœnitentiæ non autem ſine aliquali actu uirtutis,q.87.1.o.
peccatum mortale auertit mentem a deo, ueniale uero retardat affectum in deum,q.87.1.2.c.
Et ipſi mortali adhærens ſi ad baptiſmum accedit, fictus accedit, q.69 3m
Et per ipſum mortificantur opera prius in charitate facta, quæſt. 89 4.o.
Peccatum mortale poteſt remitti ſine ſacramento pœnitentiæ,non autem ſine uirtute pœnitentiæ,q.86.2 o
Peccatum unum mortale non poteſt remitti ſine aliis.q.86 3.o
Peccatum. Vide. Adam.Paſſio.Pænitẽtia.Redemt.Remiſſio.Sacramentum.
¶ Peccati grauitas duplex,ſcilicet ex parte peccati,& ex parte peccantis,73.5.c.
Peccato publico pœna temporalis publica imponenda eſt, & publica merita publice premiari oportet,q.55 1.1m
peccato homo dupliciter, obligatur.ſ.ad ſeruitutem diaboli,& ad reatum pœnæ.q.48.4.c.
Peccata dimittere,conuenit Chriſto authoritatiue ut Deus, inſtrumentaliter uero ſecundum humanam naturam,q.16.11.1m
Peccata poſſunt remitti a deo,ſine pœna.q.464.3m
Peccata dimittit deus per authoritatem,ſacerdos uero per miniſterium,q.8 4.3.3
Peccata omnia in hac uita ſunt remiſſibilia q. 6 1 2m. 3m.
Peccatorum emundatio perfecta eſt quo ad culpam & reatum. q.22.3 c.
Peccatorum ueniam conſequimur per charitatem,q. 9 1.c.
Peccatorum mortalium remiſſio requirit ſingulorum deteſtationẽ actualem,uenialium uero uirtualem,q.87.1.c.
Pœna duplex ſcilicet ſenſus,& damni,q.52.2.2m
Pœna ut pœna infligitur tantum pro culpa propria,ſed ut ſatiſfactoria infligitur etiam pro alterius culpa.q.14.1.3m
Pœna animæ ſeparatæ patientis excedit omne malum huius uitæ. q.46 6.3m
Pœna ſenſus non debetur mortui a cum ſolo peccato originali,q. 1 4 2m
Pœna minor debetur peccato originali quam ueniali q.1 4.1m
Pœna peccati originalis duplex.ſ.excluſis a uita gloriæ,& mors q. 52.5.c.
Pœna temporalis debetur ueniali,æterna uero mortali,& quandoque remiſſa culpa mortali,& pœna æterna,manet pœna temporalis q 86 4 o
Pœnæ reatu,homines tenebantur dupliciter,q 52 5 c.
pœna corporali, nous punitur pro culpa alterius,ratione cõſenſus, q.82 6 ,m
¶ Pœnitentia ut eſt dolor uoluntatis cum electione recta, eſt uirtus uel actus eius non autem ut paſſio.q.85 o.
Pœnitentia eſt uirtus ſpecialis,q 85 2.o.
Pœnitentia eſt uirtus moralis,& non theologica,q.85 3.1m
Pœnitentia eſt ſpecies iuſtitiæ commutatiuæ q.85. 3 o.
Pœnitentia ſecundum q eſt uirtus,importat dolorem peccati cum propoſito emendationis,q 85 2 1m.2m & 3 c.
Pœnitentia ponit medium in quantum infert debitam pœnã pro culpa ſecundum acceptationem ſuperioris q.85.3 1m
Pœnitentia eſt in peccatore qui uoluntarie recompenſat emendã q 85.3 o
Pœnitentia quæ eſt ante baptiſmum,non eſt ſacramentum , ſed actus uirtutis q 90 4.1m
Pœnitentia ut uirtus eſt ſubiectiue in uoluntate ſed ut paſſio eſt in concupiſcibili q 85 4 o
Pœnitentia comprehendit omnes uirtutes q.85 3 4m
Pœnitentia eſt poſterior natura & tempore,fide,ſpe, & timore ſeruili:ſed eſt prior tempore charitate & cæteris uirtutibus, econuerſo uero ordine naturæ,q 65 6.o.
Pœnitentia Eſau & Antiochi non fuit uera.q.86.1.1m
Pœnitentia in generali eſt a natura,ſed cum aliqua determinatione eſt a lege ueteri,a noua ue o ut ſacrũ nouæ legis.q.84 7.o.
Pœnitentia eſt ſacramentum,q 84 1.o.
Et fuit inſtitutum a Chriſto dando claues,ſed oſtendit efficaciam eius poſt reſurrectionem q 84 7 o
Et eſt neceſſarium,ſolis habentibus peccatum, q 85.5.o & 6.c.
Et poteſt,& debet iterari,q 84 10 o
Pœnitentia quo ad habitum eſt tantum a Deo:ſed diſpoſitione a nobis,q 85 5.o.
Pœnitentia debet eſſe continua ſecundum habitum non autem ſecundum actum q.84 9 o.
Pœnitentia requirit propoſitum perſeuerandi, poteſt tamen amitti,q.84.10 o.
Pœnitentia interior debet durare uſque in finem uitæ,non autem exterior,q.84.8 o.
pœnitentia & gaudium circa idem contrariantur,ſi autem ſint de diuerſis uel de eodem ſecundum diuerſa , ſic gaudii & triſtitiæ non eſt contrarietas,q.84.9 2m
pœnitentia eſt fundamentum contra deſtructionem peccati, quæſt 84. 6.2m
pœnitentia ſolemnis non debet reiterari,q.84.10.2m
Nec pœnitens ſolemniter debet ordinari,q.89 3.3m
pœnitentia non fuit in Chriſto actu,nec potentia, ſicut nec peccatum.q.84.7.4m
Nec pœnitentiæ ſacramento,Chriſtus eſt uſus ad ſe, nec ad alios, q.84.5.3m & 7.4m
pœnitentia eſt de quolibet peccatorum genere:ſed de mortali proprie & principaliter,de ueniali proprie & non principaliter,de originali uero improprie.q.84.2 3m
Pœnitentia ut ſacramentum non eſt neceſſaria ad remiſſionẽ uenialium,ſed bene uirtualis.q.87.1,o.& 2.2m
pœnitentia ut ſacramẽtum habet partes,non autem ut uirtus,nec alia ſacramenta.q.90.1.o.
pœnitentia ante baptiſmũ,ꝓ pœnitentia peccatorum mortalium,

& pęnitentia uenialium ſunt partes.i. ſpecies pænitentiæ ut eſt uirtus q.90 4.o.
Pænitentia reparat omnes defectus ad perfectum, & promouet in ulteriorem ſtatum. q.89.2.1^{m}.
Et per eam gratia infunditur per quam fit remiſſio peccatorum, & omnium uirtutum reſtitutio.q 89 1.c.
Et reſtauratur dignitas amiſſa per peccatum.ſ.filiatio Dei nõ autẽ innocentia (ſed aliquid maius quandoque) nec tertia dignitas ſcilicet eccleſiaſtica.q.89.3.o.
Et homo liberatur a peccato & reſtituitur in ſtatum priſtinũ, ſed ei non exhibetur aliquid de nouo pertinens ad cultum Dei. q. 63.6.c.
Et delere poteſt omne peccatum uiatoris, non autem damnatorũ, q.86.1 o.& q.87.1 o.
Et etiam per eam ut eſt ſacramentum reſtaurantur omnes uirtutes & gręę, nõ aũt p uirtute pænitentiæ, nec ſemp reſtaurãtur in gradu æquali, ſed in maiori uel minori.q.89. .c.& 2.o.& 5.3^{m}.
Pænitentia uera, peccata præterita remouet & a futuris præſeruat q.84.8.1^{m}.
Et requirit non ſolam reintegrationem æqualitatis iuſtitiæ, ſed magis reconciliationem amicitiæ.q 90.2.c.
Et expellit effectiue quodlibet peccatum, formaliter uero oppoſitum tantum.ſ.impænitentiam.q.85.2.1^{m}.3^{m}.
Et tollit totam culpam, ſed non ſemper totum reatum. q.86 4.o.
Nec tollit omnes reliquias peccati actualis, niſi pænitentia ſit perfecta ſecundum omnes eius partes.q.86 4.3^{m}.& 5.o
Pænitentia ut ſacramentum habet efficaciam ad remiſſionẽ peccatorum ex uirtute nominis Chriſti patientis & reſurgentis. q. 84.7.c.& q.86.6.3m.
Et operis pænitentis merces eſt plena remiſſio peccatorum quo ad culpam & pænam.q.84.9 1^{m}.
Et pænitentiæ ut uirtutis eſt effectus eſt remiſſio culpæ, ſed principalius pænitentię ut ſacramentum, & principalius gratiæ quàm ſacramenti, & principalius uirtutum charitatis & fidei, quam pænitentiæ ut uirtus.q.86.6.o.
Pænitentię actus primus, ſe habet ut ultima diſpoſitio ad gratiam conſequendam, alii uero procedunt iam ex gratia & uirtutibus q.89.1.2^{m}.& 2.c.
Pænitentię actus cauſatur in nobis per ſe actus adinuicem ordinatos.q.85.5.c
Pęnitentiæ ſacramentum non conſiſtit in conſecratione materiæ nec in uſu materia conſecratæ, ſed in remotione materię.ſ.peccati.q.84 3.c.
Pænitentiæ & matrimonii ſacramentorũ nõ eſt materia corporalis ſicut in aliis ſacramẽtis, ſed actus humani ſenſibiles ſunt ibi loco materię.q 84.1.1^{m}.2^{m}.& 4.3^{m}.
Pænitentiæ materia duplex.ſ.proxima & remota.q.84.2 o.
Pęnitentiæ materia exhibetur à Deo interius inſpirando, ſed miniſter tantum complet abſoluendo.q.84.1.2^{m}.
Pęnitentiæ forma eſt iſta, Abſoluo te.q.84.3 o.
Pęnitentiæ partes materiales ſunt cõtritio, confeſſio & ſatiſfactio, ſed partes eius eſſentiales & cuiuslibet ſacramenti, ſunt materia & forma q 90.2.o.
Pænitentiæ partes materiales, ſunt integrales, non aũt ſubiectiuæ nec potentiales.q.90 3.o.
Pęnitentiæ partes integrales habent ordinem uirtutis & temporis. q.90.3.3^{m}.
Pęnitentiæ ut ſacramentum, ſatisfactio dr̃ pars, ſed fructus pænitentiæ ut eſt uirtus. q.90.2.3^{m}.
Pęnitente, remota auerſione a Deo, remanet tamen inordinata conuerſio ad bonum creatum.q 86.4.1^{m}. & 5.c.
Pænitens recurrit ad Deũ ſicut ſeruus, filius & uxor ad dominũ, patrem & uirum.q.85.3.c.
Pænitentis uerba & facta ſunt materia ſacramenti pęnitentię, quę uero ſunt ex parte ſacerdotis habent modum formæ. q.84.3.c. 1^{m}.& 4 3^{m}.q.86.6.c.
Pęnitentia. Vide. Hęreſis. Impoſitio. Niniuitæ. Opera. Reſurgens. Sacramentum. Tabula. Virginitas.
¶Perfectio triplex.ſ.diſpoſitionis, formæ, & finis.27.5.2^{m}.
Perfectio rei duplex.ſ.prima quæ conſiſtit in forma ex qua ſpeciẽ ſortiẽ, & ſecũda quæ eſt operatio qua res finẽ attingit.q.29.2 c.
Perfectio humanæ naturæ ſalutis conſiſtit in charitate q. 46. 3.c.
Perfectum eſt prius imperfecto ordine naturæ & perfectionis, ſed econuerſo ordine temporis & generationis q. .5.3^{m}.& 6.c.
Perfectus in uirtute non exiſtens, indigne ſumit officium prędicationis.q.4 .3.1^{m}.
¶Perfecto adueniente non manet imperfectum, quando ambo ſũt oppoſita q.9.3.1^{m}.
¶Perplexus aliquis eſſe poteſt ex ſuppoſitione, non autem ſimpliciter.q.64.6.3^{m}.
¶Perſona eſt rationalis naturæ indiuidua ſubſtantię q.2 2.c.
Perſona dicitur ſolum illud quod per ſe exiſtit..q.2.2.3^{m}. & quęſtio.16.12.2^{m}.
Perſona eſt communicabilis multis naturis, nõ autem multis ſuppoſitis.q.3.1.2^{m}.
Perſona addit ſupra eſſentiam Dei ſecundum intellectum, quia eſſentia poteſt intelligi ſine pſona, nõ autem econuerſo.q.3.3 o.
Perſona & eſſentia in diuinis ſunt idẽ re, & differunt ratione. q. 17.5.& q.17.1.c & 3^{m}.
Perſona filii dei eſt ſuppoſitum naturæ humanæ.q.16.1.2.5.c.
Perſona in Chriſto eſt tantum una.q.17.1.c.
Perſona Chriſti ſecundum ſe eſt ſimplex, ſed ut in duabus naturis ſubſiſtit poteſt dici compoſita, licet improprie. q.2.4.o.
Perſonę unitas requirit unitatẽ eſſe cõpleti & pſonalis.q.191.4^{m}.
Petrus. Vide. Centurio. Teſtes.
Pythagoras & Socrates doctores excellentiſſimi nihil ſcripſerunt. q.42 4.c.
Plantæ habent ſimul potentiam generationis actiuam & paſſiuã, nec in eis eſt diſtinctio maris & fœminę q.22.4.c.
Plenitudo. Vide. Conceptio. Donum. Gratia. Prudentia. Reuerentia. Sacerdos, Scientia Vnctio.
¶Pollutio nocturna quandoque prouenit ex cã extrinſeca ſpũali, quandoque ex cauſa intrinſeca ſpirituali uel corporali. q.80 7.c.
Pollutio nocturna ex qualibet triũ dictarum cauſarũ poteſt & ſine peccato & cum peccato ueniali, uel mortali exiſtere, q.80.7.c.
Pollutio nocturna cuius cauſa eſt ſine peccato, uel cum peccato ueniali, non ex neceſſitate impedit ſumptionem Euchariſtiæ, ſi uero ſit cum peccato mortali, impedit ex neceſſitate.q 80.7.c.
Pollutio nocturna cuius cauſa eſt ſine peccato, uel cum peccato, ueniali, niſi ſit perpetua uel diuturna, aut neceſſitas aſſit, impedit ſumptionem Euchariſtiæ ex quadam cõgruentia, q. 80.7.c.
Pollutio nocturna ex cõngruentia impedit ſumptionem Euchariſtiæ, & propter reuerentiam ſacramenti, & propter mentis euagationem eam ſequentem.q 80.7 c.
¶Poſſibile uel impoſſibile duplex.i.ſimpliciter & abſolute, & ex ſuppoſitione, q.46.2.c.
¶Potentia creaturę duplex, ſcilicet naturalis & obediẽtialis.q.1.5. 3^{m} & q.11.1.c.
Potentia actiua cuiuslibet rei ſequitur formam eius quæ eſt principium agendi q 13 c
Potentia quæcumque communicabilis cuicunquę creaturę multo abundantius communicata fuit animæ Chriſti. q.13.2.2^{m}.
Potentia. Vide. Deus.
Potentiæ animæ deriuantur ab eius eſſentia.q 7.1.c.
Potentiæ animæ mutuo ſe impediunt. q.15 9 3^{m}.
In potentiis & operibus omnibus ordinatis, ultima perfectio reſeruatur ſupremæ arti aut uirtuti q.7.11.c.
¶Poteſtas duplex ſ authoritatis, & excellentiæ.q.64.3 4 c.
Poteſtas prima reſpectu ſacramentorum fuit in Chriſto ſecundũ q Deus ſecunda uero ſecundum humanam naturã q 64 4.c.
Poteſtas ſecunda in quatuor principaliter conſiſtit ſ in hoc q meritum paſſionis Chriſti operatur in ſacramentis, q in eius nomine ſacramẽta ſanctificantur, q ex eius inſtitutione uirtutem obtinent, & q effectum ſacramentorum ſine exteriori ſigno potuit conferre q.64 3 4 c & q 84 5 3^{m} & 7 4^{m}.
Poteſtas excellentię potuit a Chriſto communicari aliis q. 64 4 o.
Et tamen nulli puræ creaturæ communicata eſt.q 64 4 1^{m}. 3^{m} .& q 72 1 1^{m}.
Poteſtas propria Chriſti in ſacramentis ſ authoritatis & excellentię q.64.
poteſtas Vide iudicium. Ordo Papa
¶Prædeſtinatio eſt præordinatio diuina ab æterno de his quæ per gratiam Dei ſunt fienda in tempore q 24 1 c.
prædeſtinatio conuenit Chriſtu & perſonæ Chriſti q 24 1.o.
prædeſtinatio Chriſti eſt cauſa exemplaris prædeſtinationis noſtræ, ratione effectus q 24 3 4o.
prædeſt natus eſt Chriſtus ſecũdum quod ſubſiſtit in humana natura, eſſe filius Dei, non aũt proprie factus eſt filius Dei, quæſt. 24 1 1^{m}.3^{m}.
prædeſtinatus eſt Chriſtus ſecũdũ q homo eſt filius Dei.q.24 1 o.
prędeſtinatus eſt Chriſtus ſecundum q filius Dei, eſſe homo, tamen magis proprie dicitur econuerſo. q 24 2.3^{m}.
Prædeſtinatus eſt homo, eſſe filius Dei, & econuerſo.q.24 2 o.
¶Prędicatio non debuit prætermitti a Chriſto, propter ſcandalũ iudæorum q.42.2 o.
Prędicare Chriſtus incæpit in 30.anno ætatis ſuę.q 39.3 o.
Et prædicauerunt Chriſtus & apoſtoli a principio iudæis tantum. q.42.1.o.
Prædicare.i.recitare euãgelium in eccleſia pertinet ad diaconũ, docere.i.exponere ad epiſcopum proprie.q 67.1.1^{m}.
Prędicare eſt proprius actus epiſcopi, & dignior quàm baptizare. q.67 2.1^{m}.& 2.1^{m}.& q 71.4.3^{m}.
Prędicari in abſtracto de deitate, non conuenit his quæ ſunt naturæ humanæ, nec econuerſo.q.16.5.o.

Prædicari poſſunt ſimpliciter de Chriſto ſiu ratione humanæ naturæ, ea de quibus ſuſpicari non poteſt, q diuinæ perſonæ conueniant ſecundum ſeipſam, ſed illa quæ dubitationem habent circa alienam naturam, non ſunt dicenda de Chriſto abſque determinatione, q 16.8.0.& q.20.2.c.
Prædicator debet eſſe abſolutus a cura rerum ſecularium, q.40.3.c.
Prædicator non debet ſemper eſſe in publico, q.40.1.3^{m}
Prædicator non debet aſſumere prædicationis officium, niſi prius purgatus, & uirtute perfectus, q.41.3.1^{m}
¶Præpoſitio, ad, acceſſum quendam deſignat, q.58.3.c.
Præſcientia.uide Deus.
¶Præſeruatus ab aliquo dicitur ille, qui eſt purgatus uel ſoluitur ab illo, q 32.4 1^{m}.& q 52.2 2^{m}
¶Primogenitus dicitur primo natus, licet nullus poſt eũ ſit, iõ Chriſtus eſt primogenitus Mariæ, q 28.3 4^{m}
¶Prius eſt naturaliter quod eſt per ſe, eo quod eſt per accidens, q.84 6.cap.
Profeſſus.uide Miſſa.
¶Propaſſio eſt paſſio inchoata in appetitu ſenſitiuo, non ultra procedens, ſicut fuit in Chriſto, q.15.4.c & 6.2^{m} & 7.1^{m}
¶Propheta dicitur quaſi procul fans, uel procul uidens, q.7.8.0.
Prophetia in ſua ratione non includit enigmaticam cognitionem, q.7.8.1^{m}
Prophetia prædeſtinationis completur ſine arbitrio noſtro cauſante, non autem ſine eo conſentiente, q.30.1 1^{m}
Prophetia, quæ habet ſimul intellectualem & imaginariam uiſionẽ, nobilior eſt illa quæ habet alteram tantum, q.30.3.1^{m}
Prophetia non conuenit Deo, nec angelis, nec beatis, q.7.8.c.
Prophetia conuenit Chriſto inquantum fuit uiator, q.7.8.0.
Propoſitio.uide Actus, Deus, Chriſtus.
¶Prudentia eſt directiua omnium moralium uirtutum, q.85.4^{m}
Prudentia requirit memoriam præteritorum, cognitionem præſentium, & prouidentiam futurorum, q.11.1.3^{m}
Prudentiæ plenitudinem Chriſtus habuit, ſecundum donum conſilii, q.11.1.3^{m}
Pſalmi comprehendunt per modum laudis, quicquid continetur in ſacra ſcriptura, q 83.4 c.
Pueri ex peccato Adæ peccatum originale contrahunt, & mortalitati ſunt ſubiecti, ideo poſſunt per Chriſtum gratiam accipere, & neceſſe fuit eos baptizari, q.68.9.0.
Pueri in maternis uteris exiſtẽtes, baptizari non poſſunt, q 68.11.0.
Pueri infidelium non habentes uſum rationis, non ſunt baptizandi inuitis parentibus, habentes autem uſum rationis baptizari poſſunt, q 68 10.0.
Pueri antiquorum ſaluabantur in fide parentum, q.68.10.c.
Pueri. Vide Cathecizandi, Græci, Salus.
Pueris uſu rõnis carentibus, non eſt danda Eucharistia, q.80.9.3^{m}
¶Purgatio beatæ Virginis duplex, ſ. mentem in unum colligens, & a fomite, q 27.3.3^{m}
Purgatio B. Mariæ poſt partum eſt facta, non propter aliquam immunditiam. ſed aliis rationibus, q.37.4.0.
Purgatio.uide Maria.
¶Purgatus, uide Prædicator.
Purificatio.uide Purgatio.
¶Putrefactio cuiuſcumque corporis prouenit ex infirmitate naturæ eius, non potentis amplius corpus continere in unũ, q.51.3.c.

Q

Qualitas.uide Paſſio, Quantitas.
¶Quantitas dimẽſiua eſt prima diſpoſitio materiæ, q.77.2.ea.
Quantitas & qualitas ſunt prima accidentia conſequentia ſubſtantiam, q 77 2 c.
Quantitas ſe tenet ex parte materiæ, q.90.2.c.
Quantitas dimẽſiua indiuiduatur ratione ſubiecti & ſitus, q.77.2.c.
Quantitas debita alicui ſpeciei, quandam latitudinem habet, q.33 2.2^{m}
Quantitas quam corpus habet cum primo ſibi infunditur anima, proportionatur quantitati perfectæ ad quam per augmentũ peruenitur, præterquam in Chriſto, q.33.2.2^{m}
Quantitas in ſacramento altaris eſt ſubiectum aliorum accidentiũ q.77.2.0.
Quantitati omni mathematicæ finitę poteſt fieri additio, non autẽ omni naturali, q.7.12.1^{m}
¶Quo eſt, & quod eſt, in ſolo Deo non differunt, q.3.2.3^{m}.& 3.1^{m}

R

Ratio dicitur dupliciter, ſ. per eſſentiam, & per participationẽ, q.18.2.c.1^{m}
Ratio & intellectus non ſunt diuerſæ potentiæ, q.18.3.2^{m}
Ratione formali alicuius rei remota, remouentur ſpecies, q.86.4.1^{m}
¶Reatus non eſt idem omnium peccatorum, q.88.1.c.
¶Rebaptizari.uide, Baptiſmus, Donatus,
¶Redemptor noſter dicitur Chriſtus, liberando nos a ſeruitute culpæ, q.48.6.3^{m}
Et ad redemptionem duo requiruntur, ſ. ſolutio, & precium, utrum quæ immediate conuenit ſoli Chriſto, ſed ſicut primæ cauſæ toti trinitati, q.48 5 0.
¶Redeunt peccata dimiſſa, per ſequens peccatum, quantum ad effectum, non quantum ad priorem maculam & reatum, q.88.1.0.
Redeunt per ingratitudinem peccata uenialia, & ipſum originale, actualia & mortalia, q.88.2.2^{m}
Redeunt per ſequens peccatum, peccata dimiſſa, ſed non eſt neceſſe, q tantus reatus redeat quantus erat omnium peccatorum præteritorum, q.88 3.0.
Redire.uide ingratitudo.
¶Redundantia fit in corpus ex his quæ ſunt in anima niſi in Chriſto patiente, q.14 1.2^{m}.& q.15.5.3^{m}.& 6.c.& 9.3^{m}.& q.45.2.c.1^{m}
¶Reduplicatio. Quod conuenit alicui cum reduplicatione, non ſemper conuenit ei ſimpliciter ſine ea, q.16.10.3^{m}
Reduplicatio.uide Terminus.
Reiterari.uide Conſecratio, Pœnitentia.
¶Relatio tantum una eſt aliquãdo ex parte unius extremi, & ex parte alterius extremi ſunt multæ, q.35.5.3^{m}
Relatio innaſcitur aliquando ex mutatione alterius termini tantũ, q.2.7 c.
Relatio incipiens eſſe ex parte, ex aliqua mutatione cauſat. q.2.8.c.
Relatio ſeruitutis & dominij fundatur ſuper actione & paſſione. iõ propter e non conuenit naturæ, ſed perſonæ, q.20.1.2^{m}
Relatio eadem eſt in omnibus ſimul trahentibus idem, q.35.5.3^{m}
Relatio in patre, differt ſpecie a relatione in matre, q.35.5.c.3^{m}
Relatio ſcientiæ ad ſcibile eſt realis, e conuerſo autem eſt rationis tantum, q.35.5.3^{m}
Relatio Dei ad creaturas eſt in creatura realiter, & in Deo ſecundũ rationem, q 2.7.0.& q.35.5.c.
Relationis unitas dependet ex fine uel termino ſicut & motus, ſed eſſe eius dependet ex ſubiecto, q 2.7.2^{m}
Relationum unitas & pluralitas ſpecifica ſumitur ex cauſa, numeralis ex ſubiecto, nulla uero ex termino, q.31.5.c.
¶Relatiue dicta poſſunt de nouo prædicari de aliquo abſq. eius mutatione, q.16.6.2^{m}
¶Religioſi crucifixi cum Chriſto dicuntur, qui qualibet artioris diſciplinæ inſtituta ſubeunt, q.46.11.c.
¶Reliquiæ ſanctorum non habent uirtutem qua fiãt miracula, ſed fiunt a Deo utente eis inſtrumentaliter, q.13.2.3^{m}
Reliquiæ quędam peccati remanent poſt abſolutionem, q.86.5.0.& q.86.& q.89.1.3^{m}
Reliquię.uide Adoratio, pœnitentia,
¶Remiſſio culpę non poteſt eſſe ſine gratia, q.62.2.6.3^{m}.& q.87.4.0
Remiſſio culpę & pœnę æternæ eſt effectus gratię operãtis, ſed remiſſio pœnæ temporalis effectus gratiæ cooperantis, q.86.4 2^{m}.& 6. 1^{m}.& q.88.1.4^{m}
Remiſſio peccatorum in primitiua eccleſia dabatur ad inuocationem nominis Chriſti, & non alterius, q.64.3.c.
Remiſſio peccati mortalis poteſt eſſe ſine ſacramento pœnitentię, non autem ſine uirtute pœnitentię, q 86.2 0.
Remiſſio peccati uenialis poteſt eſſe ſine ſacramento pœnitentię, non tñ ſine aliquali actu uirtutis pœnitentię, q.87.1.0.& 2.2^{m}
Remiſſio uenialium quo ad culpam niſi ſit impedimentum fit in 1a infuſione gratiæ, ſed non ſemper quo ad pœnam, q.87.2.3.0.
Remiſſio.uide, Gratia, paſſio, peccatum, pœnitentia,
¶Remiſſionem peccatorum conſequitur homo in primo inſtanti ſuę pœnitentię, q.84.8.1^{m}
¶Remittẽs offenſam in ſe commiſſam, non iniuſte agit, q.46.2.3^{m}
Remitti.uide peccatum, Sacramentum,
¶Reſurrectio, Optima ętas erit ętas reſurgentium, q.70.3.3^{m}
Reſurrectio Chriſti fuit neceſſaria, q 53.1.0.
Reſurrectio Chriſti fuit conueniens et tertia die, & non ſtatim, nec in fine mundi, q.51.4.0 & q 53.2.0.
Et fuit mane diluculo, q.51.4.3^{m}.& q.53.2.3^{m}.& q.83.2 4^{m}
Et non debuit primo manifeſtari omnibus, ſed quibuſdam, & primo mulieribus, q.55 1 0.
Nec debuit immediate uideri ab hominibus ſicut aſcenſio eius, ſed per angelos annunciari, q.55.2.0.
Reſurrectio Chriſti ſufficienter probata fuit ab ipſo, duplici teſtimonio, q.55.5.6.0.
Reſurrectio Chriſti eſt cauſa efficiens & exemplaris reſurrectionis corporum & animarum noſtrarum, q 56.1.2.0.
Reſurrectio Chriſti eſt cauſa exemplaris reparationis uitę noſtræ, & mors Chriſti deſtructionis mortis noſtrę, licet utraq; ſit cauſa effectiua utriuſque, q 56.1.4^{m}
Reſurrectio.uide Chriſtus,
Reſurrectionis Chriſti exemplaritas improprie, ſe extendit tantum ad bonos, licet efficientia eius proprie ſe extendat ad reſurrectionem tam bonorum quàm malorum, q.56.1.3^{m}
¶Reſurrexit Chriſtus in iuuenili ętate, ut futuram reſurgentiũ qualitatem prænunciaret, q.46.9.4^{m}

Reſurrexit corpus Chriſti glorioſum & integrum cum qualibet parte eius,q.54.2.3.o.& q.55.6.4^{m}.
¶Reſurgens per pœnitentiam in minori charitate, habebit maius gaudium accidentale de bonis prius factis in charitate, q̃ de factis poſt in minori,non aũt maius gaudiũ eſſentiale q.89.5.3^{m}.
Reſurgentis Chriſti corpus,fuit eiuſdem naturæ,ſed alterius gloriæ q.54.2.2^{m}.& 5.c.
Reſurgentes cum Chriſto,mortui ſunt iterum ſecundum Auguſtinum,q.53.2.2^{m}.
Reſurgentium,Chriſtus fuit primus ſimpliciter, aliqui vero primi ſecundum quid,q.53.3.o.
Reuelantur hominibus ea quæ ſupra homines ſunt ex diuina inſtitutione mediantibus angelis,q.55.2.c.
Reuerentia.Chriſtus ſecundum q̃ homo præ cæteris habuit pleniorem effectum reuerentiæ ad Deum,q.7.6.c.
Roma.vide.Natiuitas.

S

SAbbatum.Chriſtũ ſe excuſat a tranſgreſſione ſabbati,q.40.4.1^{m}
Sabbati præcepto,non prohibentur opera diuina, aut quæ ſunt ad cultum Dei,aut quæ ſunt de neceſſitate ſalutis etiam corporalis,q.40.4.1^{m}.3^{m}.
¶Sacerdos fuit Chriſtus ſimul & hoſtia pacificorum & hoſtia pro peccato & holocauſtum,q.22.2.o.
Sacerdos fuit Chriſtus & rex,& legiſlator,non autem alii homines, q.22.1.3^{m}.
Sacerdos eſt Chriſtus ſm q̃ hõ,non autem ſm Deus,q.22.3.1^{m}.
Sacerdos nouæ legis operatur in perſona Chriſti,q.22.4.c.
Sacerdotis peccator participat effectum ſui ſacerdotii, non autem ut ſacerdos,q.22.4.1^{m}.
Sacerdos inquantum medius inter Deum & hominem habet nomen angeli,q.22.1.1^{m}.
Sacerdos ſpiritualiter dicitur de laico bono,non autem quo ad ordinem,q.82.1.2^{m}.
Sacerdotis proprium officium eſt,eſſe mediatorem inter Deum & populum,q.22.1.c.1^{m}.& 4.c.& q.26.1.o.
Sacerdotis officio conueniunt, oblatio ſacrificii & conſummatio, q.22.5.c.& 6.2^{m}.
Sacerdotis,ſacrificij oblatio duo continet,ſ.ipſum ſacrificium oblatum,& deuotionem offerentis,effectus autem eſt quod ſequitur ex ſacrificio,q.22.4.2^{m}.
Sacerdoti comparantur miniſtri,ſicut ſecundariũ agens principali, q.71.4.c.
Sacerdotes nouæ legis tenent locum ſeptuagintaduorum diſcipulorum Chriſti,q.67.2.2^{m}.
Sacerdotalẽ poteſtatẽ Chrs habuit excellẽtius angelis, q.22.1.1^{m}.
Sacerdotium Chriſti dat gratiam,& ſatisfacit pro nobis, q.22.3.o.
Sacerdotium Chriſti manet in æternum,q.22.5.o.
Sacerdotium Chriſti dr̃ ſm ordinem Melchiſedech,q.22.6.o.
Sacerdotium Chriſti quo ad oblationem,expreſſius figurabatur ſacerdotio legis quàm ſacerdotio Melchiſedech , ſed quo ad effectum eius eſt econuerſo,q.22.6.2^{m}.& q.61.3.3^{m}.
Sacerdotium fuit in Chriſto,in triduo mortis,q.50.4.3^{m}.
Sacerdotium ueteris legis fuit figura ſacerdotii Chriſti, ſed multũ diſtans,q.22.1.2^{m} & 6.c.
Sacerdotium leuiticum ſecundum carnis originem deriuabatur ad poſteros,q.31.8.4^{m}.
Sacerdotij effectum in ſe ſuſcipere,non conuenit Chriſto.q.22.4.o.
Sacerdotii totius origo eſt Chriſtus,q.50.4.3^{m}.
Sacerdotij diuini plenitudo eſt in Chriſto,q.63.6.c.
Sacerdotii Chriſti homo fit particeps per omnia ſacra, q.63.6.1^{m}.
¶Sacramentum eſt in genere ſigni,q.60.1.o.
Sacramentũ proprie non eſt ſignum cuiuslibet rei ſacræ, ſed tantũ rei ſacræ ſanctificantis homines,q.60.2.o.
Sacramentũ eſt ſignũ paſſionis Chriſti,gratiæ,& gloriæ, q.60.3.o.
Sacramentum proprie ſemper eſt aliqua res ſenſibilis,q.60.4.o.
Sacramentum unum perficitur verbis & rebus inquantum conueniunt in uno,ſ.in ſignificando,q.60.6.2^{m}.& q.62.4.4^{m}.
Sacramentum perficitur a proferente corrupte formam, niſi fiat ex induſtria,uel tantum q̃ tollatur ſignificatio, q.60.7.3^{m}.& 8.o.
Sacramentum non requirit neceſſario eandem miniſtri,q.64.9.o.
Sacramentum eſt id quod ſignificat perfectionem ſanctitatis humanæ, quæ uero ſignificant diſpoſitionem ad ſanctitatem non dicuntur ſacramenta,q.60.2.3^{m}.
Sacramentum ſpirituale ibi ordinatur,ubi occurrit ſpiritualis effectus gratiæ,q.72.1.c.
Sacramentum dicitur tripliciter,ſ.ſacrum ſecretum,ſignum rei ſacræ,& iuramentum,q.60.1.c.3^{m}.
Et de his tribus dicitur non æquiuoce,ſed analogice,q.60.1.3^{m}.
Sacramentum eſt ſignum rememoratiuum paſſionis Chriſti,demonſtratiuũ gratiæ,& prænunciatiuum futuræ gloriæ.q.60.3.c.
Sacramentum habet in ſe tria,ſ.cauſam,formam & finẽ,q.60.3.c.
Sacramentum tantum in pœnitentia,ſunt actus exteriores pœnitentis & abſoluentis,res uero & ſacramentum eſt pœnitentia interior,ſed res tantum eſt remiſſio peccatorum,q.84.1.3^{m}.
Sacramentum vide Baptiſmus,Character,Cathechiſmus,Confirmatio,Euchariſtia,Exorciſmus,Pœnitentia.
¶Sacramenti materia indiget duplici benedictione,ſ.cum inſtituitur,& cum applicatur ad effectum,q.72.3.2^{m}.
Sacramenti cuiuslibet forma continere debet illud in quo ſubſtantia eius conſiſtit,q.72.4.c.
Sacramenti effectus non impetratur oratione eccleſiæ uel miniſtri ſed ex merito paſſionis Chriſti,q.64.1.2^{m}.
Sacramenta ueteris & nouæ legis ſunt proteſtationes fidei, q.62.6.c.& q.72.5.2^{m}.
Sacra requirunt res determinatas ex inſtitutione Dei,q.60.5.o.
Et eorum quæ habent materiam corporalem, actus humani non ſunt de eſſentia ipſorũ,ſed diſpoſitiue ſe hñt ad ea,q.84.1.1^{m}.
Sacramenta quædam requirunt ſanctificationem materiæ de neceſſitate,quædã uero de ſolennitate tm̃,q.66.3.5^{m}.& q.72.3.o.
In indigentibus materia ſanctificata, prius materia conſecratur per Epiſcopum,q.72.3.o.
Sacramenta quorum effectus non dependet ex opere humano habent materiam ſenſibilem,non aũt ſi ex eo dependet,q.84.1.1^{m}
Sacramenta in quibus confertur ſuperabundans gratia habent materiam corporalem non autem alia,q.84.1.1^{m}.
Sacramenta requirunt formã determinatam uerborum,q.60.7.o.
Et eorum forma uel materia debent eſſe illa quibus homines communius utuntur,q.60.7.2^{m}.& q.66.5.7^{m}.
Et ipſis ſacramentis adiungitur verba,quæ expreſſius ſignificant in lege noua quàm in lege veteri,q.60.6.o.
Sed uerba ſunt ut forma,res uero ſenſibiles ut materia,q.60.6.c.2^{m}
Sacramenta ſunt neceſſaria ad ſalutem humani generis,q.61.1.o.
Sacramenta in ſtatu innocentiæ non fuiſſent neceſſaria,q.61.2.o.
Sacramenta fuerunt neceſſaria tempore legis naturæ poſt peccatũ, ſed indeterminata,q.60.5.3^{m}
In ſtatu legis naturæ,ſolo interiori inſtinctu determinabatur hominibus,quibus rebus ſenſibilibus ad Dei cultum uterentur,q.60.5.3^{m}.& q.61.3.2^{m}.
Sacramẽta determinata neceſſario fuerunt addita per legem Moyſi,ſupra ſacramenta legis naturæ,q.60.5.3^{m}.& q.61.3.o.
Sacramenta alia neceſſe eſt eſſe in lege noua quàm in lege veteri,q.60.6.3^{m}.& q.61.4.o.
Sacramenta ſimpliciter neceſſaria,ſunt tantum tria,q.65.4.o.
Sacramenta nouæ legis ſunt immediate inſtituta a Chro,q.64.3.c.
Eorum inſtitutor eſt ſolus Deus, quæ autem per homines ſunt inſtituta pertinent ad ſolemnitatem,ſed quæ a Chriſto,ſunt neceſſaria,q.64.2.5.o.
Sacramenta conferri poſſunt per miniſtros malos,q.64.5.o.
Sacramenta conferunt præciſi ab eccleſia ſeruantes formam eccleſiæ,quam ſi non ſeruent nihil conferunt,q.82.5.8.9.o.
Sacramenta ſuſcipere tenetur ſubditus a miniſtro eccleſiæ in peccato mortali exiſtente quandiu ab eccleſia ſuſtinetur, q.64.6.2^{m}.
Sacramenta producunt ſuum effectum virtute formæ & materiæ. q.86.6.c.
Sacramenta conſequuntur uirtutem ſpiritualem ex benedictione Chriſti,& applicatione miniſtri ad uſum ſacramenti,q.62.4.3^{m}.
Sacramenta diuerſa,diuerſimode purgant,illuminant,& perficiũt. q.65.1.3^{m}.
Et eorum effectus eſt duplex,ſ.principalis,ideſt gratia, & ſecundarius,ideſt character,q.62 principio.
Sacramenta eccleſiæ ordinantur ad perficiendum hominem in cultu Dei,& in remedium contra peccatum,q.65.1.c.
Et eorum efficacia eſt inſtitutione Chriſti, q.64.3.c.& q.66.6.c. 135.& q.72.1.1^{m}.
Et eorum interiorem effectum operatur Chriſtus per authoritatem vt Deus,ſed ut eſt homo meritorie, & efficienter vt inſtrumentum principale,q.64.3.o.
Et eorum efficacia,& uirtus eſt ex Deo vt a cauſa principali,a paſſione Chriſti,ut a cauſa meritoria,& ut ab inſtrumento coniuncto, a fide vero vt a continuante inſtrumentum principali agenti,q.62.5.o.& q.64.2.o.
Et eorum effectum non operatur deuotio miniſtri etiam impetrando,ſed aliquid annexum,q.64.1.2^{m}.
Sacramenta oĩa ſunt inſtituta contra aliquod peccatum, q.65.1.c.
Et omni ſacro commune eſt, q̃ per illud exhibetur remedium aliquod contra peccatum,per hoc q̃ grauant conferts,q.63.6.c.
Nec tamen ordinatur directe contra peccatum ueniale,q.65.1.8^{m}.
Sacramenta ueteris legis proprie dicuntur quæ ſignificabant ſanctitatem Chriſti,non quidem ut in ſe eſt ,ſed ut per eam ſanctificamur,q.60.2.2^{m}.
Et erant prænuncia Chriſti venturi,q.60.6.3^{m}.
Et eorum cauſa finalis erat paſſio Chriſti,q.61.3.1^{m}.
Sacramenta ueteris legis erant plura,q.65.1.4^{m}.
Sacramenta ueteris legis ſanctificabant applicando ad diuina, non

autem

autem iuſtificando.q.62.6.c.3^{m}.
Et nihil interius efficiebant, ideo dicuntur iuſtitiæ carnis,q.72.3.3^{m}
Nec purgabant a culpa,q.37.4.3^{m}.
Nec propria uirtute iuſtificabant,ſed ſignificabant fidem,qua iuſtificabantur patres antiqui,q.62.6.0.
Nec habebant in ſe aliquam ſpiritualem uirtutem operatiuam ſpiritualis effectus,q.62.6.c.& q.63.1.3^{m}.
Sacramenta nouæ legis conferunt gratiam,non autem ſacramentalia,q.71.3.2^{m}.
Sacramenta & ſacramentalia, quæ habent effectum perpetuum non poſſunt iterari,q.82.8.c.2^{m}.
Sacramenta quatuor dicũtur maiora,ſ.Baptiſmus,Confirmatio,Euchariſtia,& Matrimonium.q.65.3.4^{m}
Sacramentorum nouæ legis numerus,& ſufficientia,q.65.1.0.
Sacramentorum nouæ legis ordo exponitur,q.65.1.3.0.
Sacramentorum effectum,Chriſtus,ut homo poterat conferre ſine ſacramentis,ut inſtitutor eorum, & non alius homo.q.72.2.1^{m} & q.64 3.3^{m}.
Sacramentis omnibus ſanctificatur homo,quod fit per gratiam , q.64.6.2^{m}.
¶Sacrificium eſt duplex,ſ.interius, & exterius,q.22.2.c.& quæſtio.82.4.c.
Sacrificium dici poteſt omne quod Deo exhibetur ut ſpiritus feramur in Deum,q.22.2.c.& q.48.3.c.
Sacrificium exterius eſt ſignum ſacrificii interioris, quo quis ſe offert Deo,q.22.2.c.& q.82.4.c.
Sacrificium debet offerri ſoli Deo.q.18.3.c.
Sacrificium offerens debet eſſe particeps ſacrificii,q.82.4.c.
Sacrificium expiationis erat ſolemniſſimum,& erat præcipue figura Euchariſtiæ.q.73.6.c.
Sacrificium quod offerebatur quotidie,mane,& ueſpere erat agnus. & figurabat oblationem Chriſti eſſe ſacrificium conſummatiuũ omnium,q.22.3.3^{m}.
Sacrificium uerum fuit paſſio Chriſti,q.48.3.0.
Sacrificium fuit ipſa occiſio Chriſti reſpectu uoluntatis eius, non autem quo ad uoluntatem occidentium,q.22.2.2^{m}.& q.48.3.3^{m}.
Sacrificium Chriſti fuit efficaciſſimum ad delendum peccata, ratione dignitatis,q.22 3.1^{m}.
Sacrificio indiget homo,propter tria,q.22.2.c.
Sacrificio attribuuntur quatuor,ſ.cui,a quo, quid, & pro quibus offertur,q 22.3.1^{m}.&q.48.3.c
Sacrificia & oblationes in ſtatu legis naturæ indeterminata erant, & ab antiquis patribus ſolo interiori inſtinctu,ſeu p̃cepto legis naturæ fiebant,& pro libito uniuſcuiuſq; determinabantur,q.60.5.3^{m} & q.61.3.2^{m} &q.70.2.1^{m}.& 4.1^{m}.
Sacrificia ueteris teſtamenti ſignificabant paſſionem Chriſti. quæſt.48.3 0.
Sacrificia ueteris legis quibus caro non hominum,ſed aliorum animalium offerebatur,figurabant ſacrificium uerum quo caro Chriſti pro nobis offertur.q.48 3.1^{m}.
Sal.vide Baptizatus.Exorciſmus.
¶Salus eſſe non poteſt ſine manducatione ſpirituali Euchariſtiæ. q.80.11.c.
Salus.vide Baptiſmus.
¶Saluabantur pueri antiquorũ in fide parẽtũ.q.34.3.c.& q.70.4.2^{m}.
Saluari nullus unquam potuit ſine fide Chriſti. q.61.3 c.2^{m}.& quæſtio.68.1.0.
¶Sanctificatio duplex,ſ.totius humanæ naturæ, & perſonalis, quæſtio.27 2.4^{m}.
Sanctificatio duplex,ſ.adultorum per proprium actum, & paruulorum per fidem parentum vel eccleſiæ.q.34.3.c.& q.70.4.2^{m}.
Sanctificatio in utero,& alia quæ fiunt præter legem communem,ordinantur ad utilitatem eccleſiæ.q 27.6 c.
Sanctificatio maior fuit in B. Maria quàm in Ioanne Baptiſta, & in eo maior quàm in Hieremia.q.27.6 1^{m}.
Sanctificatio.Vide Maria,Sacramentum.
¶Sanctificari dicitur tripliciter,ſ.ex mũdo ſancto.ex non ſancto negatiue,& hoc tertium conuenit Chriſto.q.34.1.2^{m}.
Sanctificari non potuit B.Maria in parentibus, nec in conceptione eius,nec ante infuſionem animæ rationalis,q.27.1.1^{m}.& 2 0.
¶Sanctificata fuit beata Maria,prius quàm nata.q.27 1.0.
Sanctificata fuit B. Maria in utero a peccato originali. q.27 1.3^{m}
Et ſanctificata fuit bis,ſ.in utero matris,& quando cõcepit Chriſtũ , q.27. 3.c.
Sanctificati præcipue ſunt in utero qui immediatius ordinati ſunt ad ſignificandum ſanctificationem Chriſti.q.27.6 0.
Sanctificati non fuerunt Hieremias & Ioannes Baptiſta ante infuſionem animæ rationalis,q.27.2.2^{m}.
Sanctificati in utero debent baptizari.q.68.1.3^{m}.
¶Sanctificatos eſſe aliquos in utero non eſt credendum, de quib. nõ loquitur ſcriptura.q 27.6 c.
¶Sanguis non eſt actu pars,ſed eſt potentia totum.q.31.5.2^{m}.
Sanguis Chriſti eſt precium redemptionis noſtræ,q.48.4.3^{m}.
Sanguis Chriſti totus in paſſione eius effuſus reſurrexit cum eo, qui autem habetur in quibuſdam eccleſiis fluxit ex quadam imagine,q.54.3.3^{m}.
¶Sanitas.Chriſtus quemcumque curauit, ſanauit mente & corpore, q.44 3.3^{m}.
¶Sanari nõ poſſe,ille dr̃,qui non poteſt de facili ſanari.q.86 1.2^{m}.
¶Satisfactio pro ſe,uel pro alio,dicitur preciũ quoddam . q.48.4.c.
Satisfactio non debet imponi nouiter baptizatis,q 68.5.0.
Satisfactio de uno peccato ſine alio eſſe non poteſt.q.86.3.0.
Satisfactio actualis gratiam , præſupponit & auget,ſed ex propoſito ſatisfaciendi gratia confertur,q.90.2.2^{m}.
Satisfactio Chriſti per paſſionem ſuam,pro peccatis humani generis fuit ſufficiens & abundans q.48.2.4.c.
Satisfactione,pœnitens conſequitur perfectum effectum gratiæ . q.90 2.2^{m}.
Satisfacere Deo pro humana natura,nulla pura creatura potuit.q.1 2.2^{m}.& q.46.1.3^{m}.
Satisfacere poteſt unus pro alio,non autem conteri uel confiteri. q.48.2.1^{m}
Satisfacere poteſt homo Deo ſecundum æqualitatem proportionis, non autem ſecundum æqualitatem quantitatis offenſæ . quæſt.85.3.0.
Satisfecit plene minima pœna Chr̃i,pro gn̄e humano, q.46. 6 6^{m}.
Satisfecit Chriſtus pro tota natura humana ſufficienter, non autem efficienter.q.79.7.2^{m}.
¶Scandalum.Eius occaſione non eſt ueritas dimittenda.q.42.2.0.
¶Scientia eſt abſtractio ſpecierum a phantaſmatibus.q.12.2.c.
Scientia eſt de eo quod aliquo modo eſt.q.10.3.c.
Scientia acquiſita,ad quam opinio diſponit, poteſt remanere cognitio per ſyllogiſmum dialecticum cauſata,q.9.2^{m}.2.
Scientia in ſtatu innocentię nõ fuiſſet acquiſita ex ſenſibus.q 61.2 0
Scientia increata eſt ſupra naturam animæ rationalis,q.9.2.3^{m}.
Scientia aliqua creata fuit in Chriſto,præter ſcientiam diuinam. q.9 1.0.
Scientia diuina Chriſti non offuſcabat ſciẽtiam humanam, ſed magis claram reddebat.q.9.1.2^{m}.
Scientia animæ Chriſti eſt nobilior ſecundum quid quàm anima eius,non autem ſimpliciter,q.11.5.3^{m}.
Scientia practica & ſpeculatiua fuit in Chriſto.q.13.1.3^{m}.
Et omnis ſcientiæ,uirtutis & gratiæ plenitudo fuit in Chriſto. q.15.3.c.1^{m}.
Scientia beatorum fuit in Chriſto.q.9.2 0.
Scientia animæ Chriſti in verbo,parificatur ſcientiæ uiſionis Dei , quo ad numerum ſcibilium,non quo ad claritatem.q. 10.2 3^{m}.
Scientia indita animæ Chriſti fuit habitualis , non autem ſcientia eius beata.q.11.5.0.
Scientia infuſa fuit in Chriſto,quia in anima eius per uerbum impreſſæ, ſunt ſpecies omnium rerum ad quas intellectus poſſibilis eſt in potentia.q.9.3.0.
Scientia Chriſti indita,fuit diſtincta in multos habitus . q.11.6.0.
Scientia Chriſti infuſa erat diſcurſiua quo ad uſum,non quo ad acquiſitionem.q.11.3.0.
Scientia infuſa in anima Chriſti fuit multo excellentior quàm in angelis quo ad multitudinem cognitorum, certitudinem,& lumen,ſed quo ad modum fuit econuerſo,q.11.4.0.
Scientia acquiſita fuit in Chriſto.q 9 4.0.& q.11 0.& q.15.8.0.
In ſcientia acquiſita Chriſtus profecit,quia augebatur eſſentialiter, non autem aliæ ſcientiæ eius.q.12.2 0.& q 15.8.0.
Scientia.Vide Anima,Deus.
Scientiæ habitus acquiritur per comparationem humanæ mentis ad phantaſmata.q.9.4 3^{m}
Scientiæ quantitas attenditur ſecundum numerum ſcibilium,& ſecundum,claritatem cognitionis.q.10.2.3^{m}
Scientiã Chriſtus nõ accepit ab homine,nec ab angelis, q.12 3 4.0.
¶Sciſmatici & heretici retinent poteſtatem ſacramentalem,non autem uſum. q.64.9 2^{m}.3^{m} &q.82 9.0.
¶Scriptura ordinatur ad impreſſionem doctrinæ in cordibus auditorum,ſicut ad finem,q.42.4 c.
¶Se,eſt relatiuum reciprocum,& refert idẽ ſuppoſitum,q.3.2.1^{m}.
¶Sedere ad dexteram patris in beatitudine eius, conuenit ſoli Chriſto ſecundum utramque naturam,q.58.0
Sedere ad dexteram filii uel Spiritusſancti non conuenit patri,q.58.2.3^{m}.
Sedere ad dexteram patris conuenit Spiritusſancto ſecundum ueritatem,ſed non appropriatur ei æqualitas,nec ſeſſio ad dexteram, ſed filio,q.58.2.3^{m}.
Sedere ad dexteram Dei non conuenit ſanctis , ſed bene eſſe conſtitutum ad dexteram Dei,q.58 4 2^{m}.
Sedere ad ſiniſtram in beatitudine,nulli ſancto conuenit,q 58.1.2^{m}
¶Semen maſculi non eſt ſicut materia in conceptione animalis,ſed ſolum ſicut agens q.28.1. 5^{m}.

Semen mulieris nihil facit ad generationem prolis,q.32.4.3^{m}.
Semen fœmine eſt imperfectum in genere ſeminis, & reſoluitur cũ concupiſcentia.q.31.5.3^{m}
Virtus animæ quæ eſt in ſemine per ſpiritum qui in ſemine includitur format corpus in generatione,q.32.1.1^{m}
Senſitiua operatio.vide Operatio.
¶Senſibilia communia maxime diiudicat uiſus,q.55.6.4^{m}
¶Senſualitas ſignificatur per ſerpentem,q.18.2.3^{m}
¶Sepulchrum.Chriſtus fuit in ſepulchro una die, & duabus noctibus.q.51.4.o.& q.53.2.c.
Sepultura ſm morem cuiuslibet gentis ſeruanda eſt.quæſt.51.2.2^{m}
Sepultura Chriſti operata eſt efficienter noſtram ſalutem. q.51.1.1^{m}.& 2.4^{m}
¶Sepultus fuit Chriſtus conuenienter, & conuenienti modo.q.51.1.2.o.
¶Seruitus ciuilis non excludit ordinem Iuris naturalis uel ciuilis,q.68.10.2^{m}
Seruituti diaboli homo fuit iuſte relictus a Deo, licet ille iniuſte inuaſerit eum.q.46.3.3^{m}.& q.48.4.2^{m}
¶Significatio dictionis apud nos mutat ex uariatione facta in principio,conſignificatio uero ex uariatione facta in fine, ſed apud Græcos mutatur in uerbis et in principio,q.60.7.3^{m}
¶Signum primo & principaliter conuenit ſenſibilibus, non autem intelligibilibus,q.60.4.1^{m}
Signum naliorum ordinatorum ad unum non eſt fallax, ſed certum,q.60.3.1^{m}
Signum effectus non proprie dicitur eſſe cauſa principalis,ſed tantum cauſa inſtrumentalis,q.62.1.1^{m}
Signi poteſt eſſe ſignum reſpectu diuerſorum,q.48.3.2^{m}
¶Symbolum cantatur poſt euangelium ad oſtendendum, q̃ populus doctrinæ fidei aſſentit,& cantatur in feſtis, de quibus fit aliqua mentio in eo,q.83.4.c.
¶Simpliciter dicitur dupliciter, ſ.abſolute, & totaliter,q.50.5.c.
¶Singulare dicimr de parte in toto,q.16.12.2^{m}
¶Sinus Abrahæ dicebatur ratione quietis a pœna ſenſibili,quæſt.52.2.4^{m}
¶Situs eſt de ratione quantitatis dimenſiuæ,q.77.2.c.
Socrates.uide Pythagoras.
¶Sodomia eſt carnalis concupiſcentia contra naturam, quæ maxime creuit tempore Abrahæ,q.70.2.1^{m}
Sol.vide Eclypſis.Miraculoſa.
¶Somniorum cauſa duplex,ſ.interior,& exterior, q.80.7.c.
¶Speculum fractum repræſentat multas imagines,q.76.3.e.
¶Spes habet duplex obiectum,ſ.bonum expectatum, & auxilium Dei,q.7.4.c.
Spes eſt tantum eorum,quæ non habentur a ſperante, q.7.8.2^{m}.& 9.^{m}
Spes eſt de perfectione propria ſit futura,q.7.4.3^{m}
Spei theologicæ principale obiectum eſt gloria animæ , non autem gloria corporis,q.7.4.2^{m}
Spei virtutem Chriſtus non habuit,licet habuerit ſpem reſpectu aliquorum,q.7.4.c.
Sputum.vide Baptizatus,Exorciſmus.
¶Status hominum triplex,ſ.ueteris legis,nouæ legis,& patriæ,quæſtio.53.2.c.
Status triplex,ſ.ante legem,ſub lege,& ſub gratia,q.53.2.c.
Stanu.Vide Anima,Lex,Chriſtus.
¶Stuprum,filia ſacerdotis etiam nupta deprehenſa in ſtupro lapidabatur infamia tantum,ſed flammis exurebatur, aliæ uero lapidabantur,q.29.1.4^{m}
¶Subiectio Chriſti,& cuiuslibet alterius hominis ad Deum, eſt triplex,q.20.1.o.
Subiectus fuit ſibiipſi Chriſtus ſecundum naturam humanam, non autem ſecundum naturam diuinam,nec ſecundum aliam perſonam.q.10.2.o.
Subiectus eſt homo poteſtati Dei , ſecundum quam numquã deſiit eſſe Dei,q.48.4.1^{m}
Subiecta ſunt nunc omnia Deo & Chriſto ſecundum poteſtatẽ, ſed poſt iudicium per finalem impletionem uoluntatis eius, quæſt.20.1.3^{m}
¶Subſtantia dicitur dupliciter, ſ.eſſentia,& ſuppoſitum , q.2.6.3^{m}
Subſtantia eſt res habens quidditatem cui debetur eſſe per ſe, & nõ in alio,q.77.1.2^{m}
¶Succeſſio eſt in mutatione formali,non autem in conuerſione ſubſtantiali,quæ importat ordinem ſubſtantiarum, quarum una conuertitur in alteram,q.75.4.1^{m}
¶Suffragia peccatoris in perſona totius eccleſiæ facta proſunt mortuis,q.82.6.c.
Suffragia,i.opera bona quæ damnati fecerunt hic,proſunt eis in inferno ad patiendum tolerabilius iudicium,q.86.6.3^{m}
¶Superficies eſt primum ſubiectum colorum,q.77.2.c.
¶Suppoſitum & natura realiter differunt in compoſitis, in Deo autem ſunt idem re,ſed differunt ſecundum modum ſignificandi, q.2.2.c.
Suppoſitum in Chriſto eſt tantum unum,q.2.3.o.
Suppoſitum.vide Perſona.

T

TAbula ſecunda poſt naufragium,eſt pœnitentia,q.84.6.o.
Tactus.Proles in uentre matris,antequam habeat aĩam rationalem,ſentit per tactum,q.34.2.3^{m}
¶Temperantia tanto eſt perfectior in homine , quanto magis prauis concupiſcentiis caret,& ideo fuit in Chriſto,q.7.2.3^{m}
¶Templa,& quæcumque alia conſecrata ab angelis,non debẽt amplius conſecrari,q.64.6.c.
¶Tentatio triplex,ſ.fomitis,mundi, & diaboli , prima non fuit in Chriſto,ſed ſecunda & tertia,q.15.2.3^{m}.
Tentatio Chriſti debuit fieri in deſerto.q.41.2.o.
Tentationis occaſio duplex,ſ.ex parte hominis,& ex parte diaboli, prima eſt uitanda,non ſecunda,q.41.2.2^{m}
Tentationis primi hominis & Chriſti ordo.q.41.4.c.
¶Tentando Chriſtum diabolus,a nemine uidebatur,& oſtendit ſibi regna ſignando digito, nihil tamen oculis eius repræſentando, q.41.4.7^{m}
Tentari uoluit Chriſtus quadruplici ratione.q.41.1.o.
Tentari debuit Chriſtus poſt ieiunium,q.41.3.o.
Tentat demon hominem ſpiritualem,ſed non ſtatim de grauibus, q.41.4.c.
¶Tentatur eſt Chriſtus,ſed non ſolum in deſerto,q.41.2.3^{m}
Tentatus fuit Chriſtus diebus ieiunii præter illas tres tentationes quas habuit poſt ieiunium, q.41.3.2^{m}
¶Tempus, Vnitas & pluralitas temporis, & inſtantis accipimus tantum ſecundum primum motum cœli,qui eſt principium omnis motus & quietis,q.75.7.1^{m}
¶Tenebræ, tempore paſſionis Chriſti factæ ſunt in uniuerſa terra, a ſexta hora uſq; ad nonam,q.44.2.2^{m}
¶Ternarius numerus,eſt numerus perfectus,q.53.2.c.
¶Teſtamentum eſt diſpoſitio hæreditatis,quod ubi eſt,mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris,q.78.3.3^{m}
¶Teſtes transfigurationis fuerunt conuenientes, ſ. Moyſes, Helias, Petrus,Ioannes,Iacobus,& Deus pater.q.45.3.4.o.
¶Thomas iubetur tangere Chriſtum,q.54.4 in opp^{m}.c.2^{m}
Thomas aliud uidit & aliud credidit,q.55.5.3^{m}
¶Thurificatio non ceſſauit in nouo teſtamento,in quo ea utimur ex ſtatuto eccleſiæ,primo ad reuerentiam ſacramenti altaris,ſecundo ad repræſentandum effectum gratiæ,q.83.5.2^{m}
¶Timor reſpicit duo,ſ.malum terribile, & bonum cuius poteſtate malum poteſt inferri,q.7.6.o.
Timor & triſtitia habent conuenientiam in malo,ſed primũ eſt de futuro,ſecundum de præſenti, q.15.7.c.
Timor facit pallere,ſed uerecundia rubere,q.72.9.c.
Timoris donum,ſecundum q̃ reſpicit diuinam eminentiam,& ſecundum q̃ appetitus eius fugiebat læſionem corporis.q.7.6.o.& q.15.7.o.
¶Totum triplex, ſcilicet integrale,uniuerſale, & poteſtatiuum . q.90.12.c.
¶Transfiguratio Chriſti conuenienter facta eſt,q.45.1.o.
Transfiguratio.uide Claritas,Miſſio,Teſtes.
¶Tranſubſtantiatio.uide Conuerſio,Euchariſtia.
¶Triduo mortis,Chriſtus non fuit uere homo. q.50.4.c.
Triduo mortis,corpus Chriſti non fuit uiuum , nec animatum. q.50.4.c.
Triduo, Chriſtus fuit totus in ſepulchro,non aũt totum. q.52.3.o.
¶Trinitas non poteſt dici pater Chriſti,nec ſecundum humanitatẽ, nec ſecundum diuinitatem,q.32.3.o.
¶Triſtitia cauſatur ex apprehenſione mali præſentis,q.15.6.7.c.
Triſtitia interior mitigatur directe a uirtute morali,ſed dolor exterior indirecte, q.46.6.5^{m}
Triſtitia ſecundum Stoicos non eſt utilis , ideo qualibet ſecundũ eos eſt uitanda,q.46.6.2^{m}
Triſtitia uera fuit in Chriſto,q.15.6.o.& q.46.6.o.
Triſtitia fuit tantum in ratione inferiori Chriſti,q.46.8.o.
Triſtitia.uide Dolor.
¶Triticum.uide Euchariſtia.
¶Turtur & columba erant ſacrificia pauperum,& multa ſignificant ſpiritualiter,q.37.3.4^{m}.

V

VAS dicitur dupliciter,ſ.locus quidam continens, & inſtrumentum alicuius operis.q.62.3.1^{m}
¶Vegetatiua.uide Operatio.
¶Velleitas eſt quæ ſecundum motum uoluntatis conſideratæ ut natura,aliquid uolumus,q.21.4.c.
Veniale.uide Peccatum,Pœnitentia,Redeunt,Remiſſio.
¶Verba tenent præcipuum locum inter ſigna , quibus homo aliqd ſignificat alteri,q.60.6.c,1^{m},2^{m},

Verbum producere proprium eſt patri q.39.8.2^{m}.
¶Verecundia reſpicit turpe factum ut præſens, pro quo timet cōfundi q.85.1.2^{m}.
Verecundia. vide Timor.
¶Vgo de ſancto Victore, circa dotes corporis glorioſi, & alam quæ dicebat eſſe hominem reprobatur q.45.2.c.& q.50.4.c.
Viaticum. vide Eucharistia.
Vincentius. vide Laurentius.
¶Vindicatiua continetur ſub iuſtitia commutatiua & reſpicit perſonam iudicis q.85.3.3^{m}
¶Vindicta duplex, ſ. abſque ordine rationis, & ſecundum ordinem iuſtitiæ q.15.9.c.
¶Vinum uitis calefacit, lætificat, & eſt proprie uinum, alia uero per ſimilitudinem eius q.74 5.c.1^{m}
¶Violatio. Quæ uiolari non licebat, dicebantur antiquitus ſancta, q.60.1.2^{m}
¶Virginitas quo ad principalem dignitatem recuperari poteſt, non quo ad ſecundam, ſcilicet innocentiam, q.89.3.c.1^{m}
¶Virtus de ratione ſua reddit opus bonum, q.7.6.1^{m}
Virtutes ſunt ſubiectiue in potentiis animæ, q.7.2.c.
Virtutes morales ſunt connexæ, q.85.6.c.
Virtutes omnes ſimul tempore incipiunt eſſe in anima ſecundum habitus, ſed ordine naturæ una eſt prior alia ſecundum actus, q.85.6.c.
Virtutes infuſæ non auferunt contrarias diſpoſitiones, ſicut acquiſitæ, ideo patiuntur difficultatem in operando, q.89.1.3^{m}.
Virtutes ſupra gratiam addunt quaſdam perfectiones determinate ordinatas ad proprios actus potentiarum, q.7.2 c.& q.62.2.0.
Virtutes omnes fuerunt in Chriſto, ad perficiendas ſingulas potentias, ad omnes actus animæ, q.7.2.0.
Virtutes morales fuerunt in Chriſto, q.7 2.3^{m}
¶Viſio intellectualis eſt excellentior uiſione corporali & imaginaria ſola. q.30.3.1^{m}
Viſio. vide Deus, Natura.
Viſus. vide Senſibilia.
Vita. vide Ioannes.
¶Vita Chriſti non debuit eſſe ſolitaria, q 40.1.0.
Vita Chriſti non fuit ſemper in publico, q.40.1.3^{m}
Vita contemplatiua ſimpliciter eſt melior quàm actiua, q.40.1.2^{m}
Vita communis in communi cōuerſatione approbatur, q.40.1.1^{m}
Vitæ actiuæ opus duplex, ſ. ſpiritualè, & corporale: primum eſt melius operibus uitæ contemplatiuæ, q.40.1.2^{m}
¶Vitam actiuam ſpiritualem, Chriſtus elegit, q.40.1.2^{m}
Vitam aliis conformem & non auſteram, Chriſtus debuit eligere, q.40.1.0.
¶Viuificare effectiue conuenit Deo, non autem formaliter, q.2.5.3^{m}.& q.5.3 2^{m}
¶Viuum ſiue animatum eſt ſuperius ad hominem, & ad animal, q 50.4 in oppoſitum.
Viuum eſt prædicatum eſſentiale, non accidentale, q.50.5.c.
¶Vnctio baptizatorum in ſummitate capitis ſignificat Spiritus ſancti ſuper ipſos deſcenſum, ad habitationem Deo conſecrandam, q.72.11.3^{m}
Vnctio Chriſmatorum in fronte ſignificat Spiritusſancti ſeptiformem gratiam, cum omni plenitudine ſanctitatis ſcientiæ & uirtutis ſ. per ipſos uenire, q.72.11.5^{m}
Vnctio extrema eſt contra reliquias peccatorum, q. 65.1.c.
Et per eam infunditur gratia, q.87.3.c.
Et confertur perfecta ſanitas ſpiritualis, q.84.1.1^{m}
Et immediate præparat hominem ad gloriam, q.65.1.4^{m}
Vnctionis extremæ materia, ſ. oleum, oportet quòd ſit ab Epiſcopo conſecrata, 1.72.3.c 3^{m}
¶Vnio ex duobus uel tribus, tripliciter fit, q.2.1.c.
Vnio animæ & corporis eſt de ratione hominis, q.50.4.c.
Vnio naturæ diuinæ & humanæ, eſt aliquid creatum, q.2 7.0.
Vnio uerbi Dei facta eſt in perſona diuina, & non in natura, q.2.1.2.0.& q.50 2 c.1^{m}
Vnio uerbi Dei facta eſt in ſuppoſito, q.2 3.0.
Vnio naturæ humanæ cum uerbo Dei, non eſt accidētalis, q.2.6.0.
Vnio naturæ diuinæ & humanæ eſt maxima ex parte eius in quo facta eſt, non autem ex parte unitorum. q.2.9.0.
Vnio animæ & corporis fuit in Chriſto, q.2.5 0.
Vnita eſt diuina natura non ſolum animæ, ſed etiam corpori Chriſti, q.2.10.2^{m}
Vnitas diuinæ perſonæ eſt maior quàm unitas naturæ & perſonæ in nobis, & quàm unio animæ & corporis. q.2.9.3^{m}.
Vnitate ſpeciei ſublata, auſertur unitas numeralis, niſi idem ſuppoſitum ſubſiſtat in duabus naturis, q.50 5.2^{m}
Vnum ex multis fit tripliciter, ſcilicet ex multis integris perfectis remanentibus, ex perfectis ſed tranſmutatis, & ex non permixtis, 2.2.1.c.
Vnum numero dicitur dupliciter, ſcilicet unitate naturæ, & perſonæ, q.3.6.1^{m}.& 7.2^{m}
Vnum dicitur tripliciter, ſ. unitate indiuiſibilitatis, continuitatis & perfectionis, q.75.2.c.
Volnntas. vide Deus.
Voluntas duplex, ſ. ut natura, & ut ratio, prima eſt ad unum, ſecunda ad utrumlibet, q.18.3.4 5.c.
Voluntas ut natura, & uoluntas ut ratio non differunt eſſentialiter ſecundum potentias, q.18.5 c.1^{m}
Voluntas mouet omnes potentias animæ, q.85.4.4^{m}
Voluntas ſuſcipiendi baptiſmum ſufficit, quando quis baptizari deſiderans, morte præuenitur, q.68.2.c.1^{m}
Voluntas in Chriſto eſt duplex, ſcilicet diuina, & humana. quæſt. 18.1.0.
Voluntas humana in Chriſto dr tripliciter, ſ. potentia naturalis, motus naturalis, & motus rationalis, q.18.1.3^{m}
Voluntas humana in Chriſto eſt duplex, ſ. rationis, & ſenſualitatis, q.18.2.0.
Voluntas humana rationalis in Chriſto fuit tantum una per eſſentiam, ſed duæ ex parte actus. q.18.5.0
Volūtas ſenſualitatis, & ut natura, in Chriſto noluit aliud quàm Deus, non autem ut ratio, q.18.5.0.& q.21.5 4.0.
Voluntas ut rō, & uoluntas ut natura, uel ſenſualitatis in Chriſto, nullam contrarietatem inter ſe habuerunt. q.18.6.0.
Voluntas & quicquid aliud fuit naturæ humanæ in Chriſto, ſemper mouebatur ſecundum nutum uoluntatis diuinæ. quæſtio.18.1.1^{m}.4^{m}.
Voluntas pietatis in Chriſto, eſt uoluntas ut natura, q.18.5.5^{m}.
¶Vomitus. Siquis per ebrietatem uel uoracitatem, aut infirmitatis cauſa Euchariſtiam euomerit, pœniteat, & quomodo. quæ.8.83 6.7^{m}.
¶Votum, Opus ex uoto eſt laudibilius quàm ſine uoto. q.18 4.0.
Votum uirginitatis beata Maria ante diſponſationem ſub conditione fecit, poſt uero ſimul cum ſponſo ſuo abſolute uirginitatē uouit q.18.4.0.
¶Vox ſuper Chriſtum in baptiſmo fuit a tota trinitate, ſed manifeſtatiue appropriatur patri q.39.8.2^{m}.
Vox illa non eſt natura patris loquentis, ſicut nec ſpecies columbæ eſt natura Spiritusſancti, nec ſpecies hominis in qua demonſtratus eſt filius, eſt natura filii Dei. q 39 8.2^{m}.
¶Voce illa declaratur ſolus pater ut loquens, ſicut naturam humanam ſolus filius aſſumpſit, & in columba ſolus Spiritusſanctus demonſtratus eſt q 39 8 2^{m}.
Vterus. uide baptiſmus, Ioannes, Maria, Sanctificatio.
¶ Vti aliquo dicitur dupliciter, ſcilicet ut principio uſus, & vt obiecto, hoc modo aliquis male utitur Euchariſtia, & non primo modo q.80.4 3^{m}.

X

Xp̄s in ſacramento continetur ſub aliena ſpecie, triplici ratione q.75.5.0.
Et totus eſt ſub qualibet parte utriuſque ſpeciei q.76.2.5.0.
Xp̄s totus continetur ſub duplici ſpecie ſacramenti Euchariſtiæ, aliter tamen & aliter. q 76.2.0.
Xp̄s ad motum ſacramenti non mouetur, per ſe, ſed ſolum per accidens. q.76 6.0.
Xp̄s in Euchariſtia non eſt vt in loco, q 76.6.1^{m}
Xp̄s uidet ſe corporaliter ſub ſacramento. q.76.7 2^{m}
Xp̄s ſi in triduo fuiſſet in Euchariſtia, paſſus fuiſſet in ea, paſſione innata, non paſſione illata q 81 4 0.
Xp̄s ſumpſit corpus ſuum & ſanguinem in Euchariſtia. q. 81. 1 0. & q.84 7 4^{m}
Xp̄s ſumpſit Euchariſtiam ſacramentaliter, & ſpiritualiter, ſed aliter quàm cæteri q.8 .1.2^{m}
Xp̄s dedit in ſacramento diſcipulis corpus ſuum paſſibilē, ſed ſub impaſſibili modo. q.81.5 0.
Xp̄s dedit Euchariſtiam Iudæ in cœna præter bucellam intinctam. q.81 2.0.
Xp̄s ſignificat naturam diuinam & humanā, q.16.5.c.& q. 17. 1.0
Xp̄s noluit naſci de ſacerdotibus, q 31 1.2^{m}.
Xp̄s poteſt dici bis natus. q.35.2.4^{m}.
Xp̄s tamquam dominus & conditor omnium temporum, elegit tempus in quo naſceretur, q.35.8.0.
Xp̄s noluit nutriri in Nazareth, & non naſci, quia uoluit florere per uirtuoſam conuerſationem, & non per carnis originem, quæſt. 35.7.2^{m}.
Xp̄s in ſua infantia & pueritia in nullo differebat ab aliis pueris, quo ad exteriorem conuerſationem. q 20 1.3^{m}.
Xp̄s ſecundum aliquid fuit triplici ſtatu, ſcilicet innocentiæ, culpæ, & gloriæ. 2.13.3.2^{m}.
Xp̄s nullum habuit peccatum. q.14.5.0.& q.15.1.0.& q.31.7 0.
Xp̄s non eſt filius Dei adoptiuus, q.23.4.0.
Xp̄s fuit filius adoptiuus Ioſeph q. 28.1.1^{m}.
Xp̄s fuit maior angelis ſecundum utramque naturam. q. 22.1.1^{m}.
Xp̄s

Xp̄s ſecundum humanitatem influit in angelos, & in eis aliquid cauſat. q. 8. 4. c. 1m. 3m.
Xp̄s perfectius videt eſſentiã Dei quàm omnes angeli & homines. a. 10. 4. o. & q. 11. 4. o.
Xp̄s ſecundum diuinitatem fuit cauſa ſuæ reſurrectionis, non autem ſecundum humanitatem. q. 53. 4. o.
Xp̄s poſt reſurrectionem eius apparuit pluries, ſed non eſt conuerſatus cum diſcipulis ſuis continue ſicut prius. q. 55. 3. o.
Xp̄s vbi corporaliter añ aſcenſionẽ manſerit, neſcitur. q. 55. 3. 2m.
Xp̄s per Baptiſmum reparat perſonam, & per reſurrectionem naturam. q. 63. 5. 3m.
Xp̄s in triduo fuit totus vbique, ſed non totum q. 52. 3. o.
Xp̄s ſecundum quòd homo eſt perſona, ſuppoſitum, hypoſtaſis, & res naturæ, omnium iſtarum propoſitionum idem eſt iudicium. q. 16. 12. 3m.
Xp̄s ſecundum quòd homo habet gratiam unionis, eſt uera. q. 16. 11. 1m.
Xp̄s ſecundum q̃ eſt iſte homo, eſt Deus, eſt uera. q. 16. 11. 3. 1m.
Xp̄s ſecundum q̃ homo eſt ſuppoſitum, vel hypoſtaſis, uel perſona, ſi ly homo ſtet pro perſona, propoſitio eſt uera. q. 16. 12. o.
Xp̄s ſecundum q̃ homo eſt Deus, proprie eſt magis neganda quã affirmanda. q. 16. 11. o.
Xp̄s eſt tantum homo, eſt falſa, ſed hæc eſt uera, Chriſtus eſt tantũ id quod eſt homo. q. 17. 1. 3m.
Et Chriſto demonſtrato, hæc eſt falſa, iſte homo incœpit eſſe, niſi addatur aliquid, ſcilicet ſecundum humanitatem. q. 16. 9. o.
Xp̄s eſt creatura ſecundum humanam naturam, & minor patre, eſt vera, ſed hæc eſt falſa, Chriſtus eſt creatura, niſi addatur, ſecundum humanam naturam. q. 16. 8. o.
Xp̄s ſecundum q̃ homo eſt creatura eſt magis concedenda quàm neganda, ſed hæc eſt neganda, Chriſtus ſecundum quòd hic homo eſt creatura. q. 16. 10. o.
Xp̄s eſt in quem antiqui patres ferebantur per eandem fidem & dilectionem qua & nos in ipſum ferimur, ideo pertinebant ad idẽ corpus eccleſiæ ad quod nos pertinemus. q. 6. 3. 3m. & q. 8. 3. 3m.
Xp̄s ſecundum quòd homo eſt caput eccleſiæ q. 8. 1. o.
Xp̄s ſecundum animam & ſecundum corpus eſt caput hominum, quoad utrumque. q. 8. 2. o.
Xp̄s & alii dicuntur capita eccleſiæ, ſed differenter. q. 8. 6. o.
Xp̄s eſt caput hominum ſecundum diuerſos gradus. q. 8. 3. o.
Xp̄s eſt caput omnium qui fuerunt a principio mundi uſque ad finem ipſius, & omnium qui ad eccleſiam pertinent ſecundum omnem locum, & tempus, & ſtatum, & propriam uirtutem q. 8. 3. 6. c.
Xp̄s habuit ſummum gradum fortitudinis. q. 15. 2. 3m.
Xp̄s uirtute ſuæ deitatis in ſe & in ſuis diſcipulis ſine abſtinentia carnem comprimebat. q. 40. 2. 2m.
Xp̄s habuit meliori perfectius quicquid eſt perfectionis & uirtutis in fide & ſpe. q. 7. 9. 1m.
Et eius uoluntas informabatur charitate & aliis uirtutibus. q. 49. 6. 2m.
Xp̄s quo ad intellectum habuit plenam Dei uiſionem, ſed quo ad imaginationem habuit quaſdam ſimilitudinem in quibus potuit ſpeculari diuina. q. 7. 8. 1m.
Xp̄s eſt unum, & unus, ſed non duo. q. 17. 1. o.
Xp̄s ea quæ ab aliis obſeruanda inſtituit, primo ipſe obſeruauit. q. 81. 1. c.
Xp̄s eſt aliquid quod eſt pater, & eſt aliquid quod non eſt pater. q. 17. 1. 4.
Xp̄s non poteſt dici filius Spiritusſancti, nec etiam totius Trinitatis q. 32. 3. o.
Xp̄i perſona ſimpliciter conſtituitur ſecundum naturam diuinã, non autem ſecundum naturam humanam niſi ſecundum quid, ut ab ea denominatur homo. q. 3. 1. 3m.
Xp̄i perſona eſt tota in quolibet loco, ſed non totaliter. q. 52. 3. 3m.
Xp̄i natura humana eſt in ipſo nobilior, quàm in aliis. q. 2. 2. 2m. & 5. 5m.
Xp̄i humanitas fuit inſtrumentum diuinitatis eius. q. 7. 1. 3m. & q. 13. 2. c.
Xp̄i humanitas poteſt dici indiuiduum, & ſingulare, non autẽ ſuppoſitum, hypoſtaſis, uel res naturæ q. 2. 2. 3m. & q. 12. 1m. 3m.
Xp̄i uirtus operatur in ſacramentis per modum ſanationis & expiationis cuiuſdam. q. 52. 8. 2m.
Xp̄o non attribuuntur natura humana in abſtracto, nec partes eius. q. 2. 8. c. & q. 17. 1. c & q. 50. 3. 3m.
Xp̄i vide Anima, Apparitio, Aſcenſio, Corpus, Crux, Dæmon, Dolor, Gratia, Iudex, Iudiciaria, Meritum, Miracula, Nalei, Natiuitas, Occiſio, Operatio, Oratio, Paſſio, Perſona, Poteſtas, Prædeſtinatio, Prædicatio, Reſurrectio, Reuerentia, Sacerdos, Sanguis, Sacramenta, Sedere, Sepulchrum, Sepultura, Subiectus, Tentatio, Traditio, Triſtitia, Virtus, Vita, Viſio, Voluntas.
¶Zacheus. vide Centurio.

FINIS.

CONTENTORVM IN COMMENTARIIS
TERTIÆ PARTIS ALPHABETICA
ANNOTATIO.

A

ABSOLVTIONIS forma licet conſiſtat in his duobus uerbis, ſ. Abſoluo te, ſi uis tamē alijs uerbis uteretur(puta remitto tibi peccata) ſacramentum eſſet perfectum q. 84. ar. 3.
1 ¶ Abſtractionis duplicis, ſ. ex parte rei & ex parte intellectus diſ ertatio. q. 3 ar. 3.
2 Abſtractionis per modum reſolutionis uoſe quid intelligatur, q 3. ar 3. ad 3m.
3 Abſtracta per intellectum diuinis perſonalitatibus an poſſit intelligi natura diuina aſſumere. q. 3. ar. 3. ad 2m.
1 ¶ Actus habetur ſecundum quandam eminentiam ergo eſt actibus aliorum, an ualeat conſequentia. q. 8. ar. 5
1 ¶ Affirmatio ſi eſt cauſa affirmationis & negatio negationis, iſta regula tenet in ſolis cauſis proprijs. quæſt. o. 64. articul. 6. ad 1m.
1 ¶ Agens propria dicitur poſſe ut in proprium effectum & ut in propriam naturam, quod unica tranſmutatione poteſt aducere de potentia in actum. q. 28. ar. 1. ad 3m.
2 ¶ Altaris & altarium rerum eccleſiaſticarum inanimatarum cōſecratarum uirtus. q. 83. ar. 3.
3 ¶ Azymum Euchariſtia. 5.
1 Analogia. Nomen. 5.
1 ¶ Angeli deficerat neceſſitate reparationis, quomodo intelligitur. q. 4. art. 2.
2 Angeli. Miniſtrate. 1.
1 ¶ Anima ſeparata an in communi reſurrectione huius uel illius rauerſa ad corpus retineat ſuam propriam terminationē, an perdat illam & terminetur perſonalitate totius. quæſtio. 6. artic. 3.
1 ¶ Antichriſtus an dicatur caput omnium malorum, tam dæmonum quàm hominum. q. 2. ar. 8.
1 ¶ Arguere an liceat a deſtructione antecedentis, q 17. ar. 1.
1 ¶ Armenis. Euchariſtia. 7.
1 ¶ Aſcendiſſe Chriſtum in cælum uirtute animę glorificatę, cum dicitur, intelligitur tantum de motu locali aſcenſionis. q. 57. ar. 3.
1 ¶ Aſſumi naturam per ſe ſeparatam non fuiſſe conuenientem quomodo intelligatur. q. 4. ar. 4.
2 Aſſumptibile non attenditur ſecundum potentiam paſſiuā naturalem, ergo ſecundum congruentiam, an ualeat conſequentia. q. 4. ar. 2.
3 Aſſumptionis terminus proprius quid ſit, abſolutum ne aliqd ſed relatiuum. q. 2. ar. 8.
4 In aſſumptionis myſterio an ſit ordo naturæ partium humanæ naturæ adinuicem & partium ad totum. quæſtio. 6. art. 1. ad Duran.
5 ¶ In aſſumptione carnis quomodo dicitur animam mediare ſecundum S. Th. q. 6. ar. 1. ad 3m.
6 Dupliciter poteſt intelligi ſubſiſtentiam animæ præexiſtentem in aſſumptione corrumpi. q. 3. ar. 3.
7 An uerbum aſſumpſerit humanam naturam mediantibus eius partibus qu. 6 art. 5. ad 1m.
8 An perſonæ diuinæ conueniat primo ratione eſſentiæ diuinę aſſumere terminatiue. q. 3. ar. 2.
9 An ſit poſſibile diuinis perſonis, ut duæ uel tres aſſumant unā naturam humanam. q. 3. ar. 6. ad Sco.
10 Plures perſonę nō poſſunt aſſumere unam perſonam. Ibidē ad Duran. in expoſitione authoritatis Anſel. ſ. plures perſonæ non poſſunt aſſumere unum eundemque hominem.
1 ¶ Athanaſij ſimilitudo, ſ. Nam ſicut anima rōnalis & caro unus eſt hō, ita &c. intelligitur quantum ad unitatem ſuppoſiti. q. 2. ar. 1.
1 Augmentum non eſſe ſine motu locali intelligitur de motu locali formaliter uel ęquiualenter, q. 53. ar. 1.

B

BAPTIZARE aliquem extra neceſſitatis caſum eo modo quo in neceſſitatis caſu licet, an ſit peccatum mortale. q. 67. ar. 4. & 5.
2 Baptizare unum quomodo duo poſſint uel non poſſint, & qua forma uti debeant. q. 67. ar. 6
3 Baptizari an debeant filii Iudęorum & Gentilium inuitis parentibus. q. 68. ar. 10.
4 Baptizato ficte an recedente fictione incipiat baptiſmus ualere ad ſalutem. q. 69. ar. 9. & 10.
5 Baptiſmus quomodo recedente fictione ualeat ad ſalutem. q. 69. ar. 9. & 10.
6 Baptizatos fuiſſe Ioannem & Apoſtolos a Chriſto rationabile eſt. q. 38. ar. 6.
7 Baptizandus an de neceſſitate debeat habere intentionē ſuſcipiendi baptiſmum. q. 68. ar. 7. miniſter. 5.
8 Baptizando plures ſi non intercederet alia mutatio quàm dicere, baptizo uos, non uidetur ad hoc magna neceſſitas exigi. q. 67. ar. 6. ad 2.
9 Baptizandi & prædicandi officium non conuenire diaconis, quomodo uerum ſit. q. 67. ar. 1.
10 Baptiſmus verus an ſit, ſi aliqua ex tribus immerſionibus omittatur, q. 66. ar. 8.
11 Baptiſmus quare ſit iterabilis. q. 66. ar. 9
12 Baptiſmi proprius effectus quis ſit. q. 62. ar. 2.
13 Baptiſmi differendi tempus quomodo debeat determinari. q. 66. ar. 3.
14 Baptiſmo quare attribuatur aperire ianuam Paradiſi, cum ſit per ſe primo effectus mortis Chriſti. q. 69. ar. 7.
15 Baptiſmalem exorciſmum aperire ſenſus, & unctionem in uertice baptizati operari conſeruationem gratiæ baptiſmalis, quomodo intelligatur. q. 70. & 71. ar. 3.
Eccleſia. 2. Euchariſtia, 2. Fictio. 1. miniſter. 2. 3.
1 ¶ Beatitudinem eſſe qua Deus eſt diues, quomodo intelligatur. q. 23. ar. 3
1 Beato cuilibet conuenit uidere oīa ad ſe ſpectātia. q. 10. a. 2.
1 ¶ De boni ratione loqui, aliud eſt quàm loqui de ratione talis boni. q. 1. ar. 1. in cor.

C

CHARACTER ſacramentalis an ſit deputatiuus hominis ad cultum Dei. q. 63. ar. 2.
2 Character ſub quo genere generaliſſimo ponatur, & in qua ſpecie. q. 63. ar. 2. ad Sco. & Duran.
3 Character eſt in genere potentiæ. Ibidem.
4 Character eſt ſpiritualis potentia, quia cōuenit miniſtris Chriſti. ibidem.
5 Character non eſt per ſe in genere. Ibidem.
6 Character an ſit ſubiectiue in potentia animæ. quæſt. 63. arti. 4. ad Sco. & Duran.
7 Character an ſit in intellectu. q. 63. ar. 4.
8 Character in baptiſmo tenet locum diſpoſitionis & formę. q. 69. ar. 9. & 10.
9 Character an ſit potentia pure paſſiua. q. 72. arti. 5.
10 Character confirmationis de neceſſitate præſupponit characterem baptiſmi. q 72. ar. 6
11 Character ſacrorum ordinū de neceſſitate præſupponit characterem baptiſmi. Ibidem.
1 Charitatis feruor in hac uita quis ſit qui non compatitur peccatum ueniale. q. 87. ar. 1
1 ¶ Cauſæ duo totales uirtutibus proprijs agentes ac eiuſdem rationis, non poſſunt unum & eundem per ſe effectum producere. q. 7. ar. 6.
1 ¶ Celebrare Euchariſtia ul.
1 ¶ Circuncisio Chriſtianorum Indorum dicentium ſe circuncidi ut conformentur Chriſto an ſit licita q. 37. art. 1.
1 ¶ Columba in cuius ſpecie ſpiritusſanctus deſcendit ſuper Chriſtum baptizatum, an fuerit uerum animal quæſt. 39. ar. 7
1 ¶ Cometa quare putatur eſſe potius ſignum mortis principum quàm aliorum hominum. q. 36. ar. 7
1 ¶ Communicata ſe alijs importat perfectionem, ad minus in his quibus communicatur. q. 1 ar. 1. in cor.
2 Communicare ſeipſum pertinet ad boni rationem, non quidem determinate per modum naturæ aut libere, ſed communiter & indeterminate ad utrunque modum. ibidem.
3 Communicare cum excommunicatis per concilium Conſtanſienſe conceſſum eſt præterquam in duobus caſibus q. 82. ar. 9

4 Cõmunio an nõ ſolum eccleſiæ, ſed etiam Chriſti præcepto ſit neceſſaria.q.80.ar.12
5 Communio popularis ſub utraque ſpecie, an ſit licita. ea.q.ar. 12.pt.n.
6 Communio ſub utraque ſpecie, an ſit in præcepto. Ibidem de hac ſpecialiter materia, quæſtiuncula 1.
7 Communio ſub utraque ſpecie, an ſit neceſſaria omnibus, comprehendendo etiam infantes. Ibidem.
8 Communio dicta an ſit neceſſaria omnibus adultis. An omnibus ſacerdotibus. An omnibus conficientibus. Ibidem.
9 Communio ſub utraque ſpecie, an ſit utilior quam ſub ſpecie panis tantum. eo. ar. quæſtiuncula 2.
10 Communio popularis ſub utraque ſpecie, an expediat eccleſiæ Chriſti. eo.ar.q.3.
11 Iudicium diſcretionis requiſitæ ad communionem in pueris, debet a parentibus & confeſſore fieri. quæſt. 80.artic.9. ad ult.
1 ¶ Confiteri ſemel in anno, an iuſtus ſine peccato mortali exiſtens teneatur.q.65.ar.2.ad 4m.
2 Confitens ſua peccata ante baptiſmum receptum, non eſt abſolutus.q.68.ar.5. & 6.
1 ¶ Confirmationis ſacramento deputantur fideles ad ſeruitium ſpeciale ſpectans ad officium principis. quæſt.65.artic.3. ad 2m.
2 Confirmationis ſacramenti an Epiſcopus ſit ita proprius miniſter quod a non Epiſcopo facta nulla eſt, & tamen ex diſpenſatione Apoſtolica non Epiſcopus poſſit illam conferre.q.72. ar.8.9.10 & 11.
3 Chriſma per totum.
1 ¶ Coniunctionis in linea poſita diſtinctio ex parte extremorum, vel ex parte termini, an ſit ſufficiens.q.2.ar.9.
2 Coniunctionis humanæ naturæ cum perſona filii Dei duplex acceptio.q.2.ar.10.
3 Coniuncta duo realiter, an ubi eſt unum oporteat eſſe & reliquum.q.76.ar.2
1 ¶ Conuerſio duplex ſcilicet formalis & ſubſtantialis. quæſt. 75.artic 4.
1 ¶ Compoſitio ex contrariis, an ſit prima cauſa mortis & aliorum defectuum humanæ naturæ, an uero peccatum.q.15.ar.5.
2 Compoſitionis ratio imperfectionem componentium formaliter importat.q.2.ar.4.ad 3m.dubium.
3 Compoſitionis multiplex genus. Ibidem.
1 Conſecrare Sacerdotes.3.
1 ¶ Conſtantinum fuiſſe mundatum a lepra in baptiſmo nullius authoritate conſtat.q.69.ar.8.argumen.3.
1 ¶ Contritio ſecundum eſſentiam an ſit pars ſacramenti. quæſt. 90.ar.2.
1 ¶ Contactus Chriſti quilibet an ſit ſanctificatiuus materiæ ſacramenti, an ſolus contactus in uſu conſtitutiuo ſacramenti. q.72.ar.3.
1 ¶ Conueniens eſſe addi ſibi non ſe poſſibile, & addit ſuper illud, quæſt. 1.ar.1.in 11.
1 ¶ Conuerti unum in aliud poteſt dupliciter, ſcilicet per tranſubſtantiationem & per tranſmutationem. quæſt.0.2. artic.1.
2 Conuertibilitas cuiuſcunque creaturæ in quamcunque aliam ſecundum agens uirtutis infinitæ, quomodo intelligatur.q.75. ar.4.ad 3m.
3 ¶ Conuertibilitas ratio totius unius rei in totam aliam rem eſt communicatio earum in communi naturæ entis communis omnibus creaturis tantum. quæſt.75. artic. 4. ad 3m.
1 ¶ Corpus eſſe vicinius perſonæ propriæ, animam autem naturæ humanæ, quomodo intelligatur. quæſt.0.6 1.artic.1. ad 2m.
2 Corpus quando ſit animale & quando ſpirituale ſecundum Auguſtinum.q.54.ar.3.
3 Corpora elementaria ſicut habent duplices motus, ita corpora cæleſtia ultra naturalem inclinationem ad ſuos curſus poſſunt mutari in illud quod author naturæ facit. 44. artic.2.
4 Corporum cæleſtium uiſione an poſſint comprehendi uirtutes eorum.q.12.ar.1.ad D tran.
1 ¶ Creaturæ an poſſibilis ſit ſublimior gradus diuinæ viſionis quàm ſit gradus animæ Chriſti.q.10.ar.4.ad 3m.
2 Creaturas denominari aliquales ex eo quod conuenit eis ſecundum proprias cauſas, non autem ex eo quod conuenit eis ſecundum primas & vniuerſales cauſas, quomodo ſit intelligendum.q.4.ar.2.
1 ¶ Chriſma eſt regularis materia confirmationis de neceſſitate præcepti & non de neceſſitate ſacramenti, quæſtio 72. artic. 1.& 2.
2 Chriſma eſſe conſecratum ab epiſcopo an ſit de neceſſitate ſacramenti.q.72.ar.3.
3 Chriſmatis conſecrationem an Papa poſſit committere ſingulari ſacerdoti. Ibidem.
Confirmatio per totum.
1 Chryſoſtomus. Paſſio.9. Paulus.1
1 Chriſtus principaliter venit abolere peccatum totius naturæ, quàm peccatum unius perſonæ.q.1.ar.4.
2 Chriſtus ſi naturali generatione aliquem produxiſſet, purum hominem produxiſſet.q.3.ar.5.ad 2m.
3 Chriſtus quomodo dicatur caput eccleſiæ.q.8.ar.1
4 Chriſtus in uſu ſcientiæ infuſæ non indigebat conuerſione ad phantaſmata.ad Dtran.q.11.ar.2.
5 Chriſtus an uoluerit humana uoluntate per alios homines aliquid fieri & non potuerit facere quòd fieret. quæſtio.13. artic.3.
6 Chriſtus certus erat de euentu mortis & reliquorum malorum futurorum, non ſolum inquantum Deus, ſed etiam inquantum homo, nec ſolum ut comprehenſor, ſed etiam ut uiator. q.15.ar.7.
7 Chriſtus non debet dici homo dominicus, quia derogaret ueritati unionis, ſi dominus de illo homine prædicaretur denominatiue.q.16.ar.3.
8 Chriſtus an meruerit exteriora bona, quia dignitas merendi ſpectat ad charitatem, ac per hos præſtat exteriorum bonorũ præſentiæ rotuæ.q.19.ar.1.
9 Chriſtus prædeſtinatus eſt filius Dei, an hæc locutio ſit propria q.24.ar.1.ad 2m & 3m.
10 Chriſtus proprie eſt mediator inter Deum & hominem.q.26. artic.4.
11 Chriſtus ante Ioannis baptiſma quid exercuerit, quæſtio.4. artic.1.
12 Chriſtus fuit exemplum perfectionis in omnibus, quæ per ſe pertinent ad ſalutem.q.4.ar.2.
13 Chriſtus quare orbi ſe impleuerit.q.41.ar.4.
14 Chriſtus gloriam animæ ſuæ deriuauit in corpus in transfiguratione.q.45.ar.2.
15 Chriſtus ſua paſſione impleuit legem totam & omnem iuſtitiam omnis generis, iuris & præcepti.q.47.ar.2.
16 Chriſti animæ deſcenſus ad inferos, ad infuſionem luminis gloriæ in ſanctis patribus operatus eſt, applicando.ſ. ad eos uirtutem ſuæ mortis.q.51.ar.2
17 Chriſtus in ſuo deſcenſu duo genera a purgatorio liberauit artic.8.
18 Chriſtus an corporaliter uiſus fuerit a Paulo, & an uiſio illa tunc fuerit quando dixit, Saule Saule, quid me perſequeris? q. 57.ar.7.
19 Chriſtus inquantum homo an ſtet uel ſedeat in cælo. quæſtio. 58.ar.2
20 Chriſtus ſecundum quòd homo an dicendus ſit filius Dei.q. 58.ar.1.
21 Chriſti actiones humanæ poſſunt dupliciter conſiderari. Primo ut ſunt res quædam creatæ ac proinde finitæ Secundo vt ſunt res perſonæ diuinæ vt proprii ſuppoſiti cuius ſunt, & ſic ſunt infinita entia perſonaliter, & infinitæ efficaciæ in genere meriti ſeu ſatisfactionis ex hoc ipſo quod ſunt opera ipſius Dei, vt propriæ perſonæ exercentis illa. quæſtio.1.a. 2. ad 3m.
22 Chriſti perſona dupliciter diſtinguitur, primo ſecundum id quod in ſe eſt, ſecundo ſecundum rationem hypoſtaſis. quæſt. 2.ar.4
23 In Chriſti perſona ſunt duæ rationes, ſubſiſtendi in duabus naturis, licet ſit ibi vnum ſubſiſtens ſimpliciter, & una ratio ſubſiſtendi ſimpliciter. Ibidem.
24 Chriſti perſonam eſſe compoſitam an ſit ſimpliciter & formaliter unum Ibidem,
25 Chriſti natura humana ſe habet ad perſonã filii Dei ſicut ſe habet natura Sortis ad perſonam Sortis.q.2.ar.10.
26 Chriſti natura corporalis quomodo poſſit agere in angelos .q. 8.ar.4.ad 3m.
27 Chriſti animam non uidet in uerbo quicquid uidet verbum. q.10.ar.2.ad 2m.
28 Chriſti anima an ex hoc quod ſcit omnia quæ ſcit Deus ſcientia uiſionis, ſequatur ipſam ſcire infinita. quæſtio. 10. art.3
29 Chriſti animam an bene concludatur habere per ſcientiam infuſam notitiam omnium ſingularium. q.11.ar.1.
30 Chriſti anima an perfectius quocunque angelo intuitiuè cognouerit in proprio genere quicquid intuitiue utrique datum eſt.q.ar.11.4

31 Chriſti animæ ſpecies intelligibiles infuſæ an fuerint perfectiſſimæ,q.11.ar.6.ad Sco.
32 Chriſti animæ an inſit virtus inſtrumentalis ad oſa miracula,q.13.ar.2
33 Chriſti priuilegium eſt mereri alijs ex condigno,q.19.ar.4.
34 Quomodo intelligatur q inquantū Chri humanitas operabatur virtute diuinitatis ſacrificium Chriſti erat efficaciſſimum ad delenda peccata per gratiam,q.22.ar.3.ad 1m.
35 Chriſti carnem efficere,aliter attribuitur perſonæ ſpiritusſancti,& aliter filio eandem aſſumere,q.32.ar.1
36 Chriſti corporis formatio in primo inſtanti fuit perfecta eſſentialiter,non autem quantitatiue,q.33.ar.1
37 Chriſti animæ an inconueniat q aliqua perfectio actus ſecundi ei de nouo aduenerit,q.34 ar.2
38 Chriſti doctrinæ excellentia penes quæ attendatur,quæſtio,42.ar.1
39 Chriſti anima an habuerit poteſtatem præſeruādi corpus ſuū a morte,q.47.ar.1.ad Sco.
40 Chriſti anima vnde habuerit prædictam poteſtatem.Ibidem
41 De Chriſti clamore in cruce duplex modus dicendi, eodem ar.ad 2m.
42 Chriſti mortis celeritas fuit & naturalis & uoluntaria Ibidem
43 Chriſti verba,Ego pono animam meam &c.& ſimilia quomodo intelligantur,q.50.ar.3.ad 1m.
44 Chriſti corpus uiuum & mortuum an fuerit idē numero ſimpliciter,q.50 ar 5 ad Scotum.
45 Chriſti mors an fuerit meritoria ex parte animæ,q.50.ar 6
46 Chriſti corporis præſeruatio a putrefactione an atteſtetur virtuti ipſius naturæ & uoluntariæ morti,q.51.ar.3
47 Chriſti mortis tres dies,& dies creationis mundi diuerſimode ordinantur,q.51.ar.4.
48 Chriſti deſcenſus ad inferos,an fuerit ſecundum ſubſtantiam animæ,an ſolum ſecundum effectum,q.52.ar.2
49 Chriſti pœnalitates intrinſecę uſque ad eius reſurrectionem durauerunt,q.52.ar 4
50 Chriſti humanitas eſt uelut vniuerſale inſtrumentum Dei ad facienda miracula,exceptis his quæ ſpectant ad primam creationem rerum,q 56.ar.1
51 Chriſti corpus an conuenienter opinemur eſſe extra totam cōtinentiam cęlorum corporeorum,ita q planta pedis eius ſit ſupra conuexum ſupremi cæli,q.57.ar.4.ad Duran.
52 An ſicut ex defectu materiæ magnificentiæ in Chriſto non ſequitur defectus magnificentiæ interioris,ita nec ex defectu materiæ fidei ſequatur defectus fidei in eodem,q.7.ar.5
53 An ſpes in Chriſto reſpectu ſecundario ſperatorum fuerit habitus aliquis,q.7.ar.4.
54 An oporteat in Chriſto ponere ſcientiam inditam, propter hoc quia aliter intellectus poſſibilis eius fuiſſet imperfectus,q.9.ar.3
55 In Chriſto non fuiſſe ſcientiam ex ſuo genere acquiſibilem per infuſionem,vt fuit in Adā,cur in litera aſſeratur,q.9 ar.4.
56 An in Chriſto conceſſa cognitione abſtractiua omnium ſingularium,concedenda ſit cuiuſlibet ſingularis propria ſpecies in Chriſti intellectu q.11.ar.1 ad Sco.
57 An in Chriſto fuerit cognitio intuitiua omnium ſingularium ad Sco.q.11.ar.1
58 Chriſto non eſt adempta poteſtas deriuandi gloriam animæ ad corpus,ergo gloria illa claritatis quæ apparuit in Chriſto in transfiguratione,deriuata eſt ab anima,an hæc ratio valeat,q.45.ar.2
59 Chriſto conuenientium mediante natura humana diſtinctio,q.48.ar.5
60 Chriſtum deleuiſſe omnia peccata mundi,quomodo intelligatur,q.1 ar.4
61 Chriſtum fuiſſe aſſumptum a diabolo quid ſit,q.41.ar.4.
62 Chriſtum palam docuiſſe & in occulto nihil fuiſſe locutum,quomodo intelligatur,q.42 ar 3
63 Chriſtum ſedere ad dexteram patris cum dicimus,quam diſtinctionem importet li ad q.58.ar.2

D

Debitam ſecundum decentiam ad opus operatum, eſt debitum ſecundum neceſſitatem ad opus operans miniſtri,q 64 ar.6
1 Dæmones an cognouerint Chriſtum eſſe Meſſiam in lege promiſſum,q.44 ar.1
2 Dæmones an cognouerint Chriſtum eſſe uerum Deum , q.44.ar.1
4 Denominatio.Humanum,1.
1 Deus intelligi poteſt tribus modis pluſquam genere diuerſis communicare ſeipſum creaturæ.ſ.naturaliter, ſupernaturaliter,& eleuando creaturam ad ſuam propriam perſonalitatem q.1.ar.1.in cor.
2 Deus an fallere poſſit,q.5.ar.5
5 Deus eſt homo,an hæc propoſitio ſit in materia naturali,q.16 ar.1.ad 1m.
4 Deus eſt homo, an hæc propoſitio ſit per ſe. ad Duran. & Scotum.Ibidem.
5 Quomodo intelligatur q in iſta propoſitione,Deus eſt pater.li Deus ſupponit pro perſona patris,q.16.ar 2.ad 2m.
6 An ſolius Dei natura prædicetur de ſuppoſito,q.17.ar.1
7 In Deo nihil inueniri præter rationem ſuæ naturæ, quomodo intelligatur,q.2.ar.1
8 In Deo inuenitur duplici modo ſubſiſtens & habens naturam ſ.communiter & incommunicabiliter,q.3 ar.2
1 Diabolus.Quomodo diabolus machinando in mortem Chriſti exceſſerit modum poteſtatis ſibi a Deo traditæ, q 49.art.2.Chriſtus,62
1 Differentia inter ſuppoſitum & naturam an habeat locum in angelis,q.2.ar.2 in cor.
1 Diſplicere poteſt dupliciter ſumi,ſcilicet contrarie & negatiue q.84.ar.8.& 9
1 Diſtingui ſecundum rem contingit dupliciter, primo vt duæ res quarum una nihil eſt alterius,ſecundo ſic, ut una res includat totam aliam,& ſuperaddat ei aliquid aliud, quæſt. 2.ar. 2.in cor.
1 Diuina eminentia in timore reuerentiali Chriſti an habuerit rationem reuerendi inquantum eminentia Dei abſoluta,an quatenus potens eſt infligere malum,q 7.ar 6
1 Docere.Excellentior eſt modus docendi verbo quàm ſcripto,q 42 ar.4.Chriſtus,38
1 Dolor eſt paſſio appetitus ſenſitiui ex corporis læſione percepta ſenſu,q.15.ar.5
1 Donum nullum perdi ſine culpa,quō verificetur,q.50.art.2.

E

1 Eccleſia in hoc q eccleſia pro paruulis credit,intendit,renunciat,eſt quædam accommodatio,q.68. ar.9
2 Eccleſiæ fides quomodo proſit infanti baptizato,quæſt. 68.art.9.ad 2m.
1 Epiſcopus dum conſecratur, an debeat Pontifici celebranti concelebrare,q.82.ar.2
Chriſma.2.Confirmatio.2.
1 Eſſe in perſona quod eſt contra rationem formæ communis,quomodo intelligatur,q.4.ar.4
Exiſtentia.1.2
1 Euchariſtiæ ſacramentum dicitur multa materialiter, quia partes eius ſe habent vt integrantes unum proprium finem,qui eſt refectio ſpiritualis,q 73.ar.2
2 Euchariſtiæ ſacramentum an ſit abſolute neceſſarium ad ſalutem,q.73.ar.3
3 Euchariſtiæ ſacramentū an eſſet in pane ſolum celebrandum vbi uinum non inueniretur,q.74.ar.1
4 Euchariſtiæ ſacramentum debet fieri in materia præſenti propter formam conſecrationis,ſcilicet Hoc eſt,vel Hic eſt , q.74.art.2
5 Euchariſtia.Quum triticum ab omnibus ponatur propria materia panis ſacramentalis, an etiam ex ſiligine, ſpelta , amydo,& paſta cruda confici poſſit panis conſecrabilis, & an ſolus panis aſſus ſit conſecrabilis,q.74.ar.3
6 Vua non eſt conſecrabilis,q.74.a .5
7 In Euchariſtię ſacramento falſum eſt q gręci offerant calicem domini cum uino tantum,hoc enim Armeni,non Græci olim faciebant.Ibidem ar.6
8 In Euchariſtię ſacro debet modica aqua uino miſceri. Ibid.
9 An oporteat aquam ex qua fit panis pro hoc ſacramento eſſe veram & naturalem,q.74.ar.7
10 De exiſtentia corporis Chriſti in ſacramento euchariſtię, quid ex ſacra ſcriptura habeatur,q.75.ar.1
11 Diuerſę opiniones circa nouitatem continentiæ & nouitatē conuerſionis.Ibidem.
12 In Euchariſtię ſacramento quomodo ſe habeant adinuicem nouitas continentię & nouitas conuerſionis.Ibidem.
13 An hęc propoſitio,Aliquid non poteſt eſſe vbi prius non erat,niſi uel per loci mutationem , uel alterius conuerſionem in ipſum,ſit uera,& bene applicetur ad eſſe in ſacramento. quęſt 75.ar.2
14 In Euchariſtię ſacramento quot interueniant mutationes.q.75.ar.2
15 In Euchariſtię ſacramento ſi ſubſtantia panis remaneret, non eſſet uerum quod Chriſtus dixit,Hoc eſt corpus meum.Ibidem ad Sco.& Duran.

16 In Euchariſtiæ ſacramento ſi eſſet alia ſubſtantia ſub accidentibus panis quàm corpus Chriſti, an contrarietur veneratiōni Euchariſtiæ. Ibidem.
17 In Euchariſtiæ ſacramento panis nō redigitur in nihilum, ſed mutatur ſubſtantia panis in corpus Chriſti ſecundum Ambroſium, 75. ar. 3. ad 3m.
18 An conuerſio panis in corpus Chriſti præexiſtens & manens ſecundum ſuum eſſe antiquum ſit poſſibilis, q. 75. ar. 4. ad Sco. Conuertibilitas, 1.
19 An hæc ſit propria, quod erat panis eſt Chriſti corpus. Ibid.
20 Si corpus Chriſti habet partes & proprietates ſub modo ſacramentali, an ſimpliciter neceſſario ſequatur quòd habeat eas ſub exiſtentia naturali, q. 76. ar. 2. Intellectus 3. 4. 5
21 Chriſtum eſſe ſub hoſtia eſt quoddam eſſe relatiuum, q. 76. ar. 6
22 An ad motum hoſtiæ corpus Chriſti moueatur per accidens. Ibidem ad Sco.
23 In Euchariſtiæ ſacramento quomodo accidentia ſint ſine ſubiecto, diuerſæ opiniones, q. 77. ar. 1. 2. 3
24 An in rarefactione ſpecierum ſacramentalium noua illa quantitate pericula quæ per rarefactionem ſit, ut naturaliter a naturali agente, q. 77. ar. 5. ad Sco
25 De modo quo in initia[...]ti generationis nouæ ſubſtantiæ ex ſpeciebus ſacramentalibus, ſit materia, q. 77 ar. 5
26 An omnia uerba quibus utimur conſecratione ſanguinis ſint de neceſſitate ſacramenti, q. 78. in tribus primis art.
27 An ſola uerba conſecrationis a ſacerdote prolata prætermiſſio Canone, conficiant ſacramentum, q. 78. ar. 1. ad 4m.
28 Euchariſtia ſacramentum, 3.
29 De ueritate & contignificatione huius orationis ſacramentalis, hoc eſt corpus meum, & de demonſtratione quam in ea exercet, li hoc. Ibidem ar. 5
30 Euchariſtiæ ſacramenti oblatio ex ſui quantitate ſufficit ad ſatisfaciendum pro omni pœna, ſi autem ſatisfactoria offerentibus uel pro quibus offertur ſecundum quantitatem ſuæ deuotionis, q. 79. ar. 5
31 De tempore, modo & ſubiecto ſex effectuum Euchariſtiæ, q. 79. ar. 5
32 Dominus cum dicit. Niſi manducaueritis &c loquitur de manducatione ſpirituali in uoto ſeu habitu, q. 79. ar. 1
33 Euchariſtiæ ſacramentum ſumens ita poteſt eſſe diſpoſitus q; nec conſequatur uitam gratiæ, nec de nouo mortaliter peccet ſumendo, q. 79 ar. 1
34 Euchariſtiæ ſacramentum an ſit negandum peccatoribus occultis petentibus illud q. 80. ar. 6
35 Quum dicitur ſacramenti euchariſtiæ rem [...] eſſe gratiā ſuſcipientium, aut unitatem eccleſiæ, aut corpus Chriſti myſticum, hæc omnia ſumuntur pro uno & eodem, ſcilicet gratia Dei, q. 73. ar. 1. ad 3m.
36 Habere rē ſacramēti euchariſtiæ per uotum eccleſiæ, eſt ipſam habere per ais ſacramentum ſeu in ſui initio, quoniam ſacramentum baptiſmi initium eſt ſpiritualis uitæ, q. 73. ar. 3
37 Inter ſuſcipientem euchariſtiam & ſuſcipientem baptiſmum in peccato mortali, differentia, q. 70. ar. 3. ad 1m
38 Euchariſtiæ ſacramentum ſumens contritus, ſed non confeſſus de peccato mortali habens copiam confeſſoris, an peccet mortaliter, q. 80 ar. 4
39 Euchariſtię ſacramentum ſumens in peccato mortali, an committat grauius peccatum omnibus peccatis quę ſunt contra puras creaturas, q. 80 ar. 5
40 An expediat quotidie celebrare, q. 80. ar. 10
1 ¶Exiſtere per ſe, & per ſe ſeparatim exiſtere, quomodo differant, q. 2. ar. 2. ad 3m.
2 Exiſtentia. An de mente D. Th. nullum ſit in Chriſto eſſe actualis exiſtentiæ creatum, ſed ſola exiſtentia increata, q. 17. ar. 2
3 An ita ſit in ueritate quòd in Chriſto nulla ſit exiſtentia ſubſtantialis niſi diuina. Ibidem ad Sco. Duran. & Ioan. de Neapoli.
1 ¶Experientia an ſolum par ad ſcientiam ſimilium ſecundum ſpeciem, q. 12. ar. 1 ad Duran.

F

FICTIO ſimul cum peccatis commiſſis poſt baptiſmum, per pœnitentiam dicenda eſt, q. 69. ar. 2. ad 2m. & 3m.
1 Filium Dei aſſumpſiſſe hominem, an debeat concedi q. 4. a. 3. ad 3m.
2 Filiatio eſt ita ſuppoſiti ut ſubiecti, q; non naturę, ergo in Chriſto non eſt filiatio temporalis realis, an hæc ratio ualeat, q. 35. ar. 5
3 Filiatio temporalis Chriſti an ſit rationis tm. Ibidem ad Sco.
1 ¶Finito omni poſſibile addi[...]; qualiter intelligatur, q. 7. ar. 12. ad 3m.
1 ¶Fomes peccati quomodo ſit inordinata concupiſcentia habitualis, q. 27. ar. 3
2 An ex hoc q; fomes eſt concupiſcentia contraria rationi habitualiter, liceat inferre, q; fomes eſt inclinatiuus ad malum & difficultatiuus in bono. Ibidem.
3 Quòd fomes in beata Virgine per diuinam prouidentiam perfectius ligabatur quàm per interiorem ſanctificationem, quomodo intelligatur, Ibidem
1 ¶Formę eiuſdem ſpeciei an poſſint eſſe ſimul in eodem ſubiecto, q. 35. ar. 5
1 ¶Fruſtra eſt quod caret propria operatione, quomodo debeat intelligi, & an in dicta propoſitione ſit ſermo de omni propria operatione alicuius, q. 9. ar. 4. & ad Sco. & Duran. contra utramq; concluſionem obiicientes.

G

GRATIA ſumitur aliquando vt comprehendit ſub ſe quemcumque infuſum habitum, q. 2. ar. 10
2 Gratia cuiuslibet ſingularis perſonę an habeat quantitatem alterius rationis a quantitate gratię Chriſti. q. 7. ar. 11.
3 Gratia cuiuslibet ſingularis perſonę, an ſit uelut virtus particularis, & gratia Chriſti velut virtus vniuerſalis. Ibidem.
4 Gratia unionis in Chriſto duo in ſe claudit, q. 7. ar. 13.
5 Multorum dictorum. S. Tho. de gratia vnionis ratio. Ibidem.
6 Gratia Chriſti dupliciter dicitur prima, q. 8. ar. 1
7 Gratia viatoris an ſit minor gratia comprehenſoris, etiam ſecundum ſuam quantitatem, q. 34. ar. 4
8 Gratię intenſior gradus an comprehendatur ſub annexis quæ per deuotionem miniſtri impetrari poſſunt recipienti ſacramētum, q. 64 ar. 8
9 Gratię habitualis quomodo finis ſit unio perſonalis, q. 7. ar. 12.
10 Quare nullus purus uiator attingat ad ſummum gratię et partem gratię. Ibidem.
11 Dabile eſt ſummum poſſibile in gratia ſecundum. S Tho. q. 7. ar. 9
12 Gratiam habitualem in Chriſto ponere, an neceſſe ſit, pro eo q; Chriſtus mediator gratiam in alios redundantem habere debet, q. 7. ar. 1
13 Chriſtum eſſe principium uniuerſale generis habentium gratiā, intelligitur de principio uniuerſali in tali genere non contento, q. 7. ar. 9.
14 Gratiam in nobis efficienter cauſare Chriſti actiones, quomodo intelligatur, q. 8. ar. 1. ad 1m.

H

HABITVS per ſe infuſi & habitus per ſe acquiſibiles ſunt diuerſarum rationū intrinſece & eſſentialiter, q. 9. ar 4. ad 2m. & 3m.
1 ¶Hęreſim incurrit ex uerbis inordinata prolatis, quomodo intelligatur, q. 16. ar. 8
2 Hęreſis eſt Arriana dicere Chriſtum minorem patre. Ibid.
3 Hęreſis eſt dicere q; Chriſtus eſt creatura. Ibidem.
4 Hęreſis noua quę dicit Chriſtum fuiſſe conceptum ex tribus guttis ſanguinis circa cor beatę Virginis refellitur, q. 31 ar. 5.
5 Cum hęreticis in uocabulis communicare quomodo prohibitum ſit, q. 16. ar. 8
15 Hypoſtaſis. Homo 1. 2. Chriſtus 22. vniri 3.
1 ¶Homo dicitur & eſt Deus propter unionem inquantum terminatur ad hypoſtaſim diuinam, an hęc ſit uera, q. 2 ar. 8
2 Homo an prędicetur de Deo ſicut ſpecies de ſua hypoſtaſi, q. 16. ar. 1. ad Sco.
3 Hominem prędicari de Deo ratione relationis, quomodo uerificetur, q. 16 ar 4. ad 4m.
4 Homo eſt factus Deus, an in iſta propoſitione li homo poſſit ſupponere ſimpliciter & perſonaliter, q. 16. ar. 7
5 Iſte homo factus eſt Deus, an hęc ſit uera. Ibidem.
6 Quare iſta dicitur ſimpliciter uera, Deus factus eſt homo, iſta autem ſimpliciter falſa, homo factus eſt Deus, Ibidem.
7 Iſte homo. [...] Chriſtus incepit eſſe, an hęc debeat ſimpliciter negari, q. 16 a. 9
1 Humanū. Quum dī q; humana natura non conſtituit diuinam perſonam ſimpliciter, ſed conſtituit eam ſm q; denominatur a tali natura, quomodo denominatio ſumatur, q 3. ar 1 ad 3m.
2 Humana natura in Chriſto, an inclinetur ad propriam perſonalitatem, q. 4 ar. 2. ad 3m.
3 Humanę dignitatis explicatio, q. 4. ar. 6
4 Humanitas quomodo ſit ſimpliciter intellecta [...] diuino humano & angelico, q[...] S. Th. propriam humanitatem ſecundum q; eſt in intellectu diuino a[...] humano non eſſe aſſumptibilem, non meminit humanitatis ſecundum eſſe quod habet in intellectu angelico. Ibidem
1 Honorari ut cauſa honoris non eſt honorari ſimpliciter, quia [...] ut cauſa honoris eſt conditio diminuens, q. 25. ar. 8
2 ¶Hoſtia. Sacerdotes, 3.

I

1 IAnua per ſimilitudinem dicitur fruitionis diuinæ conſecutio.q.49.ar.5.Baptiſmus 16.

1 ¶ Ignorantiam inter defectus communes ubi de defectibus corporis agitur computare,quomodo liceuerit.q.14.ar.4.

1 ¶ Imago.Proceſſus Diui Thomæ quo probat imaginem eſſe adorandam eadem adoratione qua Chriſtus.quomodo ualeat,q.25.ar.3.ad Duran.

2 Imagines Dei an ſit licitæ q.25.ar.3.ad 1^{m}.

1 ¶ Incarnari plus ſignificat quàm exprimat,explicat enim carnẽ aſſumere uel carnem fieri,ſignificat autem hominem fieri.q.1.ar.1.in tit.

2 Quare non fuerit conueniens Deum incarnari immediate poſt peccatum,quinque rationes.q.1.ar 5.

3 Incarnatio Chriſti non debuit fieri in principio mundi,nec in ſinem mundi differri.q 1.ar 6.

4 Incarnationis myſterium quare nomine unionis ſignificetur.q 1.ar.1.in tit.Vniri,& unio per totum.

5 Incarnationis pluralitatem quare Sanctus Thomas hic non inueſtigauerit ibidem.

6 Incarnationis poſſibilitatem ſub titulo conuenientiæ tractauit ibidem.

7 De incarnatione dupliciter loqui contingit,ſcilicet dicendo,Deus uniuit ſe creaturæ,uel dicendo.Deus uniuit creaturam ſibi ſed ſecundus modus,utpote formalis eſt melior. eodem ar.ad 1^{m},

1 ¶ ineſſe.In iſta maxima,Omne quod ineſt alicui perſonæ,ſiue pertineat ad naturã illius ſiue nõ,unitur ei in perſona,ſumitur ineſſe proprie,ut ineſſe diſtinguitur contra extrinſecus aduenire.q.2.ar.2.

1 ¶ Infernus puerorum a Sancto Thoma comprehenditur ſub inferno damnatorum.q.62.ar.2.

1 ¶ Informandi duplex modus,ſcilicet in eſſe intelligibili,& concurrendo cum aliquo corporeo per modum formæ & materiæ ad conſtitutionem alicuius naturæ.q.2.ar.1.

1 ¶ Ingratitudo quantificatur ex beneficio quæſtio.88.articulo.1.ad 1^{m}.

1 ¶ Intellectus creatus an poſſit ſimul uidere infinita , ita quod diſtincte cognoſcat quodlibet eorum. quæſtio. 10. artic. 3 ad 2^{m}.

2 Intellectus humanus an poſſit uti ſcientia infuſa non conuertẽdo ſe ad phantaſmata.q.11.ar.2

3 Intellectus angelicus & animæ ſeparatæ & hominis beati an poſſit naturaliter uidere exiſtentiam corporis Chriſti in Euchariſtia.q.76.ar.7

4 intellectus beatus an per actum beatificum uideat corpus Chriſti in euchariſtia.q.76.ar.7.

5 An corpus Chriſti ſecundum eſſe ſacramentale non uideatur ab intellectu uiatoris,nec ab intellectu angelico naturaliter.quia iſte modus eſſendi eſt penitus ſupernaturalis. quæſtio.76.ar.7.

1 ¶ Intelligendi actus quo Deus intelligit,an poſſit ſie i actus intelligendi quo anima Chriſti formaliter intelligeret. Et ſi non an hoc ſit quia eſt alterius naturæ.quæſt.2.artic.1. Chriſtus.30.31.32.33.

1 ¶ Intendere dicitur quis aliquid tripliciter , ſcilicet actualiter virtualiter & habitualiter,q.68.ar.8.ad 3^{m}.

1 ¶ Intentio iocoſa miniſtri an tollat ueritatem ſacramenti.q.64.art.10.ad 2^{m}.

1 ¶ Iram componi ex triſtitia & appetitu uindictæ quomodo intelligatur.q.15.ar.9.

1 ¶ Irregularitas homicidii ex defenſione commiſſi. quæſtio. 89.artic.3.

1 Iudæ peccatum,an maius fuerit peccato Iudæorum.quæſt.47.articu.6.

1 Iudæorum maiores an cognouerint Chriſtum eſſe meſſiam.q.47.ar.5.

1 Iudicium perfectum de re mutabili non poteſt ſuauiter dari ante illius conſummationem.q.59.ar.5

2 Iudicia diuina extendunt ſe etiam ad ea quæ ſunt per accidẽs.q.59.ar.5.

L

LOcus unus altior altero eſſe in ſuperficie conuexa cæli empyrei ad quem ſenſum dicitur,q.57.ar.5

1 ¶ Lunæ dies quotus fuerit qñ Chriſtus mortuus eſt. q.46.ar.9.

1 ¶ Lux maior obfuſcat minorem,non quoad ſubſtantiam lucis.ſed quoad effectum q 5.ar.4 ad 2^{m}.

M

1 MAgdalenæ erroneæ viſionis rationabilis cauſa quãdo Chriſtum æſtimauit ortulanum.q.55.ar.4.ad 2^{m}.

1 ¶ Maiores quando & quomodo debeant reprehendi.q.42.arti.2.iudæi.1.

1 ¶ Maledictum eſſe a Deo quid ſit. q.46.ar 4 ad 3^{m}.

1 ¶ Maria uirgo an ſit adoranda ratione Chriſti cui fuit intrinſece coniuncta adoratione latriæ.q 25.ar.5.

2 Maria uirgo ſi ſanctificata fuiſſet ante animationem,an indiguiſſet redemptione Chriſti.q.27.ar.2.

3 Maria uirgo non fuit ſanctificata ante animationem,ergo poſt animationem,an ualeat conſequentia.q.27 ar.5

4 Affirmãdum ne rationi contentaneum eſt,quòd in propria domo mentem habens eſt in utero habens.q.29.ar.2.ad 3^{m}.

5 Maria virgo an ſit uere mater Chriſti,quia corpus Chriſti ex ipſa ſumptum eſt.q.35.ar.3

1 ¶ Mater an aliquo modo actiue concurrat ad generationem prolis.q.32.ar.4.ad Sco.

1 Materia propria formæ an ſit ante aduentum formæ. quæſt.6.artic.4.

1 Medium rei in actibus noſtris moralibus dicitur,quia in æqualitate rei ad rem conſiſtit,medium uero rationis dicitur,quia in proportione interanea rationis ad operantem conſiſtit. quæ.48.ar.2

2 Medium.Natura.5.

1 ¶ Memoriam eſſe aliquam operationem contingit dupliciter.q 4.ar.4

1 Primus actus meritorius tam in angelis quàm in anima Chriſti fuit vere actus liber,quàmuis ea natura determinatus ad bonum q.34.ar.3.Chriſtus 2..21

1 ¶ Miniſtrare ſacramenta an angeli poſſint.q.64.ar.7.

2 Miniſter indignus in articulo neceſſitatis (quo laico licet baptizare) baptizans an excuſetur a peccato. quæſtio.64 articulo 6.ad 3^{m}.

3 Miniſter indignus an excuſetur a peccato tam ſi baptizet cum ſolemnitate quàm ſine ſolemnitate.Ibidem.

4 An huiuſmodi adminiſtratio ſacramenti ab indigno miniſtro,ſit ex ſuo genere peccatum mortale.Ibidem.

5 Miniſtri mentalis intentio an exigatur ae perfectionem ſacramenti,q.64.ar.8

6 Miniſtrum indignum in duobus caſibus licet inducere ad exhibitionem ſacramenti,q.64.ar.6.

7 Miniſtri eccleſiæ inſtrumentaliter operantur in ſacramentis,ergo poſſunt ſacramenta conferre etiam ſi ſint mali ; an ualeat conſequentia.q.64.ar.5

1 ¶ Miraculum quod Chriſtus fecit in nuptiis,rationabiliter creditur fuiſſe primum eius miraculum.q.43.ar.3.

2 Miracula quę in ſacra ſcriptura non continentur an credenda ſint,q.27.ar.6.

3 Miracula quæ fecit Chriſtus manifeſtant ſufficienter ipſius deitatem q.43.ar.4

1 ¶ Miſſa mali ſacerdotis,an ſit tanti meriti quanti eſt miſſa boni.q.82.ar.6

1 Modus ſubſtantiæ & modus quantitatis in litera poſiti,in quo differant,q.76.ar.1.

2 Modo ſubſtantiæ.an intelligatur id quod communiter dicitur eſſe indiuiſibiliter.Ibidem.

1 ¶ Motus in imaginem quatenus imago eſt,an ſit idem cum motu in rem pſam.q.25 ar.3.

1 ¶ Motus duplex quo inſtrumentum poteſt moueri,ſ.ſimplex & virtuoſus.q.62.ar.4

1 ¶ Mutatio omnis ſpecies quædam mortis eſt.q.54.ar.3.

N

1 NAtiuitas,quoties dicitur quòd natiuitas attribuitur perſonæ ut ſubiecto naſcenti,intelligitur de ſubiecto denominationis.q.35.ar 1

2 Natiuitas Chriſti non debuit manifeſtari omnibus,ne meritum fidei minueretur.q.36.ar.2

1 ¶ Natura omnis compoſita ex materia & forma,in ſe eſt communicabilis pluribus,& de facto poteſt inueniri in pluribus, niſi conſtet ex tota ſua materia.q.2 ar.2

2 Natura an ſicut eſt determinata ad unum effectum , ita ſit determinata ad unum modum producendi illum.quæſtio.28.artic.1.

3 Naturę ordine exiſtente ſecundum quodlibet genus cauſę, cur Diuus Thomas ordinem naturæ duobus eorum appropriat.q.6.ar.5.

4 Naturæ ordinem ex parte materiæ in myſterio incarnationis cur Diuus Thomas pertranſierit.Ibidem.

5 Cur Diuus Thomas in hoc myſterio medii ſecundum naturæ ordinem ex parte agentis ſecundum ordinem operationis in corpore.ar.5.q.6.nõ meminerit,quũ tamen de illo in reſponſione ad primum tractauerit.

6 Naturalis uirtus non poteſt tranſmutare ad certam formam niſi determinatam materiam.q.28.ar.1.ad 5^{m}.

1 ¶Nomen ab aliqua forma impoſitum numquàm pluraliter dr niſi,propter pluralitatem ſuppoſitorum.q.3.ar.7.ad 2^{m}.

2 Nominis alicuius trium perſonarum omiſſio tollit ueritatem baptiſmi.q.66.ar.6.

3 Nominum paſſiones ſecundum modus ſignandi non pro rõne ſed pro manifeſtatione differentiæ inter naturam & perſonã Dei ſecundum rationem,an conuenienter allatę ſint.q.2.ar.2.ad 1^{m}.

4 Nominum mutatio quo ad ſignatum in ſacramentorum formis an tollat ueritatem ſacramenti, ita q in ſolis nominibus quæ ſunt in communi uſu perficiatur ſacramentum.q.66.art.5.ad 7^{m}.

5 Nomina multiplicia ad unum.in uno,uel ab uno,abuſiue uocantur analoga.q.60.ar.1.

O

OFFENSA an directe opponatur gratiæ.q.86.ar.2.

1 ¶ Ordines tres de facto in uniuerſo inueniuntur, ſ. ordo naturæ,ordo gratiæ,& ordo Dei & creaturæ ſimul.q.1.ar.3.in reſponſione ad dubia in cor.

2 Ordo neceſſarius ſimpliciter eſt ad ſalutem eccleſiæ, loquendo de eccleſia ſimpliciter & abſolute.q.65.ar 4.

1 ¶Oratio ſicut uoluntas diſtinguitur in ſimpliciter uel ſecundum quid.q.21.ar.4.

1 ¶Originale & actuale peccatum in quo differant.quæſt.1.articul 4.

P

PANIS aſſus.Euchariſtię.5.

Paruuli in maternis uteris periclitantes,an poſſint per ſacramẽtum baptiſmi in uoto parentum ſuſceptum ſaluari.quæ.68.artic.11.

1 ¶Pati eſt communius quàm dolere.q.46.ar.6.ad Sco.

1 ¶Paſſionis Chriſti neceſſitas an conuenienter quæratur, antequàm de eius poſſibilitate ſit quæſitum.q.46.ar.2.

2 Liberationis humanæ modus per Chriſti paſſionem conueniẽtior fuit,quàm per ſolam Dei uoluntatem.quæſtio.46.articulo 3.

3 Circa paſſionis Chriſti effectum tria notabilia.q.49.ar.5.

4 Paſſioni & morti tradere inuitum innocentem, eſt impium & crudele abſolute loquendo,non autem in ordine ad Deum cuius ſunt uita & mors.q.47 ar.3.ad 1^{m}.

5 Paſſiones ſanctorum an eccleſię proficiant an per modum redẽptionis.q.48.ar.5.ad 3^{m}.

6 Paſſionum Chriſti generalis quędam explicatio,quæſt.46.articul.5.

7 Paſſionum generalitatem, ad literam quare Chriſtus ſuſceperit.ar.5.q.46.Ratio ſuperior.1.

9 Quomodo hæc Chryſ.verba intelligantur, ſed etſi abſque morte corpus alicubi depoſuiſſet &c.q.46.ar.3.

1 Paſta. Euchariſtia.3.

1 ¶Pater unica paternitate an referatur ad plures filios.quęſt.35.ar 5.

2 Patres ſancti in limbo cũ quiete & immunitate a pœna ſenſus habebant dolorem ex ſpe dilata.q.52.ar.5.ad 1^{m}.

1 Paulus ita ſe obligatum omnibus Chri beneficiis aiebat,ut nõ ſolum una cum aliis,ſed etiam ipſe teneretur pro omnibus. q.1.ar.4.ad 3^{m}. Chriſtus. 8.

1 Paupertas per ſe uoluntaria quæ ſit.q 40.ar.3.ad.1^{m}

1 ¶ Peccans ſecundo an ex hoc ipſo grauius peccet quam prius peccauerit.q.88.ar.1.ad 1^{m}.

2 Peccata dimitti ſine fide paſſionis Chriſti explicite uel implicite,impoſſibile eſt potentia ordinaria.q.49.ar.1.

3 Peccatum ueniale an opponatur feruori charitatis.q.87.art.1.ad 3^{m}.

4 Peccata uenialia an remittantur quandocunque gratia infunditur.q.87.ar.2.

1 Pęnitentia an ſit de iure naturali quo ad dolorem & doloris remedium & aliquid ſignum doloris.q.84.ar.7.

2 Pænitẽtia uirtus an generetur & proprie una ſpecialis uirtus diſtincta a cęteris uirtutibus.q.85.ar.2.

3 Pęnitentia an uirtus acquiſita q.85.ar.6.

4 Pænitentiæ ſacramentum an habeat materiam ex qua conſtituatur.q.84.ar.1.& 2.ad Sco.

5 Pænitentiæ ſacramẽti res an ſit interior pęnitentia,an ornatus aliquis.Ibidem.

6 An totum ſacramentum pænitentię,compoſitum, ſ.ex materia & forma,cauſent remiſſionem peccatorum ratione utriuſque partis Ibidem.

7 Pęnitentię actus an contineatur ſub commutatiua iuſtitia, & an ſiſtat in cõmutatiua iuſtitia,& an reddat æquale ſimpliciter uel ſecundum acceptationem Dei tantum.quæſtio.85.ar.3.

8 An remiſſio culpæ ſit effectus pœnitentiæ ut eſt actus uirtuoſus.q.86.ar.6.

6 Pœnitentiæ ſacramenti partes an ſit contritio,confeſſio, & ſatisfactio.ad Sco.& Duran.q.90 ar.1.

10 Pœnitentiæ ſacramentum ſine ſatisfactione an ſit uerum ſacramentum.q.90.ar.2.

1 ¶Perſona Quomodo uerificetur quòd perſona diuina impedierit naturam humanam a propria perſonalitate.quæſtio.4.ar.2.ad 3^{m}.

2 An ſola perſona diuina poſſit propter ſuam infinitatem ſubſiſtere in duabus naturis.q.3.ar.1.ad 2^{m}.

3 Perſona diuina non ſolum eſt infinita in eſſendo & cauſando ratione diuinæ naturæ.ſed eſt etiam infinita in terminando ratio ſuæ perſonalitatis.q.3.ar.7.

4 Perſona ſeu hypoſtaſis quid addat ſupra naturam ſingularem.q.4.ar.7.ad 2^{m} ad Sco.& Aureolum.

5 Perſonæ incommunicabilitas an conuenienter aſſignetur per hoc quod eſt non poſſe prædicari de pluribus.q.3.ar.1.

6 Perſonæ quatuor attribuuntur, ſcilicet extrinſeca, accidentia inhęrentia,partes & eſſentia ipſa etiam ſingularis.q.4.ar.1.in ſecunda parte Cor.

7 Perſonam aliquam fieri hominem quæritur, non importat mutationem in ſubiecto acquirente naturam humanam, cum tamen fieri hominem abſolute importet mutationem in ſubiecto acquirente naturam humanam. quęſtio.16.articulo.6.ad 2^{m}.

8 Perſonalitatibus trium perſonarum per intellectum circunſcriptis an remaneat in intellectu una perſonalitas Dei. quęſtio.3.ar.5.ad 2^{m}.

1 Poſſibile uel impoſſibile in eccleſiaſticis myſteriis & naturalibus,attenditur ſecundum potentiam ordinariam. quæſtio.75.ar.2.

2 Potens in unum & non in amplius,habere poteſtatem limitatam ad unum,quomodo intelligatur.q.3.ar.7.

3 Potentia diſtinguitur in naturalem & obedientialem, q.1.arti.ad 3^{m}.

1 ¶ Prædeſtinatio eſt ratio ordinis electorum in uitam æternam q.24 ar.1.

2 Prædeſtinatio ut reſpicit prædeſtinata, præſupponit præſcientiam futurorum,non prædeſtinatorum, ſed eorum quę præſupponuntur uel ordinantur prædeſtinationem. quæſt.1.arti.3.ad 4^{m}.

3 Prædeſtinationis effectus duplices.q.1.arti.3.in reſponſione ad dubia.

4 Prędeſtinationis prophetia quomodo intelligatur compleri ſine n. ſtro arbitrio cauſante.q.30.ar.1.

1 ¶ Prædicator uerbi Dei quę debeat cauere.q.40.ar.3.

2 Prędicandi actus eſt de numero actuum conſecratorum. q.64.ar.7 ad 1^{m}.

1 ¶ Productio. Naturalis modus productionis alicuius diuerſus penes hoc quod eſt produci in corpore uel extra & ante corpus,arguit diuerſitatem naturę rei productæ.quæſtio.6.ar.1.

1 ¶ Propheta.Ad prophetæ rationem requiritur quòd cognoſcat ea quę ſunt procul ab eis cum quibus ipſe eſt.q.7.ar.4.

1 ¶ Propoſitio affirmatiua falſa ex repugnantia terminorũ an poſſit fieri vera per additam reduplicationem vel determinationem non tollentem illam repugnantiam.q.16.ar.10.

Q

QVotidie. Euchariſtia.vltimo.

R

RATIO ſuperior animę Chriſti in eius paſſione an pateretur ex parte obiecti.q.46.ar.7

1 ¶ Reddere. Licet ad Deum & parentes non poſſit reddi æquiualens a creatura,poteſt tamen reddi æquiualens a diuina perſona incarnata.q.1 ar.2.ad 3^{m}.

1 ¶ Reducens aliquid de potẽtia in actũ,an hæc propoſitio ſit uera tã in cauſis principalibus eſt in actu inſtrumẽtalibus.q.9.a.2.

1 Regi. Quum dicitur inferiora regi per ſuperiora, intelligendũ eſt per ſuperiora non ſecundum quid,ſed ſimpliciter & abſolute.q.59.ar.6. Superiora.1.

1 Remiſſio. An aliqua culpa a Deo remittatur ſine gratia. q.87.

2 Remiſſo pcõ mortali,remanere inordinatã conuerſionem ad commutabile bonum,quomodo intelligatur.q.85.ar.4.ad 1^{m}.

3 An ad remiſſionem peccati mortalis requiratur,ut homo actualiter ſingula mortalia deteſtetur.q.87.ar.1.

4 An ad remiſſionem peccati mortalis diſplicentia uirtualis ſufficiat. Ibidem.

Relatio realis tria requirit, ſ. cauſam, ſubiectum & terminum, q. 35. ar. 5. Vnio 13. 14

1 ¶Reſurgentes cum Chriſto an ad vitam penitus immortalem ſurrexerunt, q. 35. ar. 3.

S

SACERDOTI, an liceat totaliter a celebratione miſſæ abſtinere, q. 82. ar. 10

2 An peccatum huiuſmodi omiſſionis ſit peccatum mortale. Ibidem.

3 An plures ſacerdotes eandem hoſtiam conſecrare poſſint, q. 82. ar. 2.

4 An ſacerdotis noui Epiſcopo eos ordinanti concelebrent, dicendo ſimul cum ipſo uerba conſecrationis, q. 82. ar. 2.

1 ¶Sacramentum an ſit vere & ſecundum rem cauſa inſtrumentaliter agens ad gratiam, q. 62. ar. 1.

2 Sacramentum cauſare in inſtanti non inconuenit, nec Deum agat in tempore, q. 62. ar. 1.

3 Sacramentis uirtus inexiſtens verbis ſacramentalibus quid ſit, q. 78. ar. 4.

4 Sacramentum imprimere characterem ex ſacra ſcriptura non habetur, ſed ea eccleſiæ authoritate non multum antiqua, quæſt. 63 ar. 1.

5 Sacramentum perfic vbi ſanctificatio perficitur, quomodo intelligatur, q. 66. ar. 1.

6 Sacramentum an perficiatur ſolum nominibus quæ ſunt in communi uſu, q. 66. ar. 5. ad 7m.

7 Sacramentum recipiens cum peccato mortali uel quia eius conſcientiam non habet, uel quia non perfecte contritus, quando conſequatur gratiam in remiſſionem peccatorum, ita quòd uirtus ſacramenti fiat de attrito contritus, quæſt. 72. ar. 7.

8 Sacramenta nouæ legis poſſunt conſiderari vt cauſæ & vt ſigna, q. 80. ar. 12.

9 Sacramentorum principalis effectus, eſt gratia diſtincta contra characterem, q. 62. ar. 1.

10 Sacramentalis gratia diſtinguitur ſpecia a gratia uirtutum & donorum, q. 62. ar. 2.

11 Conditiu requiſita ad ſacramenta, non ſufficit quòd ſit ſecundù habitum, ſed oportet quòd ſit ſecundum virtutem, q. 64. ar. 8

12 Sacramentorum formæ licet in antiquis uſibus non inueniantur omnes expreſſæ, in concilio tamen Florentino ſub Euge. 4. omnes expreſſæ ſunt, q. 72. ar. 4.

13 Sacramentis nouæ legis ineſt quædam virtus ſuperaddita, quæ quidem virtus nihil aliud eſt quàm motus quo inſtrumentum mouetur a principali agente, q. 62 ar. 4.

14 In ſacramentis res & uerba coeunt in unum ſignum, quia uelut materia & forma conſtituunt unum ſacramentú, quod ũis unum ſignum eſt, q. 60. ar. 6. ad 2m.

15 Ad ſacramenti perfectionem non requiritur de neceſſitate ſacramenti eius formam conſtitui ex communioribus uerbis in aliqua lingua: ſed tantum de neceſſitate præcepti eccleſiæ, q. 60. ar. 7.

16 In ſacramentis prolatio uerborum corrupta non impedit formam ſacramentorum. Ibidem ad 3m.

17 In ſacramentis non debet eſſe tanta interruptio in forma uerborum quòd continuitas orationis ſaluatur, q. 60 ar. 8

18 Sacramentis an filij innocentes in ſtatu innocétiæ indiguiſſent, q. 61 ar. 2.

1 ¶Sacrificium offerri per modum ſatisfactionis quare dicatur, & effectum eius proprium eſſe quod ex ui ipſius quatenus ſatisfactorium eſt ſit, q. 22. ar. 4. ad 2m.

2 Sacrificium Chriſti ſumitur dupliciter, ſcilicet ſecundum ſe, & ſecundum ſuum moralia ſacrificium, ea. q. ar. 6.

3 Sacrificium Leuit. 12. præceptum, utrum offerretur pro matre an pro filio, q. 38 ar. 3.

1 ¶Sanguis qui erat in corpore Chriſti an eſſet diuinitati unitus, q. 5. ar. 2.

2 Sanguis Chriſti effuſus in paſſione, an totus reſurrexit cum eo, q. 54. ar. 3.

3 Sanguis aliquando miraculoſe in calice apparens, qua adoratione ſit adorandus, q. 76. ar. 8.

4 Sanguinem totum reſumere an fuerit neceſſe Chriſto reſurgenti, q. 54. ar. 3.

1 ¶Sanctificatio poteſt ſumi dupliciter, q. 27. ar. 2.

2 Sanctificatio Beatæ Virginis in utero matris, an habeatur ex ſacra ſcriptura, q. 27. ar. 6.

3 Sanctificatio quæ fit per ſacerdotium Chriſti eſt perpetua, re conſecrata manente, q. 63. ar. 5.

4 Sanctificata ſi fuiſſet beata Virgo ante animationem, an incurriſſet peccatum originale, q. 27. ar. 2.

1 Satiſfacere pro peccato non poteſt purus homo ſufficienter adæquando culpam commiſſam, formaliter loquendo de puro homine, ſic ut dicitur non ſolum per excluſionem coniunctionis cum diuino ſuppoſito, ſed etiam per excluſionem diuinæ miſericordiæ gratificantis. Ad Sco. q. 1. ar. 2. ad 2m.

2 Satiſfacere an poſſit unus pro alio & non conteri aut confiteri, quia ſatisfactio eſt actus exterior, q. 48. ar. 2.

3 Satiſfaciendi impoſſibilitatem cauſat infinitas offenſæ in puro homine, formaliter loquendo de puro homine, q. 1. ar. 2. ad 2m. fo. 2. ad Sco.

4 Satiſfactio Chriſti eſt perfecta & condigna ſecundum æqualitatem ad culpam commiſſam, q. ar. 2. ad 2m.

5 Omnis alia ſatiſfactio efficaciam habet ex ſatiſfactione Chriſti ex duplici capite, primo quia Chriſtus cauſat charitatem & gratiam in nobis, qua noſtra ſatiſfactio acceptatur, ſecundo quia omnis ſatiſfactio noſtra innititur perfectæ ſatiſfactioni Chriſti, q. 1. ar. 2. ad 2m.

6 Satiſfactio ſacramentalis ex hoc ipſo quod eſt pars ſacramenti auget gratiam, q. 90. ar. 1. ad 2m.

7 ¶Sepulchri Chriſti in petra exciſio ad quid ſpectet, quæſt. 51. ar. 2

1 ¶Sexus. An ualeat iſte proceſſus, diſtinctio ſexus eſt a natura propter diuerſam operationem ad generationem opportunam, ergo eſt penes diuerſitatem agentis & patientis, ergo tota uirtus actiua eſt ex parte maris, paſſiua uero ex parte fœminæ quæſt. 32. ar. 4.

1 ¶Siligo Euchariſtia 5.

1 ¶Similitudo inter effectum & cauſam quomodo in tertia concluſione literæ ſaluetur, q. 50. ar. 6.

2 Similitudines proprias uel poetarum tamquàm ſimulachra ſpiritualium in ei picturi, ſcribere aut prædicare præſumptuoſum eſt, q. 60. ar. 5. ad 1m.

3 Similitudo in litera aſſignata inter ſeruitium in homine & bruto, & humanam naturam in propria & aliena perſona, quomodo intelligatur, q. 2. ad 2m.

1 Socrates nihil ſcripſit ſub nomine proprio, q. 42. art. 3. fol. 92. Chriſtus. 27.

1 Spelta. Euchariſtia. 5.

1 Spiritusſanctus, an recte inferatur eſſe effector filiorum Dei, quia efficit propriam operationem filiorum Dei, quæ eſt clamare Abba pater, q. 23. ar. 1.

1 ¶Status. Aliud eſt hominem poſt mortem ſortiri ſtatum immutabilem ſecundum animam, & aliud eſt ſortiri ſtatum non impedibilem, q. 59 ar. 5. ad 1m. & 3m.

2 Quòd in ſtatu innocentiæ ſuperiora nullo dependebant ab inferioribus, intelligitur de ſtatu innocentiæ ut fuit in Adam. q. 61. ar. 2. Reg. 1.

1 Subſiſtere in diuinis formaliter loquendo eſt magis perſonale quàm eſſentiale, q. 3. ar. 2.

1 ¶Subſtantia indiuidualis ſecundum materiam ſignatam quantitate percipitur a cogitatiua, q. 76. ar. 7.

2 Subſtantia indiuidualis ut habet modum eſſendi puræ ſubſtantiæ percipitur a ſolo intellectu. Ibidem.

1 ¶Suppoſitum. Illud quod ſuppoſitum dicitur addere ſupra naturam, an oporteat eſſe ens reale, q. 2. ar. 2.

2 Quod ſuppoſitum addit ſupra naturam an oportet eſſe intrinſecum ſuppoſito, q. 2. ar. 2.

3 Quid ſit illud quod ſuppoſitum addit intrinſecum ſibi ſupra hãc ſuam naturam. Ibidem.

4 Suppoſitum dicitur quia ſupponitur uniuerſis quæ in aliquo ſunt, eorum prædicationem recipiendo, q. 2. ar. 3. in ti.

T

TRADVCTIO. De qua traductione loquatur Euangeliſta, ſta, quum dicit beatum Ioſeph, noluiſſe beatam Virginem traducere, 23. ar. 2. ad 3.

1 Tentatio Chriſti fuit uirtuoſa contra noſtras tentationes, q. 41. art. 1.

2 Tentatio oīs ab intrinſeco an ſit peccatum, q. 41. ar. 1. ad 3.

3 Tentationum ordinis conueniens ratio in litera ponitur, ea, q. art. 4.

4 An Chriſtus ſi miraculum feciſſet conuertendo lapidem in panem a ſe edendum, peccaſſet, eo. ar. ad 1m.

5 Tentationes uincendi modus eſt recurſus ad ſacras ſcripturas & exempla ſanctorum, q. 41. ar. 1.

6 Tentationum Chriſti ordinem explicat Matthæus ſecundum tempus, q. 41. ar. 4. ad 3m.

7 Tentatus quare fuerit Chriſtus a diabolo, q. 41. ar. 4.

1 ¶Timor. Motus appetitus ſenſitiui ex malo futuro apprehenſo, abſtrahendo à certo uel incerto, an ſit uere timor, q. 15. ar. 7.

V

1 VErbum Dei aſſumpſiſſe humanam naturam in athomo, dupliciter exponitur, q.2.ar.5.ad 2^{m}.
1 ¶Virginitati mentali non præiudicat conſenſus in copulam coniugalem, quia in copula coniugali non continetur copula carnalis niſi in potentia, q.29.ar.1
1 ¶Virtus hæroica non differt ſpecie a uirtute communiter dicta, q.7.ar.2.ad 2^{m}.
2 Virtus attribuitur capiti humano reſpectu uirium & motuum reliquorum membrorum non tanquam primo inter membra principio, ſed tamquam comprincipio primi ſimiliter membri, quod eſt cor. q.8.ar.1
3 Virtutis perfecto an regulariter tollat fomitem, quæſt, 15. art.2.
4 A uirtute operatiua uirtutem deitatis non eſſe comprehenſam ab humanitate Chriſti, an bene declaretur, quæſt. 10. art.1
5 Virtus. Sacramentum.3.
1 ¶Viſio Dei eſt ſoli Deo ſimpliciter naturalis, quæſt. 9.artic. 2. ad 3^{m}.
1 ¶Vnctio extrema quomodo præparet ad euchariſtiam, quæſt 65. ar 3.
1 ¶Vnio incarnationis quare eſt in perſona & non in natura, q.2. ar.2.ad 1^{m}.
2 Vniri Deo in perſona nec conueniens eſt, nec inconueniens carni humanæ ſecundum conditionem ſuæ naturæ, quoniam neutram partem ſibi creatura uendicat, quæſt. 1. art.1. ad 2^{m}.
3 Vniri alicui in hypoſtaſi & uniri ſecundum hypoſtaſim quomodo differant, q.2.ar.6.ad 3^{m}.
4 Vnio diuiditur in unionem in perſona, & unionem in natura, q.2 ar.2.ad 3^{m}.
5 Quòd unio ſit ſecundum eſſe ſubſtantiale verbi ut eſt perſonæ, quomodo intelligatur, q 2.ar.6.ad 1^{m}.& 2^{m}.
6 Vnio humanæ naturæ ad uerbum formaliter loquendo non eſt per unionem inſtrumenti diffinienda, q.2.ar.ar.6.ad 4^{m}.
7 Vnio. Homo. 1.
8 Vnio dicitur in facto eſſe & aſſumptio in fieri, an hæc differentia ſit ex parte rei poſita, q.2.ar.8
9 Vnio incarnationis an ſit maxima poſt unionem diuinæ Trinitatis, q.2.ar.9
10 Vnio ad Deum ſecundum eſſe perſonale eſt maior & perfectior quàm ſecundum operationem, an ſit uera propoſitio, q.4 artic.2. ad 2^{m}.
11 Vnionis myſterium quare incarnationis nomine ſignificetur, q. 1.ar.1.in f1.
12 Vnionis diſtinctio quantum ad relationem quam ſignificat, uel quantum ad coniunctionem quam conſequitur. Et an dicta coniunctio ſit quid creatum, q.2.ar.7.
13 Vnionis & aſſumptionis differentia an ſit realis, uel rationis tantum, q.2.ar.8.
14 Vnionis an ſit relatio æquiparantiæ, q.2.ar.8.
15 Vnionis & aſſumptionis prima differentia in litera poſita (ſcilicet quòd vnio ſignificat formaliter relationem, aſſumptio actionem, uel paſſionem) qualiter intelligatur, q.2. art.8.
16 Vnionis in Chriſto gratia an ſit prior ordine executionis & intentionis gratia habituali ſeu ſumma gratia & gloria in eodem q.34.ar.1
17 Nulla operatio illius hominis qui eſt Chriſtus, potuit præcedere vnionem, q 2 ar.11.
18 Vnionis gratia quare eſt excellentius & permanentius donum quàm gratia operationis, q.50 ar.2.
19 Vnioni incarnationis nihil tam ſimile inuenitur, ut eſt unio animæ intellectualis ad corpus, quæſt.2.ar.6.ad 1^{m}, & 2^{m}. Athanaſius, 1.
20 Vnionem naturæ humanæ in perſona verbi Dei negare, eſt negare humanam naturam in eſſe verbo Dei, quod eſt negare incarnationem, q.2.ar.2
21 Vnionem animæ & corporis in Chriſto non conſtituit nouam perſona, ſed ad præexiſtentem perſonam Dei compoſita natura ſingularis ex anima & corpore adiuncta eſt, quæſt. 2.ar.5. ad 1^{m}.
1 ¶Volitum. Quadruplex diſtinctio: prima inter uolitum & uolibile, ſecunda inter magis & prius natura uolitum, tertia inter prius natura vel a quo non conuertitur conſequentia vel prius cauſalitate, quarta inter prius natura uolitum (prout prius eſt a quo non conuertitur conſequentia), de facto vel poſſibili, q.1.ar.3.
2 Voluntatis actus per modum naturæ, diſtinctus contra actum voluntatis per modum rationis contrarium eligentis, nihil aliud eſt quàm uelleitas, q.18.ar.5
3 Voluntatis actualis immutatio, an ad omnem remiſſionem peccatorum actualium requiratur, q.86.ar 2.ad 1^{m}.
1 Votum. Quòd fruſtra eſſet uotum niſi impleretur quando opportunitas adeſſet, quomodo intelligatur, q.40.ar.11.
1 ¶Vua. Euchariſtia, 5.

FINIS.

CONTENTORVM ERROR COMMENTARIIS
TERTIÆ PARTIS ORDINARIA
ANNOTATIO.

DIVISIO operis in Prologo.

PLVS ſignificat incarnari, quàm exprimat, explicat enim carnem aſſumere, uel carnem fieri, ſignificat autem hominem fieri, q. 1. ar. 1.

¶Quare unionis myſterium nomine incarnationis ſignificetur. Ibid.

¶Conueniens claudit in ſe poſſibile, & addit ſuper illud. ibid.

¶Diuus Thomas non inueſtigauit hic poſſibilitatem incarnationis 1 & quia nulla ſcientia probat ſuum ſubiectum, & quia ſub titulo conuenientiæ ſatisfecit etiam materiæ de poſſibilitate. Nec tamen diſſonat hic a ſeipſo in 3. Senten. a poſſibilitate incboante. quia ibi non erat doctrinæ ordinator. ibidem.

¶Aliud eſt loqui de ratione boni, & loqui de ratione talis boni, eo. ar. Cot.

¶Communicare ſe aliis importat perfectionẽ, ad minus in his quibus communicatur. ibid.

¶Communicare ſeipſum, pertinet ad boni rationem, non quidem determinate per modum naturæ aut libere, ſed communiter, & indeterminate ad utrunque modum. ibid.

¶Tribus modis pluſquàm generatione diuerſis, Deus intelligi pôt communicare ſeipſum creaturæ primo quaſi naturaliter, ſecundo ſupernaturaliter, tertio eleuando creaturam ad ſuam ꝓpriam perſonalitatem. ibid.

¶Dupliciter & catholice contingit loqui de incarnatione, ſ. dicendo, Deus uniuit ſe creaturæ, uel de Deo, Deus uniuit creaturam ſibi, ſed ſecundus modus, utpote formalis eſt melior, eod. art. 1, ad 1m

¶Vniri Deo in perſona, nec conueniens, nec inconueniens eſt carni humanæ ſecundum conditionem ſuæ naturæ, quoniam neutram partem ſibi creatura uendicat, eodem articu. 2m

¶Purus homo non potuit ſufficienter, adæquando culpam commiſſam ſatisfacere pro peccato, formaliter loquendo de puro homine, ſcilicet ut dicitur non ſolum per excluſionem coniunctionis cum diuino ſuppoſito, ſed etiam per excluſionem diuinæ miſericordiæ gratificantis. Ad Sancto. articu. 2. 1m

¶Infinitas offenſæ cauſat impoſſibilitatem ſatisfaciendi ſimpliciter, in puro homine, formaliter loquendo de puro homine. ibidem, ad Sco.

¶Satisfactio Chriſti eſt perfecta & condigna ſecundum æqualitatẽ ad culpam commiſſam quum ſiquidem actiones Chriſti humanæ poſſint conſiderari, ut ſunt res quædam creatæ, ac perinde finitæ, ut egrediuntur, ac exercentur a diuino ſuppoſito, ſecundo modo ſunt infinita entia perſonaliter, & infinitæ efficaciæ in genere meriti, ſeu ſatisfactionis. ibidem ad Durandum.

¶Licet ad Deo & parentes non poſſit reddi æquiualens a creatura, poteſt non reddi a diuina perſona incarnata. ibid.

¶Charitas in Chriſto ſatisfaciente ſe tenet ex parte Dei, non ut cui ſatisfaciendum eſt, ſed ut ſatisfactor eſt. ibidem.

¶Omnis alia ſatisfactio efficax eſt participatiue ex ſatisfactione Chriſti, ex duplici capite, primo quia Chriſtus cauſat charitatẽ, & gratiam in nobis, qua ſatisfactio noſtra acceptatur, ſecundo, quia omnis noſtra ſatisfactio innititur perfectæ ſatisfactioni Chriſti pro peccatis totius mundi. ibid.

¶Diſtinctio potentiæ in naturalem, & obedientialem, articu. 3, ad 1m

¶Hoc propoſitio, Prædeſtinatio præſupponit præſcientiam futurorum, intelligitur ſic, prædeſtinatio ut reſpicit prædeſtinata, præſupponit præſcientiam futurorum, non prædeſtinatorum, ſed eorum quæ præſupponuntur, uel ordinantur per prædeſtinationem, eo. ar. ad 4m.

¶Quomodo dicta propoſitio ſit ad propoſitum ſolutionis, argumẽti, prædeſtinationem Chriſti neceſſariam abſque peccata argumentis. ibid.

¶Duplices effectus prædeſtinationis. ibid.

Tres de facto in uniuerſo inueniuntur ordines, ſ. ordo naturę, ¶ ordo gratiæ, & ordo Dei & creaturæ ſimul. ibidem.

d Sco. probantem, quòd incarnatio etiam ſine peccato fuiſſet, ¶Abid.

¶Quadruplex diſtinctio, prima inter uolitum & uolibile, ſecunda inter magis & prius natura uolitum, tertia inter prius natura, uel a quo non conuertitur conſequentia, uel prius cauſalitate, quarta inter prius natura uolitum, prout prius eſt a quo non cõuertitur conſequentia de facto, uel poſſibili. ibid.

¶Quomodo intelligatur, Chriſtum deleuiſſe omnia peccata mundi, art. 4.

¶Quomodo intelligatur peccatum originale per ſe loquendo eſſe magis extenſiue quàm actuale. ibid.

Chriſtus principalius uenit abſoluere peccatum totius naturæ, q̃ peccatum unius perſonæ, eſt ſimpliciter, & abſolute concluſio reſponſiua quæſito literæ ibidem.

¶Quomodo hæc Chryſo. verba intelligantur, ſed & qui pro omnibus ſe ſolum iudicaret obnoxium, eo. ar. ad 3m.

¶Quinque rationes quare non fuerit conueniens Deum incarnari immediate poſt peccatum, art. 5.

¶Duplex motus humanæ naturæ de imperfecto ad perfectum, propter quorum primum non decuit Deum incarnari in principio mundi, nec incarnationem differri in finem mundi propter 2m, art. 6.

DVPLICITER poteſt intelligi aliquid conuerti in aliud, ſ. per tranſubſtantiationem, & per tranſmutationem, queſtio. 2. ar. 1, cap. 5.

¶Duplex modus informandi, ſ. in eſſe intelligibili, & concurrendo cum aliquo corporeo per modum formę & materię ad conſtitutionem alicuius naturę. ibid.

¶Omnis natura compoſita ex materia & forma, in ſe eſt communicabilis pluribus, & de facto poteſt inueniri in pluribus, niſi cõſtet ex tota ſua materia, ibidem.

¶Similitudo Athanaſij, ſicut anima rationalis, & caro unus eſt homo, &c. intelligitur quantum ad unitatem ſuppoſiti, eod. art. ad 2m

¶Diſtingui ſecundum rem contingit dupliciter, primo ſicut duę res, quarum una nihil eſt alterius, ſecundo ſic, ut una res includat totam aliam, & ſuperaddat ei aliquid aliud. articu. 2. Cor.

¶An differentia poſita in litera inter ſuppoſitum & naturam, habeat locum in angelis. ibidem.

¶An illud, q̃ ſuppoſitum dicitur addere ſupra naturam, oporteat eſſe ens reale. ibidem.

¶An illud, q̃ ſuppoſitum addit ſupra naturam, oporteat eſſe intrinſecum ſuppoſito. ibidem.

¶Quid ſit illud q̃ ſuppoſitum creatum addit intrinſecum ſibi ſupra hanc naturam ſuam. Ibid

¶Quomodo uerificetur q̃ in Deo nihil inuenitur prȩter rationem ſuæ ſpeciei. ibid.

¶In iſta maxima, Omne quod ineſt alicui perſonę ſiue pertineat, ad naturam illius ſiue non, unitur ei in perſona ſumitur ineſſe perſonę proprie, ut in eſſe diſtinguitur contra extrinſecus adiacere. ibid.

¶An paſſiones nominum ſecundum modos ſignificandi, conueniẽter non pro ratione, ſed pro manifeſtatione differentię inter naturam & perſonam Dei ſecundum rationem, in litera afferantur, eo. ar. ad 1m

¶Quomodo intelligatur ſimilitudo in litera aſſignata inter ſenſitiuum in homine & bruto, & humanam naturam in propria, & aliena perſona, eod. ar. ad 2m.

¶Diſtinctio inter per ſe exiſtere, & per ſe ſeparatim exiſtere, eo. ar. ad 3m.

¶An diſtinctio unionis in unionẽ in perſona, aut in natura, ſit ſufficiens: ibidem.

¶Suppoſitum dicitur, quia ſupponitur uniuerſis quę in aliquo ſũt, eorum prędicationem recipiendo, art. 3 in tit.

¶An conuenienter perſona Chriſti diſtinguatur ſecundum id q̃d in ſe eſt, & ſecundum rationem hypoſtaſis, art. 4.

¶An in perſona Chriſti ſint duæ rationes ſubſiſtendi in duabus naturis, & unum ſubſiſtens duobus. ibidem.

¶An ſit ſimpliciter & formaliter uerum, perſonam Chriſti eſſe cõpoſitam. ibidem.

¶Ratio compoſitionis imperfectionem componentium formaliter importat. ibidem.

¶Multiplex genus compoſitionis. ibidem.

¶Ex unione animę & corporis in Chriſto non conſtituitur noua

per

perſona, ſed ad præexiſtentem perſonam Dei compoſita natura ſingulariter ex anima & corpore adiuncta eſt. articulo 5. ad 1^{m}

¶Verbum Dama, Aſſumpſit naturam humanam in athomo dupliciter exponitur, eod. art, ad 2^{m}

¶Si Chriſtus naturali generatione aliquem produxiſſet, purũ hominem produxiſſet, ibidem.

¶Nihil in rebus creatis inuenitur unioni incarnationis, tam ſimile ut ẽ unio animæ intellectiuæ ad corpus, artic. 6. ad 1^{m}. & 2^{m}.

¶Et quomodo hæc unio ſit ſecundum eſſe ſubſtantiale uerbi, non ut eſt naturæ, ſed ut eſt perſonæ. ibid.

¶Quid interſit inter uniri alicui in hypoſtaſi, & uniri ſecundum hypoſtaſim, eo. ar. ad 3^{m}

¶Vnio naturæ humanæ ad uerbum nõ eſt formaliter loquendo ꝑ unionem inſtrumenti definienda, eo. ar. ad 4^{m}.

¶Diſtinctio de unione, uel quantum ad relationem quam ſignificat, uel quantum ad coniunctionem quam conſequitur. Et an dicta coniunctio ſit quid creatum, ar. 7.

¶An hæc ſit uera, Homo dicitur, & eſt Deus propter unionem, inquantum terminatur ad hypoſtaſim diuinam, eod. articulo, ad 3^{m}

¶An prima differentia inter unionem & aſſumptionem poſita in in litera ſit uera, ſ. q; unio ſignificat formaliter relationem, aſſũptio actionem uel paſſionem, ar. 8

¶Secunda differentia, ſ. q; aſſumptio dicitur ut in fieri, unio autẽ ſicut in facto eſſe, ex parte rei poſita eſt. ibid.

¶An relatio unionis ſit relatio æquiparantiæ. Ibid.

¶Qualis ſit differentia inter unionem & aſſumptionem, an rationis tantum, an etiam realis. Ibidem.

¶Quid ſit proprius terminus aſſumptionis, abſolutum ne aliqđ an relatiuum. ibid. ad Sco.

¶An diſtinctio in litera poſita, ſcilicet coniunctionem poſſe accipi ex parte extremorum, uel ex parte termini, ſit ſufficiens, artic. 9.

¶An unio incarnationis ſit maxima poſt unionem diuinæ trinitatis. Ibidem ad Duran.

¶Natura humana Chriſti ſe habet ad perſonam filii Dei, ſicut ſe habet natura Sortis ad perſonam Sortis. ar. 10.

¶Gratia aliquando ſumitur, ut comprehendit ſub ſe quemcunq; infuſum habitum. ibidem.

¶Duplex acceptio coniunctionis humanæ naturæ cum perſona filii Dei. ibid.

¶Nulla operatio illius hominis qui eſt Chriſtus potuit præcedere unionem, ar. 1

AN incommunicabilitas perſonæ conuenienter aſſignetur per hoc quod eſt non poſſe prædicari de pluribus. quæſtio 3. artic. 1 ad 2^{m}.

¶An ſola diuina perſona poſſit ſubſiſtere in duabus naturis ꝑpter ſuam infinitatem. ibid. ad Sco.

¶Quomodo ſumatur denominatio, quum dicitur quòd natura humana non conſtituit diuinam perſonam ſimpliciter, ſed conſtituit eam ſecundum quòd denominatur a tali natura, eo. ar. ad 3^{m}

¶An perſonæ diuinæ conueniat primo ratione eſſentiæ diuinæ aſſumere terminatiue, art. 2

¶In Deo inuenitur duplici modo ſubſiſtens & habens naturam, ſ. communiter & incommunicabiliter. ibid.

¶Subſiſtere in diuinis formaliter loquendo, eſt magis perſonale, quàm eſſentiale. ibid.

¶Dilucidatio duplicis abſtractionis, ſ. ex parte rei & ex parte intellectus, art. 3.

¶An abſtractis per intellectum diuinis perſonalitatibus, poſſit intelligi natura diuina aſſumere. ibid.

¶An circumſcriptis per intellectum perſonalitatibus trium perſonarum, remaneret in intellectu una perſonalitas Dei, eo. ar. ad 2^{m}.

¶Quid intelligatur nomine abſtractionis ꝑ modum reſolutionis, eo. ar. ad 3^{m}

¶An ſit poſſibile diuinis perſonis, ut duæ, uel tres aſſumant unam naturam humanam, ar. 6. ad Sco.

¶An recte in litera exponatur authoritas Anſel. ſcilicet plures perſonæ non poſſunt aſſumere unum & eundem hominem. ibid. ad Duran.

¶Quomodo intelligatur hæc propoſitio, Quod poteſt in unum, & non amplius, habet potentiam limitatam, ad unum, articu 7

¶Perſona diuina non ſolum eſt infinita in eſſendo & cauſando ratione naturæ diuinæ, ſed eſt etiam infinita in terminando ratione ſuæ perſonalitatis. ibidem.

¶Nunquàm nomen ab aliqua forma impoſitum, pluraliter dicitur, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum. Ad Scot. eod. art. ad 2^{m}

AN hæc conſequentia ualeat, Aſſumptibile non attenditur ſecũdum potentiam paſſiuam naturalem, ergo ſecundum congruẽtiam, q. 4. ar. 1.

¶Quomodo intelligenda ſit hæc propoſitio, Creaturæ denominãtur aliquales ex eo quod conuenit eis ſecundum proprias cauſas, non autem ex eo quod conuenit illis ſecundum primas, & uniuerſales cauſas. Ibidem.

¶Quo pacto intelligatur q; in angelis deficit neceſſitas reparationis. ibid.

¶An hæc propoſitio ſit uera, Maior & perfectior eſt unio ad Deum ſecundum eſſe perſonale, quàm quæ eſt ſecundum operationẽ, eo. ar. ad 2^{m}

¶Quid perſona ſeu hypoſtaſis addat ſupra naturam ſingularem, art. 2. ad Sco. & Aureolum.

¶An humana natura in Chriſto inclinetur ad propriam perſonalitatem, eo. ar ad 3^{m}

¶Quo pacto uerificetur, q; perſona diuina impedierit naturam humanam a propria perſonalitate. Ibidem.

¶An debeat concedi, quòd filius Dei aſſumpſit hominem, artic. 3. ad 2^{m}

¶Quomodo intelligitur, quod eſt contra rationem formæ cõmunis, eſſe in perſona, ar. 4

¶De quibus operationibus communibus, & meritoriis ſit ſermo, quum dicitur q; non fuiſſet conueniens naturam per ſe ſeparatam aſſumi, quia naturæ communi non poſſunt attribui niſi operationes communes & uniuerſales, ſecundum quas homo nõ meretur nec demeretur. ibid.

¶Quare D. Thomas probans humanitatem ſecundum q; eſt in intellectu diuino, aut humano non eſſe aſſumptibile, non meminerit humanitatis ſecundum eſſe quod habet in intellectu angelico. ibidem.

¶Explicatio quædam dignitatis humanæ, ar. 6.

NOTABILE ex Aug. propter uertentes in dubiũ, an Deus poſſit fallere, q. 5. ar. 1.

¶An ſanguis qui erat in corpore Chriſti, eſſet diuinitati unitus. artic. 2.

¶Lux maior offuſcat minorem non quoad ſubſtantiam lucis, ſed quoad effectum, art. 4

AN in myſterio aſſumptionis ſit ordo naturæ partium humanę naturæ adinuicem, & partium ad totum. quæſtio. 6. articu. 1. ad Durand.

¶Quomodo intelligatur, q; corpus eſt uicinius perſonæ propriæ, anima autem naturæ humanæ, eo. ar. ad 2^{m}

¶Quomodo apud D. Tho anima dicatur mediare in aſſumptione carnis, eo. ar ad 3^{m}

¶Dupliciter poteſt intelligi ſubſiſtentia animæ præexiſtente corrũpi in aſſumptione, art. 3.

¶An in communi reſurrectione anima ſeparata huius uel illius reuerſa ad corpus, retineat ſuam propriam terminationem, an perdat illam, & terminetur perſonalitate totius. ibidem.

¶Naturalis modus productionis alicuius, diuerſus penes hoc quod eſt produci in corpore, uel extra & ante corpus, arguit diuerſitatem naturę rei productæ. ibid.

¶An materia propria formæ ſit ante aduentum formę. artica. 4. cap. 24.

¶Cur exiſtente naturę ordine ſecundum quodlibet genus cauſæ Diuus Thomas, ordinem naturæ duobus eorum appropriet artic. 5.

¶Cur ordinem naturæ ex parte materię in myſterio incarnationis D. Tho. pertranſierit. ibid.

¶Cur Doc. S. in hoc myſterio, medii ſecundum naturæ ordinem ex parte agentis ſecundum ordinem operationis in cor. huius art. non meminerit, quum tamen in reſponſione ad primum, de illo tractauerit. Ibidem.

¶An uerbum aſſumpſerit naturam humanam mediantibus eius partibus, ad Sco. & Duran. eo. ar. ad 1^{m}.

AN rite ratio reddatur quare neceſſe ſit ponere in Chriſto gratiã habitualem, per hoc q; Chriſtus mediator gratiam in alios redundantem habere debet, q. 7. ar. 1.

¶Virtus heroica non differt ſpecie a uirtute communiter dicta, ar. 2. ad 2^{m}

¶An ſicut ex defectu materię magnificentię in Chriſto non ſequitur defectus magnificentię interioris, ita nec ex defectu materię fidei ſequitur defectus fidei in eo. art. 3.

¶An ſpes in Chriſto reſpectu, ſecundario ſperatorum fuerit habitus aliquis. ar. 4.

¶An diuina eminentia in timore reuerentiali Chriſti habuerit rationem reuerentię quatenus eminentia Dei abſolute, an quatenus

nus eſt potens infligere malum.ar.6.

¶Ad rationem Prophetæ requiritur, quòd cognoſcat ea quæ ſunt procul ab his cum quibus ipſe eſt.ar.8.

¶De mente Diui Tho. datur ſummum poſſibile in gratia. articulo 9.

¶Iſta propoſitio, Chriſtus eſt uniuerſale principium generis habentium gratiam, intellectualiter de principio uniuerſali non contẽto in tali genere. Ibid.

¶An gratia cuiuſlibet ſingularis perſonæ habeat quantitatem alterius rationis a quantitate gratiæ Chriſti. & an gratia cuiuslibet ſingularis perſonæ ſit uelut uirtus particularis, & gratia Chriſti uelut uirtus uniuerſalis.ar.11.ad 3^{m}.

¶Quomodo finis gratiæ habitualis eſt unio perſonalis. articulo 12.

¶Quare nullus pure uiator attingit ad ſummum gratiæ ex parte gratiæ. Ibid.

¶Quomodo verificetur hæc propoſitio, Omni finito põt fieri additio, eo.ar.ad 1^{m}.

¶Ratio multorum dictorum. San.Tho.de gratia unionis. artic.13. ad 3^{m}.

ESSE caput, dicitur de Chriſto Metaphorice ſolum, queſtio.8. art.1.

¶Virtus attribuitur capiti humano reſpectu uitium & motuum & reliquorum membrorum, non tanquam primo inter membra principio, ſed tanquàm cõprincipio primi ſimpliciter mẽbri, ſ. cordis.ibid.

¶Gratia Chriſti dupliciter dicitur prima.ibid.

¶Quomodo actiones Chriſti cauſent efficienter in nobis gratiam, eo.ar.ad 1^{m}.

¶Quomodo corporalis natura Chriſti poſſit agere in angelos. ar.4. ad 3^{m}.

¶An valeat iſte proceſſus, actus habetur ſecundum quandam eminentiam, ergo eſt actiuus aliorum eiuſdem generis. articulo 5.

¶An Antichriſtus dicatur caput omnium malorum tam dęmonum quàm hominum.ar.8.

¶An diabolus & Antichriſtus ſint duo capita, an unum tantum. Ibid.

A N ſit poſſibile actum intelligendi quo Deus intelligit, fieri actum intelligendi quo anima Chriſti formaliter intelligeret, & ſi non, an hoc ſit quia eſt alterius naturæ. quæſt. 9.ar.1.

¶An iſta propoſitio, Reducens aliquid de potentia in actum, eſt in actu, ſit uera, tam in cauſis principalibus quàm inſtrumẽtalibus. ar.2.

¶Viſio Dei eſt ſoli Deo ſimpliciter naturalis. eod. articul.ad 3^{m}. c.13.

¶An bene in litera probetur hæc concluſio, oportet in Chriſto ponere ſcientiam inditam, per hoc quod dicitur ꝙ eius intellectus poſſibilis fuiſſet imperfectus.ar.1.

¶Qũ debeat intelligi hæc propoſitio literæ, fruſtra eſt quod caret propria operatione alicuius.ar.4.

¶Quæ ſcientia per ſe, & quæ per accidens dicatur infuſa. Ibid.

¶ Habitus per ſe infuſi & habitus per ſe acquiſibiles ſunt diuerſarum rationum intrinſeca & eſſentialiter, eo. art.ad 2^{m}. & 3^{m}.

¶ Cur in litera aſſeratur in Chriſto non fuiſſe ſcientiam ex ſuo genere acquiſibilem per infuſionem, ut fuit in Adam. Ibid.

A N bene declaretur, a uirtute operatiua uirtutem deitatis non eſſe compræhenſam ab humanitate Chriſti.quæſtio. 10. artic. 1. c.35.

¶Quomodo intelligatur hæc propoſitio. Cuilibet beato conuenit ꝙ uideat omnia ſpectantia ad ſe ar.2.

¶Anima Chriſti non uidet in uerbo quicquid uidet uerbum.eo.ar. ad 2^{m}.

¶An ex hoc ꝙ anima Chriſti ſcit omnia quæ ſcit Deus ſcientia uiſionis, ſequatur ipſam ſcire infinita.ar.3.

¶An intellectus creatus poſſit ſimul uidere infinita, ita quòd diſtincte cognoſcat quodlibet eorum, eod. articul. ad 2^{m}. cap.16.

¶An ſit creaturæ poſſibilis ſublimior gradus diuinæ uiſionis quàm ſit gradus animæ Chriſti ar.4.ad 3^{m}.

A N conceſſa in Chriſto cognitione abſtractiua omnium ſingularium, concedẽda ſit cuiuslibet ſingularis propria ſpecies in Chriſti intellectu.q.11.ar.1 ad Sco.

¶An in Chriſto fuerit cognitio intuitiua omnium ſingulariũ. Ibidem ad Sco.

¶An ex ratione literæ bene concludatur in anima Chriſti per ſciẽtiam infuſam notitia omnium ſingularium.Ibid.

¶An naturale uinculum inter intellectum humanum & phantaſmata efficiat, ut non poſſit etiam infuſa uti ſcientia niſi conuertendo ſe ad phantaſmata.ar.2.

¶An Chriſtus indigeat conuerſione ad phantaſmata in uſu ſciẽtiæ infuſæ. Ibidem ad Duran.

¶An anima Chriſti imperfectius quocunque angelo, in initiis cognouerit in proprio genere quicquid, intueri utrique datum eſt. ar.4.ad Sco.

An ſpecies intelligibiles infuſæ animæ Chriſti fuerint perfectiſſimæ.ar.6.ad Sco.

A N ex uiſione corporum celeſtium poſſint compræhendi uirtutes eorum.q.12.ar.1.ad 2^{m}.ad Duran.

An experientia pariat ſolum ſcientiam ſimilium ſecundum ſpeciem.Ibidem ad Duran.

HAEC propoſitio, Quælibet res habet potentiam actiuam reſpectu eorum ad quæ ſe extendit ſuæ naturæ perfectio, intelligitur in genere rerum actiuarum.q.13.ar.1.

An in anima Chriſti ſit uirtus inſtrumentalis ad omnia miracula.ar.2.

An Chriſtus uoluerit humana uoluntate aliquid fieri per alios homines, & non potuerit facere quòd fieret.ar.4.

QVOMODO liceat hic ubi de defectibus corporis agitur, ignorantiam inter defectus communes computare. quæſt.14. ar.4.

A N perfectio uirtutis regulariter tollat fomitem. quæſtio.15. ar.2.

Dolor eſt paſſio appetitus ſenſitiui ex corporis læſione, percepta ſenſu.ar.5.

An compoſitio ex contrariis ſit cauſa prima mortis & aliorum defectuum humanæ naturæ, an uero peccatum, eod art. ad 1^{m}.

An motus appetitus ſenſitiui ex malo futuro appræhenſo, abſtrahendo a certo uel incerto, ſit uere timor.art.7.

¶ An ex hoc quòd Chriſtus omnia certo cognouit, ſufficienter excludatur timor quo ad incertitudinem euentus. Ibidem.

¶Quomodo intelligendum ſit iram componi ex triſtitia & appetitu uindictæ ar.9.

A N hæc propoſitio, Deus eſt homo, ſit in materia naturali. q.16. ar.1.ad 1^{m}.

¶An dicta propoſitio ſit per ſe.Ibidem ad Sco.& Duran.

¶An homo prædicetur de Deo ſicut ſpecies de ſua hypoſtaſi.Ibid. ad Sco.

Quomodo uerificetur quòd homo prædicatur de Deo ratione relationis, eo.ar.ad 4^{m}.

Quomodo intelligatur ꝙ in iſta propoſitione, Deus eſt pater, ly Deus ſupponit pro perſona patris.ar.2 ad 2^{m}.

An congrue in littera reddatur ratio quare Ieſus Chriſtus non debet dici homo dominicus, per hoc ꝙ dicitur quòd derogaret ueritati unionis, ſi dominus de illo homine prędicaretur denominatiue.ar.3.

Quare perſonam aliquam fieri hominem, non importat mutationem in perſona acquirente naturam humanam, quum tñ fieri hominem abſolute importet mutationem in ſubiecto acquirẽte naturam humanam.ar 6.ad 2^{m}.

An in iſta propoſitione, Homo eſt factus Deus, ly homo poſſit ſupponere & ſimpliciter & perſonaliter.ar.7.

An etiam factum ſit quòd iſte homo ſit Deus Ibid.

Quare iſta dr̃ ſimpliciter uera, Deus fact⁹ eſt homo, iſta autem ſimpliciter falſa, homo factus eſt Deus. Ibidem.

Quomodo intelligatur ꝙ ex uerbis inordinate ꝓlatis incurrit hęreſis, & qũo prohibitum ſit communicare cum hæreticis in uocabulis.ar.8.Cor.

Non eſt euangelica, ſed Arriana uox, Chriſtus eſt minor patre, ſicut & hæc, Chriſtus eſt creatura. Ibid.

An ex eo quòd ſubiectum ſtat materialiter pro ſuppoſito, liceat inferre iſtam eſſe falſam, Iſte homo ideſt, Chriſtus incœpit eſſe, & an debeat dicta propoſitio negari.art. 9. ad Duran. & Sco.

An propoſitio affirmatiua falſa ex repugnantia terminorum poſſit fieri uera per additam reduplicationem uel determinationẽ non tollentem illam repugnantiam.ar.10.c.50.

A N in ſolo Deo natura prædicetur de ſuppoſito.q.17.ar.1.

¶An liceat arguere a deſtructione antecedentis.Ibid.

An de mente Diuus Tho. nullum ſit in Chriſto eſſe actualis exiſtentiæ de genere ſubſtantiæ creatum, ſed ſola exiſtentia increata.ar.2.

An ita ſit in ueritate ꝙ in Chriſto nulla ſit exiſtentia ſubſtantialis niſi diuina. Ibidem ad Sco Duran. & Io.de Neap.

V N I V E R S A L I T E R loquendo: actus uoluntatis per modum naturæ, diſtinctus contra actum uoluntatis per modum rationis contrarium eligentis, nihil aliud eſt quàm uellentas. q. 18.ar.5.

AN Chriſtus meruerit exteriora bona, quia dignitas merendi ſpe ſtat ad charitatem, ac per hoc præſtat exteriorum bonorum præſentiæ coeuæ. q. 19. ar. 3.

¶Priuilegium Chriſti eſt mereri alijs ex condigno at. 4.

SICVT uoluntas diſtinguitur in ſimpliciter uel ſecundum quid, ita oratio prout eſt petitio diſtinguitur in ſimpliciter uel ſecundū quid q. 21. at. 4.

QVOMODO intelligatur quòd inquantum Chriſti humanitas operabatur uirtute diuinitatis, ſacrificium Chriſti erat efficaciſſimum ad delenda peccata per gratiam. quæſtio 22. articul. 3. ad 3m.

¶Quare dicitur ſacrificium offerri per modum ſatiſfactionis & effectum ipſius proprium eſſe quod ex ut ipſius quatenus ſatiſfa ctorium eſt ſit at. 4. ad 2m.

¶Sacrificium Chriſti ſumitur dupliciter, ſ. ſecundum ſe, & ſiū ſuū mortale ſacrificium. at. 6.

QVOMODO intelligatur q habitudo eſt qua Deus eſt diues. q. 23. ar. 1.

PRÆDESTINATIO eſt diuina ab æterno præordinatio eorum quæ per gratiam facienda ſunt in tempora, ſeu ratio ordinis electorum in uitam æternam, quæſtio. 24. articulo 1.

¶An hæc locutio ſit per prima, Chriſtus prædeſtinatus eſt filius Dei. e. at. ad 2m. & 3m.

HONORARI ut cauſa honoris non eſt honorari ſimpliciter, quia licet cauſa honoris, eſt conditio diminuens. quæſt. 25 ar. 1.

¶An motus in imaginem quatenus imago eſt, ſit idem cum motu in rem ipſam. ar. 3.

¶An proceſſus Diui Thom. quo probat imaginem Chriſti eſſe adorandam eadem adoratione qua Chriſtus, ſit bonus. Ibidem ad Duran.

¶An Dei imagines ſint licitæ, eo. at. ad 1m.

¶An beata uirgo ſōne Chriſti ei ſuit inti inſece coniuncta, ſit adoranda adoratione latriæ. ar. 5.

QVID & unde tantu ſit illud quo Chrs meditat meretur, & ſatiſfa cit. q. 26. ar. 2. ad 1m. & 3m.

SANCTIFICATIO poteſt dupliciter ſumi primo ut eſt de contrario in contrarium, ſecundo ut eſt de negatio in affirmatum. qu. 27. at. 1.

¶Quomodo ualeat iſte proceſſus proles concepta ante infuſionem animæ rationalis non eſt culpæ obnoxia ergo quomodocunque ante animationem beata uirgo ſanctificata fuiſſet, non incurriſſet originalis peccati maculam, ergo non indiguiſſet redemptio ne Chriſti. ibidem.

¶An ex hoc quòd beata uirgo non fuit ſanctificata ante animationem, ſequatur quòd ſanctificatio eius fuerit poſt animationē Ibidem.

¶Quomodo fomes ſit inordinata concupiſcentia habitualis. articul. 3.

¶An ex hoc q fomes eſt concupiſcentia contraria rationi habitualiter, liceat inferre quod fomes eſt inclinatiuus ad malū & difficultatiuus in bono. Ibidem.

¶Dupliciter poteſt exponi li perfectius, quum dicitur quòd fomes in bea a uirgine perfectius ligabatur per diuinam prouidentiam quàm per interiorem ſanctificationem. Ibidem.

¶An authoritas Apoſtoli, Sed manifeſtatio ſpiritus &c. bene inducatur ad probandum quòd priuilegia gratiæ quæ dantur aliquibus præter communem legem, ordinantur ad utilitatem artic 6.

¶An ſanctificatio beatæ uirginis in utero matris, ex ſacra ſcriptura habeatur Ibidem.

¶An credenda ſint miracula quæ in ſacra ſcriptura non continentur Ibidem.

AN ſicut natura eſt determinata ad unum effectum, ita ſit determinata ad unum modum producendi illum. quæſtio. 28. at. 1.

¶Quomodo intelligatur hæc propoſitio, Virtus naturalis non pōt tranſmutare ad certam formam, niſi determinatam naturā eo. at. ad 5m.

¶Illud propriè dr agens poſſe uel proprium effectum & ut in propriam naturam, quod unica tranſmutatione poteſt reducere de potentia ad actum. Ibidem.

CONSENSVS in copulam coniugalem non præiudicat uirginitati mentali, quia in copula coniugal. non continetur copula carnalis niſi in potentia. q. 29. ar. 1.

¶Aſſimilandum nt rationi conſentanee fuiſſe, quòd in propria domo inuenio eſt beata uirgo in utero habens. articul. 2. ad 3m.

¶Dubium eſt de qua traductione loquatur euangeliſta, quum dicit beatum Ioſeph uol. iſſe beatam uirginem traducere, an ſcilicet de traductione in infamiam, an ſimpliciter in d omo ſticam conſortium, an potius in utrumque. ibidem.

QVOMODO intelligatur prophetiam prædeſtinationis completi ſine noſtro arbitrio cauſantę quæſtio. 30. articulo. 1.

REFELLITVR error nouiter exortus, dicēs ex tribus guttis ſanguinis circa cor beatę uirginis, Chriſtum eſſe conceptum quæ. 31 at 5.

ALITER & aliter attribuitur perſonæ ſpiritusſan. efficere tamen Chriſti, filio aſſumere eadem. q. 3 3 at. 1.

¶An ex eo q ſpiritusſan. efficit propriam operationem filiorū Dei quæ eſt clamare habba pater, recte referit quòd ipſe eſt effector filiorum Dei. Ibidem.

¶Quomodo ualeat iſte proceſſus, Diſtinctio ſexus eſt a natura propter diuerſam operationem ad generationem oppoſitā ergo eſt penes diuerſitatem agentis & patientis, ergo tota uirtus actiua eſt ex parte maris, paſſio uero ex parte fœminæ. articul. 4.

¶An mater concurrat aliquo modo actiue ad generationem prolis. Ibidem ad Sco.

QVVM dicitur argumentum non eſſe ſine motu locali, intelligitur de motu locali formaliter uel æquiualenter. quæſtio. 33. artic. 1.

¶Formatio dominici corporis in primo inſtanti fuit perfecta eſſentialiter, non autem quantitatiue. Ibidem.

AN gratia unionis in Chriſto ſit prior ordine exequutionis & intentionis gratia habituali ſeu ſumma gratia & gloria in eodem. q. 34. ar. 1.

¶An inconueniat q aliqua perfectio actus ſecundi de nouo aduenerit animæ Chriſti at 2

¶Primus actus meritorius tam in angelis quàm in Chriſti anima fuit uere actus liber, quàmuis ex determinatus ad bonum. artic. 3.

¶Quid Diuus Tho. ſenſerit de hac quęſtione, An gratia uiatoris ſit minor gratia comprehenſoris etiam ſecundum ſuam quantitatem. at. 4.

IN litera quum dicitur, quòd natiuitas attribuitur perſonæ ut ſubiecto naſcenti, intelligi. ut de ſubiecto denominationis. q. 35. at. 1.

¶An bene probatur quòd beata uirgo ſit uere mater Chriſti, per hoc quòd dicitur corpus Chriſti eſſe aſſumptum ex uirgine matre. ar. 3.

¶Tria concurrunt ad relationem realem, ſ. cauſa, ſubiectum & terminus. at. 5.

¶An relationes pluriſicentur ſecundum terminos, Ibidem ad Sco.

¶An pater unica paternitate referatur ad plures filios. Ibidem ad Sco.

¶An formæ eiuſdem ſpeciei poſſint ſimul eſſe in eodem ſubiecto. Ibidem ad Sco.

¶An hæc ratio ualeat: Filiatio eſt ita ſuppoſiti ut ſubiecti, q nō naturæ. ergo in Chriſto non eſt filiatio temporalis realis. ibidem ad Sco.

¶An filiatio temporalis Chriſti ſit rationis tantum. Ibidem ad Sco.

CHRISTI natiuitas non debuit, ne per atteſtationem quidem, omnibus manifeſtari, quia talis manifeſtatio minuiſſet meritū fidei. q. 36. at. 1.

¶Quare cometa dicitur ſignum mortis principum, magis quàm aliorum hominum. at. 7. ad 3m.

AN circunciſio Chriſtianorum indorum dicentium ſe circuncidi ut conformentur Chriſto, ſit licita. quęſtio. 73. artic. 1. ca. 84.

¶An ſacrificium Leu. 12. preceptum, pro peccato prolis offerretur. at. 3.

RATIONABILE eſt, q Ioannes & Apoſtoli baptizati fuerint a Chriſto, q. 38 at. 6.

AN columba in cuius ſpecie deſcendit ſpiritusſan. ſuper Chriſtum baptizatum, fuerit uerum animal. q 39. at. 7.

QVID Chriſtus ante Ioannis baptiſma exercuerit. quęſt. 40. artic 1.

¶Chriſtus fuit exemplum perfectionis in omnibus quæ per ſe pertinent ad ſalutem. at. 1 ad 1m.

¶Quæ debeat cauere uerbi Dei prædicator. at. 3.

¶Quæ paupertas per ſe dicatur uoluntaria. eo. articulo. ad. 1m.

VIRTVOSA fuit Chriſti tentatio contra noſtras tentationes. qu. 41. at. 1.

Modus uincendi tentationes, eſt recurſus ad diuinas ſcripturas & ſanctorum exempla. ibidem.

¶An omnis tentatio ab intrinſeco, ſit peccatum. eodem articulo. ad 3m.

Quare diabolus Chriſtum tentauerit ar. 4.

An conueniens ratio ordinis tentationum in litera ponatur

ſcilicet

ſcilicet ut a leuioribus ad grauiora conſcendat tentatio ſpiritualium, Ibidem.
¶An Chriſtus ſi miraculum feciſſet conuertendo lapidem in panẽ edendum a ſeipſo, peccaſſet eo.ar.ad 1m.
¶Ordinem tentationum Chriſti explicat Matthæus ſecundum tempus, eo.ar.ad 3m.
¶Quid ſit Chriſtum fuiſſe aſſumptum a diabolo. Ibidem.
PAENES quæ attendatur excellentia doctrinæ Chriſti, q.42.artic 1.
¶Quomodo & quando debeant publice reprehendi maiores, artic.2
¶Quomodo intelligatur quòd Chriſtus palam docuit, & in occulto loquutus eſt nihil, ar.3
¶Excellentior eſt modus docendi uerbo, quàm ſcripto, art.4.
¶Socrates nihil ſcripſit ſub proprio nomine. Ibidem.
¶Quare Chriſtus nihil ſcripſerit. Ibidem.
RATIONABILITER creditur miraculum in nuptiis factum, fuiſſe ſimpliciter primum Chriſti miraculum, quæſtio.43 art.3
¶Miracula quæ Chriſtus fecit, ſufficienter manifeſtant ipſius deitatem, ar.4
AN dæmones cognouerint Chriſtum eſſe Meſſiam in lege promiſſum, item an cognouerint ipſum eſſe uerum Deum. quæſt. 44.art.1
¶Sicut corpora elementaria habent duplices motus naturales, ita corpora cæleſtia ultra naturalem inclinationem ad ſuos curſus poſſunt immutari illud quod author naturæ facit. art.2
QVOMODO iſta ratio literæ valeat, non eſt adempta Chriſto poteſtas deriuandi gloriam animæ ad corpus, ergo gloria illa claritatis quæ apparuit in Chriſto in transfiguratione, deriuata eſt ab anima, q.45.art.2
AN conuenienter in litera quæratur de neceſſitate paſſionis Chriſti ad ſalutem humanam, prius quàm quæſitum ſit de eius poſſibilitate. q.46.ar.2
¶Quomodo intelligatur hæc Chryſo. verba, ſed etiã abſq; morte corpus alicubi depoſuiſſet, &c.ar.3
¶Quid ſit eſſe a Deo maledictum, art.4 ad 3m.
¶Generalis tantũ explicatio Chriſti paſſionum, art.5
¶Quare ad literam Chriſtus generalitatem paſſionum ſuſceperit. Ibidem.
¶Dolere importat actum appetitus animalis, pati autem communius eſt, ar.6 ad Sco.
¶An ratio ſuperior animæ Chriſti in ipſius paſſione ex parte ſui obiecti pateretur, ar.7
¶Quotus lunæ dies fuerit quando Chriſtus mortuus eſt. artic.9.
AN anima Chriſti habuerit poteſtatem præſeruandi corpus ſuũ a morte, q.47.ar.1.ad Sco.
¶Vnde anima Chriſti habuerit prædictam poteſtatem Ibidem.
¶Duplex modus dicendi de clamore Chriſti in cruce, eod. artic. ad 2m.
¶Celeritas mortis Chriſti fuit, & naturalis, & uoluntaria. Ibidem.
¶Chriſtus ſua paſſione adimpleuit legem totam, & omnem iuſtitiam omnis generis iuris & præcepti, art.2
¶Hæc propoſitio, Innocentem hominem paſſioni & morti tradere inuitum eſt impium, & crudele, intelligitur abſolute. & non in ordine ad Deum, cuius ſunt uita & mors, artic.3. ad 1m.
¶An maiores Iudæorum cognouerint Chriſtum eſſe Meſſiam. art.5
¶An peccatum iudæ fuerit grauius peccato Principium Iudæorũ. art.6.ad 1m.
AN unus poſſit pro alio ſatisfacere & non conteri aut confiteri, quia ſatisfactio eſt actus exterior, q 84 ar.2
¶Medium rei in actibus noſtris moralibus dicitur, quia in æqualitate rei ad rem conſiſtit, medium uero rationis dicitur, quia in proportione intraneæ rationis ad operantem conſiſtit. Ibidem.
¶Diſtinctio conuenientium Chriſto mediante natura humana. art.5
¶An paſſiones ſanctorum proficiant eccleſiæ per modum redemptionis, eo.ar.ad 3m.
SINE fide paſſionis Chriſti explicite uel implicite, impoſſibile eſt potentia ordinaria hominem peccatorum remiſſionem conſequi. q.49.art.1
¶Quomodo diabolus machinando in mortem Chriſti exceſſerit modum poteſtatis ſibi a Deo datæ, eo art.2
¶Ianua cæli per ſimilitudinem dicitur fruitionis diuinæ conſequutio. art.5
¶Circa notabilis circa paſſionis Chriſt. effectum. Ibidem.
ISTA propoſitio, Nullum donum diuinæ gratiæ perditur ſine culpa, habet locum ſolum in donis permanẽtibus, q.50 a.2.
¶Quare gratia unionis eſt excellentius & permanentius donum quàm gratia operationis. Ibidem.
¶Quomodo intelligenda ſint hæc domini uerba Ego pono animã meam, & multa alia & eiuſmodi. ar.3.ad 1m.
¶An corpus Chriſti uiuum & mortuum fuerit idem numero ſimpliciter & omnibus modis. ar.5.ad Sco.
¶An mors Chriſti in facto eſſe, fuerit meritoria ex parte animæ. ar.6.
¶Quomodo ſaluetur ſimilitudo inter effectum & cauſam in tertia concluſione literæ poſita. Ibidem.
AD quid ſpectet exciſio ſepulchri Chriſti in petra. q.51.ar.2.
¶An præſeruatio corporis Chriſti a putrefactione, atteſtetur naturæ ipſius uirtuti & uoluntatiæ mortis. ar.3.
¶Tres dies mortis Chriſti & creationis mundi diuerſimode ordinatur. ar.4.
DIVVS Tho. in litera ſub inferno damnatorum comprehendit etiam infernum puerorum. q.52 ar.2.
¶An etiam ad infuſionem luminis gloriæ in ſanctis patribus operatus ſit deſcenſus animæ Chriſti, applicando ſcilicet ad eos uirtutem ſuæ mortis. Ibidem.
¶An deſcenſus Chriſti ad inferos fuerit ſecundũ ſubſtantiam animæ, an ſolum ſecundum effectum. Ibid. Ad Durand.
¶Pœnalitates Chriſti uſque ad reſurrectionem eius durauerunt. art.4.
¶Cum quiete & immunitate ſanctorum patrum in limbo a pœna ſenſus, ſtat dolor ſeu afflictio ex ſpe dilata. ar.5.ad 1m.
Duo genera liberatorum a purgatorio in deſcenſu Chriſti. ar.8.
AN illi qui cum Chriſto ſurrexerunt, ad uitam penitus immortalem ſurrexerint. q.53.ar.2.
CÆLVM ſi tolleret tactu ſiquis ad orbem Lunæ pertranſire vellet, ibi exiſtens, non tamen ſentiretur tactu denſitas eius. q. 54. ar.2.
¶Omnis mutatio ſpecies quædam mortis eſt ar. 3.
¶An totus ſanguis Chriſti in paſſione effuſus, reſurrexit cum eo. ar.ad arg.
¶An Chriſto reſurgente, opportuerit ſanguinem ſecum reaſſumere. Ibidem.
¶Quando ſecundum Aug corpus ſit animale & quando ſpirituale. Ibidem.
RATIONABILIS cauſa erroneæ uiſionis Magdalenæ dum Chriſtum æſtimauit hortulanum. q.55.ar.4.ad 2m.
HVMANITAS Chriſti quum ſit organum coniunctum perſonaliter uerbo Dei, eſt uelut uniuerſale inſtrumentum Dei ad quæcũque miracula faciẽda, exceptis his quæ ſpectant ad primã rerum creationem. q.56.ar.1.
QVVM dicitur Chriſtum propria uirtute glorificatæ animæ aſcendiſſe in cælum, non intelligitur niſi de ipſo motu locali aſcẽſionis. q.57.ar.3.
¶An conuenienter opinemur corpus Chriſti eſſe extra totam continentiam cælorum corporeorum, ita quòd planta pedis eius ſit ſupra ſuperficiem conuexam ſupremi cæli articul. 4. ad Duran.
¶Ad quem ſenſum, ſupra conuexum ſeu in ſuperficie conuexa cæli empyrei dicatur unus locus altior altero articulo 5.
¶An Chriſtus corporaliter uiſus fuerit a Paulo, & an iſta uiſio fuerit tunc quum dixit, Saule ſaule quid me perſequeris. articulo.6.
AN Chriſtus inquantum homo ſtet, an vero ſedeat in cælo. quæ. 58 ar.1.
¶Quam diſtinctionem importet ly ad quum dicitur Chriſtus ſedere ad dexteram patris. ar.2.
¶An iſta ſit concedenda. Chriſtus ſecundum quòd homo eſt filius Dei. ar.3.
PERFECTVVM iudicium de re mutabili nõ poteſt ſuauiter dari ante illius conſummationem. q.59 ar.5.
¶Diuina iudicia extendunt ſe etiam ad ea quæ ſunt per accidens. Ibidem
¶Aliud eſt hominem poſt mortem ſortiri ſtatum immutabilem ſecundum animam, & aliud eſt ſortiri ſtatum non impedibilem eo ar.ad 1m. & 3m.
¶Quum dicitur inferiora regi ſuperiora, intelligendum eſt per ſuperiora, non ſecundum quid, ſed ſimpliciter & abſolute. ar.6.
NOMINA multiplicia ad unum uel in uno uel ab uno, abuſiue uocantur analoga q.60.a.1.
¶Præſumptuoſum ac ſacrilegum eſt proprias aut poetarum ſimilitudines tanquàm ſpiritualium ſimulachra interpretari, ſcribere aut prædicare. ar 5.ad 1m
¶In hac antiquitas & uerba coeunt in unũ ſignum, quia conſtituunt ſolus materia & forma unum ſacramentum, quod non

nis

niſi vnum ſignum, art. 6. ad 2m.

¶Quando oratio habeat perfectam ſignificationem ex proprietate vel accommodatione vſus in cæteris loquutionibus, ſufficit ad ſacramenti perfectionē ſimilis oratio applicata ad materiam ſacramenti, nec eſt de neceſſitate ſacramenti illam orationē conſtitui ex communioribus verbis in aliqua lingua, ſed ſolum de neceſſitate præcepti eccleſiæ. articul. 7. ad 2m.

¶Corruptio prolationis verborum in formis ſacramentorum, non impedit ſacramenti veritatem ſeu perfectionem, eo. ar. ad 3m.

¶Interruptio orationis quæ eſt forma ſacramenti non debet eſſe tanta q; iuxta communem morem hominum cōtinuitas ſoluatur ipſius orationis, ar. 8.

AN ſolum de Adam intelligatur dicendum literæ, q; in ſtatu innocentiæ ſuperiora nullo modo dependebant ab inferioribus, & quòd anima quantum ad ſuperiorem partem non indiguiſſet accipere aliquid a corporalibus rebus ad ſui perfectionem, q. 61. ar. 2.

¶An filij innocentes indiguiſſent ſacramentis Ibidem.

DE principali effectu ſacramentorum, qui eſt gratia diſtincta contra characterem. q. 62. art. 1

¶An ſacramentum ſit vere & ſecundum rem cauſa inſtrumentaliter agens ad gratiam. Ibidem ad Sco.

¶Non inconuenit ſacramentum cauſare in inſtanti, nec Deum agere in tempore, Ibidem ad Sco.

¶An ſerra ſit effectiua cauſa inſtrumentalis. Ibidem ad Sco.

¶Quid ſit effectus proprius baptiſmi, ar. 2.

¶Gratia ſacramentalis diſtinguitur ſpē à gratia virtutum & donorum, non ſicut habitus ab habitu: ſed ſicut gratuitum diuinum auxilium a gratuito habituali dono. Ibidem.

¶In ſacramentis nouæ legis eſt quædam virtus ſuperaddita, quę quidem virtus nihil aliud eſt quàm motus quo inſtrumentū mouetur a principali agente ad proprium principalis agentis effectum inducendum, art. 4.

¶Duplex eſt motus quo inſtrumentum poteſt moueri, ſ. ſimplex & virtuoſus. Ibidem.

SACRAMENTA imprimere characterem, ex ſacra ſcriptura non habetur, ſed ex eccleſiæ authoritate non multū antiqua, q. 63. ar. 1.

¶Quomodo ualeat hæc conſequentia, Character ſacramentalis eſt deputatiuus hominis ad cultum conſiſtentem in recipiendo & tradendo, ergo eſt potentia. ar. 2

¶Sub quo genere generaliſſimo & in qua ſpecie ponatur character. Ibidem ad Sco. & Duran.

¶Quomodo ualeat hæc literæ ratio, Si relatio characteris fundaretur immediate ſuper eſſentia animæ, conueniret naturaliter omni animæ, Ibidem ad Sco.

¶Quomodo valeat ratio literæ, probans quòd character nō eſt habitus, quia omnis habitus eſt bonus uel malus. Ibidem. ad Sco.

¶An character ſit ſubiectiue in potentia animæ. artic. 4. ad Sco. & Duran.

¶An character ſit in intellectu ad Sco. eo. ar. ad 3m.

¶Quomodo valeat ratio literæ probans characterem eſſe in intellectu, ſ. quia diuinus cultus ad quem character diſponit, eſt quædam fidei proteſtatio per exteriora ſigna, ideo character eſt in intellectu in quo eſt fides. Ibidem.

¶Character non poteſt poni in alia potentia quàm intellectu uel uoluntate. ibid.

¶Omnis ſanctificatio quæ fit per ſacerdotiū Chriſti, eſt perpetuæ conſecrata materia. art. 5.

AN interior gradus gratiæ comprehendatur ſub annexis effectui ſacramenti quæ per deuotionem miniſtri impetrari poſſunt recipienti ſacramentum. q. 64. ar. 1.

¶Quo pacto hæc ratio literæ ualeat, Miniſtri eccleſiæ inſtrumentaliter operantur in ſacramentis, ergo poſſunt ſacramenta conferre, etiam ſi ſint mali. at. 5

¶Debitum ſecundum decentiam ad opus operatum, eſt debitū ſecundum neceſſitate ad opus operans miniſtri, ar. 6.

¶Iſta regula, Si affirmatio eſt cauſa affirmationis, & negatio negationis, tenet in ſolis cauſis proprijs. eo. at. ad 1m.

¶Actus prædicandi eſt de numero actuum conſecratorum. Ibidem.

¶In duobus caſibus licet inducere indignum miniſtrum ad exhibitionem ſacramenti, eo. at. ad 2m.

¶Ex indulto concilij Conſtan. licitum eſt ab excōmunicatis miniſtris recipere ſacramenta, niſi in duobus caſibus. Ibid.

¶An miniſter indignus in articulo neceſſitatis (quo laico licet baptizare) baptizans, excuſetur a peccato, eo. at. ad 3m.

¶An D. Tho. in litera intendat excuſare ſacerdotem indignum in articulo neceſſitatis baptizantem, tam ſi baptizet cum ſolemnitate quàm ſine ſolemnitate. Ibidem.

¶An huiuſmodi adminiſtratio ſacramenti ab indigno miniſtro ſit ex ſuo genere peccatum mortale. ibidem.

¶An angeli poſſint adminiſtrare ſacramenta. ar. 7. ad Sco.

¶An mentalis intentio miniſtri exigatur ad perfectionem ſacramenti. ar. 8.

¶Conditio requiſita ad ſacramenta, non ſufficit quòd ſit ſecundum habitum, ſed oportet q; ſit ſecundum uirtutem, eo. ar. ad 3m.

¶Tripliciter dicitur quis aliquid intendere, ſ. actualiter virtualiter, & habitualiter. ibid.

¶An intentio iocoſa miniſtri, tollat ueritatem ſacramenti. art. 10 ad 2m.

AN iuſtus (id eſt, ſine peccato mortali exiſtens) teneatur ſemel in anno confiteri, q. 75. ar. 2. ad 4m.

¶Quomodo extrema unctio præparet ad Euchariſtiam. ar. 3.

¶Quomodo fideles per confirmationem deputentur ad ſpeciale ſeruitium ſpectans ad officium principis, eo. ar. ad 2m.

¶Quum ponitur ordo neceſſarius ſimpliciter ad ſalutem eccleſiæ, intelligitur de eccleſia ſimpliciter & abſolute. ar. 4.

QVOMODO iſta proceſſus ualeat, Ibi perficitur ſacramentum, ubi perficitur ſanctificatio, ergo in aqua non perficitur ſacramentum, quia in illa non perficitur ſanctificatio. q. 66. artic. 1.

¶An mutatio nominum quo ad ſignatum in formis ſacramentorum, tollat ueritatem ſacramenti, ita q; in ſolis nominibus, quæ ſunt in communi uſu perficiatur ſacramentum. ar. 5. ad 7m

¶Omiſſio nominis alicuius trium perſonarum tollit ueritatem baptiſmi, ar. 6.

¶An baptiſmus in nomine Chriſti aut Trinitatis celebratus, ualeat. ibid.

¶An trina immerſione intenta a miniſtro, ſi aliqua omittatur, ſit uerus baptiſmus, at. 8.

¶Validæ ſunt rationes S. Th. ex eo q; in morte Chriſti baptizati ſumus, & q; baptiſmus imprimit characterem, concludentis baptiſmum eſſe irreiterabile. ar. 9. ad Sco.

QVOMODO uerum ſit, prædicandi & baptizandi officium non conuenire diaconis. q. 67. at. 1.

¶An baptizare extra neceſſitatis caſum eo modo quo in neceſſitatis caſu licet, ſit peccatum mortale, ar 4. & 5.

¶Suppoſito q; plures ſimul poſſint unū baptizare utroq; abluente & dicente, Ego te baptizo, an etiam plures ſimul poſſint unum baptizare utroque abluente, & dicente, nos te baptizamus, ar. 6. ad Duran. & Pe. de Pal.

¶An plures ſimul poſſint unum baptizare, uno abluente & altero uerba proferente, ita q; unitas miniſtri baptiſmi ex duob. perſonis partialiter concurrentibus integretur. ibid.

¶An Diu. Tho. ſufficienter diſcutiat formas quibus uti poſſent plures unum baptizantes, ita q; hanc quæſtionem diſcutiat non ſolum ſecundum ritum Ro. eccleſiæ, ſed etiam ſecundū formam eccleſiæ Græcæ. Ibidem.

¶Quomodo fieri ſeu intelligi poſſit, duo agēcia totalia quamuis inſtrumentalia eiuſdem rationis, producere efficacius ſimul unum effectum, non perfectum magis quàm ſi ab uno eorum tantum produceretur, & hoc in ſubiecto capaci perfectioris effectus, & de effectu ſuſcipiente magis, & minus. ibidem.

¶Si baptizando plures non intercederet alia mutatio q̄ dicere baptizamus, non uideretur magna ad hoc neceſſitas exigi, eo. art. ad 2m.

AN in caſu neceſſitatis, ad ſalutem puerorum ſufficiat baptiſmus in uoto parentum, q. 68. at. 1. & 2.

¶Qualiter debeat determinari tempus dilationis baptiſmi. artic. 3.

¶Sua peccata ex deuotione confitentes ante baptiſmum, non ſunt abſoluendi. ar. 5 & 6.

¶An ex parte baptizati ita neceſſaria ſit intentio ſuſcipiendi ſacramentum baptiſmi, ut ſi illa deſit, baptiſmus nullus ſit, artic 7.

¶In hoc q; eccleſia pro paruulis credit, intendit, & renunciat, eſt quædam accommodatio, ar. 9

¶Quomodo fides eccleſiæ proſit infanti qui baptizatur, eo. art. ad 2m.

¶An filij Iudæorum, ſeu aliorum Infidelium poſſint ſeu debeāt inuitis parentibus baptizari, at. 10.

¶An paruuli in maternis uteris periclitantes poſſint per ſacramentum baptiſmi in uoto parentum ſuſceptum, ſaluari, artic. 11

QVARE apertio ianuæ Regni cæleſtis, cum ſit per ſe primo effectus mortis Chriſti, attribuatur etiam baptiſmo. q. 69. artic. 7.

¶Nullius

¶ Nullius authoritate conſtat Conſtantinum fuiſſe mundatum à lepra in baptiſmo. ar.8.ar g.3.

¶ An recedente fictione baptizatus conſequatur remiſſionem peccatorum ex vi baptiſmi. ar. 9. & 10.

¶ Quomodo baptiſmus recedente fictione, incipiat ualere ad ſalutem, ibidem.

¶ Character diuerſimode conſiderato baptiſmate tenet locum & diſpoſitionis & formę. ibidem.

¶ Fictio (quę nihil aliud eſt quam impeditio gratię) per pœnitentiam delenda eſt ſimul cum peccatis commiſſis. poſt baptiſmũ eo. ar. ad 2m. & 3m.

¶ Aliud eſt dimidiam à Deo expectare ueniam, & aliud uariis mediis à Deo expectare ueniam. Ibidem.

QVOMODO intelligatur quòd exorciſmus baptiſmalis aperit ſenſus, & quòd unctio quæ fit in uertice baptizati operatur conſeruationem gratiæ baptiſmalis. q.70. & 71. ar. 3.

MIXTVM ex oleo & balſamo (quod chriſma uocatur) eſt regularis materia confirmationis de neceſſitate pręcepti & nõ de neceſſitate ſacramenti. q.72. ar. 1. & 2.

¶ An ſit de neceſſitate ſacramenti materiam confirmationis eſſe conſecratam ab epiſcopo, ita quod nec plenitudo apoſtolicę poteſtatis poſſit diſpenſatiue ſubrogare ſimplicem ſacerdotem ad conſecrationem dictę materię. ar. 3.

¶ An quicunque Chriſti contactus ſit ſanctificatiuus materiæ ſacramenti, an uero ſolus contactus in uſu conſtitutiuo ſacramẽti. Ibidem.

¶ Licet in antiquis locibus non inueniantur expreſſę omnes ſacramentorum formę, in Concilio tamen Floren. omnes expreſſæ ſunt. ar. 4.

¶ An character ſit po. pure paſſiua. ar. 5.

¶ Character confirmationis de neceſſitate præſupponit characterem baptiſmi, ſicut & ordo ſacer baptiſmum. ar. 6.

Quando accedens ad ſacramentum cum peccato mortali, uel quia eius conſciẽtiam non habet, uel quia non perfecte contritus, gratiam ex ſacramento conſequatur in remiſſionem peccatorum, ita quòd uirtute ſacramenti fiat de attrito contritus. ar. 7.

¶ An epiſcopus ſit ita proprius miniſter confirmationis, quòd a non Epiſcopo facta nulla eſt, & tamen ex diſpenſatione apoſtolica non Epiſcopus poſſit illam conferre. ar. 8. 9. 10. 11.

QVVM dicitur ſacramenti euchariſtiæ rem tantum eſſe gratiã ſuſcipientium aut unitatem eccleſiæ, aut corpus Chriſti myſticum, hæc omnia ſumunt pro uno & eodem, ſ. gratia Dei. q. 73. ar. 1. ad 3m.

¶ Sacramentum euchariſtiæ dicitur multa materialiter, quia partes eius ſe habent ut integrantes unum proprium finem qui eſt refectio ſpiritualis. ar. 2.

¶ An ſacramentum euchariſtiæ ſit abſolute neceſſarium ad ſalutem ar. 3.

¶ Habere rem ſacramenti euchariſtiæ per uotum eccleſiæ, eſt ipſam habere per antecedens ſacramentum ſeu in ſui initio, quoniam ſacramentum baptiſmi initium eſt ſpiritualis uitæ. Ibidem.

AN ſi alicubi non inueniretur uinum, eſſet ſolus panis conſecrandus. q. 74. ar. 1.

¶ Aliud eſt iudicium de pręſentia & quantitate materię euchariſtiæ. ar. 2.

¶ Quum triticum ab omnibus ponatur propria materia panis ſacramentalis, an ex ſiligine, ſpelta, amydo, & paſta cruda poſſit confici panis conſecrabilis, & an ſolus panis aſſus ſit conſecrabilis. ar. 3.

¶ An Presbyter grecus in eccleſia græca, ritum græcum in conſecrando ſeruare teneatur. ar. 4.

¶ Vua non eſt conſecrabilis. ar. 5.

¶ Falſum eſt quod græci offerant calicem ſine aqua cum uino tantum hoc enim Armeni non græci olim faciebant. ar. 6.

¶ An oporteat aquam ea quæ fit panis pro ſacramento eſſe aquam ueram & naturalem ar. 7.

¶ An hæc propoſitio, Aliquid non poteſt eſſe ubi prius non erat, niſi uel per loci mutationem uel per alterius conuerſionem in ipſum, ſit uera, & bene applicetur ad eſſe in ſacramento. q. 75. ar. 2 ad Sco. & Duran.

¶ In eccleſiaſticis myſteriis & naturalibus attenditur poſſibile vel impoſſibile ſecundum potentiam ordinariam ibidem.

¶ Quot ſimpliciter & abſolute loquendo interueniant in ſacramento euchariſtiæ mutationes. Ibidem.

¶ Quomodo hæc ratio literæ ualeat. Si ſubſtantia panis remaneret non eſſet uerum quod Chriſtus dixit, Hoc eſt corpus meũ &c. ſed fuiſſet potius dicendum, Hic eſt corpus meum. Ibidem ad Sco. & Duran.

¶ An ſi eſſet alia ſubſtantia ſub accidentibus panis quàm corporis Chriſti, contrariaretur ueneratione euchariſtię, Ibidem ad Sco.

Soluitur ad Sco. tenentem, panem, quamuis per accidens redigi in nihil. ar. 3. ad 3m.

¶ Duplex conuerſio. ſ. formaliter & ſubſtantialis. ar. 4.

¶ An conuerſio panis in corpus Chriſti præexiſtens & manens, ſecundum ſuum eſſe antiquum, ſit poſſibilis. Ibidem ad Scot.

¶ An hæc ſit propria, quod erat panis, eſt corpus Chriſti ibidem.

¶ Ratio conuertibilitatis totius unius rei in totam aliam rem, eſt communicatio earum in communi natura entis communis omnibus creaturis tantum, eo. ar. ad 3m.

¶ Quomodo intelligitur modus conuertibilitatis totalis in litera poſitus. Ibidem.

¶ Quomodo hęc ratio literę de conuertibilitate cuiuſque creaturę in quamlibet aliam ualeat, ſcilicet agens uirtutis infinitę, quod habet actionem in totũ ens, poteſt conuertere &c. Ibidem ad Duran.

¶ An forma ſubſtantialis panis conuertatur in animam Chriſti ſecundum quòd dat eſſe corporeum. articul. 5. ad Scot.

AN hæc propoſitio ſit uera. Si aliqua duo ſunt realiter coniũcta ubicunque eſt unum eorum, oportet reliquum eſſe. q. 76. ar. 2. ad Duran.

¶ Differentia inter modum ſubſtantiæ & modum quantitatis in litera poſitos, eo. ar. ad 3m.

¶ An per modum ſubſtantiæ intelligat in litera id quod communiter dicitur, eſſe inuiſibiliter. Ibidem.

¶ An ſimpliciter neceſſario ſequatur ſi corpus Chriſti habet partes & proprietates ſuas ſub modo ſacramentali, quòd habeat eas ſub exiſtentia naturali. ar. 1 ad Sco.

¶ An non ſolum ſubſtantia corporis Chriſti, ſed etiam quantitas eius naturali concomitantia contineatur in hoc ſacramento. ar. 3.

¶ Chriſtum eſſe ſub hoſtia, eſt quoddam relatiuum. ar. 6.

¶ Verum corpus Chriſti ad motum hoſtię moueatur per accidẽs, Ibidem ad Sco & Duran.

¶ Subſtantia indiuidualis ſecundum materiam ſignatam quantitate percipitur a cogitatiua, ſubſtantia uero indiuidualis ut habet modum eſſendi purę ſubſtantiæ, percipitur a ſolo intellectu. ar. 7.

¶ An intellectus tam angelicus, quam animę ſeparatæ quam etiam hominis beati poſſit naturaliter uidere exiſtentiam corporis Chriſti in euchariſtia. Ibidem ad Sco.

¶ An intellectus beatus per actum beatificum uideat corpus Chriſti in euchariſtia. Ibidem ad Sco.

¶ An corpus Chriſti ſecundum eſſe ſacramentale non uideatur ab intellectu uiatoris, nec ab intellectu angelico naturaliter, quia iſte modus eſſendi eſt penitus ſupernaturalis. Ibidem ad Scot.

¶ Quomodo adoratur an adorandus ſit ſanguis aliquando miraculoſe in calice apparens. ar. 8.

DVAE opiniones de modo eſſendi accidentium euchariſtię ſine ſubiecto q. 77. tribus primis ar.

¶ Tres opiniones de modo quo in inſtanti generationis nouæ ſubſtantiæ ex ſpeciebus ſacramentalibus, ſit materia. articul. 5.

¶ An in rarefactione ſpecierum ſacramentalium omnia illa quantitatis particula quę per rarefactionem fit, ſit naturaliter a naturali agente. ibidem ad Sco.

¶ An ſola uerba conſecrationis prolata à ſacerdote conficiant ſacramentum euchariſtię, permiſſis aliis quæ in Canone miſſæ continentur, eo. ar. ad 4m.

¶ Quid ſit uirtus ſacramentalis inexiſtens uerbis ſacramentalibus art. 4.

¶ De ueritate & conſignificatione huius orationis ſacramentalis, Hoc eſt corpus meum. & de demonſtratione, quam in ea exercet, li Hoc.

DE tempore, modo & ſubiecto ſex effectuum euchariſtię, quæſt. 70. ar. 1.

¶ Sumens euchariſtiam poteſt eſſe ita diſpoſitus, quod nec ſequatur uitam gratię. nec de nouo mortaliter peccet ſumendo. Ibid.

¶ Dominus quum dicit, niſi manducaueritis carnem filii hominis &c. loquitur de manducatione ſpirituali in uoto ſeu in habitu, eo. ar ad 1m.

¶ An differentia inter ſuſcipientem baptiſmum & ſuſcipientem Euchariſtiam, quo ad hoc quod eſt eſſe vel non eſſe in peccato mortali, ſit uera. ar. 3. ad 1m.

¶ Oblatio Euchariſtiæ ex ſui quantitate ſufficit ad ſatisfaciendum pro omni pœna, ſit autem ſatisfactoria offerentibus uel pro quibus offertur ſecundum quantitatem ſuę deuotionis. artic. 5.

¶An ſacrilegium indigne cõicantium ſit grauius peccatum omnibus peccatis quæ ſunt contra puras creaturas.ar.5.
¶An occultis peccatoribus petentibus deneganda ſit communio. ar.6.
¶ Iudicium diſcretionis requiſitæ ad communionem in pueris, debet a parentibus & confeſſore fieri.ar.9.ad ul.
¶An expediat quotidie celebrare.ar 10.
¶Qualiter intelligatur. q. fruſtra eſſet uotum niſi impleretur quādo opportunitas adeſſet.ar.12.
An communio popularis ſub utraque ſpecie ſit licita.ar.12.
¶An communio ſub utraque ſpecie ſit in præcepto. ibidem.
¶An communio ſub utraque ſpecie ſit neceſſaria omnibus, comprehendendo etiam infantes. Ibidem.
¶An dicta communio ſit neceſſaria omnibus adultis. Item an ſit neceſſaria omnibus ſacerdotibus. item an ſit neceſſaria omnibus conficientibus. Ibidem.
¶An utilius ſit ſumere Euchariſtiã ſub utraque ſpecie, quàm ſub ſpecie panis tantum. Ibidem.
¶Sacramenta nouæ legis poſſunt conſiderari ut cauſæ & ut ſigna, ibidem.
¶An expediat eccleſiæ Chriſti quòd populus communicet ſub utraque ſpecie. Ibidem.
REPVLSIO cuiuſdam Scoti chimeræ, negantis, quòd corpus Chriſti ſub ſacramento annihilatum fuiſſet, ſi in propria ſpecie annihilatum fuiſſet, concedentis autem quòd in triduo corpus Chriſti ſub ſacramento fuiſſet mortuum, quia in propria ſpecie fuit mortuum.q.8 .ar.4.uide ſuperius.q.76.ar.2.
AN plures ſacerdotes eandem hoſtiam conſecrare poſſint. Item an noui ſacerdotes concelebrent Epiſcopo, dicendo ſimul cum ipſo conſecrationis uerba. item an cõſecratus Epiſcopus debeat Pontifici celebranti concelebrare.q.82.ar.2.
¶An Miſſa mali ſacerdotis ſit tanti meriti quanti eſt Miſſa boni. art 6.
¶In Concilio Conſtantienſi conceſſum eſt omnibus Chriſti fidelibus communicare cum excommunicatis in duobus caſibus.ar.9.
¶An ſacerdoti liceat totaliter a celebratione abſtinere.
DE uirtute altaris, eccleſiæ & aliorum inanimatorum conſecratorum.q.83.ar.3.
AN ſacramentum pœnitentiæ habeat materiam ex qua conſtituatur.q.84 ar.1 & 2.ad Sco.
¶An res ſacramenti pœnitentiæ ſit interior pœnitentia, an ordinarius aliquis Ibidem.
¶An totum ſacramentum pœnitentiæ (compoſitum ſcilicet ex materia & forma) cauſet remiſſionem peccatorum ratione utriuſque partis. Ibidem.
¶Licet forma abſolutionis conſiſtat in his duobus uerbis, ſ.abſoluo te, ſi quis tamen alijs uerbis uteretur (puta remitto tibi peccata) ſacramentum eſſet perfectum.ar.3.
¶An pœnitentia ſit de iure naturali quo ad dolorem & doloris remedium & aliquid ſignum doloris.ar.7.
¶Diſplicere poteſt ſumi contrarie & negatiue.ar.8 & 9.
AN pœnitentia uirtus ſit uere & per oppoſitum a ſpecialis uirtus diſtincta a cæteris uirtutibus.q 85.ar.2.
¶An actus pœnitentiæ contineatur ſub commutatiua iuſtitia. Item an tollat in commutatiua iuſtitia. Item an reddat æqualia ſimpliciter, uel ſecundum acceptationem Dei tantum. at.3.ad Sco & Duran.
¶An pœnitentia ſit uirtus acquiſita.ar.6.ad Sco & Duran.
AN offenſa directe opponatur gratiæ.q.86.ar.2.
¶An ad omnem remiſſionem peccatorum actualium requiratur actualis immutatio uoluntatis.eo.ar.ad 1m.
¶Quomodo intelligatur quòd remiſſio peccato mortali, remaneat inordinata cõuerſio ad commutabile bonum.a.4.ad 1m.
¶An remiſſio culpæ ſit effectus pœnitentiæ ut eſt actus uirtuoſus. ar.6.
AN ad remiſſionem peccati mortalis, requiratur ut homo actualiter ſingula mortalia deteſtetur.q.87 ar.1.
An ultimatis diſplicentia ſufficiat ad remiſſionem peccati mortalis.Ibidem.
An ueniale peccatum opponatur feruori charitatis. Ad Duran. eo.art.ad 3m.
¶Quis ſit ille feruor charitatis in hac uita, qui non compatitur peccatum ueniale. Ibidem.
¶An quandocunque gratia infunditur, peccata uenialia remittantur.ar.2.
¶An aliqua culpa, a Deo remittatur ſine gratia.ar.4.
AN ſecundo peccans, ex hoc ipſo grauius peccet, quàm prius peccauerit. q.88.ar.1.ad 1m.
¶Ingratitudo quantificatur ex beneficio.ar.3.
DE irregularitate homicidij ex defenſione commiſſi.q.89.ar.3.
AN contritio, confeſſio & ſatiſfactio ſint partes ſacramenti pœnitentiæ.q.9.ar.1.ad Sco.& Duran.
¶An contritio ſecundum eſſentiam ſit pars ſacramenti.art.2.ad Sco.& Duran.
¶Satiſfactio ſacramentalis ex hoc ipſo q. eſt pars ſacramenti, auget gratiam.eo.ar.ad 2m.
¶An ſacramentum pœnitentiæ ſine ſatiſfactione ſit uerum ſacramentum.Ibidem ad Duran.

FINIS.

TERTIA PARS
ſVMMÆ THEOLOGIÆ
AN[illegible]ELICI DOCTORIS
S. THOMÆ AQVINATIS

Cum Commentarijs

REVERENDISS. IN CHRISTO PATRIS
D. D. THOMAE DE VIO, CAIETANI,

Ordinis Prædicatorum S. R. E. tituli S. Siſti Presbyteri Cardinalis, artium, & ſacræ Theologiæ Doctoris celeberrimi,

QVIA Saluator nr̃ &c. Debitum D. Th. famulatum A pſo[l]uere cupiens, capeſſiuis cõmentationib⁹ eruditorum ſuç ſummæ, ad vltimũ me confero, expoſiturus tertiam ſumbarum q̃onum ſm̃ modum in cõment. 1. lib. inchoatũ (vt petentib. hoc, morem gera[m]) ad[d]icturus qđ minus, fideiq; lumini cõſonum appatebis, firmãdo ſp rõne, aut auctoritate oẽm ſententiã, ut nullus mee auctoritati reſeruet locus. Diuiditur igiť pñs liber (ut in illius apparet principio) in partes tres pricipales: quarũ prima de dño nro Ieſu X p̃o uſq; ad q. 60 protendiť: ſcđa uero de ſacris inde inchoans, īparfecta relicta eſt ob immaturã doctoris mortẽ: tertia ät de immortali uita reſurgẽtiũ, omnino deficit. Nos ät ſi eius ope Deus dederit, quaſdã adiũgemur q̃ones circa ter[ti]a ad aïarũ ſalutẽ, q̃ opportunę apparebũt, ne repetere aliorum d[i]cta cõtingat. Prima ät pars de Ieſu Chriſto, in ſex partes diſtinguiť: prima de unione filij Dei, & humanæ nãæ uſque ad 15. q. incluſiue: ſcđa de his, q̃ cõſequunt unionẽ, a 16. uſque ad 26. tertia de ingreſſu Saluatoris in mu[ndum], a 27. uſque ad 39. quarta de p̃greſſu Saluatoris ĩ hoc mundo, a 40. uſque ad 45. quinta de exitu Saluatoris ex hoc mundo, a 46. uſque ad 52. ſexta demum de exaltatione Saluatoris poſt hanc uitam, a 53. uſque ad 59. tractat. Secunda deinde principalis pars de ſacramentis in octo diſtinguitur partes, quarum prima de ſacramentis in communi, reliquæ ſeptem de ſingulis ſeptem ſacramentis ſigillatim tractant.

PROLOGVS.

QVIA Saluator noſter dñs Ieſus Chr̃s, teſte angelo, populũ ſuũ ſaluũ faciẽs a peccatis eorũ, viã veritatis nobis in ſeipſo demõſtrauit, p quã ad beatitudinẽ immortalis vitę reſurgẽdo puenire poſſimus, neceſſe eſt, vt ad cõſumationẽ toti⁹ theologici negotij, poſt cõſiderationẽ vltimi finis humanę vitę, & uirtutũ, ac vitiorũ, de ipſo oĩum Saluatore, ac bñficijs eius humano gñi pręſtitis, nřa conſideratio ſubſequať. Circa quã primo conſideradũ occurrit de ipſo Saluatore. Scđo, de ſacris ei⁹, q̃b. ſalutẽ cõſeq̃mur. Tertio, de fine imortalis uitę, ad quã p ipſum reſurgẽdo peruenimus. Circa primũ duplex cõſideratio occurrit. Prima eſt, de ipſo icarnationis myſterio, ſm̃ q̃ Deus p noſtra ſalute factus eſt hõ. Secunda de his, quę per ipſum Saluatorẽ noſtrũ. i. Deũ incarnatum ſunt acta & paſſa.

QVAESTIO PRIMA.

De conuenientia incarnationis, in ſex articulos diuiſa.

CIRCA primum tria cõſiderãda occurrunt. Primo q̃dẽ, de cõueniẽtia incarnationis Chriſti. Secundo, de modo unionis verbi incarnati. Tertio, de his, quæ conſequuntur ad hanc vnionem.

Circa primum quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrũ conueniens fuerit Deum incarnari.

¶ Scđo, Vtrũ fuerit neceſſariũ ad reparõnẽ gñis humani.

¶ Tertio, Vtrũ, ſi nõ fuiſſet peccatum, ſeu homo peccator, Deus incarnatus fuiſſet.

¶ Quarto, Vtrũ principali⁹ ſit incarnatus ad tollendũ originale peccatum, q̃ actuale.

¶ Quinto, Vtrum conueniens fuerit Deũ incarnari a principio mundi.

¶ Sexto, Vtrum eius incarnatio differri debuerit uſque in finem mundi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari.

AD PRIMVM ſic pceditř. Vř q̃ nõ fuerit cõueniẽs Deũ incarnari. Cũ. n. Deus ab æterno ſit ipſa eſſentia bonitatis, ſic optimũ eſt h ipſum eſſe ſicut ab æterno fuit: ſed Deus ab æterno fuit abſq; oĩ carne. ergo cõueniẽtiſſimũ eſt, ipsũ nõ eſſe carni unitũ, Nõ ergo fuit conueniens, Deum incarnari.

¶ 2 Pręt. Quę ſunt in infinitũ diſtãtia, inconueniẽter h iũgunť: ſicut incõueniens iũctura eẽt, ſi q̃s pingeret imaginẽ, in qua humano capiti ceruix iũgerett

SVPER QVAEST. I. ART. I.

Ferr. 4. cont. c. 40. 49. *Medina ar. 1.*
Alb. Mag. 3. diſt. 1. art. 1.

IN tit. 1. ar. 1. q. nota duos terminos, ſ. ly incarnari, & ly, cõueniẽs. Nã ly incarnari pl⁹ ſignat q̃ exprimat expl[i]cat ſiq̃dẽ nihil aliud, q̃ carnẽ aſſumare, uel carnam fieri: ſignat ät hoĩem fieri ẽt ſm̃ carnẽ: ita q̃ carnis infim⁹ termin⁹ q̃cq̃d nobilius eſt in hoĩe, concludit: & ut ſic denotat nãm humanã integrã: nã ſi De⁹ uſqueadeo ſemet ipsũ exinaniuit, ut cõuenienter caro fieret humana, multo magis cõueniẽs eſt, q̃ ſic factus hõ ſm̃ aïam, & humanitatẽ integrã. Merito aũt theologi hanc diuinã exinanitionẽ uocabulo incarnationis ſignãt i[m]itati Euang. q̃ p dictionẽ eodẽ docuit uocabulo, dicens, Et uerbũ caro factũ eſt. Ly, conueniẽs eſt ſe hẽt a ad poſſibile, ut minus cõe ad magis cõe, ita ut ſit in ſa poſſibile. & addit ſup illud: nẽ ũq̃dẽ cõueniẽs ẽ poſſibile, ſed nõ ecõtra, ut patet de monſtris. eſt. n. mõſtrũ poſſibile, ſed nõ eſt cõueniens. Cũ cõcluſũ igiť fuerit, q̃ Deũ incarnari eſt cõueniẽs, mõſtratũ erit ſimul, q̃ ẽ poſſibile. Rurſus ſuppreterit q̃ ly, cõueniẽs, abſq; quacũque determinatione in hoc titulo poniť i[n]dũ non apponiť aliq̃ limitatio, puta, ad hoc vel illud, ſm̃ hoc uel illa rõnẽ, aut aliq̃ [illegible] modũ[illegible] [illegible]

Per. 4. 1. 3. d. 1. q. 2. ar. 3. Et 4. con. 2. 40. 49. 51. 54. & 55. Et op. 2. c. 5. & 6. & op. 3. c. 207. & 208.

ſens de conuenientia incarnationis non ad hunc, uel illū finē, aut effectum, ſed abſolute eſt: & ꝓpterea ex proprijs Dei, & incarnationis abſolute decidēda eſt q̄ō iſta. Cuius ſenſus eſt an Deū fieri hominem, & ſecundum carnem fuerit conueniens.

equina: ſed Deus & caro in infinitū diſtant, cū Deus ſit ſimpliciſſimus, caro āt maxime cōpoſita, & pręcipue humana. ergo inconueniens fuit, quod Deus carni vniretur humanæ.

¶3 Præt. Sic diſtat corpus a sūmo ſpū, [h] ſicut malitia a sūma bonitate: ſed oīno incōueniēs eſſet, ꝙ Deus, qui eſt ſumma bonitas, malitiam aſſumeret. ergo non fuit conueniens, ꝙ ſummus ſpiritus increatus corpus aſſumeret.

¶4 Præ. Incōueniēs eſt, ut q̄ excedit magna, contineaꝶ in minimo, & cui imminet cura magnorū, ad parua ſe trāſferat. ſed Deū, qui totius mūdi curā gerit, tota rerū uniuerſitas capere nō ſufficit. ergo [h] vr̄ inconueniens, ꝙ intra corpuſculū uagientis inſantiæ lateat, cui parū putaꝶ uniuerſitas, & tādiu a ſedibus ſuis abſit ille regnator, atq; ad vnū corpuſculū totius mundi cura transferaꝶ, vt Voluſianus ſcribit ad Augu.

G SED CONTRA illud vr̄ eē cōuenientiſſimum, ut per uiſibilia monſtreꝶ inuiſibilia Dei; ad hoc.n. totus mundus eſt factus.

¶ In eodem titulo 1. ar. dubium occurrit: quia auctor ut incepiſſe ſaltando, nā ante iſtum articulū debebat inquiri, an Deū incarnari ſit poſſibile: tum quia iſta q̄ō ſi dēt indiſcuſſa relinqui, ſed in proprio loco tractari: conſtat autem poſſibile eſſe naturaliter prius, q̄ conueniens, cum ſit communius, & innata ſit nobis uia ex cōiorib. procedendi, ut dr̄ in 1. Phyſ. tum quia auctor ipſe in principio 3. ſen. inchoata a poſſibilitate. cur ergo ſi inde recipit in hoc opere?

¶ Ad hoc dr̄, ꝙ quia nulla ſcientia ꝓbat ſuum ſubiectum, ſed ſupponit illud, ut patet in 1. Poſt. & huius libri ſubiectum proprium eſt Ieſus Chriſtus, hoc eſt Deus incarnatus: ideo ars ipſa exigit, ut non quæreretur hic, an poſſibile ſit Deum incarnari: hoc.n. eſſet librum illū non præſupponere Deum incarnatū. Nec ſi omnino indiſcuſſa dubitatio hæc relicta eſt, ſed tractando conuenientiā incarnationis ex naturis extremorum, ſ. Dei, & humanę naturę (ut in hac lr̄a ſit) excluditur impoſſibilitas incarnationis, & manifeſtatur ſimul, ut dictum eſt conuenientia eiuſdem: ita ꝙ ſub titulo conuenientiæ ſatisfactū eſt, & materiæ de poſſibilitate incarnationis, & arti procedendi. Quòd āt in 3. ſentē. auctor inchoauerit a poſſibilitate, non obſtat propoſito: qa in illo opere non erat ipſe ordinator doctrinę, ſed ut commentator quęſtiones emergentes mouebat, hic autem ipſe auctor eſt ordinis doctrinæ. & ideo artificioſe procedens ſupponit Deū incarnatum, & quærit de illius conuenientia.

¶ In corpore eiuſdem 1. art. unica eſt concluſio reſſiua quæſiti. Conueniens fuit Deum incarnari. Probatur, Vnicuique rei cōueniens eſt, quicquid competit illi ſm̄ rationem ſuæ naturæ. ergo Deo conueniens eſt quicquid pertinet ad ratīonē boni. ergo Deo conueniens eſt ſummo modo ſe cōicare creaturæ. ergo conueniens fuit Deū incarnari. Añs manifeſtatur ex hoc, ꝙ ratiocinari conuenit homini: quia ſecundum rōnem ſuæ rōalis naturæ competit. Prima uero conſequentia probatur: quia ipſa natura dei eſt eſſentia bonitatis, ut Dion. dicit. Secunda āt conſequentia probatur: quia ad rationem ſummi boni ſpectat ſummo ſe modo cōicare creaturæ. Quod probatur: qa ad rationem boni ſpectat ſe cōicare aliis. Tertia denique conſequentia probatur: quia hoc, ꝙ eſt ſummum bonum, ſeu Deum ſummo modo ſe cōicare creaturę, maxime fit per hoc, ꝙ naturam creatam ſic ſibi coniungit, ut ex Verbo, anima, & carne, una fiat perſona, ut Aug. dicit. Hic eſt planus ꝓceſſus literæ.

¶ In antecedente huius proceſſus hoc ſolum notandū occurrit ꝙ propter ſui claritatem in litera manifeſtatur in una ſola natura, cum potuiſſet inductiue manifeſtari in omnibus: ſat eſt fuit inchoaſſe inductionem in re tam manifeſta.

¶ In primo conſequente. ſ. Deo conueniens eſt quicquid pertinet ad rōnē boni, memento diſtinguere quod aliud eſt loqui de rōe boni, & aliud de rōe talis boni, puta, angelici, cæleſtis, humani, leonini & aliorum ſpecialium bonorum. Multa nanque ſunt, quę ſpectant ad rationem talis boni, quę non ſpectāt ad rōnem boni abſolute: latrare ſiquidem ad bonitatem canis, rōcinari ad bonitatem hoīs, moueri ad bonitatem cæli, & ſic de aliis propriis bonis creaturarū ſpectant: & tñ nihil horum ſpectat ad rationem boni ſimpliciter, & propterea nihil horū conuenit Deo: ſed quicquid pertinet ad rōnē boni non limitati ad hanc uel illā nām creatam, ſed abſolute cōſiderati, totū conueniens eſt attribuere Deo: q̄a natura Dei eſt ipſa bonitas.

¶ Circa ſecundæ conſequentię. ſ. ergo Deo cōueniens eſt ſummo mō ſe cōicare creaturæ probationem, ſ. quia ad rationem boni pertinet, ut ſe aliis communicet &c. dubium primo occurrit: quia cōicare ſe aliis, nullam perfectionem importat: alioquin Deo ab æterno, dum ſe non communicauit aliis defuiſſet aliqua perfectio, quod eſt impoſſibile: quod autem nul-

F lam perfectionem importat, non ſpectat ad rationē boni, cui nihil præter aut extra boni latitudinem conuenire fas eſt, non recte igitur aſſumitur, ꝙ cōicare ſe aliis pertinet ad rōnem boni.

¶ Circa eiuſdem ſequelæ probationem, ſecundum dubium occurrit: quia inefficax inuenitur. q̄m ſ... ex natura... bonum ad ... [illegible] conditione. ... non ſ... cere p... ex eo, ꝙ uoluntaria libere a bono producuntur, ... inferuntur ex naturalibus, utpote neceſſariis, & alterius ordinis. ſi ergo ex quacunque De naāli cōditione pꝫ efficaciter inferri aliqd op⁹ ipſius liberū, ut patet. Manifeſtat āt, hunc errorem in hoc paſſu interuenire: quia ex ſpectantibus ad rōnē boni infert ſummū bonū, ac p hoc Deū cōicare ſeipſum creaturæ. Conſtat n. ꝙ p uenientia ad rōem boni conueniunt ipſi boni, & Deo nāliter, & ꝙ cōicare ſeipſum conuenit Deo ſummo bono libere: non recte igitur proceſſum eſt in litera. Ep. 3. poſt medium libro. 2. inter opa Aug.

H ¶ Ad primum dubium dr̄, ꝙ licet poſſet dici, ꝙ cōicare ſe aliis ſm ꝙ importat actionem, quæ eſt perfectio agentis in actu (quæ in Deo eſt ... ſubſtantia) & ſecundum ꝙ importat relationem effectus ad extra, ut in 1. lib. patuit: quia tñ non oportet in propoſito ad hęc recurrere, ... ꝙ ... ſi ... eſt, quod communicare ſe aliis non importat perfectionem, & ꝓbatio eius non ualet ex eo, ꝙ non ponit perf... in cōicante, inferens ergo non importat perfectionem ... ſtat n. ꝙ importet perfectionem, & non in communicante, ... in illis, quibus cōicatur. Et uere ſic eſt: nam bonum cōicare ſe ... aliis, dato quòd nullam addat perfectionem bono cōicanti ſeipſum: neceſſario tamen perfectionem ponit in illis aliis, quibus ſeipſum communicat. & ad naturam boni ſpectat ... nicare ſeipſum aliis, non ut ipſum communicans ſit me..., ſed ut alia bonificentur per ipſum, & propterea ratio literę ... alſumit, & optime procedit ad intentum.

I ¶ Ad ſm̄ dubium d..., ꝙ ... bonum ſit unum tranſcendentiū & comprehendat ſub ſe non ſolum bonum ſic eſſe naturę, ſed etiā bo... uoluntatem, ac per h... abſtrah... ... ſ. ſendi, & cauſandi modo. ſ. per naturam ... conſequens eſt ꝙ id, quod pertinere dr̄ ad rōem boni, non ... nus q̄ ipſi in bonum, & ... abſtra... at a ... lo nāt... bertatis, ac per hoc communicare ſeipſum pertinere ... boni rationē, intelligendum eſt ... per modum nāg. aut libere ... comm... & ... naie, ... verit... ... & ... tera non concl... quid ... modo ... ſed abſolute. ꝙ cōmunicare ſeipſum ... ip... modo ſiue hoc fiat naturaliter ſiue libere ... ad ſummum bonum ... quia ... care ſe, conſequens eſt, ꝙ magis bon... nuen... cicare ſe, & conſequenter ſummo ... ca re ſe. unde patet, quòd non infertur uoluntarium, ex ... al ſed commune ex communi.

K ¶ In tertia conſequentia memento primo formaliter ... ge re terminos, diſtinguendo de creatura, uel de creatura ... ta. hoīe, angelo uel cęlo &c. nā h eſt h ... ſermo de creatura ... ſed de creatura abſolute, cum aſſumitur, ꝙ ſummo bono conuenit ſūmo mō ſe cōicare creaturæ. Notate ſecundo uerba, & ſignate myſterium: ex ſūmo mō cōicare ſe creaturæ, infert incarnationis conuenientia. Trib. nāq; modis pluſq̄ ... ſis De⁹, qui eſt ipſū ſummū bonū, intelligi pōt cōicare ſe pſum creaturæ. Primo, quaſi nāliter cōicando ſeipſum, & ſic communicauit ſeipſum uniuerſo, creando, & conſeruando libere uniuerſum: Secundo, ſupernaturaliter communicando ſeipſum, & ſic communicauit ſe ... uniuerſo eleuando omnes intellectuales & rationales ſubſtantias in ... diuinæ naturæ per gratiam: cuius non ... gratuita benignitate effectu ... etiam ... pa... ... ut in 1 lib. auctor ex Auguſtini auctoritate ... luxit l. Iā ... inter hos duos modos tanta diſtantia, ꝙ iuxta primum modum d...

butę

beræ ſunt participationes, imitationes atq; ſimilitudines Dei, A ſic ut conſtituerentur illæ ſubſtantiæ rerum quas naturas entium dicimus, cum ſuis conditionibus naturalibus. Deus autem ipſe extra, & ſupra totum uniuerſum in ſibi ſoli propria excellentiſſima natura remanet ſolus in ſuipſius fruitione beatus. Iuxta ſecundum autem [illegible]ndum naturæ ſuæ propria D[illegible] cõmunicauit creaturæ, ſcilicet uidere Deum, frui Deo ui[illegible] per eſſentiam, eſſe conſortem diuinæ naturæ p gratiam in hoatiue, & per glor[illegible] conſu[illegible]. Quæ quia non poſſunt cõicari, ut naturalia, aut connaturalia ſint creaturæ, ideo ſupernaturaliter, ac ex ſuperabundantiori gratia Deus, quod ſibi ſoli ex naturali ordine reſeruaſset ꝑprium, cõe fecit creaturę, ut corregnaret cum illo beata in illius quoque uiſione ac fruitione: ita quod Dei [illegible]ommunio, quę impoſſibilis eſt naturali ordine, conceſſa eſt ſm ſupernaturalem ordinem gratię. Tam excellentiſſim⁹ autem eſt amor ſummi boni erga creaturam, ut nõ ſat fuerit illi cõicare ſe ſecundum naturalem ordinem creaturæ, creando uniuerſum, nec ẽt ſat fuerit eidem communicare ſe creaturę ſecundum ordinem gratiæ eleuando ipſã ad co[illegible]tium diuinæ naturę: ſed ad id vnum [illegible]od reliquũ erat, & inexcogitabile, el[illegible] creaturã ad perſonalitatem, ſ. diuinam, quod ad tertium, & ſupremũ modum cõ[illegible]and ſe ſpectat [illegible]quidẽ hunc tertium modum cõicat ſe Deus creaturę, non tribuendo [illegible]militudinem, aut donum aliquod creatũ naturalis, uel ſupernaturalis ordinis: ſed prop[illegible] perſonam ſecun[illegible] propriam [illegible]ſentiam, quam [illegible] in ſemetipſa habet communicat creaturæ, ſicque ſibi Deo, & creatæ naturę communem perſonã facit, ut creatura, hoc eſt homo ſit ſecundũ rem uerbum Dei, qđ eſt Deus. hic procul dubio eſt ſumm⁹ modus, quo ſummũ bonum communicare ſe poteſt creaturæ nõ eſt enim [illegible] maior modus, quo poſſit communicari Deus creaturæ [illegible] communicaſſe ſe creaturæ, & non [illegible] creaturę tali, ex hoc, q incarnatus eſt, ex eo

Lib. 3 Orth. fid. c. 1. in med. illius.

Concl.

3. di. 1. q. 1 ar. 3. ad 3. & 1. 2. 2. 1. ad 1. Et d. 4. q. 1. ar. 1. q. 1. c. & ad 2.

Ca. 1. a medio illius.

cap. 4. circa prin.

Li. 13. c. 17 nõ procul a prin. t. 3. Inf. q. 2. ar. 1. Et 3. d. 1 q. 1. ar. 1.

ctu, ut patet per illud Apoſt. Roma. 1. Inuiſibilia Dei, per ea, quæ facta ſunt, intellecta cõſpiciuntur: ſed ſicut Dama. dicit i principio 3. li.[*] per incarnationis myſteriũ mõſtratur ſimul bonitas, & ſapientia & iuſtitia, & potẽtia Dei, uel uirtus. Bonitas quidẽ, qm̃ non deſpexit proprij plaſmatis infirmitatẽ: iuſtitia uero, qm̃ nomine uicto non alio q̃ homine fecit uinci tyrannũ, neque ui eripuit ex morte hominem: ſapientia uero, qm̃ inuenit difficillimi pretij decẽtiſſimã ſolutionem: potentia uero ſiue uirtus infinita, quia nihil eſt maius, q̃ Deũ fieri hoĩem. ergo cõueniẽs[*] fuit Deũ icarnari.

Resp. Dicendum, q vnicuiq; D rei conueniens eſt illud, qđ cõpetit ſibi ſecundum rõnem propriæ naturæ: ſicut homini conueniens eſt ratiocinari, quia hoc conuenit ſibi, inquãtum eſt rationalis ſecundum naturã ſuã. Ipſa autẽ natura Dei e[illegible] eſſentia bonitatis, ut patet per Dionyſium. 1 cap. de diui. nomi.[†] Vñ quicquid pertinet ad rationem boni, cõueniẽs eſt Deo: pertinet D aut ad rõnẽ boni, ut ſe a[li]is cõmunicet[*], ut patet per Dion. 4. c. de diuinis no.[*] Vñ ad [ratio]nem ſummi boni pertinet, q ſummo modo ſe creaturæ c[ommun]icet, quod quidẽ maxime fit per hoc q naturam creatam ſic ſibi coniungit, ut una perſona fiat ex trib⁹ uerbo, aĩa, & carne, ſicut dicit Auguſt. 13.[†] de Trin. Vnde manifeſtum eſt, quòd conueniens fuit Deum incarnari.

Ad primvm ergo dicendũ, E q incarnationis myſterium nõ eſt impletum per hoc, q Deus ſit aliquo mõ a ſuo ſtatu immutatus, i quo ab eterno fuit: ſed per hoc, q nouo modo ſe creaturæ uniuit, uel potius eã ſibi. Eſt autem cõueniens ut creatura, quæ ſecundum rationẽ ſui mutabilis eſt, nõ ſemper eodẽ modo ſe habeat. & iõ ſicut creatura incępit eſſe, cũ prius non eſſet: ita cõuenienter cũ prius non eſſet unita Deo in perſona, poſtmodum ei fuit unita.

Ad ii dicendum, q uniri Deo i unitate perſonæ, nõ fuit B cõueniens carni humanæ ſecũdum cõditionẽ ſuæ naturę: quia hoc erat ſupra dignitatem ipſius conueniẽs tamen fuit Deo ſcđm infinitam excellentiã bonitatis eius, ut ſibi eam uniret pro ſalute humana.

Ad iii dicendum, q quęlibet alia conditio, ſm quã creatura quęcumq; differt a creatore, a Dei ſapientia eſt inſtituta, & ad Dei bonitatẽ ordinata. Deus. n. propter ſuã bonitatẽ, cũ ſit increatus, immobilis, & incorporeus, produxit creaturas mobiles, & corporeas. Et ſimiliter malũ pęnæ a Dei iuſtitia eſt introductũ propter gloriã Dei: malũ uero culpæ cõmittitur per receſſum ab arte diuinę ſapiẽtiæ, & ordine diuinæ bonitatis. & iõ Deo conueniens eſſe potuit aſſumere naturã creatam, mutabilẽ, corporeã, & pęnalitati ſubiectam: non autẽ fuit ei cõueniens aſſumere malũ culpæ.

Ad iiii dicẽdum, q ſicut Aug rñdet in epiſtola ad Voluſianum, non hẽt hoc chr̃iana doctrina, q ita ſit Deus infuſus carni humanę, ut curã gubernandæ uniuerſitatis, uel deſeruerit, uel amiſerit, uel ad illud corpuſculũ quaſi cõtractã trãſtulerit: hoium enim eſt iſte ſenſus, nihil niſi corpora ualẽtiũ E cogitare. Deus autẽ nõ mole, ſed virtute magnus eſt: vñ magnitudo virtutis ei⁹, nullas in anguſto ſentit anguſtias. Non eſt incredibile, ſi verbũ hoĩs trãſiens, ſimul audiẽ à multis & a ſingulis totum, q verbum dei permanens, ſimul vbiq: ſit totum. Vnde nullum inconueniens ſequitur Deo incarnato.

Ex epiſt. 3. aliquorum a pri. tom. 2.

In ea. epiſt. ante med.

patet, q incarnatio eſt eleuatio totius uniuerſi in diuinam perſonam. nam ſi pure ſpiritualis natura, ut eſt angelica, aſſumpta fuiſſet, creatura corporea eleuata non fuiſſet: & ſimiliter ſi cæleſtis natura fuiſſet aſſumpta, ſenſitiua, & [ue]getatiuaque creatura, non fuiſſet huius eleuationis particeps: & ſimiliter, ſi ſolam corpor[eam] [illegible] naturam, aut uegetatiuam, aut ſenſitiuã aſſu[mp]ſiſſet, intellectualis natura eleuata non fuiſſet. Aſſumendo autem naturam humanã, quod ſignificatur per incarnationem. totius uniuerſi natura eleuata eſt ad diuinã perſonam. ita q Deus uere creaturæ [ab]ſolute ſe ſummo modo cõicauit: quia toti uniuerſo ſe ſummo mõ cõicauit, dum incarnatus eſt: quia, ut in litera ex Aug. df. ſic oĩa coeunt in unam perſonã caro, aĩa intellectiua, & uerbum D[ei]. hæc n. ideo auctoritatem [illegible] ad [illegible]dam ul[illegible] uelit quia per hæc ſignificatur totum uniuerſum, ac per hoc cõmunio Dei ad creaturam abſolute. habes ergo hinc potiſſimã rationem incarnationis ex bonitate diuina erga uniuerſum: ſi potiſſima ratio eſt, quæ ex communiſſimo bono, utpore ma[illegible] diuino ſumit, quæ Dñs docuit Ioã. 3. Si De⁹ dilexit mũdum, ut filium ſuum unigenitum daret. ¶ In rñſiõe ad primũ eiuſdem articuli primi, nota duplicẽ modum loquendi de incarnatione, ſ. dicendo, De⁹ uniuit ſe creaturæ, uel dicẽdo, De⁹ uniuit creaturam ſibi, utercq; ſanus, & catholicus, & iõ utercq; in litera ponitur: ſed ſecundus melior, quia formalis, & iõ in litera primus corrigitur quodammodo per ſecundũ. Et rõ eſt, quia ſecundus modus dicendi mutabilitatẽ ſignificat in creatura, tamq̃ rem allatã ad Deum, & Deum ſignificat ut terminum, ac per hoc Deus ſignificatur ut immutatus: terminus enim abſq; ſui mutatione terminate poteſt. In primo autem modo ſignificatur econtra, quantum eſt ex modo dicendi, non quoad rẽ dictam. Melius eſt ergo uti ſecundo modo loquendi, & dicere, Deus uniuit creaturam ſibi.
¶ In rñſione ad ſecundum eiuſdẽ art. nota, I litera haberi nega-

tuam, ſcilicet vniri Deo in perſona, non fuit conueniens carni F humanæ ſecundum conditionem ſuæ naturæ, & non habet af firmatiua inconuenientia. Et merito, quia vere negatur de quacumque creatura conuenientia, & quæcumque naturalis potentia ad vnionem perſonalem cum Deo: falſo tamen affirmatur repugnantia aut incōuenientia ad huiuſmodi unionem, quā neutram partem ſibi creatura uendi at. Creatura.n. ſi natu ræ ſuæ con itionem non habet, unde ſibi vendicet conuenientiam ad talem unionem, nec habet unde ſibi uend et incōuenientiam ad eandem: ſed totus ordo creaturæ ad huiuſmodi vnionem, ad excellentiam bonitatis, & poteſtatis diuinæ ſpectat, ſola logica, & obedientiæ potentia l creatura ſaluatur.

Parr. 3. 3. d. 4. q. 3. ar. 1. ad 1. Et 4. d. 10. ar. 1. ad 3. Et diſ. 41. art. 1. o. 1. ad 1. Et 4. cont. c. 55. 1. Et Pſ. 45. 3. par. q. 4. ar. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum neceſſariū fuerit ad reparationem generis humani verbum Dei incarnari.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̄ q non fuerit neceſſariū ad reparationē humani generis, verbū Dei incarnari. Verbo.n. Dei, cū ſit De⁹ pfectus (vt i primo habitū eſt) nihil virtutis p carnē aſſūptā accreuit. Si ergo verbū Dei incarnatum humanam naturā reparauit, etiam abſq; carnis aſſumptione eam potuit reparare. G

¶ 2 Pręt. Ad reparatione humanę nāæ, q̄ p pctm̄ collapſa erat, nihil aliud reqri videbat̄, q̄ qd hō ſatisfaceret p pctō: ſed hō, vt vr̄, ſatisfacere potuit p pctō: H non.n. Deus ab hoie plus reqrere dēt, q̄ poſſit, & cū pronior ſit ad miſerendū, q̄ ad puniendum, ſicut homini imputat ad pęnā actum peccati, ita imputare dēt ad meritum actum cōtrarium. Nō ergo fuit neceſſariū ad reparationem humanę naturæ, verbum Dei incarnari.

¶ 3 Pręt. Ad ſalutē hois ṗcipue ptinet, vt Deū reuereat̄: vn̄ dr̄ Malach. 1. Si ego pr̄, vbi honor meus? ſi dn̄s, vbi timor meus? G ſed ex hoc ipſo hoies Deū magis reuerent̄, q cū conſiderant ſup oia eleuatū, & ab hoium ſenſibus remotū: vn̄ in Pſ. 112. dr̄, Excelſus ſup oes gētes dn̄s, & ſup cęlos gloria eius. & poſtea ſubd ī. Quis ſicut dn̄s De⁹ nr̄? Quod ad reuerentiā pertinet. ergo vr̄ nō cōuenire humanæ ſaluti, q Deus nobis ſimilis fieret per carnis aſſumptionē. H

SED CONTRA, Illud, per quod humanū genus liberatur à pditione eſt neceſſariū ad humanā ſalutē: ſed myſterium di-

SVPER QVAE. I. ART. II.

Cap. 4. l. 18. 7. con. & 4. 7. 15. 1. 9. 1. con. 1. Medina ar. 2.

IN hoc ar. nota, q in hoc ar. non quę rit abſolute, an Deū Incarnari fuerit neceſſarium, ut in 1. ar. fuit quæſtio de incarnationis conuenientia abſolute: ſed quæritur hic de neceſſario ad certum finem. ſ. reparationem humanā: ſupponitur.n. hic genus humanū lapſum pdidiſſe ſalutē ſuā, & quæ ̄ an ad reparationē ipſi⁹ neceſſariū fuerit Deū incarnari. Et ſcito, qd̄ q̄ō iſta tractat̄ a mag. ſt. ſent. l. 3. ſen. d. 20. reſpectu th̄ paſſiōis Chri. ¶ In corpore ar. quatuor fiunt. Primo, ponit̄ diſtinctio bimēbris de neceſſario ad aliquem finem. Secundo, iuxta primum membrum ponitur prima concluſio negatiua, & probat̄ ex rōne diuinæ potentiæ. Tertio, iuxta ſm̄ membrum ponitur ſecunda cō cluſio affirmatiua, & probatur ſimul cum prima auctoritate Auguſt. Quarto, probat̄ ſola ſcd̄a cōcluſio tripliciter. Primo, de vtilitate ad promotionē ad bonum quintuplex. ſ. fides, ſpei, & charitatis, operis recti, & diuinę conſortii. Scd̄o de utilitate remotiua mali ēt quītuplicis, ſeruitutis diabolicæ, deiectionis ppriæ, p ſumptiōis ſupbiæ, ſeruitutis peccati. Tertio, q adſit plurimę al ę incōprehēſibiles hoi util tates. Et cōtextus lr̄æ clarus eſt ualde. I

¶ In reſponſione ad ſecūdum eiuſdem 2. ar. dubia multa occurrunt circa multa ibi dicta: dicuntur ſiquidem ibi quatuor. Primo, q purus homo non potuit ſufficienter adęquando culpam commiſſam ſatisfacere pro peccato. Secundo, q una huius rō eſt, quia peccatū contra Deum commiſſum habet quandā infinitatem ex offenſa diuinę maieſtatis. Tertio, q ſatisfactio Chriſti eſt perfecta ſecundō adæquationem ad culpam cōmiſſam. Quarto, q omnis puri hominis ſatiſfactio efficaciam habet à ſatisfactione Chri. Et horum ſingula ſuas habent obiectiones.

¶ Contra primum ſiquidem arguit Scotus in 4. ſent. diſt. 15. q. 1. K ſatisfactio eſt redditio æquiualentis pro æquiualenti: ſed quantum malum fuit auerſio à Deo per peccatum, tantum bonū eſt conuerſio ad Deū per charitatem. ergo purus hō potuit æquiualens reddere. Præterea, quātum bonum oatum fuit ineſſe actui meo, tantum bonum. & non plus abſtulit pctm̄ meum, & tm̄ bonum poteſt ineſſe actui ſecundo. ergo per illum actum omnino æquiualens redditur. Tertio, Deus de potentia abſoluta potuiſſet dare peccatori poſt attritionem tamquam diſpoſitionem & meritum de congruo gratiam, per quam motus eius fieret contritio, & ſic per ſatiſfactionem ęquiualentem deleuiſſet peccatum: quia per illum actum redderetur Deo ęquiualens illi bono, quod abſtulit peccatum. Affert quoq; Capreolus in lib. 15. diſt. 4. argumentum Aureoli: ſed in idem redit cum d ctis.

¶ Contra ſecundum dictum. ſ. quod infinitas offenſæ cauſat impoſſibilitatem ſatisfaciendi puro homini, arguit Scot. ibidē. Si infinitas in peccato prohiberet ſatisfactionem poſſibilem, etiā prohiberet eam poſitam in paſſione Chriſti: quia paſſio Chriſti etiam accepta ſecundū totam rationem meriti in ea fuit bonū finitū: quia non erat bonū increatū, nec per conſequens acceptatur à Deo infinite ex parte obiecti: quia nō fuit Deus beatus amando illam paſſionem, ſicut eſt beatus amando eſſentiā ſuā. Arguit̄ ēt, quia infinitas offenſæ nō eſt infinitas ſimpliciter, ſed ſm̄ quid. ergo non ſatiſfacientem infinitū ſimpliciter, ut eſt filius Dei, ſed infinitum ſm̄ quid exigit: quilibet autē homo amans Deum ex gr̄a ſeu charitate, eſt ſic operans infinitū ſm̄ quid, ut patet. Nō ergo ex infinitate offenſæ Dei infertur pōteſ ficaciter infinita efficatia ſatisfacientis, ſic q ſit ſuppoſitū diuinum, ac per infinitum ſimpliciter qd̄ tamen in litera fit.

¶ Contra tertium. ſ. q ſatisfactio Chriſti eſt condigna ſm̄ æqualitatem ad culpā commiſſam, occurrit durandus in 3. ſent. diſ. 20. q. 2. Chriſtus inquantum homo, uel ratione humanæ naturæ non potuit reddere æquiualens beneficiis nobis ab ipſo receptis. ergo non potuit reddere æquiualens pro peccatis humanæ naturæ, nec ipſiuſmet ſi peccaſſet. Antecedēs patet: qa Deo, & parentib⁹ non pōt reddi ęqualens, ut de. 8. Eth. Conſequentia eſt notatū qa redditio æqualentis oportet q ſit de non alias debito ſibi, cus redditur: qa, ſi actus Chriſti nō ſufficit ad adęquandū bn̄ficia, conſtat, q nihil ſupeſt ſibi, quo poſſit aliorū culpas adæquare. Et quia Duran. l uerbis iſtis inſinuat ſe loqui de Chro, ſm̄ q hō, quaſi abſtrahendo a ſuppoſito diuino patet oppoſitū eſſe de mēte eius, dū in 4. ſent. di. 15. q. 1. tam tertiū q̄ quartū hic dictū impugnās dicit. Quidā dnt, q licet hō ex ſe nō poſſit ſatiſfacere reddendo ęquiualēt: pt th̄ ex hoc q ſibi cōicat̄ meritū paſſionis Chri, qd̄ fuit aliquo mō infinitū: ſed primū. ſ. q nullus poſſit reddere æquiualēs ſimpliciter, vt melius dictū: quia nec ipſe Chrs ſm̄ q homo, potuit deo reddere æquiualens beneficiis acceptis. cum ergo quicquid erat in Chriſto, ſm̄ humanam naturam eſſet totum obligatum deo, & ei debitum, non potuit eſſe ſatisfactio de condigno pro quocūque peccato, conſiderando naturā operis uel rei: ſed ſolum ſm̄ gratuitam acceptationē Dei. hæc ille. Vbi patet ex hoc ipſo, q impugnat poſitionem dicentem, q ſatisfactio Chriſti eſt infinita, q non loquitur de Chriſto ſm̄ q homo, abſtrahendo a ſuppoſito diuino: quoniam poſitio illa tenet infinitatem eſſe in opere Chriſti humano quidem, ſed ratione ſuppoſiti, cuius eſt operatio: ſed loquitur de Chriſti ſatiſfactione, quam mediante natura aſſumpta effecit, tā gratias agendo, q̄ adæquando pctā.

¶ Contra quartū dictum, ſ. q omnis alia ſatiſfactio efficax eſt K ex ſatiſfactione Chriſti, occurrit ipſemet auctor in 4. ſent. diſt. 15. q. 1. ar. 2. ad primum dicens. Alii dicunt, quòd etiam quantum ad auerſionem, pro peccato ſatiſfieri poteſt, uirtute meriti Chriſti, quod quodammodo infinitum fuit. Et in hoc idem redit quod prius dictum eſt, ſcilicet q non poteſt ſatiſfacere ſm̄ æqualitatem, ſed ſecundum acceptationem diuinam: quia per fidem mediatoris gratia data eſt credentibus: ſi tamen alio modo gratiam daret, ſufficeret ſatiſfactio per modum prędictum. Vbi patet quòd auctor idem dat iudiciū de ſatiſfactione mea, ſiue habeam gratiam per fidem Ieſu Chriſti, ſiue aliunde haberem gratiam, ac per hoc non fit ex ſatiſfactione Chriſti ſatiſfaciens ſimpliciter, ſed ſolum ſecundum acceptationem, cuius oppoſitum hic docere videtur. Et ſimiliter non fit ex ſatiſfactione Chriſti efficax, cuius oppoſitum expreſſe hic docet.

¶ Ad horum euidentiam aduertendum eſt, q quæſtio de ſatiſfactione pro peccato tria habet in hoc opere loca, primus eſt hic, vbi de neceſſitate incarnationis pro reparādo humano gn̄e tractat̄. Scd̄us eſt inferius, vbi de neceſſitate paſſiōis Chri tractat̄.

Tertius

uinæ icarnationis ē hmōi, ſm illud Io. 3. Sic Deus dilexit mū dū, ut filiū ſuū unigenitum da ret, ut oīs, qui credit in ipſum, nō pereat, ſed habeat uitā æter nā. ergo neceſſariū fuit ad humanā ſalutem, Deum icarnari.

B Reſp. Dcēdm, q̄ ſine aliquē dr̄ aliquid eſſe neceſſariū † dupliciter. Vno mō ſine quo aliqd eſſe nō pōt: ſicut cibus ē neceſſarius ad conſeruatione humanæ uitæ. Alio mō, p q̄ meli⁹ & conuenientius peruenit ad finem: ſicut equus neceſſarius eſt ad iter. Primo mō, Deū incarnari non fuit neceſſariū ad reparōné humanæ naturæ. De⁹ .n. p ſuā oipotentem uirtutem poterat humanā naturā mul- C tis aliis modis reparare. Scdo āt mō neceſſariū fuit, Deū icarnari ad humanæ naturæ reparōné. Vñ Aug. dicit 13. de Tri. c. 10. Verum ēt oſtendamus, nō alium modum poſſibilé Deo defuiſſe (cuius poteſtati omnia æqualiter ſubiacent) ſed ſanandæ miſeriæ noſtræ conuenientiorem alium modum nō fuiſſe. Et hoc quidem conſiderari pōt, quantum ad promotionem hois in bonum. Primo quidé, quantū ad fidé, quæ magis certificat ex hoc, q̄ ipſi Deo loquenti credit. Vnde Augu. dicit 11. de ciui. Dei, Vt homo fidētius ambularet ad ueritatem, ipſa ueritas Dei filius hoie aſſūpto conſtituit atq; fundauit fidem.

Tertius eſt in tractatu de ſacro penitentiæ, ubi de tertia illius A parte, quæ ſatisfactio eſt tractandum eſt. Et in hoc ultimo loco de ſatiſfactione pro pctō actuali directe tractandum eſt: in prioris ſit duobus communius tractatur. quia de ſatiſfactione ēt pro pctō originali tractatur. Vnde in præſenti litera duas rōnes auctor attulit, ad oſtendendum, q̄ purus hō ſatiſfacere non poteſt pro pctō. quarum prima directe reſpicit peccatū originale: ſecunda āt cōmuniter de peccato ſub quo tā originale, quam actuale q̄ eſt ſimpliciter peccatū, quod cōſtat ſolum eſſe mortale, comprehendit, loquitur. hinc fit, ut nunc hoc in loco acceperi differendi de ſatiſfactionis ſufficiētia: nō in. thema ſecundam literæ, & concluſionem illius pertranſire, potui ſine hmōi diſcuſſiōe. Et niſi obiectiones argumētum exigerent, concluſionem, ut ex illa ſecunda, q̄ impugnatur, rōne tā cum tractarem, nec immiſcerem uniuerſaliter de debito gratitudinis uinculo ſatiſfaciēdi, ſicut nec intime hic miſceo, ſed reſeruare hæc tractatui de pœnitētia. Vñ, ut obiectionibus fiat ſatis, dicetur & de hoc, quantum oportet hic ſcire. Et qm̄ in primo dubio auctor non ut intellectus, rō ſenſus literæ p̄declarandus eſt. Purus hō in hac qōne intelligitur ſolū excluſionem coniunctionis cū diuino ſuppoſito, ſed etiā per excluſionem diuinæ miſericordiæ gratificantis opus hois ad hoc, quod Deo acceptū ſit. Probo ſingula ex litera. Excluſio diuini ſuppoſiti patet, quia purus homo diſtinguitur cōtra Chriſtum Deum, & hominem. Excluſio diuinæ miſericordiæ gratificantis opus ad hoc, quod ſit acceptum patet: quia ſatiſfactio per æqualitatem diſtinguitur contra ſatiſfactionem per gratiā acceptantis. Ex hac enim diſtinctione iuncta primæ patet, q̄ cū dr̄, Purus homo ſatiſfacere non poteſt ſecundum æqualitaté pro peccato, & ſimiliter quòd Chriſtus ſatiſfacere poteſt pro D peccato ſecundum æqualitatem: ſenſus eſt, quod ſecluſa miſericordia dei acceptantis opus alicuius pro ſatiſfactione, loquēdo de uiribus puri hominis, & uiribus Dei & hominis, purus homo non poteſt ſatiſfacere: Deus, & homo poteſt ſatiſfacere. Et licet hic ſenſus ſit ſufficienter probatus ex litera, & manifeſtus ſit ex hoc, quod eſt uere formalis de puro homine, ut ſatiſfaciente ipſi Deo pro peccato, & de Deo & homine ut ſatiſfactore Deo pro peccato amplius etiam manifeſtatur auctoritate auctoris in 4. ſent. diſtin. 15. queſt. 1. artic. 1. ad primum, ubi habet hæc uerba ſicut offenſa habuit quandam infinitatem diuinæ maieſtatis: ita & ſatiſfactio accepit quandam infinitatem ex infinitate diuinæ miſericordiæ, prout eſt gratia informata, per quam Deo acceptū redditur quod homo reddere pōt, hæc ille. Vbi clare uides, q̄ diuina miſericordia gratificans ſatiſfactionem ē ſi gratiæ ponitur contra id, q̄ homo reddere poteſt, E & quod conſtat per miſericordem gratiam ſatiſfactionis uim aſſequi, & ſatiſfactionem ēt infinitam quodammodo eſſe. Confirmatque idem ſenſus ex diuino Theologiæ cōpendio ad Rainaldum in 2. par. in cap. 16 Vnde patet primo, q̄ omnia argumenta inferentia, quod homo concurrente gratia, ſeu charitate poteſt ſatiſfacere pro peccato, non ſunt contra auctorem intellectum: ſed contra ipſum non uere, nec formaliter intellectum. Patet ſecundo differentia aliorum ab auctore. nam alii doctores charitatem ſeu gratiam ad ſatiſfactionem concurrentem, ex parte hominis ſatiſfactoris poſuerunt: & ideo dixerunt purum hominem poſſe pro peccato ſatiſfacere. Auctor uero gratiam, & charitatem ex parte diuinæ miſericordiæ gratificantis, ac per hoc acceptantis opus humanum poſuit, hominemque purum cum ſuis uiribus, & ſimiliter Deum, & hominem cum ſuis uiribus ex parte ſatiſfactoris poſuit: & ideo dixit illum non poſſe, Chriſtum uero poſſe ſatiſfacere. Et ideo uia illorum conueniens, duplicem repugnantiam habet: & quia contra poſitionem auctoris appoſuerunt ſuam ut contrariam A in quo monſtratur non penetraſſe eos hanc poſitionem: & quia non formaliter de puro homine, & Deo homine, ſatiſfactoribus ſimpliciter, uel ſecundum acceptationem diuinæ miſericordiæ locuti ſunt, ut auctor fecit, & propterea tantū claram ſniā ſi aliter p̄bauit: qm̄ clariſſima uera ēt formaliter intellecta.

¶ Ad primū ergo dubium obiectionem ex Scoto dī, q̄ aut ē necessarium: patet ex allegatis uerbis auctoris ex 4. ſent. ſed cōſequentia negatur: quia cū eſt de puro hoie ut ſatiſfactore p æqualitatem, excludendo diuinam gratificationé acceptantem: conſequentia āt n. ſit de homine, nō excludéda, ſed includéda diuinam miſericordiā acceptantē p grām, ut patet. Ad ſecūdū dicitur, q̄ formaliter loquendo, actus meus, ut meus natus eſt tollere longe maius bonū poteſt illud eſſe, q̄ ſit ſedo teponere in ſe ipſo, qui ut meus ē peius, inter tale tollens charitaté & ut meus actus nūq̄ poteſt charitate informari, iuxta illud Oſeę 13. Perditio tua ex te, ſalus āt ea me. Et propterea cū dī, tm̄ bonum pōt ineſſe actui ſecundo, neq; ē loquendo de actu ſecundo, ut eſt hominis, ut diſtinguit contra Deū gratificanté: nam loquendo de homine, ut includit actū gratificanté, ſatiſfaceret quidem ſm̄ acceptantis gratiā, & non ſm̄ æqualitatem eius, quod reddit. Ad tertiam dī admittendo caſum & ſubiungendo q̄ in tali caſu, quia gratia ſe teneret ex parte Dei, cui ſatiſfactio fieri debet, ideo non eſſet ſatiſfactio ex parte hominis: ſed ex parte Dei acceptantis per ſuam gratiam, ut dictum eſt. Et ratio eſt: quia ſatiſfactio peccatoris ſufficiens ſimpliciter, hēt non pro principio, ſed pro termino recuperationé diuinæ placationis: q̄m ad hoc conſtat ſatiſfactionem pro offenſa illata alicui ordinari, alioquin non repararet amicitia per ſatiſfactionem. Eſt ergo charitas per ſatiſfactio- D nem acquirenda ab ipſo Deo, & non præſupponenda, & ſi eius præuentionem miſericordem præſupponis iam non eſt ſatiſfactio, niſi ex miſericordia præueniente, ut ſit ſufficiens ſatiſfactio, hmōi āt ſatiſfactio diſtinguitur contra ſatiſfactionem p æqualitatem. unde idem eſt ſatiſfactori concedere grām, qua actus ſuus fiat ſatiſfactio. & ſatiſfactionem illius inſufficienté, ex miſericordia acceptare. Et eſt implicatio in adiecto, dicere, q̄ homo poteſt ſatiſfacere ſimpliciter Deo pro cōmiſſo peccato, & quod hoc poteſt per charitatem ex diuina miſericordia faciente diuerſum conſtitutū: quia ipſum informari charitate ex grā Dei conſtituit, nō p̄ſupponit ſatiſfactionem. ac per hoc ſatiſfactio talis non eſt ſufficiens, niſi ex acceptatione diuina, quę diſtinguitur contra ſatiſfactionem ſimpliciter.

¶ Ad ſecūdi quoq; dubii obiectā. ex eadem radice patet reſpōſio, quantū ad ſenſum literę. nam infinitas offenſæ ex hoc, q̄ Deus eſt offenſus, cauſat impoſſibilitatem ſatiſfaciendi ſimpliciter E in puro homine, ut dictum eſt, ſi ut excludit diuinum ſuppoſitum, & diuinam miſericordiam gratificantem. Quantū āt ad id, quod obiectū Scoti tangit de infinitate meriti, ſeu ſatiſfactionis Chriſti, in ſequenti dubio explicabitur.

¶ Ad alteram uero obiectionem directe contra rōnem literę reſpondetur, q̄ infinitas offenſę licet ſit infinitas non ſimpliciter, hoc eſt in genere entis ſed quædam, hoc eſt in genere ma-liti: eſt enim offenſa Dei malum infinitum, ſicut linea infinita eſſet quantitas infinita. Et huiuſmodi infinita ſi appellentur infinita ſecundum quid, quia diſtinguuntur contra ens infinitum ſimpliciter, quod eſt ſolus Deus conceditur, quod infinitas offenſę eſt infinitas ſecundum quid: & quod ipſā adæquatet infinitas etiā ſm̄ quid actus charitatis in Deum, ſi ſatiſfactor aliquis ex propriis uiribus poſſet talem actum exhibere Deo offenſo. Sed q̄m is ſolum purus hō, ſed nec quæcunq; pura creatura ad hoc ſe pōt extendere: ideo oportet ſatiſfactorem eſſe infinitum ſimpliciter, qui ſcilicet ex propriis uiribus poſſit actum infinitum ſecundum quid adæquantem offenſam

Ari. 5. me. tap. tex. 6. co. 3.

Concl. m

Concl. p

Li. 13. c. 10 ſi longe a prin. to. 3.

Li. 11. c. 2. a me. to. 5.

Infinitam ſim quid, exhibere Deo. Et iõ optime, & efficaciter i- F lla ex indefinitate offenſæ Dei infertur, q oportet ſatisfactorem ſimpliciter eſſe non ſolum hominem ſed etiam Deũ, ut ſic ex propriis uiribus exhibeat actum infinitę efficaciæ.

¶ Ad tertium dubiũ ſũdetur, q actiones Chriſti humanæ, ſ. amare Deũ, uoluntarie pati, & hmõi, habent duas conditiones. Altera eſt, q ſũt res quædã creatæ, & ſic ſũt finita ẽtia ſimpliciter: nõ. o ſũt Deitas. Altera eſt, q ſunt res pſonæ diuinæ, ut proprii ſuppoſiti cui⁹ ſunt, & ſic ſunt infinitæ entia pſonaliter, & ſunt infinitæ efficaciæ in tali gñe, puta, meriti ſeu ſatisfactionis, ex hoc ipſo, q ſunt opera ipſius Dei, ut ppriæ pſonæ exercentis opa illa. Et ex hoc patet pmo ſolutio obiectiõis Scoti in dubio pcedenti nã paſſio Chri licet fuerit bonũ finitũ eſſentialiter: fuit tñ bonũ infinitũ pſonaliter, & ppea fuit infinitæ efficaciæ in ſatisfaciendo: nullũ autẽ cuiuſcumque puræ creaturæ meritũ ẽ infinitũ pſonaliter. Patet deinde huius tertii dubii ueritas: qm ex hoc ipſo, q pſona Chriſti ſoluit p pctõ ſatisfactio ipſa eſt infinita pſonaliter, ac p hoc adæquans offenſã infinitã ex infinitate maieſtatis offenſæ. Et ſicut adæquat offenſas totius mũdi contra diuinã maieſtatẽ: ita adæquat bñficia collata toti uniuerſo a Deo glorioſo naq actio Chri ex hoc ipſo q eſt infinita pſonaliter, ſufficiens eſt ad adæquandũ, & excedendũ oĩa tã naturę aſſumptę, q̃ reliquo uniuerſo collata bñficia. & ſimiliter ad excedendũ offenſas tot⁹ mundi in Deũ: qm quãto maior eſt ſatisfactor, aut gratiarũ actor, tanto efficacior eſt. Si ergo infinitũ excedit oẽs pſonas, & oẽs creatas res, conſequens ẽ q ſufficiat p oibus, & excedat omnia. Vñ Chrs ſufficienter gratias egit Deo pro oib. bñficiis ſuę humanitati collatis. & ſatisfecit pro peccatis totius mundi ex hoc ipſo, q perſona diuina agebat gratias, & ſatisfaciebat: quia perſona diuina excedit in infinitum hæc omnia. Et nihil obſtat, quod pſona diuina mediante humana natura hæc operabatur: nam humana opera, ſupra hmõ operabatur, diuinę, ſic inferius clare patebit, cum de infinitate operum Chriſti, & modo operandi eiuſdem erit ſermo. Et licet ad Deos, & parentes non poſſit reddi æquiualẽs a creatura: poteſt tamen reddi æquiualens a diuina perſona incarnata. Et rurſus licet quanto magis creatura gr̃as agit Deo, tanto magis Deo obligatur, quia ipſa gratiarũ actio nouũ eſt beneficium, quod tunc accreſcit creaturæ ex diuina larg-

Li. 13. c. in nõ procul a prin. c. 3

Cap. 4. in prin. to. 4.

Eod. li. & c. 4. nõ procul a prin. to. 4.

In ſer. 9. circa prin. illi⁹, & eſt ſerm. 13. 1 ordi. t. 20.

*li. 13. c. 17 circa prin. to 3.

Secundo, quantũ ad ſpẽ, q̃ per hoc maxime erigiẽ. Vñ Aug. dicit 13. de Tri. † Nihil tã neceſſariũ fuit ad erigẽdã ſpẽ nrãm, q̃ ut demõſtraretẽ nobis quãtũ diligeret nos Deus. qd uero hui⁹ rei iſto iudicio manifeſtius, q̃ q Dei filius naturę nrę dignatus ẽ inire cõſortiũ? Tertio, quãtũ G ad charitatẽ, q̃ maxime p hoc excitaẽ. Vñ Aug. dicit i li. de Catechizãdis rudibus.* Quæ maior eſt cã aduentus Domini: niſi ut oſtenderet Deus dilectionẽ ſuã in nobis? Et poſtea ſubdit. † Si amare pigebat, ſaltẽ reamare nõ pigeat. Quarto, quãtũ ad rectã operõnem, in qua nobis exẽplũ ſe pbuit. Vnde Aug. dicit i quodã ſermone de nati. domini. Hõ ſequendus nõ erat q uideri poterat, Deus ſequendus erat, qui uideri non poterat: ut ergo exhiberetẽ hoi, & q uideretẽ ab hoie, & quã hõ ſeq̃retẽ, Deus factus eſt hõ. Quinto ad plenã participationẽ diuinitatis, quæ uera eſt hois beatitudo, & finis humanæ uitæ, & hoc collatũ ẽ nobis p Chri humanitatem Dicit. n. Aug. i quodã ſermone de nati. dñi.* Fact⁹ eſt Deus hõ ut hõ fieret Deus. Silr & hoc utile fuit ad remotionẽ mali. Primo. n. p hoc hõ inſtruiẽ, ne ſibi diabolũ pferat, & eũ uenereretẽ, q eſt actor peccati. Vñ Aug. dicit 13.* de Tri. Q̃ quidẽ ſic potuit Deo cõiungi humana natura, ut fieret una pſona, ſupbi illi maligni ſpiritus ñ ideo ſe audeant hoi ppo nere, quia non hñt carnem. Secũdo, per hoc inſtruimur quanta ſit dignitas humanæ naturæ ne eam inquinemus peccãdo.

Vñ Aug. dicit in li. de uera reli. † Demõſtrauit nobis De⁹ q̃ excelsũ locũ iter creaturas habeat humana natura, i hoc q hoĩ b⁹i uero hoĩe apparuit Et Leo Papa dicit in ſer. de nat.* Agnoſce o Chriane dignitatẽ tuã: & diuinę cõſors fact⁹ naturę, noli in ueterẽ uilitatẽ de gñi conuerſatiõe redire. Tertio, qa ad pſũptionẽ hois tollẽdã, gratia Dei nullius meritis pcedẽtib. i hoĩe Chro in nobis cõmẽdaẽ, ut dr̃ in 13. d̃ Tri. † Quarto, qa ſupbia hois, q̃ maxime ipedimẽto ẽ, ne inhæreaẽ Deo, p tantã Dei humilitatẽ redargui põt atq; ſanari, ut dicit Augu. ib.* Quinto, ad liberãdũ hoĩe a ſeruitute pcĩ, q qdẽ, ut Aug. dicit 13. de Tri. † fieri debuit ſic, H ut diabolus iuſtitia hois Ieſu Chri ſuparetẽ, q factũ ẽ Chro ſatisfaciẽte p nobis. Hõ ãt purus ſatisfacere ñ poterat p toto humano gñe: De⁹ ãt ſatisfacere ñ debebat: vñ oportebat Deũ & hoĩẽ eẽ Ieſũ Chrm. Vñ & Leo Papa dicit i ſer. de nat.* Suſcipiẽ a v rtute ifirmitas, a maieſtate humilitas, ut qnr̃is remedijs cõgruebat, vnus atq; idẽ Dei, & hoiũ mediator, & mori ex u I no, & reſurgere poſſet ex altero. Niſi. n. eẽt uer⁹ De⁹, ñ afferret remediũ, niſi eẽt uer⁹ hõ, nõ pberet exẽplum Sũt ãt, & aliæ plurimæ utilitates, q̃ pſecutæ ſũt, ſ. apphẽſionẽ ſẽs⁹ humani,

Ad primum ergo dcẽm, q rõ illa procedit ẽm primũ modum neceſſarii, ſine quo ad finem perueniri non poteſt.

Ad II dcẽm, q al. qua ſatisfactio pt dici dupliciter ſufficiens. Vno mõ perfecte, quia ẽ

tate: quia tñ in perſonã diuinã in ſe nullum redundat bñficium ex gratiarum actione, ſic nec ullum eſt ſibi a principio incarnationis preſtitum bñficiũ: iõ ex hoc ipſo, quod humanos actus diuinos perſonaliter exhibet Deo oĩa creata ſufficienter adæquat, & excedit. Vbi ſcito, q quia uerbũ caro, ex propriis uirib. ſuæ perſonę habet charitatẽ, & gratiã in aĩa informãte, carnẽ aſſũptã (iuxta illud. Quaſi unigeniti a patre plenũ gratiæ, & ueritatis) charitas ñ ſe tenet ï Chriſto ex parte Dei, ut cui ſatisfaciendũ, eſt ſicut in cæteris hoĩbus dictũ eſt cõputari: ſed ſe tenet ex parte pſonæ ſatisfacientis, hoc eſt ipſius Dei, ut ſatisfactor ẽ Et ppterea nõ pt d̃ Chri ſatisfactione dici, q eſt æquiualens per acceptationẽ, & non p æqualitatẽ, ſicut de aliorum ſatisfactione ſ. hũt dictum eſt.

¶ Ad quartũ dubium pmo declaranda ẽ ueritas rei, & deinde ad uerba auctoris deſcẽdendũ eſt. Chrs dñs ſũ ueritatẽ dupliciter cãt ſatisfactionem noſtram: primo, ut cauſans charitatem, & gratiam in nobis, qua ſatisfactio nr̃a acceptaẽ. ſecundo, ut ſatisfactor perfecte pro peccatis totius mundi. Et ex hoc ſatisfactio mea habet ex duob. capitibus efficaciã, primo, ex charitate in me, qua ſit, & eſt Deo accepta: ſecundo, ex hoc q innititur ſuper ſatisfactione Chriſti. Et qm neutro modo ſatisfactio mea eſt ſufficiẽs ſimpliciter, ſed ſecũdum acceptionẽ: qa charitas ſe tenet ex parte Dei acceptantis, & communicatio ſatiſfactionis Chriſti miſericorditer mihi fit, non trãsferendo æqualitatem ſimpliciter in meam ſatisfactionem, ſed plus & minus, participantẽ Chriſti ſatisfactionem conſtituendo: ideo non eſt ſenſus huius literæ, quòd ſatisfactio mea habeat efficaciam æqualitatis ſimpliciter, ex ſatisfactione Chriſti, ut obiectum eſt: ſed eſt ſenſus, quod habet ex ſatiſfactione Chriſti efficaciam, ſicut imperfecta participatiue habet a perfectis eſſe & poſſe: ſicut ignita habent ab igne efficaciam. Nec in 4. ſententi. auctor contrarium dicit: ſed dicit hoc quoniam docet, quòd quantum ad hoc, quod eſt, ſatisfactionem meam non eſſe ſufficientem ſimpliciter, ſed per acceptionem diuinam, in idem cedis; dicere, quod ſatiſfactio mea eſt ex charitate, & ex communione paſſionis Chriſti. Et hoc uerum eſt: quia ex neutro capite redditur ſufficiens in ſe ſimpliciter. Conſiderauit quoque ibidem auctor ſatisfactionẽ meã, ut eſt ex merito Chriſti per unionem grã & charitatis: & iõ dixit,

Ca. 16. nõ pcul a pri. to. 1.

* In ſer. 1. poſt mediũ illi⁹, incipit hic ſer. ſaluator noſter,

Li. 13. c. 13 ãn mediũ to: 3.

*eod. li. & c. habetur poſt med. illius. † lib. 13. de Tri. cap. 13 to. 3.

In ſerm. 1. poſt medium illius.

quòd

quòd ſi aliunde gratiam quis haberet, eodem modo.ſ.ſm accepationem ſatiſfaceret: hic autem alcius, & formaliter contemplatus eſt ſatiſfactionem Chriſti, ut perfectam ſimpliciter in ordine ſatiſfactionum & addidit primi doctrinæ, quod hinc omnis puri hominis ſatiſfactio ſuſſcitatur ſuper ſatiſfactione Chriſti; ita quod ſi quis aliunde gratiam haberet non ut membrum Chriſti, ſatiſfactio eius eſſet ſecundum acceptationem ex diuina miſericordia per charitatē gratificante illā: ſed non hēret efficaciam ex ſatiſfactione Chriſti: & ideo imperfectior eſſet. Mea autē ſatiſfactio, quia membrum Chriſti ſum, efficax eſt, & ex charitate, & ex ſatiſfactione Chriſti. Et quia ex Chriſti capite, & nobis membris cōſtituit vna pſona myſtica, ideo ſatiſfactio mea coniūcta ſatiſfactioni Chriſti, fit æqualis ſimpliciter, ut eſt ſatiſfactio myſticæ perſonæ: immò, & quodāmodo ſupexcedit, iuxta illud ad Coloſſ. 1. Adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti, in carne mea pro corpore eius, quod eſt eccleſia.

condigna per quandā adæquationem ad recōpenſationē culpæ cōmiſſæ, & ſic hoīs puri ſatiſfactio ſufficiēs eſſe nō potuit ꝓ peccato: tū quia tota humana natura erat per pctm̄ corrupta, nec bonū alicuius pſonæ, uel ēt pluriū poterat ꝑ æquiparātiā totius naturæ detrimentum B recompenſare: tū ēt, quia peccatum contra Deū commiſſum, quandā infinitatē hēt ex infinitate diuinæ maieſtatis: tanto.n. offenſa eſt grauior, quanto maior eſt ille, in quem delinquit. Vnde oportuit ad condignam ſatiſfactionem, ut actus ſatiſfacientis haberet efficaciā infinitā, utpote Dei, & hoīs exiſtens. Alio modo poteſt dici ſatiſfa- C ctio hominis eſſe ſufficiens imperfecte, ſ. ſecundum acceptationem eius, qui eſt ea contentus, quis non ſit condigna. Et hoc modo, ſatiſfactio puri hominis eſt ſufficiens. Et quia omne imperfectum præſupponit aliquid perfectum, à quo ſuſtētetur, inde eſt quod omnis puri hominis ſatiſfactio efficaciam habet a ſatiſfactione Chriſti.

AD III dicēdum, quod Deus aſſumendo carnem, ſuam maieſtatem non minuit, & per conſequens non minuitur ratio reuerentiæ ad ipſum, quæ augetur per augmentum cognitionis ipſius. Ex hoc autem, quod nobis appropinquare voluit per carnis aſſumptionem, magis nos ad cognoſcendum attraxit.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur quod ſi hō non pec-

SVP. QVÆST. I. ARTIC. III.

Alens. 3. p. q. 2. mem. 13. *Scot. 3. ſ. d. 7. q. 3. dub. 1. d. 32.*
Ca. 3. d. 1. q. 1. con. 1. *Medina. a. 3.*
Alb. Mag. p. 3. d. 1. art. 2.

IN art. 3. eiuſdem quæſ. duo fiunt: primo referuntur diuerſæ opiniones circa quæſitum: ſecūdo, inſidetur quæſito, præferendo ſecundā opinionem duabus concluſionibus, altera de facto, dirRecte reſiua quæſito negatiue, altera de poſſibili aſſerente partem affirmatiuā. Prima concluſio eſt, Peccato nō exiſtente incarnatio non fuiſſet. Probatur, in ſacra ſcriptura vbique incarnationis cā ex peccato primi hoīs aſſignatur: ergo incarnationis opus ordinatū eſſe a Deo in remediū peccati, conuenientius dr. ergo peccato non exiſtente, incarnatio non fuiſſet. Antecedens procul- D dentu aſſumitur. Prima conſequētia probatur, quia ea, quæ ex ſola Dei voluntate ſupra oē debitum creaturæ proueniunt, nobis nō innoteſcunt, niſi quatenus in ſacra ſcriptura (in qua diuina nobis voluntas manifeſtatur) traduntur. Scđa concluſio eſt, Deum potuiſſe peccato nō exiſtēte incarnari. Probatur, quia potentia Dei non limitatur ad hoc, ſ. quod incarnatio ſit in remedium peccati.

¶ Circa verba literæ nota duo: primo, quod ly, conuenientius comparationem exercet reſpectu alterius opinionis contrariæ ita quod ex reuelatis in ſacra ſcriptura de diuina volūtate, conuenientius dicitur pars negatiua, quam affirmatiua: ſecundo quod auctor loquitur de opere incarnationis vt ſic, & non vt redemptiuo & liberatiuo, vt Scotus gloſſandas dicit auctoritates dicentes, quod ſine peccato non fuiſſet incarnatio.

¶ In reſponſione ad tertium, nota diſtinctionem de potētia natural, & de potētia obedientiali huic ſimul, & quomodo diſtin- E guuntur, quod naturalis infra ordinem naturalium ſiſtit: obedientialis vero ſecundum ordinem ad diuinam potentiā attenditur: illa ſemper impletur, iſta quandoque impletur, & quandoque non impletur.

¶ In reſponſione ad quartum eiuſdem arti. 3. dubium occurrit primo circa illam propoſitionē prædeſtinatio præſupponit præſcientiam futurorū, quia falſa eſt. Nam prædeſtinatio Petri nō præſupponit præſcientiam Petri prædeſtinandi, aut ſaluandi: ſed ecōtra, præſcientia Petri ſaluandi præſupponit prædeſtinationem Petri, vt patet ex hoc, quod ideo ſcit Deus Petrum ſaluandum, quia prædeſtinauit eum, & non ideo prædeſtinauit Petrum quia præuidit Petrum ſaluandum, vt patet ex prima parte, q. 23. art. 5. vbi determinatum eſt, quod præſcientia meritorum non eſt cauſa prædeſtinationis.

¶ Dubium ſecundo occurrit, quia impertinens eſt ſolutioni argumēti de prædeſtinatione Chriſti, quod ſupponatur præſcien- A tia futurorum, quia ſiue præſupponatur ſiue non, oportet ex voluntate diuina reddere rationem quare prædeſtinauit per tale medium, uel ſub tali ratione, ut in corpore huius articuli fit, & non ex parte intellectus præuidentis: præuiſio.n. non eſt ratio futuri effectus, ut patet.

¶ Dubium eſt tertio ex Scoto in 3. ſent. d. 7. q. 3. ex ratione prædeſtinationis animæ Chriſti inferente, ſine præiudicio tñ, quod incarnatio etiam ſine peccato fuiſſet. Probatque hoc multipliciter. Primo, prædeſtinatio cuiuſcumque ad gloriā præcedit ex parte obiecti naturaliter præſcientiam peccati, uel damnationis cuiuſcūque. ergo multo magis hoc eſt uerum de prædeſtinatione illius animæ ad ſummā gloriam. Secūdo, ordinate uolens, per prius uult fini, & poſt hoc, quod eſt fini propinquius. ergo ſicut prius vult alicui gloriam, quā gratiam, ita inter prædeſtinatos quibus uult gloriā ordinate, prius vult gloriam illi, quē uult eſſe proximum fini, ac per hoc prius animæ Chriſti, quàm alteri vult gloriam, & prius cuilibet vult gloriā, & gratiam, quā præuideat illi oppoſita iſtorū habituū. ſ. gratiæ, & gloriæ. ergo prius uult animæ Chriſti gloriam quā præuideat Adam caſurū. Tertio, redemptio ſiue gloria aiæ redimendæ non eſt tantum bonum, quantum eſt gloria animæ Chriſti. ergo non ꝓpter ſolam iſtam cauſam vt Deus prædeſtinaſſe illam animam ad tantam gloriam. Quarto, quia non eſt ueriſimile tm̄ ſummum bonum in entibus eſſe tm̄ occaſionatum, ſ. ꝓpter minus bonum. Quinto, non eſt ueriſimile Deum prius præordinaſſe Adam ad tantum bonum, quàm Chriſtum, quod tñ ſequeretur. Immo vlterius ſequeretur abſurdius. ſ. quod D Deus prædeſtinando Adam ad gloriam, prius præuidiſſet ipſum caſurū in peccatum, quā prædeſtinaſſet Chriſtum ad gloriā, ſi prædeſtinatio illius animæ tm̄ eſſet pro redemptione aliorū: quia redemptio non fuiſſet, niſi caſus, & delictum præceſſiſſet. Et hoc ſit ſextum Scoti argumentum Ex quibus concludit Scotus quod prius natura, quam aliquid præuidebatur circa peccatorē, ſiue de peccato, ſiue de pœna, Deus elegit ad cæleſtem curiā oēs, quos habere voluit, ſiue angelos ſiue hoīes in certis, & determinatis gradibus, & nullus eſt prædeſtinatus tantum, quia alius præuiſus eſt caſurus, ut ſic nullum oporteat gaudere de lapſu alterius. Et hoc pro ſeptimo argumento.

¶ Ad euidentiam horum ſciendum eſt, quod hæc propoſitio, prædeſtinatio ſupponit præſcientiam futurorum, poteſt intelligi primo reſpectu omnium futurorum, & ſic vt non intelligibilis: nā prædeſtinatio Petri non præſupponit præſcientiam futuræ gloriæ Petri, quod patet ſic. Præſcientia futuri præſupponit futurum E ſub ratione futuritionis, ut dr 1o 1. Poſt. quod non eſt non poteſt ſciri: gloria autem Petri eſt primo futura per prædeſtinationē, ut patet. eſt igitur ſecundum naturæ ordinem primum prædeſtinatio Petri ad gloriam, & ex hoc gloria Petri eſt futura, & ſic præuidetur a Deo Supponit ergo præſcientia alicuius futuri prædeſtinationē, ac per hoc prædeſtinatio non præſupponit præſcientiam omnium futurorum. Secundo, poteſt intelligi de prædeſtinatione quo ad conſtituta per prædeſtinationem, & præſcientiā reſpectu aliorum futurorum, ita quod ſenſus eſt, prædeſtinatio, ut reſpicit prædeſtinata, præſupponit præſcientiam futurorum nō prædeſtinatorum, ſed eorum, quæ præſupponuntur, uel ordinantur per prædeſtinationem. Et ſic propoſitio eſt uera. Quam ut clarius intelligas diſtingue inter effectus prædeſtinationis, quoniam quidam ſunt non ſolum ordinati, ſed conſtituti per prædeſtinationē, ut gloria, & gratia, & uniuerſaliter finis, & media ut ſic. quidā autem ſunt ſolum ordinati contra prædeſtinationem, ut anima illius hoīs, qui eſt ſanctus Petrus, & reliqua ſpectantia ad naturalem ordinem uniuerſi: hæc.n. futuritionem

Petr. 3. ſ. d. 3. q. 1. a. 3. & 3. d. 43. a. 2. q. 1. 2. Et ver. q. 9. a. 4. ad 3 & Ti. 1. co. 1. fin.

Habent ab æterno ex prouidentia diuina, & non ex prædeſtinatione diuina: ſed prædeſtinatio quaſi ſuperueniēs, ſicut ordo gratiæ ſuperuenit ordini naturę, ordinat animam. ſ. Petri in gloriā æternam mediante gratia &c. Et quoniam inter præſuppoſita a prædeſtinatione non ſolum ſunt res naturales conſtituentes uniuerſum ſm̄ naturalē ordinē, ſed ēt defectus in pure nālibus, ut monſtra, & in aīalibus, ut ęgritudines, & irrationalibus, ut ignorantia, & malum moris, qđ eſt peccatū: ideo ſicut, ſimpliciter loquendo, prædeſtinatio præſupponit prouidentiā uniuerſi naturalis: ita ſimpliciter loquendo præſupponit præſcientiā futurorū pertinentium ad ordinē vniuerſi naturalē, & defectuū in illo futurorū. Inter q̄ conſtat contineri peccata hominum: quoniam non ſpectat noſtrum peccare ad ordinē gratiæ, ſed ad ordinē naturę, quia ex nobis ſolis peccamus, ut patet, & auctoritate ſcripturę firmatur Oſeę 13. Perditio tua ex te, Iſrael. Et hinc patet falſā eſſe Scoticā imaginationem, q̄ prius Petrus prædeſtinetur ad gloriā, q̄ prouideatur peccaturus: quoniam ſicut prius præuidetur Petrus ſm̄ ea, quæ ſecūdo ordine gratiæ ſibi conueniunt, q̄ prædeſtinetur (quia prius præuidetur ſm̄ futura ſibi ſm̄ ordinē ſimplicis prouidentiæ diuinæ, q̄ ſm̄ futura ſibi ſm̄ ordinem diuinæ prædeſtinationis) ita prius præuidetur peccaturus q̄ prædeſtinetur, eadē rōne: quia. ſ. Petrū peccare ſpectat ad ordinē diuinæ prouidentiæ, & per ſuperuenientē ordinē diuinæ prædeſtinationis æternam ui punitionē. Et ſi perſpicacius res, q̄ de facto in uniuerſo inueniunt, ordines conſiderauerimus, uidelicet ordinē naturæ, ordinē gr̄æ, & ordinē Dei, & creaturæ ſimul, uidebimus, q̄ ſecundus ſupponit primū, & tertius præſupponit utrumque, & ſimiliter præordinatio, & præuiſio primi præſupponitur a præordinatione, & præuiſione ſcdi, & ſimiliter præordinatio, & præuiſio tertij præſupponit præordinationē, & præuiſionem utriuſque: ita quod Deus primo ordinauit uniuerſum ſm̄ ordinem naturæ, & quoniam uniuerſum ſecundum talem ordinem non attingit ad fruitionem diuinam, ſuperaddidit ordinem gratiæ: & quoniam talis ordo non pertingit ad unionem ſummo modo poſſibilem cum Deo, præordinauit creaturam ad unionem perſonalem cum Deo. Quo circa cum peccata pertineant partim ad ordinem naturæ, & partim ad ordinem gratiæ, ut oppoſita illi, conſequens eſt, q̄ prædeſtinatio Ieſu Chriſti, ut ſit filius Dei, præſupponat præuiſionem futurorū peccatorum, utpote ſpectantium ad præſuppoſitos ordines in genere cauſæ materialis.

¶ Unde ad ſingula deueniendo, ad primum dubium dicitur, q̄ propoſitio illa eſt uera, ut declaratum eſt, & eſt ad propoſitum argumenti, quod prædeſtinationem Chriſti neceſſariam abſq; peccato arguebat. Reſponſio namque ad hoc non exigit, quod prædeſtinatio Chriſti ſupponat præſciētiam gloriæ Chriſti: ſed requirebat, quod præſupponat præſcientiam peccatorū, in quorum remedium Chriſtus eſt prædeſtinatus: ordinatio namque medicinæ præſupponit notitiam morbi.

¶ Ad ſecundum uero dubium dicitur, quòd in hac reſponſione ad quartum argumentum, quæ nunc diſcutitur, non erat reddenda ratio prædeſtinationis incarnationis in remediū peccati: ſed ſuſtinendum erat, q̄ cum prædeſtinatæ incarnationis neceſſitate ſtat, q̄ prædeſtinata ſit in remedium peccati. Et hoc manifeſtatur ratione, quia prædeſtinatio præſupponit præſcientiā futu-

Li.13.c.17 in princ. tom.3.

Tar. pecc.

caſſet, nihilominus Deus incarnatus fuiſſet. Manente.n.cā, manet effectus: ſed, ſicut Aug. dicit 13. de Tri. alia multa ſunt cogitāda in Chriſti incarnatione præter abſolutionē à peccato, de quibus dictum eſt. † ergo etiam ſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

¶ 2 Pręt. Ad omnipotentiā diuinæ virtutis ptinet, vt opa ſua pficiat, & ſe manifeſtet per aliquē infinitū effectum: ſed nulla pura creatura pōt dici infinitus effectus, cū ſit finita per ſuā eſſentiā. In ſolo aūt opere incarnationis vī præcipue manifeſtari infinitus effectus diuinæ potentiæ, per quam in infinitū diſtantia coniunguntur, inquantū factum eſt, q̄ hō eſſet Deus, in quo ēt opere maxime uī perfici uniuerſum, p hoc q̄ vltima creatura ſ. hō primo principio cōiūgit, ſ. Deo. ergo ēt ſi hō non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

¶ 3 Præt. Humana natura p peccatū non eſt facta capacior gr̄æ: ſed poſt peccatum capax eſt gr̄æ unionis, quæ eſt maxima gr̄a. ergo ſi hō non peccaſſet, humana natura huius gratiæ capax fuiſſet, nec Deus ſubtraxiſſet humanæ naturæ bonū, cuius capax erat. ergo ſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

¶ 4 Præt. Prædeſtinatio Dei eſt G æterna: ſed dr̄ Rom. 1. de Chr̄o, Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in uirtute. ergo etiam ante peccatum neceſſarium erat filium Dei incarnari, ad hoc q̄ Dei prædeſtinatio impleretur.

¶ 5 Pręt. Incarnationis myſteriū eſt primo homini reuelatū, ut patet per hoc, quod dixit, Hoc nunc os ex oſſibus meis, &c. qđ Apoſt. dicit eſſe magnum ſacramentum H in Chriſto, & in eccleſia, ut patet Eph. 5. Sed hō non potuit eſſe præſcius ſui caſus, eadem ratione qua nec Angelus, ut Aug. probat ſuper Gen. ad literam. † ergo ēt ſi hō non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

Sed contra eſt, q̄ Aug. dicit in lib. de Verbis dn̄i, * exponēs illud quod habet Luc. 19.

F rorum antecedentium, qualia ſunt peccata, ut declaratum eſt. Et exemplo prędeſtinationis alicuius, puta Pauli mediante oratione alterius, puta, Stephani, quod exemplum ſi etiam quo ad præſcientiā nō eſt intelligendum creditur, exponendū eſt q̄ prædeſtinatio Pauli, quo ad conuerſionis effectum præſupponit pręſcientiā orationis Stephani, & ſic de alijs, ut ſic ſit ſimile ēt quo ad hoc, q̄ prædeſtinatio incarnationis præſupponit pręſcientiā peccati humani.

¶ Ad tertiū ex Scoto dubium dr̄, quadrupliciter tendo diſtinctione. Prima eſt inter volitum, & uolibile, nā aliud eſt illud eſſe magis uolitū, ſalus.n. omnium hominum eſt magis uolibilis ſm̄ ſe, q̄ ſalus aliquorum tm̄, ut patet, quia lōge maius bonū eſt: nō tn̄ eſt magis volita à Deo, q̄ licet uelit uoluntate antecedēte, oēs hoīes ſaluos fieri, nō tn̄ vult uoluntate beneplaciti ſalutē oīum, ſed quorundam tm̄ hominum, ut patet. Nō pōt ergo ex hoc, qđ aliquid ex parte obiecti ſm̄ ſe eſt maius bonum, ac per hoc magis uolibile, inferri. ergo eſt magis uolitum a Deo. Scda eſt inter magis, & prius natura uolitū. Tertia eſt, inter prius natura uel a quo non conuertitur cōſequentia, uel prius cāſalitate. Quarta eſt, inter prius natura uolitū, prout prius eſt a quo non conuertitur conſequentia, de facto, uel poſſibili: accipiendo.n. prius natura, I hoc eſt prius cāſalitate ſm aliqđ genus cauſæ, coincidunt prius, & magis ſm̄ illud genus cauſæ: volumus.n. prius, & magis ſanitatē, q̄ purgationē ſm̄ genus cauſæ finalis: econtra aūt ſm̄ genus cauſæ materialis locando diſpōnes ex parte materiæ, & quia cā finalis eſt ſimpliciter, & abſolute prior, ideo volumus ſimpliciter, & abſolute prius, & magis ſanitatem. ſed ſi ſumatur prius natura, a quo non conuertitur conſequentia, (ut Scot. ſumit in pp̄oſito) utere quarta diſtin. inter ſic prius uolitum de facto, uel prius volitum de poſſibili: & ſic .io. quod multorum ordinate uolitorū, quorum unum ſe hēt ut finis, aliud ut mediū, aliud ut effectus: illud, quod eſt finis, conſtat eſſe magis prius natura, hoc eſt, cāſalitate uolitum, & reſpectu diuinæ uoluntatis loquendo, conſtat, q̄ eſt prius natura de poſſibili uolitum, non aūt q̄ ſit prius natura uolitum de facto, hoc eſt, conſtat, quod pōt eſſe uolitum illud ſine medio, & effectu: non tn̄ conſtat, quod de facto ſit a Deo uolitum illud, ſine tali medio, effectu, & occaſione. Et hoc eſt I K quo deficiunt argumenta Scotica, quia ex magis, & prius cauſalitate, & prius natura ſm̄ conſequentiā uolito de poſſibili a Deo, infert uolitum eſſe a Deo de facto. At ſi aſſumat, q̄ finis eſt magis, & prius natura ſm̄ conſequentiam de facto a Deo uolitus, petitio principii committitur: quia aſſumit ut probādum, hoc enim eū ratione probari non poſſit (quia nemo nouit quę ſunt Dei, niſi ſpiritus Dei) oportet ad ſcripturas ſacras deuenire, ſi noſſe uolumus, quod de facto Deus ordinauit incarnationem futuram, ſiue Adam peccet, ſiue non. Nos.n. quia ex ſcriptura non habemus incarnationem niſi redemptiuā, dicimus quod licet potuiſſet Deus uelle incarnationem etiam ſine redemptione futura: de facto tn̄ noluit eam niſi ſic, quia ipſe non aliter reuelauit ſuam uolūtatem, quę ex ſola ipſius reuelatione cognoſci pōt. Cum ergo primo arguitur. Prædeſtinatio cuiuſcumque ad gloriam procedit ex parte obiecti &c. dicitur, q̄ propoſitio eſt ſimpliciter falſa, loquendo de præuiſione peccati (ut patet ex dictis) quia prædeſtinatio ad gloriam pręſupponit ordinem prouidentiæ, in quo præuidentur peccata.

Li.11.c.18 tom.3. In ſer.36. & de ver. apoſ. ſer.8 tom.10.

¶Ad ſm dr̃, q ordinate uolens prius natura, hoc eſt cauſalitate finali, & prius oatora, hoc eſt ſm non conſequentiã, de poſſibili eſt uult finẽ, & propinquius fini: non aũt de facto: quia ſtat cum illo ordine, q ſimul de facto velit connexionem illorum, ita q non velit finem ſine tali medio, & occaſione, q̃a ſic ei cõplacet. Et rõ nihil valẽt illationes de facto, inferentes, q prius natura Deus gloriam uelit ſine peccati remedio.

¶Ad tertium ẽt patet ex dictis, q ſtat Deũ nolle de facto maximũ bonũ, niſi connexũ tali minori bono.

Aug. ſer. 9 de uer. apoſto. i prin. to. 10.

¶Et ſimiliter ad quartum dr̃, quod non decet diuinã ſapientiã diſpoſuiſſe tam excelſum bonum ſe factũ, non niſi occaſionaliter peccato ſuam miſericordiam ad id prouocante.

¶Ad quintum negaẽ ſequela: q̃m, ut Apoſtolus dicit, prędeſtinauit alios cõformes fieri imaginis filii ſui Chriſtus eſt ergo primus prędeſtinatus de facto.

¶Ad ſextum dicitur, quod non eſt abſurdũ Deum prius pręuidiſſe caſum Adę, quàm prędeſtinaſſe Chriſtũ ſicut non eſt abſurdum, Deum prius pręuidiſſe leporem curſurum, & monſtra futura, & reliqua ad naturę ordinem ſpectantia, quàm prędeſtinaſſe Chriſtum.

Concl. in

¶Ad ſeptimum reſtat dicendum, quod cum dicitur, Nullus eſt prędeſtinatus, quia alius pręuiſus eſt caſurus, propoſitio eſt vera, quia pręuiſio futuri caſus Adę non eſt ſufficiens cauſa prędeſtinationis Chriſti: ſed ſi ſupra pręuiſionem futuri caſus Adę apponatur miſericordia Dei uolentis caſum illum, ut ſuum computare, & per ſeipſum ſatisfacere, tam habebitur, quod ideo Chriſtus eſt prędeſtinatus filius Dei: quia Deus uult ſatisfacere pro caſu humano. Nec ex hoc oportet gaudere de lapſu alterius, ſed de miſericordia Dei, qui alterius lapſum pręuiſum conuertit in alterius bonum.

Ar. 1. & ar. praeced.

Tract. 2. in Ioã. circa ſ 10. 9.

Venit filius hoĩs q̃rere, & ſaluũ facere qđ perierat. ergo ſi hõ ñ peccaſſet, filius hoĩs ñ ueniſſet. Et 1. ad Tim. 1. ſup illud uerbũ, Chr̃s uenit in hunc mundũ, ut pctõres ſaluos faceret, dicit gl. Nulla cã ueniendi fuit Chro dño, niſi peccatores ſaluos facere. Tolle morbos, tolle uulnera, & nulla eſt medicinæ cã.

Resp. Dcdm̃, q aliqui circa hoc diuerſimode opinanẽ. Quidã. n. dicunt, q ẽt ſi hõ nõ peccaſſet, Dei filius incarnat⁹ fuiſſet. Alii uero cõtrariũ aſſerũt: quorũ aſſertioni magis aſſentiendũ vr̃. Ea. n. q̃ ex ſola Dei volũtate proueniunt. ſ. oẽ debitũ creaturæ, nobis innoteſcere nõ pñt, niſi quatenus in ſacra ſcriptura traduñẽ, p quã diuina uolũtas nobis innoteſcit. Vñ cũ in ſacra ſcriptura ubiq; incarnationis rõ ex pctõ primi hoĩs aſſigneẽ, conuenientius dr̃ incarnationis opus ordinatũ eſſe a Deo in remediũ cõtra pctm̃, ita qđ peccato nõ exiſtẽte incarnatio non fuiſſet, q̃uis potentia Dei ad hoc non limitatur: potuiſſet. n. ẽt peccato non exiſtente Deus incarnari.

Ad primvm ergo dcdm̃, q oẽs alię cauſę, q̃ ſunt aſſignatę, ptinent ad remediũ peccati. Si. n. hõ non peccaſſet, pfuſus fuiſſet lumine diuinæ ſapiẽtię, & iuſtitiæ rectitudine pfectus a Deo ad oĩa neceſſaria cognoſcẽda, & agenda: ſed q̃a hõ deſerto Deo collapſus erat ad corporalia, cõueniens fuit, ut Deus carne aſſũpta ẽt p corporalia ei ſalutis remediũ exhiberet. Vñ dicit Aug. ſup illud Io. 1. c. Verbũ caro factũ eſt, ato te obcæcauerat, caro te ſanat: q̃m ſic uenit Chr̃s, ut de carne, carnis uitia extingueret.

Ad ii dcdm̃, q in ſeipſo mõ productionis rerũ ex nihilo diuina uirtus infinita oſtendiẽ. Ad pfectionẽ ẽt uniuerſi ſufficit, q nãli mõ creatura ordineẽ in Deũ ſicut in finẽ: hoc aũt excedit limites pfectionis nãæ, vt creatura uniaẽ Deo i pſona.

Ad iii dcdm̃, q duplex capacitas attẽdi põt in humana natura. Vna quidẽ ſm ordinẽ potentiæ nãlis, quæ a Deo ſp impletur, qui dat unicuiq; rei ſm ſuã capacitatẽ nãlẽ. Alia uero ſm ordinẽ diuinæ potẽtiæ, cui oĩs creatura obedit ad nutum, & ad hoc ptinet iſta capacitas. Non aũt Deus oẽm talẽ capacitatẽ nãę implet; alioquin Deus non poſſet facere in creatura niſi qđ facit, qđ falſum eſt, ut in primo habitũ eſt. Nihil aũt phibet ad aliqđ maius humanã nãm pductã eſſe poſt pctm̃: De⁹. n. pmittit mala fieri, vt inde aliqđ melius eliciat. Vñ dr̃ Ro. 4. Vbi abũdauit delictũ, ſuperabũdauit, & gra. Vñ & in bñdictione cerei paſchalis dr̃, O felix culpa, q̃ talẽ, ac tantũ meruit habere redemptorem.

Ad iiii dcdm̃ q pdeſtinatio pſupponit pſcientiã futurorũ: & iõ ſicut Deus pdeſtinat ſalutẽ alicuius hoĩs p orõnes aliorũ implendã, ita ẽ prædeſtinauit opus incarnationis in remedium humani peccati.

Ad v dcdm̃, q nihil prohibet alicui reuelari effectũ, cui non reuelatur cã, potuit igitur primo hoĩ reuelari incarnationis myſterium, ſine hoc q eſſet præſcius ſui caſus. Non. n. quicumq; cognoſcit effectũ cognoſcit, & cauſam.

Articvlvs IIII.

Vtrum principalius Chriſti incarnatio facta fuerit ad tollendum peccatum originale, quàm actuale.

Ad qvartvm ſic pcedituẽ. Vr̃ q De⁹ principali⁹ incarnatus fuerit in remediũ actualiũ pctõrũ, q̃ in remediũ originalis peccati. Quanto

SVPER QVAEST. I. ARTIC. IIII.

Cap. 2. d. 31. q. 3. cent. 1. *Medina ar. 8.*

In art. 4. eiuſdẽ primæ q. corpore tria fiunt. Primo, manifeſtatur id, quod quæſtio hæc ſupponit. ſ. Chriſtũ deleſſe oĩa peccata mundi. Cum. n. hæc quæſtio ſit comparatiua (. ſ. an principalius pro originali quã pro actualibus pctĩs Deus incarnatus ſit) præſupponit poſitiuã certam. ſ. quod pro utriſque peccatis incarnatus ſit, & hoc eſt quod primo in litera dr̃. Vbi nota qđ non eſt ſermo de oĩbus peccatis ſimpliciter, ſed de oĩbus peccatis hoĩm: q̃m non venit Chr̃s pro peccatis angelorũ, & hoc denotat litera cũ dicit, ſed ad deletionẽ oĩm peccatorũ, quæ poſtmodum. ſ. poſt originale ſuperaddita ſunt. Secundo, mõſtratur modus, quo Deus incarnatus delenit oĩa peccata. ſ. ſi ſm effectũ, ſed ſm ſufficientiam remedii, ita qđ duæ ponũtur hic concluſiones. Prima negatiua, Nõ oĩa peccata hoĩm delentur per Chr̃m. Et rõ huius eſt defectus hoĩm. Probaẽ auctoritate dñi Ioan. 3. Secunda affirmatiua, Chr̃s exhibuit quod ſufficiẽs fuit ad oĩm peccatorũ deletionẽ. Probatur ex Apoſtolo. Vbi nota quod q̃a act⁹ actiuorũ ſũt in patiente diſpoſito, & non in his, quæ agere ... actionẽ, non ſuſcipiunt: iõ quantũcumq; ignis ſit ſufficiens cã calefaciendi aliquẽ, niſi ille proximus ſit igni nõ calefit, non ca defectu ignis, ſed hoĩs, qui nõ accedit ad ignẽ. Attulit Chriſtus medicinã ſufficientiſſimam pro omnibus, & niſi iũgamur Chriſto per fidem, & obedientiam, in peccatis noſtris remanemus, non ex defectu remedii, ſed ex defectu noſtro, dum magis amamus tenebras ſenſibilium bonorũ, quam lucem intelligibilis diuinique boni. Tertio in litera reſpondetur quæſito duabus concluſionibus, altera implicite, altera explicite. Prima quæ non explicatur, eſt, Quantum ad magnitudinẽ peccati intenſiuẽ, Chriſtus principalius uenit ad tollendum peccatum actuale, quam originale. Secunda, quæ explicaẽ, eſt, Quantum ad magnitudinem extenſiuã peccati, Chr̃s principalius uenit ad tollendũ pctm̃ originale, q̃ actuale. Vtraq; concluſio aſſumit vnã, & eandem maiorẽ. ſ. Tanto principalius ad alicuius peccati deletionẽ Chriſtus uenit, quanto illud peccatũ maius eſt: ſed ſubſumit diuerſam minorẽ: nam pro prima ſubſumitur, peccatũ actuale eſſe maius actuale.

P. p. q. 105. art. 6.

D. 67.

Ferrar.

4 3. di. 1. q. 1. ar. 2. ad 6. Et opuſc. 10. ar. 20. & opuſc. 11. art. 21. et opuſc. 31. ar. 21.

.n.pctm̃ eſt[h] grauius, tanto magis humanę ſaluti aduerſaẽ, pp quã Deus eſt incarnatus: ſed pctm̃ actuale eſt grauius, q̃ originale peccatũ: minima.n.pęna debeẽ originali peccato, ut Aug.dicit contra Iulianũ.† ergo principalius incarnatio Chr̃i ordinatur ad deletionem actualiũ peccatorũ, q̃ ad deletionem originalis peccati.

¶2 Præt.Peccato originali[h] nõ debeẽ pęna ſenſus, ſed ſolũ pęnã damni, ut in ſecũdo habitũ eſt:* ſed Chr̃s uenit ꝑ ſatisfactione peccatorũ, pęnã ſenſus pati in cruce, non aũt pęnam damni, quia nullũ defectã habuit diuinę uiſionis, aut fruitionis.ergo principalius uenit ad deletionem peccati actualis, quàm originalis.

¶3 præt.Sicut Chryſ.dicit in 2. de cõpũctione cordis.†Hic eſt affectus ſerui fidelis, ut bñficia dñi ſui, quæ cõiter oibus data ſunt, quaſi ſibi ſoli pſtita reputet: quaſi.n. de ſe ſolo loquens Paulus ita ſcribit ad Gal.2. Dilexit me, & tradidit ſemetipsũ pro me: ſed ꝓpria peccata noſtra ſunt actualia: originale.n. eſt cõe pctm̃.[h] ergo hunc affectũ debemus habere, ut exiſtimemus eum principaliter pp actualia peccata ueniſſe.

Sed contra eſt, ꝙ Io.1.dr̃ Ecce agnus Dei, ecce, qui tollit pctm̃ mundi, quod exponens Beda dicit,† Peccatum mundi dr̃ originale peccatum, quod eſt commune totius mundi.

Resp.Dcdm, ꝙ certum eſt, Chr̃m ueniſſe in hũc mundum nõ ſolũ ad delendũ illud pctm̃ quod traductũ eſt originaliter in poſteros: ſed ẽt ad deletionẽ omnium peccatorum quę poſtmodum ſuperaddita ſunt. Nõ ꝙ oia deleanẽ (quod eſt pp defectũ hoium, q Chr̃o ñ inhærent, ſm illud Ioã.3. Venit lux in mundũ, & dilexerunt hoies magis tenebras, q̃ lucẽ) ſed qa ipſe exhibuit quod ſufficiens fuit ad oim peccatorũ deletionẽ. Vñ dr̃ Ro 5. Non ſicut delictũ, ita & donũ: nã iudiciũ ex vno in condẽnationẽ, grã aũt ex multis delictis in iuſtificationẽ. Tãto ãt principalius ad F alicuius pcti deletionẽ Chr̃us venit, quãto illud pctm̃ maius eſt. Dr̃ aũt aliquid maius dupliciter. Vno mõ intenſiue: ſicut eſt maior albedo, quæ eſt intenſior. Et per hunc modũ maius eſt peccatũ actuale, q̃ originale. quia plus habet de rõe uolũtarii, vt in ſecũdo habitũ eſt.* Alio mõ dr̃ aliquid maius extẽſiue: ſicut dr̃ maior albedo, quę eſt in maiori ſuperficie. Et hoc G mõ pctm̃ originale (per quod totũ genus humanũ inficiẽ) eſt maius peccato actuali, quod eſt proprium ſingularis pſonę. Et quãtũ ad hoc[m] Chr̃s principalius uenit ad tollendũ originale pctm̃, inquantũ bonũ gentis diuinius, & eminentius eſt, q̃ bonũ unius,* ut dr̃ 1 Ethic.†

Ad primvm ergo dicendũ, ꝙ ratio illa procedit de intenſiua magnitudine peccati.

H Ad II dcdm, ꝙ peccato originali in futura retributione non debeẽ pęna ſenſus: penalitates tñ, quas ſenſibiliter in hac uita patimur, ſicut famẽ, ſitim, mortẽ, & alia hmõi, ex peccato originali ꝓcedunt: & iõ Chr̃s, ut plene pro pctõ originali ſatisfaceret, ſenſibilẽ dolorem pati uoluit, ut mortem, & alia huiuſmodi in ſeipſo conſumeret.

Ad III dcdm, ꝙ ſicut Chryſ. ibidẽ dicit, verba illa dicebat Apoſtolus non quaſi diminuere uolens ampliſſima, & per orbẽ terrarũ diffuſa Chr̃i munera: ſed vt pro oĩbus ſe ſolũ indicaret obnoxium. Quid.n. intereſt ſi, & aliis præſtitit, cum quæ I tibi ſunt præſtita, ita integra ſunt, & ita perfecta, quaſi nulli aliũ ex his aliqd fuerit præſtitũ? Ex hoc ergo, ꝙ aliquis debet reputare ſibi beneficia Chriſti præſtita eſſe, non debet exiſtimare, quòd non ſint aliis præſtita: & ideo nõ excluditur, quin principalius uenerit abolere peccatum totius naturæ, quàm peccatum unius perſonæ: ſed illud peccatum naturæ ita perfecte curatum eſt in unoquoque ac ſi in uno ſolo eſſet curatũ: & ideo propter vnionem charitatis, totum quod omnibus eſt impenſum, unuſquiſque debet ſibi aſcribere.

K

Articvlvs V.

Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

Ad qvintvm ſic proceditur. Videtur ꝙ conueniens fuiſſet Deum incarnari a principio humani generis. Incarnationis.n. opus ex immẽſitate diuinæ charitatis proceſſit, ſecundũ illud Eph. 2. Deus, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem

---

incẽſiue: ꝑ ſecunda uero, pctm̃ originale eſſe maius extenſiue.

¶Vbi duæ ſtatim occurrũt dubitationes. Prima eſt, qa falſum eſt, qd̃ regulariter loquẽdo, pctm̃ originale ſit maius extẽſiue, q̃ actuale: qm̃ oẽs infecti originali ſunt ẽt infecti actuali pctõ regulariter loquẽdo, & ſublatis impedimentis, qd̃ dico, pp beatã uirginẽ, & infantes mortuos antẽq̃ poſſẽt actualiter peccare. ¶Secunda dubitatio eſt, qa ex litera nõ hr̃ concluſio ſimpliciter reſſiua quæſtio, ſed ſolũ ſm̃ quid: nõ.n. hr̃ ab abſolute dicendũ ſit, ꝙ Chr̃s principalius pro originali uenit, & ſimiliter non hr̃, an dicendũ ſit, qd̃ Chr̃s principalius ꝓ actuali peccato uenit ut patet: ſed hr̃, ꝙ ſm̃ hoc, i. intenſiuam, & ſm̃ illud, i. extenſiuã magnitudinem uenit principalius pro hoc uel illo.

*Ad primũ dr̃, ꝙ ꝑ ſe loquẽdo inter originale pctm̃ hæc eſt differentia, ꝙ actuale, ut in litera dr̃, eſt pctm̃ ꝓpriũ ſingularis perſonæ, quæ fecit illud: originale ãt eſt pctm̃ propriũ naturæ humanæ, ab Adã ſeminatiue procedentis: & iõ loquendo eſt cõe infinitis hoib⁹, ꝓ quãto natura humana põr ſic infinitis cõicari: & iõ tollit bonum generis humani ꝑ ſe loquendo, tollendo bonũ in natura cõi generi humano. Peccatũ ãt actuale non niſi bonũ huius perſonæ tollit, & accidit peccato meo, quod alter ẽt peccet, & ſic de aliis. Stando igiẽ infra latitudinẽ ſermonis ꝑ ſe, optime ſonat dicta poſita: nõ .n. accidit peccato naturæ eſſe in toto genere, ſicut accidit peccato perſonæ.

¶Ad ſm̃ dr̃, ꝙ Auctor explicando ſecundã concluſionẽ, & non primã, & addendo ſe eundæ cõcluſioni rationẽ, ſ. q̃ bonũ gentis diuinius, & eminẽtius eſt, quã bonũ unius, inſinuauit concluſionẽ rñſi õ quæſito ſimpliciter, & abſolute illã eẽ, quam expreſſit in ſuſioae ad tertiũ, principalius uenit abolere peccatum totius naturæ, quàm peccatum unius perſonæ.

¶In tertiũ aduerte, qd̃ illorũ uerborũ, ſed ut qui pro oibus, ſe ſolũ indicaret obnoxiũ, ſenſus unica ſubaudita cõiunctione (dicendo ſe ẽt ſolum indicaret obnoxiũ) clarus adeo eſt, ut nihil relinquat obſcuritatis. Paulus.n. ita ſe obligatum oibus Chr̃i beneficiis aiebat, ut non ſolũ una cũ aliis, ſed ẽt ipſe teneret pro oibus: tum pp perfectã illorum adeptionẽ in ſeipſo, ac ſi pro ipſo ſolo cõceſſa fuiſſent: tũ pp charitatis unionẽ cũ aliis, qua oiũ, bona ſua putabat. Hæc.n. deo in litera tanguntur, ut patet.

SVP. QVÆST. I. ART. V.

Ferr.4.cont.c.55.
Medina.ar.5.

In art. eiuſdem I. quæſtio corpore duæ ſunt concluſiones, iuxta duplicem ſtatum humani generis in ſui principio ſcilicet innocentiæ, & lapſus. Vertit enim quæſtionem, an in principio humani generis debuerit incarnatio eſſe, & propterea iuxta duplicem ſtatũ in principio,

---

†li. 5. c. 8. cir. fi. .o 7

*li.2.ſent. di. 33.q.2. ar.2.

Li.2. Inter fin. & nc. tom.5.

Habetur in gl. ord. in hoc loco.

1.2.q. 81. ar.1.

Concl.m

Li. 1 Eth. ca.2. circa fi.to.5.

Loco in argum. citato.

Porret.5

1.2. q. 98. art. 6. cor. Et 3. di.1. q.1. art.4. Et 4. cont. c.55. ad 9. Et Iſa.1. & Gal. 4. fin.

ſuã, qua dilexit nos, & cũ eſſemus mortui peccatis, cõuiuificauit nos in Chr̃o: ſed charitas nõ tardat ſubuenire amico neceſſitatẽ patiẽti, ſ̃m illud Prouer. 3. Ne dicas amico tuo: uade, & reuertere, cras dabo tibi, cũ ſtatim poſſis dare. ergo Deus incarnationis opus differre non debuit, ſed ſtatim a principio per ſuam incarnationẽ humano generi ſubuenire.

¶ 2 Præt. 1. Tim. 1. dr̃ Chr̃s venit in hũc mũdũ pctõres ſaluos facere: ſed plures ſaluati fuiſſẽt, ſi à principio humani generis De⁹ icarnat⁹ fuiſſet: plurimi.n. ignorãtes Deũ, i ſuo pctõ perierũt i diuerſis ſcelerib⁹. ergo cõuenientius fuiſſet, φ a pricipio humani gñis de⁹ icarnat⁹ fuiſſet.

¶ 3 Præt. Opus grãæ nõ eſt min⁹ ordinatũ, q̃ opus naturæ; ſed hæc initiũ ſumit à pfectis, ut dicit Boet. in lib. de cõſol. ergo opus grãæ à principio debuit eẽ pfectũ: ſed in opere incarnationis cõſideratur pfectio grãæ ſ̃m illud, Verbũ caro factũ eſt, & poſtea ſubdit, Plenũ grãæ, & ueritatis. ergo Chr̃s à principio humani generis debuit icarnari.

SED CONTRA eſt, φ dicit Gal. 4. At ubi uenit plenitudo tpis, miſit De⁹ filiũ ſuũ factũ ex muliere, factũ ſub lege. Vbi dicit gl. φ plenitudo tpis eſt, qđ pfinitũ fuit à Deo pr̃e, qñ mitteret filiũ ſuũ: ſed De⁹ ſua ſapiẽtia oia definiuit. ergo cõuenientiſſimo tpe De⁹ ẽ incarnat⁹. Et ſic cõuen ẽ ſ ñ fuit, φ à pricipio humani gñis Deus incarnaretur.

RESP. Dicẽdũ, φ cũ opus incarnationis principal̃r ordinetur ad reparationẽ humanæ naturæ p peccati abolitionẽ, manifeſtũ eſt, φ nõ fuit cõueniẽs à principio humani generis añ pctm̃ Deũ incarnatũ fuiſſe: non.n. dat̃ medicina niſi iã ifirmis. Vñ ipſe dñs Matth. 9. dicit, Nõ eſt opus ualẽtib⁹ medico, ſed male hñtib⁹: nõ.n. ueni uocar̃ iuſtos, ſed pctõres. Sed nec ẽt ſtatim poſt pctm̃ cõueniẽs fuit Deũ incarnari. Primo qdẽ, pp conditionẽ humani pcti, qđ ex ſuperbia prouenerat. Vñ eo mõ erat homo liberandus, ut humiliatus recognoſceret ſe liberatore indigere. Vñ ſuper illud Gal. 3. Ordinata per angelos in manu mediatoris, dicit glo. Magno Dei cõſilio factum eſt, ut poſt hois caſum non illico Dei filius mitteretur. Reliquit.n. Deus prius hoiem in libertate arbitrii in lege naturali, ut ſic uires naturæ ſuæ cognoſceret, vbi cũ deficeret, legẽ accepit, qua data inualuit morbus non legis ſed naturæ uitio, ut ita cognita ſua infirmitate, clamaret ad medicũ, & grãæ quæreret auxiliũ. Secundo, pp ordinẽ promotionis in bonũ, ſ̃m quẽ ab imperfecto ad perfectũ procedit. Vñ Apoſt. dicit. 1. Cor. 15. Non prius qđ ſpũale eſt, ſed qđ aiale, deide qđ ſpũale. Primus hõ de terra terrenus: ſecundus hõ de cælo cæleſtis. Tertio, pp dignitatem uerbi incarnati, q̃a ſuper illud Gal. 4. At ubi uenit plenitudo tpis, dicit glo. Quãto maior iudex ueniebat, tãto præconum ſeries longior præcedere debebat. Quarto, ne feruor fidei temporis prolixitate tepeſceret: quia circa finẽ mũdi frigeſcet charitas multorũ. Vñ Luc. 18. dr̃ cũ filius hois ueniet, putas inueniet fidem in terra?

AD PRIMVM ergo dicendũ, φ Charitas non differt amico ſubuenire, ſalua tñ negotiorũ opportunitate, & perſonarum conditione. Si.n. medicus ſtatim à principio ægritudinis medicinam daret infirmo, minus proficeret, uel magis læderet, q̃ iuuaret. Et ideo ẽt dñs nõ ſtatim à principio icarnationis remedium humano gñri exhibuit, ne illud contẽneret, & ſuperbia, ſi prius ſuam infirmitatem non cognoſceret.

AD II dicẽdm, φ Aug. ad hoc reſpondet in lib. de ſex qõnibus Paganorũ, dicens q. 2. φ tunc uoluit Chriſtus hoibus apparere, & apud eos prædicari ſuã doctrinã, qñ, & ubi ſciebat eſſe, qui in eũ fuerãt credituri: his.n. tpibus, & his in locis tãles hoies in eius prædicatione futuros eſſe pſciebat, quales non quidẽ oẽs, ſed tñ multi in eius corporali præſentia fuerũt, qui nec i eũ ſuſcitatis ab eo mortuis credere uoluerunt. ſed hãc reſponſionẽ reprobãs idẽ Aug. in li. de perſeuerantia dicit. Nũquid poſſumus dicere Tyrios, & Sidonios talibus apud ſe uirtutibus factis credere noluiſſe, aut credituros nõ fuiſſe, ſi fierẽt, cũ ipſe De⁹ atteſtat̃ eis, qđ acturi eẽnt magnæ humilitatis pœnitẽtiã, ſi in eis facta eſſent

ſent

Commentary (margins): ...cipio, duplici reſpondetur concluſione, utraque negatiua. prima eſt, Non fuit conueniens a principio humani generis ante peccatum Deũ incarnatum fuiſſe. Probatur. Opus incarnationis principaliter ordinatur ad reparationem naturæ per abolitionem peccati. ergo nõ fuit cõueniens ante peccatũ Deum incarnari. Probat̃ ſequela tũc: quia medicina non datur niſi infirmis: & auctoritate dñi duplici. Secũda eſt: Non fuit conueniens Deũ incarnari ſtatim poſt peccatũ. Probatur quadrupliciter. Primo. ex cõditione peccati, Humanũ peccatum prouenerat ex ſuperbia hominis. ergo eo erat modo liberandus, ut humiliatus cognoſceret ſe liberatore indigere: ſed hoc conuenienter fit relinquendo hominẽ, primo in ſtatu naturæ, deinde ſub iugo legis, ut expertus ſecũdũ utrunque uires defectum ſuum, clamaret pro gratia ergo &c. Oia clara ſunt in litera. Et confirmat̃ magis ex rõne ad primũ, deducendo ad inconueniens ſuperbiæ. ſ. contemptum, ſi ſtatim incarnatio poſt peccatum fuiſſet. Secũdo, ex ordine promotionis i bonum: q̃ ratio in rñſione ad tertiũ magis explicatur, ita φ ſic eſt formanda. Humanam naturam lapſam conuenit procedere de imperfecto ad perfectum. ergo conſummata eius perfectio i unione ad Deũ, non ſtatim habenda erat. Antecedens probatur Apoſtoli auctoritate in litera. Conſequentia autẽ, ut manifeſta relinquitur, & merito, quia nõ pcederet de imperfecto ad perfectum, una ſi progrediendo per media, & appropinquando ad diuinam unionẽ, ſi ſtatim incarnatus fuiſſet. nam defuiſſet unio ſecundam intellectum magis, ac magis illuſtratum, ſecundum ſucceſſionẽ temporum: & ſimiliter media unio per charitatẽ patriarcharum, ac prophetarum, & ſimiliter media unio p diuturnum famulatum unius populi exibitũ Deo in ſacrificiis, quibus imitabat̃ humanum genus futurũ illud Ieſu Chri in ara crucis ſacrificiũ. Tertio ut dignitate uerbi incarnati patet, & ſimiliter quarto uitãdo tpe fidei. Et tu adde quintum ex ſoliditate fidei: nam ſi ſtatim fuiſſet incarnatus, fictio putaretur antiquorũ. Nunc aũt, ex quo Chriſti incarnationem non ſolũ uerba, ſed ſcripturæ prophetarũ præceſſerunt, tanta expectatio tot ſeculorum fuit de Meſſia, mẽs noſtra in fide ſoluitur. Quam fidei ſecuritatem teſtis Apoſt. 1. ad Cor. 15. bis de Chriſto replicans, ſ̃m ſcripturas Et ppea eccleſia in Symbolo poſt articulũ reſurrectiõis Chri appoſuit ly, ſ̃m ſcripturas, qđ refert̃ ad oẽs præcedẽtes de incarnatione articulos: ita qđ ſenſus eſt. Q̃ i pp nos hoies & pp nrãm ſalutẽ deſcendit de cælis incarnatus hõ factus, crucifixus, paſſus ſepultus, & reſurrexit ſ̃m ſcripturas, ne uideãtur incarnationis myſteria omnem humanam capacitatem excedentia, non eẽt conficta.

¶ in rñſione ad ſ. p... ſpice q. reſp... cõ... in hoc ... ex pluralitate ... ndorum non eſt ... quia ſaluandi ex diuina prædeſtinatione ſunt miſericorditer ſaluandi, pront ipſe magis hos, quam illos elegit. Cuius nulla eſt ratio, niſi diuina uoluntas.

Marginal notes: Li. 1. proſa 10. parum a prĩc. — Eſt gl. Ambro. i hũc locum. c. 5. — Inf. q. 4. a. 1. ca. Et q. 43. a. 3. ad 1. Et q. 44. ar. 3. ca Et veri. q. 29. at. 4. ad 5. concl. in — Concl. p — Gl. ordin. ibidem. — Aug. tract. 31. in Io. ã medi. tom. 9. — In Epiſt. 49. quæ 3. me. to. 2. — Ca. 9. non procul à to 7.

ſent diuinatū illa ſigna uirtutū? proinde, ut ipſe ſoluens ſubdit, ſicut Apoſtolus ait, Nō eſt uolentis, neq; currentis, ſed miſerētis Dei, qui his quos ꝑuidit, ſi apud eos facta eſſent, ſuis miraculis credituros, q̄bus uoluit ſubuenit: alijs aūt nō ſubuenit de q̄bus i ſua pdeſtinatione occultè q̄dē ſed aliud juſte iudicauit: ita miām eius i his, qui liberanť, & ueritatē i his, q̄ puniunť, ſine dubitatiōe credam⁹.

D.1021. Ad 1.1t dicendum, q̄ pfectū q̄dē eſt prius impfecto, in diuerſis q̄dē tpe, & natura: (oportet.n. q̄ perfectū ſit, qđ alia ad perfectionē adducit) ſed in uno & eodē imperfectum eſt prius tpe, etſi ſit poſterius natura. Sic ergo imperfectionem naturę humanæ duratione p̄cedit æterna Dei pfectio: ſed ſequiť ipſā cōſumata pfectio ei⁹ i unione ad Deū.

Articvlvs VI.

Vtrum incarnatio differri debuerit uſque ad finem mundi.

Ad sextvm ſic proceditť. Vr q̄ incarnationis opus differri debuerit uſq; i finē mūdi. Dr̄.n. in Pſ.[b] Senectus mea i miſericordia uberi, i.in nouiſſimo, ut gl. dicit.[a] Sed rps incarnationis eſt maxime tps miſericordię ſm illud Pſa. Qm̄ uenit tempus miſerendi eius. Ergo incarnatio differri debuit uſque in finem ſæculi.

¶ 2 Præt. Sicut dictū eſt, perfectū i eodē tpe eſt poſterius imperfecto. ergo illud qđ eſt maxime perfectū, dēt eſſe oīno ultimū in tpe: ſed sūma pfectio humanæ naturę eſt in unione ad uerbū: q̄a in Chriſto cōplacuit, oēm plenitudinē diuinitatis inhabitare, ut Apoſt. dicit Col. 1.[h] Ergo incarnatio differri debuit uſq; in finem mundi.

¶ 3 Prę. Non eſt conueniens fieri per duo, quod per unum fieri pōt: ſđ un⁹ Chri aduētus ſufficere poterat ad ſalutē humanę nāę, q̄ erit in fine mūdi. ergo n̄ oportuit, q̄ antea ueniret p incarnationē. Et ita icarnatio differri debuit vſq; i finē mūdi.

Sed contra eſt, q̄ dr̄ Abac. 3. In medio annorū notū facies. Nō ergo dbuit icarnationis myſteriū, p qđ mūdo innotuit, uſq; in finē mūdi differri.

Resp. Dicēdū, q̄ ſicut non fuit conueniēs Deum incarnari à principio mūdi: ita n̄ fuit conueniens, q̄ incarnatio differretur uſq; i fine mūdi. Qđ quidē apparet, primo ex vnione diuinæ, & humanę naturæ. Sicut.n. dictum eſt, perfectum

F uno modo tempore præcedit imperfectum, alio modo econuerſo, imperfectum tpe præcedit perfectum. In eo.n. q̄ de imperfecto fit perfectum, imperfectū tpe præcedit perfectum: in eo uero quod D.1020. eſt cauſa perfectionis efficiens, perfectum tpe præcedit imperfectū. In opere aūt incarnationis utrūque concurrit: quia natura humana in ipſa incarnatione eſt perducta ad ſummam perfectionē. Et iō non decuit, q̄ à principio humani generis incarnatio facta fuiſſet: ſed ipſum uerbū incarnatū eſt perfectionis humanæ naturæ cauſa efficiēs ſm illud. Ioan. 1. De plenitudine eius nos oēs accepi-

G mus. & iō non debuit incarnationis opus uſq; in finē mūdi differri: ſed perfectio gloriæ, ad quā perducēda eſt ultima natura humana p uerbum incarnatū, erit in fine mundi. Secundo ex affectu humanę ſalutis: ut.n. dr̄ in lib. de q. uet. & no. Teſt.* i poteſtate dantis eſt, q̄n uel quantum uelit miſereri. Venit ergo q̄n, & ſubueniri debere ſciuit, & gratū futurū beneficium: cum enim languore quodā humani generis, aboleſcere cœpiſſet cognitio Dei inter homines, & mores immutarentur, eligere dignatus eſt Abrahā, in quo forma eſſet renouatæ notitię Dei, & morum, & cum adhuc reuerentia

*Aug li. 2 q. ex nouo teſt. q. 83. circa prin. to. 4.

H ſegnior eſſet, poſtea per Moyſen legem literis dedit. Et quia eam gētes ſpreuerunt, non ſe ſubijciētes ei neq; hi, qui acceperunt, eā ſeruauerunt; motus miſericordia dn̄s, miſit filiū ſuū, qui data oib. remiſſione peccatorū, Deo patri illos iuſtificatos offerret. Si aūt hoc remediū differreť uſq; in finem mūdi totaliter Dei notitia, & reuerentia, & morū honeſtas abolita fuiſſet in terris. Tertio apparet hoc fuiſſe conueniens ad manifeſtationem diuinę virtutis, quæ pluribus modis hoies ſaluauit, nō ſolū p fidē futuri, ſed ēt per fidē præſentis, & præteriti.

Ad primvm ergo dicendum, q̄ gl. illa exponit

I de miſericordia perducēte ad gloriā: ſi tū referať ad miſericordiā exhibitā humano gn̄ri per incarnationē Chriſti, dicēdū eſt, q̄ ſicut Aug. dicit in li. retracta.[t] tēpus incarnationis pōt comparari iuuētuti humani gn̄is, pp uigorem, feruoremq; fidei, q̄ p dilectionē operať: ſenectuti aūt, quæ eſt ſexta ætas, pp numerū temporū, q̄a Chrs uenit in ſexta ętate. Et quāuis in corpe non poſſit ſimul eſſe iuuentus, & ſenectus, pōt tū ſimul eſſe in anima, illa pp alacritatem, iſta pp grauitatem. Et ideo in li. 83. q. alicubi dicit Aug.* q̄ non oportuit diuinitus uenire magiſtrū, cuius imitatione humanū ge-

Li. 1. c. 26. nō multū añ mediū tom. 1.

*Li. 83. q. q. 44. i medio, to. 4.

K nus i mores optimos formaretur, niſi tempore iuuentutis. Alibi aūt dicit † Chriſtum in ſexta ætate humani generis, tamquam in ſenectute ueniſſe.

†Lib. 1. de Gen cont. Manic. c. 23. tom. 1.

Ad 11 dcđm, q̄ op⁹ icarnatiōis nō ſolū ē cōſiderādū, ut termin⁹ motus de impfecto ad pfectū: ſđ ēt. ut pricipiū pfectiōis i humana natura, ut dictū ē.*

* In corp. art.

Ad 111 dicēdū, q̄ ſicut dicit Chryſ. ſup illud Io † Non miſit Deus filiū ſuū, vt iudicet mundū, Duo ſunt Chriſti aduentus, primus quidem, vt remittat peccata: ſecūdus, vt iudicet mūdū: ſi.n. hoc non feciſſet, vniuerſi ſimul perditi eſſent; oēs.n. peccauerūt, & egēt gloria Dei. Vñ patet q̄ nō debuit aduentum miſericordię differre uſq; in finem mūdi.

†Hom. 27 i Io. inter mediū & finē. to. 3

SVP. QVÆST. I. ART. VI.

Medina. a. 6.

Part. 6. 6

In ar. 6. eiuſdē primæ quæ. unica eſt concluſio negatiue reſpondēs quæſito: Nō fuit cōueniens incarnationem differri in finē mūdi. Probatur triplici rōne in lra. Vbi pro clariori intelligentia primæ rōnis nota qđ duplex ē motus humanæ naturę de imperfecto ad pfectū, unus reſpectu ipſius naturæ, ut diſtinguitur cōtra ſuppoſitū: alter reſpectu naturæ in ſuppoſitis ꝑ ſe. Sm primū motū incarnatio ſe hēt ut terminus: ſm ſm in opere incarnationis natura humana in Deū aſſumpta eſt, iuxta ſt ſm motū gloria atq; & corpis i futuro mūdo ſe hēt ut termin⁹, q̄n hoies glorificabuntur conſumatē. Et in hoc ſecū to motu myſteriū incarnationis nō ſe hēt ut terminus ſed ut principiū effectiuū: q̄m Chrus dux oīum hoīum ad gloriā cōſumatā per ſuā reſurrectionē, &c. eſt pp primū motum nō decuit incarnari Deū in principio mundi, ut prædictū ē pp ſm motū nō decuit differri incarnationē i finē mūdi. Ex pſa ig ē unione duarū nāū, diuinę. ſ. & humanæ in Chro, neutrum cōueniēs eſſe patet: q̄a primū aduerſať progreſſui humanæ naturæ de imperfecto ad pfectū: ſm aduerſať auctoritati diuini verbi incarnati ad deducendū de potentia ad actū conſumatū nām humanā, ꝑpter ſuppoſitis iuxta ſm motū. Cętera ſunt clara.

Locis ſupra art. 5. citatis.

* Gl. ord. ſuper illud ab inſurgē tib⁹ in me.

Art. præc. ad 3. arg.

Concl. 10

* Ar. pręc. ad 1.

QVÆSTIO II.

De modo unionis uerbi incarnati, in duodecim articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderandũ eſt de mõ unionis uerbi incarnati. Et primo, quãtum ad ipſam unioné. Scđo, quãtũ ad perſonã aſſumẽtẽ. Tertio, quã tum ad naturam aſſumptam. Circa primũ q̃runẽ duodecim.

¶Primo, vtrum unio uerbi incarnati ſit facta in natura.

¶Scđo, vtrũ ſit facta in pſona.

¶Tertio, vtrũ ſit facta in ſuppoſito, uel hypoſtaſi.

¶Quarto, vtrum perſona, uel hypoſtaſis Chr̃i poſt incarnationem ſit compoſita.

¶Quinto, utrũ ſit facta aliqua unio aĩæ, & corporis i Chr̃o.

¶Sexto, vtrum natura humana fuerit unita uerbo accidentaliter.

¶Septimo, vtrum ipſa unio ſit aliquid creatum.

¶Octauo, vtrum ſit idẽ, quod aſſumptio.

¶Nono, vtrum ſit maxima vnionum.

¶Decimo, vtrum unio duarũ naturarum in Chriſto fuerit facta per gratiam.

¶Vndecimo, Vtrum eam aliqua merita præceſſerint.

¶Duodecimo, Vtrũ gr̃a unionis fuerit hoĩ Chriſto nãlis.

ARTICVLVS I.

Vtrum unio uerbi incarnati ſit facta in natura.

AD PRIMVM ſic proceditẽ. Vr̃, φ unio uerbi icarnati ſit facta in natura. Dicit.n. Cyrillus, & inducitẽ in geſtis cõcilij Chalcedonẽſis,* Nõ oportet intelligere duas nãs, ſed vnã nãm Dei uerbi incarnatã. Qđ quidẽ non eſſet, niſi unio fieret in natura. Ergo unio uerbi incarnati facta eſt in natura.

¶2 Prẹt. Atha.† dicit, Sicut aĩa rõnalis, & caro unus eſt hõ, ita Deus, & hõ, unus eſt Chr̃s: ſed aĩa rõnalis, & caro conueniũt in cõſtitutione unius nãæ humanæ. Sic ergo Deus, & hõ cõ ueniunt in conſtõne alicuius nãç. ergo unio facta ẽ i natura.

¶3 Præt. Duarũ naturarũ una nõ denominatẽ ex altera, niſi aliquo mõ inuicẽ tranſmutentẽ: ſed diuina natura, & humana ĩ

A Chr̃o ab inuicẽ denominatẽ. dicit.n. Cyrillus diuinã nãm eſſe incarnatã, & Gre. Nazãzenus* dicit humanã nãm eẽ deificatã, ut patet p Dam.† ergo ex duab. naturis videtur eſſe facta una natura.

SED CONTRA eſt, φ dr̃ in determinatione cõcilij Chalcedonen.* Cõfitemur in nouiſſimis dieb. filiũ Dei unigenitũ in dua

B bus nãis inconfuſe, immutabiliter, indiuiſe, inſeparabiliter agnoſcẽdũ, nũquã ſublata dr̃ia naturarum pp unionem. ergo unio non eſt facta in natura.

RESP dcđm, φ ad huius q̃õnis euidentiã oportet cõſiderare quid ſit natura. Sciẽdũ eſt ergo, φ nomẽ nãæ a naſcẽdo eſt dictũ: vñ primo eſt impoſitum hoc nomen ad ſignificãdũ gñationẽ uiuentium, q̃ natiuitas

C vel pullulatio dr̃, vt dicatẽ natura quaſi naſcitura. Deinde trãſlatũ eſt nomẽ nãæ ad ſignificãdũ principiũ huius gñonis. Et qa principiũ gñonis in reb. viuẽtibus eſt intrinſecũ, ulterius deriuatũ eſt nomẽ nãç, ad ſignificãdũ qđlibet principiũ intrinſecũ motus, ẽm φ Phil. dicit in 2. Phy.* φ natura eſt principiũ motus in eo, in quo eſt p ſe. & nõ ẽm accidẽs. Hocãt principiũ, uel forma eſt, uel materia: vñ qñq; natura dr̃ forma, qñq;

D uero materia. Et qa finis gñationis nãlis eſt i eo, φ gñatur eſſẽtia ſpẽi, q̃ ſignificat definitio, inde eſt, φ hmõi eſſentia ſpẽi nocatẽ ẽt natura. Et hoc mõ Boetius nãm definit in li.* de Duab. na. dicẽs, Nã eſt unã quãq; rẽ informans ſpecifica dr̃ia, .i. cõplet definitionẽ ſpẽi. Sic ergo nunc loquimur de natura, ẽm quod natura ſignificãt eſſentiã, uel qđ quid eſt, ſi

E ue quidditatem ſpẽi. Hoc autẽ mõ accipiẽdo nãm,* impoſſibile eſt unionẽ uerbi incarnati eſſe factam in natura.*

¶Tripr̃r.n. aliqd unũ ex duob', uel plurib. pſtitui ẽ. Vno mõ ex duob integris, pfectis remanẽtib. Qđ quidẽ fieri nõ pt̃ niſi in his, quorũ forma eſt cõpoſitio, uel ordo, uel figura: ſicut ex multis lapidibus abſq; aliquo ordine adunatis, p ſolã cõ

SVP. QVÆ. II. ART. I.

Per. 4. cont. c. 35. 38. Cap. t. d. 4. q. 2. con. 2. Medina. a. 1.

IN art. 1. q. 2. declarandus eſſet titulus, niſi in corpore articuli declararetur. ¶In corpore articuli ſunt duæ partes principales: in prima declaratur titulus, declarando quid ſignificet in propoſito ly natura. Vbi nota φ Auctor diſcurrendo per diuerſas ſignificationes, ordine quodã conuenientes nomini naturæ, decernit in hac quæſtione, naturam ſignificare eſſentiam rei, & ex hac determinatione, ut clarificatum relinquit titulum articuli. Et verte ſic eſt: quia ex hoc ipſo, φ Naturæ nomine eſſentiam intelligimus, clare conſtat, quid eſt vniri in natura, ſ. uniri ad eſſentiæ integritatem, ut expreſſe Auctor deduxit ex eodem præſuppoſito in 4. contra Gen. cap. 35. Quærere igitur an unio uerbi incarnati ſit facta in natura, eſt quærere an verbum, & humana natura ſint unita in una eſſentia, an conuenerint ad integrandam unam eſſentiam. In ſecunda parte corporis reſpondet quæſito negatiue unica concluſione: Impoſſibile eſt, unionẽ Verbi incarnati eſſe factam in natura. Hæc aũt concluſio tali modo, & ordine in litera probatur. Primo ponitur diſtinctio trimẽbris de modo, quo aliqd unum ex pluribus eſſe fieri poteſt: primus modus eſt, φ aliquid unum fiat ex pluribus perfectis, remanentibus in ſua integritate. ſecundus modus eſt, quod aliquid unũ fiat ex pluribus perfectis quidem, ſed non permanentibus, ſed tranſmutatis: tertius eſt, quod aliquid unũ fiat ex pluribus permanentibus quidẽ, ſed imperfectis. Et iuxta ſingulos modos ſeruato ordine quo recitati ſunt, probat concluſionem propoſitam tripliciter, ut patet clare in litera.

¶Circa illam literæ rõem, qua probatẽ, nõ poſſe aliquid cõuerti in diuinã nãm, quia eſt ingenerabilis, aduerte φ dupliciter põt intelligi aliqd i cõuerti in aliud. Primo p tranſubſtãtiationẽ: ſicut panis in ſacramento altaris cõuertitur in corpus Chr̃i. ſecundo p tranſmutationẽ: ſicut alimentũ conuertitur in corpus aĩalis, qđ nutritur: & ſimiliter elementa conuertuntur in miſtũ, ſm opinionem tenentium elementa nõ remanere ſm ſuas ſubſtãtias in miſto. Non eſt in præſenti rõne ſermo de cõuerſione primo mõ: quia non ualeret tũ: qa ex hoc, φ aliquid eſt ingenerabile, non ſequitẽ quod non poſſit diuina uirtute tranſubſtãtiari in ipſũ: quin potius de facto in corpus Chr̃i glorioſum, qđ eſt incorruptibile, cõuertitẽ panis i Euchariſtia: ſed eſt ſermo de conuerſione ſcđo mõ: qa de tali diſputatio ſcđo mõ, quo ex pluribus perfectis trãſmutatis fit unũ, ut patet in litera.

¶Circa rõem illã, qa diuina natura, & humana nõ poſſunt cõſtituere aliquid per modũ formæ, & materiæ, nota duo. Primũ eſt ly præſenti corpore: dixit.n. hoc Auctor ad præſcindendum ſermonem ſuũ ab informatione ſecundum eſſe intelligibile. Dictum eſt enim in 1. lib. quæſt. 12. quòd diuina eſſentia poteſt eſſe forma intelligibilis intellectus creati: ſed alterius rationis, ac ordinis eſſe formam in eſſe intelligibili intellectus creati, & conuenire eũ aliquo corporeo per modũ formæ, & materiæ ad conſtituendum aliquam naturã. hoc enim maximam imperfectionẽ, & informationem rei ſecundum eſſe materiale poneret in diuina natura: illud autem nullã imperfectionem, aut informationem ſecundum eſſe po-

Perr. 7 Inf. a. 2. & 6. cor. & 3. ad 1. & q. 50. ar. 2 & 3. 4. 1. q. 2. a. 1. & d. 5. q. 1. a. 2. & 3. Et 4. cõ. c. 35. 37. & 41. Et uer. q. 20. a. 1. c. Et unio a. 1. & Et op. 3. ca. 211. 212. & 225 ẽ Act 10. 1. poſt epiſ. Cyrilli ad Io. epiſt. Anth. nõ multũ p ecl.

† In ſymbolo fidei ſuæ.

* Nazanzenus in epiſ. 1. ad Cledonium ante medium.

† Lib. 3. ortho. fidei cap. 6. 7. à medio.

In ſymbolo fidei ibi poſito, reperies in to. 2. conc. 4 generalium Coloniæ impreſſorum anno dñi 1530.

* L. 2. Phy. teſt. 4. to. 2

* in 2. parti. a prin. lib.

poſitioné fit aceruus: ex lapidibus át, & lignis ſm aliqué ordiné diſpoſitis, & ét ad aliquã figurã redactis, fit domus. Et ſm hoc poſuerunt aliqui vnioné eſſe p modũ confuſionis, q̃ ſ. eſt ſine ordine, uel p modũ cõmaſſationis, q̃. ſ. e[illegible] cũ ordine. Sed hoc nõ põt eſſe. Primo quidé: qa cõpoſitio, uel ordo, vel figura nõ eſt forma ſubſtãtialis, ſed accidẽtalis. Et ſic ſequeref, q unio incarnationis nõ eſſet p ſe, ſed p accidẽs, qđ G infra improbab.e. Secũdo, qa ex hmõi nõ fit vnũ ſimplr, ſed ſm qd: remanẽt.n. plura actu. Tertio, qa forma taliũ non eſt natura, ſed magis ars: ſicut forma domus. Et ſic nõ conſtituerẽt una natura in Chřo, ut ipſi volũt. Alio mõ fit aliqđ unum ex pfectis, ſed transmutatis: ſicut ex elemẽtis fit miſtũ. Et ſic al'q dixerũt unioné icarnatio H nis eſſe factã per modũ cõplexionis. Sed hoc nõ põt eſſe. Primo qdem, qa natura diuina eſt oino immutabilis, ut i 1. parte dictũ eſt.† vñ nec ipſa põt conuerti in aliud cũ ſit incorruptibilis: nec aliud i ipſam, cũ ipſa ſit i[illegible] regenerabilis. Scđo, quia id, qđ eſt cõmiſtũ, nulli miſcibiliũ eſt idé ſpẽ: differt.n. caro a quolibet elemẽtorũ ſpecie. Et I ſic Chřs nõ eſſet eiuſdé nãe cũ patre nec cũ m[illegible]re. Tertio, qa ex his q̃ plurimũ diſtãt, nõ põt fieri cõmiſtio: ſoluit.n. ſpecies unius eorũ, puta ſi qs guttã aq̃ amphoræ uini apponat. Et ſm hoc cũ natura diuina in infinitũ excedat humanã nãm, non põt eſſe miſtio: ſed remanebit ſola natura diuina. Tertio mõ fit aliquid ex aliquibus no pmiſtis, uel pmutatis, ſed imper K fectis: ſicut ex aia, & corpore fit hõ: & ſilr ex diuerſis mẽbris vnũ corpus cõſtituit. Sed hoc dici nõ pt de incarnationis myſterio. Primo quidé, qa utraq; natura eſt ſm roem ſua pfecta, diuina. ſ. & humana. Scđo, qa diuina natura & humana nõ poſſunt cõſtituere aliqđ p modũ partiũ q̃titatiuarũ, ſicut mẽbra cõſtituunt corpus: qa natura diuina eſt incorporea. Neq; p modũ formę, & mãæ: qa di-

F uina natura nõ pt eẽ forma alicuius, pſertim corporei. Sequeref.n. q ſpẽs reſultas eſſet cõicabilis plurib. & ita eſſent plures Chři. Tertio, qa Chřs non eſſet humanæ nãę, neq; diuinę naturæ. Dr.a.n. addita uariat ſpeciem, ſicut unitas numerum ſicut dicitur in 8. Metaphy.†

Ad primum ergo dcđm, q auctoritas Cyrilli exponit in 5 Synodo* ſic. Si qs unã nãm uerbi Dei incarnata dices, non ſic accipiat, ſicut patres docuerũt qa ex diuina natura, & humana, unione ſm ſubſiſtentiã facta, ſed ex talibus uocib. nãm unã, ſiue ſubſtãtiã diuinitatis, & carnis Chři introducere conet, talis anathema ſit. Nõ ergo ſenſus eſt, q i incarnatione ex duab. naturis ſit una natura cõſtituta: ſđ q natura uerbi Dei, carné uniuit ſibi in perſona.

Ad II dcđm, q ex aia & corpore conſtituit in unoquoq; noſtrũ duplex unitas, naturæ, & perſonæ. Naturæ quidé ſm q aia unitur corpori formaliter perficiens ipſum, ut ex duob' fiat una natura, ſicut ex actu, & potẽtia, uel materia, & forma. Et quantũ ad hoc non attẽdit ſimilitudo: quia natura diuina non põt eſſe corporis forma, ut in primo pbatũ eſt.† Vnitas uero pſonæ conſtituit ex eis, inquãtu eſt unus aliquis ſubſiſtẽs in carne, & aia. Et quantũ ad hoc attenditur ſimilitudo: unus.n. Chriſtus ſubſiſtit in diuina natura, & humana.

Ad III dcđm, q ſicut Dam.* dicit, Natura diuina dr incarnata: qa eſt unita carni perſonaliter, nõ q ſit in nãm carnis conuerſa. Silr, & caro dr deificata (ut ipſe dicit) non per conuerſioné, ſed per unionem ad uerbũ ſaluis ſuis pprietatibus nãlibus, ut intelligat caro deificata: quia facta eſt Dei uerbi caro, non quia facta ſit Deus.

ARTICVLVS II.

Vtrum unio uerbi incarnati ſit facta in perſona.

AD SECVNDVM ſic pcedit. Vr q unio uerbi icarnati nõ ſit facta in pſona. Perſona.n. Dei nõ eſt[b] aliud a natura ipſi*, ut hab.ũ eſt i pr.mo.† Si er

nit in diuina eſſen[illegible], ut ibi patuit. Sed eſt, q ſequela, in litera ſubiuncta, ſ. ſequeref.n. quod ſpecies reſultans eſſet cõicabilis pluribus, fundatur ſuper illa propoſitione. [illegible] natura cõpoſita ex materia & forma, e[illegible] pluribus. quæ ex primo C[illegible] ſumitur. Quæ propoſitio vera dr, quam uni eſt ex ſe: poteſt.n. aliunde, puta ex hoc, quod conſtat ex tota ſua materia non inueniri, niſi in uno natura illa, ut de mundo ibidẽ dr. Eſt igitur omnis natura ex materia, & forma compoſita ſm ſe cõmunis pluribus, & de facto poteſt inueniri in pluribus, niſi conſtet ex tota ſua materia. Et quia natura illa reſultans in Chriſto ex diuina natura, ve materia non conſtaret ex tota ſua materia (ut patet) quia multæ naturæ humanæ ſingulares inueniuntur vltra illam, quæ eſt in Chriſto) ſequitur quòd de facto poſſet natura illa reſultans plurificari: ac per hoc poſſent eſſe plures, [illegible]mo infiniti Chriſti eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ.

*Ar. 6. huius quæſt.

†P. q. q. 5. ar. 2.

¶ In eodem primo articulo in re[illegible]ſione ad ſecundum circa ſimilitudinem ab Athanaſio datam perſpice quod ſimilitudo dicitur tenere quantum ad h[illegible], id eſt quantum [illegible] unitatem ſuppoſiti utrobique. Nec al[illegible] ſonant uerba Athanaſij, niſi ſimilitudinem quo ad unitatem ſuppoſitus dicendo, ſicut anima rationalis, & caro unus eſt homo. na[illegible]. unus homo unum ſuppoſitum manifeſte ſignificat, & non ponit ſimilitudinem quo ad unitatem naturæ, nec quo ad modum conſtituendi unum ſuppoſitum neq;.n. illo mõ unum ſuppoſitum Chriſti conſtat ex diuina, & humana natura, ſicut unus homo conſtituitur ex anima, & corpore: quo unus homo puta Petrus,

conſtituit ex aia, & corpe, ut ex ueris partibus cõponentibus ipſum [illegible] eſt.n. perſona [illegible] cõpoſita [illegible], & co[illegible] ſu[illegible] ſt[illegible] p[illegible] na [illegible] & h[illegible] [illegible] ſuppoſiti, ut [illegible] ſubſiſtentis in [illegible]us: bina natura [illegible] rationali, & [illegible], hic [illegible], & ho[illegible] diuerſimode iuxta diuerſas conditiones eorundé. [illegible] genter aũt penſato illa uerb[illegible] cię: Vnitas uero per[illegible] ſt[illegible] ex [illegible] aia, & corpore [illegible], in quantũ eſt [illegible] quis [illegible] ne, & aia. [illegible] ran[illegible] hæc ſcr[illegible] in [illegible] 4. art. [illegible] inquirẽ, & d[illegible] finiẽdũ eſt quid perſona humana, puta Petrus, addit ſupra ſuam, hoc eſt ſingularem humanitatem, qua eſt hic homo.

† [illegible] 8. tex. 10.

[illegible] ca[illegible] iſtu[illegible] 5. gene[illegible]

SVP. QVAE. II. ART. II.

Cap. 3 d. 5 q. 3. con. 2. & t. d 4. q 2. con. 4. Medit. 2. a. 2.

IN titulo ſecundo eiuſdé ſecundæ cõnis prædeclarandus eſſet titulus, niſi in [illegible]pore articuli declararetur.

†P. p. q. ar. 8.

¶ In corpore igiť articuli tria ſũt. primo declarat [illegible] pſona. Secũdo ly unũ in pſona: p hæc.n. duo titul' patet. Tertio rñdet q̃ſito unica cõclu ſione affirmatiua. Vnio uerbi incarnati eſt facta in pſona, ita quod non in natura.

El. 3. orth. fid. c16.

¶ Pr[illegible]ũ fit declarando dñiam inter pſonã, & naturã, ex diuerſa ſignificatione nominũ oĩæ, & perſonæ. Vbi ſc[illegible] q pſonæ, & naturæ n[illegible]bus nõ intelligimus hæc uocabula, natura, & pſona, q̃ important naturam, & pſonam in actu ſignato, ſed nomina, quæ ſignificant nãm, & pſonam in actu exercito, ut humanitas, & hic homo, ſeu Sortes, & ſic de aliis: ita quod ex eo q aliud ſignificat

8 Per. 2. Locus ſupra a 1. induct[illegible].

P. p. q. 3. ar. 8.

†P. p. q. 2. ar. 3.

Aliquantulum a prin. unde licet in 3. pagin.

ſignificat humanitas, & ſimilia nomina naturarum, & aliud ſignificat. Sortes, & alia nomina perſonarum, monſtratur differentia in rebus ſignificatis, ſ. natura, & perſona. Procedit aūt ſta ex differentia inter naturam, & ſuppoſitum, ad differentiam inter naturam, & perſonam: à communioribus tradens doctrinā. Suppoſitum. n. cū idem ſit quod prima ſubſtantia communis eſt omni naturę generis ſubſtantiæ, perſona āt in ſola rōnali ſeu intellectuali natura inuenit: ita qđ ſicut ſuppoſitū ſignificat primam ſubſtantiam, in quacumque ſpecie ſubſtantiæ ſit, ita perſona ſignificat primam ſubſtantiam in genere intellectualis ſubſtātiæ. Et ppa in litera dr, qđ differentia aſſignata inter naturam, & ſuppoſitum, intelligenda eſt etiam inter naturam & perſonam: contrahitur. n. per ly perſonę. ly natura ad rōnalem. & perinde eſt ac ſi diceretur ſuppoſitū naturę rationalis.

¶ Lib. 3. c. 11. & li. 2. c. 11. ad idē ſum ſaltē

*Habet 3 conc. 2. ephefino 1 epi. ſynodi ad Neſtorium 1 & eiū in loco citato ar. prę. n arg. Sđ contra.

go unio non eſt facta in natura, ſequit, qđ ñ ſit facta i pſona.

¶ 2 Præt. Natura humana nō eſt minoris dignitatis in Chr̃o, q̃ i nobis: perſonalitas aūt ad dignitatē ptinet. ut in primo habitum eſt.† Cū ergo natura humana in nobis propriam perſonalitatem habeat, multo magis habuit propriam perſonalitatem in Chriſto.

¶ 3 Præt. Sicut Boet. dicit in li. de dua. na.* Perſona eſt rōalis naturæ indiuidua ſubſtantia: ſed uerbum Dei aſſumpſit naturā humanam indiuiduā. natura. n. uniuerſalis nō ſubſiſtit ſm ſe, ſed in nuda cōtemplatione conſideratur, ut Dam. dicit.† ergo humana natura hēt ſuam perſonalitatem. Non ergo uidetur. qđ ſit facta unio in perſona.

SED CONTRA, qđ eſt in Chalcedo.* Synodo legitur, Non in B duas perſonas partitum aut diuiſum, ſed unū, & eūdem filiū, unigenitū, Deum uerbū, dñm noſtrum Ieſum Chriſtum confitemur. ergo facta eſt unio uerbi in perſona.

RESP. Dcđm, qđ pſona aliud ſignificat, quàm natura. Natura. n. ut dictum eſt,* ſignificat eſſentiam ſpeciei, quam ſignificat defin tio. Et ſi quidem his,

¶ qm̃ diuerſimode in diuerſis inuenitur aliud, & aliud, quod C ſignificatur nominibus, naturæ, & perſonæ: quia in quibuſdam inuenitur aliud ſecundum rem, in quibuſdam aliud ſm rōem tm̄. [illegible] eo in litera poſt propoſitam differentiā ſignificati per naturā: ſignifi[illegible] p perſonā, quatuor facit. Primo oſtendit qua re in quibuſdam ſm rem diſtinguuntur natura, & ſuppoſitum dicens hoc ſ. eſſe, quia naturæ poteſt inueniri aliquid cōn unctum, præter id, qđ de rōne ſ. a formali eſt. Et rōem ita ponderat Auctor, ut ex aſſirmatione affirmationem, ex negatione negationem inferat, hoc eſt, qđ in [illegible] ſubſtantiis, in quibus inuenit[illegible] aliquid ultra naturam [illegible] ſpe[illegible]ficam, ſuppoſitum, & natura diſtinguuntur ſm rem: & in [illegible], in quibus nil inuenitur pręter naturam ſpecificā, ſup[illegible], & [illegible] non diſtinguunt ſm rem. Sec[illegible] manifeſte ſi ſu[illegible] poſt diſtinctio [illegible] rem [illegible] non diſtinctio, & [illegible] ſex [illegible] ateria. & forma, quibus inuen un tur, & [illegible] entia, & [illegible] indiuiduant præter natu[illegible] pe D cificam, ſuppoſitum, & natura [illegible] guuntur [illegible] rem [illegible] tio declarat, qualiter diſtinguuntur [illegible], & d e e. D [illegible] non tāquam duæ res ſeparatæ, ſed [illegible] dent aliqua alia. Vbi notandum [illegible] dum rem contingit dupliciter. [illegible] res una nih[illegible] alterius, ut albedo, & dulcedo, ut Sortes, & [illegible] & alio modo ſic, ut una res includat totam aliam, & ſuperaddat ei a[illegible] & hoc modo ſuppoſitum diſtinguitur a natura [illegible] rem: quia [illegible] includit naturam, & ad[illegible] aliq[illegible] [illegible] lontate [illegible] ex duobus effectibus [illegible] ex [illegible] ſignificandi: quia hin[illegible] proueniunt, [illegible] ſignificat [illegible] per modum totiu[illegible], & natura [illegible] per modum partis [illegible] perfectiuæ [illegible]. Secund[illegible] prædicatione qa [illegible] eſt [illegible] eſt ut tot[illegible] [illegible] ta id [illegible], proue[illegible] [illegible] & [illegible] a ut [illegible] naturæ de [illegible] ſumus ſub E [illegible] diſtin[illegible] [illegible] ¶ Sed occurrunt [illegible] eſt differen[illegible] [illegible] in angelis [illegible] prima par[illegible] q. [illegible] ar. 4. dixit Auctor [illegible] qđ natu[illegible] oppoſitum di hic de Sorte [illegible] eſt ſua humanitas. In oppoſitum autem eſt [illegible] hic dicitur, quod in quibus [illegible] aliquid præter naturam ſpeciei ſuppoſitum differt ſm rem à natura. qa in ſuppoſito includitur natura ſpeciei, & quædam alia quæ ſunt præter naturam ſpeciei. Conſtat āt in angelis inueniri multa præter naturam ſpeciei ut exiſtentia actualis, & alia accidentia quæ ſuis nō inueniantur in eis principia indiuiduantia. erg[illegible] &c.

¶ Secundum dubium eſt an illud, quod ſuppoſitum dicitur ad- A dere ſupra naturam, oporteat eſſe ens reale, an ſufficiat quod ſit negatio aliqua ſecundum doctrinam Auctoris.

¶ Tertium dubium eſt, an illud, qđ addit ſuppoſitum ſupra naturam, oporteat eſſe intrinſecum ſuppoſito: an ſufficiat quod ſit intrinſecum. Et eſt ſermo de ſuppoſito, & natura ſingulari hoc eſt de Sorte, & hac ſua humanitate. Et eſt rō dubii difficultas uidendi quid eſt illud intrinſecum & diuerſitas opinionū, & uſum etiam dictum in Commentariis Primæ partis in loco allegato, ubi diximus quod non differunt intrinſece.

¶ Quartum dubium eſt quid ſit illud, qđ ſuppoſitum creatum, addit intrinſecum ſibi ſupra hanc naturā ſuam. Et eſt rō dubii quia hinc non apparet quid ſit illud, & pp rei obſcuritatem & propter uarias opiniones. inde autem cogimur aliquid dicere: qm̃ dicimus, & affirmamus uerbum Dei non aſſumpſiſſe perſonam humanam, ſed aſſumpſiſſe hanc humanitatem, & dicimus quod perſona humana eſt inaſſumptibilis: hæc autē natura aſſumpta eſt.

Art. pręce.

¶ Q[illegible]ntum dubium eſt circa illud, quod in Deo nihil inuenit pręter rationem ſuæ ſpeciei: quàm in Deo confitemur perſonales proprietates realiter inter ſe diſtantes, præter unicam, abſolutam, ac communem omnibus diuinis perſonis eſſentiam.

¶ Ad primum dubium dr, qđ ſententia literę iſtius proculdubio locum habet in angelis, ut patet inferius in q. 4. ar. primo ad tertium, ubi natura angeli abſque angeli perſonalitate aſſumptibilis à diuina ponitur perſona qđ conſtat non eſſe intelligibile ſi ſuppoſitum, & natura eſſent omnino idem ſm rem, & qđ in angelis pp hanc literæ rationem, quā Auctor ēt in Quol. 2. q. 2. ar. 2. tractat, ſuppoſitum differt [illegible] rem à natura non tñ omni modo quo differunt hęc in compoſitis ex materia, & forma, ut ibidem dī: quia ſuppoſitum in ſubſtantiis materialibus D differt [illegible] natura etiam, inc[illegible] udit ſingularitatē naturę, quam nō [illegible] natura. Talis āt differentia non ſaluatur inter ſuppoſitum, & naturam in ſubſtantiis ſeparatis: ſed [illegible] a differentia, q ponitur h[illegible], cōis eſt ſubſtantiis creatis, ſcilicet quod ſuppoſitum includit naturam etiam, & quædā alia: natura autem ēt hæc rō in[illegible] dit[illegible] a. Nec obſtat doctrina habita in Prima parte. [illegible] ſermo de idētitate reali, & tantum ſecundum designa[illegible] turæ, ita quod cum pluribus modis poſſit contingere diſti[illegible] ſuppoſiti a natura, ibi non eſt ſermo, niſi de illo modo. quod ſtatuit penes aliquid reale intrinſecum deſignat unum [illegible] n. nunc [illegible] patet ſuppoſitum differre ab eſſentia per defin[illegible] ſignificatam in ſubſtantiis materialibus. Sortes [illegible] manifeſte differt ab humanitate: quia includit principia indiuiduantia, quę dete[illegible] humanam naturam, ſ. humanitatem conſtituendo humanitatem eſſe hanc. quam[illegible] non differas per hoc ſolum Sortes ab humanitate ſic enim in Angelis non differunt ſuppoſitum & natura. Nec propterea Auctor [illegible] minutus, aut fal[illegible] ex [illegible] modo diſtinctionis E ſuppo[illegible] a natura, co[illegible] dens [illegible] tatem ſuppoſiti, & naturę, in ſubſtantiis immaterialibus, & [illegible] uenter in Deo: qm̃ eſt p[illegible] iſte ſo[illegible] reprehendi poſſit. [illegible] tamen articulis ſequen[illegible] reprehenſibil[illegible], ſ[illegible] qm̃ ex ſequentibus, in ultimo q. articu[illegible] excluduntur [illegible] eo (de quo eſt p[illegible] quæſtio) alii modi, quibus poteſt ſuppoſitum ſm rem diſtingui à natura excludendo eum compoſitionem ex eſſentia, & eſſe, & quocumque accidente, & qua[illegible] umque [illegible] nibilitate, tam clare patet, qđ eſſentiæ [illegible] nihil pręter rationem ſpeciei inictū eſt, ac per hoc omnes modi, quibus ſuppoſitum poteſt diſtingui à natura, exc[illegible] ſibi inueniuntur à Deo, non autē ab angelis de quibus non erat tunc quæſtio Senſus ergo dicti ing[illegible] eſt, qđ in ſubſtantiis immaterialibus ſuppoſitum, & natura ſunt idem ſm rem intrinſece, ita quod ly intrinſece, referatur ad naturā etiam ha[illegible]: an autem referatur etiam ad ſuppoſitum, ſub dubio relinquatur: quoniam inferius diſcutiendum eſt.

¶ Ad

¶Ad ſcđm dubium dr̃, quod proculdubio oportet ens reale quod ſuppoſitum addit ſupra naturam: quia eſt illud, quo differt ſcđm rem a natura. Conſtat. n. quod differentia ſcđm rem inter aliqua non eſt niſi rõne alicuius entis realis: in hac autem litera dicit, q́ eſt differentia ſcđm rem. igit oportet q̃d ſit ſcđm aliquã realitatẽ.

¶Ad tertiũ, & quartum dubium reſpondendum eſt in q. 3. a. 2. ubi melius intelligi poterunt dicenda, poſtquam tot de perſona interim diſcuſſa apertaque fuerint.

¶Ad quintum dubiũ dr̃, q̃d in Deo pter rõnem ſuę naturę nihil aliud inuenitur aliud aũt dico nõ ſolum realiter, ſed formaliter loquendo de formalitate diuinæ naturæ prout ipſa in ſe ea ſe eſt. Deitas namque ſi deſinit eẽ ſcđm ſua merita, clauderet in ratione ſua formaliſſima, & ſimpliciſſima non ſolum q̃d eſt ſapientię, & intellectus uoluntatis, & reliquarum abſolutarum perfectionũ: ſed quid eſt paternitatis, filiationis, ac proceſſionis. Sed qa noſter intellectus nõ poteſt illius celſitudinem capere, more noſtro diſtinctas rationes formales eſſentiæ, & perſonalis proprietatis formamus, fultus in re unica, excedenti re, & quidditate, uirtualiter cõtinente has diſtinctas rationes, quas formamus.

¶Secundum aũt, quid. ſ. eſt uniri in perſona, declaratur ponendo unam uniuerſalem. Omne quod ineſt alicui perſonę, ſiue pertineat ad naturam eius, ſiue non, unitur ei in perſona. Vbi ſcito latitudinem unionis in perſona habere triplicem gradũ. Ad cuius clarificationem recolendum eſt, q́ alicui pſonæ quatuor attribuuntur, primo extrinſeca, ut ueſtis, & locus: ſecundo accidentia inhærentia, ut albedo, & huiuſmodi: tertio, partes, ut manus, & reliqua membra: quarto eſſentia, ipſa etiã ſingularis, ut hæc humanitas: habet enim Sortes ueſtem, albedinẽ manum, & hanc ſuam humanitatem. Sed primum ho uni nõ eſt unitum Sorti in perſona: quia cõſtat aliud eſſe ſuppoſitum veſtis & aliud ſuppoſitum pſonæ ueſtitę illa ueſte: ſuppoſitum enim ueſtis eſt ſubſtantia panni, non homo, qui veſtitur. Reliqua vero tria uniũtur Sorti in perſona: nã ſubiectum accidentium Sortis eſt ipſe Sortes. & ſimiliter Sortis eſt, qui integratur ex ſuis membris, & qui conſtituitur in eſſe ſuo ſpecifico indiuiduato per hanc ſuã humanitatem. Eſt autem inter iſtos tres modos unionis in perſona diuerſitas magna: qm̃ accidentia uniuntur quidem Sorti in perſona, ſed non ut pertinentia ad integritatẽ perſonę, ut patet: partes uero vniũtur in pſona Sortis, ut integrantes ipſius perſonam. Natura autem ſingularis unitur perſonæ Sortis, vt conſtitutiua ipſius Sortis, ita q̃d tam partes, quam natura uniuntur Sorti in perſona ſubſtantialiter, ſed partes ſecundum eſſe ſubſtantiale partiale: natura vero ſcđm eſſe ſubſtantiale totius naturæ. Et quia in hoc articulo ſola queſtio de unione in perſona tractatur, & inferius diſcutienda eſt in a. 6. an huiuſmodi unio in [...]ro ſit ſubſtãtialis vel accidentalis ideo præſenti propoſito ſufficit indiſtincte determinare, quod unio eſt in perſona, non curando de modo ſeu gradu unionis perſonalis. Et propterea in litera dicit, q́ Omne quod ineſt alicui perſonæ, ſiue pertineat ad naturam eius, ſiue non, unitur ei in perſona. Et per hæc patet titulus articuli.

¶Concluſio reſponſiua probatur ſic. Verbum habet naturã humanam ſibi unitam, & non ad ſuam naturam diuinam pertinentẽ: ergo unio eſt facta in ſit Verbi perſona, & nõ in natura. Aña patet ex fide. Conſequentia probatur: quia ſi non uniretur ei in perſona, nullo modo uniretur ei, ac per hoc tota fides ſubuertitur. Aſſumptum fundatur ſuper illa maxima. Omne quod ineſt alicui perſonę, ſiue pertineat ad naturam eius, ſiue non, unitur illi in perſona. Ex hoc enim patet, quod negare

que ad rõnem ſpeciei pertinẽt. nihil aliud adiunctum inueniri poſſet, nulla neceſſitas eſſet diſtinguendi naturam à ſuppoſito naturę, q̃d eſt indiuiduum ſubſiſtẽs in natura illa: quia vnũquodq; indiuiduũ ſubſiſtẽs in natura aliqua, eſſet omnino idẽ cũ ſua natura. Contingit aũt in quibuſdam rebus ſubſiſtentibus inueniri aliquid, q̃d non pertinet ad rõnem ſpeciei, ſ. accidentia, & principia indiuiduãtia (ſicut maxime apparet i his q̃ ſunt ex materia, & forma cõpoſita, & iõ in talibus ẽt ſcđm rem differt natura, & ſuppoſitum, non quaſi omnino aliqua ſeparata: ſed quia in ſuppoſito includitur ipſa natura ſpeciei, & ſuperadduntᷣ quędã alia, q̃ ſunt præter rõnem ſpeciei. unde ſuppoſitum ſignificatᷣ vt totũ, habẽs naturam ſicut partẽ formalẽ, & perfectiuam ſui, & ꝓpter hoc i cõpoſitis ex materia & forma natura nõ pdicatᷣ de ſuppoſito: non. n. dicimus, q́ hic hõ ſit ſua humanitas. Si qua vero res eſt, in qua oĩno nihil aliud eſt pter rõem ſpẽi,
F vel nãæ ſuæ (ſicut eſt i Deo) ibi non eſt aliud ſcđm rem ſuppoſitum, & natura, ſed ſolũ ſcđm rõnem intelligendi: quia natura dr̃ ſcđm q́ eſt eſſentia quædã. eadem uero dr̃ ſuppoſitum, ſcđm q́ eſt ſubſiſtens. Et quod eſt dictum* de ſuppoſito, intelligendum eſt de perſona in creatura rationali, uel intellectuali: quia nihil aliud eſt perſona, q̃ rationalis naturæ indiuidua
G ſubſtantia, ſecundum Boetiũ.† Omne igitur quod ineſt alicui perſonæ, ſiue pertineat ad naturam eius ſiue non unitur ei in perſona. ſi ergo humana na

E vnionem naturæ humanæ in perſona verbi Dei eſt negare naturam humanã ineſſe verbo Dei, quòd eſt negare incarnationẽ.

¶Sed eſt circa proceſſum hunc dub., qm̃ maxima illa. Omne q̃d ineſt alicui perſonæ, ſiue pertineat ad nãm illius ſiue non, unitur ei in perſona: aut intelligitur, q́ ly ineſt, verificetur ꝓ quocumque modo ineſſendi, aut de aliquo, ſeu aliquibus modis ineſſendi. Si intelligitur latiſſime ꝓ quocumque modo ineſſendi, falſa cõprobatur: tũc enim & veſtis diceretur eſſe in pſona noſtra, quam conſtat non uniri in perſona. Si aũt intelligitur reſtricta ad aliquẽ, vel ad aliquos eſſendi modos (puta ut forma in ſubiecto, aut [pars] in toto, aut ſecũ[dum] eſſe ſubſtantiale [ve]l accidentale) [aſſig]nanda eſſet [...], q́ uerbũ Dei habeat naturam humanam unitam ſibi tali modo. Proceſſus ergo iſte aut deficit in illa maxima, aut in probatione ſubſumptorum.

¶Ad hoc dr̃ q́ in illa maxima. Oẽ q́ ineſt alicui perſonę, &c. ſumitur ineſſe perſonæ proprie, ut ineſſe diſtinguitᷣ contra extrinſecus adiacere: quemadmodum ueſtis, locus, tempus, & alia huiuſmodi adiacent nobis, & non ſunt ſecundum ueritatem in nobis. Vnde non oportet deſcendere ad determinatos modos eſſendi in perſona: ſed ſufficit, quod uere inſit perſonæ quocumque modo illud uerificetur. Et quia ſecundum fidei doctrinam uerbũ Dei, factum eſt homo ſecundũ rem, ideo non oportet probare, ſed ſupponere ueritatem ſubſumpti, ſ. quod natura humana ineſt verbo Dei ſecundum rem: exiſtit ſiquidem humanitas Chriſti
H non per ſeipſam: ſed in verbo Dei, [qu]amuis modus, quo exiſtit in [il]lo, non ſit manifeſtus. Procedit igitur ratio literæ, efficaciter ad [co]ncluſionem intentam.

¶In reſponſione ad primum einſdem ſecundi articuli dubiũ occurrit, qm̃ quæſtio, & argumentum eſt de rebus, ſ. de unione naturæ humanæ ad diuinam perſonam, vel naturam: reſpõſio autem recurrit ad diſtinctionem rationis ſecundum modos ſignificandi. Hoc autem non licere patet ex eo, quod abſtrahendo ab omnibus modis ſignificandi, qui ad voces ſpe-
I ctant & contemplando intellectualiter myſterium incarnationis ſicut angeli, conſtat quod unio ſcđm rem intelligitur facta in perſona, & nõ in natura verbi. Non erat igitur ad modos ſignificandi recurrendum pro ratione, quare unio eſt facta in perſona verbi, & non in illius natura.

¶Ad hoc dr̃, quod Auctor aliã ſũmam reddit rationem, quare vnio eſt in perſ[on]a, & non in natura: & eſt adeo profunda ac formali[s], [u]t non ſol[u]m comprehendat quare unio eſt in p[er]ſona Verbi, & non in [ei]us natura, ſed etiam comprehen[dat] [q]uare unio eſt in perſona Dei, & non in De[i] natura [...] q̃d dato quod Deus non eſſet trinitas, ſed deitas [...]
K na eſſet (vt p[hi]l[oſ]ophi intelligunt Deu[m] [...]lere. [...] iſta inuenitur ſatisfa[ct]ua argumento, cui non ſat a[li]quot reſponſiones [rec]urrentium ad diſtinct[ionem] [...] nam, & formale conſtitutiuu[m] perſonæ & a[li]a huiuſmodi [in]genetã, ut patet. Merito aũt Auctor hoc fecit [...] a argu[...] ex identitate naturæ De[i], cum Dei per[ſon]a [...] quocunque modo perſona in Deo [...]atur, ſiue [ſecundum] Philoſophos, ſiue ſecundum ueritatem reuelatam S[...] igitur reſponſio in hoc, quod quia natura diuina habet et rationem naturę, & perſona diuina habet rõnem ſubſiſtentis in natura, & hanc differentiam manifeſtat diuerſus modus ſignificandi, & unio naturę humanę in myſterio incarnationis nõ addit aliquid rationi naturę: ſed bene addit aliquid rationi perſonæ, quia addit ſubſiſtere in natura humana: ideo unio facta eſt non in natura, ſed in perſona. Et quod non adiunctum fuerit aliquid ad

naturam

* Inſtrumet as.

† In li. de duab. naturis aliquantulũ a principio.

A tura verbo dei unit̃ in perſona, nullo mõ ei unitur, & ſic totaliter tollit̃ incarnationis fides, q̃ eſt ſubruere totam fidẽ Chriſtianã. Quia ergo Verbum hẽt nãm humanam ſibi unitã, nõ ãt ad ſuam naturam diuinã pertinentem, conſequens eſt ꝙ unio ſit facta in Verbi perſona non autem in natura.

Ad primvm ergo dicẽdũ, ꝙ licet in deo non ſit aliud ſm̃ rem natura & perſona, differt tñ ſm̃ modum ſignificandi, ſicut dictum eſt, quia perſona ſignificat per modũ ſubſiſtentis. Et quia natura humana ſic unit̃ uerbo, ut uerbũ i ea ſubſiſtat, nõ ãt ut aliquid addat̃ ei ad rõem ſuæ naturæ, uel ut eiꝰ natura in aliud tranſmutet̃, iõ unio humanæ nãæ ad uerbũ dĩ facta ẽ in pſona nõ i natura.

Ad II dicẽdũ ꝙ pſonalitas intm̃ ptinet ad dignitatẽ alicuius rei & perfectionẽ, inquantũ ad dignitatẽ alicuius rei, et

perfectionem eius pertinet, ꝙ per ſe exiſtat, qđ in nomine pſonę intelligitur. Dignius autẽ eſt alicui, ꝙ exiſtat in aliquo ſe digniori, q̃ ꝙ exiſtat per ſe. Et iõ ex hoc ipſo humana natura dignior eſt in Chriſto, q̃ in nobis, ꝙ in nobis quaſi per ſe exiſtens propriam perſonalitatẽ hẽt, in Chriſto aũt exiſtit in perſona uerbi. Sicut ẽt eſſe cõpletiuum ſpeciei pertinet ad dignitatẽ formæ. tñ ſenſitiuum nobilius eſt in homine pp coniũctionẽ ad nobiliorem formam completiuã, q̃ ſit in bruto animali, i quo ẽ forma cõpletiua.

Ad III dicẽdũ ꝙ uerbũ Dei nõ aſſumpſit humanã naturam C in uniuerſali, ſed in atomo, i. in indiuiduo (ſicut Dama. dicit) alioquin oporteret q̃ cuilibet hoi conueniret eſſe Dei uerbũ. ſicut cõuenit Chriſto. Sciẽdũ ẽ tñ, ꝙ nõ qđlibet indiuiduũ in gñre ſubſtantiæ ẽt in rationali natura hẽt rõnem perſonæ, ſed

Conclu. tam dei, probat̃ in lr̃a, quia nec per appoſitionẽ, nec trãſmutationem. Quod uero adiunctũ fuerit aliquid perſonæ dei, probat̃ qa humana natura unitur perſonæ dei ut perſona dei in natura humana ſubſiſtat, ex eo. n. ꝙ perſonæ, ut diſtinguit̃ cõtra naturã, eſt ſubſiſtere in natura, ſequitur manifeſte ꝙ apponendo pſonæ, ꝙ in aliqua alia natura ſubſiſtat, unio fit in perſona. Vñ patet ꝙ paſſiones nominum ſm̃ modos ſignificandi non pro re, ſed pro manifeſtatione differentię inter naturã, & pſonã dei ſm̃ rõnem, allatę ſunt. Et iõ realiſſima ad realẽ concluſionem allata, eã manifeſtans, ꝙ ẽt cũ omnimoda identitate formaliter naturę & perſonę diuinæ, ſtat ꝙ unio ẽ facta in perſona & non in natura dei.

In cor. ar. ¶ In rñſione ad ſm̃, dubium occurrit circa ſimilitudinẽ inducta aſſignatam inter ſenſitiuum in hoie, & bruto, & humanã nãm in propria, & aliena perſona. nã ſiſſum aſſumit̃, ꝙ ſenſitiuũ in bruto eſt forma completiua, ẽ. n. uelut forma generica tam in homine q̃ in bruto, ut patet. Et propterea non eſt mirũ ſi eſt nobilius i homine, ad quẽ trahit̃ per nobiliſſimam differentiam ſui gñis, ſ. rationale.

¶ Ad hoc dr̃, ꝙ ſimilitudo lr̃æ optima eſt, & optime declarat propoſitum, ſed ſupponit inter ãiam intellectiuã, & aĩas aliorum aĩaliũ tantã eſſe diuerſitatẽ, ꝙ iſtę ſunt in gñe formarũ materialiũ, illa uero eſt in gñe formarũ immaterialiũ. Ac per hoc D ſenſitiuũ ad formas brutorũ ſe habet, ut ad res infra latitudinem ſui gñis, ad animam uero intellectiuã, q̃ eſt hois forma, & ex qua radicaliter ſumit̃ propria hois diffa, ſe habet ut ad formam nobilioris ordinis. Hoc enim ſuppoſito, quod cõſtat eſſe uerũ, patet ꝙ ſenſitiuum in bruto, quia per propriam ſui gñis formam eſt, habet infra ſui generis latitudinem, hãc dignitatem, q̃ eſt eſſe cõpletiuum in ſpecie In homine uerõ, qa non per propriam ſui ordinis formam eſt non habet infra ſui ordinis latitudinem, hanc dignitatem, quæ eſt eſſe completiuum in ſpecie. Et ſimiliter natura humana in cęteris hominibus habet infra propriæ ſpeciei latitudinẽ dignitatẽ propriæ pſonalitatis, in Chro uero non habet propriæ pſonalitatis dignitatem. Sed ſicut ſẽſitiuo dignius eſt hre eſſe ſpecificũ cõplequũ per formam nobilioris ordinis, ſ. per animã intellectiuam. Ita natura humana in Chro maiori donata eſt dignitate ex hoc, ꝙ ad perſonalitatem diuinã aſſumpta eſt. Ex quibus clare patet ſenſus literæ & ſimilitudinis ſine ulla diſſonantia.

¶ In rñſione ad tertiam nota ly ſeparatim, appoſuit ſiquidem Auctor ly ſeparatim, ut ſciant nouiti diſcernere inter per ſe exiſtere, & per ſe ſeparatim exiſtere cuilibet nãq; ſubſtãtiæ ſiue completæ, ſiue incompletæ conuenit per ſe exiſtere, nam per hoc diſtinguitur contra accidens. cui conuenit non per ſe, ſed in ſubiectu exiſtere, accidentis enim eſſe eſt ineſſe, ſubſtantia aũt eſt ens per ſe. Sed per ſe ſeparatim exiſtere, nulli ſubſtantiæ q̃ eſt pars alterius conuenit: quia non exiſtit ſeparatim a ſuo toto. Et ſimiliter non conuenit humanitati Chri, quia non ſit pa. ſ. quia ñ exiſtit ſeparatim a uerbo dei, ſed in uerbo dei, ſed ſi ſepararet̃ a uerbo dei, p ſe ſeparatim exiſteret: ſicut ſi pars aliqua ſeparatetur a ſuo toto, per ſe ſeparatim exiſteret

¶ Occurrit hoc in loco, ubi primo diſtinguimꝰ unionem in pſona ab unione in natura, tranſeundo cũ cõi cauſa doctorum quòd unio incarnationis aut eſt in natura, aut in perſona ſeu hypoſtaſi, ut patet in 3. Sentent. occurrit inquam quæſtio

A nõ facilis de ſufficientia diſtinctionis dictæ, ſ. aut in natura, aut in perſona, & conſequenter de proceſſu huius articuli, & aliorũ. Eſt autem ratio dubii, quia aliter in communi loquendo de natura, & ſuppoſito, & aliter in ſpeciali loquendo in diuinis ſecundum fidem reuelatã inuenimus: nam in communi loquendo ſubſtantia non dicitur niſi de duobus, ſ. natura, & habente naturam, hoc eſt prima ſubſtãtia, ut patet ex 5. Met. & in hoc arti. In diuinis autem inuenimus tria, ſ. naturam, habentem naturam, ut indiuiduũ naturę, & habentẽ naturã ut hypoſtaſim. na q̃ inter Deum, & creaturas hæc eſt differentia in propoſito ꝙ in creatis ſubſtantiis indiuiduum naturę, & hypoſtaſis ſolo nomine diſtinguitur. & idem eſt inueniri aut deeſſe indiuiduũ naturę, & hypoſtaſim ut patet in natura humana aſſumpta à uerbo Dei. Eſt enim aſſũpta natura hæc, ſ. hęc humanitas, & quia nõ eſt ibi propria hypoſtaſis humanę naturæ (nam humanitas illa nõ habet propriã perſonalitatem) deficit quoq; ibi propriũ indiuiduũ naturæ humanę: nullꝰ. n. hic hõ ibi inuenitur niſi filius Dei, ſicut nulla pſona, nulla hypoſtaſis ibi inuenitur, niſi filij Dei. Solo igitur nõie diſtinguunt̃ hic hõ, & hypoſtaſis, ſuppoſitũ ſeu perſona humana, puta Sortes, & ppea in creaturis duo tñ inuenimus, natura. ſ. & ſuppoſitum. In Deo aũt magna inuenitur differẽtia inter indiuiduũ naturæ diuinæ, hoc eſt hũc D Deũ, & hypoſtaſim, nã hic Deus cõis eſt ſm̃ ſe Patri, & Filio, & Spirituiſancto, & conſequenter nõ ſignificat hypoſtaſim, de cuius rõne cõſtat eſſe incõicabilitatẽ. nã Pater aũt, q̃ Filius q̃ Spũſanctus perſonã ſeu hypoſtaſim diuinã ſignificat. Et ppea tria cũ inueniãtur in Deo, ſ. hęc deitas, hic Deus, & pſona, puta uerbũ Dei, inſufficientiæ primo arguitur diſtinctio facta, aut unio eſt facta in natura, aut in perſona: nã poſſet dici, ꝙ eſt facta nec in natura nec in perſona, ſed in indiuiduo naturę diuinæ, ſ. in hoc Deo. Ruit quoque proceſſus lr̃æ, ꝙ ſi unio uerbi incarnati non eſt facta in perſona, nullo mõ natura humana unit̃ ei. Ruit & illa maxima, Oẽ, qđ ineſt alicui perſonę, ſiue pertineat ad naturã eius, ſiue non, unitur ei in perſona, qm̃ ſi natura humana aſſumpta eſſet ab hoc Deo, non uniret̃ in perſona, ſed in indiuiduo naturę. & tñ ineſſet pſonæ uerbi, qa uerbũ eſt hic Deus.

¶ Ad hoc dubiũ quadrupliciter r̃ndetur. Primo, negando ꝙ inueniatur in diuinis præter hypoſtaſes indiuiduũ naturę, ſ. hic E Deus, licet inueniat̃ hæc deitas, qm̃ hoc eſſet ponere quaternitatẽ in diuinis. Sed hęc reſponſio falſa eſt, tum qa in diuinis oẽ abſtractum hẽt ſuũ proprium cõcretũ, nec inuenitur differẽtia ibi inter abſtractũ, & cõcretũ niſi in modo ſignificandi: cõſtat ſt ꝙ ibi inuenit̃ non ſolũ deitas, ſed deitas hæc, igitur non ſolũ inuenit̃ Deus, ſed Deus hic, & quũ hoc qđ ſignifico, dicendo Deus hic, ſit cõe ſm̃ ſe Patri, & Filio & Spirituiſancto, ſequitur ꝙ præter hypoſtaſes inueniat̃ ibi hic Deus ſignificãs indiuiduũ naturę diuinæ cõe tribus pſonis: tum qm̃ in diuinis inuenitur Deus unus numero, cõis Patri, & Filio, & Spi. ſan. ergo inuenitur Deus hic cõis Patri, & Filio, & Spi. ſan. Cõſequẽtia patet, qa idẽ addit ly unus numero ſupra ly Deus, qđ addit ly hic, ſupra ly Deus. Añs patet ex fidei ſententia, qua cõfitemur Patrẽ. & Filiũ, & Spi. ſan. eſſe unũ numero Deũ, dũ dicimus, Deus pr̃, Deꝰ Fil. Deus Spi. ſan & tñ nõ tres dii, ſed unus eſt Deus: eſt. n. prędicatio ſermodi unitate numerali. Nec hoc ẽ ponere quaternitatẽ, ſicut nec ponẽdo hoc cõcretũ Deus, ponit̃ quaternitas, ſignificat. n. habentem deitatẽ; ſicut hic Deus, utroq; ſiquidem

Li. 3. orth. fid. ca. 18

nomine ponitur unus numero habens deitatem, cōis trib. perſonis: quamuis ly Deus non explicet unitatē numeralem, q̄ explicat ly hic Deus. Secūdo rñdetur, ꝙ quāuis ponatur in diuinis indiuiduum naturę, ſ. hic Deus. quia tñ nullus eſt hic Deus niſi pater, aut filius, aut ſpiritusſanctus, & aſſumptio oportet ꝙ fiat ad hunc Deum determinate. ſ. uel patrē, uel filiū, uel ſpiritūſanctū, iō hic Deus nō poſſet aſſumere naturā niſi ut eſt pſona & iō unio aut eſt i natura aut in pſona. Sꝫ hæc rñſio ambigua, uel falſa eſt, & eius dicta examināda ſunt in q. 3 a. 3. ubi tractabit, an abſtracta p intellectū pſonalitate à Deo poſſit fieri aſſūptio naturę humanę. Tertio rñdetur diſtinguendo ly unio, dicēdo ꝙ æquiuocatur de vnione: qm̄ alterius rōis eſt unio uerbi incarnati, ab unione, qua hic Deus eſſet incarnatus. In hoc āt articulo qđ eſt de unione uerbi incarnati, ut patet in illius titulo, ita ꝙ ſupponitur hic vnio uerbi incarnati & quęritur qualitas unionis, ſupponitur. ſ. pſona filii Dei, q̄ uerbum ſignificat, eſſe incarnatā, eſſe unitā carni, & quęritur modus, quo ē facta hæc unio, an ſ. in perſona. Vbi āt hic Deus incarnatus eēt, non ſupponeretur uerbū incarnatū: ſꝫ ſupponeretur hūc Deū incarnatū, & quęreretur modus unionis, an in natura, an in pſona, an in ſolo indiuiduo naturæ. Patet āt vniones has eſſe diuerſarum rōnum ex eo, ꝙ vnio uerbi incarnati eſt ad incōicabilem terminum. uerbum. n. incōicabile eſt cuiqꝫ ſuppoſito: unio āt huius Dei incarnati ſi eſſet, ad cōicabilem eſſet terminum: eſt. n. hic Deus cōis oibus perſonis diuinis. Sed hæc rñſio licet ueritatē dicat, quo ad id, quod de facto inuenitur in unione uerbi incarnati: quia ſm̄ ueritatē unio terminatur ad incōicabilem terminum ut ſic, ſatisfacit tamen difficultati motæ, formaliter, qm̄ in hoc articulo ſupponitur uerbum incarnatum, ſi tamen ſupponitur unionem hanc eſſe in perſona, ac per hoc non ſupponitur unionē eſſe ad terminū incōicabilem, immo cum uerbū incarnatum ſit ſm̄ ſe, & naturę diuinæ, & ſubſiſtens in natura diuina, & perſona (eſt n. ipſa deitas, & Deus, & eſt hic deus. & eſt uerbum) ſicut in primo articulo quæſitum eſt, an unio uerbi incarnati ſit facta in natura, ita deinde debebat inquiri, an ſit facta in indiuiduo naturę, & demum quæri an ſit facta in perſona, ut ſic diſcuſſus eſſet omnis modus unionis, quo uerbum incarnatum unitum intelligi pt carni. etenim ſicut ſi uerbum incarnatum unitum eſſet carni in natura, unitum diceretur ipſum uerbum carni, ita ſi uerbum incarnatum unitum eſſet carni, quatenus eſt indiuiduum naturæ, quatenus eſt hic Deus, diceretur uerbum incarnatū unitū carni. Vñ quarto rñdetur diſtinguēdo ly perſona, ꝙ perſona ſumitur dupliciter, primo ſm̄ completam rōnem perſonæ ſeu hypoſtaſis, & ſic ſignificat ſingulare habens naturā ſubſtantialē incōicabiliter, ita ꝙ incommunicabilitatem denotauerit Boetius in definitione perſonæ per ly indiuidua ſubſtantia: q̄m ęquiualet ad ly ſubſtantia prima, q̄ alio nomine dr hypoſtaſis. Alio modo ſumitur ſm̄ rōnem quidem perſonæ, ſed imperfectā, & ſic ſignificat ſingulare habens ſubſtantialē nām, ita ꝙ ſola incōicabilitas illi deeſt ad perfectam rōnem pſonæ. Et hac diſtinctione ſtante dr, ꝙ nomen perſonæ ſeu hypoſtaſis, aut ſuppoſiti pt ſumi dupliciter, primo ſimplici-

Ferr. c.
y
*3. d. 6. q. c a. 1. & d. 7. q. 1. ac. 1. c. & d. 10. q. 1. a. 2. q. 3. & 4. cōl. c. 34. 38. & 89. Et vna. a. 1. 2. & 3. ad 4. & 5. ad 9. Et. quol. 4 a. 8. & quol. 9. q. 1. ar. 1. & 3. cor. Et op. 1. c. 21. & 22. & o. 3. cap. 217. 218. 219. & 220.
†c. 36. a me. 10. 3.
*Ep. epiſt. 10. c. 4. Paulo a princ.

ſolū illud ꝙ per ſe exiſtit, nō āt ꝙ exiſtit in alio perfectiori. vñ. manus Sortis quāuis ſit quoddā indiuiduum, non tñ eſt pſona, qa non per ſe exiſtit: ſed in quodā pfectiori. ſ. in ſuo toto. Et hoc ēt pōt ſignificari i hoc ꝙ perſona dr ſubſtantia indiui- G dua: nō. n. manus eſt ſubſtātiæ, ſed pars ſubſtantiæ. Licet ergo hæc humana natura ſit qđdam indiuiduū in gñe ſubſtantiæ, qa tñ nō per ſe ſeparatū exiſtit, ſed in quodā perfectiori, ſ. in pſona Dei uerbi, conſequens eſt ꝙ non habeat perſonalitatem propriā. Et ideo facta eſt vnio in perſona.

ARTICVLVS III.

Vtrum unio uerbi incarnati facta ſit in ſuppoſito uel hypoſtaſi. H

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr ꝙ unio uerbi incarnati non ſit facta in ſuppoſito, ſiue in hypoſtaſi. Dicit. n. Aug. in Ench.† Diuina ſubſtātia, & humana, vtraqꝫ eſt unus Dei filius: ſed aliud ꝓp uerbū, & aliud ꝓp hominem. Leo Papa ēt dicit i epiſt. ad Flauianū:* vnū horū coruſcat miraculis, aliud ſuccūbit iniuriis. ſed aliud, & aliud differt ſuppoſito. ergo vnio uerbi incarnati non eſt facta in ſuppoſito.

¶2 Præ. Hypoſtaſis nihil aliud eſt, quā ſubſtantia particularis ut Boet. dicit in li. de Dua. na.† Manifeſtū eſt āt, ꝙ in Chřo eſt qđdā alia ſubſtātia particularis præter hypoſtaſim uerbi. ſ. corpus, & aïa, & cōpoſitū ex eis. ergo in ipſo eſt alia hypoſtaſis præter hypoſtaſim uerbi.

¶3 Præt. hypoſtaſis uerbi nō cōtinetur in aliquo gñe, neque ſub ſpē, ut patet ex his, q̄ in prima parte dicta ſunt:* ſed Chřs, ſecundū ꝙ eſt factus hō, continetur ſub ſpecie humana, dicit. n. Dio. 1. c. de Diui. no.† Infra naturæ nīæ terminos uenit, q̄ oē totius naturæ ordinē ſupeminenter excedit. Nō āt continetur ſub ſpecie humana, niſi ſicut hypoſtaſis quædam humanæ ſpeciei. ergo in Chriſto eſt alia hypoſtaſis præter hypoſtaſim uerbi Dei: & ſic idem quod prius.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dama. dicit in 3. li.* In dño Ieſu Chriſto duas naturas cognoſcimus, unam autem hypoſtaſim.

ter, & ſic appellatione pſonæ in diuinis nō uenit hic Deus, qa nō hēt completā rōem pſonæ: ſed ſolū pater aut filius uel ſpiritusſanctus: alio mō in pſona diſtinguitur cōtra nām, ita ꝙ ex uno extremo ponatur natura ut ſic, & ex alio extremo ponatur pſona, ſicut cum diſtinguimus nām. contra habentem nām, & ſic appellatione pſonæ uenit nō ſolū pſona cōplete, ſed pſona incōplete, uenit nō ſolū pater, aut filius aut ſpiritusſanctus: ſꝫ ēt hic Deus. Et qa ī hoc articulo ſermo eſt de pſona, ut diſtinguitur contra nām ut ſic, ut patet in pceſſu articuli ex cōib. Deo, & reliqs ſubſtantiis, iō pſona hic ſumitur ut cōprehendit etiam hūc Deū, & ppterea optime dictū eſt, ꝙ ſi nō uniretur in perſona, nullo mō uniretur. Et reliqua dicta ſolida ſunt. Patet āt hāc eſſe intentionem Auctoris, ex eo, ꝙ in lr̄a in corpore articuli, pro eodem habetur indiuiduū ſubſiſtens in natura, & ſuppoſitū. conſtat āt hunc Deū eſſe indiuiduū ſubſiſtens in natura, & non hēre completā rationem ſuppoſiti. Et rurſus dr in corpore articuli loquendo de Deo ꝙ natura diuina dr ſuppoſitum ſm̄ ꝙ eſt ſubſiſtens. Quid latius? Conſtat. n. hunc Deū ſignificare nām diuinā, ſm̄ ꝙ eſt ſubſiſtēs ē. n. hic Deus ſubſiſtēs in natura diuina, ut patet ex modo ſignificandi. Cōiter igitur ſuppoſiti ſeu perſonæ ratio hic ſumitur, ut. ſ. ſignificat hoc ſubſiſtens in natura. I Et ideo hæc quarta reſponſio amplectenda eſt, utpote lię conſona, & omnem ambiguitatem tollens.

†Aliquantulum a prin. lib. ſ. in tertia pagina.
*P. p. q. 3. ar. 5.
†ca. 1. non multū ab medium.
*li. 3. orth. fid. c. 3. 4. & 5.
Infra, 6. a. & q. 16. ar. 1. c.

SVPER QVAE. II. ARTIC. III.

Ferr. 4. cont. c. 34 38.	*S. bona. 3. ſ. d. 1. q. 1.*
Scot. 3. ſ. d. 1. q. 1.	*Riccar. 3. ſ. d. 1. q. 1.*
Duran. 3. ſ. d. 1. q. 1.	*Bacca. 3. ſ. d. 1 q. 1.*
Cap. 3. d. 5. q. 3. cont. 2.	*Medina. ar. 3.*

IN titulo articuli tertii duo declaranda ſunt, quæ tñ in corpore articuli habentur. Primo declarādi ſunt termini. ſ. ſuppoſitum, & hypoſtaſis: ſecundo declaranda eſt ratio q̄ōnis. Suppoſitum, ut in lr̄a dr̄ ea ratione uocatum eſt, quia ſupponitur uniuerſis, quæ in aliquo ſunt, ſiue ſint ſubſtātialia, ſiue accidentalia: ſupponitur āt per hoc, quod illorum prędicationem recipit. Vñ ſuppoſitum hominis eſt hic homo, puta. Sortes, qa hic homo eſt, de quo ꝑdicantur tā eſſe hominem, q̄ eſſe album, quātum, filiū, locatū, agens, &c. Et qa ſuppoſitum eſt nomen ſecundæ intentionis ſicut genus, ideo ſuppoſitum ſignificat propriā K denominationem primæ ſubſtātię. puta huius hominis, ſeu Sortis, & ppterea ſi inuenitur ſuppoſitum in aliis ꝑdicamentis: ſed in ſolo ꝑdicamento ſubſtantiæ. Hypoſtaſis āt Græcum eſt uocabulum, & idem ſignificat, ꝙ apud nos ſubſtantia, loquendo de ſubſtantia, q̄ proprie, principaliter, & maxime dr, ut habetur in ꝑdicamentis, hoc eſt ſignificat primā ſubſtantiā. Rō huius q̄ōnis ſi hēt ortū a re, ſed ab opinione: qm̄ ſm̄ rem in q̄ōne pcedentis articuli de vnione in perſona, tractatum eſt de unione in hypoſtaſi ſeu ſuppoſito, qm̄ in natura rōnali ſeu intellectuali loquendo, ſynonyma ſunt perſona, hypoſtaſis, & ſuppoſitū quodlibet, n horum nihil aliud importat, q̄ primam ſubſtantiam in natura rōnali: ſed ignorantia (ut in lr̄a dr̄) quorūdam propriam uocem ignorantium diſtingne. i. lo. intellectu hæc, & dicendo, ꝙ unio eſt facta in perſona, & non in hypoſtaſim.

Concl. in

ſtaſi, obtinuit, ut poſt articulũ de unione in perſona, ingrerer de unione in hypoſtaſi. ¶ In corpore articuli nõ opus eſt diſtinctione, ſed annotatione, quod in determinatione huius articuli patet, tam primã, quã tertiam opinionẽ relatam à magiſt. Sent. in 6. diſt. tertij ſent. eſſe hęreſim olim ab eccleſia damnatam. Nam prima ponit duas in Chriſto hypoſtaſes: tertia autem non ſolũ duas ponit hypoſtaſes, ſed & negat unionẽ in pſona, ꝓprie loquendo, ut patet ibi. ¶ in eodem articulo 1 rãtione ad ſm ſunt illa uerba de humanitate Chriſti notanda, ſ. quia iñ uenit in unionem cuiuſdã completi, ſ. totius Chri, prout eſt Deus, & hõ, &c. In gerunt ſiquidem hæc uerba difficultatem de cõpoſitione Chri, de qua quia ſequens tractat articulus, tranſeamus.

† Inf. ar. 6. & q. 16. ar. 1. &

* In 3. pag. a prin. lib.

† In cõc. 2. Cõſtãt. qđ eſt 5. generale. can. 5 to. 2. conc. D. 706.

Resp. Dcđm q̃* quidã ignorãtes habitudinẽ hypoſtaſis ad perſonam, licet concederent in Chro vnã ſolam pſonã, poſuerunt tñ aliã hypoſtaſim† Dei, & aliam hominis, ac ſi unio ſit facta in perſona, nõ in hypoſtaſi.

Qvod qđe apparet erroneũ, tripliciter.* Primo, ex hoc, ꝙ pſona ſup hypoſtaſim nõ addit niſi determinatã nãm. ſ. rõnalẽ, ſm ꝙ Boet. dicit in lib. de Dua. na.* ꝙ perſona eſt rõnalis naturæ indiuidua ſubſtãtia, & ideo idem eſt attribuere propriã hypoſtaſim humanæ naturæ in Chro, & ꝓpriã perſonã. Quod intelligẽtes ſancti Patres, vtrũque in cõcilio quinto apud Cõſtantinopolim† celebrato damnauerũt, dicẽtes: Si qs introducere conetur in myſterio Chri duas ſubſiſtentias, ſeu duas pſonas, anathema[d] ſit: nec. n. abiectionẽ perſonæ, uel ſubſiſtẽtiæ ſuſcepit ſancta Trinitas, incarnato uno de ſancta Trinitate Deo uerbo. Subſiſtentia aũt idẽ eſt qđ res ſubſiſtens, quod eſt propriũ hypoſtaſis, ut patet p Boet. in lib. de Dua. na.† Secũdo, quia ſi dicẽ, ꝙ perſona aliqđ addat ſup hypoſtaſim, in quo poſſit vnio fieri, hoc nihil aliud eſt q̃ proprietas ad dignitatẽ pertinens, ſm ꝙ a quibuſdã dr̃, ꝙ perſona eſt hypoſtaſis ꝓprietate diſtincta, ad dignitatẽ pertinẽte. Si ergo facta ſit unio in pſona, & nõ in hypoſtaſi, ꝯñs erit, ꝙ ſi facta ſit unio, niſi ſm dignitatẽ quãdã, Et hoc eſt approbante ſynodo Epheſina, dãnatũ a Cyrillo† ſub his verbis: Si quis in vno Chro diuidit ſubſiſtẽtias poſt adunationẽ ſola copulãs eas cõiunctione, q̃ ſm dignitatẽ quandã, vel auctoritatẽ eſt, uel ſm potentiã, & nõ magis cõcurſu ſm adunationẽ nãlem, anathema ſit. Tertio, qa tñ hypoſtaſis eſt cui attribuuntur operationes, & proprietates naturæ, & ea ẽt, q̃ ad naturæ rõnem pertinent in cõcreto: dicimus. n. ꝙ hic hõ rõcinaẽ, & eſt riſibilis, & eſt aĩal rõnale. Et hac rõne hic hõ dr̃ eſſe ſuppoſitũ: quia. ſ. ſupponiẽ his, q̃ ad hoiem pertinent, eorũ prædicationẽ recipiens. Si ergo ſit alia hypoſtaſis in Chro ꝑter hypoſtaſim uerbi, ſequiẽ q̃ de aliquo alio q̃ de uerbo uerificent ea, q̃ ſunt hoĩs, puta eſſe natũ de Virgine, paſſum, crucifixũ, & ſepultũ. Et hoc ẽt dãnatum eſt approbante concilio Epheſi. ſub his uerbis: † Si quis perſonis duabus, uel ſubſiſtentijs eas, q̃ ſunt in Euãgelicis & apoſtolicis ſcripturis, impartiẽ uoces, aut de Chro à Sanctis dictas, aut ab ipſo de ſe, & quaſdã quidẽ uelut hoi præter illud ex Deo uerbũ ſpãliter intellecto applicat, quaſdã vero uelut Deo decibiles, ſoli ex Deo patre verbo, anathema ſit. Sic ergo patet eſſe hæreſim olim ab eccleſia dãnatã, dicere ꝙ in Chro ſunt duę hypoſtaſes, uel duo ſuppoſita, ſiue

† In 3. pag. a prin. lib.

In Epheſ. Syn. 1. cano. 3. to. 1 concil.

In Epheſ. ſyn. 1. can. 4. to. 1. concil.

A ꝙ vnio nõ ſit facta in hypoſtaſi, uel ſuppoſito. Vñ in eadẽ ſynodo legiẽ: Si quis non confitetur carni ſecundum ſubſiſtentiam unitum ex Deo patre verbum, vnumque eſſe Chriſtum cum ſua carne, eundem, ſ. Deum, & hominem, anathema ſit.

In can. 2. Epheſ. 1. ſynodi quæ fuit una ex 4. prin.

Ad primvm ergo dcđm; ꝙ ſicut accidentalis dr̃ia facit alterũ, ita dr̃ia eſſentialis facit aliud. Manifeſtum eſt aũt ꝙ alteritas, q̃ prouenit ex dr̃ia accidentali, põt ad eãdem hypoſtaſim, uel ſuppoſitũ pertinere in reb. creatis, eo ꝙ idẽ numero põt diuerſis accidẽtibus ſubeſſe, nõ aũt contingit in reb. creatis, ꝙ idẽ numero ſubſiſtere poſſit diuerſis eſſẽ-
B tiis, uel naturis ſed unus, & idem Chrs ſubſiſtit in duab. naturis. Vñ ſicut quod dr̃ alterũ, & alterum in creaturis, non ſignificat diuerſitatẽ ſuppoſiti, ſed ſolũ diuerſitatẽ formarum accidentaliũ, ita ꝙ dr̃ Chrs aliud, & aliud, nõ importat diuerſitatem ſuppoſiti, uel hypoſtaſis, ſed diuerſitatẽ naturarũ. Vnde Greg. Nazãzenus dicit in epiſt. ad Didymũ, † Aliud, & aliud ſunt ea, ex quib. Saluator eſt, non aũt alius, & alius, dico vero aliud, & aliud ecõtrario, q̃ in Trinitate hẽt, ibi. n. Alius, & alius dicim[a], vt nõ ſubſiſtẽtias cõfundam', ñ ãt, Aliud, & aliud.

In epiſt. 1. ad Celidonium: ſiue principiũ à medio incipit Honorandiſſimo.

Ad ii dicendũ, ꝙ hypoſtaſis ſignificat ſubſtãtiã
C particularẽ, non quocumq; modo, ſed prout eſt in ſuo complemento. Secũdum vero ꝙ venit in unionẽ alicuius magis cõpleti, ñ dr̃ hypoſtaſis, ſicut manus, vel pes. Et ſimiliter humana natura in Chriſto quamuis ſit ſubſtantia particularis: quia tñ venit in unionem cuiuſdam completi. ſ. totius Chriſti, prout eſt Deus, & homo, nõ poteſt dici hypoſtaſis uel ſuppoſitum Sed illud cõpletum, ad quod concurrit, dicitur eſſe hypoſtaſis, uel ſuppoſitum.

Ad iii dicendum, ꝙ in rebus creatis res aliqua ſingularis nõ poniẽ in gñe, uel in ſpẽ rõne eius,
D quod pertinet ad eius indiuiduationẽ, ſed rõe naturæ, q̃ ſm formã determinaẽ, cũ indiuiduatio magis ſit ſm materiam in rebus compoſitis. Sic ergo dicendum eſt, ꝙ Chrs eſt in ſpecie humana rõne naturæ aſſumptę, non ratione ipſius hypoſtaſis.

Articvlvs iiii.

Vtrum perſona, uel hypoſtaſis Chriſti poſt incarnationem ſit compoſita.

Ad qvartvm ſic ꝓcediẽ. Vr̃, ꝙ perſona Chri nõ ſit compoſita. Perſona. n. Chri nõ eſt aliud q̃ perſona, uel hypoſtaſis Verbi, ut ex dictis patet: ſed in Verbo nõ eſt aliud perſona,
E & natura, ut patet ex dictis in Prima par.† cũ ergo natura Verbi ſit ſimplex (vt in primo* oñſum eſt) impoſſibile eſt ꝙ[b] perſona Chriſti ſit compoſita.

¶ 2 Præt. Omnis compoſitio vr̃ eſſe ex[b] partibus: ſed diuina natura non poteſt habere rõnem partis: quia omnis pars habet rõnem imperfecti. Ergo impoſſibile eſt, quòd perſona Chriſti ſit compoſita ex duab. naturis.

Porr. 10

* Art. 2.

† p. p. q. 3. a. 7. & per totã q.

SVP. QVAEST. II. ART. IIII.

Medina ar. 4.

In titulo 4. artic. difficillimi hoc ſolum aduertendum occurrit, ꝙ ratio huius q̃ōnis eſt multiplex antiquorum doctorum auctoritas, exprimens Chriſti perſonam cõpoſitam, ut hic, & in 1. ſent. a Magiſtro in diſt. 6. habes.

3. d. 6. q. 2. art. 3.

¶ In corpore artic ponitur una diſtinctio bimembris de perſona Chriſti, & iuxta ſingula membra, ſingulę apponuntur cõcluſiones. Diſtinctio eſt. Perſona dicitur dupliciter, primo ſecundum id, quod in ſe eſt, ſecũdo, ſecundum rationem hypoſtaſis. Prima concluſio eſt, Per-

❡ Præt. Quod componitur ex aliquibus, uidetur eſſe homogeneum eis, ſicut ex corporibus, nõ cõponitur niſi corpus. Si ergo ex duabus naturis aliquid ſit in Chriſto compoſitũ, conſequẽs erit, quod illud non erit perſona, ſed natura, & ſic in Chriſto erit ſacta unio in natura, quod eſt contra prædicta. G

Sed contra eſt, quod Dama. dicit 3. lib. In dño Ieſu Chriſto duas nãs cognoſcimus, unã aũt hypoſtaſim ex utraq; poſitã.

Resp. Dicẽdum, quod perſona ſiue hypoſtaſis Chri dupliciter põt conſiderari, uno mõ ſecundũ illud, quod eſt in ſe, & ſic eſt oĩno ſimplex, ſicut, & natura Verbi: alio modo ſecũdum rõnem perſonæ uel hypoſtaſis, ad quã pertinet ſubſiſtere ĩ aliqua natura, & ſcdm hoc pſona Chri ſubſiſtit ĩ duab' naturis.

ſona Chriſti, ſecũdum illud quod in ſe eſt, eſt omnino ſimplex. F Probatur, quia natura uerbi Dei eſt omnino ſimplex. Secunda concluſio eſt, Perſona Chriſti ſecundum rationem hypoſtaſis eſt compoſita. Probatur, Perſona Chriſti ſecundum rationẽ perſonæ, ſeu hypoſtaſis ſubſiſtit in duabus naturis. ergo eſt ibi unũ ſubſiſtens, & duæ rationes ſubſiſtendi. ergo ſic perſona eſt cõpoſita. Antecedẽs probatur: quia ratio hypoſtaſis conſiſtit in hoc, quod eſt ſubſiſtere in aliqua natura, ex hoc. n. manifeſte habetur, quod uerbum Dei, ſecundum perſonæ, ſeu hypoſtaſis rationẽ ſubſiſtit in duabus naturis. Prima uero conſequentia quo ad primam partẽ euidẽs eſt ex dictis: quo ad ſecundam, ex ui antecedentis aperte ſequitur, quod ſi ſubſiſtit in duabus naturis, oportet quamlibet naturam eſſe rationem ſubſiſtendi in illa: ſecunda uero ſequela probatur: quia unum duobus ſubſiſtit: ex hoc namq; quod duæ ſubſiſtendi rationes ſic coeunt in unam perſonam, ut unum duobus ſubſiſtat, conſequens eſt, quod perſona ſic, hoc eſt ſecũdum rationem hypoſtaſis, eſt compoſita.

*arti. 3. ll. 3. orth. fi. c. 3. 4 & 5.

❡ Circa dicta hæc, multa occurrunt dubia. Primum eſt circa diſtinctionem in litera poſitam: nã non apparet ſenſus illius, tum quia membra diſtinctionis coincidunt quoniam perſona Chriſti ſecundum id, quod in ſe eſt, habet rationem perſonæ, implicat enim dicere oppoſitum, (& rurſus perſona Chriſti ſecundum rationem perſonæ eſt illud, quod in ſe eſt, cum perſonaliter, formaliter, & realiter ſit unum uerbum Dei) tũ quia in prima diſtinctione diſtinguitur uerbũ Dei, aut contra ſuã perſonalitatem, ut unita eſt humanæ naturæ, aut contra perſonalitatẽ in communi. Non poteſt dici primum: quia æque ſimplex eſt uerbũ Dei, et ſua perſonalitas, ut patet. Nec ſecundum: quia hic ſenſus non conſonat uerbis, quibus diſtinctionis membra ſignificantur in litera: nam ſecundum membrum explicatur in litera per rationẽ hypoſtaſis ſimpliciter, & abſolute, & nõ per rationẽ hypoſtaſis contractæ, ſeu determinatæ, quatenus ſubſiſtit in natura humana, ut patet in litera: iuxta hunc autem ſenſum oportet dicere, quod ſecũdum membrum eſt perſona Chriſti, quatenus hypoſtaſis humana. Neque tertium: quia ſic etiam ſm̃ in litera membrum clauderetur in primo, & afferret implicationem contradictoriorum. nam quod de facto in re conuenit alicui ſm̃ rationem prædicati ſuperioris, conuenit illi ſm̃ id, quod in ſe eſt, ut patet inductiue. quicquid. n. de facto in re conuenit Sorti ſecundum rationem animalis, conuenit Sorti ſm̃ id, quod in ſe eſt, ut ſentire, moueri, & huiuſmodi. Sortes enim ſecundũ illud, quod in ſe eſt mouetur, & ſentit, ac per hoc quicquid conuenit perſonæ Chriſti, ſeu Verbi ſecundum communem rõnem perſonæ, de facto, & in re conuenit illi ſm̃, quod in ſe eſt. Perſona enim ſeu hypoſtaſis in communi prædicatum ſuperius eſt reſpectu Chriſti, ſeu Verbi, ut patet. Et hinc ulterius inferunt duo contradictoria, ſcilicet, quod perſona Chriſti ſecundum quod in ſe eſt, omnino ſimplex, & eſt compoſita.

❡ Secundum dubium eſt circa illas literæ propoſitiones. s. eſt ibi, hoc eſt in perſona Chriſti, alia, & alia ratio ſubſiſtendi, & ſimiliter unum duobus ſubſiſtit. Videntur enim ambæ falſæ, & contra doctrinam Auctoris. Falſæ quidem: quia in perſona Chriſti non eſt ſecundum fidem catholicam niſi una ſubſiſtentia, quæ ſcilicet eſt ex natura diuina, ad quam trahitur per aſſumptionẽ natura humana. ſola ergo diuina natura eſt perſonæ Chriſti ratio ſubſiſtendi, ac per hoc falſum eſt, quod habeat aliã, & aliã rationem ſubſiſtendi. Ex eadem ratione falſum eſt, quod unũ ſubſiſtat duobus: quia ly duobus, denotat duas rationes ſubſiſtendi, ſi uerum ſit, quod unum ſubſiſtat in duobus. Cõtra Auctorem uero: quia in 4. contra Gent. cap. 49. in ſolutione ſecundæ obiectionis dicit, Verbũ Dei non hẽt ſubſiſtentiam ex natura humana, ſed magis naturã humanã ad ſuã ſubſiſtentiã trahit, non. n. per illam, ſed in illa ſubſiſtit. Hæc ibi. Quæ ſub aliis uerbis repetit ibidẽ in ſolutione quintæ obiectionis. Nõ pãt enim hæc ſimul ſtare, nam ſi natura humana, ut hic dicit, eſt ratio ſubſiſtendi perſonæ Chriſti, ſequitur quod perſona Chriſti per naturã humanam, & ex natura humana, ſubſiſtat, & ſi non ſubſiſtit per naturam humanã, neque ex natura humana, ſequitur quod natura humana non ſit illi ratio ſubſiſtendi.

❡ Tertium dubium eſt, an ſit ſimpliciter, & formaliter uerum, perſonam Chriſti eſſe compoſitam. Et quidem, quod ſit formaliter uerum, apparet ex eo, quod compoſitio conuenit perſonæ Chriſti, ſecundum ipſam rationem perſonæ, ut in litera hac dr, quod autem conuenit alicui ſecundum aliquam rationem formalẽ, conuenit illi ſub nomine illius rationis formaliter. (Verbi gratia, quia congregare uiſum conuenit ſubſtantiæ ſecũdum rationem nigri, ſi ſubſtantia ſub nomine nigri ſignificetur pro poſito enuntians cõgregare uiſum de illa, erit uera formaliter, quamuis denominatiue ſua ſignificatur. Aethiops eſt congregatiuus uiſus. Eſt ergo formaliter uera iſta enuntiatio, perſona Chriſti eſt compoſita, ex quo eſſe compoſitum attribuitur Chriſto ratione perſonæ, ut dictum eſt. Et ex hoc ulterius ſequitur, quòd ſit ſimpliciter uera, retenta identitate ſubiecti.

Concil.

I ❡ Ad primum dubiũ dr, quod diſtinctionis membra contra ſe inuicem diſtinguuntur, per hoc, quòd ly in ſe eſt, denotat uerbum Dei ſecundum illud quod conuenit ſibi ad intra, ſub quo conſtat comprehendi eſſe Deum, eſſe filiũ Dei, eſſe ſubſtantiam, ſapientiam, & reliqua, quæ conueniunt ei ex natura, uel proprietate perſonali, ita quod loqui de perſona Chriſti ſm̃ illud, quod in ſe eſt, eſt loqui de perſona Chriſti, ſecundum illud, quod conuenit ſibi ad intra: loqui uero de perſona Chriſti, ſecundum rationem H hypoſtaſis, eſt loqui de perſona Chriſti indefinite ſm̃ illud, quod conuenit illi ad intra, & ſm̃ illud, quod conuenit eidem ad extra: nã perſona Chriſti eſt perſona naturæ diuinæ, & eſt perſona naturæ humanæ. ita quod ubi in primo membro indiſtincte continentur quæcumq; conueniunt uerbo Dei ad intra, in ſecũdo membro diſtincte unum eorum ſumitur. ſ. eſſe perſonam, ſeu hypoſtaſim. Et quoniam eſſe hypoſtaſim ſeu perſonã de facto comprehendit indiſtincte, & eſſe hypoſtaſim ad intra reſpectu diuinæ naturæ, & eſſe hypoſtaſim ad extra reſpectu humanæ naturę, ideo diſtinctio cum ſuis membris ſolida inuenitur, nec unum membrum includit diſtincte aliud. Et ſimile eſt, ac ſi diſtingueretur diuina ſapientia dupliciter, ſecundum quòd eſt in ſe, & ſecundum rationem ſapientię: & ſimiliter diuina paternitas ſecundum quòd in ſe eſt, & ſecundum rationem paternitatis, & ſic de ſimilibus. Manifeſte namque apparet ex his, quòd I membra non coincidunt: quia licet eſſe ſapientiam conueniat ſapientiæ ſecundum quòd eſt in ſe, alia tamen eſt conſideratio ſapientiæ ſecundum rationem ſapientiæ, ut ſic, & alia conſideratio eius ſecundum quod in ſe, ut eſt ipſa deitas, &c. Et ſic eſt in propoſito, quia licet eſſe perſonam, ſeu hypoſtaſim conueniat uerbo Dei, ſecundum illud, quod in ſe eſt, alia tamen eſt conſideratio eius, cum in eo conſideratur illud, quod eſt ad intra, & alia conſideratio eius, quum conſideratur in eo ratio hypoſtaſis, quæ non ſolum ad intra, ſed ad extra, extendit ſe. Non eſt ergo diſtinctio diuiſa in membra totaliter ſeparata, ſed in primo includitur aliquid ſecundi, & in ſecundo aliquid primi, ut patet ex dictis, & in exemplis allatis.

Vnde ad quęſitum ſecundæ obiectionis, dicendum eſt tertium, ſcilicet, quod in hac diſtinctione uerbum Dei diſtinguitur contra perſonalitatem in communi, hoc eſt abſolute ſumptam, ut ipſa textus uerba ſonant, dicendo alio modo ſecundũ K rationem perſonæ, uel hypoſtaſis, ad quam pertinet ſubſiſtere in aliqua natura. Vbi perſpicere potes, ſecundum membrum conſiſtere in ratione hypoſtaſis ſine additione ulla. Et cum contra hæc obiicitur primo, quia ſecundum in litera membrum clauderetur in primo, reſpondetur quòd hoc non eſt uerum ſimpliciter, hoc eſt totaliter, ſed ſecundum aliquid, ut patet ex dictis, quód non eſſe inconueniens monſtratum eſt. Et cum obiicitur ſecundo, quia hic inferuntur duo contradictoria ſimul, ſcilicet quód perſona Chriſti ſecundum illud, quod in ſe eſt, non eſt compoſita, & eſt compoſita: quia quod de facto, & in re conuenit alicui ſecundum rationem prędicati ſuperioris, conuenit illi ſecundum illud, quod in ſe eſt, &c. reſpondetur quòd quaſi in æquiuoco laboramus: aliud ſiquidẽ eſt cõuenire aliquid Sorti ſecundum illud, quod in ſe eſt, hoc eſt conuenire illi, quod in ſe eſt Sortes, & aliud eſt aliquid conuenire Sorti ſecundum illud, quod in ſe eſt, hoc eſt, eſſe de numero

A eorum, quę conueniunt Sorti ſecundum ſuam ſubſtantiā. Currere enim conuenit Sorti ſecundum illud, quod in ſe eſt in primo ſenſu, & non conuenit Sorti ſecūdum illud quod in ſe eſt in ſecundo ſenſu: quia currere conuenit illi rei, quę eſt Sortes, ſed nō eſt de numero intrinſecorum Sortis. Simile quid accidit in propoſito: quoniā eſſe perſonam tam ad intra, quā ad extra, conuenit uerbo Dei, ſecūdum illud, quod in ſe eſt, hoc eſt illi rei, quę uere eſt in re uerbum Dei. ipſa. n. perſona filii Dei De[us] uerus eſt, perſona diuinę, & humanę naturę. Et non conuenit uerbo Dei ſecundum illud, quod in ſe eſt in ſecundo ſenſu, hoc eſt nō eſt de numero eorū, quę conueniunt uerbo Dei ad intra, ut patet, iuxta hunc namque ſenſum conuenit uerbo Dei, ſecundum id, quod in ſe eſt, eſſe perſonā ad intra, ſcilicet in diuina natura. Illa ergo Maior aſſumpta ſi in primo ſenſu ſumatur, uera eſt, ſed, ut patet, non obſtat huic doctrinę: quia in litera uerbum Dei, ſecundū, quod in ſe eſt, ſumitur in ſecundo ſenſu. Nec infert contradictoria, ſed infert, uerbum Dei eſſe ſecundum id, quod in ſe eſt, hoc eſt illam rem, quę eſt uerbum Dei eſſe, & omnino ſimplicem, & eſſe compoſitam, quod ſecundum diuerſa eſt uerum, ut in litera patet: ſi uero ſumatur in primo ſenſu, falſa eſt, ut patet in exemplis de currere, & moueri.

Quod.ꝑ

¶ Ad ſecundum dubium, dicitur, diſtinguendo ſimpliciter, uel in tali natura. Vnde nota, quod licet proprie loquendo nō poſſit fieri diſtinctio illa niſi in naturis partialibus, conſiderando naturalem ordinem uniuerſi, quia non inueniuntur una hypoſtaſis ſubſiſtens in pluribus naturis ſimpliciter, ſed ſolum in pluribus naturis partialibus, ut Sortes ſubſiſtit in natura animę rationalis, & in natura carnis: quia ſingulariſſimum tamen eſt incarnati Verbi myſterium, diſtinctione dicta opus eſt: uerbum ſiquidem Dei ſubſiſtit ſimpliciter, & in natura diuina, & in natura humana, ſed ſubſiſtere ſimpliciter, & in natura diuina, ex uno, & eodem habet, ſcilicet ex hoc quod eſt eſſe uerbum Dei. nam ex hoc dicitur, & ſubſiſtēs in diuina natura, & [dicit]ur ſine additione aliqua, ſubſiſtens. Subſiſtere autem in humana natura aliunde habet, nam hoc conuenit ei ex tempore, & non conſtituit ipſum in ſubſiſtere ſimpliciter: quia præſupponit ipſum ſubſiſtere. Si loquamur ergo de ſubſiſtere ſimpliciter, una eſt ratio ſubſiſtendi in perſona Chriſti: quia unum eſt ibi ſubſiſtere ſimpliciter, ſicut unica ſubſiſtentia, & unicum ſubſiſtens. Sed ſi fit ſermo de ſubſiſtere in tali natura, duę ſunt in perſona Chriſti rationes ſubſiſtendi: tam in fieri, quām in facto eſſe, altera ſubſiſtendi in natura diuina, altera ſubſiſtendi in natura humana. Et ratio quidem ſubſiſtendi in natura diuina eſt in fieri generatio æterna, in facto eſſe autem eſt Deū [eſſe]. Ratio uero ſubſiſtendi in natura humana in fieri eſt aſſumptio humanæ naturæ, in facto eſſe autem, eſſe hominem: ex hoc enim quod Verbum factum eſt caro, hoc eſt homo, ita quod uere eſt homo, ſubſiſtit uerbum in humana natura, in qua prius non ſubſiſtebat. Sunt ergo in perſona Chriſti duę rationes ſubſiſtendi in duabus naturis, diuina ſcilicet, & humana, licet ſit ibi unum ſubſiſtens ſimpliciter, & vna ratio ſubſiſtendi ſimpliciter. Et ſimiliter vnum ſubſiſtit duobus, ut rationibus ſubſiſtendi in duobus, ſcilicet in eſſe diuino, & eſſe humano. Et per hęc patet quo pacto non diſſonent à ſe inuicem diuerſa dicta Auctoris: quoniam dicta hic uera ſunt de ſubſiſtere in tali natura, dicta alibi uera ſunt de ſubſiſtere ſimpliciter. Et ſi inſtetur, quod Auctor hic ponit duas rationes ſubſiſtendi ſine additione aliquia, & non dicit quòd eſt alia, & alia ratio ſubſiſtēdi in tali, & tali natura, reſpondetur, ꝙ quia iam præmiſerat ibidem pro fundamento, ad hypoſtaſim ſpectare ſubſiſtere in aliqua natura, ideo abſque repetitione ſubintelligi uoluit, quod de ratione ſubſiſtendi in aliqua natura ſermo ſuus eſt.

¶ Ad tertium dubium habita ratione eorum, quę Auctor in tertio ſent. diſt. 6. dicit (quamuis non tam alta ſint, ut hęc) reſpondetur quod quia apud nos compoſitio abſque imperfectione componentium intelligi non poteſt, ſalua ſua ratione formali, ideo non ſimpliciter, neque formaliter admittenda uidetur in perſona Chriſti, ſed cum determinatione aliqua tollente imperfectionem unius componentis admitti poteſt, & admiſſa eſt ſimpliciter, & formaliter ab antiquis, & ab Auctore. Ad cuius aliqualem cognitionem (quoniā, ut Dion. dixit, eſt ineffabilis) conſiderandum eſt multos eſſe compoſitionis modos, ut in q. 3. primæ par. habitum eſt, compoſitio namque alia eſt ex partibus

Vnde licet ſit ibi unū ſubſiſtēs, eſt tñ ibi alia, & alia ratio ſubſiſtendi, & ſic dicitur perſona compoſita, inquantum unum duobus ſubſiſtit.

Et ꝑ hoc patet rñſio ad primū.

Ad II dicendum, ꝙ illa cōpoſitio ꝑſonę ex naturis, nō dicitur eſſe rōe partium, ſed potius rōne numeri: ſicut omne illud, in quo duo conueniunt, pōt dici ex eis compoſitum.

Ad III dicendum, ꝙ nō in oī cōpoſitione hoc uerificat, ꝙ illud ꝙ cōponitur, ſit homogeneum cōponentibus, ſed ſolū in partib. B

quantitatiuis, alia ex materia, & forma, alia ex natura, & ſuppoſito, alia ex eſſentia, & eſſe, alia ex genere, & differentia, alia ex ſubiecto, & accidente, & omnes importāt imperfectionē uel utriuſque cōponentis ut patet diſcurrendo. Sed ſi ab una iſtarum, hoc eſt a cōpoſitione ex natura, & ſuppoſito, auferatur, ꝙ eſt imperfectionis ex parte ſuppoſiti, ſaluari poteſt in perſona Chriſti cōpoſitio ex natura humana, & ſuppoſito, & ſic hoc ꝑſona Chri eſſet cōpoſita. Et quoniam iſte modus compoſitionis conuenit perſonę Chri ſecundum rationem perſonæ, ſeu hypoſtaſis inquantum ꝑſona Chri ſubſiſtit in natura humana, ideo modo ꝑſonę Chri ꝑ dicitur compoſita. Et iſto tantum inuenitur huiuſmodi compoſitio in perſona Chriſti, ut dicat Auctor in lib. 4. contra Gen. c. 49. in ſolutione ſextæ obiectionis, quod natura humana ē ſimplicior, quam Verbum inquantum uerbum eſt hic homo. Et poſtea in ſolutione decimę obiectionis declarat quid ſignificetur, & ſupponitur per ly hic homo dicens, quod, qđ natura humana ſubſiſtit, eſt hic homo, & hoc quo ad ſignificationem. unde ipſum Verbum ſupponitur, cum dr, hic homo, & hoc quo ad ſuppoſitionem. Et in quæſt. de unione Verbi incarnati arti. 1. ad 15. dicit, quod natura humana eſt ſimplicior, & formalior illo homine, qui eſt Verbum caro factum, & non uerbum ſimpliciter. Sed quoniam talis compoſitio eſt compoſitio unius cum alio, ſeu aliis, & unitur ex aliis, ſeu aliis, & in litera ſolum tractari uidetur C de compoſitione ex his, quoniam tractatur compoſitio ꝑſonæ Chri, quaſi ſubſiſtat ex duabus naturis, ut patet in lra ꝑceſſu) ideo utroque compoſitionis modo perſona Chriſti ſm perſonę rationem compoſita inuenitur. ſ. & compoſitione ex his, inquantum in duobus eſſe, diuino. ſ. & humano ex duabus ſubſiſtit naturis (de diuina quidem natura patet, quòd ex illa ſubſiſtit, de humana autem in ſymbolo Athanaſii habetur, dū dicitur, Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens, ubi expreſſe Chriſtus ut perfectus homo dicitur ſubſiſtens ex anima rationali, & humana carne, & non ſolum in anima rationali & humana carne, magiſter quoque Sent. in 3. di. 6. & 7. pluries affirmat Chriſti perſonam ex duabus ſubſiſtere naturis, exponendo ſecundum opinionem, quę eſt determinatio, quam hic docemur, quam omnes catholici amplectuntur: in profeſſione quoque Epiſcoporum. quando ordinātur, dicitur, Credis unicum, & unum filium dei in duabus & ex duabus naturis? & reſpondetur. Credo, ut patet in Pontificali D eccleſię Romanę.) & compoſitione cum his inquantum ꝑſona Verbi coniungitur cum hoc, quòd eſt eſſe hunc hominem, non ꝙ aſſumpſerit hunc hominem, ſed quia facta eſt hic homo aſſumēdo hanc humanitatem. Sed quo hoc ſit excedit humanam mentē, ſat ſit nobis noſſe, quia eſt, tum reuelatum ē, quod Verbum eſt ille homo, qui uocatur Chriſtus: quo habito ut ſic, natura humana ideo ſimplicior dicitur, quia ad hūc hominem ſpectant, & principia indiuiduantia, & accidentia, quę habet, quę uniuntur illi non in natura, ſed in perſona, quę non claudunt in natura humana. Ad quæſitum ergo dr, ꝙ duo obſtant compoſitioni perſonæ Chriſti ſimpliciter, & formaliter enuntiandæ, alterum eſt ratio compoſitionis, quæ quia imperfectionem componentium formaliter importat, non pōt formaliter, & ſimpliciter attribui perſonæ Chriſti: alterum eſt generalis regula ſeruanda in attributis Chro, ſi ſunt communia naturæ, & perſonæ, & oppoſitum conuenit perſonæ, ut inferius patebit. ſ. hoc, quod eſt eſſe creaturam, & incipere eē, ne E denotetur, ꝙ perſona Chriſti in ſe ſit compoſita, ſit creatura, incœperit eſſe, & huiuſmodi. Vnde ad primam obiectionē dr, ꝙ defectus prędicationis formalis hic eſt ex parte prædicati, quod formaliter ſumptum non conuenit perſonæ. Defectus ſimpliciter prędicationis ſimpliciter eſt ex parte communitatis prædicati reſpectu talis ſubiecti, ſ. perſonæ Chriſti, uendicantis ſibi in ſe oppoſitum, ſcilicet omnimodam ſimplicitatem, & propterea merito Auctor illas duas conditiones, quę arguendo ad alteram partem tanguntur appoſuiſſe uſ, & doctores poſteriores non utuntur compoſitionis nomine in myſterio incarnationis: quo tamen utendum puto cum aliquo adiectiuo, puta, ꝙ ē compoſitio ineffabilis, ꝙ ſine quacunque imperfectione alterius componentis, uel aliquo huiuſmodi. Et hoc ad denotandum, quòd coniunctio iſta intima eſt ſubſtantialis, quia in ueritate eſt talis, quāuis ſupra intellectū noſtrū. Propter hoc. n. antiqui doctores Dion. Augu. Damaſce. & Auctor cum ſexta

ſynodo(nt in corpe articuli texti tui...* tecitaſ compoſitio- au nomine uu ſunt: quãuis explicare eã non potuerunt.

Ferr. e. II ¶ In ratione ad ſm eiuſdem quarti arti culi, aduerte, ꝙ Au- ctor non dicit, ꝙ cõ poſitio perſonę cõſti- tit ex naturis eſt rõe numeri, ut prima fa cie apparet, ſed com parat uariis dicit, ꝙ potius eſt rõe nume ri, q̃ rõe partiũ. Qđ eſt dicere, ꝙ naturę illę potius ſunt rõem duorũ conuenientiũ in uno, q̃ rõem par- tiũ conuenientiũ in uno. Hoc at conſtat eſſe ueriſſimũ: quia rõ partis repugnat diuinitati & q.odã- mõ humanitati, rõ autem duorũ conue nientiũ in unũ non repugnat eidē. Cũ quo ſtat ꝙ cõpoſi tio illa longe maior ſit q̃ duorũ cõuenie- tiũ in unã p.onã, ut patet, ex dictis, & di- ce his ſpãliter in hac quæſtione ſecunda.

Inf q. 16. a. 1. c. & 5. di. 6. q. 3. ar. 2. & 4. cõ. gẽt. 37. & 41. Et op. 3 c. 215.

*Art. 2. & 3. pręce.

Phi. 3. ort. fid. c. cir ca med.

SVPER QVAE. II. ART V.

Ferr. 4. cont. c. 37. 41. Cap. 3. d. 1. q. 3. con. 1. Medina ar. 5.

Titulus ar. 5. clarus eſt in ſe. Et oritq̃ hęc cũ ex dif ficultate rei in ſe, qa in Chr̃o ñ eſt ppria hypoſtaſis, q̃ ſur- gere deberet ex vnio ne aię, & corpis, cũ et ex quibus eorum, q̃ negauerunt l Chri ſto talem unionem. ¶ In corpore ſ...tica li unica eſt cõc uſio ...ſtica quam athema tiue, cũ ſuo ... rio. Concluſi ... Neceſſe eſt dicere, ꝙ in Chro fuerit aia unita corpori. Proba tur: A ... rõem ſpeciei humanę pertinet, ꝙ aia corpori uniĩ er go neceſſe eſt: quòd Chro aia fuerit uni- ta corpori. Añs pro- bat dupliciter. Pri- mo: quia forma non conſtituit ſpẽm, niſi per hoc ꝙ eſt act⁹ ma teriæ. ex hoc. n. patet ꝙ non eſt ſpecies hu mana niſi aia ſit a- ctus corporis, ꝙ eſt eſſe animum corpo- actus. n. eſt unit⁹ ma teriæ, cuius eſt actus. Secundo: quia hoc, ſ...ani eſſe in corpo re. eſt terminus gna- tionis ordinatæ a na

* In feſto circũc. do mini ſ lau dibus.

3. di. 2. q. 2 a. 3. q. 3. ex diſ. 7. q. 1. a. 1. c. prin.

Ferr. l. ...

continui Nã cõtinuũ nõ cõpo niĩ niſi ex cõtinuis: aial uero cõponiĩ ex anima, & corpore, quorum neutrum, eſt animal.

ARTICVLVS V. *

Vtrum ſi facta aliqua unio animæ, & corporis in Christo.

AD QVINTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ in Chr̃o nõ fuerit unio aię, & corporis. [b] Ex vnione. n. aię, & corporis i nobis cãuſ. pſona, uel hypoſtaſis hois. Si ergo aia, & corpus fuerunt in Chr̃o vnita, ſeqĩ, ꝙ fuerit ex unione corũ aliqua hypoſtaſis cõſtituta: ñ ãt hypoſtaſis uerbi Dei, q̃ eſt eterna. Ergo in Chro erit aliqua pſona, uel hypoſtaſis preter hypoſtaſim. Verbi, quod eſt contra predicta.* ¶ 2 Pręt. Ex vnione aię, & corporis conſtituĩ natura humanæ ſpeciei. Dam. ãt dicit i 3. li.* ꝙ in Dño Ieſu Chr̃o ñ eſt[h] communẽ ſpecie accipere. Ergo in eo ñ ẽ facta aię, et corpis vnio ¶ 3 Prę. Aia nõ coniungiĩ corpori. niſi ut[h] uiuificet ipſũ: ſed corp⁹ Chr̃i poterat uiuificari ab ipſo uerbo Dei, ꝙ ẽ fons, et pricipiũ uitæ. Ergo in Chr̃o nõ fuit unio animę, & corporis.

SED CONTRA eſt, ꝙ corpus nõ dr̃ animatũ, niſi ex unione aię: ſed corpus Chr̃i dr̃ aiatũ, ſm illud, ꝙ Eccleſia cãtat, Animatũ corpus ſumens, de Virgine naſci dignatus eſt. Ergo i Chr̃o fuit unio aię, & corpis.

RESP. dcdm, ꝙ Chr̃s dr̃ homo vniuoce cũ aliis hoibus, utpote eiuſdẽ ſpẽi exiſtens, ſm illud Apoſtoli Phil. 2. in ſimilitudinẽ hoium factus. Pertinet ãt ad rõem ſpeciei humanæ, ꝙ aia corpori uniaĩ. non. n. forma cõſtituit ſpẽm, niſi per hoc, ꝙ fit actus materię, & hoc eſt, ad ꝙ gñatio terminaĩ, p quã natura ſpẽm intendit. Vñ[m] neceſſe eſt dicere, ꝙ in Chriſto fuerit anima corpori unita, & contrariũ ẽ hæreticum,* utpote derogãs ueritati humanitatis Chr̃i.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ ex hac rõe moti vĩr illi, qui negauerunt unionẽ aię, & corporis in Chriſto: ne per hoc ſ. licet cogerentur perſonam nouã hypoſtaſim in Chr̃o inducere, qa uidebant, ꝙ in puris hoi

F bus ex vnione aię ad corp⁹ cõſtituiĩ pſona. Sed hoc ideo in puris hoib. accidit: qa aia, & corpus ſic in eis coniungũĩ, ut p ſe exiſtant. Sed in Chr̃o uniunĩ ad inuicẽ, ut adiuncta alteri principaliori, ꝙ ſubſiſtit in natura ex eis cõpoſita, & propter hoc ex unione aię & corporis i Chr̃o nõ cõſtituiĩ noua hypoſtaſis, ſeu pſona: ſed aduenit ipſũ coniunctũ pſonæ, ſeu

G hypoſtaſi præexiſtenti. Nec pp hoc ſequitur, ꝙ ſit minoris efficaciæ unio aię, & corporis in Chr̃o, q̃ i nobis: qa ipſa coniunctio ad nobilius ñ adimit uirtutẽ, aut dignitatẽ, ſed auget, ſicut aia ſenſitiua in aialib. conſtituit ſpẽm, qa cõſideraĩ ut vltima forma, nõ ãt in hoib. quãuis in nob. ſit uirtuoſior, & nobilior & hoc pp adiunctionẽ ulterioris, & nobilioris p-

H fectionis, ſ. animæ rationalis, ut etiam ſupra dictum eſt.*

AD II dcdm, ꝙ uerbũ Da.* pt intelligi dupliciter. Vno mõ ut referaĩ ad humanã naturã, q̃ quidẽ non hẽt rõem cõis ſpẽi, ſm ꝙ eſt in uno ſolo idiuiduo, ſed ſm ꝙ eſt abſtracta ab oi indiuiduo, put in nuda cõtẽplatione cõſideraĩ, uel ſm ꝙ ẽ in oib. indiuiduis. Filius ãt Dei ñ aſſũpſit humanã nãm, prout ẽ in ſola cõſiderõe intellectus:

I qa ſic nõ aſſũpſiſſet ipſam rẽ humanæ naturæ, niſi forte diceretur, ꝙ humana natura ẽ q̃dam idea ſeparata, ſicut Platonici* poſuerũt hoiẽ ſine materia: ſdꝫ tũc filius Dei ñ aſſũpſit carnẽ, cõtra illud ꝙ dr̃ Luc. vlt. Spiritus carnẽ, & oſſa nõ hẽt, ſicut me uidetis hr̃e. Silr̃ ẽt non põt dici, ꝙ filius Dei aſſũpſerit humanã nãm, prout eſt in oibus indiuiduis eiuſdẽ ſpẽi: quia ſic

K oẽs hoies aſſũpſiſſet. Relinquitur ergo, ut Dam*. poſtea dicit in eodẽ li. ꝙ aſſũpſerit naturã humanã in atomo. i. in indiuiduo. non quidẽ in alio indiuiduo, ꝙ ſit ſuppoſitũ, uel hypoſtaſis illius naturæ, q̃ in perſona filii Dei. Alio mõ pt intelligi dictũ Dam.* ut non referaĩ ad naturam humanã, quaſi ex unione aię, & corporis ñ reſultet una cõis natura, q̃ eſt

tura ad ſpeciem, ex hoc namq; ꝙ natura per gñationem tẽdit ad ſpeciem, & terminaĩ ad unionẽ animæ, & corporis, manifeſte patet, ꝙ ſpẽs conſtituitur ex cõiũ- ctione animę, & cor poris. Et ſic patet añs. Conſequentia uero probatur: quia Chr̃s di homo uniuoce cũ aliis hominibus. Pro batur: quia eſt eiuſ- dem ſpeciei. Probaĩ quia eſt in ſimilitu- dinem hominum fa ctus. Et eſt proculdu- bio ſermo de ſimili- tudine ſubſtantiali, quia eſt ſermo de ſi- militudine hominũ non de ſimilitudine hoĩs aliquorũ, aut qualiũ, aut quolibet aliter ſe habentium, hõ. n. ſubſtantię ſpẽi humanæ & nõ quan titatis, aut qualitatis nomen eſt. Ex hoc namque, ꝙ eiuſdem eſt ſpecies Chriſtus*, quatenus homo, cũ aliis hominibus, ſe- quitur manifeſte ꝙ ſi ſpecies humanę na turæ in aliis conſti- tuitur ex unione ani mę, & corporis, in Chriſto quoque talis unio exigatur. Corol larium eſt, ꝙ dd con trarium dicere eſt hæreticum. Pro- batur: quia dero- gat ueritati humani tatis Chriſti, ut patet ex dictis.

*Ar. 2. hu- ius q. ad 2. *Citatũ in arg.

¶ In reſponſione ad primum eiuſdem ar ticuli, diſce hinc op- timum ac clariſſ. lo quendi modum in hoc myſterio, ſcili- cet quod ex unione animæ, & corporis in Chriſto non con- ſtituitur noua per- ſona: ſed ad præ ex- ſtentem perſonam Dei, compoſita na- tura ſingularis ex ani ma, & corpore adiun cta eſt. Oportet ergo ex hac anima, & hoc corpore ..., aut conſtitui nouam per ſonam humanam, aut antiquam perſo nam conſtitui in hoc ... ſit perſo- na humana. Et hoc ſecundum uerificaĩ in Chriſto, hypoſta- ſis enim uerbi Dei inquantum eſt hic homo, per naturam humanam hanc cõ- ſtituitur, ut Au- ctor in quarto con- tra Gent. capit. 49. in ſo-

*ut patet l. Ari. 2. me taph. text. 6. et 23. pñ ... tex.

*Li. 3. c. 11.

*Li. 3. c. 10.

In ſolutione ſeptimæ obiectionis dicit. Quod eſt dicere perſonā Verbi conſtitui in hoc q̃d eſt eſſe perſonam humanam per hāc naturā humanā, hic.n. homo perſonam humanam ſignificat.

¶ In rñſione ad ſecundum eiuſdem artic. aduerte, quod Damaſceni uerbum tam tritum. ſ. uerbum aſſumpſit naturā humanā in atomo, dupliciter exponi. Primo, q̃ ly in atomo importet ly in indiuiduo, & ſic exponitur in ſſa ptti. Et q̃a proprie loquendo, natura humana in indiuiduo eſt idē quod natura humana in hoc hoīe, nam hic hō eſt indiuiduum naturę humanæ, & hic hō eſt hypoſtaſis naturæ humanæ, & conſequēter hæc uerba iſinuāt, q̃ Verbū aſſumpſerit naturam humanam, tam in hoc hoīe, tam in hypoſtaſi, iam perſonatam. quia quod aſſumitur præſuppo-nitur aſſumptioni ſm̃ naturæ ordinem, ideo Auctor ad excludendū talem ſenſum addidit, Non in alio indiuiduo, quod ſit ſuppoſitū, vel hypoſtaſis illius naturæ, q̃ in pſona filii Dei. Iuxta quē modum exponūtur ſimiles loquutiones in 6.& 7.d.3. ſen. ut patet ibi. Secundo exponitur facilius, ita q̃ ly in atomo, importet ly ſingularem, & ſic clarus ſenſus eſt, q̃ Verbū aſſumpſit naturam humanā ſingularē: quia aſſumpſit naturam humanam hanc, Et iuxta hunc ſenſum eſt ualde tritum, nec eget gloſſa.

*Li.3.c.3. in med.

*Li.2.tex. 37.tom.2.

humana: ſed eſt referendum ad vnionē duarū nãrū, diuinę. ſ. & humanæ, ex quibus non cōponitſ aliquid tertiū quod ſit q̃dā natura cōis: quia ſic illud eſſet natū prædicari de pluribus, & hoc ibi intēdit. Vnde ſubdit,* Neq;.n. gñatus eſt, neq; umquā generabitur alius Chriſtus, ex deitate, & humanitate, in deitate, & humanitate Deus perfectus, idem, & homo perfectus.

Ad III dcd̃m, q̃ duplex eſt principiū vitę corpalis. Vnū q. dē effectiuū, & hoc modo verbū Dei eſt principiū oīs* uitæ. Alio mō eſt aliq̃d principiū uitæ formaliter: cū.n. uiuere, uiuentibus ſit eſſe (ut dicit Philo. 2.de anima*) ſicut unumquodque formaliter eſt p formā ſuā: ita corpus uiuit per animā. & hoc modo nō ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non poteſt eſſe corporis forma.

¶ In eadem reſponſione ad ſm̃ circa verba. Neque.n. generatus eſt, neque umquā gñabitur alius Chriſtus, &c. aduerte q̃ ſi Chriſtus eſſet naturæ cōpoſitæ ex deitate, & humanitate, natura illa eſſet cōis Chriſto & filiis ſuis, quos naturaliter uirtute illius naturæ generaſſet, ita q̃ genuiſſet filium eiuſdē naturæ. ſ. compoſitæ ex deitate, & humanitate, & ſic genuiſſet aliū Chrm. Sed quia hoc eſt impoſſibile, arguit Damaſcenus a deſtructione cōſequentis ad deſtructionem antecedentis. ſ. ex hoc, quod non pōt gñari alius Chriſtus ex deitate, & humanitate cōpoſitus, q. Chriſtus non eſt natura cōpoſita ex deitate, & humanitate. Nam licet, q̃a perſona tm̃ Chriſti ponitur cōpoſita modo prius dicto, ſi Chriſtus naturali gñatione aliquem produxiſſet, quum uirtute humanę naturæ innocentis generaſſet, purū hominem produxiſſet generans.n. generat ſibi ſimile, non in perſona, ſed in natura.

¶ In rñſione ad tertiū eiuſdē art. nota illam ꝓ: vnūquodq; formaliter eſt p formā ſuā: quæ in q.17. cū tractabitur, an in Chriſto ſint plura eſſe, diſcutienda ſunt, & quō ſtat doctrina illa [illegible].

SVP. QVAEST. II. ART. VI.

Ferr.4.cont.c.37.41. Palud.3.d.5.q.1. Medina.ar.6.

IN titulo artic.6. ly accidentaliter ſumitur, ut diſtinguitur cōtra ſubſtantialiter, ita quod modus coniunctionis in quæſtionem uertitur, an ſubſtantialis, an accidentalis ſit. Vbi aduerte q̃ poſtquam determinatum eſt, quod humana natura eſt coniūcta filio Dei in perſona, quæritur an ſit coniuncta ei ſubſtantialiter, uel accidentaliter. Et hoc, quia, ut patet ex ſuperius aſſignata latitudine unionum aliquid uniri in perſona, aliquid unitur Sorti in perſona accidentaliter, ut albedo, & reliqua accidentia, quæ ſunt in Sorte & aliquid unitur Sorti in perſona ſubſtantialiter, ut membra ſua. & natura ſua. Hæc autem quæ dicimus patent ex eo, quod dicendo, Sortes eſt albus, aut magnus, enuntiamus eſſe accidentale Sortis, dicendo aūt, Sortes eſt capitatus aut hō, enunciamus utrobique eſſe ſubſtantiale Sortis. Quia igitur perſonæ poteſt aliquid in perſona uniri tam ſubſtantialiter, q̃ accidentaliter: ideo merito poſtquam concluſum eſt, naturam humanam eſſe unitam filio Dei in perſona, quæritur an filii uni ſit ſubſtantialiter, an accidentaliter. Hic eſt ſenſus tituli.

¶ In corpore articuli tres ſunt principales partes, in prima narrātur duæ hæreſes extremæ circa q̃ſitum. In ſecunda ad alterā A earum reducuntur duæ opiniones extremæ poſitæ à Magiſtr. ſent. in 6. diſt. 3. ſent. In tertia ponitur ſententia fidei.

¶ Quo ad primum, clare conſtat, allatas hæreſes eſſe extremas, dum Euthicetis error commixtionem in Chriſto naturarum ſubſtantialem eſſe dicit, quod ex ſubſtantiis duabus compoſita eſt una natura: Neſtorii autem error coniunctionē iſtam in tm̃ accidentalem poſuit, q̃ ſeparauit perſonā filii Dei a perſona filii hominis. Ille confundit naturas, & unā, tm̃ nãm, quā perſonā poſuit eſſe in Chriſto: iſte ſeparat, & naturas, & perſonas, dicens in Chriſto duas eſſe, & naturas, & perſonas, coniunctas autem eas accidentali unione pe [illegible] quinque ut in litera clare habes. Hæc de primo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum natura humana fuerit vnita verbo Dei accidentaliter.

AD SEXTVM ſic procedit. Vr quod humana natura fuerit unita verbo Dei accidētaliter. Dicit.n. Apoſt. Philip.2. de filio Dei, q̃ habitu inuentus eſt ut homo: ſed habitus accidentaliter aduenit ei, cuius eſt, ſiue accipiatur habitus, prout eſt unum de decem prædicamentis, ſiue prout eſt ſpecies qualitatis. Ergo humana natura accidentaliter unita eſt filio Dei.

¶ 2 Pręt. Oē, q̃d aduenit alicui poſt eſſe cōpletum, aduenit ei accidentaliter: hoc.n. dicimus accidēs, poteſt, & adeſſe, & abeſſe alicui pręter ſubiecti corruptionē. Sed natura humana aduenit ex tempore filio Dei, habenti eſſe perfectum ab ęterno. Ergo aduenit ei accidētaliter.

Ferr.4. 12

3.q.17.a.1 c. Et 3.d.6 q.3.a.2. Et 4.cō.c.37. 41.& 49 & unic.ar.1. cor. & ad 1. Et op. 3.c.21. Et Phi.2.col. 3.

¶ Quo ad ſm̃ poſteriorū magiſtrorum errores tractantur, qui putantes ſe catholice dicere, opiniones duas introduxerunt extremas, apud Magiſtr. ſent. primā, & tertiam, cum ambæ ex parte unius extremi, hoc eſt Neſtoriani erroris ſe tenea. it. nã utrique conueniunt in hoc, q̃ ponunt in Chriſto diuerſas hypoſtaſes, ita q̃ alia eſt hypoſtaſis filii Dei, & alia hypoſtaſis filii hominis, ac per hoc utrique ſeparāt in Chriſto, & naturas, & hypoſtaſes ſeu ſuppoſita. Et accidentalem proinde unionem ponunt humanæ naturæ ad perſonam filii Dei, quamuis diuerſimode: quia primi ponunt ſub nomine perſonę, dicendo hypoſtaſes duas uniri in perſona, quod mōſtratum eſt non eſſe intelligibile, niſi perſonæ nomen accidens ſignificet. Alii uero ponunt uniri per modum ueſtis, cuius namque, q̃ eſt inſtituto, accidentale tantum eſſe ponit in perſona, quę ueſtita eſt. Et omnia clare patent in litera.

¶ Quo ad tertiū primò ponitur ſnīa fidei, quæ uere eſt media. ſ. q̃ unio eſt ſm̃ ſubſtantiā, ut ſubſtantia importantia per perſonā, hypoſtaſim, uel ſuppoſitum, & hoc cōtra Neſtorium, & poſteriores magiſtros, & q̃ nō eſt ſm̃ ſubſtantiam, ut ſubſtantia importat per eſſentiam, nām, ſeu quidditatē, & hoc contra Euthicetem, & Dioſcorum. Probaturq; auctoritate ſextæ Synodi, ut patet, Vnionē carnis ad uerbum Dei ſm̃ cōpoſitionē, q̃ eſt ſm̃ ſubſtantiam, confeſſam eſſe. Scđo modum loquendi docet circa recitatas ſnīas tres a Magiſt. ſent. in 6. diſt. tertii, q̃. ſ. nulla earum uocanda eſt opinio, ſed ſecunda dicenda eſt ſnīa, doctrinaq. fidei, tam prima autem q̃ tertia hæreſis a concilio dānata appellanda eſt. Vbi ſcito, q̃ licet tpe Magiſt. ſen. & illorum magiſtrorum, quorum hic Auctor meminit, iam eſſent dānatę ambæ iſtæ hæreſes: q̃a tñ occultum erant cōprehēdi poſitiones iſtas ſub illis damnatis, & putabatur iſtas ab illis tm̃ diſtare, ut ſeparatæ eſſent ab illis, ideo excuſati fuerunt, & auctores, & ſequaces earum, & q tanquā opiniones illas habuerūt. Sed ex quo tanta conceſſa eſt poſterioribus perſpicacitas, ut uiderent, & diſcernerent inter illas, & unicuique locum ſuum darent, nō amplius excuſarentur q̃ hm̃ōi poſitiones, ut opiniones aſſtruerent.

¶ In rñſione ad primum, & ad ſm̃ aduerte primū, q̃ habere eſt utrique. ſ. habitui, & accidēti uniri accidentaliter Sorti. nam indumentum non niſi accidentale eſſe ponit in Sorte, eſſe.n. ueſtitū accidentale eſſe eſt, & albedo accidentale eſſe ponit in Sorte. diſtā autem inter ipſa eſt, q̃ indumentum eſt in ſe ſubſtantia q̃dam. puta pānus laneus, albedo autem eſt in ſe accidens, ita quod albedo. & eſt in ſe accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem eſt in ſe ſubſtantia, ſed accidentale tm̃ eſſe confert Sorti. ſ. eſſe ueſtitū. Et quia natura humana eſt in ſe ſubſtantia & aduenit uerbo Dei poſt eius eſſe cōpletum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei exiſtimata eſt: quemadmodum habitus ſeu indumentum accidentaliter iungitur Sorti

¶Sed æſtimationē hanc eſſe falſam non ſolum manifeſtatur ex antedictis, quia ſcilicet vnio veſtis ad Sortem, nõ eſt in perſona quia alia eſt hypoſtaſis veſtis, & alia hypoſtaſis Sortis veſtiti: ſed etiam quia talis unio ut terminatur ad ſortem, eſt ſm̃ eſſe accidentale, quia non ponit in Sorte niſi eſſe ueſtitum quod conſtat eſſe de gñe accidētis.

Natura autem humana, ſic eſt coniuncta uerbo Dei, vt conferat uerbo Dei eſſe ſubſtantiale, qm̃ confert illi eſſe hominem: cõſtat aũt q eſſe hominē, eſt in gñe ſubſtantiæ, & non in gñe accidentis: filius ſiquidē Dei ſic hõ factus eſt, vt veriſſime ſit homo.

*Ar. 1. huius quæſt.

Vnde fingendo quod ueſtis ſit nomen ſubſtantiæ, pro claritate doctrinę, cõiunctio veſtis ad perſonā ueſtitā eſt ſm̃ eſſe accidentale. quia nõ confert veſtitæ perſonæ, q ſit veſtis, ſed quod ſit ueſtita, ſed humana natura coniungitur perſonæ diuinę ſm̃ eſſe ſubſtantiale: quia cõfert uerbo Dei, q ſit hõ ſecundum rei ueritatē ſimpliciter, & non in intellectu, aut in imaginatione, aut repræſētatione, aut ſm̃ qd. Et hoc eſt qd Auctor in quarto cont. Gene. ca. 49. in ſolutione vltimæ obiectionis explicauit: hoc eſt, quod extra de hær. in ca. cũ Chriſtus, Alexander tertius explicauit, ubi ſub anathemate inhibens, ne quis audeat dicere, quod Chrs, ſm̃ q hõ, non eſt aliquid quia eſt uerus homo, contra eos loquitur, q dicebant q Chrs ſm̃, q hõ non eſt aliquid, ſed ad aliquid ſeu aliqualis: hoc. n. ſequit̃ ad oẽs ponentes unionem naturæ humanæ ad hypoſtaſim filii Dei eſſe accidentalē. Nam ſm̃ hõ ſi poſitiones, ſicut Sortem eſſe ueſtitum, aut eſſe magnum, aut honorabilem, & ſuper alios, nõ eſt Sortē eſſe aliquid ſed ad aliquid, aut aliqualē, &c. ita filium Dei eſſe hoīem, non eſſet eſſe aliquid, ſed ad aliquid aut aliqualē, &c. Vnde Auctor optime in hoc articulo induxit decretalem illam ad probandā unionem humanæ naturæ ad Verbum eſſe ſubſtantialē. Et Scotus in vlt. q. 6. d. 3. ſen. dicit q per iſtā decretalem condemnata eſt tertia opinio illic a Magiſt. ſen. recitata, ſ. q humana natura unita eſt Verbo ut habitus, per hæc manifeſtãs q ly aliquid ſumitur in dicta Decretali ut diſtinguitur contra ad aliquid, aliquale, aliquantum, & reliqua accidentium genera. Quæ ſolum conuenire Chriſto ſm̃ q homo, dicebat poſitio illa, & quæcumque alia ponens vnionem iſtam accidentalem.

¶Aduerte ſecundo propter exemplum, quod in litera datur, de unione animæ ad corpus, q dicentes unioni Verbi, & naturæ humanæ maxime ſimilem eſſe unionem ſubſtantiæ, & accidentis ſublato hoc, q ſubſtantia informatur per accidens ſicut potentiale per actuale, aberrant iſti ualde quia ſublata informatione non remanet inter ſubſtantiam, & accidens niſi unio accidentalis, ut patet ex hoc quod de facto ſunt ibi duo, primum, quod ſubſtantia iungitur accidenti ſubſtentãdo, illud, ſecundũ quod informatur per illud. Conſtat autem q de facto nunc unio nec inter accidens, & ſubſtantiam eſt coniunctio ſubſtantialis, ſed ſolum accidentalis. ergo ſi tollatur ſecundum. ſ. informatio, non niſi accidentalis unio remanet. Non ergo ſimillimā

¶3 Pręt. Quicquid non ptinet* ad naturam, ſeu eſſentiā alicuius, eſt accidēs eius, quia oẽ, qđ eſt, aut eſt ſubſtantia, aut accidens: ſed humana natura nõ ptinet ad eſſentiam, uel nãm diuinã filii Dei: quia nõ eſt facta unio in natura, ut s. dictũ eſt.* Ergo oportet, q natura humana accidentaliter filio Dei aduenerit.

¶4 Præt.* Inſtrum accidentaliter aduenit: ſed humana natura in Chr̃o fuit diuinitatis inſtrm. Dicit. n. Damaſ.* in 3. lib. q caro Chri inſtrũm diuinitatis exiſtit. Ergo uĩ, q humana natura fuerit filio Dei vnita accidētal͛r.

*Li. 3. orth. fidei c. 15. poſt med.

SED CONTRA eſt, q illud, qđ accidentaliter prædicatur, non prędicat quid, ſed quãtum, uel quale, uel aliquo alio modo ſe hñs. Si ergo humana natura accidentaliter adueniret, cum dr̃, Chrs eſt hõ, non prædicaretur quid: ſed quale, aut quantũ, aut aliquo alio modo ſe hñs, quod eſt contra decretalē Alex. Papę dicentis, Cum Chriſtus ſit pfectus Deus, & perfectus homo, qua temeritate audent quidã dicere, q Chriſtus ſecũdum q eſt homo, non eſt quid?

RESP. Dicẽdm, q ad huius qõnis euidentiam ſciendum eſt, q circa myſterium unionis duarum naturarum in Chriſto, duplex hæreſis inſurrexit. Vna q. dem confundentium naturas: ſicut Euthicetis, & Dioſcori q poſuerunt, quòd ex duabus naturis eſt conſtituta vna natura, ita quod confitentur Chriſtũ eſſe ex duabus naturis, quaſi ante unionem diſtinctis: non aũt in duabus naturis, quaſi poſt vnionem naturarum diſtinctione ceſſante.

G

Alia vero fuit hæreſis Neſtorii, & Theodori mopſueſteni, ſeparantiũ perſonas, poſuerũt. n. aliam eſſe perſonã filii Dei, & filii hominis. Quas dicebant ſibi inuicem eſſe unitas, primo quidem ſm̃ inhabitationẽ: inquantum. ſ. verbũ Dei habitauit in illo homine ſicut in templo. Secundo per unitatem affectus, inquantum. ſ. voluntas illius hominis eſt ſemper conformis voluntati uerbi Dei. Tertio ſm̃ operationem, prout. ſ. dicebant hominem illum eſſe verbi Dei inſtrm̃. Quarto ſm̃ dignitatem honoris, prout omnis honor, qui exhibetur filio Dei, coexhibetur filio hominis pp coniunctionem ad filium Dei. Quinto ſecundum æquiuocationem, ideſt communicationem nominum, prout ſcilicet dicimus illum hominem eſſe Deũ,

H

I

F exemplum hoc, ſed abducens ab unione ſubſtantiali inter uerbum, & naturam humanam. Quod aũt quidam dĩt, huic unioni maxime ſimilem eſſe inſitionem, eo q ramus inſitus cum ramo naturali arboris unitur in unitatem ſuppoſiti, quia eadem utriuſque rami arbor eſt, & non unitur etiam in unitatem naturæ. q ſ. ramus inſitus alterius naturę eſt (nec obſtat q inſitio fiat per contactum, ſeu continuationem, qm̃, qđ facit in corporibus ſitus, hoc facit in ſpũalibus ordo ſm̃ Augu. conſonat aũt hæc ſimilitudo doctrinæ ſacræ Scripturæ Apoc. 5. uicit leo de tribu Iuda radix Dauid, & ite ego radix Dauid, per hæc. n. patet filiũ Dei ſe habere ad Dauid, hoc eſt ad naturã ſuã ex Dauid, ut radix) hoc tamquã magis ad metaphoricã, quàm ad propriam theologiam ſpectat. nam falſum eſt q ramus naturalis, & ramus inſitus ſint uniti in uno ſuppoſito ſm̃ ueritatem. Quod ex 5. Met. patet, ubi dr̃, quod quęcunque ſunt unum numero, ſunt unum ſpecie, quamuis non ecõtra, conſtat autem ad ſenſum, quod ramus inſitus, & ramus naturalis diſtinguunt̃ ſpẽ, ut patet ex fructibus, ſunt igitur diſtincti numero in gñe ſubſiſtẽtiæ, quod eſt diſtingui ſuppoſitaliter ſm̃ ueritatem, quãuis ſm̃ apparentiã unum appareat ſuppoſitum arboris. habet. n. ſe arbor ſuſcipiens inſitionem quaſi terra, alimentum ex ſe præſtãs ramo inſito: ita quod inter ramum inſitum, & plantatum tota cõſiſtit in primo alimento. Nam ramus plantatus in terra inde primum habet alimentum crudum, & digerit illud: ramus uero inſitus ex arbore habet primum alimentum iam depuratum in trunco arboris habile ad ſui nutritionem, augmentationem, & fructificationem. Vnde ramus inſitus ponit quaſi radices in arbore, unde nutritur, ſicut plantatus ponit radices in terra unde alitur. & ppterea non cuiuſcunque naturæ ramus poteſt cuilibet arbori inſeri: ſed oportet proportionem eſſe inter alimentum decoctum pro arbore, & alimentum rami talis naturæ. At ſi quiſpiam dixerit maximam poſitam eſſe ſimilitudinem inſitionis ad incarnationem, quando ramus inſitus eſt eiuſdem ſpeciei cum trunco, quia tunc ſit unum ſuppoſitum utriuſque quia continuatur ramus inſitus arbori, aduertat hæc dicens, quod iam exit ab unione inſitionis, quatenus inſitio eſt: quoniam inſitio ad ramos alterius ſpeciei extenditur, & declinat ad inſitionem talem, ſcilicet per unitatem continuitatis. Quod, formaliter loquendo, nihil aliud eſt dicere, quàm dicere, unitatem aduenientis partis alicui toti continuo, maxime eſſe ſimilem unioni incarnationis, quod eſt ridiculum. Revereantur ergo antiquos doctores, & dicant cum Auctore in quarto contra Gẽ til. cap. 41. nihil in omnibus creatis inueniri, huic unioni tam ſimile, ſicut eſt unio animæ intellectiuæ ad corpus: quod etiam hic confirmatur, dum ſimilitudo iſta affertur, & explanatur. Vbi aduerte, quod ſimilitudo iſta quantum ad unum non tenet, quantum ſcilicet ad hoc, quod anima unitur corpori, ut forma materię, ac per hoc ut pars comparti unius humanæ naturę

K

ex cu

& filiũ Dei. Manifeſtũ eſt aũt iſtos oẽs modos accidentalem unionẽ importare. Quidã aũt poſteriores magiſtri, putantes ſe has hæreſes declinare, in eas ꝑ ignorantiã inciderunt. Quidã.n. eorũ conceſſerunt vnam Chrĩ pſonã ſed poſuerũt duas hypoſtaſes ſiue duo ſuppoſita, dicentes hoiem quẽdã compoſitũ ex corpore, & aĩa a principio ſuæ cõceptionis eſſe aſſumptũ à Dei uerbo. Et hæc eſt prima opinio quã Magiſter ponit in 5. diſt. 3. lib. ſenten.* Alii uero uolentes ſeruare unitatẽ pſonæ poſuerunt Chrĩ aĩam nõ eſſe corpori unitã: ſed hęc duo ſeparata ab inuicẽ, eſſe unita uerbo accidentaliter, ut ſic nõ creſceret numerus perſonarũ. Et hæc eſt tertia opinio, quam magiſter ibidẽ* ponit. Vtraq; ãt harũ opi. incidit in hęreſim Neſtorii. Prima quidẽ: q2 idẽ eſt ponere duas hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita in Chr̃o, quod ponere duas perſonas, ut ſupra dictũ eſt. Et ſi fiat uis in noie perſonæ, conſiderandum eſt, ꝙ ẽt Neſtorius utebatur unitate perſonę pp unitatẽ dignitatis, & honoris. Vñ ẽt ſexta Synodus definit anathema eũ* qui dicit unam perſonã ſm dignitatem, & honorẽ, & adorationẽ, ſicut Theodorus, & Neſtorius inſanientes cõſcripſerunt. Alia vero opinio incidit in errorẽ Neſtorii, quantũ ad hoc, ꝙ poſuit unionẽ accidentalẽ: nõ.n. differt dicere, ꝙ verbum Dei unitum eſt hoi Chr̃o ſm inhabitationẽ, ſicut in templo ſuo (ſicut dicebat Neſtorius), & dicere, ꝙ unitũ fuit uerbum Dei hoi ſm indutionẽ, ſicut ueſtimẽto: ſicut dicit tertia opinio, q̃ ẽt peius dicit aliquid, q̃ Neſtorius, ſ. ꝙ aĩa, & corpus non ſunt unita.* Fides ãt catholica mediũ inter præ dictas poſitiones tenens, non dicit unionem factã Dei, & hois ſm eſſentiã. vel naturam, neq; ẽt ſm accidens: ſed medio mõ ſm ſubſtãtiam ſeu hypoſtaſim.* Vnde in ſexta Synodo* dr̃, Cum multis modis unitas intelligatur, qui iniquitatem Apollinarii, & Euthicetis ſequuntur, interẽptionẽ eorum, qui conuenerunt colentes, i. interimentes utrãq; naturam, unionem ſm confu-
B ſionem dicunt: Theodori aũt, & Neſtorii ſequaces, diuiſione gaudentes, affectualem unitatem introducunt: ſãcta uero Dei Eccleſia, utriuſq; perfidiæ impietatem reiiciens, unionẽ uerbi Dei ad carnẽ ſm compoſitionẽ confitetur, quod eſt ſm ſubſiſtẽtiam. Sic ergo patet, ꝙ ſecunda triũm opinionẽ, quas Magiſter ponit, q̃ aſſerit unã hypoſtaſim Dei, & hois, nõ eſt
C dicenda opinio, ſed ſententia catholicæ fidei: ſimiliter ẽt prima opinio, quę ponit duas hypoſtaſes, & tertia, quæ ponit unionem accidentalem, *non ſunt dicendæ opiniones, ſed hæreſes in conciliis ab Eccleſia damnatæ.

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ ſicut Damaſ.* dicit in 3. lib. nõ neceſſe eſt omnifariã, & indefectiue aſſimilari exempla: qđ
D .n. eſt oibus ſimile, idẽ utiq; erit, & non exemplũ, & maxime in diuinis: impoſſibile.n. eſt ſimile exemplũ inuenire in oibus, & in Theologia, i. in deitate perſonarũ, & in diſpenſatione, i. in myſterio incarnationis. Humana ergo natura in Chr̃o aſſimilatur habitui, i. ueſtimento, non quidẽ quantũ ad accidentalẽ unionẽ: ſed quan-
E tum ad hoc ꝙ Verbũ vr̃ per humanam naturam, ſicut hõ per ueſtimentum. Et ẽt quantũ ad hoc, ꝙ ueſtimentum mutatur: quia. ſ. formatur ſm figuram eius, qui induit ipſum q, a ſua forma non mutatur pp ueſtimentum. Et ſimiliter humana natura aſſumpta a uerbo Dei eſt meliorata, ipſum aũt uerbũ Dei non eſt mutatum: ut* Aug. exponit in lib. 83. quæſtio.

AD II dcẽm, ꝙ illud quod

ex eis cõpoſita, ut tam hic q̃ ibi expreſſe dr̃ ſub aliis tñ uerbis: ſed tenẽ, quantum ad hoc, quod aĩa, unitur corpori ut ipſius coniunctio, ut ibi dr̃ uel, & in idem redit, quãtum ad hoc quod corpus aſſumitur ad eſſe proprium aĩæ prout eſt perſonæ ſeu ſubſiſtẽtis. Et de unione quidẽ per modũ inſtri in loco ꝓprio, hoc eſt in reſponſione ad quartum erit ſermo: his aũt declaranda utcumq; eſt unio ad eſſe, ut eſt perſonæ. Ad cuius aliqualem perceptionem fingamus aĩam rationalẽ per ſe ſubſiſtere ante corpus, ſicut de facto ita eſt in aĩabus defunctorum ante reſurrectionẽ: ſubſiſtunt n. interim per ſeipſas abſque corpore aliquo: hoc ſtãte conſidera, quod aĩa per ſe ſubſiſtens aduenienti ſibi duo cõicat corpori. ſ. eſſe
*dist. 6. q. 2. lib. 3. ſent. & ſubſiſtere: uel dupliciter cõicat ſuum eſſe corpori. Primo per modum naturę, & hoc facit informando corpus: ex hoc.n. quod informat ipſum, dat ei eſſe ſpecificum, quod natura ſignificat. Secundo per modũ p-
in lit. d. 3. D. 706. ſonæ, & hoc facit cõicando ſuũ ſubſiſtere corpori ita qđ non ſolum ipſa aĩa per ſuum ſubſiſtere ſubſiſtat, ſed corpus ſubſiſtat per illud met ſubſiſtere: ſubſi-
Art. 3. huius q. ſtit.n. corpus adueniens non per nouũ ſubſiſtere, ſed per antiquum animæ ſubſiſtẽtiã. Q circa ſi in unione rationalis aię, & corporis conſi-
* habetur in Syno. 2. Conſtant. can. 4. deretur ſecũdus tñ modus abſtrahendo a primo, habebimus exemplum in rerum natura inter reliqua ſimillimum, quomodo unio eſt humanę naturæ ad Verbum ſm eſſe ſubſtantiale ipſius Verbi: non ut eſt naturæ, ſed ut eſt perſonæ, ut in litera dr̃. Nam ſicut aĩa rationalis corpus ſibi unitum in reſurrectione trahit ſecluſa informatione ad eſſe ſuum, prout eſt pſonæ, hoc eſt, ꝑ ſuũ ſubſiſtere, & non trahit ad eſſe ſuum, prout eſt naturę, hoc
Concil. eſt, prout eſt cõferẽs eſſe ſpecificũ: ita uerbũ Dei nãm humanã ſibi unitã trahit ad eẽ ſuũ, ut eſt pſonæ, hoc eſt ut eſt ſubſiſtere: quia natura humana in Chriſto nõ per ſe ſeparatim

exiſtit, ſed in uerbo Dei, ac per hoc ſubſiſtere Verbi eſt ſubſiſtere humanæ naturæ: ille.n. hõ qui uocatur Ieſus Chr̃s, uere eſt ſubſiſtens, & non alia ſubſiſtentia quã increatã, & æterna ſubſiſtentia filii Dei, & nõ trahit ad eſſe ſuũ, ut eſt naturę, hoc eſt ut conferẽs naturã deitatis. non.n. humana naturam Chr̃o ad naturã deitatis trãſit aut aliquã aliã naturã ex illa acquiſiuit, ſicut corpus ex unione ad eſſe aię ut eſt naturę
* habetur concil. 2. Conſtant. can. 4. nouã ex illa naturã, ac ſpeciẽ acquirit. Et hęc nõ ſolũ ꝑ exempli ſimilitudine, ſed ꝑ expoſitione diſſionis ad lrã ſufficiant pro nunc.
q In diſſione ad tertiuũ caute, & perſpicaciter conſidera, qđ proprie, ſeu propriiſſime loquẽdo, unitũ alicui in hypoſtaſi, cõius eſt, quam unitũ ſm hypoſtaſim. nam quicquid pertinet ad hypoſtaſim, ſiue ſubſtantiale, ſiue accidẽtale ſit unitur Sorti in hypoſtaſi ſeu pſona, ut in art. 2. hu-
lib. ſenten. diſt. 6. ius quęſtio. Auctor dixit, ſed non omne tale unitur Sorti ſecundũ hypoſtaſim. Et hoc dico ſumendo ly in: ut denotat ſolum ineſſe perſonę, & ly ſecundum,
D. 850. ut addit modum coniunctionis inter perſonam, & illud, quod unitum eſt illi ſecundum perſonam. ſ. per modum ſubſiſtentis.
*li. 3. orth. fid. c. 26. in fine. Eſt enim uidere in Sorte eſſe album, & eſſe capitatũ, & utrũque eſt unum Sorti in perſona: quia ut patet in 5. Meta. c. de uno, quęcumq; ſunt in aliquo indiuiſa ſunt unum in illo. Sortes aũt, & ſua albedo non ſunt diuiſi ſubiecto, ſeu hypoſtaſi: qm̃ una, & eadẽ eſt ſubſtantia ad prima, quę eſt Sortes, & alba, & ſimiliter quę eſt Sortes, & quę eſt capitata. Sed eſſe album non eſt unum Sorti ſm hypoſtaſim: quia, nec Sortes ſubſiſtit ex albedine aut in albedine, nec eſſe albũ, ſubſiſtit per ſubſiſtere Sortis. hoc.n. album, quod eſt in Sorte, nõ ſubſiſtit, quia natura accidentis, neq; per ſeipſam, neque per aliud nata eſt ſubſiſtere. Sed eſſe capitatũ eſt unũ Sorti ſm hypoſtaſim
*li. 83. q. q. 73. in ſi longe a fine ſu. quamuis partialiter q2 caput pars eſt Sortis: quia, & Sortes ſubſiſtit ſm eẽ capitatum

aduenit poſt eſſe cõpletum, accidentaliter aduenit, niſi trahatur in cõionẽ illius eſſe cõpleti: ſicut in reſurrectione, corpus adueniet aiæ præexiſtenti: non tñ accidentaliter, quia ad idẽ eſſe aſſumetur, ut ſ. corpus habet eſſe u tale per aiam. non eſt aũt ſic de albedine: qa aliud eſt eſſe albi, & aliud eſt eſſe hominis, cui aduenit albedo. Verbum aũt Dei ab æterno eſſe cõpletũ habuit ſm hypoſtaſim, ſiue perſonam: ex tpe aũt aduenit ei natura humana nõ quaſi ſumpta ad unum eſſe, prout eſt naturę, ſicut corpus aſſumitur ad eſſe aiæ: ſed ad unũ eſſe, prout eſt hypoſtaſis uel pſonę. Et ideo humana natura non unitur accidentaliter filio Dei.

Ad iii dcm̃, q̃ accidens diuidit̃ contra ſubſtantiã. Subſtantia aũt (ut patet 5. Met.*) dupliciter dr̃. Vno mõ pro eſſentia ſiue natura: alio mõ pro ſuppoſito ſiue hypoſtaſi. Vñ ſufficit ad hoc, q̃ non ſit unio accidentalis, quòd ſit facta ſm hypoſtaſim, licet non ſit facta unio ſecundum naturam.

Ad iiii dcm̃, q̃ non oẽ, quod aſſumit̃, ut inſtrm, pertinet ad hypoſtaſim aſſumentis, ſicut patet de ſecuri, & gladio: nihil tñ phibet, illud, quod aſſumit̃ ad unitatẽ hypoſtaſis, ſe habere vt inſtrm: ſicut corpus hois uel mẽbra eius. Neſtorius ergo poſuit, q̃ natura humana eſt aſſumpta à Verbo ſolum p modũ inſtri: non aũt ad unitatẽ hypoſtaſis. Et iõ non concedebat, q̃ hõ ille uere eſt filius Dei, ſed inſtrm eius. Vñ Cyrillus dicit in Epiſtola ad Monachos Ægypti, Hunc Emanuelẽ .i. Chriſtum, non tanq̃ inſtri officio aſſumptũ dicit Scriptura, ſed tanq̃ Deum uere humanatum, i. hoiem factum. Damaſcenus* aũt poſuit naturam humanam in Chriſto eſſe ſicut inſtrumentum ad unitatem hypoſtaſis pertinens.

G

ARTICVLVS VII.

Vtrum unio naturæ diuinæ, & humanæ ſit aliquid creatum.

H

Ad ſeptimvm ſic proceditur. Vr̃, q̃ unio naturę diuinæ, & humanæ, non ſit aliquid creatum. Nil. n. creatum in Deo: poteſt eſſe: quia quicquid eſt in Deo, Deus eſt: ſed unio eſt in Deo: quia ipſe Deus eſt humanæ naturæ unitus. Ergo videtur, q̃ unio non ſit aliquid creatum.

¶ 2 Præt. Finis eſt potiſſimũ in unoquoq;: ſed finis vnionis eſt diuina hypoſtaſis, ſiue pſona, ad quã terminata eſt unio. ergo vr̃, q̃ huiuſmodi unio maxime debeat iudicari ſm conditionẽ diuinę hypoſtaſis, quæ non eſt aliquid creatum. Ergo,

I

[illegible]tum, utpote ſubſtãtiale, & eſſe captiuũ ſubſiſtit per Sortẽ: quia hoc captiuũ ſubſiſtit Sortis ſubſiſtẽtia. Quia igit̃ natura humana unita eſt filio Dei, os non ſolũ ineſt illi, & prædicetur de illo, (ſicut eſſe albũ ineſt filio Dei, & pdicatur de eo, dum dr̃, Chrũs ſeu filius Dei eſt albus) ſed ut filius Dei ſubſiſtat ex humana natura, & humana natura, quãuis diuerſimode, ut prædeclaratũ eſt: qm̃ ſubſiſtere ex humana natura intelligit̃, inquantũ eſt pſona: ſubſiſtere uero in humana natura abſolute admittitur de verbo Dei. D. 12. Et ſimiliter humana natura cõſtituit uerbũ Dei in hoc, quod eſt eſſe perſonam humanã in hoc, quod eſt aſſa hypoſtaſim humanæ naturæ: in hoc, qđ eſt eſſe hunc hoiem. Et ſic natura humana loco ppriæ ſubſiſtentiæ ſortitur ſubſiſtentiã propriã filii Dei, & per illam ſubſiſtit, non per ſeipſam. Quia inquã per modum ſubſiſtentiæ unio eſt inter perſonã filii Dei, & naturã humanã. iõ dr̃ quod eſt unio ſm hypoſtaſim: & dr̃ in litera hac, q̃ unio ſm hypoſtaſim ſufficit ad hoc, q̃ non ſit unio accidentalis. *ll. 5. met. tex. 15. t. 5 Vbi clare uidere potes quod diximus, nam ſi unio ſm hypoſtaſim excludit unionẽ eſſe accidentalẽ, conſequens alare eſt, q̃ unio ſm hypoſtaſim, non eſt ſm coniungi hypoſtaſi per ineſſe hypoſtaſi: qm̃ coniungi hypoſtaſi per ineſſe tm̃, nõ excludit unionẽ eſſe accidentale, ut patet de albedine coniuncta hypoſtaſi Sortis per ineſſe tm̃. Plus ergo exigit unio ſm hypoſtaſim. Et cum proprium hypoſtaſis ſit ſubſiſtere in natura, conſequens eſt q̃ unio ſecundum hypoſtaſim, exigat communionem ſecundum ſubſiſtere, quam in propoſito inueniri declaratum eſt.

¶ In reſponſione ad quartum eiuſdem 6. articuli, aduerte duo, primo uer ta[illegible], deinde proceſſum Auctoris. Quo ad primũ: quia inſtrm eſt nomen cauſæ, unio alicui, ut inſtrm, non tranſcendit unionem comprehenſam infra genus, ſeu latitudinem cauſatum & ideo eſt talis unio in cauſando. Et quia unio humanæ naturæ ad Verbum (de qua eſt ſermo) non eſt in cauſando, ſed in eſſendo ſm eſſe ſubſtantiale ſubſiſtentiæ: ideo Cyrillus in litera allatus reprobat Chriſtum tanquã inſtri officio aſſumptum. Si. n. prima, ſeu ſumma unio humanæ naturæ ad Verbũ eſſet unio inſtrũli, non eſſet unio in perſona, nec ſm perſonã, nec in eſſendo, ſed in cauſando, quod maximi erroris eſt. Inter uerbum ſiquidem Dei, & naturam humanam unio eſt hypoſtatica, & non ſm aliquod genus, uel modum cauſæ, ſed ſm aliquod genus, ſeu modum entis per ſe, quod eſt ſubſtantia, quia eſt ſm ſubſiſtentiam, quæ non dicit cauſam ſeu cauſalitatem, ſed ſubſtantiam. Patet autem hoc nouitis ex hoc, q̃ unio filii Dei cum natura humana propria eſt filii, ita quòd nec Patri, nec Spiritui ſancto conuenit: omnis autem cauſalitas filii Dei reſpectu naturæ aſſumptæ communis eſt toti trinitati: quoniam indiuiſa ſunt trinitatis opera ad extra. Non eſt ergo diffiniendã unio naturæ humanæ ad Verbum per unionem in

ſtrumenti: ſi tamen non firmatur ſola ſuper ratione inſtrumenti v[illegible], ſed ſuper ratione inſtrũli, hoc eſt coniuncti, hoc eſt ſpectantis ad hypoſtaſim, iam ab ordine cauſandi ad ordinem eſſendi, & ab unione in cauſando ad unionem in eſſendo uenitur: & ad iam dictam unionem ſecundum ſubſtantiam recurſus, & reſolutio fit: & patet, quod prima & maxima unio non ponitur in unione inſtrumenti, ſed in unione cõiunctionis, qua inſtrumentum ſpectat ad hypoſtaſim. Quocirca licet ſententia iſta de unione per modum inſtri coniuncti in uera, minus tñ formalis eſt: quia non attenditur ratio inſtri ut ſic, ſed coniunctio eius perſonalis, in qua pendent lex, & prophetæ, hæc quo ad ueritatem. In proceſſu uero Auctoris uideo ipſum ſeipſo altiorem. nã in quarto contra Gen. ca. 41. unionem Verbi incarnati declarauit ſecundum unionem inſtri coniuncti, & hoc fecit, quaſi a poſterioribus, & notioribus, manuducens ad tam excelſam unionem. In hoc autem loco ultimo contemplatus inſtrumentum ut ſic ratione, & unionem hypoſtaticam, ſtatim in principio reſponſionis inſtrumenti unionem ab unione hypoſtatica ſeparauit, dicens, Non oẽ, quod aſſumitur ut inſtrumentum, &c & ad unionem perſonalẽ reducendam dixit. Et Neſtorium inde cõfundit, atq; Damaſcenum expon[illegible] Proceſſit ſign[illegible] hic nõ a poſterioribus, ſed aptius ex unione hypoſtatica, ſaluans unionem inſtri talis, dum ex hoc, q̃ inſtrm aliquod pertinet ad eſſe hypoſtaſis, ſaluat naturam humanam poſſe dici unitam Verbo, ut inſtrm coniunctum. Tu ergo [illegible] que prius ea, hinc reſolutionem, inde manuductionem [illegible].

*ll. 3. orth. fidei c. 15. a medio.

Porret. 6 13 Inf. q. 11. a. 6 & 3. d. 3. q. 2. a. 1 ad 2. q. 3. ad 22 & d. 5. q. 2. art. 1. q. 1 & d. 7. q. 2. a. 1. c. & 4. cont. ca. 39. & 41.

SVP. QVÆST. II. ARTIC. VII.

Ferr. 4 cont. c. 39. 4. 1.
Ca. 3. d. 5. q. 1. con. 1.
Medina. a. 7.

K

Titulus art. 7. eiuſdem 2. quæſtio. in corpore articuli ſtat in declaratur.

¶ In corpore articuli duo facit, primo declarat quid ſit Vnio, de qua eſt quæſtio, dicendo reſpondet quæſito concluſione affirmatiua. Quo ad primum dicit, quòd unio de qua eſt quæſtio, eſt relatio quædam inter duas naturas coniunctas in una perſona filii Dei: ita q̃ tria de unione dicit, primo q̃d [illegible] eſt dicendo, quod eſt relatio quædã: ſecundo extrema dictæ relationis, dicendo inter diuinã naturã, & humanam: tertio fundamentum dictæ relationis dicendo ſecundum eſſe coniunctionis in una perſona filii Dei. Vbi nota quòd eſt [illegible] quæſtio de unione, quantum ad relationem, quam ſignificat, & non de unione quantum ad fundamentum, ad quod conſequitur [illegible] eſt coniunctio naturarum in perſona filii Dei, quam en[illegible] ſuo

nec ipſa unio eſt aliqd creatũ.

¶3 Præt. Propter quod unumquodq;, & [h] illud mag.s, ut dicit Phil. ſed hõ dr̃ eſſe creator, propter unionem. Ergo multo magis ipſa unio non eſt aliqd creatum, ſed creator.

SED CONTRA. Omne, quod incipit eſſe ex tẽpore, eſt creatũ: ſed unio illa ab æterno nõ fuit, ſed incępit eſſe ex tẽpore. Ergo unio eſt aliquid creatũ.

B RESP. Dcd̃m, ꝙ unio, de qua loquimur, eſt relatio quædam, quæ cõſideratur inter diuinã naturam, & humanam, ſm ꝙ conueniunt in una perſona filii Dei. Sicut aũt in prima parte dictum eſt, *omnis relatio, quę conſideratur inter Deũ, & creaturã, realiter quidẽ eſt in [d] creatura (per cuius mutationẽ talis relatio innaſcitur) non ãt eſt realiter in Deo, ſed ſm rõnem tñ: quia non innaſcitur ſm mutationem Dei. Sic ergo dicendum eſt, ꝙ [m] hæc unio, de qua loquimur, non eſt in Deo realiter, ſm rõnem tñ: in humana autem natura, quæ creatura quędam eſt realiter eſt, & ideo oportet dicere, quòd ſit quiddam *creatum.*

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ hæc unio nõ eſt i Deo realiter, ſed ſm rõnem tantum d.cit̃. n. Deus unitus creaturæ, ex hoc quòd creatura eſt unita Deo abſque eius mutatione.

C AD II dicendum, ꝙ rõ relationis, ſicut, & motus dependet ex fine uel termino: ſed eſſe eius depẽdet à ſubiecto. Et quia unio talis nõ hẽt eſſe reale niſi in natura creata (ut dictũ eſt *) conſequẽs eſt qd̃ habeat eſſe creatum.

ſum eſt eſſe unionem ſubſtantialem, & ſm eſſe relatiuum. Et ſic patet titulus articuli.

¶Quo ad ſecundum concluſio eſt, Vnio pro relatione eſt aliqd creatum. Probatur: Omnis relatio inter Deum, & creaturã eſt realiter in creatura, & non in Deo. ergo iſta unionis relatio non eſt in Deo realiter, ſed in natura humana eſt realiter. ergo eſt aliquid creatum. Añs & ex dictis in prima parte aſſumitur, & probatur: quia innaſcitur per mutationem creaturæ, & nõ per mutationẽ Dei. Conſequentia prima ex declaratione tituli patet, ſecunda ante relinquitur per ſe nota: quia quicquid realiter eſt in creatura, eſt creatum.

*Poſt.tex. ſ.nõ lõgè à fine to.1.

¶In hoc articulo cautiſſime aduerte diſtinctionem prædictam de unione, uel quantum ad relationem, quam ſignificat, uel quantum ad coniunctionem in perſona, ad quam conſequitur: qm̃ plus differunt hæc duo, q̃ cælum, & terra. Vnio. n. pro relatione eſt in genere relationis, & ens reale creatum, ut in lra dr. Vnio aũt pro coniunctione naturæ humanæ in perſona diuina cum conſiſtat in unitate, quæ eſt inter naturam humanam, & perſonam filii Dei, eſt in genere, ſeu ordine ſubſtantiæ, & non eſt aliquid creatum ſed creator. Quod ex eo conſtat, ꝙ unum non addit ſupra ens naturam aliquam, & unũquodque per illud eſt, qd̃ eſt ens, eſt, & unum. quod. n. eſt ens accidentale per aliquam formam, eſt unum accidentale per illam, & quod eſt ens relatiuum, habet unitatem ſm eſſe relatiuum, & quod eſt ens per formam ſubſtantialem, habet unitatem ſm eſſe ſubſtantiæ. Ac per hoc natura humana in Chriſto, quia per eſſe ſubſtantiale ſubſtantiæ perſonæ filii Dei eſt iuncta naturæ diuinę, oportet quod illud unũ eſſe, in quo indiuiſæ ſunt natura diuina, & humana in Chriſto ſit eſſe unum ſubſtantiale, & diuinum. Et uere ſic eſt, quia eſſe ſubſiſtentię filii Dei, in quo non diſtinguuntur ambę naturæ, ſubſtantia eſt, Deus eſt: cum uerbum Dei eſt, una, & eadẽ quippe ſubſiſtentia ſubſiſtit filius Dei in natura diuina, & in natura humana, & conſequenter diuinita, & humana natura Chriſti ſunt indiuiſæ in illa ſubſiſtentia utrique communi, quamuis inter ſe ualde diſtinguantur. Et ſi contra hanc doctrinam obiiciatur, quòd huiuſmodi coniunctio incœpit eſſe ex tempore, & eõſequenter eſt aliquid creatum, reſpondendum eſt, quo hæc cõiunctio, quantum ad illud, quod ponit in ipſa eſſe ſecundũ ſe, non incœpit eſſe ex tempore, ſed eſt ab æterno, ſed quantum ad hoc, quòd natura humana ſortita ſit illud ſubſiſtere, incœpit eſſe ex tempore. Verbi gratia. Si anima rationalis fuiſſet ab æterno ſine corpore, quando fuiſſet in tempore iuncta corpori, nec eſſe corporis incœpiſſet in tempore: quia non eſt aliud eſſe corporis, quam illud æternum eſſe animæ. Nec unum eſſe ſubſtantiale corporis cum anima, incœpiſſet ex tempore, quantum ad illud, quod ponit illa unitas in eſſe ſecundum ſe: quia ens, & unum cum multiplicentur dicatur, quod proprie eſt, actus eſt, ut dicitur in 2. de anima. Sed bene incœpiſſet ex tempore illud unum eſſe quantum ad hoc, quod corpori illud æternum eſſe cõmunicaretur, quod heret per generationem, qua corpus traheretur ad eſſe animæ. Ita n. accidit in propoſito, dum per aſſumptionem naturæ humana trahitur ad eſſe ſubſiſtentiæ filii Dei. Ex hac enim aſſumptione ſubſiſtentia, qua filius Dei in ſola ſubſiſtebat natura diuina, communicatur naturæ humanæ, ita ut etiam ipſa natura humana per illam ſubſiſtat, & filius Dei in humana natura ſubſiſtat, hoc autem eſt unum eſſe in perſona ambarum naturarum. Vbi patet, nihil creatum inueniri, niſi paſſionem, qua natura humana trahitur ad eſſe Verbi. Super hanc autem coniunctionẽ, & ſuper hoc unum eſſe fundatur conſecutiue unio pro relatione, ſicut ſuper coniunctionem ſubſtantia-

*P.p.q.13. ar.7.

D.1089.

A lem corporis, & animæ fundatur relatio unionis inter animã, & corpus. Eſt igitur, (ut unico uerbo dicatur) unio naturarum in Chriſto relatio creata quędam, hoc eſt, conſequens eorundẽ unitatem perſonalem increatam. Et quia argumenta Aureoli à Capreolo allata in 5. diſt. tertii ſent. q. prima, procedunt contra dicentes non eſſe aliam unionem, q̃ relatiuam inter humanam naturam in Chriſto, & Deum (qd̃ longe eſt à doctrina Auctoris, expreſſe ponentis, unionem quo ad relationem, conſequi unionem ſecundum unitatem perſonalem, ita ꝙ unio ſignificat relationem non qualemcũque, ſed conſequentẽ naturarum unitatem perſonalem, ideo nõ cenſui ipſa aliter afferenda, & ſoluenda ut pote non contra doctrinam Auctoris inuetitate, & quæ ex hac unica dicta reſponſione confutantur.

Concluſio

D.1190.

¶In reſponſione ad tertium eiuſdem 7. articuli dubium occurrit circa illud * principium. Homo dr. & eſt Deus pp unionẽ, inquantum terminatur ad hypoſtaſim diuinam, itum quia falſum eſt, quod unum extremum, unionis ſit reliquum, quia unio terminatur ad reliquum extremum, non enim corpus eſt anima, propterea quia unio corporis terminatur ad animam. (unde male dicitur, quod homo eſt Deus propter unionẽ, qa unio terminatur ad hypoſtaſim diuinam) tum quia dato, ꝙ eſſet uerum, ſequeretur quod homo non eſſet Deus ſubſtantialiter, ſed relatiue, quod iam reprobatum eſt. Et tenet ſequela: quia eſſe aliquid propter terminum relationis non eſt eſſe illud ſubſtantialiter, ſed relatiue, ut patet. Et ſi ad hæc dicatur, quod Auctor loquitur de unione quantum ad fundamentum, non quantum ad relationem, contra hanc reſponſionem litera clamat, aperte ſubdens, non tamen ſequitur ꝙ ipſa unio ſit creator, uel Deus: quia quod aliquid dicatur creatum, hoc magis reſpicit eſſe ipſius, quàm relationem. Conſtat enim hæc uerba de unione quantum ad relationem dici, de qua reſponſione ad ſecundum dixit, quod rationem habet ex termino, eſſe uero habet ex ſubiecto, ſicut motus.

*In cor. ar

D ¶Ad hoc dicitur, quod ſecundum rem homo eſt Deus propter unionem ſecundum unitatem perſonalem, quam importat, ad quam conſequitur relatio unionis, & hoc non eſt uertendum in dubium. Sed quoniam in idem redit dicere, homo eſt Deus propter unitatem perſonalem duarum naturarum, quam conſequitur unionis relatio, & dicere, homo eſt Deus, propter unionem, inquantum terminatur ad hypoſtaſim diuinam: ideo uerba Auctoris calumnianda non ſunt. Manifeſtatur autem, quod dicimus aduertendo, quod relatio unionis eſt non ſolum inter

E naturas duas, diuinam ſcilicet, & humanam, ſed etiã eſt inter naturam humanam, & hypoſtaſim diuinam. nam, & una natura unita eſt alteri, & humana natura unita eſt perſonæ diuinę, & econtra diuina perſona unita eſt humanę naturę. Seruatur autem differentia in loquendo, dum de unione inter naturas, aut inter perſonam, & humanam naturam eſt ſermo: quia qñ de unione inter naturas eſt ſermo exprimimus naturas ꝓ terminis unionis, & unitatem perſonalem utriuſque naturę ponimus non pro termino, ſed cauſa ſeu fundamento relationis, ut clare uidere potes in principio corporis huius articuli, ubi declarãdo titulum dicitur quod unio, de qua loquimur, eſt relatio quædam, quæ cõſideratur inter diuinam naturam, & humanam, ſecundum quod conueniunt in una perſona filii Dei. Qñ uero loquimur de eadem relatione unionis inter naturã humanam, & perſonã filii Dei, ponimus ex parte termini unitatem perſonalẽ filii Dei in utraque natura: quoniã relatio iſta unionis non eſt quæcumque unionis relatio, nec ad hypoſtaſim diuinã quomodolibet, ſed ad hypoſtaſim filii unam perſonaliter

taliter in utraque natura. Sicut enim unionis relatio inter corpus, & animam non eſt ad animã quomodolibet ſe habentem, ſed ad animam communicantem ſubſtantiale ſuum eſſe corpori, ita relatio unionis humanæ naturæ ad hypoſtaſim diuinam, non eſt ad hypoſtaſim filii Dei qualitercumque ſe habentem, ſed ad filii Dei hypoſtaſim unã perſonaliter ſecum, hoc eſt cum humana natura. Et quia auctor ſ hac reſponſione ad tertium loquitur de relatione unionis inter naturam humanam, & perſonam filii Dei (ut clare ſonãt uerba literæ, dicentis inquãtũ terminat ad hypoſtaſim diuinã; non dixit naturã diuinam, ut prius dixerat, ſed dixit ad hypoſtaſim diuinam iõ coniunctionem perſonalem, ſeu, (qđ idẽ eſt) unitatem perſonalem ex parte termini relationis unionis poſuit. Et perinde ualet, ac ſi dixiſſet, Hõ eſt Deus propter unionem, inquantum in illa inuenitur ſecundum rem unitas perſonalis diuinæ hypoſtaſis cum humana natura. Et ſi expoſitionem ad uerbũ deſideras, dicito, Homo eſt Deus propter unionẽ, hoc eſt, relationem unionis, non ſimpliciter, ſed cum iſta conditione explanã ac quomodo apponimus ly propter, ad relationem unionis. ſ. inquantum terminatur ad hypoſtaſim diuinã, ita quòd ly inquantum terminatur ad hypoſtaſim, diminuit cauſalitatem relationis immo adimit cauſalitatem à relatione, & trãsfert cauſalitatem illam ad terminum. Sicut enim cum dicimus, quòd generationis motus, inquantum terminatur ad ſubſtantiã, eſt in genere ſubſtantiæ, intendimus quod generatio ratione termini ſortitur, & dat eſſe ſubſtantiale: ita dum dicitur, quòd relatio unionis inquantum terminatur ad hypoſtaſim diuinam, hoc eſt ratione hypoſtaſis diuinæ, ad quam terminatur, dat qđ homo eſt Deus. Et eſt ſermo de hypoſtaſi diuina, non qualitercumque ſe habente, ſed terminante in rerum natura relationẽ unionis naturæ humanæ ad ipſam: hypoſtaſis ſiquidem diuina terminans relationem realem unionis ad ipſam, eſt hypoſtaſis diuina (ut dictum eſt) non qualitercumque ſe habens, ſed una perſonaliter cum humana natura. Conſtat autem euidentiſſime, quod ratione talis termini homo eſt Deus, ac per hoc admitti potuit, quod relatio unionis ratione talis termini dat, quod homo eſt Deus, & cõſequenter dici uere potuit, qđ Deus eſt homo propter unionem, inquantum terminatur ad diuinã hypoſtaſim.

¶Ad primam igitur obiectionem dicitur, quòd falſum ſupponitur quod ſcilicet ideo homo propter unionem ſit Deus, quia uerum eſt in communi loquẽdo, unum extremum unionis eſt reliquum: quia unio terminatur ad reliquum, hanc enim uniuerſalem nec ſomniauimus: ſed ut declaratum eſt, fundatur ueritas dicti in litera ſuper hoc, quia hoc extremum unionis huius eſt tale, ſcilicet hypoſtaſis diuina una perſonaliter cum natura humana.

¶Ad ſecundam quoque dicitur, ꝙ homo eſt Deus ſecundum ſubſtantiam: eſſe namque Deum, quod communicatur homini, non eſt eſſe relatiuum, ſed in genere, ſeu ordine ſubſtantiæ. Et quamuis eſſe aliquid in communi loquendo propter terminum relationis præciſe, ſit eſſe relatiuum, eſſe tñ aliqđ ratione talis termini, ſcilicet perſonæ diuinæ, unius perſonaliter cum natura humana, non eſt eſſe relatiuum, ſed eſſe diuinum. Et ſic patet, quòd non extorquendo literam, ſed de unione quo ad relationem loquendo, uera eſt litera.

beat eſſe creatum.

Ad III dicendum, ꝙ hõ dr̃ creator, & eſt Deus ꝑꝑ vnionem inquantum terminaẽ ad hypoſtaſim diuinam: non tñ ſequitur ꝙ ipſa unio ſit creator uel Deus: quia quòd aliquid dicatur creatum, hoc magis reſpicit eſſe ipſius, quàm rationem.

Perr.o. 14 3. di.q.5. ar. 1.q.3.

Articvlvs VIII.

Vtrum unio Verbi incarnati ſit idẽ quod aſſumptio

Ad octavvm ſic proceditur. Vr quod idẽ ſit unio, qđ aſſumptio. Relationes.n. ſicut motus ſpecificantur ſm terminum, ſed[b] idem eſt terminus aſſumptionis, & unionis, ſcilicet diuina hypoſtaſis. Ergo uidetur quòd non differant vnio, & aſſumptio.

¶2 Præt. In myſterio incarnationis idẽ [b]vr eſſe uniens, & aſſumens, vnitum. & aſſumptum: ſed unio, & aſſumptio vĩr ſequi actionẽ, & paſſionẽ unientis, & uniti, uel aſſumentis, & aſſumpti. Ergo uidetur idem eſſe unio, quod aſſumptio.

¶3 Præt. Damaſcenus* dicit in 3. G lib. Aliud eſt unio, aliud incarnatio: nam unio ſolam demonſtrat copulationẽ, ad quem autem facta eſt non adhuc: humanatio autem, & incarnatio determinant, ad quem ſit facta copulatio. Sed ſimiliter aſſumptio[h] nõ determinat, ad quem facta ſit copulatio. Ergo uidetur unio idẽ eẽ, qđ aſſumptio. *li. 3. orth fid. c. 11

H Sed contra eſt, quòd diuina natura dicitur vnita, non autem aſſumpta.

Respon. dicendum, quòd ſi-

SVP. QVÆST. II. ART. VIII.

Cap. 3. d 5. q. 1. con. 2. Medina. ar. 8.

In titulo articuli 8. ſunt tres termini, ſ. Vnio, Aſſumptio, & Idem. Et primus quidem terminus declaratus eſt in præce- F denti articulo, ſecundus in corpore declarabitur, tertius autem abſolute ſumendus eſt, ſicut iacet. In calce autem articuli ſoluendo exprimetur qua diuerſitate, ſeu differentia ſunt non idem, puta reali, uel rationis, uel utraque.

¶ In corpore articuli reſpondetur quæſito unica concluſione. Inter unionem, & aſſumptionem triplex eſt differentia. Declaratur manifeſtando ſingula membra ſigillatim, & ordinate, ita ut proceſſus clarus ſit in litera.

¶ Et prima quidem, ac principalis differẽtia eſt in re formaliter ſignificata, nam unio ſignificat relationem, aſſumptio actionẽ, uel paſſionẽ, & ſic ſunt in diuerſo genere, ſicut relatio diuerſum eſt genus ab actione, & paſſiõe. Et quod unio ſignificet relationem, in litera nõ probatur, ſed aſſumitur ex præcedẽti articulo. Ex quo ad manifeſtãdam dictã differentiam, primo probatur, in hoc myſterio inueniri ſecundum rem duo, ſcilicet ipſam relationẽ unionis, & actionem, & paſſionẽ, quia omnis relatio recipiens eſſe reale ex tempore, cauſatur ex aliqua mutatione, mutatio autem in actione, & paſſione conſiſtit. Relatio igitur unionis inter naturam humanam, & diuinam in Chriſto, cum inceperit eſſe ſecundum rem in natura humana ex tempore, oportet ꝙ ex aliqua cauſata ſit mutatione, quæ in aliquo patiente ex aliqua actione ſit. Duobus igitur inuentis in hoc myſterio, ſcilicet relatione unionis, & actione, & paſſione, cum unio ſignificet relationem, conſequens eſt quod aſſumptio ſignificat actionem, uel paſſionem. Et manifeſtatur conſequentia: quia aſſumptione aliquis dicitur aſſumens tanquam agens, & aliquid dicitur aſſumptum tanquam patiens.

I ¶ Secunda autem differentia eſt: quia aſſumptio dicitur ſicut in fieri, unio autem ſicut in facto eſſe. Probatur eo ſigno, ſeu effectu: quia uniens dicitur eſſe unitum, aſſumens autem non dicitur eſſe aſſumptum, hoc eſt, unitum prædicatur de uniente, dicendo, hoc eſt illud: aſſumptum autem non ſic prædicatur de aſſumente. Et quod hoc deriuetur ex dicta differentia, manifeſtatur, quia inter ly homo, & ly natura humana, hæc eſt differẽtia in myſterio incarnationis, quòd homo ſignificat naturam humanam, ut in termino aſſumptionis, conſtat autem terminum aſſumptionis ſpectare ad incarnationẽ, ut in facto eſſe, natura uero humana ſignificat naturam humanã, ut quæ aſſumitur, quod conſtat ſpectare ad incarnationem, ut in fieri. Dicimus autem, quod uniẽs, ſcilicet, filius Dei, eſt homo, & nõ dicimus, quod idem aſſumens eſt natura aſſumpta.

¶ Tertia uero differentia eſt, quod aſſumptio determinat terminum à quo, & ad quem, unio autem nihil horum determinat. Huius differentiæ primo redditur ratio ex prima: quia relatio æquiparantiæ non magis ſe habet ad unum extremum, quam ad aliud, actio autem, & paſſio diuerſimode ſe habent ad agens, & patiens, & ad diuerſos terminos. Ex hoc enim ſequitur, quod cum unio ſit relatio æquiparantiæ, nullum extremorum determinet, aſſumptio autem quia eſt actio, uel paſſio determinare poteſt ſibi terminos à quo, & ad quem. Secundo manifeſtatur de aſſumptione ex etymologia nominis. Tertio manifeſtatur ex ſigno, ſcilicet quòd indifferenter unum extremum dicitur unitum alteri, non autem aſſumptum, ut patet in litera clare.

¶ Circa hæc, dubium primo occurrit de prima differentia. Nã nõ ſolum aſſumptio, ſed etiam unio ſignificat actionem: quod etiam ex litera probatur, dum dicitur, quòd uniens dicitur eſſe unitum, & filius eſt uniens ſibi naturam humanam, & in reſponſione ad ſecundum, quòd perſona Patris uniuit naturam humanam Filio. Certum eſt enim, quòd unire eſt agere, &

ideo

eut dictū eſt, *unio importat relationē quādā diuinæ naturæ, & humanæ ſm ꝙ conueniunt in una perſona. Oīs aūt relatio, q̄ incipit eſſe ex tpe ex reliqua mutatione cauſat, mutatio aūt pſiſtit i actione, & paſſione.

B Sic ergo dcm̄ eſt, ꝙm̄ prima, & principalis dr̄ia inter aſſumptionē, & unionē eſt, ꝙ vnio importat ipſam relationem, aſſumptio aūt actionem, ſm quā dr̄ aliquis aſſumens, uel paſſionem, ſm quam dicitur aliquid aſſumptum. * Ex hac autem differentia accipitur ſecundo alia differentia, nam aſſumptio dicitur ſicut in fieri, unio autē ſicut in facto eſſe, * & ideo vniens dicitur eſſe unitum, aſſumens autem non dr̄ eſſe aſſumptum. Natura. n. humana ſignificatur, vt in termino aſſumptionis ad hypoſtaſim diuinam, per hoc, ꝙ dr̄ hō: unde vere dicimus, ꝙ filius Dei, qui eſt vniens ſibi humanam naturā, eſt homo. Sed humana natura in ſe conſiderata, ideſt in abſtracto, ſignificatur vt aſſumpta, non aūt dicimus, ꝙ filius Dei ſit humana natura. Ex eadem ēt ſequitur tertia differentia, ꝙ relatio præcipue æquiparantiæ non magis ſe habet ad unum extremum, q̄ ad aliud: actio aūt, & paſſio diuerſimode ſe hēt ad agens, & patiēs, & ad diuerſos terminos. Et iō aſſumptio determinat terminū a quo, & ad quem, dr̄. n. aſſumptio quaſi ab alio ad ſe ſumptio: unio aūt nihil horum determinat: vñ indifferenter dr̄, C ꝙ humana natura eſt unita diuinæ, & econuerſo. Non autē dicitur diuina natura aſſumpta ab humana, ſed econuer-

---

Ideo commune eſt Patri, & Filio, & Spirituiſancto, & ſimiliter quod uniens eſt agens. Ruit igitur differentia prima.

¶Dubium ſecundo occurrit de ſecunda differentia: quia, aut intelligitur quo ad rem ſignificatam, aut quo ad modum ſignificandi. Non quo ad modum ſignificandi: quia tam unire quàm aſſumere ſignificat per modum uerbi, omne autem uerbum ſignificat per modum fluxus, & fieri. *Ar. prec.* Nec quoad rem ſignificatam: quia natura humana, de qua verificatur, quod eſt unita, non prædicatur de quocunque vniente: quia nec Deus, nec filius eſt natura humana. *Concl. 10*

¶Dubium tertio occurrit de eo, quod in tertia differentia dicitur, unionem hanc eſſe relationem æquiparantiæ, quia conſtat ex præcedenti articulo eſſe relationē ſin, & ex altero tantum extremo: quoniam in ſola natura humana habet eſſe: relatio autem æquiparantiæ (ut ipſum nomen ſonat) æque ſe habet ad utrumque extremum. *Concl. p*

¶Dubium quarto occurrit, qualis ſit differentia inter unionem, & aſſumptionem, an rationis tantum, an etiam realis. Et eſt ratio dubii: quia in litera in calce reſponſionis ad tertium concluditur, ꝙ aſſumptio differt ratione ab unione, & incarnatione, clarum que vt ꝙ aſſumptio non differt realiter, ſed ratione tantum ab incarnatione, cum ergo ſimul contraponantur aſſumptioni, ſola rationis differentia apparet. In oppoſitum autem eſt: quia actio, & paſſio diſtinguuntur realiter a relatione conſequente coniunctum, quod per actionem, & paſſionem fit: ſed aſſumptio, & vnio ſic ſe habent. ergo.

¶Dubium quinto eſt de termino aſſumptionis, ad quid ſcilicet terminatur, atque quis eſt proprius terminus aſſumptionis, an abſolutum aliquod, uel relatiuum. Et eſt ratio dubii ex parte rei: quia per iſtam actionem nullum abſolutum fit in perſona diuina, & ſimiliter nullum abſolutum ponitur in natura humana, ſed nec etiam in perſona diuina realis relatio acquiritur, ſed in ſola natura humana fit de nouo ſolummodo relatio realis unionis ad perſonam Filii conſtat autem quòd terminus actionis proprius eſt illud ens, quod fit per actionem illam. ſola igitur relatio realis unionis huius naturæ humanæ ad perſonam Filii, eſt terminus proprius actionis, & paſſionis, aſſumptionis nomine importatæ.

¶Ratio uero dubii ex parte noſtra eſt, quia doctores aliqui hoc dicunt. Scotus enim in 3. ſenten. diſt. 1. quæſt. 1. tenet huiuſmodi aſſumptionē terminari ad relationem unionis: quia nullum eſt ibi abſolutum nouum tam in natura, quàm in perſona, ponens hanc relationem non ſpectare ad genus relationis, ſed eſſe de genere reſpectuum extrinſecus aduenientium, qui ſcilicet non neceſſario ſequuntur fundamentum, etiam poſito termino, quales dicit eſſe unionis reſpectus inter animam, & corpus, ſi præexiſtentia ſeorſum unirentur de nouo, & panis, & quantitatis Sacramenti unirentur, nullum enim abſolutum in huiuſmodi unionibus acquireretur, fundans unionis relationem, ſed ad ſolam unionis relationem terminaretur actio unitiua.

¶Durandus quoque in 3. ſen. diſt. 5. q. 2. tenet actionis, quæ aſſumptionis nomine ſignificatur, proprie loquendo, terminum intrinſecum eſſe reſpectum unionis, quem dicit eſſe, non relationis generis, ſed modum quendam realem, ſicut inhærere eſt modus realis conſequens naturam accidentis. Ad huiuſmodi namque reſpectus, dicit, poſſe eſſe motum, & actionem naturalem. quamuis ad unionem naturæ humanæ in perſona diuina, ſola diuina actio potuerit terminari.

A ¶In oppoſitum aūt. eſt, ꝙ Auctor hoc dicit in calce corporis articuli, ꝙ aſſumptio determinat pro termino ad quem perſonalitatem diuinam, ut ſ. perſona diuina in humana natura ſubſiſtat. Conſtat autem hoc non eſſe reſpectum, ſed eſſe abſolutum utpote de genere, ſeu ordine ſubſtantiæ. ergo.

¶Ad primum dubium dr̄, ꝙ prima differentia optima eſt, quantum ad formale ſignificatum. Ad cuius euidentiā conſiderandū eſt fundamentum in litera poſitū, ſ. ꝙ in myſterio incarnationis (quantū ad propoſitum ſpectat) duo tantum inueniuntur, ſcilicet, actio, & paſſio, & relatio unionis, & ꝙ relatio unionis non ſit alia actione, & paſſione ab illa actione, & paſſione, quam ſignificat aſſumptio, ſed illa actio, quæ eſt aſſumere, factio eſt unionis, non curando pro nunc de modo, quo fit unionis relatio per actionem illam: hoc. n. ad quintum dubium ſpectat. *Concl.* Huic. n. fundamento ſi ſupponas, quod ly unio eſt, & nomen dum declinatur, hęc Vnio, unionis, eſt, & uerbum, dum dicimus, Vnio, unis, & unit: unitum, & quòd idem formaliter ſignificat ut nomen, & ut uerbum, ſicut ſimilitudo, & aſſimilare, uidebis quòd quia nomen unionis formaliter ſignificat relationem, etiam uerbum uniendi ſignificat formaliter relationem: ſignificat enim unire, unionem facere, ſicut aſſimilare, ſimilitudinem facere. Si namque diligentius ad poſitum fundamentum intellectus ſignificatum hoc, ſcilicet facere unionem, clare perſpicies, quòd quum ly facere, illam ſupponat actionem, quam aſſumptio ſignificat, D inter unionem, & aſſumptionem hanc primo inuenies differentiam, quòd aſſumptio actionem, & paſſionem formaliter explicat, quę in incarnatione inuenitur: unio uero, & unire inde deriuatum, formaliter relationem explicat, quamuis unire per modum actionis ſignificet illam relationem. Conceditur ergo, quòd in communi unio uerbum ſignificat actionem, hoc eſt unionem facere: ſed quia in propoſito ly facere non dicit actionem propriam ipſius relationis diſtinctam contra actionem ſignificatam per ly aſſumere, ideo, & uera eſt differentia prima aſſignata in propoſita materia, quod unio ſignificat formaliter relationem, aſſumptio actionē, uel paſſionem, & uerum ſimul eſt, ꝙ unire ſignificat actionem eandem, ut terminatur ad relationem, ſignificat enim unionem facere, & propterea toti Trinitati attribuitur Vnire, & eſſe unientem, ut in litera dicitur.

¶Ad ſecundum dubium dicitur, quòd differentia ſecunda intelligitur, quo ad rem ſignificatam: quia ſcilicet res ſignificata per Vnire, hoc eſt facere relationem unionis, non eſt niſi ut E in facto eſſe: quia non eſt niſi in termino aſſumptionis intelligi. enim oportet prius naturam terminari aſſumptionem, quàm conſurgat aſſumpti relatio unionis, quoniam non unitur niſi per aſſumptionem: ſicut oportet prius materiam terminari dealbationem, quàm conſurgat unio albedinis cum ſubiecto, quia igitur aſſumere, ut aſſumere, eſt efficax ſicut uia, & aſſumere ut eſt facere unionem, efficax, non niſi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia ſecunda poſita eſt, ꝙ aſſumens dicitur ut in fieri, uniens autem, ut in facto eſſe. Nec obſtat ratio allata hic in litera, intelligendus eſt uniuerſaliter ut obiectio apparet, quoniam conſtat ex litera non eſſe uerum uniuerſaliter, quod uniens eſt unitum. Pater enim eſt uniens, & non eſt unitus, quia non eſt homo. Sed eſt intelligendum permiſſiue, hoc eſt, quòd hinc prouenit, quòd permittitur aliquod uniens eſſe unitum, ſi tamen ſignificatur ut in facto eſſe, ut in termino, & propterea in litera cautè dicitur. Vn le uere

dicimus.

dicimus, quòd filius Dei, quia est uniens ſibi naturã humanam, eſt hõ. Aſſumẽs aũt, nec uniuerſaliter, nec particulariter eſt aſſumptum: quia aſſumptum oportet ordine naturæ præexiſtere, nulla autem perſona diuina, aut natura, eſt id, quod præexiſtit aſſumptioni, quod per naturam in abſtracto ſignificatur.

ſo: quia humana natura adiuncta ad perſonalitatem diuinam, ut ſcilicet perſona diuina i humana natura ſubſiſtat.

Ad primum ergo dicendum, quòd unio, & aſſumptio non eodẽ mõ ſe habent ad terminũ, ſed diuerſimode, ſicut dictum eſt.*

G Ad II dicendum, quòd uniens, & aſſumens non omnino ſunt idem: nã omnis perſona aſſumens eſt vniens, non autem econuerſo.

¶ Ad tertium dubiũ dicitur, quòd relatio unionis dupliciter conſiderari poteſt, ſcilicet realiter, & formaliter. Et ſi conſideretur ſecundum eſſe formale, hoc eſt, ſecundum ſuam rationem formalem, ſic proculdubio eſt relatio æquiparantiæ, ſicut ſimilitudo, æqualitas, & identitas. Si uero conſideretur ſecundum eſſe reale, ſic non eſt relatio æquiparantiæ, ut obiectio probat. Vnde ſecundum diuerſas conſiderationes, diuerſimode contingit loqui de huiuſmodi relationibus inter creaturam, & Deum: quia quandoque negantur eſſe relationes æquiparantiæ, & uerum eſt realiter, & quandoque affirmantur, & uerum eſt formaliter. Sane igitur, ac diſcrete intellige diuerſa, quæ contraria apparent dicta, ut non ſint contraria.

*In tex. ar.

¶ Ad quartum dubium dicitur, quòd aſſumptio differt, & re, & ratione ab unione, & unire, quamuis ſola ratione differat ab incarnatione, & humanatione. Et quidem, quòd diſtinguatur realiter ab unione, patet ex hoc, quòd tam actio, quàm paſſio ſignificata aſſumptionis nomine diſtinguitur realiter a relatione unionis conſequente. Et ne ambiguitas aliqua reſtet de aſſumptione paſſiua, probatur: quia aſſumptio paſſiua importat relationem cauſalitatis paſſiuæ, & denotat, ut ita dixerim, hominem Deum fieri, ut ab hoc, ita quòd relatio importata per aſſumptionem paſſiuam eſt ly ab hoc: quoniam ſecundum eã eſt relatio, qua natura humana a tota Trinitate, eleuata eſt ad eſſe diuinum. Relatio autem unionis eſt naturæ humanæ ad filiũ Dei primo, & ad naturam diuinam conſequenter, & non eſt relatio cauſalitatis paſſiuæ, alioquin communiter eſſet ad totam Trinitatem. Quòd uero diſtinguatur realiter ab unire, idem dixi, & uerificatur non ſecundum ipſas actiones, ſed ſecundum terminos, quoniam proprius terminus eius actionis, qui eſt aſſumere realiter, differt a proprio termino actionis, quæ eſt facere relationem unionis ut ſic, ut in ſequenti patebit dubio: quamuis unum, & idem ſit facere quod per aſſumere, & unire importatur (ut prædictum eſt) quod per ſe primo terminatur ad propriũ terminum aſſumptionis, & ex conſequenti ad unionis relationem, ut nunc patebit. Quòd uero ſola ratione differat ab humanatione, & incarnatione, patet, quia eadem eſt actio, idem terminus diuerſimode, ut in litera dicitur explicatus. Ex hoc autem quòd in litera dicitur, quòd unio differt ratione ab aſſumptione, aut econuerſo, non habetur quòd differant ſola ratione ſicut reliqua, quibus connumeratur. Ad ueritatem ſiquidem literæ ſufficit, quòd differant ratione, & non exigitur quòd ſola.

¶ Ad quintum dubium dicitur, quòd aſſumptio habet pro termino ſuo, propriiſſime loquendo ens abſolutum, ſuper quod fundatur relatio unionis, eſt autem illud ens abſolutum non perſona filii Dei ſola, non hæc natura humana ſola, ſed filium Dei eſſe hominem: quoniam nec perſona diuina, nec hæc natura humana fit per aſſumptionem, quamuis fuerit ſimul facta cum aſſumptione. Sed filium Dei eſſe hominem fit per aſſumptionem, & ita fit, quòd eſt primum eſſe, quod per aſſumptio-
K nem fit, & ad quod aſſumptio primo tendit: acquiſiuit enim filius Dei per aſſumptionem eſſe hominem, quod eſt eſſe in genere ſubſtantiæ, & non in genere relationis, aut cuiuſuis reſpectus. Et ad hoc eſſe per ſe primo incarnationem ordinari, patet ex Symbolo fidei dum dr̃ de filio Dei, Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria uirgine, & homo factus eſt. Hinc enim clare patet, quòd tam actio quàm paſſio, quæ in incarnatione interuenit, ad hoc per ſe primo ordinata, & terminata eſt, quòd filius Dei factus eſt homo proculdubio non relatiue, ſed ſubſtantialiter, alioquin non eſſet homo. non enim eſt uere homo, qui nõ eſt ſubſtantialiter homo, cum eſſe hominem ſit eſſe ſubſtantiã animatam, ſenſibilem, rationalem, & non ſit relatiue tantum ſe habere ad ſubſtantiam, ſenſibilem, rationalem. Et quia conſtat præſuppoſito hoc eſſe abſoluto, relationem unionis

F fundari ſuper hoc eſſe, ideo dicendum eſt, quod ad relationẽ unionis in hoc myſterio, nulla actio, aut paſſio, nulla mutatio per ſe primo terminatur, ut Auctor expreſſe dicit in 3. ſen. diſt. 2. q. 2. art. 2. q. 3. ſed eſt uera relatio, more aliarum relationũ, non producta per ſeipſam, iuxta doctrinam 5. Phyſico. ſed conſurgens ex nouo eſſe abſoluto facto ex aſſumptione. Vñ negare relationẽ unionis habere fundamentũ abſolutum, ita quòd per incarnationem nullum ens abſolutum factum eſt, & cum hoc dicere quòd filius Dei eſt factus hõ, & eſt uere hõ ſeũ tem, eſt ignorare propriã uocem, & confiteri cum ſola fidei uerbis ſolis, quòd Deus eſt homo ſubſtãtialiter, cum Neſtorio autem conſentire ſecundũ rem, quòd Deus eſt homo accidentaliter, & ſecundum eſſe relatiuum. Eſt, & amplecti ſecundum uerba Decretalem damnantem dicentes Chriſtum, ſecundum quòd homo non eſſe aliquid, & refutare eam ſecundum rem: quia ſi ſolum eſſe relatiuum fit de nouo in myſterio incarnationis, filius Dei, ſecundum quòd homo, non aliquid, ſed ad aliquid eſt.

Nam pſona Patris uniuit nãm humanam Filio, nõ aũt ſibi, & iõ dr̃ uniens, non aſſumens, quaſi ad ſe ſumens. Perſona autem filii, quæ ſibi humanam naturam uniuit, eſt uniens, & aſſumens. Et ſimiliter non eſt idem unitum, & aſſumptum: nam diuina natura dicitur vnita, & non aſſumpta.

Ad III dicendum, quòd aſſumptio determinat, cui facta eſt copu-

¶ Vt autem negantium unionis relationem habere nouum eſſe abſolutum factum per incarnationem pro fundamento, & ſimiliter aſſumptionem terminari ad nouum eſſe abſolutũ ſub-
H ſtantiæ, ſ. filium Dei eſſe hominem, error conuincatur, ex fundamentis eorum in philoſophia monſtratur. Manifeſtum ſiquidem eſt, quòd ſi albedo, & ſubiectum ſeorſum præexiſterent, & ſimiliter panis, & quantitas, & ſimiliter materia, & corpus, & poſtea unirentur, relatio unionis inter ea ſuper nouo eſſe abſoluto conſurgeret, cuius oppoſitum ab aduerſariis aſſumitur ad propoſitum. Nec hoc, quod dicimus, eget probatione, ſed manifeſtatione. conſtat enim quòd ſubiectum in primo exemplo acquireret de nouo eſſe album, & in ſecundo eſſe quantum, & in tertio eſſe uiuum, nec poteſt inficiari quin quodlibet horum eſſe ſit, & eſſe abſolutum, & de nouo per actionem unitiuam factũ. Patet igitur quòd relatio unionis eſt uere relatio de genere relationis, conueniens cum illis in modo eſſendi & fiendi. Et his patet ſolutio omnium obiectorum.

¶ Et ſi contra prædictam ſententiam afferantur duæ rationes Scoti ibidem contra abſolutum fundans relationem unionis, primo, quia illud abſolutum neceſſario eſſet unitum uerbo ſi
I eſt, nulla enim eſt talis entitas in creatura, ſecundo, quia talis entitas, aut eſſet ſubſtantialis, aut accidentalis, non accidentalis, ut patet, nec ſubſtantialis, quia eſſet eadem materiæ aut formæ aut compoſitæ ſubſtantiæ: ſed quicquid eſt idem alicui ſubſtantiæ, manet manente illa, natura igitur aſſumpta, ſi dimitteretur a uerbo, retineret illud, ac per hoc eſſet fundamentum unionis abſque unione: reſpondendum ex dictis eſt, quòd, ut dicitur 7. Meta. non fit ſphæra, non fit æs, ſed fit ſphæra ænea, & ſimiliter in propoſito non fit filius Dei, non fit humana natura, ſed fit filius Dei homo. Et ſimiliter ſicut, ſi albedo, & Sortes unirentur acquireret de nouo Sortes eſſe album, & ſi poſtea ſepararentur, tam Sorte, quàm albedine ſeorſum conſeruatis, amitteret Sortes eſſe album, ita quòd licet non corrumperetur albedo, corrumperetur tamen eſſe album, ſicut in unione non generaretur albedo, ſed eſſe album. Eſſe enim album ſignificat eſſe abſolutum in compoſitione conſiſtens, quod generatur, & corrũ-
K pitur per unionem, & ſeparationem. Et ſimiliter ſi corpus, & aĩa ſeparatim exiſtentia unirentur, acquireret corpus eſſe uiuum, & ſi poſtea ſepararentur, utroq; ſeorſum conſeruato, amitteret corpus eſſe uiuum, quod eſt eſſe ſubſtantiale in compoſitione conſiſtens. Ita in propoſito: quia filius Dei acquiſiuit per aſſumptionem eſſe hominem proportionaliter loquendo, ſi ſepararetur natura humana a Filio, amitteret filius Dei eſſe hominem, quod acquiſierat, quod conſtat eſſe abſolutum ens ſubſtantiale in compoſitione conſiſtens. Et loquor non de compoſitione animæ, & corporis, quam eſſe præſupponit, ſed de cõpoſitione naturæ, & ſuppoſiti, in qua conſiſtit eſſe hominẽ: oportet enim aliquem hominem eſſe hominem, & impoſſibile eſt etiam fingere eſſe hominem in rerum natura, niſi aliquem hominem. Ita igitur, quantũ ad propoſitum ſpectat, ſe habet eſſe hominem ad filium Dei, qui uere eſt homo, ſicut ſe hẽt eſſe unum

mæ ad corpus, ſeu eſſe album ad ſubiectum: & ſimiliter ita ſe habet natura humana ad eundem Dei filium, ſicut anima ad corpus, & albedo ad ſubiectū. Et propterea, ut iā dictū eſt, quē-admodum generatur ex unione, & corrūpitur ex ſeparatione non albedo ad ſubiectum, ſed eſſe album, & ſimiliter non anima, nec corpus, ſed eſſe animatū, & eſſe uiuum, ita ex ui aſſumptionis non fit filius Dei non fit natura humana, ſed fit eſſe hominem non in cōmuni, ſed hunc: ſimiliter ſi ſepararetur natura humana, corrumperetur non natura humana, ſed eſſe hominem hunc. Nā ſi ſibi relinqueret natura humana, nō eſſet idem homo, ſed alius hō fieret, qui in natura illa ſubſiſteret: non enim Chriſtus ſubſiſteret ī illa natura, ſed alius homo. Vnde ſi uerbaliter & deſideras reſpondere, habes q eſſe hominem, eſt illa entitas abſoluta, quæ fundat ſolutionem unionis in myſterio īcarnationis, & quòd iſta entitas ſi eſt, neceſſario eſt unita Verbo. Impoſſibile eſt ſiquidem inuenire idē eſſe hominem ſeparatum à Verbo quamuis poſſit inueniri eadem natura humana ſeparata à uerbo: quoniam eſſe hominem, numeratur ad numerationem indiuiduorum hominis. Si.n. natura humana ſepararetur à uerbo, corpſo, quod ſtetet, & eſſet alius homo, eſſet aliud numero eſſe hominem, quo ille alius eſſet homo, & aliud quo nunc uerbum Dei eſt homo: quoniam ut iam dictum eſt, eſſe hominem in cōpoſitione naturæ, q ſuppoſiti conſiſtit, ac per hoc uariato ſuppoſito, uariabitur numeralites. Sicut ſi albedo migraret de ſubiecto in ſubiectum, eſſet aliud, & aliud numero eſſe album, iuxta numerum ſubiectorū: & ſimiliter ſi anima migraret de corpore in corpus, eſſet aliud, & aliud numero eſſe uiuum iuxta numerationem corporum eadem ratione, quia in compoſitione hæc omnia conſiſtunt, & diuerſitas numeralis diuerſitatem ſubiectorum, ſeu ſuppoſitorū comitatur. Et ſic patet, quòd eſt aliqua entitas abſoluta, q quodammodo eſt in natura creata: ſ. humana natura Chriſti, ſ. eſſe hominem, quæ ſi eſt eadem numero, neceſſario eſt unita perſonæ diuinæ.

¶ Ad ſecundam autem obiectionem dicitur, quòd iſta entitas eſt ſubſtantialis, & identificatur ſubſtantiæ compoſitę, hoc eſt, huic homini: non autem huic naturæ humanę. Et ideo ſi hæc natura aſſumpta dimitteretur, non remaneret relatio unionis quia nec remaneret hic homo idem numero. Et ſicut ſtat, q remaneret hæc eadem numero natura humana, & non remaneret idem hic homo, ſed eſſet alius numero homo, alia numero ſubſtantia compoſita, de prima ſubſtantia, non de quidditate loquendo: ita ſtat, q natura aſſumpta poteſt dimitti non remanente eodem hoc homine: immo implicat contradictoria remaneret eundem hunc hominem, & naturam aſſumptam dimitti, quia tunc in natura dimiſſa ſubſiſteret alius homo, & nō Chriſtus, & ſubſiſteret Chriſtus, & non alius homo. Et error proceſſus Scoti eſt ex eo, quòd ſubſtantia compoſita eſt duplex, ſ. natura, & indiuiduū, ſ. hæc humanitas, & hic homo. Nec oportet illud, quod eſt idem ſubſtantiæ compoſitæ, hoc eſt, huic homini, eſſe idem huic humanitati: & ideo non oportet remanente humanitate hac, ſi dimitteretur, remaneret id, quod eſt idē huic homini, quale eſt eſſe hominem unicatum in hoc homi-

A ne, qui eſt Chriſtus. Et hæc dicta ſint, loquendo de termino aſſumptionis ſecundū rem, hoc eſt, actionis, & paſſionis intellectę per nomen aſſumptionis: nam loquendo de termino aſſumptionis ut importatur in uocabulo aſſumēdi, remitto te ad literam, q natura humana eſt ut terminus à quo, & perſona diuina eſt ut terminus ad quem.

Quæ in pro nouitiis dixerim, ut non putent doctrinam datā à uerbis Auctoris diſcrepare: ſed attendāt q ſecūdum uarias conſiderationes, uariè aſſignari poſſunt termini. Nos autem ad rem ſpectauimus, ut actioni reali, & effectui tam excellēti ſuum proprium, ac primo terminum in ſe, realem aſſignaremus. Et licet non manifeſtauerimus quō, quod dictum eſt, ſit: manifeſtauimus[a] tamen ex fidei doctrina, q ita eſt. Et hoc ſufficere debet in tanto myſterio quo, ut Aug. dicit ſi ratio haberetur non eſſet admirabile & ſi exemplum haberet, non eſſet ſingulare. Et ideo tanta exēpla accipienda ſunt, ut ſ. utcumque perſpiciamus myſterii altitudinem, nec metiamus illud viribus ingenioli humani. Li. 1. c. 10. ad mediū to. 3.

latio ex parte aſſumētis, in quā-tum aſſumptio dicit quaſi ad ſe ſumptio: ſed incarnatio, & humanatio ex parte aſſumpti, quod eſt caro uel natura humana. Et ideo aſſumptio differt ratione, & ab unione, & ab incarnatione, ſeu humanatione.

B

ARTICVLVS IX.

Vtrum unio duarum naturarum in Chriſto ſit maxima unionum.

AD NONVM ſic proceditur. Vr q unio duarum naturarum in Chriſto non ſit maxima unionum. Vnitum.n.deficit in rōne unitatis ab eo, qd eſt vnum, eo q unitum dr per participationē, unum aūt per eſſentiam: ſed in rebus creatis aliqd dr ſimpliciter eſſe unum, ſicut præcipue patet de unitate ipſa, quæ eſt principiū numeri. ergo hmōi unio, de qua loquimur, nō importat maximā unitatē.

¶ 2 Præt. Quanto ea, quæ vniuntur magis diſtant tanto minor eſt unio: ſed ea, quę ſcdm hāc vnionem uniunt maxime diſtāt ſcilicet natura diuina, & humana: diſtant.n. in infinitum. ergo huiuſmodi eſt minima unio.

Ferr. c. 15. 3. di. 5. q. 1. ar. 1. q. 1 & 4. cōt. c. 41.

¶ 3 Præt. Per unionem fit aliqd unum; ſed ex unione animæ, & corporis in nobis fit aliquid vnum in perſona, & natura: ex unione autem diuinæ & humanæ naturę fit aliquid unum ſolū i pſona. ergo maior ē unio animæ ad corpus, quàm diuinę naturæ ad humanā: & ſic unio de qua loquimur, non importat maximam unitatem.

SED CONTRA eſt, q Aug. dicit 1. Trin. q homo potius eſt in Filio Dei, quàm Filius in Patre: Filius aūt eſt in Patre per vnitatem eſſentiæ, hō uero eſt in Filio per unionem incarnationis. ergo maior eſt unio incarnationis, q̄ unitas diuinæ eſſentiæ, quę tñ eſt maxima unionum: & ſic per cōſequēs unio incarnationis importat maximam unitatem.

C

RESP. Dcdm, q vnio importat coniunctionem aliquorum in aliquo uno. Pōt ergo vnio incarnationis dupliciter accipi; uno modo, ex parte eorum, quę cōiungūtur: alio modo, ex parte eius, in quo cōiungūtur, & ex hac parte, hmōi unio

SVP. QVAE. II. ART. IX.

Ferr. 4. cont. c. 41. Cap. 3. d. 5. q. 1. con. 3. Palud. 3. d. 5. q. 1. Medina ar. 9.

IN articulo nono aduerte primo, q cum iam diſtinctum ſit de unione, uel pro relatione unionis, uel pro coniunctione, ad quam cōſequitur relatio unionis, hoc in loco non ſumitur unio pro relatione, ſed pro coniunctione ipſa, (ut patet in principio corporis articuli), & ex conditione, quę de ipſa inquiritur, ſcilicet de excellentia eius reſpectu reliquarum coniunctionum. Ridiculum.n. hoc eſt, quęrere de relatione, niſi ratione fundamenti. nam ſecluſa ratione fundamenti, nulla unionis relatio eſt maior altera: ſed ideo unio materię & formæ eſt maior unione ſubſtantię, & accidentis, quia fundamentum eſt magis indiuiſum, ut patet. *Cauel. in*

¶ Aduerte ſecundo, quòd non quęritur explicite de unione naturæ, & perſonæ utrum ſit maxima: ſed de unione naturarum in perſona, uerumtamen, hoc in reſponſione ad ultimum tractabitur.

E ¶ In corpore articuli duo ſiunt, primo, ponitur diſtinctio bimembris: deinde reſpondetur quæſtio cum diſtinctione iuxta membra propoſitæ diſtinctionis. Eſt autem diſtinctio iſta: Vnio incarnationis dupliciter conſideratur, uel ex parte naturarum coniunctarum, vel ex parte eius in quo coniunguntur. Probatur diſtinctio, quia unio claudit in ſe duo, primo, extrema, quæ iunguntur: ſecundo, unum in quo coniunguntur: eſt enim unio coniunctio aliquorum in aliquo uno. Principalis concluſio reſpōſiua quæſito eſt, Vnio naturarū in Chriſto ex parte eius, in quo uniuntur, eſt maxima. Probatur, quia unitas diuinæ perſonæ, in qua uniuntur, eſt maxima. Secūdaria concluſio eſt, huiuſmodi unio ex parte naturarum, quę coniunguntur non eſt maxima, nec aliter probatur.

¶ Circa diſtinctionem in litera aſſignatam; dubium non diſſimulandum occurrit: quoniam uidetur deficiens, quia coniunctio aliquorum in aliquo uno, poteſt accipi non ſolum ex parte eorum, quæ coniunguntur, uel ex parte eius, in quo coniunguntur: ſed etiam ex parte coniunctionis extremorum in illo uno.

vno. V. g. coniunctio corporis, & aïę in Sorte, pōt accipi ex parte F aïæ, & corporis, vel ex parte Sortis, vel ex parte coniunctionis illorum in Sorte. Et in iſta hoc tertium membrum deficit, & ſi hoc eſt principaliter membrum in propoſito conſiderandum: quia non eſt proprie loquendo, vnio maior ex parte extremorum, nec ex parte termini, ſed ex parte cōiunctionis extremorum in termino. Contingit ſiquidē in Sorte coniungi multa accidentia, quæ licet ex parte eius in quo coniunguntur, ſ. perſona Sortis, habeant maximam unitatem: non tamen ꝓpterea ſunt maxime vnum, quia coniunctio ipſa in Sorte non eſt maxima, ſed minima.

Concil.

habet præeminentiā inter alias vniones: nā unitas perſonæ diuinæ, in qua vniūtur duæ naturæ, eſt maxima. Non aūt habet præeminētiam ex parte eorum, quæ coniunguntur.

Ad primvm ergo dicendū, quòd vnitas diuinæ perſonæ G eſt maior, quàm unitas numeralis, quę ſcilicet eſt principiū numeri. Nam vnitas diuinæ perſonæ, eſt vnitas increata, ꝑ ſe ſubſiſtens, non recepta in aliquo ꝑ participationem, eſt etiam in ſe completa, habens in ſe quicquid pertinet ad rōnem vnitatis: & iō non competit ſibi ratio partis, ſicut unitati numerali, quę eſt pars numeri, & quæ participatur in rebus H

¶ Dubium ſecundo oritur hinc circa concluſionem principalem, quia non niſi abuſiue ſaluatur, ex illa vnionem incarnationis eſſe maximā poſt vnionem trinitatis diuinæ, quod tamen, & Auctor ſaluare nititur in litera, & Bernardus lib. de cōſideratione, aſſerit. Et probatur ſequela: quoniam non niſi abuſiue diceretur, quòd vnio creaturarum vniuerſi eſt maxima, quia ex parte eius, in quo uniuntur, eſt maxima: quia unitas Dei in quo uniuntur eſt maxima unitas. ita enim dicitur in litera, quòd diuinæ, humanæque naturæ unio in Chriſto eſt maxima ex parte eius, in quo uniūtur, quia unitas diuinæ perſonæ, in qua uniuntur, eſt maxima. Et ſimiliter non ſolum unitas naturarum diuinæ, & humanæ eſſet maxima, ſed etiam unio accidentium Chriſti, puta, viſus, & auditus, eſſe albi, & criſpi, eſſet maxima ex parte eius, in quo uniuntur, quia uniuntur in perſona diuina, cuius unitas eſt maxima: hoc enim non eſt ſaluare unionem incarnationis eſſe maximam niſi abuſiue, ut patet. Et multiplicatur dubium ex Durando in 3. diſtinct. 3. ſenten. quæſt. 1. dicente unionem incarnationis eſſe maximam, quantum ad dignitatem, & non quantum ad intrinſecam rationem unionis. Et hoc ſecundum probat, quia illa unio eſt, quantum ad rationem unionis maxima, cuius extrema magis & intimius efficiunt, uel efficiuntur unum: ſed extrema multarum unionum, & non incarnationis ſunt talia. ergo. Maior probatur, quia unione ut ſic aliqua ſunt unum: ratio autem unius eſt ratio indiuiſi. Minor vero, quia materia, & forma conſtituunt unum per eſſentiam, & unū eſt inſeparabile ab alio manente conſiſtentia: non ſic autem conſiat eſſe extrema incarnationis. Vnde gloſſat Durandus Bernardum, quòd intelligitur de maxima unione quātum ad dignitatem.

¶ Ad hanc q̄ōnem reſpondetur, quod diſtinctio male intelligitur: nam neutrum diſtinctionis membrum accipiendum eſt ſecundum ſe: ita q̄ cum diſtinguitur, coniunctionem poſſe accipi ex parte extremorum, uel ex parte termini, non intelligitur ex parte extremorum ſecundum ſe, & ſimiliter non intelligitur ex parte termini ſecundum ſe: ſed quemadmodum primum membrum intelligitur ex parte extremorum inter ſe, ita ſecundum intelligitur ex parte termini, ut coniungentis. Et ſic non deficit tertium membrum: ſed tertium membrum eſt id, qđ diſtinguitur in primum, & ſecundum. Nam coniunctio ipſa duorum in aliquo uno, diſtinguitur, quia accipi pōt ex parte extremorum inter ſe, uel ex parte eius, in quo coniunguntur ut ſic. V. g. Coniunctio animæ, & corporis in homine pōt dupliciter accipi, primo, ex parte animæ, & corporis, non ſecundum ſe (ſic enim ualde diſtant) ſed inter ſe, quia inter ſe iunguntur, vt actus ſubſtantialis, & potentia: alio modo, ex parte eius, in quo iunguntur, inquantum iunguntur in illo, puta, inquantum ſunt in una natura compoſita, puta, humanitate, uel inquantum ſunt in una perſona, puta, Sorte. Et hic eſt uerus ſenſus diſtinctionis literæ: obiectiones autem procedunt contra alium ſenſum, quo ſumuntur extrema, quæ iunguntur ſecundum ſe, & id, in quo iunguntur ſecundum ſe. Et ideo non eſt mirum ſi deficit, ſi deducit ad inconuenientia, & ſi nō ſaluat intentū niſi abuſiue.

¶ Ex his patet ſolutio ſecundi dubij. nam ſenſus literæ eſt, q̄ naturæ diuinę, & humanæ, quę in myſterio incarnationis uniūtur, coniunctio dupliciter poteſt accipi, uel ex parte naturarum inter ſe, & ſic per ſe nota relinquitur pars negatiua, ſicut vere eſt per ſe nota, quia inter ſe non uniuntur, niſi ſicut cā, & inſtrumentum cauſæ, ubi conſtat non eſſe maximam unionem.) uel ex parte eius, in quo uniuntur, hoc eſt ex parte perſonalis coniunctionis, quam obtinent in una perſona diuina: hoc enim idē eſt, ac dicere, ex parte perſonæ diuinæ, in qua c. iunguntur ut ſic, ac dicere ex parte perſonæ diuinæ inquantum eſt perſona, utriuſque naturę: hoc enim eſt accipere coniunctionem ex parte eius, in quo iungūtur ut ſic, hoc eſt, formaliter loquendo. Quocirca quia, ut patet ex prius dictis, uniuntur in perſona diuina ſubſtantialiter, & non accidentaliter, ut accidentia Chriſti, & uniuntur ſubſtantialiter, non ut partes (ut manus, & caput) ſed ut totum, ut natura ipſa, ut hæc humanitas unitur Sorti, & non uniuntur non ſolum ſubſtantialiter abſque partium imperfectione, ſed ſic ſubſtantialiter uniuntur in vna ſimpliciſſima, & indiuiſibiliſſima, ac incomponibili unitate ſubſtantiali perſonali communi utrique naturæ, ut ſuperet merito omnem aliam unionem quorumcumque in alio ut ſic, ita quòd licet anima, & corpus Sortis uniantur ſubſtantialiter, & in una natura humanitatis, & in una perſona Sortis: non tamen magis, ſed pluribus modis uniuntur, quam natura diuina, & humana in Chriſto: quia uniuntur, & in natura, & in perſona, iſtæ autem uniuntur tantum uno modo, ſcilicet, in perſona: ſed unio hæc in iſto uno modo, eſt maior, quàm ſit illa in utroque: quia in myſterio incarnationis unitas communis extremis, ſecundum quam propriſſime, & formaliter quantificatur coniunctio, in tertio eſt I unitas perſonalis ſimpliciſſima, & incomponibilis, & indiuiſibiliſſima, ad quam conſtat, quòd nec unitas perſonalis Sortis, nec unitas eſſentialis humanitatis, nec ambæ ſimul aſcendunt, ut patet. Notanter autem dixi, unionem in alio, dixi enim hoc ad præſeruandam doctrinam hanc ab unione aliquorum inter ſe: quoniam ut in litera patet, non ex hac parte, ſed ſolum ex parte unionis in aliquo uno, unio naturarum in Chriſto eſt maxima. Si tamen unio hæc incarnationis perſpiciatur, ut eſt duorum inter ſe, ſcilicet, perſonæ diuinæ, & humanæ naturæ, ſic etiam inuenitur maxima, & excedens omnes alias uniones propter dictam rationem. Et ſecundum quid excedit unionem Trinitatis, ut dicitur in reſponſione ad ultimum ex Auguſtino, quia homo potius eſt in filio Dei, quàm Filius in Patre, quia ſcilicet, idem eſt ſuppoſitum hominis, & Filij Dei, non eſt autem idem ſuppoſitum Patris, & Filij: appellatur autem K ſecundum quid maior hinc iſta unitas, quia homo importat utrumque, naturam ſcilicet humanam, & ſuppoſitum, & non quo ad naturam ſignificatam, ſed quo ad ſuppoſitum tantum eſt magis in Filio, quam Filius in Patre: meritum autem, quod ſecundum aliquid ſui eſt magis unum, & ſecundum aliquid minus unum appellatur ſecundum quid, & non ſimpliciter magis unum. Et per hęc patet expoſitio literę totius articuli.

¶ Ad Durandum autem dicitur, quòd extorquet Bernardi ſententiam, & uilificat eam: de unione enim inquantum unio, ſecundum ipſam rationem unionis loquitur Bernardus, præponens unionem Trinitatis, quæ non eſſet præponenda quo ad dignitatem, quia tota Trinitas non eſt dignior perſona filij. formaliter igitur Bernardus, formaliter, & Auctor loquitur, formaliter & nos intelligimus, atque ſaluamus, unionem incarnationis eſſe poſt unitatem Trinitatis maximam ſimpliciter. Et cum dicitur, illa ſunt

numeratis. Et iō quantum ad hoc, vnio incarnationis præeminet vnitati numerali, rōne, ſ unitatis diuinæ perſonæ, non autem ratione naturæ humanæ, quæ non eſt ipſa unitas diuinæ perſonæ, ſed eſt ei unita.

Ad II dicendum, q̄ rō illa ꝓcedit ex parte coniunctorum, non autem ex parte perſonæ, in qua facta eſt unio.

Ad III dicendum, quòd unitas diuinæ perſonæ eſt maior unitas, quàm vnitas, & perſonæ, & naturæ in nobis. Et ideo unio incarnationis eſt maior, quàm unio animæ, & corporis in nobis.

Quia uero illud, qđ ī cōtrariū obiicitur falſum ſupponit. H

magis

magis vnum, ne eorũ extrema magis, & intimi* cõſtituunt vnũ, A di ꝙ addendum eſt huic ꝓpoſitioni, uel ſunt unum inter ſe, uel in tertio, alioqn negetur: qa uoluntaria eſt. Nã ex intrinſeca rõe unionis, & unius nihil aliud habet̃ q̃ ꝙ unita, aut fiunt, aut ſunt unum, hoc eſt indiuiſa inter ſe, uel in tertio perſonæ .ſ. diuinæ ſi fiunt, ſed ſunt unum in tertio, hoc eſt in diuina eſſentia. Et ſimiliter in ꝓpoſito duæ naturæ ſunt unum in perſona diuina, & natura humana eſt una perſonaliter cũ perſona diuina. Et ſic negat̃ Minor, ſ. ꝙ materia, & forma magis, & intimi* ſunt unũ in eſſentia humanitatis: ſi n. eſt min* unũ, vnũ in perſona ſubſtantialiter, & ſimpliciſſima, q̃ unũ in ſubſtantia, & perſona cõpoſita. Et cũ ꝓbat̃ ex inſeparabilitate, rñ leſ, ꝙ ẽt hic ſi ꝑficeri ſeparatõ, ſalua conſiſtentia omniũ extremorum, qñ ſi humana natura ſeparet̃ a uerbo, ñ eſſet idem. ſed alius hõ, & ſimiliter perſona diuina amitteret eſſe hominẽ. Cõſtat ſ. ꝙ tam eſſe hominem, eſt eſſe ſubſtantiale. q̃ eſſe alium hominem, eſt eſſe aliã ſubſtantiã. Etſi hæc appareant mirabilia, & incõprehenſibilia nobis, ñ ꝓpterea ſũt reiicienda, ſed credẽda, & ueneranda.

*poſitã in arg. ſed cõtra.

Port. 16

Inf. q. 6. a. 6. Et ueri. q. 29. ar. 2. Et 3. d. 13. q. 3. ar. 1.

*P. ſec. Q. 100. ar. 2. & 3.

†Ar. 6. huius quæſt.

SVPER QVÆS. II. ART. X.

Medina, ar. 10.

Titulus articuli decimi clar* eſt. ¶ In corpore articuli duo fiunt. primo ponitur diſtinctio bimembris de gratia, ſecundò reſpondetur quæſito tribus concluſionibus. Diſtinctio eſt, Gratia, pro uolũtate dei gratuita, uel pro gratuito dono.

*ca. 15. ab inc. 10 7.

¶ Vbi nota duo, primum eſt, quod in utroque membro fit mentio de gratuito: quia uoluntas qñque eſt debita, quandoqȝ gratuita: uoluntas. n. iuſtitiam miniſtrantis eſt uoluntas ex debito dans unicuiq; que, quod ſuum eſt: voluntas ãt non ex debito, nec mercenariæ, nec ui, aut metu dantis, ſed amore bene uolentiæ gratuita a l. Sr ſimiliter donũ gratuitum eſt, quod ex tali uoluntate da-

*3. di. 13. q. 3. at. 1.

*P S. q. 1. o at. 8.

maior ſit unio ĩcarnationis, q̃ vnitas perſonarũ diuinarũ in eſſentia, dcd̃m eſt ad auctoritatẽ Aug. ꝙ humana natura nõ eſt magis in filio Dei, q̃ filius dei in patre, ſed multo minus: ſed ipſe homo quantum ad aliqd eſt in filio magis, q̃ filius in patre, inquantum ſcilicet idẽ ſupponitur in hoc, quod dico homo, prout ſumitur pro Chriſto, & in hoc quod dico, filius dei, non autem eſt idem ſuppoſitum patris, & filii.

B

ARTICVLVS X.

Vtrum unio duarum naturarum in Chriſto ſit facta per gratiam.

AD DECIMVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ unio incarnationis non ſit facta per grãm. Gratia enim eſt accidens quoddã. ut in ſecũda parte habitũ eſt.* ſed humanæ naturæ unio ad diuinam nõ eſt facta per accidẽs, ut ſupra oſtenſum eſt.† ergo ur̃ ꝙ unio incarnationis non ſit facta per [h] gratiam.

C

¶ 2 Præt. [i] Gratię ſubiectum eſt aĩa, ſed ſicut dr̃ Colo. 2. i Chriſto habitauit plenitudo diuinitatis corporaliter. ergo uidet̃, quòd illa unio non ſit facta per gratiam.

D

¶ 3 Præt. Quilibet ſanctus deo unitur per grãm. ſi igitur unio incarnationis [h] fuit per grãm, uidetur, quòd non aliter dicat̃ Chriſtus eſſe Deus, quàm alii ſancti homines.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit in li. 2. de Prædeſt.* ſanctorum, ea gratia fiat ab initio fidei ſuæ hõ quicũque Chriſtianus, qua gratia hõ ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus: ſed hõ ille factus eſt Chriſtus per unionẽ ad diuinam naturã. ergo unio illa fuit per gratiam.

RESP. Dcd̃m, quòd ſicut in ſecunda parte dictum eſt, *gr̃a dupliciter dr̃, uno modo uolũtas dei gratis aliquid dantis: alio modo ipſum gratuitum donum dei. Indiget autem humana natura gratuita dei uolũtate ad hoc, quòd eleuet̃ in deũ, cum hoc ſit ſupra facultatẽ ſuæ naturæ. Eleuatur autẽ humana natura in Deũ dupliciter, uno modo per operationẽ, qua ſcilicet ſancti cognoſcunt, & amãt Deũ: alio modo per eſſe perſonale, qui quidem modus eſt ſingularis Chriſto, ĩ quo humana natura aſſumpta eſt ad hoc, ꝙ ſit pſona filii Dei. Manifeſtũ eſt aũt, ꝙ ad perfectionẽ operationis requirit̃, ꝙ potentia ſit perfecta per habitũ: ſed ꝙ natura habeat eſſe in ſuppoſito ſuo, non ſit mediãte aliquo habitu.

SIC ergo dcd̃m eſt, ꝙ ſi [m] gr̃a accipiat̃ ipſa Dei uoluntas gratis aliquid faciens, vel gratum, ſeu acceptũ aliquem habens, vnio incarnationis facta eſt ꝑ gratiam, ſicut, & vnio ſanctorum ad Deũ per cognitionẽ, & amorẽ: ſi uero gratia dicat̃ ipſum gratuitũ Dei donũ, ſic ipſum, quod eſt, humanã naturã eſſe unitã perſonę diuinæ, põt dici quædã gratia, inquantum nullis præcedentibus meritis hoc eſt factum, nõ aũt ita, ꝙ ſit aliqua gratia habitualis, qua mediante talis unio fiat.[m]

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ gratia, quę eſt accñs, eſt quædam ſimilitudo diuinitatis participata in homine. Per incarnationẽ aũt humana natura non dr̃ participaſſe ſimilitudinem aliquã diuinæ naturæ, ſed dr̃ eſſe cõiuncta ipſi diuinæ naturæ ĩ pſona filij: maius ãt ẽ ipſa res, q̃ ſimilitudo ei* participata.

E

AD II dicendũ, ꝙ gr̃a habitualis eſt ſolũ in aĩa: ſed gr̃a, i. gratuitũ Dei donũ, quod eſt vniri diuinæ perſonæ, pertinet ad totã naturam humanã, quæ cõponit̃ ex aĩa, & corpore. Et per hũc modũ dr̃ plenitudo diuinitatis ĩ Chr̃o corpaliter habitaſſe: qa eſt unita diuina nã nõ ſolũ aię, ſed ẽt corpori: quãuis ẽt poſſit dici, ꝙ dr̃ habitaſſe in Chr̃o corporaliter. i. nõ umbraliter, ſicut habitauit ĩ ſacris ueteris legis, de qbus ibidẽ ſubditur, ꝙ ſunt vmbra futurorũ,

tur. Secundum eſt, quod appellatione doni gratuiti non ſolũ uenit habitualis gratia, ſed ẽt quodcunq; donũ gratis conceſſum, ſiue illud ſit actuale aliqđ auxilium, ſiue q̃cunq; alia res. Vñ qa hoc membrum ſubdiuidit̃ in litera, quãuis non ſub forma ſubdiuiſionis, ideo numerus concluſionũ excedere vr̃ membra diuiſiõis, cum rñ in ueritate iuxta tria membra in lr̃a poſita ſ. gratuitã uoluntatẽ Dei, & gratuitum donum habitualis gr̃æ, gratuitum donum ipſius vnionis, tres ſint concluſiones.

¶ Prima igitur cõcluſio eſt, ſumendo gratiã ꝓ gratuita dei uoluntate, unio incarnationis facta eſt ꝑ gratiã, ſicut, & unio ſctõrum ad Deum per cognitionẽ, & amorem. Probatur, qa ad hoc, ꝙ natura humana eleuetur in Deũ, ſiue per eſſe perſonale, ſiue ꝑ operationẽ, eget Dei volũtate gratuita: qa vtrumq; eſt ſupra facultatem nãæ ſuæ. Secunda cõcluſio eſt ſumendo grãm ꝓ gratuito Dei dono, hoc ẽ, gr̃a habituali, vnio incarnationis non eſt facta per grãm, unio uero ſanctorũ ad deũ fit ꝑ grãm. Probatur, qa i cõi loquendo formaliter ad pfectionẽ opationis requirit̃, ꝙ potentia ſit pfecta ꝑ habitũ: ad hoc aũt, ꝙ natura ſit in ſuo ſuppoſit', nõ ex g ẽ habitualiqs. Dr̃a aũt inter has duas uniones ĩ hoc cõſiſtit, ꝙ unio ſanctorũ ad Deum eſt ꝑ eleuationẽ ad operationes cognitionis, & amoris: unio ãt Chriſti eſt ꝑ eleuationẽ naturæ humanæ ad eſſe pſonale filij Dei. nulla ergo gratia hæc mediat, ſed ibi.

¶ Vbi nota primo, ꝙ hinc habes apud Auctorem, eodem ſe hẽre modo naturã humanam Chr̃i ad pſonã filij Dei, ſicut ſe haberet ad pſonã ꝓpriã, & ſicut ſe habet natura Sortis ad pſonam Sortis. nã hinc habes, ꝙ ex eo ꝙ formaliter loquendo inter naturã, & proprium ſuppoſitum nullus exigitur habitus, nõ inter naturam humanam, & pſonam filii Dei in Chriſto nullus exigitur habitus. fundatur enim hic proceſſus ſuper illa ꝓportionalitate, ut patet. Nota ſecundo, ꝙ gr̃æ habitualis in propoſito nomen non reſtrin-

orationem.

*3 diſt. 4. q. 3. ar. 2. & q. 2. Et Coloſ. 2. l. 2. co. 3.

giner ad gratiam, quæ ponitur in eſſentia animæ, vt diſtinguit̃ a charitate, & alijs habitibus infuſis: ſed communiter ſumitur, vt compræhendit ſub ſe quemcũque infuſum habitũ. Et hoc habes in litera ex eo, quod habitus ad perfectionem operationis requiſitus, in potentia operatiua ponitur, quod non verificatur de gratia reſtricta ad habitum in eſſentia, ut patet.

¶Tertia concluſio eſt, ſumendo gratiam ꝓ gratuito Dei dono, quicq̃d ſit illud, vnio incarnationis eſt gratia. Probatur: quia eſt donum Dei cõceſſum humanitati Chriſti, nullis præcedentibus meritis.

¶Vbi nota primo, ꝙ hoc modo loquendo de gratia, ipſa unio appellatur grã modaliter: quia ſcilicet gratuite facta eſt, ſ. abſq; vllo merito, & hinc fit vt in Chriſto ponatur vltra habitualem gratiam, gratia vnionis eſt, q̃ eſt ipſa vnio gratuito conceſſa. Nota ſecundo, quòd caute Auctor locutus, nõ dixit, quòd hoc modo ſumendo gratiã, vnio ſit facta per gratiam, ſicut dixit in præcedentibus concluſionibus, & ſicut quæſitum eſt in titulo articuli: ſed dixit qđ ipſa vnio eſt gratia. Et ratio eſt: quia li p. denotat cauſalitatem gratiæ ſup vnionem: eiuſdem autem ad ſeipſum non eſt cauſalitas.

¶In reſpõſione ad primum eiuſdem articuli, nota ex ſupradictis in art. 7. eiuſdem q̃ō. quòd coniunctio humanæ naturæ cum perſona filii Dei (quæ nihil aliud eſt, quàm utriuſque indiuiſio in eſſe perſonali ipſius filii Dei) poteſt dupliciter accipi, ſcilicet vel ſecundum illam entitatem poſitiuam, quæ eſt illud eſſe perſonale iſtius naturæ creatæ, uel ſecundum mutationem, & relationem, qua unitur, & unita relatiue dicitur humana natura perſonæ illi: nullum ſiquidem aliud ens reale apparet interueniſſe, aut inueniri in hoc myſterio, ultra extrema. Et ſiquidem vnionis gratia pro gratuito dono ſumatur ſecundo modo, ſic eſt donum creatum: quoniam tam mutatio paſſiua, qua natura humana eleuata eſt ad eſſe perſonale Dei, quàm relatio vnionis, inter creatas res eſt. Si uero vnionis gratia ſimiliter pro dono gratuito ſumatur primo modo, ſic quo ad rem datam increatum donum eſt, quia data eſt perſonalitas diuina naturæ creatæ: quo ad ſubſtantialem vero compoſitionem, ſeu coniunctionem perſonalitatis cum natura, donum creatũ eſt, ut patet. Et quia vnionis gratia, hæc omnia concludit, ideo quandoque res increata ponitur, ut in hac litera, dum dicitur, manis autem eſt ipſa res, quàm ipſa ſimilitudo eius participata, & eſt ſermo de diuinæ naturæ & perſonæ, in qua vnionis gratia conſiſtit. Quandoque autem ponitur res creata, dum ex voluntate Dei gratuita facta dicitur in hac litera, & diffuſe inferius articu. 12. huiuſmet q. & verum eſt quantum ad communionem illius effectionis ad naturam humanam, quæ per aſſumptionem facta eſt, & ad quam relatio vnionis conſequitur.

Porret. o. 17

1. 2. q. 98. ar. 4. c. & 3. diſt. 4. q. 3. articu. 1. & Ro. 1. li. 3. col. 3. h. & Heb. 1. lib. 4. col. 3.

* innuitur in gl. interlinea. ibi.

corpus aũt eſt Chr̃us: prout, ſ. corpus cõtra umbrã diuiditur. Dicunt etiã quidam, ꝙ diuinitas dr̃ in Chriſto habitaſſe corporaliter, id eſt tribus modis, ſicut corpus habet tres dimenſiones, uno modo per eſſentiã, præſentiã, & potentiam, ſicut ĩ cęteris creaturis: alio modo, ꝑ gratiam gratũ facientem, ſicut in ſanctis: tertio per unionem perſonalẽ, quod eſt ꝓpriũ ſibi.

Vnde patet reſponſio ad 3. quia ſcilicet unio incarnationis non eſt facta ſolum per gratiam habitualem, ſicut alii ſancti uniuntur Deo, ſed ſecundũ ſubſiſtentiam, ſiue perſonam.

ARTICVLVS XI.

Vtrum vnionem verbi incarnati aliqua merita præceſſerint.

AD VNDECIMVM ſic proceditur. Videtur, ꝙ vnio incarnationis fuerit aliqua merita ſubſecuta: quia ſuper illud Pſal. 32. Fiat miſericordia tua ſuper nos, quemadmodũ, &c. dicit gloſſ.* Hic inſinuatur deſiderium Prophetę de incarnatione, & meritum impletionis. ergo incarnatio cadit ſub merito.

¶2 Præt. Quicumque meretur aliquid, meret̃ illud, ſine quo illud haberi non poteſt: ſed antiqui patres merebantur uitã æternam, ad quam peruenire non poterant, niſi per incarnationem. dicit enim Greg.* in li. G 13. mor. Hi, qui ante Chriſti aduentum in hunc mundum uenerunt, quantamlibet iuſtitiæ virtutẽ haberent, ex corporib. educti, in ſinum cęleſtis patriæ ſtatim recipi nullo mõ poterant: quia nõdum ille uenerat, qui iuſtorum animas in ꝑpetua ſede collocaret. ergo vr̃ ꝙ meruerint incarnationem.

¶3 Præt.* de beata uirgine cãta H tur, ꝙ Dñm omnium meruit portare, ꝙ quidem factum eſt per incarnationem. ergo incarnatio cadit ſub merito.

SED CONTRA eſt, ꝙ Augu. dicit in libr.* de Prædeſt. San. Quiſquis in capite noſtro præcedentia merita ſingularis illius g̃nationis inuenerit, ipſe in nobis p̃cedẽtia merita multiplicatę regñationis inq̃rat. ſꝫ nulla merita p̃ceſſerũt regña I tionem noſtram ſecũdũ illud Ti. 3. Nõ ex operibus iuſtitiæ,

*li. 13. c. 10. circa finem.

In of. illi ad manus.

*c. 15. non procul a fi. to. 7.

SVPER QVAEST. II. ARTIC. XI.

Medina art. 11.

IN titulo articuli &c. uide, quòd in præcedenti, & hoc, atque ſequenti articulo quæſtio eſt de cauſa unionis. Et quoniam triplex illius cauſa aſſignatur, ſcil. ex gratia, merita, & natura, ideo expedito decimo articulo de gratia in hoc &c. quæritur de

F meritis, aa ſcilicet unio hęc ex meritis fuerit: & demum in 12. quæritur an ſit naturalis Chriſto &c. hoc eſt, a natura.

¶In corpore articuli ſunt tres concluſiones. Prima eſt: Nulla Chriſti opera fuerunt meritoria vnionis. Probat̃: Ille hõ, qui ẽ Chriſtus, a principio ſuæ cõceptionis, fuit filius dei hypoſtatice. ergo omnis illius hominis operũ ſubſequuta eſt unionem. ergo nulla eius operũ potuit eſſe meritũ vnionis. Antecedẽs declarat̃ primo, & differentia inter ſolam fidei, & hæreſim Photini. Et ꝓbat̃ ſcđo auctoritate angeli Luc. primo. Cõſequentiæ ſtat relinquunt, ut ꝑ ſe notæ, & uere ſic eſt: qm̃ prima patet ex hoc ipſo, ꝙ omnium operũ cuiuſcũq; hominis p̃ſupponit illum hominẽ: oppoſitũ. n. nõ ẽ intelligibile. Idẽ eſt eſt dicere, ꝙ omnis operũ Chři p̃ſupponit vnionẽ, & dicere ꝙ p̃ſupponit perſonã illius hominis: qm̃ nõ niſi ꝑ vnionẽ habetur perſona illius hominis: qm̃ eſt ipſa perſona filii Dei. Ex hoc igitur ꝙ perſona illius hominis eſt pſona filii dei per unionem naturę humanæ ad perſonã filii Dei, optime, & euidenter ſequitur, quòd omnis operatio illius hominis p̃ſupponit unionẽ, q̃a præſupponit illũ hominem. Secũda quoque patet ex hoc, ꝙ meritum pręcedit ſaltem naturæ ordine præmium, ut patet.

¶Dubium hoc in loco nonnullum occurrit: quia licet hinc habeatur, quòd omnis operatio illius hominis ſubſecuta eſt unionem, non tamen hinc habetur, quòd omnis operatio illius naturæ humanæ ſubſecuta ſit unionem. Et diceret quiſpiam quòd illa natura humana ſicut ſecundum ſe præſupponitur naturæ ordine unioni (quia aſſumptio præſupponit quod aſſumitur) ita ſecundum aliquod opus eius, puta intelligere, & uelle, quæ ſunt inſtantanea, præſupponitur ordine naturę aſſumptioni: & per illud uelle informatum charitate natura illa meruit aſſumi in eodem inſtanti temporis, & prius natura.

¶Ad hoc dubium non oportet aliunde, quam ex literæ fundamento reſpondere, ita tamen ut non ſit ſermo de potentia diuina abſolute cum dicitur, quod non potuit aliqua operatio procedere unionem: ſed de potentia, quam ordo rerum habet ſimpliciter, & in myſterio incarnationis. Cum enim natura humana in Chriſto aſſumatur ad eſſe perſonale Dei, idem eſt ordo naturæ humanæ Chriſti ad perſonam filii dei, qui eſt naturæ humanæ Sortis, ad perſonam Sortis. Et ideo ſicut natura Sortis prius natura perſonatur per Sortem, quam operetur, tum quia eſſe perſonale, tempore ſubſtantiale, eſt prius, quam operari, tum quia primus terminus, ut quod generationis, eſt ipſe Sortes, & deinde naturę ordine conſequuntur operationes etiam naturaliſſimæ, ut ſi ſol fieret, primo fieret ſuppoſitũ ſolis, & deinde luceret, quamuis in eodem inſtanti: ita prius natura, humanitas Chriſti perſonatur per uerbum dei, quàm operetur propter utramque dictam rationem: quia, ſcilicet perſonari ſpectat ad eſſe ſubſtantiale (confert enim ſubſiſtere, quod primæ ſubſtantiæ ſolius eſt) & quia primus terminus generationis Chriſti, ut quod, fuit perſona filii dei, dicente Angelo, Quod ex te naſcetur ſanctum uocabitur

procul dubio

proculdubio eſt rei veritate filius Dei. Non pōt ergo poni, ꝙ aīa Chriſti prius natura, quàm viueretur, intelligeret aut amaret.

¶ Secunda concluſio eſt. Nulla opera cuiuſcumque alterius hoīs potuerūt eſſe meritoria huius unionis ex condigno. Probaꝰ tripliciter. Primo, quia unio iſta ſuperat vnionem beatitudinis, q̄ propriè cadit ſub merito. Secundo, quia vnio iſta eſt principiū grã, quæ non pōt cadere ſub merito. Tertio, quia unio iſta eſt reformatiua totius humanæ naturæ, cuius totius bonum, conſtat non poſſe à ſingulari puro homine cauſari. Concl. 2. *Art. præ.

¶ Tertia concluſio eſt, Sancti patres meruerunt incarnationem de congruo deſiderãdo, & petendo. Probatur: quia congruū eſt Deum exaudire ſibi obedientes. Et hoc etiā modo exponi pōt, ꝙ beata virgo meruit Chriſtū portare, ſ. merito congrui. Concl. 3.

quæ fecimus nos, ſed ſm̄ ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit per lauacrum regenerationis. ergo nec illam Chriſti gñationē aliqua merita p̄ceſſerūt.

A

Resp. dicendū, ꝙ ᵐ quãtū ad ipſum Chr̄m, manifeſtū eſt * ex præmiſſis, ꝙ nulla eius merita potuerūt præcedere unionē. ⁿ Non. n. ponimus, ꝙ ante fuerit purus homo, & poſtea per meritum bonæ uitę obtinuerit eſſe filius Dei, ſicut poſuit Photinus: ſed ponimus ꝙ à principio ſuæ conceptionis ille hō vere fuerit filius Dei, utpote non habēs aliam hypoſtaſim, quàm filij Dei, ſecundum illud Luc. 1. Quod ex te naſceꝰ ſanctum, vocabitur filius Dei. Et iō omnis operatio illius hominis ſubſecuta eſt unionē. ergo nulla eius operatio potuit eſſe meritū unionis: ſed neq; etiam operat alterius cuiuſcūque hominis potuerūt eſſe meritoria huius unionis ex condigno. ᵒ Primo quidem; quia opera meritoria hominis propriè ordinantur ad beatitudinem, quæ eſt uirtutis pręmium, & cōſiſtit in plena Dei fruitione. ᵖ Vnio autem incarnationis, cum ſit in eſſe perſonali, tranſcendit unionem beatæ mentis ad Deum, quę eſt per actum fruentis: & ideo non poteſt cadere ſub merito. Secundo, quia grã non pōt cadere ſub merito, quia eſt merendi principium. Vnde multo minus incarnatio cadit ſub merito, quæ eſt principium gratię, ſecundū illud Ioan. 1. Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Tertio, quia incarnatio Chriſti eſt reformatiua totius humanę naturæ: & ideo nō cadit ſub merito alicuius hominis ſingularis, quia bonū alicuius puri hominis non poteſt eſſe cauſa boni totius naturæ: ex congruo tamen meruerunt ſancti patres incarnationem, deſideraūdo, & petendo: congruum enim erat ut Deus exaudiret eos, qui ei obediebant. Concl. 3.

B

C

D

Et per hoc patet reſponſio ad primvm.

Ad II dcd̄m, ꝙ hoc eſt falſum, ꝙ ſub merito cadit omne illud, ſine quo præmium eſſe nō poteſt: quædam enim ſunt, quę non ſolum requirūtur ad præmium, ſed etiam pręexiguntur ad meritum, ſicut diuina bonitas, & eius gratia, & ipſa hominis natura. Et ſimiliter incarnationis myſterium eſt principium merendi: quia de plenitudine Chriſti omnes accepimus, ut dicitur Ioan. 1.

Ad III dcd̄m, ꝙ beata Virgo dicitur meruiſſe portare dominum omnium. non quia meruerit ipſum incarnari: ſed quia meruit ex gratia ſibi data illum puritatis, & ſanctitatis gradum, ut congrue poſſet eſſe mater Dei.

A

Articvlvs XII.

Vtrum gratia unionis fuerit homini Chriſto naturalis.

Ad dvodecimvm ſic p̄ceditur. Videtur ꝙ gratia unionis non fuerit hoīi Chriſto naturalis, Vnio. n. incarnationis non eſt facta in natura, ſed in pſona, ut dictū eſt: * ſed unumquodq; denominatur a ʰ termino. ᵍ ergo gratia illa magis debet dici pſonalis, quàm naturalis.

B

¶ 2 Præt. Gratia diuiditur contra naturā, ſicut gratuita, quę ſunt à Deo, diſtinguuntur contra naturalia, quæ ſunt a principio intrinſeco: ſed eorum, q̄ ex oppoſito diuiduntur, ut unū nō ʰ denominatur ab alio. ergo gratia Chriſti non eſt ei nālis.

¶ 3 Pręt. Naturale dr̄, ꝙ eſt ſm̄ naturam: ſed gratia unionis ʰ nō eſt naturalis Chriſto ſm̄ naturam diuinam (quia ſic cōueniret alijs perſonis) nec etiam naturalis eſt ei ſecundum naturam humanam: quia ſic conueniret omnibus hominibus, q̄ ſunt eiuſdem naturæ cum ipſo. Igitur uidetur, ꝙ nullo modo grã unionis ſit Chriſto nālis

C

Sed contra eſt, ꝙ Aug. dicit in Ench. * In humanæ naturæ ſuſceptione fit quodãmodo ipſa gratia illi homini naturalis, qua nullum poſſit admittere peccatum.

D

Resp. dcd̄m, ꝙ ſm̄ Philoſophum in 5. Metaphy. * natura uno modo dr̄ ipſa natiuitas, alio modo eſſentia rei. Vnde naturale poteſt aliquid dici dupliciter, uno modo, quod eſt tantum ex principijs eſſentialibus rei: ſicut igni naturale eſt ſurſū ferri: alio modo dr̄ eſſe homini naturale, quod ab ipſa natiuitate habet, ſm̄ illud Eph. 2. Eramus natura filij iræ. Et Sap. 12. Nequā eſt natio eorū, & naturalis malitia ipſorum. ᵐ Gratia igitur Chriſti ſiue unionis, ſiue habitualis nō pōt dici naturalis quaſi cauſata ex principijs humanæ naturæ in Chriſto; quamuis poſſit dici naturalis, quaſi prouenienſ in naturam humanam Chriſti, cauſante diuina natura ipſius. Dicitur autem naturalis utraque gra

E

SVP. QVAE. II. ART. XII.

Medina art. 12.

In tit. articuli duodecimi nota ꝙ ſõ in titulo apponiꝰ ly homini, ita ꝙ nō quęriꝰ utrum grã unionis ſit Chr̄o naturalis ſed an ſit nālis Chr̄o hoīi ut denotareꝰ, ꝙ difficultas huius dubij ex parte eius, quod eſt eſſe hoīem, ſe tenet. Non. n. eſt qō de Chr̄o, ſm̄ ꝙ Deus: ſed ſm̄ ꝙ eſt hō, an grã vnionis ſit illi nālis.

¶ In corpore art. duo ſiunt. primo ponitur vna diſtinctio de ly naturalis: ſcd̄o tãdeꝰ quæſtio tripliciter. Diſtinctio eſt ſm̄ nāle dupliciter, uel qđ cauſatur ex principijs eſſentialibus rei. ſicut paſſio ex principijs ſubiecti, ſicut moueri deorſum ex principijs corporis grauis, uel quod ab ipſa natiuitate hr̄. Probaꝰ primo diſtinctio: qa natura dr̄ dupliciter. 5. Met. ſ. de eſſentia: & de natiuitate. Probaꝰ ſcd̄o, ſm̄ membrū, au ctoritate duplici ſacræ ſcripturæ.

¶ Nota hic, ꝙ ſm̄ membrum, ſ. naturale a natiuitate, dupliciter intelligi pōt, uno modo vt denotetur ſola coæuitas, quia. ſ. inceperunt ſimul tpe, ſicut de cæco à natiuitate dicimus, qa cæcitas ſimul incępit cū hoīe, q. eſt cæcus: alio mō, vt denotetur nō ſola cōduratio, ſed & cãlitas ita ꝙ ex ui natiuitatis habeat illud: ſicut dicimus, ꝙ ſextus digitus eſt nālis, ex natiuitate in utero, quia. ſ. ex uitalis natiuitatis abundantia in materia, &c. Iſte ſortitus eſt ſextum digitū. In propoſito intelligitur ſm̄ membrum utroq. modo. & ad ſm̄ membrum ſpectat auctoritas Apoſtoli, Eramus natura filij iræ, quia ex ui natiuitatis noſtræ per propagationē ex Adam ſumus filij irę, dum ex ui natiuitatis nr̄æ in utero inficimur peccato originali. Ad primū aūt modum ſpectat auctoritas Sapiētiæ, qm̄ Chananęi de quibus loqꝰ, non ex ui natiuitatis contrahebāt peccata parētum, ſed malitia illorum ita cito inci-

Pon. 8
18
Inf. q. 7. a. 13. ad 2. & q. 34. a. 3. ad 2. & 3. d. 4. q. q. 3. a. 2. q. 1. a. 3. & 2. huius quæſt.

* c. 40. poſt med. to. 3.

* li. 5. Met. tex. 5. [illegible]

Concl. 2.

tia in Chriſto, inquantum eam à natiuitate habuit: * q̃a ab initio conceptionis fuit a natura humana diuinę perſonæ unita, & anima eius fuit munere gratiæ repleta.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd licet unio non ſit facta in natura, eſt tamen cauſata ex virtute diuinæ naturæ, quę eſt uere natura Chriſti: & etiam conuenit Chriſto à principio ſuæ natiuitatis.

AD II dicẽdum, quòd non ſecundum idem dicitur gratia, & naturalis: ſed gratia quidem dicitur, inquantum non eſt ex merito: naturalis autem dicitur, inquantum eſt uirtute diuinæ naturæ in humanitate Chriſti ab eius natiuitate.

AD III dicendum, quòd gratia unionis non eſt naturalis Chriſto ſecundum humanam naturam, quaſi ex principiis humanæ naturæ cauſata: & ideò non oportet, quòd cõueniat omnib. hominibus: eſt tamen naturalis ei ſecundũ humanam naturam propter proprietatem natiuitatis ipſius, ꝑut ſic conceptus eſt ex Spiritu ſancto, ut eſſet idẽ naturalis filius Dei, & hõis. Scd̃m uero diuinã naturã eſt ei naturalis, inquantũ diuina natura eſt principiũ actiuum huius gratiæ, & hoc cõuenit toti Trinitati, ſ. huius grãæ eſſe actiuũ principiũ.

incipiẽdum, vt dicat̃ in vtero incępiſſe, iuxta conſuetum modum loquendi ſermone emphatico.

¶ Prima concluſio eſt: Gratia, ſiue unionis, ſiue habitualis nõ eſt naturalis Chriſto, ut cauſata ex principijs humanæ naturæ. Sc̃da concluſio eſt: Gratia utraq; põt dici nãlis Chriſto, quaſi prouenięs ex natura diuina Chriſti: ſ nãlis humanã eiuſdẽ. Tertia cõcluſio eſt. Gra utraq; eſt nãlis Chro, ſumẽdo nãle a natiuitate. Probat̃ in primo ſenſu, hoc eſt ſm̃ cõquitatẽ: quia ab initio conceptionis fuit natura humana diuinæ perſonæ unita, & hoc quo ad gratiam unionis, & aĩa eius fuit munere grãæ repleta, & hoc quo ad grãm habitualem. In ſc̃do aũt ſenſu, hoc eſt ut natiuitatis, probatur in rñſione ad tertiũ ex proprietate natiuitatis Chri: q̃a ſic cõceptus eſt ex Spũſancto ut eſſet idẽ nãlis fili⁹ Dei, & hõis, teſtante hanc natiuitatis uim angelo dicẽte, Spũſſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obũbrabit tibi, dũ ſubdit ideoque, & qđ naſcet̃ ex te ſanctum, uocabit̃ filius Dei. Illa.n. cãlis, ideoque, & quod naſcetur ex te, erit filius Dei, manifeſtat ad hoc eſſe ordinatã actionẽ Spũſancti, ut ex ui talis natiuitatis natũ eſſet filius Dei, qđ ĩ ipſa gratia unionis conſiſtit. Gr̃a aũt habitualis, ut in proprio tractatu patebit, eſt ĩ Chriſto uelut ꝓprietas, cõſequẽs gratiam unionis, ſicut ſplendor ſolem.

¶ Nota hic tria. primo, q̃ quamuis in litera diuiſæ ſint explanationes, & probationes tertiæ cõcluſionis ſm̃ duos aſſignatos in ſecundo membro ſenſus, quia tamen neceſſe ſunt, in lr̃a ponunt̃, & breuius uniti clarẽt nouitijs: ideo adiunxi dicta in rñſione ad tertiũ, & unxi corpori articuli. Sc̃do, q̃ Auctor plus donauit, quàm promiſit, dũ diuiſit de gr̃a unionis, & tñ dixit de gr̃a unionis, & habituali. Tertio, q̃ dũ in ſecunda concluſione dr̃, q̃ gratia Chriſti põt dici naturalis ex diuina natura, Auctor caute appoſuit duo uocabula, primo põt dici: ſc̃do, quaſi prouenięs. Eſt ſiquidem conſiderandum, quod ad hoc, ut aliquid dicatur proprie naturale a natura pro eſſentia, duo concurrant: primum eſt cauſalitas: ſc̃m modus cauſandi. oportet enim, vt cauſetur à natura, & q̃ naturali modo non libere cauſetur à natura: ſic.n. paſſio à principijs naturæ, ſic ferri ſurſum à leuitate cauſatur, ſic naturale diſtinguit̃ contra liberũ. In propoſito aũt, quia oĩs cauſalitas Dei, ad extra eſt libera, & nulla eſt naturalis, ideo gratia in Chriſto ex diuina natura cẽta deficit à naturali in mõ quo fit, & põt dici naturalis, quo ad primum, quia ex diuina cauſatur natura. Quo ad ſm̃ uero põt dici naturalis non formaliter: quia in ueritate nõ naliter, ſed libere cauſatur, ſed quaſi uirtualiter ſeu cõditionaliter, hoc eſt, quia ſi diuinæ naturæ competeret ad extra, utrerque modus cãndi, ſ. naliter, uel libere, utraque gr̃a in Chriſto nãliter eſſet: quia gratia unionis ſpectat ad eẽ perſonale pſius diuinæ naturæ, ac per hoc ad cauſalitatem naturalem pertineret, ſi ibi in ueritate eſſet: gratia uero habitualis in Chriſto ſpectaret ad proprietatẽ humanæ naturæ iunctæ, ſm̃ ſuũ eſſe diuinæ naturæ. Et ꝓpterea Auctor dixit, Dici põt naturalis quaſi prouenięs, ſignificans p hoc quaſi nãlem modũ, quo gratia in Chriſto fieri dici põt, quãuis in ueritate non ſit modus naturalis: hoc aũt ſingulariter de gr̃a Chri dici põt quia reliquis hoibus, & etiã angelis cõſtat, & nõ ſolũ dat, ſed datet Deus grãm ſuam prout uult, ut pote non cõicans ſuũ eſſe perſonale, nec ĩ actis ſibi ſecundum eſſe influens.

QVÆSTIO III.

De modo unionis ex parte perſonæ aſſumentis, in octo articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de unione ex parte perſonæ aſſumentis.

Et circa hoc quęruntur octo.

¶ Primo, vtrum aſſumere cõueniat perſonę diuinę.

¶ Secundo, vtrum cõueniat naturę diuinæ.

¶ Tertio, vtrũ natura poſſit aſſumere abſtracta ꝑſonalitate.

¶ Quarto, vtrum una perſona poſſit aſſumere ſine alia.

¶ Quinto, vtrum quęlibet perſona poſſit aſſumere.

¶ Sexto, vtrum plures perſonę poſſint aſſumere vnã numero naturam.

¶ Septimo, vtrum vna perſona poſſit aſſumere duas numero naturas.

¶ Octauo, vtrũ magis fuerit cõueniens de perſona filii Dei, q̃ aſſumpſerit humanã naturã, q̃ de alia perſona diuina.

ARTICVLVS I.

Vtrum perſonæ diuinæ conueniat aſſumere naturam creatam.

AD PRIMVM ſic ꝑcedit̃. Vr̃ q̃ ꝑſonę diuinę, nõ conueniat aſſumere naturam creatã. Perſona.n. diuina ſignificat aliqđ maxime perfectũ: perfectũ aũt eſt, cui nõ põt fieri additio.

SV. QVAEST. III. ART. I.

Scot. 3. 3. d. 1. q. 4. Duran. 3. 5. d. 1. q. 2. Cap. 3. d. 1. q. 1. con. 4. Medina. a. 1. Alb. Mag. 3. d. 4. ar. 1. & diſt. 5. art. 3.

TItulus art. 1. q. 3. clarus eſt.

¶ In corpore articuli unica eſt cõcluſio rñ ſiua queſito. Perſonæ cõpetit propriſſimè aſſumere naturã. Probat̃, Perſona eſt principiũ, & terminus aſſumptionis. ergo ſibi cõuenit propriſſime aſſumere. Antecedẽs quo ad primã partem probat̃: quia aſſumere eſt actio diuina: agere aũt ꝓprie eſt ꝑſonæ. Quo ad ſc̃dam uero q̃a unio facta eſt non in natura, ſed in ꝑſona, ut patet ex ſupra dictis. Conſequentia aũt probat̃: quia in verbo aſſũptionis importantur tria, principiũ, actus, & terminus: qm̃ aſſumere dr̃ quaſi ad ſe ſumere. Ex hoc namque, q̃ aſſumere importat hæc tria, & hæc oĩa cõpetunt perſonę, q̃a ipſa eſt principium, & terminus actus talis, ut in antecedente dicitur, conſequẽs manifeſte eſt, quod aſſumere propriſſime competat perſonę.

Porret. 3. d. 5. q. art. 2

¶ Vbi nota tria: primo, quod exponendo aſſumere quaſi ad ſe ſumere, quia ly ſe eſt pronomen reciprocum, duplicitet, ſeu bis denotat illud, pro quo ſtat concurrere ad actionem illam, uno modo, ſeu ſemel ut principium, & ſemel, ſeu alio modo ut terminum. Et propterea Auctor ex hoc, q̃ aſſumere dicitur quaſi ad ſe ſumere, dixit q̃ importat principiũ, & terminũ actus: niſi enim ly ſe, utrumque denotaret: non eſſet ad ſe ſumere, ſed eſſet ſumere ad alium. Secundo, q̃ in litera in concluſione additur ly propriſſime: quia, ut infra patebit, non ſoli perſonæ conuenit aſſumere, ſed ſoli perſonę conuenit propriſſime. Tertio, quòd hic eſt ſermo de perſona diuina ut ſic, non curando, utrum ſit una ſola perſona diuina, uel plures, utrum abſoluta, uel relatiua, eius ſiquidem eſt proprie agere, ut quod agit, & eius eſt terminare vnionem perſonalem ut quod ſubſiſtit in utraque natura.

¶ In reſponſione ad primum eiuſdem primi articuli, aduerte quòd tam mirabilis eſt hæc incarnationis coniunctio, ut cum hoc, quod fatemur Deum uere acquiſiuiſſe eſſe hominem, quia uere factus eſt homo: quia tamen huiuſmodi ſubſtãtiale eſſe acqſiuit ſine quacũque ipſius Dei mutatione, ac per hoc ſine quacunque ſui perfectione, ideo hic uere quoque dicitur.

Cũ igitur aſſumere ſit quaſi ad ſe ſumere,[b] ita ꝙ aſſumptum ad datur aſſumenti, uidetur ꝙ perſonæ diuinæ non conueniat aſſumere naturam creatam.

¶ 2 Præt. Illud, ad quod aliquid aſſumitur, communicatur quodammodo ei, ꝙ in ipſum aſſumitur: ſicut dignitas communicatur ei, qui in dignitatem aſſumitur: ſed de rõne perſonæ eſt, ꝙ [h] ſit incommunicabilis, ut in prima parte dictum eſt.* ergo pſonæ diuinæ non conuenit aſſumere, quod eſt ad ſe ſumere.

1. p. q. 29. art. 1

¶ 3 Præt. Perſona conſtituitur p naturam: ſed inconueniens eſt, quòd conſtitutum aſſumat[h] cõſtituẽs: quia effectus nõ agit in ſuam cauſam. Ergo perſonæ nõ conuenit aſſumere naturam.

SED CONTRA eſt, quod Auguſtinus dicit de fide ad Petrũ,* Formam, id eſt, naturam ſerui ĩ ſuam accepit deus, ille ſ. vnigenitus, perſonam: ſed deus vnigenitus eſt perſona. ergo perſonæ competit accipere naturam, quòd eſt aſſumere.

In li. de fi. ad Pet. c. 2 a me. to. 3.

RESPON. Dicendum, quod in uerbo aſſumptionis duo importanẽ, uidelicet principium actus, & terminus: dicitur enim aſſumere, quaſi ad ſe ſumere. Huius autẽ ſumptionis, perſona eſt, & principium, & terminus. Principium quidem, quia pſonę proprie competit agere: huiuſmodi autem ſumptio carnis [l] per actionem diuinam facta eſt. Similiter etiam perſona eſt huius ſumptionis terminus (quia ſicut ſupra dictum eſt.)* Vnio facta eſt in pſona non in natura. Et ſic patet, ꝙ propriiſſime [m] competit perſonæ aſſumere naturam.[n]

* q. præc. art. 1. & 2.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd cum perſona diuina ſit infinita, non poteſt ei fieri additio. Vnde Cyrillus dicit in epiſt. ſynodali Ephe.* conci. Non ſecũdum appoſitionem coniunctionis intelligimus modum, ſicut etiam in vnione hominis ad Deum, quæ eſt per gratiam adoptionis, non additur aliquid Deo: ſed illud, quod diuinum eſt, apponitur homini. Vnde non Deus, ſed homo perficitur.

* In epiſt. 1 ſyn. Ephe. ad Neſtor. circa med. ill.

AD II. dicendum, quod perſona dicitur incommunicabilis, inquantum non poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari: nihil tamen prohibet plura de

---

dicitur, q. nihil eſt per incarnationem additum Deo, & quòd non Deus, ſed homo per incarnationem perficitur. Et ad hoc tantum allatum eſſe exemplum de vnione adoptionis noſtræ intellige: quia ſicut in vnione filiorum adoptiuorum non additur aliquid Deo, ſed quod diuinum eſt, apponitur homini, ita proportionaliter in vnione naturali Filii nihil apponit deo, ſed deus iungitur homini, ut homo perfectus ſit hoc eſt, ut hõ ſit deus, quod infinitam perfectionẽ apponit naturæ humanæ.

¶ In reſponſione ad ſm dubium occurrit circa incõmunicabilitatẽ pſonæ, ut in lra deſcribit. ſ. penes hoc ꝙ non poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari. Videtur ſiquidem ſatis rudis huiuſmodi aſſignatio incommunicabilitatis: quoniam talis incommunicabilitas conuenit cuilibet ſingulari creato. tam in genere accidẽtis, quam in genere ſubſtantiæ. nam hoc album, & ſimiliter hæc albedo, & hæc humanitas, non poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari: quia ut in antepræd. cõmenti dicitur, cuilibet ſingulari conuenit non dici de ſubiecto.

¶ Ad hoc dicitur, quod in theologia non potuit forte breuius, clarius, & formalius deſcribi incommunicabilitas perſonæ, quàm deſcripta eſt in litera: quia apud theologos omnis natura eſt communicabilis pluribus ſuppoſitis, quamuis diuerſimode: quia natura diuina communis eſt per identitatem Patri, & Filio, & Spirituiſancto. Et hæc natura creata poteſt eſſe communis per aſſumptionem (ut infra patebit) Patri, & Filio, & Spirituiſancto: perſona quoque communis eſt pluribus naturis, ut patet de perſona filii Dei ſubſiſtente in duabus naturis diuina, & humana, & de perſona Sortis communi pluribus, accidentalibus tamen naturis, ut in litera dicitur. Reſtat ergo, ut propria incommunicabilitas perſonæ cõſiſtat in hoc, quòd nõ poſſit eſſe communis pluribus ſuppoſitis, hoc eſt ſibi ipſi, & alteri ſuppoſito, & hoc eſt quod in litera exprimitur, per non poſſe prædicari de pluribus ſuppoſitis. Vnde doctrina eſt ſubtiliſſima: ſed obiectio errat in hoc, ꝙ pro eodem accipit non prædicari de pluribus, de quo Ariſt. loquit in antepredicamentis: & nõ prædicari de pluribus ſuppoſitis, de quo Auctor in litera loquitur, quum hæc diſtent valde: quoniam non poſſe prædicari de aliquo, uel aliquibus, ut ſuperius de inferiori, conuenit omni ſingulari, ut obiiciendo bene dicitur: ſed non poſſe prædicari de pluribus ſuppoſitis, ſoli perſonæ conuenit: quia ſoli perſonæ repugnat. Nam, & hæc humanitas, & quæ illi ineſt, hæc albedo poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari, ut patet, ſi à pluribus diuinis perſonis aſſumeretur.

¶ In eadem reſponſione ad ſecundum*, dubium occurrit circa illud: hoc autem eſt proprium diuinæ perſonæ, propter eius infinitatem, ut fiat in ea concurſus naturarum non accidentaliter, ſed ſecundum ſubſiſtentiam, & de concluſione. & de ratione eius, Duo ſiquidem hic dicuntur: primo affirmatur hæc concluſio, ſcilicet, quòd ſola diuina perſona poteſt ſubſiſtere in duabus naturis: ſecundo aſſignatur ratio iſtius cõcluſionis: infinitas diuinæ perſonæ. Vbi duæ quæſtiones determinantur prima eſt, an aliqua perſona creata poſſit ſubſiſtere in duabus naturis, aſſeritur ſiquidem hic pars negatiua, dum-

A dicitur quòd proprium eſt diuinæ perſonæ, ut fiat in ea cõcurſus naturarum ſecundum ſubſiſtentiam: ſecũda eſt, an hæc proprietas conueniat diuinæ perſonæ propter infinitatem ipſius: aſſeritur namque in litera pars affirmatiua. Et primam quidem q. Scot. 3. ſentent. diſtin. 1. q. 4. diſputat, & dubiam relinquit: ſecundam autem ibidem tractãs, oppoſitũ tenet, arguitq; dicens. Iſta ratio non uidetur cõcludere: quia uerbum nõ eſt infinitum ſecundum rationem perſonalitatis ſuæ, ſecundum quã ſubſtãtificat naturam aſſumptam. igitur non requiritur infinitas in illo ſuppoſito, quod ſic ſubſtantificat. Antecedens patet: quia tunc aliqua perfectio formaliter deeſſet Patri, quæ eſt in Filio.

¶ Ad horum euidẽtiam primo ſoluenda eſt obiectio Scoti: & exinde ſoliditas utriuſque dicti in litera monſtranda. Ad obiectionẽ ergo Scoti negandum eſt antecedẽs: quamuis poſſit diſtingui, dicendo, quòd uerbum eſſe infinitum ſecundũ rationem perſonalitatis ſuæ, poteſt dupliciter intelligi, ſcilicet radicaliter, uel formaliter, & quod uerbum eſt infinitum ſecundũ rationem deitatis radicaliter, quia ex deitate quicqd eſt ĩ Deo, infinitatem habet: ſed ſecundũ ſuam perſonalitatẽ eſt formaliter infinitum, quoniam perſonalitas diuina non eſt conſtitutiua perſonæ niſi infinitæ. Et quẽadmodum perſonalitas uerbi, ſcilicet filiatio diuina eſt formaliter ſubſiſtens, alioquin non eſſet conſtitutiua perſonæ, quę formaliter eſt ſubſiſtens, ita eſt formaliter infinita, quia ſubſiſtentia formaliter incluſa in perſonalitate uerbi, nec eſt finita, nec abſtrahens à finito, & infinito, ſicut relatio, inquantum relatio, quia ſubſiſtentia perfectionem ſonat ſimpliciter, ut patet. Nec propterea ſequitur ut Scotus arguit, probando antecedens, ꝙ aliqua perfectio formaliter deeſſet Patri, quæ eſt in Filio; quoniam eandem perfectionem, quam perſonalitas uerbi formaliter dicit in Filio, perſonalitas Patris, dicit in Patre, ut patet de perfectione ſubſiſtentiæ. Sed contingit hic errare, ſi perſonalitates diuinas ſic formaliter metimur, ut eas nihil aliud formaliter eſſe putemus, q̃ quod relationi reali formaliter cõuenit, quod alienum eſt à celſitudine perſonalitatis diuinæ formaliter ſumptæ: quoniam, ut dictum eſt, conuenit illi formaliter ſubſiſtentia, alioquin non eſſet perſonalitas: quia non eſſet conſtitutiua ſe tota perſonæ. Conſtat autem quod filius Dei, quatenus ſubſiſtens, naturam humanam ſubſtantificat. Vnde patet, quòd uerbum ſecundum illam ſuæ perſonalitatis rationem, qua eſt ſubſiſtens, ac per hoc infinitæ ſubſiſtentiæ, uices humanæ perſonę formaliter, & eminenter in myſterio incarnationis ſupplet: eſt enim uerbum, perſona humanæ naturæ. Et confirmatur, quia per illud idem, quo uerbum ſubſiſtit in duabus naturis, diuina, ſcilicet, & humana, poteſt ſubſiſtere, quantum eſt ex parte ſua in infinitis naturis, quoniam, ubi pluralitas non facit differentiã, nec infinitas faceret differentiam, ſi infinitas impoſſibilis eſſet. Sed uerbum per ſuam perſonalitatem, quatenus eſt conſtitutiua perſonæ (quod eſt dicere, quatenus eſt conſtitutiua ſubſiſtentis in diuina natura) habet quòd poſſit in duabus naturis ſubſiſtere. ergo per ſuã perſonalitatẽ, ut ſubſiſtentẽ in diuina na-

ura, poteſt ſubſiſtere in infinitis naturis. ſed poſſe ſubſiſtere in infinitis naturis eſt ſubſiſtentiæ infinitæ. igitur ſubſiſtentia, qua Verbum de facto ſubſtantificat humanam naturam, exigit infinitatem. Eadem enim eſt conditio eius, qua nunc ſubſiſtit in duabus, & qua ſubſiſteret in infinitis.

¶ Præterea, Verbi perſonalitas ſua formali ratione claudit ſubſiſtentiam. ergo perfectionem ſimpliciter. ergo eſt infinita formaliter. Antecedens probatū eſt. Prima cōſequētia probatur. primo, quia ſubſiſtentia non ſolū eſt perfectio, ſed maxima pfectio: nullum nanq; diuinū eſſet perfectū niſi ſubſiſtens. Secundo, ex deſcriptione perfectionis ſimpliciter, ſcilicet, ꝙ in quolibet, melior eſt ipſa, q̄ non ipſa, arguitur ſic. In quolibet ente vt ſic, melior eſt ſubſiſtentia, q̄ quodlibet ſibi incompoſſibile. ergo eſt perfectio ſimpliciter. Tertia conſequētia eſt euidens etiam apud Scotum: quoniā omnis perfectio ſimpliciter, eſt in Deo infinita formaliter. Ex dictis igitur ſi bene cōſiderentur, fidelitas literæ tam in concluſione quam illius ratiōe apparet. nam ex hoc quod perſona diuina ex ſuæ perſonalitatis perfectione, quā illius ſubſiſtentia ponit, habet quod poſſit in pluribus naturis ſubſiſtere, manifeſte habetur, qđ quum illa perfectio ſit infinita, proprium erit diuinæ perſonæ ob eius infinitatem, quod in ea fiat concurſus naturarum, ſecundum ſubſiſtentiam. Et per hoc ſolutio utriuſque quæſtionis apparet.

¶ Nec ex his ſequitur, ut Scotus ibidem q. 5. conatur deducere, diuinam naturam eſſe per ſe primo terminum unionis, propterea quia infinitas primo eſt naturæ, quoniam infinitas Dei, vt eſt naturæ, dat perfectionem infinitam in eſſendo, & in cauſando, I ut autem eſt perſonæ, dat perfectionem infinitam in terminando. Quo fit, ut quia terminare naturam aſſumptam, nullam cauſalitatem dicit, conſequenter infinitas in terminando, nullam cauſalitatem det: & tamen conſtat, quod exigitur ad hoc, quod una perſona ſubſiſtat in infinitis naturis, ſi eſſent. Quando ergo obijcit Scotus, quod continentia uirtualis in termino, quæ æquiualere poteſt tot perſonis, pertinet ad dependentiam inter cauſam, & cauſatum, ut ſic, ſimpliciter negandum eſt, & dicendum eſt, quòd quia terminare naturam alienam ſubſiſtendo in illa ex infinitate perſonæ, non in cauſando ſed in terminando prouenit, ideoque uocatur quaſi continentia uirtualis perſonalitatum in perſona diuina, non ſpectat ad dependentiam cauſæ, & cauſati ut ſic: ſed ad dependentiam perſonæ finitæ in terminando ad perſonam infinitam in terminando. Et quia hoc conuenit cuilibet diuinæ perſonæ ratione ſuæ propriæ perſonalitatis: ideo, ut infra patebit, K propria perſonalitas Verbi, ſcilicet filiatio, eſt de facto per ſe primo terminus incarnationis.

¶ In eodem primo articulo in reſponſione ad tertium, aduerte, ut caute uerbum denominationis intelligas, quum legis, ꝙ natura humana non conſtituit diuinam perſonam ſimpliciter, ſed conſtituit eam, ſecundum quod denominatur à tali natura. Non enim ſumitur hic denominatio pro quacumque denominatione, quum denominentur aliqua ab extrinſeco, ut Sortes dicitur locatus, aut ueſtitus, aliqua, ab accidente, ut Sortes dicitur albus, & aliqua, à ſubſtantia, ut Sortes dicitur animatus, uel corporeus: ſed ſumitur pro denominatione ſubſtantiali: neque reſtringitur hic denominatio ad denominationem in ante prædicamentis definitam: quamuis, & de illa litera hæc uerificetur, de denominatione ſubſtantiali loquendo. Nam perſona filij Dei eſt uere perſona humana: & in quantum eſt perſona humana, conſtituitur per naturam humanam, ita quod F natura humana in Chriſto non conſtituit filii Dei perſonam, quatenus eſt perſona, ſed quatenus eſt perſona humana. Et hoc intendit lr̃a qm̄ ly humana, denominationem ſubſtantialē a natura hominis importat. Et qm̄ filii Dei perſona ſic facta eſt perſona humana, ut ipſe filius Dei uere ſit homo: ideo dixi, ꝙ denominatio iſta nō ſic reſtringitur, quin verificetur ēt ſubſtantialis vniuocatio: perſona ſiquidem uerbi ita eſt humana, quòd eſt etiam homo vniuoce cum reliquis hominibus. Tanta ē autē excellentia incarnationis, ut non poſſit vnica uia aut rōne dici, ſed oporteat multis uiis, ac modis myſterii illius cognitionē qualemcūq; inueſtigare: & ideo nunc p denominationem, nunc per vniuocationem, incedimus.

Porr.o 20

3 d. 5. q. 2. ar. 2.

perſona prædicari. Vnde nō eſt contra rationem perſonæ ſic communicari, vt ſubſiſtat in pluribus naturis: quia etiam in perſonam creatam poſſunt plures naturæ concurrere accidentaliter: ſicut in perſona vnius hominis inuenitur quantitas, & qualitas. Hoc autem eſt pro- G prium diuinæ perſonæ, ꝓpter eius infinitatem, vt fiat in ea cōcurſus naturarum, non quidem accidentaliter, ſed ſecundum ſubſiſtentiam.

AD III. dicendū, ꝙ ſicut ſupra dictū eſt, * natura humana nō conſtituit perſonam diuinā ſimpliciter: ſed conſtituit eā ſecundum ꝙ denominatur à tali natura. Non. n. ex natura humana habet filius Dei, ꝙ ſit ſimpli- H citer eū fuerit ab æterno: ſed ſolum ꝙ ſit homo: ſed ſecundum naturā diuinam conſtituitᷣ perſona diuina ſimpliciter. Vn̄ pſona diuina non dr̄ aſſumere diuinam naturam, ſed humanā.

ARTICVLVS II.

Vtrum diuinæ naturæ conueniat aſſumere.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quòd natu- G ræ diuinæ non conueniat aſſumere: quia, ſicut dictum eſt, * aſſumere dicitur quaſi [h] ad ſe ſumere: ſed natura diuina non ſūpſit ad ſe humanam naturam, quia nō eſt facta vnio in natura, ſed in perſona: ſicut ſupra dictum eſt. * Ergo naturę diuinę non competit aſſumere naturam humanam.

*Ar. præc.

¶ 2 Præter. [h] Natura diuina communis eſt tribus perſo- H nis. Si ergo naturæ conuenit aſſumere, ſequitur quòd conueniat tribus perſonis. Et ita Pater aſſumpſit naturam

SVPER QV. III. ART. II.

*q. 2. ar. 2 & 3.

Medina a. 2.

IN titulo articuli ſecundi, nota omnes tres terminos: nā ly naturę diuinæ, in hoc articulo ſumitur nō vt ſumitur p modum naturę tantum, vt ſignificatur nomine Deitatis: ſed etiā ut ſumitur per modum ſubſiſtentis in natura ut ſic, vt ſignificatur nomine Dei ſeu Dei huius: ita qđ appellatione naturę diuinæ uenit hoc in loco nō ſolū deitas, ſed Deus, & Deus hic. Nec hoc ego ſomnio, ſed ex reſponſione ad tertiū clare habeo, ut ibi declarabiᷣ, & nūc ſupponatur, ita ꝙ natura diuina ſumiᷣ hic, ut diſtinguitur contra perſonam ſimpliciter, hoc eſt ſecundum completam rationem perſonæ.

¶ Ly conueniat ſumitur nō de poſſibili, ſed de facto: qm̄ an natura poſſit aſſumere, in ſequenti tractabitur articulo, ſed an de facto uerum ſit quod deitas, deus, hic deus aſſumpſerit naturā, quæritur, ut patet ex reſponſione ad ſecundum, ubi dicitur, qđ I aſſumere conuenit naturæ diuinæ ratione perſonæ uerbi.

¶ Ly aſſumere, vniuoce ſumitur ut. ſ. terminatur ad unionem perſonalem uerbi, qualis deſcripta iam in antedictis eſt, ut ex reſponſione ad ſecundum allegata patet.

¶ Rurſus aduerte, quòd quum quæritur hic an naturæ diuinæ conueniat aſſumere, intentio qōnis eſt, an ſic conueniat, quod poſſit uere dici, quod natura diuina aſſumpſit naturam humanam. Et in hoc clauditur, an naturæ diuinæ conueniat aſſumere, ut quod aſſumit, ita quod non ſufficit quæſtioni dicere, qđ natura diuina eſt, qua, ſeu quo facta eſt aſſumptio: ſed inquirimus an ſit quod, ſeu quæ aſſumpſit naturam humanam. Hæc de titulo.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio principalis. Naturæ conuenit ſecundario aſſumere naturā. Probatur. Aſſumens eſt principiū, & terminus aſſumptionis: ſed natura diuina eſt ſm̄ ſe principium, & non ſm̄ ſe. ſed ratione perſonæ eſt terminus K aſſumptionis. ergo natura diuina eſt ſecundario aſſumens, ſcilicet ad ſui perſonam. Maior probatur ex eo, ꝙ in uerbo aſſumptionis importatur utrūque, ſ. principium, & terminū aſſumptionis eſſe idem. Minor quo ad primam partem probatur: quia uirtute naturæ diuinæ aſſumptio facta eſt: quo ad ſecundam uero: quia eſſe terminum aſſumptionis conuenit primo perſonę, ut patet ex præcedenti articulo. Vbi quia etiam dictum eſt, quòd perſona eſt etiam principium aſſumptionis, ut quod, ideo hic repetitur, quòd propriiſſime, & additur quòd primo conuenit perſonæ aſſumere. Secunda autem concluſio adiuncta propter clarificanda ſimilia eſt, quòd natura diuina per hunc modum, ſ. ſecundario eſt incarnata: quia ſcilicet carnem ad ſui pſonam aſſumpſit.

¶ In reſponſione ad ſecundum, quo ad omnes eius partes, nota pro ſequenti articulo. Tria enim hic dicuntur, primū eſt de cōitate conuenientium naturæ diuinæ ſecundū ſe, ut diſtinguiᷣ contra perſonam. Secundum de aſſumere, quod de facto ei

conuenit

conuenit ratione verbi. Tertium de illa ſubiuncta cauſali. ſ. & ideo illi ſoli perſonæ conuenit. Ad hæc enim in ſequenti articulo recurſus erit.

¶In reſponſione ad tertium eiuſdem 2. artic. aduerte quod quia argumentum ad hoc tendebat, quod naturæ diuinæ non conueniebat aſſumere & vt principio aſſumptionis, hoc eſt, ut principio, quo aſſumere dicitur: quia natura habet rationē principij, vt quo, nō ut quod. & Auctor intendit quod naturæ diuinę conuenit aſſumere in rōne principij non ſolum quo: ſed quod: ideo in hac reſpōſione dicit, ſicut quoad eſſe, idem eſt in Deo quo, & quod, ita quoad agere. Et ideo natura diuina eſt quo Deus agit aſſumptionem, & quòd agit illā: quia eſt ipſe Deus agens, quo nihil aliud eſt, quam dicere, quia deitas hęc, & hic Deus hæc.n. ſunt abſtracta, & concreta naturæ diuinæ ſingulariter ſignificatæ. Vbi clare videre potes bene expoſitum fuiſſe titulum articuli. Habes quoq; hinc ſenſum dictorum in corpore articuli de termino aſſumptionis, quū dr quod naturæ diuinæ non conuenit eſſe aſſumptionis terminum ſecundum ſe, ſed ratione perſonę. Nam hinc patet, & ex reſponſione ad ſecundum, quod appellatione perſonæ hic intelligitur ſola perſona ſimpliciter, & perfecte habēs rationem perſonæ, vt eſt verbum Dei, & appellatione Naturæ intelligitur, tam natura in abſtracto, quam in concreto, tam deitas, q̃ Deus, tam hæc deitas quàm hic Deus. Habes enim hinc, quod ipſe, ſeu hic Deus, concurrit ad aſſumere, ut principiū quod, & non, vt terminus, habes ex reſponſione ad ſecundum, quod uico ſoli perſonæ verbi conuenit aſſumere vt termino: quia eſſe terminum aſſumptionis conuenit deitati ratione perſonæ verbi. Quid clarius? Reſtat igitur indubitata apud auctorem concluſio, quod per ſe primo terminus aſſumptionis in myſterio incarnationis eſt perſona Verbi ut ſic, ut diſtinguitur contra naturam, & indiuiduum naturæ, & alias perſonas, hoc eſt, eſt verbum ut diſtinguitur à deitate hac, & hoc Deo, & Patre, & Spirituſancto.

¶Quæſtio non diſſimulanda ex Durand. in 3. Sent. diſt. 1. q. 2. occurrit, probante quod perſonæ diuinæ conuenit primo ratione eſſentiæ diuinæ aſſumere terminatiuè, ita quod ad vnionē perſonalem verbi cum natura humana non conſequitur: ſed præexigitur vnio naturæ diuinæ cum natura humana. Præmittit autem ſuppoſitionem vnam, ſ. ſubſiſtere in diuinis, eſt unicum, & abſolutum, ac per hoc competit omnibus perſonis diuinis ratione eſſentiæ, ſicut cętera eſſentialia. Hanc autem ſuppoſitionē probat dupliciter. Primo ratione: quia perſona diuina, per aliud formaliter eſt ſubſiſtens, & per aliud formaliter eſt ſuppoſitum: quia per eſſentiam, & non per proprietatem relatiuam eſt ſubſiſtens: & per proprietatem relatiuam eſt ſuppoſitum: quia ſubſiſtere dicit eſſe ſecundum perfectiſſimum modum eſſendi: perfectiſſimus autem modus eſſendi eſt in ſe ex ſiſtere non ad aliud eſſe: eſſentia autem facit formaliter in ſe exiſtere, proprietas autem relatiua ad aliud eſſe. igitur ſubſiſtere in diuinis eſt per eſſentiam, & non per proprietatem relatiuam. Secundo auctoritate Auguſt. in 5. de Trin. Omnis res ad ſeipſam ſubſiſtit, quanto magis Deus? Probari quoque poteſt tertio ad hominem, ſcilicet ad S. Thomam, quia apud ipſum in quæſt. de poten. q. 9. ar. 5. ad 3. eſſentia diuina non habet ſubſiſtere à proprietatibus perſonalibus: ſed econtra proprietates perſonales habēt, quod ſubſiſtunt ab eſſentia diuina. Hac igitur ſuppoſitione ſtante probat Durandus intentum ſic. Perſona diuina per aliud, quo ſubſiſtit, primo terminat dependentiam naturæ aſſumptæ. ergo ratione eſſentiæ diuinæ primo terminat. antecedens eſt per ſe notum. Conſequentia autem ex ſuppoſitione prælata patet: quia per eſſentiam diuinam, & non per proprietatem perſonalē ſubſiſtit. Et ſic patet, quod terminare aſſumptionem, & unionem primo conuenit naturæ diuinæ. Et directe ſunt hæc contra doctrinam præſentis articuli, vbi expreſſe dicitur, quod eſſe terminū aſſumptionis, non conuenit naturæ diuinæ ſecundum ſe, ſed ratione perſonæ.

*c.1. Inter pri. & medio. c.10.3

*c.2. Inter princip. & med. c.1.3.

humanam ſicut, & Filius, quod eſt erroneum.

¶3 Præ. Aſſumere eſt agere, agere aūt conuenit perſonæ,[h] non naturæ, quæ magis ſignificat̃ vt principiū, quo agens agit. Ergo aſſumere nō conuenit naturæ.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit in lib. de Fide ad Pet.* illa natura, quę ſp̃ genita manet ex Patre, i. quæ eſt per generationem æternam accepta a Patre, naturam noſtram à matre ſine peccato ſuſcepit.

RESP. Dicendum, ꝙ ſicut dictum eſt, * in uerbo aſſumptionis duo ſignificantur, ſ. principiū actionis, & terminus eius. Eſſe autem aſſumptionis principium, conuenit naturæ diuinæ ſecūdum ſeipſam. quia eius virtute aſſumptio facta eſt, ſed eſſe terminū aſſumptionis non conuenit naturæ diuinæ ſecundum ſeipſam: ſed ratione perſonæ, in qua conſideratur. Et ideo[m] primo quidem, & ꝓpriiſſime perſona dr̃ aſſumere: ſecūdario autem poteſt dici, ꝙ etiā natura aſſumpſit naturā ad ſui perſonam.[n] Et ſecundum etiam hūc modū dr̃ natura incarnata,

A ¶Ad hanc quæſtionem ſic procedendum eſt, quod primo oſtendendum eſt, q. ſubſiſtere in diuinis eſt eſſentiale, & perſonale ſicut res: ita quod ſicut tam eſſentia quàm perſona quælibet eſt ſecundum ſeipſam formaliter res, & ſimul non quatuor, ſed tres res ſunt, ita tam eſſentia, quàm perſona quælibet eſt ſecundum ſeipſam formaliter ſubſiſtens, & ſimul nō ſunt quatuor, ſed tres ſubſiſtentiæ. Deinde ad quæſitum deueniē dum eſt. Ad euidentiā aūt primi nō eſt procedendum ex ſignificatione ſubſiſtentiæ, quam iſte, uel ille aſſignat: ſed ex his, quæ ab oībus acceptantur. Et propterea, hinc inchoandum reor, ꝙ in tota latitudinem ſubſtātiarum ſemper ſermonem hunc intelligendo, differentia manifeſta inuenitur inter naturam etiā ſingularem, & ſubſiſtens in natura, in hoc, qđ ratio naturæ etiā huius eſt pura ratio naturæ ſingularis: ratio vero ſubſiſtentis in natura eſt ratio habentis naturam illam, quod ſub aliis verbis dicitur, natura eſt, ut quo, ſubſiſtens eſt, ut quod. Manifeſtatur differentia hæc inductiue C in hac humanitate, & hoc homine, hac deitate, & hoc Deo, &c. Probatur que ſic eſſe in re ex ipſo incarnationis myſterio: in quo fatemur inueniri hanc humanitatem ſine hoc homine proprio illi humanitati: quoniam non eſt ibi, hic homo, niſi filius Dei. Ex hoc enim, quod huic humanitati nihil deeſt, niſi propria ſubſiſtentia, & niſi proprium ſubſiſtens in hac humanitate, & conſtat quod non deeſt, niſi proprium habens illam humanitatem manifeſte patet, quod ratio ſubſiſtentis in natura, & ratio habentis naturam, vna, & eadem eſt. Inter ſubſtantiam autem diuinam, & creatas hęc eſt in propoſito differentia, quod in creatis unica tantum ratione, unico tantum modo inuenitur habens naturam, ſcilicet, ut hypoſtaſis. ſeu ut prima ſubſtantia, quoniam in creaturis non eſt differentia inter indiuiduum naturæ, & primam ſubſtantiam, ſeu hypoſtaſim. In Deo autem inuenitur duplici ratione, & modo habens naturam, ſcilicet habens naturam communiter, ut hic Deus: & D habens naturam incommunicabiliter, ut pater: ac per hoc inuenitur ſubſiſtens in natura communiter ut hic Deus: & ſubſiſtens in natura incommunicabiliter, ut quælibet diuina perſona. Conſtat enim, quod hic Deus, ut ſic ſubſiſtit eſſentialiter, tam Pater autē, quàm Filius, & quàm Spirituſſanctus, ut ſic, ſubſiſtit perſonaliter: hic Deus ſubſiſtit formaliter deitate. Filius aūt ſubſiſtit formaliter ſua perſonalitate, quæ eſt ipſa filiatio. Alia ergo eſt ratio ſubſiſtendi huic Deo: & alia filio, ſicut alia eſt rō deitatis, & perſonalitatis, & ſimiliter alius eſt modus ſubſiſtendi, quo hic Deus ſubſiſtit, quoniam ſubſiſtit eſſentialiter, & communiter: & quo Filius ſubſiſtit, quoniam ſubſiſtit perſonaliter, & incommunicabiliter.

¶Et ne quis me putet noua cudere, probatur ratione, & authoritate, ſubſiſtere eſſe etiam perſonale in diuinis, & eſſe formaliter magis perſonale, quam eſſentiale: quamuis radicaliter ſit eſſentiale. Probantur ſingula. Quod ſubſiſtere E ſit perſonale, patet ſic. Perſonalitas diuina eſt formaliter perſonale. ergo ſubſiſtentia. Tenet ſequela, alioquin perſonalitas non conſtitueret perſonam, ſed relatiuum tantum: ſi enim paternitas non conſtituit ipſum quaſi ſubiectum relationis paternę, conſtat, quod non conſtituit perſonam Patris, & ſi conſtituit perſonam Patris, conſtituit quaſi ſubiectum paternæ relationis: ipſum autem quaſi ſubiectum, paternæ relationis conſtat eſſe ſubſtantiam indiuiduam, ſubſiſtentiam, hypoſtaſim. Idem eſt ergo dicere, quod ſubſiſtentia non eſt perſonalis, & dicere quod perſonalitas non eſt perſonalis, quum perſonalitas ſubſiſtentia ſit: quia conſtituere perſonam eſt conſtituere ſubſtantiam indiuiduam in natura intellectuali. Et confirmatur: quia etiam fingendi data licentia impoſſibile eſt intelligere ſubſtantiam indiuiduam in natura intellectuali, & non intelligere ſubſiſtens in natura intellectuali. Conſtat autem luce clarius, quod ly Subſtantia indiuidua, loco cuius ponimus ſubſiſtens importat formaliter perſonalitatem. claudit ergo perſonalitas in ſe formaliter

Conſid. ...

non quaſi ſit in carnẽ cõuerſa, ſed quia naturã carnis aſſũpſit. vnde Damaſcenus dicit,* Dicimus naturam Dei incarnatã eſſe, ſecundum beatos Athanaſium †, & Cyrillum.*

*Lib. 3. orth. fid. c. 6. ad finem.
†Athanaſ. ſymb. ſuæ fidei
*Cyrill. in conc. Chal. act. 1. poſt ep. ſ. Cyril. ad Io. epi. Antioch.

AD PRIMVM ergo dcẽdũ, quòd ly ſe, eſt reciprocum, & refert idem ſuppoſitũ. Natura aũt diuina non differt ſuppoſito a perſona verbi: & ideò inquantum natura diuina ſumit naturã humanam ad perſonam uerbi, dicitur eam ad ſe ſumere. Sed quãuis Pater ſumat naturã humanam ad perſonam uerbi, nõ tamẽ propter hoc ſumit eã ad ſe: quia non eſt idẽ ſuppoſitum Patris, & Verbi, & ideo non poteſt dici proprie, quod Pater aſſumat naturam humanam.

AD II dcẽdũ, quòd illud, quod conuenit naturæ diuinæ ſecundum ſe, conuenit tribus perſonis: ſicut bonitas, ſapientia, & huiuſmodi. Sed aſſumere cõuenit ei ratione perſonę uerbi, ſicut dictum eſt.* Et ideo ſoli illi perſonæ conuenit.

* In corp. art.

AD III dicendum, quòd ſicut in Deo,[d] idem eſt quod eſt, & quo eſt: ita ẽt in eo idem eſt quod
G agit, & quo agit: quia vnũquodque agit, inquantum eſt ens: Vnde natura diuina eſt illud, quo Deus agit, & eſt ipſe Deus agẽs.

ARTICVLVS III.

Vtrum abſtracta perſonalitate per intellectum, natura poſſit aſſumere.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur quòd abſtracta per-
H ſonalitate per intellectum, natura non poſſit aſſumere. Dictũ eſt* enim, quòd naturæ conuenit aſſumere ratione perſonæ:

ſubſiſtentiarū, nec oppoſitum eſt intelligibile. Et confirmatur: quia niſi eſſet Trinitas ſubſiſtentium, non eſſet Trinitas perſonarum: ſed eſſet ſola Trinitas relatiuorum, vt ſic, hoc eſt ſecundum eſſe, & non ſecundum perſonalitates, quod a fidei doctrina alienum eſt, cõfitente quod alia eſt perſona patris, alia Filij, alia Spiritusſancti. Auctoritas ad hũc Auctoris eſt in prima parte, q. 40. vbi dicit art. 3. in cor. proprietates perſonales non intelliguntur aduenire hypoſtaſibus diuinis quaſi formæ ſubiecto præexiſtenti, ſed ferunt ſecum ipſas hypoſtaſes: & in rñſione ad ſecũdum dicit, paternitate nõ ſolum eſt Pater, ſed quis, ſeu hypoſtaſis. Quid clarius? Et in q. 9. de pot. Dei. art. 4. dicit perſona diuina formali ſignificatione ſignificat diſtinctũ ſubſiſtens in natura diuina.

¶Quòd autem ſubſiſtentia magis ſit formaliter perſonale, quàm eſſentiale, ex duobus patet, primo, quia perſona in communi formali ſuo ſignificato includit ſubſiſtẽs, ut Auctor expreſſe dicit in dicto articulo dictę q. de potentia Dei, & patet ex diffinitione Boe. quia in recto ſignificat ſubſtantiam indiuiduam, hoc eſt ſubſtantiam primam, quã conſtat eſſe ſubſiſtens primum: natura autem in communi non ſignificat ſubſiſtens. Secundo, ex eo quod ſubſiſtens in natura diuina vt ſubſiſtens, habet rationem perſonæ, quamuis incomplete: ex eo namque quod etiã in natura diuina ſubſiſtens, quãuis communiter, induit quandam rationem perſonæ appropinquando ad rationem perſonæ, & habendo rationem perſonæ incomplete, ſignum habetur, quòd ſubſiſtere, quod habere rationem ſubſiſtentia magis conuenit formaliter perſonæ, quam naturæ. magis ergo eſt formaliter perſonale, quam eſſentiale. Notanter autem dixi, formaliter: quia radicaliter conſtat diuinam eſſentiam habere primo rationem ſubſiſtentis: ita quòd (ſi ſic loqui licet) perſonæ diuinæ mendicant ſubſiſtentiam ab eſſentia, & non econtra. Et ſecundum hoc ſaluatur differentia inter Deum, & creaturas, quod in creaturis natura mendicat ſubſiſtere ab hypoſtaſi: non enim ſubſiſtit hæc humanitas niſi per hypoſtaſim: in diuinis vero deitas ſeipſa ſubſiſtit. Et ideo paternitas conſtituit hypoſtaſim paternam, quæ eſt eadem deitati: ita quod ex deitate habet quaſi originaliter, ſeu radicaliter, ex ipſa autem formaliter, quod ſubſiſtat quod conſtituat hypoſtaſim, quod eſt conſtituere ſubſiſtens hypoſtatice.

¶Ex his autem patet, quid dicendum ad Durand. quod ſuppoſitio, ſ. quodammodo eſt vera, & quodammodo falſa. quoniã ſubſiſtere non uno modo dicitur, ſed eſſentialiter, uel perſonaliter: & ſi referatur ad ſubſiſtere eſſentiale, uera eſt: ſi autem ad perſonale, falſa eſt: ſunt enim in diuinis tres ſubſiſtentiæ perſonales, ſicut tres primæ ſubſtantiæ, ſicut tres perſonæ.

¶Ad rationem autem Durandi dicitur diſtinguendo, quòd perſona diuina per aliud eſt ſubſiſtens eſſentialiter, quia per eſſentiam: & per aliud ſuppoſitum, quia per proprietatem perſonalem, ſed per hoc idem, & ſubſiſtens perſonaliter, ſubſiſtit enim in perſona, & eſſentialiter, quia eſt hic Deus, & perſonaliter, quia eſt hæc perſona. Et quum dicitur, ſubſiſtere dicit eſſe ſecundum perfectiſſimum modum eſſendi, tranſeat: ſed non ualet, ergo non eſt per relationem diuinam, inquantum eſt forma perſonalis, ſed bene valet, ergo non eſt per eam, inquantum eſt relatio, & ſimiliter valet, ergo non per ad aliud ſe habere vt ſic, cum quo ſtat, quod ſit per ad aliud ſe habere, ut eſt forma hypoſtatica: Similiter nihil obſtat quod ſubſumitur, ſed perfectiſſimus modus eſſendi eſt in ſe, non ad aliud: conceditur ſiquidem verum formaliter loquendo. Et dicitur, quod ſubſiſtere nõ dicit

F modum eſſendi ad aliud, formaliter loquẽdo: cum quo ſtat, quòd dicat modum eſſendi conſtitutum per ad aliud, non inquantũ ad aliud, ſed inquantum eſt forma hypoſtatica, ut latius in cõmentarijs primæ partis tractatum eſt.

¶Ad authoritatem Aug. dicitur, quòd ſicut ſubſtantia indiuidua, formaliter loquẽdo, non eſt ad aliud, ſed ad ſe, & ſimiliter perſona non eſt ad aliud, ſed ad ſe (nullus .n. eſt perſona, aut ſubſtantia indiuidua ad aliud) ita ſubſiſtens eſt ad ſe, & non ad aliud. Et hoc ſolũ intendit Auguſtinus, ut patet ex diſcurſu ipſius ex communibus Deo, & creaturis. Et hoc eſt veriſſimum, ut patet exercendo hæc: nulla eſt res dĩ ſubſtantia indiuidua, aut hypoſtaſis, aut perſona, aut ſubſiſtens, ad aliud. Sed ſicut cum his ſtat, quòd gratia materiæ, ſubſtãtia indiuidua, & hypoſtaſis, & perſona in diuinis ſignificat relationem non ad aliud, ſed ut rem hypoſtaticã, ita ſtat quod ſubſiſtẽs, & ſubſiſtentia ſignificet relationem, ut rẽ hypoſtaticam. Ad probationem ad hoĩem, allatam ex auctoritate Auctoris, iã dictum eſt.

D. 1086
Porr. c. 21
1. d. 5. q. 1. art. 3.
Art. præc.

¶Ex his quoque patet, quid dicendum ſit ad rationem Duran. contra propoſitum: nam tota ratio conſiſtit in hoc: per illud primo perſona terminat dependentiam naturæ aſſumptæ per quod ſubſiſtit. Et ad hoc dicendum eſt iuxta dicta, quod, ſi ſubſiſtit, ſtat pro ſubſiſtere eſſentialiter, falſum aſſumitur: ſi autem ſtat pro ſubſiſtere perſonaliter, verum dĩ. ſed arguens in primo ſenſu loquitur, & probat minorem eius: & ideo nihil contra Auctoris ſolidam doctrinam concludit: Et hæc reſponſio data eſt non faciendo difficultatem in uerbo dependentiæ. quum Ar-
I guens dicit terminat dependentiam naturæ aſſumptæ, quod ideo dico: quia dependentia non niſi inter cauſam, & effectum ut ſic. proprie ſaluari uſ: terminus autẽ aſſumptionis ut ſic. nullam cauſalitatem ad naturam aſſumptam habet: alioquin tota Trinitas neceſſario eſſet terminus aſſumptionis: quia indiuiſa eſt cauſalitas Trinitatis ad extra. Et hoc magis manifeſtat, quòd perſona diuina ratione proprietatis perſonalis (cuius non eſt ſecundum ſe cauſare) primo terminat aſſumptionem, & non ratione naturæ, cuius eſt ſecundum ſe cauſare. Nam, & perſonæ diuinæ ratione proprietatis perſonalis conuenit per ſe primo terminare naturam uſque adeo, ut etiam natura diuina interminata quodammodo ſit ſecundum ſe, & ad proprietatem perſonalem ultimo terminetur, intelligimus .n. hunc Deum quaſi interminatum, donec determinemus Patrem, aut Filium, aut Spiritumſanctum. Ex hoc igitur, quod perſonalitas diuina ipſam naturam diuinam terminat, oſtenditur quod Verbum ra-
K tione ſuæ perſonalitatis, primo terminat naturam aſſumptam: ut ſic, una Verbi perſona terminet duas naturas, diuinam. ſ. & humanam, ſicut ſubſiſtit in duabus naturis, diuina, ſ. & humana, quamuis diuerſimode. Omnia igitur conſonant ueritati doctrinæ articuli huius, dicentis quòd aſſumere terminatiue conuenit primo perſonæ, ita quod naturæ non conuenit niſi ratione perſonæ.

SVPER QVÆSTIO. III. ARTIC. III.

Cap. 3. diſt. 1. q. 1. co. 3.
Medina, art. 3.
Alb. Mag. q. 3. diſt. 5. art. 6.

Titulus articuli, quia in corpore articuli declaratur, pertranſeundus eſt: eo tamen pacto, ut poſt declarationem literæ amplius declaretur.

ſin

ſed qđ cōuenit alicui rōe alicuius, remoto eo,[h] nō pōt ei cōuenire: ſicut corpus, q̄ eſt uiſibile rōe coloris, ſine colore videri n̄ pt: ergo abſtracta pſonalitate p itellectū, natura aſſumere n̄ pt.

¶2 Prę. Aſſumptio importat terminū unionis, vt dictū eſt:* ſed vnio non pōt fieri in[h] natura, ſed ſolum in perſona. ergo abſtracta perſonalitate, natura diuina non poteſt aſſumere.

¶3 Præt. In prima parte dictum eſt.* q in diuinis abſtracta perſonalitate,[h] nihil manet: ſed aſſumens eſt aliquid. ergo abſtracta perſonalitate, non poteſt diuina natura aſſumere.

SED CONTRA, eſt q in diuinis pſonalitas dr̄ pprietas pſonalis, q̄ triplex eſt. ſ. paternitas, filiatio, & pceſſio, ut in prima parte dictū eſt: ſed remotis his p itellectū, adhuc remanet Dei oipotentia, per quā eſt facta incarnatio: ſicut angelus dicit Lucæ 1. Nō erit impoſſibile apud Deum omne verbum. ergo vr̄, B q remota perſonalitate, natura diuina poſſit aſſumere.

RESP. Dcđm, q intellectus dupliciter ſe habet ad diuina. Vno mō, vt cognoſcat Deū ſicuti eſt, & ſic impoſſibile eſt, q circumſcribatur per intellectū aliquid a Deo, & q aliud remaneat: quia totum, quod eſt in Deo, eſt unū, ſalua diſtinctione perſonarū. Quarū tn̄, una tollit ſublata alia: quia diſtinguunt C ſolum relationibus, quas oportet eſſe ſimul. Alio modo ſe-

¶ In corpore articuli duo fiunt. Primo diſtinguit, ac declaratur A vnus terminus qōnis. ſ. ly, abſtracta. Secundo, rñdetur quæſito vnica concluſione. Diſtinctio duplex in litera ponitur. Vna explicite de duplici mō, quo ſe habere pōt intellectus ad diuina, vel cognoſcendo Deū, ſicuti eſt, uel cognoſcendo Deū per modū ipſius intellectus. ſ. multipliciter, & diuiſim. Altera implicite de duplici abſtractione, vel ex parte rei, vñ fit abſtractio, vel ex parte intellectus tm̄: prima. n. abſtractio ſpectat ad primū modū cognoſcēdi rē. ſ. ſicuti eſt: ſecūda aūt abſtractio ſpectat ad ſm̄ modū cognoſcendi rē. ſ. multipliciter, & diuiſim, quod in re unū eſt. Iuxta primum membrum tam modi cognoſcendi, q̄ abſtractionis dr̄, q eſt impoſſibile aliquid abſtrahi in Deo: qm̄ oīa ſunt ibi unum, ſalua diſtinctione pſonarū, &c. Iuxta ſm̄ modū 8 cognitionis quā abſtractionis dr̄, q poſſibile eſt aliquid abſtrahi io Deo: quia pōt cognoſci vnum, vt patet de attributis nō cognoſcēdo aliud & proprietatibus perſonalibus.

Arti. 1. huius quæſt.

p. p. q. 40. art. 3.

¶ Nota, hic q primus modus cognitionis, & abſtractionis perſpicitur impoſſibilis in diuinis, ut uidebis quare habet locū io creaturis, & in quibus. Qm̄ n. io re inuenit aliud, & aliud eſſe ſine in potentia, tunc inuenit abſtractio ex parte rei: oā albū ab hoīe, & econtra abſtrahere poſſum ex parte rei: quia aliud eſt eſſe albū, & aliud eſſe hoīem. Formam quoq; a materia, & econtra abſtraho. quia aliud eſt materia aliud forma, aliud. n. eſt corpus, aliud ala. Animal quoq; a rationali, & econtra abſtraho ex parte rei: quia aliud eſt eſſe animal, aliud eſt eſſe rationale: q̄uis in aliquo coincidant in unam rem, & ſimile eſt de aliis hmōi ludicium. Et per oppoſitum ſi aliqua, quæ dñr plura, ita ſimpliciter coeant, vt nec potentia diſtinctionem aliquam habeant, ſed una ſimpliciſſima res ſit altioris ordinis æquiualens oībus, D non habet ibi locum abſtractio ex parte rei: qm̄ abſtractio ex parte rei diſtinctionē aliquam ex parte rei pro fundamento ipſius exigit: alioquin ex parte rei non ſe tenet, cum abſtractio diſtinctionem quandam ita includat, vt ſine diſtinctione non ſit intelligibilis. Eo namque ipſo quod abſtraho, diſtinguo, vel diſtinctionem ſuppono, & ppea ſi ex parte rei eſt abſtractio, ex parte rei ſupponitur diſtinctio. Vñ, quia Deus eſt ſimpliciſſima res altiſſimi ordinis oīa præhabens in ſua unica re reali, & formali, iō nulla ibi ex parte rei pōt fieri abſtractio, ſalua tn̄ perſonarum diſtinctione. Nec propterea cenſenda eſt fictitia abſtractio ex parte intellectus tm̄, qm̄ talis abſtractio licet non habeat in re diſtinctionem ſibi correſpondentem, habet tn̄ alterius rationis fundamentum in re ſ. celſitudinem rei uirtualiter pręhabentis huiuſmodi diſtinctionem. Et ut unico verbo dicatur, abſtractio ex parte rei, & abſtractio ex parte intellectus tm̄ differunt ſicut effectus ex cauſa uniuoca, & ex cauſa æquiuoca, qm̄ E in prima, diſtinctio abſtractionis eſt ex diſtinctione inuenta in in re: in ſecunda vero diſtinctio abſtractionis eſt, non ex diſtinctione inuenta io rē, ſed ex re virtualiter continente hmōi diſtinctionē. In nulla igitur hmōi abſtractionem eſt mendaciū, ſed utraque vere fulta, quāuis difformiter ex parte rei.

¶ Et per hoc patet titulus articuli, ſub quali abſtractione vertit in dubium, cum quæritur, an abſtracta perſonalitate &c. Patet enim, quod de abſtractione ex parte intellectus tantum eſt quæſtio, quoniam perſonalitas, & deitas nullo modo diſtinguuntur ex natura rei, ſed eſt ibi una ſimpliciſſima res, vnius in ſe ſimpliciſſimæ adeo eccleſiæ rationis formalis, ut habeat formaliter, & propria deitatis, & propria perſonalitatis, & propria ſubſtantiæ, & propria relationis: & propterea uirtualiter dr̄ continere talem diſtinctionem, quod abuſiue ab aliis uocatur diſtingui formaliter ex natura rei. Sed his omiſſis, & ſobrie intellecta abſtractione perſonalitatis, quouis modo exprimatur, dupliciter pōt titulus articuli huius intelligi. Primo, ut abſtractio perſonalitatis fiat a Deo. Secundo, ut abſtractio perſonalitatis non fiat a Deo, ſed ab actu incarnationis ē terminatiue. Si. n. perſonalitas abſtrahi intelligitur a Deo, ſenſus eſt, an ſi Deus non haberet perſonalitatē, quam de facto habet, poſſet aſſumere, & pręcipue terminatiue. Si uero abſtractio fiat ſolum ab actu incarnationis, ſenſus eſt, an exiſtente Deo, ſicuti eſt. ſ. uno in ſubſtantia, & trino in perſonis, poſſit hic Deus, inquantum hic Deus ſecundum ſe non ratione Patris, aut Filii, aut Spiritusſancti aſſumere, hoc eſt, & facere, & terminare aſſumptionem. Et in primo quidem ſenſu communiter à doctoribus tractari videtur, & ab authore hic tractatur: in ſecūdo autem tangi quidem inuenio ab Authore aliqualiter, ſed ordinate diſcuti, minime. Abſoluenda igitur eſt quæſtio hęc, primum in primo ſenſu, proſequendo expoſitionem literæ deinde io ſecundo tractanda eſt ſenſu. Hæc de primo.

p. p. q. 50 art. 2.

¶ Quo ad ſecundum, concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue eſt. Abſtracta ſecundo modo perſonalitate, poſſumus intelligere naturam diuinam aſſumentem. Hæc concluſio non aliter probatur in litera: quia ſoluendo obiectiones in reſponſionibus argumentorum ſufficienter manifeſtatur.

¶ In reſponſione ad primum, dubium nouitiorum occurrit, circa illud, Erit aliquid ſubſiſtens, & per conſequens perſona: quia non ualet conſequentia, In natura intellectuali eſt ſubſiſtens. ergo perſona, ut patet ex antedictis: nam hic Deus eſt ſubſiſtens in natura intellectuali: & tamen non eſt perſona.

D ¶ Ad hoc dr̄, q in litera non infertur ex ſubſiſtentia perſonalitas: ſed ex ſubſiſtētia, circumſcriptis aliis, infertur perſonalitas. Hæc aūt illatio optima eſt: qm̄ circumſcriptis aliis, ſubſiſtens in naturali eſt incommunicabile, ac per hoc perſona: ita quòd circumſcriptio ſic accipienda eſt, ut apponat incommunicabilitatem. Et hoc clarius io reſponſione ad ſecundum patebit nunc nunc.

¶ In reſponſione ad ſm̄, dubium ſimile præcedenti occurrit circa illud, Circumſcriptis per intellectum perſonalitatibus triū perſonarum, remanebit in intellectu una perſonalitas Dei, ut Iudæi intelligunt. Quoniam uidetur hoc eſſe falſum: quia abſtrahentium non eſt mendacium, conſtat autem in Deo non eſſe quatuor perſonalitates, unam ſcilicet abſolutam, & tres relatiuas, ut abſtractis tribus perſonalitatibus, remaneat quarta: ſed eſſe tres tantum, quibus abſtractis, nulla remanet perſonalitas, niſi chimerica. Falſum ergo eſt, quòd abſtrahit per intelle- E ctum perſonalitatibus Patris, & Filii, & Spiritusſancti, remaneat una perſonalitas: ſed remanet tantum hic Deus ſubſiſtens, ut patet.

¶ Ad hoc dr̄, q dupliciter contingit abſtrahere ſine mendacio. Vno modo, conſiderando id, quod de facto eſt: aut intelligitur io re poſt abſtractionem, ſicut abſtrahendo naturalitatem a quanto, conſideramus quid conuenit quanto, & hoc mō abſtractis perſonalitatibus trium perſonarum a Deo, non remanet intelligenda in Deo perſonalitas, ſed ſubſiſtentia: quia ſolum remanet hic Deus, ut optime argumentum concludit. Alio modo conſiderando id, quod conſequenter eſſet, aut intelligeretur ex abſtractione: ſicut in exemplo dato dicimus, q ſphæra tangeret ſecundum rem planum in puncto, quod nunc de facto non uidetur poſſibile cum hæc in re non inueniatur, & q quantumcunque, quantum diuideretur, actualiter ſemper remaneret idem numero, quod modo conſtat eſſe impoſſibile: quia ſaltem reſolueretur incontinens. Et hoc modo abſtractis

habet intellectus ad diuina, nõ quidẽ quaſi cognoſcẽs Deũ ut eſt: ſed ꝑ modũ ſuũ. ſ. multipliciter, & diuiſim, id, qđ in Deo eſt unũ. Et ꝑ hunc modũ põt intellectus noſter intelligere bonitatẽ, & ſapientiã diuinã, & alia hmõi, q̃ dñr eſſentialia attributa, nõ intellecta paternitate, uel filiatione, q̃ dñr perſonalitates. Et ſm hoc abſtracta perſonalitate per intellectum poſſumus adhuc intelligere naturam aſſumentem.

cũ ſit in natura intellectuali, Sicut igĩ nũc poſitis ꝓprietatibus ꝑſonalib. in Deo dicimus tres ꝑſonas: ita excluſis ꝑ intellectũ ꝓprietatibus ꝑſonalibus, remanebit in cõſideratione noſtra, natura diuina, ut ſubſiſtẽs C & vt ꝑſona. Et ꝑ hunc modum põt intelligi, ꝙ aſſumat naturã humanam ratione ſuę ſubſiſtentiæ, uel perſonalitatis

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ qa in diuinis idẽ eſt quo eſt, & quod eſt, quicqd eorũ, q̃ attribuunĩ Deo in abſtracto, ſm ſe cõſidereĩ alijs circũſcriptis, erit aliqd ſubſiſtẽs, & ꝑ ꝯñs ꝑſona,

AD II dcđm, ꝙ ẽt circũſcriptis ꝑ intellectũ ꝑſonalitatib. triũ ꝑſonarũ, remanebit in intellectu vna ꝑſonalitas Dei, vt iudæi intelligunt, ad quã poterit terminari aſſumptio, ſicut H nunc dicimus eam terminari ad perſonam verbi.

AD III dcđm, ꝙ abſtracta

ſtractis perſonalitatibus triũ perſonarũ a Deo, remaneret vna perſonalitas: qa. ſ. ſi non eſſent in Deo perſonalitates triũ ꝑſonarũ, eſſentia diuina eſſet una tñ perſona abſoluta, vt iudæi, & philoſophi intelligunt, & hoc intēdit auctor in litera. Et ad euitandũ mendaciũ, in talibus abſtractionibus non oportet reſpicere ad ueritatẽ eius, quod in re eſt: ſed ad ueritatem eius qđ eſſet, hoc eſt ad veritatẽ cõditionalis ſuper abſtractione fundatæ, puta, ſi quantũ eſſet ſine naturalitate &c. ſi diuina natura eſſet ſine Trinitate ꝑſonarũ &c. & ſic de ſimilibus. Veritas enim hmõi conditionaliũ fugat mendacium ab abſtractione. Et diligentius ſi contemplatus fueris verba literę in rñſione ad primũ, inuenies ob dictũ, duplicẽ modũ remanendi poſt abſtractionẽ, ſ. de facto, vel conſequẽter, dictũ eſſe ſub diſiunctione, bis remanere i diuinis ſubſiſtens, uel ꝑſonã abſtractis perſonalitatibus: de facto. n. remanet ſubſiſtens: conſequenter autem remaneret perſona una.

Concl.

D. 108.

¶ In rñſione ad tertiũ dubiũ occurrit, quid intelligit author nomine abſtractionis per modum reſolutionis. Et eſt ratio dubij hinc inde ex hac rñſione: qm̃ ex principio huius rñſionis apparet, ꝙ abſtractio per modũ reſolutionis eſt abſtractio, qua aut uniuerſale a particularibus, aut forma a materia abſtrahiĩ: eni hæc abſtractio eſt de qua locutus eſt author in 1. par. q. 40. art. 3. cum dixit, abſtracta perſonalitate nihil manere, quã hic arguendo explicite aſſert, & rñdendo exponit, ꝙ uerũ dictum eſt, loquendo de abſtractione per modũ reſolutionis. Ex calce aũt huiuſmet rñſionis apparet oppoſitũ dũ dĩ, põt tñ aliquid eorũ, quæ dñr de Deo, intelligi ſine alio, non per modũ reſolutionis. Ex his. n. verbis clare hĩ, ꝙ abſtractio per modum reſolu I tionis non habet locum in Deo. Tunc ſic. Abſtractio per modũ vniuerſalis, & particularis, & ſimiliter per modum formæ: & materiæ, habet locum in Deo: ſed abſtractio per modum reſolutionis non habet locum in Deo. ergo abſtractio per modum reſolutionis non eſt abſtractio, qua uniuerſale a particularibus, aut forma a materia abſtrahitur. Aſſumptũ probatur: quia ſm abſtractionem uniuerſalis a particularibus, Deus abſtrahit a Patre, à Filio, & Spirituſancto, vt ibidẽ author dicit, & ſm abſtractionẽ formæ a materia, cõis ſpiratio abſtrahit a patre. Vñ abſtractis perſonis, remanet Deus. & abſtracta cõi ſpiratione, remanet perſona patris, quãmuis ſm neutrã abſtractionẽ abſtractis perſonalibus proprietatibus remaneat hypoſtaſis, ut ibi dĩ.

¶ Ad hoc dĩ. ꝙ ſermo literæ huius formaliter eſt intelligẽdus de abſtractione reſolutiua, & non de hac, uel illa ſpecie abſtractionis reſolutiuæ. Pro cuius intellectu conſiderandum eſt, ꝙ K quia reſolutio cõpoſitioni opponitur, cuius ſignum eſt, ꝙ vnaquæq; res in ea reſoluitur, ex quibus compoſita eſt, & quod vltimum in reſolutione primum in compoſitione dĩ: ideo ubi nulla eſt compoſitio rerum, uel intellectuum, ibi nulla reſolutio formaliter, & propria loquendo, locum habet. Compoſitionem autem intellectuum, dico, non ex parte intellectus tñ multipliciter intelligentis ſimpliciſſimum, ſed ex parte rei, qualis eſt compoſitio ex genere, & differentia, ubi non rerum, ſed rationum compoſitio eſt, ex parte tñ rei: natura ſiquidem generis alia eſt a natura dĩæ. vnde, & ſeparatæ inueniuntur, quamuis in unam rem coeant, & ꝓpea ex natura rei oritur diſtinctio, & compoſitio intellectuum generis, & differentiæ, & conſequenter reſolutio, ita quod abſtractio reſolutiua continet ſub ſe abſtractionem generis a differentijs, & uniuerſalis a particularibus & formæ a materia: qm̃ in omnibus his proprie ſumptis inuenitur compoſitio, & reſolutio rerum, uel intellectuum ex parte rei. Et qm̃ in Deo nulla eſt compoſitio ſiue ſecundum rem, ſiue ſecundum rationem ex parte rei: ideo optime in litera dĩ, ꝙ in Deo non habet locũ abſtractio reſolutiua. ita ꝙ hoc ꝙ in calce huius rñſionis dĩ, eſt idẽ met, quod dictum eſt in

principio corporis huius articuli, ꝙ intelligendo Deum, ſicuti eſt, non habet in eo locum abſtractio. In cuius ſignum in calce huius reſponſionis contra ponitur id, quod in corpore articuli contrapoſitum eſt. ſ. abſtrahere ex parte intellectus tñ, multipliciter, & diuiſim intelligentis, quod ſimplex eſt.

¶ Ad id aũt, ꝙ obijcitur ex prima parte, dĩ ꝙ author hic loquitur de illa abſtractione, de qua ibi locutus eſt: ſed aliter, quia ibi locutus eſt de ſpeciebus abſtractionis reſolutiuæ. ſ. vniuerſalis a particularibus, & formæ a materia, hic loquitur de ipſis in ſuo genere. ſ. abſtractione reſolutiua. Rurſus ibi negat remanere perſonas admittendo in illa materia abſtractionem non reſolutiuam, ſed quaſi ad modum reſolutiuarum: qm̃ expreſſe ibi dĩ, ꝙ ibi non eſt uniuerſale, nec particulare, nec forma, nec materia inueniuntur &c. hic negat non ſolum in illa materia, ſed totaliter in diuinis habere locũ abſtractionem reſolutiuam proprie, & formaliter ſumptam. Quæ conſtat non obſtare, ſi non reſolutiua abſtractio proprie, & formaliter, ſed ad modum, ad imitationem reſolutiuæ abſtractionis, in diuinis admittitur abſtractio, & uniuerſalis a particularibus, & formæ a materia. utraque enim ſic admiſſa continetur ſub abſtractione non reſolutiua, ſed ex parte intellectus tñ. Vñ oĩa cõſonant, & hæc de qõnẽ hac in primo ſenſu.

¶ In ſecundo autem ſenſu, an. ſ. abſtractis perſonalitatibus ab actu incarnationis poſſet natura diuina aſſumere humanam, prænotanda ſunt duo. Primum eſt ꝙ iſta abſtractio intelligitur quo ad hoc tñ, quod eſt eſſe per ſe primo terminum aſſumptionis, ita ꝙ quemadmodum in cauſando abſtrahimus de facto a perſonis, non ſimpliciter, ſed tamquàm a per ſe primo ratione cauſandi (qm̃ indiuiſa ſunt opera Trinitatis, & diuinę perſonæ cauſant per ſe primo, inquantum ſunt hic Deus, quia cauſant per ſe primo ratione naturæ) ita ſtando in iſta hypotheſi, abſtractio fieret a per ſe primo terminare aſſumptionem, ut ſ. perſonæ non ſecundum ſe, ſed ratione ſubſiſtentis naturæ, hoc eſt inquantum ſunt hic Deus, per ſe primo terminarent aſſumptionem: ſicut de facto per ſe primo illam cauſant, inquãtum ſunt hic Deus.

¶ Secundum eſt, ꝙ diſputatio, & deciſio quæſtionis iuxta hunc ſenſum, non debet egredi ad aliquam conditionem, quæ de facto non remanet in Deo ſtante huiuſmodi abſtractione, ſed conſequenter eſſet, ut in priori ſenſu conceſſum eſt, & debet ſtare infra limites earum conditionum, quæ in Deo remanere de facto intelliguntur, ſtante huiuſmodi abſtractione. Et propterea quia abſtrahendo perſonalitates a per K ſe primo terminare aſſumptionem, non remanet perſonalitas per ſe primo terminans, ſed remanet ſubſiſtentia naturæ per ſe primo terminans, remanet hic Deus ſe primo terminans: ſicut modo de facto, hic Deus eſt per ſe primo cauſans, & rurſus quia perſonalitates non abſtrahunt a ſecundario terminare aſſumptionem, ſicut, nec modo abſtrahunt a ſecundario, hoc eſt per naturam cauſare: quoniam oporteret perſonas per naturam terminare, ſicut oportet modo per naturam cauſare: ideo ſecundum hoc procedendum eſt. Et dicendum eſt, quòd Deus poſſet aſſumere naturam humanam, & terminaretur tunc iſta aſſumptio per ſe primo non ad naturam diuinam, ut ſic: ſed ad indiuiduum naturæ diuinæ, hoc eſt ad ſubſiſtens in diuina natura, hoc eſt ad hunc Deum. Conſtat. n. tantam eſſe differentiam inter diuinam naturam, ut naturam, & ſubſiſtens in natura diuina, ut deitas, nec genita, nec generans ſit in myſterio Trinitatis, Deus autem ſit generans, & genitus. & a fortiori in myſterio incarnationis ſubſiſtens, ut ſubſiſtens terminaret, & non natura ut natura. Et quoniam ſubſiſtens in natura diuina habet rationem hypoſtaſis, ſeu perſonæ, incomplete tamen, vt patet ex

ſuperius dictus: iō ſi hic Deus primo terminaſſet aſſumptionē, A eſſet unio non in natura, ſed in perſona ſeu hypoſtaſi, complete tñ quo ad per ſe primo terminū. Qđ ideo addo, quia quo ad ſecundarium terminū eſſet ēt unio in perſona complete. nam ſicut hic Deus non inuenitur niſi Pater, & Filius, & Spiritusſanctus: ita tūc hic Deus homo non inueniretur niſi Pater, & Fili⁹, & Spiritusſanctus. Sicut. n. nunc quicquid cōuenit huic Deo ſm ſe, conuenit Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: ita tunc eſſe hominem, quia conuenisset huic Deo ſm ſe hoc eſt non ratione trium perſonarum, conueniret cuilibet perſonæ diuinæ. Vt utendo hac ratione habere hoc potes ab auctore in ar. 3. huius q. in reſponſione ad ſm, & ſic unio terminata per ſe primo ad hunc Deum, terminaretur ſecundario ad omnes, & ſingulas perſonas diuinas, ac per hoc conſiderato utroque termino. ſ. primario, & ſecundario humanæ naturæ aſſumptæ perſonalitas propria, qua careret ſuppleretur perfecte quo ad perfectā rōnē perſonalitatis, qualem ſuppletionē nō faceret primarius terminus aſſumptionis ſecūdum ſe. Quo circa tam aſſumptio, quā unio huiuſmodi ſi fieret, non eſſet omnino eiuſdem rōnis cū aſſumptione, & unione, quæ facta eſt: eſſet enim per ſe primo ad ſubſiſtens cōe, quæ uero facta eſt per ſe primo ad ſubſiſtēs incommunicabile eſſet per ſe primo ad perſonam incomplete, quamuis excellētiorem omni perſona creata, quæ facta eſt per ſe primo ad perſonam complete, & iam excellentiorem omni perſona creata eſſet ſecundario ad omnes perſonas Trinitatis, quæ facta eſt iā per ſe primo ad unam illarum, ſcilicet uerbum, quòd nullo modo ad alias duas. Eſſet tamen eiuſdem rationis aliqualiter, hoc eſt quo ad hoc, q eſſet unio ſimilis unioni i perſona, & iudicāda ſecundū dicta de unione in perſona incomplete tamen. Et ad oſtendendam hanc identitatem rationis in utraque unione, ſcilicet, ſi fiat ad ſubſiſtens in natura diuina, & ſi fiat per ſe primo ad perſonam. Auctor in litera præſentis art. diſiunctiue bis dixit ſubſiſtentiam, uel perſonalitatem, & ſuperius in q. 2. ut ibi expoſitū eſt, uſus eſt hypoſtaſis, ſuppoſiti, & perſonæ nomine communiter ad perſonam complete, & incomplete. Vnde nullam uideo in hac materia diſſenſionem inter auctoris doctrinam, & Scot. in 3. ſent. diſt. q. 2. Cauendus tamen uidetur in re hac Duran. ibidem, q. 4. non ut contrarius nobis: ſed ut contrarius ueritati, & ignorans propriam uocem, aut abutens uocabulis. Veritati quidē cōtrarius pro quāto negat ſequi, ſtāte hac hypotheſi omnes perſonas. ſ. Patrem, & Filium & Spiritumſanctum incarnatas: quia erroneum eſt unam perſonam non poſſe incarnari ſine alia. Neſcio unde iſte ſomniauit errorem hunc, ſtante illa hypotheſi, cum euidenter pateat, quòd ſtante poſitione iſta, oporteret perſonas diuinas, ita concurrere ad incarnationē terminando, mediante natura, ſicut modo concurrunt cauſando illam mediāte natura. Sed conſtat modo uerum ſimpliciter & abſolute eſſe, quòd Pater cauſauit aſſumptionem illam, & ſimiliter Filius cauſauit: & ſimiliter Spiritusſanctus cauſauit: quia cauſant illam inquantum ſunt hic Deus. ergo tunc eſſet ſimiliter uerum ſimpliciter, quòd Pater, & Filius, & Spiritusſanctus terminarent aſſumptionem illam, & conſequēter quia cauſarent, & terminarent, uere ac neceſſario dicerentur incarnati. Quomodo autem uocabulis abutatur, aut propriam uocem ignoret, non eſt præſentis propoſiti oſtendere, ubi nō arguēdi alios, ſed exponēdi D. Th. prouincia aſſūpta ē, ad ueritatis notitiam capeſſendā, ſat ſit cauſā reddidiſſe lectorem.

In cor. ar.

Parr. 2. 22 3. d. 1. q. 2. ar. 1.

*Enchi. c. 38. a med. to. 3.

Li. 3. Orth. fidei. ca. 6.

Ca. 1. p. 1. a med. & ante med.

personalitate per intellectū, dicit nihil remanere per modū reſolutionis, quaſi aliud ſit qđ ſubiicit̄ relationi, & aliud ipſa relatio, quia quicquid cōſideratur in Deo, cōſiderat̄ ut ſuppoſitum ſubſiſtens. Pōt tñ aliquid eorum, q̄ dr̄ de Deo, intelligi B ſine alio, nō per modū reſolutionis, ſed per modū iā dictū.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrum una perſona poſſit ſine alia naturam creatam aſſumere.

AD QVARTVM ſic ꝓcedi tur. Vr̄ ꝙ una perſona nō poſſit aſſumere naturā creatā, alia nō aſſumente. Indiuiſa. n. ſunt opera Trinitatis, ut dicit Aug.* in Enchir. ſicut ātrium perſonarū eſt una eſſentia, ita C & una operatio: ſed aſſumere eſt[h] operatio quædam. ergo nō pōt conuenire uni perſonę diuinæ, quin conueniat alii.

¶ 2 Præt. Sicut dicimus perſonā filij icarnatā,[h] ita & naturā tota. n. diuina natura i una ſuarum hypoſtaſum incarnata eſt ut dicit Dama. in 3. li.* ſed natura communis eſt tribus perſonis ergo, & aſſumptio.

¶ 3 Pręt. Sicut humana natura i D Chro aſſumpta eſt à Deo, ita ēt & homines per gratiā aſſumūtur ab ipſo, ſm illud Ro. 14. De⁹ illum aſſumpſit: ſed hæc aſſūptio communiter pertinet ad oēs pſonas.[b] ergo, & prima.

SED CONTRA eſt qđ Dion. 2. c. de diui. no.* incarnationis myſterium dicit pertinete ad diſcretam theologiā, ſecundū quam. ſ. aliquid diſtinctim dicitur de diuinis perſonis.

RESP. Dcēm, ꝙ ſicut dictum eſt,* aſſumptio duo importat, ſ. actum aſſumētis, & terminū aſſumptionis. Actus aūt aſſumentis procedit ex diuina uirtute, q̄ cōis eſt tribus perſonis: ſed terminus aſſūptionis eſt ꝑſona, ſicut dictū eſt: * & iō[m] id qđ eſt actionis in aſſumptione, cōe eſt tribus perſonis: ſed id, qđ ꝑtinet ad rōnem termini cōuenit ita uni ꝑſonæ, ꝙ nō alii. *Tres. n. pſonæ fecerūt, ut humana nā uniret̄ uni ꝑſonę filij.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ rō illa procedit ex parte operationis. Et ſequeret̄ cōcluſio, ſi ſolā illā operationē importaret abſq; termino, q eſt pſona.

AD II dicendum, ꝙ natura dr̄ incarnata, ſicut, & aſſumēs rōne perſonæ ad quam terminata ē unio, ſicut dictū eſt,* nō āt prout eſt cōis tribus perſonis. Dr̄ aūt tota nā diuina icarnata: ñ qa ſit icarnata i oib. pſonis, ſđ qa nihil deeſt đ ꝑfectionę diuinę nāæ, pſonę icarnatę.

SVP. QVÆ. III. ART. IIII.

S. bona. 3. ſ. d. 1. q. 2. Scot. 3. ſ. d. 1. q. 2. Ricca A. 3. ſ. d. 1. q. 2. Pet. 3 ſal. 3. ſ. d. 1. q. 2. Medina. a. 4.

Ar. 1. huius quæſt.

TItulus intelligēdus eſt ut ſonat. ſ. ut de perſona uerificetur aſſumere, & de alia non.

concl. n.

¶ In corpore articuli non ponitur formaliter, ſed elicitiue concluſio reſponſiua: nam in corpore non habetur niſi iſta concluſio. Vna perſona poteſt aſſumere, ſine alia non quo ad operationem: ſed quo ad terminum. Ex qua tamen habet̄ iſta uera ſimpliciter, una perſona poteſt aſſumere ſine alia aſſumente. Et hanc principaliter intendit auctor. Pro hac ergo in litera concluſio poſita primo manifeſtat̄ quare duas ptes hēt: qa aſſūptio importat duo, ſcilicet operationem, & terminum. Secundo probat̄, quo ad partem negatiuā, ſcilicet non quo ad operationem: quia actus aſſumentis fit uirtute diuina communi tribus perſonis. Tertio probatur, quo ad partem affirmatiuam, ſcilicet quo ad terminum: quia terminus eſt perſona. Quarto manifeſtatur tota concluſio: quia tres perſonæ fecerunt naturam uniri uni perſonæ. Ex hac autem concluſione, & eius probatione manifeſte ſequitur principaliter intenta concluſio tacita, nam ex eo quod aſſumere importat utrumque, ſcilicet operationem, & termi- E num, oportet utrumque inueniri in illo, de quo uere enunciandum eſt aſſumere, & non alterum tantum. Et quia in nulla perſona diuina inuenitur utrumque, niſi in una tantum: ideo uni perſonæ conuenit aſſumere ſine alia aſſumente.

Ar. 1. huius quæſt.

¶ In reſponſione ad primum perſpice doctrinam datā in præcedenti articulo de quæſtione nouiter mota, conſonam eſſe auctori hic dicenti quòd ratio illa, ſcilicet, ſicut eſſentia eſt communis &c. procedit ex parte operationis, & ſubiungens, & ſequeretur concluſio, ſi ſolam illam operationem importaret aſſumptio abſque termino, quę eſt perſona. Vnde habes, quod ſi aſſumptio non importaret perſonam pro termino, quod ſi aſſumptio eſſet communis tribus perſonis: ſed in hypotheſi, ſeu abſtractione poſita, aſſumptio non importaret perſonam pro per ſe primo termino (de tali enim termino ſermo eſt) ſed hunc Deum. igitur in tali caſu aſſumptio communis eſſet tribus perſonis ſecundum auctoris doctrinam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AD III dcđm, ꝙ aſſumptio q̃ fit per grãm adoptionis, terminatur ad quandã participationẽ diuinę nãæ ſm aſſimilationẽ ad bonitatẽ illius, ſm illud 2. Pet. 1. Vt diuinæ cõſortes naturæ &c. Et iõ hmõi aſſumptio cõis eſt tribus perſonis, & ex parte principii, ex parte termini: ſed aſſumptio, quę eſt per gratiam unionis, eſt cõis ex parte principii, nõ autem ex parte termini, ut dictum eſt.*

ARTICVLVS V.

Vtrũ qual bet perſona diuina potuerit humanam naturam aſſumere

AD QVINTVM ſic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ nulla alia perſona diuina potuerit humanã nãm aſſumere, ꝑter pſonã Filii. Per hmõi.n. aſſumptionẽ factũ eſt, ꝙ Deus ſit filius hoĩs: ſed incõueniens eſſet, ꝙ h eſſe filiũ hoĩs conueniret Patri, uel Spiritui ſancto: hoc.n. uergeret ĩ cõfuſ- H ſionem diuinarum perſonarũ. ergo Pater, uel Spiritusſanctus carnem aſsumere non potuit. ¶ 2 Præt. p icarnationẽ diuinã hoĩes aſsecuti ſunt adoptionẽ filiorũ, ſm illud Rom. 8. Nõ accepiſtis ſpũm ſeruitutis iterum in timore, ſpũm adoptionis filiorũ: ſed filiatio adoptiua h eſt participata ſimilitudo filiationis nãlis, q̃ nõ cõuenit, nec Patri, nec Spũiſancto: unñ dr̃ Ro. 8. Quos ꝑſciuit, & ꝑdeſtinauit cõ- I formes fieri imaginis filii ſui. ergo vr̃, ꝙ nulla alia pſona potuerit ĩcarnari, ꝑter pſonã filii. ¶ 3 Pręt. Filius dr̃ miſſus, & genitus natiuitate tpali' ſm ꝙ incarnatus eſt: ſed patri non conuenit mitti, qui ẽt eſt innaſcibilis, ut in prima parte habitũ eſt. * ergo ſaltem perſona patris non potuit incarnari.

SED CONTRA eſt, qđ q̃cquid põt Filius, põt pater, & Spũſ- K ſanctus, alioquin non eſſet eadem potentia trium perſonarũ ſed Filius potuit incarnari. ergo ſiĩr Pater, & Spũſſanctus. RESP. Dcđm, ꝙ ſicut dictũ eſt * aſſumptio duo importat. ſ. ipſum actũ aſſumentis, & terminũ aſsumptionis: principiũ ãt actus eſt uirtus diuina: terminus autem eſt perſona. Virtus ãt diuina cõiter & indiſſerẽter ſe hẽt ad omnes perſonas: eadẽ ẽt cõis rõ pſonalitatis in tribus perſonis, licet proprietates perſonales ſint differentes. Qñcumque aut uirtus aliqua indiſſerenter ſe habet ad plura, põt quodlibet eorũ ſuã actionẽ terminare: ſicut patet in potẽtiis rõnalibus, quæ ſe habent ad oppoſita, quorum utrumque agere pñt. Sic ergo diuina uirtus potuit naturam humanam unire perſonæ G Patris, uel Spũſſancti ſicut uniuit eã pſonæ Filii: & iõ dicẽdũ, ꝙ m Pr̃ uł Spũſſanctus potuit carnem aſſumere, ſicut, & Filius.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ filiatio tpalis, qua Chr̃us dr̃ filius hoĩs nõ cõſtituit perſonã ipſius ſicut filiatio æterna: ſed eſt quiddã cõſequens natiuitatem tpalẽ, Vnde ſi per hunc modũ nomen filiationis ad Patrẽ, uel Spũmſãctũ trãsferretur, nulla ſequeretur confuſio diuinarũ perſonarum.

AD II dcđm, ꝙ filiatio adoptiua eſt quædã participata ſimilitudo filiationis nãlis ſed fit in nobis appropriate à patre, q̃ eſt principiũ naturalis filiationis, & p donũ Spũſſancti, q̃ ẽ amor Patris, & Filii, ſm illud Gal. 4. miſit Deus ſpũm filii ſui in corda nr̃a clamãtẽ, Abba, pater: & iõ ſicut filio incarnato, adoptiuã filiationẽ accipimus ad ſimilitudinem filiationis nãlis eius, ita Patre incarnato adoptiuã filiationẽ reciperemus, ab eo, tanq̃ à principio naturalis filiationis, & à Spirituſancto tanq̃ à nexu communi Patris, & filii.

AD III dicendum, ꝙ patri cõuenit eſſe innaſcibilem ſm natiuitatem æternam, quod non excluderet natiuitas temporalis. Mitti aũt dicitur ſecundum incarnationẽ, eo ꝙ eſt ab alio, ſiue quo incarnatio nõ ſufficeret ad rationem miſſionis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum plures perſonæ diuinæ poſſint aſſumere unam numero naturam

AD SEXTVM ſic ꝓceditur, Vr̃ ꝙ duæ perſonæ diuinę nõ poſſint aſſumere unã, & eãdem numero naturã Hoc.n. ſuppoſito, aut eſsent unus hõ uel plures: ſed non plures, ſicut.n. una natura diuina in perſonis pluribus, non patitur eſſe plu-

SVPER QV. IIII. ART. V.

S. Bona. 3. ſ. d. 5. q. 1. a. 3
Sot. 3. d. 5. q. 1.
Ricca. 3. ſ. d. 5. q. 1.
Duran. 3. ſ. d. 5. q. 1.
Mauro. 3 ſ. d. 5. q. 2.
Bacco. 3. d. 5. q. vnic.

TItulus clarus eſt, nihil aliud apponendo, quam titulus ſonet, quod dico quia non quæritur, an ſimul potuerit alia perſona eandem naturam aſſumare, ſed ſimpliciter, an potuerit aſſu- Ar. 2. hui⁹ quæſt. mere: ad quod uerificandum non requiritur ſi multas: ſed ſufficit quod ſicut ſolus P. vr. 3. filius eſt incarnatus, 23 ita ſolus Pater fuiſſet 3. l. 1. q. 2. ar. 3. incarnatus, aut ſolus Spirituſſanctus.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſponſiua quæſito affirmatiuę. Pater, uel Spirituſſanctus potuit carnem aſſumere, ſicut, & Filius. Probatur. diuina uirtus potuit naturam humanam unire perſonæ Patris, uel Spirituſſancti, ſicut uniuit eam perſonæ Filii. ergo Pater, uel Spirituſſanctus potuit carnem aſſumere Añt ꝓbatur ſyllogiſtice. Virtus indifferenter ſe habens ad plura põt ad quodlibet eorum ſuam actionem terminare ſed uirtus diuina indifferenter ſe habet ad oẽs perſonas. ergo. Maior manifeſtatur ex potẽtiis rõnali: Minor uero & ex parte uirtutis, quia uirtus diuina communiter, & indifferenter ſe habet ad oẽs perſonas, & ex parte perſonarum, quia communis ratio perſonalitatis omnium perſonarum eadem eſt, hoc eſt unius eſt rationis: quoniam quælibet di- P. p. q. 43. ar. 4. & q. 30. ar. 3. uina perſona eſt perſona diuina hac ratione quia ſubſiſtit incommunicabiliter in diuina natura: licet proprietates pſonales, quibus ſubſiſtunt, ſint diſtinctæ: ſicut quilibet homo una, & eadem ratione eſt perſona: quia. ſ. ſubſiſtit in natura humana, quàmuis alia ſit per- Ar. 1. huius quæſt. ſonalitas mea, & alia illius. Conſequentia autem probatur: quia cum aſſumptio duo importet. ſ. actum, & terminum, principiũ actus eſt uirtus diuina terminus uero perſona: ex hoc.n. ꝙ utrumque concurrere poſſit in qualibet perſona, antecedens dicit, conſequens eſt quòd quælibet perſona poteſt aſſumere, quod cõcluſio dicit. Vbi nota. ꝙ hoc, quod pro probatione conſequẽtiæ ex principio corporis articuli allatum eſt, poteſt aliter introduci, ut ſcilicet uelut ſuppoſitio quędam monſtrãs requiſita ad poſſe aſſumere, & ad quæ reſolui oportet potentem aſſumere, ſcilicet Concl. ro uirtutem diuinam & perſonalitatem. Et ſic formatur ſyllogiſmus, ut ſupra ad probandum antecedens, & conſequentia relinquitur per ſe nota.

SV. QVÆST. V. ART. VI.

S. bon. 3. ſ. d. 1. q. 3. a. 2.
Scot. 3. ſ. d. 1. q. 2.
Riccar. 3. ſ. d. 1. q. 4.
Duran. 3. ſ. d. 1. q. 3.
Cap. 3. d. 1. q. 1. con. 2.
Petr. de Pal. 3. d. 1. q. 3.
Medina. a. 6.

TItulus articuli ex iam dictis patet intelligendus de perſonis diuinis ſecundum ſuas perſonalitates proprias, ut ab inuicem diſtinguuntur: poteſt ſiquidem dupliciter intelligi, an plures perſonæ diuinæ poſſint unam, & eandem naturam aſſumere. Primo, loquẽdo de perſonis, ut conueniunt in natura diuina, hoc eſt ſecundum quòd ſunt unus Deus, & in hoc ſenſu quæſtio ſuperius diſcuſſa eſt. & hic non quæritur. Secundo, loquendo de perſonis, ut ab inuicẽ propriis perſonalitatibus diſtinguuntur, ita quòd quælibet perſona trahat naturã illam ad ſuam propriam perſonalitatem, ſic ut non per- Petr. 2 ſonetur in alia ex 24 hoc, quod perſonatur 3. di. 14 in una, & econtra. a. ar. 4. ſed perſonetur in una, ut diſtinguitur ab alia. Cuius oppoſitum accideret, ſi hic Deus primo incarnatus eſſet: quoniam una, & eadem ratione quælibet perſona diceretur incarnata, ſcilicet

tis, ſ. rõe indiuiduæ naturæ. Et (vt vnico verbo dicã), quæſtio hic eſt, an, plures perſonę poſſint vnã numero naturã aſſumere, vt per ſe primo diuerſi termini aſſumptionis: ſic.n. non quælibet ꝑſona diuina ſed quælibet ꝑſona diuina aſſumens, ꝑ ſe primo terminaret aſſumptionẽ. Et ad hoc denotandũ auctor nõ quærit an oẽs ꝑſonę diuinæ poſſint aſſumere, ſed an duæ, ut ex dualitate intelligas, ꝙ non eſt ſermo de ꝑſonis, vt conueniunt, ſed, vt diſtinguunt. ac ꝑ hoc quælibet ſit ꝑ ſe primo terminus aſſumptionis.

¶ In corpore articuli ſunt duæ concluſiones, prima eſt, Non eſt impoſſibile diuinis ꝑſonis, vt duę, uel tres aſſumant unam naturã humanam: ſecunda eſt, Eſſet tñ impoſſibile, ut aſſumerent unam hypoſtaſim, uel ꝑſonã humanã. Probat utraq; ſimul ex unione aīæ, & corporis in Chro, non fit noua hypoſtaſis, neq; perſona: ſed natura una aſſumpta in diuinam hypoſtaſim, non ꝑ potentiã naturæ humanæ, ſed ꝑ potentiam diuinæ perſonæ. ergo magis eſt hoc iudicandum ſm conditionem diuinæ perſonæ aſſumẽtis, q̃ ſm conditionem naturæ aſſumptæ. ergo non eſt impoſſibile diuinis ꝑſonis &c. Añs eſt ex ſe euidens. Prima conſequentia probat: quia tota rõ facti in myſterio incarnationis eſt potẽtia facientis ſm Aug. Secunda uero conſequentia probat: quia conditio diuinarum perſonarum talis eſt, ꝙ una earum non excludit aliam a cõione eiuſdem naturæ, ſed ſolum a cõione eiuſdem perſonæ. Vbi uides, quod ex hoc, quod non ſe excludunt a cõione eiuſdem naturæ, tenet conſequentia quo ad primam concluſionem, & ex hoc ꝙ ſe excludunt a communione eiuſdem perſonæ, tenet conſequentia quo ad ſecundam concluſionem, quæ auctoritate Anſelmi confirmatur.

Art. 2. huius quęſt.

†Damaſc. lib. 3. c. 3. & 4.

*li. 1. ex c. 11. & 12 & 13. collig. tom. 3.

¶ Aduerte in hoc proceſſu, ꝙ auctor unico uerbo excludit obiectiones arguentium ex conditione naturæ, dicendo, ꝙ natura cõis pluribus ſuppoſitis eſt infinita, ſeu illimitata: quã hoc ſoli diuinæ conuenit naturæ, & ſimiliter ꝙ quælibet natura finita eſt terminabilis totaliter unico ſuppoſito. Hæc.n. & ſimilia in litera ſoluuntur, dum dr, ꝙ non per potentiam naturæ aſſumptæ, ſed per potentiam perſonæ aſſumentis, hoc myſterium iudicandum eſt. Conceditur ergo, ꝙ una numero natura ſuapte natura cõis pluribus ſuppoſitis, eſt illimitata, ac infinita, ꝙ nulla natura, niſi diuina eſt hmõi. Et ſi aſſumeretur ad plures perſonalitates, non ꝓpterea eſſet ſuapte natura cõis pluribus, ſed ex potentia facientis. Similiter omnis una numero forma ſubſtantialis ſuapte natura unica, totaliter terminatur perſonalitate propria: ſed ex hoc non hr, quin diuina potentia poſſit pluribus alienis perſonalitatibus terminari: quia hoc non per potentiam naturæ, ſed per potentiam aſſumentis perſonæ fit. Et eſt ſp ſermo de naturali potentia naturæ, & non de potentia obedientiali eiuſdem: potentia.n. obedientiæ eſt quæ reſpondet potentiæ perſonæ aſſumentis, & ſecundum illam natura poteſt aſſumi ab una, & pluribus diuinis perſonis.

¶ Circa primam concluſionem dubium ex Sco. in 3. diſtinctio. 1. quæſt. 2. occurrit, ubi tenens oppoſitum fundat ſe ſuper hac rõne. In omni dependentia eſſentiali unum dependens non dependet præciſe, niſi ad unum quod totaliter terminat eius dependentiam: ſed in iſta unione eſt dependentia eſſentialis unius naturæ, & una perſona terminat totaliter eam. ergo. Maior probatur in omni dependentia cauſati ad cauſam. Et ſimile, inquit, vr in omnibus dependentiis, quæ non ſunt cauſatorum ad cauſas, ꝙ cum dependentia alicuius fuerit totaliter terminata ad aliquid, ipſum non poteſt dependentia eiuſdem rationis dependere ad aliud. Et confirmatur hoc de accidente reſpectu plurium ſubiectorum primorum. Minor probatur: quia perſonalitas creata totaliter terminat ipſam, & illa ſtante non poſſet ſimul eſſe in alia perſona creata, uel increata: non minus enim terminat naturam, & de-

A pendentiam eiuſdem perſonalitas cuiuſcumque perſonæ diuinæ, quam terminaretur in ſe igitur &c.

¶ Ad hanc Scoti rõem rñdendum eſt ſingula diſcutiendo, & ſic et principalem mãm declarando. Maior igr propoſitio aſſumpta a Scot. non eſt uera, niſi triplici quaſi gloſa ſubintellecta, prima eſt ſupra ly, dependentia, ꝙ intelligat de dependentia proprie, & hoc dico: quia dependentia proprie non inuenit ſine cauſalitate: quia.n. aliquid ſit alteri ſine cauſalitate annexum, non tñ dependentia proprie inter illa eſt, ut patet in terminis correlatiuis, quorum neutrum ut ſic, ab altero depẽdet in quocumq; gñe cauſæ, & inter duas diuiſiuas ex oppoſito eiuſdem gñis, quarum neutra ab altera dependet: & tñ̃a correlatiua, q̃ hmõi dñas ſimul eſſe oportet. Scotus aũt dependentiæ nomine utitur, & cum cauſalitate, ut patet. Et ꝓpterea ſi extenſo nomine utendo dependentia, Maior non eſt uera niſi apponatur altera gloſa ſupra ly, Non dependet, quod intelligatur de dependentia omnino eiuſdem rationis ita quòd ſit dependentia eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ, & in hoc Scotus conſentit: & altera ſupra ly, Totaliter, quod intelligatur tam intenſiue, quam extenſiue: quoniam dato, quòd unum terminaret totaliter intenſiue, non propterea haberetur quòd illud unum terminaret totaliter extenſiue. Exemplum, album, ut quatuor, ſimilitudinem terminat totaliter intenſiue aliud album, ut quatuor, non tamen terminat totaliter extenſiue: quia poteſt tertium poni ſimile. Oportet autem ad uerificandam maiorem illam, hanc apponere gloſam, alioquin non eſt uera de dependentia eſſentiali non cauſali: quoniam ex naturalis rationis lumine nulla apparet maior dependentia eſſentialis, non cauſalis, quam ea, quæ eſt unius relatiui ad proprium correlatiuum: quia definitur, & eſſentia-

D liter conſtituitur per eſſe ad aliud. Conſtat autem, ꝙ unum relatiuum ſic eſſentaliter dependet ab uno totaliter intenſiue terminante illud, quod non totaliter extenſiue terminat illud, ut patet de duplo, & dimidio, & æquali, & ſimili, & aliis huiuſmodi: idem enim duplum eadem numero duplicitate duplum eſt non ſolum ad A, dimidium, ſed ad B, & C, & unum æquale eadem numero æqualitate æquale eſt omnibus ſibi æqualibus. At ſi quis dicat Scotum tenere, quòd non eadem æqualitate unum æquale eſt æquale omnibus, & propterea in ſua uia, propoſitionem eſſe ueram, facile obiicitur, quòd ad concludendum aliquid impoſſibile, etiam per diuinam potentiam (ut nunc proceditur) non eſt ex opinatis, & refutatis ab aliis, & cõmuni ſchola peripateticorum procedendum, qualis eſt iſta opinio ponens plura accidentia eiuſdem rationis in eodem ſubiecto ſecundum idem. Neganda eſt igitur iſta maior non acce-

E ptante dictam gloſam.

¶ Ad probationem aũt iſtius maioris pro quanto probat ipſam in dependentia eſſentiali cauſali, nõ oportet reſpondere: quia uera ac bona ut ſm ordinem inditum cauſis, & cauſatis, & diſputatio noſtra extra dependentiam cauſalem uerſatur. Sed cum ſubiungit Scotus, ꝙ ita etiam uidetur in omnibus dependentiis, quę non ſunt cauſatorum ad cauſas, reſpondetur quòd non eſt idem de utriſque dependentiis iudicium, & patet inſtantia de dependentia unius relatiui totaliter intenſiue terminati ab uno, & tamen ab altero eiuſdem rationis omnino terminabilis. Et ſuffragatur huic reſponſioni ratio: quoniam dependentia cauſalis ponit imperfectionem, & indigentiam in cauſato, quę ſi ſublata totaliter eſt ab una cauſa, implicat, ꝙ rem ineat indigens altera cauſa. Sed dependentia non cauſalis poteſt ſine imperfectione, & indigentia inueniri, ut patet in relatiuis, quę in diuinis ſine omni imperfectione, & indigentia inueniuntur, ac per hoc poteſt aliunde, puta, ex alterius conditione prouenire, ꝙ etiam terminet quod iam terminatum.

res Deos, ita vna natura humana in pluribus ꝑſonis nõ patiẽ eſſe plures hoĩes. Silr ẽt non poſſent eſſe[h] unus hõ: qa unus hõ eſt iſte hõ, qui demonſtrat vnã ꝑſonam, & ſic tolleret diſtinctio triũ ꝑſonarũ diuinarũ qđ eſt inconueniens. Nõ ergo

B duæ, aut tres ꝑſonę poſſunt accipere unã naturã humanam.

¶ 2 Præ. Aſſumptio terminat ad unitatẽ[h] ꝑſonæ, ut dictũ eſt.* ſed nõ eſt una ꝑſona Patris, & Filij, & Spũſſancti. ergo non poſſunt tres ꝑſonæ aſſumere unam naturam humanam.

¶ 3 Præt. Dam. † dicit in 3. li. & Aug. in 1. de Trin.* ꝙ ex incarnatione filii Dei conſequit, ꝙ quicquid dr̃ de filio Dei, dr̃ de filio hoĩs, & econuerſo. Si ergo tres ꝑſonæ aſſumerent unã naturam humanam, ſequeretur ꝙ quicquid dr̃ de qualibet trium ꝑſonarũ, diceret[h] de illo hoĩe: & ecõuerſo, q̃ dicerent de illo hoĩe, poſſent dici de qualibet triũ ꝑſonarum. Sic ergo id, qđ eſt propriũ patris ſ. gñare filiũ ab æterno, diceretur de illo hoĩe & per conſequens diceretur de filio Dei, quod eſt inconueniens. Non ergo eſt poſſibile, ꝙ tres perſonæ diuinæ aſſumant unam naturã humanam.

SED CONTRA, Perſona incarnata ſubſiſtit in duab. naturis, diuina.ſ. & humana: ſed tres ꝑſonę poſſũt ſubſiſtere i una natura diuina. ergo ẽt poſſunt ſub-

BIBLIOTECA NAZ.

minatũ ab filio eſt. Et ſic eſt in propoſito, ꝙ non ex eo ꝙ filius Dei imperfecte terminet perſonaliter naturã humanã, neq; ex eo ꝙ natura humana aſſumpta à filio De remaneat imperfecta perſonaliter prouenit, ꝙ pater põt ad illã propriam perſonalitatẽ aſſumere, ſed ex conditione perſonæ Patris, hoc eſt ex infinitate ſuæ ſufficientiæ prouenit, ꝙ etiam poteſt illam mes perſonare.

¶Ad cõfirmationem de accidẽte reſpectu plurium ſubiectorũ primorũ, dr primo ꝙ nulla apparet implicatio cõtradictionis, quod Deus accidenti alicui det unitatem numeralem in ſe, & conſeruando illã ponat illud accidens in pluribus ſubiectis primis ſm ſe, & ꝙ in tali caſu neutrũ eſſet ſubiectum primũ extenſiue, niſi ſm ſe, hoc eſt quantũ eſt ex parte ſui eſſet ſubiectũ primũ extẽſiue, & daret unitatẽ numeralem, ſed diuina potentia aliter de facto operatur. Dr ſecũdo, ꝙ dependentia accidentis a ſubiecto primum eſt dependentia cauſalis: eſt.n. ſubiectum primum cauſa accidentis, ut patet, & ideo non confirmatur per hoc Maior illa quo ad dependentiam non cauſalem. Hæc de Maiore.

¶Ad Minorem aſſeritur, ꝙ in iſta vnione eſt dependentia eſſentialis, ac per hoc nõ proprie dependentia. Sed transferendo hoc ad bonum ſenſum, neganda ſunt duo, primo ꝙ in iſta unione ſit dependentia vnius omnino rationis, ſecundo ꝙ vna perſona, puta Verbũ totaliter eam terminet intenſiue, & extenſiue. Rõ primæ negationis eſt: quia perſonæ diuinæ perſonaliter ſumptæ ſunt quodammodo unius, & quodammodo diuerſarum rationum. nam ſm cõem rationem perſonalitatis ſunt vnius rationis, ut in pcedenti articulo patet, ſm uero proprias rationes ſuarum perſonalitatum ſunt diuerſarum rationum: paternitas n. & filiatio & proceſſio diuerſarum ſunt rationũ. Conſtat aũt ex hoc, ꝙ humanitas Chriſti ita iuncta eſt Filio, quod non Patri, nec Spirituiſancto, aſſumptionem terminari per ſe primo ad perſonalitatem Filii ſm ſibi propriã rõem, alioquin terminaretur primo ad cõe Filio, & patri, & ſpirituiſancto. Concurrerent igitur diuinæ perſonæ ad aſſumptionem, ut etiã ſunt diuerſarum inter ſe rationum. Et conſequenter, naturã aſſũptã a Verbo uniri, & poſſe uniri alteri, Patri, aut Spirituiſancto, alterius eſt rõis ab uniri Filio, & poſſe uniri Filio, ſi Ariſt. uerũ dixit. 4. Phy. ꝙ poſſe ſanari, & poſſe infirmari ſunt diuerſarum rationum, alioquin ſanari, & infirmari eſſent idem. Ex hoc igitur, ꝙ perſonalitates, quæ ſunt termini unionum, ſunt diuerſarum rationum, ſit ꝙ potentia obedientiæ, qua natura aſſumpta põ uniri perſonæ Patris, alterius eſt rõis ab illa, qua unita eſt Filio, & qua, põt uniri Spirituiſancto. Et conſequenter ſit, ꝙ in illis unionibus non eſſet dependentia unius rationis ſimpliciter, & abſolute, ut arguens aſſumit, ſed diuerſarum rõnum ſimpliciter pp diuerſas rationes terminorum per ſe primorum, unius aũt rationis ſm cõem rationem perſonalitatis. Ratio ſecundæ negationis iam patet, ꝙ licet Filius totaliter intenſiue terminet naturam humanam, & eius dependentiam ad perſonam, non tamen totaliter extenſiue, nec ſecundum omnem obedientialem potentiam alterius rationis.

¶Ad probationem minoris, cum dr, Perſonalitas creata totaliter terminaret ipſam, & illa ſtante non poſſet ſimul eſſe in alia perſona creata, uel increata, ergo perſonalitas increata Rñdetur concedendo aña pro utraque parte, ſed negando ſequelam.

¶Et ad probationẽ ſequelæ, cũ dr, quia non minus terminaret naturã, & dependentiã eiuſdem perſonalitas quæcunq; diuinæ perſonæ, ꝗ terminaretur in ſe, poſſet negari hoc quantũ ad minus extenſiue. Veruntñ proprie loquendo, rñdendum eſt, ꝙ non minus, ſed alio mõ, & alia ratione terminat perſona diuina, & ideo negatur ex hoc ultimo aſſumpto ſequela, quia peccat ratio ſm non cãm, ut cãm. Non.n. ideo qa minus terminet pſona diuina, relinquit naturã ad huc aſſumptibilem, ut arguens ponit:

F ſed quia alio mõ, & alia ratione terminat, ideo relinquit naturam aſſumptam adhuc aſſumptibilem alia perſona diuina.

¶Ad cuius clariorẽ pceptionem ſcito, ꝙ hæc humanitas, ſi propriã perſonalitatem haberet, modus habendi propriam perſonã eſſet, qa ipſa humanitas eſſet principiũ conſtitutiuũ ſuæ perſonæ, ex unione.n. aiæ, & corporis conſtitueretur non ſolum una natura ſingularis, ſed etiã una pſona, ratio quoq; habẽdi ppriã pſonam eſſet ſua ſubſtantialis, ac pfecta natura extra cauſas ſuas in rerũ natura ſibi dimiſſa. Et qa hæc humanitas ſapte natura non extendere poteſt niſi ad conſtituẽdam unã pſonam ſibi propriam, & perſonæ repugnat aſſumi ab alia pſona in unitate perſonali (inter uenit ſiquidem hic manifeſta implicatio contradictoriorum) ideo hęc humanitas ſic pſonatur ex propria pſona in Sorte, ꝙ terminatur in illa intenſiue, & extenſiue. Nec poteſt

H ſtante illa uniri perſonaliter, cum quacumque alia perſona creata, uel increata: quia eſſent duo contradictoria ſimul uera, eſſent.n. una perſona, & non eſſent una perſona cum aſſumente, ut patet. Sed hæc humanitas alio modo, & alia ratione perſonatur per aſſumptionem: quia non conſtituendo perſonam perſonatur, ut patet in humanitate Chriſti, quę perſonatur per perſonam uerbi, quæ non conſtituitur per illam humanitatem, ſed fuit ab æterno. Et hinc prouenit diſtantia inter hanc humanitatem perſonatam propria pſonalitate, & perſonatã pſonalitate Verbi, ꝙ illa remanet in ſe inaſſumptibilis, iſta remanet in ſe aſſumptibilis: quia illa non poteſt aſſumi ſtante ſua perſonalitate, niſi aſſumeretur ſua perſonalitas, quæ non eſt aſſumptibilis, iſta uero quia in aliena perſonalitate ſubſiſtit poteſt aſſumi abſq; hoc, ꝙ illa aliena ſibi appropriata perſonalitas aſſumatur. Ex diuerſo ergo modo terminãdi, propria, uel aliena pſonalitate, patet quare natura pſonata propria perſo-

I nalitate non poteſt aſſumi, & quare perſonata aliena poteſt aſſumi: quia.ſ. per propriam terminatur, conſtituendo illam, p alienam non conſtituendo illam. Diuerſa quoq; ratio eſt utrobiq; terminandi. nam, & diuina perſona terminat ex ſua infinitate, utpote aliena perſona ſubſiſtens in alia natura (dictum eſt.n. ſupra ꝙ proprium eſt diuinæ perſonæ ob ſui infinitatem ſubſiſtere ſimul in diuerſis naturis) & natura humana non naturali, ſed obedientiæ potentia perſonatur per alienam perſonam: perſona aũt Sortis non ex aliqua excellentia, ſed ex naturali adæquatione terminat perſonaliter naturã ſuam, & econtra natura ſua naturaliter eſt per illam adæquabilis perſonaliter. Et hinc etiam prouenit, quod cum quælibet perſona diuina ſit infinita, quęlibet perſonare poteſt humanitatẽ hanc non ex indigentia naturæ (ut dictum eſt) ſed ex ſufficientia pſonæ potentis cõicare illi naturæ etiam ſuam perſonalitatem. Ex his aũt habes, ꝙ non ſolum dependentia huius humanitatis reſpectu ſingularum perſonarum diuinarum quo ad aſſumi, eſt di-

K uerſarum rationum inter ſe, ſed etiam ꝙ dependentia ſeu terminatio huius humanitatis reſpectu diuinæ perſonæ, & reſpectu perſonæ propriæ, ſunt diuerſarum rationum, licet omnes conueniant in una communi ratione termini, quia.ſ. ſunt ad perſonam. Ruit ergo à fundamentis undique fabrica Scotica, & merito. quia hanc humanitatem perſonari ſimul a pluribus perſonis diuinis, nihil aliud eſt, quàm cõicare huic humanitati plures perſonalitates alienas infinitas, appropriando illas illi. Et per hæc patet, quare repugnat hanc humanitatem habere ſimul plures perſonalitates creatas, aut creatam, & increatã: quia.ſ. utrobiq; eſſet implicatio contradictoriorum, dũ natura hęc in propria pſonalitate poneretur una perſona cũ alia pſona. Et non repugnat, habere ſimul plures pſonalitates increatas, qa p hoc non ponitur, unã perſonã aſſumi in unitatem perſonalem alterius perſonæ. Et hæc pro nunc ſufficiant de hac qõne.

ſiſtere in vna natura humana, ita.ſ. ꝙ ſit vna natura humana a tribus perſonis aſſumpta.

RESP. Dcẽdum, ꝙ ſicut ſ. dictũ eſt,* ex unione aiæ, & corporis in Chriſto, non fit neq; noua perſona, neq; noua hypoſtaſis, ſed fit una natura aſſumpta in perſonã, uel hypoſtaſim diuinã, quod quidẽ non fit p potentiã naturæ humanæ, ſed p potentiã diuinæ perſonæ. Eſt aũt talis diuinarũ perſonarũ cõditio, ꝙ vna earum non excludit aliã a cõione eiuſdẽ naturę ſed ſolũ a cõione eiuſdem perſonæ. Quia igitur in myſterio incarnationis tota ratio facti, eſt potentia facientis, ut Aug. dicit in Epiſt.* ad Voluſianũ, magis circa hoc eſt iudicãdũ ſm cõditionẽ diuinæ pſonæ aſſumẽtis, quã ſm cõditionẽ naturę humanæ aſſũptæ. Sic ergo non eſt impoſſibile diuinis pſonis, ut duę uel tres aſſumãt unã nãm humanã. Eſſet tñ impoſſibile, ut aſſumerẽt vnã hypoſtaſim, uel unã pſo-

G nã humanã. ſicut, & Anſel.* dicit in li. Cur Deus hõ, ꝙ plures pſonæ non poſſunt aſſumere unum eundemq; hoiem, ſcilicet in unitatem perſonæ.

AD PRIMVM ergo dcẽdum, ꝙ hac poſitione facta, ſ. ꝙ tres perſonæ aſſumerent unam humanam naturam, uerum eſſet dicere ꝙ tres perſonæ eſſent unus hõ, p pvnam naturam humanã. Sicut.n. nunc uerum eſt dicere,

q. 2. art. 5. ad 1.

eſt epiſt. 3. non in ilpim ante med. to. 2.

lib. 2. cur Deus hõ cap. 9. circa princip.

¶In

¶In eodẽ art. in calce corporis circa auctoritatẽ Anſelmi aduerte, ꝙ Duran. in 3. ſent. diſt. 1. q. 3. latenter arguit auctorẽ quaſi exponentẽ per ly unũ, eundemq; hoĩem, perſonã, humanã dicens contra hanc expoſitionẽ. Anſelmus concedit ꝙ una ꝑſona aſſumpſit hominem, & negat plures perſonas poſſe aſſumere unũ hoĩem, nõ intelligitur igiť ꝑſona ꝑ hęc. Sed quĩa Durandus ipſe poſtmodum dicit Anſelmũ dicere ſic, Impoſſibile eſt plures perſonas diuinas eſſe unã ꝑſonã cũ uno eodẽq; homine, ſeipſomet conuincẽd⁹ eſt. Anſelm⁹ uolebat excludere aliquid qđ poſſit ſub apparenti ꝓne cadere nõ poteſt autẽ aliter cadere ſub apparenti ꝓne, ꝙ plures perſonæ diuinæ ſint una ꝑſona niſi q̃ iungunť in una ꝑſona humana. Et ſic exponit auctor: nõ. n. poteſt intelligi, ꝙ ſint plures perſonæ diuinæ in una ꝑſona diuina: quia hoc ſtatim offert apparentem ualde contradictionem. Exponendo igitur ſententiam Anſelmi, optime in litera dictum eſt, ſiue ꝓponatur ly una perſona cum uno eodẽque homine, ſiue non prę ponatur ly una perſona, & dicatur, Impoſſibile eſt aſſumere unum eundemque hominẽ: ſenſus. n. ſemꝑ eſt idem. ſ. ꝙ impoſſibile eſt plures perſonas aſſumere unam perſonam. Nec id qđ obiicit Durã. obſtat, quia aliud eſt dicere, aſſumit hoĩem, & aliud aſſumit unũ eundemq; hoĩem. Nã prima propoſitio etſi eſt aliqualiter impropria gloſſať tñ, ꝙ intelligitur quo ad naturam, ut patet ex magiſtro in 3. ſent. di. 6. Secunda autẽ ꝑꝑ ly unum eundemque, trahitur ad indiuiduum ſubſiſtens in natura humana, qđ conſtat eſſe ſuppoſitum: nullus. n. un⁹ hõ inuenit̃ in natura humana aſſumpta, niſi fili⁹ Dei.

Li. 6. ca. 3. ante me. diũ 10. 3.

¶In eodem 6. art. in reſponſione ad primum aduerte diligẽter uerba auctoris, dum hac poſitione facta dicit, ꝙ tres perſonę eſſent unus homo, & tamen non propterea eſſent unus homo ſimpliciter. Dixit. n. hæc ambo ꝑꝑ differentiam, quæ eſſet inter unum Deum, & unum hominẽ in tribus perſonis: quoniã tres perſonæ ſic ſunt unus Deus, ꝙ ſunt unus numero Deus, & eſt ibi uere unus Deus ſimpliciter: ſed tres perſonæ ſic eſſent unus homo, ꝙ non eſſent unus numero homo: quia nullus eſſet ibi unus numero homo cõis Patri, & Filio, & Spirituiſancto: ſicut eſt unus numero Deus cõis Patri, & Filio, & Spirituiſancto. Et ſimiliter non eſſet ibi unus homo ſimpliciter: quia nõ eſſet homo unus ſecundum naturam, & perſonam, quam unitatem importat unus homo ſimpliciter: ſed eſſent tres homines numero in una natura humana: quia eſſent plures perſonæ humanæ ſecundum unam naturam humanam: ſed quoniam hoc ad uocabula ſpectat, parum refert, ſi ſcitur quid eſſet in re, qualitercunque exprimeretur.

B

ꝙ tres ꝑſonę ſunt unus Deus ꝑꝑ unam diuinam naturam, ſic uerum eſſet dicere, ꝙ eſſent unus hõ ꝑꝑ unam naturam humanam. Nec ly unus, importaret unitatem perſonę, ſed unitatem in natura humana. Non n. poſſet argui ex hoc, ꝙ tres ꝑſonę sũt unus hõ, ꝙ eſsẽt unus ſimpliciter: nihil. n. ꝓhibet dicere, ꝙ homines, qui ſunt plures ſimpliciter, ſint unus quantum ad aliquid, puta, unus populus. Et ſicut Aug⁹. dicit 6. de Tri. diuerſum eſt natura ſpũs Dei, & ſpiritus hominis, ſed inhærendo fit unus ſpũs, ſcḋm illud 1. Cor. 6. Qui adhæret Deo unus ſpiritus eſt.

Ad II dicendum, ꝙ illa poſitione facta, humana natura eſſet aſſumpta in unitate, nõ unius ꝑſonę, ſed in unitatẽ ſingularũ perſonarũ, ita. ſ. ꝙ ſicut diuina natura habet naturalem unitatem cum ſingulis perſonis, ita natura humana haberet unitatẽ cũ ſingulis per aſſũptionẽ.

Ad III dicendum, ꝙ circa myſterium incarnationis fit cõicatio proprietatum pertinẽtium ad naturam: quia quęcumque

SVP. QVÆST. III. ART. VII.

Scot. 3. ſ. d. 1. q. 3. — *Ricchar. 3. ſ. d. 1. q. 5.*
Duran. 3. ſ. d. 1. q. 13. — *Cap. 3. d. 4. q. 1. con. 5. ad 1. Aur.*
Medina a. 7. — *Alb. Mag. 3. diſt. 1. art. 2.*

In titulo ar. 7. aduerte, ꝙ iſtæ quæſtiones, quæ hic mouentur de poſſibili, non ideo mouentur, ut diſcutiatur Dei potentia: ſed ut exinde myſterium incarnationis factæ magis innoteſcat. Manifeſtatur ſiquidem ex his, quæ diſcutiendo has quęſtiones, dicuntur, qualis, quãtus &c. eſt per ſe primo terminus

A

incarnationis. ſ. perſona uerbi, & qualis eſt hmõi unio ex reſpectu ad alias perſonas, & naturas magis, ac magis expl[i]catur.

¶In corpore articuli una eſt concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue. Perſona diuina præter naturam quam aſſumpſit, poteſt aliam numero naturam aſſumere. Vbi anteq; affera[tur] probatio, nota quòd quia aſſumere principium, & terminũ aſſumptionis importat, ideo concluſio ꝓbatur primo ex parte principii. ſ. potentiæ diuinæ in diuina ꝑſona: ſecundo, ex parte termini. ſ. perſonalitatis diuinæ. Vnde quo ad primũ probatur ſic. Quod poteſt in unũ, & nõ in amplius, habet potẽtiã limitatam ad unum ſed potentia diuinæ perſonæ eſt infinita, nec limitabilis ad aliquid creatum. ergo. Quo ad ſcḋm probatur ſic. Si non poſſet aſſumere aliam naturam, ſequeretur ꝙ ꝑſonalitas unius naturæ eſſet, ita cõpręhenſa per unam naturã, ꝙ ad eius perſonalitatem alia aſſumi nõ poſſet: ſed hoc eſt impoſſibile, quia increatum à creato comprehendi nõ poteſt. ergo.

conueniunt naturę, poſſunt prædicari de perſona ſubſiſtente in natura illa, cuiuſcunque naturę nomine ſignificetur. Prædicta igiť poſitione facta, de perſona patris potuerunt prędicari, & ea, quę ſunt humanę naturæ, & ea quæ ſunt diuinæ: & ſimiliť de perſona Filij, & Spũſſãcti. Nõ ãt id, qđ cõueniret perſonæ Patris rõne propriæ perſonæ, poſſet attribui perſonæ Filij, aut Spũſſancti, ꝑꝑ diſtinctionem perſonarum, quæ remaneret. Poſſet ergo dici, ꝙ ſicut pater eſt ingenitus, ita hõ eſſet ingenitus, ſcḋm quod ly hõ ſupponeret ꝓ perſona patris. Si quis ãt ulterius procederet, Hõ eſt ingenitus, filius eſt hõ, ergo filius eſt ingenitus, eſſet fallacia figuræ dictionis, vel accidentis: ſicut, & nunc dicim⁹ Deum eſſe ingenitũ, quia pater eſt ingenitus: nec tamen poſſumus cõcludere, ꝙ fili⁹ ſit ingenitus, quàmuis ſit Deus.

Articulus VII.

Vtrum una perſona diuina poſſit aſſumere duas naturas humanas.

Ad ſeptimum ſic proceditť. Vi[detur] ꝙ una ꝑſona diui

¶Circa illam propoſitionẽ, Quod põt in unum, & non in amplius, habet potentiã limitatã ad unũ, aduerte, ꝙ eſt intelligẽda formaliter. ſ. inquantum eſt ex parte potentiæ, in unum & nõ in amplius, nã ſi aliunde proueniret — Porr. 25 — 3. d. 1. q. 2. ar. 5.

D

ꝙ poſſet in unũ, & nõ in amplius, puta, ex modo agendi, quia agit per modũ naturæ, quæ eſt determinata ad unum, non argueret limitationem potẽtiæ: ſed ſi ex ipſa potentia eſt, ꝙ poſſit in unum tantum, limitationem in illa arguit: quoniam potentia, ut potentia, extendit ſe ad poſſibile, quod non comprehenditur unitate, ita qđ excludat multitudinem. Vnde in art. ult. q. 41. in 1. par. dictum eſt, ꝙ non ex impotentia patris eſt, ꝙ unus tantum filius genitus, & generabilis in diuinis. Et quia hæc propoſitio procedit ex parte potentiæ, ideo ſimpliciter, & Abſolute aſſumpta eſt propoſitio illa.

¶Circa probationẽ ex parte termini, nota diligentiſſime, auctorem habere ꝓ inconuenienti, ac impoſſibili, perſonã diuinã ut terminũ cõprehendi à natura creata. Hoc. n. nihil aliud eſt dicere, quam docere (qđ iã prælibauimus reſpondendo Scoto) hoc ꝙ perſona diuina non ſolum eſt infinita in eſſendo, & cauſando ratione naturæ diuinæ, ſed eſt infinita in terminando rõne ſuæ perſonalitatis: incomprehenſibilitas ſiquidẽ increatæ perſonę, ut termini à natura creata, ut aſſumpta nihil aliud ſignificat quã infinitatem in terminando increatæ perſonæ. Et

E

ut excelſa Dei balbutiendo, ut poſſumus, reſonemus, dicendum eſt, ꝙ infinitas diuina, ut eſt naturę, ſed naturalis, conſtituit infinitum ens, & infinitã cauſam: ut autẽ eſt perſonæ ſeu perſonalis, conſtituit infinitam perſonam ut ſic, quod claudit in ſe infinitatem in terminando. Et idẽ põt quęlibet diuina perſona ſubſiſtere nõ ſolũ in pluribus naturis. ſ. nãli, & aſſũpta: ſed etiã i pluribus aſſũptis, & eadẽ rõe i infinitis, ſi infinitæ inuenirenť ſimul.

¶In reſponſione ad primum perſpice, ꝙ conſiſtit in hoc, ꝙ natura ſubſtantiæ creatæ multiplicatur multiplicato ſuppoſito conſtituto per ipſam: non autem multiplicato ſuppoſito nõ cõſtituto per ipſam, ut patet in litera.

¶In reſponſione ad ſecundum obiectio Scoti. 3. ſent. di. 1. q. 3. occurrit dicentis contra hoc. quòd ſequeretur quòd poſſemus dicere,

na nō poſſit aſſumere duas naturas humanas. Natura. n. aſſūpta in myſterio incarnationis nō hēt aliud ſuppoſitum præter ſuppoſitū perſonę diuinæ, ut ex ſupradictis patet.* Si ergo ponatur eſſe una pſona diuina aſſumens duas humanas naturas, eſſet unum ſuppoſitū duarum naturarum eiuſdē ſpeciei, qđ* vř implicare cōtradictionem: non. n. natura unius ſpeciei multiplicatur niſi ſm diſtinctionem ſuppoſitorum.

¶ 2 Præ. Hac ſuppoſitione facta nō poſſet dici, q pſona diuina incarnata, eſſet unus hō: qa nō hřet unā naturā humanā. Siłr non poſſet dici, q eſſet plures: quia plures hoīes ſunt ſuppoſito diſtincti, & ibi eſſet tm̄ unū ſuppoſitū. ergo prædicta poſitio eſt omnino impoſſibilis

¶ 3 Præ. In incarnationis myſterio tota nā diuina ē unita toti nāæ aſſumptę. i. cuilibet parti eius: eſt. n. Chrs pfectus Deus, & pfectus hō, totus Deus, & totus hō, ut Dam.* dicit in 3. li. ſed duę humanæ nāę non poſſent corpaliter ſibiinuicē vniri: qa oporteret q aīa unius eſſet unita corpi alteri*, & q ēt duo corpa eſſent ſimul, qđ cōfuſionem induceret naturarum. Non ergo eſt poſſibile, q una perſona diuina duas humanas naturas aſſumat.

Sed contra eſt, q quicqd pōt pater, pōt filius: ſed pater poſt incarnationē filii pōt aſſumere naturā humanā aliā numero ab ea, quā fili* aſſumpſit: in nullo. n. p incarnationē filij eſt diminuta potētia pris, uel filii. ergo uř q fili* poſt icarnationē poſſit aliā humanā nām aſſumere pter eā, quā aſſūpſit.

Resp. Dcđm, q illud qđ pōt i unū, & nō i amplius, hēt potētiā limitatā ad unū: potentia āt diuinę perſonæ eſt infinita, nec pōt limitari ad aliquid creatū. Vñ non eſt dicendum, q perſona diuina, ita aſſumpſerit unā naturā humanā, q nō potuerit aſſumere aliam. uideretur. n. ex hoc ſequi, q perſonalitas diuinę naturæ eſſet ita cōprehenſa per unā naturam humanam, q ad eius perſonalitatē alia aſſu-
F mi non poſſit, qđ eſt impoſſibile: non. n. increatū à creato cōprehēdi pōt. Patet ergo q* ſiue conſideremus perſonā diuinā ſm uirtutē, q̄ eſt principiū unionis, ſiue ſm ſuā perſonalitatē q̄ ē termin* unionis, oportet dicere quòd pſona diuina pter naturā humanā, quam aſſumpſit, poſſit aliā numero naturam humanam aſſumere*

Ad primum ergo dcđm, q natura creata perficitur in ſua
G ratione p formā, quæ multiplicatur ſm diuiſionē materiæ: & iō ſi cōpoſitio materię, & formę conſtituat nouum ſuppoſitum, conſequens eſt, q natura multiplicetur ſm multiplicationem ſuppoſitorum: ſed in myſterio icarnatiōis unio formę, & materię, id eſt, aię, & corporis, non conſtituit nouum ſuppoſitū, ut ſupra dictū ē:* & iō poſſet eſſe multitudo ſm numerum ex parte naturæ pp
H diuiſionem materię abſq; diſtinctione ſuppoſitorum

Ad 2 dcđm, q poſſet uideri dcđm, q prædicta poſitione facta ſequeretur, q eſſent duo hoīes pp duas naturas abſq; hoc, q eſſet ibi duo ſuppoſita, ſicut ēcōuerſo tres perſonæ dicerent unus hō, pp unā naturā aſſumptā, ut ſ. dictū eſt:* ſed hoc non uř eſſe uerū: quia nominibus eſt utendū ſm q ſūt ad ſignificandū impoſita, qđ quidē eſt ex conſideratione eorū, quæ apud nos ſunt: & iō oportet circa modū ſignificandi, & coſignificandi cōſiderare ea, quę apud nos ſunt in quibus numq nomē ab aliqua forma impoſitum pluraliter dř, niſi pro
I pter pluralitatem ſuppoſitorum. Homo enim, qui eſt duobus ueſtimentis indutus: non dř duo veſtiti, ſed unus ueſtitus duobus ueſtimentis, & q hēt duas qualitates, dř ſingulariter aliqualis ſm duas qualitates. Natura autem aſſūpta quantum ad aliquid, ſe habet per modū indumenti, licet non ſit ſimilitudo, quantū ad omnia, ut ſupra dictū eſt:* & ideo ſi perſona diuina aſſumeret duas naturas humanas, propter unitatem ſuppoſiti, diceretur unus* homo habens duas naturas humanas. Contingit aūt, q plures homines dñr unus populus, propter hoc quòd conueniunt in aliquo uno: nō
K autem propter vnitatem ſuppoſiti. Et ſimiliter ſi duę perſonæ diuinæ aſſumerent vnam numero humanam naturam, dicerentur unus homo, ut ſupra dictū eſt,* non unitate ſuppoſiti, ſed inquantum conueniunt in aliquo uno.

Ad 3 dicendū, q diuina, & humana natura nō eodē ordine ſe habēt ad unā perſonā diuinā, ſed per prius cōparatur ad ipſam diuina natura, utpote q̄ eſt unū cū ea ab æterno: ſed natura humana cōparař ad perſonam diuinā per poſterius, ut-

pote

Art. præc. ad 1.

q. 2. art. 6 ad 1.

D. 149.

D. 152.

q. 2. art. 6. ad 1.

dicere, quòd plures perſonæ ſunt plures dij Probatur. Secundū hoc tale concretū hēt unitatē, uel pluralitatē ex unitate, uel pluralitate ſuppoſiti.

Ar. præce. & ar. 2. huius q. & q. 2. art. 2. ad 3.

¶ Ad hoc dř, q in litera non dř affirmatiue multiplicari cōcretū multiplicato ſuppoſito, ut arguēs fortè accipit: ſed ponitř uniuerſalis regula negatiue. ſ. nūq̄ nomen ab aliqua forma īpoſitū pluraliter dř, niſi pp pluralitatē ſuppoſitorum. Et iſta regula eſt uera tā in cōcretis adiectiuis, quā ſubſtantiuis, tā ſubſtātialibus, quam accidētalibus, ita q ſemper ad pluralitatem concretorum, exigitur pluralitas ſuppoſitorū: ſed cum hoc ſtat, q pluralitas ſuppoſitorū n ſufficiat quandoque, & exigitř etiā pluralitas formæ ſignificatæ, ut de cōcretis ſubſtantiuis in ar. 3. q. 39. 1. par. patet. Et ppea licet unitas ſuppoſiti, optime inferat ſingularitatem concreti ſubſtantiui (quale eſt ly hō) non tñ multitudo ſuppoſitorum infert pluralitatem nominis ſubſtantiui. Et ppea nō ſequitur. ergo tres pſonæ ſunt dij: nec ergo tres perſonæ homines in caſu præcedentis articuli, ut in hac etiam litera dicitur: & tamen bene ſequitur in caſu huius articuli. ergo uerbū Dei, non eſt hoīes, ſed unus homo,

Lib. 4. Ortho. fi. c. 7.

¶ In reſponſione ad tertium perſpice rōnem, quia e præſentis articuli poſitione facta, hæc humana natura præaſſumpta nō aſſumeret aliam naturam humanam, quæ poſt aſſumeretur, cū qua tñ concurreret, eandem numero perſonalitatem, & natura diuina aſſumeret quamcunq; naturā humanā, quę uniretř perſonaliter uerbo Dei. Ratio inquā eſt, quia filius Dei eſt ſua deitas, nō aūt eſt ſua humanitas: hinc. n. fit, ut cuicunque perſonalitēr unitur fili* Dei per ſe primo, eidem ſecundario uniatur, dico, & naturę aſſūptæ, & cuilibet eius parti, ut patet ex authoritate Damaſc. Et hinc fit, q una humanitas non eſſet unita alteri, ita q nec ipſi naturæ poſt aſſumptę præcedēs uniretř, nec alicui eius parti: ſed per accidens coinciderent in unam perſonam, inter ſe diſtinctæ et loco. Et ex hoc ſequeretur, q non eſſ et cōmunicatio conuenientium illi perſonæ ſm unam naturā aſſumptam cū conuenientibus ſibi ſm aliam aſſumptam, imo poſſet ſimul mori ſm unam, & uiuere ſm aliam. Et ſi. V. g. ſm primam naturā uocaretur Chriſtus, & ſm ſecundam uocaretur Ioānes mortuo Chriſto non poſſet dici mortuus Ioannes: ſed bene diceretř, mortuus Deus, & Dei filius, & ſimiliter uiuo Ioanne ſm, non uere diceretur uiuus Chriſtus, ſed uiuus Deus, & Dei filius, & ſic de ſimilibus.

Conclu.

Art. præc.

poteaſſumpta ex tꝑe a diuina ꝑſona, non quidem ad hoc ꝙ natura ſit ipſa ꝑſona, ſed ꝙ perſona i natura ſubſiſtat. filius.n. dei eſt ſua deitas, ſed non eſt ſua humanitas: & iõ ad hoc, ꝙ natura humana aſſumatur a diuina perſona, requiritur, ꝙ diuina natura vnione ꝑſonali vniatur toti naturæ aſsũptæ, id eſt, ſm oẽs partes eius: ſed duarũ naturarum aſſumptarũ eſſet vniformis habitudo ad perſonam diuinam, nec vna aſſumeret aliã. Vnde non oporteret quòd una earum totaliter alteri uniretur, ideſt, omnes partes unius omnibus partibus alteri[a].

Articvlvs viii.

Vtrum fuerit magis cõueniens, quòd perſona filij aſſumeret humanã naturam, quàm alia perſona diuina

Ad octavvm ſic ꝑcedit̃. Vr̃, ꝙ nõ fuerit magis conueniẽs filiũ dei incarnari, q̃ Patrẽ, uel Spũmſanctũ. Per myſteriũ. n. incarnatiõis, hoies ad uerã dei cognitionẽ ſunt ꝑducti[1], ſm illud Ioan. 18. In hoc natus ſum, & ad hoc ueni in mũdum, ut teſtim. perhi. ueritati: ſed ex[b] hoc, ꝙ ꝑſona filii Dei eſt incarnata, multi impediti fuerũt a uera dei cognitione, ea q̃ dñr de filio ſm humanã naturã referentes ad ipsã filii ꝑſonã: ſicut Arrius, q poſuit inæqualitatẽ perſonarũ ꝑp hoc, ꝙ dr̃ Ioã. 14. Pr̃ maior me eſt, q quidẽ error nõ prouenifſet, ſi ꝑſona Pr̃is incarnata fuiſſet: nullus. n. ęſtimaſſet patrẽ filio minorẽ. Magis ergo ur̃ fuiſſe cõueniens, ꝙ perſona pr̃is incarnaret̃, q̃ perſona filii.

¶ 2 Præt. Incarnationis effectus ur̃ eſſe recreatio quædã humanæ naturæ, ſm illud Gal. ult. In Chriſto Ieſu neq; circũciſio aliquid ualet, nec ꝑputiũ, ſed noua creatura: ſed potẽtia creãdi appropriat̃ Pr̃i.[b] ergo magis decuiſſet patrẽ incarnari, q̃ filiũ.

¶ 3 Præt. Incarnatio ordinat̃ ad remiſſionẽ peccatorũ, ſecundũ illud Mat. 1. Vocabis nomẽ eius Ieſum: ipſe. n. ſaluũ faciet populũ ſuũ a peccatis eorũ. Remiſſio aũt peccatorũ attribuit̃[h] Spũi ſancto, ſecundũ illud Ioan. 20. Accipite Spũmſanctũ, quorum remiſ. pec. re. eis. ergo magis cõgruebat perſonã Spiritusſancti incarnari, quàm perſonam filii.

Sed contra eſt, ꝙ Dam. dicit in 3. lib.[a] in myſterio incarnationis manifeſtata eſt ſapientia, & uirtus dei: ſapiẽtia qdẽ, qa iuenit difficillimi ſolutionẽ A ꝑtii, q̃ decentiſſimã: uirtus aũt, qa uictũ fecit rurſus victorem: ſed uirtus, & ſapientia appropriant̃ filio, ſm illud 1. Cori. 1. Chriſtum dei virtutẽ, & dei ſapientiam ergo cõueniens fuit perſonam filii incarnari.

Resp. Dcd̃m, ꝙ[m] conuenientiſſimũ fuit, ꝑſonã filii incarnari:[a] primo qdẽ, ex parte vnionis. Cõuenienter. n. ea q̃ ſunt ſimilia, vniũr̃: ipſius ãt ꝑſonę filii, q eſt uerbũ dei, attendit̃ vno B quidẽ mõ cõis cõueniẽtia ad totã creaturã: qa uerbũ artificis, ideſt, cõceptus eius eſt ſimilitudo exẽplaris eorũ, q̃ ab artifice fiũt. Vñ uerbũ dei, q ẽ ęternus cõceptus eius, ẽ ſimilitudo exẽplaris totius creaturę: & iõ ſicut ꝑ participationẽ hui[9] ſimilitudinis creaturæ ſunt in propriis ſpecieb. inſtitutæ, ſed mobiliter, ita ꝑ vnionem uerbi ad C creaturã, ñ participatã, ſed ꝑſonalẽ, cõueniẽs fuit reparari creaturã in ordine ad æternã, & imobilẽ ꝑfectionẽ. Nã, & artifex ꝑ formã artis cõceptã, qua artificiatũ cõdidit, ipsũ ſi collapsũ fuerit, reſtaurat. Alio mõ, hẽt cõuenientiã ſpãliter cũ humana natura, ex eo ꝙ uerbũ eſt conceptus ęternæ ſapientiæ, a qua oĩs ſapientia hoĩum deriuat̃. Et iõ per hoc hõ in ſapientia ꝑficit̃, q̃ eſt ꝑpria eius ꝑfectio, ꝑut eſt rõalis, ꝙ participat uerbumdei: ſicut diſcipulus iſtruit̃ per hoc, ꝙ recipit uerbũ magiſtri: vnde Eccl. 1. dr̃, Fons ſapientiæ uerbũ dei in excelſis: & ideo D ad conſumatã hoĩs perfectionem conueniens fuit ut ipſum uerbum dei humanę naturę perſonaliter vniretur. Secundo, p̃t accipi rõ huius congruentię ex fine vnionis, qui eſt impletio prædeſtinationis, eorum. ſ. qui præordinati ſunt ad hæreditatem cęleſtem, quæ non debetur niſi filiis eius, ſm illud Ro. 8. Si filii, & hæredes: & ideo congruũ fuit, ut per eũ, q eſt filius naturalis, hoĩes participarent ſimilitudinẽ huius filiationis ſm adoptionem, ſicut Apoſt. ibidem dicit, Quos præſciuit, & prędeſt. cõfor. fieri ima. fi. ſui. Tertio, p̃t accipi ratio huius cõ E gruentiæ ex peccato primi parentis, cui per incarnationem remedium adhibetur. Peccauerat. n. primus homo, appetendo ſcientiam, ut patet ex uerbis ſerpentis promittentis hoĩ ſcientiam boni, & mali. Vnde conueniens fuit ut per uerbũ ueræ ſapientiæ hõ reduceretur in deum, qui per inordinatum appetitum ſcientiæ receſſerat a deo.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ nihil ẽ, quo humana malitia nõ poſſit abuti, qñ ẽt ipſa dei bonitate abutitur, ſm illud Ro. 2. An diuitias bonitatis ei[9] contemnis? Vnde etiam ſi perſona patris fuiſſet incarnata, potuiſſet ex hoc homo alicuius erroris occſiaonem ſumere, quaſi filius ſufficere nõ potuiſſet ad humanam naturam reparandam.

SVP. QVÆST. III. ART. VIII.

Ferr. 4. cont. c. 39. Medina. a. 8.

Porr. 9. 26 Infr. q. 39. art. 8. ad 1. & 3. di. 1. q. 2. ar. 2 & 4. cont. c. 39. 4n. & 42.

Titulus octaui arti. clarus eſt.

¶ In corpore una eſt concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue. Cõuenientiſſimũ fuit perſonam filij incarnari. Probatur triplici ter. Primo, ex parte vnionis. Similia cõuenienter vniuntur: perſona filii, & humana natura tam ſecũdum communẽ creaturæ rationem q̃ ſm propriã cõuem ſunt ſimiles. ergo. Minor quo ad primam partem, et probatur ſimpliciter, qa uerbũ Dei eſt exẽplaris, ſimilitudo omnis creaturæ: quia uerbum artificis eſt exemplaris ſimilitudo eorũ quæ fiunt ab artifice: & probatur, applicando ad deducendã inconuenientiam incarnationis primo in cõmuni, quia artifex ꝑ conceptã formã, qua condidit reſtaurat collapſum. Secundo in ſpeciali ex tribus inuẽtis ſ. dependẽtia creaturarũ à verbo. Primum eſt, participatio ſimilitudinis exemplaris. Secundum, cõſtituti ꝑ propriis naturis. Tertium, modus, quòd mobiliter conſtant. Quibus conuenientec adiunguntur tria perfectiora. ſ. ſup participationem vnio non participatiua, ſed perſonalis, ſuper conſtitutionem in ꝑpriis reparatio in diuinis. ſ. gratia, gloria, & uita cæleſtis, ſuper mobilitatem æternę, & immutabiliter uitam, fęlicitatemq; habere: quo ad ſecũdam uero partem ꝑbatur ſimiliter primo ſimilitudo ſimpliciter quo ad duo ſe hñtia, ut cõ, & effectus, primo qa uerbũ eſt cõceptus æternę ſapiẽtiæ, & oĩs ſapientia hoĩum ab æternæ ſapiẽtia deriuat̃. Secundo, ex hoc qa ꝑpria perfectio hoĩs ut rõalis, q̃ ẽ ſapientia cõſiſtit in participãdo uerbũ dei. Quod ꝑbat̃ exẽplo, ſicut perfectio diſcipuli participãdo uerbũ magiſtri, & auctoritate. Fons ſapientię &c. Probat̃ deinde applicando, ꝙ ſupra participationẽ diuini uerbi, in qua ꝑpria perfectio hoĩs ſm mentẽ cõſiſtit, cõuenientiſſime apponit̃ ut ipsũ uerbũ dei perſonaliter uniat̃ naturæ humanæ, ut cõſũmata ſit hoĩs perfectio, ut ſ. q̃ inchoat̃ in participatione ipſius verbi humana perfectio cõſumet̃ ñ in participatione, ſed in perſonali adeptione ipſius verbi. Reliq̃ tões clare patent in litera. Concl. an

AD II dcd'm, q prima rerũ creatio facta eſt a potentia dei patris per verbum. Vnde, & recreatio per uerbũ fieri debuit a potentia Dei patris, ut recreatio creationi reſponderet, ſecundum illud 2. Cor. 5. Deus erat in Chriſto, mundum recõcilians ſibi.

G

AD III Dcd'm, q Spirituiſancto proprium eſt quòd ſit donum Patris, & Filii. Remiſſio autem peccatorũ fit per Spiritumſanctum tanq̃ per donũ dei: & ideo cõuenientius fuit ad iuſtificationem hominũ, q incarnaretur Filius, cuius Spiritusſanctus eſt donum.

QVAESTIO. IIII.

De modo unionis ex parte naturæ humanæ aſſumptæ in ſex articulos diuiſa.

H

DEINDE conſiderandũ eſt de vnione ex parte aſſũpti. Circa qđ primo conſiderãdum occurrit de his, quæ ſunt a uerbo aſſumpta. Secundo, de coaſſumptis, quæ ſunt pfectiones, & defectus. Aſſu pſit autem dei filius humanam naturam, & partes eius.

Vnde circa primum triplex conſideratio occurrit. Prima eſt, quantũ ad ipſam naturã humanã. Secunda eſt, quantũ ad partes ipſius. Tertia quantum ad ordinem aſſumptionis.

I

Circa primum quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum humana natura fuerit magis aſſumptibilis a filio dei, quàm aliqua alia natura.

¶Secundo, Vtrum aſſumpſerit perſonam.

¶Tertio, Vtrũ aſſũpſerit hoiẽ.

¶Quarto, Vtrum fuiſſet conueniẽs q aſſũpſiſſet naturã humanã a ſingularib. ſeparatã.

¶Quinto, Vtrum fuiſſet conueniens, q aſſumpſiſſet humanam naturam in omnib. eius ſingularibus.

¶Sexto, Vtrũ fuerit conueniẽs, q aſſumeret humanam naturã in aliquo homine ex ſtirpe Adæ progenito.

ARTICVLVS I.

Vtrum natura humana fuerit magis aſſumptibilis à filio dei, quàm aliqua alia natura

AD PRIMVM ſic pceditur. Vr q humana natura non fuerit magis aſſumptibilis a filio dei, q̃ quælibet alia natura. Dicit enim Augu. in Epiſt. * ad Voluſianum, In rebus mirabiliter factis tota ratio facti, eſt potentia facientis: ſed potẽtia dei facientis incarnationẽ, quæ eſt opus maxime mirabile, non limitatur ad unam naturam, cum potentia dei ſit infinita. ergo natura humana non eſt magis aſſumptibilis

Ferr.a 27

3.d.2.q.1. a.1.&4. cõtra c.55.a.3.& 5.

* In ep.3. nõ multũ ante med. to.2.

SVPER QVÆSTIO. IIII. ARTIC. I.

Ferr.4.cont.c.55.ar.3. Medina.ar.1. *Cap.3.d.2.q.1.con.1.& 3. Alb.mag.3.diſt.2.ar.1.*

TItulus ar.1.q.4. in corporis principio declaratur q intelligitur de aſſumptibili non ſm potentiam paſſiuam naturalem, & in rñſione ad primum, nec ſm potentiam obedientiæ ad omnipotentiam dei: ſed ſm potentiã congruitatis ad unionẽ pſonalẽ. Et rõ omnium in locis ſuis patebit.

* In corpore articuli eſt unica cõcluſio. Sola natura humana ẽ aſſumptibilis. Probatur. Hæc duo. ſ. congruentia dignitatis, & neceſſitatis, ſoli naturæ humanæ cõueniunt ergo ſola natura humana eſt aſſumptibilis. Antecedens quo ad exponentem affirmatiuã pbatur. quo ad dignitatẽ quidem: quia natura humana nata eſt attingere p propriã operationẽ, cognoſcẽdo & amando uerbum dei, quoad neceſſitatẽ uero, q̃a ſubiacens peccato originali indigebat reparatiõe. Quo ad exponẽtem ãt negatiuã, probat: quia creaturæ irrõnali deeſt dignitas: naturę ãt angelicæ deẽ congruitas neceſſitatis. Cunſequentia pbatur. qz aſſumptibile dicit aptum natũ aſſumi a diuina perſona non per potentiã paſſiuã naturalẽ. ergo per potentiam congruitatis ad unionem perſonalem diuinam. Hoc ultimo aſſumptum probat: quia potentia paſſiua naturalis non ſe extendit ad id. quod tranſcendit ordinem naturalem.

¶Circa hæc, duæ dubitationes ſunt, quæ ex dictis lræ in rñſionibus argumentorũ, ſoluuntur. Primũ dubiũ eſt, circa cõſequẽtiam illã aſſumptibile non attenditur ſm potentiã paſſiuã naturalẽ. ergo ſm congruentiam cũ poſſit reſponderi, conſequẽtia non ualet: quoniam põt attẽdi ſm potentiam obedientiæ.

¶Ad hoc ex rñſione ad primũ in lrã rñdetur, q creaturæ denominant̃ aliquales ex eo, q conuenit eis ſm propria, & nõ ex eo, q conuenit eis ſm primas, & vniuerſales cauſas, *potentia autẽ obedientiæ conuenit creaturæ in ordine ad primam cãm, ut

K

patet: potentia ãt congruitatis attendit̃ ſm propria ipſius creaturæ: & ideo creaturæ denominantur aliquales, hoc eſt aſſũptibiles ſm congruitatẽ, non ſm obedientiam. Sed hæc reſpõſio non uĩ ſolida, tum quia ẽt ſm auctorem humana natura dicitur aſſumptibilis per potentiam obedientiæ, tum quia aſſũptibilis eſt denominatio conueniens creaturæ ſolum ex ordine ad deũ cãm vniuerſaliſſimã, cũ iã dictum ſit propriũ eſſe diuinæ perſonę ſubſiſtere in pluribus naturis, tum quia creaturæ denominant̃ aliquales ex eo, q cõuenit illis ſm cauſas primas, & uniuerſales. dicuntur. n. creaturæ, & conſeruatæ, ac conſeruabiles ex prima cauſa, dicitur etiam natura reparata ex prima, & vniuerſaliſſima cauſa deo &c.

¶Ad hæc dr̃, q propoſitio in reſponſione ad primum allata. ſ. creaturæ denominantur aliquales ex eo, q conuenit eis ſecundum proprias cauſas, non autem ex eo, q conuenit eis ſm primas, & uniuerſales cauſas, intelligenda eſt cum grano ſalis. ſ. quando oppoſitæ denominationes conueniunt illis ſm proprias, & ſm primas cauſas. Et hanc gloſſam manifeſtat Auctor eſſe ſuæ intentionis in ſubiuncto exemplo de morbo, q ſm propria dr̃ incurabilis q̃uis ſm deum oppoſitam denominationẽ habeat, & dicatur curabilis. Ita q intẽdit Auctor, q qñ denominatio aliqua ſic ſe hẽt ad creaturas, q ſm propria affirmatiue, & ſm primã cauſam negatiue, aut econtra ſm propria negatiue, & ſm primã cãm affirmatiue ſũt denominandæ. tunc creaturæ denominãtur aliquales ſimpliciter ſm propria, & nõ ſm primam cãm, ſed cũ additione, ut patet in exemplo literę. morbus denominari poteſt curabilis, & incurabilis, ſecundum propria, & ſm primã cauſam curabilis, & ideo ſimpliciter dicitur curabilis, uel incurabilis, attendendo ad propria, ſm primã ãt cãm, dr̃ cum additione curabilis. ſ. p dei potentiã. ſic ſimile eſt in propoſito, creaturæ ſimpliciter dicuntur aſſumptibiles, q̃ cõgruitatem hñt ad unionem perſonalẽ, & inaſſumptibiles, q̃ illa carent cũ quo tñ ſtat q omnes naturæ dicant̃ aſſumptibiles cũ additiõe, ſ. per dei potentiam.

¶Ad primã ergo obiectionem dr̃, q potentia obedientię, quia reſpondet omni potentiæ diuinæ, clauditur in propoſito ſub denominatione ex omnipotentia dei: eiuſdem enim rationis eſt, q denominetur natura aſſumptibilis ex potentia dei, & ex potentia obedientiæ, qua creatura ſubditur dei potentiæ abſolute: & ideo pretermiſſa eſt in hoc proceſſu, ſicut, & potentia dei.

¶Ad ſecundum dr̃, quòd licet aſſumptibile dicatur ſolummodo in ordine ad deum, attendi tamen poteſt etiam ex parte cõgruentiæ naturæ ſecundum illius propria, & ex parte omnipotentiæ dei, & ſecundum hoc oppoſito modo natura aliqua eſt denominabilis: & ideo ſecundum propria dicitur congrue aſſumptibilis, uel inaſſumptibilis.

¶Ad tertiam conceditur, q creaturæ denominantur ſimpliciter aliquales ex dei potentia, quando ex propriis non ſunt oppoſito modo dominabiles. Nec oppoſitum habetur ex litera ſane intellecta.

¶Dubium ſecundum eſt, quomodo uerum eſt, quòd in angelis deficiat neceſſitas reparationis, cum angelica natura adhuc reparatione indigeat.

¶Ad hoc dr̃, q non intẽdit Auctor excludere ab angelica natura indigentiam ſeu neceſſitatem reperationis, ſed congruentiã neceſſitatis, ita q licet in angelica natura ſit maior indigentia, quia irreparabilis eſt illius lapſus: quia tamen neceſſitas illa non habet congruitatem ad reparationem, quia eſt neceſſitas non uię ſed termini, ideo notanter dicitur, quòd deeſt angelicæ naturæ congruitas ex parte neceſſitatis tam in corpore articuli, quàm in reſponſione ad tertium.

¶Nota in dictis huius articuli illam propoſitionem de poten-

à Deo, q̃ aliqua alia creatura.

¶2 Præt. Similitudo eſt rõ faciens ad cõgruitaté incarnationis diuinę pſonæ, ut ſ. dictum eſt: ſed ſicut in creatura rõnali inuenit̃ ſimilitudo imaginis, ita in creatura irrationali inuenitur ſimilitudo ueſtigij. ergo creatura irrationalis aſſumpti- B bilis fuit, ſicut humana natura.

¶3 Præt. in natura angelica ĩuenit̃ expreſsior Dei ſimilitudo, q̃ i natura humana, ſicut Greg. dicit in hom. de cẽtũ ouibus, introducens illud Ezec. 28. Tu ſignaculũ ſimilitudinis: inuenitur ẽt in angelo peccatũ, ſicut in hoĩe, ſm̃ illud Iob. 4. In angelis ſuis reperit prauitaté. ergo natura angelica fuit ita aſſumptibilis, ſicut natura hoĩs. C

¶4 Præt. Cũ Deo cõpetat ſumma pfectio, tãto magis eſt Deo aliqd ſimile, quãto eſt magis pfectum: ſed totũ uniuerſum eſt magis pfectũ, q̃ partes eius, inter quas eſt humana natura. ergo totũ vniuerſum eſt magis aſſumptibile, q̃ humana natura.

SED CONTRA eſt, q dr̃ Prouer. 8. ex ore ſapientiæ genitæ, Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum. Et ita uidetur eſſe quędam congruentia unionis filii Dei ad humanam naturam.

RESP. Dcẽm, q aliquid aſſũptibile dr̃, quaſi aptum aſſumi à diuina perſona. Quæ quidem aptitudo nõ poteſt intelligi ſecundum potentiam paſſiuã naturalem quæ non ſe extẽdit ad id, qd̃ trãſcendit ordinẽ naturalẽ, quẽ tranſcendit unio pſonalis creaturæ ad Deũ. Vnde relinquit̃, q aſſumptibile aliqd dicatur, ſm̃ congruentiã ad unioné prędictam. Quæ quidé cõgruẽtia attẽdit̃ ſm̃ duo i hu- B mana natura. ſ. ſm̃ eius dignitatem, & neceſſitaté. Secũdũ dignitatem quidé, quia humana natura, inquantũ eſt rõnalis, & intellectualis, nata eſt cõtingere aliqualiter ipsũ uerbũ p ſuã opationem, cognoſcẽdo ſ. & amando ipſum. Sm̃ neceſſitatem autem, quia indigebat reparatione, cũ ſubiaceret originali peccato. Hæc aũt duo ſoli humanę naturę cõueniunt: nã C creaturę irrationali deeſt congruitas, naturę aũt angelicę deeſt congruitas pdictę neceſſitatis. vnde relinquit̃ q ſola natura humana ſit aſſumptibilis.

AD PRIMVM ergo dcẽm, q creaturę denominantur aliquales, ex eo qd̃ cõpetit eis ſm̃ p prias cauſas: non aũt ex eo qd̃ cõuenit eis ſm̃ cauſas primas, & uniuerſales: ſicut dicimus aliquẽ morbũ incurabilẽ, nõ qa D non poteſt curari à Deo, ſed qa per propria principia ſubiecti curari nõ poteſt. Sic ergo dr̃ aliqua creatura nõ eſſe aſſumptibilis, non ad ſubtrahendũ aliqd potẽtię diuinę, ſed ad oſtẽdendũ conditionem craturę, q̃ ad hoc aptitudinem non hẽt.

A paſſiua naturali, q non ſe extendit ad id, quod tranſcendit naturalem ordinem: qm̃ veriſſima eſt, & formalis, & propria, & ſm̃ illa iudicanda, quæ hic atq; illic inueniuntur dicta. Secundum quam patet, q potentia naturalis intellectus noſtri nõ ſe extendit ad uiſionem Dei &c. Vnde, & hic dicitur de natura humana quatenus intellectualis, q nata eſt aliqualiter contingere per operationem uerbum Dei.

q. præc. a. 8

¶ In reſponſione ad primum eiuſdem primi arti. notandũ eſt, q hinc appatet Auctorem non contradicere ſuis dictis in 3. ſent. d. 2. q. 1. art. 1. nec retractare illa. ſed altius, ac Theologo dignius locutus eſt de aſſumptibili, ſniam eandem ſeruãs, & ſermoné quaſi cohibẽs. Vnde, & per trauſeundo, in hac reſponſione pretermittit diſcuſſionem cõſequẽtiũ, ad effectũ diuinæ omnipotentiæ, ſi aſſumeret angelum, aut lapidem. Vnde, & nos Auctoris ueſtigia ſectantes, quæſtioné illã, an Deus poſſit aſſumere lapidis naturam, tam q̃ cõiter acceptatam, & ſufficienter diſcuſſam, & quaſi oſtenſiuam ſtarũ auriũ, in illius diſcuſſione relinquendã duximus. Vide hæc ſi uis in Auctore l loco allegato, & in Capreolo ibidé.

Ho. 34. in Euang. an med. illi.

¶ In rñſione ad ſm̃ dubiũ occurrit circa illud, Multo aũt maior, & perfectior eſt unio ad Deũ ſecũdũ eſſe perſonale, q̃, quæ eſt ſm̃ operationem, qm̃ non caret ſcrupulo propoſitio iſta, & multi gloſant, aut negant eam. Eſt autem rõ ſcrupuli: qa ſeorſum iſta ſumpta, vnio pſonalis cõis eſt rõnalibus, & irrationalibus, unio ſecũdũ opationem, propria eſt rõnalibus. Et rurſus vnio pſonalis cõuenit rõnalib. ſm̃ id, in quo cõicant cũ oĩbus ſubſtantijs: qa cõuenit eis, inquantum ſunt naturæ potentes ſubſiſtere, unio autem ſecundum operationem perfectæ felicitatis conuenit eis, inquantum ſunt conſortes diuinæ naturæ per adoptionem. Maior ergo, & perfectior eſt unio ſecundum operationem fruitionis beatæ, quàm ſecundum eſſe perſonale, & propterea iſta propoſitio negatur, ſeorſum acceptis extremis. Et confirmant, quia maius eſt aſſumere lapidem in filium Dei adoptiuum, quam ad unioné perſonalem: quoniam illud implicat contradictionem, hoc non: gloſant autem, quòd uera eſt in natura capaci utriuſque unionis. Et aliqui de ueritate illius etiam ſic intellectæ dubitant: quia melius eſt concipere Deum mente, quàm carne, ut dicitur in lib. de ſancta uirginitate, & de Beata Virgine dicitur, q beatior fuit concipiendo fidem Chriſti, quàm carnem Chriſti.

¶ In oppoſitum autem eſt literæ auctoritas ex Aug. ſuper illud, Verbum caro factum eſt.

¶ Ad hanc quæſtionem, dicendum eſt: q procul dubio maius, nobilius, excellentius, perfectiuſque eſt uniri Deo in perſona, q̃ per gratiam, & gloriam cõſumatam. Et ratio habita eſt in vlt. art. præcedentis, q. quia ſ. unio perſonalis non eſt unio partici- A patiua, ſed per ſubſtantiam Dei, conferens non ſimilitudiné, aut participationé Dei, ſed ipſum eſſe perſonale Dei, ita ut perſona Dei fiat perſonæ naturæ aſſumptæ. Vnio autem per fruitionem vnio participatiua Dei eſt, conferens non eſſe Dei, ſed ſimilitudinem: & adoptionem filialem. Eſt igitur unio perſonalis maior: quia cõfert maius, ſ. eſſe deũ nõ participatiue, ſed perſonaliter: quanto namque maius eſt eſſe Deum perſonaliter, quàm participatiue, tanto maior eſt unio perſonalis, quã participatiua. Eſt, & perfectior, quia confert perfectius, ſ. eſſe Deum ſm̃ ſubſtãtiã, hoc eſt hypoſtaſim, non ſecundum accidentia, ut ſunt operationes, quibus fruimur Deo: quanto. n. perfectius eſt eſſe Deũ perſonaliter, q̃ accidentaliter, tanto perfectior eſt unio perſonalis, q̃ ẽm p operationé. Et ideo ſimpliciter, & abſolute cum Auguſt, & Auctore fateamur, lõge maius eſſe uniri Deo in pſona, quàm per gratiam, & gloriam.

¶ Ad primam autem, & ſecũdam obiectionem dicitur, q dato q maius ſit illud, q natum eſt ex parte entium creatorum conuenire intellectualib. ſolum, & ſimiliter intellectualibus, ut intellectualia ſunt, q̃ communia, longe tamen maius eſt, quod ex parte Dei poteſt cõferri naturis ſubſtantialibus ut communicant in natura ſubſtãtiali, quàm id, quod eſt eis donabile ſecũdum earum operationes: quoniam poteſt naturis conferri eſſe Dei perſonale in ſeipſo, ut ſit eſſe perſonale earum, quod non conferri poteſt per operationes. Rationes enim iſtæ non inferunt, quòd unio per operationem ſit maior aut nobilior: ſed bene inferunt, quòd plus nobilitatis, & perfectionis ex parte creaturæ exigitur ad unionem per operationem: quia exigitur, & natura, & operatio intellectualis. & gratia ſeu gloria quæ non exiguntur ad naturam E ut unibilem perſonaliter: ſed cum hoc ſtat: quòd ex parte accepti doni longe maior, & perfectior ſit unio perſonalis, quia non Deus participatiue, ſed in propria ipſius perſona habetur à natura unita.

¶ Ad confirmationem dicitur, q falſum aſſumitur, & ad probationem reſpondetur, q falſiſſimum eſt, q implicans contradictoria ſit maius: quoniam implicans contradictoria non eſt aliquid, non eſt ens, nec non ens, ſed ens, & non ens ſimul. Secundum hmõi. n. argumenta, maius eſſet albedinem eſſe nigredinem, quàm eſſe Deum: quia illud implicat, hoc non.

¶ Ad rationem dubij multorum, quia melius eſt concipere fidem &c. reſpondetur negando conſequentiam: quoniam nõ eſt eadem utrobique ratio: quoniã in conceptione carnali Dei non ſit neq; concipiens ſit Deus, ſicut ſit in unione perſonali, ut homo ſit Deus, & propterea non arguitur à ſimili, ſed à longe alieno. Maximum ergo bonum, quod Chriſtus habet,

fundamentum eſt: quia illud intrinſecum conſtat non poſſe eſſe accidens, nec ſubſtantiã, quæ eſt forma aut materia, aut cõpoſitum ex vtraque. Accedit ad hoc auctoritas Ariſt. in 7. Metaph. tractantis hanc quæſtionem, & dicentis quòd in his, quæ ſunt per ſe, idem eſt quod quid eſt, & id cuius eſt: conſtat enim ſubſtantiam eſſe de numero eorum, quæ ſunt & dicuntur per ſe. Ponendi aut aliquid ſupra additum negatiuum: vel poſitiuum ꝑcogit, & modus ſignificandi, & aſſumptio ſingularis humanitatis à Chriſto ſine ſua perſonalitate. Præter omnes aũt dictas opiniones recitantur alia opinio à Scoto, & Ioãne de Neapoli, ſi tamen eſt vna, & eadem ab vtroque recitatur, tenens ſuppoſitum addere ſupra naturã ſingularem entitatem poſitiuam intrinſecam ſuppoſito, conſtitutiuamque ipſius. Sicut hæc, inquit Scotus, humanitas addit ſupra humanitatem, vel ſicut modus eſſendi, vt inquit Ioãnes de Neapoli addit ſupra naturam, cuius eſt, & reducitur entitas iſta ad genus ſubſtantiæ, ſicut eſſe quale ad genus qualitatis, & punctus ad genus quantitatis. Improbaturq; ab vtroque opinio iſta. Omiſi afferre opinionem dicentem ſuppoſitum differre a natura, quia Sortes dicit compoſitum ex materia, & forma, humanitas vero formam: quia non eſſet ad propoſitum quæſtionis, in qua ſupponimus filium Dei aſſumpſiſſe ſingularem humanitatem compoſitam ex hac anima, & hoc corpore (iuxta illud, perfectus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtẽs) & tamen non aſſumpſiſſe hypoſtaſim humanam.

ma.[a] in 3. lib. q filius dei aſſũpſit humanã naturã in[b] atomo, i. in indiuiduo: ſed indiuiduum rõnalis naturæ eſt perſona, vt patet p Boet. in lib.[c] de dua. natu. ergo fili⁹ dei, pſonã aſſumpſit. ¶ 2 Præt. Damaſ.[d] dicit q filius Dei aſſũpſit ea,[e] q̃ in natura noſtra plantauit. Plantauit aũt ibi perſonalitatem. ergo filius dei aſſumpſit perſonam.
¶ 3 Præt. Nihil[f] cõſumitur, niſi q eſt: ſed Innocent. tertius dicit in quadam Decret. q perſona dei conſumpſit perſonã hominis. ergo videt̃, quòd perſona

a Lib. 3. Orthod. fid. c. 11.
b In 5. pag. a prin. lib.
c lib. 3. c. 6. circa med.

¶ Examinanda igitur diſcutiendaque ſunt hæc, & ſecundũ doctrinam D. Tho. & ſimpliciter. Ex doctrina D. Tho. habetur inter naturam, & ſuppoſitum in creaturis, talem, tantamque eſſe differentiam, vt ſuppoſitum ſit primum ſubiectum actus eſſendi in rerũ natura, natura non: & ſimiliter, q ſuppoſitũ ſit ſubiectum filiationis realis, natura non, ita quòd ſi natura ſine ſuo ſuppoſito poneretur, non eſſet ſubiectum actus eſſendi, nec eſſet ſubiectum filiationis. Et primum quidem dicit auctor inferius in q. 17. art. 2. per totum, vbi in reſponſione ad primum dicit hæc verba. Eſſe conſequitur naturam non ſicut habentem eſſe, ſed qua aliquid eſt: perſonam autem ſiue hypoſtaſim ſicut habentem eſſe. Secundum autem dicit inferius. q. 35. art. 5. per totum, vbi in reſponſione ad primum dicit hæc verba, Natiuitas temporalis cauſaret in Chriſto temporalem filiationem realẽ ſi eſſet ibi ſubiectum huiuſmodi filiationis capax, &c. ex hoc autem, quòd hæc humanitas, & hic homo, ſic differunt, quòd illa ſecundum rem neque actus eſſendi neque filiationis realis eſt capax niſi ratione huius hominis, vt per ſe primo ſubiecti vtriuſque, oportet dicere, quòd aliqua realis differentia ſit inter hanc humanitatẽ, & hunc hominem, ita quòd aliquid reale includat hic homo, quod non includit hæc humanitas: qua realitate hic homo habeat quod ſit ſuſceptiuum tam actus eſſendi, quam filiationis realis, cuiuſque realitatis defectu hæc humanitas deficiat ab hoc, quod eſt eſſe ſuſceptiuum per ſe primo actus eſſendi, & filiationis temporalis. Nam hæc differentia in rerum natura eſt, & ſecundum conſtitutiuum per ſe primi ſubiecti filiationis realis ſiue actus eſſendi. Et propterea nõ põt reduci ad differentiã ſecundum modos intelligendi, aut ſignificandi, nec ad differentiam ſecundũ extra connotata, quæcunque ſint illa, quoniam hæc differentia præuenit omnia extrinſeca, & modos intelligendi, & ſignificandi, nec ad differentiam penes negationes: quoniam negatio non eſt conſtitutiua ſubiecti entitatis realis, quamuis ſit concomitans, & circunloquens conſtitutiuum illud quandoque quoniam ſubiectum entitatis realis, vt ſic, putum ens reale eſſe in ſe ſufficit: negatio enim cum nihil formaliter ſit, non dat formaliter alicui enti eſſe capax entitatis realis. Sed ſi hæc humanitas, & hic homo ita ſe habent, quòd huic humanitati in rerum natura repugnat eſſe per ſe primo ſuſceptiuum harum extrinſecatum entitatum realium, ſcilicet, actus eſſendi, vel filiationis. & huic homini cõuenit, oportet aliquid poſitiuum reale claudi in hoc homine, quod non clauditur in hac humanitate, quo fiat per ſe primo ſuſceptiuum huius rei, cuius illa non eſt capax. Hæc ratio uidetur conuincere intellectum bene diſpoſitum ſtantibus fundamentis: de quibus ſcio, quòd quàmuis Thomiſtæ aliqui videantur negare fundamentum hoc, quantum ad per ſe primo ſubiectum actus eſſendi, quorum phantaſia in quæſtio. 17. oſtendetur aliena à doctrina auctoris, nullus tamen inficiari poteſt, fundamentum hoc eſſe D. Thomæ, quo ad ſe primo A ſubiectum filiationis realis. Et hoc ſufficit efficaciæ huius rõnis: quoniam tota vis rationis conſiſtit in hoc, quòd conſtitutiuum rei in hoc quod eſt eſſe per ſe primo ſuſceptiuum entitatis realis, oportet eſſe realitatem aliquam, ſed hic homo in hoc differt ab hac humanitate, quòd claudit in ſe aliquid quo eſt per ſe primo ſuſceptiuus alicuius entitatis realis repugnantis huic humanitati. ergo claudit in ſe realitatem conſtitutiuam in eſſe, quo differt ab hac humanitate: ſed non differt niſi in eſſe pſonali, quo hic hõ eſt hypoſtaſis ſiue perſona, hæc humanitas ñ. ergo perſonalitas huius hõis addit aliquã realitatẽ intrinſece conſtitutiuã perſonæ humanæ, ſupra hanc humanitatẽ. Hæc tñ non niſi ad manifeſtandũ quid ſentiat auctor de differentia inter ſuppoſitum, & naturam allata eſt, apud alios namque ſcio non valere: quia ponunt in Chriſto non ſolum plura eſſe, ſed etiam nouã filiationem realem. Et hoc ipſum magis atteſtatur, q. ſententia auctoris eſt quæ dicta eſt: quoniam conſequenter loquendo ponentes perſonam non conſtitui intrinſece aliquo poſitiuo ſupra hanc naturam, conſequenter ex negatione perſonalitatis humanæ nihil reale debent auferrẽ ab homine Chriſto, quod eſt in aliis: quia nihil reale conuenit hominibus ratione negationis, aut huiuſmodi. Et per oppoſitum tollentes aliquam realitatem a Chriſto homine, propterea, quia aliqua realitas ẽ perſonæ, & aliqua naturæ, debent conſequenter loquendo dicere, C quod perſonalitas aliquam realitatem conſtitutiuam intrinſece perſonæ, ut diſtinguitur ab hac natura, dicit, quæ in Chriſto non fuit, & ad cuius impeditionem ſecuta eſt impeditio reliquarum realitatum perſonalium. Conſonat aũt hęc ſententia his, quæ in præcedenti, & hoc articulo dicuntur de corruptione perſonalitatis, & impedimento euiſdem, & his quæ in 4. cõtra Gen. cap. 43. dicuntur dum aſſeritur, quòd ſi hypoſtaſis humana non remaneret in ea natura, in qua aſſumenda a verbo præextitiſſet, hoc ſine corruptione accidere non potuiſſet: nullum enim ſingulare deſinit eſſe hoc, quod eſt niſi per corruptionem. hęc ille.
¶ Simpliciter autem, & abſolute loquendo, monſtratur poſitio iſta rationi conſentanea, tam ſecundum ea, quæ ſunt ex lumine naturali, quàm ſecundum ea, quæ ſunt ex lumine fidei nota. Rationale ſiquidem eſt, ut dupliciter dicta ſubſtantia in 5. Meta. ſcilicet de eſſentia, & de prima ſubſtantia, ſicut ſubſtantia pro eſſentia eſt res, cui debetur talis modus eſſendi, quem circumloquimur per eſſe per ſe. hoc eſt non in alio, ſicut accidens eſt in ſubiecto: ita ſubſtantia pro ſubſtantia prima ſit res cui debetur talis modus eſſendi, quem circumloquimur per eſſe per ſe ſeparatim, ita q repugnet ei eſſe in alio, ut in quod, ſiue, ut quo, in quod, ſiue ut pars aut quaſi pars in toto. Sic. ñ. ponendo quemadmodum ſubſtantia pro eſſentia non ex modo D eſſendi affirmatiuo, uel negatiuo conſtituitur, ſed ex conſtitutiue intrinſece realitate; cui debetur eſſe tali modo: ita ſubſtantia pro hypoſtaſi non actu eſſendi tali modo, ſed ex realitate cõſtitutiua ipſius intrinſece, cui debetur actus eſſendi, tali modo cõſtituitur. Nec tacita a Philoſopho huiuſmodi realitas ſed expreſſa eſt in proprio cõſtituto per ipſam, dum in 5. Metaph. ſubſtantia diſtincta eſt in ſubſtantiam pro hypoſtaſi, & ſubſtantiam pro eſſentia ſubſtantiali, & in prædicamentis ſubſtantia prima proprie, principaliter, & maxime ſubſtantia dicitur idẽ E autem ſignificatur per ſubſtantiam primam, hypoſtaſim, ſuppoſitum, & perſonam: niſi quod perſona in ſolis rationalibus locum habet, ut patet ex antedictis. Accedit ad hæc, quòd nomen Hypoſtaſis, aut perſonæ, & ſimiliter nomina propria naturarum cum pronominibus, ut hic homo, hic bos, & ſimiliter pronomina demonſtratiua perſonaliter, ut ego, tu, ille, omnes conſitentur ſignificare formaliter ſubſtantiam, & non negationem, aut accidens aut extranea. Si omnes hoc, fatemur, cur ad quid rei ſignificatæ perſcrutantes diuertimus a communi confeſſione illi, & perſonalitatem negationẽ eſſe formaliter dicere licet; cur non ſtatur in ſententia tanto probabiliori, quanto magis conſona communi confeſſioni? Theologi quoque ponentes perſonalitatem in diuinis poſitiuam rem, cum ex illa perſonalitate omnis perſonalitas in cęlo, & in terra nominetur, ſicut ex illo patre omnis paternitas iuxta Apoſtoli ſententiam, docent nos ad diuinæ perſonalitatis aliqualem imitationem, etiam in creaturis perſonalitatem poſitiuam rẽ eſſe. Amplius, dicentes perſonam verbi in Chriſto ſuppleſſe

perſonam humanam conſtat ꝙ non dicunt, quòd ſupplet nihil, negatio autem eſt nihil formaliter: ſed intendunt ꝙ ſupplet ſubſtantiam, quam ſignificat perſona humana, ſeu hic homo. non igitur perſonalitas negatio, aut modus ſignificandi, aut extraneum quid eſt, ſed ſubſtantia, loco cuius in Chriſto eſt perſona uerbi, ꝙ uere eſt hic homo, & perſona humana. Amplius, ſi natura aſſumpta a uerbo, deſereretur ab eo in ſuis proprijs naturalibus, eſſet tunc alia perſona uerbi dei, & alia perſona illiuſmet naturæ humanæ. ergo eſt tunc alia ſubſtantia illiuſmet humanitatis: quoniam alia, eſt relatiuum diuerſitatis ſubſtantiæ. ergo perſonalitas addit ſupra illam ſingularem naturam ſubſtantiam, in ſecunda ſecũdo conſtitutiuam formaliter perſonæ in eſſe perſonali. Nec poteſt dici ad primam conſequentiam, ꝙ eſſet alia perſona negatiue tantum: quoniam conſtat quòd non ſolum nõ eſſet eadem perſona cum perſona uerbi, ſed poneret in numerum cum illa: quoniam eſſent duæ perſonæ, non minus quam modo ſunt perſona uerbi, & perſona mea. Eſt igitur perſonalitas realitas conſtitutiua perſonæ ut ſic: & ideo ad eam cõſequuntur negationes, & repugnantiæ ad eſſe quo, & eſſe partem, & capacitates ad perſonales realitates, ut ſunt actus eſſendi, & filiatio, & quod eſt, & habens eſſe, & reliqua, quę hypoſtaſi attribuuntur. Eſt autem huiuſmodi realitas in genere ſubſtantiæ reductiue, ſicut reliquę realitates conſtitutiuæ ſubſtantiarũ ut rationale, & huiuſmodi, quàmuis non ſit differentia, proprie loquendo: ſed eſt terminus vltimus, ac ut ſic purus naturæ ſubſtantiæ. Vbi tria dico. Primo, ꝙ eſt terminus naturæ, quòd probatur ex hoc, quòd naturam perſonari, eſt naturam terminari, & perſonare eſt terminare naturam: exponimus enim naturam humanam in Chriſto perſonari per uerbum, quia terminatur per illius perſonam, & econtra, uerbum perſonare naturam illam, quia terminat illam. Secundũ, quod eſt ultimus, quoniam natura nunquàm eſt ultimate terminata, donec perſonetur: quantumcumque enim indiuidúetur, niſi perſonetur, non eſt ultimate terminata, ut patet de humanitate Chriſti, quę eſt ſecundum ſe in ſe ſingularis, & terminabilis per perſonam uerbi, aut propriam, terminata autem per perſonam uerbi. Conſtat autem, quòd ſi terminata eſt perſonalitate propria, uel aliena, ſtante illa non eſt terminabilis ultra, niſi forte extenſiue, non ex parte ſui, ſed ex omnipotentia alternis potentis etiam ſeipſum terminum illius efficere, ut ſuperius dictum eſt, ſi una natura aſſumeretur à duabus perſonis diuinis. Sed hoc non tollit, quin prima perſona aſſumens terminauerit, ut ultimus terminus, ſed terminos multiplicat extenſiue. eſt igitur perſonalitas terminus ultimus naturæ. Quòd autem tertio addidi, ut ſic purus, ad maiorem explicationem non ad neceſſitatem appoſitum eſt: ad inſtruendum nouitios. quòd terminare, ut terminare, nullam dicit cauſalitatem, & ad explanandũ, ꝙ perſonalitas, ut terminans naturam, nullã cauſalitatem dicit reſpectu naturæ terminatæ, ita quod non ſolum eſt extra genera cauſarum extrinſecarum, ſed etiam extra cauſas intrinſecas: quoniam nec in genere cauſę formalis nec in genere cauſæ materialis ſe habet ad naturam, ſed ut terminus eius. Vnde, & in myſterio incarnationis dictum eſt, quòd unio perſonalis ſecundum nullum genus cauſę attenditur. Nec hoc eſt figmentum, ſed teſtimonium habet ex terminis quantitatis: punctum enim eſt, ita terminus lineæ, quòd nulla cauſa eſt illius. Et quòd hæc non uoluntarie, ſed rationabiliter dixerim, declaro ex auctoritate, & ratione: auctoritas eſt D. Th. in 3. ſen. di. 5. q. 3. ar. 3. dicentis, Quod aſſumitur, trahitur ad aliquid completius ipſum incompletum exiſtens, & hoc eſt contra rationem perſonæ, quę maximam completionem importat. Hæc ille. Vbi clare habes naturam ſingularem ſine perſonalitate eſſe incompletam, & perſonam maximam completionem importare: hoc enim nihil aliud eſt, quam dicere, ꝙ natura ſingularis non eſt ultimate terminata, & perſonam ultimum terminũ naturæ importare. Ratio prima theologice manifeſtata, iã dicta eſt: quia ſcilicet perſonare, & perſonari ſunt terminare & terminari ultimate, igitur perſonalitas ẽ ultimus terminus. Antecedens manifeſtatur: quia idem quantum ad hoc facit perſonalitas propria naturæ, & perſonalitas aliena, quoniam aliena ſupplet propriam. ſed inter alienam, & naturam eſt terminare, & terminari, ut patet in myſterio incarnationis. ergo. Ratio altera eſt ex apparentibus naturalibus ſubſtantiis

Ca. 1. to. 3.

F

G

H

I

K

hominis fuerit prius aſſũpta.

SED CONTRA eſt, ꝙ Augu. dicit in li. de fide ad Pet. quòd deus naturam hominis aſſumpſit, non perſonam.

RESP. Dicendũ, ꝙ aliquid dr̃ aſſumi ex eo, quòd ad aliquid ſumitur. Vnde illud, quod aſſumit, oportet pręintelligi aſſumptioni, ſicut illud, quod mouet localiter, pręintelligitur ipſi motui. Perſona autem non pręintelligitur in humana natura aſſumptioni, ſed magis ſe hẽt, ut terminus aſſumptionis, ut ſupra dictũ ẽ. Si n. pręintelligeretur, vel oporteret,

homogeneis. videmus enim, quòd ex ſola diuiſione res multorũ prędicamentorum ſimul actu abſque alio generante fiunt: ex ſola enim ligni, vel aquæ diuiſione quælibet pars acquirit nouum terminum in genere quantitatis: quoniam ex illa parte, qua continuabantur, quælibet pars proprio termino actu terminatur, de nouo acquirit nouã relationem, quoniã quælibet fit actu totum, ut patet, acquireret eſſe actu propriũ, cum prius eſſet in potentia in toto, vt pote pars eius, acquiritur noua hypoſtaſis, quoniam quælibet pars eſt hypoſtaſis, ſeu prima ſubſtantia, cum prius nõ eſſet prima ſubſtantia, ſed primæ ſubſtantiæ pars. Exiſtẽte ſiquidẽ hypoſtaſi una in actu, & multis in potentia, conſequens eſt ſecundum doctrinam Ariſt. in 2. de anima, ut ſola diuiſione fiant duæ ſubſtantiæ in actu, quæ prius erant una in actu, & duæ in potentia nõ minus quam in animalibus imperfectis, exiſtente vna anima in actu, & duabus in potentia, ſola diuiſione fiũt duæ animæ. Ex modo igitur, quo videmus multiplicari hypoſtaſes, rationi conſentaneum apparet, ꝙ terminationem naturæ ſingularis ſuperaddat, quoniam terminorum talis eſt generatio. Et confirmatur hoc auctoritate D. Thom. ubi ſupra ad tertium argumentum, ſi verbum Dei deponeret aſſumptam humanitatem, dicentis. Separatio dat vtrique partium totalitatem, totalitas enim & completio idem ſonant, eo ꝙ vltimata terminatione conſumantur. Et quia vero omnia conſonant, & ex quod quid eſt ſoluuntur omnes difficultates rei, ideo tanto rationabilior hæc poſitio monſtratur, quanto omnia conſona oſtenderentur, & ſoluerentur difficultates. Ex hoc namque, quòd realitas perſonalitatis eſt terminus vltimus naturæ, patet primo difficultas de identitate, & diuerſitate eius à natura ſingulari, eſt enim quodammodo idem, & quodammodo non idem: ſicut terminus eſt terminato quaſi idem, & quaſi non idem: eſt enim aliquid eius, ſcilicet terminus, & non eſt illud, ut patet de puncto, & linea.

¶ Patet ſecundo de ſeparabilitate: nam poteſt natura fieri ſine ſuo termino in actu, non autem econuerſo, ſicut põt linea eſſe ſine omni puncto in actu, ut patet de linea circulari: non autem econuerſo, quia implicat punctum eſſe ſine linea, utpote habens, & non habeat poſitionem.

¶ Patet tertio de compoſitione, inter terminatum n. & terminũ nulla eſt compoſitio: non enim linea componitur ex punctis, aut ex linea, & puncto: & ſimiliter inter perſonalitatem, & naturã nulla eſt cõpoſitio, ſed ſe habent vt terminus, & terminatũ.

¶ Patet quarto, ꝙ non fingimus nouam ſubſtantiam vltra materiam, formam, & compoſitum: quoniam appellatione compoſiti intelligitur in ſubſtantiis materialibus utraque ſubſtantia poſita in 5. Meta. ſ. eſſentia, & hypoſtaſis utraque ex materia, & forma componitur: non ſolum eſſentia Sortis (ſiue communiter ſumpta, vt humanitas, ſiue ſingulariter, vt hæc humanitas) ſed etiam ipſe Sortes, vt patet. Sed quoniam ſubſtantia diſtincta eſt in naturam, & ſubſtantiam primam, & ſubſtantia prima inuenitur in ſolis ſubſtantiis completis, ſiue ſint compoſitæ, ſiue ſimplices formæ, in lucem protulimus quid ſubſtantia prima, ſeu hypoſtaſis formaliter importat in communi.

¶ Patet quinto ſenſus uerborum D. Tho. cum dixit pluries, quòd perſonalitas corrumperetur, ſi uerbum aſſumpſiſſet angelum aut hominem præexiſtentem: corrumpi enim non eſt niſi entium, nihil enim mouetur niſi uiuens: & ſimiliter nihil corrumpitur niſi ens. Et cum dixit, ꝙ perſona verbi impediuit, ne humanitas illa haberet ſuam propriam perſonalitatem, quã Innocẽtius vocauit conſumptionem perſonæ, non enim impedita eſt à nihilo, negationes autem omnes formaliter ſunt nihil, ſed ab aliquo: ſimiliter perſona verbi non conſumpſit nihil, ſed aliquid: quod enim nihil eſt, conſumptibile non eſt.

¶ Patet ſexto ſenſus doctrinæ Aug. & ſententiæ Eccleſiæ cum dicitur, quòd perſona uerbi aſſumpſit naturam, & non perſonam: ſi enim perſona negationem addit formaliter, dicendo, non aſſumpſit perſonam, dictum eſt, non aſſumpſit nihil.

¶ Patebit, & ſeptimo ſolutio obiectionum. Scot. n. in 3. ſen. diſ. 1. q. 1. arguit contra hanc poſitionem quadrupliciter. Primo, quia tunc eſſet aliqua entitas poſitiua in natura humana, quæ eſſet inaſſumptibilis à uerbo, hoc eſt inconueniens, tum quia ſecundum Damaſ. quod eſt inaſſumptibile, eſt incurabile: tum quia omnis entitas poſitiua creaturæ eſt in potentia obedientiali reſpectu perſonæ diuinæ. Secundo, quia ſequeretur, quòd humanitas aſſumpta à verbo, careret illa entitate poſitiua: quæ tamen ponitur

q. præced. art. 1. & 2.

quòd corrumperetur, & ſic fruſtra eſſet aſſumpta, uel quòd remaneret poſt unionem, & ſic eſſent duæ perſonæ, una aſſumens, & alia aſſumpta, quod eſt erroneum, ut ſupra oſtẽſum eſt. Vnde relinquitur, quòd nullo modo filius Dei aſſumpſit humanam perſonam.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quod naturam humanam aſſumpſit filius in atomo, ideſt, in indiuiduo, quod non eſt aliud à ſuppoſito increato, qđ eſt perſona filij Dei. Vnde non ſequitur, quod perſona ſit aſſumpta.

B AD II dicendum, q naturæ

ponitur ultima, & quaſi actualiſſima, & determinatiſſima in natura tali: & ſic non eſſet homo vniuoce. Et ſi reputatur non inconueniens, q careat illa, arguo quòd iſta natura non poſſet dimitti ſibi, quia oporteret ſibi dare nouam realitatem, uel remaneret non perſonã. Tertio, quia ſequitur, q iſta natura non poſſet dimitti, vel eſſe perſonata: quia talis realitas non eſt realitas naturæ, nec põt contineri p identitatẽ in aliqua natura, quæ non eſt eadem ſibi. Quarto ſequeretur, q natura intellectualis poſſet fieri actu exiſtens, & in nulla perſona: Patet ſequela: quia natura, quæ aſſumitur, eſt prior ſcipſa, ut eſt ſub realitate perſonalitatis, quæ non eſt eadem realiter, aut formaliter naturæ, & tunc ſi non aſſumeretur, ſed relinqueretur ſibi, non eſſet perſonata perſonalitate creata, vel increata. Deinde arguit Aureolus apud Capreolum in 3. ſen. d. 5. q. 3. Primo, ex auctoritate Damaſceni. Aſſumpſit verbũ quicquid in natura noſtra plantauit. Et ſi dicatur, q aſſumpſit totum, quod ptinet ad naturã: nõ totũ, quod pertinet ad ſuppoſitum, contra, Terminus humanitatis eſt aliquid humanitatis. ergo aſſumpſit ẽt terminum humanitatis. Antecedens probatur, quia punctũ eſt aliquid lineæ. Secũdo, ſi terminatio, & perſonalitas eſt aliqua realitas. ergo ens, ergo quidditas, & quid, ut patet 7. Meta. ergo natura aliqua. ergo eſt aſſumptibilis à verbo. Et confirmaſi quia ſi diſtinguitur realiter à natura, poſſet Deus ipſam ſeparare realiter, & ſeparatim aſſumere. Tertio, quia ex hoc ſequuntur multa inconuenientia. Primum eſt, q uerbum non poſſet supplere vicem illius terminis, cũ ſit quid ſubſiſtens, & non ſolum terminus. Secundũ, q verbũ non eſſet hõ: quia terminatio illa ſi poneretur, nõ eſſet hõ. Tertiũ, q angelus non poſſet aſſumi à verbo, cum in eo non differat qđ quid eſt, ab eo, cuius eſt, ſecundum Philoſoph. Quartum eſt q prima ſubſtantia non hĩet rõnem primæ ſubſtantiæ p eſſentiam, ſed per iſtam realitatem; & ſic ſecunda ſubſtantia eſſet magis ſubſtantia: quia prima, inquantum prima, non eſſet ſubſtantia. Quintum eſt, q nulla res ſubſiſteret p ſe, ſed per aliud à ſe: ſicut corpus non terminatur per ſe, ſed p ſuperficiem: & tñ conceditur, quod ſubſtantia ſubſiſtit per ſe. Sextum eſt, q natura haberet magis rationem ſuppoſiti: quoniam natura ſubſtat realitati perſonalitatis. Septimum eſt, q ſuppoſitum eſſet quarta ſubſtantia ex tribus conſtituta, ſ. materia, forma, & illa realitate. Cum igitur iſta ſint abſona, non poteſt illa poſitio poni.

¶ 2. art. 6. Concl.

¶ Ad primum Scoti dicitur nullum inconueniens eſſe, q aliqua realitas creata ſit inaſſumptibilis. Pro cuius clara reſolutione diſtinguendum eſt, q ſicut ſubſtantia dicitur dupliciter, ſ. de hypoſtaſi, & de natura, ita entitas, ſeu realitas dicitur dupliciter. ſ. de realitate hypoſtatica, ſeu perſonali, & de realitate naturali, hoc eſt, ſpectante ad naturam, ut natura diſtinguitur contra hypoſtaſim, & econtra. Et quoniam ſecundum Damaſcenum, in Chriſto naturalia duplicantur, quia duas habet Chriſtus naturas, diuinam, ſcilicet, & humanam, perſonalia autem non multiplicantur, ſed in unitate ſiſtunt, quia unica tantũ eſt in Chriſto perſona, ſcilicet hypoſtaſis uerbi, ideo in Chriſto, ſequendo Damaſceni doctrinam, immo eccleſiæ ſententiam, ſi conſequẽter loqui debemus, quicquid ſpectat ad naturam humanam, ut diſtinguitur contra hypoſtaſim humanam, & aſſumptum eſt, & aſſumptibile fuit: quicquid autem ſpectat ad perſonalitatem humanam, ut diſtinguitur contra naturam humanam non eſt aſſumptibile, non eſt aſſumptum, non fuit nec eſt in Chriſto. Et ſub membro hoc continentur multæ entitates, reales, quãtum diuerſimode, ſcilicet pſonalitas actus eſſendi, & filiatio realis temporalis, ut infra in ſuis patebit locis, & ideo nihil horum eſt aſſumptibile, diuerſimode tñ: quia perſonalitati repugnat contradictorie aſſumi, actui vero eſſendi repugnat ſecundũ ordinem rerum, ut inf. q. 17. patebit. Et omnes auctoritates ſonãtes aliquam integritatem, aut uniuerſalitatem aſſumptorum, uel aſſumptibilium intelligenda ſunt in genere naturalium, vt diſtinguuntur contra perſonalia.

¶ Et propterea cum primo obijcit Scotus, quia, quod eſt in inaſſumptibile, eſt incurabile, intelligitur ſic. Quod inter naturalia eſt inaſſumptibile, eſt incurabile. Et probatur gloſſa ex ipſius Damaſceni doctrina, ponentis perſonalia non eſſe aſſumpta. Ad ſecundam eiuſdem probationem negatur illa propoſitio. Quælibet creata entitas eſt æque in potentia obedientiali ad aſ-

A ſumptionem: quoniam alicui creatæ rei repugnat aſſumi, unde in litera dicitur, q oporteret perſonalitatem corrumpi, ſi natura angelica, uel humana præexiſtens aſſumeretur.

¶ Ad ſecundum Scoti conceditur, q in Chriſto non eſt realitas creatæ perſonalitatis; ſed falſum eſt, quòd iſta realitas ſit actualiſſima, cum ſit conſtitutiua ſubiecti actus eſſendi: Et ſimiliter falſum eſt, q ſit determinatiſſima, immo, non eſt determinata, ſed terminus terminus n. nõ eſt terminatus, ſicut, nec albedo eſt alba: Adiuncta aũt ſequela, quòd Chriſtus non eſſet homo uniuoce nihil valet, ut D. Tho. docet: q a vniuocatio in nomine hominis attenditur, ſecundum naturæ humanæ rõnẽ, & non ſecundum perſonalitatem: ratio autem naturæ humanæ eadem oĩno eſt in Chriſto, & alijs hominibus, quis pſonalitas ſit diuerſa. Et cum contra conceſſum defectũ realitatis pſonalis creatæ in Chriſto arguitur, quia ſequeretur q ſibi dimiſſæ humanitati aſſumptæ, oporteret nouam dari realitatẽ, rñdetur, q oporteret nouam realitatem adeſſe, ſed non de nouo per aliquam nouam actionem dari: ſola enim ſeparatio (ut auctor dicit) dat complemẽtum, ſublato impedimento illius perfectionis: ſicut ſublato impedimento graue deſcendit deorsũ. Iam. n. patet ex litera præſenti, q perſona diuina aſſumendo impedit naturam aſſumptam à propria perſonalitate.

C ¶ Ad tertium Scoti, negatur ſequela, nec probatio allata probat illam: quia conceſſo quod talis realitas, nec eſt natura, nec per identitatem continetur in natura, negatur ſequela, & dicitur q talis ex natura ſeparata à verbo, habetur: eſt. n. ſeparatio reductiua de potentia ad actum illorum, quæ coniunctio impediebat (ut patet in continuis) hmõi aũt realitatis cõtinetur in natura quaſi in potentia, pro quanto natura eſt terminabilis ex ſe tali realitate, non ut actu, ſed ut termino proprio.

¶ Ad quartum dicitur, quòd ſi eſt ſermo de potentia naturali, negatur ſequela, quæ non probatur: quia ſi humanitas non aſſumeretur, perſonaretur propria perſonalitate, non enim omne prius poteſt naturaliter fieri ſine poſteriori. Si uero ſit ſermo de potentia diuina, fateor nullam me uidere impoſſibilitatis rationem, quare non poſſit Deus naturam abſque oĩ perſonalitate conſeruare, cum actu tamen eſſendi miraculoſè conſequente abſque perſonalitate, quæ eſt proprium illius ſubiectum ſecundum naturæ ordinem, cui diuina non eſt alligata

D potentia. Et ſcito q ſicut de integritate, & perfectione, ac nõ defectu hominis in Chriſto eſt ſermo, intelligitur quo ad naturalia, ut diſtinguuntur contra perſonalia, teſtante etiam Athanaſio, Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens, ubi expreſſè perfectionem hominis in Chriſto conſtare ex anima rationali, & humana carne poſuit: declaratum eſt autem perfecto nihil deeſſe. nihil ergo deeſſe perfecto homini Chriſto aſſeritur, ſi ex anima rationali, & humana carne conſtare dicitur, cum qua perfectione liquet ſtare defectum perſonalitatis, quicquid ſit illa: ita quando eſt ſermo de nouitate, aut acquiſitis ſeu acquiſibilibus per humanitatem aſſumptam, ſi ſibi dimitteretur, & dicitur nihil noui acquiri, aut aduenire, ſed per ſeipſam ſubſiſtere, intelligitur de his, quæ nõ ex ipſa ſeparatione conſequuntur. & q dimiſſa ſibi per ſeipſam dimiſſam ſubſiſteret, in quo includitur id, quod ex ſe-

E paratione datur, ſeu conſequitur in ipſa natura, negatio enim, & excluſio, & exceptio non cadunt ſuper concomitantibus ipſam ſeparationem, quæ ponitur. Conſtat autem ex dictis ab auctore, quòd ſeparatio dat totalitatem, ſeu complementum, quo, ſeu quo hypoſtaſis differt a natura, & quod natura aſſumpta impedita eſt à propria perſonalitate, quæ ad ipſam conſequeretur ſeparatam; quoniam ceſſaret unio: quæ impediuit. Et ſi ad has duas gloſas te reſolueris, perſpicies omnia ſoluta, clara, & conſona.

¶ Ad Aureoli primum, reſpondetur primo, quòd quicquid in natura plantatum eſt, aſſumpſit verbum, in natura, dicit Damaſ. non in perſona: verumtamen quia perſonalitas plãtata eſt in natura, ad quam ſequeretur, ſi nõ eſſet impedita per aſſumptionẽ dicitur ſecundo, quòd ly, quicquid, diſtribuit pro plantatis in natura, ita quòd conueniant ſibi, ut diſtinguitur contra perſonam. Et ſi contra hoc applicetur inſtantia, allata. ſ. terminus humanitatis eſt aliquid humanitatis, reſpõdetur quòd terminus ultimus, de quo ſolo eſt ſermo, ſit aliquid humani-

tatis, poteſt dupliciter intelligi. Primo, quòd ita ſit aliquid humanitatis diſtinctæ contra perſonam, quod conueniat ſibi abſque perſonalitate, & ſic negatur: quia implicat duo contradictoria ſimul, quoniam eſt conſtitutiuus perſonalitatis. Alio modo, quòd ſit aliquid humanitatis totaliter completæ, & hoc eſt uerum, quia eſt terminus, & ultra hoc eſt aliquid in potentia ipſius humanitatis, quæ ſecundum ſe eſt terminabilis termino proprio.

assumptæ nō deeſt propria pſonalitas pp defectū alicuius, qđ ad perfectionē humanæ naturæ pertineat: ſed propter additionem alicuius, quod eſt ſupra humanam naturam, quod eſt unio ad diuinam perſonam.

AD III dicēdm, quòd conſum-

¶Ad ſecundum negatur, proprie loquendo, prima ſequela: quoniam huiuſmodi entitates, & realitates cōſtitutiuæ non ſunt ipſa entia, quæ ſunt, ſed ſunt, quibus aliqua ſunt: hoc.n. modo actus eſſendi, & uniuerſaliter conſtitutiua entium entia dr̄. Vnde ſecunda ſequela nihil valet, nec habetur 7. Metaphy. Ad confirmationem negatur illa conditionalis, ſi diſtinguuntur realiter, poſſunt ſeparari, & ſeparatim aſſumi: quoniam non omnia diſtincta realiter ſunt ſeparabilia, ſaluis utriſque.

¶Ad tertiū negatur ſequela multorū inconuenientium, & ad primum inconueniens negatur ſequela: probatio autem, & aſſumit falſum, & eſt pro nobis. Aſſumit quidem falſum, dicendo, quòd uerbum non eſt terminatio: quoniam uerbum eſt ſua perſonalitas, quæ eſt ultima terminatio naturæ diuinæ, ſicut pſonalitas humana eſt terminatio naturæ humanæ, ſalua ſemper differentia, quæ ſubintelligitur inter diuina, & creata. Eſt autem pro nobis: quia ex hoc quòd uerbum eſt terminatio ſubſiſtens, ſequitur quòd poteſt ſupplere uices terminationis creatæ, quæ non eſt ſuū terminatum, utpote præhabens quicquid eſt in huiuſmodi creatis terminationibus. Ad ſecundum inconueniens ſimiliter negatur ſequela, nec probatur per hoc, quia terminatio illa nō eſt hō, quia non oportet, quòd terminatio illa ſit homo: ſed quòd con
H ſtitutū per terminationem illam ſit homo, quod eſt uerum: quia perſona humana, quæ conſtituitur illa terminatione, eſt homo. Et patet nullitas huiuſmodi arguendi ex differentijs, ex hoc enim quòd rationalitas non eſt animal, non ſequitur, ergo conſtitutum per rationalitatem, non eſt animal. Ad tertium inconueniens negatur ſimiliter ſequela: quoniam in angelis etſi non diſtinguatur natura ab hac natura (quoniam ſeipſa eſt hæc, & hoc intendit Philoſophus) diſtinguitur tamen natura à perſona, de qua diſtinctione, uel indiſtinctione Philoſophus nihil dixit. Philoſophus enim indiſtinctè utitur nomine indiuidui, & hypoſtaſis, & ſolum pertractat de diſtinctione quidditatis, & eius, cuius eſt, ſecundum principia naturæ, & indiuiduationis. Nec mirum, cum etiam auctor in 1. par. q. 3. ita indiſtinctè, & tractet, & decidat quæſtionem de diſtinctione naturæ, & ſuppoſiti: puto autem in cauſa fuiſſe, quòd uſque hodie non fuiſſent excitata ingenia humana ad perſcrutandas
I ſubtilitates inter perſonam, & indiuiduam naturam, niſi myſterium Trinitatis, & incarnationis reuelatum ad hoc inuitaſſet. Ad quartum dicitur, exponendo ſenſum propoſitionis, ſubſtantia prima eſt prima ſubſtantia per eſſentiam, quoniam poteſt dupliciter intelligi, primo per eſſentiam completam, & ſic eſt ueriſſima, & ſequitur expoſitionem noſtram: alio modo, per eſſentiam abſque termino proprio, & ſic eſt falſa, quia non ſufficit ad rationem primæ ſubſtantiæ eſſe ſine termino: Nec eſt uerum, quòd prima ſubſtantia non ſit ſubſtantia inquantū prima, ſicut non eſt uerum, quod homo, inquantum homo, nō eſt animal, quamuis nec rationalitas ſit animal, nec perſonalitas ſit ipſa ſubſtantia. Ad quintum negatur ſequela quoniā ſubſtantia dicit ſubſiſtere per ſe: quia per ſuam eſſentiam cōpletam, ſeu terminatam ſubſiſtit: ſed uerum eſt, quod ſequitur, quòd ſubſtantia interminata, ſeu incompleta nō per ſe ſubſiſtat, ſed oportet quòd ſit terminata proprio termino. Nec ſubſiſtere p
K proprium terminum diſtinguitur contra ſubſiſtere per ſe, quoniam proprius terminus aliquid ſui eſt (ſicut lineam terminari per ſe) quoniam non ſic eſt aliud terminus proprius, quin ſit aliquid terminati: corpus enim de genere quantitatis non eſt aliter terminabile, quàm per ſuperficiem propriam. Ad ſextum negatur ſequela, & probatio aſſumit falſum: quoniam terminatum non ſubſtat termino: aliud eſt enim ſubeſſe alicui, & aliud terminari per illud: natura autem terminatur per perſonalitatem, ſicut linea terminatur puncto. Ad ſeptimum negatur, propriè loquendo, ſequela: quoniam terminus non componit cum terminato: ſed bene ſequitur, quòd ultra ſubſtantiam pro eſſentia, quæ reſoluitur in materiam, & formam, & ponit ſubſtantiam compoſitam etiam ſingularem, inuenitur aliter ſubſtantia pro hypoſtaſi ſimplex, uel cōpoſita, quæ quia nihil addit ſupra ſingularem eſſentiam terminum, non ponit in numerum cum illa, & ſuis partibus. Et hanc diſtin-

F ctionem iam accepimus ab Ariſtotele in 5. Metaphyſic.

¶Reſtat nunc ſatiſfacere obiectioni in oppoſitum in principio allatæ ex uerbis auctoris in reſponſione ad ſecundum eiuſdem articuli, & dicendum eſt, quòd ſi ſubtiliter inſpiciantur, litera ſupponit defectum propriæ perſonalitatis in humanitate aſſumpta; Et cauſam reddit nō defectum alicuius (quòd pertinet ad perfectionem naturæ, ut diſtinguitur contra perſonam) ſed additionem alicuius, quod eſt ſupra naturam, ſcilicet perſonalitatis diuinæ: Vbi clare patet ſecundum planum literæ ſenſum, quòd defectus perſonalitatis ſupponitur, & cauſa illius defectus redditur, & non dicitur ſimpliciter nihil deficere, ſed nihil deficere
G ſpectans ad perfectionem naturæ, cuius oppoſitum non diximus: ſed hoc expoſuimus ex ipſomet, quòd intelligitur de natura, ut diſtinguitur contra hypoſtaſim; ut clarius etiam patet hic in reſponſione ad tertium, cum dicitur quòd natura, quæ aſſumitur impeditur à propria perſonalitate: aliquid ergo illi deficit non pertinens ad perfectionem naturæ, ſed ad perſonā, quæ impeditur.

¶In eodem articulo in reſponſione ad tertium, circa illud, perſona diuina ſua unione impedit, ne humana natura propriam perſonalitatem haberet, dubium primo occurrit, An humana natura in Chriſto inclinetur ad propriam perſonalitatē. Et eſt ratio dubij: quia quod inclinetur, apparet ex hoc, quòd impeditur ab illa: nihil enim impeditur niſi ab eo, in quod tēdit: quòd uero non inclinetur apparet ex hoc: quia ſi inclinaretur naturaliter in propriam perſonalitatem, quieſceret uiolenter in aliena perſona, qualis eſt perſona diuina, nullum au-
H tem uiolentum perpetuum.

¶Dubium ſecundo occurrit, quo pacto uerificatur, quòd perſona diuina impedierit naturam humanam à propria perſonalitate, obſcurum quippe ualde eſt: quia non apparet quomodo perſonalitas humana nata eſt conſequi ad naturam humanā, aut fluere ab illa, cum non ponatur in natura humana cauſalitas aliqua reſpectu perſonalitatis.

¶Ad primum dubium dicunt quidam quòd humanitas Chriſti habet naturalem inclinationem ad propriam perſonam, probantque hoc quadrupliciter. Primo, quia natura carens aliquo ſibi debito, ſolo diuino miraculo, naturaliter inclinatur in illud: ſicut ignis carens actu comburendi pueros, Dan. 3 naturaliter inclinabatur ad comburēdum. Secundo, quia humanitas Chriſti eſt eiuſdem conditionis quātum ad naturales potētias, & habilitates, cum ceteris humanitatibus: ſed reliquæ naturaliter inclinātur in proprias hypoſtaſes ergo. Tertio, quia ſicut
I accidens quantumcumque ſeparatum habet ſemper aptitudinem naturalem ad inhærendum, ita eſſentia ſubſtantiæ habet ſemper aptitudinem naturalem ad per ſe exiſtēdum. Et tenet ſequela: quia ſic definitur ſubſtantia quod eſt res per ſe exiſtēs. Quartò, quia magis inſeparabiliter, & per ſe conſequitur naturam ſubſtantiæ propria ſuppoſitatio, qua non poteſt niſi miraculoſe carere, quàm potentiam naturalem, puta intellectū, proprius actus: ſed potētia naturalis quantumcumque careat actu, ſemper naturaliter inclinatur in actum ergo. Sed hæc opinio intellecta, ut ſonat, falſa eſt, & aliter dicendum eſt, diſtinguendo, quòd humanitas Chriſti poteſt conſiderari, & iudicari dupliciter: primo ſecundum ſe, hoc eſt abſtrahendo à perſonalitate diuina, cui actu iuncta eſt, & ſic uerum eſt, quod debet naturalem inclinationem ad propriam perſonalitatem, ſicut reliquæ humanitates ſecundum ſe ſumptæ, cum ſint eiuſdem rōnis. Et hinc prouenit quod ſi ſepararetur à uerbo, quòd propriam perſonalitatem haberet: quoniam ipſa ſeparatio in re confer-
K ret id, quod ſibi in abſtractione cōſideratæ natum eſt conuenire. Nec eſt opus probare, quòd humanitas ſecundum ſe naturaliter inclinatur ad propriam perſonalitatem: quoniam hoc eſt per ſe notum ex eo, quòd naturaliter quælibet humanitas inuenitur propria perſonalitate perſona, excepta Chriſti humanitate ex maximo miraculo. Conſtat autem ex 2. phy. quòd unūquodque ſicut naturaliter agitur, ita aptum natum eſt agi. Et ex hac concluſione per ſe nota. ſ. humanitas quælibet ſecundum ſe inclinatur naturaliter in propriam perſonalitatem, potes arguere, quòd perſonalitas non ſolam negationem, ſed poſitiuū addat naturæ, ad quod concomitatur negatio: quoniam nulla naturalis habilitas eſt per ſe primo ad negationem, ſed ad poſitiuum, cui quandoque annectitur negatio: quia naturalis inclinatio eſt per ſe primo ad aliquid, & non ad nihil formaliter: negatio autem nihil formaliter eſt. Nec eſt uera reſponſio eorū ad hoc, dicendo quòd corpora naturalia, quia naturaliter poſ-

> prio ibi ñ importat deſtructionẽ alicuius, qđ prius fuerat, ſed impeditionẽ eius, qđ aliter eſſe poſſet. Si.n. humana natura non eſſet aſſumpta a diuina pſona, natura humana propriã pſonalitatẽ haberet, & pro tãto dr̃ pſona conſumpſiſſe pſonã, licet improprie: qa perſona diuina ſua unione impediuit, ne humana natura propriam perſonalitatem haberet.

ſunt non eſſe, habent inclinationẽ ad non eſſe, & ꝙ aer ex ſua diaphaneitate eſt naturaliter habilis, vt ſit tenebroſus: quia corpora naturalia id poſſunt non eſſe, quia materia eorũ appetit per ſe primo aliud eſſe, cui annexa eſt negatio præſentis corporis, & ſimiliter diaphaneitas eſt per ſe primo ad lumen, cum lumen ſit actus diaphani, & nõ eſt ad negationem luminis niſi per accidens: q̃a.ſ. deeſt illi ꝓ optia perfectio.ſ.lumẽ. Nihil aũt horum põt dici de habilitate naturæ ad perſonalitatẽ propriam, ſi poneret negatio: quia per ſe primo ponit ad negationem, cum ad nihil aliud ſit, q̃ ad negationem, quæ ponitur perſonalitas. Alio autem modo conſideratur, & iudicatur humanitas Chriſti, vt eſt, hoc eſt, ut de facto eſt unita perſonæ diuinæ: & ſic iudicanda eſt ſm id, quod ſortita eſt ex unione ad diuinam perſonam. Et ſic dicendum eſt, ꝙ non inclinatur ad propriam perſonalitatem habendam, quia regulare eſt, vt potentia naturalis ad aliquid, ſi perficiatur per aliud perfectius ſic, ꝙ contineat quicqđ eſt in illo, ad quod naturaliter inclinatur, non inclinetur amplius in illud, utpote iam ſatiato appetitu ſuo naturali ex perfectiori continente etiam illud, ad quod naturaliter tendebat. neque enim minus eſt ſatiatus appetitus ex acquiſitione illius perfectioris, quàm ſi eſſet ſatiatus ex acquiſitione illius imperfectioris, ad quod tendebat: ſed ſi acquiſiuiſſet illud imperfectum, iam ſuiſſet expletus appetitus ne amplius appeteret, ſed quieſceret in illo, abſque alterius appetitu. ergo ſi ponitur quòd acquiſierit id, in quo continetur quicquid in alio eſt, quieſcet in illo abſque alterius appetitu. Sic autem eſt in propoſito, utendo potentia, & actu, prout locum habere poſſunt inter terminabile, & terminatiuũ, quoniam perſona diuina continet excellenter in ſe etiam in terminando, quicquid habet perſonalitas creata, cum ſit infinita, & in eſſendo, & in terminando. Et propterea humanitas Chriſti aſſumpta ad perſonalitatẽ diuinam, totum appetitum perſonalitatis pluſquàm ſatiatum, ac conſumatum habet, & conſequenter quieſcit abſque appetitu quocumque alterius perſonalitatis: ſicut ſi materia alicuius generabilis haberet unam formam continentem quicquid in qualibet forma generabilium eſſe poteſt, quieſceret in illa, ita quòd nullam aliam appeteret, quamuis ſecundum ſe, hoc eſt abſtrahendo ab illa forma conſiderata, naturaliter inclinaretur ad propriam formam generalem. Et quoniam humanitas Chriſti differenter conſideratur in aſſumptione, & iam aſſumpta, quia in aſſumptione conſideratur ſecundum ſe: quia quod aſſumitur, præintelligitur aſſumptioni, iam autem aſſumpta iudicatur, ſecundum quòd eſt unita perſonæ diuinæ, ideo caute loquendo, dicendum eſt, quod perſona diuina impediuit naturam humanam a propria perſonalitate, & non eſt dicendum, quod perſona diuina impedit humanitatem a propria perſonalitate. Per impedimentum enim in præterito denotatur naturalis inclinatio humanitatis, ſecundum ſe: per negationem autem impedimenti in præſenti, denotatur conſumatio omnis appetitus perſonalitatis in illa natura. propterea patet, quòd impeditio præterita, quia annexa eſt actioni conſummatiuæ excellentius illius appetitus, non inducit violentiam in actione, aut paſſione, aut quiete ſequente, cum etiam paſſiuum conferatur in obedientia huiuſmodi actioni, quàm ſignificat aſſumptio, & propterea in litera dicitur in præterito, quòd impediuit, & non dicitur quòd impedit.

¶Ad rationes autem alterius opinionis reſpondendo dicitur, quòd magni refert loqui de humanitate ſolummodo ſuſpenſa per diuinam potentiam a ſua perſonalitate (ut ſi Deus humanitatem aliquam ſine ulla perſonalitate faceret) & loqui de humanitate terminata per perſonalitatem diuinam, & carentem propria natura: de humanitate primo modo, uerum eſt, quòd naturaliter inclinatur ad ſuam perſonalitatem, & hoc tantum probat argumentum loquens tantum de carente ſibi debito per diuinum miraculum: de humanitate uero ſecundo modo, falſum eſt quòd inclinetur in propriam perſonalitatem: quia appetitus eius quieſcit in perſonalitate diuina. Et quia huiuſmodi humanitas non eſt tantum carens propria perſonalitate, ſed terminata, ac ſatiata aliena, tale idem argumentum non habet in ea locum.

¶Ad ſecundum dicitur, ꝙ humanitas Chriſti quo ad naturales potentias, & habilitates humanæ naturæ ſecundum ſe, eſt eiuſdem rationis cum alijs. ſed quo ad terminationem, & ſatietatem ſuæ perſonalitatis, eſt alterius rationis ab alijs: quia ter-

A minatur, & ſatiatur aliena diuinaque perſonalitate: perſonæ reliquæ pro prijs perſonalitatibus terminantur, & ſatiantur.

¶Ad tertium dr̃ ꝙ æquiuocat de per ſe eſſe: quia eſſe per ſe dupliciter ſumitur, ſ. ut diſtinguitur contra eſſe in alio, ut accidẽs eſt in ſubiecto, & de tali uerum eſt, ꝙ ita ſe habet ad ſubſtantiã ſicut in eſſe ad accidens. alio mõ ſumitur, ut diſtinguitur contra eſſe in alio ut in qđ. & ſic non definit ſubſtantiam, nec conuenit ſubſtantiæ, niſi ratione hypoſtaſis, cui per ſe primo cõuenit. Et ideo

B non eſt mirum ſi humanitas Chriſti ex unione ad diuinam perſonam conſumatum habens appetitum perſonalitatis, nec actu, nec aptitudine naturali, niſi cum iſta adiectione, ſecundum ſe, inclinatur ad propriam perſonalitatem: patet enim, iam non eſſe ſimile de ipſa & de accidente ſeparato: ſed eſſe ſimile de humanitate ſuſpenſa ab omni perſonalitate, ſi ſuſpendi intelligatur per miraculum, aut per conditionalem.

¶Ad quartum dr̃ ſicut ad primum, ꝙ aliud eſt loqui de inclinatione naturali priuata, uel carente actu, uel termino, & aliud de eadem conſumata per actum, uel terminum eminenter continentem actum, uel terminum proprium, & ideo priuata, uel carente proprio termino, uel actu: quia in prima ſemper reſtat naturalis aptitudo ad proprium, in ſecunda non, propter rationem dictam. Et ideo ſi intellectus poneretur conſumari actu aliquo ſuper naturali eminenter continente actum proprium, non inclinaretur amplius in proprium.

C ¶Ad ſecundum dubium dr̃, ꝙ ut Auctor ſuperius dixit in q. 2. art. 1. ad ſecundam, ex anima, & corpore conſtituitur in unoquoque noſtrum duplex unitas, naturæ ſcilicet, & perſonæ, naturæ quidem, ſecundum quod ex materia, & forma, ut formaliter illam perficit, componitur natura una compoſita: perſonæ uero, inquantum eſt unus aliquis ſubſiſtens in carne, & anima. Vbi primo uide, ꝙ quia ens, & unum conuertuntur, ac per hoc ubi eſt duplex unitas, ibi eſt duplex entitas, quum unitas ſupra entitatem, ſolam indiuiſionem addat, & propterea dicendo, quòd ex anima, & corpore conſtituitur duplex unitas, naturæ, & perſonæ, dictum eſt ꝙ conſtituitur duplex entitas, naturæ, ſ. & perſonæ. Et hinc habes, ꝙ opinio ante dicta de perſonalitate, conſonat doctrinæ Auctoris. Vide ſecundo, ꝙ unitas, ac entitas perſonæ non excluditur a cauſalitate naturæ, dũ dr̃, ꝙ ex principijs naturæ conſtituitur ex aīa, & corpore. Et ideo utendum occurrit regula cõium Deo, & creaturis, puta eſſe ſa-

D pientiæ, ſcientiæ, & hmõi, quæ dicimus transferri in Deum formaliter, ſublato eo, ꝙ imperfectionis eſt in creaturis, ita ꝙ licet in creaturis perſonare, & perſonari nõ nihil cauſalitatis habeat annexũ, formaliter tñ (ut ſuperius de eo cõter diximus) ſine cauſalitate comparatum ad naturam, ſublato oĩ eo, quod imperfectionis eſt, ut in diuinis inuenitur, nullam cauſalitatem includit. & ſic intelligenter in myſterio incarnationis, quod ſcĩt nullam cauſalitatem dictum eſt eſſe inter perſonam, & naturã humanã, alioquin cõia eſſet toti Trinitati. Verumtñ natura ſeu naturæ principia non ita cauſant perſonalitatem, ut interueniat media actio: ſed per modum naturalis ſequelæ perſonalitas adeſt naturæ, non ſicut propria paſſio naturaliter conſequit̃ ſubiectum iã conſtitutum: quoniam non ea rõe perſonalitas adeſt, quaſi quod data forma, detur conſequentia ad formam: ſed ſicut perfectio, ſeu complementum effectus, naturaliter ſequit̃ effectum, cuius eſt complementum: natura ſiquidem ut prior

E cauſalitate, incompleta eſt quo ad ultimum ſui complementum, ut Auctor dixit, & ut perſonatur, ultimum complementum aſſequitur. Quo fit, ut actio, qua fit hic homo, inchoata, & deducta uſq; ad terminum incluſiue ſit, quando fit natura perſonata, quam ſignificat hic homo ſeu Sortes: quando uero fit, aut conſideratur, ut inchoata, & deducta eſt uſque ad naturam hanc, abſtrahendo a perſonatione, inconſumata eſt, quũ eſt uſq; ad terminum excluſiue. Motus ergo quo, perſonalitas ſequitur naturam, uel naturę principia, eſt quo terminus actionis, & rei factæ, naturaliter adeſt in fine actionis rei factæ, niſi adſit impedimentum. impediuntur enim in compoſitis ſubſtã eius principia naturę, conſtituta iam natura a conſecutione ſui termini, ut ex litera habetur præſentis articuli iuncta literæ allatæ ex q. 2. & ſimiliter in ſubſtantijs angelicis natura ipſa, quę ſit, impeditur in ſuo fieri a conſecutione ſui termini. Et propterea ſublato impedimento non oportet quærere aliam cauſam donantem complementum: quoniam ipſa natura ſecundum ſe habet in ſe ſufficiens conſecutiuum ſui termini.

SVPER QVAEST. IIII. ARTIC. III.

Medina ar. 3.

Titulus tertij articuli directe quærit de homine, ut diſtinguitur contra naturam humanam.

¶ In corpore articuli duo ſunt: primo ſidetur quæſito negatiue. ſecundo excludit error contrarius. Cōcluſio reſpōſiua eſt, Nō eſt proprie dictū, q filius dei aſſumpſit hoiem. Probat: Hō ſignificat humanam naturam in ſuppoſito. ergo non eſt proprie dictum, q filius Dei aſſumpſit hominem. Añs probatur ex authoritate Damaſce. Sicut Deus ſignificat eum, qui habet deitatem, ita hō eū, qui habet humanitatē. Conſequentia probatur, illud quod aſſumitur, non eſt terminus aſſumptionis, ſed præintelligit illi: indiuiduū aūt, in quo natura humana aſſumit eſt terminus, ſ. diuina perſona: igit ſi hō ſignificat humanā naturā in ſuppoſito, nō aſſumitur. Vbi nota, q congenita Auctori reuerentia ad ſacros doctores effecit, vt minus expreſſerit in concluſione, q̄ probauerit in præmiſſis: probauit. n. q filius non aſſumpſit hoiem, expreſſit tm̄, q non eſt proprie dictum, quod filius Dei aſſumpſit hoiem: q̄a hoc inuenitur q̄nq; affirmatū in ſacris literis, cū grano ſalis intelligendū. Error, qui excluditur in litera, concedentium in Chriſto plura ſuppoſita, ſati. patet.

¶ In reſpōſione ad primū nota duas gloſas quibus pie poſſunt exponi dicta ſanctorū. prima, vt exponatur hō, quo ad naturā, & hanc dederat Magiſter ſent. diſt. 6. Secunda eſt, vt exponatur aſſumptio nō in fieri, ſed in facto eſſe: q̄a aſſumptio in facto eſſe habet hoiem pro termino: q̄a hoc eſſe et aſſumptio, & ad terminata eſt, q filius Dei eſt homo.

¶ In reſpōſione ad ſm̄, dubiū nouiſſimū occurrit: quia vr̄ concedendum, q filius Dei aſſumpſit hominem, quia prædicata tenentur formaliter, conſtat autem q filius Dei aſſumpſit hominem, quo ad formam, ſeu naturam.

¶ Ad hoc di, q non eſt hic quæſtio de propoſitione, in qua homo eſt prædicatum, quoniam ſub hac met quæſtione cadit, an homo ſit aſſumptus a filio Dei: vbi eſt ſubiectum: ſed eſt quæſtio de re, an ſ. res ſignificata nomine hominis ſit aſſumpta a verbo Dei. Et quia res ſignificata eſt habens humanitatem, & habens humanitatem non eſt niſi ſuppoſitum, quod non eſt aſſumptum, ideo in litera dicitur, q ſicut non poteſt dici ſuppoſitum aſſumptum, ita non poteſt dici homo aſſumptus.

¶ In reſponſione ad tertium, cum legis, nouiter, q filius Dei eſt hō, cuius naturam aſſumpſit, caue ne fallaris, puta, quaſi ſit quidam alias homo, cuius naturam aſſumpſit. Sed intellige, q filius Dei ipſe eſt homo, cuius naturam aſſumpſit, quia ipſe eſt ille hō, cuius naturam aſſumpſit, ita q, & ly hō, non pro alio, q̄ filio Dei ſupponit, indiſtincte tamen, & ly cuius refert non alium hominem, quàm filium Dei, qui eſt ſuppoſitum diuinum habens humanam naturam.

Perr. 24 | 3. d. 5. q. 1. art. 2. & di. 7. lib. 2. & opuſc. 1. c. 21. & opuſc. 3. c. 215. & Ro. 1. lec. 3 & Phil. 2. | * gl. ord. & interlinea. | † c. 11. ante med. to. 3. | * Ex Epheſina ſynodo refert in Chalcedonenſi actione 3. dū Nicenæ ſynodi fides legitur. | * Ar. præc. | † q. 3. ar. 1. & 2. | * li. 3. c. 4. ſ prin. & clatius c. 11. circa finē. | *Concil. m*

ARTICVLVS III.

Vtrum perſona diuina aſſumpſerit hominem.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̄ q perſona diuina aſſumpſerit hoiem. Dr̄. n. in Pſ. 64. Beatus, quē elegiſti, & aſſumpſiſti. quod glo.*[h] exponit de Chriſto. Et Aug. 1. dicit 2. li. † de Agone Chriſtiano, q filius Dei hominem aſſumpſit, & in illo humana perpeſſus eſt.

¶ 2 Præt. Hoc nomen hō, ſignificat[h] naturā humanā: ſed filius Dei aſſumpſit humanā naturā. ergo aſſumpſit hominem.

¶ 3 Præ. Filius Dei eſt hō: ſed nō eſt hō, quē non aſſumpſit: quia ſic eſſet pari ratione Petrus, vel quilibet alius homo. ergo eſt homo,[h] quem aſſumpſit.

H SED CONTRA eſt, authoritas Felicis Papæ, & martyris, q̄ introducitur in Epheſina ſynodo.* Credimus in dn̄m noſtrū Ieſum Chriſtum de uirgine Maria natū: q̄a, ipſe eſt Dei ſempiternus filius, & verbum, & non hō a Deo aſſumptus, vt alter ſit præter ipſum.

RESP. Dcd̄m, q ſicut ſupra dictum eſt,* illud quod aſſumitur, non eſt terminus aſſumptionis, ſed aſſumptioni præintelligit. Dictum eſt aūt,† q indiuiduum, in quo aſſumit humana natura, non eſt aliud q̄ diuina perſona, q̄ eſt terminus aſſumptionis. Hoc aūt nomen hō, ſignificat humanā naturam, prout nata eſt in ſuppoſito eſſe: q̄a, vt dicit Dam.* Sicut hoc nomen Deus ſignificat eū, q habet diuinā naturā, ita hoc nomen hō ſignificat eū, qui habet naturā humanam; & ideo[m] non eſt proprie dictum, q filius Dei aſſumpſit hoiem, ſupponēdo (ſicut rei ueritas ſe habet) q in Chriſto ſit tm̄ unum ſuppoſitū, & vna hypoſtaſis,[n] ſed ſm̄ illos, q̄ ponunt in Chriſto duas[d] hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita, conuenienter, & proprie dici poſſet; q filius Dei hoiem aſſumpſiſſet. Vn̄, & prima opinio, q̄ ponitur in ſexta diſt. tertii lib.* Sententiarum, concedit hoiem eſſe aſſumptū: ſed illa opinio erronea eſt, ut ſupra dictum eſt.†

G

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q hmōi locutiones non ſunt extendendæ tanquam propriæ: ſed pie ſunt exponendæ vbicūque a ſacris doctoribus ponuntur: ut dicamus hoiem aſſumptum, q̄a eius natura eſt aſſumpta; & q̄a aſſumptio terminata eſt ad hoc, ut filius Dei ſit hō.

AD II dcd̄m, q hoc nomen hō, ſignificat naturam humanā in concreto, prout ſ. eſt in aliquo ſuppoſito: & iō ſicut nō poſſumus dicere, quòd ſuppoſitum ſit aſſumptum, ita non poſſumus dicere, quòd homo ſit aſſumptus.

I AD III dcd̄m, quòd filius Dei non eſt hō, quē aſſumſit, ſed cuius naturam aſſumpſit.

D. 706. | * Diſt. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum filius Dei debuerit aſſumere humanam naturam abſtractam ab omnibus indiuiduis.

AD QVARTVM ſic pcedi tur. Vr̄ quòd filius Dei debuerit aſſumere humanā naturā abſtractā ab oibus indiuiduis. Aſſumptio. n. humanę naturæ facta eſt cōem oium hominem ſalutem: vnde dicitur K prima ad Timo. 4. de Chriſto, quòd eſt ſaluator omnium ho

SVP. QVAST. V. ART. IIII.

Cap. 3. A. 5. q. 3. ar. 1. Medina ar. 4.

IN titulo, ly debuit, denotat debitum congruentiæ, ut in principio huius quę. 4. vbi diſtinguuntur articuli eius patet. Ly abſtracta, in corpore articuli declaratur.

¶ In corpore articuli tria ſunt: primo declaratur titulus, quā tum ad ly abſtracta a ſingularibus, diſtinguendo, quod dupliciter poteſt intelligi. Primo quòd habeat eſſe ſecundum rem ſeparatum a ſingularibus materialibus: ſecundo, quòd habeat eſſe obiectiuum in intellectu, quicumque ſit ille intellectus, diuinus, uel humanus. Secundo, tractatur queſtio in primo ſenſu. Tertio, tractatur in ſecundo ſenſu. In primo autem ſenſu, an fuerit conueniens filium Dei aſſumere humanitatem per ſe ſeparatam ſecundum eſſe, dupliciter tractatur in litera: primo per interemptionē eius, quod præſupponitur, ſ. quòd humanitas poſſit ſic inueniri in rerū natura, & hoc afferendo rationem Ariſt. Secundo, ſub conditionali, ſi eſſet humanitas ſic ſeparata, tādem negatiue ad q̄onem, q ſi ſic eſſet ſic, non fuiſſet conueniens, q aſſumeretur a filio Dei. Et hoc probatur tripliciter: primo, quia humanitas cōis non eſt perſonabilis, quia non eſt indiuiduabilis: perſona enim indiuiduum quoddam eſt, aſſumptio autem ad perſonalem unionem terminatur.

¶ Vbi ſtatim occurrit dubium de veritate illius propoſitionis: eſt contra rationem formæ cōis, ut ſit in perſona. Et ratio dubii eſt, quia ſi humanitas eſſet ſubſiſtens (vt Platonici dicuntur finxiſſe) non eſſet excellentior aliis ſubſtantiis ſeparatis, quales ſunt angeli: ſed non eſt contra rationem angelicæ naturæ eſt in perſona, immo de facto natura angelica eſt perſonata. ergo non eſſet contra rationem humanitatis ſeparatæ perſonari.

* q. 2. ar. 6. | Perr. 30 | Sop. q. 2. ar. tic. 2. ad 3. & 3. ad 1. & q. 4. ar. 2 ad 1. & 3. c. & 3. diſt. 3. q. 3. art. 3. ar. 1. & di. 6. q. 1. ar. 1 q. 3. ad. 1.

perſonari. Amplius aliud eſt iudicium de natura communi in exemplari participatione, ſingulari tamē in eſſendo (qualis eſſet humanitas per ſe) & aliud eſt iudicium de natura communi in eſſendo, qualis intelligitur natura humana, ut eſt uniuerſalis in prædicando de omnibus hominibus, qualis non eſſet humanitas per ſe: cōtra rationem. enim naturæ communis in eſſendo eſt indiuiduatio: non autem naturæ communis in participatione exemplari: humanitas autem per ſe non ponitur communis in eſſendo. Et confirmatur quia humanitas ſubſiſtens procul dubio eſſet res ſingularis in eſſendo: alioquin nō ſubſiſteret, ſicut nec deitas ſubſiſteret, niſi eſſet res ſingularis.

* Vt patet ex Ariſt. 1. Met. tex. 6 & 25.

¶ Ad hoc dicitur, quòd quia ratio iſta non affertur ad mōſtrandā impoſſibilitatē aſſumptionis, ſed incōgruentiā, ideo propoſitiones eius intelligendæ ſūt in plano ſenſu: quo ſeclusa æquiuocatione terminorum, ſ. ly perſona hominis, & ly indiuiduum hominis, monſtrat aperte incongruentiam humanitatis ſeparatæ ad aſſumptionem. Eſt igitur ſenſus illius propoſitionis, Contra rationem naturæ communis eſt, quòd ſit in perſona, ſ. humana, ut ſunt perſonæ humanæ, quas ſcimus. Et hoc manifeſtat, quia in perſona indiuiduatur, relinquens pro per ſe noto, quòd contra rationem talis humanitatis eſt indiuiduari. quod eſt uerum uniuoce loquendo de indiuiduatione, ut natura apud nos indiuiduatur. Ex hac namque propoſitione, & ratione optime infertur, quòd humanitas per ſe incongrua eſt aſſumptioni: natura enim repugnās perſonis, & indiuiduis ſuæ ſpeciei, non congrua eſt ad hoc, quod trahatur ad alienam perſonam. Et per hæc patet reſponſio ad duo ultima.

* Ar. præc.

† Ar. præc.

* li. 3. orth. fi. c. 11. circa prin.

¶ Ad primum autē dicitur, quòd ſi humanitas eſſet ſeparata, ſequeretur, & quòd non eſſet perſona: quia ponitur quòd ſit tantum humanitas; equinitas enim, ut dicit Auic. eſt tantùm equinitas, & ideo propoſitio literæ eſt abſolute uera, quòd contra rationem naturæ communis eſſet perſonalitas, non ſic autem eſt de naturis angelicis, quæ non ponuntur tantum ipſæ, ſed ponuntur habentes naturas ſuas, & ſequeretur, quòd haberet perſonam, pro quanto per ſe ſeparatum ſubſiſteret naturaliter: nec mirum, quia antecedens implicat incompoſſibilia. Secunda rō eſt, quia naturæ communi nō poſſunt attribui, niſi operationes communes, & uniuerſales, ſecundum quas homo non meretur nec demeretur, aſſumptio autem facta eſt ad hoc, ut ille homo mereretur nobis.

¶ Sed occurrūt hic dubitationes duæ. Altera eſt, quia aut in prima parte propoſitionis maioris eſt ſermo de operatione cōi, & uniuerſali ex parte obiecti & hoc non, quia hoc eſt contra hypotheſim, quia ponimus naturam communem per ſe exiſtere, ac per hoc eſſe ſingulare quoddam in eſſendo, & conſequenter operatio ſua ex parte ſubiecti eſſet ſingularis: aut ex parte termini ſeu effectus, puta quia extendit ſe ad omnes homines. Et ſic ratio eſt ad oppoſitum, quia Chriſtus meruit nobis, ut cauſa uniuerſalis, ut infra patebit, ac per hoc congruebat eius merito natura humana operans communiter, & uniuerſaliter. Altera eſt, quia ſecunda pars dictæ propoſitionis eſt falſa, quoniam hō meretur ſi eſt in gratia, ſecundum omnes ſuas operationes, ſiue ſint communes, ſiue propriæ quoniam ſiue comedat, ſiue bibat, ſiue generet, ſiue dormiat, omnia in gloriam Dei facit, iuxta Apoſtolicum præceptum.

minum, maxime fideliū: ſed natura prout eſt in indiuiduis, recedit à ſua cōitate. ergo filius Dei debuit humanā naturā aſſumere, prout eſt ab omnibus indiuiduis abſtracta.

¶ 2 Præ. In omnib. id, qđ eſt nobiliſſimū, eſt Deo attribuendū: ſed in unoquoq; genere illud, qđ eſt per ſe, potiſſimum eſt. ergo filius Dei debuit aſſumere hoiem p ſe, q quidem ſm platonicos eſt humanā natura ab indiuiduis ſeparata. Hanc igitur debuit filius Dei aſſumere.

¶ 3 Præt. Humana natura nō eſt aſſumpta à filio Dei prout ſignificatur in cōcreto p hoc nomen hō, ut dictum eſt. ſic aūt ſignificatur, prout eſt in ſingularibus, ut ex dictis patet. ergo filius Dei aſſumpſit nām humanā, prout ē ab indiuiduis ſeparata.

Sed contra ē, q dicit Dā. *in 3. li. Deus uerbū incarnatū nō eam, quæ nuda contēplatione conſideratur, naturam aſſūpſit: non. n. incarnatio, hoc, ſed deceptio; & fictio incarnationis eſſet: ſed humanam naturā, prout eſt ab indiuiduis ſeparata, uel abſtracta, in nudā cōtemplatione cogitat: quia ſm ſeipſam nō ſubſiſtit, ut ibidē Dam. *dicit. ergo filius Dei nō aſſumpſit humanā naturā, ſm q eſt à ſingularibus ſeparata.

* loco nūc citato.

Resp. Dicēdm q natura hois, uel cuiuſcunq; alterius rei ſenſibilis, præter eſſe, qđ in ſingularibus hēt, dupliciter pōt intelligi, uno modo quaſi per ſe ipſam eſſe habeat, ſicut platonici poſuerūt: alio mō ſicut in intellectu exiſtens, uel humano, uel diuino. Per ſe qdē ſubſiſtere nō pōt, ut Phil. probat in 7. Met. quia ad naturam ſpēi rerū ſenſibiliū pertinet materia ſenſibilis, quæ ponitur in eius diffinitione: ſicut carnes, & oſſa in definitione hominis. Vñ nō pt eſſe, q natura humana ſit pter materiā ſenſibilē. Sīm eſſet hoc mō ſubſiſtēs natūrā humana, non fuiſſet cōueniēs, ut à uerbo Dei aſſumeret. Primo quidē, qa aſſumptio iſta terminatur ad pſonā, hoc aūt eſt cōtra rōnem formæ communis, ut ſit in pſona: qa in pſona indiuiduatur. Scđo, quia nāe cō-

* li. 7. Met. tex. 26. & 27. co. 3.

¶ Ad primam dubitationem dicitur, quòd ſermo eſt de operatione communi, & uniuerſali ex parte ſubiecti, quia ſcilicet non haberet operationes, niſi quæ conſequuntur naturam communem omnibus hominibus. Tales. n. operationes dicuntur communes, & uniuerſales ex parte ſubiecti: quia ſequuntur naturam ſecundum ſe, non ut in hoc aut illo: natura autem ſecundum ſe communis, & uniuerſalis dr. Natura ſic congrua aſſumptioni debet ſe ſic habere, ut operationes perſonales, & non ſolum naturales cōgruē ſibi attribuantur.

¶ Ad ſecundam dicitur quòd operationem aliquam eſſe meritoriā, contingit dupliciter, ſcilicet, ex ſuo genere uel ex parte operātis tantum. Operationes. n. naturales ex ſua genere, non ſunt meritoriæ: & ideo dicitur, quòd naturalibus non meremur, nec demeremur, poſſunt tamē eſſe meritoriæ ex parte operantis, in Deū obiectum ſupernaturalis beatitudinis illas referentis. Operationes autem liberæ, ac moraliter bonæ ex ſuo genere ſunt meritoriæ: quoniā ex ſuo genere habiles ſunt, ut charitate informentur. In litera ergo eſt ſermo de meritoriis ex ſuo genere, ita quòd ratio literæ conſiſtit in hoc, Natura humana illo modo eſſendi eſt incongrua aſſumptioni, quo non eſt nata, ut conueniant ſibi operationes meritoriæ ex ſuo genere: quia aſſumptio ad hoc tendit, ut mediante natura aſſumpta, filius Dei mereatur nobis: ſed naturæ communi non attribuuntur niſi operationes communes, &c. ergo. Tertia ratio expoſitione non eget.

¶ In ſecundo autem ſenſu tractatur quæſtio ſecundum eſſe in duplici intellectu, primo diuino, deinde humano. Et quidem quòd natura humana, ſecundum quòd eſt in intellectu diuino, non potuit aſſumi probat dupliciter: primo, quia natura humana ſic nihil aliud eſt, quam natura diuina: ſecundo, quia natura humana ab æterno eſſet in filio Dei per hunc modum. Vbi nota pro primæ rationis euidentia, quod eſſe obiectiuum rerum reſpectu intellectus diuini non eſt eſſe diminutum, ut Sco. in 37. diſt. 1. ſent. ſomniauit, nec eſt eſſe relatiuum rationis, quaſi quoddam reſpectiuum eſſe acquirant ex hoc, quòd obiiciuntur diuino intellectui. quoniam Deus ſecundum ueram philoſophiam, & altiſſimam theologiam nihil intelligit extra ſe, non quòd aliquid illum lateat, ſed quia intuendo ſeipſum tantum, intuetur omnia, quoniam omnia, & cognoſcibilia, & cognita à Deo ſunt ipſe Deus, iuxta illud Ioan. 1. Quod factum eſt, in ipſo vita erat. Quia ergo humanitas in intellectu diuino nihil aliud eſt, quàm deitas ſecundum id, quo humanitatem continet. ideo optime ratio literæ concludit, quòd aſſumere humanitatem, ut eſt in intellectu diuino, eſſet aſſumere naturam diuinam, quæ non eſt aſſumptibilis. Et quia deitas eſt in filio ab æterno ſequitur, quòd natura humana per hunc modum eſſendi eſt in filio Dei ab æterno, & non ex tempore coniuncta: ut ſecunda ratio ſubiunxit. Poteſt tamen aliter induci hæc ſecunda ratio per ſe ſeorſum; ut ſit ſenſus, quòd quicquid ſit illud eſſe obiectiuum humanitatis in intellectu diuino, humanitas per hunc modum, ſcilicet ſecundum quòd eſt obiectum

intellectus

intellectus diuini, ab æterno eſt in filio Dei, utpote, qui eſt ipſe intellectus diuinus, non ergo erat opus, ut aſſumeret humanitatem ſic: nullus enim aſſumit aliquid illo modo, quo habebat, & hic ſenſus in reſponſione ad ſecundum explicatur. Quod autem natura humana, ſecundum quòd eſt in intellectu humano, non debeat aſſumi, probatur deducendo ad impoſſibile. Aſſumere humanitatẽ in eſſe obiectiuo intellectus humani, nihil aliud eſt, quàm intelligi aſſumere naturã humanam. ergo non eſt aſſumere naturam humanam in rerum natura. ergo eſſet intellectus falſus. ergo eſſet fictio quædã incarnationis. Et affert teſtimonium Dama. ad hoc. Vbi nota pro euidentia literæ: quia humanitas obiecta intellectui noſtro nõ ita habet ſic eſſe in rerum natura, ſed habet ſolummodo eſſe intelligibiliter relatiue, quo dr̃ repræſentata intellectui, & terminatiua actus intelligendi, cõſequens eſt, quod ad humanitatem ſic, nulla actio tranſiens realis põt terminari, ſicut, nec ad Cæſarẽ repræſentatũ in ſtatua, aut memoria: licet ad ipſam ſtatuam, uel memoriam poſſit actio realis tranſiens terminari, ut patet. Et quia aſſumptio ſignificat actionem realem trãſeuntem in humanitatem, quæ aſſumitur ideo aſſumptio nõ poteſt terminari ad humanitatem ſic, actiones autem reales immanentes poſſunt terminari ad res ſic: poſſum n. imaginari, & amare Cæſarem repſentatũ. Sed, & actiões reales tranſeuntes põt dupliciter, ſicut & ipſa humanitas põt dupliciter accipi, ſ. ſm quod ſunt in rerum natura & ſm. quod intelligunt. V.g. Secare lignũ, ut eſt in rerũ natura, & eſt uere ſecare, & ſecare lignum, prout aliquis imaginatur, aut intelligit ſecare lignum, & hoc non eſt uere ſecare lignum, ſed eſt intelligi, aut imaginari quòd lignum ſecatur. Primo ſiquidem modo, quo ſolo, ſunt uerę actiones reales tranſeuntes, non poſſunt terminari ad naturam ſic: ſecundo autem modo poſſunt: ſed tũc non ipſæ actiones in ueritate terminantur ad naturam ſic, ſed imaginatio, ſeu intellectus earũ. Et ideo optime in litera pro antecedente, & quod quid eſt aſſũptionis naturæ ſic, dicitur, quòd aſſumere humanitatem ſic, nihil aliud eſt, quàm intelligi aſſumere naturam humanam. Et uere ſic eſſe patet, ſicut occidere Cæſarem repræſentatum, nihil aliud eſt quam intelligi ſeu imaginari occidere Cæſarem, & facere Sortem imaginatum tantum Regem, nihil aliud, quàm imaginari facere Sortem Regem. Et quoniam ex huiuſmodi, actiones imaginatas, aut intellectas terminari ad res, nõ ſequitur quòd ſic ſi. in rerum natura (non enim inuenitur propterea lignum ſectum, aut Cæſar occiſus aut Sortes Rex) ideo optime deducitur in litera, quòd non aſſumeret humanitatem in rerum natura, & quòd eſſet intellectus falſus: quia ab eo, quod res eſt, uel nõ eſt, intellectus dicitur uerus, uel falſus. Et quod eſſet fictio incarnationis, non incarnatio ipſa ut clare iam patet: ſicut fictio commeſtionis panis eſt, comedere panem in imaginatione tantum.

Anſel.p

Fauſl.f

ar.

L. 3. c. 11. circ. princ.

Apud Ariſt. lib. 8. Met. tex. 6 & 25.

Dubiũ reſtat hic, quãte cum humanitas in intellectu triplici eſſe habeat, ſ. diuino, angelico, & humano de duobus tantum intellectibus auctor locutus eſt, omittẽs humanitatem ſecundũ eſſe quod habet in intellectu angelico.

¶Ad hoc dici facile primũ facile poteſt, quod quia intellectus angelicus medius eſt inter diuinum, & humanum, per extrema dedit intelligendũ medium. Subtilius autem, & uerius dicitur, quod quia eſſe obiectiuum in intellectu ſufficienter per hos duos eſſendi modos diſtinctum eſt, ſcilicet, quod aut eſt idem, quod eſſe naturale intelligentis, aut eſt eſſe relatiuum rationis, quo dicitur, & eſt repræſentatum, & terminatiuum, &c. Et utroque modo excluſum ab aſſumptione ita eſt, ut neutro modo humanitas uere aſſumeretur: ſed, uel natura intelligentis illam aſſumeretur, uel eſſet fictio aſſumptionis: ideo non oportuit ſolicitum eſſe doctorem de humanitate ſecundum eſſe, quod habet in intellectu angelico, quoniam incidit in alterum dictorum.

Porr. o 38

Sup. q. 2. ar. 5. ad 1. ad 3. diſt. 2. q. 1. art. 2. q. 1.

muni nõ põt attribui, niſi operationes cões, & uniuerſales: ſm quas hõ nõ meretur, nec demeretur. Cũ tñ illa aſſumptio ad hoc facta ſit, ut filius Dei natura aſſumpta nobis mereret. Tertio: quia natura ſic exiſtens non eſt ſenſibilis, ſed intelligibilis: filius autẽ Dei aſſumpſit humanam naturam; ut hominibus ĩ ea uiſibilis appareret, ſm illud Baruch 3. Poſt hęc ĩ terris uiſus eſt, & cum hominibus cõuerſatus eſt. Similiter ẽt nõ potuit aſſumi humana natura à filio Dei, ſecundum quod eſt in intellectu diuino: quia ſic nihil aliud eſt, quàm natura diuina, & per hunc modum ab æterno

H eſſet in filio Dei humana natura. Sĩr non conuenit dicere, quod filius Dei aſſumpſit humanam naturam, prout eſt in intellectu humano: quia hoc nihil aliud eſſet, q̃ quod intelligeretur aſſumere naturam humanam. Et ſic ſi nõ aſſumeret eam in rerũ natura, eſſet intellectus falſus. Nec eſſet aliud iſta naturę humanę aſſumptio, q̃ fictio q̃dam

I incarnationis, ut Dam.* dicit.

Ad primum ergo dicẽdum, quod filius Dei incarnatus eſt cõis omnium ſaluator, non cõitate generis, uel ſpeciei, quæ attribuitur naturæ ab indiuiduis ſeparatę: ſed communitate cauſæ, prout filius Dei incarnatus, eſt uniuerſalis cauſa ſalutis humanæ.

Ad II dicẽdum, quod per ſe hõ non inuenitur in rerum natura, ita quod ſit prę ter ſingularia, ut

K platonici poſuerunt.* quamuis quidam dicant, quòd Plato nõ intellexit hominem ſeparatum eſſe niſi ĩ intellectu diuino. Et ſic ñ oportuit, quod aſſumeret a uerbo, cum ab æterno ſibi affuerit.

Ad III dicendum, quod quãuis natura humana non ſit aſſum-

G pta in concreto, ut ſuppoſitum præintelligatur aſſumptioni: ſic tamen aſſumpta eſt in indiuiduo, quia aſſumpta eſt, ut ſit in indiuiduo.

ARTICVLVS V.

Vtrum filius Dei naturam humanã aſſumere debuerit in omnibus indiuiduis.

AD QVINTVM ſic pcedi tur. Videt quod filius Dei humanam naturam aſſumere de-

H buerit in omnibus indiuiduis. Illud enim, qđ prius, & per ſe aſſumptũ eſt, eſt natura humana: ſed quod cõuenit per ſe alicui naturæ, conuenit omnibus in eadẽ natura exiſtentibus. ergo conueniens fuit ut natura humana aſſumeretur à Dei uerbo in omnibus ſuis ſuppoſitis.

¶2 Præt. Incarnatio diuina proceſſit ex diuina charitate, unde dicitur Ioã. 3. Sic Deus dilexit

I mundum, ut filium ſuum unigenitum daret: ſed charitas facit ut aliquis ſe communicet amicis quantum eſt poſſibile. Poſſibile autem fuit filio Dei, ut plures naturas hominũ aſſumeret (ut ſupra dictũ eſt)* & eadem ratione omnes. ergo conueniens fuit, quod filius Dei aſſumeret naturam humanam in omnibus ſuis ſuppoſitis.

¶3 Pręt. Sapiẽs operator perficit

K opus ſuum breuiori uia, qua poteſt: ſed breuior uia fuiſſet, ſi

*q. 3. ar. 4.

SVP. QVÆST. V.

ART. V.

Medina. a. 5.

Titulus articuli ſic intelligẽdus eſt in ſenſu, in quo ſit, magis quam in ſenſu, quem facit. nam per naturam humanam in omnibus ſuis indiuiduis, intendit auctor ſingulas humanitates quæ inueniuntur quandoque in rerum natura. Licet hęc uerba, Natura humana in omnibus ſuis indiuiduis ſignificent ſingulas humanitates in ſuis propriis ſuppoſitis, quas quia ut ſic implicat, aſſumi putauit Auctor ſenſum intentum percipi abſque ambiguitate aliqua: ita quòd exponenda ſunt hæc uerba, pro humana natura, non quæ eſt, ſed quæ eſſet in omnibus ſuis indiuiduis.

¶In corpore articuli unica eſt concluſio reſponſiua quæſito negatiue. Non fuit conueniens, quòd humana natura in omnibus ſuis ſuppoſitis, hoc eſt, quòd ſingulæ humanitates, quæ diſtribuerentur per omnia ſuppoſita humana, aſſumerentur à filio Dei. Probatur tripliciter, primo, quia tolleretur multitudo ſuppoſitorum in humana natura. Secundo, quia tolleret filio Dei dignitatem primogenituræ inter multos fratres. Tertio quia

A oẽs hoies aſsũpti fuiſſent ad naturale filiationẽ, q̃ ꝙ per vnũ filiũ nãlẽ multi in adoptionẽ filiorũ adducanẽ, vt dr̃ Gal. 4. ergo humana natura debuit a filio Dei aſſumi i oib. ſuppoſitis.

Sᴇᴅ ᴄᴏɴᴛʀᴀ eſt, qđ Dam. *dicit in 3. li. ꝙ filius Dei nõ aſſumpſit humanã naturã, quę in ſpecie cõſideratur: neq;.n. oẽs hypoſtaſes eius aſſumpſit.

*li. 3. c. 11. circa prin.

Rᴇsᴘ. dcđm, ꝙ[m] non fuit cõueniens, ꝙ humana natura in B oibus ſuis ſuppoſitis a verbo aſſumereẽ.[n] Primo, qa tollereẽ multitudo ſuppoſitorũ humanæ naturæ, q̃ eſt ei connaturalis. Cum.n. in natura aſſumpta non ſit cõſiderare aliud ſuppoſitũ præter pſonã aſſumentẽ, vt s̃. dictũ eſt,* ſi non eſſet humana natura, niſi aſſumpta, ſequereẽ ꝙ nõ eſſet niſi unũ ſuppoſitũ humanæ naturæ, quod eſt pſona aſſumens. Secundo, C qa hoc derogaret dignitati filii Dei incarnati, prout eſt primogenitus in multis fratribus ſm humanã naturã, ſicut eſt primogenitus ois creaturę ſm diuinam: eſſent.n. tunc oẽs hoies æqualis dignitatis. Tertio, qa cõueniens eſt ꝙ ſicut vnũ ſuppoſitũ diuinũ eſt incarnatum, ita una ſolam naturam humanam aſſumpſerit, vt ex utraque parte vnitas inueniatur.

*art. 3. huius q.

Aᴅ ᴘʀɪᴍᴠᴍ ergo dcđm, D ꝙ aſſumi cõuenit ſm ſe humanæ naturæ: qa.ſ. non conuenit ei rõe pſonę, ſicut naturę diuinæ conuenit aſſumere rõe pſonæ. Non aũt cõuenit ei ſm ſe, ſicut ptinens ad principia eſſentialia eius, vel ſicut naturalis eius ꝓprietas, p quẽ modũ cõueniret oibus eius ſuppoſitis.

Aᴅ ɪɪ dcđm, ꝙ dilectio Dei ad hoies manifeſtaẽ non ſolum E in ipſa aſſumptione humanæ naturæ, ſed pcipue p ea, q̃ paſſus eſt in humana natura pro aliis hoibus, ſm illud Rom. 5. Cõmendat aũt deus charitatẽ ſuã in nobis: qa cũ inimici eſſemus, Chr̃s pro nobis mortuus eſt: quod locum non haberet, ſi in omnibus hominibus naturam humanam aſſumpſiſſet.

Aᴅ ɪɪɪ dcđm, ꝙ ab breuitate A vitæ, quã ſapiẽs operator obſeruat, ptinet, ꝙ no faciat per multa qđ ſufficienter põt fieri per vnũ. Et iõ conuenientiſſimum fuit, ꝙ per vnum hominem omnes alij ſaluarentur.

Aʀᴛɪᴄᴠʟᴠs VI.

Vtrum conueniens fuerit, ꝙ filius Dei humanam naturam aſſumeret ex ſtirpe Adæ.

AD SEXTVM ſic procediẽ. Vr̃ ꝙ non fuerit conueniens, ut filius Dei naturã hu- B manã aſſumeret ex ſtirpe Adæ. Dicit.n. Apoſt. ad Heb. 7. Talis decebat vt eſſet nobis põtifex[h] ſegregatus a peccatoribus: ſed magis eſſet a pctõrib. ſegregatus, ſi non aſſumpſiſſet naturã humanam ex ſtirpe Adæ peccatoris. ergo vr̃ ꝙ nõ debuerit de ſtirpe Adæ naturã humana aſſumere.

Infr. q. 31. art. 1. & 3. diſt. 2. q. 1. art. 2. q. 2. & opuſc. 3. c. 224.

¶ 2 Præt. In quolibet genere[h] principium nobilius eſt eo, qđ eſt a principio. Si igiẽ aſſumere voluit humanã nãm, magis debuit eã aſſumere in ipſo Adã.

C ¶ 3 Præt. Gentiles fuerunt magis peccatores q̃ iudæi, vt dicit gl.* ad Gal. 2. ſuper illud, Nos natura iudæi, & non ex gẽtibus peccatores. Si ergo[h] ex peccatoribus naturam humanam aſſumere uoluit debuit eam magis aſſumere ex gentibus, quàm ex ſtirpe Abrahæ, qui fuit iuſtus.

*gl. inter. lib.

Sᴇᴅ ᴄᴏɴᴛʀᴀ eſt, quòd Luc. 3. generatio domini reducitur vſque ad Adam.

Rᴇsᴘ. dcđm, ꝙ ſicut Aug. dicit in 13. de Trin,* Poterat Deus hoiem aliunde ſuſcipere, non de genere iſtius Adæ, qui ſuo peccato obligauit genus humanũ: ſed[m] melius iudicauit đ ipſo, quod victũ fuerat, gñe aſſumere hoiem Deus, p quẽ gñis hu- D mani vinceret inimicũ. Et hoc pp tria.[n] Primo qdẽ, qa hoc vr̃ ad iuſtitiã ptinere, ut ille ſatisfaciat, qui peccauit. & iõ de natura p pctm̃ corrupta debuit aſſumi id, p qđ ſatisfactio erat implenda pro tota natura. Secũdo, qa hoc ẽt pertinet ad maiorẽ hoĩs dignitatẽ, dũ ex illo gn̄e victor diaboli naſcitur, quod p diabolũ fuerat victũ. Tertio, quia per hoc ẽt dei potentia magis oſtenditur, dum de natura corrupta, & infirma aſſumpſit id, quod in tantam uirtutem, & dignitatem eſt promotum.

*li. 13. c. 18. in princ. tom. 3.

Concl.

Aᴅ ᴘʀɪᴍᴠᴍ ergo dicendũ, ꝙ Chr̃s debuit eſſe E a peccatoribus ſegregatus quantũ ad culpã, quam uenerat deſtruere, non quantũ ad naturã, quã uenerat ſaluare, ſm quã debuit per oĩa fratrib. aſſimilari ut idẽ Apoſt. dicit ad Heb. 2. Et in hoc ẽt mirabilior eſt eius innocẽtia, ꝙ de maſſa pctõ ſubiecta, natura aſſumpta tantam habuit puritatẽ.

Aᴅ ɪɪ dicendũ, ꝙ, ſicut dictũ eſt,* oportuit eũ, qui peccata uenerat tollere, eſſe a peccatoribus ſegregatum, quantum ad culpam, cui Adam ſubiacuit, & quẽ Chriſtus a ſuo delicto eduxit, vt dicitur Sap. 10. Oportebat aũt eum, qui mundare oẽs uenerat, non eſſe mundanum, ſicut, & in quolibet genere motus, primum mouens eſt immobile

quia vnico ſuppoſito vnica aſſumpta natura congruit.

¶ In ſolutione ad primũ ſolũ conſiſtit in diſtinguendo per ſe, vt diſtinguiẽ cõtra p aliud, i. perſonã, ut diſtinguitur contra per accidens: primo mõ humanitati conuenit per ſe aſſumi, nõ ſecundo.

¶ In ſolutione ad ſm, & tertium, ſolũ conſiſtit in hoc, ꝙ non uno ſolo mõ conuenit, & cõmẽdari charitatẽ Dei erga nos, & breuitatẽ uiæ ſapiẽtis obſeruare, & iõ cõuenientiorem decuit eligere.

Concl.

SVP. QV. IIII. ART. VI.

TItulus clarus eſt & iõ quæſitus: qa poterat Deus creare unã naturã humanã in ſuppoſito uerbi ſicut creauit Adã, nõ per propagationẽ: poterat ẽt aliquẽ alium hoiem cũ ſua uxore creare innocentes, & in innocentia perſeuerãtes, ſicut creauit Adã, & Euã: & ex illa innocente ſtirpe humanã naturã aſſumere. & non ex ſtirpe Adæ: poterat, & unã ſolã uirginem creare innocentẽ, ex qua naſceretẽ, ſicut natus eſt de Maria uirgine filia Adæ. Cum igitur multis aliis modis incarnatio fieri potuiſſet, quæſitum eſt, an conuenienter ſit facta ex ſtirpe Adæ.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue, probata triplici rõe, & auctoritate Auguſtini ꝑpoſita. Et oĩa clare patent. Si ſtetur paululũ in ſecũda rõne, & intellige minimũ quid de noſtra dignitate explicari, per hoc, ꝙ nobis peccatoribus uictis collatũ eſt uincere p caput ex nobis ſumptum: lon ge.n. dignior ſum, ꝙ Dei filiationẽ p adoptionẽ cum ſpreuiſſem peccãdo, factus ſum Dei filius in pſona, factus ſum Deus in pſona. Multũ.n. mihi dignitatis collatũ fateor, ꝙ ex inimico factus ſum amicus Dei, quòd qui offendi, ſatiſfeci, qui demerui, merui, q uictus ſum, uici ẽt diabolum, & triumphaui de ipſo, q erã in regione longinqua, & uulneratus a latronibus, &c. factus ſum dñs angelorũ: ſed oẽs ſuperat dignitates, ꝙ factꝰ ſum Deus pſonaliter: qđ mei gñis tam infimi, tamque corrupti, ac Deo inimici, mei inquam generis, unus ego uerus eſt Deus, nõ participatiue, ſed ſubſtãtialiter. Ad maximã ergo peccatoris hoĩs dignitatẽ ſpectat, ꝙ de ſtirpe peccatrice carnem aſſumpſit Deus.

Petr. 1. 32

ſecundum illum motum, ſicut primum alterans eſt inalterabile. Et ideo non fuit conueniens, ut aſſumeret humanam naturam in ipſo Adam.

Ad III dcđm, q̃ q̃a Chriſtus maxime debebat eſſe a peccatoribus ſegregatus, quantū ad culpā, quaſi ſummā innocētię obtinens, cōueniens fuit, vt a peccatore vſq; ad Chr̃m perueniret, medianti bus quibuſdā iuſtis, in quibus præfulgerent quædā inſignia futuræ ſanctitatis. Et pp hoc ẽt in populo, ex quo Chr̃s erat naſciturus, inſtituit Deus q̃dā ſanctitatis ſigna, q̃ inceperunt in Abrahā, qui primus ꝓmiſſionē accepit de Chr̃o, & circūciſionem in ſignum fęderis conſumandi, vt dr̃ Gen. 17. G

SVP. QVAEST. V. ART. I.

Ferr. 4. cont. ca. 39. 40. Medina ar. 1. Alb. mag. 3. di. 2. ar. 3.

Titulus articuli primi clarus eſt, & pp Manichæorū errorē motus, vt habes in quatuor contra Gen. cap. 29.

¶In corpore articuli cōcluſio vnica eſt rñ ſiua quæſiti affirmatiua, poſita auctoritate, & probata triplici ratione. Omnia clara ſunt in litera.

¶Nota hoc in loco allatā Aug. auctoritatē ex lib. 83. q. q̃m in ea hi illa conditionalis, ſi fefellit, veritas nō eſt, & loquit̃ de Chriſto. Nota aũt hoc pp vertētes in dubium, an Deus poſſit fallere: nā ſi conditionalis dicta eſt uera, patet ſolutio in ꝯõnis, q̃ ſ. non pōt fallere: q̃a non pōt eſſe uerũ, q̃ fallat: quia ſi fefellit, ueritas non eſt: ſed eſt ueritas. ergo non fefellit. Si conditionalis negatur, Auguſtinus negatur.

Porr. o.

33 Inf. ar. 2. c. & q. 14. ar. 1. c. & 3 di. 3. q. 1. ar. 1 q. 1. c. & q. 2. ca. & 4. contra ca. 29. 30. & 34. pri. & 35. fin. & Po q. 6. ar. 7. cor. & opuſc. 3. ca. 213. & 227

QVÆSTIO V.

De modo Vnionis ex parte partium humanæ naturæ, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de aſſumptione partium humanę naturæ.

Et circa hoc quęrunt̃ quatuor.

¶Primo, Vtrū filius Dei debuerit aſſumere verum corpus.

¶Secundo, Vtrum aſſumere debuerit corpus terrenum, ſ. carnem, & ſanguinem.

¶Tertio, Vtrū aſsūpſerit aīam.

¶Quarto, Vtrum aſſumere debuerit intellectum.

ARTICVLVS I.

Vtrum Dei filius debuerit aſſumere uerum corpus.

Ad primum ſic ꝓceditur. Vr̃ q̃ filius Dei non aſſumpſerit verū corpus. Dr̃. n. Phil. 2. q̃ in ſimilitudinem hoīm factus eſt: ſed quod eſt ẜm veritatē, nō dr̃ eſſe ẜm ſimilitudinē, ergo filius Dei non aſsumpſit verum corpus.

¶2 Prę. Aſsumptio corporis in nullo derogauit dignitati diuinitatis: dicit. n. Leo Papa in ſermone de Nati.* q̃ nec inferiorē naturā cōſūpſit glorificatio, nec ſuperiorē minuit aſsūptio: ſed hoc ad dignitatē Dei ꝑtinet, q̃ ſit oīno a corpore ſeparatus. ergo vr̃, q̃ per aſsumptionē non fuerit Deus corpori vnitus.

** In ſer. 2. poſt me. illius: incipit hic ſer. ſaluator noſt.*

¶3 Præt. Signa debent rñdere ſignatis: ſed apparitiones vet. Teſta. quæ fuerunt ſigna apparitionis Chriſti, non fuerunt ẜm corporis veritatē, ſed ẜm imaginariā viſionē, ſicut patet Iſa. 6. Vidi dñm ſedentē, &c. ergo vr̃, q̃ ẽt apparitio filii Dei in mundo, non fuerit ẜm corporis veritatem, ſed ſolum ſecundum imaginationem. K

Sed contra eſt, q̃ dicit Aug. † in lib. 83. q. Si phantaſma fuit corpus Chriſti, fefellit Chriſtus: & ſi fefellit, ueritas non eſt: Eſt aũt ueritas Chr̃s. ergo non fuit phantaſma corpus eius. Et ſic patet, quòd uerum corpus aſsumpſit.

† lib. 83. q. q. 14. in prin. 10. 4

Resp. Dcđm, q̃ ſicut dr̃ in li. de Eccleſiaſt.* dogmatibus, natus eſt Dei filius, non putatiue, quaſi imaginatū corpus habēs, ſed corpus verū. F Et huius rō pōt tripliciter aſſignari, quarū prima eſt ex rōe humanæ naturæ, ad quā ꝑtinet corpus habere. Suppoſito igit̃ ex præmiſſis, q̃ conueniens fuerit filiū Dei aſsumere humanā naturā, ꝯñs eſt q̃ verū corpus aſsumpſerit. Secūda rō ſumi pōt ex his, q̃ in myſterio incarnationis ſunt acta. Si. n. nō fuit verū corpus eius, ſed phantaſticū, ergo nec verā mortē ſuſtinuit, nec aliquid eorū, q̃ euangeliſtę de eo narrant, ẜm veritatē geſſit, ſed ſolū ẜm apparentiā quandā. Et ſic ẽt ſequeretur, q̃ non fuerit vera ſalus hoīs ſubſecuta: oportet. n. effectū cauſæ proportionari. G Tertia rō pōt ſumi ex ipſa dignitate ꝑſonæ aſsumentis, q̃ cū ſit ueritas, non decuit, vt in eius opere aliqua fictio eſſet. Vñ, & dñs hunc errorē ꝑ ſeipſum excludere dignatus eſt, Luc. vlti. cū diſcipuli cōturbati, & conterriti, putabant ſe ſpūm videre, & nō verū corpus: & iō ſe eis palpādū ꝓbuit, dicens, Palpate, & videte: quia ſpiritus carnem & oſſa nō habet, ſicut me videtis habere.

** c. 2. in me. habetur in tet. opera Aug. to. 3. Concil. m*

Ad primum ergo dcđm, q̃ ſimilitudo illa exprimit veritatē humanæ naturæ in Chriſto, ꝑ modum, quo oēs, qui uere in natura humana exiſtūt, ſimiles ſpecie eſſe dñr: non aũt intelligit̃ ſimilitudo phantaſtica. Ad cuius euidentiam Apoſtolus H ſubiungit, q̃ factus eſt obediens vſq; ad mortem, mortem autem crucis, quod fieri non potuiſſet, ſi eſſet ſola ſimilitudo phantaſtica.

Ad II dcđm, q̃ per hoc q̃ filius Dei verū corpus aſsūpſit, in nullo eſt eius dignitas diminuta. Vñ Aug.* dicit in li. de fi. ad Pet. Exinaniuit ſeipſum, formā ſerui accipiēs, ut fieret ſeruus, ſed formæ Dei plenitudinē nō amiſit: nō. n. filius Dei ſic aſsūpſit verū corpus, ut forma corporis fieret, qđ repugnat diuinæ ſimplicitati, & puritati: hoc. n. eſſet aſsumere corpus in vnitatē naturæ, q̃ eſt impoſſibile, vt ex ſ. dictis patet.* ſed ſalua diſtinctione naturę aſsumpſit corpus in unitatem perſonę. I

** c. 2. de fi. ad Pet. * q. 2. ar. 1*

Ad III dcđm, q̃ figura debet rñdere rei, quātū ad ſimilitudinē, nō quātū ad rei veritatē. ſi n. ẜm oīa eſſet ſimilitudo, iā non eſſet ſignū, ſed ipſa res, vt Dam.* dicit in li. Conueniens ergo fuit, ut apparitiones uet. Teſt. eſſent ẜm apparentiā, quaſi figuræ: apparitio aũt filii Dei in mundo eſſet ẜm corporis ueritatem, quaſi res figurata per illas figuras. Vnde dicit Apoſtolus ſecūdę Col. 2. Quę ſunt umbra futurorum, corpus autem Chriſti.

** li. 3. c. 26. circa fin.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Dei filius debuerit aſſumere corpus terrenum, ſcilicet carnem & ſanguinem.

Ad secundum ſic ꝓcedit̃. Vr̃ q̃ Chr̃s non habuerit corpus carnale, ſiue terreſtre, ſed cęleſte. dicit. n. Apoſt. 1. ad Cor. 15. Primus hō de terra terrenus, ſecūdus hō de cęlo cęleſtis: ſed primus hō, ſ. Adā fuit de terra, quantum ad corpus, ut patet Gen. 1. ergo etiam ſecūdus homo, ſcilicet, Chriſtus

SVP. QVAEST. V. ART. II.

Ferr. 4. cont. c. 30. 34. Medina. ar. 2.

Porret. a.

34 Inf. q. 31. ar. 3. ca. & q. 37. ar. 1. c. & q. 54. art. 3. c. & 3. di. 2. q. 1. c. & q. 2. c. & 4. cōtra c. 30. & 34. & opuſ. 3. ca. 214

Titulus clarus eſt & motus pp errorē valētini, ut patet in 4. cōtra Gent. c. 30.

¶In corpore articuli vnica eſt cōcluſio rñ ſiua quæſito, Chr̃s habuit corpus terreſtre, non cęleſte. Et probatur triplici ratione, & auctoritate.

¶Omnia clara ſunt: niſi

nisi quòd in reſponſione ad primum circa gloſam Aug. & Hilarii dubium occurrit, ſ. ꝙ Chriſtus ſit homo cæleſtis, quia de Spirituſancto conceptus: quoniam ſi ex uirtute actiua, ſeu formatiua corporis homo eſt cæleſtis ſecundum corpus, Adam quoque eſſet homo cæleſtis: quia eſt immediate diuina virtute corpus eius formatum. Et ſic Apoſtolus non recte poſuiſſet differentiã inter primum hominem, & Chriſtum, in hoc ꝙ ille terreſtris, iſte cæleſtis, ad corpus referẽdo ratione virtutis formatiuæ.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ quia expoſitio iſta nõ eſt ſecũdum ſenſum literalem, non poteſt ex illa argumentum contra verba Apoſtoli ſumi. Ad literam namque Apoſtolus loquitur de primo initio vtriuſque hominis, ſcilicet Adæ, & Chriſti: cõſtat autem initium Adæ ex terra eſſe, cui diſpoſitæ innẽta eſt anima: initiũ vero Chriſti ex hypoſtaſi diuina, quæ materiam ſibi diſpoſuit, formauit, animauit, vniuit, &c. Per hoc enim probat Apoſtolus illum in animam viuentem, iſtum in ſpiritum viuificantem: illum terrenum (quia vere perſona terrena ſecũdum ſubſtantiã, & ſecundum qualitatem fuit Adam) iſtũ cæleſtem, & ſecundũ ſubſtantiam perſonę, & ſecundum qualitatem ſuperioris ordinis. Vnde ſunt dotes corporis, de quibus loquitur. Allata tamen expoſitio nõ eſt refutanda, ſed reuerenter amplectenda, ita ut etiã ſaluet differentiam corporum ſecũdum virtutem formatiuam, tum quia Adam fuit immediate à Deo ſecundũ debitum naturę ordinẽ (exigit ſiquidem rerum ordo ſuppoſita nouitate mundi, ut prima indiuidua perfectarum ſpecierum fiant non ex ſemine, ſed immediate a Deo: quoniam, ut dicitur 12. Met. perfecta ſunt naturaliter priora imperfectis) Chriſtus autem ſtante iam naturali modo generationis humanæ per commiſtionem maris, & fœminæ, miraculoſe ſupra naturæ leges conceptus eſt diuina virtute abſque ſemine humano: tum quia Adam à Deo immediate factus (ſicut & boues, & leones ſecundum ſuas naturas) dicitur: Chriſti vero conceptio

*Art. pre.

*Li. 7. tex. 39. to. 3.

*Li. 1. text. 20. to. 2.

*c. 2. a me. to. 3. inter opera Auguſt. annot. m

fuit de cęlo, quantũ ad corpus.

¶2 Præt. Primæ ad Corin. 15. dr̃, Caro,[1] & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt: ſed regnum Dei principaliter eſt in Chriſto Nõ ergo in ipſo eſt caro, & ſanguis, ſed magis corpus cæleſte.

¶3 Præter. Omne quod eſt optimum, eſt Deo attribuendũ: ſed inter oĩa corpora nobiliſſimũ eſt corp⁹ cęleſte.[h] ergo tale corpus debuit Chriſtus aſſumere.

SED CONTRA eſt, ꝙ dñs dicit Luc. vlt. Spiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. Caro autem, & oſſa nõ ſunt ex materia cęleſtis corpis, ſed ex inferioribus elemẽtis. ergo corpus Chr̃i nõ fuit corpus cæleſte, ſed carneũ, & terrenũ.

RESP. Dicendum, ꝙ eiſdem rationibus apparet, quare corpus Chriſti non debuit eſſe cæleſte, quibus oſtẽſum eſt,* ꝙ nõ debuit eſſe phãtaſticum. Primo enim, quia ſicut veritas humanæ naturæ non ſaluaretur in Chriſto, ſi corpus eius eſſet phãtaſticũ (ut poſuit Manichæus) ita etiã non ſaluaretur ſi poneretur cæleſte, ſicut poſuit Valẽtinus. Cũ enim forma hominis ſit quædã res naturalis, reqrit determinatam materiã, ſcilicet carnes, & oſſa, quæ in hoĩs definitione poni oportet, vt patet per Philoſophum* 7. Metaphy. Secundo, quia hoc etiã derogaret veritati eorũ, quæ Chriſtus in corpore geſſit. Cũ enim corpus cęleſte ſit impaſſibile, & incorruptibile (ut ꝓbatur in* primo de cælo) ſi filius Dei corp⁹ cæleſte aſſumpſiſſet, nõ uere eſuriiſſet, nec ſitiſſet, nec etiã paſſionem, & mortẽ ſuſtinuiſſet. Tertio etiã derogaret ueritati diuinæ. Cum enim filius Dei ſe hoĩbus oſtenderit, quaſi corpus carneum, & terrenum habens, fuiſſet falſa demõſtratio, ſi corp⁹ cęleſte habuiſſet. Et iõ in libro de Eccleſiaſticis * dogmatibus dr̃, Natus [n] eſt Dei filius carnem ex uirginis corpore trahẽs, & nõ de cęlo ſecum afferens.[n]

AD PRIMVM ergo dcẽdm, ꝙ Chriſtus dr̃ de cælo deſcendiſſe dupliciter. Vno modo rõne diuinæ naturæ, non ita ꝙ natura diuina in cælo eſſe defierit, B ſed quia in infimis nouo modo eſſe cępit, ſ. ſcẽm naturam aſſumptam, ſcẽm illud Io. 3. Nemo aſcẽdit in cælum, niſi qui deſcẽdit de cælo Filius hominis, qui in cælis eſt. Alio modo ratione corporis: non quia ipſum corpus Chriſti ſcẽm ſuam ſubſtãtiã de cęlo deſcẽderit: ſed quia uirtute celeſtis, id eſt Spirituſancto eſt eius corpus formatum. Vnde Aug.* dicit ad Oroſium, C exponens auctoritatem inductam, Cęleſtem dico Chriſtum: quia non ex humano cõceptus eſt ſemine. Et hoc etiam modo Hilarius exponit i li. d̃ Trini.†

AD II dcẽdm, ꝙ caro, & ſanguis non accipiuntur ibi pro ſubſtantia carnis, & ſanguinis, ſed pro corruptione carnis, & ſanguinis, quæ quidem in Chriſto non fuit quantum ad culpã: fuit tamen ad tempus quantũ D ad pęnam, ut opus noſtræ redẽptionis expleret.

AD III dcẽdm, ꝙ hoc ipſum ad maximam Dei gloriam pertinet, quòd corpus infimum, & terrenum ad tantam ſublimitatem prouexit. Vnde in Epheſina ſynodo legitur uerbum ſancti Theophili dicentis, qualiter artificum optimi non in pretioſis tantum materiebus artem oſtendẽtes, in admira- E tione ſunt, ſed uiliſſimum lutum, & terram diſſolutam plerunque aſſumentes, ſuæ diſciplinę demonſtrantes uirtutem, multo magis laudantur, ita omnium optimus artifex Dei uerbum, non aliquam pretioſam materiam corporis cæleſtis apprehendens, ad nos aduenit, ſed in luto magnitudinem ſuę artis oſtendit.

A ſpecialiter appropriatur Spirituiſancto, ut intelligatur ad hoc à Deo immediate factus homo, ut ſpiritualis ſit, ita ꝙ nõ ex ſola negatione humani ſeminis, ſed ex hoc ꝙ ſupra naturæ leges ex Spirituſancto dr̃ conceptus. differentia poſita eſt inter Chriſtum, & Adam quantum ad corpus, ꝙ Chriſtus de cęlo cæleſtis, ille de terra terreſtris.

¶ In hoc ſecundo art. dubium occurrit de aſſumptione ſanguinis: an ſcilicet ſanguinis, qui erat in corpore Chriſti, erat unitus diuinitati. Et eſt ratio dubii ex philoſophia quia ſãguis nõ eſt pars corporis humani, ſed alimẽtum eius, quod conſtat non eſſe actu, ſed potentia corpus, qđ alitur: eſt enim ſãguis alimentum decoctum, conuertendum, non cõuerſum in mẽbra. Et cõfirmatur auctoritate non ſolum Ariſt. 2. de Partibus anim. ſed diui Th. in multis locis, & ſingulariter inferius in q. 31. ar. 5. ad primum. Vbi ponit differentiã inter oſſa, & carnes ex una parte, & ſanguinem, ex alia parte in hoc ꝙ caro, & oſſa ſunt actu partes corporis humani, ſanguis autem non eſt actu pars, ſed eſt potentia totum. Et ideo caro, & oſſa non poſſũt abſque corruptione, & diminutione corporis auferri: ſanguis autem ſine corruptione communicatur.

¶ Ad hoc dicitur ſecundum Auctoris doctrinam in 4. ſenten. diſtinc. 44. quæſ. 1. quòd partes humani corporis ſunt duplices: quædam ſic ſũt actu partes, quòd ſunt intranſmutabiles in alias partes, ut carnes, oſſa, nerui, & membra, ut manus pedes, &c. quædam uero ſic ſunt actu partes, quòd ſunt in potentia etiam ad alias partes. & tales uidentur eſſe quatuor humores, ex quibus ſumus, inter quos eſt ſanguis: Vnde quia huiuſmodi habẽt aliquo modo rationem partis in actu, & aliquo modo partis in potentia, ideo diuerſa de eis dicuntur. nã inquantum ſunt partes in actu, uerificatur quòd corpus noſtrũ componitur ex eis, ut in principio dicti li. Ariſtoteles teſtatur: ut uero ſunt in potentia ad alias partes, uerificatur quòd eſt alimentum corporis. Et per hoc patet reſponſio ad rationem in oppoſitum, dicendo, ꝙ ſanguis

*In dialo. 65. q. q. 4. a. me illus to. 4.

†lib. 10. de trin. ante me. ad ſen ſum.

Ferr.c. 35 3.di.2.q.1. art. 3 q.2. & 4. cōtra c. 32. 34. prin.35.ſi. 37.ſi.& 41. & uerit. q. 20. ar.1.c. & unio ar. 1.cor. & opu.3.c.2.1.

guis eſt corporis alimentum, ſed non tā tum : quia eſt ita alimētum, ut etiā ſit ſim ſe pars corporis. Ad auctoritatē diui Th. dī, ꝙ loquitur de parte totaliter in actu, cum dicit, ꝙ nō pōt ſine corruptione, aut diminutione ſubtrahi : non aūt de parte partim in actu, & partim in potentia, qualis eſt ſanguis. Abſq; dubio igr̄ credendū, eſt filium Dei aſſumpſiſſe corpus terreſtre hoc eſt carnem, & ſāguinem, ut diuidendo quæſtionem, Auctor titulū explicat.

SV. QVAES. V. ART. III.

Ferr.4.cont.c. 32. 34. Ca.3 d.2.q.1.con. 2. & 3.q.2.con.2. Medina 4.3.

*li.1 de cœlo tex. 32. & li.2.tex. 59.to.2.

Titulus clarus eſt intelligendus ut ſonat, & q̄litur pp Ariū, & Apollinarē (ut in lra dr̄) negantes in Chro aīam propriā. ¶ In corpe articuli duo ſiunt, primo recitatur error Arrii, & Apollinaris : ſecūdo reprobatr̄ tripliciter. Quoad primū ponit pō iſta in ſe, & ſua ſequela, in ſe quidē qa negatr̄ aīa in Chro: ſed ponit uerbū loco aīę: in ſua uero ſequela : quia negantur duæ nāę in Chro: qm̄ nō eſt ibi natura humana : uel qm̄ ex aīa & corpe una natura cōſtituit ac p hoc ex eo quā eſt loco aīæ, & corpore, una rſ̄ltat tm̄ natura : prima expoſitio tm̄ literæ cōſonat, de natura humana loquēti. Quoad ſm̄ aſſerunt tres rōnes. prima ex auctoritate Scripturæ: ſecūda ex rōne deducentē ad incōueniens ex Aug. tertia ex rōne cōuincente, ꝙ ignorat propriā uocē poſitio ipſa: qa ponēdo carnē, negat carnē, & p hoc ueritati īcarnationis cōtrariatr̄. Vide de his in quarto contra Gē. cap. 23.

*li. 3.c.3. & 11.

†ca. 21. in prin.to.3.

*li. de hereſ.c.49.& 55.to.6.

Concl.m

I

Concl.p

ARTICVLVS III.

Vtrum filius Dei aſſumpſerit animam.

F

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ filius Dei animā nō aſſumpſerit. Ioannes enim incarnationis myſteriū tradēs dixit uerbū caro factū eſt.[b] nulla ſacta de anima mētione. Nō aūt dr̄ caro factū, eo, ꝙ ſit ī carnē ꝯuerſū, ſꝫ qa carnē aſsūpſit. Nō ergo ur̄ aſſumpſiſſe aīam.

G

¶2 Præt. Aia neceſſaria eſt corpori ad hoc ꝙ per eā uiuificetr̄: ſed ad hoc nō fuit neceſſaria corpori Chriſti, ut ur̄: quia ipſum uerbū Dei eſt quo dr̄ ī Pſ. 35. Dn̄e apud te ē fons uitæ.[b] Superfluum ergo fuiſſet aīam adeſſe uerbo præſente. Deus āt & natura nihil fruſtra faciunt, ut ēt Philoſ. dicit in primo de Cæl. ergo ur̄, ꝙ filius Dei animam non aſſumpſerit.

H

¶3 Præt. Ex unione aīæ ad corpus, conſtituitur natura cōis, q̄ eſt ſpecies humana: in dn̄o āt Ieſu Chriſto non eſt[h] cōem ſpeciē accipere, ut Dam.* dicit in 3.li. Nō igitur aſſumpſit aīam.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit in lib †de Agone Chr̄iano, Nō eos audiamus, qui ſolū humanum corpus dicunt eſſe ſuſceptum à uerbo Dei: & ſic audiunt qđ dictum eſt, Verbum caro factū eſt, ut negent illum hoīem, uel aīam, uel aliqd hominis habuiſſe, niſi carnē ſolā.

RESP. Dcđm, ꝙ ſicut dicit Augu.* in li. de hæreſibus[m] opinio fuit primo qdē Arii, & poſtea Apollinaris, ꝙ filius Dei ſolā carnem aſſumpſit abſque aīa,[n] ponētes, ꝙ uerbum fuerit carni loco aīæ. Ex quo ſequebatr̄, ꝙ in Chriſto non fuerint duæ naturæ, ſed una tm̄: ex aīa em̄ & carne, una natura humana cōſtituitur.[p] Sed hęc poſitio ſtare non pōt pp tria.[q] Primo quidem: quia repugnat auctoritati Scripturæ, in qua dn̄s de ſua aīa facit mētionē Matt. 26. Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem & Io. 10. Poteſtatem habeo ponendi animam meam. ſed ad hoc reſpondebat Apollinaris, ꝙ in his uerbis anima metaphorice ſumitur, per quem modum in uete. Teſta. Dei anima commemoratur, Iſa. 1. Calendas ueſtras, & ſolemnitates ueſtras odiuit anima mea:* ſed ſicut dicit Aug. in li. 83. q. Euangeliſtæ in euā

*lib.83.q. q.80.a me dio to.4.

F

gelica narratione narrant, ꝙ miratus eſt Ieſus, & iratus & cōtriſtatus, & ꝙ eſuriit. Quę quidē ita demonſtrant eū uerā aīam habuiſſe, ſicut ex hoc ꝙ comedit, & dormiuit, & fatigatus eſt demōſtratur eū habuiſſe uerū corpus humanū: alioquin ſi & hęc ad metaphorā referantr̄, eū ſimilia legantr̄ ī uete. Teſta. de Deo, peribit fides Euangelicę narrationis. Aliud.n.eſt, qđ Prophetice nunciatr̄ in figuris, aliud qđ ſm̄ rerū proprietatē ab euangeliſtis hiſtorice ſcribitur. Scđo derogat prædictus error utilitati incarnationis, q̄ eſt liberatio hoīs. Vt.n. argumentatr̄ Aug. in li.* cōtra Felicianū, ſi accepta

G

carne filius Dei aīam omiſit, aut innoxiam ſciēs, medicinæ indigentem non credidit, aut à ſe alienā putās redēptionis bn̄ficio nō donauit, aut ex toto inſanabilē iudicans, curare nequiuit, aut, ut uilē, & q̄ nullis uſibus apta uideretr̄, abiecit. Horū duo blaſphemiā importāt in Deū. qūo. n. diceretr̄ Omp̄s, ſi curare n̄ potuit deſperatā? aut qūo oīum Deus, ſi nō ipſa fecit aīam nr̄am? Duobus āt aliis, in uno aīę cā neſcitr̄, ī altero meritū nō tenetr̄. Aut intelligere cām putandus eſt aīæ, qui eā ad accipiēdā legē habitu inſitæ rōnis inſtructā à peccato uoluntariæ tranſgreſſionis nititr̄ ſeparare? Aut qūo

*c. 13. poſt med.to.6.

H

eius gn̄oſitatem nouit, q ignobilitatis uitio dicit eſſe deſpectam? Si ordinem attēdas, prætioſior eſt aīæ ſubſtantia: ſi tranſgreſſionis culpā, pp intelligentiā, peior eſt carne. ego aūt Chriſtum, & perfectā ſapientiā ſcio, & piiſſimū eſſe nō dubito, quorū primo meliorē, & prudentiæ capacē nō deſpexit: ſcđo, eam, q̄ magis fuerat uulnerata, ſuſcepit. Tertio uero hæc poſitio eſt cōtra ipſam īcarnationis ueritatē: caro. n. & cęterę partes hoīs p aīam ſpēm ſortiuntr̄. Vn̄ recedēte aīa nō eſt os, aut caro, niſi ęquiuoce, ut patet p Phil. ī 2. đ Aīa, & 7. Met.*

*li. 2. đ anima text. 9. li. 7. meta. tex. 35. circa me.

I

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ cū dr̄, uerbū caro factū eſt, caro ponitur p toto hoīe, ac ſi diceret, uerbū hō factū eſt: ſicut & Iſa. 40. Videbit oīs caro pariter, ꝙ os Dn̄i locutū eſt. Ideo aūt totus homo p carnē ſignificatr̄: quia, ut dr̄ ī auctoritate inducta,† per carnē filius Dei uiſibilis apparuit, unde ſubditur, Et uidimus gloriā eius: uel iō: quia ut Aug.* dicit in lib. 83. q. in tota illa unitate ſuſceptionis principale Verbū ē, extrema aūt atq; ultima caro. Volens itaq: Euangeliſta cōmendare p nobis dilectionē humilitatis Dei, Verbū, & carnē nominauit, omittēs aīam, q̄ eſt Verbo inferior, carne p̄ſtātior. Rōabile ēt fuit, ut noīaret carnē, q̄ pp hoc, ꝙ magis diſtat à Verbo, min9 aſſumptibilis uidebatr̄.

† In huius ſolu. prin. *lib. 83. q. q. 80. paulo poſt pri. to. 4.

K

AD II dcđm, ꝙ uerbū eſt fons uitæ, ſicut prima cāuſa effectiua: ſed aīa eſt principiū uitę corpori tanquā forma ipſius: forma aūt eſt effectus agētis. Vn̄ ex p̄ſentia verbi magis cōcludi poſſet, ꝙ corpus eſſet aīatum: ſicut ex præſentia ignis pōt concludi, ꝙ corpus, cui ignis adhæret, ſit calidum.

AD III dcđm, ꝙ nō eſt inconueniens, immo neceſſarium dicere, quòd in Chriſto fuerit natura quæ conſtituitur per animā corpori aduenientē. Dam.* āt negat, in domino Ieſu Chriſto eſſe communem ſpeciem, quaſi aliquid tertium reſultans ex unione diuinitatis, & humanitatis.

* Loco in arg. citat.

Super

Ferr.s.
36
3.di.2.q.1.ar.3.q.2.c.& 4.con.c.33.& ueri.q.20.ar.1.c.& vnio a.1.c.& op.3 c.212. L.1.14.c.3.& 6.10.3.

SVP. QVAEST. V. ART. IIII.
Ferr.4.cont.c.33. Medina.a.4.

Titulus clarus propter Apollinaré motus, conuictum ad confitendum in Christo animam, & confitentem animam ſenſitiuam in Chriſto, ſed non mentem. ſed loco mentis Verbum ut habes in 4. contra Gent.c.33.& in Iſa. ¶ In corpore articuli duo fiunt. Primò, ponitur error Appollinariſtarum: ſecundo excluditur tripliciter & rationes ſunt ſatis claræ. In prima tamé aduerte, ꝙ non dicit Auctor admirationé eſſe actum rationis, ſed ꝙ exigit rõnem, dũ abſq; ratione collatiua effectus cũ cauſa eſſe non poteſt.
¶ In reſpõſione ad ſecundum perſpice ꝙ lux maior dicitur, nõ quo ad ſubſtantiam lucis, ſed quo ad effectum, quia facit non apparere effectum minoris, cum nihil tollat a luce minore. Quoad ſubſtantiã uero lux maior perficit minorem, augẽdo effectum illius, aer enĩ illuminatus a candela. cum ſuper illuminatur a ſole, non perdit prius lumen, ſed acquirit maius lumẽ: augetur enim lumen ex præſentia maioris lucis, quod in litera vocatur perfici, unde non ſunt duo lumina in eodem, ſed idem perfectius.

Hil. 3.ex te 25.6.& 12.
Cap.14. in prin.to.3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum filius Dei aſſumere debuerit intellectum.

AD QVARTVM ſic ꝓcedit. Videt̃, ꝙ filius Dei non aſſumpſerit mẽtem humanã ſiue itellectũ. Vbi.n.eſt pſentia rei, non requiritur eius imago: ſed homo ẽm mentẽ eſt ad imaginẽ Dei, ut Aug.* dicit in lib. de Trinit. Cũ ergo in Chr̃o fuerit pſentia ipſius diuini Verbi, nõ oportuit ibi eẽ mẽtẽ humanã. B ¶2 Præt. Maior lux offuſcat *minorẽ: ſed uerbũ Dei, qđ eſt lux illuminans oẽm hominẽ uenientẽ in hunc mũdũ (ut dicit̃ Ioã. 1.) cõparatur ad mentem, ſicut lux maior ad minorẽ, qa, & ipſa mens lux quædã eſt, quaſi lucerna illuminata a prima luce, Prouer. 20. Lucerna Dñi ſpiraculũ hominis. ergo in Chriſto, q eſt uerbũ Dei, non fuit neceſſarium eſſe mentem humanam. ¶3 Præt. Aſſumptio humanę naturæ à Dei verbo, dicit̃ incarnatio eius: ſed intellectus, ſiue mẽs humana neq; eſt caro, neq; ẽ actus carnis, qa nulli* corporis actus eſt, ut probat̃ in 3. de aia. ergo videt̃, ꝙ filius Dei humanam mentem non aſſumpſerit.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.* dicit ĩ li. de fi. ad Pe. Firmiſsime tene, & nullatenus dubites, Chr̃um filiũ Dei hr̃e uerã nr̃i gñris carnẽ, & aiam rationalem, qui de carne ſua dicit, Palpate, & vide te, qa ſpũs carnẽ, & oſſa nõ habet, ſicut me uidetis hr̃e, Luc. ult. Aiam quoq; habere oſtendit dicens, Ego pono aiam meã, & iterũ ſumo eã, Io.10. Intellectũ quoq; aiæ oñdit ſe hr̃e dicẽs, Diſcite à me, qa mitis ſum, & humilis corde, Matth.11. Et de ipſo per Prophetam Deus dicit, Ecce intelliget puer meus. Iſa.52.

cap.55. in prin.to.6.

RESP. Dcđm, ꝙ ſicut Aug.* dicit in li. de hr̃ſib*, Apollinariſtæ, de aia Chr̃i a catholica eccleſia diſſenſerũt, dicẽtes, ſicut Arriani, Deũ Chr̃m carnẽ ſolã ſine aia ſuſcepiſſe: ĩ qua qõne teſtimoniis euãgelicis uicti, mentẽ defuiſſe aiæ Chr̃i, ſed pro hac ipſum verbũ in ea fuiſſe dixerũt. ſed hęc poſitio eiſdẽ rõnibus cõuincit̃, ſicut, & ꝓdicta*. Primo.n. hoc aduerſat̃ narrationi euãgelicæ, q̃ cõmemorat eum fuiſſe miratũ, ut patet Matth.8. Admiratio ãt abſq; rõne eſſe non põt, qa importat collationẽ effectus ad cãm, dũ.ſ. aliqs uidet effectũ, cuius cãm ignorat, & quærit, ut dicitur in princ. Meta.* Secũdo repugnat vtilitati incarnationis, q̃ eſt iuſtificatio hominis á peccato. Aia.n. humana non eſt capax peccati, nec gr̃ę iuſtificantis, niſi per mentẽ. Vnde præcipue oportuit mentẽ humanã aſſumi. Vnde dicit Dam.* in 3. li. ꝙ Dei uerbũ aſsũpſit corpus & aiã intellectualẽ, & rõalẽ: & poſtea ſubdit, Totus toti unitus eſt, ut toti mihi ſalutẽ largiret: q.n. inaſſumptũ eſt, incurabile eſt. Tertio, hoc repugnat veritati incarnationis: cũ.n. corpus proportionet̃ animæ ſicut materia propriæ formę, nõ eſt uere caro humana, q̃ nõ eſt perfecta a ia humana.ſ. rõali. & iõ ſi Chriſtus aiam ſine mente habuiſſet, nõ habuiſſet uerã carnẽ humanã, ſed beſtialẽ: qa per ſolã mentẽ aĩa noſtra differt ab aĩa beſtiali. Vñ dicit Aug.* in li. 83. q.q. ꝙ ẽm hunc errorem ſequeret̃, ꝙ filius Dei beluam quandam cum figura humani corporis ſuſcepiſſet: ꝙ iterum repugnat ueritati diuinę, quę nullam patitur fictionis falſitatem.

li. 1. meta. c.2. in medio to. 3.
Ancl.
li. 3. or. fid. c.6. cir. me. ¶ Eod. li. & c. nunc. dictus.
q. 80. non pcul a pri ci. to.4.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ubi eſt ipſa res per ſui præſentiam, non requiritur eius imago ad hoc ꝙ ſuppleat locũ rei: ſicut ubi eſt imperator, milites non ueneranĩ eius imaginẽ: ſed tñ requirit̃ cum præſentia rei imago ipſius, ut pficiat ex ipſa rei pſentia, ſicut imago in cera perficit̃ per impreſſionẽ ſigilli, & imago hois reſultat in ſpeculo p eius præſentiã. Vñ ad perficiendã mentẽ humanam neceſſariũ fuit, quod eam ſibi uerbum Dei vniuerit.

C AD II dcđm, ꝙ lux maior euacuat lucẽ minorẽ alterius corpis illuminãtis: ñ tñ euacuat, ſed pficit lucẽ corpis illuminati: ad præſentiã.n. ſolis ſtellarũ lux obſcurat̃, ſed aeris lumẽ pficit̃. Intellectus ãt, ſeu mens hominis, eſt quaſi lux illuminata a luce diuini Verbi, & iõ p præſentiã Verbi nõ euacuatur mens hominis, ſed magis perficitur.

Inf.q. 9.a. 1.ad 3.& 3 di.13.0.1. art. 1.ad 3. & d. 14.ar. 1.q.1.ad 2

AD III dcđm, ꝙ licet potentia intellectiua nõ ſit alicuius corporis actus: ipſa tñ eſſentia aiæ humanæ, q̃ eſt forma corporis, requirit̃ ꝙ ſit nobilior ad hoc, ꝙ habeat potẽtiã intelligẽdi. & iõ neD ceſſe eſt ut corpus melius diſpoſitũ ei reſpõdeat.

QVÆSTIO VI.

De modo aſſumptionis quantum ad ordinem, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderandũ ẽ de ordine aſsũptiõis ꝓdictæ. Circa quod quæruntur ſex.
¶ Primo, Vtrũ filius Dei aſſumpſerit carnẽ mediãte anima.
¶ Secundo, Vtrũ aſsũpſerit animã mediãte ſpũ, ſiue mente.
E ¶ Tertio, Vtrum anima fuerit prius aſſumpta, quàm caro.
¶ Quarto, Vtrum caro Chr̃i fuerit prius a uerbo aſſumpta, quàm animæ unita.
¶ Quinto, Vtrũ tota humana nã ſit aſsũpta mediãtib. partib.
¶ Sexto, Vtrum ſit aſſumpta mediante gratia.

ARTICVLVS I.

Vtrum filius Dei aſſumpſerit carnem mediante anima.

AD PRIMVM ſic ꝓceditur. Vr̃, ꝙ filius Dei nõ aſſumpſerit carnẽ mediante anima.

SVPER QVAE. VI. ARTIC. I.
Ferr.4.cont.c.44. Petr.de pal 3.d.2.q.2. Medina ar.1.

Titulus 1.ar. q. 6. intelligendus ẽ ut ſonat, qđ in corpore diſtinguetur, & motus eſt occaſione uerborũ Aug. & Magiſtri ſent. in 2.di.3. ſent. ponẽtiũ ordinẽ in iſta aſſumptione. ¶ In corpore articuli duo fiũt. primo, declarat̃ ille terminus, mediante, in titulo poſitus: ſcđo rñdet̃, quęſito ibi, Sic ergo, ſi attendimus. primũ fit declarãdo, diſtinguẽdo, excludẽdo, ſubdiſtinguendo, & confeſẽdo mẽbra diſtincta inter ſe. Declarat̃ in primis ꝙ mediũ importat ordinem: qđ probatur, quia dicitur reſpectu principii, & finis, quorum utrumque importat

Petrus
37
3.di.2.q.2 ar.1.& d. 3.q.3.ar.4 c.Et 4.con. c.44. Et ſpi ritu. art.3. ad 3.

portat ordinem aliquem, ad quem ſpecta ſm quẽ dẽ principiũ, aut finis. Vnde, & medium ſm aliquem ordinem oportet q ſit medium, nec oppoſitum intelligi poteſt. Diſtinguitur præterea ordo, in ordinem temporis, vel naturę. & excluſo ordine temporis a myſterio aſſumptionis (ut in hac eadẽ q̃ne patebit) ſi bene iudice ordo naturę in ordinẽ dignitatis, & cãſalitatis. Exempla patent ſ lia. Conſeruntur aũt hi duo naturæ ordines inter ſe ſm cõnexionẽ pro quanto: ſecundus ordo cõſeq̃ſ aliquo mõ primũ. Et dr, aliquo mõ, q̃a nõ oportet uniuerſaliter q dignius eſt, eẽ cauſam minus digni: nõ .n. leonina natura eſt cã naturæ formicę li cet ſit formica longe dignior.

¶ Quo ad ſm huius art q̃ſito duab concluſionibus, iuxta duplicẽ modũ medij ſm dictos duos naturæ ordines ſ. mediũ dignitatis, & mediũ cauſalitatis. Prima eſt, Filius Dei uniuit ſibi carnẽ mediante aĩa loquendo ſm ordinem dignitatis. Probat: q̃a anima inuenitur media inter Deũ, & carnẽ, ſm dignitatis gradum. Secunda eſt, q ſm ordinem cauſalitatis filius Dei uniuit ſibi carnem mediante anima. Probaſ, anima eſt aliqualiter cauſa carnis uniendę filio Dei: ergo eſt medium in cauſando vnionẽ carnis ad filium Dei. Aña probatur dupliciter, primo, q̃a caro non eſſet aſſumptibilis, niſi per ordinem, quem habet ad aĩam rationalem: ſecundo, quia caro per ordinem ad animam rationalem habet, quod ſit caro humana: ſola autem natura humana eſt aſſumptibilis, ut patet ex prius dictis.

Q.50. ar.2 Inf.a.3. & q.33.ar.2. Et 3. di.2. q.2.ar.3.

† in epi. 3. ante med. albus 10.3.

¶ Antequam ad ulteriora progrediamur, declarandum cenſeo, quid ſentit Auctor in hac materia, & in quo impugnatur. Scito igitur quod ſunt hic duæ principales difficultates. Prima eſt circa ordinem partium inter ſe nõ abſolute, ſed relatas ad aſſumptionem, & hæc tractatur hic quo ad partes eſſentiales, ſ. animã, & corpus & in ſequenti ar. quo ad partes potentiales, ſcilicet, mentem, & ſenſum. Altera circa ordinem inter partes & totum, ſcilicet animam, & corpus, & naturam humanam, & hæc tractatur in ar. 5. huius q. Et in utraque quæſtione ſunt uariæ opiniones. Durandus namque in 3 ſent. diſt. 2. q. 2 negat omnem naturæ ordinem in myſterio aſſumptionis, tã in partibus inter ſe, quàm in partibus, & toto relatis ad aſſumptionẽ. Scotus uero in 3. ſent. diſt. 2. q. 2. aliquo modo negat utrobique ordinem naturæ, & aliquo modo affirmat. Negat ſiquidem unam partem eſſe mediam, ut quod aſſumitur reſpectu alterius, & ſimiliter partes eſſe medium, ut quod aſſumitur reſpectu totius naturę humanæ: affirmat autem unam partem eſſe medium, ut quo, & reſpectu totius, & reſpectu alterius partis, quia anima eſt conſtitutiua, & naturę, & carnis, ut ſit aſſumptibilis. Doctrina autem Auctoris media uia incedit, quoniã & concedit naturæ ordinem utrobique, ſcilicet tam in partibus inter ſe, q̃ in partibus, & toto inter ſe, relata ſemper ad Aſſumptionem, & partim concedit ſecundum naturæ ordinẽ medium ut quòd & partim non concedit medium, ut quod, & uniuerſaliter concedit medium, ut quo, in hoc aſſumptionis myſterio. Declaro ſingula præ ſuppoſita diſtinctione iam dicta, quòd mediate ſecundum naturæ ordinem, vt cauſa aſſumptionis ex parte aſſumpti, contingit dupliciter. Vno modo, quòd ſit cauſa, q aliud aſſumatur, quòd ipſa cauſa præaſſumi intelligat, quaſi ſit progreſſus quidã in his, quæ aſſumuntur, & prius ſecundum naturæ ordinẽ aſſumatur anima, & deinde caro, ſicut dicimus, q prius generatur homo, q̃ riſibile ſecundum naturæ ordinẽ, quis ſimul tempore, quia riſibile præſupponit hominem, ut qd eſt genitum. Et hoc modo Auctor concedit partes naturæ, animam, ſcilicet, & corpus prius natura aſſumi, quam totam naturã: prius tamen naturã ſecundum quid, hoc eſt ſecundum ordinẽ executionis, ut in 5. patebit articulo, ubi afferẽtur argumenta Scot. & Duran. contra hoc, & ſoluentur. Alio modo, quia ſit cauſa, ut aliud ſit aſſumptibile, ſiue, ut quo, ſiue vt qđ non curando, & hoc modo affirmat Auctor utrobique eſſe medium, ſcilicet, & inter partes inter ſe, & inter partes, & totũ. Et explicando diſtincte ſententiam ſuam, ſentit, q anima eſt mediũ ut quo tñ, reſpectu carnis, & q aĩa eſt etiã medium ut quo, partiale tñ, reſpectu totius, & q anima, & corpus ſunt medium, vt quod reſpectu totius ſecundum executionis ordinem, & q totum eſt medium, ut quo, & ut qđ reſpectu partium ſecundum intentionis ordinem.

Q.33.ar.4

Capi.13.& c.4. non remote a princ.

Concl. ...

concl. p

Q.4. art.1.

¶ Quocirca primo afferenda ſunt argumenta Duran. contra naturæ ordinem inter animam, & carnem relatas ad aſſumptionem: deinde declarãda eſt poſitio Auctoris de mediatione animæ ad carnem, iam quo ad mediationem cauſalem, quàm quo ad medium, ſcilicet, ut quo & non ut quod, & demum reſpondebitur obiectis. Reliqua quinto reſeruanda ſunt articulo, ubi enim oportet Secunda argumenta contra mediationem animæ reſpectu carnis afferre, quia contra medium, ut quod ſunt, quod nos non tenemus, comparando partes inter ſe ad aſſumptionem: ſimul enim nõ ſolum tempore, ſed natura animam, & carnem aſſumi dicimus, ut quod aſſumuntur, ita quòd neutra mediante altera, ut quod, ſed quòd caro aſſumatur mediante anima ut quo, ut clàre patebit.

¶ Arguit ergo Duran. Si in aſſumptione eſſet ordo naturæ, aut eſſet ex parte aſſumptionis, aut ex parte aſſumptorum: ſed nõ ex parte aſſumptionis, quia ponitur aſſumptio unica, vnius autem ad ſeipſum non eſt ordo naturæ, nec ex parte aſſumptorum comparando partes inter ſe, quia quando vnum unitur duobus, non ut duo ſunt, ſed ut unum, neutrum eorum eſt medium, quoniam medium diſtinctionem exigit ad illud, cuius eſt medium: ſed filius Dei unitus eſt per ſe animæ, & carni, non ut plura ſunt, ſed ut unum ſunt, quia unitur eis, inquantum ſunt partes unius naturæ humanæ. ergo non aſſumpſit carnem mediante anima ſecundum ordinem naturæ ex parte eet.

¶ Quod autem uere ſecundum rem naturæ ordo interſit inter animam.

F

[1] Perfectior enim eſt modus, quo filius Dei vnitur humanæ naturæ & partibus eius, q̃ quo eſt in oĩbus creaturis: ſed in creaturis eſt immediate per eſſentiam, potẽtiã & præſentiam. ergo multo magis filius Dei immediate unitur carni, & non mediante anima. G

¶ 2 Præ. Aĩa, & caro unita ſunt Dei uerbo in vnitate hypoſtaſis, ſeu perſonæ: ſed corpus immediate ptinet ad perſonã ſiue hypoſtaſim hoĩs, ſicut & aĩa, quinimo magis vr̃ ſe de propinquo habere ad hypoſtaſim corpus, q eſt materia, q̃ aĩa, q̃ ẽ forma: q̃a principiũ indiuiduationis, q̃ importat in noĩe hypoſtaſis, ur eſſe materia. ergo filius Dei ñ aſſũpſit carnẽ mediante anima. H

¶ 3 Præ. Remoto medio ſeparantur ea, q p mediũ cõiunguntur: ſicut remota ſuperficie, ceſſaret color a corpore, q ineſt corpori p ſuperficiẽ: ſed ſeparata p mortẽ aĩa, adhuc remanet unio verbi ad carnem, q infra patebit. ergo uerbum non coniungitur carni mediante anima.

Sed contra eſt, q Aug. dicit † in Epi. ad Voluſianũ: Ipſa magnitudo diuinæ uirtutis, animã ſibi rõalẽ, & p eãdẽ corp humanũ totũq: oĩno hoĩem in melius mutandũ coaptauit. I

Resp. dicẽdum, q mediũ dr̃ reſpectu principij, & finis. Vnde ſicut principiũ, & finis important ordinẽ, ita, & mediũ. Eſt autẽ duplex ordo, unus quidẽ tẽporis, alius aũt naturæ. Secũdũ aũt ordinẽ tẽporis, non dr̃ in myſterio incarnationis aliqđ mediũ, quia totã humanã naturã ſimul ſibi Verbũ Dei vniuit, ut infra patebit. Ordo aũt naturæ inter aliqua põt attẽdi dupliciter, vno modo, ſm gradũ dignitatis, ſicut dicimus angelos eſſe medios inter hoĩes, & Deũ: alio mõ, ſm rõnẽ cauſalitatis, ſicut dr̃ media cã exiſtere inter primã cãm, & vltimũ effectũ. Et hic ſecũdus ordo aliquo mõ cõſequitur primũ: ſicut .n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. † Deus per ſubſtãtias magis ſibi ppinquas agit in ea, q̃ ſũt magis remota. Sic ergo, ſi attẽdamus gradũ dignitatis, aĩa media iuenitur iter Deũ, & carnẽ, & ſm hoc pt̃ dici q filius Dei vniuit ſibi carnẽ mediãte aĩa, ſed; & ſm ordine cãlitatis ipſa aĩa eſt aliqualr̃ cã carnis vniẽdæ filio Dei: nõ .n. eẽt aſſumptibilis, niſi per ordinẽ, quẽ hẽt ad aĩam rõnalem, ſm quẽ hẽt q ſit caro humana. Dictũ ẽ .n. ſupra, q natura humana p̃ cæteris eſt aſſumptibilis.

Ad primvm ergo dcẽm, ꝙ duplex ordo cõſiderari põt inter creaturã, & Deũ, unus qdẽ ſm ꝙ creaturę cauſant̃ à Deo, & dependent ab ipſo, ſicut à principio ſui eſſe, & ſic ꝓꝑ infinitatem ſuæ uirtutis, Deus immediate attingit quamlibet rẽ, cãdo, & cõſeruando, & ad hoc pertinet, ꝙ Deus immediate eſt in oĩbus per eſſentiam, pñtiam & potentiã. Alius aũt ordo eſt ſm ꝙ res reducunt̃ in Deũ ſicut in finem, & quantum ad hoc inuenitur mediũ inter creaturã, & Deum: quia inferiores creaturæ reducuntur in Deũ per ſuperiores, ut dicit Dion. in li. Cę le. Hierar. Et ad hunc ordinem pertinet aſſumptio humanæ naturæ a Verbo Dei, quod eſt terminus aſſumptionis, et iõ per animam unitur carni.

Ad ii dcẽm, ꝙ ſi hypoſtaſis Verbi Dei cõſtitueretur ſimpliciter per humanam naturã, ſequeretur ꝙ corpus eſſet ei uicinius, cum ſit materia, quę eſt indiuiduationis principium: ſicut, et aĩa, quę eſt forma ſpecifica, propinquius ſe habet ad naturam humanã: ſed quia hypoſtaſis uerbi eſt prior, et altior, q̃ B humana natura, tanto id, quod eſt in humana natura, propinquius ad eam ſe habet, quanto eſt altius, et ideo propinquior eſt uerbo Dei aĩa, q̃ corpus.

Ad iii dcẽm ꝙ nihil prohibet, aliquid eſſe cauſam alicuius quantum ad aptitudinem, et congruitatem, quo tñ remoto, illud non tollitur, quia etſi fieri alicuius dependet ex aliquo, poſtquam tamen eſt in fa C cto eſſe, ab eo non dependet. Sicut ſi inter aliquos amicitia cãtur aliquo mediante, eo recedente adhuc amicitia remanet, et ſi aliqua ĩ matrimoniũ ducit̃ ꝓꝑ pulchritudinẽ, q̃ facit ꝓgruitatẽ ĩ muliere ad copulã cõiu-

animam, & carnem in aſſumptione, ex hoc ipſo patet, ꝙ eſt ibi mera cauſalitas realis. Ad cuius clariorem notitiã aſſerenda eſt dña inter animam, & carnem reſpectu aſſumptionis: cõparando ſiquidem hæc duo ad aſſumptionẽ, manifeſte conſtabit, ꝙ inter actionẽ aſſumptiuam, & actionẽ creatiuam utriuſq. hæc innotuit dña, ꝙ reſpectu aiæ nulla alia actio mediat; ſed reſpectu carnis mediat actio aĩatiua carnis. Nã pſuppoſita actione creatiua carnis nõ eſt caro aſſumptibilis ſm cõgruitatẽ (ſic.n. de aſſumptibili ẽ ſermo) niſi ſit aĩata, ſeu humana: animata autẽ, aut humana non eſt materia illa, niſi ꝑ actionem animatiuã illius: actio autem animatiua conſtat ꝙ animã ponit in carne, q̃ realiter faciendo illã in aſſũ animato, & humano, vere ut cã media cauſat carnis aſſumptibilitatem. Præſuppoſita autem actione creatiua animæ, non expectatur alia actio, qua aliquid ſuperaddatur animę, per quod fiat aſſumptibilis, ſed ſtatim eſt aſſumptibilis. Eſt igit̃ anima per actionem aſſumptiuam attingibilis abſque actione media, caro autem ſiue materia non niſi media actione animata eſt. Igitur inter carnẽ, & animã inter ſe relatas ad aſſũptionẽ, ordo naturæ ſm cãlitatem in re. Et qm̃ ex hoc ꝙ anima ſic cauſat carnẽ aſſumptibilẽ, nõ ſequitur, ergo anima prius natura aſſumitur; ſed bene ſequitur, ergo eſt rõ, ꝙ caro aſſumatur, & ut in lra dĩ, non eſt niſi in fieri rõ adduẽ, qđ ſe hẽat ad carnẽ ut rõ ꝙ aſſumat, ſe habet ut quo, & non oportet ꝙ ſe habeat ut qđ, iõ ea hac doctrina Auctoris non plus habeo quã ꝙ D anima mediat ut cauſa media ut qua, ſeu quo, ita ꝙ non prius natura anima ut qđ aſſumit̃, ſed prius natura anima ut quo aſſumitur, & ſimul natura utrumq. ut qđ aſſumit̃, ita ꝙ referendo animã, & carnẽ inter ſe ad aſſumi ut quod, nullus eſt naturę ordo, qa neutrũ eſt alteri mediũ, ut quod. Et ſi ad hoc tẽdebat Duran. non contradico: ſed qa nõ inuenio ſe ſic declaraſſe, ut Scotus fecit, iõ &c. Moueor aũt ad negandum, ꝙ anima eſt medium ut qđ reſpectu carnis in aſſumptione, quia nulla apparet rõ quare dẽat hoc concedi: q̃uis.n. tam anima, q̃ caro ſit aſſũpta, ut quod aſſumitur, partialiter tamen, ſeu ut pars, quia anima non intelligitur prius aſſumpta, quam animet carnẽ (quod per creatiuam actionem ſortitur ex modo ſuæ creationis, quia ſcilicet creatur in corpore) nec caro prius aſſumitur, quàm ſit animata: ideo inter animam, & carnem ut ſunt quæ aſſumuntur nullum uideo ordinem naturæ, aut intellectus, ſed ſolum, ut dictum eſt, quòd anima eſt cauſa carnis ut quo quòd aſſumatur.

¶ Ad obiectionẽ aũt Duran. dr̃, ꝙ in aſſumptione eſt naturæ ordo ex parte aſſumptorum. Et cũ contra hoc arguitur, quia unitum pluribus, non inquantũ ſunt plura, ſed unum &c. negatur Minor: qm̃ filius Dei aſſumpſit aĩam, & corpus, ut ſunt plura: quia aſſumpſit illa ut ſunt duę partes eſſentiales realiter diſtinctæ inter ſe. Ad probationem dr̃, ꝙ aliud eſt concedere affirmatiuã. ſ. aſſumpſit partes ut ſunt unũ, & aliud eſt cum dicta affirmatiua concedere ẽi negatiuam. ſ. non aſſumpſit partes, ut ſunt plures res. Affirmatiua nãque importat quod partes ſunt aſſumptæ veniuntur in toto; & hoc eſt dictum, ꝙ partes ſunt aſſumptæ ut ſunt in toto, negatiua aũt importat, ꝙ partes non ſunt aſſumptæ ſecundũ ſeipſas, ſed ꝙ aſſumptio terminatur ad totum tantum, & ad partes non niſi ut ſunt in toto. Conſtat autem ex Doctrina ſacra, filium Dei aſſumpſiſſe ita partes in toto: ꝙ tñ ad ipſas partes in ſeipſis terminata eſt aſſumptio: alioquin oportuiſſet in morte Chriſti eẽ nouas aſſumptiones animæ in A ſe, & corporis in ſe, qm̃ in toto non erant. Dicito igitur, ꝙ filius Dei aſſumpſit animam, & carnem, inquantum ſunt partes vni naturæ, ſed ex hoc non ſequitur, ergo inquantum ſunt unum, & non inquantum ſunt plures: quia, & aſſumpſit, inquantum ſunt unum in natura unica, & inquantum ſunt in ſe plures res, partialiter tamen.

In reſponſione ad ſm eiuſdem primi artic. nota primo hanc doctrinam, ꝙ. ſ. non eodẽ ordine ſe habent partes naturæ humanæ ad perſonalitatem alienam, ſ. Verbi Dei, quo ſe hñt ad pſonalitatem propriã, ſ. perſonæ humanæ, & iõ in litera reddit̃ ex altitudine diuinæ pſonæ, & hæc bene retineto, & applicato, cum diſcutitur Aſſũptionis myſteriũ quo ad ordinem aſſumptorũ: & non fundetur ſuper ordine eorũdem ad propriã perſonalitatem, ut in 5. art. rõ Scoti ſup hoc fundamẽto aſſeretur. ¶ Nota ſcđo, ꝙ prima uerba literæ, ſ. corpus eſt uicinius pſonæ ꝓpriæ, anima aũt naturæ humanæ, non carẽt ſcrupulo. Qm̃ etſi uera ſunt ſm cõia homini, & alijs ſubſtantijs ſenſibilibus (qm̃ in eis anima inemor eſt naturę, & corpus ꝑſonę: quia anima conſtituit formaliter naturã, & materia indiuiduat, perſonę autem aſtat indiuiduũ maxime appropinquare, unde & creduntur idẽ omnino quo ad rem apud multos) ſm tñ propria principia hoĩs vĩ oppoſitũ, qm̃ aĩa intellectiua, qa eſt ex ſe ſubſiſtens, & defert ſecũ ſubſiſtentiã, quã cõicat ſuppoſito, propinquior eſt pſonæ, cuius propriũ eſt ſubſiſtere, adeo ut ipſi perſonæ primo conueniat. Sed hoc nõ obſtat, qa anima intellectiua in ſuo fieri mendicat hecceitatẽ a corpore, licet occaſionaliter, nec defert ſecũ ſubſiſtentiã ꝓpriã ſibi, ut qđ ſubſiſtit, niſi in potentia, ſed ut ꝓprium illius principium ut quo. Vnde licet aliquid plus propinquitatis habeat ad hypoſtaſim, quàm aliæ animæ, quia ex proprio ordine defert, ut quo tamen, actum ſubſiſtendi, non tamen propinquior eſt, quam corpus, quod ipſam animam, & ſuum aſſendi actum indiuiduat. Stant ergo ſolida verba literæ.

¶ In rñſione ad tertiũ eiuſdem art. clare habes, quo pacto apud Auctorem intelligit̃ aĩam mediare in aſſumptione carnis. ſ. ſecũ trib. cõditionibus. Prima eſt ſm aptitudinem, qa, ſ. reddit carnem aptã ad aſſumi, faciendo ipſam animatam, & humanã. Secunda eſt ſm cõgruitatem, qa hæc aptitudo non eſt neceſſitatis, ſed congruitatis: nã, & Deus poſſet ſine illa aſſumere carnẽ, & caro ſic apta non neceſſitat ad aſſumptionem: ſed ex hoc ipſo, quod caro eſt humana, eſt habilis de congruo, ut aſſumat̃, E hoc eſt, aſſumptibilis eſt de congruo. Tertia eſt in fieri, quia cõditio iſta, qua caro eſt de congruo aſſumptibilis, non mẽ̃tiat in facto eſſe, ſed in fieri tm̃. Et ꝓpterea ceſſante tali cõditione actualiter (ut de facto ceſſauit in morte Chriſti, quia caro Chriſt. in triduo non erat animata, nec etiam caro, niſi æquiuoce) non ꝓpterea deſinit unio aſſumptę carnis ad diuinã hypoſtaſim, q̃ iã oportuiſſet deſinere, ſi anima eſſet medium in facto eſſe, ſicut quia eſt medium in fieri, ideo in principio aſſumptionis caro nõ niſi animata, ac humana aſſumitur. ¶ Et hinc habes, ꝙ caro ipſa in ſe terminat aſſumptiuã actionem, & non ſolum ut animata, & humana, licet nõ attingeret eã, niſi eſſet animata, aut humana, ſicut aliquis accipit in uxorem mulierem pulchrã, ſm ſe ipſam mulierem licet non acciperet eã niſi eſſet in principio, cũ eã accipit, pulchra, ut in lra dĩ. Et ꝓpterea in morte Chriſti deſinente humanitate ꝑ mortem, non de nouo Verbũ Dei aſſumpſit animã, & corpus, ſed quæ in principio facta eſt aſſumptio, & determinata ad totum, & partes etiam ĩ ſe non deſijt ter-

minari ad partes deficiēte toto: qm̄ nec ipſum totum eſt mediū in aſſumptione, niſi in fieri ſm̄ ordinem intentionis, ut infra patebit.

SVP. QVÆST. VI. ART. II.

Petr. de Pal. 3. d. 2. q. 2. Medina. ar. 2.

Ferrar. c. 38 Locis ſup ar. 1. not.

IN titulo nota, ꝙ ſi termini prędeclarandi ſunt, ut in concluſione ſumunť, nō reſtat locus argumenti primo, & tertio, ſed ſi in titulo relinquunť indiſtincti, ita tamen ut nomine Spūs intelligať mēs, ſeu pars intellectiua, locus relinquiť argumentis, & rñſionibus.

pp. q. 77. a. 5. ad 1.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſpōſiua q̄ſtio affirmatiue. Filius Dei aſſumpſit animā mediāte ſpū. Probatur dupliciter. Primo rōne: aſſumpſit cęteras partes animæ mediante intellectu, tā ſm̄ ordinem dignitatis, quā ſm̄ ordinem ad congruentiā aſſumptionis. ergo aſſumpſit animā mediante ſpiritu. Antecedens pro prima parte probať: quia intellectus eſt dignior. Pro ſecunda: quia anima nō eſt aſſumptibilis niſi per illud, quo, eſt ad imaginem Dei. Conſequentia probať ex pcedenti articulo ex ſimili rōne. Scđo, probatur concluſio auctoritate Damaſcen.

Q. 4. ar. 1.

Exe. 18. 19 20. & 21. colligitur no. 3.

¶ Aduerte hic duo: primo, quòd hic eſt comparatio partium potentialium. ſ. partis ſuperioris, quæ uocatur ſpiritus, ſiue mens, ſiue intellect*: & partis inferioris, quę eſt pars ſenſitiua, & uegetatiua, q̄ uocatur anima, & quoniam omnes iſtæ partes ſunt aſſumptæ à uerbo, & diſtinguuntur etiam genere inter ſe, & ordine quodam ſe habent ad uerbum, tum quo ad dignitatem, tum quo ad aſſumptibilitatē: quia pars ſenſitiua, nō eſt aſſumptibilis, niſi q̄a coniuncta eſt intellectiuę, ſicut nec caro, niſi quia eſt pars hominis, ideo Aug. iſt. dixit. & Auctor declarauit, quòd aſſumpſit animam,

Ar. præc.

Grecl. in li. 3. orth. fid. c. 6. ante mad id t

galē: tñ pulchritudine ceſſāte, ad huc durat copula cōiugalis. & ſimiliter ſeparata anima, remanet unio uerbi ad carnem.

ARTICVLVS II.

Vtrum Dei filius aſſumpſerit animam mediante ſpiritu, ſiue mente.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vř, ꝙ filius Dei nō aſſumpſerit aiam mediāte ſpū. Idē.n. non cadit mediū inter ſeipsū, & aliqd aliud: ſed ſpūs ſiue mens nō eſt aliud in eſſentia ab ipſa aīa, ut in prima pte habitū eſt. * ergo filius Dei nō aſſumpſit animam mediante ſpiritu, ſiue mente.

¶2 Præt. Illud, quo mediāte facta eſt aſſumptio, uř eſſe magis aſsūptibile: ſed ſpūs, ſiue mēs nō ē magis aſsūptibilis, q̄ aīa, qđ patet ex hoc, ꝙ ſpūs angelici nō ſūt aſsūptibiles, ut ſupra dictum eſt.* ergo uideť ur, ꝙ filius Dei non aſſumpſerit animam mediante ſpiritu.

¶3 Præ. Poſterius aſſumiť à primo mediāte priori: ſed aīa nominat ipsā eſſentiā, q̄ eſt prior naturaliter, q̄ ipſa potētia ei*, quæ eſt mens. ergo uidetur, ꝙ filius Dei non aſſumpſerit animā mediāte ſpiritu, ſiue mēte.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit I li. de Agone Chriano. † Inuiſibilis, & incōmutabilis ueritas, per ſpiritum animam, & ꝑ animam corpus accepit.

RESP. Dcđm, ꝙ ſicut dictū eſt, * fili* Dei dř aſſumpſiſſe carnē, aia mediante, tū ꝑ ordinē dignitatis, tū ēt ꝑ cōgruitatē aſſumptionis. Vtrūq; aūt horū inueniť, ſi cōparemus intellectū, q̄ ſpūs dř, ad ceteras aiæ partes: nō.n. anima eſt aſſumptibilis ſm congruitatē, niſi ꝑ hoc, ꝙ eſt capax Dei ad imaginē ei* exiſtens, q̄ ē eſt ſm mentem, q̄ ſpūs dř, ſm illud Ephe. 4. Renouamini Spū mentis ueſtræ. Sīr ēt intellectus inter cæteras partes animæ, eſt ſuperior, & dignior, & Deo ſimilior. & iō, vt Damaſc. dicit in 3. lib.* unitū eſt carni per medium intellectū, uerbū Dei.* intellectus. n. eſt, q̄ ē eſt animæ puriſſimum, ſed, et Deus eſt intellectus.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ et ſi intellectus nō ſit aliud ab
F aīa ſm eſſētiā: diſtinguiť tñ ab alijs partibus animæ ſecundū ratione potentiæ. & ſecundū hoc competit ſibi rō medij.

AD II dcđm, ꝙ ſpiritui angelico nō deeſt congruitas ad aſſumptionem, propter defectū dignitatis: ſed propter irreparabilitatē caſus, quod nō pōt dici ď ſpū humano, vtp atet ex his, quę in 1. parte* dicta ſunt.

G AD III dcđm, ꝙ aīa, inter quam, & Dei uerbū poniť medium intellectus, nō accipitur pro eſſentia aiæ, quæ eſt oībus potentijs cōis: ſed ꝑ potētiis inferioribus, q̄ ſunt oī aīę cōes.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima a Dei filio prius fuerit aſſumpta, quam caro.

AD TERTIVM ſic proceditř. Vř ꝙ anima Chriſti fuerit prius aſſumpta a Verbo q̄ caro. Filius in. Dei aſſumpſit carnem mediante anima, ut dictū eſt:*
H ſed prius puenitur ad mediū, q̄ ad extremum. ergo filius Dei aſſumpſit prius animā q̄ corp*

¶2 Præ. Anima Chri eſt dignior angelis, ſm illud Pſ. 96. Adorate eū oēs angeli eius: ſed angeli creati ſunt à principio, ut in primo habitū eſt.† ergo, & anima Chriſti, quæ non fuit ante creata, q̄ aſsūpta: dicit. n. Dam. in 3. li.* ꝙ nunquā neq; anima neque corpus Chriſti propriā habuerunt hypoſtaſim. ergo uř
I ꝙ anima fuerit ante aſſumpta, quàm caro, quæ eſt cōcepta in in utero Virginis.

¶3 Præt. Io. 1. dř, Vidimus eum plenum gratiæ, & ueritatis: & poſtea ſubdiť, ꝙ de plenitudine eius nos oēs accepimus, i. omnes fideles quocūq; tpe, vt Chryſoſt. exponit.* Hoc aūté non eſſet niſi anima Chri habuiſſet plenitudinē gratiæ, & ueritatis ante omnes ſanctos, qui fuerunt ab origine mūdi:
K qa cū non eſſet* poſterior cāto. Cum igitur plenitudo gratiæ, & ueritatis fuerit in anima Chri ex unione ad uerbū, ſm illud, quod ibidem dicitur, Vidimus gloriā eius quaſi unigeniti a Patre, plenū gratiæ, & ueritatis, cōſequēs uidetur, ꝙ a principio mundi anima Chriſti fuerit a Verbo Dei aſsūpta.

idest, partem ſenſitiuam mediante ſpiritu. i. parte intellectiua. Et ſcito ꝙ ſi conſiderentur iſtæ duę partes, non ſm̄ ꝙ uniuntur in una ſubſtantia aiæ (quia ſenſitiuum eſt in intellectiuo, ut trigonū in tetragono, ut dicitur in 2. de Anima) ſed abſtrahēdo ab illo, uel alio modo coniunctionis, & conſiderentur ipſę partes diuerſæ, & ꝙ coniunctæ ſunt in homine nō curando de modo, quo ſunt cōiūctę, ſimile eſt iudiciū de illa propoſitione, Aſſumpſit carne mediante anima, & aſſūpſit animam mediante ſpiritu. Et pp̄ea Aug. ſimul utranque protulit. & in litera ſimilis dř utraque mediatio. ſaluantur. n. utrobique, & gradus dignitatis, & cā, & cā tum, dum pars intellectiua ex hoc, ꝙ coniungitur parti ſenſitiuæ, perficit illam: & eſt illi ratio ꝙ ſit aſſūptibilis. Quo circa nō requiras hic cauſalitatē, ſicut pars eſſentialis, quæ eſt forma, eſt cauſa alterius conſtitutiua, ſed proportionaliter cauſalitatem, ſicut pars potentialis formalior, & ſuperioris ordinis eſt cā partis inferioris. oportet eū proportionaliter inquirere, & intelligere cāſalitatē, ſicut proportionaliter ſunt partes, quæ dicuntur partes eſſentiales, & quæ dicuntur partes potentiales.

D. 15.

P. p. q. 64 ar. 2.

Ferr. c. 36

Inf. a. 4. & q. 33. a. 1. 2 & 3. & q. 35 a. 4. Et 3. d. 2. q. 3. & 3. Et d. 3. q. 5 art. 2. Et 4. cont. c. 33. 44. & 45. Art. 1. hu* quæſt.

* p. p. q. 46. art. 3.

Li. 3. c. 11.

SVP. QVÆ. VI. ART. III.

Ferr. 4. cont. c. 33. 34. Paludanus ubi ſupra. Medina. art. 3.

IN titulo ly prius, ſumitur ſm̄ tpe ita ꝙ q̄ ſtio de proprietate tpis, & occaſio hui* eſt poſitio Origenis.

Hom. 13. ſ Io. aliqđ tulū a præ ci. 10. p.

¶ In corpore articuli ſunt tria, primo ponitur poſitio Origenis, ſecundo reprobatur in uno ſenſu: tertio reprobatur in alio ſenſu. Diſtinctio part ſ clara eſt in lrā. Quo ad primū poſitio Origenis refert quo ad duo ſ. & quo ad alas omniū hominū, & quo ad animam Chriſti, ſcilicet, quòd omnes fuerunt

fuerunt a principio ſimul creatæ: de qua Origenis poſitione uide, ſi uis, in 2. contra Ge. c. 83. quæ hic non tractatur, niſi quo ad animam Chriſti in ordine ad aſſumptionẽ. Quo ad ſm, quia dupliciter poni põt, animam Chriſti ab initio mundi creatam fuiſſe, uel creatam & nõ ſimul aſſumptã a filio Dei, uel tũc creatam, & ſimul aſſumptã a filio Dei, ſed poſtea i utero Virginis carni vnitã, iõ in lra vterq; mod⁹ excludit.

Li. 4. ca. 6. in princi.

¶ Et contra primũ ponit cõcluſio hæc. Inconueniens eſt aĩam Chri ab initio creatã eſſe, & n ſimul aſſumptã. ꝓbat ducẽdo ad inconueniens, quia ſic fuiſſet aliqñ p ſe ſubſiſtẽs, & uel corrupta fuiſſet illius ſubſiſtentia in aſſumptiõe, ꝙ eſt inconueniens, uel remanſiſſet, ꝙ eſt impoſſibile, quia ñ fuiſſet unio ſm ſubſiſtentiam.

Li. 2. ca. 7. & 8. to. 4.

¶ Vbi nota primo, ꝙ Auctor loquit hic de ſubſiſtentia tamq̃ ſi loqret d pſonalitate quia aĩa ſeparata differt à perſona ſolũ p hoc, ꝙ eſt incõpletæ ſpẽi, quia ñ eſt ſpẽs, ſed pars ſpẽi. Quia. n. eadẽ eſt rõ de perſonalitate, & ſubſiſtentia quo ad aſſumi, & ñ aſſumi (quia. ſ. vtraque eadem rõe repugnat) ideo eadem utitur rõe Auctor cõtra

Auct. in i.

Sed contra eſt, ꝙ Dam. dicit in 4. li. Nõ, ut quidam mẽtiunt, ante eã, q̃ eſt ex Virgine incarnationem, intellectus eſt unitus Deo uerbo, & ex tunc uocatus eſt Chriſtus.

Resp. Dcẽdm, ꝙ Origenes poſuit in ſuo* periarchon oẽs aĩas a principio fuiſſe creatas, inter quas ẽt poſuit aĩam Chri creatã. Sed hoc quidẽ eſt inconueniens, ſi ponat, ꝙ fuerit tunc creata, ſed nõ ſtatim Verbo vnita: quia ſequeretur, ꝙ anima illa aliqñ habuiſſet propriã ſubſiſtentiã ſine Verbo: & ſic cum fuiſſet a Verbo aſsũpta, uel ñ eſſet facta unio ſm ſubſiſtentiã, uel corrupta fuiſſet ſubſiſtẽtia aiæ pexiſtens. Sitr ẽtm eſt inconueniens, ſi ponatur ꝙ anima illa fuerit a principio uerbo unita, & poſtmodũ in utero Virginis incarnata, quia ſic eius aĩa uideret eſſe ñ eiuſdẽ naturæ cũ noſtris: quæ ſimul creant, dum corporibus infundunt. Vnde Leo Papa dicit in Epiſt. ad† Iulianũ, ꝙ non alterius naturæ erat caro eius, q̃ nra: nec alia illi q̃ ceteris hominibus anima eſt a principio inſpirata.

B Ad primum ergo dcẽdm, ꝙ ſicut ſ. dictũ eſt*, anima Chri dr eſſe mediũ in unione carnis ad Verbũ ſm ordinem naturę: non ãt oportet ex hoc, quòd fuerit mediũ ex ordine tẽporis

Ad II dcẽdm, ꝙ ſicut Leo Papa in eadẽ Epi. dicit†, aĩa Chri excellit nras aĩas nõ diuerſitate gñis, ſed ſublimitate uirtutis: eſt enim eiuſdem generis cũ noſtris animabus, ſed excellit ẽt angelos ſm plenitudinẽ grae, & ueritatis. Modus ãt cre-

C ationis rñdet animę ſm ꝓprietatẽ ſui gñis ex quo habet, cũ ſit corpis forma, ut creatur ſimul, dũ corpori unit, ꝙ nõ cõpetit angelis, qui ſunt ſubſtantię oĩno a corporib. abſolutæ.

ſubſiſtentiam aiæ ſeparatæ, qua uſus eſt ſuperius contra perſonalitatem ſubſiſtentiæ ſeparatæ, quæ eſt angelus. Nam ſicut implicat perſonam aſſumi in unitatem perſonalem alterius perſonæ, quia pertineret ad eſſe perſonale aſſumentis perſonæ, quia eſſet ſm ſe in perſona alia, ita implicat ſubſiſtentem animam aſſumi ad aliud ſubſiſtens, quia ſimul per ſe ſeparatim exiſteret, & non per ſe ſeparatim exiſteret. Ex eo namq; ꝙ ponit ſubſiſtens ſm ſe ponitur per ſe ſeparatum exiſtere, nam hoc ipſum ſignificat ſubſiſtere ſm ſe, & ex eo, ꝙ ponitur aſſumi ad alteri⁹ ſubſiſtentiam, ponitur ꝙ non per ſe, ſed per illud aliud ſubſiſtat alioquin ad illius alterius ſubſiſtentiam non eſſet tracta.

¶ Nota ſecundo, ꝙ ſubſiſtentiam animę præexiſtentem corrũpi, poteſt intelligi dupliciter, primo quo ad actum ſubſiſtendi, qui nihil aliud eſt q̃ actus eſſendi ipſius animæ, ut eſt ipſius ſolius, hoc eſt, ut eſt eius, ut quod eſt, & hoc modo uidentur thomiſtæ, iuxta ſuperius tractata, de perſonalitate intelligere hũc locum. Alio modo, non ſolum quo ad actum ſubſiſtendi, ſed quo ad id, quod ſubiicitur actui ſubſiſtendi, ita ut corrupto ſubiecto actus, ex conſequenti ſequatur corruptio actus, & hoc modo intelligendus eſt hic textus, conformiter ad prædeterminata de perſonalitate. Imaginandum eſt enim quòd anima ſeparata eſt ſemiperſona, & non ſolum ſeminatura: nam nulla carnis eſt ſeminatura: cum ſit pars eſſentialis humanæ naturæ: ſed non ſubſiſtit per ſeipſam ut quòd, ſed per hypoſtaſim, cui ut anima, ut ratio ſubſiſtẽdi ex ꝓprio gñe. ſ. immateriali ordine defert actum eſſendi, & ſubſiſtendi: ſed ſtatim ut ſeparata eſt a corpore, ex hoc ipſo: quo conſtituit in eſſe ſeparato, conſtituit in quadam totalitate, & completione ut. ſ. ſit quod ſubſiſtit. Inadæquate tñ ad ſuum eſſe in quo natum eſt etiam corpus, & totus homo ſubſiſtere. Iam enim dictum eſt, quòd ſeparatio dat quandam totalitatem, & completionem, & ideo ſtatim ſeparata anima eſt ſemiperſona, ac per hoc proprio termino terminat, quæ in corpore exiſtens terminabatur termino totius hominis. Et ideo ſicut ſi aſſumeretur præexiſtentes angel⁹, corrũperet primo terminatio naturæ angelicę, q̃ eſt illius pſonalitas ita ſi aſſumeretur anima prius ſeparatim exiſtens corrũperet ipſius terminatio, qua conſtituitur in eſſe, quod eſt & ſemiperſonę, & ſubſiſtentis. Sed ſi anima aſſumitur non præexiſtens ſeparata (ſicut etiam unitur de facto corpori non præexiſtens ſeparata) tunc ſolum ut ſeminatura aſſumitur, & unitur; quia ſi

A ad hoc terminata intelligitur proprio termino: quem in ſui a corpore, & ab hypoſtaſi ſeparatione nata eſt habere. Notanter autem dico, non ſolum a corpore. ſed ab hypoſtaſi, quia ſi anima ſepararetur a corpore, & non ab hypoſtaſi (quod in ſolo Chriſto accidit in triduo) tunc non niſi ut ſeminatura ſeparata a tota natura, quæ deſineret, remaneret ſubſiſtens, non per ſe, ſed per hypoſtaſim alienam, puta, filii Dei, cui ſp eſt vnita.

¶ Sed inſurgit tunc quæſtio, an in communi reſurrectione anima ſeparata huius, uel illius reuerſa ad corpus retineat ſuam propriam terminationem, an perdat illam, & terminetur perſonalitate totius.

¶ Ad hoc dicitur, quòd quia aliter ſe habet anima rationalis in ſui principio, cum in corpore ſit, & aliter cum ad corpus, per reſurrectionem redit, quia ex hoc habet, ꝙ õ i anima in ſui principio indiuidua tur a corpore, quàmuis occaſionaliter: in reſurrectione autem anima indiuiduat potius corpus, quàm indiuiduetur ex ipſo, ut patet in his, in quibus diuina uirtute materia corpori ſupplebitur, puta, qui totaliter per multas generationes, & generationes ex ſolis carnibus humanis nutriti ſunt. Sicut ergo indiuiduationem ſemel in corpore adeptam nunquàm deterit anima rationalis, ſed ex illa indiuiduat. Si opus eſt corpus (ita ut idem numero ſit reſurgens homo, qui prius fuit) ita rationabile eſt, ut ad propriam terminationem aliter ſe habeat

Eſt epi. 10 ad Iul. ep. Coenſem nõ multũ ante fin.

*Ar. 1. huius quæſt.

Ad Iul. ep. non multũ ante fi. illi⁹, & eſt epi. 10.

D in corpore, & extra, ac in reditu. Nam non acquirit illam in corpore, conſtituendo naturam, ſicut acquirit indiuiduationẽ: ſed acquirit illam in corpore conſtituendo perſonam, hoc eſt, ſi ad hoc perueniat, quod ſit principium conſtitutiuum propriæ perſonæ, & non ſolum propriæ naturæ, & ideo in Chriſto non acquiſiuit proprium terminum, quia non conſtituit propriam perſonam: ſed nec conſtituendo propriam perſonam, uidetur acquirere illum conſumate, ſed medio modo, inter actũ & potentiam: quoniam aliquo modo eſt, quod ſubſiſtit & operatur, & aliquo modo non. Sed in ſeparatione a corpore, & corruptione hypoſtaſis, quæ ſimul in aliis à Chriſto hominibus ſunt, anima proprium terminum conſumate acquirit, quem ſemel adeptum retinebit etiam in reditu ad corpus, & in ſtatu perfectiori poſſeſſura illum reunita corpori, quàm ſi ſeparata eſſet, eo quòd tunc erit in naturaliſſimo ſuo eſſe, Vt ſic differẽ-

E tia quo ad propriam terminationem inter animam in ſui principio, & in reſurrectione ſit. quòd in ſui principio deforis uenit: ut quo etiam quo ad perſonalitatem, & ideo impediri contingit illam, & propria, & totius perſonalitate, ut patet in myſterio aſſumptionis: in regreſſu autem uenit, ut quod eſt, licet partialiter. Et ideo ſicut indiuiduat, & communicat ſuum eſſe homini, & glorificat illum in Sanctis, ita ſubſiſtentiam, terminationem. ſemique perſonalitatem, ad perfectionem humanæ ſubſiſtentiæ & perſonalitatis adducit.

¶ Quo ad tertium refutatur Origenis poſitio intellecta ſecundo modo (ſcilicet quòd anima illa in ſui creatione ab initio fuerit unita, & poſtmodum in utero Virginis incarnata) primo deducendo ad inconueniens. quòd, ſcilicet anima Chriſti non uideretur eſſe eiuſdem naturę cum noſtris: ſecundo auctoritate Leonis.

¶ Circa rationem hanc dubiũ ex duplici capite occurrit. Primo, quantum ualeat ſimpliciter, nam ex hoc, quòd homo, uel bos creatur ante omnia ſęcula, uel poſt, non uariatur natura eius. ſed menſura ſecundum durationem. nihil ergo uidetur

ualere ratio inferens alietatem naturæ ex prioritate ſm̄ durationem productionis. Secundo, quantum ualeat ad hominem: quia Or genes ponebat non ſolum Chriſti, ſed omnium hominum animas ab initio creatas, unde magis, ſi ratio ualet, ſequitur q̀ anima Chriſti ſit eiuſdem naturæ cū n̄ris, ex quo ſimul ab initio oẽs creatæ ponuntur.

¶Ad hoc dr̄, q̀ rō nō eſt ad hominem, ſed ſimpliciter: & iō non oportet ipſam ſaluare ad hominem, ſed ſimpliciter. Fundat̃ ſt rō ſuper hoc, q̀ naturalis modus productiõis alicuius, diuerſus penes hoc, q̀ ẽ p̄duci in corpore, uel extra, & ante corpus, monſtrat diuerſitatẽ naturę rei productę. nec eget multa p̄batione hæc p̄poſitio, ſed eſt, quaſi p ſe nota: qm̄ ſi res aliq̃ ſic ſe hn̄t, q̀ ex naturis ſuis vendicant ſibi tam diuerſos modos ſuæ naturalis p̄ductiõis ſi nuſi ex diuerſitate formali rerū, q̃ p̄ducunt, procedūt, puta q̄a una naturaliter ẽ in corpore, & alia nō & p̄pea una naturalr cẽr exigit fieri in corpore, & alia ante corpus, una nãliter ẽ forma corporis, & iō fit in corporealia nō ẽ nãliter forma corporis, & iō fit extra, & ante corpus. Vñ ſupponit hæc rō alas no ſtras ſm̄ ſuū nãlẽ modū fiendi, creando infundi & infundẽdo creari, q̄a ſunt nãliter formæ corporū, & ex hac ſuppoſitione arguit, q̀ aĩa Chr̄i non fuit ab initio creata, & aſſumpta. Supponit etiam quòd in prima conſtitutione vniuerſi non attenditur (ut Aug. docuit) quid Deus potuerit facere ſed quid natura rerum, earumque ordo ex.g..r.

Inf. q. 68. ar. 1. ad. 1. Et 3. d. 14. ar. 1. q. 2. ad 1. & ad 2. Et ae. q. 29. art. 4. ad 9.

Porr. 40 Locis ſu.a. 3. citatis.

*ca. 18. in prin. to. 3.

¶In cõſione ad tertium eiuſdem articuli nota bene reſolutionem claram, unde fides Chriſti eſt iuſtificatiua. ſ. ex propoſito diuinæ gratiæ. iuxta euidentẽ auctoritatem Apoſt. ad Rom. 4.

Ad iii dcd̄m, q̀ plenitudine Chr̄i oẽs hoĩes accipiūt ſm̄ fidẽ, quā hn̄t in ipſum: dr̄. n. Roma. 3. q̀ iuſtitia Dei eſt per fidẽ Ieſu Chr̄i in omnes, & ſup oẽs qui credūt in ipſum. Sicut autẽ nos in ipſum credimus ut in iã natã, ita antiqui crediderũt in ipſum ut innaſciturum: habentes. n. eundẽ ſpiritũ fidei credimus, ut dr̄ 2 ad Cor. 4. Habet aũt fides quæ eſt in Chriſto uirtutẽ iuſtificandi ex propoſito gratiæ Dei ſm̄ illud Ro. 4. Et qui n̄ operatur credenti aũt in eum, q̃ iuſtificat impium, fides reputatur ad iuſtitiam ſm̄ propoſitũ grę Dei. Vnde quia hoc propoſitum eſt æternum, nihil prohibet per fidem Ieſu Chriſti aliquos iuſtificari, ẽt antequam eius animas eſſet plena gratia, & ueritate.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum caro Chriſti fuerit prius a uerbo aſſumpta, q̃ animæ unita

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̄ q̀ caro Chriſti fuerit prius a uerbo aſſumpta, quàm animæ unita Dicit. n. Aug. in li. de fide* ad Pet. Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, nõ carnẽ Chr̄i ſine diuinitate conceptã ĩ utero uirginis, priuſquã ſuſci- I perẽt a uerbo: ſed caro Chriſti vr̄ prius fuiſſe concepta q̃ aĩæ rõali unita, q̄a materia, uel diſpoſitio prior eſt in uia generõnis, q̃ forma cõpletiua. Ergo prius fuit caro Chriſti aſſũpta, quàm animæ unita,

G ¶2 Præt. Sicut aĩa eſt pars naturę humanæ, ita & corpus: ſed aĩa humana n̄ habuit aliud principiũ ſui eẽ in Chr̄o, q̃ in aliis hominibus ut patet ex auctoritate Leonis Papæ ſ. inducta. Ergo vr̄ q̀ nec corpus Chriſti aliter habuerit principiũ eſſendi, q̃ in nobis: ſed in nobis ante concipit̃ caro, q̃ adueniat anima rõalis. ergo ẽt ita fuit in Chr̄o, & ſic caro prius fuit a uerbo aſſũpta, q̃ animæ vnita.

H ¶3 Præt. Sic dr̄ in li. de Cauſis*, cã prima plus influit in cãtum, & prius vnitur ei, q̃ cã ſecũda: ſed anima Chr̄i cõparat̃ ad uerbũ, ſicut cauſa ſecunda, ad primã. Prius ergo uerbum eſt vnitum carni, quàm anima.

SED CONTRA eſt, q̀ Dam. dicit in 3. li.* Simul Dei uerbi caro, ſimul caro animata rõalis & intellectualis. Nõ ergo vnio uerbi ad carnem, pręceſſit vnionem ad animam.

SVPER QVÆSTIO. VI. ARTIC. IIII.

Palu. ubi ſupra. *Medina. ar. 4.*

Titulus de prioritate temporis intelligitur. Et eſt rō q̃onis quia in conceptione aliorum hominum inuenitur prius tempore, caro, quam adueniat anima rationalis: quia prius uiuit uita plantæ, deinde uita ſenſus, & poſtremo animatur anima rationali. Et conſtat, quòd filius Dei aſſumpſit carnem ab initio conceptionis ſui corporis.

K ¶In corpore unica eſt concluſio reſponſiua quæſito negatiue. Caro Chriſti non prius aſſumpta eſt a uerbo, quam animæ unita. Probatur dupliciter, primo ſic. Caro humana non eſt aſſumptibilis antequam ſit propria materia animæ rationalis, & humana. ergo non eſt prius aſſumpta, quam animę rationali unita. Antecedens habet duas partes, quæ in idem redeunt, nec differunt, n. ſi ſecus expreſſum in communi, & proprio uocabulo q̃m materia propria animæ rationalis, & caro humana idem ſonat ſed differunt, quia ut materia propria ſonat id quod cõmune eſt omnibus naturis propriis, ut caro humana ſpecificat id, q̀ eſt in ordine ad animam rõalem. Ex utraque ergo parte probatur in litera conſequentia. Primo, ex proprietate materiæ, quia materia ſimul dum recipit formam, fit propria illius formæ, q̀ probatur, tum, quia materia non prius habet ordinem ad formam ut propriam formam, quàm, habeat ipſã formã, tum, quia ſimul terminatur generatio, & alteratio præuia.

F Ex ſecunda uero parte, quia caro non eſt humana ante aduentũ animæ rõalis. Antecedens uero pro ſecunda parte relinquitur per ſe notum: pro quia uero parte probatur, quia caro humana non eſt aſſumptibilis, niſi per ordinem, quẽ habet ad animam rõalẽ, ut propriam formã. Secundo, probatur concluſio ex proportionali adiuncta hac ratio ſimilitudine de anima, non cur anima rõnalis ã prius aſſumpta, quã vnita carni, ita nec caro prius aſſũpta q̃ vnita aĩæ rõali. Et vtrobiq; iō p̄portionaliter ẽ: q̄a id cõtra naturã animæ, hoc contra naturam carnis humanæ.

¶Circa hunc p̄ceſſũ, vnũ dubiũ occurrit, q̄a vr̄ q̀ materia propria formæ ſit ante aduentũ formæ: q̄a materia nõ eſt p̄pria niſi p̄p diſpoſitiones ad talẽ formã, materia aũt plene diſpoſita eſt immediate ante inſtãs introductionis formæ. prius ig.r ipe eſt materia p̄pria animæ rõalis, & uniuerſaliter formę, quã ad ſit ipſa forma. Præterea, minus eſt materia propria animę rõnalis, & minus habet ordinem ad ipſã caro mortua, q̃ caro immediate ante inſtans introductionis animæ rationalis, quoniam iſta naturaliter neceſſitat ad formã, illã naturaliter magis, ac magis recedit a forma excluſa: ſed caro Chriſti mortua habet ordinem ad animam Chriſti propter quẽ remanet aſſumpta, ut propria materia illius. igitur, & caro in ultima diſpoſitione habet illũ ordinem, & eſt propria materia animæ rationalis.

In ar præ. in fin. cor.

In prop. 1. habet hic liber inter op. Ari. to mo. 3.

Lib 3. ort. fid. ca. 2.

¶Ad primum dicitur, quòd propria materia alicuius formæ dupliciter dicitur ſcilicet in fieri tantum. uel in facto eſſe. In propoſito autem ſermo eſt de materia propria in facto eſſe: obiectio autem procedit de materia propria in fieri.

¶Ad ſecundum conceditur, quòd ſecundum naturæ ordinem caro ultimo diſpoſita habet magis rationem propria materiæ, quàm caro mortua: ſed in ordine ad reſurrectionem, quæ ſola diuina poteſt potentia fieri, caro mortua habet magis materiæ propriæ rationem: quia iſta iam in facto eſſe fuit propria materia iſtius animę, & dedit huic animæ indiuiduationem, & reuniẽda eſt illi ad reconſtituendum eundem numero hominem. Vnde in æquiuoco laboramus, quoniam aliter ſumitur propria materia in generatione, ubi naturæ ordo attenditur, & aliter in reſurrectione, ubi diuinus ordo conſideratur: quia tamen apud theologum vtraque dicitur propria materia, ideo caute Auctor in litera non dixit, hunc ordinem non haberi niſi præſente anima rationali corpori, ſed dixit non haberi antequam anima adueniat: cum hoc enim ſtat, quod habeat etiam poſt mortem, ex quo iam ſemel anima affuit corpori: cum primo autem dicto non ſtaret, quod haberetur poſt mortem propria materia.

¶In reſponſione ad ſecundum eiuſdem articuli, uide rationẽ naturalem, quare non arguit diuerſitatem naturæ auferens a Chriſto naturalem modum producendi carnem, & arguit diuerſitatem naturę, ſi anima producta eſſet ante corpus: quia, ſcilicet in carnis productione uarietas eſſet penes antecedentia.

dentia tertia, in animæ uero productione, uarietas ponitur in A ipſis conſtitutiuis intrinſecis. Et ratio aſſignatur, quia materia nata eſt eſſe ante formam, & diſponi ad illam: forma aũt non eſt nata eſſe materiã: hanc th rõnem intelligito pro cõne conuenientiæ, quare. ſ. conueniens fuit carnẽ Chriſti non naturaliter, hoc eſt, aliorũ hominũ more fieri p diſpoſitiones ſuas, ſed miraculoſè ſtatim cõcipi pfectã: animã vero cõueniens fuit nõ miraculoſè ante corpus, ſed nãliter; hoc eſt, ſm aliarũ curſum fieri. ſ. creando infundi, & infundẽdo creari q̃ſo, ut ex antedictis patet, diuerſus modus pducẽdi animã. ſ. in corpore, uel extra, & ante corpus, in diuerſitatẽ naturæ nõ redundaret, ſi miraculoſè aliqua aĩa fieret extra, & ante corpus, ſed ſi naturaliter fieret extra, & añ corpus, qđ. ſ. nãliter factũ fuiſſe oportet ponere illos, qui in conſtitutione mundi ſic factũ putant, ut prædictum eſt.

Concl.m

¶In rñſione ad tertiũ diſtingue, & ordina nouitie, vnã, & eãdẽ carnẽ ſm diuerſa pdicata ſubſtantialia, ꝑponendo magis cõe minus cõi (V.g. ſm ꝙ eſt corpus, ſm ꝙ eſt animatũ &c.) & p ſpẽs ꝙ caro prius natura attingit à verbo effectiue p eſſentiã: potẽtiã, & pñtiam, q̃ terminatiue p unionẽ pſonalẽ, quia prius natura eſt quoddã ens, puta corpus, q̃ aĩata. Sed prius natura eſt aĩata, q̃ unita verbo pſonaliter: tum, quia conſtituit in eſſe aſſũptibili per eſſe aĩatũ: tum, quia caro cõſtituit in natura rõnali per eſſe animatũ aĩa rõnali. Conſtat aũt, ꝙ non eſt aſſumptibilis niſi ut pars naturæ rõnalis: non ſolũ ex parte ſui, ſed etiam ex parte perſonæ, quæ ſignificat non quamlibet hypoſtaſim, ſed hypoſtaſim naturæ rationalis.

Resp. dcdm, ꝙ caro humana eſt aſſumptibilis à verbo, ſm ordinẽ, quẽ hẽt ad aiam rõnalẽ, ſicut ad propriã formã. Hũc aũt ordinẽ non hẽt antequã aĩa rõnalis ei aduenniat: quia ſimul dũ aliqua materia fit ꝓpria alicui[a] formæ, recipit illam formã: vnde in eodẽ inſtanti terminatur alteratio, in quo introducit̃ forma ſubſtantialis. Et inde eſt, ꝙ caro non debuit ante aſſumi, q̃ eſſet caro humana, qđ factũ eſt aĩa rationali aduemente. Sicut igitur anima non eſt prius aſſũpta, q̃ caro, quia contra naturã animæ eſt, ut prius ſit q̃ corpori vniatur, ita[m] caro nõ debuit prius aſſumi, q̃ aĩa: [n] quia non prius eſt caro humana, quàm C habeat animam rõnalem.

Ad primvm ergo dcdm, ꝙ caro humana ſortit̃ eſſe p aiam. Et ideo ante aduentum aĩę nõ eſt caro humana, ſed põt eſſe diſpoſitio ad carnẽ humanam. In cõceptione tñ Chriſti, Spũs ſanctus, q̃ eſt agens infinitæ uirtutis, ſimul, & materiã diſpoſuit, & ad perfectum perduxit.

Ad ii dcdm, ꝙ forma actu dat ſpẽm: materia aũt, quãtum D eſt de ſe, eſt in potẽtia ad ſpẽm. Et iõ contra rõnẽ formæ eſſet ꝙ præexiſteret naturę ſpẽi, quæ perficit̃ per unionẽ eius ad materiã: nõ aũt eſt contra naturã materiæ, ꝙ pexiſtat naturæ ſpeciei. Et iõ diſſimilitudo, q̃ eſt inter originẽ noſtram, & originẽ Chriſti ſm hoc, ꝙ caro nr̃a prius concipitur, q̃ animetur, nõ aũt caro Chr̃i, eſt ſm illud, qđ præcedit naturę cõplemẽtũ: ſicut, & ꝙ nos cõcipimur ex ſemine viri, nõ aũt Chriſtus. Sed dr̃ia, q̃ eſſet quãtũ ad originẽ aiæ, redũdaret in diuerſitatẽ naturæ.

B Ad iii dcdm, ꝙ verbum Dei per prius intelligitur unitum carni, q̃ aĩa per modum cõem, quo eſt in cęteris creaturis, per eſſentiam, potẽtiam, & præſentiam. Prius tñ dico, non tempore, ſed natura: prius. n. itelligitur caro ut quoddã ens, quodã uerbo habet, q̃ ut animata, qđ hẽt ab anima, ſed vnione pſonali prius ſm intellectum oportet, ꝙ caro uniatur animæ, C q̃ verbo: [o] quia ex unione ad animam, habet ꝙ ſit unibilis uerbo in perſona: præſertim, quia perſona non inuenitur niſi in rationali natura.

Articvlvs. V.

Vtrum tota humana natura ſit aſſumpta mediantibus partibus.

Ad qvintvm ſic proceditur. Videtur, ꝙ filius Dei aſſumpſerit totam naturam humanam mediantibus partibus D eius. Dicit. n. Aug. in li. de Agone Chriſtiano, [*] ꝙ inuiſibilis, & incommutabilis ueritas per ſpiritum animam, & p animã corpus, & ſic totum hominem aſſumpſit: ſed ſpiritus, anima, & corpus ſunt partes totius hominis. ergo totum aſſumpſit[h] mediantibus partibus.

¶2 Pręt. Ideo filius Dei carnẽ aſ

Pers. 8

41 3.d.2.q.2. ar.1.q.3.& ar.3.q.1.c. & d.3.q.5. a.2.c.& d. 5.q.a.ar.3

* Colligit ex c.18,19. 20,& 21. tomo 3.

SVPER QVAEST. VI. ART. V

Cap. 3. diſt. 2. q. 1. con. 2.

Medina art. 3.

Titulus articuli intelligendus eſt ut ſonat.

¶In corpore articuli duo fiunt: primo declaratur, quomodo intelligitur ly mediante, in myſterio aſſumptionis. Secũdo, reſpondetur quæſito una concluſione. Quo ad primum dicit vnam propoſitionem multarum partium. ſ. in myſterio aſſumptionis medium intelligitur non temporis, ſed naturæ ex parte agentis, & ſimpliciter. Vbi quatuor conditiones medij in hoc myſterio ponuntur.

¶Prima eſt, ꝙ non eſt medium ſecundum tempus, quæ probatur, quia ſimul tempore omnia aſſumpta ſunt.

¶Secunda, quòd eſt medium ſecundum ordinem naturæ. Et hæc ex dictis ſupponitur.

¶Tertia eſt, ꝙ eſt ibi talis ordo naturæ, ſ. ex parte agẽtis. Et hęc declarat̃, quia in cõi ordo naturæ, quo aliquid eſt prius, & aliqd A poſterius in natura, dupliciter inuenitur: uel ex parte agentis, uel ex parte materiæ. Et redditur rõ, quare ſm has duas cauſas inuenitur, quia ſunt cauſæ præexiſtentes ante effectum: agens enim, & materia præexiſtunt, formam autem oportet non præexiſtere, & ſimiliter finem generationis, cum coincidat cũ forma: in ſpeciali autem hoc eſt in aſſumptionis myſterio, quia tota ratio facti eſt potẽtia facientis.

¶Quarta cõditio eſt, ly ſimpliciter, ad definiendum ꝙ medium ſimpliciter I hoc myſterio attenditur ſm ordinẽ naturę ex parte agentis, non quemcumque, quia nõ ſm quid, ſed ſimpliciter: eſt ſiquidẽ duplex naturę ordo ex parte agentis: uel ſecundum ordinem intentionis, uel ſm ordinem executionis. Et differunt hi ordines inter ſe in hoc, ꝙ illud, quod eſt prius ſm intentionẽ, eſt prius ſimpliciter, qđ uero eſt prius ſm quid. Et rõ eſt, q2 intentio prior eſt ſimpliciter executione, vt patet. Quo ad ſm cõcluſio rñſiua quæſito eſt iſta. Verbũ Dei aſſumpſit partes humanæ naturæ, mediãte toto. Probat̃ dupliciter: primo, q2 ſm ordinem naturæ ex parte intentionis agẽtis prius eſt cõpletũ, q̃ incompletum, & conſequenter prius eſt totũ, q̃ partes: ſecũdo, ex proportionalitate. ſicut aſſumpſit corpus mediante anima (quia aſſumpſit corpus propter ordinẽ, quẽ ad aĩam habet) ita aſſumpſit partes, mediãte toto, quia aſſumpſit animã, & corpus pp ordinem, quẽ habent ad humanam naturam.

¶Sed occurrunt hic literalia multa inquirenda. Primo, cur exiſtente naturæ ordine ſecundum quodlibet genus cauſę, ordinem naturæ duobus eorum appropriat?

E ¶Secundo, cur ordinem naturę ex parte materiæ in hoc myſterio Auctor pertranſiuit, cum prius natura ex parte cauſæ materialis corpus Chriſti fuerit conceptũ, quàm animatum? patiens enim præſupponitur actui, qui in eo fit.

¶Tertio, cur Auctor in hoc myſterio, de medio ſecundum naturæ ordinem ex parte agentis ſecũdum ordinem operationis reſpondendo tacuit, cum tamen in reſponſione ad primũ, poſt modum de illo tractet?

¶Ad primum dicitur, quòd quia ordo naturæ ſecundum genus cauſæ formalis, & finalis reducitur ad ordinem naturę ſecundum genus cauſę agentis, tamquam in quo clarius elucet: quoniam ſecundum ordinem agentium ordinantur, & fines generationum, & formę genitorum, & res natura priores ſecundum ordinem finis, aut formæ in his, quę fiunt, ſunt poſteriores in eſſe, quoniam, & forma, & finis quanto vlterior in aliquo ordine, tanto prior, quia perfectior. Res vero, ut ſunt tam in materię tranſmutatione, quàm in intentione, aut executione agentis priores,

mendo inchoauit, executionis ordine à partibus, & quod velut primum in compoſitione aſſumptionis, fuit aſſumptio partium, vt ſic diuina ſapientia diſpoſuerit etiam ſuauiter aſſumptionem ſecundum executionem, & reſolutionem. Quo fit, vt probabilior ſit poſitio in litera poſita, fulta Aug. fauore.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ex uerbis illis nihil aliud dať intelligi, niſi ꝙ verbū, aſſumendo partes humanę naturę, aſſūpſit totā humanā naturā, & ſic aſſūptio partiū eſt prior in uia operationis, intellectu, non tpe, aſſūptio aūt naturæ eſt prior in uia intētionis, quod eſt eſſe prius ſimpliciter, ut dictū eſt.*

AD II dcđm, ꝙ Deus ita eſt ſimplex, ꝙ etiam eſt perfectiſſimus, & ideo totum eſt magis ſimile Deo, quàm partes, in quantum eſt perfectius.

AD III dcđm, ꝙ unio pſonalis eſt, ad quā terminať aſſumptio, non aūt unio naturę, quę reſultat ex cōiūctione partiū.

¶ Vn ad primū Sco. diſtinguit pōt, ꝙ primo aſſumptū dupliciter, ut quod totale, & quod non totale, ſeu partiale: & ſimiliter primū aſſumptū terminata totaliter aſſumptione, uel nō terminata totaliter, & dici ꝙ natura humana eſt primo aſſūpta ut quod totale, uel terminata totaliter aſſumptione, partes aūt ſunt ſm operationis ordinē prius aſſumptæ non terminata totaliter aſſumptione, non ut quod totale. Cum ergo dť, primo, aſſumptum nō eſt natura humana, oportet loquēdo de primo aſſumpto, terminata totaliter aſſumptione, & ſimiliter de primo aſſumpto, ut totale paſſiuū aſſumptionis, in quo tñ ſenſu oportet verificari tale añs, ſi conſequentiæ ſuæ debent ualere, & inconuenientia ſequi. Ad confirmationē negať, ꝙ ſimili mō oīno ſe habeat Verbū aſſumens nunc, & ſp qa pro illo inſtanti aſſumptio erat dupliciter, ſ. in fieri & in facto eſſe, quia tunc erat uerū dicere, nunc eſt unita, & immediate ante hoc non erat unita, qđ deinceps falſo diceretur, qm̄ aſſumptio remanet non in fieri, ſed in facto eſſe. Et ppea concedimus, ꝙ quantum ad factum eſſe eodem mō ſe habuit tunc, & habet mō. & ſic tunc filius Dei uere fuit primo hō, ſicut Sortes eſt primo hō ex primo aſſumpto terminata totaliter aſſumptione, & ſimiliter ex primo aſſūpto ut totali paſſiuo aſſumptionis, ita, & nunc, & in æternum.

¶ Ad alia duo ſimul dť, ꝙ nec ſomniamus Verbū dici hoīem a partialibus aſſumptis, & non totaliter terminata aſſumptione, nec eſſe ibi tot aſſumptiones, ſed unā tm̄, ſm naturæ ordinem exequendo progredientē prius ad partes, q̄ ad totum: quia ſumus certi, ꝙ quaſi reſoluendo deſiit a toto, & non a partibus.

¶ Ad tōcm aūt oſtenſiuam, quæ eſt fundm̄ opinionis ſuæ, rñdetur ex Auctoris doctrina prænotata in art. 1. huius quæſt. in rñſione ad ſm̄, ꝙ ſ. non eſt ſimilis ordo aſſumptorum ad perſonām aſſumentem, qui eſſet eorundem ad propriam perſonalitatem, cuius oppoſitum pro fundamento Sco. aſſumit, Et tō Auctoris ibidem eſt, quia perſona aſſumens eſt altioris ordinis, quàm eſſet perſona, propria. Et ne inuoluatur intellectus diſtinguatur, ꝙ quia quæſtio eſt de ordine aſſumptionis, & non de ordine perſonationis, ideo ne æquiuocetur, dicatur ꝙ per eſſe perſonale, & ſimiliter per perſonari, pōt intelligi poſſe fieri, uel fieri perſonam, uel quaſi conſtitutiuum perſonæ, uel pōt intelligi poſſe fieri, uel fieri aliquid perſonæ. Si primum intelligatur, concedatur totum, abſq; declinatione tñ tamquam impertinens, quia non eſt quæſtio de prius natura perſonabili, illo mō, ut fit perſona, aut quaſi conſtitutiuum perſonæ, ſed de prius natura aſſumptibili ad unitatem perſonalem. Si aūt ſecundo mō, intelliguntur, dicti termini, ad propoſitum quidem ſunt, ſed minus proprii. Veruntñ non fiat uis in uocabulis, & ſuppoſita diſtinctione, quę in litera habetur de prius aſſumptibili ordine naturæ ſm intentionem, & ſm executionem, rñdeatur ꝙ Maior eſt uera de primo ſm ordinem intentionis, non aūt de primo ſm ordinem executionis. Illud. n. quod eſt in ſe per ſe primū perſonabile, illud primo, ordine intentionis, non primo, ordine executionis perſonatur in alio, hoc eſt, fit aliqd alienæ perſonæ, a qua aſſuminir, part. n. uel partes eius, ſtat, ꝙ prius ſecundum executionem fiat, uel fiant aliquid alienæ perſonæ, quàm tota natura, quæ eſt in ſe per ſe primo perſonabilis, ſi ſibi dimitteretť. Probatio aūt Maioris ad hunc ſenſum applicata, nihil ualet: quia ſecundum executionis ordinem illud totum non in ſe toto, ſed in parte, uel partibus eius prius perſonaretť, hoc eſt, fieret aliquid aſſumentis perſonæ, q̄ eſſet in ſeipſo toto perſonabile, ſi ſibi dimitteretť. Et cum contra hoc affert,

A quia in illo priori illud totum nō eſt natum aſſumi, quia non eſt natura ſingularis, rñdetur, ꝙ uerum eſt, ꝙ non eſt natum aſſumi in ſeipſo toto ante illud naturæ inſtans, ſed eſt natum aſſumi ſm ſui partem, uel partes ante illud inſtans, ſm executionis ordinem: qm̄ quælibet pars nata eſt aſſumi, ut ſit aliquid pſonę aſſumentis: quā nis ſolū natura integra nata ſit aſſumi, ut ſit uelut conſtitutiuum perſonæ: quia ipſa ſola eſt ſic perſonabilis, ſ. ut ſit, uel perſona, uel quaſi cōſtitutiua pſonæ, partes aūt eius ſunt perſonabiles, hoc eſt, aſſumptibiles ad unitatem perſonalem, antequam ſm executionē aſſumi intelligať totum. Vbi ſcito, ꝙ licet pſonæ propriæ prius ſm executionē intelligatur perſona ri tota natura, q̄ partes, quia partes, puta aīa, & corpus ad perſonandum concurrunt, mediante tota natura cōſtituta per illas, ad aſſumptibilitatem tñ a diuina pſona prius ſm executionem concurrunt partes, ſcilicet anima, & corpus, quam natura integra: quia ad exequendum aſſumptionem non oportet mediate executiue, ſed ſecundum intentionem tantum, totam naturam, quoniam conſtat diuinam perſonam poſſe inchoare aſſumptionem a partibus quaſi progrediendo ad totū, & rationabiliter conſtat, quòd de facto ſic fecit, ut probatum eſt. Reſpectu perſonæ propriæ non niſi naturalis ordo partium ad propriam perſonam attenditur, qui eſt etiam executiue mediante toto: & ideo non habet ſolidum fundamentum (ut ex Auctore allatum eſt) ratio Sco. eodem ordine partes naturæ humanæ, & totam ordinantis ad propriam, & ad diuinam perſonam.

Porro 42

3. diſt. 2. q. 2. arti. 2. & di. 15. q. 3. art. 1. Et uerit. q. 29. a. 2. Et opuſ. 3. ca. 222.

ARTICVLVS VI.

Vtrum humana natura ſit aſſumpta mediante gratia

AD SEXTVM ſic proced. E. Vř ꝙ filius Dei aſſumpſerit humanā naturā mediante grā. Per grām. n.[h] vnimur Deo:

B ſed humana natura in Chriſto maxime fuit Deo unita. ergo illa unio facta fuit per grām.

¶ 2 Præt. ſicut corpus uiuit per aīam, quæ eſt eius[h] perfectio, ita anima per gratiā: ſed humana natura redditur congrua ad aſſumptionem per gratiam. ergo filius Dei aſſumpſit animam mediante gratia.

¶ 3 Præt. Aug. in 15. de Tri.* dicit, ꝙ uerbū incarnatū eſt, ſicut

C

AD PRIMAM aūt Duran. rationem negatur, ꝙ natura humana ſit omnino idem ſecundum rem, quod ſuæ partes ét ſimul ſumptæ. Et quoniam quæſtio hæc ſupponenda potius,

D quam diſcutienda hic eſt, ideo non moror.

¶ Ad ſecundam dť, ꝙ aſſumptionem eſſe unius, contingit dupliciter, ſ. unius ſimplicis, uel unius compoſiti. Et rurſus unius compoſiti, ſecundum quod unum tantum eſt, uel non ſolum ſm quod eſt in ſe unum: ſed etiam ſm ſuas partes. Et ſubiungitur, ꝙ incarnatio eſt aſſumptio una, & ad unum, & unius ultimo modo expoſito, quia ſic filius Dei aſſumpſit unam naturā humanam compoſitam ex anima, & corpore, ut etiam ſimul tempore, & prius natura ſecundum nos ordine executionis, uel poſterius natura ſecundum alios aſſumpſerit animam, & corpus in ſeipſis, & non ſolum ſecundum quod ſunt unum in tota natura, quod nihil aliud eſt quàm aſſumere totam naturam. Et quòd hoc oporteat fateri, patet ex eo, quòd alioqui oporteret filium Dei in morte de nouo aſſumpſiſſe corpus, & animam, quod Sco. inſolutam dimiſit, & Duran. male uidetur poſſe euadere. Nihil igitur ualet illatio, Natura integra eſt aſ-

E ſumpta. ergo partes aſſumptæ ſunt ut unum, intelligendo cum præciſione, hoc eſt, ut ſunt ut unum præciſe, & non etiam, ut ſunt in ſe diuerſæ.

SVPER QVAEST. VI. ART. VI.

S. Bona. 3. ſ. d. 2. q. 2. ar. 3.
Scot. 3. ſ. d. 2. q. 2.
Riccar. 3. ſ. d. 2. q. 3.
Duran. 3. ſ. d. 2. q. 3.
Medina. ar. 6.

TITVLVS articuli 6. intelligendus eſt, ut ſonat.

¶ In corpore articuli una eſt concluſio, reſponſiua quæſito, Gratia non pot eſt intelligi ut medium in aſſumptione humanæ naturæ. Et probatur ſic, Gratia tripliciter dici pōt, dupliciter quidem in Chriſto, ſ. gratia unionis, & gratia habitualis. & tertio mō ipſa uoluntas Dei gratis donans. ſed nullus iſtorū modorum habet rōem medii in aſſumptione naturę humanę. ergo Probatur ſigillatim, primo de gratia unionis, quia eſt ipſum eſſe perſonale gratis datū, quod in aſſumptione ſe habet,

ut ter-

In cor. ar.

verbũ noſtrũ in uoce: ſed uerbũ noſtrũ unit̃ uoci[b] mediãte ſpiritu. ergo uerbũ Dei unitur carni mediante Spũſancto & ita mediante grã q̃ ſpũſctõ attribuitur, ſm illud 1. ad Cor. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus.

SED CONTRA eſt, ꝙ gratia eſt quoddã accidens aiæ ut in ſecũda parte habitũ eſt.* Vnio ãt uerbi ad humanã naturã eſt facta ſm ſubſiſtentiã, & non ſm accidẽs, ut ex ſ. dictis patet. ergo natura humana non eſt aſſumpta mediante gratia.

RESP. dcẽm, ꝙ in Chro ponunt̃ grã unionis, & grã habitualis.[m] Gratia ergo nõ põt intelligi, ut mediũ in aſſumptione humanæ naturæ, ſiue loquamur de grã unionis, ſiue de grã habituali.[n] Grã. n. unionis eſt ipſum eſſe pſonale, quod gratis diuinitus dat̃ humanæ naturæ in pſona uerbi, quod quidẽ eſt terminus aſſumptionis. Grã ãt habitualis ptinẽs ad ſpũalẽ ſanctitatẽ illius hoĩs, eſt effectus q̃dẽ ↄſnis unionẽ, ſm illud Ioã. 1. Vidimus gloriã ei⁹ ſicut unigeniti a patre plenũ grã, & ueritatis. Per quod dat̃ intelligi, ꝙ ex hoc ipſo, ꝙ ille hõ eſt unigenitus a patre, hẽt ꝙ per unionẽ hẽt plenitndinẽ grã, & ueritatis. Si uero intelligat̃ grã, uolũtas dei, aliq̃d gratis faciẽs, uel donans, ſic unio facta eſt per gratiã, non ſicut per mediũ ſed ſicut per cauſam efficientem.[q]

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ unio nr̃a ad deũ eſt per operationẽ, inquãtũ, ſ. eũ cognoſcimus, & amam⁹, & iõ talis unio eſt per grãm habitualẽ, inquantũ opatio pfecta ꝓcedit ab habitu: ſed unio naturæ humanæ ad uerbũ dei, ẽ ſm eẽ pſonale, qđ ñ depẽdet ab aliquo habitu ſed immediate ad ip'a natura.

AD II dcẽm, ꝙ aia eſt pfectio ſubſtantialis corporis, grã uero ẽ pfectio aiæ accidẽtalis. Et iõ grã nõ põt ordinare aiam ad unionem perſonalem, quæ non eſt accidentalis, ſicut anima, & corpus.

AD III dcẽm ꝙ uerbũ noſtrũ unit̃ uoci mediante ſpũ, non quidem ſicut medio formali, ſed ſicut per med ũ mouens, Nã ex uerbo cõcepto interius ꝓcedit ſpũs, ex quo format̃ uox. Et ſimiliter ex uerbo æterno proced t Spũſſanctus, q̃ formauit corpus Chriſti, ut infra patebit.* Non autẽ ex hoc ſequitur, quòd gratia Spiritusſancti ſit formale medium in unione prædicta.

QVÆSTIO VII.

De gratia Chriſto, prout eſt quidam ſingularis homo, in tredecim articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderandũ eſt de coaſſumptis a filio dei in humana natura. Et primo de his, quę pertinent ad perfectionem: Secundo de his, quæ pertinent ad defectum.

¶Circa primum conſideranda ſunt tria. Primo, de gratia Chriſti: ſecundo, de ſcientia eius: tertio, dẽ potentia ipſius.

De gratia ãt Chri conſiderãdũ eſt dupliciter. Primo quidẽ de gratia eius, ſm ꝙ eſt quidã ſingularis homo: ſecundo, de gratia eius, ſm ꝙ eſt caput Eccleſiæ. nam de gratia vnionis iam dictum eſt*

Circa primum quærunturtredecim.

¶Primo, vtrum in aĩa Chriſti ſit aliqua gratia habitualis.

¶Secundo, vtrum in Chriſto fuerint virtutes.

¶Tertio, vtrum in eo fuerit fides.

¶Quarto, vtrum fuerit in eo ſpes.

¶Quinto, utrum in Chriſto fuerint dona.

¶Sexto, utrum in Chriſto fuerit timoris donum.

¶Septimo, vtrum Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ.

¶Octauo, vtrum in Chriſto fuerit prophetia.

¶Nono, vtrum in eo fuerit plenitudo gratiæ.

¶Decimo, vtrum talis plenitudo ſit propria Chriſti.

Vndecimo, vtrum Chriſti gratia ſit infinita.

¶Duodecimo, vtrum potuerit augeri.

¶Tertiodecimo, qualiter hæc grã ſe habeat ad unionem.

ARTICVLVS I.

Vtrum in anima Chriſti ſit aliqua gratia habitualis

AD PRIMVM ſic proceditr. Vĩ ꝙ in aĩa aſſumpta a uerbo non fuerit grã habitualis. Gratia. n. eſt quædam participatio diuinitatis i creatura ra

---

vt terminus, non ut mediũ. Scdo de grã habituali, qa ſe hẽt vt effectus cõſequens vnionẽ, ut patet Io. 1. Tertio de voluntate diuina, qa ſe habet vt cauſa efficiens, nõ vt medium.

¶Nota hic primo, ꝙ grã põt dupliciter in eſſe, ſ. formaliter, uel effectiue, & quia grã primis duobus modis dr̃ formaliter tertio aũt effectiue, iõ in lrã Auctor duplicẽ grã in Chro principaliter cor. art. dicit, ſ. vnionis, & habitualẽ utraq;. n. eſt formaliter in Chro. Diuina aũt uoluntas eſt grã effectiue, ac p hoc velut extrinſeca eã, & ꝓpea non eſt in lrã connumerata inter grãs in Chro. illa ſiquidẽ ꝓpoſitũ in de notat eſſe in Chriſto formaliter, ſicut forma eſt in ſubiecto.

concl. m

¶Nota ſcdo, ꝙ cũ qs gratioſe dat ſeipſum alicui tunc ipſemet uocat̃, & eſt grã, iuxta cõem uſum loquẽdi, quo cõceſſum gratis ſeu donum grã uocat̃, dũ dicimus, iſte fecit mihi hãc grãm &c. Et huc mõ, qa res data humanę naturę in myſterio aſſumptionis eſt eſſe pſonale filii Dei, iõ ipſum eſſe pſonale, vt induit rationẽ doni gratioſe cõceſſi, uocat̃ grã: unionis ãt, qa p unionẽ hr̃ a natura, cui datũ eſt. De hac tñ unionis gratia pp̃ uaria, quæ de ipſa dici uñt in art. ul. 7. q. erit latior ſermo.

concl. e

¶Nota tertio, ꝙ Auctor ſeipſo doctior, opinionem, quã in 3. Sent. ſecutus eſt, di. 2. q. 2. ar. 2. q. 1. de grã habituali, ꝙ erat mediũ cõgruẽtiæ reſpectu aſſumptionis, hic cõfutat auctoritate. Io. Euã. Et ſic tenet, ꝙ pri⁹ natura humanitat Chri aſũpta eſt, q̃ grã habituali donata, ut ex perſonalitate oĩa fluenta grẽ in hoĩe illo eſſent plena gratiæ, & ueritatis.

Quæſt. 32. ar. 1.

SVP. QVAE. VII.

IN diuiſione quęſtionũ de grã Chri aduerte, ꝙ tripliciter grã in Chro ponit̃, ſ. grã unionis, grã ſingularis, & grã capitalis, & qa grã unionis eſt ipſa cõiunctio pſonalis Dei ad naturã humanã (de qua tractatũ eſt) iõ Auctor dicit ꝙ de ipſa tractatũ eſt, quis nõ ſub noĩe grę, ſed rei, quæ eſt grã, & ꝓpea de aliis duabus tractandum eſt.

SVP. QVAE. VII. ART. I.

S. Bon. 3. ſ. d. 13. q. 1. a. 2
Scot. 3. ſ. d. 13. q. 1.
Ricca.. 3. ſ d. 13. q. 1.
Duran. 3. ſ. d. 13. q. 1.
Cap. 3. d. 13 q. 1. con. 1.
Alb. mag. 3. d. 13. a. 2. In quæ. 2.
Medina. ar. 1.

TItulus ar. 1. intelligẽdus eſt, ut ſonat, ita ꝙ nõ oportet ꝙ ly grã limitetur ad grãm ſingularis hoĩs q̃ſtatim, ut dicetur, grã habitualis ſufficiẽter exprimit̃, ꝙ de pfectione aiæ in ſeipſa eſt quæſt. habitus. n. eſt perfectio eius cuius eſt habitualis perfectio. Et ne idem ſæpius repetatur, hoc eodem mõ intelligendi ſunt tituli ſequentiũ articulorũ de uirtutibus, & donis.

¶ In corp. articuli eſt unica cõcluſio reſiua quæſtiõ affirmatiue, Neceſſe eſt ponere in Chro grãm habitualem. Pbat̃ tripliciter primo, qa aĩa illa maxime propinqua eſt principio grã. Secundo, qa aĩa illa nobiliſſimas operationes uidendi, & amãdi Deũ habet. Tertio, qa Chrs mediatoꝛ gratiam in alios redundantem habere debet. Vbi nota ꝙ ly neceſſe, in cõcluſione poſitũ, nõ denotat neceſſitatem logicam, hoc, eſt, quod impoſſibile omnino eſt aliter ſe haberet q̃ſtio non eſt hic quæſtio de tali neceſſitate nec rationes in litera allatæ ad hoc tendunt: ſed eſt ſermo de neceſſario ſecundum ordinem rebus conſonum, ſeu ſecundum poten-

Perr. e.
33
3. di. 13. q. 1. art. 1. Et ueri. q. 27 artic. 1. Et opuſc. 3. c. 211. Et Io. 3. lect.

potẽtiã Dei ordinatã ita, ꝙ impoſſibile eſt aliter habere ſtãte ordine à diuina ſapientia ſtatuto, ſicut dicimus i naturalibus neceſſariũ eẽ, ꝙ hõ fiat ab hoie, & leo à leone, & in artificialibus ꝙ domus fiat ab artifice &c. & hoc concludunt rõnes lræ. Vtrũ ãt id, qđ in ſecunda rõne dr, ſ. ꝙ neceſſe ẽ rõnalẽ creaturã per grãm eleuari ad uidẽdũ, & amãdũ Deũ dicat neceſſitatẽ ſimpliciter, nõ eſt p̃ſẽtis, ꝓpoſiti cui ſat eſt, ꝙ dicat neceſſitatẽ ſm ordinẽ rebus ſtatutũ & cõſonũ i ſie. n. aiæ Chri cõditiones exquirimus, & nõ ſemꝑ de diuina omnipotẽtia diſſerimus.

¶ In eodẽ art. circa rõnem tertiã dubiũ occurrit, qm̃ qõ iſta tota ꝓpoſita eſt de grã Chri, ſm ꝙ eſt ſingularis hõ: rõ ãt iſta procedit de Christo, ſm ꝙ eſt caput aliorum hoium. diuertere igĩ vĩ à grã ſingulari ad gratiam capitalem.

lib. 3. orth. fid. ca. 15. a med.

¶ Ad hoc dr primo, ꝙ qa alia eſt rõ medii, alia rõ capitis, iõ, qũ in litera ſit ſermo de Chro, ſm ꝙ eſt mediator, non ſequiꝛ ꝙ diuertaꝛ ad Chrum, ſm ꝙ eſt caput. Dr ſecũdo, & melius ꝙ grã Chri in ordine ad genus humanũ, ſiue ſm ordinẽ mediatoris, ſiue capitis, ſiue aliquo alio ſimili modo hẽt in ſe duo, primo eſt bonũ habẽtis, qm idoneum ac dignum formaliter reddiꝛ ipſum, ut ſit mediator uel caput &c. ſecundo eſt bonũ aliorũ, dũ mediat, & influit &c. Et licet ſecũdo modo ſpectet ad gratiã capitalẽ, primo ãt mõ ſpectat ad grãm ſingularem. Et ꝓpea optime in lra concludiꝛ ex effectu mediationis, uel influxus in alios eſſe habitum in Christo ſignificantem ipſum formaliter, & conuenientem in tali eminẽtia, ut ex ipſo in alios redundet gratia. Conſtat. n. bonitatẽ, & dignitatem hanc magnum eſſe bonũ ſingularis hypoſtaſis, uel aiæ: ſicut li ex neceſſitate illuminandi alios inferrem, ꝙ il-

P. p. q. 43. art. 6.
Concl. m

tionali; ſm illud 2. Petr. 1. Per quẽ maxima, & prætioſa promiſſa nobis donauit, ut diuinę ſimus conſortes nãæ. Christus aũt eſt Deus,[h] non participatione, ſed ſecũdum ueritatẽ. Ergo in eo nõ ſuit gratia habitualis.

¶ 2 Pręt. Grã ad hoc eſt neceſſaria hoi, ut ꝑ eã bñ opereꝛ (ſm illud 1. Cor. 15. Abundantius oĩbus laboraui, nõ ego ãt, ſed grã dei mecũ) & ẽt ad hoc ꝙ hõ cõſequaꝛ uitã æternã, ſcđm illud Ro. 6. Grã Dei uita æterna: ſed Chro ex hoc ſolo, ꝙ erat nãlis fili⁹ Dei, debebaꝛ ei hr̃ditas uitæ æternę, ex hoc ẽt, ꝙ erat uerbũ, ꝑ qđ ſacta ſunt oĩa: aderat ei ſacultas oĩa bñ oꝑandi.[h] ñ ergo ſm humanã nãm indigebat alia grã, niſi unione ad uerbũ.

¶ 3 Pręt. illud qđ operatur per modũ[h] inſtr̃i, nõ idiget habitu ad ꝓprias operationes: ſđ habit⁹ fundaꝛ i principali agẽte. Humana ãt natura i Chro ſuit, ſicut inſtr̃um diuinitatis, ut dicit Dã.* i 3. li. Ergo ñ debuit ĩ Chro eẽ aliqũa grã habitualis.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Iſa. 11. Regeſcet ſuper eũ ſpũs dñi. Qui qdẽ in hoie eſſe dr̃ ꝑ grãm habitualẽ, ut i 1. parte dictũ ẽ.† Ergo i Chro fuit grã habitualis.

RESP. dcđm, ꝙ[m] neceſſe ẽ ponere in Chro grãm habitualẽ, ꝓpter tria[n]. Primo qdẽ, ꝓp unionẽ aię illius ad uerbũ Dei: quãto. n. aliqđ receptiuũ eſt ꝓpinquius cãæ influẽti tanto mãgis participat de influẽtia ipſi⁹. Influxus ãt grãæ eſt à Deo, ſm illud Pſ. 83. Grãm, & gloriã dabit dñs. Et iõ maxime fuit conueniẽs, ut aĩa illa reciperet influxũ diuinę grę. Secundo, ꝓp nobilitatẽ illius aię cuius operationes oportebat ꝓpinquiſſime attingere ad Deũ ꝑ cognitionẽ, & amorẽ, ad qđ neceſſe eſt eleuari rõnalẽ nãm ꝑ grãm. Tertio ꝓp habitudinem ipſius Chr̃i ad genus humanũ. Chr̃s n. inquãtũ, hõ, ẽ mediator Dei, & hoium, ut dr̃ 1. ad Tim. 2. & iõ oportebat, ꝙ hr̃et grãm ẽt i alios redũdantẽ, ſm illud Io. 1. De plenitudine eius oẽs accepimus, & gratiam pro gratia.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ Chr̃us eſt uerus Deus ſm perſonã, & naturã diuinam: ſed qa cũ vnitate ꝑſonæ remanet diſtinctio naturarũ (ut ex ſupradictis patet.†) aĩa Chr̃i non eſt ꝑ ſuã eſſentiã diuinã, vnde oportet ꝙ fiat diuina ꝑ participationẽ, q̃ eſt ſecundũ grãm.

lud in ſe valde lucidũ oportet eſſe. Nulla ergo eſt diuiſio, ſed gratia ſingularis ex effectu concluditur.

AD II dicendũ, ꝙ Chriſto, inquantũ eſt naturalis filius Dei, debeꝛ hr̃ditas æterna, quę eſt ipſa beatitudo increata, per increatũ actũ cognitionis, & amoris dei, eundẽ. ſ. quo pr̃ cognoſcit, & amat ſeipſum, cuius actus aĩa capax non erat ꝓp differentiã naturæ. Vñ oportebat, ꝙ attingeret ad deũ ꝑ actũ fruitionis creatũ, q quidẽ eſſe nõ põt niſi ꝑ grãm. Similiter ẽt, inquantũ eſt verbũ Dei, habuit facultatẽ oĩa bene operandi operatione diuina. ſed qa præter operationẽ diuinã oportet poni in eo operationẽ humanã (ut infra patebit*) oportuit in eo eſſe habitualem gratiam, per quam huiuſmodi operatio in eo eſſet perfecta. q. 19. art.

AD III dcđm, ꝙ humanitas Chriſti eſt inſtr̃um diuinitatis, non quidẽ ſicut inſtr̃um inanimatum, quod nullo mõ agit, ſed ſolũ agitur, ſed tamq̃ inſtr̃um aĩa rationali, quod ita agit, quod etiam agitur. Et ideo ad conuenientiam actionis oportuit eum habere gratiam habitualem.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Chriſto fuerint virtutes.

AD SECVNDVM ſic ꝓcedıtur. Videtur, ꝙ in Chriſto non ſuerint virtutes. Chriſtus enim habuit abundantiam gratiæ: ſed gratia ſufficit ad oia recte[h] agendum, ſecũdum illud 2. Corin. 12. Sufficit tibi gratia mea. Ergo in Chriſto non fuerunt uirtutes.

¶ 2 Præt. Secũdum Philoſophũ 7. Ethi.* uirtus diuiditur cõtra quẽdam heroicum ſiue diuinũ habitum, qui attribuitur hominibus diuinis: hic autẽ maxime cõuenit chriſto. ergo Chriſtus nõ habuit uirtutes,[b] ſed aliqd altius virtute.

¶ 3 Præt. Sicut in ſecunda parte dictũ eſt,† uirtutes oẽs ſimul habentur: ſed chriſto[h] nõ fuit cõueniens habere oẽs uirtutes, ſicut patet de liberalitate, & magnificentia, q̃ habent actũ ſuũ circa diuitias, quas Chriſtus cõtẽpſit, ſm illud Matth. 8. Filius hominis non hẽt vbi caput ſuũ reclinet: tẽperantia etiã, & continentia ſunt circa cõcupiſcentias prauas, quæ in Chriſto nõ fuerunt. ergo Chriſtus non habuit uirtutes.

SED CONTRA eſt, qđ ſuper illud Pſal. 1. Sed in lege Domini

SVP: QVAES. VII. ART. II.

S. Bon. 3. ſ. d. 13. q. 1. a. 1
Scot. 3. ſ. d. 13. q. 1.
Ricca. 3. ſ. d. 13. q. 1.
Duran. 3. ſ. d. 13. q. 1.
Molina. a. 2.

Inf. artl. 3. ad 1. Et q. 15. ar. 2. c. Et 3 diſt. 13. q. 1. art. 2. cor.

IN titulo 2. artl. q. 7. aduerte, ꝙ quæſtio eſt de virtutibus, quæ ſimpliciter vocantur virtutes, quales in philoſophia, & in theologia ſimul sũt morales & rurſus in theologia sũt theologales: hę. n. bonũ faciũt habentẽ. Intellectuales aũt uirtutes ñ ſimpliciter bonũ, ſed ſm in ellectũ faciunt hoĩem bonũ: nõ. n. dr̃ hõ bonus ex hoc, ꝙ eſt doctus. ſed ex hoc ꝙ iuſtus, tẽperatus fortis &c. Vñ de illis poſt a erit quæſt. quæ. ſ. de ſcientia aiæ Chriſti tractabitur.

lib. 7. Eth. in princ. ru. 1.

¶ In corpore arti. vnica eſt cõcluſio reſponſiua quæſito affirmatiue. Chrs oẽs uirtutes habuit. Probaꝛ. grã Chri fuit pfectiſſima, ergo ex ipſa pceſſerũt uirtutes ad pficiend ſingulas potentias aię, q̃tũ ad oẽs aiæ actus. ergo Chrs habuit oẽs virtutes. Antecedens ſupponiꝛ. Cõſequẽtia prima quantũ ad duo in ea cõtenta ꝓbatur, primũ eſt, ꝙ ex grã ꝓcedũt uirtutes. ſcđm eſt, ꝙ ex pfectiſſima pcedãt uirtutes ad pficiẽdũ ad oẽs act⁹ aię. Primum

1. 2. q. 65. art. 1. & 2

mum probatur, Sicut gratia eſt in eſſentia aïæ, ita uirtus in po tentia. ergo ſicut ab eſſentia fluūt potentiæ, ita à gratia uirtutes. Secundum uero probatur, quia quanto aliquid principium eſt perfectius tanto magis imprimit ſuos effectus.

¶ Nota hic circa ſenſum concluſionis, quod inferius explicādū reſtat, quō cum hoc, F Secundū eſt quo ad actus exercitiū, & ſic nō oportet Chřum oēs uirtutis ꝓprio actu exteriori vti: qm nūquā fuit tpš, quo conueniēs eſſet pſonæ ſuæ, ꝙ uteretʳ oībus, ſed aliqb. tm̄. Numquā. n. fuit tp̄s utendi magnificētia, q̄ eſt circa magnos ſūptus, q a nūquā fuit cōueniens. ut eſſet diues, & hēt vñ magnos ſumpt⁹ faceret, q quū eſſet dīs oīum factus eſt egen⁹ pp nos. Et iō I litera actu liberalitatis dicitur uſus, non autem actu magnificentiæ.

uolūtas eius, dicit gl* Hic oſtēdiť Chřus plenus oi bono: ſď bona qualitas mētis ē virt⁹ ergo Chřs fuit plenus oi uirtute.

RESP. dcd̄m, ꝙ ſicut in 2. parte dictū eſt. ' ſicut gratia reſpicit eſſentiā aïæ, ita uirtus reſpicit potētiā eius. Vnde oportet ꝙ ſicut potentię aïę deriuanť ab eius eſsētia, ita uirtutes ſint q̄dam deriuationes gr̄æ. Quāto āt aliqď principiū eſt perfectius, tāto magis iprimit ſuos effectus. Vnde cum gr̄a Chriſti fuerit perfectiſſima conſequēs eſt ꝙ ex ipſa proceſſerint uirtutes ad ꝑficiendū ſingulas potentias aïæ quantum ad omnes animæ actus: & ita* Chriſtus habuit omnes uirtutes *.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ gr̄a ſufficit hoi, quantū ad oia, quibus ordinatur ad beatitudinē: horū tñ quædā perficit gra immediate p ſeipſam, ſicut gratum facere Deo, & alia hmōi, q̄dā autē mediantibus uirtutibus quæ ex gratia procedunt.

AD II dcd̄m, ꝙ habitus ille heroicus, uel diuin⁹, nō differt à uirtute cōiter dicta. niſi ſm̄ pfectiorē modū, inquantū. ſ. aliquis eſt diſpoſitus ad bonum quodā altiori mō, q̄ cōiter oībus cōpetat. Vnde per hoc nō oſtenditur ꝙ Chriſtus non habuerit uirtutes, ſed ꝙ habuerit eas pfectiſſime ultra cōem modum: ſicut ēt Plotinus poſuit quēdā ſublimē modū uirtutū, quas eſſe dixit animi purgati.

AD III dcd̄m, ꝙ liberalitas & magnificentia cōmēdať circa diuitias, inquantū aliqs nō tm̄ appretiať diuitias, ꝙ uelit eas retinere, ꝑtermittendo, id qď fieri oportet. Ille āt minime diuitias appretiať, qui penitus eas contēnit, & obiicit pp pfectionis amorē. Et ideo in hoc ipſo, ꝙ Chriſtus oēs diuitias contēpſit, oſtendit in ſe ſummū gradū liberalitatis magnificentiæ: licet ēt liberalitatis actū exercuerit, ſm̄ ꝙ ſibi conueniēs erat, faciēdo pauperib⁹ erogari, q̄ ſibi dabanť. Vñ cum dñs Iudæ dixit, Ioan. 13. Quod facis, fac citius, diſcipuli intellexerunt dñm mandaſſe, ꝙ egenis aliquid daret. Concupiſcētias autē prauas Chriſtus oino non habuit, ſicut infra patebit: † nec propter hoc tñ excluditur quin habuerit temperantiam, quæ tāto perfectior eſt in hoie, quanto magis prauis cōcupiſcentiis caret. Vñ ſm̄ Philoſophū 7. ethic.' tēperatus in hoc differt à cōtinente, ꝙ temperatus non habet prauas concupiſcentias, quas cōtinens patitur. Vnde ſic accipiendo continentiā, ſicut Philoſophus accipit, ex hoc ipſo, ꝙ Chriſt⁹ habuit oēm uirtutem, nō habuit
G
H continentiam, quæ non eſt uirtus, ſed aliquid minus uirtute.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Chriſto fuerit fides.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videť ꝙ in Chriſto fuerit fides. Fides. n. ē nobilior uirtus, q̄ uirtutes morales, puta tēperātia, & liberalitas. Huiuſmodi autē uirtutes fuerunt in Chriſto, ut dictū eſt.* ʰ Multo ergo magis fuit in eo fides.
I
¶ 2 Præt. Chřus nō docuit uirtutes, quas ʰ ipſe nō habuit, ſm̄ illud Act. 1. Cępit facere, & docere: ſed de Chriſto dř Heb. 12. ꝙ eſt auctor, & cōſumator fidei. ergo in eo maxime fuit fides.

¶ 3 Prę. Quicqd eſt imperfectionis excludiť a beatis: ſed ī btis eſt fides, ʰ nā ſup illud Ro. 1. Iuſtitia Dei reuelať in eo ex fide ī fidē, dicit gl. † de fide uerborū,
K & ſpei in fidē rerum, & ſpeciei. ergo uidetur, ꝙ etiam in Chriſto fuerit fides, cum nihil imperfectionis importet.

SED CONTRA eſt, ꝙ diciť Heb. 11. ꝙ fides eſt argumētum non apparentiū: ſed Chriſto nihil fuit non apparens, ſecundū illud, quod dixit ei Petrus, Io. 21. Tu omnia noſti. ergo in chriſto non fuit fides.

RESPON. dicēdum, quòd ſicut in Secūda parte dictū eſt, *

gl. ordin. ibi ex Caſſiodoro.

ꝙ Chriſtus habuit oēs uirtutes, ſtat ꝙ non habuerit uirtutē fidei, nec ſpei. Extat reſolutio in hoc, ꝙ Chriſtus habuit oēs uirtutes non ponētes ex ſui rōne defectum aliquē in aïa Chři, q ſimul erat uiator, & cōprehenſor. Cętera huius rōnis diſcuſſa ſunt ſuperius, quū de gratia tractatum eſt.

p. 2. q. 110. art. 2. & 3.

¶ In rñſione ad ſm̄ eiuſdē articuli habes ab Auctore ſolutionē illius qōnis. An uirt⁹ heroica differat ſpecie a uirtute cōiter dicta. hinc. n. aperte habes partē negatiuā. dū dř, ꝙ ñ differt niſi ſm̄ pfectiorē modū. Eſt ergo excellentia heroica in mō, nō in formali differentia ſita. Et hoc Auctor quaſi ꝓbat ex ſimili apud Plotinum. Vbi patet nō eſſe differentiā formalē, ſď maioris, & minoris perfectionis tm̄. Et cōſonat rōi fugiēti ad inſtar naturę pluralitatē, ubi unū ſufficit. Conſtat. n. ꝙ ad actū fortitudinis, quātūcūq; celſū ſufficit fortitudinis latitudo: ſicut in nālibus uidemus, ꝙ ad quantūcūque illuminatiōēt actū ſufficit latitudo luminis, & ad actū frigefactionis, latitudo frigoris, & ſic ď aliis.

Conncl. no

¶ In rñſione ad tertiū aduerte, ꝙ in uirtutibus, quæ ſunt paſſionū moderatiuæ (ut tūc iſtę in qbus ē ſermo hic) duū inueniri pñt. Primū eſt inter in aïa, & hoc eſt interior diſpoſitio appetitus humani. ut ſic ſit diſpoſitus, ne abduci poſſit à recto pp paſſiones, & hoc eſt ſimpliciter neceſſarium haberi puirtutem. Et quo ad hoc oēs morales uirtutes moderatiuæ paſſionū optime ſaluātur in Chřo, dū aium ſic habituatū litus habuit, tam circa diuitias q̄ circa uenerea, ut penitus abiecerit illa à ſe, ſm̄ rectā rōnem, & iō ſumme in eo cōmendať, & liberalitas, & magnificentia, & temperātia

¶ In eadē rñſione ad tertiū attende, ꝙ cum te Auctor loquitur negando in Chřo continentiā, dū limitat cōtinētię rōnē ad Ariſt. viſum. nā ſumēdo cōtinentię nomen, & rōnem cōmuniori uſu, nihil ꝓhibet Chřm cōtinentē appellare.

† quæſt. 15. art. 1. & 2.

SVP. QVÆS. VII. ART. III.

* li. 7. eth. c. 9. non remote a fine tom. 5.

Medina 4. 3.

TItulus tertii articuli clarus eſt de fide, q̄ eſt uirtus theologica, inquirens an fuerit in Chriſto.

¶ In corpe articuli vnica eſt cōcluſio rñſiua quæſito negatiue. In Chřo non potuit eſſe fides. Probať, Obiectū fidei eſt res diuina nō uiſa. ergo excluſo, ꝙ res diuina ſit non uiſa, non remanet rō fidei. ergo in Chřo nō potuit eſſe fides. Añcedēs ex priori patet lib. Prima cōſequētia ꝓbať, qa habitus uirtutis recipit ſpeciē ab obiecto, ſicut etiā, qlibet ālius habit⁹. Sēda uero cōſequētia ꝓbať qa Chřs ab inſtāti ſuę conceptionis plene uidit Deum p eſſentiā.

D. 389.

Porr. 0.

45 Infr. art. 4. cor. & ar. 8 ad 2. & ar. 9. ad 1. & 1. 2. q. 65. ar. 5. ad 3. Et 3. di. 13. q. 1. ar. 2. q. 1. ad 1. Et di. 36. at. 2. ad 3. Et ueri. q. 29. ar. 5. ad 15. Et uer. q 4 artic. 1. ad 11.

* Ar. ꝑced.

¶ Sed occurrit ſtatim hic dubiū, quū obiectū hēat rōnem materię circa quā uerſatur habitus, quo pacto ex defectu mãę, circa quā ꝑt inferri defect⁹ habit⁹, quum cōtingat pauperē eſſe magnificū, & de Chřo hoc iā affirmatū eſt, & tñ defectus diuitiarum, ſeu magnorū ſumptuum (circa quos eſt magnificentia) interuenit. Cur ñ ꝑt ſimiliter dici, ꝙ I Chřo fuit fidei habit⁹, q̄uis defuerit illius mã, circa quā, ſ. res diuina ñ apparēt, ſicut fuit I eo magnificentia, q̄uit illi⁹ defuerit mã circa quā I

† Glo. ordinaria ibi.

¶ Ad hoc dī, ꝙ q̄uis mã, circa quā uerſať uirt⁹ & obiectum coincidere inueniātur, alia tñ ē iō formalis obiecti, & alia ratio ꝓpria materiæ. Et iō ñ deficiat aliqd ſub ratione

* 2. 2. q. 1. artic. 4.

ratione materiæ, non ꝑpterea oportet deficere habitum: ſed ſi deficit ſub rõne formali obiecti, oportet habitus illius rõem formalem deficere. Et ſi impoſſibile fuit, & eſt obiectum aliquod formaliter locum habere reſpectu alicuius, impoſſibile quoq; eſt, & fuit in illo locum habere habitum illum. In propoſito ãt totũ oppoſitum inuenitur reſpectu magnificentiæ, & fidei, quia reſpectu fidei, res, q̃ ſunt materia, quę creduntur, inueniuntur apud intellectũ Chriſti, ut trinitas, &c. ſed non ſub illa ratione formali qua creduntur, quia non ut non viſæ, quia huiuſmodi rõ formalis ponit imperfectionem in Chr' aia: & hęc fuit eſſe potuit in Chriſto habitus fidei. Reſpectu aũt magnificẽtiæ, res, quæ ſunt materia magnificentię, ut diuitię, defuerunt ſed nõ formalis earũ, quò. ſ. qñ, ubi ſicut, pro quo &c. oportet, exponeretq; eſſent nõ deerat aio Chriſti: quia hæc nullã imperfectionem ponit intus in aia eius, ſicut nec ẽt defectus materiæ magnificentię redundabat in aliquã imperfectionem animæ. Et iõ optime ex defectu obiecti formalis defectus fidei concluſus eſt: ex defectu aũt materiæ magnificentiæ non ſequitur defectus magnificẽtiæ interioris.

Concl. in

¶ In ſolutione ad ſcm eiuſdem articuli, nota gloſſam aliã, quo oẽs uirtutes, includendo ẽt fidem, & ſpem, fuerunt in Chriſto. ſ. quantum ad meritum: impleuit ſiquidẽ excellentius quicquid meritorii actus eſt, tam credendo, q̃ ſperando, quamuis nõ eodem modo: quia non credendo, aut ſperando: ſicut quicquid cognoſcit ſenſus, cognoſcit intellectus, ſed non eodem modo.

* Aug. in li. 2. quæſt. Euang. q. 39. in prin. to. 4.

obiectũ fidei eſt res diuina nõ uiſa. Habitus ãt uirtutis ſicut, & q̃libet alius recipit ſpẽm ab obiecto. Et iõ excluſo, q̃ res diuina ſit nõ uiſa, excludit̃ rõ fidei. Chr̃s ãt a primo inſtãti ſuæ cõceptionis plene uidit Deum per eſſentiã, ut infra dicet̃.[a] Vñ in eo fides eſſe non potuit.

AD PRIMVM ergo dcẽm, q̃ fides eſt nobilior uirtus uirtutibus moralib', q̃a circa nobiliorẽ mãm: ſed tñ importat quẽdã defectũ in cõparatione ad illã mãm, q̃ defectus in Chr̃o non fuit. Et iõ nõ potuit in eo eſſe fides, licet fuerint in eo uirtutes morales, quæ in ſui rõne hmõi defectũ non important per cõparationem ad ſuas materias.

AD II dcẽm q̃ meritũ fidei cõſiſtit in hoc, quòd hõ ex obedientia Dei aſſentit illis, q̃ non uidet, ſcḋm illud Rom. 1. Ad obediendũ fidei in oĩbus gentibus pro noĩe eius. Obedientiã aũt ad Deũ pleniſſime habuit Chriſtus, ſcḋm Philipp. 2. Fact' eſt obediens uſq; ad mortẽ. Et ſic nihil ad meritũ ꝑtinẽs docuit, qḋ ipſe excellentius nõ impleret.

AD III dcẽm, q̃ ſicut gloſa ibidẽ dicit,* fides ꝑprie eſt, qua creduntur, q̃ non uĩr: ſed fides, quæ eſt rerũ uiſarũ improprie dr̃, & ſcḋm quandam ſimilitudinẽ, quantum ad certitudinem, aut firmitatem adhæſionis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum in Chriſto fuerit ſpes.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ in Chriſto fuerit ſpes. Dr̃. n. in Pſ. 30. ex perſona Chr̃i, In te dñe ſperaui: ſed uirtus ſpei ẽ, qua hõ ſperat in Deũ. Ergo uirtus ſpei fuit in Chr̃o.

¶ 2 Præ. Spes ẽ expectatio futuræ beatitudinis, vt in 2. parte habitũ eſt: ſed Chr̃s aliqd expectabat ad beatitudinẽ ꝑtinens, uidelicet gloriã corporis. ergo ur̃, quòd in eo fuerit ſpes.

¶ 3 Præt. Vnuſquiſq; põt ſperare illud quod ad eius ꝑfectionẽ pertinet, ſi ſit futurum: ſed aliquid erat futurum quod ad perfectionem Chriſti pertinet, ſecundum illud Epheſ. 4. Ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti. ergo uidetur, quòd Chriſto competebat habere ſpem.

SED CONTRA eſt quod dr̃ Rom. 8. Quod uidet quis, quid ſperat? Et ſic patet, quòd ſi-

ſperata in Chriſto locum habeat, quia non omnia ſperata habebat actu a principio, ut patet, de immortalitate corporis, & eiuſdem gloria, quibus tñ carere nullam imperfectionem poſuit in aĩa Chriſti: ſed ſpectat ad aſſumptionem defectuum corporalium, quos diſpenſatiue ob menſam ſuam miſericordiam, pro nobis aſſumpſit.

¶ Occurrit hic ſtatim dubium, an ſpes in Chriſto reſpectu ſecundario ſperatorum, fuerit habitus aliqs; an ſolus actus ſperandi, & an theologicus, an moralis, ſiue actus, ſiue habitus fuerit. Et eſt rõ dubii, quia nihil prohibet fuiſſe habitũ, quin potius ſi non fuit habitus, vr̃ quòd actus ille ſperandi fuit imperfectus, utpote, natus elici per habitum (ut patet in nobis), & de facto elicitus ſine habitu. Quòd ſit ẽt theologicus, ut ex eo q̃ actus ſperandi reſpectu ſecundario ſperatorũ eſt ex ſuo gñre actus theologicus (ut patet in nobis) ergo ſi eſt ab habitu, oportet quòd ſit ab habitu, qui uirtus eſt theologica.

¶ In oppoſitum autem eſt, quia ſi eſt habitus, oportet q̃ ſit habitus ſpei, ſed non eſt habitus ſpei, quia deficit ratio formalis obiecti, ergo. Et per idem patet, q̃ non eſt habitus theologicus, quia, ſcilicet non eſt uirtus theologica, quæ eſt ſpes. Et q̃ ẽt non ſit actus theologicus, apparet, quia deficiente ratione formali obiecti theologici, deficeret quoque actus theologicus: ſed conſtat hic deeſſe rationẽ formalem obiecti theologici, quia non eſt hic Deus non habitus. ergo actus ſperandi gloriam corporis, non eſt actus theologicus: par ſiquidẽ ratio eſt actus, & habitus, quo ad ſpecificari ex ratione formali obiecti, ita q̃ ceſſante ratione obiecti, ceſſat ſpecificatio tam habitus, quàm actus ex obiecto.

¶ Ad primum horum dr̃, q̃ in Chriſto nullus fuit habitus ſpei reſpectu ſecundario ſperatorum, quia nullus habitus infuſus fuit in ipſo, quin ſimilis fuerit in hominibus ſanctis, uel uiatoribus, quum conſtet quòd etiam habitus gratia capitalis ſit ſcḋm eſſentiam idem, quod habitus gratię (ut infra patebit) certum eſt autem, in hominibus non eſſe talem habitum ſpei diuerſum a ſpe uirtute theologica. igitur nec in Chriſto fuit huiuſmodi habitus.

¶ Et quum obiicitur, quòd actus ſpei in Chriſto fuiſſet imperfectus ſine habitu, negatur. Et ad probationem, Omnis actus natus informari habitu, eſt ſine habitu imperfectus, reſpondetur dupliciter, & utroque modo bene. Primo, q̃ iſta propoſitio nõ eſt uera in actu, non omnino eiuſdem rationis, qualis eſt actus ſpei in Chriſto. Nã actus, quo ſperatur immortalitas, & gloria corporis, non eſt oĩno eiuſdem rationis ex parte obiecti in nobis, & Chriſto, quia in nobis habet rationẽ ardui gloria illa, in Chriſto autem non. Et ratio eſt, quia habenti gloriam aĩæ, gloria corporis paruum quid eſt, & vẽ. Secundo, q̃ illa propoſitio nõ eſt uera, qñ principiũ elicitiuum actus eſt melius diſpoſitũ ad actũ illũ, q̃ ſi eſſet habituatũ. Sic autẽ eſt in propoſito, quia uoluntas Chr̃i fruẽs Deo nõ in ſpe, ſed in re, eſt melius diſpoſita ad expectandũ ſcḋario ſperataq; q̃ ſi hr̃et habitũ ſpei, quãto certio, & excellentior eſt res q̃ ſpes. Quocirca expectatio, qua uolũ

D. 606.

Porret. 8.

46 Infr. ar. 6. ad 1. & ar. 1. ad 2. & ar. 9. ad 1. Et 1. 2. q. 65. arti. 5. ad 3. Et 2. 2. q. 18. ar. 2. ad 1. Et 3. di. 26. q. 2. art. 5. q. 1. & di. 36. ar. 2. ad 3. * 2. 2. q. 17. ar. 5. ad 3.

SVPER QVÆST. VII. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

TItulus clarus, de ſpe, quæ eſt uirtus theologica quærens. ¶ In corpore arti. duo ſunt: primo, reſpondetur quæſito negatiue, ſcilicet in Chriſto non fuit ſpes: ſecundo, ponitur dria inter defectum fidei, & defectum ſpei in Chriſto, quantum ad hoc, quod fides nullo modo fuit in Chriſto, ſpes autem quantum ad ſecundario ſperata, in Chriſto fuit. Primum probatur ſic. Spes eſt de Deo nõ habito ut obiecto. ergo in Chriſto non fuit ſpes. Antecedens probatur quo ad duo, ſcilicet, & q̃ ſpes ſit de non habito ut obiecto, & q̃ ſit de Deo non habito ut obiecto. Primum probatur ex proportionalitate fidei in aſſentiendo, & ſpei in expectando. Secundum etiam probatur ex conuenientia theologicarum uirtutum: quia omnes ſunt de Deo ut obiecto. Conſequentia autem probatur: quia Chriſtus ab initio conceptionis ſuæ plene fruitionem diuinam habuit. Differentia autem ſecundo loco propoſita inter fidem, & ſpem in Chriſto declaratur, ponendo primo conuenientiam extenſiuam fidei, & ſpei, quia ſcilicet utraque eſt de ſolo Deo ut obiecto, & extendit ad alia a Deo ſecundario, & ſubiungendo deinde differentiam ratione ſua ratione, quòd fides nec quantum ad principale creditum, nec quantum ad ſecundario credita, locũ habet in Chriſto, quia hoc poneret imperfectionem cognitionis intus in anima Chriſti. Spes aũt quantũ ad ſecundario tñ

cut fides eſt de nõ uiſis, ita, & ſpes: ſed fides nõ fuit in Chro ſicut dictũ eſt. *ergo nec ſpes.

Resp. Dcdm, q ſicut de rõe fidei eſt, q aliquis aſſentiat his, q̃ non uidet, ita de rõe ſpei eſt q aliqs expectet id, q̃ nondũ habet. Et ſicut fides, inquantũ eſt uirtus theologica, nõ eſt de quocũq; nõ uiſo, ſed ſolũ de Deo, ita ẽt ſpes, inquantum eſt virtus theologica, hẽt p obiecto ipsũ Deũ, cuius fruitionẽ hõ principr expectat p ſpei virtutẽ: ſed ex cõſñti, ille, q hẽt uirtutẽ ſpei, põt ẽt in aliis diuinũ auxiliũ expectare, ſicut, & ille, q hẽt uirtutẽ fidei, nõ ſolũ credit Deo de reb. diuinis, ſed de qbuſcũq; aliis diuinitus ſibi reuelatis. *Chrs aũt a principio ſuę conceptionis plene habuit fruitionẽ diuinã, vt ifra dicẽt, & ideo uirtutem ſpei non habuit: habuit tamen ſpem reſpectu aliquorum, quæ nondum erat adeptus, licet non habuerit fidẽ reſpectu quorũcumq; * qa licet plene cognoſceret oia, p q̃d totaliter fides excludebatur ab eo, non tñ adhuc plene habebat oia, q̃ ad eius pfectionẽ pertinebant, puta immortalitatem, & gloriam corporis, quã poterat ſperare.

Ad primum ergo dcdm, q hoc non dr de Chro ẽm ſpem, quæ eſt uirtus theologica, ſed eo, q quædã alia ſperauit nondum habita, ſicut dictum eſt.*

Ad ii dcdm, q gloria corporis nõ ptinet ad beatitudinẽ, ſicut in quo principr beatitudo cõſiſtat, ſed p quãdã redũdantiã a gloria aiæ, ut in 2. parte dictũ eſt. † Vñ ſpes ẽm q eſt uirtus theologica, non reſpicit beatitudinem corporis, ſed beatitudinem animæ, quæ in diuina fruitione conſiſtit.

Ad iii dcdm, q ædificatio Eccłe per conuertionẽ fideliũ, non pertinet ad pfectionẽ Chri, qua in ſe pfectus eſt: ſed ẽm q alios ad participationẽ ſuę perfectionis inducit. Et qa ſpes dr proprie reſpectu alicuius, q̃ expectaẽ ab ipſo ſperante habendũ, non proprie poteſt dici, q uirtus ſpei Chriſto, ratione inducta conueniat.

Sup. qv. VII. Art. V. Titulus art. 5. clarus eſt. ¶ In corpore articuli unica eſt cõcluſio tãſiua quæſito affirmatiue. In Chro fuerũt

[Left margin commentary:] tas Chri ferẽ in ſecũdatio ſperata, deficit a rõe actualis ſpei, & ex parte obiecti, & ex parte ſubiecti, & magis habet rõnem deſiderii, quam ſpei. Nec mirum. qa cum ſpes ſit de gñe imperfectorũ, quanto minus ſpei hr, tanto magis ab imperfectõe recedit. Vtraq; tñ ſio clara ſit, ſi ad beatos aſpexeris, in quibus ſpes eſt, & non eſt ſicut in Chriſto. expectant enim corporis gloriam immortalẽ. ¶ Ad ſña de, q actus põt dici theologicus dupliciter: vel ex parte eliciẽtis principii, uel ex parte principalis obiecti. Et q actualis illa ſpes corporis immortalis, licet ex parte eliciẽtis principii non ſit, de facto actus theologicus (qa nõ eſt actus a uirtute theologica) eſt: ſi q̃ tũ eſt ex ſuo gñe actus ſecundarius in uirtutis theologicæ. Ex parte uero obiecti formaliter, eſt magis theologicus actus, q̃ ſi eſſet a uirtute theologica, q̃ ſi eſſet a uirtute theologica, ſ. ſpe, obiectũ formale eſſet Deus habendus: qa in ordine ad Deũ habendũ ſperamus gloriam corporis. In Chriſto aũt ſicut, & in beatis ratio formalis obiecti eſt Deus habitus: hęc n. tõ ſuccedit ſperato principali, q formale obiectũ eſt ſpei, ac p hoc reſpectus ſperantis Chri, & beatorũ loco obiecti formalis ſuæ ſpei ſuccedere ui, & cõſeq̃ter actũ ſecundariũ ſpei remanẽtẽ magis theologicum reddit.

[Left margin notes:] *Ar. præc.* *concl. Quæſt. 34. ar. 4.* *In sor. art.* *† p. 2. q. 4. art. 6. & q. 67. art. 4.* *In corp. art.*

Vtrum in Chriſto fuerint dona.

Ad qvintvm ſic proceditur. Vr q in Chriſto non fuerint dona. Sicut enim communiter dicitur, dona dantur in adiutorium virtutum: ſed id, quod eſt in ſe perfectum, nõ indiget[b] exteriori auxilio. Cum igitur in Chriſto fuerint uirtutes perfectæ, uidet quòd in eo non fuerint dona.

¶ 2 Præt. Non uidetur eſſe[b] eiuſdem dare dona, & recipere, quia dare eſt habentis, accipere autem non habentis: ſed Chriſto conuenit dare dona, ſecundum illud Pſal. 67. Dedit dona hominibus. ergo Chriſto non conuenit accipere dona Spiritusſancti.

¶ 3 Præt. Quatuor dona uidentur pertinere ad cõtẽplationẽ aiæ, ſ. ſapientia, ſcia, intellectus, & cõſiliũ, quod pertinet ad prudentiã, vnde & Philoſ. in 6. Ethi.* numerat iſta inter uirtutes intellectuales: ſed Chriſtus habuit[h] contemplationem patriæ. Ergo non, habuit huiuſmodi dona.

Sed contra eſt, q dr Iſa. 4. Apprehendẽt ſeptem mulieres uirum unum. Gloſ.* idcſt, ſeptem dona Spiritusſancti Chriſtum.

Resp. dcdm, q ſicut in 2. parte dictũ eſt, † dona proprie ſunt pfectiones quędam potentiarũ aiæ, ẽm q ſunt natæ moueri a Spũſancto. Manifeſtum eſt aũt, q aia Chriſti perfectiſſime a Spũſancto mouebatur, ẽm illud Luc. 4. Ieſus aũt plenus Spiritusſancto regreſſus eſt a Iordane, & agebatur a ſpiritu in deſertum. Vnde manifeſtum eſt, q in * Chriſto fuerunt excellentiſſime dona.*

Ad primum ergo dcdm, q illud, quod eſt pfectũ ẽm ordinẽ ſuæ naturæ, indiget adiuuari ab eo quod eſt altioris naturæ, ſicut hõ, quantumcumq; pfectus indiget adiuuari a Deo. Et hoc mõ uirtutes, q̃ pficiũt potentias aiæ, ẽm q ducunt rõe, quãtumcumq; ſint perfectæ, indigent adiuuari p dona, quæ perficiunt potentias animę, ſecundum q ſunt motæ a ſpirituſancto.

Ad ii dcdm, q Chrs non ẽm idẽ eſt recipiẽs, & dãs dona Spũſancti, ſed dat, ẽm q hõ. Vñ Gre. dicit in 2. mor. q Spũſanctus humanitatẽ Chriſti numquã deſeruit, ex cuius diuinitate procedit.

Ad iii dicendum, q in Chriſto non ſolũ fuit cognitio patriæ, ſed ẽt cognitio uiæ, ut infra dicetur.† Et tñ ẽt in patria ſunt per aliquem modum dona Spiritusſancti, ut in 2. parte dictum eſt.*

Articvlvs VI.

Vtrũ in Chriſto fuerit donũ timoris.

Ad sextvm ſic procedit. Vr q in Chriſto nõ fuerit donum timoris. Spes enim videtur potior, q̃ timor. nam ſpei obiectum eſt bonum,[b] timoris uero malũ, ut in ſecũda parte habitum eſt.* ſed in Chriſto non fuit uirtus ſpei, ut ſ. habitum eſt. † Ergo etiam nõ fuit in eo donum timoris.

¶ 2 Præt. Dono timoris timet aliquis, uel ſeparationẽ à Deo

[Right margin commentary:] excellẽtiſſime dona. Probat. Aia Chri pfectiſſime a Spũſancto mouebatur, ergo in Chro fuerunt excellẽtiſſime dona. Aña pbat ex duplici auctoritate Euangelii. Cõſequentia probat ex qdditate donorum, ſ. q ſunt proprie perfectiones potentiarũ aiæ ẽm q ſunt natæ moueri a Spũſancto.

Sup. qv. VII. Art. VI. Titulus clarus eſt. ¶ In corpore articuli una eſt concluſio reſponſiua quæſito. In Chriſto fuit timor Dei, non reſpectu mali, ſed reſpectu eminentiæ Dei præ cęteris hominibus. hęc concluſio in litera primum declaratur quo ad terminos duos diſtinguendo

[Right margin notes:] *li. 6. Ethi. c. 3. & ſeq to. 5.* *Glo. ord ibidem.* *† P. 2. q. 68 arti. 1.* *Concl.* *li. 2. c. 41. a me. illius.* *q. 14. ar. 4 † p. 2. q. 68 artic. 6.* *Parr. 9. 48* *Infr. q. 15. ar. 7. & q. 1. di. 25. q. 2. art. 1. q. 3.* *p. 2. q. 19. & 17. ar. 1. † ar. 4. huius quæſt.*

guendo d[illegible]o obiecta timoris, ſ. malum terribile, & eminentiam potentis infligere malum. Quæ probatur: quia niſi eſſet eminens non timeretur. Deinde declaratur quid ſit in Chriſto iſte affectus timoris eminentiæ dicendo, q; eſt affectus reuerentialis in eę eminentiæ. Demum probatur, quo ad primam partem affirmatiuam auctoritate Apoſtoli ad Heb. & quoad comparatiuã auctoritate Iſaiæ. Replebit eũ ſpiritus timoris domini.

*Augu. in Can. Ioa. tract. 9 c[i]rca mediũ to. 9.
†q. 15. ar. 1 & 2.

¶ Occurrit hic dubiũ circa timorem reuerentialem Chriſti, ex eo q; eminentia Dei potentis infligere malum, aut habuit rationem reuerendi, quatenus eminentia Dei abſolute, aut quatenus eminentia eſt potentis infligere malum. Non poteſt dici primum, tum quia eminentia Dei, ut ſic, ueneranda, adorãdumque ſonat, nõ timendum, quum non dicat ordinem ad malum, tum quia expreſſe Auctor in art. 1. q. 42 Primæ ſecũdæ dixit, q; tam Deus, quã quilibet alius potens, eſt obiectũ timoris ut cã mali, ac per hoc Deus obiectum timoris ut eminens, non abſolute, ſed ut eminentia eſt cauſatiua mali, intelligitur. Quod ẽt in hac litera confirmatur, ubi eminentia ponitur ratio, q; timeatur, quia ſuperatiua eſt ad cauſandum malum. Nec põt dici ſcd[m], quia Chriſtus nullum malũ pœna pro culpa, aut ſeparationem à Deo timebat, ut in lra dr, in idẽ aũt redit timere malum aliquod, & timere potẽtiã inflictiuã mali. Nec differũt niſi ſicut per ſe, & per aliud, quia ſ. malũ p ſe timemus, potẽtiã autẽ inflictiuam per aliud, hoc eſt pp malum, quia in ordine ad poſſibile malum ab illa potẽtia timor inſurgit: unde ſi ſubtrahatur ab eminenti

†P. 2. q. 19. art. 1.

Concluſ.

potentia ordo ad malum, nulla reſtat ratio timoris. Et quia ſic fuit in Chriſto, qũ certus, ac ſecurus erat, q; nullum poterat à Deo ſibi prouenire malũ fugiendũ, p donum timoris, conſequẽs eſt q; nec reſpectu diuinæ eminentię fuit in Chro timor reuerentialis, nam timor reuerentialis quidam timor eſt.

¶ Ad hoc dicitur, q; proculdubio Deus non eſt obiectum timoris, niſi in ordine ad malum: quia bonum non timetur niſi in ordine ad malum, qđ eſt per ſe primo timoris obiectum. & iõ eminentia diuina in propoſito ponitur timoris obiectũ, nõ abſolute, ſed ut cauſa mali. Verum duplicẽ habet diuina eminentia ordinẽ ad malũ, ut cã ad effectum: primo abſolute, ſecundum ut ſubſtat diuinę uolũtati. Si cõſideretur diuina eminentia ſm ſuũ poſſe, qđ hẽt ad cauſandum malum, ſic proculdubio, timendi rõnem retinet, quia ſm ſe habet poſſe cauſare malũ. Si uero conſideretur diuina eminentia, ut ſtat ſub determinatione diuinæ uoluntatis ad cauſandum executiue malũ, ſic nõ habet rõnem timendi, quia hęc conditio reddit creaturam ſecuram, & certam de impoſſibilitate mali effectiuĩ. Põt ergo diuina eminentia

qđ pertinet ad timorem caſtũ, uel puniri ab ipſo, qđ pertinet ad timorem ſeruilem, ut Aug. dicit* ſup Cano. Ioan. ſed Chriſtus non timuit ſeparari à Deo per pctm̃, neq; ẽt puniri ab eo pp ſuã culpam: q̃a impoſſibile erat ei peccare, ut infra dicet.† Timor aũt nõ ẽ de ĩpoſſibili. ergo i Chro nõ fuit donũ timoris.

B ¶ 3 Præ. 1. Io. 4. dr, q; pfecta charitas foras mittit timorẽ: ſed in Chriſto fuit perfectiſſima charitas, ſecundum illud Eph. 3. Supereminentẽ ſcientiæ charitatem Chriſti. ergo in Chriſto non fuit donum timoris.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Iſa. 11. Replebit eum ſpiritus timoris domini.

C RESP. Dcd̃m, q; ſicut in 2. parte dictũ eſt.* timor reſpicit duo obiecta quorũ unũ eſt malũ terribile, aliud eſt illud, cuius ptãte malũ põt inferri: ſicut aliquis timet regem, inquantũ hẽt occidendi ptãtem. Nõ aũt timeretur ille, qui põt nocere, niſi haberet quandã eminẽtiã ptãtis, cui de facili reſiſti non poſſit: ea. n. quæ in prõptu habemus repellere, nõ timemus. Et ſic patet, q; aliquis nõ timetur, niſi pp ſuam eminẽtiã. Sic igitur dicendũ eſt, q; in Chro fuit timor Dei, nõ qdẽ ſm q; reſpicit malũ ſeparatiõis à deo per culpam, neq; ẽt ſm q; reſpicit malũ punitionis pro culpa, ſed ſm, q; reſpicit ipſã diuinã eminentiam, prout, ſ. ãia Chriſti quodam affectu reuerentiæ mouebatur in Deum à Spiritu ſancto acta.* Vnde Heb. 5. dr q; in omnibus exauditus eſt pro ſua reuerentia. Hunc. n. affectũ reuerẽtiæ ad Deũ, Chriſtus ſm q; hõ, præ ceteris habuit pleniorẽ. Et ideo ei attribuit ſcriptura pleniorem timoris dñi.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q; habitus uirtutum, & donorũ, pprie, & p ſe reſpiciũt bonũ, malũ aũt ex cõſequẽti. Pertinet .n. ad rõem uirtutis, ut op⁹ bonũ reddat, ut in 2. Eth.* dr, Et ideo de rõne doni timoris nõ ẽ illud malũ, qđ reſpicit timor ſed eminentia illius boni, ſ. diuini, cuius ptãte aliqđ malum infligi põt: ſed ſpes, ſm q; uirtus eſt, reſpicit nõ ſolũ actorẽ boni, ſed ẽt ipſum bonum, inquantũ eſt non habitũ. Et ideo Chriſto, qui iã habebat pfectũ beatitudinis bonũ, nõ attribuitur uirt⁹ ſpei, ſed donũ timoris.

AD II dcd̃m, q; perfecta charitas foras mittit timorem ſeruilem, qui reſpicit principaliter pœnam: ſic autem timor nõ fuit in chriſto.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ.

D AD SEPTIMVM ſic proceditur. Vr q; i chriſto nõ fuerint grãæ gratis datæ. Ei. n. q hẽt aliquid ſm plenitudinem, nõ competit illud habere ſm participationem: ſed chriſtus habuit grãm ſm plenitudinẽ ſm Io. 1. Plenum grãæ, & ueritatis. Grãæ aũt gratis datę uĩr eſſe quædam participationes diuiſim, & particulariter diuer-

Li. 2. ethi. c. 6. l prin. to. 5.

Perr. 4. 49
4. conr. ca. 154. fin. Et ueri. q. 27. ar. 1. & cor. Et opuſ. 3. ca. 22. Et Ro. r. lect. 3. Et Eph. 1. lect.

A nentia non ſolum abſolute, quo mõ non eſt obiectũ timoris, ſed ut cauſa mali abſtrahere à poſſibili executione mali, & ſic eſſe obiectum timoris abſque ordine ad malum poſſibile euenire, ſed nõ põt ut cã mali abſtrahere ab hoc, q; ipſa ſm ſe eſt potẽs cauſare malũ. Et q; ſic erat i Chro, iõ utrũq; de Chro dr, ſ. & q; non erat in eo timor mali poſſibilis fugiendi, ſ. per donũ timoris, & q; erat in eo timor eminentiæ diuinæ potentis infligere malum. Contẽplando ſiquidem diuinam eminentiã, ut cauſam potentẽ, quãtum ex ſe eſt infligere malũ, inſurgebat, timor reuerentialis ad illam: q̃uis ſciendo eminentiam illã eſſe cauſam determinatam ad nõ cauſandum in huiuſmodi malum, ſecurus eſſet abſq; ſuſpitione quacumque hmõi mali.

¶ Et per hæc patet ſolutio obiectorum, & q; omnia cõſonant, ¶ In ſolutione ad primũ eiuſdem articuli ſexti, ſi diſtinctionẽ iã dictã de duplici ordine cãæ ad effectũ, applicueris ad literã uidebis differentiam inter timoris donũ, & ſpei uirtute in lra poſitã, Habet ſiquidem actor, ſiue boni, ſiue mali duplicem ordinem ad ſuũ effectũ; primo ſm ſe, p quanto eſt potens cauſare bonũ, ſiue malum ẽt mihi: ſecundo, ut pparat⁹ eſt ad executionem boni, uel mali. Tunc aũt tm̃ timetur malũ, uel ſperatur bonũ ex actore, qñ utero que ordo interuenit, qñ aũt primus ſm, tũc actor tm̃ reſpicitur. ¶ In lra igr ponitur diſtĩr uirtutẽ ſpei, & donũ timoris in hoc q; ſpes ẽ reſpectu boni & executione, & reſpectu actoris boni utroque m. õ. timor uero nõ eſt reſpectu mali, nec reſpectu actoris ut executiui, ſed reſpectu actoris potentis ſm ſe

E malũ cauſare. Et rõ redditur in lra ex cõi rõne doni, & uirtutis, quia. ſ. cõe eſt uirtuti, & dono per ſe primo reſpicere bonũ, uirtus primo bonũ facit. Hinc. n. ſequitur, q; ſpes, quæ non ſolum inquantũ donũ, ſed ſm ppriã rõnem ſpei directe reſpicit bonũ, oĩa q cõuenire nata ſunt ſpei, retineat, ac p hoc q; ſit boni habẽdi ſeu nõ habiti. Timor aũt, q̃a ſm ppriã rõnẽ timoris directe reſpicit malũ, ſed quatenus eleuatus eſt in celſitudinẽ doni, & propter ea p ſe reſpicit bonũ, nõ retinet, ea q ſe tenet ex parte mali, ſed ad id, qđ ſe tenet ex pte boni, tẽdit. Et iõ minimũ retinuit de aſpectu, ad malũ, timoris donũ i Chro, dũ i ſolũ tẽdebat actorẽ mali, nõ ut executiuũ, ſed ut i ſe potẽtẽ cauſare malũ. Quo ſit ut uirt⁹ ſpei i Chro nõ fuerit, utpote, ponẽs Deũ nõ haberi ab aĩa Chri, timoris aũt donũ in eo fuerit, utpote, ſolum reuerentiam actoris mali ponens in Chriſti anima.

SVPER QVÆ. VII. ARTI. VII

Ferr. 4. cont. c. 154.

T Itulus articuli ſeptimi, ut ſonat intelligitur.
¶ In corpore unica eſt concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue

matiue. In Chriſto fuerunt excellentiſſime oẽs grę gratis datę. Probat̃, Oportet eum qui docet, habere ea, per quæ ſua doctrina manifeſtat̃. ergo oportet in Chriſto excellentiſſime fuiſſe oẽs grãs gratis datas. Añs probatur quia alias ſua doctrina eſſet inutilis. Conſequentia uero probatur, quia Chriſtus eſt primus, & principalis doctor fidei, & gratiæ gratis datæ ſunt ea, per quæ fidei ſpiritiuſque doctrina manifeſtatur.

¶ Vbi nota, q̃ Chriſtus dicitur primus, & principalis fidei doctor, uel quia perſona illa habet ẽt ſpẽ primatum in docendo, uel quia non obumbratæ, ſed reuelatæ fidei doctor primus ſpẽ, & principalis auctoritate fuit Chrus ſm q̃ hõ, prout de ipſo ẽ ſermo hic. Et hoc auctoritati Apoſtoli ad Hebr. 2. conſonat, ubi ſalus initium manifeſtæ narrationis à Chriſto, in quo Deus nouiſſime locus eſt, ſumpſiſſe dicitur.

*Epiſt. 57. declinando ante fin. lo. ¶ Super hoc autem, q̃ Chriſtus eſt primus, ac principalis doctor fundatur conſequentia non ſolum gratiarum, ſed ẽt excellen-

P. 2. q. 11. tiſſimo mõ gratiarũ in Chriſto. Decet. n. primum, ac præcipuũ doctorem excellẽtius aliis ſe habere in doctrina, & requiſitis ad illam, pp qđ in lra in calce corporis, huius ſequelæ rõ tangit̃ dicendo. Sicut in primo, & principali fidei doctore.

¶ In ſolutione ad primum eiuſdem ſeptimi articuli, cum legis differẽtiã inter Chriſtum, & alios ſanctos. in hoc q̃ in aliis ſanctis gratiæ gratis datę diuiduntur, non ãt in Chriſto, intellige non de diuerſitate, & unitate quaſi in Chriſto oẽs grę gratis datæ ſint una gra, in aliis uero ſanctis alia ſit gra prophetię, alia gratia ſanitatum, alia gratia miraculorum, &c. qm ſicut uirtutes infuſæ, quæ ſpectant ad gratiã gratũ facientem, multiplicantur in Chriſto, ſicut in aliis ſanctis, & non omnes uirtutes

ſis attributæ, ſcđm illud 1. ad Cor. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt. ergo uidetur q̃ i Chriſto non fuerint grę gratis datæ.

¶ 2 Præt, Qđ debetur alicui, nõ uñ eſſe gratis ei datũ: ſed debitũ erat[h] homini Chriſto, q̃ ſermone ſapientiæ, & ſcientiæ abundaret, & potẽs eſſet in uirtutibus faciendis, & in aliis hmõi, q̃ ptinẽt ad grãs gratis datas, cũ ipſe ſit Dei uirtus, & Dei ſapientia, ut dr̃ 1. ad Cor. 1. ergo Chriſto non fuit conueniẽs habere grãs gratis datas.

¶ 3 Prę. Grę gratis datę ordinãtur ad utilitatem fidelium, ſm̃ illud 1. Cor. 12. Vnicuique dat̃ manifeſtatio ſpũs ad utilitatẽ: nõ ãt uĩ ad utilitatẽ aliorũ pertinere habitus, aut quæcumq; diſpoſitio, ſi homo non utat̃, ſm̃ illud Eccl. 10. Sapientia abſcõdita, & theſaurus inuiſus, quę utilitas in utriſque? Chrus ãt non legit̃ uſus oibus gratiis gratis datis, pſertim quãtũ ad grã linguarũ. nõ ergo in Chĩo fuerũt oẽs gratiæ gratis datæ.

SED CONTRA eſt, q̃ Aug. dicit in epiſtola ad Dardanũ*, q̃ ſicut in capite ſũt oẽs ſẽſus, ita in Chriſto fuerunt omnes grę.

RESP. Dcđm, q̃ ſicut in 2. parte habitũ eſt, grę gratis datę ordinant̃ ad fidei, & ſpũalis doctrinæ manifeſtationẽ: oportet. n. eũ, qui docet habere ea, p quæ ſua doctrina manifeſtat̃, alias ſua doctrina eẽt inutilis. Spũalis aũt doctrinæ, & fidei, primus, & principalis doctor ẽ Chriſtus, ſm̃ illud Heb. 2. Cum initium accepiſſet enarrari p dñm, per eos, qui audierunt, in nos cõfirmata ẽ, cõteſtãte Deo ſignis, & portentis &c. Vñ manifeſtũ eſt, q̃ [m] in Chriſto excellentiſſime fuerunt oẽs grę gratis datæ ſicut in primo, & principali fidei doctore.*

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ ſicut grã gratũ faciens, ordinat̃ ad actus meritorios tã interiores q̃ exteriores, ita grã gratis data ordinat̃ ad quoſdã actus exteriores, fidei manifeſtatiuos, ſicut eſt operatio miraculorũ, & alia hmõi. In utraq; ãt grã Chrs plenitudinẽ habuit: inquantum. n. diuinitati unita

F erat eius aĩa, plenã efficaciã habebat ad oẽs pdictos actus pficiẽdos: ſed alii ſancti, q̃ mouẽtur à Deo ſicut inſtrã nõ unita ſed ſeparata, particulariter efficaciã recipiũt ad hos, uel ad illos actus perficiendos. Et ideo in aliis ſanctis hmõi gratiæ diuidunt̃, non autem in Chriſto.

AD II dcđm, q̃ Chriſtus dr̃ Dei uirtus, & Dei ſapientia, in quãtum eſt ęternus Dei filius,

G ſic ãt nõ cõpetit ſibi habere gratiã, ſed eſſe potius datorẽ grę: competit aũt ſibi habere gratiam, ſm̃ humanam naturam.

AD III dcđm, q̃ donum linguarũ datũ eſt apoſtolis, quia mittebant̃ ad docendas oẽs gẽtes. Chrus aũt in una ſola gẽte Iudęorum uoluit perſonaliter pdicare, ſm̃ q̃ ipſe dicit Matt. 15. Non ſum miſſus niſi ad oues, q̃ perierũt domus Iſrael Et Apoſt. dicit Rom.

H 15. Dico Chriſtum Ieſum miniſtrum fuiſſe circunciſionis. Et ideo non oportuit, q̃ loqueret̃ pluribus linguis: nec tñ defuit ei omnium linguarum notitia, cũ ẽt occulta cordiũ ei nõ eſſent abſcondita (ut infra dicet̃*) quorũ uoces quæcumq; ſunt ſigna: nec tñ inutiliter hanc notitiam habuit, ſicut non inutiliter habet habitum, qui eo non utitur, quando non eſt opportunum. *queſt. 12. ar. 2.

in Chro ſunt una uirtus, ita multiplicant̃ in Chriſto, q̃ aliis ſanctis gratiæ gratis datæ: ſed intellige de diuiſione totius, & partium, hoc eſt q̃ in Chriſto fuit tota plenitudo gratiarũ gratis datarum, in aliis uero ſãctis fuit partialiter, quia uni ſancto una grã, & alteri alia, iuxta doctrinam Apoſtoli. Et rurſus uni ſãcto talis gratia (puta prophetiæ, aut miraculorum ſm̃ talẽ mẽſurã) in Chriſto aũt tota plenitudo &c. Et rõ aſſignatur in litera quia humanitas Chriſti erat organum coniunctũ diuinitati, alii uero ſancti mouẽtur à Deo ut inſtrã ſeparata, qđ ſi plenius nõ intelligis, uide ultra prius dicta, in 4. contra Gentiles ca. 14.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum in Chriſto fuerit prophetia.

AD OCTAVVM ſic procedit̃. Vr̃ q̃ in Chro nõ fuerit pphetia. Prophetia. n.[h] importat quãdã obſcuram, & impfectã notitiã, ſm̃ illud Num.

I 12. Si q̃s fuerit inter uos ppheta dñi, per ſomniũ, aut in uiſione loquar ad eũ: ſed Chriſtus[h] habuit plenã, & apertã notitiã multo magis q̃ Moyſes, đ quo ibi ſubdit̃, q̃ palã, & nõ per ænigmata uidet Deũ. Non ergo in Chriſto dẽt poni pphetia.

K ¶ 2 Præ. Sicut fides eſt eorum, q̃ nõ uñt, & ſpes eorũ, q̃ non habent̃, ita pphetia eſt eorũ, q̃ nõ ſunt pſentia, ſed[h] diſtãt, nã propheta dr̃ quaſi procul fans: ſed i Chro ñ ponit̃ fides, nec ſpes, ut ſ. dictum eſt.* Ergo prophetia ẽt non dẽt poni in Chriſto.

¶ 3 Prę.[h] Propheta ẽ inferioris ordinis, q̃ Angelus, uñ, & đ Moyſe, q̃ fuit ſupremus prophetarũ (ut 1 2. parte dictũ eſt) dr̃ Act. 7. q̃ locutus eſt cũ Angelo in ſolitudine: ſed Chrus non eſt

SVP. QVÆ. VII. Perr. a. 50

ART. VIII.

Medina a. 8.

Infr. q. 38. arti. 2. & 2. 2. q. 174 ar. 5. Et Pſ. 44 Et Mat. 1. Et Io. 4. lect. 6. Et 1. cor. 13. lectio. 2.

Titulus octaui articuli intelligit̃ ut ſonat.

¶ In corpore articuli una eſt concluſio reſponſiua quęſito affirmatiue. ſcilicet, in Chriſto fuit prophetia. Probat̃ Chriſtus fuit non ſolum comprehenſor, ſed uiator & cognoſcebat̃, ac dicebat, quæ procul ab aliorum erant notitia, ergo fuit propheta. Conſequentia probatur, quia ad prophetiam requiritur, quòd cognita ſint prout ab aliis, cum quibus cognoſcens, & annuncians eſt: qđ probatur ex differentia ſecundum locum & ſecundum tẽpus, & conſequenter ex differentia inter pure comprehenſores, & uiatores. †Arti. 3. & 4. huius q.

2. 2. q. 174. ar 4.

¶ Vbi nota primo ex libro præcedenti quęſt. 173 artic. 1. & ex 3. q. 174. articul. 5. quòd

minoratus ab angeli ſm notitiam animæ, ſed ſolum ſm corporis paſſionem, ut habeẽ Heb. 2. ergo vr̃ ꝙ Chriſtus non fuit Propheta.

SED CONTRA eſt, ꝙ de eo p̃dr̃ Deute. 18. Prophetam ſuſcitabit uobis deus de ſratrib. ueſtris. Et ipſe de ſe dicit Mat. 13. & Ioan. 4. Non eſt Propheta ſine honore, niſi i patria ſua.

RESP. Dcd̃m, ꝙ Propheta dr̃ quaſi procul ſans, uel ꝓcul videns: inquantũ. ſ. cognoſcit, & loquiẽ ea, quæ ſunt ꝓcul ab hominum ſenſibus: ſicut ẽt Augu. dicit 16. contra Fauſtũ * Eſt ãt conſiderandum, ꝙ non pọ̃t dici aliquis Propheta ex hoc, ꝙ cognoſcit, & annuntiat ea, quæ ſunt aliis procul, cum q̇bus ipſe non eſt. Et hoc manifeſtum eſt ſm locum, & ſm tẽpus: ſi enim aliquis in Gallia exiſtens, cognoſceret, & annũtiaret aliis in Gallia exiſtentib. ea, quę tunc in Syria agerẽtur, propheticum eſſet: ſicut Heliſæus ad Giezi dixit, 4. Regũ. 5. quõ uir deſcenderat de currũ, & occurrerat ei, Si uero aliqs in Syria exiſtens, ea, q̃ ſunt ibi annuntiaret, non eſſet propheticũ. Et idẽ appareret ſm tp̃s. Propheticum enim fuit ꝙ Eſaias p̃nuntiauit, ꝙ Cyrus rex Perſarũ templum dei eſſet reædificaturus, ut patet Iſa. 44. Non aũt fuit propheticũ, ꝙ Eſdras hoc ſcripſit, cuius tp̄e factum eſt. Si igitur deus, aut angeli, uel etiã beati cognoſcunt, & annũtiãt ea, quæ ſunt procul a nr̃a notitia, hoc non pertinet ad ꝓphetiam: quia in nullo noſtrum ſtatũ attingunt[m]. Chriſtus ãt ante paſſionẽ noſtrum ſtatum attingebat, inquantũ non ſolum erat cõprehenſor, ſed ẽt viator. Et iõ propheticũ erat, ꝙ ea, quę erant procul ab aliorum viatorum notitia, & cognoſcebat, & annuntiabat. Et hac rõe dicitur in eo fuiſſe[a] prophetia.[a]

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ p illa uerba nõ oſtẽdiẽ eſſe de rõe prophetiæ ænigmatica cognitio, quæ, ſ. eſt per ſomnium, & in uiſione: ſed oſtendiẽ comparõ aliorum prophetarũ, qui per ſomniũ, & in uiſione per-

A ceperunt diuina, ad Moyſen, q palã, & nõ per ænigmata Deũ vidit, qui ꝓpheta, eſt dictus, ſecundũ illud Deut vlt. Nõ ſurrẽxit ultra ꝓpheta in Iſrael, ſicut Moyſes: Põt tñ dici, ꝙ etſi Chriſtus habuit plenam, & apertam notitiam, quantum ad partem intellectiuã: habuit tamen in parte imaginatiua quaſdam ſimilitudines, in quibus etiã poB terat ſpeculari diuina, inquantum non ſolum erat comprehenſor, ſed etiam uiator.

AD II. dicẽdum, ꝙ fides eſt eorum, quæ non videntur ab ipſo credẽte, & ſimiliter ſpes eſt eorum, q̃ non habetur ab ipſo ſperãte: ſed prophetia eſt eorũ, quæ ſunt procul à cõi hominũ ſenſu, cum quibus propheta cõuerſatur, & communicat in ſtatu uiæ; & ideo fides, & ſpes reC pugnant perſectioni beatitudinis Chri: nõ autem prophetia.

AD III. dicendum, ꝙ angelus cum ſit comprẽhẽſor, eſt ſupra ꝓphetam, qui eſt purus viator, non autẽ ſupra Chriſtũ, q fuit ſimul uiator, & cõp̃hẽſor.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in Chriſto fuerit plenitudo gratiæ.

AD NONVM ſic proceditẽ. Videtur, ꝙ non fuerit in D Chro gr̃æ plenitudo. A gr̃a. n. deriuantẽ[h] uirtutes, ut in ſecũda parte dictũ eſt. * ſed in Chriſto non fuerunt oẽs uirtutes: non enim fuit in eo fides neq; ſpes, vt oſtẽſum eſt. † ergo in Chriſto non fuit gratiæ plenitudo.

¶ 2 Præt. Sicut patet ex his, q̃ in ſecunda parte dicta ſunt, * gr̃a diuiditur in operantẽ, & cooperantẽ: operans aũt gratia dr̃ E p quã iuſtificatur[h] impius, qđ quidem non habuit locum in Chriſto, qui numquam ſubiacuit alicui peccato. ergo i Chriſto non fuit plenitudo gratiæ.

¶ 3 Præt. Iac. 1 dicitur, Omne datum optimũ, & omne donum perfectum, deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum: ſed qđ deſcendit, habetur[h] particulariter, & non plene. ergo nulla creatura, nec etiam anima Chriſti poteſt habere plenitudinem donorum gratiæ.

ꝙ cognitio ꝓphetica dupliciter ſortiẽ eẽ procul. ſ. uel ex parte cognitionis (& penes hoc diſtinguitur cognitio ꝓphetica cõiter dicta a uiſiõe dei per eſſentiã) uel ex parte cognoſcentis, & penes hoc diſtinguiẽ ꝓphetia Moyſi, & Chri a cognitione beatorũ, q̃m beati ſi ſunt procul, q̃a cõp̃hẽſores tñ. Moyſes ãt ſuit ſimpliciter viator, Chriſt⁹ uero cõprehenſor, & uiator, & propterea Auctor hoc in loco ꝓphetiã in Chro inueſtigat, & concludit ex parte cognoſcentis, quia. ſ. Chriſtus erat uiator.

*lib. 16. c. 18. to. 6.

¶ Nota ſecundo nouitie, ꝙ probatio lĩæ ſm locũ, & tp̃s. repititione einſdem loci, & ſimiliter tẽporis reſpectu dicentis, & aliorũ eget, ita ꝙ l exẽplo de loco ad partẽ negatiuã, ſ. Si uero aliqs in Syria exiſtẽs, ea, q̃ ſunt ibi annuntiaret, ſubaudi, exiſtẽtib. in Gallia. cum q̇bus ſi eſt, a quib. tñ ꝓcul ſunt geſta in Syria, nõ eſſet prophericũ: alioquin ſcribentes lĩas ex Syria de geſtis ibi eſſent prophetę Et ſimiliter in exemplo de tempore, nõ fuit propheticũ, ꝙ Eſdras ſcripſit poſteris, cum quibus non fuit. & a quibus procũl fuit, ædificationem templi: alioquin omnes hiſtorici eſſent prophetæ. Exigitur ergo ad prophetam utriuſque ſimul concurſus conditiones, ſ. ꝙ cognoſcat ea, quæ ſunt procul ab aliis, cum quibus ipſe eſt: & ideo, nec deus, nec ſancti, aut angeli ſunt prophetæ, ſed uiatores.

Conclu.

¶ Nota tertio, quod duplici ratione Chriſtus inquantum uiator, poteſt dici propheta. Primo, ut ly inquantum uiator, denotet conditionem tam cognitionis, quã cognoſcentis: quia. ſ. prophetia conuenit Chriſto ratione cognitionis ſpectantis ad uiam, ſiue intellectiu, ſiue imaginatiua (ut dicitur hic in reſponſione ſecunda ad primam), & conuenit ſibi ratione conditionis cognoſcentis, quia erat uiator. Secũdo, ut ly inquantũ uiator, denotet conditionem cognoſcentis tãtũ, ita ꝙ Chriſtus quacunq; creata cognitione nouerit occulta aliis propheta eſt: quia cognitio illa uiatoris eſt, quãuis non inquãtum uiator eſt, ſibi cõueniat. Nec ꝓpea ſequitur, Chriſtus rõne cognitionis cõprehenſiuæ eſt propheta. ergo inquantũ comprehẽſor eſt propheta: quia rõne cognitionis comprehenſiuæ, nõ in quocũq; , ſed in uiatore eſt propheta Chriſt⁹. Valeret aũt ſi ratione cognitionis comprehẽſiuæ abſolute Chriſtus eſſet propheta, qđ nõ dicim⁹. Et ad hoc tendit rñſio prima ad primum cũ toto corpore arti. dum de cognitionis conditione nulla eſt cura: ſed de cõdõne cognoſcẽtis.

D. 1068.

D. 1066.

¶ Nota nouitie quarto, ꝙ cum dr̃, Chriſt⁹, inquantum viator, eſt propheta, ly inquãtũ, non reduplicatiue tenetur: alioqn omnis uiator eſſet propheta, ſed ſpecificatiue, q̃a denotat cõditionem in Chriſto, qua ſuſcipit prædicationẽ prophetæ. Eſt enim propheta, quia eſt uiator: ſicut Sortes eſt criſp⁹. inquantum capillatus: quia criſpitudinẽ habet non, niſi quia capillatus.

Porr. a.

51

Inf. ar. 10. & 12. c. & 3. diſ. 13. q. 1. ar. 2. q. 1. & di. 15. q 1. art. 2. ad 5. Et op. 3 c. 212. Et op. 60. c 3.

* P. 2 q. 110 art. 4. ad 3.

† Art. 3. & 4.

* P. 2. q. 111. ar. 2.

SVP. QVAES. VII. ART. IX.

Cap. 3. d. 13. q. 1. cõm. 2. Palud. 3 d. 13. q. 3. Medina. a. 9.

TItulus articuli nonᵒ ab Auctore in principio corporis declaratur, ꝙ plenitudo importat totalitatẽ, & perfectionem, ita ꝙ habere gratiæ plenitudinem, eſt habere gratiam totaliter, & perfecte. Et quia totaliter, & perfecte dupliciter inuenitur, uel in genere aliquo, uel ſimpliciter, intellige hic, quòd eſt ſermo de totalitate, & perfectione ſimpliciter, ita ꝙ quæſtio eſt, an in Chriſto fuerit gratiæ plenitudo ſimpliciter.

¶ In corpore articuli tria fiunt: primo declaranẽ termini, &

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Ioan. 1. Vidimus eum plenum gratiæ, & ueritatis.

Resp. Dcẽdũ, ꝙ plene dr̃ haberi, quod perfecte, & totaliter habet. Totalitas ãt, & pfectio põt attẽdi dupliciter. Vno mõ, quantum ad quantitatem eius intenſiuam: puta ſi dicã aliquẽ plene habere albedinem, ſi habeat eam, quantumcunq; nata ẽ haberi. Alio modo ſm̃ uirtutẽ: puta ſi aliquis dicat̃ plene habere uitã: quia hẽt ſm̃ omnes effectus, uel opera uitę, & ſic habet plene uitam hõ, non autem brutum animal, uel plãta. [m] Vtroque ãt modo Chriſtꝰ habuit gr̃æ plenitudinẽ[a]. Primo, quidem, quia habuit eã in ſummo ſm̃ perfectiſſimum modũ, quo haberi poteſt. Et hoc quidem apparet, primo, ex propinquitate animæ Chriſti ad cãm gr̃æ: dictum eſt[*] enim, ꝙ quanto aliqđ receptiuum ꝓpinquius eſt cauſæ influenti, tanto abundantius recipit. Et ideo anima Chriſti, quæ propinquius coniũgitur Deo inter omnes creaturas rõales, maximam recipit influentiam grę eius. Secundo ex comparatione eius ad effectũ. ſic.n. recipiebat aĩa Chriſti gratiam, ut ex ea, quodammõ trãſfunderetur in alios. Et jõ opotuit, ꝙ haberet maximam gratiam: ſicut ignis, q eſt cauſa caloris in oĩb. calidis, eſt maxime calidus. Sir̃r ẽt quantum ad uirtutem gr̃æ plene habuit gr̃am: quia habuit eam ad omnes operationes, uel effectus gratiæ. Et hoc iõ, quia conferebatur ei gratia tanq̃ cuidam uniuerſali principio in genere habẽtiũ gr̃am. Virtus ãt primi principii alicuius gñis uniuerſaliter ſe extendit ad oẽs effectus illius generis: ſicut ſol, qui eſt uniuerſalis cã generationis (ut Dion. dicit in 4. ca. de Diui. nomi.[*]) eius uirtus ſe extendit ad oĩa:
G quę ſub gñatione cadũt. Et ſic ſecunda plenitudo grę extẽdit̃ in Chriſto, inquantũ ſe extendit eius gratia ad omnes gratiæ effectus, qui ſunt uirtutes, & dona, & alia huiuſmodi.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ fides, & ſpes nominant effectus gr̃æ in quodã defectu, q eſt ex parte recipientis gr̃am, inquantum ſ. fides eſt de nõ uiſis, & ſpes de non habitis. Vñ ñ oportet, ꝙ in Chriſto, qui eſt a-
H ctor gratię, fuerint defectus, quos important fides, & ſpes: ſed quicquid eſt perfectionis in fide, & ſpe, in Chriſto eſt multo perfectius: ſicut in igne non ſunt omnes modi caloris defectiui ex defectu ſubiecti, ſed qcquid pertinet ad perfectionem caloris.

Ad ii dcẽdũ, ꝙ ad gr̃am operantem per ſe, ꝑtinet facere
I iuſtũ: ſed ꝙ iuſtũ faciat ex impio, hoc accidit ei ex parte ſubiecti, in quo pc̃m inuenit̃. Anima chriſti igitur iuſtificata eſt per gratiã operantẽ, inquantũ ꝑ eã facta eſt iuſta, & ſancta a principio ſuæ conceptionis, nõ quòd ante fuerit peccatrix, aut etiam non iuſta.

Ad iii dcẽdũ, ꝙ plenitudo gratiæ attribuitur animæ Chriſti ſecundum capacitatẽ creatu-
K ræ: non autem per comparõnẽ ad plenitudinem infinitam bonitatis diuinæ.

diſtinguitur: ſecundo reſpondetur vnica concluſione de plenitudine intenſiua: tertio reſpõdet̃ unica concluſione de plenitudine extenſiua.

¶ Declaratur in primis ly plenitudo, & diſtinguitur, uel intenſiue, uel uirtualiter. Prima ãt concluſio eſt: In Chriſto fuit plenitudo gr̃æ intenſiuæ. Probat̃: habuit gr̃am in ſummo, ergo. Conſequentia relinquit̃ ꝑ ſe nota. Antecedẽs uero probat̃ dupliciter: primo ex cã: quia anima Chr̃i erat propinquiſſima cauſæ gr̃æ, quia perſonaliter cõiũcta. quanto ãt propinquior, tanto magis gr̃æ recipit. ergo in ſũmo propinqua, eſt in ſũmo grę. Secũdo ex effectu. Anima Chr̃i accepit gratiam, ut ex ea transfunderet̃ in alios. ergo habuit ſummã gratiã. Et patet ſeq̃la in exẽplo de calore ĩ igne.

¶ Nota hic primo, ꝙ expreſſe lr̃a loquẽs de quantitate intẽſiua gratiæ, dicit, ꝙ Chr̃s habuit eã in ſummo. Et hoc diligẽtiſſime uocã cõtra attribuentes Auctori, ꝙ ñ dat̃ ſummũ poſſibile in gr̃a: ñ.n. haberet Chr̃us gr̃am in ſummo intenſiue, niſi haberet ſũmũ poſſibile: ſicut ñ habet̃ albedo in ſũmo, ſi poſſibile eẽt dari albedinem intenſiorem, ut patet.

¶ Nota ſecũdo, ꝙ Auctor ñ dixit aĩã Chr̃i recipere gr̃am, ut eſſet in aliis gr̃æ cã abſolute, & ſimpliciter, ſed cũ additione: appoſuit.n. ly quodammõ, dicens, Vt ex ea quodammõ transfũderet̃ in alios. Deꝰ.n. ipſe eſt gr̃æ cã ſimpliciter, & abſolute: anima aũt Chriſti quodammõ, de quo mõ inferius erit ſermo diffuſus ĩ loco ꝓprio.

¶ Secunda cõcluſio ẽ: Chriſtus habuit plenitudinem gr̃æ, quãtum ad unitatẽ. Probat̃: q̃a habuit gr̃am ad omnes effectꝰ gr̃æ, ſ. uirtutes, dona &c. Probat̃, Chriſtus habuit gratiam, ut uniuerſale principium in genere habentium gratiam. ergo. Probatur ſequela: quia uirtus primi principii alicuius generis, uniuerſaliter ſe extendit ad omnes effectus illius generis, ut patet de ſole reſpectu generationis.

¶ Vbi nota, ꝙ hic non occurrit qđ de concluſione, ſed ratio eiꝰ non caret ſcrupulo: q̃m Chriſtum eſſe principium uniuerſale gñis habentiũ gr̃am, dupliciter poteſt intelligi: primo, ut principium contentum in genere tali, ſ. habentium gratiam, uel ut principium uniuerſale talis gñis ñ contentum in tali gñere, ſed ſupra illud. Si primo mõ intelligat̃ dato ꝙ ſit uera, tamen ñ ſic probatur in lr̃a: quoniam in lr̃a ſubſumitur ſub illa maiori de principio uniuerſali extra genus: ſicut ſi ſol poneret̃ cã gñis cunctorum, quæ gñantur, & corrumpuntur, ipſe extra genus

F corruptibilium, generabiliumque exiſtens. Si ſecundo modo intelligatur, propoſitio non apparet uera: tamen Chriſtus eſt unus habentium gr̃am, & non eſt extra genus habentium gratiam, iuxta illud; Plenũ gr̃æ, & ueritatis. Io. 1. Aut igit̃ maior de uniuerſali principio, ut ſol reſpectu generabilium, intellecta non eſt ad ꝓpoſitum: aut minor de Chriſto, ꝙ ſit vniuerſale principium, ſic eſt falſa.

¶ Ad hoc dr̃. ꝙ ꝓpoſitio illa, Chriſtus habuit gr̃am, ut uniuerſale principiũ in gñe habentiũ gr̃am intelligit̃ de principio uniuerſali, ñ cõtento in tali gñe: ita ꝙ concedendũ ẽ, ꝙ Chriſtus nõ eſt in gñe, ſed ſupra genꝰ habentiũ gr̃am: q̃m eſt ſupra gñationẽ habentiũ gr̃am in eſſe gr̃æ. Nec ꝓpterea ſequit̃, Chr̃m ñ habere gr̃am: ſed ñ habere gr̃am per gñationẽ, qua ſunt habentes gr̃am. Eſt ſiquidẽ inter Chr̃m, & alios habentes gr̃am hæc differentia, ꝙ alii habent gr̃am ꝑ adoptionẽ: Chriſtus aũt ñ ꝑ adoptionẽ, ſed ꝑ naturã. Nã cęteri filii ſunt adoptiui, Chr̃s ãt ñ: ſed de eo Luc. 1. ad B. Virginẽ dictũ eſt, Qđ ca te naſcet̃ ſctm̃. Cum ergo legis genus habẽtium gr̃am, Itellige perinde, ac ſi legeres genus filiorũ adoptiuorum dei: q̃m genus habentium gratiam per adoptionẽ eſt. Et quia Chriſtus eſt uniuerſale principium generis habentium gratiam, ſicut ſi ſol poneretur uniuerſale principium generabilium ſecundum naturam ideo oportet quòd gratia Chriſti extendat ſe ad omnes gratiæ effectus, ſicut uirtus ſolis ad omnia generabilia ĩ natura ſe extenderet.

¶ In reſponſione ad tertium eiuſdem articuli, aduerte, quòd aliud eſt loqui de gratia formaliter, hoc eſt ſub ratione gratiæ, & aliud de ipſa re, immo ipſis rebus, quæ ſunt gratia, & dona gratię. Nam gratia non inuenitur in deo ſecundum ſe formaliter (cum creatę rei nomen ſit, ſicut beneficium.) dona uero gratiæ in deo ſunt etiam formaliter, ut patet de ſapientia, intellectu, charitate, iuſtitia, &cæt. Et propterea cum argumentum tertium in litera eſſet de donis, Auctor non ad rationem gratiæ, ſed donorum gratiæ aſpiciens dixit duo: primo, quòd plenitudo gratiæ, hoc eſt donorum gratiæ, attenditur in Chriſto ſecundum capacitatem creaturæ: ſecundo, quod non attenditur per comparationem ad plenitudinem infinitam bonitatis diuinæ, & non dixit, gratiæ diuinę: deſcendunt enim gratiæ creaturæ, non a gratia in Deo, ſed a bonitate in Deo.

Concl. m.

[*] ar. 1. huius q.

[*] c. 4. pa. 1. inter priu. & mediũ.

in Deo, ita quòd inter gratiam formaliter,& res, quę ſunt dòna gratiæ, tñ intereſt, quòd dona grãæ, quia communia ſunt Deo,& creaturæ, ſi dicunt plene ineſſe creaturæ, intelligitur ſm capacitatem creaturæ, & non ſecundum ſuas rationes formales abſolute, ſecundũ quas in ſola diuina ſunt bonitate. Gratia vero ſi ponitur plene, ſimpliciter,& abſolute in creatura, nõ oportet quòd limitatio dicta ſubintelligatur: quia ſecundum ſuam rationem creatæ rei nomen eſt proprium. Quo circa ideo in litera reſponſionis huius diſtincta eſt plenitudo ſecundum capacitatẽ creaturæ, & ſecundum ꝙ in Deo: quia de donis gratiæ, quæ deſcẽdunt à patre luminũ, agebatur.

Ferr. c. 52 3. di. 13. q. 1. ar. 2. q. 3

SVP. QVAES. VII. ART. X.

Medina a. 10.

*Hom. 34 in Euã. inter finẽ & medium.

Titulus occaſionẽ ſumit ex eo, ꝙ multis in ſacra ſcriptura attribuitur plenitudo gratiæ, ut patet de beata Virgine, & Stephano.

¶ In corpore eſt una diſtinctio bimembris, cum duabus concluſionib. reſponſiuis ſecũdum ſingula mẽbra. Diſtinctio eſt hęc, Plenitudo gratię duplex eſt, uel ex parte gratiæ, uel ex parte ſubiecti. Prima cõcluſio reſpõſiua eſt, Plenitudo gratiæ ex parte gratiæ, propria eſt Chriſto: ſecunda eſt, plenitudo gratiæ ex parte ſubiecti, non eſt propria Chriſto, ſed communis eſt multis per Chriſtum. Prima concluſio probatur: quia ſolus Chriſtus pertingit ad ſummum gratiæ, tã intenſiue, quantum ad eſſentiã, quã extenſiue quantum ad uirtutem. Probatur: quia ſolus habet gratiam in maxima excellentia, qua poteſt haberi, & in maxima extenſione ad omnes gratiæ effectus. Secunda autem probatur: quia alijs gratia datur intenſiue, ſecũ-

Concl.

ARTICVLVS X.

Vtrum plenitudo gratiæ ſit propria Chriſti.

AD DECIMVM ſic proceditur. Vr ꝙ plenitudo grãæ nõ ſit propria Chri.[b] Qđ.n.eſt propriũ alicuius, ſibi ſoli cõuenit: ſed eſſe plenũ gratia, qbuſdã aliis attribuitur: dr.n.Luc.1. B.Virgini, Aue gratia plena. dr ẽt Act.7. Stephanus plen[9] grã, & fortitudine. ergo plenitudo gratiæ nõ eſt propria Chriſto.

¶2 Pręt. Illud, [b]qđ põt cõicari alijs ꝑ Chriſtum, nõ vr̃ eſſe ꝓprium Chriſto: ſed plenitudo gratiæ põt cõicari per Chriſtũ alijs: dicit.n. Apoſt. Ephe.3. Vt impleamini in oẽm plenitudinem Dei. ergo plenitudo gratiæ non eſt propria Chriſto.

¶3 Pręt. Status uię proportionari vr̃ ſtatui patriæ: ſed in ſtatu patriæ erit qdã[b] plenitudo: quia in illa cęleſti patria, ubi plenitudo eſt oĩs boni, licet qdã data ſint excellẽter, nihil tñ poſſidet ſingulariter, ut patet ꝑ Greg. in hom.* de centũ ouibus. ergo in ſtatu uię hr̃ gr̃ę plenitudo a ſingulis hoibus: & ita plenitudo grę nõ ẽ ꝓpria Chri.

SED CONTRA eſt: ꝙ plenitudo gratię attribuit Chriſto, inquantũ eſt unigenitus a Patre, ſm illud Io.1. Vidimus eũ quaſi vnigenitũ à Patre, plenũ grę, & veritatis: ſed eſſe unigenitũ à Patre, eſt propriũ Chriſto. ergo, & ſibi propriũ eſt, eſſe plenum gratiæ, & ueritatis.

RESP. Dcẽm, ꝙ plenitudo gratię poteſt attendi dupliciter, uno modo ex parte ipſius gratiæ: alio modo ex parte hñtis grãm. Ex parte quidẽ ipſius gratiæ dr̃ eſſe plenitudo, ex eo ꝙ aliquis pertingit ad ſummũ gratiæ, & quãtum ad eſſentiã, & quantum ad uirtutẽ, quia. ſ. habet gratiam, & in maxima excellentia, qua poteſt haberi, & in maxima extẽſione ad oẽs gratiæ effectus, & talis gratiæ plenitudo eſt ꝓpria Chriſto. Ex parte uero ſubiecti dr̃ gratię plenitudo, qñ quis hẽt plene gratiam ſm ſuam conditionem, ſiue ſm intenſionem, pro ut in eo eſt intenſa gratia vſq; ad terminũ pręfixum ei à Deo,

A ſm illud Eph. 4. Vnicuiq; nr̃m data eſt grã, ſm menſurã donationis Chriſti: ſiue ẽt ſm uirtutẽ, inquantum. ſ. hẽt facultatẽ gratiæ ad oia, q̃ pertinent ad ſuum officium ſiue ſtatũ, ſicut Apoſtol. dicebat Eph.3. Mihi enim oĩum ſanctorũ minimo data eſt grã hęc, illuminare omnes, &c. Et talis gratię plenitudo non eſt propria Chriſto, ſed

B cõicatur aliis per Chriſtum.

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ B. Virgo dicta eſt plena grã, nõ ex parte ipſius gratiæ: quia nõ habuit gratiã in ſumma excellentia, qua poteſt haberi, nec ad oẽs effectus gratiæ, ſed dr̃ fuiſſe plena gratia per cõparationẽ ad ipſã: q.ſ. hẽbat grãm ſufficientẽ ad ſtatũ illũ, ad quẽ erat electa à Deo, ut eſſet. ſ. mater Vnigeniti eius. Et ſimili

C ter Stephanus dr̃ plenus grã, qa hẽbat grãm ſufficientem ad hoc, ꝙ eſſet idoneus miniſter, & teſtis Dei, ad quod erat electus. Et idẽ dicẽdũ eſt de alijs: harũ tñ plenitudinum una eſt plenior altera, ſm ꝙ aliquis eſt diuinitus pręordinatus ad altiorem, uel inferiorem ſtatum.

AD II dcẽm, ꝙ Apoſtolus ibi loquitur de illa plenitudine gratiæ, quæ accipitur ex parte ſubiecti, in comparatione ad

D id, ad quod hõ eſt diuinitus ꝓordinatus, quod quidem ẽ vel aliquid cõe, ad quod preordinãtur oẽs ſancti, vel aliqđ ſpãle, quod pertinet ad excellentiam aliquorũ. Et ſm hoc quædam plenitudo gratię eſt oibus ſanctis communis, ut ſcilicet habeant gratiam ſufficientem ad merendum uitam æternam, quæ in plena Dei fruitio-

E ne conſiſtit, & hanc plenitudinem optat Apoſt. fidelibus, quibus ſcribit.

AD III dicẽdũ, ꝙ illa dona, quæ ſunt communia in patria, ſcilicet uiſio, comprehenſio, & fruitio, & alia huiuſmodi, habent quædam dona ſibi correſpondentia in ſtatu uiæ, quæ etiam ſunt communia omnibus ſanctis: ſunt tamen quædam prærogatiuæ ſanctorũ in patria, & in uia, quę non habẽtur ab omnibus.

dum menſuram eis à Deo pręfixam, iuxta Apoſtoli auctoritatẽ. Et ſimiliter datur viртus gratiæ ad omnia, quę pertinent ad ſuũ officiũ, uel ſtatũ, iuxta aliam Apoſtoli auctoritatem.

¶ Nota hic primo, ꝙ diſtinctio in precedẽti articulo poſita de plenitudine gratię intenſiuæ, uel extẽſiuę, diuidit quodlibet mẽbrum diſtinctionis in hoc articulo factæ. Nam plenitudo gratię ſecundum ſe attẽditur hic tam intenſiue, quam extenſiue, & ſimiliter plenitudo gratiæ ex parte ſubiecti attenditur tam intenſiue, quam extenſiue. Quocirca in artic. precedenti plenitudo gratię abſolute, hoc eſt ſine additione, cõſiderata diſtinctaque eſt, hic uero cum explicata additione, uel ex parte ſui, uel ex parte ſubiecti conſiderata, & diſtincta eſt. Vnde in Chriſto eſt plenitudo gratiæ ſimpliciter intenſiuè, & extenſiuè, iuxta precedentem articulũ. Et in eodem ſolò eſt plenitudo gratię ex parte gratię tam intenſiue, quam extenſiue, & in eodem, & aliis per ipſum eſt plenitudo gratię ex parte ſubiecti, iuxta hunc articulum. Sed in Chriſto plenitudo ex parte ſubiecti coincidit cũ plenitudine gratię ſecundum ſe: quoniam vnigenitum à Patre decet plenitudo gratię ſecundum ſe: in alijs autem eſt plenitudo ex parte ſubiecti limitata, ita quòd non eſt plenitudo ex parte gratię ſecundum ſe, quoniam hęc eſt propria unigeniti à Patre, ut prima huius articuli concluſio dicit.

Concl. p

¶ Nota ſecundo diligentiſſime, quòd Auctor de quantitate intenſiua gratiæ ſecundum ſe, loquens in hoc articulo dicit, ꝙ inuenitur de facto in ſummo data animę Chriſti, ut patet in primo membro, diſtinctionis, & prima concluſione. Et declarat tale ſummum eſſe quantum ad eſſentiam, diſtinguendo contra uirtutem,

& quantum ad excellentiã, diſtinguendo contra extenſionem, quæ ad uirtutem ſpectat, dicendũ q eſt in maxima excellentia, qua haberi põt. vbi impersonaliter loquit, & ex parte gratiæ, & nõ ex pte ſubiecti, ut clare adeo patet in lla, q nõ põt inficiari. ¶Et hæc ideo notanda duxi, ut uideant Thomiſtæ tñ Auctoris doctrinã dari ſummã charitatẽ, ſummam grãm, non ſolum ex parte ſubiecti, ſm mẽſuram, quã unicuiq; pſtituit Deus, ſed ex pte ipſius charitatis, & gratiæ ſm ſe, ut infra amplius clarificabit. ¶In ſolutione ad primum, nota ſobrietatẽ doctrinæ præſentis circa plenitudinẽ grę in B. Virgine, ſ. ut ſit plena gra tã intẽſiuẽ, quam extenſiue non plenitudine grę ſm ſe (quia illa eſt ppria Vnigenito à Patre) ſed plenitudine tã intenſiue, quam extenſiue requiſita ad matrem Dei. Et hic nota contra loquaces, & grãm B. Virginis extendentes ad oẽs effectus gratiæ, quaſi matris Dei laus indigeat noſtris pro uoluntate non ratione laudibus ſub quadam pietatis ſpecie.

¶Siſte igitur uir uere deuote, ac docte, in laudibus tõne fultis, ut. ſ. ſit gratia plena, non ex parte gratiæ, ſed ſubiecti, nec in ſũmo intenſiue, aut extenſiue ex parte gratiæ. Lauda in ea gratiam, ſed in ſummo ex parte ſubiecti ſupra omnem puram creaturam: hęc enim plenitudo matrem Dei decet, quæ ſuper omnes eſt puras creaturas exaltata.

Part.3. 53 3.d.33.q.1 a.2. q.2.& d.14. a.1. q.1.ca. Et ve.q.29.a. 3.Etop.3. a.22t. Et op.60. c.3 Et Ioan.3. lec.6.

*li.18. Moral.c.3.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Chriſti gratia ſit infinita.

ADVNDECIMVM ſic proceditur. Videtur q gratia Chriſti ſit infinita. Oẽ.n.[h] immenſum, eſt infinitũ; ſed gratia Chriſti eſt immenſa: dr.n.Io.3. Non.n.ad menſuram dat Deus Spiritum Filio. ſ. Chriſto. ergo gratia Chriſti eſt infinita.

¶2 Præt. Effectus infinitus demonſtrat uirtutem[h] infinitam, quæ non poteſt fundari, niſi in eſſentia infinita: ſed effectus gratiæ Chriſti eſt infinitus: extendit.n.ſe ad ſalutem totius humani generis: ipſe enim eſt propitiatio p peccatis noſtris, & totius mundi, ut dicitur primæ Ioan.2. ergo gratia Chriſti eſt infinita.

¶3 Præt. Oẽ infinitum, p additionem finiti poteſt peruenire, ad[h] quantitatem cuiuſcumq; finiti. Si igit gratia Chriſti eſſet finita, poſſet alterius hoĩs gratia tm̃ creſcere, q perueniret ad æqualitatem grę Chriſti, contra quod dr̃ Iob 28. Non adæquabitur ei aurum, uel vitrum, ſecundũ q Greg.* ibi exponit. ergo gratia Chriſti eſt infinita.

SED CONTRA eſt, q gratia eſt quiddam creatum in anima: ſed oẽ creatum eſt finitum, ſm illud Sapien.11. Omnia in numero, & pondere, & menſura diſpoſuiſti. ergo gratia Chriſti non eſt infinita.

RESP. Dcẽdm, q ſicut ex ſupra dictis patet,* in Chriſto poteſt duplex gratia conſiderari. Vna quidem eſt gratia unionis, quæ ſicut ſ. dictum eſt,† eſt ipſum uniri perſonaliter filio Dei, qđ eſt gratis cõceſſum humanæ naturæ, &[m] hanc gratiam conſtat eſſe infinitam,[n] ſm q ipſa per-

G ſona uerbi eſt infinita. Alia vero eſt gratia habitualis, quæ quidem poteſt dupliciter conſiderari. Vno modo, ſm q eſt quoddã ens. Et ſic [p] neceſſe eſt, quòd ſit ens finitũ:[q] eſt.n.in aĩa Chriſti ſicut in ſubiecto: aĩa autem Chriſti eſt creatura quædã habens capacitatem finitam. vnde eſſe gratiæ, cum non excedat ſuum ſubiectum, non põt eſſe infinitũ. Alio mõ põt con-

H ſiderari ſm propriam rationẽ gratię. Et[r] ſic gratia Chriſti poteſt dici infinita, eo q non limitatur: quia ſcilicet habet quicquid põt pertinere ad rõnẽ grę & non datur ei ſecundum aliquam certam menſurã id, qđ ad rõnem gratiæ pertinet, eo q ſm propoſitum Dei, cuius eſt gratiam menſurare, gratia cõfertur aĩæ Chriſti, ſicut cuidã uniuerſali principio gratifica-

I tionis in humana natura, ſm illud Ephe.1. Gratificauit nos in dilecto filio ſuo, ſicut ſi dicamus lucem ſolis eſſe infinitam, non quidem ſecũdum ſuum eſſe, ſed ſecundum rõnem lucis, quia habet quicquid ad rationem lucis pertinere poteſt.

*q.2.a.10. † q.6.art.3

SVPER QVAE. VII. ART. XI.

DIuinquit nondecim gratiæ, par eſt ut cœptum opus proſequamur, & quãto amplius Dei ſanctiſſimique dñi noſtri Leonis decimi Pontificis Maximi gratia, Cardinea me dignitate attollens abundauit, tanto magis debeo Ieſu Chriſti myſteria, Eccleſiæque ſacramenta ſcrutari, in lucemque proferre. ¶Hoc igitur eodem anno ſalutis quidem milleſimo quingenteſimo decimoſeptimo, ætatis autem propriæ nono ſupra quadrageſimum, inchoatum opus die duodecima Cardinalatus ſimul & menſis Iulij proſequendo, titulum huius undecimi art. q.7. intelligendum, ut ſonat dicimus.

¶In corpore artic. rñdetur quęſito, diuidendo, & ſubdiſtinguendo, ſic q iuxta tria membra diſtinctiuus tribus concluſionibus rñdetur. Diuiſio eſt, Gratia Chriſto duplex, uel vnionis, uel habitualis. Subdiſtinctio eſt, Gratia habitualis dupliciter conſideratur, uel ſecundum rõnem entis, uel ſm rõem gratię. Vnde cõſurgunt tria membra: uidelicet gratia unionis, gratia habitualis ut ens, gratia habitualis ut gratia. Prima concluſio iuxta primum membrum eſt, Gratia vnionis eſt infinita. Probatur. Vniri perſonaliter filio Dei, eſt infinitum, ſecundum q ipſa perſona uerbi eſt infinita, ergo gratia vnionis eſt infinita. Vbi ward pramiſſi expo. ad calcem ultimi articuli 7. q. tertiam. Secun-

F da concluſio eſt, Gratia habitualis Chriſti, in quantum ens, eſt finita. Probatur. Eſt in anima Chriſti ſicut in ſubiecto. ergo eſt ens finitum. Probatur ſequela, quia non excedit ſuum ſubiectũ, quod eſt finitæ capacitatis, quia creatura quædam eſt.

¶Nota hic, quòd quia finitũ, & infinitũ tanq quantitati ſoli cõgruit, ut dicitur in primo Phyſicorum, iuxta multiplicem quantitatem rei, multiplex finitas uel infinitas conſiderari poteſt. Verbi gratia, in linea iuxta duplicem quantitatem, ſcilicet molis, uel perfectionis, dupliciter poteſt dici finita, uel infinita: nam ſi eſſet linea aliqua infinitę longitudinis, eſſet finita ſecundum perfectionem (eſſet enim accidens, ac per hoc imperfectius ens, quàm ſubſtantia quęcunque) & eſſet infinita ſecundum rationem lineæ. Et ſimile accidit in habentibus, tantum quantitatem perfectionis e multarum tamen rationum, quòd, ſcilicet poſſunt iuxta multiplicem perfectionis quantitatem, multipliciter dici finita, uel infinita, ita quòd ſecundum quantitatẽ unius perfectionis ſunt finita, & ſecundum quantitatem alterius rationis perfectionis ſunt infinita: ut ſi eſſet albedo infinita intenſiue ſecundum latitudinem albedinis, eſſet infinita ſecundum rationem albedinis eſſet tamen finita ſm quantitatem perfectionis ſimpliciter, quoniam eſſet accidens, ac per hoc imperfectius ens qualibet ſubſtantia quantumcunque finitæ perfectionis.

*q.2.a.10. † q.6.art.3 concl.2 concl.3 concl.4

¶In litera igitur Auctor gratiam conſiderat, & ſecundũ quantitatem perfectionis conuenientis ſibi ſecundum propriam gratiæ rationem, & ſecundum quantitatem perfectionis conuenientis ſibi ſecundum communem rationem entis, quod eſt conſi-

K derare ipſam, ſicut, & quodlibet aliud ens ſecundum communem rationem perfectionis, nam quod eſt finitæ perfectionis, eſt finitæ entitatis: & econtra, & ſimiliter quod eſt infinitæ entitatis eſt infinitæ perfectionis. & econtra. Ex dictis in ſecunda concluſione, quòd gratia habitualis Chriſti eſt finita ſecundum rationem entis, hoc eſt, ens finitum.

¶In tertia autem, quòd eadem eſt infinita ſecundum rationẽ gratiæ, hoc eſt, eſt gratia infinita: Quæ tertia concluſio in litera primò exponitur: deinde probatur. Explanatur quidem, & quã tum ad vim nominis, ſcilicet quòd eſt infinita, quia non eſt limitata ſecundum aliquam creatam menſuram. & quantum ad rem, quia habet quicquid poteſt pertinere ad rationem gratię, & quantum ad exemplum de luce ſolis. Probatur autem. Animæ Chriſti confertur gratia ſicut cuidam vniuerſali principio gratificationis in humana natura. ergo animæ Chriſti gratia eſt infinita ſecundum rationem gratiæ. Antecedens probatur ex auctoritate Apoſt. ad Ephe.1.

¶Nota.

¶Nota hic, q ly in humana natura, determinat ſubiectũ neceſ-A ſitatis, non extenſionis hoc eſt, quia Chriſt⁹ eſt uniuerſale principium gratificationis, humanę neceſſitatis eſt: nam eã neceſſitatis ad habendũ Chrm principium gratificationis, humana natura eſt. Sed licet neceſſitas ex humana occaſionem ſumpſerit natura, extendit tñ hoc principiũ nõ ſolum ad hoĩes, ſed ad Angelos, ut infra patebit: ita q Chriſt⁹ eſt uniuerſale principium gratificationis & angelorũ, extenſa iã ſua capitali gratia, etiam ad angelos.

¶In rñſione ad ꝑm ſm eiuſdem articuli ꝑſpice, q gr̃a habitualis Chriſti hẽt effectũ infinitũ ob duplicẽ (ut dr̃ in lra) cãm. Hinc .n. hẽs, & meritum, & ſatisfactionem Chriſti infinitatẽ habere.

¶In rñſione ad tertiũ dubium occurrit: primo, quõ uerũ ſit, q gr̃a cuiuslibet ſingularis perſonę habeat quãtitatem, alterius rõis a quãtitate gr̃æ Chriſti: ſecundo, quõ uerum ſit, q gr̃a cui⁹libet ſingularis perſonæ ſit uelut uirt⁹ particularis, & gr̃a Chriſti velut uirtus uniuerſalis. Et eſt rõ vtriuſque dubii: quia gratia eſt eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ in quacũq; ſit creatura, ut patet de charitate. Impoſſibile eſt autem q in una ſpecie ſpecialiſſima inueniatur uere tanta diuerſitas, ut unum illius indiuiduum ſit uirtus uniuerſalis; & alterũ particularis, cum uirtus uniuerſalis, & particularis, loquendo per ſe, diſtinguantur ad minus ſpecie, ut patet inductiue, & conuincitur ratione ex diuerſitate actuum propriorum, uirtutis uniuerſalis, & uirtutis particularis.

*gl. interlinearis ſup illud Oia dedit in man⁹ eius.

† gl. or. ibi.

*Trac. 14. in Ioa. ante medium.

¶Ad hoc dicitur, quòd gratia habitualis Chriſti (de qua eſt ſermo), & aliorum, licet ſit eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ, quo ad eſſentiam, eſt tamen diuerſarum rationum quantum ad modum eſſendi. Eſt ſiquidem gratia in Chriſto, ut in toto adæquãte ipſam ſm ſe, eſt autem in omnibus aliis, ut in partibus inadęquatis ipſi ſm ſe gratiæ. Et propterea eſt in Chriſto, ut in ſubiecto, & principio uniuerſali gratiæ, in aliis uero ut in particulariter participantibus. Et ideo quantumcunque creſcat aliorum gratia, nunquam peruenire poteſt ad quantitatem intenſiuam, uel extenſiuam gratiæ Chriſti.

¶Et ut hæc doctrina facilius intelligatur dicamus ſub exemplo. Calor eiuſdem eſt in ſe ſpeciei ſiue in igne, ſiue in aere, ſiue in miſtis: uerũtñ ignis adæquat calorem ſecundum ſe, quantũ tam extenſiue, q intenſiue eſt ſuſceptiuus caloris, quantus natus eſt eſſe ſecundum ſe calor. Aer autem ſiue miſtũ quodcumque, calorem participat, ita quòd ſtatim ut calor in alio quam igne poni intelligitur, limitatus, & deficiens a perfectione, quam natus eſt calor ſecundum ſe habere, intelligit: ex hoc enim ipſo, quòd calor in ſubiecto inadæquante calorem ſm ſe ipſum ponitur, limitatus, ac deficiens ponitur. Et propterea quantumcumque creſcere ponatur calor in tali ſubiecto inadęquate, numquãm perueniet ad quantitatem perfectionis caloris in igne adæquato ſubiecto, eo q tale augmentum etiam ſi in infinitum ponatur, continebitur, & ſiſtat infra latitudinẽ ſubiecti participantis, cuius tota latitudo ſuccumbit ſubiecto adæquato.

¶Ad propoſitum igitur hinc redeundo, dicimus iuxta prius habitam doctrinam, gratiam habitualem eſſe in Chriſto ſm totã perfectionem, quam nata eſt habere gratia ſecundum ſe ipsã, & in nullo alio eſſe gratiam ſecundum totam perfectionẽ, quã nata eſt habere gratia ſm ſeipſam, & propterea in Chriſto fuiſſe gratiam, ut in ſubiecto totali, in aliis uero ut in ſubiectis partialibus. Et hoc eſt gr̃am eſſe diuerſarũ rõnũ, quantitatũ, & perfectionum, nõ ſm eſſentiam, ſed ſm modum. Et hinc prouenit, q gr̃a Chri comparatur ad gratias aliorum, ut uirtus uniuerſalis ad uirtutes particulares: nã ſpectando ad differentiam, quæ eſt penes dictos modos eſſendi clare liquet, gratiam Chriſti habere quicquid perfectionis natum eſt cõuenire gratiæ ſm ſeipſam, ac ꝑ hoc omnem illius ꝑfectionem intenſiuã, & extenſiuam: vtraq; enim perfectio gratię ſm ſeipſam exigit, & conſequenter gratiã Chriſti eſſe uniuerſalis uirtutis (ut pote, quæ omnem gratiæ perfectionem intenſiuam, & extenſiuam in ſe cõtinet) aliorum uero gratiã eſſe particularis uirtutis utpote, partem intenſiuę, & partem extenſiuæ perfectionis gratiæ in ſe continens: plus tamen, vel minus iuxta cuiuſq; menſulam, qua menſus eſt illi deus. Quo fit, ut quantumcumque quæcumque pura creatura creſcat in gratia, numquam peruenire poſſit ad quantitatem æqualem gratiæ Chriſti: ſicut numquam pars adæquare poteſt totum, niſi partis rationem amittat. Et hoc eſt quod in litera dicitur, reddendo rationem, quare finitum creſcendo non poteſt adæquare aliud finitum: quia, ſcilicet habẽt quantitates diuerſarum rationum penes hoc, quòd Chriſti gratia eſt uirtutis, & quantitatis uniuerſalis, aliorum uero gratia eſt perfectionis, & uirtutis particularis: quia in illo eſt gratia cum perfectione debita ſibi ſecundum ſeipſam gratiam: in aliis uero eſt gratia cum perfectione modificata, & menſurata, ſecundum tale ſubiectum particulare. Et propterea in Cleme. ad noſtrum. de hæret. damnatur error Beguinarum dicentiũ, hominem in uia poſſe peruenire ad talem gratiæ gradum, ut non poſſit vltra proficere, eo quod aliter excedi poſſit gratia Chriſti. Vtrumque etenim erroneum eſſe ex dictis iam patet, E & amplius patebit.

Ad primum ergo dcdm. q id, q dr̃. Pater non ad menſurã dat Spiritũ filio, uno mõ exponĩt de dono, q deus pater ab æterno dedit Filio, ſ. diuinam naturã, q̃ eſt donũ infinitũ, Vñ q̃dam gl.* dicit ibidem, Vt tãtus ſit filius, quãtus, & Pater. Alio B mõ pt̃ referri ad donũ, q datũ eſt humanæ naturæ, ut vniatur diuinæ perſonæ, quod ẽt eſt donũ infinitũ. Vñ gl.† dicit ibidẽ, ſicut Pater plenum, & perfectũ genuit uerbum, ſic, & plenum, & perfectum eſt unitum humanę naturæ. Tertio mõ põt referri ad gratiam habitualem, inquantum gratia Chriſti ſe extẽdit ad omnia, quæ ſunt gr̃æ. Vnde Aug⁹* hoc exponen: di- C cit, Menſura, diuiſio quędã donorum eſt: alii enim datur per Spiritum ſermo ſapientiæ, alii ſermo ſcientiæ: ſed Chr̃s, qui dat, non ad menſurã accepit.

Ad II dcdm, quod gratia Chriſti hãbet infinitũ effectũ, tum propter infinitatem prædictam gratiæ, tum ꝓp unitatẽ diuinę ꝑſonæ, cui anima Chriſti unita eſt.

Ad III dcdm, quòd minus per augmentũ pt̃ peruenire ad quantitatẽ maioris, in his, quæ habent quantitatẽ unius rõnis: ſed gratia alterius hominis comparatur ad gr̃am Chriſti, ſicut quædam uirtus particularis ad uniuerſalem. Vnde B ſicut uirtus ignis, quantumcũque creſcat, non pt̃ adæquare uirtutem ſolis, ita gr̃a alterius hominis, quantumcumque creſcat, non poteſt adæquare gratiam Chriſti.

ARTICVLVS. XII.

Vtrũ gratia Chriſti potuerit augeri.

AD DVODECIMVM ſic ꝓceditur. Videtur q gratia Chriſti potuerit augeri. Omni enim[b] finito poteſt fieri ad- C ditio: ſed gratia Chriſti fuit finita, ut dictum eſt.* ergo potuit augeri.

¶2 Præt. Augmentum gratię fit per uirtutem diuinã, ſm illud 2. ad Corint. 9. Potens eſt autẽ deus omnem gratiam abundare facere in uobis: ſed uirtus diuina, cum ſit infinita, nullo termino coarctatur. ergo uidetur quòd gratia Chriſti potuerit eſſe[b] maior.

D ¶3 Præt. Luc. 2. dr̃, quòd Puer

Porr.a 54

1.d.15.q.5 a.1.q.4.& di.17.q.2. ar.4 au 3. Et 3.d.13. q.1. art.2. q.3.& diſ. 18.ar.5.c. Et Iſa.11. lec.2.prins

*ar. pced.

SVPER QVAE. VII. ARTIC. XII.

Titulus articuli duodecimi clarus.

¶In corpore articuli duo fiunt: præponitur ſiquidem vna diſtinctio, & ponunt, deinde duæ cõcluſiones rñſiuæ q̃ſito. Diſtinctio eſt. Formã ſuſcipientẽ magis, & minus poſſe, uel ſi poſſe augeri, contingit dupliciter, primo ex parte formæ: ſcdo ex parte ſubiecti. Exẽpla clara ſunt in lra. Et ex hac diſtinctiõe radicis poſſe, uel nõ poſſe augeri in cõi, ſubintellige in ſpãli, q gr̃am nõ poſſe, uel poſſe augeri cõtingit dupliciter, uel ex parte gr̃ę uel ex parte ſubiecti. Et probatur primũ membrum, ſ. ex parte gratiæ, quantum ad negatiuam partem, quæ eſt prima concluſio (ſcilicet gratiam Chriſti ex parte gratię, non poſſe augeri) quia ſicut aliarum formarum, ita & gratiæ Chriſti propria menſura ſecundum ſe eſt ex diuina ſapien-

tia, ergo propria gratiæ menſura determinata eſt penes finem. ergo penes rõnalis creaturæ vnionem ad Deum, ergo gr̃a Chriſti pertingit ad ſummã menſurã gr̃æ, ergo gr̃a Chri nõ p̃t augeri ex parte ipſius gr̃ę. Antecedens ꝓbaẗ auctoritate Scripturę. Prima conſequentia probaẗ: quia menſura vniuſcuiuſq; formæ p̃figiẗ in comparatione ad finem: q̃ declaratur exemplo in terræ grauitate. Secũda aũt: q̃a finis gr̃æ eſt vnio creaturæ rationalis ad Deũ. Tertia uero: q̃a nec eſſe, nec intelligi p̃t maior ad Deum vnio, q̃ perſonalis.

¶ Siſte hoc in loco lector, & perſpice primo, ꝙ in p̃cedentia libri Commentarius, cum de charitate tractaretis, ſcripſim⁹, non ſumniaſſe nos, ſed ab Auctore didiciſſe, ſ. grãm, ac ꝑ hoc charitatem in creaturis habere ſm̃ ſe terminum in ſummu, ita ꝙ non ſunt amplius augmentabiles. & uerba Auctoris in illo loco, q̃ uĩr ſonare oppoſitũ, ñ eſſe falſa aut correcta, ſeu retractata hic, ſed ſunt exponenda, ut ibi expoſuimus. & ſentiendum cũ Auctore hoc in loco eſt ꝙ gr̃a habitualis Chri eſt uere in ſummo, ad qđ p̃t gr̃a ex parte ſui ꝑduci, & hoc iam in p̃cedentib. hui⁹ libri pluries habuimus.

¶ Ad claritatẽ ſñ doctrinæ præſentis intellige menſurã formæ p̃fixam eſſe penes relationem ad finem, non ſic quod menſura penes extrinſecũ ſit (q̃ñ menſura formæ intrinſeca eſt formæ cuius ẽ menſura) ſed ſic, ꝙ cũ omne agens agat ꝓpter finem, ac per hoc id, ꝙ ſubſtantialiter eſt propter finẽ, oportet cõmenſuratum eſſe fini: ſicut quod ſecundum aliquam figuram eſt propter finem, oportet ut figuratum eſſe commẽſuratum illi fini, propterea cum graue ſit propter eſſe deorſum, oportet graue ue ſic commenſuratum eſſe fini, ut, ſcilicet infimo deorſum commenſuretur ſola ſumma grauitas, & ſupremo ſurſum ſola ſũma leuitas: ita ſummæ unioni creaturæ rationalis ad deum cõmenſurari oportet ſolam ſummam gratiam.

¶ Sed eſt hic locus q̃õni, quo pacto finis gratiæ habitualis (de qua eſt ſermo) eſt unio perſonalis, cum ſecundum antedicta, & in ſequenti articulo ex propoſito definita, unio perſonalis nõ ſequatur, ſed præcedat gratiam habitualem, finis autem poſterior ſit generationis ordine, eo quod eſt propter finem.

¶ Ad hoc dr̃, ꝙ finis non dr̃ hĩc de fine conſequendo, ſed de fine præexiſtente, qui finalizat nõ ut ſit, aut bene ſit, ſed q̃a eſt: ſicut deus, qui nec eſt nec cõſeruatur, aut quomodolibet augeẗ per creaturas, finis earum dr̃. Quocirca vnio perſonalis finis eſt gratię habitualis, non aſſequendus per eã, ſed quia ipſa emanat ab unione perſonali ordinata ad unionem perſonalem ut ad finem, quia eſt, ſicut creaturę fiunt a deo ꝑ deum ut finem earum, quia eſt. Nec eſt hoc remotum ab ordine, quem in reb. generabilibus uidemus, qñ in iſtis perſpicimus, ꝙ non ſolũ an-

Ieſus ꝓficiebat ſapiẽtia, & ætate & gr̃a apud deũ, & hoies. ergo gratia Chr̃i potuit[h] augeri.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Io. 1. Vidimus eũ quaſi vnigenitũ à Patre plenũ gr̃æ, & ueritatis: ſed nihil p̃t eſſe aut, intelligi, maius, q̃ ꝙ aliquis ſit unigenitus a Patre. ergo ẽt nõ p̃t eſſe, uel intelligi maior gratia, q̃ illa, qua Chriſtus fuit plenus.

RESP. Dcẽdm, ꝙ aliqua formam non poſſe augeri, contingit dupliciter: Vno mõ ex parte ipſius ſubiecti: alio mõ, ex parte ipſius formæ. Ex parte q̃dem ſubiecti, qñ ſubiectũ attingit ad vltimũ gradũ in participatione illius formę ſm̃ ſuum modũ: ſicut ſi dicaẗ, ꝙ aer non põt creſcere in caliditate, qñ ꝑtingit ad ultimum gradũ caloris, qui põt ſaluari in natura aeris, licet poſſit eſſe maior calor ĩ rerũ natura, q̃ eſt calor ignis. Ex parte ãt formæ excluditur poſſibilitas augmenti, qñ aliqđ ſub eẽtum attingit ad ultimã perfectionem, quam põt talis forma habere in natura: ſicut ſi dicamus, ꝙ calor ignis nõ poteſt augeri, q̃a nõ põt eẽ perfectior gradus caloris q̃ ille, ad quẽ ꝑtingit ignis. Sicut ãt aliarũ formarũ eſt ex diuina ſapiẽtia determinata ꝓpria mẽſura, ita, & gr̃æ, ſm̃ illud Sa. 11. Omnia ĩ numero, & põdere, & mẽſura diſpoſuiſti. Mẽſura ãt uniuſcuiq; formæ pręfigiẗ per comparationẽ ad ſuũ finẽ: ſicut nõ eſt maior grauitas, q̃ grauitas terrę. q̃a nõ põt eſſe inferior locus loco terræ. Finis ãt gr̃ę eſt unio creaturæ rõalis ad deũ: ñ p̃t ãt eẽ, nec intelligi maior vnio creaturę rõalis ad deũ, q̃ q̃ eſt ĩ ꝑſona. & iõ gr̃a Chriſti

G ꝑtingit ad ſummã menſuram gr̃ę. Sic igiẗ manifeſtũ eſt, ꝙ gr̃a Chriſti non põt augeri ex parte ipſius gr̃ę: ſed neq; ẽt ex parte ſubiecti: q̃a Chriſt⁹, ſm̃ ꝙ homo a primo inſtanti ſuæ cõceptionis fuit uerus, & plenus cõprehenſor. Vnde, in eo non potuit eſſe gr̃æ augmentũ, ſicut nec in aliis beatis: quorũ gr̃a augeri nõ põt, eo, ꝙ ſũt in termino. Hoium uero, qui ſunt pure uiatores, gr̃a põt au

H geri, & ex parte formæ: q̃a non attingunt ſummum gr̃ę gradũ, & ex parte ſubiecti, q̃a nõdum peruenerunt ad terminum.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, ꝙ ſi loquamur de quantitatib. mathematicis, cuilibet finitæ quãtitati poteſt fieri additio: quia ex parte quantitatis finitæ, nõ eſt aliquid ꝙ repugnet additioni. Si uero loquamur de quantitate nãli, ſic poteſt eſſe repu-

I gnantia ex parte formæ, cui debetur determinata quantitas, ſicut & alia accidẽtia determinata. Vñ Philoſophus* dicit in ſecundo de Anima: quòd omnium natura conſtantium eſt termin⁹, et rõ magnitudinis, et

F recedentes diſpõnes, ſed conſequentia etiam accidentia ordinantur ad ſubſtantiam prius natura genitam, ut ad finem: eſſe nãq; diſciplinabilem, q̃ conſequiẗ ad formã hoĩs, ordinaẗ ad hoĩem, ut ad finem. Stat ergo ſolida litę doctrina. tradẽs gr̃am habitualem Chriſti eſſe in ſuo ĩmo, q̃a cõſonat, & cõmenſuraẗ ſummę uniõi ut fini.

¶ Secunda concluſio eſt, Gr̃a Chriſti ñ potuit augeri ex parte ſubiecti. Probaẗ ratione: quia Chriſtus, ab initio fuit plene comprehenſor, ac ꝑ hoc in termino. Et a ſimili: quia nec beatorum in patria gr̃a p̃t ob dictã rationẽ augeri. Et a ſimili tã hæc q̃ p̃cedens cõcluſio manifeſtatur: quia pure uiatorum gr̃a p̃t augeri & ex parte gr̃æ (quia non ꝑtingunt ad ſummũ ſm̃ ſe), ex parte ſubiecti: q̃a adhuc ſũt in uia, & nõ ꝑuenerũt ad ſuũ terminũ. concl. m.

¶ Vbi nota, ꝙ iõ abſque alia probatione in litã aſſeriẗ nullum pure uiatorem attingere ad ſũmmũ gr̃æ ex parte gr̃æ: quia cõſequunẗ ſe hęc duo, videlicet ſũmũ gr̃æ ex parte gr̃æ, & gr̃a uirtuus uniuerſalis. nam gr̃a ſecundo ſe ſumma ad quicquid p̃t ſpectare, ad tõtem gr̃æ ſe extendit, & ſi. ad quidlibet ꝑfectionis gr̃æ ſe extendit, ſũma gr̃a eſt. Et q̃ñ vtrũque conſtat eſſe plenitudinis proprię vnigeniti a Patre, quẽ ipſa plenitudo gr̃æ cõſtituit ab initio cõprehenſorem. iõ abſq; hæſitatione aliqua aſſerendũ eſt, nullã puram creaturã ſiue in uia, ſiue in patria ad ſummũ gr̃æ ex parte gr̃ę ꝑtigere. concl. p.

¶ In rationem ad primum eiuſdem 12. articuli conſidera perſpicaciam rñſionis, non ſolum propoſitioni obiectę ſatiſfacientis, ſed ex radice ꝓpoſitum monſtrantis: propoſitionem ſiquidem illam, Omni finito poteſt fieri additio, cum finitum, & infinitum quantitatis primo ſit, diſtinguit ſecundum poſſe dupliciter, quantum finitum conſideratur, Mathematice, hoc eſt abſtrahendo a materia ſenſibili, ut loquimur de linea, ſuperficie, uel corpore abſolute, uel Phyſice, hoc eſt, ut ad ſpecificas naturas rerum natura

K lium eſt determinatum, ut quantitas humana, uel cęleſtis. Primo modo uera eſt propoſitio illa: ſecundo autem falſa, ut patet de quantitate cœli. Et quia ratio, quare quantitati determinatæ ad naturam talem, repugnat additio eſt forma naturalis (ut patet ex ſecundo de Anima) ideo litera radicem attingens ſubdit, quòd multo magis ipſi formæ naturali quamuis finitæ repugnat additio: quoniam ſi forma naturalis efficit, ut quantitas, cui ſecundum ſe non repugnat additio, excludat additionem: multo magis efficit, ut a ſeipſa excludat additionẽ. Quo fit, ut quia gratiam eiuſdem eſt rationis, quo ad finitatem, uel infinitatem conformis, naturalibus, cum ſit illarum una, de q̃bus ſcriptum eſt, Omnia in numero, pondere & menſura diſpoſuiſti: ideo gratia Chriſti, & finita, & excludens additionem ſue ul eſt.

*lib. 2. de Aĩa tex. 41. co. 2.

ſia

¶In reſponſione ad ſcḋm eiuſdem 12. articuli aduerte, q̄ quia in litera gr̄a Chriſti relata ad proprium finē, excludit melius ſe; & tñ nō patitur aliquid maius, ſeu melius ſe, ideo manifeſte litera iſta docet gratiam Chriſti dupliciter poſſe conſiderari. Primo ſm̄ id, quod in ſe eſt, hoc eſt ſm̄ propriam intrinſecam entitatem, qua eſt tale ens inter entia uniuerſi. & ſic pōt aliquid eſſe nobilius ens, q̄ ipſa ſit: immo oīs ſubſtantia eſt nobilior ſm̄ ſui gn̄s rōne illa, cū ſit eſſentialiter accidens. Alio modo, ſm̄ id, ad qđ ipſa ſua entitas tanq̄ perfectionis ordinatur, ut ad proprium finem. Et ſic nō pōt fieri aliquid maius, aut melius illa, qm̄ ſuapte natura commēſurata eſt unioni perſonali Dei, ut proprio fini, qua nihil eſſe pōt melius. Et ut melius percipias, quæ in litera ſubiunguntur, perſpicaciter attendendum eſt, a diuina ſapientia dupliciter aliquid ordinatum, quā cum eſt ex parte rei ordinatæ ad unionē perſonalem filij Dei, uel per ſe, ut perfectio gratiæ ſm̄ ſe: uel per accidens, ut humana natura. Per accidens ſiquidem eſt, quantum eſt ex parte humanæ naturæ, ut cōplaceret Deo illam eligere ad unionem perſonalem ſilij: quoniam ipſa natura humana: ſecundū ſe nullam habet proportionem, aut commenſurationem ad aſſumptibilitatē: quia nullam habet potētiam paſſiuā ad ea, quæ omnem naturalē ordinē tranſcendunt: ſed diuina charitas, ac ſapientia eleuanit illā, ordinando ipſam, ut aſſumeretur. Gratia aūt ſm̄ ſe totaliter pfecta, quia ex proprij ordinis, ut pote ſupernaturalis ac diuini ratione, ad ſupernaturale, ac diuinum quid ordinatur, par eſt, ut ſuapte natura ad unionem perſonalem in ſui ſumma plena perfectione ordinetur, ac commenſuretur, ac per hoc non per accidens, ſed per ſe a diuina ſapientia ad unionem perſonalē ordinatur. Et ideo in litera dicitur, quòd unioni perſonali correſpondet ſufficienter talis menſura gratiæ, hoc eſt, gratia in ſummo ſecundum ſe, ſecundum diuinæ ſapientiæ ordinē, quo omnia diſpoſuit ab æterno ſuauiter. Quo circa quantumcunq. aliquod ens in ſe ſecundum ſuam intrinſecam entitatem melius gratia, quæ eſt in Chriſto, fieret: non fieret tamen ens ſuapte natura ordinatū per ſe ad melius, q̄ ordinet̄ perfectio, quę in Chro eſt gratiæ, & hoc aperte intendit litera p̄ ſe intellecta.

¶In reſponſione ad tertium aduerte, q̄ ſimiliter de profectu Chriſti quo ad ſapientiam, gratiam, & ætatem, in litera aſſeritur, quo ad partem affirmatiuam, ſ. q̄ proficiebat quo ad effectus ętatis, ſicut quo ad effectus ſapientiæ, & gratię. & hoc conſtat eſſe neceſſarium, qm̄ opera ſua conſona ætati faciebat: ſed non aſſeritur quo ad partem negatiuam, ſ. q̄ non proficiebat ſecundum ætatem ipſam, ſicut non proficiebat ſecundum ipſam ſapientiam, ſeu gratiam qm̄ conſtat q̄ eſſet falſum hoc. nam Chri-
A ſtus uere proficiebat ipſa ętate, qm̄ ſm̄ ætatis menſuram corporis progreſſus eſt, conſtat enim Chriſtum uere primo infantem, deinde puerum, inde adoleſcentem, atque in uirum uniuerſalem perfectum euaſiſſe (ſicut cæteros homines) ſenſum, & per incrementa temporum, augente naturali uirtute membra, robur quia uiribus miniſtrante.

Perr.o 55

a. d.13 q. 3 a.2.q.3. Et op. 3.c. 221. Et op. 60.c.3.

augmenti. Et inde eſt, q̄ quātitati totius cęli, nō pōt fieri additio. Multo igit̄ magis in ipſis formis conſideratur aliquis terminus, vltra quē nō progrediū tur. Et propter hoc non oportet, q̄ gratię Chriſti poſſit fieri

B additio, quamuis ſit finita ſecū dum ſui eſſentiam.

Ad II dicēdum, q̄ virtus diuina licet poſſit facere aliquid maius, & melius, q̄ ſit habitualis gratia Chriſti, non tñ poſſet facere, q̄ ordinaretur ad aliquid maius, q̄ ſit vnio perſonalis ad Filiū unigenitum a Patre. Cui vnioni ſufficienter correſpondet talis menſura gratię, ſm̄ definitionem diuinæ ſapientiæ.

C Ad III dicēdum, q̄ in ſapiētia, & gratia aliquis poteſt proficere dupliciter, uno modo, ſm̄ ipſos habitus ſapientiæ, & gratię augmentatos, & ſic Chriſtus in eis non proficiebat: alio mō, ſm̄ effectus, inquantum. ſ. aliq̄s ſapientiora, & uirtuoſiora opa facit. Et ſic Chriſtus pficiebat ſapientia, & gratia, ſicut, & ætate: quia ſm̄ proceſſum ætatis pfectiora opa faciebat. ut ſe uerum hominem demōſtraret, &

D in his, quę ſunt ad Deum, & in his, quæ ſunt ad homines.

ARTICVLVS XIII.

Qualiter gratia Chriſti habitualis ſe habeat ad unionem.

AD TERTIVMDECIMVM ſic proceditr̄. Vr̄ q̄ gratia habitualis in Chriſto non ſubſequatur unionē. Idē. n. non ſequitur ad ſeipſum: ſed hæc gr̄a habitualis, [h] ur̄ eadē eſſe cū gr̄a unionis: dicit. n. Aug. in lib. de Prędeſt. * Sanctorum, Ea gr̄a fit ab initio fidei ſuæ hō quicūq; Chriſtianus, qua gratia homo

B ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus. Quorum duorum primū pertinet ad gratiam habitualē, ſecundum ad gratiam unionis. ergo uidetur, q̄ gratia habitualis non ſubſequatur unionem.

¶2 Præter. Diſpoſitio' pręcedit perfectionem tempore, uel ſaltem intellectu: ſed gratia habitualis uidetur eſſe ſicut quædā diſpoſitio humanæ naturæ, ad unionem perſonalem. ergo ui-

C detur, quòd gratia habitualis non ſubſequatur unionem, ſed magis præcedat.

¶3 Præt. Commune [h] eſt prius proprio: ſed gratia habitualis eſt cōis Chriſto, & alijs hominibus, gratia autem unionis eſt propria Chriſto. ergo prior eſt ſecundum intellectum gratia habitualis quàm ipſa unio. nō ergo ſequitur eam.

Sed contra eſt, q̄ dicit

D Iſa. 42. Ecce ſeruus meus, ſuſcipiam eum: & poſtea ſequitur, Dedi Spiritum meum ſuper eū, quod quidem pertinet ad donum gratię habitualis. Vnde relinquitur, quòd ſuſceptio naturæ humanæ in unitatem perſonæ, præcedat gratiam habitualem in Chriſto.

SV. QVAEST. VII. ART. XIII.

Medina. art. 13.

Titulus clarus eſt. ¶In corpore vnica eſt concluſio reſpō ſiua quæſito, Gratia unionis in Chriſto, pcedit gratiā habitualem eius: non ordine tpis, ſed naturæ, & intellectus. Probatur tripliciter. Primo. miſſio Filij eſt prior naturæ ordine. miſſione Spiritusſancti. ergo gr̄a unionis, &c. Antecedēs probatur: quia Spiritusſanctus procedit naturæ ordine à Filio, & dilectio a ſapientia. Conſequentia vero: quia ſecūdum ipſam vnionem attenditur miſſio Filij, & ſecundum gratiam habitualem attenditur miſſio Spiritusſancti. c.15. amo medium, to.7.

¶Vbi nota, q̄ caute loquitur in litera Auctor, dum miſſiones ordinat, & ſecundū prius, & poſterius naturæ: proceſſiones autem Filij, & Spiritusſancti ordinat quidē naturæ ordine, ſed nō ſecundum prius, & poſterius: quia, ut in uigeſima diſt. primi ſent. dicitur, in diuinis eſt ordo naturæ, non quo alter eſt prior altero, ſed quo alter ē ab altero. Miſſiones autem ad ea, quæ ſunt extra Trinitatem reſpicientes, prioritatem etiam, & poſterioritatem naturę in ſuis rationibus, ac rebus admittunt. Secundo præſentia deitatis eſt prior ſplendore eius: ſed unio eſt ipſa pręſentia, gratia habitualis, ſplendor eius. ergo. Tertio, Actio, & gratia ad

E ipſam ordinans pręſupponit hypoſtaſim. ergo gratia habitualis pręſupponit unionem. Antecedens probatur: quia actiones ſunt ſuppoſitorum. Conſequentia uero: quia gratia unionis facit hypoſtaſim in natura humana.

¶Vbi caute perſpice, q̄ aliud eſt dicere non pręſupponit hypoſtaſim: & aliud eſt dicere, non pręſupponit hypoſtaſim in natura humana. Gratia. n. unionis pręſupponit, non facit hypoſtaſim uerbi Dei, quę ſola in Chriſto hypoſtaſis eſt: ſed eadē gratia unionis nō pręſupponit, ſed facit in Chriſto hypoſtaſim in humana natura, dū facit q̄ perſona filij Dei ſit non ſolum pſona diuina, ſed ēt pſona humana, dum facit q̄ ſubſiſtat nō ſolū in natura diuina, ſed etiam in naturā humana. Et hoc eſt q̄ in litera dicitur, & ſuper hoc ratio fundatur, intendens quòd actio humana ſupponit hypoſtaſim humanam &c.

¶In reſponſione ad ſecundum eiuſdem 13. art. habes, q̄ gratia in Chriſto non habet rationem diſpoſitionis reſpectu unionis ſed habet rationem naturalis proprietatis, ſicut calor conſequens formam ignis. Et hoc bene nota.

Concl.

*Q.1.a.10 & q.6.a.6.

¶ In reſpōſione ad 3. occurrit reddēda rō tot dictorum de gratia unionis. Dicit.n. de ipſa in hoc articulo in principio corporis, quòd gratia unionis eſt ipſa unio, & in hac reſponſione, q̃ eſt ſupra omne genus & in artic. 11. huiuſmet quæſtionis, q̃ eſt infinita, ſecundum, quòd ipſa perſona Verbi eſt infinita, & in art.6. q. ſextæ in corpore dictum eſt, quòd gratia vnionis eſt ipſum eſſe perſonale, quod gratis diuinitus datur humanæ naturæ in perſona uerbi, & in art. 12. q.3. ad tertium, dicitur, quòd gratia unionis eſt cauſata à tota Trinitate, quod, & hic replicatur in corpore articuli, dum principium appropriatum gratiæ unionis, ponitur perſona Filij. hęc ſiquidem dicta licet diſſonare inter ſe uideantur, facile tamen diſtinctè perſpicientibus apparet, quòd gratia unionis duo in ſe claudit, ſcilicet eſſe uerbi perſonaliter terminans humanitatem Chriſti, & compoſitionem, ſeu coniunctionem utriuſque, nec loquitur de terminatione, coniunctione, aut unione, quæ eſt relatio, ſed de fundamento, quod eſt eſſe Deum, & hominem, quod conſtat eſſe ſubſtantiam, & prædicta duo in ſe claudere, ſcilicet perſonam unitam, & ipſam cōiunctionem: de huiuſmodi enim unione in litera dicitur, quòd eſt eſſe perſonale, quòd eſt infinita ſimpliciter, ſicut ipſa perſona diuina, quòd

Q.4.art.2. eſt ſupra omne genus, quoniam hoc fundamentum relationis unionis nihil aliud eſt, quàm unum

† Loco cit. in argu. eſſe Deum, & hominem in eſſe diuino perſonali. Vnum autem, cum nihil poſitiui addat ſuper ens quod unum dicitur (ut dicitur in 4. Meth.) conſequens eſt, q̃ nihil in propoſito addat ſuper eſſe perſonale uerbi, ac per hoc unio pro ſuo principali ſumpta, ſ. pro

Resp. dcēm, q̃* vnio humanæ naturę ad diuinā perſonā (quā ſ.* diximus eſſe ipſam gratiā unionis) p̄cedit grām habitualē in Chr̄o, nō ordine tp̄is, ſed naturæ, & intellectus. Et hoc triplici rōne.* primo qdē, ſm ordinē principiorū utriuſque. Principiū.n. vnionis eſt pſona Filij, aſſumēs humanā naturā, q̄ ſm hoc dr̄ miſſa eſſe in mūdū, q̃ humanā naturā aſſumpſit. Principiū aūt grǣ habitualis, q̄ cū charitate dat̃, eſt Spūſſanctus, q ſm hoc dr̄ mitti, q̃ p charitatē mentem inhabitat. Miſſio aūt Filij ſm ordinē naturæ, prior eſt miſſione Spūſſācti, ſicut ordine naturæ Spūſſāctus procedit a Filio, & à ſapiētia dilectio Vnde, & vnio pſonalis, ſm quam intelligit̃ miſſio Filij, eſt prior ordine naturæ habituali grā, ſm quā intelligit̃ miſſio Spūſſancti.

H Scdo, accipit̃ rō huius ordinis ex habitudine gratiæ ad ſuā cauſam. Grā.n. cātur in hoīe ex p̄ñtia diuinitatis, ſicut lumē in aere ex p̄ñtia ſolis. unde dr̄ Ezech. 43. Gloria Dei Iſrael ingrediebat̃ p uiam Orientalē, & terra ſplēdebat à maieſtate eius. P̄ñtia autē Dei in Chr̄o intelligitur ſm unionē humanæ naturę ad diuinā pſonā: vñ grā habitualis Chriſti intelligit̃, ut conſequēs hanc unionē, ſicut ſplendor ſolē.

I Tertio, rō huius ordinis ſumi pōt ex fine grǣ: ordinat̃.n. ad bene agendū. Actiones aūt ſunt ſuppoſitorū, & indiuiduorū. Vnde actio, & p conſequēs grā ad ipſam ordinās p̄ſupponit hypoſtaſim opantē. Hypoſtaſis aūt non præſupponit̃ in humana natura ante vnionē, vt ex ſupra dictis patet.* Et iō gratia unionis ſecundum intellectū præcedit grām habitualē.

K Ad primum ergo dcēm, q̃ Aug. † ibi grām nominat gratuitam Dei volūtatē, gratis beneficia largientem. Et pp hoc, eadem gratia dicit hominē quēcunq; fieri Chriſtianū, qua gratia factus eſt hō Chriſtus: quia utrinque gratuita Dei uoluntate abſque meritis factum eſt.

Ad II dcēm, q̃ ſicut diſpoſitio in uia gñationis præcedit

F perfectionem, ad quā diſponit in his, quæ ſucceſſiue pficiunt̃, ita nāliter pfectionē ſeqt̃, quā aliqs iā conſecutus eſt: ſicut calor, q fuit diſpoſitio ad formā ignis, eſt effectus pfluens a forma ignis iā præexiſtētis. Humana aūt natura in Chriſto vnita eſt perſonæ verbi a principio, abſq; ſucceſſione. Vnde grā habitualis nō intelligit̃ vt p̄cedēs unionē, ſed ut p̄ñs eā, ſicut q̄dā

G pprietas nālis. Vnde & Aug. dicit in Enchir.* q̃ gratia eſt quodāmodo Chr̄o homini nālis.

Ad III dcēm, q̃ cōe eſt prius pprio, ſi vtrūq; ſit unius gñis, ſed in his, quæ ſunt diuerſorū generum, nihil prohibet proprium eſſe prius cōi. Gratia aūt unionis non eſt in genere grǣ habitualis: ſed eſt ſupra oē genus, ſicut, & ipſa diuina perſona. Vnde hoc propriū nihil phibet eſſe prius cōi: qa non ſe habet per additionem ad commune, ſed potius eſt principiū, & origo eius, quod eſt cōe.

QVÆSTIO VIII.

De gratia Chriſti, ſecundum quòd eſt caput Eccleſia, in octo articulos diuiſa.

Deinde cōſiderandū eſt de gratia Chriſti, ſecundum quòd eſt caput Eccleſiæ. Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primò, vtrum Chriſtus ſit caput Eccleſię.

¶ Secundo, vtrū ſit caput hominum, quātū ad corpora: vel ſolum, quantum ad animas.

¶ Tertiò, vtrum ſit caput oīum hominum.

¶ Quarto, vtrum ſit caput angelorum.

¶ Quito, vtrū grā Chr̄i, ſm quā eſt caput Ecclæ, ſit eadē cū grā habituali eius, ſm q̃ eſt quidam homo ſingularis.

¶ Sexto, vtrum eſſe caput Eccleſię, ſit propriū Chriſto.

¶ Septimo, vtrum diabolus ſit caput omnium malorum.

¶ Octauo, vtrum Antichriſtus etiam poſsit dici caput omnium malorum.

Articulus I.

Vtrum Chriſtus ſit caput Eccleſiæ.

Ad primum ſic proced̄it̃. Videtur quòd Chriſto ſm quòd eſt homo, non competat

ipſa re, in qua uniuntur, & ſunt vnū ens, una pſona, ambę naturę, infinita eſt, ſupra oē genus eſt, eſſe uerbi eſt, eſſe pſonale ē: pro eo uero, qd addit, ipſa unio ſup rem, in qua eſt unio, temporale quid eſt, cauſatum a tota Trinitate ſecūdum rem, & per appropriationē à Filio, gratis conceſſum humanæ naturæ eſt.

¶ De quo quid ſit ſuperius declaratū eſt, balbutiendo th. Conſona igitur ſunt oīa Auctoris dicta d̄ vnione, ſeu unionis gratia ſane intellecta.

* Enchir. c.40. to.3.

SV. QVAEST. VIII. ART. I.

Alb. Mag. 3. d. 13. a. 2. Medina. art. 1.

Titulus primi art. clarus eſt.

¶ In corpore articuli primo reſpondet Auctor directè quæſito unica concluſione. Secundo declarat terminum unum cōcluſionis. Eſt igitur concluſio reſſiua, Chriſt᷒ caput Eccleſiæ dicitur ſecundum ſimilitudinem humani capitis. Probatur ſicut tota Eccleſia dicitur unū corpus ad Rom. 12. ſm ſimilitudinem corporis humani, ita conſequens eſt, quod Chriſtus dicatur caput Eccleſiæ ſecundū ſimilitudinem humani capitis.

¶ Vbi nota, q̃ eſſe caput nō dr̄ de Chriſto proprie, ſed metaphoricè: ſicut etiam eſſe unum corpus dicitur metaphorice de Eccleſia, & ppterea nō multa opus eſt diſcuſſione in re hac. Terminus autem in concluſione poſitus, qui declaratur in litera, eſt ly ſm ſimilitudinē ad humanū caput declaratus ſiquidem, q̃ ſimilitudo iſta attenditur quoad tria, ſ. ordinem, perfectionē, & uirtutem.

Porret. o. 56

¶ Vbi ſcito primo, q̃ in corpore humano conſideratur ordo nō originis, ſed ſitus: & ideo in litera dicitur, q̃ caput eſt primum membrum, incipiendo a ſuperiori, proculdubio ſcdm ſitū, quāuis etiam poſſit intelligi de ſuperiori ſcdm naturales differentias poſitionis animalium,

Inf. q. 48. 1. cor. & q. 49. a. 1. co. Et 3. d. 13. q. 2. a. 1. Et ueri. q. 29. a. 3. c. ſ. & a. 4. & a. 5. cor. Et op. 3. c. 223. Et opuſ 60. c. 3. Et 1. co. 11. l. 1. & Phe. 1. ſ.

eſſe caput eccleſię. Caput n.[h] influit ſenſū, & motū in mēbra. Senſus āt, & motus ſpūalis, q eſt per grām, non influit nobis a Chriſto hoie: qa ſicut Aug. dicit in li. de Trin.* nec ēt Chrs, ſm ꝙ eſt hō, dat Spūmſanctū, ſed ſolū inquantū eſt Deus. ergo ei, ſm ꝙ eſt homo, non cōpetit eſſe caput eccleſiæ.

¶ 2 Præt.[b] Capitis non vr̄ eſſe aliud caput: ſed Chriſti ſm ꝙ eſt homo, eſt caput Deus, ſm illud 1. ad Corin. 11. Caput Chriſti Deus. ergo ipſe Chriſtus nō eſt caput.

¶ 3 Prę. Caput in hoie eſt quoddam particulare[b] membrum, influētiam recipiens a corde: ſed Chriſtus eſt uniuerſale principium totius eccleſiæ. ergo non eſt eccleſiæ caput.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Epheſ. 1. Ipſum dedit caput ſupra omnem eccleſiam.

RESP. Dcdm, ꝙ[m] ſicut tota eccleſia dr̄ unū corpus myſticū p ſimilitudinē ad naturale corpus hois, quod ſm diuerſa mēbra habet diuerſos actus, vt Apoſt. docet Rom. 12. & 1. ad Cor. 12. ita Chriſtus dr̄ caput eccleſiæ ſm ſimilitudinem humani capitis,* in quo tria poſſumus cōſiderare, ſ. ordinem, perfectionē, & uirtutē: ordinē quidē, quia caput eſt prima pars hois, incipiēdo a ſuperiori: & inde eſt, ꝙ oē principium conſueuit uocari caput, ſm illud Ezec. 16. Ad oē caput viæ ædificaſti ſignū proſtitutionis tuæ: perfectionē aūt, quia in capite uigent oēs ſenſus, & interiores, & exteriores, cū in cęteris mēbris ſit ſolus tactus, & inde eſt, ꝙ dr̄ Iſa. 9. Senex, & honorabilis ipſe eſt caput: uirtutē uero, quia uirtus, & motus cęterorum mēbrorū, & gubernatio eorū in ſuis actibus, eſt a capite, pp uim ſenſitiuā, & motiuā ibi dominantē: vñ, & rector dr̄ caput populi, ſm illud 1. Reg. 15. Cū eſſes paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es. Hæc āt tria cōpetunt Chr̄o ſpūaliter. Primo. n. ſm propinquitatē ad Deum, gratia eius altior eſt & prior, etſi non tpe: qa oēs alii

A acceperunt grām per reſpectū ad grām ipſius, ſm illud Ro. 8. Quos præſciuit, hos, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Secūdo uero pfectionē habet, quātū ad plenitudinē oīm gratiarū, ſm illud Io. 1. Vidimus eū plenū gratię, & ueritatis, vt ēt ſupra oſtēſum eſt.* Tertio uirtutē habet influendi gratiā in

B oīa membra eccleſiæ, ſm illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus. Et ſic patet, ꝙ Chriſtus conuenienter dicitur eccleſiæ caput.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ dare gratiā aut Spūmſanctum conuenit Chriſto ſm ꝙ Deus, auctoritatiue; ſed inſtrūaliter conuenit ēt ei, ſm ꝙ hō, inquātum, ſ. eius humanitas inſtrm

C fuit diuinitatis eius. Et ita actiones ipſius ex uirtute diuinitatis fuerunt nobis ſalutiferæ, utpote gratiā in nobis cauſantes, & per meritū, & per efficientiam quandā. Aug.* aūt negat Chriſtū, ſm ꝙ hō eſt, dare Spūm ſanctum per auctoritatem: inſtrūaliter autem, ſiue miniſterialiter etiam[d] alii ſancti dicuntur dare Spiritumſanctum, ſm illud Gal. 3. Qui tribuit uobis Spiritum &c.

D AD II dicendum, ꝙ in metaphoricis locutionibus, non oportet attendi ſimilitudinem quantum ad oia: ſic. n. non eſſet ſimilitudo, ſed rei ueritas. Capitis igitur naturalis non eſt caput aliud quia corpus humanum non eſt pars alterius corporis: ſed corpus ſimilitudinarie dictum, ideſt, aliqua multitudo ordinata, eſt pars

E alteri* multitudinis: ſicut multitudo domeſtica eſt pars multitudinis ciuilis: & iō paterfamilias, qui eſt caput multitudinis domeſticæ, habet ſupra ſe caput rectorem ciuitatis. Et p hunc modū nihil prohibet, caput Chriſti eſſe deum, cum tñ ipſe Chriſtus ſic caput eccleſię.

AD III dcdm, ꝙ caput hēt manifeſtā eminentiam reſpectu exteriorum membrorum: ſed cor hēt quandā influentiā occultam: & iō cordi cōparā

aīalium, prout in aīali diſtinguunt ſex naturales drīæ, ſ. ſurſum, & deorſum, ante & retro, dextrum, & ſiniſtrum: cū nā ſurſum in hoie, eſt ipſum caput vnde trahit alimentū. Et qm̄ utroq; mō caput humanum eſt ſurſum, ſ. ſm ſitum ſimpliciter, & ſm drīam naturalem aīalis, ideo vtroq; mō intelligi pōt. Primo tñ modo manifeſtius ſenſui patet: & iō magis cōſonat literæ, q̄ in rūſione ad ultimū euidentiā ſenſibilē conſideratā in hac ſimilitudine dicit, dū capitis magis q̄ cordis nomen Chriſtus ſuſcepiſſe dicitur.

Lib. 1. de Trin. c. 12. ante med. to. 3.

¶ Scito ſecundo, ꝙ virtus attribuitur capiti humano reſpectu motiuum, & motuū reliquorū membrorū, non tamē primo inter membra principio, ſed tanq̄ cōprincipio primi ſimpliciter membri, ſ. cordis: ex corde ſiquidem mediante capite ois uis, & motus membrorū pendet. Et ſimiliter Chriſtus hō comprincipium eſt Spūſancti, qui eſt cor eccleſiæ ad uim, & motū reliquorum membrorū eccleſiæ. Et iō Chrs, ad Coloſ. 2. caput eccleſiæ dr̄, ex quo tanq̄ ex comprincipio corpus eccleſię p nexus, & coniunctiones ſubminiſtratū, & conſtructū, creſcit in augmentum Dei.

concl. m

¶ Scito tertio, ꝙ grā Chriſti dr̄ prima, qa altior, & prior, hoc eſt ſm ordinem cauſæ formalis, ſimpliciter, & exemplariter. Nā ex eo ꝙ altior, eſt prior ſm ordinē cauſæ formalis, in quo quanto qd eſt intenſiue altius, tanto formalius. Ex eo aūt ꝙ ad cōformitatem ipſius aliis grā dat, eſt prior tanq̄ exēplar reliquarū grārum: & ut in litera dr̄, nō eſt hoc exēplar prius tpe exēplato, ſed ut finis intentione, ut exemplar conceptū.

¶ In rūſione ad primum eiuſdem articuli aduerte duos modos, qbus Auctor ponit actiones Chri hois cauſare in nobis grām, ſ. meritorie, & effectiue. Et de mō quidem meriti nulla eſt ambiguitas qm̄ pōt cadere ſub uomis merito, ꝙ De9 creet in altero grām: ſed de mō efficientiæ obſcurū eſt: qm̄, ut in prima parte habitum eſt, nec principaliter, nec inſtrūaliter pōt creatura aliqua creare: Chriſtus aūt dr̄ hic inſtrūaliter concurrere. Et licet quæſtio hæc pplexa appareat, non habet tñ hoc in loco multū dubitationis: qm̄ ſm cōe dictū actiones Chriſti, ſiue mediis ſaris, ut quotidie in eccleſia fit, ſiue abſque ſactis, ut Latronē gratificauit, eodē modo ad creationē gratię concurrunt, non attingendo, ſ. ipſam gratiam, quæ creatur, ſed efficiendo aliquid per modum diſpoſitionis, quod eſt creare gratiam inſtrūaliter: qd̄ non inconuenit, cū creatur aliquid in ſubiecto præexiſtente, prædiſponendo ad illam rem creandā, ut patet cum creatur aīa intellectiua in corpore humano, tot diſpoſitionibus præparato ab agente naturali, neceſſitante naturalis ordinis exactione, paſſiuā creationem ipſius aīę. Altius tamen dicitur ſecundum excellentiorem Auctoris doctrinam inferius in q. 113. art. 2. quòd gratia non ſpectat ſimpliciter ad genus creationis, ſed ad genus immutationis creaturarum, nō ſecundum naturę ordinem, ſed ſecundū ordinem gratię: qd̄ ſufficienter probatur ex hoc, ꝙ Deum non conſeruare gratiam, non eſt annihilarē, & ipſam definere eſſe, non eſt annihilari, cum Deus nihil umquàm annihilet, quàmuis annihilare poſſit. Ex hoc enim quòd creationi, & conſeruationi diuinę reſpondet annihilatio, manifeſte ſequitur, ꝙ ſi corruptio, ſeu defitio alicuius non eſt annihilatio, productio quoque eiuſdem ordinaria non eſt creatio.

q. prę. ar. 9

Loco citato in arg.

D. 430.

tio. Quia igitur gratiæ infuſio non ſimpliciter creatio eſt, ſed mutatio quædam aīæ in ordine gratuitorū ad cæleſtem patriam, & ad hmōi mutationes extendit ſe aīa Chriſti, ut inſtrm coniunctum uerbi, non vr negandum, gratiam attingi inſtrīaliter ab actione humanitatis Chriſti: ſed dicendum, q effectus iſte, q eſt aiam gratificari, ex illa parte qua interuenit, quodāmodo creatio, eſt immediate a Deo: ſed ex illa parte, qua interuenit aīæ mutatio ſm obedientialem potentiam ad cæleſtem beatitudinē, eſt a Deo mediante humanitate Chriſti inſtrāliter. Hoc.n. non eſt creaturæ cōicari potentiā creandi iuſtrāliter. ſed unmutā dt inſtrāliter, ad reſtaurandi oia, q in cęlis, & in terris ſunt.

Porret.o. 57 q.d.13.q.1 arti.2.q.3. Et uerit.q. 29.artic.4. ad 1. Et opuſc. 60.

SVP. QV. VIII. ART. II.

Medina ar.2.

IN titu 2. ar. aduerte, q ly, quoad corpora, non ſolum referri ad corpora aliorum hoim, ſed ēt ad corpus ipſius Chriſti vt clare patet ex argumento tertio in litera, quod impugnat corpus Chriſti non poſſe eſſe caput aliorum, qa ſumptū eſt ex aliis, & ex concluſione reſponſiua in corpore articuli. eſt igitur ſenſus tituli, An Chriſtus ēt ſm corpus ſit caput aliorum hominum, etiā quo ad corpora.

Ar.precec. ad 3.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue. Tota humanitas Chriſti ſm. ſ.aiam, & corpus, influit in hoies, & quā tum ad aiam principaliter, & quantū ad corpus ſecundario[*]. Hæc concluſio primo probatur: deinde declaratur ultima eius particula. Probatur ſic. Humanitas Chriſti habet uim influendi, quātum eſt coniuncta Dei uerbo cui corpus unitur per animā, & corpus humanum habet naturalem ordinem ad animam dupliciter, ſ. ut materia ad formam, & vt inſtrumē tum ad principalē motorem. ergo tota humanitas Chriſti &c.

¶ Vbi nota q. qu a duo continentur in concluſione, ſ. q corpus Chriſti influat, & q corpora aliorum recipiant influxum a corpore Chriſti, iō duo principia aſſumpta ſunt in litera, alterum ſpectans ad corpus Chriſti, & aliorum hominū corporibus de duplici naturali ordine inter corpus, & animam, ex quo habetur cōio mutua, qua non ſolum corpus accipit ab anima, ſed anima accipit a corpore miniſtrante ſibi, & hinc habes conſequenter, q corpus Chriſti non eſt alienum a uirtibus ſuæ animæ, & q corpora aliorum non excluduntur a donis ſtatum animarum. Al

tur Spūſſanctus, q inuiſibiliter eccleſiā uiuificat, & unit: capiti cōparatur ipſe Chriſtus ſm viſibilem naturam, ſecundum quā homo hominibus præfertur.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus ſit caput hominum quantum ad corpora, uel ſolum quantum ad animas. G

AD SECVNDVM ſic pcedit. Vr q Chrs non ſit caput hoium, quoad corpora. Chrs.n.dr caput eccleſiæ, inquantum influit ſpūalem ſenſum, & motū gratiæ in eccleſiā: ſed huius ſpūalis ſenſus & motus[h] capax non eſt corpus. ergo Chriſtus non eſt caput hoim ſecundum corpora.

¶ 2 Præt. Secundū corpora cōicamus cū brutis. Si ergo Chrs eſſet caput hoim quantum ad corpora,[h] ſequeretur q ēt eēt caput brutorum animalium, quod eſt inconueniens. H

¶ 3 Præ. Chrs[h] corpus ſuum ab aliis hominibus traxit, vt patet Mat. 1. & Luc. 3. ſed caput eſt primum inter cętera membra, ut dictum eſt. ergo Chriſtus non eſt caput eccleſiæ quātum ad corpora.

SED CONTRA eſt, q dr Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ. I

RESP. Dcdm, q corpus humanum habet naturalem ordinem ad animam rationalem quæ eſt propria forma eius, & motor. Et inquantum quidem eſt forma eius, recipit ab anima uitam, & cęteras proprietates conuenientes humano corpori ſm ſuam ſpeciem, inquantum uero anima eſt motor corporis, corpus inſtrumentaliter ſeruit animæ Sic ergo dicendū eſt, q habet uim influendi humanitas Chriſti inquātum eſt coniuncta Dei verbo, cui corpus unitur per aiam, vt ſupra dictum eſt. Vn[m] tota Chriſti humanitas, ſm, ſ. aiam, & corpus, influit in hoies, & quātum ad animam & quātū ad corpus: ſed principaliter quātum ad animam, ſecundario quātum ad corpus,[n] vno mō, inquantum membra corporis exhibentur arma iuſtitiæ in anima exiſtenti per Chriſtum, vt Apoſt. dicit Rom. 6. alio mō, inquantum vita gloriæ ab anima deriuatur ad corpus, ſm illud Ro. 8. Qui ſuſcitauit Chriſtum Ieſum à mortuis, uiuificabit, & mortalia corpora ueſtra propter inhabitantem ſpiritum eius in uobis.

AD PRIMVM ergo dcdm, q ſenſus ſpiritualis gratiæ non peruenit quidem ad corpus primo, & principaliter: ſed ſecundario, & inſtrumentaliter, vt dictum eſt.[*]

AD II dcdm, q corpus animalis bruti nullam habitudinē habet ad animam rationalem, ſicut habet corpus humanum, & ideo non eſt ſimile.

AD III dcdm, q licet Chrs traxerit materiā corporis ab aliis hominibus: uitam tn̄ immortalem corporis oēs homines trahunt ab ipſo, ſm illud 1. ad Cor. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita, & in Chriſto omnes uiuificabuntur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus ſit caput omnium hominum.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr q Chriſtus nō ſit caput oim hominum: caput K .n. non habet relationē niſi, ad

terum principium propriū eſt corpori Chriſti continens duo, ſ. q humanitas Chriſti habet uim influendi ex coniunctione perſonali ad Deum, & quod Chriſti coniunctum eſt uerbo mediante anima. Ex his ſiquidem ſimul iunctis habes, q corpus Chriſti mediante anima, habet uim influxiuā ex uerbo, ſicut habet mediante aīa coniunctionē ad illud, ut ſic, & ex parte influētis, aīa Chriſti principaliter, & corpus ſecundario inueniatur, & ſimiliter ex parte recipientiū influxum, aīæ hoīm principaliter, & corpora ſecundario inueniantur, & utrobiq; eadem ſit ratio, ſ. p naturalē ordinē corporis ad aīam. Declaratur deinde, q corpus ſecundario recipiat influxum, dupliciter uerificari, ſ. p modū miniſterii, uel p modū deriuationis. Nā qn̄ in præſenti uita anima iuſtificatur, mouet membra corporis ad aſſequendam, conſeruandā, tuendam, augendamque animæ iuſtitiā, & ſic corpus noſtrū, ſecundario ut miniſter animæ mouetur a iuſtificante animam. Qn̄ uero i reſurrectione anima glorioſa iuncta erit corpori, ex gloria aīę deriuabitur gloria in corpus, & ſic a glorificante immortali, diuinaq; uita animam, glorificabitur ſecundario corpus, redundante gloria animę in corpus.

q.6.arti.1. Concl. m

In cor. ar

SVP. QV. VIII. ART III.

Medina.a.3.

TItulus clar[9] eſt. ¶ In corpore articuli duo fiunt. Primo, declaratur modus quo corpus Chriſti myſticū habet membra. Secundo, reſpondetur quęſito. Ex differentia autem inter corpus naturale, & myſticū, quoad modum habendi membra ſimul, uel ſucceſſiuè declaratur modus, quo corpus Chrī myſticum habet membra ſcilicet non ſolum in actu, ſed in potentia. Et potentia quidem in propoſito dupliciter inuenitur, quæ, ſ. quandoque reducetur, & quæ nunquàm reducetur ad actum. Actus ne triplex est: uel ſecundum fidem, uel ſecundum charitatem uiæ, uel ſecundum fruitionem patriæ.

Porr.o. 58 Infr. q.13. arti.3.c. & q.19. ar.4. ca. & ad 1. Et 3.d. 13. q.2.ar.1. q.2.& 3.

¶ Vbi nota primo, quòd non diſtinguitur potentia in potentiam reducibilem, uel non reducibilem ad actum: ſed in potentiam, quæ de facto quandoque reducetur ad actum, & in potentiam, quę de facto numquàm reducetur ad actum q̄ reducibilis fuerit ad actū, alioquin nō fuiſſet in po

¶ Nota ſecundo, quòd licet fides, ut in reſponſione

mēbra[h] ſui corporis. Infideles āt nullo modo ſunt mēbra eccleſiæ, quæ eſt corpus Chriſti, ut dr̃ Eph. 1. ergo Chriſtus non eſt caput omnium hominum.

¶ 2 Pręt. Apoſto.[a] dicit ad Eph. 5. ꝙ Chriſtus tradidit ſemetipſum ꝓ eccleſia, ut ipſe exhiberet ſibi glo̾ſā eccleſiā,[b] non habentē maculā, aut rugam, aut aliqd hmōi: ſꝫ multi ſūt ēt fideles in quibus inuenitur macula, aut ruga pc̄ti. ergo, nec ēt oīum fideliū Chriſtus ē caput.

¶ 3 Præt. Sacr̃a ueteris legis cōparant̃ ad Chr̃um, ſicut umbra ad corpus, ut dr̃ Col. 2. ſed patres ueteris teſtamenti, [h]ſacris illis ſuo tp̄e ſeruiebant, ſm̄ illud Heb. 8. Qui exēplari, & umbræ deſeruiunt cæleſtiū. Nō ergo pertinebāt ad corpus Chriſti, & ita Chriſtus non eſt caput omnium hominum.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ 1. Tim. 4. Eſt ſaluator oīum hominū, & maxime fidelium & 1. Io. 2. Ipſe eſt propitiatio ꝓ peccatis nr̃is, non pro noſtris tm̄, ſed ēt pro totius mundi. Saluare aūt hoīes, & propitiationē eſſe pro peccatis eorum, cōpetit Chriſto ſm̄ ꝙ eſt caput. ergo Chr̃s eſt caput oīum hominū.

RESP. dcēdm̄, ꝙ hæc ē differētia inter corpus hominis naturale, & corpus eccleſiæ myſticum, quòd mēbra corporis naturalis ſunt omnia ſimul, membra autem corporis myſtici nō ſunt omnia ſimul, neq; quantum ad eſſe naturæ, quia corpus eccleſię conſtituitur ex hominibus, qui fuerunt à principio mundi uſque ad finem ipſius: neque etiam quantum ad eſſe gr̃æ: quia eorum etiam, qui ſunt in uno tempore, quidam gratia carent, poſtmodū habituri, aliis eā iā habentibus. Sic igitur mēbra corporis myſtici accipiuntur, non ſolum ſecūdum ꝙ ſunt in actu, ſed etiā ſecundū ꝙ ſunt in potētia. Quædam tñ ſunt in potentia, quæ nūquàm
B reducuntur ad actum. Quędam uero ſunt, quæ quandoq; reducuntur ad actum. Et hoc ſecundū triplicē gradum: quorū primus eſt per fidem, ſecundus per charitatem uiæ, tertius per fruitionem patriæ. Sic ergo dicēdū eſt, ꝙ[m] accipiendo gn̄aliter ſm̄ totum tempus mūdi, Chriſtus eſt caput omnium hominum: ſed ſecundum diuerſos grad[9]. [a] Primo.n. & principaliter eſt ca
C put eorum, qui actu uniuntur ſibi per gloriam. Secūdo eorū, qui actu uniuntur ſibi ꝑ charitatē. Tertio eorū, qui actu uniūtur ſibi ꝑ fidē. Quarto uero eorum, qui ſibi uniūtur ſolū in potentia nondū reducta ad actū, quæ tñ eſt ad actū reducenda, ſecundum diuinam prædeſtinationē. Quinto vero eorum, qui in potentia ſunt ſibi uniti, quæ numq̄ reducetur ad actum: ſi
D cut hoīes in hoc mundo uiuentes, qui non ſunt prædeſtinati, qui tñ ex hoc ſęculo recedētes, totaliter deſinunt eſſe membra Chriſti: quia iā nec ſunt in potentia, ut Chriſto uniantur.

AD PRIMVM ergo dicēdū, ꝙ illi, q ſunt infideles, etſi actu non ſint de eccleſia, ſunt tñ de eccleſia in potentia: quæ quidē potentia in duobus fundat̃. Primo quidē, & principaliter ī uir
E tute Chriſti, quæ eſt ſufficiēs ad ſalutē totius humani generis: ſecūdario in arbitrij libertate.

AD 2 dicendum, ꝙ eſſe eccleſiam glorioſam nō habentē

A dum habes conſtituat membrum Chriſti imperfecte, & ſecundum quid quia tamen infra latitudinem actus conſiſtit, ideo hic primus gradus actus in eſſe gratiæ in membris Chriſti, aſſignatur fidei.

¶ Concluſio reſponſiua eſt Chriſtus eſt caput omnium hominū diuerſimode tamen, loquēdo generaliter ſm̄ totum mundi tēpus, probatur deducēdo ꝑ quinque gradus ſm̄ quos homines uniuntur Chriſto.

¶ Vbi Nota Auctorē ſex ſtatus omnes diſtinxiſſe, & oēs differentias eorum cōprehendiſſe. In primo beati, in ſecundo uiatores in charitate, in tertio uiatores in fide tm̄, in quarto uiatores ſine fide, prædeſtinati tamen, in quinto uiatores ſine fide nō prædeſtinati, in ſexto damnati ſunt. Et primus quidem gradus licet hodie omnino ſit clarus: relatus tamen ad totum mūdi tempus comprehēdit ſub ſe beatos, etiā impeditos: ꝗuis ī termino, ut erant ſancti Patres in lymbo ante mortem Chriſti. Comprehendunt̃ ſiquidē in primo gradu oēs actu Chriſto coniuncti immutabiliter, ſeu in termino, quales tunc erant ſancti Patres, qb[9] ſola patefactio cęli deerat.

¶ Secundus item gradus trifariam diſtinguitur: nam cōtinet tam exiſtentes in purgatorio, qui adhuc extra uiam totaliter nō ſunt, quam exiſtentes in charitate hic prædeſtinatos, quàm exiſtētes in charitate ſm̄ præſentem iuſtitiam tm̄, quos conſtat eſſe præſcitos. Hi.n. omnes, qui ſunt in uia, & charitate computant̃ inter membra Chriſti actualiter: ſed primi duo ſimpliciter tertii ſecūdum ꝓſentem tantum iuſtitiā.

¶ Tertius quoque gradus, qui etiā ſm̄ actū licet imperfectū autē dit, duo cōtinet gn̄a hominū, ſcilicet fide tantum pręditos, & tamen prędeſtinatos, & ſimiles non ꝓdeſtinatos. Vterque enim inter membra Chriſti actualiter ratione fidei computantur: mortificata tamen, ſed primi, ut mēbra permanſura, ſecundi ut membra abſcindenda.

¶ Quartus gradus, qui ſecundum potentiam attenditur, aſſignatus eſt in litera in ordine ad actum ſimpliciter hoc eſt fruitionem patriæ, ſicut & quintus: ſed quartus ſecundum ordinem poſitiuum ad dictum actum: quintus ſecundum negationem ordinis ad eundem actum. Et quoniam iuſtum eſt, ut potentię ad actus ſecundum quid, reducantur ad potentiam ad actum ſimpliciter, ideo quartus gradus comprehendit omnes viatores ſine fide prædeſtinatos, & reductiue illos etiam ſine fide, qui quandoque reducentur in actum fidei tantum, vel etiam charitatis uiæ tantum: hi.n. ratione ſtatus potentiæ, quæ quandoque reducetur ad actum ſimpliciter ut primi, uel ſecundum quid ut reliqui quartum conſtituunt gradum, iuxta diſtinctionem præmiſſam in litera ante concluſionem. Et propterea quinto gradui illi ſoli relinquuntur, qui ſic in uita iſta degunt in potentia ad actum ſimpliciter, vel ſecundum quid, ꝙ numquàm aſſequentur aliquem eorū, qui ſcilicet non ſolū præſciti ſunt, ſed numq̄ ad charitatem uiæ, numq̄ ad fidem informem peruenient, ut ſunt iugiter infideles.

¶ Extra omnia autē Chriſti membra computatur ſextus ſtatus hominum, hoc eſt ſtatus æternæ damnationis, qui etiā continet duo genera hominū, ſcilicet damnatorum ad pęnam ſenſus, & dāni, quales ſunt omnes adulti dānati, & ad pęnam damni tm̄, quales ſunt infantes, & perpetuo amentes, qui ſine ſacramento fidei deceſſerunt. Hi namque ut ſic, quia nec actu, nec potentia inter membra Chriſti ſunt, aliena oīno ponunt̃ a capite Chriſto. Eſt tñ inter iſtos latitudo, dū quidā eorum decidūt à potentia tm̄, ut ſemper infideles, & qui numquā uſum liberi arbitrij habuerunt, de quibus tm̄ fit mentio in litera. Quidam autem decidunt ab actu, vel fidei tm̄, uel etiam charitatis uiæ ut Chriſtiani damnati, q membra uere abſciſſa a corpore Chriſti ſunt: qm̄ illius fuerunt ſecūdū ꝓſentem iuſtitiā, uel fidei ſacr̃a, membra. Concl.

¶ In reſponſione ad primum eiuſdem articuli, aduerte pro intellectu literæ, & prędictorū, ꝙ dupliciter poſſumus loqui de potentia, ut patet 5 Metaph. ſcilicet Logice, uel Phyſice, hoc eſt, vel de potentia, prout termini non implicant cōtradictionem, uel de potentia actiua, uel paſſiua exiſtente in natura, ad agendū, uel patiendū actū aliquem ordinata. In ꝓſenti materia nō eſt ſermo de potentia logice, ſed phyſice, ut patet ex hac lr̃a, in qua Auctor fundat potentiā eccleſiaſticā, hoc eſt poſſe eſſe membrū eccleſiæ, quæ eſt corpus Chriſti myſticum ſuper reali uirtute Chriſti, & reali facultate liberi arbitrij humani in ſtatu uiæ, ſecundum.n. has duas poteſtates dicitur aliqs phyſice in potentia, uel non in potentia ad eſſe membrum Chriſti. Et propterea damnati omnes licet ſint in potentia logice, ut ſint membra Chriſti: quia tamen non ſunt in potentia:

tentia phyſice ad eſſe inter membra Chriſti, quoniam nec uirtus Chriſti eſt ordinata ad redēptionem damnatorum, ſcriptū eſt enim, q̄ in inferno nulla eſt redemptio, nec illorum liberū arbitrium uertibile eſt amplius ad Chriſtum: quia ſunt in termino, ideo ſimpliciter, & abſolute dicitur in l̄ra totaliter deſinere eſſe membra Chriſti.

F quior eſt Deo, & perfectius habet dona Dei, & influit in homines, & angelos. Secundo, auctoritate Apoſtoli ad Phil. 2. Deinde probatur concluſio principalis ex ſigno: quia ſcilicet angeli miniſtrabant Chriſto, Matth. 4. hoc enim ſignum eſt ſubiectionis cum minor ſit, qui miniſtrat.

¶In rñſione ad ſm̄ aduerte, q̄ tres conditiones eccleſiæ hoc ē glorioſā, & ſine macula, & ſine ruga eſſe, non conuenire eccleſiæ militanti ratione primæ conditionis, manifeſte patet. Sed & Auctor rñne tertię hoc eſt peccatorum uenialiū probat, qđ intellige formaliter de eccleſia militante hoc eſt, de congregatione fidelium exiſtētium i charitate: quā huiuſmodi congregatio rōne omnium ſuarum partiū in via hac, rugam aliquam uetuſtatis habet, licet non ſemper in ſingulis. Pōt. n. uiator aliquis aliquanto tempore ſine omni actua li peccato inueniri: non poteſt tamē omnino uitā hanc agere ſine aliquo peccato, ut in litera apoſtolica ꝓbat auctoritas.

SVP. QVÆ. VIII. ART. IIII.

Alb. mag. 3. d. 13. ar. 9. Medina. a. 4.

D. 720. Titulus clarus eſt. ¶In corpore art. una eſt concluſio reſpōſiua quæſito, Chriſtus non ſolum eſt caput hominum, ſed & angelorum. Probat dupliciter, ſ. ratione, & auctoritate. Ratione quidem ſic. Homines, & angeli ordinātur ad unum finem, ſ. gloriā diuinę fruitionis. ergo corpus myſticū eccleſiæ nō ſolū ex hominibus, ſed etiam ex angelis conſiſtit. ergo totius huius multitudinis eſt caput unū, quod eſt Chriſtus. igit Chriſtus eſt caput non ſolum hominū, ſed angelorum. Prima conſequentia probatur: quia corpus ſimilitudinarie dicitur quæcumque una multitudo ordinata in unū ſm̄ diſtinctos actus, ſeu officia. Hinc aptè patet, q̄ multitudo angelorū & hōium ex eo, quod ordinatur ad unum finem, eſt unum corpus myſtice: nulli enim eſt ambiguitas, quin in his ſit diuerſitas actuum & officiorum in ordine ad cęleſtem felicitatem. Secunda uero conſequentia habet duas partes, prima eſt, quòd inferatur caput unum: ſecunda eſt, quòd illud caput ſit Chriſtus. Et quo ad primam probatur ex eo, quòd ubi eſt unum corpus, oportet eſſe caput unum. Quo ad ſecundam uero probatur dupliciter. Primo ex tribus conditionibus capitis antedictis, ſcilicet primitate, perfectione, & uirtute, inuētis in Chriſto: quia propin-

Cap. 2. In me. to. 2.

Porr. 0.

59

3. di. 13. q. 2. ar. 2. q. 2. & diſt. 14. ar. 3 q. 2. & 6. ca. Et uer. q. 29. a. 4. c. & ad 5. Et opuſ. 3. c. 213. & 1. cor. 11. Et ph. 5. in fi.

maculam neque rugam eſt ultimus finis ad quem ꝓducimur per paſſionē Chr̄i. Vn̄ hoc erit in ſtatu patriæ, nō aūt in ſtatu uię, in quo, Si dixerimus, quia pct̄m no habemus nōſipſos ſeducimus, ut dr̄ 1. Io. 1. Sunt tn̄ quædam. ſ. mortalia, quibus G carent illi, qui ſunt membra Chriſti per actualem unionem charitatis. Qui uero his ſubduntur, nō ſunt mēbra Chr̄i actualiter ſed potentialiter, niſi forte imperfecte, ꝑ fidē informē, q̄ unit Chriſto ſm̄ quid, & nō ſimpliciter, ut. ſ. per Chriſtū hō conſequatur uitam gr̄æ Fides. n. ſine operibus mortua eſt, ut dr̄ Iacobi 2. percipiunt tn̄ tales à Chriſto quendam actū uitæ, qui eſt credere: ſicut ſi mēbrū H mortificatum moueatur aliqualiter ab homine.

Ad III dicēdū, q̄ ſancti patres non inſiſtebant ſacr̄is legalibus tamq̄ quibuſdam rebus, ſed ſicut imaginibus, & umbris futurorum: idem aūt eſt motus in imaginem inquantū eſt imago, & in rē, ut patet ꝑ Philoſophum in lib. de memo. & remi.* Et ideo antiqui patres ſeruando legalia ſacra, ferebātur in Chriſtū per fidem, & dilectionē eandem, qua, & nos ī ipſū ferimur: & ita patres antiqui pertinebāt ad idē corpus eccleſię, ad qđ nos ꝑtinemus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus ſit caput angelorū.

AD QVARTVM ſic ꝓcedit̄. Vr̄ q̄ Chriſtus, ſecundum quòd homo, non ſit caput angelorum. Caput enim, & membra ſunt unius naturæ: ſed Chriſtus ſecundum quòd eſt homo, nō eſt conformis in natura cum angelis, ſed ſolum cū hominibus: quia ut dr̄ Hebr. 2. Numq̄ angelos apprehēdit, ſed ſemen Abrahę apprehēdit. ergo Chriſtus ſcd̄m q̄ homo, non eſt caput angelorum.

¶2 Præt. Illorū Chriſtus eſt caput, qui pertinēt ad eccleſiam, G quæ eſt corpus eius, vt dr̄ Eph. 1. ſed angeli nō pertinēt ad eccleſiam, nā eccleſia eſt cōgregatio fideliū: fides autem non eſt in angelis: non. n. ambulāt per fidem, ſed per ſpeciē, alioquin peregrinarentur à dn̄o, ſecūdū q̄ Apoſtolus argumentatur 2. ad Corinth. 5. ergo Chriſtus, ſecundum quòd homo, non eſt caput angelorum.

¶3 Præt. Aug. dicit ſuꝑ Ioan.* q̄ ſicut uerbum, quod erat in H principio apud patrem, uiuificat animas, ita uerbum caro factum uiuificat corpora, quib⁹ angeli carēt: ſed uerbum caro factum eſt Chriſtus, ſecundum q̄ homo. ergo Chriſtus ſecundum q̄ homo non influit uitā angelis. Et ita ſecundum q̄ homo, non eſt caput angelorum.

SED CONTRA eſt, q̄ Apoſtolus dicit Coloſ. 2. Qui eſt caput omnis principatus, & poteſtatis: & eadē ratio eſt de an- I gelis aliorum ordinum. eſt ergo Chriſtus caput angelorū.

RESPON. dcd̄m, q̄ ſicut dictum eſt, † vbi eſt unū corpus, neceſſe eſt ponere unū caput. Vnum aūt corpus ſimilitudinarie dr̄ una multitudo ordinata in unum, ſecundum diſtinctos actus ſiue officia: manifeſtū eſt autem, q̄ ad vnum finem, qui K eſt gloria diuinæ fruitionis, ordinant̄, & hoies, & angeli. Vn̄ corpus eccleſię myſticum, non ſolum conſiſtit ex hoībus, ſed etiam ex angelis. Totius autē

¶In reſpōſione ad primum eiuſdem artic. aduerte nouiter, q̄ nō apponitur hic ſupradictis tribus conditionib⁹ capitis quarta cōditio, puta conformitas naturæ: ſed prius fuit ſermo de cōditionibus ꝓprijs capitis, quibus differt, & præſtat cæteris membris: modo autē loquimur de conditione cōi capiti, & reliquis membris. Oporteret ſiquidem omnia membra corporis vnius eſſe naturæ, puta humanæ, uel leoninæ, uel taurinæ, &c. Vnde cōditio iſta conformitatis in natura, exigitur ad caput, ut præſuppoſita, ſicut commune præſupponitur proprio. Et propterea in litera dicitur, quòd propter conformitatem Chriſti cum angelis in natura generis, poteſt Chriſt⁹ dici caput angelorum, non q̄ conformitas ſit rō Chriſto, q̄ ſit caput (cū cōformitas communis ſit Chriſto, & angelis) ſed quia conformitas ratio eſt, quòd i Chriſto inueniatur cōmunis conditio capiti, & membris: & ideo propter conformitatē ut conditionem cōmunem Chriſtus habens proprias capitis conditiones, poteſt dici caput angelorum. Tract. 23. ante med. & 19. trac. a me. to. 9.

¶In reſpōſione ad tertium eiuſdem articuli, dubiū occurrit circa cauſalitatē corporalis naturæ Chriſti ſuper angelos, q ſunt puri ſpūs, & corporibus, nec uniti, nec vnibiles, ut formæ. Non uī ſiquidē intelligibile, q̄ corpus poſſit agere in ſpiritū ſeparatū omnino, peripatetice loquendo, cum non communicent, & longe inferioris, immo infimæ naturæ ſit corpus quodcunque cum corporalibus reſpectu ſubſtantiarum omnino ſeparatarum à materia, quales ſupponimus angelos eſſe. Ar. 1. ad 2.

¶Ad hoc dicitur, quòd licet hoc mirum appareat, ſi tamen conſideremus phantaſma ſub lumine intellectus agentis poſſe in animam intellectiuam agere, non erit incredibile, quòd aliqua res corporea uirtute diuinitatis, cui iuncta eſt perſonaliter, poſſit in ſubſtantiam ſeparatam agere, ut ſic quod phantaſma ex naturali vinculo cum anima intellectiua ſortitum eſt, humanitas Chriſti ex ſupernaturaliſſima, & maxima coniunctione ad diuinitatem adepta ſit excellentiori modo:

do: quia poteſt libere, inſtrumentaliter tamen, cauſare in ange- A lis, & animabus noſtris aliquid ſpirituale. Non intelligo tamen hunc cauſandi modum excedere modum, quo ponimus, ſacramenta cauſare in animabus noſtris ſpirituales gratia.

huius multitudinis Chrs, eſt caput: qa propinquius ſe hẽt ad Deũ, & pfectius partipat dona ipſius, non ſolũ q̃ hoies, ſed ẽt q̃ angeli, & de eius influentia non ſolũ hoies recipiũt, ſed ẽt angeli. Dr.n. Epheſ. 1. ꝙ conſtituit eũ, ſ. Chrs Deus pr ad dexteram ſuã in cęleſtib. B ſupra oẽm poteſtatẽ, & principatũ, & uirtutẽ, & dñationẽ, & oẽ nomen, quod nominat, non ſolũ in hoc ſæculo, ſed ẽt in futuro, & oia ſubiecit ſub pedibus eius: & iõ Chrs non ſolum eſt caput hoim, ſed ẽt angelorum[a] unde, & Matt. 4. legit, ꝙ Acceſſerunt angeli, & miniſtrabant ei.

Ad primvm ergo dcdm, ꝙ influentia Chriſti ſuper hoies, principaliter quidẽ eſt quantũ ad aias, ſm quas hoies conueniunt cũ angelis in natura generis, licet non in natura ſpeciei. Et rõe huius conformitatis Chriſtus poteſt dici caput angelorum, licet deficiat conformitas quãtum ad corpora.

Ad ii dcdm, ꝙ eccleſia ſm ſtatum viæ eſt congregatio fidelium: ſed ſm ſtatum patriæ eſt congregatio comprehendentium. Chriſtus aũt non ſolum fuit uiator, ſed comprehẽſor: & iõ non ſolum fidelium, ſed ẽt comprehendentium eſt caput, utpote pleniſſime habens gratiam, & gloriam.

Ad iii dcdm, ꝙ Aug.[*] ibi loquitur ſm quandam aſſimilationẽ cauſæ ad effectũ, prout, ſ. res corporalis agit in corpus, & res ſpũalis in res ſpũales: tñ humanitas Chriſti ex uirtute ſpiritualis naturæ ſ. diuinę, poteſt aliquid cauſare nõ ſolũ in ſpiritibus hoim, ſed ẽt in ſpiritibus angelorum, pp maximam coniunctionẽ eius ad Deum, ſcilicet ſecundum unionem perſonalem.

Articvlvs V.

Vtrum gratia Chriſti, ſecundum quã eſt caput eccleſiæ, ſit eadem cum gratia habituali eius, ſecundum quòd eſt quidã homo ſingularis.

Ad qvintvm ſic proceditur. Vr ꝙ non ſit eadem gratia, qua Chriſtus eſt caput eccleſiæ, cum gratia ſingulari illius hois. Dicit enim Apoſt. Ro. 5. Si unius delicto multi mortui ſunt, multo magis gratia Dei, & donum, in gratia unius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit: ſed aliud eſt peccatum actuale ipſius Adæ, C & aliud peccatum originale, quod traduxit in poſteros.[h] ergo alia eſt gratia perſonalis, q̃ eſt propria ipſius Chriſti, & alia eſt gratia eius, inquantum eſt caput eccleſiæ, quæ ab ipſo ad alios deriuatur.

¶2 Præt. Habitus diſtinguit ſm [b]actus: ſed ad alium actũ ordinatur in Chriſto gratia eius pſonalis, ſ. ad ſanctificationem D illius aiæ, & ad alium actũ ordinatur gratia capitis, ſ. ad ſanctificandum alios. ergo alia eſt gratia perſonalis ipſius Chriſti, & alia eſt gratia eius, inquãtum eſt caput eccleſiæ.

¶3 Prȩt. Sicut ſupra dictũ eſt,† in Chriſto diſtinguitur triplex gratia, ſ. gratia unionis, gratia capitis, & gratia ſingularis illius hominis; ſed gratia ſingularis Chriſti[h] eſt alia a gratia E unionis. ergo etiam eſt alia a gratia capitis.

Sed contra eſt, ꝙ dr Io. 1. De plenitudine eius nos oẽs accepimus: ſecundum hoc

SVPER QV. VIII. ARTIC. V.

Titulus clarus eſt: de identitate .n. reali quæritur.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue, Gratia perſonalis, qua aia Chri iuſtificata eſt, & gratia eius, ſm quam eſt caput Eccleſiæ iuſtificans alios, eſt eadem ſm eſſentiã: differt tñ ſm rõem. Probat, Quo aliquid eſt actu, & quo agit, eſt unus actus: oportet tñ ad hoc ut ſit quo agat in alia, ꝙ actus ſm eminẽtiam quandã Concluſio habeat. ergo gratia Chri habet ẽt, ꝙ ſit actiua in alios, quod ptinet ad rõem capitis. ergo gratia perſonalis, qua aia Chriſti iuſtificata eſt, & gra eiuſdẽ, qua eſt caput Eccleſiæ iuſtificans alios, eſt eadem. Añs quo ad primã partẽ probatur rõne, quia unũquodq; agit ſm ꝙ eſt ens actu, & exẽplo in calore ignis. Quo ad ſecundã uero partẽ, quia agens oportet eſſe præſtantius pat ẽte, ut Aug. & Ariſto. teſtantur. Cõſequẽtia uero prima probat: qa in aia Chri recepta eſt gra ſm maximã eminentiam: ſecunda autem eſt per ſe euidens.

¶ Sed occurrit hic dubium quantum ualeat proceſſus iſte ex hoc, ꝙ actus ht ſm quandã eminentiã, inferens ꝙ ſit actiuus aliorũ eiuſdem rationis: ſupponimus .n. habitualem grãm in Loco citato in arg. aia Chri, & in aliis, eſſe unius ſpeciei ſpecialiſſimæ ſm eſſentiam. Et eſt ratio dubii: quia licet ex hoc, ꝙ actus aliquis eminet, & pſtat, hẽat ꝙ ſit actiuus ſibi ſimilis, nõ tñ ex hoc ſibi uendicat, ꝙ ſit caput alim aliorũ ſibi ſimilium, hoc eſt ꝙ ſit actiuum oium ſibi ſimiliũ, ut patet inductiue: aliũqn quodlibet actiuũ eſſet actiuum oium ſibi ſimilium; Peccat ergo proceſſus iſte: quia aliud eſt probare, ꝙ actus ſit actiuus ſibi ſimili, quod probatur in litera, & aliud ꝙ ſit actiuus omnis ſibi ſimilis quod erat probandum: quia hoc importatur nomine gratiæ capitalis.

¶ Ad hoc dr, ꝙ quia ſermo literæ formalis eſt, non ſpectas ad locum hunc probare, ſed ſupponere ex ante diſcuſſis gratiam Chriſti, qua influit aliis eſſe capitalem, hoc eſt, influxiuam in omnes: & propterea falſum abiiciendo aſſumitur, qđ erat hic probandum, gratiam Chriſti eſſe actiuam ois ſibi ſimilis ſeu capitalem. Sed litera ſynonyme utitur gratia Chriſti qua agit in alios, & gratia Chriſti ut eſt caput, hoc eſt, qua agit in omnes: quia ſupponit, ꝙ agere in alios coincidit cum agere in omnes reſpectu gratiæ Chriſti, quam ſuperius manifeſtauit eſſe gratiam capitis, cuius eſt in omnia membra influere. Quia igitur ut ſynonyma hæc hic habentur, iõ Auctor ſolicitus tñ fuit, ut probaret identitatem actus, quo Chriſtianima eſt in ſe ſancta, & quo alios ſanctificat. Et hanc idẽtitatem probas ſufficienter ex hoc, quòd poſſe agere non addit ſuper actum dantem eſſe niſi eminentiam quandam, quã conſtat non mutare eſſentiam actus. Vnde reſtat proceſſus ſolidus, & efficax.

¶ Cum his quoque ſcito, quòd in litera non dicitur quòd habeatur actus intenſiſſime, ſed dicitur quòd habeatur ſecundum eminentiã quandã, & de Chriſto ſubditur, ꝙ habuit gratiam ſecundum eminentiam maximã: plus enim comprehenditur ſub eminentiæ nomine, quã intenſionis quãtacumque. Et re uera quando actus habetur ſecundum eminentiam intenſionis & modi habendi, eſt cauſa uniuerſalis, homogenea, tamen reliquorum: ut patet in calore, qui quoniam in ſummo inuenitur in igne, & habet eminenti modo, qa calor in ſummo, eſt naturalis proprietas ignis ſolius, ideo eſt cauſa uniuoca cęterorum calidorum. Et proportionabiliter, quia in anima Chriſti gratia eſt in ſummo, & habet eminentiſſimo mõ, quia ut naturalis proprietas conſequens unionem pſonalem iuxta illud, Vidimus gloriã eius, quaſi unigeniti a Patre plenũ gratiæ, … ô gratia Chriſti ex eminentia tali eſt actiua in alios, & eſt actiua in omnes, ut caput, ac per hoc ut conforme, ſeu homogeneum. Vltima pars concluſionis, hoc eſt, differt tñ ratione, non aliter probatur in litera, quia clara eſt: conſtat enim ſecundum rationem differre, ꝙ gratia eſt actus faciens formaliter eſſe gratum, & ꝙ eſt principium agendi in alios: alioquin eſſe gratum, & cauſare gratiam in alios eſſent idem.

¶ In reſponſione ad primum ſcito nouitie, ꝙ in Adam diſtinguitur peccatum perſonæ, & naturæ, quia peccatum perſonæ uocatur peccatum, illud, quod in actu primi peccati Adę conſiſtit: peccatum uero naturæ, uocatur fomes peccati cum priuatione

Porr. 60
3.d.13.q.3. ar.2.q.1. & 2. Et 4.di. 5.q.1.ar.3. q.2. ad 3. Et verit.q. 29.ar.5.ca. fin & ad 6. Et op.3.ca. 222. & 223 Et Ioan. 3. lec.6.

q.6. art.6

aũt eſt caput noſtrũ, ꝙ ab eo accipim'. ergo ſm hoc, ꝙ habuit plenitudinẽ grẽ, eſt caput noſtrũ. Plenitudinem aũt grę habuit, ſm ꝙ pfecte fuit in illo gr̃a pſonalis, ut ſ. dictũ ẽ* ergo ſm gr̃am perſonalẽ eſt caput noſtrũ, & ita nõ eſt alia gr̃a capitis, & alia gratia perſonalis.

Resp. Dcẽm, ꝙ quia unumquodq; agit, inquantũ eſt ens actu, oportet ꝙ idem ſit actus, quo aliq̃d eſt actu, & quo agit, ſicut idẽ eſt calor, quo ignis eſt calidus, & quo calefacit. Nõ tñ ois actus, quo aliquid eſt actu, ſufficit ad hoc, ꝙ ſit principiũ agẽdi in alia: cũ.n. agẽs ſit pręſtantius patiente, ut Aug. dicit 12. ſup Gen. ad literã,* & Phil. in 3. de aia,† oportet ꝙ agẽs in alia, habeat actũ ſm eminẽtiã quandã. Dictũ eſt aũt ſ.* ꝙ in aia Chriſti recepta eſt gratia ſecundum maximã eminẽtiã: H & ideo ex eminentia gratiæ, quã accepit, cõpetit ſibi ꝙ gr̃a illa ad alios deriuet, qđ ptinet ad rõem capitis: & iõ eadẽ eſt ſm eſſentiã gr̃a pſonalis, qua aĩa Chri eſt iuſtificata, & gr̃a eius, ſm quã eſt caput eccleſiæ, iuſtificans alios: differt tamen ſecundum rationem.[u]

Ad primum ergo dcẽm, ꝙ pctm̃ originale in Adã, qđ eſt pctm̃ naturæ,[d] deriuatum eſt à peccato actuali ipſius, qđ eſt pctm̃ pſonale: qa in eo perſona corrũpit naturã, qua corruptione mediãte, peccatũ primi hois deriuat ad poſteros, ſm ꝙ natura corrupta corrũpit pſonã; ſed gr̃a non deriuat à Chr̃o in nos mediãte natura humana, ſed p ſolã pſonalẽ actionẽ ipſius Chri. Vñ non oportet in Chr̃o diſtinguere duplicẽ gr̃am quarũ una rñdeat naturæ, alia pſonæ, ſicut in Adã diſtinguit peccatum naturæ, & perſonæ.

Ad II dcẽm, ꝙ diuerſi actus quorũ unus eſt ratiõ, & cauſa alterius, non diuerſificant habitũ: actus aũt perſonalis grę, q eſt ſanctum facere formaliter habentẽ, eſt ratio iuſtificationis aliorum, quæ pertinet ad gratiam capitis. Et inde eſt, ꝙ per huiuſmodi differentiam non diuerſificatur eſſentia habitus.

Ad III dcẽm, ꝙ gratia perſonalis, & gratia capitis ordinantur ad aliquem actum: gratia autem vnionis non ordinatur ad actum, ſed ad eſſe per-
F ſonale: & iõ gratia perſonalis, & gratia capitis cõueniunt in eſſentia habitus, non aũt gratia unionis. Quãmuis perſonalis gratia poſſit quodammõ dici gratia unionis, prout facit congruitatẽ quandam ad unionem. Et ſm hoc una per eſſentiam eſt gratia vnionis, & gratia capitis, & gratia ſingularis perſonæ, ſed differens ſola ratione.

Articulus VI.

Vtrum eſſe caput eccleſiæ ſit proprium Chriſto.

Ad sextum ſic proceditur. Videtur quòd eſſe
G caput eccleſię non ſit proprium Chriſto. Dicitur enim 1. Reg. 15. Cum eſſes paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es: ſed una eſt eccleſia in nouo, & ueteri teſtamento. ergo videtur quòd eadem ratione aliquis alius homo præter Chriſtum poterit eſſe[h] caput eccleſiæ.

¶2 Præt. Ex hoc Chriſtus dicitur eſſe caput eccleſiæ, quòd gratiam influit eccleſiæ membris: ſed etiam ad alios pertinet[b] gratiam aliis præbere, ſecundum illud Ephe. 4. Omnis ſermo malus ab ore veſtro nõ procedat: ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. ergo videtur, ꝙ etiam alii q̃ Chriſto competat eſſe eccleſiæ caput.

¶3 Præt. Chriſtus ex eo quòd præeſt eccleſiæ, non ſolum dicitur caput, ſed etiam paſtor,
I & fundamentum eccleſiæ: ſed non ſibi ſolum Chriſtus retinuit nomen[h] paſtoris, ſecundum illud 1. Petri 5. Cum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem gloriæ coronam: nec etiam nomen fundamenti, ſecundũ illud Apocalyp. 21. Murus ciuitatis habens fundamenta duodecim. ergo videtur, quòd nec etiam nomen capitis ſibi ſoli
K retinuerit.

Sed contra eſt, ꝙ dicit, Coloſſ. 2. Caput eccleſiæ eſt, ex quo corpus per nexus, & coniũctiones ſubminiſtratum, & conſtructum, creſcit in augmẽtum Dei: ſed hoc ſoli Chriſto conuenit. ergo ſolus Chriſtus eſt caput eccleſiæ.

Resp. dicendum, ꝙ caput in alia membra influit dupliciter. Vno modo, quodam in-

---

tione originalit iuſtitiæ. Et quia hoc ſm cauſam fuit in Adã ex primo, iõ dr ꝙ pſona, hoc eſt actus pſonalis corrũpit naturam, hoc eſt, naturale bonũ, ac donũ.
q.7.arti.9. In nobis ãt dr, ꝙ natura corrũpit perſonã, qa ex fomite &c. quem cũ natura contraximus, pſona, & dãnationi obnoxia ſp eſt, niſi p baptiſmũ reparet, & in peccatum actuale labit. Non proportionaliter aũt ſe hẽt Chriſti gratia, ut ſ. alia, ſit gr̃a naturæ, alia perſonæ, tum qa gr̃a nõ eſt data Chr̃o ex aĩæ ſuæ actuali operatione, tum q̃a gr̃a non
Aug li.12. c.16. circa med. to.3. cõicat nobis a Chr̃o p actionẽ naturę, ſeu cõicando naturã, ſed
† Ariſt. de anima li.3 tex.19. p actionem pſonalẽ Chri, quia meruit nobis, & uoluntarie in-
* art.1.huius q. & q. 7.ar.9. fluit nobis gratiam. ¶ In eſſione ad tertiũ uide nouitie, ꝙ Auctor primo appellat grãm unionis id, qđ proprie eſt gr̃a unio-
Concl.m nis, & de illa dicit, ꝙ non eſt eadem grę pſonali, ſeu habituali. Deinde pp reuerentiam aliorũ pmittit appellari ipſam habitualem grãm Chri, noie grę unionis, nõ ſimpliciter, ſed quodamodo, p quanto,
D.1006. ſ. ipſa habitualis gr̃a in Chriſto facit congruitatem quandam ad unionem. Et intelligit de congruitate n anteedente unionẽ uelut diſponente ad illã, ſed de congruitate conſequente ad unionem: reddit.n. habitualis gr̃a aĩam Chri congruam dignitati unionis, ad quam præeleuata intelligit, ſicut grauitat congruit terræ, & ſicut deſponſata iam mulier principi, congrua redditur principi ex ornatu iocaliũ, quæ ex dono ſponſi accepit.

Sup. Quae. VII. Art. VI.

Medina ar.6.

In titulo art. 6. nota ꝙ in dubiũ dupliciter põt verti, an eſſe caput eccleſiæ ſit pprium Chr̃o. Primo, in ordine ad Deũ, & pſonas Patris, & Spũſ ſancti: Secũdo, in ordine ad creaturas angelicas, & humanas. In hac tñ lr̃a non diſputat, & conſequenter non q̃rit, niſi ſecũdo mõ, ita ꝙ ly proprium, excludit cõe Chr̃o, & alijs creaturis. De Deo.n. patre dictũ eſt, caput Chri, ac p hoc eccleſiæ totius, hoc eſt totius integri corporis eccleſiaſtici ex capite, & membris conſtantis, Deus: de Spũſancto aũt, ꝙ eſt cor eccleſię & ppea eſſe caput homogeneũ; i. eiuſdem naturæ, ſpecificæ, uel genericæ, proprium Chr̃o eſſe, & non cõe toti Trinitati, relictũ eſt. Nunc ſupereſt videre, an ſit cõe Chr̃o ſm naturã humanã, & alteri creaturæ, an ſoli Chr̃o conueniat. ¶ In corpore articuli unica eſt diſtinctio bimembris, cum duabus concluſionibus reſponſiuis iuxta ſingula membra. Diſtinctio ẽ de eẽ caput, vel ſm influxum interiorem, uel ſm exteriorem gubernationẽ. Prima concluſio eſt, Eſſe caput eccleſiæ ſecundum interiorem influxum eſt propriũ Chriſto. Probatur, quia ſola humanitas Chriſti habet uirtutem iuſtificãdi: quia ſola coniuncta eſt perſonaliter diuinitati. Secunda concluſio eſt, Eſſe caput eccleſiæ ſecundum exteriorem gubernationem eſt commune Chriſto, & alijs, differenter tamen. Prima pars concluſionis utpote clara, manifeſtatur auctoritate Amos: ſecunda autem pars ea duplici

Porr. a. 32

Inf. ar. 7. c. Et ue. q. 59 ar. 4. c. Et 1 Corin. 11.

A trinſeco influxu, prout.ſ.uirtus motiua, & ſenſitiua, a capite deriuaẽ ad cætera membra. Alio modo, ſecũdum quandã exteriorem gubernationẽ prout ſcilicet ſecundum uiſum, & alios ſenſus, qui in capite radicantur, dirigitur homo exterioribus actibus.[m] Interior autem influxus gratiæ, non eſt ab aliquo, niſi ſolo Chriſto, cuius humanitas ex hoc, ꝙ eſt diuinitati coniuncta, habet uirtutẽ iuſtificandi[n]: ſed influxus in mẽbra eccleſiæ, quantum ad exteriorem gubernationem, poteſt aliis conuenire[p] Et ſecundum hoc aliqui alii poſſunt dici capita eccleſiæ, ſecundum illud Amos 6. Optimates capita populorum: differenter tamen à chriſto.[q] Primo quidẽ quantũ ad hoc, ꝙ chriſtus ẽ caput omnium eorum, qui ad eccleſiam pertinent ſecundum oẽm locũ, & tempus, & ſtatum: alii ãt homines dicuntur capita, ſecũdum quædam ſpecialia loca, ſicut epiſcopi ſuarum eccleſiarum, uel etiam ſecundum determinatum tempus, ſicut Papa eſt caput totius eccleſię, ſcilicet tempore ſui põtificatus, & ſecundum determinatum ſtatum, prout ſcilicet ſunt in ſtatu uiatoris. Alio modo, quia chriſtus eſt caput eccleſiæ propria uirture, & auctoritate: alii uero dicuntur capita, inquantum uicem gerunt chriſti, ſecundum illud 2. ad cor. 2. Nã, & ego quod donaui, ſi quid donaui propter D uos in perſona chriſti, & ſecundum illud ſecũdę ad cor. 5. Pro chriſto legatione fungimur, tanq̃ Deo exhortante per nos.

Ad primvm ergo dicendum, quòd uerbum illud intelligitur, ſecundum quòd ratio capitis cõſideratur ex exteriori gubernatione, prout dicitur rex caput regni ſui.

Ad II dicendum, quòd homo non dat gratiã interius influendo, ſed exterius perſuadendo ad ea, quæ ſunt gratiæ.

Ad III dicendum, quod ſicut Auguſtinus* dicit ſuper Ioã. Si præpoſiti eccleſiæ paſtores ſunt, E quomodo unus paſtor eſt, niſi quia ſunt illi oẽs unius membra paſtoris? Et ſimiliter alij poſsũt dici fundamenta, & capita, inquantum ſunt unius capitis, & fundamẽti membra. Et tamen ſicut Auguſtinus ibidem dicit, † paſtorem eſſe dedit membris ſuis, oſtium uero nemo noſtrum ſe dicit, hoc ſibi ipſe proprium tenuit: & hoc ideo, quia in oſtio importatur principalis auctoritas, inquantũ oſtium eſt, per quod omnes ingrediuntur in domum, & ipſe ſolus chriſtus eſt per quem acceſsũ habemus in gratiam iſtam, in qua ſtamus: ꝑ alia uero nomina prædicta poteſt importari auctoritas, non ſolum principalis, ſed etiam ſecundaria.

Trac. 46. ſ me. illius, to. 9.

Trac 47. ſ Ioã. inter princip. & med. to. 9.

plici differentia. Prima ſecundum extenſionem, uel reſtrictionem: quia gubernatio Chriſti extẽditur ad omne tempus, omnem locum, omnemque ſtatum, ſ. uiæ, & termini: aliorum uero reſtringitur, uel ad certũ locum, uel certum tempus, vel certum ſtatum. Secunda ſecundum uirtutem propriam, uel uicariam: quia Chriſtus propria auctoritate eſt caput, alii ut uices gerentes Chriſti, ut patet auctoritatibus. (*concl. m*) ¶ In reſponſione ad tertium eiuſdem articuli diſcerne nouitie inter oſtium, & oſtiarium: quia licet eſſe oſtium eccleſiæ, ac regni cælorum ſibi ſoli dominus reſeruauerit, eſſe tamen oſtiarium in aliis communicauit, claues regni tribuẽdo, & Petrum ianitorem cæli inſtituendo. (*concl. p*)

Articvlvs VII.

Vtrum diabolus ſit caput omnium malorum.

Ad septimvm ſic proceditur. Vr. ꝙ diabolus nõ ſit caput malorũ. Ad rationem enim capitis ꝑtinet, ꝙ[h] influat ſenſum, & motũ ĩ mẽbra, ut dicit quædã gl. ſup illud ad Eph. 1. Ipſum dedit caput &c. ſed dia B bolus non hẽt uirtutẽ influendi malitiam peccanti, qđ ex uolũtate peccãtis ꝓcedit. ergo diabol[a] nõ põt dici caput malorũ.

¶ 2 Præt. Per quodlibet peccatũ fit homo malus: ſed nõ omnia peccata ſunt à diabolo: qđ quidem manifeſtũ eſt de peccatis dæmonũ, qui non ex perſuaſione alterius peccauerunt. Similiter ẽt nec omne peccatũ hominis ex diabolo procedit: dr̃ eñ in lib. de Eccleſiaſt. dogmatib.* C Non oẽs cogitationes noſtræ malæ, ſemper diaboli inſtinctu excitãtur: ſed aliquoties ex motu arbitrij noſtri emergũt.[h] Ergo diabolus non eſt caput omnium malorum.

¶ 3 Præt. Vnũ caput vni corpori præficitur: ſed tota multitudo malorũ[h] nõ vr̃ habere aliquid, in quo uniantur: quia malũ malo contingit eſſe contrariũ: cõtingit etiã ex diuerſis defectib. D ut Diony. dicit 4. ca. de diui. nominib:* non ergo diabolus poteſt dici caput omniũ malorũ.

Sed contra eſt, ꝙ ſuper illud Iob 18. Memoria illi[o] pereat de terra, dicit gl. † De vnoquoque iniquo dr̃, vt ad caput, ideſt, diabolum reuertatur.

Resp. dicẽdũ, ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt.* caput non ſolum interius influit in membris, ſed etiã E exterius gubernat, eorũ actus dirigendo ad aliquem finẽ. Sic ergo poteſt dici aliquis caput alicuius multitudinis, uel ſecũdum utrunque, ſcilicet, ſecundũ interiorem influxum, & exteriorem gubernationẽ, & ſic eſt Chriſtus caput eccleſiæ, vt dictum eſt,* uel ſecũdum exteriorẽ gubernationẽ, & ſic quilibet princeps, vel ꝓlatus eſt caput multitudinis ſibi ſubiectæ. Et[m] ꝑ hunc modũ dr̃ diabolus caput oĩum malorũ:[n] nã, vt dr̃ Iob. 41. Ipſe eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ. Pertinet aũt ad gubernatorẽ, ut eos, quos gubernat, ad ſuũ finem adducat: finis aũt diaboli ẽ auerſio rõnalis creaturę à Deo: unã & a principio

Cap. 82. habetur inter opera Aug. tom. 3.

Cap. 4. par. 4. inter medium & fi.

Art. prece.

Art. prece. Concl. m

Svp. Qvae. VIII. Art. VII.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore articuli repetitur primo ſupra poſita diſtinctio de capite, ſecundũ interiorem influxũ, & ſecundũ gubernationem exteriorem. Et ponitur deinde concluſio reſponſiua quęſito iuxta alterum membrum diſtinctionis. Diabol[9] eſt caput omnium malorum ſecũdum exteriorem gubernationem. Probatur dupliciter. primo, auctoritate Iob, ipſe eſt rex, &c. ſecũdo, ratione, Finis diaboli ẽ auerſio à Deo. ergo in quãtum quicumque adducuntur peccãdo in hũc finem, ſub diaboli gubernatione cadũt. ergo diabolus eſt oĩum malorũ caput, ſecundum gubernationẽ. Antecedẽs probatur primo, ex hoc ꝙ tentauit ab Initio à diuinis abducere. Manifeſtatur deide, quõ auerſio poteſt habere rationem finis, ſcilicet ſub ſpecie libertatis. Probatur auctoritate Hiere. Conſequẽtia uero prima probatur: quia ad gubernatorẽ pertinet adducere quos gubernat in ſuũ finem Altera autẽ ſequela eſt per ſe nota. ¶ Coniunge huic doctrinæ rationẽ ad ſecundum, & perſpice, ꝙ ad gubernatorem ſpectat, ad ſuum finẽ alios adducere, non vno tantum modo, ſed diuerſis, ſcilicet, vel impellendo, uel ſolũ ex propoſito ſigno ſui regni. Et ſic uidebis primã conſequẽtiam tenere, dum ex fine diaboli, oẽs ad illum finem tendẽtes ſub diaboli regimine cõcludi infertur, tanq̃ diabolus ipſe omniũ taliũ dux fuerit, hoc uel illo modo ad ſuũ vexillum.

Porr. 9 62

Inf. ar. 8. c

Eſt Grego. lib. 14. moral. cap. 11. circa prin.

minem ab obedientia diuini præcepti remouere tentauit. Ipſa autem auerſio à Deo, hẽt rõnem finis, inquãtum appetit̃ ſub ſpecie libertatis, ſm illud Hiere. 2. A ſęculo confregiſti iugum rudiſti uincula, & dixiſti, non ſeruiam. Inquantũ igit̃ ad hunc finem aliqui adducun- G tur peccando, ſub diaboli regimine, & gubernatione cadũt, & ex hoc dicitur eorũ caput.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ licet diabolus interius non influat rationali menti, tamẽ ſuggerendo inducit ad malum.

Ad ii dcd̃m, ꝙ gubernator non ſemper ſuggerit ſingulis, ut ſuæ uoluntati obediant, ſed proponit omnibus ſignum ſuę uoluntatis, ad cuius ſequelã alii qui excitantur inducti, alii H propria ſponte: ſicut patet in duce exercitus, cuius uexillum ſequuntur milites ẽt nullo perſuadente. Sic igitur primũ peccatũ diaboli, qui ab initio peccat, ut dicitur. 1. Ioan. 3. propoſitũ eſt oĩbus ad ſequẽdum, qd̃ quidam imitantur per ſuggeſtionẽ ipſius, quidam propria ſpõte abſque ulla ſuggeſtione. Et ſm hoc oĩum malorum caput eſt diabolus; inquantũ ipſum imitãtur, ſm illud. Sap. 2. I Inuidia diaboli mors introiuit in orbẽ terrarũ: imitantur aũt illum, qui ſunt ex parte illius.

Ad iii dcd̃m, ꝙ oĩa peccata conueniunt in auerſione à Deo licet abinuicem differant, ſecundum conuerſionem ad diuerſa commutabilia bona.

Articvlvs viii.

Vtrum antichriſtus poſſit etiam dici caput omnium malorum.

Ad octavvm ſic proceditur. Vr, ꝙ antichriſtus K non ſit caput malorum. Vnius .n. corporis non ſunt diuerſa capita: ſed diabolus eſt caput multitudinis malorũ. Nõ ergo antichriſtus eſt eorum[h] caput.

¶ 2 Præt. Antichriſtus eſt membrum diaboli: ſed caput diſtinguitur à mẽbris.[h] ergo antichri- G ſtus non eſt caput malorum.

¶ 3 Præt. Caput habet influentiã in mẽbra: ſed antichriſtus nullã hẽt influentiã in malos, qui eũ præceſſerunt. ergo antichriſtus[h] nõ eſt caput malorũ.

Sed contra eſt, ꝙ Iob 21. ſup illud, Interrogate quẽlibet de uiatorib[9], dicit gl.[*] Dum de oĩum malorũ corpe loqueret̃, ſubito ad oĩum iniquorum caput antichriſtũ uerba cõuertit.

Resp. Dcd̃m, ꝙ ſicut ſupra H dictũ eſt, † in capite naturali tria inueniuntur. ſ. ordo, perfectio, & uirtus influendi. Quantum igit̃ ad ordinem tpis, non dr̃ antichriſtus eſſe malorum caput, quaſi eius pc̃tũ p̃ceſſerit ſicut p̃ceſſit pc̃m̃ diaboli. Sic ẽt non dr̃ eſſe caput malorum pp uirtutem influendi: etſi. n. aliquos ſui temporis ad malũ ſit conuerſurus, exterius inducendo: non tñ illi, qui ante eũ fuerunt, ab ipſo ſunt in mali- I tiã inducti, nec ẽt eius malitiã ſunt imitati. Vnde ſm hoc non poſſet dici caput omnium malorum, ſed aliquorum,[m] Relinquitur ergo, ꝙ dicatur caput oĩum malorũ pp malitiæ perfectionem.[*] Vnde ſuper illud 2. ad Theſ. 3. Oſtendens ſe tam quàm ſit Deus, dicit gl.[*] Sicut in Chriſto omnis plenitudo diuinitatis ĩhabitauit: ita in antichriſto oĩs malitiæ plenitudo, K non qdẽ ita, ꝙ humanitas eius ſit aſſũpta à diabolo ĩ unitatẽ

ſvp. qvaest. viii. art. viii.

Medina. a. 8.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore articuli eſt unica concluſio reſponſiua quęſito: Antichriſtus eſt omnium malorum hominum caput ſm perfectionẽ tñ. Hęc concluſio habet tres partes, unam affirmatiue, ꝙ eſt oĩum caput ſm perfectionẽ, & duas negatiue, & ꝙ non eſt caput ſm ordinem, nec ſm uirtutem, tam interiorem quam exteriorem iuxta tres modos, ꝗbus põt dici caput ſm ſimilitudinem ad tres conditiones capitis. ſ. ordinem, uirtutem, & perfectionem. Et ppea i lr̃a probat̃ ꝓceſſu diuiſiuo, ſic, ꝙ primo repetit̃ tres tẽbris, ac ſufficiẽs diuiſio conditionẽ, ſecundum quarum ſimilitudinem caput dr̃ in ſacris literis myſtice. Deinde excludit ſigillatim duo mẽbra, ſcilicet. ſm ordinem, ꝙ ſecundum uirtutẽ tam intus quàm extra, & ſic cõcludit tertium membrum. ſ. ſecũdũ perfectionem.

¶ Vbi, quia proceſſus clare patet in litera, nota ꝙ Auctor licet ꝗrat, an antichriſtus ſit caput omniũ malorum hominum: q̃a tamẽn hoc ex auctoritate conſtat ſic eſſe, reſpondet ad id, quod eſt obſcurum in hoc quęſito. ſ. qua rõne ſit caput omnium hominum malorum, & dicitur, ꝙ rõne perfectionis. Nec hoc exorbitat ab arte: quoniã, ut patet 2. Poſte. omnis quęſtio eſt quęſtio medii: conſtat autem quod quid eſt, eſſe, medium ad omnem quæſtionem ſoluendam. Ratio aũt, qua antichriſtus eſt caput omnium malorum, eſt quòd quid eſt eſſe capitis in antichriſto reſpectu omnium malorum. Confirmat autem litera concluſionem dlatam ex auctoritate Gloſæ, quã etiam declarat, tollẽs falſum ſenſum, qui poſſet ex illa accipi, & clare patent omnia. Et demũ declarat quo pacto mali priores antichriſto ſecundum tempus ſe habent ad ipſum, ſcilicet ut figura quædam, ut ex gloſa ſuper illud, Nam myſterium iã operatur iniquitatis, dicit. Vbi perſpicere potes, eſſe inter antichriſtum, & alios malos ipſum præcedentes non ſolum ſimplicem habitudinem perfecti ad imperfectos, quia ille perfectionem omnis malitiæ, iſti minus mali, ſed eſſe talẽ modum habitudinis imperfectionis, quo, ſcilicet figura eſt imperfectior figurato, ita ꝙ antichriſtus eſt caput præcedentium malorum ratione perfectionis, & quia in ipſo eſt plenitudo malitiæ, in a-

F liis pars aliqua malitiæ, & quia ipſe eſt ueritas malitiæ, illi, ut figura tantę futuræ malitiæ. Et propterea dicitur operari iã myſterium iniquitatis: quia iniqui operantur malum, non ſolum ſecundum ſe, ſed ut figura malitiæ ſui capitis. Figura. n. myſterium eſt reſpectu figurati, & figuratum operari dr̃ non ſecundum ſe, ſed ſecundũ ſe figurantes quando ad ipſum figurandũ operantur, ut contingit quando mali inique agunt.

¶ Memento hic doctrinæ acceptæ in 5. Met. ꝙ perfectum, & imperfectum transferimus etiam ad mala, dum dicimus perfectum latronem, & perfectũ tyrannum, & huiuſmodi. Sic nã que hic dicimus antichrm̃ eſſe caput rõe perfectionis, q̃a ſcilicet perfecte malus.

¶ Occurrit hic dubium, an antichriſt9 dicatur caput omniũ malorum, tam dęmonum quam hominum, an hominum tantum. Et eſt ratio dubii: quia in litera numquàm reſtringũtur membra antichriſti ad malos homines ſed abſolute dicit̃ caput malorum, & qđ plus eſt, dum in litera diſtinguuntur articuli huius quęſt. poſt locatum articulum ſeptimum, an diabolus ſit caput omniũ malorum, locando hunc octauum dicit̃, an antichriſtus etiã poſſit dici caput omnium malorum: Vbi apponendo ly etiam, oſtendit quòd ad eoſdem omnes malos refert antichriſtum. ad quos retulerat diabolum: conſtat autẽ diabolũ eſſe caput omnium malorum, tam dæmonũ, quam hominum. ergo antichriſtum etiam erit caput eorundem. Et confirmatur ratione ex auctoritate glo. 2. ad Theſſa. 2. Sicut in Chriſto eſt plenitudo diuinitatis, ita in antichriſto plenitudo malitiæ. Si. n. in antichriſto habitabit plenitudo malitię licet feri ſequitur, ꝙ erit pfectior in malitia, quã quicumque alii mali tam dæmones, quàm homines, & conſequenter eſt caput ratione perfectionis, tam dęmonum quàm hominum malorum. In oppoſitum eſt, & quia abſurdum eſt ponere antichriſtum caput dæmonum, & quia antichriſtus, cum ſit uiator purus, non poteſt poni caput malorum in termino, quales ſunt dęmones. cum quilibet damnatus, utpote omnino pertinax, & inflexibilis ad bonum, ſit peior quocumque uiatore: ſicut econtra quilibet beatus melior eſt quocumq; puro uiatore, iuxta illud Matthę. 11. Qui autem minor eſt in regno cælorũ, maior eſt illo, ſcilicet Ioanne Baptiſta.

¶ Ad

Margin notes:

Ferrar. a.

63

1. 2. q. 84. art. 3. & 4. Et 3. d. 13. q. 2. ar. 1. c. & ueri. q. 29. ar. 4. c. Et mal. q. 8. at. 1. ca. Et op. 1. c. 233. Et 2. Cor. 11.

Et gl. Greg. li. 15. Mor. cap. 38. in prin.

Art. 1. huius quæſt.

Concl.

Gl. ord. A.

perſonæ, ſicut humanitas Chrī, à filio Dei, ſed q̄ diabolus ſuã malitiã em nẽti⁹ ei influet ſuggerendo, q̄ omnibus alijs. Et ſecundum hoc oẽs alii mali, qui præceſſerunt, ſunt quaſi quędã figura Antichriſti, ſecundum illud 2. ad Theſ. 2. Myſterium iã operatur iniquitatis.

Ad primvm ergo dcd̄m, ꝙ diabolus, & Antichriſtus non ſunt duo capita, ſed unũ, quia Antichriſtus dr̄ eſſe caput, inquantũ pleniſſime inueniť ĩ eo impreſſa malitia diaboli. Vnde ſuper illud ſecũdæ ad Theſſ. 2. Oſtendens ſe tamquã ſit Deus, dicit gl.* In ipſo erit caput omnium malorũ, ſ. diabolus, q eſt rex ſup omnes filios ſuperbiæ. Non autem dicitur in eo eſſe C per vnionem perſonalem, nec per intrinſecam inhabitationẽ, quia ſola Trinitas menti illabitur, vt dicitur in lib. de Eccleſi. dog.† ſed per malitiæ effectum.

Ad ii dicẽdũ, ꝙ ſicut caput Chriſti eſt Deus, & tñ ipſe eſt caput Eccleſiæ, ut ſupra dictum eſt,* ita Antichriſtus eſt mẽbrũ diaboli, & tñ eſt caput malorũ.

Ad iii dcd̄m, ꝙ Antichriſtus nõ dicitur caput omnium D malorũ propter ſimilitudinem influentiæ, ſed propter ſimilitudinẽ perfectionis. In eo enim diabolus quaſi malitiã ſuã ducet ad caput ꝑ modũ, quo diciť aliquis ad caput ſuũ propoſitũ ducere, cum illud perfecerit.

QVÆSTIO IX.

De ſcientia Chriſti in communi, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de ſcientia Chriſti. Circa quam duo conſideranda ſunt. Primo, quam ſcientiam B Chriſtus habuerit, ſecundo de unaquaque ſcientiarum ipſius.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶ Primo, vtrũ Chriſtus habuerit aliquam ſcientiã præter diuinam.

¶ Secundo, vtrum habuerit ſciẽtiam, quam habent beati, vel comprehenſores.

¶ Tertio, Vtrum habuerit ſcientiam inditam, uel infuſam.

C ¶ Quarto, Vtrum habuerit aliquam ſcientiam acquiſitã.

Articvlvs I.

Vtrum Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam præter diuinam.

Ad primvm ſic proceditr. Videtur quòd in Chriſto non fuerit aliqua ſcientia præter diuinam. Ad hoc enim neceſſaria eſt ſcientia, ut per eam D aliqua cognoſcãtur: ſed [b] Chriſtus per ſcientiam diuinam cognoſcebat omnia. ſuperfluum igitur fuiſſet quòd in eo eſſet alia ſcientia.

¶ Præt. Lux [h] minor per maiorẽ offuſcať: ſed omnis ſcientia creata cõparať ad ſcientia Dei

¶ Ad hoc dicitur, quod proculdubio Antichriſtus non eſt caput A dæmonum malorum, ſed hominum tantum, quia nec ordine, nec uirtute, nec perfectione illos excedet in malitia, cũ ſit futurus purus viator, ac per hoc non habiturus ita malam voluntatem, ſicut habent dæmones, qui in quolibet opere ſuo ſunt, mali adeo quòd etiã naturalibus actibus apponunt circunſtãtias malas. Antichriſtum autem nihil prohibet operaturum aliquid de genere ſuo bonũ ſine mala operis circunſtantia, puta quia honorabit parentes, & huiuſmodi. Vnde, & Angelum cuſtodẽ habebit, perſuaſurũ quãdoq; ut ab aliquo deſiſtat malo. De diabolo autem aliud eſt dicendum abſolute. & aliud iuxta expoſitionem præſentis literæ, nam abſolute uerum eſt, ꝙ Lucifer eſt caput omnium malorum, tam dæmonum quàm hominum, ꝙ gl. ord. ibi. facile deduci põt utẽdo ratione ſeptimi articuli. Secundum præſentem aũt literã diabolus dr̄ caput oĩum malorum hominum, ita quod tam in 7. q̃ in 8. artic. non eſt ſermo niſi de malis hominibus. Et ly diabolus, non ſumitur pro ca. 83. inter opera Auguſt. to. 3. aliquo vno diabolo ſolo, ſed pro toto ordine diabolico, uel melius, pro Lucifero, ut continet totum ordinem diabolicum, ita ar. 1. huius quæſt. ꝙ ſenſus eſt, ꝙ diabolus, hoc eſt Lucifer cũ ſuis, uel ordo diabolicus, eſt caput omniũ malorum hominum. Et huic ſenſui atteſtãtur tentationes hominum, quæ non ab aliquo vno diabolo ſiũt. Vnde patet reſponſio ad duas primas obiectiones.

¶ Ad tertiam autẽ dr̄, ꝙ in Antichriſto ponitur plenitudo malitiæ non ſimpliciter, nec Luciferi, ſed inter homines, ea ratione quia in eo eſt diabolus, hoc eſt diabolicus ordo, ſecundum plenum effectum malitiæ.

¶ In reſponſionibus ad primum, & ſecundum ſimul, dubium occurrit, quia in reſponſione ad primum dicitur, diabolum, & E Antichriſtum non eſſe duo capita, ſed unum caput: in reſponſione autem ad ſecundum, dicitur, Antichriſtum eſſe membrũ diaboli. Hæc enim ſibiinuicem aduerſantur, quia ſi Antichriſtus eſt membrũ diaboli, oportet diabolũ eſſe caput Antichri, ac ꝑ hoc Antichriſtus eſt caput ſubordinatum altiori capiti, ſ. diabolo. & ſic Antichriſtus, & diabolus ſunt duo capita.

¶ Ad hoc dicitur quòd diabolus poteſt dupliciter conſiderari, ſcilicet ſecundum ſe, vel ut eſt in Antichriſto. Si ſecundum ſe, ſic Antichriſtus, & diabolus ſunt duo capita, quorũ unum ſubordinatur alij, ſcilicet Antichriſtus diabolo, & hoc dicit reſpõſio ad ſecundum. Si autem conſideretur diabolus, ut eſt in Antichriſto, ſic ambo ſunt unum caput, & ſic verificatur reſpõſio, ad primam. Vel, & melius reſpondetur, quòd diabolus, & Antichriſtus dupliciter conſiderari poſſunt, primo in ordine ad multitudinem malorum hominum (de quibus eſt ſermo; & ſic ambo ſunt caput unum corporis unius. Et hoc directe intendit A reſponſio ad primam, dum duo capita unius, & eiuſdẽ omnino corporis myſtici excludit. Secundo conſiderantur inter ſe, & ſic Antichriſtus reſpectu diaboli eſt membrum, diabolus aũ caput eius, ſicut Deus caput Chriſti, Cum quo ſtat, ꝙ reſpectu multitudinis malorum hominũ Antichriſtus eſt caput, & ſic Antichriſtus* eſt caput ſubordinatum altiori capiti, qui diabol⁹ eſt. Et hoc dicit reſpõſio ad ſecundum.

SVPER QVAE. IX. ART. I.

Cap. 3. d. 14. q. 1. cor. 1. Medina. ar. 1.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore tria fiunt. Primo repeniť integritas naturæ aſſumptę pro radice concluſionis. Secũdo rñdetur q̃ſtio unica affirmatiua concluſione (ſ. oportet in Chriſto eſſe ſcientiã creatam) tribꝫ rationibus ſuper dicto fundamento fabricatis, probando illã. Tertio confirmať cõcluſio auctoritate ſacri Concilii, reddendo illius rationẽ. Oĩa cetera ſunt in litera.

¶ In rñſione ad primum eiuſdem articuli, dubia duo occurrunt circa illud, uñ hic actus ſi potuit eẽ animæ humanę Chriſti, cum ſit alteri⁹ naturæ. Primũ quidem circa id, ꝙ dr̄ de impoſſibilitate act⁹ intel Ferr. ca. 64 ligendi diuini, ꝙ ſit 3. d. 14. ar. actus intelligendi a- 1. q. 1. Et ve nimæ Chri, nã multi ri. q. 20. a. reputant hoc eſſe poſ 2, & opu. 3 ſibile. Secundum circa dicta rationum, ſ. c. 222. cum ſit alteri⁹ naturæ, quã non apparet quantum ualeat.

¶ Circa primum igiť habes in tertio ſent. Ioannis Capre. diſti. 14. q. 1. argumenta multa, Ioannis de Ripa, & aliorũ, q̃ qm̃ ꝑcedunt, ex extraneis aut immiſcent illa (puta ꝙ viſio ſit ſpẽs) aut differentiam inter matutinã & veſpertinam cognitionem, aut cognitionem creaturarum in uerbo, aut differentiam inter cognitionem ænigmaticam, & facialẽ, aut intuitiuam, aut etiã magis extranea, aut illa, q̃ in lſa hac ſoluuntur, & ſcientia debet tradi ea propriis, non ex extraneis, tertie careque debet ſup- E fua, ideo omittenda cenſui, allatis tñ duob. motiuis. Primum eſt Deus reſpectu beatorum ſe habet ut ſpecies intelligibilis. ergo multo magis ꝑt ſe habere ut intellectio. Añs patet. Et conſequentia probať, qa magis repugnat Deo ratio habit⁹ ſeu habitualis formæ, q̃ actus ſeu formæ actualis: ſed ſpecies habet rationem habitus, ſeu habitualis formæ. intelligere autem habet ratione actus. ergo. Secundum eſt ex authoritate Aug 4. de Trinita. cap. ult. dicentis de uiſione beata duo. primo quòd illa, Deus eſt bonus, & beatus: ſecundo, quòd ipſa ſola eſt ſummum bonum, cuius adipiſcendi gratia præcipimur agere quicquid ratione agimus. Ex his enim patet, quòd uiſio beatorum eſt quid increatum. alioquin Deus eſſet bonus, & beat⁹ aliquo creato, & aliquod creatum eſſet ſummum bonum, & finis ultimus &c.

¶ Circa ſcđm autem occurrit ſtatim obiectio, ꝙ alietas naturæ, licet inferat, intellectionem diuinam nõ poſſe eſſe naturalem

increatā, ſicut lux minor ad maiorem. ergo in Chriſto non refulſit alia ſcientia, quā diuina.

¶3 Præt. Vnio humanę naturę ad diuinā, facta eſt in pſona, vt ex ſupradictis patet.* b Ponit āt in Chriſto ſm quoſdā q̄dam ſcientia vnionis, per q̄ ſ. Chriſtus ea, quę ad myſterium incarnationis pertinent, plenius ſciuit, q̄ aliquis alius. Cum ergo unio perſonalis cōtineat duas naturas, uīr q in Chriſto non ſint duæ ſcientię, ſed una ſcientia ptinēs ad utrāque naturā.

Sed contra eſt, q Ambroſius dicit in li. de Incar. Deus in carne perfectionē naturę aſſumpſit humanæ, ſuſcepit ſenſum hois, nō ſenſum carnis inflatum: ſed ad ſenſum hois ptinet ſcientia creata. ergo in Chriſto fuit ſcientia creata.

Resp. Dcēm, q ſicut ex ſupradictis patet†, filius Dei humanam naturam integrā aſſūpſit, id eſt, non ſolum corpus, ſed ēt animam, non ſolū ſenſitiuam, ſed ēt rōnalem. Et ideo m oportuit, quòd haberet ſcientiam creatam propter tria.* Primo quidem propter animę perfectionem. Anima enim ſecūdum ſe conſiderata eſt in potētia ad intelligibilia cognoſcēda: eſt enim ſicut tabula, in qua nihil eſt ſcriptum, & tñ poſſibile eſt in ea ſcribi per intellectum poſſibilem, in quo eſt omnia fieri, ut dr̄ in tertio de Anima.* Quod āt eſt in potentia, eſt imperfectum, niſi reducatur ad actum. Non autem fuit cōueniens, quòd filius Dei humanam naturā imperfectam aſſumeret, ſed perfectā utpote qua mediante, totū humanū genus ad perfectū erat reducendū. Et ideo oportuit, quòd aīa Chriſti eſſet perfecta per aliquam ſciētiam, quæ eſſet propria pfectio eius. Et iō oportuit i Chriſto eſ-

G ſe aliquā ſcientiā præter ſcientiā diuinā, alioquin aīa Chriſti eſſet imperfectior aīab* aliorū hominum. Secundo, quia cum q̄libet res ſit pp ſuam operationē, ut dicitur in ſecūdo de Cę.* fruſtra haberet Chriſtus animā intellectiuam, ſi non intelligeret ſecundū illam, quod ptinet ad ſciētiam creatam. Tertio, qa aliqua ſcientia creata pertinet ad animæ humanæ naturā, ſcili-

H cet illa, per quā naturaliter cognoſcim* prima principia, ſciētiam .n. hic large accipimus pro qualibet cognitione intellect* humani. Nihil aūt naturalium Chriſto defuit, quia totā humanam naturam ſuſcepit, ut ſupra dictum eſt.* Et ideo in ſexta Synodo damnata eſt poſitio negātium in Chriſto eſſe duas ſcientias, uel duas ſapientias.

I Ad primum ergo dicendū, q Chriſtus cognouit oia p ſciētiam diuinā operatione increata, quę eſt ipſa Dei eſſentia: Dei .n. intelligere eſt ſua ſubſtātia, ut pbat* Philoſophus 12. Met. Vnde hic actus non potuit eſſe aīæ humanæ Chr̄i, cū ſit alteri* naturæ. Si igitur non fuiſſet in aīa Chriſti aliqua alia ſciētia pter diuinā, nihil cognouiſſet, et ita fuiſſet fruſtra aſſumpta, cū

K oīs res ſit pp ſuā operationē.

animæ humanæ, non tñ infert non poſſe cōicari animæ humanæ. Magna .n. differentia eſt inter conuenire ut naturale, & conuenire ut cōicatum: proprietas ſiquidem ignis non conuenit rei ignitæ, ut naturalis illi rei, puta ferro, ſed ut cōicata ferro. Et ad diuina aſcendendo, perſonalitas Verbi non conuenit humanitati Chr̄i, ut naturalis ſibi, ſed ut cōicata. Quocirca ſicut perſonalitas Verbi eſt ipſa Dei ſubſtātia, & tñ conuenit animę humanæ, ſed ut cōicata ſibi, ita intelligere diuinū, q eſt eſſētia Dei, pt animę humanæ alterius naturæ conuenire, non ut nāle animæ humanæ, ſed ut cōicatum. Alietas ſiquidē naturæ (ut monſtratū eſt) non prohibet pprietatis cōmunionē, ſed naturalitatem. Vana igitur eſt hæc rō. Et ſi hæc ratio non ualet, uoluntarie concluſio aſſerētē, quū inueniatur tenentes oppoſitū Philoſophi, ut patet de Auer in 3. de Aīa com. 36. dicente, q in ſtatu intellectus adepti, intelligem* p ſubſtantiam intellectus agentis, ex quo apparet, q poſſibile ē actū proprium naturæ ſuperioris, qui eſt illius ſubſtantia, communicari inferiori.

Q. 2. ar. 2.

In li. de Incarne. do. ca. 7. a medio to. 2.

¶ Ad huius qōnis ſolutionem euidentē, ſciendū eſt, duplici uia poſſe procedi, ad uidendū impoſſibilitatē propoſitam, ſ. q intelligere ſubſtantię ſuperioris, nō pt cōmunicari ſicut intelligere quo formaliter intelligit ſubſtantia inferior. Altera uia eſt ex dependētia intellectionis ab intelligēte, qa ſ. intelligere eſt operatio uitalis intelligentis, de ratione aūt operationis uitalis eſt, q ſit ab eo, cui* eſt operatio uitalis, alioquin uiuere actu aliter non eſſet a uiuere ſubſtantialiter, q non vt intelligibile, quia ſic anima nō eſſet principium uegetandi, ſentiendi, appetendi, intelligendi, & ſecundum locum mouendi, & ſic anima non eſſet anima. Et confirmatur, quia ſicut non eſt intelligibile, quòd Sortes generet Platonem, & actus generandi non ſit à Sorte, & ſimiliter quòd Sortes motu animali progrediatur, & motus eius non ſit ab ipſo, & ſimiliter quod appetat, aut uelit, & appetitus eius non ſit ab anima, ita non eſt intelligibile quòd uiuat uita intellectuali actuali, quæ nihil aliud eſt, quam ipſum intelligere, & quòd tale intelligere, tale uiuere non ſit ab intelligente. Conſtat autem quòd diuinum intelligere, non poteſt dependere ab aliqua creatura. Impoſſibile eſt igitur, quòd actus intelligendi, quo Deus intelligit, fiat actus intelligendi quo creatura formaliter intelligat. Ex hac igitur uia, quòd act* uitalis cuiuſque uiuentis aut eſt ipſa ſubſtantia uiuentis, aut eſt ab ipſa, concluditur primo impoſſibilitas pro-

Concl. 1.

Li. 3. de anima tex. 18. to. 2.

F poſita. Quia tñ multi ignorantes propriam uocem, non ſunt capaces dictæ rōnis, offert ſe ſecunda uia, ex hoc q operatio eſt actus operantis ſecundum eſſe naturale. Hæc propoſitio habet duas partes, prima eſt, q operatio, eſt actus operantis. Et quo ad iſtam partem ſobrie intellectā, hoc eſt proportionaliter de operatione tranſeunte, & immanente, per ſe nota eſt, nam operatio tranſiens, eſt actus agētis, ut à quo ſaltem, operatio autem immanens eſt actus operantis, vt cuius ſaltem. Secunda uero pars eſt ly ſecundum eſſe naturale, quæ etiā eſt per ſe nota inducendo, nam generare eſt a generāte ſecundū eſſe naturale, & ſentire eſt in ſentiente ſecundū naturale eſſe, & ſimiliter deſiderare in deſiderante, & intelligere in intelligente. Et ex terminis patet, quia operans, inquantum operās ſecundū ſuum naturale eſſe operatur, ſi cui & eſt. Sub hac aūt ppoſitione ſubſumendum eſt, q diuina ſubſtantia non pōt eſſe actus ſecundū eſſe naturale alicuius creaturę, ut patet, igr̄ nō pōt diuinū itelligere eſſe intelligere, quo formaliter intelligat creatura. Dico aūt naturale eſſe, ad differentiam actus ſecundū eſſe intelligibile, ut obiectū intellect* eſt pfectio, & act* intellectus, ſm eſſe itelligibile. nihil .n. phibet, ſubſtantiā aliquā, q̄ eſt actus, non ſolū in genere entis, ſed in ordine intelligibilis eſſe pfectionē, ac p hoc actū alterius ſecundū eſſe intelligibile. Hoc ſiqdem mō ponunt Theologi diuinā eſſentiam eſſe, ut ſpeciē intelligibilē intellectus creati beati, & ſimiliter philoſophi ponentes inferiorem intelligentiā intelligere p ſuperiorē. Et hac uia pceſſit Auctor in litera aſſerens pro ratione alietatē naturæ qa .n. operatio eſt act* operantis in eſſe naturæ, impoſſibile eſt, q opatio, q̄ eſt ſubſtātia vni*, conueniat alienæ nāæ, niſi ſubſtantia illa i eſſe nāæ inngat alienæ nāæ, qd̄ in ppoſito eſſe ipoſſibile clare liq̄t. Et p hæc patet rēſio ad primā obiectionē in primo dubio. Nā patet iā non eſſe idē, aut par iudiciū de ſpē intelligibili, & actu intelligendi, qa illa pt eſſe alterius actus in genere intelligibili, iſte nō niſi in gñe nāæ. Nec rō allata de actu, & habitu obſtat, qa licet ſpēs intelligibiles ſīn cōmunem uiā ſint formę habituales (qd̄ tñ Auicenna negauit) diuina tñ ſubſtantia nō ſupplet uicē ſpeciei intelligibilis, quatenus eſt forma habitualis. qa habit* claudit i ſe impfectionē potentiæ, quā in ſua rōne admiſtā hēt, ſed quatenus eſt forma actualis tñ, & hoc in eſſe intelligibili tantum, ut dictum eſt.

¶ Ad auctoritatem primam Auguſ dicitur, quòd non intendit Aug. eādem numero viſionem eſſe beantem Deum, & nos, ſed eandem obiectiue, & modaliter, qa idem obiectū, & idem mo-

Li. 2. de Cęlo tex. 17. to. 2.

Q. 5. & 6.

Lib. 12. Meta tex. 39. to. 3.

dum

dus eſt utriuſq;, dum Deus per ſeipſum à ſe, & nobis uidetur.
¶Ad ſcd̃am dr̃, ꝙ nõ inconuenit aliquam operationem creatã eſſe ſũmũ bonũ, nõ ſimpliciter, ſed inter creata, & ſimiliter eſſe ultimũ finẽ. Idẽ, & in idẽ redit, dũ dr̃ ſũmũ bonũ inter cõcupiſcibilia ſimpliciter, & ultimus finis ut cõcupiſcibilis ſimpliciter.

¶Ad ſcd̃i antẽ dubij obiecta rñdetur, ꝙ proceſſus lrę eſt efficax ad probandũ, ꝙ intelligere diuinum non poteſt eſſe actus aĩæ Chriſti, ex eo ꝙ eſt alterius naturæ, & cum dicitur, quòd alietas naturæ compatitur habere actũ alienũ per communionem rñdetur, ꝙ licet hoc, in cõi uerũ ſit, (quia in quibuſdam põt natura ipſa alteri naturæ cõicari, ut forma cõicat̃ materiæ, & ignis ferro) in tali tamen natura, q̃ eſt incõicabilis alteri naturæ in eſſe naturæ falſum eſt, quia alietas naturę excludit alienũ actũ à ſe, nõ ſolum ut naturalẽ, ſed ut cõicatum ſibi, ita ꝙ ſit actus eius. Et q̃a diuina natura eſt incõicabilis ſecundum eſſe naturæ cuicũq; naturæ, ideo efficaciter loquens, explicite de ipſa Auctor cõcluſit, ꝙ nõ poteſt ipſius intelligere eſſe actus aĩæ humanæ Chri.
q. 3. a. 1. in ... g. & ſeq. ¶Quod autẽ obiicit̃, quaſi à ſimili, de perſonalitate diuina cõicata naturæ humanę facile ſoluitur ex eo ꝙ pſonalitas nõ cõicatur, ut actus creatæ naturæ, Auctus autẽ rõ de actu loquit̃, dũ ex eo, ꝙ intelligere dei eſt actus, qui natura eſt diuina infert ꝙ nõ poteſt eſſe actus animæ, quia eſt alteri⁹ naturæ. Non eſt ergo ſimilis rõ de cõione perſonalitatis, ut perſonalitas, & actus intelligendi, ut actus intelligendi: quia perſonalitas diuina poteſt fieri perſonalitas humanæ naturæ, ſine hoc ꝙ ſit actus eius, actus autem intelligendi diuinus nõ põt fieri actus intelligendi humanæ aĩæ, niſi fiat actus animæ humanę, ꝙ eſt impoſſibile. Rõnabiliter igitur concluſio literæ aſſeritur.

Perr. 6 65 inf. a. 3. co. Et opuſ. 3, c. 223.

¶Philoſophi aũt ponentes inferiores intelligentias intelligere per ſubſtantias ſuperiorum intelligentiarum; non aduerſantur doctrinæ huic, quoniam ex hoc non habetur, ꝙ ponant intelligere ſuperioris communicari inferiori idem numero, ſed ſolũ quòd ſubſtantia ſuperioris ſe habet reſpectu inferioris, ut forma, ſeu ſpecies intelligibilis, ut nos dicimus de eſſentia diuina reſpectu beatorum. Vnde nihil obſtant eorum dicta, ſiue uera, ſiue falſa ſint in ſe.

¶In reſponſione ad tertium eiuſdem articuli aduerte, quòd Auctor ad rem ſpectans, monſtrat non dari ſcientiam unionis, ut diſtinguitur contra unita, hoc eſt, non dari ex parte unionis aliquam ſcientiam, ſed ſolum ex parte naturarum unitarum, diuinæ, ſ. & humanæ. Et loquitur de his ſubiectiue: iſti autem, qui allegantur in argumento, poſuerunt ſcientiam unionis obiectiue, & ideo non curauit de illis Auctor.

¶Appellatur autem ſcientia unionis, uel unitorum ſubiectiue,
A quę, ſcilicet conſequitur ad unitas naturas (ut diuina ad diuinam, & humana ad humanam) & quę conſequeretur ad ipſam unionem naturarum, quam Auctor monſtrat non dari.

¶Scientia autem unionis, uel unitorum obiectiue uocatur quę de unione, uel unitis eſt, ut obiecto. Et talis ſcientia unionis datur in Chriſto, quia ſcitur à Chriſto unio ut illi dicebant, ſed non niſi ſcientia diuina, uel humana, ut Auctor in litera explanat.

AD II dcd̃m, ꝙ ſi duo lumina accipiant̃ eiuſdẽ ordinis minus offuſcat̃ p maius, ſicut lumẽ ſolis offuſcat lumen cãdelę, quorũ utrumq; accipitur in ordine illuminãtis. Si uero accipiant̃ duo lumina, ita ꝙ mai⁹ ſit in ordine illuminãtis, & minus in ordine illuminati, minus lumẽ nõ offuſcat̃ p maius, ſed magis auget̃, ſicut lumẽ aeris per lumen ſolis. Et hoc mõ lumẽ ſciæ nõ offuſcat̃, ſed clareſcit in aĩa Chriſti p lumẽ ſciæ diuinę, quę eſt lux uera illuminans oẽm hominem uenientẽ in hunc mundũ, ut dr̃ Ioan. 1.

AD III dcd̃m, ꝙ ex parte unitorũ ponit̃ ſcia in Chriſto, & quantum ad naturã diuinã, & quantũ ad humanam, ita ꝙ pp unionẽ, ſecundũ quã eſt eadẽ hypoſtaſis Dei, & hoĩs, id, qđ eſt Dei, attribuit̃ hoĩ, & id, qđ eſt hominis, attribuitur Deo, ut s̃. dictum eſt. Sed ex parte ipſius unionis non põt poni in Chriſto aliqua ſciẽtia. nã unio illa eſt ad eſſe perſonale, ſcientia autem non conuenit perſonæ, niſi rõne alicuius naturæ.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus habuerit ſcientiam, quam habent Beati, uel comprehenſores.

AD SECVNDVM ſic proceditur: Vr̃, ꝙ in chriſto nõ fuerit ſcia beatorum, uel cõprehenſorum. Scia. n. beatorum eſt per participationem diuini luminis, ſecundum illud Pſ. 35. In lumine tuo uidebimus lumen: ſed chriſtus nõ habuit lumen diuinum tanquam participatũ, ſed ipſam diuinitatẽ in ſe habuit ſubſtantialiter manẽtem, ſecundum illud coloſ. 2.
B In chriſto inhabitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter. ergo in chriſto non fuit ſcientia beatorum.

¶2 Prę. Scientia beatorum eos beatos facit ſecundũ illud Io. 17. Hæc eſt uita æterna, ut cognoſcant te ſolũ uerũ Deũ, & quẽ miſiſti Ieſum chriſtũ: ſed homo ille fuit beatus ex hoc ipſo: quòd fuit Deo unitus in perſona, ſecundum illud Pſ. 64
C Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti. nõ ergo oportet, ponere in ipſo ſcientiam beatorum.

¶3 Prę. Scientia duplex homini competit, una ſecũdũ ſuã naturã, alia ſupra naturam. Scia aũt beatorum, quę in diuina viſione conſiſtit, non eſt ẽm naturam hominis, ſed ſupra eius naturam. In chriſto autẽ fuit alia ſupernaturalis ſciẽtia multo altior, ſ. ſcientia diuina. non
D ergo oportuit in chriſto eſſe ſcientiam beatorum.

SED CONTRA, ſcientia beatorum in dei cognitione conſiſtit: ſed ipſe plene cognouit Deũ, et ẽm ꝙ homo, ẽm illud Io. 8. Scio eum, & ſermonem eius ſeruo. ergo in chriſto fuit ſcientia beatorum,

SVP. QVÆST. IX. ART. II.

Cap. 3. d. 14. q. unica. 2. Medina. art. 2.

TItulus clarus eſt.

¶In corpore articuli una eſt concluſio. In Chriſto eſt ſciẽtia beata cõſiſtens in uiſione Dei excellentiſſime. Cõcluſio iſta habet duas partes. Prima eſt, ꝙ in Chriſto eſt ſcientia beata, ſecunda, ꝙ excellentiſſime. Probat̃ in lra prima prima pars. Omne qđ eſt in potẽtia, reducit̃ in actũ p aliqđ ens actu. hõ eſt ĩ potẽtia ad ſciam beatã in Dei viſione cõſiſtentẽ, & reducitur in actũ illũ p Chri humanitatem. ergo in Chriſto eſt ſcia beata. Maior probatur in calido: Minor quo ad primã partem probatur, q̃a homo eſt capax illius beatitudinis quia eſt ad imaginẽ Dei, & ad illã ordinat̃, ut ad finem, Quo ad ſecundã uero, auctoritate Apoſtoli. Decebat eũ &c, Deinde in calce corporis articuli probatur ſecunda pars concluſionis. ſ. ꝙ excellentiſſime, quia ſemper cauſam oportet eſſe perfectiorem cauſato.

¶Aduerte nouitie, ꝙ quia propoſitiones euidentes, ac uſitatæ, tamquã ſtatim percepte truncatæ q̃ſq; dicunt̃, ideo Auctor Maiorẽ ſic attullit, non curans limitare eã, ut debet intelligi. ſ. ſi reducit̃ ad actũ. neque. n. oẽ quod eſt in potentia, reducit̃ ad actũ
E (quum multa ſint in potentia, quæ nunquã erunt) ſed oẽ, quod eſt in potentia, ſi reducitur ad actum oportet ꝙ reducatur ad actũ per aliquod ens actu: hoc. n. intendit litera, & hoc ſolum eſt ad propoſitũ. Et pp̃a in Minore ponuntur tot conditiones. ſ. ꝙ hõ eſt in potentia, & ꝙ ordinatur ad illam ut finẽ. ex hoc. n. oſtendit neceſſitatem, ꝙ potentia eſt reducenda ad actum, licet non in ſingulis hominibus: quia impoſſibile eſt, ꝙ potentia ad finem ſit fruſtra in tota uniuerſali ſpeciei.

¶Circa hanc literæ proceſſum, dubiũ occurrit, quia propoſitio illa fundamentalis, Reducens aliquid de potentia in actũ, eſt in actu, q̃uis ſit ueriſſima in cauſis principalibus, non tñ eſt uera in cauſis inſtr̃alibus, ut ex Alex. patet. 12. Meta. & ad ſenſum patet, inſtra non eſſet talia in actu, qualia fiunt ab ipſis, ut ſemina in naturalibus, & organa artificum teſtantur. Humanitas autem Chriſti non eſt efficiens principale, ſed inſtrumentale reſpectu noſtræ beatitudinis, non igitur ſequitur ex ſua efficientia, ꝙ ſit actu beata, quamuis de facto beata ſit, non eſt ergo efficax proceſſus literæ.

¶Ad hoc dr̃, ꝙ inſtrũm eſt duplex, quoddam pure inſtrũm, ut organa artiũ, & ſemina, & hm̃. Aliquod ũo ita inſtrũm, q̃ eſt ẽt cã ſui, ſicut ſeruus eſt organũ dñi, ita tñ ꝙ libero arbitrio ſuorum motuum cã eſt. Q̃uis ergo aũt primũ inſtrorum genus non habeat actu qđ inſtrãliter efficit, ſñm ſecundum inſtrorum genus, quatenus ſui dñium hẽt ad actũ, aliud hẽt qđ in alijs efficit. Et quia Chriſtus hõ ſic eſt inſtrm Dei, ut liber ſit, libere cooperetur, & efficiat nos beatos, iõ in lr̃a illatũ eſt, ꝙ ipſe eſt actu beatus.

¶In probatione ſecũdæ partis concluſionis, nota noſtrie, ꝙ Auctor plus cõcludit, q̃ probet explicite rõ allata: quia rõ nõ probat explicite niſi, ꝙ Chriſtus eſt perfectius beatus, q̃ alij hoſes, & tñ concluditur, ꝙ eſt beatus excellentiſſime. Licuit aũt hoc gratia materiæ, qm̃ iam declaratum eſt, Chriſtum eſſe caput ſolum beatorũ, tã hominũ, q̃ angelorũ, ac per ho. ſubintelligẽdo nunc, ꝙ Chrũs eſt cã efficiens beatitudinem noſtram, ut caput beatorũ, optime infertur, ꝙ eſt excellentiſſime beatus, utpote, cauſa, ut caput.

¶In rñſione ad tertiũ eiuſdẽ artic. nota diſtinctionem de ſupra naturã, uel ſñm naturam, qm̃ hinc habes intellectum diuerſorũ dictorũ de beatitudine noſtra, cum inuenies ꝙ eſt naturalis, aut ꝙ eſt ſupernaturalis. Verumtñ eſto cautus, et bene notes in ſecundo membro ly inquantum, ſ. ſñm naturam ſuam eſt capax eius: qm̃ eſt conditio hæc diminuẽs à ſimpliciter ad ſñm quid; non. n. quia homo eſt capax illius uiſionis, ſequitur, ergo eſt illi naturalis, aut hẽt illã potentiã nãlem: quia plus requirit ad naturalitatẽ ſimpliciter, & ad potẽtiã nãlem, ſ. naturalis inclinatio in illum actũ, ſed ſolum ſequit, ꝙ hẽt nãm, quæ põt eleuari in illum actũ. In hoc n. differt hõ ab aĩalibus, ſ. ex hoc ipſo, ꝙ eſt intellectualis animæ, quòd bruta non poſſunt eleuari in actum uidendi Deum, homo autem poteſt eleuari in illum, quòd hinc prouenit, quia intellectualitas eſt capax uiſionis illius, pars autem ſenſitiua tantum non eſt illius capax. Q̃ꝛ circa uiſio Dei eſt aliquo modo naturalis animæ noſtræ, ſed ſecundum quid, quia eſt capax ex ſua natura illius: non eſt autem ſimpliciter naturalis illi aut alteri cuicumque creaturæ, ſed ſoli Deo.

Resp. Dcẽdm, ꝙ illud, q̃ eſt in potentia, reducit̃ in actũ ꝑ id, q̃ eſt actu: oportet. n. eſſe calidũ id, ꝑ quod alia calefiũt. Hõ aũt eſt in potentia ad ſcientiã beatorum (quæ in Dei uiſione conſiſtit) & ad eam ordinat̃ ſicut ad finẽ: eſt. n. creatura rõnalis capax illius beatę cognitionis, inquantũ eſt ad imaginem Dei. Ad hunc aũt finẽ beatitudinis hoĩes reducuntur ꝑ Chr̃i humanitatẽ, ſñm illud Hebr. 2. Decebat eũ, ꝑp quẽ oĩa, & per quem oĩa, qui multos filios in gloriã adduxerat, auctorem ſalutis eorũ ꝑ paſſionẽ cõſummari. Et iõ[a] oportuit, ꝙ cognitio beata in Dei uiſione conſiſtẽs excellentiſſime Chriſto homini conueniret: quia ſemꝑ cãm oportet eſſe potiorem cauſato.

Ad primvm ergo dcẽdm, ꝙ diuinitas vnita eſt humanitati Chr̃i ſñm ꝑſonam, non ſñm eſſentiam, uel naturã: ſed cũ unitate perſonæ remanet diſtinctio naturarũ. Et iõ aĩa Chriſti, quę eſt pars humanæ naturę, per aliqđ lumen participatum à natura diuina, ꝑfecta eſt ad ſciam beatã, qua Deus per eſſentiã videt̃.

Ad ii dcẽdm, ꝙ ex ipſa unione hõ ille eſt beatus beatitudine increata, ſicut ex unione eſt Deus: ſed ꝑter beatitudinẽ icreatã oportuit in natura humana Chriſti eſſe quandã beatitudinẽ creatã, per quã anima eius in ultimo fine humanæ naturę conſtitueretur.

Ad iii dcẽdm, ꝙ uiſio, ſeu ſciẽtia beata eſt quodammodo ſ. naturam aię rõnalis, inquãtũ, ſ. propria uirtute ad eã peruenire nõ põt. Alio uerò modo eſt ſñm nãm ipſius, inquãtũ, ſ. ſñm nãm ſuam eſt capax eius, prout, ſ. eſt ad imaginẽ Dei facta, ut ſupra dictum eſt:[a] ſed ſcientia increata, eſt omnibus modis ſupra naturam animæ humanæ.

Bead..

Articvlvs III.

Vtrum Chriſtus habuerit ſcientiam inditam, uel infuſam.

G Ad tertivm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ in Chriſto non ſit alia ſcia indita, uel infuſa ꝑter ſciam beatam. Oĩs. n. alia ſciẽtia cõparatur ad ſciam beatam, ſicut imperfectũ ad perfectum: ſed pñte cognitione ꝑfecta, excluditur cognitio[b] imꝑfecta, ſicut manifeſta uiſio faciei excludit ænigmaticã uiſionem fidei, ut patet 1. ad Cor. 13. Cũ igitur in Chriſto fuerit ſciẽtia beata, ut dictum eſt:[a] uidetur, ꝙ non potuerit in eo eſſe alia
H ſcientia indita.

¶2 Prę. Imperfectior modus cognitionis diſponit ad ꝑfectiorẽ, ſicut opinio, q̃ eſt per ſyllogiſmum, dialecticum, diſponit ad ſciam, quæ eſt per ſyllogiſmũ demonſtratiuũ. Habita aũt perfectione non eſt ulterius neceſſaria[b] diſpoſitio, ſicut habito termino, non eſt neceſſarius motus. Cum ergo cognitio q̃cumq; alia creata comparetur
I ad cognitionẽ beatã, ſicut imperfectũ ad ꝑfectũ, & ſicut diſpoſitio ad terminũ, uidetur ꝙ cum Chriſtus habuerit cognitionẽ beatã, ꝙ non fuerit ei neceſſariũ hr̃e aliam cognitionẽ.

¶3 Prę. Sicut materia corꝑalis eſt in potẽtia ad formã ſenſibilẽ, ita intellectus poſſibilis ẽ in potẽtia ad formã intelligibilẽ: ſed materia corꝑalis nõ põt ſi
K mul recipere duas formas ſẽſibiles, unã ꝑfectiorẽ, & aliã minus ꝑfectã. ergo neq; aĩa põt ſimul recipere duplicem[b] ſciam, unã perfectiorẽ, & aliã minus perfectã, & ſic idẽ quod prius.

SVP. QVÆST. IX ART. III.

Cap. 3. d. 14. q. 1. con. 2. Medina. art 3.

In tituli tertij artic. ponitur diſiunctio terminorum illorũ, videlicet, indita uel infuſa, ut ſatisfiat diuerſimode illam appellantibus. Scia ſiquidem iſta, quia ſimul cũ natura aĩæ dat̃, indita uocatur: quia uerò non acquiritur, nec ex ui naturę aĩæ ipſam comitatur, ſed Deo alia actione creãte aĩam, & alia actione infūdente ſciam, quis ſin illa ſpẽbr, iõ infuſa nuncupat̃. Et reuera infuſa uocãda eſt, ſi proprie loquendũ eſt. Angelorũ ãt ſcia indita ꝑprie uocatur, quia comes eſt naturæ ut illius proprietas naturalis, eademq; actione, qua uerbum Dei creat angelicam naturã, imprimit in illã ſpẽs intelligibiles ꝑfectiuas intellectus angelici. Põt nihilominus gratia materiæ, ſ. aĩæ Chriſti dici ſcia indita, ꝑ quanto comitatur naturaliter aĩam Chriſti, non ut creatã, ſed ut aſſumptã à uerbo, ſicut, & gratia habitualis: eſt. n. unigenitus à patre plenus nõ ſolum gratiæ, ſed ueritatis.

¶In corpore art. unica eſt concluſio rñſiua quæſito dupliciter probata. Cõcluſio eſt. Oportet i Chriſto ponere ſcientiã inditã. Probatur primo ex uitanda imperfectione naturæ aſſumptæ. Decebat, ut natura humana aſſumpta, à verbo Dei, imperfecta non eſſet. ergo oportet in Chriſto ponere ſcientiã inditam. Probatur conſequentia, quia aliter intellectus eĩ poſſibilis fuiſſet imperfectus. Probatur hoc, quia omne quod eſt in potentia, eſt imperfectum, niſi reducatur in actum: ſed intellectus poſſibilis humanus eſt in potentia, & reducitur in actum per ſpecies intelligibiles. ergo eſſet imperfectus, ſi nõ haberet ſpecies intelligibiles, quod eſt hr̃e ſcientiam inditã. Et hoc explanatur in lr̃a apponendo cõcluſionẽ, inquantũ ꝑ verbũ Dei impreſſę ſunt ſpẽs intelligibiles, &c. & declarat̃ ex ſubiuncto exẽplo in angelis. Deinde probat̃ à ſimili ex auctoritate Aug. Sicut in angelis ponit̃ duplex cognitio, matutina, & ueſpertina, ita in Chro utraq;. Lr̃a clara eſt.

¶Aduerte hic, ꝙ natura humana aſſumpta à uerbo, dẽt abſque imperfectione poni ex parte aĩæ. nam ex parte corporis nihil prohibet imperfectionem affirmare in illa, in ſui principio, quia minoratus eſt paulominus ab angelis, propter corpus paſſibile: ſcientia autem ad animam ſpectat.

In cor. ar.
Porret. q. 66.
Inf. q. 12. a. 1. cor. Et 3. d. 14. a. 3. q. 3. Et veri. q. 20 ar. 2. ..& a. 3. Et opuſ. 9. c. 223. & op. 2. q. 81
Ar. præc.

¶Circa

¶Circa probationem concluſionis dubium occurrit, qa rō al- A lata procedis de potentia nãli intellectus poſſibilis, ꝙ perficit per ſpecies intelligibiles nãles (de quibus allata auctoritas Philoſophi loquit) ac per hoc de imperfectione nãli. Concluſio autem loquitur de ſcientia tam naturali, ꝙ̃ tẽ electa, ut patet in 1. ar. q. 11. inferi⁹, vbi de ſcia tractat. excedit ergo concluſio rōem, imo nec cõſonat cõcluſioni, qa ut in ſequenti habet arti. alterius tõnis ē ſcia infuſa Chri. ab illa, q̃ eſt nãlis, ḋ qua loquit auctoritas allata Ariſtotelis.

¶Ad hoc dr. q. ꝓcul dubio iſta non arctat ad imperfectionẽ, & potentiam nãlẽ intellectus poſſibilis, ſed in eo loquit de potẽtia intellectus noſtri ad actũ ſibi commẽſuratum. & ſimiliter de imperfectione pri natiua actus proportionati intellectui humano poſſibili, & hoc ſiue ſm ſtatum naturæ, ſiue ſm ſtatũ gratiæ, q intendit litera, q quia in intellectu humano ſm eẽ naturæ, eſt potentia nãlis, ad ſciendũ omnia naturalia per actus commenſuratos ſibi, & ſimiliter ſm eẽ gratiæ ad ſciendum omnia eccleſiaſtica per actus cõmenſuratos ſibi, & omne quod eſt in potentia eſt imperfectum, niſi reducat in actum, ideo eſſet imperfectus, niſi potentiæ ſuæ reductus in actum omnium intelligibilium tam ſpectantium ad ordinẽ naturæ, quam ſpectantium ad ordinẽ eccleſiæ, tam militantis, ſiue triumphantis, per actus proportionatos ipſi humano intellectui. Auctoritas autem Ariſtotelis eſt allata ad monſtrandum, quòd intellectus humanus eſt in potentia ad ſciendũ omnia per ſpecies intelligibiles, ut actu commẽſuratus ſibi, ut per hoc habeatur intentum, q. ſiue in eſſe naturali eſſet imperfectus intellectus, niſi eſſet reductus in actum commenſuratum ſibi (ſcilicet ſcientiam per ſpecies, quã

Art. 1. huius q.

Lib. 3. tex. 32. & 38. to. 2.

*lib. 2. c. 8. to. 3.

*li. 11. de ciui. dei c. 7. med. to. 4. Et li. 4. ſup. gen. c. 14. to. 3.

Concl.

*2. 2. q. 1. art. 4.

Sed contra eſt, q dr Col. 2. q In Chriſto ſunt oẽs theſauri ſapiẽtię, & ſciẽtię abſcõditi.

Resp. Dicendum, q ſicut dictum eſt, *decebat, ut natura humana aſſumpta a uerbo dei, iperfecta non eſſet. Oẽ aũt quod eſt in potentia, eſt imperfectum, niſi reducatur ad actum. Intellect⁹ aũt poſſibilis humanus eſt in potentia ad omnia intelligibilia. Reducitur aũt in actum per ſpecies intelligibiles, q̃ ſunt q̃dã formę completiuę ipſius, vt patet ex his, q̃ dicuntur in 3. de Aia. *Et iō oportet in Chriſto ponere ſciam inditam, inquantũ per uerbum dei, aiæ Chriſti ſibi perſonaliter unitæ, ĩpreſſæ ſunt ſpẽs intelligibiles ad oĩa, ad q̃ intellectus poſſibilis eſt in potentia. Sicut ẽt ꝑ uerbũ dei impreſſę ſunt ſpẽs intelligibiles mẽti angelicæ ĩ principio creationis rerũ, ut patet ꝑ Aug. *2. ſuper Ge. ad lr̃am. Et iō ſicut in Angelis ſm eundem Aug. *ponitur duplex cognitio, una ſcilicet matutina, per quam cognoſcunt res uerbo, & alia ueſpertina, per quã cognoſcunt res in propria natura per ſpecies ſibi inditas) ita *præter ſcientiam diuinam increatã eſt in Chriſto ſecũdum eius animam ſciẽtia beata, qua cognoſcit uerbum, & res i verbo, & ſcientia infuſa, ſiue indita, per quam cognoſcit res i ꝓpria natura ꝑ ſpẽs intelligibiles humanę mẽti ꝓportiõatas.

Ad primvm ergo dcẽdm, q viſio imperfecta fidei, in ſui rõne includit oppoſitum manifeſtæ viſionis, eo q de rõne fidei eſt, ut ſit de non uiſis, ut in 2. parte dictũ eſt. *ſed cognitio, quæ eſt per ſpecies inditas nõ includit aliquid oppoſitũ cognitioni beatæ. Et iō non eſt eadem ratio vtrobique.

Ad ii dicendum, q diſpoſitio ſe hẽt ad perfectionẽ dupliciter. Vno mõ, ſicut via ducens ad perfectionem: alio mõ, ſicut effectus à ꝑfectione procedẽs. Per calorem. n. diſponitur mã ad ſuſcipiendam formã ignis, B qua tamen adueniẽte, calor nõ ceſſat, ſed remanet quaſi quidã effectus talis formæ. Et ſimiliter opinio ex ſyllogiſmo dialectico cauſata, eſt via ad ſciam, q̃ per demonſtrationẽ acquiritur, qua tñ acquiſita, põt remanere cognitio, quæ eſt per ſyllogiſmum dialecticũ, quaſi conſequens ſciam demonſtratiuam, quæ eſt per cauſam: quia ille, q cognoſcit cauſam, ex hoc etiã D magis põt cognoſcere ſigna ꝓbabilia, ex quibus ꝓcedit dialecticus ſyllogiſmus. Et ſimiliter in Chr̃o, ſimul cum ſcia beatitudinis manet ſcia indita, nõ quaſi via ad beatitudinẽ, ſed quaſi per beatitudinem confirmata.

Ad iii dcẽdm, q cognitio beata non fit per *ſpẽm, q̃ ſit ſimilitudo diuinæ eſſentiæ, uel eorum, q̃ in diuina eſſentia co- D gnoſcunt, vt patet ex his, quæ i Prima parte dicta sũt, ſꝫ talis cognitio eſt ipſius diuinæ eſſentiæ immediate per hoc, quòd ipſa eſſentia diuina unitur mẽti beatæ, ſicut intelligibile intelligenti, quę quidem eſſentia diuina eſt forma excedens proportionem cuiuslibet creaturæ. Vnde nihil prohibet, qn cum hac forma ſuperexcedente, ſimul inſint rõnali menti ſpecies intelligibiles propor- E tionatæ ſuæ naturæ.

Articvlvs IIII.

Vtrum Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam acquiſitam.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vr̃ q in Chriſto nõ fuerit aliqua ſcia experimẽtalis acquiſita. Quicquid enim

arctatur ad nãlem ſciam, & multo minus ad talem modũ nãlitatis, qualis eſt in ſcientia de qua loquitur Ariſt. Hoc aũt dixerim, quia anima habet duplicem ſciam nãlem: alteram ſm ſtatum coniunctionis ad corpus, de qua locutus eſt Ariſt. alteram ſm ſtatum ſeparationis a corpore, quam non nouit Ariſt. Præſens aũt tẽm rō, ꝙ concluſio non arctat ad actum commẽſuratum naturæ intellectus poſſibilis ſcdm iſtum, vel illum ſtatũ ſed ad eõs indiſtincte quę de potẽtia intellectus poſſibilis humani ad actũ ſibi commenſuratum loquit quem eſſe ſpecies intelligibiles ex eo, q in iſto apparet ſtatu, ex auctoritate Ariſt. probat.

¶In titulo ad ſcẽm diſcerne verba lr̃æ ex induſtria mutata, dũ primo proponit cognitionẽ dialectico, ſyllogiſmo, acquiſita, ut nã ſub nõie opinionis, & deinde reſumit eadẽ cognitio ut conſequens, non ſub nomine opinionis, ſed ſub nõin ne cognitiõ. a. Oportuit autẽ ſic dicere, quia cum ſcientia alicui⁹ concluſionis non põt ſimul ſtare in eodem ſubiecto, opinio einſdem, ſed bene põt cognitio eiuſdem ꝑ medium probabile ſtare in eodẽ ſubiecto. Addit ſiquidem opinio ſuper cognitionẽ per medium probabile, formidinem in ſubiecto reſpectu alterius partis, quæ repugnat ſubiecto excedenti formidinem, quale eſt ſciens demonſtratiue. uñ cognitio dialectica añ demonſtratiuam habens rõnẽ opinionis, poſt demõſtratiuam ſciẽtiã non hẽt rõnẽ opinionis, ſed remanet ſolũ cognitio dialectica, ceſſante illa conditione formidinis ex parte ſubiecti.

¶In tertio ad 3. eſt dem att. nota, q. qua liter ſpecies infuſæ ſint humanæ menti commenſuratę, inferius parebit: qualiter autem diuina eſſẽtia ſit ſpecies ſuperexcedens, clarum eſt.

D. 48.

P. p. q. 12. ar. 2.

Ferrar. 9 67

In fr. q. 12. ar. 12. & q. 15. ar. 8 Et opuſc. 3 c. 225. Et 3. d. 14. ar. 1. q. 1. ad. & d. 8. art. 3. ad 5. Et Le ct. q. 10. ar. 3. ad 1.

SVP. QVÆ. IX. ART. IIII.

a. 4. cap 3. d. 14 q. 1. con. 2. Medina. ar. 4.

IN titulo aduerte, quòd aliud ſonat, & aliud tendit. Nam ſonat ſcientiam experimentalem acquiſitam, quæ cõmuniter ſe habet ad actualem experientiam, quam quis acquirere põt, uel ad habitualem ſcientiã; intellectu ex experiẽtia acquiſitã,

rũ eũq; illam et ſciat in uerbo actu oĩno ſuperexcedẽte oẽm facultatẽ naturæ: ita in eſſe eccleſiaſtico eẽt iperfectus niſi noſſet oĩa pacto cõmẽſurato ſib. quãſicũq; eadẽ nouerit in uerbo. Conſonat ergo rō concluſioni, & probat eã, ſiue iſta ſcientia infuſa cum ſuis ſpeciebus, ſit alterius, ſiue eiuſdem rationis cum illa, de qua loquitur Ariſt. quoniam, ut patet ex dictis, nõ

Chr̃o conueniẽs fuit, excellentiſſime habuit: ſed Chrs̃ nõ habuit excellentiſſime ſciam acqſitam, non enim inſtitit ſtudio lraũ, quo perfectiſſime ſcia acquirit̃, dr̃. n. Io. 7. Mirabant̃ Iudæi dicentes, Quõ hic lr̃as ſcit, cũ non didicerit? ergo uidetur ꝙ in Chriſto non fuerit aliqua ſcientia acquiſita.

¶2 Præt. Ei ꝙ eſt plenum, non pt̃ aliquid ſuperaddi: ſed potẽtia aiæ Chriſti fuit impleta per ſpecies intelligibiles diuinitus inditas, ut dictũ eſt. ergo non potuerũt ſuperuenire eius aiæ aliquæ ſpecies acquiſitæ.

¶3 Præt. In eo, qui iã hẽt habitũ ſcientiæ, per ea, q̃ a ſẽſu accipit, nõ acqritur nouus habitus (quia ſic duæ formæ eiuſdẽ ſpẽi ſimul eſſent in eodẽ) ſed habitus, qui prius inerat cõfirmat̃, & auget̃. ergo cũ Chrs̃ habuerit habitũ ſcientiæ inditæ, non uidetur quod per ea, quæ ſenſu percepit, aliquam aliam ſcientiam acquiſierit.

G

Sed contra eſt, ꝙ Heb. 5. dr̃, Cũ eſſet filius dei, didicit ex his, q̃ paſſus eſt, obedientiã, Gl. idest, expertus eſt. Fuit ergo in Chr̃o aliqua experimentalis ſcia, q̃ eſt ſcientia acqſita.

Glo. inter lin. ibid.

Resp. dcẽdm, quòd ut ex ſupra dictis patet, nihil eorum,

tendit autem ad perſcrutationem huius ſecundi mẽbri, quia de hoc tantum eſt difficultas.

¶ In corpore articuli eſt unica concluſio reſponſiua quæſito, In Chr̃o eſt ſcientia acquiſita. Probatur dupliciter. primo, Nihil eorũ, quę deus in humana natura plantauit defuit humanitati aſſumptæ a uerbo dei. ergo in anima Chri fuit non ſolum intellectus poſſibilis, ſed & intellectus agens. ergo nõ fuit in Chr̃o intellectus agens fruſtra. ergo habuit propriã operatiõnẽ, ergo in Chriſto fuerunt aliquæ ſpecies intelligibiles, per actionẽ intellectus agentis in intellectu eius poſſibili receptæ. ergo in ipſo fuit ſcientia acquiſita. Prima cõſequẽtia probat̃, quia in humana natura deus plantauit non ſolũm intellectum poſſibilẽ ſed & intellectũ agẽtem. Secunda uero, quia deus, & natura in aliis nihil faciunt fruſtra, ex 1. Cœli. Tertia aũt, quia fruſtra eſt quòd non habet propriam operationem, probat̃, quia omnis res eſt propter propriam operationem, ex 2. Cœli. Quarta deinceps, quia propria operatio intellectus agentis, eſt facere ſpecies intelligibiles in actu abſtrahendo eas a phantaſmatibus. Quinta demum, quia hoc eſt eſſe in Chriſto ſcientiã acquiſitã, quam quidam experimẽtalem nominant. Secũdo probatur concluſio connaturalitate talis ſcientiæ, ſeu modi ſciendi ad nãm humanam. Et conſiſtit uis rationis in hoc, ex quo in Chriſto ponitur ſcientia connaturalis ſoli deo ſcilicet beata, & ſcientia connaturalis angelis, ſcilicet infuſa, conſequens eſt, ut ponatur in illo ſcientia cõnaturalis undique naturæ humanæ, ſcilicet ſcientia acquiſita, quæ eſt connaturalis homini ex parte agentis & patientis, ac per hoc ſcientia propriæ eſt ſecundum humanum modum, & totaliter humana.

Ar. præce.

¶ In hoc proceſſu duo occurrunt dubia. Primum circa illam propoſitionem, Fruſtra eſt, quod caret propria operatione, potest enim habere duplicem ſenſum, uel quod intelligatur de genere, uel ſpecie, uel quòd intelligat̃ de quolibet indiuiduo. Nam ſi in primo intelligatur ſenſu, uera eſt, fruſtra enim eſſet potentia operatiua natura aliqua generica, uel ſpecifica, ſi ſecundum totam latitudinem generis, uel ſpeciei careret propria operatione, ſed in hoc ſenſu non infert concluſionem literæ, quæ de uno indiuiduo humanitatis Chriſti eſt. Si autem in ſecundo ſenſo intelligatur, tunc eſt ſenſus, quòd fruſtra eſt potẽtia quæ in quolibet indiuiduo ſuo caret propria operatione. Et ſic eſt quidem ad propoſitum, ſed eſt falſa, loquitur Scotus in 3. q. 14. diſt. Sent. quia ſtat, quòd potentia in aliquo preueniatur ab alio ſuperiore agente, & propterea careat propria operatione, & ipſa non eſt fruſtra, quia eſt ad integritatem perfectionemque naturæ. Affertque inſtantias in beatis, in quibus eſt intellectus agens & ſic poſſent acquirere ſcientiam. Et ſimiliter eſt potentia augmentatiua, & ſic poſſent augeri, &c.

I

¶ Secundum dubium eſt circa eandem propoſitionem iunctam minori, quoniam aut eſt ſermo de omni operatione alicuius, ita quòd ſenſus ſit, Fruſtra eſt quod caret omni propria operatione, Et tunc minor eſt falſa, ſcilicet quòd omnis propria operatio intellectus agentis eſt facere ſpecies intelligibiles in actu cum præter hanc operationem habeat alias ſibi proprias operationes. ſcilicet facere euidentiam propoſitionem per ſe notarum, & mediante iſta euidentia facere euidentiam omnium quæ per prima principia cognoſcuntur. Si uero non eſt ſermo de omni propria operatione ſed de quacunque, propria tantum ita quòd ſenſus ſit. Fruſtra eſt quòd caret aliqua operatione ſibi propria, tunc eſſet ad propoſitum, ſed eſt falſa, quia non eſt fruſtra quod caret una propria operatione, & habet aliam propriam operationem, eſſet enim propter illam, quam habet, operationem: ſicut mutus non fruſtra habet os, & linguam, quia quamuis non habeat locutionem, habet tamen aliam operationem puta ſumere, & diſcernere alimentum.

K

¶ In eodem corpore circa concluſionem principalem, occurrunt primo obiectiones Scoti in loco allegato, deinde Durandi ibidem: Et Scotus quidem arguit dupliciter, primo ex dictis (ut ipſe ait) opinantis, ſcilicet Auctoris: ſecundo contra concluſionem in ſe. Sed quoniam omnes obiectiones eius conſiſtunt in hoc, quòd ſcientia infuſa, & acquiſita ſunt eiuſdem rationis, aut diſtinguuntur ſicut matutina, & ueſpertina aut ſecundum originem (quia una a deo, altera ab intellectu agente apud nos, ſicut homo genitus, & homo creatus) quorum nullum Auctor etiam ſomniauit, ut expreſſe in hoc eodem articulo reſpondendo ad tertium docet, ideo omittendas cenſui. Durandus uero probat probabile eſſe, ſcientiam infuſam, & acquiſitam eſſe unius rationis, quia oculi nati, & oculi reſtituti, uel dati a deo, ſunt unius rationis. Probatque minime indignum eſſe Chriſto quòd acquiſierit ſcientiam a ſenſibilibus, ſicut non decuit ipſum diſcere ab homine: quia æquiualent hæc duo, quum homo docens non ſe habeat, niſi ut proponens obiectum.

Ar. 1. hui q. & q. 5.

H

¶ Ad horum euidentiam ſcito quòd ſcientiam eſſe, & uocari infuſam, contingit dupliciter, hoc eſt per ſe, uel per accidens. Scientia eſt, & uocatur infuſa per ſe, cuius naturalis generatio eſt infuſio, qualis eſt ſcientia angelorum: per accidens autẽ infuſa eſt, cui accidit quod habita ſit per infuſionem, ut ſcientia Adæ. Scientia autem acquiſita non niſi per ſe inuenitur, cuius ſcilicet naturalis generatio eſt acquiſitio, quoniam non poteſt ſcientia ex ſuo genere infuſa acquiri, ſicut econtra poteſt ſcientia ex ſuo genere acquiſita infundi, quia agens ſuperius poteſt præuenire inferiorem cauſam, inferius autem agens non poteſt ſuperioris ordinis effectum producere. Vnde ſcientia, quæ nata eſt haberi per lumen intellectus agentis, ſiue habeatur per acquiſitionem, ſiue per infuſionem, eſt, & uocatur, per ſe loquendo, ſcientia acquiſita, quia ex ſuo genere eſt ſcientia acquiſita. Et propterea ſcientia naturalium, quã habuit Adam, fuit ſcientia acquiſita ex ſuo genere, & per ſe, quãuis ipſe non acquiſierit illam, ſed fuerit ſibi a deo infuſa. Scientia autem infuſa in Chriſto concluſa, in præcedenti artic. eſt infuſa ex ſuo genere, & non eſt ſicut Adæ ſcientia, ſed ſicut ſcientia angelica, ut in hoc articulo dicitur.

I

¶ Intellige igitur hinc titulum de ſcientia tam infuſa, quàm acquiſita ex ſuo genere, ſeu per ſe, & non per accidens ab actu infuſionis, uel actualis acquiſitionis, & tunc illucebit altitudo ueritatis huius literæ tam male intellectæ. Noli ergo proponere ante mentis oculos, Chriſtum uelut Adam plenum ſcientiæ acquiſibilis ex ſuo genere, ſed infuſę per accidens, quia ſi ſic Chriſtum imaginatus fueris, proceſſus literæ corruet & tamen ſic eſt imaginatus Chriſtus a non intelligentib. hanc literam, & obiicientibus. Neque enim in Adam fruſtra fuit intellectus agens ſicut nec potentia augmentatiua: ſed imaginare Chriſtum plenum ſcientiæ infuſæ ex ſuo genere, & ſicut tabulam raſam, quo ad ſcientiam acquiſitam ex ſuo genere, & tunc proceſſus literæ uere, dicendo, quòd ſi in Chriſto non eſſet ſcientia acquiſita ex ſuo genere (dico autem, non eſſet omnino, ſcilicet nec per ſe, nec per accidens, hoc eſt neque per acquiſitionem, quæ eſt per ſe generatio eius, nec per infuſionem, quę eſt per accidens generatio eius) ſi inquam in Chriſto non eſſet omnino ſcientia acquiſita, intellectus agens eſſet in ipſo fruſtra, quia nihil eſſet impediens, aut ſupplens quouis modo operationem eius, & tamen non poſſet habere operationem ſuam. In Adam ſiquidem caruit operatione ſua principali, quia non erat ibi patiens diſpoſitum ad recipiendum, quia erat iam in actu ab alio agente reductum: nec erat amplius in potentia ad recipiendum intelligibilia ab intellectu agente, ſicut potentia augmentatiua non poterat augere, quia corpus eius iam erat actu perfectum in quantitate naturali.

Ad

A ¶Ad primum igitur dubium dicitur, quòd propoſitio illa; fruſtra eſt quod caret propria operatione non eſt arctanda ad genus, ſpeciem, aut indiuiduum quodlibet, uel aliquod, ſed abſolute ſumenda eſt. Et ſane debet intelligi, ſcilicet ſubintellectis conditionibus generalibus, quæ quum de operibus eſt ſermo, ſubintelliguntur, ſ. quando, ubi, & in quo, &c. debet operari, ita quòd ſenſus eſt, quòd fruſtra eſt quod caret operatione, quando debet illam habere. Et ſic propoſitio iſta efficaciter in litera probatur, ex hoc quòd unumquodque eſt propter ſuam operationem, fruſtra ſiquidem eſt, quod finem ſuum non aſſequitur, quando debet, & per hoc ſatisfit omnibus inſtantiis. Nam ſtatus beatus habet, ut tunc non debeat abſtrahere intellectus agens, quia homo eſt in termino. Et Adã fuit ſuppoſitum, in quo intellectus agens non debebat abſtrahere ſpecies, quia intellectus poſſibilis plenus erat acquiſita ſcientia. Et ſimiliter potẽtia augmentatiua non fuit fruſtrã, quia caruit quidem operatione, ſed non quando, & in quo debuit operari: quoniam conſtat, quòd operatio eius debet eſſe in ſubiecto imperfecto ſecundum quantitatem, & in ſtatu augmenti, quorum nullum locum habuit in Adam creato perfecto, ſecundum quantitatem naturalem. Stat ergo ſolida prima literæ propoſitio.

* lib. 1. de Cęl. te. 32. & lib. 2. te. 59. & 10. 2.

*Lib. 2. de Cęlo. text. 17. & 10. 1.

†lib. 3. de Ani. te. 18. & 10. 2.

¶Ad ſecundum dubium dicitur, quòd non refert, utro modo propoſitio intelligatur, quia unius potentiæ non eſt niſi una operatio propria principalis, quæ ſe habet ad ipſam ut finis, cuius priuatione dicitur fruſtra: quia potentia naturalis determinata eſt ad unum, & rationalis alterum contrarium principaliter reſpicit. Et rurſus omnis potentia natura quædam eſt, & propterea una eſt cuiuſque principalis operatio, fundans reliquas ordine quodam. Ad literam tamen Auctor loquitur de operatione principali, quæ eſt finis. Et multo minus refert quo ius modo ſumatur in propoſito, quia ſi in Chriſto non eſt ſcientia ex ſuo genere acquiſita, intellectus agens eſſet fruſtra, quia careret operatione principali, quæ eſt finis, & hoc intendit Auctor ut patet in articul. 2. quæſtio. 12. Et nihilominus ſequi uidetur, quòd eſſet omnino fruſtra in ipſo, quia careret, & principali operatione, quæ eſt facere ſpecies intelligibiles, & ſecundaria, quæ eſt facere euidentiam primarum propoſitionum immediate, & mediante illa facere aliorum euidentiam: quoniam tam cognitio primorum principiorum, quàm reliquorum ex illis ad ſcientiam acquiſitam ex ſuo genere ſpectat, quam ſupponimus in Chriſto non eſſe, ſed infuſam ex ſuo genere tantum. Quocirca ſi in Chriſto ſupponeretur ſcientia ex ſuo genere acquiſita, per infuſionem habita (ſicut ponitur in Adam) intellectus agens non careret omni operatione ſibi propria, ſed prima tantum, ſcilicet abſtractione ſpecierum intelligibilium, feciſſet namque, ſicut de facto in Adam fecit, euidentiam primarum propoſitionum immediate, & aliarum mediante illis. Nam eodem lumine fuerunt per ſe nota Adæ prima principia, & concluſiones per principia, quomodo ſunt euidentia nobis, quàmuis nos acquiramus noſtra actione ſpecies, & ſtudio noſtro concluſiones, ille autem per infuſionem habuit quicquid nos acquirimus, ſub illo tamen lumine, quo acquirere nos poſſumus. Sed quia in Chriſto ſupponitur non ſi ſequentis modo ſcientiam ex ſuo genere acquiſitam, ſed ex ſuo genere infuſam, quę eſt ſupra lumen intellectus agentis, ideo omnino fruſtra poneretur, ut patet, abſque omni ſua propria operatione intellectus agens in Chriſto. Et ſtat omnino ſolida, & inconcuſſa propoſitio literæ iuncta etiam ſubſumptis. Et hęc intelligito, quantum eſt ex parte ſui, hoc eſt intellectus agentis: quoniam ex libertate animæ Chriſti potuiſſet cooperari ad illuſtrandum phantaſmata miniſteria ſcientiæ infuſæ, quando placuiſſet uti ſcientia illa, conuertendo ſe ad phantaſmata, ſimiliter ad intellectionẽ multorũ intelligibiliũ.

¶Ad obiecta Scoti contra concluſionem ipſam, iam incipit patere quòd in reſponſione ad tertium amplius explanabitur. Nã ſecundum Auctorem ſcientia infuſa ex ſuo genere, ſeu per ſe, & ſcientia acquiſita ex ſuo genere, ſeu per ſe, ſunt diuerſarũ rationum. Et licet differant penes origines, & agentia diuerſarum rationum, non tamen differunt tantum penes origines, & agentia, ſed penes formalia obiecta, ac per hoc per intrinſecas differentias, ut patebit. Et ideo ridiculum eſt obiicere quòd differunt, ſicut homo natus, & homo creatus, aut ſicut oculi cæci nati, miraculoſe illuminati, & oculi aliorũ. Hæc enim uera ſunt de ſcientia acquiſita, & ſcientia per accidens infuſa, ut fuit ſcientia Adæ, quæ ex ſuo genere erat eiuſdem rationis cum noſtra, nõ autẽ de ſcientia ex ſuo genere infuſa, quoniam hæc altioris ordinis ex intrinſeco eſt, & ideo non poteſt acquiri, & exigit infuſionem. Et de hac Auctor aſſuetus ſermonibus formalibus, & per ſe, loquitur in hac litera: iſti autem ad per accidens declinantes, dum ad ſcientiam, cui fieri accidit, quòd ſit infuſa, diuerterunt.

D.ta 18.

Concl. in 3. ſen diſt. 14. queſt. 1 art. 3.

¶Vnde patet Durandi ſuppoſitionem, non a probabilitate, ſed a poſſibilitate alienam eſſe, loquendo per ſe. ſed ipſe loquitur de infuſa per accidens, & credit ſe opponere contra hanc literam, a qua æquiuocat, quia litera loquitur de per ſe acquiſita, & per ſe infuſa, ſciens quòd ea, quæ ſunt per accidens, relinquuntur ab arte. Ad rationem autem Durandi ex dignitate Chriſti, reſpondetur quòd non eadem eſt ratio acceptionis ſcientiæ à rebus, & à doctore, quoniam res cauſant ſcientiam, quaſi ut inſtrumenta Dei, qui fecit illas, ut exemplatas à ſua ſapientia, iuxta illud Eccleſiaſt. 1. Effudit ſapientiam ſuper omnia opera ſua. Doctor uero licet ſe habeat ut proponens obiecta, non tamen ſe habet ſic tantum, ſed principalius ſe habet ut proponens conceptiones ſuas per uoces, quæ ſunt ſignæ earum, quæ ſunt in anima, & ordinando, ac ſubordinando has conceptiones illis, & deducendo has ex illis, ut experimur quotidie, quod indignum erat Chriſto domino, qui unus eſt magiſter totius generis humani. Et habes hanc reſponſionem inferius quæſtio. 12. articu. 3. ad 2.

E ¶In eodem artic. 4. in reſponſionibus ad ſecundum & tertium perſpicere facile potes, quæ diximus eſſe uera de mẽte una Auctoris. Nam in reſponſionibus his habes tres differentias per ſe inter habitum infuſum, & acquiſitum. Prima eſt ſecundum cauſas efficientes, quia infuſa à ſuperiori, acquiſita à [illegible] inferiori. Secunda ſequens ad iſtam, ſecundum origines, ſcilicet infuſionem, & acquiſitionem. Tertia eſt ſecundum obiecta, quia acquiſita eſt commenſurata, & proportionata phantaſmati, quod ſe habet ad intellectum, ut color ad uiſum (ut dicitur in 3. de Anima) infuſa autem eſt ſuperexcedens proportionem phantaſmatum. Et hęc eſt differentia intrinſeca, & eſſentialis, propter quam iſtę ſcientiæ ſunt diuerſarum rationum. Et quia hæc ultima differentia clariſſime habeatur in litera, mirum eſt quo modo Scotus auſus eſt imponere Auctori oppoſitum. Et debes ſcire nouitie, quòd ſcientiam eſſe commenſuratam phantaſmati, nihil aliud eſt, quàm eſſe proportionatam, & adæquatam obiecto, ut relucet in phantaſmate, qualis eſt ſcientia humana, & fuit ſcientia Adę. Et per oppoſitum ſcientiam excedere commenſurationem phãtaſmatum, eſt illam eſſe proportionatam obiecto excellentiori, & excellẽtiori modo, quam ut obiectum phãtaſiabile. Et hęc interius clara erunt, quum de

quæ Deus in ipſa natura plantauit, defuit humanæ nãæ aſſumptæ a Dei uerbo. Manifeſtũ eſt autẽ, quòd in humana natura Deus plantauit, nõ ſolum intellectũ poſſibilẽ, ſed etiam intellectum agentẽ. Vnde neceſſe eſt dicere B quòd in aĩa Chriſti fuit non ſolum intellectus poſſibilis, ſed ẽt intellectus agens. Si autẽ in aliis Deus, & natura nihil fruſtra faciũt (ut Philoſoph. dicit in 1. de Cę.*) multo minus in aĩa Chriſti aliquid fuit fruſtra. Fruſtra autẽ eſt, quod non hẽt propriã operationẽ, cũ oĩs res ſit ꝓꝑ ſuam operationem, ut dr̃ in 2. de Cæl.*Propria aũt operatio intellectus agentis, eſt facere ſpecies intelligibiles actu, abſtrahendo eas à phãtaſmatibꝰ, vñ dr̃ in 3 de Aĩa,† quòd intellectus agens eſt, quo eſt omnia facere. Sic igitur neceſſe eſt dicere quòd in Chriſto fuerint aliquæ ſpecies intelligibiles, per actionẽ intellectus agẽtis in intellectu poſſibili eius receptæ, quod eſt eſſe in ipſo ſcientiã acquiſitam, quam quidam experimentalem nominauit.

Et ideo quãuis alter alibi ſcripſerim,* dicẽdũ eſt, in Chriſto fuiſſe ſcientiam acquiſitã, quæ proprie eſt ſcientia ſecundũ modũ humanũ, non ſolum ex parte ſubiecti recipientis, ſed etiã ex parte cauſæ agentis*. Nã talis ſcientia ponitur in Chriſto ſecundũ lumen intellectus agentis, quod eſt animæ humanæ connaturale. Scientia autẽ infuſa attri- C buitur animæ humanę ſecũdũ lumen deſup infuſum, qui modus cognoſcẽdi eſt ꝓportiona

F utraque ſcientia tractabitur, & dicetur ꝙ ſcientia acquiſita hẽt pro obiecto quod quid eſt abſtrahens à ſingularibus, & non oẽ quod quid eſt, ſed ſenſibilium rerum tantum. Et iõ illa ſciẽtia nõ ſe extẽdit ad ſingularia, nec ad ſubſtãtias ſeparatas, ſicut nec noſtra ſcientia ad hæc ſe extendit. Scientia aũt infuſa ex ſuo genere eſt, ſicut angelica ſcientia, habens quidditatem pro obiecto, non abſtrahentem, ſed concretã ſingularibus, ita ꝙ extẽdit ſe ad eſſentiam, & omnia illius ſuæ accidentia, &c. ut patuit in 1. lib. Et ſimiliter habet pro obiecto qddítatem non ſolũ rerum ſenſibilium, ſed etiã intellectualiũ, circa actum purum, qui ſoli ſibi ipſi eſt quidditatiue notus, & beatis nẽſic, ut ibidem monſtratum eſt. Cõcludẽ ergo, ſicut in cõtloquendo, habitus per ſe infuſi, & habitus per ſe acquiſibiles ſunt diuerſarum rationũ intrinſecus, & eſſentialiter (ut patet de charitate, fide, ſpe, & uirtutibus intellectualibus, & moralibus) ita in ſpeciali de ſcientia dicendum eſt, ꝙ ſciẽtia per ſe infuſa, ſeu ex ſuo genere, & per ſe, ſeu ex ſuo genere acquiſibilis, ſunt diuerſarum rationum.

1. p. q. 12. artic. 4.

lib. 1. c. 4. in fi. 10. ſ.

¶Oritur autem ex dictis nouũ dubiũ ſimpliciter, & ad hominem, cur in Chriſto aſſeritur non fuiſſe ſcientiam ex ſuo genere acquiſibilem per infuſionem, ut fuit in Adã. Et eſt ratio dubii ſimpliciter, quia melius eſt, ut Chriſtus ſemper habuerit talem ſcientiam, quàm poſt lapſum temporis: actus enim melior eſt potentia in bonis, ut dicitur 9. Metaphyſic. Et confirmatur, quia eadem ratio militat de Adam, & Chriſto, ſcilicet quia datus eſt à Deo uterque doctor generis humani. Vnde ſi Adam, quia creatus inſtructor ſuccedentis generis habuit talem ſcientiam per infuſionem, multo magis Chriſtus, qui datus eſt in doctorem humani generis, debuit perfectus creari, quo ad animã, ut ſcilicet perfecta eſſet ſciẽtia acquiſibili ex ſuo genere. Ad hominem uero, quia licet in litera probetur, in Chriſto fuiſſe ſciẽtiam acquiſitam ex ſuo genere, non tamen probatur, quod fuit talis ſcientia in Chriſto, per talem uiam, ſcilicet per acquiſitionem. Stat enim, quod talis ſcientia fuerit in Chriſto, & nõ per talem uiam, ſed per infuſionem, ut patet in Adam, in quo quia fuit ſcientia acquiſita ex ſuo genere, licet non per acquiſitionem, ſed per infuſionem, non ſequitur, intellectum agentẽ fuiſſe fruſtra, ut patet ex dictis. Et eadem ratione non fuiſſet in Chriſto intellectus agens fruſtra ſi ſcientia acquiſita ex ſuo genere, fuiſſet in ipſo per infuſionem.

¶ Ad hoc dicitur, quòd rationabiliter hæc ſcientia in Chriſto ponitur per acquiſitionem, & non per infuſionem, tum ex parte ſcientiæ, tum ex parte ſcientis, tum ex perfectione modi ſciendi. Ex parte quidem ſcientiæ, quia acquiſitio eſt talis ſcientiæ generatio per ſe (quoniam ipſa illius naturalis generatio eſt) infuſio autem eſt talis ſcientiæ generatio per accidens, accidit enim ex miraculo, quòd infundatur: generatio autem per ſe, præſtat generationi per accidens. Ex parte uero ſcientis, quia nobilius eſt quod ſeipſum mouet, quàm quod ab alio mouetur (ut dicitur in 8. Phyſic.) ſciens autem per inuentionem ſeipſum mouet, ſciens per infuſionem ab extrinſeco mouetur: hoc eſt, reducitur de potentia ad actum. illud ergo eſt Chriſto attribuendum. Ex parte autem modi ſciendi, quia ſicut in Chriſto fuit ſcientia beata modo beatorum, & ſcientia indita modo inditæ, ita debuit eſſe ſcientia acquiſita modo acquiſitæ, ut nullus modus ſciendi conueniens poſſet Chriſto ibi deeſſe.

tus naturæ angelicæ. Sciẽtia uero beata, per quam ipſa Dei eſſentia uidetur, eſt propria, & connaturalis ſoli deo, ut in prima parte dictum eſt.*

Ad primum ergo dicendum, ꝙ cũ duplex ſit modus acquirendi ſcientiã, ſ. inueniendo, & addiſcendo, modus qui eſt per inuentionem, eſt præcipuus: modus aũt, qui eſt per diſciplinã, eſt ſecũdarius. Vñ dr̃ in 1. Eth.* Ille quidẽ eſt optimus, q omnia p ſe ipſum intelligit, bonus aũt rurſus eſt ille, qui bene dicenti obedit. Et iõ Chriſto magis cõpetebat habere ſcientiã acquiſitam per inuentionem, q̃ per diſciplinam, præſertim cum ipſe daretur a Deo omnibus in doctorem, ſecundum illud Ioel 2. Lætamini in domino deo ueſtro, quia dedit uobis doctorem iuſtitiæ.

Ad II dicendũ, ꝙ humana mens duplicem habet reſpectũ. Vnum quidem ad ſuperiora, & ſecundum hunc reſpectum, aĩa Chriſti fuit plena per ſciẽtiam inditam. Alius autẽ reſpectus eius eſt ad inferiora, i. ad phantaſmata, quæ ſunt nata mouere mentẽ humanam per uirtutem G intellectus agentis. Oportuit autem, ꝙ etiam ſecundum hũc reſpectũ anima Chriſti, ſciẽtia impleretur, nõ quin prima plenitudo mẽtis humanæ ſufficeret ſecũdũ ſeipſam, ſed oportebat eã perfici, etiam ſecundum conformationem ad phantaſmata.

Ad III dicendũ, quod alia ratio eſt de habitu acquiſito, & de habitu infuſo. Nã habitus ſciẽtiæ acquiritur per comparationẽ humanæ mẽtis ad phãtaſmata, H vñ ſecundum eandem rationẽ non põt alius habitus iterato acquiri: ſed habitus ſcientię infuſæ eſt alterius rõnis, utpote, a ſuperiori deſcendẽs in aĩam, non ſecundũ proportionẽ phãtaſmatũ. Et ideo non eſt eadem ratio de utroque habitu.

¶Ad obiectionem autẽ primam dicitur, ꝙ actus melior eſt potentia, cæteris paribus: in propoſito aũt cætera nõ ſunt paria, nã eſſet motus ab alio, ubi nunc ponitur mouere ſeipſum, & carere connaturali, & per ſe modo generationis tali ſcientia, ut patet ex dictis, quæ præponderant illi præuentioni actualis ſcientiæ. Ad confirmationem dicitur, ꝙ nõ eſt ſimilis ratio, quia Adã creatus eſt, ut principium naturę humanę in naturalibus, tam ſcd̃m corpus, q̃ ſcd̃m animam, & quia perfecta ſunt, ſcd̃m naturæ ordinẽ priora imperfectis (ut 12. Metaph. Ariſt. dicit) ideo Adã ſicut ſcd̃m corpus creatus eſt perfectus in quantitate, ita, & ſcd̃m aĩam creatus eſt perfectus in ſcientia. Chriſtus autẽ nõ eſt productus ut principium hominum in eſſe naturæ, nec in naturalibus D. 1189. hoc ſtatu, ſed ut doctor myſteriorũ Dei, & regni cæleſtis. In cuius ſignum productus eſt ſcd̃m corpus quantitatis imperfectæ, & ſimiliter ſcd̃m animã in D. 1109. pura potentia, quo ad ſcientiam naturaliter acquiſibilem. Et ſicut creuit ætate, & uere D. 69. augmentum corporale habuit, ita creuit ſapientia: ſimul. n. Euangeliſta hæc dicit. Nec docuit mathematicã, aut Aſtrologiã, & huiuſmodi, ſed arcanã Trinitatis, & uias, ac ſecreta regni cœlorum.

¶Ad obiectionem contra literam dicitur, quòd licet illa ratio, quod intellectus agens eſſet fruſtra, ſi abſolute ſumatur, non concludat utrumque ſcilicet ſcientiam talem ex ſuo genere acquiſibilem, & uiam talem, ſcilicet per acquiſitionem (ut inſtantia de Adam manifeſtat) contracte tamen ſumpta, hoc eſt, in Chriſto, infert utrumque. Nam in Chriſto ſupponitur, nullam eſſe per accidens productam ſcientiam, ſed omnem in illo ſcientiam eſſe cum ſuo proportionato naturaliter modo, tam in ſe, quàm in ſua origine: decet enim Chriſtum perfectionem omnem ſuæ animæ per ſe habere, & non per accidens. In Chriſto igitur in quo omnis ſuæ animæ conueniens perfectio per ſe ponenda eſt, fruſtra poneretur intellectus agens, ſi in eo non eſſet ſcientia acquiſita, & per acquiſitionem: quia careret propria principali operatione, ſcilicet cauſatione ſpecierum intelligibilium in illo, in quo debet talem operationem habere, hoc eſt in Chriſto uiatore, quem decet ſcientiam acquiſitam habere, & modo humano habere. Vnde in litera ad explicandam plene probationem concluſionis, ſubiungitur connaturalitas cuiuſque ſciẽtiæ inuentæ in Chriſto, ſcilicet quòd beata eſt Deo connaturalis, K infuſa angelo, acquiſita homini. Et eſt ſermo non ſolum de ipſa ſcientia, ſed de modo habendi ipſam, ut patet in litera, tamquam ſi diceret, quòd quia Chriſtum decet habere humanam ſcientiam more humano, eſt ſecundum animam ſubiectum, in quo intellectus uterque debet habere propriam operationem more humano. Ac per hoc optime dictum eſt, quòd fruſtra, utpote carens propria operatione principali, quando, & in quo debet eſſe intellectus agens, niſi cauſaret ſcientiam in Chriſto humanam. Nec obſtat inſtantia de Adæ ſcientia, quia illum, utpote principium naturæ humanæ, decebat eſſe ab initio perfectum, & ſcientia ex ſuo genere acquiſita: quæ abſolute quidem ſortitur infuſionem pro generatione per accidens: in tali uero ſuppoſito, ſcilicet primo totius generis humani, ſortitur infuſionẽ pro productione quodammodo, quaſi per ſe, pro quanto principia exigunt, ꝙ ſint perfecta, quoniam perfecta ſunt naturaliter priora imperfectis, ut dicitur 12. Metaphyſ.

QVÆSTIO X.

De ſcientia beata animæ Chriſti, in quatuor articulos diuiſa

DEINDE conſiderandũ eſt de qualibet prædictarum ſciarum: ſed q̃a de ſcia diuina dictũ eſt [a] in prima parte, reſtat nũc dicẽdm de alijs trib[b]: primo de ſcia beata: ſcdo de ſcia indita: tertio, de ſcientia acquiſita.

¶Sed q̃a ẽt de ſcia beata, quę in Dei uiſione conſiſtit, plura dicta sũt in prima parte[c], hic illa ſola vñr dicenda, quæ proprie pertinent ad animam Chriſti. Circa hoc ergo q̃runt quatuor.

¶Primo, Vtrum aĩa Chriſti cõprehenderit Verbum ſiue diuinam eſſentiam.

¶Secundo, Vtrum in Verbo cognouerit omnia.

¶Tertio, Vtrum aĩa Chriſti in Verbo cognouerit infinita.

¶Quarto, vtrum uideat Verbũ ſiue diuinam eſſentiã clarꝰ qualibet alia, creatura.

ARTICVLVS I.

Vtrum anima Chriſti comprehenderit Verbum, ſiue diuinam naturam.

AD PRIMVM ſic ꝓcedit. Vr̃ q aĩa Chr̃i cõprehenderit, & cõprehẽdat Verbũ ſiue diuinã eſſentiã. Dicit.n. Iſido.[*] qd̃ Trinitas ſibi ſoli nota ẽ, & hoĩ aſſũpto. Igit̃ hõ aſſũptus cõicat cũ ſancta Trinitate in illa notitia ſui, q̃ eſt ſanctæ Trinitati ꝓpria hmõi ãt eſt notitia cõprehenſionis. ergo aĩa Chr̃i cõprehendit diuinã eſſentiam.

¶2 Pręt. Magis eſt uniri Deo ſm̃ eſſe ꝑſonale, q̃ ſm̃ uiſionẽ: ſed ſicut Dam.† dicit in 3. li. tota diuinitas in vna ꝑſonarũ eſt[b] vnita humanę nãę in Chr̃o. Multo ergo magis tota natura diuina vr̃ ab anima Chriſti, & ita vr̃, q anima Chriſti comprehendat diuinam eſſentiam.

¶3 Præt. Illud, qd̃ cõuenit filio Dei per nãm, cõuenit filio hoĩs [b] ꝑ grãm, ut Aug.[a] dicit, in 1. de Tri. ſed cõprehẽdere diuinã eſſentiã, cõpetit filio Dei ꝑ nãm. ergo filio hoĩs cõpetit ꝑ grãm: & ita ur̃ q aĩa Chriſti per gratiam Verbum comprehendat.

SED CONTRA eſt, q Aug. dicit in li. 83.[*] q. Quod ſe cõprehendit, finitũ eſt ſibi: ſed eſſentia diuina non eſt finita in cõ-

A paratione ad aĩam Chr̃i, cũ in infinitũ eum excedat. ergo aĩa Chr̃i non cõprehendit Verbũ.

RESP. Dicẽdm, q ſicut ex ſ.[*] dictis patet, ſic facta eſt unio naturarũ in ꝑſona Chr̃i, q tñ proprietas utriuſq; nãę inconfuſa ꝑmãſerit, ita. ſ. q increatũ manſer t increatũ, & creatũ mãſerit infra limites creaturę, ſicut Dam.[*] dicit in 3. li. Eſt ãt impoſſibile, q aliqua creatura[d] cõprehendat diuinã eſſentiã (ſicut in

B prima parte oſtẽſum † eſt) eo q infinitũ ñ cõprehẽdit̃ a finito. Et iõ dicẽdm, q[*] aĩa Chr̃i nullo mõ cõprehẽdit diuinã eſſẽtiã.

AD PRIMVM ergo dicẽdm, q hõ aſſumptus[*] conformat̃ diuinę Trinitati in ſui cognitione, nõ rõe cõprehenſionis, ſed rõe cuiuſdã excellentiſſimę cognitionis præ cęteris creaturis.

AD II dicẽdm, q nec ẽt i unio-

C ne, q̃ eſt ſm̃ eſſe ꝑſonale, natura humana cõprehẽdit Dei uerbũ, ſiue naturã diuinã, q̃ q̃uis tota unita fuerit humanæ nãę in una ꝑſona filii, nõ tñ fuit tota uirtus diuinitatis ab humana natura quaſi circunſcripta. Vñ Aug.[*] dicit in epiſ. ad Voluſianũ, Scire te uolo, non hoc Chriſtianã habere doctrinã, q ita Deus infuſus ſit carni, ut curã gubernãdę uniuerſitatis, uel

D deſeruerit, uel amiſerit, uel ad illud corpuſculũ quaſi contractã, collectamq; trãſtulerit. & ſic̃ aĩa Chr̃i totã Dei eſſentiã uidet, non tñ eã cõprehendit, q̃a non totaliter eã uidet. i. nõ ita perfecte ſicut uiſibilis eſt, ut in 1. parte[*] expoſitum eſt.

AD III dicẽdm, q uerbũ illud Aug. ẽ itelligẽdũ de grã unionis, ſm̃ quã oĩa, q̃ dñr de filio Dei ſm̃ diuinã nãm, dñr d̃ filio

E hoĩs, ꝑꝑ identitatem ſuppoſiti & ſm̃ hoc uere põt dici q filiꝰ hoĩs eſt comprehenſor diuinę eſſentiæ: non quidẽ ſm̃ aĩam, ſed ſm̃ diuinam naturam: per quem etiam modum poteſt dici, q filius hominis eſt creator.

ARTICVLVS II.

Vtrum anima Chriſti in uerbo cognouerit omnia.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ q anima Chriſti in uerbo non cognoſcat oĩa.

SVP. QVAE. X.

ART. I.

Medina. a. 1.

Q. 14. TItulus clarus ex dictis in prima parte. q. 12. ubi de Dei comprehenſione tractatum eſt. Comprehendere namque eſt cognoſcere rem, quantũ cognoſcibilis eſt, ita q non poſſit plus cognoſci, quàm

Q. 12. cognoſcitur.

¶In corpore eſt unica concluſio tituli quęſito negatiue. Anima Chr̃i non cõprehendit diuinã eſſentiam. Probat̃. Impoſſibile eſt, q aliqua creatura cõprehendat diuinã eſſentiam ergo impoſſibile eſt animam Chr̃i comprehendere diuinam eſſentiã. Añs probatur, quia infinitum non comprehenditur a finito. Conſequentia probatur, quia unio naturarũ in perſona Chr̃i facta eſt ſic, q ſalua eſt utriuſque naturæ proprietas &c.

Ferr. o. 68 3. diſt. 14. art. 2. q. 1. & 2. & uer. q. 20. art. 4. & 5. c. & quoli. 3. q. 2. art. 1. c. & opu. 3. c. 213. & 1. Timot. 6. lect. 3. [*] Lib. 3. de ſummo bono c. 3. †L. 3. orth. fid. ca. 6. Li. 1. c. 13. tom. 3. Li. 83. q. q. 14. in prin. tom. 4.

¶ In rñſione ad ſcd̃m, dubium occurrit, quia diuertere vr̃ Auctor a uirtute deitatis in perſonando, ad uirtutẽ deitatis in operando. Rñdendo ſiquidẽ Auctor dicit, q licet tota deitas ſit unita humanitati Chriſti: non tota tñ deitatis uirtus eſt quaſi circũſcripta, quod de uirtute perſonatiua directe, & ſcd̃m planum literæ contextũ intelligitur, quaſi dixerit, q tota quidem deitas eſt coniuncta in una perſona Chriſti, non tñ comprehenſa, q̃a poteſt in eadem perſona coniungi. aliis manẽtibus, ut ex ſupradictis patet, & ſic uirtus perſonatiua illius nõ eſt comprehenſa ab humanitate Chriſti. Allegando aũt auctoritatem Aug. ad uirtutem operatiuam digreditur, ad quam ſpectat cura gubernandi mundum.

¶ Ad hoc dicitur, q Auctor declarat a uirtute operatiua nõ contracta, uirtutem deitatis abſolute ſiue in perſonando (de qua directe erat dicendum) ſiue in operando, quæ ſub deitatis uirtute compre-

hendit, nõ eſſe cõprehẽſam ab humanitate Chriſti. Vnde, nulla digreſſio commiſſa eſt, ſed à notioribus doctrina tradita eſt.

Q. 2. art. 2. & q. 6. art. 6

SVP. QVÆ. V.

ART. II.

S. bon. 3. ſ. d. 14. q. 3. a. 2
Scot. 3. ſ. d. 14. q. 2.
Riccar. 3. ſ. d. 14. q. 3.
Duran. 3. ſ. d. q. 2.
Mairo. 3. ſ. d. 12. q. 2.
Bacc. 3. ſ. d. 13. q. 1.
Cap. 3. d. 14. q. 2. con. 1.
Palud. 3. d. 14. q. 1.
Medina. a. 3.

Li. 3. c. 5. & 4. D. 366. P. p. quæſt. 12. art.

TItulus ſumendus eſt ve ſonat: in corpore namq; articuli diſtinguetur.

Concl. ¶In corpore sũt tres concluſiones, iuxta tria mẽbra diſtinctionis, qua diſtinguitur quot modis põt diſtribuere ly, oĩa. [*] cõnumeratur. In litera igitur ſit talis diſtinctio bimembris. Ly, oĩa põt ſumi, vel proprie, & ſic diſtribuit pro omnibus, q̃ q̃nq; actu ſecundum aliquod tẽpus ſunt, uel large, & ſic diſtribuit ẽt pro his, quæ ſunt in potẽtia nunquã reducta ad actũ. Et hoc ſubdiſtinguitur in duo membra, quia uel in potentia diuina ſola, uel non in ſola potentia diuina, ſed etiam in potentia creaturæ. Ex quibus patet quòd ex uniuerſa diſtinctione, & ſubdiſtinctione tria tantum membra conſtituuntur, & ſic iuxta membrorum horum numerum tribus concluſionibus reſpondetur quæſito. Prima eſt, Anima Chriſti nouit in Verbo omnia proprie, hoc eſt quæ quandoque in actu ſunt, erunt, aut fuerunt. Probatur primo abſolute (licet inter intellectus beatos ſit differentia) Nulli intellectui beato deeſt cognoſcere in Verbo oĩa, quæ ad ipſum ſpectãt: ſed ad Chriſtum, & eius dignitatem ſpectant omnia. ergo aĩa Chriſti cognoſcit in Verbo omnia. Probatur minor, tum quia omnia Chriſto ſubiecta ſunt, tum, quia eſt omnium iudex conſtitutus à Deo. Probatur ſecundo, quo ad cogitatio-

nes

Eſt epiſt. 3. nõ multũ remote a prin. to. 2.

P. p. q. 12. ar. 7.

Ferr. o. 69 3. diſt. 14. art. 2. c. 4. & ad 4. ad 2. & 4. Et ueri. q. 8. art. 4. c. & q. 20. art. 4. & 5. & quolib. 3. q. 2. art. 1. c. & opu. 3. ca. 213. & opu. 9. q. 81.

Dr. n. Marci 13. de die āt illa nemo ſcit, neq; angeli in cęlo, neque filius niſi Pater. Non ergo omnia[h] ſcit in uerbo.

¶ 2 Præt. Quãto aliqs pfectius cognoſcit aliqđ principiũ, tanto plura ĩ illo principio cognoſcit: ſed Deus pfectius uidet eſſentiã ſuã, q̃ aĩa Chri. ergo plura cognoſcit in uerbo, q̃ aĩa Chriſti. non ergo aĩa Chriſti in verbo cognoſcit[h] omnia.

¶ 3 Præt. Quantitas ſciæ attendit[h] ſm quantitatẽ ſcibiliũ. Si ergo aĩa Chri ſciret[*] in uerbo oĩa, q̃ ſcit uerbũ ſequeretur, q ſcia aiæ Chriſti æquaretur ſcientiæ diuinæ, creatum videlicet increato, quod eſt impoſſibile.

SED CONTRA eſt, q ſup illud Apoc. 5. Dignus eſt agnus, q occiſus eſt accipere diuinitatẽ, & ſapientiam. glo.[*] dicit, i. omnium cognitionem.

G l. or. ibi.

RESP. Dcđm, q cum quæritur an Chriſtus cognoſcat oĩa in uerbo, ly oĩa, pôt dupliciter accipi. Vno mõ, proprie, ut diſtribuat pro oĩbus, quæ quocumq; mõ, ſunt, uel erunt, uel fuerunt, uel facta, uel dicta, uel cogitata a quocum q., ſm quodcumq; tps. Et ſic dicendũ eſt, q aĩa Chriſti in uerbo cognoſcit oĩa. Vnuſquiſque. n. intellectus creatus in uerbo cognoſcit, nõ quidẽ oĩa ſimpliciter, ſed tanto plura, quanto perfectius uidet uerbũ: nulli tñ intellectui beato deeſt, quin cognoſcat in uerbo oĩa, q̃ ad ipſum ſpectãt. Ad Chriſtũ aũt, & ad eius dignitatem ſpectant quodammõ oĩa, inquantũ ei ſubiecta ſunt oĩa. Ipſe ẽt eſt omnium iudex conſtitutus a Deo, quia filius hoĩs eſt, ut dr Ioan. 5. Et ideo[m] anima Chriſti in uerbo cognoſcit oĩa exiſtentia, ſm quodcũque tps, & ẽt hoĩm cogitatus, quorũ eſt iudex,[h] ita ut quod de eo dr Io. 2. Ipſe. n. ſciebat qđ eſſet in hoĩe, pôt intelligi non ſolũ quantũ ad ſciam diuinã, ſed quantũ ad ſcientiam aiæ eius, quã habet in uerbo. Alio mõ, ly oĩa, pôt accipi magis large, ut extendatur non ſolũ ad

G oĩa, quę ſunt actu ſm quodcũque tps, ſed ẽt ad oĩa quæcumque ſunt in potentia numquã reducenda, uel reducta ad actũ. Horum aũt quędam ſunt in ſola potentia diuina, & hmôi nõ omnia cognoſcit in uerbo anima Chriſti. Hoc n. eſſet cõprehendere omnia, quę Deus pôt facere, quod eſſet comprehendere diuinã uirtutẽ, & per cõns diuinã eſſentiã. Virtus. n. quę-

H libet cognoſcitur per cognitionẽ oĩm, in q̃ pôt. Quędã uero ſunt non ſolũ in potentia diuina, ſed ẽt in potentia creaturę, & hmôi oĩa ſcit aĩa Chriſti in uerbo. Comprehendit. n. in uerbo oĩs creaturę eſſentiã, & per conſequens potentiam, & uirtutem, omnia quę ſunt in potentia creaturę.

AD PRIMVM ergo dcđm, q illud uerbũ intellexerũt Arrius & Eunomius, non quantũ ad ſciam aię, quam in Chriſto nõ ponebant (ut ſupra dictũ eſt[*]) ſed quantũ ad diuinã cognitionẽ filii, quẽ ponebãt eſſe minorẽ Patre, quantũ ad ſciam. ſed illud ſtare non pôt, quia p uerbum Dei facta ſunt omnia, ut dicitur Ioan. 1. Et inter alia facta ſunt etiam per ipſum omnia tempora. Nihil autem per

K ipſum factum eſt, quod ab eo ignoretur. Dicitur ergo neſcire diem, & horã iudicii, quia non facit ſcire: interrogatus. n. ſup hoc ab Apoſtolis Act. 1. hoc eis uoluit reuelare: ſicut econtrario legitur Ge. 22. Nunc co

Q. 9. ar. 1.

nes hominum auctoritate Ioan. 2.

¶ Circa hunc proceſſum dubium occurrit, qm propoſitio dicẽs, cuilibet Beato conuenire, q uideat in Verbo oĩa ſpectantia ad ſe difficultatem patitur. Sequeretur. n. ex ipſa coniuncta præcedenti propoſitioni in litera poſitæ, q quilibet beatus tanto plura in uerbo cognoſcit, quãto perfectius uidet uerbũ, q aliqs Sanctus minus beatus puta, ſanctus Antonius, eſſet magis beatus altero beatiore ſe, puta ſancto Petro, qđ implicat contradictoria. Et patet ſequela, poſito q plura ſingularia ſpectẽt ad ſanctũ Anto. quã ad ſanctũ Petrũ, quia multo plures orõnes emittunt ad ſanctũ Anto. q̃ ſint ſingularia ſpectãtia ad ſanctũ Petrũ, quẽ nemo interpellat. Ad hoc dr, q ppoſitio dicẽs quẽlibet beatũ uidere i uerbo oĩa ſpectãtia ad ſe, pôt dupliciter intelligi. ſ. uel formaliter, uel cãliter. Si formaliter, ſenſus eſt, q ipſa uiſio uerbi eſt ẽt uiſio ſpectãtiũ ad ſe. Et ſic ſupra ppoſitio intelligitur de ſpectantib. ad beatũ, tunc cũ primo fit beatus, & non de ſpectãtibus poſtea ad ipſũ, qm hæc p reuelationẽ habẽt, ut patet de Angelis, q ſpectãtia ad ipſos de diſpoſitione populorũ ſibi cõmiſſorũ neſciebãt ut teſtatur eorũ pugna uiginti, & uno dieb[*], Dan. 10. ca. Et ſic ad obiectionẽ dr, q impoſſibile eſt plura ſingularia ſpectare ad minus beatũ, nũc, qñ primo fit beatus: qm ex hoc ipſo q ponitur minus beatus, ponitur q uiſio ſua i uerbo ad pauciora ſe extẽdat, ut in litera dr. Si uero intelligatur, ſiue formaliter, ſiue cauſaliter, ſic eſt ſenſus, q quilibet beatus uidet, uel formaliter uel cauſaliter in uerbo [illegible] ad ſe ſpectantia. Et eſt [illegible] dubie uarũ, qm uel ipſa uiſio uerbi eſt illorũ uiſio, uel eſt cauſa uiſionis illorũ: q ſ[illegible] o tpe innoteſcant ibi ſpectãtia ad ſe: alr ea uiſio illa non ſubſtantialiter conſtitueret beatũ: beatitudo. n. eſt ſtatus oĩm bonorũ aggregatione pfectus. Et ſm hoc patet obiectionem eſſe nullã, quocumq; aũt mõ intelligatur in propoſito, infert intentũ literæ, tum, quia oĩa fuerunt ſubiecta Chriſto ab inſtanti conceptionis ſuæ, in quo fuit beatus uidẽdo [illegible] & ſic in primo ſenſu proceſſus inuenitur efficax, tum, quia in Chriſto non habet locũ noua notitia per reuelationes nouas, ut in aliis [illegible] & per hoc [illegible] conuenit ex uiſione uerbi forma-

Conclu.

F liter, uel cauſaliter, Chriſto conuenit ſecundum ipſam uiſionem uerbi formaliter, & ſic habetur intentum.

¶ In eodem proceſſu nota, quòd Auctor diſtinguendo ly omnia, in omnia quandoque in actu, uel in omnia, ſiue in actu, ſiue in potentia, appellauit primam diſtributionem proprie, & ſecundam large, ea ratione, quia, quæ ſunt in potentia non ſunt, & ſicut excluduntur a numero entium, ita excluduntur a numero omnium. Fecit aũt hoc ob digniſicandos ſermones de Chriſto, ut. ſ. ſimpliciter loquendo, affirmandum doceret, q Chriſtus, inquantum homo, nouit omnia. ¶ Secunda concluſio eſt. Anima Chriſti non nouit in uerbo omnia, quæ ſunt in ſola potentia Dei. Probatur ducendo ad impoſſibile, quia noſſe omnia, quæ ſunt in ſola Dei potentia, eſt comprehẽdere omnia, q̃ Deus pôt facere. ergo eſt comprehendere diuinam uirtutem. ergo eſt comprehendere diuinam eſſentiam, quod eſt impoſſibile. Prima conſequentia probatur, quia uirtus quælibet comprehenditur per cognitionem omnium in quæ poteſt. ¶ Vbi nota omnes has propoſitiones loqui de notitia, ſeu comprehenſione omnium non in ſeipſis, ſed in uerbo, ceu in cauſa. Ex comprehẽſione enim omnium effectuum in ſeipſis, non infertur cõprehenſio cauſę alterius ordinis, & præterea, infinitum excedentis omnia, quę ſunt in potentia ſua, qualis eſt Deus, cum omnia ſint entia limitata, ipſe autem Deus ſit infinitum eſſe. ſed ex comprehẽſione omniũ poſſibiliũ in ſua cauſa, infertur cõprehenſio illius uirtutis cauſatiuæ, quæ in propoſito eſt omnipotentia diuina, & conſequenter cõprehẽſio eſſentiæ diuinæ. Nam in tali mõ cognoſcendi, cognitio poſſibiliũ ſequitur naliter cognitionem cauſæ, ac per hoc maior maiorem, & tandem maxima maximã. Maior aũt poſſibilium cognitio haberi non poteſt in cauſa, quàm, ut omnia comprehendantur in illa, ut patet in cognitione principiorum primę [illegible], quanto. n. aliquis perfectius illorum penetrat uirtutem, tanto plura in illis, & ex illis cognoſcit, adeo ut cũ oĩa ex illis, & in illis cognoſcibilia quis comprehendit, tũ perfecte illa nouit, ut pfectius cognoſci nequeant ad æquat [illegible] tunc cognitio

tio cognoſcibilitatem illorum. Et ſcito, quòd materia iſta, an ſit poſsibile, creaturam cognoſcere omnia in Verbo, & an uiſio eorum in Verbo ſit comprehenſio, in ar. 8. q. 12. primi libri diſcuſſa eſt, ubi reſponſũ ẽ Scoto & alijs, nec petenda duxi.

¶Tertia concluſio eſt: Anima Chriſti ſcit in uerbo omnia, quæ ſunt in potentia creaturæ. Probatur: Anima Chriſti comprehendit in uerbo omnis creaturę eſſentiã. ergo uirtutem, & potentiam. ergo omnia in quæ poteſt. Omnia relinquuntur in litera ꝑ conſtantibus, & uere conſtant præſuppoſito antecedente, quod rationabiliter æſtimatur de anima Chriſti, quia tribuendum ei eſt quicquid pōt excellẽtiæ tribui.

Hom. 72. I Mat. 10. 2. & Hom. 14 ſ. Mat. idẽ innuit to. 2.

Hom. 30. I Mat. I vlt. illi⁹ hom. to. 2.

¶In reſponſione ad ſcđm nota primo illud Verbũ Anima Chriſti ſcit in uerbo omnia, quæ Deus in ſeipſo ſcit ſcientia uiſionis habebit enim inferius quęſtionem non paruam. Nota ſecundo, quod aliud eſt dicere, animam Chriſti ſcire oia nota Deo ſimplici intelligentia & aliud ẽ dicere, animam Chriſti ſcire tãtum ea quæ ſunt nota Deo ſcientia uiſionis, quoniam hoc ſecundum dictum auferet ab anima Chriſti quicquid notum eſt Deo ſimplici intelligentia, qđ conſtat eſſe falſum ex litera, dicente, ꝙ anima Chriſti nouit multa in potentia, numquam in actu. Vnde patet error Scoti, qui hoc uſ imponere Auctori in q. 2. 14. diſt. 3. ſent.

P. p. q. 14. 9.

¶In reſponſione ad tertium aduerte, ꝙ quia unum, & idem eſt lumen claritatis diuinæ in ſcientia viſionis, & ſimplicis intelligentię, ideo litera non ſubſi[illegible] m. t. ꝙ ſcientia uiſionis in Deo eſt clarior, ſed abſolute, ꝙ ſcientia Dei excedit in infinitũ ad claritatem cognitionis. Quocirca exceſſus in infinitum conceditur ſimpliciter, parificatio autẽ non ſimpliciter, ſed ſecundum quid, hoc eſt quo ad aliquid, hoc eſt, quo ad numerum ſcitorum ſcientia viſionis.

¶In eo d[illegible] in reſponſione dubium occurrit ex Durando in 3. ſentent. diſtinct. 14. quæ. 1. ar. 2. ſentente, quòd anima Chriſti, uidet in uerbo quicqd uidet uerbum, quo ad quæſtionem quid eſt, & ſic ſcientia animæ Chriſti æquatur diuinę ſcientiæ ſimplicis intelligẽtiæ quo ad numerum ſcitorum, licet non quo ad claritatẽ cognitionis.

gnoui, q. ſ. timeas Deum, ideſt, nunc cognoſcere feci. Dr ãt Pater ſcire: quia hmõi cognitionẽ tradidit filio. Vnde ĩ hoc ipſo, ꝙ dr̃, Niſi Pater, datur intelligi ꝙ Filius cognoſcit, & non ſolũ quantũ ad diuinã naturã. ſed ẽt quantũ ad humanã: qa ut Chryſo.* argumentatur, ſi Chriſti homini datum eſt, ut ſciat, qualiter oporteat iudicare qđ eſt maius, multo magis datum eſt ei ſcire, qđ minus eſt, ſ. tẽps iudicij. Origenes tñt hoc exponit de Chriſto ſcđm corpus eius, qđ eſt Eccleſia, q̃ hoc tempus ignorat. Quidã aũt dicũt hoc eſſe intelligendũ de filio Dei adoptiuo, non de filio naturali.

AD II dcđm, qđ Deus in tñ perfectius cognoſcit ſuã eſſentiã, q̃ aia Chri, ꝙ eam comprehendit. & ideo cognoſcit oia nõ ſolũ, q̃ ſunt ĩ actu. ſcđm quodcumq; tẽpus, q̃ dr̃ cognoſcere ſcientia viſionis: ſed ẽt oia q̃cũq; ipſe facere poteſt, quæ dr̃ cognoſcere per ſimplicẽ intelligẽtiã, vt ĩ 1. habitum eſt*. Scit ergo anima Chriſti oĩa, quæ Deus in ſeipſo cognoſcit ꝑ ſciẽtiam uiſionis: non tamen oia, quæ Deus in ſeipſo cognoſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: & ita plura ſcit Deus in ſeipſo, quàm anima Chriſti.

AD III dicendum, ꝙ quantitas ſcientiæ non ſolum attenditur ſcđm numerum ſcibilium: ſed etiam ſcđm claritatem cognitionis. Quàmuis igitur ſciẽtia animæ Chriſti, quam habet in uerbo, parificetur ſcientię uiſionis, quam Deus habet in ſeipſo, quantum ad numerum ſcibilium: ſcientia tamen Dei excedit in infinitum, quantũ ad claritatem cognitionis, ſciẽtiã animę Chriſti, quia lumen increatum diuini intellectus, in infinitũ excedit lumen creatũ, quodcumque receptum in aĩa Chriſti: licet abſolute loquendo, ſcientia diuina excedat ſciẽtiam animæ Chriſti non ſolum quantum ad modum cognoſcẽdi: ſed etiam quãtum ad numerum ſcibilium, ut dictum eſt*.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima Chriſti in Verbo cognoſcat infinita.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ aia Chri nõ poſſit cognoſcere infinita ĩ verbo. Quòd. n. inħ infinitum cognoſcatur, repugnat diffinitioni infiniti, prout dr̃ in 3. Phyſic.* ꝙ infinitum eſt, cuius quantitatẽ accipientibus, ſemper eſt aliqd extra accipere. Impoſſibile aũt eſt definitionem à definito ſeparari, qa hoc eſſet cõtradictoria eſſe ſimul. ergo impoſſibile eſt ꝙ anima Chriſti ſciat infinita.

¶2 Præt.ʰ infinitorum ſcientia eſt infinita: ſed ſciẽtia aiæ Chriſti non poteſt eſſe infinita: eſt enim capacitas eius finita, cum ſit creata. Non ergo aĩa Chriſti poteſt cognoſcere infinita.

¶3 Præt.ʰ Infinito non põt eſſe aliquid maius: ſed plura continẽt in ſcientia diuina, abſolute loquendo, q̃ in ſcientia aię Chriſti, vt dictum eſt*. ergo aĩa Chriſti nõ cognoſcit infinita.

SED CONTRA, Anima Chri cognoſcit totam ſuam potentiam, & omnia, quę põt. Põt ãt in emundationem infinitorum peccatorum, ſecundum 1. Io. 2. Ipſe eſt propitiatio pro peccatis nřis: non autem pro noſtris tantum, ſed etiam pro totius mundi. ergo anima Chriſti cognoſcit infinita.

RESP. Dcđm, ꝙ ſcientia nõ eſt niſi entis, eo, ꝙ ens, & verũ conuertuntur. Dupliciter aũt dr̃ aliquid ens. Vno modo, ſimpliciter, qđ. ſ. eſt ens actu: alio modo, ſcđm quid, quod ſcilicet eſt ens in potentia. & quia, ut

Probatq; hoc ſic. Vidẽs Deum, uidet uiſione beata quicquid naturaliter repræſentatur in diuina eſſentia, ergo videt quidditates omnium poſſibiliũ. Conſequentia patet, quia diuina eſſentia naturaliter repræſentat oẽm poſſibilem quidditatem. Aña uero probatur, quia nec ex parte repræſentantis, aut repręſentationis eſt impedimẽtũ, cũ ex naturali neceſſitate ſit hmõi repſentatio, nec ex parte cognoſcentis, qa poteſt in longe, immo infinite maius. ſ. eſſẽtiam diuinam. ergo, & in omnia poſſibilia quidditatiue, quæ in infinitum minus ſunt cognoſcibilia.

In corp. 2.

¶Ad hoc dr ꝙ aña ẽ falſum. Et ad illius probationem dr, ꝙ impedimentum in promptu eſt, & apparet ex parte cognuſcẽtis, qui non eſt capax totius repræſentationis naturalis diuinæ eſſentię, ſicut nec cõprehẽſionis illius. Et ad probationem inductam, ſ. poteſt in lõge maius &c. reſpondetur, ꝙ peccat ſcđm figurã dictionis, ſub poſſe in maius, & minus. ſublumendo poſſe tali modo, hoc eſt poſſe uidere quidditates poſſibiles in verbo. Nam licet longe, & infinite maius ſit uidere Deum, quàm uidere omnia alia: lõge tñ maius eſt uidere ſic Deum, quod in ipſo uiſo uideantur oẽs quidditates poſſibiles, q̃ uidere Deum. Et hoc iam deuerat Auctor, & tñ iſte non erubuit concludere ex tali ſophiſtica ratione.

Porr. o. 70

1. p. q. 14. a. 12. & 3. dt. 14 at. 2. q. 2. ad 2. & q. 4. ad 2. & verı. q. 20. a. 4. c. & ad t. 2. & [illegible] & quo. 3. q. 2 ar. 1. & op. 9. q. 81.

Li. 3. Phyſ. tex. 63. t. 2.

q. pręc. ar. 2.

SVP. QVÆ. V. ART. II.

S. bon. 3. ſ. d. 14. q. 3. a. 2
Scot. 3. ſ. d. 14. q. 2.
Riccar. 3. ſ. d. 14. q. 3.
Duran. 3. ſ. d. q. 2.
Mauro. 3 ſ. d. 12. q. 1.
Bacc. 3 ſ. d. 13 q. 1.
Ca. 1. d. 43. q. 1. a. 2. cõ. 9 & 3. d. 14. q. 2. cõ. 2.
Medina a. 3.

TItulus clarus eſt. ¶In corpore articuli tria fiunt. Primo ponitur diſtinctio bimembris de mõ ſciẽdi. Secundo, reſpondetur quęſito, iuxta primum modũ ſciendi unica negatiua cõcluſione. Tertio, r̃ñdetur quæſito, iuxta ſcđm modum ſciendi, una concluſione affirmatiua. Quo ad primum diſtinctio eſt, ꝙ dupliciter aliquid eſt cognoſcibile, vel ſcđm ſeipſum, ut ens in actu, uel non ſcđm ſe, ſed ſcđm illud, in cuius potentia exiſtit, ut ens in potentia. Probatur diſtinctio. Ens dr̃ dupliciter ſ. ſimpliciter, ut ens in actu, & ſcđm qd, vt ens in potentia. ergo, & ſcibile dr duplicater, illud ſcđm ſe, hoc ſecun-

dr in 9. Met.[v] unumquodq; cognoſcit, ſm q eſt actu; non aũt, ſm q eſt in potentia, ſcientia primo, & principaliter reſpicit ens actu, ſecundario aũt reſpicit ens in potentia, qd quidẽ nõ ſm ſeipſum cognoſcibile ẽ, ſed ſm q cognoſcitur illud, in cuius potẽtia exiſtit.[m] Quãtũ G igitur ad primum modum ſciẽtię, aĩa Chriſti non ſcit infinita[*] quia non ſunt infinita in actu, ẽt ſi accipiant oĩa, quęcũque ſunt in actu, ſm quodcũq; tempus, eo q ſtatus gñationis, & corruptionis non durat in infinitũ. Vñ ẽ certus numerus, non ſolum eorũ, quæ ſunt abſque gñatione, & corruptione, ſed ẽt generabilium, & corruptibilium.[r] Quantum uero ad H aliũ modum ſciẽdi aĩa Chri in Verbo ſcit infinita[q] ſcit. n. ut dictum eſt, oĩa, quæ ſunt in potentia creaturæ. Vñ cum in potentia creaturę ſint infinita, p hunc modũ ſcit infinita, quaſi quadã ſcientia ſimplicis intelligẽtiæ, nõ aũt ſcientia uiſionis.

Ad primvm ergo dcẽm, q infinitũ (ſicut in 1. parte dictũ eſt[*]) dupliciter dr. Vno mõ, ſm I rõnem formæ. & ſic dr infinitũ negatiuũ. ſ. id, quod eſt ſo ma uel actus nõ limitatus per materiã, uel ſubiectũ in quo recipiatur, & hmõi infinitũ, quãtũ eſt de ſe, eſt maxime cognoſcibile, pp perfectionem actus, licet non[d] ſit comprehenſibile a potentia finita creaturæ: ſic. n. dr Deus infinitus, & tale infinitum aĩa Chriſti cognoſcit, licet non cõprehendat. Alio mõ, K dr infinitum ſm[*] rõnem materiæ, qd quidẽ dr priuatiue, ex hoc. ſ. q non hẽt formã, quã natũ eſt hẽ, & per hunc modũ dr infinitum in quãtitate. Tale aũt infinitum ex ſui rõne eſt ignotum, quia ſ. eſt quaſi materia cũ priuatiõe formę (ut dr 3. Phyſ.[*]) oĩs aũt cognitio eſt per formã, vel actũ. Sic ergo ſi huiuſmodi infinitum cognoſci debeat ſm modũ ipſius cogniti, impoſſibile eſt, q cognoſcatur: eſt. n. modus ipſius vt accipiat pars eius poſt partem, vt dr in 3. Phyſ.[*] Et hoc modo uerum eſt, q ei[*] quantitatem accipientibus. ſ. parte accepta poſt partem, ſemper eſt aliquid extra accipere, ſed ſicut materialia pñt accipi ab itellectu immaterialiter, & multa unita, ita infinita pñt accipi ab intellectu non per modũ infiniti, ſed quaſi finite, vt ſic ea, quæ ſunt in ſeipſis infinita, ſint in intellectu cognoſcentis finita. Et hoc mõ aĩa Chri ſcit infinita, inquantũ. ſ. ſcit ea nõ diſcurrendo p ſingula, ſed in aliquo uno, puta, in aliqua creatura, in cuius potentia exiſtunt infinita, & principaliter in ipſo uerbo.

Ad II dcẽm, q nihil prohibet aliquid eſſe infinitum vno mõ, qd eſt alio modo finitũ: ſicut ſi imaginemur in quantitatibus ſuperficiẽ, quę ſit ſm lõgitudinem infinita, ſm latitudinẽ aũt finita. Sic igitur ſi eſſent infiniti hoĩes numero, haberẽt quidem infinitatem ſm aliqd ſcilicet ſm multitudinem, ſm tñ eſſentiæ rationem haberent finitatem, eo q omnium eſſentia eſſet limitata ſub rõne vni[*] ſpeciei, ſed id, qd eſt ſimpliciter infinitum ſm eſſentiæ rationẽ eſt Deus vt in 1. parte dictum eſt[*]. Propriũ aũt obiectũ intellectus eſt[d] qd quid eſt (dr 3. de anima) ad quod pertinet ratio ſpeciei. Sic igitur anima Chriſti propter hoc, quod habet capacitatem finitam, id, quod eſt ſimpliciter infinitum ſecundũ

ſcdm quod eſt in alio. Antecedens patet. & conſequentia quo ad primam partem probatur, quia ſcientia non eſt niſi entium qd probatur, quia ens, & verum conuertuntur. Quo ad ſecũdũ vero: quia vnumquodq; cognoſcitur, ſecundum quod eſt actu, & non ſecundum quod eſt in potentia: ex hoc enim, ſequitur, q ſciẽtia primo tendit ad ens in actu, & ſcdario ad ens in potentia, hoc eſt tendit ad ens in actu ſm ſe, & ad ens in potentia, ut eſt in alio: hoc. n. eſt ſecũdario cognoſcit, & illud ẽ primo cognoſci.

Li. 4. Met. tex. 10. t. 3

¶ Quo ad ſecundũ cõcluſio negatiua ẽ. Aĩa Chriſti non ſcit infinita in actu. Probatur quia non ſunt infinita in actu, ſed eſt certus numerus non ſolũ incorruptibiliũ ſed & gñabiliũ, & corruptibiliũ. Probatur, quia ſtatus gñationis, & corruptionis nõ durat in infinitum.

Concl. 1

D. 2145.

¶ Occurrit hoc in loco dubium ad hoĩem quo pacto ſtet doctrina hæc cum antedicta. Dictum quippe ẽ præcedenti articulo ẽ aĩam Chriſti ſcire, quæcumq; ſcit Deus ſcientia uiſionis, & in 1. p. q. 14. art. 12 Auctor determinat Deũ ſciẽtia uiſiõis cognoſcere infinita, & ecce prehendit ac confutat rationem hic allatam de finito ſtatu gñationis, & corruptionis. Vnde vt Auctor ſuę oblitus, doctrinæ, & ponere contraria, dum dicit animam Chriſti neſcire infinita in actu, negat tñ ita actu ſm quodcumque tempus, & ex alia parte dicit animam Chriſti ſcire oĩa, q ſcit Deus ſcientia viſionis, & dicit illa eſſe infinita in actu ſi numaut oĩa, quæ ſunt erunt, & fuerunt in actu quia cogitationes, & affectus oẽs creaturarũ rationabiliũ, quæ perpetuę ſunt, in infinitum multiplicabuntur.

Concl. 2

D. 477.

Art. præc.

1 P. q. 7. a. 7.

D. 366.

¶ Ad hoc dr, q verũque dictum eſt uerũ diuerſimode intellectum. Nam dictum hoc in loco verificat de ſimpliciter entib[9] in actu (quæ ſunt ſolę ſubſtantiæ) quæ ſunt actu q̃ſque, quæ conſtat eſſe finita, ſm ſi dei ſententiam decernentis mundum incepiſſe, & generatione defuturã. In prima autẽ parte, ſermo de ſimpliciter, ſm qd entibus in actu q̃ſque eſt, quæ ẽt patet eſſe infinita, quia in infinitum actus intellectus multiplicabuntur, etſi non in tempore hoc continuo, in tempore tamen diſcreto. Et quod hęc ſit Auctoris mens, patet ex tribus. Primo, quia ab ente incipit contra ens ſm quid quod dr, & de ente in potentia. & de accidentibus, ſed ſolum ens in potẽtia explicauit, quia in ens in potentia erat ad diſtinctionẽ modi cognoſcendi neceſſarium. Secundo, quia ex ſtatu gñrationis, & corruptionis probat, qui nõ comprehendis accidentia uniuerſaliter, ſed oẽs ſubſtantias, & quædã tñ accidentia ut patet de actibus nouis futuris poſt iudicium. Tertio, quia in articulo præcedente expreſſe ad oĩa exiſtentia ſm quodcũq; tps adiungit ẽt homenũ cogitationes infinitas per hoc, q per exiſtentia ſm quodcũq; tps intelligit hic ea tota, quæ ſimpliciter exiſtunt, quæ ſunt ſolæ ſubſtantiæ. Eſt igitur doctrina Auctoris, q oĩa cognita ſcientia uiſionis, pñt dici, & infinita, & finita. Finita quidem, ſi ly omnia diſtribuit pro entibus ſimpliciter, infinita uero, ſi ly oĩa diſtribuit tã p entibus, q̃ accidentibus entiũ. Et ppea vtrumq; eſt uerũ. ſ. q ſciẽtia uiſionis aĩę Chri eſt infinitorũ, & q non eſt infinitorũ. Quo ad tertiũ, ſecũda concluſio reſpõſiua affirmatiua ẽ. Aĩa Chri ſcit in Verbo infinita in potẽtia. Probat primo. In potẽtia creaturæ ſunt infinita. Probatur cõſequẽtia: quia ſcit oĩa, q ſunt in potentia creaturę. Declarat ſcdo modus iſtius ſciẽtię. & dr q eſt ad modũ ſimplicis intelligẽtię, & nõ p modũ ſcientię uiſionis. Oĩa ex ſupra dictis clara ſunt.

Alias potẽtiam.

Lib. 3. tex. 63. 0. 2.

Li. 3. Phy. tex. 63. & 92. 10. 2.

¶ In reſpõſione ad primũ uide Nouitie. q infinitũ quãtitatis, ẽ accipiẽ in partis poſt partẽ actu, ſicut eſt impertrãſibile itã realiter, q ſm deſignationẽ, ita ẽ impertrãſibile ſm cognitionẽ. Et iõ dr, q uerũ, ẽ ignotũ, & impoſſibile, q pertranſeũdo cognoſcatur.

¶ In reſpõſ. õe ad ſcm nota, q infin cõſiſtit in hac diſtinctione. Infinitum ſm eſſentiam, ſcientia cõprehenſiua eſt infinita. infinitum aũt, finiti in ſm eſſentiam, ſcientia cõprehenſiua non eſt infinita: quia ſcientia eſt finita, uel infinita ex finitate, uel infinitate proprii obiecti, & non ex alia finitate, uel infinitate. Proprium autem obiectum intellectus eſt, qd quid eſt, & iõ ſi quod quid eſt, hoc eſt eſſentia eſt infinita, ſcientia cõprehenſiua eſt infinita, & ſi quod quid eſt, ſeu eſſentia eſt finita, ſcientia eſt finita. Vnde cũ infinita ſcita ab anima Chriſti ſint finita ſm eſſentiam, licet infinita ſecundum multitudinem, non infertur ſcientiam animę Chriſti eſſe infinitam.

P. p. q. 7 a. 2.

D. 752.

Li. 3. de anima tex. 26. to. 1.

¶ In

ſentiã.ſ. Deũ attingit quidẽ, ſed cõprehendit, ut dictũ eſt*. Id aũt infinitũ, quod in creaturis eſt in potentia, põt comprehendi ab aĩa Chriſti, qua cõparatur ad ipſam ſm eſſentiæ rõnem: ex qua parte infinitatem non habet. Nam etiam intellectus noſter intelligit vniuerſale, puta naturam generis, uel ſpeciei, quod quodãmodo habet infinitatem, inquantum poteſt de infinitis prædicari.

A d III dcẽm, ꝙ id, quod eſt infinitum oibus modis, nõ põt eſſe niſi unum. Vñ & Philo. dicit in I. de Cę.* ꝙ quia corpus eſt ad oẽm partẽ dimenſionatum; impoſſibile eſt eſſe plura corpora infinita. Si tñ aliquid eſſet infinitum uno mõ tñ, nihil prohiberet eſſe plura talia infinita: ſicut ſi intelligeremus plures lineas infinitas ſm longitudinem, protractas in aliqua ſuperficie finita ſecundum latitudinem.

Quia igitur infinitũ nõ eſt ſubſtãtia quædã, ſed accidit rebus, quæ dñr infinitæ (vt dr̃ 3. Phyſ.) ſicut infinitũ multiplicatur ſm diuerſa ſubiecta, ita neceſſe eſt, ꝙ proprietas infiniti multiplicef, ita ꝙ conueniat unicuiq; illorũ, ſm illud ſubiectũ. Eſt aũt quædam proprietas infiniti, ꝙ infinito non ſit aliquid maius. Sic igitur ſi accipiamus unã lineã infinitã, in illa non eſt aliquid maius infinito. & ſi'r ſi accipiamus quamcũq; aliarũ linearũ infinitarũ, manifeſtũ eſt ꝙ vniuſcuiuſq; earũ partes ſunt infinitæ, oportet ergo ꝙ oibus illis partibus infinitis non ſit aliquid maius in illa linea: tñ in alia linea, & in tertia erunt plures partes ẽt infinitæ præter iſtas. Et hoc ẽt uidemus in numeris accidere: nam ſpecies numerorũ pariũ ſunt infinitæ, & ſimiliter ſpẽs numerorũ imparũ, & tñ numeri pares, & impares ſũt plures q̃ pares, Sic igiť dcẽdm eſt, ꝙ infinito ſimpliciter quo ad oia, ſimpliciter nihil eſt maius:

B infinito aũt ſm aliquid determinatum, non eſt maius in illo ordine: põt tñ accipi aliquid aliud maius extra illũ ordinẽ. Per hunc igitur modũ infinita ſunt in potẽtia creaturæ, & tñ plura ſunt in potentia Dei, q̃ in potẽtiã creaturę. & ſi'r anima Chriſti ſcit infinita ſcientia ſimplicis intelligentiæ; plura tñ ſcit Deus ſecundum hunc ſcientiæ modum.

C ARTICVLVS IIII.

Vtrum anima Chriſti uideat Verbũ, ſiue diuinam eſſentiam clarius qualibet alia creatura.

Ad QVARTVM ſic proceditur. Vř, ꝙ anima Chriſti non perfectius uideat verbũ q̃ quælibet alia creatura.* Perfectio enim cognitionis eſt ſecundum medium cognoſcendi: ſicut perfectior eſt cognitio quę habetur per medium ſyllogiſmi demonſtratiui, q̃ quę habetur per medium ſyllogiſmi

D dialectici: ſed omnes beati vident verbum immediate per ipſam diuinam eſſentiam, ut in I. parte dictum eſt.* Ergo anima Chriſti non perfectius videt uerbum, quàm quælibet alia creatura.

¶2 Præt. Perfectio uiſionis nõ excedit potẽtiã uiſiuã: ſed potẽtia rõis aiæ, qualis eſt anima

E Chriſti, eſt infra potentiã intellectiuam angeli, ut patet p Diony.* 4 ce. Cęl. hier. Ergo anima Chriſti non perfectius uidet uerbum quàm angeli.

¶3 Prę. Deus in infinitũ perfectius uidet uerbũ ſuum, q̃ aĩa.

A ¶ In hac rñſione dubium occurrit ex Adam in 3. ſen. probare conantis, ꝙ intellectus creatus non põt ſimul uidere infinita, ita ꝙ diſtincte cognoſcat quodlibet eorum, eo ꝙ ſequeretur, ꝙ uiſio illa eſſet infinitæ perfectionis in genere cognitionis: quia æquipolleret infinitis cognitionibus ẽt ſpecie diſtinctis, quæ ad infinita illa terminari poſſent: & qa non põt creatura ſimul videre, q̃ Deus poſſit ſimul facere: & qa ſequeretur, ꝙ eſſet ordinũ infiniti demeriti, puta ſi qs uellet ex odio Dei occidere infinitos hoies uiſos ſimul: vel charitas infiniti meriti, puta ſi quis ex charitate illos infinitos diligeret.

Art. 2. huius quæſt.

¶ Sed ex hac iſta primũ argũ (ꝙ extra propria materię non vagatur) facile ſoluitur, dicendo ꝙ uiſio non eſt infinita, niſi eſſentia comprehenſa ſit infinita eſſentia

Li. 1. tex. 2 com. 2.

liter. Et qa argueus apponit ly, in gñe cognitionis, ideo ne in æquiuoco diſputet, diſtinguẽ, q̃ ꝙ hoc intendit ꝙ ſit cognitio infinita ſimpliciter, patet tñ ſolutio ex litera hac, q.ſ. conſequẽtia nihil ualet. Nec ex eo ꝙ una cognitio æquipollet infinitis in aliquo certo genere ſequitur ꝙ ſit infinita ſimpliciter, ſed ſat eſt ꝙ ſit alterius ordinis: vnum ſi quidem indiuiduũ ſuperioris ordinis excedit

Lib. 3. tex. 37. & 38. & 2.

infinita inferioris ordinis, & una ſpecies alterius ordinis excedit perfectionem infinitarum ſpecierum inferioris ordinis ſolũ. eſt perfectior oibus generabilibus, & corruptibilibus, & ſi mundus æternus eſſet. Vnde uiſio animæ Chriſti, qua uidet verbum, & in illo infinita, non ſolũ æquipollet, ſed excedit infinitas cognitiones terminabiles ad infinita, & tñ nõ eſt infinita ſimpliciter. Nec illæ cognitiones eſſent infinitæ perfectionis ſimpliciter, & ut cognitiones; quia infinitas ſimpliciter cognitionis (ut in hac habes litera) nunquam habetur niſi eſſentia infinita eſſentialiter comprehendatur, quod conſtat non inueniri in infinitis cognitionibus infinitorum ſpecie diſtinctorum creatorum, uel creabilium: quoniam, & ſingula, & omnia ſimul habent eſſentias finitas eſſentialiter, ut patet, ſi fingas infinitas ſpecies animalis, omnes enim ſimul ad animalis genus eſſentias limitatas haberent. Simile eſt enim de tota latitudine poſſibilium, qm oſa ſimul non eſſent actus purus, ſed infra latitudinem habentium potentiam admiſtam. S. autem intera

A dit ꝙ ſit cognitio infinita ſecundum quid, cum infinitas ſecundum quid non repugnet creaturæ, nihil omnino probatur.

¶ Ad ſm aũt ca extraneis, ſ. ex potentia Dei, neganda eſt maior, quia modus intelligendi econtrario ſe habet ad modum, quo res in eſſe ponuntur. nam in intellectu adunani diuiſa, ad extra uero ꝓcedentia diuiduntur, q̃ in cauſa erant nõ ſolũ ſimul, ſed unũ. Et hinc fit, ꝙ uideri ſimul non repugnat infinitis, produci autem ſimul repugnat eis.

¶ Ad tertiũ de merito, & demerito, rñdetur ꝙ neutrum ſequitur infinitũ, niſi ſm quid, & non ſimpliciter. Magnitudo ſiquidẽ ſimpliciter tam meriti, q̃ demeriti, non ex multitudine obiectorum, ſed ex quantitate eſſentiali ſui penſatur.

¶ In rñſione ad tertium eiuſdẽ tertii articuli, ꝓſpice ꝙ tota uis rñſionis conſiſtit in hoc, ꝙ proprietates infiniti, in quocũque ponat infinitas, arctantur ad ſubiectum infinitatis, puta, proprietates infiniti poſiti in linea arctantur ad lineam, & poſiti in ſuperficie, arctantur ad ſuperficiem, & poſiti in numeris partibus arctantur ad numerũ

Perr. o. 71

Sup. q. 9. art. 2. ca. & inft. q. 12. ar. 3. ad 3.

parẽ, & poſiti in motibus Saturni, arctantur ad circulationes Saturni, & ſic de aliis. Nec hoc dr̃ voluntarie, ſed cũ ſufficienti ratione: quia ſcilicet infinitũ non eſt ſubſtantia, ſed accidens, conſtat autẽ accidens non excedere ſuum ſubiectũ, ſed arctari ad illud, & ſi accidens arctatur ad ſubiectũ, multo magis proprietates communicantes accidentis naturam, arctantur ad idem ſubiectum, ut pates in dictione. Et hanc rñſionem perſpicaciter ſerua, quoniam ex illa elucebit ſolutiones multarum quæſtionum, & ꝙ nõ inconuenit unũ infinitum eſſe maius alio.

P p. q. 12. ar. 2.

Ca. 4. a me dio illius.

SVPER QVÆ. X. ARTIC. V.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore articuli eſt una concluſio reſponſiua quæſito affirmatiue. Anima Chriſti præ cæteris creaturis perfectius videt diuinam eſſentiam. Probatur, uiſio diuinæ eſſentiæ conuenit omnibus beatis ſecundum participationẽ diuini luminis, deriuari in eos a fonte diuini Verbi: ſed anima Chriſti coniungitur propinquius uerbo Dei, & plenius recipit influxum lumi nis.

Sunt ergo iſiniti gradus medii [h] poſſibiles, inter modum, quo Deus uidet verbū ſuū, & inter modū, quo aīa Chri̅ uidet ipsū. Ergo non eſt aſſerendum, ꝙ aīa Chri̅ perfectius uideat verbum, uel eſſentiam diuinam, quàm quælibet alia creatura.

Sed contra eſt, ꝙ Apoſt. dicit ad Eph. 1. ꝙ Deus conſtituit Chriſtū ad dexterā ſuā in cæleſtibus ſ. oēm principatū, & poteſtatē, & uirtutē, & dominationē, & oēm nomē, qđ noīatur, non ſolum in hoc ſæculo, ſed ēt in futuro: ſed in illa cæleſti gloria tanto aliquis eſt ſuperior, quanto perfectius cognoſcit Deū. ergo aīa Chriſti perfectius videt Deū, quàm quæuis alia creatura.

Resp. Dcd̄m, ꝙ uiſio diuinę eſſentiæ cōuenit oībus beatis, ſm̄ participationē[d] luminis deriuati in eos a fonte verbi Dei, ſm̄ illud Eccleſ. 1. Fons ſapientiæ, verbū Dei in excelſis. Huic aūt verbo Dei propinquius cōiungit̄ aīa Chriſti, q̄ eſt unita verbo in pſona, q̄ quæuis alia creatura & iō plenius recipit influētiā luminis, in quo Deus vr̄ ab ipſo uerbo, q̄ quæcumq; alia creatura, & ideo[m] prę cęteris creaturis perfectius uidet ipſam primā ueritatē, quæ eſt Dei eſſentia. * Vnde di Ioan. 1. Vidimus gloriam eius, quaſi Vnigeniti a Patre, plenum nō ſolum gratiæ, ſed ēt ueritatis.

Ad primum ergo dcd̄m, ꝙ perfectio cognitionis, quantū eſt ex parte cogniti, attenditur ſecundum medium: ſed quantum eſt ex parte cognoſcentis, attenditur ſecundum potentiam, uel habitum, & inde eſt,
G ꝙ etiam inter hoies per unum medium, unus perfectius cognoſcit aliquam concluſionē, quàm alius. Et per hunc modum, anima Chriſti, quæ abundantiori repletur lumine, perfectius cognoſcit diuinam eſſentiam, quàm alii beati: licet omnes ipſam Dei eſſentiam videant per ſeipſam.

Ad II dcd̄m, ꝙ uiſio diuinæ excedit naturalem poten-
H tiam cuiuslibet creaturæ, ut in prima parte* dictum eſt. Et iō gradus in ipſo attēduntur magis ſm̄ ordinem gratiæ, in quo Chriſtus eſt excellentiſſimus, quàm ſm̄ ordinem naturæ, ſecundum quem natura angelica præfertur humanæ.

Ad III dcd̄m, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt * de gratia, ꝙ non poteſt eſſe maior gratia, quàm gratia Chriſti, per reſpe-
I ctum ad unionem uerbi, idem etiam dicendum eſt, & de perfectione diuinæ uiſionis, licet abſolute cōſiderando, poſſit eſſe aliquis gradus ſublimior ſecundum infinitatem diuinæ potentiæ.

nis, in quo Deus vr̄. ergo. Maior probatur Eccleſ. 1. Minor quo ad primam partem, quia cōiungitur in perſona: quo ad ſecundam, quia tamquam Vnigenitus eſt plenus uet[ri]tatis Io. 1.

¶ In rñſione ad ſm̄, nota expoſitionē Maioris propoſitionis aſſumptæ in corpore articuli, in qua dictū eſt, ꝙ uiſio Dei attēdit ſm̄ participationem diuini luminis: explanatur ſiquidē hic ꝙ uiſio Dei attēdit, & ſm̄ uirtutem naturæ uidentis, & ſm̄ lumen gloriæ: ſed magis ſm̄ lumen glorię, quod ſpectat ad ordinem gratiæ. & ideo Chri̅ aīa perfectius videt, q̄ angeli, præſtantes uirtute intellectus naturalis: dicēdo ſiquidem, ꝙ magis attenduntur gradus uiſionis ſm̄ ordinem gratiæ, q̄ ſm̄ ordinem naturæ, ſufficienter explicauit, ꝙ ſm̄ utrumq; ordinē attenditur. Et hoc bene notabis, quia hinc habes, ꝙ pari exiſtente lumine glorię in hoīe, & angelo perfectius uidet Deum angelus, q̄ hō, & merito, quia viſus acutior melius uidet, q̄ viſus minus acutus, cęteris paribus. Et ex hoc ulterius ſequitur ꝙ ſi uerbum Dei aſſumpſiſſet in unitatem personalem angelicam aliquam naturam cum lumine gloriæ æquali illi, quod anima Chriſti de facto habet, angelus ille perfectius uideret diuinam eſſentiam quàm modo uideat anima Chriſti.

D. 486.

¶ In reſponſione ad tertium circa illa uerba, licet abſolute conſiderando poſſit eſſe aliquis gradus ſublimior ſecundū infinitatem diuinæ potentiæ, dubium occurrit, quo nam pacto ſtat cum ſupradictis, ꝙ gratia animæ Chriſti eſt in ſummo ſimpliciter, ita ꝙ non eſt dabilis maior gratia habituali illa, quia eſt in ſummo. Simile ſiquidem iudicium eſt de lumine glorię, quod eſt ipſa gratia conſummata formaliter, uel cauſaliter. Si enim lumen gloriæ eſt in anima Chriſti in ſummo, impoſſibile eſt ſecundum quamcumque potentiam inueniri gradum ſublimiorem: ſicut non poteſt inueniri ſublimior gradus caloris, quàm ſit calor in ſummo: eſſet enim implicare contradictoria ſimul, ut patet.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ cum in litera non dicatur, quòd poſſet eſſe ſublimior gradus luminis gloriæ, nec uiſionis diuinæ, ſed ſublimior gradus ſine additione aliqua, nullam habet litera difficultatem, cum de facto multi ſint gradus perfectiores gradu diuinæ uiſionis, ſcilicet gradus ſubſtantiæ, cum quælibet ſubſtantia ſit ſublimior ſimpliciter quolibet accidente. Sed hæc reſponſio diſſonat a litera, quæ gradum ſublimiorem poſſibilem dicit ſecundum infinitatem diuinæ potentiæ: per hoc namque manifeſte ſignificatur, quòd de ſublimiori, de potentia non ordinaria, ſed de potentia abſolute loquitur. Et contextus ipſa plane intellectus ſonat, quòd loquitur de ſublimiori gradu diuinæ uiſionis de cuius altitudine tractatur. Vnde, & propter ſenſum plani contextus, & propter attributum ſublimiorem gradum infinitati diuinæ potentiæ, aliter reſpondetur, faten-
F do quòd litera loquitur de ſublimiori gradu diuinæ uiſionis: uerum quia diuina uiſio graduatur, uel ex parte luminis gloriæ, uel ex parte naturæ intellectiuæ, diuerſimode aſſignantur ſublimiores gradus diuinæ viſionis. Primo namque ſublimatur diuina uiſio ex lumine gloriæ ſublimioris ſpeciei, ita quòd lumen gloriæ ponatur genus ad ſpeciem unam luminis gloriæ inuentæ de facto in Chriſto, & in aliis beatis, & aliam, uel alias ſpecies luminis gloriæ poſſibiles fieri. Sed hæc poſitio diuinat, nec habet unde formalem, ſeu ſpecificam differentiam inter lumina gloriæ oſtendat, cum ſit unum obiectum formale abſque medio, nec uarietur ſpecie ex recipientibus, ut patet hoc, quòd eiuſdem ſpeciei eſt in angelis, & hominibus. Secundo itaque ſublimatur diuinę uiſionis gradus ex augmento in infinitum luminis glorię, ita ꝙ a formis terminabilibus ad ſummum excipitur lumen glorię, quod eſt tale, ꝙ quocumque ſummo glorię poſito, adhuc poteſt poni maius. Et in Chriſto eſt lumen glorię in ſummo, ſecundum Dei potentiam ordinatam non ſecundum Dei potentiam abſolute, ſecundum quā poteſt quocumque poſito, ſemper poni maius. Et eſt ratio exceptionis ſingularis, quia ſolum lumen glorię eſt qualitas propria cęleſtis patrię. Reliquę namq; qualitates ſupernaturales, aut ſunt uię, ut fides, aut ſunt cōmunes uię, & patrię, ut charitas. Sed huic poſitioni obſtat quia ſecundum hoc maiori lumini glorię non reſponderet maior charitas in patria, ac per hoc non quanto aliquis perfectius uideret Deum, tanto maiorem charitatem haberet, qa charitas ponitur in ſummo ſimpliciter in Chriſto, & ſic lumen glorię poſſet poni maius, & charitas non poſſet poni maior.

P. p. q. 12 ar. 4.

Q. 7. ar. [illegible]

K ¶ Relinquitur igitur, ꝙ alio modo, ſublimior gradus diuinę uiſionis intelligatur poſſibilis, ſcilicet ex parte naturę intellectiuę: quia ſcilicet ſi ad ęquale lumen glorię angelus aſſumeretur a uerbo Dei in unitatem perſonę angelus ille perfectius uideret Deum, quàm anima Chriſti, & eſſet ſublimior uiſionis diuinę gradus non ex ſublimiori lumine, aut gradu luminis, ſed ex ſublimiore intellectu illuminato ęqualiter. Et rurſus ſi Deus aſſumeret ſublimiorem angelum in unitatem perſonę cum ęquali lumine glorię, perfectius iſte uideret Deum quàm Chriſtus, & prior angelus, & rurſum ſi alium ſublimiorem, & ſic deinceps aſſumeret cum ęquali lumine ſemper ſublimior perfectius uideret. Et ſic ſecundum infinitatem diuinę potentię infiniti gradus uiſionis diuinę mediant inter perfectiſſimā uiſionem animę Chriſti, & uiſionem, qua Deus ſeipſum uidet. Et quia hęc reſponſio ab ante dictis non diſſonat, & clara eſt abſque ambiguitatibus, ideo amplectenda eſt.

QVÆSTIO XI

De ſcientia indita uel infuſa animæ Chriſti in ſex articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandũ eſt de ſcientia indita, uel infuſa animæ Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum ſm hanc ſcientiam Chriſtus ſciat omnia.

¶Secundo. Vtrum hac ſcientia uti potuerit non conuertendo ſe ad phantaſmata.

¶Tertio utrum hæc ſciẽtia fuerit collatina.

¶ Quarto, De comparatione huius ſcientiæ ad ſcientiam angelicam.

¶Quinto, Vtrum fuerit ſciẽtia habitualis.

¶Sexto, Vtrum fuerit diſtincta per diuerſos habitus.

ARTICVLVS I.

Vtrum ſecundum ſcientiã inditam, uel infuſam Chriſtus omnia ſciat.

AD PRIMVM ſic proceditũ: uĩ ꝙ ſecundũ hanc ſcientiam Chriſtus non cognouerit omnia. Hæc.n. ſcientia indita eſt Chriſto ad perſectionẽ poſſibilis intellectus eius: ſed intellectus poſſibilis animę humanę non uidetur eſſe[h] in potentia ad oĩa ſimpliciter, ſed ad illa ſola, in quæ poteſt reduci in actum per intellectũ agẽtem, qui eſt proprium actiuũ ipſius, quæ quidẽ ſunt cognoſcibilia ſm rationem naturalẽ. Ergo ſecundũ hanc ſcientiam non cognouit Chriſtus ea, quę naturalem rationem excedũt.

¶2 Præt. Phãtaſmata ſe[b] habẽt ad intellectum humanũ ſicut colores ad uiſum, ut dicitur 3. de anima: ' ſed non pertinet ad perſectionem uiſiuæ potentiæ cognoſcere ea, quæ ſũt omnino abſque colore. ergo neq; ad perſectionẽ intellectus humani pertinet cognoſcere ea, quorum nõ pñt eſſe phantaſmata ſicut ſunt ſubſtantiæ ſeparatę. Sic ergo cum huiuſmodi ſcientia fuerit in Chriſto ad perſectionẽ aiæ intellectiuę ipſius, uĩ ꝙ p hmõi ſciẽtiã nõ cognouerit ſubſtãtias ſeparatas.

B ¶3 Præt. Ad perfectionẽ[h] intellectus nõ ꝑtinet cognoſcere ſingularia. Vĩ ergo ꝙ ꝑ huiuſmodi ſcientiam anima Chriſti ſingularia non cognouerit.

SED CONTRA eſt, ꝙ dĩ Iſa. 11. ꝙ repleuit eum Spiritus ſapientiæ, & intellectus, & ſciẽtiæ, & cõſilii: ſub qbus cõprehenduntur omnia cognoſcibilia: nã ad ſapientiã pertinet cognitio oĩum diuinorum: ad in-

C tellectũ aũt pertinet: cognitio oĩum immaterialium: ad ſcientiã aũt ꝑtinet cognitio oĩum concluſionum: ad conſiliũ aũt cognitio oĩum agibiliũ. Ergo uĩ ꝙ Chriſtus ſm ſcientiam inditam ſibi per Spiritumſanctũ habuerit omniũ cognitionem.

RESP. Dcẽm, ꝙ ſicut prius dictum eſt*, conueniẽs fuit ut anima Chriſti omnino eſſet perfecta per hoc ꝙ omnis eius

D potentialitas ſit reducta ad actum. Eſt autem conſiderandũ ꝙ in aia humana, ſicut in qualibet creatura, conſideratur duplex potentia paſſiua: una quidem, per comparationem ad agens naturale: alia uero per comparationem ad agens primum, qđ põt quælibet creaturã reducere i actũ aliquẽ altiorem actu, in quẽ reducitur per agens naturale: & hæc conſue-

E uit uocari potentia obediẽtiæ in creatura. Vtraq; ãt potẽtia animæ Chriſti fuit reducta in actum, ſm hanc ſcientiam diuinitus inditã. Et ideo[m] ſm eã anima Chri, primo q.dẽ cognouit quæcunque ab homine co

SVP. QVÆST. XI. ART. I.

Med.na.a.3.

TItulus articuli clarus eſt: intelligitur quippe ut ſonat. ¶In corpore eſt unica concluſio: Anima Chriſti per ſcientiam inditam nouit omnia, excepta diuina eſſentia: Probatur. Conueniens fuit, ut aĩa Chriſti eſſet oĩno perfecta, ita ut eius omnis potentialitas fuerit reducta ad actũ: ſed in illa eſt potẽtia naturalis ad cognoſcendum per humanas ſciẽtias nota, & potentia obediẽtię ad ſciendũ oĩa, quæ reuelantur à Deo hominibus: ergo utraq; eius potentia eſt reducta ad actum: & cõſequenter omnia nouit per ſcientiam inditam, excepta eſſentia diuina. Hic eſt proceſſus literæ.

¶ In quo primo recolendum eſt ex ſupradictis 1. arti. 3. q. 9 ꝙ non intẽdit litera dicere, ꝙ omnis potentia obediẽtię in Chriſti aĩa ſit reducta ad actũ, cum potentia obedientiæ in qualibet creatura inexplebilis ſit: quia ſm ordinem ad id qđ põt in creatura facere Deus attenditur. Sed intendit ꝙ omnis potentia obedientiæ ad actum naturæ animæ ꝓportionatum, eſt reducta ad actũ: conſtat aũt ꝙ cognoſcere per reuelationes eſt act⁹ naturæ animæ in ſtatu tã uiæ, quàm patriæ locatæ proportionatus immo debitus, ut patet de reuelationibus neceſſariis, & factis Eccleſię tam triũphanti, quàm militãti. Et ſi quis diceret potentiam hanc eſſe quidem reſpectu aiæ humanę, abſolute potentiæ obedientiæ: reſpectu uero eiuſdem in utroque ſtatu eſſe naturalẽ (utpote naturali cõcomitantia conſequentẽ ſtatum) non aberraret. Vnde cũ Chriſtus fuerit uerus uiator, & comprehenſor ſimul, optime de ipſius anima infertur, ꝙ utraque illius potentia reducta eſt ad actum. Aduerte ſecundo, quòd id eſſentiæ diuinæ cognitio excepta eſt, quia non cognoſcitur naturaliter, nec per reuelationem. Et intellige, reuelationis nomine quemcumq; influxum ſpẽi cuiuſcũq; intelligibilis, & per cognitionẽ diuinæ eſſentię, nõ quamcũque cognitionem, ſed uiſionẽ illius. Nouit ſiquidem aĩa Chri p ſciẽtiã inditã, diuinã naturã multo magis, quàm quicumque philoſophus, immo q̃ anima ſeparata, immo quam angeli naturali cognitione, quia

Porr.o.

72

Inf. q. 12. a. 1. c. & ad 3. Et 3. diſ. 14. ar. 3. q. 1. & qõ. 4. cor. & q. 5. ad 2. Et uer. 11. q. 20. ar. 6. Et opuſ. 3. c. 225.

Ex li. 3. textu 3. 18. & 39. to. 2.

A clara reuelatione nouit Deũ eſſe trinũ in pſonis, & alia hmõi ſpectantia ad gřę ordinem, quæ angelorum naturalem cognitionẽ excedunt. Sed quia per eã nõ uidebat diuinam eſſentiã, quã per ſcientiam beatam uidebat, ideo excepta eſt cognitio diuinæ eſſentiæ à ſciẽtia indita. Sola autem eſſentia diuina excepta eſt, quia reliqua oĩa, aut ad naturalem, aut ad reuelatam cognitionẽ ſpectant, cum ẽt angeli ipſi per reuelationẽ, hoc eſt, per infuſas ſpecies, ab anima noſtra ſeparata cognoſcantur.

¶ In reſponſione ad ſecundum eiuſdem ar. nota primo, ꝙ cũ dĩ aĩam ſeparatam cognoſcere ſubſtantias ſeparatas p ſeipſas, non eſt ſenſus, ꝙ intelligantẽ per proprias ſubſtantias ut ſpecies intelligibiles ab aĩa ſeparata: ſed ẽ ſenſus, ꝙ ꝑ ſeipſas, hoc eſt ꝑ ꝓprias ſpẽs intelligibiles, & nõ ꝑ ſpecies rerum ſenſibilium (ut modo fit) intelligentur: ſicut color dĩ uideri p ſeipſũ qñ ꝑ propriã ſpeciẽ ur. Patet aũt hũc eſſe ſenſum intentum ex hoc, ꝙ ad primã partem ſe remittit, ubi I ar 2. q 89. determinatum eſt, animam ſeparatam cognoſcere ſubſtantias ſeparatas per ſpecies diuinitus ſibi influxas.

¶Nota ſecundo, ꝙ cũ de aĩa Chriſti dĩ, ꝙ cognouit ſubſtantias ſeparatas per modũ, quo cognoſcit illas aĩa ſeparata, cõicatio hęc in mõ cognoſcendi intelligitur ſolum quo ad ſubſtantialitatem modi cognoſcẽdi, & non quo ad perfectionem, hoc eſt, ꝙ aĩa Chriſti cõicat cũ anima ſeparata I hoc ꝙ utraq; cognoſcit ſubſtantias ſeparatas ꝑ ſpecies influxas à Deo: ſed aĩa Chriſti tali modo cognoſcẽs perfecte, & diſtincte cognoſcit ſubſtantias ſeparatas, ut in 4. art. infra patet: anima uero ſeparata imperfecte nouit ſubſtantias ſeparatas, ut in prima parte patet. Et ꝑpterea in lřa hac dĩ, ꝙ aĩa ſeparata aliqualiter nouit ſubſtãtias ſeparatas, & nõ dĩ abſolute, ꝙ nouit illas.

Q. 9. ar. 1.

Concl. ....

¶In reſponſione ad tertium, circa cognitionem ſingularium omnium, triplex dubium occurrit. Primum ex Scoto I 3. ſent. diſt. 14. q. 1. ubi infert ꝙ ſi in Chriſto ponitur cognitio abſtractiua omnium ſingularium, concedendum eſt, cuiuſlibet ſingularis eſſe propriam ſpeciẽ in intellectu Chriſti, & conſequenter duo alia, hoc eſt, & plures, ſpecies eiuſdẽ ſpeciei ſimul in eodem,

gnoſci poſſunt per uirtutū luminis intellectus agentis: ſicut ſunt quæcumque pertinent ad ſcientias humanas. Secundo uero per hanc ſciētiam cognouit Chriſtus omnia illa, quę ꝑ reuelationem diuinam hoībus innoteſcunt [n] ſiue pertineant ad donum ſapiētiæ, ſiue ad donū ꝓphetiæ, ſiue ad quodcūq; donū Spiritusſancti. [p] Omnia enim iſta abundantius, & plenius ceteris cognouit anima Chriſti: ipſam tamen Dei eſſentiam per hanc ſcientiam nō cognouit, ſed ſolum per primam, de qua ſupra dictum eſt [q].

AD PRIMVM ergo dcēm ꝙ ratio illa procedit de potentia naturali animæ intellectiuę, q̄ ſ. eſt per comparationē ad agēs naturale, quod eſt intellectus agens.

AD II dcēm, ꝙ humana aīa in ſtatu huius uitæ, quodāmodo ē ad corpus obligata ut ſine phātaſmate [d] intelligere non poſſit, non pōt intelligere ſubſtātias ſeparatas. Sed poſt ſtatū huius vitę, anima ſeparata poterit aliqualiter ſubſtantias ſeparatas per ſeipſas cognoſcere ut in 1. parte dictū eſt [*]. Et hoc præcipue manifeſtum eſt, circa animas beatorum. Chriſtus autem ante paſſionem non ſolū fuit uiator, ſed etiam compre

G henſor: unde anima eius poterat cognoſcere ſubſtantias ſeparatas ꝑ modum, quo cognoſcit anima ſeparata.

AD III dicendum, ꝙ cognitio ſingularium non pertinet ad perfectionem aīæ intellectiuæ ſm cognitionem ſpeculatiuam: pertinēt tn̄ ad perfectionem eius ſm cognitionem practicam, quæ non perficitur abſque cognitione ſingulariū in

H q̄bus eſt opatio, ut dr̄ i 6. Eth. [*] Vnde ad prudētiā requirit̄ memoria prǣteritorum, cognitio præſentium, & prouidentia futurorum, ut Tul. dicit in ſua Reth, [*] Quia igit̄ Chriſtus habuit plenitudinē prudētiæ ſm donum conſilii, conſequēs eſt ꝙ cognouerit oīa ſingularia [d] præſentia, præterita, & futura.

dem, & infinitas ſpecies infinitorum ſingularium poſſibilium ¶ Secundum dubium eſt etiam ex Scoto ibidem probante, ꝙ in Chriſto non fuit cognitio intuitiua per ſpecies infuſas omniū ſingularium, quæ ſunt, fuerunt, & erunt: tum, quia ſpecies infuſa repreſentat obiectum, ut abſtrahit ab actuali exiſtentia, quia eodem modo repræſentat obiectum, ſiue exiſtat ſiue non exiſtat, ac per hoc non eſt ratio cognoſcendi exiſtens, ut exiſtēs, tum, quia ueritates cognoſcibiles cognitione intuitiua, ſunt ueritates contingentes, quæ non pñt cognoſci per qualcumque ſpecies innatas,

Concl. 3

quia ex cognitione terminorum contingentium non poteſt cognoſci ueritas cōplexorum contingentiū de illis terminis, quia illarum complexionum ueritas non includitur in illis terminis quemadmodū ueritas neceſſaria cōplexionis ſcibilis clau

q. preç. ar. 1.

ditur in extremis.

¶ Tertium dubiū eſt, quia ex ratione literę male uidetur concludi in anima Chriſti per ſcientiam infuſā notitia omnium ſingularium, quia ex plenitudine prudentiæ in anima Chriſti nō habetur cognitio omniūm ſingulariū, ſed agibilium tātum, cū

D. 190.

prudentia ſit ratio agibilium, extra agibilia autem ſunt, & ſingularia factibilia (q̄ ſpectant ad artem), & ſingularia nec agibilia, nec factibilia, ut ſingularia ſpeculabiliū, ut ſunt ſingularia arenę, ſeminum, alalium, & huiuſmodi.

¶ Ad euidentiam horum ſciendum eſt, ꝙ ſpecies intelligibiles infuſę non per accidens, ſed ex ſuo genere, non ſolum ſunt alterius rationis à ſpeciebus acquiſitis quia habent aliud obiectū formale (ut contingit inter ſpecies innatas angelis, & acquiſitas à nobis) ſed ſunt longe alterius ac altioris ordinis, quia ſic ſunt ſimilitudines naturæ, puta leoninæ, qđ repræſentāt ea, in quacumque diſpoſitione accidentali ſubſit, ita ꝙ per unam ſpeciem pōt intellectus cognoſcere, quidditatiue leonē, & omnia eius indiuidua, ſm indiuiduales conditiones, & intueri leones omnes actu exiſtentes. Nec hoc eſt mirabile, ita quòd ſit incredibile: ſed ratione fultum, quia. ſ. huiuſmodi ſpecies ſunt exēplatæ à diuina eſſentia, quę una exiſtens eſt ſimilitudo, ita cuiuſque propria, ut nihil in quocumque prætermittatur irrepręſentatum diſtinctiſſime. Si. n. hoc de facto fatemur inueniri in diuina eſſentia reſpectu omnium, cur non poſſibile fatemur, in multis illius participationibus inueniri, ꝙ quælibet earum repræſentat aliquam unam naturam cum ſuis quomodolibet accidentibus, ut quod unite prę habetur in eſſentia diuina ſuper oēs ordines diuiſum, participetur in aliquibus ſpeciebus ſpectātibus ad ſupremū ordinem cognoſcitiuorum, quales, ſunt ſubſtantiæ ſeparatæ & animæ ſupernaturali lumine illuſtratæ.

¶ Vnde ad primum dubium reſpondetur, negando illationem primam, & dicendo ꝙ una ſpecies ſuperioris ordinis, ſeu infuſa ex ſuo genere, poteſt ſufficere ad notitiam abſtractiuam, hoc eſt quidditatiuam, tam ſpeciem, q̄ etiam ſingularis, ut ſingulare eſt, nec oportet multiplicare ſpecies illas iuxta numerum ſingularium. Reliquæ autem conſequentiæ, quia iſtam primam ſupponunt, manifeſte ruunt.

¶ Ad ſecundum uero dubium dicitur, ꝙ quia Chriſti animæ attribuenda eſt ſcientia infuſa abſque diminutione, ideo aſſerendum eſt, Chriſtum notitia intuitiua infuſa uidiſſe omnia indiuidua, ut in hac litera dicitur.

F ¶ Et ad primam obiectionem reſpondetur, quòd falſum eſt, ſpeciem infuſam ex ſuo genere, abſtrahere neceſſario ab actuali exiſtentia: nam talis ſpecies poteſt repræſentare naturam, puta leoninam, ſm omnia ꝑdicata quidditatiua. & ſcdm indiuiduales cōditiones, & exiſtentias, quas hēt, ac cōiuncta in ea accidentia, utpote exēplata à diuina eſſentia, ut exemplari talis naturæ ſic, & ſic indiuiduatæ, ac exiſtēs, & qualificatę, ac quātificatę. Ad probationē uero, quia ſiue exiſtat ſiue non eodem, mō repræſentat, ſtādetur ꝙ repræſentare eodē mō contingit dupliciter, uel ex parte repreſentati, & ſic falſum eſt ꝙ eodē mō repræſentet leonem, ſiue exiſtat, ſiue nō, quia exiſtēte leone repræſentatur exiſtens: nō exiſtente āt, non repræſentat exiſtens. Vel ex parte repræſentantis, & ſic uerum eſt ꝙ eodem mō

P. p. q. 89. ar. 1.

repręſentat: nō enim mutatio fit in ſpecie illa per hoc ꝙ repræſentat naturam leoninam in hoc nūc de nouo exiſtentem, ſed eodem mō ſe habet ex parte ſui: ſicut ipſa natura leonina in re mutationē patit. Et breuiter ita reſpōdetur de iſtis ſpeciebus in anima Chriſti ſicut de eſſentia diuina, ut repræſentat hæc eadem, de qua conſtat ꝙ repræſentat eodem modo, ex parte repreſentantis,

Lib. 6. c. 7. cir. fi. to. 5.

Li. 2. de inuentione in fol. 4. ante fin. libri.

D. 1217.

I diuerſimode autem ex parte repræſentati. Et per hæc patet reſponſio ad ſecundam obiectionem, quia ſupponit hoc falſum, ſcilicet ꝙ ſpecies iſtę ſint ſpecies adæquatæ terminus incomplexis. Nos aūt dicimus, ꝙ ſpecies iſtæ, quæ in anima Chriſti ſunt, ſunt adeo altioris ordinis, ut imitentur diuinam eſſentiā ut repræſentantem ueritatem contingentium, & non ſolum ut repræſentantē naturā quālibet ſm ſe. Et propterea anima Chriſti intuitiue, perfecte per illas uidet præterita, pręſentia, & futura.

¶ Ad tertium dubium notandum eſt, quantum ſeipſo doctior fuerit, Auctor hic, quoniam in 3. ſenten. diſtn. 14. q. 1. ar. 3. q. 1. & q. de ver. q. 20. ar. 6. modificans infuſam Chriſto ſcientiam, eximit ab ea non ſolum diuinam eſſentiam, ſed ſingularia, ut cogitationes cordium, quia non pertinent hęc ad perfectionē humani intellectus, tam ſecundum naturæ, quàm gratiæ ſtatum. Hic autem perſpicacius diſcernēs intellectus practici perfectionem à perfectione intellectus ſpeculatiui humani, pro-

K bat per hanc ſcientiā animam Chriſti noſſe omnia ſingularia præterita, præſentia, & futura: quia pertinent ad perfectionem intellectus practici. Et uere ſic eſt, non ſolum de cogitationibus hominum, ſed de omnibus ſingularibus, quia omnia ſubiecta ſ. ſunt prouidentiæ Chriſti inquantum homo, ut patet ex auctoritate Apoſtoli ad Hebræ. 2. & ipſius domini. Matthæ. ultim. Data eſt mihi omnis poteſtas in cęlo, & in terra. Ex plenitudine igitur prudentię, non ſolum moralis ę, ſed politicæ, immo regalis, immo monarchicæ totius uniuerſi (cuius prudentiæ conſtat partem eſſe prouidentiam) recte concluditur ad perfectionem intellectus practici humani in Chriſto, etſi non in aliis hominibus, ſpectare cognitionem omnium ſingularium, quæ ſunt ſubiecta prouidentiæ ſuæ. Conſtat autem ex 1. ad Corinth. 15. Quòd omnia ſunt Chriſto homini ſubiecta, p̄ter eū q̄ ſubiecit ſibi omnia. ergo ſola eſſentię diuinę diuiſione excepta, anima Chriſti per ſcientiam infuſam ſcit quęcumque ſcit Deus ſcientia uiſionis. Et per hęc clare patet reſponſio ad obiecta.

SVP.

SVPER QVAE. XI. ARTIC. II.

Medina ar. 2.

Titulus clarus eſt.

¶In corpore vnita eſt concluſio. Animă Chriſti ſm ſcientiam infuſam poterat intelligere abſque conuerſione ad phantaſmata. Probať. Cõditio animæ comprehenſoris eſt, ut nullo mõ ſubdať ſuo corpori: aut ab eo dependeat. ergo animę beatæ ante, & poſt reſurrectionnem intelligere pñt abſq; cõuerſione ad phantaſmata. ergo anima Chri potuit intelligere abſque cõuerſione ad phantaſmata. Añs manifeſtať, q2 poſt reſurrectionem, ea anima redũdabit glorię ad corpus. Et prima conſequentia probatur: q2 indigere conuerſiõe ad phantaſmata, eſt ea hoc, q aĩa ẽ ut corpori obligata, & quodă mõ ei ſubiecta, & ab eo dependens: ſecũda uero cõſequentia pbať: q2 Chriſtus ante paſſionẽ fuit ſimul uiator & cõprehenſor, comprehenſor præcipue ex parte animæ intellectiuæ, uiator ex parte corporis.

Ferrar. q. 6. 73 Infr. a. 4. 6. & q. 34. ar. 2. ad 3. & 3 d. 1. q. 2. a. 42. ad 2. & d. 14. ar. 3 q. 2. & 3. c. & ue. q 20 ar. 3. ad 2.

¶Circa efficaciă iſti⁹ proceſſus, dubium ſtatim occurrit: quia cõceſſo toto, nõ inferť propoſita qõnis intenta concluſio, Nam cõcluſio inferenda eſt', q aĩa Chriſti pt abſque conuerſione ad phantaſmata intelligere ſm ſcientiă infuſam: in lra ăt inferť nõ dicta concluſio, ſđ abſolute, q abſq; cõuerſione ad phantaſmata aĩa Chriſti potuit intelligere

¶Ad hoc dr, q auctor ſolicitus fuit nõ circa uerba, ſed circa illud, in quo conſiſtit difficultas. Concurrẽtib. ăt duob. ſimul ad propoſitam qõnem. ſ. potentia intellectiua, & habitu ſcientię infuſa, & cũ ea parte ſciẽtia ea ſuo gñe infuſæ nulla habeať rõ uinculi ad phantaſmata, quin potius exhac parte habetur eleuatio ſupra phantaſmata, reſtat ut tota difficultas ea parte intellectus, qui naturali neceſſitudine deuinct⁹ aperitur phantaſmatibus ſe teneat, an ſcilicet naturale uinculum inter intellectum humanum, & phantaſmata efficiat, ut non poſſit etiam infuſa vti ſcientia, niſi conuertendo ſe ad phantaſmata. Et ideo difficultatis huius ueritate aperta, monſtrando quòd intellectus comprehenſorum. ac per hoc animæ Chriſti, non obligatur ad phantaſmata, pro cõſtanti, & claro dimiſſum eſt qd

q. 15. ar. 1n

A dicendum ſit ad quæſitum, ſcilicet, quòd potuit ſecundum infuſam ſcientiam Chriſti anima intelligere abſque conuerſione ad phantaſmata.

¶In eodem proceſſu dubium occurrit ex Duran. in 3. ſen. d. 14 q. 2. tenente oppoſitam concluſionem, hoc eſt: q Chriſtus indigebat cõuerſione ad phantaſmata in uſu ſciẽtię infuſę. Et rõ eius eſt: q2 ſcientia infuſa erat pfectio aĩæ Chri ſm q erat uiator: naturalis ăt cõditio viatoris ẽ indigẽtia phantaſmatũ ad vſũ ſcientiæ. Sed hęc rõ facile appatet ſlultima, ac volũtaria q̃m ſcientia infuſa eſt pfectio animæ Chriſti aut abſolute, aut ſm q nata eſt cõ care cũ angelis in habendo ſcientiă infuſă, q cõſtat cõuenire animę humanę ſi in uia, ſed in termino in ſtatu ſ. ſeparatõnis. Vtro aũt mõ ſit, liqt q non eſt pfectio Chri, in quãtũ erat uiator. Et q2 erat ſimul uiator, & cõprehenſor, ex ſta hac habet rõem, quare magis uſus huius ſcientiæ ſequiť cõditiones cõprehẽſoris, q̃ uiatoris: q2 ſ. in Chrõ hæc inueniť differentia, q conditiones uiatoris habuit ex parte corporis. conditiones uero cõprehenſoris habuit maxime ex pte animæ intellectiuæ, ad quã conſtat ſpectare ſcientiă infuſă. Falſũ eſt ergo, ſcientiă infuſă eſſe pfectionẽ animæ Chri, inquantũ uiator erat, cũ rõ ducat ad oppoſitum. D. 190. Concl. 20 D. 185. D. 175.

¶In ſolũõe ad primũ circa illud uerbũ, Finis potentiæ intellectiuæ eſt cognoſcere ſpẽs intelligibiles, cautus eſto: qũ ſumunť hic ſpẽs intelligibiles ut ſpẽs intelligibiles, hoc eſt, ut repſentatiuę ſunt, hoc eſt ſm repſentata p illas & ſi ſm q ſunt ſm ſe res qdam: ſic. n. ad repſentatorũ ordinem ſpectant: finis. n, intellectiuę potentiæ ẽ intelligere res intelligibiles, quæ non niſi per ſpecies intelligibiles, aut earũ uices, ſeu locum tenentes repreſentantur. Quo circa differentia in litera poſita inter p. phantaſmata, & ſpecies intelligibiles in hoc, quòd non illa ſed iſtas cognoſcere eſt finis intellectus, intelligitur etiam ſumendo vtraque in repræſentando. Phantaſmata enim ſunt ſingularium: ſpecies autem quidditatum, Finis autem intellectus noſtri eſt, noſſe quod quid eſt, utpote proprium obiectum, & non eſt noſſe materialia ſingularia, quorum tantum

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus hac ſcientia uti potuerit, non conuertendo ſe ad phantaſmata.

AD SECVNDVM ſic pcedi- tur. Vr, q anima Chriſti nõ potuerit intelligere ſm hãc ſcientiă, niſi conuertendo ſe ad phantaſmata: q2, ut dr 3. de Anima, phantaſmata comparanť ad animam intellectiuã humanã, [b] ſicut colores ad uiſũ: ſed potentia uiſiua Chriſti nõ potuit exire in actũ, niſi conuertẽdo ſe ad calores. ergo ẽt neque anima intellectiua eius potuit aliquid intelligere, niſi conuertendo ſe ad phantaſmata.

¶2 Prẹt, Anima Chri eſt[h] eiuſdẽ naturæ cũ aĩab. noſtris, alioqn ipſe nõ eſſet eiuſdẽ ſpẽi nobiſcũ, cõtra id, q Apoſt. dicit Phi. 2. q eſt in ſimilitudinem hominũ factus: ſed aĩa nrã non poteſt intelligere, niſi conuertendo ſe ad phantaſmata. ergo ẽt neque anima Chriſti.

¶3 Prẹt. Senſus dati ſunt hoĩ, ut deſeruiant[h] intellectui. Si igitur aĩa Chri intelligere potuit abſq; cõuerſiõe ad phãtaſmata, q̃ p ſenſus accipiunť, ſequereť q ſenſus fruſtra fuiſſent in anima Chriſti, q eſt incõueniẽs. uidetur igitur, q anima Chri nõ potuerit intelligare, niſi cõuertendo ſe ad phantaſmata.

SED CONTRA eſt, qđ aĩa Chri cognouit q̃dam, quæ per phantaſmata cognoſci nõ pñt, ſ. ſubſtantias ſeparatas. Potuit igitur intelligere, non cõuertendo ſe ad phantaſmata.

B

C

D

RESP. Dcđm, q Chriſtus in in ſtatu ante paſſionem fuit ſimul uiator, & cõprehenſor, ut infra magis patebit.* Et pcipue quidẽ conditiones uiatoris habuit ex parte corporis ĩ quãtũ fuit paſſibile. cõditiões uero cõprehẽſoris maxime habuit ex parte animæ intellectiuæ. Eſt ăt hæc conditio aĩę comprehẽſoris, ut nullo modo ſubdatur ſuo corpori, aut ab eo dependeat, ſed totaliter ei dñeť. Vñ & poſt reſurrectionẽ, ex anima gloria redundabit ad corp⁹. Ex hoc ăt aĩa hoĩs uiatoris indiget ad phantaſmata conuerti, q eſt corpori obligata, & quodămõ ei ſubiecta, & ab eo dependens: & ideo[m] aĩæ beatę, et ante reſurrectionem, & poſt intelligere pñt abſque[d] cõuerſione ad phantaſmata. Et hoc ẽt oportet dicere de anima Chri, quæ plene habuit facultatem comprehenſoris.*

AD PRIMVM ergo dcđm, q ſimilitudo illa, quã Philoſophus ponit, nõ attendiť quãtũ ad oĩa. Manifeſtũ eſt. n. q finis potentiæ viſiuæ eſt cognoſcere colores: finis ăt potẽtię intellectiuæ ñ[d] eſt cognoſcere phãtaſmata, ſed cognoſcere ſpẽs intelligibiles, quas apphẽdit a phãtaſmatibus, & in phãtaſmatib. ſm ſtatũ præſentis uitæ. Eſt igitur ſimilitudo, quãtũ ad hoc, ad q aſpicit vtraq; pȏtẽtia: nõ ăt quãrũ ad hoc, in q vtriuſq; potẽtiæ cõditio terminať. Nihil ăt phibet, ſm diuerſos ſtatus ex diuerſis rẽ aliquã ad ſuũ finẽ tendere: finis tñ pprius alicuius rei ſp eſt unus: & iõ licet uiſus nihil cognoſcat abſq; colore, intellectus tñ ſm aliquẽ ſtatum poteſt cognoſcere abſq; phantaſmate, ſed non abſque ſpecie intelligibili.

E

AD II dcđm, q licet aĩa Chri fuerit eiuſdẽ naturę cũ aĩabus noſtris: habuit tñ aliquem ſtatũ, quem aĩę noſtrę non habẽt nunc in re, ſed ſolum in ſpe, ſcilicet ſtatum comprehenſioris.

AD III dicendum, quòd licet aĩa Chriſti potuerit intelli-

ſunt phantaſmata, q non niſi reflexione, aut extenſione attinguntur ab intellectu.

SVP. QVÆST. XI.

ART. III.

Medina.art.3.

Porr.o 74 TItulus,ut ſonat, ſumendus eſt.

¶ In corpore unica diſtinctio eſt bimembris, cum concluſionibus ſingulis, iuxta ſingula membra. Diſtinctio: ſcientia diſcurſiua, ſeu collatiua dicitur dupliciter, uel quo ad acquiſitionem, uel quo ad uſum. Prima concluſio eſt. Scientia infuſa animæ Chriſti ſi eſt collatiua ſecundum acquiſitionem. Probatur: quia ſuit non per inueſtigationem acquiſita, ſed diuinitus indita. Secunda concluſio eſt. Scientia huiuſmodi potuit eſſe collatiua, quantum ad uſum. Probatur, quia poterat, ut ſibi placebat, uti illa, & manifeſtat de facto in Chriſti diſcurſus Mat.17. Omnia clara ſunt in lra.

3.d.14.a. 3.q.3. Et ve.q.20.a.3.ad.1.

*li.3.c.14. nō procul a ſi.& li.2.c.22.

q.pec.a.1.

Ca.7.inter prin.& medium.

SVPER QVAE. XI.

ART. IIII.

q.3.ar.3. *Medina.a.4.*

TItulus clarus.

¶ In corpore articuli eſt unica diſtinctio bimembris.cum ſingulis concluſionibus. Diſtinctio eſt: Scientia indita animæ Chriſti poteſt dupliciter conſiderari: primo ſecundum id, quod habuit ex cauſa influente: ſecundo ſecundum id, qđ habuit ex ſubiecto recipiente. Prima concluſio eſt. Scientia indita animæ Chriſti eſt multo excellentior ſcientia angelorū, quantum ad id, quod ſe tenet ex parte del influctus, quia ad duo hoc eſt, multitudinē cognitorum, & certitudinem cognitionis. Probatur, quia lumen ſpiritualis gratię inditum animæ Chriſti eſt multo excellentius, quàm lumen naturaliter inditum naturæ angelicę. Secunda con-

concl.m

Concl.p

gere ſi cōuertendo ſed ad phātaſmata: poterat tñ itelligere ſe ad phantaſmata cōuertēdo: & iō ſenſus nō fuerūt fruſtra ī ipſa, ꝓſerti cū ſenſus nō dent hoī ſolū ad ſciētiā intellectiuā, ſed ēt ad neceſſitatem uitæ aialis.

ARTICVLVS III.

Vtrum hæc ſciētia fuerit collatiua

AD TERTIVM ſic ꝓcedit. Vr̄ q aīa Chr̄i hanc ſcientiā nō habuerit ꝑ modū collatiōis. Dicit n. Dam. in 3. li.* In Chr̄o nō dicim⁹ conſiliū, neque electiōnē. Nō āt remouent̄ hæc a Chr̄o,ᵇ niſi inquantū īportāt collationē, & diſcurſū. ergo uī q in Chriſto non fuerit ſcientia collatiua, uel diſcurſiua.

¶ 2 Præt. Hō indiget collatiōe, & diſcurſu rōis, ad inquirenda ea, quæ ignorat: ſed aīa Chriſti cognouit omnia, ut ſupra dictū eſt.ᶜ nō ergo in ea fuit ſciētia diſcurſiua, uel collatiua.

¶ 3 Præt. Sciētia aīæ Chr̄i ſe habuit ꝑ modū cōprehēſorū, qui angelisᵈ cōformant̄, ut dicitur Mat. 22. ſed in angelis non eſt ſcientia diſcurſiua, ſeu collatiua. ut patet ꝑ Dio.* 7. c. d. non. ergo nec ēt in aīa Chriſti fuit ſciētia diſcurſiua, ſeu collatiua.

SED CONTRA, eſt, q Chr̄s habuit aīam rōnalē, ut ſ. habitū. eſt.* Propria āt operō aīæ rōnalis eſt conferre, et diſcurrere de uno in aliud ergo in Chr̄o fuit ſciētia diſcurſiua, uel collatiua.

RESP. Dcđm, q aliqua ſcientia pōt eſſe diſcurſiua, uel collatiua dupliciter. Vno mō, quantū ad ſcientiæ acquiſitionem, ſicut accidit in nobis, q ꝓcedimus ad cognoſcēdū unū ꝑ aliud, ſicut effectus ꝑ cāſ, uel ecōuerſo.ᵐ Et hoc mō ſcientia aīę Chriſti non fuit diſcurſiua, uel collatiua,ⁿ q a hęc ſcientia, de qua nūc loq̄mur, fuit ſibi diuinitus indita, nō ꝑ inueſtigationē rōis acqſita. Alio mō pt̄ dici aliqua ſcientia diſcurſiua, uel collatiua, quātū ad uſum: ſicut interdū ſciētes, ex cauſis cōcludūt effectus, nō ut de nouo addiſcant, ſed uolētes uti ſciētia, q̄ iā hñt.ᵒ Et hoc mō ſcientia aīæ chriſti poterat eſſe collatiua, & diſcurſiua,ᵖ poterat. n. ex vno aliud cōcludere, ſicut ſi

F bi placebat. Sicut Mat. 17. cum Dn̄s q̄ſiſſet a Petro, a q̄b. reges terræ tributum acciperent, a filiis ſuis, an ab alienis, Petro reſpondente, quòd ab alienis, cōcluſit, ergo liberi ſunt filii.

AD PRIMVM ergo dcđm, q a Chr̄o excludit̄ cōſiliū, q ē cū dubitatione, & per cōſequēs electio, q̄ in ſui rōe tale conſiliū includit. Non autem a Chriſto excluditur uſus conſiliandi.

AD II dcđm, q rō illa procedit de diſcurſu, et collatione, ꝑ G ut ordinant̄ ad ſciētiā acqrēdā.

AD III dcđm, q beati conformāt̄ angelis, quātū ad dona grarū: manet tñ differētia, q̄ eſt ſm naturā: & iō uti collatione & diſcurſu, eſt cōnatutale aīabus beatorum, nō āt ᵈ angelis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum hæc ſcientia in Chriſto fuerit maior ſcientia angelorum.

H AD QVARTVM ſic ꝓceditur. Vr̄ q hmōi ſcientia i chriſto fuerit minor, q̄ in angelis. Perfectio enim proportionat̄ ꝑfectibili: ſed anima humana ſm ordinē naturæ eſt infra naturam angelicam. Cum igitur ſciētia, de qua nūc loq̄mur, ſit indita aīæ Chriſti ad perfectionem ipſius, uī q hmōi ſcientia fuerit infra ſcientiam, qua perficitur natura angelica.

I ¶ 2 Pręt. Scientia aīæ Chr̄i fuit aliquo mō collatiua, & diſcurſiua, qđ non pt̄ dici de ſcientia angelica. ergo ſciētia aīæ Chriſti fuit iſerior ſciētia angelorū.

¶ 3 Pręt. Quanto al qua ſciētia eſt magis imaterialis, tanto eſtᵇ potior: ſed ſciētia angelorū ē imaterialior, q̄ ſcientia animæ Chriſti: quia anima Chriſti eſt actus corporis, & hēt conuerſionem ad phantaſmata, quod de angelis dici non poteſt. erK go. ſcientia angelorum eſt potior, quàm ſcientia Chriſti.

SED CONTRA eſt, q Apoſt. dicit Heb. 2. Eum āt, qui modico q̄ angeli minoratus eſt, videmus Ieſum propter paſſionem mortis, gloria, & honore coronatū. Ex quo apparet, quod ꝓpter ſolam paſſionē mortis dicat̄ Chr ſtus ab angelis minoratus. non ergo pp ſcientiam.

RESPON. Dicendum, quòd

cluſio eſt. Scientia indita animæ Chriſti, quantum ad id, quod ſe tenet ex parte ſubiecti recipiētis, eſt infra ſcientiam angelicam. Manifeſtatur, quia modus cognoſcendi naturalis animæ humanę eſt inferior angelico, ut patet ex collatione, & diſcurſu, & phantaſmate.

¶ Nota hic, quòd formalis differentia inter has duas conditiones ſcientię infuſę animę Chriſti, conſiſtit in diuerſitate eius, quod ſe tenet ex parte gratuiti influxus, & eius quod ſe tenet ex parte ſubiecti. Et primus quidem effectus gratuiti influxus uidetur lumen gratioſe inditum animæ Chriſti, quòd extendens ſe, & ad tot, & ad tam excelſam certitudinem parit duos hos effectus, hoc eſt quod anima Chriſti per iā fuſam ſcientiam multo plura cognoſcit, quàm angeli (quia ſcit omnia creata, quę quandoque ſūt) & certius ſcit etiam illa, quorum cognitio communis eſt ſibi, & angelis. Primum autem conſequens ſubiectum recipiens, eſt modus recipiendi ſcientiam, quia ſcilicet recipit il lam diuiſim, per ſpecies minus uniuerſales, quàm ſint ſpecies angelicæ: hoc enim ex parte ſubiecti ſe tenet, ut in artic. 6. huius q. patet. & hic effectus, ac de fectus eſt eſſentialis ſcientię infuſæ. Alii autem effectus, ſcilicet conferre, diſcurrere &c. ſūt accidentales: quia poſſunt & adeſſe, & abeſſe huic ſcientię, & eius uſui. Verū, quia manifeſtiores ſūt iſti & ille ſeruabatur 6. articu. (ubi ex ppoſito tractandus erat, tāquèm ꝓprias habens difficultates) ideo Auctor horum in litera hac meminit, non tanquàm in his conſiſteret eſſentialis differentia, ſed tanquàm ſi iſtis ſat eſſet manifeſtare defectum ſcientiæ infuſę ex parte ſubiecti. Et potes hos effect⁹ collationes, diſcurſus & phan-

D.142.& 186.

Porr.o 75

Sup. q.10 a.4. & inf. ar.6. ad 1. & q.34.ar. 4.c.& q.59 a.6.c. Et 3. d.14. ar.1. q.2. ad 1. & a.2. q.2. c.& a.3. q. 2.c. Et. ve. q.20.ar.3. c.& a.4.c. & op.3.c.125

phantaſmatum eleuare, & dicere, licet actualiter diſcurſu, aut A phantaſmate uti ſit accidentale ſcientiæ infuſæ, attamen ſcientia infuſa animæ Chriſti ex hoc ipſo, ꝙ apta nata eſt compati in ſuo uſu diſcurſum, ac phantaſmata, manifeſtatur a poſteriori eſſentialiter cōſequente, inferior ſcia angelica, q nec diſcurſum, nec phātaſmata patit, ſuo admiſceri uſui. Et ꝙ Auctor ab eſſentiali proprietate in 2. art. iam manifeſtata, declarauit intētū hic, a notioribus
Concl. m tradens doctrinā, reſeruans proprio loco eſſētualē drīā de particularitate ſpērum. ¶ Circa doctrinā pdictā eſſent duo dubia ex Scot. in 3. ſent. d. 14. q. 4. Alterū de pfectione, ſeu nobilitate ſpecierum infuſarū aiæ Chriſti: ſed qm Auctor ad ſextū hoc
Concl. p differt articulū, ideo illic tractandū reſeruef. Alterū de actualit ac intuitiuæ cognitionis perfectione, quam aīa Chriſti habuit in proprio gñe, qd hic tractandū eſt. Tenet ſiquidē, ꝙ aīa Chriſti imperfectius quocumq; angelo intuitiue cognouerit in pprio gñe quicquid
Porr. o. intueri utrique datū
76 eſt. Et ratio ſua eſt: quia obiectū idem reſpectu utriuſq;, & in-
d. 14. q. 1 .2. & 1. & tellectus aiæ Chriſti,
ar. q. 10. eſt imperfectior, q̄
art. 2. intellectus angeli. Re
q. 9. ar. 1. primēda uox, ponēs os in cœlum: ſed quia ex errore in principijs procedit excuſanda uenit: puenit. n. hic error ex illo falſo principio, Notitia intuitiua in proprio gñe nō eſt per ſpēm, & rurſus. Ad hmōi notitiam cōcurrit ſolus intellectus cū obiecto. Primum. n. iam ex dictis patet eſſe falſum, ſm uero ex req
ſito lumine infuſo
q. 10. ar. 2. ad cognitionem ſup naturalē rerū in proprio gñe, arguitur falſitatis. Et potes tu ex hoc lapſu arguere principia hæc eſſe falſa, utpote deducentia ad infandam de Chriſti aīa ſulam: eſt namque ſm gratuita dona animæ intellectiuæ, non minoratus ab angelis, ſed ſuper oēs angelos ſublimatus, cum non niſi paulominus, hoc eſt, ſm corporis paſſionem, ut exponit Apoſt. ad Hebr. 2. fuerit minoratus ab angelis. Cognoſcit ergo anima Chriſti tam abſtractiue, quàm intuitiue per infuſas ſpecies in proprio genere res longe perfectius, quàm quicumque angelus, & hoc excellentio ri lumine gratuito ſibi collato, quam ſit lumen naturale angelorum, ut in litera dicitur.

ſcia indita aiæ Chriſti, pōt dupliciter cōſiderari. Vno mō ſm illud, qd habuit a cauſa influente. Alio modo ſm id, qd habuit ex ſubiecto recipiente: quantum igitur ad primū, ſcia indita aiæ Chriſti, ſuit multo excellentior, q̄ angelorū ſcia, & quā B tum ad multitudinē cognitorū, & quantū ad ſciæ certitudinē: quia lumen ſpūalis grę, qd eſt inditū aiæ Chriſti, eſt multo excellentius, q̄ lumen, qd pertinet ad naturā angelicā. Quantum aūt ad ſm, ſcia indita aiæ Chriſti, eſt infra ſciam angelicam, ſ. quantū ad modū cognoſcendi, qui eſt naturalis aiæ humanæ, qui. ſ. eſt per conuerſionem ad phantaſmata, & p col- C lationem, & diſcurſum. Et per hoc, patet reſpōſio ad obiecta.

ARTICVLVS. V.

Vtrum hæc ſcīa fuerit habitualis.

AD QVINTVM ſic proceditur. Vr ꝙ in Chrō non fuerit habitualis ſciētia. Dictū eſt enim, ꝙ aīam Chriſti decuit maxima perfectio ſciæ: ſed maior eſt perfectio ſciæ exiſtentis in actu, q̄ exiſtētis in potentia, uel habitu. ergo cōueniens fuiſ D ſe uidetur, quòd omnia ſciret in actu: non ergo habuit habitualem ſcientiam.

¶ 2 Prǣt. Cum habitus ordinet ad actum, fruſtra uidet eſſe habitualis ſciētia, quæ numquam in actu reducitur. Cū autē Chriſtus ſciuerit oīa, ſicut iā dictum eſt, non potuiſſet actu oīa illa conſiderare, unum poſt aliud cogitando: quia infinita nō eſt enumerando pertranſire. Fru- E ſtra igitur fuiſſet in eo, quorundam ſcientia habitualis, qd eſt inconueniens. Habuit ergo actualem ſcientiam omnium, quæ ſciuit, & non habitualem.

¶ 3 Prǣt. Scia habitualis eſt quędam perfectio ſcientis: perfectio autem eſt nobilior perfectibili. Si igr̄ in aīa Chriſti fuiſſet aliqs habitus ſciæ creatus, ſequeret ꝙ aliquid creatum eſſet nobilius, q̄ anima Chriſti. nō igitur in anima Chriſti fuit ſcientia habitualis.

SED CONTRA, Scia Chri de qua nunc loquimur, uniuoca fuit ſcientiæ noſtræ: ſicut & anima eius fuit unius ſpeciei cum anima noſtra: ſed ſcia nr̄a eſt in genere habitus. ergo, & ſcientia Chriſti fuit habitualis

RESP. Dcdm, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt, modus huius ſciæ inditæ animę Chriſti fuit conueniens ipſi ſubiecto recipienti: nam receptum eſt in recipiēte per modum recipientis. Eſt autem hic modus cōnaturalis animæ humanæ, ut quandoq; ſit intelligens actu, quandoq; in potentia: mediū aūt inter puram potentiam, & actū cōpletum; eſt habitus: eiuſdē generis eſt medium, & extrema, & ſic patet quòd modus connaturalis animæ humanæ eſt, ut recipiat ſcientiam per modum habitus: & ideo dicendū eſt, ꝙ ſcientia indita animæ Chriſti fuit habitualis, & poterat ea uti, quando uolebat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in anima Chriſti fuit duplex cognitio, & utraque ſuo modo perfectiſſima. Vna quidem excedens modum naturæ humanæ, qua ſcilicet uidit Dei eſſentiā, & alia in

SVP. QVAEST. XI. ART. V.

Medina, art. 5.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio. Scientia indita animæ Chriſti fuit habitualis. Probatur, Modus ſcientię inditę animæ Chriſti fuit conueniens ſubiecto recipienti. ergo ſcientia indita aiæ Chriſti fuit habitualis. Antecedens probatur: qa receptum eſt in recipiente per modum recipientis. Conſequētia uero probatur: quia modus cōnaturalis animæ humanę eſt, ut recipiat ſcientiam per modum habitus. Probatur hoc. Modꝰ connaturalis animæ humanæ eſt, ut quandoque ſit intelligens actu, & quādoque in potētia. ergo modus connaturalis eiuſdē eſt, ut qñque ſit in habitu, quia mediū inter purā potentiā, & actum completū, eſt habitus & mediū eſt eiuſdem generis cū extremis, hoc eſt ſi extrema ſunt naturalia medium eſt naturale, & ſi extrema ſunt connaturalia, mediū eſt connaturale: hoc
eñ ad identitatē generis ſpectat: qa penes unitatē ſubiecti cōis extremis, & medio attēditur genus. Et ſicut eſt naturalis uia inter extrema p medium, ita oportet Ar. præcec.
eſſe cōnaturalē uiam per medium in illo, cui utrumque extremū eſt uiciſſim connaturale, alioqn tranſitus de connaturali extremo ad aliud cōnaturale extremum, nō eſſet cōnaturalis. aut ſine medio, extremis non habentibus medium, quorū utrūque a naturæ ordine exorbitat.

¶ In reſponſione ad primū aduerte, ꝙ iō cognitio aiæ Chriſti, qua uidet uerbum, dr̄ pfectiſſima ſimpliciter: quia rā negatiue, q̄ poſitiue eſt pfectiſ- Concl. m
ſima inter oēs creatas cognitiones. Eſt namq; ita perfecta: ꝙ nulla eſt perfectior ipſa, & ipſa eſt oī alia pfectior, quia non hēt parē: ſcia aūt ipſius infuſa dr̄ pfectiſſima, nō ſimpliciter, quia neutro mō eſt pfectiſſima, non ſimpliciter quia neutro mō eſt pfectiſſima, ſed in gñe hoc eſt gñe cognitionis rerum in proprio gñe. In hoc ſiquidē gñe eſt pfectiſſima, & negatiue, qa nulla ſcia in pprio gñe inuenit pfectior illa, q data eſt aiæ Chri, & poſitiue, qa ipſa eſt pfectior qualibet alia ſcia in proprio gñe inuenta, tam in hominibus, quàm in angelis.

¶ In rñſione ad ſm nota primo, ꝙ cū multipliciter potuiſſet argumento ſecundo ſatisfieri, puta ex parte ipſius habitus, dicendo ꝙ licet non poſſit tali modo, hoc eſt numerando unū poſt aliud exire in actum cognitionis infinitorum, quæ habitualiter nouit, pōt tñ exire in actum cognitionis eorundem alio modo. ſ. ſimul cognoſcendo actu quæcumq. p unā ſpēm repñtante. Itaq; cognitio ſit ſucceſſiua quoad numerū ſpēium intelligibilium, quæ ſunt finitæ, & non quo ad numerum p illas cognitorum.

tum, quæ ſunt infinita. Nec exigit habitualis cognitio infinitorũ, ut poſſit exire in actũ tali modo, ſ. numerando cognita unum poſt aliud: quia non ſic eſt in potentia ad actũ conſummandum, ſed ad actus incõſumabiles. Maluit tñ Auctor alia uia ſoluere, hoc eſt ex parte uoluntatis, quæ eſt reductiua habitus de otio in operationẽ, & docere, ꝙ quia uoluntas indeterminata ſe habet ad infinita, ad hoc deſeruit infinitas habitualiter cognitorũ, vt uoluntas ad quęcumq. infinitorum maluerit habitu orat, ꝙ nõ eſſet in poteſtate ſua, ſi habitualis cognitio ad infinita ſe non extenderet. Quo fit, ut nõ fruſtra ſit infinitas cognitorũ habitualiter, licet non oĩa actualiter in vsũ cognitionis ueniãt, quia ad hoc eſt neceſſaria, vt ad quęcũq. maluerit applicari poſſit habitus ꝑ loco, tpe, negotio, fine, & huiuſmodi.

F infuſæ primo homini: quia ſpẽs infuſæ animæ Chriſti, ſunt nõ per accidens, ſed ex ſuo gñe infuſæ, & ita ad naturas ſubſtantiarum ſpecificas arctantur, ut ſimul indiuidua earum oſtendant diſtincte, alioquin aut non nouiſſet hac ſcientia omnia, aut infinitæ ſpẽs ponerentur: quorum utrumque eſſe falſum monſtratum eſt.

ipſa, & hęc fuit ꝑfectiſſima ſimpliciter, & talis cognitio non fuit habitualis, ſed actualis reſpectu oĩum, q̃ hoc mõ cognouit. Alia autẽ cognitio fuit in Chr̃o ſm̃ modũ proportionatũ humanę naturę, prout. ſ. cognouit res ꝑ ſpẽs ſibi diuinitus inditas, de qua cognitione nunc loquimur. Et hæc cognitio nõ fuit ſimpliciter ꝑfectiſſima: ſed perfectiſſima in gñe humanę cognitionis: unde non oportuit, ꝙ eſſet ſemper in actu.

Ad II dicẽdũ, ꝙ habitus reducitur in actum ad imperiũ uoluntatis: nã habit⁹ eſt quo qs agit, cum uoluerit. Voluntas aũt in determinate ſe hẽt ad infinita: Nec tñ hoc eſt fruſtra, licet nõ in oĩa actualiter tendat, dũmodo tẽdat actualiter in id, qđ cõuenit loco, & tpi: & iõ ẽt habitus non eſt fruſtra, licet nõ oĩa reducantur in actum, quę habitui ſubiacẽt, dũmodo reducatur in actum id, quod congruit ad debitum finem uoluntatis, ſecundum exigentiam negotiorum, & temporis.

Ad III dicẽdũ, ꝙ bonũ, ſicut, & ens, dupliciter dr̃. Vno modo ſimpliciter, & ſic bonũ, & ens dr̃ ſubſtantia, quæ in ſuo eſſe, & ſua bonitate ſubſiſtit. Alio modo dr̃ ens, & bonum ſm̃ quid, & hoc modo dr̃ ens, & bonum accidens: non quia ipſum habeat eſſe, & bonitatem, ſed q̃a eius ſubiectum eſt ens, & bonum. Sic igitur ſcĩa habitualis nõ eſt ſimpliciter melior aut dignior, quàm anima Chriſti, ſed ſecundum quid, eum tota bonitas habitualis ſcientię cedat in bonitatem ſubiecti.

G

Articvlvs VI.

Vtrum hæc ſcientia fuerit diſtincta per diuerſos habitus.

Ad sextvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ in anima Chriſti nõ fuerit niſi unus habitus ſcientiæ. Quanto. n. ſcientia eſt ꝑfectior, tãto eſt magis unita: vnde, & angeli ſupiores per formas magis uniuerſales cognoſcunt, ut in prima parte dictũ eſt: ſed ſcientia Chriſti fuit ꝑfectiſſima. ergo fuit maxime vna. Non ergo fuit diſtincta per plures habitus.

H

¶ 2 Præt. Fides noſtra deriuatur à ſcientia Chriſti: unde dr̃ Hebr. 12. Aſpicientes in auctorem fidei, & cõſumatorem Ieſum: ſed unus eſt habitus fidei de oĩbus credibilibus, ut in 2. parte dictum eſt. ergo multo magis in Chriſto non fuit niſi unus habitus ſcientiæ.

I ¶ 3 Præt. Scię diſtinguunt̃ ſm̃ diuerſas rationes ſcibilium: ſed anima Chriſti omnia ſciuit ſm̃ unam rõnem, ſ. ſm̃ lumen diuinitus infuſum. ergo in Chriſto fuit tantum unus habitus ſcientiæ.

Sed contra eſt, ꝙ Zach. 3. dr̃, ꝙ ſuper lapidem vnũ, ideſt, Chriſtum ſunt ſeptẽ oculi:

SVPER QVAE. XI. ART. VI.

Medina a. 6.

Titulus clarus eſt. De ſcĩa ſiquidem infuſa quærit̃, an ſit infuſa Chr̃o in unica ſpẽ, ſeu habitu, an in diuerſis. Et eſt rõ dubij, excellẽtia magna talis ſcĩæ infuſæ animæ Chriſti.

¶ In corpore unica eſt cõcluſio rñſiua quæſito. Scĩa indita animæ Chriſti fuit diſtincta ſm̃ diuerſos habitus. Probat̃. Habitus ſcĩæ diuerſificatur in omnibus ex diuerſitate generis ſcibilis, ſed reſpectu ſcientiæ inditę animę Chriſti inuenitur diuerſitas gñis ſcibilis. ergo ſcientia indita animæ Chriſti diſtinguitur in diuerſos habitus. Maior ꝓbatur ex 1. Poſt. Minor, quæ non niſi im plicite ex litera hr̃, hoc eſt in ſua probatione, probatur in lſa ſic. Connaturale eſt animæ humanæ, ut recipiat ſpecies in minori uniuerſalitate, quã angeli, ita. ſ. ꝙ diuerſas naturas ſpecificas per diuerſas ſpẽs intelligibiles cognoſcat. Sed ſcĩa indita animæ Chriſti habuit modum connaturalem animæ humanæ: ergo ſcientia indita animæ Chriſti eſt diſtincta per ſpecies intelligibiles ſm̃ diuerſitatem naturarum ſpecificatarũ. Hoc aũt nihil aliud eſt, q̃ ſcientiã talem reſpicere diuerſa gñа ſcibilia: nã ſi diuerſificatur ſm̃ diuerſas naturas ſpecificas, multo magis diſtinguitur ſm̃ diuerſa genera ſcibilia, cũ minor ſit diſtinctio ꝑ genera ſcibilia, q̃ per ſpecificas naturas: quia ſub uno genere ſcibili comprehenduntur multæ naturæ ſpecificæ, ut patet ex ſupradictis.

¶ Et ſcito, ꝙ cum dr̃ ſpecies intelligibiles oportere diuerſificari ſm̃ diuerſas naturas ſpecificas, intelligendum eſt de naturis proprie, hoc eſt ſubſtantijs, nam per unam, & eandem ſpeciem infuſam intelligit anima Chriſti ſubſtantiam, & proprietates, accidentiaque eius. Rurſus, non ita intelligas ſpecies intelligibiles infuſas dearticulari ad naturas ſpecificas, ut præciſe repræſentent eas, & non principia indiuiduantia, ut faciunt ſpẽs intelligibiles abſtractæ à phantaſmatibus, & quales fuerũt ſpẽs

¶ Circa hanc doctrinam iunctã rñſioni ad primum dubiũ ſuperius reſeruatũ ex Sco. in 3. ſent. d. 14. q. vlt. uolente, ꝙ ſpẽs intelligibiles infuſæ animæ Chriſti fuerũe perfectiſſimæ: quia ſicut ponitur animæ Chriſti collatam eſſe gratiam ſummã poſſibilem creaturæ, ita probabile eſt infuſas eſſe ſibi ſpecies perfectiſſimas, & nobiliſſimas, ꝑ quas perfectiſſime omnis habitualiter res cognitione abſtractiua. Porr. a. 77 3 d. 14. ar. 3. q. 3.

¶ Ad hoc dr̃, ꝙ proportionalis ſimilitudo aſſumpta eſt falſa. Ad cuius euidẽtiã ſciendum eſt, ꝙ dono gratiæ rñdet directe donum gloriæ, & conſequenter ſicut animę Chriſti collata ponitur ſumma grã, ita collata eſt ſumma gloria, ad quam ſpectat cognitio beata, & non cognitio infuſa de qua eſt quõ. Vnde, quia cognitio infuſa nõ reſpondet gratię, cõſequens eſt, ut male aſſumpta ſit ſimilitudo proportionalis, ut ſicut ponitur, ſummam habere gratiam, ita ponendum eſt habere ſummas ſpẽs infuſas. Et ſi quærat̃, cur gratia, gloria, & viſio beata non modificantur, & articulant̃ iuxta modum nãlem animæ humanæ, ſcientiam aũt infuſam modificari ponitur in litera ad nãlem modũ animæ humanæ, & ideo ſpecies eius intelligibiles eſſe minus uniuerſales, ac ꝑ hoc minus perfectas, q̃ ſpẽs angelorũ, ſ. P. p. q. 55. ar. 3. 2. 2. q. 4. artic. 6.

K ſciendũ eſt ex rñſione ad primũ in art. præc. ꝙ uiſio beata, & huiuſmõi, ſunt de ordine cõnaturaliũ ſoli diuinæ naturæ, ac ꝑ hoc ſupexcedentiũ modũ cuiuſcũq; naturæ creatæ. Et ꝓpterea nõ articulant̃ aut modificant̃ ex modo nãli animę, uel angeli. Scientia aũt infuſa eſt de ordine cõnaturalium creaturis. ſ. angelis. & animab. nr̃is in ſtatu ſeparationis, ac ꝑ hoc eſt de ordine ꝓportionatorũ modo humanæ naturæ, & ꝓpterea merito ponitur ipſam modificari, & dearticulari, iuxta connaturalẽ modum humanæ naturæ, ac ꝑ hoc, ut in lr̃a dr̃, ponit̃, ſpecies ipſius eſſe minus uniuerſales, & imperfectiores, q̃ ſint ſpẽs angelicæ. Cũ qua tñ imperfectione ſpecierũ ſtat, ꝙ ſcientia infuſa animę Chri. quo ad euidentiã, certitudinem, multitudinemq. cognitorũ ſit ꝑfectior ſcĩa angelica, ꝓp excellentius lumen, ut ꝓdictum eſt. ¶ In rñſione ad tertium eiuſdem art. 6. nota, ꝙ ſicut Ariſtoteles poſuit, ad intellectionem noſtram concurrere tria. ſ. obiectum in ſua ſpecie intelligibili, & intellectum poſſibilẽ elicientem intellectionem, & lumen intellectus agentis, quo clarent immediate principia, & illis mediãtib. reliqua (concurrere. n. intellectum agentem non ſolum ad generationem ſpecierum

intel-

intelligibiliũ, ſed & ad faciendã euidẽtiã cognitorũ ex eo patet, q̃ ipſe, ut inq̃t Auerrois 1. p̃emio de aĩa eſt eã primarum p̃poſitionũ proculdubio quo ad euidẽtiã, & conſequenter reliquarũ, mediantib. illis primis) ita proportionabiliter auctor ponens ſciam altioris ordinis in aĩa humana, poſuit ſpẽs altioris ordinis, & lumen altioris ordinis, ſub quo elate cognoſcunt ea, q̃ p ſpẽs infuſa e repñtant, & p̃pea ut in lr̃a dr̃, illud lumen cõe eſt oĩbus reuelatis, ſicut lumen intellectus agentis: & eſt mediũ, ſub quo, ſpecies aũt intelligibilis eſt mediũ in quo res repñtant.

Art. 1. huius quæſt.

Li. 1. Poſt. tex. 43. to. 1.

SVPER QVAE. XII. ART. I.

S. bon. 3. ſ. d. 14. q. 2. a. 3. Scot. 3. ſ. d. 14. q. 1. Ricc. 3. ſ. d. 14. q. 1. Dur. 3. ſ. d. 14. q. 3. Palu. 3. ſ. d. 14. q. 2. Medina. ar. 1.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore articuli unica eſt cõcluſio rñſiua q̃ſitõi Aĩa Chri p ſciẽtiã acq̃ſitã ſciuit oĩa illa, q̃ poſſunt per actiuitatem intellect' agentis ſciri. Probat ex proportionali ſimilitudine inter ſciẽtiã infuſam reſpectu intellect' poſſibilis, & acquiſitam reſpectu intellectus agentis: nã ſicut illa ponitur pp pfectionem potentiæ intellectus poſſibilis, ita iſta pp conuenientiã potentiæ actiuę intellectus agentis. Et ideo ſicut illa ſe extendit ad omnia, ad q̃ ſe extendit poſſibilis intellect' potentia, ita iſta ad oĩa, q̃ põt intellect' agens facere.

¶ In rñſiõe ad p̃mũ, & ſm̃ ſimul dubiũ ex Duran. in 3. Sen. d. 14. q. 3. occurrit, arguentem directe contra veritatem ſolutionẽ. Primo, cõtra ſecũdã, dicens, q̃ ex viſione corporũ cęleſtiũ nullus põt cõp̃hendere uirtutes eorũ, ſed potius experiẽtia effectuũ. Deinde contra primam dicẽs q̃ experientia ñ parit ſciam niſi terũ expertarum, & cõſimiliũ tñ ſpẽm: qm̃ ſic ex multis ſenſibus fit memoria, & inde

In cor. ar.

p oculũ aũt ſcientia intelligitur. ergo vr̃, quod in Chriſto fuerint plures habitus ſcientiæ: A

Reſp. Dcẽm, q̃ ſicut dictũ eſt,* ſciẽtia indita animæ Chriſti, habuit modũ connaturalẽ animæ humanę. Eſt aũt connaturale animę humanę, ut recipiat ſpecies in minori vniuerſalitate. q̃ angeli, ita ſ. q̃ diuerſas naturas ſpecificas, p diuerſas ſpecies itelligibiles cognoſcat. Ex hoc aũt cõtingit, q̃ in nobis ſint diuerſi habitus ſcientiarum, q̃a ſunt diuerſa ſcibilium genera, B inquantum ſcilicet ea, quę reducuntur in unum genus eodẽ habito ſcientiæ cognoſcunt, ſicut dicitur in 1. Poſte.* q̃ una ſcientia eſt, q̃ eſt unius generis ſubiecti. Et iõ ſcientia indita animæ Chriſti, fuit diſtincta ſecundum diuerſos habitus.

Ad primvm ergo dicendũ, quod ſicut ſupra dictum eſt,* ſcientia animæ Chriſti eſt pfectiſſima, & excedens angelorũ C ſcientiam, quantum ad id, q̃d conſideratur in ea ex parte dei influentis: eſt tñ infra ſcientiã angelicam, quãtum ad modum recipientis. Et ad hmõi. modũ pertinet, quod ſcientia illa per multos habitus diſtinguat qua ſi per ſpecies magis particulares exiſtens.

Ad ii dcẽm, q̃ fides noſtra innititur primę ueritati: & iõ D Chriſtus eſt auctor fidei noſtræ ſecundum diuinam ſcientiam, quæ eſt ſimpliciter una.

Ad iii dcẽm, q̃ lumen diuinitus infuſum, eſt cõis rõ intelligendi, que diuinitus reuelantur: ſicut, & lumen intellectus agentis eorum, quæ naturaliter cognoſcuntur. Et iõ oportuit eſſe in anima Chriſti proprias ſpecies ſingularum rerum, ad cognoſcendum cogni E tione propria unumquodque. Et ſecundum hoc oportuit eẽ diuerſos habitus ſcientiæ in anima Chriſti, ut dictum eſt.*

QVÆSTIO XII.

De ſcientia animæ Chriſti acquiſita, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandũ eſt de ſcientia animę Chr̃i acquiſita, uel experimentali.

A Et circa hoc queruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum ſecundũ hanc ſcientiam cognouerit oĩa.

¶ Secundo, Vtrum in hac ſcientia profecerit.

¶ Tertio, Vtrum aliquid ab homine didicerit

¶ Quarto, Vtrum acceperit aliquid ab angelis.

Articvlvs I.

Vtrum ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus cognouerit omnia. B

Ad primvm ſic p̃ceditur. Videtur quòd ſecundum hanc ſcientiam Chriſt' nõ omnia cognouerit. Hmõi enim ſcientia per experientiã acquiritur: ſed Chriſtus nõ oĩa expertus eſt. non igitur omnia ſecundum hanc ſcientiam ſciuit.

¶ 2 Pręt. Homo ſcientiam per ſẽſum acquirit: ſed non omnia ſẽſibilia ſenſibus corporalibus C Chriſti fuerunt ſubiecta. non igitur ſecundum hanc ſcientiã omnia cognouit Chriſtus.

¶ 3 Præt. Quantitas ſcientię attenditur ſecundum ſcibilia. Si igitur ſecundum hanc ſciẽtiam Chriſtus omnia ſciuiſſet, eſſet in eo ſcientia acquiſita æqualis ſcientiæ infuſæ, & ſcientiæ beatæ, quod eſt inconueniens, non ergo ſecundum hanc ſcientiã Chriſtus omnia ſciuit.

Sed contra eſt, quod nihil D imperfectum fuit in Chr̃o quantum ad animam. Fuiſſet aũt imperfecta hæc eius ſcientia, ſi ſm̃ eã non ſciuiſſet oĩa: q̃a imp̃fectum eſt, cui poteſt fieri additio. ergo ſm̃ hanc ſciẽtiã Chriſtus omnia ſciuit.

Reſp. Dicendum, quod ſciẽtia acquiſita ponitur in anima Chriſti (ut ſupra dictum eſt*) propter conuenientiam intellectus agentis, ne eius actio E ſit otioſa, quę facit intelligibilia in actu: ſicut ſcientia indita, uel infuſa ponitur in anima Chriſti ad perfectionem intellectus poſſibilis. Sicut autẽ intellectus poſſibilis eſt, quo eſt omnia fieri, ita intellectus agẽs eſt, quo eſt oĩa facere: ut dr̃ i 3. de aĩa.* Et iõ ſicut per ſciam inditã ſciuit aĩa Chr̃i oĩa illa, ad quæ intellectus poſſibilis ẽ quocumque mõ in potẽtia, ita

experimentũ, & ide vniuerſale, q̃ eſt principiũ artis, & ſcientiæ (ut dr̃ 1. p̃oẽmio Meta. t.) ñ ergo ex quibuſdã expertis Chr̃s, venit in notitiam omnium, ut in litera dr̃.

¶ Ad primũ boni dr̃, q̃ Durandus voluit eſſe cæcus: nã in lr̃a nõ dr̃, q̃ ex ſola uiſione corp̃ali corporum cęleſtiũ Chr̃s cõp̃hendit cęleſtia: ſed expreſſa p̃mittit in hac ipſa rñſiõe ad ſm̃ ibi, ſ. modũ p̃dictũ. ſ. p experientiã, & ſubdit, ſtatĩ exẽplariter, Sicut videndo &c. Eſt ergo ſermo lr̃æ de uiſione experimentali, & n de viſiõe abſolute.

¶ Ad ſm̃ aũt dr̃, q̃ conuerſio ſpecierũ, cauſarũ, effectuum, & hmõi, manifeſtat q̃ experiẽtia in quibuſdam, puta in calidis, generat nõ ſolũ ſciam calidor, ſed excellenti exutẽte ingenio, ex ſcia calidorũ generat ſcia frigidorũ. & ex his mediorum, & ex his omnib. elementorum, & miſtorum, & ex his ad cãs aſcẽdit ſuperiores. Quocirca, experiẽtiam parere ſciẽtiam ſimiliũ tñ p̃t intelligi dupliciter, ſ. uel immediate, & ſic eſt uerum uel quouis mõ, & ſic eſt falſum, ut in lr̃a hac dr̃. Scientia, inquit Auctor, rerum non ſolum acquiri poteſt ex experientia ipſarum, ſed ex experientia quarundam aliarum. Et cõ aſſignat: quia ex uirtute luminis põt homo procedere, &c.

¶ Et ſcito q̃ tota difficultas noſtra conſiſtit in cõprehendendo ſubſtantiam unã inferiorem: qm̃ illa comprehenſa, facile reliquæ comprehenderentur. Et ſimiliter in comprehendendo unum corpus cæleſte, uno eñ comprehenſo, facile omnia comp̃henderentur ab excellentiſſimo ingenio quale fuit illud aĩæ Chr̃i. Non eſt autem impoſſibile tali ingenio cõprehendere unũ corpus cæleſte, & unum miſtum perfectum, puta holem. non eſt igitur impoſſibile, quod omnia quæ poſſunt uirtute intellectus agentis cognoſci

Perr. o. 78

Q. 9. ar. 4.

Li. 3. de anima tex. 18. to. 2. com. l. m

per ſcientiam acqſitam ſciuit oia illa, quæ pñt ſciri per actionem intellectus agentis.

Ad primvm ergo dcđm, q ſcientia rerũ acquiri põt nõ ſolum per experientiam ipſarũ, ſed ẽt per experientiam quarũdam aliarũ rerũ, cum ex uirtute luminis intellectus agentis poſſit hõ pcedere ad intell. gẽdũ effectus p cãs, & cãs per effectus, & ſimilia per ſimilia, & cõtraria p contraria. Sic igit̃ licet Chr̃s non fuerit omnia expertus: ex his tñ, quæ expertus eſt, in omniũ deuenit notitiã.

Ad II dcđm, q licet ſenſib. corporalib. Chr̃i nõ fuerint ſubiecta omnia ſenſibilia: fuerũt tñ ſenſib. eius ſubiecta aliqua ſenſibilia, ex quib. pp excellentiſſimã uim rõnis eius potuit ĩ aliorũ notitiã deuenire p modũ prędictũ: ſicut uidẽdo corpora cæleſtia, potuit cõpr hendere eorũ uirtutes, & effectus, quos hñt in iſtis inferioribus, q eius ſenſib. nõ ſubiacebãt. Et eadẽ rõe ex qbuſcũq; aliis, in aliorũ notitiã deuenire potuit

Ad III dcđm, q ſm iſtàm ſcientiam anima Chriſti nõ ſimpliciter cognouit omnia: ſed illa omnia, q̃ per lumen intellectus agẽtis homini ſunt cognoſcibilia. Vnde per hanc ſciẽtiã non cognouit eſſentiam ſubſtãtiarũ ſeparatarũ, nec ẽt ſingularia p̃terita, p̃ſentia, & futura, que tamẽ cognouit p ſcientiã inditam, ut ſupra dictum eſt.

Articvlvs II.

Vtrum Chriſtus in hac ſcientia profecerit.

Ad secvndvm ſic pcedi tur. Vr̃, q ſm hanc ſcientiam Chriſtus non profecerit. Sicut. n. ſm ſcientiam beatitudinis, & ſm ſcientiam infusã Chriſtus cognouit omnia. ita & ſm hanc ſcientiam acquiſitã ut ex dictis patet: † ſed ſm illas ſcientias non profecit. ergo nec ſecundum iſtam.

¶ 2 Præ. Proficere eſt imp fecti: qa pfectũ additionẽ non recipit: ſed in Chr̃o nõ eſt ponere ſciam impfectã. ergo ſm hanc ſcientiam Chr̃s non profecit.

¶ 3 Præt. Dam. dicit. Qui profi cere dicunt Chr̃m ſapientia, & gr̃a, ut additamentũ ſenſus ſuſcipientem, non uenerantur vnionẽ, quæ eſt ſm hypoſtaſim: nõ uenerati. ergo impiũ eſt dicere quòd ſcientia eius additamentum acceperit.

Sed contra eſt, q dr̃ Luc. 2. q Ieſus pficiebat ſapiẽtia, & ętate, & gratia, apud Deũ, & homines. Et Amb. † dicit q proficiebat ſecundum ſapientiã humanam. Humana ãt ſapientia eſt, quæ humano modo acquiritur, ſcilicet per lumẽ intellectus agentis. ergo Chriſtus ſm hanc ſcientiam pfecit.

† Li. de incar domini ſac. c. 7. ...

Resp. Dicendum, q duplex eſt profectus ſcientiæ. Vnus quidem ſm eſſentiam, prout ſ. ipſe habitus ſcientię augetur. Alius ãt ſm effectum, puta ſi aliquis ſm eundem, & ęqualem ſcientiæ habitũ, primo minora aliis demonſtret, & poſtea maiora, & ſubtiliora. Hoc autem ſecundo modo manifeſtum eſt, quod Chriſtus in ſcientia, & gratia profecit, ſicut & in ętate: quia, ſ. ſm augmentum ætatis opera maiora faciebat; quę, ſcilicet maiorem ſcientiam, & gratiam demonſtrabant: ſed quantum ad ipſum habitum ſcientiæ, manifeſtum eſt q habitus ſcientiæ infuſę in eo non eſt augmentatus, cum a principio plenarie fuerit ſibi omnium ſcientia infuſa, & multo minus ſcientia beata in eo augeri potuit. De ſciẽtia enim diuina quod nõ poſſit augeri, ſupra in prima parte dictum eſt. Si igitur præter habitum ſcientię infuſum, nõ ſit in anima Chriſti aliquis habitus ſcientiæ acquiſitæ (ut quibuſdam uidetur, † & mihi aliquando uiſũ eſt) nulla ſcientia in Chriſto augmentata fuit ſecũdum eſſentiam, ſed ſolum per experientiam, ideſt, conuerſionem ſpecierum intelligibilium inditarum ad phantaſmata. Et ſm hoc dicũt, quod ſciẽtia Chriſti profecit ſecundum experientiam, conuertendo ſcilicet ſpecies intelligibiles inditas ad ea, quæ de nouo per ſenſum accipit: ſed quia incõueniens uidetur, quod aliqua naturalis actio intelligibilis, Chriſto deeſſet, cum extrahere ſpẽs intelligibiles a phantaſmatibus, ſit quędam naturalis actio hominis ſecundum intellectum agentẽ, cõueniens videtur hanc etiam actionem in Chriſto ponere: Et ex hoc ſequitur, quòd in anima Chriſti aliquis habitus ſcientię fuerit, qui p huiuſmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmẽtari, ex hoc ſcilicet, quòd intellectus agẽs poſt primas ſpecies intelligibiles abſtractas a phãtaſmatibus poterat etiam alias, & alias abſtrahere.

Concl. — Concl. p — Concl. — P p. q. 14 ar. 15. — † 3. ſent. d. 14. q. 3 a. 3 — D. 1218. — concl. — D. 1099.

Ad primvm ergo dicendum, q tam ſcientia infuſa animę Chriſti, quàm ſcientia beata, fuit effectus agentis infinitæ uirtutis, qui poteſt ſimul totum operari, & ita in neutra ſcientia Chriſtus profecit, ſed a principio eam perfectam habuit: ſed ſcientia acquiſita cauſatur ab intellectu agẽte, qui non ſimul totum operatur, ſed ſucceſſiue: & ideo ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus nõ a principio ſciuit omnia, ſed paulatim, & poſt aliquod tẽpus, ſcilicet in perfecta ętate, quod patet ex hoc quòd Euangeliſta ſimul dicit eum profeciſſe ſciẽtia, & ætate.

---

cognouerit per inuẽtionem.

D. 1218. ¶ At ſi quis dixerit, ſẽſib. Chr̃i oĩa ſingularia opportuna ad pfectã p inuentionẽ ſciẽtiã oĩum naturali rõne cognoſcibiliũ oblata eſſe angelorũ miniſterio ſupplente, ñ aberraret: qm̃ ſi (Euãgeliſta teſtante) eſurienti Chr̃o angeli cibũ corporalem miniſtrauerũt, Mat. 4. multo magis rõabile ẽ, ut indigenti Chr̃o ſpũali cibo ſcientię acq̃ſitæ miniſtrauerint angeli ſingularia opportuna, ex qb. ipſe ſuo ingenio adinueniret ſcientiã. Hoc. n. nullũ inconueniens hẽt annexũ, nec eſt miraculũ uoluntatis fictũ ſed ſup ſimili & minus neceſſario expreſſo in Euãgelio fundatũ ppea ut rõnabile amplectendum eſt.

In cor. ar. SVPER QVAE. XII. ART. II.

Medina a. 2.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore articuli tria ſunt. Primo ponit̃ diſtinctio bimembris. Duplex eſt profectus ſcientiæ, alter ſm ipſius eſſentiã, alter ſm effectũ. Secundo rñdet̃ q̃ſito, iuxta ſm mẽbrũ Chr̃s profecit ſm effectũ in ſcientia gr̃a, ſicut, & ætate. Probat̃. quia iuxta ætatis augmẽtũ maiora ope faciebat, q maiorem ſcientiã, & gr̃am demõſtrabant. Tertio rñdetur q̃ſito iuxta primum membrũ, quo ad quadruplicem Chr̃i ſcientiã. ſ. infuſã, beatã, diuinã, & acquiſitã. Et de trib. primis qdem negatiue, ſ. q Chr̃s ñ profecit. De acquiſita vero recitat̃ prius aliorũ. & ſua olim opinio q ñ eſt augmẽtata ſm ſe, ſed ſm experientiã, hoc eſt conuerſionem, ſeu applicationem illius ad phãtaſmata, q ex ſenſib. & experientiis ab extra ueniebant. Deinde repeat̃ ppria nũc opinio, q acqſita ſm eſſentiam aucta fuit: quia incõueniens vr̃, deeſſe Chr̃o aliqnam intelligibilem actionem. Vbi nota, & modeſtiam authoris, q opinantis perſonam induit, & ãt, inconueniens ur, & explanationem ſupradicto

D 1217. In corp. a. & q. pię & q. 9. a. 3. & 4. Perr. o. 79 Su. q. 7. a. 11. ad 3. & inf. a. 3. ad 3. & q. 15. art. 8. & 3 d. 14. ſi in ſi. & d. 14. a. 3. q. 3. & ve. q. 20 a. 3. ad 3. & o. 3. c 223 & Ioan. lec. 23. ſi. & ad hebr. 5. † Ar. præc.

* li. 3. c. 22. Orth. fid. paulo a princ.

Ad II dcđm, ꝙ hæc etiam ſcientia ſemper fuit perfecta ſecundum tempus: licet non ſemper fuerit perfecta ſimpliciter & ſecundum naturam: & ideo potuit habere augmentum.

Li. 3. c. 21. Ad III dcđm, ꝙ verbum Damaſc.* intelligitur quantum ad illos, qui dicunt ſimpliciter fuiſſe factam additionem ſciæ Chriſti, ſ. ſecundum quamcumque eius ſcientiam, & præcipue ſecundum infuſam, quę cauſať in anima Chriſti ex unione ad uerbum: non autem intelligitur de augmento ſciẽtię, quæ ex naturali agente cauſatur.

SVPER QVAE. XII. ART. III.
Medina. a. 3.

Porr. 80

Titulus clarus. ¶ In corpore art. una eſt concluſio rñ ſiua quęſito negatiue, Chriſtus nihil ab homine didicit. Probať. Primũ mouens I quolibet genere, nõ mouetť illa ſpecie motus: Chřs eſt primus doctor hominũ oĩm. ergo non docetur ab aliquo hoĩe. Maior manifeſtatur in primo alterante. Minor auctoritate domini. Ioan. 18.

ARTICVLVS III.
Vtrum Chriſtus aliquid ab homine didicerit.

Ad tertium ſic ꝓcedi tur. Vř ꝙ Chriſtus aliqd ab hominibus didicerit. Dř. n. Luc. 2. ꝙ inuenerunt eũ in templo in medio doctorũ interrogantẽ illos, & rñdẽtẽ, interrogare vero, & rñdere eſt[h] addiſcentis, ergo Chriſtus aliquid didicit ab hominibus.

¶ 2 Prętereà. Acquirere ſciam ab homine docente,[h] vř eſſe nobiliꝰ, q̃ acquirere à reb. ſenſibilibus: qa in aĩa hoĩs docẽtis ſunt ſpecies intelligibiles in actu, in reb. aũt ſenſibilibus ſunt ſpecies intelligibiles ſolum in potentia: ſed Chřs accipiebat ſciam experimentalẽ ex reb. ſenſibilibus, ut dictum eſt.* ergo multo magis poterat accipere ſcientiam addiſcendo ab hominibus. (Art. præc.)

¶ 3 Prętereà. Chriſtus ſm̃ ſciam experimentalẽ nõ oĩa a principio ſciuit, ſed in ea ꝓfecit, ut dictum eſt:* ſed quilibet[h] audiens ſermonẽ ſignificatiuũ alicuius, põt addiſcere, qđ neſcit. ergo Chřs potuit ab hoĩb. aliqua addiſcere, q̃ ſm̃ hãc ſciam neſciebat. (Art. præc.)

Sed contra eſt, ꝙ dř Iſa. 55. Ecce teſtem populis dedi eum, ducem, ac præceptorẽ gentibus: ꝑceptoris aũt non eſt doceri, ſed docere. ergo Chřs nõ accepit aliquã ſciam ꝑ doctrinã alicuius hoĩs.

Reſp. Dcđm, ꝙ in quolibet gñe id, quod eſt primum mouens, non moueť ſm̃ illam ſpẽm motus: ſicut primum alterans non alteratur. Chřs aũt cõſtitutus eſt a Deo caput eccleſię, quinimmo omnium hominum, ut ſupra dictum eſt,* vt non ſolũ oẽs per ipſum gratiam acciperent: ſed ẽt ut oẽs ab eo doctrinã ueritatis reciperent. Vñ ipſe dicit Io. 18. In hoc natus ſum, & ad hoc ueni in mundũ, vt teſtimonium perhibeã ueritati: & iõ[m] non fuit cõueniẽs eius dignitati, ut a quocũq; hoĩe doceret.* (Q. 8. art. 3.) (Concil. m)

Hom. 19. & ſin. to. 3. Ad primvm ergo dcđm, ꝙ ſicut Orig.* dicit ſuper Luc. Dñs interrogabat, non ut aliqd addiſceret: ſed ut interrogatus erudiret. Ex uno quippe doctrinæ fonte manat, & interrogare, & reſpõdere ſapienter. Vnde, & ibidem in Euangelio ſequitur, quòd ſtupebant omnes, qui eum audiebant, ſuper prudentia, & reſponſis eius.

Ad II dcđm, ꝙ ille, qui addiſcit ab homine, nõ accipit immediate ſcientiam à ſpeciebus intelligibilibus, quæ ſunt in mente ipſius, ſed mediantib.

A vocibus ſenſibilibus, tãquã ſignis intelligibilium conceptionum. Sicut aũt voces ab hoĩe formatæ ſunt ſigna intellectualis ſciæ ipſius, ita creaturæ a Deo conditę ſunt ſigna ſapientiæ eius. Vñ dř Eccl. 1. Quòd Deus effudit ſapientiã ſuꝑ oĩa opa ſua. Sicut igitur dignius eſt doceri a Deo, quàm ab hoĩe, ita dignius eſt accipere. ſcientiam per ſenſibiles creaturas, quàm per hominis doctrinam.

Ad III dcđm, ꝙ Ieſus proficiebat in ſcĩa experimentali, ſicut, & in ætate, ut dictum eſt.* Sicut aũt ætas opportuna requiriť ad hoc, ꝙ hõ accipiat ſciẽtiã per inuentionem, ita ẽt ad hoc, ꝙ accipiat ſciẽ B tiam per diſciplinã. Dñs aũt nihil fecit, quod non congrueret eius ętati: & iõ audiendis doctrinę ſermonibus, non accommodauit auditũ niſi illo tpe, quo poterat ẽt per uiam experientiæ talem ſcientiæ gradum attigiſſe. Vnde Greg.* dicit ſuper Ezech. Duodecimo anno ętatis ſuę interrogare dignatus eſt hoĩes in terra: qa iuxta rationis uſum doctrinæ ſermo non ſuppetit niſi in ætate perfecta. (Art. præc.) (Ho. 2. parte a princ.)

ARTICVLVS IIII.
Vtrum Chriſtus aliquid acceperit ab angelis.

C Ad qvartvm ſic proceditur. Videtur quòd Chriſtꝰ ab angelis ſciam acceperit. Dř enim Luc. 22. ꝙ apparuit Chřo angelus de cęlo, cõfortans eũ: ſed cõfortatio fit ꝑ uerba confortatoria docentis, ſm̃ illud Iob 4. Ecce docuiſti plurimos, & manus laſſas roboraſti, uacillantes confirmauerunt ſermones tui. ergo Chriſtus ab angelis edoctus eſt.

D ¶ 2 Prætereà. Dion.* dicit in 4. cæl. hier. video. n. ꝙ, &[h] ipſe Ieſus, ſuꝑ cæleſtiũ ſubſtãtiarũ ſuperſubſtãtialis ſubſtãtia, ad nřam intrãſmutabiliter ueniẽs, obediẽter ſubiicitur patris, & Dei ꝑ angelos formationibus. vř igiť ꝙ ipſe Chřs ordinationi legis diuinę ſubiici uoluerit, per quam homines mediantibus angelis erudiuntur. (C. 4. nõ procula ſi. ca.)

E ¶ 3 Prætereà. Sicut corpus humanũ nãli ordine ſubiiciť corporib. cæleſtibus, ita ẽt humana mẽs angelicis mẽtibus: ſed corpus Chři ſubiectum fuit impreſſionib. cęleſtiũ corporum: paſſus eſt. n. calorem æſtate, & in hyeme frigus, ſicut, & alias humanas paſſiones.[h] ergo ẽt eiꝰ mẽs humana ſubiacebat illuminationib. ſuper cæleſtiũ ſpirituũ.

Sed contra eſt, ꝙ Dion.* dicit 7. c. cęl. hier. ꝙ ſupremi angeli ad ipſum Ieſũ qõnẽ faciũt diuiniq; illius opis, & ꝑ nobis (Ca. 7. po[?] med. illiꝰ.)

SVP. QVÆ. XII. ART. IIII.
Medina. a. 4.

Porret. 81

Titulus clarus. ¶ In corpore arte. primo ponit diſtinctio, de duplici modo, quo aĩa nata eſt ſcĩa perfici: ſecundo rñdeť qſito. Quo ad primum dř, ꝙ aĩa dupliciter nata ẽ ſcĩa perfici, uel ex ſenſibilibus, uel ex ſubſtãtijs immaterialib. Et manifeſtatur diſtinctio: quia eſt media inter ſubſtantias ſeparatas, & corporales. Quo ad ſm̃ rñdetur duab. cõcluſionibus, iuxta dictos duos modos. Prima eſt, Aĩa Chriſti ꝑfecta eſt, ſcientia experimentali ex ſenſibilibus, abſq; angelico lumine. Probatur, quia ſufficit ad hanc lumen intellectus agẽtis. Scđa eſt, Anima Chriſti perfecta eſt ex impreſſione ſuperiori, quo ad ſcientiã infuſam à Deo immediate. Probatur, Sicut anima illa ſupra cõmunem creaturæ modum unita eſt uerbo in unitate perſonæ. ita ſupra oẽm hominum modum immediate à Deo repleta eſt ſcientia. ¶ Et ſcito, ꝙ hęc ratio non ſolum eſt ſimilitudinis proportionalis. ſed etiam eſt redditiua ueræ cauſæ, quare anima Chriſti immediate repleta ẽ ſcientia Iſuſa a Deo. Indignũ quippe fuiſſet, ut aſſumpta anima in fontẽ ſapientiæ,

Infr. q. 30. a. 2. ad 1. & 3. d. 13. q. 2 a. 2. q. 1. & d. 14. ar. 3. q. 6.

riæ, unde angeli ſapiũt non ex ipſo fonte, ſed ex medijs riuulis deriuatis ad angelos perfunderetur. Conſonat aũt ualde, ut ſicut I unione creaturæ limites ſunt exceſſi, ita in perfectio- ctione non creaturę, ſed humanæ naturæ limes excedatur.

¶ In ſolutione ad primum, nota ꝙ confortationẽ Chriſti ab angelo fuiſſe teſtificationis naturæ humanæ, non aufert quin fuerit indigentiæ, nõ ut egeret inſtrui ab angelo: ſed quia egeret exteriori, ac ſenſibili propoſitione obiecti ſeruatiui inferioris partis, ne plus cruciatus ꝓpaſſionis ꝓcederet.
Concl. — D. 1at8.

¶ Ad cuius euidentiã oportet nunc ſupponere ex Damaſceno, ꝙ in Chrõ nõ fuit redundantia inferiorũ uirium in ſupiores, aut ecõuerſo, ſed cuicuiq; pmiſſum eſt agere qđ ſuũ erat, pp ꝙ cruciat⁹ propaſſionis Chri fuit ualde magnus, ut ſanguis decurrẽs in terrã teſtat. Et quia pars ſuperior nõ redundabat in inferiorem, proceſſiſſet ſuapte natura in tm cruciatus ille, ut motum, & ſenſum abſtuliſſet a corpe Chriſti: aut ualde impediſſet, ſed prouidentia diuina ſuppletũ eſt p exterius confortatiuũ. acſi hõ ali qs confortaſſet eum, ita ꝙ, ſicut tentatus fuit a diabolo exterius ꝓponẽdo obiecta inuitantia ad malũ, ita confortat⁹ eſt ab angelo exteri⁹ proponente obiecta conſolatoria, q̃ nãliter nata ſunt propoſita, confortare uires, ac corpus. Vt ſic quaſi frenum ex ſenſibiliter propoſitis, cruciatus propaſſionis appoſitum ſit ab extra, ut ſic inferior pars habuerit et in confortatione qđ ſuũ erat ab extra. Et hoc maxime mõſtrat ueritatẽ, ac proprietatẽ humanæ naturæ in Chro.
li.3.c.18.c.3 — Li.6.l Luc. c.92.ſm ordin. Bedę, ante med. to.2.

F assumptæ carnis ſciam diſcũt, & eos ipſe Ieſus ſine medio docet. Nõ eſt aũt eiuſdem docere, & doceri. ergo Chriſtus nõ accepit ſcientiam ab angelis.

Resp. Dicendũ, ꝙ ſicut aĩa humana media eſt iter ſpũales ſubſtantias, & res corꝑales, ita duob. modis nata eſt pfici. Vno q̃dẽ mõ, p ſciam acceptã ex reb. ſenſibilibus: alio mõ, per ſciam inditã, ſiue impreſſã ex illuminatione ſpũaliũ ſubſtantiarũ.ᵐ Vtroq; aũt mõ aĩa Chri fuit pfecta: ex ſenſibilib. q̃dem ẽm ſciam experimentalem,ᵈ ad quã quidẽ non requirit̃ lumen angelicũ, ſed ſufficit lumen intellectus agentis, ex impreſſione uero ſupiori ẽm ſciam infuſam, quã eſt immediate adept⁹ à Deo. Sicut.n.ſ. cõem modũ creaturæ aĩa illa unita eſt uerbo in unitate pſonę, ita ſupra cõem modũ hoium, immediate ab ipſo Dei uerbo repleta ẽ ſcientia, & gr̃a. Nõ aũt mediãtib. angelis, q ẽt ex influentia uerbi, rerũ ſciẽtiam in ſui principio acceperunt, ſicut in 2. ſuꝑ Gen. ad literam Aug. dicit. G H

Ad primum ergo dcẽm, ꝙ illa cõfortatio angeli nõ fuit p modũ inſtructionis, ſed ad demonſtrandã proprietatẽ humanæ naturę. Vnde Beda dicit ſuꝑ Luc. in documẽto utriuſque naturæ, & angeli ei miniſtraſſe, & eũ confortaſſe dñr. Creator.n. creaturæ ſuæ non eguit pſidio: ſed hõ factus, ſicut pp nos triſtis eſt, ita pp nos cõfortatur, ut.ſ. in nobis fides incarnationis ipſius cõfirmetur. I

Ad II dcẽm, ꝙ Dion. dicit Chrm fuiſſe formationib. angelicis ſubiectũ, nõ rõne ſuiipſius, ſed rõne eorũ, q̃ circa eius incarnationẽ agebant̃, & circa miniſtrationẽ eius in infantili ętate cõſtituti. Vnde ibidẽ ſubdit, ꝙ per medios angelos nũtiat̃ Ioſeph a patre diſpẽſata Ieſu ad Ægyptũ receſſio, & rurſũ ad Iudęã ď Ægypto traductio. K

Ad III dicendum, ꝙ filius Dei aſſumpſit corpus paſſibile, ut infra dicetur,* ſed animam perfectam ſcientia, & gratia: & ideo corpus eius conuenienter fuit ſubiectum impreſſioni cœleſtium corporum: anima uero eius non fuit ſubiecta impreſſioni cęleſtium ſpirituum.
q.14.ar.1.

QVAESTIO XIII.

De potentia animæ Chriſti in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de potentia animæ Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum habuerit omnipotentiam ſimpliciter.

¶ Secundo, Vtrum habuerit omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

¶ Tertio, Vtrum habuerit omnipotentiam reſpectu proprii corporis.

¶ Quarto, vtrum habuerit omnipotentiam reſpectu executionis ſuæ uoluntatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum anima Chriſti habuerit omnipotentiam ſimpliciter.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videt̃ ꝙ anima Chriſti habuerit omnipotentiam. Dicit enim Ambr.* ſuper Luc. Potentiam, quam Dei filius naturaliter habet, homo erat ex tempore accepturus: ſed hoc præcipue uidetur eſſeʰ ſecundum animam, quæ eſt potior pars hominis. Cum ergo filius Dei ab æterno omnipotentiã habuerit, uidet̃ ꝙ anima Chriſti ex tempore omnipotẽtiam acceperit. H

¶ 2 Præt. Sicut potentia Dei eſt infinita, ita etiam, & eius ſcientia: ſed anima Chriſti habet omnium ſciẽtiam, quæ ſcit Deus, quodammodo, ut ſupra dictum eſt. †ʰ ergo etiam habet omnium potentiam, & ita eſt omnipotens. I

¶ 3 Pręt. Anima Chriſtiʰ habet omnem ſcientiam: ſed ſcientiarum quædam eſt practica, quædam ſpeculatiua. ergo habet eorum, quæ ſcit, ſcientiam practicam, ut ſcilicet ſciat facere ea, quæ ſcit. Et ſic uidetur, quòd omnia facere poſſit.

Sed contra, Illud, quod eſt proprium Dei, non poteſt alicui creaturæ conuenire: ſed proprium eſt Dei eſſe omnipotentem, ſecundum illud Exod. 15, Iſte Deus meus, & glorificabo eum. Et poſtea ſubditur, Omnipotens nomen eius. ergo anima Chriſti, cum ſit creatura, non habet omnipotẽtiã. K

Resp. Dicendum, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt,* in myſterio incarnationis, ita facta eſt unio i

SVP. QVÆ. XIII. ART. I.

Cap. 3. d.15. q.1. con.1. Palud 3 d.14. q.3. Alb. Mag. 3. d.14. ar.5 Medina a. 1.
Ferrar. 4. 82

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore unica eſt cõcluſio reſſiua quæſito. Impoſſibile eſt aĩa Chriſti cõuenire oĩpotẽtiã. Probat̃: In myſterio incarnationis unio facta ẽ in pſona, remanente d.iſtinctione nãrũ, hoc eſt utraq; natura retinẽte qđ ſibi propriũ eſt. ergo diuina natura retinuit ſibi oĩpotẽtiã ergo impoſſibile ẽ aĩæ Chri cõuenire oĩpotentiã. Prima cõſequẽtia probat̃: qa oĩpotẽtia eſt, ut ꝓprietas cõſequẽter ſe hñs ad naturã diuinã. Qđ probat̃. Potentia actiua cuiuslibet rei ſeq̃t formã ipſius, ergo ſequit cuiuſque nãm. ergo potentia actiua reſpectu oĩum, q̃ pñt hr̃e rõnem entis coo ſequitur naturam diuinam. ergo omnipotentia conſequitur diuinam naturam. Antecedẽs huius proſyllogiſmi probat̃, quia forma eſt principium agendi. Prima uerò conſequentia: qa natura, aut eſt ipſa forma, aut conſtituitur p formam. Scđa aũt, & probatur a priori, quia natura diuina ẽ ipſum, incircumſcriptum: & a ſimilibus, quia quælibet alia res habet potentiam actiuam reſpectu eorum, ad quæ ſe extendit pfectio ſuæ naturæ: ſicut calidum ad calefaciendum. Tertia dein de conſequentia, per ſe nota ex terminis ẽ. Secunda autem conſequentia principa-
Inf. 3.a. huius. q. & q. 21. ar. 1. ad 1. & i. d. 43 q. 1. a. 2. ad 1. & 3. & d. 14. ar. 4. — *Gl. ord. id hẽt ex Ambr. Luc. 1. ſu p illud, hic erit magn⁹ — †q.10.ar.2. — q.2.ar.1. & 2.

lis

liis probat: quia aia Chri ẽ pars humanæ naturæ non diuinæ. ¶ Aduerte hic, ꝙ qua liter oipotẽtia ſequatur eſſe ipſum in ſe ſubſiſtens, ac p hoc illimitatũ & infinitũ ſupponitur ex doctrina Primi libri no. ʒ. Illa aũt propoſitio, Quælibet res hẽt potẽtiã actiuã reſpectu eorũ, ad q̃ ſe extẽdit ſuæ naturæ pfectio, cũ grano ſalis ſumẽda eſt, hoc eſt, ut intelligat in gñre rerũ actiuarũ. Qd dico pp formas, q̃ non ſunt ex ſuo gñe actiuæ, ut quantitas, & relatio. ¶ Intẽtionẽ ad tertiũ aduerte, q. Auctor hic corrigit loquẽdi modum de ſcia aiæ Chri reſpectu oim, q̃ a Deo fiunt. In tertio namq; ſen. di. 14. ar. vlt. ad 5m, uocauerat practicã ſciam, quã hic probat non eſſe practicã, qa non eſt factiua. Et iu doctrinam hanc ſequeris.

* c. 5. ante med.

concl. m

D. 944.

perſona, ꝙ tñ remanſit diſtinctio naturarũ, utraque. ſ. natura retinente id, qđ ſibi eſt propriũ. Potẽtia aũt actiua cuiuſlibet rei, ſequit formã ipſius, quę eſt principiũ agẽdi. Forma aũt, uel eſt ipſa natura rei, ſicut in ſimplicibus, uel eſt conſtituens ipſam rei naturã, in his ſ. quæ ſunt cõpoſita ex materia, & forma. Vñ manifeſtũ eſt, ꝙ potentia actiua cuiuſlibet rei, conſequit nãm ipſius. Et p hunc modũ, oipotẽtia pñter ſe habet ad diuinã naturã: qa. n. natura diuina eſt ipſum eſſe Dei incircũſcriptũ, vt patet per Dio.* 5. c. de Diui. no. inde eſt, ꝙ hẽt potentiã actiuã reſpectu oim, quę poſſunt habere rõnem eius, qđ eſt habere oipotentiã: ſicut, & quælibet alia res habet potentiã actiuã reſpectu eorũ, ad quę ſe extendit pfectio ſuę naturę, ſicut calidũ ad calefaciendũ.[m] Cũ igitur aia Chriſti ſit pars humanæ naturæ impoſſibile[d] eſt, quòd omnipotentiam habeat.[n]

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ hõ accepit tpe oipotentiã, quã filius Dei habuit ab æterno, per ipſam vnionẽ pſonæ, ex qua factũ eſt, ut ſicut hõ dr̃ Deus, ita dicat̃ oipotens, non quaſi ſit alia oipotẽtia hominis, quàm filii Dei, ſicut nec alia deitas: ſed eo, quòd eſt una perſona Dei, & hominis.

AD II dcđm, ꝙ alia rõ eſt de ſcientia, & de potẽtia actiua, ſicut quidã dicunt. Nã potentia actiua conſequit̃ ipſam nãm rei, eo ꝙ actio conſiderat̃ vt egrediens ab agente. Scia aũt non ſp hr̃ per ipſam eſſent. ã ſcientis, ſed põt haberi per aſſimilationẽ ſcientis ad res ſcitas, ſm ſimilitudines ſuſceptas: ſed hæc rõ non vr̃ ſufficere: qa ſicut aliquis põt cognoſcere per ſimilitudinẽ ſuſceptã ab alio, ita ẽt põt agere per formã ab alio ſuſceptã: ſicut aqua, vel ferrũ calefacit per calorẽ ſuſceptũ ab igne. Nõ ergo per hoc prohibet̃, quin ſicut aia Chri p ſimilitudines oim rerũ ſibi a Deo inditas, põt oia cognoſcere, ita per eaſdẽ ſimilitudines poſſit ea facere. Et igit̃ ulterius conſiderandũ, ꝙ id, quod à ſuperiori natura in inferiori recipitur, hr̃ per inferiorẽ modũ: non. n. calor in eadẽ perfectione, & uirtute recipit̃ ab aqua, qua eſt in igne, quia igit̃ aia Chriſti inferioris naturæ eſt, q̃ natura diuina, ſimilitudines rerũ non recipiunt̃ in ipſa aia Chri ſm eandẽ perfectionẽ, & uirtutem, ſm quam ſunt in natura diuina. Et inde eſt, ꝙ ſcientia aiæ Chri eſt inferior ſcientia diuina, quantũ ad modũ cognoſcendi, quia Deus perfectius cognoſcit res, q̃ aia Chriſti, & quantũ ẽt ad numerũ ſcitorũ: quia aia Chriſti non cognoſcit oia, quæ Deus põt facere, q̃ tñ Deus cognoſcit ſcia ſimplicis intelligentiæ, licet cognoſcat oia præſentia, præterita, & futura, quæ Deus cognoſcit ſcientia uiſionis. Et ſilr ſimilitudines rerum aiæ Chriſti inditæ, non adæquant virtutẽ diuinam in agendo, vt ſ. poſſint oia agere, quæ Deus põt, vel ẽt eo modo agere, ſicut Deus agit, qui agit infinita virtute, cuius creatura non eſt capax. Nulla aũt res eſt, ad cuius cognitionẽ aliqualiter habendã requirat̃ virtus infinita, licet aliquis modus cognoſcendi ſit uirtutis infinitæ, quędã, tñ ſunt, quæ non poſſunt fieri, niſi a uirtute infinita, ſicut creatio, & alia hmôi, ut patet ex his, q̃ in prima parte dicta ſunt.* & iõ aia Chri, quæ cũ ſit creatura, eſt uirtutis finitę, põt quidem oia cognoſcere, ſed non per oẽm modum: non autem poteſt omnia facere, quod pertinet ad rationem omnipotentiæ: Et inter cætera manifeſtum eſt, ꝙ non poteſt creare ſeipſam. *P. p. q. 45

AD III dcđm, ꝙ aia Chriſti habuit, & ſcientiã practicam, & ſpeculatiuam: & non tñ oportet, ꝙ oim illorum habeat ſcientiam practicam, quorum habuit ſcientiam ſpeculatiuam. Ad ſcientiam. n. ſpeculatiuam habendam, ſufficit ſola cõformitas, vel aſſimilatio ſcientis ad rem ſciẽtiam aũt practicam requiritur, ꝙ formæ rerum, quæ ſunt in intellectu, ſint factiuæ. Plus aũt eſt habere formam, & imprimere formam habitam in alterum, quàm ſolum habere formam: ſicut plus eſt lucere, & illuminare, q̃ ſolum lucere. Et inde eſt, ꝙ anima Chriſti habet quidem ſpeculatiuam ſcientiam creãdi, ſcit enim qualiter Deus creat, ſed nõ habet huius rei ſcientiam practicam: quia nõ habet ſcientiam creationis factiuam.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ aia Chriſti habeat omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarũ. Dicit. n. ipſe Matt. vlt. Data eſt[h] mihi oĩs poteſtas in cælo, & in terra: ſed noĩe Cæli, & terrę intelligit̃ oĩs creatura, ut patet cũ dr̃ Gen. 1. in principio creauit Deus celum, & terrã. ergo vr̃ ꝙ aia Chriſti habeat omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

¶ 2 Præ. Aĩa Chri eſt perfectior qualibet creatura: ſed[h] quælibet creatura põt moueri ab aliqua creatura: dicit n. Aug. *in 3. de Tri. ꝙ ſicut corpora craſſiora, & iferiora, p ſubtiliora, & potẽtiora quodã ordine reguntẽ, ita oia corpora p ſpũm vitæ rõalem, & ſpũs uitæ rõnalis deſertor, atq; peccator, per ſpiritum vitæ rationalem, pium, & iuſtum. Anima autem Chriſti ẽt ipſos ſupremos ſpi-

*li. 3. cap. 4. nõ procul à princip. tom. 3.

SVP. QVÆ. XIII. ART. II.

Medina ar. 2.

Ferrar. 83.

Titulus, ut ſonat, intelligendus eſt. ¶ In corpore tria fiunt. Primo ponuntur duæ diſtinctiones: ſecundo ponuntur tres concluſiones: tertio ex dictis concluſionibus reſpondetur quæſito negatiue. Quo ad primum, ponitur diſtinctio trimembris. Trãſmutationes ſũt triplices, quædam naturales, quædam miraculoſæ, quędam ſecundum uertibilitatem in nihil. Altera diſtinctio eſt bimembris. Anima Chriſti ſumitur dupliciter: uel ſecundum propriam uirtutem, ſiue naturalẽ, ſiue gratuitam, uel ſecundum ꝙ eſt inſtrumentum uerbi Dei. Quo ad ſecundum prima concluſio: Anima Chriſti ſm propriam uirtutem habuit potentiam ad illos effectus,

rit* mouet, illuminãdo eos, vt dicit Dion. 7.* c. Cæl. hier. ergo vſ, ꝙ anima Chriſti habeat omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

*c. 7. poſt med.

¶3 Præt. Aia Chriſti habuit pleniſſime grãm miraculorũ, ſeu virtutũ, ſicut, & cæteras grãs: ſed oĩs immutatio creaturę poteſt ad grãm miraculorũ ptinere, cum ẽt miraculoſe cæleſtia corpora a ſuo ordine immutata fuerint, ſicut Dionv. probat i Epi.* ad Polycarpũ.[b] ergo aĩa Chrĩ habuit oĩpotẽtiam reſpectu immutationis creaturarũ.

* Per totã opuſt.

Sed contra eſt, ꝙ eiuſdẽ eſt tranſmutare creaturas, cuius eſt eas conſeruare: ſed hoc eſt ſolius Dei, ſm illud Heb. 1. Portãs oĩa uerbo uirtutis ſuę. ergo ſolius Dei eſt habere oĩpotentiã reſpectu immutationis creaturarum. Non ergo hoc cõuenit animæ Chriſti.

Reſp. Dcẽdm, ꝙ hic duplici diſtinctione eſt opus, quarum prima eſt ex parte tranſmutationis creaturarũ, quæ[d] triplex eſt. Vna quidẽ eſt naturalis, q̃ ſ. fit a proprio agẽte ſm ordinẽ naturæ. Alia uero eſt miraculoſa, quæ fit ab agente ſupernaturali, ſupra conſuetẽ ordinem, & curſum naturę: ſicut reſuſcitatio mortuorum. Tertia autẽ eſt, ſm ꝙ oĩs creatura vertibilis eſt nihil. Secunda aũt diſtinctio eſt accipienda ex parte aię Chriſti, quæ dupliciter conſiderari G põt. Vno mõ ſm propriam naturam, & uirtutem, alio modo prout eſt inſtrumẽtum uerbi Dei, ſibi perſonaliter uniti. [e] ſi ergo loquamur de anima Chriſti, ſecundum propriam naturam, & uirtutem, ſiue naturalem, ſiue gratuitam, potentiam habuit ad illos effectus faciendos, qui ſunt animæ cõuenientes.[a] puta ad gubernandũ corpus, & ad diſponendos hu H manos actus, & etiam ad illuminandum per gratiæ, & ſcientiæ plenitudinem, omnes creaturas rationales ab eius perfectione deficientes, per modũ, quo hoc eſt conueniens creaturæ rationali: ſi [b] aũt loquamur de aĩa Chriſti ſecundum ꝙ eſt inſtrumentum verbi ſibi uniti, ſic habuit inſtrumentalẽ uirtutẽ ad [d] oẽs immutationes miraculoſas faciendas, [c] or-

I

ctus faciendum, qui ſunt aĩæ conuenientes. Hæc concluſio nõ probatur, ſed manifeſtatur quo ad effectus tres, hoc eſt gubernationẽ corporis, diſpoſitionem humanorum actuum, & illuminationem oĩm per gratiam, & ſcientiam. Secunda concluſio eſt: Aĩa Chriſti, ut eſt inſtrũm verbi ſibi pſonaliter uniti, habuit inſtrũalem uirtutem ad oẽs immutationes miraculoſas ordinabiles ad incarnationis finẽ. Et hæc quoque concluſio non aliter probatur: ſed manifeſtatur declarando incarnationis finem eſſe inſtaurare oĩa, ſiue, quæ in cælis ſiue, q̃ in terris ſunt, ꝙ conſumabitur, cũ noua fient omnia, & Deus erit oĩa in omnibus. Tertia concluſio eſt, ſolus Deus põt creaturas in nihilum redigere. Probatur: quia ſolus põt creare, & conſeruare immutatio aũt in nihil reſpõdet creationi ex nihilo. Principalis concluſio eſt: Aĩa Chri non habet omnipotentiã reſpectu immutationis creaturarum. Et relinquitur clara, tanquam conſequens ex antedictis, concluſionibus.

¶Et ſcito, ꝙ primæ duæ cõcluſiones intelliguntur cũ præciſione aliorum: puta ꝙ ſm propriã uirtutem habuit tm̃ potentiam ad gubernandũ, &c. & ſimiliter ut inſtrũm uerbi, habuit potentiã ad illa tm̃, & non ad annihilandũ, aut creandum. Nec hunc ſenſum oportet probare: quia diſtinctio ipſa in litera facta probat, & in litera huius quæſtionis clar. habetur, vt patet intuenti. Sed ſi quæritur, quare Auctor non probauit primas concluſiones, rñdeatur, ꝙ prima ex natura aĩæ, & ex dictis de gratia Chriſti, ꝙ eſt caput hoĩm, & Angelorum, &c. per ſe nota relicta eſt. Secunda aũt ſufficienter probata eſt ex fine monſtrato: quia inſtrũm ductiuum debet eſſe ad finem, commenſuratumq; illi, ut inſtrũm tñ. Vnde ex hoc ipſo, ꝙ anima Chriſti eſt inſtrumentum proprium uerbi incarnati, & finis incarnationis eſt inſtauratio omnium, habetur ſtatim, ꝙ anima Chriſti inſtrumentaliter poteſt ad omnia miracula oportuna ad inſtaurationem omnium.

D. a19.

¶Nota diligentiſſime, ut ea doctrina præſentis articuli diſcernas in ſpeciali, quid ſub quoque membro contineatur, ut inde ſcias quid cadit ſub inſtrãli Chriſti potentia. Dico autẽ hoc ſpecialiter, primo propter infuſionem gratiæ gratum facientis, quàm membra Eccleſiæ habere a Chriſto capite effectiue inſtrumentaliter Author ſuperius dixit. Et hinc apparet non cõprehendi ſub mutationibus, quæ conueniunt creaturæ, ſecundum uertibilitatem in nihil: quoniam cum peccator perdit gratiam, conſtat gratiam non annihilari, cum Deus numquã aliquid annihilet. Et conſequenter patet, ꝙ gratiam pœnitenti cõcedere, non creare, proprie loquendo. Et ſimiliter Deum conſeruare gratiam in anima, non eſt conſeruare continuans creationem, de quo dicitur, quòd omnia in nihilum redigerentur, niſi ea manus omnipotentis conſeruaret. Hæc enim tria, ſcilicet creatio, conſeruatio, & annihilatio ſibiinuicem ita reſpondent, ut creationi, ac conſeruationi non opponatur niſi annihilatio, & econtra. Clauditur ergo infuſio gratiæ ſub genere miraculoſarum mutationum, quàmuis non ſit proprie miraculoſa: quia eſt ſecundum ordinarium curſum ordinis ſupernaturalis ad patriam cæleſtem. Secundo dico hoc propter tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti, quoniam hoc quoque ſub F genere eodem continetur: ſcilicet immutationum miraculoſarum, & non ſub mutatione creationis. Quod ex eo patet, ꝙ creatio eſt ex nihilo, tranſubſtantiatio autem eſt ex pane, creatio facit totum nouum, tranſubſtantiatio transfert quod erat in aliud præexiſtens. Vnde, & ſancti Patres, & ſpecialiter Ambroſius arguit trãſubſtantiationem poſſibilem ex creatione, tanquam magis difficili, dicẽs, Sermo Chriſti, qui potuit ex nihilo facere quod nõ erat, multo magis facere poteſt ut ſit, quod erat, in aliud tranſmutatum, ut patet de conſe. diſt. 2. c. panis, & ca. ſequẽti. Et hęc notata ſint, ut aduertat lector hæc poſſe fieri a Deo mediantibus inſtrũis, non ſolũ immediate: ſicut & fieri poteſt reſurrectio mortuorum, & ponit duo corpora in eodem loco, & quicquid eiuſmodi eſt: quamuis requirat infinitam uirtutem in agente principali.

Concl.

¶Circa doctrinã præſentis articuli dubiũ occurrit, proquanto ponit in aĩa Chriſti uirtutẽm inſtrãlem ad omnia miracula. Eſt autem ratio dubii: quia uel Auctor intelligit de cauſa inſtrumentali proprie, uel large pro cauſa, ſine qua non. Si ꝓprie, obſtat tunc doctrina Auctoris, & Durandi. Nam Auctor ſuperius in prima parte, quæſtio. 45. artic. 5. docet inſtrumentum oportere, ſecundum id, quod eſt ſibi propriũ, aliquid operari diſpoſitiue ad effectum principalis agentis, conſtat aũt, ꝙ anima Chriſti nihil operatur faciens ad effectum miraculi: puta cum dixit, Lazare ueni foras intellectio, uolitio, imaginatio, una cũ clamore nullum effectum ex propriis habuerunt circa cadauer aut animam Lazari: ſed deitatis uirtute anima reunita eſt corpori concurrentibus illis actibus humanis Chriſti ut medio, ſeu cauſa ſine qua non, & ſic de aliis. Et confirmatur: quia in 3. ſent. diſt. 16. quæſt. 1. ar. 3. Auctor dicit, ꝙ nec Angelo, nec animæ Chriſti impreſſa eſt aliqua uirtus ſpiritualis ad facienda miracula, niſi per modum orationis, aut interceſſionis. Durandus quoque in 3. ſent. diſt. 14. quæſt. ulti. probare nititur, ꝙ humanitas Chriſti faciebat miracula, nulla uirtute ſupernaturali inhærente animæ, aut corpori Chriſti, ſed ſola diuina uirtute aſſiſtente ſibi: quia miracula faciebat Chriſtus ad teſtificandã K deitatem, ſicut defectus ſubiicit ad teſtificandam ſuã humanitatẽ, & ppterea ſicut defectus oẽs ſunt humanitatis, ita miracula omnia ſunt diuinitatis. Si uero large ſumitur inſtrumentum, tunc obuiat litera præſens, attribuendo animæ Chriſti ut inſtrumento uerbi, operationem omnium mutationum tam naturalium quàm miraculoſarum, & reſeruando ſoli Deo mutationes annihilationis, & creationis. Nam large de inſtrumento loquendo, poteſt oratione, aut interceſſione ſimili modo concurrere anima Chriſti ad creationem, aut annihilationẽ, ſicut concurrit ad miracula. Obuiat quoq; doctrina Auctoris in quæſt. de Pot. q. 6. art. 4. dicentis, Angelos, & hoĩes non ſolum oratione, ſed ex poteſtate quandoque miracula facere, iuxta doctrinam Gregorii. Et declarat poteſtatem illam eſſe per modum intentionis, ſeu motus in ipſis angelis, ſeu hominibus ſanctis.

concl. p

D. 314. & 680.

¶Ad euidentiam horum, ſciendum eſt ſecundum Auctoris doctrinam indubitatum eſſe, quòd anima Chriſti inſtrumentaliter

taliter non abuſiue, ſed proprie loquendo de inſtrumento, cõcurrit ad miracula faciendum. Hoc enim quid ſit, & qualiter fiat accipi poteſt ex ipſa ratione agendi inſtrumenti. Inſtrumẽtum ſiquidem habet duplicem actionem, ſ. propriam, & inſtrumentalem, ut ſcindere eſt propria operatio ſerræ: facere uero ſedem ſecãdo, eſt ipſius operatio inſtrumentalis. & calefacere eſt propria operatio caloris, augere uero animal eſt inſtrumentalis illius operatio. Et ſicut inſtrumẽti eſt operatio duplex ita & eſt duplex quo operatur. Alterum ſibi propriũ, ut dentatura ferrea, & acuta ſerræ, qua ſcindit, &

D.896.

ipſa natura caloris, qua calidum calefacit alterum à principali agente participatum, quo extenditur, & facere dicitur principalem effectũ. Et hoc eſt motus ipſe, quo inſtrumentum mouet à principali agente, ut teſtatur Auctor inferius q. 62. ar. 1. dicẽs Cauſa inſtrumentalis non agit per uirtutem ſuæ formæ: ſed ſolũ per motũ, quo mouetur à principali agente. Qui quidẽ motus uocatur uirtus inſtrumentalis quandoq; &

* ſuper illud Matt. 28. data eſt mihi omnis poteſtas. to. 9.

dinabiles ad incarnationis finẽ, qui eſt inſtaurare oĩa, ſiue, q̃ in cælis, ſiue, quę i terris ſũt. Immutationes uero creaturarũ, ſm q; ſunt uertibiles in nihil, correſpondẽt creationi rerum, prout. ſ. producuntur ex nihilo. Et iõ, Sicut ſolus[d] Deus põt creare, ita ſolus põt creaturas in nihilum redigere, qui ẽt ſolus eas in eſſe cõſeruat, ne in nihilũ decidant. ſic ergo dicendum eſt, q; anima Chriſti non habet omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarũ.

B

AD PRIMVM ergo dcẽm, q; ſicut Hier.* dicit, illi ptãs data eſt, qui paulo ante crucifixus, qui ſepultus in tumulo, qui poſtea reſurrexit, i. Chriſto. ſm q; homo. Dicitur autem ſibi omnis poteſtas data, ratione unionis, per quam factum eſt, ut homo eſſet omnipotens, ut ſupra

C

quandoq; uirtus intẽtionalis, & uirtus ſpiritualis quandoq;, eo quòd eſt motus rei, quę aſſumitur in inſtrumẽtum: & ideo motus, & conſtituit ipſum in eſſe factiuo, & ideo uis ſeu uirtus. Vnde etiam cum lapidem baculo moueo, baculus ex hoc ipſo q; utor eo, fit, & eſt motor effectiue lapidis. Et quia diminuta quædam meditatio eſt inter principale agens, & effectum, deferens principale agens ad effectum, ideo intentionalis: & quia inſenſibilis eſt, & ad ſpiritualem quandoque effectum, ideo ſpiritualis. Et eſt ſermo de illo inſtrumenti motu, quo mouetur ab agente principali ut ſic: quod ut clarius intelligas, conſidera in inſtrumentis artiũ duplicem potentiam, alteram ad motum localem, alteram ad cooperandum arti, exequẽdo operationem ipſius artis. Verbi gratia, inſtrumenta artis muſicę ſunt in potentia, ut moueãtur contactu digitorum, & ſunt in potentia ut muſicam ſonẽt. Et conſtat q; de prima potentia reduci poſſunt ad actum à quocumque ſine arte potente illa commouere: ſed de ſecunda potentia, non niſi ab arte reduci poſſunt ad actum. Cum aũt mouere nihil aliud ſit, quàm educere de potentia actum, & moueri ſit educi de potentia ad actum, clare conſtat q; inſtrumentum tunc mouetur à principali agente, cum educitur de ſecunda potentia ad actum, cum ſit cooperans ipſi principali agenti, cum ſit exequens operationem principalis agentis, quod fit p hoc, q; principale agens ut ſic utitur illo ad opus ipſius principalis agentis: puta cum ars muſica utitur inſtrumento muſico ad ſonum muſicum. Ipſe enim uſus eſt quidam ingreſſus artis in inſtrumenta, eſt quædam actuatio inſtrumentorum. Et propterea oportet certæ artis certa eſſe inſtrumenta: numquam enim muſica ingredietur inſtrumenta artis ſutoris, aut ecbuſſo. Et propterea habet rationem uis, & uirtutis, & intentionis artis, & ad genus eius reducitur. Ex quibus ad propoſitum aſcẽdendo dicimus, quòd Deus omnipotens, qui poteſt ſine cauſis ſecundis cooperãtibus effectiue miracula facere dignatur quãdoque illa efficere per cauſas ſecundas non dando illis uirtutes aliquas naturales, aut gratuitas permanentes: ſed utendo illis inſtrumentaliter ad opera miraculoſa, ita quod ex hoc ipſo, q; Deus utitur aliqua re, ut inſtrumento ad opus miraculoſum, eleuatur res illa in ordinem cauſæ inſtrumentalis, & ipſe paſſiuus uſus, quo Deus illa utitur ad hoc opus, eſt motus quo à principali agente inſtrumentum mouetur. Et ex hoc ipſo eſt uis actuatiua, atque conſtitutiua ipſius ineſſe inſtrumenti, ac per hoc ineſſe cauſæ effectiue inſtrumentaliter operis miraculoſi: reducitur enim res illa de potentia obedientiali ad actum, cũ de non inſtrumento fit inſtrumentum, quod fieri conſtat ex

A

hoc ſolo, quòd Deus utitur illa inſtrumentaliter ad opus miraculoſum. Quod non eſſe impoſſibile conſtat: cum nulla ſit ratio impoſſibilitatis, & quandoque de facto ſic fuiſſe Gregorij auctoritate patet in 2. Dialog. ponentis, Sanctos ea poteſtate quãque miracula facere. Et uere decet diuinam liberalitatem eleuare etiam in hoc quoſdã amicos ſuos, ut etiam coeffectores miraculorũ efficiat, & nõ ſolum benemeritos, aut interceſſores. Et quia omnipotentia nõ eſt alligata certis inſtrumentis, locis, aut propinquitatibus, ideo non refert quauis re utatur Deus inſtraliter ad quodcumq; miraculum: nam ſicut poteſt ſine inſtrumẽto opus illud perficere, ita põt non ſolum efficere p inſtrumentum, ſed p quodcumq;, & ubicũque exiſtat, & quãtum cunque diſtet. Neque enim minuitur, aut arctatur omnipotentia diuina ad limites inſtrumenti, quod aſſumit, ſed inſtrumentum eleuatur ad omnipotentię exequutionem i tali miraculo, ad quod efficiendum ordinatur ab ipſa. Et propterea Auctor in Secunda Secundę q. 178. articu. primo ad

tert. pięc. ad 2.

D. 352.

dictum eſt. † Et quamuis hoc ante reſurrectionẽ innotuerit angelis; poſt reſurrectionẽ tñ innotuit omnibus hominib', vt Remigius dicit. Tunc aũt dicunt res fieri, qñ innoteſcunt: & ideo poſt reſurrectionem dicit dominus ſibi datam omnẽ poteſtatem in cęlo, & in terra.

AD II. dicendũ, q; licet omnis creatura ſit mutabilis ab alia creatura pter ſupremũ Angelũ, qui tñ põt illuminari ab anima Chriſti, non tamẽ immutatio omnis, quę põt fieri circa creaturam, poteſt fieri a creatura: ſed quædam immutationes pñt fieri a ſolo Deo. Quæcũq; tñ immutationes poſſunt fieri per creaturas, pñt etiam fieri per animam Chriſti, ſecundum q; eſt inſtrumentũ uerbi, nõ autem ſecundum propriã naturam, & uirtutẽ: quia quædã hu

primum de his loquens, dicit, q; Deus utitur inſtrumentaliter interiori actu hominis, uel eius loquutione, uel actu exteriori, uel cõtactu alicuius corporis etiam mortui. Quamuis ergo tũc minus perſpicaciter textum illum expoſuerim, non enim illuxerat mihi, quod modo trado. Et quoniam homo Chriſtus Ieſus plenitudinem omnium gratiarum habuit, conſequens eſt, ut anima ſua quatenus diuini uerbi inſtrumentum, non qualecumque ſed coniunctum, omnia poſſit miraculoſa opera efficere. Nec opus eſt quærere alium modum, aut quid, & qualiter, niſi quòd uerbum utitur inſtrumentaliter anima, ſeu humanitate coniuncta ſibi ad opera miraculoſa. Applicando enim dicta ad uerbum, & humanitatem Chriſti, perſpicies, quæ dicimus, quæ in hac litera ab Auctore traduntur.

D

¶ Dicendum eſt ergo ad quæſtionem, q; de inſtrumẽto proprie loquitur Auctor, & hic, & in Secunda Secundæ, loco allegato, & in prima parte. Et ad obiectionem ex doctrina Primæ partis reſpondetur, quòd ad inſtrumentum exigitur, quòd habeat propriam operationem ultra illam, quam participat à principali agẽte, & quod operatio propria ſit præſuppoſita operationi participatæ, ita quòd prius intelligatur propria operatio terminari ad illud, in quod tenditur quàm operatio participata, ſicut præſuppoſitum prius intelligitur, quàm iunctum illi. Et huiuſmodi præuiam operationem appellauit Auctor operari diſpoſitiue, nõ q; oporteat illam operationem proprie diſponere. Nec hanc ego fingo gloſam: ſed ex ipſo Auctore inferius in q. 62. accepi, Vbi baptiſmum inſtrumentalem cauſam ponens, expreſſe docet ſufficere, ut aqua ſecundum propriam operationẽ corpus tangat, diluẽdo ad hoc, ut participata operatione animam abluat. Et hoc ſufficit propoſito, & intento in prima parte: quia per hoc concluditur, efficaciter, q; nulla creatura poteſt inſtrumentaliter creare: quia nulla poteſt propriam operationẽ præuiam creationi circa creandum ponere, cum nihil ſit, ut ibi dicitur. In propoſito autem cum Deus utitur creatura aliqua inſtrumentaliter ad opus miraculoſum, opus proprium illius creaturæ ſe habet ut præuium operi miraculoſo: quia ſe habet ut præſentans, ſeu deferens diuinum imperium ad creaturam, in qua fit opus miraculoſum, ut Auctor docuit in loco allegato in quæſtio. de Potentia. Et hoc eſſe uerum, ex eo conijcere potes, quia hinc utriuſq; difficultatis ſolutio habetur, hoc eſt, quare operari miracula per modum meriti, ſeu interceſſionis, & ex poteſtate, ſeu inſtrumentaliter diſtinguuntur, etiam ſi ſolus actus interior inſtrumentum ponatur, & quare opus creationis inter miracula non computatur. Prima ſiquidem quæſtio ſol-

E

uitur

uitur ex hoc, q; tam meritum q̃ oratio, ut ſic præcedit actionem diuinam ad miraculum, actus uero quicumque etiam interior, etiam ipſa orõ non ut oratio, ſed ut inſtrumentum Dei, ſequitur diuinam actionem, ut illius execut:o, ita q; ex hoc ipſo q; Deus eleuat illũ in ſuum inſtrumẽtũ ad opus miraculoſũ, fit exequutorius diuini imperii, tamq̃ deferens (ut dictũ eſt) illud creaturæ, i qua miraculum ſit.

*P.2.q.111 ar.1.

¶ Qñ igitur ſanctorum actus, aut opera ſolum meritorie, aut interceſſorie ſe habẽt ad miracula, tũc dñr facere miracula impetrando, q̃ Deus per ſeipſum facit. Qñ uero actus aliquis ſe habet ut exequens diuinum imperium (cui omnia obediunt) tũc dñr operari miracula ex poteſtate inſtrumẽtali tamen, ut Auctor declarauit.

Ferrar.a.

84

*Lib. 3.orth.fi.c.20. & 23.

¶ Secundæ aũt quæſtionis ſolutio ex hoc habetur: quia delatio imperii non põt fieri ad nihil, oportet.n ens eſſe ad qđ executiue delatio imperii fit: ad nihil nãque nihil põt deportari.

¶ Ad id uero, qđ ex 3.ſent. affertur, dici põt, uel q; Auctor doctiꝰ ſeipſũ correxit illud: uel q; ſub mõ interceſſiõis, uel orõnis, cõprehẽdit etiã modũ inſtitutionis qui conueniunt in hoc generali modo, q; non ſunt de genere permanentium, ſed cõſiſtentium in motu. Et per hæc patet intellectus infinitorũ dictorũ de inſtrumẽtali efficiẽtia attributa humanitati Chriſti, uel paſſioni, uel ſacramentis Eccleſiæ, & aliis huiuſmodi.

¶ In reſpõſione ad ſecundum eiuſdem ſecundi ar. 15. quæſtio. aduerte q; hic Auctor aſſertiue dicit, animam Chriſti ut inſtrumentum uerbi poſſe in omnes mutationes, quas quæcũque creaturæ põt facere, q; in 3. Sen. non niſi credendo dixit.

¶ In reſponſione ad tertium memento, gratiam Chriſti, eſſe

ſuſmodi immutationum non pertinẽt ad animam, neq; quãtũ ad ordinem naturæ, neque quantum ad ordinem gratiæ.

F Ad III dicendũ, q; (ſicut dictum eſt *in Secũda parte) gratia uirtutum, ſeu miraculorũ datur aiæ alicuius ſancti, nõ ut propria uirtute ei cõueniat miracula facere, ſed ut per uirtutẽ diuinã hmõi miracula fiãt. Et hęc quidem gratia excellentiſſime data eſt animæ Chriſti, ut.ſ. non ſolũ ipſe miracula faceret, ſed etiam ut hanc grãm in alios transfunderet. Vñ dr̃ Matt. 10 q;. Cõuocatis duodecim diſcipulis, dedit eis ptãtẽ ſpirituũ immũdorũ, ut eiicerent eos, & curarent oẽm languorem, & oẽm infirmitatem.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu proprij corporis.

G AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̃ q; anima Chriſti habuerit omnipotentiã reſpectu proprij corporis. Dicit Dam. *in 3. lib. q; omnia naturalia fuerunt Chriſto uoluntaria: uolens.n. eſuriuit, uolens ſitiuit, uolens timuit, uolens mortuus, &c. ſed ex hoc Deus dicitur omnipotens, quia omnia quęcumque uoluit fecit. ergo uĩ q; aĩa Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu naturalium operationũ proprii corporis.

¶ 2 Præt. In Chriſto fuit perfectiꝰ humana natura q̃ in Adã, in quo ſm originalem iuſtitiã, quam habuit in innocẽtiæ ſtatu corpus habebat oĩno ſubiectum animæ, ut nihil in corpore poſſet accidere contra animę uolũtatem. ergo multo magis anima Chriſti habuit oĩpotẽtiã reſpectu ſui corpis.

¶ 3 Præt. Ad imaginationẽ animæ, naturaliter corpus immutatur, & tanto magis, quanto magis fuerit fortis aĩa imaginatiõis, ut i Prima parte habitum eſt: ſed anima Chriſti habuit uirtutem perfectiſſimam, & quãtũ ad imaginationẽ, & quantum ad alias uires. ergo anima Chriſti fuit omps in reſpectu ad corpus proprium.

SED CONTRA eſt, q; dicitur Hebr. 2. q; Debuit ꝑ omnia fratribus aſſimilari, & præcipue i his, quæ pertinent ad conditionem naturæ humanę: ſed ad cõditionẽ humanæ naturę pertinet, q; ualetudo corporis, & eius nutritio, & augmentũ, imperio rõnis, ſeu uoluntatis nõ ſubdantur: quia naturalia ſoli Deo, q; eſt Actor nãę, ſubdunt. ergo nec in Chr̃o ſubdebãtur. Non igit aĩa Chriſti fuit omnipotẽs reſpectu ꝓprij corporis.

H RESP. Dcẽm, q; ſicut dictũ eſt, * aĩa Chriſti poteſt dupliciter cõſiderari. Vno mõ, ſm propriam naturã, & uirtutem. Et hoc modo ſicut nõ poterat immutare exteriora corpora à curſu, & ordine naturæ, ita etiam non poterat immutare ꝓpriũ corpus à naturali diſpoſitiõe: quia anima ſecundum propriã naturam, habet determinatam proportionem ad ſuũ corpus. Alio modo poteſt conſiderari aĩa Chriſti, ſecũdũ q; eſt inſtrumentum unitum uerbo Dei in perſona. Et ſic ſubdebatur eius ptãti totaliter oĩs diſpoſitio ꝓprij corporis: quia tamẽ uir tus actionis non proprie attribuitur inſtrumento, ſed principali agenti, talis omnipotẽtia magis attribuiĩ ipſi uerbo Dei, quàm animæ Chriſti.

I AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q; uerbum Damaſ. * eſt intelligendũ quantum ad uoluntatẽ Chriſti diuinam: quia ſicut ipſe in præcedenti cap. † dicit, beneplacito diuinæ uoluntatis permittebatur carni pati, & opera ri quæ propria.

K AD II dicendũ, q; nõ pertinebat hoc ad originalẽ iuſtitiam, quã Adam habuit in ſtatu innocentiæ, q; anima hoĩs haberet uirtutẽ transmutandi propriũ corpus in quamcũq; formam, ſed q; poſſet ipſum conſeruare abſq; omni nocumẽto. Et hanc etiã uirtutẽ Chriſtus aſſumere potuiſſet, ſi uoluiſſet: ſed cum ſint tres ſtatus hoium, ſ. innocẽtiæ, culpę, & glorię, ſicut de ſtatu gloriæ aſſumpſit cõprehẽſionẽ, & de ſtatu innocẽtiæ immunitatẽ à peccato, ita & de ſtatu culpę aſſumpſit neceſſitatẽ ſub

nõ ſolum ſingularẽ, ſed capitalem, ita q; humani illi ut uniuerſali capiti conuenit. Ac per hoc gratia miraculorum, ut uniuerſali inſtrumento confertur duplici uniuerſalitate, hoc eſt uniuerſalitata miraculorum, quia poterat omnia miracula inſtrumentaliter efficere, & uniuerſalitata generationis ſibi ſimilium, participanue tamen: quia poterat inſtrumentaliter efficere alios homines cooperatores miraculorum ex poteſtate inſtrumentali quoque participata, ut euangelico teſtimonio in litera allato probat. Nam ſicut uerbũ põt uti humanitate ſibi iuncta, ad faciendum miracula, ita, & eadẽ ratione poteſt illa uti ad communicãdum aliis poteſtatem faciẽdi miracula. Eſt ſiquidem huiuſmodi cõmunicatio miraculũ quoddam, comprehẽſum ſub uniuerſalitate miraculorum.

*arti. ꝑce.

concl.m

SVP. QVAE. XIII. ART. III.

Medina.ar.3.

concl.p

TItulus clarus eſt. ¶ In corpore uni ca diſtinctio bimembris repetitur: & duabus concluſionibus iuxta duo diſtinctionis membra reſpondetur. Diſtinctio eſt de anima Chriſti ſecundum propriam uirtutem, uel ſecundum q; eſt inſtrumentum uerbi. Prima concluſio eſt, Anima Chriſti ſecundum propriam uirtutem non habuit omnipotẽtiam reſpectu proprii corporis. Probatur ex limitatione proportionali: quia ſicut non poterat exteriora corpora immutare propria uirtute, ita nec proprium. Et probatur ratione: quia anima Chriſti habebat determinatam proportionem ad ſuum corpus, ac per hoc non omnia, ſed aliquid determinatum poterat reſpectu ſui corporis.

concl.s

* citatũ in argu.

†li. 3. c. 15. a med. & c. 14.

¶ Secunda concluſio eſt, Anima Chriſti, ut inſtrumentum uerbi habuit omnipoten-

potentiam reſpectu proprii corporis. Hæc concluſio non aliter probatur ſed ex præced. articulo ut clara relinquitur. Et hoc intellige ſobrie, hoc eſt de omnipotentia reſpectu, & naturaliũ & miraculoſarum tranſmutationum, nõ reſpectu conſeruationum ex nihilo, aut annihilationis, ut in præced. ar. declaratum eſt. Subdit tñ Auctor, unde poſſis doctorum dicta intelligere abſque dictæ cõcluſionis præiudicio: q.ſ. hæc oĩpotentia attributa inuenitur magis uerbo Dei, q̃ aïæ Chriſti, intm̃, ut inuenias forte negatam ab anima Chriſti, & attributam uerbo: quia uirtus actionis factiua, principali agenti attribuit ſimpliciter, inſtr̃o autẽ, ignoto præſertim, aut non attribuitur, aut etiam aufertur.

* Q.14.ar.2.

* lib. 3. de anima tex. 48. & ſequentibus to. 2.

SVP. QVAE. XIII. ART. IIII.

Medina a. 4.

Titulus clarus eſt intelligentibus terminos. Ille.n.dr̃ omnipotẽs reſpectu executionis ꝓpriæ uoluntatis, qui poteſt exequi quicquid uult exequi, ita ꝙ potẽtia executiua æquiparatur in illo uoluntati executionis.

¶ In corpore eſt una diſtĩõ bimembris cum duabus concluſionib. rñſiuis quæſito, iuxta membra diſtĩõnis. Diſtinctio eſt, Voluntas Chriſti dupliciter aliquid uoluit, uel per ſeipſum exequẽdum, uel per uirtutem diuinam.

Pro.a 85

¶ Vbi nota, ꝙ ly per ſeipſum, ſignificat per propriam uirtutem naturalem, uel gratuitam, immanentem.ſ. in ipſo, ita ꝙ diſtinguitur hoc membrum cõtra illa, quæ poterat Chriſtus per uirtutem inſtrumentalem, ut patet in litera. Sumitur ſiquidem hic per ſeipſum, ſicut in ſecundo art. ſumptum eſt per propriam uirtutem: utrobique.n. cõtra uirtutem inſtr̃alem diſtinctio fit, ut patet in litera. Prima ergo cõcluſio eſt, Aïa Chriſt. quicquid uoluit per ſeipſum exequẽdum, potuit. Probatur: qa dedeceret ſapientiã ſuam, ut aliquid uellet per ſeipſum efficere, quod non ſubiaceret uirtuti ſuæ. Secunda concluſio eſt, Anima Chriſti quicquid uoluit efficiendum diuina uirtute, potuit inſtr̃aliter, & nõ ꝓpria uirtute, ut patet de operib. miraculoſis.

* P.p.q.19. art.2.

¶ In rñſione ad primum reſpice ex ſecunda rñſione, ꝙ diſtinctio in corpore articuli poſita, non fuit comprehenſiua oïm, quæ Chri humana uoluntas uoluit fieri: qm̃ ſub neutro membro comprehenduntur, quæ Chriſtus uoluit per alios hoĩes fieri, q non ſubiacebant poteſtati eius naturali, aut gratuitæ, cuius executio ad humanam ſpectabat uolũtatẽ: ſed comprehendit oẽs modos quibus aïa Chriſti põt dici omnipotens, reſpectu executionis propriæ uoluntatis, ſ. reſpectu exequendorum per ipſum, & exequendorũ inſtr̃aliter tñ per ipſum, Deo principaliter operante reſpectu ſiquidem reliquorum non ponitur omnipotens: iuxta hanc ſecundam reſponſionem auctoritate Agathonis firmatam.

Concl.

¶ Sed dubio non caret hæc ſecunda reſponſio, quomodo uerificetur, quòd Chriſtus uoluerit humana uoluntate aliquid fieri per alios homines: & non potuerit facere quòd ſic fieret, cum minus pie ſonare hoc uideatur. Poſſe dici, quod uerificatur de uoluntate antecedente non conſequente, ſed hæc reſponſio non conſonat Agathoni, quia hoc cõe eſt uoluntati tã diuinæ q̃ humanæ, ut contra uoluntatem antecedentem agatur. Sententia autem Agathonis, ſecundum differentiam inter diuinam, & humanam voluntatem in hoc ꝙ diuina quęcumq; uoluit fecit, humana autem aliquid uult, & non poteſt, procedit, ut patet in litera.

* in lib. q. ex nouo teſt. qui incipit: Deus quidem perfectus eſt quæ.77. in princ. to.4

* Ar.1. huius q.

* li. & c. citatis ſ. arg. ſed cont.

* Quæ habetur in 6. ſyn. gener. Conſtan. a. med. illius ſ actione 4

* recepta ẽ in 8. actione 6. ſynod. general. & lecta fuit: ſ actione 4.

* lib. 19. c. 18. poſt m.ẽ dium.

¶ Dicendum eſt ergo quòd non inconuenit, Chriſtum humana uoluntate uere uoluiſſe aliquid per aliquos operãdum, uel non operandum, cuius oppoſitum factũ eſt, puta, potuit velle, quòd aliquis non peccaret, deſiderando quòd ille non offenderet Deum, & tñ ille peccabat, Chr̃o nõ ꝑmittente ſm̃ humanã uoluntatem; quia non erat in poteſtate virtutis eius, cohibere peccatum contra peccantis uoluntatem.

iacendi pęnalitatibus huius uitæ: ut infra dicetur.

Ad III dicendum, ꝙ imaginationi, ſi fuerit fortis, naturaliter obedit corpus quantũ ad aliqua, puta quantum ad caſum de trabe in alto poſita: qa imaginatio nata eſt eſſe principiũ motus localis, vt dr̃ 3. de Aïa.* Sic̃ ẽt quantum ad alterõem, q̃ eſt ſm̃ calorem & frigus, & alia conſequentia: eo ꝙ ex imaginatione conſequenter natæ ſunt conſequi animæ paſſiones, ſm̃ quas mouetur cor, & ſic per cõmotionem ſpirituum, totũ corpus alteratur. Alię uero diſpõnes corporales, quæ non habẽt naturalem ordinem ad imaginationem, non tranſmutantur ab imaginatione, quantumcunque ſit fortis: puta figura manus, uel pedis, uel aliquid ſic̃.

B

C

ARTICVLVS IIII.

Vtrum anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu executionis ſuæ voluntatis.

AD QVARTVM ſic proceditr̃. Vr̃ ꝙ aïa Chriſti non habuerit omnipotentiam reſpectu executionis propriæ uoluntatis. Dr̃.n. Mar.7. ꝙ ingreſſus domum, neminem voluit scire, & non potuit latere. Non ergo potuit in omnibus exequi propoſitum ſuæ uoluntatis.

D

¶ 2 Præt. Præceptum eſt ſignum voluntatis, ut in Prima parte dictum eſt.* ſed dñs quædam facienda præcepit, quorum contraria acciderunt: dr̃.n. Matt.9. ꝙ cœcis illuminatis. comminatus eſt Ieſus dicens, Videte ne quis ſciat: illi autem exeuntes, diffamauerunt illum per totam terram illam. Non ergo in omnibus potuit exequi propoſitũ ſuæ uoluntatis.

E

¶ 3 Præt. Id, quod poteſt aliquis facere, non petit ab alio: ſed dñs petiuit a Patre, orando illud quod fieri uolebat: dr̃.n. Lucæ 6. quòd exiit in montem orare, & erat pernoctans in orõne Dei, ergo non potuit exequi in oïb. propoſitum ſuę uolũtatis.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicit Aug. in lib. de Quæſtionib veteris, & noui Teſtamẽti: Impoſſibile eſt, ut Saluatoris uoluntas non impleatur, nec põt velle, qđ ſcit fieri non debere.

RESP. Dcd̃m, ꝙ aïa Chr̃i dupliciter aliqd uoluit. Vno mõ, quaſi per ſe implendũ, & ſic dicẽdũ eſt: ꝙ quicquid uoluit, potuit. non.n. conueniret ſapiẽtię eius, ut aliquid uellet per ſe facere, quod ſuæ uirtuti non ſubiaceret. Alio mõ uoluit aliquid, ut implendum uirtute diuina: ſicut reſuſcitationis proprii corporis, & alia hmõi miraculoſa opera, quæ quidẽ nõ poterat propria uirtute ſed ſecundum ꝙ erat inſtrumentum diuinitatis, ut dictum eſt.*

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ ſicut Aug. dicit in li. de Qõnib*, ueteris & noui Teſti, Qđ factũ eſt, hoc uoluiſſe dicendus eſt Chriſtus. Aduertẽdũ eſt.n. quòd illud in finibus geſtũ eſt gentiliũ, quibus adhuc tp̃s prędicandi nõ erat: ultro tñ uenientes ad fidẽ, non ſuſcipere, inuidiæ erat. A ſuis ergo noluit prædicari, requiri ãt ſe uoluit: & ita factũ eſt. Vel põt dici, ꝙ hæc uoluntas Chr̃i non fuit de eo, quod per eũ fiendum erat: ſed de eo, quod erat fiendum per alios, qđ nõ ſubiacebat humanæ uoluntati ipſius. Vñ in epiſtola* Agathonis Papę, quę eſt recepta in ſexta Synodo, legitur.† ergo ne ille oïm Conditor, ac Redemptor, in terris latere uolens nõ potuit, niſi hoc ad humanam eius uoluntatẽ, quam temporaliter eſt dignatus aſſumere, redigatur?

AD II dcd̃m, ꝙ ſicut Gre.* dicit 19. Moral. per hoc, quòd dominus præcepit taceri uirtutes ſuas, ſeruis ſuis ſe ſequentibus exemplum dedit, ut ipſi quidem uirtutes ſuas occultari deſiderent: & tamen ut alii eorum exemplo proficiãt, prodantur inuiti. ſic ergo præceptũ illud deſignabat uolunta

luntatẽ. Et eſt ſermo de Chriſto hoīe ſm̄ ꝓpriā uirtutē. Et hoc modo Agathon dicit, q̄ uoluit latere & non potuit, ſ. ſm̄ propriā uirtutē: potuit ēt tñ ſm̄ inſtalē uirtutem. Nec hæc minus pie ſonant apud diſcernentes inter ſubiacentia, & nō ſubiacentia Chr̄o hn̄mini ſm̄ propriā virtutē, q̄ q̄ decuerint humanā Chriſti uoluntatē tecta deſideria etiā ſine opere.

¶In rñſione ad ſm̄, optime vteris diſtinctione inter uoluntatem antecedentem, uel abſolute, attribuēdo præceptum taciturnitatis uoluntati ēt humanæ Chriſti antecedenti. Volebat ſiquidem, quantum ex ſe erat, gloriam fugere. & hanc uoluntatem præceptum taciturnitatis ſignificabat: nolebat tñ abſolute, hoc eſt oībus conſideratis, taceri, & ideo nō peccabant publicantes illa miracula.

¶In rñſione ad tertiū conſidera quanta ſit neceſſitas orandi, cū ēt ad ipſa opera, quæ Chriſtus ſciebat ſe facturum, orationis medium adhiberet, ea rōne, quia orationes cauſæ mediæ ſunt ad operanda, & conſequenda: ſine cauſis autem medijs, uelle effectus ſtulti eſt, ſicut uelle colligere frumēta ſine ſeminatione.

tem ipſius, q̄a humanā gloriā refugiebat ſm̄ illud Io. 8. Ego gloriam meam non quæro. Volebat tñ abſolute ꝑſertim ſm̄ diuinam uoluntatem, vt publicaretur miraculum factum, propter aliorum utilitatem.

Ad III dicendum, q̄ Chriſtus orabat, & pro his, quæ uirtute diuina fiēda erant, & pro his ēt, quæ humana uoluntate erat facturus, quia uirtus, & operatio animæ Chriſti dependebant a Deo, qui operatur in nobis uelle, & perficere, vt dicitur Philip. 2.

QVÆSTIO XIIII.

De defectibus corporis aſſumptis à filio Dei, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE cōſiderandū eſt de defectibus, quos Chriſtus in humana natura aſſumpſit. Et primo d' defectib' corporis, ſecūdo, de defectib. aiæ.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶Primo, utrum filius Dei aſſumere debuerit in humana natura corporis defectus.

¶Secundo, utrum aſſumpſerit neceſſitatem his defectibus ſubiacendi.

¶Tertio, utrum hos defectus contraxerit.

¶Quarto, utrum omnes huiuſmodi defectus aſſumpſerit.

SVP. QV. XIIII. ART. I.

Ferr. 4. con. c. 55. 11.
Alb. mag. 3. d. 15. a. 1

TItulus articuli clarus eſt.

¶In corpore unica ē concluſio, Cōueniēs fuit corpus aſſumptū a filio Dei, defectib. ſubiacere: Probat triplicit er. Primo ex fine incarnationis: ſecundo, ex fidei ſuſceptione: tertio ex exēplaritate patientiæ. Et omnia clara ſunt in litera.

ARTICVLVS I.

Vtrum filius Dei in humana natura aſſumere debuerit corporis defectus.

Petr. 3. d. 15. q. 1. art. 1. & d. 22. q. 1. ar. 1. q. 1. c. & 4. contra c. 55. 11. & opuſc. 3. c. 41. & 47.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur quòd filius non debuerit aſſumere humanam naturam cum corporis defectibus. Sicut n. aia unita eſt perſonaliter uerbo Dei, [a]ita, & corpus: ſed aīa Chr̄i habuit omnimodam perfectionem, & quantum ad grām, & quantum ad ſcientiam, ut ſupra dictum eſt. ergo etia corpus eius debuit eſſe omnibus modis perfectum, nullum in ſe habens defectum.

• Q. 7. ar. 9 & q. 9. ar. 1.

¶2 Præt. Aia Chriſti uidēbat uerbū Dei ea uiſione, qua beati uidēt, ut ſupra dictum eſt, [a] & ſic aia Chriſti erat beata: ſed ex beatitudine aīæ [b] glorificatur corpus: dicit. n. Auguſt. [c] in epiſtola ad Dioſcorum, Tam potenti natura Deus fecit animam, ut ex eius pleniſſima beatitudine redundet ēt in inferiorem naturā, quæ eſt corpus, nō beatitudo,

• q. 9. ar. 2.

• Epiſt. 56. non multum ante med. to. 2.

F ꝗ fruentis, & intelligētis eſt propria, ſed plenitudo ſanitatis, i. incorruptionis uigor. Corpus igit̃ Chriſti fuit incorruptibile, & abſq; omni defectu.

¶3 Præt. Pœna conſequit̃ [b] culpā: ſed in Chriſto non fuit aliqua culpa ſm̄ illud primę Pet. 2. Qui peccatum non fecit. ergo nec defectus corporales, qui ſunt pęnales, in eo eſſet debuerunt.

¶4 Præt. Nullus ſapiens aſſumit id, qđ impedit ip ſum à proprio fine: ſed per hmōi defectus corporales, multipliciter [b] vr̄ impediri finis incarnationis. prime quidē, q̄a pp hmōi infirmitates, hoīes ab eius cognitione impediebantur, ſm̄ illud Iſa. 53. Deſiderauimus eum deſpectum, & nouiſſimū

G uirorū, uirum dolorum, & ſcientē infirmitatem, & quaſi abſconditus uultus eius, & deſpectus: unde reputauimus eum. Secundo, quia ſanctorū patrū deſideriū nō ur̄ impleri, ex quorum pſona dr̄ Iſa. 51. Conſurge, conſurge, induere fortitudine, brachium dn̄i. Tertio, quia congruentius per fortitudinem, q̄ per infirmitatē, uidebatur, & ptās diaboli poſſe ſuperari, & humana infirmitas poſſe ſanari. Non ergo ur̄ conueniens fuiſſe, q̄ filius Dei humanam naturam aſſumpſerit cum corporalibus infirmitatibus, ſiue defectibus.

SED CONTRA eſt, q̄ dr̄ Heb. 2. In eo. n. quo paſ

H ſus eſt, & tentatus, potens eſt, & eis, q̄ tentant̃, auxiliari: ſ. ad hoc uenit, ut nos adiuuaret: unde, & Dauid dicebat, Leuaui oculos meos in mōtes, unde ueniet auxiliū mihi. ergo cōueniēs fuit, ut filius Dei carnē aſſumpſerit, infirmitatibus humanis ſubiacentem, vt in ea poſſit pati, & tentari, & ſic auxilium nobis ferre.

RESP. Dcd̄m, [m] conueniēs fuiſſe, corpus aſſumptū a filio Dei humanis infirmitatibus, & defectibus ſubiacere, & ꝑcipue, pp tria. [a] Primo quidem, quia ad hoc filius Dei carne aſſumpta, uenit i mūdū, ut ꝓ peccato humani gn̄is ſatiſfaceret. Vnus ꝓ pc̄tō alterius ſatiſfacit, dū pęnam ꝓ pc̄tō alte- Concl.

I rius debitā, in ſe ſuſcipit. Hmōi āt defectus corporales, ſ. mors, fames, ſitis, & hmōi, ſunt pęna pc̄ti, qđ eſt in mūdū per Adā introductū, ſm̄ illud Rō. 5. Per unū hominē peccatum intrauit in mūdum, & ꝑ peccatum mors. Vñ conueniēs fuit quantū ad finē incarnationis, q̄ hmōi penalitates in nr̄a natura ſuſciperet uice nr̄a, ſm̄ illud Iſa. 53. Vere languores nr̄os ipſe tulit. Scd̄o, pp fidē incarnationis aſtruendā. Cū. n. natura humana non aliter eſſet hominibus, niſi prout hmōi corporalibus defectibus ſubiacet, ſi ſine, his defectibus fili' Dei humanam naturā aſſumpſiſſet, uideretur, nō fuiſſe uerus homo, nec ueram carnē habuiſſe, ſed phātaſticā, ut Manichęi poſuerunt. Et iō, ut dr̄ Phil.

K 2. Exinaniuit ſemetipſum, formā ſerui accipiens, in ſimilitudinem hoium factus, & habitu inuētus ut homo. Vnde, & beatus Thomas per aſpectū uulnerum eſt ad fidem reuocatus, ut dicitur Ioā. 20. Tertio propter exemplum patientiæ, quod nobis exhibet, paſſiones, & defectus humanos fortiter tolerando. Vnde dicitur Heb. 12. Suſtinuit à peccatoribus ad ſemetipſum contradictionem, ut non fatigemini, animis veſtris deficientes.

AD

AD PRIMVM ergo dcēdm, ꝙ ſatiſfactio ꝓ pctīs alterius, hēt q̄dē quaſi materiā, pęnas, quas aliqs pro peccato alterius ſuſtinet: ſed ꝓ principio hēt habitū aīæ, ex quo inclinatur ad uolēdum ſatiſfacere pro alio, & ex quo ſatiſfactio efficaciam hēt: non. n. eſſet efficax ſatiſfactio, niſi ex charitate ꝓcederet. ut infra dicet.* Et iō oportuit aīam Chriſti, & perfectam eſſe, quantum ad habitus ſcientiarum, & uirtutum, ut haberet facultatem ſatiſfaciendi, & quòd corpus eius eſſet obiectum infirmitatibus, ut ei ſatiſfactionis materia nō deeſſet.

In materia de ſatiſf. id erat factu nō cōple uit.

AD II dcēdm. ꝙ ſm naturalē habitudinē q̄ eſt inter animam, & corpus, ex gloria animæ redundat gloria ad corpus: ſed hęc naturalis habitudo in Chr̄o ſubiacebat uolūtati diuinitatis ipſius, ex qua factū eſt, ꝙ beatitudo remaneret in aīa & nō deriuaref ad corpus, ſ3 caro patereſ, q̄ conueniūt nãæ paſſibili, ſm illud qđ Dam.* dicit, ꝙ bn̄placito diuinæ uoluntatis, permittebatur carni pati, operari, quæ propria.

*li. 3. c. 15. a med. & c. 14.

AD III dcēdm, ꝙ pęna ſemper ſequiſ culpā actualē uel originalē: qnq; quidem eius, qui punitur: qnq; āt alterius, ꝓ quo ille, q̄ pęnas patiſ, ſatiſfacit. Et ita accidit in Chr̄o, ſm illud Iſa. 53. Ipſe uulnerat*ē ꝑ iniq̄tates nr̄as, attrit*ē ꝑ ſcelera nr̄a.

AD IIII dcēdm, ꝙ infirmitas aſſumpta à Chr̄o nō impediuit finem incarnationis, ſed maxime ꝓmouit, ut dictū ē, Et quāuis ꝑ hmōi infirmitates abſcōderet ei* diuinitas, manifeſtabaſ tñ humanitas, q̄ eſt uia ad diuinitatē ꝑueniēdi, ſm illud Rom. 5. Acceſſum habemus ꝑ Ieſum Chr̄m ad Deū. Deſiderabāt aūt antiqui patres in Chr̄o nō quidē fortitudinē corporalem, ſed ſpiritualem ꝑ quam, & diabolum uicit, & humanā infirmitatem ſanauit.

*In corp. art.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus neceſſitatē his defectibus ſubiacendi aſſumpſerit.

AD SECVNDVM ſic ꝓceditſ. Vr̄ ꝙ Chr̄us non ex neceſſitate his defectib⁹ ſubiacuerit. Dr̄. n. Iſa 53. Oblatus ē, quia ipſe uoluit, & loquiſ de oblatione ad paſſionē: ſed uoluntas opponitur neceſſitati.[h] ergo Chr̄us nō ex neceſſitate ſubiacuit corꝑalib⁹ defectib.

¶ 2 Præt. Dam.* dicit in 3. li. Nihil coactum in Chriſto cōſideratur, ſed oīa uoluntaria: ſed quod eſt uoluntarium, non eſt neceſſarium. ergo huiuſmodi defectus non fuerunt ex neceſſitate in Chriſto.

*li 3 c. 20 in fine.

¶ 3 Præt. Neceſſitas inferſ ab aliquo[k] potentiori: ſed nulla creatura eſt potētior, q̄ aīa Chriſti, ad quā pertinebat propriū corpus conſeruare. ergo hmōi defectus, ſeu infirmitates nō fuerunt in Chriſto ex neceſſitate.

SED CONTRA eſt, ꝙ Apoſt.

A dicit Rom. 8. Miſit De⁹ filiū ſuū in ſimilitudinē carnis peccati: ſed cōditio carnis peccati eſt, ꝙ habeat neceſſitatē moriendi, & ſuſtinēdi alias hmōi paſſiones. ergo talis neceſſitas ſuſtinendi hos defect⁹ fuit in carne Chr̄i.

RESP. dcēdm, ꝙ duplex eſt neceſſitas. Vna quidē coactionis, q̄ fit ab agēte extrinſeco. Et hęc quidē neceſſitas contrariaſ, & naturæ, & uolūtati, quorū utrū B que eſt principiū intrinſecum. Alia aūt eſt neceſſitas naturalis, q̄ conſequiſ principia naturalia, puta formā, ſicut neceſſariū eſt ignē calefacere: uel materiā, ſicut neceſſariū eſt corp⁹ ex contrarijs cōpoſitū diſſolui. Secundū[m] igitur hanc neceſſitatē, quæ conſequiſ materiā, corpus Chriſti ſubiectū fuit[n] neceſſitati mortis, & aliorum hmōi defe-C ctuū: *q̄a ſicut dictū eſt, *beneplacito diuinæ uolūtatis, carni Chriſti ꝑmittebaſ agere, & pati, q̄ propria. Hæc aūt neceſſitas cauſaſ ex principijs carnis humanæ, ut dictū eſt.* Si autē loquamur de neceſſitate coactionis, ſcdm quidē ꝙ repugnat naturæ corporali: ſic iterū corpus Chriſti ſm conditionē proprię naturæ neceſſitati ſubiacuit, & claui ꝑforantis, & flagelli ꝑcutientis. Scdm uero ꝙ neceſſitas D talis repugnat uoluntati, manifeſtū eſt ꝙ in Chr̄o nō fuit neceſſitas horū defectuū, neq; per reſpectū ad diuinā uoluntatē, neq; per reſpectū ad uoluntatē humanā Chriſti abſolute, ꝓut ſequiſ rōnē deliberantē, ſed ſolū ſm nãlē motū uolūtatis, ꝓut ſcilicet naturaliter refugit mortē, & ēt corporis nocumenta.[q]

AD PRIMVM ergo dcēdm, E ꝙ Chriſtus dicitur oblatus, qa uoluit[r] & uoluntate diuina, & uoluntate humana deliberata: licet mors eſſet contra naturalem motum uoluntatis humanæ, ut Damaſc.* dicit.

AD II. patet reſponſio ex dictis. †

AD III. dicēdū, ꝙ nihil fuit potentius, q̄ anima Chriſti abſolute: nihil ramē prohibet aliquid fuiſſe potentius, quātum ad hunc effectum: ſicut clauus ad perforandum. Et hoc di-

SVP. QV. XIIII. ART. II.

Ferrar. 4. 87 Inf. q. 15. ar. 5. ad. 1. Et di. 3. q. 1. art. 2. q. 1. c. fin.

1. Bon. 3 ſ. d. 16. q. 3. a. 2
Scot. 3. ſ. d. 16. q. 2.
Ricca. 3. ſ. d. 16. q. 2.
Duran. 3. ſ. d. 16. q. 1.
Mairo. 3. ſ. 17. q. 2.
Ca. 3. d. 16. q. 2. con. 3.
Medina ar. 2.

TItulus intelligēdus eſt ut iacet. ¶ In corpe duo ſūt. Primo ponitur una diſtinctio bimēbris cum conditionibus membrorum, & multiplicitate utriuſque. Secundo, reſpondeſ queſito tribus concluſionibus. Diſtinctio eſt. Neceſſitas eſt duplex, coactionis, uel naturalis. Cōditio neceſſitatis coactionis eſt, ꝙ eſt ab extrinſeco, multiplicitas eius eſt, ꝙ contrariaſ qnq; naturæ, quandoque uoluntati: quia tam natura, q̄ uoluntas eſt principium intrinſecum: illa autē eſt ab extrinſeco. Cōditio neceſſitatis naturalis eſt, ꝙ cōſequitur principium naturale: multiplicitas eius eſt, quia, uel conſequitur formam, uel materiam. Prima concluſio eſt: Corpus Chriſti ſecundum neceſſitatem naturalem conſequētem materiam ſubiectum fuit neceſſitati mortis, & aliorū huiuſmodi defectuū. Probatur. Carni Chriſti permittebatur agere, & pati, quæ erant propria: ſed neceſſitas horum defectuū cauſatur ex proprijs carnis, ergo. Secunda concluſio eſt, Corpus Chriſti ſecundum cōditionem propriæ naturæ ſubiacuit neceſſitati coactionis repugnantis naturæ corporali, ut patet de clauo perforante, & flagello percutiente. Tertia cōcluſio eſt. In Chriſto non fuit neceſſitas coactionis repugnantis uoluntati diuinæ, aut humanę abſolute: ſed ſolum ſecundum naturalem motum uoluntatis. Hæc concluſio non aliter probatur: ſed ex declaratione terminorum relinquitur euidens apud theologos. Declarat ſiquidem uoluntas abſolute, hoc eſt conſequens rationem deliberantem, & naturalis prout naturaliter refugit mortem, corporiſque nocumēta.

Concl. m

D. 904.

*arti. ꝑce. ad 2.

*In iſto ar. Concl. p

¶ Vbi nota primo, ꝙ apud Autorem hic, deliberatio eſt actus rationis. Et uoluntas dicitur deliberata denominatiue a ratione deliberante, & cauſaliter: quia conſequitur rationem deliberantem (quæ. ſ. ratio omnibus conſideratis concludit aliqd eſſe malum, uel bonum, fugiendum, uel proſequendum) & ſequitur motus uoluntatis conformis tali rationi appetens, uel fugiens, qui uocatur uoluntas deliberata. Naturalis autem uoluntas uocatur motus ille uoluntatis, qui cōſequitur rationem apprehendentem bonū uel malum, non conſideratis omnibus circunſtantiis, ſed ipſum nudum obiectum bonum (puta uitam, ſanitatem) uel malum, puta mortem, infirmitatem, flagellari, & huiuſmodi, ad huiuſmodi enim appreheſionem,

D. 915.

*li. 3. c. 23. & 24.

† In corp. art.

ſionem ſequitur naturaliter motus nolũtaris nolens bonum, uel nolẽs malum. Et ſic, ut dictũ eſt, ſup addita rõni conſideratione circunſtantiarũ (puta mors, pp bonum uirtutis) ſequit in uoluntate motus nolitiõis reſpectu mali puta: mortis pp iuſtitiam, & nolitionis, reſpectu boni, puta uitę cũ detrimento uirtutis. Renuit ſiquidẽ uiuere cum defectu ẽt negatiuo talis act° uirtutis, puta redemptionis humanæ.

Porr.o 88

3.d. 15. q. 2.ar. 3. & di.21. q.1. ar.2.ca. & opu.3. ca. 223.

¶ In rñſione ad tertiũ unde q auctor neceſſitatem coactionis cõtratiæ corpori, quã I corpore articuli reſpectu corporis Chñi poſuit) hic extendit ẽt ad animã Chriſti ſm propriã naturã, & uirtutem: quia ſuperius dictũ eſt, q aĩa Chñi ſm propriã naturam, & uirtutem nõ poterat mutare naturalẽ curſum rerũ, ſm quẽ cõſtat, clauum eſſe potentiorem ad perforandum carnem humanã, q̃ aĩa ſit potẽs ſeruare corpus illęſum à perforatione: q̃m hoc non ſine miraculo fieret. Et hoc e quod litera docet.

SVP. QVÆ. XIIII. ART. III.

Alb. mag. 3.d. 15. ar. 7

Titulus totus conſiſtit in uerbo cõtractionis. Nihil. n. aliud uertitur in dubiũ hic, niſi an defectus corporales, qui I Chriſto fuerunt, fuerint contracti, an nõ fuerint contracti, ſed aliter habiti.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſpõſiua quæſito: Chriſtus non contraxit defectus corporales, ſed uoluntarie ſuſcepit. Probatur quo ad primam, principaleũq; partẽ: Cõtractio importat ordinem affectus ad cauſam. ergo illi proprie dñr contrahere defectus mortis, &c. qui ex debito peccati hos defectus icurrunt: ergo Chriſtus hos defectus nõ cõtraxit. Antecedens probatur: quia cõtrahere eſt ſimul trahere effectum. ſ. cum cã ſua. Prima conſequẽtia ꝓbatur: quia cauſa mortis, & horum defectuum in huma-

* refertur. 3. ſent. diſ. 16. & habetur in glo. ord. ſuper hũc locũ.

co, ſecundum q anima Chriſti conſideratur ſecundum ꝓpriã naturam, & uirtutem.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus defectus corporales contraxerit.

AD TERTIVM ſic ꝓcedi tur. Vr q Chriſtus defectus corporales contraxerit. Illud. n. cõtrahere dicimur, q ſimul cũ[b] nã ex origine trahim[a]: ſed Chriſtus ſimul cùm natura humana defectus, & infirmitates corporales per ſuam originem traxit à matre, cuius caro hmõi defectibus ſubiacebat. ergo uidetur, quòd hos defectus contraxerit.

¶ 2 Præt. Id, quod ex[b] principijs naturę cauſatur, ſimul cum natura trahitur, & ita contrahit: ſed huiuſmodi pęnalitates cauſantur ex principiis nãæ humanæ. ergo eas Chriſtus cõtraxit.

¶ 3 Præ.[h] Secundum huiuſmodi defectus Chriſtus aliis hominibus ſimilatur, ut dicitur Hebr. 2. ſed alii homines huiuſmodi defectus contrahuut. ergo uidetur q etiam Chriſtus huiuſmodi defect° cõtraxerit.

SED CONTRA eſt, q huiuſmodi defectus contrahunt ex peccato, ſm illud Rom. 5. Per unum hominẽ peccatum intrauit in hũc mundũ, & per pctm̃ mors: ſed in Chriſto nõ habuit locũ peccatũ. ergo hmõi defectus Chriſtus non contraxit.

RESP. dicendum, quòd in uerbo contrahendi, intelligit ordo effectus ad cauſam, ut ſcilicet illud dicatur contrahi, qđ ſimul cum ſua cauſa ex neceſſitate trahitur. Cauſa autẽ mortis, & horum defectuum in humana natura eſt peccatum: q̃a per peccatũ mors intrauit in hunc mundũ, ut dr̃ Rom. 5. Et iõ illi ꝓprie dñr hos defectus contrahere, qui ex debito peccati hos defectus incurrunt. Chriſtus aũt defectus non habuit ex debito peccati: quia ut Aug. dicit exponens illud Io. 3. Qui de ſurſum uenit, ſuper oẽs eſt, de ſurſum uenit Chrs id eſt, de altitudine naturæ humanæ, quam habuit ante peccatũ primi hois. Accepit. n. naturã humanã abſque peccato, F in illa puritate, in qua erat in ſtatu innocentiæ, & ſimili mõ potuiſſet aſſumere humanã naturã abſq; defectibus. Sic igit patet, q[m] Chriſtus non contraxit hos defectus, quaſi ex debito peccati eos ſuſcipiens, ſed ex propria uoluntate[n].

AD PRIMVM ergo dicendũ, q caro Virginis concepta fuit in originali[d] peccato: & iõ hos defectus cõtraxit.† ſed Chriſtus naturã ex Virgine aſſũpſit abſ- G que culpa. Et ſimilr potuiſſet naturã aſſumere abſque pęna: ſed uoluit ſuſcipere pęnam ꝓpter opus noſtræ redeptionis implendum, ut dictũ eſt.* Et iõ habuit hmõi defectus, nõ contrahẽdo, ſđ volũtarie aſſumẽdo

na natura eſt peccatum. Probatur ex auctoritate ad Roma. 5. Per peccatum mors, &c. Secunda uero cõcluſio probatur: quia Chriſtus non habuit hos defectus ex debito peccati. Probatur auctoritate Auguſtini. Vltima pars concluſionis probatur: quia potuiſſet, ſi uoluiſſet Chriſtus aſſumere naturam abſq; pęna, ſicut aſſumpſit abſque culpa.

Concl. m

D. 370.

† Aliàs, ſed caro Chriſti ex Virgine ſumpſit naturã abſque culpa.

¶ In reſponſione ad ſecundum, nota Auctorem I theologia theologice loqui, cũ dicit cauſam proximam mortis eſſe peccatũ, remotam autem compoſitionem ex cõtrariis. Formaliter ſiquidem loquitur, ubi omnino theologica eſt materia, qualis ẽ iſta.

* art. 1. huius quæſt.

AD II dicendũ, q cã mortis, & aliorum corporalium defectuum in humana natura, eſt duplex. Vna quidem remota, quæ accipitur ex parte principiorum materialiũ humani corporis, inquantum eſt ex contra- H riis cõpoſitum: ſed hæc cauſa impediebatur per originalem iuſtitiam. Et ideo proxima cauſa mortis, & aliorum defectuum, eſt peccatum: per quod ſubtracta eſt originalis iuſtitia. Et propter hoc, quia Chriſtus fuit ſine peccato, dicitur non contraxiſſe huiuſmodi defectus: ſed voluntarie aſſumpſiſſe.

AD III dicẽdum, q Chriſtus in huiuſmodi defectibus, aſſimilatus eſt aliis hominibus, quantum ad qualitatem defectuum, non autem quantum ad cauſam. Et ideo Chriſtus nõ contraxit huiuſmodi defectus, ſicut alij.

I

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus omnes defectus corporales hominum aſſumere debuerit.

AD QVARTVM ſic procedi tur. Videtur quòd Chriſt° omnes defectus corporales hominum aſſumere debuerit. Dicit enim Dama.* Quod eſt[h] in aſſumptibile, eſt incurabile: ſed Chriſtus uenerat omnes defe- K ctus noſtros curare. ergo omnes defectus noſtros aſſumere debuit.

¶ 2 Præte. Dictum eſt,† quòd ad hoc quòd Chriſtus ꝓ nobis ſatisfaceret, debuit habere habitus pfectiuos in aĩa, & defectus in corpore: ſed Chriſtus ex parte animæ aſſumpſit plenitudinem omnis gratiæ. ergo[h] ex parte corporis debuit aſſumere omnes defectus.

¶ 3 Præt. Inter omnes defectus

SVP. QVÆ. XIIII. ART. IIII.

Palud. 3 d. 15. q. 2. Medina. a. 4.

Porr.o 89

Titulus cõſiſtit in uniuerſalitate defectuum humanorum corporalium, an ſcilicet omnes aſſumi a Chriſto fuerit conueniens.

¶ In corpore una eſt concluſio rñſiua quæſito: Non fuit conueniens ut Chriſtus aſſumeret omnes defectus, ſeu infirmitates humanas. Probatur, Chriſtus aſſumpſit defectus humanos ad ſatisfaciendum pro peccato humanæ naturæ. ergo illos tantum defectus aſſumere debuit, qui conſequunt ex peccato cõi totius humanæ naturæ, nec tamen repugnãt perfectioni ſciẽtiæ, & gratiæ. ergo nõ fuit cõueniens, ut omnes

Sup. q. 3. ad 2. art. 4. ad 3. & inf. q. 15. art. 1. c. & q. 46. ar. 4. ad 3. & 3. diſt. 1. q. 2. ad 1. & diſ. 15. q. 1. art. 1. & di. 22. q. 1. ar. 3. q. 1. & 4. cont. c. 55 ad 11. & op. 3. cap. 223. & 2, 8

* lib. 3. c. 6. & 15.

† Art. 1.

omnes defectus, ſeu infirmitates humanas aſſumeret. Aſis patet. Et prima conſequentia, quo ad primam partem, relinquitur clara. Quo ad ſecundã vero ꝓbat, quia ad ſatisfaciendũ ꝓ peccato humanæ naturæ, requirit ſatisfactor perfectus in aīa ſciẽtia & grã. Secunda ãt, quia defectus ſunt trifariã: quidã repugnantes pfectioni ſciẽtiæ, ut ignorãtia, uel grãæ, ut pronitas ad malũ, & difficultas ad bonũ: quidã particulares, ut uarii morbi: quidam cõmunes totius humanæ naturæ, ut fames, ſitis, fatigatio, mors &c.

¶ Vbi nota tria. Primo, ꝙ quia rõis ordo poſcit, ut ſatisfactio, q̃ pœnalis eſt, reſpondeat culpę, & culpæ cõi reſpondeat pœna cõis, iõ lra ex eo ꝙ Chriſtus defectus pœnales aſſũpſit ad ſatiſfaciendũ ꝓ pctõ naturę humanę, optime ut clarum ſatis, cõſequenter, ꝙ ſolos communes humanæ naturæ defectus pœnales aſſumere debuit. Secundo ꝙ quia negatio particularium defectuum in Chriſto illata, non erat probata (q̃uis fuerit probata aſſirmatio uniuerſalium defectuũ in eo) ex ꝓpoſitiõe pertinente ad culpã, iõ lra ſubiunxit rõem ex mente corpus Chri a ſpecialib. defectib. ex negatiõe cauſarũ eorũdẽ ad negatiõem eorũ procedens, ex eo, ꝙ defectus ſpeciales, aut ſunt ex defectu principii, uel principiorũ, aut ex defectu progreſſus uirtutis, quorum neutrum in Chriſto locum habere potuit.

¶ Et ſi quis obiecerit, ꝙ poſſit eſſe aliquis horũ defectuũ, ex tertia cauſa, puta, ex cœlo, uel concurſu clementi alicuius, ſciat, omnes hmõi concurſos cauſatiuos morbi ſpecialis, nihil aliud eſſe q̃ defectũ principii concurrens cum cauſa impedit principio a naturali perfectione actionis, uel paſſionis ſuæ, & ideo reducitur huiuſmodi cauſa ad defectum uirtutis formatiuæ, cauſam poſitam in litera.

¶ Tertio, quòd Auctor doctrinam ſuam confirmem Damaſcenũ oſtendens, confirmat ſiue I. & exponit illum.

¶ Sed reſtat hic dubium, quo paſto iuxta, ubi de defectib. corporis agitur, ignorantiam inter defectus communes comparare, cum cunſtet ignorantiam eſſe defectum animæ.

¶ Ad hoc dicitur, quòd Auctor licet tractet de defectibus corporis, inſerit tamen uniuerſalem doctrinam de defectibus humanis, qui non debuerunt aſſumi a Chriſto, ut ex uniuerſali regula habeatur differentia inter defectus etiam corporis, qui debuerunt, uel non debuerunt aſſumi. Et hoc propter pronitatẽ ad malum, & difficultatem boni, quoniam alia eſt lex in membris humanis repugnans legi mentis, ſecundum quam proni ſunt ſenſus hoīs ad malum, & non quod uolumus bonum hoc agimus, id ſi q. de ignorãtia admiſcetur, a aepli gra poſita uel.

corporales, præcipuũ locum tenet mors: ſed Chrs mortẽ aſſũpſit.[h] ergo multo magis oẽs alios defectus aſſumere debuit.

SED CONTRA eſt, ꝙ contraria non poſſunt ſimul fieri ĩ eodẽ: ſed qdã infirmitates ſunt ſibiipſis cõtrariæ, utpote, ex contrariis principiis cãtæ. ergo nõ potuit eſſe, ꝙ Chriſtus omnes ĩfirmitates humanas aſſumeret.

RESP. Dcdm. ꝓ ſicut dictũ ẽ, Chrs defectus humanus aſſumpſit, ad ſatiſfaciendũ pro pctõ humanę naturæ: ad ꝙ requirebatur, ꝙ haberet perfectionem ſcientiæ, & grę in anima. Illos ergo defectus Chrs aſſumere debuit, qui conſequunt̃ ex peccato cõi totius naturæ, nec tamen repugnant pfectioni ſciẽtiæ grãæ. Sic igitur[m] non fuit cõueniens, ut oẽs defectus, ſeu ĩfirmitates humanas aſſumeret.[a] ſunt. n. quidã defectus, qui repugnant pfectioni ſciæ et grę: ſicut ignorantia, pronitas ad malũ, & difficultas ad bonũ. Quidã ãt defectus ſunt, q non conſequunt̃ cõiter totã hominem natuam, pp peccatũ primi Parentis, ſed cauſantur in aliquibus hoĩbus ex quibuſdã particularibus cauſis: ſicut lepra, & morbus caducus, & alia hmõi. Qui quidem defectus qñque cauſantur ex culpa hoĩs, puta, ex inordinato uictu, quãdoque ãt ex defectu uirtutis formatiuæ: quorum neutrũ cõuenit Chriſto, quia, & caro ei[a] de Spirituſancto concepta eſt, qui eſt infinitæ ſapientiæ et uirtutis, errare, et deficere ñ potẽs & ipſe nihil inordinatũ ĩ regimine ſuæ uitæ exercuit.[p] Sũt ãt tertii defectus, q in oĩb. hoĩb. cõiter inueniunt, ex pctõ primi parẽtis: ſicut mors, fames, ſitis, & alia hmõi. & hos defectus omnes Chriſtus ſuſcepit,[q] quos vocat Dam.[*] naturales, & indetractibiles paſſiões: nãles quidẽ, quia cõſequunt̃ cõiter totam naturã humanã: indetractibiles ãt, quia defectum ſciæ, & gratiæ nõ important.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ omnes particulares defectus hominũ, cãntur ex corruptibilitate, & paſſibilitate corporis ſuperadditis quibuſdã particularibus cauſis. Et iõ cum Chrs curauerit paſſibilitatẽ, & corruptibilitatẽ corporis nñi, per hoc ꝙ eã aſſumpſit, ex cõſequẽti oẽs alios defectus curauit.

AD II dcdm, ꝙ plenitudo omnis gratiæ, & ſcientiæ animæ Chri ẽm ſe debebatur ex hoc ipſo, ꝙ erat a uerbi Dei aſſumpta, & iõ abſolute oẽm plenitudinẽ ſapientiæ, & grãæ Chrs aſſumpſit: ſed defectus nr̃os diſpenſatiue aſſumpſit, vt ꝓ pctõ nr̃o ſatisfaceret, nõ qa ei ẽm ſe competerent, & ideo oportuit, ꝙ omnes aſſumeret, ſed ſolum illos, qui ſufficiebãt ad ſatiſfaciendum pro peccato totius humanæ naturæ.

AD III dcdm, ꝙ mors in oẽs hoĩes deuenit ex pctõ primi parentis, nõ ãt quidam alii defectus, licet ſint morte minores. Vnde non eſt ſimilis ratio.

¶ Sed quia hęc reſponſio dicta ſm eundem contextum ſeparat, dum ignorantiam ut exemplum, pronitatem uero ad malũ, & difficultatem ad bonum oĩe interpretatur, aliter dicitur, ꝙ per ignorantiam hic intelligitur copulatiu corporales cauſatiua ignorantię, naſcuntur ſi quidem aliqui inepti ad ſcientiam ſicut alii inclinati ad iram; & huiuſmodi.

¶ Sed hoc minus cõſonat lrę, diuidẽti contra defectus repugnantes perfectioni ſcientiæ, uel gratię, defectus corporis ſpeciales: cũſtat ãt has complexiões exhorbitantes a temperantia humanæ neceſſitatis, inter ſpeciales cõmputari defectus. Vnde dcdm eſt, ꝙ ignorantia duplicitèr ſumi poteſt, uel ſm ſe, & ſic eſt defectus non corporis, ſed animæ, ſicut ſciẽtia ſibi contraria, n. circa idẽ nata ſunt fieri, uel ſecundũ ſuã cauſam occaſionalẽ communem toti naturæ humanæ, & ſic eſt defectus tenens ſe ex parte corporis, quoniam ex hoc ipſo, quòd anima ſic ĩ corpore, non recipit influxum ſcientiæ a ſuperioribus, & manet ignorans, ſi non intuetur ſignum ſtatim, q a corpore ſeparatur anima, perficit̃ ſcientia infuſa a ſuperioribus. Chriſtus autem licet ſuſcepit animam in corpore, non ſuſcepit tamen defectum ſcientiæ concomitantem animam ex hoc quòd ſit in corpore, quoniam ab initio eius anima repleta eſt, & beata & infuſa ſcientia, ut patet ex antedictis. Et ideo inter defectus corporis, hoc eſt ſe tenentes ex parte corporis comp̃utata eſt hoc in loco ignorantia.

Lib. I. orth. fid. c. 14. & fin. & li. 3. c. 20.

¶ In reſponſione ad ſecundum perſpicaciter nota, ꝙ animæ Chriſti ſecundum ſe debebatur plenitudo omnis gratiæ, & ſcientiæ, ex hoc ipſo ꝙ erat aſſumpta a Verbo: eſt enim hoc ſumptum ex Ioann. I. Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis, quaſi unigeniti a Patre. Et docemur ex hoc non ſolum differentiam inentam in litera inter ſcientiam, ac gratiam, & defectus, quòd illæ debebantur animæ Chriſti ſecundum ſe, hoc eſt ob propriam perfectionem, iſti uero ſolum propter aliud, hoc eſt ſatisfactionem, & exemplaritatem & c. ſed etiam quòd non ſunt duo miracula, gratia unionis, & gratia uirtutum in anima Chriſti: ſed ſicut in naturalibus generans dat una generatione formam, & conſequentia ad formam, ita in myſterio incarnationis, aſſumens dat gratiæ, & ſcientiæ plenitudinem, ut conſequentia aſſumpt onem. Et propterea ſicut debentur genito concomitantia formam, debito naturali, ita debentur aſſumptæ animæ plenitudo gratiæ, & ſcientiæ, debito quaſi naturali, ſeu connaturalis ordinis ſupernaturalis: quippe eſt aſſumptæ ad ſũmx plenitudo gratiæ, & ſcientiæ.

SVPER QV. XV ART. I.
S. Bona. 3. ſ. d. 12. q. 1. ar. 2.
Scot. 3 ſ d 12. q. 1.
Ricca. 3. ſ. d. 12. q. 1.
Duran. 3 ſ. d. 12. q. 2.
Ca. 3. d. 12. q. 1. con. 1. & 2.
Meanna. ar 3.

Titulus clarus eſt. In corpore eſt unica concluſio rñſiua quæſito: Chrs nullo mō aſſumpſit defectū pcti. Probat: Defect⁹ aſſumpti a Chriſto ſunt aſſumpti ad. tria, hoc eſt, ad ſatiſfaciendū p natura humana: ad cōpbandā ſuā humanitatē, & exēplū virtutis: ſed defect⁹ pcti ad nihil horū ualet. ergo Maior patet ex primo arti. pcedētis qōnis. Minor ſingillatī quo ad ſigulas partes clare pbat in lra, ita ut nō ſit opus exponere.

QVAESTIO XXV.

De defectibus animæ, à Chriſto aſſūptis in decem articulos diviſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de defectibus pertinētibus ad animam.

Et circa hoc quæruntur decē.

¶Primo vtrum in Chro fuerit peccatum.

¶Secundo, vtrum in eo fuerit fomes peccati.

¶Tertio, vtrum in eo fuerit ignorantia.

¶Quarto, vtrū anima eius fuerit paſſibilis.

¶Quinto, vtrum in eo fuerit dolor ſenſibilis.

¶Sexto vtrū ī eo fuerit triſtitia

¶Septimo, vtrum in eo fuerit timor.

¶Octauo, vtrum in eo fuerit admiratio.

¶Nono, vtrum in eo fuerit ira.

¶Decimo, vtrum ſimul fuerit viator, & comprehenſor.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Chriſto fuerit peccatum.

Perr. e. 96.
Inf. q. 31. a. 7. & 3 d. 3. q. 1. cor. fi & d. 12. q. 1. cor. fi. & quo. 4. q. 11. ar. 1.

AD PRIMVM ſic pced. ī. Vr̄ q in Chro fuerit pctm̄. Dr̄. n. Pſ. 21. Deus Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti, longe a ſalute mea verba delictorū meorū: ſed hæc uerba dñr ex pſona ipſius Chriſti, ut patet ex hoc, q ipſe ea in cruce ptulit. ergo uidetur quòd in Chriſto fuerit delicta.

¶2 Præt. Ro. 5. dicit Apoſt. q in Adā oēs peccauerunt, quia. ſ. in eo originaliter fuerunt: ſed Chrs ēt originaliter fuit in Adā. ergo in eo peccauit.

¶3 Præt. Apoſt. dicit Heb. 2. q i eo, ī quo Chrs eſt, & tentatus, potens eſt, & his, qui tentatur, auxiliari: ſed maxime indigebamus auxilio eius contra pctm̄. ergo videtur q in eo fuerit peccatum.

¶4 Præt. Secundæ ad Cor. 5. dr̄ q Deus eum, q nō nouerat peccatum ſ. Chriſtum, pro nobis peccatum fecit: ſed illud uere eſt, quod a Deo factū eſt ergo in Chriſto uere fuit peccatum.

Ca. 11. ſ 6 10. 3. ¶5 Præt. Sicut Aug. dicit ī li. de Agone Chriano, in hoie Chro ſe nobis ad exēplū uitæ pbuit filius Dei: ſed hō idiget exēplo nō ſolū ad recte uiuēndū, ſed ēt ad hoc, q peniteat de pctis. ergo vr̄, q in Chriſto debuerit eſſe peccatum, ut de peccatis peniitendo, penitentiæ nobis daret exemplum.

SED CONTRA eſt, quòd ipſe dicit Ioan. 8. Quis ex vobis arguet me de peccato?

Ar. 1. & 2. huius q. RESP. dcēdm, q ſicut ſupra dictum eſt, Chrs ſuſcepit defectus noſtros, ut pro nobis ſatisfaceret, & ut ueritatē humanæ naturæ cōprobaret, & ut nobis fieret exemplū uirtutis: ſm quę tria manifeſtum eſt, q defectum peccati aſſumere nō debuit. Primo quidem, quia pctm̄ nihil operatur ad ſatiſfactionem, quin immo uirtutem ſatisfactionis impedit: quia ut dr̄ Eccl. 34. dona iniquorū non probat Altiſſimus. Silr ēt ex pctō nō demonſtrat ueritas humanę naturę, quia pctm̄ non pertinet ad humanam naturā, cuius Deus eſt cā. ſed magis eſt contra naturā, p ſeminationē diaboli introductū ut Dam. dicit. Tertio, peccando exēplū uirtutis præbere non potuit, cum pctm̄ contrarietur uirtuti. Et iō Chriſtus nullo modo aſſumpſit defectū pcti, nec originalis, nec actualis, ſm illud q dicitur 1. Petri. 2. Qui peccatum non fecit. *Li. 2. c. 30. & li. 3. ca. 20. concl.*

AD PRIMVM ergo dcēdm, q ſicut Dam. dicit in 3. li. dupliciter dr̄ aliqd de Chro, uno mō ſm proprietatē nālem, & hypoſtaticam, ſicut dr̄ q Deus factus eſt homo, & q paſſus ē pro nobis, alio mō, *Li. 3. orth. fi. c. 25.*
G ſm proprietatē perſonalē, & habitualē, prout ſ. aliqua dñr de ipſo in perſona noſtra, quæ ſibi ſm ſe nullo modo conueniunt. Vnde & inter ſeptem regulas Ticonii, quas Aug. ponit in 3. de doctr. Chriſtia. prima ponitur de Dño, & eius corpore, cum ſ. Chriſti, & eccleſiæ una perſona æſtimatur. Et ſm hoc Chriſtus ex perſona membrorum ſuorum loquens dicit, Verba delictorum meorū, non quòd in ipſo capite delicta fuerint. *Li. 3. c. 31. to. 3.*

AD II dcēdm, q ſicut dicit Aug. 10. ſup Ge. ad liam, non oī mō Chrs fuit in Adā, & in aliis patrib. quo nos, ibi fuimus. Nos. n. fuimus in Adam *Lib. 10. c. 19. & 20. to. 3.*
H ſm ſeminalē rōem, & ſm corpulentā ſubſtantiā: quia. ſ. ut ipſe ibidē dicit, cū ſit in ſemine & viſibilis corpulentia, & inuiſibilis rō, vtrumque currit ex Adā: ſed Chrs viſibilē carnis ſubſtātiā de carne virginis ſumpſit. rō vero conceptionis eius nō a ſemine virili, ſed longe aliter, ac deſup uenit. Vñ nō fuit in Adam ſm ſeminalem rōnem, ſed ſolum ſm corpulentam ſubſtantiā. Et ideo Chriſtus non accepit actiue ab Adam humanā naturā, ſed ſolū materialiter: actiue uero a Spirituſancto: ſicut & ipſe Adā materialiter ſūpſit corp⁹ ex limo terrę, actiue āt a Deo. Et pp hoc Chriſtus nō peccauit in Adam, in quo fuit ſolum ſm materiam.
I

AD III. dcēdm, q Chriſtus ex ſua tentatione, & paſſione nobis auxiliatus eſt pro nobis ſatiſfaciēdo: ſed pctm̄ nō cooperatur ad ſatisfactionē, ſed magis ipſam impedit, ut dictum eſt. Et ideo non oportuit, q pctm̄ in ſe haberet, ſed omnino eſſet purus a peccato: alioquin pęna, quam ſuſtinuit, fuiſſet ſibi debita pro proprio peccato. *In cor. ar. & q. 4. a. 6 ad 2.*

AD IIII dcēdm, q Deus fecit Chriſtū pctm̄, nō quidem ue ſe pctm̄ haberet: ſed q fecit eū hoſtiam pro pctō: ſicut & Oſeę. 4. dr̄. Peccata populi mei comedent. ſ. Sacerdotes, qui ſm legē comedebant hoſtias pro pctō oblatas. Et ſm hunc modum dr̄ Iſa. 53. q Dominus poſuit in eo iniquitatem omnium: quia ſ. eum tradidit, ut eēt hoſtia pro peccatis omnium hominum. uel fecit eū peccatum, id eſt, habentem ſimilitudinem carnis peccati, ut dr̄ Rom. 8. & hoc propter corpus paſſibile, & mortale, quod aſſumpſit.
K

AD V dcēdm, q pœnitens laudabile exemplum dare poteſt, non ex eo q peccauit, ſed in hoc q voluntarie pęnam ſuſtinet pro peccato. Vñ Chrs dedit maximum exemplum pęnitentibus, dū non pro peccato proprio, ſed pro peccatis aliorum voluit pœnam ſubire.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum in Chriſto fuerit fomes peccati.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quod in Chriſto fuerit fomes peccati, Ab eodem enim principio deriuatur fomes peccati, & paſſibilitas corporis, ſiue mortalitas, ſcilicet ex ſubtractione originalis iuſtitiæ, per quam ſimul inferiores vires animæ ſubdebantur rationi & corpus animæ: ſed in Chriſto fuit paſſibilitas corporis, & mortalitas. ergo etiam in eo fuit fomes peccati.

¶ 2 Præt. Sicut Dam. dicit in 3. li. Beneplacito diuinæ uoluntatis permittebatur caro Chriſti pati, & operari, quæ propria: ſed proprium eſt carni, ut concupiſcat delectabilia ſibi. Cum igitur nihil aliud ſit fomes, quam concupiſcentia, ut dicitur in gl. Rom. 7. uidetur quòd in Chriſto fuerit fomes peccati.

¶ 3 Præt. Ratione fomitis peccati, caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ut dicitur Gal. 5 Sed tanto ſpiritus oſtenditur fortior & magis dignus corona, quanto magis ſuperat hoſtem, ſcilicet concupiſcentiam carnis, ſecundum illud 2. ad Tim. 2. Non coronabitur niſi, qui legitime certauerit. Chriſtus autem habuit fortiſſimum, & uictorioſiſſimum ſpiritum, & maximæ dignum corona, ſecundum illud Apoc. 6 Data eſt ei corona, & exiuit uincens, ut uinceret. uidetur ergo quod in Chriſto maxime debuerit eſſe fomes peccati.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Mat. 1. Quod in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt: ſed Spiritus ſanctus excludit peccatum, & inclinationem peccati, quæ importatur nomine fomitis. ergo in Chriſto non fuit fomes peccati.

RESP. dicendum, quod ſicut ſupra dictum eſt, Chriſtus perfectiſſime habuit gratiam, & omnes uirtutes. Virtus autem moralis, quæ eſt in rationali parte, animæ, eam facit eſſe rationi ſubiectam, & tanto magis, quanto perfectior fuerit uirtus: ſicut temperantia concupiſcibilem, & fortitudo, & manſuetudo iraſcibilem, ut in 2. par. dictum eſt, ad rationem autem fomitis pertinet inclinatio ſenſualis appetitus in id, quod eſt contra rationem. Sic igitur patet, quod quanto uirtus in aliquo fuerit magis perfecta, tanto magis in eo debilitatur uis fomitis. Cum igitur in Chriſto fuerit uirtus ſecundum perfectiſſimum gra-

A dum conſequens eſt, quod in eo fomes peccati non fuerit, cum etiam iſte defectus non ſit ordinabilis ad ſatisfaciendum: ſed potius inclinet ad contrarium ſatisfactioni.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod inferiores uires pertinentes ad ſenſibilem appetitum, naturaliter ſunt obedibiles rationi: non autem uires corporales, uel humorum corporalium, uel etiam ipſius animæ uegetabilis, ut patet in 1. Eth. Et

B ideo perfectio uirtutis, quæ eſt ſecundum rationem rectam, non excludit paſſibilitatem corporis, excludit autem fomitem peccati: cuius ratio conſiſtit in reſiſtentia ſenſualis appetitus ad rationem.

AD II dicendum, quod caro naturaliter concupiſcit id, quod eſt ſibi delectabile concupiſcentia appetitus ſenſitiui: ſed caro hominis, qui eſt animal rationale, hoc concupiſcit ſecundum modum, et ordinem rationis, et hoc modo caro Chriſti concupi-

C ſcentia appetitus ſenſitiui naturaliter appetebat eſcam, et potum, et ſomnum, & alia, quæ ſecundum rectam rationem appetuntur, ut patet per Dam. in 3. li. Ex hoc autem non ſequitur, quod in Chriſto fuerit fomes peccati, qui importat concupiſcentiam delectabilium, præter ordinem rationis. Li. 3. orth. fi. c. 14.

AD III dicendum, quod fortitudo ſpiritus aliqualis oſtenditur, ex hoc, quod reſiſtit concupiſcentiæ carnis ſibi contrarianti: ſed maior fortitudo ſpiritus oſtenditur, ſi per eius uirtutem totaliter caro comprimatur, ne contra ſpiritum concupiſcere poſſit. & ideo hoc competebat Chriſto, cuius ſpiritus ſummum fortitudinis gradum attigerat. Et licet non ſuſtinuerit

D impugnationem interiorem ex parte fomitis, ſuſtinuit tamen exteriorem impugnationem ex parte mundi, & diaboli, quos ſuperando uictoriæ coronam promeruit.

SVPER QVAE. XV. ART. II.

Cap. 3. d. 12. q. 1. con. 1. & 2.

Medina. ar. 2.

Porret. o: 98

Inf. q. 27. a. 3. c & ad 1. & 3. d. 17 a. 1. q. 2. ad 4. & opu. 3. c. 232.

IN titulo fomes peccati importat inclinationem appetitus ſenſitiui in id, quod contrariatur rectæ rationi, puta, in ſuperfluam delectationem, in exceſſiuam cupiditatem, & ſimilia.

¶ In corpore una eſt concluſio reſponſiua quæſito: in Chriſto non fuit fomes peccati. Probatur dupliciter, primo ſic, Virtus moralis facit rationalem partem animæ, in qua eſt, rationi eſſe ſubiectam, & tanto magis, quanto perfectior fuerit. ergo quanto uirtus in aliquo fuerit magis perfecta, tanto magis in eo debilitatur uis fomitis. ergo in Chriſto non fuit fomes peccati. Antecedens declaratur, in temperantia, & manſuetudine. Prima conſequentia probatur, quia ad rationem fomitis pertinet inclinatio appetitus ſenſualis in id, quod eſt contra rationem. Secunda uero, quia in Chriſto fuit uirtus ſecundum perfectiſſimum gradum: quod probatur, quia Chriſtus perfectiſſime habuit gratiam, & omnes uirtutes morales. Secundo, probatur concluſio principalis, quia iſte defectus non eſt inordinabilis, ad ſatisfaciendum: ſed potius inclinat ad contrarium ſatisfactionis. ergo non debuit aſſumi a Chriſto. Et patet ſequela ex præcedentibus.

Li. 3. orth. fid. c. 15. a med. & ca. 14.

¶ Occurrit hic dubium, quia ſecundum primam rationem in litera allatam, ſequitur, quod non ſolum in Chriſto, ſed etiam in puris hominibus puta, Ioan. Baptiſta, non fuerit fomes peccati, quia in ipſo a principio fuerunt uirtutes perfectæ: non ſolum in habitu, ut ſunt in pueris baptizatis, ſed in exercitio, cum fuerit tantæ perfectionis, ut iuſtitia appellatus ſit, ut dicit Glo. in uerbo, Iuſtitia, ubi ſcriptum eſt iuſtitia ante eum ambulabit.

Q. 7. a. 2. & 9.

Alias irrationali.

1. 2. q. 56. art. 4.

¶ Ad hoc dicitur, quod differentia interalam Chriſti, & aliorum eſt, quod anima Chriſti eſt ſecundum quod etiam animæ in ſtatu innocentiæ, quantum ad elongationem a peccato. animæ uero reliquorum quamtumcunque ſanctificatorum in utero, in hac uita ſunt ſicut anima hominis, qui incidit in latrones. & non ſolum ſpoliatus eſt gratuitis, ſed uulneratus eſt in naturalibus, Et ideo in anima Chriſti ſecundum ſe ſola naturalis inclinatio partis ſenſitiuæ in bonum ſibi conſentaneum erat perpetuo ſubijcienda perfectæ rationi, ut nulla fomitis ratio maneret in eo: in alijs autem non ſolum eſt naturalis inclinatio partis ſenſitiuæ in bonum ſibi conſonum, ſed talis inclinatio eſt uulnerata. Et propterea non ſufficit in alijs ad tollendum fomitem, perfectio uirtutum: ſed ſpeciale eſt opus gratiæ, ſic ſanante, ut extinctus ſit fomes peccati, quod ſoli B. Virgini in hac uita conceſſum credimus. Non ſequitur igitur ex proceſſu literæ, quod perfectio uirtutum regulariter tollat fomitem, ſed quod perfectio uirtutum in Chriſto infert in ipſo, non fuiſſe fomitem.

Conſtat.

Li. 1. Eth. c. ultimo 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Chriſto fuerit ignorantia.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur quod in Chriſto fuerit ignorantia. Illud enim uere fuit in Chriſto, quod ſibi competit ſecundum humanam naturam, licet ei non competat ſecundum diuinam, ſicut paſſio, &

E mors: ſed ignorantia conuenit Chriſto, ſecundum humanam naturam: dicit enim Dam. in 3. li. quod ignorantem, & ſeruilem aſſumpſit naturam, ergo ignorantia uere fuit in Chriſto.

¶ 2 Præt. Aliquis dicitur ignorans per notitiæ defectum; ſed aliqua notitia defuit Chriſto: dicit enim Apoſt. 2 ad Cor. 5. Eum, qui non nouit peccatum, pro nobis peccatum fecit. ergo in Chriſto fuit ignorantia.

SVP. QVAEST. XV. ART. III.

Medina. ar. 3.

Porr. o 97

3. d. 27. a. 1 q. 2. ad 3.

TItulus clarus eſt.

¶ In corpore una eſt concluſio: In Chriſto non fuit ignorantia. Probatur, Sicut in Chriſto fuit plenitudo gratiæ, & uirtutum, ita fuit plenitudo omnis ſcientiæ. ergo ſicut prima plenitudo excludit fomitem peccati, ita ſecunda excludit ignorantiam. ergo in Chriſto non fuit ignorantia prima conſequentia probatur, quia ignorantia opponitur plenitudini ſcientiæ: ſecunda, quia non fuit fomes peccati in Chriſto.

Li. 3. orth. fid. c. 2. in princ.

¶ In reſponſione ad tertium [illegible]

ſtum, aduerte nouitie, ꝙ trium expoſitio nū uerborū Iſaiæ, quæ in lſa ponunt, duæ primæ cōueniūt in hoc, q̄d ly Antequam puer ſciat, exponunt, antequam Deus fiat puer ſciēs, hoc eſt, antequā incarnet͂ hīs matrē, & patrē putatiuū. In hoc.n. ſenſu uerificat͂ tā Iſaīs expoſitio, ꝙ rex Aſſyriorū auferret ſpolia ante incarnationē filij Dei, quā ſpūalis, ꝙ filius Dei ante incarnationē inuocatis ſaluaret populū ſuū. Tertia aūt poſt incarnationē exponit ꝙ ly Ante, dicat ordinem tp̄is, ſm̄ ætatē infantilē Ieſu Chriſti.

Q.7.a.9.& q.9.ar.1.

¶3 Prę. Iſa. 8. dr̄,[h] Antequā ſciat puer vocare patrē ſuum, & matrem ſuam, auferetur fortitudo Damaſci. Puer aūt ille eſt Chriſtus. ergò in Chriſto fuit aliquarum rerum ignorantia.

Sed contra, Ignorantia ꝑ ignorantiā nō tollitur. Chr̄s āt ad hoc uenit, ut ignorātias noſtras auferret: uenit.n. ut illuminaret his, qui in tenebris, & in vmbra mortis ſedēt. ergo in Chriſto ignorantia non fuit.

Resp. Dcd̄m, ꝙ ſicut in Chriſto fuit plenitudo gratiæ, & virtutis, ita in ipſo fuit plenitudo oīs ſciæ, ut ex præmiſſis* patet. Sicut aūt in Chriſto plenitudo gratiæ, & uirtutis excludit fomitem peccati, ita plenitudo ſciētiæ, excludit ignorantiam, quæ ſcientiæ opponitur. Vnde, ſicut in Chriſto non fuit fomes peccati, ita non fuit in eo ignorantia.

Concl. n.

Ad primum ergo dicendum, ꝙ natura a Chr̄o aſſumpta pōt dupliciter cōſiderari. Vno modo, ſm̄ rōnē ſuę ſpēi, & ſm̄ hoc dicit Dam. eā eſſe ignorantē, & ſeruilē. Vnde ſubdit, Nā ſerua quidem eſt hoīs natura eius, qui fecit ipſam, Dei.ſ. & non hēt futurorū cognitionē. Alio mō, poteſt conſiderari ſm̄ id, quod habet ex unione ad hypoſtaſim diuinā, ex qua habet plenitudinē ſciētiæ, & gratiæ, ſm̄ illud Io. 1. Vidimus eum quaſi unigenitum à Patre, plenum gratiæ, & veritatis, & hoc modo natura humana in Chriſto ignorantiam nō habuit.

Loco cita. in arg. 1.

Ad II dcd̄m quòd Chriſtus dicitur non nouiſſe peccatum, quia neſciuit per experientiam, ſciuit autem per ſimplicem notitiam.

Ad III dcd̄m, ꝙ loquitur ibi Propheta de ſciētia humana Chriſti Dicit.n. Antequā ſciat puer, ſ. ſm̄ humanitatem, uocare patrem ſuū, ſ. Ioſeph (qui pater eius fuit putatiuus,) & matrem ſuam, ſ. Mariam auferetur fortitudo Damaſci: quod non eſt ſic intelligēdū, quaſi aliq̄n fuerit hō, & hoc neſciuerit: ſed antequā ſciat, i. antequam fiat hō ſciam hūs humanā, auferetur. uel ad literā, fortitudo Damaſci, & ſpolia Samarię, ꝑ regē Aſſyriorū, uel ſpūaliter, q̄a nōdū natus, populū ſuū ſola inuocatione ſaluabit, ut gl.* Hier. ibi exponit. Aug. tñ ī ſermo,† de Epi. dicit hoc eſſe cōpletū in adoratione Magorū. Ait.n. Antequā ꝑ humanā carnē humana uerba proferret, accepit uirtutē Damaſci, ſ. diuitias, in quib. Damaſcus præſumebat: in diuitiis aūt principatus, auro deferē. Spolia uero Samariæ idē ipſi erāt: Samaria nāque pro idolatria ponit: illic.n. populus ad idola colēda cōuerſus eſt. Hæc igit͂ prima ſpolia puer idolatrię detraxit. Et hoc intelligit͂, antequam ſciat, ideſt, antequam oſtendat ſe ſcire.

Hier. ibi tomo 5.
Aug. I ſer. 4. q eſt 32. in ord. aute medio. 10.

Articvlvs IIII.

Vtrum animæ Chriſti fuerit paßibilis.

Ferret. o. 92.

Ad quartum ſic procedit͂. Vr̄ ꝙ anima Chriſti non fuerit paſſibilis. Nihil enim patitur
F niſi à[a] fortiori, quia agens præſtantius eſt patiente, ut patet ꝑ Aug. 12. ſuper Gen. ad literā, & per Philo. 3. de anima: † ſed nulla creaturæ fuit prēſtātior, q̄ anima Chriſti, ergo anima Chr̄i non potuit ab aliqua creatura pati, & ita nō fuit paſſibilis fruſtra.n. in ea fuiſſet potentia patiendi, ſi a nullo pati potuiſſet.

¶2 Præt. Tul. in li. * de Tuſculanis qōnib. dicit, ꝙ paſſiones aię
G ſunt q̄dā ęgritudines: ſed in aīā Chriſti non fuit aliqua ęgritudo: nā ægritudo aię ſeq̄tur peccatum, ut patet per illud Pſ. 40. Sana aīam meam, quia peccaui tibi. ergo in Chriſto nō fuerunt animæ paſſiones.

¶3 Prę. Paſſiones aiæ vīr idē eſſe cū fomite peccati, unde & Apoſt. Ro. 7. uocat eas paſſiones peccatorū: ſed in Chr̄o nō fuit fomes peccati, ut ſupra dictum
H eſt. † Ergo uī ꝙ nō fuerint in eo animæ paſſiones, & ita anima Chriſti non fuit paſſibilis.

Sed contra eſt, ꝙ i Pſ. 78. dr̄ ex perſona Chriſti, Repleta eſt malis aīa mea: nō quidē peccatis, ſed humanis malis. i. doloribus, ut gl.* ibi exponit. Sic ergo anima Chriſti fuit paſſibilis.

Resp. dcd̄m, ꝙ aīam in corpe cōſtitutam[d] dupliciter cōtingit pati. Vno modo, paſſione cor
I porali: alio modo, paſſione aīali. Paſſione quidem corporali patitur per corporis læſionem. Cū.n. aīa ſit forma corporis, cōſequens eſt ꝙ unum ſit eſſe aię, & corporis: & iō corpore perturbato per aliquam corporeā paſſionē, neceſſe eſt ꝙ anima ꝑ accidens perturbetur, ſ. quantū ad eſſe, quod habet in corpore. Quia[h] igit͂ corpus Chriſti fuit
K paſſibile, & mortale (vt ſupra habitum eſt*) neceſſe fuit ut et eius anima hoc modo, paſſibilis eſſet.[i] Paſſione aūt animali pati dicitur anima ſm̄ operationem, quę uel eſt propria animę, uel principalius eſt, animæ, q̄ corporis, & quàmuis etiam ſecundum intelligere, & ſentire dicatur hoc modo, anima aliquid pati, tamen ſicut in ſecunda parte dictum eſt, †[p] propriiſſime dicunt͂ paſſiones animę, affectiones appetitus ſenſitiui, q̄

SVPER QVAE. XV.

ART. IIII.

Alb. Mag. 3. diſtin. 15. art. 2.
... edina. ar. 4.

3. d. 15. q. 1 a. 2. q. 1. ad 2. & d. 15. q. 2. a. 1 q. 2 & 2. & d. 33 lit. Et opu. 3. ca. 48 Et op. 60. c. 5. Au. g. li. 12. c. 16. in medio, t. 3. Ariſt. 3. de ani. tex. 19. tom. 2.
Li. 4. in f. 3 a prin. li. & ſeq.

In titulo paſſibilitas, ut ſonat, ſumenda eſt.

¶ In corpore articuli duo fiunt Primo rn̄detur quæſito: ſecundo declaratur reſpōſio.

¶ Quoad primum, primo diſtinguit͂ de paſſione aię cōiunctæ corpori, uel corporali, uel animali,

¶ Secūdo, declarat͂ terminus primus quid.ſ. eſt animā pati paſſione corporali.

¶ Tertio, rn̄detur ſm̄ talē paſſionē quęſito vna concluſione: Aīa Chri fuit paſſibilis paſſione corpali. Probat͂ Corpus Chri fuit paſſibile, & mortale. ergo neceſſe fuit aiam eſſe paſſibilem. Patet cōſequentia ex terminis declaratis.

Art. 2. huius quæſt.

¶ Quarto, declarat͂ alter terminus, qd.ſ. eſt animā pati paſſione animali, & hic diſtinguitur, uel ꝑprie, uel propriiſſime.

¶ Quinto, rn̄det͂ iuxta talē paſſionem quęſito unica concluſione: Aīa Chriſti fuit paſſibilis paſſione animali. Probatur: Affectiones appetitus ſenſitiui fuerunt in Chriſto. ergo. Antecedens probatur dupliciter. primo, quia pertinent ad naturā hoīs: ſecundo, auctoritate Auguſt.

Aug. gl. in hoc luc. pſ. 87. to. 8.

D. 134.

¶ Quo ad ſm̄ declarat͂ ſecunda concluſio rn̄ſiua qualiter, & quales fuerint paſſiones animales in Chriſto. Et ponitur triplex dr̄ia ſm̄ triplicem modū, quo deordinantur paſſiones, uel ex parte obiecti, uel principij, uel effectus: ita quòd ſumma differentiæ conſiſtit inter paſſiones eſſe ordinatas, uel inordinatas. Et illæ quidem in hoc propoſito nocantur paſſiones, iſtæ autem propaſſiones. Et ideo, cum de Domino Ieſu Chriſto ſermo eſt (ne cuiuſquam aures offendamus,) animales paſſiones negamus, propaſſiones aūt affirmus in Chriſto fuiſſe. Hieronymum imitantes.

Q. 14. ar. ...

Concl. p.
P. 2. q. 22. ar. 2. & ꝑ ...

A in Chr̃o fuerũt, ſicut, & cętera, quæ ad nãm hois ꝑtinent. ¶Vñ Aug. dicit in 14 de ciu. Dei, ' Ipſe Dñs in forma ſerui uitã agere dignatus, humanitus adhibuit eas, ubi adhibẽdas eẽ iudicauit: neq;.n. in quo uerũ erat hois corp⁹, & ver⁹ hois anim⁹, falſus erat humanus effectus. Sciẽdũ tñ ẽ, ꝙ hmôi paſſiones aliter fuerũt i Chr̃o, q̃ in nobis quãtũ ad tria: primo qdẽ, quãtũ ad obiectũ, qa i nobis plerũ
B que hmôi paſſiões ferunẽ ad illicita, ꝙ i Chr̃o ñ fuit. Scd̃o, quãtũ ad principiũ, qa hmôi paſſiones frequẽter in nobis ꝓueniũt iudiciũ rõis: ſed in Chr̃o oẽs motus ſẽſitiui appetit⁹ oriebanẽ ſm̃ diſpoſitionẽ rõnis. Vñ Aug. dicit 14. de ci. Dei ', ꝙ hos motus certiſſimæ diſpenſationis grã, ita cũ voluit Chr̃us ſuſcepit aio humano ſicut cum voluit, fact⁹ eſt hõ. Tertio, quã
C tũ ad effectũ, qa in nobis qñq; hmôi motus nõ ſiſtũt in appetitu ſẽſitiuo, ſed trahũt rõnẽ, ꝙ i Chr̃o non fuit: qa motus nãliter humanæ carni cõuenietes, ſic ex eius diſpoſitiõe in appetitu ſẽſitiuo manebãt, q rõ ex his nullo mõ, ĩpediebaẽ facere, quę cõueniebãt. Vñ Hie. † dicit ſuꝑ Mat. ꝙ Dñs noſter, ut ueritatẽ aſſumpti probaret hois, uere qdẽ contriſtatus eſt: ſed ne paſ
D ſio in aio illius dominareẽ per propaſſionẽ dr̃ ꝙ cępit cõtriſtari, ut paſſio ꝑfecta itelligaẽ, qñ aio .i. rõi dñaẽ: propaſſio ãt, qñ eſt inchoata in appetitu ſenſitiuo, ſed vlterius non ſe extẽdit.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ aĩa Chriſti poterat qdẽ reſiſtere paſſionibus, ut ei non ſuperuenirent, præſertim uirtute diuina: ſed propria uoluntate ſe paſſionib. ſubiiciebat tam corporalibus quàm animalibus.

Ad ii dcd̃m, ꝙ Tullius ibi loquitur ſm̃ opinionem ſtoicorũ, qui non uocabant paſſiões quoſcumque motus appetitus ſenſitiui, ſed ſolũ inordinatos: tales autem paſſiones manifeſtum eſt in Chriſto non fuiſſe.

Ad iii dcd̃m, ꝙ paſſiões peccatorũ, ſũt mot⁹ appetitus ſẽſitiui i illicita tẽdẽtes, ꝙ nõ fuit in Chr̃o, ſicut nec fomes pc̃ti.

A **Articvlvs v.**

Vtrũ in Chriſto fuerit dolor ſẽſibilis.

Ad qvintvm ſic ꝓcedir. Vr̃ ꝙ in Chr̃o non fuerit verus dolor ſenſibilis. Dicit.n. Hila. in 10. de Tri. ' Cũ ꝓ Chr̃o mori ſit uita, quid ipſe i mortis ſacr̃o doluiſſe æſtimandus ẽ qui pro ſe morientib. uitam rependit? Et infra dicit †, Vnigenitus Deus holem verum, non deficiens a ſe Deo sũpſit: i quo
B q̃uis aut ictus incideret, aut vulnus deſcenderet, aut nodi cõcurrerẽt, aut ſuſpẽſio eleuaret, afferrẽt quidẽ hæc impetũ paſſionis, ᵇ nõ tñ dolorẽ paſſionis inferrent, nõ igiẽ in Chr̃o fuit uerus dolor.

¶2 Præt. Hoc proprium vr̃ eſſe carni in pc̃tõ conceptæ, ꝙ ᵇ neceſſitati doloris ſubiaceat: ſed caro Chriſti non eſt cum pc̃tõ cõcepta, ſed ex Spiritu ſancto i vtero virginali. nõ ergo ſubia-
C cuit neceſſitati patiẽdi dolorẽ.

¶3 Præt. Delectatio cõtẽplationis diuinorũ ᵇ diminuit ſẽſum doloris, vñ & Martyres in paſſionib. ſuis tolerabilius ſuſtinuerũt ex cõſiderõne diuini amoris: ſed aĩa Chr̃i sũme delectabaẽ in cõtẽplatione Dei, quẽ ꝑ eſſentiã videbat, ut ſupra dictum eſt. ' Non ergo poterat ſẽtire aliquem dolorem.

Sed contra eſt, ꝙ Iſ. 53.
D dr̃, vere dolores nr̃os ipſe tulit.

Resp. dcd̃m, ꝙ (ſicut patet ex his ', q̃ in 2. parte dicta ſũt) ad veritatẽ doloris ſenſibilis, req̃riẽ læſio corporis, & ſenſus læſionis Corpus ãt Chr̃i lædi poterat, qa erat paſſibile, & mortale, ut s̃. habitũ ẽ *. Nec defuit ei ſenſus lęſionis, cũ aĩa Chr̃i ꝑfecte haberet oẽs potẽtias nãles. Vñ ᵐ nulli dubiũ dẽt eẽ, qn
E in Chriſto fuerit verus dolor. ⁿ

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ ĩ oibus illis uerbis, & ſimilibus, Hilarius a carne Chr̃i nõ ueritatẽ doloris, ſed neceſſitatẽ excludere intẽdit. Vñ poſt ꝓmiſſa verba ſubdit ', Neq;.n. cũ ſitiuit aut eſuriuit, aut fleuit, bibiſſe Dñs, aut mãducaſſe, aut doluiſ ſe monſtratus eſt: ſed ad demõſtrãdam corporis ueritatẽ, corporis conſuetudo ſuſcepta eſt, ita ita naturæ nr̃ę cõſuetudine,

Li. 14. c. 9. parũ ante medium co. 5.

tentes, dicentem de Chr̃i triſtitia, Nõ paſſio, ſed propaſſio eſt.

SVPER QV. XV. ART. V.

S. Bona. 3. ſ. d. 16. q. 2. ar. 2.
Scot. 3. ſ. d. 18. q. 2.
Riccar. 4. ſ. d. 15. q. 2.
Duran. 3. ſ. d. 18. q. 3.
Ca. 3. d. 15. q. 1. con. 2.
Palud. 3. d. 15. q. 2.
Medina. ar. 5.

Concl. ſ

Titulus clarus eſt. ſ lo corpore vnica concluſio: in Chr̃o fuit uerus dolor. Probatur. In quo eſt lęſio corporis, & ſenſus læſionis, eſt dolor ſenſibilis: ſed in Chriſto fuit utrumque. ergo. Probatur minor quo ad primum, quia corpus Chriſti erat paſſibile, & mortale, Quo ad ſm̃ uero, quia anima Chriſti perfecte habuit omnes potentias naturales.

Li. 14. c. 9. parũ ante medium co. 5.

¶ Nota nouitie, ꝙ illa duo in litera polita requiſita ad dolorẽ, nõ ſunt doloris partes, ſed cauſæ ſufficiẽtes. Dolor itaque nec eſt læſio, nec perceptio læſionis: ſed eſt paſſio appetitus ſenſitiui conſurgens ex corporis læſione percepta ſenſu: nam quantumcumq; corpus lęderetur flagello, clauo, uel gladio, ſi non perciperetur, non conſurgeret dolor, ut patet cum lędũtur hi, qui patiuntur ecſtaſim. Et ruſſus quantumcunque corpus lædatur, & læſio percipiaẽ intellectu, uel imaginatione, ſi non ſentitur, non ſequtur dolor, ut patet in ijs, qui calidis adhuc plagis ſuperlædũtur. Illi enim magnã læſionẽ patiẽtes uix dolent, quia fere illaſo non ſentiunt, perturbato organo tactus, quam tamen cognoſcunt eſſe magnã corporis læſionẽ. Ex hoc enim ꝙ quantitas doloris iuxta quantitatem ſenſationis conſequitur, habetur, quòd dolor abſolute ſenſationem abſolute læſionis corporis conſequitur, ita quòd ſi nullus eſſet lęſionis ſenſus, nullus eſſet dolor.

Cap. 26. in Matt. ſuꝑ illud Cępit triſt. co. 9.

Loco citato 1 arg. 2.

¶ In reſponſione ad primum, dubium oc-

curit ad holem, quia Auctor ſuperius in q. 14. a. 3. ad ſecundum dixit compoſitionem ex cõtrariis eſſe cãm remotam: pc̃tm̃ vero cauſam proximam mortis, & aliorũ defectuum natura humana: nunc uero dicit peccatum eẽ cauſam primam, & compoſitionem ex cõtrariis eſſe cauſam propinquam horum defectuum. Quomodo ſtant hæc ſimul?

¶ Ad hoc dr̃, ꝙ prius dicta uerificantur, referendo cauſas defectuum ad naturã humanam: hic autẽ dicta verificantur, referendo eaſdem ad ſingulos filios Adæ. Nã ſi ad naturam ĩſpectes humanam, inuenies compoſitionem ex contrariis cauſam eẽ mortis, & defectuum remotam, quia impediebatur a ſuperueniente originali iuſtitia, ut in ſuum nõ poſſet effectum, ac per hoc peccatum tollens originalem iuſtitiam prohibentem defectus, ſit mortis, & defectuum proxima cauſa non poſitiue (ut compoſitio ex contrariis) ſed remouendo prohibens & hoc ſuperius Auctor docuit. Si uero ad ſingulos filios Adę ſpectes, inuenies, peccatum eſſe cauſã primam (utpote uniuerſalem cauſam in ſuo ut dictum eſt, ordine, ſed ut remouens rem. prohibens), compoſitionem, autem ex contrariis in hoc hole eẽ ꝓpiquã cãm mortis, & defectuum, qa hæc ſola ſufficit ad cãndam mortẽ. & defect⁹ corporales. Sed qm̃ tam cõpoſitio ex contrariis, q̃ pc̃tm̃ eſt cã vniuerſalis abſolute, & particularis i hoc id aliter dr̃, ꝙ prius dictũ, verũ eſt quo ad ipſas cãs: nunc uero dictũ uerum eſt quo ad executiones ipſarũ cãrũ. Nã ſi ad cõpoſitionem ex contrariis & pc̃tm̃ ſpectem, inuenitur compoſitio potior, & peccatũ tollens ſuperuenientẽ iuſtitiam, inuenitur poſterior cauſa, & hoc ſuperius docuit Auctor dicẽs compoſitionem remotam,

Porret. c. 74

I nf. q. 64. a. 6 c. Et 3. di. 15. q. 2. a. 3. q. 1. Et ve. q. 26. a. 8. cor. ſi, & ad 5. Et o. 3. c. 239.

* Hil. li. 10 in 2. fol. a. prio. li.

Lib. 10. de trini. aote med. li.

Q. 9. art. 2.

P. 2. q. 35.

Q. 14. ar. 2.

Concl. m

Loco citato in arg.

moꝛtē, pct̄m uero proximā cām. Si āt ſpectemus ad executiões cālitatū vtriuſq; inuenim⁹ pct̄m eſſe priorem cām, qa prius pct̄m ſuſtulit iuſtitiā ꝓhibentē mortem, & defectus, & deide cõpoſitio ex contrariis intulit defect⁹ & mortē. & iõ Auctor hic dicit pct̄m eſſe primā cām mortis, & defectuū qa ab ipſo incepit mors, & defect⁹ nis, cõpoſitio āt dr̄ eē propinqua, quia compoſitio ex contrariis poſt pct̄m executa eſt opõnē ſuā, qua mortē, defectuſq; intulit. Et hæc ē uera expoſitio horum dictorum.

Q. 14. ar. 1 & at. 5. ad 2.

Li. 10. de Trin. ante me. illius.

cõſuetudini ſit corporis ſatisfactū, uel cū potū, & cibū accepit ñ ſe neceſſitati corporis, ſed cõſuetudini tribuit, & accepit neceſſitatē ꝑ cõparõnē ad cauſā primā horū defectuū, q̄ ē pct̄m, ut ſ̄. dictū eſt, † ut ſ̄ea rõe dicat caro Chr̄i nõ ſubiacuiſſe neceſſitati horū defectuū, qa nõ fuit in ea pct̄m. Vñ ſubdit * Habuit .n. ſ. Chr̄s, corpus, ſed originis ſuæ ꝓpriū, neq; ex vitiis humanæ conceptionis exiſtēs, ſed in forma corporis nr̄i, virtutis ſuę ptāte ſubſiſtens. Quantū tñ ad cām ꝓpinquā horū defectuū, q̄ eſt cõpoſitio contrariorū, caro Chr̄i ſubiacuit neceſſitati horū defectuū, ut ſupra dictū eſt.

Q. 14. a. 1.

Ad II dcd̄m, ꝙ caro in pctõ concepta ſubiacet dolori, non ſolū ex neceſſitate nāliū pricipiorū, ſed ēt ex neceſſitate reatus pcti. Quæ quidē neceſſitas in Chriſto non fuit: ſed ſolum neceſſitas naturalium principiorum.

Q. 14. ar. 1 ad 2.

Ad III dcd̄m, ꝙ ſicut ſ̄. dictū eſt, * uirtute diuinitatis Chr̄i diſpēſatiue, ſic beatitudo in aīa continebat̃, ꝙ nõ deriuabat ad corpus, ut eius paſſibilitas, & mortalitas tolleret̃. Et eadē rõe delectatio cõtēplatiõis, ſic retinebat̃ i mēte, ꝙ ñ d̃riuabat̃ ad uires ſēſibiles, ut ꝑ hoc dolor ſēſibilis excluderet̃.

SVPER QVAE. XV. ART. VI.

Perret. o

95

Alb. Mag. 3. d. 15. a. 6

Inf. q. 46. ar. 2. Et 3. d 15. q. 2. art. 3. q. 3. corp. & ad 5. Et op. 3 c. 239.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore vnica eſt concluſio reſpõſiua q̄ſito. Sicut I Chr̄o potuit eē uer⁹ dolor, ita potuit in eo eſſe verā triſtitia. Probat̃. Anima Chr̄i potuit aliquid apphendere interi⁹ ut nociuū. ergo potuit in eo eſſe vera triſtitia, ſicut, & uerus dolor. Añs manifeſtatur, qa & quantū ad ſe, & quantū ad alios potuit apphendere aliquid ut nociuū, vt patet in exēplis. Conſequentia uero probatur ex ꝙ quid eſt triſtitiæ, & doloris, & ex una cõi utriuſq; in Chr̄o: aſſignat̃ ſiq̄dē vtriuſq; q̄ddítas ex eſſentiali conuenientia, & dr̄ia vtriuſque. Ex hoc namq; ꝙ cõueniūt in hoc, ꝙ ſūt una paſſio appetit⁹ ſēſitiui, conſiſtens in repſitatione mali pſentis, & differunt penes obiectū (qa doloris obiectū eſt malū corporis pſens, ſenſu tact⁹ pceptū, triſtitiæ āt malū pſens interi⁹ ꝑceptū) iuncto hīs, ꝙ eā doloris paſſibilis i

Li. 7. et. c. 13. & 14 to. 5.

Li. 14. c. 6. in me. to. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Chriſto fuerit triſtitia.

AD SEXTVM ſic ꝓceditur. Vr̄ ꝙ in Chiſto non fuerit triſtitia. Dr̄. n. de Chr̄o Iſ. 42 Nõ erit[h] triſtis, nec turbulentus.

¶ 2 Præ. Prou. 12. dr̄. Nõ[h] contriſtabit iuſtū q̄cq̄d ei acciderit. Et huius rõnem Stoici aſſignabant, qa nullus triſtat̃ niſi de amiſſione ſuorū bonorū: iuſt⁹ āt ñ reputat bona ſua niſi iuſtitiā & virtutē, quas ñ p̄t amittere, alioq̄n ſubiiceret̃ iuſtus fortunę ſi pro amiſſione bonorū fortunę triſtaret̃: ſed Chr̄s fuit maxime iuſt⁹, ſ̄m illud Hie. 23. Hoc ē nomē ꝙ vocabūt eū Dñs iuſtus noſter ergo i eo ñ fuit triſtitia.

¶ 3 Præ. Phi. dicit in * 7. ethic. ꝙ [h] oīs triſtitia ē malū, & fugiēdū ſed nullū malū fuit in Chriſto. ergo in Chr̄o non fuit triſtitia.

¶ 4 Præ. Sicut Aug † dicit 14. de ciui. Dei: triſtitia eſt de his, [h] q̄ nobis nolētib. accidūt: ſꝫ nihil paſſus ē Chr̄s cõtra ſuā volūtatē: dr̄. n. Iſ. 53. Oblatus ē, qa uoluit. ñ ergo i Chr̄o fuit triſtitia.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicit Dñs Mat. 26. Triſtis eſt aīa mea uſq; ad mortē. & Amb. dicit in 3. de Trin. Vt homo triſtitiam habuit, ſuſcepit enim triſtitiam meam confidenter: triſtitiā nomino qui crucem prædico.

Li. 2. de fi. de ad Gra. ca. 2. poſt me. to. 2.

RESP. Dcd̄m, ꝙ ſicut dictum eſt, † delectatio diuinæ contemplationis, ita ꝑ diſpenſationem diuinæ virtutis retinebat̃ i mēte Chr̄i, ꝙ non deriuabat̃ ad uires ſenſitiuas, ut ꝑ hoc dolor ſēbilis excluderet̃. Sicut āt dolor ſenſibilis eſt in appetitu ſēſitiuo, ita, & triſtitia: ſed ē dr̄ia ſ̄m motiuū, ſiue obiectū: nā obiectū, & motiuū doloris, ē læſio, ſenſu tactus ꝑcepta: ſicut cū aliq̄s vulnerat̃. Obiectum āt & motiuū triſtitiæ, eſt nociuū, ſeu malū interius apprehenſū ſiue ꝑ rõem, ſiue per imaginationē (vt in 2. parte habitū ē *) ſicut cū aliquis triſtat̃ de amiſſione glīæ uel pecuniæ. Potuit āt aīa Chr̄i interius apprehendere aliquid ut nociuū, & quātū ad ſe, ſicut paſſio, & mors eius fuit, et quantū ad alios, ſicut pct̄m diſcipulorū, uel ēt iudæorū occidentiū ipſū. Et iõ * ſicut in Chriſto potuit eſſe uerus dolor, ita potuit in eo eſſe uera triſtitia, alio tamen modo, quàm in nobis, ſecundū illa tria, quę ſupra aſſignata ſunt, * cum communiter de paſſionibus animæ Chriſti loqueremur.

Ar. 5. & ad 3.

P. 2. q. 35 ar. 2.

Ar. 4. hu⁹ quæſt.

Chr̄o fuit diſpēſatio diuinæ uirtutis, retinens in parte ſuperiori, q̄ erat gloriæ, ut pars ſenſitiua ꝓpria dolendo exeq̄ poſſet clare ſeq̄t̃ ꝙ ſicut in Chr̄o potuit eſſe uer⁹ dolor, ita, & uera triſtitia. Et ly Sicut, mõſtrat ñ ſolū ſimilitudinē. ſeu conuenientiā in eā ꝓpria Chr̄o ſed & in ꝓportionali rõe definitiua utriuſq;, & in mõ eēi oībus in Chr̄o paſſionibus. ſ. ꝑ modū ꝓpaſſiõis: de quo mõ ſubdit, I lſa remittēte ſe ad dicta i ar. 4. huiuſmet quæſtionis.

¶ In rñſione ad ſc̄m memēto nouitie numeri principaliū paſſionū. ſ. ſpei, ſeu cupiditatis, delectatiõis, timoris. & triſtitię, & intelliges quare ad has quatuor ſpectant Stoici.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ triſtitia remonetur à Chr̄o ſ̄m paſſionē pfectam, fuit tñ in eo initiata ſ̄m propaſſionem. Vnde dr̄ Matth. 26. Cœpit contriſtari, & mœſtus eſſe. Aliud. n. eſt contriſtari, aliud incipere contriſtari, ut Hier. † ibidē dicit.

Hiero. in Matt. 26. to. 9.

AD II dcd̄m, ꝙ ſicut Aug. dicit in 14. de Ciui. Dei *, pro tribus perturbationibus, ſ. cupiditate, lętitia, & timore, & Stoici tres eupathias, ideſt, bonas paſſiones, in animo ſapientis poſuerunt, ſ. pro cupiditate uoluntatem, pro lætitia, gaudium, pro metu, cautionem: ſed pro triſtitia negauerunt aliquid poſſe eſſe in animo ſapientis, quia triſtitia de malo eſt, quod iam accidit: nullū āt malum exiſtimant poſſe accidere ſapienti. & hoc ideo eſt, quia non credebant aliquid eē bonū niſi honeſtū, ꝙ homines bonos facit: nec aliquid eſſe malū niſi inhoneſtum, per ꝙ homines mali fiunt. Quamuis āt honeſtum ſit principale hominis bonum, & inhoneſtum principale hominis malum (quia hæc pertinent ad ipſam rationem, quæ eſt principalis in homine) ſunt tamen quędam ſecundaria hominis bona, quę pertinent ad ipſum corpus, uel ad exteriores res corpori deſeruientes, Et ſecūdum hoc, poteſt in animo ſapientis eſſe triſtitia, quantum ad appetitum ſenſitiuum, ſecundum apprehenſionem huiuſmodi malorum: nõ tamen ita, quòd iſta triſtitia perturbet rationem. Et ſecundum hoc intelligitur, quòd non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit, quia, ſcilicet, ex nullo acciden-

Aug. li. 14 c. 7. in pri ci. to. 5.

te cum

te eius ratio perturbatur. Et ſm hoc triſtitia fuit in Chriſto ſm propaſſionem, non autem ſecundum paſſionem.

Ad III dicendũ, q oĩs triſtitia eſt malum pœnæ, non autẽ eſt ſp malũ culpæ: ſed ſolũ qñ ex inordinato affectu ꝓcedit. Vnde Auguſt. dicit 14. de Ciu. Dei:* Cum rectam rõem ſequũtur iſtæ affectiones, & qñ, & vbi oportet, adhibentur, qs eas tũc morbidas, ſeu uitioſas paſſiones audeat dicere?

Li.14.ca.9. ante med. tom.5.

Ad IIII dcẽm, q nihil ꝓhibet, aliquid eſſe contrarium uoluntati ſm ſe, qđ tñ eſt uolitũ rõne finis, ad quẽ ordinatur: ſicut medicina amara non eſt ſm ſe uolita, ſed ſolum ſecundũ q ordinatur ad ſanitatem. Et hoc modo, mors Chriſti, & eius paſſio fuit ſecundum ſe conſiderata inuoluntaria, & triſtitiã cauſans: licet fuerit uoluntaria in ordine ad finem, qui eſt redemptio humani generis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Chriſto fuerit timor.

AD SEPTIMVM ſic proceditur. Vr q in Chriſto nõ fuerit timor. dicitur. n. Prouer. 18.[b] Iuſtus quaſi leo cõfidens, abſqꝫ terrore erit: ſed Chriſtus fuit maxime iuſtus. ergo in Chriſto nõ fuit aliquis timor.

Perret.v. 96

¶2 Præt. Hila dicit 10. de Trin.* Interrogo eos, qui hoc ita exiſtimant, an ratione ſubſiſtat, ut mori timuerit, qui omnẽ ab apoſtolis mortis timorem expellens, ad gloriam eos ſit martyrij exhortatus. non ergo in Chriſto rationabile eſt fuiſſe[b] timorem.

Li.10. I a.f. a prin. ſit.

¶3 Præt. Timor non vr̃ eſſe niſi de malo, qđ non põt hõ[b] uitare: B ſed Chriſtus poterat uitare, & malũ pœnæ, qđ paſſus eſt, & malũ culpę, qđ alijs accidit. ergo i Chr̃o nõ fuit aliqs timor.

SED CONTRA eſt, q dr̃ Mar. 14. cępit Ieſus pauere, & tędere.

RESP. Dcẽm, q ſicut triſtitia cauſatur ex apprehenſione mali pñtis, ita cãtur ex apprehẽſione mali futuri. Apprehẽſio aũt mali futuri ſi omnimodam certitudinem habeat, nõ inducit timorem. C unde Philoſ. dicit in 2. Rhet.* q timor non eſt niſi ubi eſt aliqua ſpes euadendi. Nam quãdo nulla ſpes eſt euadendi, apprehenditur malum, ut præſens, & ſic magis cauſat triſtitiam, quàm timorem.

Li.2.Rhet. ca.5. circa med. to. 5.

Sic ergo timor poteſt conſiderari, quantum ad duo. vno modo, quantum ad hoc, quod appetitus ſenſitiuus, naturaliter refugit corporis læſionem, & per triſtitiam, ſi ſit præſens, D & per timorem, ſi ſit futura. Et hoc[m] modo, timor fuit in Chriſto, ſicut, & triſtitia.[a] Alio modo, poteſt conſiderari ſecundum incertitudinem futuri euentus: ſicut quando nocte timemus ex aliquo ſonitu, quaſi ignorantes quid hoc ſit. Et

SVPER QVAEST. XV. ARTIC. VII.

Alb. Mag. vbi ſupra.

Titulus clarus eſt.

¶In corpore dnã ſiunt. prima declarantur conditiones requiſitæ ad cauſandum timorẽ, ſecundo rñdetur quæſito, cũ diſtinctione bimẽbri, & concluſionibus duabus. Quãn ad primum conditiones ſũt quatuor: apprehenſio mali futuri, incerti, ſeu poſſibilis euitari. Et I duabus primis conueniunt cum triſtitia, qa utraque eſt ex apprehenſione mali: in tercia differunt, quia illa eſt præſentis, iſte futuri. Sed hæc dicta nõ ſufficiunt, quia non eſt uſquequaque dr̃ia, qñ futurũ poteſt habere rõnem pñtis, & tũc non timor, ſed triſtitia cauſatur. Apprehenditur autem malum futurũ ſub rõne pñtis, qñ ut certum apprehenditur. & ió incertum, ſeu poſſibile uitari eſſe dẽt malum futurum, quod timorem ingerit. Et hæc omnia in litera ex conuenientia, & dr̃ia inter triſtitiã, & timorẽ clare dicunť.

¶Sed bene nota uerba literæ, ſi omnimodam certitudinẽ habeat: qñ, etſi eſt certum quo ad ſubſtantiam, & incertũ, quo ad tps (ut contingit communiter de morte) aut, quo ad genus mortis (ut contingit damnatis ad mortẽ, & huiuſmodi) quãtũ admiſcetur de incertitudine, tantum põt immiſceri ſpei euadendi, & conſequenter timoris.

Sup.q.7.a.6. Et 3.diſ.15.q.2.a.2 q.1.

Nec putes ppea enumeratas eẽ oẽs timoris cauſas, qñ ſat fuit propoſito eas conditiones afferre, ſm quas diſcernendum eſt qualiter fuit, & qualiter non fuit in Chriſto timor: de timore enim diffuſe in prima ſecundæ tractatum eſt.

¶Quãn ad ſecundũ, diſtinctio eſt, Timor poteſt conſiderari quantum ad duo: primo, quantũ ad motum appetitus ſenſitiui ex apprehenſo malo futuro: ſcđo, quantũ ad motum eiuſdem ex apprehenſo malo futuro incerto. Prima concluſio eſt, In Chriſto fuit timor quo ad primum. Secunda concluſio eſt. In Chriſto non fuit timor quo ad ſecundum. Probatur auctoritate Dam. Et patet utraque concluſio ex dictis.

¶Sed dubium occurrit circa primam concluſionem, quia mot⁹ appetitus ex malo futuro apprehenſo, non eſt timor niſi ſit cũ ſpe euaſionis (ut in litera dicitur ex Ariſtotele) ergo talis motus non eſt timor niſi æquiuoce. non ſaluatur igitur per hoc ſufficienter in Chriſto timor.

¶Dubium quoque alterum occurrit circa ſecundam concluſionem, quoniam ex hoc, q Chriſtus omnia futura certo cognouit, non ſufficiẽter excluditur timor, quo ad incertitudine euentus, qñ ſcia animę Chriſti (ut patet ex ſupra dictis) erat habitualis, nec oportebat eſſe actualem. quoniam habitus eſt, quo quis operatur cum uult, & ppea poterat Chriſtus non utendo ſcientia euentus, quam habebat, apprehendere malũ futurũ, quaſi

A incerto. & ſic hic in ſuo appetitu timoris motũ, quo ad omnia, (ſicut, & triſtitiam) non quo ad aliquid tantum.

¶Et augeť dubiũ: quia ex eo, q in Chriſto non erat redundãtia ſuperiorũ ad infeř oẽs partes, aut ecõuerſo, ſed unaquæque pars ſibi propria exercebat, conſentaneum eſt, ut æſtimatiua, ſeu cogitatiua Chriſti cum rõne non utente ſcĩa infuſa de certitudine euentus mortis, quãuis utente ſcia futuræ mortis, apprehẽderit malum futurũ, ut incertum ipſi cogitatiuæ quãn ad euẽtũ, & ex tali apprehẽſione fuerit timor, quo ad oĩa, cũ imaginatiua, ſeu cogitatiua ſit mouens immediatũ appetitus ſenſitiui.

¶Ad horũ euidẽtiam ſciendũ eſt, q ſermo literę eſt de Chriſto hoĩe ſimpliciter, & abſolute, & nõ eſt de Chriſto, ſm quid: ita q utraque concluſio uerificatur de Chr̃o ſm id, qđ conuenit Chriſto ſimpliciter. Conſtat aũt, de Chr̃o non dici ſimpliciter, q incertus erat de euẽtu mali futuri: ſed oppoſitũ. ſ. q certus erat de euentu mortis, & reliquorum malorũ futurorũ, nõ ſolum inquantũ Deus, ſed ẽt inquantũ hõ nec ſolũ ut comprehenſor, ſed ẽt, ut uiator, quis ſm qđ, hoc eſt, ſm aliquã eı⁹ partem, poſſit euẽtus incertitudo non priuatiue, ſed negatiue intellectæ, illi attribui. Sed nõ ppea põt rõe partis attribui ipſi Chr̃o abſolute, quia oppoſitũ, vt dictũ eſt, conuenit illi ſimpliciter: ſicut æthiops poteſt qdem dici albus dentes: non tñ ppea poteſt dici albus, qa, ſimpliciter loquẽdo, eſt niger. Timor igiť quo ad incertitudinẽ euentus, uere negať in Chriſto ſimpliciter, & abſolute, quia Chriſtus erat certiſſimus de euentu malorum.

concl. 2

concl. p

¶Et hoc eſt quod docemur ex ſecunda concluſione literę, cum quoth ſtat, q in Chriſto ſm aliquam portionẽ potuit eſſe ti- E mor, ẽt quo ad incertitudinẽ euentus quod eſt in Chriſto ſm quid fuiſſe timorem, quo ad incertitudinẽ euentus, pro quãto potuit rõ inferior apprehendere malum futurum, nihil proponendo de certitudine, uel incertitudine euentus, ac per hoc apprehendebatur malum futurũ ut incertum negatiue: remanebat ſiquidẽ malũ futurũ non certum ex hoc ipſo, q non proponebatur certe euenturũ. Et ſic potuit eſſe in Chriſto timor etiam quo ad incertitudinem euentus.

¶Ad primum igiť dubiũ dr̃, q motus appetitus ſenſitiui cauſatur ex apprehenſione mali futuri, abſtrahẽdo a certo, uel incerto, eſt uere timor, non triſtitia, requirens q malum futurum apprehendatur, quaſi præſens, quia certum. Et qñ in litera nihil aliud, dr̃, ponendo primam concluſionem, niſi q timor fuit in Chriſto, quatenus cauſatur ex apprehenſione mali futuri, ideo ſibi non obſtat prius dicta ex Ariſt. Nec obſtat ſecunda concluſio, quæ non negat hmõi timorem a Chriſto, ſed negat timorẽ quo

quantum ad hoc timor nõ fuit in Chr̃o. ut Dam.* dicit 13.li.

Li. 3. orth. fid. c. 23.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ iuſtus dr̃ eſſe abſq; terrore, ſm̃ ꝙ terror importat perfectã paſſionem auertentem hominem ab eo, quod eſt rationis. & ſic timor non fuit in Chriſto, ſed ſolum ſecundum propaſſionẽ. & ideo dicitur ꝙ Ieſus, Cœpit pauere, quaſi ſecũdum propaſſionem, ut Hiero.* exponit.

Hier. in c. 26. Math. to. 9.

Ad ii dcd̃m, ꝙ Hila. eo mõ a Chriſto excludit timorem, quo excludit triſtitiam. ſ. quo ad neceſſitatem timendi: ſed tñ ad comprobãdam ueritatẽ humanæ naturæ, uoluntarie timorẽ aſſumpſit, ſicut ẽt, & triſtitiã.

G

Ad iii dicendum, ꝙ licet Chriſtus potuerit uitare mala futura ſecundum uirtutem diuinitatis; erant tamen ineuitabilia, uel non de facili uitabilia, ſecundum infirmitatem carnis.

que ad incertitudinẽ contrariæ à Chriſto ſimpliciter. ¶ Et hinc patet ſolutio ſcdi dubij, qꝛ (vt dictũ eſt) concluſio ſecunda aſſerit in Chriſto abſolute nõ fuiſſe incertitudinem euentus mali (quæ eſt ambiguitas qđã de malo futuro) hęc eſt. n. incertitudo contrariæ, ac per hoc nõ eſſe timorem quo ad hmõi incertitudinem. Obiectiones aũt loquunt̃, & de incertitudine negatiue, & de Chriſto ſm̃ qd: quia ut dictũ eſt, uerificat̃ de Chriſto ſimpliciter, ꝙ erat certiſſimus de euentu cuiuſq; mali futuri.

Articvlvs VIII.

Vtrum in Chriſto fuerit admiratio.

H

AD octavvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ in Chriſto nõ fuerit admiratio. Dicit. n. Phil. in 1. Meta.* ꝙ admiratia cauſat̃ ex hoc, ꝙ aliquis uidet effectũ. & ignorat cauſam. Et ſic admirari nõ eſt niſi ignorantis: ſed in Chriſto non fuit ignorãtia, ut dictũ eſt.† ergo i Chriſto nõ fuit admiratio.

*Li. 1. Met. c. 2. in me. to. 3.

†Ar. 3. huius quæſt.

¶ 2 Pręt. Dam. dicit in 2. lib.* ꝙ admiratio eſt timor ex magna imaginatione, & iõ Phil. dicit in 4. Ethi.† ꝙ magnanimus nõ eſt admiratiuus: ſed Chr̃s fuit maxime magnanimus. ergo in Chriſto non fuit admiratio.

*Li. 2. c. 15

*Li. 4. eth. c. 3. decli. ad fi. to. 5.

I

¶ 3 Præt. Nullus admirat̃ de eo, qđ ipſe facere poteſt: ſed Chriſtus facere poterat quicquid magnum erat in reb. ergo uidetur quòd de nullo admirabatur.

Sed contra eſt, quod dr̃ Mat. 7. Audiens Ieſus, (ſcilicet uerba Centurionis) miratus eſt.

K

Respon. dicendum, ꝙ admiratio proprie eſt de aliquo nouo, & inſolito. In Chriſto autem nõ poterat eſſe aliquid nouum, & inſolitum, quantũ ad ſcientiam diuinam, neque etiam quantũ ad ſciam humanam, qua cognoſcit res in uerbo, uel qua cognoſcit res per ſpecies inditas potuit tamẽ aliqd eſſe ſibi nouum, & inſolitum ſm̃ ſciam experimẽtalẽ, ſm̃ quam, ſibi poterant quotidie aliqua noua occurrere. Et ideo ſi loquamur de ſeipſo, quãtum ad ſcientiam diuinam, & ſcientiam beatã, vel ẽt infuſam, non fuit in Chriſto, admiratio. Si aũt loquamur de eo, quantum ad ſcientiã experimentalem, ſic admiratio in eo eſſe potuit. Et aſſumpſit:

D. 1118.

Concl. ...

SVP. QVAE. XV. ART. VIII.

Ferr. 4. conc. c. 53.

Ferr. c. 97. 4. cõ. c. 53. fi. & Mat. 7

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore unica eſt concluſio: in Chriſto ſolum, quantũ ad ſcientiam experimentalẽ, potuit eſſe admiratio. Hæc concluſio primo probat̃, deinde redditur rõ, quare iſta potẽtia poſita eſt in actu. Probatio eſt. Admiratio eſt de nouo, & inſolito, ſed Chriſto, nec ſm̃ ſciẽtiã diuinam, nec humanam in uerbo, nec inditã, ſed ſm̃ experimentalẽ, potuit occurrere aliquid nouum, & inſolitũ. ergo. Rõ, act' eſt inſtructio noſtra. Confirmatur auctoritate Augu.

hunc* defectum ad noſtram inſtructionem, ut. ſ. doceat eſſe mirandum, quod ẽt ipſe mirabat̃. Vñ dicit Aug. in 1. ſuper Gen.† contra Manichæos, qđ mirabat̃ Dñs, nobis mirãdũ eſſe ſignificat, qb. adhuc opus eſt ſic moueri. Oẽs ergo tales motus ei nõ pturbati aĩ ſigna sũt, ſed docentis magiſteriũ.

*Alias affectum.

†Li. 1. ca. 8. nõ procul a fi. tom. 1

Ad primvm ergo dicendum, quòd licet Chriſtus nihil ignoraret, poterat tñ aliqd de nouo occurrere experimentali eius ſciẽ, ex quo admiratio cauſaretur.

Ad ii dcd̃m, ꝙ Chriſtus non admirabat̃ de fide Centurionis, ea rõne, quòd eſſet magna quantum ad ipſum: ſed quia erat magna quantum ad alios.

Ad iii dcd̃m, quòd ipſe poterat facere oia ſm̃ uirtutem diuinam, ſecundum quam in eo admiratio non erat: ſed ſolum ſecundum humanam ſciẽtiam experimentalem, ut dictum eſt.*

*In cor. art.

Articvlvs IX.

Vtrum in Chriſto fuerit ira.

AD nonvm ſic procedit̃. Vr̃ quòd in Chriſto non fuerit ira. Di. n. Iacobi 1. Ira viri, iuſtitiã Dei nõ operat̃: ſed quicquid fuit in Chriſto, ad iuſtitiã Dei ptinuit: ipſe. n. fact' eſt nobis iuſtitia a Deo, ut dr̃. 1. Cor. 1. ergo uidetur quòd in Chriſto non fuerit ira.

¶ 2 Pręt. Ira manſuetudini opponit̃, ut patet in 4. Eth.* Sed Chriſtus fuit manſuetus. ergo in eo non fuit ira.

*Li. 4. eth. c. 5. to. 5.

¶ 3 Pręt. Greg. dicit in 5. Mora.† ꝙ ira per uitium, excæcat oculũ mẽtis: ira uero p zelũ, ipsũ turbat: ſed in Chr̃o mẽtis oculus nõ fuit excęcatus, nec turbatus. ergo i Chr̃o nõ fuit nec ira per uitiũ, nec ira per zelũ.

†li. 5. Mor. c. 33. nõ pcul a prin.

Sed contra eſt, quod Io. 2. de eo dr̃ eſſe impletũ, quod in Pſ. 68. legitur, Zelus domus tuę comedit me.

Resp. Dcd̃m, ꝙ ſicut in 2. par. dictum eſt,* ira eſt effectus triſtitiæ. Ex triſtitia. n. alicui illata, conſequitur in eo circa ſenſitiuã partem, appetitus repellendi illatã iniuriã, uel ſibi, vel aliis. Et ſic ira eſt paſſio cõpoſita ex triſtitia, & appetitu uindictę. Dictũ eſt aũt,† ꝙ i Chr̃o triſtitia eſſe potuit. Appetitus ẽt uindictæ qñque eſt cũ peccato, qñ. ſ. aliquis uindictam quærit abſque ordine rationis, & ſic ira in Chriſto eſſe non potuit. hmõi. n. dr̃ ira per uitiũ. Quandoque uero talis appetitus eſt ſine peccato, immo eſt laudabilis, puta cũ aliquis ap-

1. 2. q. 46. a. 3. ad 3. Et 1. 2. q. 48. a. 1. 2. & 4. Et Mal. q. q. 12. ar. 1. & 2.

1. 2. q. 46. a. 2. & a. 1. & 2. 3. ad 3.

†Ar. 6. huius quæſt.

SVP. QVÆ. XV. ART. IX.

Ferr. c. 98

3. d. 15. q. 2 art. 2. q. 2.

Titulus clar' eſt. ¶ In corpore articuli ſunt duæ concluſiones reſpõſiuæ quęſtio, Prima eſt: Ira p uitiũ non potuit eſſe in Chr̃o, Secũda eſt. Ira p zelũ fuit i Chriſto. Probatur concluſio vtraque ſimul, mõſtrando primo, ea quibus cõſtat ira, ſ. ex triſtitia, & appetitu uindictæ, 2 & diſtinguendo duplicẽ appetitũ uindictæ, uel non ſm̃ ordinẽ rõnis, uel ſm̃ ordinẽ rõnis, ille irã per uitiũ, iſte irã per zelũ conſtituit, ut Augu. dicit. Et ſic relinquuntur ambæ concluſiones, ut per ſe notæ, prima, qꝛ in Chriſto conſtat non fuiſſe peccatum. Secũda vero, quia Euangelium expſſe dicit de Chr̃o, Zelus domus tuę, &c. ¶ Nec putes nouitie, proprie cõpoſitã eſſe irã, ex triſtitia, & appetitu uindictæ: cum illa ſit in concupiſcibili, hæc in iraſcibili: & rurſus otercę eſt qualitas ſimplex. Sed compoſita dr̃ tanquã ex neceſſario concurrentibus ad conſtitutionem ipſius, quæ formaliter eſt appetitus uindictæ: cauſaliter autem ex triſtitia, quia ex triſtitia iniuriæ cauſat̃. Et potes, ſi vis cõcluſiones deducere & ſyllogizare facile, In Chriſto fuit triſtitia, & appetitus vindictæ, non pter, ſed ſm̃ rõnis ordinẽ. ergo in ipſo ira non per uitium, ſed per zelum fuit.

concl. ...

petit vindictã ſm ordinem iuſtitiæ, & hoc uocat̃ ira per zelum. Dicit.n. Aug. ſuper Ioan.† ꝙ zelo domus Dei comeditur, q oĩa peruerſa, quæ uidet, cupit emendare, & ſi emendare non poteſt, tolerat; & gemit. Et talis ira fuit in Chriſto.

Tract. 10. in Ioan. ſuper illud, zelus domus tuæ comedit me to. 6.

Concl. p li. 5. Moral. ca. 33.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ ſicut Greg. dicit 5. moral. ira dupliciter ſe habet in hoie. Qñq; enim præuenit rationem, & trahit eam ſecum ad operandum, & tunc proprie ira dicitur operari, nam operatio attribuitur principali agenti. Et ſecundum hoc intelligitur, quòd ira uiri, iuſtitiam Dei non operatur. Quandoque uero ira ſequitur rationem, & eſt quaſi inſtrumẽtum ipſius, & tunc operatio, quæ eſt iuſtitiæ, non attribuitur iræ, ſed rationi.

Ad II dcd̃m, ꝙ ira, quæ tranſgreditur ordinẽ rõis, opponitur manſuetudini, non aũt ira, quę eſt moderata, & ad medium reducta per rationem, nam manſuetudo medium tenet in ira.

Ad III dcd̃m, ꝙ in nobis ſecundum naturalẽ ordinem, potentiæ animæ mutuo ſe impediunt, ita ſcilicet ꝙ cum unius potentiæ operatio fuerit intenſa alterius debilitetur. Et ex hoc procedit, ꝙ motus iræ, etiam ſi ſit ſecundum rationem moderatus, vtcumque impedit oculum animæ contemplantis. Sed in Chriſto per moderationem diuinę virtutis, vnicuique potentiæ pemittebatur agere, quod erat ei proprium, ita quòd una potentia ex alia non impediebatur. Et ideo, ſicut delectatio mentis contemplantis non impediebat triſtitiam, vel dolorem inferioris partis, ita etiam econuerſo, paſſiones inferioris partis, in nullo impediebant actum rationis.

ARTICVLVS X.

Vtrum Chriſtus ſimul fuerit viator, & comprehenſor.

Ad decimvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ Chriſtus non fuerit ſimul viator, & cõprehẽſor. Viatori.n. cõpetit moueri ad ſinẽ beatitudinis, cõprehẽſori aũt cõpetit in fine quieſcere. Sed nõ põt eidem ſimul cõuenire, ꝙ moueatur ad finẽ, & ꝙ quieſcat in fine. ergo nõ potuit ſimul eſſe, ꝙ Chriſtus eſſet viator, & comprehenſor.

E ¶ 2 Præt. Moueri ad beatitudinẽ, aut eã obtinere, non cõpetit hoi ſm corp⁹, ſed ſm aĩam, Vñ Auguſtinus dicit in Epiſtola ad Dioſcorum, ꝙ ad inferiorẽ naturã, quæ eſt corpus, redũdat ab aĩa, non beatitudo, quæ propria eſt fruentis, & intelligentis, ſed plenitudo ſanitatis, idest, incorruptionis vigor. Sed Chriſtus licet haberet corpus paſſibile, tamen ſecundum mentem plene Deo fruebatur. nõ igitur Chriſtus fuit viator, A ſed purus comprehenſor.

epiſ. 56. ante medium.

¶ 3 Præ. Sancti, quorũ aĩæ ſunt in cælo, & corpora in ſepulchris, fruunt̃ quidẽ beatitudine ſm aĩam, quis eorũ corpora morti ſubiaceant, tñ non dñr uiatores, ſed ſolum cõprehenſores. ergo pari rõe licet corpus Chriſti fuerit mortale, quia tamen mens eius Deo fruebatur, videtur ꝙ fuerit purus comprehenſor, & nullo modo viator.

Sed contra eſt, ꝙ dr̃ Hier. 14. Quare quaſi colonus futurus es in terra, & quaſi uiator declinans ad manendum.

Resp. Dcd̃m, ꝙ aliquis dr̃ viator, ex eo ꝙ ten- B dit in beatitudinẽ, comprehenſor aũt dr̃ ex hoc, ꝙ iam beatitudinẽ obtinet, ſm illud 1. Cor. 9. Sic currite ut comprehendatis. & Philip. 3. Sequor autem, ſi quo comprehendam. Hois aũt beatitudo perfecta conſiſtit in anima, & corpore, vt in ſecunda parte habitum eſt. In anima quidem quantum ad id, quod eſt ei proprium, ſm ꝙ mens uidet, & fruitur Deo. In corpore vero, ſm ꝙ corpus reſurgit ſpirituale, & in uirtute, & in gloria, & in incorruptione, vt dr̃ 1. Corin. 15. Chriſtus aũt ante paſſionem ſm mentem plene videbat Deum, & ſic habebat beatitudinem, quantum ad id, quod C eſt proprium animæ, ſed quantum ad alia deerat ei beatitudo, quia, & anima eius erat paſſibilis, & corpus paſſibile, & mortale, vt ex ſupradictis patet. Et ideo ſimul erat comprehenſor, inquantum habebat beatitudinẽ propriam aĩę, & ſimul viator, inquantũ tẽdebat in beatitudinem, ſecundum id, quod ei de beatitudine deerat.

1. 2. q. 4. artic. 4.

Concl. in arti. 4. huius q. & q. 14. art. 2.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ impoſſibile eſt moueri ad finem, & quieſcere in fine, ſecundum idem. Sed ſecundum diuerſa nihil hoc prohibet, ſicut aliquis homo ſimul eſt ſciens, quantum ad ea, quæ iam nouit, & addiſcens, quantum D ad ea, quæ nondum nouit.

Ad II dicendum, ꝙ beatitudo principaliter & proprie conſiſtit in anima & ſecundum mentem, ſecundario tñ, & quaſi inſtrũaliter requiruntur ad beatitudinem corporis bona. Sicut et Philoſophus dicit in primo Ethic.† ꝙ exteriora bona organice deſeruiunt beatitudini.

li. 1. Eth. ca. 8. circa ſi. to. 3.

Ad III dcd̃m, ꝙ non eſt eadem ratio de animabus ſanctorum, & de Chriſto propter duo: primo quidem, quia aĩæ ſanctorum non ſunt paſſibiles, ſicut fuit anima Chriſti: ſecundo, quia corpora non agunt aliquid, per quod in beatitudinem tendant, ſicut Chriſtus ſecundum corporis paſſiones, in beatitudinem tendebat, quantum ad gloriam corporis.

SVPER QVAE. XV. ART. X.

Pter. 0. 99 3. di. 14. a. 2. & d. 18. artic. 2. Et uer. q. 26. ar. 10. & q. 29. artic. 6. Et quolib. 7. q. 2. ar. 1. Et op. 3. ca. 38. Et opuſc. 18. cap. 7.

Titulus in principio corporis clarificat, dũ terminũ declarant, ſ. cõprehẽſor, & uiator, hoc ẽ habẽs beatitudinẽ, & tẽdẽs i beatitudinẽ. ¶ In corpore una eſt cõcluſio. Chrs fuit ſimul cõprehẽſor, & uiator. Probat, Chrs añ paſſionẽ ſm mentem plene uidebat Deũ, & cum hoc, aĩa eius erat paſſibilis, & corpus paſſibile, & mortale. ergo habebat beatitudinẽ, quãtũ ad id, qđ eſt ꝓpriũ aię, & deerat ei beatitudo quantũ ad alia, ergo erat ſimul comprehenſor, & uiator. Añs patet ex antedictis. Prima cõſequentia ꝓbat, quia beatitudo hoĩs ꝑfecta cõſiſtit in aĩa, & corpore, &c. Secunda aũt, quia uiator eſt, q tendit in beatitudinẽ: comprehenſor, qui obtinet. Probatur auctoritate duplici Apoſtoli.

QVÆSTIO XVI.

De conſequentibus Vnionem quantum ad ea, quæ conueniunt Chriſto ſecundum eſſe, & fieri in duodecim articulos diuiſa

Deinde conſiderandũ eſt de his, quæ cõſequuntur unionem. Et primo quantum ad ea, quæ conueniunt Chriſto ſecundum ſe. Secũdo,

SVP. QVAE. XVI.

Hic incipit ſecunda pars primi tractatus de Chriſto, in qua expeditis his, quę de unionis myſterio erant dicenda, tractantur illa, quę ad unionem conſequuntur ut patet in litera, in qua

In qua tota iſta pars durans uſque ad quæſtionem 26. diſtinguitur ſatis clare.

SVPER QVAEST. XVI. ART. I.

S. Bona. 3. ſ.d.7.q.1.art.1. Scot. 3. ſ.d. 7.q.1.
Riccar. 3. ſ d.7.q.1. Medina.a.1.

de his, q̄ conueniunt Chr̄o p̄ cōparationē ad Deū patrē. Tertio, de his, q̄ conueniunt Chriſto per comparationē ad nos.

¶Circa primū duplex cōſideratio occurrit. Prima q̄dē de his, quæ conueniunt Chriſto, ſm̄ eſſe, & fieri. Secunda de his, q̄ conueniunt Chriſto ſecundum G rationem vnitatis.

Circa primum quæruntur duodecim.

¶Primo, Vtrum hæc ſit vera, Deus eſt homo.

¶Secundo, Vtrum hęc ſit vera, Homo eſt Deus.

¶Tertio, Vtrum Chriſtus poſſit dici homo dominicus.

¶Quarto, Vtrum ea, quæ conueniunt Filio hominis poſſint prædicari de filio Dei, H & econtrario.

¶Quinto, Vtrum ea, quæ conueniunt Filio hois, poſſint prædicari de diuina natura, & de humana ea quæ conueniunt filio Dei.

¶Sexto, Vtrum hæc ſit uera, Filius Dei factus eſt homo.

¶Septimo, Vtrum hæc ſit vera, Homo factus eſt Deus.

¶Octauo, Vtrum hæc ſit vera, Chriſtus eſt creatura. I

¶Nono, Vtrum hæc ſit uera, Iſte homo demōſtrato Chriſto, incępit eſſe, vel fuerit ſp.

¶Decimo, Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus, ſecundum q̄ homo, eſt creatura.

¶Vndecimo, Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus, ſecundum q̄ homo, eſt Deus.

¶Duodecimo, Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus, ſecundum q̄ homo, eſt hypoſtaſis, uel perſona. K

ARTICVLVS I.

Vtrum hæc ſit uera, Deus eſt homo.

AD PRIMVM ſic procedi. Vr̄ q̄ hæc ſit falſa, Deus ē hō. Ois. n. propoſitio affirmatiua in materia remota eſt falſa: ſed hæc propoſitio, Deus eſt hō,[b] eſt in materia remota: q̄a formę ſignificatę per ſubiectū, & prædicatū, ſunt maxime diſtantes. Cum ergo propoſitio prædicta ſit affirmatiua, uidetur q̄ ſit falſa.

¶2 Præt.[b] Magis conueniunt G tres perſonę diuinę adinuicē, q̄ humana natura, & diuina: ſed in myſterio Trinitatis una pſona non p̄dicat̄ de alia: non .n. dicimus, q̄ pr̄ eſt filius, uel ecōuerſo. ergo ur̄ q̄ nec humana natura, poſſit prædicari de Deo, ut dicat̄ q̄ Deus eſt hō.

¶3 Pręt. Athanaſius dicit[a], q̄ ſicut aīa, & corpus unus eſt hō, ita Deus, & homo, unus eſt Chriſtus: ſed[b] hęc eſt falſa, Anima eſt corpus. ergo etiam hęc H eſt falſa, Deus eſt homo.

¶3 Pręt. Sicut in prima parte habitum eſt, quod pręd icatur de Deo non relatiue, ſed abſolute, conuenit toti Trinitati, & ſingulis perſonis, ſed hoc nomen hō,[h] non eſt relatiuum, ſed abſolutū. Si ergo uere prędicatur de Deo, ſequeretur q̄ tota Trinitas, & quelibet perſona ſit homo, quod patet eſſe I falſum.

SED CONTRA eſt, q̄ dicit̄ Philip. 2. Qui cū in forma Dei eſſet, exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus & habitu inuentus ut homo. Et ſic ille, qui eſt in forma Dei, eſt homo: ſed ille, qui eſt in forma Dei, eſt Deus. ergo Deus eſt homo.

RESP. Dicendum, quòd iſta K propoſitio, Deus eſt homo, ab omnibus Chriſtianis conceditur, non tamen ab omnibus ſecundum eandem rationem. Quidam enim hanc propoſitionem concedunt, non ſecundum propriam acceptionem horum terminorum.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore articuli tria ſūt. Primo in cōi recitat̄, in quo cōueniūt, & differūt Chriſtiani circa ppoſitū, & dr̄ q̄ cōueniūt oēs i affirmā do iſtā ppoſitionē: differūt aūt i rōe affirmandi.

¶ Secundo referunt̄ tria genera errorū circa rōem affirmandi illā. Primū eſt, circa ueritatē p̄dicati, ſ. ly hō, & diuiditur in duos errores. Secundū eſt, circa ueritatē ſubiecti, ſ. ly Deus, & continet unū errorē. Tertiū eſt, circa ueritatē ppoſitionis, hoc eſt, circa eſſe ſignificatū p ly eſt, copulam verbalē dictę propoſitionis, & diuidit̄ in duos errores, cōputā do illos quatuor modos, ſ. dignitatis, auctoritatis, affectionis, inhabitationis p uni co, & reliquū quatū hypoſtaſum p altero ita q̄ vniuerſi errores hi, ſunt quinq;, q ſatis clare patēt in litera ex prius dictis.

¶ Tertio, ſidēt q̄nto unica concluſione, Hæc ppoſitio, ſ. Deus eſt hō, eſt uera, & ppria ſuppoſito incarnationis myſterio cū fide catholica. Probatur, Hoc nomē Deus ex mō ſuæ ſignificationis pōt ſupponere p pſona filii Dei. ergo pōt ſupponere p ſuppoſito humanę naturæ ergo de Deo pōt p̄dicari hō. Aña probat̄, q̄a nomen ſignificans nām cōem in concreto, pōt ſupponere pro quolibet contento ſub natura cōi, ut patet, inducēdo in hōie, &c. Cōſequentia aūt prima probat̄, q̄a perſona filii Dei eſt uere, & proprie ſuppoſitū humanæ naturę. Secūda aūt probat̄, quia de quolibet ſuppoſito alicuius naturæ, pōt uere & ppriē p̄dicari nomē ſignificās illā naturam in concreto.

Ferr. o 100 3.1.7.q. 1. artic. 1. Et vol. art. 4. c. a.

Vbi nota diligentiſſime, q̄ in iſta ppoſitione, Deus eſt hō, Deus ſupponit pro perſona humana, quia ſupponit pro perſona filii Dei, quatenus eſt perſona humana. hinc. n. litera infert, q̄ hō uere, & proprie prædicatur de Deo, q̄a nomen naturæ humanæ in cōcreto uere, & proprie p̄dicat̄ de quolibet ſuo ſuppoſito oportet. n. ſubſumere, ſed Deus p p- F ſona uerbi, eſt uere, & ppriē ſuppoſitū naturæ humanæ. ergo.

¶ Et ſcito q̄ iſta propoſitio, Deus eſt homo, eſt quaſi una indefinita, & ideo ad ueritatem eius ſufficit, q̄ una perſona diuina ſit hō, & proprietatē ipſius ſufficit prædicatum eſſe æquale, aut maius ſubiecto (ut Porphyrius dixit) & ſe habere ad ſubiectum quaſi p modū informantis ut euitentur implicita ſubiecta, quæ oportet ſubintelligi in propoſitionibus indirectis, puta riſibile eſt hō, hoc eſt, ille, qui eſt riſibilis, eſt homo.

¶ Vnde ſicut iſta eſt uera & propria, Hō eſt criſpus, quia Sortes eſt criſpus, ita iſta eſt uera, & propria, Deus eſt hō, q̄a una perſona diuina eſt hō: habet. n. ſ: homo ad uerbū, ut eſt perſona humana tamquā formale ut Auctor docuit in 4. contra Gen. c. 46. in ſolutione ſextæ obiectionis. In ſuo fidei ſymbolo.

¶ In reſponſione ad primum, collige copias doctrinæ ibi contentæ. Duo ſiquidem ad metaphyſicam, & tria ad logicā ſpectantia, ibi docemur. Primum metaphyſicū miſtum logicę eſt quòd nō formarum diuerſitas, ſed inconpoſſibilitas coeundi, eſt, quæ fundat materiam remotam. P. p. q. 39. art. 3.

¶ Alterum miſtum fidei eſt, quòd ſuppoſito diuino neutra natura, diuina, ſcilicet, & humana, ineſt per accidens, ſed per ſe. Primum Logicū ſuppoſito incarnationis myſterio eſt: hęc propoſitio, Deus eſt homo, non eſt in materia remota neque in contingenti, ſed naturali. Secundum eſt, Homo prædicatur de Deo, non per accidens, ſed per ſe. Tertium eſt, quod homo prædicatur de Deo, ſicut ſpecies de ſua hypoſtaſi Et declaratur, qua ratione ſubiungendo, Non ratione ſuturæ ſignificatæ per hoc nomē Deus, quod eſt ſubiectum propoſitionis, ſed rōne ſuppoſiti qd̄ eſt hypoſtaſis humanæ naturæ. Et prima quidē duo ab oībus acceptari uīt, qm̄ ſine his incarnationis myſterium ſaluari nequit, & de his ſuperius multa dicta ſunt. ſed tria ultima non carent quæſtione, & ſingula diſcutienda ſunt.

¶ Circa primum igitur horum, ſcilicet hæc propoſitio, Deus eſt homo, eſt in materia naturali, dubiū occurrit: quia omnis propoſitio in materia naturali eſt neceſſaria, alioquin nō diſtingueretur

ſeruetur contra propoſitionem in materia contingenti: ſed iſta non eſt neceſſaria (nõ enim Deus neceſſario eſt homo) ergo nõ eſt in materia naturali.

¶ Circa ſecundum, ſcilicet, quòd dicta propoſitio eſt per ſe, ex Scoto, & Durando in 7. di. 3. ſent. dubium occurrit. Scotus quidẽ probat tripliciter hanc propoſitionem eſſe ueram nõ per ſe, ſed per accidens logice loquendo. tum quia prædicatum nõ eſt de intellectu ſubiecti: tum quia ſi ſic, prædicaretur de quolibet cõtento ſub ſubiecto, & ſic Spiritusſanctus, & Pater eſſet hõ: tum quia in prædicationibus per ſe, ſubiectum ſupponit determinate: quia ſi indeterminate tãtum ſupponeret, hæc eſſet per ſe, animal eſt homo, quia poteſt uerificari pro Petro, uel Paulo, ſed hoc ſubiectum Deus, nõ includit determinate plus Filiũ, quã Patrẽ. (Q.3.art.1.& 2.)

¶ Durandus uero inquit, Puto ꝙ magis proprie poteſt dici uera per accidens, q̃ per ſe, quia omnis ꝓpoſitio uera per ſe, eſt uera cum reduplicatione termini ſupra ſe: homo.n. ſecundũ ꝙ homo, eſt animal, & eſt riſibilis. In propoſito autem Deus, ſecundum ꝙ Deus, eſt homo, eſt falſa: quia non forma ſignificata per ſubiectum eſt ratio inhærentiæ prædicati ad ſubiectum, ſed ſola unitas ſuppoſiti, quæ etiam in ꝓpoſitionibus per accidens, eſt tota cauſa uerificationis earũ. Et ideo hæc propoſitio magis eſt dicẽda per accidens, quàm ꝑ ſe.

¶ Circa tertium, ſ. homo prædicatur de Deo, ſicut ſpecies de ſua hypoſtaſi, Scotus ubi ſupra, occurrit dicens, ꝙ quia iſta unio non habet ſimilem, nullum eſt prædicatum ſicut in propoſito, ſed hęc prædicatio ex parte prædicati eſt ſpecies, ex parte uero modi ſe habendi prædicati reſpectu ſubiecti eſt ſicut accidens quintum prædicabile: quia non eſt de ratione ſubiecti, & aduenit temporaliter ſubiecto exiſtenti in actu completo æternaliter, & per hoc aduenit ita ut poſſit abeſſe.

¶ Ad horum euidentiam oportet tria prænotare, Primum eſt, ꝙ ly Deus, poteſt, quantum ad propoſitum ſpectat, dupliciter conſiderari, primo abſolute, ſecundo ut contractum, uel determinatum per prædicatum, ſcilicet eſſe hominem poteſt.n. ſupponere ly Deus, ſecundum ſuam naturalem ſuppoſitionẽ pro habente deitatem, abſque determinatione huius, uel illius habentis deitatem, ſicut homo pro habente humanitatem, & ſic conſideratur abſolute, ſicut cum dr̃, Deus charitas eſt. Põt quoque ſupponere pro certo ſuppoſito diuinæ naturæ, quia talia ſunt quo ſuppoſitionẽ ſubiecta, qualia permittunt prædicata, ſicut cum in Symbolo dr̃, Deum de Deo, ly Deum ſupponit ꝓ Filio, & ly Deo pro Patre. Et ſi in hac propoſitione, Deus eſt homo, accipiatur ly Deus abſolute, conſtat propoſitionem iſtã eſſe ueram per accidens, ſicut conſtat, hanc eſſe per accidens animal eſt homo. Accidit enim logice loquendo (ut nunc loquimur) animali eſſe hoĩem, rõne alicuius animalis, qđ eſt hõ, & ſimiliter accidit Deo eſſe hominem, rõne alicuius hypoſtaſis diuinę, q̃ eſt hõ. Si aũt accipiatur ly Deus, ut ſubſtat determinationi prædicati: ſic ſupponit pro perſona Filii, quę ſola eſt, homo, ſicut cum dicitur, ꝙ homo peccando ſpoliauit genus humanum ſtola innocentiæ, ſupponit pro uno ſingulari, ſcilicet Adam, & ſic ſumi in hac ꝓpoſitione, clare Auctor affirmat in litera in calce corporis articuli.

Sed quia hoc non ſufficit, ſciendũ eſt ſecũdo, ꝙ ly Deus, ſupponendo pro perſona Filii, dupliciter poteſt cõſiderari, uel quo ad formã ſignificatã, q̃ eſt deitas, uel quo ad ipſam perſonã ſuppoſitã. Et quia extrema inſinuãt mediũ, hic ſubintelligas, uel quo ad utrũque. Et ſi quidẽ in hac propoſitione ſumeretur Deus ſupponẽs ꝓ Filio quo ad formã ſignificatã, ſimiliter clare cõ- A ſtat, quòd propoſitio eſſet per accidens, accidit enim deitati ratione hypoſtaſis Verbi eſſe hoĩem. Et idem eſt iudicium, ſi ſumeretur quo ad utrunque. Et propterea in propoſito ſumitur ly Deus, ut ſupponit ꝓ perſona Filii quo ad hypoſtaſim, & hoc habes etiam clare in litera in calce reſponſionis ad primum.

¶ Verum, quia perſona Filii Dei habet hoc ſingulariſſimũ, quòd eſt perſona ſubſiſtens in duabus naturis, diuina, ſcilicet, & humana, ideo tertio recolẽdum eſt, ꝙ hypoſtaſis, (Q.2.art.6.) pro qua ſupponit in hac propoſitione ly Deus, habet conditiones æternas, & habet conditiones ex tẽpore, eſt.n. perſona diuina ab æterno, & eſt ꝑſona humana ex tempore. Et ſi ſupponeret pro perſona Filii, ut eſt hypoſtaſis diuina præciſe, tunc etiã propoſitio eſſet per accidens, quoniam filius Dei, non inquantum hypoſtaſis diuinæ naturæ, ſed inquantum hypoſtaſis humanæ naturæ, hominis prædicationem recipit: ſed ponẽdo, ꝙ ſupponat pro perſona Filii, quoad hypoſtaſim, ſecundũ ꝙ de facto eſt, poſtq̃ Verbũ caro factum eſt, uere habebimus ꝙ homo prædicatur de ſua hypoſtaſi, cũ dicitur, Deus eſt homo. Et hoc eſſe intẽtum ab Auctore, euidenter patet, ex eo, ꝙ tractatus iſte intitulatur, de his, quæ conſequuntur unionem. Suppoſito ergo incarnationis myſterio, de perſona Filii eſt ſermo præſentis literæ, cũ dicitur, ꝙ Deus, hic ſupponit pro perſona Filii, imo, & clare in litera dicitur, quòd in dicta propoſitione, Homo prædicatur de Deo, ut ſpecies de ſua hypoſtaſi. Supponit ergo Deus, pro hypoſtaſi humana, ſi homo prædicatur de Deo, ut ſpecies de ſua hy- D poſtaſi: ſpeciei ſiquidem humanæ nulla hypoſtaſis eſt ſua, niſi humana, quæ in Chriſto, eſt ab æterno diuina. Clariſſime autẽ hoc ſupponi explicatur in principio corporis ſequentis articuli, cum dicitur, ſuppoſita ueritate utriuſque naturæ diuinæ, & humanæ, & unione in perſona, & hypoſtaſi, hæc eſt uera, & propria, Homo eſt Deus, ſicut, & iſta, Deus eſt homo. Hic enim explicatur, quòd utraque propoſitio ſupponit conditionem de facto inuentam in perſona Verbi. His prælibatis ad ſingula dicendum eſt.

¶ Ad primum igitur dubium dicitur, quòd hæc propoſitio eſt neceſſaria, & quamuis Deus abſolute non ſit neceſſario homo, Deus tamen pro perſona Verbi incarnati eſt neceſſario homo, conſtat enim euidenter, quòd perſona humana quælibet eſt neceſſario homo. Deus autem in hac propoſitione determinatur ad ſupponendum pro perſona humana. Et propterea iſta propoſitio, & ſi non quo ad ſignificatum, tamen quo ad ſuppoſi- E tum per nomen ſubiecti, eſt neceſſaria.

¶ Ad ſecundum vero dubium, reſpondendo ad primum Scoti, dicitur, ꝙ iſta propoſitio eſt per ſe reſpectu ſuppoſiti, & quòd prædicatum eſt de intellectu ſubiecti quo ad ſuppoſitum per illud quamuis non ſit de intellectu eius quo ad formam ſignificatam per idem, eſt enim homo de intellectu hypoſtaſis humanæ, ita quòd oppoſitum nequit intelligi.

¶ Ad ſecundum negatur ſequela, loquendo de Deo, quo ad ſuppoſitum: illud.n. quod per ſe prædicatur de Deo ratione formæ ſignificatæ per ly Deus, ꝓdicatur de quolibet cõtento ſub Deo: ſed illud quod per ſe prædicatur de Deo ratione ſuppoſiti talis, pro quo ſupponitur exigente prædicato huiuſmodi ſuppoſitionem, nõ prædicatur de quolibet contento ſub hoc noĩe. Deus.

¶ Ad tertium dicitur per eandem diſtinctionem, ꝙ in prædicationibus per ſe rõne formæ ſignificatæ per ſubiectũ, ſubiectũ ipſum ſupponit indeterminate quo ad ſuppoſitũ, & determinate quo ad naturã. Sed in prædicatione ꝑ ſe ratione certi ſuppoſiti, pro quo prædicatũ facit ſupponere ſubiectum ſecus oportet eſſe.

Nã Manichæi uerbũ Dei, dicũt eſſe hoĩem, non quidem uerũ ſed ſimilitudinarium, inquãtũ dicunt filium Dei corpus phãtaſticum aſſumpſiſſe, ut ſic dicatur Deus homo, ſicut cuprum figuratum dr̃ homo quia hẽt ſimilitudinem hominis. Similiter etiam illi, qui poſuerunt, ꝙ in Chriſto anima, & corpus nõ fuerunt unita non poſſunt dicere, ꝙ Deus ſit uerus homo, ſed quod dicatur homo figuratiue ratione partium. Sed utraque harum opinionum ſupra improbata eſt*. Alii uero ecõuerſo ponũt ueritatem ex parte hominis, ſed negant ueritatẽ ex parte Dei. Dicunt.n. Chriſtum, qui eſt Deus, & homo, eſſe Deũ nõ naturaliter, ſed participatiue, ſ. per gratiam, ſicut & omnes ſancti uiri dñr dii, excellentius tamen Chriſtus præ aliis, propter gratiam abũdantiorem. Et ſcd̃m hoc, cũ dr̃, Deus eſt homo, ly Deus, nõ ſupponit uerũ, & naturalẽ Deum. Et hæc eſt hæreſis Photini, quę ſupra improbata eſt. † Alii uero concedunt hãc propoſitionem cũ ueritate utriuſq; termini po- B nentes Chriſtũ, & uerũ Deum eſſe, & uerũ hominẽ, ſed tamẽ ueritatẽ prædicationis non ſaluant. Dicunt.n. ꝙ homo prædicatur de Deo per quãdã coniũctionẽ, uel dignitatis, uel auctoritatis, uel ẽt affectionis, aut inhabitatiõis. Et ſic poſuit Neſtorius Deũ hoĩem eſſe, ut ꝑ hoc nihil aliud ſignificetur, q̃ ꝙ Deus eſt homini coniunctus tali coniunctione, ꝙ homo inhabitetur à C Deo, & uniatur ei ſm̃ affectũ, & ſm̃ participationem auctoritatis, & honoris diuini. Et in ſimilẽ errorẽ incidũt quicunq; ponunt duas hypoſtaſes, uel duo ſuppoſita in Chr̃o, qa non

eſt poſſibile intelligi, ꝙ duorū quæ ſunt ſẽm ſuppoſitū, uel hypoſtaſim diſtincta, unum proprie prædicet̃ de alio, ſed ſolū ſẽm quandā figuratiuā locutionẽ, inquantum in alio coniunguntur puta ſi dicamus Petrum eſſe Ioannẽ: quia habent aliquā coniunctionẽ adinuicẽ. Et hę ẽt opiniones ſupra improbatę ſunt*. Vñ ſupponendo ſẽm ueritatẽ catholicæ fidei, ꝙ uera natura diuina, unita eſt cum uera natura humana non ſolū in ꝑſona, ſed ẽt i ſuppoſito, uel hypoſtaſi, [m] dicimus hāc propoſitionẽ eſſe uerā, & propriā, Deꝰ eſt hō, non ſolum ꝓꝑ ueritatẽ terminorū (quia, ſcilicet Chriſtus eſt uerus Deus, & uerus hō) ſed ẽt ꝓꝑ ueritatem prædicationis. [n] Nomen.n. ſignificās naturam cōem in cōcreto, pōt ſupponere pro quolibet contentorum ſub natura cōi, ſicut hoc nomen homo pōt ſupponere pro quolibet hoīe ſingulari. Et ita hoc nomẽ Deus, ex ipſo modo ſuæ ſignificationis pōt ſupponere pro [o] perſona filii Dei, ut etiam in prima parte habitum eſt*. De quolibet āt ſuppoſito alicuius naturæ, pōt uere, & proprie ꝑdicari nomẽ ſignificans illam naturā in cōcreto, ſicut de Sorte. & Platone proprie, & uere ꝑdicat̃ hō, Quia ergo ꝑſona filii Dei (pro qua ſupponit hoc nomẽ Deus) G eſt ſuppoſitū naturæ humanæ, uere, & proprie hoc nomẽ hō, pōt prædicari de hoīe Deꝰ, ſẽm ꝙ ſupponit ꝓ ꝑſona filii Dei.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ qñ formæ diuerſæ non pñt cōuenire in unum ſuppoſitū, tūc oportet ꝙ propoſitio ſit in materia remota, cuiꝰ obiectū ſignificat unā illarū formarū, & prędicatū aliā. Sed qñ duæ formæ pñt conuenire in unū ſuppoſitum, nō eſt materia remota, H ſed naturalis, uel cōtingẽs, ſicut cū dico, albū ẽ muſicū. Natura āt diuina, & humana, quāuis ſint maxime diſtante, tñ cōueniunt ꝑ incarnationis myſteriū in uno ſuppoſito, cui neutra illarū ineſt ꝑ accidẽs, ſed ꝑ ſe. Et iō hęc propoſitio, Deꝰ eſt hō, nō eſt neq; i materia remota, neq; in materia contingẽti, ſed in materia naturali. Et prędicatur homo de Deo, nō per I

eſſe, quia neceſſe eſt ſubiectum ſupponere pro determinato ſuppoſito, & ſic eſt in propoſito, ut patet ex dictis.

¶ Ad Durandū aūt ex eadẽ diſtinctione reſpondetur, dicendo quod illa maior, Omnis propoſitio per ſe uera, eſt uera cum reduplicatione termini ſubiecti ſupra ſe; licet admittatur in propoſitionibus per ſe ueris de ſubiecto ratione formæ ſignificatę, negatur tamen in ꝓpoſitione per ſe uera de ſubiecto ratione certi ſuppoſiti tantū. Et ratio diuerſitatis eſt, quia reduplicatio transfert terminum ſubiectum in naturā prædicati: quod conſtat teneri formaliter. cum enim dico, homo inquantū homo, eſt animal, uel riſibilis, perinde eſt, ac ſi dicerem homo, in quantum eſt homo, eſt animal, uel, &c. Vbi patet, quòd ly homo repetitur, ut prędicatum, & ꝓpterea denotat humanitatẽ eſſe rationem coniunctionis prędicati cū ſubiecto. Et ideo iſta eſt falſa, Deus, inquātum Deus eſt homo: ſignificat enim deitatem eſſe rationem neceſſariam coniunctionis prędicati cum ſubiecto. Nec ſolum ipſa eſt falſa, ſed etiam iſta, Verbum inquantum Verbum, eſt homo, quia ly inquantum, reduplicatiue ſomptū denotat formam ſignificatā. hoc eſt proprietatẽ hypoſtaticam Verbi conſtitutiuam, eſſe rationẽ neceſſariam connexionis prædicati cū ſubiecto. Secus aūt dicendum eſſet, ſi ly inquantū, teneret̃ ſpecificatiue, quia ſic iſta eſt uera, Verbum, inquantum Verbū, eſt homo: quia eſſe hoiem conuenit Verbo ſm propriam perſonalitatem. Sed quia hoc non ſpectat ad perſeitatem logicam, de qua eſt ſermo, ideo reuertentes ad ſubiuncta per Durandū dicentem, ꝙ qñ ſola unitas ſuppoſiti eſt ratio coniunctionis extremorum propoſitio eſt uera per accidens, reſpōdemus quòd ſola unitas ſuppoſiti extrinſeci ab altero ſaltem extremorum uerificans propoſitionẽ, conſtituit illā uerā per accidẽs, ſed unitas ſuppoſiti intrinſeci utriq; extremo cōſtituit propoſitionẽ directā, & formalẽ, uerā per ſe de altero extremo, nō reſpectu formę ſignificatæ, ſed reſpectu ſuppoſiti. Sic aūt eſt in propoſito, nā in utroq; termino, ſcilicet, Deus, & homo, clauditur intrinſece, quāuis indeterminate, hypoſtaſis Verbi incarnati, utpote uerisſime, & propriisſime perſona diuina, & humana. Nō ſic aūt eſt in propoſitionibus ꝑ accidẽs puta, Hō eſt albus, quia in iſtis ſuppoſitum per hominem copulatur tantum, & extrinſece importatur per album, quod purā qualitatem ſignificat. Et hæc iam docuerat Auctor in 3. ſent. diſt. 7. q. 1. ar. 1.

Q.3.ar.6.

Sent.m

D.8.18. P.p.q.39. ar.4.ad 3.

¶ Ad tertium dubium dicitur, quòd Scotus uidetur accepiſſe pro ſubiecto Deum, ſeu hypoſtaſim Verbi abſolute, & ideo nō inuenit quale ſit hoc prædicatum cum ſua prædicatione. Sed Auctor intuens talia eſſe ſubiecta, quo ad ſuppoſitionem, qualia exigunt prædicata, ſupponendo incarnationis myſterium, ſupponit cum fide catholica, Deum eſſe quandam hypoſtaſim humanam, & pro illa in hac propoſitione ſupponere ly Deus. Et propterea ſtatim inuenit, non ſolum ꝙ prædicatū eſt ſpecies, ſed etiam, quòd prædicatur ut ſpecies de propria hypoſtaſi. Nec hoc aliquam habet difficultatem, niſi illam, quam ex fide ſupponimus, ſ. perſonam Filii eſſe uere, & proprie perſonā humanam hac namq; ſuppoſitione facta, clare liquet, ꝙ ſicut F ſpecies prædicatur de ſua hypoſtaſi, quū dr̃, A, eſt hō, ſi ly A, ſupponit pro certa perſona humana, ita in propoſito ex quo ly Deus ſupponit pro quadam certa perſona humana. Et hinc patet ꝙ iſta propoſitio, Deus eſt homo, dum ly Deus, ſupponit ꝓ illa perſona humana, quæ eſt Verbū incarnatum, eſt per ſe in primo mō dicendi ꝑ ſe reſpectu ſuppoſiti, ut toties dictū eſt, & non reſpectu formæ ſignificatę ꝑ ly Deus. Et eſt prædicatio eſſentialis, & uniuoca, ut patet ex definitione uniuocorū, & Auctor in allegatis locis explanat. Et id potes ex notioribus monſtrare explicarẽ doctrinā eſſe uerā, mutādo nomẽ ſubiectū, ita ꝙ loco ly Deus ponatur nomẽ propriū illius ꝑſonæ, quatenꝰ eſt perſona humana, & dicendo, Ieſus eſt hō. Cōſtat.n. ꝙ ly Ieſus ſupponit pro ꝑſona filii Dei, ut eſt hypoſtaſis humana, pro qua dictū eſt ẽt ſupponere ly Deus, i hac propoſitione, Deus ẽ hō. Nec eſt differẽtia inter has propoſitiones, Deus eſt hō, & Ieſus eſt hō, quo ad ſuppoſitū, ſed quo ad ſignificatū per nomina ſubiecta. Quo circa ſicut iſta, Ieſus eſt hō, eſt per ſe i primo modo, & eſſentialis, & prędicat ſpeciem de propria perſona, ita iſta, Deus eſt homo reſtringendo ly Deus, ad Ieſum, ut unico uerbo dicatur. Et ſicut non uertitur in opiniones, an iſta ſit per ſe, & eſſentialis uniuoca, &c. Ieſus eſt homo, ita non debet in diuerſas trahi opiniones iſta, Deus eſt homo, intellecta quo ad ſuppoſitum, ex quo ſupponit pro Ieſu. Et hinc patere poteſt, ꝙ ẽt iſta propoſitio, Chriſtus eſt hō, reſpectu ſuppoſiti, eſt per ſe i primo mō.

¶ Nec obſtat ꝙ Scotus ubi ſupra obiicit dicens, ꝙ quia Chrũs, Damaſceno teſte, ſignificat hypoſtaſim duarum naturarum, nihil, per ſe unum prædicatur de illo per ſe, utpote de non per ſe uno in ſe: ſicut enim apud Ariſt. primo Met. ratio in ſe falſa de nullo eſt uera, ita ratio per ſe non una, nihil per ſe unum de ſe uerificat. Et ſimile eſt de iſta, Chriſtus ẽ homo, & iſta, Hō albus eſt coloratus. Hæc inquam non obſtant, quia quo ad rem Chriſtus ſignificat unā per ſe, & in ſe hypoſtaſim, homo albus autem ſignificat hypoſtaſim unam per accidens, accidit enim ſubiecto albedinis eſſe hoiem, & econtra. Quo ad propoſitionẽ K quoque iam dictum eſt, ꝙ iſtæ propoſitiones dicuntur per ſe reſpectu ſuppoſiti, & non reſpectu formæ deitatis ſignificatæ. Suppoſitum autem eſt in ſe per ſe unum: quia non eſt niſi hypoſtaſis æterna filii Dei, quæ ex tempore eſt ipſamet immutata omnino hypoſtaſis humana, & ideo optime per ſe de illo prædicatur tā Deus, q̃ homo, nihil minus, quàm ſi eſſet unius illarum naturarum tantum hypoſtaſis: extenſio ſiquidem, ſeu cōmunitas ipſius ad duas naturas, nihil tollit de proprietate eiuſdem reſpectu ſingularium.

¶ In reſponſione ad quartum, dubium occurrit, quoniam reſponſio iſta uidetur contradicere doctrinæ iam habitæ, & eneruare illam. nam ſi homo prædicatur de Deo ratione relationis, ut in hac reſponſione dicitur, ſequitur quòd non prædicatur eſſentialiter, ſicut ſpecies de ſua hypoſtaſi, ut in reſponſione ad primum dictum eſt. Prædicatio namque ſpeciei humanæ de ſua hypoſtaſi, eſt, & eſſentialis, & ſubſtantialis, non relatiua, ut patet.

¶Ad

¶Ad hoc dicitur, ꝙ Auctor non dixit ꝙ vnio, ratione cuius eſt iſta prædicatio, eſt relatio, aut relatiua, ſed dixit, ꝙ relationē importat, hoc eſt connotat, importat n. non ſolum res ſignificata, ſed cōnotata. Et ꝓpterea licet unio naturę humanæ ad Deū ſit ſubſtantialis, quia tñ connotat relationē, iō nomen prædicatum ſibi illam, non ſequitur regulam abſolutorū ab æterno. ¶Aliter poſſet exponi hæc rñſio, dicēdo ꝙ hō ꝓdicat̄ de Deo rōne unionis in perſona, quā unionē cōſtat ex ſupradictis fundamentaliter eſſe ſubſtantialem, formaliter relatiuā: ſed prædicatio eſt rōne unionis fundamentalis, q̄ ſignificat̄ per unionem formaliter ut dīta per propriera tem cōſuetā ſignificari. Et quia illa fundamentalis unio, q̄ fundat ꝓdicationē iſtā, habet modum relatiuū, quo ad hoc, ꝙ de nouo poſita in pſona diuina, nullā in illa mutationem ponit, niſi relatiuā relatione non reali, ſed rōnis, iō dictū eſt, ꝙ relationem importat. Et iō ſequit̄ regulam abſolutorū ab æterno, quę ſi de nouo apponerent̄, aut tollerent̄ a Deo mutationē in ipſo ponerent.

SVP. QV. XVI. ART. II.

Titulus clarus eſt. ¶in corpore articuli unica eſt concluſio rñſiua quęſito. Hæc eſt uera, & propria, Hō eſt Deus, ſuppoſito incarnationis myſterio. Probatur. Deus prædicat̄ uere, & proprie de pſona filii Dei, ergo prædicat̄ uere, & proprie de hoīe. Probatur cōſequentia, quia hō pōt ſupponere pro pſona filii Dei probat̄ hoc. Hō pōt ſupponere pro qualibet hypoſtaſi humanæ naturæ, ſed quędam hypoſtaſis humanæ naturæ eſt perſona filii Dei, ergo hō pōt ſupponere pro perſona filii Dei.

Ferr. e 201 Locis ſup. ar. 1. inductis.

¶In hac materia recolenda ſunt dicta in priore articulo, quia iſta ꝓpoſitio de qua eſt ſermo, eſt etiā ꝑ ſe in primo modo reſpectu ſuppoſiti per ſubiectum, non reſpectu naturæ ſignificatæ, & ſubiectū trahit̄ ad ſupponendū pro tali ſuppoſito ex prædicato, ſicut de ſua conuertente, & con-

accidēs, ſed per ſe, ſicut ſpecies de ſua hypoſtaſi, nō quidē rōe formæ ſignificatæ ꝑ hoc nomē Deus, ſed rōe ſuppoſiti: qđ eſt hypoſtaſis humanæ naturæ.

Ad II dcēdm, ꝙ tres pſonæ diuinæ cōueniunt in natura, diſtinguunt̄ tñ in ſuppoſito: & iō nō ꝓdicant̄ de inuicē. In myſterio aūt incarnationis, naturæ quidē, qa diſtinctæ ſunt, de inuicē nō ꝓdicant̄, ſfm ꝙ ſignificant̄ in abſtracto (non.n. natura diuina eſt humana) ſed qa conueniunt in ſuppoſito, ꝓdicantur de inuicē in concreto.

Ad III dcēdm, ꝙ aīa & caro ſignificant̄ ut in abſtracto, ſicut diuinitas & humanitas: in concreto uero dñr aīatum, & carneū, ſiue corporeū, ſicut, & ex alia parte Deus, & hō. Vñ utrobique abſtractum non prædicatur de abſtracto, ſed ſolum concretum de concreto.

Ad IIII dcēdm, ꝙ hoc nomen hō, prædicatur de Deo ratione unionis in pſona, quę quidem unio relationē importat. Et iō nō ſequitur regulā eorū nominum, quæ abſolute prædicantur de Deo ab æterno.

ARTICVLVS II.

Vtrum hæc ſit uera Homo eſt Deus.

Ad ſecundvm ſic proceditur. Vr ꝙ hęc ſit falſa, hō eſt Deus. Deus.n. eſt nomē incōicabile: ſed Sap. 13. reprehendunt̄ idololatrię, de hoc ꝙ hoc nomē Deus, qđ eſt incōicabile [b]lignis, & lapidibus impoſuerunt. ergo pari ratione uidetur eſſe inconueniens, ꝙ hoc nomen Deus prædicetur de hoīe. ¶2 Præt. Quicquid ꝓdicat̄ de ꝓdicato, ꝓdicat̄ de ſubiecto: ſed hęc eſt uera, Deus eſt Pater, uel Deus eſt Trinitas. Si ergo hęc ſit uera, Hō eſt Deus, vr ꝙ hæc ēt ſit uera, hō eſt Pater, uel, hō eſt Trinitas: quas quidem patet eſſe falſas. ergo, & primam. ¶3 Præt. in Pſ. 80. dr̄, Non erit in te Deus recens: ſed [b] homo eſt quiddam recens: non enim Chriſtus ſemper fuit hō. ergo hæc eſt falſa, Homo eſt Deus.

Sed contra eſt, ꝙ dr̄ Ro. 9. Ex qbus eſt Chriſtus ſfm carnē, qui eſt ſuper oīa Deus benedictus in ſęcula: ſed Chriſtus ſfm carnem eſt homo. Ergo hæc eſt uera, Homo eſt Deus.

B Resp. Dcēdm, ꝙ [m] ſuppoſita veritate vtriuſq; naturę, diuinæ. ſ. & humanæ, & vnione in pſona & hypoſtaſi, hæc eſt uera, & ꝓpria, Hō eſt Deus ſicut, & iſta, Deus eſt hō [*] hoc. n. nomē hō, pōt ſupponere ꝓ qualibet hypoſtaſi humanę naturę, & ita pōt ſupponere ꝓ pſona filii Dei, quā dicimus eſſe hypoſtaſim humanæ naturę. Manifeſtū eſt aūt, ꝙ de perſona filii Dei

C vere, & proprie ꝓdicat̄ hoc nomē Deus, vt in prima parte habitū eſt. Vñ relinquit̄, hęc ſit uera, & propria, Hō eſt Deus.

Ad primvm ergo dcēdm, ꝙ idololatræ attribuebāt nomē deitatis lapidib⁹, & lignis, ſfm ꝙ in ſua natura ꝯſiderant̄, qa putabāt in illis aliqd numinis eē. Nos aūt nō attribuimus nomē Deitatis hoī ſfm humanā nām ſed ſfm ſuppoſitū æternū, quod

D eſt ēt per unionē ſuppoſitum humanæ naturæ, ut dictū eſt [*].

Ad II dcēdm, ꝙ hoc nomē Pater, ꝓdicat̄ de hoc noīe Deus ſfm ꝙ hoc nomē De⁹ ſupponit ꝓ pſona Patris: ſic aūt ñ ꝓdicat̄ de ꝓſona Filii, qa perſona filii non eſt pſona Patris, & ꝑ ꝯñs nō oportet, ꝙ hoc nomen Pr̄, prædicetur de hoc noīe hō, de quo prædicatur hoc nomen Deus, in quantū ly homo ſupponit pro perſona Filii.

E Ad III dcēdm, ꝙ licet humana natura in Chro ſit qddā recēs tñ ſuppoſitū humanę naturæ nō eſt recēs, ſed æternū. Et qa hoc nomen Deus, nō ꝓdicatur de hoīe rōne humanę naturę, ſed rōne ſuppoſiti, nō ſequitur ꝙ ponamus Deū recētem. Sequeret̄ aūt, ſi poneremus, ꝙ hō ſupponit ſuppoſitū creatū, ſfm ꝙ oportet dicere eos, q̄ in Chro ponunt duo ſuppoſita.

A uerſa dictum eſt in præcedenti articulo. Et per hoc patet tam corpus articuli, quàm reſponſio ad primum.

¶In rñſione ad ſfm, dubiū occurrit circa illud dictū, In iſta propoſitione, Deus eſt Pater, ly Deus ſupponit pro perſona Patris. Nā ly Deus, quātū eſt ex naturali ſua ſuppoſitione, ſupponit ꝓ habente deitatem in diſtincte, ſicut hō ꝓ habente humanitatem, ex parte aūt ꝓdicati non reſtringitur ad ſupponendū pro perſona Patris, quia ſtando in ſua naturali ſuppoſitione, uera eſt propoſitio, Deus eſt pater, quoniam habens deitatem eſt Pater, ut patet. Minus ergo bene dictum uidetur, quòd ſupponit pro patre hoc nomen Deus, cum nomen patris de illo prædicatur. Concluſio

¶Ad hoc dicitur, ꝙ quia argumentum de prædicatione per ſe procedit fundatum ſuper illa regula, Quicquid prædicatur de prædicato, &c. ideo Auctoris uerba de prædicatione per ſe intelligenda ſunt. Iſta ſiquidem propoſitio, Deus eſt Pater, poteſt eſſe per ſe, & per accidens, logice loquendo. Nam prædicatio per ſe exigit prædicari æqua de æquis, aut maiorā de minoribus. Minus aūt de maiori non niſi per accidens prędicatur, vt patet dicendo, animal eſt hō. Hoc autem nomen Deus, ſi ſecundum ſuam naturalem ſumat̄ ſuppoſitionem maius, hoc eſt communius eſt, quā nomen Patris aut Trinitatis, quoniam extendit ſe etiam ad filium, & Spiritumſanctum, quorum nõ eſt Pater, aut Trinitas, & propterea ſic ſumptum, reddit prædicationem per accidens, dicendo, Deus eſt pater, aut trinitas. quo fit vt ſi conſtituenda ſit propoſitio per ſe prædicans Patrem de Deo, oporteat Deum reſtringi ad ſupponendum pro perſona Patris, ut ſic æquale de æquali prædicetur per ſe: ſicut ſi Trinitas prædicari per ſe intelligitur de Deo, oportet Deū reſtringi ad ſupponendū quaſi ſimpliciter, vt ſic æquale de æquali prædicetur. Et ſic patet ſenſus literæ.

P. p. q. 39. ar. 3. & 4.

SVPER

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus poſſit dici homo dominicus.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur quod Chriſtus poſſit dici homo dñicus.[h] Dicit.n. Aug.[*] in li. 83 q. Monendū eſt, ut illa bona expectentur, quæ fuerūt[h] in illo hoie dñico: loquitur autem de Chro. ergo vr quod Chriſtus ſit homo dñicus.

¶ 2 Præt. Sicut dñium conuenit Chriſto rone diuinæ naturæ, ita etiam humanitas ptinet ad humanā nām: ſed Deus dr humanatus, ut patet per Dam. in 3. lib.[*] vbi dicit quod humanatio ea, quæ ad hoiem, copulationē demonſtrat. ergo[h] pari rōe poteſt dici denominatiue, quod homo ille ſit dñicus.

¶ 3 Præt. Sicut dñicus denominatiue dr a dño, [h] ita diuinus denominatiue dr a Deo: ſed Dio.[*] Chrm noiat diuiniſſimū Ieſum. ergo pari rōne pōt dici quod Chriſtus ſit hō dominicus.

SED CONTRA eſt, quod Aug. dicit i li. Retract.† Nō uideo utrū recte dicatur, hō dñicus Ieſus Chriſtus, cum ſit utique dñus.

RESP. Dicendum, quod ſicut ſupradictū eſt,[*] cū dr hō Chrus Ieſus, deſignatur ſuppoſitū æternū, quod eſt pſona filij Dei, pp hoc, quod eſt vnū ſuppoſitū utriuſque naturę. De pſona autem filij Dei pdicatur Deus, & Dñs eſſentialiter, & ideo nō debet pdicari denominatiue: quia hoc derogat ueritati vnionis, Vñ cū Dñicus dicatur denominatiue a Dño,[m] nō pōt uere, & proprie dici, quod hō ille ſit dñicus, ſed magis quod ſit dñs: ſi autem p hoc, quod dr, hō Chriſtus Ieſus, deſignaretur ſuppoſitū aliquod creatū, ſecundum illos, qui ponunt in Chro duo ſuppoſita, poſſet dici hō ille dñicus, inquantū aſſumptus eſt ad participationē honoris diuini, ſicut Neſtoriani poſuerunt. Et hoc etiam mō humana natura nō dr eſſentialiter dea, ſed deificata nō quidē per conuerſionē ipſius in diuinā naturā, ſed per coniunctionē ad diuinā naturā[h] in una hypoſtaſi, ut patet per Damaſ. in tertio lib.[*]

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Aug. verba illa, & ſimilia retractat in li. Retra. Vñ poſt uerba pmiſſa in li. Retr. ſubdit, Vbicumque hoc dixi, ſ. quod Chrs Ieſus

F ſit hō dñicus, dixiſſe me nollē, poſtea quippe uidi nō eſſe dicendum quis nōnulla rōe poſſet defendi, quia, ſ. poſſet aliquis dicere quod dr hō dñicus rōne humanæ naturæ, quā ſignificat hoc nomen ho, non autem ratione ſuppoſiti.

AD II dicendum, quod illud unum ſuppoſitū, quod eſt humanæ, & diuinæ naturæ, primo quidē fuit diuinæ naturæ, ſ. ab æterno, poſtea autem ex tpe per incarnationē

G factū eſt ſuppoſitū humanæ naturæ. Et hac rōne dr humanatū, non quia aſſumpſerit hoiem, ſed quia aſſumpſit humanā naturam. Non autem ſic eſt econuerſo, quod ſuppoſitum humanæ naturæ aſſumpſerit diuinam naturam, vnde nō poteſt dici homo deificatus, uel dominicus.

AD III dicendum, quod hoc nomē diuinū, conſueuit pdicari etiam de his, de quibus pdicatur eſſentialiter hoc nomen Deus: dicimus

H .n. quod diuina eſſentia eſt Deus, rōe identitatis, & quod eſſentia eſt Dei, ſiue diuina, pp diuerſum modū ſignificādi, & uerbū diuinū, cū tñ verbū ſit Deus. Et ſimiliter dicimus pſonā diuinā ſicut, & pſonā Platonis, ſecundum diuerſum modū ſignificādi: ſed dñicus non dr de his, de quibus dñs pdicatur: non.n. conſueuit dici, quod aliquis hō, qui eſt dñs ſit dñicus: ſed illud, quod qua-

I litercumque eſt dñi, dñicū dr, ſicut dñica volūtas, uel dñica manus, uel dñica paſſio. Et ideo ipſe hō Chrs, qui eſt dñs, non pōt dici dñicus: ſed pōt caro eius dici caro dominica, & paſſio eius pōt dici paſſio dominica,

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ea, quæ conueniunt filio homini poſſint prædicari de filio Dei, & econuerſo.

K AD QVARTVM ſic procedit. Vr quod ea, quæ ſunt humanæ naturæ, nō poſſint dici de Deo. Impoſſibile.n. eſt oppoſita[b] de eodē pdicari: ſed ea, quæ ſunt humanæ naturæ, ſunt cōtraria his, quæ ſunt propria Dei: Deus.n. eſt increatus, immutabilis, & æternus: ad humanam autem nām pertinet, ut ſit creata, temporalis, & mutabilis. ergo ea, quæ ſunt humanæ naturæ, non poſſunt dici de Deo.

SVPER QV. XVI.

ART. III.

Diſt.e.
102
3. di. 7. q. 1
a 2
q. 3. circa ... 4.

Titulus clarus eſt, ... habens ab Auguſtini ... temporibus ſententia, & Magiſtri Sententiarum ... diſtinctio 7. tertii ...

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſponſiua quæ ... , non poteſt uere & proprie dici, quod homo ille ſit dominicus, ſed quod ſit dominus.

l. 3. ortho. fid. ca. 11.

Probatur primo directe. homo ille, ſcilicet Chriſtus Ieſus, deſignat perſonam filij Dei. ergo de illo prædicatur dominus eſſentialiter. ergo non debet de illo prædicari dominus denominatiue. Antecedens probatur, quia unum eſt ſuppoſitum diuinæ, & humanæ naturæ in Chriſto. prima conſequentia eſt clara. Secunda uero probatur, quia derogaret ueritati unionis ſi prædicaretur denominatiue. Firmatur deinde concluſio, ac ratio allata ex oppoſito, quia ſcilicet hæc prædicatio propria eſt Neſtorianis, & quæ ſimilis prædicatio propria eſt naturæ aſſumptæ. Neſtoriani ſiquidem, ponentes duo in Chriſto ſuppoſita, proprie dicunt, Chriſtum hominem dominicum, quia uere eſſet ibi ſuppoſitum participatiue dominicum. Nos quoque proprie dicimus naturam aſſumptam eſſe deificatam non deam: quia enim diuerſa eſt aſſumpta natura a deitate, non deam dicimus. Et quia iuncta eſt deitati in unitate perſonæ, ideo deificata. Suppoſitum autem quia unicum eſt filij Dei, ideo Deum, & dominum, non dominicum, aut deificatum dicimus.

c. 4. Eccle. hiera. par. 3. ... Contem. in princ. li. 1. retr. ca. 19 non procul a ... 1.

Art. præc. ad 3.

Concl. p

li. 3. orth. fi. cap. 3. 4. 15. & 17.

¶ Circa rationem concluſionis dubium occurrit, quia uidetur falſa, tum quia ex affirmatione prædicationis eſſentialis infert negatio-

li. 1. retra. c. 19. decl. ad fi. to. 1.

nem denominatiuæ, conſtat enim illationem hanc non tenere ex forma, ut manifeſtat inſtantia de Deo, & diuino, neque ex materia, quia dominicus nomen eſt commune ſuppoſito & naturæ, poteſt enim dici natura aſſumpta, natura dominica, ſicut, & caro eius, dicitur caro dominica, tum quia hæc prædicatio non derogat ueritati vnionis, quoniam affirmare Chriſtum hominem dominicum, non eſt negare Chriſtum eſſe uerum dominum: ſicut affirmare Verbum eſſe diuinum, non eſt negare ipſum eſſe uerum Deum.

¶ Ad hoc dicitur, quod ratio ueritati innititur, & eſt efficax. Nam quæſtio iſta de nominibus eſt, nominibus autem utendum eſt, ut plures utuntur, ſecundum Philoſophum, communis autem uſus illud dominicum uocat quod eſt domini, non quod dominus eſt, ut in reſponſione ad tertium in litera explicatur & propterea ex affirmatione prædicationis eſſentialis iſtius termini Dominus bene illata eſt negatio denominatiui. Et ſimiliter dicendo, homo dñicus ſecundum communem uſum intelligitur homo domini, ac per hoc aliquis homo domini, & ſic intelliguntur ibi duo ſuppoſita, unum in ly Aliquis homo, & unum in ly Domini, ac per hoc ruit ueritas unionis diuinæ, & humanæ naturæ in uno, eodemque ſuppoſito. Et propterea Auctor hanc locutionem neſtorianam dixit. Non eſt autem ſimile de Deo, & diuino, ut in litera dicitur: quia diuinum identice conſueuit ſumi frequenti uſu, non ſic autem dominicum.

Porret. a
103

SVP. QV. XVI.

ART. IIII.

Titulus, ut iacet, intelligendus ...

dos eſt de con tenien tibus humanæ natu ræ exiſtenti in Chr°: puta paſſibilitate, morte aliis huiuſmo di, quæ de Chriſto ra tione illius naturę hu manæ dicuntur, dum dicimus Chriſtū crucifixum, mortuum, ſepultum. &c.

¶In corpore articuli tria ſiūt primo refertur differentia inter Neſtorium, & Catholicos in hac quæſtione. Secundo redditur ratio catholicæ doctrinæ. Tertio, ſubiūgitur oportunum do cumentū circa hanc catholicā doctrinā.

Li. 3. Ort. fid. c. 4. in medio.

¶Q uo ad primū, Neſtoriani duab° diſtin ctionibus utebantur in propoſito. Altera hinc inde ex parte prædicatorum: quoda. n enim ſunt prędicata propria diuinæ natu ræ, ut eſſe omnipotē tem, æternum, & ſimi lia), quædam ſunt prędicata propria huma næ naturæ, (ut eſſe mortalem, corporeū filiū omnis, & huiuſmodi.) Altera ex parte ſubiectorū tri membris: poteſt enim dictis prædicatis ſubiici in enuntiatione uel nomē ꝓpriū Dei, ut Deus, uel nomen proprium hominis, ut homo: uel nomen cōmune utriq; naturæ diuinę. ſ. & humanæ, ut Chriſtus. Et ſubiungebāt duas cō cluſiones: primā de ſubiectis proprijs, dicendo, ꝙ nec de no mine proprio Dei dicuntur prædicata pro pria homini, nec de nomine proprio hominis dicūtur prędicata propria Dei.

Concl.

Et propterea negabant Deum eſſe natum ex Virgine, aut mortuum, aut aliqd paſſum: & ſimiliter hominem eſſe creato rem cæli, & terrę, & huiuſmodi. Secunda, de ſubiecto communi, dicendo, de nomi ne communi Deo, & homini prędicari uere tam ea, quæ ſunt propria Deo, quàm ea quæ ſunt propria homini. Et propterea Chriſtus uere dr omnipotēs æternus, creator, & natus ex Virgine, et crucifixus mortuus, & ſepultus. Hoc fuit dogma Neſtorij. ¶Catholici autem af

Iacob. Eph. 1. cui præfuit Cyril. cap. 4 to. 2. conc.

¶2 Præt. Attribuere Deo ea, q̃ ad defectū ptinēt, vr̄ derogare diuino honori, & ad blaſphemiā ptinere: ſed ea, quæ ſūt humanæ naturę, defectū quendā continent: ſicut pati, mori, & alia hmōi. ergo uī ꝙ nullo modo ea, quæ ſunt humanæ naturę poſſunt d ci de Deo.

¶3 Prę. Aſſumi conuenit humanę naturę: non āt hoc conuenit Deo. non ergo ea, q̃ ſūt humanæ naturæ, de Deo dici pñt.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dam. dicit in 3. libr. quòd Deus ſuſcepit ea, quæ ſunt carnis idiomata, ideſt, proprietates dum Deus paſſibilis nominatur, & Deus gloriæ crucifixus eſt.

RESP. Dcēm, ꝙ circa hāc qōnē diuerſi ſunt inter Neſtorianos, & Catholicos. Neſtoriani. n. uoces, q̃ dñr de Chrō diuidere uolebant hoc mō, ut ea, q̃ pertinent ad humanā naturā, nō dicerenť de Deo: nec ea, q̃ ptinent ad diuinā, naturā; dicerentur de hoie. Vñ Neſtorius dixit: Si quis Dei uerbo tentat paſſiones tribuere, anathema ſit. Si qua uero noīa ſunt, q̃ ptinere pñt ad utrāq; naturā, de talib° pdicabāt ea, q̃ ſūt utriuſq; naturæ: ſicut hoc nomē Chr̄us vel Dñs. Vñ concedebāt Chr̄m eſſe natū de Virgine, & fuiſſe ab æterno: nō tñ dicebant, uel Deum natum de Virgine uel hoiem ab ęterno fuiſſe. Catholici uero poſuerūt hmōi, q̃ dñr de Chrō, ſiue ſm diuinā naturā, ſiue ſm humanā, dici poſſe tā de Deo, q̃ de hoie. Vñ Cyrillus dicit, Si quis duabus pſonis, ſeu ſubſtantiis, i. hypoſtaſibus eas, quæ in Euāgelicis, & Apoſtolicis conſcriptionibus ſunt diuidit uoces; uel ea, q̃ de Chrō à ſācłis dñr, uel ab ipſo Chro de ſemetipſo, & aliquas qdē ex his hoi applicādas crediderit aliquas uero ſoli Verbo deputauerit, anathema ſit. Et huius rō eſt: q a cū ſit eadē hypoſtaſis utriuſq; nāæ, eadē hypoſtaſis ſupponitur noīe utriuſq; naturæ. ſiue ergo d cať hō, ſiue Deus, ſupponiť hypoſtaſis diuinæ, & humanæ naturæ. & iō de hoie pñt dici ea, q̃ ſūt diuinæ naturæ, tanquam de hypoſtaſi diuinæ naturæ: & de Deo pñt dici ea, q̃ ſūt humanæ naturæ, tāquā de hypoſtaſi humanæ naturæ. Sc ēdū tñ, ꝙ i ꝓpoſitione, in qua aliqd de aliquo pred cať, nō ſolū attendiť qd ſit illud, de quo prædicať prædicatum, ſed ēt ſm qd de illo pdiceť. Quāuis ergo nō diſtinguāť ea, q̃ prędicanť de Chrō: diſtinguunť tñ ſm id, ſm ꝙ utrumq; prædicať. Nam ea, q̃ ſunt diuinæ naturæ, prędicant de Chriſto ſm diuinam naturā ea āt, quæ ſūt humanæ naturæ, prædicant de eo ſm humanā naturā. Vnde Aug. dicit in 1. de Trin. † Diſtinguamus quid in ſcripturis ſonet, ſm formā Dei, & quid ſm formā ſerui. Et infra, quid, & pp quid, & qd ſm quid dicať, prudens, & diligēs, & pius lector itelliget.

AD PRIMVM ergo dcēm, ꝙ oppoſita prædicari de eodem ſm idē eſt impoſſibile: ſed ſm diuerſa, nihil phibet. Et hoc modo oppoſita prędicātur de Chriſto, non ſecundum idem: ſed ſecūdum diuerſas naturas.

AD II dcēm, ꝙ ſi ea, q̃ ad defectū pertinēt, Deo attribuereť tur ſm diuinā natura eſſe blaſphemia, quaſi pertinens ad diminutionē honoris ipſius: nō aūt ptinet ad Dei iniuriam, ſi attribuatur ſm naturā aſſumptā. Vñ in quodā ſermone Epheſini Cōcilij dr̄, Nihil putat Deus iniuriā, qđ eſt occaſio ſalutis hoibus: nihil. n. obiectorū quæ elegir pp nos iniuriam facit illi naturę, q̃ non pōt eſſe ſubiecta iniuriis, propria uero facit inferiora, ut ſaluet naturam nr̄am. Quando ergo abiecta, & uilia ſunt, diuinam naturam non iniurianť, ſed ſalutem hoibus operanť, quo d c s ea, q̃ cā nře ſalutis ſunt, iniurię o caſionē Deo fuiſſe?

AD III dcēm, ꝙ aſſumi conuenit humanæ naturę, non ratione ſuppoſiti, ſed ratione ſuiipſius: & ideo non conuenit Deo.

ARTICVLVS V.

Vtrum ea quæ conueniunt filio hominis, poſſint prædicari de diuina natura: & de humana ea, quæ conueniunt filio Dei

ADQVINTVM ſic proceditur. Vr̄, ꝙ ea, quæ ſunt humanę naturæ, poſſint dici de natura diuina. Ea enim, quæ ſunt humanæ naturæ, prædicantur de filio Dei, & de Deo: ſed Deus eſt ſua natura. ergo ea, q̃ ſunt naturę humanę, poſſ

firmant uniuoce utra que prædicata uere enuntiari de quocū que nomine ſubiecto ſiue proprio ſiue com muni ut patet ex Cyrilli auctoritate.

¶Q uo ad iiā ratio ca tholicæ aſſertionis ē, identitas hypoſta ſis utriuſque naturæ Chriſtus. Hinc. n. ſit, una eademque hypo ſtaſis ſupponať utriuſque noibus, & ꝙ propria Deo inueniunť prædicari de hypoſta ſi diuina, & propria homini de hypoſtaſi humana. Nec oportet hic immorari: q̃a ex ſupradictis patet, nomina communia cōcreta poſſe pro qua libet ſua hypoſtaſi ſupponere.

Concl. p

Li. 1. c. 11. in prin. to. 3. eodem loco.

¶Q uo ad tertium, documentum catholicum eſt, ꝙ licet non diſtinguendum ſit ex Neſtorio ſubiectum, de quo diuina & humana prędicatur, diſtinguenda tamē eſt rō ſubiecti, qua diuina de ipſo dicitur à rōne, qua humana de eodem enuntiantur: nam una eademque eſt hypoſtaſis in diuerſis naturis ſubſiſtens, & propterea diſcernēdum caute eſt non id, de quo dicuntur, ſed id, ſecundū quod dicunť. Et hoc confirmaſ auctoritate Auguſt.

SVP. QVAE. XVI. ART. V.

Medina. a. 5.

Ferrar. q 1. 4

IN titulo uide diuerſitatem huius à prædenti titulo: ham quæſtio refeť ad diuinam naturā, ibi uero ad Deo. Et hic quæritur, an humana prædicentur de natura diuina: ibi an humana prædicentur de Deo. Vnde cum inter Deum, & diuinam

& diuinā naturam sola sit differentia secundum modum signi ficandi, ois ista qō ad rem diuinam spectat, non ut res est absolute, sed ut res ē significata no: e abstracto, puta deitas, aut diuinitas, vel æqualēte, puta natura diuina: eētia diuina, & hmōi.
¶ In corpore articuli duæ sunt cōclusiones simul ꝓbatæ. Altera est: in Christo ea, q̄ sunt unius naturæ, nō possunt ꝑdicari de alia in abstracto significata. Altera est: in Christo ea, quæ sunt utriusq; naturæ, pūt indifferenter de nominibus concretis utriusq; naturæ ꝑdicari. Probanť simul. Ea, quæ sunt ꝓpria vni°, non pūt uere ꝑdicari de alio, nisi de eo, qđ est idem illi. ergo ea, q̄ sunt unius nāæ, &c. Antecedens manifestatur, qa risibile non conuenit nisi ei, quod est hō. Consequentia uero probať, primo: qa nōia concreta supponūt hypostasim naturæ. Et cōfirmať deinde scđa cōclusio auctoritate Leonis.

Li. 3. orth. fi. c. 6. circa fin. & c. 7. a. med.

Li. 3. ca. 4.

¶ Aduerte hic, ꝙ abstracta, & cōcreta nomina, quāuis conueniāt in significato formali (qm tam deitas, q̄ Deus deitatē significat, & similiter tā humanitas, q̄ hō humanam significat naturā) ex differenti tñ significandi mō iouento in illis, alia oritur differētia quoad supposita per illa: nā abstractum nomen, & significat naturam, & supponit pro natura: deitas.n. pro deitate supponit. Concretum uero significat quidē naturam, sed etiā supponit ꝓ habente naturam, ac per hoc pro hypostasi naturæ, hypostasis.n. est habens naturam: Deus enim supponit pro habente deitatem, pro hypostasi diuinę naturæ, & similiter homo ꝓ habente humanam naturam, pro hypostasi humanæ naturæ: & similiter risibilitas & significat, & supponit ipsam risibilitatē, sed risibile supponit pro habēte risibilitatem. Et ideo risibilitas nō prędicatur de humanitate. sed risibile neque prædicatur de homine, qm idē est hñs humanitatem, & risibilitatem. Ex his igiť patet in pr.mis assūptū in lra antecedēs, cum sua manifestatione exemplari de risibili. Verissime siquidem dicitur, propria

Concl. m

In epi. 83. inter me. & si. illius.

D. 1147.

sunt ꝑdicari de diuina natura.

¶ 2 Præt. Caro ptinet ad naturā humanā: sed sicut dicit Dama.* in 3. li. dicim° naturā uerbi icarnatā eē, ſm btōs Athanasiū, & Cyrillum. ergo vr̄ ꝙ pari rōne ea, q̄ sunt humanæ naturę, possint dici de diuina natura.

¶ 3 Præt. Ea, q̄ sunt diuinæ naturæ cōueniūt humanæ naturæ i Chr̄o, sicut cognoscere futura, & hr̄e salutiferā virtutē.¹ ergo vr̄ ꝙ pari rōe ea, q̄ sūt humanæ naturę, possint dici de diuina nā.

Sed contra est, ꝙ Dama.* dicit i 3. li. Deitatē q̄dē dicētes nō noīamus de ea, q̄ humanitatis idiomata sunt. i. ꝓprietates: nō. n. dicim° deitatē passibilē, vľ creabilē: deitas aūt ē diuina natura. ergo ea, q̄ sūt humanę nāę nō pūt dici de diuina natura.

Resp. Dcđm, ꝙ ea, q̄ sunt ꝓpria unius, nō pūt uere de alio ꝑdicari, nisi de eo, qđ ē idē illi, sicut risibile nō cōuenit nisi ei, qđ est hō: in mysterio aūt icarnationis nō est eadē natura diuina, & humana, sed eadē ē hypostasis vtriusq; nāæ, iō ea, ᵐ q̄ sunt vnius nāæ, nō pūt de alia ꝑdicari, ſm ꝙ i abstracto significanť. ⁿ Nomina uera cōcreta supponūt hypostasim naturę, & iō indifferēter ꝑdicari pūt ea, q̄ ad utrāq; naturā ptinēt, đ noibus concretis, siue illud nomen de quo dr̄, det intelligere utrāq; naturā, sicut hoc nomē Chr̄s. i quo itelligunť, & diuinitas ungēs, & humanitas uncta, siue solū diuinā naturā, sicut hoc nomē Deus, uel filius Dei, siue solū naturā humanam, sicut, hoc nomē hō, uel Iesus. Vñ Leo papa dicit in Epistola ad Palæstinos: ¹ Nō interest, ex qua Chr̄s substātia nomineť, cū inseparabiliter manēte unitate ꝑsonæ, idē sit, & totus hois filius ꝓp carnem, & totus Dei filius, ꝓp unam cum Patre deitatem.

Ad primum ergo dcđm, ꝙ in diuinis realiter est ᵈ idem persona cū natura, & rōne huius identitatis diuina natura prędicať de filio Dei: nō tñ ē idē modus significādi, & iō q̄dā dr̄ de filio Dei, quæ nō dr̄ de diuina natura, sicut dicim° ꝙ filius Dei est genitus, non tñ dicimus ꝙ natura diuina sit genita, ut i prima parte habitū ē.* Et

G similr̄ i mysterio īcarnationis dicim°, ꝙ fili° Dei passus ē, nō āt dicim° ꝙ diuina natura sit passa.

Ad II dcđm, ꝙ incarnatio magis importat unionē ad carnē, q̄ carnis ꝓprietatem. Vtraque autem natura in Christo, est unita alteri i persona, rōne cuius unionis, & diuina natura dr̄ incarnata, & humana natura deificata, ut s̄. dictū ē *.

Ad III dcđm, ꝙ ea, q̄ sunt diuinæ naturæ, dr̄ de humana

H natura nō ſm ꝙ essentialiter cōpetūt diuinæ naturæ, sed ſm ꝙ participatiue deriuantur ad humanā naturā. Vñ ea, q̄ participari nō pūt à natura humana (sicut esse increatū aut oīpotētē) nullo mō de humana natura dr̄. Diuina āt natura nihil participatiue recepit ab humana natura, & ideo ea, quę sunt humanæ naturæ, nullo modo possunt dici de diuina natura.

I

Articvlvs VI.

Vtrū hæc sit uera, Deus factus ē hō.

Ad sextvm sic ꝓceditř. Vr̄ ꝙ hæc sit falsa, De° fact° ē hō. Cū. n. hō significet substantiā, fieri hoiem, ē fieri simpľr: sđ hæc ē falsa, De° fact° ē simpľr. ergo hæc ē falsa, De° fact° est hō.

¶ 2 Pre. ᵇ Fieri hoiem ē mutari: sđ De° nō pōt esse subiectū mutationis, ſm illud. Mal. 3. Ego dn̄s, & non mutor. ergo vr̄ ꝙ

K hęc sit falsa Deus factus est hō.

¶ 2 Præt. Homo ſm ꝙ de Christo dr̄, supponit ʰ personā filii Dei: sed hæc est falsa, Deus factus est persona filii Dei. ergo hæc est falsa, Deus factus ē hō.

Sedcontra est, qđ dr̄ Io. 1. Verbum caro factū est. Et sicut Athanasius dicit i Epistola ad Epictetū*, qđ dixit, Verbū caro factum est, simile est, ac si diceretur, ꝙ Deus hō factus ē.

F unius non uerificari de alia, nisi illud aliud sit idem huic, cui sunt propria, quemadmodum propria risibilitatis non uerificanť de humanitate, quia nihil est idem utrique, sed uerificanť de homine, quia homo est id humanæ naturę, quod est idē habens risibilitatem, idem. n. subiecto est hypostasis humana, & subiectum risibilitatis. Patet deinde nec consequentiæ, quoniam dum explicať in litera proprietas concretorum in supponendo, insinuatur differentia, quam explicauimus inter suppositionem concretorū, & abstractorū, ex qua fit ut abstractū nomen unius naturæ pateat importare omnino aliud ab his quæ sunt alterius naturæ, scilicet ipsam solam naturam secundum se, ac per hoc, optime infertur, quod non prędicantur de abstracto ea, quæ sunt alterius naturę: & similiter pateat cōcretum cuiusque in Christo naturæ importare id, qđ idem est, quod commune est omnibus ad quamcumque naturam spectantibus, scilicet unam, eandemque hypostasim & ideo optime, infertur, ꝙ indifferenter ea quæ sunt utriusq; naturæ de contracta vtriusque naturæ, ꝑdicantur.

P. p. q. 39. art. 5.

Q. 3. art.

SVP. QVAE. XVI. ART. VI.

Palud. 3. d. 7. q. 1.
Alb. magn. d. 6. art. 2.

Titulus clarus est. ¶ In corpore articuli primo respondetur quæsito unica conclusione. Hęc est uera, Deus factus est homo. Probaturque syllogismo satis clare posito, & ordinato in lra, ita ut non sit opus formare illum. ¶ Deinde aperitur, ꝙ hæc propositio à diuersis diuersimode intelligitur, iuxta dicta in primo huius quæstionis articulo de illa propositione, Deus est homo.
¶ In responsione ad secundum, si dubitas, unde scripta in articulo primo in responsione ad ultimū. Et si tibi illa non sufficiunt, nec quiescis ex relatiua declaratione tam profundæ factionis, dicito quòd licet fieri hominem, absolute importet mutationem in

Perr. 1.

105

Infr. q. 35. art. 5. c. Et 3. c. 3. q. 1. ar. 3. ca. & dis. 7. q. 2. Et op. 1. c. 18. Et opu. 2. ca. 6 Et Ro. r.

Post medium illius & inci. Ergo arbitr

In ſubiecto acquirente humanam naturam, puta in materia, A uerbalis eſt ly eſt. Et ly factus, ponitur uel adiectiuum ſubiecti, attamen perſonam aliquam fieri hominem, non importat mutationem in perſona acquirente naturam humanam. Et ſi dicatur mutatus eſt, quia ſibi dictum quod fit homo, per tranſmutationem ſui acquirit eſſe humanum: ſed perſona, quæ fit homo ſola noua perſonatione humanæ naturæ fit homo. Perſonare enim naturam humanam nõ eſt mutari, ſed ſubſiſtere nunc primo illa. Et ideo filius dei primo non erat hõ, quia non perſonabat naturam humanam, & ex tempore factus é hõ, quia incœpit quãque perſonare naturam unã humanam, & per hoc acquiſiuit primo eſſe ſubſtantiale humanæ naturæ, & nõ tñ eſſe relatiuum: ſed factus eſt homo, factus eſt ſubſtantia animata ſenſibilis, rationalis, & nõ ad aliquid, non ad humanã naturam. Et eſt non ſolum ſubiectum propoſitionis ly Deus ... ſed et ſubiectũ facti omnis, hoc eſt perſonationis nunc primo hoc fieri nihil aliud eſt, q̃ perſonare nunc primo. Et ſi habet ſubſtantialem factionem, & terminum, & ſubiectum, abſque mutatione ſubiecti. Et ſic apparet mirabile, me nempe quia nihil eſt mirabilius, q̃ uerbum caro factũ eſt, poſt Trinitatis arcanum.

puta homo factus: ſicut ſi diceretur, homo creatus uel adiectiuum prædicati, puta deus factus: ita, quòd ſenſus eſſet, quod factus homo eſt deus, uel quod homo eſt deus factus. Et utroque modo iudicatur falſa: & de ſecunda quidem non eſt dubium. Prima autem falſa iudicatur: quia ly homo, in ſubiecto ſtat pro hypoſtaſi, ac per hoc dicendo, homo factus, enunciatur de perſona humana facta, quòd eſt deus: conſtat autem, nullam eſſe perſonam ſiue humanam, ſiue diuinam, factam quæ ſit deus: nam perſona humana, quæ non eſt deus, eſt non facta, ſed genita ab æterno, deus de deo.

In infuſione ad tertiũ ſit formalem reſponſionem notitia opta, dicto quòd iſta eſt uera, Deus factus eſt ſubſiſtens in humana natura: hoc enim formaliter ſupponit ly homo. Et ſi ad materialem ſubſtratam inſtet deſcendi, dicto q̃ hæc ét eſt uera, deus factus eſt perſona filii dei ſubſiſtens in humana natura. Sicut ét cum paries fit albus uere dr, q̃ paries factus eſt paries albus, ut patet in ſeptimo Meta. & ad propoſitum in 3. Sent. d. 7.

In ſecundo autem, quamuis improprio ſenſu, dicuntur quinque. Primo, ponitur modus, quo ſumitur ly factus: & dicitur fuiſſe modus determinans compoſitionem, ſicut in propoſitionibus modalibus ly poſſibile, aut neceſſarium determinat dicitur compoſitionem, ita quòd propoſitio iſta, Homo factus eſt Deus, ſignat iſtam, Hominem eſſe Deum, factum eſt: & propterea, ſecundum litteram explicatur dictus ſenſus eiſdem, ſcilicet, factum eſt, ut homo ſit deus, & ſimiliter deus factus eſt homo, factum eſt, ut deus ſit homo. Tertio dicitur, quòd propoſitio utraque eſt uera in hoc ſenſu. Quarto, quòd hic ſenſus non eſt proprius harum propoſitionum. Et tãto quidem logica eſt: quia ly factus non eſt modus determinationis compoſitionis ſicut ly poſſibile, aut neceſſarium. Ratio uero realis ad ſenſum ſpectans, quæ in litera redditur, tum quoto ſubiungitur, quomodo ſenſus iſte poteſt proprietatem forte habere, eſt quia hic homo, de quo enunciatur factum eſſe deum,

ar. 1. huius queſt.

Concluſio

ar. 1. huius queſt.

In cor. ar.

Resp. Dicendum, q̃ unumquodque di eſſe factum illud, quod de nouo incipit prædicari de ipſo. Eſſe autem hominẽ, uere prędicatur de Deo, ſicut dictum eſt†, ita tamen q̃ nõ cõuenit Deo eſſe hominem ab æterno, ſed ex tempore per aſſũ B ptionem humanæ naturæ. Et ideo[m] hęc eſt uera, Deus factus eſt homo.[n] Diuerſimode tamen intelligitur a diuerſis, ſicut, & hæc, Deus eſt homo, ut ſupra dictum eſt*.

Ad primum ergo dicendũ, quòd fieri hominem, eſt fieri ſimpliciter in oĩbus his, in quibus humana natura incipit eſſe in ſuppoſito de nouo creato. Deus autem dicitur factus hõ, C eo q̃ humana natura incępit eſſe in ſuppóſito diuinę naturæ, ab ęterno præexiſtente. Et ĩõ Deum fieri hominem, non eſt Deum fieri ſimpliciter.

Ad II dicendum, quod ſicut dictum eſt‡, fieri importat quòd aliquid prędicetur de nouo de altero. Vnde, quandocũque aliquid de nouo prędicatur de altero cum mutatione eius, D de quo dicitur, tũc fieri eſt mutari. Et hoc contingit in omnibus, quæ abſolute dicuntur: non enim poteſt albedo, aut magnitudo de nouo aduenire alicui, niſi per hoc quod de nouo mutatur ad albedinem, uel magnitudinem. Ea uero, quæ relatiue dicuntur, poſſunt de nouo prædicari de aliquo abſque eius mutatione, ſicut homo de nouo fit dexter abſque ſua mutatione, per motum illius, qui fit ei ſiniſter. Vnde in talibus non oportet omne, quod dicitur fieri, eſſe mutatum, quia hoc poteſt accidere per mutationem alterius. Et per hunc modum Deo dicimus, Domine refugium factus es nobis.

Eſſe autem hominem, cõuenit Deo ratione unionis, quæ eſt relatio quædam: & ideo eſſe hominem prædicatur de nouo de Deo abſque eius mutatione per mutationem humanæ naturę, quæ aſſumitur in diuinam perſonam. Et ideo cum dicitur, Deus factus eſt homo, nõ intelligitur aliqua mutatio ex parte Dei, ſed ſolum ex parte humanæ naturę.

Ad III dicendum, q̃ homo ſupponit perſonam Filii Dei, non nudam, ſed prout ſubſiſtit in humana natura. Et ĩõ quamuis hæc ſit falſa, Deus factus é perſona filii Dei, eſt tamen hæc uera, Deus factus eſt homo, ex eo quòd eſt unitus humanę naturæ.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hæc ſit uera, Homo factus eſt Deus.

Ad ſeptimum ſic proceditur. Videtur q̃ hæc ſit uera, Homo factus eſt Deus. Dicitur enim Romano. primo, Quod ante promiſerat per prophetas ſuos in ſcripturis ſanctis, de filio ſuo,[b] qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum carnem: ſed Chriſtus, ſecũdum quòd homo, eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem: ergo homo factus eſt filius Dei.

¶ 2 Præt. Augu. dicit in primo de Trin.[c] Talis erat illa ſuſceptio, quæ Deum hominem faceret, &[h] hominem Deum: ſed E ratione illius ſuſceptionis hæc eſt uera, Deus factus eſt homo. ergo ſimiliter hæc eſt uera, Homo factus eſt Deus.

¶ 3 Præ. Gregorius Nazianzenus dicit in Epi.[h] ad Elidoniũ. Deus quidẽ humanatus eſt, homo autẽ deificatus, uel quolibet aliter

Petr. 106 Locus ſup. a. 6. citatus

Li. 1. c. 13. circa prin cip. to. 3.

In epiſt. 1. ad Elidoniũ inter pri. & me.

SVP QVÆS. XVI. ART. VII.

Medina. ar. 7.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore duo fiunt. Primo, ponitur duplex propoſitionis ſenſus improprius: & iuxta utrumque reſpondetur. Secundo, ponitur tertius ſenſus qui ſolus eſt proprius, & reſpondetur q̃ ſic.

¶ Quo ad primum uide notitie, quod in primo ſenſu copula non eſt factus, ita quòd neque ab æterno, neque ex tempore factũ eſt, at homo, hoc eſt, hic homo, eſſet Deus: conſtat, n. q̃ ly homo, ſupponit in hac enunciatione pro hoc homine: quaſi ſupponit perſonaliter, & determinate, & q̃ hic homo eſt deus ab æterno genitus, non factus, eſt hypoſtaſis, hoc

nominauerit: ſed deus ea rõne dr̃ humanatus, qua eſt homo factus. ergo homo ea rõne dr̃ deificatus, qua eſt factus deus. Et ita hæc eſt uera, homo factus eſt deus.

¶ 4 Præt. Cum dr̃, deus factus ẽ homo, ſubiectum factiõis, uel mutationis non eſt deus: ſed G humana natura, quam ſignificat hoc nomen * hõ: ſed illud vr̃ eſſe ſubiectum factionis. cui factio attribuitur. ergo hæc magis eſt uera. homo factus eſt deus, quàm illa, Deus factus eſt homo.

Sed contra eſt, q̃ Dam. dicit in 3. libr.* Non hominem deificatum dicimus ſed deum humanatum: idem autem eſt fieri deum, q̃ deificari. ergo hæc eſt falſa, hõ factus H eſt deus.

Resp. Dcẽm, q̃ iſta propoſitio, homo factus eſt deus, tripliciter poteſt intelligi. Vno modo, ita quòd hoc participiũ Factus, determinet abſolute, uel ſubiectũ, uel p̃dicatũ. Et in hoc ſenſu eſt falſa: quia neque hõ ille, de quo deus prędicatur, eſt factus, neque deus eſt factus, ut infra dicetur.* Et ſub eodem ſenſu hæc eſt falſa, Deus factus eſt hõ: ſed ſub hoc ſenſu non quærit̃ hic de iſtis propoſitionibus. Alio modo põt intelligi, ut ly Factus, determinet cõpoſitionẽ, ut ſit ſenſus, hõ fact⁹ eſt Deus, i. factum eſt, ut hõ ſit G Deus. Et ſub hoc ſenſu utraque eſt uera, & hõ factus eſt Deus, & Deus factus eſt hõ: ſed hic nõ eſt proprius ſenſus harum locutionum: niſi forte intelligatur ſm̃ q̃ ly hõ, non habet perſonalẽ ſuppoſitionem, ſed ſimplicẽ. Licet. n. hic hõ non ſit factus Deus, quia hoc ſuppoſitũ. ſ. perſona filii Dei, ab æterno fuit Deus, tñ hõ, cõiter loquẽdo, nõ ſp fuit Deus. Tertio mõ ꝓprie intelligitur, ſm̃ q̃ hoc participiũ fact⁹, ponit fieri circa hominẽ in reſpectu ad Deũ, ſicut ad terminum factionis. Et in hoc ſenſu, ſuppoſito q̃ i Chrõ ſit eadẽ pſona, & hypoſtaſis, & ſuppoſitum Dei, et hominis (vt ſ. oñſum eſt) iſta propoſitio eſt falſa: quia cum dr̃, hõ factus eſt Deus, ly hõ, habet perſonalem ſuppoſitionem. Non enim eſſe Deum, uerificatur de homine

Non eſt igitur proprius ſenſus harum locutionum, dicere, Factum eſt ut homo eſſet deus. Poſſet tamen, ut quinto dicitur in litera ſaluari, ut proprius ſenſus, ſuſtinẽdo quod homo habeat ſuppoſitionem ſimplicem, hoc eſt, ſupponat pro natura humana in concreto communiter, nam factum eſt, quod hõ ſit deus quamuis nõ ſit factũ q̃ aliqs ſingularis homo ſit deus. q̃a ille ſingularis hõ, qui eſt deus, eſt naturaliter, & ab æterno deus.

¶ Occurrit hic ſt circa duo qõ. Primo circa ſuppoſitionẽ ſimplicẽ, & proprietatẽ ꝓpoſitionis ſic ſumptæ. Secunda, circa ꝑſonalẽ, an iſte hõ ſit factus deus. Eſt ſt dubitandi rõ circa primũ: q̃a dicendo, hõ eſt factus deus, ly hõ ſupponit pro habente naturã humanam indeterminate, aliud .n. eſt dicere, hic hõ eſt factus deus: & aliud eſt dicere, hõ eſt factus deus: q̃m hõ ſupponit confuſe ꝓ habente nãm humanam, hic homo autem determinate.

*lib. 3. c. 2. nõ longe a fine.

¶ Et hinc fit primo, ut rõ lræ nihil ualeat, reprobando illã. Hõ factus eſt de⁹: q̃a iſta eſt falſa. Iſte homo factus eſt de⁹. Fit ſecundo, ut non logice dicat in lra, quòd ſupponat ſimpliciter ly Hõ, ſtando pro homine communiter: q̃ñ ſupponit perſonaliter, confuſe tamen: immo nãlis ſuppoſitio terminicõis concreti, eſt ſupponere ꝓ habente nãm indeterminate.

Et tert. qr̃ quia iſta propoſitio, Homo factus eſt deus, in perſonali ſuppoſitione propriſſime ſumpta eſt uera: quia in ueritate homo eſt deus, & non ſemper fuit deus, ſed per unionis gratiam eſt deus: male in litera arguatur falſitatis. Fit quarto, ut Scotus in tertio ſententiarum diſtinctione ſeptima, quæſtione ſecunda, recte dixerit q̃ iſta propoſitio, Homo factus eſt deus, eſt ſimpliciter uera, & propria: tum: quia homo per actionem agentis eſt deus, & non ſemper fuit deus: tum quia eſt cõuertens illam, deus factus eſt homo.

¶ Ad horum ſententiam horum ſcito, q̃ inter perſonalem, & ſimplicem ſuppoſitionem hæc eſt differentia, quòd ſi ly Homo, ſupponit perſonaliter, oportet prædicatum conuenire alicui perſonæ humanæ: quod enim de nulla perſona humana, nec de oĩbus ſimul uerificatur, de homine perſonaliter ſumpto non uerificatur, ut patet diſcurrenti tam in propoſitionibus per ſe, q̃ per accidens. Si uero ſupponit ſimpliciter, prædicatum conuenit homini abſtrahenti a ſuis ſuppoſitis, ita quòd uerificaretur K de homine communiter, & de nullo homine, nec de omnibus ſimul uerificatur.

¶ Ad propoſitum autem deſcendendo, conſiderandum eſt, q̃ in illa propoſitione, Homo factus eſt deus, ly Homo ſupponit perſonaliter proprie loquendo: quia ly factus eſt, non permittit hominem ſupponere niſi perſonaliter: ſicut cum dr̃. Homo factus eſt albus quoniam fieri reale, non eſt hominis cõiter, ſed hominis ſingularis. Et propterea ad ueritatem illius, Homo factus eſt deus, oportet ueram eſſe iſtam, aliquis homo factus eſt deus: ſicut ad ueritatem illius, homo factus eſt albus, oportet quod aliquis homo ſit factus albus. Sed ſi, ly homo, ſupponat ſimpliciter: ueritas eius non exigit, quòd aliquis homo ſit factus deus, ſed ſufficit quòd per actionem alicuius agentis factum ſit, ut de homine abſolute uerificetur de nouo eſſe

Deum. Et quia poteſt dici quòd iſte ſenſus eſt proprius ſenſus iſtius propoſitionis a doctoribus poſitæ (ita quòd de homine abſolute diceretur quòd factus eſt Deus) nec hæc proprietas eſt uſquequaque clara, ideo Auctor dixit, Niſi forte &c.

¶ Ad obiecta igitur reſpondendum dicitur, concedendo quòd homo, proprie loquẽdo, ſupponit pro habente naturam humanam indeterminate, & q̃ alia eſt propoſitio. Hõ factus ẽ Deus, & alia, Hic homo factus eſt Deus. Sed cũ infertur primo: ergo ratio literæ nihil ualet, reſpondetur, q̃ eſt efficax eſt: q̃a licet ſint diuerſæ propoſitiones, negatio tñ illius ſingularis, ſcilicet, hic homo eſt factus Deus, infert negationem illius indefinitæ, homo factus eſt Deus: q̃a gratia, materiæ vnum ſingulare in propoſito æquiualet omnibus ſingularibus: conſtat enim unum tantum hominem eſſe Deum. Et propterea ſicut à negatione omnium ſingularium infertur negatio indefinitæ, ita in propoſito a negatione unius ſingularis deſtruitur indefinita.

*ar 8. & 9. huius q.

¶ Ad ſecundum dicitur, quòd quia talia ſunt ſubiecta, qualia permittuntur a prædicatis, & prædicatum integrũ, ſcilicet factum eſſe Deum, uerificandum eſt, & non poteſt uerificari de homine perſonaliter ſiue confuſe, ſiue determinate, iõ ad ſup- I poſitionem ſimplicem recurſum eſt. Logicum quippe eſt, ut homo ſupponat ſimpliciter pro habente naturam, abſtrahendo a ſingularibus: non ſolum quo ad ſignificationem, ſed quo ad id, q̃d prędicato ſupponat, & hæc non eſt eius nãlis ſuppoſitio, ſed cũ perſonaliter ſupponit pro hñte naturã indeterminate.

*q. 2. a. 3.

¶ Ad tertium dicitur, quòd iam patet, falſum eſſe, quod perſonaliter ſumpta illa propoſitio, homo factus eſt deus, ſit uera: nec eſt uerum de homine perſonaliter ſumpto, quòd per gratiam unionis eſt deus.

¶ Vnde ad quartum ex Scoto dicitur, quod ſi Scotus utitur ſuppoſitione ſimplici, uerum dicit: & affirmat proprietatem ſenſus, quam Auctor in litera ſub dubio relinquit: ſed in ueritate ly Factus eſt, tranſit in impersonalem: hoc eſt, factum eſt, ut homo eſſet deus. Quod non uidetur de intentione Scoti, uolentis iſtam, Homo factus eſt deus, ſequi per conuerſionem ad illam, Deus factus eſt homo: oportet enim perſonaliter ſupponere hominem, ſi per conuerſionem ſequitur ad il- K lam. Et propterea ſi (ut apparet) utitur ſuppoſitione perſonali, directe dicit contra Auctorem, ſed falſum dicit: quoniam perſonaliter ſumpta propoſitio illa, homo factus eſt deus, eſt falſa. Et cum probatur, quia iſtæ ſunt ueræ, homo per actionem agentis eſt deus: &, homo non prius erat deus, reſpondetur quòd prima eſt falſa, quia ueritas eius exigit ueritatem alicuius ſuæ ſingularis, ſcilicet quod aliquis homo per actionem agentis eſt deus, qui prius non fuit deus. Conſtat autem, quòd nullus homo per actionem cuiuſcunque agentis eſt de nouo deus: quia ille homo, ſcilicet Ieſus Nazarenus, qui ſolus inter homines eſt deus, non eſt de nouo deus, ſed ab æterno: nec per actionem alicuius agentis, ſed æterna natiuitate a Patre eſt deus. Nec eſt uerum quòd iſtius, deus factus eſt homo, conuertens ſit, homo

factus

factus eſt deus, ſed illa, Qui factus eſt homo, eſt deus, ſicut iſta, A Paries factus eſt albus, nõ conuertitur in iſtam, Album factũ eſt paries, ſed in iſtam, Quod factum eſt album, eſt paries.

¶ Secundum dubium occurrens eſt: quia videtur quod etiam factum ſit, quòd iſte homo ſit deus: nam ly iſte homo ſtat pro ſuppoſito æterno, non quatenus eſt æternum, ſeu hypoſtaſis diuinæ naturæ: ſed quatenus eſt ex tempore hypoſtaſis humanæ naturæ. Cõſtat autẽ, ꝙ factũ eſt ꝑ gratiam diuinam, ut hypoſtaſis diuinæ naturæ, eſſet hypoſtaſis humanæ naturæ, & ꝙ hypoſtaſis humanæ naturæ, eſſet ipſa uerbi hypoſtaſis. Et ſic propoſitio eſſet uera, & ſenſũ propriũ habet ſm perſonalẽ ſuppoſitionẽ.

† Ad hoc dr̃, ꝙ in hac vltima particula lrẽ non eſt ſermo de ueritate, ſed de proprietate ſenſus. Et propterea licet aſſignatus ſẽſus obiiciendo, ſit uerus, non tamen eſt ꝓprius dictæ propoſitionis, quia ly homo, ex parte ſubiecti perſonaliter, ac determinate ſupponens, debet ſumi pro illa hypoſtaſi abſolute: & non pro illa, ut abſtrahit a ſeipſa (ut obiectio ſumit) quia ſubiecta tenentur materialiter: conſtat autem ꝙ abſolute ſumpta hypoſtaſi illa falſum eſt ꝙ factũ ſit illam eſſe Deũ. Vbi tamen huiuſmodi dicta inueniuntur, pie interpretanda ſunt, nec extendenda.

ratione humanę naturę, ſed rõne ſuppoſiti ſui: ſuppoſitũ autẽ illud humanæ naturæ, de quo verificaťeſſe Deum, eſt idẽ qď hypoſtaſis, ſeu ꝑſona filii Dei, q̃ ſꝑ fuit Deus. Vnde non põt dici, ꝙ iſte hõ incœpit eſſe Deus, vel ꝙ fiat Deus, aut ꝙ factus ſit Deus. Si uero eſſet alia perſona, uel hypoſtaſis Dei, & hominis, ita quòd eſſe Deum, prædicareť de homine, & econuerſo, per quandam coniunctionẽ ſuppoſitorum, uel indignitatis perſonalis, uel affectionis, uel inhabitationis, ut Neſtoriani dixerunt, tunc pari ratione poſſet dici, ꝙ hõ factus eſt Deus, id eſt, coniunctus Deo, ſicut, & quòd Deus factus eſt homo, i. coniunctus homini.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ in verbis illis Apoſtoli hoc relatiuum Qui, quod refert ꝑſonã filii Dei, non dẽt intelligi ex parte prædicati, quaſi aliquis exiſtens ex ſemine Dauid, ſm carnẽ ſit factus filius Dei, i quo ſenſu obiectio procedebat: ſed dẽt intelligi ex parte ſubiecti, vt ſit ſenſus, ꝙ filius Dei factus ẽ, ſcilicet, hõ, ad honorem Patris (ut Glo. exponit) exiſtens ex ſemine Dauid ſecundum carnẽ. Ac ſi diceret filius Dei factus eſt habens carnem ex ſemine Dauid, ad honorem Dei.

B AD II dicendũ, ꝙ illud uerbum Aug. eſt intelligendum in illo ſenſu, ſecundum ꝙ ex illa ſuſceptione incarnationis factum eſt, ut homo eſſet Deus, & Deus eſſet homo. In quo ſenſu ambæ locutiones ſunt ueræ, vt dictũ eſt. † Et ſimiliter dicendum eſt ad tertium: nam deificari idem eſt, quod fieri Deũ.

AD III dicẽdum, ꝙ terminus in ſubiecto poſitus tenetur materialiter, ideſt pro ſuppoſito: poſitus uerò in prædicato, teneť formaliter, ideſt pro natura ſignificata. Et ideo cum dicitur, C Homo factus eſt Deus, ipſum fieri, non attribuitur humanæ naturæ, ſed ſuppoſito humanæ naturę quod eſt ab ęterno Deꝰ, & ideo non cõuenit ei fieri Deum. Cum autẽ dicitur, Deus factus eſt homo, factio intelligitur terminari ad ipſam humanam naturam. Et ideo proprie loquẽdo, hæc eſt uera, Deꝰ factus ẽ homo: ſed hęc eſt falſa, D

non niſi ut in termino. Quo fit, ut ad rem ſpectando, deberet iſta propoſitio, Homo factus eſt Deus, dici uera, & magis uera, quàm illa, Deus factus eſt homo: quia in illa ſubiectum factionis ponitur ſubiectum, & terminus ponitur terminus, in iſta autem, econtra: & tamen totum oppoſitum affirmatur: quia illa, Deus factꝰ eſt homo, affirmatur, & in Euangelio, Verbum caro factum eſt, & in ſymbolo, Et homo factus eſt: illa autem, Homo factus eſt Deus, cõmuniter dicitur falſa.

¶ Quorſum hæc? Propter duo. Primũ eſt, ut non liſtas in factione relatiua, ſed intelligas in hoc myſterio fieri aliud, quo dicit, Verbum caro factum eſt, & homo factꝰ eſt, eſſe nõ fieri relatiuũ: quia non caro, nõ homo factus eſt Dei filius, ſed ad carnẽ, ad hominem: & multarẽt multum argumenta allata. Sed fieri ſubſtantiale, nõ quale eſt fieri, quo materia tranſmutatur in carnem, aut humanã naturam: ſed quale eſt fieri, quo fingeretur Sortẽ fieri hominẽ. Nam ſicut alio modo ſe habet eẽ inter Sortem, & humanam naturam ex una parte, & inter materiam, & humanam naturã ex altera parte, ita diſſimiliter ſe habet fieri inter hæc, & illa: cum enim dicimus, Sortes eſt homo, non denotatur aliud eſſe prædicati, & aliud ſubiecti: ſed cum dicitur, Materia eſt humana, aliud eſſe eſſentiale denotatur materiæ, & aliud humanitatis. Et ideo fieri medians inter materiam, & eſſe humanum, fieri ſubſtantiale quidem, ſed mutationis eſt ipſius materiæ: inter Sortem autem, & humanã naturam non mediat fieri mutationis, ſed aut nullum, aut ſine mutatione. Et ad hoc fieri ſpectat fieri illud, quo verbum caro factum eſt: ſicut ad hunc eſſendi modum ſpectat eſſe illud, quo uerbum eſt homo, in primo modo dicendi per ſe, ut patet ex ſupradictis.

¶ Secundum eſt, ꝙ cum hic ſtat, ꝙ interuenit in hoc myſterio mutatio relatiua, ſecundaria tamen: ita quòd cum de hoc myſterio loquendum eſt, dicito, ꝙ interueniunt hic duo, ſ. actio, & mutatio. Et ꝙ factio quidem eſt ſubſtantialis, qua Verbum caro factum eſt: & locum ſubiecti tenet in hac factione ſubſtantiali uerbum: quia ſecundum rei ueritatem concurrit in hoc E fieri uerbum, ut hypoſtaſis, quæ naturæ ſubiicitur, naturam ſubſtantificans, in natura ſubſiſtens. Et natura ipſa humana (de qua eſt ſermo) tenet locum termini, quamuis nõ tẽi, ut diceretur. Mutatio autem eſt relatiua: & reſpectu huius natura humana tenet locum ſubiecti, uerbum autẽ locum termini: quia verbum non refertur, niſi quia natura refertur ad uerbum. Et quoniam non de mutatione, ſed de factione eſt ſermo in iſtis propoſitionibus, ideo illa eſt ſimpliciter uera, Deus factus eſt homo: in ea ſiquidem de eo, quod eſt, ut ſubiectum factionis, dicitur, quòd factum eſt homo, quod conſtat eſſe uerũ ſimul, & propriiſſime dictum: iſta uero, Homo factus eſt Deus, eſt ſimpliciter falſa: quoniam in ea enunciatur ut terminus factionis Deus, qui nec ratione naturæ, nec ratione ſuppoſiti poteſt terminare factionem circa ſuppoſitum hominis ex ſignificatione propoſitionis poſitum, cum dicitur, homo factus eſt Deus.

¶ Quo ad ſecundum, tertius ſenſus ponit, ꝙ hoc totum. Factus eſt, ponitur pro copula verbali: ſic enim ly factus eſt, ponit circa hominem, ut ſit eius fieri, non abſolute, ſed in ordine ad Deum, ut terminum factionis: ita ꝙ ſenſus proprius eſt, ꝙ homo effectus eſt Deus. Et in hoc ſenſu proprie reſpondetur quæſito, quòd propoſitio eſt falſa: & manifeſtatur, & probatur. Manifeſtatur quidem, & ex ſuppoſita ſententia fidei falſificante dictam propoſitionem, & ex contraria hæreſi Neſtorianorum uerificante eandem. Ponẽdo.n. vnam tantum in Chriſto hypoſtaſim, cum illa ſit genita Deus ab æterno, & ſupponatur per ly homo, non poteſt dici, quod factus eſt Deus. Ponendo autẽ cum hæreticis duas in Chriſto hypoſtaſes, optime uerificatur, quòd homo factus eſt Deus, quia ille homo coniunctus eſt Deo, ſicut econtra, Deus factus eſt homo, id eſt coniunctus eſt illi homini: ſecundum hos hæreticos. Probatur autem ſic. Eſſe Deum uerificatur de homine non ratione naturę, ſed ſuppoſiti. ergo fieri Deum, de ſuppoſito quoque uerificari debet, ſi propoſitio eſt uera: ſed de ſuppoſito non poteſt uerificari fieri Deum. Probatur: quia ab æterno eſt Deus, nec umquam cœpit eſſe Deus, aut fieri Deus, aut quòd factus ſit Deus. ergo. Antecedens patet. Conſequentia uero probatur: quia eiuſdem eſt fieri, & eſſe, ſi ſit, cum fieri terminetur ad eſſe.

¶ Aduerte circa hæc, quòd cum in omni factione, qua unum fit aliud, non ſolum concurrat terminus, ſed ſubiectum ſeu quaſi ſubiectum, & in hac factione, ut infra dicitur. Deus ſignificetur, ut terminus, per hanc propoſitionem, Homo factus eſt Deus, reſtat ut homo ſignificetur ut ſubiectum: & ideo, ut in litera dicitur, eſt falſa propoſitio iſta, Homo factus eſt Deus. Et tamen ſi relatiue iudicetur iſta factio, uerisſimum eſt, quòd Deus eſt terminus, & homo formaliter eſt ſubiectum: quia ſecundum rem mutatio ponitur in hõie formaliter, & in Deo

¶ In reſponſione ad primum aduerte nouitie, quòd tota uis

* poſitũ in arg.
† In corp. artic.
D. Ioan.

argumenti conſiſtit in illo pronomine, Ei: quaſi dixerit Apoſto- F lus, de filio ſuo, quia factus eſt ei, hoc eſt Deo filius, &c. Et propterea reſponſio conſiſtit in hoc, quod ly Ei, idem ſignificat quod ad honorem eius: & conſtruitur ſic, Qui factus eſt ad Dei honorem ex ſemine Dauid ſecundum carnem.

errorem contrarium fidei importantium, uel apparenter, dum inordinata uerba ſpeciem hæreſis præ ſe ferunt: ſicut & in aliis uitiis incurritur ex aliqua inordinatione ſpecies mali, a qua uniuerſaliter abſtinendum eſſe iubet Apoſtolus.

¶ Nota ſecundo, quod quia quæſtio iſta eſt de nominibus, quæ diuerſimode a diuerſis ſumi ſolent

¶ In reſponſione ad ſecundum, & tertium habes duplicem interpretationem, Græcorum in Gregorio, & Latinorum in Auguſtino.

¶ In reſponſione ad quartum uide in calce reſponſionis, quod natura humana dicitur ſubiectum factionis, non ſolum ea ratione, quia eſt ſubiectum unionis relatiuæ, ſed quia ſubſtantiale fieri in myſterio incarnationis conuenit naturæ humanæ passiue: quod hoc fieri non eſt, niſi uerbo uniri naturam humanam in unitatem hypoſtaticam, ubi coeſſitas uerbum perſonare naturam, & naturam perſonari in uerbo. Et licet uerbum perſonare naturam, non ſit agere (cum non ſit commune toti Trinitati, cui omnis actio ad extra conuenit, ſed ſoli uerbo conueniat: & conſequenter naturam à uerbo perſonari, non ſit pati) quia tamen hoc fieri phyſice loquendo non eſt niſi perſonatio humanæ naturæ in uerbo, ut nunc primo dependens a tota Trinitate, ut cauſa efficiente, & uerbum in ipſa perſonatione concurrat ut hypoſtaſis, & natura humana ut pars eſt ipſam factionem ſuæ perſonalitatis in uerbo, tam uerbum quàm natura humana poteſt ſignificari, ut ſubiectum factionis in hoc myſterio. Et propterea licet dici poſſit, Humanitas facta eſt Dei, non autem, quod homo factus eſt Deus.

Par. 2.
107
Inf. q. 20. a. 1. ad 1. Et 1. q. 41. a. 3. c. & ad 4. Et 3. d. 4. q. 1. a. 2. ad 4. & d. 11. q. 1. a. 2. & d. 21. q. 1. ar. 1. ad 2. Et 4. cõ. c. 48. Et uer. q. 29. a. 1. ad 1. Et op. 3. c. 223. & 1. Cor. 15. lec. 3.
* ar. 5. huius q.

Hõ factus eſt deus: ſicut ſi Sortes cum prius fuerit hõ poſtea fact' eſt albus, demõſtrato Sorte hæc eſt vera, Hic homo hodie factus eſt albus: hæc tñ eſt falſa Hoc album hodie factum eſt homo. Si tamen ex parte ſubiecti poneretur aliquod nomẽ ſignificans naturam humanã in G abſtracto, poſſet hoc mõ ſignificari, ut ſubiectũ factionis, puta, ſi dicatur, quod natura humana facta eſt filii Dei.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus eſt creatura.

AD OCTAVVM ſic proceditur. Videtur quod hęc ſit uera, Chriſti ſẽ creatura. Dicit. n. Leo Papa. Noua, & inaudita cõ H iunctio: Deus qui eſt, & erat, fit creatura: ſed illud poteſt prędicari de Chro, quod filius Dei fact' eſt per incarnationẽ. ergo hæc eſt uera, Chriſtus eſt creatura.

¶ 2. Præt. Proprietates utriuſque naturæ, pñt prædicari de hypoſtaſi cõi utriuſque naturæ quocumque noie ſignificetur, ut s. dictum eſt: ſed proprietas humanæ naturæ eſt eſſe creaturã: ſicut, & proprietas diuinæ na- I turæ eſt eſſe creatorem. ergo utrumq; poteſt dici de Chriſto, ſcilicet quod ſit creatura, & quòd ſit i. creatus, & creator.

¶ 3. Pręt. Principalior pars hominis eſt anima, quàm corpus: ſed Chriſtus ratione corporis, quod de Virgine traxit, dicitur eẽ ſimpliciter natus de Virgine. ergo ratione animę, quæ creata eſt a Deo, debet ſimpliciter dici, quod Chriſtus ſit creatura.

SED CONTRA eſt, quòd Ambro. dicit in lib. de Trin. † Numquid dicto factus eſt Chriſtus? numquid mandato creatus eſt Chriſtus? quaſi dicat, non. Vnde ſubdit, Quo modo aũt creatura in Deo eſſe poteſt? etenim Deus naturæ ſimplicis eſt, non coniunctæ. ergo hæc nõ eſt cõcedenda, Chriſtus eſt creatura.

RESP. Dicendum, quod ſicut Hiero.* dicit, ex uerbis inordinate prolatis incurritur hæreſis. Vnde cum hæreticis nec nomina debemus habere communia. ne eorum errori fauere uideamur. Arriani autem hæretici Chriſtum dixerunt eſſe creaturam, & minorem Patre, non ſolum ratione humanæ naturæ, ſed etiam ratione diuinæ perſonæ. Et ideo non eſt abſolute dicendum, quòd Chriſtus ſit creatura, uel minor Patre, ſed cum determinatione, ſcilicet ſecundum humanam naturam. Ea vero, de quibus ſuſpicari, non poteſt, quod diuinæ perſonæ conueniant ſecundum ſeipſam, poſſunt ſimpliciter dici de Chriſto ratione humanæ naturæ, ſicut ſimpliciter dicimus Chriſtum eſſe paſſum, mortuum, & ſepultum: ſicut etiam in re-

apparentiæ, ne uideamur fauere hæreticis, etiam ſi in ueritate non faueremus. Ideo ſufficiens eſt abſtinendi ab aliqua locutione eſt fuga

¶ Nota tertio, quòd communicare cum hæreticis in uocabulis, prohibitũ eſt quo ad propria, non autẽ quo ad communia: nam in his, quæ bene cum Eccleſia ſentiunt, nos non communicamus cum illis: ſed ipſi communicant nobiſcum. ſed in iis uocibus, quas contra Eccleſiam leuant, utpote ipſis propriis, communicare non debemus. Talis autem eſt uox iſta, Chriſtus eſt creatura. Vſurparunt ſiquidem Arriani uocem hanc de Chriſto ſecundum id totum, quod eſt, & non ſecundum partem: cum ſecundum ueritatem non niſi ratione partis, hoc eſt humanæ naturæ creatum ſit. Et propterea in hac enunciatione, Chriſtus eſt creatura, utpote hæreticis propria, contra Eccleſiæ, & uocem, & ueritatẽ, non eſt communicandum cum Arrianis: & ideo eſt ſimpliciter neganda.

† In li. 2. de fid. c. 7. circa med. to mo 2.
* refert in 4. ſen. d. 13. in fine.
D. 2213.
Concil.
D. 617.
Conc. p.

¶ Occurrit hic dubium, quia uox iſta non arriana, ſed euangelica eſt, ac per hoc nõ propria hæreticis, ſed cõmunis, & frequentanda. Probat aſſumptum Ioan. 14. ex uerbis Domini dicentis, ſine determinatione aliqua.

SVPER QVAE. XVI. ARTIC. VIII.

S. bona. 3. ſ. d. 11 q. 1. ar. 2.	*Scot. 3. ſ. d. 11. q. 1.*
Riccar. 3. ſ d. 11. q. 1.	*Duran. 3. ſ. d. 11. q. 1.*
Cap. 3. d. 10. q. 1. conc. 2.	*Palud. 3. ſ. d. 11. q.*
Alb. Magn. 3. d. 11. ar. 1.	*Medina. ar. 8.*

TItulus de propoſitione eſt, an enunciatio iſta Chriſtus eſt creatura, ſit uera.

¶ In corpore duæ ſunt concluſiones. Prima eſt directe reſponſiua quæſito. Nõ eſt abſolute dicendũ, Chriſtus eſt creatura: ſed cum determinatione. ſ. ſcdm humanam nãm. Probatur, Cũ hæreticis nec nomina debemus hĩc cõia ergo cum Arrianis non debemus conuenire in dicendo Chrm creaturam. Antecedens probatur, & ex Hieronymo. quia ex uerbis inordinate prolatis incurritur hæreſis: & ne hæreticorum errori fauere uideamur: Cõſequentia probatur: quia Arriani dicebant Chriſtum creaturã ſimpliciter: quia ſecundum utramq; naturam erat creatura, quod eſt damnata hæreſis.

¶ Nota hic nouiter, quod ex uerbis inordinate prolatis incurritur hæreſis, non formaliter, quæ exigit pertinaciam in uoluntate: ſed, uel materialiter, in ſignificato uerborum inordinatorum,

Pater maior me eſt. Si enim Chriſtus abſolute, & ſimpliciter dixit, Pater maior me eſt (quod eſt dicere, ego ſum minor Patre) eidẽ eſt iudicium de iſta, & de illa, Chriſtus eſt creatura. ut uidetur, conſequens eſt, ut dicere hęc, non ſit cõicare in uocabulis K cum hęreticis: ſed ſectari Euangelica uerba, deſtruendo tamen ſenſum hęreticorum: non enim prohibemur loqui, & frequentare locutiones ſacrę Scripturę, male expoſitę ab hęreticis, alioquin oporteret nouum ſemper modum loquendi inuenire, quod eſt fatuum.

¶ Ad hoc dr, quod Saluator non dixit ſine determinatione, Pr maior me eſt: ſed appoſuit hanc locutionem, ut rationem pręcedẽtis de ſeipſo ſcdm aſſumptam naturam loquentis: ait enim, Gauderetis utique quia uado ad Patrem: quia Pater maior me eſt: conſtat autem liquido, quod ſecundum humanam naturam uadit ad Patrem: quia Pater maior eſt ipſo procul dubio ſecundum illã naturam, ſecundum quam uadit ad Patrem: alioquin maioritas non eſſet ratio eundi ad Patrem. Ex contextu igitur litterę quo maioritas Patris ratio eundi ad Patrem ponitur, determinatur maioritas ipſa Patris ad filium ſecundum humanam naturam, ſecundum quam uadit ad Patrem, non eſt ergo euangelica, ſed arriana uox, Chriſtus eſt minor patre, Chriſtus eſt creatura.

¶ Secunda

bus corporalibus, & humanis, ea, quæ in dubitationem ueni-re poſſunt, an conueniant toti, uel parti, ſi inſunt alicui parti, nõ attribuim⁹ toti ſimpľr, i. ſine determinatione; non.n.dicimus quòd æthiops eſt alb⁹, ſed ꝙ eſt albus ſecundum dentes. Dicimus autem abſque determinatione, quòd eſt criſpus: quia hoc non poteſt ei conuenire, niſi ſecundum capillos.

Ad primvm ergo dicẽdũ, quòd aliquando ſancti doctores cauſa breuitatis determinatione omiſſa, noĩe creaturę utũtur circa Chriſtũ: eſt tñ in eorũ dictis ſubintelligenda determinatio, inquantum homo.

Ad II dicendũ, ꝙ oĩs ꝓprietates humanę naturæ, ſicut, & diuinę, poſſunt aliqualiter dici de Chriſto. Vñ, & Damaſc.* dicit in 3.lib. ꝙ Chriſtus, qui De⁹ eſt, & homo, dicitur, & creabilis, & increabilis, partibilis, & impartibilis: ſed tamẽ illa, quę dubitationẽ habẽt circa alterutram naturã, non ſunt dicenda abſq; determinatione. Vñ ipſe poſtea alibi ſubdit, † Ipſa una hypoſtaſis, ſ. Chr̃i, & ĩcreata eſt deitate, & creata eſt humanitate. Sicut, & ecõuerſo nõ eẽt dicẽdũ ſine determinatione, Chriſtus eſt incorporeus, uľ impaſſibilis ad euitandũ errorem Manichęi, qui poſuit Chriſtum uerũ corpus non habuiſſe, nec uere paſſum eſſe: ſed dicendũ eſt cum determinatione, ꝙ Chr̃us ſecundum deitatem eſt incorporeus, & impaſſibilis.

Ad III dcẽm, ꝙ de natiuitate ex Virgine, nulla dubitatio poteſt eſſe, ꝙ conueniat ꝑſonę filii dei, ſicut poteſt eẽ de B creatione. Et ideo non eſt ſimilis ratio utrobique.

ARTICVLVS IX.

Vtrum hæc ſit uera, iſte homo, demõſtrato Chriſto, incæpit eſſe.

AD NONVM ſic procedit. Videtur quod ille homo, demonſtrato Chriſto incępe-rit eſſe. Dicit enim Aug. ſuper Ioan.* Priuſquam mundus eſ-C ſet, nec nos eramus, nec ipſe mediator Dei, & hominũ,[b] homo Ieſus Chriſtus: ſed illud, quod non ſemper fuit incæpit eſſe. ergo ille homo, demõſtrato Chriſto, incępit eſſe.

¶ 2 Præ. Chriſtus incępit eẽ hõ, ſed eſſe hominem eſt eſſe ſimpliciter.[h] ergo ille homo incœpit eſſe ſimpliciter.

¶ 3 Pręt.[h] Homo importat ſuppoſitum humanæ naturę: ſed D chriſtus non ſemper fuit ſuppoſitum humanæ naturæ. ergo ille homo incœpit eſſe.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Heb. vlt. Ieſus Chriſtus heri, & hodie, ipſe, & in ſæcula.

Resp. Dcẽm, ꝙ non eſt dicendum, ꝙ[m] ille homo, demonſtrato Chr̃o, incœperit eſſe, ſi nihil addatᷣ[*] et hoc duplici rõe

*lib.3.c.4. in fine, & c.3.a me.

†lib.4.c.5. a medio.

Petr.a. 1.8

3. diſt. 12. q. 1. a. 1 vni co.

*Tra. 105 o medio, tu. 7.

¶ Secunda concluſio, ſeu potius regula uniuerſalis eſt: Ea, quæ A non poſſunt ſuſpicari conuenire perſonæ Chriſti, ſecundum ſe abſolute affirmantur de Chriſto, quamuis ſolum ratione naturæ humanæ illi conueniant.

¶ Vbi nota nouitie Auctorem in hac litera diſtinguere ea, quæ conueniunt Chriſto rõne humanę naturę ſ duo genera: nã quædam ſunt, quæ in dubitationẽ uenire pñt an conueniant perſonæ ſecundum ſe, quædam uero, quæ clare conuenire intelligũtur ſolum ratione naturæ. Et de ſecũdo genere habetur regula, ꝙ ſimpliciter, & abſolute affirmantur de Chriſto, ut eſſe crucifixũ, mortuũ, &c. de primo autẽ genere tradi tam eſſe regulam cõtrariam, ſ. ꝙ non ſimpliciter, ſed cũ determinatione affirmãda ſunt de Chriſto, teſtať contextus lrẽ, cũ ponẽdo ſecũdi gñris regulã dicit, Ea uero, de quibus. Per hãc ſiquidem aduerſatiue continuationẽ textus inſinuanit, ꝙ in illis duobus, ſ. minor Patre, & creatura, omnia ſimilis generis intellexit, ac per hoc uniuerſalẽ regulã. Probať autẽ ſ ſta utraque regula ex cõi vſu loquẽdi in corporalib⁹ humanis, ex eo ꝙ in illis differentia huiuſmodi ſeruãſ diſtinguunť ſiquidẽ & in illis cõia toti, & parti a proprius parti. Et cõia ſi ſecundũ partẽ tm̃ inſunt, nõ ſimpliciter enunciãť de toto: non.n. dicimus ꝙ æthiops eſt albus, ſed ꝙ eſt albus dẽtes: ſed bñ dicimus ꝙ eſt criſpus, quis ſolos capillos habeat criſpos. Et ſcito hic neutrã obiectionem Durãdi in 3. ſent. diſt. 11. militare contra p̃ſtem doctrinã: quia ad rẽ ipſam ſpectãt ambæ. Auctor aũt ad dubitationẽ, & errorem eiuſdẽ tendit, & ſup hoc fundat doctrinam hãc, ut patet in litera. Et propterea nec obſtat, quòd Chr̃us dicitur abſolute genitus ex Maria Virgine: nec obſtat ꝙ humana, & diuina natura aut ſuppoſitũ non ſe hñt ut partes, ſicut capilli, & dentes, nec ꝓdicarentť de Chriſto, ſicut criſpũ, aut albũ eſſe. Argumentum.n. à ſimili, optime ſeruit ad modũ loquendi comprobandum, quicquid ſit de rerum diſparitate.

¶ In rñſione ad primũ aduerte rñſionẽ nõ uoluntariã: ſed ſumptã ex textu Magiſt. ſen*. in 3. diſt. 11. ubi hæc tractať materia.

SVPER QVÆST. XVI. ART. IX.

S. Bona. 3. ſ. d. 11. q. 2. ar. 1.	*Scot. 3. ſ. d. 11. q. 3.*
Riccar. 3. ſ. d. 11. q. 1.	*Duran. 3. ſ. d. 12. q. 1.*
Cap. 3. d. 11. q. 1. con. 2.	*Palud. 3. d. 12. q. p.*
Alb. Mag. 3. diſt. 7. ar. 1.	*Medina. ar. 9.*

Titulus ut iacet, ſumendus eſt de hac propoſitione, iſte homo incæpit eſſe.

¶ In corpore unica eſt concluſio reſponſiua quæſito, Iſte homo non incępit eſſe. Probatur dupliciter. Primo: quia propoſitio eſt ſimpliciter falſa, quia demonſtrat ſuppoſitum æternũ. Neque obſtat, quòd ly homo, ſignificat naturam: quia terminus in ſubiecto poſitus tenetur non formaliter pro natura, ſed materialiter pro ſubiecto.

¶ Circa hunc proceſſum occurrit primo Durandus in 12. diſt. 3. ſen. q. 1. reprehendens concludentem ex eo, ꝙ ſubiectum ſtat materialiter pro ſuppoſito, iſtam eſſe falſam. Iſte homo i. Chriſtus, incępit eſſe. Ex hoc.n. inquit, ꝙ ſubiectum tenetur materialiter, licet habeať, ꝙ aliquid poteſt ſibi uere attribui, ꝙ non attribuiť illi rõe formæ (ſicut cum dicimus, album currit) non tñ habetur, quin etiam attribui ſibi uere poſſit, ꝙ conuenit illi ratione formæ, ut patet dicẽdo, hoc album diſgregat. Aſpet hoc, cum incipere eſſe cõueniat Chriſto ratione humanę naturæ, ſicut illa eſt uera, Hic homo (demonſtrato Chr̃o), eſt riſibilis, ita iſta, Hic homo incępit eſſe, ſi nihil aliud obſtat, niſi ꝙ ſubiectum tenet materialiter. Vtrobique enim ſuppoſito attribuitur quod ratione formæ conuenit.

¶ Occurrit deinde Scotus in 3. ſent. d. 11. q. 3. obiiciens, ꝙ ſtare pro ſuppoſito contingit dupliciter, ſ. ſm ſe, uel ut habeat aliquid aliud, ſicut Sortes albus ſtat pro ſuppoſito generis ſubſtãtiæ, non ſecundum ſe, ſed ut habet albedinem: & ſimiliter hic homo idest, Chriſtus ſtat pro ſuppoſito diuino, non ſecundum ſe, ſed ut eſt ſuppoſitum humanę naturę. Deficit ergo proceſſus literæ, ſi diſtinguendo modos, qb. pt pro ſuppoſito accipi hic hõ, ſeu Chr̃us.

¶ Circa eundem proceſſum pro quanto fundat ſe ſuper hoc, ꝙ iſta ꝓpoſitio Chriſtus incæpit eſſe, ſignificat in ſuppoſito æterno aliquid repugnans illi æternitati, E ſ. incipere eſſe Durandus quoq; ibidem occurrit, arguens ꝙ nec iſtud vľ ualere: quia licet ponendo in Chriſto unum eſſe tantum, ualeret, non tñ ponendo in ipſo plura eſſe, ſicut oportet aliquo modo ponere: quoniam non ſequitur, ꝙ non ſemper fuerit nullum eſſe habendo: ſed quod non ſemper fuerit ſecundum eſſe illud, ſecundum quod incæpit eſſe, cum quo ſtat, quòd ſemper fuerit ſecundum aliud eſſe.

¶ Circa concluſionem Scotus primo vbi ſupra occurrit, volens, ꝙ iſta poſſit cõcedi, Chr̃s, ſeu iſte hõ incępit eſſe. Et rõ eius eſt: quia ly eſſe, importat eſſe ſimpliciter, hoc eſt, de gñe ſubſtantiæ: conſtat aũt Chr̃m incœpiſſe eſſe hoĩem, ꝙ eſt eſſe de gñe ſubſtantiæ. Tueturq; hãc ſuã poſitionẽ ex p̃allegato dicto, ſ. ꝙ iſte homo, ſeu Chriſtus ſtat pro uerbo, ut eſt ſuppoſitum humanæ naturæ, fouetque, ſe tum quia ꝙ generatur, incipit eſſe 5. Phy. tum quia uerbum incæpit eſſe homo: ergo Chriſtus incœpit, eſſe. Probatur conſequentia: Qñ de aliquo dr̃ incipere determinatum per aliquod prædicatum de illo toto dicitur incipere: ſicut ſi Sortes incipit eſſe albus, Sortes albus incipit eſſe, ergo ſimiliter eſt in propoſito.

Primo quidē, qa hęc locutio ē ſimpliciter falſa, ſm̃ ſniam catholicæ fidei, qua ponimus in Chriſto unum ſuppoſitū & vnam hypoſtaſim, ſicut, & unā pſonā. Secundū hoc .n. oportet q̃ in hoc, quod dr̄, iſte hō demonſtrato Chriſto, deſignetur ſuppoſitum æternum, cuius æternitati repugnat incipere eē. Vnde hæc eſt falſa, hic hō incępit eē. Nec obſtat q̃ incipere eſſe conuenit humanæ naturę, q̃ ſignificat̃ per hoc nomē hō: quia terminus in ſubiecto poſitus non tenet̃ formaliter pro natura, ſed magis materialiter pro ſuppoſito, ut ſupra dictū eſt. Secundo, quia ēt ſi eſſet uera, non tñ eſſet ea utendū abſque determinatione, ad euitandum hæreſim Arii: quia ſicut perſonæ filii Dei attribuit, q̃ eſſet creatura, & q̃ eſſet minor Patre, ita attribuit ei quòd eſſe incœperit, dicens, quòd erat, quando non erat.

Ad primum ergo dicēdū quòd auctoritas illa eſt intelligenda cum determinatione, vt ſcilicet dicamus, quòd hō Ieſus Chriſtus non fuit anteq̃ mundus eſſet, ſm̃ humanitatē.

Ad II. dicendum, q̃ cū hoc verbo incipit, non ſequitur argumentū ab inferiori ad ſuperius: non .n. ſequitur, hoc incipit eſſe album, ergo incipit eē coloratū. Et hoc iō, quia incipere, (G) importat nūc eē, & nō priꝰ: non autem ſequitur, hoc non erat prius album, ergo non erat prius coloratum. Eſſe autē ſimpliciter, eſt ſuperius ad eſſe hominem: vnde non ſequitur Chriſtus incępit eſſe homo, ergo incœpit eſſe.

Ad III dicendū, q̃ hoc nomen homo, ſecundum q̃ accipitur pro Chriſto, licet ſignificet humanam naturam, quę in(H)cępit eſſe, tamen ſupponit ſuppoſitum æternum, quod eſſe non incępit. Et ideo quia ſecūdum quòd ponitur ī ſubiecto, tenetur pro ſuppoſito, ſecundum autem, quòd ponitur in prædicato, refertur ad naturā, ideo hæc eſt falſa, homo Chriſtus eſſe incępit, ſed hæc eſt vera, Chriſtus incœpit eſſe homo. (I)

¶Occurrit deinde Durandus, concludens, diſtinguendum eē, & non ſimpliciter reſpondendum, an Chriſtus incœperit eſſe: qm̃ vtraque pars contradictionis eſt uera, ad diuerſa referēdo, naturam ſcilicet uel ſuppoſitum.

¶Ad primo obiecta ex Durando, dr̄, q̃ non militant contra p̄ſentem lr̄am. Concedimus ſiquidem oīa, q̃ obiiciendo dñr in cōi de ſubiecto ſtante materialiter, ſcientes, q̃ aliud eſt conuenire ſuppoſito rōne ſuppoſiti, & aliud cōuenire ſuppoſito, quacumque illud rōe cōueniat. Vñ nec ſomniauit Auctor, q̃ qa ſubiectum tenet̃ materialiter, iō oporteat q̃cquid illi attribuitur, uere conuenire illi rōe ſuppoſiti: ſed docuit q̃ oportet illud non repugnare ſuppoſito, ita q̃ fundat̃ proceſſus lrę ſup hoc, q̃ qa ſubiectum tenet̃ materialiter p̄ ſuppoſito, iō oportet attributum ſuppoſito non repugnare ſup-*poſito, nec ſufficit nō repugnare naturæ, ſeu formæ. Per hoc .n. excludit Auctor obiectionem dicētiū q̃ quia dicendo, iſte hō incœpit eſſe, incipere eſſe, ſi repugnat naturę humanę Chriſti ſignificatę per ly hō, conſequens eſt, q̃ ſit uera. Excludit̃ ſiquidem: quia oportet q̃ incipere eſſe non repugnet ſuppoſito importato per ly iſte hō quia ly hō, ex parte ſubiecti ſtat pro habente naturā hypoſtatice: ſignificat eñ iſtū habentem naturam humanam: conſtat enim quòd iſte habens humanitatē eſt ſuppoſitum. Et quia in Chriſto non eſt aliud ſuppoſitum niſi æternum, cui repugnat incipere eſſe ideo propoſitio concluditur falſa.

*ar. 7. huius q. ad 4

¶Ad obiecta deinde contra eundem proceſſum ex Scoto dicitur, quòd proceſſus non peccat ex prætermiſſa diſtinctione inter ſuppoſitum diuinum ſecundum ſe, & ut ſuppoſitum humanæ naturæ: quia iſta diſtinctio ſuperflua eſt in propoſito: quoniam quæſtio non eſt de propoſitione aliqua, in qua ſubiectū eſt ſuppoſitum diuinum ſecundum ſe: non enim uertit̃ hic in dubium, An uerbum, ſeu filius dei incœpit eſſe, præſupponimus enim ſuppoſitum diuinum æternum eſſe. Sed q̃ō eſt de propoſitione, in qua ſubiicitur ſuppoſitum æternum habēs humanam naturam, ut eſt iſta, iſte homo, demonſtrato Chriſto, incœpit eſſe: & ſimiliter iſta, Chriſtus incœpit eſſe. Et propterea non oportuit diſtinguere: ſed infra terminos quęſiti ſtando procedere. Et ſic factum eſt in litera procedente ea eo, quòd ſi de hoc homine negatur fuiſſe, negatur fuiſſe de ſuppoſito æterno: quia negatio totum deſtruit ſignificatum p̄ hunc hominem, & non ſolam rationem, qua eſt homo: iſta ſiquidē propoſitio, iſte homo demonſtrato Chriſto incœpit eſſe claudit in ſe duas propoſitiones: alteram affirmatiuam, iſte homo qñque fuit, alteram negatiuam, & iſte homo immediate ante illud non fuit. Hæc autem negatiua eſt de ſecundo adiacente, & negat pro tempore præcedente ab iſto homine eſſe. Negans autem hūc hominem eſſe, non negat directe hunc eſſe hominē, ut Scotus, & aduerſarii exponunt, ut patet. ergo negat totum, ſcilicet hūc hominem eſſe. Et cum hic homo ex parte ſubiecti principaliter importet ly hunc (quia ſubiecta materialiter tenentur) conſequens eſt, quòd principaliter negatur eſſe de ſuppoſito demonſtrato per ly hic, ac per hoc propoſitio eſt ſimpliciter falſa.

F ¶Ad obiecta ſecundo loco Durand. & Scot. ſcito quòd eſſe, q̃ eſt ſecundum adiacens, dicitur importare eſſe ſimpliciter, non ut eſſe ſimpliciter uocatur eſſe ſubſtantiæ (ut patet ex eo, quòd de accidentibus formatur propoſitio de ſecundo adiacente, ut albedo eſt, & hinc fuit fabrica Scotica) ſed ut eſſe ſimpliciter ſignificat eſſe ſine additione, ſeu determinatione aliqua, iuxta illud ſecundi Topicorum, Simpliciter dico, quod nullo addito dico. Et hinc fit, ut ſiue I Chriſto ſit unū, ſiue plura eſſe, nihil referat ad quæſtionē hanc de propoſitione nō de re. Et ſimiliter ſiue eſſe hominē ponat eſſe ſubſtantiæ in Chriſto, ſiue non, nihil ad p̄poſitum, de propoſitionis ueritate quærens. Dicendo igitur, iſte homo incœpit eſſe, quia claudit in ſe iſtam negatiuam de ſecundo adiacente, iſte homo non fuit, & ly nō fuit, tollit eſſe abſque determinatione quacūq;. conſequens euidēter eſt, q̃ ſignificat ſubiectū non fuiſſe, & non ſignificat non fuiſſe ſubſtantiam, aut hominem, aut ſecundū primariū, aut ſecundarium eſſe. Et fuit tam obiectio Durandi ſuper duo eſſe fundata, q̃ poſitio Scoti ſup eſſe ſimpliciter, hoc eſt ſubſtantię fundata: uterq; enim oportet q̃ determinet ly non fuit, ad aliqđ eſſe ſaltem ſubſtātiæ: propoſitio autem ipſa negat fuiſſe, abſque determinatione ad eſſe ſubſtantiæ, uel accidentis, primi, uel ſecundi, ſimpliciter, uel ſecundum quid: & ideo ex uirtute ſermonis propoſitio eſt ſimpliciter falſa, ut Auctor optime in litera intulit. D. 1052.

¶Ad rationem ergo Scoti dicitur, quòd licet eſſe ſubſtantiæ ſit eſſe ſimpliciter, ut diſtinguitur contra eſſe accidentale: non tamen eſt eſſe ſimpliciter, ut diſtinguitur contra eſſe determinatum: eſſe autem ſecundum adiacens eſt eſſe ſimpliciter, ut diſtinguitur cōtra eſſe determinatum: cum enim dicimus, A eſt, uel non eſt, non dico eſſe ſubſtantiale, aut accidentale: ſed eſſe abſq; determinatione ſubſtantialitatis, aut accidentalitatis, &c.

¶Ad primum ſ̃mentum, quia quod generatur, incipit eſſe, dicitur, quòd hoc eſt uerum communiter: ſed non eſt uerum, quando quod generatur, ſuppoſitaliter præeſt, ut accidit in (K) propoſito.

¶Ad ſecundum, negatur conſequentia. Et ad probationem dr̄, q̃ maior eſt uera de toto, ut totum eſt categorematice, & ſimiliter de cōpoſito, ſeu cōiuncto. Et ſimiliter de noīe per ſe primo ſignificante totum, ſeu compoſitum, aut coniunctū categorematice, & ſupponente per ſe primo pro illo, ut ſi æs incipit eſſe ſphæricum, ſequitur, ergo ſphæra ęnea incœpit eſſe: quia, & ſignificat, & ſupponit per ſe primo pro toto, ſ. ſphæra ænea. Secus autem eſt de termino importante quidem totum, ſed principaliter alteram partem, & ſupponente pro illa, connotando tantum reliquam: tunc .n. quāuis præcedens pars incipiat eſſe altera, non infertur tamen quòd nomen ſupponens pro prima parte, & connotando tantum in ſuppoſitione alteram, incipiat eſſe, quia denotaretur per hoc, quòd ipſa prima pars, pro qua ſupponit, inciperet eſſe. Sic autem eſt in propoſito: quoniam tam ly Chriſtus, quàm iſte homo, licet importet totum, ſ. ſuppoſitum, & naturam humanam: ſupponit tamen pro ſuppoſito, & in ſupponendo ex parte ſubiecti connotat tantum naturam humanam: quia ſubiecta tenentur materialiter.

Et pro-

Ex parte quãuis iſte incipiat eſſe hõ, nõ tñ ſequitur. ergo iſte hõ incipit eſſe: quia denotaretur ꝙ perſona illa incœperit eſſe.
¶ Ad Durandum ultimo diſtinguendum cenſentem, dicitur ꝙ ſi cautelæ opera datur, diſtinguendo, tutior cum Magiſtro ſen. in 3. diſt. 11. eligitur pars, ut ibi patet. ſed ſi accuſatur falſitatis, negans iſtam propoſitionẽ, iſte homo, ſeu Chriſtus, incœpit eſſe, utinam non ſtudeatur calumniæ: quia ut tam ex dictis perſuaderi poteſt: locutio iſta ſimpliciter, & abſolute eſt falſa. Vnde damnata nup eſt Pariſiis, & cum appellatum eſſet ad apoſtolicam ſedem, reprobata dicitur ſub Alexandro ſexto.

Petr. 9.
3.d.4.q.1. a.2.q.1.c. & q.2.ad 1. Et d.10.q. 1.a.1.q.2. & d.11.a.2.

¶ Secũdo in litera ꝓbatur concluſio propoſita, ſ. non eſt dicẽdum, ꝙ iſte homo incœpit eſſe: quia dato, ꝙ eſſet uera, non eſſet ea utendum, ad euitãdam hæreſim Arrij, attribuentis Chriſto non ſolum, ꝙ eſt creatura, & minor Patre: ſed & ꝙ incœpit eſſe, dicendo, ꝙ erat, quãdo non erat, ut patet *in Nicena ſynodo. Et eſt ſenſus, Erat duratio, in qua non erat Chriſtus: quiã nõ eſt ab æterno, Contra Apoſtolum dicentẽ, Ieſus Chriſtus heri, & hodie, ipſe, & in ſæcula, & Ioan. dicentem, In principio erat uerbum.

*Ar. præ-

¶ In reſponſione ad ſecundum, habeã quæ *diximus de eſſe ſimpliciter, ut diſtinguitur contra eſſe ſubſtãtiæ, puta hominis, & ſimiliter accidentis, cum ponitur ſuperius ad eſſe hominem, & pari ratione ad eſſe ſubſtantiam, & eſſe accidens.

*li. 5. Met. tex. 28. t. 3

ARTICVLVS X.

Vtrum hæc ſit vera, Chriſtus, ſecundum quòd homo, eſt creatura.

AD DECIMVM ſic proceditur. Vĩ quòd hæc ſit falſa, Chriſtus, ſm ꝙ homo, eſt creatura, uel incœpit eſſe. Nihil. n. in Chriſto eſt creatum niſi humana natura: ſed hæc eſt falſa, Chriſtus, ſm ꝙ homo, eſt humana natura. ergo hæc etiã eſt falſa, Chriſtus, ſecundum quòd homo, eſt creatura.

B

¶ 2 Præt. Prædicatum magis ꝓdicatur de termino in reduplicatione poſito, q̃ de ipſo ſubiecto propoſitionis, ſicut ſi dicã, corpus, ſm ꝙ coloratũ, eſt uiſibile, ſequitur ꝙ coloratum ſit uiſibile: ſed hæc non eſt abſolute (ſicut dictum eſt*) concedenda, homo Chriſtus eſt creatura. ergo neque hęc, Chriſtus, ſecundum ꝙ homo, eſt creatura,

C

¶ 3 Præt. Quicquid prædicatur de quocunque homine, ſm ꝙ homo, prædicatur de eo per ſe, & ſimpliciter: idem. n. eſt ꝑ ſe, & ſecundum ꝙ ipſum, ut dr̃ 5. Meta.* ſed hæc eſt falſa, Chriſtus eſt ꝑ ſe & ſimpliciter creatura. ergo etiam hæc eſt falſa, Chriſtus, ſecundum quòd homo, eſt creatura.

D

SED CONTRA, Omne quod eſt, vel eſt creator uel creatura: ſed hæc eſt falſa, Chriſtus ſm, ꝙ homo, eſt creator. ergo hęc eſt uera. Chriſtus ſecundum ꝙ homo, eſt creatura.

RESP. Dicendum, ꝙ cum dicit, Chriſtus, ſecundum ꝙ homo, hoc nomen homo, poteſt reſumi in reduplicatione, uel rõne ſuppoſiti, uel ratione naturæ.[m] Si quidem reſumatur ratione ſuppoſiti, cum ſuppoſitum humanæ naturæ in Chriſto, ſit ęternũ & increatũ, hæc erit falſa, Chriſtus, ſecundũ ꝙ homo, eſt creatura. Si uero reſumatur ratione humanę naturæ, ſic eſt uera:[n] quia ratione humanę naturæ, ſiue ſecundum humanã naturam, cõuenit ſibi eſſe creatura, ut ſupra dictum eſt.[o] Sciẽdum tamen, ꝙ nomen ſic reſũptum in reduplicatione, magis proprie tenetur pro natura, quàm pro ſuppoſito: reſumitur. n. in ui prædicati, quod tenetur formaliter, idẽ enim eſt dictu, Chriſtus ſecundũ quòd

SVP. QVÆST. XVI. ARTIC. X.

S. Bona. 3. ſ. d. 11. q. 1. art. 2.
Scot. 3. ſ. d. 11. q. 2.
Riccar. 3. ſ. d. 11. q. 1.
Durand. 3. ſ. d. 11. q. 1.
Cap. 3. d. 11. q. 1. con. 3.
Medina. a. 10.

TItulus clarus, ut ſonat.
¶ In corpore articuli duo fiunt. Primo dicitur, quid poteſt dici diſtinguendo, hoc eſt ꝙ utraque pars ſuſtineri poteſt cum diſtinctione: quia ly homo, poteſt ſtare uel pro natura, uel pro ſuppoſito. Secundo, in quam partem ſit potius declinandum. Et duo dñr. Primum, circa propoſitam propoſitionem, ſ. Chriſtus, ſm ꝙ homo, eſt creatura, uel incœpit eſſe, & dicitur ꝙ in partem affirmatiuam declinandum eſt, quia ly homo, tenetur formaliter, quia habet uim prædicati. Secundum, circa alterã propoſitionem, ſ. Chriſtus, ſm ꝙ hic hõ, eſt creatura, aut incœpit eſſe. Et dicitur, quòd in partem negatiuam declinandũ eſt: quia ly hic, trahit hominem ad ſuppoſitum.
¶ Hoc in loco aduerte, ꝙ quia iſta propoſitio, Chriſtus eſt creatura, non eſt reprobata, quia omnino falſa, ſed quia Arrianos ſonans, ideo cum de iſta modo eſt quæſtio, Chriſtus ſm, ꝙ homo, eſt creatura, minor quæſtio eſt, & nulla de falſitate, ſed de uſu. Et iſta quidem uti licet, illa non, quia in illa cum Arrio cõmunicaremus, in iſta non. Verum aduerte, quòd cum de Chriſto ſermo ſacer loquitur, & diſtinguit ea, quę conueniunt illi ratione naturæ aſſumptæ, ſemper utitur ly inquantum, aut ly ſecundum ꝙ, ſumptum ſpecificatiue: dicimus. n. ꝙ Chriſtus, ſm ꝙ homo, eſt crucifixus, ſepultus, deſcendit ad inferos, prædicauit, aſcendit in templum, circumciſus eſt, &c. Cõſtat namque, ꝙ in his, & ſimilibus ly inquantum, non tenetur reduplicatiue, quoniam natura humana non eſt per ſe ratio talium, ſed multa per accidens inſunt, ut patet; ſed tenetur ſpecificatiue, quia ſpecificat eam partem, ſeu conditionem, qua inſunt hæc: ſicut cum dr̃, æthiops, ſm ꝙ habet dentes, eſt albus. Vnde & in propoſito licet poſſit teneri reduplicatiue (quia eſt ſe hominem, eſt per ſe ratio, quòd ſit creatura) a ſanctis tñ aſſũptum uẽ principaliter, ut tenetur ſpecificatiue, ut denotetur ꝙ eſſe creaturam, nõ cõuenit Chriſto ſecũdũ ſuppoſitum, ſed ſecũdum naturã aſſũptã, & ſimiliter incipere eſſe. Verum inter has duas, ex prædictis patet dña, ꝙ illa reprobata eſt, ut male ſonãs, iſta, ut falſa: ita ꝙ dicimus iſtã eſſe falſã, Chriſtus incœpit eſſe; iſtam autem ueram, Chriſtus, inquãtũ homo, incœpit eẽ.

Concl.

¶ Occurrit aũt iſtatim hic Scot in q. 2. diſtinctio. 11. 3. ſent. obijciens, ꝙ propoſitio affirmatiua falſa ex repugnantia terminorum, non fit uera per additam reduplicationem, uel determinationem, non tollentem illam repugnantiam. Sed reduplicatio proprie ſumpta, non diminuit alterũ extremum, quia eſt determinatio extremi ad extremum. ergo ipſa non uerificat aliquam propoſitionem, quæ ſine reduplicatione fuit falſa: Si igitur iſta eſt falſa, Chriſtus incœpit eſſe, iſta non eſt uera, Chriſtus, inquantum homo, incœpit eſſe, & hoc loquendo de reduplicatiua propria. Et addit, quòd loquendo de ipſa ſpecificatiue, quamuis ſit uera, eſt tamen impropria: quoniam deberet ſpecificatio ſe tenere ex parte prędicati, puta, Chriſtus incœpit eſſe ſecundum hominem: ſicut non eſt propria illa, æthiops, ſecundum quòd habet dentes, eſt albus: ſed iſta, æthiops eſt albus ſecundum dentes. Et hæc ſunt allata, quoad illam propoſitionem, Chriſtus, inquantum homo, incœpit eſſe, quia apud nos iſta eſt uera, & ſua præiacens falſa, q̃uis Scotus ſubſumat de illa, Chriſtus, inquantum homo, eſt creatura, quia ipſe tenet illius præiacentem eſſe falſam.

Art. 8. huius quæſt.

¶ Ad hæc dicitur, ſuſtinendo etiam hanc eſſe ueram, & proprie reduplicatiuam, Chriſtus ſecundum, quòd homo, incœpit eſſe: ita tamen, quòd non fiat difficultas circa incœptionem eſſendi: an per ſe conueniat homini, an ſolum de facto, quia non eſt ab æterno, quoniam ad propoſitum non refert. Et propterea, ſuppoſito quòd per ſe conueniat naturæ humanæ incipere eſſe ſicut per ſe conuenit ei eſſe creaturam, dicitur quòd maior Scoti eſt uera: ſed minor tacita, ſ. ſed nulla reduplicatio tollit illam repugnantiam: eſt falſa. Et ad illius probationem expreſſam, quia. ſ. reduplicatio non minuit extremum, ſi proprie loquimur de conditione diminuente, conceditur totum quod aſſumitur. Sed negatur ſequela, quoniam conditio diminuẽs tollit terminum, quem diminuit: ſicut homo in potentia non eſt homo, & homo mortuus, non eſt homo, conſtat enim, ꝙ reduplicatio extremi non tollit illud. Sed ſi latiori uocabulo ſumitur minuere, prout utens aliquo unius, & non utens aliquo eiuſdẽ, minuit illud (pro quanto non totaliter, ſeu ſecundum totum, ſed ſecundum aliquid eius illo utitur) ſic concedimus quòd reduplicatio minuit quandoque quia reduplicat terminum ra-

E

Conclu. tione naturæ, ſeu formæ, & nõ ratione ſuppoſiti. Et propterea tollit repugnantiã, inuentam in præiacente propoſitione inter extrema ſine reduplicatione propter ſuppoſitum, ſic. n. eſt in propoſito. Nam iſta. Chriſtus incœpit eſſe, eſt falſa ex repugnantia extremorum: qa incipere eſſe repugnat ſuppoſito per ly Chriſtus in ſubiecto, ut prædictũ fuit: ſed cum aliquid tantum Chriſti reduplicatur, ſcilicet natura humana, ut cõtingit in iſta, Chriſtus, inquantum homo, incœpit eſſe, repugnantia tollit. hoc eſt incipere eſſe, non ſignificatur conuenire ſuppoſito abſolute, ſed ratione naturæ humanæ, ratione cuius in ueritate conuenit illi ſuppoſito incipere eſſe. Et propte- *In ar. 2. rea iſta reduplicatiua dicitur uera, & illa falſa. Nec ex hoc ꝙ reduplicatio eſt determinatio extremi ad extremum, ſequitur ꝙ non maneat prædicto modo, qm̃ conſtat, ꝙ poteſt eſſe determinatio unius extremi ſecũdum ſuum formale ad alterum, & non ſecundum ſuum materiale, ut contingit in propoſito. Ad id vero, quod ſubditur, ꝙ ſpecificatiue ſumendo ly inquantum, ꝓpoſitio eſt uera, ſed ĩpropria, dr. & quòd eſt uera, & propria: quoniam ſpecificatio non denotat ſpecificatum terminum eſſe rationem inhærentiæ prædicati ad ſubiectum, & propterea ſpecificatiua poteſt eſſe uera in materia cõtingẽti, ut eſt iſta. Sortes, in quantum capillatus, eſt criſpus: & Poſt.1. ens, inquantum ens 110 eſt, ſubiectum meta- 3.d.10.q.1. phyſicæ: ſed denotat ar.1.q.1. illud, ſecundum ꝙ, & q.3.2. ſeu mediãte quo prædicatum ineſt ſubiecto, ſiue per ſe, ſiue ꝑ accidens prędicatum inſit, ſiue ſubiecto, ſiue conditioni ſpecificatæ. Signum autẽ ꝙ huiuſmodi enunciationes ſunt non ſolũ ueræ, ſed propriæ, defert frequens uſus earum, cum de his quę ſunt ſenſiunt Chriſto, diſcrete, ac caute lo-

homo, acſi diceret, Chrs ſm ꝙ eſt hõ. Et iõ hæc magis eſt cõcedenda q̃ neganda, Chrs, ſm ꝙ homo eſt creatura. Si tñ adderetur aliquid, per quod traheret ad ſuppoſitum, eſſet propoſitio magis neganda, quàm concedenda: puta ſi diceretur, Chriſtus, ſecundum quod hic homo, eſt creatura.

G Ad primum ergo dcẽm, ꝙ licet Chriſtus non ſit humana natura, eſt tñ hñs humanã naturã. Nomen aũt creaturæ, natũ eſt prædicari non ſolum de abſtractis, ſed ẽt de cõcretis: dicimus. n. ꝙ humanitas eſt creatura, & ꝙ homo eſt creatura.

Ad II dcẽm, ꝙ ly homo, ſecũdum ꝙ ponitur in ſubiecto, magis reſpicit ſuppoſitum: ſm aũt ꝙ ponitur in reduplicatione, magis reſpicit naturam, ut dictum eſt. Et quia natura eſt creata, ſuppoſitum uero increatũ, iõ licet non concedatur iſta ſimpliciter, Hõ Chrs eſt creatura: cõcedit tñ iſta, Chriſtus ſm, quòd homo, eſt creatura.

H Ad III dcẽm, ꝙ cuilibet hoĩ, qui eſt ſuppoſitum ſolius naturæ humanæ, competit ꝙ nõ habeat eſſe, niſi ſecundum humanã naturã: & iõ de quolibet tali ſuppoſito ſeq̃tur, ſi ſm ꝙ hõ eſt creatura, quòd ſit creatura, ſimpliciter: ſed Chriſtus nõ ſolum eſt ſuppoſitum humanæ naturæ, ſed etiã diuinæ, ſecundum quam habet eſſe increatum: & ideo non ſequitur, ſi ſecundum quòd hõ, eſt creatura quòd ſit ſimpliciter creatura.

I

Articvlvs XI.

Vtrum hæc ſit uera, Chriſtus ſecundum quòd homo, eſt Deus.

Adundecimvm ſic pceditur. Videt quòd Chriſtus, ſm quod homo, ſit Deus. Chriſtus. n. eſt Deus per grãm unionis: ſed Chriſtus, ſecũdũ quòd hõ, habet gratiam unionis.[a] ergo Chriſtus, ſecundum quòd homo, eſt Deus.

¶2 Præt.[b] Dimittere peccata, eſt proprium Dei, ſm illud Iſa. 43. Ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas propter me: ſed Chriſtus, ſecundum quòd hõ, dimittit peccata, ſecũdũ illud Matth. 9. Vt aũt ſciatis, quia filius hominis habet poteſtatẽ in terra dimittẽdi peccata, &c. ergo Chriſtus ſecundum quòd homo, eſt Deus.

¶3 Præt. Chriſtus nõ eſt homo cõis, ſed eſt homo iſte particularis: ſed Chriſtus, ſm quòd eſt iſte homo, eſt Deus, qa in iſto homine deſignatur ſuppoſitũ æternum, quod naturaliter eſt Deus.[b] ergo Chriſtus, ſecũdũ quòd homo, eſt Deus.

Sed contra, Illud, qđ cõuenit Chriſto, ſecundum quòd homo, conuenit cuilibet homini. Si ergo Chriſtus, ſecundum quòd homo, eſt Deus, ſequitur quòd omnis homo ſit Deus, quod patet eſſe falſum.

Resp. Dcẽm, quòd iſte terminus, hõ, in reduplicatione poſitus, poteſt dupliciter accipi. vno modo, quantũ ad naturã, & ſic[m] non eſt uerum, ꝙ Chriſtus, ſm quòd homo, ſit Deus[*] quia humana natura eſt diſtincta a diuina ſm dr̃iam naturæ. Alio modo, põt accipi rõe ſuppoſiti, & ſic cum ſuppoſitum naturæ humanæ in Chriſto, ſit perſona filii Dei, cui per ſe conuenit eſſe Deum, uerum eſt ꝙ Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit Deus: [*]quia tamẽ terminus in reduplicatione poſitus, magis proprie tenetur pro natura, quàm pro ſuppoſito (ut ſupra dictum eſt.[*]) ideo magis ẽ iſta neganda, Chriſtus, ſecũdũ quòd homo, eſt Deus, quàm ſit affirmanda.[*]

Ad primum ergo dcẽm, ꝙ non ſecundum idem conuenit alicui moueri ad aliquid, & eſſe illud: nam moueri conuenit alicui ratione materię, uel ſubiecti, eſſe autem in actu, ratione formæ. Et ſimiliter non ſecundum idem conuenit Chriſto ordinari ad hoc, quòd ſit K Deus per gratiam unionis, & eſſe deum: ſed primum conuenit ſibi ſecundum humanã naturam: ſecundum uero, ſm diuinã. Et ideò hæc eſt uera. Chriſtus ſecundum quòd homo, habet gratiam unionis: non tamen iſta, Chriſtus ſecundum, quòd homo, eſt deus.

Ad II dicendum, quòd filius

quimur, dicentes Chriſtum, ſecundum quòd erat homo, paſſum, natum, ſepultum, reſurrexiſſe: cum his tamen omnibus, quia in iſta ta comparatiue, dicitur magis concedendum, quam negandum, uel econuerſo, diſce declinare quidem in alteram partem, ſed non pertinaciter contendere.

¶ In reſponſione ad tertium uide nouitie, quòd ſuſtinendo propoſitionem reduplicatam propria eſſe, reſpondet Auctor ad maiorem diſtinguendo illam: quod uerum eſt prædicari de quocumque homine, qui ſolummodo eſt ſuppoſitum humanę naturę: ſecus autem eſt de illo homine, qui eſt ſuppoſitum diuinæ prius, & poſt humanę naturæ. Condu.

Svp. Qvæſt. XVI.

Art. XI.

Concl. *Cap. 3. d. 10. q. 1. ar. 1. & 3.*

Titolus ut ſonat, clarus.

¶ In corpore duo. primo diſtinguendo, utranque partem dicit poſſe teneri: quia terminus reduplicatus poteſt uel ratione naturę, uel ſuppoſiti reduplicari. Secundo docet, quòd in partem negatiuã declinandum eſt: quia magis tenetur formaliter terminus reduplicatus. Et omnia clara ſunt ex præcedentibus. Concl. / *Art. præc. in corp. & ad 3.

¶ In reſponſione ad tertium, percipe reſponſionem conſiſtere in hoc, ꝙ licet iſta rem Chriſtus non ſit homo cõmunis, ſed iſte, in propoſitione tamen illa, Chriſtus, ſecundum quòd homo eſt &c. ly homo, non trahitur ex reduplicatione nota ad ſuppoſitum, ad qđ trahitur ex pronomine. Et ideo iſta conceditur, Chriſtus, ſecũdum quòd iſte homo, eſt Deus, & non illa, Chriſtus, ſecundum quòd homo, eſt Deus,

ho-

hoĩs habet in terra poteſtatẽ dimittendi peccata, A non uirtute humanę naturæ, ſed virtute naturæ diuinæ:in qua qu dẽ natura conſiſtit poteſtas dimittendi peccata per auctoritat̃, in humana aũt natura conſiſtit inſtrũaliter, & per miniſterium. Vñ Chryſ. ſuper Matth. hoc exponens dicit:Signanter dixit, In terra dimittendi peccata, vt oſtenderet, ꝙ humanæ naturæ poteſtatem diuinitatis vniuit indiuiſibili vnione: quia etſi factus eſt homo, tamen Dei verbum permanſit.

Homi. 30 in Mat. circa me. t. 3.

Ad III dcẽm, ꝙ cum dr̃, iſte hõ, pronomen demonſtratiuum, hoc nomen hõ, trahit ad ſuppoſitum: & iõ magis eſt hæc vera, Chr̃us, ſm ꝙ iſte hõ, B eſt Deus, quàm iſta, Chriſtus, ſm ꝙ hõ, eſt Deus.

SVPER QV. XVI. ART. XII.
Cap. 3. d. 10. q. 1. contra Palud. 3. d. 10. q. 1. Medina a. 12.

Ferr. 0 III 3. d. 10 q. 1 artic. 2. Et Ro. 1. le. 3.

Titulus clarus, ut ſonat.

¶In corpore articuli cũ diſtinctione ſolũ datur triplici concluſione. Diſtinctio eſt, ꝙ ly hõ reduplicari pt̃ rõe ſuppoſiti, uel naturæ. Et hoc dupliciter, vel ꝙ natura exigat perſonã, uel ꝙ natura exigat pſonam propriã. Cõcluſio prima iuxta primũ mẽbrũ eſt, Chriſtus, ſm ꝙ hõ, eſt pſona: quia ſuppoſitũ Chriſti eſt pſona: tũ quia ſuppoſitũ humanæ nãæ in Chr̃o ẽ pſona filii Dei. Concluſio ſcda iuxta ſm mẽbrũ eſt: Chr̃s, ſm ꝙ hõ, ẽ pſona: quia humana natura exigit pſonam, eſt n. ſubſtantia rõnalis pfecta: ois aũt ſubſtãtia hmõi ſubſiſtentiã exigit, qua pſona eſt. Concluſio tertia iuxta tertiũ mẽbrum eſt: Chr̃us, ſm ꝙ hõ, non eſt pſona: quia humana natura in Chriſto caret ppria ſubſiſtẽtia, ſeu pſonalitate, utpote non per ſe ſeorſum, ſed in pſona diuina exiſtens.

Aliquantulum a princ. ſ. in 3. pag.

ARTICVLVS XII.

Vtrum hæc ſit vera, Chriſtus ſecundum ꝙ homo, eſt hypoſtaſis, vel perſona.

AD DVODECIMVM ſic pcedit̃. Vr̃ ꝙ Chr̃s ſm ꝙ hõ, ſit perſona. Illud. n. quod conuenit cuilibet hoi[b] conuenit Chr̃o, ſm ꝙ eſt hõ: eſt. n. aliis hoĩbus ſimilis, ſm illud Phil. C 2. In ſimilitudinẽ hoim factus: ſed ois hõ eſt pſona. ergo Chr̃s ſm quòd homo, eſt perſona.

¶2 Præt. Chriſtus ſm ꝙ hõ, eſt ſubſtantia rõalis naturæ, nõ ãt ſubſtãtia vniuerſalis. ergo ſubſtantia indiuidua: ſed nihil aliud eſt perſona, q̃ rationalis naturæ indiuidua[b] ſubſtantia, ut Boetius dicit in li. de duab. natu.* ergo Chriſtus, ſecundũ ꝙ homo, eſt perſona.

¶3 Præt. Chriſtus, ſm ꝙ hõ, eſt res humanæ naturæ, & ſuppoſitũ, & hypoſtaſis eiuſdẽ naturæ: ſed ois hypoſtaſis, & ſuppoſitum, & res humanæ naturæ, eſt perſona. ergo Chriſtus, ſm quòd homo, eſt perſona.

Sed contra Chriſtus ſm ꝙ hõ, non eſt perſona æterna. Si ergo Chriſtus ſm ꝙ hõ, ſit perſona, ſequeretur ꝙ in Chriſto ſint duæ perſonę: vna temporalis, & alia æterna, quod eſt erroneũ, E vt ſupra dictum eſt.*

q. 2. arti. 2. & 6. Ar. 10. huius quæſt. Concil. Ephes.

Respõ. Dcẽm, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt,[c] iſte terminus hõ, in reduplicatione poſitus, põt accipi, vel ratione ſuppoſiti, uel ratione naturæ.[m] Cum ergo dicitur, Chriſtus, ſecundũ ꝙ homo, eſt perſona, ſi accipiatur ratione ſuppoſiti, manifeſtũ eſt ꝙ Chriſtus ſm ꝙ hõ, eſt perſona[c] quia ſuppoſitum humanæ naturæ nihil eſt aliud, q̃ perſona filii Dei.[e] Si autem accipiatur ratione[d] naturæ, ſic poteſt intelligi dupliciter. Vno modo, vt intelligatur, quòd naturæ humanæ competat eſſe in aliqua perſona, & hoc etiam modo verum eſt.[f] omne enim quod ſubſiſtit in humana natura eſt perſona.* Alio modo poteſt intelligi, ut naturæ humanæ in Chriſto propria perſonalitas debeatur, cauſata ex principiis humanæ naturæ. Et ſic Chriſtus ſecundum quòd homo, non eſt perſona:* quia humana natura non eſt per ſe ſeorſum ſubſiſtens a diuina natura, quod requirit ratio perſonæ.

D. 1314. conel. p concl. ſ

Ad primum ergo dicendum, ꝙ oĩ hoĩ conuenit eſſe perſonã, ſm ꝙ oẽ ſubſiſtens in humana natura eſt perſona. ſed hoc eſt propriũ hoĩ Chriſto, ꝙ perſona ſubſiſtens in humana natura eius, non ſit cauſata ex principiis humanæ naturæ, ſed ſit æterna: & iõ vno modo eſt perſona[i] ſecundum ꝙ homo, alio modo non, ſicut dictum eſt.*

In sec. ar.

Ad II dcẽm, ꝙ ſubſtantia indiuidua, quę ponitur in diffinitione perſonæ, importat ſubſtantiam completam per ſe ſubſiſtentem ſeparatim ab aliis, alioquin manus hominis poſſet dici perſona, cum ſit ſubſtantia[d] quædam indiuidua: quia tñ eſt ſubſtantia indiuidua ſicut in alio exiſtens, non poteſt dici perſona. Et eadem ratione, nec humana natura in Chriſto, quę tamen poteſt dici indiuiduum vel ſinhulare quoddam.

D. 718. & 719.

Ad III dcẽm, ꝙ ſicut perſona ſignificat quid completum, & per ſe ſubſiſtens in natura rationali, ita[d] hypoſtaſis, ſuppoſitum, & res naturę in genere ſubſtantię ſignificant quiddam per ſe ſubſiſtens. Vnde ſicut humana natura non eſt per ſe perſona ſeorſum a perſona filii Dei, ita etiam non eſt per ſe hypoſtaſis, vel ſuppoſitum, vel res naturę: & ideo in ſenſu, in quo negatur iſta, Chriſtus ſecundum quòd homo, eſt perſona, oportet etiam negari omnes alias.

D. 1116.

QVÆSTIO XVII.

De pertinentibus ad unitatem in Chriſto quantum ad eſſe, in duos articulos diuiſa.

D DEINDE conſiderandum eſt de his, quę pertinent ad unitatem in Chriſto in cõi. Nam de his, quę pertinent ad unitatem, vel pluralitatẽ in ſpeciali, ſuis locis determinandum eſt: ſicut ſupra* determinatum eſt, ꝙ in Chriſto non eſt vna tantum ſcientia, &* infra determinabitur, quòd in Chriſto non eſt una tantum natiuitas.

Quæſt. 9. Quæſt. 35.

Conſiderandũ eſt ergo primo de unitate Chr̃i quantum ad eſſe. Secundo, quantum ad velle.

Tertio, quantum ad operari.

Circa primum quæruntur duo.

¶Primò, Vtrum Chriſtus ſit unum, uel duo.

E ¶Secundo, Vtrum in Chriſto ſit tantum unũ eſſe.

Ferr. 3 o III. 3. d. 6. q. 2. ar. 1. & dĩ. 21. q. 2. ad 3. q. 1. art. 6. Et 4. cõ. c. 38. fi. Et 4. cont. ca. 38. fin. Et unio. ar. 1. ad 2. & 7. & ar. 3 & 4. per totum & ar. 5. ad 14.

ARTICVLVS I.

Vtrum Chriſtus ſit unum, uel duo.

APRIMVM ſic proceditur. Videtur quòd Chriſtus non ſit unum, ſed duo. Dicit enim Aug. in 1. de Trin.* quia forma Dei accepit formam ſerui Vtrumq; Deus pp accipientem Deum, vtrumque autem homo propter acceptũ hominem: ſed[b] utrumque

* lib. 1. de Trin. c. 7. in fi. to. 3.

SVP. QVAE. XVII. ART. I.
Palud 3 d. 6. q. 4. Medina ar. 1.

IN titulo ſige oculos mentis in neutrum genus, cum legis, an Chriſtus ſit unum, uel duo, ita quòd ly duo, in neutro etiam genere ſumitur, & neutro, ut directe opponatur ad ly unum. Nec ad dendum eſt aliquis, aliud

dici non poteſt, niſi vbi ſunt duo.ergo Chriſtus eſt duo.

¶2Præt. Vbicumq; eſt aliud, & aliud, ibi ſunt duo: ſed Chr̃s ē aliud: & aliud dicit.n. Aug.†i Enc.Cũ i forma Dei eẽt,formã ſerui accepit,utrũq; unus, ſed aliud ꝑꝑ uerbum, aliud ꝑꝑ hominem. ergo Chriſtus eſt duo.

¶3Præ.Chriſtus non eſt tm̃ homo:quia ſic purus hõ eſſet.[b]ergo eſt aliquid aliud, ꝙ hõ, & ita in Chro eſt aliud, & aliud. ergo Chriſtus eſt duo.

¶4Præt. Chr̃s eſt aliqd, qđ eſt pr̃,& eſt aliqd, qđ non eſt pr̃.[b] ergo Chriſtus eſt aliquid, & aliquid.ergo Chriſtus eſt duo.

¶5Præ. Sicut in myſterio Trinitatis ſunt tres pſonę in una natura,[b]ita in myſterio incarnationis ſunt duæ naturæ in una pſona: ſed ꝑꝑ unitatẽ naturæ, nõ obſtãte diſtinctione pſonę, Pr̃,& Filius ſunt unũ,ſm̃ illud Ioan.10.Ego,& pater unum ſumus.ergo non obſtante vnitate perſonæ, ꝑꝑ dualitatem naturarum,Chriſtus eſt duo.

¶6Præt. Philoſophus dicit in 3.Phyſi.* ꝙ unũ,& [b] duo denominatiue dñr:ſed Chriſtus habet dualitatem naturarum. ergo Chriſtus eſt duo.

¶7Præt.Sicut forma accidentalis facit alterũ,ita forma ſubſtãtialis[b]aliud.ut Porphyrius dicit:†ſed in Chro ſunt duę naturæ ſubſtãtiales,humana,ſ.& diuina.ergo Chriſtus eſt aliud,& aliud.ergo Chriſtus eſt duo.

SED CONTRA,eſt ꝙ Boet. dicit in lib.de duab. nat.*Omne quod eſt, inquantum eſt,unum eſt: ſed Chriſtum eſſe confitemur. ergo Chriſtus eſt unum.

RESP. Dcd̃m, ꝙ natura ſm̃ ſe conſiderata prout in abſtracto ſignificatur, non[a] uere põt ꝑdicari de ſuppoſito,ſeu pſona niſi in Deo, in quo [d] nõ differt quod eſt,& quo eſt, ut in prima parte habitũ eſt [e] In Chro aũt cum ſint duæ naturæ,diuina,ſ.& humana, altera earũ,ſ. diuina,põt de eo prædicari, & in abſtracto, & in concreto:dicimus.n.ꝙ filius Dei, qui ſupponitur in hoc noie Chrus,& eſt diuina natura, & eſt Deus, ſed humana natura non poteſt

F prædicari de Chriſto ſm̃ ſe in abſtracto,ſed ſolum in concreto,prout,ſ. ſignificatur in ſuppoſito. Non.n.uere põt dici, ꝙ Chriſtus ſit humana natura:quia natura humana non eſt nata ꝑdicari de ſuo ſuppoſito. Dr ãt, ꝙ Chriſtus eſt hõ, ſicut, & ꝙ Chr̃s eſt Deus, Deᵉ ãt ſignificat habentem deitatem, & homo ſignificat habentem humanitatẽ. Aliter tñ habens humanitatem ſignificatur per hoc nomẽ

G hõ,& aliter per hoc nomen Ieſus,vel Petrus.Nam hoc nomẽ homo, importat habentem humanitatem indiſtincte,ſicut,& hoc nomen Deus, indiſtincte importat habentem deitatem: hoc autem nomen Petrus, vel Ieſus,importat diſtincte habẽtem humanitatem, ſ.ſub determinatis indiuidualibus proprietatibus:ſicut,& hoc nomẽ filius Dei,importat habentem

H deitatem ſub determinata proprietate perſonali.Numerus ãt dualitatis in Chriſto ponitur circa ipſas naturas, & ideo ſi ambæ naturæ in abſtracto prædicarentur de Chriſto, ſequeretur ꝙ Chriſtus eſſet duo: ſed quia duæ naturæ non prædicãtur de Chriſto, niſi prout ſignificantur in ſuppoſito, oportet ſm̃ rõem ſuppoſiti prædicari de Chriſto,unum,uel duo. Qui

I dam aũt poſuerunt in Chriſto duo ſuppoſita, ſed unam[e] perſonam, quæ quidẽ vr̃ ſe habere ſm̃ eorum opinionem tamꝙ̃ ſuppoſitum cõpletum ultima completione: & ideo quia ponebant in Chriſto duo ſuppoſita, dicebant Chriſtum eſſe duo neutraliter, ſed quia ponebant vnam perſonã, dicebant Chriſtũ vnam maſculine, nam neutrum genus deſignat quiddam informe,& imperfectũ: genus. aũt maſculinum, deſignat quid

K dam formatum, & perfectum. Neſtoriani antem ponentes in Chriſto duas perſonas, dicebãt Chriſtum non ſolum eſſe duo neutraliter, ſed & duos maſculine. Quia[m] uero nos ponimus in Chriſto unam perſonam, & unum ſuppoſitum, vt ex ſupra dictis patet, [f] ſequitur quod dicamus, ꝙ non ſolum Chriſtus

---

aliuis terminus, puta ens,an.ſ. ſit unũ ens, vel duo entia, ſed abſolute,ut ſonat,diſcutienda eſt quæſtio,an Chr̃s ſit unũ,vel duo. Sic n.promiſſus, teſtuſq; ordo de conſequẽtibus incarnationis myſteriũ, ſeruaſ, dum diſcuſſis his, q ad ueritatem, eſſe, vel fieri ſpectant in præcedenti qõne, in hac ueritas indaganda eſt eorũ, q ſpectãt ad unitatem, inter q cõſtat primũ locum tenere unitatem aut dualitatẽ ſimpliciter & abſolute,& deinde unitatẽ,uel dualitatẽ talem. Eſt igitur quæſtio in hoc articulo, an Chriſtus ſit unũ, uel duo ſimpliciter, & abſolute ſine determinatione aliqua.

(Marg.: †Ench.ca. 35. a medio to.3.)

¶In corpore duo ſũt. Primo, ſ.ſidetſ ſm̃ qđ attendatſ eſſe unum, uel duo in Chriſto. Secundo, ſideſ deter minate quæſito ante conclusione. Quo ad primũ, concluſio eſt iſta: Chrus eſt unũ uel duo, non ſm̃ dualitatem naturarũ. ſed ſm̃ unitatem,uel dualitatẽ ſuppoſiti, ſeu perſonę. Probatur cõcluſio hæc quoad primam partẽ:quia de Chriſto non prædicãtur ambæ naturæ in abſtracto, ſed altera tm̃,ſ.diuina,quod ꝓbatur ex dria inter Deum,& alia in hoc, ꝙ in ſolo Deo natura ſm̃ ſe prædicatur de ſuppoſito: hinc.n.ſequitur, ꝙ humana natura non prædicatur de Chriſto. Quo ad ſecundam uero partem: quia ambæ naturæ ut in ſuppoſito, prædicantur de Chriſto,ſiue ſignificẽtur in ſuppoſito indeterminate, ſiue determinate.

(Marg.: Li. 3. text. 18. to. 2. — In prædica.in c. de diffe.to.1. inter opera Ariſt. — In libr. an oẽ quod eſt bonũ ſit.)

¶Vbi nota, ꝙ licet diuerſimode poſſit formari hæc prima pars corporis articuli, puta præmittendo differentem habitudinem Chriſti ad naturas ſm̃ ſe, uel ut in ſuppoſito ſignificatas,& ſubdendo conditionalem proceſſum,ſi ambæ naturæ &c. uis tñ rationis cõſiſtit in hoc. Ad eſſe duo exigiſ, ꝙ Chrus ſit aliqua prædicata ponentia in numerũ deitas aũt, & humanitas ponunt in numerum: ſunt.n.duæ naturæ:& iõ ſi Chriſtus eſſ et ſua humanitas, ſicut eſt ſua deitas, Chriſtus uere eſſet duo.Et hoc eſt qđ in litera dr, ꝙ quia numerus dualitatis in Chriſto ponitſ circa ipſas naturas, ideo ſi ambæ naturę &c. Sed prædicata, q uere affirmanſ de Chriſto, nõ ponunt in numerũ: Deus.n.& hõ in Chriſto nõ ponunt in numerum: non n.ſunt duo habentia deitatẽ,& humanitatẽ, ſed unũ, & idẽ numero eſt habens humanitatẽ,& habẽs diuinitatẽ & ſimiliter filius Dei, & hic hõ, ſeu Ieſus, non ponunt in numerum,ut patet. In hoc conſiſtit tota uis huius articuli. Et in hac quidem prima parte corporis deuenitur uſq; ad hoc, ꝙ ſi natura utraq; prædicareſ de Chriſto, eſſet duo Chriſtus: quia naturę ponunt in numerũ: ſed quia non prædicantur, non conſtituũt Chriſtũ duo. & quia prædicanſ, ut in ſuppoſito, ſm̃ rationem ſuppoſiti numerati, uel non numerati, dicendus eſt Chriſtus unum,uel duo.

(Marg.: D. 114. & 417.& 466 — D. 1081. — p.p.q.3.a.3.& 4.)

¶Vbi occurrit duplex dubium. Primũ eſt circa illud: In ſolo Deo natura prædicatur de ſuppoſito: habet enim inſtantiam, quia in angelis ſuppoſitum non differt a natura.

¶ Alterum eſt circa proceſſum literæ cõditionalem: qm̃ procedit à deſtructione antecedentis, quod non licet. Ait enim, Si ambæ naturæ in abſtracto prædicarentur de Chriſto, ſequeretur ꝙ Chriſtus eſſet duo: ſed quia duæ naturæ non prædicantur &c.

¶ Ad primum facile patet reſponſio, ꝙ quia aliquo modo differt ſuppoſitum a natura in angelis, quãmuis in illis non differat indiuiduum a natura, ideo ſolida ſtat litera.

¶ Ad ſecundum dr, ꝙ quia in propriis argumentum a deſtructione antecedentis non eſt prohibitũ, iõ cum ex propriis hic proce-

(Marg.: Concl.m. — q.2.art.2 & 6.)

eſt unus maſculine, ſed etiam quòd eſt unum neutraliter.*

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ uerbũ illud Aug.* nõ eſt ſic intelligendum, ꝙ ly, utrũque, teneatur ex parte ꝑdicati, quaſi dicat, ꝙ Chrus ſit utrũque, ſed teneaẽ ex parte ſubiecti. Et tũc ly, utrumque, poniẽ non quaſi pro duobus ſuppoſitis, ſed pro duobus noĩbus ſignificãtibus duas naturas ĩ cõcreto. Poſſum .n. dicere, ꝙ utrumque, ſ. Deus & homo, eſt Deus ꝑꝑ accipien tem Deum, & utrumque, ſcilicet Deus, ꝙ homo, eſt homo propter acceptum hominem.

Ad ii dcđm, ꝙ cum dr̃, Chriſtus eſt aliud, & aliud, locutio eſt exponenda, ut ſit ſenſus, habens aliam, & aliam naturam. Et hoc mõ exponit Aug. in li. cõtra Felicianũ.* Vbi cũ dixiſſet, In mediatore Dei, & hominũ, aliud Dei filius, aliud hoĩs filius, ſubdit, Aliud quam pro diſcretione ſubſtãtiæ, nõ alius pro unitate ꝑſonæ. Vñ Gre. Nazanzenus in Epiſt. ad Elidoniũ dicit* Si oportet compendioſe dicere, aliud qdẽ, & aliud, ea, ex quibus Saluator eſt: ſiquidẽ nõ idẽ eſt inuiſibile uiſibili, & qđ abſq; tẽpore ei, qđ ſed tpe, non autem alius, & alius, abſit hæc enim ambo unum.

Ad iii dcđm, ꝙ hęc eſt falſa Chriſtus eſt tm̃ hõ: quia nõ excludit aliud ſuppoſitũ, ſed aliã naturam, eo ꝙ termini in pręꝺicato poſiti, formaliter tenentur. Si uero adderetur, aliquid per qđ traheretur ad ſuppoſitũ eſſet uera locutio, puta Chriſtus eſt tm̃ id, quod eſt homo. Non tñ ſequitur, quòd ſit aliquid aliud, q̃ hõ: quia ly aliud, cum ſit relatiuum diuerſitatis ſubſtantiæ, proprie refertur ad ſuppoſitum, ſicut, & omnia relatiua faciẽtia perſonalem relationem: ſequitur autẽ, ergo habet aliam naturam.

Ad iiii dcđm, ꝙ cum dr̃, Chrus eſt aliquid, qđ eſt pater, ly aliquid, teneẽ pro natura diuina, quæ etiam in abſtracto prædicaẽ de patre, & filio: ſed cũ dicẽ, Chriſtus eſt aliqd ꝙ non eſt pater, ly aliquid, teneẽ non pro ipſa natura humana:

A ſm quòd ſignificatur in abſtracto, ſed ſm ꝙ ſignificatur in cõcreto, nõ quidẽ ſm ſuppoſitum diſtinctũ ſed ſm ſuppoſitum indiſtinctum, prout. ſ. ſubſtat naturæ, non aũt proprietatibus indiuiduãtibus: & ideo non ſequitur, ꝙ Chriſtus ſit aliud, & aliud, uel ꝙ ſit duo: qa ſuppoſitũ humanæ naturæ in Chriſto, quòd eſt perſona filii

B Dei, non ponit in numerũ cũ natura diuina, quæ prædicatur de patre, & filio.

Ad v dicendum, ꝙ in myſterio diuinæ Trinitatis natura diuina pręꝺicatur etiam in abſtracto de tribus perſonis: iõ ſimpliciter poteſt dici, ꝙ tres perſonæ ſint unum: ſed in myſterio incarnationis non pręꝺicantur ambæ naturæ in abſtracto de Chriſto: & ideo non

C poteſt ſimpliciter dici, quòd Chriſtus ſit duo.

Ad vi dcđm, ꝙ duo dr̃, quaſi habens dualitatem, non quidẽ in aliquo alio, ſed in ipſo, de quo duo pręꝺicantur. Fit autẽ pręꝺicatio de ſuppoſito, quod importaẽ per hoc nomẽ Chriſtus. Quãmuis igitur Chriſtus habeat dualitatem naturarũ: quia tamen non habet dualitatem ſuppoſitorum, non poteſt

D dici Chriſtus eſſe duo.

Ad vii dicendum, quòd alterum importat diuerſitatem accidentis: & ideo diuerſitas accidentis ſufficit ad hoc, ꝙ aliquid ſimpliciter dicaẽ alterũ, ſed aliud importat diuerſitatẽ ſubſtantiæ: ſubſtantia aũt dicitur non ſolum natura, ſed etiã ſuppoſitum, ut dr̃ in 5. Meta.* & ideo diuerſitas naturæ non ſufficit ad hoc, quòd aliquid

E ſimpliciter dicatur aliud, niſi adſit ſecundum ſuppoſitũ: ſed diuerſitas naturæ facit aliud ſecundum quid, ſcilicet ſecũdum naturam, ſi non adſit diuerſitas ſuppoſiti.

Articvlvs II.

Vtrũ in Chriſto ſit tantũ unũ eſſe.

Ad secvndvm ſic proceditr̃. Vr̃ quòd in Chriſto non ſit tm̃ unum eſſe: ſed duo. Dicit.n. Damaſ. in 3. lib. quòd ea, quæ conſequuntur naturã, in Chriſto duplicantur: ſed

procedatur (ut patet ex declaratis) abſque uitio proceſſum eſt. ¶ Quoad ſecundã partẽ corporis conclusio eſt: Chriſtus eſt, & unus & unum. Deducitur concluſio ex præmiſſis, ſubiunctis tribus modis dicẽdi da ſuppoſito, ſeu perſona Chriſti. Primus eſt dicentium in Chriſto duo ſuppoſita, & unam perſonam. Secundus eſt dicentiũ in Chriſto duo ſuppoſita, & duas perſonas. Tertius eſt dicentiũ in Chriſto unũ ſuppoſitum, & unam perſonam. Iuxta primũ, Chriſtus eſt duo, in neutro gñe, ꝙ unus. Iuxta ſm, Chriſtus eſt duo, tam neutraliter quàm maſculine. Iuxta tertium Chriſtus, eſt unum, & unus. Et quia tertius modus ſolus eſt ſententia fidei, ideo concluditur ꝙ Chriſtus eſt unum, & unus eſt.

Citatũ in arg.

Cap. 11. in fine to. 6.

¶ In rñſione ad tertiũ aduerte nouitie, ꝙ cum in medio reſpõſionis dr̃, nõ tñ ſequitur, ꝙ non ſit aliquid aliud, quàm hõ &c. iſta aduerſatiua non reſpicit ad propoſitionem immediate poſitam in litera: ſed ad propoſitionem negatiuam in arguendo aſſumptam, ſ. Chrus non eſt tm̃ homo: Auctor ſiquidem in hac reſpõſione primo mõſtrat hanc aſſumptã propoſitionẽ eſſe ueram monſtrãdo ſuã contradictoriã affirmatiuam eſſe falſam ſcilicet Chriſtus eſt tm̃ homo: quia prædicata tenentur formaliter. Et interponit ad bonitatem doctrinæ qualiter poſſet fieri affirmatiua uera ſcilicet Chriſtus ẽ tm̃ id, qđ eſt homo. Dein de reſpondendum eſt argumento. Et quia conceſſit ahs aſſumptum, ſcilicet Chrus non eſt tm̃ homo, reſpondet ad conſequẽtiam. ergo eſt aliquid aliud, quàm homo, dicens, Non tamen ſequitur quòd ſit aliquid aliud quàm homo &c. quaſi dixerit licet antecedẽs ſit uerum, ſequela tamen non ualet.

Ad Elido. ept. 1. inter prin. & mediũ. Incipit: Honorãdiſſimo.

D. 105 a.

¶ In reſponſione ad quartum, ut de nouitie, quòd cum in litera cõceditur, quòd Chriſtus eſt aliqd qđ non eſt pater &c. ſenſus eſt ꝙ Chriſtus eſt homo, hoc eſt ſuppoſitum humanæ naturæ, quod eſt eſſe aliquid, qđ non eſt pater, quia eſt eſſe ſubſtantiam, ut ſubſtantia dr̃ hypoſtaſis, quę ſubſtantia ſecundum rẽ in Chriſto eſt hypoſtaſis filii, quæ non eſt pater: quàmuis nõ ſignificetur nomine hominis ipſa hypoſtaſis filii diſtincte. ſed indiſtincte. Quia igitur ex his duobus dictis, Chriſtus eſt aliquid quod eſt pater, Chriſtus eſt aliquid quod non eſt pater, nihil aliud habeẽ, niſi ꝙ Chriſtus eſt deitas, & ſuppoſitum humanæ naturæ, & hæc duo, ſ. deitas, & ſuppoſitum humanæ naturæ in Chriſto non ponunt in numerũ, quia ſuppoſitum humanæ naturæ in Chriſto eſt filius Dei, qui non ponit in numerum cum deitate, iõ non ſequitur, quòd Chriſtus ſit duo.

¶ Attende uir docte, ex hoc art. collato cũ ar. 3. in qõnibus diſputatis de unione uerbi incarnati, inquantũ ſeipſo doctior fuerit hic Auctor, quantum diſtent fundamenta doctrinæ huius ab illis, ut ſcias omnẽ auctoritatem huic. ꝑti deferre.

SVP. QVAE. XVII. ART. II.

Scot. 3. ſ. d. 6. q. 2.
Ricca. 3. ſ. d. 6. q. 3.
Duran. 3. ſ. d. 6. q. 2.
Bacco. 3. ſ. d. 7. q. 1.
Cap. 3. d. 6. q. 1. con. 1. & 1. d. 8. q. 1 con. 5.
Alb. magn. 3. di. 6. art. 4. & 5.
Medina ar. 2.

Titulus, ut ſonat, ſumẽdus eſt da eſſe ſimpliciter, & abſolute. Vertitur.n. in qõnẽ, an ſic ut dicimus in Chriſto ſimpliciter, & abſolute duas naturas, ita dicere poſſum⁹, ĩ Chriſto duo eſſe ſimpliciter, & abſolute, an uero ſicut ĩ Chriſto nõ eſt niſi unum ſuppoſitum, una perſona, ita non eſt niſi unũ eſſe. Et notandũ eſt, ꝙ non quæritur de propoſitione, ſed de re. non.n. quęrit̃, an illa propoſitio ſit uera,

Li. 5. Met. tex. 15. to. 3.

Porr. o 113 3. d. 4. q. 1. art. 2. q. 1. co. ſi. & di. 6. q. 2. art. 2 Et unio. articul 4. Et quol. 9. q. 2. art. 2. Et opuſ. 3. cã. 216. & 21?. *li. 3. c. 13.

en, Chriſtus habet duo eſſe: ſed an in Chriſto ſint duo eſſe. Et licet iſta quæſtio uideatur prima facie locanda inter q̃ônes ſubſtantiales de incarnatione, & non inter cõſequentes (ut ab Auctore locata eſt) ſi quis tamen profundius conſideret, ſuo loco poſita eſt, q̃m unum ſequitur ens: tota autem latitudo tractatorum ante illam quæſtionem, ſpectat ad eſſe, uel fieri incarnationis in ſe, uel enunciationum. Vnde merito mô de uno, uel multis tractatur. Nec propterea à ſubſtantialibus receditur: quia unũ, uel multa nõ addit nãm aliquã ſupra ens, hoc eſt illud q̃d unũ, uel multa dr̃ ſm̃ neram metaphyſicã. Vna. n. albedinis natura, nullam entitatẽ addit ſupra albedinis naturã, & ſic de alijs.

eſſe conſequitur naturam; eſſe enim eſt à forma.[b] ergo in Chriſto ſunt duo eſſe.

¶ 2 Prẽt. Eſſe filii Dei eſt ipſa natura diuina, & eſt æternũ: eſſe autem hominis Chriſti[h] non eſt diuina natura, ſed eſt eſſe tẽporale. ergo in Chriſto nõ eſt tantum unum eſſe.

¶ 3 Præt. In Trinitate quàmuis ſint[d] tres perſonæ, eſt t̃n unum eſſe p̃p unitatẽ naturæ: ſed in Chriſto ſunt duæ naturę, q̃uis ſit una perſona. ergo in Chr̃o non eſt t̃m unũ eſſe, ſed duo.

¶ 4 Præt. In Chriſto anima dat aliq̃d eſſe corpori, cum ſit forma eius: ſed nõ dat ſibi eſſe diuinum, cũ ſit increatum. ergo in Chriſto eſt aliud eſſe, p̃ter eſſe diuinum,
G
& ſic in Chriſto non eſt tantum unum eſſe.

SED CONTRA, Vnumquodque ſecũdũ hoc dicitur ens, ſe-

¶ In corpore duo principaliter fiunt. Primo præmittuntur tria manuducentia ad ueritatem. Secundo proceditur ex duabus conditionalibus. & infertur concluſio reſponſiua quæſito, quòd in Chriſto eſt unum eſſe tantum.

¶ Quoad primum præmittuntur tria. Vnum ex parte ſubiecti, quod eſt Chriſtus, & duo ex parte prædicati, quod eſt habere eſſe unum, uel plura, ex parte ſiquidem ſubiecti præmittitur generalis regula, q̃ quæ ſunt naturæ, multiplicant̃ in Chriſto, quæ ſunt hypoſtaſis, non multiplicantur. Et ratio redditur: quia in Chriſto ſunt duæ naturæ, & una perſona. Ex parte ue-
H
ro prædicati præmittitur prius, q̃ eſſe eſt de numero ſpectantium, & ad naturam, & ad perſonam: diuerſimode tamen, quia perſonæ, ut habentis, ſeu quod eſt, naturæ autem ut principii, ſeu, quo aliquid eſt. Et hoc probatur à ſigno, quia natura ſignificatur per modum formę, qua aliquid eſt ens, uel tale, ut patet de albedine, & humanitate. Deinde præmittitur aliud ex parte prædicati, ſ. q̃ eſſe eſt duplex, quoddam à forma, uel natura pertinente ad eſſe perſonale, quoddam à forma, uel natura nõ pertinente ad eſſe perſonale. Exemplum primi in homine, eſt eſſe quod homo habet ab anima. Exemplum ſecundi eſt eſſe quod habet ab albedine, & uniuerſaliter ab accidentali forma, nam anima ſpectat ad perſonalitatem Sortis, albedo non. Ponitur autem in litera duplex inter hæc duo eſſe, differentia. Prima eſt penes ſimpliciter, uel ſecundũ quid: q̃a primum eſt eſſe Sortis ſimpliciter, & abſolutè: ſm̃ ſt eſt eſſe Sortis nõ ſimpliciter, ſed
I
ut eſt talis, puta inquantum albus. Scd̃a eſt penes unitatem, uel pluralitatẽ: quia ſm̃ põt in una, & eadem perſona multiplicari, ut patet, primũ aũt impoſſibile eſt in una, & eadẽ perſona multiplicari: quia impoſſibile eſt, q̃ unius rei non ſit unum eſſe.

¶ Quoad ſecundum, prima conditionalis eſt, Si natura humana aduenißet filio Dei non hypoſtatice, ſed accidẽtaliter, oporteret in Chriſto ponere duo eſſe: unum, ſecũdum q̃ eſt Deus, & aliud ſecũdum q̃ eſt homo. Hæc conditionalis non aliter probatur in litera, niſi q̃ deducitur ex pręmiſſis, exemplum afferẽdo in Sorte de eſſe ipſius, ſecundum q̃ eſt homo, & ſecundum q̃ eſt albus, & rationem applicando, quia eſſe album, non ſpectat ad eſſe perſonale Sortis.

¶ Secunda conditionalis eſt, Si natura humana coniungitur filio Dei perſonaliter, ſecundum naturam humanam non aduenit ſibi nouũ eſſe perſonale, ſed ſolum noua habitudo præexiſtentis eſſe perſonalis ad naturam humanam. Circa quam conditionalem quatuor apponit: nam primo narrat, q̃ quęcumque ſint integrantia perſonam, non niſi unum eſſe conſtituunt. Et hoc declarat in partibus integralibus, per ly eſſe autẽ, & capitatum, & in partibus eſſentialibus materialibus, per ly, & eſſe corporeum, & in partibus eſſentialibus formalibus, per ly eſſe animatum. Secundo declarat, q̃ ſi pars aliqua perſonalis adueniret præexiſtenti perſonæ, idem eſſet iudicium quo ad unitatem ipſius eſſe, ita q̃ ex adueniente noua parte non adueniret nouum eſſe. Ita q̃ manifeſtauit, q̃ ſpectantia quæcumq; ad perſonalitatem, ſiue ſimul cum perſona coæua ſint, ut cum Sortes integer naſcitur, ſiue aliquid eorum de nouo adueniat præexiſtenti perſonæ t̃m eſſe ſemper eſt. Et tõ eſt in promptu: quia non melioris ſunt conditionis perſonalia ex hoc, q̃ adueniunt poſt, quàm ſi eſſent congenita ſeu coæua perſonæ: ſed ſi eſſent congenita, ſeu coæua, non niſi unum eſſe conſtituerẽt. ergo ſi adueniunt, non deferunt nouum eſſe. Tertio declarat, quid noui perſonæ adueniat ex ſuperaduentu perſonalium, & dicitur q̃ eſt relatio ad nouam partem perſonalem. Et huius quoque in promptu cauſa eſt, quia ſicut perſonalia congenita non dant perſonę ſingula propria eſſe, ſed perſona unum eſſe habet relatum ad omnia perſonalia. Sortes enim non habet unum eſſe partiale à manu, & unum à capite, & unum ab epate, & unum ab oculis &c. quaſi ex his conſtetur unum eſſe totale, ſed Sortes habet ſuũ proprium eſſe, quod eſt primo eſſe ipſius Sortis, & illo referẽ ad omnia perſonalia cum illo dicitur eſſe, & ipſe, & dicitur eſſe ſecundum caput, manus, pedes, &c. ita ſi ſunt aduentitia, ſola relatio præexiſtentis eſſe acquiritur ad illa. Demum poſita ipſa conditionali, declaratur ſenſus huiuſmodi relationis in Chriſto, ut ſcilicet perſona illa dicatur ſubſiſtere non ſolum ſecundum diuinam, ſed etiam ſecundum humanam naturam.

¶ Hæc ſunt in corpore articuli in q̃bus multę ſunt quæſtiones. Prima domeſtica eſt de intentione, & ſenſu Auctoris, an. ſ. Auctor intendat docere, quòd in Chriſto nullum eſt eſſe actualis exiſtentię de genere ſubſtantiæ creatum, ſed ſola exiſtentia increata. Secunda quæſtio, an ita ſit in ueritate, quòd in Chriſto nulla exiſtentia ſubſtantialis ſit niſi diuina.

¶ Quæſtionis primæ ratio eſt uarietas uerborum ipſius Auctoris: nam in quæſtionibus diſputatis de unione uerbi incarnati, Auctor clare dicit, in Chriſto inueniri duo eſſe, unum æternũ, quod eſt eſſe principale ſuppoſiti, & unum temporale, inquantum uerbum eſt factum homo, & hoc eſſe eſt eſſe ſecundariũ illius ſuppoſiti. In hac etiam litera non cõcludit Auctor, quòd Chriſto ſecundum humanam naturam non adueniat nouum eſſe, ſed appoſuit ly perſonale, ut patet cum infertur concluſio circa calcem corporis articuli, quaſi pręſeruauerit ſe auctor ab exiſtentia actuali, ut eſt naturæ humanę, non ut eſt perſonæ. in reſponſione quoque ad primum, non negatur totaliter dualitas eſſe: ſed cum comparatiuo magis dicitur, q̃ eſſe magis retinet unitatem ſecundum unitatẽ hypoſtaſis, quàm habeat dualitatem ſm̃ dualitatẽ naturæ. In quibus uerbis dualitas eſſe minus quidem affirmatur, non aũt negatur totaliter, quaſi tam q̃ quid ſecundariũ, non niſi ſm̃ quid affirmandum. In reſponſio-
I
ne quoq; ad tertium duplex eſſe inſinuatur, dum ſoluitur argumentum ex identitate naturæ, & perſonę in diuinis, & affirmatur conditionalis, q̃ ſi ibi eſſet aliud eſſe naturę, & aliud eſſe perſonæ, eſſet triplex eſſe. Hęc. n. ſolutio inſinuat, q̃ quia in humanis, & in Chriſto perſona non eſt idem cum natura aſſumpta, aliud eſt eſſe perſonæ, & aliud naturę, ac per hoc duo ſunt in Chriſto eſſe. In oppoſitum autem eſt proceſſus articuli ſecũdum planum illius ſenſum.

¶ Ad hoc dicitur, quòd proculdubio ſenſus literæ huius, & doctrina Auctoris eſt, in Chriſto non inueniri aliquod eſſe actualis exiſtentiæ ſubſtantiale, niſi eſſe exiſtentiæ diuinum. Clare ſiquidem patet ex proceſſu huius articuli, tolli à Chriſto omne eſſe, quod à quacumque re perſonali in Chriſto eſt niſi à deitate. Fundatur enim uis rationis literæ ſuper hoc, quòd ſiue forma, ſiue materia, ſiue pars, ſiue natura quæcumque ſit ſpectãs ad perſonalitatem alicuius, non affert ſuum eſſe, & propterea
K
oportet alterum duorũ dicere, aut quòd natura humana non ſpectet ad perſonalitatem Chriſti, aut quòd non attulerit Chriſto eſſe, quod dediſſet perſonæ humanæ, quàm conſtituiſſet, ſi non fuiſſet aſſumpta. Ad hoc nãque fundauit ſe Auctor ſuper pertinẽtia, uel impertinentia formæ ad perſonalitatẽ alicuius ut pertinẽtia ad perſonalitatẽ, alicuius, priuata fore ſingulis p̃priis eſſe, hoc ipſo q̃ ad alterius perſonalitatem ſpectant monſtraret: quoniam in hoc differunt perſonales à non perſonalibus formis, quòd non perſonales habent ſingulæ ſingula propria eſſe, ut patet de albedine, dulcedine, quantitate &c. perſonalia autem carent ſingulis eſſe. Et propterea ſi, pro quia, humanitas in Chriſto perſonalis res eſt, oportet quòd careat ſuo proprio eſſe, quod conſtat uocari eſſe actualis exiſtentię, natũ principiari ab humanitate, ſeu natũ eſſe humanitatis ut principii quo. Vnde perinde eſſet dicere humanitatem in Chriſto habere propriam exiſtentiam: ſed illã non eſſe ſimpliciter, aut principalem exiſtentiam Chriſti: ſed ſecundariam, aut ſecundum quid, puta inquantum eſt homo, & collocare humanitatem Chriſti in ordine formarum, ſeu naturarum non pertinentium

dum ad perſonalitatem, quibus conuenit afferre ſecum ſua ſingula eſſe, & propterea multiplicare illa in una, & eadem perſona. Cum tamen euidenter in litera clarum ſit, humanitatem Chriſti locatam eſſe inter ſpectantia ad perſonalitatem, & ideo non afferre proprium eſſe: quia ſi afferret illud, multiplicaretur in una, & eadem perſona eſſe perſonale: quia eſſe proprium naturę humanæ eſt eſſe perſonale: eſt enim eſſe Sortis, aut Platonis &c.

¶ Ad obiecta autem in oppoſitum tendendo ad primum dicitur, quod opinio illa poſita in q. illa de vnione verbi, ut retractata cenſenda eſt, niſi quis adeo deſipiat, ut putet doctrinam in hoc ultimo libro traditam, & in authenticis libris et prius probatam, ſcilicet in 3. ſenten. diſtinc. 6. q. 2. & in quolibet. 9. q. 2. reducendam eſſe ad quæſtiunculam vix cognitam inter opera Auctoris, & longe ante factam. Quæ tamen rationabilius creditur colligendo conſcripta inter ſchedulas diſputationum quarum numquam edita a Diuo Thom. conſtat enim quæſtionem illam de tanta re, hoc eſt de unione verbi incarnati, imperfectiſſime materiam unionis tractare, & per hoc diſſonare ab aliis quæſtionibus diſputatis eiuſdem, & rationibus multum debilibus uti, ut patet conferenti illos articulos ſimilibus in hoc opere, & quinque tantum articulis rem tantam abſoluere: præſeferunt ſiquidem hæc quod diximus.

¶ Ad ſecundum ſumptum ex corpore huius articuli dicitur, quod nihil obſtat: quoniam eſſe perſonale, & eſſe ſubſtantiale perſonalium, apud Auctorem idem eſt, & iam declaratum erat in hac met litera hoc quando dictum eſt, in Chriſto non aduenire nouum eſſe perſonale. Vnde ly perſonale, ſumitur ibi, ut diſtinguitur contra accidentale: quia enim hæc duo tantum eſſendi genera in perſona declarauerat, & Filio Dei ex humanitate aſſumpta non aduenit nouum eſſe accidentale ſub quo ſubſtantiale eſſe exiſtentiæ claudi oportet, quoniam humana natura non niſi ſubſtantiale eſſe exiſtentiæ ſecum affert, quod accidentale eſſet Filio Dei, ideo ad differentiam huiuſmodi accidentalis eſſe additur ly perſonale, alioquin concluſio nouum terminum apponeret, & non ſequeretur ex præmiſſis.

¶ Ad tertium ſumptum ex tertio ad primum, dicitur quod comparatio cadit ſupra cauſas, & non ſupra effectus: unitas enim perſonę, & dualitas naturæ ſunt cauſæ, unitas, uel dualitas eſſe, eſt effectus. Docet ergo litera, quod quia eſſe ad naturam ſe habet ut ad principium, quo ad perſonam uero ſe habet ut ad proprium ſubiectum quod, ideo magis urget unitas perſonæ ad unitatem eſſe, quam dualitas naturæ ad duo eſſe, ac per hoc, quia cauſa efficaciorem effectum habere debet, ponenda eſt unitas, & non dualitas eſſe in Chriſto. Hic eſt uerus, & intentus ſenſus literæ, & reſponſione ſatisfacit argumento, ut patet, & conſonat corpori articuli, nec ullam habet diſſonantiam. Et ſi uis & grammatice literam conſtruere, diſpone conſtituendo ly magis, ſupra ly ſecundum unitatem hypoſtaſis, & ſimiliter ly quam, ſupra ly ſecundum dualitatem naturæ, & exponito & ideo magis ſecundum unitatem hypoſtaſis res determinatam, quam ſecundum dualitatem naturæ habeat dualitatem, & videbis, quod comparatio ſit ad cauſas, non ad effectus.

¶ Ad quartum ſumptum ex reſponſione ad tertium dicitur, quod reſponſio iſta ſupponit unum ſingulariſſimum uerum in prima parte habitum, ſcilicet quod in ſolo Deo eſſe eſt naturæ proprium, ita quod ipſius eſt, & ut quo, & ut quod eſt. In cæteris namque eſſe eſt naturæ ut quo, perſonæ autem, quæ eſt aliud quid a natura, eſt ut quod. Hinc enim ſequitur iſtius literæ, ſcilicet quod quia perſona in diuinis eſt idem quod natura, non eſt aliud eſſe perſonæ præter eſſe naturæ.

¶ Et bene nota ly præter, quia ex hoc uerbo inſinuat, quod ſupponit quod eſſe ſit naturæ. Et cum dicit, Non eſt aliud autem dicitur de alietate, qua perſona eſt aliud a natura. In his enim, in quibus perſona, & natura ſecundum rem differunt, ſicut perſona eſt aliud a natura, ita eſſe perſonæ debitum, eſt aliud ab eſſe naturæ. Aliud autem non per poſitionem duorum eſſe, quorum unum ſit aliud ab alio, ſed per alietatem, ut ita dixerim, naturalem, quia alterius naturæ eſt eſſe, quod non debetur naturæ niſi per perſonam, cui primo conuenit, & alterius naturæ alius eſſe, quod conuenit naturæ abſque expectatione ...

A a perſona, quod in ſolo Deo inuenitur. Quia igitur in diuinis perſona eſt idem cum natura vendicante ſibi eſſe ut proprium, ideo non eſt aliud eſſe conueniens perſonæ quam proprium naturæ, & ideo tres perſonę non habent niſi eſſe, & haberent triplex eſſe, ſicut eſt ibi triplex perſona, ſi perſonæ eſſe diſtingueretur ab eſſe naturę, hoc eſt, ſi perſonę deberetur proprium eſſe alterius rationis ab eo, quod debetur naturę, quia eſſe eſt proprium naturę. Et hunc eſſe intentum ſenſum, videre potes, tum ex eo quod nec in creaturis apud Auctorem eſt duplex ponitur, unum naturę, & aliud perſonę, tum ex eo, quod non triplex, ſed quadruplex eſſe haberent diuinę perſonę, ſi eſſe perſonę eſſet aliud ab eſſe naturæ per poſitionem plurium eſſe in perſona, & in natura, quia inueniretur præter eſſe naturæ in quo communicarent perſonę, triplex eſſe perſonæ triplicis: in litera autem non niſi triplex infertur eſſe, ſi aliud eſſet eſſe naturæ, ab eſſe perſonarum, quia hinc ſatis fit argumento, quod non eſt eadem ratio de unitate, uel pluralitate ipſius eſſe penes naturam, uel perſonam in Trinitate, & in myſterio incarnati Verbi: quia in Trinitate eſſe eſt naturæ proprium: & ideo eius unitatem ſequitur, &

C non pluralitatem perſonarum, exiſtente perſona idem cum natura: in aſſumpta autem natura a Verbo, eſſe eſt proprium perſonæ quia perſona aliud eſt a natura, ſicut in cæteris hominibus eſſe, quamuis ſit a natura, non eſt tamen naturæ, ſed perſonæ proprium, & propterea ad unitatem perſonæ ſequitur unitas eſſe, & ad pluralitatem naturæ non ſequitur pluralitas ipſius eſſe. Nec ſatisfieret argumento ſi exponeretur litera, quod ubi perſona eſt aliud a natura, ibi ſunt duo eſſe, unum naturæ, & aliud perſonæ: ſed potius argumentum ſic firmaretur, & concluderemus in Chriſto duo eſſe, unum naturæ, & perſonę ſimul diuinæ, & aliud naturæ humanæ: quia perſona Chriſti aliud eſt a natura humana aſſumpta. Eſt igitur indubie tenendum ſecundum Auctoris doctrinam, in Chriſto nullum eſſe actualis exiſtentiæ ſubſtantialis inueniri, niſi eſſe actualis exiſtentię Filii Dei, quod eſt æternum, & ipſe Deus.

¶ Circa ſecundam huius quæſtionem multiplex dubium occurrit: nam primo dubitatur de præmiſſis: deinde de modo, quo ponitur Chriſtus exiſtentiam humanam habere: tertio, de ipſa concluſione: quarto, de ſua contradictoria. Scotus in primis in 3. ſent.

D diſt. 6. q. 1. arguit proceſſum iſtum quo ad fundamentum n... licet quod unum, & idem eſt eſſe perſonę, & pertinentium ad perſonam, tum quo ad perſonam reſpectu naturæ, tum quo ad perſonam reſpectu partium. Et primo ſic arguit non ſequitur intentum ſic, Eſſe naturę, & perſonę eſt idem, quia eſt in proprio ſuppoſito: quia ſuppoſitum non addit rem ſupra naturam, ſed negationem, ergo ſi a natura tollatur tantum ſuppoſiti, tollendo illas negationes non propterea tollitur eſſe naturæ, ſed remanet cum ſuo eſſe, ac per hoc in aliqua perſona poſita, haberet, & ſuum eſſe, & eſſe alius perſonę non eſt ergo idem iudicium de natura in proprio, uel alieno ſuppoſito, quo ad unum, uel plura eſſe. Et confirmatur: quia ſicut perſona aſſumens non ſupplet identitatem perſonę humanę cum natura humana, ita eſſe perſonę aſſumentis non ſupplet identitatem ipſius eſſe perſonę humanę, & naturę humanę.

E ¶ Contra ſecundum uero de partibus perſonę arguit. Pars adueniens toti non dat eſſe toti, ſed recipit: quia perficitur a forma totius: quod probatur: quia ſi remaneret diſtincta ſicut prius non reciperet eſſe totius, uel haberet proprium eſſe, uel nullum: ſed natura humana unita uerbo non habet rationem partis, nec iſtam rationem partis: quia non informatur a uerbo, ſed remanet ſimpliciter diſtincta, igitur, uel nullum eſſe habet, uel aliquod eſſe proprium.

¶ Contra modum, quo ponitur Chriſtum habere eſſe, ſecundum naturam humanam, ſcilicet quod uerbum uno modo relatiue ſe habet ſecundum illam, arguit ſi uerbum tantum habeat reſpectum nouum ad naturam illam, & ille eſt reſpectus rationis tantum, cum per reſpectum rationis non dicatur ſubiectum formaliter eſſe aliquid: ergo uerbum, inquantum homo, non erit formaliter aliquid. Conſequens eſt contra illud, extra de hæreticis. Cum Chriſtus, ergo &c.

¶ Contra concluſionem ipſam, ſcilicet, in Chriſto nullum eſſe

alia-

eſſe exiſtentię ſubſtantiale creatũ, arguit ſeptem, uel octo medijs. Primo, Terminus per ſe gñationis habet eſſe acquiſitũ p gñationẽ: filius Dei hõ eſt per ſe terminus generationis ex matre: ergo. Si dicatur, inquit Durandus, q generatio terminatur ad eſſe diuinum, non ſm ſe, ſed relatũ ad humanã naturã, Contra, illud eſt per generationem acceptum, quod eſt p corruptionẽ mortis perditum, ſed p mortẽ Chriſti nõ eſt amiſſa relatio Verbi ad naturã aſſumptã, ſed eſſe vitale ſuũ nãm humanã. ergo illud non eſt p generationem acquiſitum, ſed hoc.

¶ Secundo, in Chriſto fuit duplex viuere, vt patet ex hoc, quòd vnum per mortem perdidit. ergo in ipſo fuit duplex eſſe. Et tenet ſequela ex ſecundo de Anima: Viuentibus eſt eſſe.

¶ Tertio, anima Chriſti creabatur. ergo habuit creatam exiſtentiam. Probatur ſequela: quia creatio terminatur ad exiſtentiã.

¶ Quarto, humanitas Chriſti eſt effecta, & cõſeruatur a tota Trinitate. ergo ſecundum exiſtere creatum. Probatur conſequentia: quia non ſecundum exiſtere increatum. Probatur: quia nihil efficit ſe.

¶ Quinto, ſi natura aſſumpta a Verbo dimitteretur, non oporteret acquiri ſibi nouum eſſe per generationem, nec per creationem: & eſt ipſa ex hoc, q dimiſſa, non eſſet annihilata, nec eſſet ens in potentia (ut erat ante Chriſtũ ante creationem) ergo haberet aliquod eſſe in actu, & non nouum: quia per nullam mutationem poſitiuam. ergo idẽ quod modo habet. igitur &c. Et ſi dicatur, inquit Durandus, q habet eſſe nouum. ergo eſt corrupta. Probatur dupliciter ſequela: tum quia perdidit eſſe ſimpliciter, & acquiſiuit aliud eſſe ſimpliciter: tum quia niſi hoc ſufficiat ad corruptionem ſimpliciter naturæ, ſed requiritur q nullum aliud eſſe recipiat, ſequeretur q nunquam poterit eſſe corruptio ſine annihilatione.

¶ Sexto, natura angeli poſſet aſſumi a Verbo, & illa non põt manere eadem, niſi maneat ſua exiſtentia eadem ſm illos. ergo nec natura humana modo poſſet manere eadem in Chriſto niſi ſi maneret ſua exiſtentia. Conſequentia eſt manifeſta: quia ita eſt intranſeca ſua exiſtentia uni, ſicut alteri.

¶ Septimo, fundamentum relationis naturaliter præcedit relationem, & ſecundum eſſe actuale, præcedit rationem relationis actualis: unio iſta fuit relatio actualis. ergo eius fundamentum præceſſit naturaliter ſecundum eſſe actuale, fundamentum illud erat ipſa natura totalis. igitur &c. Confirmatur, Prius naturaliter enim perficit corpus, quam tota natura eſſet nata aſſumi: in illo priori ſuerat fuit actus materiæ, & per conſequens dabatur eſſe ſibi quod non corrumpebatur per aſſumptionem.

¶ Octauo, arguitur ex doctrina Auctoris in 1. par. q. 50. ar. 5. ex propoſito probantis eſſe non poſſe ſeparari a forma: ſicut nec rotunditas poteſt ſeparari a circulo: quia eſſe conuenit formæ ſm ſe, ſicut rotunditas circulo. Ex hoc enim arguitur ſic. eſſe nõ poteſt ſeparari a forma. ergo nec ab anima Chriſti, igitur anima Chriſti habet proprium eſſe.

¶ A Durando quoque in 3. ſent. diſt. 6. q. 2. ultra præallata arguitur: quia agere eſt etiam ſuppoſiti ſicut & eſſe, & præſupponit eſſe, & multiplicatur in Chriſto ergo.

¶ Aureolus ẽt, & Io. de Neapoli apud Capreolũ in 6. di. 3. ſent. arguunt. Ille quidem: quia eſſe exiſtentiæ eſt actus, quo formaliter eſſentia eſt eſſe diuinũ non actuat eſſentiam humanã. ergo humanitas Chriſti uel eſt actuata ſuo eſſe, uel adhuc perſeuerat potentialis ad eſſe: nam eſſe diuinum non ſupplet uicem cauſæ formalis inhærentis. Iſte autem: quia ſm Damaſ. quod eſt inaſſumptibile, eſt incurabile: tum quia Chriſtus hõ perfectus eſt, nihil minus habens tam in diuinitate, q̃ in humanitate. Et qui oppoſitum dixerit plenus diaboli ſpiritu, ſeipſum gehennæ filium demonſtrabit, ut Damaſus dixit in epiſtola recitata in lib. 9. tit. 15. Hiſtoriæ tripartitæ.

¶ Demum pro contradictoria concluſionis arguit Scotus tenẽs illã, tum quia humanitas Chriſti eſt extra cauſam ſuam, ergo habet neceſſario propria exiſtentiam actualem. ſicut habet proprium eſſe quidditatiuum, licet non habeat propriam ſubſiſtentiam, quę nihil poſitiui addit: tum quia Verbum ſubſiſtit in natura humana, ſicut ſuppoſitum in natura; pp quod propriè

subſiſtentis, illud eſſe nõn dr̃ eſſe illius perſonæ ſimplr̃, ſed ſm quid, ſicut eſſe albũ, eſt eſſe Sortis, non inquãtũ eſt Sortes, ſed inquantũ eſt albus. Et hmõi eſſe nihil phibet multiplicari in una hypoſtaſi, uel pſona: aliud .n. eſt eſſe, quo Sortes eſt albus, & quo Sortes eſt muſicus: ſed

G illud eſſe, qđ ptinet ad ipſam hypoſtaſim, uel perſonam ſecundum ſe impoſſibile eſt in una hypoſtaſi, vel pſona multiplicari: qa impoſſibile eſt, q unius rei nõ ſit unũ eſſe. Si igit̃ humana natura adueniret filio Dei nõ hypoſtatice, uel pſonaliter, ſed accidẽtaliter (ſicut qdã poſuerunt) oporteret ponere in Chr̃o duo eſſe: unũ quidẽ, ſm q eſt Deus, aliud autem, ſecundum, quòd eſt homo, ſicut in Sorte ponitur aliud eſſe, ſecundum q eſt albus, & aliud, ſe-

F dicitur homo: & ideo eſt exiſtens exiſtentia huius naturę. Sicut per oppoſitum: quia ego non ſum pes meus, nec ſubſiſto reſpectu pedis, ſicut reſpectu naturę, ideo exiſtentia pedis mei nõ eſt exiſtentia mei quã mais ſit in me: ſed econtrario magis pes exiſtit per exiſtentiã meã. Nec eſt, inquit Scotus exiſtẽtia humanitatis Chr̃i exiſtentia ſm quid, ſed ſimpliciter, tam in ſe, quia eſt exiſtentia de genere ſubſtãtię, quę eſt ens ſimpliciter, q̃ reſpectu Chriſti: qualis eſt exiſtentia in ſe, tale exiſtere dat cuicumq; exiſtenti p ipſam: ſed Verbum exiſtit exiſtentia iſta .ſ. naturę humanę. ergo exiſtit ſimpliciter per exiſtentiam naturę humanę, & ſic ſunt duę exiſtentię ſimpliciter, non ſolũ in Chriſto, ſed Chriſti: tum quia in Chriſto ſunt duæ uoluntates, & duo uelle ſecundum Damaſ. c. 62. ſed eſſe intimius, ſeu immediatius, ſe habet ad eſſentiam, quam uelle ad uoluntatẽ. ergo magis neceſſe eſt plurificari eſſe, ſm pluralitatem naturarum. Vel formetur ſic. Natura ni diſtinguatur contra ſuppoſitũ eſt principium operandi ergo eſt etiam principium eſſendi in actu: quia eſſe immediatius ſe habet &c.

¶ Ad euidentiam horum, non ſunt alia fundamenta iacenda, ſed ſupra poſitum in litera fundamentum ſolide fabricandum

H quàmuis enim dum non curamus de diſtinctione inter perſonam, & naturam, dicamus, eſſe actualis exiſtentiæ, de quo eſt ſermo, eſſe actualitatem naturę earumq; creatæ, cum th exacte diſcernitur perſona a natura dicimus, ut in hac litera habetur, q eſſe eſt actus naturæ, ut principii quo, perſonæ autẽ ut ſubiecti, ſeu quod habet ipſum eſſe: ita q natura eſt principium quo immediatum ipſius eſſe, ſed non eſt receptiuum immediatum ipſius eſſe, ſed mediante perſona, ita q oportet naturam perſonari ad hoc, ut ab ea principietur actualiter ipſum eſſe, non ex defectu naturæ principantis ut quo: ſed quia deficeret ſuſceptiuum primum ipſius eſſe, ſi non eſſet perſonata: perſona enim eſt, cui primo conuenit eſſe ut ſubiecto, ſeu quod habet eſſe, ſeu quod eſt: & ſi his adiunxeris, quòd natura nunquàm eſt, quod eſt, ſed ſemper eſt quo eſt, inuenitur ſiquidẽ natura exiſtens, non ut quæ exiſtit: ſed ut qua aliquis exiſtit, perſpicies duo. Primum, quod ad hoc quòd natura exiſtat, non exigitur

I quòd ipſa actuetur per exiſtentiam, ut ſubiectum actuatur per formam in eo, ſed ſufficit quòd ipſa ſit, qua aliquis exiſtit. Nec mirum eſt ſcientibus, quòd non omnia uno eodemque modo ſunt, ſed ſat eſt unicuique entium eſſe modo ſibi conuenienti: ſunt .n. multi eſſendi modi. Et naturis quidẽ, ac formis conſonus eſſendi modus eſt, non ut ſint tanquàm quod eſt, ſed ut ſint tanquàm quo eſt: nec plus eis debetur: ſicut apud Peripat. principium eſt indubitatum, quòd formæ ſunt, & non ſunt abſque ſui generatione, & corruptione. Aliud eſt, quòd quia prius natura perſonatur quàm exiſtentiam propriam conſtituat, intimior eſt perſona naturæ, quàm exiſtentia, & per hoc ſi poteſt præueniri, ne conſtituat propriam perſonam, multo magis poteſt præueniri, ne conſtituat exiſtentiam, ordine ſiquidem, quodam, perſonalitas prius, & exiſtentia deinde à natura conſtituuntur propter antedictam rationem. Et ex his ſequitur tertium, q natura carens propria perſonalitate: quia præuenitur ab aliena, oportet conſequenter quòd careat propria exi-

K ſtentia: ſi enim exiſtentia propria non prouenit ab ipſa actualitet niſi in propria perſona, ex hoc ipſo quod ad alienam trahitur perſonam, ſequitur quod ad alienam trahitur exiſtentiã, illius ſcilicet perſonæ præuenientis ipſam. Et rurſus, ſi exiſtentia non debetur naturæ, ut quod eſt, ſed ut quo eſt perſonæ autem ut quod, ex hoc ipſo quòd natura trahitur ad alienam pſonam, ut ſit quo eſt ſequitur quòd ſufficienter conſecuta eſt exiſtentiam: quia conſecuta eſt exiſtentiam illius perſonę, modo conuenienti ipſi naturæ, ſcilicet ut quo: hoc enim ipſum, quod eſt, naturam aliquam eſſe naturam alicuius perſonę actu exiſtentis eſt, naturam illam exiſtere ſiue perſona illa ſit conſtituta per illam naturam, ſiue non. Sicut igitur in Chriſto, ut inferius patebit unam tantum filiationem, relationem realem ponimus ex defectu ſubiecti, ita i Chriſto ex defectu ſubiecti primi unum tantum eſſe ponimus. Primum enim ſubſtantiam exiſtentię ſubiectum eſt perſona. Repugnat autẽ diuinę perſonę exiſtentia creata duplici ratione. Prima eſt ex diuinitate: q̃a

diuina

diuina perſona non poteſt recipere in ſe creatum aliquid. Secũda eſt, ea communi ratione perſonæ: quia perſonæ unius non eſt niſi unum eſſe ſubſtantiale. Et hæc ratio in litera ponitur. Quocirca quia humanitas Chriſti præuenta eſt in myſterio incarnationis, ut propriam non ſortiretur perſonalitatem, ſed ad perſonalitatem Verbi aſſumpta eſt: ideo quaſi impedita eſt à proprio eſſe, & eſt ſortita eſſe perſonæ diuinæ, ex hoc ipſo quod eſt diuinę perſonę natura dicta de illa in quid. Habet. n. ex hoc ſuum eſſendi modum, ſ. eſſe ut quo natura enim perſonæ eſt ut quo nec plus ſibi debetur. D. ſeo.

¶ Ad primo ergo obiecta contra fundamentum proceſſus, quia idem eſt eſſe naturæ, & perſonę, reſpondetur præmittendo tamen, quòd fundamentum Auctoris eſt quidem identitas ipſius eſſe reſpecta naturæ, & perſonæ: ſed non ſola identitas, ſed adiuncta modi diuerſitate reſpectu utriuſque: quia, ſcilicet, illud idem eſſe eſt naturæ, ut quo perſonæ ut quod. Ea identitate enim eſſe cum hac modi diuerſitate, procedit litera, ut patet. Sed Scotus contra ſolam identatem affert pro cauſa, & hoc eſt primum, in quo argumentum deficit. Veruntamen quia identitas quoque cauſa eſt, reſpondetur quòd falſa ratio redditur, quare eſſe eſt unũ utriuſque, quia ſcilicet non differunt re aliqua: quoniã, ut patet ex ſuperius diſcuſſis, perſona addit rem aliquam ſupra naturam: addit enim terminationem ipſius. Vnde argumentum Sco. aſſumit, & non cauſam pro cauſa, & falſum. Vera autem cauſa eſt: quia eſſe unicuique rei ſufficit ſuo modo: propterea enim perſonæ, & perſonalibus omnibus ſufficit unum eſſe: quia eodem eſſe perſona eſt, ut quod, perſonalia ut quo, uel ſecundum quod, uel alio ſimili modo. Et per idem patet reſponſio ad confirmationem: non oportet enim perſona ſupplere identitatem cum natura, ſed ſufficit quòd ſuppleat perſonalitatem illius naturę. Ex hoc enim, quòd uerbum ſupplet humanitatis perſonã, ſupplet etiam illius eſſe: quia ſit ipſum quod eſt humanitatis, ac per hoc humanitas exiſtit, ut quo eſt perſonæ, quæ eſt humanitatis quod eſt.

C ¶ Ad obiecta uero eiuſdem, contra unum eſſe partis, & perſonæ reſpondetur, quòd ſi uis fiat in uerbis, aſſumitur non cauſa ut cauſa: non enim ideo pars eſt contenta ipſo eſſe totius, quia perficitur per formam totius: ſed quia ſpectat ad integritatem totius. Ex hoc enim fit, ut ſit contenta modo eſſendi congruo, ac debito integrantibus perſonam, ſcilicet ut exiſtant per exiſtere totius, ex hoc ipſo, quòd totius integrantia ſunt. Et proportionaliter in propoſito dicitur, quod quia humanitas Chriſti pertinet ad perſonalitatę Chriſti: quia eſt aſſumpta quaſi ad integritatem perſonæ Chriſti, non quaſi ſuppleat defectum aliquem in perſona Chriſti, ſed ne ſit perſona Chriſti perſona illius humanitatis, ideo humanitas Chriſti non dat nouum eſſe Chriſto: ſed contenta eſt conſono ſibi eſſendi modo, ut ſcilicet exiſtat ex hoc ipſo, quòd eſt natura Chriſti.

D ¶ Ad probationem autem, quia ſi pars maneret diſtincta à toto ut prius, & cetera, dicitur quòd iſta conditionalis non probat probandum: quoniam cum ipſius ueritate ſtat falſitas cauſalis aſſumptæ, quæ negata eſt. Veruntamen ad rem dicendo, non faciendo uim in uerbis, reſpondetur quòd ſi pars remaneret diſtincta, & omnino diuerſa à toto dummodo eſſet toti unita pars perſonaliter, non afferret nouum eſſe, ſed exiſteret per eſſe ſui totius. Et in propoſito humanitas Chriſti non ſic aduenit perſonę diuinæ, ut ſit diſtincta ab illa ſicut prius: ſed eſt indiuiſa à perſona ſecundum eſſe perſonale, ita quod non eſt ſicut pars ſeparata, ſed eſt ſicut pars coniuncta ſecundum eſſe ſubſtantiale: eſt enim aſſumpta ad perſonalitatem poſitiuã uerbi Dei. Et ex hac perſonalitate communicata humanitati Chriſti perfecta eſt humanitas illa, multo plus, quam quæcumque pars perficiatur per hoc, quòd aduenit ſuo toti: acquiſiuit enim perfectionem infinitam, acquirendo perſonalitatem infinitam. Quo fit, ut quia humanitas Chriſti non remanet diſtincta, ſed indiſtincta ſecundum eſſe ſubſtantiale à Verbo conſequens ſit, ut non det Verbo nouum eſſe, ſed ipſa ſit per eſſe infinitum ipſius Verbi.

cundum quod eſt hõ, quia eſſe album non pertinet ad ipſum eſſe perſonale Sortis. Eſſe aũt capitatum, & eſſe corporeum, & eſſe animatũ, totum pertinet ad unã perſonam Sortis; & ideo ex omnibus his, non fit niſi unũ eſſe i Sorte. Et ſi contigeret quod poſt conſtitutionem perſonæ Sortis, aduenirẽt Sorti manus uel pedes, uel oculi, ſicut accidit in cæco nato, ex his non accreſceret Sorti aliud eſſe, ſed ſolũ relatio quædã ad huiuſmõi, quia ſ. diceretur eſſe non ſolũ ſecundum ea quæ prius habebat, ſed & ſecũdum ea, quę ſibi poſtmodũ aduenerũt. Sic igitur cũ humana natura coniungatur filio Dei hypoſtatice, perſonaliter, ut ſupra dictum eſt,* & non accidẽtaliter, cõſequens eſt, quod ſecundum humanam naturã non adueniat ſibi nouum eſſe perſonale, ſed ſolum noua habitudo perſonalis præexiſtentis ad naturã humanã, ut. ſ. perſona illa iã dicatur ſubſiſtere, non ſolum B

A ¶ Ad obiecta deinde eiuſdem Scoti contra modum, reſpondetur, quòd ex malo intellectu literæ procedit, Interpretatur ſiquidem arguens Auctorem dicere, inter uerbum & naturam humanam non eſſe coniunctionem, niſi relatiuam relatione tõ-tõ ex parte Verbi: & ideo arguit, Si tantum habet relationem, &c. Hic ſenſus longè eſt à nobis, plus quã terra à cęlo: quoniam ſecundum doctrinã Auctoris ſæpe repetitam, inter Verbũ, & humanitatem aſſumptã eſt coniunctio ſubſtantialis, quã comitatur unio relatiua. Sed quia coniunctio iſta ſubſtantialis non eſt ſecundum nouum eſſe ipſius humanitatis, ſed ſecundum æternum eſſe ipſius Verbi, ideo Auctor ad excludẽdã acquiſitionem noui eſſe, dicit quod ſolum aduenit ſibi noua relatio, & nõ dixit hoc ad excludendam coniunctionem ſubſtantialem ſecundum perſonalitatem, & illius eſſe, ut clare patet in litera: quia potius cum dictio excluſiua non excludat à concomitantibus, nec fundamentũ à relatione, ponendo ſolum nouam relationem acquiri, intelligitur præacquiri fundamentum illius, quod eſt perſonalis coniunctio, ſuper qua fundatur relatio noua perſonę ad naturam. Vnde patet argumentum totaliter ruere. Concluſio q. 2. ar. 6.

C ¶ Ad obiecta contra concluſionem reſpondendo, ad primã Scoti dicitur, negando maiorem ad ſenſum arguentis: generationis enim terminus habet eſſe nouiter acquiſitum, uel antiquũ nouo modo ſe habens.

¶ Vnde ad obiectionem Durandi contra hanc reſponſionem, dicitur, quòd ſi maior intelligatur cum præciſione falſa eſt: nã licet illud per generationem ſit acceptum quod eſt per corruptionem mortis amiſſum, non tamen illud præciſe. Sed ſi ad terminum formalem generationis propoſitio reſtringatur, cõceditur: ſed terminus formalis eſt natura, uel anima in corpore, & per mortem humanitas ipſa corrupta eſt per ſeparationẽ animæ à corpore. Quãuis etiam dici poſſit, falſam eſſe minorem: deſinente per mortem humanitate Chriſti, quæ eſt ipſa natura humana reſultans ex partibus unitis, oportuit quoque deſinere unionem Verbi ad illam ſecundum ſe, quàmuis remãſerit ad illam ſecundum utramque ſui partem, animam, ſcilicet, & corpus. D

¶ Ad ſecundum Scoti dicitur: quod uerbum Philoſophi uerum eſt de uiuere eſſentiali, & de eſſe eſſentiali: altera enim eſt eſſe eſſentiale. Et hoc in Chriſto duplex fuit, & unum eorum quod in coniunctione animę, & corporis conſiſtit, corruptum eſt per mortem, & non intelligitur de eſſe actualis exiſtentiæ.

¶ Ad tertium dicitur, negando ſequelam, & ad probationem, quod creatio terminatur ad rem, quæ creatur ſub exiſtentia noua ſimpliciter, uel illi rei, quæ creatur. Et ſic anima Chriſti creata eſt, ut exiſtentia noua ſibi, non noua ſimpliciter.

¶ Ad quartum dicitur, quod humanitas Chriſti effectiue conſeruatur, & facta eſt à tota Trinitate ſecundum eſſe exiſtentiæ increatum communicatum ſibi, Nec ſequitur quod Deus efficiat ſe, aut ſuum eſſe, ſed quod effecerit, & conſeruet ſe, ſuum eſſe communicatum humanæ naturæ perſonaliter.

E ¶ Ad quintum dicitur, quod ſi humanitas Chriſti dimitteretur à uerbo, ſortiretur nouam perſonalitatem, & nouam exiſtentiã, non per aliquam nouam actionem, ſed per antiquam actionẽ, quam à principio effecta fuit. Illa enim actio tamquàm impedita à completione proprij effectus, ob præuenientem perſonalitatem Verbi non eſt hactenus conſecuta effectum propriæ perſonalitatis, & propriæ exiſtentiæ. Modo autem, dimiſſio ipſa eſſet tanquàm remotio prohibentis, & ſic ſortiretur effectum nouæ perſonalitatis, & noui eſſe. Et probatur ſic eſſe dicendum: quia perinde ſe haberet humanitas dimiſſa, ac ſi non fuiſſet aſſumpta: ſed conſtat quod ſi non fuiſſet aſſumpta, ex ſua generatione propriam perſonalitatem, & propriam exiſtentiam habuiſſet. igitur ſi dimitteretur, acquireret propriã perſonalitatem & propriam exiſtẽtiã à generante, per ſe loquẽdo, & a dimittẽte per accidens, tanquam à remouente prohibens. Et per hęc patet ad formam argumenti, quod haberet eſſe nouum per nouam mutationem: licet per accidens, tamquàm remotionem prohibentis, & per antiquam per ſe, ſoluto impedimento: ſicut

gra-

grate impedimentum mouetur à generãte per ſe, à mouente prohibens per accidens. Habet enim à generante humanitas plus ad perſonalitatem propriam, & propriam exiſtentiam, quàm graue ad motum deorſum, cum illa ſe ipſa ad hoc tendat immediate: hoc autem per grauitatem, & extrinſece: o cum lignum illa per ſolam omnipotentiã diuinam poteſt impediri, hoc autem à naturalibus, & uoluntariis impedit̃ paſſim.

¶ Ad obiectionem autem Durandi dicitur, quod talis dimiſſio eſſet nonnulla corruptio: quoniam corrumperetur humanitas nõ in ſe, ſed ſecundum eſſe coniunctum Verbo, & perderet duo, ſcilicet perſonalitatẽ diuinam ſibi, & exiſtentiam diuinã ſibi, & acquireret perſonalitatem propriam, nõ ſolum ſibi, ſed ſimpliciter: & ſimiliter exiſtentiam propriam & ſibi & ſimpliciter: ſic eſſet ſecundum te. Ad rationes autem terminorum ſpectando, dicitur quòd corruptio ſimpliciter naturæ compoſitæ (qualis eſt humanitas Chriſti) non attenditur penes eſſe actualis exiſtentiæ, ſed penes eſſe eſſentiæ, quòd ex eo clare patet, quòd humanitas Chriſti per mortem corrupta eſt, ex hoc quod anima ſeparata eſt à corpore. Et in hoc omnes conueniunt, quamuis ſecundum Auctorem, & multos, nullum eſſe actualis exiſtentiæ fuerit per Chriſti mortem corruptum. H Quum igitur ex perditione eſſe corruptio ſimpliciter infertur, niſi ſit ſermo de eſſe eſſentiæ, aut de eſſe ut includit eſſe eſſentiæ, negetur ſequela. Et per hoc patet quòd ſubiuncta probatio nihil ualet dicendo, Si non ſufficit perdere unum eſſe exiſtentiæ, & acquirere aliud, ſed oportet etiam nullum aliud acquirere, ergo annihilatio. Stat enim, quòd perdat unum, & nullũ aliud acquirat, & non annihiletur, ſed corrumpatur per expoliationem materiæ ab illa forma. Si enim in ipſa dimiſſione humanitatis à Chriſto, anima illa ſepararetur à corpore, tunc humanitas Chriſti perderet unũ eſſe, & nullum aliud acquireret, quia non eſſet, & tamen non annihilata eſſet: quia remaneret, & materia cum forma cadaueris, & anima intellectiua cũ noua exiſtentia modo præexpoſito.

¶ Ad ſextum Scoti negatur, quod apud nos natura Angeli non eſſe eadem, niſi ſit eadem exiſtentia.

¶ Ad ſeptimum conceditur, quod fundamentum eſt prius ſecundũ actualem exiſtentiam relatione, & in propoſito: dicimus enim quòd humanitas Chriſti fuit prius exiſtens, quam relata ad Verbum. Sed negatur ſequela: iſta fuit exiſtens, ergo propria exiſtentia, ſtat enim quòd fuerit exiſtens exiſtentia Verbi. Et hæc reſponſio ſatisfacit omnibus argumentis, quæ fiunt de agere, quod ſupponit exiſtere, & de accidentibus, quod ſupponunt ſubiectum exiſtere, & ſimilibus: conceditur enim ſuper, quod hæc omnia in Chriſto ſupponunt humanitatem exiſtere, ſed ab exiſtẽtia ad exiſtentiam propriam, non ualere conſtat argumẽtum: ſtat enim quòd præexiſtat exiſtentia communicata ſibi ex perſonalitate Verbi ſibi communicata.

¶ Ad confirmationem dicitur, quod anima Chriſti informabat corpus, & dabat ei eſſe animatum, eſſe dico eſſentiæ: eſſentialiter ſiquidem cõſtituebat animatum corpus, non autem eſſe exiſtentiæ propriæ, ſed antequam daret hoc, præuenta fuit ex aſſumptione ad perſonam Verbi.

¶ Ad octauum ex doctrina Auctoris dicitur, quòd doctrina Auctoris intelligitur de ſeparabilitate naturali, quòd ſcilicet impoſſibile eſt naturaliter formam ſeparari à ſuo eſſe. Ex hoc cõcludit efficaciter formas ſubſiſtentes per ſe abſque materia, eſſe incorruptibiles, anima aũt Chriſti abſque proprio eſſe ex diuinæ omnipotentiæ præuentione. Nec obſtat exemplum de circulo, & rotunditate, quia exempla, & ſimilia non currunt in omnibus. Et ſi exigat pars exactam reſponſionem ad ſingula, dico quòd hæc propoſitio, Formæ conuenit per ſe proprium eſſe, poteſt intelligi dupliciter. Primo, quòd per ſe conueniat formæ ut principio, & ſic eſt uera: ſed quia perſeitas principii eſt impedibilis per ſuperiorem cauſam, ideo cum huius propoſitionis ueritate, ſtat quòd in Chriſto anima præueniatur à proprio eſſe, cuius per ſe eſſet principium. Alio modo intelligitur, quòd per ſe conueniat formæ ut principio, & ſubiecto, ſicut propria paſſio conuenit ſubiecto proprio. Et ſic hæc propoſitio nõ eſt uera, niſi de forma, propria perſonalitate, ſeu ſubſtantia ter-

F minata, qualis nõ eſt anima Chriſti, quæ non niſi per Verbum ſubſiſtit. Vnde Auctor ibi ex prima propoſitione, ſcilicet à minori, ſed in forma ſubſumpta ſecunda de forma per ſe ſubſiſtente, cõcludit Angelos incorruptibiles. Et uere ſic eſt, quia implicat formam per ſe ſubſiſtere abſque proprio eſſe, non minus quàm circulum abſque rotunditate inueniri.

¶ Ad Durandum dicitur, quod licet eſſe, & agere conueniant ipſi homini, quod utrumque eſt ſuppoſiti, quia tamẽ diuerſimode ſunt ſuppoſiti, ideò non eſt ſimilis de illis ratio quoad unitatem uel pluralitatẽ. Eſſe enim eſt ſuppoſiti immediate, ut ſupra dictum, agere aũt non ſuſcipitur à ſuppoſito, niſi mediante natura & potentia eius, & ideo agere multiplicatur cum pluralitate P. p. 4. q. 4. a. 5. & 4.

ſecundum diuinam naturam, ſed etiam ſecundum humanã.

Ad primum ergo dicendũ, quod eſſe cõſequitur naturam, nõ ſicut habentẽ eſſe, ſed ſicut qua aliquid eſt: perſonam autem, ſiue hypoſtaſim conſequitur, G ſicut habentẽ eſſe. Et iõ magis retinet unitatem ſecũdum unitatem hypoſtaſis, quàm habeat dualitatẽ ſecundum dualitatem naturæ.

Ad ii dicendũ, quod illud eſſe æternum filii Dei, quod eſt diuina natura, fit eẽ hominis, inquantũ humana natura aſſumitur à filio Dei in unitatem perſonæ.

Ad iii dicendũ, quod ſicut in prima parte dictum eſt, quia perſona diuina eſt idem cum natura, in perſonis diuinis nõ eſt aliud eſſe perſonæ præter eſſe naturæ, & iõ tres perſonæ nõ hñt, niſi unũ eſſe. Haberent aũt triplex eſſe, ſi in eis eſſet aliud eſſe naturæ, eſſe uero eſt cum perſona una.

¶ Ad Aureolum dicitur, quod eſſe exiſtentiæ non actuat eſſentiam niſi terminatam, hoc eſt perſonatam, ſeu per ſe ſubſiſtentem & quia humanitas Chriſti non eſt terminata propria perſonalitate, ſed perſonalitate Verbi, ideo non conuenit ſibi actuari per exiſtentiam. Et hæc intellige, loquendo de Actuare, & Actuari per modum inhæſionis. Nã ſi de Actuare, & Actuari, infra totã latitudinem ſuorum modorum ſermo ſit, non eſt remotum à Philoſophia diuina, Deum poſſe actuare rem creatam. In cuius ſignum diuinam eſſentiam eſſe actum cumque intellectus uidentis ipſam, & Theologi, & Philoſophi fatentur. Cum ergo naturam humanam in Chriſto ex diuina perſonalitate, & eſſe diuino perfici fateamur, non eſt abſonum fateri etiam, quòd actuatur aliquo etiam modo per perſonalitatem, & eſſe diuinum. Quocirca cum dicitur, aut eſt actuata proprio eſſe, aut perſeuerat potentialis ad proprium eſſe dicitur quòd proprie loquendo, utraque pars diſiunctiue eſt falſa, quoniam ex aſſumptione ad diuinum eſſe perfecta eſt potentialitas ad exiſtentiã longe excellentius, quàm fuiſſet perfecta per propriam exiſtentiam: ſicut poſſe perſonari in propria perſona, longe excellentius perfectum eſt per perſonam Verbi, quàm fuiſſet perfectum per propriam perſonalitatẽ. Et quia potentiæ perfectio actuatio uocatur, adeo dicere potes, quòd potentia ad propriã exiſtentiam eſt actuata non per proprium, ſed per diuinum eſſe, longe excellentius, & perfectius, quàm fuiſſet actuata I per proprium eſſe. Et ideo non remanet humanitas Chriſti potentialis, hoc eſt in ſtatu potentiali ad propriam exiſtentiam, ad quem ſtatum rediret, ſi dimitteretur à Verbo, ceſſante tã excellẽti actuatione, prohibente naturã ab imperfectioribus ſibi propriis, & connaturalibus, perſonalitate ſ. & exiſtẽtia propria.

¶ Ad Ioannem de Neapoli dicitur, quòd utraque auctoritas cũ ſibi ſimilibus loquitur de naturalibus, ut diſtinguuntur contra perſonalia, ita quòd Chriſtus habuit omnia hominis naturalia, non perſonalia, & quòd de naturalibus eſt inaſſumptibile, eſt incurabile, ſecus eſt de perſonalibus. Probatur hæc gloſa ex fidei catholicæ ſententia, dicentis in Chriſto non eſſe perſonã, niſi diuinam: non eſt ergo in Chriſto perſonalitas humana: quam tamen conſtat in reliquis hominibus inueniri. Idem eſt autem iudicium de perſonalitate, & propriis perſonæ, ut diſtinguitur contra naturam. Aut igitur dicant iſti perſonas noſtras eſſe incurabiles, quia perſona eſt inaſſumptibilis, & ſimiliter Chriſtum non perfectum hominem, quia caret K perſonalitate humana, quorum utrumque alienum à ueritate conſtat, aut uniuerſaliter ſic fateantur, quòd non de perſonalibus hominis, ſed de naturalibus eſt ſermo, quum Chriſtus perfectus homo dicitur, & aſſumpſiſſe omnia humana, & ſimilia, atteſtante hoc Symbolo Athanaſii, explicãte, naturalia ſufficere ad hoc, quod Chriſtus ſit perfectus homo, dum dicit de Chriſto, Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens.

¶ Ad obiecta demum Scoti pro contraria poſitione, reſpondendo dicitur ad primum, quòd conſequentia nihil ualet, quia eſſe actualis exiſtentiæ, realiter diſtinguitur ab eſſe eſſentiæ, ſeu quidditatiuo. Et diuina præuentione factum eſt, ut humanitas Chriſti extra cauſam ſuam acta ſit per exiſtentiam Verbi & non per propriam. Vbi aduerte pro clariori intellectu, quod non eſt imaginandum (ut iſti putant) quòd additio partis ad perſonam, ſit uelut additio quanti ad quantũ, ſiue per modum

personę, & aliud eſſe naturæ.

AD IIII dicendum, ꝙ anima in Chriſto dat eſſe corpori, inquantum facit ipſum actu animatũ, quod eſt dare ei complementum naturę, & ſpeciei: ſed ſi intelligatur corpus perfectum per animam abſque hypoſtaſi habente vtrumque, hoc totum compoſitum ex anima, & corpore (prout ſignificatur nomine humanitatis) non ſignificatur ut quod eſt: ſed ut quo aliquid eſt. Et ideo ipſum eſſe eſt perſonę ſubſiſtentis, ſecundum quòd habet habitudinem ad talem naturam, cuius habitudinis cauſa eſt anima, inquantum perficit humanam naturã informando corpus.

QVAESTIO XVIII.

De pertinentibus ad unitatẽ in Chriſto quantum ad uoluntatem, in ſex articulos diuiſa

DEINDE conſiderandũ eſt de unitate quantum ad uoluntatem.

modum continuationis, puta cum aqua aquæ continuatur, ubi A ex duabus quantitatibus partialibus fit una totalis quantitas, partialibus integrantibus totam: aut ſiue per modum aggenerationis, puta, cum alimentum auget hominem, qui alitur ex illo, ubi non remanet quantitas cibi, potuſque alentis, ſed ſic adipiſcitur ratio, ut ſubinduat quantitatem ipſius, qui alitur exiſtentem illam aiam, ut in ſecundo de aia dicitur. Nã ſi oculus adueniret de nouo Sorti, neq; exiſtentiã ꝓpriam partialem adiungeret exiſtentiæ Sortis, cum exiſtẽtia Sortis ſit indiuiſibilis, non extenſa ꝑ ſe, aut per accidẽs: quæ de ſe eſt immaterialis, ut pote ꝓpria animæ intellectiuę, quæ inextenſa eſt omnino in corpore. Nec adueniens oculus ſubintraret exiſtentiam Sortis, tanquam formam ad ſe extenſam per inhæſionem ſibi, ita quod exiſtentia Sortis inciperet inhęrere oculo nouo quoniam huiuſmodi inhęſio non debetur parti: ſed ſufficienter prouiſum eſt parti de exiſtentia in hoc ipſo, quòd eſt pars perſonæ exiſtentis. Nec videtur etiam intelligibile, quòd ſecus poſſit eſſe: quomodo namque exiſtentia indiuiſibilis propria alicui intelligeretur actuare quantũ ad aliquod, ſeu ẽt non quantum adiunctum niſi mediante illo, cui eſt propria? Et quia idẽ D eſt iudicium de oculo adueniente de nouo, & oculo congenito & de hac, & reliquis partibus, ideo humanitas Chriſti, q quaſi pars quædam eſt perſonæ Verbi (quia ad perſonalitatem propriam Verbi aſſumpta eſt) inuenitur ſufficienter poſita extra cãm ſuam exiſtens abſque propria exiſtentia, & abſque hoc, ꝙ actuetur per informationem aliam ab exiſtentia Verbi: ſibi.n. non debetur exiſtentia niſi per perſonam, cuius eſt.

¶ Ad ſecundum dr̃, ꝙ ex hoc quòd Verbum ſubſiſtit in natura humana ſicut ſuppoſitum in natura, non ſequitur, ꝙ exiſtat per exiſtentiam illius naturæ: ſed bene ſequitur econtra, quod natura illa ſubſiſtat per exiſtentiam Verbi. Ad probationem ſe ex oppoſito de pedis exiſtentia dicitur. quòd peccat ſecundũ non cauſam ut cauſam. Neque enim, quia Chriſtus eſt homo, cauſa eſt, quòd exiſtat humana exiſtentia: neque quia non eſt D pes, cauſa eſt quòd non exiſtat exiſtentia pedis: ſed ratio propria eſt quia perſonę ſoli debetur eſſe, ut ſubiecto, quod eſt. Ad id uero, quod ſubditur de qualitate exiſtẽtiæ humanæ in Chriſto, ſcilicet quod eſt exiſtentia ſimpliciter, & in ſe, & Chro, nõ oportet aliter reſpondere quoniam negata in Chriſto exiſtẽtia humana, uana eſt diſputatio de qualitate exiſtentię humanæ in ipſo.

¶ Ad tertium dicitur, negando ſequelam, eſſe eſt intimius, ſeu immediatius. ergo magis multiplicatur.: Melius tamen dr̃ ꝙ intimius, ſeu immediatius alicui dupliciter, uel ut principio, uel ut ſubiecto. Et ſubditur, quod eſſe eſt intimius naturæ ut principio, quam uelle uoluntati: ſed uelle immediatius voluntati ut ſubiecto, quàm eſſe naturę ut ſubiecto: quia eſſe non naturæ, ſed perſonæ eſt ut ſubiecti proprii: uelle autem eſt uoluntatis ut proprii ſubiecti. Et propterea non ſequitur, quòd ſi velle pluriſicatur ad pluralitatem uoluntatum, quod eſſe pluriſicetur ad pluralitatem naturarum. E

¶ Ad ultimam formationem argumenti, concedi poteſt totum & dici quòd non ex defectu naturæ immediate principiantis eſſe: ſed ex defectu ſuſceptiui, ſ. perſonæ propriæ fit, ut natura non principiet actualiter actũ eſſendi, & principiat actualiter actum operandi: quia non deeſt proximum ſuſceptiuũ operationis. Concede ergo, quòd natura ut diſtinguitur contra ſuppoſitũ, eſt principiũ, & operandi, & exiſtendi: ſed negetur ſequela implicita, ergo actualiter principiat exiſtere in Chro, ſicut actualiter principiat operari: quia natura: ut diſtinguitur contra ſuppoſitum, eſt non ſolum principium: ſed ẽt ſuſceptiuum proximum operandi: ſed exiſtentiæ eſt ſolum principium, & non eſt ſuſceptiuum proprium. Natura enim humana ẽ principium exiſtendi perſonæ propriæ, vt proprio ſubiecto, quæ in Chriſto non eſt: & ideo non principiat exiſtentiam in Chriſto ſed operandi eſt principium ſibiipſi ut proprio ſubiecto diſtinguendo naturam contra ſuppoſitum, ut dictum eſt. Et ideo in Chriſto principiat proprium operari: & propterea operari multiplicatur ſecundum naturas, eſſe autem non.

¶ Attende diligenter, & caute non imie, quòd illa deciſio pendet ex duabus quæſtionibus communibus. Altera eſt, An exiſtentia & eſſentia diſtinguantur realiter. Altera, An exiſtentia ſubſtantialis ſit perſonæ ut proprii ſuſceptiui, an cõueniat ſit perſonæ, uel naturæ. Præſupponit enim exiſtentiã aliã, & eſſe ab æterno eſſe ab eſſentia. & eſſe debere perſonæ, ut proprio ſubiecto. Et quoniam uariæ ſunt opiniones circa hæc, cũ de Chriſti exiſtentia humana quæſtio eſt, noli hæc intelligere quaſi ſint fidei, noli pertinax eſſe in concluſione niſi euidentiam prius habeas de communibus quæſtionibus: ſed ut rationabilia, ac conſona hæc amplectere.

¶ In eodem ar. 2. q. 17 in reſponſione ad ſecundum, intellige perſpicacius, quòd quia unio diuinorum humanorumque in Chriſto eſt in perſona, & non in natura (conueniunt namque diuina, & humana in unã perſonam, non in unam naturam) ideo cum audis, quòd eſſe diuinum, factum eſt eſſe hominis, quia natura humana aſſumpta eſt in unitatem perſonæ, diſtinctionem de ipſo eſſe in communi D penetra, quatenus ipſum eſſe eſt, uel perſonæ, uel naturæ. Quamuis enim unum, idemque ſit eſſe naturæ, ac perſonæ alia tamen ratione eſt naturæ, & alia perſonæ: nã naturę eſt ut principii, perſonæ ut ſuſceptiui, ut dictum eſt. Quocirca conuenire in eſſe, quatenus eſt naturæ, eſt conuenire ad integritatem principii ipſius eſſe: hoc eſt, fieri partes naturæ, quæ eſt principium eſſendi: & ſic materia, & forma conueniunt in uno eſſe, ut eſſe eſt naturę. Conuenire autem in uno eſſe, quatenus eſt perſonæ, eſt conuenire, ſeu ſpectare ad integritatem perſonalitatis: & ſic caput, & pedes, & reliquę partes, & natura ipſa cũ ſuis partibus conueniunt in eſſe ut eſt perſonæ. Vnde patet quòd eſſe diuinũ non quatenus eſt naturæ, cõmunicatum, eſt humanitati Chriſti: quoniam conſtat humanitatem Chriſti non concurrere cũ deitate ad integrandum quaſi principium ipſius eſſe: ſed communicatum ut eſt perſonæ: quoniam humanitas Chriſti aſſumpta D eſt ad perſonalitatem Verbi: ita quòd eſt de numero ſpectãtium ad perſonalitatem filii Dei, modo noſtram intelligentiã excedente. Et propterea non ſequitur, quòd unio ſit facta in natura, nec quòd unio ſit facta cum Patre, & Filio communicatũ ſiquidem eſt humanæ naturę eſſe diuinum, non ut eſt naturæ, nec ut eſt cuiuſcumque perſonæ diuinę: ſed ut eſt perſonę Filii quia aſſumpta eſt ad perſonalitatem Filii tantum.

¶ In reſponſione ad quartum eiuſdem articuli, habes clare reſponſionem de effectu formali intrinſeco, quem formam oportet ponere in ſua materia, quod eſt eſſe eſſentiæ, ita quòd forma ſubſtantialis dat materiæ ſubſtantiale eſſe eſſentiæ, conſtituendo ſubſtantię naturam, ſeu eſſentiam completam: & ſimiliter aia dat eſſe aiatum (quod alio nomine dr̃ eſſe uiuum) cõſtituẽdi eſſentiã uiuã ſeu animatam, & ſic de aliis. In hoc.n. conſiſtit effectus formalis, a quo non põt ſeparari ẽt ꝑ intellectũ forma in materia. Et ſi non intelligis formæ ulteriorẽ progreſſum, non habes adhuc (ut in litera dr̃) illud, qđ eſt, ſed ſo- E lummodo naturã: qua aliquid eſt, quæ, ſ. eſt eſſendi principiũ non ſubiectũ. Et ideo ex hoc, ꝙ forma, ſeu aia neceſſario dat eſſe corpori, non habetur ꝙ eſſe ſit naturæ, & ſubiecti qđ, ſed quia conſtituit naturã, quæ eſt quo relinquit ſubſecuturũ illud, qđ eſt qđ: & ideo eſſe eſt perſonæ in ordine ad naturã. &c. ut præ declaratũ fuit Superius quoque, cum tractatum fuit, an corpus mediante aia aſſumptum fuerit, declaratum eſt ꝙ in calce huius reſponſionis ſubditur. ſ. ꝙ anima in formando corpus, ſicque in eſſe perfecto conſtituendo naturam humanam. eſt cauſa habitudinis unionis humanæ naturæ ad Verbum.

SVP. QVÆ. XVIII. ART. I.

Scot. 3. ſ. d. 17. q. 1. *Riccar. ſ. d. 17. q. 1.*
Duran. 3. ſ. d. 17. q. 1. *S. bona. 3. ſ. d. 17. q. 1. a.*
Medina. ar. 1.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore duo ſunt, primo recitatur erronea poſitio tenentium partem negatiuam: ſecundo reſpondetur ſecundũ veritatem. Quoad primum refertur, quòd in hanc communem

¶Et circa hoc quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrũ in Chr̃o ſit alia voluntas diuina, & alia humana.

¶Secundo, Vtrum in humana natura Chr̃i ſit alia volũtas ſenſualitatis, & alia ratiõis

¶Tertio, Vtrũ ex parte rõis fuerit i Chr̃o plures volũtates

¶Quarto, Vtrũ in Chriſto fuerit liberum arbitrium.

¶Quinto, Vtrũ volũtas humana Chr̃i, fuerit oĩno cõformis diuinę uoluntati in uolito.

¶Sexto, Vtrũ in Chr̃o fuerit aliqua contrarietas voluntatum.

ARTICVLVS. I.

Vtrũ in Chriſto ſint duæ voluntates.

AD PRIMVM ſic pceditur. Vr̃ q in Chriſto non ſint duę voluntates, vna diuina, & alia humana. Volũtas.n.ẽ primũ mouẽs, & imperãs i vnoquoq; volente: ſed in Chr̃o primũ mouẽs, & imperans fuit voluntas diuina, quia oĩa humana in Chr̃o mouebãtur ſm uoluntatẽ diuinã. ergo videtur q in Chriſto non fuerit niſi una uoluntas. ſcilicet diuina.

¶2 Præ. Inſtr̃m non mouet ꝓpria voluntate, ſed voluntate mouentis: ſed natura humana fuit in Chr̃o, ſicut inſtr̃m diuinitatis eius. ergo natura humana in Chriſto nõ mouebat̃ propria voluntate, ſed diuina.

¶3 Præ. Illud ſolũ multiplicat̃ i Chr̃o, q pertinet ad naturã. Voluntas autem non vr̃ ad naturam pertinere, quia ea, q̃ ſunt nãlia, ſunt ex neceſſitate: quod autem eſt voluntarium, nõ eſt neceſſarium. ergo voluntas eſt una tantum in Chriſto.

¶4 Præ. Dama.* dicit in 3. libro, q aliqualiter velle nõ eſt naturæ, ſed nr̃æ intelligentiæ, ſ. perſonalis: ſed omnis uolũtas eſt aliqualis voluntas, quia nihil eſt in genere, quod non ſit in aliqua eius ſpecie. ergo omnis volũtas ad perſonam pertinet: ſed in Chriſto fuit, & eſt una tñ perſona. ergo in Chriſto eſt vna tantum voluntas.

SED CONTRA eſt q dñs dicit Luc. 22. Pater, ſi uis, trãsfer calicem iſtum a me, veruntamẽ non mea uoluntas, ſed tua fiat: quod inducens Amb. ad Gratianũ Imperatorẽ dicit,* Sicut ſuſceperat voluntatẽ meam, ſuſcepit triſtitiam meam. Et ſup Lu. dicit,† voluntatem ſuam ad hominem retulit, Patris, ad diuinitatẽ: uolũtas.n. hominis eſt tpalis, uolũtas diuinitatis æterna.

RESP. Dicendum, quòd quidã poſuerunt in Chriſto eſſe unã ſolã uoluntatem: ſed ad hoc ponendũ diuerſimode moti eſſe uidentur. Appollinarius enim nõ poſuit animam intellectualem in Chriſto, ſed q Verbum eſſet loco animæ, uel etiam loco intellectus. Vnde cum uolũtas ſit in ratione (ut Philoſophus dicit in 3. de Anima*) ſequebatur quòd in Chriſto non eſſet uoluntas humana. & ita in eo non eſſet niſi una uoluntas. Et ſimiliter Euthices, & oẽs, qui poſuerũt unam nãm compoſitam in Chr̃o, cogebantur ponere unam uoluntatem in eo. Neſtorius etiã, quia poſuit unionem dei, & hominis eſſe factam ſolũ ſm affectũ, & voluntatem, poſuit unã uolũtatem in Chriſto. Poſtmodũ uero Macharius Antiochenus patriarca, & *Ciprus Alexãdrinus, & Sergius Conſtantinopolitanus, & quidam eorum ſequaces, poſuerunt in Chriſto unam uoluntatem, quãuis ponerent duas naturas in Chriſto ſm hypoſtaſim unitas: quia opinabantur q humana natura in Chriſto numquam mouebatur proprio motu, ſed ſolũ ſm q erat mota a diuinitate, ut patet ex epiſtola ſynodica Agathõis Papæ.† Et iõ in ſexta Synodo apud Conſtãtinopoli celebrata, determinatũ eſt oportere dici, q in Chr̃o ſint duæ uolũtates: ubi ſic legit̃, *Iuxta q oli prophetæ de Chriſto, & ipſe nos erudiuit, & ſanctorũ patrũ nobis tradidit ſymbolũ, duas nãles uolũtates in eo, & duas nãles operões prædicamus. Et hoc neceſſariũ fuit dici. Manifeſtũ eſt.n. q filius dei aſſumpſit humanã nãm perfectã, ſicut ſ. oſtenſũ eſt,† Ad perfectionem ãt humanę naturę pertinet uoluntas, q̃ eſt nãlis eius potentia, ſicut, & intellectus, ut patet ex his, q̃ in prima parte dicta ſunt.* Vñ neceſſe eſt dicere, q filius Dei humanam uoluntatẽ aſſumpſerit in humana natura. Per aſſumptionẽ ãt humanæ naturæ, nullam diminutionem paſſus eſt filius dei in his, quæ pertinent ad diuinam naturam, cui competit uoluntatem habere, ut in prima parte habitum eſt.* Vnde neceſſe eſt dicere, quod in Chriſto ſunt duę uoluntates, una ſcilicet diuina, & alia humana.*

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q quicquid fuit in humana natura Chr̃i, mouebatur nutu uoluntatis diuinæ. non tñ ſequitur q in Chriſto nõ fuerit motus uolũtatis proprius naturę humanæ, quia & aliorũ ſanctorũ pię uolũtates mouentur ſm uoluntatẽ dei, qui operatur in eis uelle, & perficere, ut dicit̃ Phil. 2. Licet enim uoluntas non poſſit interius moueri ab aliqua creatura, interius tñ mouetur a deo, ut in prima parte dictum eſt.* Et ſic etiam

Chriſtus

Concluſionem multi errantes cõuenerũt, ſ. in Chr̃o, non ſunt duæ voluntates. Quia diſſatiã ãt hi diuiſi ſunt. Apollinaris. o. ex negatione aĩæ intellectiua in Chr̃o, negat uolũtatẽ humanã. Euthices ex vnitate naturæ cõpoſitæ vnã quoq; voluntatẽ ponit. Neſtorius ſolã creatã nãm in Chr̃o ponens, vnitam Deo ſm conformitatẽ affectus, negat diuinã voluntatẽ in Chriſto. Macharius autem ex negatione ꝓprii motus in humanitate Chr̃i voluntatem humanã in Chr̃o negauit, vbi uides q oẽs conueniunt in negatione duarũ in Chr̃o uoluntatũ, dum aliq diuinã, aliqui humanã a Chr̃o tollũt, aut utrãq; tollere coguntur, & ponere unam ratione naturæ cõpoſitæ. Sed de Macharii poſitione nõ ſatis liquet, de uoluntate, q eſt naturalis potẽtia, ſed de uolũtate, hoc eſt actu uolendi, quia non negat potentiã, ſed motũ proprium humanæ naturæ in Chr̃o. Verũ, quia fruſtra ſuiſſet uoluntas ſine allo velle ſp, iõ dr̃, q negauit humanã i Chr̃o uolũtatẽ.

¶Quoad ſm̃ uidetur attinere, in Chriſto ſũt duæ uoluntates, diuina, & humana. Probat̃ dupliciter Primo auctoritate Synodi, q̃ pp huiõi errores extirpãdos hoc determinauit. Secundo rõe tali: Filius dei aſſumpſit nãm humanã pfectã, & nihil illi ꝓprium defuit de perfectione naturæ diuinę. ergo hẽt duas uoluntates, diuinã, ſ. & humanã. Probat̃ conſequentia, ꝓ prima quidẽ parte, quia ad ꝑfectionẽ humanę naturæ ptinet uolũtas, quia eſt nãlis illius potentia, ſicut, & intellectus. Pro ſecũda uero parte, quia ad diuinã nãm ſpectat uolũtatẽ habere, ut ex dictis in prima parte hæc ambo patent.

¶Rñſiones argumentorũ nõ expoſitione, ſed annotatiõe egẽt. Et ſecunda ſpẽaliter rñſio applicanda eſt ad diuerſas, & ualde multas q̃ões, in quibus eſt ſermo de inſtrumẽtis, & ſpẽaliter quũ uoluntas hoĩs, Dei inſtrumentum dr̃ ad aliqd operandũ, ſiue miraculũ, ſiue ſ. Ex tertia õt rñſione habes, colleſtã quadruplicem uolũtatẽ in Chr̃o poni, duplicem quaſi potentiã diuinã, ſ. & humanã & duo gñe actuũ, in humana, ſ. uoluntatẽ nãlem, & uolũtatem rõnalem. De quibus ſuperius diſcuſſæ ſũt difficultates, & inferius in hac q̃one, clarior erit ſermo ſ. iſta.

Porr. a 114

3. d. 14 a. 1. q. 1. co. & d. 17. a. 1. q. 1. & 4 cont. c. 36. Et po. q. 10. a. 4. ad 13. Et op. 3. c. 218. Et Io. 6. l. 4.

li. 3. orth. fid. ca. 14.

li. 2. de fid. ad Gra. c. 3. a medio, to. 2.

† Super illud Lu. Nõ ſicut ego uol. li. 10. ſ Luc. c. 5.

li. 3. de ãia tex. 42. t. a

* Alias Cirus, ſeu Tipus.

Hęc epiſt. miſſa fuit ad Synodũ lecta in actione 4. & recepta in 18.

* In ea Ag. q̃ fuit lecta in actio. 4. Synodi 6. ge. † q. 2. ar. 5.

P. p. q. 79. & 80.

concl.

P. p. q. 80.

P. p. q. 105 ar. 4.

Chriſtus ſecundum uoluntatẽ humanã, ſequebatur uoluntatem diuinã, ſecundum illud Pſ. 39. Vt facerẽ uolũtatẽ tuã, Deus meus, uolui. Vnde Aug. dicit contra Maximinũ, *ubi dixit Filius Patri, Non quod ego uolo, ſed quod tu vis, quid te adiuuat quod tua uerba ſubiũgis, & dicis, Oſtendit uere ſuam uoluntatem, ſubiectã ſuo genitori, quaſi nos negemus hominis uoluntatem, uoluntati Dei debere eſſe ſubiectam.

li. 3. c. 19. aſi med. tom. 6.

AD II dicendum, quod propriũ eſt inſtrumenti, quod moueatur à principali agente, diuerſimode tamen ſecundum proprietatẽ naturæ ipſius. Nã inſtrum inanimatũ, ſicut ſecuris, aut ſerra, mouetur ab artifice per ſolũ motũ corporalem. Inſtrum vero animatũ anima ſenſibili, mouetur per appetitũ ſenſitiuũ, ſicut equus à ſeſſore. Inſtrum vero aiatum anima rõnali, mouetur per voluntatẽ eius, ſicut per imperiũ dñi mouetur ſeruus ad aliqd agendũ, qui quidẽ ſeruus eſt, ſicut inſtrum animatũ, ut Philoſ. dicit in 1. Politico.* Sic ergo humana natura in Chriſto fuit inſtrumentum diuinitatis, vt moueretur per propriam voluntatem.

li. 1. Pol. c. 3. & 4. & l. 8. eth. c. 11 tom. 5.

AD III dicendum, quod ipſa potẽtia voluntatis eſt naturalis, & cõſequitur naturã ex neceſſitate. Sed motus, uel actus huius potentiæ (qui et voluntas dicitur) quandoque quidẽ eſt nãlis, & neceſſarius, puta reſpectu fœlicitatis, quandoque aũt ex libero arbitrio rõnis proueniens, & non neceſſarius neque nãlis (ſicut patet ex his, quæ in prima parte dicta ſunt)* & tamen et ipſa rõ, quæ eſt principium huius motus, eſt naturalis. Et ideo præter uoluntatem diuinam, oportet in Chriſto ponere uoluntatem humanam, non ſolũ, prout eſt potentia nãlis, aut prout eſt motus naturalis, ſed etiam prout eſt motus rationalis.

p. 1. q. 5. a. 8. & q. 6. ar. 1.

AD IIII dicendum, quod per hoc quod dicitur aliqualiter velle, deſignatur determinatus modus uolendi, determinatus aũt modus ponitur circa ipſam rem, cuius eſt modus. Vnde cũ uoluntas pertineat ad nãm, ipſũ et quod eſt aliqualiter velle, pertinet ad naturam, non ſecundũ quod eſt abſolute conſiderata, ſed ſecundum quod eſt in tali hypoſtaſi. Vnde et uoluntas humana Chriſti habuit quendã determinatum modum, ex eo quòd fuit in hypoſtaſi diuina, ut. ſ. moueretur ſemper ſecundum nutum diuinæ uoluntatis.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Chriſto fuerit aliqua uoluntas ſenſualitatis, præter rationis voluntatem.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr quod in Chriſto non fuerit aliqua uoluntas ſenſualitatis præter rõnis uoluntatẽ. Dicit. n. Philoſ. in 3. de aia, *quod voluntas in rõne eſt, in ſenſitiuo autem appetitu eſt iraſcibilis, & concupiſcibilis: ſed ſenſualitas ſignificat appetitũ ſenſitiuũ. ergo non fuit in Chriſto uoluntas ſenſualitatis.

¶ 2 Præt. Secundum Aug 12. de Trin.* ſenſualitas ſignificatur per ſerpẽtem: ſed nihil ſerpentinum fuit in Chriſto, habuit. n. ſimilitudinem animalis uenenoſi ſine ueneno, ut Aug. dicit ſuper illud Io. 3. Sicut exaltauit Moyſes ſerpenẽ in deſerto, ergo in Chro non fuit uoluntas ſenſualitatis.

li. 12. c. 13 paulo poſt prin. to. 3.

¶ 3 Præt. Voluntas ſequitur naturam, ut dictũ eſt.* Sed in Chriſto nõ fuit, niſi una natura præter diuinam: ergo in Chro non fuit, niſi una uolũtas humana.

* ex tract. 12. a med. poſt coll. tom. 9.

Ar. præc.

SED CONTRA eſt, quod Ambr. dicit in 2. ad Gratianũ,* Mea ẽ uolũtas, quã ſuã dixit, quia ut hõ ſuſcepit triſtitiã meã. Ex quo datur intelligi, quod triſtitia pertinet ad humanã uoluntatẽ in Chriſto: ſed triſtitia pertinet ad ſenſualitatem, ut in ſecunda parte habitũ eſt.* ergo uidetur quod in Chriſto fit uoluntas ſenſualitatis, præter voluntatem rationis.

li. 2. de fi. ad Grat. c. 3. a medio to. 2.

1. 2. q. 25. art. 1. & 4.

RESP. dicendũ, quod ſicut prædictum eſt,* filius Dei humanam naturam aſſumpſit cũ oĩbus, quæ pertinent ad perfectionem ipſius naturæ humanæ. In humana aũt natura includitur et natura animalis, ſicut in ſpecie includitur genus. Vndẽ oportet quod filius Dei aſſumpſerit cum humana natura, etiam ea, quæ pertinẽt ad perfectionem naturæ animalis, inter quæ eſt appetitus ſenſitiuus, qui ſenſualitas dicitur, & ideo oportet dicere, quod in Chriſto fuit ſenſualitas.* Sciendũ eſt et, quod ſenſualitas, ſiue ſenſualis appetitus, in quantum eſt natus obedire rõni, dicitur rõnale per participationẽ, ut patet per Phlo. 1. Eth.* Et quia uoluntas eſt in rõne (vt dictũ eſt) pari rõne põt dici, quod ſenſualitas ſit uoluntas per participationem.

Art. præc.

Concl.

D. 1219.

li. 1. eth. c. ult. tom. 5

* Ar. præc.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod rõ illa procedit de uolũtate eſſentialiter dicta, quæ nõ eſt niſi in parte intellectiua: ſed uoluntas participatiue dicta, põt eẽ in parte ſenſitiua, inquãtũ obedit rõi.

AD II dicendum, quod ſenſualitas ſignatur per ſerpentem, non quantum ad naturam ſenſualitatis, quam Chriſtus aſſumpſit, ſed quantum ad corruptionem fomitis, quæ in Chriſto non fuit.

AD III dicendum, quod ubi eſt unum propter alterum, ibi unum tantum eſſe uidetur, ſicut ſuperficies, quæ eſt uiſibilis per colorem, eſt unum uiſibile cum colore. Et ſimiliter, quia ſenſualitas nõ dicitur uoluntas niſi quia participat uoluntatẽ rationis, ſicut eſt una natura humana in Chriſto, ita etiam ponitur una uoluntas humana in Chriſto.

SVP. QV. XVIII. ART. II.

Medina, ar. 2.

Port 1 115 Inf. ar. 5. cor. Et 3. d. 17. a. 1. q. 2. Et op. 3 c. 2. li. 3. de anima, tex. 42. to. 2.

TItulus ſingularis eſt: omnis quæſtio de appetitu ſenſitiuo, ut ſic, ſed de appetitu ſenſitiuo, ut habet rõnem voluntatis, non ſimpliciter, & abſolute, ſed talis, hoc eſt ſenſualis, Puto autem rõnẽ tituli huius fuiſſe euãgelica uerba, quib. motus appetitus ſenſitiui, velle vocatur, cum dicitur: Venimus non ſicut ego volo.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio. In Chro fuit voluntas ſenſualitatis, ſeu ſenſualitas, dicta uoluntas participatiue. probatur primo, quod in Chro fuit ſenſualitas appetitus: ſecundo, quod iſte ſit uoluntas per participationem. Primum probatur, Filius Dei aſſumpſit naturam humanam cũ oĩb. pertinentibus ad ipſius naturæ perfectionẽ, ergo aſſumpſit cũ ea oĩa, quæ pertinent ad perfectionẽ naturæ aĩalis. ergo aſſumpſit ſenſualitatẽ. prima cõſequentia probatur, quia in natura humana includitur natura aĩalis, ſicut in ſpẽ includitur genus. Secunda aũt probatur, quia appetitus ſenſitiuus, qui ſenſualitas dicitur, eſt unum de pertinentibus ad perfectionẽ naturæ aĩalis. Secundum probatur. appetitus ſenſitiuus, ſeu ſenſualitas, ut natus obedire rõni, uocatur, & eſt rõnalis participatiue ſecundo Ethi. ergo pari rõne uocari põt, & eſt voluntas participatiue. probatur, quia uoluntas in rõne eſt. nã ſicut à ratione participante rationalis appetitus, ita à uoluntate quoque participãte voluntarius appetitus, qui uoluntas uocatur, dici põt. Imo ex hoc ipſo quòd rationalis appetitus dicitur, uolũtas dicitur, quia rõnalis appetitus* nomẽ eſt proprium uolũtatis, & participatiue ſolum communicatũ ſenſualitati.

¶ Aduerte hic, quod quia oĩs motus appetitus ſenſitiui in Chro fuit uoluntarius (quãuis et motus proprii ſenſualitatis in propria obiecta, uolũtarii etiam, nã uolũtarie eſuriuit, & una quæque uirtus propria exercere diſpoſitio) ideo in Chro appetitus ſenſitiuus ſemper rõnalis, & ſemper participatiue volũtas in quolibet ſuo actu fuit.

SVP. QV. XVIII. ART. III.

Medina, ar 3.

Porr. 216

Titulus clarus eſt, ortumq. habuit ex diſtinctione uoluntatis tam à Damaſceno, q̃ ab alijs facta.

¶ In corpore articuli tãdeſ cũ diſtinctione ad q̃ſitũ. Diſtinctio ẽ, Voluntas accipi põt, uel pro potẽtia, uel p̃ actu. Prima concluſio iuxta primũ mẽbrũ. In Chr̃o eſt vna tñ voluntas humana eſſentialiter, & nõ participatiue dicta. Scd̃a cõcluſio, iuxta ſcm̃ mẽbrum eſt. in Chr̃o ſũt duæ uoluntates, ſ. uoluntas ut natura, & uolũtas ut rõ. Probatur primo ſcd̃a cõcluſio. Voluntas eſt finis, & eorũ, q̃ ſũt ad finẽ alio, & alio mõ. ergo alterius rationis eſt act⁹ uolũtatis in finẽ, & alterius rõnis, actus uoluntatis in id, qd̃ ẽ ad finẽ. ergo in Chr̃o ſũt duæ uoluntates, i. duæ ſpẽs actuũ volũtatis. Antecedens p̃ prima parte ex ſuperioribus ſupponit. Pro ſcd̃a p̃bat, quia in finẽ fert ſimpliciter, & abſolute, q. ĩ id fert ut in id, quod eſt ſm̃ ſe bonũ, ut in ſanitatẽ. in id vero, qd̃ eſt ad finẽ, fert cũ quadã cõparatione, quia fert in id, ſm̃ q̃ hẽt bonitatẽ ex ordine ad aliud, ſ. finẽ, ut patet de ſumptione medicinæ pp̃ ſanitatem. Conſequentia relinquit pro euidẽti gr̃a materiæ, nã talis modorum diuerſitas, qualis. ſ. conſurgit ex p̃prijs rõnibus finis, & eius qđ eſt ad finẽ, diuerſã hẽt rõnem in appetibus proprijs. Probat ſcd̃a pars primæ cõcluſio, qa talis diuerſificat potentiam. Probat: ſtat cũ una cõmuni rõne boni, q̃ eſt obiectũ voluntatis: ſtãte. n unitate obiecti proprij uoluntatis. qđ eſt bonum in cõi, non diuerſificat potentia uoluntatis, q̃ſuus diuerſificent gr̃a actuũ eius ex diuerſa rõe generali actuum eius, cuiuſmodi ſunt motus ad bonum in ſe, & motus ad bonum p̃pter aliud.

ar. 1. hui⁹ q̃ſt. ad 3

1. 2. q. 8. a. 2. & 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Chriſto fuerint duæ uoluntates, quantum ad rationem.

Sup. ead. q. art. c. 2. ad 2. & 1ſ. artic. 4. & 5 cor. & 3 d. 17. at. 1. q. 3. & opu. 3 c. 13.

AD TERTIVM ſic p̃cedit. Vr q̃ in Chriſto fuerint duæ uoluntates, quantum ad rationẽ. Dicit. n. Damaſc.[a] in 2. lib. q̃ duplex eſt hominis[b] voluntas, ſ. naturalis, quæ uocatur thelíſis, & voluntas rationalis, quæ uocatur bulíſis: ſed Chriſtus in humana natura habuit quicqd ad perfectionem humanæ naturæ pertinet. ergo utraq; prædictarum volũtatũ fuit in Chr̃o.

*li. 2 c. 22 & li. 3 ca. 14. & 18.

G

¶2 Præt. Vis appetitiua diuerſificatur in homine, ſm̃ diuerſitatẽ virtutis apprehenſiuæ, & iõ ſm̃ dr̃iam ſenſus, & intellectus diuerſificatur in homine appetitus ſenſitiuus, & intellectiuus: ſed ſimiliter quãtum ad apprehenſionẽ hominis ponitur dr̃ia rationis, & intellectus, quorum utrumque fuit in Chriſto ergo fuit in eo duplex uoluntas, vna intellectualis, & alia rationalis.

H

¶3 Præt. A quibuſdã ponitur ĩ Chriſto uoluntas pietatis, quæ non poteſt poni niſi ex parte rationis.[b] ergo in Chr̃o ex parte rationis ſunt plures uolũtates.

SED CONTRA eſt, q̃ in quolibet ordine eſt unum primum mouens: ſed volũtas eſt primũ mouens in genere humanorũ actuũ ergo in vno hoĩe non eſt niſi vna voluntas proprie dicta, quæ eſt uoluntas rationis, Chriſtus autem eſt unus homo. ergo in Chriſto eſt una tantũ voluntas humana.

I

RESP. Dicendum, q̃ ſicut dictum eſt,* voluntas q̃ñq; accipitur pro potentia, & q̃ñq; pro actu. Si ergo voluntas accipiaſ pro actu, ſic oportet in Chriſto ex parte rationis ponere duas uoluntates, i. duas ſpecies actuũ uoluntatis. Voluntas. n. ut in ſecunda parte dictũ eſt,† & eſt finis, & eſt eorum, quæ ſunt ad finem, & alio modo fertur in utrumque. Nam in finem fertur ſimpliciter, & abſolute, ſicut in id, quod eſt ſm̃ ſe bonum. In id autem*, quod eſt ad finem, ferſ cum quadam comparatione, ſecundum quod habet bonitatem ex ordine ad aliud. Et ideo alterius rationis eſt actus uoluntatis ſecundũ q̃ fertur in

K

F aliquid, quod eſt ſecundum ſe uolitum, ut ſanitas (quod a Damaſc.[a] vocatur thelíſis, ideſt, ſimplex uoluntas, & à Magiſtris vocatur voluntas vt natura) & alterius rationis eſt actus uoluntatis, ſecundum, q̃ fertur in aliquid, quod eſt uolitum ſolum ex ordine ad alterum, ſicut eſt ſumptio medicinæ, quem quidem uoluntatis actum Damaſc.[a] vocat bulíſim, id eſt, conſiliatiuam uoluntatem, à Magiſtris autem uocatur uoluntas ut ratio. Hæc aũt diuerſitas actus non diuerſificat potentiam, quia uterque actus attendit ad unam communem rationem obiecti, quod eſt bonum. Et ideo dicendũ eſt, q̃ ſi[m] loquamur de potentia uoluntatis, in Chriſto eſt una & ſola uoluntas humana, eſſentialiter, & nõ participatiue dicta: ſi uero loquamur de uoluntate, quæ eſt actus, ſic diſtinguitur in Chriſto uoluntas, quæ eſt ut natura, quæ dicitur thelíſis, & uolũtas, quæ eſt ut ratio, quæ dicitur bulíſis.[a]

Loco cit. in arg. 1.

Loco cit. l arg. 1.

Concl. in D. 1259.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ illæ duæ uoluntates non diuerſificantur ſecundum potentiam, ſed ſolum ſecundum differentiam actus, ut dictũ eſt.*

In cor. ar.

AD II dicendum quòd, etiam intellectus, & ratio non ſunt diuerſæ[d] potentiæ, ut in prima parte dictum eſt.†

D. 1219. P. p. q. 79. artic. 8.

AD III dicendum, q̃ uoluntas pietatis non uidetur eſſe aliud quàm uoluntas, quæ conſideratur ut natura; inquantum. ſ. refugit alienum malum abſolute conſideratum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum in Chriſto fuerit liberum arbitrium.

AD QVARTVM ſic procedit. Vr quòd in Chr̃o non fuerit liberum arbitrium. Dicit. n. Damaſc.* in 3. li. Gnomen aũt. i. ſñiam, vel mentem, uel excogitationẽ, & prohæreſim, i. electionem, in Domino dicere impoſſibile eſt, ſi proprie loqui uolumus. Maxime autem in his, quæ ſunt fidei, eſt proprie loquẽdũ. ergo in Chriſto non fuit[h] electio, & p̃ cõſequens, nec liberũ arbitriũ, cuius actus eſt elect.

¶2 Præt. Philoſ. dicit in 3. Eth.† q̃ electio eſt appetitus præconſiliati: ſed conſilium non uideſ fuiſſe in Chriſto, quia non conſiliamur, de quibus certi ſum⁹. Chriſtus autem de omnib. certitudinem habuit. ergo in Chriſto non fuit electio, & ſic nec liberum arbitrium.

li. 3. eth. c. 3. circa fi. to. 5.

¶3 Præt. Liberum arbitrium ſe habet[h] ad vtrumque: ſed uoluntas Chr̃i fuit determinata ad bonũ, quia non potuit peccare, ſicut ſupra dictũ ẽ.* ergo ĩ Chriſto non fuit liberum arbitriũ.

q. 15. ar. 1. & 2.

SED CONTRA eſt, q̃ dicitur

SVP. QV. XVIII. ART. IIII.

Porr. 240

Titulus ut ſonat, clarus eſt.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio reſponſiua, In Chriſto fuit liberũ arbitriũ. Probatur: in Chriſto voluntas ponitur ut ratio, ergo electio, ergo liberum arbitriũ. Antecedẽs probatur, quia in Chriſto ponitur duplex voluntatis actus, ſ. reſpectu finis, & reſpectu eius, quod eſt ad finem, &c. ut ſupra dictum eſt. Prima conſequentia p̃batur, quia electio eſt idem, quod uoluntas, ut ratio, quod probatur ex differentia inter uoluntatem, & electionem ex tertio Ethicorum, quia illa finis, hæc eius, quod ad finem, & propterea illa uoluntas ut natura, hæc uoluntas, ut ratio. Secunda uero conſequentia probatur, quia electio eſt proprius actus liberi arbitrij, hoc eſt uoluntatis, ut eſt liberum arbitrium, ut in prima parte dictum eſt.

3. d. 14. ar. 1. q. 1. cor. & d. 17. a. 1. q. 5. ad 5 Eod. 18. a. 2. ad 5. li. 3. c. 14 non p̃cul a fi.

Iſa.7.Butyrum, & mel comedet, ut ſciat reꝓbare A
malū, & eligere bonū, ꝙ eſt actus liberi arbitrii.
ergo in Chriſto fuit liberum arbitrium.

Resp. dcēdm, ꝙ ſicut dictū eſt†, in Chr̄o fuit duplex[d] actus uoluntatis, unus q̄dē, quo eius uoluntas ferebat̄ in aliq̄d, ſicut ſm ſe uolitū, ꝙ ꝑtinet ad rōem finis: alius āt, ſm quē eius volūtas ferebat̄ i aliquid per ordinē ad aliud, ꝙ pertinet ad rōnem eius, quod eſt ad finem. Differt āt, ut Philoſophus dicit in 3. Eth.* electio a uoluntate in hoc, ꝙ voluntas, ꝑ ſe loquēdo, eſt ipſius finis, electio aūt eorū, q̄ ſunt ad finē. Et ſic ſimpliciter uoluntas ē idē, ꝙ uoluntas ut natura. Electio āt eſt idē, ꝙ uoluntas ut rō, & eſt proprius actus liberi arbitrii, ut in prima parte dictū eſt†. Et iō[m] cū in Chr̄o ponatur uoluntas ut rō, neceſſe eſt ēt ponere electionē, & per conſequens liberum arbitrium, cuius actus eſt electio[n], ut in prima parte habitum eſt.* B

Art. 1. hui9 q. ad 3. — li. 3. eth. c. 2. l. 5. 10. 5. — P. p. q. 83. Ar. 4. Concl. — P. p. q. 83. a. 3. & t. 2. q. 13. ar. 1.

Ad primum ergo dcēdm, ꝙ Dama. excludit a Chr̄o electionē, ſm ꝙ intelligit in noīe electionis īportari dubitationē. Hæc tñ dubitatio non eſt de neceſſitate electionis, qa ēt deo cōuenit eligere ſm illud Eph. 1. Elegit in ipſo &c. cū tñ in Deo nulla ſit dubitatio. Accidit tñ dubitatio electiōi, inquātū eſt in natura ignorante. Et idē dcēdm eſt de aliis, de qb. fit mētio in auctoritate prædicta.† C

citato l. 2. l

Ad II dcēdm, ꝙ electio ꝓſupponit cōſiliū, nō tñ ſequit̄ ex cōſilio, niſi iā determinato ꝑ iudiciū. Illud. n. ꝙ iudicamus agēdū, poſt īquiſitionē cōſilii eligimus, ut in 3. Eth. dr̄.* Et iō ſi aliq̄d iudicet̄ ut agendū abſq; dubitatione, & inquiſitione ꝓcedente, hoc ſufficit ad electionē. Et ſic patet, ꝙ dubitatio, ſiue inquiſitio nō ꝑ ſe ꝑtinet ad electionē, ſed ſolum ſecundum quòd eſt in natura ignorante.

li. 3. ethi. ca. 2. & 3. to. 5.

Ad III dcēdm, ꝙ uoluntas Chr̄i licet ſit determinata ad bonū, nō tñ eſt determinata ad hoc, uel ad illud bonū. Et iō ꝑtinet ad Chr̄m eligere ꝑ liberū arbitriū cōfirmatū in bono, ſicut ad beatos.

ARTICVLVS V. D

Vtrum uoluntas humana Chriſti fuerit omnino conformis diuinæ uoluntati in uolito

Infr. q. 21. art. 3. et 4. Et 3. d. 17. art. 2. q. 1. & 4. cōtra G. 39. fi.

Ad qvintvm ſic ꝓcedit̄. Vr̄ ꝙ volūtas humana in Chr̄o nō uoluerit aliud, q̄ deus vult. Dr̄. n. in Pſal. 39. ex perſona Chriſti, ut facerem uoluntatem tuā, deus meus, [h]uolui: ſed ille, qui vult volūtatē alicuius, facere, uult, quod ille uult. ergo uidetur ꝙ uoluntas humana Chriſti nihil aliud voluerit, quàm uoluntas diuina ipſius. E

¶2 Præt. Aīa Chr̄i habuit perfectiſſimam charitatē, q̄ ēt cōprehenſionē nr̄æ ſcientiæ excedit, ſm illud Eph. 3. ſupereminentē ſciæ charitatē Chr̄i: ſed charitas eſt facere, ꝙ hō idem uelit[h] ꝙ Deus vū, & Philoſo. 9. Eth. dicit, ꝙ unū de amicabilibus eſt eadē uelle, & eligere. ergo volūtas humana in Chriſto nihil aliud uoluit, quā diuina. A

lib. 9. ca. 4. to. 5.

¶3 Præt. Chriſtus fuit uerus[h] cōprehenſor: ſed ſancti, qui ſunt cōprehenſores i patria, nihil aliud uolūt, q̄, ꝙ Deus uult, alioquin nō eſſent beati, qa nō haberent quicqu d uellēt: beatus. n. eſt, qui hēt quęcumque vult, et nihil mali vult, ut Aug. dicit i li. de Tri.* ergo Chr̄s nihil aliud voluit ſm volūtatē humanā, q̄ uoluit uolūtas diuinā. B

li. 1. de tri. c. 5. et l. 13. c. 5. 1 fi. et c. 6. to. 3.

Sed contra eſt, ꝙ Aug. dicit cōtra Maximinū†: In hoc, ꝙ Chr̄s ait, Nō ꝙ uolo, ſed ꝙ tu, aliud ſe oſtendit uoluiſſe, q̄ pater, ꝙ n. ſi humano corde nō poſſet, cū infirmitatē noſtram in ſuum, non diuinum, ſed humanū transfiguraret affectum.

† li. 3. con. Max. c. 19 in medio. to. 6.

Resp. dcēdm, ꝙ ſicut dictū ē*, in Chr̄o ſm humanā naturam ponit̄ multiplex volūtas. ſ. uolūtas ſēſualitatis, q̄ participatiue volūtas dr̄, & uolūtas rōalis ſiue cōſideret̄ ꝑ modū naturę, ſiue ꝑ modū rōis. Dictū eſt aūt ſupra*, ꝙ ex quadā diſpēſatiōe filius Dei ante ſuā paſſionē ꝑmittebat carni agere, & pati, q̄ ſūt ei ꝓpria. Et ſilr̄ ēt ꝑmittebat oīb. uirib. aīæ agere, & pati q̄ ꝓpria. Manifeſtū eſt āt, ꝙ uolūtas ſēſualitatis, refugit naturaliter dolores ſēſibiles, et corpis lęſionē. Silr̄ ēt uoluntas ut natura repudiat ea, q̄ ſunt naturæ contraria, & q̄ ſunt ſm ſe mala, puta mortem, & alia hmōi: ſed hæc tñ uoluntas, q̄ñ que per modū rōis eligere pōt ex ordine ad finem. Sicut ēt in aliquo puro homine ſenſualitas eius, & ēt uoluntas abſolute conſiderata refugit vſtionē quam tñ voluntas ſm rōnem eligit propter finem ſanitatis. Voluntas autem dei erat, ut Chriſtus dolores, & paſſiones, & mortē pateret̄, non ꝙ iſta eſſent a Deo uolita. ſecundum ſe ſed ex ordine ad finē humanæ ſalutis. vñ patet, ꝙ [m] Chr̄us ſm uoluntatem ſenſualitatis, & ſecundum uoluntatem rōnis quæ conſideratur per modum naturæ, aliud poterat uelle, q̄ Deus: ſed ſecundum uoluntatem, quæ eſt per modum rōnis,

a. t. 2. et 3. huius q. — q. 14. ar. 2. ad 2. — D. 1019. — Concl.

SV. QVAE. XVIII. ART. V.

Ca. 3. d. 16. q. 1. conr. 2. Palud. 3 d. 17. q. 1. Medina ar. 5.

Titulus clarus eſt de conformitate uoluntatis Chriſti humanæ ad diuinā in uolito. Nam de cōformitate in modo uolendi nulla eſt quęſtio, cum impoſſibile ſit uoluntatē creatam uelle eo modo, quo uult Deus: ſed an circa rem. uolitā fuerit conformitas, ita quòd nihil uoluerit ſecundum appetitum humanū, quod alienum ſit a uolito ſecundum diuinam uoluntatem, in dubium uertitur, propterea quòd legim⁹ Chriſtum ſecundum hominem uoluiſſe mortem propriam, quam tamen cōſtat eundem uoluiſſe uo luntate diuina.

¶ In corpore articuli reſpondetur quæſtio cum diſtinctione duabus concluſionibus. Diſtinctio eſt de triplici in Chriſto humana uolūtate, hoc eſt, uoluntate ſenſualitatis, uoluntate rationali, ut eſt natura, & uoluntate rationali, ut eſt ratio. Prima concluſio eſt, Chriſtus ſecundum uoluntatem ſenſualitatis, & ſecundum uoluntatē rationalem ꝑ modū naturę, poterat aliud uelle quàm Deus. Secunda concluſio eſt, Chriſtus ſm uoluntatē per modū rōis, idem uoluit, quod Deus. Probantur ſimul duplici, et primo rat one, ſecundo auctoritate. Rō eſt iſta: uoluntas ſenſualitatis naturaliter refugit, & læſionem corporis & dolores ſenſibiles, & uoluntas ut natura repudiat, & contraria naturę, & ſecundum ſe mala, & uoluntas per modum rationis eligit, quandoque hæc eadem ex ordine ad finem, & uoluntas Dei erat ut Chr̄s mortē, & male pateret̄, non ꝙ iſta uellet ſecundum ſe ſed in ordine ad finem, ergo Chriſtus ſecundum uoluntatem ſenſualitatis: & ſm uoluntatē per modum naturæ, poterat aliud uelle, quàm Deus, & ſecundum uoluntatem ꝑ modum rationis, ſemper uoluit idem, qđ Deus. Antecedēs habens quatuor partes, quo ad primas tres partes probatur ex hoc, ꝙ uidemus ſenſualitatē, & uoluntatē ut nām refugere aduſtionē, q̄ tñ volūtas ꝑ modū rōis, q̄ñque eligit propter ſanitatem acquirēdā. Conſequentia autē probatur, Filius dei ex quadam diſpenſatione ante paſſionem ſuam permittebat omnibus uiribus aīæ agere, quæ propria ſunt eis. ergo permittebat in Chriſto uoluntatem ſēſualitatis refutare

leſionem abſolute, &c. & uolūtatem ut naturā repudiare mortem abſolute, & uoluntatem ut rōnem acceptare eã tñ in ordine ad finem humanę ſalutis. Vbi patet, primas duas uoluntates aliud uelle q̃ deus, & tertiam uelle idem. q̃ Deus. Aſſūptū ad probandum conſequentiam probatur, quia ſupra dictū eſt, q̃ filius Dei ex quadā diſpenſatione permittebat carni agere, & pati, quæ ſunt ei propria: ex hoc.n.ſequit̃ per uiam, ac rōnem ſimilẽ, q̃ ſimiliter permiſit uiribus aliis agere, quæ eis ſunt propria. Deinde probantur ambę concluſiones auctoritate unica Christi orantis ad Patrē, Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. in his .o.uerbis, triplex uoluntas patet. ſ.diuina in ly tu, humana conformis diuinę in ly ſicut tu (quæ eſt uoluntas p modū rōnis), & humana aliud uolēs, q̃ diuina in ly, non ſicut ego uolo. Et hæc eſt uoluntas rōnalis p modū naturæ, repudians mortē abſolute, & uoluntas ſenſualitatis refutans dolores ſenſibiles &c. Patet ergo ex hac auctoritate utraq; cōcluſio. ¶ Nota nouitie, q̃ ut in rñſione ad primū clarius explanat, tam actus uoluntatis per modum naturæ, q̃ actus ſenſualitatis ex propria natura habet obiectum abſtrahens ab ordine ad diuinā

ſpˀ idem volebat q̃ Deus, q̃ patet ex hocipſo qđ dicit, Non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu. Volebat n.ſm rōnem, uoluntatē diuinā impleri: q̃uis aliud dicit ſe uelle ſecundum quandam aliam e us uoluntatem.

G AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ Chrs p uoluntatē rōnalē voluit ut diuina voluntas ipleret̃, nō āt p uoluntatē ſenſualitatis, cuius motus non ſe extēdit uſq; ad uoluntatē Dei, neq; p uolūtatē, q̃ conſiderat̃ pˀ modū naturę q̃ fert̃ in aliqua obiecta abſolute conſiderata, & nō in ordine ad diuinam uoluntatē.

AD II dcđm, q̃ conformitas uoluntatis humanæ ad voluntatē diuinā, attendit̃ ſm voluntatē rōis, ſm quā ēt uolūtates amicorū concordant, inquantū.ſ.rō cōſiderat aliquod uolitū i ordine ad volūtatē amici.

AD III dcđm, q̃ Chrs fuit ſimul cōprehenſor, & uiator, inquantū.ſ. p mentē fruebatur Deo, & habebat carnē paſſibilem. Et ideo ex parte carnis paſſibilis poterat in eo aliqd accidere, quod repugnaret naturali uoluntati ipſius, & etiā appetitui ſenſitiuo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Christo fuerit contrarietas uoluntatum.

G AD SEXTVM ſic pcedit̃. Vr̃ q̃ in Chr̃o fuerit cōtrarietas uoluntatum. Contrarietas namque voluntatum attenditur ſm contrarietatem [b] obiectorum ſicut ēt contrarietas motuum attenditur ſm cōtrarietatē terminorum, ut patet per Philo. in 5. phyſi.* ſed Chrs ſm diuerſas uolūtates cōtraria uolebat, nã ſm uoluntatē diuinā uolebat mortē, quā H refugiebat ſm voluntatem humanam. vñ Ath. dicit in lib. aduerſus Appollinariū, Qñ Chriſtus dicit, Pater, ſi poſſibile eſt, trãſeat a me calix iſte, & tñ nō mea, ſed tua uolūtas fiat, & iterum, Spiritus promptus eſt, caro āt infirma, duas uoluntates hic oſtendit: unam humanam, q̃ propter infirmitatem carnis

uoluntatem, & pptea quantum eſt ex parte obiecti, nō ſpectat ad hos motus, conformitas ad diuinã uoluntatē. Dico ſi quantū ē ex parte obiecti. qa ex parte ſubiecti ēt actus iſti cōformes ſunt diuinæ uoluntati in beatitudine q̃ inter Chriſtum ac mortem, & beatos, differentia. horum motuum in uolūtate ex parte ſubiecti oritur: quia.ſ. Chrs animam, & carnem paſſibilem habebat, beati autem non. Hinc enim fit, ut Chriſti uoluntati naturali, & ſenſuali occurrerent aliqua ut contraria, & læſiua, q̃ beatis exemptis ab omnis poſſibilitate mali occurrere neque unt, & propterea beati etiam ſm naturalem uoluntatis motū, & ſm appetitum ſenſitiuum conformantur diuinæ uoluntati in uolito, Chriſtus autem non. Et ſcito quòd iſti uoluntatis motus, qui in aliud tendebant in Chriſto, nihil aliud ſunt q̃ ue lleitates: uniuerſaliter ſiquidem loquendo, actus uoluntatis p modum naturę diſtinctos contra actum uoluntatis per modū rationis contrarium eligētis, nihil aliud eſt q̃ uelleitas, de qua dr in Eth. q̃ eſt etiam impoſſibilium: itaq; in beatis, nec electio, nec uelleitas eſt ad aliud uolitum, quam quod Deus uult. In Chriſto aūt electio omnis conformis Deo fuit in uolito. ſed non omnis uelleitas eius fuit conformis Deo in uolito: ha K buit.n. Chriſtus uelleitatem non patiendi crucē, quã tñ elegit, quia Deus ſic uolebat. Et ſimile eſt in nobis, cum dolemus de morte iuſte patientiū, & plagis iuſte à Deo nobis inflictis, & aliis huiuſmodi. Vellemus.n. hæc non eſſe: ueruntamen, fiat uoluntas Dei, dicamus, & uolumus ſi non exorbitamus.

SVPER QVÆ. XVIII. ART. VI.

Alb. Mag. 3.d. 17. per totam. Medina. ar. 6.

TItulus clarus quo ad quid nominis: in corpore autem manifeſtatur quid ſit contrarietas uoluntatum, & ſm quæ attendatur, nempe ſecundum contrarietatem obiectorum, ut uolentis, uolenti a, & ſimilium.

¶ In corpore articuli duo ſiunt. primo mõſtratur in cõi in quo conſiſtit contrarietas uoluntatum: ſecundo, reſpõdetur quæſito. ¶ Quo ad primum cõcluſio eſt. Ad contrarietatē uoluntatū in aliquo requiritur, quod oppoſitio uoluntatū ſit, & circa idē, & in eadē uoluntate. Probat̃ primo cōcluſio hæc ex cõi ratione

I contrarietatis, quam addit ſupra diuerſitatem: contrarietas.n. ſpecies eſt diuerſitatis. Sed inter contrarietatem, & diuerſitatē hoc intereſt, q̃ contrarietas addit ſupra diuerſitatem oppoſitionem, ſecundum idem, & in eodem. Procedit ergo lfa ſic. Cōtrarietas exigit oppoſitionem in eodem ſecundum idem. ergo contrarietas uoluntatum in aliquo exigit oppoſitionē uolūtatum ſm idem, & I eadē uolūtare. Añs probatur: quia ſi diuerſitas ſit in diuerſis, aut ſm diuerſa, ñ eſt contrarietas. Probatur: quia nō eſt cōtradictio, contrarietas numque contradictionem in ſe claudit. Deinde declarat̃ eadem cōcluſio quo ad illam particulam ſm idem ex diuerſis rationibus uolendi, & nolendi unum, & idem (puta mortem Sortis propter cōmune, uel priuatum bonū) dupliciter ſe habētibus, uel ut diuerſis tantum, uel ñ ſolum ut diuerſis, ſed oppoſitis, ut patet in exemplo literæ, de uoluntate principis circa mortē Sortis la uoluit propter bonū publicum, & uoluntate parentis, ut ñ moriat̃ pp bonū pprīū qñ.n. hic ſiſtunt ambæ uoluntates diuerſæ quidē ſunt, ſed ñ contrariantur, quia licet contraria uelle (ſcilicet mori illum, & non mori illum) diuerſa tñ eſt ratio uolendi mortē, & uolēdi nō mortē, ac per hoc nō eſt oppoſitio ſm eandē rōem uolendi. Sed ſi nō ſiſtitur hic, ſed uoluntas parentis circa nō mori pp bonū pprīū opponit bonum pprium bono cõi, iã ñ ſola eſt diuerſitas rōnum uolendi.ſ.cōis, & proprii, ſed eſt oppoſitio earundē: qa cōe bonum tollitur per proprium in rōe uolendi. Vincit.n. amor proprius amorem cōis boni, & expellit illud a rōe uolendi, & uult filium non mori, ēt contra cōe bonum ob nimium amorē proprii boni. Demum declaratur eadem concluſio quo ad illam particulam, in eadem uoluntate ex diuerſis appetitibus, dupliciter etiam diſpoſitis, uel cum ſola diuerſitate, uel cum diuerſitate habentibus etiam oppoſitionem. V.g. Appetitus rationalis uult bonum rationis, appetitus ſenſualis uult bonum delectabile ſecundum ſenſum. Si hic ſiſtitur, diuerſitas appetituum eſt ſola, ſed ſi ultra progreditur ex parte ſubiecti appetitus boni delectabilis, ut immutet appetentem, uel ad tardandū, uel mutandum appetitum boni rationis, iam non ſola diuerſitas eſt appetituum, ſed oppoſitio, quia opponit ſe appetitus delectabilis cōtra appetitum rōis, & uincit illum, dum immutat illum, uel annullando, uel debilitando illum ex parte appetentis, ut ſ. uel non uelit bonum rationis tunc, uel debiliter uelit K illud. Hoc ãt quod dicimus de oppoſitione appetitus ſenſitiui ad rationalem, intelligendum quoque eſt locum habere inter actum uoluntatis per modum naturę, & actum electionis. nam cum in diuerſa tendunt, ſi uoluntas naturalis intantum prædit, ut opponat ſe electioni, & uocat illã, contrarietas uoluntatū eſt, ut ſi qs electurus diſpendium honoris, ſeu etiã uitæ, ob bonū uirtutis, a nāli uoluntate uitæ honoris, gloriæque uincat̃. ¶ Circa hanc concluſionem nota, q̃ in concluſione non dr̃ ad contrarietatem uoluntatū reqri hęc duo, ſed dr̃ hæc duo reqri ad contrarietatem uoluntatū in aliquo. Appoſuit ſiqdem Au ctor ly in aliquo, ad monſtrandum q̃ de contrarietate uoluntatum i uno, & eodem hōie loqt̃. Et dixit hoc, qa ſciebat. Imo etiam i hac lfa docet, q̃ ad contrarietatē uolūtatū ſimpliciter, & abſolute ñ reqrunt̃ hæc duo, ſed alterum tantum ſufficit, ut patet in exēplo lfæ de uoluntate principis, & uoluntate pa-

Pot. 119
3.d. 17. ar. 2. q. a. et 3.
Et op. 3. c. 239. fin.

li. 5. Phyſi. tex. 49. uſq; ad 52. co. a.

A refugiebat paſſionē, & diuinā eius, propria ad paſſionē. ergo in Chr̄o fuit cōtrarietas volūtatū.
¶ 2 Præt. ad Gal. 5. dr̄, ꝙ Caro cōcupiſcit aduerſus ſpūm, & ſpiritus aduerſus carnem. Ergo igit̄ contrarietas uolūtatū, qñ ſpūs vnū cōcupiſcit, & caro aliud: ſed hoc fuit in Chr̄o, nā p uolūtatē carnis, quā Spūſſanctus in eius mente faciebat, uolebat paſſionē, ſm illud Iſa. 53. Oblatus eſt, quia uoluit, ſm aūt carnē, paſſionem refugiebat. ergo erat in eo cōtrarietas volūtatū.
¶ 3 Præt. Luc. 22. dr̄, ꝙ factus in agonia prolixius orabat: ſed agonia vr̄ importare quandā cōpugnationē aīi in contraria tēdentis. ergo vr̄, ꝙ in Chr̄o fuerit contrarietas uoluntatum.

Sed contra eſt, ꝙ in determinatione ſextę Synodi dr̄, Prædicamus duas nāles volūtates, nō cōtrarias (iuxta ꝙ impii aſſerunt hæretici) ſed ſequētem eius humanā voluntatē & nō reſiſtentem, vel reluctantē, ſed potius ſubiectam diuinæ eius, atq; oīpotenti voluntati. *HF in Epiſt. Agath. ad ſextam Synod. gñal. & legit. ibi act. 4. & recepitur act. 8*

Reſp. Dcēdm, ꝙ contrarietas non pōt eſſe niſi oppoſitio attēdatur in eodē, & ſm idē: ſi aūt ſm diuerſa, & in diuerſis exiſtat diuerſitas, non ſufficit hoc ad rōnē contrarietatis, ſicut ad rōnem contradictionis, puta ꝙ hō ſit pulcher, aut ſanus ſm manum, & non ſm pedē. Ad hoc ergo, quòd ſit contrarietas voluntatū in aliquo, requirit̄ primò quidē, ꝙ ſm idē attendatur diuerſitas volūtatū. Si. n. unius volūtas ſit de aliquo fiēdo ſm quandā rōnem uniuerſalē, & alterius voluntas ſit de eodem non fiendo ſm quandā rōnem particularē, non eſt oīno cōtrarietas voluntatum. Puta, ſi Rex vult ſuſpēdi latronē pp bonū publicum, & aliquis eius cōſanguineus nolit eū ſuſpendi pp amorē priuatū, non erit cōtrarietas uolūtatis, niſi forte in tm̄ ſe extendat uoluntas hoīs priuari, ut bonū publicū uelit impedire, ut cōſeruet bonū priuatū. tunc. n. circa idē attendit̄ repugnantia uoluntatū. Secūdo aūt requiritur ad contrarietatē uolūtatis, ꝙ ſit circa eādē volūtatem. Si. n. homo uult unū ſm appetitū rōnis, & vult aliud ſm appetitum ſenſitiuū, nō eſt hic aliqua cōtrarietas, niſi forte appetitus ſenſitiuus in tm̄ præualeat, ꝙ uel immutet, uel retardet appetitum rōnis: ſic. n. iā ad ipſam uolūtatē rationis perueniret aliquid de motu contrario appetitus ſenſitiui.

B Sic igitur dcēdm eſt, ꝙ licet uoluntas naturalis, & voluntas ſenſualitatis in Chriſto aliquid aliud uoluerit, q̄ uoluntas diuina, & voluntas rōnis ipſius, nō tn̄ fuit aliqua contrarietas uoluntatum. Primo quidem, quia neque uoluntas naturalis, neq; uoluntas ſenſualitatis repudiabat illam rationem, ſ. qua diuina uoluntas, & uoluntas rōnis humanæ in Chriſto paſſionem uolebat. Volebat. n. ēt uolūtas abſoluta in Chriſto ſalutem hu-

C man generis, ſed eius non erat uelle hoc in ordine ad aliud: motus autē ſenſualitatis ad hoc ſe extendere non ualebat. Scdo, quia neque uolūtas diuina neque voluntas rōnis in Chriſto impediebatur, aut retardabatur, per voluntatem naturalem, aut per appetitum ſenſualitatis. Similiter etiā, nec econtrario uoluntas diuina, uel uoluntas rōnis in Chr̄o, refugiebat, aut retardabat motum uoluntatis naturalis humanæ, & motum ſenſualitatis in Chriſto. Placebat. n. Chriſto ſm uoluntatem diuinam, & etiam ſm uoluntatē rōnis, ut uoluntas nālis in ipſo, & uoluntas ſenſualitatis, ſm ordinē ſuę

D naturæ mouerent̄. Vnde patet, ꝙ in Chriſto nulla fuit repugnantia, uel contrarietas uoluntatum.

Ad primum ergo dcēdm, ꝙ hoc ipſum, ꝙ aliqua uolūtas humana in Chr̄o aliud uolebat, q̄ eius uoluntas diuina, procedebat ex ipſa uolūtate diuina, cuius beneplacito natura humana motibus propriis mouebatur in Chriſto, ut Damaſ. dicit. *Li. 3. orth. fi. ca. 15. & med.*

Ad 2 dcēdm, ꝙ in nobis per concupiſcentiā carnis impeditur, aut retardatur concupiſcentia ſpūs, quod in Chriſto non fuit. Et ideo in Chriſto non fuit cōtrarietas carnis ad ſpiritum, ſicut in nobis.

E Ad III dicendum, ꝙ agonia non fuit in Chriſto, quantum ad partem animæ rōnalem ſm ꝙ importat concertationem uoluntatum ex diuerſitate rōnum procedentem: puta cum aliquis, ſm ꝙ rō conſiderat vnū, vult hoc, & ſm ꝙ conſiderat aliud, vult contrarium. Hoc. n. contingit propter debilitatem rōnis, qui non poteſt diiudicare quid ſit ſimpliciter melius, quod in Chriſto non fuit: quia per ſuam rationem iudicabat ſimpliciter eſſe melius, quòd per eius paſſionem impleretur uoluntas diuina circa ſalutem generis humani. Fuit tamē in Chriſto agonia, quantum ad partem ſenſitiuam, ſecundum quòd importat timorem infortunij imminentis, ut dicit Damaſc. in 3. libro. *Li. 3 c. 15. 20. & 23.*

te parentis nimis uitā filij amantis. Sunt. n. vere tunc contrariæ uolūtates, quàuis ſint diuerſorū hoīum. Et hoc modo uoluntas peccatorū eſt contraria uoluntati diuinæ, & contra Dei uoluntatē agere dñr: eſt ſiqui dem hæc contrarietas voluntatum obiectiue, non ſubiectiue. Sed Auctor in litera loquitur de uoluntatū contrarietate, & obiectiua, & ſubiectiua, & ideo adiunxit ly in aliquo, & dixit ad cōtrarieta tē uoluntatū in aliquo, hoc eſt obiectiue, & ſubiectiue, exigi duo, ſcilicet oppoſitionem ſm idē, & oppoſitionē in eadem uoluntate. ¶ Quo ad ſm, cōcluſio ſtatuitur: ſcilicet, in Chro nulla fuit contrarietas uoluntatū. Probatur, primo ex parte primæ conditionis requiſitæ ad contrarietatem uoluntatum, hoc eſt oppoſitionis ſm idem, ſeu eandem rōnem. Probat̄ ſic. In Chr̄o, nec uolūtas naturalis, nec uoluntas ſenſualitatis repudiabat rōnem uolitam a diuina, & humana electione. ergo in Chriſto non habuit locum repugnantia uoluntatū ſm idē. antecedens probatur. quo ad uoluntatē nālem, quia & uoluntas abſoluta Chri uolebat ſalutem humani gñis, quàuis non uellet hoc in ordine ad aliud, hoc eſt, quis nō uellet eā ut rōnem volendi mortē propriā: quia ad uolūtatem ut naturā, nō ſpectat velle aliquid in ordine ad aliud, ſed ſolū velle, uel nolle aliquid abſolute. Deinde probatur antecedens, quo ad uolūtatem ſenſualitatis: quia eius motus, nec ad acceptandū, nec ad repudiandum tā excellens bonum (qđ eſt bonum cōe ſalutis generis humani) ſe extēdit. Secūdo probat̄ concluſio ex parte ſecundæ conditionis requiſitæ ad contrarietatem uolūtatum in aliquo, hoc eſt, oppoſitionis in eadem uoluntate. Probat̄ aūt ſic. Neutra uoluntatum, diuina & altera impediebatur, aut retardabat̄. ergo in Chro nō habuit locum repugnantia uoluntatum in eadem uoluntate. Antecedens manifeſtatur, & quo ad uoluntatem diuinā, humanamque electiuā: quia nec impediebatur, nec retardabatur ex uolūtate naturali, aut ſenſualitatis, & econuerſo: quia nec uoluntas naturalis, nec ſenſualitatis impediebatur à diuina, aut humana electiua. Placebat ſiquidē Chro ſm diuinam uoluntatem, & rōnalem uoluntatem, n. & voluntas ſua humana per modum naturæ moueret̄, hoc eſt, haberet ſuas nāles velleitates reſpectu integritatis corporis, reſpectu honoris, reſpectu famæ, reſpectu gloriæ, &c. & appetitu ſenſualitatis timeret futurum, triſtaretur q; de præſenti malo corporis &c. *Concil.*

QVÆSTIO XIX.

De pertinentibus ad virtutem Chriſti quantum ad operationem, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de unitate operationis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum in Chriſto ſit vna operatio diuinitatis, & humanitatis, uel plures.

¶Secundo, Vtrum in Chriſto ſint plures operationes ſecundum humanam naturam.

¶Tertio, Vtrum Chriſtus ſecundum humanam operationem aliquid ſibi meruerit.

¶Quarto, Vtrum per eam aliquid meruerit nobis.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Chriſto ſit una tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vř q in Chřo ſit una tãtum operatio diuinitatis, & humanitatis. Dic. n. Dion.* in 2. ca. de Di. no. Diſcreta aũt benigniſſima circa nos Dei operatio per hoc, q ſm nos ex nobis integre, a uterque humanatũ eſt Verbũ, quod eſt ſupra ſubſtantiam, & operari, & pati, quæcũque humanæ eius, diuinæque operationi congruunt, ubi[h] vnam operationem nominat, & humanam, & diuinam, quę in Græco, dř theandrica, i. Dei virilis. uidetur igitur eſſe una operatio compoſita in Chriſto.

¶2 Præt. Principalis agentis, & inſtrumenti[h] eſt una ſola operatio: ſed humana natura in Chriſto fuit inſtrumẽtum diuinæ, ut ſupra dictum eſt. ergo eadem eſt diuinæ, & humanæ naturæ in Chriſto operatio.

¶3 Præt. cũ in Chriſto ſint duę naturæ in una hypoſtaſi, uel pſona, neceſſarium eſt[h] vnũ, & idẽ eſſe, quod pertinet ad hypoſtaſim, uel perſonam: ſed operatio pertinet ad hypoſtaſim, uel perſonam: nihil. n. operatur niſi ſuppoſitum ſubſiſtens, unde ſm Philoſoph. actus ſunt ſingularium. ergo in Chriſto eſt una, & eadem operatio diuinitatis, & humanitatis.

¶4 Præt. Sicuti eſſe eſt hypoſtaſis ſubſiſtentis,[h] ita ẽt operari: ſed pp unitatẽ hypoſtaſis eſt in Chřo vnum eſſe, ut ſupra dictũ eſt.* ergo ẽt pp eandẽ unitatẽ eſt in Chriſto una operatio.

¶5 Præt.[h] Vbi eſt unũ operatũ, ibi eſt una operatio: ſed idẽ operatum erat diuinitatis, & hu-

F manitatis, ſicut ſanatio leproſi, uel ſuſcitatio mortui. ergo uidetur, q in Chriſto ſit una tantũ operatio diuinitatis, & humanitatis.

SED CONTRA eſt, q Ambr.* dicit in 2. li. ad Gratianum imperatorem, Quemadmodum eadem operatio diuerſæ eſt poteſtatis, nũquid ſic poteſt minor quẽadmodũ maior operari; aut una operatio poteſt eſſe, ubi di-

G uerſa ſubſtantia eſt?

RESP. dcẽm, q ſupra* dictũ hæretici, qui poſuerunt in Chriſto unam uoluntatem, poſuerunt etiam in Chriſto unã opatione. Et ut eorũ opinio erronea melius intelligatur, cõſiderandũ eſt, q ubicũq; ſunt plura agentia ordinata, inferius mouetur à ſuperiori, ſicut in hoĩe corpus mouetur ab anima, & interiores uires à ratione. Sic

H igiť actiones, & motus inferioris principii ſunt magis operata quędã, q̃ operationes: id aũt, quod pertinet ad ſupremũ principium, eſt proprie operatio, puta, ſi dicamus in homine q ambulare, quod eſt pedum, & palpare, quod eſt manuũ, ſunt qdã hominis operata, quorũ unum operať aĩa per pedes, aliud per manus, & quia eſt eadem anima operans per utrumque, ex parte ipſius operãtis, qđ eſt primum principiũ mouẽs, eſt vnã, & indifferẽs operatio: ex parte aũt ipſorum operatorum dřia inuenitur. Sicut autem in hoĩe puro corpus moueť ab aĩa, & appetitus ſenſitiuus à rõali, ita in Dño Ieſu Chriſto humana natura mouebatur, & regebať a diuina. Et ideo dicebant, q eadem eſt operatio, & indifferẽs ex parte ipſius diuinitatis operantis, ſunt tñ diuerſa operata,

K inquantum, ſ. diuinitas Chriſti aliud agebat per ſeipſam, ſicut q portabat oĩa uerbo uirtutis ſuæ, aliud aũt per humanam naturam, ſicut q corporaliter ambulabat. Vnde in ſexta Synodo inducunť uerba Seueri hæretici, ſic dicentis. Ea, quæ agebantur, & operabãtur ab uno Chriſto, multum differũt: qdam. n. ſunt Deo decibilia, quædã humana, ueluti corporaliter uadere ſup

SVP. QVÆ. XIX. ART. I.

Medina. ar. 1. Porr. 0. 120

Titulus articuli pñtis, & ſequentis, accurata eget annotatione ſuis ſenſus. nã cum unum multipliciter dicatur, conſequens ẽ ut operatio una multipliciter dicatur. In propoſito aũt, ut Auctor ipſe in hoc articulo continuauit & in ſequẽti aperte teſtatur, ſermo eſt de operatione unita e tñ principium actiuum, nõ qđcumq; ſed proprium, hoc ẽ uirtute propria agens, ita q operatio una appellatur, quę eſt ab uno tñ actiuo principio uirtute propria, & ñ a pluribus actiuis principiis ſm ſuas proprias uirtutes eſt, non eſt operatio una, perinde ergo eſt quærere, an diuinitatis, & humanitatis in Chriſto ſit una tantum operatio, ac ſi quęreretur, an in Chriſto ſit unũ tñ principium operandi uirtute propria, ſiue illud ſit ſola diuinitas, ſiue compoſitum qđ ex humanitate, & diuinitate, ſiue ſola humanitas. Quod tñ quilibet umquã opinatus eſt, credens incarnatis Verbi myſterium. Eſt aũt mouendi hunc articulũ ratio, & hæreſis ponentium in Chriſto unã naturã cõpoſitã ex deitate, & humanitate, quia conſequenter poneretur una tñ confuſa operatio in Chřo, quia poneretur in eo unum tñ principium uirtute propria actiuũ n. ſ. natura illa tertia confuſa. & multo magis hæreſis ponentiũ in Chřo ſolã deitatem eſſe actiuã uirtute propria, humanitatem uero eſſe purum inſtrumẽtum ſine propria uirtute, (quales fuerunt ſubtrahentes Chřo uolũtatẽ humanã, uel eius actum) qm̃ ſm hoc in Chriſto cõſequenter poneretť deitatis, & humanitatis una tñ operatio, iuxta unitatẽ actiui principij. At ſi in Chřo deitatis agit uirtute propria, & humanitas agit ẽt uirtute propria (quãuis coagat ſimul deitati) nõ eſt deitatis, & humanitatis in Chriſto operatio una tñ, ſed eſt una, & multę. V. g. dũ Chriſtus ſanauit infirmum tãgendo, ſi fuit in illo ope aliquis actus cauſatus ab humanitate uirtute propria, & aliquis cauſat[*] a diuinitate uirtute propria, operatio illa non eſt una tantum, ſed eſt quidem una, & multę. Vna puta ſanatio, quia uirtute propria deitatis, & ab humanitate inſtrumentaliter eſt, duæ uero, quia adiũgiť dictæ operationi operatio, q̃ eſt ab humanitate uirtute propria; cũ ſanationi coniungitur uoluntaria contactio, ſanatio. n. una operatio eſt a deitate per humanitatem, cõtactus autem uolũtarius poneteť humana operatio à propria humanitatis uirtute. Si autem ſola deitas propria uirtute operari ponať, & humanitas ſolũ, ut pote exequens principalis agentis uirtuté poneretur, una tñ opatio inueniretť in huiuſmodi curatione. Hæc de titu.

¶In corpore artic. primo recitatur ſimul, & declaratur hæreticorum poſitio cum fundamento. ſecundo oſtenditur radix erroris eorum. tertio tãdem tur quæſito ibi, Et iõ ubicumque mouens, & motum.

¶Quo ad primũ erronea concluſio eſt. In Chriſto eſt una tñ operatio, licet ſint multa operata. Probatur, quia unum tñ eſt in Chriſto principium actiuum, ſ. deitas: humanitas autem inſtrumentaliter ſe habet. Declaratur, hęc, & in anima reſpectu organorum corporeorum, & reſpectu uirium ſenſitiuarum.

¶Quoad ſecundum radix errandi ponitur.

Inf. q. 25. ar. 6. ad 2. Et 3. d. 0. q. 1. a. 2. q. 2. ad 1. & l. 18. ar. 1. Et 4. cõt. c. 35 Et verit. q. 20. ar. 1. ad 2. & 6. Et uni. a. 1. ad 16. & ar. 5. Et opuſ. 3. c. 2. 19.

*c. 2. inter ſinẽ & medium c.

Q. 13. ar. 1. & 3.

Li. 1. Metaph. c. 1. ante med. t. 4

q. 17. art. 2

Li. 2. de fide c. 4. l. 2. pag. a prin ci. c. 10. a

q. prec. a. 1

A terrá, pfecto humanũ eſt. cruribus uero vexatis, & ambulare ſup terrá, penitus nó ualitibus ſanum greſſum donare, Deo decibile eſt. Sed unius, ſ. incarnatũ Verbum, hoc, & illud operatus eſt, & nequaquã hoc qdẽ huius, hoc vero huius eſt naturæ: neq; eo ꝙ diuerſa ſunt operaméta, iõ duas operatrices naturas, atq; formas iuſte deferimus: ſed in hoc decipiebanť,
B qa actio eius, qđ moueť ab altero, eſt duplex. Vna qdẽ, quã habet ſm propriã formã, alia ãt, quã habet, ſm ꝙ moueť ab alio ſicut ſecuris operatio ſm propriã formã, eſt inciſio, ſm ãt ꝙ moueť ab artifice, opatio eius eſt facere ſcãnũ. Operatio igiť, q̃ eſt alicuius rei ſm ſuã formã eſt propria eius; nec ptinet ad mouentẽ, niſi ſm ꝙ vtiť hmói re ad ſuã operationẽ: ſicut cale
C facere eſt ppria operatio ignis, nõ aũt fabri; niſi quatenus utiť igne ad calefaciendũ ferrũ: ſed illa operatio, q̃ eſt rei ſolũ ſm ꝙ moueť ab alio, nõ eſt alia p̃ter operationẽ mouẽtis ipſum, ſicut facere ſcamnũ, nõ eſt ſeorſum operatio ſecuris ab operatione artificis, ſed ſecuris participat inſtr̃aliter operatione artificis. & iõ vbicumq; mouens, & motum habẽt diuerſas for-
D mas, ſeu uirtutes opatiuas, ibi oportet ꝙ ſit alia operatio mouentis, & alia operatio propria moti: licet motum participet opationẽ mouẽtis, & mouens utatur opatione moti, & ſic vtrumq; agat cũ cõione alterius. Sic igiť* in Chr̃o humana natura hẽt propriã formã, & virtutẽ, p quã operať, & ſiĩr diuina. Vñ humana natura habet
E propriã operationẽ diſtinctã ab operatione diuinæ, & econuerſo. Et tñ diuina natura utiť operatione naturę humanę, ſicut operatione ſui inſtr̃i, & ſiĩr humana natura participat operationẽ diuinę naturæ, ſicut inſtr̃ium participat operationem principalis agẽtis. * Et hoc eſt qđ dicit Leo Papa in Epiſtola ad Flauianũ*: Agit utraq; forma, ſ. tã natura diuina, q̃ humana in Chr̃o cũ alterius cõione, qđ propriũ eſt: Verbo. ſ. operã

A te ꝙ Verbi eſt, & carne exequẽte, qđ carnis eſt. Si uero eſſet una tñ operatio diuinitatis, & humanitatis in Chr̃o, oporteret dicere, uel ꝙ humana natura nõ haberet propriã formã, & uirtutẽ (de diuina. n. hoc dici eſt impoſſibile) ex quo ſequereť, ꝙ in Chr̃o eſſet tñ diuina opatio, uel oporteret dicere, ꝙ ex diuina uirtute, & hũana eẽt cõflata i Chr̃o una uirtus, quo-
B rũ utrumq; eſt impoſſibile. Nã p primũ horũ poniť natura humana in Chr̃o eſſe imperfecta: p ſm uero, poniť confuſio naturarũ. & iõ rationabiliter in 6. Synodo hæc opinio eſt condemnata, in cuius determinatione dr̃: Duas naturales opẽrões indiuiſe, incõuertibiliter, incõfuſe, iſeparabiliter, i eodẽ dño Ieſu Chr̃o uero Deo nr̃o glorificamus, hoc eſt diuinam
C operationem, & humanã operationem.

Ad primvm ergo dcẽm, ꝙ Dion.* ponit in Chr̃o operationẽ theandricam. i. diuinam virilẽ, vel diuinã humanã, non p aliquã confuſionẽ operationũ ſeu uirtutum utriuſq; naturæ, ſed per hoc, ꝙ diuina operatio eius utitur humana, & humana eius operatio participat uirtutẽ diuinę operationis. Vñ ſi-
D cut ipſe dicit in quadã Epiſtola ad Caium*: Super hoĩem operabať ea, quæ ſunt hoĩs: qđ mõſtrat, Virgo ſupernaturaliter cõcipiẽs, & aqua inſtabilis, terrenorũ pedũ ſuſtinẽs grauitatẽ. Manifeſtũ eſt. n. ꝙ concipi eſt humanæ naturæ, ſiĩr, & ambulare, ſed utrumq; fuit in Chr̃o ſupernaturaliter, & ſiĩr diuina operabať humanitus:, ſicut cũ
E ſanauit leproſum tangẽdo. Vñ in eadem Epiſtola ſubdit*: Nõ ſm Deum diuina faciens, non humana ſm hoĩem, ſed Deo hoĩe facto, noua quadã Dei, & hoĩs operatione. Quòd aũt intellexerit duas eſſe operationes in Chriſto, unã diuinæ naturæ, aliam aũt humanæ, patet ex his, quę dicit in 2. ca. de diui. no. vbi dicit, ꝙ his, quæ p̃tinẽt ad humanã eius operationum, Pater, & Sp̃ũſſanctus nulla rõe communicant, niſi quis

ſtur, quia non diſtinxerunt operationem inſtri per propriam formã, uel per participationem agentis. Declarantur hæc in artificialibus, artifice, & ſerra, & in naturalibus, ſ. igne reſpectu artis: quod potes declarare in reſpectu aiæ uegetatiuæ, cuius inſtr̃m ponitur ignis in augmento, ut patet in 2. de Anima contra Empedoclẽ. Indiſtinctio igiť operationum, & cõio agentium, quia principale utitur propria operatio inſtrumenti, & inſtrumentum participat operationẽ ppriã, principalis errandi occaſio fuit.

¶ Quod ad tertium cõcluſum eſt, in Chriſto ſunt duæ operationes. Probatur primo ratione oſtenſiua: ſecundo, auctoritate Leonis: tertio, ducendo ad impoſſibile: quarto definitione Synodi. Oĩa clara ſunt in litera.

¶ In reſponſione ad quartum, aduerte, & perſpice ſenſum literæ, ponentis diſtantiam inter eſſe, & operari reſpectu naturæ, & perſonæ. Ponitur ſiquidem primo mõ utriuſq; cõuenientia, hoc, ꝙ utrumq; hoc eſt tam eſſe, q̃ operari, eſt perſonæ a natura, ita ꝙ utrumq; habet naturam pro principio, & perſonam pro ſubiecto, quod eſt, quod operatur. Deinde ſubditur differentia inter utrumque, quia in cõſtitutione perſonę a natura eſſe ſe habet ut terminus, quia ſpectat ad ipſam perſonæ conſtitutionem, ut propria actualitas eius: perſona enim nihil aliud eſt, quàm natura deducta ad hoc, ꝙ ſit propter id, quod eſt. Et hinc prouenit, ut unitas perſonæ exigat unitatẽ eſſe, oportet namq; conſtitutionẽ unius perſonæ, ad unum tantummodo terminum compleri: Operatio uero non ſic ſe habet: non enim natura, conſtituendo perſonam, dat operari, ſicut dat eſſe, ſed perſona iam exiſtens profert, mediante natura, operationem. Et ideo unitas perſonæ non exigit unitatem operationis. Vbi uides, ꝙ eſſe immediate in perſona a natura eſt, operari uero iam conſtituta perſona habet a natura ipſa, mediante natura: habet enim operatio naturã, & ut principiũ, & ut ſuſceptiuũ proximũ ſaltem mediante potentia, perſonam aũt ut primũ operãs, ut quod: eſſe uero naturam, habet ut principium quo, & perſonã ut immediatũ ſubiectum quod eſt. Eadem ergo eſt doctrina hic, & ſuperius tradita: non. n. docemur hic, ꝙ eſſe ſit de intrinſeco intellectu pſonæ, ſed ꝙ ptinet ad conſtitutionẽ perſonæ. Et uere ſic eſt, quia cõſtitutio perſonæ eſt conſtitutio ipſius eſſe, tum quia nõ alia conſtitutione fit perſona, & alia habet eſſe, ſed una & eadẽ: tũ, quia ad hoc cõſtituiť perſona, ut ſit, quod eſt dictu, conſtitutionẽ perſonæ terminari ad eſſe, tamq̃ ad ipſi pſonæ propria, immediatam, ultimamq; actualitatẽ, infra latitudinẽ ſui generis, ſcilicet, ſubſtantiæ.

¶ In rñſione ad quintum uide nouitię, ꝙ cũ propriis operatis ſingularũ operationũ (diuinæ ſ. & humanæ) ſtare diuinitatẽ operati reſpectu utriuſque: non per uiam proprietatis, quia hoc repugnat his, quæ nunc immediate dicta ſunt, ſed per uiam concurſus, ſeu communionis: nunquam. n. operatũ propriũ unius operationis eſt operatũ proprium alterius, ut in principio reſpõſionis docemur: ſed operatũ propriũ unius poteſt eſſe operatum commune ſibi, & alteri operationi, ut ſanatio leproſi eſt proprium operatum diuinę operationis, cum hoc eſt cõmune operatum dictæ diuinæ operationi, & humano contactus participãti diuinam operationẽ, ut in calce reſponſionis docemur.

Eſt epiſto. 10. c. 4. paulo a princ.

In 6. Synodo generalis actione 4. & 8. & 9.

Loco citato in arg.

In epi. quę incip. Quæris tu quidem, circa medium

In prædicta epiſt. in fine.

Ca. 2. inter finem & medium partis 2.

dixo-

dixerit ſecundum benign ſſimam, & miſericordē voluntatē, inquantum .ſ. Pater, & Spūſſanctus ex ſua miſericordia voluerunt Chr̄m agere, & pati humana. Addit aūt, & oēm ſublimiſſimā, & ineffabilē Dei operationem, quā hō pro nobis factus adimpleuit, immutabilis profecto Deus, & Dei verbum. Sic igitur patet, ꝙ alia eſt operatio humana, in qua Pater, & Spiritusſanctus non cōicant niſi ſ̄m acceptionem miſericordiæ ſuæ, & alia eſt eius operatio, inquantum eſt Dei uerbum, in qua communicant Pater, & Spiritusſanctus. F

G AD II dicēdum, ꝙ inſtr̄m dicitur aliquid agere ex eo, ꝙ mouetur a principali agente, quod tn̄ præter hoc pōt habere propriam operationem ſ̄m ſuam formam, ut de igne dictum eſt. Si igitur actio inſtrumenti, inquantum eſt inſtr̄m, non eſt alia ab actione principalis agentis: pōt tn̄ habere aliam operationem, prout eſt res quædam. Sic igitur operatio, quæ eſt humanæ naturæ in Chriſto, inquantum eſt inſtr̄m diuinitatis, non eſt alia ab operatione diuinitatis: non .n. eſt alia ſaluatio, qua ſaluat humanitas Chriſti, & diuinitas eius: habet tn̄ humana natura in Chriſto, inquantū eſt natura q̄dā, quādā ꝓpriā operationē ꝑter diuinā, ut dictū eſt*. In cor. art.

H AD III dicēdum, ꝙ operari eſt hypoſtaſis ſubſiſtentis: ſed ſ̄m formam, & naturam, a qua operatio ſpeciem recipit, & ideo a diuerſitate formarum, ſeu naturarum eſt diuerſa ſpecies operationum: ſed ab unitate hypoſtaſis eſt unitas ſ̄m numerum, quantū ad operationem ſpeciei. Sicut ignis habet duas operationes ſpecie differentes, ſ. illuminare, & calefacere, ſ̄m diuerſitatem lucis, & caloris. & tn̄ eſt vna numero illuminatio ignis ſemel illuminātis. Et ſimiliter in Chriſto oportet, ꝙ ſint duæ operationes ſpecie differentes ſ̄m eius duas naturas: quælibet tamen operationum eſt una numero in Chriſto ſemel facta, ſicut una ambulatio, & una ſanatio. In cor. art. D. 946.

I AD IIII dicēdum, ꝙ eſſe, & operari eſt perſonæ a natura, aliter tn̄, & aliter. Nam eſſe, pertinet ad ipſam conſtitutionem perſonæ, & ſic quantum ad hoc ſe habet in ratione termini: & iō vnitas perſonæ, requirit vnitatem ipſius eſſe completi, & perſonalis: ſed operatio eſt quidam effectus perſonæ ſ̄m aliquā formam, uel naturam, unde pluralitas operationum non præiudicat unitati ꝑſonali.

K AD V dicēdum, ꝙ aliud eſt propriū operatum operationis diuinæ, & operationis humanæ in Chriſto: ſicut operatum proprium diuinæ operationis eſt ſanatio leproſi, operatum aūt propriū humanæ naturæ, eſt eius contactus. Concurrunt āt ambæ operationes ad vnum operatū, ſ̄m ꝙ una natura agit cum communione alterius, ut dictum eſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Chriſto ſint plures operationes humanæ.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ in Chr̄o ſint plures humanę operationes. Chr̄s .n. inquantū hō, cōicat cū plantis in natura nutritiua, cū aīalibus āt in natura ſenſitiua; cū angelis āt in natura intellectiua, ſicut, & cęteri hoīes: ſed alia eſt operatio plantæ, inquantū eſt plāta, & alia aīalis, inquātū eſt aīal. ergo Chr̄s, inquātū eſt hō habet plures operationes.

¶ 2 Præt. Potētiæ, & habitus diſtinguunt ſ̄m actus: ſed in aīa Chr̄i fuerūt diuerſæ potentiæ, & diuerſi habitus. ergo & diuerſæ operationes.

¶ 3 Præt. Inſtr̄a debent eſſe proportionata operationibus: corpus āt humanū habet diuerſa membra dr̄a ſ̄m formam. ergo diuerſis operationibus debent eſſe accommodata. Sunt ergo in Chr̄o diuerſæ operationes ſecundum humanam naturam.

SED CONTRA eſt, ꝙ ſicut Dam.* dicit in 3. li. operatio ſequit̄ naturā: ſed in Chr̄o eſt tm̄ una natura humana. ergo in Chriſto fuit una tantum operatio humana. Li. 3. c. 14 ad prin. & cap. 15.

RESP. Dicēdum, ꝙ quia hō eſt id, quod eſt ſ̄m rōem, illa operatio dr̄ eſſe ſimpliciter humana, quæ a ratione procedit per uoluntatem, quæ eſt rationis appetitus. Si qua autem operatio eſt in hoīe, quæ non procedit a rōe, & uoluntate, nō eſt ſimpliciter operatio humana: ſed cōuenit hoī ſ̄m aliquā partem humanæ naturę: qn̄q; q̄dē, ſ̄m ipſam naturam elementi corporalis, ſicut ferri deorſum qn̄q; uero, ſ̄m uirtutem aīæ uegetabilis, ſicut nutriri, & augeri: quandoque uero, ſecundum partem ſenſitiuam, ſicut uidere, & audire, imaginari, & memorari, concupiſcere, & iraſci. Inter quas operationes eſt differentia. Nā operationes animæ ſenſitiuę ſunt aliqualiter obediētes rōni, & iō ſunt aliqualiter rōales, & humanę, inquantū ſ. obediunt rōi, ut patet per Philo. in 1. Eth.* Operationes uerō, quæ ſequunt̄ aīam uegetabilē, uel ēt naturā elementaris corporis, non ſubiiciunt̄ rationi, unde nullo mō ſunt rōnales, nec humanæ ſimpliciter, ſed ſolū ſ̄m partem humanæ naturæ. Dictum eſt autē ſupra,* ꝙ qn̄ agens inferius agit per propriā formā, tūc eſt alia

SVP. QVAE. XIX. ART. II.

Titulus ex præcedenti clarus eſt. In corpore tria ſunt. Primo, declaratur in cōi quid, & q̄ ſit operatio humana, vel nō humana, & ſimiliter una uel multæ. Secundo, declarantur hęc eadē in puro hoīe, applicando ad purum hoīem cōiter prædicta. Tertio, applicando ad Chr̄m, rndet q̄ quęſito vnica ēē actiones in Chriſto eſt una humana operatio multo magis, q̄ in quocumque homine. Par. 1. q. 77. art. 2.

¶ Quoad primū, quia titulus duos terminos claudit, ſ. operationē humanā, & unitatē, uel pluralitatē, iō Auctor primo operationē claudit humanam, & deinde illius unitatē, uel multitudinē in cōi. Dicit ergo tria. Primū. Operatio humana ſimpliciter eſt, q̄ a rōne procedit ſ̄m uoluntatē, quia hō eſt hō per rationem, & per oppoſitū reliquæ operationes attribuūt hoī, rō humanæ naturæ partes ſunt: & ſunt triplicis ordinis, ſ. ex natura elemēti, ex aīa ſenſitiua. Secundū, Differentia inter oꝑationes hoīs ſ̄m partē naturæ humanæ eſt, ꝙ quędam ſunt participāti q̄ quā humanę, ut quę ſunt partis ſenſitiuę, & quædā nō, ut quæ ſunt partis uegetabilis, & elementaris. Tertiū, Subordinato rū agentiū propriis uirtutibus operationes ſunt multę, agentiū uero una uirtute una eſt operatio.

¶ Nota hic duo. Primo, ꝙ quia rō (ut dr̄ 9. Meta.) eſt ad oppoſita, & ab electione, q̄ eſt actus uoluntatis determinat, iō rō, & uoluntas pro unico principio operationis humanæ cōputatur, & idē eſt operationē eſſe a rōe, & a uolūtate, q̄ eſt appetitus rōis determinatiuus. Scdō, ꝙ cū in litera dr̄ operationē hoīs nō procedentē a uolūtate conuenīre hoī ſ̄m aliquam partem humanæ naturæ, & ſubd. ſtinguitur pars humanæ naturæ in elementarē, uegetabilem, & ſenſibilem, dubium ſurgit de primo actu, intellectus q̄ eſt hoīs, & non a uoluntate, nec ab aliqua harum partium. Vnde dupliciter poteſt intelligi littera præſens: primo, ut ſit ſermo de genere operationum, ita

rationi, unde nullo mō ſunt operatio inferioris agentis, & ſuperioris: qn̄ uero agens inferius nō agit, niſi ſm̄ q̄ eſt motum à ſuperiori agente, tūc eſt eadem operatio ſuperioris agē tis, & inferioris. Sic igitur in quocumque hoīe puro alia eſt operatio elementaris corporis, B & aīæ uegetabilis ab operatione uoluntatis, quę eſt proprie humana. Et ſilr̄ ēt operatio aīę ſenſitiuæ quantū ad id, q̄ non mouetur à rōne, eſt eadem operatio partis ſenſitiuæ, & rōnalis. Ipſius aūt aīę rōnalis eſt una operatio, ſi attendamus ad ipſum principiū operationis, q̄ eſt rō, uel volūtas. Diuerſificatur aūt ſm̄ reſpectum ad diuerſa obiecta, quam quidem diuerſitatē aliqui appellauerūt diuerſitatē operatorū, magis q̄ operationum, iudicantes de unitate operatiōis ſolū ex parte operatiui principii. Sic enim nunc q̄ritur de unitate, uel pluralitate operationū in Chr̄o. Sic igr̄ in quolibet puro hoīe eſt tm̄ vna operatio, q̄ ꝓprie humana dr̄: præter quā tn̄ ſunt in hoīe puro quędā aliæ operationes, quæ nō ſunt proprie humanæ, ſicut dictū eſt*. Sed in hoīe Ieſu Chr̄o nullus erat motus ſenſitiuæ partis, qui nō eſſet ordinatus à rōne. Ipſe ēt operōnes nāles, corpales aliqualiter ad eius uolūtatē ptinebāt, inquātū uolūtatis eiꝰ erat, ut caro eiꝰ ageret, & pateret, q̄ ſūt ſibi ꝓpria, ut dictū ē ſ.* Et B iō* multo magis ē una operō ī Chr̄o, q̄ in quocūq; alio hoīe.*

AD PRIMVM ergo dcēdm, q̄ operatio partis ſenſitiuæ, & ēt nutritiuæ, nō eſt proprie humana, ſicut dictū ē:* & tn̄ ī Chriſto hmōi operationes fuerunt magis humanæ, quàm in aliis.

AD II dcēdm, q̄ potentiæ, & habitus diuerſificant̄ per cōparationē ad obiecta, & iō diuerſitas operationū hoc mō reſpōdet diuerſis potentiis, & habitibus, C ſicut ēt rn̄det diuerſis obiectis. Talē āt diuerſitatē operationū nō intēdimus excludere ab humanitate Chr̄i, ſicut nec eā, q̄ ē ſm̄ aliud, & aliud īſtrum, ſed ſolū illā q̄ eſt ſm̄ primū principiū actiuū, ut dictum eſt*. Vn̄ patet etiā reſponſio ad tertium.

ARTICVLVS III.

Vtrum actio humana Chriſti potuerit eſſe ſibi meritoria.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̄ q̄ actio humana D

ius q̄ ſenſus eſt, ſc. q̄d genus operationis eſt conueniens homini &c. Et tūc caret ſcrupulo litera, quia licet inueniatur in homine aliqua operatio non à uoluntate, nec ſm̄ illas partes numeratas in litera (ut primus actus intellectus, quem oportet eſſe naturalem, utpote, ante omnem actum uoluntatis) non tn̄ inuenitur aliquod genus operationis in homine, q̄d non ſit à uoluntate, aut ab aliqua nominatarū partium. Intelligere. n. hominis ſm̄ ſuum genus eſt à uolūtate, q̄uis prima intellectio ſit accepta. Alio mō, poteſt intelligi, ut litera intelligatur ut ſonat, ſ. q̄ operatio hominis non à uoluntate, non eſt ſimpliciter humana, ſed conuenit homini ſm̄ aliquam partem humanę naturæ, & hic terminetur ſententia, ita, quòd ſequens diſtinctio non apponatur, ut enucleatiua partis humanæ naturæ: ſed ut narratiua partium humanæ naturę opportunarum ad propoſitum.

Dico autem hoc, quia inter partes humanæ naturæ eſt cōputanda intellectiua pars, ut natura, ſicut ſenſitiua, uegetatiua, & elementaris. Et ſic multo magis ſine ulla gloſa litera caret ſcrupulo, quia primus actus intellectus non eſt proprie humanus & conuenit hoī ſm̄ partē intellectiuā humanæ naturæ: ſequit. n. actus ille ad partē intellectiuā ut natura (In iſto ar.) quædam eſt, ſicut ad graue ſequitur moueri deorſum, utrumque enim motus eſt à generante deducto impedimento, & pars intellectiua ut natura ſumpta optime diſtinguitur contra rōnem appetitus determinatam ad operandum, ſicut agens naturale contra agens à propoſito ut patet.

¶Quo ad ſm̄ concluſio eſt, In quolibet puro hoīe eſt tm̄ una operatio humana, multæ autem non humanæ. Declaratur diſcurrendo ſigillatim per quatuor enumeratas partes humanæ naturæ. ſ. elementarem, uegetabilem, ſenſitiuā, & rationalem. Nam ex elementari, & uegetabili patet ſecunda pars cōcluſionis, quia alia, & alia eſt operatio harum partium, & uoluntatis. Ex ſenſitiua uero diſtinguendo propriam à participato, patet q̄ ſm̄ propria habet ēt aliam operationem, participatiue autē unam, & eſt ipſius uoluntatis operatio. Ex rōnali aūt diſtinguendo, ſeu replicando de quali unitate operationis eſt ſermo (. ſ. penes unitatem principii proprie actiue) habetur q̄ una tm̄ eſt operatio humana in uno homine: quæ eſt prima pars cōcluſionis, quia unū tm̄ eſt humanum principiū. ſ. uoluntas, q̄uis E diuerſitas ſit operationum humanarum penes obiecta, quæ uocatur penes operata à quibuſdam. Ex quibus omnibus patet, q̄ ſequitur concluſio quo ad utramque ſui partem: nam ex hoc q̄ nulla pars humanæ naturæ multiplicat operationem in uno puro homine, habetur quòd una tantum eſt operatio humana in uno homine, & ex eo q̄ in eodem ſecundum diuerſas humanæ naturæ partes multiplicantur operationes nō humanæ, habetur q̄ præter humanam operationem ſunt in uno puro homine multæ operationes non humanæ.

¶Notato hic, q̄ hic apparet nō eſſe hic ſermonē de unitate numerali, aut pura ſpecifice operationis, cum clare conſtet, in uno eodemque homine eſſe diuerſis temporibus humanas ope- A rationes multas ſm̄ numerum ab eodem principio actiuo humano: ſed quia omnis humana operatio in uno homine ab eodem eſt humano principio, una dr̄ unitate formali ſui actiui principii, & unitatē nihilominus numerali in omni ſubordinato principio ſibi obſequente, una enim numero eſt moderatio humani motus à uoluntate, etiam ꝑ ſcientiam, ac linguam, ſeu manum, & ſimile eſt de aliis. Diſtinctio aūt ſpecifica, uel etiā generica operationum humanarum penes obiecta, de qua in p̄cedentibus libris tractatum, & diſcuſſum eſt in proceſſu materię moralis, extra p̄ſens propoſitum eſt, ut patet in litera. q. præced art. 5.

¶Quo ad tertium, cōcluſio eſt. Multo magis eſt una operatio in Chriſto, q̄ quocūque alio homine. Probat, & quia operationes elementares, & uegetatiuę aliqualiter uoluntariæ erant & ſenſitiuæ nullus erat motus non ordinatus à ratione, quorum oppoſita in homine puro multiplicant operationes. In cor. art.

¶Aduerte hic primo, q̄ omnis motus partis ſenſitiuæ in Chriſto dr̄ ordinatus à rōne, pro quanto uoluntas rationalis in Chriſto uolebat motus naturales partis ſenſitiuæ in ſe eſſe uſque ad tales terminos, & non amplius. In cor. art.

¶Aduerte ſecundo, q̄ motus naturales partis uegetatiuæ, & elementaris dicunt̄ in Chriſto uoluntarii uolūtate humana, & approbatiue, ut patet, & [illegible]ter, ſeu imperatiue, pro quanto ſubditi erant uoluntati humanæ Chriſti, ut uoluntas eius erat inſtrumentū diuinitatis. His enim duobus modis uerificatur de uoluntate humana Chriſti, quod eſurit, ſitit, &c. uoluntarie. Porret. o.

122 3. d. 18 ar. 2. 3. 4. & 5. & uer. q. 29 a. 7. ad. 6. & q. 1. 3. ca. 1. 8. ha.

¶Aduerte tertio, q̄ Auctor non concludit in Chriſto eſſe unā tm̄ operationem humanæ naturæ: ſed cū monſtraſſet, in quolibet puro homine inueniri operationem quidem humanam unam tantum, operationes autem naturæ humanæ ſecundum diuerſas partes multas, intulit, in Chriſto non ſolum eſſe operationem humanam unam, ſicut in cęteris hominibus, ſed reliquas partium naturæ humanę operationes in Chriſto ad illud unum principium operationis humanę reduxit, oſtendendo eas eſſe uoluntarias, ac per hoc ad unitatem reduxit non ſimpliciter, quia ex propriis actiuis principiis emanant uegetatiuę & elementares, ſed quodammodo, quatenus, ſ. ſunt uolūtariæ, & ideo comparatiuam concluſit. Multo mag. eſt una operatio E in Chriſto, quàm in quocumque alio homine.

SVPER QVÆST. XIX. ARTIC. III.

Medina. ar. 3.

Titulus clarus eſt.

¶In corpore duæ ſunt concluſiones. Prima eſt, Chriſtus habuit per meritum quicquid alii habent per meritum, niſi ſit tale, cuius meritum deroget dignitati Chriſti. Secunda eſt directe reſponſiua quæſito, Chriſtus potuit aliquid ſibi mereri. Prima concluſio habet duas partes. Et quo ad primam probat, Habere aliquod bonum per ſe, eſt nobilius, quàm habere illud per aliud: ſed habere per proprium meritum, eſt habere illud

per

ſti non potuerit ei eſſe meritoria. Chrus.n.añ mortẽ fuit cōprehẽſor, ſicut, & mō eſt: ſed[b] cōprehenſoris non eſt mereri: charitas.n.comprehenſoris ptinet ad præmium beatitudinis, cum ſm eam attendatᷣ fruitio, vnde non uᷣ eſſe principiū merendi, cum non ſit idem meritū, & præmiū. ergo Chriſtus ante paſſionem nō merebatur, ſicut nec modo meretur.

¶2 Præ.[b] Nullus meretur id, qđ eſt ſibi debitum: ſed ex hoc, ꝙ Chrus eſt filius Dei ꝑ naturā, debetur ſibi hæreditas æterna, quā alij hoies per bona opera merentur. non ergo Chriſtus aliquid ſibi mereri potuit, qa à principio fuit filius Dei.

¶3 Pręt.[b] Quicumq; hẽt id, qđ eſt pricipale, nō proprie meretur id, qđ ex illo habito ſequiᷣ, ſed Chriſtus habuit gloriā aię: ex qua ſm cōem ordinem ſequitur gloria coporis, ut Aug.* dicit in Epiſtola ad Dioſcorū: in Chro tñ diſpenſatiue factū eſt, ꝙ gloria animæ non deriuaret ad corpus. nō ergo Chriſtus meruit gloram corporis.

¶4 Pręt. Manifeſtatio excellentiæ Chriſti non eſt bonum[b] ipſius Chri, ſed eorū, qui eum cognoſcūt. uñ, & pro præmio ꝑmittitur dilectoribus Chriſti, ut eis manifeſteᷣ, ſm illud Io. 14. Si quis diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligā eū & manifeſtabo ei meipſum. ergo Chrus non meruit manifeſtationem ſuæ altitudinis.

SED CONTRA eſt, ꝙ Apoſt. dicit Phil. 2. Factus eſt obediẽs uſque ad mortem: ꝑꝑ quod, & Deus exaltauit illū. Meruit ergo obediendo ſuā exaltationẽ & ita aliquid ſibi meruit.

RESP. Dcđm, ꝙ habere aliqđ donum per ſe, eſt nobilius, q̄ habere illud per aliud: ſemper enim cauſa, quæ eſt per ſe potior eſt ea, quę eſt ꝑ aliud, vt dᷣ in 8. Phyſic.* Hoc aūt dᷣ aliqs habere ꝑ ſeipſum, cuius eſt ſibi aliquo modo cauſa. Prima aūt cauſa omnium bonorum noſtrorum per auctoritatem eſt Deus. & per hunc modū nulla creatura habet aliquid boni ꝑ

G ſeipſam, ſm illud 1. ad Corin. 4. Quid habes quod non accepiſti? Pōt tñ ſecundario aliqs eſſe cauſa ſibi alicuius boni habendi, inquantum. ſ. in hoc ipſo Deo cooperatur: & ſic ille q habet aliquid per meritū proprium, habet quodammō illud per ſeipſum. uñ nobilius habeᷣ id, quod habetur per meritum q̄ id, quod habeᷣ ſine merito.

H Quia aūt ois perfectio, & nobilitas Chriſto eſt attribuēda, cōſequēs eſt, ꝙ ipſe per meritum habuerit illud, quod alii ꝑ meritum habent, niſi ſit tale quid, cuius carentia magis dignitati Chriſti, & perfectioni præiudicet q̄ per meritū accreſcat: uñ nec grām, nec ſcientiā, nec beatitudinem animæ, nec diuinitatem meruit:* quia cum meritū nō ſit niſi qđ nondum habeᷣ,

I oporteret ꝙ Chrus aliqñ iſtis caruiſſet, quibus carere, magis diminuit dignitatem Chriſti, q̄ augeat meritum, ſed gloria corporis, uel ſi qđ aliud hmōi eſt, minus eſt q̄ dignitas merendi, quæ pertinet ad uirtutem charitatis. & ideo dicendum eſt, ꝙ Chriſtus gloriam corporis, & ea, q̄ pertinent ad exteriorem eius excellẽtia (ſicut eſt aſcenſio, ueneratio, & alia hmōi) ha-

K buit per meritum. & ſic patet, ꝙ aliquid ſibi mereri potuit.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ fruitio, q̄ eſt actus charitatis, pertinet ad gloriā animę, quā Chrus nō meruit, & ideo ſi per charitatem aliqđ meruit, nō ſequiᷣ, ꝙ idem ſit meritum, & ꝑmium. Nec tamen per charita-

per ſe. ergo habere per meritum, eſt nobilius quàm ſine merito. ergo Chriſtus habuit per meritum quicquid alii habent per meritū. Maior probatur, quia cauſa per ſe potior eſt ea, quæ eſt per aliud. Maior probatur, ſane tamen expoſita, ꝙ intelligitur per ſe tanquam cauſam primam (quia illa eſt Deus, vt patet ex Apoſtolo) ſed ſecundariam, quia eſt eſſe Dei cooperatorem. Cōſequentia autem ultima probatur, qa omnis perfectio, & nobilitas eſt Chriſto attribuenda.

¶ Quo ad ſecundā uero partem probatur concluſio diſtinguendo bona in duo genera: quędam quorum quandoque abſentia maiorem adimit perfectionem, q̄ dignitas merendi ponat, ut gloria aīæ, ſciētia grā, unio perſonalis Verbi: quædam quorum econtra præſentia, melior eſt dignitas merendi, ut gloria corporis, aſcenſio ueneratio. Stante ſiquidem diſtinctione patet, ꝙ probata reſtat cōcluſionis ſecūda pars ex illa radice. Ois perfectio, & nobilitas attribuēda eſt Chriſto. Hinc ſi quidē ſequitur, & ꝙ dignitas meriti attribuenda eſt ſibi reſpectu bonorum iūe minorum dignitate merendi, & ꝙ reſpectu maiorum bonorum tunc dignitate merēdi, non habuerit meritum. Specificantur aūt in litera utraque bona & probaᷣ ꝙ, quã Chriſtus meruit, quia minora ſunt q̄ dignitas merendi, q̄ pertinet ad uirtutem charitatis. Secunda aūt concluſio reſponſiua directe quæſito, non aliter probatur. ſed ex prima probata, & explanata in ſpecialibus bonis, quæ Chriſtus meruit, relinquitur euidens.

Et Epiſtol. 56. nō multum remote ante medium co. 2.

¶ Aduerte hic, ꝙ licet Auctor potuiſſet unico uerbo expedire hanc quæſtionem, dicendo ꝙ ſuppoſita abſentia quorūdam bonorum, quæ de facto fuit in Chriſto, ut patet, ad dignitatem ipſius ſpectat, ꝙ habuerit illa per meritum, quia quod eſt per ſe nobilius eſt, q̄ quod per aliud. Altius tamen Auctor prorſus monſtrare uoluit quare quædā potuit mereri Chriſtus, & quædam non. Et ad hoc monſtrandum accepit hinc modū habendi, ſ. per meritum, uel ſine merito, & inde bonum, quod haberi debet, & appendit utrumq; in ſtatera cum oppoſito alterius: poſuit.n. in una parte modum habēdi ꝑ meritū cū abſentia q̄nque boni, & in altera parte eoquam præſentiam boni cum non merito. Et librando cuncta, quia inuenit modum habendi per meritum cum abſentia exteriorum bonorum, meliorē eſſe q̄ præſentia eorundem ſine merito, concludit in Chro fuiſſe meritū reſpectu exteriorum bonorū. Et quia inuenit præſentiam interiorum bonorum cum non merito eorū, meliorē fore q̄ meritū eorūdē ꝙ eorūdē oporteret habere abſentiā, concluſit in Chro interiora bona fuiſſe ſine merito. Hic proceſſus eſt literæ, ut patet.

Li. 8. Phyſ. tex. 39. to. 2.

¶ Sed remanet hic dubium circa rationem in litera redditā, quare Chriſtus meruit exteriora bona: quia, ſ. dignitas merēdi, ſpectat ad charitatē, ac per hoc præſtat exteriorū bonorū præſentię econtra. Nā ſm hāc rōnem Chrus ēt meruit ſciētiā, quia ſciētia, it ſerior eſt charitate, ad quā ſpectat dignitas meriti. In litera aūt computaᷣ ſciētia inter bona nō ſub merito Chriſti, quia derogaret dignitati Chriſti plus deficientia quādoque, quàm non meritū ſcientiæ.

Conclu.

¶ Ad hoc dᷣ, ꝙ ſciētia tam beata, q̄ infuſa, q in Chriſto excludiᷣ à merito clauditur in ſta latitudinē grę, & de beata patet. De infuſa aūt perſuadetur ex eo ꝙ comprehendit in ſe dona Spiritusſancti, intellectū, ſapientiā, ſcientiam, & conſimilia, ut patet ex ſuperiori tractatu de ſcientia infuſa Chriſti. Grę aūt plenitudinis defectus in Chriſto, maiorē tolleret à Chriſto perfectionem, q̄ poneret modus habēdi ex merito. Et propterea rō literæ ſtat ſolida reſpectu exteriorū bonorū, nec hēt locū reſpectu ſciētiæ īfuſæ.

D. 287.

¶ In rñſione ad tertiū eiuſdem articuli aduerte reſponſionem conſiſtere in diſtinctione maioris argumenti aſſumpti, ſ. habito principali, acceſſorium non proprie cadit ſuo merito. Diſtinguitur.n. acceſſoriū dupliciter, abſolute, uel ſm cōgruētiā humanorū meritorū. De primo tractat maior, ſed de ſcđo negatᷣ gloria aūt corpis ē ad gloriā aīę acceſſoria ſm ꝯgruētiā humanorū meritorū ex diuina ordinatiōe: & iō ſub merito cadere pt.

¶ In reſponſione ad quartū, collige debitū noſtrum erga Chriſtum. Nam ſi parentibus, & benefactoribus debemus, ſecundū eſſe quod habent in nobis, & opinionem bonam, & affectum beneuo-

beneuolú, & act⁹ reuerétes, & uerba honorabilia, quáto magis Creatori, ac Redéptori nřo debemus,
D.889.
ut in nobis eſſe habeat (tá in intellectu,
Q.15. art. 10.
quá in affectu, quá in verbis, & actibus) conſone ad excellentiá ſuá, ad recepta beneficia, & c. Hoc.n eſt id ſolú qđ retribuere illi poſſumus: qm̃ ſũa cú, qđ habet ipſo, nihil poſſumus ei dare aut tollere. In hoc náq; eſſe, qđ in nobis habet, oís cultus diuinus cóſiſtit, & ad hoc ordinaẽ, in quo tota Dei gloria extra ſeipſum cóſiſtit.
In cor. ar.

té meruit, inquantú erat charitas cóprehéſoris, ſed inquantú erat ᶠviatoris: ná ipſe fuit ſimul viator, & cóprehéſor, vt ſ. habitú eſt.* Et ió, qa núc non eſt viator, nó eſt in ſtatu merédi. A

Ad II dcđm, ꝙ Chřo, ſm ꝙ eſt Deus, & Dei filius, ꝑ naturá debeẽ gloria diuina, & dñium oím, ſicut primo ,, & ſupremo dño. Nihilominus tñ debeẽ ei gloria ſicut hoi beato, q̃ quantú ad aliqđ debuit habere ſine merito, & quantú ad aliqđ cú merito, ut ex ſ. dictis patet.*

Ad III dcđm, ꝙ redundátia gloriæ ex aia ad corpus eſt ex diuina ordinatione ſm cógruẽtiá humanorú meritorú, ut ſ. ſicut hó mereẽ actú aiæ, qué exercet in corpore, ita ét remuneraẽ ꝑ gloriá aiæ, redundantẽ ad corpus. & ꝑꝑ hoc nó ſolú gloria aiæ, ſed ét gloria corporis cadit ſub merito, ſm illud Rom. 8. Viuificabit mortalia corpora noſtra, ꝑꝑ inhabitantem Spiritum eius in nobis. Et ita potuit cadere ſub merito Chriſti.

*Alias actuum.

Ad IIII dcđm, ꝙ manifeſtatio excellétiæ Chři, pertinet ad bonú eius, ſm eſſe, quod habet in notitia aliorú, q̃uis principalius pertinet ad bonú eorum, qui eum cognoſcunt, ſm eſſe quod habent in ſeipſis: ſed etiam hoc ipſum refertur ad Chriſtum, quantum ſunt membra eius.

SVP. QV. XIX.
ART. IIII.

S. bon. 3. ſ. d. 18. q. .4.
Scot. 3. ſ. d. 18. q. 1.
Riccar. 3. ſ. d. 18. q. 2.
Duran. 3. ſ. d. 18. q. 2.
Cap. 3. ſ. 18. q. 1. con. 4.
Medina. a. 4.

Perr. o. 254
Inf. q. 48 ar. 1. co. & art. 6. & q. 49. arti. 1. cor. & 2 d. 20 q. 2 ar. 3. ad 3. & 3. di. 18. a. 6. & ueri. q. 26. ar. 6. ad 10. & 29. ar. 7.

Titulus de merito condigni intelligiẽ, & clarus eſt ex terminis ſuperius declaratis.

¶ In corpore vnica cóclusio rñſiua, Meritú Chři extendit ſe ad alios ut mébra ipſius. Probaẽ, & declaraẽ. Primo, probaẽ: in Chřo fuit gřa, nó ſolú ut in hoie ſingulari, ſed ut in capite totiꝰ Eccleſiæ. ergo meritú ipſius. Añs patet ex ſupradictis. Conſequentia patet, quia ex oibus mébris conſtituẽ una pſona myſtica, cuius caput, hoc ẽ principale, eſt Chřs. Declarat ex ſimilitudine in hoíe, quia caput ſenẽ ſibi, & omnibus membris.

¶ Aduerte hic, ꝙ priuilegiú Chři eſt mereri aliis ex códigno, ita ꝙ ſicut ſolus eſt caput Eccleſiæ, ita ſolus pót mereri ex có-

ARTICVLVS IIII.

Vtrũ Chřs ſuis alijs m reri potuerit.

Ad quartvm ſic ꝑcedit. Vř ꝙ Chřs alijs mereri ñ potuerit. Dř n. Ezec. 18. Aia q̃ peccauerit, ipſa morieẽ. ergo pari róe aia quæ meretur, ipſa remunerabiẽ. nón ergo eſt poſſibile ꝙ Chriſtus alijs meruerit.

¶ 2 Pr. De plenitudine gřę Chři oés ᵍaccipiunt, ut dř 10. 1. ſed alij hoies habẽtes gřam Chři, nó poſſunt alijs mereri: dř. n. Eze. 14 ꝙ ſi fuerint in ciuitate Noe, Daniel, & Iob, filiú, & filiá nó liberabút, ſeđ ipſi iuſtitia ſua liberabunt aias ſuas. ergo nec Xp̃s potuit aliqđ nobis mereri. D

¶ 3 Præ. Merces, quá qs mereẽ, debeẽ ſm iuſtitiá, & nó ſm gratiá, ut patet Ro. 4. Si ergo Chřs meruit ʰſalutẽ nřam, ſeqniẽ ꝙ ſalus nřa nó ſit ex gřa Dei, ſed ex iuſtitia, & ꝙ iniuſte agat cú eis quos nó ſaluat cú meritum Chriſti ad omnes ſe extendat. E

Sed contra eſt, ꝙ dř Ro. 5. Sicut ꝑ vnius delictú in oés hoies in condénationé, ſic & ꝑ vnius iuſtitiá in oés hoies in iuſtificationẽ uitæ: ſed demeritum. Adæ deriuatur ad condẽmnationem aliorum. ergo multo magis meritum Chriſti ad alios deriuatur.

Resp. Dcđm, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt*, in Chriſto non ſolú fuit gratia, ſicut in quodá hoíe ſingulari, ſed ſicut in capite totius Eccleſiæ, cui oés uniuntur, ſicut capiti membra, ex quibus conſtituitur myſtice vna perſona. Et exinde eſt, quòd ᵐ meritum Chriſti ſe extédit ad alios, inquantum ſunt membra eius, ⁿ ſicut ét in uno hoie actio capitis aliqualiter pertinet ad omnia membra eius, quia non ſolum ſibi ſentit, ſed omnibus membris. B

concl.

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ peccatum ſingularis perſonæ non nocet niſi ſibi ipſi: ſed peccatum Adæ, qui conſtitutus eſt a Deo principium totius nãæ, ad alios per carnis propaginem deriuatur. Et ſimiliter meritum Chriſti, qui eſt a Deo cóſtitutus caput omnium hominum, quantum ad gratiam, ſe extendit ad omnia eius membra.

Ad II dcđm, ꝙ alij de plenitudine Chři accipiunt, non quidem fontem gratiæ: ſed quandam particularem gřam. & ió non oportet, ꝙ alij homines poſſint alijs mereri, ſicut Chriſtus. C

Ad III dcđm, ꝙ ſicut peccatum Adæ, non deriuatur ad alios, niſi per carnalem generationem, ita meritú Chriſti non deriuatur ad alios, niſi per gñationem ſpũalem, quæ fit in baptiſmo, per quá homines Chriſto incorporantur, ſm illud ad Galat. 4. Omnes quotquot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Et hoc ipſum eſt gratiæ, quod homini conceditur regenerari in Chriſto, & ſic ſalus hominis eſt gratia.

QVAESTIO XX.

De conuenientibus Chriſto, ſecundum quòd Patri fuit ſubiectus, in duos articulo diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de his, quę cóueniunt Chřo per comparationem ad Patrem: quorum quædá dñr de ipſo ſm habitudinem ipſius ad Patré, puta, ꝙ eſt ei ſubiectꝰ, ꝙ ipſum orauit, ꝙ ei in ſacerdotio miniſtrauit: quædam vero dñr, uel dici poſſunt, ſm habitudinem Patris ad ipſum, puta, ſi Pater eum adoptaſſet, & ꝙ eum prædeſtinauit.

¶ Primo igitur conſiderandú eſt, de ſubiectione Chriſti, ad Patrem.

¶ Secundo, De eius oratione.

¶ Tertio, De ipſius ſacerdotio.

¶ Quarto, De adoptione, an ei conueniat.

¶ Quinto, De eius prædeſtinatione.

dígno pro aliis: ſanctorú ãt merito aliis prodeſſe poſſunt de congruo. Auctor nẽto in rñſione ad tertiú dixit ꝙ ſufficiebat ad ſolutioné argumẽti, ꝙ ſ. nó porter ſanctos mereri ꝑ aliis, cú quo uerum quoq; eſt, ꝙ non pót ſanctorú meritú eſſe ꝑ alio ex condigno.

Quæſt. 8.

SVP. QVÆ. XIX.
ART. I

Medina. ar. 1.

Titulus clarus.

¶ In corpore una eſt cóclusio rñſiua q̃ſito, Chřs eſt ſubiectus Patri triplicitet, ſm bonitaté, ſeruitutem, & obedientiá. probaẽ primó, Natura humana ex ſui conditione habet triplicẽ hanc ſubiectioné ad Deú. ergo Chřs eſt tripliciter ſubiectus Patri. Añs manifeſtaẽ in ſingulis tribus ſubiectionibus. Conſequentia probaẽ, quia cuilibet habenti nãm conueniunt, q̃ propria ſunt illi naturæ. Declaraẽ ſecundo concluſio auctoritatibus, ſingulas ſubiectiones attributas eſſe Chriſto.

¶ In rñſione ad primú, & ſm̃ habes thema huius articuli, ꝑꝑ Arrii, ſ. erroré motus eſt.

Et eſt quanta cautela loquendū eſt, & ſi ſer monis cautela deeſt, non deſit intellectus ſanus ſenſus.

Circa primum quæruntur duo.

¶Primo, Vtrum Chriſtus ſit ſubiectus Patri.

¶Secundo, Vtrum ſit ſubiectus ſibiipſi.

ARTICVLVS I.

Vtrum dicendum ſit Chriſtum ſubiectum Patri.

Pôr.e. 124

ADPRIMVM ſic proceditur. Vř ꝙ non ſit dicẽdum, Chriſtum eſſe ſubiectũ Patri. Oẽ.n. quod ſubiicitur Deo Patri, eſt creatura, quia, ut dř in lib.* de Eccleſiaſticis dogmatibus, in Trinitate nihil eſt ſeruiens neque ſubiectũ: ſed non eſt ſimpliciter dicendũ, ꝙ Chriſtus ſit creatura, ut ſupra dictum eſt. ergo etiam non eſt ſimpliciter dicendum, ꝙ Chriſtus ſit Deo patri ſubiectus.

1. p.q.41. ar. 4. ad 2. & q.45.ar. 7. ad 1. & 2.di.11.ar. 2. ad 1. & di. 17.ar.3 q. c.9.& 1. c.15. lec.

¶2. Præt. Ex hoc dř aliquid Deo ſubiectum, ꝙ eſt eius dño ſeruiẽs: ſed humanæ naturæ in Chriſto non pôt attribui ſeruitus: dicit.n. Dam. in 3. lib. Sciendũ eſt, ꝙ neque ſeruã ipſam, ſ. humanã nãm Chři dicere poſſumus: ſeruitutis n. & dominationis nomina, non naturæ ſunt nomina, cognitioniſque ſigna, ſed eorum, quæ ad aliquid, quẽadmodũ paternitatis, & filiationis nomina.* ergo Chriſtus ſm humanã nãm non eſt ſubiectus Deo patri.

Li. 3. ca.4. habetur hic lib. inter opera Aug. to.3. ¶Q.16. ar. 8. ¶Li. 3. ort. fid.c.21.pa rum ante medium.

¶3. Præ. Prioris ad Cor. 15. dř, Cum aũt ſubiecta illi fuerint oĩa, tũc ipſe filius ſubiectus erit illi, qui ſibi ſubiecit oĩa: ſed ſicut dř Hebr. 2. Nunc, necdũ videmus omnia ſubiecta ei. ergo nondum ipſe eſt ſubiectus Patri, qui ei ſubiecit omnia.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dñs dicit Ioan. 14. Pater maior me eſt. Et Aug. dicit in 1. de* Trini. Non immerito Scriptura utrumque dicit, æqualẽ Patri Filium, & Patrẽ Filio maiorẽ: illud. n. pp formã Dei hoc aũt pp formam ſerui ſine ulla confuſione intellig. ſed minor eſt ſubiectus maiori. ergo Chřs ſm formam ſerui eſt Patri ſubiectus.

L.1.de tri. ca.7. ante med. to.3.

RESP. Dcẽm, ꝙ cuilibet habenti aliquam naturam, conueniunt ea, quæ ſunt propria illi naturæ. Natura aũt humana ex ſui cõditione habet triplicem ſubiectionem ad Deum. Vnã quidẽ ſm gradũ bonitatis, prout, ſ. diuina natura eſt ipſa eſſentia bonitatis. ut patet per Diony.* 1. ca de diui. nom. natura aũt creata habet quandam participationẽ diuinæ bonitatis, quaſi radiis illius bonitatis ſubiecta. Secundo, humana natura ſubiicitur Deo, quantum ad Dei poteſtatem, prout ſ. natura humana, ſicut & quælibet creatura ſubiacet operationi diuinæ diſpoſitionis. Tertio mõ, ſpecialiter humana natura Deo ſubiicitur, quantum ad proprium ſuum actũ, inquantum ſ. propria uoluntate obedit mandatis eius. Et * hanc triplicem ſubiectionem ad Patrẽ Chriſtus de ſeipſo confitet. * Primã quidẽ Mat. 19. Quid me interrogas de bono? vnus eſt bonus Deus. Vb * Hiero. dicit, ꝙ quia eũ magiſtrũ vocauerat bonũ, & non Deum, vel Dei filium con feſſus erat, dixit, hoĩem, quis ſanctum, in cõparatione Dei non eſſe bonum. Per quod dedit intelligere, ꝙ ipſe ſm humanam nãm non pertinebat ad gradũ bonitatis diuinæ, & quia in his, q̃ non modo magna ſunt, idẽ eſt eſſe maius, quod melius, ut Aug. dicit in 6. de Trin. ex hac ratione Pater dř maior Chriſto ſm humanam naturam. Secunda eſt ſubiectio Chriſto attribuitur, inquantum oĩa, q̃ circa humanitatem Chriſti acta ſunt, diuina diſpoſitione geſta creduntur. vnde Diony. dicit 4. cap. Cęl. Hierar. ꝙ Chriſtus ſubiicitur Dei patris ordinationibus. Et hæc eſt ſubiectio ſeruitutis, ſecundum ꝙ omnis creatura Deo ſeruit, eius ordinationi ſubiecta, ſm illud Sap. 16. Creatura tibi factori deſeruiens. Et ſecundum hoc, etiam filius Dei Philippen. 2. dicitur, formam ſerui accepiſſe. Tertiam etiam ſubiectionem attribuit ſibiipſi Ioan. 8. dicens, Quæ placita ſunt ei, facio ſemper. Et hęc eſt ſubiectio obedientiæ. Vnde dicitur Philippenſ. 2. ꝙ factus eſt obediens Patri vſque ad mortem.

Ca.1.a me dio illius.

Sup. illud, Quid me interrogas de bono? to.9.

Li 6 d tri. ca. 8 circa medium to.3.

Ca.4.circa fin. illius.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ ſicut non eſt ſimpliciter intelligendum, ꝙ Chriſtus ſit creatura: ſed ſolum ſecundum humanam naturam, ſiue apponatur ei determinatio, ſiue non (vt ſupra dictum eſt*) ita etiam non eſt ſimpliciter intelligendum, ꝙ Chriſtus ſit ſubiectus Patri: ſed ſolum ſecundum humanam naturam, etiam ſi hæc determinatio non apponatur, quam tamẽ conuenientius eſt apponere, ad * euitandũ errorem Arrii, qui poſuit filium minorem Patre.

Q.16. ar.8. D.617. D.1313.

AD II dcẽm, ꝙ relatio ſeruitutis, & dominii fundatur ſuper actione, & paſſione, inquantum ſ. ſerui eſt moueri a dño ſm imperium. Agere aũt non attribuitur naturæ ſicut agenti ſed perſonæ: actus enim ſuppoſitorum ſunt & ſingularium, ſecundum Philoſo.* attribuitur tamen actio naturæ, ſicut ei ſecundum quam perſona, vel hypoſtaſis agit. & ideo quàmuis non proprie dicatur, ꝙ natura ſit domina uel ſerua, poteſt tamen proprie dici quòd quælibet hypoſtaſis, uel perſona ſit domina, vel ſerua ſecundum hanc, uel illam naturam. Et ſecundum hoc nihil prohibet, Chriſtum dicere Patri ſubiectum, vel ſeruum ſecundum humanam naturam.

L.1.metaſ. pa.1. poſt prin. to.3.

AD III dcẽm, ꝙ ſicut Aug.* dicit in 1. de Trinit. tunc Chriſtus tradet regnum Deo, & Patri, quando iuſtos, in quibus nunc regnat per fidem, perducturus eſt ad ſpeciem, ut ſ. videant ipſam eſſentiam communem Patri, & filio. Et tunc totaliter erit Patri ſubiectus non ſolum in ſe, ſed etiam in membris ſuis, per plenam participationem diuinæ bonitatis. Tunc etiam omnia ei erunt plene ei ſubiecta per finalem impletionem ſuæ voluntatis de eis, licet etiam modo ſint omnia ei ſubiecta, quantum ad poteſtatem, ſecundum illud Mat. vlt. Data eſt mihi omnis poteſtas in cęlo, & in terra.

Li.1.de tri. ca. 8. ante med. to.3.

ARTICVLVS II.

Vtrũ Chriſtus ſit ſubiectus ſibiipſi.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vř ꝙ Chřs non ſit ſubiectus ſibiipſi. Dicit Cyrillus in Epiſtola ſynodica*, quã ſ. ſynodus Epheſina recepit: Neque ipſe Chriſtus ſibi ſeruus eſt, neque dominus, fatuũ

SVP. QVÆ. XX ART. II.

Medina. ar. 2. 125

Titulus clarus eſt in ſe: ſed ſumitur cauſa ex articulo collignur, q. eſt dicere illud ex uerſus loq. endi mo dus Græcorum. & Latinorum. Cyrillus enim & Damaſ. cum Epheſina ſynodo

* in ſyno. 1. Epheſim media ad Neſto. in me. illius.

enim eſt magis aũt, & impium ita dicere, & ſapere. & hoc ẽt aſſerit Dama † in 3. libro dicẽs. Vnũ n. ens Chriſtus non poteſt ſeruus eſſe ſuiipſius, & dñs: ſed intantum Chriſtus dr̃ ſeruus Patris, inquãtũ eſt ei ſubiectus: ergo Chrs nõ eſt ſubiect⁹ ſibiipſi.

¶ 2 Pręt. Seruus refertur ad dominũ: ſed relatio nõ eſt alicuius ad ſeipſum. unde & Hil. dicit in lib. de Trini. * q nihil eſt ſibi ſimile, aut æquale. ergo Chriſtus nõ poteſt dici ſeruus ſuiipſius, & per conſequens nec ſibi eſſe ſubiectus.

¶ 3 Præt. Sicut aĩa rationalis, & caro unus eſt hõ, ita Deus, & homo vn⁹ eſt Chrs, vt Athanaſ. dicit: ſed homo nõ dr̃ ſubiectus ſibiipſi, vel ſeruus ſuiipſi⁹ aut maior ſeipſo propter hoc q corpus eius ſubiectũ eſt aĩæ ergo neque Chrs dr̃ ſubiectus ſibi ipſi pp hoc, q eius humanitas ſubiecta eſt diuinitati ipſius

SED CONTRA eſt q Augu. * dicit in 1. de Tri. Veritas oſtẽdit ſm iſtũ modũ, quo ſcilicet, Pater maior eſt Chriſto ſm humanam ᵇ naturã, & ſeipſo minorem Filium.

¶ 2 Præt. Sicut ipſe argumẽtat ibidẽ, ſic accepta eſt a Filio Dei forma ſerui, vt nõ amitteretur forma Dei: ſed ſm formã Dei, q eſt cõis Patri, & Filio, Pater eſt filio maior ſm humanã naturã. ergo ẽt Filius eſt maior ſeipſo ſm humanam naturam.

¶ 3 Pręt. Chriſtus ſm humanã naturã eſt ſeruus Dei patris ſm illud Ioan. 20. Aſcendo ad Patrẽ meũ, & patrẽ veſtrũ, Deum meũ, & Deũ veſtrum ſed quicũque eſt ſeruus pattis, eſt ſeruus Filii, alioqn nõ oĩa q̃ ſunt patris, eſſent filii. ergo Chrus eſt ſeruus ſuiipſius, & ſibi ſubdit⁹.

RESPON. Dicendum, q (ſicut dictum eſt *) eſſe dominũ & ſeruum attribuitur perſonæ vel hypoſtaſi ſm aliquam naturam. Cum ergo dicitur Chriſtus eſſe dominus vel ſeruus ſuiipſius, vel q verbũ Dei eſt dominus hominis Chri, hoc põt intelligi dupliciter. Vno mõ vt intelligat hoc eſſe dictũ ratione alteri⁹ hypoſtaſis, vel pſonæ quaſi alia ſit pſona verbi Dei
A dominantis, & alia hoĩs ſeruientis, qđ ptinet ad hæreſim. Neſtorii. Vñ in cõdemnatione Neſtorii dr̃ in ſynodo* Epheſina Si qs dicit Deũ, uel Dñm eſſe Chriſti ex Deo patre uerbum, & non magis eundẽ cõfitetur ſimul Deũ, & hoiem, utpote uerbum factum carnẽ, ſm Scripturas, anathema ſit. Et hoc mõ negat à Cyrillo, & Dama. † Et ſub eodẽ ſenſu negan-
B dũ eſt, Chrum eſſe minorẽ ſeipſo, uel eſſe ſibi ſubiectum. Alio mõ, põt intelligi ſm diuerſitatẽ naturarum in una perſona, uel hypoſtaſi. ᵐ Et ſic dicer poſſumus ſecundum unã earũ, in qua cum patre conuenit ſimul eũ cum patre præeſſe, & dominari: ſm uero alterã naturã, in qua nobiſcum conuenit, ipſũ
C ſubeſſe, & ſeruire. ⁿ Et per hũc modũ dicit Aug. * Filium eſſe ſeipſo minorem. Sciendũ tamẽ q cum hoc nomẽ Chriſtus ſit nomẽ perſonæ, ſicut & hoc nomen Filius, illa per ſe, & abſolute poſſunt dici de Chro, quę conueniunt ei rõne ſuæ perſonæ, quæ eſt æterna, & maxime hmõi relationes, quæ magis proprie uidentur ad perſonã, uel hypoſtaſim pertinere, ſed ea, quę conueniunt ſibi ſm humanã naturam ſunt potius attribuenda cum determina-
D tione, ut uidelicet dicamus Chriſtum eſſe ſimpliciter maximum, & dñm, & præſidentem, q aute ſit ſubiectus, uel ſeruus, uel minor, eſt ei attribuẽdũ cum determinatione, ſ. ſecundum humanam naturam.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q Cyrillus, & Dam. negant Chriſtum eſſe dominum ſuiipſius ſecundum quod per hoc importatur pluralitas ſuppoſitorũ, quæ requiritur ad hoc, quòd aliquis ſimpliciter ſit dominus alicuius. (Locis ſarg. 1. citatis.)

AD II dicendum, quod ſimpliciter quidẽ oportet eſſe alium dominum, & alium ſeruum põt tamen aliqua ratio dominii, & ſeruitutis ſeruari, put idem eſt dominus, & ſeruus ſuiipſius, ſecundum
E aliud, & aliud.

AD III dicendum, q propter diuerſas partes hominis, quarũ una eſt ſuperior, & alia inferior, dicit ẽt Phil. in 5. Eth. q eſt hominis ad ſeipſum iuſtitia, inquantum iraſcibilis, & concupiſcibilis obediunt rationi. Vnde, per hunc modum etiam unus homo poteſt dici ſibi ſubiectus, & ſeruiens (Li. 5. Eth. c. ult. to. 5)

Ad alia autem argumenta patet reſponſio ex dictis. Nam Auguſtin. aſſerit Filium ſeipſo minorem eſſe, vel ſibi ſubiectum, ſecundum humanam naturam, non ſecundum diuerſitatem ſuppoſitorum. (Li. 1. de tri nita. c. 7. t. 0 mo. 1.)

QVAE-

ſynodo negant Chriſtum ſubiectũ ſibi: Auguſtin⁹ uero Chriſtum ſibi ſubiectum ſm humanitatem affirmat. (Li. 3. fi. orth. c. 21. pa r ma medio.) Et quia utraque ſententia eſt uera, & ad diuerſos ſẽſ⁹ relata rationabiliter dicta ab utriſque, ideo orta eſt quæſtio hæc. ¶ In corpore duo fiũt Primo, reſpondetur quęſito ſecundum ueritatem ſecundo, docemur conuenientem loquẽdi modũ, in hac materia. (Li. 2. non multũ remote ante finem.)

¶ Quo ad primum cũ diſtinctione duplicis ſenſus huiuſmodi locutionum reſpondetur, q. ſ. pñt ſeruitus, & dominium referri, uel ad diuerſitatem ſuppoſitorum, uel ad ſolã diuerſitatem naturarum in vna perſona. (In ſuo ſymbolo fidei.) Probatur hæc diſtinctio, quia eſſe dñm, uel ſeruũ, attribuitur perſonæ ſecundum aliquam naturam, põt igitur referri diuerſitas requiſita inter dñm, & ſeruũ, uel ad perſonarũ, & naturarũ ſimul diuerſitatẽ, uel ad diuerſitatem naturarũ ſm ſtante unitate perſonæ. (Li. 1. c. 7 ante me. to. 3) Et prima concluſio iuxta primũ ſenſum eſt: Chriſtus non eſt ſubiectus ſibi aut dñs ſui, Manifeſtatur: quia ſic eſt hæreſis Neſtorii damnata in ſynodo, negata à Cyrillo & Dam. Secunda uero concluſio iuxta ſm ſenſum eſt: Chriſtus eſt ſibi ſubiectus, & ſui dñs Hæc probatur ex diuerſitate naturarum & auctoritate Augu.

¶ Quo ad ſm, modus loquendi congruus eſt ut de Chro ea, q̃ ſunt excellentiæ, abſolute dicantur, ea vero, quæ ſunt ſubiectionis, cum determinatione appoſita dicantur, ſ. ſm humanam naturam. Et ideo eſt, quia Chriſtus eſt nomen perſonæ, quæ ro Chriſto eſt æterna & Deus uerus. (Ar. præ. ad 2.)

¶ Nota hic, q ea, quę ſunt excellentiæ dupliciter ſignãtur, vel ſine determinatione ſeu limitatione, ut eſſe dñm præſidentem maximum, &c. uel cum limitatu termino ſuiipſius, puta q eſt dñs ſui, præſidet ſibi, &c. Auctor in litera loquitur de relationibus excellentiæ ſimpliciter, & abſolute: cum dicit q de Chro ſunt abſolute enunciãda. (In conc. 1. Epheſi cui præfuit Cyrillus. c. 6.) Et per oppoſitum ea, q̃ ſunt minorationis, nõ ſunt ſimpliciter, & abſolute enunciãda, puta q eſt creatura, quod eſt ſeruus, ſubiectus. Et non loquitur de relationibus excellẽtiæ reſpectu ſui nam tũ relationes ſubiectionis reſpectu ſui, cum determinatione dicendæ ſunt: ſicut enim dicendum ẽ Chrm ſibi ſubiectũ ſm humanam naturam, (Locis in argu. 1. citatis) ita dicendũ eſt Chriſtum ſm deitatem dñm ſui ſm humanitatem. (Concl. m) Et hæc manifeſte probantur ex reſponſionibus ad primam, & ſm in litera ubi habet quòd iſta relatiua non ſimpliciter, & abſolute dñr reſpectu ſui: quia exigunt diuerſitatẽ ſuppoſitorum, ſimpliciter loquendo: ſed cũ determinatione aliqua pñt reſpectu ſui uerificari, ut etiam ex Ariſt. authoritate in reſponſione ad tertium confirmatur. (Li. 1. de tri. cap. 7. ante med. to. 5.)

SVP. QVAE. XXI.
ART. I.
Palud. 3.d.17.q 2.
Medina.a.1.

Titulus clarus.

¶ In corpore vnica cõcluſio, Chřo, ſm̃ φ eſt homo conuenit orare. Probaĩ, oratio eſt explicatio propriæ uoluntatis apud Deũ, vt eã impleat. ergo ſi in Chřo eſſet tm̃ uoluntas diuina, nõ cõpeteret ei orare. ergo Chřo, ſm̃ φ habet uoluntatẽ humanã, conuenit orare. Añs patet ex antedictis: Cõſequentia prima probaĩ, qa diuina uoluntas eſt p ſeipſam efficax, iuxta Pſ. Secunda uero probaĩ, quia in Chřo præter diuinã eſt humana uolũtas, q̃ non p ſeipſam eſt efficax, ſed ope diuinæ uirtutis eget.

Par.2 126 3.d.17.ar. 3.q.1.& 4. di.15.q.4. art.6. q.2. ad 1. & 10. 11.le.6. Li.3.c.24. in prin.

¶ In rñſione ad primũ, vide nouitiæ φ Auctor primo loquiĩ de Chřo rõe humanæ nãæ aſſumptæ, & dicit neceſſitatẽ orandi, non oĩpotentiam nãæ, ſuæ humanæ. Deinde loquiĩ de toto Chřo. & aſſignat plures rões orandi, ſ. ſi dei ſuæ, ſuæ deitatis & exempli noſtri.

¶ In rñſione ad ſm̃ uide curioſe, φ rñſio ſtat in hoc, φ Chřs neſciuit Lazarũ reſuſcitandum abſolute: ſed ſciuit Lazarũ reſuſcitandum medio ſuo clamore &c. & ſimile eſt de aliis. Et iõ vana eſt quæſtio, ad quid oportet iot media apponere: eadem .n. eſt ſu.ſio ter mini, & mediatorũ, & eadẽ eſt quæſtio, & ſolutio omnium.

Li.3.orth. fi.l.ca.24. in prin.

¶ In rñſione ad tertiũ vide Nouitię, φ aſcẽſus eſt nomen motus proprie dicti. Tr̃ſla t̃ aũt ad mentẽ põt dupliciter conuenire menti. ſm̃ proprium mentis actũ, q nere, & proprie eſt actus pfecti, puta, intelligere. Nã põt menti conuenire aſcẽſus, uel p modũ motus, q actus eſt imperfecti, & ſic conuenit nobis, q nõ ſumus mente cõiunctì ſupernis, ſed tẽdimus mentis actibus ad illa, ſicut uapores, aſcẽdũt ſurſum qui de terra eleuanĩ, & tendunt ſurſum, & ſic Chři menti nõ cõuenit aſcenſus, quia

22.q.83. ar.1.& 2.

QVAESTIO XXI.

De oratione Christi, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de oratione Chriſti. Et circa hoc quęrunĩ quatuor.

¶ Primo, Vtrum Chriſto conueniat orare.

¶ Secundo, vtrũ conueniat ſibi ſecundũ ſuã ſenſualitatem.

¶ Tertio, vtrũ cõueniat ſibi orare pro ſeipſo, an tm̃ p alijs.

¶ Quarto, vtrum omnis eius oratio ſit exaudita.

ARTICVLVS. I.

Vtrum Christo competat orare.

AD PRIMVM ſic pcedit. Vr̃ φ Chřo non cõpetat orare. Nã ſicut Dam.* dicit oratio eſt petitio decentiũ a Deo: ſed [h]cũ Chrs oĩa facere poſſet, nõ vr̃ ei conuenire, φ aliqd ab aliquo[h] peteret. ergo vr̃ φ Chriſto non conueniat orare.

¶ 2 Præ. Nõ oportet orãdo petere illud, qđ aliqs ſcit p certo [h]eſſe futurũ (ſicut nõ oramus φ ſol oriaĩ cras) neq; eſt cõueniẽs, φ aliqs orando petat, qđ ſcit nullo mõ eſſe futurum: ſed Chrs ſciebat circa oĩa quid eſſet futurum. ergo non conueniebat ei aliquid orãdo petere. H

¶ 3 Pręc. Da.* dicit in li.3. φ oratio eſt [h] aſcẽſus intellectus in Deũ: ſed intellectus Chři nõ indigebat aſcẽſione ĩ Deũ, qa ſp intellectus eius erat Deo cõiũctus, non ſolũ ſm̃ unionem hypoſtaſis, ſed ẽt ſecundum fruitionẽ beatitudinis. ergo Chriſto non conueniebat orare. I

SED CONTRA eſt, φ dr̃ Luc. 6 Factũ eſt, in illis diebus exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.

RESP. Dcd̃m, φ (ſicut dictum eſt* in 2. parte) oratio eſt quędã explicatio propriæ uoluntatis apud Deũ, ut eã impleat. Si igiĩ in Chřo eſſet una tm̃ uolũtas ſ. diuina nullo mõ, cõpeteret ſibi orare, qa uoluntas diuina p ſeipſam eſt effectiua eorũ, quæ vult, ſm̃ illud Pſ. 134. Oĩa quęcumq; volu.t Dñs, fecit: ſed qa in Chřo eſt alia uoluntas diuina, & alia humana, & uolũtas humana nõ eſt p ſeipsa efficax ad implẽdũ, q̃ vult, niſi per virtutẽ diuinam, inde eſt φ [m]Chriſto, ſm̃ φ eſt hõ, & humanã uolũtatẽ habens, cõpetit orare.[e] K

AD PRIMVM ergo dcd̃m φ Chriſtus poterat pericere oĩa, quæ uolebat, ſm̃ φ Deus, non aũt ſm̃ φ hõ, quia ſm̃ qđ hõ, non habuit oĩpotentiam, ut ſupra habitũ eſt. Nihilominus tñ ipſe idẽ Deus exiſtẽs, & hõ, voluit ad Patrẽ orationẽ porrigere, non quaſi ipſe eſſet impotens, pp noſtram inſtructionem Primo quidẽ, ut oſtenderet ſe eſſe a patre. Vnde ipſe dicit Ioan. 11. pp populum, qui circunſtat, dixi. ſ. verba orationis, ut credant, quia tu me miſiſti. Vnde Hila. in G 10. de Trin. dicit, Non prece eguit, pro nobis orauit, ne filius ignoraretur. Secundo, ut nobis exemplum orandi daret. Vnde Amb. dicit ſuper Luc.† Noli inſidiatrices aperire aures, ut putes filium Dei quaſi infirmũ rogare, ut impetret quod implere non poſſit; poteſtatis .n. actor, obedientiæ magiſter, ad præcepta uirtutis, ſuo nos informat exemplo. Vnde, & Aug.* dicit ſuper Ioan. Poterat Dñs in forma ſerui ſi hoc opus eſſet, orare ſilentio: ſed ita ſe patri exhibere uoluit precatorẽ, vt meminiſſet noſtrum ſe eſſe doctorem.

L.10. parũ ante fin.

Li.5. I Luc. c.6. titu. illius ca. eſt de oratione Ieſu in mõte paulo a princ. to.5.

Trac 104. parum ante me. t.9.

AD II dcd̃m, φ inter alia, quæ Chriſtus ſciuit futura, ſciuit quędam eſſe fienda propter ſuam orationem, & huiuſmodi non inconuenienter a Deo petiit.

AD III dcd̃m, φ aſcenſio nihil eſt aliud, quàm motus in id, quod eſt ſurſum: motus autem, ut habetur in 1. de anima*, dupliciter dicitur. Vno modo, proprie, ſecundum φ importat exitum de potentia in actum, prout eſt actus imperfecti, & ſic aſcendere competit ei, quod eſt potentia ſurſum, & non actu. & hoc modo, vt Dam.† dicit in 3. li. intellectus humanus Chriſti non eget aſcenſione in Deum, cum ſit ſemper Deo unitus, & ſecundũ eſſe perſonale,* & ſm̃ contemplationem beatam. Alio mõ, dr̃ motus, qui eſt actus perfecti .i. exiſtentis in actu: ſicut intelligere, & ſentire dicuntur quidam motus. & hoc modo intellectus Chriſti ſemper aſcendit in Deum, quia ſemper contemplatur ipſum, ut ſupra ſe exiſtentem.

L.3. de anima tex.28 tom.2.

Li.3.c.24. circa prin.

ARTICVLVS. II.

Vtrum Christo conueniunt orare, ſecundum ſuam ſenſualitatem

AD SECVNDVM ſic pcedi tur. Vr̃ φ Chriſto conueniat orare ſecundũ ſuam ſenſualitatem. Dr̃ .n. in Pſal. 83. ex perſona Chriſti, Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deũ uiuum: ſed ſenſualitas dicitur appetitus carnis ergo ſenſualitas Chriſti potuit [h] aſcendere in Deum viuum, exultando, & pari modo orando.

¶ 2 Præ. [h] eius vr̃ eſſe orare, cuius ẽ deſiderare illud, qđ petiĩ.

ip eſt cũ Deo: uel per modũ motus, qui eſt actus pfecti, & ſic cõuenit Chriſto, & beatis aſcenſus mentis in Deũ: quia iuncti Deo contemplanĩ ipſum, ut ſuper ſe. perfecti contemplatione altius, ſicut nos cum contemplamur aliquid, dicimur moueri, ſm̃ intellectum in illud.

Q.13. ar.1

SVP. QV. XXI.
ART. II.
Med aa.ar.2.

Par.2. 127 Inf.ar.4.& ad 4.& 5. q.1 & op. 3.c.240.& opuſ.7.

Titulus, ut ſonat, ſumatur, quoniam in articulo diſtinguitur.

¶ In corpore unica eſt diſtinctio bimẽbris cum duabus cõcluſionibus reſponſiuis ſingulis ad ſingula membra ;. Diſtinctio. Orare ſecundum ſenſualitatem dupliciter contingit primo elicitiue: ſecundo materialiter. iuxta primũ mẽbrũ

con-

ſoncluſio eſt: Chrs ſm orauit ſm ſenſualitatem. Iuxta ſm ſcōcluſio eſt 1. Chrs orauit ſm ſenſualitatē. Probant ambæ cōcluſiones in lra ſatis clare, ut patet. Et tota materia eſt clara: qm, & conſtat φ orō nō pt eſſe ſenſualitatis actus, & φ ſenſualitatis affect⁹ pt eē materia, q̄ orō deo oſteit.

ſed Chrs petiuit aliqd, φ deſiderauit eius ſenſualitas, cū dixit, Tranſeat a me calix iſte: ſicut dr̄ Matth. 26. ergo ſenſualitas Chriſti orauit.

¶ 3 Præt.[h] Magis eſt uniri deo i perſona, q̄ aſcendere in deū p orōnem: ſed ſenſualitas fuit aſſumpta a deo in unitatem pſonæ, ſicut, & quælibet pars humanæ naturæ. ergo multo magis potuit aſcendere in deum orando.

B SED CONTRA eſt, φ dr̄ Phil. 2. φ filius Dei ſm nām quā aſſumpſit, in ſimilitudinē hoīum factus eſt: ſed alii hoīes non orant ſm ſenſualitatem. ergo nec Chriſtus orauit ſecundum ſenſualitatem.

RESP. Dcēm, φ orare ſm ſenſualitatē pt intelligi dupliciter. Vno mō ſic, φ ipſa orō ſit actus ſēſualitatis, &[m] hoc mō Chrs ſm ſenſualitatē non orauit[n]: qa eius ſenſualitas eiuſdē naturæ, & ſpēi fuit in Chr̄o, & i nobis. In nobis āt nō pt ſenſualitas orare duplici rōe. Primo quidē, quia motus ſēſualitatis nō pt ſenſibilia trāſcendere: & iō nō pōt in Deū aſcendere, φ requiritur ad orōnē. Secūdo, qa orō importat quandam ordinationē, prout. ſ. aliquis deſiderat aliquid quaſi a Deo iplēdū, & hoc eſt ſolius rōis. Vñ orō eſt actus rōnis, ut i ſcda parte habitū eſt. Alio mō pt dici aliquis orare ſm ſenſualitatem, quia. ſ. eius ratio orando Deo ppoinit, quod eſt in appetitu ſenſualitatis ipſius, &[p] ſecundum hoc Chriſtus orauit ſm ſenſualitatem, inquantum, ſ. oratio eius exprimebat ſenſualitatis affectum tamq̄ ſenſualitatis aduocata, & hoc, ut nos de tribus inſtrueret.[q] Primo quidem, ut oſtenderet, ſe ueram naturam humanam ſuſcepiſſe cū omnibus naturalibus affectibus. Secundo, ut oſtēderet, φ homini licet ſecundum naturalē affectū aliquid uelle, φ Deus non uult. Tertio, vt oſtendat φ proprium affectum debet homo diuinæ uoluntati ſubiicere. Vnde Aug.* in Enchir. dicit. Sic Chriſtus hominem gerens, oſtendit priuatā quandam hominis uolnntatem, cum dicit, Tranſeat a me calix iſte. Hæc enim erit humana uoluntas, ꝓprium aliquid & tamquam priuatum uolens: ſed quia rectum vult eſſe hominem, & ad eum dirigi, ſubdit, Veruntamen non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu, ac ſi dicat, Vide te in me; quia potes aliqd proprium uelle, etſi deus aliud uelit.

Concl. n — *2. 2. q. 83. ar. 1.* — *Concl. p* — *Pſa. 32. cōcione 1. ſuper illud. Rectos decet collaudatio, 1. S.*

AD PRIMVM ergo dcēm, quòd caro exultat i deum viuum, non per actum carnis aſcendentem in deum: ſed per redundantiam a corde in carnē, inquantum appetitus ſenſitiuus ſequitur motum appetitus rationalis.

AD II dcēm, φ licet ſenſualitas hoc uoluerit φ rō petebat, hoc tamen orando petere non erat ſenſualitatis, ſed rationis, ut dictum eſt.*

In cor. ar.

AD III dicendum, φ unio in perſona eſt ſecūdum eſſe perſonale, quod pertinet ad quālibet partem humanæ naturæ: ſed aſcenſio orationis eſt per actum, qui non conuenit niſi rationi, ut dictum eſt. Vnde non eſt ſimilis ratio.

In cor. ar.

A ARTICVLVS III.

Vtrum fuerit conueniens Chriſtum pro ſe orare.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr φ Chriſto nō fuerit cōueniens p ſe orare. Dicit enim Hilar.* in 10. de Trin. Cū ſibi non proficeret deprecationis ſermo ad profectum tñ noſtræ fidei loquebatur. Sic ergo videtur quòd Chriſtus non ſibi, ſed nobis orauerit.

Lib. 10. parum añ fi.

B ¶ 2 Præt. Nullus orat niſi p eo quod uult: qa ſicut dictū eſt,[g]* oratio eſt quædā explicatio voluntatis per Deum implendæ ſed Chriſtus[h] uolebat pati ea, quæ patiebatur: dicit. n. Aug.* 26. contra Fauſtum. Homo plerumque etſi nolit, contriſtatur etſi nolit, dormit, etſi nolit, eſurit, aut ſitit. Ille aūt, ſ. Chriſtus, oīa habuit, quia voluit. ergo ei nō cōpetebat pro ſcipſo orare.

Ar. 1. hui⁹ quæſt. — *Li. 26. c. 8. in fi. to. 6.*

C ¶ 3 Præ. Cyprianus dicit in li.* de oratione dominica: Pacis, & unitatis magiſter noluit ſingulatim, & priuatim preces fieri, ut quis cum precatur, pro ſe tm̄ precet: ſed Chrs illud impleuit qd docuit, ſm illud Act. 1. Cœpit Ieſus facere, & docere. ergo Chriſtus numquàm[h] p ſe ſolo orauit.

Aliquātulū a princ. incip Euāgelica præcepta.

SED CONTRA eſt, φ ipſe Dominus orando dicit. Io. 17.

D Clarifica filium tuum.

RESP. Dicēdū, φ[m] Chriſtus pro ſe orauit dupliciter.[n] Vno modo, exprimendo effectū ſenſualitatis,[d] vt ſupra dictū eſt,* uel etiam uoluntatis ſimplicis, quæ conſideratur ut natura, ſicut cū orauit à ſe calicē paſſionis transferri. Alio mō, exprimendo effectū uoluntatis deliberatæ, quæ cōſideratur ut ratio, ſicut cum petijt gloriam reſurrectiōis: &[p] hoc rōabiliter.[q] Sicut. n. dictū eſt,* Chrs ad hoc uti voluit orōne ad patrē, ut nobis daret exēplū orandi, & ut oſtenderet, patrē ſuū eſſe auctorē, à quo, & æternaliter proceſſit ſm diuinā naturam, & ſm naturā humanā ab eo habet quicqd boni hēt. Sicut aūt i humana natura, quædā bona habebat à patre iā percepta, ita ēt expectabat ab eo quædā bona, nondum habita, ſed percipienda: & iō ſicut p bonis iā perceptis in humana natura grās agebat patri, recognoſcēdo eū auctorē, ut patet Matt. 26. & Ioā. 11. ita ēt ut patrē auctorē recognoſceret, ab eo orādo petebat ea, quę ſibi deerāt, ſm humanā naturā, puta gloriā corpis, & alia huiuſmodi. Et in hoc ēt nobis dedit exemplum, ut de perceptis à nobis muneribus grās agamus, & etiā nondum habita orando poſtulemus.

Concl. n — *D. 1220. Art. prece.* — *Concl. p*

E

SVP. QV. XXI. ART. III.

Medina. a. 3. — *Per. 8. 89* — *3. d. 7. ar. 3. q. 2. Et opuſ. 7. Et Io. 2. le. 4.*

TItulus clarus. ¶ 1 corpe duæ cōcluſiones. Prima eſt, Chriſtus orauit pro ſe ſenſualitatis, & ſimplicis uoluntatis effectum explicando. Secunda eſt Chriſtus orauit pro ſe explicando, petendoque affectum uoluntatis deliberatę. Prima concluſio relinquitur ex dictis clara, & auctoritate euāgelii, Tranſeat à me calix iſte. Secunda autem probatur ratione ſimul, & ſimilitudine: Chriſtus orauit pro exemplo, & pro fide, φ ipſe eſt à patre, ſm deitatem, & humanitatem: ſed ipſe erat à patre ſm aliqua bona pcepta in natura humana, & ſm aliqua percipienda. ergo ſicut cōſonum fuit grās agere pro perceptis, ita petere percipienda. Et tenet ſequela, quia ſic utrorumq; auctor recognoſcitur pater. Et hæc quo ad fidem Quo ad exemplum uero infertur. ergo cōſonum fuit exemplū dare, & gratias agendi, & petendi.

¶ Memento nouitie, φ orationis multæ ſunt partes: quarum duæ ſunt gratiarum actio, & petitio, & de quibus hic eſt ſermo. Et ideo petitionē probat litera Chriſto cōuenire à ſimili, ſicut, & grātiarum actionem.

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ Hilarius loquitur quantum ad orōnē uocalem, quæ non erat ei neceſſaria pp ipſum, ſed ſolum pp nos: unde ſignanter dicit, ꝙ ſibi non proficiebat deprecatiōis ſermo. Si. n. deſideriū pauperum exaudit Dn̄s, ut in Pſ. 9. dr̄, multo magis ſola uoluntas Chr̄i hēt vim orōnis apud patrē. Vnde ipſe dicebat Io. 11. Ego ſciebam, qm̄ ſp me audis, ſed propter populum, q circunſtat dixi, ut credant, quia tu me miſiſti.

Ad II dcđm, ꝙ Chr̄s uolebat quidem pati illa. q̄ patiebatur, pro tempore illo: ſed nihilominus volebat, ut poſt paſſionem, gloriam corporis conſequeretur, q̄ nondum habebat: quam quidē gloriam expectabat a patre ſicut ab Auctore, & ideo conuenienter ab ipſo eam petebat.

Ad III dcđm, ꝙ ipſa gloria quam Chr̄s orando petebat. pertinebat ad ſalutē aliorū, ſm illud Ro. 4 Reſurrexit propter iuſtificationem nr̄am: & iō illa ēt orō, quam pro ſe faciebat, erat quodā modo pro aliis. Sicut & quicūque homo aliquod bonum a Deo poſtulat, ut utatur illo ad utilitatē aliorum, non ſibi ſoli, ſed etiam aliis orat.

Articvlvs IIII.

Vtrum oratio Chriſti ſemper fuerit exaudita.

Ad qvartvm ſic proceditr̄. Vr̄ ꝙ orō Chriſti non ſemper fuerit exaudita. Petiit .n. a ſe remoueri calicem paſſionis, ut patet Mat. 26. Qui tamē ab eo non fuit translatus. ergo uidetur ꝙ non omnis orō eius fuerit exaudita.

¶ 2 Præt. Ipſe orauit, ut pc̄tm̄ crucifixorib. ſuis ignoſceretur ut patet Luc. 23. Non tn̄ oibus pc̄tm̄ illud fuit dimiſſū: nā iudæi fuerunt pro illo pc̄tō puniti. ergo uidetur quod non ois eius oratio ſit exaudita.

¶ 3 Præt. Dn̄s orauit pro his, q erant credituri per uerbū apoſtolorum in ipſum, ut oēs ī eo vnū eſſent, & ut peruenirēt ad hoc, ꝙ eſſent cum ipſo: ſed nō oēs ad hoc perueniunt. ergo nō omnis eius oratio eſt exaudita.

¶ 4 Præt. In Pſ. 21. dr̄ in perſona Chr̄i: Clamabo per diē, & nō exaudies. non ergo ois oratio Chriſti fuit exaudita.

Sed contra eſt, ꝙ Apo. dicit ad Heb. 5. Cū clamore ualido, & lachrymis offerēs, exauditus eſt pro ſua reuerentia.

Resp. Dcđm, ꝙ ſicut dictū eſt, oratio eſt quodammodo interpretatiua uolūtatis humanæ. tūc ergo alicuius orātis exaudiť orō, qn̄ eius uolūtas adimpleť. Volūtas āt ſimpliciter F hoīs eſt rōnis uoluntas: hoc. n. abſolute uolumus, ꝙ ſm deliberatā rōem volumus. Illud āt, ꝙ uolumus ſm motū ſenſualitatis, uel ēt ſm motū uolūtatis ſimplicis, q̄ cōſiderať ut natura nō ſimpliciter uolumus, ſđ ſm qd. ſ. ſi aliud nō obſiſtat, ꝙ per deliberōnem rōnis inueniť. vn̄ talis uoluntas magis eſt dicenda, velleitas, q̄ abſoluta uoluntas, q2. ſ. hō hoc uellet, ſi aliud G nō obſiſteret. Sm̄ āt uoluntatē rōis, Chr̄us nihil aliud uoluit, niſi ꝙ ſciuit Deū uelle: & iō ois abſoluta uoluntas Chr̄i, ēt humana fuit īpleta, q̄ fuit Deo cōformis, & per cōſequēs ois eius orō fuit exaudita. Nā, & ſm hoc aliorū orōnis ipleniť, ꝙ ſunt eorū uolūtates Deo cōformes, ſm illud Ro. 8. Qui aūt ſcrutať corda, ſcit. i. approbat, quid deſideret ſpiritus, i. quid H faciat ſanctos deſiderare, quoniā ſecundum Deum, ideſt ſecundum conformitatem diuinæ uoluntatis, poſtulat pro ſanctis.

Ad primvm ergo dicēdū, ꝙ illa petitio de translatione calicis, diuerſimode a ſanctis exponitur. Hilarius. n. ſuper Matth. dicit. Quòd āt ut a ſe tranſeat, rogat, non ut ipſe prętereať, orat: ſed ut in alterū id I quod a ſe tranſit, accedat, atq; ideo pro his orat, qui paſſuri poſt ſe erant, ut ſit ſenſus, quomodo a me bibitur calix iſte paſſionis, ita ab his bibatur ſine ſpei diffidentia, ſine ſenſu doloris, ſine metu mortis. Vel ſecundum Hiero. Signanter dicit, Calix iſte hoc eſt populi iudeorum, qui excuſationem ignorantiæ habere non poſſunt, ſi me occiderint habentes leges, & prophetas, qui uaticinantur. Vel ſecundum Dionyſi. K Alexandrinum, quod dicit, Trāſfer calicem iſtum a me, non hoc eſt, non adueniat mihi: niſi enim aduenerit, transferri non poterit: ſed ſicut quod pręterit, nec intactum eſt, nec permanens, ſic Saluator leuiter inuadentem tentationem flagitat pelli. Ambroſi. autem dicit, & Origen. & Chryſoſtom. quòd hoc petiit quaſi homo, naturali uoluntate mortem recuſans. Sic ergo ſi intelligatur, quòd petierit per hoc, alios martyres ſuæ paſſionis imitatores fieri ſecundum Hilarium. † uel ſi petiit quòd timor bibendi calicis eum non perturbaret, uel quod mors eum non detineret: omnino impletum eſt quod petiuit. Si uero intelligitur petiiſſe quod

Super illū locū Mat. 9. 10.

Cano. 3. in Matt. paulo a med.

Amb. l. 10 in Luc. homi. 35. Orige. ho. 35. in Mat. in 6. fo. a pel. ollius to. 2. Chryſoſt. ho. 84. in Matth. to. 2. D. 220.

Hil. can. 3. in Mat.

SVP. QVÆ. XXI. ART. IIII.

Medina, ar. 4.

Titulus clarus.

¶ In corpore articuli una eſt concluſio reſponſiua qſito. Ois oratio Chr̄i fuit exaudita Probat. Ois uoluntas ſimpliciter Chr̄i fuit adimpleta ergo ois orō ei9 fuit exaudita. Ans, & declarať, & probať. Declaratur quidē diſtinguendo de uoluntate ſimpliciter, uel ſm qd: illa rōis deliberata, iſta oīæ, & uelleitas. Probať uero: quia ois uoluntas ſimpliciter Chr̄i fuit deo conformis, quia nihil ſic uoluit niſi ꝙ ſciuit deū uelle. Cōſequentia uero probať dupliciter, Primo, tunc alicuius orō exaudiť, qn̄ eius uoluntas impleť, quia orō eſt interpretatiua uoluntatis. Secundo, qa conformitas uoluntatis ad diuinā uoluntatē, eſt rō exauditionis aliorū orantiū, ut probať ex auctoritate Apoſtoli ad Ro 8.

¶ Aduerte hic nouitie ꝙ orō eſt explicatiua uoluntatis, & illius procuratiua non ſolū āt voluntatis deliberatæ, ſed uelleitatis, & affectus, ut patet ex ſupradictis, & ea orōne Chr̄i, Tranſeat a me calix iſte. Verū ſi cut uoluntas diſtinguitur i ſimpliciter, uel ſm quid, ita orō propter eſt petitio, diſtinguiť in ſimpliciter, uel ſm quid. Et ut petit ſeu procurat p uolūtate deliberata, eſt orō ſimpliciter, vt āt pro uelleitate, & affectu humano, eſt orō ſm̄ qd. Et ppea ſimpliciter de orōne loquendo, uerū eſt, ꝙ omnis Chr̄i orō fuit exaudita: orō āque, quā pro uelleitate, & affectu ſenſus obtulit ſi ſimpliciter petebat ſed ſub conditione ſubdidit. n. fiat uolūtas tua. Et ita exaudita eſt ēt hæc orō quo ad ultimū petitū, q deliberate volebat, & deſiderabat.

Concl.

¶ In rñſiōe ad primū aduerte nouitie, ꝙ Dionyſij Alexandrini expoſitio habeť in Catena aurea Luc. 22. Et ē illa, q ſecundo loco ponit in lr̄a ſ. qđ timor mortis eū nō perturbaret, aut quòd mors eū ſi detineret. Loqť. n. Dionyſi9 hic ad ſimilitudinē alicuius nociui applicati nobis per modū tranſeuntis, puta ignis, uel aq & hmōi. Tale .n. qa applicať mihi, ſi eſt iotactū, ſed aliqualiter cōtigēs me, quia uero pertranſit, nō permanet in me. Et ſic uolebat Chr̄us, uel mortis timore tangi, ſi comprimi, uel morte ipſa tangi, nō detineri, ſed reſurgere. Modus igiť mali ē qui ſub petitione cadit cū dr̄, Trāſeat calix, transfer calicem &c. ſm iſtā expoſitionē. Reliqua clara ſūt.

At. præce. arg. 2 & 2. 3. hu9 q.

Parr. 9 129

3. d. 17. ar. 3. q. 3. & 4 Et opuſc. 3. c. 140. Et opuſ. 7. & Pſal. 20 & Ioa. 12. ie. 4. & Heb. 5.

quòd non biberet calicẽ mortis & paſſionis, vł ꝙ nõ biberet ipſum à iudæis, non quidẽ eſt factũ qđ petijt: quia ratio, quæ petitionẽ propoſuit, nolebat ut hoc impleret: ſed ad inſtructionẽ noſtrã uolebat demõſtrare nobis ſuam uoluntatẽ naturalẽ, & motũ ſenſualitatis, quem ſicut homo habebat.

Ad I. dcẽm, ꝙ Dñs non orauit pro oĩbus crucifixoribus, neq; ẽt pro oĩbus, qui erant credituri in eum: ſed pro his ſolum, qui erant prædeſtinati, vt per ipſum uitam conſequerentur æternam.

Vnde patet etiam reſponſio ad tertium.

Ad IIII. dcẽm, ꝙ cũ dicit, Clamabo, & nõ exaudies, intelligendũ eſt, quantũ ad effectũ ſenſualitatis, quæ mortem refugiebat: exauditur tamen quãtum ad effectum rationis, ut dictum eſt.* (In corp. art.)

SVP. QV. XXII. ART. I.
Ferr. 4. cont. c. 76.
Medina. ar. 1.

Titulus clarus.
¶ In corpore articuli eſt unica concluſio rñſiua q̃ſtio. Chriſto maxime conuenit eſſe ſacerdotẽ. Probatur: Proprie officiũ ſacerdotis eſt eſſe mediatorẽ inter Deũ, & populũ utrinq;: ſed hoc maxime conuenit Chriſto. ergo. Maior declaratur quo ad utranq; partẽ officii. Minor ſimiliter, & omnia clara ſunt.
¶ In rñſiõe ad primũ conſidera nouitie, ꝙ tota uita Chriſti tercia fuit oblatio pro humano genere, & ꝓpterea angeli Chriſto poſt ieiuniũ, & tentationẽ miniſtrantes in his, q̃ ad refectionẽ corporis ſpectabãt miniſtri ſacerdotii Chriſti dñr.

QVAESTIO XXII.

De ſacerdotio Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de ſacerdotio Chriſti. Et circa hoc quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrum cõueniat Chriſto eſſe ſacerdotem.

¶ Secundo, De hoſtia huius ſacerdotis.

¶ Tertio, De effectu huius ſacerdotij.

¶ Quarto, Vtrũ effectus ſacerdotii eius pertineat ad ipsũ, uel ſolum ad alios.

¶ Quinto, De æternitate ſacerdotii eius.

¶ Sexto, Vtrũ dẽat dici ſacerdos ſm ordinem Melchiſedech.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Chriſto conueniat eſſe ſacerdotem.

Perr. 8.
130
AD PRIMVM ſic procedĩ. Vr ꝙ Chr̃o nõ cõueniat eẽ ſacerdotẽ. Sacerdos. n. eſt minor angelo: vñ dicĩ Zach. 3. Oſtendit mihi Deus ſacerdotẽ magnũ ſtãtẽ corã angelo Dñi: ſed Chriſt⁹ eſt maior angelis, ſecundũ illud Hebr. 1. Tanto melior angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hr̃ditauit. ergo Chriſto non conuenit eſſe ſacerdotem. (Infr. q. 31. art. 2. cor. & ad 2. & q. 59. at. 4. ad. 1. & 4. cont. c. 76. Et opu. 20 lib. 3. ſi. Et pſ. 2. & pſ. 44. & Heb. 1. lect. 4. ſi.)

¶ 2 Præt. Ea, quæ fuerũt in ueteri teſtõ, fuerunt figuræ Chr̃i, ſm illud Col. 2. Quæ sũt umbra futurorũ: ſed Chr̃s nõ traxit carnis originẽ ex ſacerdotibus ueteris legis: dicit. n. Apoſ. ad Heb. 7. Manifeſtũ ẽ, ꝙ ex Iuda ortus ſit Dominus noſter, in qua tribu nihil de ſacerdotibus Moyſes locutus eſt. ergo Chriſto non conuenit eſſe ſacerdotem.

¶ 3 Præt. In ueteri lege, q̃ eſt figura Chr̃i, nõ fuit ibidẽ legislator, & ſacerdos: vñ dicit Dñs ad Moyſen legiſlatorẽ, Exo. 28. Applica Aaron fratrẽ tuũ, ut ſacerdotio fungaĩ mihi. Chr̃s aũt eſt lator nouę legis, ſm illud Hier. 3. Dabo legẽ meã in cordib⁹ eorũ. ergo Chriſto non conuenit eſſe ſacerdotem.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Heb. 4. Habemus Pontificem, qui penetrauit cælos, Ieſum filium Dei.

RESP. Dicẽdũ, ꝙ proprie officium ſacerdotis eſt

A eſſe mediatorem inter Deum, & populũ, inquãtũ ſcilicet diuina populo tradit, vñ dr̃ ſacerdos, quaſi ſacra dans, ſm illud Malach. 2. Legẽ requirent ex ore eius, ſ. ſacerdotis: & iterũ, inquantũ preces populi Deo offert, & pro eorũ peccatis Deo aliqualiter ſatisfacit. Vñ Apoſt. dicit ad Heb. 5. Oĩs Pontifex ex hoĩbus aſſumptus, pro hoĩbus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deũ, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis. Hoc aũt maxime cõuenit Chriſto: nã per ipſum diuina dona hoĩbus ſunt collata, ſecundum illud 2. Pet. 1. Per quẽ, ſ. Chriſtũ, maxima, & pretioſa nobis promiſſa donauit, ut per hoc
B efficiamini diuinæ conſortes naturæ. Ipſe ẽt humanum genus Deo reconciliauit, ſecundum illud Coloſ. 1. In ipſo. ſ. Chriſto, complacuit oẽm plenitudinem inhabitare, & per eũ reconciliare omnia. Vnde Chriſto maxime conuenit eſſe ſacerdotem. (Concl.)

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ ptãs hierarchica cõuenit quidẽ angelis, inquantũ, & ipſi ſunt medij inter Deum, & hoĩem, ut patet ꝑ Dio.* in lib. cæl. hierar. ita ꝙ ipſe ſacerdos, inquantũ eſt medius inter Deũ, & populũ, angeli nomẽ hẽt, ſm illud Malach. 2. Angelus Dñi exercituũ eſt. Chriſtus aũt maior angelis fuit, non ſolũ ſecundũ diuinitatẽ, ſed (cap. 6. eccl. hier. parte 3. a med.)
C etiam ſecundũ humanitatẽ, inquãtum habuit plenitudinẽ gratiæ, & gloriæ. Vnde etiã excellẽtiori modo hierarchicã, ſeu ſacerdotalẽ poteſtatẽ p̃ angelis habuit, ita etiam ꝙ ipſi angeli fuerunt miniſtri ſacerdotii eius, ſecundũ illud Matth. 4. Acceſſerunt angeli, & miniſtrabant ei, ſecundũ tñ paſſibilitatẽ carnis, modico ab angelis minoratus eſt, ut Apoſt. dicit Hebr. 2. Et ſecundum hoc, conformis fuit hominib⁹ uiatoribus in ſacerdotio cõſtitutis.

AD II. dicendum, ꝙ ſicut Damaſ.* dicit in 3. lib. quod in omnibus eſt ſimile, idem utique erit, & non extraneum. Quia igitur ſacerdotium ueteris (Li. 3. orth. fi. c. 26. circa fin.)
D legis erat figura ſacerdotii Chriſti, noluit Chr̃s naſci de ſtirpe figuralium ſacerdotum, ut oſtenderetur non eſſe omnino idem ſacerdotium: ſed differre ſicut uerum a figurali. (D. 1094.)

AD III. dicẽdum, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt,* alii homines particulatim habent quaſdam gratias, ſed Chriſtus tamquàm omnium caput habet perfectionem omnium gratiarum: & ideo quantum ad alios ꝑtinet, alius eſt legislator, & alius ſacerdos, & alius rex: ſed hæc omnia concurrunt in Chriſto tamquàm in fonte omnium gratiarum. Vñ dici (q. 8. art. 4. & aliis eiuſd. q̃ſt.)
E tur Iſa. 33. Dominus iudex noſter, Dominus legifer noſter, Dominus rex noſter: ipſe ueniet, & ſaluabit nos.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus ſimul fuerit ſacerdos & hoſtia.

Perr. 8.
131
AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur, quòd ipſe Chriſtus nõ fuerit ſimul ſacerdos, & hoſtia. Sacerdotis enim eſt hoſtiam occidere: ſed Chriſtus non ſeipſum occidit. ergo ipſe non fuit ſimul ſacerdos, & hoſtia. (Infr. q. 84. ar. 7. ad 4. Et opu. 69 c. 18.)

SVP. QVÆ. XXII. ART. II.
Medina. a. 2.

Titulus clarus.
¶ In corpore unica eſt concluſio reſponſiua, Chriſtus non ſolum ſacerdos, ſed ſimul fuit hoſtia perfecta, ſcilicet pro peccato, pacifica, & holocauſtum. Hæc concluſio quo ad

primam

¶ 2 Præt. Sacerdotiũ Chriſti magis eſt ſimile sacerdotio Iudęorũ, qđ erat à Deo inſtitutum, q̃ ſacerdotio Gentiliũ, quo dęmones colebanť. In ueteri autẽ lege nunq̃ homo in ſacrificiũ offerebatur, qđ maxime reprehẽdiť in ſacrificiis gentiliũ, ſecundũ illud Pſ. 105. Effuderũt ſanguinem innocentẽ, ſanguinẽ filiorũ ſuorum, & filiarum ſuarũ, quas ſacrificauerunt ſculptibilibus Chanaan. ergo in ſacerdotio Chriſti non debuit eſſe ipſe homo Chriſtus hoſtia.

¶ 3 Præt. Oĩs hoſtia ex hoc, q Deo offerť, Deo ſanctificatur: ſed ipſa Chr̃i humanitas a principio fuit ſanctificata, & Deo coniuncta.[b] ergo nõ cõuenienter pôt dici, q Chriſtus, ſecũdũ quòd homo, fuerit hoſtia.

Sed contra eſt, q Apo. dicit ad Ephe. 5. Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum ꝓ nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.

Resp. Dcđm, q ſicut Aug.[a] dicit in 10. de ciui. Dei, oẽ ſacrificiũ uiſibile, inuiſibilis ſacrificii ſacr̃m, i. ſacrũ ſignũ eſt. Inuiſibile aũt ſacrificiũ eſt, quo homo Deo ſpũm ſuũ offert, ſm illud Pſ. 51. Sacrificiũ Deo ſpûs contribulatus: & iõ oẽ illud, quod Deo exhibeť, ad hoc q ſpiritus hoĩs feratur in Deũ, pôt dici ſacrificium. Indiget igitur hõ ſacrificio ꝑꝑ tria. Vno quidẽ mõ ad remiſſionẽ peccati, per qđ à Deo auertiť: & iõ Apoſt. dicit ad Heb. 5. q ad ſacerdotẽ pertinet, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis. Secũdo, ut hõ in ſtatu gr̃æ conſerueť, ſemper Deo inhærens, in quo ei⁹ pax, & ſalus cõſiſtit. Vñ, & in ueteri lege immolabať hoſtia pacifica pro offerentiũ ſalute, ut hr̃ Leuit. 3. Tertio ad hoc, q ſpûs hominis perfecte Deo uniatur, qđ maxime erit in gloria. Vñ, & in ueteri lege offerebať holocauſtũ quaſi totũ incenſum, ut dr̃ Leuit. 1. Hæc aũt per humanitatẽ Chriſti nobis prouenerunt. Nã primo quidem nr̃a peccata deleta ſunt, ſm illud Ro. 4. Traditus eſt ꝑꝑ delicta nr̃a. Scđo, gr̃am nos ſaluãtẽ per ipſum accepimus, ſm illud Heb. 5. Fact⁹ F eſt oĩbus obtẽperantibus ſibi, cã ſalutis æternæ. Tertio, ꝑ ipſum ꝑfectionẽ glorię adepti ſumus. Heb. 10. Habemus fiduciã per ſanguinẽ eius in introitum ſanctorũ, ſ. in gloriã cæleſtem: & iõ ipſe[m] Chriſtus inquãtum homo, non ſolũ fuit ſacerdos, ſed etiã hoſtia perfecta, ſimul exiſtens hoſtia pro pcťõ, & hoſtia pacifica, & holocauſtum.[n]

G Ad primvm ergo dcđm, q Chriſtus non ſe occidit, ſed ſeipſum uoluntarie morti expoſuit, ſecundum illud Iſa. 53. Oblatus eſt, quia ipſe uoluit: & ideo dr̃ ſeipſum obtuliſſe.

Ad II dcđm, q hoĩs Chriſti occiſio poteſt ad duplicem uoluntatẽ comparari. Vno modo ad uoluntatem occidentiũ. Et ſic non hẽt rationẽ hoſtiæ: nõ enim dñr occiſores Chriſti, hoſtiã Deo obtuliſſe, ſed grauiter H deliquiſſe. Et huius peccati ſimilitudinẽ gerebãt impia gẽtiliũ ſacrificia, qbus hoĩes idolis immolabãt. Alio modo, poteſt conſiderari occiſio Chriſti per comparationẽ ad uolũtatẽ patientis, qui uoluntarie ſe obtulit paſſioni. Et ex hac parte hẽt rõnẽ hoſtiæ i quo ñ cõuenit cũ ſacrificiis Gẽtiliũ.

Ad III dcđm, q ſanctitas humanitatis Chriſti à principio non impedit, quin ipſamet humana natura, cũ in paſſione oblata eſt Deo, ſanctificata nõ uo modo fuerit, ſ. ut hoſtia actualiter tũc exhibi- I ta. Acquiſiuit enim actualem hoſtiæ ſanctificationem, tunc ex antiqua charitate, & gratia unionis ſanctificante eandem abſolute. • Reſponſio ſuppleta.

Articvlvs III.

Vtrum effectus ſacerdotiij Chriſti ſit expiatio peccatorum.

Ad tertivm ſic ꝓcediť. Vr̃, q effectus ſacerdotii Chr̃i nõ ſit expiatio pctõrũ. Solius. n. Dei eſt pctã delere ſm illud Iſa. 43. Ego ſũ q deleo iniqtates tuas ꝑꝑ me: ſed Chr̃s nõ K eſt ſacerdos, ſm q De⁹, ſed ſm q hõ.[b] ergo ſacerdotiũ Chriſti nõ eſt expiatiuum peccatorũ.

¶ 2 Præt. Apoſt. dicit Heb. 10. q hoſtiæ ueteris teſtamẽti nõ poterant ꝑfectos facere: alioquin ceſſaſſent offerri, eo q nullam haberẽt cõſcientiã peccati cultores ſufficiẽter ſemel mũdati, ſed i ipſis cõmemoratio peccatorũ ꝑ ſingulos annos fit: ſed ſic ſub ſacerdotio Chriſti fit

---

primam partem ſuppoſitus ex præcedente articulo, quo ad ſecundam uero q fuerit ſimul hoſtia probatur. Omne, qđ deo exhibetur ad hoc, ut ſpiritus hominis feratur in Deũ eſt hoſtia, ſeu ſacrificium: ſed humanitas Chriſti eſt Deo exhibita ad hoc, ut ſpiritus hominum ferantur in Deum. ergo. Maior ꝓpoſitio probatur. Sacrificium uiſibile eſt ſacramentum inuiſibilis, inuiſibile autẽ eſt oblatio ſpûs. ergo.

¶ Aduerte, q uis probationis conſiſtit in hoc: Omne ſacrificiũ aut eſt uiſibile, aut inuiſibile: ſed uiſibile ordinatur ad inuiſibile, aut ſacrum eius ſignũ ad ſanctum ſignatũ, ac per hoc, finẽ: ſignatum enim finis eſt ſigni. omne igitur ſacrificium exterius eſt ſacrificium ex ordine ad interius, hoc eſt oblationem ſpiritus: & econtra, omne, quod ad oblationem ſpiritus Deo offertur, ſacrificium denominatiuẽ dicitur. Tertia uerò pars concluſionis, hoc eſt, perfecta pro peccato pacifica, & holocauſtũ. probatur ex litera. Homo indiget ſacrificio propter tria, ſcilicet remiſſionem peccati, gr̃æ conſeruationem, & conſumationem: ſed hęc tria per humanitatẽ Chriſti habuimus. ergo. Maior in litera, & infertur ex priori ſyllogiſmo, quo probata eſt altera pars concluſionis, nam ſi ſacrificium exterius diciť ex relatione ad oblationem ſpiritus, & ad oblationem ſpiritus noſtri cõcurrunt iſta tria, ſcilicet remiſſio peccati, conſeruatio uitæ gratiæ, & conſumatio illius, conſequẽs eſt ut ad hęc tria homo indigeat ſacrificio, & declarať quo ad ſingula ſingulis auctoritatibus ſcripturæ. Minor uerò probatur auctoritatibus ſacræ ſcripturæ etiã ſingulis ad ſingula.

¶ Recolito hic ex prima ſecundæ qõ. 102. art. 3. ad octauum, triplex fuiſſe ſacrificij genus in ueteri teſtõ, holocauſtum, hoſtiã pro peccato, & hoſtiã pacificam, & holocauſtum quidem perfectionis ſtatui conſonare, quia totum comburebatur in honorẽ Dei, hoſtiam uerò pacificam ad profectus ſtatum pertinere, qui ex Deo per miniſtros nobis cooperantibus eſt. In tres enim partes diuidebatur, unã Deo incenſam, aliam in uſum ſacerdotũ, tertiam in uſum offerentium, ſiue pro beneficiis receptis, ſiue recipiendis eſſet. Hoſtia uerò pro peccato ſtatum pœnitentium monſtrat, & in duas ſecabatur partes, unã Deo incenſam, alterã i uſum ſacerdotum: quia remiſſio peccatorũ non a poteſtate noſtra, ſed a Deo per miniſtros eſt, niſi pro propriis ſacerdotis, uel populi peccatis offerretur: quia tũc nulla erat pars ſacerdotum. Vnde quia humanitas Chriſti pro omnibus iſtis oblata fuit ab ipſomet, ideo dicitur i litera, q fuit hoſtia perfecta, utpote exiſtens ſimul, & hoſtia pro peccato, & hoſtia pacifica, & holocauſtum.

SVP. QVÆ. XXII. ART. III.

Medina ar. 3.

IN titu. attende primò, q non quæriť, an ſola expiatio peccati ſit effectus ſacerdotii Chriſti. Nec q̃ritur an expiatio peccatorũ ſit a ſolo ſacerdotio Chriſti, ſed an ſacerdotiũ Chriſti habeat hũc effectũ, qui eſt expiare peccata.

¶ Attẽde ſecundo, q nõ eſt hic qõ de mõ habendi hunc effectũ, an ſcilicet effectiuè, an meritoriè, an alio modo, ſed in cõfuſo illo, ſcilicet mõ, quo ſacerdotis actib⁹ ſanctificando, offerendo, &c. effectus attribuuntur: & illo rurſus modo, quo ſacrificio Chr̃i natũ eſt cõuenire, q ſit efficax.

Tertio

Li. 10. c. 5. tom. 5.

Concl. m

Ferrer. a 13 a

cõmemoratio peccatorũ, cum A dr̃, Dimitte nobis debita nr̃a. Mat. 6. offert ẽt cõtinue ſacrificiũ in eccleſia: vñ, & ibidẽ dr̃, Panẽ nr̃um quotidianũ da nobis hodie. ergo per ſacerdotiũ Chriſti nõ expiantur peccata.

¶ 2 Præt. In veteri lege maxime immolabaſ hircus ꝓ pctõ principis, vel capra ꝓ peccato alicuius de populo, Vel vitulus pro peccato ſacerdotis, vt patet Leuit. 4. ſed Chriſtus nulli horũ B cõparatur, ſed agno, ſm illud Hie. 11. Ego quaſi agnus manſuetus, q portaſ ad victimã. ergo vr̃ ꝙ eius ſacerdotium non ſit expiatiuum peccatorum.

Sed contra eſt, ꝙ Apoſt. dicit Hebr. 9. Sanguis Chriſti qui per Spiritumſanctum ſeipſum obtulit immaculatũ Deo, emundabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad C ſeruiendum Deo uiuenti. Opera autẽ mortua dñr peccata. ergo ſacerdotium Chriſti habet uirtutẽ emũdãdi peccata.

Resp. Dcẽm, ꝙ ad peccatorum perfectã emundationem duo requiruntur, ſm ꝙ duo ſunt in peccato, ſ. macula culpæ, & reatus pœnæ. Macula quidem culpæ deletur per grãm, qua cor peccatoris conuertitur in Deum: reatus aũt pœnæ D totaliter tollitur per hoc, ꝙ hõ Deo ſatisfacit. Vtrumq; aũt horum efficit ſacerdotium Chriſti. Nã virtute ipſius grã nobis datur, qua corda noſtra cõuertuntur Deum, ſm illud Rõ. 3. iuſtificati gratis per gratiã ipſius per redemptionẽ, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quẽ propoſuit Deus propitiatorẽ per fidẽ in ſanguine ipſius. Ipſe etiam pro E nobis plenarie ſatisfecit, inquãtum ipſe languores noſtros tulit, & dolores nr̃os ipſe portauit. Vñ patet ꝙ Chri ſacerdotiũ hẽt plenã vĩ expiãdi pctã.

Ad primvm ergo dcẽm, ꝙ licet Chriſtus non fuerit ſacerdos ſm, ꝙ Deus, ſed ſecundum ꝙ homo, unus tamen, & idem fuit ſacerdos, & Deus. Vnde in ſyno. Epheſ. legitur: Si quis Pontificem dicit & Apoſtolũ noſtrum fieri, nõ ipſum ex Deo Verbum, quando factũ eſt caro A & ſecundum nos homo, ſed tã quàm alterum præter eũ ſeorſum hominem ex muliere, anathema ſit: & ideo in quantum eius humanitas operabatur in uirtute diuinitatis, illud ſacrificium erat efficaciſſimum ad delenda peccata. Propter ꝙ Aug. dicit in 4. de Trin. Vt quoniã quatuor conſiderantur in omni ſacrificio, cui offeraſ, a quo offeratur, quid offeraſ, pro qui B bus offeratur: idem ipſe vnus veruſq; mediator, per ſacrificiũ pacis reconcilians nos Deo, unum cum illo maneret, cui offerebatur: vnum in ſe faceret, pro quibus offerebatur: unus ipſe eſſet, qui offerebat, & quod offerebat. L. 4. c. 14. circa fi. to. 3.

Ad ii dcẽm, ꝙ pctã nõ cõmemorantur, in noua lege, propter inefficaciam ſacerdotii Chri, quaſi per ipſum non ſufficienter expiẽtur peccata: ſed cõmemorantur quantũ ad illos, qui uel eius ſacrificii nolunt eſſe participes (ſicut ſunt infideles), ꝓ C quorũ pctis oramus, ut conuertantur: uel ẽt quãtũ ad illos, qui poſt participationẽ huius ſacrificii ab eo deuiant, qualitercũq; peccando. Sacrificiũ aũt quòd quotidie in eccleſia offertur, nõ eſt aliud a ſacrificio, quod ipſe Chrs obtulit: ſed eius cõmemoratio: unde Aug. dicit in 10 de ciui. Dei Sacerdos ipſe Chrs offerens, ipſe, & oblatio: cuius rei ſacrm, quotidianũ eẽ uoluit ecclæ ſacrificiũ. L. 10. de ciui. de. c. 20 im me. t. 5

Ad iii dcẽm, ꝙ ſicut Orige.* dicit ſuper Io. Licet diuerſa animalia in ueteri lege offerrẽtur, quotidianum tamen ſacrificiũ, quod offerebatur mane. & veſpere, erat agnus, ut habetur Numer. D 28. Vnde ſignificabatur, ꝙ oblatio agni ueri, id ẽ Chriſti, eẽt ſacrificium conſumatiuum omnium aliorum. Et ideo Ioan. 1. dicitur, Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi.

*Su. illud Ioa. 1. Ecce agnus Dei qui libet t. ac lu cẽ prodiit anno Dñi 1555.

Articvlvs IIII.

Vtrum effectus ſacerdotij Chriſti nõ ſolum ad alios pertinuerit, ſed etiam ad ipſum.

Perr. a 138 4. d. 4. q. 1. c. 3. q. 5.

E **A**D qvartvm ſic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ effectus ſacerdotii Chri non ſolum pertinuerit ad alios, ſed ẽt ad ipſum. Ad officiũ enim ſacerdotis pertinet, ꝓ populo orare, ſm illud 2. Mach. 1. Orõnẽ faciebãt ſacerdotes, dũ conſumaretur ſacrificium: ſed Chriſtus nõ ſolum pro aliis orauit ſed etiam pro ſeipſo, ſecundum ꝙ ſupra dictum eſt,* ſicut expreſſe dicitur Hebr. 5. quod in diebus carnis ſuæ, pces, ſupplicationeſq; ad Deum, q poſſit illum ſaluum facere a mor-

¶ Tertio, quòd expiatio ſecundũ nominis proprietatẽ, emundationem, ſeu purgationẽ culparũ ſignificare videtur, & ſic ſumiſ ĩ propoſito.

¶ In corpore vnica ẽ concluſio: Chriſti ſacerdotium habet plenam uim expiandi peccata. Probatur. Ad perfectam emundationẽ peccati duo requirunſ, dare grãm & ſatisfacere: ſed Chriſti ſacerdotium hẽt utrumque, ergo. Maior probatur ex duobus inuentis in pctõ, macula, & reatu quorũ primũ grã, ſm, ſatisfactione ſolliſ. Minor uero auctoritate Pauli, & Iſaiæ.

¶ In reſponſione ad primum. cum dr̃, ꝙ inquãtũ Chri humanitas operabatur uirtute diuinitatis, ſacrificiũ Chri erat efficaciſſimum ad delẽda peccata ꝑ grãm, non intelligas humanitatẽ Chri cõcurrere inſtrumẽtaliter ad creãdam gratiam in aia, ſed intelligito, quantũ ad creationẽ ſpectat cõcurrere inſtrumẽtaliter diſpoſitiue, & meritorie: nata ẽ. n. grã ſm illã uiã creari in patiente diſpoſito, ſicut aia rõnalis. Et ꝓpterea, licet creatio abſolute refutet inſtrum, creatio tñ rei in patiente diſpoſito non refutat inſtrũum & ſacrificiũ Chri inuenit efficaciſſimũ ad cauſãdã grã iuſtificãtẽ: ſicut ſemen humanũ bñ diſpoſitũ inuenit efficax ad cauſandã aiam rõnalem producendi hois. Verius tñ dr̃ ſm Auctoris doctrinã, humanitatẽ Chri operari uirtute diuinitatis inſtrũaliter deletionem peccatorũ per grãm non creatione, ſed infuſione ꝓductã, ut ſupeti* monſtratũ ẽ auctoritate eius, & rõe.

Concil.

¶ In reſponſione ad tertiũ, unde nouitie ꝙ Chrs ex hoc ipſo ꝙ aſſimilatus eſt agno continuæ hoſtiæ, figuratis dñr per cæteri ſacrificia, ut ſacrificium oĩum cõſumatiuum: ita ꝙ non negatur Chrm compatari aliis ſed diſtinguiſ, ꝙ ꝑ aſſimilationẽ comparatur agno ꝑ cõſumationẽ com paratũ agno, per conſumat onẽ comparaſ aliis, & ex hoc ipſo, ꝙ agno aſſimilaſ, refertũ ad omnia, ut conſumatiu. Rationi ſiquidem conſonat, vt momentanea ad continuum reducantur, & ꝙ continuũ eſt conſumatio, omniũ ſit conſumatiuũ. Reliqua. n. ſacrificia ꝓ peccatis, hircus, capra, uitulus, nunc, uel tunc offerebantur, agnus aũt continue, & propterea uerus agnus ad omnia comparatur ſacrificia, ut omnium conſumatiuum.

In ſynod. 1 Epheſ. cui Præfuit Cyril. cano. 10

SVPER QV. XXII. ART. IIII.

Medina. a. 4.

Titulus clarus eſt, occaſionam ſumens ex diuerſis auctoritatibus, Apoſtoli. ſ. & ſynodi, ut paret in ert.

¶ In corpore articuli unica eſt concluſio. Non conuenit Chſo effectũ ſacerdotii ſui recipere. Probaſ dupliciter Primo, ex cõditione recipiẽtis ſacerdotii effectũ, Secũdo, ex excellẽtia ſacerdotii Chri. Prima ergo ratio eſt, Suſcipiẽs ſacerdotii effectũ, nõ poteſt per ſeipſum accedere ad deum: ſed q. 21. a. 3.

te, cũ clamore ualido, & lachrymis obtulit. ergo ſacerdotium Chr̄i effectũ habuit nõ ſolum in aliis, ſed. etiam[b] in ſeipſo.

¶ 2 Præ. his ſacrificiũ obtulit ſeipſũ in ſua paſſiõe: ſed[b] p̄ paſſionẽ ſuã nõ ſolũ aliis meruit, ſꝫ ẽt ſibi, ut ſ̄. habitũ eſt.* ergo ſacerdotiũ Chr̄i ñ ſolũ habuit effectũ in aliis, ſed ẽt in ſeipſo.

¶ 3 Prę. Sacerdotiũ veteris legis fuit figura ſacerdotii Chr̄i: ſed ſacerdos ueteris legis ñ ſolũ ꝓ aliis, ſed ẽt ꝓ ſeipſo ſacrificiũ offerebat: dr̄. n. Le. 16. ꝙ Pontifex igredit̃ ſãctuariũ, ut roget ꝓ ſe, & ꝓ domo ſua, & ꝓ uniuerſo cętu filiorũ Iſrael.[h] ergo ẽt ſacerdotiũ Chr̄i nõ ſolũ i aliis, ſꝫ i ſeipſo effectũ habuit.

SED CONTRA eſt, ꝙ i Epheſina* ſynodo legit̃, Si qs dicit Chr̄m ꝓ ſe obtuliſſe oblationẽ, & nõ magis ꝓ nobis ſolũ (ñ. n. idiguit ſacrificio, ꝙ pc̄tm̃ neſcit) anathema ſit: ſꝫ i ſacrificio offerẽdo potiſſime ſacerdotis cõſiſtit officiũ, ergo ſacerdotium Chriſti non habuit effectum in ipſo Chriſto.

RESP. Dcẽdũ, ꝙ ſicut dictum eſt, ſacerdos cõſtituit̃ medius iter Deũ, & populũ. Ille ãt idiget medio ad deũ, q p̄ ſeipsum accedere ad Deũ nõ p̄t, & talis ſacerdotio ſubiicit̃, effectũ ſacerdotii participãs. Hoc auté Chr̄o ñ cõpetit: dicit. n. Apoſt. ad He. 7. Accedẽs p̄ ſemetipsũ ad Deũ, ſp̄ viuẽs, ad iterpellandũ ꝓ nobis: et iõ[m] Chr̄o nõ cõuenit effectũ ſacerdotii i ſe ſuſcipere, ſꝫ potius ipsũ aliis cõicare.[n] Ptimũ. n. agens i quolibet gñe, ita ẽ influẽs, ꝙ nõ ẽ recipiens i gñe illo: ſicut Sol illuminat, ſꝫ ñ illuminat̃, & ignis calefacit, ſed nõ calefit, Chr̄us ãt ẽ fons tot[9] ſacerdotii: nam ſacerdos legalis erat figura ipſius: ſacerdos ãt nouæ legis i pſona ipſius operat̃, ẽm illud 2. ad Co. 2. Nã & ego, ꝙ donaui, ſiqd donaui, p̄ p̄ uos i perſona Chr̄i: & iõ non cõpetit Chr̄o effectum ſacerdotii recipere.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, ꝙ orõ & ſi cõuenit ſacerdotib[9]: nõ tñ ẽ eorũ officio ꝓpria. Cuilibet. n cõuenit, & ꝓ ſe. & pro aliis orare, ẽm illud Iac. ultim. Orate pro inuicẽ ut ſaluemini. Et ſic poſſet dici, ꝙ oratio qua Chr̄s ꝓ ſe orauit, nõ erat actus ſacerdotii eius: ſed hęc rñſio vr̄ excludi p̄ hoc, ꝙ Apo. Heb. 5. cũ dixiſſet, Tu es ſacerdos in æternũ ẽm ordinẽ Melchiſedech, ſubdit, Qui in dieb. carnis ſuæ p̄ces &c. ut ſ̄.* Et ita ur̄ ꝙ orõ, qua Chr̄s orauit, ad ei[9] ſacerdotiũ ptineat: & iõ oportet dicere, ꝙ alii ſacerdotes effectũ ſacerdotii ſui participant, nõ iquãtũ ſacerdotes ſꝫ iquantũ pc̄tõres, ut i ſra dicet̃, Chr̄us ãt ſimpl̄r loquẽdo pc̄tm̃ nõ habuit. Habuit tñ ſimilitudinem pc̄ti in carne, ut dr̄ Ro. 8. Et iõ nõ ſimpl̄r dcẽdm ẽ, ꝙ ipſe effectũ ſacerdotii participauerit, ſꝫ ẽm q̃d, ſ. ẽm paſſibilitatem carnis. Vñ ſignãter dicit, Qui poſſit illũ ſaluũ facere a morte.

H AD II dcẽdm, ꝙ in oblatione ſacrificii cuiuſcũq; ſacerdotis, duo p̄nt conſiderari. ſ. ipsũ ſacrificiũ oblatũ, & deuotio offerentis. Proprius ãt effectus ſacerdotii eſt id, ꝙ ſequit̃ ex ipſo ſacrificio, Chr̄s ãt conſecutus ẽ per ſuã paſſionẽ gloriã reſurrectionis, non quaſi ex ui ſacrificii, ꝙ offertur per modũ ſatisfactionis: ſed ex ipſa deuotione, qua ẽm charitatem humiliter paſſionem ſuſtinuit.

AD III dcẽdm, ꝙ figura ñ p̄t adæquare ueritatẽ. Vñ ſacerdos figuralis ueteris legis non poterat ad hãc pfectionẽ ptingere, ut ſacrificio ſatisfactorio ñ idigeret, ſed Chr̄s ñ idiguit: vñ nõ eſt ſimilis rõ de vtroque. Et hoc eſt ꝙ Apoſtolus dicit, Lex hoies cõſtituit ſacerdotes, infirmitatẽ habentes: ſermo ãt iuriſiurandi qui poſt legem eſt. K Filium in æternum perfectum.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſacerdotium Chriſti permaneat in æternum.

AD QVINTVM ſic ꝓced̃. Vr̄ ꝙ ſacerdotium Chr̄i non permaneat in æternũ: qa, ut dictũ eſt:* illi ſoli effectu ſacerdotii[b] indigent, qui hñt ifirmitatem peccati, quæ p̄ ſacerdotis ſacrificiũ expiari p̄t: ſed hoc nõ erit i æternũ: quia in ſãctis nulla erit infirmitas ſecũdum illud Iſa. 60. Populus

ſed Chr̄s per ſeipsũ accedit ad deum. ergo Maior probat̃: qa ſacerdos eſt medius, ac p̄ hoc ſuſcipere effectũ ſacerdotii ẽ ſuſcipere effectũ medii hoc ãt eſt ſolius ĩpotentis per ſeipſum accedere ad deũ: q. n. poteſt per ſeipsũ, nõ eget medio. Minor probatur Auctoritate Apoſtoli. Secunda rõ eſt. Primũ agens in quolibet gñe, eſt ita influens, ꝙ non eſt recipiens in illo genere Probat̃ inductiue in primo illuminãte, in primo calefaciente, & poſſet afferri i primo alterante, ſ. cęlo, & in primo mouente localiter. ſ. deo, ſeu intelligentia. Sed Chr̄s eſt fons totius ſacerdotii. Probat̃ inductiue, & reſpũ ſacerdotij legis ueteris, & nouę.

¶ Occurrit ãt ſtatim dubiũ, quare omiſſũ fuerit in hac iductione ſacerdotiũ añ vtrãq; legẽ, ſ. Melchiſedech, & patrum.

¶ Ad hoc dr̄, ꝙ quia erat eadẽ rõ de ſacerdote legali, & añ legẽ quo ad ꝓpoſitũ: qa vterque erat figura. Chriſti, iõ exprimendo legalem cum eius rõe, ſ. qa figura erat ſacerdotii Chriſti, & ẽt prędeceſſores cõprehendit.

¶ In rñſion. ad argumentorum, uide ꝙ Auctor nõ totaliter excludit Chriſtũ ab effectu ſui ſacerdotii ſed docet loqui caute, ꝙ ſ. ẽm quid. inquãtum, ſ. erat paſſibilis participauit ſacerdotii ſui confectũ, ſimpliciter ãt non: & qa non habuit pc̄tm: rũ quia non indiguit, vt prima rõ in corpore articuli allata probat: tũ quia non cõgruebat ſibi, ut ſecunda ratio ibi allata p̄bat. ¶ In rñſione ad 2m p̄ ſpice, ꝙ dr̄ ſacrificiũ offerri per modũ ſatisfactionis, & effectũ ipſius proprium eſſe, quod ex ui ipſi[9] quatenus ſatisfactorium eſt ſit. Rõ ſiquidẽ huius eſt, quia ſacrificium ex parte eſſentiali, & primaria inſtitutiõe, nihil aliud eſt q̃ iudicans recognitio reuerentialis ipſius dei, quę quia debita eſt deo, quia deus eſt, quia creator, conſeruator, largitorque eſt omnium ſatisfactionis cuiuſdam rationem habet. Offertur ergo ſacrificium per modum ſatisfactionis, non tantum pœnę debitę peccato, aut offenſæ contra deũ: ſed etiam beneficiorum, & (quod primum eſt) debiti deo cultus, quia deus eſt.

¶ Vnde habes, ꝙ effectus conſequens ex ui ſacrificii, ut ſatisfactorii, eſt abſolutio a pœna, aut reconciliatio ad deum. Nam libertas a gratiarum actione, aut debito cultu, non eſt effectus aliquis conſequens ſacrificium, proprie loquendo: ſed communis eſt negatio omnem actum debitum, quãdo ſolutus eſt, comitans: ipſum enim ſacrificium eſt gratiarum actio, & cultus dei. & non eſt exſolutio pœnæ, ſed ſolutionis cauſa, niſi ſit pœnale, pœnæ propria: nec eſt reconciliatio ſed gratiæ reconciliantis prouocatio.

SVPER QV. XXII. ART. V.

TItulus clarus & in corpore vnica eſt concluſio: Sacerdotium Chriſti ẽ æternum quo ad conſummationem. Declaratur primo termini diſtinguendo in ſacerdotis officio duo ſcilicet oblationem, & conſummationem. Probatur deinde, quia conſummatio ſacerdotii Chr̄i conſiſtit in bonis æternis. Probatur auctoritate Apoſtoli, Chriſtus Pontifex futurorum bonorum. Manifeſtatur que deinde ipſa concluſio ex figura legalis ſacerdotis, ſ. q. introitus pontificis legalis ſemel in anno in Sancta ſanctorum cum ſanguine immolato tamen extra, eſt figura conſummationis ſacerdotii Chr̄i: quia Pontifex in Sancta ſanctorũ ſignificat Chr̄ſtum totum, hoc eſt in ſe, & membris intrantem in cœlum ſecretum æternorum bonorum, qui a cum ſanguine

Marginal notes: q. 19. ar. 3. & 4. — Canon. 10 concil. 1. Epheſ. cui præfuit Cyril. tom. 1 Concil. — Ar. 1. huius & 3. — Vbi ſ. — In argu. — Porro 334 Ar. ſeq. co. & q. 6. ad 3. a. 5. cor. & 1 ad 2. q. 106. a. 4. & 3. d. 22. q. 1. a. 3. ad 2. ac. præc. — Letters: G, H, I, K

ſanguine immolatorum extra, ſignificat modum, quo Chriſt° totus, cælos intrauit, ſ. per ſanguinē ſuum, quem effudit extra cæſos, immolando ſeipſum in terra, quia ſemel in anno, hoc eſt integro curſu ſolis, ſignificat unitatē ſacrificii Chriſti, in perfecto curſu ſolis iuſtitiæ, hoc eſt in æternū, ut in reſponſione ad tertium dicitur.

tuus oēs iuſti. Peccatorū aūt infirmitas inexpiabilis erit: quia in inferno nulla eſt redēptio. ergo ſacerdotium Chriſti, fruſtra remaneret in æternum.

¶ 2 Præt. Sacerdotiū Chri præcipue manifeſtatū eſt in eius paſſione, & morte, qñ per propriū ſanguinē introiuit in ſancta, ut dr Heb. 9. ſed paſſio, & mors Chri non erit in æternū, ſm illud Ro. 6. Chrs reſurgēs à mortuis, iam non moritur. ergo ſacerdotium Chriſti non eſt in æternum.

¶ 3 Præt. Chrs eſt ſacerdos nō ſm q Deus, ſed ſm q hō: ſed Chrs qñque nō fuit hō, ſ. in triduo mortis. ergo ſacrificium Chriſti non eſt in æternum.

SED CONTRA eſt, quod dicitur in Pſalm. 109. Tu es ſacerdos in æternum.

RESP. Dcdm, q in officio ſacerdotis duo pñt conſiderari, primo quidē, ipſa oblatio ſacrificii: ſcdo ipſa ſacrificii cōſumatio, q quidē cōſiſtit in hoc, q illi, pro quibus ſacrificiū offert, finē ſacrificii cōſequunt. Finis aūt ſacrificii, qd Chriſtus obtulit, nō fuerunt bona tpalia, ſed æterna, q per eius mortē adipiſcimur (vñ dr Heb. 9. q Chrs eſt aſſiſtens pontifex futurorū bonorū) rōne cuius Chri ſacerdotiū dr eſſe æternū. Et hæc quidē cōſumatio ſacrificii Chri, pfigurabat in hoc ipſo, q Pontifex legalis ſemel in anno cū ſanguine hirci, & uituli intrabat in ſancta ſanctorū, ut dr Leuit. 16. cū tñ hircū, & uitulū nō immolaret in ſancta ſanctorū: ſed extra: & ſir Chrs in ſancta ſanctorū, i. in ipſum cælū intrauit, & nobis uiā parauit intrandi, per uirtutē ſanguinis ſui, quē pro nobis in terra effudit.

AD PRIMVM ergo dcdm, q ſancti, q erunt in patria, nō indigebūt ulterius expiari per ſacerdotiū Chriſti ſed expiati iā indigebūt cōſumari p ipſum Chrm a quo gloria eorum dependet. Vñ dicit Apocal. 21. q claritas Dei illuminat illam, ſ. ciuitatem ſanctorum, & lucerna eius eſt agnus.

AD II dcdm, q licet paſſio, & mors Chriſti de cætero non ſit iteranda, tamen virtus illius hoſtiæ ſemel oblatæ, permanet in æternum.

Et p hoc patet rñſio ad tertiū: qa, ut dr ad Heb. 10. Vna oblatione cōſumauit in æternū ſanctificatos. Vnitas aūt huius oblationis figurabat in lege p hoc, q ſemel in anno legalis Pōtifex cū ſolemni oblatione ſanguinis intrabat i ſancta, ut dr Leuit. 16. ſed deficiebat figura a ueritate in hoc, q illa hoſtia non habebat ſempiternam uirtutem: & ideo annuatim illæ hoſtiæ reiterabantur.

SVP. QVAE. XXII. ART. VI.

Porr. o. 135 Infr. q. 61. ar. 3. ad 3. Et 4. diſ. 8. q. 1. art. 2. q. 5.

Medina. a. 6.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore articuli, unica eſt concluſio Sacerdotiū Chriſti eſt ſecundum ordinē Melchiſedech.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſacerdotium Chriſti fuerit ſecundum ordinem Melchiſedech.

AD SEXTVM ſic procedit. Vr q ſacerdotiū Chri non fuerit ſm ordinē Melchiſedech. Chriſtus. n. eſt fons totius ſacerdotii, tāq principalis ſacerdos: ſed illud qd eſt principale, non ſequit ordinē alterius, ſed alia ſequunt ordinē ipſius. ergo Chriſtus non dēt dici ſacerdos ſm ordinem Melchiſedech.

¶ 2 Præ. Sacerdotium ueteris legis, ppinquius fuit ſacerdotio Chri, q ſacerdotiū qd fuit ante legē: ſed ſacra tāto expreſſius ſignificabāt Chrm, quāto ppinquiora fuerūt Chro, ut patet ex his, q in ſcda parte dicta ſunt. ergo ſacerdotiū Chri magis debet denoīari, ſm ſacerdotiū legale, q ſm ſacerdotium Melchiſedech, qd fuit ante legem.

¶ 3 Præ. Heb. 7. dr, q eſt Rex pacis, ſine pre, ſine matre, ſine genealogia, neq; numerū dierū, neq; finē uitæ habēs: q quidem cōueniūt ſoli filio Dei. ergo nō dēt dici Chrs ſm ordinē Melchiſedech, tāq cuiuſdā alteri°, ſed ſecundū ordinē ſuiipſius.

SED CONTRA eſt, q dr i Pſ. 109. Tu es ſacerdos in æternū, ſm ordinem Melchiſedech.

RESP. Dcdm, q ſicut ſupra dictū eſt, legale ſacerdotiū fuit figura ſacerdotii Chri, nō quidē quaſi adequans ueritatem, ſed multū ab ea deficiēs: tum qa ſacerdotiū legale nō mūdabat peccata: tū ēt, qa non erat æternū, ſicut ſacerdotiū Chri. Ipſa aūt excellentia ſacerdotii ad ſacerdotiū Leuiticū fuit figurata in ſacerdotio Melchiſedech, q ab Abrahā decimas ſūpſit, i cuius lūbis decimatus eſt quodāmodo ipſe ſacerdos legalis. & idō ſacerdotiū Chri dr eſſe ſm ordinē Melchiſedech, pp excellentiam ueri ſacerdotis ad figurale ſacerdotiū legis.

AD PRIMVM ergo dcdm, q Chrs nō dr eſſe ſm ordinē Melchiſedech, quaſi principalioris ſacerdotis, ſed quaſi pfigurantis excellentiā ſacerdotii Chriſti ad ſacerdotium Leuiticum.

AD II dcdm, q i ſacerdotio Chriſti duo pñt conſiderari. ſ. ipſa oblatio Chriſti, & participatio ei°. Quātū ad ipſam oblationē, expreſſi° figurabat ſacerdotiū Chri ſacerdotiū legale p ſanguinis effuſionē, q ſacerdotiū Melchiſedech, i quo ſaguis non effundebatur, ſed quātum ad participationē huius ſacrificij, & eius effectum, in quo pci

dinē Melchiſedech. Probatur: Sacerdotium Chriſti fuit prefiguratum per legale ſacerdotium, & per ſacerdotium Melchiſedech, ſed per illud defectiue, per hoc quantum ad excellentiam ipſius ſupra legale. ergo eſt ſecundum ordinem Melchiſedech.

¶ Antecedens habet tres partes. Prima, ſupponitur, quòd ſacerdotium Chriſti pfiguratum fuerit in utroque. Secunda, q defectiue in legali, probatur: tum quia non mundabat peccatum: tum quia non æternum. Tertia, q excellentia figurata eſſet per Melchiſedech, probatur: quia excellentia iſtius per excellentiā illius repreſētata fuit. Quòd autem illud fuerit excellentius legali, probatur: quia ſacerdos legalis decimat° fuit in lumbis Abrahæ, decimās ſoluētis Melchiſedech: conſtat enim excellere illum, cui decimæ dantur. Hanc materiam diffuſe tractat Apoſt. ad Heb. 7. unde ſumpta eſt hæc ratio.

¶ Aduerte hic, quòd ſacrificiū Chriſti ſumitur dupliciter. Primo ſecundum ſeipſum, ut ab ipſo Chriſto oblatum eſt in ara crucis. Et ſic conſideratur dupliciter: uel formaliter ſecūdum id, quod in ſe eſt, & hoc modo Chriſtus, cum dicitur ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, intelligitur ſecundum ordinem dignitatis, & excellentiæ reſpectu ſacerdotii legalis, uel cauſaliter ſecundum ſuum effectum, unitatem, ſcilicet mebrorum Chriſti in charitate, & pace. & hoc modo cum Chriſtus dr ſacerdos ſecūdum ordinem Melchiſedech, intelligitur ſecundum ordinē, proportionalis ſimilitudinis inter res oblatas à Melchiſedech (panem, ſ. & uinum) & unitatem eccleſiæ: quæ ſicut tata panis, & uinum fit ex multis concurrentibus in unum, ut Aug dicit, & in litera habetur, ita ex multis unum

2. 2. q. 2. ar. 6. ad 1.

Ar. 4. hui° q. arg. 3.

Concl.

Concl.

pue attenditur excellētia ſacerdotii Chriſti ad ſacerdotiū legale, expreſſius pfigurabaꝰ per ſacerdotiū Melchiſedech, qui offerebat panē, & uinū, ſignificātia, ut Aug. dicit,* eccleſiaſticā unitatē, quam conſtituit participatio ſacrificii Chriſti. Vnde etiam in noua lege uerū Chriſti ſacrificium communicaꝰ fidelibus, ſub ſpē panis, & uini.

AD III dicendū, ꝙ Melchiſedech, dictus eſt ſine patre, & ſine matre, & ſine genealogia, & ꝙ non hēt initium dierum, neq; finem: non quia iſta non habuerit, ſed quia in ſcriptura ſacra iſta de eo non legūtur. Et per hoc ipſum, ut Apoſtolꝰ ibidem dicit, aſſimilatus eſt filio Dei, q in terris eſt ſine patre, & in cœlis ſine matre, & ſine genealogia, ſm illud Iſa. 53. Generationē eius qs enarrabit? & ſecundū diuinitatē, neq; principiū, neq; finem dierum habet.

QVAESTIO XXIII.

De adoptione Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE cōſiderandū eſt, an adoptio Chriſto conueniat.

Et circa hoc quærunꝰ quatuor.

¶ Primo, Vtrum Deo cōueniat adoptare filios.

¶ Secundo, Vtrum hoc conueniat ſoli Deo patri.

¶ Tertio, Vtrū ſit proprium hominū adoptari in filios dei.

¶ Quarto, Vtrum Chriſtus poſſit dici filius adoptiuus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrū Deo conueniat filios adoptare.

AD PRIMVM ſic proceditꝰ. Videtur ꝙ Deo non cōueniat filios adoptare. Nullus.n. adoptat niſi[h] extraneam perſonam in filiū, ſecundū ꝙ Iuriſtæ dicunt: ſed nulla perſona eſt extranea à Deo, qui eſt omnium creator. ergo uidetur ꝙ Deo non conueniat adoptare.

¶ 2 Præt.[h] Adoptatio uř eſſe introducta in defectū filiationis naturalis: ſed in Deo inueniꝰ naturalis filiatio, ut in prima parte habitum eſt.* ergo nō cōuenit Deo filios adoptare.

¶ 3 Præt. Ad hoc aliquis adoptatur, ut in[h] hæreditate adoptantis ſuccedat: ſed in hæreditate F Dei[k] non uidetur aliquis poſſe ſuccedere: quia ipſe nunquàm decedit. ergo Deo non conuenit adoptare.

SED CONTRA eſt, ꝙ dř Eph. 1. Prędeſtinauit nos in adoptionem filiorū Dei: ſed prædeſtinatio Dei non eſt irrita. ergo Deꝰ aliquos ſibi adoptat in filios.

RESP. Dicendū, ꝙ aliqs homo adoptat alium ſibi in filiū, inquantum ex ſua bonitate admittit eum ad participationē G ſuæ hæreditatis. Deus autē eſt infinitæ bonitatis, ex qua contingit, ꝙ ad participationē bonorū ſuas creaturas admittit. Et præcipue rationales creaturas, quæ inquantū ſunt ad imaginem Dei factæ, ſunt capaces beatitudinis diuinæ: quæ quidem conſiſtit in fruitione Dei, per quam etiā ipſe Deus beatꝰ eſt, & per ſeipſum diues, inquā- H tum, ſcilicet ſeipſo fruitur. Hoc aūt dicitur hæreditas alicuius, ex quo ipſe eſt diues: & ideo[m] inquantum Deus ex ſua bonitate admittit hoīes ad beatitudinis hęreditatem, dicitur eos adoptare.* Hoc aūt plus habet adoptatio diuina, q̄ humana: quia Deus hominē, quem adoptat, idoneum facit per gratiæ munus ad hæreditatem cæleſtem percipiendam. Homo aūt non facit idoneum eum, quem I adoptat: ſed potius eū iā idoneū eligit adoptādo.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ homo in ſua natura conſideratus, non eſt extraneus a Deo, quā tum ad bona naturalia, quæ recipit: eſt tamen extraneus, quantum ad bona gratię, & gloriæ, & ſecundum hoc adoptatur.

AD II dicendū, ꝙ hominis eſt operari ad ſupplendā ſuā indigentiā: non aūt Dei, cui conuenit operari ad communicandam ſuę perfectionis abūdantiam. Et ideo ſicut per actum creationis cōmu- nicatur bonitas diuina omnibus creaturis, ſecundum quandam ſimilitudinem, ita per actum adoptionis communicatur ſimilitudo naturalis filia- K tionis hominibus, ſm illud Ro. 8. Quos præſciuit conformes fieri imaginis Filii ſui.

AD III dicendū, ꝙ bona ſpiritualia poſſunt ſimul a pluribus poſſideri, non autem bona corporalia: & iō hēditatē corporalē nullus pōt percipere, niſi ſuccedens decedenti: hæreditatem aūt ſpiritualē ſimul oēs ex integro accipiūt ſine detrimento patris ſemp uiuentis. Quāmuis poſſet dici, ꝙ Deus decedit, ſecundū ꝙ eſt in nobis per fidem, & incipiet in nobis eſſe per ſpeciem: ſicut gloſa dicit Rom. 8. ſuper illud, Si filij, & hæredes. Glo. ord. ibid.

Chriſti corpus myſticum conficitur, quod eſt eccleſia, &c.

¶ Secundo modo ſumitur ſacrificiū Chriſti ſecundum ſuū memoriale ſacrificium, quod, ſcilicet Chriſtꝰ inſtituit in ſua eccleſia, in ſuę paſſionis, mortiſque memoriā offerendum, ut quotidie fit in Euchariſtiæ ſacrificio. Et ſic cum Chriſtus dicitur ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, intelligitur de ordine aſſimilationis in materia ſacrificii: nā panem, & uinum aſſumi inſtituit i ſuo memoriali ſacrificio p materia Euchariſtiæ, ſicut Melchiſedech panem, & uinum obtulerat in ſacrificiū. Refert de conſec. di. 2. ca. Quia paſſus.

SVP. QV. XXIII. ART. I.

Ferr. 4. cont. c. 17.
Alb. Mag. 3. diſt. 10. artic. 10.
Medina. ar. 1.

Titulus clarus eſt. Adoptare enim ſignificat facere ſibi filium adoptiuum.

¶ In corpore unica eſt concluſio, Deo conuenit adoptare. Probaꝰ, & declaratur: probatꝰ quidem ſic, Deus ex ſua bonitate admittit homines ad diuinæ beatitudinis hęreditatem. ergo Deo cōuenit adoptare. Antecedens continet tria. Primo cauſam, ſcilicet ꝙ ex bonitate. Secundo terminum, ſcilicet diuinam beatitudinem. Tertio, modum, ſeu formā, ſcilicet hæreditatem. Et quo ad ſingula in litera probatur. Quo ad cauſam: quia Deus ex ſua bonitate admittit omnes creaturas ad ſuæ bonitatis participationem, & præcipue rationales. Quo ad terminum: quia creaturæ rationales ſunt capaces diuinæ beatitudinis, qa ſunt ad imaginē Dei factæ. Quo ad formā hæreditatis: quia diuina beatitudo eſt qua Deus eſt beatus, ac per hoc per ſeipſum diues, ac per hoc hęreditas. Prima ſequela in litera nō pbatur. Secūda autem probatur: quia illud eſt alicuius hęreditas, quo eſt diues. Conſequentia uero prin- Ferr. c. 136 3. di. 10. q. 2. a. 1. q. 1. Et 4. cont. c. 17. ſin.

cipalis probatur. Humana adoptio, ad cuius ſimilitudinem diuina dicitur, eſt qua aliquis ex ſua bonitate conſtituit alium in ſucceſſione ſuæ hæreditatis. Declaratur autem ex differentia inter humanam, & diuinam adoptionē: quia diuina dignificat, idoneum faciendo hæreditate, humana autē idoneū præſupponit, quem hæredē facit.

¶ Et nota hic reſponſiones ad ſingula argumenta: quia neceſſariæ ualde ſunt ad intellectum materiæ huius.

¶ Vnum tñ reſtat hic dubium circa illud, Beatitudo eſt, qua deꝰ eſt diues: quoniā beatitudo ſpectat ad actum, diuitiæ uero ad potentiam: cōſtituūt enim diuitiæ potentē ut affluēter rebus ad poſſeſſionem perutatur.

¶ Sed hoc facile ſoluitur, dicendo, uel ꝙ beatitudo facit cauſaliter diuitem. Vnde beato promiſſum eſt, Sup oīa bona ſua conſtituet eū. Vel ꝙ beatitudo ſumitur collectiue, ſeu integraliter, ut ex ſuis omnib. partibus conſtat: ad felicitatem enim requiritur potentia plena, alioquin non eſſet qs ſimpliciter felix. Boeth. 3.

2. 2. q. 33. artic. 3.

SV.

SVP. QV. XXIII.
ART. II.
Medina.ar.2.

Ferr.o. 137 3.d.10.q.2 ar.1.q.2.& 3.

Titulus clarus eſt. In corpore unica eſt concluſio adoptare hoĩes in filios Dei, cõuenit toti Trinitati. Probatur, Facere quemcunq; effectũ in creaturis cõe eſt toti Trinitati. ſed filius adoptiuus eſt factus non genitus naturali gñatione a Deo. ergo adoptare eſt cõe toti Trinitati. Maior tripliciter probat. Primo ex oppoſito, quia gñare naturaliter in diuinis proprium eſt Patri. ſecundo, quia una eſt ſubſtantia Trinitatis: ubi aũt eſt una ſubſtantia, eſt unica uirtus, & operatio. Tertio auctoritate, Quæcumq; facit Pater. Minor declarat ex dria inter filium Dei nãliter, & adoptiuum: quia ille genitus, nõ factus, iſte factus, non genitus nãliter. Et notanter apponit ly nãliter: quia gñatio eſt duplex: nãlis, & gratuita. illa propria eſt filio, & hæc cõuenit adoptiuis, & ad facere ſpectat: eſt. n. faciẽdi q̃dã ſpẽs. ¶ In ſolutionibus argumentorũ memento diſcrimẽ proprium, & appropriati: & uidebis adoptionẽ noſtrã, non propriã alicui perſonæ diuinæ, ſed cõem tribus: appropriatã aũt Patri, ut auctori (& iõ peculiariter dr ipſe pr noſter) Filio, ut exemplari, & iõ frater noſter, quaſi ſimilis cõicans in Patre) Spirituiſancto, ut quaſi executori in ſuo appropriato, quod eſt charitas, qua ſumus filii Dei, & iõ Spiritus ſanctus dr Spiritus adoptionis filiorum.

P.p. q.33. ar.5.

ARTICVLVS II.
Vtrum adoptare conueniat toti Trinitati.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr q adoptare nõ cõueniat toti Trinitati. Adoptatio.n.dr in diuinis[b] ad ſimilitudinem rerũ humanarũ: ſed in rebus humanis ſoli illi conuenit adoptare, qui pôt filios generare, quod in diuinis conuenit ſoli Patri. ergo in diuinis ſolus pater põt adoptare.

¶2Præt. Hoĩes per adoptionẽ efficiuntur fratres Chri, ſm illud Ro.8. Vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Fratres ât dñr, qui ſunt filii[b] unius patris. vñ, & Dñs dicit Ioã. 20. Aſcendo ad Patrẽ meũ, & Patrem veſtrum. ergo ſolus Pater Chriſti habet filios adoptiuos.

¶3Præt. Galat.4 dr, Miſit Deus filiũ ſuũ, vt adoptionẽ filiorũ Dei reciperemus, qm aũt eſtis filii Dei, miſit Deus ſpiritũ filii ſui in corda veſtra, clamantẽ, Abba, pater. ergo eius eſt adoptare cuius eſt Filiũ, & Spiritũſãctũ habere: ſed hoc eſt ſolius perſonæ Patris. ergo adoptare conuenit ſoli perſonæ Patris.

SED CONTRA, Eius eſt adoptare nos in filios, quẽ nos patrẽ poſſumus nominare. vñ dr Ro. 8. Accepiſtis Spiritũ adoptionis filiorũ, in quo clamamus, Abba, pr: ſed cũ Deo dicimus, Pater noſter, hoc ptinet ad totã Trinitatẽ: ſicut, & cetera noĩa, quæ dñr de Deo relatiue ad creaturam, ut in prima parte habitũ eſt*. ergo adoptare conuenit toti trinitati.

RESP. Dcdm, q hęc eſt dña inter filium Dei adoptiuũ, & naturalẽ, q filius Dei nãlis eſt genitus, nõ factus: filius aũt adoptiuus eſt factus, ſm illud Ioan. primo, Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Dr aũt qñq; filius adoptiuus eſſe genitus pp regenerationem, quæ eſt gratuita, non naturalis: vñ dr Iaco. 1. Voluntarie genuit nos uerbo ueritatis. Quamuis aũt generare in diuinis, ſit proprium perſonæ Patris, tñ facere quęcumq; effectũ in creaturis, eſt cõe toti trinitati pp unitatem naturæ: quia ubi eſt una natura, oportet, q ſit una uirtus, & una operatio, vñ Dñs dicit Ioan. 5. Quæcumq; Pater facit, hæc, & filius ſimiliter facit. Et ideo adoptare homines in filios Dei, conuenit toti Trinitati*.

AD PRIMVM ergo dcdm, q oẽs perſonæ humanæ non ſunt vnius naturæ ſm numerum, ut oporteat unã eſſe oim operationem, & unum effectum, ſicut accidit in diuinis. Et ideo, quantum ad hoc, non potuit attendi ſimilitudo vtrobique.

AD II dcdm, q nos per adoptionem efficimur fratres Chriſti, quaſi eundem patrem habentes cũ ipſo: qui tñ alio mõ eſt pater Chriſti, & alio mõ eſt pater noſter. Vnde ſignanter Dñs Ioan 20. ſeorſum dixit, Patrem meum, & ſeorſum dixit, Patrẽ veſtrum: eſt.n. Pater Chriſti, naturaliter generando, quod eſt proprium ſibi: eſt autem pater noſter, uoluntarie aliquid faciendo quod eſt commune ſibi, & Filio, & Spirituiſancto. & ideo Chriſtus non eſt filius totius Trinitatis, ſicut nos.

AD III dcdm, q ſicut dictum eſt,* filiatio adoptiua eſt quædam ſimilitudo filiationis æternæ, ſicut oĩa, quę in tempore facta ſunt, ſimilitudines quędam ſunt eorum, quæ ab æterno fuerunt. Aſſimilatur aũt hõ ſplendori æterni filii, per gratię claritatem, quæ attribuitur Spirituiſancto. Et iõ adoptatio licet ſit cõis toti Trinitati, appropriatur tamen Patri ut auctori, Filio ut exemplari, Spiritui ſancto, ut imprimenti in nobis huius ſimilitudinem exemplaris. Art. præc.

ARTICVLVS III.
Vtrum adoptari ſit proprium rationalis creaturæ.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr q adoptari nõ ſit proprium rationalis creaturæ. Nõ.n.dr Deus pater creaturæ, [b]niſi per adoptionem: dr aũt pater creaturæ et irrationalis, ſecundum illud Iob. 38. Quis eſt pluuiæ pater, & ſtillas roris quis genuit? ergo adoptari nõ eſt proprium rationalis creaturæ.

¶2Præt. Per adoptionem dñr aliqui filii Dei: ſed eſſe filios Dei, in Scriptura[b] proprie uř attribui angelis ſecundum illud. Iob. 1. Quadam autem die cum aſſiſterent filii Dei corã Domino. ergo non eſt propriũ creaturæ rationalis adoptari.

¶3Præt.[b] Quod eſt proprium alicui naturæ conuenit oĩbus habentibus naturam illam, ſicut riſibile conuenit omnibus hominibus: ſed adoptari non cõuenit omni rationali naturæ. ergo adoptari non eſt proprium rationalis creaturæ.

SED CONTRA eſt, q filii adoptati ſunt heredes Dei, ut patet Romanorũ octauo. Sed talis hęreditas conuenit ſoli rõnali creaturę. ergo propriũ eſt creaturę rationalis adoptari.

RESPON. Dicendum, quòd

SVP. QVAE. XXIII.
ART. VI.
Ferr.4.cont.c.17.
Medina.a.3.

Ferr.o. 138 3.d.10.q.2 ar.2.q.1.& 2.& 4.con. ca.17.&. De 21.&.

Titulus clarus, ut ſonat.
¶In corpore unica eſt cõcluſio. Adoptari cõuenit creaturæ rõnali ſoli, omni. Probat, Filius Dei naturaliter procedit à Patre, ut uerbũ intellectuale unum cum ipſo patre exiſtens, & filiatio adoptionis, eſt ſimilitudo filiationis naturalis, non tantum ſecũdum formam aut gradum intelligibilitatis, ſed ſecundum unitatem. ergo adoptari conuenit creaturę rationali ſoli, non omni. Antecedens quo ad primam propoſitionem includit tres conditiones ad propoſitum filii Dei prima eſt, quòd uerbum: ſecunda, q intellectuale: tertia, quod unum cum Patre.
¶ Et ideo ex ipſa propoſitione deducitur triplex modus, ac gradus aſſimilationis ad filium Dei, ſeu ad Verbum. Primus per imitationem formæ, quæ habet in Verbo, quòd eſt oim eminentiſſima ſimilitudo, & hic cõis omnibus eſt, q per Verbum facta ſunt. Secundus p imitationem etiam gradus immaterialita-

Ar. præce. ad 3. Et ar. 6. a. 15.

tis, & hic proprius ra tionalib. eſt, quę ſola ſunt immaterialia. Tertius, Per imitatio nē & unitatis ad Deū & hic eſt ꝓpri° grām charitatis habentib. Secunda ãt propoſitio antecedētis, ex p̄miſſis clarificata quo ad terminos eſt. Et quo ad ultimā partē dupliciter ꝓbaē. Primo, quia aſſimilatio ſcdm hmōi unitatē, fit per grām charitatis, ut patet ex auctoritate dñi, Ioan. 17. Secūdo, qa talis aſſimilatio pſicit rōem adoptionis, ſicut rōnale pſicit rōem hōis. Probatur: quia ſic, ſimilibus filio Dei debetur hæreditas æterna.

¶Conſequentia uero quo ad ly ſoli, euidēs ex ſe eſt: qa talis ſimilitudo in ſola rōnali natura inueniri pōt. Quo ad ly uero, ſed non oī, probaē: quia non oīum rōnalium eſt charitas per Spiritum ſanctum.

ſicut dictū eſt,* filiatio adoptionis, eſt q̄dā ſimilitudo filiationis nālis. Filius āt Dei nāliter procedit a Patre, ut uerbū intellectuale, unū cū ipſo Patre exiſtēs. Huic ergo verbo tripliciter pōt aliqd aſſimilari. Vno quidē mō, ſcdm rōem formæ, nō āt ſcdm intellectualitatē ipſius: ſicut forma domus exterius conſtitutæ, aſſimilaē uerbo mētali artificis ſcdm ſpēm formæ nō āt ſcdm intelligibilitatē: qa forma domus in materia nō eſt intelligibilis, ſicut erat in mente artificis. Et hoc mō uerbo ęterno aſſimilaē q̄libet creatura, cū ſit facta per uerbū. Secundo mō, aſſimilaē creatura uerbo, nō ſolū quantū ad rōem formæ, ſed ēt quantū ad intellectualitatē ipſius, ſicut ēt ſcia, q̄ fit in mente diſcipuli, aſſimilaē uerbo, qđ eſt in mēte magiſtri. Et hoc mō creatura rōalis, ēt ſcdm ſuā nām aſſimilaē uerbo Dei. Tertio mō aſſimilatur creatura uerbo Dei æterno, ſcdm unitatē, quam habet ad Patrem, quod quidem fit per grām, & charitatem: vñ dñs orat Ioan. 17. Sint vnū in nobis, ſicut, & nos unum ſumus. Et talis aſſimilatio perficit rōem adoptionis. quia ſic aſſimilatis, debetur hæreditas æterna. Vñ manifeſtū eſt, q̄ adoptari conuenit ſoli creaturæ rationali, non tñ oī, ſed ſolum habenti charitatē, * quæ eſt diffuſa in cordibus noſtris, per Spiritum ſanctum, ut dr̄ Rom. 5. Et ideo Roma. 8. Spiritusſanctus dicitur, ſpiritus adoptionis filiorum.

Concl.

Ad primum ergo dcdm, q̄ Deus dr̄ pr̄ creaturę irrationalis, non proprie ꝑ adoptionē, ſed ꝑ creationē, ſcdm primam participationem ſimilitudinis.

Ad II dcdm, q̄ angeli dicuntur filii Dei filiatione adoptionis: non quia ipſis primo cōueniat, qa ipſi primo adoptionem filiorum receperunt.

Ad III dcdm, q̄ adoptio non eſt propriū conſequens nām, ſed p̄ns gratiam, cuius natura rationalis eſt capax. Et ideo non oportet, q̄ omni rationali creaturæ conueniat, ſed q̄ omnis rationalis creatura ſit capax adoptionis.

Ferrar. 4. cont. c. 4.
S. Bo. 3. ſ. d. 10. q. 2. a. 2.
Scot. 3. ſ. d. 10. q. 1.
Riccar. 3. ſ. d. 10. q. 1.
Duran. 3. ſ. d. 10. q. 2.
Alb. Mag. 3. d. & art. 9. & 10.
Medina ar. 4.

Porret. 139 Infr. q. 32. ar. 3. q. 45. art. 1. cor. Et 3. dſ. 10 q. 2. art. 2. q. 3. Et 4. contra ca. 4. Et veri. q. 29. ar. 1. ad. 1. *lib. 2. de Trin. me. † c. 15. ante me. c. 7.

SVP. QV. XXXIII. ART. III.

Titulus clarus eſt. ¶In corpore articuli unica eſt concluſio: Chriſtus nullo modo poteſt dici filius Dei adoptiuus. Probatur hæc concluſio, dupliciter. Primo: Chriſtus eſt naturalis filius Dei: ergo non poteſt dici filius Dei adoptiuus. Antecedens probatur: quia filiatio conuenit non naturæ, ſed perſonæ: ut patet ex antedictis: perſona autem Chriſti unica, & increata eſt. Conſequentia probatur præſuppoſita ratione terminorum, ſcilicet quòd filiatio adoptiua eſt quædam participatio filiationis naturalis, quod ex dictis patet. Probatur ergo: quia quod dicitur ꝑ ſe, non dicitur participatiue.

Articvlvs IIII.

Vtrum Chriſtus, ſecundum quòd homo ſit filius Dei adoptiuus.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vr̄ Chriſtus ſcdm q̄ hō, ſit filius Dei adoptiuus. Dicit .n. Hilar.* de Chriſto loquens, Poteſtatis dignitas non amittitur, dum carnis humanitas [b] adoptaē. ergo Chriſtus, ſcdm q̄ homo; eſt filius adoptiuus.

¶2 Præt. Aug. * dicit in libr. de Prædeſtina. Sanct. q̄ [b] eadē gra-
F tia ille hō eſt Chriſtus, qua grā ab initio fidei quicunq; hō eſt Chriſtianus: ſed alii hoīes ſunt Chriſtiani per grām adoptionis. ergo, & ille hō eſt Chriſtus per adoptionem, & ita videtur eſſe filius adoptiuus.

¶3 Præt. Chrs, ſcdm q̄ hō, eſt ſeruus: ſed [h] dignius eſt eſſe filiū adoptiuū, q̄ ſeruū. ergo multo magis Chriſtus, ſecundum q̄ homo, eſt filius adoptiuus.

G Sed contra eſt, q̄ Ambr. *dicit in li. de Incarnat. Adoptiuū filiū, non dicimus filiū eſſe natura, ſed eū dicimus natura eſſe filiū, qui uerus eſt filius. Chrs āt eſt uerus, & nālis Dei filius, ſcdm illud 1. Ioan. vlt. Vt ſimus in uero filio eius Ieſu Chriſto. ergo Chrs ſcdm q̄ hō, non eſt filius adoptiuus.

In li. de incar. dom. ca. 8. in fi. to. 2.

Resp. Dcdm, q̄ filiatio proprie conuenit hypoſtaſi, uel ꝑſonę, non aūt naturę: vñ, & in H prima parte dictū eſt*, q̄ filiatio eſt proprietates perſonalis. In Chriſto aūt non eſt alia perſona, uel hypoſtaſis, quàm increata, cui conuenit eſſe filium per naturam. Dictum eſt autē ſupra,* quòd filius adoptionis eſt participata ſimilitudo filiationis naturalis. Non autem recipitur, aliquid dici participatiue, quod per ſe dicitur. Et iō * Chriſtus, qui eſt filius Dei naturalis, nullo modo pōt dici I filius adoptiuus. * Secundum autē illos, qui ponunt in Chriſto duas perſonas, uel duas hypoſtaſes, ſeu duo ſuppoſita, nihil rationabiliter prohiberet Chriſtum hominem dici filium adoptiuum.

1. 1. q. 33. ar. 3. & 5.

Ad primvm ergo dicendum, quòd ſicut filiatio non proprie conuenit naturę, ita nec adoptio. Et ideo cum dicitur, quòd carnis humanitas K adoptatur, impropria eſt locutio. Et accipitur ibi adoptatio pro unione humanę naturę ad perſonam filii.

Ad II dcdm, q̄ ſimilitudo illa Aug. eſt intelligenda, quantum ad principiū: quia, ſ. ſicut ſine meritis quilibet hō habet, ut ſit Chriſtianus, ita ille homo ſine meritis habuit, ut eſſet Chriſtus. Aſt tamen differen

¶Aduerte hīc, quòd Auctor ſummarie ſcribens, plus probat quam exprimat. Huic enim concluſioni, & rationi non poteſt niſi dupliciter obſtari, uel recedendo a ſententia fidei, ponendo in Chriſto plures perſonas, uel hypoſtaſes: & hoc Auctor tangit in his, quæ ſubiungit, uel ponendo quòd filiatio poteſt denominare Chriſtum ratione ſolius naturæ, ſicut paſſio, crucifixio, natiuitas, & huiuſmodi: ſecundum hoc enim poſſet Chriſtus ratione naturæ humanæ aſſumptę, in gratia, & gloria beatitudinis participatę dici filius adoptiuus: ſicut dicitur beatus beatitudine participata, ratione naturę aſſumptę. Et hoc Auctor excludit in principio corporis, per hoc, quòd filiatio non naturę, ſed perſonę conuenit: & propterea non poteſt Chriſto conuenire filiatio adoptiua ratione naturę humanę. Excluſo autem, quòd non conuenit Chriſto adoptiua filiatio rōne naturę humanę (cum ſit filius Dei per ſe, ſeu naturalis) conſequens eſt, quòd non poſſit dici filius participatiue. Id enim, quod per ſe dicitur, non participatiue dicitur: & hoc ſolo modo poſſet

Art. præce. In cor. Et locis ibi citatis.

Concl.

poſſet participatione dici, ſi ratione naturæ aſſumptæ filiatio adoptiua ei conueniret, quod excluſum eſt.

¶ Nota hic pro clariori intellectu ex reſponſione ad ſecundum quòd ſicut in humanis, is, qui eſt filius naturalis, &c. non adoptatur in filium, ſed hæreditas ſibi debetur, quia filius, ita Chriſtus ut homo habet quidem omnia bona patriæ, & uiæ: quæ debentur filiis adoptiuis: ſed non ex iure, ſeu iure adoptionis, ſed ex hoc quòd eſt filius Dei naturalis, habet in natura aſſumpta hæreditatem Dei, ita quòd non fuit opus Chriſto ad hoc, ut natura ſua humana haberet dona patriæ, & uiæ, ut adoptaretur à Deo, quin ex hoc ipſo quòd erat Dei naturalis filius, debebatur ſibi, ut natura aſſumpta haberet illam, teſtante hoc: Ioannes Vidimus, inquit gloriam eius, ſ. uerbi incarnati gloriam quaſi unigeniti à Patre, plenum gratia, & ueritatis.

¶ Et hinc patet, quòd nõ eſt eadẽ ratio de beatitudine dupliei in Chriſto (ſcilicet diuina, & participata) & de filiatione duplici, ſcilicet naturali, & adoptiua: illa enim dualitas neceſſaria eſt ut natura aſſumpta ſit perfecta: ſed iſta nõ eſt neceſſaria, nec conueniens dignitati Chriſti: quoniam derogat dignitati filii ueri, quòd heres fiat adoptione. Demum Auctor ex oppoſito errore confirmat concluſionem, & probationem dicens, quòd oppoſita concluſio cõſonat errori ponentium in Chriſto plures hypoſtaſes.

tia, quantum ad terminum: quia, ſ. Chriſtus per gratiam vnionis eſt filius naturalis, alius autem per gratiam habitualem eſt filius adoptiuus. Gratia aũt habitualis in Chriſto non facit de non filio filium adoptiuum: ſed eſt quidam effectus filiationis in anima Chriſti ſm illud Io. 1. Vidimus gloriã eius quaſi Vnigeniti à patre, plenũ gratię, & ueritatis. B

Ad III dicendũ, quòd eſſe creaturam, & etiam ſeruitus, uel ſubiectio ad Deum, nõ ſolum reſpicit perſonam, ſed etiam naturã, quod nõ põt dici de filiatione. Et ideo nõ eſt ſimilis ratio.

QVÆSTIO XXIIII.

De prædeſtinatione Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandũ eſt de prædeſtinatione Chrĩ. Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum Chriſtus ſit prædeſtinatus.

¶ Secundo, Vtrum ſit prædeſtinatus, ſecundum quòd homo.

¶ Tertio, Vtrũ eius prædeſtinatio ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis.

¶ Quarto, Vtrum ſit cauſa prædeſtinationis noſtræ.

ARTICVLVS I.

Vtrum Chriſto conueniat prædeſtinatum eſſe.

Ad primum ſic proceditur. Vr quòd Chriſto non conueniat prædeſtinatum eſſe. Terminus enim[h] prædeſtinationis uidetur eſſe adoptio filiorum, ſecundum illud Eph. 1. Prædeſtinauit nos in adoptionẽ filiorum: ſed Chriſto non cõuenit eſſe filium adoptiuum, ut dictum eſt.* ergo Chriſto nõ cõuenit prædeſtinatum eſſe.

C ¶ 2 Præ. In Chro duo eſt conſiderare, ſ. naturam humanã, & perſonam: ſed non põt dici, quòd Chriſtus ſit prædeſtinatus ratione humanæ naturæ, quia hæc eſt falſa, humana natura eſt filius Dei: ſimiliter ẽt[h] neq; ratione perſonæ, quia illa perſona nõ hẽt ex gratia quòd ſit filius Dei, ſed ex natura: prędeſtinatio ãt eſt eorum, quæ ſunt ex grã,

SVPER QVAES. XXIIII. ART. I.

Ferr. 4. con. g. 9. Albmag. 3. diſt. 6. ar. 4. Medina. a. 1.

Titulus, ut iacet, ſine additione aliqua ſumendus eſt.

¶ In corpore una eſt concluſio: Chriſtus eſt prædeſtinatus. Probatur, Prædeſtinatio proprie eſt diuina ab æterno præordinatio eorum, quę per gratiam ſunt fienda in tempore. ſed Deũ eſſe hominem, & e conuerſo, eſt quoddam factum in tempore per gratiam unionis, & præordinatum à Deo ab æterno: alioqui aliquid noui diuinæ menti accideret. ergo unio iſta eſt prædeſtinata. ergo Chriſtus eſt prædeſtinatus.

¶ Aduerte ſenſum literæ intentum ab Auctore: & ut diſcernas doctrinam Auctoris ab aliorum ſententiis, recito, quòd prædeſtinationis nomen in ſacris literis dupliciter uenit in uſum, uel ſimpliciter, hoc eſt ſine additione aliqua: ut cum dicimus, Sanctus Petrus fuit prædeſtinatus, Vel cum determinatione aliqua: ut cum dicimus, quòd Magdalena fuit prædeſtinata ad lauandum Chriſti pedes lachrymis, & latro ad confitendum regnum Chriſti pendentis in cruce, & ſimilia. Et quoniam communi uſu prædeſtinatio abſolute reſpicit æternam fęlicitatẽ ut terminum (eſt enim ratio ordinis electorum in uitam æternam, ut in prima parte habitum eſt) ideo Durandus in 3. ſent. diſt. 7. dicens, quòd prædeſtinatio abſolute eſt reſpectu beatitudinis, diſtinguens prædeſtinationem Chriſti, qua prædeſtinatus eſt filius Dei, à prædeſtinatione abſolute, & dicens eam eſſe prædeſtinationem ad hoc, ſcilicet eſſe filium Dei. Scotus quoque ibidem prædeſtinationem Chriſti ponit in ordine ad beatitudinem, quaſi gratia unionis fuerit medium in Chriſto ad gratiã ſummæ beatitudinis animæ ſuæ: Diuus autem Auctor intuens gratiam unionis eſſe excellentius quid, gratia ſummę beatitudinis creatæ, quanto maius eſt, eſſe Deũ quam frui Deo, & gratiam ſummæ beatitudinis conſequi ad gratiam unionis (non ut finis ſequitur ad medium, ſed proprietas ad ſubſtantiam, ut calor ad ignem) poſuit prædeſtinationem abſolute cõmuniter quidem reſpicerẽ gratiam uitæ æternæ ut terminum: ſingulariter autem in Chriſto reſpicere gratiam unionis, ut in reſponſione ad primum litera mõſtrat.

¶ Et ſi perſpicacius cõſideraueris, uidebis tria: ſcilicet gratiam uitæ æternæ, gratiam unionis, & gratiam in communi. Et quia gratia æternæ fęlicitatis, communis eſt omnibus electis Dei filiis adoptiuis penes illã definita fuit prædeſtinatio filiorũ adoptiuorum, de qua in prima parte tractatũ eſt. Quia uero gratia unionis propria eſt naturali Dei filio & longe eminẽtior prima, ideo penes iſtam concluditur prædeſtinatio Chriſti. Conſonæ namque rationi, ut excellentior gratia termini ſimpliciter rationem habens, magis terminet prædeſtinationem ſimpliciter, ſi minor illã terminat.

¶ Quia autem gratia beatitudinis patriæ, includit in ſe rationẽ gratię, & rationẽ gratię per ſe primo ſummi, & ultimi termini: ut ſpecies claudit in ſe rationem generis, & tam gratia æternæ uitæ, quàm gratia vnionis conuenit in ratione per ſe primo

Ferr. 1. 140 1. di. in 40 q. 2. cor. ſi. & ad 5. & 3. di. 7. q. 5 a. 2. q. 2. & q. 3. art. q. 3. & 4. cõr. c. 9. ad 2. & Rom. 1. lib. 5. * q. præced. ar. 4.

D termini ſummi, & ultimi, quantum eſt ex propriis generationibus (quod ideo appoſuerim: quia ſi beatitudo alicuius non propria generatione fieret, ſed conſecutiue haberetur, non haberet rationem per ſe primo termini, ſed conſequentis ad terminum, ut in Chriſto dictum eſt contigiſſe) quia inquam hoc in ſe claudit, ideo Auctor in litera & prędeſtinationẽ proprie acceptam dicit recipere gratiam, & hoc haberi ex antedictis in prima parte. Veriſſimum ſiquidem eſt hoc, non ſolum ut ſonat, ſed ut inducit excellentius genus gratiæ, & termini gratuiti. Si enim gratia conſumata ſufficit ad terminum prædeſtinationis ſimpliciter (ut dictum eſt) multo magis gratia unionis quæ parit gratiam conſumatam ut proprietatem, ſufficiens eſt ut terminet prædeſtinationem etiam abſolute, & propterea litera dicit, quòd ratione gratię unionis Chriſtus dicitur eſſe prędeſtinatus, non ad hoc, uel illud, ſed prędeſtinatus.

¶ In reſponſionibus ad ſecundum, & tertium, attende primo, quòd ſecundum rem nulla eſt inter catholicos quæſtio de prædeſtinatione Chriſti ad filiationem Dei per gratiam unionis naturæ humanę ad filium Dei, ſed quæſtio eſt de verificatione ſermonis Pauli Apoſtoli proprie, uel improprie, in hoc, uel illo ſẽſu. Auctor ſupponens locutionem Apoſtoli eſſe propriam, & intelligi non de aliquo conſequente ad filium Dei (puta manifeſtatione) difficilem ſuſcepit prouinciam uerificandi illam de perſona Chriſti. Vltra expoſitionem namque illam referentẽ prædeſtinationem ad naturam, & alteram Ambroſii referentẽ ad manifeſtationẽ Chriſti referri quoq; poteſt prædeſtinatio Chriſti ad filium Dei in uirtute actuali, ita quòd filius Dei ex ſemine Dauid ſecundum carnẽ, prędeſtinatus eſt filius Dei in uirtute actuali operationis ſanctificatiuæ, & reparatiuæ mundi, ita quòd totum coniunctum, ſ. filius Dei in uirtute actuali, eſt terminus prędeſtinationis.

¶ Et licet hæc expoſitio ſatis conſonet literæ Apoſtoli, ſubiungentis opera ſanctificationis, & reſurrectionis mortuorũ, quia

tamen

eſt exponitur ẽt, quod filius dei abſolute ſit terminus prædeſtinationis (ut Auctor cum Gloſa ibidem ſuſtinet) ideo hunc proſequendo, aduerte ſecundo, quod Auctor ponit Chriſtum prædeſtinatũ rõe naturæ, ita quod ipſa perſona Chriſti rõe aſſumptæ naturæ, denominatur prędeſtinata ad dei filiationem. Conſiderat quippe ęter nam Chriſti perſonam dupliciter: uel ſecundum ſe, ſeu abſolute, & ſic negat ipſam prędeſtinatam ad filiationem dei: quia eſt ipſa dei filiatio per eſſentiã: uel ſecundum quod induta eſt humanitatẽ, & ſic affirmat ipſã prædeſtinatã ad filiationẽ dei, quia ut ſic, per grãm unionis aſſecuta eſt filiationem dei.

¶ Quod ut clarius percipias, utere poſitionibus hæreticorum, & ex dria illarũ ad ſniam fidei, uidebis ueritatem, neceſſitatẽ, proprietatemq; huius ſniæ. Si.n. uerbum indutum eſſet carnẽ (ut hæretici fingunt), uel per inhabitationem, aut affectionem, aut quouis mõ non pſonaliter, falſum eſſet, quod uerbũ ſecundum carnẽ prædeſtinatum eſt, ut ſit filius dei per grãm unionis: quia ſecundum carnẽ nõ eſſet pſonaliter unitum ſibi dei filio. Sed quia, pro quia Verbum ſecundum carnẽ eſt pſonaliter unitum ſibi ipſi, ideo uerum eſt dicere de filio dei, qui ex ſemine Dauid eſt ſecundum carnem, quod prędeſtinatus eſt filius dei: ſignificat n. hic ſermo, quod ab ęterno prędeſtinatũ eſt de filio dei nãli, ut ſecundum carnem ſit per gratiã unionis filius dei: quod eſt carnem eſſe perſonaliter unitam filio dei.

¶ Occurrit hic dubiũ ex Durãdo in 3. ſent. d. 7. q. 3. dicente hanc locutionem eſſe impropriam, propter defectum duarũ cõditionum requiſitarum ad prædeſtinationem.

¶ Prędeſtinatio.n. primo eſt ad ea, quę excedunt uirtutem prędeſtinati: nihil autẽ eſt, quod excedat uirtutem uerbi incarnati.

¶ Prędeſtinatio rurſus eſt ad id, quod eſt poſterius natura ſaltẽ prædeſtinato, quia eſt ad gratuitum aliquid: gratia autẽ ſupponit nãm.

Conſtat autem quod eſſe filium dei per gratiam unionis, non eſt poſterius natura, aut intellectu uerbo incarnato. Nõ eſt igitur propria hæc locutio, Chriſtus prædeſtinatus eſt filius dei.

¶ Ad hæc dicitur, quòd ſatis ſaluatur prima prædeſtinationis conditio, ſi id, ad quod quis prædeſtinatur, excedit uirtutem prædeſtinati, vel abſolute, uel quatenus prædeſtinatus eſt. Sic autem eſt in propoſito: quoniam unio perſonalis ad filium dei, F etſi non excedit propriam uirtutem uerbi abſolute, excedit tñ uirtutem ipſius ſecundum carnem, ſecundum quam eſt prędeſtinatum.

¶ Secunda autem conditio de prioritate naturę diſtinguitur, uel ſecundum rem, uel ſecundum intellectum. Et dr, quod licet non ſit prius natura uerbum incarnatum, quàm uerbum incarnatum eſſe filium dei per gratiam unionis, tñ ſecundum conſiderationem abſtractiuam intellectus, prius natura eſt uerbũ incarnatum, quàm modus incarnationis, ſ. per unionẽ pſonalẽ. Manifeſtatur autẽ talis prioritas ex cõuenientia, & dria, inter nos & hæreticos. Nam uerbum incarnatum intelligitur cõe quid apprehenſum à nobis & illis, & dria eſt circa ſpãles unionis modos, dum illi per modum templi, uel habitus &c. nos autem per perſonalem unionem uerbum incarnatum dicimus. Quocirca licet ſecundum rẽ nullus ſit ibi ordo, ſecundum apprehenſionem tñ intellectus (qui natus eſt non ſolum cõnecta diuidere, ſed ẽt unũ & idem a ſeipſo abſtrahere) inter uerbum, ut habens carnem, & ſeipſum, ut habẽs carnem perſonaliter iunctam, ordo eſt naturę, ſicut inter commune, & proprium. Et propterea prędeſtinatio, quę actus eſt mentis, & ad rem ſub certa apprehenſione tendit, ex hoc ipſo quod ad uerbũ cum carne terminatur, determinat ad unionem perſonalem, excludendo cęteros alios modos, quibus uerbum cum carne prędordinari potuiſſet. Et ob hoc filius dei naturalis, factus ex ſemine Dauid filius hominis, prędeſtinatus, dicitur, & eſt filius dei.

¶ In reſponſione ad tertium, perſpice primo literam Apoſtoli apud Origenem eſſe punctuatam ſic, quod ly prędeſtinatus, eſt adiectiuum ſubiecti, & non eſt pars copulę, ſeu prędicati, ita quod dicat, Qui prędeſtinatus, tanquam ſi dixiſſet, qui omnipotens, uel quoduis aliud appoſuiſſet ſubiecto: & ſubdit copulam cum prædicato, Eſt filius dei in uirtute. Et ſic in litera nihil habet difficultatis: quoniam uerum eſt, quod Chriſtus eſt prędeſtinatus, & quòd eſt filius dei in uirtute.

¶ Nota ſecundo, quod Auctor comparatiue de harum propoſitionum (ſ. Chriſtus prędeſtinatus eſt filius dei, Chriſtus factus eſt filius dei) ueritate loquitur, dicendo quòd prima eſt magis uera, ac per hoc utramque fatetur eſſe ueram. Chriſtus enim ſignificat

* 1. q. 23. art. 3.
* 1. q. 23. art. 1. & 4.
Concl.
* Glo. ord. ſup illud: Qui prædeſtinatus ẽ filius dei.
* Ad Ro. ſuper illud uerbũ Pauli. tom. 4.

ut in prima parte dictũ eſt.* ergo Chriſtus non eſt prædeſtinatus filius dei:

¶ 3 Præt. Sicut illud, quod eſt factum, non ſemper fuit, ita, & illud quod eſt prædeſtinatum, eo quod prædeſtinatio antecesſionem quandam importat: ſed quia Chriſtus ſemper fuit deus, & filius dei, non proprie dicitur, quòd homo ille ſit factus filius dei.[b] ergo pari rõne non debet dici,[b] quod Chriſtus ſit prædeſtinatus filius dei.

Sed contra eſt, quod Apoſ. dicit Rom. 1. de Chriſto loquẽs, Qui prædeſtinatus eſt filius dei in uirtute.

Reſp. Dicendum, quod ſicut patet ex his, quæ in prima* parte dicta ſunt, prædeſtinatio proprie accepta, eſt quædam diuina præordinatio ab æterno, de his, quæ per gratiam dei ſunt fienda in tempore. Eſt autẽ hoc in tempore factum per gratiam unionis a deo, ut homo eſſet deus, & deus eſſet homo. Nec poteſt dici, quòd deus ab æterno non præordinauerit hoc ſe facturum in tempore: quia ſequeretur quòd diuinæ menti aliquid de nouo accideret. Et ideo[m] oportet dicere, quòd ipſa unio naturarum in perſona Chriſti cadat ſub æterna dei prædeſtinatione, & rõe huius Chriſtus dicitur eſſe prædeſtinatus.*

Ad primum ergo dicendum, quod Apoſtolus ibi loquitur de prædeſtinatione, qua nos prædeſtinamur vt ſimus filii adoptiui. Sicut autem Chriſtus ſingulari modo præ aliis eſt dei filius naturalis, ita quodã ſingulari modo eſt prædeſtinatus.

Ad II dicendum, quod ſicut dicitur in Gl.* Rom. 1. quidam dixerunt prædeſtinationem intelligendam eſſe de natura, nõ de perſona, quia ſ. humanæ naturæ facta eſt hæc gratia, vt uniretur filio dei in vnitate perſonæ: ſed ſecundum hoc locutio Apoſtoli eſt impropria, propter duo. Primo quidem, ratione communi; non enim dicimus naturam alicuius prædeſtinari, ſed ipſum G ſuppoſitum: quia prædeſtinari eſt dirigi in ſalutem, quod quidem eſt ſuppoſiti agentis propter beatitudinis finem. Secundo, rõne ſpãli: quia eſſe filium dei, nõ conuenit humanæ naturæ: eſt.n. hæc falſa, humana natura eſt filius dei: niſi forte quis velit ſic exponere extorta expoſitione, Qui prædeſtinatus eſt filius dei in virtute, i. prædeſtinatum eſt, ut humana natura vniretur filio dei in perſona. Relin- H quitur ergo, quod prædeſtinatio attribuatur perſonæ Chriſti. non quidem ſecundum ſe, uel ſecundum quod ſubſiſtit in diuina natura, ſed ſecundum quòd ſubſiſtit in humana natura. Vnde cum prædixiſſet Apoſtolus, Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundũ carnem, ſubiunxit, Qui prædeſtinatus eſt filius dei in virtute, ut daret intelligere, quod ſecundũ hoc, quod eſt factus ex ſemine Da- I uid ſecundum carnem, eſt prędeſtinatus filius dei in virtute. quamuis enim ſit naturale illi perſonæ ſecundum ſe conſideratæ, quod ſit filius dei in uirtute, non tamen eſt ei naturale ſecundum humanam naturam, ſecundum quam hoc ſibi conuenit per gratiam unionis.

Ad III dicendũ, quod Orig. ſuper epiſt. ad Rom.* dicit hac eſſe literam Apoſt. Qui prædeſtinatus eſt filius dei in virtute, ita quòd non deſignetur aliqua antecesſio: & ſic nihil habet difficultatis. Alii uero antecesſionẽ, quæ deſignatur in hoc parti-

ſignificat ſuppoſitũ duarũ naturarũ: & rõne humanæ nãæ, utramq; ſuſcipit prędicationem,& ꝙ prędeſtinatus eſt, & ꝙ factus eſt filius Dei:quia utrumque ei ſm humanã naturam conuenit per gratiã unionis. Magis tñ prima conceditur: quia abſtractio Chriſti ſm naturam humanã a ſeipſo ſm unionem perſonalẽ, magis intelligit̃ ſupponere ipſum pdeſtinationi,q eſt mentis actus, q̃ factioni reali, cum ibi ſufficiat ordo naturę ſm intellectũ, qui minus ſufficit ad factionem. Cum his tñ retine, ꝙ iſta eſt impropria, Chriſtus factus eſt filius Dei, multo plus q̃ illa, hõ eſt factus Deus: quia hõ pôt habere ſuppoſitionem ſimplicem (ut ſuperius patuit) Chriſtus aũt pro perſona ſupponit. Et ppea locutiones iſtę non ſunt extendendæ,ſed pie exponendæ. Et quoad ſenſũ, reducendæ ad ſenſum ſimplicis ſuppoſitionis pro humana natura in concreto, iuxta hoc,quod in liter a dr̃, Aliqñ incœpit eſſe,ꝙ exiſtens in natura humana eſſet filius Dei: hoc.n.uerũ ſimũ eſt de exiſtente in natura humana, cõiter loquendo: quãuis hic exiſtens in natura humana nunquam incœpit eſſe Deus pp falſitatẽ exponentis negantis hic exiſtens in natura humana immediate ante non fuit Deus: hic.n.eſt Deus heri,hodie, & in ſæcula.

* Ca. 15. a med. to. 7.

SVP. QV. XXIIII. ART. II.

Ferr. 4. cont. c. 9.
Medina. ar. 2.

Titulus ut iacet ſumatur.

¶ In corpore articuli una eſt concluſio reſponſiua quæſito: Chrs ſm ꝙ hõ eſt pdeſtinatus eſſe filius Dei. Probat̃ Hoc conuenit alicui; ſm ꝙ hõ, quod cõuenit ei rõe humanæ naturę: ſed prædeſtinatio cõuenit Chriſto rõe ſolius humanæ naturæ.ergo. Probat̃ minor diſtinguendo duo importata I præ

Ferr.
141
3. di. 10. q. 1. ar. 1. q. 3. & 4. contra cap. 9. ad 2.

cipio pdeſtinatus,referũt,non ad id,qđ eſt eſſe filiũ Dei, ſed ad eius manifeſtationẽ, ſm illum conſuetũ modum loquendi in Scripturis, quo res dñr fieri,qñ innoteſcunt, vt ſit ſenſus, ꝙ Chriſtus prædeſtinatus eſt manifeſtari filius Dei: ſed ſic non proprie prædeſtinatio accipit̃.nam aliquis dr̃ proprie prædeſtinari, ſm ꝙ dirigitur in finẽ beatitudinis:beatitudo aũt Chriſti non dependet ex nra cognitione. Et iõ meliusdicendũ eſt, ꝙ illa anteceſſio,quã importat hoc participiũ prædeſtinatus,non refertur ad perſonam ſm ſeipſam,ſed ratione humanę naturæ: quia.ſ.pſona illa, etſi ab æterno fuerit filius Dei,hoc tñ non fuit ſemper, ꝙ ſubſiſtens in natura humana, fuerit filius Dei.Vñ Aug.dicit in lib.de prædeſtinatione ſanctorum.* Prædeſtinatus eſt Ieſus,ut qui futurus erat ſm carnem filius Dauid,eſſet in uirtute filius Dei.Et eſt conſiderandum, ꝙ licet hoc participium prædeſtinatus, importet anteceſſionem,ſicut, & hoc partiei piũ factus aliter tñ, & aliter. Nam fieri pertinet ad ipſam rẽ ſm ꝙ in ſe eſt:prædeſtinari aũt pertinet ad aliquem, ſm ꝙ eſt in apprehenſione alicuius prę ordinantis.Id aũt,quod ſubeſt alicui formę,uel naturę ſm rẽ, pôt apprehendi, uel prout eſt ſub forma illa, uel ẽt abſolute. Quia abſolute nõ conuenit pſonę Chriſti,ꝙ inceperit eſſe filius Dei,conuenit aũt ei,ſm ꝙ intelligitur, uel apprehendir, vt in natura humana exiſtens (quia, ſ.hoc aliqñ incępit eſſe, ꝙ in natura humana exiſtens eſſet filius Dei) ideo magis eſt hæc uera, Chriſtus eſt prædeſtinatus filius Dei, quã iſta, Chriſtus eſt factus filius Dei.

ARTICVLVS II.

Vtrum hæc ſit falſa, Chriſtus ſecundum quòd homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr ꝙ hæc ſit falſa, Chrs,ſm ꝙ hõ, eſt prędeſtinatus eſſe filius Dei.Hoc.n.eſt vnuſquiſque ſecundum aliquod tempus,* quod eſt prædeſtina-
A tus eſſe, eo ꝙ prædeſtinatio Dei non fallitur.Si ergo Chriſtus,ſecundum ꝙ hõ,eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei, vt ſequi ꝙ ſit filius Dei, ſecundum ꝙ homo. Hoc autem eſt falſum. ergo,& primum.

¶ 2 Præt. Illud, quod conuenit Chriſto,* ſm ꝙ conuenit cuilibet homini,eo ꝙ ipſe eſt unius ſpeciei cum aliis hominibus. Si ergo Chriſtus, ſecundum ꝙ
B homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei,ſequeretur, ꝙ cuilibet homini hoc conueniat. Hoc autem eſt falſum.ergo, & primum.

¶ 3 Præt. Hoc ab æterno prædeſtinatur, quod eſt aliqñ fiendũ in tpe: ſed magis hæc eſt uera filius Dei factus eſt homo, q̃ iſta,homo factus eſt filius Dei, vt ſupra habitum eſt.* ergo
D magis hæc eſt uera, Chriſtus, ſecundum ꝙ eſt filius Dei, prædeſtinatus eſt homo,quàm ecõuerſo, Chriſtus, ſecundum ꝙ eſt homo, eſt prędeſtinatus eſſe filius Dei.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.* dicit in lib. de prædeſt.San. Ipſum dñm glorię, inquantum homo factus eſt Dei filius, prædeſtinatum eſſe dicimus.

D RESP. Dcdm,ꝙ in prædeſtinatione duo poſſunt conſiderari: unum quidem ex parte ipſius pdeſtinationis ęternę, & ſm hoc importat anteceſſionẽ quandam reſpectu eius quod ſub pdeſtinatione cadit. Alio mõ pôt conſiderari ſm effectũ tpalem, qui quidem eſt aliqđ gratuitum Dei donum. Dicendum eſt ergo, ꝙ ſm vtrumque iſtorum attribuitur prædeſtinatio Chriſto ratione ſolius
E humanæ naturę. Nã humana natura non ſp fuit uerbo unita, & ei ẽt hoc per grãm eſt collatũ,ut filio Dei in pſona uniretur.Et iõ ſolum rõe humanæ naturę prædeſtinatio competit Chrõ:* unde Aug. dicit in lib. de prędeſt.ſan.prędeſtinata eſt iſta humanę naturę tãta, & tam excelſa ſubuectio,ut quõ attolleret altius non haberet.Hoc aũt dicimus conuenire alicui, ſecundum, ꝙ homo, quod ei conuenit rõne huma-

deſtinatione. ſ.ordinẽ & effectũ. gratuitum.ſ.donũ, & manifeſtando utrumq; conuenire humanitati Chri, adiũcta auctoritate Auguſtini.

¶ In rñſione ad primum uide: & perſpice cautelã Auctoris: nã quia iſta propoſitio, Chrs,ſm ꝙ hõ, ẽ filius Dei,ſimpliciter eſt falſa, ut ex q. 16. ſuperius patet: & ſic ſimpliciter,& abſolute ſequeretur ex iſta, Chriſtus, ſm ꝙ hõ, prędeſtinatus eſt eſſe fili⁹ Dei,ſi quoad materiale prædeſtinationis poneretur hęc uera, iõ Auctor ſuſtinens añcedens, exponit illud limitate.

¶ Poſſet tamen dici abſque antecedentis limitatione, ꝙ in cõſequente apponenda ſecundum intellectũ eſt gratia unionis, ita ꝙ ex iſto antecedente, Chriſtus ſm ꝙ homo, prędeſtinatus eſt filius Dei, ſequitur, ergo Chriſtus, ſecundum ꝙ homo, eſt filius Dei, ſubintelligendo, uel exprimendo per gratiam unionis, ita quòd licet iſta ſit falſa, Chriſtus ſecundum ꝙ homo, eſt filius Dei (quia ſignificat Chriſtũ ſm naturam humanam eſſe naturalem filiũ Dei) iſta tamen eſt uera, Chriſtus, ſecundũ quòd homo, eſt per gratiam unionis filius Dei: & quia in antecedente illo, Chriſtus, ſecundum ꝙ homo, eſt prædeſtinatus filius Dei, ſubintelligitur per gratiam unionis, iõ in conſequente quoque poteſt ſubintelligi. Et ſic concedimus, ꝙ illud unuſquiſque quandoque eſt, quod prædeſtinatus eſt eſſe, & quòd Chriſtus, ſecundum quòd homo, prædeſtinatus eſt eſſe filius Dei, non per naturam, ſed per gratiã unionis. Et ideo Chriſtus, ſecundum ꝙ homo, eſt filius Dei p gratiam unionis. Vnde Gloſa interlinearis ad Ro. 1. dicit, Secundum ꝙ homo gratia ſola prælectus, ut ſit filius Dei in eadem potentia, & uirtute diuinitatis cum Patre,

* q. 16. art. 6. & 7.

* Ca. 15. in me. to. 7.

Concl.

* Cap. 15. poſt med. tom. 7.

per

næ naturæ. Et iõ dcđm eſt, ꝙ Chriſtus ſm quòd homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei. F

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ cum dr̃, Chr̃s ſm ꝙ hõ, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei, hęc determinatio, ſm ꝙ hõ, põt referri ad actũ ſignificatũ per participium dupliciter. Vno mõ ex parte eius, quod materialiter cadit ſub prædeſtinatione, & hoc mõ eſt falſa: eſt.n. ſenſus, ꝙ prędeſtinatũ ſit, ut Chr̃s, ſm ꝙ hõ, ſit filius Dei: & in hoc ſẽſu ꝓcedit obiectio. Alio mõ, põt referri ad ipſam propriã rõem actus: prout. ſ. prædeſtinatio importat in ſui rõe antecesſionẽ, & effectũ gratuitũ: & hoc mõ conuenit Chr̃o rõe humanæ naturæ, ut dictũ eſt.* Et ſm hoc dicitur prædeſtinatus, ſecundum quòd homo.

AD II dcđm, ꝙ aliquid põt conuenire alicui hoĩ rõe humanæ naturę dupliciter. Vno mõ ſic, ꝙ humana natura ſit cã illius, ſicut eſſe riſibile conuenit Sorti rõne humanę naturę, ex cuius principiis cauſat̃. Et hoc mõ prędeſtinari nõ conuenit, nec Chr̃o, nec alteri hoĩ rõne humanę naturę, & in hoc ſenſu procedit obiectio. Alio mõ, dr̃ conuenire aliquid alicui rõne humanæ naturæ, cuius humana natura eſt ſuſceptiua, & ſic dicimus Chr̃m eſſe prędeſtinatũ rõne humanæ naturæ: quia prædeſtinatio refertur ad exaltationem humanæ naturæ in ipſo, ut dictum eſt.* H

AD III dcđm, ꝙ ſicut Aug. dicit in li. de Prædeſ.† Ipſa eſt illa ineffabiliter facta hoĩs a Deo uerbo ſuſceptio ſingularis, ut filius hoĩs ſimul ꝑꝑ ſuſceptũ hoĩem, & filius Dei ꝑꝑ ſuſcipientem vnigenitũ Deũ, veraciter, & propriæ diceret̃. Et iõ, quia illa ſuſceptio ſub ꝓdeſtinatione cadit tanq̃ gratuita, vtrũq; põt dici, ſ. ꝙ & filius Dei prædeſtinatus ſit eſſe hõ, & filius hoĩs prædeſtinatus ſit eſſe filius Dei. Quia tñ gratia non eſt facta filio Dei vt eſſet hõ, ſed potius humanæ naturæ, ut filio Dei uniretur, magis proprie põt dici, ꝙ Chriſtus, ſm ꝙ hõ, eſt prędeſtinatus eſſe filius Dei, q̃ ꝙ Chriſtus ſecundum ꝙ filius Dei ſit prędeſtinatus eſſe homo.

ARTICVLVS. III.

Vtrum prædeſtinatio Chriſti ſit noſtræ prędeſtinationis exemplar.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ[h] prædeſtinatio Chriſti non ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis: exemplar.n. prçexiſtit exemplato: nihil aũt prçexiſtit æterno. Cum igitur prędeſtinatio noſtra ſit ęterna, videtur ꝙ prędeſtinatio Chriſti non ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis. Petr.a. 142 3.d.10.q. 3.art.3.& Ro.1.le.3.

¶2 Præt. Exemplar ducit in cognitionem exẽplati: ſed non oportuit, ꝙ Deus duceretur in cognitionem noſtræ prædeſtinationis ex aliquo alio, cũ dicatur Rom. 8. Quos præſciuit, hos prædeſtinauit.[h] ergo prędeſtinatio Chriſti non eſt exemplar noſtræ prędeſtinationis. G

¶3 Præt. Exemplar eſt[h] conforme exemplato: ſed alterius rõis vr̃ eſſe prædeſtinatio Chriſti, q̃ prędeſtinatio noſtra: quia nos prędeſtinamur in filios adoptionis, Chriſtus autem eſt prædeſtinatus filius Dei in uirtute, ut dr̃ Rom. 1. ergo eius prædeſtinatio non eſt exẽplar noſtræ prædeſtinationis.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit in lib. de Prędeſtin. San.* Eſt præclariſſimum lumen prædeſtinationis & gratiæ, ipſe Saluator, ipſe mediator Dei, & hoĩm, hõ Chriſtus Ieſus. Dr̃ aũt lumen prædeſtinationis, & gratiæ, inquantum per eius prædeſtinationem, & gratiam manifeſtatur noſtra prædeſtinatio, quod videtur ad rationem exemplaris pertinere. ergo prædeſtinatio Chriſti eſt exemplar noſtræ prædeſtinationis. H * Ca. 15. ſ prin. to. 7.

RESP. Dcđm, ꝙ prędeſtinatio dupliciter[l] poteſt conſiderari. Vno modo ſecundum ipſum actũ prædeſtinationis, &[m] ſic prædeſtinatio Chriſti nõ poteſt dici exemplar noſtræ prædeſtinationis.[n] vno enim modo, & eodem actu æterno, prædeſtinauit Deus nos, & Chriſtum. Alio modo, poteſt prædeſtinatio conſiderari ſecundum illud, ad qđ aliquis prędeſtinatur, quod eſt prædeſtinationis terminus, & effectus. Et[p] ſecundum hoc, prædeſtinatio Chriſti eſt exemplar noſtræ prędeſtinationis, & hoc dupliciter[q]. Primo quidem, quantum ad bonum, ad quod prædeſtinamur: ipſe enim eſt prædeſtinatus ad hoc, quòd eſſet Dei filius naturalis: nos autem prædeſtinamur ad filiationem adoptionis, quæ eſt quædam participata ſimilitudo filiationis naturalis. Vnde dicitur Rom. 8. Quos prçſciuit, hos prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui. Alio modo, quantum ad modum conſequendi illud bonum, quod eſt per gratiam, quod quidem in Chriſto eſt manifeſtiſſimum: quia natura humana in Chriſto nullis ſuis præcedentibus meritis eſt unita filio Dei. Et de plenitudine gratiæ eius nos omnes accepimus ut dicitur Ioan. 1. Concl. m I Concl. p K

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd illa ratio procedit ex parte illius actus prædeſtinantis. Et ſimiliter dicendum ad II.

AD III dcđm, ꝙ non eſt neceſſarium, ꝙ exemplatum exemplari, quantum ad omnia conformetur: ſed ſufficit quod exemplatum aliqualiter imitetur ſuum exemplar.

---

per unionem uerbi. ¶ In tertione ad ſin collige hinc ex Auctore illa diſtinctioné de ly ſm ꝙ. ſeu inquantũ, uel reduplicatiue, vel ſpecificatiue. Primum.n. membrũ literæ exponit reduplicatiue, denotando cãm: ſm aũt ſpecificatiue, determinãdo conditionẽ, qua ſubiectũ recipit prædicatum. Et hoc mõ, ſ. ſpecificatiue tenetur cum dr, Chr̃s ſm ꝙ hõ, eſt prædeſtinatus filius Dei: ſicut cũ dr̃ Sortes, ſm ꝙ hẽt capillos, eſt criſpus.

SVP. QV. XXIIII. ART. III.

Medina. ar. 3.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore unica eſt diſtinctio bimẽbris, & duę concluſiones rñdentes ſingulis diſtinctionis mẽbris. Diſtinctio eſt: Prædeſtinatio dupliciter ſumitur, vel ex parte actus, uel ex parte termini. Prima concluſio eſt: Prædeſtinatio Chr̃i ex parte actus, non eſt exẽplar nr̃ę. Probat̃: q̃a ex parte actus uno actu, & mõ æterno Deus Chr̃m, & nos prędeſtinauit: in actu ſiquidẽ diuino, & mõ ex parte Dei, nulla eſt dr̃ia, cũ ſint oĩa unũ met res, ipſa, ſ. deitas. Secũda cõcluſio: ꝓdeſtinatio Chr̃i eſt noſtræ exẽplar ex parte termini, quo ad duos, hoc eſt quo ad bonũ terminãs, & quoad modũ conſequẽdi illud bonũ. Probat̃ primũ quia Chr̃s ad filiationẽ naturalem, nos ad adoptiuã. Probatur ſcdm: quia Chr̃s ꝑ gratiã excludentẽ oẽ meritũ, nos per gr̃am, includentem meritũ Chriſti: q̃a de plenitudine eius oẽs accepimus. * In corp. ar. 3. di. 7. q. 3. art. 1. & ar. 2. q. 2. † Ca. 15. a me. to. 7.

¶ Memento notitie, ꝙ Chr̃s dr̃ ꝓdeſtinatus ut ſit filius Dei naturalis, mõ expoſito, ſ. rõne humanæ nãæ per gratiam unionis perſonalis. Reliqua ſunt plana.

* In corp. art.

SVPER QV. XXIIII. ART. IIII.

Perr. a 143

Alb. mag. di. 6. ar. 20. Medina. a. 4.

3. diſt. 10. q. 1. ar. 3.

TItulus clarus, ut iacet.

¶ In corpore eſt vnica diſtinctio cũ dupli ci concluſione: ſicut in præcedenti articulo, & quia ſimiliter clara ſunt, pertranſeamus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum prædeſtinatio Chriſti ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ prædeſtinatio Chr̄i non ſit cauſa nr̄ę prędeſtinationis:[h] æternum enim non habet cauſam: ſed prædeſtinatio noſtra eſt ęterna. ergo prædeſtinatio Chr̄i nõ eſt cã noſtrę prædeſtinationis.

¶2 Præt. Illud,[h] quod dependet ex ſimplici Dei uoluntate, non habet aliam cauſam niſi Dei uoluntatem: ſed prædeſtinatio noſtra ex ſimplici uoluntate Dei dependet. dicitur enim. Eph. 1. Prædeſtinati ſm̃ propoſitũ eius, qui omnia operatur ſecundũ conſilium uoluntatis ſuæ, ergo prędeſtinatio Chriſti non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.

¶3 Præt.[h] Remota cauſa, remouetur effectus: ſed remota prędeſtinatione Chriſti non remouetur nr̃a prædeſtinatio: quia etiam ſi filius Dei non incarnaretur, erat alius modus poſſibilis noſtræ ſalutis vt Aug. dicit in lib. de Trinit.* Prædeſtinatio ergo Chriſti non eſt cauſa noſtrę prædeſtinationis.

*In lib. 13 ca. 10. non procul à prin. to. 3.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Epheſ. 1. Prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum, per Ieſum Chriſtum.

Concl. m

RESP. Dcd̃m, ꝙ ſi[m] conſideretur prædeſtinatio ſecundum ipſum prędeſtinationis actum, prædeſtinatio Chriſti nõ eſt cauſa nr̃æ p̄deſtinationis,* cum uno, & eodem actu Deus prædeſtinauerit ipſum, & nos: ſi[r] aũt conſideretur prædeſtinatio ſm̃ terminum prędeſtinationis, ſic prædeſtinatio Chriſti eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.[q] Sic. n. Deus preordinauit noſtram ſalutem, ab æterno prædeſtinando, ut per Ieſum Chriſtũ compleretur. Sub prædeſtinatione enim æterna non ſolum cadit id, quod eſt fiẽdum in tempore, ſed etiam modus: & ordo ſecũdũ quem eſt complendum in tempore.

Concl. p

AD PRIMVM ergo, & II dcd̃m, ꝙ rationes illæ procedunt de prædeſtinatione ſecundum prædeſtinantis actum.

AD III dicendum, ꝙ ſi Chriſtus non fuiſſet incarnandus, Deus præordinaſſet homines ſaluari per aliam cauſam: ſed quia præordinauit incarnationem Chriſti, ſimul cum hoc præordinauit ut eſſet noſtræ ſalutis cauſa.

SVP. QVÆ. XXV. ART. I.

Cap. 3 d. 9. q. 1. con. 1 Palud. 3. d. 9. q. 1. Alb. mag. 3. di. 9. ar. 9.

TItulus nõ de qualitate, ſed de identitate, uel diuerſitate adorationis quęrit, an ſcilicet una, eadẽque adoratio (qualiſcumque ſit illa) terminetur ad Chriſti humanitatem, quæ ad illius terminatur diuinitatem. Et eſt ratio dubii huius, uſus Eccleſiæ, & decretum quintæ ſynodi, quod in litera affertur, tractatque hęc materia in 3. ſenten. diſtin. 9.

QVAESTIO XXV.

De adoratione Chriſti, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de his, quæ pertinẽt ad Chriſtum in comparatione ad nos. Et primo de adoratione Chriſti, qua. ſ. nos eum adoramus. ſecundo, de hoc, quod eſt Mediator noſter ad Deum.

Et circa primum quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum una, & eadem adoratione ſit adorãda diuinitas Chr̄i, & ei⁹ humanitas.

¶Secũdo, Vtrũ caro Chriſti ſit adorãda adoratione latriæ.

¶Tertio, Vtrũ adoratio latriæ ſit exibẽda imagini Chriſti.

¶Quarto, Vtrum ſit exhibẽda cruci Chriſti.

¶Quinto, Vtrum ſit exhibẽda matri eius.

¶Sexto, De adoratione reliquarum ſanctorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum una, & eadem adoratione ſit adoranda diuinitas Chriſti, & eius humanitas.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ nõ eadem adoratione adorãda ſit humanitas Chriſti, & eius diuinitas. Diuinitas enim Chriſti eſt adorãda: quia eſt cõis Patri, & Filio: vñ dicitur Io. 5. Oẽs honorificẽt Filium, ſicut honorificẽt Patrẽ: ſed humanitas Chriſti nõ eſt cõis ei, & Patri.[h] ergo nõ eadem adoratione adorãda eſt humanitas Chriſti, & eius diuinitas.

¶2 Præt. Honor eſt proprie præmium virtutis, ut Philoſoph. dicit in 4. Eth.* meretur autem virtus ſuum præmiũ per actũ. Cũ igitur ĩ Chriſto ſit alia operatio diuinæ, & humanæ naturæ (ut ſupra habitum eſt†) uidetur ꝙ[h] alio honore ſit uenerãda humanitas Chriſti, & alio eius diuinitas.

*c. 3. to. 5.

†Queſt. 19. ar. 1.

¶3 Præt. Aĩa Chriſti, ſi nõ eſſet uerbo vnita,[h] eſſet uenerãda ꝑ excellẽtiã ſapiẽtiæ, & gratiæ, quã habet: ſed nihil dignitatis eſt ei ſubtractũ per hoc, ꝙ eſt unita uerbo, ergo natura humana ĩ Chriſto eſt quędã propria adoratione uenerãda præter uenerationem, quę exhibetur diuinitati ipſius

SED CONTRA eſt, ꝙ in capitulis quintæ Synodi ſic legitur,† Si quis duabus naturis adorari dicit Chriſtum (ex quo duæ adorationes introducuntur) ſed nõ una adoratiõe Deũ uerbum incarnatum cum propria ipſius carne adorat, ſicut ab initio Dei Eccleſiæ traditũ eſt, talis anathema ſit.

*In ecc. 2 Cõſtãtino qd̃ eſt 5. generale cano 9.

RESP. Dicendũ, ꝙ in eo, qui honoratur, duo poſſumus cõſiderare, ſcilicet cum, cui ho-

¶ In corpore articuli duo fiunt. primo diſtinguuntur termini deinde reſpondetur quæſito. Diſtinguitur ergo primo id, quod honoratur, ſecundo unitas, uel pluralitas honoris. Diſtinguuntur igitur in honorato, res honorata, & cauſa honoris, & dicitur, quòd res honorata eſt tantum perſona, ſeu totum ſubſiſtens, & probatur excludendo partes, ex uſu loquẽdi: quia nõ dicimus manum honorari. Et quia hoc uidetur pati calumniam, reſpondetur obiectioni, quòd partes quandoque dicuntur honorari, non ſecundum ſe, ſed ut in eis totũ honoretur. Et declaretur à ſimili, in ueſte, & nuntio, &c.

Perret. a 144

Inf. q. 58. ar. 1. c. ſi. & ad primũ. Et. 3. di. 9 q. 1. art. 2. q. 1. Et di. 19. art. 1. ad 4. Et ueri. q. 29. ar. 4. ad quartũ.

¶ Vbi habes aliam diſtinctionem honorati, ſcilicet ſecundum ſe, uel ſecundum aliud in ſe. Totum enim honoratur ſecundum ſe, pars autem, imago, & nuntius, ſecundum aliud hoc eſt totum in ſe parte, repreſentatum in ſe imagine, mittẽtem in ſe nũtio. Cauſa autem honoris eſt id, unde habet honoratus excellentiam. Probatur quia honor eſt reuerẽtia exhibita alieni propter ſui excellẽtiam. Vnitas uero, & pluralitas honoris diſtinguitur quòd poteſt attendi, uel ſecundum cauſã honoris, uel ſecundũ terminum per ſe proprium adorationis. Et propterea ſi contingit in uno, eodem homine inueniri diuerſas cauſas honoris, erit illius honor unus, & multiplex. Vnus, ex parte perſonæ, quæ terminus eſt multiplex, ex parte cauſæ multiplicis, ut patet de uno homine honorato, & propter ſcientiam, & propter uirtutem moralẽ, ſeu theologalem.

¶ Concluſio reſponſiua quæſito eſt: Adoratio Chriſti eſt una ex parte perſonæ adoratæ, & eſt plures ex parte

nor exhibetur, & cauſam honoris. Proprie autem honor exhibetur toti rei ſubſiſtenti: non enim dicimus quòd manus hominis honoretur, ſed quòd homo honoretur. Et ſi quandoque contingat, quòd dicatur honorari manus, vel pes alicuius, hoc nõ dicitur ea ratione, quòd huiuſmodi partes ſecundum ſe honorentur: ſed quia in iſtis partibus honoratur totum: per quem etiã modum aliquis homo poteſt honorari in aliquo exteriori: puta in veſte, aut in imagine, aut in nuntio. Cauſa autem honoris eſt id, ex quo ille, qui honoratur, habet aliquam excellentiam. Nam honor eſt reuerentia alicui exhibita propter ſui excellentiam, vt in ſecunda parte dictum eſt. * Et ideo, ſi in vno homine ſunt plures cauſæ honoris (puta prælatio, ſcientia, & virtus) erit quidem illius hominis vnus honor ex parte eius, qui honoratur, plures tamen ſecundum cauſas honoris: homo enim eſt, qui honoratur, & propter ſcientiam, & propter virtutem. Sic ergo, cum in Chriſto ſit tantum vna perſona diuinæ, & humanę naturæ, & etiam vna hypoſtaſis, & vnũ ſuppoſitum, eſt quidem eius vna adoratio, & vnus honor ex parte eius, qui adoratur: ſed ex parte cauſæ, qua honoratur, poſſunt dici eſſe plures adorationes, vt, ſcilicet alio honore honoretur propter ſapientiam increatam,

G H K

& alio propter ſapientiam creatam. Si autem ponerentur in Chriſto plures perſonæ, ſeu hypoſtaſes, ſequeretur quòd ſimpliciter eſſent plures adorationes. Et hoc eſt quod in Synodis reprobatur. Dicitur enim in capitulis Cyrilli, † Si quis audet dicere aſſumptum hominẽ coadorari oportere deo verbo, quaſi alterum alteri, & non potius vna adoratione honorificat Emanuelem, ſecundum ꝙ factum eſt caro verbum, anathema ſit.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ in Trinitate ſunt tres, qui honorantur, ſed eſt vna cauſa honoris: in myſterio autem incarnationis eſt econuerſo. Et ideo alio modo eſt vnus honor Trinitatis, & alio modo eſt vnus honor Chriſti.

AD II dcđm, ꝙ operatio nõ eſt, quæ honoratur, ſed eſt ratio honoris. Et ideo per hoc, ꝙ in Chriſto ſunt duæ operationes, non oſtenditur, quòd ſint duæ adorationes, ſed ꝙ ſint duæ adorationis cauſæ.

AD III dicendum, quòd anima Chriſti, ſi non eſſet vnita dei verbo, eſſet id, quod eſt principaliſſimum in hoīe illo: & iõ ſibi p̃cipue deberetur honor: quia hõ eſt id, quod eſt potiſſimum in eo: ſed quia anima Chriſti eſt vnita perſonæ digniori, illi perſonæ præcipue debetur honor, cui aīa Chriſti vnitur. Nec per hoc tamen diminuitur dignitas aīæ Chriſti, ſed augetur, vt ſ͠ dictum eſt.

† habetᶜ in cõ. 1. epheſi cano. 8.

F

te perſonæ adoratæ, & eſt plures ex parte cauſæ, diuinæ, ſcilicet vel humanæ. Probatur primo concluſio quo ad primam partem: quia in Chriſto vna tantum eſt hypoſtaſis. Quo ad ſecundam, quia alia cã honoris eſt ſapientia diuina, alia ſapiẽtia humana. Deinde probatur ex oppoſito: quia. ſ. ſi eſſent plures hypoſtaſes in Chriſto adoratio eius non eſſet vna, etiam ex parte adorati: ſed totaliter adoratio Chriſti non eſſet vna, ſed diuerſa, & hoc eſt damnatum in ſynodis, &c.

¶ Circa primam diſtinctionem nota cautiſſime, quòd honorari ut cauſam honoris, non eſt honorari ſimpliciter, ſed cum tali determinatione, ita ꝙ ly vt cauſa honoris, eſt conditio diminuens honoratum ita ꝙ non valet argumentum, Sapientia honoratur vt cauſa honoris, ergo honoratur. Et hoc proprie loquendo: quia honorari non eſt, niſi terminantis paſſiue actum honorandi: non terminat aũt honoris actum, niſi perſona, cui exhibetᶜ honor. Et hinc oritᶜ, ꝙ Chriſto debetᶜ ſimpliciter vna adoratio & ꝙ humanitas eius, vt abſtrahit ab hypoſtaſi, eſt inadorabilis ſicut exteræ cauſæ adorandi, inadorabiles ſunt, proprie loquendo. Quia tamen inuenitur quandoq; dictum de huiuſmodi, quòd honorãtur, vel adorantur, ideo non faciendo vim in vocabulis loquere, vt plures loquuntur. & intellige quòd ideo eccleſia Chriſtũ unica adoratione adorat, dicendo ei, Miſerere nobis, & non dicendo ei, Miſerere, & intercede: quia ad unitatem perſonæ reſpicit. Et hinc Synodi anathema proceſſit contra adorantes Chriſtũ duabus adorationibus: proprie enim locuti ſunt de honorato, ſeu adorato.

* 2. 2. q. 103 art. 1.

Concl. in

¶ Rurſus, circa eandem diſtinctionem nota, quòd cauſa honoris dicitur id, quo perſona excellit. Hoc autem inuenitur dupliciter: uel per modum formæ, ut ſapientia, uirtus, ſtatus: uel per modum operationis, ut creare, gubernare, uincere, docere, miſereri, &c. Vtrumque enim eſt, unde quis excellit: excellunt enim homines non ſolum ſapientia, potentia, uirtute, dignitate, ſed etiam quia uicerunt, quia docuerunt, quia ordinarunt, &c. Et utrumque in litera hac habes, primum in corpore, ſecundum in reſponſione ad ſecundum.

¶ Circa diſtinctionem alteram ex litera ſumptam de modo duplici, quo res adorata adoratur (uel ſecundum ſe, uel ſecũdum aliud in ſe) aduerte primo ex litera illam haberi, dum dicitur de partibus, quòd non ſecundum ſe honorantur, ſed totum in illis honoratur. Et ſubditur per quem modum poteſt aliquis honorari in exteriori, puta ueſte, imagine uel nuncio. Ex his enim clara habetur dicta diſtinctio, dum totum ſñ ſe honoratur, & qñ partes honorãtur, totum honoratur in partibus. Hoc. n. eſt partem honorari, ſñ ꝙ totum eſt in parte. Et ſimiliter ueſtis honoratur, ſñ ꝙ perſona eſt ſub illa: imago quoque ueneratur, ſñ quòd repræſentata pſona eſt in illa. Et ſimiliter nuntius honoratur, ſecũdum quòd princeps eſt in illo.

¶ Aduerte ſecundo, ꝙ quia iſta quodammodo honorantᶜ, & quodammodo non (quia ſecundum ſe non honorantur, ſñ uero aliud in ipſis honoratur) iccirco de eis, & affirmatiua, & negatiua uerificantᶜ. Dᶜ enim, ꝙ partes, & huiuſmodi non honorantur, ſ. proprie (quia non ſecundum ſe) & ꝙ honorantur, ſcilicet ſecundum aliud in ipſis. Et quoniam clauis eſt una iſtius tractatus ſententia hæc, dilucidanda amplius eſt, diſcutiendo illam.

¶ Scito igitur tertio, duplicem eſſe opinionem circa honorationem perſonæ in ſuis extrinſecis, puta imagine, &c. Altera eſt, quòd perſona honoratur in iſtis: quia habet quoddam eſſe in illis. Altera eſt, quòd perſona honoratur in illis: non quia habet eſſe in illis, ſed quia per illa excitantur, conuertunturque, homines in perſonam illam honorandam: ita quòd inter has opiniones tanta eſt diſtantia, quòd prima ponit extrinſeca hæc terminare honorationem, non ſecundum ſe, ſed ſecundum quòd perſona eſt in illis: ſecunda autem ponit extrinſeca hæc non terminare honorationem quouis modo. Et hinc diſtant ſecundo, quòd ſecundum primam extrinſeca dicuntur honorari, iuxta ſecundam autem extrinſeca non niſi abuſiue, & communicando in nominibus cum uulgo dicuntur honorari: quod autem horum uerius ſit, inferius patebit. Sed hinc quamuis non habeatur ab Auctore prima opinio de uerbo ad uerbum, ſatis tamen inſinuatur, cum dicitur, quòd totum honoratur in partibus, & quod per hunc modum homo honoratur in exteriori, ut ueſte, imagine, aut nuntio. Clare autem aperitur inferius hæc ſententia, cum non ſolum dicitur, quòd imago, aut crux adoranda eſt, ſed exprimitur terminatiue, dicendo motum in imaginem, & perſonam eſſe unum: ſi enim motus eſt in imaginem, imago ipſa nonnullus terminus eſt motus. Eſt ergo prima opinio Auctoris, inferius diſcutienda: nunc autem prælibata hæc ſint, ut ſcias dubitare, & diſcernere.

* q. 2. art. 8 ad 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum humanitas Chriſti adoranda ſit adoratione latriæ.

ADSECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ humanitas Chriſti non ſit adoranda adoratione latriæ: quia ſup Pſa. 98. Adorare ſcabellum pedẽ eius, qm̃ ſanctum eſt, dicit Gloſ. Caro a uerbo Dei aſſumpta, ſine impietate adorã a nob:s, qa nemo carnẽ eius ſpũali:er mã ducat, niſi prius adoret: nõ illa dico adorõne, ꝗ latria eſt, ꝗ ſoli creatori debet: caro ãt Chr̃i eſt pars humanitatis.[h] ergo humanitas Chriſti non eſt adorã da adoratione latriæ.

¶2 Præt. Cultus latriç nulli[h] creaturæ debet: ex hoc.n. reprobantur gentiles, ꝙ coluerũt & ſeruierut creaturæ, ut dr̃ Rom. 1. ſed humanitas Chr̃i eſt creatura. ergo non eſt adoranda adoratione latriæ.

¶3 Præt. Adoratio latriæ debetur Deo in recognitionẽ maximi dominii ſm̃ illud Deu. 6. Dominũ Deum tuum adorabis,* & illi ſoli ſeruies: ſꝫ Chriſtus,[h] ſecundum ꝙ eſt hõ eſt minor patre. ergo humanitas eius non eſt adoratione latriæ adoranda.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dam. dicit in 3. li.* Adoratur ãt caro Chr̃i incarnato uerbo Deo, non pp̃ ſeipſam: ſed pp̃ unitũ ei ſm̃ hypoſtaſim uerbum Dei Et ſuper illud Pſa. 98. Adorare ſcabellum pedum eius, dicit gloſſ.† Qui adorat corpus Chr̃i, nõ terra intuet: ſed illum potius, cuius ſcabellũ, ẽ cuius in honore ſcabellũ adorat, ſed Verbum incarnatum adorã adoratione latriæ ergo & corpus eius, ſiue eius humanitas.

RESP. dicẽdm̃, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt *, honor adorõnis proprie debetur hypoſtaſi ſub ſiſtenti: tamen rõ honoris põt eſſe aliquid non ſubſiſtens, ꝓpter quod honoratur perſona, cui illud ineſt. Adoratio igitur humanitatis Chr̃i, dupliciter põt intelligi. Vno mõ, ut ſit eius, ſicut rei adoratæ, & ſic adorare carnẽ Chr̃i, nihil eſt aliud, ꝗ adorare verbum dei

A incarnatum, ſicut adorare ueſtẽ regis, nihil eſt aliud, ꝗ adorare regẽ ueſtitũ. Et[a] ſcd̃m hoc adoratio humanitatis Chr̃i eſt adoratio latriç.[a] Alio mõ põt intelligi adoratio humanitatis Chriſti, ꝗ fit rõne humanitatis Chriſti, perfectę oi munere gratiarũ, & ſic[a] adoratio humanitatis Chriſti non eſt adoratio latriæ, ſed adoratio duliæ,[q] ita. ſ. ꝙ una, & eadẽ pſona Chr̃i adorer adoratione latriæ, pp̃ ſuam

B diuinitatem, & adoratione duliæ; pp̃ perfectionẽ humanitatis. Nec hoc eſt inconueniens, quia ipſi Deo pr̃i debet honor latriæ pp̃ deitatẽ, & honor duliæ pp̃ dñiũ, quo gubernat creaturã. Vñ ſup illud Pſal. 7. Dñe Deus meus in te ſperaui, dicit gl.* Dñe omnium, per potẽtiã, cui debetur dulia: Deus oium ꝑ creationẽ, cui debet latria.

C AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ gl. illa nõ eſt ſic intelligẽda, quaſi ſeorſum adoretur caro Chr̃i ab eius diuinitate: hoc.n. contingeret ſolũ hoc mõ, ſi eſſet alia hypoſtaſis Dei, & hois, ſed quia, ut Dama.† dicit, ſi diuidas ſubtilibus intelligentijs, qđ vr̃, ab eo, qđ intelligit, inadorabilis eſt, ut creatura, ſ. adoratione latriæ. Et tũc ſic intellectæ, ut ſeparatæ à Dei verbo deberet ſibi adoratio duliæ: nõ cuiuſcũq; (puta, ꝗ cõiter exhibetur aliis creaturis) ſed cuiuſdam excellentioris, quam hyperduliam uocant.

Et per hoc etiã patet reſponſio ad ſcd̃m, & tertiũ, quia adoratio latriæ non exhibetur humanita

D ti Chriſti ratione ſuiipſius: ſed ratione diuinitatis, cui vnitur, ſecundum quam, Chriſtus non eſt minor Patre.

SVP. QV. XXV. ART. II.

Perrot.e. 144 3.d.9.q.1. a.2.q.1.& q.4.ad 1.

S. Bo. 3. ſ. d. 9. q. 1. a. 1. Scot. 3. ſ. d. 9. q. 1. Ricar. 3. ſ. d. 9. q. 1. Duran. 3. ſ. d. 9. q. 2. Cap. 3. d. 9. q. 1. con. 1. Medina. a. 1.

TItulus clarus. ¶ In corpore articuli eſt diſtinctio & reſpondet duabus concluſionibus. Prima ẽ. Humanitas Chr̃i ut res adorata, eſt adorãda adorõne latriæ. Probaẽ, qa ipſã ſic adorari, nihil aliud ẽ ꝗ verbum incarnatũ adorari. Probaẽ hoc a ſim.l., ſicut adorare ueſtem regis, eſt adorare regẽ ueſtitum. Secunda ẽ. Humanitas Chriſti, ut rõ adorandi, non eſt adoranda adoratione latriæ ſꝫ duliæ: hoc eſt, pſona Chriſti honoranda ẽ dulia ratione humanitatis, plenę grõ &c. Declaraẽ hoc non eẽ inconueniens ex perſona patris, ꝗ latria, & dulia adoratur.

¶ Aduerte hic duo. Primũ eſt, ꝙ adorari ut rẽ adoratam, contingit dupliciter uel per ſe, uel per aliud. Et ꝓpea pſona Chriſti per ſe adoratur latria, quia ꝑ deitatem ꝗ ẽ ipſa perſonalitas, per aliud uero dulia, qa per humanitatẽ, ꝗ eſt aliud ab ipſa. Et econtra humanitas Chr̃i ꝑ aliud adoraẽ latria: per ſe ãt ſi, ſed dulia, ut ratio tamẽ adorandi. Et hęc omnia in lr̃a habẽtur, ꝗ nõ dicta diſtinctio ſi formaliter explicet, ſed ipſa Auctor oratur.

Alias, timebis.

Li. 4. Orth. fidei ca. 3. circa prin.

Pſ. 96. Eſt Augu. ibi. to. 8.

Art. præc.

¶ Sm̃ eſt, ꝙ licet dulia qua pſona patris honoraẽ propter potentiã, & dulia, qua perſona Filii ratione humanitatis adoraẽ, nõ omnino ſint eadem, qa illa eſt dulia cõter ſũpta ad ſpecies duliæ, & latriæ: illa uero eſt ſpecies duliæ diſtincta contra latriã, ſicut diſpoſitio eſt genus ad diſpoſitionem & habitum (licet inquã ita ſit, non ſufficit tamen proceſſui litterę perſuaſiuo ex uerbis gloſſarum, ad tollendam adiuratrionem. Materia eñ hęc de ſe clariſſima eſt: nam liquet perſonam Chriſti cõne diuerſarum naturarũ diuerſimode honorãdã. Sed ut nõnulla cõſonantia ueritatis huius ad priſcos oſtraretur, allatũ eſt illud quaſi ſimile, de perſona Patris.

Concl. 1.

¶ In hoc articulo, & ſpecialiter in rñſione ad primũ, uide ꝙ accepturi cõmunionẽ ſacram, aut ſacrificio miſſæ aſſiſtentes, tam corpus, quã ſanguinẽ dñi: cum adorare nos experimur adoratione latriæ: nã ut Deũ ſumme honoramus non diſtinguendo inter corpus, & eũ, cuius eſt corpus: dicendo, dñe, nõ ſum dignus, & alias ſimiles orationes. Adorationem ſiquidem duliæ Chr̃o debitã ratione humanæ naturę, Eccleſia in mente retinet, non in uſu, ad euitandos (ut dictum eſt) errores.

Concl. 2.

Pſ. 7. gloſ. interlinearis ibid.

Lib. 4. c. 3. circa prin.

ARTICVLVS III.

Vtrum imago Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.

ADTERTIVM ſic proceditur. Videtur, quòd imago Chriſti, non ſit adoran

E da adoratione latriæ. Dicitur enim Exodo. 20. Non facies tibi ſculptibile, neque omnem ſimilitudinem[h]: ſed nulla adoratio eſt facienda contra Dei præceptum. ergo imago Chriſti non eſt adoranda adoratione latriæ.

¶2 Præt. Operibus[h] gentilium non debemus cõmunicare, ut

SVPER QV. XXV. ART. III.

Cap. 3. d. 9. q. 1. con. 2. Medina. ar. 3.

Port.e 146 2.2.q.81. ar.3.ad 3. & q.49.ar. 2.ad 1. Et inf.arti.4. cor.& a.5. ad 2. Et 3. di.9.q.1.a. 2.q.2.

TItulus clarus eſt. ¶ In corpore articuli, duo ſũt. Primo, ſ cõi determinaẽ de duplici motu i imaginẽ. Scd̃o, in ſpãli rñdetur q̃ſito vna cõcluſione. ¶ Quoad primum ex Ariſt. autoritate diſtinguiẽ motꝰ ãiç, in imaginẽ duplex: unꝰ, ut i rẽ, alter, ut i imaginẽ. Primꝰ eſt alius a motu io rẽ repræſentatã, ſecundus eſt unus, & idem cũ motu i rem repræſentatã. Quoad ſecundũ concluſio reſponſiua eſt, Imago Chriſti eſt adoranda adoratione latriæ. Probatur, Imagini Chriſti exhibetur reuerentia, & non ut eſt res

eſt res quædam. ergo ut imago. ergo eadem reuerentia, quæ Chriſto exhibetur. ergo eſt adoranda adoratione latriæ. Antecedens pro prima parte experientia teſtatur. Pro ſecunda probat litera quia reuerentia non niſi rationali naturæ debetur. Prima conſequentia probatur ex ſufficienti diſtinctione motus animæ in imaginem: deſtructo enim altero membro reliquum oportet inferri. Secunda autē conſequentia probatur ex eadem Ariſtotelis doctrina, quia motus in imaginem, ut ſic, eſt unus cum motu in rem repræſentatam. Tertia deinde cōſequentia probatur, quia Chriſtus adoratur adoratione latriæ.

¶ Circa radicem proceſſus, propoſitionē, ſcilicet illam ex Ariſto. Motus in imaginem, inquantum imago, eſt idem cum motu in rem, dubium ex multiplici capite occurrit. Primo, obiicitur ex parte motus: ſecūdo, ex parte imaginis: tertio, ex parte unitatis. Ex parte ſiquidem motus dicitur, quòd propoſitio eſt uera de motu apprehenſiuo in quo illa vertitur Ariſtoteles, ut ē motus intellectus, & memoriæ. Non eſt autem uera de motu appetitiuo, in quo vtitur illa hic Auctor. Adoratio enim actus eſt moralis uirtutis, ac per hoc appetitiuæ partis. Eadem quippe intellectione cognoſcitur imago, & imaginatum: quia unum relatiuorum definit reliquum. Et ſi quis definite nouit unum correlatiuum, definite nouit reliquum, ut dicitur in Prædicamentis. Quicumque autem amat Patrem, non propterea amat filium.

Li. 4. c. 17. non longe a prin.

¶ Ex parte uero imaginis, quia imago ut imago eſt relatiuum: nulla autem relatio realis creata, aut rationis, adoranda eſt adoratione latriæ.

¶ Ex parte autem unitatis, quia, uel intelligitur de motu uno ſimpliciter, uel ſecundum partem, ſeu aliquid: non de motu uno ſimpliciter, quia falſum diceretur. Nam motus in rem ſecundum ſe immediate, & in illam et mediante ſua imagine, non eſt omnino idem, ut patet. Si ſecundum aliquid tunc ex hac propoſitione non infertur propoſitum, quia ex motus unitate ſecundum quid, non ſequitur unitas ſpecifica adorationis imaginis, & exemplaris, quæ tamen in litera infertur, qui latria adoranda imago Chriſti dicitur, qua Chriſtus adoratur.

¶ Dubium rurſus circa proceſſum eundem ex Durand. in 3. ſenten. diſt. 9. q. 2. occurrit. Nam primo impugnat proceſſum huius ex eo quod aliud eſt, motum in imaginem, & rem eſſe vnum, & aliud imaginem, & rem eſſe unum. Primum enim eſt uerū, ſecundum falſum, nam ſunt correlatiua, quæ licet ſimul apprehendantur, dicuntur tamen, & ſunt diuerſa, relatiui enim eſſe eſt ad aliud ſe habere. Ad propoſitum autem oporteret imaginem, & rem eſſe unum, ſeu unius rationis, ſi adoratio rei deberet exhiberi imagini.

¶ Deinde dicit, quòd imago Chriſti, nec ut res, nec ut imago, proprie loquendo adoranda eſt latria, quia latria ſoli Deo debetur per ſe, & coniunctis ſibi (ut humanitati Chriſti) per accidens: imago autem, ut imago eſt creatura, eſt extrinſeca à Deo, & adeo nec per ſe, nec per accidēs, terminus eſt adorationis latriæ.

¶ Tertio dicit, quòd commune dictum quod auctor in litera tradit, eſt improprie dictū, & exponendū eſt, quia res cognita, ſeu rememorata per imaginē, ad præſentiā imaginis adoratur, ac ſi eſſet in ſe præſens, nō quod adoratio ad imaginē aliquo modo terminetur.

¶ Ad horum euidentiam, ſciendū eſt, quod diſtinctio in litera

Apoſt. dicit Eph. 5. ſed gentiles de hoc præcipue inculpant, quod cōmutauerunt gloriā incorruptibilis Dei i ſimilitudinē imaginis corruptibilis hois, ut dicit Roma. 1. ergo imago Chriſti nō ē adorāda adoratiōe latriæ.

¶ 3 Præt. Chriſto debetur adoratio latriæ rōne diuinitatis, non: rōne humanitatis: ſed imagini diuinitatis eius, quæ eſt aiæ rationali impreſſa, non debetur adoratio latriæ.[h] ergo multo minus imagini corporali, quæ repræſentat humanitatē ipſius.

¶ 4 Præt. Nihil vr̄ eſſe in cultu diuino faciendū, niſi quod eſt à Deo[i] inſtitutū. vnde & Apo. 1. ad Cor. 11. traditurus doctrinā de ſacrificio Eccleſię, dicit, Ego accepi à Dn̄o, quod, & tradidi vobis: ſed nulla traditio i Scriptura inuenitur de adorandis imaginib[k]. ergo imago Chr̄i nō eſt adorāda adoratione latriæ.

SED CONTRA eſt quòd Damaſ. indúcit Baſilium dicētē[l], Imaginis honor ad prototypū peruenit, ideſt, exemplar: ſed ipſum exemplar, ſ. Chriſtus, eſt adorandus adoratione latrię. ergo, & eius imago.

RESP. Dicēdū quod ſicut Philoſophus dicit in lib. de Memoria & reminiſcentia, duplex ē motus animæ in imaginē, unus quidem in ipſam imaginē, ſecundum quod res quędā eſt, alio modo in imaginem, inquantū eſt imago alterius. Et iter hos duos motus eſt hęc differētia quia primus motus, quo quis mouet in imaginem, ut eſt res quædā, ē alius a motu, qui eſt in re: ſecundus autem motus qui eſt in imaginem, inquantū eſt imago,[d] eſt unus, & idem cum illo, qui eſt in rē. Sic ergo dicendum eſt, quod[m] imagini Chriſti, inquantū eſt res quædam (puta lignum ſculptū, uel pictum) nulla reuerentia exhibetur,[n] quia reuerētia, nō niſi rōnali naturę debet.[p] Relinquit ergo quod exhibeat ei reuerētia ſolū inquātū eſt imago;[q] & ſic ſequitur, quod eadē reuerentia exhibea

poſita ex Ariſt. de imagine ut eſt res quædam, & ut eſt imago, poteſt dupliciter intelligi.

¶ Primo, ut diſtinguatur imago in imaginem materialiter, uel formaliter, puta in aurum, uel figuram, ſeu relationem. Et conſequenter quod dicamus adorari imaginem Chriſti non ſub materiam, ſed ſub formam, hoc eſt figurā Chriſti, uel relationem ad Chriſtū. Et hic ſenſus acceptus uſ cōiter, quantum memini. Et quia tam figura, quàm relatio, lōge eſt a creatoris natura, ideo aut falſa, aut improprie dictū putatur, quod imago Chriſti ſit adoranda, adoratiōne latriæ.

Ca. 2. circa medium. to. 2.

¶ Sed hunc ſenſū lōge eſſe a uero ſenſu Ariſtotelis, & Auctoris, patet ex duobus. Primo, quia imago, ut res quædam comprehendit imaginē, & ſub materiam, & ſecundum formam, ut quædam res eſt: imago n. cælatis ſumitur, ut res quędā ex parte materiæ ſi ſumatur ut marmorea, aut aurea. Et ſimiliter ſumitur ut res quędā ex parte formæ ſi ſumitur ut ſecundum talia lineamenta, colores &c. uel ut eſt relatio quædam, ſiue realis ſiue rationis. Hæc n. oia ſub uno membro diſtinctionis cōprehenduntur, ſ. ſub imagine, ut res quędā eſt, licet exempla dentur de materia: quia manifeſtiur habet rationem cuiuſdam rei. Secundo, ex eo quòd motus in imaginem, ut eſt figura quædam, uel relatio, non eſt unus cum motu in rem, ſed diuerſus ab illo. Siſtit enim intellectus, & affectus in figuræ, & relationis conſideratione, & complacentia, ut patet, dum alicui forma ipſius figurę placet, uel eſque illam relationem habere ad ſe, uel aliquem ſuorum, ex quo eſt ita pulchra. Eſt enim tunc motus animi in imaginem formaliter, & tamen non in rem: immo oppoſitum motum habet quandoque uerſus rem, puta, quia diſplicet, quod imago tam pulchra, ſit imago illius, cuius eſt.

D. 42a.

Concl. m.

Concl. p.

¶ Eſt igitur ſecundo modo intelligendum, quòd res contra imaginem diſtinguitur quo ad utriuſque proprium actum, ita quòd imago terminat motum ut res, quatenus exercet actum rei cuiuſdam, ut res eſt, & ſimiliter terminat motum, inquantum imago, quatenus exercet actum imaginis. Et quia res ut res in ſe, eſt quædam entitas, ideo tunc terminat ut res, quando ratione ſui ſiue formaliter, ſiue materialiter terminat. Et quia imago tunc tantum exercet actum imaginis, quando ratio eius actus eſt exemplar, ipſa autem eſt conditio agentis. ſic enim tantum motus tam apprehenſiuus quam appetitiuus in ipſam ad exemplar ſuum terminatur, ideo motus in imaginem, quatenus eſt imago, eſt in ipſam quidem, ſed ſecundum aliud in ipſa: in ipſam quidem, quia ipſa eſt, quæ exercet actum terminandi motum, quia in ipſa eſt exemplar ad quod ducit. Secundum aliud uero in ipſa, quia ratio terminandi eſt exemplar, quod eſt aliud ab ipſa, & conſtat quòd eſt in ipſa. Ex his autem eſt facile perſpicere, & efficaciam proceſſus literæ, & ueritatem doctrinę eius, & cauſam defectus aliorum declinantium: habetur ſiquidem hinc, quòd motus adorationis, quo imago Chriſti ueneratur, terminatur ad imaginem Chriſti; & uere, & proprie loquendo. Et quia terminatur ad ipſam, non quatenus eſt res hoc eſt non quatenus exercet actum rei in ſe, ſiue ſecundum rem, quæ eſt forma, ſiue ſecundum rem quæ eſt materia, ſed quatenus eſt imago, hoc eſt, quatenus exercet actum imaginis, ideo Chriſtus, cuius eſt imago eſt ratio quod imago eius adoratur, & eſſe Chriſtum in

ſum in imagine, eſt conditio, in qua ratio adorandi mouet ad adorandũ, & terminat adorationem. Et ppter non exhibetur adorationis honor creaturæ, ſed creatori: quia non exhibetur conditioni adoratæ rei, ſed rõni adorãdi, q̃ eſt ipſe Chriſtus. Et hoc eſt quod in litera dixit Auctor, q̃ per hunc modũ, ſ. quo totũ in parte honoratur, adorat͂ & quis in imagine. Habes, & falſum intellectũ Ariſto teliææ propoſitionis, cauſam fuiſſe errãdi.

Opuſc. 1.

¶ Ad obiecta cõtra dictã propoſitionem ex parte motus, iã patet, q̃ uera eſt de utroque motu ghe, ſ. appetitiui, & apprehẽſiui: q̃m impoſſibile eſt intelligere, aut colere imaginem, ut exercet imaginis actum, niſi terminus apprehenſionis, uel appetitus ſit res repræſentata, quia ipſa eſt tunc rõ terminandi utrumque motum. In æquiuoco quoq; laborant obiecta ex parte imaginis: q̃m, ut iã patet, ignorant imaginẽ ut exercet imaginis actum, quę cũ adoratur, non relatio, nec figura, ſed pſona adoratur repræſentata in imagine, ut in conditione in qua adorat͂.

¶ Ad obiecta ex parte unitatis dr̃, q̃ eſt ſermo de unitate ſimpliciter, hoc eſt ſpecifica, quia eſt ſermo de unitate motus ſm̃ per ſe primo terminum, ex quo unitas ſpecifica motus ſumitur. Nec obſtat differẽtia penes eſſe ſine medio, vel cum medio, quia non inuenitur hic medium ex parte termini, ſed ſolum ſecundum cõditionem diuerſam eiuſdem termini: eadẽ ſiquidem perſona repræſentata, terminat formaliter motum, uel in ſeipſa, uel in ſua imagine. Conditiones autem, q̃a non uariant ſpeciem termini, cõſequenter nec ſpeciem motus in terminum.

Li. 4. c. 15. ſũ mediũ.

¶ Ad obiecta autem Durandi dr̃, q̃ ſane intellecta imagine ut imagine, imago, & repræſentata res, ſunt idem, quo ad formalẽ rationem terminandi motum (quod ipſe non uidit) & ideo optime infertur, q̃ honor exhibitus rei, exhibendus eſt imagini. Error enim fuit, quia nõ eſt intellectum quid importat imago, ut imago in actu exercito.

¶ Ad aliam obiectionem eiuſdem dicitur, q̃ imago Chriſti, proprie loquendo, eſt adoranda adoratione latriæ, quæ ſoli Creatori debetur. Diſtinctio aũt ab obiiciente inducta, de per ſe, uel p accidens coniunctio refutanda eſt, ut inſufficiens. Diſtinguitur ſiquidem in primo art. huius quęſtionis honorari ut rem honoratam, dupliciter, uel ſecundum ſe, uel ſecundum aliud. Et ad ſecundum modum, ut ibi dicitur, & declaratum eſt, ſpectat adorari perſonam in ſua imagine: exhibetur ſiquidem Chriſti imagini latria, ut termino ſecundum Chriſtum in ipſa, uel Chriſto in ſua imagine, quorum neutrum eſt aliud, quàm exhibere latriam Creatori Ieſu Chriſto.

E

¶ Ad tertium eiuſdem dicitur, q̃ Auctoris, & commune dictum eſt proprie dictum, & non eſt ob ignorantiam quorundam, inter impropria locandum, ut obiiciens facit. Cuius error ex hoc poteſt conuinci, q̃ ſi imago Chriſti non niſi quia ad memoriã, aut cognitionem reducit Chriſti, adorari diceretur, poſſet pari ratione quælibet res, quatenus reducit in memoriam Chriſti, adorari adoratione latriæ. Et ſi hoc ponas in practica, percipies, & uidebis quòd Eccleſia non ideo imaginem Chriſti adorat, quia fecit ſibi eam ſignum rememoratiuum Chriſti: ſed quia imago Chriſti adoranda latria eſt, ideo eam adorat. Si autem eſſet huiuſmodi adoratio, ut ſic a lege, aut conſuetudine poſita, ſ. ſub iſta ratione rememoratiui, quis Eccleſiam a iudicio eorum, pro ſecorumque quorundam imaginum cultum detrahentium moribus

tur imagini Chriſti, & ipſi Chriſto. Cũ ergo Chr̃s adoretur adoratione latriæ, conſequens eſt, q̃ eius imago ſit adoratione latriæ adoranda.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, q̃ non prohibetur illo pręcepto facere quamcũque ſculpturã, uel ſimilitudinẽ, ſed facere adorandam. unde ſubdit, Non adorabis ea; neque coles. Et quia, ſicut dictum eſt, idẽ eſt motus in imaginẽ, & in rẽ, eo modo prohibet adoratio imaginis, quo prohibetur adoratio rei, cuius imago eſt. unde ibi intelligitur prohiberi adoratio imaginũ, quas gentiles faciebant in uenerationẽ Deorũ ſuorũ, i. dæmonum. Et ideo premittitur. Non habebis Deos alienos corã me. Ipſi aũt uero Deo, cũ ſit incorporeus, nulla imago corporalis poterat poni: quia, ut Dam. dicit, inſipientię ſummę eſt, & impietatis, figurare, quod eſt diuinum. Sed quia in nouo teſtamento Deus factus eſt homo,

A eripuiſſet? quis iuſte damnaſſet læſæ maieſtatis, in iuriãtes imaginibus principium? Monſtrant hæc, imagines quas imagines honorandas, aut dehonorandas eſſe.

¶ In reſponſione ad primum eiuſdem art. circa imagines Dei, dubium occurrit, an ſint licitæ. Et eſt ratio dubij, quia auctoritas Damaſceni in litera damnat illas inſipientiæ, & impietatis. Et eadem eſt rõ nunc de deitate, quæ erat in ueteri lege, quo ad rem figurabilem, uel non, ſecundum ſe; cõſtat autem in ueteri lege, imagines Dei eſſe prohibitas: occaſio quoque falſæ opinionis de Deo ex imaginibus, eadem utrobique eſt. Vnde non deſunt doctores reprehendentes imagines ſanctæ Trinitatis.

¶ In oppoſitum autẽ eſt Eccleſiæ uſus, admittens Trinitatis imagines, repræſentantes non ſolum Filium incarnatum, ſed Patrem, ac Spiritumſanctum. Adiuuat, & litera huius uerba ſonantia, quòd poſtquã Deus eſt incarnatus, poteſt adorari in imagine.

¶ Ad huius rei euidentiam aduertendũ eſt, tripliciter poſſe formari imagines Dei, ſecluſo incarnationis myſterio. Primo, ut res diuina figuretur p imagines. Et ſic, inſipientię quo ad partem apprehenſiuam, & impietatis ſm̃ partem appetitiuã, eſt figurare quod diuinum eſt, ut Dam. dicit. Et hac rõne damnantur imagines Dei, ut Deus eſt; & ingerunt erroneã de Deo opinionem. Et hoc modo in Eccleſia Dei conſtat nõ haberi imagines Dei.

In cor. art.

poteſt, in ſui imagine corporali, adorari.

AD II dcẽm, q̃ Apoſtol. prohibet operibus infructuoſis gẽtilium cõicare: cõicare autẽ utilibus eorum operibus, Apoſtolus non prohibet. Adoratio autem imaginum eſt inter infructuoſa opera computanda, quãtum ad duo. Primo quidẽ, quãtum ad hoc, q̃ quidam eorum adorabant ipſas imagines, ut res quaſdam, credentes in eis eſſe aliquod numen propter reſponſa, quæ dæmones in eis dabãt, & alios huiuſmodi effectus mirabiles. Secũdo, pp res, quarũ erant imagines: ſtatuebãt. n. huiuſmodi imagines aliquibus creaturis, quas in eis ueneratione latriæ uenerabãtur. Nos aũt adoram⁹ adoratione latriæ imaginẽ Chriſti, q̃ eſt uerus Deus, non propter ipſam imaginem, ſed propter rem, cuius imago eſt, ſicut dictum eſt.

AD III dicendum, q̃ creaturæ rationali debetur reuerẽtia

B

C

D

¶ Secundo, ut ſpecies Dei in ſcripturis traditæ figurentur: ſicut cum depingitur Spiritusſanctus in forma columbę, non ut Spiritusſanctus figuratus lineamentis columbæ monſtretur, ſed ut ſpecies in qua apparuit Spiritusſanctus, figurata monſtretur. Et hoc frequenti uſu Eccleſia paſſim efficit, & de Deo, & de Chriſto, & de angelis, & de ſanctis, ut patet cũ Deus depingitur imaginibus ſpecierum, in quibus uiſus eſt in teſtamento ueteri, ut in forma ſenis antiqui, ſc. ſ. dicet dierum, Daniel. 7. & Chriſtus in forma agni, & angeli, cum ſex alis, & Euangeliſtę in forma quatuor animalium. Et hęc non ſolum pinguntur, ut oſtendantur, ſicut Cherubim olim in templo, ſed ut adorentur, ut frequens uſus eccleſię teſtatur.

¶ Tertio, ut ex ſimilioribus apud nos etiam fictis, ad figurabilia aſcendamus: ſicut angelorum imaginem, facimus iuuenẽ pulchrum, alatum, cum diademate, non q̃ talis ſit angelus, ſed ut uel ex ſimiliori ſibi natura, ſ. humana (appoſita ſanctitate per diadema, & iuuentute pro perfectione, & alis conſictus pro celeritate) uel ſic ex ſenſibilibus ad inſenſibilia uenerando aſcendamus. Et hoc modo, alicubi Spiritusſanctus in forma ſenis, orbẽ pugillo concludentis, &c. figuratur. Hic autem tertius modus ſatis propinquus eſt ritui paganorum, figurantium Deum diuerſimode, prout cauſa eſt diuerſorum effectuũ, ut in forma Mineruę ratione ſapientię, & huiuſmodi.

¶ His præmiſſis ſciendum eſt, quòd figurare diuinum primo modo, eſt actus ex ſuo genere malus mortaliter, quia cadit ſuper repugnantem materiã: repugnat ſiquidem deitati figurabilem eſſe. Figurare autem Deum ſecundo, uel tertio modo ad actum inſtructionis, eſt actus ex ſuo genere bonus, quoniam naturale eſt homini per ſenſibilia diſcere inſenſibilia. Vnde pictorę codices ſunt populi, ſicut libri, in quibus per hęc ſenſibilia docemur intelligibilia contemplari, propter eruditos ſunt, & ſic Moyſes ſtatuas conſtituit angelorum in templo. Sed ad actum

cultus figurate hæc, actus eſt ſolitarie ſumptus, non bonus, nec eligibilis, ſed declinabilis: ſicut occidere hominem, ſi ſolitarie proponatur, non eſt actus eligibilis, aut laudabilis, ſed ſi nihil addetur, malus & uituperabilis: ſed ſi figurate Deum ad actũ cultus, ueſtiatur quibuſdam circunſtantijs (puta auctoritate Eccleſiaſticæ cõſuetudinis, ſecuritate ab errorum occaſione, pietateque colẽtiũ) redditur act⁹ iſte honeſtus: ſicut ſi occidere hoiem, induatur circunſtantia publicæ ptãtis, actum præcipientis pp iuſtitiam, ac cõe bonum, erit occidere hoiem, actus honeſtus.

¶ Cauere ergo oportet, ne facilis ſic ſola contra quamcunque partem: habenda ſiquidem in primis eſt iõ uiſionis. Nã ſi ea falſa aliqua opinione de Deo, aut Angelis, &c. aliqui proceſſit aut pſeuerat imago tertij modi, uel ſcdi inuſitata, abolenda eſſet, & inſtruendus popul⁹. Dico aũt, uel ſcdi inuſitata, quia etſi ad repræſentationẽ hiſtoriæ Deus depingi ſi in forma rubi ardentis, loquentis Moyſi, & ſimiliũ uiſionũ, quia tñ Eccleſia non conſueuit oĩa figuralia proponere ut colenda, iõ cauendum eſt ne noua abuſio introducta ſit, puta, ſi petra adoraretur pro Chriſto, q̃a ſcriptum eſt, Petra autem erat Chriſtus: ſi uero nulla falſa opinio aut præſumptio interuenit, ſed antiquus Eccleſiæ uſus ſeruatur, nullaſque occaſionẽ errandi accipit, (quia plebs eſt bene inſtructa in fide, & credit Deum ſpiritũ eſſe, & in alijs recte cũ eccleſia ſentiunt) non uideo peccatum aliquod in hmõi cultu imaginum, tam ſecũdi, q̃ tertij modi. Et ſecundus quidem authoritatem habet ex ſacra ſcriptura, & eccleſiæ uſu manifeſte.

metà.
147
2.s. q.103
ar.4. ad 3.
&3.d.9 q.
1.a.2.q.4.

¶ Tertius autem, quia originaliter ſecundum partes eſt ex ſacra ſcriptura (quãuis non tota imago) & eccleſiæ uſu approbatur, non ſolum tolerabilis, ſed licitus mihi uidetur; ex eo.n. quòd cultus Deo exhibetur in imagine, non impie, aut præſumptuoſè, ſed ab eccleſia propoſitæ actus adorationis circa debitam materiam uerſatur, ac per hoc nullam peccati rationem habet. Et ſi ſic eſt, non uidentur caſſandæ Trinitatis imagines in forma ſenis, crucifixum ſuſtinentis columba intermedia: partes enim imaginis huius ex ſacra ſunt Scriptura. Et de Filij, & Spiritus ſancti imaginibus conſtat. De Patris autem ex Daniele habetur cap. 7. cum dicitur de Filio, quòd peruenit ad antiquum dierũ, hoc eſt, Deum patrem. Et hoc, ut dictum eſt, ubi nulla eſt occaſio erroris.

¶ Non laudo tamen huiuſmodi multiplicationem imaginum Trinitatis, aut deitatis, aut Dei patris, aut Spiritusſancti, niſi in ſpecie columbæ, & igneæ linguę ſuper diſcipulos. ſed potius tamquam infigurabilis, tamquam ſupra aethera aliquam aream latens, pingendus eſſet Deus, unde effectus creationis proueniret, ut uel ſic erudiretur plebs, quòd Deus eſt ſpiritus infi-

propter ſeipſam, & iõ ſi creaturæ rõnali, i qua eſt imago Dei, exhiberet̃ adoratio latriæ, poſſet eſſe erroris occaſio, ut. ſ. motus adorantis ſiſteret in homine, inquantum eſt res quædã, & nõ ferret̃ in Deũ, cuius eſt imago, quod non poteſt contingere de imagine ſculpta, uel picta in materia ſenſibili.

AD IIII dicendũ, q̃ apoſtoli familiari inſtinctu Spiritusſancti q̃dã eccleſijs tradiderunt ſeruanda, quæ non reliquerunt in ſcriptis, ſed in obſeruatione eccleſiæ per ſucceſſionẽ fidelium. Vnde ipſe dicit 2. ad Theſ 2. State, & tenete traditiones, quas didiciſtis, ſiue per ſermonẽ, ſ. ore prolatum, ſiue per epiſtolã, ſ. ſcripto trãſmiſſam: & inter huiuſmodi traditiones eſt imaginũ Chriſti adoratio. Vnde, & B. Lucas dr̃ depinxiſſe Chr̃i imaginem, quæ Romæ habetur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum crux Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ crux Chriſti non ſit adoranda adoratione latriæ. Nullus. n. pius filius ueneratur contumeliã patris ſui, puta flagellum, quo flagellatus eſſet, uel lignum in quo fuiſſet ſuſpẽſus, ſed magis illud abhorreret. Chriſtus autem in ligno crucis opprobrioſiſſimam mortẽ paſſus eſt, ſecundum illud Sapien. 2. Morte turpiſſima condemnemus eum. ergo non debemus crucem uenerari, ſed magis abhorrere.

¶ 2 Præ. Humanitas Chriſti adoratione latriæ adoratur, inquãtum eſt unita filio Dei in perſona, quod de cruce dici non põt. ergo crux Chriſti non eſt adoranda adoratione latriæ. G

¶ 3 Præt. Sicut crux Chriſti fuit inſtrumẽtum paſſionis eius, & mortis, ita ẽt, & multa alia (puta clavi, corona, & lancea) quibus tñ nõ exhibemus latriæ cultum. ergo uꝛ q̃ crux Chriſti nõ ſit adoratione latriæ adorãda.

SED CONTRA eſt q̃ illi exhibemus latriæ cultum, in quo ponimus ſpem ſalutis: ſed in cruce Chriſti ponimus ſpem ſalutis: cantat. n. eccleſia, O crux, aue ſpes unica, hoc paſſionis tẽpore, auge pijs iuſtitiam, reiſque dona ueniam. ergo crux Chriſti eſt adoranda adoratione latriæ. H

RESP. dicẽdũ, q̃ ſicut ſupra dictum eſt, honor, ſeu reuerentia non debetur niſi rationali naturæ, creaturæ autem inſenſibili non debetur honor, uel reuerentia, niſi ratione rationalis naturę. Et hoc dupliciter, uno modo, inquantum repræſentat rationalem naturam: alio mõ, inquantum ei quocumque modo, coniungitur. Primo modo, conſueuerunt homines uenerari regis imaginem: ſecundo modo, eius ueſtimentum, I

F gurabilis, ſicut Moyſes abſque ſedente ſedem impoſitam angelis ſtatuens, Deum intelligi, & coli ſuper omnia quieſcentem, regnantem, proſpicientem, ac iudicantem ordinauit ſapientiſſime. Imagines enim codices ſunt populorum, & propterea à multis reprehenduntur, tamquam occaſionem errandi præbentes, quãtum eſt ex ſe. Et uerum diceret, niſi conditiones prędictæ excuſarent actũ ut dictum eſt.

¶ Et per hæc patet reſponſio ad obiecta, quoniam aliqualiter omnia uerum concludunt, dum Dei imagines ſolitarie propoſitę diſſonant, & auctoritate ſuſtę eccleſiaſticę conſuetudinis, ſecuritateque ab errore concurrente, cum origine a ſacra Scriptura in toto, uel parte, honeſtantur.

SVP. QVAE. XXV. ART. IIII.

Cap. 3. d. 9. q. 1. con. 3. Medina. ar. 4.

Titulus de cruce Chriſti loquitur, ſiue illa in qua paſſus eſt Chriſtus, ſiue quacumque alia, ut eſt crux Chriſti. In dñica de paſſione dñt in Hym.

¶ In corpore articuli duę ſunt partes. Primo, determinatur in communi de re honorata, & qualitate adorationis. Et dicuntur quatuor. Primum eſt, Soli rationali naturę debetur honor, intellige ratione ſui. Secundum eſt, Creaturæ inſenſibili non debetur honor, niſi ratione rationalis naturę. Tertium eſt, dupliciter creaturę inſenſibili ratione naturę rationalis honor debetur, uel ratione repræſentationis, uel ratione cõiunctionis quomodolibet, declaratur hoc exemplis imaginis, & ueſtis regię. Quartũ eſt, Vtroque modo eadem exhibetur reuerentia, quæ exhibetur, & regi. In ſecunda parte reſpondetur in ſpeciali de cruce Chriſti, diſtinguendo, uel de cruce illa, in qua Chriſtus pependit: uel de quacumque alia. K Art. præc. ad 3. arg. Et de prima quidẽ rñdetur una concluſione habente duas partes, q̃ eſt ueneranda utroque modo, & adoratione latrię, qua Chriſtus adoratur, & declaratur quo ad ſingula clare. De cruce uero Chriſti in quacunque alia materia reſpondetur, quòd eſt adoranda etiam latria, inquantum repręſentatiua Chriſti, ſicut Chriſti crucifixi imago. Omnia clare patent in litera, aduertendo quòd allocutio crucis pro effectu affertur, adorationis eiuſdem, qua Chriſtus adoratur: ex eo enim quòd ipſam alloquimur quaſi Chriſtum, ſignum eſt, quòd ad ipſam ut Chriſtum nos recurrimus. Et propterea allocutio fit etiam ad crucem in omni materia, & non ad illam tantum, in qua Chriſtus pependit.

¶ Aduerte hic, q̃ Durandus ubi ſupra, & Ioan. Capreolus crediderunt Auctorem retractaſſe hic, quod in 3. ſentent. dixerat. ſ. crucem illam, in qua pependit Chriſtus, eſſe adorandam non ſolum ut imaginem Chriſti latria, ſed ut quandã rem Chriſti hyperdulia, quaſi crux illa Chriſti nõ ſit capax adorationis, ut

eſt q̃dã res Chri. Parcant mihi Dñi iſti: ñ retractauit, ſed magnificauit hic Auctor doctrinã ibi traditã, quia crucẽ illã ut quã dã Chri rẽ per contactũ, ibi hyperdulia, hic latria adorãdã dixit. Hoc. n. patet ñ eſſe reuocationẽ dicti, q crux illa ut quę dã Chri res eſt uenerãda, ſed magnificatione illius qua ab hyperdulia ad latriã aſcenditur.

Concl. m

SVPER Q. XXIIII.

Concl. p

ART. V.

Medina ar. 5.

IN corpore ar. vnica concluſio, hñs duas partes: beata uirgo eſt adoranda non latria, ſed hyperdulia.

Art. præc. Probaẽ primo pars negatiua. Nulli rei venerabili ſm ſe, niſi ſoli Deo debeẽ latria ergo nulli puræ creaturæ rõali. ergo beatę Virgini ñ debeẽ latria. Ans in illa particula, venerabili ſm ſe excludit & creaturas inſenſibiles (quales ſunt imagines & cruces, q̃ ñ ſũt ſm ſe venerabiles) excludit, & humanitatẽ Chri, q̃ ſm ſe non eſt venerabilis, ut res adorata, ut patet ex dictis ſuperius. Ambæ n. adorant latria, ut patet ex antedictis. & ĩõ latria, apponitur ly pure, qa dĩ creaturę rõ ſequentia prima probaẽ, qa creatura rõalis eſt capax ſm ſe honoris: ſecunda autem qa beata Virgo, ẽ pura creatura rõalis. ſecunda autem pars pbaẽ, qa ueneranda ẽ eminentius creaturis cęteris, quia ẽ mater Dei.

¶ In hoc articulo, & ſpecialiter in ſolutione ad tertiũ, dubiũ occurrit, qa non dẽt ẽẽ minoris conditionis res ueneranda ſecundum ſe & ſecundum

Li. 4. c. 12. circa me. aliud, quàm ſi eſſet ſolũ ueneranda ſecundum aliud, quoniam uenerabilitas ſecundum ſe, non eſt conditio diminuens rõnem venerabilitatis: ſed beata Virgo ſi nõ eſſet venerabilis ſecundum ſe, ſed ſolum ratione Chriſti, ut crux adoraret latria ñ mi

Vtrumque át venerantur homines eadẽ venerat õe, qua uenerant, & regẽ. Si ergo loquamur de ipſa cruce, in qua Chrs crucifixus eſt, vtroque mo eſt a nobis veneranda: vno ſ. mõ, inquantum repræſentat nobis figuram Chriſti extenſi in ea, alio mõ ex contactu ad membra Chriſti, & ex hoc q eius sãguine eſt perfuſa. Vñ[m] vtroque modo adoratur eadem adoratione cũ Chriſto, ſ.[4] adorat one latriæ[o]. Et propter hoc etiã crucem alloquimur, & deprecamur quaſi ipſum crucifixũ.[p] Si uero loquamur, de effigie crucis Chriſti in quacumq; alia materia (puta, lapidis, uel ligni argẽti uel auri) ſic ueneramur crucem tantum, ut imaginem Chriſti, quam ueneramur adorõne latrię, [q]ut ſupra dictũ ẽ.

B

AD PRIMVM ergo dcdm, q in cruce Chriſti quantũ ad intentionem, uel opinionem infidelium conſideratur opprobrium Chriſti: ſed quantum ad effectum noſtrę ſalutis cõſideratur uirtus diuina ipſius, quę de hoſtibus triumphauit, ſecũdum illud Colo. 2. Ipſum tulit de medio, affigens illud cruci, & ſpolians principatus, & poteſtas, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemet ipſo. Et ĩõ dicit Apoſtolus 1. ad Cor. 1. Verbũ crucis pereuntibus quidẽ ſtultitia eſt: his autem, qui ſalui fiũt, ideſt nobis, virtus Dei eſt.

C

AD II dcdm, q crux Chri, licet nõ fuerit unita verbo Dei in perſona: fuit tñ ei unita aliquo alio modo, .per repræſentationem, & contactũ. Et hac ſola rõne exhibeẽ ei reuerẽtia.

D

AD III dcdm, q quantum ad rõem contactus membrorũ Chriſti, adoramus non ſolum crucẽ, ſed ẽt oĩa, quę ſunt Chri. Vnde Dam. dicit in 4. lib. pretioſum lignum ut ſanctificatũ tactu ſancti corporis, & ſanguinis, decenter adorãdũ clauos, indumenta, lanceam, & ſacra eius tabernacula, quæ ſunt præſepe, ſpelunca, & huiuſmodi. Iſta tamen nõ repræſentãt imaginem Chriſti, ſicut crux q̃ dĩ ſignum filii hominis, quod ap

E

A parebit in cęlo, ut dĩ Matt. 24. Ideoque mulieribus dixit angelus, Ieſum quæritis nazarenũ crucifixum: non dixit lanceatu ſed crucifixum. Et inde eſt q crucem Chriſti veneramur in quacumque materia, non autẽ imaginem clauorum, uel quorumcunque huiuſmodi.

ARTICVLVS V.

Vtrum mater Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ

B ADQVINTVM ſic proceditur. Vĩ q mater Dei ſit adoranda adorat one latriæ. Vĩ enim idem honor eſſe exhibendus matri regis, & regi, unñ dĩ, 2. Reg. 2. q poſitus eſt thronus matri Regis, quæ ſedit ad dexteram eius. Et Aug. dicit in ſermone de Aſſumptione, Thronũ Dei, & thalamũ Domini cæli, atque tabernaculum Chri dignum eſt ibi eſſe, ubi eſt ipſe: C ſed Chriſtus adoratur adorõe latriæ.[h] ergo, & mater eius.

¶ 2 Præt. Dam.[i] dicit in 4. lib. q honor matris refertur ad filiũ: ſed filius adoratur adoratione latriæ. ergo, & mater.

¶ 3 Præt. Coniunctior eſt Chro mater eius, q̃ crux: ſed crux adoratur adoratione latriæ.[k] ergo & mater Chriſti eſt adoratione latriæ adoranda.

SED CONTRA eſt, q mater D Dei eſt pura creatura. non ergo ei debetur adoratio latriæ.

RESP. Dicendum, quod qa latria ſoli Deo debetur, nulli creaturę debetur latria, prout creaturam ſecundum ſe veneramur. Licet autem creaturæ inſenſibiles, non ſint capaces venerationis ſecundum ſeipſas, creatura tamen rationalis ẽ capax venerationis ſecundum ſe ipſam. & ideo nulli puræ crea-E turæ rationali debetur cultus latriæ.[m] Cũ igitur beata Virgo ſit pura creatura rationalis, nõ debetur ei adoratio latriæ: ſed ſolum veneratio duliæ, eminẽtius tamen q̃ cęteris creaturis, inquantum ipſa eſt mater[4] Dei & ideo dicitur quòd debeẽ ei non qualiſcumque dulia, ſed hyperdulia.[n]

AD PRIMVM ergo dcdm, q matri regis nõ debeẽ æqualis honor honori, q̃ debetur regi

uus quam crux Chriſti, quia intrinſece ei illi coniuncta. ergo ẽt nunc ut res coniuncta Chro adoranda ẽ latria, & nõ ſeparatim hyperdulia. Et cõfirmaẽ, quia iã dictum eſt, q non inconueniat unam, & eandem perſonã adorari duplici adoratione.

¶ Ad hoc dr, q licet venerabilitas ſm ſe, non diſtrahat rõnem venerabilitatis, imo eſt pfectior differentia eius, diſtrahit tñ rõem uenerabilitatis rõe alterius, ita q venerabile rõne alterius diſtrahitur per venerabile ſm ſe. Exẽplũ, per ſe ſubſiſtere nõ diſtrahit rõnem entis, ſed eſt perfectior illius modus, ſed diſtrahit rõem entis in alio, puta, accidentis. Et ĩõ cum latria inter creaturas debeatur ſoli venerabili rõne alterius, conſequens ẽ q quodcumque creatũ eſt ſm ſe venerabile, non ſit rõne alterius uenerabile latria.

¶ Et ſi contra hoc inſtetur, quòd diſtractio iſta eſt uera in eſſentialibus, non autẽ in accidentaliter cõiunctis, qualiter iunguntur duæ rõnes adorabilitatis, in una perſona, uidetur, q nos non dicimus oppoſitum, ſed reſpõdemus argumento de conditione diſtrahẽte.

¶ Ad materiam autem d[illegible] mus, cum Auctore in articulo 5. ad 3. quòd occaſio erroris uitanda facit ut rationalis creatura non adoretur, ut imago Dei, & pars ratione, ut res coniuncta Chriſto, ut, ſcilicet, motus adorat onis ſiſtatur in rationali natura ſecundum ſe. Quo circa, ſicut perſonam Chriſti, non niſi latria ueneramur, ad euitandum errorem recurrentium ad Chriſtũ, ut puram creaturam ita perſonam beatæ Virginis ſola hyperdulia honoramus, ad euitandum errorem eorum, qui latriam terminarent ad beatam Virginem ſecundum ſe. Non enim plebs tantum penetraret, ut

Per tot. 148
3. 4. q. 109 a. 4. ad 2. Et 3 d. 9. q. 1. a. 2 q. 3.

tali. de aſſumptiõe beatæ Mariæ c. 6. circa mediũ to. 9.

Li. 4. c. 15. poſt med.

concl. m

D. 844.

Tertia S. Thom.

adoraret latria Chriſtum in beata Virgine: & ſecundū adoraret hyperdulia ipſā ſcdm ſe beatā Virginē (In arg. 1.) ſine qua ſ. ſeparatione error accideret, & id ſimpliciter dr, q nō eſt adoranda latria, ſed hyperdulia.

SVPER QV. XXV. ART VI.

Medina ar. 6.

Titulus hic clariſſimus eſt.

¶In corpore articuli unica eſt concluſio ſimpliciter probata. Cōcluſio eſt, Reliquias ſāctorum qualeſcumq; (Ar. praece.) congruo honore venerari debem⁹, & pcipue eorū corpora. Probat primo. Affect⁹ alicui, veneratur et illa, quæ de ipſo poſt mortem relinquūt, (Porr. c. 149) ſed ſanctos dei veneramur: ergo eorum reliquias venerari debemus, & pcipue eorum corpora. (2. 2. q. 96. ar. 4.) Maior pbatur, ab auctoritate Auguſtini Minor pbat ex quatuor: qa ſācti ſunt Chri membra, qa dei filii, qa amici, qa nri intercesſores. Pars illa ſpecificata in concluſione. ſ. pcipue eorum corpora, manifeſtat ex trib⁹: quia tēpla Spiritusſancti inhabitantis: quia organa Spiritusſancti operantis per ea fuerunt: quia ſunt corpori Chri configurāda. Secundo pbat concluſio, quia de⁹ ſāctorum reliquias honorat miraculis: ergo & nos debemus honorare.

debetur tamen ei quidā honor ſ conſimilis ratione cuiuſdā excellentiæ. Et hoc ſignificant auctoritates inductæ.

AD II dicēdum, q honor matris refert ad filiū, qa ipſa mater eſt pp filium adorāda: non tū eo mō, quo honor imaginis refertur ad exemplar, quia ipſa imago prout in ſe cōſiderat vt res qdā, nullo mō ē venerāda.

AD III dicēdum, q crux nō eſt capax venerationis prout in ſe cōſiderat, ut dictū eſt: ſed beata Virgo ſm ſeipſam eſt veneratiōis capax. & idō nō ē ſimilis rō.

ARTICVLVS VI.

Vtrum reliquiæ ſanctorum ſint adorandæ.

AD SEXTVM ſic pcedit. Vr q Sanctorum reliquiæ nullo mō ſint adorandæ. Non .n. eſt aliquid faciendum, quòd poſſit eſſe occaſio erroris: ſed adorare mortuorum reliqas^h vr ad errorem Gentiliū pertinere, qui mortuis hominibus honor ficetā ipendebāt. ergo nō ſunt ſctorū reliquię adorādæ. (H)

¶2 Præt. Stultum vr rem^h inſēſibilem venerari: ſed ſctōrū reliquiæ ſunt inſenſibilia corpora. ergo ſtultū eſt eas venerari.

¶3 Præt. Corpus mortuū nō eſt eiuſdem ſpēi cum corpore viuo, & per cōſequēs non vr eſſe numero^i idem. ergo vr q poſt mortem alicuius ſancti corpus eius non ſit adorandum.

SED CONTRA eſt, q dr in libr. de Eccleſiaſticis dogmatibus: Sanctorum corpora, & pręcipue beatorū martyrum reliquias, ac ſi Chriſti membra, ſyncerisſime honoranda credimus. Et poſtea ſubditur. Si quis contra hanc ſētentiam uelit eſſe, non chriſtianus, ſed Eugnomianus & Vigilantianus creditur. (Cap 73. in prin. habetur inter opera Aug. to. 3.)

RESP. Dicēdum, q ſicut Aug. dicit in li. de ciuita. Dei. Si paterna ueſtis, & anulus, ac ſi quid eſt huiuſmodi, tanto carius eſt poſteris, quanto erga parentes eſt maior affectus, nullo modo ipſa ſpernēda ſunt corpora, quæ vtiq multo familiarius, atq; coniunctius, q quælibet indumenta geſtamus. hæc enim ad ipſam naturā hois pertinent. Ex quo patet, q qui hēt affectū ad aliquem, etiā, quæ de ipſo poſt mortē relinquunt, ueneratur, nō ſolū corpus, aut partes corporis eius, ſed ēt aliqua exteriora, puta, ueſtes, & ſimilia. Manifeſtū eſt aūt, q ſāctos dei in ueneratione habere debemus, tanquā mēbra Chri, Dei filios, & amicos, & nros interceſſores. Et idō eorū reliquias qualeſcumq;, honore cōgruo in eorū memoriā venerari debemus, & pcipue eorū corpora, q fuerūt tēpla, & organa Spiritus ſācti in eis habitātis, & operātis, & ſunt corpori Chri cōfigurāda p glorioſā reſurrectionem. Vñ, & ipſe deus hmōi reliquias conuenienter honorat, in eorum ꝑſentiam miracula faciendo. (Li. 1. ca. 13. to. 5.) (K)

AD PRIMVM ergo dicēdum, q hæc fuit ratio Vigilantii, cuius uerba introducit Hier. in li. quem contra eum ſcribit, dicentis, Propter̄ qū Gentiliū uidemus ſub prætextu religionis introductū, pulviſculum neſcio quem in modico vaſculo, pretioſo linteamine circundatum oſculantes adorant. Contra quem Hie. dicit in Epiſtola ad Riparium, Nos non dico Martyrum reliquias, ſed nec ſolē nec lunam, nec angelos adoramus ſ. adoratione latrię: honoramus autem reliquias martyrum, ut eum cuius ſunt martyres, adoremus: honoramus ſeruos, ut honor ſeruorum redundet ad dom. nū. Sic ergo honorando reliquias ſanctorum, nō incidimus in errorem gentilium, qui cultum latriæ mortuis hominibus exhibebant. (G) (*Alias pręſentia. In epi. ad Riparium nō procul a prin. to. 3.) (Incipit ep. Acceptis primum li teris tuis, to. 3. habetur ſ. procul a prin.)

AD II dicendum, quod corpus illud inſenſibile nō adoramus propter ſeipſum: ſed propter animam, quæ fuit ei unita, quæ nunc fruitur deo, & propter deum, cuius fuerunt miniſtri.

AD III dicendum, q corpus mortui alicuius ſancti non eſt idem^d numero quod primo fuit dū uiueret, propter diuerſitatem formæ, quæ eſt anima: eſt tamen idem, identitate materiæ, quæ eſt iterum ſuæ formæ uniẽda. (*Alias, mortuum D. 404. & 1091)

QVAESTIO XXVI.

De eo, quòd Chriſtus mediator Dei, & hominum dicitur, in duos articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de hoc, quòd dicitur Chriſtus Dei, & hominum mediator. (I)

Et circa hoc quæruntur duo.

¶Primo, Vtrum eſſe mediatorē Dei, & hominū, ſit proprium Chriſto.

¶Secundo, Vtrum hoc ei conueniat ei, ſm humanā naturā.

ARTICVLVS I.

Vtrum eſſe mediatorem dei, & hominum ſit proprium Chriſto.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videt quòd eſſe mediatorem dei, & hominum, nō ſit proprium Chriſto. Sicut enim ſacerdos, ita & propheta vr eē mediator inter deum, & homines ſm illud Deut. 5. Ego illo tempore ſequeſter fui, & medius inter deū, & uos: ſed^h eſſe prophetam, & ſacerdotē, non eſt proprium Chriſto. ergo etiam eſſe mediatorem. (K)

¶2 Præ. Illud, ^b q cōuenit angelis bonis, & malis, nō pōt dici eſſe propriū Chriſto: ſed eē me

SVPER QV. XXVI. ART. I.

Medina ar. 1.

Titulus clarus eſt.

¶In corpore articuli ſunt duæ concluſiones. Prima eſt: eſſe mediatorē inter Deū, & hoies ſimpliciter, ſeu perfectiue, eſt ppriū Chro. Secunda eſt: Nihil prohibet alios dici mediatores ſm quid, ſ. diſpoſitiue, uel miniſterialiter, prima concluſio pbat: Vnire hoies Deo, perfectiue cōuenit ſoli Chriſto. ergo ſolus Chrs eſt perfect⁹ mediator dei, & hoium. Ans pbat: quia per mortem ſuam mundum deo reconciliauit: & Apoſtolus dicit, De⁹ erat in Chro mundū, ſibi recōcilians. Conſequentia uero probat & ipſe: quia mediatoris officium ē mediare, inter eos iter quos ē mediator pbat: qa in medio coniungitur extrema. Et auctoritate Apoſt. qa cum dixiſſet, Mediator, &c. ſubiūxit. Qui dedit &c. Scda cōcluſio ue clara relinqr, quia cooperantur aliqui ad unionem. (Porr. c. 150) (3. d. 19. 4. q. 3. Et op. 3. c. 22. Et op. 61. ca. 18. Et Gal. 3. lc. 7. fin.)

dium.

dium inter Deũ, & hoies, conuenit angelis bonis, ut Dion. dicit 4. cap. de diui. nomi* conuenit ẽt au gelis malis. i. dęmonibus: hñt. n. quędam cõia cum Deo. ſ. immortalitatem, quædam cum hominib. ſ. ꝙ ſunt animo paſſiui, & per conſeqnens miſeri, ut patet per Aug. in 9. de ciu. dei. † ergo eſſe mediatorem Dei, & hominum non eſt proprium Chriſto.

Ca. 4. non multũ ꝓ- cul a prio.

Li. 9. ca. 8. to. 5.

¶ 3 Præt. Ad officium mediatoris ptinet^h interpellare ad unum eorũ, inter quos eſt mediator ꝓ altero: ſed Spiritusſanctus, ſicut dr Rom. 8. interpellat pro nobis ad Deum gemitibus inenarrabilibus. ergo Spiritusſanctus eſt mediator inter Deum, & homines. non ergo eſt proprium Chriſto.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicit 1. ad Tim. 2. Vnus eſt mediator Dei, & hominum, homo Ieſus Chriſtus.

RESP. Dcd̃m, ꝙ ad mediatoris officiũ proprie ptinet, coniugere, & unire eos, inter quos eſt mediator: nam extrema uniuntur in medio. Vnire autẽ homines Deo, perfectiue quidem cõuenit Chriſto, per quem hoies ſunt reconciliati Deo, ſm illud 2. ad Cor. 5. Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi. & ideo ^m ſolus Chriſtus eſt perfectus Dei, & hoĩum^a mediator^n inquantum per ſuã mortem humanũ genus Deo reconciliauit. Vnde cum Apoſt. dixiſſet, Mediator Dei, & hoĩum hõ Chriſtus Ieſus, ſubiunxit, Qui dedit ſemetipſum redemptionem ꝓ omnibus. ^p Nihil tñ prohibet aliquos alios ſecundũ quid dici mediatores inter Deũ, & homines, ^q prout. ſ. cooperantur ad unionẽ hominum cum Deo diſpoſitiue, uel miniſterialiter.

Concil. m D. 864.

Concil. ꝓ

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ prophetæ, & ſacerdotes veteris teſtamenti, dicti ſunt mediatores inter Deum, & hoĩes diſpoſitiue, & miniſterialiter, inquantum. ſ. prænuntiabant, & præfigurabãt uerum, & perfectum Dei, & hominum mediatorẽ. Sacerdotes uero noui teſtamenti poſſunt dici mediatores Dei, & hoĩum, inquantũ ſunt miniſtri veri mediatoris, uice ipſius ſalutaria ſacramenta hominibus exhibentes.

AD II dcd̃m, ꝙ angeli boni, ut Aug. dirit in 9. de ciu. Dei, * nõ recte pñt dici mediatores inter Deũ, & hoies. Cũ. n. utrũq; hẽant cõe cũ Deo, & beatitudinẽ, & immortalitatẽ, nihil aũt horũ cũ hoibus miſeris, & mortalibus, qũo nõ potius remoti ſũt ab hominibus, Deoq. coniuncti, q̃ inter utroſque medii conſtituti? Dion. * tñ dicit eos eſſe medios, qa ſm gradum naturę ſunt infra Deũ, & ſupra homines conſtituti, & mediatoris officiũ exercent, nõ quidẽ principaliter, & perfectiue, ſed miniſterialiter, & diſpoſitiue. Vñ Mat. 4. dr̃, ꝙ acceſſerũt angeli, & miniſtrabant ei. ſ. Chriſto. Dæmones autem habent cõem cum Deo immortalitatem cum hominibus aũt miſeriam: ad hoc. n. ſe interponit medium dæmon immortalis, & miſer, vt ad immortalitatẽ beatã tranſire non ſinat: ſed perducat ad miſeriã immortalẽ. Vñ eſt ſicut malus medius, qui ſeparat amicos. Chr̃us aũt habuit cõem cum Deo beatitudinẽ, cum hominibus autem mortalitatẽ: & ideo ad hoc ſe interpoſuit mediũ, ut mortalitate tranſacta, & ex mortuis faceret immortales (qđ in ſe reſurgendo mõſtrauit) & ex miſeris

Li. 9. & li. 14. ca. 15. a med. to. 5

Loco cita. in marg.

A beatos, unde nunquã ipſe diſceſſit: & ideo ipſe eſt bonus mediator, qui reconciliat inimicos.

AD III dicendum, ꝙ Spiritusſanctus cũ ſit ꝑ oĩa Deo ęqualis, nõ põt dici medi⁹, uel mediator inter Deũ, & hoies: ſed ſolus Chr̃s, qui licet ſm diuinitatẽ æqualis ſit Patri, tñ ſm humanitatem minor eſt pr̃e. ut ſupra dictum * eſt. Vñ ſuper illud ad Gal. 3. Chr̃us eſt mediator. dicit gl. ^t Nõ pr̃, nec Spiritusſanctus. Dicitur autem Spiritusſanctus interpellare pro nobis, qa ipſe interpellare nos facit.

Q. 20. a. 1. † implicite habet ſ gl. or. ibi.

ARTICVLVS II.

B *Vtrum Chriſtus ſecundum ꝙ homo, ſit mediator Dei, & hominum.*

AD SECVNDVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ Chr̃us non ſit mediator Dei, & hominum, ſecundũ ꝙ homo. Dicit *. n. Aug. i li. cõtra Felicianũ: Vna eſt Chr̃i pſona, ne ſit nõ unus Chriſtus, nõ una ſubſtantia, nec mediatoris diſpẽſatiõe ſubmota, aut Dei tãtũ dicat̃, aut hois fili⁹: ſed nõ ẽ Dei, & hois filius, ſecundum ꝙ
C hõ, ſed ſimul ſecundũ ꝙ Deus, & homo. ergo neq; dicendum eſt, ꝙ ſit mediator Dei, & hominũ ſolum ^h ſecundum ꝙ homo.

¶ 2 Præt. Sicut Chr̃s inquãtũ eſt Deus, cõuenit cũ Pr̃e, & Spiritusſancto, ita ^h inquãtum eſt hõ, cõuenit cũ hoibus: ſed ꝑꝑ hoc, ꝙ inquantũ eſt Deus, cõuenit cũ Pr̃e, & Spũſancto, nõ põt dici mediator, inquantũ eſt De⁹, qa ſuper illud 1. ad Tim. 2. Me-
D diator Dei, & hoium, &c. dicit gl. † Inquantũ eſt uerbũ nõ medius eſt, qa æqualis eſt Deo, & Deus apud Deũ, & ſimul unus Deus. ergo nec ẽt inquantũ eſt hõ, põt dici mediator, ꝑꝑ cõuenientiã quã cũ hoibus habet.

¶ 3 Præt. Chriſtus dr̃ mediator inquãtũ ^h recõciliauit nos Deo: qđ quidẽ fecit, auferẽdo pctm̃, qđ nos ſeparabat à Deo: ſed auferre pctm̃, cõuenit Chr̃o nõ in
E quãtũ eſt hõ, ſed ĩquãtũ eſt de⁹. ergo Chr̃s, ĩquãtũ eſt hõ, nõ eſt mediator, ſed ĩquãtũ eſt Deus.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit * ĩ li. 9. đ ciui. Dei. Nõ ob hoc mediator eſt Chr̃s, quia eſt uerbũ: maxime qppe immortale, & maxime beatũ uerbũ, longe à mortalib⁹ miſeris, ſed mediator eſt ſecundum quòd homo.

RESP. Dcd̃m, ꝙ in mediatore duo poſſum⁹ cõſiderare. Primo quidẽ rõnẽ medii: ſecũdo, ofĩm cõiũgẽdi. Eſt aũt đ rõne medi,

SVP. QVAE. XXVI. ART. II.

Medina. a. 2.

Titulus clarus. ¶ In corpore duo ſunt. Primo, ponunť duæ conditiones mediatoris, ſecundo applicantur ad Chriſtum dupliciter, & ſecũdũ ꝙ Deus negatiue, & ſecundũ ꝙ homo affirmatiue, & ſic ṙndeť quæſito. Chriſtus certiſſime dicitur mediator Dei, & hominũ, ſecundum ꝙ homo. Omnia clara ſunt in litera, conſiſtit enim eius proceſſus in hoc: Mediator ſm dio. ꝗ habet (ſcilicet eẽ medium, & officium cõiungendi extrema inter ſe) duas exigit cõditiones: prima eſt diſtantia ab extremis, ſecũda eſt relatio ad extrema vtrinque ex altero. Sed Chriſtus, ſecũdum ꝙ Deus neutram habet, quia non diſtat a Deo in natura, aut dñio: nec aliquid Dei non ſuũ deferre poteſt: ac ꝓ hoc nihil poteſt deferre ex Deo tanquã extremo. Sed ſecundũ ꝙ homo, habet utrãq;: quia diſtat à Deo natura, & ab hominib⁹ potiis dignitate gr̃æ, & gloriæ. defert quoque præcepta, donaq; Dei ad homines. & ſatiſfactionẽ ac interpellationem ex hominibus ad Deum, non quaſi hæc ab hominibus accipiat, ſed quia hæc uice hominũ ipſe Deo offert, qđ uocatur pro hominibus offerre, ac ſatiſfacere. Nihilominus ſatiſfactionem ex hominibus quodammodo accipit, pro quãto ex maſſa peccatrice, cat. oe. ſ. humana ab Adã genita, naturam paſſibilem in qua ſatiſfaceret aſſumpſit. ¶ Io tñ ſoluẽ ad primũ, & tertium ſimul conſidera diſcernẽdo rationem ſpecificãtem id,

Parr. 3 151 3. di. 19. a. 5 q. 1. Et 4. di. 41. a. 2. q. 1. co. Et di. 48. q. 1. ar. 2. Et ue 11. q. 29. a. 5 ad 5. Et 1. Tim. 2. lib 1. n. Et 1. Tim. 2. Ca. 10. parũ añ medium to. 6.

Eſt ſũpta ex Aug. li. 10. confeſ. c. 43. ante med. to. 1.

Li. 9. c. 15. nõ procul a ſi. to. 5.

id, quo Chriſtus mediat,aut ſatisfacit, & radicẽ,vñ illud, quo efficax originaliter redditẽ ad mediandũ, & ſatisfaciendum, & merendum pro oib⁹. Nã ſi ſpecificare, aut determinare quæris naturã, qua Chrs meref,mediat,& ſatisfacit,proculdubio natura humana eſt,create quippe naturæ ſunt act⁹ iſti. Sed ſi quæris, unde natura creata tanti eſt,ut mediet, mereaſ,& ſatisfaciat pro toto mundo, ex gratia eſt unionis,ex hypoſtaſi eſt diuina,qa.n. Chrs unigenitus eſt Patris,ideo p naturã aſſumptã ſatisfacit, meret,& mediat. Et hoc eſt quod in reſponſione ad primum, docemur,& doctrina ſuperius habita de efficacia ſatisfactionis,& meriti Chriſti ſic applicanda eſt in reſpõſione ad tertium. Et ſic oia conſonant.

Auct. m

Primæ partis de Chriſto tractatus tertius.

¶Hic incipit tertius tractatus primæ partis, q de Chriſto eſt, tractaturque hic uſq; ad q.59. de ſpectantibus ad igreſſum Chriſti in mundum,ut clare patet in litera.

Auct. p

quòd diſtet ab utroq; extremorũ: coniungit aũt mediator p hoc, q ea, q̃ unius ſunt,deſert ad alterũ.[m] Neutrũ aũt horum pót cõuenire Chriſto ẽm quòd Deus,[n] ſed ſolum ẽm q hõ. Nã ẽm q Deus,nõ differt a Patre, & Spiritusſancto in natura, & ptãte dñii.Nec ẽt Pater,& Spiritusſanctus,aliquid hñt quod non ſit filii, ut ſic poſſit id, qđ eſt Patris,uel Spiritusſãcti quaſi quod eſt aliorum,ad alios deferre: ſed utrumque conuenit ei, inquantum eſt homo: quia ẽm q eſt hõ, diſtat, & a Deo in natura, & ab hominibus in dignitate,& gratiæ,& glorię.Inquantum ẽt eſt homo, cõuenit ei coniungere homines Deo, præcepta, & dona Dei,hoibus exhibendo, & pro hominibus Deo ſatisfaciendo, & interpellãdo.& iõ[o] ueriſſime dr̃ mediator ſecundum quòd homo.[p]

AD PRIMVM ergo dcẽm, q ſi ſubtrahatur diuina natura a Chro, ſubtraheť per cõſequẽs ab eo ſingularis plenitudo gratiarũ,quæ conuenit ei,inquantum eſt unigenitus a patre, ut dr̃ Io.1. Ex qua quidẽ plenitudine habet,ut ſit ſuper omnes hoĩes cõſtitutus, & propinquius ad Deũ accedẽs.

AD II dcẽm,q Chriſtus,ſecundum quòd deus, eſt per omnia æqualis patri: ſed etiam in humana natura excedit alios homines. et ideo ſecũdum q hõ,pót eſſe mediator,non aũt ſecundum q Deus.

AD III dcẽm,q licet auctoritatiue peccatũ auferre conueniat Chriſto ſecundum quòd eſt deus, tamen ſatisfacere pro peccato humani generis cõuenit ei,ſecundum quòd eſt homo. Et ſecundum hoc dicitur dei,et hominum mediator.

SV. QVAE. XXVII. ART. I.

Palud. 3.d.3.q.1. Medina.ar.1. Alb.Mag.3.d.3.a.4.

IN corpore duo ſũt, primo qualis notitia de hoc quæſito haberi poteſt, dr̃:ae per hoc monſtratur uia ad inueſtigandã certitudinẽ cõcluſionis.ſcđo per monſtratã uiã incedendo,videtur qſito una cõcluſione affirmatiua.

In q.præc.

¶Quo ad primũ uia ſciendi nõ eſt ex ſacræ Scripturę auctoritate in ſpecie,ſed irõnabilibus ſacræ Scripturæ conſonis, ut Auguſt. de Aſſum-

QVAESTIO XXVII.

De Beata virgine Maria ſanctificatione,in ſex articulos diuiſa.

POST prædicta, in quibus de vnione Dei,et hominis et de his, quæ unionẽ cõſequũtur,tractatũ eſt,[e] reſtat conſiderandum de his, quæ filius Dei incarnatus, in natura humana ſibi unita geſſit,uel paſſus eſt: quę quidem conſideratio quadripartita erit. Nam primo cõſiderabimus de his, quę pertinent ad ingreſſum eius in mundum.Secundo,de his,quæ pertinent ad progreſſum uitę ipſius in hoc mundo. Tertio,de exitu ipſius ab hoc mundo. Quarto,de his, q̃ pertinent ad exaltationẽ ipſi⁹ poſt hãc vitã.

¶Circa primũ quatuor cõſideranda occurrunt. Primo vnde de conceptione Chri. Scđo, de eius natiuitate. Tertio, de eius circuncisione. Quarto,de eius baptiſmo.

¶Circa cõceptionem aũt eius oportet primo,aliqua cõſiderare quantũ ad matrẽ cõcipiẽte: ſecundo,quantũ ad modũ conceptionis,tertio,quantũ ad pfectionem prolis conceptæ.

¶Ex parte aũt matris occurrit conſiderandum, primo quidẽ de ſanctificatione eius: ſecũdo,de virginitate eius: tertio de deſponſatione eiuſdem: quarto de annunciatione ipſius:quinto, de præparatione ipſius ad concipiendum.

prione arguit.

¶Quo ad tm concluſio eſt, Rõnabiliter credimus B. Virginem ſanctificatã in utero, probaſ, Maiora grę priuilegia beatę Virgini conceſſa creduntur,quã alijs ſanctis ſed quibuſdã ſanctis conceſſa eſt ſanctificatio in utero. ergo. Maior probatur, tũ quia mater futura erat Vnigeniti à Patre pleni gratia: tum qa Angelus dixit eã plenã gratia. Minor probatur de Hier. & Ioan. Baptiſta.

Circa primum quæruntur ſex.

¶Primo, vtrum beata virgo mater Dei,fuerit ſanctificata ante natiuitatem ex utero.

¶Secũdo,vtrũ fuerit sãctificata ante animationẽ.

¶Tertio,vtrum per huiuſmodi ſanctificationẽ fuerit ſibi totaliter ſublatus fomes peccati.

¶Quarto,vtrum per huiuſmodi ſanctificationem fuerit conſecuta,ut nunquam peccaret.

¶Quinto,vtrum per huiuſmodi ſanctificationem adepta fuerit plenitudinem gratiarum.

¶Sexto,vtrum ſic ſanctificari,fuerit propriũ ſibi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum beata Virgo mater Dei, fuerit ſanctificata ante natiuitatem ex utero.

Ferrar. a. 152

AD PRIMVM ſic proceditur. Vĩ q beata uirgo non fuerit ſanctificata ante natiuitatẽ ex utero. Dicit.n.Apoſt. ad Cor.15. Non prius quod ſpũale eſt,ſed prius, quod eſt animale, deinde qđ eſt ſpũale,ſed p gratiam ſanctificantem naſciť hõ ſpũaliter in filium Dei ſecundũ illud Io.1. Ex Deo nati ſunt. Natiuitas autem ex utero, eſt[h] natiuitas animalis,non ergo beata uirgo fuit prius ſanctificata quam ex utero naſceretur.

3.d.3.q.1. a.1.q.3. Et quol.6.q.5.a.1.cor. Et op.3.c. 232.Et 3.ſẽ. 45.

¶2Præt Aug.[e] dicit in epiſtola ad Dardanum: Sanctificatio,qua efficimus templum Dei, non niſi renatorum eſt: nemo autem renaſcitur niſi prius naſcatur.ergo beata virgo non fuit prius ſanctificata,quàm ex vtero naſceretur.

In epi. 57 a medio. tom.2.

¶3Præt.Quicumq; eſt ſanctificatus per gratiã, eſt mũdatus à[h] peccato originali, & actuali,ſi ergo B. Virgo fuit ſanctificata ante natiuitatẽ ex utero,cõſequens eſt q tunc fuerit emundata ab originali peccato:ſed ſolum originale peccatum poterat eã impedire ab introitu regni cæleſtis. Si ergo tũc mortua fuiſſet,uideť q ianuam regni cœleſtis introiſſet,quod tamen fieri nõ potuit ante paſſionẽ Chriſti,habemus.n fiduciam in introitum ſanctorum per ſanguinem eius.ut dicit Hebr.10. Videtur ergo q beata uirgo non fuerit ſanctificata antequã ex utero naſceretur.

¶4Præt.Peccatũ originale[k] cõtrahitur ex origine, ſicut

ſicut pctm̃ actuale ex actu. Sed q̃diu aliqs eſt i actu peccãdi, nõ põt a pctõ actuali mũdari. ergo ẽt nec beata Virgo a pctõ originali mũdari potuit, dũ eẽt adhuc i ipſo actu originis i materno vtero exiſtẽs.

SED CONTRA eſt, ꝙ Eccła celebrat natiuitatẽ beatę Virginis, nõ aũt celebrat̃ feſtũ in Eccła niſi ꝓ aliquo ſancto. ergo beata Virgo in ipſa ſua natiuitate fuit ſancta. fuit ergo in utero ſanctificata.

RESP. Dcẽdm, ꝙ de ſanctificatione beatę Marię, ꝙ ſ. fuerit ſanctificata in utero, nihil in Scriptura canonica tradit̃, q̃ et nec de eius natiuitate mẽtionẽ facit: ſicut tñ Aug. in ſermone de Aſſumptione ipſius Virginis, rõnabiliter argumentat̃, ꝙ cũ corpore ſit aſſumpta in cęlũ (qđ tñ Scriptura non tradit) ita ẽt rõnabiliter argumẽtari poſſumus, ꝙ fuerit ſanctificata in utero. Rõnabiliter. n. credit̃, ꝙ illa, q̃ genuit Vnigenitũ a Patre, plenũ grãæ, & veritatis, præ oĩbus aliis maiora priuilegia grãæ accẽperit. Vñ, ut legit̃ Luc. 1. Angelus ei dixit, Aue Maria grãa plena. Inuenim⁹ aũt qbuſdã aliis hoc priuilegialiter eẽſe cõceſſum, vt in utero ſanctificarent̃, ſicut Hieremias, cui dictũ eſt, Hier. 1. Antequã exires de vulua, ſanctificaui te, & ſicut Ioãnes Baptiſta, de quo dictũ eſt Luc. 1. Spũſctõ repleb. adhuc ex utero matris ſuę. Vñ rõabiliter credit̃, ꝙ beata Virgo ſanctificata fuerit anteq̃ ex utero naſceret̃.

In ll. de aſſumptione beatæ Mariæ ca. 6. præcipue to. 9.

D. 845.

D. 843.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, ꝙ ẽt in beata Virgine prius fuit id, quod eſt aĩale, & poſt id, quod eſt ſpirituale, quia prius fuit ſecundum carnem concepta, & poſtea ſecundum Spiritum ſanctificata.

AD II dcẽdm, ꝙ Aug. loquit̃ ſm legẽ cõem, ſm quã per ſacra non regenerant̃ aliqui niſi prius nati: ſed Deus huic legi ſacrorum, potentiã ſuã non alligauit, quin aliquibus ex priuilegio grãm ſuam conferre poſſit, antequam naſcantur ex utero.

D. 370.

AD III dcẽdm, ꝙ beata Virgo ſanctificata fuit in utero a peccato originali, quãtũ ad maculã pſonalẽ, non tñ fuit liberata a reatu, quo tota natura tenebat̃ obnoxia, ut ſ. non intraret in paradiſum niſi per Chriſti oſtium,* ſicut, & de ſanctis patribus dicitur, qui fuerunt ante Chriſtum.

* Alias hoſtiam.

AD IIII dcẽdm, ꝙ pctm̃ originale trahit̃ ex origine, inquantũ ꝑ eã cõicat̃ humana natura, quã proprie reſpicit pctm̃ originale, quod quidẽ fit qñ proles concepta aĩatur. Vñ poſt aĩatione nihil prohibet prolẽ conceptã ſanctificari: poſtea. n. nõ manet in materno vtero ad accipiẽdã humanã nãm, ſed ad aliqualẽ perfectionẽ eius, quod iã accepit.

SVP. QV. XXVII. ART. II.

Ferr. c. 153 q. di. 3. q. 1 artic. 1. Et quo. 6. q. 5 art. 1. co. Et opuſ. 3. ca 231. ad præce.

S. Bo. 3 ſ. d. 3. q. 2. a. 1. Scot. 3 ſ. d. 3. q 1. Riccar. 3. ſ. d. 3. q. 3. Duran. 3. ſ. d. 3. q. 4. Mai. 3. ſ. d. 3. q. 2. Bacco. 3. ſ. d. 3 q. 2. Cap. 3. d. 3. q. 1. con. 1. Medina. a. 2.

Titulus clarus eſt de animatione ſecundum animam rationalem intellectus.

ARTICVLVS II.

Vtrum beata Virgo fuerit ſanctificata ante animationem.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ beata Virgo ſanctificata fuerit ante aĩatioñẽ: qa (vt dictũ eſt) plus grãæ eſt collatum Virgini matri Dei, q̃ alicui ſanctorũ: ſed quibuſdã ur̃ eẽſſe cõceſſum, ꝙ ſanctificarent̃ ante aĩationẽ: qa ut dr̃ Hier. 1. Priuſq̃ te formarẽ in utero, noui te: non aũt infunA
dit̃ aĩa ante corporis formationẽ. Silr̃ ẽt de Ioan Bapt. dicit Ambr. ſuper Luc. ꝙ nondum inerat ei ſpiritus uitæ, & iam inerat ei Spiritus gratiæ. ergo multo magis beata Virgo ante aĩationem ſanctificari potuit.

Libro. 1. In Luc. in tit. de turbati Zachariæ cõfirmati. Parum ante n. c. d. t. 5 & c. 18. parum a principio.

¶ 2 Præt. Cõuenĩes fuit (ſicut Anſel. dicit i li. de cõceptu Virginali) ut illa Virgo ea puritate niteret, qua maior ſub Deo nequit intelligi. Vñ, & Cant. 4. dr̃
B Tota pulchra es amica mea, & macula nõ eſt in te: ſed maior puritas fuiſſet beatæ Virginis, ſi nunq̃ aĩa eius fuiſſet inquinata cõtagio originalis pcti. ergo hoc ei ꝓſtitũ fuit, ut anteq̃ aĩaret̃ caro eius, ſanctificaret̃.

¶ 3 Præt. Sicut dictũ eſt, nõ celebrat̃ feſtũ niſi de aliquo ſãcto: ſed quidã celebrãt feſtũ conceptionis beatæ Virginis. ergo ur̃ ꝙ in ipſa ſua conceptione
C fuerit ſancta, & ita ꝙ ante animationem fuerit ſanctificata.

Art. 1. huius q. arg. Sed cont.

¶ 4 Præt. Apl̃us dicit Ro. 11. Si radix ſancta, & rami, radix aũt filiorũ ſũt parẽtes eorũ. potuit ergo beata Virgo ſãctificari ẽt in ſuis parẽtib. ante aĩationẽ.

SED CONTRA eſt, ꝙ ea, quæ fuerũt in ueteri teſtõ ſunt figura noui, ſm illud 1. ad Cor. 10. Oĩa in figura cõtingebãt illis: ſed ꝑ ſanctificationẽ tabernaculi, de qua dr̃ in Pſ. 45. Sancti
D ficauit tabernaculũ ſuũ altiſſimus, ur̃ ſignificari ſanctificatio matris Dei, quæ tabernaculũ Dei dr̃, ſm illud Pſ. 18. In ſole poſuit tabernaculũ ſuũ. De tabernaculo aũt dr. Exod. ultim. Poſtquã cuncta perfecta ſunt, operuit nubes Tabernaculũ teſtimonii, & gloria Dñi impleuit illud. ergo ẽt beata Virgo non fuit ſanctificata niſi poſtquã cuncta eius perfecta ſunt, ſcilicet & corpus, & anima.

E RESP. Dcẽdm, ꝙ ſanctificatio beatæ Virginis, non põt intelligi ante eius animationem, duplici rõne. Primo quidem, quia ſanctificatio, de qua loquimur, nõ eſt niſi emundatio a peccato originali, ſanctitas n. eſt ꝑfecta munditia, ut Dionyſ. dicit in 12. c. de Di. no. Culpa aũt non põt emundari niſi ꝑ grãm, cuius ſubiectũ eſt ſola

¶ In corpore artic. eſt una concluſio cum uno corollario. Concluſio eſt reſponſiua quæſito directe, beata uirgo non fuit ſanctificata ante animationem. Corollarium eſt, beata Virgo fuit ſanctificata poſt animationem. Concluſio probatur dupliciter, primo ſic, Sanctificatio de qua loquimur, eſt emundatio a peccato originali. ergo eſt per gratiã. ergo in ſola creatura rationali. ergo non ante infuſionem animę rationalis. Antecedens declaratur ex Dionyſi. Sanctitas eſt perfecta munditia. Prima conſequẽtia probatur, quia culpa non emundatur, niſi per gratiam. Secunda uero, quia ſola creatura rationalis eſt ſubiectum gratiæ. Secundo, ducendo ad inconueniens ſic. Proles concepta ante infuſionem aiæ rationalis non eſt culpę obnoxia. ergo quocumque modo ante animationem beata Virgo ſanctificata fuiſſet, non incurriſſet originalis peccati maculam. ergo non indiguiſſet redemptione & ſalute, quæ eſt facta per Chriſtũ: ſed hoc eſt inconueniens. ergo. Aña probatur, quia ſola creatura rationalis eſt ſuſceptiua culpę. Prima conſequentia ut clara relinquitur. Secunda aũt probatur auctoritate angeli Mat. 1. Ipſe ſaluum faciet a peccatis. Inconueniens conſequentis probatur auctoritate Apoſt. 1. ad Tim. ¶ Aduerte hinc primo, quòd ſanctificatio poteſt dupliciter ſumi. Primo, ut eſt de contrario in contrarium, de immunditia ad munditiam, & ſic conſtat quòd eſt de peccato in gratiam. Secundo, ut eſt de negatio in affirmatum, de nõ ſancto in ſanctum, de nõ gratia in gratiam. Et ſic non ſupponit peccatum, & inuenitur in Chriſto, & angelis, angeli enim ſanctificati ſunt a Deo, qui numquam peccauerunt, & de ſeipſo dicit Chriſtus, quem

Concl.

C. 12. par[um] a princip.

Pater

creatura rõalis. Et iõ ante infuſionẽ aiæ rõalis beata Virgo ſanctificata non fuit. Secundo quia cum ſola creatura rõalis ſit ſuſceptiua culpæ, ante infuſionẽ aiæ rõalis proles concepta, non eſt culpæ obnoxia. Et ſic quocũq; mõ ante aiationẽ beata Virgo ſanctificata fuiſſet G numquã incurriſſet maculam originalis culpę, & ita nõ indiguiſſet redẽptione, & ſalute, q̃ eſt per Chr̃m, de quo dr̃ Matt. 1. Ipſe ſaluum faciet populum ſuũ a peccatis eorũ. Hoc aũt inconueniens eſt, ꝙ Chr̃s nõ ſit ſaluator oĩm hoim, vt dr̃ primæ ad Timot. Vñ relinquitur, ꝙ ſanctificatio beatæ Virginis fuerit poſt eius animationem.

Ad primum ergo dcẽdm, ꝙ H Dñs dicit, antę formationẽ in vtero ſe Hieremiã nouiſſe, notitia. ſ. prędeſtinationis, ſed ſanctificaſſe dicit eũ non ante formationẽ, ſed antequam exiret de uentre. Quod aũt Ambroſius dicit, ꝙ Ioanni Baptiſtæ nondũ inerat ſpũs uitæ, cũ iã habebat ſpiritũ gratiæ, non eſt intelligendum, ſecundum ꝙ I ſpiritus uitæ dicitur anima uiuificans, ſed ſecundum ꝙ ſpiritus uitæ dr̃ aer exterius reſpiratus: uel põt dici, ꝙ nondum inerat ei ſpiritus uitę, ideſt aia quantum ad manifeſtas, & completas operationes ipſius.

Ad II dcẽdm, ꝙ ſi numquã aia beatę Virginis fuiſſet contagio originalis pcti inquinata, hoc derogaret dignitati G Chriſti, ſcđm quã eſt uniuerſalis oĩm ſaluator. Et ideo ſub Chriſto, qui ſaluari non indiguit, tamquam uniuerſalis ſaluator maxima fuit beatę Virginis puritas. Nam Chriſtus nullo modo contraxit originale peccatum, ſed in ipſa ſui cõceptione fuit ſanctus, ſcđm illud Luc. 1. Quod ex te naſcetur ſanctũ, uocabitur Filius Dei: ſed beata Virgo contraxit quidem originale peccatum, ſed ab eo fuit mundata, antequam ex utero naſceretur. Et hoc ſignat. Iob. 3. ubi de nocte originalis peccati dr̃, Expectet lucem, ideſt Chriſtum, & non uideat (quia nihil inquantũ incurrit in illã, ut dr̃ Sapien. 7.) nec ortũ ſurgentis auroræ, i. beatę Virginis quę in ſuo ortu à peccato originali fuit immunis.

I Ad III dicendum, ꝙ licet Romana eccleſia conceptionẽ beatę Virginis nõ celebret, to

Pater ſanctificauit, &c. In prima aũt rõe hic allata ſumitur F ſanctificatio primo gratia materiæ, qm̃ ſermo eſt de ſanctificatione hois deſcendentis ex commiſtione maris, & fęminę: ſupponimus. n. oẽm hmõi hoiem peccatum originale contrahere, iuxta ſuperius determinata de peccato originali. Et ꝓpterea in litera dr̃, ꝙ ſanctificatio, de qua loquimur eſt emundatio a peccato originali. Et ex auctoritate Dio accipiendo munditiã a cõtratio ꝓbat, ly rõne materię ꝓbatur, ꝙ a pfecta munditia in tali materia eſt emundatio a peccato originali.

¶Aduerte ſcđo, ꝙ licet ſanctificatio proprie ſumpta, vt ſ. ꝑtingit ad ꝓpriũ terminũ ad quẽ, qui eſt gra reddẽs creaturã impeccabilẽ ad minus mortaliter ſumatur duobus antedictis modis, extẽditur tñ ſanctificationis nomẽ (ſicut ẽt extendunt alia nõia multiplicia) ad ea, q̃ ad ſanctitatẽ ꝑparant, uel faciunt, & hmõi. Et ꝓpterea Auctor in ſecũda rõe hic allata extenſo ſanctificationis noie utit, dicens, Quocumq; mõ ante aiationẽ beata Virgo ſanctificata fuiſſet. Ea aũt neceſſitas ſecũdæ rõnis fuit, quia excluſo per primam rationem, ꝙ ante infuſionẽ rõnalis alæ ſanctificata fuit proprie (quia nõ erat capax gratię) ſuperetat excludere ꝙ tunc ẽt, ſ. ante animationem non fuit ſanctificata illo mõ, quo ille fœtus erat ſanctificationis capax, puta ꝙ mundaretur ab infectione, ſeu contagione, quæ erat infectura aĩam rationalem ſibi infundendã. Et hoc per ſecundã rationem directe excluditur, ut patet.

Loco citato in argu.

¶Circa ſecundam rõem dubium occurrit de illa cõſequentia, ergo non indiguiſſet redemptione Chriſti. Nam vr non valere ex eo, ꝙ multi cum ſint modi, quibus redemptio, & ſalus per Chriſtum fit etiam a peccato, ratio iſta unum tantum modum excludens, quaſi oẽs excluſerit, infert negatiuam totaliter, ꝙ non indiguiſſet redemptione Chriſti. Quòd aũt non ſit unicus tñ modus quo redemptio a peccato ſit per Chriſtum, ex eo patet ꝙ ultra illum cõem modum, quo ſaluat, delendo inuentam peccati maculam in anima, datur alius, quo tollendo cõtagionis labem a carne ſuſceptura animam, præſeruat a pecca- K to animam, ne incurrat in illud. Ac per hoc, licet beata Virgo non indiguiſſet illo modo, ſ. per deletionem maculæ incurſæ, redimi, & ſaluari per Chriſtum, indiguit tñ redimi, & ſaluari per eundem, alio modo, ſcilicet per emundationem infectionis fœtus, ut ſic præſeruaret a culpa.

¶Ad huius euidentiam aduertendum eſt, ꝙ aliud eſt perſonam beatæ Virginis indiguiſſe redimi a peccato per Chr̃m, & aliud eſt fœtum illum ante alæ infuſionẽ indiguiſſe ſanctificari per Chriſtum. Nam perſonam ipſam indigere ſaluari a peccato eſt liberari a peccato, quod habet, uel haberet: oportet. n. aut ꝙ habeat peccatum, uel ꝙ ſit in procinctu, ſeu periculo habendi peccatum quiſquis eget ſaluari a peccato: ſi. n. peccatum non habet, nec eſt in periculo habendi peccatum, ſaluari a peccato non indiget, ut patet. Fœtum autem egere ſanctificatione, eſt quia niſi ſanctificetur, immundus erit. Si beatę igitur Virginis fœtus ſanctificatus fuiſſet ante infuſionẽ animæ rõnalis, cum fœtus non ſit homo niſi per animam rationalem ipſa beata Virgo, quę non erat adhuc ſed fœtus ille indiguiſſet ſanctificari per Chr̃m, ſed ipſa beata Virgo fuiſſet concepta ſine peccato originali abſq; quacumq; alia gratia ꝙ ex hoc ipſo, ꝙ ala ſua infuſa eſſet materiæ mundę, originale peccatũ non contraxiſſet, ẽt ſi nulla ſup appoſita fuiſſet gra, ac ꝑ hoc ipſa beata Virgo non indiguiſſet gra redẽptionis, ſeu ſaluationis a peccato ꝑ Chr̃m factę. Exemplũ, Apoſtolus Paulus qa natus eſt ciuis Romanus, nũqm indiguit cęſarea gratia ad ciuilitatẽ Romanã, ꝗuis aliqs ex parentibus ſuis hac gratia indiguerit. Simile eſt in propoſito, quia licet cato alis perſonam beatæ Virginis indiguerit redimi tamẽ per Chriſtum, ipſa tamen beata Virgo, quia nata in utero eſſet expers peccati abſque infuſa ſibi gratia præſeruante, ne incurreret, non indiguiſſet ſimpliciter, & abſolute redimi, ſeu ſaluari a peccato per Chriſtum. Et hinc habes, quòd ſi dicatur quòd beata Virgo indiguiſſet in carne præcedente redimi a peccato, quamuis non in ſe, hęc diſtinctio non obſtat dictis, quoniam indigere in antecedentibus nõ eſt ipſam indigere, ita ꝙ ly in antecedentibus, eſt conditio diminuens rõem indigentię perſonalis. Et ꝓpterea non ualet conſequentia, indiguiſſet in ſui fœtus carne, ergo ipſa beata Virgo indiguiſſet. Eſt ergo ſimpliciter uera doctrina in litera tradita, ꝙ ſi beata Virgo fuiſſet ante infuſionem alę ſanctificata, ꝙ non eguiſſet redemptione, & ſalute a peccato facta per Chriſtum. Et bene nota, ꝙ non dr̃, ꝙ non indiguiſſet ſalute gratię aut glorię facta per Chriſtum, ſed ſalute a peccato, a qua dictus eſt Ieſus, hoc eſt ſaluator, ut Angelus reuelauit Ioſeph, dicens Mat. 1. Vocabis nomen eius Ieſum, ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eorum. Et per hęc patet reſponſio ad obiectionem, qm̃ beatam Virginem in præcedente fœtu, uel parente, &c. indigere redemptione, non eſt ipſam beatam Virginem indigere, ſicut Paulum in ſuis parentibus indiguiſſe gratia, ciuilitatis Romanę, non eſt Paulum illa indiguiſſe: ſed maiores ſuos indiguiſſe illa.

D.245.

D.370.

D.249.

¶Circa corollarium, dubium occurrit, quia non uĩ ſequi ex præmiſſis. Nam ex hoc ꝙ beata Virgo non fuit ſanctificata ante aiationem, non ſequitur ꝙ ſanctificatio eius fuerit poſt aiationem: ſtat enim ꝙ nec ante, nec poſt, ſed in ipſo inſtanti infuſionis alę fuerit ſanctificata, ut multi moderni tenent.

¶Ad hoc dicitur, ꝙ aliud eſt diſcutere materiam hanc abſolute, & aliud inquantum ex hac litera infertur talis concluſio corollarię. Nam abſolute loquendo, inter illas duas poſitiones extremas, ſcilicet quòd fuerit ſanctificata, uel ante infuſionem animę, uel poſt infuſionem animę, eſt poſitio media ꝙ fuit ſanctificata in inſtanti infuſionis animę. Cuius opinionis Auctor hic non meminit, quia tempore ſuo non erat adinuenta, omnibus communiter tenentibus beatam Virginem conceptam in peccato originali, & ideo ut uidetur, reprobantibus ſanctificationem carnis eius ante infuſionem animę, ut in hac litera patet. Et propterea loquendo ſcđm præſentis literę

literæ contextum, conſequentia tenet, quia à negatione ſancti A ficationis anterioris cum ſua ratione, quia ſcilicet contraxiſ peccatum originale, infertur quòd fuerit ſanctificata poſt animationem. Et clare patet quòd ſequela hęc eſt efficax, quoniã impoſſibile eſt in vno eodemque inſtanti contrahere peccatũ originale, & ſanctificari ab illo. Stat ergo litera ſolida, quamuis nõ ſoluera à illa media opinione, tunc inopinabili. Quæ hodie mulieribus, nulgo, aſſectique nõnul locum pio, multorũ autem induſtria, ac quæſita cogentibus ita prævaluit, ut doctrinæ ſanctorũ æſtimata pietas præferatur, & quod in communi aſſeritur, in his ſcilicet, quæ credẽda ſunt ſectandos magis eſſe antiquos doctores, quàm modernos in hoc particulari poſt hr. dum moderni antiquis, & non ſancti ſanctis præferuntur. Teſtatur autem erraticus hic proceſſus, ſimiles eſſe iſtos peccantibus ex ignorãtia electionis, dum in uniuerſali ſcientes applicando ad particulare, ab uniuerſali declinant. Verum opinio iſta media quantũuis noua quantumuis aliena à doctrina antiquorũ doctorum, & à doctrina ſanctorum cõmuniter, quia tamen nihil contra fidem ſub ſtinet, & Apoſtolica ſedes decreuit donec fuerit deciſum, abſque hæreſis criminiſque labe utranque cõtradictionis partem teneri poſſe, unaquæque prouincia in ſuo ſenſu abundet, modo prompta ſit Eccleſiæ ſanctæ definitioni ſubeſſe.

Ca. ix. circa princi. io. 3.

lerat tamen cõſuetudinem aliquorum eccleſiarum, illud feſtum celebrantium. Vnde talis celebritas non eſt totaliter reprobãda. Nec tamen per hoc, quòd feſtum cõceptionis celebratur, datur intelligi, quòd in ſua cõceptione fuerit ſancta: ſed quia quo tempore ſanctificata fuerit ignoratur, celebratur feſtũ ſanctificationis eius potius quàm cõceptionis in die conceptionis ipſius.

3

Ad IIII dicẽdum, quòd duplex eſt ſanctificatio. Vna quidẽ totius naturę, inquantũ, ſ. tota natura humana ab omni corruptione culpæ, & pœnæ liberatur, & hęc erit in reſurrectione. Alia uero eſt ſanctificatio perſonalis, quæ non tranſit in C prolem carnaliter genitã, quia talis ſanctificatio non reſpicit carnem, ſed mẽtẽ. Et iõ ſi parẽtes beatæ Virginis fuerunt mũdati à peccato originali, nihilo minus beata Virgo peccatum originale contraxit, cum fuerit concepta ſecundum carnis cõcupiſcentiam ex cõmiſtione maris, & feminæ: dicit. n. Auguſtin.* in libro de nuptiis, & concupiſcẽtia, oẽm quæ de concupitu D naſcitur carnem eſſe peccati.

¶ Scripſimus de hac materia tractatulum quendã ad Leonem x. Pontif. Max. qui uiuit, & regnat: & iõ ſat ſit hic monuiſſe omnes de re hac diſſerentes, aut prædicantes, ut meminerint ſe non de fidei neceſſariis, ſed de probabilibus tractare: neutra ſiquidem pars fidei documentis aduerſatur. Nã ſi tenetur beatam Virginẽ contraxiſſe originale peccatum (ut ſancti, & antiqui doctores tenẽt) ſtãt omnia cõſona inuenies. Si aũt tenetur beatã Virginem nõ ex ui cõceptionis, ſed ex gratia ſingulariſſima in ipſo inſtanti infuſionis animæ, infuſa illi animæ præſeruatã ab originali peccato quod tunc incurriſſet niſi illa gratia affuiſſet, nihil contra fidem tenetur, ſed ſpecialis modus redimẽdi, ac ſaluandi à peccato originali, Chriſto attribuitur reſpectu ſuæ matris, ſic. n. ipſa beata Virgo indiguit redimi, & ſaluari à peccato per Chriſtum, quoniam ipſa tunc incurriſſet peccatum, niſi munus gratię præuenientis non tempore, ſed natura affuiſſet. Et ita puritas eius fuit maxima ſub Chriſto, qui nullo modo indiguit redimi, qui ex ui ſuæ conceptionis fuit ſanctus. Fuitque in beata Virgine quod animale, eſt prius natura non tempore, quàm quod ſpũale eſt quoniam infuſio gratiæ in ipſa anima ſupponit productionem animæ, quamuis, ut dictum eſt, præueniat peccati maculam, quæ tunc incurrenda erat niſi gratia illam impediſſet, probabilis profectò opinio, niſi ſanctorum antiquorum auctoritas obſtaret longe probabiliorẽ reddens cõtrariã poſitionẽ.

SVPER QVÆST. XXVII. ART. III.

Richard. 3. d. 2. q. 2.
Medina ar. 3.
Alb. Mag. 3. diſt. 3. ar. 24.

Titulus clarus recolentibus fomitis rationem ex dictis in præcedentibus: eſt enim fomes appetitus ſenſitiui deordinatio ex ſubtractione originalis iuſtitiæ deſtituti, qua deordinatione caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.

¶ In corpore ar. duo fiunt. Primo, recitãtur quatuor opiniones circa quęſitum, deinde ſingulę examinantur, & ſola quarta approbatur, ſicque reſpondetur quęſito.

¶ Quo ad primũ opiniones patent, prima quòd totaliter ablatus, ſecunda quòd ablatus, quã tum ad pronitatẽ in malum non aũt quã tum ad difficultatem in bonum: tertia, quòd ablatus quantum ad perſonam, non quãtũ ad naturam; quarta quòd remanſerit ſm eſſentiam ligatus quãtum ad actũ. Et hæc quarta uidetur coincidere cum ſecunda opinione poſita à Magiſtro ſent. in 3. diſt. tertia ſen. Duas tantum ibi ponit, ſcilicet primã, & quartam, ſub aliis uerbis, ut ſic ibi.

Part. 1. 154 3. d. 3. q. 1. ar. 2. & ibi. in expoſitione pri. par. tex. Et op. 3. cap. 231.

¶ Quo ad ſecundum, examinatur primo, ſecunda opinio dicens, quòd fomes remãſit quo ad difficultatem ad bonum, ſed non quo ad pronitatem ad malum, Contra quam obiicit ſic, Fomes eſt inordinata habitualis cõcupiſcentia appetitus ſenſitiui, & inordinatio hęc attenditur penes repugnãtiam ad rationem. ergo ponere quòd remanſerit, & non inquantum inclinat ad malum, eſt ponere duo oppoſita: Et tenet ſequela, quia repugnãtia ad rationem in appetitu eſt inquantum inclinat ad malum, uel difficultat in bono.

li. 4. orth. fi. c. 15.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ſanctificationem fuerit beatæ Virgini fomes totaliter ſublatus.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr quòd beata Virgo non fuerit emundata ab infectione fomitis. Sicut enim pœna originalis peccati eſt fomes qui conſiſtit in inferiorum uirium rebellione ad rationem,[b] ita etiam pœna originalis peccati eſt mors, & cęteræ pœnalitates corporales: ſed beata Virgo fuit ſubiecta huiuſmodi pęnalitatibus. ergo etiam fomes ab ea totaliter remot⁹ nõ fuit.

3

¶ 2 Præt. 2. ad Corinthios 12. dicitur, Virtus in infirmitate perficitur, & loquitur ibi de infirmitate fomitis, ſecundum quã patiebatur ſtimulum carnis: ſed nihil,[b] quod pertinet ad perfectionem uirtutis, fuit beatæ Virgini ſubtrahẽdum. ergo non fuit beatæ Virgini totaliter ſubtrahendus fomes.

C

¶ 3 Præt. Damaſcenus* dicit, quòd in beatam uirginem ſuperuenit Spiritusſanctus purgans eam ante conceptionem filii D Dei, quod nõ poteſt intelligi[b] niſi de purgatione à fomite,

¶ Circa hanc rationem duo ſunt dubia, alterum commune, qualiter fomes ſit inordinata concupiſcentia habitualis, cum nullus ſit habitus malus in prole, quia nec acquiſitus nec infuſus: alterũ proprium huic intento: quia hæc ratio non uſ efficax, quoniam inordinata concupiſcentia (ut litera teſtatur) habet duos effectus ſub diſiunctione, uel inclinare ad malum, uel difficultare ad bonum, & poſitio contraria dicit, quod fomes manet cum uno tñ iſtorum effectuum. Auctor autem ex poſitione cauſæ habentis plures effectus, ſ. inordinatæ cõcupiſcentiæ natę, habere utrunque dictorum effectuum infert poſitionem utriuſque effectus, quod conſtat non licere ex 2. Poſte. ſed econuerſo ex quolibet. n. effectu communis cauſæ poteſt inferri cauſa, ſed ex poſitione communis cauſæ non poteſt inferri E determinate iſte effectus, ut in litera fit, dum ex inordinata cõcupiſcentia infertur, pronitas ad malum, & non ſolum difficultas ad bonum, quam opinio illa ponebat.

¶ Ad primum dubium dicitur, quòd concupiſcentia habitualis dicitur non quia ſit habitus, ſed quia eſt priuatio habitus priuatio enim ad genus ſui oppoſiti ſpectat: non homo enim ad ſubſtantiam, & non album ad quale reducitur, eſt ſiquidem appetitus ſenſitiuus humanus priuatus gratia habituali originalis iuſtitiæ, qua promptus ſuberat rationis ordini deſtitutus ſiquidem tali dono dicitur concupiſcentia inordinata habitualis: quia ſic eſt etiam ſi nihil actualiter concupiſcat.

¶ Ad ſecundum dubium dicitur dupliciter, Primo quod doctrina Ariſt. loquitur de cauſa communi ad diſparatos effectus, nõ autem de cauſa communi effectuum mutuo ſe inferẽtium, quales ſunt iſti. Nam pronitas ad malum difficilem facit bonum, & difficultas ad bonum, pronum monſtrat animum ad malum, niſi enim animus inclinaretur contrarium bonorum.

a 36. 10. 7.

à ſomite, nam peccatum nõ ſecit, vt Aug. dicit in li. de Natura & gratia. ergo per ſanctificationem in utero, non fuit libere mundata à fomite.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr Cãt. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Fomes autem ad maculam pertinet, ſaltẽ carnis. ergo in beata Virgine fomes non fuit.

RESP. Dicendũ, ꝙ circa hoc ſunt diuerſæ opiniones. Quidam.n. dixerunt, ꝙ in ipſa ſanctificatiõe beatæ Virginis, qua fuit ſanctificata in utero, totaliter fuit ei fomes ſubtract⁹. Quidam uero dicunt, ꝙ remanſit fomes quantum ad hoc, ꝙ facit difficultatem ad bonũ, ſublatus tñ fuit quãtũ ad hoc, ꝙ facit pronitatem ad malũ. Alii uero dixerunt, ꝙ ſublatus fuit fomes, inquantum pertinet ad corruptionem perſonæ, prout impellit ad malum, & difficultatẽ ad bonũ, remãſit tñ inquãtũ pertinet ad corruptionẽ naturæ, prout. ſ. eſt cauſa traducẽdi originale peccatũ in prolẽ. Alii uero dicunt, ꝙ in prima ſanctificatione remãſit fomes ſm eſſentiam, ſed ligatus, in ipſa autem conceptione filii Dei fuit totaliter ſublatus.

Ad horum aũt intellectum oportet conſiderare, ꝙ fomes nihil eſt aliud, ꝗ inordinata cõcupiſcentia ſenſibilis appetitus, habitualis tñ, quia actualis cõcupiſcẽtia ẽ motus peccati: dr aũt cõcupiſcẽtia ſenſualitatis eſſe inordinata, inquantũ repugnat rõni, qđ fit, inquantũ in-
G clinat ad malum, uel difficultatem facit in bono. Et ideo ad ipſã rõem fomitis pertinet, ꝙ inclinet ad malũ, uel difficultatẽ faciat i bono. vñ ponere ꝙ remãſerit fomes i beata Virgine nõ inclinans ad malũ, eſt ponere duo oppoſita ſimul ſimiliter & tñ oppoſitionẽ implicare, ꝙ remãſerit fomes, inquantũ ptinet ad corruptionẽ naturę, nõ aũt inquantũ pertinet ad corruptionẽ perſonæ. Nã ſm Aug.*
H in lib. de Nup. & concupiſcentia, libido eſt, quæ peccatũ originale tranſmittit in prolẽ. Libido aũt importat inordinatã cõcupiſcentiã: quę non totaliter ſubditur rõni: & ideo ſi totaliter fomes ſubtraheretur, inquãtũ ptinet ad corruptionẽ pſonæ, nõ poſſet remanere, inquãtũ ptinet ad corruptionẽ nãæ.

Reſtat ergo ut dicam⁹, ꝙ, uel totalr fomes fuerit ab ea ſublat⁹
I p primã ſãctificationem uel ꝙ remanſerit ligatus. Poſſet. n. intelligi quòd totaliter fuerit ſublatus fomes hoc modo, ꝙ præſtitũ fuerit beatæ Virgini

rationis, non eſſet difficilis ad bonum: ſicut ſi corpus non inclinaretur ad motum deorſum, non difficultaretur ad aſcendendum. Et ſimiliter ex hoc, quòd inclinatur ad bonum ſenſibile contrarium bono rationis, prouenit ꝙ difficultatem patitur ad motum ſecundum rationem in bonum. Nullus ergo error, niſi debilitas in proceſſu hoc litteræ eſt, ſecundo dici põt, ꝙ licet ex poſitione cauſæ communis nõ poſſit determinate inferri poſitio alterius determinate effect⁹, vel poſitio utriuſque ſimul, poteſt tamen inferri potentia ad alterum determinate, & ad utrumque ſimul, quia ex hoc ipſo ꝙ cauſa communis eſt utrique, in potentia habet utrumque, ac p hoc licuit Auctori ex hoc ꝙ fomes eſt concupiſcentia contraria rationi habitualiter inferre, ꝙ fomes neceſſario eſt inclinatiuus ad malũ, & difficultatiuus in bono, & non intulit quòd actualiter inclinaret ad malum: ipſa ſiquidem inordinatio, qua rationi contraria, ſonat pronitatẽ ad malum non actualẽ, ſed habitualem, ut declaratum eſt. Et ꝑ hoc patet ad illatum eſt, ꝙ duo ſimul ponuntur contraria, dum ponitur fomes, & negat habitualis pronitas ad malum, quia ipſa inordinata concupiſcentia eſt pronitas ad malũ quia eſt contraria rationi. Et hæc reſponſio magis litteram aſſequitur.

¶ Examinatur deinde tertia opinio, dicens fomitem remanſiſſe quantum ad corruptionem perſonæ. Contra hanc in litera ſimiliter proceditur, quòd ponat duo oppoſita ſimul, arguendo ſic, Fomes ut corruptio naturę eſt libido tranſmittens peccatum in prolem: libido autem eſt ſupradicta concupiſcentia rationi contraria. ergo fomes ut corruptio naturæ infert ſeipſum, ut corruptionem perſonæ. Antecedens eſt Aug. Altera propoſitio accipitur, ut per ſe nota, quia aut eſt ſermo de libidine actuali, & habetur intentum, quia hæc non compatitur liberum rationis uſum: ſed de hac non eſt ſermo, qa quãtumcumq; parentes abſque delectatione coirent, proles conciperetur in peccato originali. Si autem eſt ſermo de libidine habituali, ut ex neceſſitate eſt ſermo de illa, conſtat, ꝙ ipſa non niſi habitualis eſt concupiſcentia inordinata, quam declarauimus. Conſequentia autem eſt per ſe euidens, quia inordinata concupiſcentia, ideo inordinata eſt, quia contraria rationi habentis illam, ac per hoc ad perſonale malum habentis illam ſpectat. Quia igitur inordinata habitualis concupiſcentia eſt ex eadem ratione, & contraria rationi habentis illam, & ex qua tranſmittitur originale peccatum in prolem, non poteſt ſecundum unam, & eandem atomam rationem ſeparari à ſeipſa ut maneat in ſeipſa, & non maneat quicquid ſit de effectibus.

¶ Poſt hæc excluſis, ſecunda, & tertia opinionibus, infert primam, aut quartam aſſerendam. Et examinatur prima, declarando primo, quomodo poteſt intelligi iſta poſitio & ſatis plane patet litera quo ad hoc, exemplo Chriſti, & Adæ. Remouendo ſecundũ hanc opinionem, quia ſpectat ad dignitatem beatæ Vir-
F ginis obiiciendo tertio cõtra illã, quia derogat dignitati Chriſti, quia prima caro ſancta debuit eſſe caro Chriſti. Aſſeritur hæc in litera ratio talis. Abſq; uirtute Chriſti nullus à prima damnatione liberatur. ergo ante incarnationem Chriſti nullus ſecundum carnem debuit à prima damnatione liberari. Conſequentia probat, quia in Chriſti carne debuit primo apparere immunitas a dãnatione. Et confirmat à ſimili, de immortalitate carnis.

¶ Aduerte hic ꝙ Auctor poſito antecedente, adiectiuam apponit ad ultimum conſequentiam, dicens: & quamuis p ſpiritualem fidem Chriſti aliqui ſint ſecundum Spiritum ab illa damnatione ante Chriſti incarnationem liberati, tamen, &c. Vbi ex diſſimili effectu ſalutis carnalis, & ſpiritualis a Chriſto, duram cauſam tangit, ſ. ſtã ſpiritum, & ſtã carnẽ conſequentiam probat. Conſentaneum quippe rationi eſt, ut ſicut ſalus ſpiritus p ſpiritualem modum c. 24. to. 7
fit, per fidem, ſ. quæ eſt etiam futurorũ, ita ſalus carnis carnaliter quoque fiat, ac per hoc à prima carne ſancta ſuapte natura, qualis eſt procul dubio ſecundum omnes ſola Chriſti caro, de qua ſola ſcriptum eſt, Quod ex te naſcetur ſanctum. uidere etiam potes quàm conſona ratio allata ſit, tũ, ut primo in unoquoque genere ſit cauſa aliorum, tum, ut principium, & conſummatio ſibi correſpondeant ſibi, ſalus carnis conſummatur per immortalitatem, inchoatur per ſanctitatem eiuſdem carnis. Et quia conſtat primam carnem immortalem fuiſſe carnem Chriſti (quia ipſe eſt primogenitus mortuorum) conſonum eſt, ut eius caro fuerit etiam prima caro ſancta: ſanctitas autem carnis penes munditiam. ſeu immunitatem à fomite, qui lex carnis dicitur, attenditur. non igitur inuenta eſt caro ſine fomite ante Chriſti carnem, ſi primus locus Chriſto reſeruatus eſt, ſicut reſeruari decuit. Et memento lector, ut in huiuſmodi quæſtionibus non quæras rationes mathematicas:
F indiſciplinati enim eſt ingenii, quærere ſimiliter in omni materia certitudinem, rationabilem hic ſufficit inferre concluſionem.

¶ Demum quarta opinio approbatur, quam primo ponit, dicens quòd remanſit fomes ſecundum eſſentiam, ligatus quo ad exercitium, ſeu operationem uſque ad conceptionem filii Dei, in qua fuit totaliter ſublatus. Secundo declarat modum quo ligatus fuit, ubi tres modos tangit, ſcilicet per dominium liberi arbitrii, per gratiam habitualem. per diuinæ prouidentiæ aſſiſtentiam. Et primum modum excludit eadem ratione, quia priuilegium ſingulare Chriſti eſt uſũ liberi arbitrii in materno utero habere. Secundum modum approbat, quem declarauerat examinando primam opinionem ultimo improbatam, tertium autem modum magnificat. Tertio declarat ultimam concluſionis partem, tum quia in conceptione Chriſti iam apparuit immunitas primo in carne Chriſti, ac per hoc abſque ulla derogatione priuilegiorum

ex abundantia gratiæ, deſcēdētis in ipſā, ut talis eſſet diſpoſitio uiriū aīæ in ipſa, ꝙ inferiores uires numquā mouerētur ſine arbitrio rōnis, ſicut dictum eſt* fuiſſe in Chro, quē conſtat peccati fomitē nō habuiſſe, & ſicut fuit in Adā ante peccatū, B ꝑ originalē iuſtitiā, ita ꝙ quātū ad hoc, gratia ſanctificationis in Virgine habuit uim originalis iuſtitiæ. & quāuis hæc poſitio ad dignitatē Virginis matris ꝑtinere uideat̄, derogat tñ in aliquo dignitati Chr̄i, abſque cuius uirtute nullus à prima dānatione liberat̄. Et quāuis ꝑ ſpūalē fidē Chr̄i, aliq ante Chr̄i incarnationē ſint ſēm ſpūm ab illa dānatione liberati, C tñ ꝙ ſēm carnē aliquis ab illa dānatione liberet̄, non vr̄ fieri debuiſſe niſi poſt incarnationē eius, ī qua primò debuit immunitas dānationis apparere: & iō ſicut ante immortalitatē carnis Chriſti reſurgentis nullus adeptus fuit carnis immortalitatē, ita inconueniens vr̄ dicere, ꝙ ante Chriſti carnē ī qua nullū fuit peccatum, caro uirginis matris eius, uel cuiuſcūq; D alterius, fuerit abſq; fomite, q dr̄ lex carnis, ſiue mēbrorū. Et iō* vr̄ melius dcēdm, ꝙ per ſanctificationē in utero nō fuerit ſublatus B. Virgini fomes ſēm eſſentiā, ſed remanſerit ligat⁹,* non qdē per actū rationis ſuę, ſicut in uiris ſanctis, quia non habuit uſum liberi arbitrij, adhuc in uentre matris exiſtens, hoc.n.eſt ſpāle priuilegiū Chr̄i ſed per abundantiam grāæ, quā E in ſanctificatione recepit, & ēt perfectius per diuinā prouidētiam ſenſualitatē eius ab omni inordinato motu prohibēté.* Poſtmodum uero in ipſa cōceptione carnis Chr̄i, in qua primo debuit refulgere peccati īmunitas, credēdū eſt ꝙ ex ꝓle redūdauerit in matrē, totaliter fomite ſubtracto.* Et hoc ſignatur Eze. 43. ubi dr̄, Ecce gloria Dei Iſrael ingrediebat̄ per uiā orientalē, i. per beatā Virginē, & terra, i. caro ipſius, ſplendebat a maieſtate eius, ſ. Chriſti.

Ad primum ergo dcēdm, ꝙ mors, & hmōi ꝑnalitates, de ſe non inclinant ad pctm̄. Vn̄ ēt Chr̄us licet aſſumpſerit hmōi pęnalitates, fomitem tñ non aſſumpſit. Vn̄ ēt in beata Virgine, vt Filio conformaret̄ (de cuius plenitudine grām accipiebat) primo quidē fuit ligatus fomes, & poſtea ſublatus, non aūt liberata fuit a morte, & alijs hmōi pęnalitatibus.

Ad II dcēdm, ꝙ infirmitas carnis ad fomitem pertinens, eſt quidem in ſanctis uiris perfectæ uirtutis occaſio, non tñ cauſa ſine qua perfectio haberi non poſſit. Sufficit aūt in beata Virgine ponere perfectā uirtutem ex abundantia gratiæ, nec oportet in ea ponere omnem occaſionem perfectionis.

Ad III dcēdm, ꝙ Spiritusſanctus in beata Virgine duplicem purgationē fecit, unā quidem, quaſi præparatoriam ad Chriſti conceptionem, quæ nō fuit ab aliqua impuritate culpæ, uel fomitis, ſed mentē eius magis in unum colligens, & a multitudine ſuſtollens. Nam & angeli purgari dr̄, in quib. nulla impuritas inuenitur, ut D. Dio. dicit 6. c. Eccle. hierar. Aliā uero purgationem operatus eſt in ea Spūſſanctus mediāte conceptione Chriſti, quæ eſt Spiritusſancti opus. Et ſēm hoc poteſt dici, ꝙ purgauit eam totaliter a fomite.

ARTICVLVS IIII.

Vtrū per hmōi ſanctificatōnē fuerit conſecuta, vt numquā peccaret.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̄, ꝙ ꝑ ſanctificationem in utero non fuerit beata Virgo ꝓſeruata ab oī peccato

legiorū Chr̄i, dignitas matris tūc poni pōt, ut grām habuerit totaliter auferētē fomitē, tū qa figuratē auctoritas Eze. fauet. ¶ Circa primū modū uinculi quo ligat̄ fomes, ſ. per imperium liberi arbitrii, pro quanto dr̄ Chr̄i priuilegiū, ſcito ꝙ dupliciter contingit habere uſum liberi arbitrii in materno utero. Primo, ab initio conceptionis, ſeu infuſionis aīæ, & deinceps ſp, & hoc eſt priuilegium Chr̄i, & hoc negatur cuiquā alteri conceſſum. Et ꝑ hāc negationē ſufficiēter probat̄ fomitē in beata Virgine nō eſſe ligatū ꝑ liberū arbitriū, q.15.ar.2. qa fomitē ab initio habuit, & cōtinue liberū āt arbitrii uſum nō habuit ab initio, & deinceps, qa hoc ē Chr̄i priuilegiū. Secūdo, cōtingit ex ſpeciali grā ad aliquem actū, ut de Ioāne Baptiſta pōt credi eum exultaſſe in gaudio infans in utero: gaudere.n. motus eſt appetitus partis, & gaudere de ſpūalib. motus eſt appetitus ſuperioris, q uocat̄ uoluntas: cōſtat āt Ioannis gaudiū nō de re ſēſibili, ſed de Chr̄i aduētu fuiſſe, & exultaſſe in gaudio: uerum poſt actū illū Ioānes ſanctus ꝑſeuerauit, licet nō cū uſu liberi arbitrii. Sicut, & miraculoſe quoq; legit̄ præſtitus uſus loquēdi ad aliquē actū aliquibus infantibus, q tñ neſciebāt ꝓpterea poſtea loqui, ſed erant ſicut alii infantes, ut patet in geſtis Apoſtolorum Simeonis, & Iudæ, & Fauſtini, Simplicii, & Beatricis. concl. ¶ Circa magnificationē tertii modi, quo fomes ligatus perfectius ponit̄ ꝑ diuinā prouidentiā aduerte ꝙ dupliciter exponi pōt illud cōparatiuū perfectius. Primo, ut denotet ſolā additionē maioris ꝑfectionis, ita ꝙ ꝑfectioni interiori ſuperaddat̄ ꝑfectio ab exteriori prohibēte, ſicut ſi diceremus ꝙ fons aquę eſt frigidus ab intrinſeca qualitate, & per- concl. fectius ab extrinſeco concauo monte prohibente ſolē calefacientē. Et hic ſenſus caret ſcrupulo, qm̄ cōſtat fomitē perfectius ligari ex gratia intrinſeca, & prouidentia extrinſeca prohibente inordinationē fieri, quā ex grā intrinſeca tñ. Alio modo pōt et poni, ut cōparationē faciat ad ſcḋm modū uinculi, ut ſit ſenſus, ꝙ fomes perfectius ligabatur per diuinā prouidentiā, q̄ per interiorem ſanctificationem: &

A hic ſenſus nō caret ambiguitate, qm̄ efficacius, ac nobilius refrenat̄ inclinatio interior ab intus, q̄ ab extra, fomes aūt interior, quædā eſt inclinatio aduerſus rōem. Sed ſi diligentius perſpexerimus, inueniemus oppoſitū: aliud quippe eſt loqui de fomite in ſeipſo, & aliud de actibus eius. Fomes ipſe, cū inclinatio habitualis ſit optimē, ac ꝓpriiſſime ꝑ habitū curat̄, ac tollitur, ſed actus ipſe cū ꝓpter, ac cōtra infuſū habitū exerceri poſſit ex ipſa habituali inclinatione impellēte, requirit ad hoc ut inobliquabilis ſit manēte interiori inclinatione, ad exteriorem curā, q ad ea, q intus, & ad ea, q extra ſunt, ſe efficaciſſime extēdat. Et ꝓpterea manēte in beata Virgine fomite (ut ſupponit̄) efficacius retentioē actuū ipſius ponit̄ diuina prouidentia, ad interiora, & exteriora ſe extendens infallibiliter, q̄ grā interioris ſanctitatis nō tollens tñ fomitem, qa hmōi grā reliquit locū actuali uſui ꝓter grām, ut patet in Ioan. Bap. Hieremia, & Apoſtolis cōfirmatis uirtute ex alto. Et quamuis nobilius eſſet ſimpliciter ab intrinſeco nō poſſe exorbitare, q̄ ab extrinſeco, non eſt tñ nobilius inter poſſibilia in tali ſtatu. ſ. manentis fomitis. Et loquitur de poſſibilibus ſm̄ diuinā ſapientiā ſuauiter oīa diſponētem, quæ uocatur potentia ordinata ligatus eſt ergo beatę Virginis fomes uſq; ad conceptionē filii, & ꝑ grām ſanctificationis relinquentem fomitis eſſentiam, & dominantem exercitio (ut habitualis grā maiorū præſidere cōſueuit ſubiectione exorbiter in actu) & c.6. par.3 a medio. per diuinā prouidentiā perfectius, ut plene, ac infallibiliter ꝓſidentem, ne actus exorbitet. Et hæc expoſitio eſt tanto Auctore dignior, quanto ſubtilius & diuerſitatem in litera poſitam modorum ligandi, & comparationem proprie penetrat, & ab ipſo Auctore in ſequenti articulo in reſponſione ad primum habeti poteſt. Part.2 195

SVPER QVÆ. XXVII. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore unica eſt concluſio reſponſiua quæſito. Simplicitas

actuali. Quia ut dictũ eſt* poſt primã ſanctificationem fomes peccati[h] remanſit in Virgine. Motus ãt fomitis ẽt ſi rõem p̄ueniat, eſt pctm̃ ueniale, licet leuiſſimũ, ut Aug. dicit in li. de Trinit.† ergo in beata Virgine fuit aliquod peccatũ ueniale.

¶ 2 Præt. Sup illud Luc. 2. Tuã ipſius aĩam ptrãſibit gladi⁹, dicit Aug.* in li. ueteris, & noui Teſti, ꝙ beata Virgo in morte dñi, ſtupore quodã[b] dubitauit. Sed dubitare de fide, pctm̃ eſt. ergo beata Virgo nõ fuit p̄ſeruata immunis ab oĩ peccato.

¶ 3 Præ. Chryſ.† ſup Mat. exponẽs illud, Ecce, mr̃ tua, & fratres tui foris ſtãt, q̃rẽtes te,[h] dicit, Manifeſtũ ẽ, ꝙ ſolũ ex uana gloria hoc faciebãt. Et Ioã. 2. ſup illud, Vinũ nõ hñt,[h] dicit idẽ Chryſ.* ꝙ uolebat illis ponere grãm, & ſeipſam clariorẽ facere p Filiũ, & fortaſſis qd humanũ patiebaẽ, quẽadmodũ & fratres eius dicẽtes, Manifeſta teipſum mũdo. Et poſt pauca[h] ſubdit, Nõdũ.n. quã oportebat, de eo opinione habebat: quod totũ cõſtat eſſe peccatũ. ergo beata uirgo nõ fuit p̄ſeruata immunis ab oĩ peccato.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.* dicit in li. de Natura, & grã, De ſancta uirgine Maria pp̄ honorẽ Chr̃i, nullã p̄rſus, cũ de peccatis agiẽ, habere uolo quęſtionẽ. inde.n. ſcim⁹, ꝙ ei plus grę collatũ fuerit ad uincendũ ex oĩ parte pctm̃, ꝙ concipere, ac parere meruteũ, quẽ conſtat nullum habuiſſe peccatum.

RESP. Dcdm, ꝙ illos, quos Deus ad aliqd eligit, ita p̄pparat, & diſponit, ut ad id, ad qd̃ eligunẽ, inueniant idonei, ſm̃ illud ſcd̃æ ad Cor. 3. Idoneos nos fecit miniſtros noui Teſti. Beata ãt Virgo fuit electa diuinitus, ut eſſet mr̃ Dei, & iõ nõ eſt dubitãdũ ꝙ De⁹ p ſuã grãm eã ad hoc idoneã reddidit, ſm̃ ꝙ Angelus ad eã dicit, Inueniſti grãm apud Deũ, ecce concipies, &c. Nõ ãt fuiſſet idonea mr̃ Dei, ſi peccaſſet aliqñ: tum, qa honor parentũ redũdat in p̄rolẽ, ſm̃ illud Prou. 17. Gloria filiorũ, patres eorũ, uñ, & per oppoſitũ ignominia matris ad filiũ redundaſſet. tũ ẽt, qa ſingularẽ affinitatẽ habuit ad Chr̃m, q ab ea carnẽ accepit. dr̃ aũt ſcd̃æ ad Cor. 6. Quæ cõuentio Chr̃i ad Belial? tũ ẽt, qa ſingulari mõ Dei filius, qui eſt Dei ſapientia, in ipſa habitauit, nõ ſolũ i aĩa, ſed ẽt i utero. dr̃ ãt Sap. 1. In maleuolã aĩam nõ introibit ſapiẽtia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Et iõ ſimpr̃ fatendũ eſt, ꝙ beata Virgo nullum actuale pctm̃ cõmiſit, nec mortale, nec ueniale,* ut ſic in ea impleaẽ qd̃ dr̃ Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula ñ eſt i te.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ in beata Virgine poſt ſanctificationẽ in utero, remãſit quidẽ fomes peccati, ſed ligatus, ne.ſ. prorumperet in aliquẽ motũ inordinatũ, q rõnem p̄ueniret. Et licet ad hoc operareẽ grã ſanctificationis; nõ tñ ad hoc ſufficiebaẽ, alioquin uirtute illius gratiæ hoc ei fuiſſet præſtitum, ut nullus motus poſſet eſſe in ſenſualitate eius, niſi ratione præuentus, & ſic fomitẽ non habuiſſet, quod eſt contra ſupradicta.* Vnde oportet dicere, quòd complementum illius ligationis fuit ex diuina prouidentia, quæ non permittebat aliquẽ motum inordinatum ex fomite prouenire.

AD II dcdm ꝙ illud uerbum Simeonis, Origenes,† & quidã alii doctores exponunt de dolore, quẽ paſſa eſt in Chriſti paſſione. Ambr.* ãt per gladiũ dicit ſignificari prudentiã Mariæ, non ignarã myſterii cęleſtis: uiuũ eſt.n. uerbũ Dei, & ualidũ, & acutius omni gladio acutiſſimo. Quidã uero p gladium dubitationem intelligunt, quæ tñ non eſt intelligenda dubitatio infidelitatis, ſed admirationis, & diſcuſſionis. dicit.n. Baſilius in Epiſt. ad optimum, ꝙ beata Virgo aſſiſtens cruci, & aſpiciens ſingula, poſt teſtimonium Gabrielis, poſt ineffabilem diuinæ conceptionis notitiã, poſt ingentem miraculorum oſtenſionem, animo fluctuabat, ex una ſcilicet parte uidens eum pati abiecta, & ex alia parte conſiderans eius mirifica.

AD III dcdm, quòd in uerbis illis Chryſoſtomus exceſſit: poſſunt tñ exponi, ut intelligatur in ea Dominum cohibuiſſe non inordinatum inanis glorię motum quantum ad ipſam, ſed id, quod ab aliis poſſet æſtimari.

ARTICVLVS V.

Vtrum beata Virgo per huiuſmodi ſanctificationem adepta fuerit plenitudinem omnium gratiarũ.

AD QVINTVM ſic p̄cediẽ. Vr̃ ꝙ beata Virgo per ſanctificationẽ in utero, nõ obtinuerit grãtiæ plenitudinẽ ſiue perfectionẽ. Hoc.n uidetur p̄tinere ad priuilegium Chriſti, ſecundũ illud Ioan. 1. Vidimus

plicıter fatẽdũ eſt, ꝙ beata Virgo nullum actuale pctm̃ commiſit. Probaẽ dupliciter. Primo ſyllogiſtice, & ſatis clare in litera ordinaẽ primo maior, illos, quos Deus ad aliquid eligit, &c. & hæc probaẽ auctoritate apoſtolica ad Cor. deinde Minor. beata Virgo diuinitus electa eſt, ut eſſet mater Dei, ergo habuit gratiã opportunã ad matrẽ Dei. Et cõfirmaẽ hæc concluſio auctoritate Angeli. Inueniſti grãm, ecce concipies. Sed non fuiſſet idonea mater ſi peccaſſet (qd̃ tripliciter probaẽ clare in litere) ergo. Secundo, probaẽ auctoritate ſacræ ſcripturæ accommodate: Tota pulchra es. Memento, & hic quicũq; legis, ſuſcipere has rõnes ſupra materiã ſubiectã optimas, utpote ex ſacræ ſcripturę auctoritatibus: cõ bus applicatis ad p̄pria beatæ Virginis p̄cedentes, qæ ex propriis ad p̄pria deſunt.

¶ In rñſione ad primũ uidere facile potes, ꝙ idem eſt grãm ſanctificationis ſufficere ad tollendũ infallibiliter oẽm ſenſualitatis motũ præter rõnem, & tollere fomitẽ, & p̄pterea uſq; ad cõceptionẽ Chri (in qua grã abſtulit fomitẽ) nõ ſuffecit gratia ſanctificans: ſed opus fuit diuina prouidẽtia, ut prius declaratum fuit.

¶ In rñſione ad ſecũdum, garruli p̄dicatores paſſionis Chri, tot femineos clamores, motus &c. attribuentes beatæ Virgini in dolore paſſionis. Pẽſate uerba Baſilij in litera allata, & p̄cipite ipſam contẽplationi admiratiue tũc uacaſſe, cõferendo diuina prius uiſa, & ſibi certa humanis q̃ tunc uidebat, ſumma infirmis, & cõſequẽter affectũ cogitationib. cõſonũ ſm̃ rectã rõnem habentẽ, ut cõdoleret, ut cõpateretẽ, cũ eã etee ſem, tã uilibus, &c. ſubiectũ ex charitate propria pro ipſius matris, & mundi ſalute proſpiceret.

¶ In rñſione ad tertiũ cõſidera ſeueritatẽ, modeſtiã, ſapientiãque tãti doctoris: inuenit Chryſ. in hac materia contrarium Aug. ideoq; nõ clamauit accuſando, exaggerãdo (ut hodie faciũt multi) modeſtiſſime dixit, exceſſit, ſapientiſſime ſubiunxit uerba ipſa reduci poſſe ad ſanũ ſẽſũ, qcqd Auctor ſenſerit ſubticens. Frequenter.n. Auctor ſicut in Philoſophia Ari. ut Philoſophũ exponit, qcqd ipſe Ariſto. ſenſerit, ita in theologia, doctores ut theologos, quicqd illi auctores ſenſerint, exponere conaẽ, ut i ſano ſaluẽtur eorũ uerba ſẽſu.

SVP. QV. XXVII. ART. V.

Medina ar. 3.

Titulus, ut ſonat ſonaiut de plenitudine, ut extendituť ad plenitudinem intenſiuam, & extenſiuam.

¶ In corpore una eſt concluſio. beata Virgo maiorem præ cæteris gratiæ plenitudinem a Chriſto obtinuit. Probaẽ. Quantũ

3. d. 3. q. 2. ar. 3. & di. 13. q. 1. art 2. q. 2. cor. & 4. di. 6. q. 1. ar. 1. q. 2. cor. Et op. 3. cap. 228. & 231 Et op. 6. c. 6. pri. col. 2. Et opu. 60. ca. 3.

*ar. p̄ce. *ca. 12. t. 3 * in q. ex ro. teſt. q. 73. circa me. to. 4. *hom. 45. in Matth. to. 2.

*Hom. 20 in Ioã. circa med. il huc to. 3.

*c. 36. ante med. to. 7.

concl. 2

In corp. & art. præce.

Ho. 18. In Luc. in medio, & deinceps. t. 3

*Ambr. le. 2. in Luc. in c. cuius tit. eſt de Simeone & Anna to mo. 5.

Porro 150

3. di. 3. q. 1 at. 2. q. 3 c. & di. 13. q. 1. ar. 2. q. 1. ca. & opuſc. 8. & op. 60. c. 3. Et Ioan. 16. & Ro. 8. lib. 3.

cum quaſi unigenitū à Patre, plenum grǣ, & ueritatis: ſed ea, quæ ſunt propria Chriſti, non ſunt alteri attribuēda. ergo beata Virgo plenitudinem grãtiarū ñ accepit ī ſāctificatiōe.

¶ 2 Præ. Ei, qđ eſt plenū, & pfectū, nō reſtat aliqđ addēdū, qa perfectū eſt, cui nihil deeſt, ut dr̄ in tertio Phy. ſed beata Virgo poſtmodū additionem grǣ ſuſcepit, & qñ Chr̄um concepit (dictū eſt.n. Luc. 1: Spūſſanctus ſuperueniet in te) & iterū qñ in gloria eſt aſſumpta. ergo uī qđ ñ habuerit ī ſua prima ſanctificatiōe plenitudinē grãrū.

¶ 3 Præ. Deus nō facit aliqđ fruſtra, ut dī ī 1. de Cælo: † fruſtra aūt habuiſſet quaſdā grãs, cum earū uſū numquā exercuerit, nō.n. legit̄, aut docuiſſe, qđ eſt actus ſapientię, aut miracula feciſſe, qđ ē actus grǣ gratis datæ. non igitur habuit plenitudinem gratiarum.

SED CONTRA ē, q Angelus ad eā dixit Luc. 1. Aue grã plena. qđ exponēs Hier. i ſermone de Aſſumptione dicit, Bene gratia plena, quia cęteris p partes præſtat̄, Mariæ uero ſe totā ſimul infundit grǣ plenitudo.

RESP. Dicēdū, q qñ aliqd magis appropinquat principio in quolibet gñre, tāto magis participat effectū illius principii, vñ Dion. dicit 4. c. Cęl. hierar. q angeli, q ſunt Dēo propinquiores, magis participāt bonitatib' diuinis, quam hoīes, Chr̄us aūt eſt principium grǣ, ſm diuinitatem auctoritatiue, ſm humanitatē uero inſtr̄aliter, vñ, & Io. 1. dr̄, Grã, & ueritas p Ieſū Chr̄m facta eſt: beata āt Virgo Maria propinquiſſima Chr̄o fuit ſm humanitatē qa ex ea accepit humanā nãm. & iō p cęteris maiorē debuit à Chr̄o grǣ plenitudinē obtinerē.

AD PRIMVM ergo dcēdm. q unicuique à Deo datur grã ſm hoc ad qđ eligitur. Et qa Chriſtus inquātū eſt hō, ad hoc fuit prædeſtinatus, & electus ut eſſet filius Dei, in uirtute ſanctificandi, hoc fuit ſibi ppriū, ut hr̄et talē plenitudinē grǣ, q redūdaret in oēs, ſm q dr̄ Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus: ſed beata Virgo Maria tātā grǣ obtinuit plenitudinē, ut eſſet propinquiſſima auctori grǣ, ita q eū, qui eſt plenus oī gratia, in ſe reciperet, & eum pariendo, quodammodo gratiam ad omnes deriuaret.

AD II dcēdm, q in rebus naturalib', primo quidē eſt perfectio diſpōnis, puta cū materia eſt pfecte ad formā diſpoſita. Scdo aūt eſt perfectio formæ, q̄ eſt potior, nā & ipſe calor eſt pfectior, qui puenit ex forma ignis, q̄ ille, q ad formā ignis diſponebat. Tertio aūt eſt pfectio finis: ſicut ignis pfectiſſime hēt pprias qualitatēs cū ad locū ſuū puenerit. Et ſimilr̄ in btā Virgine fuit triplex perfectio grę. Prima qđe quaſi diſpoſitiua, p quā reddebat̄ idonea ad hoc q eēt mr̄ Chriſti, & hęc fuit pfectio ſanctificationis. Secūda aūt pfectio gratiæ fuit in btā Virgine ex pñtia filii Dei in ei' utero incarnati. Tertia āt eſt pfectio finis, quā hēt ī glīa.

Quòd aūt ſecūda pfectio ſit potior, q̄ prima, & tertia q̄ ſecunda, patet quidē uno mō per liberatiōnē à malo. Nā primo ī ſua ſanctificatiōne fuit liberata à culpa originali: ſecūdo in cōceptiōe filii Dei, fuit totaliter à fomite mundata: tertio in ſui glorificatione fuit liberata etiā ab oī miſeria. Alio mō per ordinē ad bonū. Nā primo ī ſua ſanctificatione adepta eſt grãm inclinantē eā ad bonū: in conceptione aūt filii Dei cōſumata ē eius gratia cōfirmans eā in bono: in ſui uero glorificatione cōſumata eſt eius gratia perficiēs eā in fruitiōe omnis boni.

AD III dcēdm, q non eſt dubitādū, quin btā Virgo acceperit excellenter donū ſapiētiæ, & gratiam uirtutū, & etiā gratiā prophetiæ, nō tñ accepit ut hr̄et oēs uſus harū, & ſimiliū gratiarū, ſicut habuit Chriſtus, ſed ſcđm q conueniebat conditioni ipſius. Sapientiæ.n. uſum habuit in cōtēplādo, ſm illud Luc. 2. Maria āt cōſeruabat omnia uerba hęc, cōferens in corde ſuo. Nōn aūtē habuit uſum ſapientiæ, quantū ad docendū: qa hoc non conueniebat ſexui-

---

eo magis appropinquat aliquid principio in quolibet genere, tanto plus affectū illius participat, ſed beata Virgo maxime appropinquauit principio. ergo. Maior ex Dio. Minor probatur. quia Chriſto maxime appropinquauit, qui ſecundum deitatem auctoritatiue, & ſecundum humanitatem inſtrumentaliter eſt principiū gratiæ quod probat̄ Ioā. 1. Gratia, & ueritas p Ieſum Chriſtum facta eſt.

li. 3. tex. 63 & 64. to. 2.

¶ Aduerte ergo, q cū in litera concluditur beatam Virginē præ cæteris gratiam habuiſſe, non fit comparatio ad Angelos, ſed homines tantum, tū quia eſt ſermo de gratia data beatæ Virgini in utero matris, quam conſtat fuiſſe minorem gratia angelorum beatorū: tū quia ſermo eſt de viatorum gratia, ut patet ex reſponſione ad ſimilitudinem beata Virgine pfectiſſima grã ponit grã qua ſunt inter cōprehenſores. tū qa ratio literæ diſparata eſt ab angelorū ratione, dum illi propinquiores Deo ſecūdum deitatem inueniuntur, iſta inuenitur propinquior Deo ſecundum humanitatem. Nec hæc ideo dicta ſunt, quaſi angeli habeant in cælo maiorem gratiā quā beata Virgo, hoc. n. eſt falſum, quoniam ipſa eſt domina angelorum: ſed ideo dicta ſunt, ut hæc litera exponatur ad literam de gratia ſanctificationis in utero, poſt quā deinde multum proprio merito gratiæ acquiſiuit creſcens uſque ad perfectum æternitatis diē ita q ppinquiſſima fuit, & eſt Chriſto, & ſecundum deitatem in eſſe gratiæ quantū nō in eſſe naturę, & ſecundum humanitatē in eſſe naturæ.

li. 2. tex. 62 & li. 3. tex. 58. to. 2.

In fo 2. à pri. ſerm. to. 2.

ca. 4. ante medium.

Concl.

¶ In eodem ar. in reſpōſione ad tertium aduerte, quòd cum Auctor dicit, non tamen accepit, ut haberet omnes uſus harū, & ſimilium gratiarum ſicut habuit Chriſtus, ly, omnes non diſtribuit pro omnibus ſimpliciter, uſib' gratiarum, qa nec Chriſtus habuit omnes uſus gratiarū, qm̄ non eſt loquut' uariis linguis, ut ſuperius in q. 7. ar. 7. ad ultimū Auctor dixit: ſed diſtribuit pro quaſi omnibus, quæ in moralib' appellare licet nia. Chriſt'. n. habuit omnes uſus gratiarum, quia modicum p nihilo reputatur. Beata aūt uirgo nō habuit omnes uſus, qui multi ſibi defuerunt quia ſcilicet impertinētes erant ſuę conditioni, non. n. fecit miracula, &c. Vel diſtribuit p omnibus uſibus limitatis ad illos, quos habuit Chriſtus, ut non ſit dictum in litera. non habuit oēs uſus, ſed non habuit omnes uſus ſicut Chriſtus, tamquā ly ſicut limitet ly omnes uſus. Et quouis modo exponatur ſententia, in idem redit, prima tamen expoſitio magis conſonat literæ.

¶ In eodem articulo quo ad actum doctrinæ negatum à beata Virgine, aduerte q quia theologia ſolida fundatur ſup Scriptura ſacra, & nullibi in ea reperitur beatā Virginem docuiſſe, ſicut nec Chriſtum loquutum linguis, ideo ſicut affirmamus Chriſtum non uſum gratia linguarum in loquendo, eadem rōna affirmandum eſt, beatam Virginem nō docuiſſe, præſertim cū apoſtolica auctoritas hoc interdicit in mulieribus comprobet. Quod autem dicitur, ipſam inſtruxiſſe diſcipulos Chriſti de annuntiatione ſua, & natiuitate filii, & magorum aduentu, & ſimilibus, ex Scriptura non habetur, ſed habetur quod Spiritusſanctus docuit Apoſtolos omnes ueritatem de ſpectantibus ad fidem, inter quæ erat Chriſti cōceptio ex Spiritusſancto, & natiuitas ex Virgine, quæ etiam in Symbolu poſita ſunt.

D. 383.

¶ Poſſet tamen dici, q non publica doctrina, ſed familiari inſtructione, quam conſtat mulieribus nō eſſe prohibitam, beata Virgo aliquas particulas

laria facta explicauit apoſtolis. Auctor autē ſñ ſcripturā ſacrā loquitur, negans ab ea uſum ſapientię, quo ad actū doctrinæ.

muliebri, ſm illud 1. ad Tim. 2. Docere autem mulieri nō permitto. Miraculorum autē vſus ſibi non competebat dum uiueret: quia tunc temporis confirmanda erat doctrina Chriſti miraculis, & iō ſoli Chriſto, & eius diſcipulis, q erāt baiuli G doctrinę Chriſti, conueniebat miracula facere. Propter qđ ét de Ioanne Baptiſta dr̄ Ioā. 10. q ſignum fecit nullum, ut, ſcilicet oēs Chriſto intenderent. Vſum aūt prophetię habuit, vt patet in Cantico qđ fecit. Magnificat anima mea Dn̄m &c.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſic ſanctificari fuerit proprium beatæ Virgini

AD SEXTVM ſic proceditr̄. Vr̄ q ſanctificari in utero poſt Chr̄um propriū fuerit beatæ Virgini. Dictum* eſt enim q pp hoc beata Virgo fuit[h] ſāctificata in utero, ut redderet idonea ad hoc, ut eſſet mater Dei: ſed hoc eſt proprium ſibi. ergo ſola ipſa fuit ſanctificata in utero.

¶2 Præt. Aliqui uidentur[h] propinquius acceſſiſſe ad Chriſtū, quàm Hieremias, & Ioannes Baptiſta, qui dn̄r ſanctificati in utero, nam Chriſtus ſpecialiter dr̄ filius Dauid, & Abrahā pp promiſſionem eis ſpecialiter factam de Chriſto. Iſaias etiam G expreſſiſſime de eo prophetauit, Apoſtoli etiā cū ipſo Chriſto conuerſati ſunt: nec tamen leguntur ſanctificati in utero. ergo neq; etiam Hieremiæ, & Ioanni Baptiſtæ conuenit ſanctificari in utero.

¶3 Præ. Iob. de ſe dicit. Iob 31. Ab infantia creuit mecum miſeratio, & de utero egreſſa eſt mecū: nec tñ pp hoc dicimus cum ſanctificatū in utero.[h] er H go neq; ét Ioannem Baptiſtā, & Hieremiam cogimur dicere ſanctificatos in utero.

SED CONTRA eſt, q dr̄ de Hieremia, Hier. 1. Antequam exires de uentre, ſanctificaui te. Et de Ioanne Baptiſta dicitur Luc. 1. Spirituſancto replebit̄ adhuc ex utero matris ſuæ.

RESP. Dicendum, q Auguſt. in Epiſt. * ad Dardanum,

SVPER QVÆST. XXVII. ART. VI.

Medina, ar. 6.

TItulus clarus. ¶ In corpore duo fiunt, primu tractat quid Aug. d hoc ſcripſerit, ſecundo reſpōdetur quæſito. Quo ad primum Aug. ſub dubio quęſtionem relinquere uidetur, & dicit litera, quòd uidetur dubie loqui, quoniam Aug. in his uerbis ñ loquit de ſāctificatione qualicūque, ſed illa, quæ eſt cum proprio ſanctificati actu, ſcilicet credere, amare, & huiuſmodi. Quia. n. hanc relinquit ſub dubio, & de nulla alia loquitur ſanctificatione, uidetur ſub dubio quęſtionem de ſanctificatione horum in utero reliquiſſe. Omnia clara ſunt in litera.

Perr. o. 257

3. d. 3. q. 1. 2. a. q. 1. ad 4. Et quol. 6. q. 5 a. 1. cor. 1 h. Et op. 3. c. 131 Et Pſa. 45. cor. 5.

*Ex art. 3. & 4. huius quæſt.

¶ Aduerte tñ, q ex litera euangelij ſumi poteſt, Ioanni accelerarū fuiſſe uſum liberi arbitrij. Nā ibi ñ ſolū dr, Exultauit īfans ſed exultauit in gaudio. exultare aūt ſimilitudinarie licet etiā fit in inanimatorum (iuxta illud, Montes exultauerunt ut arietes, & colles ſicut agni ouium) proprie tamen eſt animaliū. Et quia non ſine animali paſſione fit gaudium, oportet Ioannem exultaſſe in gaudio, uel ſecundum ſenſitiuam tantum partem, & hoc non conſonat cauſæ exultationis, & gaudij in euangelio ſcriptæ, quia uox beatæ Virginis ſalutantis non erat commotiua partis ſenſitiuæ prolis in utero, ſicut nec alię eiuſdem, & aliarum mulierum uoces, uel ſecundū partem intellectiuam, & hoc ordo affectuum cauſatorum, à ſalutatione inſinuat, quòd ſcilicet gaudium partis intellectiuæ fuit in puero: nam ex ſalutatione, aurium Eliſabet commotiua, puer non in auribus, ſed in gaudio exultauit, & Eliſabet deinde repleta eſt Spirituſancto procuidubio in mente. Vnde comprehenditur, quòd primo mater ſecundum ſenſum percepit, deinde puer ſecundum mentem, & demum ad matris mentem intelligentia peruenit. Et huic ſenſui doctorum uerba conſonant dicentium de Ioanne, quòd prius ſenſit Dominum, uel quòd à perfectæ cœpit ętatis menſura, uel aliquid huiuſmodi.

¶ Quo ad ſecundum, tria Auctor facit, primo reſpondet quæſtioni negatiue, affirmando duos alios ſanctificatos: deinde dicit neminem alium eſſe ſanctificatum: tertio rationem reddit, quare illi duo ſanctificati ſunt. Circa reſponſionem ergo diſtinguuntur hic duæ quæſtiones, altera quæ mota eſt de ſanctificatione, altera de tali ſanctificatione, ſcilicet cum uſu liberi arbitrij. Monſtratur diuerſitas magna inter iſtas quæſtiones, ex eo quòd ſanctificatio poteſt fieri, & eſſe ſine uſu liberi arbitrij, ut patet in ſanctificatione paruulorum per baptiſmi gratiam. Et propterea nihil obſtat quæſtioni propoſitæ in hoc art. ſi pars negatiua quæſtionis ſecundæ, quæ ab Aug. tractata eſt teneat. Propter hæc igitur, litera reſpondet quæſito, quòd duo ultra beatam Virginē inueniuntur ſanctificati in utero, ſ. Hieremias & Ioannes. Probatur auctoritate Scripturę, & excluditur obiectio de uſu liberi arbitrij, quamuis illum non habuerit, &c.

¶ Vbi nota, quòd hinc non poteſt aſſertiue dici de mente Auctoris hos non habuiſſe liberi arbitrij uſum in utero, quoniam aduerſatiue loquitur ad monſtrandum concluſionem, ſuā non F dependere ex uſu liberi arbitrij, deinde negat quemcumque alium ſanctificatū in utero, rōne probans, quia inutilis aſſet. Vbi occurrunt tria dubia, primum eſt circa applicationem auctoritatis Apoſtoli ad propoſitū: diſſonare quippe uidetur, nã ſermo de ſanctificatione in utero, Apoſtolus autem non de ipſa ſanctificatione, ſeu ſanctitate, ſed de manifeſtatione eius loquitur: non enim dicitur unicuique datur ſpiritus, ſed manifeſtatio ſpiritus, &c. Litera ergo loquens de ipſo Spiritu, non bene affert auctoritatem de manifeſtatione Spiritus: hæc enim auctoritas non probat illud aſſumptum, ut patet.

¶ Secundum dubium eſt, quia iſta ratio eſt gladius Goliæ. Nam ſi uerum aſſumit, ſequitur quòd Beata Virgo non fuit ſanctificata in utero, quia illius ſanctificatio in Scriptura non habet ac per hoc, Eccleſiæ non innotuit. ac per hoc, ſine utilitate fuiſſet ſanctificata ſecundū literæ proceſſum.

¶ Tertium dubium eſt, quia ſecundū hanc rationem ſequeretur, quòd non eſſet credendum aliquod miraculum, niſi quod in ſacra Scriptura cōtineretur, quia ad utilitatem Eccleſię miracula ordinantur, cui non niſi per Scripturam ſactam innoteſcunt, ſecundū hanc literam. Eſt opi. 57. cir. me. & deinceps tom. 2.

¶ Ad primum dubium dicitur, quòd aſſumptum literę ad qđ I probandum inducitur Apoſtoli auctoritas, non eſt, ſanctificationis gratia ordinatur ad utilitatem, ſed eſt huiuſmodi, priuilegia gratiæ, quę dantur aliquibus, præter communem legem ordinantur ad utilitatem. Ex quibus uerbis dupliciter reſpōderi poteſt. primo, q ſicut priuilegia materialia alicui a principe cum rite conceſſa, ſub ſpecie manifeſtationis continentur, ita priuilegium gratiæ eſt manifeſtatio ſpiritus, & conceſſi in ipſa gratia infuſa, & concedentis Spirituſancti, ſpecialiter diligentis illū, cui grām dedit, ac per hoc litera probans priuilegia gratię per manifeſtationem ſpiritus, non diuertit ad extranea. Et ſi obijciatur, q tunc ratio iſta ſupponit ſanctificationem in utero ſemper fieri cum priuilegio, conceditur quòd ſic eſt ſecūdū hanc reſponſionem. Et ſuppoſitio eſt ſatis rationabilis, quoniā ſicut ſecundum rem ſanctificatio in utero eſt actus priuilegialis, ita etiam debet eſſe ſecundum cognitionem.

¶ Secundo, q quia tam ſingulares gratię ſuperexcedunt com-K munem legem diuinę prouidentiæ, ac per hoc harum conceſſio ſpectat ad diuina miracula, conſtat autem miracula ordinari ad aliorum utilitatem, ideo non ſolum priuilegia, ſed ipſa ſanctificatio in utero, ex hoc ipſo q præter legem communem ſit, continetur ſub gratia, quæ datur ad aliorū utilitatem & conſequenter ſub ſpiritu manifeſtando. Nam ex hoc ipſo, q ad eccleſię utilitatem ordinatur ad eccleſię quoque notitiam neceſſe eſt ordinetur, alioquin diuina ſapientia non diſponeret omnia ſuauiter, dum rationalibus creaturis ex quibus eccleſia cōſtat, nō per rationis actum de ſuo bono prouideret, ſed uelut animalibus brutis incognitas utilitates ingereret. Et confirmatur ex dictis in primo libro, ſcilicet, q Deus in eccleſia triūphante nunquam præter communem ibi legem operatur: quia nulla utilitas alterius: cum igitur in militanti eccleſia præter communem legem operatur, ad eccleſię utilitatem operatur, ob cuius utilitatem communem legem prætermittit. Quia igitur aſſumptum in litera de gratia contenta ſub ſpiritu manifeſtando

loqui-

dubie uidetur loqui de horum ſanctificatione in utero. Potuit enim exultatio Ioannis in utero (vt ipſe dicit) eſſe ſignificatio rei tantę. ſ. ꝙ mulier eſſet mater Dei, à maioribus cognoſcendæ, nó a paruulo cognitę: vnde in euangelio nó dr, credidit infans in utero, ſeu exultauit Videmus, autem, exultationé nó ſolú paruulorú, ſed ét pecorum eſſe: ſed hæc inuſitata ex titiis, quia in utero, & ideo ſicut ſolét miracula fieri, facta eſt diuinitus i iſante, nó humanitus ab infante. Quãquã ét ſi uſque adeo eſt in illo puero acceleratus uſus rationis, & uolũtatis, ut intra uiſcera materna iá poſſet agnoſcere, credere, cóſentire (ad quod in aliis paruulis etas expectatur, ut poſſint) & hoc in miraculis habendum puto diuinę potentiæ. ſed quia expreſſe in euangelio dicitur, quod Spiritu ſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuę, & de Ieremia expreſſe dicitur, Antequam exires de uulua, ſanctificaui te aſſerendum uidetur eos ſanctificatos in utero: quamuis in utero uſum liberi arbitrii non habuerint.[n] De quo Auguſtinus. * queſtionem mouet ſicut pueri, qui ſanctificantur per baptiſmum, non ſtatim habent uſum liberi arbitrii:[p] nec eſt credendum aliquos alios[d] ſanctificatos eſſe in utero, de quibus ſcriptura mentionem non facit, [g] quia huiuſmodi priuilegia gratiæ, quæ dantur aliquibus ꝑter legem communem, ordinantur ad utilitatem aliorum, ſecundum illud 1 ad Corin. 12. Vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem, quæ nulla prouenirent ex ſanctificatione aliquorú in utero, niſi eccleſiæ innoteſcerer. Et quã uis iudiciorú dei nó poſſit rõ aſſignari quare. ſ. huic, & nó alii hoc munus gratiæ cóferat. cóueniés tñ uidetur fuiſſe utrumq; dictorú ſanctificari in utero, ad præfigurãdam ſanctificationé per Chriſtum faciendam. Primo quidem per eius paſſionem, ſecundú illud Hebr ultim. Ieſus, ut ſanctificaret ꝑ ſuum ſanguiné populum, extra portam paſſus eſt:

A quam quidem paſſionem Ieremias, & uerbis, & miſteriis aptiſſime ꝓnuntiauit, & ſuis paſſionibus expreſſiſſime præfigurauit Secundo per baptiſmum primę ad Cor. 6. Sed abluti eſtis ſed ſanctificati eſtis. Ad quem quidem baptiſmum Ioannes ſuo baptiſmo hoies ꝓparauit.

B AD PRIMVM ergo dicendum, quòd beata Virgo, q̃ fuit a Deo electa in matré, ampliorem ſanctificationis gratiá obtinuit quàm Ioannes Baptiſta, & Ieremias, qui ſunt electi, ut ſpeciales præfiguratores ſanctificationis Chriſti. Cuius ſignú eſt, quòd beatæ Virgini præſtitú é, ut de cetero nó peccaret, nec mortaliter, nec uenialiter aliis autem ſanctificatis credit̃ præſtitum eſſe, ut de cetero mortaliter non peccarent, diuina eos gratia protegente.

C AD II dcẽm, ꝙ quantum ad alia potuerunt ſancti eſſe Chriſti coniunctiores, quam Hieremias, & Ioannes Baptiſta, qui tamen fuerunt ei cóiunctiſſimi, quantum ad expreſsá figuram ſanctificationis ipſius, ut dictum eſt.*

Ad III dcẽm, ꝙ miſeratio de qua ibi Iob loquitur, nó ſignificat uirtutem infuſam, ſed quandam inclinationem naturalem ad actum huius uirtutis.

D

QVAESTIO XXVIII.

De Virginitate Beatæ Mariæ, in quatuor articulos diuiſa

DEINDE conſiderandum eſt de uirginitate matris. Et circa hoc quęruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum fuerit uirgo in concipiendo.

¶Secundo, Vtrú fuerit uirgo in partu.

E ¶Tertio, Vtrum permanſerit uirgo poſt partum.

¶Quarto, Vtrum uotum uirginitatis emiſerit.

ARTICVLVS I.

Vtrum beata Maria fuerit uirgo in concipiendo.

F AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur quòd mater Dei nó fuerit uirgo in cócipiédo Chrm. Nulla. n. proles, quę habet ꝑ patrem, & matrem, ex Virgine matre concipitur:

Tertia S. Tho.

loquitur, ideo ꝓbãdú merito fuit per auctoritatem Apoſtoli de manifeſtatione ſpiritus Et hæc reſponſio eſt directe ſecundum literam, nihil præſupponens & ſolida.

¶ Ad dubium ſecundum dicitur; quòd ſanctificatio beatæ Virginis in utero matris, etſi non eſt tradita in ſacra ſcriptura explicite, eſt tamen tradita implicite, ex hoc ipſo quòd in ſacris literis inuenitur alicui ſancto cóceſſa gratia ſanctificationis in utero: hinc. n. (ex ſuperius dictis patet) habetur, beatã virginem fuiſſe ſanctificatam: quia habuit q̃equid gratię ceteris collatum eſt. Vnde nec rõ non intermit Auctorem ſuú, ſed uetur eum.

¶ Ad tertium dubiú dicitur, ꝙ loquendo de Eccleſiæ fide. ſimpliciter neceſſaria, cócedendum eſt conſequens: ſed ſi ſit ſermo de Eccleſię fide ex tali ſuppoſitione, vel acceſſoria (puta, quæ poſt talem approbationem extenſa eſt ad tale miraculum: vt ſi Eccleſia credendú traderet tale miraculum) vel probabili (ut é fides de miraculis recitatis in canonizationibus ſanctorum) credenda ſunt miracula, quæ in ſacra ſcriptura non cótinentur. Nec oppoſitum ſequitur ex ratione literæ: quæ de fide Eccleſiæ ſimpliciter, & abſolute, & nó præſuppoſita tali decretal. loquitur: docetque per hoc Auctor, quòd nec neceſſario, nec probabiliter credendum eſt, aliquem alium eſſe ſanctificatum in utero, ſimpliciter, & abſolute loquendo. An autem deus aliquem de inceps ſanctificauerit, & Eccleſiæ reuelauerit, alterius eſt quęſtionis: quia tamen non eſt expectanda eccleſia melior, quã fuerit: nec Apoſtoli ipſi primitias Spiritus habentes ſanctificati ſunt in utero (quamuis Ioannes euãgeliſta uirginitatis, prophetię, euangeli-

concl. m
* ead. epi. dictato. 2.
D. 841. concl. ꝑ.

ſtæ ſingularis quoque officii erga matrem domini gratia donatus fuerit) credédum eſt; quòd nullus ſimpliciter * in toto tépóris decurſu fuit, eſt, aut erit ſanctificatus in utero, niſi qui in litera explicantur. Nó defuiſſe tamen audiuimus temeritatem modernam cuiuſdam mulierculę, ſanctificatam ſe in utero profitentis: & forte fuit uere ſanctificata in utero non materno, ſed proprio, uelut Berſabee, Deo puniente ſuperbiam illius.

¶Demum rationem reddit Auctor, quare iſti duo Ieremias, & Ioannes Baptiſta ſãctificati ſunt in utero præmiſſa excuſatione rõnis neceſſariæ, ſubdens rationé congruentiæ: quia, ſcilicet *, pręfiguratores fuerunt ſanctificationis ꝑ Chriſtum faciendæ, dum præmonſtrarunt media ſanctificantia, alter paſſionem, alter baptiſma: his. n. duobus mediis Chriſtus ſanctificat mũdum paſſione ut coniuncto inſtrumento: baptiſmo, ut inſtrumento ſeparato.

* In cor. ꝑ

Nota hic quòd duorum propoſitorum, ſcilicet, ꝙ iſti duo ſunt ſanctificati in utero, & quòd nullus alius, Auctor primi tantum rationé reddere nititur: quoniã ad affirmationé certa poteſt conſonantia inueniri: ad tam latam autem, & altã ac profundam negationem, quæ conſonantia ſacerit?

SVP. QV. XXVIII.

ART. I.

Medina. ar. 1.

TItulus de uirginitate carnali intelligitur.

¶ In corpore duo ſunt: primo reſpondetur quæſito affirmatiue: Mater Chriſti concepit uirgo, ꝓbatur ex contrario: quia contarium eſt hereſis, &c. Secundo, aſſignatur ratio quadruplex conuenientiæ, quòd ſic fuerit, & omnia ſlate patét

per. 8.
158
4. conc. ca 45. Et op 3 c. 312. E op. 60. c. 4

O in li-

in litera. Si tamen nouitius non intelligit corruptionem cordis cui[*] meminit ſecunda ratio, ſciat cor pro mente, ſeu intellectu ſumi: corruptio autem intellectus non ſecundum ſubſtantiam, ſed ſecundum operationem attenditur: omnis enim defectus in intelligendo, corruptio quędam intellectus eſt ſicut omnis deperditio alicuius rei corruptio quædam in natura eſt. Quia igitur defectus intellectus intelligendo efficit, ut intellectus defectuoſum quoque uerbum formet, concipiendo illud, quod ſic defectiue intelligit (qui enim imperfecte intelligit leonis naturam, perfectum quoque uerbum de natura leonis exprimere intus nequit) ideo in litera dicitur, quòd cordis corruptio impedit perfectionem verbi.

¶ In reſponſione ad primum habes, Ioſeph patrem dici Chriſti uere dupliciter, uel putatiue, uel officio: quamuis non fuerit pater generatione.

¶ In reſponſione ad tertium, adiunge ad gloſſam, quòd nec ſecundum latinæ linguæ proprietatem mulier eſt nomen corruptionis, ſed naturalis proprietatis fœminæ humanæ: dicta eſt enim mulier quaſi mollier à mollitie, & animi, & corporis.

¶ In reſponſione ad quartum, dubium magnum in philoſophia occurreret, ſi philoſophia nunc traderetur, quantum ueritatis habeat litera hæc dicens, Ratio illa habet locum in his, quæ procedunt in eſſe per uiã naturæ, eo quòd natura ſicut eſt determinata ad unum effectum, ita eſt determinata ad unum modum producendi illum: habet ſiquidem inſtantias in elementaribus, in uegetabilibus, & in animalibus: Auctoris autem propoſi-

ſed Chrs nõ ſolũ dĩ hr̃e matrẽ, ſed & patrem: dr̃.n.Luc.2. Erat pater eius, & mater mirãtes ſuper his quæ dicebant de illo. & infra eadem mater dicit, Ecce enim pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. ergo Chrus nõ eſt cõceptus ex uirgine mr̃e.

¶2 Præ. Mat.1. probatur, quòd Chrs fuerit filius Abrahę, & Dauid, ꝑ hoc, ꝙ Ioſeph ex Dauid deſcendit: quæ q̃dẽ probatio nulla eſſet, ſi [b] Ioſeph pater Chri non fuiſſet. ergo uĩ ꝙ mater Chriſti eum ex ſemine Ioſeph cõcepetit, & ita non uidetur fuiſſe uirgo in cõcipiendo.

¶3 Præ Gal.4. dr̃, Miſit Deus filiũ ſuũ factum ex muliere: mulier ãt cõſueto mõ loquẽdi dr̃, q̃ ẽ uiro cognita ergo Chrs nõ fuit cõceptus ex Virgine mr̃e.

¶4 Præ. eorum, quę ſunt eiuſdẽ ſpeciei eſt h idẽ modus generatiõis, q̃a gñatio recipit ſpẽm a termino, ſicut, & cęteri mot[9]: ſed Chrs eſt eiuſdem ſpeciei cũ aliis hoibus ſm illud Phil.2. In ſimilitudinem hominũ factus, & habitu inuentus ut hõ. Cum ergo alii hoies generentur ex commiſtione maris, & feminę uĩ ꝙ & Chrs ſimili mõ fuerit generatus: & ita nõ uidet fuiſſe conceptus ex Virgine matre.

¶5 Præt. Quælibet forma naturalis hẽt materiam ſibi determinatam, extra quã eſſe nõ põt materia ãt formę humanæ uidetur eſſe ſemen maris, & feminæ. ſi ergo corpus Chriſti non fuerit cõceptũ ex ſemine maris & feminæ, non uere fuit corpus humanum, q̃d eſt incõueniens uidetur igitur non fuiſſe conceptus ex uirgine matre.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Iſa. 7. Ecce, uirgo concipiet.

RESP. Dicẽdum, quòd[*] ſimpliciter confitendum eſt matrem Chriſti Virginẽ concepiſſe: nã cõtrarium.n. pertinet ad hæreſim Hebionitarũ[*] & Cherinthi: q Chriſtum purum hominẽ arbitrabantur, & de utroq; ſexu eum natum putauerũt. ¶ Quòd enim Chriſtus ſit conceptus ex Virgine, conueniens eſt propter quatuor. [*]Primo propter mittentis Patris dignitatem cõſeruandam, cum enim Chri-

F ſtus ſit uerus, & naturalis dei filius, nõ fuit cõueniẽs, ꝙ alium patrẽ haberet, q̃ deũ, ne dignitas dei Patris tráſferat ad aliũ. Scdo hoc fuit cõueniẽs ꝓprietati ipſius, qui mittit, q̃ quidẽ eſt verbũ dei. Verbũ aũt abſq; omni corruptione cordis cõcipitur: quinimmo cordis corruptio, ꝑfecti uerbi cõceptionem nõ patit. quia ergo caro ſic fuit à uerbo Dei aſſumpta, ut eſſet

G caro uerbi dei, cõueniẽs fuit, ꝙ & ipſa ſine corruptione matris conciperetur, Tertio hoc fuit conueniens dignitati humanitatis Chri, in qua locũ peccati habere nõ debuit, ꝑ quã peccatum mundi tollebat, ſm illud Ioan. primo: Ecce agnus dei. ſ. innocẽs, qui tollit peccatũ mũdi: non poterat aũt eſſe, ꝙ in natura iã corrupta ex cõcubitu, caro naſceret ſine infectione

H originalis peccati. Vñ Auguſtinus dicit in libro[*] de Nuptiis, & cõcupiſcẽtia: ſolus nuptialis concubitus ibi nõ fuit. ſ. in matrimonio Mariæ, & Ioſeph: q̃a in carne peccati fieri nõ poterat ſine ulla carnis cõcupiſcẽtia q̃ accidit ex peccato, ſine qua concipi uoluit, q̃ futurus erat ſine peccato. Quarto ꝑꝑ ipſum finem incarnationis Chri, quæ

I ad hoc fuit, ut hoies renaſcerẽtur in filios dei, nõ ex uolũtate carnis, neq; ex uolũtate uiri, ſed ex deo, id eſt, dei uirtute: cuius rei exemplar apparere debuit ĩ ipſa conceptione Chri. Vnde Auguſtinus.[*] dicit in libro de ſancta Virginitate: Oportebat caput noſtrũ inſigni miraculo ſm corpus naſci de uirgine, ut ſignificaret mẽbra ſua de uirgine eccl'ia, ſm ſpiritũ naſcitura.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ſicut Beda[*] dicit ſuper Lucam, pater Saluatoris appellatur Ioſeph, non quòd

K uere iuxta photinianos pater fuerit ei, ſed ꝙ ad famam Mariæ conſeruandam pater ſit ab omnibus eſtimatus. Vnde, & Luc.3. dicitur, Vt putabatur filius Ioſeph. uel ſicut Auguſtinus.[*] dicit in lib. de Bono coniugali, Eo modo pater Chriſti dicit Ioſeph, quo & uir Marię itelligit, ſine cõmiſtione carnis

to ſat eſt quòd non habet locum in potẽtia diuina. Abſq; multa tamẽ digreſſione pro literæ expoſitione aduerte, qui philoſopharis, ꝙ illa propoſitio, de qua eſt tanta queſtio ſcilicet unius naturæ eſt modus generationis. probatur in litera hac dupliciter, ſcilicet ex parte termini, quia generatio recipit ſpeciem à termino. & hęc probatio aſſumitur arguendo, & ex parte agentis: quia natura ſicut eſt determinata ad vnum effectum, ita eſt determinata ad vnum modum producendi effectum illum. Et probatio quidem ex parte termini ex unitate termini unitatem generationis inferens, ſatis debilis uidetur: quoniam uidemus ignẽ generari diuerſis generationibus, ſcilicet ab igne, et non ab igne ſed à ſole: & mures uidemus genitos per ſemen, & ſine ſemine. Et quod hæc omnia ſint eiuſdem ſpeciei, ex hoc patet, quòd hæc tam genita, quàm aliter producta generãt ſibi ſimilia in ſpecie: eiuſdem ergo ſpeciei eſt productus mus per propagationem cum mure patre ſuo, qui ſine propagatione productus eſt. una ergo natura pluribus poteſt generationibus acquiri. In motibus quoque idem apparet. nam idem ſecundum ſpeciem ubi in circunferentia ſignatum, poteſt diuerſis ſecundum ſpeciẽ motibus acquiri: puta per motum ſuper chordam, & per motum ſuper arcum ſemicirculi: & ſimiliter in naturalibus idem locus poteſt acquiri per uolatum, & per ambulationem. Propter quæ forte Auctor non propter illam probationem, ſed propter probationem ſecundam, quã reſpondendo appoſuit, acceptauit illam rationem, dicens, cũ redditione cauſæ, eo ꝙ natura, &c. Secunda igitur probatio in ſe quidem uera eſt, nam quodlibet natu-

rale

concl. m

[*] Vt patet ex Aug. li. de hæreſi, c.8 & 10: to.6.

concl. p.

[*] ca.12. in princ. to.7

[*] c.6. ante medium, tom.6.

[*] li.2. ſ Luc. c.8. ſm eius ordinem a medio. to. 3.

[*] li. 1. de Nuptiis & concup. ca. 12. parũ à prin. to. 7.

ipſa copulatione cõiugij: mul to uidelicet coniunctius, q̃ ſi eſ ſet aliũde adoptatus. Neque.n. ꝓpea nõ erat appellad' Ioſeph pater Chri, quia nõ eũ genuerat cõcũbẽdo: q̃nquidẽ p̃ eſſet ẽt ei, quem non ex ſua coniuge procreatum, aliũde adoptaſſet.

Ad II dcẽm, ꝙ ſicut Hier. di- *cit ſuper Matth. cum Ioſeph non ſit pater dñi ſaluatoris, ordo gñationis eius uſq; ad Ioſeph deducitur. Primo quidẽ, quia non eſt conſuetudinis ſcripturarũ, ut mulierũ in gñationibus ordo texatur. Deinde ex una tribu fuit Ioſeph, & Maria: vnde, & lege eã accipere cogebat ut propinquã. Et ut Aug * dicit in lib. de Nuptijs, & concupiſcẽtia, ſuit gñationũ ſeries uſque ad Ioſeph perducẽda: ne in illo coniugio uirili ſexui utique potiori, fieret iniuria, cum ueritati nihil deperiret, quia ex C ſemine Dauid, & Ioſeph erat, & Maria.

Ad III dcẽm, ꝙ ſicut Gl.* dicit ibidẽ, mulierẽ ꝓ femina poſuit, more locutionis Hebręorũ: uſus. n. Hebrææ locutionis mulieres dicit, non uirginitate corruptas, ſed fœminas.

Ad IIII dcẽm, ꝙ rõ illa hẽt locũ in his, q̃ procedunt in eſſe per uiam naturæ, eo ꝙ natura ſicut eſt determinata ad vnum effectũ, ita ẽt ẽ determinata ad vnũ modũ producendi illum: D ſed virtus ſupernaturalis diuina cũ ſit infinita, ſicut nõ eſt determinata ad vnũ effectũ, ita ñ eſt determinata ad modũ producendi quẽcũq; effectũ. Et iõ, ſicut virtute diuina fieri potuit, ut primus hõ de limo terræ formaret, ita ẽt fieri potuit, ut diuina uirtute corpus Chriſti formaretur de Virgine abſque virili ſemine.

Ad V dcẽm, ꝙ ſm Phil.* in li. de gñatione aialiũ, ſemen maris non eſt ſicut materia in conceptione aialis, ſed ſolũ ſicut agẽs ſola aũt fœmina materiã ſubminiſtrat conceptui. Vnde ꝑ hoc, ꝙ ſemen maris defuit in cõceptione corporis Chri, nõ ſeq̃, ꝙ defuerit ei debita materia. Si tñ ſemen maris eſſet materia fœtus concepti in animalibus, manifeſtum tñ eſt, ꝙ nõ eſt materia ꝑmanẽs in eadẽ forma, ſed materia tranſmutata. Et quamuis uirtus naturalis non poſſit tranſmutare ad certã formã, niſi determinatã materiã: virtus tñ diuina, quæ eſt infinita, põt tranſmutare oẽm materiam in quamcunque formã. Vnde ſicut tranſmutauit limum terræ in corpus Adæ, ita in corpus Chriſti tranſmutare potuit materiam a matre miniſtratã, B etiam ſi non eſſet ſufficiens materia ad naturalem conceptum.

ARTICVLVS II.

Vtrum mater Dei fuerit uirgo in partu.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr ꝙ mater Chriſti nõ fuerit uirgo in partu. Dicit enim Ambr.* ſuper Lucã, Qui uuluã ſanctificauit alienã, ut naſceretur propheta, hic eſt q aperuit matris ſuæ uuluã, vt immaculat* exiret. ſed h aptio vulgę virginitatem excludit. ergo mr Chri nõ fuit virgo in partu.

¶2 Præt. Nihil in myſterio Chri eſſe debuit, per quod corpus eius phãtaſticum appareret: ſed hoc non vr vero corpi, ſed phãtaſtico h conuenire, ut poſſit per clauſa trãſire, eo ꝙ duo corpa ſimul eſſe non pñt. non igiẽ debuit ex matris uſero clauſo corpus Chriſti ꝓdire, & ita nõ decuit, quõd eſſet virgo in partu.

¶3 Præt. Sicut Grego.* dicit in hom. octauarũ Paſchæ, per hoc ꝙ ianuis clauſis ad diſcipulos poſt reſurrectionẽ intrauit dñs oſtendit corpus ſuum eſſe eiuſdem naturæ, & alterius gloriæ. Et ſic per clauſa tranſire, vr h ad gloriam corporis pertinere: ſed corpus Chriſti in ſua cõceptione non fuit glorioſum, ſed paſſibile, hñs ſimilitudinem carnis peccati, ut Apoſt. dicit Rom. 8. E nõ ergo exiuit per Virginis vterum clauſum.

SED CONTRA eſt, ꝙ in quodã ſermone Epheſini cõcilij dr, Natura poſt partum neſcit vlterius virginẽ; gratia uero, & parientẽ oſtendit, & matrẽ fecit, & virginitati nõ nocuit. fuit ergo mater Chriſti virgo i partu.

RESP. dcẽm, ꝙ abſq; oi dubio aſſerendum eſt matrẽ Chri

---

tale agens ſicut ad vnum terminum, ita ꝙ non ad oppoſitos, nec diſparatos, eſt determinarã ex unitate ſuæ naturæ, ita ẽt ad vnum modum determinat. In cuius ſignũ, ſemen plantæ non generat plantam, ſi inſeratur, & oculus plantæ non gñat plantã, ſi ſeminatur: ut neutrũ. n. vi demus exercitari. Sed quamuis hæc probatio in ſe vera, & efficax ad probandũ illã concluſioẽ, nõ apparet, niſi præſuppoſita vnicate naturalis agentis ad vnũ effectũ. Et qm in aſal bus perfectis, (qualc eſt homo, leo, bos, & hmõi) ſupponitur vnitas agentis naturalis, ideo tõ pro eſficaci admittit. Si q s aũt negaret cũ Auice. ſuppoſitionẽ illã, in cã pum magnum diſputandi oportet ingrediatur, ad quẽ nunc egrediendi, non eſt tps qñ de Beatiſſimę matris Dei de uirginitate tractatur: ſat fuerit noſſe Auctoris intentionem, & literæ diſcuſſionem.

¶In reſponſione ad quintũ aduerte, ꝙ ꝓpoſitio illa, quamuis nõ ſit na uralis non poſſit trãſmutare ad certã formam, niſi determinatã materiã, ſi uniuerſaliter, vt iacet, intelligat, uel aduerſatiue permiſſa intelligiẽ, quaſi diceret, quie ad ſit de tranſmotatione per uirtutẽ naturalẽ, diuina tñ uirtus, &c & hoc ſufficit literæ, uel affirmatiue de unica tranſmutatione ſemitur: nulla. n. agens naturale, ẽt uniuerſale, ut cœlũ põt unica trãſmutatione ad certam formam tranſmutare, niſi determinatam materiam: quoniam actus actiuorũ fieri oportet in patiente diſpoſito. Et hoc ẽt ſat facit liã: q a unica tranſmutatione, utpote in inſtanti Spiritus ſanctus ſanguinẽ B. Virginis tranſmutauit i corp* Chri. Et conſonat philoſophiæ, tradenti q. illud proprie dr agens poſſe, vt ꝓprii effectũ, & ut in propriam materiã, q unica tranſmutatione põt educere de potentia in actũ, ut patet 9. Metaph. Si uero affirmatiue quo

que, ſed ſiñ ſi brefſi materiam, quia in materia aliatiſ intelligitur, conſ at euidenter uerã eſſe: ſed aigo nõ uerſalis non ſatiſfacit particulari tiſſicie, q nã nis ſatiſfaciat materię particulari, de qua eſt qõ. Et ĩõ hæc ſtilio indigna Auctore uidet.

SV. QV. XXVIII. ART. II.

Medina. art. 2.

Titulus clarus eſt. ¶In corpore duo ſiunt. Primo, reſpõdet q̃ſti ẽ, Virgo fuit uirgo in partu. Probatur auctoritate Iſaię. Secundo, triplice tõnem cõuenientiæ aſſignat, q clare patent in litera. Notum ĩñ percipiãt pro prima tõne, ꝙ conceptio uerbi in corde, & proceſſio eius ex corde, non ſunt duo progreſſus: ſed ad exprimendas diuerſas conditiones habitudinis uerbi ad intellectũ, diuerſa adhibẽtur rõnes: uerbũ. n. cordis, hoc eſt cõceptus, quẽ format intellectũ tem al quã intelligit, & manet intus in intellectu, dum res actu intelligit, & diſtinguitur ab intel ectu à quo emanat. Dum. n. ego intelligo me ad imaginem Dei eſſe, formo ſimulacrũ de me ipſo ad imaginẽ Dei: & ſimiliter cũ intelligo me peccatorẽ, formo, ſimulacrũ de meipſo peccatore, & ſic de aliis. illud autem ſimulacrum quod cõceptus, q d uerbum appellat, rõ extra mentẽ nẽã, ſed in mente mea manet, Et ſimilitudinarie dr concipi i corde, & naſci ex corde: quia ſtoles, dũ in utero concipitur in utero manet; & dũ ex utero naſc, à matre diſtinguitur perfecte. Simili ſiquidem modo, quia uerbu cordis in corde prolatum manet, concipi dr: & qa a corde prolatum pet, ſecſe diſtinguit accedenti ſil lata natura, ideo naſci dr ex corde. Vbi uides potes,

---

*Mat. c. 1. ſup illud, Chri gñatio ſic erat tom. 9.

* c. 11. non longe a ſi. tom. 7.

* Eſt Aug. li. 23. con. Fauſtũ, c. 7 in med. t. 6

* lib. 1. c. 2. & 19. to. 4.

por e. 159 Opu. 5. ca. 352.

* c. 1. ſup in c. cuius tim. eſt. de ciruũ ſalvatoris in fi. t. 6.

* Eſt ho. 26 in euang. pũ loa pũ cip.

concl.

quòd conceptio, natiuitasque verbi in, & ex corde, vnus proceſſus eſt, diuerſis nõibus diuerſa rõne appellatus, & q, nec in conceptu, nec in ortu ſuo mẽtẽ, à qua, & ex qua procedit, corrumpit, ut in ſynodo allata in litera dicitur.

¶ In rñſione ad tertiũ aduerte, q Auctor dotis nõie appellat, & ipſam rem: q dos dr, & modũ eiuſdẽ, hoc eſt rẽ tali mõ, puta p modũ immanentis, ut ipſemet inferius manifeſtabit, q. 45. art. 2. Et cum ex duplici capite potuiſſet reprehendi poſitio Hugonis de ſãcto Victo. ſ. ex hoc, q non ſpectat ad ſubtilitatis dotem, duo corpora eſſe ſimul in eodẽ loco: vnde nec corpora glorioſa ex ſua proprietate poſſunt ſimul eſſe in eodẽ loco, & ex hoc, q in corpore animali non inuenitur dos, quia non inuenitur animæ gloriſæ redundantia ſimpliciter ad corpus: quãuis, vt inferius in allegato loco dr, inueniri poſſit miraculoſe redũdantia ſm qd, maluit tñ Auctor ex ipſa dotis ratione hic ꝓcedere, q̃ in illam diſputationẽ aliã introire.

conel. p

ẽt in partu virginẽ fuiſſe. *Nam Propheta nõ ſolum dicit, Ecce virgo cõcipiet: ſed etiam addit: Et pariet filium. ¶ Et hoc quidem conueniens fuit propter tria. ¶ Primo quidẽ, quia hoc competebat proprietati eius, qui naſcebatur, qui eſt verbum Dei. Nam verbum non ſolum in corde abſque corruptione concipitur, ſed etiam abſq; corruptione ex corde procedit. Vnde ut oſtenderetur, quòd illud eſſet corpus ipſius verbi Dei, cõueniẽs fuit vt de incorrupto virginis utero naſceretur. Vnde in ſermone quodam Epheſini concilij legitur, Quæ parit carnem puram à uirginitate ceſſat: ſed quia natũ eſt carne verbum, Deus cuſtodit virginitatẽ ſeipſum oſtendens per hoc verbum. Neq;.n. noſtrum verbum cum paritur, corrumpit mẽtẽ: neq; Deus verbũ, ſubſtantialẽ partem eligens, peremit virginitatẽ. Scđo, hoc eſt conueniẽs quantum ad effectum incarnationis Chriſti. Nam ad hoc venit, vt noſtram corruptionem tolleret. vnde non fuit conueniens, vt virginitatem matris, naſcendo corrumperet. Vnde Auguſ. † dicit in quodam ſermo. de natiuitate domini, Fas non erat, ut per eius aduentum uiolaretur integritas, qui uenerat ſanare corrupta. Tertio fuit conueniens, ne matris honorem naſcendo diminueret, qui parentes præceperat honorandos.

† in ſer. 16. à me. 1. to.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Ambro. dicit hoc, exponens illud, quod Euangeliſta de lege induxit, Omne maſculinum adaperiens uuluam, ſanctum domino uocabitur, quod quidem, ut *Beda dicit, conſuetæ natiuitatis more loquitur, non quòd dominus ſacri uentris hoſpitium, quod ingreſſus ſanctificauerat, egreſſus de uirginaſſe credendus ſit. Vnde illa adapertio non ſignificat reſerationem communem clauſtri pudoris virginei: ſed ſolum exitũ prolis de utero matris.

*li. 1. ſ Lu. c. 2. ſecundũ eius ordinẽ to. 5.

AD II dcđm, q ita Chriſtus voluit ueritatem ſui corporis demonſtrare, quòd etiam eius diuinitas declararetur, & ideo permiſcuit mira humilibus. Vnde vt corpus eius verum oſtenderetur, naſcitur ex fœmina, ſed vt oſtenderetur eius deitas, proceſſit ex virgine, talis enim partus decet Deũ, ut Ambroſ. dicit in hymno *Natiuitatis.

* in hym. q canit in veſp. is natalis dñi.

AD III dcđm, q quidam dixerunt Chriſtum in ſua natiuitate dotem ſubtilitatis aſſumpſiſſe, ſicut quando ambulauit ſiccis pedibus ſuper mare, dicunt eum aſſumpſiſſe dotem agilitatis, ſed hoc non conuenit his, quæ *ſupra determinata ſunt: huiuſmodi enim dotes corporis glorioſi proueniũt ex redundantia gloriæ animæ ad corpus, vt infra * dicetur, cum tractabitur de corporibus glorioſis. Dictum eſt autem *ſupra, quòd Chriſtus ante paſſionem permittebat carni ſuæ agere, & pati, quæ propria, nec fiebat talis redundantia gloriæ ab anima ad corpus. Et ideo dicendum eſt, q omnia iſta facta ſunt miraculoſe per virtutem diuinam. Vnde Auguſt. † dicit ſuper Ioan. Moli corporis ubi diuinitas erat, oſtia clauſa non obſtiterunt: ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo naſcente virginitas matris inuiolata permanſit? Et Diony. * dicit in quadam epiſtola, quòd Chriſtus ſuper hominem operabatur ea, quæ ſunt hominis, & hoc monſtrat Virgo ſupernaturaliter concipiens, & aqua inſtabilis, terrenorum pedum ſuſtinens grauitatem.

*Q. 14.
*Non cõpleuit.
*Q. 14. ar. 1. ad 2.
Tract. 121 à medio tom. 9.
* In epi. ad Caiũ monac. Incipit, Quẽ tu quidem.

ARTICVLVS III.

Vtrum mater Dei permanſerit uirgo poſt partum.

ADTERTIVM ſic proceditur. Videtur quòd mater Chriſti non permanſerit uirgo poſt partum. Dicitur. n. Mat. 1. Antequam conuenirent Ioſeph, & Maria, inuenta eſt in utero habens de Spirituſſancto, non autem euangeliſta diceret, antequam conuenirent, *niſi de conuenturis: quia nemo dicit de non pranſuro, antequam pranderet. ergo uidet quòd beata uirgo quòd quandoque conuenerit carnali copula cum Ioſeph, & ita nõ permanſerit uirgo poſt partum.

¶ 2 Præ. Ibidem ſubditur ex verbis angeli loquentis ad Ioſeph Ne timeas accipere Mariam cõiugem tuam. Coniugium aũt *conſumaẽ per carnalem copulam. ergo uĩ q quandoque carnalis copula interuenerit inter Mariã, & Ioſeph, & ita uĩ q nõ permanſerit uirgo poſt partũ.

¶ 3 Præ. Ibidem poſt pauca ſubditur: Et accepit coniugẽ ſuã, & non cognoſcebat eã, donec peperit filium ſuum primogenitum. Hoc autem aduerbiũ, donec, conſueuit determinatũ tempus *ſignare, quo impleto fiat id, quod uſq; ad illud tempus non fiebat, Verbum autem cognoſcendi ibi ad coitum refertur, ſicut, & Geneſ. quarto dicitur, quòd Adam cognouit uxorem ſuam. ergo uidetur, quòd poſt partum beata uirgo fuerit carnaliter à Ioſeph cognita. ergo uidetur quòd non permanſerit uirgo poſt partum.

SVP. Q. XXVIII. ART. III.

Medina ar. 3. per. 2.

TItulus clarus eſt. 160

¶ In corpore unica concluſio contra errorem Eluidii, quatuor rationibus firmata, Oſa clara ſunt. Opu. 3. ca. 232.

¶ In reſponſione ad tertium, nota pro ſenſu literali reſponſionem. Hier. quia uerisſima eſt, & ad literã, & fulta auctoritatib' Scripturæ, & allata in litera, & alibi, Sede à dextris meis, donec ponã inimicos tuos, &c. Non enim denotatur, q poſt ſuppoſitos inimicos deſinet ſedere à dextris, ſed quia poſſet dubitari an interim, quòd ponantur ſuppedanei inimici, ſedeat hoc eſt regnet quiete à dextris Dei, ideo ad tollendam dubitationẽ dictum eſt, Sede à dextris meis, donec ponam, &c. ut per hoc ſapiens quiſque intelligeret, q tanto magis poſt ſedebit à dextris Dei.

¶ In reſponſione ad ſextum, uide, q etiã diuerſus in euangelio ſitus deſcriptus matris Ieſu, & Mariæ Iacobi, diſtinguit illas: nam iſta a longe, illa iuxta crucem deſcribitur.

¶ 4 Pręt.primogenitus nō pōt dici, niſi ꝙ habeat A fratres ſubſequētes:vñ,& Rom.8.dr̄, Quos pſciuit cōformes fieri imaginis filii ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus: ſed euangeliſta nominat Chriſtum primogenitum matris eius.er. habuit alios filios poſt Chriſtum,& ita videtur, ꝙ mater Chriſti non manſerit uirgo poſt partum.

¶ 5 Præt.Ioā,2.dr̄,Poſt hæc deſcēdit Capharnaū ipſe.ſ.Chr̄s,& mater eius,& fratres eius: ſed fratres dñr.qui ex eodem parente geniti ſunt.ergo vr̄ ꝙ beata Virgo habuerit alios filios poſt Chriſtū.

¶ 6 Præt.Matth.27.dr̄,Erāt ibi.ſ.iuxta crucē Chr̄i mulieres multæ a lōge, q̄ ſecutę erāt Ieſū à Gali- B læa,miniſtrātes ei,iter quas,erat Maria Magdalenę,& Maria Iacobi,& Ioſeph mater & mater filiorū Zebedæi.Vr̄ aūt hęc maria,q̄ hic dr̄ Iacobi,& Ioſeph mater,eſſe ēt mater Chr̄i:dr̄.n.Ioan.19.ꝙ ſtabat iuxta crucē Ieſu,Maria mater eius.ergo vr̄ ꝙ mater Chriſti non permanſerit uirgo poſt partū.

Sed contra eſt,ꝙ dr̄ Ezec.44.Porta hęc clauſa erit,& nō aperieť,& uir nō trāſibit p eam, qm̄ dñs Deus iſrael ingreſſus eſt p eā: qđ exponens Aug.in quodā ſermone * dicit,Quid eſt porta in domo dñi clauſa,niſi ꝙ Maria ſemp erit intacta? Et qd eſt,hō non tranſibit per eam,niſi ꝙ Ioſeph nō cognoſcet eā. Et quid eſt,Dñs ſolus intrat , & C egrediť per eam,niſi ꝙ Spiritusſanctus impraegnabit eam,& angelorū dñs naſcetur per eam. Et qd eſt.clauſa erit in æternum,niſi ꝙ maria uirgo eſt ante partū,& uirgo in partu,& uirgo poſt partū.

* In ſer. 14. de natali domini qui eſt 18. de tēp. non lōge a principio. tom. 10.

concl.

Resp.dcđm,ꝙ abſq; omni dubio deteſtandus eſt error Eluidii , qui dicere pſumpſit matrem Chr̄i poſt partū à Ioſeph eſſe carnaliter cognitā.& alios filios genuiſſe.Hoc.n.primo derogat Chr̄i pfectioni,q ſicut ſm diuinā naturā unigenitus eſt Patris,tāquā perfectus p oīa filius eius,ita decuit vt eſſet vnigenitus matris tāquā pfectiſſimū germē eius Scđo,hic error iniuriā facit Spū.ſancto cu D ius ſacrariū fuit uterus uirginalis, in quo carnem Chr̄i formauit.vnde nō decebat,ꝙ de cætero uiolareť p cōmiſtionē virilem.Tertio derogat dignitati & ſanctitati matris Dei,q̄ ingratiſſima uidereť, ſi tāto filio cōtēta nō eſſet,& ſi uirginitatē,q̄ i ea miraculoſe cōſeruata fuerat,ſpōte pdere uellet p carnis cōcubitū.Quarto ēt ipſi Ioſeph eſſet ad maximā pſūptionē imputādū,ſi eā,quā reuelante angelo de Spūſancto deū concepiſſ: cognouerat, polluere attētaret Et ideo ſimpliciter eſt aſſerendū,ꝙ mater Dei ſicut uirgo cōcepit,& virgo peperit,ita ēt & uirgo poſt partū in ſempiternum permanſit. E

Ad primum ergo dcđm,ꝙ,ſicut Hierony.* dicit in li.cōtra Eluidiū,intelligēdū eſt, ꝙ hęc propoſitio Ante,licet ſæpe cōſequētia indicet, tñ nōnūquā ea tñ,q̄ prius cogitabanť,oſtēdit: nec neceſſe eſt ut cogitata fiant,cū ideo aliud interuenerit,ne ea,q̄ cogitata ſunt,fierent.Sicut ſi aliqs dicat,antequā in portu pranderē nauigaui: nō intelligitur ꝙ i portu prandeat poſtquam nauigauerit ſed quia cogitabatur in portu pranſurus.Et ſimiliter Euangeliſta dicit,Antequam cōuenirēt,inuēta eſt in utero habens de Spiritu ſancto, non quia poſtea conuenerint:ſed quia dum uiderentur cōuenturi,præuenit conceptio per Spiritūſanctū,ex quo factum eſt ut ulterius non conuenirent.

* Tit.hui⁹ lib. eſt de perpetua uirg. Mariæ.nō à cula prin. lib. to.3.

Ad II dcđm,ꝙ ſicut Auguſtinus dicit in li,de Nup.* & concupiſcentia,Cōiux Ioſeph , uocatur mater Dei ex prima deſponſationis fide,q̄ p cōcubitū nō cognouerat,nec fuerat cogniturus. Vt enim Amb.† dicit ſup Lucā,nō uirginitatis ereptio,ſed cōiugii teſtificatio,& nuptiarū celebratio declarať

* c.11. nō lōge a pri. tom.7.
† li 2. ſ Luca,i.a me. tom.5.

Ad III dcđm,ꝙ qdā dixerūt,hoc nō eſſe intelligendū de cognitione coitus, ſed de cognitione notitiæ.Dicit.n.Chryſ.* ꝙ nō cognouit eā Ioſeph B antequam pareret,cuius fuerit dignitatis.ſed poſt quā peperit tūc cognouit eā:qa p ipſius ,plē ſpatioſior* & dignior facta fuerat q̄ totus mūdus:qa quē totus mundus capere nō poterat,i anguſto cubiculo uteri ſui ſola ſuſcepit.quidā uero hoc referūt ad notitiā uiſus:ſicut n.Moyſi cum Deo colloquētis glorificata eſt facies,ut nō poſſent intendere in eū filii Iſrael:ſic Maria claritate uirtutis altiſſimi obumbrata,cognoſci nō poterat à Ioſeph,donec pareret poſt partū aūt a Ioſeph agnita inueniť ſpecie faciei,nō tactu libidinis. Hiero.* aūt cōcedit hoc eſſe itelligēdū de cognitione coitus.ſed diciť,ꝙ uſq;,uel donec,i Scripturis dupliciter pōt C intelligi.Qñq;.n.deſignat certum tēpus, ſm illud Gal.3.Propter tranſgreſſionē lex poſita eſt,donec ueniret ſemē,cui pmiſerat:qñq; uero ſignat infinitū tēpus,ſm illud Pſal.113.Oculi noſtri ad dñm Deum noſtrum,donec miſereať noſtri,ex quo nō eſt intelligendū,ꝙ poſt impetratā miſericordiam, oculi auertantur a Deo.Et ſm hunc modū loquēdi ſignificanť ea,de qbus poſſet dubitari,ſi ſcripta nō fuiſſent:cætera uero noſtræ intelligētiæ derelinquunť.Et ſm hoc Euāgeliſta dicit matrē Dei, nō eſſe cognitam a uiro uſq; ad partum,ut multo magis intelligamus cognitam nō fuiſſe poſt partū

* hom. 1. ſ Mat. i ope. imperf.ſup illud . Et nō cognouit eā. donec. tō. 6.
* aliâs ſpecioſior.
* In h.cō. ad 1.c. Ma. tom.9.

D Ad IIII dicēdum,quod mos diuinarū Scripturarum eſt,ut primogenitum uocent non ſolū eum quem fratres ſequūtur,ſed eum,qui primus natus ſit.Alioquin ſi nō eſt primogenitus,niſi quem ſequuntur fratres,tamdiu * ſm legem primogenita non debentur,quandiu,& alia fuerint procreata, quod patet eſſe falſum,cum infra unum menſem. primogenita redimi mandentur ſecundum legē.

* Alias, ſm legē ſacerdotib⁹, &c.

Ad V dicendum , quod quidam ſicut Hieronymus * dicit ſuper Matth.fratres domini de alia uxore, Ioſeph filios ſuſpicātur.Nos autem fratres Domini.non filios Ioſeph,ſed conſobrinos Salua E toris,ſororis Mariæ matris Domini filios intelligimus Quatuor.n.modis in Scripturis fratres dicuntur ſ.natura,gente,cognatione, & affectu. Vnde fratres Domini dicti ſunt,nō ſecundum naturam quaſi ab eadem matre nati:ſed ſecundum cognationem quaſi conſanguinei eius exiſtentes.Ioſeph autem,ſicut Hierony.* dicit contra Eluidium, magis credendus eſt uirgo permanſiſſe:quia aliā uxorem habuiſſe non ſcribitur,& fornicatio in ſanctum uirum non cadit.

* circa fi. cōmen.ad 12.c.Mat. tom.9.
* hī c.1. Mat.ſuper illud,Cum eſſet deſpōſata to. 9. Et ēt cōtra Eluidium ante fi.lib. tom.3.

Ad VI dicendum,quod Maria, quę dicitur Iacobi,& Ioſeph mater,nō intelligiť eſſe mater Do-

mini, quæ in Euangelio non conſueuit nominari F
niſi cum cognominatione huius dignitatis, quòd
ſit mater Ieſu. Hæc autem Maria eſſe intelligitur
vxor Alphæi, cuius filius eſt Iacobus minor, qui di
ctus eſt frater domini.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum mater Dei uirginitatem uouerit.

Ad quartum ſic procedi tur. Videtur, quòd mater Dei uirginitatem non uouerit. G Dicitur enim deutero. 7. Non erit apud te ſterilis utriuſque ſexus Sterilitas autem ſequit̃ uirginitatem. ergo ſeruatio uirginitatis erat contra præceptum ueteris legis: ſed adhuc lex uet[a] habebat ſtatum antequã Chriſtus naſceretur. ergo non potuit licite beata[b] virgo uouere virginitatem pro tẽpore illo.

¶ 2 Præter. Apoſtolus. 1. ad Cor. 7. dicit, De uirginibus autem præceptum domini nõ habeo, conſilium aũt do: ſed pfectio conſilii a Chriſto debuit inchoari, q eſt finis legis ut Apoſtolus dicit Rom. 10. Non ergo cõueniens fuit, q beata Virgo uotum uirginitatis emitteret. H

¶ 3 Præt. Apoſtolus dicit. 1. ad Timoth. 5. quòd uouentibus caſtitatem, non ſolum nubere, ſed etiam uelle nubere, damnabile eſt: ſed mater Chriſti nullũ I peccatum damnabile commi ſit vt ſupra habitum eſt.[c] Cũ ergo deſponſata fuerit (ut habetur Luc. 1.) uidetur q ipſa uirginitatis votum non emiſerit.

Sed contra eſt, quòd Auguſtinus dicit[d] in libro de ſancta Virginitate: Annuntianti angelo Maria reſpondit, Quomodo fiet iſtud, quoniam virũ non cognoſco, quod profecto non diceret, niſi prius ſe uirginem deo uouiſſet.

Respondeo dicendum, q ſicut in ſecunda parte habitum eſt,[e] perfectionis opera magis ſunt laudabilia, ſi ex uoto celebrentur. K uirginitas autem in matre dei præcipue debuit pollere, ut ex ſupra[f] [m] dictis rationibus patet, & ideo conueniẽs fuit, ut uirginitas eius ex uoto eſſet deo conſecrata.[g] Verũ, q[d] tẽpore legis oportebat generationi inſiſtere tam mulieres q̃ viros, q a ſm carnis originem, cultus dei propagabatur antequã ex illo populo Chrs naſceretur p mater dei non creditur antequam deſponſaret̃ Ioſeph, abſolute uirginitatẽ uouiſſe: ſed licet eã in deſiderio habuerit, ſuper hoc tñ uolũtatẽ ſuam diuino cõmiſit arbitrio[h] Poſtmodũ uero[i] accepto ſpõſo, ſm q mores illius temporis exigebant, ſimul cum eo uotum uirginitatis emiſit.

Ad primum ergo dicẽdum, q q a uidebatur eſſe lege phibitũ, nõ dare operã ad relinquendũ ſemẽ ſup terrã, ideo non ſimpliciter uirginitatẽ uouit dei genitrix: ſed ſub cõditione, ſi deo placeret. Poſt quam aũt ei innotuit hoc eſſe Deo acceptũ, abſolute uouit antequam ab Angelo annuntiaretur.

Ad II dicendũ, q ſicut gratiæ plenitudo perfecte quidem fuit i Chriſto, & tñ aliqua eius inchoatio præceſſit in matre, ita ẽt obſeruatio cõſiliorũ, quæ p gratiã Dei, fit, pfecte q dẽ icœpit in Chro, ſed aliquo mõ fuit inchoata in uirgine matre eius

Ad III dicẽdum, q uerbũ illud Apoſtoli eſt intelligẽdũ de illis, q̃ abſolute caſtitatẽ uouent qd̃ quidem mater dei non fecit antequam Ioſeph deſponſaret̃ ſed poſt deſponſationẽ ex cõi uoluntate ſimul cũ ſponſo ſuo uotum uirginitatis emiſit.

QVAESTIO XXIX.

De matris dei deſponſatione, in duos articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt, de deſponſatione matris dei.

Et circa hoc quæruntur duo.

¶ Primo, utrũ Chriſtus debuerit de deſponſata naſci.

¶ Secundo, Vtrum fuerit uerum matrimoniũ inter Mariã matrem Domini, & Ioſeph.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Chriſtus na ci debuerit de Virgine deſponſata.

Ad primum ſic proceditur. uidet̃ quòd Chriſtus non debuerit de virgine deſponſata naſci. Deſponſatio. n. ad carnalẽ copulam ordina-

---

SV. QVÆ. XXVIII. ART. IIII.

pri. a. 161 4. d. 30. q. 2. a. 1 q. 1. & 3. Et Matt. 1.

Ca. 4. d. 30. q. 1. Con. 3 Medina. ar. 4.

Titulus clarus eſt Et caſio dubii eſt: quia nihil legitur de uoto beatæ Virginis, & ipſa eius deſponſatio contrariari uidetur uoto uirginitatis.

¶ In corpore duo ſunt. primo, tractatur de ipſius voto, ſecundo, de tempore uoti. Quo ad primũ unica eſt concluſio: Conueniens fuit beatæ Virginis uirginitatem eſſe deo conſecratam voto, probatur: quia laudabilior eſt uirginitas uoto dicata, ſicut reliqua perfectionis opera. Quo ad ſecundum, diſtinguuntur duo tẽpora ante annuntiationem, primum ante deſponſationem: ſecundum inter deſponſationem, & annuntiationem, & ſecundum ſingula tempora ſigillatim reſpõdetur. Iuxta primum concluſio eſt: Beata uirgo ante deſponſationem non ſimpliciter, ſed ſub conditione uirginitatem

q. 27. a. 4 uouit. Probatur: quia tunc uirginitas erat prohibita à lege, & deſiderata à perſona beatæ uirginis: & q a prohibita non ſimpliciter uouit, quia deſiderata uouit ſub conditione ſi deo placeret, ut in reſponſione ad primum explicatur.

¶ Iuxta ſecundam concluſio eſt. Beata uirgo uotum uirginitatis cum uiro ſuo ſimul emiſit ſimpliciter.

2. 2. q. 88. a. 6. ¶ Vbi ſcito quòd concluſio non aliter in litera probatur: ſed ex iam dictis conſequẽs relinquitur: ex eo enim quod ante de-

art. 1. huius quæſt. concl. ... D. 2170. concl. p ſponſationem non uouit ſimpliciter, q a prohibitum erat, & uirginitatem quandoque uouit ſimpliciter, quia laudabilior uirginitas eſt matri dei tribuenda, & ante annuntiationẽ uouit ſimpliciter: q a aliter non dixiſſet, Quõ fiet iſtud, quoniam uirum non cognoſco? nec actu, nec potentia, propter uotum, ut Aug. hinc accipit, & coniugata nõ poteſt uouere uirginitatem ſine conſenſu uiri ſui, niſi poſt Chriſtum diſſol

concl. p. Concl. ſ. uendo matrimoniũ non conſumatum, p religionis profeſſionem, quod tunc locũ non habuit, ſequitur q beata Virgo ante annuntiationem, & cognouit deo placere, quòd uirginitatẽ nouerit ſimpliciter, & de conſenſu Ioſeph uirginitatem uouerit. Valde autẽ rationi conſentaneũ eſt, ut ſanctus ſponſus concedens ſponſæ, q manente coniugio, uirginitatem uoueret, ipſe quoque uirginitatem ſimul uoueat: penſata præſertim diuina prouidentia, quæ hoc inſpirare ipſi Ioſeph quaſi debebat, ut Virgo uirginum, uirginem quoq; comitem, ſeruatoremque ſui haberet alioquin non fuiſſet plena gratia: cui hæc gratia in ſuo coniuge defuiſſet, quam ipſa maxime ſecundum rectam rationem deſiderare debebat. Et propterea in litera dicitur, quòd cum Ioſeph ante annuntiationẽ uirginitatem ſimpliciter uoluit.

SVP. QV. XXIX. ART. III.

Medina. ar. 1.

In corpore unica eſt concluſio, ex tribus capitibus comprobata. Concluſio eſt: Conueniens fuit Chriſtũ de deſponſata Virgine naſci. Probatur primo ex parte Chriſti quadrupliciter: ſecundo, ex parte beatæ Virginis tripliciter tertio ex parte noſtri, quintupliciter. Omnia clara ſũt in litera. Parr. a. 163 4. d. 30. q. 2. artic. 1. q. 2. & 3. Et Matt. 1.

¶ In reſponſione ad primum perſpice in litera ambo capita, q uidentur poſſe obſtare uirginitati mentali, ſcilicet conſenſum in copulam

tur: ſed mater Domini nũquã uoluit carnali copula viri vti; quia hoc derogaret virginitati mentis ipſius ergo non debuit eſſe deſponſata.

¶2 Præt. Quòd Chriſtus ex virgine naſcereť, miraculũ fuit. vñ Aug.* dicit in Epiſt. ad Voluſianũ: ipſa Dei uirtus per inuiolata matris uirginea uiſcera, mẽbra infantis eduxit, quæ poſtea per clauſa oſtia. mẽbra iuuenis introduxit; hic ſi rõ quærit, nõ erit mirabile, ſi exẽplũ poſcit, non erit ſingulare, ſed miracula ſiũt ad cõfirmationẽ fidei, vñ dẽnt eſſe manifeſta. Cum igitur per deſponſationem hoc miraculum fuerit obumbratum, vr non fuiſſe conueniens, ꝙ Chriſtus de deſponſata naſceretur.

¶3 Præ. Ignatius martyr, vt Hiero.* dicit ſuper Matth. hãc cauſam aſſignauit deſponſationis matris Dei, ut partus eius à diabolo celareť, dũ eũ putat nõ de Virgine, ſed de uxore gñatũ, q̃ quidẽ cã nulla eſſe vr: tũ, qa diabolus ea, q̃ corporaliter ſiũt, pſpicacitate ſui ſenſus cognoſcit, tũ ẽt, quia poſtmodũ ꝑ multa euidentia ſigna dæmones aliqualiter Chriſtum cognouerunt, vñ dr Mar. 1. ꝙ hõ in ſpũ immũdo exclamauit dicẽs, Quid nobis, & tibi Ieſu Nazarene? uoniſti ante tempus perdere nos, ſcio ꝙ ſis ſanctus Dei. non ergo uidetur conueniens fuiſſe, quòd mater dei eſſet deſponſata.

¶4 Præt. Aliã rõnẽ aſſignat Hiero.* ne lapidareť mater Dei à iudæis, ſicut adultera. Hæc aũt rõ nulla eſſe vr, ſi.n. non eſſet deſponſata, nõ poſſet de adulterio condemnari, & ita nõ uidetur rationabile fuiſſe, ꝙ Chriſtus de deſponſata uirgine naſcereť.

Sed contra eſt, ꝙ dr Mat. 1. Cũ eẽt deſpõſata mr ei' Maria Ioſeph, & Luc. 1. Miſſ' ẽ Gabriel angelus ad Mariã virginẽ deſpõſatã viro, cui nomẽ erat Ioſeph

concl.

Reſp. Dicendum, ꝙ cõueniens fuit Chriſtum de deſponſata Virgine naſci, tum propter ipſum, tum propter matrem, tũ etiam propter nos. Propter ipſum quidem Chriſtum, quadruplici rõne. Primo quidẽ, ne ab A infidelibus tãquã illegitime natus abiicereť. Vnde Amb.* dicit ſuper Luc. Quid iudæis, quid Herodi poſſet aſcribi, ſi natũ uiderentur ex adulterio perſecuti? Secundo, ut conſueto modo, eius genalogia per uirũ deſcriberetur. unde dicit Ambr.† ſuper Luc. Qui in ſeculũ uenit, ſæculi debuit more deſcribi. viri aũt perſona quæritur, qui in ſenatu, & reliquis curiis ciuitatũ B generis aſſerit dignitatẽ. Cõſuetudo etiam nos inſtituit Scripturarũ, quę ſemper uiri originẽ quærit: Tertio ad tutelã pueri nati, ne diabolus contra eum uehementius nocumenta procuraſſet. Et ideo Ignatius dicit* ipſam fuiſſe deſponſatã, ut partus eius diabolo cęletur. Quarto, ut à Ioſeph nutriretur: vnde & pater eius dictus eſt, quaſi notritius. Fuit etiã conueniens ex parte uirginis. Primo quidẽ, C quia per hoc redditur immunis a pœna, ne, ſcilicet lapidaretur à iudæis tamq̃ adultera, ut Hierony.† dicit. Secundo, ut per hoc ab infamia liberaretur. unde dicit Ambro.* ſuper Luc. ꝙ deſponſata eſt, ne temeratæ uirginitatis adureretur infamia, cui grauis aluus corruptelę uideretur inſigne pferre. Tertio, ut ei à Ioſeph miniſteriũ exhibereť, vt Hieron.† dicit. Ex parte ẽt noſtra hoc fuit cõueniens, Primo D quidẽ, qa teſtimonio Ioſeph cõprobatum eſt Chrm ex virgine natum. unde Ambro.* dicit ſuper Luc. Locupletior teſtis pudoris maritus adhibetur, qui poſſet, & dolere iniuriã, & uindicare opprobrium, ſi non agnoſceret ſacramentum. Secundo, quia ipſa uerba Virginis matris magis credibilia reddũtur, ſuã uirginitatẽ aſſerẽtis vñ Ambr. E † dicit ſuper Luc. Fides Mariæ uerbis magis aſſiſciť, & mẽdacii cã remoueť. uideretur.n. culpã obũbrare uoluiſſe mẽdacio inupta pgnãs cãm aũt mẽtiẽdi deſpõſata nõ habuit, cũ cõiugiis pmiũ, & gratia nuptiarũ partus ſit fœminarũ, q̃ qdẽ duo ptinẽt ad dignitatẽ fidei noſtræ. Tertio, ut tolleretur excuſatio uirginibus, quę propter ſuam incautelam non uitant infamiam. unde Ambro.* dicit, Non decuit uirginibus ſiniſtra opinione uiuentibus, uelamen excuſationis relinqui quòd infamata mater quoq; domini uideretur.

* Epi. 3. ante med. illius to. 2.

* c. 1. ſ Matth. ſup illud, Cũ eſſet deſpõſata. to. 9.

* Sup illud Mat. 1 Cũ eſſet deſpõſata. to. 9.

* lib. 3. in Luc. ſ. ſiet prin & mediũ tom. 5

† lib. 3. in Luc. nõ ꝓcul a princ. illius. to. 5.

* ut refert Hiet. 1. ca. Matt. to. 9.

† ſup illud Mat. 1. Cũ eſſet deſpõſata, to. 9.

* lib. 2. in Luc. nõ ꝓcul a prin. lib. to. 5.

† loco antea dicto, & cõtra Eluidiũ lib. de ꝑpetua uirginitate Mariæ. to. 5.

* li. 2. ſ Luc. c. 1. an medium, t. 5.

† lib. 2. in Luc. c. 1. ante mediũ. to. 5.

* lib. 2. in Luc. nõ ꝓcul a prin. to. 5.

lam coniugalẽ, & conſenſum cõditionatũ, ſ. ſi Deo placeret, in copulã carnalẽ, nõ obſtare in ueritate puriſſimæ mentali uirginitati B. Virginis. Et rõ quidem, ꝙ conſenſus in copulã cõiugalẽ ꝑ ſe non præiudicat mentali uirginitati, eſt: qa in copula cõiugali non conuneť copula carnalis, niſi in potentia: qa potentia aũt eſt conditio diminuens (coniunctio.n. in potentia nõ eſt cõiunctio: ſicut nec rex in potentia eſt rex) ſequit ꝙ conſenſus in copulã coniugalẽ, nõ ſit conſenſus in copulã carnalẽ. Ratio uero, quare conſenſus ſic cõditionatus in copulã carnalẽ, non præiudicat mentali uirginitati, eſt: quia cõſenſus iſte tam formaliter, q̃ materialiter eſt ad obediendũ Deo, & copulã carnalem, nõ niſi ꝓ materia remota, & tali conditione uallatã hẽt, ut oppoſitum non liceat habere in propoſito.

¶ Ad cuius euidentiã ſcire oportet, ꝙ dupliciter intelligi põt illa conditio, ſi Deo placuerit. primo, ſm cõmunẽ loquẽdi uſum, & ſic ſola negatione beneplaciti Dei expectat, i. ꝙ Deus ſinat illud fieri; & ſic loqť Apoſt. Iacob. in ſua Canon. c. 4. Vt dicatis, ſi dñs uoluerit. Et talis cõditio, qa cõiſſima eſt, hẽt ꝓ nõ adiecta, uirginitatẽq; mẽtalẽ aufert proculdubio à ſic cõſentiẽte in copulã carnalẽ, & ꝓpea ſi ſic intelligit in ꝓpoſito B. Virginis, ſi Deo placuerit. Scđo ſumit placere ꝓ iubere, ac ſi dictum eſſet, ſi De' iuſſerit, & ſic ſumitur in propoſito. Rationabile ſiquidem eſt, ut quæ conceperat uirginitatis uotum diuina inſpiratione ante deſponſationem, nõ niſi diuino iuſſu conceperit quoque ſoluendum. Experta ſiquidẽ in tota uita anteriore tã familiarem Spiritusſancti curam, ac ſolicitudinẽ de uita, ac opibus eius, utpote, q̃ numquã et uenialiter peccabat, certe ſibi ipſi polliceri poterat perficiendam inſpirationem de virginitate extra legem Moyſi, niſi de' aliud ſuſpicando, uel nunciando iuberet. Talis aũt conditio ſui dẽt ꝓpoſiti ſui oppoſitũ omnino ꝑcepto, traſferre cõſenſũ in oppoſitũ ſui ꝓpoſiti, ut patet exemplariter. Quicumque.n. pr cõſentit in occiſionem proprii filii, ſi de' iuſſerit, non ꝓpea conſenſit in mortem filii: & ſi ſanctimonialis Virgo conſentit in nuptias, ſi deus iuſſerit non ꝓpea conſentit in nuptias. Sic aũt beata uirgo conſenſit conditionaliter in carnalem copulam, ſi deo placueri beneplacito ꝑcepti. Credendum quoque nihilominus eſt, ꝙ etiã hic ſic conditionatus conſenſus in carnalem copulã, non actu, ſed habitu tm fuerit in B. Virgine. Et rõ eſt quia nullus actus ſuperfluus fuit in ea, hic autem cõſenſus actu ſuperfluus fuiſſet, utpote, citra neceſſitatem, & pietatem. Nam ad mentis ſuæ rectitudinem ſat erat hẽre hunc actum in habitu, hoc eſt in ꝑparatione animi, & ſm al præparationẽ intelligendũ eſt, qd a ſacris doctoribus dr de B. Virginis conſenſu conditionato in copulam carnalem committẽdo ſuã cauſam diuino arbitrio. Trecẽs.n. pro uirginitatis perſeuerantia actualiter ſundebat: ſed ad oppoſitũ præparatio ſola animi conditionata, ut dictum eſt, erat abſque actuali conſenſu, quantumcumque cõditionato. Et hæc ſint etiã pro ſequenti articulo, ubi explicatur conſenſus ille ſic conditionatus in copulam carnalem.

Quarto, quia ꝑ hoc ſignificatur uniuerſa Eccleſia: q̃ cum virgo ſit, deſponſata tñ eſt vni viro Chr̃o, vt Aug. †dicit in lib. de ſancta Virginitate. Pôt ẽt, & quinta rõ eſſe, ꝙ mater dñi fuit deſponſata, & virgo: q̃a in ꝑſona ipſius, & virginitas & matrimoniũ honorãt, contra hæreticos alteri horũ detrahẽtes.

†c. 11. ante med. to. 6.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ B. Virgo mater Dei, ex familiari inſtinctu Spiritusſancti credẽda eſt deſponſari voluiſſe, confidens de diuino auxilio, ꝙ numquã ad carnalem copulam perueniret: hoc tamen diuino commiſit arbitrio, unde in nullo detrimentum paſſa eſt uirginitas.

AD II dicẽdũ, ꝙ ſicut Ambr. *dicit ſuper Luc. maluit dñs aliquos de ſuo ortu, q̃ de matris pudore dubitare. Sciebat. n. teneram eſſe Virginis verecũdiã, & lubricã famã pudoris: nec putauit ortus ſui fidẽ, matris iniurijs aſtruendam. Sciendũ tñ, ꝙ miraculorũ Dei q̃dã ſunt, de q̃b. eſt fides, ſicut miraculũ uirginei partus, & reſurrectionis dñi, & ẽt ſacr̃i altaris, & ideo dominus uoluit iſta occultiora eſſe, ut fides eorum magis meritoria eſſet: quædam uero miracula ſunt ad fidei comprobationẽ, & iſta debent eſſe manifeſta.

* lib. 2. in Luc. nõ ꝓcul a prin. lib. to. 5.

AD III dcd̃m, ꝙ ſicut Aug. dicit * in 3. de Trin. diabolus multa pôt virtute ſuæ naturæ, a quib. tñ ꝓhibeẽ virtute diuina. Et hoc mõ pôt dici, ꝙ uirtute naturę ſuæ diabolus cognoſcere poterat matrẽ Dei nõ fuiſſe corruptam, ſed virginem, prohibebatur tñ à Deo cognoſcere modum partus diuini. Quòd aũt poſtmodum eum aliqualiter cognouit diabolus eſſe filiũ Dei, non obſtat; quia iã tp̃s erat, ut Chr̃s ſuã uirtutẽ contra diabolũ oſtenderet, & perſecutionẽ ab eo concitatam pateretur, ſed in infantia oportebat impediri malitiam diaboli, ne eũ acrius perſequeretur, qñ Chriſtus nec pati diſpoſuerat, nec uirtutem ſuã oſtendere, ſed in oĩb. alijs infantib. ſe ſimilẽ exhibebat. Vnde Leo * Papa in ſermone de Epiphania dicit, quòd Magi inuenerunt puerũ Ieſum quantitate paruum, alienæ opis indigentẽ, fandi impotentẽ, & nulla ab humanæ infantiæ gñalitate diſcretum. Ambroſ. † tñ ſuper Luc. vr̃ hoc magis referre ad membra diaboli. Pręmiſſa. n. hac rõne, ſ. de fallendo Principem mundi, ſubdit, ſed tñ magis feſellit princeps ſæculi, dæmonum. n. malitia, facile etiam occultata deprehendit, at uero, qui ſæcularibus vanitatibus occupantur, ſcire diuina non poſſunt.

* li. 3. ex c. 7. & 8. coll. tom. 3. D. 446.

* In ſer. 4. d Epipha. in med. in cipit hic ſer. iuſtũ & rõnabile.

† li. 2. in Luc. c. 1. cir. med. to. 5.

AD IIII dicẽdũ, quòd iudicio adulterarũ lapidabatẽ ſm̃ legẽ non ſolum illa, quæ iã erat deſponſata, uel nupta, ſed ẽt illa, quæ in domo patris cuſtodiebatur, vt uirgo qñq; nuptura. Vnde dr̃ Deute. 22. Si nõ eſt in puella inuenta uirginitas, lapidibus obruent eam viri ciuitatis illius, & morietur: quia fecit nefas in Iſrael, ut fornicaretur in domo patris ſui. Vel poteſt dici ſecundum quoſdam, quòd beata Virgo erat de ſtirpe Aaron, vnde erat cognata Eliſabet, vt dicitur Luc. 1. Virgo autẽ de genere ſacerdotali; propter ſtuprum occidebatur, legitur enim Leuit. 21. Sacerdotis filia, ſi deprehenſa fuerit in ſtupro, & uiolauerit nomen patris

D. 1135.

F ſui, flammis exuretur. Quidam referunt verbum Hierony. ad lapidationem infamiæ.

ARTICVLVS II.

Vtrum inter Mariam, & Ioſeph fuerit verum matrimonium.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ inter Mariam, & Ioſeph non fuerit uerum matrimoniũ. Dicit. n. Hier. * cõtra Eluidiũ, ꝙ Ioſeph Mariæ cuſtos fuit potius, q̃ maritus eius, ſed ſi fuiſſet uerum matrimoniũ, uere Ioſeph maritus eius fuiſſet, ergo vr̃ q; non fuerit uerũ matrimonium inter Mariam, & Ioſeph.

G

¶ 2 Præt. Super illud Matth. 1. Iacob genuit Ioſeph virũ Mariæ, dicit Hiero † Cũ uirũ audieris, ſuſpitio tibi non ſubeat nuptiarũ: ſed recordare cõſuetudinis ſcripturarũ, q̃ ſponſi viri, & ſponſæ uxores uocant, ſed uerũ matrimonium nõ efficitur ex ſpõſalibus, ſed ex nuptijs. ergo nõ fuit matrimonium inter Beatã Virginem & Ioſeph.

H ¶ 3 Præt. Matth. 1. dr̃, Ioſeph uir eius cũ eſſet iuſtus, & nollet eã traducere, ſ. in domũ ſuã ad cohabitationẽ aſſiduã, voluit eam occulte dimittere, id eſt tp̃s nuptiarũ mutare, ut Remigius exponit. ergo vr̃ quòd nondũ nuptiis celebratis, nondũ eſſet uerũ matrimoniũ, præſertim cũ poſt matrimoniũ cõtractũ non liceat alicui ſpõſam dimittere.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. * dicit in li. de Conſenſu euangeliſtarũ, Nõ eſt fas, vt Ioſeph ob hoc a cõiugio Mariæ ſeparãdũ Euãgeliſta putaret, ꝙ nõ ex ei concubitu, ſed Virgo peperit Chr̃m: Hoc. n. exẽplo magnifice inſinuaẽ fidelib. cõiugatis, ẽt ſeruata pari cõſenſu cõtinẽtia, poſſe permanere, vocariq; cõiugiũ non permiſto corporis ſexu.

I

RESP. Dcd̃m, ꝙ matrimoniũ, ſiue coniugiũ dicitur uerũ ex hoc, quòd ſuam perfectionem attingit. Duplex eſt autem rei perfectio, prima, & ſecunda. Prima quidem rei perfectio cõſiſtit in ipſa forma, ex qua ſpeciem ſortitur, ſecunda uero perfectio, conſiſtit in operatione rei, per quam res aliqualiter ſuum finẽ attingit. Forma autẽ

K

SVP. QV. XXIX. ART. II.

Cap. 4. diſt. 30. quæſt. 1. con. 1.
Medina. ar. 2.

IN corpore duo fiunt. Primo declaratur in communi, unde, & quotupliciter matrimoniũ dicatur uerum: ſecundo, reſpondetur in particulari de hoc coniugio. Quo ad primum, dicitur coniugium verum ex ſua perfectione, & quia perfectio eſt duplex prima, & ſecunda, ideo dupliciter dicitur coniugium uerũ, uel ſecundum primã, uel iuxta ſecundam perfectionem. Et declarauit in litera, q̃d ſit prima perfectio cõiugii, ſcilicet forma, & quæ ſit forma eius, & quid ſit ſecunda: & ponitur duplex, generatio, & educatio. Et media ad hęc ponitur clare. Quo ad ſecundum, reſpondetur quatuor tribus concluſionibus, uel unica tri membri. Coniugium inter matrem Dei, & Ioſeph fuit uerum, quo ad primam perfectionem, & quo ad ſecundam perfectionem. ſi referatur ad educationem, non autem ſi referatur ad generationem. Prima pars probatur ratione: quia uterque conſenſit in copulam coniugalem. quod probatur auctoritate angeli in euangelio expoſita ab Auguſtino. Quo ad tertiam affertur auctoritas Ambroſii: quo ad ſcdam, & omnes ſimul deniq. affertur auctoritas Auguſt.

¶ In reſponſione ad tertium aduertendũ eſt, quod ex euangelio bene perſpecto habetur, quòd nondum erat nuptiarum ſolemnitas celebrata, cum beata Virgo inuenta eſt habens in utero: quoniam ibi habetur, quòd beata Virgo non ſolum non erat cognita à uiro, ſed etiam quòd non

erat

4. d. 30. q. 2 a. 2. Et op. 60. c. 2. Et Mat. 1.

* Tit. li. eſt de ſcã virginitate B. aliquãtolũ a pri. to. 3.

† in 1. cap. Matt. to. 9.

* Lib. 2. c. 1. ante med. to. 4.

erat adhuc accepta a Ioſeph coniuge ſuo. Ex eo.n. ꝙ affirmat A coniux, & negat non ſolū cognita, ſed accepta, & poſt monitio nē angeli affirmatur accepta, & perſeuerat incognita, phs eſt, ꝙ acceptio hmôi fuerit acceptio ſolennitatis nuptialis, qua ſ. con iuges efficiuntur ſimpliciter, & abſolute domeſtici conſortes. Et de hoc nulla eſt habenda quæſtio: ſed an prius ꝙ iſta acceptio fieret, beata Virgo fuerit retenta, ſm quid i domo Ioſeph, dubiū eſt. Sicut ſub dubio quoque relinquitur, de qua traductione Euangeliſta loquitur, an de traductione ſimpliciter ad domeſticum conſortiū, quæ cum ſolennitate nuptiali fieri ſolet, an de traductione in infamiā iudicij. Euangeliſta.n. duo dicit, & ꝙ nolebat eam traducere, & ꝙ uoluit occulte dimittere eam. Conſtat aūt. ꝙ cogitatum remedium dimittendi illam occulte, vtriq; traductioni obuiabat, & ꝙ negatio vtriuſque traductionis ex iuſta boni mente procedere pt: quia tñ ad iuſtitiā viri ſpectat magis non cōicare alieno crimini, & angelus ad Ioſeph loquens, ex timore accipiendi Mariam ſuā coniugem, Ioſeph mouerī monſtra, & iubet illā accipere, quia de Spirituſancto concepit, aperte apparet ꝙ Ioſeph timuit cōicare adulterii peccato: & ꝓ uoluit occulte dimittere eam. Et quia didicit ab angelo, ꝙ non ex adulterio, ſed ex Spirituſancto concepit, accepit eam, vt Euangeliſta ſubdit. Et hæc licet ſint certa, ſub dubio tñ relinquitur, an eum hac voluntate occulte dimittendi eam, cogitaſſet explicite, ac deliberaſſet nolle illam in infamiā traducere, ita q; de hac deliberatione loquat Euāgeliſta dicēs, Nollet eam traducere.

¶ De primo āt dubio ſuadet rō, ut ſiue in paterna, ſiue in coniugis domo, ſiue in vtraque, ſiue alibi, habitauerit, talis tantaque fuerit ſm illius tpis morē inter Mariam, & Ioſeph conuerſatio, ut licita abſque omni nota potuerit inter eos interuenire ſi uoluiſſent, conſummatio matrimonij, alioquin non fuiſſet ſufficienter prouiſum famæ beatæ Virginis, cum inuenta eſt in vtero habens. Dixi autem, ſiue alibi quoniam non irrationabiliter apparet, ꝙ poſt annunciationem beata Virgo cum coniuge ſuo Ioſeph, iuerit ex Nazaret Galilææ in ciuitatem Iuda, in montana, viſitatura Eliſabeth, & ꝙ poſt reuerſionem in Nazareth, cum eſſet grauida menſes tres ad minus: qm manſit apud Eliſabeth, quaſi menſibus tribus, inuenta eſt habens in utero. Et alii quidē putabant ꝙ eſſet grauida ex Ioſeph, cum quo fuerat menſibus tribus domeſtice in domo Zachariæ, ipſe autē Ioſeph ſciens ſe non cognouiſſe illā, & uidens illā grauidam, cum eſſet iuſtus, & nollet eam traducere, ſiue in infamiam, ſiue ſimpliciter in domeſticum cōſortium, ſiue i vtrumque, quod verius eſt, uoluit occulte dimittere eam. Et hęc interpretatio magis cōſonat Euangelio: qm expreſſe Lucas ſubdit de beata Virgine, ꝙ poſt dictum ips quo manſit apud Eliſabeth, reuerſa eſt in domum ſuam, & non dixit, in domum ſponſi ſui. Ex quo igitur Euangeliſta in domo ſua eā habitaſſe teſtatur, & inuenta dr in utero habens nulla facta de ſpōſi domo mentione, nec conſuetudo de ſponſa in domo coniugis retenta ex ſcriptura teſtimonium habet, affirmādum, ut rōni conſentaneum eſt, ꝙ in propria domo inuenta eſt in utero habens, ſed abſque infamiæ nota apud domeſticos, & alios: quia tribus menſibus ſimul fuerat in domo Eliſabet cum Ioſeph: qđ non voluntarie dicimus, ſed ex Euangelio accepimus, dicente ꝙ beata Virgo adhuc deſpōſa a vxor Ioſeph, aſcendit ad Nazareth in Bethleem, qñ exiit edictū a Cæſare Auguſto, & Simili ſiquidem rōne debuit eadem deſponſata uxor aſcendere in montana cū eodem Ioſeph ſuo ſpōſo. Auctor autem in litera dicens magis conſonare Euangelio beatam Mariā in domo ſponſi habitaſſe, intelligendum eſt comparatiue ad opinionem extremam, ꝙ nec ſimpliciter, nec ſm quid cum ſponſo habitauit: non.n. prouidet opinio illa famę beatæ Virginis ſufficienter, & non comparando ad hanc mediam expoſitionem, cuius Auctor non meminit, quæ magis conſonat Euangelio, quàm ambæ extremæ, ut patet ex dictis.

concl. m.

Ca. tt. eſt ca princi. to. 7.

concl. p

Libr. 2. in Luc. c. 1. a med. to. 5.

concl. m

Ca. tt. in fin. to. 7.

Hom. 2. in Matth. in ope. imperfecto: ante ſi. t. 2

Ho. 4. in Mat. ſuper illud, Antequam conuenirent, tom. 2.

matrimonij cōſiſtit i quadā indiuiſibili cōiunctione aiorū, per quā unus coniugū indiuiſibiliter alteri fidē ſeruare tenetur. Finis aūt matrimonij eſt proles gñanda, & educanda. Ad quorū primū ꝑuenitur per concubitū coniugalē, ad ſcdm ꝑ alia opera viri, & uxoris, qui- B bus ſibinuicē obſequuntur ad prolē nutriendā. Sic igiṫ dicendum eſt, ꝙ [m] quantū ad primā perfectionē, oino verum fuit matrimoniū Virginis Dei, & Ioſeph: [n] quia vterque cōſenſit in copulā coniugalē: non aūt expreſſe in copulā carnalē, niſi ſub conditione, ſi Deo placeret. Vñ, & angelus uocat Mariam coniugē Ioſeph, dicēs ad Ioſeph, Mat. 1. Noli timere acci- C pere Mariā coniugē tuam: qđ exponēs Aug.* in li. de nuptiis & cōcup. ſcetia dicit: Cōiunx vocaṫ ex prima deſpōſationis fide, quā cōcubitu, nec cognouerat, nec fuerat cogniturus. [p] Quātū uero ad ſecūdā ꝑfectionē, q̄ eſt per actū matrimonii, ſi hoc referaṫ ad carnalē concubitum, ꝑ quē proles generatur, nō fuit illud matrimoniū conſumatū. [q] Vñ Ambr. [†] dicit D ſuper Luc. Non te moueat, ꝙ frequenter Mariā ſcriptura uocat coniugē: non.n. virginitatis ereptio: ſed cōiugij teſtificatio, & nuptiarū celebratio declaraṫ. [s] Habuit tñ illud matrimoniū ēt ſecūdā perfectionē, quantū ad prolis educationē. [t] Vñ Aug. dicit* in li. de nuptijs, & concupiſcentia. Oē nuptiarum bonū impletum eſt in illis parentibus Chriſti, proles, E fides, & ſacrm. Prolem cognoſcimus ipſum dñm Ieſum: fidē quia nullum adulterium: ſacramentum, quia nullum diuortium, ſolus ibi nuptialis concubitus non fuit.

Ad primum ergo dcd̃m, ꝙ Hier. accipit ibi maritum ab actu matrimonii conſumati.

Ad II dcd̃m, ꝙ nuptias Hier. vocat nuptialem cōcubitum.

Ad III dcd̃m, ꝙ ſicut Chry. dicit* ſuper Matt. Beata Virgo ſic fuit deſpōſata Ioſeph, ꝙ ēt eſſet domi habita. Nā ſicut in ea, quæ in domo viri concipit, intelligiṫ conceptio naturalis, ſic in ea, quæ extra domū cōcipit, eſt ſuſpecta coniunctio. Et ita nō eſſet ſufficiēter ꝓuiſum famæ beatæ Virginis per hoc, ꝙ fuit deſpōſata, niſi ēt fuiſſet domi habita. Vñ ꝙ dr, Et nollet eā traducere, melius intelligiṫ, i. nollet eam diffamare in publicum, q̄ ꝙ intelligatur de traductione in domum. Vñ, & Euangeliſta ſubdit, ꝙ uoluit occulte dimittere eā. Quamuis tñ eſſet domi habita ꝑꝑ primā deſponſationis fidē, nondum tñ interuenerat ſolemnis celebratio nuptiarū, propterquod ēt nondum carnaliter conuenerant. Vñ ſicut Chry. * dicit, Non dicit Euangeliſta, anteq̄ duceret in domum ſponſi: etenim intus erat. Conſuetudo .n. fuit veteribus, multotiens in domo deſpōſatas habere: & iō ēt angelus dicit Ioſeph, Ne timeas accipere Mariā cōiugē tuā, i. non timeas nuptias eius ſolemniter celebrare. Licet alii dicant, ꝙ nondum erat in domum inducta, ſed ſolū deſponſata: primum tamen magis cōſonat euangelio.

QVAESTIO XXX.

De beatæ Mariæ virginis annunciatione, in quatuor articulos diuiſa

DEINDE conſiderandum eſt, de annūciatione beatæ Virginis.

SVP. QVÆST. XXX. ART. I.

Medina ar. 1.

IN titulo ſermo eſt de neceſſario ad finem, ſine quo non bene peruenitur ad finem: ſicut equus neceſſarius eſt homini

debili

Et circa hoc quęrunt̃ quatuor.

¶Primo, Vtrũ conueniens fuerit ei annuntiari, quod in ea generandum erat.

¶Secundo, Per quem erat ei hoc annuntiandum.

¶Tertio, Per quem modum ei annuntiari debebat.

¶Quarto, De ordine annunciationis.

ARTICVLVS I.

Vtrum neceſſa ium fuerit annuntiari beatæ Virgini quod in ea erat generandum.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ nõ fuerit neceſſariũ beatæ Virgini annuntiari,[f] qđ in ea fiendum erat Annunciatio enim ad hoc ſolum neceſſaria eſſe videbatur, ut uirginis conſenſus haberetur: : ſed conſenſus eius non vr̃ neceſſarius fuiſſe: quia conceptus Virginis prænuntiatus fuit prophetia prædeſtinationis, quæ [h]ſine noſtro complet̃ arbitrio, vt dicit quædam glo. Matth. 1. Non ergo neceſſarium fuit, q̃ talis annunciatio fieret.

¶2 Præ. Beata virgo incarnationis[h] fidẽ habebat, ſine qua nullus eſſe poterat in ſtatu ſalutis: quia ut dicitur Rom. 3. Iuſtitia Dei per fidem eſt Ieſu Chriſti: ſed de eo, quod aliquis per certitudinem credit, non indiget vlterius inſtrui. ergo beatę Virgini non fuit neceſſarium, vt ei incarnatio filii Dei annuntiaretur.

¶3 Præt. Sicut beata Virgo corporaliter Chriſtum concepit, ita, & quælibet ſancta anima concipit ipſum ſpiritualiter. Vnde Apoſt. dicit Gal. 3. Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis: ſed illis, qui ſpiritualiter debent Chriſtum concipere, talis conceptio[h] non annuntiat̃. ergo nec beatæ Virgini fuit annuntiandum, q̃ eſſet in utero conceptura filium Dei.

SED CONTRA eſt, q̃ habetur Luc. 1. q̃ angelus dixit ei, Ecce concipies in vtero, & paries filium.

RESP. Dcẽdm, q̃[m] congruum fuit beatæ Virgini annuntiari, q̃ eſſet Chriſtum conceptura.[n] Primo quidẽ, ut ſeruaretur cõ[f]gruus ordo cõiunctionis filij Dei ad Virginem, ut ſ. prius mẽs eius de ipſo inſtrueretur, q̃ carne eũ cõciperet. Vñ Aug.[*] dicit i lib. de Virginitate, Beatior eſt Maria percipiendo fidẽ Chri, q̃ concipiendo carnem Chri. Et poſtea ſubdit,† Materna propinquitas nihil Mariæ profuiſſet, niſi fęlicius Chriſtũ corde q̃ carne geſtaſſet. Secundo, ut poſſet eſſe certior teſtis huius ſacri, qñ ſuper hoc diuinitus erat inſtructa Tertio, ut G voluntaria ſui obſequij munera Deo offerret, ad qđ ſe promptam obtulit dicens, Ecce ancilla Dñi. Quarto, ut oſtenderetur eſſe quoddam ſpirituale matrimoniũ inter filium Dei, & humanam nãm: & ideo per annuntiationem expectabatur conſenſus Virginis, loco totius humanæ naturæ.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, q̃ prophetia prædeſtinationis co H pletur ſine noſtro arbitrio cauſante: non tamen ſine noſtro arbitrio conſentiente.

AD II dcẽdm, q̃ beata Virgo expreſſam fidẽ habebat incarnationis futurę: ſed cũ eſſet humilis, nõ tã alta de ſe ſapiebat: & iõ ſup hoc erat inſtruenda.

AD III dcẽdm, q̃ ſpũalem conceptionem Chriſti, quæ eſt per fidem, præcedit annuntiatio, quæ eſt per fidei prędicatio I nem, ſm̃ q̃ fides eſt ex auditu, ut dr̃ Ro. 10. Nec tñ ꝑ ꝑ hoc aliquis pro certo ſcit ſe gratiam habere, ſed ſcit veram fidem eſſe, quam accepit.

ARTICVLVS II.

Vtrum annuntiatio beatæ virgini fieri debuerit per angelum.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur q̃ beatę Virgini non debuerit annuntiatio fieri per angelum. Supre K mis enim angelis fit relatio immediate a Deo, vt Diony.[*] dicit 7. cap. cęleſt. hierar. ſed [b] mater Dei eſt ſuper omnes angelos exaltata. ergo videtur q̃ immediate a Deo debuerit ſibi annuntiari incarnationis myſterium, & non per angelum.

¶2 Præ. Si in hoc oportebat ſeruari communem ordinẽ, ſecun

debili itere ex Germania Romã, & non de neceſſario ſimpliciter, vel neceſſario, ſine quo non põt peruenili ad finẽ. Nã cõſtat, q̃ neq; ſimpliciter neceſſaria eſt annuntiatio, qa oppoſitũ non implicat contradictoria: neque ſicut nauis ad traiiciendũ mare: qa poterat incarnari verbũ Dei abſque ꝑuia annuntiatione: ſed an fuerit neceſſaria annuntiatio, ita q̃ ſine illa præuia nõ bene fuiſſet facta incarnatio, quæritur.

Per.o 164 3.d.3.q.1. ar.1.q.1.& d.30.ar.4. ¶ In corpore unica ẽ cõclutio. Cõgruum fuit beatę Virgini annũtiari, q̃ eẽt Chrm cõceptura. Vbi nota, q̃ neceſſitas cõgruitatis ſidet quęſito. Probat cõclutio quadrupliciter. Et omnia in litera clara ſunt, duobus notatis.

¶ Primũ eſt in prima rõe, q̃ qa diuina prouidẽtia diſponit oĩa ſuauiter, quẽadmodum conceptio nãlis hoĩm ꝑuenit a mentis ꝑpete, quo hoĩes ad cõcipiẽdũ p gñationis actũ cõueniũt ita beata Virgo i utero cõceptura de Spũ ſancto, in mente erat prius monenda, ut prius cõciperet i mẽte, q̃ in vẽtre: ſicut & aliç matres prius concipiunt in effectu, q̃ in utero.

¶ Alterũ eſt in ſcḋa rõe, q̃ maior certitudo huius myſterii in beata Virgine cauſata eſt ex præuia annũciatione, q̃ ſi nõ aut poſt fuiſſet de hoc inſtructa: qa prioritas annũtiationis attentam illã reddebat ad actũ primum huius myſterii, ad qđ non aduertiſſet, aut non ita aduertiſſet ſi non fuiſſet prius ſibi nunciatũ. Attentio ãt, & eleuatio mẽtis maiorem certiorem reddit.

¶ In rñſione ad primũ, cũ ãt audis prophetiã ꝑdeſtinationis cõpleri ſine nr̃o arbitrio cauſante, nõ intelligas oẽm ab arbitrio nr̃o excludi cauſalitatẽ circa rem ꝑdeſtinatã: qm̃ hoc falſum eſſet, cauſamus ſiquidẽ noſtro arbitrio multa prædeſtinata opera. Sed excludit cauſalitatem

Concil. m

propriã reſpectu complementi ꝑ oppoſitũ ad ꝑphetiã cõminationis: nã prophetia cõminationis non dicitur, q̃ compleat̃, ſed relinquit uiro arbitrio vtram partem velit q̃ n. cõminat̃ non cauſat: ſed ſi nos perſeuerauimus in malo noſtro, acceſſimus tõ minata & tõ uiro arbitrio prophetia cõminationis cõpleri dr̃. Sed q̃ ꝑdeſtinat, ꝑducit ad ꝑdeſtinatũ terminum: & iõ ꝑphetia prædeſtinationis cãm in ſe importat cõplementi, & non relinquit illud uiro noſtro arbitrio. Et ꝑpea noſtrũ arbitriũ licet libere concurrat ad prædeſtinationis cõplementum, quia tñ non eſt cã huius cõplementi, ſicut in cõminationibus, ſed eſt concauſa, & ſubcauſa reſpectu prædeſtinantis, iõ ſine noſtro arbitrio cauſante compleri dr̃ prophetia prædeſtinationis.

Ca.4.a medio, to.6.

† cap 3. in fi. tom.6.

¶ In rñſione ad ſm̃, diſtingue inter fidẽ incarnationis futurę abſolute, & ex Maria. Et inde q̃ beata Virgo habebat expreſſam fidẽ futuræ incarnationis: ſed non habebat fidẽ explicite, q̃ ex ſe futura eſſet incarnatio: ſicut mõ credimus explicite q̃ incarnatus eſt ex Maria. Cõiũ ãt tõ ex parte rei creditæ, quare tunc non erat fides huius conditionis explicitẽ eſt, quia nondum erat a patre promulgatum, q̃ ex ipſa Maria futura eſſet incarnatio. Singulatis aũt tõ ex parte ipſius beatæ Virginis fuit: quia ipſa erat humillima, nec tam celſa de ſe cogitabat, ut in litera dicitur.

Per.o 165 3.d.3.q.1. ar.2.q.1.& 2.

SVP. QVÆ. XXX.

ART. II.

Medina ar.2.

*c.7. parũ a med.

IN corpore unica eſt concluſio. Conueniens fuit annunciari per angelũ &c. Probatur tripliciter. Omnia clara ſunt in litera.

¶ In reſponſionibus ad primum, & ſecundum aduerte diſcretionem, dum quo

ad

ad ordinem inſtructionis humanæ mediantibus angelis, beata Virgo legi communi ſubiicitur, quo ad ordinem uero inſtructionis mulierũ a uiris, beata Virgo à cõi lege excipitur. Oportet ergo prudẽtem eſſe doctorẽ ad occurrentium rões diſcernendas, ut ſciat in quo cõueat cũ aliis & in quo eximitur ab his, q̃ oibus aliis communia ſunt.

¶ In rãſione ad quartum aduerte, ꝙ quãuis ſi ad magnitudinẽ annũtiandę perſonæ hl i Dei incarnandę ſpectet, ſupremus Seraphinus debuiſſet annũtiare, quia tñ annuntiare dei uerbum infra latitudinẽ, tituationem officii annuntiantis clauditur, nõ debuit aliquis extra deputatos ad annuntiandũ, mitti ad annuntiandũ ut oia ſuauiter a diuina prouidẽtia diſponerenẽ, & ꝓpea non debuit primus Seraphinus annũtiare, ſed ſupremus inter archãgelos.

Ca. 5. a medio.

dum quem, diuina hoĩbus per angelos reuelantur, ſiſr diuina ad mulierẽ per uirũ deferuntur: vñ, & Apoſtolus dicit. 1. ad Cor. 14. Mulieres in eccleſiis taceãt: ſi qd aũt uolũt diſcere, domi uiros ſuos interrogẽt. ergo vr̃ ꝙ beatę Virgini debuerit annũtiari myſteriũ icarnationis ꝑ aliquẽ uirũ, præſertim quia Ioſeph uir eius ſuꝑ hoc fuit ab angelo iſtruct᷒, ut legiẽ Mat. 1. A

¶ 3 Præ. Nullus poteſt congrue annnuntiare, hqđ ignorat: ſed ẽt ſupremi angeli nõ plene cognouerunt incarnationis myſteriũ: unde dicit Dion. 7. * cęleſt. hierar. ex eorũ perſona eſſe intelligendã qõnem, quę ponitur Iſa. 53. Quis eſt iſte qui uenit de Edom? ergo uĩ ꝙ ꝑ nullum angelũ potuit conuenienter annũtiatio icarnatiõis fieri. B

¶ 4 Præ. Maiora ſunt per maiores nuntios annũtiãda: ſed myſteriũ incarnationis eſt maximũ inter oĩa, quæ per angelos sũt hoibus annuntiata. ergo vr̃ ꝙ ſi per aliquem angelũ debuit annũtiari, quòd ille debuerit eſſe de ſupremo ordine: ſed Gabriel non eſt de ſupremo ordine, cum ſit de ordine archangelorum, qui eſt penultimus, unde eccleſiam cantat, Gabrielem Archangelum ſcimus diuinitus te eſſe affatũ. non ergo huiuſmodi annuntiatio per Gabrielem Archangelum conueniente: facta eſt. C

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Luc. 1. Miſſus eſt Gabriel angelus a Deo, &c. D

concl. m

RESPON. Dicẽdum, quòd[m] cõueniens fuit matri Dei annũtiari ꝑ angelũ diuinæ incarnationis myſteriũ, propter tria.[n] Primo quidem, ut in hoc ẽt ſeruaretur diuina ordinatio, ẽm quã mediantibus angelis diuina ad hoĩes perueniunt. Vñ Dion. * dicit 4. c. cæleſt. ꝙ diuinum Ieſu benignitatis myſterium angeli primo edocti ſunt, poſtea per ipſos ad nos cognitionis gr̃a tranſiuit. Sic ergo diuiniſſim᷒ Gabriel Zachariam quidem docuit, prophetã Ioãnẽ ex ipſo naſciturũ: Mariã aũt qũo in ipſa fieret thearchicum ineffabilis Dei formatiõis myſteriũ. Secundo, hoc fuit conueniens reparationi humanæ, quę futura erat ꝑ Chr̃m. Vñ Beda dicit i hom. Aptum humanæ reſtaurationis principium, ut angelus à Deo mitteretẽ ad Virginẽ partu conſecrandam diuino: quia prima perditionis humanę fuit cã, cũ ſerpens à diabolo mittebatẽ ad mulierẽ ſpũ ſuperbiæ decipiendã. Tertio, quia hoc cõgruebat uirginitati matris Dei. Vñ Hier. * dicit in ſerm. aſſũptionis, Bene angelus ad Virginẽ mittitur: qa ſemper eſt angelis cognata uirginitas. Profecto in carne ꝑter carnẽ uiuere nõ terrena uita ẽ, ſed cæleſtis. E

Ca. 3. a medio.

In prin. ſermo. 10. 2.

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ mater Dei ſuperior erat angelis quantum ad dignitatẽ, ad quã diuinitus eligebatur: ſed quantũ ad ſtatũ præſẽtis uitę, inferior erat angelis: quia, & ipſe Chr̃s ratione paſſibilis uitæ, modico ab angelis minoratus eſt, ut dr̃ Heb. 2. Sed tñ qa Chr̃s ſimul fuit uiator, & cõprehẽſor, quantũ ad cognitionẽ diuinorum non indigebat ab angelis inſtrui: ſed mater Dei nondũ erat in ſtatu comprehenſorum, & ideo de diuino conceptu per angelos inſtruenda erat.

AD II dcẽm, ꝙ (ſicut Aug. * dicit in ſerm. de aſſumptione) beata uirgo Maria uera æſtimatione à quibuſdã gñalibus excipiẽ: quia nec cõceptus multiplicauit, nec ſub uiri. i. mariti ꝑtãte fuit, q̃ integerrimis viſceribus de Spirituſſancto Chr̃m ſuſcepit: & iõ debuit mediante uiro inſtrui de myſterio incarnationis, ſed mediãte angelo. Propter qđ, ẽt ipſa eſt prius inſtructa, q̃ Ioſeph: nã ipſa inſtructa eſt ante conceptum, Ioſeph aũt poſt eius cõceptum.

In libello da aſſum. beatę Mariæ cap. 4. & 10. 9.

AD III dcẽum, ꝙ ſicut patet ex auctoritate Diõ. * inducta, angeli incarnationis myſteriũ cognouerũt: ſed tñ iterrogabãt, perfectius ſcire cupiẽtes a Chriſto huius myſterii rões, quæ ſunt incõprehenſibiles oi creato itellectui. Vñ Maxim᷒ dicit, Quod angeli nouerint futurã icarnationẽ, ambigere nõ oportet. Latuit aũt eo inueſtigabilis Dñi cõceptio atq; modus, qualiter totus in genitore, totus manebat in omnibus, nec nõ, & in virginea cellulla.

Circa prĩc cor. am.

AD IIII dcẽm, ꝙ quidã dicunt Gabrielem fuiſſe de ſupremo ordine angelorũ, ꝑꝑ qđ Gre. * dicit ſummũ angelũ uenire dignũ fuerat, q ſũmũ oĩum nuntiabat: ſed ex hoc nõ habetẽ, ꝙ fuerit ſummus inter oẽs ordines, ſed reſpectu angelorum: fuit. n. de ordine archangelorum. Vñ, ꝙ eccleſia eũ archãgelũ noiat, & Greg. * ipſe dicit in Hom de centum ouibus, ꝙ archangeli dñr, qui ſumma annuntiãt. Satis eſt ergo credibile, ꝙ ſit ſummus in ordine archangelorum. Et ſicut Greg. † dicit, hoc nomen officio ſuo congruit: Gabriel n. Dei fortitudo nominatur. Per Dei ergo fortitudinẽ nuntiandus erat, qui uirtutum dominus, & potens in prælio, ad debellandas poteſtates aereas ueniebat.

Hom. 34 ante med. illius.

Homil. 14. in euange. ante medium eius.

† Eod. loco nũc proxime dicto.

ARTICVLVS III.

Vtrum angelus annuntiãs debuerit beatę uirgini uiſione corporali apparere.

AD TERTIVM ſic proceditẽ. Vr̃ ꝙ angelus annuntians non debuerit uirgini apparere uiſione corporali. Dignior. n. eſt intellectualis uiſio q̃[h] corꝑalis, ut Aug. * dicit. 12. ſuper Gẽ. ad literã. Et præcipue ipſi angelo eſt magis cõueniens: nã uiſione intellectuali uĩ angelus in ſui ſubſtantia, uiſione aũt corporali uidetur in aſſumpta figura corporea: ſed ſicut ad annũtiandum cõceptum diuinũ decebat uenire ſummũ nũtiũ, ita ẽt uĩ, ꝙ decuerit eſſe ſummum genus uiſionis. ergo uidetur ꝙ

Li. 12. cap. 25. & 10. & 25. 10. 3.

SVP. QV. XXX. ART. III.

Medina. a. 3.

Titulos ſimul quærit, quia, & ꝑꝑ quid corporali apparitione, an. ſ. fuerit & quare fuerit apparitio uiſibilis: utrumq; enim importat titulus, quærẽs an debuerit apparere corporaliter.

¶ In corpore ad utrũque ſimul reſpondetẽ. Angel᷒ apparuit corporaliter, & hoc conuenienter. Probatur tripliciter. Oĩa clara ſunt in litera. Quia tamen moderno ꝑe audita eſt noua quædam præſumptio, dicens apparitionem iſtam non eſſe uiſibilem.

per. o. 166 3. d. 3. q. 3. a. 1. q. 2.

angelus annuncians apparuerit Virgini uiſione itellectuali.

¶2 Præt. Viſio imaginaria uř ét eſſe[h] nobilior, q̃ uiſio corporalis: ſicut imaginatio eſt altior potentia, q̃ ſenſus: ſed angelus apparuit Ioſeph in ſomnis, ſm imaginariam uiſionem, ut patet Matth. 1. & 2. ergo uř quòd ét apparere debuerit beatæ Virgini imaginaria uiſione, & nõ corporali.

¶3 Præ. Corporalis uiſio ſpiritualis ſubſtãtiæ.[h] uidẽtes ſtupefacit: vñ, & de ipſa Virgine cantaĩ, Expaueſcit Virgo de lumine:[h] ſed melius fuiſſet ꝙ à tali turbatione mens eius eſſet prẹſeruata nõ ergo fuit conueniẽs ꝙ hmõi annuntiatio fieret per uiſionem corporalem.

Sed contra eſt, ꝙ Aug.[x] i quodã in ſermone inducit beatam Virginem ſic dicentem, Venit ad me Gabriel archangelus H facie rutilãs ueſte coruſcãs, iceſſu mirabilis: ſed hẹc nõ pñt ptinere niſi ad corporeã uiſionẽ. ergo copea uiſiõe angel[9] annũtians beatæ Virgini apparuit.

Resp. Dicẽdum, q.[m] angelus annũtians apparuit matri Dei corpea viſiõe, & hoc cõueniẽs fuit.[n] Primo quidẽ, quantũ ad id, qđ annuntiabatur: uenerat enim angelus annũtiare incar- I nationẽ inuiſibilis Dei unde ẽt cõueniens fuit, ut ad huius rei declarationẽ, inuiſibilis creatura formã aſſumeret, i qua uiſibiliter appareret, cum ẽt oẽs apparitiones ueteris teſtamenti ad hãc apparitionẽ præordinenĩ. qua filius Dei in carne apparuit. Scđo, fuit congruũ dignitati mřis Dei, quæ non ſolũ in mente, ſed in corporeo uentre erat Dei filiũ receptura: & K iõ nõ ſolũ mẽs eius, ſed ẽt ſenſus corporei erant uiſione angelica refouẽdi. Tertio cõgruit certitudini eius, qđ annuntiabatur: ea. n. quæ ſunt oculis ſubiecta, certius apprehendimus q̃ ea, quæ imaginamur. Vnde Chryſ.† dicit ſuper Matt. ꝙ angelus non in ſomnis, immo uiſibiliter virgini aſſiſtit: nã quia magnã ualde ' reuelationẽ accipiebat ab angelo, egebat añ tãtæ rei euẽtũ, uiſione ſolẽni.

F Ad primum ergo dcđm, ꝙ intellectualis uiſio ẽ potior, q̃ uiſio imaginaria vel corpalis, ſi ſit ſola: ſed ipſe Aug. † dicit ꝙ excellẽtior eſt ꝓphetia, q̃ hẽt ſimul intellectualem, & imaginariam uiſionẽ, q̃ illa, quæ habet alteram tm̃: beata aũt Virgo non ſolũ percepit uiſionẽ corporalẽ, ſed ẽt itellectualem illuminationem: uñ talis apparitio nobilior fuit. Fuiſſet tñ nobilior, ſi ipſum angelum in- G tellectuali uiſione in ſua ſubſtãtia uidiſſet: ſed hoc nõ patiebatur ſtatus hoĩs uiatoris, ꝙ angelũ per eſſentiã uideret.

Ad II dcđm, ꝙ imaginatio eſt quidem altior potentia[l], q̃ ſenſus exterior: quia tamen principium humanæ cognitionis eſt ſenſus, in eo cõſiſtit maxima certitudo: qa ſemp oportet ꝙ principia cogitationis ſint certiora: & iõ Ioſeph, cui angelus in ſomnis apparuit, non ita excellentem apparitionem habuit, ſicut beata Virgo.

Ad III dcđm, ꝙ ſicut Amb. dicit[*] ſuper Luc. perturbamur, & à noſtro alienamur affectu, qñ reſtringimur alicuius ſuperioris ptãtis occurſu. Et hoc cõtingit, nõ ſolũ in uiſione corporali, ſed ẽt in uiſione imaginaria I Vnde Gene. 15. dř, ꝙ cum ſol occubuiſſet, ſopor irruit ſuper Abraham, & horror magnus, & tenebroſus inuaſit eum. Talis tñ perturbatio hoĩs, nõ tñ hoĩ nocet, ut pp eam debeat angelica apparitio prẹtermitti. Primo quidem, quia ex hoc ipſo, quòd hõ ſupra ſeipſum eleuatur (qđ ad eius ptinet dignitatẽ) pars eius inferior debilitaĩ, ex quo prouenit perturbatio prædict.: ſicut ẽt calore naturali ad interiora reducto, exteriora tremũt. Scđo, quia ſicut Orig.* dicit ſuper Luc. Angelus apparens, ſciens hanc eſſe humanam nãm, primũ pturbationi humanæ medeĩ, vñ tã Zachariæ q̃ Mariẹ poſt turbationẽ dixit, Ne timeas. Et pp hoc, vt legiĩ in uita Antonii, nõ difficilis eſt beatorum ſpirituum, malorũ q; diſcretio. Si. n. poſt timorẽ ſucceſſerit gaudium, à Dño ueniſſe ſciamus auxiliũ:

lem, ſed intelligibilẽ tantum fuiſſe, aduertendum q. ultra Ambroſij, Aug. Chry. Auctoriſque auctoritatẽ ut in litera dẽ, Euangelii textus pſefert corporalem uiſionẽ fuiſſe. Tum, ex deſcriptis de angelo: qm deſcribit primo ipſum Zachariæ apparuiſſe ſtantẽ à dextris altaris: conſtat aũt q. ſtare à dextris altaris corporalẽ ſitũ dicit. Et conſequenter ſubdit ꝙ miſſus ẽ in ciuitatem Galilææ & ingreſſus eſt ad Virginẽ. exercitati autẽ in ſacris literis ſciũt q. hmõi uerba, ingreſſus eſt ad Regẽ, ad talem &c. corporalem modũ ſignificare conſueuerunt. Et ſubdit, de ſermone eius, & colloquio cum beata Virgine: & tandẽ q. diſceſſit ab ea, qđ ẽt corporalem motum ſignificat. Tum, ex deſcriptis de beata Virgine: qm deſcribitur turbata turbatione timoris, ut patet ex eo ꝙ angelus dixit ei poſt, Ne timeas Maria: turbatio aũt timoris ad partem ſpectat ſenſitiuã, & rurſus turbatio illa timoris in ſermone angeli deſcribitur accidiſſe Etenim ſi intelligibilis tñ fuiſſet ſermo, cũ audiens mente tm̃ intelligibilem ſpiritualis ſubſtantiæ ſermonem, eleuata ſupra ſe ſit, non timuiſſet in parte inferiori mm. ex progreſſu in ipſa deſcriptio: deſcribitur. n. primo audiſſe, deinde turbari, tertio cogitare, & quarto ſanari ab angelo nominatim confortante, Ne timeas Maria: hic. n. ordo, hic progreſſus ad corporales actus, auditus affectus ſenſitiui, & cogitatiuæ partis ſimul cum intellectu, & naturale remediũ materialium noſtrarum paſſionum clariſſime ſpectat. Sunt ẽt ad hoc ſpecies i litera allatæ, materialium magẽſes ſiu ſubiectã materiã, indiſciplinatæ quippe mẽtis eſt, certe in ſimilibus certitudinẽ mathematicam ut Philoſophus docet exigere: cum ...ratio. n. quæ & rota ... ſubus, rationibus: & plano

In ſer. 14. do Natali dñi. ante me. to. 10.

cond. m.

Hom. 4. in Mat. parũ ante med. to. 2.

* Alias reuelationem accipiebat ab angelo egebat iãtæ rei euẽtus uiſione ſolemni.

ſenſu textus habetur, ſufficientiſſima eſt in hoc, & ſimilibus, q̃ ſicut, certitudo apud ſic te diſpoſitas mentes.

¶ In reſponſione ad tertium, aduerte primo, ꝙ Auctor turbationem, qua in corporalibus, aut imaginarijs ſuperioribus uiſionibus accidit, reducit in neceſſitatem materiæ. Apparitiones ſiquidem hmõi eleuatiuæ ſunt ſupra ſeipſum, ita q. eleuatio ab inferiori commota parte inclines, ducens admittendo hominem ſupra ſeipſum, huic ãt fini, q eſt eleuari tali modo ſupra ſeipſum, annexa eſt debilitatio partis inferioris: qa intentio uehemens, aĩam ad ſuperiora trahens debilẽ deficiat oportet. inferiorem partem commotam ſit eam partẽ in ſui defectione turbari conſequens eſt, quaſi catenam continenie forti. Et hæc in cõi dicta accipe ſm naturæ humanæ neceſſitatem, ex qua Auctor docet huiuſmodi turbationem non eſſe tam nociuam, ut prætermittẽda ſit o' cam uitandã angelica apparitio: ſicut nul lus ſapiẽs prætermittit ad finem operari pp uitanda mala emergentia ex neceſſitate materiæ, ut patet in artificialibus, & naturalibus.

¶ Aduerte ſecundo, ꝙ ſignum in litera poſitum ex uita B. Antonii ad diſcretionem ſpirituum, eſt intelligendum per ſe, & ratione, i. ex natura bonorum ſpirituum. Cõia ſiquidem eſt utriuſq; apparentibus eſt humana turbatio pp noſtram naturam ... omnium tamẽ ꝙ petitio ad Deum animum ducens ſecuritatem parit mentis: ſola ſolum autem, quia à Deo auectiua eſt, uñ ſecuram reddere poſſit turbatam animam non habet. Verum per accidens poteſt euenire oppoſitum, dum ſathanas transformans ſe in angelũ lucis, ad hac cõditionẽ angeli lucis efficiẽda ſtudet. Poſt. n. poſt turbationẽ commouere phantaſiam, inferiuſque ...

Iib. 12. ſup Gen. ca. 9. circa me. to. 3.

Libr. 1. in Luc. in tit. de angeli apparitione in Zachariam. to. 5.

Hom. 4 in Luc. i prin. to. 5.

tem aīæ ad materiā aliquam gaudii, & auertere mētem timoris, ut ſit humanus alius ſenſuales motus ſequens abſq; timore lætus reddatur. Et ppea, noli in dicto ſigno pedē iudicii figere: ſed memento, ꝙ in his, quæ ſunt p accidēs contingit ēt ſapientes falli.

Lib. 2. in Luc. 1. c. cuius titulus eſt: De ſalura. Mariæ to. 5.

ſVP. QVÆ. XXX.
ART. IIII.

Medina ar. 4.

Titulus quærit de ordine dictorū ab angelo annunciante. ¶ In corpore una concluſio: Annunciatio congruo ordine per angelum eſt perfecta. Probatur: quia tria intenta, ſ. attentio, inſtructio, & conſenſus, conuenienter ordinata, facta, procurataq; ſunt. Oīa clare patent in litera. ¶ In rñſione ad primum, perſpice nām humilitatis reddere, ſ. aīam admirabilem ſuarum laudum: qa aſſidue a'us humilis circa imperfectiones ſuas, condignamque illis mercedē uerſat, quo fit ut magnū de ſe audire. ut nouum, inſolitū, celſum, atq; occultum, admirationem ſibi pariat. Hinc aūt habemus vñ noſipſos cognoſcere intus poſſumus, ſi uere humiles ſumus: nam ad noſtras laudes ſi nullus admirationis motus conſurgit, per ſapere poſſumus quā ſū ab humili animo longe ſumus.

Porr. c. 168

qa ſecuritas aīæ, præſentis maieſtatis indiciū eſt. Si aūt incuſſa formido pmanſerit, hoſtis eſt, qui vr ipſa ēt turbatio Virginis, conueniēs fuit verecundiæ virginali: qa ut Ambr.* dicit ſuper Lucā, trepidare virginū eſt, & ad oēs uiri ingreſſus pauere, oēs, viri affatus uereri. Quidā tñ dicunt, ꝙ cum beata Virgo aſſueta eſſet viſionib. angelorū, non turbata fuit in uiſione angeli: ſed in admiratione eorū, q̃ ei ab angelo dicebantur, qa de ſe tā magnifica non cogitabat. Vñ, & euāgeliſta nō dicit, ꝙ turbata fuerit in uiſione angeli, ſed in ſermone eius.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum annunciatio conuenienti fuerit ordine perfecta.

AD QVARTVM ſic pcedit. Vr ꝙ annunciatio eius nō fuerit conueniēti ordine perfecta. Dignitas. n. matris Dei depēdet ex prole cōcepta: ᵇſed cā prius debet manifeſtari, q̃ effectus. ergo primo debuit angelus Virgini annunciare conceptū prolis, q̃ eius dignitatem exponere, eam ſalutando.

¶ 2 Præ. Probatio, aut ptermitti debet in his, q̃ dubia nō ſunt, aut ptermitti in his, ᵇq̃ dubia eſſe poſſunt: ſed angelus primo vr annunciaſſe id, de quo Virgo dubitaret, & dubitādo quæreret, dicens, Qūo fiet iſtud? & poſtea probationē adiunxit, tū ex exemplo Eliſabeth, ᶻtum ex Dei oīpotentia. ergo incōueniēti ordine annunciatio per angelum eſt effecta.

¶ 3 Præ. ᵇMaius non pō probari ſufficienter per minus: ſed maius fuit uirginem parere, q̃ uetulam. ergo non fuit ſufficiens probatio angeli, probantis conceptum Virginis ex conceptu ſenis.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr Ro. 13. Quæ a Deo ſunt ordinata ſunt: angelus āt miſſus eſt a Deo ad hoc, ꝙ Virgini annunciaret, ut dr Luc. 1. ergo ordinatiſſime fuit annunciatio per angelum completa.

concl.m

RESP. Dicendū, ꝙ ᵐ annunciatio congruo ordine per angelum eſt perfecta.ⁿ Tria. n. angelus intendebat circa Virginem. Primo quidem, reddere mentē eius attentam ad tantæ rei conſiderationē, quod quidē fecit, eā ſalutando quadā noua, & inſolita ſalutatione. Vñ Orige.* dicit ſuper Lucam, ꝙ ſi ſciuiſſet ad alium quempiam ſimilem eſſe factum ſermonē (utpote, q̃ habebat legis ſcientiam) numq̃ eam quaſi peregrina talis ſalutatio terruiſſet: in qua quidē ſalutatione, præmiſit idoneitatē eius ad conceptum, in hoc ꝙ dixit, ᶻGratia plena:

Hom. 6. in Lu. a med. illius to. 3.

expreſſit conceptū, in hoc ꝙ dixit, Dñs tecum, & prænunciauit honorem conſequentē, cum dixit, Benedicta tu in mulieribus. Secundo aūt, intendebat eam inſtruere de myſterio incarnationis, quod in ea erat implendū, quod quidem fecit in prænūtiando conceptū, & partū, dicens, Ecce concipies in utero &c. & oſtendendo dignitatē prolis concepræ, cū dixit, Hic erit magnus, & ēt demonſtrādo modū conceptionis, cum dixit, Spiritusſanctus ſuperueniet in te. Tertio intendebat aīum eius inducere ad conſenſum, quod quidē fecit exemplo Eliſabeth, & ratione ex diuina oīpotentia ſumpta.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ aīo humili nihil eſt mirabilius q̃ auditus ſuę excellentiæ: admiratio aūt maxime attentionem animi facit: & ideo angelus uolens mentem Virginis attentam reddere ad auditum tanti myſterii, ab eius laude incępit.

AD II dicendum, ꝙ Ambr.* expreſſe dicit ſuper Lucā, ꝙ beata Virgo de verbis angeli non dubitauit. Dicit. n. temperantior eſt Mariæ rñſio, q̃ verba ſacerdotis. Hæc ait, Qūo fiet iſtud? ille rñdit Vñ hoc ſciam? Negat ille ſe credere, qui negat ſe ſcire iſta, non dubitat eſſe faciendum, quod qūo fieri poſſit inquirit. Aug.* tñ vr dicere, ꝙ dubitauerit. Dr. n. in lib. Quæſtionum veteris, & noui teſtamenti: Ambigenti Mariæ de conceptu, poſſibilitatē angelus prædicat: ſed talis dubitatio magis eſt admirationis, quā incredulitatis: & iō probationē angelus inducit, non ad auferendā infidelitatē ſed magis ad remouendam eius admirationem.

Li. 2. i Lu. c. 4. cuius titulus eſt De Mariæ interrogatione &c. to. 5.
In li. q. ex nouo teſt. q. 51.ᵃ in prin. reſpon. to. 4.

AD III dcdm, ꝙ ſicut Ambr. dicit in Hexameron, ob hoc multę ſteriles præuenerunt, ut partus credatur Virginis: & ideo conceptus Eliſabeth ſterilis inducitur, non quaſi ſufficiens argumentum, ſed quaſi quoddam figurale exemplum: & ideo ad confirmationem huius exempli ſubditur argumentum efficax ex omnipotentia diuina.

QVAESTIO XXXI.

De conceptione ſaluatoris quo ad materiam de qua corpus eius conceptū eſt, in octo articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de ipſa conceptione ſaluatoris. Primo, quantum ad materiam de qua eius corpus conceptum eſt. Secundo, quantum ad conceptionis auctorem. Tertio, quantum ad modum, & ordinem conceptionis.

Circa primū quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum caro Chriſti fuerit ſumpta de Adam.

¶ Secundo, vtrum fuerit ſumpta de Dauid.

¶ Tertio, De genealogia Chriſti, quæ in euangeliis ponitur.

¶ Quarto, Vtrum decuerit Chriſtum naſci de fęmina.

ſVP. QVÆ. XXXI.
ART. I.

Medina. art. 1.

Titulus clarus. ¶ In corpore vna concluſio: Conueniens fuit, ut Chriſtus carnem ſumeret ex Maria ex Adam deriuata. Probatur Chriſtus aſſumpſit naturam humanam vt eam a corruptione purgaret. ergo aſſumpſit eam, ſecundum ꝙ erat ex origine vitiata ex Adā. ergo cōueniens fuit, vt aſſumeret carnem ex Adam deriuata. Prima conſequentia probatur: quia natura humana non aliter indigebat purgatione. Secunda vero probatur, ve ſic per aſſumptionem curaret humana natura. ¶ Nota hic, quod aſſum-

aſſumptio, quã uerbũ, Dei incarnatũ eſt, pt referri ad tria, ſ. ad naturã humanã ſũpſe ctã, uel ad humanitatẽ q̃ unita eſt Verbo. Et ſi quidẽ referatur ad nãm humanã, nulla eſt quæſtio: & ſimiliter ſi referatur ad hanc humanitatẽ, nã filius eſt & hõ, & hic hõ: ſed ſi referat ad humanã nãm infectã, aliter oportet dicere: qm Chrus non eſt, nec umq̃ fuit hõ infectus. Et ppea nõ poſſumus dicere, q Verbũ aſſumpſit naturã infectam: ſed dicimus q aſſumpſit nãm humanam ex uitiata origine deſcẽdentẽ, ita q infectio nõ determinat nãm aſſumptam, ſed originẽ eius. ex hoc enim Chrs infectã in reliquo humano genere naturam curauit, q nãm ex infecta illa origine deſcendentẽ, non tñ infectam aſſumpſit, vt ſic ſanãs Chri natura eſſet expers omnis morbi, ſicut primum alterans eſt inalterabile &c.

Port.a. 168

¶ Nota ſecundo, q quia alius eſt morbus nãæ, alius perſonæ(pſona.n. actualib. peccatis inficitur, natura aũt ſolo originali per ſe loquendo) iõ Auctor de nãę reparatione loquens per ſe, dixit q natura humana non indigebat reparatione, ſi ſm q infecta erat per originem vitiatam.

¶ Quinto, vtrũ fuerit de puriſſimis ſanguinibus virginis corpus eius formatum.

¶ Sexto, vtrũ caro Chriſti fuerit in antiquis patribus, ſecundum al quid ſignatum.

¶ Septimo, Vtrũ caro Chri ĩ patribus fuerit pctõ obnoxia.

¶ Octauo, vtrum fuerit decimata in lumbis Abrahæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum caro Chriſti fuerit ſumpta de Adam.

AD PRIMVM ſic pcedit. Vr q caro Chri nõ fuerit ſumpta ex Adã. Dicit.n. Apoſtolus 1. ad Cor. 15. Primus hõ de terra terrenus, ſcd̃us hõ de cęlo cęleſtis. Primus aũt hõ eſt Adã, ſecundus eſt Chrus. ergo Chrs non eſt ex Adã, ſed habet ab eo diſtinctã originem.

¶ 2 Præ. Cõceptio Chri debuit eſſe maxime miraculoſa: ſed maius eſt miraculum formare corpus hoi, ex limo terræ, q̃ ex materia humana, q̃ de Adã trahit. ergo vr q nõ fuerit conueniẽs Chrm ab Adã carnẽ ſumpſiſſe. ergo vr, q corpus Chri nõ debuerit formari de maſſa humani gñis deriuata ab Adã, ſed de aliqua alia materia.

¶ 3 Præt. Pctm̃ in hunc mundũ intrauit per unũ hoiem, ſ. per Adã: qa oẽs in eo originaliter exiſtẽtes, peccauerũt, ut patet Ro. 5. ſed ſi corp9 Chri fuiſſet ab Adã ſumptum, ipſe ẽt in Adã originaliter fuiſſet, qñ peccauit. ergo pctm̃ originale contraxiſſet, quod non decebat Chriſti puritatem. non ergo corpus Chriſti eſt formatum de materia ſumpta ab Adam.

SED CONTRA eſt, q Apoſt. dicit ad Hebr. 2. Nuſquam angelos apprehendit, ſ. filius Dei: ſed ſemen Abrahæ apprahendit: ſemen autem Abrahæ ſumptum eſt ex Adam. ergo corpus Chriſti fuit formatum de materia ex Adam ſumpta.

RESP. Dcd̃m, q Chriſtus humanam naturam aſſumpſit, ut eam a corruptione purgaret. Non ãt purgatione indigebat natura humana, niſi ſm q infecta erat per originem vitiatam, qua ex Adam deſcendebat: & ideo conueniens fuit, ut carnem ſumeret ex materia ab Adam deriuata, ut ipſa natura per aſſumptionem curaretur. concl.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q ſecundus hõ, i. Chriſtus, dr eſſe de cælo, non quidẽ quantum ad materiam corporis: ſed, uel quantum ad uirtutem formatiuam corporis eius, uel ẽt quantum ad ipſam eius diuinitatem. Secundum autem materiam corpus Chriſti fuit terrenũ, ſicut, & corpus Adę.

AD II dcd̃m, q ſicut ſupra dictum eſt, myſteriũ incarnationis Chriſti eſt quiddam miraculoſum, non ſicut ordinatum ad confirmationẽ fidei, ſed ſicut articulus fidei: & iõ in myſterio incarnationis non requiritur, quid ſit maius miraculũ, ſicut in miraculis, quæ fiunt ad confirmationem fidei, ſed qd ſit diuinæ ſapientiæ conuenientius, & magis expediens humanæ ſaluti, quod requirit in oĩbus, quæ fidei ſunt. Vel põt dici, q in myſterio incarnationis, non ſolũ attenditur miraculũ ex materia conceptus, ſed magis ex modo conceptionis & partus: quia. ſ. Virgo concepit, & peperit. (q. 29. ar. 6 ad 2.) (alias & peperit Deum.)

AD III dcd̃m, q ſicut ſupra dictũ eſt, corpus Chri fuit in Adam ſm corpulentã ſubſtantiã: quia ſ. ipſa materia corporis Chri deriuata eſt ab Adam. Non aũt fuit ibi ſm ſeminalem rõem: quia non eſt concepta ex uirili ſemine: & iõ non contraxit originale peccatum: ſicut cęteri, qui ab Adam per viam uirilis ſeminis deriuantur. (Ex cor. art. & q. 4. art. 6.) (D. 170.)

ARTICVLVS II.

Vtrum caro Chriſti fuerit ſumpta de Dauid.

SVP. Q. XXXI. ART. II.

Medina ar. 2.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una concluſio, Chrs ſpãliter dr filius Abrahę, & Dauid. Probatur triplici rõe conuenientię, quare ſpecialiter. Oĩa clara ſũt, & plus videtur q̃ fuerit quęſitum, patet.

Port.a. 117

AD SECVNDVM ſic procedit. Vr q Chriſtus nõ ſumpſerit carnem de ſemine Dauid. Matt. n. genealogiam Chriſti texens, eam ad Ioſeph perducit: Ioſeph aũt non fuit pater Chriſti, ut ſupra dictũ eſt. non ergo videtur, quòd Chriſtus de genere Dauid deſcenderit. (q. 29. ar. 2 & q. 28. a. 1. ad 2.)

¶ 2 Præt. Aaron fuit de tribu Leui, ut patet Exo. 6. Maria aũt mater Chriſti cognata dr Eliſabeth, quæ eſt filia Aaron, ut patet Luc. 1. Cum ergo Dauid fuerit de tribu Iuda, ut patet Matt. 1. vr quòd Chriſtus de ſemine Dauid non deſcenderit.

¶ 3 Præt. Hier. 22. dr de Iechonia, Scribe iſtum uirum ſterilem. nec. n. erit de ſemine eius vir, qui ſedeat ſuper ſolium Dauid: ſed de Chro dr Iſa. 9. Super ſolium Dauid ſedebit. ergo Chriſtus nõ fuit de ſemine Iechoniæ, & per conſequens, nec de genere Dauid: quia Matth. a Dauid per Iechoniam ſeriem generationum perducit.

SED CONTRA eſt, q dicitur Ro. 1. Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum carnem.

RESP. Dicendũ q Chrs ſpecialiter duorum antiquorum patrum filius dr eſſe. Abrahæ ſ. & Dauid, vt patet Mat. 1. Cuius eſt multiplex ratio. Prima quidem, quia ad hos ſpecialiter de Chriſto promiſſio facta eſt dictum eſt enim Abrahæ Gen. 22. Benedicent in ſemine tuo oẽs gentes terræ: quod Apoſt. de Chriſto exponit, dicẽs Gal. 3. Abrahæ dictæ ſunt pmiſſiones, & ſemini eius. nõ dicit, & ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in uno, & ſemini tuo. q eſt Chriſtus. Ad Dauid aũt dictũ eſt, De fructu uentris tui ponã ſuper ſedẽ tuã. Vñ, & populus Iudęorũ, ut regẽ honorifice ſuſcipiẽtes, dicebat Matt. 21. Oſanna filio Dauid. Secunda rõ eſt, q Chriſtus futurus erat rex, propheta, & ſacerdos: Abrahã aũt ſacerdos fuit, ut patet ex hoc, q Dñs dixit ad eum Geneſ. 15. ſume tibi vaccam (concl. m) (concl. pars) (D. 1068.)

trien-

triennem &c. Fuit ēt propheta, ſm illud quod dr̄ Gen. 2?. Propheta eſt, & orabit pro te. Dauid aūt rex fuit, & propheta. Tertia rō eſt: quia in Abrahā primo incœpit circuncīſio: in Dauid aūt maxime manifeſtata eſt dei electio, ſm illud, qd̄ dr̄ 1. Reg. 13. Quæſiuit Dn̄s ſibi virū iuxta cor ſuū: & iō vtriuſque filius Chr̄s ſpecialiſſime dr̄, vt oſīdatur eſſe in ſalutem, & circuncīſioni, & electioni gentiliū.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q͛ hæc obiectio fuit Fauſti Manichæi, uolētis ꝓbare Chr̄m nō eſſe filiū Dauid, q̄a nō eſt cōceptus ex Ioſeph, vſq; ad quem
Lib. 13. c. 8 poſt med. tom. 6. ſeriē gn̄ationis Matt. ꝓducit. Cōtra quē Aug.* rn̄det 23. lib. contra Fauſt. q͛ cū idē Euang. dicat, & virum Mariæ eſſe Ioſeph, & Chr̄i mattem virginē eſſe, & Chriſtum eſſe ex ſemine Dauid, qd̄ reſtat niſi credere Mariā non fuiſſe extraneā a cognatione Dauid, & eā, Ioſeph cōiugē non fruſtra appellatā, ꝑp aiorū cōfœderationē, quis ei non fuerit carne cōmiſtus, & q͛ potius ꝑp dignitatē uirilem ordo gn̄ationum uſq; ad Ioſeph perducit? Sic ergo nos credimus ēt Mariam fuiſſe de cognatione Dauid: q̄a ſcripturis credimus, q̄ vtrunque dicūt, & Chr̄m ex ſemine Dauid ſm carnem, & eius matrē Mariā, non cum uiro concumbendo, ſed Virginem. Vt
Mat. 1. ſup illud, Chri generati. ſic erat, to. 9. enim dicit Hier.* ſuper Mat. Ex una tribu fuit Ioſeph, & Maria, & ſecundum legem eam accipere cogebat̄ ut propinquā, ꝑp quod, & ſimul cenſent̄ in Bethleem, quaſi de una ſtirpe generati.

AD II dcd̄m, q͛ huic obiectioni Greg. Nazan. rn̄det dicens, q͛ hoc nutu ſuperno contigit, ut regiū genus ſacerdotali ſtirpi iungeret̄, ut Chriſtus, qui
D. 1094. Rex eſt, & ſacerdos, ab ᵈ utriſque naſceret̄ ſm carnē. Vnde, & Aaron, qui fuit primus ſacerdos ſm legē, duxit ex tribu Iuda coniugē Eliſabeth filiam Aminadab. Sic ergo potuit fieri, ut pr̄ Eliſabeth aliquā uxorem habuerit de ſtirpe Dauid, rōe cui⁹ beata virgo Maria, q̄ fuit de ſtirpe Dauid, eſſet Eliſabeth cognata. Vel potius econuerſo, q͛ pater beatæ
Lib. 23. c. 9 a medio ad fi. to 6. Mariæ de ſtirpe Dauid exiſtens, uxorem habuerit de ſtirpe Aaron. Vel ſicut Aug.* dicit 23. contra Fauſt. Si Ioachim pr̄ Mariæ de ſtirpe Aaron fuit (ut Fauſt⁹ hr̄tic⁹ ꝑ quaſdā ſcripturas apocryphas aſſerebat) credēdū eſt, q͛ mr̄ Ioachim fuerit de ſtirpe Dauid, uel ēt uxor eius, ita ut per aliquem modum Mariam dicamus fuiſſe de ſtirpe Dauid.

Ad III dcd̄m, q͛ per illam auctoritatē prophe-
Lib. 3. in Luc. circa fi. ante fin. libri to. 5. ticā, ſicut Ambr. dicit ſup Lucā,* nō negat ex ſemine Iechoniæ poſteros naſcituros: & iō de ſemine ei⁹ Chr̄s eſt. Et q͛ regnauit Chr̄s, nō cōtra ꝓphetiā eſt: non enim ſæculari honore regnauit Ipſe enim dixit, Regnum meum non eſt de hoc mundo.

Per. a. 170 Mat. 1. In. 3. 2. 3 & 4.

SVP. QV. XXXI. ART. III.

Medina a. 1.

Titulus clarus eſt. ꝗ in corpore una cōcluſio: Genealogia Chr̄i eſt conuenienti ordine ab euāgeliſtis ſcripta. Probatur ex cōſimilis, Quæ diuinitꝰ ſūt, ordinatiſſime ſūt. Euangeliū eſt diuinitus factum. ergo.

ARTICVLVS. III.

Vtrū conuenienter genealogia Chriſti ab Euangeliſtis texatur.

AD TERTIVM ſic ꝓcedit̄. Vr̄ q͛ genealogia Chr̄i inconueniēter ab euāgeliſtis texatur. Dr̄. n. Iſa. 53. de Chr̄o, ᵇ Gn̄ationem eius quis enarrabit. ergo non fuit generatio Chriſti enarranda.

A ¶ 2 Præt. Impoſſibile eſt unū hominē ʰ duos patres habere: ſed Mat. dicit, q͛ Iacob genuit Ioſeph uirū Mariæ. Luc. aūt dicit Ioſeph fuiſſe filiū Heli. ergo cōtraria ſibi inuicem ſcribunt.

¶ 3 Præt. Vr̄ in quibuſdam a ſe inuicē diuerſificari. Matthæus .n. in principio lib. incipiens ab Abrahā, deſcendendo uſq; ad Ioſeph, quadragita duas gn̄ationes enumerat. Lucas āt poſt ba-
B ptiſmū Chriſti, gn̄ationē Chriſti ponit, incipiens a Chriſto, et ꝑducens gn̄ationum numerū uſque ad deum, ponens gn̄ationes ſeptuaginta ſeptē utroque extremo computato. ʰ Vr̄ igit̄ quòd inconuenienter generationem Chriſti deſcribant.

¶ 4 Præt. Quarti Reg. 8. legit̄, q͛ Iorā genuit Ochoziā, *cui ſucceſſit Ioas filius eius: huic autē ſucceſſit filius eius Amaſias, poſtea regnauit fili⁹ ei⁹ Azarias, q̄
C appellatur Ozias, cui ſucceſſit Ioathā fili⁹ ei⁹. Matthæ⁹ āt dicit, q͛ Iorā genuit Oziam. ergo ur̄ inconuenienter gn̄ationem Chriſti deſcribere, tres reges in medio ʰ prætermittēs.

¶ 5 Præt. Oēs, q̄ in Chr̄i gn̄atione deſcribuntur, patres habuerūt, & matres, & plurimi ēt ex eis fratres habuerūt. Matt. āt in gn̄atione Chr̄i tres tm̄ enumerat mr̄es, ſ. Thamar, Ruth, & uxorē Vriæ: fres āt noiat Iudæ, & Iechoniæ, & iterū Phares, & Zarā, quorū nihil poſuit Lucas. ergo ur̄ euāgeliſtę, inconuenienter genealogiam Chriſti deſcripſiſſe.

SED CONTRA eſt, auctoritas ſcripturæ.

RESPON. Dcd̄m, q͛ ſicut dr̄ 2. ad Tim. 3. Oīs ſcri-
D ptura ſacra eſt diuinitus inſpirata: q̄ aūt diuinitus fiunt, ordinatiſſime fiunt, ſm illud Rom. 13 Quæ a deo ſunt, ordinata ſunt. Vnde ᵐ conuenienti ordine genealogia Chriſti eſt ab euangeliſtis ſcripta ⁿ. concl. 2m

AD PRIMVM ergo dicendū, q͛ ſicut Hier.* dicit In cap. 1. Mat. 1 pel. tom. 9.
ſup Matt. Iſaias loqt̄ de gn̄atione diuinitatis Chr̄i: Matt. aūt enarrat gn̄ationē Chr̄i ſm humanitatem non quidē explicans modum incarnationis, quia hoc ēt eſt ineffabile: ſed enumerans patres, ex quibus Chriſtus ſecundum carnem proceſſit.

Ad II dcd̄m, q͛ ad hāc obiectionē, quam mouit
E Iulianus apoſtata, diuerſimode ab aliqb: rn̄detur. Quidā eñi, ut Greg. Nazan. dicit, dicūt eoſdē eſſe, quos uterq; euāgeliſta enumerat: ſed ſub diuerſis noibus, quaſi binomios. ſed hoc ſtare nō pōt: q̄a Matt. ponit unū filiorū Dauid, ſ. Salomonē, Lucas aūt ponit aliū, ſ. Nathan, quos ſm hiſtoriam libri regū conſtat fratres fuiſſe. Vn̄ alii dixerunt, quod Matthæus uerā genealogiam Chr̄i tradidit: Lucas aūt putat uam, unde incepit, ut putabat̄ ſilius Ioſe, h. Erant. n. aliq ex iudæis, q̄ ꝑp peccata regum Iuda, credebant Chr̄m ex Dauid non per reges, ſed per aliā eius ſtirpē hoium priuatorū, eē naſciturū.

Malor ad Ro. 13. Minor 2. ad Tim. 3.
¶ In rn̄ſione ad ſm̄, vi de Auctoris conatum tendere ad duo, & q͛ Ioſeph per Salomonē deſcendit à Dauid, & q͛ beata Virgo ſimiliter per Salomonem deſcendit a Dauid. Et rōe primi refutat expoſitionē dicētem binomios: qm̄ cōſtat Nathan, non illū prophetā, ſed alium, per quem Lucas Heli patrem Ioſeph reducit in Dauid, fratrē fuiſſe Salomonis, ꝑ quē Matthæus Iacob patrem Ioſeph reducit i Dauid. Rōe uero ſcdi ad occultam aliquam originem, uel ipſius Melchi, uel alicuius mulieris, ex qua carnaliter genita eſt beata Virgo, recurrit, ut beata Virgo inueniat̄ carnaliter genita ex aliquo deſcendēte ex Iechonia, ut ſic, & Damaſcenus, & Ambroſius ſaluentur.

4. Reg. c. 11 ibi. ſup. c. 12. & ibi ſu. c. 14. ibi ſup c. 15.

Alii uero dixerunt, ꝙ Matthæus poſuit p̄res carnales: Lucas uero poſuit p̄rs ſpūales, ſ. iuſtos uiros, q dn̄t p̄res ꝑꝑ ſimilitudinē honeſtatis. In li. uero de Q̃ônibus veteris, & noui teſti * r̄ndet, ꝙ non eſt intelligendum, ꝙ Ioſeph a Luca dicatur eſſe filius Heli, ſed ꝙ Heli, & Ioſeph fuerunt patres Chriſti, diuerſimode a Dauid deſcendentes. Vñ de Chriſto dr̄, ꝙ putabat̄ filius Ioſeph, & ꝙ ipſe ēt, Chr̄s fuit Heli filius, quaſi diceret ꝙ Chriſtus ea rōe, qua dicitur filius Ioſeph, p̄ot dici filius Heli, & oium corū qui ex ſtirpe Dauid deſcenderunt, ſicut Apoſt. dicit Rom. 9. Ex quibus, ſ. Iudæis, Chriſtus eſt ſ̄m carnem. Aug.* vero in lib de Quæſt. Euang. tripliciter ſoluit dicens, Tres cauſæ occurrūt, quarum aliquam Euangeliſta ſecutus eſt. Aut.n. vnus Euangeliſta patrem Ioſeph, a quo genitus eſt, noīauit, alter vero, vel auum maternum, vel aliquē de cognatis maiorib. poſuit, aut vnus erat Ioſeph nālis pr̄, & alter eum adoptauerat, aut more iudæorum, cū ſine filiis vnus deceſſiſſet, eius vxorem propinquꝰ accipiēs, filium, quem genuit, propinquo mortuo deputauit: qđ ēt quoddam genus adoptionis legalis eſt, vt ipſe Aug.* dicit in 2. de cōſenſu euāg. Et hæc ultima cauſa eſt verior, quam, & Hier. ſup Mat. ponit, & Euſeb. † Cæſarienſis in eccleſiaſtica hiſtoria ab Aphricano Hiſtoriographo traditā aſſerit, Dicūt.n. ꝙ Nathan de Melchi diuerſis temporibus de una, eademq; uxore Ieſca* noīe ſingulos filios procreauerunt: quia Nathan, qui per Salomonē deſcēdit, uxorē eā primum ceperat, & relicto filio uno Iacob noīe, defunctus eſt, poſt cuius obitū (qm̄ lex uiduam alii uiro nō uetat nubere) Melchi q ꝑ Nathan genus ducit cū eſſet ex eadem tribu, ſed nō ex eodē gn̄re, relictā Nathan accepit vxorē, ex qua ēt ipſe ſuſcepit filiū noīe Heli. Et ſic ex diuerſo patrū gn̄re efficiunt̄ Iacob, & Heli uterini fratres, quorū alter, i. Iacob fratris ſui Heli ſine liberis defuncti, ex mandato legis accipiēs vxorē, genuit Ioſeph, natura quidem gn̄ris* ſuum filiū ſ̄m uero legis pręceptum Heli efficitur filius: & iō Matthæus dicit, Iacob genuit Ioſeph: ſed Lucas, quia legalem generationem deſcribit, nullū noīat aliquē genuiſſe. Et q̃uis Dam.* dicat, ꝙ beata uirgo Maria Ioſeph attinebat ſ̄m illam originē, qua pater eius dr̄ Heli, quia dicit eam ex Melchi deſcendiſſe tñ credendum eſt, ꝙ ēt ex Salomone originē duxerit, ſ̄m aliquem modum per illos patres, quos enumerat Matthæus, qui carnalem Chriſti generationem dicitur enarrare, præſertim cum Ambr.* dicat Chriſtum de ſemine Iechoniæ deſcendiſſe.

In li. q. ex nouo teſt. q incipit: De* certe ꝑfectus eſt q. 56. Et in alio li. qui incip. Cur facta & dicta q. 6. to. mo. 4.

Li. 2. ca. 5. ante med. to. 4.

Li. 2. ca. 3. circa prin. to. 4

† Euſe. lib. 1. hiſt. eccl. c. 6. parum ante med. Idē habet ēt Amb. in Luc. li. 3. Iter prin. & med. to. 5.

* Alias Eſcha.

* Alias germinis.

L. 4. Orth. fidei c. 15. ante med.

Ad III dcđm, ꝙ ſicut dicit Aug. † in li. de cōſenſu euang. Mat. regiam in Chriſto inſtituerat inſinuare perſonam: Lucas autem ſacerdotalem. Vnde in generationibus Matthæi ſignificatur noſtrorum ſuſceptio peccatorum a dño Ieſu Chriſto, inquantū. ſ. per carnis originem ſimilitudinem carnis peccati aſſumpſit. In generationibus autem Lucæ ſignatur noſtrorū ablutio* peccatorū, quæ eſt ꝑ ſacrificium Chr̄i: & ideo generationes Matthæus deſcendens enumerat, Lucas autem aſcendens: inde ēt eſt, ꝙ Matthæus ab ipſo Dauid per Salomonē deſcendit, in cuius matre ille peccauit, Lucas uero ad ipſum Dauid ꝑ Nathan aſcendit, ꝑ cuius nominis ꝓphetā deus peccatū illius expiauit. Et inde eſt ēt, ꝙ quia Matthæus ad mortalitatē noſtram Chr̄m deſcēdētē uoluit ſignare, ipſas generationes ab Abrahā uſque ad Ioſeph; & uſque ad ipſius Chr̄i natiuitatē deſcēdēdo, cōmemorauit ab initio euāgelii ſui: Lucas aūt nō ab initio, ſed a baptiſmo, Chr̄i generationē narrat, nec deſcendēdo, ſed aſcēdēdo tamq̃ ſacerdotē in expiādis peccatis magis aſſignans, ubi teſtium Ioannes ꝑhibuit dicens Ecce q tollit peccatū mūdi. Aſcendēdo autē trāſit ab Abrahā, & ꝑuenit ad deum, cui mundati & expiati reconciliamur. Merito ēt adoptionis originē ipſe ſuſcepit: quia ꝑ adoptionē efficimur filii dei ꝑ carnalē uero generationem, filius dei filius hois factus eſt. Satis aūt demōſtrauit nō ſe iō dixiſſe Ioſeph filiū Heli, ꝙ de illo ſit genitus: ſed ꝙ ab illo fuerit adoptatus, cū & ipſum Adam filiū dei dixerit, cū ſit factus a deo. Numerus ēt quadragenarius ad tp̄s præſentis uitæ ꝑtinet, ꝓꝑ quatuor partes mundi, in quo mortalē uitam ducimus ſub Chr̄o regnante. Quadraginta aūt quater habēt decē, & ipſa decē ab uno uſq; ad quatuor ꝓgrediēte numero conſumant̄. Poſſet ēt denarius ad decalogū referri, & quaternarius ad præſentē vitam, uel ēt ad quatuor euangelia, ſ̄m q Chr̄s regnat in nobis. Et ideo Matt regiā ꝑſonā Chr̄i cōmēdās, quadraginta ꝑſonas poſuit, excepto ipſo. Sed hoc intelligendū eſt, ſi ſit idē Iechonias, q ponitur in fine ſcđi quaterdenarii, & in principio tertii ut Aug.* vult: qđ dicit factū eſſe ad ſignificandū, ꝙ in Iechonia facta eſt q̃dam deflexio ad extraneas gentes, qñ in Babyloniam transmigratū eſt, qđ præfigurabat Chr̄m a circuncisione ad præputiū migraturū. Hierony.* aūt dicit duos fuiſſe, Ioachim, id eſt, Iechoniā, patrem. ſ. & filiū, quorum vterq; in generatione Chr̄i aſſumit̄, ut conſtet diſtinctio generationū, quas Euangeliſta ꝑ tres quaterdenarios diſtinguit, ꝙ aſcendit ad quadraginta duas perſonas. Qui ēt numerus factę cōuenit eccleſiæ: hic.n. numerus cōſurgit ex ſenario, q ſignificat laborē præſentis uitæ. & ſeptenario; qui ſignificat quietē uitæ futuræ: ſexies.n. ſeptē ſunt quadraginta duo. Ipſe ēt quaterdenariꝰ, quia ex denario, & quaternario conſtituit̄ per aggregationem ad eandē ſignificationē pertinere, pōt q attributa eſt quadragenario, q conſurgit ex eiſdē numeris ſ̄m multiplicationē. Numerus aūt, quo Lucas utit̄ in generationibus Chriſti, ſignificat uniuerſitatē peccatorum. Denarius.n. tamq̃ iuſtitiæ numerus i decē p̄ceptis legis oſtendit̄: Peccatū aūt eſt legis tranſgreſſio. Denarii uero numeri tranſgreſſio eſt undenarius. Septena autem ſignificat vniuerſitatē: quia uniuerſum tp̄s ſeptenario dierum numero uoluit̄: ſepties aūt undecim ſunt ſeptuaginta ſeptem, & ita per hoc ſignificatur uniuerſitas peccatorum, quæ per Chriſtum tolluntur.

Li. 3. I Luc. declinādo ad fi. to. 5.

† lib. 2. c. 4. in princ. & poſt me. ſimul. to. 4.

* Alias ablutio.

* Alias ſacrificii.

Li. 2. de cōſenſu euāg. ca. 4. ante med. to. 4.

Mat. 1. ſuper illud. Et poſt tranſmigrationē Babylonis to. 9. Idem habet Ambr. in Luc. lib. 3. non multū procul. a fine. tom. 5.

Ad IIII dcđm, quod, ſicut Hieronym.* ſuper Matt. dicit, quia Ioram rex generi ſe miſcuerat impiiſſimæ Iezabelis, iccirco uſque ad tertiā generationem,

Mat. 1. ſuper illud Ioram genuit Oziam, to. 9

tionẽ, eius memoria tollit̃, ne i ſanctæ natiuitatis ordine poneret̃. Et ita ut Chry. †dicit quãta bñdictio facta ẽ ſup Ieſu, q uindictã fecerat ſup domũ Achab, & Iezabel, tãta eſt maledictio ſup domũ Ioram, pp filiã iniq̃ Achab & Iezabel, ut vſq; ad quartã gñationẽ p̃cidant̃ filii eius de numero regũ, ſicut ſcriptũ ẽ Exo 20. Reddã pctm̃ parentũ i filios uſq; ad tertiã, & quartã gñationẽ. Eſt ẽt attendendum, q̃, & alii reges fuerunt pctõres, qui i genealogia Chriſti ponuntur: ſed non fuit eorum continua impietas. Nam vt dr̃ in lib.* Queſtionũ ueteris, & noui Teſtamenti, Salomon merito patris ſui dimiſſus in regno eſt, Roboam merito Aſa filii ſui. horum aũt trium continuauit impietas.

Hom. 1. in opera imperfecto t. 2.

Aug. in li. q. ex nouo Teſt. qui incipit Deus certe to. 4.

A

B

Ad v dcd̃m, q̃ ſicut dicit Hie. †ſup Mat. In genealogia Saluatoris, nulla ſanctarũ mulierũ aſſumit̃, ſed eas, quas Scriptura rep̃hẽdit, ut q̃ pp peccatores uenerat, de pctorib. naſcẽs, oia pctã deleret. Vñ ponit̃ Thamar, q̃ rep̃hẽdit̃ de ſocerino cõcubitu, & Raab, q̃ fuit merettix, & Ruth, q̃ fuit alienigena, & Barſabee vxor Vriæ, q̃ fuit adultera: q̃ tñ p̃prio noie nõ ponit̃, ſed ex noie uiri deſignatur: tum pp pctm̃ ipſius, quæ fuit adulterii, & homicidii cõſcia: tũ ẽt ut noiato uiro, pctm̃ Dauid ad memoriã reuocet̃. & qa Lucas Chr̃m deſignare intendit, ut pctõrũ expiatorẽ, taliũ mulierũ mẽtionẽ non facit, Fratres ãt Iudę cõmemorat, ut oſtendens eos ad Dei populũ pertinere: cũ tamen Iſmael frater Iſaac, & Eſau frater Iacob a populo Dei fuerint ſeparati: propter q̃ in gñatione Chr̃i non commemorantur, & ẽt ut ſuper ſuperbiã de nobilitate excludat. Multi. n. fratrũ Iudæ ex ancillis nati fuerunt: ſed omnes ſimul erãt patriarchæ & tribuum principes. Phares ãt, & Zaram ſimul nominatũ (ut Amb.* dicit ſuper Lucam) quia per eos gemina deſcribitur uita populorum: una ſm legem, quę ſignificatur per Zaram: altera ſm fidẽ, quæ ſignificatur per Phares. Fratres autem Iechoniæ, ponit, quia omnes regnauerãt diuerſis tẽporibus, quod in aliis regibus non acciderat, uel qa eorum ſimilis fuit, & iniquitas, & miſeria.

Mat. 1. ſup illud, Iudas genuit Phares, t. 9

C

Li. 3. i Lu. aliquantulũ añ medium to. 3

D

SVPER QV. XXXI. ART. IIII.

Medina ar. 4.

Titulus clarus.

¶ In corpore unica cõcluſio: Cõuenientiſſimũ fuit, ut de femina carnẽ aſſumeret fili* Dei. Probatur tripliciter Omnia clara ſunt.

¶ In rñſiõe ad tertiũ uide. q̃ dupliciter excludit̃ imũditia, & ab humanitate, prima rñſione, & a uerbo D. iſcd̃a rñſione.

Porr. 0 171

3. di. 12. q. 3. a. 2. q. 1. & opu. 31. c. 228.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum decuerit Chriſtum naſci de femina.

AD QVARTVM ſic p̃cedit̃. Vr̃ q̃ materia corpis Chriſti ñ debuerit eſſe aſſumpta de femina. Sexus. n. maſculinus ẽ nobilior q̃ ſexus femineus: ſed maxime decuit ut Chr̃s aſſumeret id, q̃ ẽ pfectũ i humana natura. ergo vr̃ q̃ ñ debuerit d̃ femina carnẽ aſſumere, ſed magis de uiro: ſicut & Eua de coſta uiri formata eſt.

E

¶ 2 Præt. Q̃cũq; ex femina cõcipit̃, utero feminæ includit̃: ſed Deo, qui cœlũ, & terrã implet (ut dr̃ Hie. 23) ñ cõpetit q̃ paruo feminæ utero icludat̃. ergo vr̃ quòd non debuerit concipi de femina.

¶ 3 Præ. Illi, qui cõcipiuntur ex femina, quãdã imunditiã patiunt̃. vñ dr̃ Iob. 25. Nũqd iuſtificari poteſt homo comparatus Deo, aut appareret mundus natus de muliere? ſed Chriſto nulla immũditia eſſe debuit: ipſe enim eſt Dei ſapiẽtia, d̃ qua dr̃ Sapiẽtiæ 7. Nihil iqinatũ in illã incurrit. ergo non ur̃, q̃ debuerit carnem aſſumere de femina.

Sed contra eſt, quòd dicitur Gal. 4. Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere.

Resp. Dcd̃m, q̃ licet filius Dei carnẽ humanam aſſumere potuerit, de quacũq; materia uoluiſſet: ᵐconuenientiſſimũ tñ fuit, ut de femina carnẽ acciperetⁿ. Primo quidẽ, qa p hoc tota humana natura nobilitata eſt. vñ Aug.* dicit i li. 83 Qõnum, Hois liberõ in vtroq; ſexu debuit apparere. Ergo qa uirũ oportebat ſuſcipere, q ſex̃ honorabilior eſt, cõueniẽs erat ut feminei ſexus liberõ hinc appareret, q̃ ille uir de femina natus eſt. Scd̃o, qa p hoc ueritas incatnationis aſtruit̃. Vnde Amb.* dicit in li. de incar. Multa in Chr̃o ſm nãm inuenies & ultra nãm: ſm conditionẽ etenim nãæ in utero feminei. ſ. corporis fuit, ſed ſupra cõditionẽ virgo concepit, virgo gñauit, ut crederes, quia Deus erat, qui innouabat nãm, & hõ erat, q ſm nãm naſcebat̃ ex hoie. Et Aug.* dicit in Epiſtola ad Voluſia. Si oipotens Deus hoiẽ ubicũq; formatũ, nõ ex materno utero crearet, ſed repentinũ inferret aſpectibus, nõne opinionẽ cõfirmaret erroris, nec hoiem uerum ſuſcepiſſe, vllo mõ crederet̃, & dũ omnia mirabiliter facit auferret q̃ miſericorditer fecit? Nunc uero ita inter Deũ, & hoiẽ mediator apparuit, ut in unitate pſonæ copulans vtrãque nãm & ſolita ſublimaret inſolitis, & inſolita ſolitis tẽperaret Tertio, qa per hunc modũ cõpletur omnis diuerſitas gñationis humanæ. Nã primus hõ p̃ductus eſt ex limo terrę ſine uiro, & femina: Eua uero producta eſt ex uiro ſine femina: alii uero homines naſcunt̃ ex uiro, & femina, unde hoc quartum, quaſi Chr̃o proprium relinquebat̃, ut produceretur ex femina ſine uiro.

Concl. m

Q. 11. in me. to. 4.

Ca. 6. circa me. to. 2.

Eſt epiſt. 3 ante med. to. 2.

Ad primvm ergo dcd̃m, q̃ qa ſexus maſculin* ẽ nobilior q̃ femineus, iõ humanã nãm in maſculino ſexu aſſumpſit: ne tñ ſexus femineus cõtẽneret̃, cõgruũ fuit, ut carnẽ aſſumeret d̃ femina. uñ Aug. dicit in li.* de Agone Chr̃iano: Nolite uoſip ſos cõtẽnere uiri, fili* Dei virũ ſuſcepit: nolite uoſ ipſas cõtẽnere feminæ, fili* Dei natus ex femina ẽ.

Ca. 11. circa me. t. 3.

Ad IIII dcd̃m, q̃ ſicut Augu.* dicit 23. li. cõtra Fauſtũ (q hac obiectione utebat̃) Nõ plane inqt, catholica fides, q̃ Chr̃m Dei filiũ, natũ ſm carnem credit ex virgine, ullo mõ eundẽ Dei filiũ ſic in vtero mulieris includit, quaſi extra nõ ſit, quaſi cœli, & terræ adminiſtrationẽ deſeruerit, quaſi a patre receſſerit, ſꝫ vos Manichęi cord̃ illo, quo nihil poteſtis niſi corpalia phãtaſmata cogitare, iſta oĩno nõ capitis. vt dicit i Epi.* ad Voluſi. Hoiũ iſte ſenſus ẽ, nihil niſi corpa valẽtiũ cogitare, quorũ nullũ p̃t eẽ ubiq, totũ: qñ p innumerabiles partes aliud alibi habeat neceſſe ẽ. Lõge alia eſt aiæ naturæ q̃ corpis, quanto magis Dei, qui creator ẽ aię, & corporis, & nouit ubiq; totus eſſe, & nul lo contineri loco: nouit uenire, non recedendo vbi erat: nouit abire, nõ deſerendo quo uenerat,

Li. 23. c. 10 añ me. t. 6.

Eſt. Epi. 3. aliquantulum a pri to. 2.

Ad III dicendū, q in conceptione uiri ex fœmina non eſt aliquid immundum, inquantū eſt opus Dei, vñ dicitur act. 10. Qđ Deus creauit, tu ne cõe dixeris. i. immundum. Eſt ibi tñ aliqua immunditia ex peccato proueniens, prout cum libidine qs concipitur ex cõmiſtione maris, & fœminæ, quod
Q. 29. ar. 2 tñ in Chriſto non fuit, ut ſupra oſtenſum eſt.*

Si tñ aliqua eſſet ibi immunditia. ex ea nõ inquinaret Dei uerbū, qđ nullo mõ eſt immutabile, uel
Ca. 6. circa mediū tomo 6. alterabile. Vñ Aug.* dicit i li. cõtra quinq; hęreſes, Dicit Deus creator hois, Quid eſt qđ te pmouet ĩ mea natiuitate? nõ ſum libidinis cõceptus cupiditate. ego matrē de qua naſcerer feci. Si ſolis radius cloacarū ſordes ſiccare nouit, eis inquinari nõ nouit, quãto magis ſplendor lucis æternæ, quocūq; radiauerit mundare põt, & ipſe pollui nõ poteſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum corpus Chriſti de puriſſimis ſanguinibus Virginis formatum fuerit.

AD QVINTVM ſic pcedit. Vr̃ q caro Chr̃i nõ fuerit cõcepta ex puriſſimis ſanguinibus Virginis Dr̃. n. in collecta, q Deus uerbū ſuū de Virgine
H carnē[h] ſumere uoluit: ſed caro differt à ſanguine Virginis. ergo corpus Chriſti non eſt ſumptum de ſanguine Virginis.

¶ 2 Pręt. Sicut mulier formata ē miraculoſe de uiro, ſic[h] corpus Chr̃i miraculoſe formatū eſt đ Virgine: ſed mulier ñ dr̃ eē formata đ sãguine uiri, ſed magis de carne, & oſsib* ei*, ſm illud, qđ dr̃ Gen. 2. Hoc nũc os đ oſsibus meis, & caro đ carne mea. I
ergo vr̃ q nec ēt corpus Chriſti formari đbuerit đ sãguine Virginis, ſđ đ carnib. & oſsib. ei*.

¶ 3 Præt. Corp* Chr̃i fuit eiuſdē ſpēi cū corporib* aliorū hominū: ſed corpora aliorū hoium, nõ[h] formant̃ ex puriſsimo ſanguine, ſđ ex ſemine, & sãguine mēſtruo. ergo vr̃, q nec ēt corpus Chr̃i fuerit cõceptū ex puriſsimis ſanguinibus Virginis.

SED CONTRA eſt, qđ Dama.* dicit ĩ 3. li. q fili* Dei ꝯſtruxit ſibiipſi ex caſtiſsimis, & puriſsimis ſanguinibus Virginis carnē animatam anima rationali.

RESP. Dcđm, q ſicut ſ. dictū eſt*, in cõceptiõe Chr̃i fuit ſm conditionē nãæ; q eſt natus ex fœmina, ſed ſupra cõditionē naturæ; q e'l nat* ex Virgine. Hēt aũt hoc naturalis cõditio, q in gñatione aialis fęmina materiā miniſtret, ex parte autem ma-
F ris ſit principiū actiuū in gñatione, ſicut probat Philo. in li.* de Gñatione aialium. Fęmina ãt, quę ex mare concipit, nõ eſt virgo. & ideo ad ſupernaturalem modum generationis Chriſti pertinet, q actiuū principiū in generatione illa fuerit uirtus ſupernaturalis diuina: ſed ad nãlem modū generatiõis eius ptinet, q eius materia, de qua corpus eius conceptū eſt,
G ſit cõformis materiæ, quã aliæ feminæ ſubminiſtrãt ad conceptionē prolis. Hæc ãt materia ſm Phil.* in li. de generatione aĩaliū, eſt[d] ſanguis mulieris, nõ quicumq;, ſed pductus ad quãdã ampliorem digeſtionē p virtutem generatiuã matris, ut ſit materia apta, ad conceptum & ideo ex tali materia fuit corpus Chriſti conceptum.*

AD PRIMVM ergo dcđm, q
H cũ beata uirgo fuerit eiuſdem naturæ cũ aliis feminis, conſequens ē q habuerit carnē, et oſſa eiuſdē naturæ. Carnes aũt, & oſſa in aliis feminis sũt actuales corpis partes, ex qb conſtituit̃ integritas corporis, & iõ ſubtrahi nõ pñt ſine corruptione corporis, uel diminutione. Chr̃s ãt, qui uenerat corrupta reparare, nullã corruptionem, aut diminutionē itegritati ma-
I tris eius iferre debuit, ut ſ. dictū ē*: & iõ nõ debuit corpus Chr̃i formari de carne, uel oſſibus Virginis, ſed de sãguine, q nõdū eſt actu pars, ſed eſt potētia totū, ut dr̃ in li. de gene. aĩalium. & iõ dr̃ carnē de Virgine ſumpſiſſe, non q materia corporis eius fuerit actu caro, ſed ſanguis qui eſt potentia caro.

AD II dcđm, q ſicut i 1. par
K te dictū eſt, Adã, q aĩſtitutus erat, ut pricipiū quoddã humanæ naturæ, habebat in ſuo corpore aliquid carnis et oſſis, q nõ pertinebat ad integritatem perſonalē ipſius, ſed ſolū iquãtū erat naturæ humanę principiū, & de tali formata eſt mulier abſq; uiri detrimento, ſed nihil tale fuit in corpore Virginis, ex quo corpus Chriſti poſſet formari ſine corruptione materni corporis.

AD III dcđm, q ſemē femi-

SVP. QV. XXXI. ART. V.

Porret. 0 172 3. diſ. 3. q. 2. ar. 5. Medina. ar. 1.

TItul* duo ponit, ly ex ſanguine, & ly puriſſimo. Et ſãguis quidem ponitur ad differentiam carnis, oſsis, neruí, & huiuſmodi partium: puritas autē apponit ad excludendam admiſsionem ſeminū, quæ uidetur in aliorū hominum formatione concurrere.

¶ In corpore articuli vnica eſt concluſio: Corpus Chriſti fuit conceptum ex puriſſimo ſanguine B. Virginis, ad ampliorem digeſtionem perducto per uirtutem eius generatiuã. Probatur: Generatio Chriſti habuit naturalem modū generationis quo ad hoc, q ex fœmina eſt, & ſupernaturalē quo ad hoc, q eſt ex Virgine. ergo habet materiam ex matre ſimilem aliis, principium uero actiuū diuerſum. ergo hēt pro materia ſanguinem matris non quemcũque, ſed perductū naturali matris uirtute ad hoc, q materia ſit apta conceptui. Antecedens patet ex auctoritate Amb. in præcedēti articulo. Prima conſequentia proba-
Li. 4. orth. fi'e ca. 2. in medio. tur: quia ad naturalē modum generatiõis ſpectat conformitas materiæ, ſicut conformitas matris: quia na-
Art. pręce. turaliter mater materiam miniſtrat, ad ſupernaturalē uero modum ſpectat diſformitas principii actiui: quia fœmina ex uiro concipiens nõ eſt uirgo: principium autē actiuum naturaliter ad uirū ſpectat. Secūda uero conſequētia pbat̃ auctoritate Philoſophi cõem materiã mulierū ponētis, ſanguinem talem.
Li. 1. c. 19. in ſi. pcipue, & l. 2. ca. 4. & 5. to. 4.

¶ Hoc in loco aduertenoui errorem dię bus nris exortū dicētem Chr̃m cõceptū ex ſanguine beatæ Virginis puriſſimo ñ quocũmq;, ſed in corde exiſtē. tertia q ex tribus guttis ſanguinis circa cor beatæ Virginis conceptus ē Chrs. Repugnat autē hic error, & dictis hic, & Ambroſii ſupradictæ auctoritate (ſm conditionē naturæ i utero femineo fuit), & ſacrę Scripturæ ex uoce Angeli dicētis, Ecce concipies in utero, non in corde. Et q proprie de utero loquat̃, ex beatę Virginis uerbis habetur, quæ optime intellexit uerba Angeli, & iſdens dicit, Quomodo fiet iſtud, quo. uirum nõ cognoſco: Si in corde conceptura erat, mala allegata fuiſſet eã quęſtionis, Quĩ uirū non cognoſco: conceptio enim in corde ſi fit ex ſemine uiri. đ modo ergo concipiendi in utero illo quærit, in quo ex ſemine concipi conſueuit. Amplius Beata Virgo in euangelio dicitur pgnãs, & q peperit filium, & q eſt mater: quę omnia falſa eſſent. Nam habens infantem in corde, non eſt prægnans, ſicut, nec ſi haberet infantē in ſtomacho, aut in uentriculo cerebri: pgnans .n. ſola illa dr̃, quę in loco naturali infantem conceptum hēt. Similiter, nec mater, aut pater dici poteſt, ſicut, nec Adam fuit pater aut mater Euæ, licet ex eius parte una fuerit formata Eua. tollit ergo ueritatē maternitatis beatæ Virginis reſpectu Chr̃i error iſte. Vnde & ſtatim dãnat* fuit Romæ me pñſente.

Concl. m
Li. 1. ex c. 18. & 19. to. 4.
D. 868.
Q. 28. a. 1. & 2.
1. p. q. 92. ar. 3. ad 2. arg.

¶ In rñſione ad tertium aduerte diligēter uim argumēti ut ex notitia modi intelligas ſolutionem. Obiicit duo, tertium argumentum. ſ. ſemen, & menſtruum eſſe ex quibus aliorū hominum corpora

ta formantur, tamquam ex materia: cõſtat enim vtrunque oppoſito paro ſanguini, ac propterea Chriſti corpus ex eiſdem formatum, ſi eiuſdẽ eſt ſpeciei nobiſcũ. Rñ- D.661.
det auctor ſingillatim ad ſingula. Et de ſemine quidem mulieris quatuor dicit; primũ quòd non eſt aptum generationi ſecundũ φ eſt in genere ſeminis imperfectum quid: tertiũ, φ non eſt materia neceſſaria ad cõceptũ: quartũ, φ cum quadã concupiſcẽtia reſoluitur. Et infert D.117.
Auctor tertiũ ex primo, & ſcd͂o, cõfirmãs illud auctoritate Ariſto. In ſpẽli aũt dicit corpus Chri non fuiſſe ex tali materia, tũ pp tertiũ dictum, tũ pp quartũ: & confirmat illud auctoritate Damaſc. Habes hinc Auctorem firmare ſententiã dicentium id, quod ſemen mulierũ uocaẽ, eſſe uere in ſeminis gñe, licet ut imperfectũ quid, ineptũ aũt eſſe ad gñationẽ intellige, ut ſemen. qđ in genere cauſæ efficiẽtis locari noſti. In 5. Meta. & ppea nõ infert Auctor totalẽ excluſionẽ illius a cõceptu, ſed neceſſariũ concurſum tantummodo excludit. Li 3. orth. fid. c. 2. 4. 6 & 7.

næ nõ eſt gñationi aptum: ſed A eſt q̃dda imperfectũ in gñe ſeminis, qđ nõ potuit pduci ad pfectũ ſeminis cõplemẽtũ, pp imperfectionẽ uirtutis femineæ. & iõ tale ſemẽ nõ eſt materia, q̃ de neceſſitate reqraẽ ad cõceptũ, ſicut Phi. dicit in li. de gen. aialiũ: & iõ in cõceptione corporis Chri nõ fuit pſertim qa licet ſit imperfectũ in gñe ſeminis, tñ cũ quadã concupiſcẽtia reſoluiẽ, ſicut, & ſemen maris. In illo aũt conceptu uirginali, cõcupiſcẽtia locũ hẽe non potuit. & iõ Dam.* dicit φ corpus Chri nõ ſeminaliter cõceptum eſt. Sanguis aũt mẽſtruus, quẽ feminæ per ſingulos menſes emittunt, impuritatem quandã nãlem hẽt corruptionis: ſicut, & cęteræ ſuperfluitates, quibus natura non indiget, ſed eas expellit. Ex tali aũt menſtruo corruptionẽ hñte, quod natura repudiat, non formaẽ conceptus ſed hoc eſt purgamẽtum quoddam illius puri ſanguinis, q digeſtione quadã eſt pparatus ad cõceptũ, quaſi purior, & perfectior alio ſanguine. Hẽt tñ impuritatẽ libidinis in cõceptione aliorũ hominum: inquãtum ex ipſa commiſtione maris, & fęminæ, talis ſanguis ad locum gñationi congruum attrahitur: ſed hoc in conceptione Chriſti non fuit, quia operatione Spiritus ſancti talis ſanguis in utero Virginis adunatus ẽ, & formatus in prolẽ. Et iõ dr̃ corpus Chri ex caſtiſſimis, & puriſſimis ſanguinibus Virginis formatũ.

SVP. QVAE. XXXI. ART. VI.

Medina ar. 6.

Titulus occaſionẽ habet ex errore putãtiũ, corpus Chri formatũ ex certa determinata portione trãsfuſa ſucceſſiue de perſona in perſonam ab Adã, vſq; ad B. Virginẽ, ſiue, hoc ſit opinatũ eſſe cõe oĩb. hominibus, ſiue Chriſto proprium. Pet. 173 4. d. 3. q. 4. ar. 2. Li. 10. c. 19 & 20. to. 3.

¶In corpore articuli, una eſt concluſio: corpus Chri nõ fuit in Adam, & aliis patrib. ſm aliqđ ſignatũ. Probaẽ: Quicquid fuit in B. Virgine a parẽtib. acceptũ, fuit actu pars B. Virginis. ergo illud non fuit materia corporis Chri. ergo corpus Chri non fuit in Adã, & aliis ſm aliqđ ſignatũ. Antecedens pro cõſtanti relinqẽ: quia ſic eſt in aliis hominibus. Prima.n. & pcipua pars geniti eſt id, qđ a parentib. hẽ, ſm oẽs. Prima conſequẽtia pbaẽ: quia materia corporis Chriſti nõ fuit caro, aut os, aut q̃cunq; pars actu B. Virginis, ſed ſanguis, ut patet in pręcedenti art. Scd͂a uero cõſequentia probaẽ: quia corpus Chri nõ hẽt originis relationẽ ad Adam, & alios patres, niſi mediãte corpore matris ſuæ. Li. 10. ex c. 19. & 26. collig. t. 3

ARTICVLVS VI.

Vtrum corpus Chriſti fuerit in Adam, & aliis patribus fuerit ſecundum aliquid ſignatum.

ADSEXTVM ſic proceditur. Vr̃ φ corpus Chri fuerit ſecũdũ aliquid ſignatũ i Adã, & in aliis patribus. Dicit n. Aug.* 10. ſuper Gene. ad lrãm, φ caro Chri fuit ĩ Adã, & Abrahã, ſm corpulentã ſubſtantiã: ſed ſubſtantia corpulenta eſt quiddã ſignatum. ergo caro Chri fuit i Adã, & Abrahã, & aliis patribus ſm aliquid ſignatum.

¶2 Præt. Rom. 1. dr̃, φ Chriſtus factus eſt ex ſemine Dauid ſm carnẽ: ſed ſemen Dauid fuit aliquid ſignatũ in ipſo ergo Chrs fuit in Dauid ſm aliquid ſignatũ, & eadẽ rõne in aliis patrib.

¶3 Præt. Chrs ad humanum genus affinitatẽ hẽt, inquantũ ex humano gñe carnẽ aſſumpſit: ſed ſi caro illa nõ fuit ſm aliqđ ſignatũ in Adã, nulla vr̃ hr̃e affinitatẽ ad humanũ genus, qđ ex Adã deriuaẽ: ſed magis ad alias res, vñ de materia carnis eius aſſumpta eſt. vr̃ ergo φ caro Chri fuerit in Adam, & in aliis patrib. ſm aliquid ſignatum.

SED CONTRA eſt, φ Aug. dicit 10. ſuper Gen. ad lram, quocumq; modo Chrs fuit in Adã, & Abrahã, & aliis patribus, alii hoies ẽt ibi fuerunt, ſed non conuertitur: alii aũt hoies non fuerunt in Adã, & Abrahã, ſm aliquã materiã ſignatã, ſed ſolũ ſm originẽ, ut in 1. par. habitum eſt.* ergo neque Chrs fuit in Adã, & Abrahã, ſm aliquid ſignatum, & eadem ratione, nec in aliis patribus. B 1. p. q. ult. ar. 1.

RESP. Dcd͂m, φ ſicut ſupra dictum eſt,* materia corporis Chriſti non fuit caro, & os beatę Virginis, nec aliquid, quod fuerit actu corporis eius, ſed ſanguis, qui eſt potent a caro. Quicquid autem fuit in beata Virgine à parentibus acceptum, fuit actu pars corporis beatæ Virginis. Vnde illud, qđ fuit in B. Virgine a parentibus acceptum, non fuit materia corporis Chriſti. & ideo dicendum eſt, φ corpus Chriſti non fuit in Adam, & aliis patribus ſm aliquid ſignatum, ita. ſ. φ aliqua pars corporis Adæ, uel alicuius alterius poſſet deſignari determinate, ut diceretur φ ex hac materia determinate, formabitur corpus Chriſti, ſed fuit ibi ſm originẽ, ſicut, & caro aliorum hominum. Corpus. n. Chriſti habet relationem ad Adã, & alios patres mediãte corpore matris eius. Vnde nullo alio mõ, fuit in patribus corpus Chriſti, quàm corpus matris eius, quod non fuit in patribus ſecundum materiam ſignatam, ſicut nec corpora aliorum hominum, ut in 1. parte dictum eſt.* C Ar. primo Concl. D 1. p. q. ult. ar. 1.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, quòd cum dr̃ Chrs fuiſſe in Adam, ſm corpulentam ſubſtantiam, nõ eſt intelligendum hoc modo, φ corpus Chri in Adã fuerit, quædam corpulenta ſubſtantia: ſed qa corpulenta ſubſtantia corporis Chriſti, i. materia, quam ſumpſit ex Virgine, fuit in Adam, ſicut in principio actiuo, non aũt ſicut in animali principio: quia. ſ. per uirtutem generatiuam Adæ, & aliorum ab Adam deſcendentium uſque beatam Virginem, factum eſt ut illa materia præpararetur, ad cõceptum corporis Chri. Non aũt fuit materia illa formata in corpus Chri, per uirtutẽ ſeminis ab Adã deriuatam. & iõ Chriſtus dr̃ fuiſſe in Adam originaliter, ſecundum corpulentam ſubſtantiam: nõ autem ſecundum ſeminalem rationem. E

AD II dcd͂m, φ quãmuis corpus Chriſti nõ fuerit in Adam, & in aliis patribus, ſecundum ſeminalem rationem: corpus tamen beatæ Virginis, qđ ex ſemine maris eſt conceptum, fuit in Adam, & in aliis patribus, ſm rationem ſeminalem, & iõ mediante beata D.370.

te B. Virgine, Chriſtus ſecundum carnem dicitur eſſe ex ſemine Dauid, per modum originis.

Ad III dcẽm, ꝙ Chriſtus habet affinitatẽ ad humanũ genus, ſm ſimilitudinem ſpeciei. Similitudo aũt ſpeciei attenditur, non ſm materiam remotã, ſed ſm materiam proximam, & ſm principiũ actiuum, quod generat ſibi ſimile in ſpecie. Sic igitur affinitas Chriſti ad humanum genus ſufficienter conſeruatur, per hoc, ꝙ corpus Chriſti formatum eſt ex ſanguinibus Virginis, deriuatis ſm originẽ G ab Adã, & alijs patribus. Nec refert ad hanc affinitatẽ undecumq; materia illorum ſanguinum ſumpta fuerit: ſicut, nec hoc refert in generationẽ aliorum hominum, ſicut in prima parte dictum eſt.

ARTICVLVS VII.

Vtrum caro Chriſti in Patribus fuerit peccato obnoxia.

AD SEPTIMVM ſic procedi tur. Vr̃ ꝙ caro Chriſti in antiquis patribus peccato infecta non fuerit. Dicitur. n. Sap. 7. ꝙ in diuinam ſapientiam nihil inquinatũ incurrit. Chr̃s autem eſt Dei ſapientia, ut dr̃. 1. ad Cor. 1. ergo caro eius nunquam peccato inquinata fuit.

¶ 2 Prẽt. Dama. dicit in 3. lib. ꝙ Chr̃s primitias noſtræ naturæ aſſumpſit: ſed in primo ſtatu caro humana nõ erat pctõ iſecta. ergo caro Chr̃i non fuit iſecta, nec in Adã, nec ĩ aliis patribus.

¶ 3 Prẽ. Aug. dicit. 19. ſup Gen. ad lr̃am, ꝙ natura humana ſpẽ habuit cũ vulnere vulneris medicinam: ſed id, qđ eſt infectũ, nõ põt eſſe vulneris medicina, ſed magis ipſum indiget medicina. ergo ſemper in natura humana fuit aliquid nõ infectũ, ex quo poſtmodum eſt corpus Chriſti formatum.

SED CONTRA eſt, ꝙ corpus Chriſti non refertur ad Adã, & ad alios patres, niſi mediãte corpore B. Virginis de qua carnem aſſumpſit: ſed corpus B. Virginis totum fuit in originali peccato conceptum, vt ſ̃. dictũ eſt, & ita ẽt ſm quod fuit in patribus, fuit peccato obnoxiũ. ergo caro Chriſti, ſm quòd fuit in patribus, ſuit peccato obnoxia.

RESP. Dcẽm, ꝙ cum dicim͂ Chr̃m ſm carnẽ eius fuiſſe in Adã, & in aliis patribus, cõparamus ipſum, uel carnẽ eius ad Adam, & ad alios patres. Manifeſtum autem eſt, ꝙ alia fuit cõditio patrũ, & alia Chr̃i: nã Pa-
F tres fuerunt ſubiecti peccato, Chr̃s aũt fuit oĩno a peccato immunis. Dupliciter ergo in hac comparatione errare cõtingit. Vno mõ, ut attribuamus Chr̃o, uel carni eius conditionẽ, quæ fuit in patribus, puta, ſi dicam͂, ꝙ Chr̃s in Adam peccauit, qa in eo aliquo modo fuit, qđ eſt
G falſum: qa non eo modo in eo fuit, ut ad Chr̃m peccatũ Adæ perueniret, quia non deriuatur ab eo ſm concupiſcentiæ legẽ, ſiue ſm rõnem ſeminalẽ, ut ſ̃. dictum eſt. Alio modo contingit errare, ſi attribuamus ei, qđ actu fuit in patribus cõditionẽ Chr̃i, uel carnis eius, ut. ſ. qa caro Chriſti, ſm ꝙ ĩ Chriſto fuit, non fuit peccato obnoxia, ita ẽt in Adã, & in aliis patribus fuerit aliqua pars corporis eius, quę non fuit peccato obno
H xia, ex qua poſtmodum corpus Chriſti formaretur: ſicut quidam poſuerunt: quod quidem eſſe non poteſt. Primo, quia caro Chriſti non fuit ſecundum aliquid ſignatum in Adam, & in aliis patribus, quod poſſet diſtingui a reliqua eius carne, ſicut purum ab impuro: ſicut iam ſupra dictum eſt. Secundo, quia cum caro humana peccato inficiatur ex hoc, quòd eſt per concupiſcentiã concepta, ſicut tota caro alicuius hominis per concupiſcentiam concipitur, ita tota peccato inquinatur, & ideo dicendum eſt, ꝙ tora caro antiquorũ patrũ fuit peccato obnoxia, nec fuit in eis aliqd a
I pctõ imune, de quo poſtmodũ corp' Chr̃i formaret̃.

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ Chriſtus non aſſumpſit carnem humani generis ſubiectã peccato, ſed ab omni infectione peccati mundatam. & ideo in Dei ſapientiam nihil inquinatum incurrit.

AD II dcẽm. ꝙ Chriſtus dr̃ primitias noſtræ naturæ aſſumpſiſſe, quantũ ad ſimilitudinem cõditionis, quia. ſ. aſſumpſit carnẽ pctõ non infectã: ſicut fuerat caro hois ante peccatum. Non autem hoc intelligitur ſecundum continuationẽ puritatis: ita. ſ.
K ꝙ illa caro puri hominis conſeruaretur a peccato immunis, uſq; ad formationem corporis Chriſti.

¶ AD III dcẽm, ꝙ in humana natura ante Chriſtum erat vulnus, ideſt, infectio originalis peccati in actu: medicina autem uulneris non erat ibi actu, ſed ſolum ſecundum uirtutem originis, prout ab illis patribus propaganda erat caro Chriſti.

Ar. præce. ad 1. & q. 15. ar. 1. ad 2.

Ar. prec. & q. 15. ar. 1. ad. 2.

Concl.

D. 17.

SVP. QVAE. XXXI. ART. VII.

Porr. 0 Medina. ar. 7.

174 3. d. 3. q. 4. ar. 1. TItulus ut ſonat propter quoſdam ponẽtes, carnẽ Chriſti in patribus non ſubiectã fuiſſe peccato, ſed immunem ſeruatam. ¶ In corpore tria: primo, duo ſupponunt̃: ſecundo, duo excludũtur errores: tertio, ridetur quæſito. Quo ad primum ſupponitur primo, ꝙ eſt ſermo cõparatiuus Chriſti ad patres. ſupponitur ſecundo, ꝙ diuerſa eſt conditio Chriſti, & patrum quo ad peccatũ, quia illi ſubiecti peccato, Chriſtus immunis a peccato.

Li. 3. c. 6. & 7. nõ lõge a prin. & c. 8 a med.

Li. 10. ca. 20. a med. to. 3.

¶ Quo ad ſecundũ primus error eſſet conditionem patrũ attribuere Chriſto. ſecundus eſſet cõditionem Chriſti attribuere patribus, ſeu alicui patri cuiuſuis eorum. Et qa primus opiniones nõ hẽt, ſecundus uero habet, contra ſm̃ dupliciter arguit̃: primo, quia caro Chriſti non fuit in patribus ſm̃ aliqd ſignatum: ſecundo, qa non pars, ſed tota caro patrum ex concupiſcentia concipit̃. Quo ad tertiũ concluſio reſponſiua eſt: Tota caro patrum fuit peccato obnoxia, ita ꝙ nihil fuit in eis liberũ, unde caro Chriſti formaretur. Infertur hęc concluſio ex antedictis.

Q. 27. ar. 2 & q. 14. a. 3 ad 1.

¶ Vbi aduerte, Auctorẽ non intuliſſe, Chr̃i carnẽ in patribus peccato obnoxiã, ſed nihil carnis in patribus exẽptum fuiſſe a culpa. Diuertit aũt ppea, ne quaſi faceret Chriſtum ubiatuiſſe peccato: & cum hoc ſatisfaceret cõni diff. ultimis, ꝗ ex hoc erat, ꝙ in patrib. aliquid exẽptũ a peccato putabatur, ex quo caro Chriſti in patribus immunis à peccato dicebatur. ¶ Poteſt nihilominus uere dici, ꝙ caro Chr̃i in patribus, ut in patribus erat, fuit ſubiecta peccato, & cum hoc etiam uere dici, ꝙ caro Chriſti in patribus ut ad Chr̃m deducenda, non erat peccato obnoxia: quia mũda ad Chr̃m per Spũmſanctum, & non ex uirili ſemine deducenda erat. Similiter autẽ affirmatiua eſt uera, ſ. caro Chriſti in patribus fuit obnoxia peccato, qm̃ non de carne Chriſti in ſe, ſed ĩ patribus enuntiat̃ peccatũ: & inde filio Dei maiores debemus gratias, ꝙ ex maſſa peccatrice carnem ſuã deduci uoluit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Chriſtus, in lumbis Abrahæ fuerit decimatus.

AD OCTAVVM ſic pcedit̃. Vr̃ ꝙ Chr̃s fuerit in lũbis Abrahę dcimat'. Dicit. n. Apo. ad Heb. 7. ꝙ Leui, pnepos Abrahę decimatus fuit ĩ Abrahã, qa

SVP. QVAE. XXXI. ART. VIII.

Porr. 0 Medina ar. 8.

175 3. d. 3. q. 4. a. 3. q. 2. & 4 a. 1. q. 2. a. 2. q. 3. ad 2. & q. 3. ad 2. & d. 2. q. 1. a. 2. ad 4

TItulus ex verbis Apoſtoli ad Hebr. & Auguſtini occaſionem habet. Et ſignificat eſſe decimatum, ſoluiſſe decimas

eo decimas dãte Melchiſedec, adhuc Leui[h] erat in lũbis eius: ſed ſimiliter Chriſtus erat in lũbis Abrahæ, quãdo decimas dedit. ergo ipſe etiã Chriſtus fuit decimatus in Abraham.

¶2 Præ. Chr̃s ẽ ex ſemine Abrahæ, ſecundũ carnẽ, quã de matre accepit: ſed mater eius fuit decimata in Abraham. [h] ergo pari ratione Chriſtus.

¶3 Præt. Illud in Abraham decimabat̃, quod curatione indigebat, ut Aug.* dicit 10. ſup Gen. ad literã. Curatiõe aũt indiget omnis caro peccato obnoxia. cum igitur [h] caro Chriſti fuerit peccato obnoxia (ſicut dictum eſt.*) videtur ꝙ caro Chriſti in Abraham fuerit decimata.

¶4 Præt. Hoc [h] nõ vr̃ aliquo mõ derogare dignitati Chr̃i: nihil .n. prohibet p̃re alicuius põtificis decimas dãte alicui ſacerdoti, filiũ eius põtificẽ maiorẽ eſſe ſimplici ſacerdote. licet ergo dicat̃ Chr̃s decimat⁹, Abrahã decimas dãte Melchiſedec, nõ t̃n ꝑp hoc excludit̃, quin Chriſtus ſit maior quàm Melchiſedec.

Sed contra eſt, ꝙ Aug.* dicit in 10. ſup Gen. ad l̃ram, ꝙ Chriſtus ibi, ſ. in Abrahã, decimatus nõ eſt, cui⁹ caro inde nõ feruorem vulneris, ſed materiã medicaminis traxit.

Respon. Dicendũ, ꝙ[m] ſm intentionẽ Apoſtoli oportet dicere, ꝙ Chriſtus in lũbis Abrahæ nõ fuerit decimatus.[n] Probat. n. Apoſtolus, maius eſſe ſacerdotium, qđ eſt ſm ordinem Melchiſedec, ſacerdotio Leuitico, per hoc, ꝙ Abrahã, decimas dedit Melchiſedec, adhuc Leui exiſtente in lumbis eius, ad quẽ pertinet legale ſacerdotium. Si aũt Chriſtus ẽt in Abrahã decimatus eſſet, eius ſacerdotium non eſſet ſm ordinem Melchiſedec, ſed min⁹ ſacerdotio Melchiſedec. Et ideo dicendum eſt, ꝙ Chriſtus nõ eſt decimatus in lumbis Abrahe, ſicut Leui: quia enim ille, qui decimas dat, nouem ſibi retinet, & decimã alij tribuit, quod eſt perfectionis ſignum (inquantum eſt quodam modo terminus omniũ numerorum, qui procedunt uſque ad decem) inde eſt, quòd ille, qui A decimas dat, ꝓtãtur, ſe imperfectũ, & perfectionẽ alii tribuere. Imperfectio ẽt humani gñris eſt ꝑp pctm̃, ꝙ indiget perfectiõe eius, qui a pctõ curat. Curare ãt a pctõ, eſt ſolius Chriſti: ipſe. n. ẽ agnus qui tollit pctm̃ mũdi, ut dr̃ Io. 1. Figuram ãt eius gerebat Melchiſedec, ut Apoſt. probat Heb. 7. Per hoc ergo, Abrahã Melchiſedec decimas dedit, ꝓfigurauit ſe uelut in peccato cõceptum, & omnes qui ab eo deſcenſuri erant, ea ratione, vt peccatũ originale contraherent, indigere curatione, quæ eſt per Chriſtum. Iſaac autem, & Iacob, & Leui, & omnes alii, ſic fuerunt in Abraham, ut ex eo B deriuarentur, non ſolum ſecundum corpulentam ſubſtantiam, ſed etiam ſecundum rationem ſeminalem, per quam originale peccatum contrahit̃. Et ideo omnes in Abraham ſunt decimati, i. præfigurati indigere curatione, quæ eſt per Chriſtum[p]. *Concl. p D. 31°.* Solus[q] autem Chriſtus ſic fuit in Abraham, ut ab eo deriuaretur, non ſecundum rationem ſeminalem, ſed ſecundum corpulentam ſubſtantiã. Et iõ non fuit in Abraham ſicut curatione indigens, ſed magis ſicut uulneris medicina, & ideo non fuit in lumbis Abrahæ decimatus[q]. Et per hoc patet reſponſio ad primum.

C Ad II dcd̃m, ꝙ quia beata Virgo fuit in originali concepta fuit in Abraham ſicut curatione indigens: & ideo fuit ibi decimata, uelut inde deſcendens, ſecundum ſeminalem rationem. De corpore autem Chriſti non eſt ſic, ut dictum eſt.* *Ar. præce & locis in corp. & in arg. Sđ cõ ua citatis.*

Ad III dicendum, quòd caro Chriſti dr̃ fuiſſe in antiquis patribus peccato obnoxia, ſecundum qualitatem, quam habuit in ſuis parentibus, qui fuerunt decimati: non autem ſecundum qualitatem, quam habet, prout eſt actu in Chriſto, qui non eſt decimatus.

Ad IIII dicendum, quòd ſacerdotium leuiti- D cum, ſecundum carnis originem deriuabatur, unde non minus fuit in Abraham, quam in Leui. Vnde per hoc, quòd Abraham decimas dedit Melchiſedec, tamquam maiori, oſtenditur ſacerdotiũ Melchiſedec, inquantum gerit figuram Chriſti, eẽ maius ſacerdotio leuitico Sacerdotium autem Chriſti, non ſequitur carnis originem, ſed gratiam ſpiritualem. Et ideo poteſt eſſe quòd pater det decimas alicui ſacerdoti tamquam minor maiori, & tamen filius eius ſit pontifex, eſt maior illo ſacerdote, non propter carnis originem, ſed propter gratiam ſpiritualem, quam habet a Chriſto.

E

QVÆSTIO XXXII.

De conceptione Chriſti, quo ad actiuum principium, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de principio actiuo in conceptione Chriſti.

Et circa hoc quęruntur quatuor.

¶Primo, Vtrũ Spiritusſanctus

Tertia S. Tho. P 3 qua

…uis per miniſterium Abrahæ.

¶ In corpore eſt una cõcluſio: Chriſtus nõ fuit in lumbis Abrahæ decimatus. Probatur dupliciter: primo auctoritate Apoſtoli. ſecundo ratione. Et ex auctoritate quidẽ Apoſtoli arguitur deducendo ad impoſſibile ſic: Si Chriſtus fuit decimatus in lumbis Abrahæ, eius ſacerdotium non eſſet ſecundum ordinem Melchiſedec, ſed minus ipſo ſicut Leui. Probatur ſequela, quia per hoc ꝙ Leui exiſtente in lumbis Abrahæ, Abraham dedit decimas Melchiſedec. Probatur ab Apoſtolo ſacerdotiũ Leui eſſe min⁹ ſacerdotio Melchiſedec. Ex rõne aũt myſtica probat̃. Dans decimas proteſtatur, ſe imperfectum, & ꝑfectionẽ alii tribuere. ergo Abrahã dando decimas, proteſtatus eſt ſe, & ſuos contracturos originale peccatum, curatione indigere à Chriſto, ergo oẽs, qui fuerunt in lũbis Abrahæ, non ſolũ ſecundũ corpulẽtam ſubſtantiam, ſed etiã ſm rõnem ſeminalẽ, fuerunt decimati. ergo Chriſtus non fuit decimatus. Añs probatur, quia dans decimas, nouem ſibi retinet, & decimã perfectiõis ſignum alii tribuit. Probatur ſignũ perfectionis, quia decimus eſt quodãmodo terminus numerorum: nam numerando, uſque ad decẽ procedimus, & inde replicamus unũ ſupra decem, undecim &c. ꝓſequendo. Prima conſequentia probat̃ quo ad primã partem: qa imperfectio humani generis eſt ꝑp peccatũ indigens curatione: & ſolus Chr̃s curator eſt peccati, iuxta illud. Ecce, qui tollit peccatũ mundi. & ipſum ꝓfigurabat Melchiſedech, ut patet ex Apoſtolo. Et hæc quo ad ſecundã partẽ. Secunda uero cõſequentia probatur: qa per rõnem ſeminalem originale peccatũ contrahit̃. Tertia autem cõſequentia probat̃: quia ſolus Chr̃s non fuit ſm rõnem ſeminalem in Patribus.

Li. 10. c. 20 poſt med. to. 3.

Ar. præce, I fine cor.

Li. 10. c. 20 poſt med. to. 3.

Concl. in

SV. QVAE. XXXII. ART. I.

Ferr. 4. con. c. 45. 46
Palud. 3. d. 4. q. 1.
Medina ar. 1.

Titulus clarus eſt ſumens occaſionem ex Symbolo: Qui conceptus eſt de Spiritusſancto.

¶ In corpore unica concluſio: Cõceptio corporis Chriſti licet a tota ſit Trinitate attributa, iſtã Spiritusſancto. Probat̃ ſecunda pars. de

qua eſt qõ, triplici rõne: & rones ıu clare patent.

¶ Duo uĩ ꝑ nonſeiis occurrunt, primũ eſt. ꝙ aliter attribuiť per ſo.ię, Spiritusſancto, efficere carné Chri, & aliter Filio aſſume re candem tuam ſpiritusſancto attribuiť. conceptionis cãlitas, ut appropriatum, ſicut bonitas, & amore Filio ãt attribuiť aſſumere carné, ut proprium, ita ꝙ, corpus Chri, ita conceptum eſt de Spiritusſancto appropriate, ꝙ ẽt cõceptum eſt de Patre, & Filio (in diuiſa. n. ſunt opera Trinitatis ad extra) ſicut Spiritusſanctus ita eſt amor appropriate, ꝙ tamen Pater, ꝗ Filius eſt euã amor. Sed corpus Chri ita eſt aſſũptũ a Filio, ꝙ nec a Patre, nec a Spiritusſancto eſt aſſumptuum: & ꝓpea incarnatũ eſſe, nõ appropriatũ, ſed proprium e Filio, tõ ai ſuperius ſcta eſt.

Porret. o. 176 a. di. 2. art. 3 q. 2. Et 4. eõ c. 3 & 46. & opuſ. 3 c. 225. & Io. 12 le. 4. *L. 1. c. 4. in fi. & ſ. d. prin. to. 3.

¶ Secundo dubiũ occurrit in ꝗ. 1õe circa probationem ex apoſtolo ad Gal. 4. nõ. n. infert intentum, ſ. ꝙ Spiritusſanctus efficit at filios Dei: ſed ꝙ faciat eos clamare Abba, pater.

Li. 4. c. 20. parum ante mediũ to. 3.

¶ Ad hoc dr. ꝙ licet in nãlibus filius hominum aliud ſit principium naturæ, & aliud principium operationis, in filiis ſũ ad optiuo per liberum arbitrium, quo ſerimur Deum, idẽ eſt principium filiationis, & operationis ꝓpriæ filiorum: quæ ad ſuauẽ dei diſpoſitionẽ ſpectat, ut rationales creaturas ꝑ rationẽ mũ ad ſe trahat ꝓpa ex hoc ꝙ Spiritus efficit ꝓpriã operationẽ filiorum dei ꝗ eſt clamare Abba, Pater, optime ſſert, a poſteriori. ſ. ꝙ ipſe eſt effector filiorum Dei, quos cum eſſi . t facit clamare ad Deum pater, pater.

*1. p. q. 43. a. 5.

F faerit principium actiuum conceptionis Chriſti.

¶ Secundo, Vtrum poſſit dici, ꝙ Chriſtus ſit conceptus dẽ Spiritusſancto.

¶ Tertio, Vtrum poſſit dici, ꝙ Spiritusſãctus ſit pater Chriſti ſecundum carnem.

¶ Quarto, Vtrum beata Virgo aliquid actiue egerit in conceptione Chriſti.

ARTICVLVS I.

Vtrum Spiritusſanctus fuerit principium actiuum conceptionis Chriſti.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ efficere conceptionem Chriſti; non debeat attribui Spiritusſãcto: quia ut Aug. dicit in 1. de Tri. Indiuiſa ſunt opera Trinitatis, ſicut, & indiuiſa eſt Trinitatis eſſentia: ſed efficere conceptionem Chri, ẽ quoddam opus diuinum. ergo vr̃ ꝙ non magis ſit attribuendum Spiritui ſancto quàm patri, uel filio.

¶ 2 Præt. Apoſt. dicit Gal. 4. Cũ venit plenitudo . ꝑis, miſit Deus filium ſuum factũ ex muliere: ꝙ exponens Augu. in 4. dẽ Trin. dicit, Eo utique miſſum quo factum ex muliere: ſed miſſio Filii attribuiť præcipue Patri, ut in 1. parte habitũ eſt*. Ergo, & conceptio ſecundum quam factus eſt ex muliere, debet præcipue Patri attribui.

I

¶ 3 Præt. Prou. 9. dr̃: Sapientia ędificauit ſibi domũ. Eſt aũt ſapientia Dei, ipſe Chr̃s, ſm illud 1. ad Cor. 1. Chriſtum Dei uirtutem, & Dei ſapientiam. Domus antem huius ſapientiæ eſt corpus Chri, ꝙ ẽt dr̃ tẽplũ ei', ſm illud Io. 2. Hoc ãt dicebat de tẽplo corpis ſui. ergo vr̃ ꝙ efficere conceptionem corpis Chri, debet præcipue attribui Filio. non ergo Spiritusſancto.

K

SED CONTRA eſt, quòd dicitur Luc. 1. Spiritusſanctus ſuperueniet in te &c.

Concil. in.

RESP. Dicendum; ꝙ cum conceptionẽ corporis Chri tota Trinitas eſt operata: attribuitur tñ hoc Spiritui ſancto, triplici rõe. *Primo quidem, quia hoc congruit cauſæ incarnationis, quę cõſiderať ex parte Dei: Spiritus enim ſanctus, eſt amor Patris, & Filii, ut in 1.* parte habitũ eſt. Hoc ãt ex maximo dei amore prouenit, ut illius dei carnẽ ſibi aſſumeret in vtero virginali: vñ dr̃ Io. 3. Sic Deus dilexit mundũ, ut filiũ ſuũ unigenitũ daret. Secũdo qa hoc congruit cauſæ incarnationis ex parte naturę aſſumptæ: ꝑ hoc. n. daľ intelligi, ꝙ humana natura aſſumpta eſt a filio Dei in vnitatẽ ꝑſonæ, nõ ex aliquib. meritis, ſed ex ſola grã, ꝗ Spiritusſãcto attribuiť, ſm illud. 1. ad Co. 12. Diuiſiões grãrũ ſũnt, idẽ ãt Spiritus. Vñ Aug.* dicit in Enchi. Iſte modus quo eſt natus Chr̃s de Spiritusſancto, inſinuat nobis grãm Dei, qua hõ nullis præcedentib. meritis, in ipſo primo exordio naturæ ſuæ quo eẽ cępit, uerbo Dei copulareť in tantã ꝑſonæ unitatẽ, ut idẽ ipſe eẽt filius Dei. Tertio, qa hoc ꝯgruit

3. p. q. 37. ar. 1.

Enchi. c. 40 ſi longe a prin. to. 3.

G termino incarnationis. Ad hoc. n. terminata eſt incarnatio, ut hõ ille, q cõcipiebať, eſſet ſanctus, & filius Dei: vtrumque ãt horũ attribuiť Spiritusſãcto. Nam per ipſum efficiuntur hoĩes filii Dei, ſm illud Gal 4. Qm eſtis filii Dei; miſit Deus Spiritũ filii ſui, in corda veſtra, clamantem Abba, pater. Ipſe eſt ẽt Spiritus ſanctificationis, ut dr̃ Rom. 1. Sicut ergo alii per Spiritusſanctum ſanctificantur ſpiritualiter, ut ſint filij Dei adoptiui, ita Chr̃s ꝑ Spiritusſanctum eſt in ſanctitate conceptus, ut eẽt filius Dei nãlis. Vnde Ro. 1. ſm unam gloſ.* quod præmittitur, ſ. Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in

Ex glo. ordi. & Orig.

H uirtute manifeſtatur per id, quod immediate ſequitur, ſecundum Spiritum ſanctificationis. i. per hoc quod eſt conceptus de Spiritusſancto. & angelus annuncians ex hoc quod præmiſerat, Spiritusſanctus ſuperueniet in te, concludit, Ideoque, & quod naſcetur ex te ſanctum uocabiť filius Dei.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ opus conceptionis commune quidem eſt toti Trinitati, ſm tamen modum aliquem attribuitur ſingulis perſonis. Nam Patri attribuitur auctoritas reſpectu perſonæ filij, qui per hmõi conceptionem ſibi aſſumpſit humanam naturam: Filio ãt attribuiť ipſa carnis aſſumptio: ſed Spiritusſancto attribuiť formatio corporis, quod aſſumitur a Filio. Nã ipſe Spiritusſanctus eſt ſpiritus Filij, ſm illud Gal. 4. Miſit Deus ſpiritum filij ſui. Sicut ãt virtus aĩæ, ꝗ eſt in ſemine per ſpiritum, qui in ſemine includiť format corpus in generatione aliorũ hominũ, ita virtus Dei, quæ eſt ipſe filius (ſm illud 1. ad Cor. 1. Chriſtum Dei virtutem) per Spiritumſanctũ corpus formauit, quod aſſumpſit. Et hoc ẽt verba angeli demonſtrant. dicentis, Spiritusſanctus ſuperueniet in te, quaſi ad pręparandam, & formandã materiam corporis Chriſti, & virtus Altiſſimi. i. Chriſtus obumbrabit tibi. i. corpus in te humanitatis, accipiet incorporeum lumẽ diuinitatis: vmbra enim a lumine formatur, & corpore, ut Greg. *dicit 18. Mora. Altiſſimus autem intelligitur Pater, cuius uirtus eſt Filius.

Li. 18. c. 18 in prin.

AD II dicẽdum, ꝙ miſſio refertur ad perſonam aſſumentẽ, quæ a Patre mittitur: ſed cõceptio referť ad corpus aſſumptum, ꝙ operatione Spiritusſancti formatur. & iõ licet miſſio, & conceptio ſint idẽ ſubiecto, quia tñ differunt ratione, miſſio attribuitur Patri, efficere ãt conceptionem Spiritui ſancto ſed carnem aſſumere attribuitur Filio.

In 2. parte q. ex nouo Teſt. q. 52. in prin. to. 4.

AD III dicendum, ꝙ ſicut Aug.* dicit in lib.

de Quæ

de Quæſtionibus ueteris, & noui Teſtamēti. quæſtio iſta gemina rōne pōt itelligi. Primū.n. domus Chr̄. Eccleſia eſt, quā ædificauit ſibi ſanguine ſuo. Deinde pōt, & corpus eius dici domus ipſius, ſicut dr̄ templū eius. Factū aūt Spirituſſancti factū filii Dei eſt, propter naturæ, & uoluntatis unitatem.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus debeat dici conceptus de Spiritu ſancto.

ADSECVNDVM ſic pcedi tur. Vr̄ q̄ Chriſtus non debeat dici conceptus de Spūſancto: qa ſup illud Ro. 2. Ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt oīa, dicit gl.* Aug. Attendēdū, q̄ nō ait de ipſo, ſed ex ipſo: ex ipſo.n. cęlū ſunt, & terra, qa fecit ea: nō aūt de ipſo, qa non de ſubſtantia ſua: ſed Spūſſanctus nō formauit corp.* Chr̄. de ſubſtantia ſua.[b] ergo Chr̄. non dēt dici conceptus de Spiritusācto.

¶ 2 Præt. Principiū actiuum, de quo aliqd cōcipit̄, ſe hēt ſicut ſemen in gñatione: ſed Spirituſſanctus nō ſe habuit ſicut ſemē in cōceptione Chr̄i. Dicit.n. Hiero.* in expoſitione Catholicę fidei, non ſicut quidā ſceleratiſſimi opinant̄, Spūtūſanctū dicimus fuiſſe[h] pro ſemine, ſed potentia, ac uirtute Creatoris dicimus eſſe opatū.i. formatū corpus Chr̄i. non ergo dēt dici, q̄ Chr̄s ſit conceptus de Spūſctō.

¶ 3 Præt. Nihil vnū[h] de duobus formatur, niſi aliquo modo commiſtis: ſed corpus Chriſti formatū eſt de Virgine Maria. ſi ergo Chr̄s dicatur conceptus de Spirituſancto, vr̄ q̄ facta ſit cōmiſtio quædam Spirituſſancti, & materiæ, quam Virgo miniſtrauit, quod patet eſſe falſum. nō ergo Chriſtus debet dici conceptus de Spiritu ſancto.

SED CONTRA eſt, q̄ dicitur Matth. 1. Antequā conuenirent, inuenta eſt in utero hñs de Spūſctō.

RESP. dcd̄m, q̄ conceptio non attribuit̄ ſoli corpori Chriſti, ſed ēt ipſi Chr̄o rōne ipſius corporis In Spiritu aūt ſancto duplex habitudo conſiderat̄ reſpectu Chr̄i. Nā ad ipſum filium Dei, qui dr̄ eſſe cōceptus, hēt habitudinē conſubſtantialitatis: ad corpus autem eius habet habitudinē cauſæ efficiētis. Hæc aūt præpoſitio De, vtramque habitudinē deſignat, ſicut cū dicimus hoiem aliquem eſſe de ſuo patre. Et ideo* conuenienter dicere poſſum^, (concl.) Chriſtum eſſe cōceptum de Spūſancto, hoc modo, q̄ efficiētia Spūſſancti referat̄ ad corpus aſſumptū: conſubſtantialitas uero ad perſonam aſſumentē.*

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ corpus Chriſti, qa non eſt conſubſtantiale Spirituſanct nō proprie poteſt dici de Spirituſancto conceptum, ſed magis ex Spirituſancto; ſicut Ambr. dicit in lib. de Spiritu ſancto, quod ex aliquo eſt, aut ex ſubſtantia, aut

A ex poteſtate eius eſt: ex ſubſtantia, ſicut filius, q̄ à patre eſt: ex poteſtate, ſicut ex Deo omnia, quomodo, & in utero habuit Maria ex Spirituſancto.

AD II dcd̄m, q̄ ſuper hoc uidet̄ eſſe quædam diuerſitas Hieron. ad quoſdā alios doctores, q aſſerunt Spiritumſanctum, in conceptione Chriſt. fuiſſe pro ſemine. Dicit.n. Chryſoſt.* ſuper Matth. Vnigenito Dei in Virginem ingreſſuro. præceſſit Spirituſſanctus, ut præcedente Spirituſancto in ſanctificationem, naſcatur, ſ. Chriſtus ſcd̄m corpus, diuinitate ingrediente pro ſemine. Et Damaſ. dicit in 3. lib. Obumbrauit ſuper ipſam Dei ſapientia, &

B uirtus, uelut diuinum ſemen. Sed hoc de facili ſoluitur, quia ſecundum q̄ in ſemine intelligitur uirtus actiua, ſic Chryſoſt.† & Damaſ. comparant ſemini Spiritumſanctum, uel etiā Filium, qui eſt uirtus Altiſſimi: ſecundum autem q̄ in ſemine intelligitur ſubſtantia corporalis, quæ in conceptione tranſmutatur, negat Hieron.* Spiritum ſanctū fuiſſe pro ſemine.

AD III dcd̄m, quòd ſicut Auguſt. dicit in Enchir. non eodem modo dicitur Chriſtus cōceptus, aut natus de Spirituſancto, & de Maria Virgine, ſed de Maria Virgine mater aliter, de Spirituſan-

C cto vero effectiue. Et ideo non habuit hic locum commiſtio.

ARTICVLVS III.

Vtrum Spirituſſanctus debeat dici pater Chriſti ſecundum carnem.

ADTERTIVM ſic procedi tur. Vr̄ q̄ Spirituſſanctus debeat dici pater Chriſti ſecūdum humanitatē: quia ſecūdū Phil. in lib. de Generatione animalium, pater dat principiū actiuū in gñatione, mater uero

D miniſtrat materiam: ſed B. Virgo dr̄ mater Chriſti propter materiam, quā in cōceptione eius miniſtrauit. ergo uidetur quòd etiam Spirituſſanctus poſſit dici pater eius, propter hoc, quòd fuit principium actiuum in cōceptione ipſius.

¶ 2 Pręt. Sicut mentes aliorum ſanctorum formantur per Spiritumſanctū, ita ēt corpus Chr̄i eſt per Spiritumſanctum forma

E tū: ſed alii ſancti p̄p prædictā formationē dñr filii totius Trinitatis, & per conſequens Spirituſſancti. uidetur ergo, q̄ Chriſtus debeat dici filius Spirituſſancti, inquātū corpus eius eſt Spirituſancto formatum.

¶ 3 Pręt. Deus dicitur pater noſter ſecundum hoc, quòd nos fecit, ſecundum illud Deut. 32. Nonne ipſe eſt pater tuus, qui poſſedit te, & fecit, & creauit te? ſed Spirituſſāctus fecit corpus

SVP. QVAE. XXXII. ART. II.

Ferr. 4. cont. c. 46.

TItulus circa proprietatē locutionis uerſat: & ppea, an dici dēat, quæritur, & conſiſtit tota qō hęc in illa præpoſitione, De. ¶ In corpore articuli, vna eſt concluſio: Cōuenienter dicere poſſumus Chr̄m cōceptū eſſe de Spūſancto. Probat, & declaratur. Probatio eſt: In Spirituſancto duplex eſt habitudo ad Chr̄m cōceptū, ſcilicet conſubſtantialitatis, & cauſalitatis effectiuæ. ergo conuenienter poteſt dici cōceptus de Spūſancto. Añs probatur: quia cōceptio attribuit̄ nō ſolū corpori Chr̄i: ſed ēt ipſi Chr̄o rōne corporis. Conſequentia probat̄: quia præpoſitio De, utrāque denotat habitudinē, ut patet exemplariter, cū filius Dei de Patre genitus dr̄. Declarat ō eſt, q̄ conſubſtantialitas ad pſonā Chr̄i eſſiciētia ad corpus Chriſti referenda eſt.

SV. QVAE. XXXII. ART. III.

Ferr. 3. c. n°. 47. Cap. 3. d. 4. q. 1. c. n. 3. Medina. art. 1.

TItulus clarus. ¶ In corpore articuli tria ſiunt. primo præmittitur ſb paternitatis, & filiationis eſſe perfectæ, quàm imperfectæ ſiū quid. Attenditur ſecundo cōis regula de prædicatione nominis reſpectu eius dē perfectæ, & imperfectæ. Tertio ex hiis reſpondetur quæſito. ¶ Quo ad primū duo dicuntur. Primo, penes quid attendantur: ſecundo, diſtinguunt̄ in perfectæ, uel imperfectæ rationis: membra Paternitas igitur, & filiatio in animaliū generatione ſecundū ſimilitudinem proprie dicuntur. Omnes particulæ in litera ſigillatim, & claue declarantur. Diſtinguuntur a teni paternitas, & filiatio ſecundū perfectam, uel imperfectam rationem, iuxta diuerſitatem omnimodæ ſimilitudinem: nam animal ex animali, aut excellentius tamen: quàm animal procedens, ſi perfecte accipit ſimilitudinem producentis, perfecta illa

Perr. 3. 176 q. d. 4. q. 1 a. 1. q. 4. Et 4. cō. c. 46. Et op. 3. c. 226.

Aug. in li. de natura boni, c. 27 tom. 6.

Aũ med. illius. 1. 2.

Ri. 3 e. t. ſi procul a ne tom. 3.

Hom. 1. in Mat. ope re imperfecto in ulti. fol. ante ſine to. 2. 1. orthod. ca. 2. circa prin.

† Loc. nūc proxime dictus.

Hier. 1 loco cita. in arg.

Perr. 0 177 3 d. 4. q. 1. a. 2. q. 1 & q. 2. ad 1. & 4. & in expoſ. t. ac a 1. 4. c c. 40. Et op. 3. c. 210. li. 1. 2. ca. 30 & 4. c. 4.

Ar. 1. hui⁹ quæſt. eſt pater, & filius: ſi ſm perfectā eſt ſimilitudo, imperfectā quoque eſt patris, filiiq; rō. Declaranturq; exēplis patris ſm creationem, & ſm adoptionē gratiæ.

Inch. c. 38 tom. 3.

¶ Quoad ſm, regula eſt: De aliquo dictū ſm ſm perfectā rōnē nō dr̄ de eodē ſm imperfectā rōnem. Declaratur exēplo de hoīe ſm rōnem ueri, & ſm rōnem pictā hoīs, reſpectu ſortis: & patet ita. ¶ Vbi aduerte, q̄ regula intelligit̄ de prædicatione ſimpliciter, & abſolute, hoc eſt ſine additione aliqua. Et improprpia eius rō ē: quia nomen quodcūque ſimpliciter enunciatū de aliquo perfecta rōe illud hnte nō ſignificat̄ diminute illi conuenire, ac p hoc non ſm imperfectā, ſed ſm perfectā rōnē.

Eas. c. 39. circa prin. tom. 3.

¶ Et ſcito, q̄ ſuper iſta regula fundat̄ intellectus ſacræ Scripturæ, cum de Ieſu Chro loquens affirmat ipſum eē Dei filiū. ex hoc. n. q̄ eſſe filiū Dei, Chſo conuenit ſm perfectā filiationis Dei rōnem (quia eſt naturalis filius Dei) conſequens eſt, ut numquā Chrs intelligendus ſit fili⁹ adoptiuus, ſicut ceteri ſancti cū dr̄ fili⁹ Dei. ¶ Quo ad tertiū, cōcluſio eſt. Chrs nullo mō debet dici filius Spūſſancti, aut totius Trinitatis. Probat̄ Chrs eſt filius Dei ſm perfectā rōnem filiationis. ergo neque rōe creationis, neque iuſtificationis, ſed ſolum æternæ gnātionis dēt dici fili⁹ Dei. ergo nec Spiritusſancti, nec Trinitatis debet dici filius. Antecedens patet. Prima conſequentia probat̄ ex regula p̄ſuppoſita. Scd̄a uero probatur: quia ſm ęternā generationem ſolius Patris eſt Filius.

Chri, ut dictū eſt.* ^b ergo Spūſſanctus dēt dici p̄r Chriſti ſecūdū corpus ab ipſo formatum.

SED CONTRA eſt, q̄ Aug.ᵃ dicit in Enchir. Natus eſt Chrs de Spiritusſancto nō ſicut filius, & de Maria uirgine ſicut filius.

RESP. Dcd̄m, q̄ nomina paternitatis, & maternitatis, & filiationis gnātionē cōſequuntur, nō tñ quālibet, ſed proprie gnātionem viuentiū, & præcipue aīalium. Nō. n. dicimus, q̄ ignis gnātus ſit filius ignis gnāntis, niſi forte ſm metaphoram: ſed hoc dicimus in aīalibus, quorū gnātio eſt magis perfecta. Nec tñ oē, quod in aīalibus gnātur, filiationis accipit nomen: ſed ſolum illud quod gnātur in ſimilitudinem gnāntis. Vnde, ſicut Aug. dicit, non dicimus q̄ capillus, q̄ naſcit̄ ex hoīe, ſit filius hoīs: nec ēt dicimus q̄ hō, qui naſcit̄, ſit filius ſeminis: quia nec capillus hēt ſimilitudinem hoīs, nec hō, qui naſcit̄ ex ſemine, hēt ſimilitudinem ſeminis, ſed hoīs gnāntis. Et ſiquidē pfecta ſit ſimilitudo, erit perfecta filiatio, tā in diuinis, q̄ in humanis: ſi aūt ſit ſimilitudo impfecta, erit ēt filiatio imperfecta. Sicut in hoīe eſt quędam ſimilitudo Dei imperfecta, & inquātum creatus eſt ad imaginē Dei, & inquantum recreatus eſt ſm ſimilitudinem gratię. & iō vtroque mō pōt hō dici filius Dei, & quia. ſ. eſt creatus ad imaginē eius, & quia eſt ei aſſimilatus p grām. Eſt aūt cōſiderandum, q̄ illud, quod de aliquo dr̄ ſm pfectam rōnem, nō eſt dcd̄m de eo ſm rōnem imperfectā: ſicut quia Sortes dr̄ naturaliter hō ſm propriam rōnem hominis, nunquā dr̄ homo ſm illam ſignificationem, qua pictura hoīs dr̄ hō, licet forte ipſe aſſimilet̄ alteri homini. Chriſtus autem eſt filius Dei ſm perfectam rationem filiationis, unde quāmuis ſm humanam naturam ſit creatus, & iuſtificatus, non tamen debet dici filius Dei, neque ratione creationis, neque ratione iuſtificationis, ſed ſolum, ratione generationis æternæ, ſm quā eſt filius Patris ſolius, & iō nullo ᵐ modo debet dici Chriſtus filius Spiritusſancti, nec etiam totius Trinitatis.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ Chriſtus conceptus eſt de Maria Virgine materiam miniſtrante in ſimilitudinem ſpeciei. & iō dr̄ filius eius. Chriſtus

F autem ſm q̄ homo conceptus eſt de Spiritusſancto ſicut de actiuo principio, non tñ ſecundum ſimilitudinē ſpeciei, ſicut homo naſcitur de patre ſuo, & ideo Chriſtus non dicitur filius Spiritusſancti.

AD II dcd̄m, q̄ homines, qui ſpiritualiter formātur a Spiritusſancto, nō poſſunt dici filii Dei ſm perfectam rationem filiationis, & iō dr̄ filii Dei ſm filiationem imperfectam, quæ eſt ſm ſimilitudinē gratiæ, quę eſt a tota Trinitate, ſed de Chriſto eſt alia rō, ut dictū eſt.ⁿ Et ſimiliter dicēdū eſt ad III. In cor. ar.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum beata Virgo aliquid actiue egerit in conceptione corporis Chriſti.

G AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̄ q̄ B. Virgo, aliqd actiue egerit in cōceptione corporis Chri. Dicit. n Dam.ᵃ in 3. li. q̄ Spūſſanctus ſuperuenit Virgini, purgans ipſam, & uirtutē ſuſceptiuam verbi Dei tribuēs, ſimul aūt, & generatiuā: ſed virtutem gnātiuam paſſiuam ^b habebat a natura, ſicut, & quælibet fęmina ergo dedit ei uirtu H tem generatiuam actiuam, & ſic aliquid actiue egit in conceptione Chriſti.

¶ 2 Præ. Omnes uirtutes aīæ vegetabilis ſunt uirtutes actiuæ, ſicut Commen. dicit in 2. de anima: ſed potentia generatiua tam in mare, quàm in fęmina pertinet ad animam uegetabilem. ergo tam in mare quàm in fęmina actiue operatur ad ^b cō- I ceptionem prolis.

¶ 3 Præt. Fęmina ad conceptionem prolis materiā miniſtrat, ex qua naturaliter corpus prolis format̄: ſed natura eſt ᵇ principium motus intrinſecum. ergo uidetur q̄ in ipſa materia, quam beata uirgo miniſtrauit ad conceptum Chri, fuerit aliquod principium actiuum.

SED CONTRA eſt, q̄ principiū actiuum in generatione dr̄ K rō ſeminalis, ſed ſicut Aug.ᶜ dicit 10. ſuper Geneſ. ad literā corpus Chriſti in ſola materia corporali, pèr diuinam conceptionis, formationiſque rōnem de Virgine aſſumptū eſt, non autē ſm aliquā rōnē ſeminalē humanā. ergo B. Virgo nihil actiue fecit in cōceptione corpis Chri.

RESP. dcd̄m, q̄ quidā dīt B. Virginem aliquid actiue opatā eſſe in conceptione Chri, & naturali uirtute, & ſupernaturali.

SV. QVAE. XXXII.

ART. IIII.

S. bona. 3. ſ. d. 4. q. 3. ar. 1 — Porret. c. 179

Scot. 3. ſ. d. 4. q. 1. — Inf. q. 35. a. 4. ad 2. & 33. d. 3. q. 2. art. 1.

Ricc. 3. ſ. diſtin. 5. q. 1. & 2.

Duran. 3. ſ. d. 4. q. 2.

Bacco. 3. ſ. d. 4. q. 1. — Li. 5. ca. 2. parum ante med.

Cap. 3. d. 4. q. 1. con. 1.

Palud. 3. d. 3. q. 3.

Medina. a. 4.

Titulus clarus, notando quòd non eſt quæſtio, an actiue egerit, ſed an actiue egerit in ipſo actu conceptionis corporis Chriſti de actione enim circa illum actum eſt quæſtio.

¶ In corpore articuli quatuor ſunt: primo refertur opinio quędam habens duas partes. Secundo improbatur prima pars illius: tertio ſecunda, quarto reſpondetur quæſito.

¶ Quo ad primum opinio dicit beatam virginem operatam in conceptione Chriſti actiue dupliciter: ſcilicet naturali, & ſuper naturali uirtute. Et primæ partis ratio eſt communis de inchoatione formarum in materia per aliquod cooperatiuum principium in materia. in hoc enim ponitur differentia inter tranſmutationem naturalem, & artificialem: quia naturalis habet tale principium in materia, & ideo eſt naturalis: artificialis uero habet ſolam materiam pure paſſiuam.

¶ Quo ad ſecundum tripliciter arguit contra hoc Auctor. Primo interimendo fundamentum, quia ad mutationem naturalem ſufficit principium materialē eſſe paſſiuū, ex auctoritate Ariſto. Secun-

dos

da: quia impoſſibile eſt ꝙ materia agat ad ſui formationē: q̄a non eſt actu. agere.n. eſt actus nō potentiæ, ſp.n. æſtimabit̄ ſp̄s mouere. vt dr̄ 3. Phy. Tertio, q̄a impoſſibile eſt aliquid nō diuiſum in duas partes (ut animata) mouere ſeipſum, ex 8. Phyſi. ¶ Aduerte hic, ꝙ oportet digredi ad q̄ones multas, ſi examinandæ eſſent hæ rōnes.

Naturali quidē uirtute, q̄a ponunt ꝙ in qualibet materia naturali eſt aliquod actiuū principiū, alioquin credunt, ꝙ nō eſſet trāſmutatio nālis[d] in quo decipiūt, q̄a trāſmutatio dr̄ nālis ꝑꝑ principium intrinſecū, non ſolum actiuū,[d] ſed ēt paſſiuum. Expreſſe.n. dicit Philoſ.[*] in 8. Phy. ꝙ in grauibus, & leuibus eſt principiū paſſiuū motus naturalis, & non[*] actiuum. Nec ē poſſibile, ꝙ materia agat ad ſui formationē, quia nō eſt actu. Nec eſt ēt poſſibile, ꝙ aliquid moueat ſeipſum, niſi diuidat̄ in duas partes, quarū una ſit mouens, & alia ſit mota, qđ in ſolis aīatis contingit, ut probatur 8. Phyſic. Supernaturali aūt uirtute, quia dicunt ad matrē requiri, quod non ſolū materiā miniſtret (quæ eſt ſanguis menſtruus) ſed ēt ſemen, quod cōmiſtū uirili ſemini habet uirtutē[d] actiuam in generatione.

D. 41. & 644. Nā, & de inchoatione formarum, & de motu grauiū, & leuiū, & de maxima, atq; uetuſtiſſima ambiguitate, an aliquid ſeipſum mouere poſſit, tractare oporteret & non Theologiā purā tradere opere longo, propterea extra

D. 691. li. 8. tex. 29 30. 31. 32. &c. to. 2. librum hunc, tractanda hęc relinquam. ¶ Quo ad tertiū ponitur primo rō ſecundæ partis. Et aſſumit

D. 690. & 851. rō hęc duo. Alterum naturale, ſ. ꝙ mater concurrit ad gn̄ationem per propriū ſemen, actiue concurrens ad gn̄ationem. alterū ſupernaturale, ſ. ꝙ beatæ Virgini data eſt miraculoſe uirtus illa actiua, quā

li. 8. tex. 30 to. 2. aliæ matres habent per ſemen, ut, ſ. ſine ſemine poſſet quod ꝑ ſemen potuiſſet. Et huius miraculi ratio eſt integerrima uirginitas, cui repugnat ſeminis reſolu-

D. 1117. tio. Deinde ponit̄ in probatio iſtius opinionis quo ad radicē eius, & ipſam bipartitā. Et eſt ratio iſta, Diſtinctio ſexus eſt a natura ꝑꝑ diuerſam operationē opportunā. ergo eſt penes diuerſitatē agentis, & patientis, ergo tota uirtus actiua eſt ex parte maris: paſſio uero ex parte fœminæ. Aña probatur ex ſecundo Cæli ſic, Sexus eſt ꝑꝑ operationē opportunā ad gn̄ationem. ergo diuerſitas ſexus eſt ꝑꝑ diuerſam operationem opportunā ad gn̄ationem. Cōſequentia hæc eſt ꝑ ſe nota, & aſſumptum eſt ex primo Cæli. Vnumquodq; eſt ꝑꝑ ſuam operationem. Cōſequentia principalis probat̄ in litera, q̄a diſtinctio operationis in gn̄atione eſt ſm̄ agens, & patiens. Deinde ad huius rōis concluſionem firmandā affert̄ ſignū in litera ex plātis, quia in illis non eſt diſtinctio ſexus, quia actiua, & paſſiua uirtus ſunt mixtæ: hoc.n. ſignū eſt ꝙ diſtinctio ſexus eſt penes actiuum, & paſſiuum, hæc quo ad radicem poſitionis.

¶ Contra ipſam uero poſitionem procedit litera ſubſumendo, beata Virgo nō accepit a Spū ſancto, ut eſſet pr̄ Chr̄i, ſed mater. ergo non accepit potentiā actiuā in cōceptione. Demū duæ uiæ ſm̄ hanc opinionem excludunt̄, altera dicentiū, ꝙ uirtute illa ſupernaturali beata Virgo uſa eſt agendo conceptionem Chr̄i, & ſic fuiſſet pr̄ Chr̄i: altera dicentiū, ꝙ uirtute illa beata Virgo nō eſt uſa, & ſic fruſtra collata ei fuiſſet uirtus illa actiua. ¶ Circa proceſſum iſtū duo occurrūt dubia. Primū eſt circa cōſequentiā principalem allatæ rōnis. non.n. apparet illius efficacia, q̄m fundatur ſuper illa uniuerſali. Oīs diuerſitas operationum ad generationem, eſt ſm̄ diuerſitatem actiui, & paſſiui, q̄ non vr̄ uera, nec in litera hr̄. Et quidem ꝙ oporteat illam uniuerſaliter eſſe uerā ad probandū. dictā conſequentiā, patet clariſſime: q̄a niſi ſit uniuerſaliter uera, facile negabit̄ conſequentia, cōcedendo oīa aſſumpta, ſ. & ꝙ diſtinctio ſexuū eſt ꝑꝑ diuerſam operationem, & ꝙ diſtinctio operationis aliqua eſt penes actiuū, & paſſiuum. Tunc.n. patet debilitas conſequentiæ, quia ex hoc ꝙ aliqua diſtinctio operis ad gn̄ationem eſt penes actiuū, & paſſiuū, non ſequit̄ determinate. ergo diſtinctio ſexus eſt penes actiuū, & paſſiuum. Sed ſi oīs diſtinctio operationis ad generationem eſt penes actiuum, & paſſiuum, optime ſequet̄. ergo diſtinctio ſexuum eſt penes actiuum, & paſſiuum: quia ipſa eſt manifeſte ad diuerſa opera ad generationem requiſita. ¶ Secundum dubium eſt circa ſecundā cōſequentiā. ſ. ergo tota uis actiua ſe tenet ex parte patris. Nā plus infert̄, quā ſequatur. licet.n. ſequat̄. ergo tota ſe tenet ex parte patris, non tñ ſequi-

A tur. ergo tota ſe tenet ex illa parte. Et confirmat̄, quia ſm̄ multos concedentes marem, & fœminā diſtingui penes actiuū, & paſſiuū, pr̄ etiā concurrit aliqualiter paſſiue, pro quanto pars ſanguinis paterni materialiter cōcurrit ad gn̄ationem. Igit̄ ecōtra aliquid ex parte matris nō inconueniet concurrere actiue, q̄uis principalius ꝯcurrat paſſiue, & ſic falſum eſt, totā uim actiuam ex parte maris, & totā paſſiuam ex parte fœminæ ſe tenere. ¶ Antequā ad hæc dicatur dubia, eſt terminādus ꝑgreſſus articuli, ut motis aliis ꝓpinquis dubiis poſſit ſimul reſponderi. ¶ Quo ad quartum reſpondetur quæſito duabus concluſionibus. Prima eſt, beata Virgo in ipſa conceptione Chriſti nihil actiue operata eſt: ſed ſolam materiam miniſtrauit. Secūda concluſio eſt. Ante cōceptionem operata eſt aliquid actiue præparando materiam, ut eſſet apta cōceptui, & prima concluſio non aliter in litera, probatur, q̄ ex ſupradictis illam inferendo: ſi enim tota uis actiua generationis ē ex parte maris teſtat̄, ut fœmina paſſiue ſolum cōcurrat. Secunda autem concluſio tamquam

Et quia in beata Virgine nulla fuit facta reſolutio ſeminis ꝑꝑ integerrimā eius uirginitatē, dicunt ꝙ Spūſſanctus ſuper naturaliter tribuit uirtutem

B actiuam in conceptione corporis Chriſti, quam aliæ matres habent per ſemē reſolutū.

Sed hoc nō pōt ſtare, q̄a cū q̄libet res ſit ꝑꝑ ſuā operationē (ut dr̄ 2. de Cælo)[*] natura nō diſtingueret ad opus gn̄ationis ſexū maris, & fœminę, niſi eſſet diſtincta operatio maris ab operatione fœminę. In gn̄atione āt diſtinguit̄ operatio agētis, & patiētis. Vn̄ relinquit̄ ꝙ tota uirtus actiua ſit[d] ex parte maris, paſſio āt ex parte feminæ: ꝑꝑ qđ

C in plantis, in quibus utraq; uis commiſcetur, non diſtinctio maris, & fœminæ.

Quia igit̄ beata Virgo nō hoc accepit, ut eēt pr̄ Chr̄i ſed mr̄, conſequēs eſt ꝙ non acceperit potētiā actiuā in conceptione

li. 2. tex. [illegible] to. 2.

D. 616.

manifeſta relinquitur, quaſi conſequenter ſe habens.

¶ Aduerte hic, ꝙ aliud eſt loqui de ipſo actu conceptionis, & aliud de menſura ipſius actus. In litera non dr̄, ꝙ beata Virgo nihil actiue operata eſt in menſura actus conceptionis, ſed dr̄ nihil actiue operata eſt in ipſo actu conceptionis. Nam beata Virgo in illo inſtanti conceptionis materiam miniſtrauit, ac per hoc actiue operata eſt quia materiam miniſtrare

D agere proculdubio eſt: ita ꝙ in toto tpe præcedente inſtans conceptionis, beata Virgo præparauit materiam (vt in ſecunda cōcluſione dr̄) & in inſtanti terminante tempus illud, quod fuit inſtans conceptionis, præparatam materiam miniſtrauit (vt in prima concluſione dicitur) quaſi ad terminum ſuæ actionis perueniens. Ad ipſum autem conceptionis actum non concurrit actiue, ſed paſſiue, ſuſcipiendo in ſe materia miniſtrata actionem agentis Spiritusſancti loco ſeminis.

¶ Occurrit circa concluſionem dubium ex Sco. in 3. ſen. di. 4. q. 1. directe contra doctrinam præſentis articuli arguente, primo de matribus in communi. Tum primo, quia formas eiuſdem ſpeciei conſequuntur potentiæ naturales eiuſdem ſpeciei, mas, & fœmina ſunt eiuſdem ſpeciei 10. Met. ergo ſi

E formam maris ſequitur potentia uegetatiua actiua ſimiliter, & formam fœminæ. Et confirmatur, quia aliter uegetatiua maris & fœminæ differrent ſicut actiua, & paſſiua, & ita eſſent potētiæ oīno alterius rōis. Tum ſecundo, quia mater naturaliter plus diligit filium q̄ pater, ut patet 8. Eth. Ergo filius eſt opus matris. Et probatur conſequentia, quia pater diligit filiū ut opus ſuū. Tū tertio, quia filius aſſimilatur magis cōiq; matri q̄ patri. ergo in matre eſt uirtus actiua. Probatur ſequela, quia agētis eſt aſſimilare ſibi effectū, ita ꝙ effectus nulli aſſimilatur, niſi ꝑꝑ aliquē actionē eius. Tū quarto, quia matrē ſm̄ eſſe quaſi uas, in quo ſicut in loco conueniente gn̄atur proles, & de aliquo eius ut materia, non vr̄ plus dare matri quā terræ, in gn̄atione mineræ, ſi de aliquo eius gn̄ant̄ minera, & ſic talis terra eēt mr̄ mineræ, imo hō eſſet mater uermis in eo geniti loco conuenienti ex aliquo hoīs. Et ſi dicatur ꝙ uermis non eſt eiuſdem ſpeciei, obiicit̄ ꝙ aſina eſt mater mulę, & tñ non eſt eiuſdem ſpeciei. ¶ Secundo principaliter obiicitur de hac matre in ſpeciali ꝑ illud Dam. c. 49. uirtutem tribuens ſuſceptiuam, ſimul autem, & generatiuam, ſi. n. ipſa eſſet ſm̄ principium paſſiuum, non uidetur quare copulauit uirtuti ſuſceptiuę uirtutem generatiuā.

¶ Ad

Chri, ſiue aliqd egerit, ex quo ſequit ipſam fuiſſe patrē Chri, ſiue nihil egerit (ut quidam dicunt) ex quo ſequit hmōi potētiā actiuā ſibi fruſtra fuiſſe collatā. Et iō dicendū eſt, qm in ipſa conceptione Chr. beata Virgo nihil actiue operata eſt, ſed ſolūm materiā miniſtrauit: opata tñ eſt ante cōceptionē aliquid actiue, præparando materiam, ut eſſet apta conceptui.*

AD PRIMVM ergo dcēdm, q illa conceptio tria priuilegia habuit, ſ. q eſſet ſine peccato originali, q eſſet non puri hois, ſed Dei, & hois, tē, q eſſet cōceptio uirginis: & hæc tria habuit a Spūſancto. Et iō dicit Damaſ.* quantū ad primū, q Spūſanctus ſuperuenit Virgini purgās ipſā, pſeruās, ne cū pctō originali cōciperet. Quantū ad ſm dicit, & uirtutē ſuſceptiuā uerbi Dei tribuēs, i. ut cōciperet uerbū Dei. Quantū āt ad tertiū dicit, ſimul aūt, & generatiuam, ut manens uirgo poſſet gñare, nō quidē actiue, ſed paſſiue, ſicut aliæ matres hoc cōſequunt ex ſemine uiri.

AD II dcdm, q potētia gñatiua fœminæ eſt imperfecta reſpectu potentiæ gñatiuæ, q eſt in mare. Et iō ſicut in artibus, ars inferior diſponit mām, ars aūt ſuperior inducit formā, ut dr in 2. Phy.* ita ēt uirtus generatiua fœminæ præparat materiam, uirtus aūt actiua maris format materiā præparatam.

AD III dicendum, q ad hoc q transmutatio ſit naturalis, non requirtur, q in materia ſit principium actiuum ſed ſolum paſſiuum, ut dictum eſt.

QVAESTIO XXXIII.

De modo, & Ordine cōceptionis Chriſti, in qua quatuor articuli inquirſa.

DEINDE conſiderādū eſt de modo, & ordine conceptionis Chriſti.

¶ Et circa hoc q̄runt quatuor,

¶ Primo, Vtrum corpus Chriſti in primo inſtanti conceptionis fuerit formatum.

¶ Ad euidentiam notarum quæſtionum, ſciendum eſt q ueritas quæſitionis huius, ſicut, & multarū aliarum in medio conſiſtit. Et iō extrema ſectati errauerunt qu a medium extremorum naturas ſapit, ueritatis aliquid attigerunt. Feminarum n. potentiæ ad partem uegetatiuā ſpectantis actiuæ procul dubio ſunt, ſed res, tamē ab actiua potentia feminæ materiale eſt, nō actiuū generationis principium: ita q mas, & femina cōueniūt in hoc, q utriuſque potētiæ ſunt actiuæ, ſed differunt in re facta per illas potētias, na factū a mare, ſemen eſt actiuū generationis principium, factū uero a femina, quicquid ſit illud menſtruum, aut ſemen, materiale eſt gñationis principium. Hæc eſt peripateticorum, quos Auctor ſequit ſententia, cōſonaq; primæ philoſophiæ, qm ut inter marē, & fœminā unitas ſpecifica tali eſt, & in formis, & in potentiis, & dña ponitur ex parte corporis, ſeu materiæ dū penes res factas, nō penes potētias atq; diuerſitas formalis actiui, & paſſiui collocat tenet. n. facta ex parſe corporis ſe tenet. Cōſonat quoq; ſpecie hæc diuerſitati maris, & fœminæ in gñe ſexus: dña ſiquidem maris, & fœminæ formalis ē in gñre ſexus, materialis aūt in gñe aſalis, vñ iſta ſpecifica dña ex parte materiæ pns. Talis genus, rōnabiliter infert in ipſis p oprius effectibus maris, & fœminæ diuerſarum rōnum conditiones. Atteſtatur demū huic poſitioni, ipſa exterior diſpoſitio membrorū cū ſuis propriis operationibus apparentibus manifeſte: membra ſiquidē maſculino ſexui propria ad agendū apta conſpicimus, mēbra uero fœminino ſexui propria ad recipiendū facta uidemus, & fœminas recipere ſemen a maribus efficientibus illud, conſtat. Recipere aūt adeo includitur in eo quod eſt pati, ut ēt in ſubſtantiis immaterialibus, in quibus non manifeſte apparet potentia paſſiua dicamus eas tñ pati quatū recipiunt. Quo fit, ut alienus a philoſophiæ uia ſit, qui negat fœminas pati in conceptione, experientia teſtante eas recipere ſemen uirile.

¶ His præhabitis, ad primū dubiū contra proceſſum literæ dr, q ſermo literæ eſt de prima diſtinctione per ſe operationis ad generandū, ita q intentio literæ eſt, q prima per ſe diuerſitas operationum ad generandum eſt ſm rationem actiui, & paſſiui. Et hæc propoſitio non eget probatione, quia ad ſenſum eſt per ſe nota, quia conſtat quod eſt ſm rationem immiſſionis, & receptionis. Et ſuper hac propoſitione optime fundatur ſequela, quia mas, & fœmina per ſe diuerſificantur penes diuerſa per ſe primo opera ad generandum: quoniam ad hoc a natura diſtinctio ſexuum ordinatur, ut patet.

¶ Ad ſm uero dubium, contra eiuſdem proceſſus alterā conſequentiam rñdetur, q ſecunda conſequentia, ſ. ergo tota uis actiua ex parte maris ſe tenet, rationabilis eſt, quia ex eo q ē ratione diuerſificātur per ſe primo opera generationis penes actiuum, & paſſiuum, conſentaneum eſt, ut tota latitudo actiui in gñatione ſe teneat ex parte primi actiui. Quòd aūt opiniones diuerſæ ſint de ſemine maris, non obſtat, quia rōnalis ſit poſitio contraria peripateticorum principiis, quam ſequit Auctor. Non eſt alienum a doctrina talia tradere, quod rōi conſonat, licet demonſtratio mathematica non habeatur licet alii oppoſite ſentiant. Ex dictis ſiquidem quilibet percipere pōt, qd ex apparentibus membris, & operationibus conſtantibus arguēdo ad ea, q ſenſui non ſubiacent, conſentaneū rōni eſt, ut prima diſtinguēdi inter marem, & fœminā ratio ſit penes agere, & pati proculdubio generationem, propter quam per ſe primo eſt ſexus, & eius diuerſitas.

¶ Ad obiecta Scoti contra doctrinam articuli huius de matre in communi reſpondetur, & ad primum dr, q nutritum eſt de illo homine aſſumente argumentū Auctoris in litera ſm, & uirtute ſolutionē, & iā arguente, quaſi Auctor non reſponderit. Dicimus ergo, ut iam dictū eſt, q nec ſomnia. immo potentiam uegetatiuam in uirtute eſſe paſſiuā, actiua n eſt, ſed materiæ in quam terminatur agit ſicut ēt in uno, & eodem hoie digeſtiua uirtus eſt actiua materiæ, in quā nutritiua agit, cōuertendo in ſubſtantiam aliti. Nec accipias propterea, ſed exempli gratia dictū in litera in reſponſione ad ſm, q potētiæ gñatiuæ in mari, & fœmina ſint ſicut ars ſuperior, & inferior ſunt. n. non diuerſa, ſed eiuſdem rationis in ſe, quamuis ad res effectas ab eis ſeparatas, diuerſarum rationū inueniunt ſm diuerſam rationē actiui, & paſſiui, agendi, & patiendi, ut dictū eſt. Dic ergo, q potentia generatiua fœminæ eſt actiua, nō generationis, ſed materiæ proximæ, & propriæ ipſius gñationis, & geniti.

li. 2. Phyſ. tex. 23. 24. 25. D. Tho. in cor. ar.

¶ Ad ſecundum dicitur, q mater diligit filium ſuum, ut proprium opus effectiue, ſecundum propriam materiam, ſeu proprium corpus ipſius filii: eſt enim ipſa effectiua cauſa materiæ proximæ, ut dictum eſt.

¶ Ex hoc patet reſponſio ad tertium, concedendo, q quia mater eſt cauſa effectiua materiæ proximæ filii, ideo filius aſſimilatur matri: ſed falluntur arguentes a negata efficientia reſpectu actus conceptionis, ſeu generationis ſuiipſius, ad inferendum negari omnem efficientiam reſpectu filii.

I

¶ Ad quartum dr, q nos non dicimus matre eſſe uirtuas, ſeu locum, &c. Ambæ. n. opiniones ſunt extremæ, & q mater concurrat actiue ad generationē, & q mater ſit pure receptiue, & paſſiue principium filii: media ſiquidem eſt peripatetica ſententia, matrem eſſe principium actiuum materiæ filii, & paſſiuum generationis eiuſdem.

¶ Ad obiecta ex Damaſceni auctoritate rñdetur in litera ad primum, q ideo generatiuam adiunxit Damaſcenus ſuſceptiuæ, quia diuerſas conditiones indicant: ſuſceptiua quidem potentia ad filium Dei refertur, generatiua aūt ad uirginitatem matris, uirgo enim manens uirgo, non poteſt generare, qm generatio tunc tm naturaliter fieri poteſt a fœmina, quātūcunq. fœcunda, quum concipere poteſt, concipere autem paſſiue non poteſt ſine uirili ſemine, quon ſi ñ, iam non uirgo conciperet. Quia ergo beatæ Virgini tributum eſt, ut manens uirgo poſſet concipere, ideo ad hoc deſcribendum Damaſ. addidit generatiuam, potentia enim paſſiue generatiua, proculdubio potentia generatiua eſt, multum diſtans a ratione potentiæ ſuſceptiuæ uerbi Dei, ut patet.

K

SVP. QVAEST. XXXIII. ART. I.

Ferr. 4. cont. c. 95. Medina ar. 1.

Titulus de menſura formationis, qua corpus figuratum in membrorum interiorum, & exteriorum forma eſt, quærit, an ſcilicet menſura durationis ſuæ formationis fuerit inſtans conceptionis, an ſicut in aliis hominibus fuerit tempus conſequēs conceptionem.

¶ In corpore articuli primo diſtinctio membris fit: ſecundo ſingula tractantur membra, & ſic reſpondetur quæſtio

Diſtinctio

¶Secundo, Vtrũ in primo inſtãti cõceptionis fuerit aĩatũ.

¶Tertio; Vtrum in primo inſtãti conceptionis fuerit à uerbo aſſumptum.

¶Quarto, Vtrũ conceptio illa fuerit nãlis, uel miraculoſa.

ARTICVLVS I.

Vtrũ corpus Chriſti fuerit formatũ in primo inſtanti conceptionis.

A AD PRIMVM ſic proceditˀ. Vr̃ ꝙ corpus Chriſti non fuerit formatũ in primo inſtãti ſuæ cõceptiõis. Dr̃. n. Io. 2. Quadragĩnta, & ſex annis ædificatũ eſt tẽplũ hoc: qđ exponens. Aug. 4. de Trin. dicit, Hic numerus pfectioni Dñici corpis aperte cõgruit: Et i ll. † 83. Qõnũ dicit, ñ abſurde 46. annis dr̃ fabricatũ eſſe tẽplũ, qđ corpus eiꝰ figurabat, ut quot anni fuerũt i fabricatione tẽpli, tot dies fuerint i corpis Dñi pfectiõe. ñ ergo i primo iſtãti cõceptiõis corpꝰ Chr̃i fuit pfecte formatũ.

C ¶2 Præt. Ad formationẽ corpis Chr̃i requirebaĩ motꝰ localis. quo puriſſimi sãguines de corpore Virginis ad locũ gñationi congruũ pueniret: nullũ ãt corpus põt moueri localiter i inſtãti, eo ꝙ tp̃s motus diuidiĩ ſm diuiſionem mobilis, ut probatur in 6. Phyſi. ergo corpus Chr̃i nõ fuit in inſtãti formatũ.

¶3 Præt. Corpus Chr̃i formatũ ẽ ex puriſſimis ſanguinibus Virginis, ut ſ. habitũ eſt. †Nõ ãt potuit eſſe materia illa in eodẽm inſtãti sãguis, & caro, qa ſic materia ſimul fuiſſet ſub duabus formis. ergo aliud fuit inſtãs, in quo ultimo fuit ſanguis, & aliud i quo primo fuit caro formata: ſed inter q̃l bet duo inſtãtia eſt tp̃s medium. ergo corpꝰ Chiſti non fuit in inſtanti formatum, ſed per aliqđ tempus.

E ¶4 Præt. Sicut potẽtia augmẽtatiua requirit determinatũ tp̃s i ſuo actu, ita ẽt, & uirtus generatiua: vtraq. n. eſt potẽtia naturalis ad uegetatiuã aĩam ꝑtinẽs: ſed corpus Chriſti fuit determinato tp̃e augmentatum, ſicut, & aliorũ hoium corpora dr̃ n. Luc. 2. ꝙ proficiebat ſapiẽtia, & ętate. ergo vr̃ ꝙ pari rõne formatio corporis eius, quę pertinet ad uim generatiuam, A nõ fuerit i inſtãti formatũ, ſed determinato tp̃e, quo aliorum hominum corpora formantur.

SED CONTRA eſt, ꝙ Gre. dicit. 18 Moraliũ; Angelo nuntiãte, & Spirituſancto aduenĩẽte mox uerbum in utero, mox intra uterum Verbum caro.

RESP. dcđm; ꝙ in cõceptione corpis Chr̃i, tria eſt cõſiderare. Primo quidẽ, motũ localẽ ſanguinis ad locũ gñationis: ſcđo formõnẽ corpis ex tali mã: B tertio aũt, augmẽtũ quo perduciĩ ad quãtitatẽ pfectã: in quorũ medio rõ cõceptionis conſiſtit. nã primũ ẽ cõceptioni præambulũ: tertiũ ãt cõceptionẽ cõſequiĩ. Primũ ãt nõ potuit eſſe i inſtanti, qa hoc eſt cõtra ipſam rõnẽ motus localis corpis cuiuſcũq;, cuius partes ſucceſſiue ſubintrãt locũ. Siĩr, & tertiũ opꝫ eẽ ſucceſſiuũ. tũ quia augmẽtũ nõ eſt ſine motu locali, tũ C ẽt qa procedit ex uirtute aiæ iã in corpore formato operantis, quæ nõ operaĩ niſi in tp̃e. Sed ipſa formatio corpis, qua principaliter rõ cõceptionis cõſiſtit fuit in inſtanti, duplici rõne. primo qdẽ, ꝑꝑ uirtutẽ agẽtis infinitã. ſ. Spũs ſancti, p quẽ corpus Chr̃i eſt formatũ, ut ſupra dictũ eſt. Tãto. n. aliquod agens citius põt materiã diſponere, quãto maioris uirtutis ẽ, D uñ agens infinitæ uirtutis, põt in inſtanti materiã diſponere ad debitam formã. Secundo ex parte perſonæ Filii, cuius corpus formabaĩ: non. n. erat cõgruũ, ut corpus humanũ aſſumeret niſi formatũ. Si aũt añ formationẽ perfectam aliqđ tẽpus conceptionis præceſſiſſet, non poſſet tota cõceptio attribui filio Dei, quæ attribuitur ei niſi rõne aſſumptionis. Et ideo in primo inſtãti, quo materia adunata peruenit ad locũ gñationis, fuit pfecte formatũ corpus Chr̃i, & aſſumptũ. Et p hoc dr̃ ipſe filiꝰ Dei cõceptus, qđ aliter dici nõ poſſet.

E AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ uerbũ Aug. utrobique nõ refeĩ ad ſolã formationẽ corporis Chriſti, ſed ad formationem ſimul cum determinato augmento uſq; ad tempus partus. Vnde ſecundum rationem illius numeri, dicit perfici tempus nouem menſium, quo Chriſtus fuit in utero Virginis.

AD II dcđm, motus ille localis non compreheudiĩ infra ipſã cõceptionẽ, ſed ẽ cõceptioni pambulꝰ.

AD III dcđm, ꝙ nõ eſt aſſignare ultimũ inſtãs, in quo materia illa fuit ſanguis, ſed eſt aſſignare ultimũ tp̃s, qđ cõtinuatur nullo interueniẽte medio ad primum inſtans, in quo fuit caro Chriſti

formata.

Diſtinctio eſt: Tria in conceptione conſiderãtur, &c. quæ clare patent in litera.

¶Tractando autẽ tertium membrũ, ſ. de augmento, aduerte ꝙ cum dr̃ augmentũ nõ eſſe ſine motu locali intellige de motu locali, formaliter, uel naturaliter, hoc eſt, uel quia motui augmentationis iungitur uere localis motus corporis quanti ad maiorem locum, uel ipſe motus augmenti afficẽs intrinſece quantitatẽ maiorem; eſt collatiuus per uiam ſequelæ maioris loci, ac ſi motus ibi interueniret localis: Vtro aũt mõ ſit, tacto literæ currit, qa utroque mõ tp̃e menſurat acquiſitio maioris loci. Non eſt aũt locus iſte cõionis diſcutiendæ huic qõni.

¶Tractando ſcđm membrũ in quo tituli qõ conſiſtit, concluſio reſponſiua poniĩ. Formatio corporis Chriſti fuit in inſtãti. Probatur dupliciter. Primo, ex infinitate uirtutis actiuæ: ſecundo ex parte pſonæ Filii.

¶Clara ſunt i litera ſi aduerteris, ꝙ prima ratio cõcludit de poſſibili, ſecũda uero de facto. Nam ex infinitate uirtutis actiuæ, agentis ſcđm ſuũ liberũ arbitrium, nõ inferĩ efficaciter, ꝙ fecit, ſed ꝙ facere potuit i iſtãti, & hoc expreſſe ſonant uerba literæ. Ex neceſſitate aũt conſiſtendi, ꝙ filius Dei cõceptus eſt, iuncta decentia, ꝙ nõ niſi formatum corpus aſſumendum erat, inferĩ ꝙ de facto idem fuit inſtans conceptionis, formationis, & aſſũptionis, ut patet.

¶In reſpõſione ad primam, aduerte ꝙ Magiſter ſent. in 4. diſt. 3. exponit Aug. auctoritatem nõ de formatione in ſe, ſed in ſua manifeſtatione. Et in idẽ redit reſpõſio Auctoris obſcurior, quę de augmento illius formationis exponit: augmentatio. n. formatorũ manifeſtauit formationẽ latẽtẽ prius ob prauitatẽ. Cõſonat aũt expoſitio hæc Auguſt. uerbis q de pfectione Dñici corporis loq; tur: quamuis. n. ipſa formatio Dominici corporis in primo inſtanti fuerit perfecta eſſentialiter, non tñ fuit perfecta quantitatiue. Hoc eſt, ꝙ licet habuerit in primo inſtanti oĩa membra, & lineamenta, non tamen in quantitate, quam habuiſſet, ſi in quadraginta, & ſex diebus fuiſſet corpus illud formatũ ſed ad tantã quantitatem peruenit ſpatio quadraginta ſex dierum, & ppea tot dies in dominici corporis perfectione interueniſſe dñt. Verum eſt. n. hoc de pfectione quantitatiua formationis corporis, & non de pfectione eſſentiali ipſius formationis, ut dictum eſt. Et ideo licet inter formationem corporis Chriſti, & aliorũ ſit differentia tpis, quia Chriſti corpus in inſtanti formatum eſt, aliorum uero in 46. diebus, inter pfectionem tñ quantitatiuã ſolitã perfici in quadraginta ſex diebus in corporibus maſculorũ, & reſpectu corporis Chriſti, & aliorũ nulla eſt differentia: quia in Chriſti corpore, ſicut in aliorum hominum corporibus perficiendis quadraginta ſex dies cõſumati ſunt. Et hæc Auguſtinus, tradidit, Auctor, & Mag. ſent. exponuerunt.

Marginal notes:

Forr. e 180

3. di. 3. q. 5 ar. 3. Et 4. cõtra c. 44

li. 4. đ Tri. c. 5. i prin. to. 3.

Illi. 3. q. 8. q. 4. 56. in fine to. 4.

li. 6. Phyſi. tex 37. 38. 39. 40. 20.

q. 31. art. 5.

li. 18. c. 35. in prin.

Concl. An

Concl. p

Concl. ſ

q. prec. ar.

D. 744

bat dupliciter primo ex proprietate loquēdi ſupra definita: ſecū do deducendo ad incōueniens. Probatur prima eſt, quia illa eſt propria, Deus factus eſt hō, nō ſic iſta, Hō factus eſt Deus: hæc .n. loquendi proprietas ſignificat id, quod eſt hois non præexiſ ſe, ac per hoc carnem nō prius fuiſſe quam aſſumptam eſſe. Rō aūt ad inconueniens eſt: Si caro Chri fuiſſet prius concepta q̄ aſſumpta, habuiſſet aliquā propriam hypoſtaſim, præter Verbi hypoſtaſim, & ſic aut unio incarnationis non fuiſſet ſm hypoſtaſim, aut deſtructa fuiſſet propria carnis hypoſtaſis in aſſumptione. Hoc ſiū eſt inconueniens, primum aūt eſt contra myſterium Incarnationis. ergo contra fidem eſt dicere, carnem Chriſti prius cōceptam, q̄ aſſumptā. ¶ Aduerte hic, q̄ quia fides nullum inducit inconueniens aſſerēdum, iō ſeclutis incōuenientibus reſponſionibus (quæ ſp pro excluſis habēdę ſūt) Auctor concludit poſitionem hanc eſſe contra fidem, ut putē talem, ex qua ſequitur aliquid contra fidem incarnationis: ſequitur.n. non eſſe factam unionem hypoſtaticam inter Verbum, & humanā naturā ſm ſe, & eius eſſentiales partes: ac p hoc, in triduum mortis Chriſti, qm caro erat ſeparata ab aīa, non fuiſſet uerum dicere, q̄ filius Dei eſt in ſepulcro, quia hypoſtaſis corporis non fuit hypoſtaſi: filii Dei.

Li. 9. tex. 13 to. 3. — cap. 18. in princ. to. 3 — q. 16. ar. 6. & 7. — Conclu.

¶ 3 Præt. In oī generato prius tpe eſt id, quod eſt imperfectū eo, quod eſt perfectū, ut patet per Philoſophum in 9. Metaphyſic.* ſed corpus Chriſti eſt quiddam generatū. ergo ad ultimā pfectionē, quæ conſiſtit in unione ad uerbum Dei, nō ſtatim in primo inſtāti cōceptionis puenit, ſed primo fuit caro cōcepta, & poſtmodū aſſūpta.

SED CONTRA eſt, q̄ Aug. *dicit in lib. de fide ad Petrum, Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, carnē Chri non fuiſſe conceptam in utero Virginis, priuſquā ſuſciperet a Verbo.

RESP. Dcdm, q̄ (ſicut ſupra dictum eſt *) proprie dicimus Deum factum eſſe hoiem, non aūt proprie dicimus, q̄ homo factus ſit Deus: quia, ſ. Deus aſſumpſit ſibi id, quod eſt hois non aūt præextitit id, quod eſt hois, quaſi per ſe ſubſiſtens antequam ſuſciperetur a Verbo. Si aūt caro Chriſti fuiſſet concepta, antequam ſuſciperetur a Verbo, habuiſſet aliqñ aliquā hypoſtaſim præter hypoſtaſim Verbi Dei, qđ eſt contra rōem incarnationis, ſm quam ponimus uerbum Dei eſſe unitū humanæ naturæ, & oibus partib. eius in unitate hypoſtaſis: nec fuit conueniens q̄ hypoſtaſim pexiſtentē humanæ naturę, uel alicuius partis eius, uerbū Dei ſua aſſūptione deſtrueret. et iō *cōtra fidem eſt dicere, q̄ caro Chri pri* fuerit cōcepta, & poſt modū aſſumpta a uerbo Dei.*

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ ſi caro Chriſti non fuiſſet in inſtanti formata; ſeu concepta, ſed per tpis ſucceſſionē, oporteret alterū duorum ſequi, uel q̄ aſſumptum nondum eſſet caro, uel q̄ prius eſſet conceptio carnis, quàm eius aſſumptio: ſed quia ponimus, conceptionem in inſtanti eſſe perfectam, conſequens eſt, quòd in illa carne ſimul fuit concipi, & conceptum eſſe. Et ſicut Aug.* dicit in lib. de fide ad Petrum, dicimus ipſum Dei uerbū ſuæ carnis acceptione conceptū, ipſamq; carnem Verbi incarnatione conceptam.

Ca. 18. to. 3.

Et per hoc, patet ēt rńſio ad ſm. Nam ſimul dū caro illa concipitur, concepta eſt, & animatur.

AD III dcdm, q̄ in myſterio incarnationis, nō conſideraē aſcenſus quaſi alicuius pręexiſtētis proficiētis uſq; ad unionis dignitatē. ſicut poſuit Photinus hereticus, ſed potius conſideraē ibi deſcēſus ſm q̄ perfectū Dei uerbū impfectionē naturę noſtræ ſibi aſſumpſit, ſm illud Io. 6. Deſcēdi de cęlo.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conceptio Chriſti fuerit naturalis uel miraculoſa.

AD QVARTVM ſic pcedit. Vr̄ q̄ conceptio Chri fuerit naturalis. Secundū.n. conceptionem carnis, Chrs dr̄ filius hois. Eſt aūt uerus, & naturalis filius. ergo eius conceptio fuit naturalis.

¶ 2 Pręt. Nulla creatura pducit opationē miraculoſam: ſed cōceptio Chri attribuit beatę Virgini, q̄ eſt pura creatura: dr̄.n. q̄ Virgo Chrō cōcepit. ergo vr̄ q̄ non ſit miraculoſa conceptio, ſed naturalis.

¶ 3 Præt. Ad hoc q̄ aliqua tranſmutatio ſit nālis, ſufficit q̄ principiū paſſiuū ſit naturale, vt ſ. habitū eſt*: ſed principiū paſſiuū ex parte matris in cōceptione Chri fuit naturale, ut ex dictis patet. ergo cōceptio Chriſti fuit naturalis.

SED CONTRA eſt, q̄ Dion. dicit in Epiſtola ad Caiū monachū: *ſuper hoiem operabatur Chriſtus ea, quæ ſunt hois,* & hoc monſtrat Virgo ſupernaturaliter concipiens.

RESP. Dcdm, q̄ ſicut Amb.* dicit in li. de incarnatione mul ta in hoc myſterio, & ſm nām inuenies, & ultra naturam. Si.n. conſideremus id, quod eſt ex parte materiæ conceptus q̄ mr̄ miniſtrauit, totū eſt nāle. Si vero cōſideremus id, qđ eſt ex parte uirtutis actiuæ, totū eſt miraculoſum: ſed qa unūquodque magis iudicaē ſm formā, q̄ ſm mām, & ſilr ſm agēs, q̄ ſm patiens, inde eſt, q̄ conceptio Chri debet dici ſimpliciter miraculoſa & ſupernaturalis: ſed ſecundum aliquid naturalis.*

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ Chrus dr̄ naturalis filius hois, inquantū habet nām humanā uerā, per quā eſt filius hois, licet eā miraculoſe habuerit: ſicut cęcus illuminatus, uidet naturaliter per potentiā uiſiuam quam miraculoſe accepit.

AD II dcdm, q̄ conceptio attribuiē Virgini beatæ, nō tāquā principio actiuo: ſed quia

SVP. QV. XXXIII. ART. IIII.

Ferr. 4. con. c. 45. Medina. ar. 4.

Titulus quęrit, an ſimpliciter, & abſolute conceptio Chri fuerit naturalis vel miraculoſa. Conſtat.n. q̄ in cōceptione aliquid fuerit naturale, & aliquid miraculoſum, ſed quęritur, an fuerit ſimpliciter, & abſolute miraculoſa.

Ferrer. 4. — 183 — 3. d. 3. q. 2. art. 2. Et 4. cont. c. 45. Et quo. 6. q. 10. Et op. 3. c. 225. uſque 229. Et Iſa. 10. princ.

¶ In corpore una eſt cōcluſio, habēs duas partes. Conceptio eſt ſimpliciter miraculoſa, ſm aliquid nālis. Declaraē, & probaē. Declaratur eſt ex auctoritate Ambroſij, q̄ exponitur, quia ex parte materię miniſtratæ a matre eſt nālitas, ex parte uirtutis actiuæ eſt ſupernaturalitas. Probatur eſt. unumquodq; magis iudicaē ſm formā & agēs, q̄ nām, & patiens. ergo conceptio Chri eſt ſimpliciter miraculoſa, & ſecundum quid naturalis. ¶ Aduerte hic, q̄ quia ut in ſecundo tradiē Phyſicorū, forma ex parte agētis ſe tenet, iō Auctor formā agēti cōiunxit in probatione, licet in declaratione ſolius actiuę uirtutis meminerit. Rurſus aduerte, quod Auctor ad rē ſpectās, nō curauit diſcutere tertiū mēbrū, ſ. q̄ ſit cōceptio, nec nālis, nec miraculoſa ſimpliciter eſt ſed ſm aliquid miraculoſa, & ſm aliquid nālis. Rō.n. allata in litera, non ſolū cōcludit q̄ magis eſt miraculoſa, q̄ nālis: ſed ſufficiens eſt ad concludendū, q̄ eſt ſimpliciter miraculoſa, qm indicium ſimpliciter, & abſolute habēdum de re, ſm formaē ſumiē, ut in litera fit & iō ad rē, hoc eſt ad rum medū ſpectādo, Auctor intulit q̄ ſimpliciter eſt miraculoſa, licet ſm uerba aſſūpſerit concludēdum q̄ eſt magis miraculoſa, q̄ nālis, dū aſſumpſit. Vnūquodq; magis iudicatur ſm formā, &c. vnde patet efficacia proceſſus literæ.

q. pręc. ar. 4 — q. 32. ar. 4. — In epiſt. 4 incip. Quętis quōē circa med. illius. — Ca. 6. circa med. to. 2. — Concluſio

miniſtrauit materiam conceptui & in eius utero eſt conceptio celebrata.

Ad III dicēdum, q̄ principiū paſſiuū naturale ſufficit ad tranſmutationem naturalem, quando naturali, & conſueto modo mouetur a principio actiuo proprio: ſed hoc in propoſito non habet locum: & ideo conceptio illa non poteſt dici ſimpliciter naturalis.

QVAESTIO XXXIIII.

De perfectione prolis conceptæ, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt, de perfectione prolis conceptæ.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum in primo inſtanti conceptionis Chriſtus fuerit ſanctificatus per gratiam.

¶Secundo, Vtrum in eodem inſtanti habuerit uſum liberi arbitrii.

¶Tertio, Vtrū in eodem inſtanti potuerit mereri.

¶Quarto, Vtrum in eodem inſtanti fuerit plene comprehenſor.

Articulus I

Vtrum Chriſtus in primo inſtāti ſuæ conceptionis fuerit ſanctificatus per gratiam.

Ad primum ſic proceditur. Vr̄ q̄ Chrs nō fuerit ſanctificatus in primo inſtāti ſuæ cōceptionis Dr̄.n primæ ad Cor. 15.[h] nō prius ſpūale, ſed quod aīale, demum, quod ſpūale eſt, ſed ſanctificatio gr̄æ ptinet ad ſpūalitatē, n̄ ergo ſtatim a principio ſuæ cōceptionis Chrs p̄cepit gr̄am ſanctificationis, ſed poſt aliquod ſpatium tēporis.

¶2 Præt.[h] Sanctificatio ur̄ eſſe a pc̄tō, ſm illud 1. ad Corin. 6. Et q̄dē, fuiſtis aliqn̄. ſ. pc̄tōres, ſed abluti eſtis, ſꝫ ſāctificati eſtis, ſꝫ in Chr̄o numquā fuit peccatum. ergo non conuenit ſibi ſanctificari per gratiam.

¶3 Pręt. Sicut p uerbū Dei oīa facta ſunt, ita p Verbū incarnatū ſunt oēs hoīes ſanctificati, q̄ ſanctificant̄, Heb. 2. Qui ſanctificat, & q ſanctificant̄ ex uno oēs: ſed uerbū Dei, p qđ facta ſunt oia, nō eſt factū, ut Aug.* dicit in 1. de Trin. ergo Chriſtus per quem ſanctificantur omnes, non eſt [h] ſanctificatus.

Sed contra eſt, q̄ dr̄ Luc. 1. Qđ ex te naſcet̄ ſanctū, uocabit̄ filius Dei. Et Io. 10. Quē pr̄ ſanctificauit, & miſit in mūdū.

Resp. Dcēdm, q̄ (ſicut ſ̄. dictū eſt) abundātia gr̄ę ſanctificantis aīam Chr̄i, deriuat̄ ex ipſa Verbi unione, ſm illud Io. 1. uidimus gloriā eius quaſi Vnige-
F niti a patre, plenū gr̄æ, & ueritatis. Oſteſum eſt āt ſ̄.* q̄ in primo inſtāt ſuæ cōceptionis corpus Chr̄i aīatum fuit, & a uerbo Dei aſſumptū: vn̄ ꝯñs eſt, q̄ in primo inſtanti conceptionis Chriſtus habuerit plenitudinem gratiæ ſanctificantis animam, & corpus eius.*

Ad primum ergo dcēdm, q̄ ille ordo, quē ponit ibi Ap̄lus, ptinet ad eos, q p profectū ad
G ſpūalē ſtatū puen iūt. In myſterio aūt incarnationis magis cōſiderat̄ deſcēſus diuinę plenitudinis in nām humanā, q̄ pfect* humanæ nāæ, quaſi p̄xiſtētis in Deū, & iō in hoīe Chr̄o a principio fuit pfecta ſpiritualitas.

Ad II dcēdm, q̄ ſanctificari, eſt aliqd fieri ſanctū. Fit aūt aliquid nō ſolū ex contrario, ſed ēt ex negatiue, uel priuatiue oppoſito, ſicut albū fit ex nigro,
H & ēt ex nō albo: nos āt ex peccatoribus ſancti efficimur, & ita ſanctificatio, nr̄a eſt ex peccato: ſed Chr̄s quidē ſm hoīem factus eſt ſanctus, q̄a hanc gr̄æ ſanctitatē non ſp habuit, nō t̄n factus eſt ſanctus ex peccatore, quia pc̄m̄ numq̄ habuit, ſed factus eſt ſanctus, ex non ſancto ſm hoīem, non quidē priuatiue, ut ſ. aliqn̄ fuerit hō, & non fuerit ſanctus: ſed negatiue, q̄a
I ſ. qn̄ non fuit hō, non habuit ſanctitatē humanā, & iō ſimul factus fuit hō, & ſanctus hō. Propter qđ Angelus dicit, Lucæ 1. Quod naſcetur ex te ſanctū: quod exponens Gre.* 18. Mor. dicit, Ad diſtinctionē noſtræ ſanctitatis, Ieſus ſanctus naſciturus aſſerit̄, nos quippe ſi ſancti efficimur, nō t̄n naſcimur, q̄a ip̄a naturę corruptibilis cōdōne cōſtringimur: ille aūt ſolus ueraciter ſanctus na-
K tus eſt, qui ex cōiunctione carnalis copulæ conceptus nō eſt.

Ad III dcēdm, q̄ aliter opat̄ pr̄ creationem rerum per Filiū aliter tota Trinitas ſanctificationē hoīm per hoīem Chr̄m. Nā uerbum Dei eſt eiuſdē uirtutis, & operationis cū Deo patre, unde pater non operat̄ per Filium ſicut p inſtrum, quod mouet motum. Humanitas āt Chri eſt, ſicut inſtrumē-

Perr.o 184 3.d.5.q.5.ar.3. SVP. QV. XXXIIII. ART. I. *Medina. ar. 1.*

Titulus elatus eſt, intellectus ut ſonat.

¶In corpore unica eſt concluſio: Chrus fuit ſanctificatus in primo ſuæ cōceptionis inſtanti. Probat: Abundantia gr̄æ ſanctificātis alam Chriſti deriuatur ex ipſa Verbi unione. ergo in primo inſtāti cōceptionis Chrs habuit plenitudinē gratiæ ſanctificantis aiam, & corp* eius. Añs uero pbatur, Ioā. 1. Conſequentia probat̄ ex ſupradictis, q̄ corpus Chri alatū, & aſſūptū in primo ſuæ cōceptionis iſtāti fuit.

¶Aduerte hic, & in reſſione ad primum, ut ipſum originis ordinē ſic intuearis, ut pſpicias eſſe non ſolum originis, ſed cauſalitatis ordinem inter gr̄am unionis, & gratiā habitualē in Chriſto: hęc. n. Auctor hic docet ex doctrina Euangelica ui- Il. 1. c. 6. nō procul a prin. 10. 3. dimus eū plenū gratiæ quaſi unigenitū a Patre. Nota autem hoc, quia priora ordine generationis tantum, ſunt imperfectiora, utpote, ordinata ad poſteriora tead finem, ut artificialiū ordo in exequutione teſtatur: q.7. ar.1. ſed prior a ordine generationis, & cauſalitatis ſimul, nō imperfectiora, ſed perfectiora ſunt, & fines poſteriorum, ut patet de ſubſtantia, & accidēte proprio: q. præc. ar. hō n. prius generat̄, quam ſuum accidēs propriū, quod ipſum concomitatur, perfectius tamen eſt hō Coul. m eſt, quia non ſolum origine, ſed cauſalitata præcedit ſuum accidens: eſt. n. illius cauſa effectiua, & finalis. Et ſimilia accidit I myſterio Chr̄i, prius. n. exequutionis ordine eſt gratia unionis, & poſterius comitatur gratia habitualis ſanctificans alam Chriſti: ſed nō ppea eſt imperfectior, ut Scotus in 3. ſent. di. 7. q. 3. dubio ſecundo ſomniauit, uel finxit, ponēs, pri* ordine intentionis eſſe ſummā gratiā, ſeu gloriam, & ppea unionem intentam propter dictam rationem defectiuam, ſ. prius in exequutione eſt poſterius in intentione. Debebat apponere ly tm̄, & dicere, prius ordine exequutionis tantum, eſt poſterius ordine intētionis, alioquin propoſitio non eſt vniuerſaliter uera, & nunc ſubſumendo, ſed unio perſonalis eſt prior ordine exequutionis tantū, aduertiſſet minorem hanc eſſe falſam, & depoſuiſſet illā inopinabilem phantaſiam confutatam ab euangelio, & ab uniuerſis patrum meditātibus circa excellentiam myſterii unionis perſonalis Eſt ſiquidem non ſolum prior exequutiona, ſed cauſalitate omni poſſibile eſt. n. finis, & efficiens, reliquorum donorū I Chriſto. Et ideo ex ipſa unione cōcludimus, & gratiam, & gloriā ſummam, adeo ut Ioan. Euang. deſcribens plenitudinem gloriæ in Chriſto, ne ſciens q̄o melius deſcriberet, ut ad radicē altiſſimam ſe conferret, cum dixiſſet, Vidimus gloriā eius, ſubdidit, Gloriam quaſi unigeniti à patre, plenum. &c. Nō ſolum uniuerſa humana natura, ſed dęmones, & Angeli ſtupent da miſterio Vnionis perſonalis. li. 18. c. 34. circa me.

Et

tum diuinitatis, ut ſupra dictũ eſt:* & ideo humanitas Chriſti eſt ſanctificans, & ſanctificata.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis habuerit uſum liberi arbitrij.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr ꝙ Chriſtus ſcḋm hominẽ nõ habuerit uſũ liberi arbitrii in primo inſtanti ſuę conceptionis.[b] Prius eſt.n.eſſe rei, q̃ agere, uel operari: uſus aũt liberi arbitrii ẽ quędã operatio. Cũ ergo aĩa Chriſti eſſe inceperit in primo inſtãti conceptionis (ut ex prædictis patet)* uĩ eſſe impoſſibile, ꝙ in primo inſtanti conceptionis habuerit uſum liberi arbitrii.

¶2 Præt. Vſus liberi arbitrii eſt electio. Electio aũt[h] pſupponit deliberationẽ conſilii, dicit.n. Phil. in 10. Ethic.* ꝙ electio eſt appetitus præconſiliati. ergo vĩ impoſſibile, ꝙ in primo inſtanti ſuę cõceptionis Chriſtus habuerit uſum liberi arbitrii.

¶3 Pręt. Liberũ arbitriũ eſt facultas uoluntatis, & rõnis (ut in prima parte habitũ eſt) & ita uſus liberi arbitrii eſt actus uoluntatis, & rõnis, ſiue intellectus: ſed actus[h] intellectus pſupponit actũ[h] ſenſus, qui eſſe nõ põt ſine conuenientia organorũ, q̃ nõ uĩ fuiſſe in primo inſtanti conceptionis Chr̃i. ergo uĩ ꝙ Chriſtus non potuerit habere uſum liberi arbitrii in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

SED CONTRA ẽ, ꝙ Aug. dicit in li. de Trin. Mox ut Verbũ uenit in uterũ ſeruata ueritate ppriæ naturæ factũ eſt caro, & pfectus hõ: ſed pfectus hõ hẽt vſũ liberi arbitrij. ergo Chr̃us habuit in primo inſtanti cõceptionis uſum liberi arbitrii.

RESP. dcḋm, ꝙ (ſicut ſ. dictũ eſt) humanæ naturæ, quã Chr̃us aſſumpſit, cõuenit ſpũalis pfectio, in qua non profecit ſed eã ſtatim à principio habuit. Perfectio aũt ultima non cõſiſtit in potẽtia, uel in habitu ſed ĩ operatione: vñ ĩ 2. de Aĩa dr̃,† ꝙ operatio eſt actus ſecundus. Et iõ dicendũ eſt, ꝙ Chriſtus in primo inſtanti ſuę cõceptionis habuit illã operationẽ A animæ, quæ põt in inſtãti haberi. Talis aũt eſt[d] operatio uolũtatis, & intellectus, in qua cõſiſtit vſus liberi arbitrij. Subito .n. & in inſtãti pficit̃ operatio intellect⁹, & uoluntatis, multo magis q̃ uiſio corpalis, eo, ꝙ intelligere, uelle, & ſẽtire, nõ eſt motus, q ſit actus impfecti (qḋ ſucceſſiue pficit̃) ſed ẽ act⁹ iã pfecti, ut dr in 3. de Aĩa.* Et iõ dicendũ eſt, ꝙ[m] Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis B habuit uſum liberi arbitrij.*

AD PRIMVM ergo dcḋm, ꝙ eſſe eſt prius natura q̃ agere, nõ tñ eſt prius tempore, ſed ſimul cum agẽs hẽt eſſe perfectũ, incipit agere, niſi ſit aliqd impediens: ſicut ignis ſimul dũ gñatur, incipit caleſacere, & illuminare: ſed caleſactio nõ terminatur ĩ inſtãti, ſed per tpis ſucceſſionẽ, illuminatio aũt perficit̃ in inſtanti. Et talis operatio eſt C uſus liberij arbitrij, ut dictũ ẽ.†

AD II dcḋm, ꝙ ſimul cũ terminat̃ conſiliũ, uel deliberatio, põt eſſe electio: illi aũt, q deliberatione cõſilij indigẽt, ĩ ipſa terminatione cõſilij primo hñt certitudinẽ de eligẽdis, & ideo nõ ſtatim eligũt. Ex quo patet, ꝙ deliberatio cõſilij nõ pexigit̃ ad electionẽ, niſi pp inquiſitionẽ incerti. Chriſtus aũt in priD mo inſtanti ſuæ conceptionis, ſicut habuit plenitudinem gr̃æ ſanctificãtis, ita habuit plenitudinem ueritatis cognitę, ſcḋm illud, Plenũ gr̃æ, & ueritatis: vñ quaſi habẽs oĩum certitudinẽ, potuit ſtatim in inſtãti eligere.

AD III dcḋm, ꝙ intellectus Chriſti, ſcḋm ſcientiam infuſam poterat intelligere, ẽt non cõuertendo ſe ad phãtaſmata, ut ſupra habitũ eſt.* vñ poterat in E eo eſſe operatio uoluntatis, & intellectus abſque operatione ſenſus: ſed tñ potuit in eo eſſe ẽt operatio ſenſus, in primo inſtanti ſuæ conceptionis, maxime quantũ ad ſenſum tactus, quo ſenſu ples cõcepta ſentit in matre, etiam antequã animã rõnalem obtineat, ut dicitur ĩ libro* de Generatione aĩaliũ: unde cũ Chriſtus in primo inſtanti ſuę cõceptionis habuerit aniam rationalem, formato iá

q. 13. ar. 3. Et ad ipſam omnia à principio mũdi ordinata conſpicimus tanquam maximum omnium factibilium, ſicut, & ne te eſt eorum
Ferr. c. 185 maximum: non põt
neri. q. 29. ſiquidem maius fieri,
ar. 8. quàm ꝙ homo ſit uere perſonaliter Deus. Et iſte homo noo erit buit dicere eam eſſe poſteriorem ordine intentionis.

SVP. QV. XXXIIII. ART. II.

Medina. a. 2.

Titulus clarus.

¶ In corpore uoi ea eſt concluſio: Chri
ar. præc. & ſtus in primo inſtanti
loco ibi ci ſuæ conceptionis ha
tato. buit uſum liberi arbitrii, Probatur. Humanæ naturæ aſſũptæ cõuenit ſpiritualis perfectio à principio. ergo Chriſtus ĩ primo ſuæ conceptionis inſtanti habuit illam opera
li. 3. Ethica. 3. circa ſin. to. 3. tionem, quæ poteſt in inſtanti haberi. ergo habuit tunc uſum liberi arbitrii. Antecedens habetur ex ſupradictis, ꝙ Chriſtus non profecit in ſpirituali perfectione, Cõſequentia prima probatur, quia perfectio
1. p. q. 83. ultima non in potentia, uel habitu, ſed operatione conſiſtit in cuius ſignum ſecũdo de Anima, operatio actus ecundus dr. Cõſequentia ſecũda probatur quia operatio intellectus, & uoluntatis, in qua uſus arbitrii liberi conſiſtit, põt haberi in inſtanti: qḋ declaratur à minori ex operatione uſus, Et probatur rõne, quia
Id habet Gre. li. 9. ſ. regiſtro c. 61. a med. Et Aug. 13 de Trin. c. 9. 10. 17. & 19. to. 3. eſt motus, qui eſt act⁹ perfecti. ad differentiam motus, qui perficitur ſucceſſiue, ut dr̃ lio tertio de anima.
¶ Circa aſſumptum huius pceſſus dubiũ occurrit, quoniam æquiuocate uidetur de perfectione. Nam perfectio actus ſecũdi nõ eſt inconueniẽs, quòd
q. 7. ar. 12. de nouo aduenerit a-
Et q. 19. ar. nimæ Chriſti etiam
3. & q. 33. ſcḋm ſcientiam infuſã,
ar. 3. alioquin anima Chriſti ſuper fuiſſet in actu ſecundo reſpectu oĩum quæ poſſunt cognoſci per ſcientiã in
l. 2. de aĩa ſuſam, quod patet eſſe
tex. 5. c. 2. ſe falſum. Proficere ergo animam Chri in perfectione ſpũali põt intelligi dupliciter. Primo, ſcḋm perfectionem actus ſecũdi, & ſic non inconuenit, animam Chriſti
D. 746. profeciſſe. Alio modo, ſecundum perfectionem actus primi, & ſic dato, ꝙ ſit inconueniens, eſt extra propoſitum, quia de perfectione actus ſecũdi quæritur, & tractatur, ut patet. Et ſic antecedens ruit, ac per hoc totus proceſſus literæ.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ aliud eſt acquirere ſimpliciter actum ſecundum: & aliud eſt tranſire de uno actu ſecũdo in alium: quia in
li. 3. de anima. tex. 28. to. 2. ſent. acquiſitione ſimpliciter actus ſecundi, quando, ſ. anima ex non operante ſit operans conſiſtit profectus animæ: proficit. n. acquirendo ſuam perfectionem, & finẽ, propter quem eſt: unumquodq; .n. eſt propter ſuam operationẽ, ut dr̃ 2. Cæl. In tranſeũdo uero de uno actu ſecundo in aliũ, non
lo cor. ar. conſiſtit profectus ſpiritualis, ut patet ex eo, ꝙ quandoque ad imperfectiorem actũ ſecundum, contingit ex perfectiori tranſire, ubi non proficere, ſed deficere potius inuenitur. Ex quo, licet nullum inconueniẽs ſit ponere ĩ Chriſti aĩa nouos multos actus ſecundos p ſucceſſum temporis, inconueniens tñ eſſet ponere animã ijs ſius totaliter caruiſſe ſique actu ſecundo, ꝗa fuiſſet ſimpliciter imperfecti tunc, & ita ꝓfeciſſet, non ſecundum hanc, uel illã perfectionem, ſed ſimpliciter, quod excellentię animæ aſſumptæ nõ conſonat. Et quia proceſſus literæ fundat̃ non ſuper hac, uel illa perfectione actus
q. 1. ar. 2. ſecundi, ſed ſuper pfectiõe ſpirituali ſimpliciter, & ſuper profectu ſcḋm ſpũalem perfectionem ſimpliciter, ideo uerum aſſumit, & efficaciter cõcludit. Oportet. n. ponere animã Chriſti a principio, ita perfectam ſimpliciter, ut non profecerit ſimpliciter. ad hoc autẽ manifeſte conſtat ſequi, & ꝙ à principio
li. 2. a. 3. 10. 4. fuit in actus ſecundi perfectione, & uẽ ꝯ oppoſitũ, ſ. ꝙ fuerit à principio totaliter abſque

que ſecūdo actu repugnat perfectioni ſimpliciter ipſius aīæ à principio. Et ꝑpea oportere illatū eſt, ꝙ habuit in primo inſtanti illas operationes, quas potuit in illo inſtanti habere, ſeruato intelligētiæ, naturę, & decentiæ ordine: qđ dico ne confundatis ſeruando, quę eſt maior ratio de iſta q̄ de illa operatione, ꝙ habita fuerit in illo primo inſtanti: abſq; dubio enim conſtat, primum operum noſtrorum, quo reliquis utimur, conſiſtere in libero arbitrio: & ideo optime cōcluſum in litera non ſolum de poſſibili: ſed de facto in anima Chři tunc.

Parr.o.

186

3.di.15.q. 1.a.2.q.3. & di.14.a. 3.q.6.& d. 18.ar.3.& 5.c. Et ver. q.29.ar.8. Et op.3.c. 213.& 218 1.p q.63. ar.5.

SVP. QV. XXXIIII. ART. III.

Palud.3.d.18.q.2.
Medina.a.3.

Titulus clarus eſt de merito propriè dicto intellectus. ¶ In corpore una eſt concluſio: Chriſtus in primo ſuæ conceptionis inſtanti meruit. Probatur Chriſtus in primo ſuę conceptionis inſtanti ꝑ gratiā ſanctificatus fuit ſanctificatione perfectiſſima. ergo ſm̄ proprium motum liberi arbitrij in Deū fuit ſanctificatus. ergo in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruit. Aīs probatur: quia ſanctificatus eſt, ut eſſet aliorum ſanctificator. Cōſequentia uero prima probatur, diſtinguēdo duplicē ſanctificationis modum, & comparando eos. Diſtinctio eſt: Sanctificatio duplex, uel ꝑ proprium ſanctificati actum, uel non per proprium, ſed Eccleſiæ fidem. Comparatio eſt: Prima ē pfectior: tum quia actus eſt ꝑfectior habitu, tū q̄a per ſe eſt perfectius eo, qđ eſt per aliud. Secunda aūt conſequentia probatur: quia motus liberi arbitrij in Deum eſt meritorius.

ar.1.huius quæſt.

¶ Aduerte diligenter hic tu, qui ſacramenta Eccleſiæ ſæpius frequētas, ꝙ ſanctificatio adultorum eſt ꝑ propriū actum liberi arbitrij tendentis in Deū, & ſimiliter augmētum ſanctificationis per augmentum actus liberi arbitrij tēdentis in Deū. Hinc enim fit, ut cum frequentatione ſacrorū myſteriorum nō creſcat ſanctificatio hominis, quia. ſ. hō per proprium liberi arbitrij actū nō concurrit eo augmēto, qđ ſanctificatio, quæ fieri deberet, exigeret, hinc fit, ut ſuſcipiētes ſacra in ipſo ſuſceptionis actu maxime debeāt actualiter i Deū actu dilectiōis cōſurgere.

Conclus.

¶ In reſponſione ad primū aduerte, ꝙ de actu liberi arbitrij ꝓpriè loquitur Auctor, ut patet, tum ex eo ꝙ ſermo eius eſt formalis, & liberū arbitriū ſæpe nominet: tū ex eo qđ in præcedenti ar. in reſponſione ad ſcm̄ expreſſe ad actum electionis deſcēdit.

li.2.tex.18

Et hæc ideo dixerim, ut percipias, tā in angelis, quā in Chriſti anima, primum actū meritoriū uere fuiſſe actū liberū, q̄uis non indifferentem ad bonū, & malū, ſed ex natura ſeu naturæ ordine (ut in lr̃a di) determinatū ad bonū. Nā nō ſolū uoluntas, ſed liberum arbitriū (ut in litera di) per ſe, & naturaliter ſe habet ad bonū, ad malū aūt per aliud, hoc eſt per bonū, à quo deficiendo, malum incurrit, & præter naturā, malū. n. eſt exciſio ab eo, qđ eſt ſm̄ naturam: alioquin mali rationem non haberet.

& organizato corpe ei⁹ multo magis in eodē inſtanti poterat hr̄e operationem ſenſus tactus.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus in primo inſtāti ſuæ conceptionis mereri potuerit.

AD TERTIVM ſic procedi tur. Vr̄ ꝙ Chriſtus in primo inſtanti cōceptionis mereri non potuerit. Sicut. n. ſe hēt liberū arbitriū ad merendum[b] ita ad demerendum: ſed diabolus in primo inſtanti ſuæ creationis nō potuit peccare, vt in prima parte habitū ē.* ergo neque aīa Chr̄i i primo iſtāti ſuę creatiōis (qđ fuit primū inſtās ꝯceptiōis Chr̄i) potuit mereri.

¶ 2 Præt. Illud, qđ hō hēt in primo inſtanti ſuę conceptionis, vr̄ ei eſſe naturale: quia hoc eſt ad qđ terminatᷣ ſua generatio naturalis: ſed naturalibus non meremur, ut patet ex his, q̄ dicta ſunt in Secunda parte. ergo vr̄ ꝙ uſus liberi arbitrii, quem Chriſtus habuit ſm̄ hominem in primo inſtāti ſuæ cōceptionis, non fuerit meritorius.

¶ 3 Præ. Id, qđ ſemel aliquis meruit, iā fecit quodammō ſuū, & ita non vr̄ ꝙ iterum poſſit illud mereri: quia nullus meretᷣ qđ ſuū eſt. ſi ergo Chriſtus ī primo inſtāti ſuæ cōceptiōis, meruit, ſequitᷣ ꝙ poſtea nihil meruerit, quod patet eſſe falsū nō ergo Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruit.

SED CONTRA eſt, qđ Aug. dicit ſuper Exo. Nō habuit omnino Chriſtus iuxta aīæ meritū quo potuiſſet proficere. Potuiſſet āt proficere ī merito, ſi i primo inſtāti ſuæ cōceptionis nō meruiſſet. ergo i primo inſtāti ſuæ cōceptionis meruit Chr̄s.

RESP. dcđm, ꝙ (ſicut ſupra dictū ē*) Chriſtus in primo inſtāti ſuę conceptionis ſanctificatus fuit per gratiam. Eſt aūt duplex ſanctificatio: una quidem adultorum, qui ſm̄ propriū actū ſanctificantur: alia aūt puerorum, qui nō ſanctificanᷣ ſm̄ propriū actū fidei, ſed ſm̄ fidē parentū, uel Eccleſię. Prima āt ſanctificatio eſt perfectior, q̄ ſecūda: ſicut actus eſt perfectior, q̄ habitus: & qđ eſt ꝑ ſe, eo qđ

F eſt ꝑ aliud. Cum ergo ſanctificatio Chr̄i fuerit pfectiſſima (q̄a ſic ſāctificatus eſt, vt eſſet aliorū ſanctificator) cōſequēs eſt, ꝙ ipſe ſm̄ proprium motum liberi arbitrij in Deū fuerit ſanctificatus, qui quidē motus liberi arbitrij ē meritorius.[m] Vñ pñs eſt, ꝙ in primo inſtāti ſuæ cōceptionis, Chr̄s meruerit*.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ liberum arbitriū non eodē mō ſe habet ad bonū, & ad malū.

G Nā ad bonū ſe hēt per ſe, & naturaliter, ad malū aūt ſe hēt per modū defectus, & ꝑter naturam. Sicut aūt Phil. dicit* in ſecundo de Cælo, Poſterius eſt qđ eſt præter naturam, eo qđ ē ſm̄ naturam: quia id, qđ eſt ꝑter naturā, eſt quædam exciſio ab eo, qđ eſt ſm̄ naturam. & iō liberum arbitrium creaturę[d] in primo inſtanti creationis pōt

H moueri ad bonū merendo, nō aūt ad malum peccando, ſi tamen natura ſit integra.

AD II dcđm', ꝙ illud, qđ hō hēt i principio ſuæ creationis ſm̄ cōem naturę curſum, eſt homini naturale, nihil tñ prohibet quin aliqua creatura i principio ſuæ creationis, aliqđ bñficiū gr̄ę à Deo conſequatur. Et hoc mō aīa Chriſti i principio ſuæ creationis conſecuta eſt

I gr̄am, qua poſſet mereri. & ea rōne gr̄a illa, ſm̄ quandā ſimilitudinē dr̄ fuiſſe illi hoī naturalis, ut patet per Auguſt.* in Enchir.

c.40. Imedio to.3.

AD III dicendum, ꝙ nihil prohibet idē eſſe alicuius ex diuerſis cauſis. Et ſm̄ hoc Chr̄s gloriam immortalitatis, quā meruit in primo inſtanti ſuæ cōceptionis, potuit etiam poſterioribus actibus, & paſſionibus mereri, nō quidem ut eſſet ſibi magis debita, ſed ut ſibi ex pluribus cauſis deberetᷣ.

ARTICVLVS IIII.

K *Vtrū Chriſtus fuerit pfectus cōprehēſor i primo iſtāti ſuæ cōceptiōis.*

AD QVARTVM ſic ꝓcedit. Vr̄ ꝙ Chriſtus nō fuerit perfectus cōprehēſor in primo iſtāti ſuę cōceptiōis. Meritū. n. ꝓcedit[h] præmiū, ſicut, & culpa pęnā: ſed Chr̄s in primo inſtāti ſuæ cōceptiōis meruit, ſicut dictū ē*. Cū ergo ſtatus cōprehēſoris ſit principale præmiū, vr̄ ꝙ Chr̄us i primo inſtāti ſuæ cōceptiōis nō fuerit cōprehēſor.

¶ 2 Præ. Dñs dicit Luc. vlt. Hęc

SVP. QV. XXXIIII. ART. IIII.

Parr o.

187

Medina.ar.4.

Locis ſup. ar.3. adductis.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una eſt cōcluſio, Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit, actu comprehenſor, uidendo Deum per eſſentiam clarius cæteris. Probatur, & primo, ꝙ habuerit gratiā maiorem oībus comprehenſoribus: ſecundo, quod actu uiderit plus cæteris. Primam

Art. præc.

mum probatur, Chriſtus accepit tunc gratiam, & non ad mē ſuram. ergo accepit gratiam, & quantum habent comprehenſores. & maiorē omnibus. Antecedens ex euangelio, Conſequētia probatur, quia gratia uiatoris minorem habet menſuram reſpectu gratiæ comprehenſoris. probatur, quia deficit ab illa: ea hoc enim ſequit, ꝙ habeat gratiā quā tam comprehenſores, & cuius ſequit, ꝙ maior eſt omnibus, quia aliter fuiſſet mēſurata ad aliā maiorem, vel æqualē. Secunda uero pars probatur. quia gratia nō fuit ſine actu. probatur, quia inconueniens eſſe iam dictū eſt in Chriſto ponere gratiam habitualem ſine actu.

¶ Aduerte hic, quòd ex hoc loco apparet quid uideatur ſentiſſe Auctor de illa quæſtione in præcedente libro tacta, an gratia viatoris ſit minor gratia comprehenſoris, ſecundum ſuā quantitatem, an ſolum ratione modi, quia ſcilicet comprehenſor videt. & uia or non. Expreſſe ſiquidem hoc in loco, ex hoc ꝙ viatoris grā deficit a grā cōprehēſoris inferꝫ ꝙ minorē hēt mēſuram. Et ne dubites, ꝙ de quantitate loquꝫ, ſubditur tanta, & quanta: & vt accipias hæc de ipſa eſſentia gratiæ, & non de modo actus ſubdit & quia gratia illa non fuit ſine actu, ubi mōſtrat ſe de ipſa eſſentia habitualis gratiæ loquutū, ex hoc ipſo, ꝙ poſtea ad illius actum deſcendit: & ſi ſic eſt, conſequens eſt, ut minimus comprehenſor habuerit actualiter maiorem gratiā, quā Ioannes Bap. & ſanctus Petrus. & quicumque alius uiator dum in hac fuerint vita. Et propterea gratia hic eſt ſicut ſemē, ita quòd quanto maior eſt hic gratia, tanto in patria erit maior gloria proportionaliter. Numquam tamen gratia tota eſt in uia, quanta eſt gratia conſumata, quæ eſt gloria, ſicut nec ſemen eſt, quanta eſt arbor ſua, quantumcumque minima, ſeu animal ſuū quantūcūqȝ paruū.

Augu. hoc loco Pſ. 64 to. 8.

Art. præc.

q. 7. ar. 9. 10. & 12.

concl. m.

q. 19. ar. 3.

oportuit Chrm pati, & ita intrare in gloriam ſuā: ſed gloria ptinet ad ſtatū cōprehenſoris. ergo Chrs non fuit i ſtatu comprehenſoris in primo inſtāti ſuæ cōceptionis, qn adhuc nullā ſuſtinuerat paſſionem.

¶ 3 Præt. Illud, quod nō cōuenit nec homini, nec angelo uꝛ eſſe propriū deo, & ita non cōuenit Chriſto ſm ꝙ homo. ſed ſemper eſſe beatum, nō cōuenit, nec homini, nec angelo: ſi. n. fuiſſent cōditi beati, poſtmodū nō peccaſſent. ergo Chrs, ſm quòd homo, non fuit beatus in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr in Pſ. 64. Beatus, quē elegiſti, & aſſūpſiſti, qđ ſm glo.* referꝫ ad humanā naturā Chri, q̄ aſſumpta eſt a uerbo dei in unitatem perſonæ: ſed in primo inſtāti cōceptiōis fuit aſſumpta humana natura a verbo dei i unitatē pſonę. ergo i primo iſtāti ſuæ cōceptionis Chrs, ſm ꝙ hō, fuit beatus, qđ eſt eſſe cōprehenſorem.

RESPON. Dcdm, ꝙ (ſicut ex dictis patet*) nō fuit cōueniēs, vt chrs in ſua conceptione acciperet gratiā habitualē tantū abſq; actu: accepit. n. gratiā non ad mēſurā, vt ſupra habitum eſt.* Gratia āt uiatoris cū ſit deficiēs a gratia cōprehēſoris, habet mēſurā minorē reſpectu gratiæ cōprehēſoris. Vn̄ manifeſtū eſt, ꝙ Chrs i m primo iſtāti ſuæ conceptionis, accepit nō ſolū tātā gratiā quātā cōprehēſores habent, ſed ēt oibus cōprehēſoribus maiorē. Et qa gratia illa nō fuit ſine actu, cōſequēs eſt ꝙ actu fuerit cōprehēſor, uidēdo Deū p eſſentiā clarius ceteris creaturis.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ (ſicut ſupra dictum eſt*) chriſtus nō meruit gloriam animæ, ſecūdum quam dr comprehenſor, ſed gloriam corporis ad quam per ſuam paſſionem peruenit.

Vnde patet reſponſio ad ſm.

Ad III dicēdū ꝙ, Chriſtus ex hoc ꝙ fuit deus, & homo in ſua humanitate habuit aliquid præ ceteris creaturis, ut ſcilicet ſtatim a principio eſſet beatus.

QVAESTIO XXXV.

B *De natiuitate Chriſti in octo articulos diuiſa.*

CONSEQVENTER poſt Chriſti cōceptionē agēdū eſt de eius natiuitate. Et primo, quantū ad ipſam natiuitatē. Secundo, quantum ad natiuitatis manifeſtationem.

Circa primum quęruntur octo.

¶ Primo, Vtrum natiuitas ſit naturę uel perſonæ.

¶ Secūdo, vtrū Chro ſit attribuēda alia natiuitas pter ęternam. C

¶ Tertio, Vtrū ſm natiuitatē tpalē beata Virgo ſit mater eius.

¶ Quarto, Vtrū debeat dici mater dei.

¶ Quinto, vtrū Chriſtus ſecūdū duas filiationes ſit filius dei patris, & Virginis matris.

¶ Sexto, De modo natiuitatis.

¶ Septimo, de loco.

¶ Octauo, De tpe natiuitatis.

D

ARTICVLVS I.

Vtrū natiuitas ſit naturę uel perſonæ.

AD PRIMVM ſic pcedit. Vr ꝙ natiuitas naturę cōueniat magis, q̄ pſonæ dicit. n. Au. in li. de fide ad Petrū. Natura æterna atq; diuina, nō poſſet cōcipi & naſci ex humana natura, niſi ſm ueritatē humanæ naturæ. ſi igiꝛ diuinæ naturę cōuenit cōcipi, & naſci ratione humanæ naturæ, multo magis conuenit humanæ naturæ. E

¶ 2 Præt. Scdm Philoſophū i 5. Meth.* nomen naturæ a naſcendo ſumptum eſt: ſed denominationes fiunt, ſecundum ſimilitudinis conuenientiam. ergo uideꝛ quòd natiuitas magis ptineat ad naturā, quā ad pſonam.

SVP. QVÆST. XXXV. ART. 1.

Medina ar. 1.

PRo hac quæſtione in tit. primi art. notandi ſunt terminis oēs, & primum ꝙ natiuitas ſumitur proprie, & formaliter vt continet natiuitatem in utero, & natiuitatem ex utero: ita A quòd non tractabitur ſolum de natiuitate ex utero, ſed etiam de natiuitate in utero, ut teſtantur quinque primi articuli huius quæſtionis. Eſt autem differentia inter conceptionem, & natiuitatem in utero formalis, quia conceptio attenditur penes captionem rei ad concipientem: ex hoc enim dicitur aliquis concipere, ꝙ ſimul apud ſe capit quod generandum eſt. Natiuitas autē attenditur penes egreſſum à parente ex hoc. n. res naſci dicitur, ꝙ ad naturam pergit, eſt. n. uia in naturam. Vnde natiuitas tunc pfecte conſumata eſt quando ex utero pfles exit, qa tunc primo adipiſcitur propriam naturam, vt res omnino ſeparata à matre. Q, adhuc enim eſt in utero pfles, eſt aliquid matris, & propterea tunc ſimpliciter, & abſolute dicimus ꝙ homo natus eſt. Tractauit ergo Auctor prius de Chriſti cōceptione, & nunc de natiuitate: tum, quia prius conſiderandæ fuit ratio cōceptionis, & poſtea natiuitatis in vno, & eodē opere, quo conceptus, & natus eſt in utero: tum, quia natiuitas ſimpliciter, & abſolute nunc ſpata, quæ ſcilicet eſt ex utero (unde tractatus iſte denominatꝛ) poſterior eſt omni conceptione, & fas fuit in principio tractatus de natiuitate inchoateꝛ, tōne natiuitatis ēt i utero.

Per. 0. 189

3. di. 8. ar. 2.

¶ Notādū eſt deinde, ꝙ cōparatio diſtinctionē cōparatorū exigit, & propterea natura, & pſona inter quas hic cōparatio i ordine, ad natiuitatē. ſumuntur, in hoc articulo ut abinuicem diſtinguuntur. hoc eſt natura ſm rōnem naturæ ut actū naturę, ſeu formæ exercet, qui exprimitur p ly ut quo, & ſimiliter pſonā ſm rōnē hypoſtaſis, ut ſ. actū pſonę exercet, q ſignificatꝛ p ly, ut quòd: diſtinguuntꝛ ſiquidē natura, & pſona ut quo, & quod eſt. n. natura qua hypoſtaſis eſt id, quod eſt

c. 40 i me. ton. 3.

li. 5. Meta. tex. 5. to. 3.

¶ Notandum demum eſt, quòd in hoc primo artic. nō eſt quæſtio de perſona Chriſti, & natura Chriſti, ſed in cōmuni de natura, & perſona, ut titulus ipſe ſonat. In ſequenti ſiquidem art. an Chriſto conueniat ter [illegible] natiuitas, quæretur, & ideo ad uniuerſaliſſimam diſtinctionem, inter naturam, & perſonā

(qualis eſt dicta differentia) recurrendum eſt, ut etiam ex Auctore in corpore articuli percipere potes, dum ex diſtinctione ſecundum modum ſignificandi inter naturam, & perſonam differentiam inter naturam, & perſonam aperuit.

¶ In corpore artic. ponitur primo una diſtinctio bimẽbris, deinde reſpondetur quæſtio duabus concluſionibus, ſingulis iuxta ſingula diſtinctionis membra. Diſtinctio eſt, natiuitas poteſt attribui, uel ſicut ſubiecto, uel ſicut termino. Prima concluſio eſt. Natiuitas attribuitur non naturæ, ſed perſonæ ut ſubiecto naſcẽti. Secũda, Natiuitas naturæ attribuitur ut termino.

Li.c.6.p. u ba princ.

¶ Aduertendum eſt hoc in loco cautiſſime, quòd diſtinctio iſta non eſt intelligẽda, ut ſonat, nam dupliciter poteſt intelligi, uel de ſubiecto inhæſionis, ut ſcilicet, illi dicatur attribui natiuitas, ut ſubiecto in quo ſubiectiue eſt natiuitas ſicut motus, uel mutatio eſt in ſubiecto, cui inhæret, ſeu ineſt motus, ſeu mutatio, quemadmodum ſi manus calefiat, calefactio eſt ſubiectiue in manu, & ſi ex aqua fit aer generatio aeris eſt ſubiectiue in materia prima, quæ trãſmutatur in aerem. Et ſic non ſumitur in propoſito ſtum, quia natiuitas hæc in litera dicitur eſſe in perſona, ut in ſubiecto, conſtat autem perſonam non eſſe ſubiectum inhæſionis reſpectu natiuitatis, quia natiuitas eſt ſubiectiue in materia prima cum ſit ſpecies generationis ſubſtantialis, & quia natiuitas quandiu durat,

I .2. Phyſ. 14. to. 1.

non eſt adhuc perſona, quæ naſcitur, & quàm primum perſona eſt, natiuitas definit: tum quia in litera inſinuatur cõcluſio iſtius ſenſus, dũ concludendo dr, quòd natiuitas tamquam ſubiecto naſcenti proprie attribuitur perſonæ: non n. fruſtra addit ly naſcenti, ſed ut monſtraret quòd non loquitur de ſubiecto inhæſionis: uel poteſt intelligi de ſubiecto denominationis, ut ſcilicet illi attribuatur natiuitas ut ſubiecto, quod denominatur proprie à natiuitate naſcens, & natũ: & ſic ſumitur in propoſito: tum quia medius terminus probãs, & declarans concluſionem primam eſt, quòd id, quod naſcitur, eſt ut ſubiectum, & ſimiliter concluſio, ut dictum eſt, dicit ut ſubiecto naſcenti: tum quia ſic omnia, quæ in litera dicuntur, abſque ſcrupulo uera inueniuntur, & conſona: tum quia Auctor tam in diſtinctione, quã in probatione, quàm etiam in concluſione, numquam loquitur de ſubiecto, & termino natiuitatis, ſed loquitur de ſicut ſubiecto, & de ſicut termino natiuitatis, ut patet in litera: præponendo ſiquidem ſuper ly ſicut, aut ly tamquam, manifeſtauit quòd non de ſubiecto, aut termino proprie loquebatur, ſed de his, quæ ſe habent ut ſubiectum, & ut terminus. Et hic eſt procul dubio uerus, & formalis ſenſus iſtius literæ: perſona ſiquidem eſt ſubiectum propriam denominationis reſpectu natiuitatis, ita proprie loquendo, Sortes eſt qui naſcitur, & poſtea natus eſt

K.

¶ 3 Præt. Illud proprie naſcitur quod per natiuitatem incipit eſſe: Sed per natiuitatẽ Chriſti non incepit eſſe perſona Chriſti, ſed eius humana natura. ergo uidetur quòd natiuitas proprie pertineat ad naturã, non ad perſonã.

SED CONTRA eſt, quòd Damaſcenus * dicit in 3 libro, Natiuitas hypoſtaſis eſt non naturæ.

G

RESPON. dicendum quòd natiuitas poteſt attribui alicui dupliciter, uno mõ ſic ut ſubiecto alio modo ſicut termino: ſicut ſubiecto quidem attribuitur ei quod naſcitur; hoc autẽ proprie eſt hypoſtaſis. nõ natura. Cũ. n. naſci ſit quoddam generari, ſi generatur aliquid ad hoc, quod ſit, ita naſcit aliquid ad hoc, quòd ſit eſſe aũt proprie eſt rei ſubſiſtẽtis nã forma, quæ nõ ſubſiſtit, dicitur eſſe ſolũ, quia ea aliquid eſt: perſona autẽ, uel hypoſtaſis ſignificatur per modũ ſubſiſtẽtis, natura autem ſignificatur per modum formæ, in qua aliquid ſubſiſtit, & ideo natiuitas tamquam ſubiecto naſcenti, propriẽ attribuitur perſonę uel hypoſtaſi nõ naturæ. ſed ſicut termino attribuitur natiuitas naturæ: terminus. n. generationis, & cuiuſlibet natiuitatis eſt forma, natura autem per modum formæ ſignificat. Vnde natiuitas dr eſſe via i naturã. vt patet per Philoſophũ 2. Phyſ. terminat. n. naturæ intẽtio ad formã, ſeu naturã ſpẽi.

H

AD PRIMVM ergo dicẽdũ quòd propter idẽtitatem, quæ in diuinis eſt inter naturam, & hypoſtaſim: quandoque natura ponitur pro perſona, uel hypoſtaſi. & ſecundum hoc dicit Auguſtin. * naturam diuinam eſſe conceptam, & natam, quia ſcilicet perſona filii eſt concepta, & nata, ſecundum humanam naturam.

AD II dicendum, quòd nullus motus, ſeu mutatio denominatur à ſubiecto, quod mouetur, ſed à termino motus, à quo ſpeciem habet. Et propter hoc, natiuitas non denominatur à perſona, quę naſcitur, ſed à natura ad quam natiuitas terminatur.

AD III dicendum, quòd natura proprie loquendo, nõ incipit eſſe, ſed magis perſona incipit eſſe in aliqua natura, quia, ſicut dictũ eſt *) natura ſignificat, vt quo aliqd eſt, perſona aũt ſignificat, vt quæ habet eẽ ſubſiſtẽs

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum attribuenda ſit Chriſto aliqua natiuitas temporalis.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quòd Chriſto non ſit attribuenda aliqua natiuitas temporalis, naſci. n. eſt I uelut quidam motus rei non exiſtentis. antequã naſcatur id agens beneficio natiuitatis, ut ſit: ſed Chris ab ęterno fuit ergo nõ potuit tẽporaliter naſci. ¶ 2 Præt. Illud, quod eſt in ſe per

F ¶ Concluſio ergo prima quo ad utramque ſui partem, ſic probatur. Quod naſcitur eſt tanquam ſubiectum natiuitatis. ergo quod eſt. ergo ſubſiſtens. ergo perſona, & non natura. Antecedens pro euidenti relinquitur. & uerè euidens eſt cognitis terminis. Prima conſequentia probatur, quia quod naſcitur, naſcitur, ad hoc quòd ſit: quod probatur, quia naſci eſt quoddam generari, quod generatur autẽ, generatur ad hoc quod ſit. Secunda uero cõſequentia probatur: quia eſſe eſt proprie ſubſiſtentis: quod probatur, quia forma non ſubſiſtens non dicitur eſſe, ut quę eſt, ſed ut qua aliquid eſt. Tertia autem conſequentia probatur, quia perſona ſignificatur per modum ſubſiſtentis, natura autem per modum formæ. Perſpice in hac deductione, quæ diximus, quòd de ſubiecto denominationis intendit, quia ex modis ſignificandi probat concluſionem: modus enim ſignificandi uariat non ſolum proprietatem, ſed ueritatem enunciationis: dictumque eſt enim in 1. libro propter eum iſtam eſſe falſam, deitas ſignificat deitatem, & iſtam ueram, deus generat deum: & cõſurmiter nunc dicitur, quod natura nõ naſcitur, nec eſt nata, ſed perſona eſt quę naſcitur & eſt nata: hoc enim eſt perſonam, & nõ naturam eſſe ſubiectum denominationis reſpectu natiuitatis. hoc eſt, eſſe, cui ut ſubiecto attribuitur natiuitas, & ſimile quid eſt uidere in probatione ſecundæ concluſionis, dum ipſa etiam ex modo ſignificandi probatur.

loco citato in arg.

In cor. ar.

3. di. 14. q. 1. ar. 2. ad 4. & 3. diſ. 8. ar. 4. q. 1. Et de vnio. ar. 1. ad 16.

¶ Secunda concluſio probatur primo, terminus natiuitatis eſt forma. ergo natura; antecedens patet, quia terminus cuiuslibet generationis eſt forma. Conſequentia probatur, quia natura ſignificatur per modum formæ. Confirmatur ſecundo, quia natiuitas dicitur uia in naturam, ex 2. Phyſicorum, & exponitur, quia intentio naturæ ad formam, ſeu naturam terminatur.

¶ Aduerte hic, quod natura non ſolum ſe habet ut terminus in denominando ipſam natiuitatem, à terminis enim denominantur generationes, ſed & ſecundum rem natura habet termini rationem, quoniam ad naturam terminatur ſecundũ rem generatio: & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione naturæ utentis generatione ut uia in naturam, ad quam tendit.

SVP. QVÆST. XXXV. ART. II.

Titulus clarus.

¶ In corpore una eſt concluſio. Neceſſe eſt Chriſto attribuere duas natiuitates. vnam, qua æternaliter natus eſt à patre, aliam, qua temporaliter natus eſt à matre. Probatur, In Chriſto ſunt duæ naturæ, quarum unam ab æterno à Patre. alteram temporaliter à matre habet. ergo Chriſto attribuendæ

ſeclum, natiuitate non indiget: ſed perſona filij Dei ab æterno fuit perfecta. nō ergo indiget temporali natiuitate, & ita uidetur quod non ſit temporaliter natus.

¶ 3 Præt. Natiuitas proprie perſonæ conuenit: ſed in Chriſto eſt vna tantū perſona. ergo in Chriſto eſt tantum una natiuitas.

¶ 4 Præt. Quod duab. natiuitatib naſcitur, bis naſcitur, ſed hęc vr eſſe falſa, Chriſtus eſt bis natus, quia natiuitas eius, qua de Patre eſt natus, interruptionē nō patitur, cum ſit æterna: quod tamen requiritur ad hoc aduerbiū bis: ille.n. dicitur bis currere, qui cum interruptione currit. ergo uidetur quòd in Chriſto nō ſit ponēda duplex natiuitas.

SED CONTRA eſt, quod Dama. dicit* in 3. lib. confitemur duas Chriſti natiuitates, vnā, quę eſt ex Patre*, æternam: & unā, quę eſt in vltimis tēporib. propter nos.

RESP. dicendum, quod (ſicut dictum eſt.*) natura cōparatur ad natiuitatē, ſicut terminus ad motū, uel mutationē. Motus aūt diuerſificatur, ſecundū diuerſitatē terminorū, ut patet per Philo. in 5. Phyſic.* In Chriſto autem ſunt duæ naturę, diuina.ſ. & humana: quarum unā accepit ab æterno à Patre, alterā accepit tēporaliter a matre, & ideo* neceſſe eſt attribuere Chriſto duas natiuitates, vnam, qua æternaliter natus eſt a Patre, aliam, qua tēporaliter natus eſt à matre.*

AD PRIMVM ergo dicendum, quod hæc fuit obiectio cuiuſdā Feliciani hæretici, quam Augu.* in libro cōtra Felicianū ſic ſoluit, Fingamus, inquit, ſicut pleriq; uolunt, eſſe in mundo aīam generalē, quæ ſic ineffabili motu ſemina cuncta uiuificet, vt nō ſit concreta cū genitis, ſed uitā præſtet ipſa gignendis: nempe cū hæc in uterum, paſſibilē materiam ad vſus ſuos formatura peruenerit, vnā facit ſecū eſſe perſonā eius rei, quam nō eādem conſtat hēre ſubſtantiā: & fit operante anima, & patiente materia, ex duabus ſubſtantijs unus hō. Sicque animam naſci fatemur ex utero, non quia antequam naſceretur, quātum ad ſe attinet, ipſa penitus non fuiſſet: ſic ergo, immo ſublimius natus eſt de matre filius Dei ſecundum hominem, eo pacto quo cum corpore naſci docetur, & animus, non quia utriuſque ſit una ſubſtantia, ſed quia ex utraque fit una perſona. Non tñ ab initio carnis incępiſſe dicimus dei filium, ne temporalem credat aliquis deitatem. non ab æterno filij Dei nouimus carnē, ne nō ueritatē humani corporis, ſed quandā eū ſuſcepiſſe putemus imaginem.

AD II dicendum, quod hæc* fuit ratio Neſtorij, quā ſoluit Cyrillus in quadā epiſtola dicens, Nō dicimus, quod filius Dei indiguerit neceſſario propter ſe ſecūda natiuitate poſt eā, quæ ex Patre eſt, eſt.n. fatuū, & indoctum exiſtentē ante oia ſæcula, & conſempiternū Patri indigere dicere initio, ut ſit ſecundo. Quoniam autem propter nos, & propter noſtrā ſalutē vniens ſibi ſecundum ſubſiſtentiam, quod eſt humanum proceſsit ex muliere, ob hoc dicitur naſci carnaliter.

AD III dicendum, quod natiuitas eſt perſonæ, ut ſubiecti, naturæ autem, ut termini. Poſſibile eſt aūt vni ſubiecto plures trāſmutationes ineſſe, quas tñ neceſſe eſt ſecundum terminos uariari. quod tamen non dicimus, quaſi æterna natiuitas ſit tranſmutatio, aut motus, ſed quia ſignificatur per modum mutationis, aut motus.

AD IIII dicendum, quòd Chriſtus pōt dici bis natus, ſecundum duas natiuitates: ſicut.n. dr bis currere, qui currit duob. temporibus, ita poteſt dici bis naſci, qui ſemel naſcitur æternitate, & ſemel in tpe. quia æternitas, & tps multo magis differunt quàm duo tpa, cū tamen utrumque deſignet menſuram durationis.

ARTICVLVS. III.*

Vtrum ſecundum temporalem Chriſti natiuitatem, B. Virgo poſſit dici mater eius.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr quod ſecundum tpalē natiuitatē Chriſti, B. Virgo nō poſſit dici mater eius: ut.n. ſup. dictū eſt,* B. Virgo Maria nihil actiue in generatione Chriſti opata eſt, ſed ſolam materiā miniſtrauit, ſed hoc non vr ſufficere ad rōnem matris, alioquin lignū diceretur eſſe mater lecti. aut ſcāni. ergo uidetur quod B. Virgo non poſſit dici mater Chriſti.

¶ 2 Præt. Chriſtus ex B. Virgine miraculoſe natus eſt, ſed miraculoſa generatio, nō ſufficit ad rōnē maternitatis, uel filiationis: nō.n. dicimus Euā fuiſſe filiam Adæ. ergo uidetur quod nec Chriſtus debeat dici filius B. Virginis.

¶ 3 Præt. Ad matrē pertinere vr deciſio ſeminis, ſed ſicut Dam. dicit in 3. lib. corpus Chriſti nō ſeminaliter, ſed conditiue a Spirituſancto formatū eſt. ergo uidetur quòd beata Virgo non debeat dici mater Chriſti.

SED CŌTRA eſt, quod dr Matt. 1. Chriſti generatio ſic erat, cū eſ-

Marginal commentary (left):

attribuendæ ſunt duæ natiuitates &c. Antecedens ex fide. Conſequentia probat, quia natura ſe hēt ad natiuitatē ut terminus ad motū. motus aūt diuerſificatur, ſecundum diuerſitatē terminorū, 5. Phy. Ex hoc.n. manifeſte ſequitur, quod diuerſitas naturarū terminantium, inferat diuerſas natiuitates, ac per hoc duæ naturæ inferūt duas natiuitates. ¶ In cōſione ad vltimū habes in litera ſatisfactionē ad rem, ſi ad formā inſtantiæ, quod bis exigit interruptionem menſuræ totes primū actū, & ſecundū ſi ſecundum dicere cupis, dicito, quod eſt verū, ſi primus, & ſcdus actus mēſurantur menſura durationis vnius rōnis, puta quod tpe ſit utriuſque mēſura, aut æternitas ſit vtriuſque menſura. Oportet.n. interrupto tpe currere, qui bis currit in tpe, & ſimiliter oporteret interrupta æternitate naſci, qui bis in æternitate diceretur nat*. Sed diuerſarū rōnum exiſtentibus menſuris, actus (puta intellectionis, volitionis, natiuitatis, dum una intellectio alicuius eſt in æternitate, & altera in tpe, & ſic de alijs) pōt dici, quod ille bis intellexit la, idē ſemel in ęternitate, & ſemel in tpe abſque æternitatis interruptione: & rō in lra aſſignatur, quia plus differunt æternitas menſuræ durationis æternitas. & tps, quàm duo tpa interrupta, puta hodie, & poſt cras. Nun oportet igitur natiuitatē Chriſti diuinā, interruptionem hēre reſpectu natiuitatis Chriſti humanæ, ad hoc ut Chrs vere dicatur bis natus, quia plus diſtat mēſura diuinę natiuitatis à mēſura humanæ natiuitatis, quàm ſi una fuiſſet ante mille annos, & alia hodie.

Marginal references (left): li. 3. orth. 6. ca. 7. in med. — art. præc. — lib. 5. Phy. tex. 4. & ſeq. to. 2. — ſerm. 4. — 8 12. paolo poſt prin. tom. 6.

Marginal references (right): In concil. Calcedon. actione 1. in epiſt. ad Neſtoriū circa me.

SV. QVÆ. XXXV. ART. III.

Ferr. 4. cont. c. 35. 34. Cap. 3. d. 4. q. 1. con. 2. Medina. a. 3.

Tituluis, an B. Virgo uere poſſit dici mater Chriſti. ¶ In corpore una cōcluſio, B. Virgo eſt uere mater Chriſti. Probatur, Corpus Chriſti nō eſt de cœlo allatū, ſed de Virgine matre ſumptū, & ex puriſſimis ſanguinibus eius formatū. ergo B. Virgo eſt vere mater Chriſti. Ab eo quo ad primā partē ex oppoſita hæreſi Valentini patet, quo ad ſcdā verò patet ex antedictis. Cōſequentia probatur, quia hoc ſolū requiritur ad rōnē matris. ¶ Circa generationē hāc dubiū nō occurrit, quia apparet vitiū petitionis principij in ea, dū aſſumitur quod corpus Chriſti ſumptū eſt ex Virgine matre, nā probandū erat, quod illa nulla eſſet mater. Nec valet dicere quod aſſumitur corpus Chriſti ſumptū ex matre, & concluditur, Chriſtū eſſe matrē: quoniam tota rō de Chriſto eſt rōne corporis, ideo ſit B. Virgo mater eius, & in vna ver

Part. 3. 290 t. d. 3. q. 2. a. 1. & 2 & d. 4. q. 2. a. 2. & 4. cōt. G. 5. & c. 34 & 44 & opu. 1. 3. ca. 22. & . 30 & opu. 6. c. 5. com. 4 q. 32. art. 4

li. 3. c. 2. 4. & 7.

tiur rõnem, an rõne corporis, an Chriſti B. Virgo ſit mater.

concl. m ¶Ad hoc dr̃, q̃ ly ex matre, in premiſſis aſſumptũ breuitatis cã aſſũptũ eſt, ut uno uocabulo exprimeretur modus, quo corpus Chri ſumptum eſt ex B. Virgine, ac ſi dixiſſet, Corpus Chri ſumptũ eſt ex B. Virgine (loco naturali gñationis, & p operationẽ naturalẽ mulieris ad cõceptionẽ, & ex materia nãli, quã explicauit ſubdẽdo, Et ex puriſſimis ſãguinib. &c. vbi patet nullã incidere ſuſpitionem petitionis principij. q.52.ar.4. q.31.ar.5. q.35.art.3

¶In reſp. ad tertiũ, aduerte ad crebrã repetitionẽ nõ neceſſarii cõcurſus ſeminis muliebris ad gñonẽ, & intellige Auctorẽ non ſenſiſſe, q̃ ſemẽ mulieris ſit excreſcentia uteri (ut Ariſtoteles putauit) ſed q̃ cõcurrat ad gñationẽ, non neceſſario tñ. Et pp̃ea apud Auctorem ex hoc ipſo, q̃ ſemẽ muliebre ordinatum eſt ad gñationẽ, licet nõ neceſſario, hr̃ rõ peccati molliciei in muliere uoluntarie ſeminante ſola: abutit. n. ſemine ad gñationẽ ordinato. lib. 3. c. 7. circa me.

ſet deſponſata mater Ieſu Maria, Ioſeph &c.

RESP. dcẽdm, q̃[m] B. Virgo eſt vera, & nãlis mr̃ Chri.[n] ſicut. n. ſupra dictum eſt,* corpus Chri, nõ eſt de cęlo allatũ, ſicut Valẽtinus hæreticus poſuit, ſed de Virgine matre ſumptũ, & ex puriſſimis ſanguinib. eius formatũ. Et hoc ſolũ reqrit ad rõnem matris, ut ex ſupradictis patet.* vñ B Virgo vere eſt mr̃ Chri.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, q̃ (ſicut s. dictũ eſt) paternitas, ſiue maternitas, & filiatio, nõ cõpetũt in quacũq; gñatione, ſed in ſola gñatione viuẽtiũ: & iõ ſi aliqua inanimata ex aliqua materia fiãt, non pp̃ hoc cõſequit in eis relatio maternitatis & filiationis. ſed ſolũ in gñatione viuentiũ, q̃ proprie natiuitas dr̃.

AD II dcẽdm, q̃ ſicut Dama.* dicit in 3 li. natiuitas tpa is, qua Chrs eſt natus pp̃ nr̃am ſalutẽ, eſt quodãmodo ſm̃ nos, qm̃ natus eſt hõ ex muliere, & tpe cõceptionis debito Sup nos aũt, qm̃ nõ ex ſemine, ſed ex Spiritu ſancto, & ſancta Virgine, ſupra legẽ cõceptionis. ſic igit ex parte matris natiuitas illa fuit naturalis, ſed ex parte operationis Spũſſancti, fuit miraculoſa. vnde B. Virgo eſt uera, & naturalis mater Chriſti.

q.52.art.4 D. 661. & 3117. AD III dcẽdm, q̃ (ſicut ſupra dictum eſt*) reſolutio ſeminis fæminæ, non pertinet ad[d] neceſſitatem conceptus, & ideo reſolutio ſeminis non ex neceſſitate requiritur ad matrem.

SV. QVÆ. XXXV. ART. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 34. 45. Medina. a. 4.

Titulus clarus ut ſonat.

Ferr. c. 191 3. d. 4. q. 2. art. 3. & 4. cõtr. c. 34. 43. & 45. h. Et op. 3. c. 229. ¶In corpore duæ ſũt concluſiones. Prima eſt. B. Virgo vere dr̃ mr̃ Dei. Scđa eſt. Hæreticum eſt negare B. Virginẽ eſſe matrem Dei. Prima concluſio pbat. Oẽ nomẽ ſignificans in concreto aliquã naturam, põt ſupponere p qualibet hypoſtaſi illius naturæ. ergo ly Deus, põt ſupponere pro hypoſtaſi diuinæ, & humanæ naturæ. ergo pſonæ illi ſuppoſitæ, uel nomine dei, uel hoīs, põt attribui qcqd rõne diuinæ, uel humanæ naturæ conuenit, ergo vere põt dici Deum cõceptum, & natũ de Virgine. ergo B. Virgo uere põt dici mater Dei. Añs patet. prima cõſeqñẽtia pbat, q̃a unio incarnationis facta eſt in hypoſtaſi. Scđa, ex eiſdẽ eſt euidens. Tertia pbat, q̃a concipi, & naſci attribuit hypoſtaſi ſm̃ naturam illam, in qua concipit, & naſcit: iã aũt ex dictis patet, hypoſtaſim Verbi a principio cõceptionis unitã naturæ humanæ. Quarta pbat, q̃a ex hoc aliqua mulier dr̃ alicuius mater, quòd eum cõcepit, & genuit. Can. 1. cõcil. Eph. 1. te. 1. cõc.

ARTICVLVS IIII

Vtrum beata Virgo debeat dici mater Dei.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ B Virgo non debeat dici mater Dei. Non. n. dicẽdũ eſt circa diuina myſteria, niſi qđ ex ſacra ſcriptura[h] hr̃: ſed nũquã in ſacra ſcriptura legit, q̃ ſit mr̃, aut genitrix Dei, ſed q̃ ſit mater Chriſti, uel mater pueri, ut patet Mat. 1. ergo non eſt dicendum, q̃ B. Virgo ſit mater Dei.

¶2 Præt. Chrs dr̃ Deus ſm̃ diuinã naturã: ſed diuina natura ñ accepit initiũ eſſendi ex Virgine. ergo B. Virgo non eſt dicenda[h] mater Dei.

F ¶3 Præt. Hoc nomen Deus, cõiter pdicat de Patre, & Filio, & Spiritu ſancto: ſi ergo B Virgo ẽ mater[h] Dei, vr̃ ſequi, q̃ B. Virgo ſit mater Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, quod eſt incõueniẽs. non ergo beata Virgo debet dici mater Dei.

SED CONTRA eſt, q̃ in capitulis Cyrilli* approbatis in Epheſina ſynodo, legit: Si quis non confitetur Deũ eſſe ſcđm veritatem Emanuel, & pp̃ hoc G Dei genitricem ſanctã Virginẽ (genuit. n. carnaliter carnẽ factã ex Deo verbũ) anathema ſit.

RESP. dcẽdm, q̃ (ſicut ſupra dictum eſt*) omne nomẽ ſignificans in concreto naturam aliquã, poteſt ſupponere p qualibet hypoſtaſi illius naturæ. Cũ autem vnio incarnationis ſit facta in hypoſtaſi, ſicut ſupra dictum eſt,* manifeſtum eſt, q̃ H hoc nomẽ Deus, poteſt ſupponere pro hypoſtaſi hñte humanam naturam, & diuinã. Et iõ quicquid conuenit diuinæ naturæ, uel humanæ, poteſt attribui illi perſonæ ſiue ſecundũ q̃ pro ea ſuppon t nomẽ ſignificans diuinam naturã, ſiue ſm̃ q̃ pro ea ſupponit nomen ſignificans humanam naturam: concipi autem, & naſci, perſonæ attribuitur, & hypoſtaſi, ſecundum naturam illam, in qua cõcipitur, & naſcitur. Cũ igitur in ipſo principio conceptionis fuerit humana natura aſſumpta a diuina perſona ſicut prædictum eſt,* conſequens eſt, q̃ uere poſſit dici Deum eſſe conceptum, & natum de Virgine. Ex hoc aũt dicitur aliqua mulier alicuius mater, quòd eum concepit, & genuit,[m] vnde cõſequens eſt, quòd beata Virgo uere dicatur mater Dei:[n] ſolum enim ſic negare poſſet, beatam Virginem eſſe matrem Dei, ſi uel humanitas prius fuiſſet ſubiecta conceptioni, & natiuitati, quàm homo ille fuiſſet filius Dei, ſicut Photinus poſuit, uel humanitas non fuiſſet aſſumpta in unitatem perſonæ, uel hypoſtaſis verbi Dei, ſicut poſuit Neſtorius. Vtrumque aũt horum eſt erroneum, vnde hęreticum eſt negare beatam Virginem eſſe matrem Dei. q.33. ar.3 concl. m

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q̃ hæc fuit obiectio Neſtorij: quę quidem ſoluitur ex hoc, quòd licet non inueniatur expreſſe in ſcriptura dictum, q̃ beata Virgo ſit mater Dei, inuenitur tamen expreſſe in ſcriptura quòd Ieſus Chriſtus eſt uerus Deus, ut patet 1. Ioan. vltim. & quòd beata Virgo eſt mater Ieſu Chriſti, ut patet Matth. 1. vnde ſequitur ex neceſſitate ex verbis ſcripturæ, quòd ſit mater Dei. Dicitur etiam Roman. 9. quòd ex iudæis

¶Scđa cõcluſio probatur. Solis duob. modis hæreticis poſſet negari, B Virginem eſſe matrem Dei, ergo hæreticũ eſt, &c. Ant. probat, & quo ad modos, & quo ad hæreſim quoad modos q̃dẽ, quia alter eſt quo poneret hõ ille prius conceptus, q̃ fuerit filius Dei: alter vero eſt, quo ille hõ poneret non eſſe filius Dei pſonaliter. Quo ad hæreſim uero, quia primũ fuit Photini, ſm̃ Neſtorij, oĩa clara ſũt. q.16. art. 1. q. 3. art. 2. & 3.

eſt

SVPER QVÆST. XXXV. ART.V.

S.bona.ſ.d.8.q.2.a.2. Scot.3.ſ.d.8.q.1.
Riccar.3.ſ.d.8.q.2. Durand.3.ſ.d.8.q.3.
Cap.3.d.7.q.1.con.2. Palud.3.d.8.q.1.& 2.
Alb.mag.3.d.8.a.2. Medina.ar.5.

eſt ſecundũ carnẽ Chriſtus, q eſt ſuper oĩa Deus benedictus ĩ ſecula. Nõ ãt eſt ex iudęis niſi mediãte beata Virgine, Vnde ille, qui eſt ſuper oĩa Deus bñdictus in ſæcula, ẽ uere nat⁹ ex beata Virgine, ſicut ex ſua mr̃e.

Ad II dcđm, ꝙ illa eſt obiectio Neſtorii: ſed Cyrillus in quadam epiſtola contra Neſtoriũ, eã ſoluit, ſic dicens. Sicut hoĩs aĩa cum proprio corpore naſciť, & tamquã unũ reputatur, & ſi uoluerit quiſpiã dicere, ꝙ eſt genetrix carnis non tñ, & animæ genetrix, nimis ſuperflue loquitur. Tale aliqd geſtum percipimus in generatione Chr̃i: natũ ẽ enim ex Dei Patris ſubſtantia, Dei Verbum quia uero carnẽ aſſumpſit, neceſſarium eſt confiteri, quia natum eſt ſcđm carnem ex muliere. Dicendũ eſt ergo, ꝙ beata Virgo dr̃ mater Dei, non quia ſit mater diuinitatis, ſed quia perſonæ habentis diuinitatem, & humanitatem, eſt mater ſecundum humanitatem.

Ad III dcđm, ꝙ hoc nomẽ Deus, quãmuis ſit cõe tribus perſonis, tamen ſupponit quãdoq; pro ſola perſona Patris, quandoque pro ſola perſona Filii, uel Spiritusſancti, ut ſupra habitum eſt. Et ita cũ dr̃, beata Virgo eſt mater Dei, hoc nomẽ Deus, ſupponit pro ſola perſona Filii incarnata.

ARTICVLVS V.

Vtrũ in Chriſto ſint duæ filiationes.

AD QVINTVM ſic pcedit. Vr̃ ꝙ in Chr̃o ſint duę filiationes. Natiuitas. n.[b] eſt cã filiationis: ſed in Chr̃o sũt duæ natiuitates. ergo etiã in Chriſto ſunt duæ filiationes.

B ¶2 Præ. Filiatio, qua quis dr̃ filius alicuius, vt matris. uel patris,[b] dependet aliqualiter ab ipſo, qa eẽ relatiõis ẽ ad aliud aliqualiter ſe habere, vñ, & in terempto vno relatiuorũ, interimiť aliud, ſed filiatio ęterna, qua Chriſtus eſt filius dei patris, nõ dependet a matre, quia nullũ æternũ dependet a tpali C ergo Chr̃us non eſt filius matris filiatione ęterna. Aut ergo nullo mõ eſt filius eius (ꝙ ẽ contra pdicta*) aut oportet ꝙ ſit filius eius quadã alia filiatione temporali. Sunt ergo in Chriſto duæ filiationes.

¶3 Præ. Vnũ relatiuorũ poniť ĩ definitiõe alterius, ex quo patet, ꝙ unũ relatiuorũ ſpecificať ex alio: ſed unũ, & idẽ nõ põt eẽ ĩ diuerſis ſpecieb. ergo impoſ- D ſibile vr̃ ꝙ una, & eadẽ[b] relatio, termineť ad extrema omnino diuerſa: ſed Chr̃s dr̃ filius Patris æterni, & matris tẽporalis, qui ſunt termini omnino diuerſi. ergo uidetur ꝙ nõ poſſit eadem relatione Chriſtus dici filius Patris, & matris ſunt ergo in Chr̃o duæ filiationes.

Titulus de filiationibus realibus, hoc eſt an ambæ ſint reales relationes, intelligitur.

¶In corpore quatuor fiunt. Primo ponunť duę circa quæſitũ opiniones: ſecundo tractatur in cõi, penes quid attenditur unitas, uel pluralitas relationis realis: tertio, applicatur ad Chriſti filiationem: quarto reſpondetur quęſito.

¶Quo ad primũ, prima opinio ponit duas reales in Chr̃o filiationes, pp plures natiuitates, quæ ſunt cãæ: ſecunda ponit unam tñ pp unitatem pſonæ, quæ eſt ſubiectum.

¶Quo ad ſcđm aduertendum eſt, ꝙ tria cõcurrunt ad reãlẽ relationẽ, ſ. cã, non quæcunque, ſed ea, quæ fundat relationẽ (ut albedo reſpectu ſimilitudinis, & quantitas reſpectu qualitatis, & generatio actiue reſpectu paternitatis, & ſimilia) ſubiectum, in quo, ſ. eſt ſubiectiue ipſa relatio, ut paternitas in perſona Patris, & ſic de aliis. Et terminus ad quẽ, vt ad correlatiuũ relatio eſt, ut filiatio eſt ad quem dr̃ paternitas, & ſic de aliis. Et quia hæc inueniunť concurrere ad eſſe relatiõis, & unitas, aut

P. p.q.39. ar.7.

pluralitas ad eſſe ſpectant, ideo Auctor in cõi tractare uolens hic de unitate, uel pluralitate relatiõis realis, de qua eſt ſermo, ab iſtis trib⁹ inchoauit, & p hæc tria diſcurrit proponẽdo ꝙ penes cãm, uel ſubiectũ, & nõ penes terminũ relatio pluriſicať, excludẽdo primo terminũ eſſe penes quẽ unitas, aut pluralitas relationis attendiť. Probat ãt hoc ex eo ꝙ ad pluralitatem terminorũ multiplicareť realis relatio, ſequereť ꝙ Sortes eſſet filius duabus filiationibus realibus ſpecie differentibus, quia eſt filius patris, & matris, qđ eſt inconueniens, quia una natiuitate eſt utriuſq; filius. Et hinc ſecũdo infert penes unitatem cãę attendi unitatem ſpecificam relationis, & manifeſtat hoc primo in filiatione penes natiuitatem, ſecundo in magiſtro penes unã doctrinã, & in dño penes unum dñium. Et inde tertio profequitur pluralitatem ſpecificã attendi penes ſpecificã pluralitatem cãæ, qđ manifeſtat in magiſterio grammaticæ, & logicę, & ſic de aliis. Et demũ unitatem numeralem relationis nõ penes cãm, ſed ſubiectum ponit, & manifeſtat in patre reſpectu multorum filiorum, in quo nec plures ſpecie paternitates, quia generationes ſunt eiuſdẽ ſpeciei, nec plures numero quia forma eiuſdem rõnis, non poteſt multiplicari, in eodem ſubiecto.

¶Ad tertiũ duo de filiatiõe Chr̃i deducit. Primũ ex parte cãæ, ſ. ꝙ qa duæ sũt Chr̃i natiuitates, & ſunt diuerſarũ rõnum, conſequens eſt, ꝙ duæ ſũt ĩ Chr̃o filiationes. Scđm ex parte ſubiecti, ꝙ qa una tñ eſt pſona, & ſubiectũ filiationis non ẽ nã, nec a parte nãæ, ſed pſona, cõſequens eſt ꝙ in Chriſto non ſit filiatio tpalis, niſi cuius capax eſt perſona diuina, & ſic filiatio temporalis in Chriſto non eſt realis, ſed rationis tantum.

¶Ad quartum rñdeť primo quæſito, diſtinguendo, & concordando opiniones ambas, qa, aut ſermo eſt de filiationib. ſcđm pfectas rões filiatiõis, & ſic affirmandæ ſũt duę in Chr̃o filiationes iuxta duas natiuitates, aut ſcđm filiationis ſubiectũ, & ſic in Chr̃o nõ eſt niſi filiatio æterna, quia ſolũ eſt ſuppoſitum æternum. Secundo, excludit obiectionẽ, quõ, ſcilicet, Chriſtus dicitur filius matris, & dicit ꝙ dr̃ relatione filiationis coĩntellecta maternitati. Tertio excludit aliam obiectionem, quomodo Chriſtus dr̃ realiter filius matris, & dicit ꝙ dr̃ realiter fili⁹ ex reali maternitate ad ipſum.

Part.3 192 3.d.8.a.5. Et quol.1 arti.2. Et quo.9.q.2 a.3. Et op. 3.c.219.

¶Occurrunt hoc in loco quinque ex Scoto in 8.di.3. Sen. dubitanda, arguit enĩ contra quinque hic dicta. primum eſt circa illud, ꝙ relatiões non pluriſicanť ſcđm terminos. ſecundum eſt circa illud, impoſſibile eſt in eodem ſubiecto eſſe duas formas eiuſdem rõnis. tertium eſt circa illud, Pater unica paternitate refertur ad plures filios quartũ eſt circa rationem litterę pro principali concluſione: quintum eſt circa ipſam principalem cõcluſionem.

art.præc.

¶Contra primum ergo dictum, ſ. relationem non pluriſicari ſecundum terminos arguit Scotus, ſi ad duos terminos eſſet eadem relatio, tunc eadem relatio ſimul eſſet, & non eſſet.

¶Contra tertium dictum, quod eſt propinquum huic primo (ſ. quòd pater unica paternitate refeť ad plures filios) arguit E Scotus, primo. Pater hac paternitate primo reſpicit hunc filiũ, hac filiatione. ergo hęc paternitas non eſt ad plures filios. Antecedẽs probatur, quia ſicut paternitas fundatur ſuper genuiſſe, ita hæc paternitas ſuper hoc genuiſſe.

¶Secundo, correlatiua ſunt ſimul natura, ita, quòd non deſtructo, deſtruitur, & reliquum. ergo deſtructa hac filiatione in hoc filio, deſtruitur quoque hæc paternitas in hoc patre. ergo paternitas remanens, ad alium filium, eſt alia paternitas, niſi aut idem ſimul eſſet corruptum, & remaneret, ꝙ eſt impoſſibile, aut noua paternitas, tunc aduenisset ſine noua generatione, quod eſt etiam impoſſibile.

¶Tertio, quia quando aliquid eſt aliquo ultimate tale, non poteſt illud manere in ipſo, niſi ipſum habens illud ſit ipſo tale: ſicut non poteſt albedo manere in ſuperficie, niſi ipſa ſuperficies ſit alba: ſed relatio eſt qua habens illam, eſt ultimate ad aliud, igitur non poteſt manere eadem in eo, niſi illud in quo manet ſit illo ad idem aliud, igitur non manet eadem paternitas deſtructo illo termino ad quem habens paternitatem diceret pater paternitate illa.

¶Quarto, Pater aliquo modo aliter reſpicit hũc filiũ, & illum,

F ¶ alia relatione, habetur propoſitum, ſi non alia relatione, ſed alio reſpectu einſdem relationis, iterum habetur propoſitum, contra ſecundum dictum, quia illi reſpectus erunt eiuſdem rationis propter fundamenta eiuſdem rationis. Et propterea reſpectus iſti, aut ſunt aliud a relatione, & hoc eſt ſuperfluũ mul tiplicare ſine entia, aut ſunt idẽ relationi, & tunc ſequit̃, ꝙ eſt idem dicere, reſpectũ plurificari, & relationẽ plurificari ergo habet̃ ꝓpoſitũ.

d. 3. orth. fi. c. 3. in med.

¶ Quinto multiplicato priori, multiplicatur poſterius, ſed fundamentũ eſt prius relatione, puta generatio paternitate, ergo multiplicata generatione actiua multiplicatur paternitas.

P. p. q. 40. a. a. 3. & 4

¶ Contra ſm̃ dictũ, ſ. formas einſdem ſpeciei nõ poſſe ſimul eſſe in eodẽ ſubiecto, arguit Scotus primo, in omni ordine eſſentiali cũ unitate prioris eſſentialiter põt ſtare pluralitas poſterioris naliter, nõ per ſe, nec adæquate illi inhærentis priori: ſed ſubiectum eſt prius eſſentialiter illa diſpoſitione, quæ ponitur ſibi inhærens, nec per ſe ei inhæret nec adæquate, ergo. Maior probatur per ſimile in cauſa, & in effectu, quia nec ſubiectum eſt cauſa intrinſeca diſpoſitionis.

Sed contra eſt, ꝙ ſicut Dam. dicit in li. 3. Ea, quæ ſũt naturæ, multiplicant̃ i Chro, ñ aũt ea, quæ ſunt perſonæ: ſed filiatio maxime pertinet ad perſonam, eſt. n. proprietas perſonalis, ut patet ex his, quæ in prima parte dicta ſũt. ergo i Chriſto eſt unã tantum filiatio.

G Reſp dcẽdm, ꝙ circa hoc ſũt diuerſæ opiniones. Quidam n. attendentes ad cauſam filiationis, quæ eſt natiuitas, ponunt i Chriſto duas filiationes, ſicut, & duas natiuitates. Alii uero attẽdẽtes ad ſubiectũ filiationis, ꝙ eſt perſona uel hypoſtaſis, ponũt in Chro unã tm̃ filiationẽ ſicut & unã hypoſtaſim, uel perſonã: unitas. n. relatiõis H

¶ Secundo, quia plures ſpecies phantaſticæ eiuſdem ſpeciei ſũt ſimul in eodem organo phantaſiæ, ſecundum eandẽ partẽ organi, ergo, añs probatur. Et quidem ꝙ plures ſimul ſint, patet ex eo, quia aliter deleta una ſpecie, non poſſet quis imaginari, niſi de nouo acquireret. Quod uero ſint einſdem ſpeciei, probatur ex obiectis: quia obiecta ſunt einſdem ſpeciei. Quod autem ſint in eadem parte organi, probatur, quia organum non poteſt in tot partes minimas diuidi, quot ſunt ſpecies imaginabiles, quæ ſimul ſunt in organo phantaſiæ.

¶ Contra quartum (ſcilicet rationem illam, filiatio eſt ita ſuppoſiti ut ſubiecti, ꝙ non naturæ. ergo in Chriſto non eſt filiatio temporalis realis) arguit Scotus, primo ſi filiatio eſt tantũ perſonæ, ita ꝙ non poteſt niſi plurificata perſona plurificari, aut hoc conuenit filiationi, unde relatio, aut unde relatio* talis originis, non primum, ut patet, nec ſecundum, quia nõ magis repugnat uni perſonæ pluralitas talis relationis, quàm pluralitas originationis fundantis tales relationes, ſed Chriſtus habuit duas origines. ergo &c.

* alias nõ relatio abſolute aut nõ relationes.

¶ Secundo, quia pater æternus habet duas reales relationes originis, ſ. ad Filium, & Spiritumſanctum ſuper uno fundamento, ſ. eſſentia. ergo a fortiori Filius ſuper duo fundamenta. ſ. duas naturas, & natiuitates, habet duas filiationes reales.

¶ Tertio, Chriſtus habet duas operationes, ergo duas filiationes. Probatur cõſequentia, quia relatio originis nõ magis quã operatio reſpicit ſuppoſitũ, quia ſuppoſiti eſt operari, primo Metaph.

¶ Quarto, Chriſtus ſi genuiſſet plures filios, habuiſſet duas paternitates ad illos ergo nũc hẽt duas filiationes propter duas natiuitates. Quinto, ſi filiatio tantummodo diceretur de Chriſto ſm̃ rationem perſonalitatis æternæ ſequeretur. ꝙ hæc eſſet falſa, Chriſtus, inquantum homo, eſt filius. Probatur ſequela, quia quod preciſe Chriſto conuenit ſecundum rõem perſonalitatis æternæ, non dicitur de eo, inquantũ homo: propterea. n. iſta eſt falſa, Chriſtus, inquantum homo, eſt perſona.

¶ Contra quintum (ſ. filiatio temporalis Chriſti non eſt relatio realis) arguit Scotus probando ultimam particulam, de qua ſola eſt quæſtio. ſ. ꝙ ſit realis. Primo, illa relatio eſt realis, quæ rõ ſequitur extrema ex natura extremorum ſine actu intellectus ſed poſita matre generante & ſuppoſito habente natiuitatem per generationẽ ex natura extremorũ ſine actu intellectus, ſeqt̃ hæc filiatio, ſicut ibi maternitas, ergo. Qd ſi quis fingat intellectũ nõ pari ad cauſandũ relationem, hoc iprobat̃, quia ſi Maria genuiſſet purũ hoĩem, fuiſſet ille uere filius relatione reali, ergo cũ Chriſtus nõ minꝰ acceperit nãm a matre ꝙ̃ purus homo accepiſſet, æque realis erit in eo relatio, ſicut in puro homine fuiſſet.

F ¶ Ad hæc dubia mota. ſm̃ ordinem dictorũ in lra rñdendũ eſt, non eodem ordine, ſed prout doctrinæ ordo exigit, ut prius ſ. cõmuniora, ꝙ̃ minus cõmunia tractentur, ut ex notis generibus ad ſpecies cognoſcendas tranſeatur et ꝓpterea ad dubiũ trigeſimumtertium, ꝙ inter illa communiſſimũ eſt, utpote in communi diſputans

uel eius pluralitas, nõ attẽdit̃ ſm̃ terminos, ſed ſm̃ cãm, uel ſubiectum. Si. n. ſm̃ terminos attenderet̃, oporteret ꝙ quilibet homo in ſe duas filiationes haberet, unã, qua refertur ad patrẽ, & aliã, qua refert̃ ad matrẽ ſed recte conſideranti apparet G eadẽ relatione referri unũ qdque ad ſuũ patrẽ, & matrẽ, ꝓꝑ vnitatẽ cauſæ, eadẽ. n. natiuitate hõ naſcit̃ ex patre, & matre, vñ eadẽ relatione ad utrumq; refert̃. Et eadẽ rõ eſt de magiſtro, q doceet multos diſcipulos eadẽ doctrina, et de dño, q gubernat diuerſos ſubiectos eadẽ ꝑtãte. ſi vero ſit cauſæ diuerſæ ſpẽ differẽtes ex cõſequẽti uidẽt relatiões ſpẽ differre. Vnde

de formis unius ſpeciei in eodem ſubiecto, dicendum eſt primo prænotando, ꝙ ratio quare formas vnius ſpeciei multiplicari in eodem dicimus impoſſibile, eſt illa radicabilis propoſitio peripatetica, Omnis diſtinctio, aut eſt ſecundũ formã, aut ſecundum quãtitatem ide qua propoſitione cũ de principio indiuiduationis tractaret̃, diffuſe dictum, eſt: hinc. n. orit̃ ꝙ implicat dicere, formas vnius ſpeciei duas, & apponere in eodem ſubiecto, quia ſi in eodem ſubiecto ſunt, ergo non diſtinguũtur ſm̃ quantitatem, ac per hoc tum non diſtinguũt, et formaliter non ſunt duæ. D. 10[illegible]7.

¶ Ad primam ergo obiectionem reſpondendo dr̃ Maior eſt uniuerſaliter falſa, & diſtinguenda propterea ad claritatem ſolutionis: poteſt ſiquidem intelligi de vnitate formali, uel de unitate numerali: ſi de unitate formali, tranſeat tanquam impertinens: ſi de unitate numerali, falſa eſt uniuerſaliter. Ratio eſt, quia in aliis a quantitate unitas numeralis poſterioris inhærentis dependet per ſe ab unitate numerali prioris, hoc eſt ſubiecti, ita ꝙ licet albedo per accidens ſe habeat ad hoc quantum, hæc tamen albedo, inquantum hæc, per ſe dependet ab hoc quanto, ita ꝙ ſi hæc albedo, ut hæc, definiretur in definitione eius poneretur hoc quantum, ꝙ eſt ſubiectum, unde cũ unitate numerali ſubiecti prioris non ſtat pluralitas numeralis accidentis poſterioris, ꝙ ſm̃ ſuam ſpeciem non per ſe inhæret, quod ſm̃ unitatẽ numeralem uendicat ſibi per ſe, & adæquate hoc ſubiectum: ꝑ I ſe quidem, quia hoc ſubiectum poneretur in definitione accidentis, inquantum hoc adæquate aũt, quia unitas numeralis huius accidentis ſubiecti, ſoli huic ſubiecto conuenit, nec extra illud inueniri, aut intelligi poteſt. Vnde probatio a ſimili nulla eſt: quoniam unitas numeralis effectus non dependet ab unitate numerali cauſæ, ut illius definitiua, ſicut unitas numeralis accidentis definienda eſt per hoc ſubiectum.

¶ Ad ſecundã obiectionem de ſpeciebus in phãtaſia, rñdet̃ tripliciter. primo, ꝙ ſi ꝓbat̃ ab arguente eſſe tot eiuſdem ſpẽi ſpẽs ſimul in una phãtaſia ꝙ ſi poſſint eſſe in diuerſis organi partibus, præſertim cũ huiuſmodi intentionalia entia videãt̃ quaſi in puncto ſaluari, ut apparet uidẽtibus ꝑ minimũ foramen tot: & multa ſũt ſimilia in phãtaſia, ſi ꝑ ꝓprias ſpẽs, ſed ꝑ ſpẽs aliquorũ totorũ, quorũ illa occurrerũt ut patet. Scdo dr̃ negãdo, in eade phantaſia inueniri plures ſpẽs, eiuſdẽ rõis, & ad ꝓbationem obiecta ſũt einſdẽ rõis, ergo ſpẽs eorũ, dr̃, ꝙ obiecta ſumũt̃ dupliciter. K ſ. in eſſe nãe, & ſic duo alba ſũt eiuſdẽ rõis, uel in eſſe ſenſibili & ſic duo alba ſũt diuerſarũ rõum, ꝙ ſic manifeſtat̃ ab ipſis repreſentãtib. nã ſicut in eſſe nãe illa tm̃ dñr uniꝰ ſpẽi, quorũ qdqd hẽt eſſentialiter unum, habet eſſentialiter aliud, ita in repreſentãdo, illa tm̃ dñr uniꝰ ſpẽi, quorum ꝗcqd repreſentat vnum totũ illud idẽ repreſentat reliquũ: ſicut ſi unũ albũ uideat̃ a duobꝰ, uel pluribꝰ, oẽs illæ ſpẽs ſunt uniꝰ ſpei, nõ. n. differũt in repreſentando, quia idem repreſentãt, ſed ſolo numero differunt, quia hæc in iſto, & alia in illo eſt: ſed duorum alborũ ſpẽs ñ ſunt vniꝰ ſpẽi, quia ſpẽs uniꝰ ñ repreſentat aliud, ut patet. Vñ cum in vna phãtaſia negemꝰ plures ſpẽs eiuſdem obiecti, cõſequenter negamꝰ plures ſpecies einſdem rõis: quia ut dictum, eſt ſpecies diuerſorum indiuiduorum ſunt diuerſarum ſpecierum quia ipſa indiuidua diuerſa, ſunt diuerſarum rõnum in eſſe ſenſato.

¶ Tertio dr̃. ꝙ ſicut lumen gñatum in eodem diaphano a ſecũda cãdela ñ eſt aliud numero a lumine genito a prima, ſed eo incidit in idem dependẽs a duob. ut partialib. agẽtib. ita cũ in phantaſia

nihil prohibet, plures tales rõnes eidẽ ineſſe, ſicut ſi aliqs eſt aliquorũ magiſter in grãmatica, & aliorũ i logica, alia eſt ratio magiſterii utriuſq;, & iõ relationibus diuerſis, vn⁹, & idẽ hõ põt eſſe magiſter, uel diuerſorũ, uel eorundẽ, ſm diuerſas doctrinas. Contingit aũt qñq;, ꝙ aliquis hẽt relationẽ ad plures ſm diuerſas cauſas, eiuſdẽ tamen ſpeciei, ſicut cũ aliqs eſt pater diuerſorũ filiorũ ſecũdũ diuerſos generatiõis actus, uñ paternitas non põt ſpecie differre, cũ actus generationum ſint idẽ ſpecie. Et quia plures formæ eiuſdẽ ſpeciei non pñt ſimul ineſſe eidẽ ſubiecto, nõ eſt poſſibile ꝙ ſint plures paternitates in eo, qui eſt pr̃ pluriũ filiorum, generatione naturali. Secus aũt eſſet, ſi eſſet pr̃ vnius generatione naturali, & alterius per adoptionẽ. Manifeſtũ autẽ eſt, ꝙ non una, & eadẽ natiuitate Chr̃s eſt natus ex patre ab æterno, & ex matre ex tpe, nec natiuitas eſt unius ſpẽi. Unde quantũ ad hoc oporteret dicere in Chr̃o eẽ diuerſas filiationes, unã temporalem, & aliam æternã: ſed quia ſubiectũ filiationis non eſt natura, aut pars nãæ, ſed ſolũ pſona, uel hypoſtaſis, in Chr̃o autẽ non eſt hypoſtaſis, uel pſona niſi ęterna, nõ põt in Chr̃o eẽ aliqua filiatio, niſi, q̃ ſit ĩ hypoſtaſi ęterna. Omnis aũt relatio, quæ ex tẽpore de deo dr̃, non ponit ĩ ipſo deo æterno aliqd ſm rẽ, ſed ſm rationem tantũ, ſicut in prima parte* habitum eſt: & ideo filiatio, qua Chr̃s refert̃ ad matrem, nõ põt eſſe realis relatio, ſed ſolum ſecundum rationẽ. Et ſic, quãtũ ad aliquid vtraq; B opinio uerũ dicit. nã ſi ᵐ attendamus ad pfectas rõnes filiationis, oportet dicere duas filiationes, ſecundũ dualitatẽ natiuitatũ. Si aũt attendamus ad ſubiectũ filiationis, qđ nõ põt eſſe niſi ſuppoſitũ ęternũ, non põt in Chriſto eſſe realiter, niſi filiatio æterna.ⁿ Dicitur tñ relatiue filius ad matrẽ relatione, q̃ cointelligit̃ relationi maternitatis ad Chr̃m: ſicut & Deus C dr̃ dñs relatione, quæ cointelligit̃ reali relationi, qua creatura ſubiicit̃ deo. Et quãuis relatio dñii nõ ſit realis in deo: dr̃ tñ realiter dñs ex reali ſubiectione creaturæ ad ipſum. Et ſimiliter Chr̃s dicit̃ realiter fili⁹ uirginis matris, ex relatiõe reali maternitatis ad Chriſtum.

AD PRIMVM ergo dr̃, ꝙ natiuitas tpalis cauſaret in Chri- D ſto tpalem filiationẽ realem, ſi eſſet ibi ſubiectũ huiuſmodi filiationis capax: qđ quidem, eẽ non poteſt: ipſum enim ſuppoſitũ æternum põt eſſe ſuſceptiuũ relationis tpalis, ut dictum eſt.* Nec põt dici ꝙ ſit ſuſceptiuum filiationis tpalis rõne humanæ nãæ, ſicut etiã, & tempo

phantaſiæ organum ſecundum eandẽ partem occurrit obiectũ eiuſdem rationis, non fit alia ſpecies, ſed præexiſtens fit dependens à duobus partialibus, conuertente anima ſpeciẽ illã ad nouum obiectũ, ita ꝙ præcedens ſpecies perficitur, & firmitate, & extenſione. Hæc rãtio ſuſtinenda eſt ab illis, qui diuerſorum indiuiduorũ nõ admittunt diuerſarũ rõnum, eſſe ſpẽs, & in eadem parte organi recipi. Ego magis rta hoc in ſecundam rãſionem. Quæ põt confirmari, quia alias, & maiori rõne differũt ſpẽs imaginatæ Sortis, & Platonis, quàm differant duæ ſpecies imaginatæ Sortis: ſed duæ ſpecies Sortis differunt rõne differentiæ numeralis. ergo ſpecies Sortis, & Plat. differunt differentia maiori, quã conſtat eſſe ſpecificam.

¶ Ad primum dubiũ dr̃, ꝙ ex hoc ꝙ relatio una eſt ad plures terminos inadæquate, non ſequitur eam ſimul eſſe, & nõ eſſe, quamuis ſequeretur ſi eſſet ad plures adæquatos terminos, qđ non eſt intelligibile: ſunt. n. duo inadæquati termini quaſi partiales termini. Et propterea uno ſublato, põt remanere eadẽ relatio ad alium, quaſi partialem terminũ. D.638.

¶ Ad ſecũdum dubiũ de unica paternitate ad plures filios rñdendo dr̃, ꝙ maior, ſeu antecedens illud. Pater hac pr̃nitate primo reſpicit hunc filiũ hac filiatione, diſtinguendũ eſt. Nã ſi ly primo, ſumit̃ pro adæquate negatur: ſi uero ſumitur primo, pro principaliter, conceditur, ſed tũc negat̃ ſequela. Nec antecedens in primo ſenſu probatur ex allata ꝓbatione, quia nihil aliud probatur, niſi ꝙ hæc paternitas habet ꝓ propria cauſa, hoc genuiſſe: ſed ex hoc negatur, ergo adæquate reſpicit hunc filium.

¶ Vbi pro claritate doctrinæ ſcito, ꝙ hæc pr̃nitas ſi ſm ꝓprias eius indicaretur, eſſet procul dubio ad ſolũ hunc filiũ, ſed ſi ſm merita ſubiecti iudicaret̃, oportet ꝙ ſit ad hunc, & aliũ filium, ꝓpter hoc, ſ. ꝙ ſecunda paternitas cedit in identitatem primæ rõnis ſubiecti, qa non habet vñ differat ſolo numero ab illa: ſicut lumen genitũ à ſecunda candela in eodem diaphano ꝑ ſe primo eſt ab hoc agente, ut patet 12. Met. ſed ꝓpter ſubiecti identitatem coincidit in idem numero lumen prius genitũ a prima candela ibi illuminãte. Et qa hmõi coincidentiæ ſunt per accidens, hoc eſt ꝑ aliud, hoc eſt, ꝑ ſubiectũ, iõ nõ ex rõnibus formarum aut eãrũ arguendũ eſt, ſed ad identitatẽ ſpectandũ eſt ſubiecti.

¶ Et per hoc patet reſponſio ad ſecundum, ſcilicet ꝙ deſtructo uno correlatiuorum deſtruitur, & reliquum, niſi per accidens cõtingat illud remanere: propoſitiones enim fiunt de eo, quod ſm proprias rationes conuenit correlatiuis, non de his quæ per accidens contingunt. Sic autem eſt in propoſito, deſtructo enim hoc filio, ſecundo, uel primo, deſtruitur hęc paternitas, niſi per accidens remaneat ratione identitatis ad paternitatem, ad reliquum: ſicut deſtructo uno albo deſtruerent̃ ſimi- A litudines omnium alborũ ad illud, niſi per accidẽs remanerẽt inter ſe. Album enim una ſimilitudine refertur ad omnia alba, niſi quaſi infinitas relationes reales diſtinctas realiter etiam ab hac albedine ponat Scotus in hoc albo ſimul, quod eſt ridiculũ, abſurdũ, & ſuperfluum. Et hæc eſt altera reſponſio à ſuperius data de termino adæquato, uel inadęquato.

¶ Ad tertiũ dicitur, ꝙ maior eſt uera per ſe, põt tñ eſſe falſa ꝑ accidens, ut dictum eſt. Licet. n. Sortes ſit pater hac paternitate ad hunc filium, & nõ poſſit per ſe remanere hęc paternitas ſine hoc filio, põt tñ ꝑ accidens remanere abſque hoc, ꝙ dicat̃ ad hunc filium. Et ratio eſt reddita ex parte ſubiecti, & ex parte termini, quia eſt inadęquatus. P.p.q.13. act.7. Concl.

¶ Ad quartũ dicit̃, ꝙ pater eadem relatione, & eodem reſpectu reali reſpicit utrũque filium. Et cum apud Auctorẽ inuenitur, ꝙ reſpect⁹ ſunt diuerſi, nõ intelligitur de diuerſitate reali, ſed rõnis, qa unica illa realis relatio duorum reſpectuũ rõnẽ induit, dũ cointelligit̃ reſpicere diuerſos terminos, ita ꝙ in ſe nõ eſt diuerſitas reſpectuũ, ſed reſpectuorũ, quibus illa una relatio, quaſi duplex cointelligitur. Et ſic ruit tota fabrica argumẽti, quod de reſpectibus realibus loquitur.

¶ Ad quintum negat̃ aſſumptũ uniuerſaliter, ut aſſumit̃, & ſpãliter etiam de fundamentalis cauſę ſucceſſiuæ multitudine numerali in eodem ſubiecto permanẽte. Poſſunt. n. ſucceſſiuæ generationes actiuę multiplicari, & tñ permanentia conſequentia oportet in identitatẽ cedere, propter identitatem ſubiecti non compatientis permanentium numeralem diſtinctionem in ſe uno. In cor. ar

¶ Ad quartum dubiũ de ꝓprio filiationis ſubiecto dr̃, ꝙ filiatio nec ex eo ꝙ relatio, nec ex eo ꝙ relatio originis, hẽt ꝙ nõ plurificet, niſi plurificata pſona, ſed hoc hẽt ex eo ꝙ ſola pſona capax eſt filiationis, ſicut, & pr̃nitatis: nulla. n. nã, nulla pars nãę, aut pſonæ capax eſt pr̃nitatis, aut filiationis, vt patet ex eo ꝙ nihil horũ põt dici pr̃, uel fili⁹. Vñ patet, ꝙ nõ eſt ad ꝓpoſitũ pluralitas relationũ originis ĩ Patre ęterno, nec pluralitas gnationũ ĩ qm̃ gñatio eſt ſubiectiue ĩ parte nãæ, hoc eſt materia. Filiatio aũt immediate eſt in pſona, alioqñ illud mẽbrũ poſſet dici filius: ſicut ſupficies dr̃ alba, qa mediat inter ſubiectũ, & albedinẽ & ſic de aliis. Et ꝑ hoc patet rñſio ad ſcdm, qm̃ nõ ex parte fundamentali, ſed ſubiecti puenit, ꝙ iſta filiatio tpalis nõ eſt realis. E

¶ Ad tertiũ negat̃ ſeqla. ad pbõnẽ dr̃, ꝙ aliter operatio, & aliter filiatio ẽ ſuppoſiti: nã filiatio eſt ſuppoſiti ut ſubiecti immediati, operatiõ ſrẽ ſuppoſiti mediãte nã, & potẽtia, & ſubiecto, ut patet.

¶ Ad quartum dicitur, quòd ſi Chriſtus genuiſſet nullam paternitatem realẽ ex ſuo genuiſſe acquiſiuiſſet: quia paternitas eſt ſubiectiue immediate in perſona, non minus ꝙ ãm filiatio.

¶ Ad quintum dr̃, ꝙ aññs põt habere duos ſenſus, prout ly ſecun-

dum rõnem pſonalitatis æternę, duplicites teneri pôt. Primo reduplicatiue, & tunc conceditur totũ, utpote impertinens, quia antecedens non eſt uerum, & eſt falſum, quia Chro conuenit eſſe filiũ hoīs, non ſm rõnem perſonalitatis æternæ, hoc eſt, nõ ex hoc q eſt pſona æterna. Secundo, pôt teneri ſpecificatiue, & ſic antecedens quidẽ eſt uerum, & uerum, ſed cõſequentia nihil ualet, quia procedit ſm primũ ſenſum. Conſtat.n. q oia perſonalia, ſiue humana, ſiue diuina conueniunt Chriſto ſm rationem perſonalitatis æternę, ſi ly ſm, teneatur ſpecificatiue. Chriſtus enĩ ſm ſuã perſonam eſt hic homo, & Filius hominis, ut patet.

¶ Ad quintum dubiũ de realitate filiatiõis tpalis in Chriſto, dr negando maiorem, qm oportet addere q ſuppoſitũ ſit capax noſtræ filiationis realis, pp excellentiam ſiquidẽ perſonę Chriſti prouenit, q nõ oriatur in eo filiatio realis noua. Nec oportet fingere intellectũ cooperantem filiationẽ realem, ſed ad filiationẽ rationis nõ fingitur, ſed neceſſario concurrit cointellecta filiatio ad maternitatẽ. Et cum dr, Si Maria genuiſſet purũ hoiem, ergo, negatur ſequela, quia i puro homine fuiſſet pſona capax filiationis realis nouæ: in Chro aũt licet æque acceperit naturã à matre, non tñ eſt æque ſubiectũ filiationis, quia non eſt in Chro ſuppoſitũ capax filiationis realis nouæ, ob defectũ ſubiecti pp excellentiã ſuppoſiti: nã ultra dĉ, oia requiſita ad filiationẽ realẽ inueniuntur in Chro nato, excepto ſubiecto. q qa perſona eſt, & illa eſt Deus, iõ ſubiectũ realis filiationis nouæ eẽ nõ pôt: cũ quibus tñ tenetur, q Chrs refert ad matrẽ reali relatione cãt ad eã m, & ſimilis ad ſimile, & ſic de alijs relationibus realibus, quæ non immediate ſunt in ſuppoſito ſubiectiue.

li. 4. tex. 3. tom. 3.

li. 5. meta. te. 20. to. 3

Ferr. o, 193 2. 1. q. 164 ar. 3. ad 3.

¶ In reſponſione ad ultimũ nota duo. primo q de unitate ſpecifica, & non de unitate numerali eſt ſermo i ſra dicente, In oĩbus trahentibus nauẽ eſt una relatio, nã ſpecificæ diuerſitati pſnitatis, & mĩnitatis, qa ſunt diuerſa rõne principia, contra ponitur unitas eadẽ ... principiantiũ tractũ nauis. Et ueritas eſt, q multi trahentes nauẽ multis actionibus, unã paſſiue nauis tractũ inferunt: quilibet.n. ſua propria actione concurrit. Et pp multis relationibus ſolo modo differentibus referunt ad nauẽ, quæ trahit: quilibet.n. ſua propria relatione conſequẽte ad propriã actionẽ refert, quamuis nauis, quia uno numero motu trahitur una relatione numero ad oẽs trahentes referatur. Nota ſecũdo, q filiatio ſingulorum hominum dr una ſm rem, & duplex ſm rõnem, ſm duos reſpectus intellectus, in hoc ſenſu, q ſicut albedo una ſm rem eſt multiplex ſecundũ rationẽ, puta, ut uiſibilis, ut terminatiua alterationis, ut extremitas perſpicui, &c. ita filiatio Socratis eſt una res reſpectiua, & multiplex ſm multas rõnes reſpectiuas, ita q intellectus non facit i illa filiatione reſpectũ ad patrẽ, aut ad matrẽ, ſed facit diſtinctionẽ rationis i illo uno reſpectu ſm rem, dum cointelligit illũ ut reſpõdet patri, & ut reſpondet matri.

ralis natiuitatis, qa oporteret nãm humanã aliqualr eẽ ſubiectã filiationi, ſicut eſt aliqualr ſubiecta natiuitati. cum.n. Aethiops dr albus rõne dẽtis, oportet q Aethiops dẽs ſit albedinis ſubiectũ. Nã ãt humana nullo mõ pt eẽ ſubiectũ filiatiõis, qa hęc relõ directe reſpicit pſonã.

Ad II dcẽm, q filiatio æterna non depẽdet a matre tpali, ſed huic filiationi æternæ cointelligit quidã reſpectus tpalis dependens a matre, ſecundum quã Chrs dicitur filius matris.

Ad III dcẽm, q unũ, & ens ſe cõſequunt, ut dr in 4. Met.* Et iõ ſicut cõtingit, q in uno extremorũ relatio ſit quoddã ens, in alio aũt nõ ſit ens, ſed rõ tm (ſicut de ſcibili, & ſcientia Philo. dicit i 5. Met.*) ita ẽt cõtingit q ex parte unius extremi eſt una relatio, ex parte aũt alterius extremi ſunt multę relatiões. Sicut in hoibus ex parte parẽtũ inuenit duplex relatio, una pñitatis, & alia mñitatis, q ſunt ſpecie differẽtes, pp hoc q alia rõne pr, & alia mr eſt gnationis principiũ. Si uero eſſent plures eadẽ rõne principiũ vnius actionis (puta cum multi ſimul trahũt nauẽ) in oĩbus eẽt una, & eadẽ relatio. Ex parte ãt plis, ẽ vna ſola filiatio ſm rẽ, ſed duplex ſm rõnẽ, inquantũ corrñdet utriq; relationi parentũ, ſm duos reſpectus intellect9. Et ſic ẽt quãtũ ad aliqd in Chro eſt vna tm filiatio realis, q reſpicit patrẽ æternũ: eſt tñ ibi alius reſpectus tẽporalis, q reſpicit matrẽ tpalem.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Chriſtus fuerit natus ſine dolore matris.

AD SEXTVM ſic procedit. Vr, q Chriſtus non fuerit natus ſine dolore matris: ſicut .n. mors hoium ſubſecuta ẽ ex pctõ primorũ parẽtũ (ſm illud Gen. 2. Quacũq; die comederitis ex eo, morte moriemini) ita ẽt dolor part9, ſm illud Gen. 3. In dolore paries filios: ſed Chrs mortem ſubire uoluit. ergo vr q pari ratione eius part9 eſſe debuerit cum dolore.

G ¶ 2 Pręt. Finis proportionatur principio: ſed finis uitæ Chri fuit cũ dolore, ſm illud Iſa. 53. Vere dolores nros ipſe tulit. ergo videtur, quòd etiã in ſua natiuitate fuerit dolor part9.

¶ 3 Pręt. In lib. de ortu Saluatoris narrat, q ad Chri natiuitatẽ obſtetrices occurrerũt, quæ vĩr eſſe neceſſariæ parienti pp dolorem. ergo uidetur quòd beata Virgo peperit cum dolore.

H SED CONTRA eſt, q Aug.* dicit i Sermo. d Nati. alloquẽs Virginẽ matrẽ, Nec i cõceptione, inqt, inuẽta es ſine pudore, nec i partu inuẽta es cũ dolore.

RESP. Dcẽm, q dolor parientis cãtur ex apertione meatuũ, p quos ples egredit. Dctũ ẽ* ãt ſupra, q Chrs ẽ egreſſ9 ex clauſo utero matris, & ſic nulla violẽtia aptionis meatuũ ibi fuit, & pp hoc, i illo partu nullus fuit dolor, ſicut nec aliqua corruptio: ſed fuit ibi maxima iucũditas, ex hoc, q hõ Deus ẽ nat9 i mũdũ, ſm illud Iſa. 35. Germinãs germinabit ſicut liliũ, et exultabit lętabũda, & laudãs.

I

Ad PRIMVM ergo dcẽm, q dolor partus cõſequit i muliere cõmixtionẽ virilẽ. Vñ Gen. 3. poſtquã dictũ eſt, In dolore paries, ſubdit, Et ſub viri ptãte eris: ſed ſicut dicit Aug.* i ſermo. de Aſſũp. B. Virg. ab hac ſnia excipit virgo mr dei, q, qa ſine pcti colluuiõe, & ſine virilis admiſtiõis detrimẽto Chrm ſuſcepit, ſine dolore genuit, & ſine integritatis violatiõe, pudore virginitatis itegra pmanſit. Chrs ãt mortẽ ſuſcepit ſpõtanea volũtate, ut p nobis ſatisfaceret, nõ

K

SVP. QV. XXXV. ART. VI.

Medina a. 6.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore duæ ſunt concluſiones. prima eſt, Chrs eſt natus ſine dolore matris, pbat, Chrs eſt egreſſus ex clauſo utero matris. ergo nulla aptionis meatuum uiolentia ibi fuit. ergo in illo partu nullus fuit dolor. Prima conſequentia patet, ſecunda uero pbat, qa dolor, parientis cãtur ex aptione meatuũ, per quos ples egredit. Et cõfirmat cõcluſio, qa ibi nulla fuit corruptio. Scda ccluſio eſt. In illo partu fuit maxima iucũditas. Probat dupliciter. primo rõne, qa hõ deus natus ẽ in mũdo, ſcdo auctoritate Iſ. 35. oĩa oĩa clara ſunt.

In ſer. 24. paulo a prin. t. 10.

q. 28 ar. 2.

cond. 10

¶ In rñſione ad tertiũ aduerte q Euangeliſta tres actus B. Virginis in partu dicit. ſ. q pepit, inuoluit pãnis, reclinauit in præſepio. Et ex primo qdẽ docet Ieſum Iſantem p genitalia mẽbra, & non p os, aut quæcũq; aliã partem corporis materni egreſſum, parere nãq; eſt p naturalia gñationis mẽbra prolẽ edere. Ex ſecundo uero, q ipſa mater ſuſcepit naſcentem ex ſe infantem: ex hoc. o. q ipſa extremos actus, ſcilicet parere, & inuoluere. exercuiſſe dicitur, ſicut excluditur obſtetricum obſequium ad matris ſolatium, ita, excluditur ad prolis ſuſceptionẽ, & reliquos actus intermedios, ut ſunt

c. 4. paulo a prin. incipit hic ſer. Ad interrogata, & hr to. 9.

A quaſi ex neceſſitate illius ſnię, qa ipſe mortis debitor nõ erat.

Ad ii dcđm, ꝙ ſicut Chrus mor ẽdo deſtruxit mortẽ noſtrã, ita ſuo dolore nos a dolorib. liberauit & iõ mori uoluit cũ dolore, ſđ dolor parẽtis matris nõ ꝑtinebat ad Chrm, q ꝓ pctis noſtris ſatisfacere ueniebat, & iõ non oportuit; ꝙ mr eius pareret cum dolore.

B Ad iii dcđm, ꝙ Luc. 2. dr, ꝙ beata Virgo ipſum puerũ, quẽ pepererat, pannis inuoluit, & poſuit in pſepio. Et ex hoc oſtẽdiẽ narratio illius libri, qui eſt apocryphus, eſſe falſa. Vñ Hier. dicit cõtra Eluidium: Nulla ibi obſtetrix, nulla muliercularũ ſedulitas interceſſit: & mr, & obſtetrix fuit. Pannis, inqt, inuoluit infantẽ, & poſuit in pſepio: quæ ſnia apocryphorum deliramenta conuincit.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Christus debuerit in Bethleem naſci.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit. Vr ꝙ Chrs nõ debuerit in Bethleem naſci. Dr. n. Iſa. 2. De Sion[b] exibit lex, & uerbũ Dñi de Hieruſalẽ: ſed Chrs eſt uere uerbũ Dei. ergo de Hieruſalẽ debuit prodire in mundum.

¶ 2 Prę. Mat. 2. dr ſcriptũ eſſe de Chro, ꝙ Nazarenus uocabitur, qđ ſumit ex eo qđ ſcribit Iſa. 11. Flos de radice eius aſcẽdet. Nazareth. n. flos interpretatur ſed maxime aliqs[b] denominat a loco ſuę natiuitatis. ergo vr ꝙ in Nazareth naſci debuerit, vbi ẽt fuit conceptus, & nutritus.

¶ 3 Prę. Ad hoc dñs natus eſt in mũdo, ut[b] ueritatis fidẽ annunciaret, ſm illud Ioã. 18. In hoc natus ſum, & ad hoc ueni in mũdũ, ut teſtimoniũ perhibeã ueritati: ſed hoc facilius fieri potuiſſet, ſi natus fuiſſet in ciuitate romana, q̃ tunc dñatũ orbis habebat. Vñ & Paulus Romanis ſcribẽs dicit Rom. 1. Fides ueſtra annunciat in vniuerſo mundo. ergo ur, ꝙ non debuerit in Bethleem naſci.

Sed contra eſt, quod dr Michęæ. 5. Et tu Bethleẽ Ephrata, paruulus es in millibus Iuda, ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſrael.

A Reſp. Dcđm, ꝙ[a] Chrus in Bethleẽ naſci uoluit duplici ratione. Primo quidẽ, qa factus eſt ex ſemine Dauid ſm carnẽ, ut dr Ro. 1 Cui ẽt facta fuerat repromiſſio ſpãlis de Chro, ſm illud 2. Reg. 23. Dixit uir cui cõſtitutũ eſt de Chro Dei Iacob. & iõ in Bethleẽ, de qua natus fuit Dauid, naſci uoluit, ut ex ipſo loco natiuitatis, ꝓmiſſio ei facta impleta oſtenderet, & B hoc deſignat Euãgeliſta dicẽs, Eo q eſſet de domo, & familia Dauid. Scđo, qa (ut Greg. dicit in Hom.*) Bethleẽ domus panis interpretat. Ipſe aũt Chrus eſt qui ait, Ego ſum panis uiuus, qui de cęlo deſcendi.

Ad primum ergo dcđm, ꝙ ſicut Dauid in Betheleẽ natus eſt, ita ẽt Hieruſalẽ elegit, ut in ea ſedẽ regni cõſtitueret, & tẽplũ dei ibi ædificaret, & ſic Hie C ruſalẽ elegit, ut eſſet ciuitas ſimul regalis, & ſacerdotalis. Sacerdotiũ ãt Chri, & eius regnũ ꝓcipue cõſumatũ eſt i eius paſſione, & iõ cõueniẽter Bethleẽ elegit natiuitati, Hieruſalẽ. uero paſſioni. Silr ẽt ꝑ hoc hoim gloriã cõfutauit, q glorianĩ de hoc, ꝙ ex ciuitatibus nobilib. originẽ ducunt, in quib. ẽt præcipue uolunt honorari. Chrus aũt econuerſo, in ciuitate igno D bili naſci uoluit, & in ciuitate nobili pati opprobrium.

Ad ii dicendũ, ꝙ Chrs florere uoluit ſm uirtuoſam cõuerſationẽ, non ſm carnis originẽ. & iõ in ciuitate Nazareth educari uoluit, & nutriri, in Bethleem aũt uoluit quaſi peregre naſci: quia, ut Gre.* dicit per humanitatẽ quã aſſumpſerat, quaſi alieno naſcebat: non ſm poteſtatẽ, ſed ſm naturam E Et etiam (ut Beda† dicit) in diuerſorio loco egebat, ut nobis multas manſiones in domo Patris ſui præpararet.

Ad iii dcđm, ꝙ ſicut dr in quodã ſermone Epheſini concilij, Si maximã Romã elegiſſet ciuitatem, ꝓp potentiã ciuium mutationẽ orbis terrarũ putarent, ſi filius fuiſſet Imperatoris, poteſtati utilitatẽ aſcriberẽt: ſed ut diuinitas cognoſcerẽt orbẽ transformaſſe terrarũ

ablutio, & alia quæ ſolent fieri. Rationabile aũt eſt, ut mirabilẽ partũ angelica miniſteria fouerint, ita ut Angelorũ miniſterio tã naſcens filius, q̃ parens mater oĩa, q ẽt in ſtatu innocẽtiæ opportuna fuiſſent, q non ex peccato, ſed ex natura ſũt habuerint, q̃uis alio mõ, puta, abſq; ablutione mundiciã &c. q̃uis a rõe remotum non ſit, ut mater ipſa edocta ab Angelis, oĩa perfecerit. Primũ tñ rõnabilius vř, vt, & manus virgineę ab hmõi obſcuris ſecuræ ẽt Imunẽs, & mens ipſius ad tanti gaudii fructus magis unita eſſet, & cuius oĩa expeditent, & Ioſeph ſides tã cito, tam munde, tam expedite cernens ueritatem euãgeliũ, & infantẽ editũ, impletum eſſe expediretur, quia quod in ea natum eſt, de Spiritusſancto eſt, & cum expedita matre adoraret natũ mundi dñm. Et licet publica miracula ab infante fieri nõ debuerint, ne phantaſma putaret illius humanitas, ſecreta tñ, quæ ab hac ſuſpitione aliena ſunt, non dedecet ipſum eſſe ad Virginis matris obſequia, ut ſuauis ſit ſp omnium diſpoſitio a diuina procedens ſapientia.

Porr. 8. 194 Inf. q. 45. art. 10. ad 1. Et Mat. 2. cor. 6. B op. 60. ca 4. co. 4.

SVP. QV. XXXV. ART. VII.

Medina ar. 7.

Titulus clarus, q in corpore una cõcluſio, Chriſtus in Bethleem naſci nobili. Probaturque dupliciter, primo ad literam, ſecundo myſtice.

¶ Aduerte hic, ꝙ Auctor reddit rõem ex parte loci nobili, quare Chrs uoluerit naſci ibi, quæ ratio eſt ẽt rõ quare propheta ſi fecerit ſe ibi naſciturum, & ꝓpea non affertur in litera ratio ex parte prophetiæ implendæ.

¶ In reſione ad ſm. nota ꝙ ad literã ideo in diuerſorio naſci elegit Chrs, ut ſacerrima uirg. nec partus occultũ abſq. matris conſanguinearumq; no ta maneret. Si. n. in ciuitate peperiſſet, oportuiſſet obſtetricẽ uocare, & cõſanguineas, & ſic aut uirginitas matris fuiſſet manifeſtata, aut reprehẽſa mr fuiſſet, ꝙ non uocaſſet, immo ſorores eius obſtetricẽ ẽt ad inuitã matrẽ cõuocaſſent: Nec obſtat in Bethleẽ natus dr, qm Bethleẽ appellatione ueniunt ẽt ſuburbana domus. In cui* ſignũ Herodes audito ꝙ in Bethleẽ naſceret, iuſſit occidi i Bethleẽ, & in oĩbus finibus eius infantes, intelligens per locũ natiuitatis Chri, totũ iuxta fines Bethleẽ. Suauiter ergo oĩa diuina diſpoſuit ſapientia, dum naſci in diuerſorio elegit, ubi nullius curã, uel incuria cenſorẽ haberet, ubi & a Magis adorãdus erat abſque arbitris ciuib. ſ. admirantibus eorũ ingreſſum, abſque in dicẽ l domũ Ioſeph, ꝓp quod diuerſoriũ hoc, non intra ciuitatẽ, ſed extra uidetur fuiſſe, ut ipſum diuerſorii nomen ſonat. nam ſi intus fuiſſet, potuiſſent Herodi teſtificari multi, qua Magi in Bethleem ingreſſi eſſent &c. ſed ubi per uiam in diuerſoria domo celebrata eſt adoratio.

¶ In rñſione ad tertiũ nota ꝙ ipſe Chriſtus Romæ caput Eccleſiæ ſuæ ſtatuit, non ſolum ratione communi, quia facta Apoſtolorum ſunt facta Chriſti, iuxta illud, ſine me nihil poteſtis facere, ſed quia uolenti Petro ex Roma recedere, ſicut olim ex Antiochia receſſerat ipſe Chriſtus obuiauit iubens ut reuerteretur, & Romæ ſedes apoſtolica ſtabiliatur, & dum dixit, Venio Romam iterum crucifigi: ſi enim Petrus alibi ſedẽ elegiſſet, non Romæ, ſed in loco illo ubi poſtremo ſediſſet, caput Eccleſiæ fuiſſet. Et ſicut nunc non Anthiochena, ſed Romana eccleſia caput eſt, quia Romanus pontifex ſucceſſor eſt Petri: ſimiliter in illo caſu, non Romanus, ſed

illius

Concilio

Hom. 8. in euang. nõ procul a princ.

Hom. 8. in euang. nõ remote a princ.

† Ca. 2. in Luc. ſuper illud, Et reclinauit eũ in præſepio, eſt ca. 5. ſecundum ord. Bed. to. 5.

* [illegible] alterius loci Pōtifex ſucceſſor fuiſſet Petri, ac Chri uicarius. Ipſe ergo Chrs pcipiẽdo regreſſum, & eiuſdẽ, Romæ ſtatuit caput Eccleſiæ. quocirca nõ pōt humana auctoritatem mutari, & fieri ut alius, quã ſucceſſor Petri Romanus Pontifex ſit caput Eccleſiæ.

SVP. QV. XXXV. ART. VIII.

Medina ar. 8.

Titulus clarus. ¶In corpore unica eſt concluſio. Chrs cõuenientiſſimo tpe eſt natus. Probatur: Chrs tamq̃ dñs, & conditor oim tẽporũ, elegit ſibi tps, quo naſceret. ergo conuenientiſſimo tpe natus eſt. Añs manifeſtaẽ dupliciter, primo, ex drĩa inter Chrum, & alios homines. Secũdo, ex ſimili, quia elegit ſibi, & locũ, & matrẽ. Cõſequentia probatur, quia quæ a Deo ſunt ordinata ſunt, & conuenienter diſpoſita. Vbi nota, q plus inferẽ q̃ probetur, pp materiã, & eius claritatẽ: probat. n. q conuenienti tpe, inferẽ aũt, q cõuenientiſſimo tpe: quia ſi oĩa a Deo ſunt conuenienter diſpoſita, ea, quæ ſunt circa propriam ipſius Dei pſonam, oportet conuenientiſſime eſſe diſpoſita. Et hoc clarum erat, q. a de ipſo Chro eſt ſermo in concluſione.

Part. 3. 194

pauperculã elegit matrẽ, & pauperiorẽ patriã. Elegit aũt Deus infirma mundi, ut confundat fortia, ſicut dr̃ 1. ad Corin. 1. Et iõ, ut ſuam poteſtatem magis oſtẽderet in ipſa Roma, q̃ caput mundi erat, ẽt caput Eccl'æ ſuæ ſtatuit, in ſignũ pfectæ uictoriæ ut exinde fides deriuaretur ad vniuerſum mũdũ, ſm̃ illud Iſa. 26. Ciuitatẽ ſublimẽ humiliabit, & Cõculcabit eã pes pauperis, ſ. Chri, greſſus egenorũ, i. Apoſtolorum Petri & Pauli.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Chriſtus fuerit tempore congruo natus.

AD OCTAVVM ſic pcedi tur. Vr̃ q Chrs nõ fuerit congruo tpe natus. Ad hoc.n. Chrs venerat,[b] vt ſuos in libertatẽ reuocaret. Natus eſt ãt tpe ſeruitutis, quo.ſ. totus orbis pcepto Aug. deſcribiẽ, quaſi tributarius factus, vt hr̃ Luc. 2. ergo vr̃ q non congruo tempore Chriſtus fuerit natus.

¶2 Præt. Promiſſiones de Chro naſcituro gentibus non fuerãt factæ, ſm̃ illud Roma. 9. Quorũ ſunt promiſſa: ſed Chrs natus eſt tpe, quo rex alienigena dominabatur: ſicut patet Matt. 2. Cũ natus eſſet Ieſus in diebus Herodis regis.[h] ergo vr̃ q non fuerit cõgruo tempore natus.

¶3 Præ. Tps pſentiæ Chri in mũdo diei comparaẽ, pp id, q ipſe eſt lux mũdi: vñ ipſe dicit Ioã. 9. Me oportet operari opera ei*, q miſit me, donec dies eſt ſed i æſtate ſunt dies lõgiores, q̃ in hyeme.[h] ergo cũ natus fuerit in profundo hyemis. 1.8. Calendas Ian. vr̃ q non fuerit conueniẽti tempore natus.

SED CONTRA eſt, q dr̃ Galat. 4. Cum uenit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege.

RESP. Dcẽdm̃, q hæc eſt drĩa inter Chrm̃, & alios hoĩes, q alii hoĩes naſcunẽ ſubiecti neceſſitati tpis Chrs ãt tamquã dñs, & conditor oim tẽporũ elegit ſibi tps, in quo naſceretur, ſicut, & matrẽ, & locũ. Et* quia, quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt, & cõuenienter diſpoſita, conſequens eſt, q conuenientiſſimo tempore Chriſtus naſceretur.*

Theol. m

AD PRIMVM ergo dcẽdm̃, q Chriſtus uenerat nos in ſtatum libertatis reducere de ſtatu ſeruitutis. Et iõ ſicut mortalitatem noſtrã ſuſcepit, ut nos ad uitam reduceret, ita (ut Beda dicit*) eo tempore dignatus eſt incarnari, quo mox natus, cenſu* Cæſaris aſcriberetur, atque ob noſtri liberationẽ ipſe ſeruitio ſubderetur. Tempore etiam illo, quo

Sup. illud Lu. 2. ut p̃ ſtet eã Maria. &c. 9. ſecun id ord. Bedæ. tom. 2.

F totus orbis ſub uno principe uiuebat, maximã pax fuit in mundo, & ideo decebat ut illo tempore Chriſtus naſceretur, qui eſt pax noſtra faciens utraque unum ut dr̃ Epheſ. 2. Vnde Hiero.* dicit ſuper Iſa. Veteres ſi reuoluamus hyſtorias, inueniemus uſque ad uigeſimum octauum annum Cæſaris Auguſti, in toto orbe terrarum fuiſſe diſcordiam: orto aũt Dño, oĩa bella ceſſauerunt, ſm̃ illud Iſa. 2. Non leuabit gens cõtra gentem gladiũ. Congruebat ẽt, ut in illo tpe, quo unus princeps dominabatur in mundo, Chriſtus naſceretur, qui uenerat congregare ſuos in unum, ut eſſet unum

*alias eſt fuit.

Sup. illud Iſa. 2. Nõ leuabit gẽs contra gentem, to. 5.

G ouile, ut unus paſtor, ut dicitur Ioan. 10.

AD II dcẽdm̃, q iõ Chriſtus, regis alienigenæ tpe naſci uoluit, ut impleretur prophetia Iacob dicentis Gene. penulti. Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec ueniat, qui mittendus eſt: quia ut Chryſo.* dicit ſuper Matth. quandiu iudaica gens ſub iudaicis regibus, quis peccatoribus, tenebatur, prophetæ mittebant ad remedium eius: nunc aũt qñ lex Dei, ſub poteſtate regis iniqui tenebatur, naſcitur Chriſtus: quia magna, & deſperabilis infirmitas, medicum artificiorem quærebat.

Hom. 2. in Matth. in ope. imp. non longe a prin. to. 2.

H AD III dcẽdm̃, q ſicut dr̃ in lib. †de q. uet. & noui Teſta. tunc Chriſtus naſci uoluit, qñ lux diei incrementum incipit accipere, ut oſtenderetur, q ipſe uenerat, ut hoĩes creſcerent in lucem diuinam, ſm̃ illud Luc. 1. Illuminare his, qui in tenebris, & umbra mortis ſedent. Similiter ẽt aſperitatem hyemis elegit ad natiuitatem, ut ex tunc carnis afflictionem pateretur pro nobis.

In lib. q. ex no. teſt. qui incipit, Deus certe perfe. q. 53. to. 4. inter opera Au.

QVAESTIO XXXVI.

De manifeſtatione Chriſti nati, in octo articulos diuiſa.

I DEINDE conſiderandũ eſt de manifeſtatione Chriſti nati.

Et circa hoc quæruntur octo.

¶Primo, Vtrum natiuitas Chriſti debuerit eſſe omnibus manifeſta.

¶Secundo, Vtrum debuerit aliquibus manifeſtari.

¶Tertio, Quibus manifeſtari debuerit.

K ¶Quarto, Vtrum debuerit ipſe ſe manifeſtare, uel potius manifeſtari per alios.

¶Quinto, Per quæ alia manifeſtari debuerit.

¶Sexto, De ordine manifeſtationum.

¶Septimo, De ſtella, per quam manifeſtata fuit eius natiuitas.

¶Octauo, De ueneratione Magorum, qui per ſtellam Chriſti natiuitatem cognouerunt.

SVP. QV. XXXVI. ART. I.

Medina p totã q̃ne.

Titulus clarus. ¶In corpore unica concluſio: Natiuitas Chriſti non debuit eſſe communiter omnibus manifeſta. Probatur tripliciter. primo ex myſterio paſſionis implendo: ſecundo, ex fidei merito: tertio ex humanitatis aſſumptæ teſtificanda ueritate.

¶Claraq; ſunt omnia, niſi quòd ſecunda ratio non caret ſcrupulo: quia aut eſt ſermo de Chriſti natiuitatis manifeſtatione per uiſionem, aut per atteſtationem. Si enim eſt ſermo de manifeſtatione per uiſionem, tolleretur proculdubio meritum fidei: quia tolleretur ipſa fides reſpectu niſi: nemo. n. credit quod uidet. Sed huic ſenſui obſtat: q̃a manifeſtatio negata omnibus

eſt

eſt facta quibuſdam, puta, paſtoribus, & magis, quibus non per uiſionem, ſed per atteſtationem angelorum, & ſtellæ manifeſtata eſt Chriſti natiuitas. Si uero eſt ſermo de manifeſtatione per atteſtationem, non ſequitur ꝙ tollatur meritum fidei: & falſo in ſta diceret. ſi manifeſtis indiciis, Chſo naſcẽte, eius natiuitas oĩbus appareret, iam tolleretur rõ fidei. Vnde, & magis manifeſtis indiciis natiuitas Chriſti apparuit, & tñ non eſt rõ fidei ablata reſpectu natiuitatis Chriſti.

Perr.o. 1966 Inf.q.39. a.8. ad.3.

¶ Ad hoc dr̃, ꝙ ſermo litteræ eſt de manifeſtatione tali, paſtoribus, Magis, Simeoni, & Annæ. Et Paſtorib⁹ quidem, & Magis, nullam cõſtat manifeſtationẽ factã niſi atteſtationẽ: Angeli. n. teſtificati ſunt ad paſtores & ſtella ad magos Simeon ũt, & Annæ quã lis fuerit reuelatio facta, (an. ſ. teſtificatiuã tm̃, an illuminatiua ad uidẽdũ) licet in Euãgelio non ſcribatur ex ipſo tñ inſinuari vr̃. ꝙ teſtificatiua tm̃ fuerit: qm̃ ultra promiſſionem Chri dñi, inſpiratio deſcribitr̃ impulſiua ad uidendum corporalib⁹ oculis Chriſtũ, dũ dr̃, ꝙ Simeõ in Spũ uenit in tẽplũ, & ſimiliter de Anna dr̃, vt patet in textu euãgelii. Et ppea in concluſione iſtius articuli ſermo eſt de manifeſtatione p atteſtationem talẽ, qualis facta credit paſtoribus, magis, Simeoni, & Annæ: intendit q. Autor, ꝙ nõ debuit Chri natiuitas, manifeſtari ſic oĩbus. Et ſecũda rõ nõ tẽdit ad hoc, ꝙ talis manifeſtatio abſtuliſſet fidem ſed ad hoc ꝙ talis manifeſtatio minuiſſet meritũ fidei: ſic. n. in ſta di, quia hoc diminuiſſet meritũ. fidei p baſ ãti lta. ꝙ talis manifeſtatio facta oĩbus diminuiſſet meritum fidei, ex hoc ꝙ manifeſtatio faciens euidẽtiã tollit totaliter fidẽ tãquã ſi dixiſſet, ſignũ ꝙ talis manifeſtatio minueret fidẽ eſt, qa ſi manifeſtatio ceruiſſet uſq; ad euidentiã, tolleret totaliter fidẽ: hoc. n. oſtendit manifeſtationem talem propinquã manifeſtationi euidentiæ, ac p hoc diminuentem meritũ fidei, utpote propinquã tollenti totaliter fidem: propinquũ. n. e aliquo eſt t.p. dũ. Vñ in illa conditionali, ſi manifeſtis indiciis

Concl.m

ARTICVLVS I.

Vtrum natiuitas Chriſti debuerit eſſe omnibus manifeſta.

AD PRIMVM ſic pcedit̃. Vr̃ ꝙ Chriſti natiuitas debuerit eſſe oib⁹ manifeſta. Impletio. n [b] promiſſioni dẽt reſpondere: ſed de promiſſione B aduentus Chr̃i dr̃ in Pſal. 49. Deus manifeſte ueniet. Venit ãt p carnis natiuitatẽ. ergo vr̃, ꝙ eius natiuitas debuerit eſſe toti mundo manifeſta.

¶ 2 Præt. Primę ad Tim. 1. dr̃, Chr̃s in hũc mundũ uenit peccatores ſaluos [h] facere: ſed hoc non fit, niſi inquãtũ gr̃a Chr̃i manifeſtat̃, ſm illud Tit. 2. Apparuit gr̃a Dei, & Saluatoris nr̃i oĩbus hoĩbus, erudiẽs nos C ut abnegãtes impietatẽ, & ſæcularia deſideria, ſobrie, & pie & iuſte viuamus in hoc ſæculo. ergo vr̃ ꝙ Chriſti natiuitas debuerit eſſe oĩbus manifeſta.

¶ 3 Præ. Deus ſuper oĩa pnior eſt ad [h] miſerendũ, ſm illud Pſ. 144. Miſerationes eius ſuper oĩa opera eius: ſed in ſecũdo aduentu, quo iuſtitias iudicabit, ueniet omnibus manifeſtus, ſm illud Mat. 24. Sicut ful D gur exit ab oriẽte, & paret uſque in occidẽtẽ, ita erit aduẽtus Filij hoĩs. ergo multo magis primus, quo natus eſt in mũdo, ſm carnem, debuit eſſe omnibus manifeſtus.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Iſa. 45. Vere tu es Deus abſconditus, ſanctus Iſrael ſaluator. Et Iſa. 53. Quaſi abſconditus eſt uultus eius, & deſpectus.

RESP. Dcd̃m, ꝙ [m] natiuitas E Chr̃i nõ debuit eſſe cõiter omnibus manifeſta. Primo quidẽ quia per hoc impedita fuiſſet humana redemptio, q̃ per crucẽ eius peracta eſt: quia ut dr̃ 1. ad Cor. 2. Si cognouiſſent, numquã Dñm glorię crucifixiſſent. Secũdo, qa hoc diminuiſſet meritũ fidei, per quam uenerat hoĩes iuſtificare, ſm illud Rom. 3. Iuſtitia Dei, p fidẽ Ieſu Chr̃i. Si. n. manifeſtis indiciis Chr̃o naſcente eius natiuitas oĩbus appareret, iã tolleret̃ rõ fidei, quę eſt argumentum nõ apparentiũ, vt dr̃ Heb. 11. Tertio, quia p hoc ueniſſet in dubium ueritas humanitatis ipſius, vñ Aug. [a] dicit Epiſto B la ad Voluſianum, Si nullas ex paruulo in iuuentutem mutaret ætates nullos cibos, nullos caperet ſumnos, nõne opinionẽ cõfirmaret erroris, nec hominem uerum nullo modo ſuſcepiſſe crederet̃, & dum omnia mirabiliter facit, auferret, quod miſericorditer fecit?

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ Auctoritas illa intelligitur de aduẽtu Chriſti ad iudiciũ, ſm C quòd gloſa ibidem exponit.

AD II dcd̃m, ꝙ de gr̃a Dei ſaluatoris erudiendi erant oẽs homines ad ſalutẽ, nõ in principio natiuitatis eius: ſed poſtea tp̃e procedente, poſtquam operatus ẽ ſalutẽ in medio terræ. Vñ poſt paſſionẽ, & reſurrectionẽ ſuã dicit diſcipulis ſuis Ma. vlt. Eũtes docete oẽs gẽtes

AD III dcd̃m, ꝙ ad iudiciũ requirit̃ ꝙ auctoritas iudicis D cognoſcat̃ & pp hoc oportet, ꝙ aduentus Chr̃i ad iudiciũ ſit manifeſtus: ſed primus aduentus fuit ad oĩum ſalutẽ, q̃ eſt p fidẽ, quæ qdẽ eſt de nõ apparẽtibus, & iõ primus Chr̃i aduentus debuit eſſe occultus.

ARTICVLVS II.

Vtrum natiuitas Chriſti debuerit aliquibus manifeſtari.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ natiuitas Chriſti nulli debuerit manifeſtari: E quia ut dictũ eſt [a], hoc erat cõgruũ humanę ſaluti, ut primus Chr̃i aduentus eſſet [b] occultus: ſed Chr̃us uenerat, vt oẽs ſaluaret, ſm illud 1. ad Tim. 4. Qui eſt ſaluator oĩum maxime fidelium. ergo natiuitas Chriſti nulli debuit manifeſtari.

¶ 2 Præt. Añ natiuitatẽ Chriſti, manifeſtata erat beatæ Virgini & Ioſeph futura Chr̃i natiuitas. [h] ũ ergo erat neceſſariũ Chri

A Chriſto naſcente, eius natiuitas oĩbus appareret, iam tolleret̃ rõ fidei, loquitur de indicijs ita manifeſtis, ut natiuitatem Chriſti redderent apparentem, hoc eſt euidentem: ſic. n. fides eſt argũ non apparẽtium, hoc eſt nõ euidentium. Duplicia ſiqdẽ poſſunt eſſe indicãtia rẽ: quẽ reddẽtia rẽ illã credibilem, & inter hæc ẽ magna latitudo & in hoc genere ſunt oĩa teſtimonia ſiue Angelorum, ſiue miraculorũ, ſiue hominum, nec non ipſius Dei, ſi ultra atteſtationem nõ procedit̃, & ſic fuit manifeſtata Chr̃i natiuitas ſupradictis. quædam uero ſunt indicantia rem ſic, ꝙ reddant illã euidentem, ut in demõſtratiuis, effectus per diſcurſum demõſtratiuũ indicat cauſam reddit. n. illã euidenter notã, & in diuinis lumen clarũ mentis Angelicæ, uel humanæ infuſũ tollit fidẽ reſpectu illius prima ãt Idicia, qñ ſunt manifeſta, ut p miracula, & angelos &c. licet nõ tollãt, minuũt tñ meritũ fidei pp̃ ꝓpinquitatem ad apparentiã: qd̃ ex eo poteſt percipere, ꝙ Dñs Thomæ dixit, tamq̃ arguens ipſum de talibus indiciis, quæſitis, Quia uidiſti. ſ. indicia manifeſtata ĩ me, credidiſti me Deum &c. commendando ab oppoſito aliorum fidẽ ſubdidit: Beati, qui non uiderunt, & crediderũt: nũqͣ am n. Dñs ex oppoſito cõmendaſſet credentes q nõ uiderũt, niſi ipſum uidere minueret meritũ credendi. Et ſi inſtetur, ergo Magi, & Paſtore minus meruerũt credendo, rñdetur, ꝙ quantum eſt ex parte manifeſtationis, minus meruerunt credẽdo, hoc eſt minorẽ occaſionẽ merẽdi in credendo habuerũt: ſed cũ hoc ſtat, ꝙ magis meruerũt credẽdo ex parte ipſorum credentium. Et hoc præponderat qa meritum ex parte merẽtis maxime penſat̃. Cũ hoc quoq; ſtat ꝙ ẽt nihil merentes credẽdo natiuitatem Chr̃i, puta, ſi uidiſſẽt attñ multo plus meruiſſent amãdo, q alij credẽdo, & amãdo, pp maiorẽ dilectionem ex uiſu, quàm ex fide productam.

Est epiſt. 3. nõ multũ remote ab medium. i. a.

Perr.o. 1967 Ar. præce. ad. 3. arg.

SVP. QV. XXXVI. ART. II.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una

Concluſio: Natiuitas Chri debuit quibuſdã manifeſtari. Probaṫ, Ad diuinæ ſapiētię ordinē ptinet, vt dei dona, & ſecreta nō æqualiter ad oēs, ſed immediate ad quoſdã, & p eos ad alios deriuent. ergo in myſterio natiuitatis hoc debuit obſeruari. Añs declaraṫ ex auctoritate Actuū. 10. de myſterio reſurrectionis Chri. Conſequētia pbaṫ ex auctoritate ad Ro. 13. Oia ex ſe, & antedictis ſunt clara.

¶In iñſione ad tertiū de morte innocentiū ab Herode, habes ēt gentiliū teſtimoniū. Macrobi⁹.n. in Saturnalibus narrat Auguſtum audita ſaluū nece, dixiſſe. Mallē porcus, q̃ filius fuiſſe Herodis: fuit.n. ēt onus infans Herodis filius cum aliis interfectus: porcos aūt Iudæi non interficiunt, quia nō veſcunṫ carne ſuilla. Hic.n. hoc uelei teſtimonium ab hominibus de . ducitu Magorum ad quærendum Chriſtum natum.

nato, eādem aliis manifeſtari. F

¶3 Præt. Nullus ſapiens manifeſtat id, ex quo [h] turbatio naſciṫ, & detrimentū aliorū: ſed manifeſtata Chri natiuitate, ſubſecuta eſt turbatio: dṙ.n. Mat. 12. ꝙ audiēs Herodes Chri natiuitatem, turbatus eſt, & oīs Hieroſolyma cum illo. Ceſſit ēt hoc ī detrimentum aliorū, q̃a ex hac occaſione, Herodes occidit pueros in Bethleē, & in oib⁹ finib⁹ eius, a bimatu, & infra. ergo vṙ ꝙ non fuerit cōueniēs Chri natiuitatē, aliquibus manifeſtari. G

Sed contra eſt, ꝙ Chri natiuitas nulli fuiſſet pficua, ſi oibus eſſet occulta: ſȝ oportebat Chri natiuitatē eſſe proficuam: alioquin fruſtra natus fuiſſet. ergo vṙ ꝙ aliquibus manifeſtari debuerit Chriſti natiuitas.

Resp. Dcēdm, ꝙ ſicut Apoſt. dicit Rom. 13. Quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt. Pertinet aūt ad diuinæ ſapientiæ ordinē, vt Dei dona, & ſecreta ſapientiæ eius, non æqualiter ad oes, ſed immediate ad quoſdã perueniãt, & per eos ad alios deriuenṫ. Vñ, & q̃tum ad reſurrectionis myſterium, dṙ Act. 10. ꝙ deus dedit Chriſtum reſurgentem manifeſtum fieri non omni populo, ſed teſtibus præordinatis à Deo. vnde, & hoc ēt [m] debuit circa ipſius natiuitatē obſeruari, vt non omnibus Chriſtus manifeſtareṫ, ſed q̃buſdã, p quos poſſet ad alios deuenire. [n] H

Concl. m

Ad primum ergo dcēdm, ꝙ ſicut fuiſſet in piudicium ſalutis humanæ, ſi oibus hominib⁹ dei natiuitas innotuiſſet, ita ēt, & ſi nulli nota fuiſſet. Vtroque.n. mō tolliṫ fides: tā.ſ. per hoc ꝙ aliquid eſt totaliter manifeſtum, q̃ ēt per hoc, ꝙ à nullo cognoſcitur, à quo poſſit teſtimonium audiri: Fides.n. eſt ex auditu, vt dicitur Rom. 10. I

Ad II dcēdm, ꝙ Maria, & Ioſeph inſtruēdi erāt de Chri natiuitate antequã naſcereṫ: quia ad eos ptinebat reuerentiã exhibere proli cōceptę in vtero, & ēt obſequi naſcituræ. Eorum aūt teſtimoniū pp hoc, ꝙ erat domeſticum, fuiſſet habitum ſuſpectum circa magnificentiam Chriſti, & ideo oportuit vt aliis manifeſtaretur extraneis, quorum teſtimonium ſuſpectum eſſe non poſſet. K

Ad III dcēdm, ꝙ ipſa turbatio ſubſecuta ex natiuitate Chri manifeſtata, congruebat Chri natiuitati. primo quidem, quia per hoc manifeſtatur cœleſtis Chriſti dignitas. Vñ Greg. dicit in [*] Hom. Cæli rege nato, rex terræ turbatus eſt: quia nimirū terrena altitudo confundiṫ, cum celſitudo cęleſtis aperitur. Scd'o, quia per hoc figurabaṫ iudiciaria Chri ptās. Vnde Auguſt. [†] dicit in quodam ſerm. Epiph. Quid erit tribunal iudicātis, qñ ſuperbos reges cuna terrebat infantis? Tertio, quia per hoc figurabatur deiectio regni diaboli, quia ut Leo Papa dicit in ſerm. Epiph. [*] Nō tñ Herodes in ſemetipſo turbabaṫ, q̃tum diabolus in Herode: Herodes.n. terrenū hoiem æſtimabat, ſed diabolus Deū, & vterque regni ſui ſucceſſorem timebat, diabolus cęleſtē, ſed Herodes terrenū. Superflue tñ, quia Chrs nō venerat regnū in terra hre. Vnde Leo [†] Papa dicit, Herodi loquēs. Nō capit Chrm regia tua: nec mundi dñs, ptãtis tuę ſceptri eſt contentus anguſtiis. Quòd aūt Iudei turbabanṫ, qui tñ magis gaudere debuerāt, aut hoc eſt, quia, vt Chry. [*] dicit, de aduentu iuſti non poterant gaudere iniqui, aut volentes fauere Herodi, quē timebāt: populus.n. plus iuſto fauet eis, quos crudeles ſuſtinet. Quòd aūt pueri ab Herode ſunt interfecti, nō ceſſit in eorū detrimentū, ſed in eorū profectū. Dicit.n. Aug. in ſerm. quodam de Epiph. Abſit, vt ad liberandos hoies Chriſtus veniens, de illorū præmio, qui pro eo interficiuntur, nihil egerit, qui pendens in ligno, pro eis à quibus interficiebatur, orauit.

Hom. 10. ſ Euang. in prin.

In ſer. 2. q eſt 30. in ord. ante med. to. 10

Id formaliter hēc Chr. Ho. 8 in Mat. aū mediū in ope imperfecto, to. 2.

In ſerm. 4. de Epiph. inter prin. & med.

Hom. 2. in Mat. I ope re imperfecto ſup illud, audiēs Herodes turbat⁹ eſt. tom. 2.

Articvlvs. III.

Vtrū ſint conuenienter electi illi, quibus eſt Chriſti natiuitas manifeſtata.

Ad tertium ſic pcediṫ. Vṙ ꝙ non ſint cōueniēter electi illi, quibus eſt Chri natiuitas manifeſtata. Dñs.n. Mat. 10. mādauit diſcipulis, In uiam gētiū ne abieritis, vt.ſ. pri⁹ manifeſtareṫ iudęis q̃ gentib⁹. ergo vṙ ꝙ multo min⁹ à [h] principio fuerit reuelāda Chri natiuitas gentilibus, qui ab oriente venerunt, vt hṙ Matthæi 2. I

¶2 Pręt. Manifeſtatio diuinę veritatis pcipue dēt fieri ad dei [h] amicos, ſm illud Iob 36. Annūciat de ea amico ſuo: ſed Magi vñr eſſe Dei inimici: dṙ.n. Leu. 19. Nō declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid ſciſcitemini. non ergo debuit Chriſti natiuitas Magis manifeſtari.

¶3 Præt. Chrs venerat totū mūdum à ptāte diaboli liberare, vnde dṙ Malach. 1. Ab ortu ſolis, vſq; ad occaſū, magnū ē nomē meū in gētib⁹. non ergo [h] ſolū in oriēte poſitis debuit manifeſtari, ſed ēt vbique terrarū.

¶4 Præt. Oia ſacrā veteris legis erant Chri figura: ſed ſacramēta veteris legis diſpenſabantur per miniſteriū ſacerdotū legalium. [h] ergo vṙ quòd magis debuerit Chriſti natiuitas manifeſtari ſacerdotibus in templo, quàm paſtoribus in agro.

SVP. QV. XXXVI. ART. III.

Po 1.0 398

Titulus clarus.

¶ In corpore unica eſt concluſio ſubintellecta. Conuenienter electi ſunt illi, quibus eſt Chriſti natiuitas manifeſtata. Probatur, Salus futura p Chriſtum ad omnem hominum diuerſitatem pertinebat. ergo Chriſtus natus omnibus conditionibus hominum eſt conuenienter manifeſtatus. ergo Paſtoribus, Magis, Simeoni, & Annæ conuenienter. Antecedens probatur ex auctoritate Apoſtoli. Conſequentia probatur, quia hoc ſcilicet ſalus tot diuerſorum, in Chriſti natiuitate debuit præfigurari, ne nulla hominum conditio a Chriſti ſalute excluderetur. Secunda uero conſequentia declaratur, ex ſex diuerſitatibus inter iſtos inuentis: prima inter iudæos, & gentiles: ſecunda inter propinquos, & diſtantes: tertia inter ſapientes, & ſimplices: quarta inter potentes, & uileſquinta inter peccatores, & iuſtos: ſexta inter mares, & feminas. Omnia clara ſunt.

¶S V P.

¶5 Præt. Chr̄s ex virgine matre natus eſt, & ętate A paruulus erat. Conuenientius igitur vr̄ fuiſſe, ꝙ Chr̄s manifeſtaret iuuenib⁹, & virginib⁹, q̃ ſenib. & cõiugatis, vel uiduis, ſicut Simeoni, & Annæ.

Sed contra eſt, ꝙ dr̄ Io. 13. Ego ſcio, quos elegerim: quæ aũt fiunt ſm̄ Dei ſapientiam, conuenienter fiunt. ergo conuenienter ſunt electi illi, quibus eſt manifeſtata Chriſti natiuitas.

Resp. Dcd̄m, ꝙ ſalus, q̃ erat futura per Chr̄m, ad oẽm diuerſitatẽ hoim pertinebat: qa ſicut dr̄ Col. 3. In Chriſto Ieſu non eſt maſculus, & fœmina, gentilis, & Iudæus ſeruus, & liber, & ſic de aliis hmõi. Et[m] vt hoc in ipſa Chr̄i natiuitate pfigurarẽt, oibus conditionibus hoim eſt manifeſtatus: B qa vt Aug.* dicit in ſermone de Epiphania, Paſtores fuerunt Iſraelitæ, Magi gentiles, illi prope, iſti longe, vtriq; tñ ad angularẽ lapidẽ cõcurrerunt. Fuit ẽt inter eos alia diuerſitas: nã Magi fuerũt ſapientes, & potentes: Paſtores aũt ſimplices, & uiles. Manifeſtatus ẽt eſt iuſtis, Simeoni, & Annę, & peccatoribus. ſ. Magis: manifeſtatus eſt ẽt, & viris, * & mulieribus, vt per hoc oſtenderetur, nullã cõditionem hominum excludi a Chriſti ſalute.

concl. m

In ſerm. 4 qui eſt. 32. in ord. nõ procul a princ. to. 10.

Alias, & mulieri. ſ.

Ad primum ergo dcd̄m, ꝙ illa manifeſtatio natiuitatis Chr̄i, fuit quædã prælibatio plenę manifeſtationis, q̃ erat futura, & ſicut in ſcd̄a manifeſtatione, primo annuntiata eſt gr̄a Chr̄i p Chr̄m, & C eius apoſtolos iudæis, & poſtea gentilibus, ita ad Chr̄m primo, puenerunt paſtores, q erãt primitiæ iudęorũ, taq̃ ppe exiſtẽtes, & poſtea uenerũt Magi a remotis, q fuerũt primitię gẽtiũ, ut Aug.* dicit.

Ad II dcd̄m, ꝙ (ſicut Aug. dicit† in ſerm. de Epiphã.) Sicut præualet imperitia in ruſticitate paſtorũ, ita pualet impietas i ſacrilegiis magorũ, utroſq; tñ ſibi lapis ille angularis attribuit. qppe q venit ſtulta eligere, vt cõfunderet ſapiẽtes, & non vocare iuſtos, ſed pctõres, ut nullus magnus ſuperbiret D nullus infirmus deſperaret. Quidã tñ dicunt, ꝙ illi Magi nõ fuerunt malefici, ſed ſapiẽtes Aſtrologi, qui apud Perſas, uel Chaldæos Magi vocantur.

ſerm. 2. de Epipha. qui eſt 30. in ordine, circa prin tom. 10. In ſer. 2. epiph a me. to. 10.

Ad III dcd̄m, ꝙ ſicut Chryſ dicit*, Ab oriente venerunt Magi, quia vñ dies naſcitur, inde initiũ fidei proceſſit: quia fides lumen eſt aĩarum. Vel qa oẽs qui ad Chr̄m ueniunt ab ipſo, & per ipſum ueniunt. de quo dr̄ Zach. 6. Ecce vir, Oriens nomen eius. Dr̄ ãt ab oriente, ad literã ueniſſe, uel qa de ultimis orientis partibus uenerunt, ſm̄ quoſdam, vel quia de aliquibus vicinis partibus iudææ venerunt, q̃ tñ ſunt regioni iudæorũ ad orientẽ. Credi E bile tñ eſt, ẽt in aliis partibus mundi aliqua indicia natiuitatis Chriſti apparuiſſe, ſicut Romæ fluxit oleum, & in Hiſpania apparuerunt tres ſoles, paulatim in unum coeuntes.

Hom. 2. Matth. in ope. imper. ſuper illud, Ecce Magi ab oriente, to. 2.

Ad IIII dcd̄m, ꝙ ſicut Chry. dicit, Angelus manifeſtãs Chr̄i natiuitatẽ, nõ iuit Hieroſolymã, nõ requiſiuit ſcribas, & phariſæos: erãt. n. corrupti, & p inuidia cruciabant, ſed paſtores erant ſynceri antiquã cõuerſationẽ patriarcharũ, & Moyſi colẽtes. Per hos ẽt paſtores ſignificabant doctores Eccl̄æ, qbus Chr̄i myſteria reuelant, q̃ latebant Iudæos.

Li. 2. ſ Luc. cuius initium eſt de Simeone & Anna to. 5.

Ad V dcd̄m, ꝙ ſicut Ambr.* dicit, generatio dñi A non ſolum a iuuenibus: ſed ẽt a ſenioribus, & iuſtis accipere debuit teſtimonium, quorum ẽt teſtimonio propter iuſtitiam, magis credebatur.

Articulus IIII.

Vtrum Chriſtus per ſeipſum natiuitatem ſuam manifeſtare debuerit.

Ad quartum ſic pcedit. Vr̄ ꝙ Chr̄s p ſeipſum natiuitatẽ ſuã manifeſtare debuerit. Cã. n. q̃ eſt p ſe, ſp eſt potior ea, q̃ eſt p aliud, vt dr̄ in 8. Phy.* ſed Chr̄s ſuã natiuitatẽ mani B feſtauit p alios, puta, Paſtorib. p angelos, & Magis p ſtellam. ergo multo magis p ſeipſũ debuit ſuã natiuitatẽ manifeſtare.

¶2 Præ. Eccl. 20. dr̄, Sapientia abſcõdita, & theſaurus inuiſus q̃ vtilitas i utriſq;? Sed Chr̄s a principio ſuæ conceptionis plene habuit ſapiẽtiæ, & gr̄æ theſaurũ. niſi ergo hanc plenitudinẽ manifeſtaſſet p opera, & uerba, fuiſſet fruſtra ei data ſapiẽtia & gr̄a, qd̄ eſt inconueniẽs, qa De⁹, & natura nihil fruſtra facit, ut dr̄ in 1. de Cælo.

¶3 Præ. In li. de Infantia Saluatoris legit, ꝙ Chr̄s in ſua pueritia multa miracula fecit. & ita vr̄ ꝙ ſuam natiuitatem per ſeipſum manifeſtauerit.

Sed contra eſt, ꝙ Leo Papa dicit†, ꝙ Magi inuenerunt puerum Ieſum nulla ab humanæ infantię gn̄alitate diſcretũ: ſed alii infantes non ſeipſos manifeſtant. ergo neq; decuit, ꝙ Chriſtus per ſeipſum ſuam natiuitatem manifeſtaret.

Resp. Dicendũ, ꝙ natiuitas Chr̄i ad humanã ſalutẽ ordinabat. quæ quidẽ eſt per fidem: fides aũt ſalutaris, diuinitatem, & humanitatẽ Chr̄i confitet. Oportebat igit ita manifeſtari natiuitatem Chriſti, ut demonſtratio diuini- E tatis eius, fidei humanitatis ipſius non præiudicaret. Hoc aũt factum eſt, dum Chriſtus in ſeipſo natiuitatẽ ſimilẽ infirmitati humanæ exhibuit, & tñ per Dei creaturas diuinitatis uirtutẽ in ſe monſtrauit. & iõ Chr̄s non per ſeipſum ſuã natiuitatẽ manifeſtauit, ſed per quaſdã alias creaturas.

Ad primum ergo dcd̄m, ꝙ in uia generationis, & motus, oportet per imperfecta ad perfectũ perueniri. & ideo Chriſtus prius manifeſtatus eſt per alias creaturas, & poſtea manifeſtauit ſe, per ſeipſum manifeſtatione perfecta.

Ad II dcd̄m, ꝙ licet ſapientia abſcondita ſit inutilis: non tamen ad ſapientiam pertinet, ut quolibet

Sup. Qu. XXXVI. Art. IIII.

Titulus clarus.

¶ In corpore unica concluſio, Chriſtus non p ſeipſum, ſed p alias creaturas ſuam natiuitatẽ manifeſtare debuit. Probat, Natiuitas Chr̄i ordinata eſt ad humanã ſalutem p fidem. ergo oportebat ita manifeſtari, ut fides deitatis, fidei humanitatis nõ præiudicaret. ergo non p ſeipſum, ſed p alias creaturas debuit manifeſtari. Prima cõſequentia probat, quia fides ſalutaris eſt circa utramque, ſ. deitatem, & humanitatem Chr̄i. Secũda probat, qa fides humanitatis hĩ, dũ Chr̄s in ſeipſo humanitatem infimam, ſicut alii, exhibuit: fides uero deitatis, dum per creaturas, angelos. ſ. & ſtellam paſtoribus, Magis, Simeoni, Annęq; virtus deitatis manifeſtatur.

¶ In cõſione ad tertium, collige vltra Chryſoſtomi auctoritatem, ꝙ ad literam miraculum vini fuiſſe initium ſignorum Chr̄i ſimpliciter, & non limitate in illo loco. Et hoc optima rõne litera probat ex verbis Ioan. Baptiſtæ: miraculũ quippe vini factũ eſt poſt baptiſmũ Chr̄i p annũ ſm̃ eccleſiæ traditionem, tria myſteria uno die diuerſis annis contigiſſe atteſtãtem, ſ. Magorum adorationem, baptiſmũ Chriſti, & conuerſionem aquæ in uinum.

Ferr. 200

Li. 8 Phy. tex. 39. & c

Li. 1. de Cælo text. 32 to. 2.

In ſerm. 4 de Epiph. in med. in epiph. Hic ſ. multum & rationabile.

libet tpe manifeſtet ſeipſum, ſed tpe congruo: dr̄ F .n. Eccleſiaſt. 20. Eſt tacẽs nõ habẽs ſenſum loquelæ, & eſt tacẽs ſciens tpˢ apti tpis. Sic ergo ſapientia Chr̄o data nõ fuit inutilis, qa ſeipſum tpe congruo manifeſtauit, & hoc ipſum, ꝙ tempore congruo abſcondebatur, eſt ſapientię indicium.

Ho. 22. in Io. non lõge a prin. to. 3. Ad iii dcd̄m, ꝙ liber ille de infantia Saluatoris eſt apocryphus. Et Chryſ. dicit ſup Io. ꝙ Chr̄s non fecit miracula anteq̃ aquã cõuertit in uinũ, ſm illud, quod dr̄ Io. 2. Hoc fecit initium ſignorũ Ieſus. Si.n. ſm primã ætatẽ miracula feciſſet, non indiguiſſent Iſraelitę alio manifeſtante eũ, cum tñ Ioannes Baptiſta dicat Ioan. 1. Vt manifeſtetur in G Iſrael, ꝑpea veni in aqua baptizans. Decenter. at non incepit facere ſigna in prima ætate exiſtimaſſent.n phantaſma eſſe incarnationẽ, & ante opportunum tpˢ cruci eũ tradidiſſent, liuore liquefacti.

ARTICVLVS V.

Vtrum natiuitas Chriſti debuerit per angelos & ſtellã manifeſtari.

Ad qvintvm ſic ꝓcedit. Vr̄ ꝙ non debuerit manifeſtari ꝑ angelos Chr̄i natiuitas. Angeli.n. ſunt ſpũales ſubſtãtia ſm illud Pſ. 103. Qui facit angelos ſuos ſpũs: ſed Chr̄i natiuitas[h] erat ſm carnem, non aũt ſecundum ſpiritualem eius ſubſtantiam. ergo non debuit per angelos manifeſtari.

¶ 2 Pręt. Maior eſt affinitas iuſtorũ ad angelos q̃ ad quoſcumq; alios, ſm illud Pſ. 32. Immittet angelus Dñi in circuitu timentiũ eũ, & eripiet eos: ſed iuſtis, ſ. Simeoni, & Annę. nõ eſt manifeſtata Chr̄i natiuitas ꝑ angelos.[h] ergo nec paſtoribus per angelos manifeſtari debuit.

¶ 3 Præt. Vr̄ ꝙ nec magis debuerit manifeſtari per ſtellã.[h] Hoc .n. vr̄ eſſe erroris occaſio, quantũ ad illos, q ęſtimant ſidera natiuitatibus hoim dominari, ſed occaſiones peccandi ſunt hoibus auferendæ. non ergo fuit conueniens, ꝙ per ſtellã Chriſti natiuitas manifeſtaretur.

¶ 4 Pręt. Signũ oportet eſſe[h] certũ ad hoc, ꝙ ꝑ ipſũ aliqd manifeſtet: ſed ſtella non vr̄ eſſe ſignũ certũ natiuitatis Chr̄i. ergo inconuenienter fuit Chriſti natiuitas ꝑ ſtellã manifeſtata.

Sed contra eſt, ꝙ dr̄ Deute. 2. Dei pfecta ſunt opa: ſed talis manifeſtatio fuit opus diuinum. ergo per conuenientia ſigna fuit effecta.

Reſp. Dc̄ſm, ꝙ ſicut manifeſtatio ſyllogiſtica fit per ea, q̃ ſunt magis nota ei, cui eſt aliquid manifeſtandũ, ita manifeſtatio, q̃ fit ꝑ ſigna, debet fieri ꝑ ea q̃ ſunt familiaria illis, quibus manifeſtatur. Manifeſtum eſt aũt ꝙ iuſtis iuſtis, eſt familiare, & conſuetũ interiori ſpũſſancti inſtinctu edoceri, abſq; ſignorũ ſenſibiliũ demõſtratione. ſ. ꝑ ſpũm prophetiæ. Alii uero corporalibus reb. dediti, per ſenſibilia ad intelligibilia adducunt. Iudæi aũt conſueti erãt diuina reſponſa per angelos accipere, ꝑ quos ẽt legẽ acceperant, ſm illud Actuũ 7. Accepiſtis legẽ in diſpoſitione angelorũ. Gentiles vero, & maxime aſtrologi conſueti ſunt ſtellarũ curſus inſpicere, & iõ[m] iuſtis. ſ. Simeoni, & Annæ, manifeſtata eſt Chr̄i natiuitas per interiorẽ inſtinctũ Spiritusſancti, ſm illud Luc. 2. Reſponſum accepit a Spũſancto, non viſurũ ſe mortẽ, niſi prius videret Chr̄m dñi. Paſtoribus aũt, & Magis tanquã rebus corporalibus deditis, manifeſtata eſt Chr̄i natiuitas per viſibiles apparitiones.[n] Et quia natiuitas non erat pure terrena, ſed quodammodo cæleſtis, iõ per ſigna cę- H leſtia vtriſque Chr̄i natiuitas reuelaſ: ut.n. Aug. dicit in ſermo. de Epiph. Cęlos angeli habitant, & ſidera ornant, vtriſq. ergo cęli enarrãt gloriã Dei.[p] Rõnabiliter aũt paſtoribus tanquã iudæis, apud quos frequẽter factæ ſunt apparitiones angelorũ, reuelata eſt natiuitas Chr̄i ꝑ angelos. Magis aũt aſſuetis in conſideratione cęleſtiũ corporũ, manifeſtata eſt ꝑ ſignũ ſtellæ,[q] qa (vt Chryſ. dicit*) ꝑ cõſueta eos Dñs vocare voluit, eis cõdeſcendens. Eſt aũt alia ratio, quia ut Greg.† dicit, iudæis tamquã rõe vtẽtibus rõnale aïal. i. angelus ꝑdicare debuit. I Gentiles uero, quia vti rõne neſciebant ad cognoſcendũ Dñm, non per uocem ſed per ſigna perducuntur. Et ſicut Dñm iam loquentem annuntiauerunt gentilibus prędicatores loquentes, ita eum nondum loquẽtem elementa muta ꝑdicauerunt. Eſt ẽt, & alia ratio, quia ut Aug. dicit in ſerm. Epipha. Abrahæ innumerabilis fuerat ꝓmiſſa ſucceſſio nõ carnis ſemine, ſed fidei fęcũditate gñanda. & iõ ſtellarũ multitudini eſt cõparata, ut cęleſtis progenies ſperaret. & iõ Gentiles in ſideribus deſignati, ortu noui ſideris excitant, ut perueniant ad Chriſtum, per quem efficiuntur ſemẽ Abrahæ.

Ad primvm ergo dcd̄m ꝙ illud manifeſtatione indiget, quod de ſe eſt occultum: non autẽ illud, quod de ſe eſt manifeſtum. Caro aũt eius, qui naſcebatur, erat manifeſta, ſed diuinitas erat occul- K ta. & iõ cõuenienter manifeſtata eſt illa natiuitas per angelos, qui ſunt Dei miniſtri: vñ, & cũ claritate angelus apparuit, ut oſtenderetur ꝙ ille, qui naſcebatur, erat ſplendor paternæ gloriæ.

Ad ii dicendũ, ꝙ iuſti nõ indigebãt uiſibili apparitione angelorũ: ſed eis ſufficiebat interior inſtinctus Spiritusſancti ꝑ eorum perfectionem.

Ad iii dcd̄m, ꝙ ſtella natiuitatẽ Chriſti manifeſtans, oẽm occaſionem erroris ſubtraxit. Vt enim Aug.* dicit cõtra Fauſtũ, nulli aſtrologi ita cõſtituerunt

SVP. QV. XXXVI. ART. V.

Titulus minus explicat breuitatis eã quã quæritur. Nã, ut patet in diſtinctione articulorũ in principio huius q̃onis facta in litera, quintus articulus inquirit ꝑ qualia debuerit manifeſtari, vbi patet non ſolũ de angelis, vt hic explicaſ, ſed uniuerſaliter de oib. creaturis, ꝑ quas debuerit manifeſtari Chr̄i natiuitas inquiri. Idẽ quoque euidẽter apparet in proceſſu articuli, vbi nõ ſolũ quare per angelos paſtoribus, ſed diffuſe quoque, quare per ſtellã magis, & ꝑ inſpirationẽ interiorẽ Simeoni, & Annę manifeſtata eſt Chr̄i natiuitas, ratio redditſ. ¶ In corpore articuli vna eſt concluſio reſponſiua q̃ſito: Chr̄i natiuitas cõuenienter manifeſtata eſt per angelos, ſtellã, & inſpirationẽ, paſtoribus, iudæis, Magis, & iuſtis Simeoni, & Annæ. Probaſ primo Manifeſtatio debet fieri ſigna per familiaria illis, quibus manifeſtatio fit. ergo cõuenienter &c. Ans pbaſ ex ſimili de manifeſtatione ſyllogiſtica. Cõſequẽtia aũt probaſ, qa iuſtis. ſ. perfectis, familiare eſt ꝑ inſpirationẽ, aliis corporalibus deditis per uiſibilia, & rurſus inter iſtos alios iudæis per angelorũ miniſt., gẽtib. ꝑ aſtrorũ ſigna inſtitui. Confirmatur ſecundo, quo ad hoc ꝙ oĩa ſigna fuerint cęleſtia, ex hoc ꝙ cę- leſtẽ ratio eorũ enarrabant ... quoad ... inter Angelos. & ſtellã reſpectu ... & Magorũ, & hoc ... ut patet in litera. Confirmatur, ... quoad ſtellã, ex ſpirituali genere Abrahæ, ſic. ſtellarum numerus.

Pert. 3. 200

Hom. 6. in Mat. ſup. illud, Ecce ſtella quã viderant, tom. 2.

†Greg. ho. 10. i euãg. circa prin.

Li. 2. c. 5 a n ed, to. 6.

tuerun' naſcentium homioum fata ſub ſtellis, ut aliquã ſtellarũ, hoĩe aliquo nato circuitus ſui ordinẽ reliquiſſe, & ad eũ, q natus eſt perrexiſſe aſſererẽt: ſicut accidit circa ſtellã, quæ demonſtrauit natiuitatẽ Chri. & iõ per hoc confirmatur error eorum, qui ſortem naſcentiũ hoĩum aſtrorum ordini colligari arbitrantur: non aũt credunt aſtrorũ ordinẽ ad hoĩs natiuitatẽ poſſe mutari. Sicr ẽt ut Chryſo. dicit, non eſt hoc aſtronomiæ opus, a ſtellis ſcire eos, qui naſcuntur, ſed ab hora natiuitatis futura pdicere. Magi ãt tps natiuitatis nõ cognouerũt, ut hinc ſumentes initium, à ſtellarum motu futura cognoſcerent, ſed potius e conuerſo. B

Hom. 6. in Mat. nõ p cul a prin. to. 2.

Ad iii dcdm, q ſicut Chryſ. refert, in quibuſdã ſcripturis apochryphis legitur, q quędã gẽs in extremo oriẽtis iuxta Oceanum, ſcripturã quãdã habebat ex noĩe Seth, & de hac ſtella, & muneribus hmõi offerẽdis: quæ gẽs diligenter obſeruabat huius ſtellæ exortũ, poſitis exploratorib' duodecim, q certis tpibus de nocte aſcendebãt, in mõtẽ, in quo poſtmodũ eã uiderũt, habentẽ i ſe quaſi paruuli formã, & ſup ſe ſimilitudinẽ crucis. Vel dcdm, & ſicut dr in li. de Qõnibus ueter. & noui Teſtamenti Magi illi traditionẽ Balaã ſequebant, q dixit, Orieẽ ſtella ex Iacob. Vnde uidentes ſtellã extra ordinẽ mundi, hanc eſſe intellexerũt, quam Balaam futurã indicẽ Regis Iudæorũ pphetauerat. Vel dcdm, ſicut Aug. dicit in ſerm. de Epiphania, q ab angelis aliqua admonitione reuelatiõis audierũt Magi, q ſtella Chrm natũ ſignificaret, & probabile ur q a bonis, qñ in Chro adorando ſalus eorũ iam quęrebat. Vel ſicut Leo Papa† dicit in ſer. de Epiphania, præter illam ſpeciẽ, q corporeũ icitauit obtutũ, fulgẽtior ueritatis radi' eorũ corda pdocuit, qđ ad illuminationẽ fidei pertinebat. C

Hom. 2. in Mat. i ope. imp. ſup. illud. Vidimus ſtellã eius, to. 2.

In li. q. ex no. teſ. q. 59. to. 4.

In ſer. 7. q eſt 35. ſor. añ me. to. 10.

In ſerm. 4. parum ante mediũ.

Per. e 209

SVP. Q. XXXVI. ART. VI.

Titulus de ordine tpis quærit, quo prius paſtoribus, deinde Magis, demũ Simeoni, & Annę manifeſtata eſt Chriſti natiuitas.

¶ In corpore Auctor. duo facit: primo ordinem manifeſtationũ ex Euãgelii auctoritate aperit, ſ. qđ ipſo die natalis paſtoribus, tertiadecima die Magis, quadrageſima, Simeoni, & Annæ. Scđo rõnem reddit ex ſignificatis. Omnia clara ſunt in litera.

¶ In rñſione ad tertiũ de tpe occiſionis Innocentũ multum cõſtat. Ex Euangelio ſiquidem habet q nõ ſtatim occiſi ſunt nã poſt adorationẽ Magorum in domo diuerſoria iuxta Bethleem, in qua natus eſt Chrs, oblatus eſt Dñs in templo, & poſtea portatus à parentib'

In ſerm. 2. de Epiph. to. 10.

ARTICVLVS VI.

Vtrum natiuitas Chriſti ordine conuenienti fuerit manifeſtata.

Ad sextum ſic pcedit. Vr q incõueniẽti ordine Chri natiuitas fuerit manifeſtata. illis. n. debuit primo manifeſtari Chri natiuitas, q Chro ppinquiores fuerũt, & q magis Chrm deſiderabãt, ſm illud Sapien 6 Præoccupat eos q ſe cõcupiſcunt, ut ſe priorem illis oſtẽdat: ſed iuſti ppinquiſſimi erant Chro p fidẽ, & maxime eius aduẽtũ deſiderabãt, uñ dr Luc. 2. de Simeone, q erat hõ iuſtus, & timoratus, expectans redẽptionẽ Iſrael. ergo pri' debuit manifeſtari Chri natiuitas Simeõ, q paſtorib', vel Magis. E

¶ 2 Pręt. Sm Aug. Magi fuerunt primitiæ gentiũ Chro credituarũ: ſed primo plenitudo gentium intrat ad fidem, & poſtmodũ oĩs Iſrael ſaluus fiet, ut dr Roma. 11. ergo primo debuit manifeſta. i Chri natiuitas Magis, quãm paſtoribus.

¶ 3 Præt. Mat. 2. dr, q Herodes occidit oẽs pueros, q erant in Bethleẽ, & i oĩbus finib' eius, a bimatu, & i. ſm tps, qđ exquſierat a magis. Et ſic ur q p duos annos poſt Chri natiuitatẽ Magi ad Chrm puenerint. incõuenienter igit poſt tm tps fuit gẽtilib' Chri natiuitas manifeſtata.

Sed contra eſt, q dicitur Dan. 2. Ipſe mutat tempora, & ætates. & ita tempus manifeſtationis natiuitatis Chri ur cõgruo ordine eſſe diſpoſitum. B

in Nazareth, ubi Angelus dixit ad Ioſeph Fuge in Ægyptũ: ſutũ e. n. ut Herodes quærat puerũ ad pdendũ eũ. Hoc. n. oportet fuiſſe, poſtquam ex Ieruſalẽ uenerunt parentes eius in Nazareth, ut Lucas narrat ſi. n. ã fuiſſet, non ueniſſet in Ieruſalem, nec inde in Nazareth. Vñ certũ relinquit, q nõ ſtatim Herodes ſęuit i pueros, ſđ incertũ eſt quãto tpe poſt ſęuierit i eos. Satis cõſonale eſt illud impedimẽtũ ex Romano itinere prouenisse, quia pro hiſtoria habetur q Romã iuerit a filiis accuſatus. concl. m

Resp. Dcdm, q Chriſti natiuitas primo quidẽ, manifeſtata eſt paſtoribus ipſo die natiuitatis Chriſti: vt. n. dr Luc. 2. Erãt in regione eadẽ uigilante, & cuſtodientes uigilias noctis ſuper gregẽ ſuũ, & ut diſceſſerunt ab eis angeli in cælum C loquebant adinuicem, tranſeamus uſq, Bethleẽ, & uenerunt feſtinantes. Secundo ãt Magi puenerũt ad Chrm tertiadecima die natiuitatis ei', quo die feſtũ Epiphaniæ celebratur. Si. n. reuoluto anno, uel ẽt duobus annis ueniſſent, non inueniſsẽt eũ i Bethleẽ, cũ ſcriptũ ſit Luc. 2. q poſtquã pfecerũt oĩa ſm legẽ Dñi (offerẽtes. ſ. puerũ Ieſũ in tẽplũ) reuerſi ſunt in Galilæã in ciuitatẽ ſuã Nazareth. Tertio, manifeſtata eſt iuſtis i tẽplo quadrageſimo die a natiuitate Chri, ut hẽtur Lu. 2. Et huius ordinis rõ eſt, qa p paſtores ſignificant Apoſtoli, & alii credẽtes ex Iudæis, qb' primo manifeſtata eſt fides Chri: inter quos nõ fuerũt multi potẽtes, nec multi nobiles, ut dr 1. ad Cor. 1. Scđo ãt, D fides Chri peruenit ad plenitudinẽ gentiũ, q eſt prefigurata per Magos. Tertio ãt, peruenit ad plenitudinẽ iudæorũ, q eſt prefigurata per iuſtos, uñ & in tẽplo iudæorum eſt eis Chris manifeſtatus.

concl. p

concl. ſ

Ad primum ergo dcdm, q ſicut Apoſt. dicit Rom. 9 Iſrael ſectãdo legẽ iuſtitiæ, in legẽ iuſtitię nõ puenit: ſed gẽtiles, q nõ qrebãt iuſtitiã, iudæos cõiter i iuſtitia fidei præuenerũt. & i huius figurã Simeõ, qui expectabat cõſolationẽ Iſrael, vltimo Chrm cognouit & pceſſerũt eũ Magi. & paſtores, q Chriſti natiuitatẽ non ita ſolicite expectabant.

Ad ii dcdm, q licet plenitudo gẽtiũ prius itrauerit ad fidẽ, q plenitudo iudæorũ: tñ primitiæ iudęorũ puenerut i fide primitias gẽtiũ, & iõ paſtoribus primo manifeſtata ẽ Chri natiuitas, q Magis. E

Ad iii dcdm, q de apparitione ſtellæ q apparuit Magis, eſt duplex opinio. Chry. n. ſup Mat. & Aug. † in ſer. Epiph dicũt q ſtella Magis apparuit p bienniũ añ Chri natiuitatem, & tũc pmeditãtes, & ſe ad iter pparãtes, a remotiſſimis partibus oriẽtis puenerũt ad Chriſtũ tertiadecima die a ſua natiuitate. Vñ, & Herodes ſtatim poſt receſſum Magorũ, uidẽs ſe ab eis illuſum, mandauit occidi pueros a bimatu, & infra, dubitãs ne tũc Chriſtus natus eſſet qñ ſtella apparuit, ſm q a Magis audierat.

Aug. ſer. 7. añ mediũ, & in alio ſer. de Epiph. poſt ſer. ad Ira. in heremo to. 10.

Chry. ho. 10. in Mat. ante med. to. 2.

rat. Alii vero dicũt ſtellã apparuiſſe primo, cũ Chriſtus natus ẽ, & ſtatim Magi viſa ſtella iter arrepiẽtes, longiſſimum iter in duodecim diebus peregerũt: partim quidem adiuti diuina uirtute, partim ãt dromedariorum uelocitate: & hoc dico, ſi uenerũt ex extremis partibus orientis. Quidã tñ dicũt. eos ueniſſe de regione ꝓpinqua, vñ fuerat Balaã, cuius doctrinæ ſectatores fuerũt. Dñr aũt ab oriente ueniſſe, quia terra illa eſt ad orientalẽ partẽ terræ iudæorum. Et ſm hoc Herodes non ſtatim recedentibus Magis, ſed poſt bienniũ pueros interfecit: uel qa dr interim accuſatus Romã iuiſſe, uel aliquorũ periculoſorũ terroribus agitatus, a cura interficiendi puerũ interim deſtitiſſe: uel qa potuit credere Magos fallacis ſtellę uiſiõe deceptos, poſtquã nõ iuenerũt quẽ ſ natũ putauerũt, erubuiſſe ad ſe redire, ut Aug.⁹ dicit in li. de Cõſenſu Euangeliſtarũ. Iõ ãt nõ ſolũ bimos pueros interfecit, ſed ẽt infra, quia (vt Aug. dicit in quodã ſermone Innocẽtiũ) timebat ne puer cui ſidera famulantur, ſpẽm ſuã paulo ſupra ætatem, uel infra transformaret.

Li. 3. c. 11. 1 tes me. & ſ. 10. 4.

SVP. QV. XXXVI. ART. VII.

Per. 0. 202 Op. 60. ca. 7. Et Mat. 2. 10. 4.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore duo fiunt. primo ex Chry. reſpondetur quæſito una concluſione: Stella non fuit ex cæleſtibus. Et afferũtur quinque rõnes ex eodẽ. Secũdo, tractat qđ fuit illa ſtella: primo ſm Chry. ſub cuius opinione afferũtur duo modi dicẽdi: deinde ſm propriã opinionem, auctoritate Leonis firmatam. Omnia patent in litera.

In ſer. 2. Epipha. q eſt. 30. in ordine & ſer. 3. eiuſdem feſti, 10. 10.

¶ In ſolutione ad tertiũ ꝓſpice auctorem nõ uerbũ de ſignificatione cometarũ admittendo reſpondere: nõ ꝙ ꝓpea, ſic ipſum ſenſiſſe putandũ ſit: ſed illo ꝙ ſit, reſpond. ſſe intelligendum eſt. Cometes. n. nõ magis regis, ꝗ pauperis ruſtici mortem ſignificat: ſed quia mortes principũ notant, pauperum aũt rõ nõ habet̃ iõ uulgatum eſt, ꝙ ſignificat mortẽ principum, ſi magnũ credimus Alberto.

ARTICVLVS VII.

Vtrũ ſtella quæ Magis apparuit, fuerit una de cæleſtibus ſtellis.

AD SEPTIMVM ſic proceditur. Vr ꝙ ſtella, q̃ magis apparuit fuerit vna de cæleſtibus ſtellis. Dicit. n. Auguſtinus in quodã ſermone Epiphaniæ, Dũ pendet ad ubera, & uiliũ patitur Deus inuolumenta pannorũ, repẽte nouũ de cælo ſid⁹ effulſit. Fuit igitur ſtella cæleſtis, quæ Magis apparuit. ¶ 2 Præ. Aug.⁹ dicit in ſermone quodã Epiphaniæ: Paſtoribus angeli, Magis ſtella Chr̃m demõſtrat: utriſq; loqt̃ lingua cęlorũ, qa lingua ceſſauit prophetarũ: ſed angeli paſtorib⁹ apparẽtes, fuerũt uere đ cęleſtib⁹ angelis. ergo, & ſtella magis apparẽs, fuit uere de cęleſtib⁹ ſtellis. ¶ 3 Præ. Stellæ, q̃ nõ ſunt in cælo, ſed ĩ aere, dñr ſtellæ cometę quæ non apparẽt in natiuitatibus regũ: ſed magis ſunt indicia mortis eorum: ſed illa ſtella ʰdeſignabat Regis natiuitatẽ, unde Magi dicũt Mat 2. Vbi ẽ, q̃ natus eſt Rex iudæorũ? uidimus. n. ſtellã eius in oriẽte. ergo videtur ꝙ fuerit de cæleſtibus ſtellis.

Li. c. 2. 5. 1 me. 10. 6.

SED CONTRA eſt quod Aug.⁹ dicit in li. 2. contra Fauſtũ: Non ex illis erat ſtellis, q̃ ab initio creaturæ, itinerũ ſuorũ ordinẽ ſub creatoris lege cuſtodiunt, ſđ nouo uirginis partu, nouũ ſid⁹ apparuit.

concl. in

RESP. Dcđm, ꝙ ſicut Chr.⁹ dicit ſup. Mat.ᵐ ꝙ illa ſtella, q̃ Magis apparuit. nõ fuerit una cæleſtiũ ſtellarũ, multipliciter manif. ſtũ eſt.ⁿ Primo quidem, quia nulla alia ſtellarũ hac uia incedit, hęc n. ſtella ferebat̃ a ſeptẽtrione in meridiẽ: ita. n Iudæa iacet ad Perſidẽ, uñ Magi uenerunt. Scđo, apparet hoc ex tpe: nõ. n ſolũ apparebat in nocte, ſed etiã in media die, qđ nõ eſt uirtutis ſtellæ, ſed nec ẽt lunæ. Tertio, qa qñq; apparebat, & qñq, occultabatur. Cũ. n. intrauerãt Hieroſolymã, occultauit ſeipſã, deinde ubi Herodẽ reliquerunt, ſeipſã moſtrauit. Quarto, qa nõ habebat cõtinuũ motũ, ſed cũ oportebat ire Magos, ibat, cũ oportebat ſtare, ſtabat, ſicut, & de colũna nubis erat in deſerto. Quinto, qa nõ ſurſũ manẽs, partũ Virginis demõſtrabat, ſed deorſum deſcẽdẽs, hoc faciebat. Dr. n. Mat. 2. ꝙ ſtella, quã uiderãt Magi ĩ oriẽte, antecedebat eos, uſq; dũ ueniẽs ſtaret ſ. ubi erat puer. Ex quo patet, ꝙ uerbũ Magorũ dicentiũ. Vidim⁹ ſtellã ei⁹ ĩ oriẽte, ñ ẽ ſic itelligẽdũ, quaſi ipſis ĩ oriẽte poſitis, ſtella apparuerit exiſtẽs ĩ terra iuda, ſđ qa uiderũt eã ĩ oriẽte exiſtẽtẽ, & ꝓceſſit eos uſq; ĩ iudæa, q̃uis hoc a qbuſdã ſub dubio relinquat̃. Nõ ãt potuiſſet diſtincte domũ demõſtrare, niſi eſſet terræ uicina. Et ſicut ipſe dicit, hoc ñ vr ꝓpriũ ſtellæ, ſđ uirtutis rõalis cuiuſdã. Vñ vr hęc ſtella uirtutis inuiſibilis fuiſſe ĩ talẽ apparẽtiã tráſformata. Vñ qdã dicũt, ꝙ ſicut Spũſſanctus deſcẽdit ſup baptizatũ Dñm, ĩ ſpecie colũbæ, ita apparuit Magis ĩ ſpecie ſtellę. Alii uero dicũt, ꝙ angel⁹, q apparuit paſtorib⁹ ĩ humana ſpecie, apparuit magis ĩ ſpecie ſtellæ.ᵖ Probabilius tñ vr, ꝙ fuerit ſtella de nouo creata. nõ ĩ cælo, ſed in aere uicino terræ, quę ſm diuinã uolũtatẽ mouebat̃.ᵠ Vñ Leo Papa dicit ĩ ſer.ʳ Epiph. Tribus Magis ĩ regione oriẽtis, ſtella nouæ claritatis apparuit: q̃ illuſtrior cęteris, pulchriorq; ſiderib⁹, ĩ ſe intuẽtiũ, oculos, aĩosq; cõuerteret, ut ꝓtinus aduerteret̃, nõ eſſe ocioſũ, qđ tã inſolitũ uidebat̃.

concl. p

In ſer. 1. nnn lõge a prin.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ cęlũ ĩ ſacra ſcrip. qñq; dr aer, ſm illud, Volucres cæli, & piſces maris.

AD II dcđm, ꝙ ipſi angeli cæleſtes ex ſuo offõ hñt, ut ad nos deſcẽdãt ĩ miniſteriũ miſſi: ſđ ſtellæ cæleſtes ſuũ ſitũ nõ mutant. Vñ nõ eſt ſimilis rõ.

Ad III dcđm, ꝙ ſicut ſtella illa, nõ ẽ ſecuta modũ ſtellarũ cæleſtiũ, ita nec ẽt ſtellarũ cometarũ, q̃ nec de die apparẽt, nec curſũ ordinatũ mutãt. Et tñ nõ oĩno aberat ſignificatio cometarũ, quia cæleſte regnũ Chr̃i cõminuit, & cõſumit uniuerſa regna terræ, & ipſum ſtabit in æternũ, ut dr Dan. 2.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Magi conuenienter ad Chriſtum adorandum uenerint.

AD OCTAVVM ſic ꝓcedit̃. Vr ꝙ Magi ĩcõuenienter ad Chr̃m uenerãdũ uenerint unicuiq;. n. Regi reuerẽtia debet̃ a ſuis ſubiectis: Magi ãt ñ erãt đ regno iudæorũ. ergo cũ ex uiſiõe ſtellæ cognouerũt natũ eẽ ᵇRegẽ iudæorũ vr ꝙ incõuenienter uenerint ad eum adorãdũ. ¶ 2 Prę. Stultũ eſt viuẽte rege aliquo extraneũ ʰregẽ annũtiare: ſđ in regno iudææ regnabat Herodes ergo ſtulte fecerũt Magi, alteri⁹ regis natiuitatẽ annũciantes.

SVP. Q XXXVI. ART. VIII.

per. 0. 203 Matth. 2. prin.

Titulus de cõuenientia, ſeu rõnalitate actus quæri. ¶ In corpore vnica concluſio: Credendũ eſt Magos a Spiritu ſancto inſpiratos ſapienter Chriſtũ adoraſſe. Probatur: Magi ſunt primitiæ Gentium in Chriſtũ credentiũ. ergo credendum eſt &c. Antecedens manifeſtatur: quia in ipſis ſicut in quodam præſagio fides, deuotio, ꝓ gẽtiũ a remotis ad Chriſtum

ſum nenientiā mõſitabatur. Conſequẽtia probatur. 1 quia ſicut fides, deuotioq; gentiũ. Eſt abſq; errore per inſpirationem Spiritusſancti ita &c.

¶ 3 Præ. h Certius eſt cæleſte indiciũ, q̃ indiciũ humanũ: ſed Magi ducatu cæleſtis indicii ab oriẽte venerãt i Iudeã h Stulte ergo egerunt, præter ducatum ſtellæ, humanum indicium requirendo, dicentes, Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudęorum?

¶ 4 Præ. Munerũ oblatio, & adorationis reuerentia non debetur niſi h regibus iam regnantibus: ſed Magi non inuenerunt Chriſtum regia dignitate fulgentem. ergo inconuenienter ei munera, & reuerentiam regiam exhibuerunt.

B • Sed contra eſt, q̃ dr̃ Iſa. 60. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore ortus tui: ſed qui diuino lumine ducuntur, non errant. ergo Magi abſque errore Chr̃o reuerẽtiã exhibuerunt.

Ar. 6. hui⁹ q. arg. 1.

Resp. Dcd̃m, q̃ ſicut dictum eſt, * Magi ſunt primitiæ gentiũ in Chriſtum credentium, in quibus apparuit ſicut in quodam præſagio fides, & deuotio gentium venientium à remotis ad Chriſtũ: & ideo ſicut deuotio, & fides gentium eſt abſq; errore per inſpirationem Spiritusſancti, ita etiã credendum eſt, Magos à Spiritusſancto inſpiratos, ſapienter Chriſto reuerentiam exhibuiſſe.

C Ad primum ergo dicẽdum, q̃ ſicut Aug. * dicit in ſermone Epiphaniæ, cũ multi reges Iudæorum nati fuiſſent, atque defuncti nullum eorum magi adorandũ quæſierunt. Non itaque regi Iudęorum quales illic eſſe ſolebant, hunc tã magnũ honorẽ longinqui, alienigenæ, & ab eodẽ regno prorſus extranei, a ſe deberi arbitrabant̃: ſed talem natũ eſſe didicerũt, in quo adorando, ſe ſalutẽ, quę ſecũdum deũ eſt, conſecuturos minime dubitauerunt.

In ſerm. 2 qui eſt 30. in ord. ante mediũ illum to. 10

Ad ii dicẽdum, q̃ per illam annuntiationẽ Magorum, præſignabatur conſtantia gentiũ, Chriſtũ vſq; ad mortẽ confitentiũ. Vñ Chryſ. † dicit ſuper D Matt. q̃ dum conſiderabant regẽ futurum, nõ timebant regem præſentem, adhuc non uiderant Chriſtum, & iam parati erant pro eo mori.

Hom. 2. in Mat. 1 ope. imper. ſup illud. Vidimus ſtellã to. 2.

Ad iii dicendum, q̃ ſicut Aug. * dicit in ſermo. Epiphanię: Stella, q̃ magos perduxit ad locũ, ubi erat cũ mr̃e Virgine De⁹ infans, poterat eos ad ipſã ꝑducere ciuitatẽ Bethleẽ, in qua natus ẽ Chr̃s: ſed tñ ſubtraxit ſe, donec de ciuitate, in qua Chr̃s naſceret̃, ẽt Iudæi teſtimoniũ perhiberẽt, ut ſic geminato teſtimonio cõfirmati, ſicut Leo Papa dicit, attẽtiori fide expeterẽt, quem, & ſtellæ claritas, & ꝓphetiæ manifeſtabat auctoritas. Et ita ipſi E annũtiãt iudæis Chr̃i natiuitatẽ, & interrogãt locũ, credũt, & quærũt, tamq̃ ſignificantes eos, q̃ ambulãt ꝑ fidẽ, & deſiderãt ſpẽm, ut Aug. dicit in ſermo. epiphanię. Iudæi indicãtes eis locũ natiuitatis Chr̃i, ſimiles facti ſunt fabris arcæ Noe, q̃ aliis ubi euaderẽt ꝓſtiterũt, & ipſi diluuio perierũt. Audierũt, & abierũt inq̃ſitores, dixerũt, & remãſerũt doctores ſimiles lapidibus militarijs, q̃ uiã oſtendũt, nec ambulãt. Diuino ẽt nutu factũ ẽ, vt aſpectu ſtellę ſubtracto, Magi humano ſẽſu i Hierl̃em irẽt, q̃rẽtes i ciuitate regia regẽ natũ, ut i Hieruſalẽ primo Chr̃i natiuitas publicẽ annuntiaret̃, ſm A illud Iſa. 2. de Siõ exhibit lex, & verbũ dñi de Hieruſalẽ, & ut ẽt ſtudio Magorũ de longe venientiũ, damnaretur iudæorum pigritia prope exiſtentiũ.

* I ſer 6. & eſt 34. I or di. a med. to. 10.

In ſer. 4. d Epiph. inter prin. & med.

In ſerm. 6. qui eſt 34. in or. de tẽpo. paulo à prin. to. 10

Ad iiii dcd̃m, q̃ ſicut Chryſ. * dicit ſuꝑ Mat. Si Magi terrenũ regẽ quęrẽtes ueniſſent, fuiſſẽt cõfuſi: quia tãti itineris laborem ſine cauſa ſuſcepiſſent, vñ nec adoraſſent, nec munera obtuliſſent. Nũc aũt, q̃a cæleſtẽ regẽ q̃rebant, etſi nihil regalis excellentiæ in eo uiderẽt, tñ ſolius ſtellæ teſtimonio contenti, eũ adorauerũt. uident. n. hoiem, & agnoſcunt deum: & offerunt munera dignitati Chr̃i congruentia: aurũ quidẽ, quaſi regni magno thus, quod in dei ſacrificio ponit̃, immolat̃ vt deo B myrrha, qua mortuorũ corpora cõdiunt̃, ꝓbetur tãq̃ pro ſalute oĩum morituro. In quo ẽt, vt Greg. * dicit, inſtruimur, vt nato regi aurũ ꝑ quod ſignificat̃ ſapientia, offeramus, in conſpectu eius, ſapiẽtiæ lumine ſplendentes. thus autem, per qđ exprimitur orationis deuotio, offerimus deo, ſi ꝑ orationum ſtudia deo redolere ualeamus: myrrham autem quæ ſignificat mortificationem carnis, offerimus, ſi carnis uitia ꝑ abſtinentiã mortificemus.

Homi. 2. ſ Mat. ſ op. imp. ſuper illud, Et ſi ua. do. 11.

Hom. 10. I euãg. poſt med. illum

QVAESTIO XXXVIII.

De legalibus circa puerũ Ieſum obſeruatis in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandũ eſt de circũciſione Chriſti Et quia circunciſio eſt quædã profeſſio legis obſeruandæ, ſm illud Galat 5. Teſtificor omni homini circuncidenti ſe, quoniã debitor eſt uniuerſæ legis faciendæ, ſimul cum hoc quærendum eſt, de aliis legalibus circa puerum Ieſum obſeruatis.

D Vnde quæruntur quatuor.

¶ Primo, De eius circunciſione
¶ Scd̃o, De nominis ĩpoſitione
¶ Tertio, De eius oblatione.
¶ Quarto, De matris purgatiõe.

Articulus I.

Vtrum Chriſtus debuerit circuncidi.

Ad primum ſic procedit̃. Vr̃ q̃ Chriſtus nõ debuerit circuncidi. Veniente. n. ueritate, ceſſat figura: ſed circunciſio fuit Abrahæ præcepta, in ſi- E gnum fœderis, quod erat de ſemine naſciturо, ut patet Gẽ. 17 Hoc autem fœdus fuit in Chr̃i natiuitate completũ. ergo circũciſio ſtatim ceſſare debuit.

¶ 2 Præt. Omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio: unde dr̃ Io. 13. Exemplũ dedi vobis, ut quẽadmodum ego feci, ita, & uos faciatis. ſed nos non debemus circuncidi, ſecundũ illud Gal. 5. Si circũcidimini, Chriſtus uobis nihil ꝓderit. ergo uidetur q̃ nec

¶ SVP. Q. XXXVIII. ART. I.

Medina pro tota quaeſ.

Titulus clarus eſt ¶ In corpore vnũ concluſio, Chr̃s debuit circuncidi, Probatur ſeptem rationibus quæ clare patent in litera.

¶ in reſponſione ad ſecundum, ubi de imitatione Chriſti, quo ad circunciſionem corpoream agitur, dubium occurrit de circũciſione Chriſtianorum iudæorum dicentium ſe circuncidi ut conformentur Chriſto, an ſit licita. Videtur enim quod non Primo, ex auctoritate Apoſtoli Si circuncidimini, Chriſtus nil uobis ꝓderit, ad Gal. 5. & ex auctoritate, eccleſiæ, quæ in concilio Florent. ſub Eugenio IIII. determinauit circunciſionẽ, & alia legalia, poſt publicationem euãgelii eſſe non ſolum mortua, ſed mortifera. Sedo quia circunciſio facta ad imitationem Chriſti, non effugit quin fiat ẽt ad imitationem Abrahæ & iudæorum. quoniam quicquid fit ad imitationem imitantis tertiũ, fit ad imitatione illius tertii. ergo ꝑ hoc hoc circunciſio facta ad imitationẽ Chr̃i eſt circũciſio legalis. Econ-

Per. 264

Infra. q. 40. ar. 4. cor. Et. 4. diſ. 1. & q. 2. ar. 2. q. 3. Et opuſ. 60. c. 5.

firmatur. quia fieri ad imitationẽ alicuius mediate, uel imme diate, non uariat naturã actus: ſed circunciſio facta ad ſimilitudinem Chriſti immediate, fit mediate ad ſimilitudinẽ legalis circunciſionis: quia Chriſtus legalem circunciſionem ſuſcepit, ergo circunciſio ad ſimilitudinẽ Chri facta eſt legalis. Tertio, quia ſm Apoſtolũ ab omni ſpecie mali abſtinendo eſt. inficiari aũt nõ põt, quin circunciſio iſta habeat ſpeciẽ mali: nã conſtat ꝙ habet ſpeciẽ iudaiſmi, igi-
4.ſ.ar.2. tur illicita eſt. In oppoſitũ autẽ eſt, quia damnare totam illã patriã Chriſtianam, & morẽ antiquum tot eccleſiarum, præſumptuoſum uidetur.

¶ Ad euidẽtiã huius q̃ſtionis, ſciẽdũ; eſt ꝙ nõ uertit dubiũ, an circũciſio lega-
mel.10. lis ſit alicubi licita. Determinata ſiquidẽ eſt i dicto concilio hæc q̃ſtio, & definitũ eſt circũciſionẽ legalẽ, ſiue in ea ponat ſpes, ſiue nõ, eſſe illicitã. Sed quia iſta circũciſio negat, ꝙ ſit legalis, dñ.n ꝙ nõ fit ad obſeruãdã legem Moyſi, vel pceptum datũ Abrahæ de circũſione, ppterea in dubiũ uertit, an ſit licita uel illicita. Via aũt reſolutionis incedẽdo circunciſio facta præciſe ad cõforſmãdũ hoiem Chro, duo in ſe cõtinet. ſ. ipsã corporalẽ circũſionẽ uoluntariã, & cõformitatẽ ad Chriſtum circunciſum. Ex primo aũt cõſtat actum nõ eſſe de genere malorum: quia actus malus ex ſuo genere, nõ põt recte fieri ex aliũcto bono fine: quia non ſunt faciẽda mala, ut ueniãt bona: circũcidere autẽ licite põt ſe homo ob ſanitatem non igitur ex ſuo genere mala corporalis circũciſio uoluntaria. Ex ſecundo autem inquantum continet conformitatem ad Chriſtum, conſtat quod malus non redditur. Conformitas ſiquidem ad Chriſtum de genere bonorum eſt ſecundũ ſe bonum. autem adiunctum non malo actui, nõ habet unde reddat, actum illum malum, ſed potius habet vnde bonificet actũ illum. Inquantum uero continet ly circunciſum, non enim additur conformitas ad Chriſtum abſolute, ſed ad Chriſtum circunciſum, poteſt reddere actum malum: nam Chriſtus ut circunciſus, ſignificat, & circunciſionem corporalem, & legalem, quoniã circunciſio eius fuit, & corporalis, & legalis: immo in eo ad literã corporaliter circuncidi uoluit, ut legalẽ circunciſionem ſuſciperet. Et propterea ſi conformitas ad Chriſtum circunciſum, intelligitur ad circunciſum materialiter, & formaliter, actui circunciſionis redditur malus pro tempore euangelii publicati: quia talis circunciſio nihil aliud eſt, q̃ imitatio circunciſi legalis: eſt enim imitatio eius, vt patet, & rationes ſecundo, & tertio loco arguendo probant. Si uero conformitas referatur ad Chriſtum circunciſum corporaliter tantum ratione ſimilitudinis in patiendo, quia, ſcilicet uult ſequi Chriſtũ in dolore circunciſionis, non malus, ſed laudabilis redderet eius

Chriſtus debuerit circuncidi.

¶ 3 Præt. Circũciſio eſt ordinata in remedium originalis peccati: ſed Chriſtus non cõtraxit originale peccatũ, ut ex ſupra dictis patet.* ergo Chriſtus nõ debuit circuncidi.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Luc. 2. Poſtquã cõſumati ſunt dies octo, vt circũcederet puer.

G RESPON. Dicendũ, ꝙ pluribus de cauſis Chrs debuit circuncidi. Primo quidem, ut oſtẽdat veritatem carnis humanæ, cõtra Manichæũ, q dixit eũ habuiſſe corpus phantaſticũ, & cõtra Apollinariũ, q dixit corpus Chri eſſe diuinitati cõſubſtãtiale, & cõtra Valentiũ, q dixit Chriſtum de cælo corpus attuliſſe. Secũdo, Vt approbaret circunciſionem, quã olim deus inſtituerat. Tertio, ut cõprobaret

H ſe eſſe de genere Abrahæ, q circũciſionis mãdatũ acceperat in ſignũ fidei. quã de ipſo habuerat. Quarto, vt iudæis excuſationẽ tolleret, ne eũ reciperẽt, ſi eſſet in circunciſus. Quinto, ut obediẽti uirtutẽ nobis ſuo commendaret exẽplo: vñ & octaua die circunciſus eſt, ſicut i lege erat pceptũ, Sexto, ut quia in ſimilitudinẽ carnis peccati aduenerat, remediũ, quo caro peccati cõſueuerat mũdari, non reſpueret. Septimo, vt legis onus i ſe ſuſtinẽs, alios a legis onere liberaret ſ.n illud Gal. 4 Miſit de' filiũ ſuũ factum ſub lege, vt eos, q ſub lege erãt, redimeret.

AD PRIMVM ergo dicendũ quòd circunciſio per remotionem carnalis pelliculæ in membro generationis facta, ſignificabat ſpoliationẽ uetuſtæ generationis, à qua quidem uetuſtate liberamur per paſſionẽ Chri & ideo ueritas huius figuræ nõ fuit plene impleta in Chri natiuitate, ſed in eius paſſione, antequam circunciſio ſuam uirtutẽ & ſtatum habebat: & ideo decuit Chriſtum ante ſuã paſſionẽ tamquã filiũ Abrahæ circũcidi.

AD II dicẽdum, ꝙ Chriſtus circunciſionẽ ſuſcepit eo tẽpore, quo erat ſub præcepto: & iõ ſua actio in hoc eſt nobis imitanda, ut obſeruemus ea, q̃ ſunt noſtro tẽpore in præcepto. quia vnicuique negotio eſt tẽpus, & opportunitas, ut dicitur Eccle. 8. Et præterea, ut Orig. dicit, ſicut mortui ſumus cũ illo moriẽte, & conſurreximus Chro reſurgenti, ita circũciſi ſumus ſpũali circũciſione p Chrm, & ideo carnali circunciſione nõ i

I digemus. Et hoc eſt, ꝙ Apoſtolus dicit Coloſ 2. in quo. ſ. Chriſto, circunciſi eſtis circũciſione nõ manufacta, in expoliatione corporis carnis, ſed in circunciſione domini noſtri Ieſu Chri.

AD III dicendum, ꝙ ſicut Chriſtus propria uolũtate mortem noſtram ſuſcepit, q̃ eſt effectus peccati, nullum in ſe habẽs peccatum, vt nos à morte liberaret.

F actus circunciſionis. Ratione uero ſimilitudinis in hoc, ꝙ eſt eſſe circunciſum corporaliter: quia Chriſtus fuit corporaliter circunciſus, cum in corporalibus ſm ſe non ſit uirtus, nec uitiũ nec unde malus, nec unde bonus redditur actus circunciſionis propter huiuſmodi corporalem ſimilitudinem factæ uideo, niſi ꝙ pro tãto malus eſſet pro quanto uanus eſſet: careret. n. neceſſitate, & pia utilitate. ſi ſolum pro corporea aſſimilatione fieret. Et ſi p quadã ueneratione Chri hoc fieret, an actus ſit religioſus, an ſuperſtitioſus, conſiderandum eſt. Et quidẽ ꝙ ſit ſuperſtitioſus teſtatur, quia corporalem cæremoniã inutilem contra cõem eccleſiæ morẽ, habẽtẽ mali ſpeciẽ exercet. Sed ꝙ cæremonia hæc licet ſit corporea nõ ſit uana, aut inutilis, inde apparet ꝙ nonnulla ueneratio eſt uacare aſſimilationi ad principẽ. In honore ſiquidem principum uocamus filios noſtros, ipſorũ principiũ nominibus, ut Iulios à Iulio, & Leones à Leone Nec ſuperſtitioſe ſimilis honor in ſanctos transfert: ſed ad uenerationẽ ſanctorũ ſpectare credimus, ꝙ filios noſtros ſanctorum nominibus appellemus Et propterea ſicut aſſimilari uelle ſanctis in nominibus, extra religionẽ nõ eſt, ſed ad uenerationẽ quãdã ſpectat, ita honorem hunc exhibere Chriſto, ut ẽt corporaliter aſſimiletur ſibi circunciſio hõ, nõ ſuperſtitionis uanitas, ſed ueneratio q̃dam eſt, ab hoibus humano more exhibita, & licet ẽ nõ ſm cõem eccleſiæ morẽ eſt tñ ſm illarũ eccleſiarum, quę ſunt indiæ ſub rege Dauid, qui uulgariter dicitur Preſte Ioanni, antiquum, uetuſtumque morem. qui & nunq̃ ab uniuerſali, aut Romana eccleſia damnatus apparet: & propterea licet alibi circunciſio iſta eſſet ſuperſtitioſa, non tamẽ vbi eſt conſueta. De mali autem ſpecie, quam præſeferre circunciſionem hoc tempore negari etſi non poteſt, dicitur tñ ꝙ

K ab omni ſpecie mali cauendum eſt, quando & ubi ſpeciem mali habet. Verum, ubi, & quando actus aliquis ceſſat habere mali ſpeciem, poteſt exerceri licite, nam comedere immolata idolis, ſpeciem mali habet, & ſecundum Apoſtoli doctrinam. 1. ad Cor. 8. & 10. quandoque eſt licitum, & quandoque illicitum: nam præſentibus infirmis eſt illicitum: quando autem, & ubi ſcandalum infirmorum nõ timetur, licitum eſt. Et ſecundum hoc, circunciſio hmõi, quia in eccleſiis illis non eſt in ſcandalum infirmorum, neque mali occaſio, ceſſat habere ibi mali ſpeciẽ. Et ſi obiiciatur, ꝙ licet tollatur per hoc ratio ſcandali apud illos: non tamen tolletur per hoc ratio ſcandali apud innumeras Chriſti eccleſias, quæ de indorũ circunciſione ſcandalizant. utpote iudaiſmi ſpeciem habente, non hic uel ibi, ſed ſimpliciter, & abſolute poſt pfectã euãgelii publicationẽ, cẽſendũ credo per Romanã eccleſiã eſſet, ut uel non toleraretur circunci-

Orig. ho. 14. in Luc. in pri no. to. 3.

circuncisio tali rōe cō ſueta. uel ſi toleranda iudicaretur, ut ſint ſe licita. tolleretur cō ſcan dali apud eccleſias a-lias. Et p hæc patet ſo lutio olum obiectio-rū. Hęc ſunt, q̃ de hac q. noua mihi occurre rūt, in qua libentius audirē apoſtolicæ ſe-dis ſnīam, q̃ propriā pferrem opinionem.

SV. QV. XXXVII. ART. II.

Titulus clarus eſt. ¶In corpore triplex rō imponendi nomina refert. Deinde rūdet q̄ſtio. Nomina debent imponi a ppríetatib. rerū, uel imponunt à circūſtā-tib. qūolibet, uel ſignificāt aliqđ gratuitū donū diuinitus illis datū. Primū declarat in noībus gñerū, & ſpérum. Sm̄, in ſingularium nominib. Tertiū, in nominibus diuinitus impoſitis. ¶Cōcluſio itaq; eſt. Conuenienter uocatū eſt nomē Chſi Ieſus, idest, ſaluator: quia fuit impoſitū diuinitus angelo nunciāte, & Chro hoc munus gr̄æ collatum eſt, ut eſſet ſaluator omniū.

parr. 2. 205 Opuſc. 60. ca p. 6.

A raret, & ſpūaliter nos faceret mori peccato, ita ēt, & circuncisionē, quæ eſt remediū originalis peccati, ſuſcepit abſq; hoc ꝙ hr̄et originale peccatum, ut nos à legis iugo liberaret, & vt in nobis ſpiritualē circuncisionem efficeret, vt. ſ. ſuſcipiendo figuram, impleret veritatem.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter fuerit Chriſto nomen impoſitum.

B AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur ꝙ inconueniēter fuerit Chriſto nomē impoſitum. Veritas. n. euangelica dēt pręnūtiationi propheticę rūdere: ſed prophetæ aliud nomē de Chro prænuntiauerūt: dr̄ in Iſa. 7. Ecce uirgo cōcipiet, & pariet filiū, & uocabiť nomē eius Emanuel. Et 8 Voca nomē eius, accelera, ſpolia detrahe, feſtina prædari. Et 9. Vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis. & Zach. 6. dicitur, Ecce, vir, Oriēs nomen eius. ergo inconuenienter vocatum eſt nomen eius Ieſus.

C ¶2 Præt. Iſa. 62. dr̄, Vocabiť tibi nomē nouum, quod os dn̄i nominauit: ſed hoc nomen Ieſus non eſt nomē nouū, ſed pluribus fuit in ueteri teſtō impoſitum, ut patet ēt ex ipſa genealogia Chriſti Luc. 3. ergo videtur quòd inconuenienter vocatum eſt nomen eius Ieſus.

¶3 Præt. Hoc nomen Ieſus ſalutē ſignificat, vt patet per id, qđ dr̄ Matth. 1 Pariet filiū, & vocabis no-

D men eius Ieſum, ipſe. n. ſaluum faciet populū ſuū à peccatis eorū: ſed ſalus per Chrm nō eſt facta ſolum in circuncisione, ſed ēt in præputio, ut patet per Apoſt. Rom. 4. Incōuenienter ergo hoc nomē fuit Chriſto impoſitum in ſua circuncisione.

SED CONTRA eſt auctoritas ſcripturæ, in qua dr̄ Luc. 2. ꝙ poſtq̃ conſumati ſunt dies octo, ut circuncideretur puer, vocatum eſt nomē eius Ieſus.

RESP. dcđm, ꝙ noia dēnt proprietatibus rerū rūdere. Et hoc patet in nominib. generū, & ſpērū:

E quia ut dr̄ 4. Metaph. rō quā ſignificat nomē, eſt deſinitio, q̃ deſignat propriā rei naturā. Noīa aūt ſingulariū hoium ſp imponunť ab aliqua proprietate eius, cui nomen imponiť. Vel à tpe, ſicut imponuntur noīa aliquorū ſanctorū his, q in eorum feſtis naſcuntur. Vel a cognatione: ſicut cum filio imponitur nomen patris, uel alicuius de cognatione eius: ſicut propinqui Ioannis Baptiſtæ uolebant eum uocare nomine patris ſui Zachariam, non autem Ioannem: quia nullus erat in cognatione eiꝰ, qui uocaretur hoc nomine, ut dicitur Luc. 1. Vel ēt ab euentu: ſicut Ioſeph uocauit primogenitum

A ſuum Manaſſem, dicens, Obliuiſci fecit me Deus omnium laborum meorum. Geneſ. 41. Vel ēt ex aliqua qualitate eius, cui nomen imponitur: ſicut Geneſ. 25. dicitur, ꝙ quia, qui primus egreſſus eſt de utero matris, rufus erat, & totus in morē pellis hiſpidus, uocatum eſt nomen eius Eſau, quod interpretatur rubeus. Nomina autem, quæ imponuntur aliquibus diuinitus, ſemper ſignificant aliquod gratuitū donum eis diuinitus datum: ſicut Gen. 17. dictum eſt Abrahæ, Appellaberis Abrahā, quia patrem multarū gentium cōſtitui te. Et Mat. 16. dictū eſt Petro, Tu es Petrus, & ſuper hanc petrā ædificabo eccleſiam meam. Quia igitur Chro

B hoc munus gratiæ collatū erat, vt per ipſum omnes ſaluarentur, ideo ᵐ cōuenienter vocatū eſt nomē eius Ieſus, ⁿ id eſt, Saluator, angelo hoc nomē pręnuntiante, non ſolum matri, ſed etiam Ioſeph, qui erat futurus eius nutritius. concl.

AD PRIMVM ergo dicēdum, ꝙ in omnibus illis nominibus quodammodo ſignificatur hoc nomē Ieſus, quod eſt ſignificatiuū ſalutis. Nā in hoc ꝙ dicitur, Emanuel quod interpretatur, nobiſcū Deus, deſignatur cauſa ſalutis, quæ eſt unio diuinæ, & humanæ naturæ in perſona filij Dei, per quam factum eſt, ut Deus eſſet nobiſcum, quaſi particeps

C noſtræ naturæ. Per hoc aūt ꝙ dr̄, Voca nomē eius, accelera, ſpolia detrahe, &c. deſignatur a quo nos ſaluauit, quia à diabolo, cuius ſpolia abſtulit, ſecūdum illud Coloſ. 2. Expolians principatus, & poteſtates, traduxit confidenter. In hoc aūt, ꝙ dr̄, Vocabiť nomen eius admirabilis &c. deſignatur uia, & terminus noſtræ ſalutis, inquantum. ſ. admirabili diuinitatis conſilio, & uirtute, ad hæreditatē futuri ſæculi pducimur, in quo erit pax perfecta filiorū Dei, ſub ipſo principe Deo. Quòd vero dicitur, Ecce uir, Oriens nomē eius, ad idem referť ad qđ primum, ſ. ad incarnationis myſterium, ſecundum ꝙ exortum eſt in tenebris lumen rectis corde.

D AD II dcđm, ꝙ his, qui fuerunt ante Chriſtum, potuit conuenire hoc nomen Ieſus ſecundum aliquam aliam rationem, puta, quia aliquam particularem & temporalem ſalutē attulerunt, ſed ſecundum rationē ſpiritualis, & uniuerſalis ſalutis hoc nomen proprium eſt Chriſto, & ſecundū hoc dicitur eſſe nomen nouum.

AD III dcđm, quòd ſicut Geneſ. 17. legitur, ſimul Abraham ſuſcepit nominis impoſitionem à Deo, & circuncisionis mandatum; & ideo apud Iu-

E dæos conſuetū erat, vt ipſo die circuncisionis nomina pueris imponerentur, quaſi ante circuncisionē perfectum eſſe non habuerint, ſicut ēt nūc pueris in baptiſmo nomina imponuntur. Vnde ſuper illud Prouerbio. 4. Ego filius fui patris mei, tenellus, & unigenitus coram matre mea, dicit gl. Quare Salomon ſe vnigenitum coram matre nominat, quem fratrem vterinum præceſſiſſe ſcriptura atteſtatur, niſi quia ille mox natus, ſine noīe quaſi numquam eſſet, de uita deceſſit? Et ideo Chriſtus ſimul cum fuit circuncisus, nominis impoſitionem accepit.

SVP. QVÆST. XXXVII. ART. III.

Titulus clarus eſt.

¶ In corpore onica concluſio reſponſiua quæſito: Chriſtus cō uenienter in templo oblatus eſt, cum oblatione. Probatur: Chriſtus voluit ſub lege fieri, & ex muliere natus primogenitus eſt. ergo cōuenienter, &c. antecedēs quo ad primam partem declaratur ex hoc: quia ut eos, qui ſub lege erant redimeret, & iuſtificationem ſpiritualē in membris ſuis impleret. Quo ad ſecundam eſt per ſe euidens. Cōſequentia probatur: quia in lege erant circa primogenitū duo pręcepta: alterum inquātum genitum, & alterum inquantum primogenitum, & utrūque in Chriſto ſeruatū eſt. Litera eſt clara.

part.3. 106 Opuſc.60. a.6.

¶ Sed circa rōnem in līa redditā de ſacrificio præcepto. Leuit. 12 quia. ſ. pro peccato ꝓlis offerebat, dubiū occurrit: tū quia peccatū originale prolis iā expiatū erat octauo die per circūciſionem: tū quia in textu illo expreſſe dr̄, Et orabit ꝓ ea ſ. matre, ſacerdos, & mundabitur, & nō dr̄, Orabit pro filio. male ergo in lra dicitur, ꝙ offerebatur pro peccato prolis.

¶ Ad huius euidentiā conſiderandum eſt, ꝙ litera illius textus, ut gloſſa ex Augu. dicit dupliciter legi poteſt. Primo, vt ly pro filio uel filia, referatur ad oblationem. Et hunc ſenſum ſecutus eſt Auctor ſequens Aug. ꝓbantē hunc ſenſum, ex verbis ſ. Lucæ dicētis: Cum inducerent puerū Ieſum parētes eius, ut facerent ſecundum conſuetudinem legis pro eo. Ex hoc enim, quòd dixit pro eo, & non pro matre, oſtendit, quòd illud quod tunc faciebant, pro puero faciebant: conſtat autem quòd tunc offerebant, ut prædixerat Euangeliſta. ergo. Alio modo, ly pro filio, aut filia, refertur ad purgationis terminationem, & ſecundum hunc ſenſum ab aliis exponitur, & remanet indeciſum pro quo fiat oblatio, an pro filio, an pro matre, quæ ibi mundari dicitur. Et quia litera illa utriuſque expoſitionis eſt capax quia poteſt cum utraqu: oratione, tam ſ. antecedente de termino purgationis, quā ſubſequente de oblatione, conſtrui ly pro filio, uel filia poſitum in medio utriuſque orationis, ideo ambiguum reſtabat ſenſus, quantum eſt ex litera. Libera uidetur cuique ſua opinio, quod, uel pro peccato prolis, uel matris offerebatur. Et quidem quòd pro peccato oblatio fieret, textus clare dicit. Et ideo dicere, quod pro ſola integu-

Ar.1. huius q. in corp. & ad 3.

F laritate corporea hoc fieret, alienum à litera eſt dicente, animal unum pro peccato, & aliud pro holocauſto offerri. Dicere autem ꝙ pro peccato matris quod non pariendo, ſed concipiendo commiſit, quia communiter aliquod ueniale peccatū in actu illo incurrunt, omnino irrationabile non eſt, ex litera tamen non habetur: quæ orationem quidem pro matre fieri mandat, oblationem autem non dicit fieri pro matre. Habetque contra ſe hæc opinio uerbum inductum ex Euangeliſta, quod poteſt gloſſari, quòd intelligitur ratione præſentationis primogeniti, & oblationis pro holocauſto. Cum inducerent eum ut faceret pro eo hæc ſecū dum conſuetudinem legis, ut ſic oblatio ꝓ peccato remaneat dubia pro quo fiat.

¶ Et licet hæc gloſſa non appareat conuincibilis de falſitate, ſi tamen patrum regulas ſequendo, in neutram declinare debemus partem, dicendum eſt, quòd pro filio, ſeu filia oblatio fiebat, & in holocauſtum, & pro peccato: tum quia euangeliſtę auctoritas indiſtincte tradit, quòd pro puero hæc faciebant: tum quia Augu. tanti facit hæc euangeliſtæ uerba, ut dicat cōuinci ex his uerbis oblationem fieri pro filio, ſeu filia: tum quia hoc etiam ſentit gl. ordinaria ibidem, uel ita illam ex Auguſtino allatam, & diui Thomæ accedit non poſt habenda auctoritas: pro matris autem peccato oblationem fieri nulla tradit ſcripturæ auctoritas, dicente expreſſe textu mundationem matris eſſe corpoream, dum dicit, Et rogabit pro ea ſacerdos, & ſic mundabitur à profluuio ſanguinis ſui, & non dixit à peccato: pro quo tamen offerri mandatur. concl. m

¶ Ad obiectionem autem, quòd originale peccatum iam expiatum erat per circunciſionem, dicitur, ꝙ quia peccatum originale plura in ſe cōtinet. ſ. maculam cum reatu æternæ, pœnæ damni, & fomitē, nō inconuenit pro peccato originali, emiſſio quo ad maculā cū reatu æternæ pœnæ damni, offerre ut expietur aliqualiter quo ad fomitem, ut ſcilicet proles minus prona ſit ad malū. Et tanto magis hoc erat tunc neceſſarium, quanto per circunciſionem minor gratia cōferebatur, quàm nunc per baptiſmū, ut ſic adiunctum hoc ſacrificium circunciſioni, accederetur ad gratiā baptiſmalē, uel propius ad illam, non ex opere aliquo ſacramētali, ſed ex deuotione & ideo blau ſacrificii, patre miſericordia cum largiente.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus conuenienter fuerit in templo oblatus.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ inconuenienter fuerit Chriſtus in tēplo oblatus. Dicitur. n. Exo. 12, Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vuluam in filiis Iſrael; ſed G Chriſtus exiuit de clauſo uirginis utero, & ita matris uuluam non aperuit. ergo Chriſtus ex hac lege non debuit in templo offerri.

¶ 2 Præ. Illud, quod eſt ſemper h præſens alicui, non poteſt ei pręſentari, ſed Chriſti humanitas ſemper fuit Deo maxime præſens, utpote ei coniuncta in vnitate perſonæ. ergo nō oportuit, quòd corā domino ſiſteretur.

¶ 3 Præ. Chriſtus eſt hoſtia principalis, ad quam omnes hoſtiæ ueteris legis referuntur, ſicut figura ad ueritatem: ſed hoſtiæ h non debet eſſe alia hoſtia. ergo non fuit conueniens, ut ꝓ Chriſto alia hoſtia offerretur.

¶ 4 Præ. Inter legales hoſtias pręcipua fuit agnus, qui erat iuge ſacrificium, ut habetur Num. 28. vnde ēt Chr̄s dr̄ h agnꝰ, Io. 1. Ecce agnus Dei, magis ergo fuit conueniens, quòd pro Chriſto offerretur agnus, q̄ par turturū, uel duo pulli columbarū.

SED IN CONTRARIVM eſt, auctoritas ſcripturæ, quæ hoc factum eſſe teſtatur, Luc. 2.

RESP. dcd̄m, ꝙ ſicut dictum eſt, * Chriſtus uoluit ſub lege fieri, ut eos, qui ſub lege erant, redimeret, & ut iuſtificatio legis in ſuis membris ſpiritualiter impleretur. De prole autem nata, duplex præceptum in lege traditur. Vnum quidem generale, quo ad omnes, ut. ſ. completis diebus purificationis matris offerret ſacrificiū pro filio, ſiue pro filia, vt hr̄ Leuit. 12. & hoc quidem ſacrificium erat, & ad expiationem peccati, in quo proles erat concepta, & nata, & ad conſecrationem quandam ipſius: quia G tunc primo præſentabatur in templo, & ideo aliquid offerebat in holocauſtū, & aliqd pro peccato. Aliud aūt ꝓceptū erat ſpeciale i lege de primogenitis tā in hoīnibus q̄ in iumentis: ſibi n. dominus deputauerat omne primogenitū filiorū Iſrael, ꝓ eo, ꝙ ad liberationē populi Iſrael percuſſerat primogenita Aegypti, ab hoīe uſq; ad pecus, primogenitis filiorū iſrael reſeruatis. Et hoc mandatū ponitur H Exod. 13. in quo ēt pręfigurabatur Chr̄s, qui eſt primogenitus in multis fratribus, ut dr̄ Rom. 8. Quia igitur chriſtus ex muliere natus, erat quaſi primogenitus, & uoluit fieri ſub lege, hæc duo euangeliſta Lucas circa eū fuiſſe obſeruata oſtendit. Primo quidē id, qđ ꝑtinet ad primogenitos, cum dicit, Tulerūt illū in Hieruſalē, ut ſiſterēt eū dn̄o, ſicut ſcriptū eſt in lege dn̄i: quia omne maſculinū adaperiens uuluā, ſanctū dn̄o vocabitur. I Secundo illud, quod pertinet cōiter ad omnes, cū dicit, Vt darent hoſtiam, ſm̄ ꝙ dictū erat in lege dn̄i. par turturū, aut duos pullos columbarum.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ ſicut Greg. Niſſenus dicit, Illud legis ꝓceptū in ſolo incarnato deo ſingulariter, & ab aliis differēter impleri vr̄. ipſe nāq; ſolus ineffabiliter cōceptus, ac icōprehenſibiliter editus, uirginalem uterū aperuit, nō antea K

connubio reſeratū, ſeruans, & poſt partū inuiolabiliter ſignaculū caſtitatis. Vñ ꝙ dicit, adaperiens vuluā, deſignat, ꝙ nihil antea inde intrauerat, vel exiuerat. Et per hoc ẽt ſpecialiter dr̃ maſculinus, quia nihil de ſemineitate culpæ portauit. Singulariter etiam ſanctus, quia terrenæ contagia corruptelæ, immaculati partus nouitate non ſenſit.

Ad II dcdm, ꝙ ſicut filius dei non ꝑꝑ ſeipsum factus eſt hō, & circūciſus in carne, ſed ut nos per grām faceret deos, & ut ſpūaliter circūcidamur, ſic ꝑꝑ nos ſiſtitur domino, ut diſcamus deo ꝑ entare noſmetipſos. Et hoc poſt circūciſionem eius factum eſt, ut oſtendat nemi. em niſi circunciſum vitiis, dignum eſſe diuinis conſpectibus.

Ad III dcdm, ꝙ ꝑꝑ hoc ipſum voluit hoſtias legales p o ſe offerri, qui erat vera hoſtia, ut figura veritati coniungeretur, & per ueritatem figura approbaretur, contra illos, qui deū legis negant a Chr̃o fuiſſe in euangelio prædicatū. Non. n. putādum eſt, ut Orig.[a] dicit, ꝙ filium ſuū bonus deus ſub lege inimici fecerit, quam ipſe non dederat.

Ho. 14. in Luc a medio illius. to. 4.

Ad IIII dcdm, ꝙ Leuit. 12. præcipitur, ut qui poſſent, agnum pro filio, aut filia, ſimul, & turturē, ſiue columbā offerrent, qui uero non ſufficerēt ad offerendū agnum, duos turtures, uel duos colūbarū pullos offerrent. Dominus ergo, qui cum diues eſſet, ꝑꝑ nos egenus factus eſt, ut illius inopia diuites eſſemus, ut dr̃ 2. ad Cor. 8. pro ſe pauperum hoſtiam voluit offerri: ſicut, & in ipſa natiuitate pannis inuoluitur, & reclinatur in præſepio. Nihilominus tñ, hmōi aues figuræ congruunt: turtur enim quia eſt auis loquax, prædicationem, & confeſſionē fidei ſignificat: quia vero eſt animal caſtū, ſignificat caſtitatem: quia vero eſt aīal ſolitarium, ſignificat contēplationē. Colūba vero eſt animal manſuetū, & ſimplex, manſuetudinem, & ſimplicitatē ſignificans. Eſt ẽt animal gregale: unde ſignificat vitam actiuam: & ideo hmōi hoſtia figurabat perfectionem Chriſti, & membrorum eius. Vtrumque ẽt animal propter conſuetudinem gemendi, præſentes ſanctorum luctus deſignat: ſed turtur, quæ eſt ſolitaria, ſignificat ſecretas orationum lachrymas. Columba vero, q̃ eſt gregalis, ſignificat publicas orationes eccleſiæ. Vtrumque uero animal duplicatum offertur, ut ſanctitas ſit nō ſolum in anima, ſed etiam in corpore.

Articvlvs IIII.

Vtrum mater dei conuenienter ad templum purganda acceſſerit.

Porr. o. 207 Opuſc. 60. ca. ſt.

SV. QV. XXXVII. ART. IIII.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una cōcluſio. Mater Chriſti cōuenienter purgāda acceſſit. Probatur. Sicut gl̃a, a Chr̃o in matrē, ita, & humilitas. ergo ſicut Chr̃us ſub lege, ita, & mater. Aūs ꝓbat, q̄a humilib. dat gl̃a. Cōſequētia eſt euidēs: q̄a ad humilitatē matris ſpectare conſtat purgationem matris.

Ar. præc. ad 1.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ incōuenienter mater dei purganda ad tēplum acceſſerit:[a] Purgatio n. non vr̃ eſſe niſi ab imūditia: ſed in beata Virgine nulla fuit imūditia, vt ex ſ. dictis patet.[a] ergo non debuit, ut purganda ad templum accedere.

¶ 2 Præt. Leu. 12. dr̃. Mulier, q̃ ſuſcepto ſemine pepererit maſculū, immunda erit ſeptē diebus: & iō præcipitur ꝙ non ingrediatr̃ ſanctuarium, donec impleantr̃ dies purgationis eius: ſed beata Virgo pepit maſculū ſine virili ſemine.[b] non ergo debuit ad templum venire purganda.

¶ 3 Præt. Purgatio ab īmūditia ñ ſit niſi ꝑ gratiā: ſed ſacra veteris legis grām nō conferebant, ſed ipſa potius ſecum gr̃æ auctorem habebat. non ergo cōueniens fuit, vt ad templum purganda[b] ueniret.

Sed contra eſt, auctoritas ſcripturæ, quæ dr̃ Luc. 2. ꝙ impleti ſunt dies purgationis Mariæ ſecūdum legem Moyſi.

Resp. Dcdm, ꝙ ſicut plenitudo gr̃æ a Chr̃o deriuatr̃ in matrē, ita decuit ut mater humilitati filii cōformaretr̃: humilib. n. deus dat grām, ut dr̃ Iacobi 4. Et iō[m] ſicut Chr̃s licet nō eēt legi obnoxius, voluit tñ circūciſionē, & alia legis onera ſubire, ad demōſtrādū humilitatis, & obedientiæ exēplū, & vt approbaret legē, & ut calūniæ occaſionē iudæis, tolleret, ꝑꝑ eādē rōem voluit, & matrē ſuā implere legis obſeruātias, qbus tñ non erat obnoxia.[a]

Concl. m

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ licet beata Virgo nullam haberet immunditiam; voluit tñ purgationis obſeruantiam implere, non propter indigentiam, ſed propter legis præceptum: & ideo ſignanter euangeliſta dicit, quòd cōpleti ſunt dies purgationis eius ſecundum legem: ipſa enim ſecūdum ſe purgat one non indigebat.

Ad II dcdm, ꝙ ſignanter Moyſes vr̃ fuiſſe locutus ad excipiendum ab immunditia matrem dei, quę non peperit ſuſcepto ſemine. Et iō patet, quòd non obligabatur ad impletionem illius pręcepti, ſed voluntarie purgationis obſeruantiam adimpleuit, ut dictum eſt.[f]

In cor. [illegible]

Ad III dcdm, ꝙ legalia ſacramenta non purgabant ad immunditia culpæ, quę fit per gratiā, ſed hanc purgationem pręfigurabant: purgabant autē purgatione quadam carnali ab immunditia irregularitatis cuiuſdam, ſicut in ſecunda parte[†] dictum eſt. Neutrā tamen immunditiam beata Virgo contraxerat: & ideo non indigebat purgari.

1. 2. q. 102 ar. 5.

QVAESTIO XXXVIII.

De baptiſmo Ioannis, in ſex articulos diuiſa.

SV. QV. XXXVIII. ART. I.

Sot. 4. ſ. d. 2. q. 2. ar. 2. Palu. 4. d. 2. q. 2. Medina ſru 101. tiſnd

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore vna cōcluſio. Conueniens fuit Ioannem baptizare. Probatur quadrupliciter. Litera ordinata, eſt & clara.

Deinde conſiderandum ē, de baptiſmo, quo Chriſtus baptizatus eſt. Et quia Chriſtus baptizatus eſt baptiſmo Ioannis, Primo conſiderandum eſt de baptiſmo Ioānis in cōi. Scdo, de baptizatiōe Chr̃i.

Circa primum quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrum conueniens fuerit, ꝙ Ioannes baptizaret.

¶ Secundo, Vtrum ille baptiſmus fuerit a deo.

¶ Tertio, Vtrum contulerit gratiam.

¶ Quarto, Vtrum alii præter Chriſtum illo baptiſmo debuerint baptizari.

¶ Quinto, Vtrum baptiſmus ille ceſſare debuerit Chriſto baptizato.

¶ Sexto, Vtrum baptizati baptiſmo Ioannis eſſent poſtea baptizandi baptiſmo Chriſti.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit conueniens Ioannem baptizare.

Perr.e. 208 4.d.2.q.2. ar.2.ad 4.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr φ non fuerit conueniens Ioannem baptizare. Omnis eñi ritus ſacramentalis ad aliquam pertinet[h] legẽ: ſed Ioannes non introduxit nouã legẽ. ergo inconueniẽs fuit φ nouum ritũ baptizandi introduceret.

¶ 2 Præt. Ioannes fuit miſſus a deo in teſtimoniũ [h] tanq̃ ꝓpheta, ſm illud Luc. 1. Tu puer ꝓpheta Altiſſimi vocaberis: ſed ꝓphetæ, q fuerunt ante Chr̃m, nõ introduxerunt nouũ ritũ, ſed ad obſeruantiã legaliũ rituũ inducebant, ut patet Malch. vlt. Memẽtote legis Moyſi ſerui mei. ergo nec Ioãnes nouũ ritum baptizandi introducere debuit.

¶ 3 Præt. Vbi eſt alicuius rei ſuperfluitas, nõ eſt ad illud[h] aliqd addendũ: ſed iudæi excẽdebant in ſuperfluitate baptiſmatũ: dr̃. n. Marc. 7. φ phariſęi, et oẽs, iudęi niſi crebro lauent manus, nõ mãducãt, & a foro uenientes, niſi baptizent nõ comedunt, & alia multa ſunt, q̃ tradita ſunt illis ſeruare, baptiſmata calicũ, & vrceorũ, & æramẽtorũ et lectorũ. ergo inconueniens fuit, φ Ioannes baptizaret.

SED CONTRA eſt, Auctoritas ſcripturæ, Mar. 3 vbi præmiſſa ſanctitate Ioannis, ſubditur, φ exibãt ad eum multi, & baptizabantur in Iordane.

Concl.

RESP. dcẽdm, φ[m] conueniens fuit Ioannẽ baptizare ꝓp quatuor[n]. Primo quidem, qa oportebat Chr̃m a Ioanne baptizari, ut baptiſmũ cõſecraret ut Aug[*] dicit ſup Ioannẽ. Secundo, ut Chr̃s manifeſtaret. Vñ ipſe Ioannes baptiſta dicit Ioãnis primo, ut manifeſtet Chr̃s in Iſrael, ꝓpterea ueni ego in aqua baptizans: concurrentibus. n. turbis ad baptiſmũ annuntiabat Chr̃m: φ quidem facilius ſic factum eſt, q̃ ſi per ſingulos diſcurriſſet, vt Chryſ. [*] dicit ſuper Ioannem. Tertio, ut ſuo baptiſmo aſſuefaceret hoĩes ad baptiſmum Chriſti. Vñ Greg. † dicit in quadam Homil. φ ideo Ioannes baptizauit, ut præcurſionis ſuæ ordinem ſeruans, qui naſciturum dominum naſcendo præuenerat, baptizando quoque, baptizaturum præueniret. Quarto, ut ad pœnitentiam homines inducens homines præpararet ad digne ſuſcipiendum baptiſmũ Chr̃i. Vnde ibidem Beda dicit, φ quantum catechumenis nondum baptizatis poteſt doctrina fidei, tantum profuit baptiſma Ioannis ante baptiſma Chr̃i: quia ſicut ille prædicabat pœnitentiã, et baptiſmum Chr̃i prænuntiabat, & in cognitionem veritatis, quę mũdo apparuit attrahebat: ſic miniſtri eccleſiæ primo erudiunt, poſt peccata eorum redarguunt, demum in baptiſmo Chriſti remiſſionem peccatorum promittunt.

Habet̃ ex ſerm. 1. de bapt. c. 10.

Chry. ho. 16. in Ioã. ante me. to. 4.

cho. 7. in euan. patũ ante me.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, φ baptiſmus Ioannis non[d] erat per ſe ſacramentum: ſed quaſi quoddam ſacramentale, diſponens ad baptiſmum Chr̃i: & ideo aliqualiter pertinebat ad legem Chriſti, non autem ad legem Moyſi.

D. 262.

AD II dcẽdm, φ Ioannes non ſolũ fuit ꝓpheta ſed pluſq̃ propheta, ut dicitur Matt. 11. fuit enim terminus legis, & initium euangelii: & ideo magis pertinebat ad eum, uerbo, & opere inducere hoĩes ad legẽ Chr̃i, q̃ ad obſeruãtiã veteris legis.

AD III dcẽdm, φ baptiſmata illa phariſæorũ erãt inania, utpote ad ſolam munditiam carnis ordinata: ſed baptiſmus Ioannis ordinabatur ad munditiam ſpiritualem: inducebat enim homines ad pœnitentiam, ut dictum eſt.[*] In cor. ar.

ARTICVLVS II.

Vtrum baptiſmus Ioannis fuerit à Deo.

SV. QV. XXXVIII. ART. II.

Perr.e 209 4.d.2.q.2. ar.1.q.3.

Sen. 4. 5. d. 2. q. 2. ar. 1.

Titulus, quæſtionẽ a dño phariſæis ꝓpoſitã mouet.

¶ In corpore unica eſt diſtinctio bimembris cũ concluſiõe bimẽbri. Diſtinctio eſt: Baptiſmus Ioannis, uel quo ad eius ritũ, uel quo ad eius effectũ. ẽ cõcluſio ẽ baptiſmus Ioannis quo ad ritũ erat a deo, quo ad ꝓpriũ effectũ fuit ab hoĩe. Probat̃ quo ad primã partẽ: quia ex inſtinctu Spiritusſancti baptizabat, dicente ipſo Ioa. 1. Qui me miſit baptizare in aqua. Quo ad ſcdam partem: qa nihil efficiebat, q hõ efficere nõ poſſet, hoc eſt, quia non conferebat aliquid ſpirituale.

AD SECVNDVM ſic ꝓcedi: tur. Vr φ baptiſmus Ioãnis non fuerit a deo. Nihil. n. ſacr̃ale, φ ẽ a deo, [h] denominat̃ ab homine puro, ſicut baptiſmus nouę legis non dr̃ Petri, uel Pauli, ſed Chr̃i: ſed ille baptiſmus denominat̃ a Ioanne ſm illud Matth. 21. Baptiſmus Ioannis, vñ erat, ẽ cœlo an ex hominibus? ergo baptiſmus Ioannis non fuit a deo.

¶ 2 Prę. Omnis doctrina de nouo a deo procedens, [h] aliqbus ſignis confirmatur: vñ & Dñs Exo. 4. dedit Moyſi ꝑtãtẽ ſigna faciendi. Et Heb. 2. dr̃, Cũ fides nr̃a principium accepiſſet enarrari à deo, per eos, qui audierũt in nos confirmata eſt, conteſtãte deo ſignis, & prodigiis: ſed de Ioanne Baptiſta dr̃ Ioã. 10. Ioannes ſignũ fecit nullũ. ergo vr̃ q baptiſmus, quo baptizauit, non eſſet a deo.

¶ 3 Pręt. Sacramenta, quæ ſunt diuinitus [h] inſtituta, aliquibus ſacripturæ præceptis continentur: ſed baptiſmus Ioannis non pręcipitur aliquo præcepto ſacrę ſcripturæ. ergo uidetur quod non fuerit a deo.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Ioan. 1. Qui me miſit baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quẽ videris ſpiritum &c.

RESP. Dcẽdm, φ in baptiſmo Ioannis duo poſſunt conſiderari, ſcilicet ipſe ritus baptizandi, & effectus baptiſmi[m]. Ritus quidem baptizandi non fuit ex hominibus, ſed a deo, [n] qui familiari Spiritusſancti reuelatione Ioannem ad baptizandũ miſit. [p] Effectus autem illius baptiſmi fuit ab homine[q] qa nihil in illo baptiſmo efficiebatur, φ homo facere non poſſet. Vnde non fuit a ſolo deo, niſi inquantum deus in homine operatur. Concl. — Concl.

AD PRIMVM ergo dicendum, φ per baptiſmũ nouæ legis homines interius per Spiritumſanctũ baptizantur, φ facit ſolus deus. Per baptiſmum autem Ioannis, ſolum corpus mundabat̃ aqua. Vñ dr̃ Matth. 3. Ego baptizo uos in aqua, ille uos baptizabit in Spirituſancto. Et ideo baptiſmus Ioãnis denominatur ab ipſo: quia ſcilicet nihil in eo agebatur, φ ipſe non ageret. Baptiſmus autem nouæ legis non denominatur a miniſtro, qui principalem baptiſmi effectum non agit, ſcilicet interiorem emundationem.

AD II dcẽdm. φ tota doctrina, & operatio Ioãnis ordinabatur ad Chriſtum, qui multitudine ſigno-

ſignorũ,& ſuã,& Ioannis doctrinã confirmauit. Si A aũt Ioannes, ſigna feciſſet, hoĩes ex æquo Ioanni,& Chřo attẽdiſſent, & iõ ut hoĩes principaliter Chřo intenderent, nõ eſt datũ Ioanni, ut faceret ſignũ, iudæis tñ quęrentib. quare baptizaret, confirmauit ſuũ officiũ auctoritate ſcripturæ, dicens, Ego vox clamãtis in deſerto &c. vt dř Io. 1. Ipſa ẽt auſteritas uitæ, eius officium commẽdabat, quia ut Chryſoſt.* dicit ſupra Matth. mirabile, erat in humano corpore tantam patientiam videre.

Hom. 10. in Mat ante me. c. 2.

Ad III dcẽm, ꝙ baptiſmus ioannis non fuit ordinatus à Deo, niſi ut modico tp̃e duraret, pp cãs prædictas† Et iõ non fuit cõmendatus aliquo præcepto cõiter edito in ſacra ſcriptura, ſed familiari quadam reuelatione Spiritusſancti, ut dictũ eſt.* B

In ar. 1. huius quæſt.

Ex ar. 1. huius q.

ARTICVLVS III.

Vtrũ ĩ baptiſmo I oãis, grã daretur.

SV. QV. XXXVIII. ART. III.

Alb. Mag. 4. d. 2. a. 3.
Sot. 4. 5. d 2. q. 2. art. 2.
Palud. 4 d. 2. q. 2. art. 2.

Ferr. 3. 210 4. di. 2. q. 2 arti. 1. q. 1. cot.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore unica concluſio trimembris: Baptiſmus ioannis ñ cõferebat grãm ſed ꝑparabat ad eã triplicĩter. Probaĩ cõcluſio. primo, quo ad primas partes ſimul. Tota doctrina, & opatio ioannis, erat præparatoria ad Chřm, ꝑ quẽ conferenda erat grã. ergo baptiſmus ioannis non conferebat grãm; ſed ꝑparabat ad illam. Antecedens quo ad primã ei⁹ partẽ ex dictis patet, quo ad ſcdam vero Io. 1. Gra per Ieſum Chřm facta eſt. Cõſequentia vero ꝓbaĩ: quia miniſtri, ac inferioris artificis, non eſt inducere formã principalis artificis, ſed præparare ad illã. Deinde concluſio declaratur quo ad vltimã partẽ tripliciter, ſ. per doctrinam ad fidẽ per baptizationẽ ad ritũ baptiſmi, per pœnitentiã ad gratiã effectus baptiſmi. ¶ In rñſione ad primũ dĩa inter expoſitionẽ primã ex Beda, & tertiã ex Hier. eſt: qa. in prima ad duo baptiſmata referunĩ illa duo. verba. baptizare, & prædicare: primũ ad baptiſmũ Ioannis: ſcm ad baptiſmũ Chři. In tertia uero ad idẽ baptiſma. ſ. ioãni, referunĩ ambo, & uerificaĩ ꝙ diſpoſitiue in remiſſionẽ peccatorũ baptizabat. & prædicabat ad perfectionẽ gřæ p Chřm. Et ſi quæras nouitius, in quo ergo differt tertia à ſecunda expoſitione, ſ. ideaĩ, ꝙ tertia ordinem Ioannis Chřum reſpicit: & iõ illud idẽ qd Chřs perfecturus erat, ioannes inchoatiue facere dř. Scda aũt, ordinem baptiſmi dati a ioanne ad pœnitentiã reſpicit: & iõ dř, ꝙ, & baptizabat, & pdicabat baptiſmum ſuũ pœnitentiæ, hoc eſt, inducẽtem ad pœnitentiã, per quam fit remiſſio peccatorum.

Beda i homil. Circũ ciſionis in ter prin. & med. Eam habes i homil. totius anni.

Hom. 7. in euan. paulante me.

Ar. 1. hui⁹ quæſt.

Ad tertium ſic proceditur. Vř ꝙ ĩ baptiſmo Ioãnis grã dareĩ. Dř. n. Marci 1. Fuit Ioannes in deſerto[h] baptizans, & prædicãs baptiſmũ pęnitentiæ ĩ remiſſionẽ peccatorũ: ſed pœnitentia, & remiſſio peccatorũ eſt per grãm ergo batiſm⁹ ioannis gratiam conferebat. D

¶ 2 Præt. Baptizãdi a ioanne cõfitebanĩ pctã ſua, ut hř Matth 3 & Marc. 1. ſed cõfeſſio peccatorum ordinatur ad peccatorum[h] remiſſionem, quæ fit per grãm. ergo in baptiſmo ioannis gratia conferebatur.

¶ 3 Præt. Baptiſmus ioãnis propinquior erat baptiſmo Chři, q̃ circuncifio: ſed per circunciſionẽ remittebaĩ peccatũ originale: qa, ut* Beda dicit, idẽ ſalutiferæ curationis auxiliũ circunciſio in lege cõtra originales peccati vulnus agebat, qđ nunc baptiſmus agere reuelatę grę tp̃e conſueuit.[h] ergo multo magis baptiſmus ioannis remiſſionẽ peccatorum operabatur, quod ſine gratia fieri non poteſt. D

Sed contra eſt, ꝙ Mat. 3. dř, Ego quidẽ baptizo uos in aqua in pęnitentiã, Qđ exponẽs Greg.* in quadã Homil. dicit, ioãnes nõ in ſpũ, ſed ĩ aqua baptizat, qa peccata ſoluere nõ valebat; ſed grã eſt à Spũ ſancto, & p eã pctã tolluntĩ. ergo baptiſmus ioãnis grãm nõ cõferebat.

Resp. dcẽm, ꝙ ſicut dictum eſt,* tota doctrina, & operatio ioannis præparatoria erat ad Chriſtũ: ſicut miniſtri, & inferioris artificis eſt ꝑparare materiã ad formã, quã ĩducit principalis artifex. Gřa aũt cõferẽda erat hoĩbus per Chriſtũ, ſcm illud Io. 1. Gřa, & veritas per Ieſum Chřm facta eſt. Et iõ[m] baptiſmus ioannis grãm non cõferebat, ſed ſolũ ad gratiã præparabat tripliciter.[n] Vno qdẽ mõ, per doctrinã ioannis inducẽtẽ hoĩes ad fidẽ Chriſti. Alio mõ, aſſuefaciendo homines ad ritũ baptiſmi Chři. Tertio modo, per pœnitentiã, præparãdo hoĩes ad ſuſcipiendum effectũ baptiſmi Chriſti. A B

Concl. m

Ad primum ergo dcẽm, ꝙ in illis uerbis (vt Beda, dicit†) poteſt intelligi duplex baptiſmus. Vnus quidem, quem ioannes baptizando conferebat, q dř baptiſmus pœnitentię: quia. ſ. ille baptiſmus erat quoddam inductiuum ad pœnitentiã, & quaſi quędam proteſtatio, qua profitebantur hoĩes ſe pœnitentiam acturos. Alius autem eſt baptiſmus Chriſti, per quem peccata remittuntur, quẽ ioannes dare non poterat, ſed ſolum pręedicabat, dicẽs, ille uos baptizabit in Spiritusſancto. Vel poteſt dici, ꝙ prædicabat baptiſmũ pœnitẽtiæ, i. inducentẽ ad pœnitentiam, quę quidẽ pœnitẽtia ducit homines in remiſſionem peccatorũ. Vel põt dici, ꝙ per baptiſmũ Chriſti, ut Hier. dicit,* gratia datur, qua peccata gratis dimittuntur: quod aũt conſumatur per ſponſum, initiatur per paranymphum, ſ. p ioãnem. Vnde dř, ꝙ baptizabat & prædicabat baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum, non quia hoc ipſe perficeret, ſed quia præparando ad hoc homines diſponebat.

Sup. illud Mar. 1. fuit Ioãnes in deſerto baptizãs: Eſt c. 3. ſcm ordinẽ Bed.

Sup. illud Mat. 3. ꝓdicans baptiſ. pœn. tom. 9.

Ad II dicendum, ꝙ illa confeſſio peccatorum non fiebat ad remiſſionem peccatorum ſtatim per baptiſmum ioannis exhibendam: ſed cõſequendã per pœnitentiam conſequentem, & per baptiſmũ Chriſti, ad quem pœnitentia illa præparabat.

Ad III dicendum, quòd circunciſio inſtituta erat ad remediũ originalis peccati: ſed baptiſmus ioannis ad hoc nõ erat inſtitutus, ſed ſolum erat præparatorius ad baptiſmum Chriſti, ut dictum* eſt.* Sacramenta autem ex ui inſtitutionis, ſuũ habent effectum.

ſi corp. & ar. 1. huius quæſt.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum alij præter Chriſtum baptiſmo Ioannis baptizari debuerunt. E

SV. QV. XXXVIII. ART. IIII.

Sot. 4. 5. d 2. q. 2 art. 3.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una concluſio. Baptiſmo ioannis alij debuerũt baptizari. Probaĩ dupliciter. Iſta clara eſt.

Ferr. 0. 211 4. d. 2. q. 2. a. 1. q. 2.

Ad quartum ſic proceditur. Vř ꝙ baptiſmo ioannis ſolus Chriſtus debuerit baptizari: quia ſicut dictum eſt,* ad hoc ioannes baptizauit, ut Chriſtus baptizaretur, ſicut Auguſt.† dicit ſup ioãnem: ſed quod eſt proprium Chriſto, non debet aliis conuenire. ergo nulli alij debuerunt illo baptiſmo baptizari.

*art. 1.

tract. 13. in Io. in prin. & circa medium. t. 9.

¶ 2 Præt. Quicumque baptizatur, aut accipit aliqd a baptiſmo, aut baptiſmo aliquid confert; ſed a ba-

ptiſmo Ioãnis nullus aliquid accipere poterat (qa in eo gr̃a nõ conferebatur, vt dictũ eſt*) nec aliqs baptiſmo aliqd cõferre poterat, niſi Chr̃s, q tactu mũdiſſimæ ſuæ carnis aquas ſanctificauit. ergo vr̃, ꝙ ſolus Chriſtus baptiſmo Ioannis debuerit baptizari. *(Art. præc.)*

¶ 3 Præt. Si alij illo baptiſmo baptizabant, hoc non erat, niſi ut pparar̃etur ad baptiſmũ Chriſti: & ſic cõueniens videbatur, ꝙ ſicut baptiſm' Chr̃i oĩb. confert, & magnis, & paruis, & gẽtilibus, & iudęis, ita ẽt, & baptiſmus Ioannis cõferret: ſed non legit, ꝙ ab eo pueri baptizarent, nec ẽt gentiles: dr̃. n. Mar. 1. ꝙ egrediebant ad illum Iſraelitæ uniuerſi, & baptizabantur ab illo. ergo uidetur quòd ſolus Chriſtus à Ioanne debuerit baptizari.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Luc. 3. Factum eſt, cum baptizaretur omnis populus, & Ieſu baptizato, & orante, aperti ſunt cęli.

Concl. RESP. dcd̃m, ꝙ duplici de cã oportuit alios a Chr̃o baptizari baptiſmo Ioãnis. Primo quidẽ, vt Aug.* dicit ſuper Io. qa ſi ſolus Chr̃s baptiſmo Ioãnis baptizatus eſſet, non defuiſſent, q dicerent, baptiſmum Ioãnis, quo Chr̃s eſt baptizatus, digniorẽ eſſe baptiſmo Chriſti, quo alij baptizantur. Secundo, quia oportebat per baptiſmum Ioannis alios ad baptiſmum Chriſti præparari, ſicut dictũ eſt.* *(Tract. 4. in Io. a med. & trac. 5. i ter prin. & med. to. 9.)* *(Ar. 1. & 3. huius q.)*

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ nõ pp hoc ſolũ fuit Ioãnis baptiſmus inſtitutus, ut Chr̃s baptizaret, ſed ẽt pp alias cãs, vt dictũ ẽ.* Et tñ ſi ad hoc ſolũ eſſet inſtitutus, vt Chr̃s eo baptizaret, oportebat prædictũ icõueniẽs vitari, alijs hoc baptiſmo baptizatis. *(Ar. 1. huius quæſt.)*

AD II dicendum, ꝙ alij, qui ad baptiſmum Ioannis accedebant, non poterant quidem baptiſmo aliquid conferre, nec tamen à baptiſmo gratiam accipiebant, ſed ſolum pœnitentiæ ſignum.

AD III dicendum, ꝙ qa ille baptiſmus erat pęnitentiæ, q̃ pueris nõ cõuenit, iõ baptiſmo illo pueri non baptizabant. Cõferre aũt gentibus uiã ſalutis, ſoli Chr̃o reſeruabatur, qui eſt expectatio gentium, vt dr̃ Geneſ. pen. ſed, & ipſe Chriſtus apoſtolis inhibuit gentilib. euangeliũ prædicare, ante paſſionẽ, & reſurrectionẽ: vnde multo minus cõueniebat per Ioannem gentiles ad baptiſmum admitti.

SV. QV. XXXVIII. ART. V.

Titulus clarus eſt. In corpe una cõcluſio: Baptiſmus Ioãnis non debuit ceſſare Chr̃o baptizato. Probatur quadrupliciter. ¶ In prima ratione ex Chryſ. aduerte nouitie, ꝙ ſi Chr̃o baptizato Ioannes ceſſaſſet, putari potuiſſet, ꝙ tãtæ Chriſti excellẽtiæ in baptiſmo manſtratæ inuidiſſet Ioannes, & ceſſando à baptiſmo uel dedignaretur ſubminiſtrare Chr̃o amplius per baptiſmũ in præparando ad ipſũ, uel ipſa ceſſatio indicaret ſuam minoritatem apparẽtem ex tã manifeſtata Chr̃i excellẽtia in baptiſmo. Vterq; ſiquidẽ motus, inuidiæ, ſ. & iræ poterat conſurgere, & ad ceſſationẽ inducere. Reliquã ſunt clara. *(Ferr. 0. 213 4. d. 2. q. 2 a. 1. q. 3. ad 1. Et q. 4. p totum.)* *(Trac. 4. in Ioan. iter med. & ti. to. 9.)*

ARTICVLVS V.

Vtrum baptiſmus Ioannis debuerit ceſſare Chriſto baptizato.

K AD QVINTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ baptiſmus Ioannis ceſſare debuerit, poſtquam Chr̃s fuit baptizatus. Dr̃. n. Io. 1. Vt manifeſtet in Iſrael, ppea veni in aqua baptizans: ſed Chr̃o baptizato ſufficienter fuit manifeſtat', tũ p teſtimoniũ Io. tũ per deſcenſum colũbæ, tũ ẽt teſtimonio paternæ uocis. ergo videtur ꝙ non debuerit poſtea baptiſmus Ioannis durare.

¶ 2 Præt. Aug.* dicit ſuper Ioan. Baptizatus eſt Chriſtus, & ceſſauit Ioannis baptiſmus. ergo F vr̃ ꝙ Ioannes poſt Chriſtũ baptizatũ, nõ debuerit baptizare.

¶ 3 Præt. Baptiſmus Ioannis erat præparatorius ad baptiſmum Chriſti: ſed baptiſmus Chriſti incœpit ſtatim Chriſto baptizato: quia tactu ſuæ mundiſſimæ carnis uim regeneratiuam contulit aquis, vt Beda dicit. ergo uidetur quòd baptiſmus Ioannis ceſſauerit Chriſto baptizato.

G SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Io. 3. ꝙ uenit Ieſus in iudęã terram, & baptizabat, erat aũt, & Ioannes baptizans: ſed Chriſtus nõ baptizauit, niſi poſtq̃ fuit baptizatus. ergo uidetur quòd poſtquam Chriſtus fuit baptizatus, adhuc Ioannes baptizabat.

Concl. RESP. Dcd̃m ꝙ baptiſmus Ioannis ceſſare non debuit Chriſto baptizato. Primo quidem, quia, vt Chryſ.* dicit, ſi ceſſaſſet Ioannes baptizare Chriſto baptizato, exiſtimaretur ꝙ zelo, uel ira hoc faceret. Secundo, quia ſi ceſſaſſet à baptizando, Chr̃o baptizante, diſcipulos ſuos in maiorẽ zelũ immiſiſſet. Tertio, qa perſiſtens in baptizando, ſuos H auditores mittebat ad Chr̃m. Quarto, quia (vt Beda dicit) adhuc permanebat vmbra ueteris legis, nec debuit pcurſor ceſſare, donec ueritas manifeſtaret. *(Ho. 28. in Io. nõ multũ remote a prin. t. 3.)*

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ nondum Chriſtus erat plene manifeſtatus eo baptizato, & ideo adhuc neceſſarium erat, quòd Ioannes baptizaret.

AD II dcd̃m, ꝙ baptizato Chriſto ceſſauit baptiſmus Ioannis: non tamen ſtatim, ſed eo incarcerato. Vnde Chryſ.* dicit ſuper Ioannem, æſtimo propter hoc permiſſam eſſe mortem Ioannis, & eo ſublato de medio, Chriſtum maxime prædicare cœpiſſe, ut omnis multitudinis affectio ad Chri- I ſtum tranſiret, & non ultra his, quæ de utroque erant, ſententijs ſcinderetur. *(Ho. 28. in Io. non remote a prĩci. to. 3.)*

AD III dcd̃m, ꝙ baptiſmus Ioannis præparatorius erat, non ſolum ad hoc, ꝙ Chriſtus baptizaretur, ſed etiam ad hoc, quòd alij ad Chriſti baptiſmum accederent, quod nondum fuit impletum Chriſto baptizato.

ARTICVLVS VI.

Vtrum baptizati baptiſmo Ioannis, eſſent poſtea baptiſmo Chriſti baptizandi.

K AD SEXTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ baptizati baptiſmo Ioannis, non fuerint baptizandi baptiſmo Chriſti. Ioannes n. non fuit minor apoſtolis, cum de eo ſcriptum ſit Matth. 11. Inter natos mulierũ non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta: ſed illi, qui baptizabãtur ab apoſtolis, non iterum baptizabantur, ſed ſolummodo addebatur eis impoſitio manuum. Dr̃. n. Act. 8. quòd aliqui baptizati tantum erant à Philippo in nomine domini Ieſu, tunc apo-

SV. QV. XXXVIII. ART. VI.

Alb. Mag. 4. d. 2. a. 7. S. Bon. 4. ſ. d. 2. q. 1. a. 2. Scot. 4. ſ. d. 2. q. 2. Riccar. 4. ſ. d. 2. q. 4. Duran. 4. ſ. d. 2. q. 4. Bacco. 4. ſ. d. 6. q. 1. Sot. 4. ſ. d. 2. q. 2. art. 4. *(Ferr. 0. 213 inf. q. 66. ar. 9. ad 2. Et 4. diſt. 2 q. 2. art. 4.)*

Titulus clarus. ¶ In corpore duo ſunt. Primo recitat opinio Magiſtri ſen. Scd̃o, ſoluit quæſito. Opinio Magiſt. diſtinguit duplicem diſpoſitionem baptizatorũ à Ioanne (vt patet in lfa) & quoſdam rebaptizandos baptiſmo Chriſti, & quoſdam nõ dicit.

¶ Quo ad ſẽm Auctor ſimpliciter dicit, ꝙ oẽs baptizati à Ioanne baptizandi erant baptiſ-

ſtoli, ſ. Petrus, & Ioannes, imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum. ergo vr̃ ꝙ baptizati a Ioanne, nõ debuerint baptizari baptiſmo Chriſti.

¶2 Præt. Apoſtoli[a] fuerũt baptizati baptiſmo Ioannis: fuerunt .n. quidam eorum diſcipuli ioannis, vt patet Io. 1. ſed Apoſtoli[b] non vr̃ eſſe baptizati baptiſmo Chr̃i: dr̃. n. Ioã. 4. ꝙ Ieſus non baptizabat: ſed diſcipuli eius: ergo videtur ꝙ baptizati baptiſmo ioannis, non erant baptizandi baptiſmo Chriſti.

¶3 Præt. Minor eſt, qui baptizatur, quàm q̃ baptizat, ſed ipſe ioannes[b] nõ legitur baptizatus baptiſmo Chr̃i. ergo multo minus illi, q̃ a ioanne baptizabantur, indigebant baptiſmo Chr̃i.

¶4 Præt. Act. 19. dr̃, ꝙ Paulus inuenit quoſdã de diſcipulis, dixitq; ad eos, Si Spũm ſctm̃ accepiſtis credẽtes? At illi dixerunt ad eũ, Sed neque ſi Spũſſanctus eſt, audiuimus. Ille vero ait. In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerũt, In ioannis baptiſmate. Et ſeq̃r, ꝙ baptizati ſunt iterũ i noĩe dñi nr̃i Ieſu Chr̃i. ſic ergo vr̃, ꝙ quia Spũm ſanctũ[h] neſciebant, oportuit eos iterũ baptizari: ſicut Hier.* dicit ſuꝑ Ioel. & in epiſt. de viro vni* uxoris, & Amb. † in lib. de Spũſancto: ſed quidam fuerunt baptizati baptiſmo ioannis, qui habebant plenã notitiam Trinitatis. ergo non erant baptizandi iterum baptiſmo Chriſti.

¶5 Præt. Rom. 10. ſuper illud, Hoc eſt verbũ fidei, qđ prædicamus, dicit gl. Auguſ.* Vñ eſt iſta tanta uirtus aq̃, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo, nõ q̃a dicit̃, ſed q̃a creditur? Ex quo patet, ꝙ uirtus baptiſmi depẽdet ex fide: ſed forma baptiſmi ioannis ſignauit fidẽ Chriſti, in qua nos baptizamur: dicit. n. Paulus Act. 19. ioannes baptizabat baptiſmo pœnitentiæ populũ, dicens, in eũ, q̃ uenturus eſt poſt ipſũ, vt crederẽt, hoc eſt in Ieſũ. ergo uidetur ꝙ non oportebat baptizatos baptiſmo ioãnis, iterum baptizari baptiſmo Chriſti.

A Sed contra eſt, ꝙ Aug.* dicit ſuꝑ io. Qui baptizati sũt baptiſmate ioãnis, oportebat ut baptizarent̃ baptiſmate Chr̃i.

*trac. 5. in Ioã. circa med. to. 9.

Resp. Dicendum, ꝙ ſm̃ opi. Magiſt. in 4. diſ. 4. ſent.* illi, qui baptizati ſunt a ioanne, neſciẽtes Spũm ſctm̃ eſſe, ac ſpem ponentes i illius baptiſmo, poſtea baptizati ſunt baptiſmo Chr̃i: illi uero, qui ſpẽ non poſuerũt in baptiſmo ioannis, & Patrẽ, & Filium, & Spũm ſctm̃ credebant, non fuerunt poſtea baptizati, ſed impoſitione manuum ab Apoſtolis ſuper eos facta, Spũm ſctm̃ receperũt. Et hoc quidem uerum eſt, quantum ad primã partem, quod multis auctoritatibus cõfirmat̃: ſed q̃tum ad ſecundam partem eſt penitus irrationabile quod dr̃. Primo quidẽ, qnia baptiſmus ioannis, neq; grãm cõferebat, neq. characterem imprimebat, ſed erat ſolũ in aqua, vt ipſemet dicit Matt. 3. Vñ baptizatis, fides, uel ſpes, quam habebant in Chr̃m, non poterat hũc defectũ ſupplere. Secũdo, quia qñ in ſacro omittit̃ quod eſt de neceſſitate ſacri, non ſolũ oportet ſuppleri, quod fuerat omiſſum, ſed oportet totaliter innouari. Eſt aũt de neceſſitate baptiſmi Chr̃i, ꝙ fiat nõ ſolũ in aqua, ſed ẽt in Spiritu ſancto, ſm̃ illud ioã. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non põt introire in regnum dei. Vnde[m] illis, qui tm̃ in aqua baptizati erãt baptiſmo ioannis, non ſolum erat ſupplendum, qđ deerat (vt. ſ. daretur eis Spiritusſanctus ꝑ impoſitionẽ manuum) ſed erant iterato totaliter baptizandi in aqua, & Spiritu.

*epi. 4. d. perag. ul

concl.

D Ad primum ergo dcd̃m, ꝙ ſicut Aug.* dicit ſuꝑ io. poſt ioãnẽ baptizatũ eſt: quia nõ dabat baptiſmum Chr̃i, ſed ſuum: quod ãt dabat̃ a Petro, & ſi quod datum eſt a Iuda, Chr̃i erat. Et ideo, ſi quos baptizauit Iudas, non ſunt iterum baptizandi: baptiſma. n. tale eſt, qualis eſt ille, in cuius ptãte dat̃, non qualis ille, cuius miniſterio dat̃. Et inde eſt ẽt, ꝙ baptizati a Philippo diacono, qui baptiſmum Chr̃i dabat, non ſunt iterum baptizari, ſed acceperunt manus impoſitionem per Apoſtolos, ſicut baptizati per ſacerdotes, confirmãtur per epiſcopos.

*trac. 5. in Io. ter pr à me. to

Ad II dcd̃m, ꝙ ſicut Auguſ.* dicit ad Seleuciam, intelligimus diſcipulos Chr̃i fuiſſe baptizatos, ſiue baptiſmo ioãnis, (ſicut nõnulli arbitrant̃) ſiue, ꝙ magis credibile eſt, baptiſmo Chr̃i, neque .n. miniſterio baptizandi defuit, ut hr̃et baptizatos ſeruos, per quos cęteros baptizaret, qui non defuit humilitatis miniſterio, qñ eis pedes lauit.

*epi. 108. medio pꝰ: pue. to. 2

Ad III dicẽdum, ꝙ ſicut Chr.* dicit ſuꝑ Mat. per hoc, Ego a te debeo baptizari, rñdit, ſine modo, oñditur ꝙ poſtea Chriſtus baptizauit ioannem. Et hoc dicit in quibuſdam libris apocryphis manifeſte ſcriptum eſſe. Certum tñ eſt, ut Hieronymus* dicit ſuper Matt. ꝙ ſicut Chriſtus fuit baptizatus in aqua a ioanne,

*hom. 4. ſ Mat. i op: imper. ſup illud: Sin: mõ, to. 2.
*Mat. 3. ſ p illđ. Sin mõ. to. 9

ita

---

baptiſmo Chriſti, & ꝓpe: ꝓ una parte cõſentit Magiſtro, pro alia contradicit, & probat uniuerſalẽ dupliciter. Primo, ex parte effectus inſeparabilis per fidẽ, ſpem, & charitatẽ. ſ. characteris, qui ꝑ Chr̃i baptiſmum imprimit̃. Secundo, ex parte eſſentialis partis ipſius baptiſmi, deficientis ſ. Spiritus. Omnia patent in litera.

¶ In rñſione ad ſm̃, & tertiũ, aduerte ꝙ de baptiſmo Chr̃i mãli paſſiue accepto a Ioãne, & Apoſtolis, non hr̃ clare in Scriptũra pars affirmatiua: ſed ꝓbabile eſt, ꝙ baptizati a Chr̃o fuerint, vt Ioannes impleret debitum ſuum, Ego à te debeo baptizari, & Apoſtoli baptizantes Chr̃i baptiſmo, primo fuerint baptizati, vt Aug. arguit, & bñ. Nec aliq̃d appareret obſtare: niſi forte verbum Chr̃i Act. 1. Ioannes baptizauit aqua, uos aũt baptizabimini Spiritusancto. Sed re uera, hoc nõ obſtat: tum quia per hoc nõ excludit̃, eos baptizatos eẽ baptiſmo Chr̃i licet de ioannis baptiſmo tm̃ mẽtio fiat: tum, quia in promptu nõ eſt quare ioãnis baptiſmi ſoliꝰ meminit Chriſtus: qui ſ. donum Spũſancti non diſtinguit̃ contra baptiſmum Chriſti, qui fit in aqua, & Spiritu, Io. 3. ſed cõtra baptiſmum ioannis, qui fiebat ſolum in aqua, ipſo ioãne teſte diſtinguente baptiſmũ ſuũ cõtra baptiſmum in Spũſancto, Matt. 3.

†ca. 1. Ioel. In nõ multum remote a ſi. to. 6
†Ambl 3. ca. 4. circa prin. to. 2.

¶ In rñſione ad quintũ, dubium occurrit: quia aliud eſt loq̃ de grã futura, & aliud ð Chriſto uenturo: potuit. n. grã pñs eſſe ex fide Chriſti uenturi, ut patet in ſanctis illis, q̃ ꝓſſeſſerũt Chr̃i aduẽtum: iſta autem pro eodẽ hẽt Chriſtũ uenturum, & gratiam futuram. incompaſſa ergo uidetur.

Eſt gl. Aug. trac. 80. in io a med o illius to. 9.

¶ Ad hoc dr̃, ꝙ iſta eſt intelligenda iuxta ſubiectã mãm. de qua eſt ſermo, ſ. de ſacramentis. Ex illa ſiquidem dicta ab Aug. poſita inter ſacra nouæ, & ueteris leg. ſ. ꝙ noſtra præſentis, uetera futuræ gratiæ ſunt ſigna, manifeſte ſequitur, ꝙ nr̃a p̃ſtãt Xpĩ, per quẽ gratia facta eſt, Io. 1. illa, uenturi Chriſti ſigna erãt. Et ꝓpterea ioannis baptiſma ſapiebat in hoc ſacra ueteris legis, ꝙ in noĩe uenturi Chr̃i dabat̃. ſi, & Paulus iuſſit in noĩe dñi nr̃i Ieſu Chriſti ſimpliciter, & abſolute, & nõ uenturi illos baptizari, qui ioannis baptiſmum ſuſceperant, Actuum 19.

ita Ioannes à Chriſto erat in Spiritu baptizandus.

Ad IIII dicendum, quòd nõ eſt tota cauſa, quare illi fuerunt baptizati poſt baptiſmum Io. quia Spiritum ſanctum nõ cognouerant, ſed quia non erant baptiſmo Chriſti baptizati.

Ad V dicendum, quòd ſicut dicit Aug. contra Fauſtũ Sacramenta noſtra ſunt ſigna præſentis gratiæ: ſacramenta uero veteris legis, fuerunt ſigna gratiæ futuræ. Vnde ex hoc ipſo, quòd ioannes baptizauit in noīe uenturi, datur intelligi quòd nõ dabat baptiſmum Chriſti, qui eſt ſacramentum nouę legis.

SVP. QV. XLVIII. ART. II.

Medina pro tota q̃ne

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore unica concluſio: Conueniens fuit Chriſtum baptizari. Probatur tripliciter. Oĩa ſunt clara.

QVÆSTIO. II.

De baptizatione Chriſti, in octo articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de baptizatione Chri. Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum Chriſtus debuerit baptizari.
¶ Scdo, Vtrũ debuerit baptizari baptiſmo ioãnis.
¶ Tertio, De tempore baptiſmi.
¶ Quarto, De loco.
¶ Quinto, De hoc quòd ei ſunt cæli aperti.
¶ Sexto, De Spũſancto apparente in ſpecie colũbæ.
¶ Septimo, Vtrum in columba fuerit uerum aĩal.
¶ Octauo, De uoce paterni teſtimonii.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit conueniens Chriſtum baptizari.

Perr. a. 214 / 4. di. 2. q. 2. a. 3. q. 1. Et q. 3. a. 2. q. 3. cor. Et Mat. 3. op. co. ca. 9.

AD PRIMVM ſic procedit. Vr, quòd non fuerit cõueniens Chriſtum baptizari. Baptizari enim eſt ablui, ſed Chriſto non conuenit ablui, in quo nulla fuit impuritas. ergo videtur quòd Chriſtũ non decuerit baptizari.

¶ 2 Præt. Chriſtus circumciſionem ſuſcepit, ut impleret legem, ſed baptiſmus non pertinebat ad legem. ergo non debebat baptizari.

¶ 3 Præt. Primum mouens in quolibet genere, eſt immobile ſm illũ motum, ſicut cælum, quod eſt primum alterans, non eſt alterabile, ſed Chrus eſt primum baptizans, ſecundum illud Io. 1. Super quem uideris Spiritũ deſcendentem, & manentẽ, hic ẽ, q. baptizat. ergo ipſum nõ decuit baptizari.

SED CONTRA eſt, quòd dr̃ Mat. 3. quòd uenit Ieſus à Galilęa in Iordanem ad ioannem, ut baptizaretur ab eo.

concl. m

RESP. Dicendum, quòd[m] conueniens fuit Chriſtum baptizari. *Primo quidem, quia ut Amb. *dicit ſuper Luc. Baptizatus eſt dñs non mundari uolens ſed mundare aquas, ut ablutæ carnẽ Chriſti, qui peccatum non cognouit, baptiſmatis vim haberẽt, & ut ſanctificatas aquas relinqueret poſtmodum baptizandis, ſicut Chryſ.† dicit ſup Matt. Secundo; quia ſicut Chryſ. dicit ſuper Mat. quãuis ipſe non eſſet peccator, tñ naturam ſuſcepit peccatricem, & ſimilitudinem carnis peccati, propterea, etſi pro baptiſmate non indigebat, tñ in aliis, carnalis natura opus habebat. Et ſicut Greg.* Nazan. dicit, Baptizatus eſt Chriſtus ut totum veteranũ Adam immergat aquę. Tertio, baptizari uoluit, ſicut Aug. dicit in ſermone de Epiphania, quia

li. 2. ſ Luc. vlt. a. ſ prĩ. o. 5.

† hom. 4. ſ opere imperfe. non remote a prin. to. 2.

* In orat. ſ Epiph. lumina a medio.

F voluit facere, quod faciendũ oĩbus imperauit. Et hoc eſt quod ipſe dicit, ſic decet nos implere oẽm iuſtitiam. vt. n. Ambr.* dixit ſuper Luc. Hæc eſt iuſtitia, ut quod alterum facere uelis, prior ipſe incipias, & tuo alios horteris exemplo.

* Lib. 2. in Luc. c. vlt. a med. t. 5

AD PRIMVM ergo dcd̃m, quòd Chr̃s non fuit baptizatus vt ablueretur, ſed ablueret, ſicut dictum eſt.

AD II dcd̃m, quòd Chriſtus nõ ſolum debebat implere ea, quæ erant ueteris legis, ſed etiam inchoare ea, quę ſunt nouæ legis. Et ideo non ſolum uoluit circuncidi, ſed etiam baptizari.

AD III dcd̃m, quòd Chr̃s eſt primũ baptizans ſpũaliter: & ſic non eſt baptizatus, ſed ſolum in aqua.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus baptiſmo Ioannis debuerit baptizari.

SVP. QV. XXXIX. ART. II.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore duo ſiunt. Primo, declarat quòd ſupponitur, Chriſtum baptizatum baptiſmo ioannis ex auctoritate Aug. Secundo probatur tripliciter concluſio. ſ. conueniens fuit Chriſtum baptizari baptiſmo Ioannis. ¶ Et in tertia ratione aduerte, quòd ratio tendit ad hoc, quòd ideo ad baptiſmum Ioannis non ſanctum accedit, ut ſanctificet baptiſmum nõ Ioannis, ſed nouæ legis, inſtituendo, ſanctificatione aquarum per carnis ſuę lauacrum, baptiſmum in ſanctitatem animarum: ex tunc enim inſtitutus eſt baptiſmus nouæ legis.

Perr. a. 215

G AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr quòd Chr̃s nõ debuerit baptizari baptiſmo Ioannis. Baptiſmus. n. Ioãnis fuit baptiſmus pœnitentiæ: ſed pœnitentia Chriſto non conuenit, quia nullum habuit peccatum.[h] ergo uidetur quòd non debuerit baptizari baptiſmo Ioannis.

¶ 2 Præt. Baptiſmus Ioannis, ſicut dicit Chryſ.* medium fuit inter baptiſmũ iudęorũ, & Chriſti baptiſmũ: ſed medium ſapit naturam extremorũ. Cũ ergo Chriſtus non fuerit baptizatus baptiſmate legali, nec ẽt baptiſmate ſuo;[b] videt quòd pari ratione baptiſmate Ioannis baptizari non debuerit.

* Ho. 12. ſ Matth. nõ lõge a medio, to. 2.

H

¶ 3 Præt. Oẽ quod in rebus humanis eſt optimum, debet attribui Chriſto: ſed baptiſmus Ioannis non tenet ſupremum locum inter baptiſmata[c]. ergo non conuenit Chriſtum baptizari baptiſmo ioannis.

SED CONTRA eſt, quòd dicitur Matth. 3. quòd uenit Ieſus in Iordanem, ut baptizaretur à ioanne.

RESP. dcd̃m, quòd ſicut dicit Aug.* ſuper Ioan. baptizatus dominus baptizabat, non eo baptiſmate, quo baptizatus eſt. Vnde,[m] cum ipſe baptizaret baptiſmo proprio, conſequens eſt quòd non fuerit baptizatus ſuo baptiſmate, ſed baptiſmate ioãnis. Et hoc fuit conueniens. Primo quidem, ꝓꝓ conditionem baptiſmi ioãnis, qui non baptizauit in Spiritu, ſed ſolum in aqua: Chriſtus autem ſpirituali baptiſmate non indigebat, qui à principio ſuæ conceptionis gratia Spiritusſancti repletus fuit, ut patet ex dictis,* & hæc eſt ratio Chryſ.† Secũdo, ut Beda* dicit, baptizatus eſt baptiſmo ioãnis, ut baptiſmo ſuo baptiſmum ioannis comprobaret. Tertio, ſicut Greg.† Nazan. dicit, Accedit Chriſtus ad baptiſmum ioannis, ſanctificaturus baptiſmum.

* trac. 13. ſ Io. aliquãtulũ a prĩ. tom. 6.

Concl. m

* q. 34. a. 4.

† ho. 3. & 4 in ope. imper, to. 2.

K

Beda Mar. 1. circa prĩ c. 4. to. 2.

† Naza. in orat. Epipha. lumina, a med.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quod ſicut ſupra dictum eſt,* Chriſtus baptizari uoluit, ut nos ſuo exemplo induceret ad baptiſmũ. Et ideo ad hoc, quòd

* Art. pręc.

eſſet

eſſet efficacior eius inductio, uoluit baptizari baptiſmo, quo manifeſte non indigebat, vt hoies ad baptiſmum accederẽt, quo indigebant. Vñ Amb. †dicit ſuper Luc Nemo refugiat lauacrum gratię, quando Chriſtus lauacrum pęnitentię nõ refugit. †li.2.ſ.Lu. ault.med. to.5.

Ad II dcd̃m, ꝙ baptiſmus Iudæorũ in lege p̃ceptus erat ſolum figuralis: baptiſmus aũt Ioãnis aliqualiter erat realis, inquantũ inducebat hoies ad abſtinendum à peccatis: baptiſmus aũt Chriſti hẽt efficaciam mundandi à peccato, & grãm cõferendi. Chřs aũt neq; indigebat percipere remiſſionem peccatorum, quæ in eo non erant, neque recipere grãm, qua plenus erat ſi̅r ẽt cum ipſe ſit ueritas, non competebat ei id, qđ in ſola figura gerebatur. Et ideo magis congruum fuit, ꝙ baptizaretur baptiſmo medio, quàm aliquo extremorũ.

Ad III dcd̃m, ꝙ baptiſmus, eſt quoddam ſpiritale remedium: quanto autem aliquid eſt magis perfectũ, tãto minori remedio indiget Vñ ex hoc ipſo ꝙ Chriſtus eſt maxime perfectus, conueniens fuit, ꝙ non baptizaretur perfectiſſimo baptiſmo: ſicut ille, q eſt ſanus, nõ indiget efficaci medicina.

SVP. Q. XXXIX. ART. III.

Titulus, de tempore Chriſti ætatis ſcilicet anni trigeſimi quærit.

¶In corpore una cõcluſio: Chriſtus conuenienter anno trigeſimo fuit baptizatus. Probatur tripliciter Omnia clara ſunt.

Per.e. 216 4.d.4.q.1 a 1.q.2.1. & di.4.4 in ordin. expoſitionis literæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus conuenienti tempore fuerit baptizatus.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vř ꝙ non conuenienti tp̃e Chriſtus fuerit baptizatus. Ad hoc.n. Chriſtus baptizatus eſt, ut ſuo exemplo alios ad baptiſmũ prouocaret: ſed fideles Chriſti laudabiliter baptizantur, non ſolum ante trigeſimum annum, ſed in infantili ętate. ergo uř ꝙ Chriſtus debuerit baptizare in ætate triginta annorum.

¶2 Præt. Chriſtus non legitur docuiſſe, uel miracula feciſſe ante baptiſmum: ſed utilius fuiſſet mũdo ſi priori tp̃ore docuiſſet incipiẽs uigeſimo anno uel ẽt pri⁹. ergo uř, ꝙ Chřs, q p utilitate hoium venerat, añ trigeſimũ annum debuerit baptizari.

¶3 Præ. Iudicium ſapientię diuinitus infuſæ maxime debuit manifeſtari in Chriſto. Eſt ãt manifeſtatum in Daniele tempore ſuę pueritię: ſ̃m illud Dan. 13. Suſcitauit dominus ſpiritum pueri iunioris, cui nomen Daniel ergo multo magis Chriſtus in ſua pueritia debuit baptizari, & docere.

¶4 Præt. Baptiſmus Ioannis ordinatur ad baptiſmum Chriſti, ſicut ad finem: ſed finis eſt prior in intẽtione. & poſterior ĩ executiõe. ergo vel Chřs debuit primus à Ioanne baptizari uel ultimus.

Sed contra eſt, ꝙ dř Luc. 3. Factum eſt cũ baptizaretur o.s popul⁹, & Ieſu baptizato, & orãte. & ĩ, Et ipſe Ieſus erat incipiẽs, quaſi annorũ trigita.

Conclu.

Resp. Dcd̃m, ꝙ Chriſtus conuenienter fuit in trigeſimo anno baptizatus: Pĩmo quidẽ, q̃a Chriſtus baptizabatur quaſi ex tunc incipiens docere, & prædicare Ad quod requiritur perfecta ętas, qualis eſt triginta annorum. Vnde legitur Gẽ. 41. ꝙ triginta annorum erat Ioſeph, quando accepit regimen Ægypti. Similiter etiam 2 Reg. 5 legitur de Dauid, ꝙ triginta annorũ erat cum regnare cœpiſſet Ezechiel etiam in trigeſimo anno cœpit prophetizare, ut habetur Ezec. v. Secundo, q̃a ſicut Chryſ.* dicit ſuper Mat. futurum erat, ut poſt baptiſmum Chriſti, lex ceſſare inciperet. Et iõ hac ætate Chriſtus ad baptiſmum uenit, qui põt oia peccata ſuſcipere, ut lege ſeruata, nullus dicat, ꝙ iõ eã ſoluit, q̃a implere non potuit. Tertio, quia p hoc, ꝙ Chřus in ętate perfecta baptizatur, datur intelligi, ꝙ baptiſmus parit uiros perfectos, ſ̃m illud Eph. 4. Donec occurramus oẽs in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in uirum perfectum, in menſurã ætatis plenitudinis Chriſti. Vnde, & ipſa proprietas numeri ad hoc pertinere uř: conſurgit .n. trigenarius numerus ex ductu ternarii in denariũ. Per ternariũ aũt intelligitur fides Trinitatis, per denarium aũt impletio mandatorum legis, & in his duobus perfectio uitę Chriſtianæ cõſiſtit.

*hom. 10 nõ remote à prĩc.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ ſicut Greg.* Nazãzenus dicit, Chriſtus non eſt baptizatus quaſi indigeret purgatione, nec ꝙ aliquod illi immineret periculum differẽdo baptiſmum, ſed cuius alii nõ in paruum redundat periculum, ſi exeat ex hac uita, non indutus ueſte incorruptionis, ſ. grã. Et licet bonum ſit baptiſmi munditiam cuſtodire, potius tñ eſt (ut ipſe dicit*) interdum pauliſper maculati, quàm gratia omnino carere.

*in orat. 1 Epiph. lumina poſt med.

*eodẽ loco.

Ad II dcd̃m, ꝙ utilitas, quę à Chriſto prouenit hoibus, præcipue eſt per fidem, & humilitatẽ ad quorum utrumq; ualet, ꝙ Chriſtus in pueritia, uel adoleſcentia nõ cœpit docere, ſed in perfecta æta. Ad fidem quidem, quia per hoc apparet in eo uera natura humanitatis, ꝙ p tp̃um icremẽta corporaliter profecit: & ne hmõi profectus putarẽ eſſe phantaſticus, uoluit ſapientiã ſuã, uel uirtutẽ manifeſtare añ perfectã corporis ætatem. Ad humilitatẽ uero, ne añ perfectã ętatẽ aliquis præſumptuoſe plationis gradũ, & docẽdi officiũ aſſumat.

Ad III dicendum, ꝙ Chřs proponebatur hominibus in exemplum omnium. Et ideo oportuit in eo oſtendi, id quod competit oibus ſ̃m legem communem: vt. ſ. in ætate perfecta docere. ſed ſicut Greg. Nazan.* dicit, non eſt lex cõis, quod raro cõtingit, ſicut nec una hirũdo uer facit. Aliqb⁹ enim ex quadam ſpeciali diſpenſatione, ſ̃m diuinæ ſapientiæ ordinem conceſſum eſt præter legem communem, ut ante perfectã ętatem, officiũ, uel pręſidendi, uel docendi haberent; ſicut Salomon, Daniel, & Hieremias.

*loco citato ad arg. 1

Ad IIII dicendum, quòd Chriſtus nec primus, nec ultimus debuit à Ioãne baptizari: q̃a ut Chry.* dicit ſuper Mat. Chřs ad hoc baptizabatur, vt cõfirmaret prędicationẽ, & baptiſmũ Ioannis, & ut teſtimonium acciperet à Ioanne. Non autẽ creditum fuiſſet teſtimonio Ioannis, niſi poſtquã fuerunt multi baptizati ab ipſo. Et ideo non debuit primus à Ioanne baptizari. Similiter ẽt, nec ultimus quia (ſicut ipſe ibidem ſubdit) ſicut lux ſolis non expectat occaſum luciferi, ſed eo pręcedente egreditur, & ſuo lumine obſcurat illius candorẽ, ſic, & Chřs nõ expectauit, ut curſũ ſuũ Ioãnes impleret, ſed adhuc eo docẽte, & baptizãte, apparuit.

*hom. 4. I Mat. 1 de impfecto circa prin. illius to. 2.

ART.

SVP. QV. XXXIX. ART. IIII.

Parr.a. 277 Matt.3. Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una concluſio: Conueniés fuit ut Chriſtus in Iordane baptizaretur: quia per hoc ſignificatur ingreſſus per baptiſmũ in regnũ Dei. Declaratur quoq; hoc duplici figura, ſ. tranſitu filiorum Iſrael in terram promiſſionis & Heliæ in cælũ. Et ſcito, q; tõ iſta myſtica eſt, nec põt reddi magis literalis, niſi quia Deus elegit magis Iordanem, quam alias aquas.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus debuerit in Iordane baptizari.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr q; Chrs non debuerit baptizari in Iordane. Veritas. n. debet rñdere figuræ: ſed figura baptiſmi præceſſit in tranſitu maris rubri vbi Aegyptii ſũt ſubmerſi, ſicut peccata delétur i baptiſmo. ergo ur q; Chriſtus magis debuerit baptizari i mari, q̃ in flumine Iordanis.

¶ 2 Præt. Iordanis interpretatur deſcenſus: ſed per baptiſmum aliquis aſcendit magis, q̃ deſcédat: Vnde et Mat. 3. dr, q; baptizatus Ieſus confeſtim aſcendit de aqua. ergo uidetur inconueniens fuiſſe, quòd Chriſtus in Iordane baptizaretur.

¶ 3 Præ. Tranſeuntibus filiis Iſrael, aquæ Iordanis conuerſæ ſunt retrorſum, ut legitur Ioſuę, & ſicut ét in Pſ. 113. dicitur: ſed illi qui baptizantur, non retrorſum ſed in antea progrediuntur. Non ergo fuit cõueniés, q; Chrs in Iordane baptizaretur.

SED CONTRA eſt, q; dicitur Marci 1. q; baptizatus eſt Ieſus a Ioanne in Iordane.

RESP. dicẽdũ, q; fluuius Iordanis fuit, per quẽ filii Iſrael in terram promiſſionis intrauerũt. Hoc ãt habet baptiſmus Chriſti ſpeciale præ omnibus baptiſmatibus, q; introducit in regnũ Dei, quod per terram promiſſionis ſignificatur. vñ dr Ioannis. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spirituſancto, non põt introire in regnum Dei. Ad qđ ét pertinet, q; Helias diuiſit aquas Iordanis, quando erat in curru igneo rapiendus in cælum, ut dr 4. Reg. 2. quia ſ. tranſeuntibus per aquam baptiſmi, per ignẽ Spiritusſancti patet aditus in cęlum. Et iõ cõueniẽs fuit, ut Chriſtus in Iordane baptizaretur. concl.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q; tranſitus maris Rubri præfigurauit baptiſmum, quantum ad hoc, q; baptiſmus delet peccata: ſed tranſitus Iordanis, quantum ad hoc, quòd aperit ianuam regni cæleſtis, q eſt principalior effectus baptiſmi, & per ſolum Chriſtum impletus. Et iõ conuenientius fuit quòd Chriſtus i Iordane, q̃ in mari baptizaretur.

AD II dicẽdũ, q; in baptiſmo eſt aſcenſus per profectum gratiæ, qui requirit deſcenſum humilitatis ſm illud Iaco. 4. Humilibus autem dat gratiam. Et ad talẽ deſcenſum referẽdum eſt nomẽ Iordanis.

AD III dicẽdũ, q; ſicut Augu. dicit in ſer. de Epipha. Sicut antea aquæ Iordanis retrorſum conuerſæ fuerant, ita modo Chriſto baptizato retrorſum peccata conuerſa ſunt. Vel etiam per hoc ſignificatur, quòd contra deſcenſum aquarum, benedictionum fluuius ſurſum ferebatur.

SVP. QV. XXXIX. ART. V.

Parr.a. 278 Inf. q. 49. ar. 5. ad 3. Et 3. d. 18. a. 6. q. 3. ad 3. & d. 22. q. 1. a. 1. ad 4. Et op. 60 c. 9. Titulus claris ex euangelii hyſtoria ortus. ¶ In corpore reſpondetur quæſito unica concluſione: Chriſto baptizato, & orante, conuenienter aperti ſunt cæli. Et duo ſiũt quia declaratur conueniẽtia reſpectu ly baptizato: ſecundo, reſpectu ly, & orante. Quo ad primum probatio eſt: Chriſtus baptizatus eſt, ut noſtrũ baptiſma ſanctificaret. ergo in illius baptiſmo illa monſtrari debuerunt, quæ ad nři efficaciam baptiſmi ſpectant. ergo uirtus cæleſtis, fides cæleſtiũ introituſque cęli monſtrari debuerunt per cęlos apertos. Prima conſequentia eſt clara. Secunda declaratur ex tribus. ſ. cauſa, & fine, & effectu, inuentis in efficacia baptiſmi. Quo ad ſm declaratur: quia orõ, vel ad exemplũ uel ad cauſam apertionis cęli nobis ſe tenet, & utroq; que eſt conueniens. ¶ In reſponſione ad ſm, uide duo declarari. Primum, q; cæli aperti dñr non in loco, ſed ſm uiſionem Chriſti. Sm eſt, qualis fuerit illa uiſio, corporalis, imaginaria, uel intellectualis. Et licet quęlibet poſſibilis dicatur: intellectualis tamen conuenientior vř utpote excellẽtior.

ARTICVLVS V.

Vtrum Chriſto baptizato, cæli debuerint aperiri.

AD QVINTVM ſic proceditur. Videtur q; Chriſto baptizato non debuerint cæli aperiri. Illi enim aperiendi ſũt cæli, qui indiget intrare i cælũ, quaſi extra cælum exiſtens: ſed Chrs ſemper erat in cœlo ſm illud Ioã. 3. Filius hois, qui eſt in cælo. ergo uidetur quòd nõ debuerint ei cęli aperiri.

¶ 2 Præt. Apertio cælorum, aut intelligĩt ſpiritualiter, aut corporaliter: ſed non põt intelligi corporaliter: quia corpora cæleſtia ſunt impaſſibilia, & infrangibilia: ſm illud Iob. 37. Tu forſitan cum eo fabricatus es cælos, qui ſolidiſſimi, quaſi ære fuſi ſunt? Similiter etiam, nec põt intelligi ſpũaliter: quia añ oculos filii Dei cæli antea clauſi nõ fuerant. ergo ur incõueniẽter dici, quod baptizato Chriſto, aperti fuerint ei cæli.

¶ 3 Præt. Fidelibus cælũ apertum eſt per Chriſti paſſionem, ſm illud Hebræorum 10. Habemus fiduciam in introitu ſanctorum in ſanguine Chriſti. Vñ ét nec Chriſti baptiſmo baptizati, ſi qui añ eius paſſionẽ deceſſerint, cælos intrare potuerũt. ergo magis debuerunt aperiri cęli Chriſto patiẽte, quàm eo baptizato.

SED CONTRA eſt, quòd dr Luce. 3. Ieſu baptizato & orante, apertũ eſt cælũ.

RESP. Dicendum, quòd ſicut dictum eſt, Chriſtus baptizari uoluit, ut ſuo baptiſmo conſecraret baptiſmum, quo nos baptizaremur. Et ideo in baptiſmo Chriſti ea demonſtrari debuerunt, q̃ ptinent ad efficaciam noſtri baptiſmi: Circa quam tria ſunt conſidaranda. Primo quidem principalis uirtus, ex qua baptiſmus hẽt efficaciã, quæ quidẽ eſt uirtus cæleſtis. Et ideo baptizato Chřo, apertum eſt cælum, vt oſtenderetur, q; de cetero cæleſtis uirtus baptiſmũ ſanctificaret. Secundo, operatur ad efficaciã baptiſmi fides Eccleſię, & eius q baptizatur, vñ et baptizati fidem profitẽtur, & baptiſmus fidei dicitur ſacramentum. Per fidem ãt inſpicimus cęleſtia, quę ſenſum, & rõnem humanã excedũt: & ad hoc ſignificãdũ Chřo baptizato aperti ſunt cæli. Tertio, quia per baptiſmũ Chri ſpecialiter aperitur nobis introitus regni cæleſtis, qui primo hoi præcluſus fuerat per pctm. Vñ baptizato Chriſto, aperti ſunt cœli, ut oſtenderetur q; baptizatis patet uia in cælum. Poſt baptiſmum aũt neceſſaria eſt hoi iugis orõ, ad hoc q; cælũ introeat. Licet. n. per bapti mũ remittantur peccata, remanet tñ fomes peccati, nos impugnans interius, & mũdus & dæmones, qui impugnãt exterius. Et iõ ſignanter dr Luc. 3. q; Ieſu baptizato, & orãte, apertum eſt cælum: quia. ſ. fidelibus neceſſaria eſt orõ poſt baptiſmũ. Vel ut detur intelligi, quòd hoc pſum, q; concl. Alias ſpiritualiter.

per baptiſmũ cęlũ aperitur credentibus, ex uirtute orationis Chriſti. Vnde ſignanter Matt. 3. dr̃, ꝙ apertum eſt ei cælum, i. omnibus propter eum: ſicut ſi Imperator alicui pro alio petenti dicat Ecce, hoc beneficium non illi do, ſed tibi, id eſt propter te illi, ut Chryſoſt dicit ſuper Matth. *

*Hom. 4. ſ Mat. a me. illius, in opere impfecto. to. 2.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ ſicut Chry. dicit ſuper Matt. † ſicut Chriſtus ſm̃ diſpenſationem humanam baptizatus eſt, quamuis ipſe ꝑp ſe baptiſmo non indigeret: ſic etiam ſecundum humanam diſpenſationem aperti ſunt ei cęli, ſecundum autem naturam diuinam ſemper erat in cęlis.

†Hom. 4. ſ Mat. in opere impfecto ĩ medio illius to. 2.

B Ad II dcd̃m, ꝙ ſicut Hiero. dicit ſup Matt. * cęli aperti ſunt Chr̃o baptizato, non reſeratione elemẽtorũ, ſed ſpũalibus oculis: ſicut & Ezechiel in principio voluminis ſui cęlos apertos eſſe cõmemorat. Et hoc ꝓbat Chry. ſup Mat. † dicens, Quòd ſi ipſa * creatura, ſ. cælorũ, rupta ſuiſſet, nõ dixiſſet, aperti ſunt ei: q̃a, qđ corporaliter aperit̃, oĩbus eſt apertũ. Vñ ẽt Marci Primo expreſſe dr̃, ꝙ Ieſus ſtatim aſcendens de aqua, vidit apertos cęlos, quaſi ipſa apertio cęlorũ ad viſionẽ Chr̃i referat̃. Quod qđẽ aliqui referunt ad uiſionẽ corporalẽ, dicẽtes, ꝙ circa Chr̃m baptizatũ tantus ſplendor fulſit in baptiſmo, vt viderentur cęli aperti. C Pôt ẽt referri ad imaginariã uiſionem, per quem modum Ezechiel uidit cęlos apertos: formabatur. n. ex uirtute diuina, & volũtate rationis, talis uiſio in imaginatione Chriſti, ad deſignandum, ꝙ per baptiſmũ cæli aditus hoĩbus aperitur. Poteſt ẽt & ad uiſionem intellectualẽ referri, prout. ſ. Chriſtus uidit iam baptiſmo ſanctificato, apertũ eſſe cœlum hominibus, quod tamẽ etiam ante viderat fiendum.

* Circa finem commẽtarii in 3. c. c. Mat. to. 9.
*Hom. 4. ſ Mat. I ope impfecto circ. med. illius to. 2.
†Alias, catharacta.

Ad III dcd̃m, ꝙ per paſſionẽ Chr̃i aperit̃ cęlũ hoĩbus, ſicut per cauſam cõem apertionis cęlorum. Oportet tñ hanc cauſam cõem apertionis cęlorũ, ſingulis applicari ad hoc, ꝙ cęlum introeãt, D quod quidẽ fit per baptiſmum, ſm̃ illud Rom. 6. Quicumq; baptizati ſumus in Chr̃o Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Et iõ potius fit mẽtio de apertione cęlorũ in baptiſmo, q̃ in paſſione Chr̃i. Vel ſicut Chry. dicit ſuper Matt. * baptizato Chriſto, cęli tñ ſunt aperti: poſtquã uero tyrannum vicit per crucẽ, quia non erant neceſſariæ portę cęlo numquã claudendo, non dicunt Angeli, Aperite portas, iã. n. erant apertæ, ſed, Tollite portas. Per qđ dat intelligere Chryſ. ꝙ obſtacula, q̃bus prius obſiſtentibus aiæ defunctorũ introire nõ poterãt E cęlos, ſunt totaliter ꝑ paſſionẽ Chriſti ablata: ſed in baptiſmo Chriſti ſunt aperta, quaſi manifeſtata iam via, per quam hoĩes erant in cęlum intraturi.

*Ho. 4. in Mat. in opere impfecto a medio illius, tom. 2.

Par. 1. 219 Infr. q. 46. ar. 4. ad 2. Et opu. 60. ca. 9.

SVP. QV. XXXIX. ART. VI.

Titulus clarus ex euãgelio ẽt ort̃. ¶ In corpore una concluſio: Conueniens fuit vt ſup baptizatũ Chr̃um Spũſſanctus deſcenderet. Probat̃: qđ ĩ Chr̃i baptiſmo factum eſt, ꝑtinet ad myſterium noſtri baptiſmi. ergo. Añs eſt Chryſ. Cõ ſequens probat̃: q̃a oẽs baptizati non ficti, accipiunt Spiritum ſanctum, Matth. 3. ¶ Aduerte hic, ꝙ minus rñdendo determinat̃, q̃ fuerit quęſitum. nã quæſitum eſt de deſcenſu Spiritusſancti in ſpecie columbę, & rñdet̃ de deſcenſu Spiritusſancti ſolum, nihil dicẽdo de ſpecie columbę. Et iõ, quia reſeruauit hoc ſm̃ rñſiones ad argumenta.

q. 34. ar. 4

ARTICVLVS VI.

Vtrum conuenienter Spiritusſanctus ſuper Chriſtum baptizatum deſcenderit in ſpecie columbæ

AD SEXTVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ incõuenienter Spiritusſanct⁹ ſup Chr̃m baptizatũ dicat̃ deſcẽdiſſe in ſpecie columbæ. Spũs. n. ſanctus habitat ĩ A hoĩe ꝑ gratiã: ſed ĩ hoĩe Chr̃o fuit plenitudo gr̃æ a principio ſuę cõceptionis, quo fuit unigenitus a patre, ut ex ſupradictis patet. * nõ ergo debuit Spũſſanctus ad eũ mitti in baptiſmo.

¶ 2 Prę. Chr̃s dr̃ in mundum deſcẽdiſſe ꝑ myſteriũ incarnationis, qua exinaniuit ſemetipsũ, formã ſerui accipiẽs: ſed Spũſſanctus nõ eſt incarnatus. ergo inconuenienter dr̃, ꝙ Spũſ B ſanctus deſcẽderit ſuper eum.

¶ 3 Pręt. In baptiſmo Chr̃i oſtẽdi debuit, ſicut ĩ quodã exẽplari id, qđ fit ĩ nr̃o baptiſmo: ſed in nr̃o baptiſmo ñ fit aliqua miſſio viſibilis Spũſſãcti. ergo nec ĩ baptiſmo Chr̃i debuit fieri viſibilis miſſio Spũſſãcti.

¶ 4 Præt. Spiritusſanctus a Chriſto in oẽs alios deriuatur, ſm̃ illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos oẽs accepimus: ſed ſuper Apoſtolos Spiritusſanctus deſcendit, non in ſpecie columbæ, ſed in ſpecie ignis. ergo nec ſuper Chriſtum debuiſſet deſcendere in ſpecie columbæ, ſed in ſpecie ignis.

C Sed contra eſt, ꝙ dr̃ Luc. 3. deſcendit Spiritusſanctus corporali ſpecie, ſicut colũba in ipſum.

Resp. Dcd̃m, ꝙ hoc, quod circa Chriſtũ factum eſt in eius baptiſmo (ſicut Chry. * dicit ſup Matt.) pertinet ad myſterium oĩm, qui poſtmodum fuerant baptizandi. Oẽs aũt qui baptiſmo Chriſti baptizantur, Spiritum ſanctum recipiunt, niſi ficti accedant, ſm̃ illud Matth. 3. ipſe uos baptizabit Spiritusſancto. Et ideo conueniens fuit, ut ſuper Chriſtum baptizatum Spiritusſanctus deſcenderet.

* Hom. in Mat. in opere imp. a med. pci. tom. 2.
concl.

D Ad primvm ergo dicendum, ꝙ ſicut Aug. * dicit 15. de Trin. abſurdiſſimum eſt dicere, ꝙ Chriſtus cum iam triginta eſſet annorum, accepeſſit Spiritumſanctum, ſed uenit ad baptiſmum, ſicut ſine peccato, ita non ſine Spiritusſancto. Si enim de Ioanne ſcriptum eſt, quòd Spiritusſancto replebitur ab utero matris ſuæ, quid de homine Chriſto dicẽdum eſt, cuius carnis ipſa conceptio non carnalis, ſed ſpiritualis fuit? Tunc ergo, ideſt in baptiſmo, corpus ſuũ, i. Eccl̃am, ꝓfigurare dignatus eſt, ĩ qua baptizati præcipue accipiunt Spiritumſanctum.

li. 15. c. 25 a me. to. 3

Ad II dcd̃m, ꝙ ſicut Aug. * dicit in 2. de Trin. E Spiritusſanctus deſcendiſſe dr̃ ſuper Chr̃m corporali ſpecie, ſicut columba, non quia ipſa ſubſtantia Spiritusſancti uideret̃, q̃ eſt inuiſibilis neque ita ꝙ illa uiſibilis creatura in unitatem perſonæ diuinæ aſſumeretur: neque. n. dr̃, quòd Spiritusſanctus ſit columba, ſicut dr̃, quòd filius Dei eſt hõ ratione unionis: neque etiam hoc modo Spiritusſanctus uiſus eſt in ſpecie columbæ, ſicut Ioannes uidit agnum occiſum in Apocalypſi, ut habetur Apocal. 2. illa. n. uiſio facta fuit in Spiritu ꝑ ſpũales imagines corporum, de illa uero columba nullus umquam dubitauit, quin occulis uiſa ſit. Nec ẽt in hoc modo in ſpecie columbæ Spiritusſãctus apparuit ſicut dicitur 1. ad Cor. 10. Petra aũt erat

*li. 2. c. 5. to. 3.

Chri-

Chrs. Illa.n.petra iam erat in creatura,& per actio nis modum nuncupata eſt nomine Chriſti, quem ſignificabat: illa aũt colũba ad hoc tm̃ ſignificãdũ repẽte extitit,& poſtea ceſſauit, ſicut flãma, q̃ in rubo apparuit Moyſi. Dr̃ ergo Spũſſanctus deſcẽ diſſe ſup Chrm̃, non rõe vnionis ad colũbã: ſed, vel rõe ipſius colũbæ ſignificantis Spũmſanctum, q̃ deſcendendo ſuper Chrm̃ venit: uel et rõe ſpiritualis gratiæ, quæ a Deo per modũ cuiuſdã deſcẽ ſus in creaturã deriuatur, ſm̃ illud Iacob. 1. Omne darum optimum,& omne donum perfectum, deſurſum eſt deſcendens a Patre luminum.

AD III dcẽdm̃, q ſicut Chry.* dicit ſuper Mat. in principijs ſpiritualiũ rerũ ſp ſenſibiles apparent viſiones.pp eos, qui nullã intelligentiã incorporalis nãæ ſuſcipere poſſunt, ut ſi poſtea non fiant, ex his, quæ ſemel facta ſunt, recipiant fidem Et iõ circa Chrm̃ baptizatum corporali ſpecie Spirituſſanctus uiſibiliter deſcendit, vt ſuper oẽs baptizandos, inuiſibiliter poſtea credatur deſcendere.

*Hom. 12. in Mat. ante me. to. 1

AD IIII dcẽdm̃, q Spũſſanctus in ſpecie colũbæ apparuit ſup Chrm̃ baptizatũ pp tria. Primo quidẽ pp diſpoſitionẽ, q̃ requiritur in baptizato, vt ſ non fictus accedat: quia ſicut dr̃ Sap. 1. Spũſſanctus diſciplinæ effugiet fictũ. Columba aũt eſt aial ſimplex, aſtutia,& dolo carens: unde dr̃ Matt. 10. Eſtote ſimplices ſicut colũbæ. Secundo ad deſignãdũ ſeptẽ dona Spũſſancti, quæ colũba ſuis ꝓprietatibus ſignificat. Columba.n. ſecus fluenta habitat, vt inde uiſo accipitre, mergat ſe,& euadat: qđ pertinet ad donũ ſapientiæ, ꝑ quã ſancti ſecus Scripturæ diuinæ fluenta reſident, vt incurſum diaboli euadant. Itẽ colũba meliora grana eligit, qđ pertinet ad donum ſciẽtiæ, qua Sancti ſnias ſanas, quibus paſcant, eligunt. Itẽ columba alienos pullos nutrit, quod pertinet ad donũ conſilij, quo ſancti hoies, q fuerunt pulli, i. imitatores diaboli, doctrina nutriunt,& exẽplo. Itẽ columba non lacerat roſtro, quod pertinet ad donũ intellectus, quo ſancti bonas ſcientias lacerãdo non peruertunt, hæreticorũ more. Itẽ colũba felle caret, quod pertinet ad donũ pietatis, ꝑ quã ſancti ira irrõnabili carẽt. Itẽ columba in cauernis petræ nidificat, quod pertinet ad donũ fortitudinis, qua ſcti i plagis mortis Chri, q eſt petra firma, nidum ponunt, i. ſuũ refugium,& ſpem. Itẽ columba gemitum pro cantu habet, quod pertinet ad donũ timoris, quo ſancti delectanẽ in gemitu pro peccatis. Tertio apparuit Spũſſanctus in ſpecie columbæ pp effectũ propriũ baptiſmi, q eſt remiſſio pctõrũ,& reconciliatio ad Deum, columba.n. eſt aial manſuetum. Et iõ ſicut Chryſ. dicit ſuper Matt. in diluuio apparuit hoc aial, ramũ ferens oliuæ,& cõem orbis terrarum tranquillitatẽ annuntians,& nunc et colũba apparet in baptiſmo, liberationẽ nobis demonſtrans. Quarto apparuit Spũſſanctus in ſpecie colũbæ ſuper Dñm baptizatũ, ad deſignandum cõem effectũ baptiſmi, q eſt conſtructio eccleſiaſticæ unitatis. vñ dr̃ Epheſiorũ quinto. q Chrs tradidit ſemetipſum, ut exhiberet ſibi glorioſam Eccl'am non habentẽ maculã, aut rugã, aut aliqđ hmõi, lauans

*1 tom. 12 in Mat. parum ante med. to. 1.

F eã lauacro aquæ in uerbo vitæ. Et iõ conuenienter Spũſſanctus in baptiſmo demonſtratus eſt in ſpecie columbæ, q eſt aial amicabile,& gregale: vñ & Cant. 6. dr̃ de Eccleſia, vna eſt columba mea. Super Apoſtolos aũt in ſpecie ignis, Spirituſſanctus deſcendit pp duo. Primo quidẽ ad oſtendũ feruorẽ, quo corda eorum erant cõmouenda, ad hoc q Chrm̃ vbiq. inter preſſuras prædicarẽt: & iõ et in igneis linguis apparuit. Vñ Auguſtinus dicit ſuper Io. Duobus modis oſtendit uiſibiliter dñs Spiritumſanctum, per columbã ſuper dñm baptizatum, per ſuper diſcipulos congregatos: ibi ſimplicitas, hic feruor oſtenditur ergo ne ſpiritu ſancti ficati donũ habeant, in colũba demonſtratus eſt. Nec te moueat, q linguæ diuiſæ ſunt, unitatẽ in colũba cognoſce. Scđo: q ſicut Chryſ. dicit, oportebat delictis ignoſcere (qđ fit in baptiſmo) manſuetudo neceſſaria erat, quæ demonſtraẽ in columba: ſed vbi adepti ſumus gratiam, reſtat iudicij tempus, quod ſignificatur per ignem.

*Tra 6. in Io. ... qui. tulum a princ. to. 9

G

ARTICVLVS VII. SVP. QV. XXXIX. ART. VII.

Vtrum illa columba in qua apparuit Spirituſſanctus, fuerit uerum animal.

Titulus clarus eſt. In corpore una concluſio: Columba illa fuit uerum aial. Probat: Sicut ueritas verũ hoiem, ita ſpiritus ueritatis ueram columbam, in qua appareret, &c.& confirmatur hoc Auctoritate Auguſtini.

H

AD SEPTIMVM ſic proceditur. Vr q illa columba in qua Spirituſſanctus apparuit, non fuerit verum aial. Illud n. vr ſpecietenus apparere quod ſm̃ ſimilitudinem apparet: ſed Luc. 3. dr̃, q deſcendit Spirituſſanctus corporali ſpecie ſicut columba in ipſum. non ergo fuit vera columba, ſed quædam ſimilitudo columbæ.

Pe. a 337 Io. 1. li. 20 & opu. 60. cap. 9.

I ¶2 Præt. Sicut natura nihil facit fruſtra, ita nec Deus, ut dicitur in 1. de Cælo.* ſed cum columba illa non aduenerit, niſi ur aliquid ſignificaret, atque præterire (vt Auguſtinus† dicit in. 2. de Trinitate)h fruſtra fuiſſet vera columba: quia hoc ipſum fieri poterat per columbæ ſimilitudinem. non ergo illa columba fuit uerum animal.

*lib. 1. de cæl. tex. 32. tom. 2. †lib. 2 de Tri. c. 6. in fi. tom. 2.

¶3 Præ. Proprietates cuiuſlibet rei ducũt in cognitionẽ nãæ illius rei. ſi ergo fuiſſet illa colũba uerũ aial, proprietates colũbæ ſignificaſſent nãm veri aialis,h non aũt effectus Spirituſſancti. non ergo uidetur, q illa columba fuerit uerum animal.

SED CONTRA eſt, q Aug dicit in lib. de agone Chriſtiano, neq; hoc ita dicimus, ut dñum ſeſum Chrm̃ dicamus ſolũ verũ corpus habuiſſe: Spũm aũt ſanctũ fallaciter appar uiſſe oculis hoim̃ ſed ambo illa corpora uera eſſe credimus.

*cap. 22. med to. 3.

K

RESP. Dicendũ, q (ſicut ſupra dictum eſt*) non decebat vt filius Dei, qui eſt ueritas Patris, aliqua fictione uteretur: & iõ non phantaſticum, ſed uerum corpus accepit. Et m quia Spirituſſanctus dr̃ ſpiritus ueritatis ut patet Ioan. 16 ideo et ipſe uerum* columbam formauit, in qua appareret: licet non aſſumpſerit ipſam in unitatem perſonæ.* Vnde poſt prædicta uerba Aug.* ſubdit, ſicut nõ oportebat ut homines falleret filius Dei, ſic et non oportebat

*q. 5. ar. 1.

concl. m

D. 362. * co. 1. de agone chri ſtiano ca. 22. poſt med. to. 3.

tebat, ut falleret Spirituſſanctus: ſed oĩpotenti Deo, q uniuersã creaturã ex nihilo fabricauit, nõ erat difficile uerum corpus columbæ ſine aliorũ columborũ miniſterio figurare: ſicut non fuit ei difficile uerum corpus in utero Mariæ ſine uirilĩ ſemine fabricare, cum creatura corporea, & in uiſceribus feminæ ad formandum hominem, & in ipſo mundo ad formandum columbam, imperio Domini, uoluntatique ſeruiret.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q Spirituſſanctus dr̃ deſcendiſſe in ſpecie, uel ſimilitudine colũbæ, nõ ad excludendam ueritatẽ colũbæ ſed ad oſtẽdendum, q ipſe non apparuit in ſpecie ſuæ ſubſtãtiæ,

B AD II dcd̃m, q non fuit ſuperfluum formare uetam columbam, ut in ea Spirituſſanctus appareret, quia per ipſam ueritatem columbæ ſignificat̃ ueritas Spiritusſancti, & effectum eius.

AD III dcd̃m, q proprietates columbæ eodem modo ducunt ad ſignificandum naturam colũbæ, & ad ſignificandos effectus Spiritusſancti: p hoc enim q columba habet tales proprietates, oſtenditur quòd columba ſignificat Spiritumſanctum. C

SVP. QV. XXXIX. ART. VIII.

Per.o 221 Inſt. q. 45. ar. 4. & q. 66. a. 11. 6. cor. & up. 60. c. 9.

Titulus clarus ex tus etiam ex euangelio.

¶ In corpore una cõcluſio: Conueniens fuit, ut in illo baptiſmo Pr̃ declaretur in uoce. probatur: In baptiſmo Chriſti debuit, qđ in nr̃o baptiſmo perficit̃. ergo in baptiſmo Chriſti, myſterium Trinitatis demonſtrari debuit. ergo conueniẽs fuit, ut Pater declararetur in uoce. Añs pbatur: quia baptiſmus Chri fuit exemplar noſtri. Prima conſequẽtia probatur: qa noſter baptiſmus cõſecratur in inuocatione, & uirtute Trinitatis. Mat. ult. Secũda uero conſequẽtia probatur: quia perſona filii baptizat̃, Spirituſſanctus in colũba deſcendit. teſtabat ergo perſona Patris manifeſtanda, & apponitur hic auctoritas Hieronymi.

¶ *Tractatus quartus huius uoluminis.*

Hic incipit quarta pars libri, in qua agit̃ đ pgreſſu dñi nri Ieſu Chriſti in hoc mundo, uſque ad qõnem quadrageſimãquintã ĩcl uſiue.

¶ Aduerte hic, q conuerſatio Chri poſt Ioãnis baptiſma tractat̃ ab Auctore cõuerſatio aũt Chri añ illud tẽpus tacetur. Et ſi quis a inutiis quærit̃, quid fecerit in illa ę-

†l. 2. đ Trin. c. 12 in fin. to. 3.

• ar. 6. huius, q.

ARTICVLVS VIII

Vtrũ conuenienter Chriſto baptizato fuerit vox Patris audita, filium proteſtantis

AD OCTAVVM ſic procedit̃. Videtur, q inconueniẽter Chriſto baptizato fuerit vox Patris audita, Filium proteſtãtis. Filius. n. & Spũs, ẽm hoc q ſenſibiliter apparuerũt, dñr uiſibiliter eſſe miſſi: ſđ patri nõ cõuenit mitti, ut patet p Aug.* in 2. đ Tri.† ergo ẽt nec apparere.

¶ 2 Præ. Vox eſt ſignificatiua uer D bi in corde concepti, ſed Pater non eſt uerbum, ergo inconuenienter manifeſtat̃ in uoce.

¶ 3 Præ. Hõ Chriſtus nõ in cœpit eſſe filius dei in baptiſmo, ſicut q dã hæretici putauerũt, ſđ a principio ſuæ cõceptiõis fuit fili' dei, magis ergo ĩ natiuitate debuit uox Pr̃is ꝓteſtari Chriſti diuinitatẽ, q̃ i ei' baptiſmo.

SED CONTRA ẽ, q Mat. 3. dr̃, Ecce uox de cælis dicens, Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

RESP. Dicendum, q (ſicut ſupra dictũ eſt*) i baptiſmo Chriſti, qui fuit exemplar noſtri baptiſmi. demõſtrari debuit quod in noſtro baptiſmo perficit̃. Baptiſmus aũt quo baptizantur fideles, conſecratur in inuocatione, & uirtute Trinitatis, ẽm illud Mat. ultimo: Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris, & Filii, &

A Spirituſſancti. Et ideo in baptiſmo Chri (ut Hier.* dicit) myſteriũ Trinitatis demonſtrat̃. Dñs enim in natura humana baptizatur, Spirituſſanctus deſcẽdit in habitu columbæ, Patris uox teſtimoniũ Filio perhibentis auditur. Et ideo conueniens fuit, ut in illo baptiſmo Pater declararetur in uoce.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q miſſio uiſibilis addit aliquid B ſuper apparitionem, ſ. auctoritatẽ mittẽtis. Et iõ Fili', & Spũſſanctus, qui ſunt ab alio, dñr mitti uiſibiliter, & non ſolum apparere: Pr̃ aũt, qui non eſt ab alio, apparere quidem põt, uiſibiliter autem mitti non poteſt.

AD II dcd̃m, q Pater non demonſtratur in uoce, niſi ſicut actor uocis, vel loquens per uo C cẽ. Et quia proprium eſt Pr̃i, pducere uerbum, qđ eſt dicere, uel loqui, ideo cõuenientiſſime Pr̃ per uocẽ manifeſtatus eſt, q̃ ſignificat uerbũ. Vñ, & ipſa vox a Patre emiſſa, filiationẽ uerbi proteſtat̃. Et ſicut ſpecies colũbæ, in qua demõſtratus eſt Spirituſſanctus, non eſt ipſa natura Spũſſancti, nec ſpecies hoĩs, in qua demonſtratus eſt ipſe Filius, eſt ipſa natura filii Dei, ita ẽt ipſa uox non pertinet ad naturã uerbi, uel Patris loquẽtis. Vñ Ioan. 5. Dñs dicit: Neq; uocem eius, i. patris unquam audiſtis, neque ſpẽm eius uidiſtis. Per quod (ſicut Chry.† dicit ſuper Io.) paulatim eos in philoſophicũ dogma inducens oſtẽdit, qm̃ neque uox circa Deum eſt, neq; ſpẽs, ſed ſuperior eſt, & figuris, & loquelis talibus. Et ſicut columbam, & ẽt humanã naturã à Chro aſſumptã tota Trinitas operata eſt, ita ẽt, & formationem uocis: ſed tñ E in uoce declarat̃ ſolus Pater, ut loquens, ſicut naturam humanam ſolus Filius aſſumpſit, & ſic columba ſolus Spũſſanctus demõſtratus eſt, ut patet per Aug.* in lib. de Fide ad Petrum.

AD III dicendum, q diuinitas Chri non debuit omnibus in eius natiuitate manifeſtari: ſed magis occultari ĩ defectibus infantilis ætatis: ſed qñ iam peruenit ad perfectam ætatem, in qua oportebat eum docere, & miracula facere, & hoies ad ſe conuertere, tunc teſtimonio Patris erat eius diui-

tate Chriſtus reſpondendum eſt, q exercuit artẽ fabrilẽ in ciuitate Nazareth. Nã non ſolũ ex euãgelio Mat. 13. haberur quòd fuit filius fabri: ſed ex euangelio Mar. 6 habet̃, q ipſe Chrs fuit faber. Et niſi exercuiſſet ipſam artẽ i Nazareth non admirati ibi fuiſſent de doctrina eius. Nã ſi alibi Chrs habuiſſet, aut in Nazareth uacaſſet litteris nõ fuiſſent ad mirati compatriotæ: uñ huic ſapiẽtia: imo tã notoria erat Chri conuerſatio in Nazareth, ut etiã Hieroſolymis iudæi dicerent: qñ hic litas ſcit, cũ nõ didicerit? Ioan. 7. Quocirca oportet dicere, aut Chrum ibi artem ſuã fabrilem cõtinue exercuiſſe, & ppea conſtare, q litas non didicit &c. Aut inertem, ocioſũ que uacaſſe per Nazaret, quod dedecet Chrm filiũ pauperis adeo, ut non potuiſſet agnũ pro eo afferre, ut habetur Luc. 2. & pauperem intantũ ut non haberet ubi reclinaret caput ſuũ Mat. 8. Et cõfirmat̃, Mat. 3. dr̃, Et cum audiſſẽt ſui exierũt tenere eũ. Dicebãt. n. qm̃ in furorẽ uerſus eſt. Ex eo nãq; q uſque ætatem illam fabrili arti uide aut Ieſum operam dantem, & repente audi nerunt, q prædicabat, & turba conueniret ad eũ &c. dixerũt illũ uerſum in furorem. Hæc. n. omnia ſimul iuncta teſtimonia ſunt ab hoſtibus, & q Chriſti doctrina non erat humana, nec aliquo mõ acquiſita, & q Chrs inter eos uſq; ad illud tps, cũ ſuis conciuibus conuerſatus eſt ſine offenſa, & ſine ſcandalo procul dubio: qđ non euenaſſet, ſi inuenis Faber, pauper, inertem ſe in opere exhibuiſſet.

* In cõm. 3. c. Mat. circa ſinem to. 9.

† Hom. 39 I Io. a medio to. 3.

* c. 9. circa principiũ to. 3.

ditas

nitas manifeſtanda, vt eius doctrina credibilior fieret: vnde, & ipſe dicit Ioã. 5. Qui miſit me Pr̃, ipſe teſtimonium perhibet de me. Et hoc præcipue in baptiſmo, per quem homines renaſcunt̃ in filios dei adoptiuos. Filii aũt dei adoptiui inſtituunt̃ ad ſimilitudinẽ filii nãlis ſ̃m illud Ro. 8. Quos pręſciuit, hos, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis Filii ſui. Vnde Hilarius dicit ſuper Matt.* q̃ ſuper Ieſum baptizatum deſcendit Spũſſanctus, & vox Patris audita eſt, dicentis, Hic eſt filius meus dilectus, vt ex his, quæ conſumabant̃ in Chriſto, cognoſceremus poſt aquę lauacrum, & de cęleſtibus portis ſanctum in nos ſpiritum inuolare, & paternæ vocis adoptione, dei filios fieri.

*ca. 2. in Matt. circa fin.

SVP. QVAE. XL. ART. I.

Medina per totã q̃onẽ.

Titulus clarus.

¶ In corpore una concluſio: Chr̃s cõuenienter uitã ſocialẽ aſſumpſit. Probatur: Chr̃s debuit talem viuendi modum aſſumere, q conueniret fieri incarnationis: ſed finis incarnationis exigit uitã ſocialem. ergo. Minor declaratur: quia triplex eſt finis incarnatiõis. primo, teſtimonium ueritatis. Sc̃dc, ſaluare peccatores. Tertio, adducere homines ad deum. Omnia clara ſunt in litera.

QVAESTIO XL.

De modo conuerſationis Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

CONSEQVENTER poſt ea, quæ pertinẽt ad ingreſſũ Chriſti in mũdum, vel ad eius principium, conſiderandum reſtat de his, quæ pertinent ad progreſſum ipſius.

¶ Et primo, conſiderandum eſt de modo conuerſationis ipſius: ſecundo de tentatione eius: tertio, de doctrina: quarto de miraculis.

Circa primũ quęrunt̃ quatuor.

Primo, Vtrũ Chriſtus debuerit ſolitariã uitam ducere, an inter homines conuerſari.

¶ Secundo, Vtrũ debuerit auſteram uitam ducere in cibo, & potu, & veſtitu, an aliis communẽ.

¶ Tertio, Vtrum debuerit abiecte uiuere in hoc mundo, an in diuitiis & honore.

¶ Quarto, Vtrũ debuerit ſecundum legem uiuere.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum conueniens fuerit, Chriſtum inter homines conuerſari.

per. 6. 222

Infr. a. 2. co. & ad 3. et 22. q. 2. art. 6. ad 5.

AD PRIMVM ſic proceditur. videtur quòd Chriſtus non debuerit inter homines conuerſari, ſed ſolitariam uitam agere. Oportebat. n. quod Chriſtus ſua conuerſatione non ſolum ſe hoiem oſtenderet eſſe, ſed ẽt deũ: ſed deũ non conuenit cum hoibus conuerſari: dr̃ enim Dan. 2. Exceptis diis, quorum non eſt cũ hoibus conuerſatio & Phil.* dicit in 1. Politicæ, q̃ ille, qui ſolitarius uiuit, aut eſt beſtia, ſ. ſ. pp ſæuitiam hoc faciat, aut eſt Deus, ſi hoc faciat propter contemplandã veritatem. ergo videtur quòd non fuerit conueniẽs Chriſtum inter homines conuerſari.

*lib. 1. c. 2. a medio tom. 5.

¶ 2 Præt. Chriſtus dum in carne mortali uixit, debuit perfectiſſimam vitam ducere: perfectiſſima autem uita eſt contemplatiua, vt in ſecunda parte habitum eſt.* Ad vitam autem contemplatiuam maxime competit ſolitudo, ſecundum illud Oſeæ 2. Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor eius. ergo uidetur, quòd Chriſtus debuerit ſolitariam uitam ducere.

*2. 2. q. 18. art. 4.

¶ 3 Præt. Conuerſatio Chriſti debuit eſſe uniformis: quia ſemper in eo debuit apparere id, quod optimum eſt: ſed quandoque Chriſtus ſolitaria loca quęrebat, turbas declinans. unde Remigius dicit ſuper Matt. Tria refugia legit̃ dñs habuiſſe, nauim, montem, & deſertum: ad quorum alterum quotieſcumque à turbis comprimebatur, conſcendebat. ergo, & ſemper debuit ſolitariã uitã agere.

SED CONTRA eſt, q̃ dicitur Baruch. 3. Poſt hæc in terris uiſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.

RESPON. Dicendum, quòd conuerſatio Chriſti talis debuit eſſe, vt conueniret fini incarnationis,

G ſecundum quam uenit in mundum. Venit autem in mundum, primo quidem ad manifeſtandum veritatem, ſicut ipſe dicit Ioan. 18. In hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium perhibeam veritati: & ideo non debebat ſe occultare, uitam ſolitariam agens: ſed in publicum procedere, publice prædicando. Vnde Luc. 4. dixit illis, qui uolebant eum detinere: quia & aliis ciuitatib. oportet me euangelizare regnum dei, quia ideo miſſus ſum. Secundo uenit ad hoc, ut homines à peccato liberaret, ſecundum illud primæ ad Tim. 1. Chriſtus Ieſus uenit in hunc mundum, peccato-

H res ſaluos facere. Et ideo ut Chryſ. dicit, in eodem loco manendo poſſet Chriſtus ad ſe omnes attrahere, vt eius prædicationem audirent: non tñ hoc fecit, præbẽs nobis exemplum, vt perambulemus, & requiramus pereuntem: ſicut paſtor ouem perditam, & medicus accedit ad infirmum. Tertio uenit, ut per ipſum habeamus acceſſum ad deum, ut dr̃ Ro. 5. & ideo familiariter cum hoibus conuerſando, conueniens fuit, ut hoibus fiduciam daret ad ſe accedendi. Vñ dr̃ Matt. 9. Factum eſt diſcumbente eo in domo, ecce multi publicani, & pctõres uenientes, diſcumbebant cũ Ieſu, & diſcipulis ei':

I quod exponens Hier.* dicit, viderãt publicani, a peccatis ad meliora cõuerſi, locum inueniſſe pęnitentiæ: & ob id, etiam ipſi non deſperant ſalutem. *In cap. 9. Matt. to. 9.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ Chriſtus per humanitatem ſuam, uoluit manifeſtare diuinitatem. Et iõ conuerſando cum hoibus (quod eſt propriũ hominis) manifeſtauit omnibus ſuam diuinitatẽ, prædicando, & miracula faciendo, & innocenter & iuſte inter homines conuerſando.

AD II dcd̃m, q̃ (ſicut in ſecunda parte dictum eſt)* uita contemplatiua ſimpl̃r eſt melior quàm 2. 2. q. 182. art. 4. & q. 188. a. 6. D. 3185. D. 3189.

K actiua, quæ occupatur circa corporales actus. ſed vita actiua ſecundum quam aliquis prædicando, & docendo, contemplata aliis tradit, eſt pfectior quàm uita, quæ ſolum contẽplatur: quia talis uita præſupponit abundantiam contemplationis: & ideo Chriſtus talem uitam elegit.

AD III dicendum, q̃ actio Chriſti fuit nr̃a inſtructio. Et ideo ut daret exemplũ pręddicatoribus, q̃ non ſemper ſe darent in publicum, ideo quandoque dominus ſe a turbis retraxit: quod quidẽ legitur feciſſe propter tria. Quandoque quidẽ, propter corporalem quietem: unde Marci 6. dicit̃, q̃ dominus dixit diſcipulis, Venite ſeorsũ in deſertũ locũ, & requieſcite puſillum: erant. n. qui ueniebant

bant,& redibant multi,& nec ſpatium manducã di habebant. Qñque uero cã orõnis. vñ dr̃ Luc. 6. Factũ eſt in illis diebus, exijt in montẽ orare,& erat pnoctans in orõne Dei. Vbi ait Amb.* ꝙ ad pręcepta uirtutis ſuo nos informat exẽplo. Qñq; vero, ut doceret ſauorẽ humanũ uitare, uñ ſup illud Mat. 5. Videns Ieſus turbas, aſcendit in montẽ, dicit Chryſ.† Per hoc ꝙ non in ciuitate,& foro, ſed in monte,& ſolitudine ſedit erudiuit nos, nihil ad oſtentationem facere,& à tumultibus abſcedere,& maxime, cũ de neceſſariis diſputare oporteat.

libr. 5. in Luc. c. cui titulus eſt: De oratione Ieſu in monte ante mediũ. to. 5.
† Hom. 15 in Mat. circa princi. to. 2.

Poſt. 223
Inf. q. 41. ar. 3. ad 1.

SVP. QVÆ. XL. ART. II.

Titulus clarus. ¶ In corpore unica concluſio. Conueniẽs fuit, ut Chriſtus in cibo,& potu ſicut alii ſe haberet probat primo Congruũ erat incarnationis fini, ut Chriſtus socialẽ uitã duceret. ergo conuenientiſſimũ fuit,&c. Probatur ſequela: qa cum aliis qui conuerſatur, conuenientiſſimum eſt, ut conformet ſe aliis. quod probatur etiã primæ ad Cor. 9. Factus ſũ õia oĩbus. Probatur ſecũdo auctoritate Argu. immo dñi. Matt. 11. ¶ In reſponſione ad primum nota,& ſige animo doctrinam hanc ſ. Chriſtus exemplũ fuit perfectionis in omnibus, quæ per ſe pertinent ad ſalutẽ hinc, n. habes, ꝙ in his, quæ non per ſe pertinent ad ſalutẽ (quæ. ſ. nõ ſunt ſim ſe bona ſed ſolum relata ad aliquem finem vt abſtinentia, paupertas,& alia huiuſmodi) oportet inquirere in Chriſto auſteriora tanquam perfectiora: ſed ea, quæ magis conſonant incarnationis fini, ſiue ſint auſtera ſiue non

*Hom. 10 in Mat. ante mediũ tom. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus auſteram vitam in hoc mundo ducere debuerit.

AD SECVNDVM ſic proceditẽ. Vr̃ ꝙ Chriſtus debuerit auſteram uitam ducere in hoc mũdo. Chriſtus. n. multo magis prædicauit perfectionẽ uitæ q̃ Ioannes: ſed Ioãnes aſterã uitã duxit, ut ſuo exemplo hoĩes ad perfectionẽ uitæ prouocaret: dr̃. n. Matt. 3, ꝙ ipſe Ioannes habebat ueſtimẽtũ de pilis camelorũ,& zonã pellicẽã circa lumbos ſuos, eſca ãt eius erat locuſtę,& mel ſyluestre: qd̃ exponẽs Chryſ.* dicit Erat mirabile in humano corpore, tãtã patientiã videre, qd̃, & Iudæos magis attrahebat ergo vr̃ ꝙ multo magis Chriſtũ decuerit auſteritas vitæ.

¶ 2 Pręt. Abſtinentia ad continentiã ordinatur: dr̃. n. Oſeæ 4. Comedent,& non ſaturabũtur: fornicati ſunt,& nõ ceſſauerunt: ſed Chriſtus continentiã in ſe ſeruauit,& aliis ſeruãdã propoſuit, cũ dixit Mat. 19. ſunt eunuchi, qui ſe caſtruerũt pp regnum cælorum: qui põt capere capiat.ʰ ergo vr̃ ꝙ Chriſtus in ſe,& i ſuis diſcipulis auſteritatẽ vitæ, ſeruare debuerit.

¶ 3 Pręt.ʰ Ridiculum vr̃, vt aliquis diſtrictiorem uitam incipiat,& ab ea in laxiorem reuertatur: poteſt enim dici cõtra eum, quod habetur, Luc 14 homo cœpit ædificare,& non potuit conſumate. Chriſtus aũt diſtrictiſſimã uitam incœpit poſt baptiſmũ, manens in deſerto,& ieiunans quadraginta diebus,& quadragin noctibus. ergo uidetur non fuiſſe congruum, quòd poſt tantam uitæ diſtrictionem ad communem uitam rediret.

SED CONTRA eſt, quòd dicitur Matthæ. 11. Venit Filius hominis manducans,& bibens.

*Ar. præc.

RESPON. Dicendum, ꝙ (ſicut dictum eſt*) congruum erat incarnationis fini, vt Chriſtus non ageret ſolitariã vitã, ſed cũ hoĩbus conuerſaretẽ: qui ãt cum aliquibus conuerſatẽ cõuenientiſſimũ eſt, ut ſe eis in conuerſatione conformet, ſm illud Apoſtoli primæ ad Cor. 9. Oĩbus omnia factus ſũ & ideo conuenientiſſimum fuit, ut Chriſtus in cibo,& potu cõiter ſe ſicut alii haberet. Vñ Aug. *dicit contra Fauſtum, quod Ioannes dictus eſt non manducans neque bibens, quia illo uictu, quo Iudæi utebantur, non vtebatur. Hoc ergo niſi dominus vteretur, non in eius comparatione, manducans, bibensque diceretur.

concl. m

*li. 16. ca. 30 aũ me. to. 6.

F AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ dñs in ſua conuerſatione exemplum perfectionis dedit in oĩbus, q̃ per ſe pertinent ad ſalutẽ. Ipſa ãt abſtinentia cibi,& potus, non per ſe pertinet ad ſalutẽ, ſm illud Ro. 14. Nõ ẽ regnũ dei eſca,& potus. Et Aug.* dicit in lib. de Qõnibus Euang. exponens illud Mat. 11. Iuſtificata eſt ſapientia a filiis ſuis: quia. ſ. ſancti apoſtoli intellexerunt regnum dei non eſſe in eſca,& potus, ſed in æquanimitate tolerãdi, quos nec copia ſublevat, nec deprimit egeſtas. Et in tertio* de doctrina Chriſtiana dicit, quod in oĩbus talibus non vſus rerum, ſed libido utentis in culpa

*li. 2. c. 11. ante med. to. 4.

*li. 3. c. 12. paulo a pri. to. 3.

G eſt. Vtraque autem uita eſt licita,& laudabilis, ut ſcilicet aliquis a conſortio hoĩum ſegregatus abſtinentiã ſervet,& ut in ſocietate aliorũ poſitus, cõi uita vtatẽ.& iõ dñs uoluit vtriuſque uitæ exẽplũ dare hoĩbus. Ioannes ãt (ſicut Chryſ. dicit ſuper Mat.) nihil plus oſtendit præter uitam,& iuſtitiam: Chriſtus autem,& a miraculis teſtimonium habebat. dimittens ergo Ioannem ieiunio fulgere, ipſe contraria inceſſit uia, ad menſam intrans publicanorum,& manducans, et bibens.

AD II dcdm, ꝙ ſicut alii hoĩes per abſtinentiam conſequuntur virtutẽ continẽdi, ita ẽt Chr̃s in ſe,

H & in ſuis diſcipulis p virtutẽ ſuæ diuinitatis carnẽ cõprimebat. vñ ſicut Mat. 9 dr̃, Phariſæi,& diſcipuli Ioannis ieiunabãt, nõ ãt diſcipuli Chr̃i: ꝙ exponẽs Beda dicit,* ꝙ Ioannes vinũ,& ſiceram non bibit: ꝙ a illi abſtinentia meritũ auget, cui potentia nulla inerat naturæ. Dñs ãt cui naturaliter

*ſu. illud Marci 2. Quare diſcipuli tui non ieiunãt? & Luc. 12. ſecundum ord. Bedæ to. 3

I ſuppetebat delicta donare, cur eos declinaret, quos abſtinentibus poterat reddere puriores?

AD III dcdm, quòd ſicut Chryſoſt.* dicit ſuper Matthæ. Vt diſcas quàm magnum bonum eſt ieiunium,& qualiter ſcutum eſt aduerſus diabolũ,& quoniam poſt baptiſmum non laſciuiæ, ſed ieiunio intendere oportet,& ipſe ieiunauit, nõ eo indigens, ſed nos inſtruens: non aũt vltra proceſſit

*Hom. 13. in Mat. nõ remote a prin. to. 2.

K ieiunando, quàm Moyſes,& Helias, ne incredibilis uideretur carnis aſſumptio. ſecundum myſteriũ autem, ut Greg.* dicit, quadragenarius numerus exemplo Chriſti in ieiunio cuſtoditur: quia uirtus decalogi per libros quatuor ſancti euangelii impletur: denarius enim quater ductus, i quadragenarium ſurgit. Vel quia in hoc mortali corpore ex quatuor elementis ſubſiſtimus, per cuius uoluntatem, præceptis dominicis contrahimus, quæ per decalogum ſunt accepta uel ſecundum Aug.* in libr. 83. Quæſtionum, omnis ſapientiæ diſciplina eſt Creatorem, creaturamque cognoſcere.

*Ho. 16 in euan. poſt medium. illius.

*lib. 83. q. q. 81. in prin. to. 4

Creator eſt Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritusſā ctus. Creatura vero parti eſt inuiſibilis, ſicut aïa, cui ternarius numerus attribuit: diligere. n. Deū tripliciter iubemur, ex toto corde, & ex tota aïa, & ex tota mente: parti viſibilis, ſicut corpus, cui quaternarius debetur, pp calidū, humidū, frigidū & ſiccum. Denarius ergo numerus, qui totam inſinuat diſciplinā, quater ductus, id eſt numero, q̃ corpori tribuit, multiplicatus, quadragenarium conficit numerū. & iō tpſ, quo, ingemiſcimus, & dolemus, quadragenario numero celebrat. nec tamen incongruum fuit, ut Chriſtus poſt ieiunium, G & deſertum, ad cōem uitā rediret: hoc. n. cōuenit uitæ, ſm quā aliqs cōtēplata alijs, tradit, q̃ Chrs dr aſſumpſiſſe, ut primo cōtēplationi vacet, & poſtea ad publicū actionis deſcendat, alijs cōuenien do. vii, & Beda dicit ſup Mar. * Ieiunauit Chrs, ne præcep um declinaret: mādacauit cum pctōribus, vt gratiam cernens, agnoſceres poteſtatem.

*Id habet formaliter Amb. li. 2. in Lu. inc. de Maria turbatę cō ſolatiōe in remota a prin. to. 5. 4 cōtra c. 55. ad 12. & op. 17. c. 15. & o. 20 li. 5. Ferr. o 224

SVPER QV. XL. ART. III.

Ferr. 4 cont. c. 51.

Titulus clarus. • In corpore vna concluſio. Decuit Chrm in hoc mūdo pauperē uitā ducere. Probatur quatuor rōnibus, quæ clare patent in litera.

¶ Circa quartā primā & tertiam notate domini pdicatores, & q; oportet pdicatores a curis tpalib9 rerū abſolutos eſſe, & nec apparere q; lucri cā pdicent. Et hoc q̃dē contra multos militat, q̃ ſtipendiū pdicant, q locū pdicandi, non ubi maior aïarū fructus, ſed vbi maius ſtipendium pſtetur, aut maior eleemoſyna ſperat, p ſe vel conuentu ſuo eligunt. Primum āt quantū noceat experientia teſtat: paulatim. n. pdicatio deſeritur a religioſis habētibus poſſeſſiones, q̃ iam ab Epis. Abbatibus, alusq; diuitibus clericis, ac religioſis deſerta vr. Sūt āt Ieſu Chri, ac Eccleſię præcipuum officiū, ad me cedē, atque quæſtum abſtineat.

¶ In rñſiōe ad primū nihil habes differētiā inter uoluntariam, & neceſſariam paupertatem, quoad occaſionem peccandi, ad uerte q; nūc vocat paupertas uoluntaria, quę ſolo uoto firmata eſt, ſed quę hēt per ſeuerantiam voluntariam: parum. n. pdeſt uouiſſe paupta-

Articvlvs iii.

Vtrum Chriſtus in hoc mundo debuerit pauperem uitam ducere.

AD TERTIVM ſic pcedit. Vr q; Chriſtus in hoc mūdo non debuerit pauperem uitam ducere. Chrs. n. debuit eligibiliſſimam uitā aſſumere: ſed [b]eligibiliſſima uita eſt, quę eſt mediocris iter diuitias, & paupertatē: dr. n. Prouer. 30. Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria. ergo Chriſtus non debuit pauperem uitam ducere, ſed moderatam.

¶ 2 Præ. Exteriores diuitiæ ad vſum corporis ordinant, quantū ad uictum, & ueſtitum: ſed Chrs in uictu & veſtitu cōmem vitam duxit, ſm modum aliorum, quibus conuiuebat.[h] ergo videtur quòd in diuitiis, & paupertate communem modū uiuendi ſeruare debuerit, & non vti maxima paupertate.

¶ 3 Præ. Chriſtus maxime homines inuitauit ad exemplum humilitatis, ſecundum illud Mat. 11 Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde: ſed humilitas[h] maxime commendatur in diuitibus: unde dr primæ ad Thimothę. vltim. Diuitibus huius ſæculi præcipe nō altum ſapere. ergo u. detur q; Chriſtus non debuerit ducere pauperem uitam.

F Sed contra eſt, q; dicit Mat. 8. Filius hominis non habet vbi caput reclinet: quaſi dicat, ſecundum Hieronymū. * Cur me propter diuitias, & ſæculi lucra cupis ſequi, cum tātę ſim paupertatis, ut nec hoſpitiolum quidem habeam, & tecto vtar non meo? Et ſuper illud Matthę. 17. ut non ſcandalizemus eos, uade ad G mare, dicit Hieronymū. † Hoc ſimpliciter intellectum: ædificat auditorem, dum audit tantæ dominum fuiſſe paupertatis, ut vnde tributa pro ſe, & Apoſtolo redderet, non haberet.

Respon. Dicendum, quòd [m]Chriſtum decuit in hoc mundo pauperem uitam ducere.* Primo quidem, quia hoc erat congruum prædicationis offi H cio, propter quod. ueniſſe ſe dicit Marc. 1. Eamus in proximos vicos, & ciuitates, vt & ibi prædicem: ad hoc enim veni. Oportet autem prędicatores uerbi Dei, ut omnino uacent prædicationi, omnino a ſæcularium rerū cura eſſe abſolutos: quòd facere non poſſunt, qui diuitias poſſident. vnde, & ipſe dominus Apoſtolos ad prędicandum mittens, dicit eis Matth. 10. Nolite poſſidere aurum, neque argentum: & ipſi Apoſtoli dicunt, Act. 6. non eſt æquum nos relin I quere uerbum dei, & miniſtrare menſis. Secundo, quia ſicut mortem corporalem aſſumpſit, [n]ut nobis vitam largiretur ſpiritualem, ita corporalem paupertatem ſuſtinuit, ut nobis diuitias ſpirituales largiretur, ſecundum illud ſecūdæ ad Cor. 8. Scitis gratiam domini noſtri Ieſu Chriſti, quoniam propter uos egenus factus eſt, ut illius inopia diuites eſſetis. Tertio, ne ſi diuitias haberet, cupiditati, eius prædicatio aſcriberetur. uñ Hier. [d]dicit ſuper Matthæ. quod ſi diſcipulis eius diuitias habuiſſent, viderentur non cauſa ſalutis hominū, ſed cā lucri pdicaſſe, & eadē rō eſt de Chro. Quarto, ut tanto maior virtus diuinitatis eius K oſtenderetur, quāto per paupertatē uidebat abiectior. vnde dicitur in quodam ſermone Epheſini concilij: Omnia paupera, & uilia elegit, omnia mediocria, & plurimis obſcura, ut diuinitas cogno ceret orbē transformaſſe terrarum, propterea pauperculam elegit matrem, pauperiorem patriā, egens fit pecuniis: & hoc tibi exponat pſepe.

Ad primvm ergo dcdm, q; ſuperabundantia diuitiarum, & mendicitas, vitanda vident ab his, qui uolunt viuere ſm uirtutem, inquantū ſunt occaſiones peccandi. Abundantia nāque diuitiarū eſt ſuperbiendi occaſio: mendicitas autem eſt occaſio furādi, & mentiendi, aut etiam periurandi.

tem, & ægre ferre illa te incurrit. n. paupertas iſta in neceſſariā paupertatē, & tranſit de uoluntaria in inuitā. Nec ſufficit uolūtas perſeuerans ad paupertatē, ita tñ ut nō deſint oportunæ cōmoditates: eſt. n. uoluntas hæc ad paupertatis nomē, & nō ad paupertatis rē. Velle ſiquidē paupertatē, & nihil ſibi deeſſe. q; nō ſit uelle paupertatē, ex eo patet, q; Salomon etiā pponit, diuitias, paupertatē, & victui neceſſaria, & inter duo extrema mediū petit, q; appetit ſm rē ille, qui nihil uult ſibi deeſſe ſub paupertatis nomine. Oportet. n. paupem uoluntarie uelle. & nomen, & rem paupertatis p loco, & tpe. ut uelit ētiam cum caret opportunit, libenter penuriam pati: ſic. n. nullus erit peccati occaſio paupertas, Et qm hoc paucorū vr eſſet inde tanta vr orta, aut nutritā religioſorum imperfectio.

* In illud Mat. 8. Accedēs unꝰ ſcriba, ate illi. to. 9.

† circa cōmen. ad c. 17. Mat. to. 9.

Concl. m

* In illud Ma. 10. nolite poſſidere aurū to. 9.

Quia

Quia vero Chriſtus peccati capax non erat ꝓpter hanc cām, ex qua Salomon hoc vitabat Chriſto vitanda non erant: neq; tamen quælibet mendicitas eſt furandi, & periurandi occaſio, ut ibidem Salomon ſubdere vř, ſed ſola illa, quæ eſt contraria voluntati, ad quam vitandā homo furatur, & periurat: ſed paupertas voluntaria hoc periculum non habet, & talem paupertatem Chriſtus elegit.

Ad II dicendū, ꝙ cōi uita uti, quantum ad victum, & veſtitū, poteſt aliquis non ſolum diuitias poſſidendo: ſed ēt a mulieribus, & diuitibus neceſſaria accipiendo, quod ēt circa Chriſtū factum eſt: dř.n. Lucæ 8. ꝙ mulieres quędā ſequebantur Chriſtum, quæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis. ut enim Hiero.* dicit cōtra Vigilantium, conſuetudinis iudaicæ fuit, nec ducebatur in culpā more gētis antiquo, ut mulieres de ſubſtantia ſua uictum, atq; veſtitum præceptoribus ſuis miniſtrarent: ſed quia hoc ſcandalum facere poterat in nationibus, Paulus ſe abieciſſe cōmemorat, ſic ergo cōis uictus poterat eſſe ſine ſolicitudine impediente prædicationis officium: non autem diuitiarum poſſeſſio.

* hoc habetur formaliter c. 27. Mat. ſuper illud: Erant ibi mulieres tom. 9.

Ad III dicendū, ꝙ in eo, qui ex neceſſitate pauper eſt, humilitas non multū commēdať: ſed in eo, qui voluntarie pauper eſt (ſicut fuit Chriſtus) ipſa paupertas eſt maximæ humilitatis indicium.

Articvlvs IIII.

Vtrum Chriſtus in hac vita ſecundum legem conuerſatus fuerit.

Port. o. 225 Sup. q. 37. per totum & inf. q. 47 ar. 2. ad 1. Et 3. d. 14. art. 3. q. 6. ad 3. Et 4. diſt. 1. q. 2. art. 2. q. 3. Et op. 60. c. 13.

SVP. QVAE. XL. ART. IIII.

Titulus clarus.

¶ In corpore unica cōcluſio: Chriſtus in omnibus ſm legis præcepta cōuerſatus eſt. Hæc aūt concluſio primo ꝓbať, quo ad factū deinde quo ad conuenientiam. Quòd.n. Chriſtus in omnibus ſm legē de facto cōuerſatus fuerit, probatur ex illo facto, in quo tamquā in principio cōprehenduntur reliqua legalia, ſ. ex circunciſione, ut patet ex auctoritate Apoſtoli. Conuenientiam aūt quare Chriſtus ſeruare uoluit, oſtendit ex quatuor clatis in litera.

Ad qvartvm ſic proceditur. Videtur, ꝙ Chriſtus non fuerit cōuerſatus ſm legē. Lex.n. præcipiebat, ut nihil operis[h] in ſabbatho fieret, ſicut deus die ſeptimo requieuit ab oī opere qđ patrarat: ſed ipſe ī ſabbatho curauit hoīem, & ei mandauit ut tolleret lectū ſuū. ergo vř quòd non fuerit ſecundum legem conuerſatus.

¶ 2 Præt. Eadem Chriſtus fecit, & docuit, ſm illud Act. 1. cępit Ieſus facere, & docere: ſed ipſe Matt. 15. docuit, ꝙ oē, quod intrat in os, non coinquinat hominē, quod eſt[h] contra præceptum legis, quæ per eſum, & contactum quorūdā animalium, dicebat hominem immūdū fieri, ut patet Leui. 11. ergo videtur, quòd ipſe non fuerit ſecundum legem conuerſatus.

¶ 3 Præt. Idem iudicium vř eſſe facientis, & conſentientis, ſm illud Rom. 1. Non ſolū illi, qui faciunt, ſed, & qui conſentiunt facientibus: ſed Chriſtus conſenſit diſcipulis ſuis[h] ſoluentibus legē, in hoc, ꝙ ſabbatho ſpicas vellebant, excuſando eos, vt hř Matth. 12. ergo videtur, quòd Chriſtus non conuerſatus fuerit ſecundum legem.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Matth. 5. Nolite putare qm̄ ueni ſoluere legē, aut prophetas: qđ exponēs Chryſoſ.* dicit: Legē impleuit, primo quidem, nihil tranſgrediendo legalium, ſecundo iu-

* hom. 16. in Matt. 5. parum a prin. illius to. 2.

A ſtificando per fidem, quod lex per literam facere non ualebat.

Resp. Dicēdum, ꝙ Chriſtus[m] in oibus ſm legis præcepta cōuerſatus eſt.* In cuius ſignū ēt uoluit circuncidi: circunciſio.n. eſt quędā proteſtatio legis implendę, ſm illud Gal. 5 Teſtificor oi hoi circumcidenti ſe, qm̄ debitor eſt vniuerſæ legis faciēdæ. Voluit autē Chriſtus ſm legem conuerſari. primo quidem, ut legem veterē approbaret. ſecundo, vt eam obſeruando, in ſeipſo conſumaret, & terminaret, oſtendens q. ad ſe ipſum erat ordinata. tertio ut Iudæis occaſionē calumniandi ſubtraheret. quarto, ut hoies a ſeruitute legis liberaret, ſecun- **Concl.**

B dum illud Gal. 4. Miſit Deus Filium ſuum factum ſub lege, ut eos, qui ſub lege erant redimeret

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ dūs ſuper hoc ſe excuſat à trāſgreſſione legis tripliciter. Vno quidē modo, quia per præceptū de ſanctificatione ſabbathi nō interdicitur opus diuinū, ſed opus humanum: quamuis.n. deus die ſeptimo ceſſauerat a nouis creaturis condendis, ſemper tñ operatur in rerum conſeruatione, & gubernatione: ꝙ aūt Chriſtus miracula faciebat, erat operis diuini. Vñ ipſe dicit Ioan. 5. Pater meus, uſq modo operatur, & ego operor Secundo, excuſat ſe per hoc, ꝙ illo p̄-

C cepto nō prohibenť opera, quę ſunt de neceſſitate ſalutis etiam corporalis. vnde ipſe dicit Lucæ 13. Vnuſquiſq; ueſtrū ſabbatho nō ſoluit bouē ſuum, aut aſinū a p̄ſepio, & ducit adaquare? Et infra 14. Cuius veſtrum aſinus, aut bos ī puteū cadet, & nō cōtinuo extrahet illū die ſabbathi? Manifeſtū eſt aūt, ꝙ opera miraculorum, q̄ Chriſtus faciebat, ad ſalutē corporis, & aīæ pertinebant. Tertio, qa illo p̄cepto non prohibenť opera, quæ pertinent ad Dei cultū. vnde dř Matth. 12. An non legiſtis in lege, quia ſabbathis ſacerdotes in tēplo ſabbathum violant, & ſine crimine ſunt? & Ioan. 7. dicitur, ꝙ

D circunciſionē accipit homo in ſabbatho: ꝙ autem Chriſtus paralytico mandauit, ut lectum ſuū ſabbatho portaret, ad cultum Dei pertinebat, ideſt ad laudem virtutis diuinæ. Et ſic patet, quòd ſabbathum nō ſoluebat: quamuis hoc ei Iudæi falſo obijcerent, dicentes Ioannis 9. Non eſt hic homo a Deo, qui ſabbathum non cuſtodit.

Ad II dicendum, ꝙ Chriſtus voluit oſtendere per illa verba, ꝙ homo non redditur immundus, ſecundum animam ex vſu ciborum quorumcūque ſecundum ſuam naturam, ſed ſolum ſecundū quādam ſignificationem, quòd autem in lege quidam

E cibi dicuntur immundi, hoc eſt per quandam ſignificationem. vnde Auguſtinus,* dicit contra Fauſtum: ſi de porco, & agno requiratur, vtrum natura mundus eſt, dicimus quòd omnis creatura dei bona eſt, quadam vero ſignificatione agnus mundus, porcus immundus eſt.

Lib. 6. c. 7. non longe a prin. t. 6.

Ad III dicendum, quòd etiam diſcipuli, qui eſurientes, ſpicas ſabbatho vellebant, a tranſgreſſione legis excuſanť propter neceſſitatem famis: ſicut, & Dauid non fuit tranſgreſſor legis, quando propter famis neceſſitatē comedit panes, quos ei edere non licebat.

QVÆSTIO XLI.

De tentatione Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de tentatione Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum fuerit conueniens Chrm tentari.
¶ Secundo, De loco tentationis.
¶ Tertio, De tempore.
¶ Quarto, De modo, & ordine tentationis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum conueniens fuerit, Chriſtum tentari.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur, q Chriſto tētari non conueniebat. Tentare enim eſt experimentū ſumere, quod quidē nō fit, niſi de re ignota: ſed virtus Chriſti erat nota et dæmonibus: dr̄.n. Luc. 4. q nō ſinebat demones loqui, quia ſciebant eū eſſe Chriſtū. ergo vr̄ q non decuerit Chriſtū tentari.

¶ 2 Præt. Chriſtus ad hoc uenerat, ut opera diaboli diſſolueret, ſm illud Ioan. 3. In hoc apparuit filius Dei, ut diſſoluat opera diaboli: ſed non eſt eiuſdem diſſoluere opera alicuius, & ea pati. & ita videtur inconueniens fuiſſe, q Chriſtus pateretur ſe tentari a diabolo.

¶ 3 Præt. Triplex eſt tentatio, ſ. a carne, à mūdo, & à diabolo: ſed Chriſtus non fuit tentatus, nec a carne, nec à mūdo. ergo nec ēt debuit tētari à diabolo.

SED CONTRA eſt, quòd dicitur, Matth. 4. Ductus eſt Ieſus a ſpiritu in deſertum, ut tentaretur a diabolo.

RESP. dicendum, q Chriſt tentari voluit. Primo quidē, vt nobis contra tētationes auxilium ferret. vnde Grego. dicit in hom. non erat indignum Redemptori noſtro, q tentari voluit, qui venerat occidi: ut ſic tentationes noſtras ſuis tentationibus vinceret, ſicut mortem noſtram, ſua morte ſuperauit. Secundo propter noſtram cautelam, ut nullus quantumcumque ſanctus ſe æſtimet ſecurum, & immunem a tentatione. vnde, & poſt baptiſmū tentari voluit: quia, ſicut Hilarius dicit ſuper Matthæ. in ſanctificatis maxime diaboli tentamenta craſſantur: quia victoria magis eſt ei exoptata de ſanctis. vnde, & Eccleſi. 2. dici-
F tur, Fili, accedens ad ſeruitutē Dei, ſta in iuſtitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Tertio, propter exemplum, ut ſcilicet nos inſtrueret qualiter diaboli tentationes vincamus. vnde Auguſtinus dicit in quarto de Trinita. quòd Chriſtus diabolo ſe tentandum præbuit, vt ad ſuperandas tentationes eius mediator eſſet, non ſolum per adiutorium, uerum etiam per exē-
G plum. Quarto, ut nobis fiduciam de ſua miſericordia largiretur. vnde dicitur Hebræorum 4. Non habemus pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris, tentatum autem per omnia, pro ſimilitudine abſque peccato.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ſicut Auguſtinus dicit in 9. de Ciuitate dei, Chri-
H ſtus tantum innotuit dæmonibus, quantum voluit: non per id, quod eſt vita æterna, ſed per quædam temporalia ſuæ virtutis effecta, ex quibus quandam coniecturam habebant Chriſtum eſſe filium Dei. ſed quia rurſus in eo quædam ſigna humanæ infirmitatis videbant, non pro certo cognoſcebant eum eſſe filium Dei: & ideo
I eum tentare voluit. Et hoc ſignatur Matthæi. 4. vbi dicitur, quòd poſtquàm eſuriit, acceſſit tentator ad eum: quia vt Hilarius dicit, tentare Chriſtum diabolus non fuiſſet auſus, niſi in eo per eſuritionis infirmitatem, quæ ſunt hominis, recognoſceret. & hoc etiam patet ex ipſo modo tentandi, cum dixit, ſi filius Dei es. quod exponens Ambroſius dicit, quid ſibi vult talis ſermonis exorſus, niſi quia cognouerat Dei filium eſſe ven-
K turum, ſed veniſſe per infirmitatem corporis non putabat.

AD II dicendum, quòd Chriſtus venerat diſſoluere opera diaboli, nō poteſtatiue agēdo, ſed magis ab eo, & eius mēbris patiēdo, vt ſic diabolū vinceret iuſtitia, non poteſtate, ſicut Aug. dicit 13. de Trinita. q diabolus non potentia dei, ſed iuſtitia ſuperādus fuit:

SVP. QVAE. XLI. ART. I.

Medina ar. 1.

Porr. o 226 Opuſ. 60. c. 11. prin. — Titulus clarus. ¶ In corpore una concluſio: Chriſtus tentari voluit. Probatur quadrupliciter. Vbi in prima ratione conſpicere libet, q virtuoſa contra noſtras tentationes tentatio Chriſti fuit: ita q non ſolum exemplo (quod ad tertiam ſpectat rationē) ſed efficacia auxiliū nobis contra tentationes tentatus domin᷒ conferendo profuit: ſicut mortuus nos cōtra mortē muniuit. Modus autē q o, hoc confertur auxilium, cum de efficacia mortis eius inferius tractabitur, patebit: pro nunc ſufficiat, quòd ſaltem meritorie tentatus dominus opem contulit nobis.

¶ In tertia autem ratione percipe, quòd modus uincendi tentationes eſt, recurſus ad diuinas ſcripturas & eadem ratione ad ſanctorum exempla: hoc enim dominus in ſua pugna, ac victoria docuit, dū ſic pugnauit, & uicit.

Conſ. m Hom. 16 in euang. non longe a prin.

¶ In reſponſione ad primum circa notitiam dæmonum de Chriſto, duo ſunt videnda. Primum, qd dæmones ſenſerunt de Chriſto, quod inferius tractabitur in quæſt. de miraculis Chriſti. Secūdum eſt, quorſum ab Auctore hic afferatur notitia habita a dæmone de Chriſto, cuius Lucas meminit cap. 4. cum manifeſte pateat Euāgeliſtam loqui poſt uiſa miracula, hic autem eſt ſermo an miracula: nam poſt regreſſum a deſerto, cœpit Chriſtus prædicare, & miracula facere.

Cap. 3. in Matt. non longe a princ.

¶ Ad hoc dicitur, quòd coactus fuit Auctor ex tentationis actu & incertitudine notitiæ de Chriſto apud dæmones, loqui. Inſeruit autem uerbum Lucæ euangeliſtæ de ſcientia dæmonum in principio prædicationis Chriſti: quoniam licet Lucas dicat illa uerba inter narrandum de miraculis Chriſti, non tamen dicit, quòd tunc primo didicerint dæmones illū eſſe Chriſtum. Et propterea illud Lucæ verbū, quia ſciebant illum eſſe Chriſtum, ad præteritum tempus inculpabiliter, & rationabiliter ab Auctore relatū videtur. Viderunt ſiquidem dæmones, & quæ ab angelis in die natiuitatis Chriſti dicta ſunt, & quæ a paſtoribus geſta, & quæ à Magis duce ſtella, & quæ à Simeone, & Anna dicta ſunt: & poſtea Chriſti uerba ad matrem in templo, de Patre ſuo, & dicta a Ioanne Baptiſta de Chriſto. Ex quibus facile erat cognoſcere illum eſſe Chriſtum abſque aliis miraculis collatione præſertim facta cum prophetiis. Vnde uiſa iam lōga inedia, & quòd eſurit, tentauit noſſe, ſi filius Dei eſſet.

li. 4. c. 13 aliquantulū a princ. to. 3.

li. 9. c. 21 a prin. t. 5.

¶ In ratione ad tertium dubium occurrit, an uerū ſit omnē tentationē ab intrinſeco, eſſe pctm̄. vr̄ q non: quia naturalib᷒ nō meremur, nec demeremur: concupiſcentia autem carnis & illius delectatio naturalis eſt. nullū ergo pctm̄ eſt cōcupiſcētia aut delectatio carnis. Et confirmatur: quia certū eſt Chriſtum fuiſſe carnalē delectationē ſm̄ guſtum, uel tactum, cū comedebat, aut bibebat aliqd delectabile: puta bonū panem, bonum vinū, &c. non ergo omnis delectatio, ſenſibilis eſt peccatum.

Cap. 3. in Matt. non remote a prin.

Amb. l. 4 ſ Luc. c. 4 in ordi. in titul. de tentatione, Chri. t. 1.

¶ Ad hoc dr̄, q nulli᷒ mentis cōpos dicit, q omnis delectatio ſecūdū carnē, ſeu ſenſum ſit peccatū: oporteret .n. naturā ipſam eſſe malam, ſi delectatio naturalis eſſet mala. Vnde in ſtatu innocentiæ fuiſſent delectationes naturales abſque peccato ullo,

li. 13. c. 13. ſ prin. t. 3.

& in

& in Chriſto non eſt dubium, quòd cum fatigatus ex itinere ſedebat ſuper puteum, quies illa erat delectabilis feſſo corpori, & ſimiliter panis ſuo ſano palato erat ſuauis, & oculis lux ſolis amabilis, & ſic de aliis. Sed

thom. 16. in euang. nõ longe à prin.

aliud eſt loqui de concupiſcentia, & delectatiõe naturali, & aliud eſt loqui de concupiſcẽtia & delectatione aduerſus ſpiritum: naturalia ſiquidem vt ſic, exhorbitant à recta rõne, ac per hoc non tendũt aduerſus ſpiritum: ſed à ratione neceſſe eſt declinare eas, quę contrariæ ſpiritui ſunt. Quocirca concedendũ eſt, quòd nonnullum peccatum eſt, cum caro cõcupiſcit aduerſus ſpiritum, ratione concupiſcentiæ ſeu delectationis aliquid præter rationem habentis, & non ratione naturalis appetitus aut delectationis. Tentatio ſit ab intrinſeco, quia ad uerſus ſpiritum eſt, non importat naturalem motũ abſolute, ſed præter rationem.

thom. 16. in euãg. q legiẽ Domin. 1. in quadrag.

*hom. 31. in Luc. in prin. to. 3.

Et ideo circa tentationem Chriſti conſiderandum eſt, quid propria uoluntate fecit, & quid à diabolo paſſus fuit, quòd n. tentatori ſe offerret, fuit propriæ voluntatis. vnde dr̃ Matth. 4. Ductus eſt Ieſus in deſertũ à ſpiritu, ut tentaretur à diabolo: quod Greg.* intelligendum dicit de Spirituſancto, ut ſ. illuc eũ ſpũs ſuus duceret, ubi eum ad tentandum ſpiritus malignus inueniret: ſed à diabolo paſſus eſt, ut aſſumeretur, uel ſupra pinnaculum templi, uel ẽt in montẽ excelſum ualde. Nec eſt mirũ (ut Greg.† dicit) ſi ſe ab illo permiſit in montem duci, qui ſe pmiſit à mẽbris ipſius crucifigi. Intelligitur aũt à diabolo aſſumptus, non quaſi ex neceſſitate: ſed quia (vt Orig.* dicit ſuper Luc.) ſequebatur eum ad tentationem, quaſi athleta ſponte procedens.

AD III dcẽdm̃, quòd ſicut Apoſtolus dicit, Chriſtus in omnibus tentari uoluit abſq; peccato. Tentatio autem, quæ eſt ab hoſte, poteſt eſſe ſine peccato: quia fit per ſolam exteriorem

D. 445.

ſuggeſtionem. Tentatio aũt, quæ eſt à carne, nõ põt eſſe ſine peccato: quia huiuſmodi tentatio fit p

† li. 19. de ciuit. Dei. c. 4. à me. to. 5.

delectationem, & concupiſcẽtiam. Et ſicut Aug.† dicit nonnullum peccatum eſt, quando caro concupiſcit aduerſus ſpũm. Ee ideo Chriſtus tentari uoluit ab hoſte, ſed non à carne.

SVPER QV. XLI. ART. II.

Perr. o. 227

Titulus clarus.

¶ In corpore unica concluſio Chriſtus conuenienter tentatus eſt in deſerto. Probatur tripliciter, primo ratione ſolitudinis: ſecundo, ratione myſterii, ut ſcilicet, hominem de mundo deſerto liberaret: tertio ratione inſtructionis, ut ſcilicet docere mur ad meliora tendẽtibus diabolum inuidere. Omnia clara ſunt.

*Ar. præc.

*hom. 13. in Matth. paulo poſt prin. to. 5.

¶ In reſponſione ad tertium perſpice diligẽter euangeliſtas, & inuenies manifeſte figmenta eſſe hæc, quæ in litera recitãtur de imaginatio monte, & templo dicitur autẽ ad literam, Chriſtus tentatus in deſerto, quia ibi incepit tẽtari vbi, & prima tentatio conſummata eſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus in deſerto tentari debuerit.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quòd Chriſtus non debuerit tentari in deſerto. Chriſtus enim tentari uoluit propter exemplum noſtrũ ut dictum eſt: ſed exemplum debet manifeſte proponi illis, qui ſunt per exemplum informandi. non ergo debuit in deſerto tentari.

¶ 2 Præt. Chryſoſt.* dicit ſuper Matth. quòd tunc maxime inſtat diabolus ad tentandum, cum uiderit ſolitarios: unde, & in principio mulierem tentauit, ſine viro eam inueniens: & ſic videtur per hoc, quòd in deſertum iuit, ut tẽtaretur, quòd tentationi, ſe expoſuit cum ergo eius tentatio ſit noſtrum exemplum, uidetur quòd etiam

A alii debeant ſe ingerere ad tentationes ſuſcipiendas, quòd tñ uidetur eſſe periculoſum, cum magis tẽtationum occaſiones uitare debeamus.

¶ 3 Præt. Mat. 4. ponit̃ ſcd'a Chri tẽtatio, qua diabolus Chrm̃ aſſumpſit in ſanctã ciuitatem, & ſtatuit eũ ſuper pinnaculum templi: quòd quidem nõ erat in deſerto. nõ ergo tentatus eſt ſolum in deſerto.

SED CONTRA eſt, quòd dr̃ Marc. 19. quòd erat Ieſus in deſerto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur a Satana.

RESP. Dcẽdm̃, quòd (ſicut dictum eſt*) Chrs̃ ppria uoluntate ſe diabolo exhibuit, ad tentandũ, ſicut B ẽt propria uoluntate membris eius ſe exhibuit ad occidendum, alioquin diabolus uenire ad eum non auderet. diabolus aũt magis attentat aliquem, cum eſt ſolitarius: quia, ut dr̃ Eccle. 4. ſi quiſpiam præualuerit contra unum, duo reſiſtunt ei. & ideo eſt, quòd Chriſtus in deſertum exiuit, quaſi ad campũ certaminis, ut ibi a diabolo tentaret.* Vñ Ambroſius* dicit ſuper Lucam, quòd Chriſtus agebatur in deſertum conſilio, ut diabolum prouocaret. nã niſi ille certaſſet, ſ. diabolus, non ſte uiciſſet, idest Chriſtus. Addit autem & alias rõnes, dicens hoc C Chriſtum feciſſe myſterio, ut Adam de exilio liberaret, qui, ſ. de paradiſo in deſertum eiectus eſt, & exemplo ut oſtenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus inuidere.

*ar. præc. ad 2.

Concil. in

*lib. 4 in Luc. in tit. & ductu Ie ſu i deſertum & lõge a fine to. 3.

AD PRIMVM ergo dcẽdm̃, quòd Chrs̃ proponit̃ oĩbus in exemplum per fidem, ſm illud Heb 12. Aſpicientes in Auctorem fidei, & conſumatorẽ Ieſum. Fides autem (ut dr̃ Roma. 10.) eſt ex auditu, non autem ex uiſu. Quinimmo Io. 20. dr̃, Beati, quòd non uiderunt, & crediderunt. & ideo ad hoc, quòd tẽtatio Chriſti eſſet nobis in exemplum, non oportuit quòd ab hominibus uideretur, ſed ſufficiens D fuit, quod hominibus narraretur.

AD II dcẽdm̃, quòd duplex eſt tentationis occaſio. Vna quidẽ ex parte hoĩs, puta cum aliquis ſe peccato propinquum facit occaſiones peccandi non euitans. Et talis occaſio tentationis eſt uitanda, ſicut dictum eſt* Loth. Ge. 19. Ne ſteteris in oĩ regione circa Sodomam, Alia uero tentationis occaſio eſt ex parte diaboli, qui ſemp inuidet ad meliora tendentibus, ut Amb.† dicit. Et talis tẽtationis occaſio nõ eſt uitãda. Vnde dicit Chryſ. ſuper Mat. quòd nõ ſolũ Chriſtus ductus eſt i deſertũ a Spiritu, ſed omnes filii dei, habentes Spiritumſan E ctũ: non. n. ſunt contenti ſedere, otioſi, ſed Spiritusſanctus urget eos aliquod magnũ apprehẽdere opus, quòd eſt eſſe in deſerto, quãtũ ad diabolũ: quia non eſt ibi iniuſtitia, in qua diabolus delectat̃. Oẽ ẽt bonum opus eſt deſertum, quantũ ad carnem, & mundum: quia non eſt ſm uoluntatem carnis, & mundi. Talem autem occaſionem tentationis dare diabolo, non eſt periculoſum, quia magis eſt auxilium Spiritusſancti, qui eſt perfecti operis actor, quam impugnatio diaboli inuidentis.

*ar. præc. ad 5 & 2. 2. q. 88. ar. 4 ad 2.

† Amb. li. 4 in Luc. c. d ductu Ieſu in deſertũ non procul a fi. to. 5.

*ho. 5. in Mat. ope imperfecto, in par. a prin. to. 2.

AD III dcẽdm̃, quòd quidam dicunt omnes tentationes factas fuiſſe in deſerto: quorum quidem dicunt, quòd Chriſtus ductus eſt in ſanctam ciuita-

tem, non realiter, ſed ſm imaginariam uiſionem. quidam autem dicunt, quòd etiam ipſa ciuitas ſancta, id eſt, Hieruſalem, deſertum dicitur: quia erat derelicta a deo: ſed hoc non eſt neceſſarium, quia Marcus dicit, quòd in deſerto tentabatur a diabolo: non autem dicit, quod ſolum in deſerto.

SV. QVAE. XLI. ART. III.

Medina ar. 3.

Titulus clarus.

¶ In corpore via cõcluſio: q̃ conuenit poſt ieiuniũ Chřm tentari uoluit. Probatur tripliciter. Omnia clara ſunt.

¶ In rñſione ad ſm noli deſpicere expoſitionẽ Bedæ de tentationib. aliis añ illas tres nominatas: q̃ñ potuit ſepe diabolus uarias cot peas ſimilitudines formare ad tẽtãdũ Chřm, ſicut legimus, quòd ad tentandum Antonium tot formauit.

¶ In rñſione ad tertiũ, habes duas rãſiones. Alterã ex Amb. q̃ diabolus receſſit vſq; ad tps paſſionis p̃ ſua mẽbra apte pugnaturus: alterã, q̃ p̃ ſua mẽbra pugnãdo, reddidit ẽt tentans de triſtitia, & odio proximorũ: ex tentatio q̃ pe tot aduerſantiũ, & q̃ tentrũ eius mortem, tentatio erat Chři ad odio haben dũ illos, & cõtriſtãdũ d illis proſequentib.

Port. 0 228 q. præced. ar. 2.

*hom. 16. in euang. circa me.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſti tentatio debuerit eſſe poſt ieiunium.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr q̃ Chři tentatio ñ debuerit eſſe poſt ieiunium. Di ctũ eſt.n.s̃.* q̃ Chřm[b] non decebat cõuer ationis auſteritas: ſed maximæ auſteritatis fuiſſe vr, q̃ quadraginta diebus, & quadraginta noctibus nihil comederit: quia ſin illis diebus nullum omnino cibũ ſumpſit, ut Greg.* dicit. ergo non uidetur, quòd debuerit huiuſmodi ieiunium tentationi præmittere.

¶ 2 Præt. Mat. primo dr, q̃ erat i deſerto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, &[b] tentabat a Satana: ſed quadragita diebus, & quadragita noct:b' ieiunauit. ergo vr, q̃ nõ poſt ieiuniũ, ſed ſimul dũ ieiunaret,[b] ſit tentatus a diabolo.

¶ 3 Præt. Chřs non legitur, niſi ſemel ieiunaſſe: ſed non ſolũ ſemel fuit tentatus a diabolo: dr.n. Luc. 4. q̃ conſumata omni tentatione, diabolus receſſit ab illo vſque ad tps.[b] ſicut ergo ſcdæ tentationi ñ præmiſit ieiuniũ, ita nec primæ p̃mittere debuit.

SED CONTRA eſt, q̃ dr Mat. 4. Cum ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit, & tunc acceſſit ad eum tentator.

RESP. Dcẽm, q̃[m] conuenienter Chriſtus poſt ieiunium tentari uoluit.* Primo quidem pp exemplũ: quia cũ oibus (ſicut dictũ eſt*) immineat ſe cõtra tentationes tueri, p hoc q̃ ipſe añ tentationẽ futurã ieiunauit, docuit q̃ p ieiuniũ nos oportet contra tentationes armari, vñ inter arma iuſtitiæ Apł̃s ieiunia connumerat, ſcd̃e Ad Cor. 6. Secũdo, ut oſtenderet, q̃ ẽt ieiunantes diabolus aggreditur ad tentandum, ſicut alios, qui bonis operib. uacant: & ideo ſicut poſt baptiſmum, ita poſt ieiunium Chriſtus tentatur. unde Chry. dicit ſup Matthæum, ut diſcas q̃ magnũ bonum eſt ieiunium, et qualiter ſcutum eſt aduerſus diabolũ, & q̃m poſt baptiſmum non laſciuiæ, ſed ieiunio itẽdere oportet, ideo Chriſtus ieiunau t, non ieiunio ind gẽs, ſed nos inſtruens Tertio, quia poſt ieiunium ſecuta eſt eſuries, que dedit diabolo audaciam eum aggrediendi, ſicut dictum eſt.* Cum autem eſuriit Dominus (ut Hilarius dicit ſuper Mat.†) non fuit ex ſurreptione inediæ, ſed naturæ ſuæ hominem

Concil. 30

*ar. 2. huius q.

*hom. 13 in Math. paulo poſt prin. to. 2.

*ar. 1. ad 1 arg.

†ca. 3. io Matt. non

F dereliquit: non enim erat a Deo diabolus: ſed a carne uincendus. unde etiam ut Chryſ. dicit, non vltra proceſſit in ieiunando, q̃ Moyſes & Helias ne incredibilis uideretur carnis aſſumptio.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ Chriſtum non decuit conuerſatio auſterioris uitæ, ut ſe communem exhiberet illis, quibus prædicauit, nullus autem debet aſſumere prędicationis officium, niſi prius fuerit purgatus, & in uirtute perfectus, ſicut & de Chriſto dicitur, Actuum 1. quod cępit Ieſus facere, & docere: & iõ Chriſtus ſtatim poſt baptiſmum auſteritatem uitæ aſſumpſit, ut doceret poſt

G carnem edomitam, oportere alios ad p̃dicationis officium tranſire, ſm illud Apoſtoli, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fu te cum aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar.

AD II dcẽm, q̃ uerbum illud Marci, poteſt ſic intelligi, q̃ erat in deſerto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, quibus, ſ. ieiunauit: q̃ autem dicitur, Et tentabatur a Satana, intelligendum eſt, non in illis quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, quibus ieiunauit, ſed poſt illos eo q̃ Mat. dicit, quòd cum ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus poſtea eſuriit,

H ex quo ſumpſit Tentator occaſionem accedendi ad ipſum. unde, & quod ſubditur. Et angeli miniſtrabant ei, conſecutiue intelligendum eſſe oſtendit, ex hoc q̃ Matthęi quarto dr, Tunc reliquit eũ diabolus, ſ. poſt tentationem, & ecce angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei: quòd uero interponit Mar. eratque cum beſtiis, inducitur, ſecũdũ Chryſ.* ad oſtendendum quale erat deſertum, quia, ſ. erat inuium hominibus, & beſtiis plenum. Tamen ſecundum expoſitionem Bedæ* dominus tentabatur quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: ſed hos intelligendum eſt non de illis tentationibus viſibilibus, quas narrant Mat. & Lucas, quæ manifeſte factæ ſunt poſt ieiunium: ſed de quibuſdã

I aliis impugnationibus, quas forte illo ieiunii tẽpore Chriſtus eſt a diabolo paſſus.

AD III dcẽm, quòd ſicut Ambroſius* dicit ſuper Lucam, receſſit diabolus a Chriſto vſque ad tẽpus, quia poſtea non tentaturus, ſed aperte pugnaturus aduenit, tempore, ſ. paſſionis. Et tamen per illam impugnationem uidebatur Chriſtum tentare de triſtitia. & odio proximorum: ſicut in deſerto de delectatione gulę, & contemptu dei per idololatriam.

Iſge a pręf.* hom. 5. ſ Mat. in opere imperf. aote med. to. 2 & hom. 1. io Gene. a me. to. 1.

*hom. 15. io Matth. paulo a pri ci. to. 2.

*c. 1. Mat. io ca. 5. ſe cũdũ eius ord. to. 2.

*Lib. 4. in Luc. c. 4 ſ. tent. Chriſti. a med. to. 3.

K

ARTICVLVS IIII.

Vtrum fuerit conueniens ordo & modus tentationis. Chriſti.

ADQVARTVM ſic proceditur. Vr q̃ Chriſti non fuerit conueniens tentationis modus, & ordo. Tentatio. n. diabolo ad peccandum inducit: ſed ſi Chriſtus ſubueniſſet corporali fami[b] cõuertẽdo lapides i panẽ,

SVPER. QV. XLI. ART. IIII.

Port. 0 229

*Opu. 60. c. 12. circa med.

Titulus de modo, & ordine. Ordo ad ipſas tentationes ſtet ſe reſpicit quæ prima, quæ ſecũda, quæ tertia. Modus, & ordo ſimul ad ſingulas reſpicit tentationes quo ad modum procedendi, ordinemq; deducendi

nõ peccaſſet: ſicut nõ peccauit, cũ panes multiplicauit (qđ nõ fuit minus miraculum) ut turbæ eſurienti ſubueniret. ergo vr̃ quòd nulla fuerit illa tẽtatio.

¶2 Præt. Nullus pſuaſor conuenienter ſuadet contrariũ eius, qđ intẽdit: ſed diabol⁹ ſtatuẽs Chrm̃ ſ. pinnaculũ tẽpli, intendebat eũ ď ſupbia, ſeu vana gloria tẽtare, ergo incõuenięter pſuadet ei, ut ſe mittat deorsũ, qđ eſt cõtrariũ ſupbiæ, uel uanegliæ, q̃ ſemper q̃rit aſcẽdere.

¶3 Præt. Vna tẽtatio cõueniens eſt, ut ſit de uno peccato: ſed i tentatione, q̃ fuit in mõte, duo pctã pſuaſit, ſ. cupiditatem, & idololatriam. non ergo conueniẽs vr̃ fuiſſe tẽtationis mod⁹.

¶4 Præt. Tentationes ad peccata ordinan̄: ſed ſeptẽ ſũt uitia capitalia, ut in ſecũda parte habitũ eſt. nõ aũt tẽtauit, niſi de tribus, ſ. gula, uanagloria, & cupiditate. nõ ergo vr̃ ſufficiens tentationis modus fuiſſe.

¶5 Præt. Poſt uictoriã oium uitiorũ, remanet hoi tẽtatio ſuperbiæ, uel uaneglorię: qa ſupbia ẽt bonis operibus inſidiat, vt pereãt, ſicut dicit Auguſt. Inconuenienter ergo Matt. vltimã ponit tentationẽ cupiditatis in mõte, mediã aũt inanis gloriæ in tẽplo, pręſertim cũ Luc. ordinet econuerſo.

¶6 Pręt. Hieron. dicit ſup Matth. q̃ propoſitũ Chriſti fuit diabolũ humilitate uincere, nõ poteſtate. ergo nõ imperioſe, & obiurgando, cum repellere debuit, dicẽs, Vade retro Satana.

¶7 Præt. Narratio euangelij vr̃ falſum cõtinere. nõ.n. vr̃ poſſibile, q̃ Chr̃s ſupra pinaculũ tẽpli ſtatui potuerit, quin ab alijs uidereẽ: ſic q; aliquis mons tã altus inuenit̃, ut inde tot⁹ mũdus inſpici poſſit, ut ſic ex eo potuerint Chr̃o oĩa regna mũdi oſtendi. inconuenięter ergo vr̃ deſcripta Chriſti tentatio.

SED CONTRA eſt, ſcripturæ ſacrę auctoritas.

RESP. Dcđm, q̃ tẽtatio, q̃ eſt ab hoſte, fit p modũ ſuggeſtionis, ut Greg. dicit: nõ autẽ codẽ mõ põt aliqd oĩbus ſuggeri, ſed vnicuiq; ſuggerit̃ aliqd ex his, circa q̃ eſt affectus. Et iõ

A diabolus hominem ſpũalẽ, nõ ſtatim tentat de grauibus peccatis: ſed paulatim à leuioribus incipit, vt poſtmodũ ad grauiora pducat. vnde Greg. 31. Moral. exponẽs illud Iob 39. Procul odorat̃ bellũ, exhortationẽ ducũ, & vlulatũ exercit⁹, dicit: Bene duces exhortari dicti ſũt, exercitus ululare: qa prima uitia, deceptæ mẽti quaſi ſub quadã rõne ſe ingerunt, ſed innu-

B mera, q̃ ſequunt̃, dũ hãc ad omnẽ inſaniã pertrahũt, quaſi beſtiali clamore confundunt. Et hoc idẽ diabolus obſeruauit in tẽtatione primi hois. nã primo ſolicitauit mẽtẽ primi hois de ligni uetiti eſu, dicens Gen. 3. Cur pręcepit uobis Deus, ut nõ comederetis de omni ligno paradiſi? ſecũdo, de inani gloria, cũ dixit, Aperient̃ oculi ueſtri. tertio perduxit tentationẽ ad

C extremã ſuperbiã, cũ dixit, Eritis ſicut dij, ſcientes bonum, & malũ. Eũ hunc ẽt tentãdi ordinẽ ſeruauit in Chriſto. Nã primo tentauit ipſum de eo, quod appetunt quãtumcumq; ſpũales uiri, ſ. de ſuſtentatione corpalis naturæ per cibũ. ſecũdo proceſſit ad id, in quo ſpũales uiri qñq; deficiũt, ut ſ. aliqua ad oſtẽtationẽ operent̃, qđ pertinet ad inanẽ gloriã. tertio perduxit tẽ-

D tationẽ ad id, qđ iã nõ eſt ſpũaliũ uirorũ, ſed carnalium, ſ. ut diuitias, & gloriã mundi cõcupiſcant, uſq; ad cõtẽptũ Dei. Et iõ in primis duabus tẽtationibus dixit, Si filius Dei es, nõ aũt in tertia, q̃ nõ põt cõuenire ſpiritualib. viris, qui ſunt per adoptionẽ filii Dei, ſicut duę primę. His aũt tentationib. Chr̃s reſti-

E tit teſtimonijs legis, non ptãte uirtutis, ut hoc ipſo, & plus hominẽ honoraret, & aduerſariũ plus puniret, cũ hoſtis gñis humani nõ quaſi a Deo, ſed quaſi ab homine uinceretur, ſicut dicit Leo Papa.

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ uti neceſſariis ad ſuſtẽtationẽ, non eſt peccatũ gulæ, ſed qđ ex deſiderio hujus ſuſtentationis hõ aliqd inordinatũ faciat, ad uitiũ gulæ ptinere põt. Eſt aũt inordinatũ, q̃ aliquis, ubi põt recurſus hr̃i ad humana ſubſidia,

Arbitrandi ad incentiuum.

¶In corpore ſunt quatuor. Primo, ſ. communi modus, ac ordo tentationis ab hoſte ponitur, & ratio ſua eſt per uiã ſuggeſtionis eorum, ad quę homo eſt affectus: ordo eſt, ut à leuioribus incipiat ſpiritualestentare, & inde ad grauiora, inde ad grauiſſima. Probaturq; auctoritate Greg. Secundo, declaratur hæc ſeruata in tentatione primi hominis. Tertio, applicantur hæc ad tentationem Chriſti: & redditur inde ratio, quare i primis dixit, Si filius Dei es, & in tertia, nõ. Quarto, modus reſiſtendi ponitur, & laudatur, & ex honore humani generis, & ex hoſtis maiore pęna.

¶Circa hãc Chriſti tẽtationes aduertendũ eſt, q̃ tẽtationes erãt, & incitationes ad peccatum, ut in litera exponitur, & explorationes deitatis in Chriſto, ut uerba tentationis monſtrant. Si filius Dei es. ita q̃ in ordine ad filium Dei ſunt explorationes, in ordine ad purum hominẽ inductiones ſunt ad peccatum. Vtro q; autem modo ſunt tentationes, uel deitatis cognoſcẽdæ, vel peccato polluendi. Vnde Matth. 4. dicit. Sic tentat, ut exploret quod uerctur: ſic exploret, ut tentãdo decipiat. Et rurſus ſuadet eſuriem pane de lapidibus facto releuare, ut ex mutatione cognoſceret uirtutem, & ſi purus homo eſſet, panis oblectamento illuderet eſurientem patienti.

¶Et quia ut ſunt ſuggeſtiones ad peccandum, in litera tractantur, expedit de eis loqui, ut ſunt explorationes deitatis: memorans ſiquidem diabolus Trinitatis ſibi, ceteriſq; angelis reuelatę per fidem ante caſum: & inde coacte credens Patrem, & Filium, & Spiritumſanctum, unum eſſe deũ (ſicut etiam Chriſtiani damnati nunc credunt) cum audiſſet à Gabriele archãgelo, Filius Altiſſimi uocabitur, & in baptiſmo

Chriſti. Hic eſt filius dilectus, uidensque Chriſtum poſt ieiunium eſurire, quod de deitate audierat, ex ſuperbia ei in dubium uenit, ut gloſ. ibidẽ dicit, & ẽt quia filius Dei, non ſolum cõſubſtantialiter, ſed alio mõ dici potuiſſet. Exploraturus aũt de tãl Chriſti ab actu deitatis proprio, ſ. Dixit & facta ſunt, inchoauit, Dic ut lapides iſti panes fiant, ita q̃ non ſolum ex ſubſtantia facti, ſ. lapidis in panẽ, mutatione, ſed ex mõ faciẽdi proprio ſoli Deo, deitatẽ exploraret, nõ ex opere hoc modo tm̃, ſed ex ipſo appoſite in teſtificationem, q̃ filius Dei eſſet. Cogitabat enim, q̃ ſi p teſtimonio q̃ eſſe filius Dei, diceret Chr̃s ut lapis fieret panis, aut fieret panis aut nõ. Et ſi quidẽ fieret, iã explorata eſſet Chr̃i deitas apud dæmonem, qui percipiebat ſuo intellectu, an lapis fuiſſet cõuerſus in panẽ uere, an apparẽter, ex ſolo imperio, an applicando actiua paſſiuis (ut magi corã Pharaone ſerpẽtes fecerunt) cũ Deus nõ poſſit eſſe teſtis mẽdacii. Si aũt nõ fieret, induxiſſe. Chr̃m ad peccatum, quo attentaſſet facere miraculũ ſine neceſſitate, & nõ potuiſſet.

¶Et quia deluſa eſt ei⁹ exploratio, & detecta ſuggeſtio inopinata oĩa ſ. p auctoritatem Scripturæ: iõ ſecũdo tentat, explorando ſimiliter, & ſuggerendo, ſi filius Dei es, mitte te deorſum, appoſita auctoritate ſcripturæ, ex quo uidebat, q̃ Chr̃s Scripturę auctoritate utebatur. Similiter cogitans ſi id efficeret illæſus ad teſtandũ ſe filium Dei, exploraturũ fore illius deitatem a tempore abſque ulla neceſſitate, pro ſolo miraculo miracula in teſtimonium ſuę deitatis facientis. Si uero læderet, iam peccatũ hr̃et in aia, & in corpore, & inuentum eſſet: q̃ non eſſet Dei filius.

¶Sed dñs auctoritate ſcripturę omnem eius machinationem deluſit: pp qđ diabolus ad occultantem explorandi modum ſe transfu-

* 1.2.q.84 art.4.

* In reg. 3 nõ remo. a prin. t.1.

* Sup illud Mat. 4. nõ in ſolo pane uiuit homo. c. 9

* hom. 16. in euang. paulo poſt princ.

* Li. 31. Moral. c. 31. in princ.

* In ſerm. 1. de quadra paulo ante med.

pro ſolo corpore ſuſtentando, miraculosè ſibi cibum quærere uelit. Vnde, & dominus filijs Iſrael miraculoſe manna præbuit in deſerto, ubi aliunde cibus haberi non poterat, & ſimiliter Chriſtus in deſerto turbas pauit miraculoſe, ubi aliter cibi haberi non poterat: ſed Chriſtus ad ſubueniendum fami, poterat aliter ſibi prouidere quàm miracula faciendo: ſicut, & Ioannes Baptiſta fecit (ut legitur Matth. 3.) uel etiam ad loca proxima properando: & ideo reputabit diabolus, quod Chriſtus peccaret, ſi ad ſubueniendum fami miracula facere attentaret, ſi eſſet purus homo.

H Ad II dicendum, quòd per humiliationem exteriorem, frequenter quærit aliquis gloriam, qua exaltetur circa ſpiritualia bona. unde Auguſt. dicit in li. de ſermone domini in monte. Animaduertendũ eſt, nõ in ſolo rerum corporearum nitore, atque pompa, ſed etiam in ipſis ſordibus luctuoſis eſſe poſſe iactantiam. Et ad hoc ſignificandum diabolus Chriſto ſuaſit, ut ad quærendum gloriam ſpiritualem, corporaliter mitteret ſe deorſum.

Ad III dicendum, quòd diuitias, & honores mundi appetere peccatum eſt, quando huiuſmodi inordinate appetuntur. Hoc autem præcipue manifeſtatur ex hoc, quòd pro huiuſmodi adipiſcendis homo aliquid inhoneſtum facit: & ideo non fuit contentus diabolus perſuadere cupiditatem diuitiarũ, & honorum, ſed induxit ad hoc, quòd propter huiuſmodi adipiſcenda Chriſtus eum adoraret, quod eſt maximum ſcelus, & contra Deum: nec ſolũ dixit, Si adoraueris me: ſed addidit, Si cadens: quia ut dicit Ambroſ.* habet ambitio domeſticum periculum: ut enim dominetur alijs, prius ſeruit, & curuatur obſequio, ut honore dominetur: & dũ uult eſſe ſublimior, fit remiſſior. Et ſimiliter etiam in præcedentibus tentationibus, ex appetitu unius peccati in aliud peccatum inducere eſt conatus, ſicut ex deſiderio cibi, conatus eſt inducere in vanitatẽ, ſine cauſa miracula faciendi, & ex cupiditate

G gloriæ, conatus eſt inducere ad tentandũ Deũ, per præcipitiũ.

Ad IIII dicendum, quod (ſicut dicit Ambro.* ſuper Luc.) non dixiſſet ſcriptura, quod conſumata omni tentatione, diabolus receſſit ab illo, niſi in tribus præmiſſis eſſet omnium materia delictorum: quia cauſæ tentationum, cauſæ ſunt cupiditatum, ſ. carnis oblectatio, ſpes gloriæ, & auiditas potentiæ.

H Ad V dicendum, quod ſicut Augu. dicit in lib.* de conſenſu Euang. incertum eſt, quid prius factum ſit, utrum regna terræ prius demõſtrata ſint ei, & poſtea in pinnaculum templi locatus ſit, an hoc prius, & illud poſtea, nihil tamen ad rem, dum omnia facta eſſe manifeſtum ſit. Videtur autem Euangeliſtę diuerſum ordinem tenuiſſe: quia quandoque

I ex inani gloria uenitur ad cupiditatem, quandoque econuerſo.

Ad VI Dicendum, quod Chriſtus cũ paſſus fuiſſet tentationis iniuriam, dicente ſibi diabolo, Si filius Dei es, mitte te deorſum, non eſt turbatus, nec diabolũ increpauit. Quando uero diabolus, Dei ſibi vſurpauit honorem, dicens, Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me, exaſperatus eſt, & repulit eum

K dicens, Vade Sathana: ut nos illius diſcamus exemplo, noſtras quidem iniurias magnanimiter ſuſtinere, Dei autẽ iniurias nec vſque ad auditum ſufferre.

Ad VII dicendum, quod ſicut Chryſoſtom.* dicit, diabolus ſic Chriſtum aſſumebat in pinnaculum templi, ut ab omnibus uideretur, ipſe autem, neſciente diabolo ſic agebat, ut a nemine uideretur. Quod autem dicit, & oſtendit ei oia

tit, proponendo apertiſſima mala ſub ſpecie regni, Hæc oĩa tibi dabo ſi cadens adoraueris me, Hæc. n. quantum ex parte explorationis ſe tenent, nõ ea rõne propoſuit, ut ſi filius Dei eſſet hoc faceret: ſciebat. n. ualde contrariam filio Dei hanc adorationẽ: ſed ea rõne propoſuit, ut ſi filius Dei eſſet, non ferret tam nefandã propoſitionem: ſed ſtaderet auctoritatiue: Ego dẽo à te adorari, & ro pſumis ſuggerere, ſi cadens adoraueris me, & uel ſic exploratã ex eius ore hteri ſuã deitatem. Et propterea in tertia tentatione non propoſuit, ſi filius Dei es, ſed in mente retinuit, quod ſi filius Dei es, auctoritatiue refellendo propoſita manifeſtabis te filium Dei. Sed dñs increpationem eius, nõ omittens, ad ſcripturã de Deo adorando, tacens de ſeipſo ſeeõ tulit, & ſic explorationẽ oẽm deluſit: & cõſtitã, in quãtum hõ, ſeruauit ex propoſito totius mundi regno, nõ declinando ad quã ſuggeſtio illa, ut incitatiua ad malum, tendebat: ſciebat. n. quod regnandi gratia etiam religioniſ iura a mortalibus eſt credita.

¶ Nec ratio ei conſentaneam vr, ut tentationes iſte, quas uiſibiliter apparens dæmon exercuit (ut collocutiones manifeſtãt) his ſolis uerbis, quæ Matthæus euangeliſta narrat, fuerint contentæ: ſed multo eſſent fuſiores, ornatæque uerbis omiſſis ab euangeliſtis, ſubſtantialia tñ narrantibus.

¶ Circa rõnem ordinis harũ tentationũ in litera ex Gregorio aſſignatã, dubium occurrit: quia ratio illius ordinis, ſ. ut a leuioribus ad grauiora condeſcendat, tentatio ſpiritualis locũ hẽt, quando paulatim hoſtis uincit ſpiritualem animum. Ex quo enim uicit in minoribus, tẽtat ad grauiora: ſed ubi in minoribus ſuccubuit hoſtis, non patet illi aditus ad maiora, & quia dæmon fuit in prima tentatione ſuperat.* a Chriſto, non uidetur ad alias proceſſiſſe ex rõne aſſignata.

¶ Ad hoc dr, quod rõ illius ordinis ad tentandũ ſpirituales uiros, non eſt ſolum præſuppoſito caſu in prima tentatione, ſed ſimpliciter, & abſolute: nam ſi caſus interuenit, claſe patet ratio proceſſus ad grauiora. Si uero caſus non interuenit, nihilominus eadem ratione progredi debet tentatio: quia multi ſunt, qui in his, quæ minoris ſunt culpæ ex ſuo genere (ut peccata carnis) exhibent ſe conſtanter, qui tamẽ in peccatis ſpiritualibus, ut uana gloria, debiles inueniuntur. Et rurſum, quod gloriam non affectant, ad oblatum regnum mouentur, iuxta illud Iulij Cæſaris, Si iuſiurandum uiolandum eſt, regnandi gratia uiolandum eſt. Non diſſonat ergo reddita ratio ordinis tentationum, ab ipſa Chriſti uictoria.

¶ In rñſione ad primũ dubium occurrit, quod nõ recte uĩ opinatũ, quod ſi Chrs miraculum feciſſet, conuertendo lapidem in panẽ edendum a ſeipſo, quod peccaſſet. Nam ſcriptum eſt, quod de facto miraculoſe completa tentatione paſtus eſt, Angelis miniſtrantibus: ex hoc enim apparet, quod ſicut abſque peccato miraculum fecit de miniſterio angelorum, ita potuiſſet de conuerſione lapidis in panem.

¶ Ad hoc dr, quod aliud eſt loqui de Chriſto, & aliud loqui de puro homine. Nam de puro hoie loquendo, uerificatur, quod in lra dr, ſ. inordinatum eſſe, ut aliquis miraculoſe, cibum habere uelit, ubi ad humana ſubſidia recurſus põt hẽri. Et ex hac rõne putauit diabolus, quod Chrs ſi pur.* homo eſſet, peccatum incurreret, ad miraculũ recurrendo de conuerſione lapidis in panẽ. Sed loquẽdo de Chriſto, qui eſt uniuerſorũ dominus, abſque omni peccato poterat, & conuertendo lapidẽ in panem, & miniſterio angelorum, & quouis alio ſibi grato modo cibum habere.

¶ In reſponſione ad quintum miror, cur Auguſtinus dixerit incertum eſſe ordinem iſtarum tentationum, cum Lucas, licet tertiam apud Matthæum, ſecundo recitet, & ſecundam ultimo referat, non dicit tamen, quæ illarum prior fuerit, & propterea ex Luca nullus iſtarum tentationũ ordo cõprobari põt. Matthæus aũt expreſſe earum ordinẽ ſĩn tẽps explicat, ubi dicit, Iterum aſſumpſit eũ diabolus in montẽ excelſum. Cũ. n. ſemel

* li. 2. c. 19 circa med. to mo 3.

* lib. 4. in Luc. in ri. de 3. tẽtat. Chriſti, a med. to. 3.

* li. 4. c. de receſſu diaboli a Chro circa prin. to mo 5.

* li. 2. c. 16 circa medio. to. 4.

* Ho. 5. in Matth. circa med. in opere imperf. to. 2.

regna mūdi, & gloriā eorū, nō eſt intelligendū, ꝙ uideret ipſa regna, uel ciuitates eorum, uel populos, uel aurū, uel argētū: ſed partes terræ, in q̄bus unum quodq; regnū, uel ciuitas poſita eſt, diabolus Chriſto digito demonſtrabat, & uniuſcuiuſq; regni honores, & ſtatū, uerbis exponebat. Vel ſm̄ Orig oſtē dit ei quomodo ipſe per diuerſa uitia regnabat in mundo.

Hom. 30. in Luc. paulo a prin. hom. 5.

QVAESTIO XLII.

De doctrina Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de doctrina Chriſti. Et circa hoc quæruntē quatuor.

¶Primo, Vtrum Chriſtus debuerit prædicare ſolum iudæis, an etiam gentilibus.

¶Secundo, Vtrum in ſua prædicatione debuerit turbationem iudeorum uitare.

¶Tertio, Vtrum debuerit prædicare publice, uel occulte.

¶Quarto, Vtrum debuerit docere ſolum verbo, uel etiam ſcripto.

¶De tempore autem, quo docere incępit, ſupra dictum eſt, *cum de baptiſmo eius ageretur.

q. 39. ar. 3.

ARTICVLVS I.

Vtrum conueniens fuerit Chriſtū iudæis & non gentibus prædicare

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ Chriſtus non ſolum iudæis, ſed etiam gentilibus debuerit prędicare. Dicitur enim Iſa. 49. Parum eſt ut ſis mihi ſeruus ad ſuſcitandas tribus Iſrael, & fęces Iacob conuertendas, ᵇdedi te in lucē gentium, ut ſis ſalus mea vſq; ad extremum terræ, ſed lumē, & ſalutem. Chriſtus præbuit per ſuam doctrinam. ergo videtur parum fuiſſe ſi ſolum iudæis, & non gentilibus prædicauit.

¶2 Præt. Sicut dicitur Matt. 7. Erat docens eos ſicut poteſtatem habēs: ſed maior poteſtas doctrinæ oſtenditur ᵇ in inſtructione illorum, qui penitus nihil audierunt, quales erant gētiles, unde Apoſtolus dicit Rom. 15. Sic prædicaui euangelium, non ubi nominatus eſt Chriſtus, ne ſuper alienum A fundamentum ædificarē. ergo multo magis Chriſtus prędicare debuit gentibus, q̄ iudæis.

¶3 Præt. Vtilior eſt ᵇ inſtructio multorum, q̄ unius, ſed Chr̄s aliquos gentilium inſtruxit: ſicut mulierem ſamaritanam, Ioan 4: & Chananæam, Matt. 15. Ergo vr̄ ꝙ multo fortius Chriſtus debuerit multitudini B gentium prædicare.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dn̄s dicit Matt. 15. Non ſum miſſus niſi ad oues, quæ perierunt domus Iſrael: ſed Ro. 10. dicitur, Quomodo prædicabunt niſi mi tantur? ergo Chriſtus non debuit prędicare niſi iudęis.

RESP. Dc̄m, ꝙ ᵐ conueniens fuit prædicatio nem Chriſti, tā per ipſum q̄ per Apoſtolos a principio ſolis iudęis exhiberi. ᵇPrimo quidē, ut oſtenderet per ſuum aduentum impleri promiſſiones antiquitus factas iudæis, non aūt gentilibus. Vn̄ C Apoſtolus dicit Rom. 15. Dico Chriſtum Ieſum miniſtrum fuiſſe circuncifionis, i. apoſtolum, & prædicatorem iudæorum, pp ueritatem Dei, ad confirmandas promiſſiones patrum. Secundo, vt eius aduentus oſtenderetur eſſe a Deo. Quæ enim a Deo ſunt, ordināta ſunt dicitur Rom. 13. Hoc autem debitus ordo exigebat, ut iudęis, qui Deo erant propinquiores per fidem, & cultum vnius Dei, prius doctrina Chriſti proponeretur, & per eos tranſmitteretur ad gentes: ſicut etiam in cęleſti hierarchia, per ſuperiores angelos ad inferiores, diuinę illuminationes deueniunt. unde ſuper illud Matth. 15. Non ſum D miſſus niſi ad oues, quę perierunt domus Iſrael, dicit Hieron.* Non hoc dicit, quin, & ad gentes miſſus ſit: ſed quòd primum ad Iſrael miſſus eſt. Vnde Iſa. ultim. dicitur, Mittam ex eis, qui ſaluati fuerint, ſcilicet ex iudęis, ad gentes, & annunciabunt gloriam meam gentibus. Tertio, ut iudęis auferret calumniandi materiam. vnde ſuper illud Matth. 10. In uiam gentium ne abieritis, dicit Hieronym.* Oportebat primum aduentum Chriſti nunciari iudęis, ne iuſtam haberent excuſationem, dicentes, ideo ſe Dominum reieciſſe, quia ad gentes, & Samari- E tanos, apoſtolos miſerit. Quarto, quia Chriſtus per crucis uictoriam, meruit poteſtatem, & dominium ſuper gentes. Vnde dicitur Apoc. 2. Qui uicerit dabo illi poteſtatem ſuper gentes, ſicut, & ego accepi a patre meo. & Phil. 2. dicitur, ꝙ quia factus eſt obediens uſque ad mortem crucis, Deus exaltauit illum, ut in nomine Ieſu omne genu flectatur, & omnis lingua ei confiteatur: & ideo ante paſſionem ſuam noluit gentibus prędicari ſuam doctrinam: ſed poſt paſſionem dixit diſcipulis, Mat. vlt. Euntes docete omnes gētes. Propter quod, ut legitur Ioā. 12. cum imminēte paſſione, quidā gentiles uellent Ieſum uidere, reſpondit,

Concl.

*In illud uerbum Matt. 15. Non ſum miſs. to. 9.

* In illud Mat. 10. In uiam gentium. to. 9.

ſemel dixiſſet, Tūc, ſ. conſumata prima tētatione, aſſumpſit eū diabolus in ſanctā ciuitatem, &c. poſtea ſubdidit, iterū aſſumpſit in montē, aperte monſtrauit per ly iterū, ꝙ ſecundo aſſumpſit in montē, qui primo aſſumpſerat in ſanctā ciuitatem. Ac per hoc patet, ꝙ ordo rei geſtæ fuit ꝙ primo tentatus fuit in deſerto, ad quod non eſt aſſumptus a diabolo, ſed ductus eſt a Spirituſancto, vt tentaretē a diabolo: ſecundo tētatus ſupra tēplū, quo aſſūptus eſt a diabolo: & tertio in monte excelſo, quo iterū aſſumptus eſt a diabolo: nā ſi hæc in monte pręceſſiſſet illā ſupra tēplum, non dixiſſet Matthęus, iterum aſſumpſit eum diabolus in montem.

¶ Cum aūt audis aſſumptū dn̄m a diabolo, non intelligas portatū ſuper dorſum, aut collū diaboli, ſed ductū a diabolo. Sic.n. & Chriſtus aſſumpſit Petrum, & Iacobū, & Ioannē in montem, & transfiguratus eſt ante eos, ut dicitur Matth. 17.

SVP. QVÆ. XLII. ART. I.

Medina per totum q. 8

230 Titulus clarus.

Parr. 3. 1. diſt. 2. in expoſi. lit. circa me.

¶ In corpore vnica concluſio: Conueniens fuit Chr̄m per ſe, & Apoſtolos ī principio, hoc ē ipſa mortaliter uiuē: ie. ſolis iudæis prædicare. Probaē quadrupliciter. Oīa clara ſunt.

¶ In ſiſione ad ſm̄, extende illa quatuor, penes quæ poteſtas Chr̄i in docendo attendiē, ſ. ſm̄ miracula, ſm̄ efficaciam in perſuadendo, ſm̄ authoritatem in mō loquendi, ſm̄ rectitudinē uitæ: & adde quintum, ſm̄ excellentiā doctrinæ, & ſextum, ſm̄ irreprehenſibilitatem moralis uitę, quā docuit: excellentiā doctrinę eius, & manifeſtando Trinitatis imperium (pater manifeſtaui nomen tuū hoibus) & in aperiendo cęleſtia de fęlicitate cęleſti, de reſurrectione, &c. patet. Moralis aūt uita Matt. 5. de actibus excellentiſſimis uirtutum, qui beatitudines uocantur, & de deſiderabilibus ab hoīe in oratione dn̄ica, & de mō uiuendi talis. tantaque hī, & deinde per parabolas, aliaſq; euangeliſtas &c. ut experientia teſte uideamus Chriſtianā uitā plenam oīs boni moris, inimicā omni uitio, nec in aliquo culpabilem, in nullo ſuperſtitioſam, in nulla phātaſticam, ſi ſm̄ Chriſti doctrinam inſtituta fuerit.

dit, Niſi granu frumenti cadens in terrá mortuũ fuerit, ipſum ſolũ manet: ſi aũt mortuũ fuer.t, mul tũ fructũ affert. Et ſicut Aug.ᵈ dicit ibidẽ, ſe dicebat granum mortificandum in infidelitate iudæorum, & multiplicandum in fide populorum. *Tract. 51. in Ioan. circa med. illius tom. 9.*

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ Chriſtus fuit in lumen, & ſalutem gentium per diſcipulos ſuos, quos ad prædicandum gentibus miſit.

Ad II dcdm, ꝙ non eſt minoris poteſtatis, ſed maioris facere aliquid per alios, q̃ per ſeipſum: & iõ in hoc maxime poteſtas diuina in Chriſto monſtrata eſt, ꝙ diſcipulis ſuis tantã uirtutem contulit in docendo, ut gentes, quę nihil de Chriſto audierant, conuerterent ad ipſum. Poteſtatẽ aũt Chriſti in docendo attendiť, & quantũ ad miracula, quæ doctrinã ſuã confirmabat, & quantũ ad efficaciã perſuadendi, & quantũ ad auctoritatẽ loquentis: quia loquebať quaſi dñium habens ſuper legẽ cum diceret, Ego aũt dico uobis, & etiam quantũ ad uirtutem rectitudinis, quam in ſua conuerſatione monſtrabat, ſine peccato uiuendo.

Ad III dcdm, ꝙ ſicut Chrs non debuit a principio indifferenter gentilibus ſuã doctrinã cõicare, ut iudæis tamq̃ primogenito populo deditus ob ſeruareť, ita ẽt nõ debuit gentiles oino repellere, ne ſpes ſalutis eis præcluderetur. Et pp hoc, aliqui gentilium particulariter ſunt admiſſi, propter excellentiam fidei, & deuotionis eorum.

SVP. QVAE. XLII. ART. II.

Perv. o 231 Ca. 11. in fine to. 2. Titulus motus eſt propter publicas reprehenſiones exhibitas a Chriſto ſcribis, & phariſæis, cum eorum ſcandalo, ut patet in euangelio.

¶ In corpore unica eſt concluſio: Dominus non obſtante iudæorum offenſione publice docebat, & uitia eorum redarguebat. Probatur dupliciter. Primo, ratione, Q̃ñ aliqui ſua peruerſitate multitudinis ſalutem impediunt, non eſt a prædicatore, uel doctore eorum timẽda offenſio, ut multitudinis ſaluti prouideať: ſed ſcribæ, & phariſęi, & principes iudęorum, ſua malitia plurimũ impediebant populi ſalutem. ergo. maior probatur: quia ſalus multitudinis præponenda eſt paci quorumcumque ſingularium hominum. Minor probatur, tũ quia cõtra doctrinã Chriſti, per quam ſolam ſalus eſſe poteſt: tum quia prauis moribus, populi uitam corrumpebant. Secundo, probatur auctoritate ipſius Chriſti Matth. 15. Sinite illos &c.

¶ Aduerte diligentiſſime, & cautiſſime ꝙ tota ratio publicę reprehenſionis maiorum aſſignatur ſalus multitudinis, & propterea ubi maiores eſſent peſſimi, & ex eorum reprehenſione publica non ſperaretur populi ſalus, locũ non habet imitatio Chriſti: iniuſta enim eſſet huiuſmodi publica correctio.

¶ Et hoc bene ad ertant prędicatores, antequam ponant os in cælum, nec omittant diſtinguere inter maiores corrumpentes multitudinis uitam malis moribus, uel exemplariter tantum, uel incitatiue. Nam maiores, qui palam, uel ſub aliquo colore adulterantes, uel fornicantes, multitudinem ad hęc patranda ſolicitarent, ſi b dicto comprehenduntur canone, ut ſcilicet ſi ſit ſpes ſalutis ipſius multitudinis publice arguãtur. Hi enim ſunt, de quibus in reſponſione ad tertium dicitur, quòd auctoritatem ſenectutis in inſtrumentum malitię uertunt, publice peccando. *Concil. 20*

¶ Illi uero maiores, qui ſuis contenti ſũt peccatis publicis, ut concubinarii, & huiuſmodi, qui tenera non ſimpliciter, ſed quantum eſt ex ſuo exemplo, aliorũ mores corrumpunt, an ſint publice arguẽdi conſiderãdũ eſt. Nã ſi ex eorum exemplo multitudo ſimilia faceret, eſſent publice arguẽdi, ſi ſpes eſt emẽdationis ipſorũ, uel plebis, poſtquàm moniti ad partem nollent ceſſare, quod dico: quia iſti non ex malitia, ſed ex infirmitate peccant. Sed ſi moniti, cognita ruina populi ex ſuo exẽplo non curarent, arguendi cum populo eſſent publice, cum tali modeſtia ut ſalus uerisimiliter populi ſequi poſſit, ita tamen ut ſi prędicationis officiũ ſibi incũbit ex prælationis debito ſuper illos, non *Hom. 7. in Ezech. ali quantulũ à prin.*

Articvlvs II.

Vtrum Chriſtus debuerit iudæis ſine eorum offenſione prædicare.

Ad secvndvm ſic proceditur. Vr ꝙ Chrs debuerit iudęis ſine eorũ offenſione pdicare: qa, ut Aug.ᵃ dicit in li. de Agone Chriſtiano, in hoie Ieſu Chro ſe nobis ad exẽplũ vitę p̃buit filius Dei: ſed nos debemᵃ vitareᵇ offenſionẽ nõ ſolũ fideliũ, ſed ẽt infideliũ, ſm illud 1. ad Cor. 10. Sine offenſione eſtote iudæis, & gentibus, & eccleſiæ Dei. ergo vr, ꝙ ẽt Chriſtus in ſua doctrina offenſionem iudæorum uitare debuerit.

¶ 2 Præt. Nullus ſapiẽs dẽt facere vñ effectũ ſui operis impediat: ſed p hoc ꝙ ſua doctrina Chrs iudæos turbauit,ᵇ impediebať effectus eius doctrinæ: dr̃ n. Lucæ 11. ꝙ cũ Dñs phariſæos, & ſcribas reprehẽderet, cęperũt grauiter inſiſtere, & os eius opprimere de multis, inſidiãtes ei, & q̃rentes al q̃d capere ex ore eius, ut accuſarẽt eũ nõ ergo vr̃ cõueniens fuiſſe, ꝙ eos in ſua doctrina offenderet.

¶ 3 Prçt. Apſus dicit 1. Tim. 5.ᵇ Seniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem: ſed ſacerdotes, & principes iudæorũ erant illius populi ſeniores. ergo vr̃ ꝙ non fuerint duris increpationibus arguendi.

Sed contra ẽ, ꝙ Iſa. 8 fuerat pphetizatũ, ꝙ Chrs eſſet ĩ lapidẽ offenſionis, & petrã ſcãdali duabus domibus Iſrael.

Resp. Dcdm, ꝙ ſalus multitud nis eſt præferẽda paci quorumcumq; ſingularĩũ hoim: & iõ qñ aliqui ſua peruerſitate multitudinis ſalutẽ impediunt, nõ
G eſt timenda eorũ offenſio a pdicatore, uel doctore, ad hoc ꝙ multitudinis ſaluti prouideat. Scribæ aũt, & phariſæi, & principes iudæorũ ſua malitia plurimũ impediebant populi ſalutẽ: tũ, qa repugnabant Chri doctrinę, p quã ſolã poterat eſſe ſalus: tũ ẽ q a prauis ſuis moribus uitã populi corrũpebant. Et iõᵃ Dñs non obſtãte offenſione eorũ, publice ueritatẽ docebat, quã illi odiebãt, & eorũ uitia arguebat:ᵃ & iõ dr̃ Matt.
H 15. ꝙ diſcipulis Dño dicẽtibus, Scis quia iudæi audito hoc verbo, ſcandalizati ſunt? reſpondiť, Sinite illos, cęci ſunt, duceſque cęcorum: cęcus autem ſi cęco ducatum pręſtet, ambo in foueam cadunt.

Ad primvm ergo dcdm, ꝙ hõ ſic debet eſſe ſine offenſio ne oibus, ut nulli det ſuo facto, uel dicto minus recto occa
I ſionẽ ruinę: ſed cũ de ueritate ſcandalũ oritur, magis eſt ſuſtinendum ſcandalum, quàm ueritas relinquatur, ut Gregor.ᵃ dicit.

Ad II dcdm, ꝙ per hoc ꝙ Chrs publice ſcribas, & phariſęos arguebat, non impediuit, ſed magis promouit effectum ſuę doctrinæ. quia cum eorum uitia populo innoteſcebãt, mi
K nus auertebatur a Chriſto propter uerba ſcribarum, & phariſęorum, qui ſemper doctrinę Chriſti obſiſtebant.

Ad III dcdm, ꝙ illud verbũ Apoſtoli, eſt intelligẽdũ de illis ſenioribus, qui non ſolum ętate uel auctoritate, ſed ẽt honeſtate ſunt ſenes, ſm illud Nu. 11. Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael, quos tu noſti, ꝙ ſenes populi

non timeat illorũ ſcã dalum: qm̃ quaſi pa-ria ſunt corrumpere populi mores ſic & ex malitia. Si ãt prę-la tus eorum non eſt, ſu periorem illorum de beret prius conſulere Et hæc dico, ſi in ſpe cie deberet maiores reprehẽdere publice, ex infirmitate publi-ce concubinat tenen tes. Et horum ratio eſt: quia hic non agiẽ ex propoſito ad malũ multitudinis: & mul-titudini plerũq; ſuf-ficienter prouidetur, ſi in genere peccatũ illud reprehenditur, & q̃ non excuſantur ſequentes mala exem pla, & huiuſmodi. Si ãt ex eorum publico peccato ſalus nõ peri clitatur multitudi-nis, relinquendi ſunt ſuperioribus ſuis, ſi habent, uel ſibiipſis corrigendi in ſpecia-li ceſſat.n.ratio publi cæ correctionis agen dæ cum offenſione malorum.

Perr.o. 232 Opuſc.60. cap.14.

SVPER QV. XLII. ART. III.

Titulus clarus.

¶ In corpore eſt diſtinctio trimẽbris quo ad præcipalia mẽ bra: quia eius primum ſubdiſtinguitur, con-ſurgunt quatuor mẽ bra, ac p hoc quatuor concluſiones ſingulę iuxta ſingula mem-bra. Diſtinctio eſt: Do ctrina poteſt eſſe in occulto tripliciter, uel quo ad intentio-nem, & hoc dupliciter, aut ratione inui-diæ aut ratione im-munditiæ: uel quo ad diſcipulos, uel quo ad modum. Prima con-cluſio eſt: Doctrina Chriſti non fuit oc culta ſcd̃m intentionẽ rõne inuidiæ. Secun-da, Non fuit occulta ratione immunditiæ Tertia, Non fuit oc-culta quo ad paucita tẽ diſcipulorũ. Quar-ta, Fuit occulta, quo ad modum in quibuſ-dã reſpectu quorũdã, ſ. plebis immediate: quia mediantibus A-poſtolis reuelãda. Om nia clara ſunt in lr̃a. ¶ Et aduerte, q̃ aliter tam Chriſtus palam docuit, & in occulto nihil, ut ipſe teſtatus eſt: tum quia quicquid docuit, uoluit palam fieri: tũ, quia nihil alie nũ ab his, q̃ publice docuit ad partẽ tradi-

Tracta.96. circa fi.to. mo.6.

ſint. Si aũt auctoritatẽ ſenectu tis ĩ inſtrum malitię vertãt pu blice peccando, ſunt manife-ſle, & acriter arguẽdi: ſicut, & Daniel dixit Dan. 13. Inuete-rate dierum malorum &c.

ARTICVLVS. III.

Vtrum Chriſtus omnia publice doce re debuerit.

AD TERTIVM ſic proce-ditur. Vr̃ q̃ Chriſtus nõ oĩa publice docere debuerit. Legitur.n.multa ſeorſum diſci pulis dixiſſe, ſicut patet in ſer-mone cœnæ. unde & Matt. 10. dixit, Quod in aure audiſtis in cubilibus, prędicabitĩ tectis. [h] non ergo oĩa publice docuit.

¶ 2 Præt. Profunda ſapiẽtiæ nõ ſunt [h] niſi pfectis exponẽda, ſe cundũ illud 1. ad Cor. 2. Sapien tiã loquimur inter pfectos: ſed doctrina Chriſti cõtinebat pfundiſſimam ſapientiam. non ergo erat imperfectæ multitu-dini communicanda.

¶ 3 Præ. [h] Idẽ eſt, ueritatẽ aliquã occultare ſilentio, & obſcurita te uerborum: ſed Chriſtus ueri tatem, quam prædicabat, occul tabat turbis obſcuritate uerbo rũ: qa ſine parabolis nõ loque batad eos, vt dr̃ Mat. 13. ergo pa ri rõe poterat occultare ſilẽtio.

SED CONTRA eſt, q̃ ipſe di cit. Ioan. 18. In occulto locu-tus ſum nihil.

RESP. Dcd̃m, q̃ doctrina alĩ cuius põt eſſe in occulto tripli citer. Vno mõ, quantum ad in-tentionem docentis, qui inten dit ſuam doctrinam non mani feſtare multis, ſed magis occul tare: quod quidem contingit dupliciter, qñq, ex inuidia do-centis, qui uult per ſciam excel lere, & iõ ſciam ſuam non uult aliis cõicare, qđ in Chriſto lo-cum non habuit, ex cuius per-ſona dr̃ Sapien. 7. Quam ſine fictione didici, & ſine inuidia communico, & honeſtatem il-lius non abſcondo: Qñque ue-ro hoc cõtingit, pp inhoneſta-tẽ eorũ, q̃ docẽtur: ſicut Aug. dicit ſuper Ioan. q̃ quæda ſunt mala, quæ portare nõ põt qua-liſcumque pudor humanus. vn de doctrina hæreticorum dici-tur, Prou. 9. Aquæ furtiuæ dul ciores ſunt. Doctrina aũt Chri ſti nõ eſt neq, de errore, neq; đ immũditia, & iõ dñs dicit Mar. 4. Nunquid uenit lucerna, i. ve ra, & honeſta doctrina, ut ſub modio ponatur? Alio mõ, ali-qua doctrina eſt in occulto, qa paucis proponitur, & [m] ſic Chri ſtus etiã nihil docuit in occul-to: quia Chriſtus oẽm doctri-nã ſuam, uel turbę toti propo-ſuit, uel oĩbus ſuis diſcipulis ĩ cõi. Vnde Aug. dicit ſuper Io. Quis in occulto loquitur, qui coram tot hominibus loquitẽ, preſertim ſi hoc loquitur pau-cis, qđ per eos uelit innoteſce-re multis? Tertio modo, aliqua doctrina eſt in oc culto, quantum ad modum docendi. Et [p] ſic Chri-ſtus quędam turbis loquebatur in occulto, para-bolis utẽs ad annuntianda ſpiritualia myſteria, ad quæ capienda non erant idonei, uel digni. Et tamen melius erat eis, uel ſub tegumento parabo larum, ſpiritualium doctrinam audire, q̃ oino ea priuari. Harum tñ parabolarũ apertam, & nudã ueritatem Dominus diſcipulis exponebat, p quos deueniret ad alias, qui eſſent idonei, ſm̃ illud 2. Quę audiſti à me per multos teſtes, hęc commen-da fidelibus hominibus, qui idonei erũt, & alios docere, Et hoc ſignatum eſt, Num. 4. ubi mandañ, q̃ filii Aaron inuoluerent in uaſa ſanctuarii, quæ leuitę inuoluta portarent.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ ſicut Hil. dicit ſu-per Mat. exponens illud uerbum inductum, non legimus Dominum ſolitũ fuiſſe noctibus ſermo-cinari, & doctrinã tradidiſſe in tenebris: ſed hoc dicit, quia omnis ſermo eius carnalibus tenebræ ſunt, & uerbum eius infidelibus nox eſt. Itaq; qđ ab eo dictũ eſt inter infideles, cũ libertate fidei, & confeſſionis eſt loquendum. Vel ſm̃ Hier. com-paratiue loquitur: quia uidelicet erudiebat eos in paruo Iudęæ loco reſpectu totius mundi, ĩ quo erat per Apoſtolorum prędicationem doctrina Chriſti publicanda.

AD II dcd̃m q̃ Dñs non omnia profunda ſuæ ſapientię ſua doctrina manifeſtauit, nõ ſolũ tur-bis, ſed nec etiã diſcipulis, quibus dixit Io. 16. Ad-hue multa habeo uobis dicere, q̃ nõ poteſtis por-tare modo: ſed tñ quæcumq; dignũ duxit aliis tra dere de ſua ſapiẽtia, nõ in occulto, ſed palã pro-poſuit, licet nõ ab oibus intelligeretẽ Vñ Aug. di cit ſuper Io. Intelligẽdum eſt ita dixiſſe Dñm, Pa lã locut' ſum mũdo, ac ſi dixiſſet, Multi me audie runt: & rurſus nõ erat palã, quia nõ intelligebãt.

AD III dcd̃m, q̃ turbis Dominus in parabolis loquebatur, ſicut dictum eſt, quia nõ erant digni nec idonei nudam veritatẽ accipere, quã diſcipu-lis exponebat. Quod autem dicitur, q̃ ſine para-bolis non loquebatur eis, ſm̃ Chriſ. intelligen-dum eſt quantum ad illum ſermonem, quãmuis alias ſine parabolis multa turbis locutus fuerit. Vel ſecundum Aug. in lib. de Quæſtionib. euãg.

Tract. 113. in Ioan in med. to. 9.

Can. 10. in Mat. parũ a medio.

Super verbũ Mat. citatũ in arg. to. 9.

Tract. 113 in Ioan. in med. illius. tom. 9.

Incer. ar. Homil. 47 in Mat. circa prin. illius. to. 2. ex Matth. e. 13. to. 4. in generali.

dit. Et oĩa ad literam cõſona inueniuntur, ſ. ſermo cœna, & do-mi plures, & in mon te transfigurationis &, Qđ in aure audi-ſtis, & Nicodemo, & & Samaritanę, & hu-iuſmodi. Sic.n. ſm̃ cõ munem ſolum in-tellectum: verificen-tur uerba domini ad pontificem inter rogantem de doctri na eius, & ſic cognita doctrina eius pu-blice tradita, nihil reſtabat examinan-dum: quia nihil alie num à publice tradi ta doctrina docuit.

Concl. m

Concl. p

Concl. f

hoc dicitur, nō quia nihil proprie locutus eſt, ſed quia nullum fere ſermonem explicauit, ubi non per parabolam aliquid ſignificauerit, quàmuis in eo aliqua proprie dixerit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus debuerit doctrinam ſuam ſcripto tradere.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ Chriſtus doctrinā ſuā debuerit ſcripto tradere. Scriptura.n. inuenta eſt ad hoc, ꝙ doctrina cōmendet̄ memoriæ in futurū: ſed doctrina Chriſti duratura erat in æternū, ſm̄ illud Luc. 21. Cęlum, & terra tranſibunt, uerba autem mea non tranſibunt. ergo vr̄ ꝙ Chriſtus debuerit ſuam doctrinam[b] ſcripto mandare.

¶ 2 Præt. Lex uetus in [h] figura Chr̄i p̄ceſſit, ſm̄ illud Hebr. 10. Vmbrā habēs lex futurorū bonorū: ſed lex uetus à Deo fuit deſcripta ſm̄ illud Exo. 24. Dabo tibi duas tabulas lapideas, & legē, ac mandata, q̄ ſcripſi. ergo vr̄, ꝙ etiam Chriſtus doctrinam ſuā ſcribere debuerit.

¶ 3 Præt. Ad Chr̄m, qui uenerat illuminare his, q in tenebris, & umbra mortis ſedēt, ut dr̄ Luc. 1. pertinebat erroris occaſiones excludere, & uiā fidei aperire,[b] ſed hoc feciſſet, doctrinā ſuam ſcribēdo. dicit n. Aug. in 1. de cōſenſu euang. ꝙ ſolet nonnullos mouere, cur ipſe Dn̄s nihil ſcripſerit, ut alijs de illo ſcribētibus neceſſe ſit credere: hoc.n. illi, & maxime pagani quęrū-, qui Chr̄m culpare, aut blaſphemare nō audēt, eiq; tribuūt excellentiſſimā ſapiētiā, ſed tn̄ iā q hoī. Diſcipulos uero eius dn̄t magiſtro ſuo amplı⁹ tribuiſſe, q̄ erat ut eū filiū Dei dicerent, & uerbū Dei per qđ facta ſunt oīa. Et poſtea ſubdit, [c] Vn̄r parati fuiſſe hoc de illo credere, qđ de ſe ipſe ſcripſiſſet, nō qđ alij đ illo ꝑ ſuo arbitrio p̄dicaſſēt. ergo vr̄ ꝙ Chriſtus ipſe doctrinā ſuā ſcripto trader̄ debuerit.

SED CONTRA eſt, ꝙ nulli libri ab eo ſcripti habentur in canone ſcripturæ.

RESP. Dicendū, [m] conueniēs fuiſſe Chriſtū doctrinā ſuā nō ſcripſiſſe. [e] Primo quidē, ꝑp dignitatē ipſius Excellentiori.n. doctori excellētior modus doctrinæ debet: & iō Chrō tamq̄ excellētiſsimo doctori hic modus cōpetebat, ut doctrinā ſuā auditorū cordib⁹ imprimeret. Propter qđ dr̄ Matth. 7. ꝙ erat docēs eos, ſicut p̄tātē habens. Vn̄ ēt apud gētiles Pythagoras & Socrates, q fuerūt excellētiſſimi doctores, nihil ſcribere voluerūt. Scriptura.n. ordinat̄ ad impreſſionē doctrinæ in cordibus auditorū, ſicut ad finē.

G Secundo, ꝑp excellētiā doctrinæ Chr̄i, q̄ lı̄ıs cōprehēdi nō pōt, ſm̄ illud Io. vlt. Sūt, & alia multa, q̄ fecit Ieſus, q̄ ſi ſcribant̄ ꝑ ſingula, nec ipſum arbitror mūdū capere poſſe eos, q ſcribēdi ſunt libros: quos ſicut Aug. dicit, [i] nō ſpatio locorū credēdū eſt mundū capere nō poſſe: ſed capacitate legentiū cōprehēdi non poſſe. Si aūt Chr̄s ſcripto doctrinā ſuā mandaſſet, nihil

H altius de eius doctrina hoīes æſtimarēt, q̄ qđ ſcriptura cōtineret. Tertio, ut ordine quodā ab ipſo doctrina ad oēs perueniret, dū ipſe, ſ. diſcipulos ſuos immediate docuit, q poſtmodū alios uerbo, & ſcripto docuerūt. Si aūt ipſemet ſcripſiſſet, eius doctrina immediate ad oēs perueniſſet. vn̄, & de ſapientia Dei dr̄, Prou. 9. ꝙ miſit ancillas ſuas uocare ad arcē. Sciendum

I tn̄ eſt, ſicut Augu. [n] dicit in 1. de cōſenſu euang. aliquos gētiles exiſtimaſſe Chr̄m quoſdam libros ſcripſiſſe, cōtinētes q̄dam magica, qb⁹ miracula faciebat, q̄ diſciplina Chr̄iana cōdēnat. Et illi tn̄, q Chr̄i libros tales ſe legiſſe affirmant, nulla talia faciūt, qualia illū libris talib⁹ feciſſe mirant̄: diuino.n. iudicio ſic errāt, ut eoſdē libros ad Petrū, & Paulū dicāt tāq̄ epiſtolari titulo p̄notatos, eo, ꝙ i pluri-

K bus locis ſimul eos cū Chr̄o pictos uiderūt. Nec mirū, ſi à pingētib⁹ fingētes decepti ſunt: toto.n. tp̄e quo Chr̄s i carne mortali cū ſuis diſcipulis uixit, nōdū erat Paul⁹ diſcipulus eius.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ſicut Aug. dicit i eodē libro, oībus diſcipulis ſuis tamq̄ membris ſui corporis Chr̄s caput ē. Itaq, cū illi ſcripſerūt, q̄ ille oſ̄dit, & dixit, nequaquā dcđm ē,

SVP. QVÆS. XLII. ART. IIII.

Pitr. 0 233 Ad Heb. 8. lect. 2. in fi. TItulus clarus. ¶ In corpore duo. Primo uidetur quæſito unica concluſione. Secundo, referuntur quædam ex Aug. Cōcluſio eſt: Conueniēs fuit Chriſtum doctrinam ſuam non ſcripſiſſe. Probatur tripliciter.

¶ Vbi aduerte ī prima ratione ex dignitate doctoris digniſſimū modum docendi concludente, duo. Primū eſt, ꝙ modus docendi diſtinguit̄ in duo, ſ. uerbo, uel ſcripto. Et excellentior ponitur modus docendi ſolo uerbo, ea ratione, q̄a immediatius perducitur ad finem: cum.n. finis doctoris ſit imprimere doctrinā ſuā in mentibus auditorum, qui ſolo uerbo id facit, excellentiori modo efficit, quā qui uerbo in ſcriptis relata, idem efficeret. Secundum eſt, ꝙ Socratem nihil ſcripſiſſe, ſub proprio nomine intelligēdum eſt: q̄n Lib. 1. c. 7. ante med. tom. 4. tradit ipſum ſub Aeſopi nomine. Aeſopi fabulas ſcripſiſſe, coactus, ut ipſe aiebat ad hoc a ſuo dæmone: in cuius ſignum Plato in Phædone Socratem introducit moriturū, non ſe continuaſſe ab Aeſopo conſtructuro fabulam.

¶ Sed occurrit hic dubium: quia tertia iō aduerſatur primæ: nā tertia fundatur ſuper ordine, quo Chriſti doctrina peruenire debet ad omnes. ſ. mediantibus quibuſdā: Eod. lib. 1. de conſenſu euange. cāp. 7. circ. med. to. 4. prima autem fundat̄ ſuper immediatione inter doctorem, & diſcipulum. Hæc.n. ſibi inuicem aduerſari patet. nam ſi immediate, ergo non ordine quodam: & ſi ordine quodam, ergo nō immediate.

Concl. ¶ Ad hoc dicit̄, quòd utraq; ratio uera, & efficax eſt ad diuerſos relata. Nam prima ratio reſpicit doctrinam Chriſti reſpectu diſcipulorum, qui ex proprio Chriſti ore edocti ſunt. tertia autem reſpicit doctrinam Chriſti reſpectu uniuerſorum, quocumque tempore à Chriſto diſcunt. Et reſpectu illorum immediatio excellentior eſt, ut prima ratio ſonat: reſpectu autem uniuerſorum ordo excellentior eſt, ut ad alios mediantibus quibuſdam perueniat doctrina, ut tertia aſſumit ratio. Nulla ergo eſt controuerſia inter rationes ſane intellectas.

¶ In hac concluſione aduerte, quòd non minima eſt concluſionis ratio, ut Chriſtus etiam in docendi modo, monſtraret ſe eſſe uerum Deum. Solius quippe eſſe Dei comprobatur experientia, & auctoritate, docere uniuerſum orbem ea, quæ religionis, atque morum, totiuſque uitæ etiam poſt corporis mortem futuræ abſque ſcriptura propria, reuelando, ac tradendo, quæ ab alijs ſcribenda ſunt. Sic enim uidemus Deum, & naturalia per lumen naturale nos docere, iuxta illud: Multi dicunt, Quis oſtendit nobis bona? & reſponderunt, Signatum eſt ſuper nos lumen uultus tui domine, &c. quo lumine ſunt illuſtrati, qui bene de natura, de moribus, & huiuſmodi ſcripſerunt, & ſupernaturalia nobis tradere per lumen infuſum, ut credimus de prophetis, qui ſcripſerunt. Similiter enim Ieſus Chriſtus per ſeipſum, & exterius, & interius docuit Apoſtolos, qui lumine infuſo fulti ſcripſerunt: aperuit enim illis ſenſum, ut intelligerent ſcripturam, & Spiritusſancti lumine mentes eorum illuſtrauit, ut docerent uerbo, & ſcripto reliquos. Decuit ergo Chriſtum nihil ſcribere, ut ex hoc ſua doctrina Dei doctrina mōſtraretur.

Tract. ult. in euang. Io. non p cul a fine, tom. 9.

Lib. 1. c. 9. & 10. to. 4.

¶ Eſt etiam ex eodem dictatis capite alia

ratio.

ratio, ut. ſ. cóprobaret ſe Deũ ex mõ docendi, ſcribendo in cordibus hoīum, & non in tabulis materialibus, iuxta illud Hier. 30. Ecce, dies ueniunt, &c. & ſcr. bõ in cordib. eorũ, & cóprobaret doctrinã ſuam eſſe doctrinam ſpũs, & uitę, & non literę, & mortis. Reſeruaoim ſibi quippe Dñs Ieſus docendi modũ per internum lumen gr̄ę tamq̃ Deo proprium ſciens, non debebat ſcripturę doctrinam ſuam credere, quaſi ſcriptura illa perdita, doctrina ſua periiſſet, quam ipſe ſeruat itus per interaũ eſt lumen, vſque in ęternum.

¶ Deinde ex Auguſt. quorundam gentiliũm cęcam opinionem refert de ſcriptis à Chriſto, tribus adiunctis opinionibus. Prima eſt ex contentis in libro: quia contraria ſunt Chriſtianę diſciplinę. Secunda eſt, ex utentibus ipſis libris: quia nõ illa, quę Chriſtus fecit, facere poſſunt. Tertia eſt ex titulo: quia ad Paulum, qui non erat diſcipulus.

SVP. QV. XLIII. ART. I.
Medina ex totã qõnẽ.

Titulus clarus.
¶ In corpore vna concluſio. Conuenientiſſimum fuit Chrm miracula facere. Probatur: Miracula fiũt, & ad confirmationẽ doctrinę ſupernaturalis, & ad teſtificandum Deum in facientẽ miracula: ſed hęc præcipue habent locum in Chriſto. ergo. Et confirmatur auctoritate Io. 5. & 10. Omnia clara ſūt.

Porr. o.
234
Opuſ. 2. c. 7. Et opu. 3. c. 135 Et opu 11. ar. 17. Et. op. 60. ca. 15. princ.

ꝙ ipſe non ſcripſerit: qñquidẽ membra eius id operata ſunt, quod dictante capite cognouerunt: quicquid.n. ille de ſuis factis, & dictis nos legere voluit hoc ſcribendum illis, tamquã ſuis manibus imperauit.

Ad ii dicendũ, ꝙ q̃a lex uetus in ſenſibilibus figuris dabat, iõ ēt conuenienter ſenſibilibus ſignis ſcripta fuit: ſed doctrina Chri, quæ eſt lex ſpiritus vitæ, ſcribi debuit non atramẽto, ſed ſpiritu Dei uiui, non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis ſpiritualibus, vt Apoſtolus dicit 2. ad Cor. 3.

Ad iii dcđm, ꝙ illi, q ſcripturę apoſtolorũ de Chr̄o credere noluerunt, nec ipſi Chriſto ſcribẽti credidiſſent, dequo opinabantur, ꝙ magicis artibus feciſſet miracula.

QVAESTIO XLIII.

De miraculis a Chriſto factis in generali, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de miraculis a Chriſto factis. Et primo in gñali. Scđo in ſpãli de ſingulis miraculorũ gñribus. Tertio, in particulari de transfiguratione ipſius. Circa primũ quęrunr̄ quatuor.

¶ Primo, Vtrum Chriſtus debuerit miracula facere.

¶ Secundo, Vtrum fecerit ea uirtute diuina.

¶ Tertio, In quo tempore incęperit miracula facere.

¶ Quarto, Vtrum per miracula fuerit ſufficienter oſtenſa eius diuinitas.

ARTICVLVS I.

Vtrum Chriſtus, debuerit facere miracula.

Ad primvm ſic ꝓcedit̃. Vr̄ ꝙ Chr̄s miracula facere non debuerit. Factũ.n. Chr̄i verbo ipſius debuit cõcordare: ſed ipſe dicit Mat. 16. Generatio mala, & adultera ſignum quærit, & ſignum non dab tur ei, niſi ſignum Ionæ prophetæ. non ergo debuit miracula facere.

¶ 2 Præ. Sicut Chr̄s in ſecundo aduentu venturus eſt in uirtute magna, & Maieſtate, ut dr̄ Matt. 25. ita in primo aduentu uenit in infirmitate ſm illud Iſa. 53. Virum dolorum, & ſciẽtẽ infirmitatẽ: ſed operatio miraculorum magis pertinet ad uirtutem q̃ ad infirmitatem. ergo fuit conueniens: ꝙ in primo aduentu miracula faceret.

¶ 3 Præt. Chr̄s uenit ad hoc, ut hoĩes ſaluaret per fidẽ, ſm illud Hebræ. 12. Aſpicientes in auctorem fidei, & conſumatorẽ Ieſum: ſed miracula diminuunt meritũ fidei: vñ Dñs Io. 4. dicit, Niſi ſigna, & prodigia videritis, non creditis. ergo non videtur, ꝙ Chr̄s debuerit miracula facere.

Sed contra eſt, ꝙ ex perſona aduerſariorum dicitur Ioan. 11. Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit?

Resp. Dicẽdum, ꝙ diuinitus conceditur homini miracula facere ꝑꝑ duo. Primo quidẽ, & principaliter, ad confirmandam ueritatem, quam aliquis docet: quia.n. ea, quæ ſunt fidei, humanam rationem excedunt, non poſſunt per rationes humanas probari, ſed oportet ꝙ probenẽ per argũ diuinæ uirtutis, ut dum aliquis facit opera, quę ſolus Deus facere põt, credantur ea, quæ dñr eſſe a Deo: ſicut cum aliquis defert literas anulo regis ſignatas, creditur ex uoluntate regis proceſſiſſe, quod in illis continetur. Secundo, ad oſtendendã præſentiam Dei in hoie per gratiã Spiritusſancti, vt dum, ſ. hõ facit opera Dei, credatur Deus habitare in eo per grãm. vnde dr̄ Gal. 3. Qui tribuit nobis Spiritumſanctum, operatur virtutes in nobis Vtrumq; aũt circa Chriſtum erat hoibus manifeſtandum, ſ. ꝙ Deus eſſet in eo per gratiam, non adoptionis, ſed unionis, & ꝙ eius ſupernaturalis doctrina eſſet a Deo: & iõm conuenientiſſimũ fuit, ut miracula faceret vñ ipſe dicit Ioan. 10. Si mihi non uultis credere, operibus credite. Et Io. 5. Opera, quę dedit mihi pater ut faciat, ipſa ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me. Concluſio

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ hoc quod dicit, Signum non dabitur ei, niſi ſignum Ionę prophetæ, intelligendum eſt, vt Chryſ. dicit, ꝙ tunc non acceperunt tale ſignum, quale petebant, ſ. de cœlo, non ꝙ nullum ſignum eis dederit: uel quia ſigna faciebat, non propter eos, quos ſciebat lapideos eſſe, ſed ut alios emendaret: & ideo non eis, ſed aliis illa ſigna dabantur. Homil. 54. in Nat. ante me. to. 2

Ad ii dicendũ, ꝙ licet Chriſtus uenerit in infirmitate carnis quod manifeſtatur per paſſiones: uenit tamen in uirtute Dei, quod erat manifeſtandum per miracula.

Ad iii dcđm, ꝙ miracula intantum diminuũt meritum fidei, inquantum per hoc oſtenditur duritia eorum, qui nolunt credere ea, quæ ſcripturis diuinis probantur, niſi per miracula. Et tñ melius eſt eis, ut uel per miracula cõuertantur ad fidem, q̃ ꝙ omnino in infidelitate ꝑmaneant: dr̄ enim 1. ad Cor. 14. ꝙ ſigna data ſunt infidelibus, ut ſ. conuertantur ad fidem.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus fecerit miracula diuina uirtute.

Ad secvndvm ſic proceditur Vr̄ ꝙ Chriſtus fecerit miracula diuina uirtute. Virtus.n. diuina eſt oĩpotens: ſed uidetur ꝙ Chriſtus non fuerit omnipotens in miraculis faciendis: dr̄.n. Mat. 6. ꝙ nõ

SVP. QV. XLIII. ART. IIII.

Titulus clarus.
¶ In corpore duo fiunt. Primo, reſpondetur quęſito: Chriſtus fecit miracula uirtute diuina. Probatur: quia uera miracula ſola uirtute diuina fieri poſſũt & con.

Porr. o
235
3. di. 15. q. 4. ar. 3. co. Et d. 16. q. 1. ar. 3. co & ad 4. Et 4. di. 5. q. 1 artic. 1. Et opuſ. 11. c. 17.

& confirmaẽ auctoritate Leonis. Secundo, eñdet tacitæ qõni. Quid de humanitate Chri, numquid faciebat miracula? & dicit, q utraq; natura agebat miracula: cõtione in alterius, ſ. diuinæ. Et declarat modũ, & quoad naturas quia humanitas erat inſtrũ diuinitatis, & quoad actionẽ: qa humana actio uirtutem accepit a natura diuina: q ex ſuperius explanatis clara ſunt.
¶ Reſponſionem quoque ad tertium, ex Luc. 11. cap. habes.

poterat ibi, ſ. in patria ſua, uirtutẽ ullã facere. ergo vr̃ q non fecerit miracula uirtute diuina.
¶ 3 Præ. Dei non eſt orare: ſed Chr̃s aliqñ in miraculis faciendis orabat, ut patet in ſuſcitatione Lazari Ioã. 11. & in multiplicatione panum, ut patet Mat. 14. ergo vr̃ q non fecerit miracula uirtute diuina.
¶ 3 Præt. Ea, quæ uirtute diuina fiunt, nõ poſſunt uirtute alicuius creaturæ fieri: ſed ea, quæ Chr̃s faciebat, poterant fieri in uirtute alicuius creaturæ: vñ & phariſæi dicebãt, q in Beelzebub principe dæmoniorũ eijciebat demonia. ergo vr̃ q Chr̃s non fecerit miracula uirtute diuina.

Sed contra eſt, q Dominus dicit Ioan. 14. Pater in me manens, ipſe facit opera.

Resp. Dcđm, q ſicut in prima parte habitũ eſt, * uera miracula ſola uirtute diuina fieri poſſunt: quia ſolus Deus põt mutare nãæ ordinẽ, qđ pertinet ad rõem miraculi. vñ Leo Papa dicit in. epiſt.† ad Flauianũ, q in Chr̃o ſunt duæ nãæ, una. ſ. diuina, quæ fulget miraculis, altera. ſ. humana, quę ſuccumbit iniurijs. Et tñ una earum agit cũ cõ. one alterius, inquantũ, ſ. humana natura eſt inſtr̃m diuinæ actionis, & actio humana uirtutem accepit a natura diuina, ſicut ſupra habitum eſt.*

Concl. m 1. p. q. 110. ar. 4.
Epiſt. 10. c. 4. parũ a prin.
q. 13. ar. 3.

Ad primvm ergo dcđm, q hoc, qđ dr̃, non poterat ibi ullã uirtutẽ facere, non eſt referendũ ad potentiã abſolutã. ſed ad id, qđ põt fieri congruẽter: non. n. congruũ erat, ut inter incredulos operareẽ miraculo. Vñ ſubdiẽ, Et mirabaẽ pp incredulitatẽ eorum, ſm quẽ modũ dr̃ Gen. 18. Num cęlare potero Abrahã, quæ geſturus ſum? & 19. Non potero facere quicquam, donec ingrediaris illuc.

Ad ii dcđm, q, ſicut Chryſo. * dicit ſuper illud Matt. 14. Acceptis quinq; panibus, & duobus piſcibus, aſpiciẽs in cęlũ, benedixit, & fregit, oportebat credi de Chr̃o qm̃ a patre eſt: & q ei æqualis eſt: & iõ ut utrũque oſtẽdat, nunc qdẽ cũ poteſtate, nũc aũt orans miracula facit, & in minoribus qdẽ reſpicit in cęlũ, puta in multiplicatione panũ, in maiorib. aũt, q̃ ſũt ſolius Dei, cũ poteſtate agit, puta qñ peccata dimiſit, mortuos ſuſcitauit, q ãt dr̃ Io. 11. q in ſuſcitatione Lazari oculos ſurſum leuauit, non pp neceſſitatẽ ſuffragij, ſed pp exemplum hoc fecit. Vnde dicit, Propter populum, qui circunſtat dixi credant, quia tu me miſiſti.

Homil. 50 in Matt. a prin. to. 2.

Ad iii dcđm, q Chr̃s alio mõ expellebat dæmones, q̃ uirtute dæmonũ expellanẽ. Nã uirtute ſuperiorũ dæmonũ, ita dæmones a corporibus hoium expellunẽ, q tñ remanet dñiũ eorum, quantum ad aiam: non. n. contra regnũ ſuũ diabolus agit: ſed Chr̃s dæmones expellebat nõ ſolũ a corpore, ſed multo magis ab aia: & iõ Dñs blaſphemiam phariſæorũ dicentium eum in uirtute dæmoniorum dęmonia eijcere reprobauit. primo quidẽ p hoc, q ſatanas contra ſeipſum non diuidit. ſecundo, exẽ

F plo aliorũ, qui dæmonia eijciebant per ſpiritum Dei. tertio, qa dæmoniũ expellere non poſſet, niſi ipſum uiciſſet uirtute diuina quarto, a nulla conuenientia in operibus, nec in effectu erat ſibi, & ſatanæ, cum ſatanas diſpergere cuperet quos Chriſtus colligebat.

Articvlvs iii.

Vtrum Chriſtus incepit facere miracula in nuptijs.

Ad tertivm ſic pcedit. Vr̃ q Chr̃s nõ icęperit miracula facere in nuptijs, mutã-
G do aquã in uinũ. Legitur. n. in lib. de infantia Saluatoris, q Chr̃s in ſua pueritia multa miracula fecit: ſed miraculum de cõuerſione aquæ in uinũ fecit in nuptijs trigeſimo, uel trigeſimoprimo anno ſuæ ætatis. ergo videtur q non incęperit tunc miracula facere.
¶ 2 Præ. Chr̃s faciebat miracula ſm uirtutẽ diuinã: ſed uirtus diuina in eo a principio ſuę cõ-
H ceptionis erat; ex tunc. n. fuit Deus, & homo. ergo videtur q a principio miracula fecerit.
¶ 3 Præ. Chr̃s poſt baptiſmũ, & tentationẽ cępit diſcipulos cõgregare, ut legiẽ Matt. 4. & Io. 1. ſed diſcipuli pcipue congregati ſunt ad ipſum pp miracula, ſicut dicit Luc. 5. q Petrum uocauit obſtupeſcentẽ pp miraculũ, quod fecerat in captura piſciũ. ergo vr̃ quòd ante mi-
I raculum quod fecit in nuptijs, fecerit alia miracula.

Sed contra eſt, q dr̃ Ioã. Hoc fecit initium ſignorum Ieſus in Cana Galilææ.

Resp. Dcđm, q miracula facta ſunt a Chriſto pp confumationẽ doctrinæ eius, & ad oſtẽdendã uirtutẽ diuinã in ipſo: & iõ quantum ad primum non debuit ante miracula face-
K re, q̃ docere inciperet: non ãt debuit incipere docere ante pfectã ætatẽ, ut ſ habitũ eſt,* cũ de baptiſmo eius agereẽ. Quãtum aũt ad ſm, ſic debuit per miracula deitatem oſtendere, vt crederetur ueritas humanitatis ipſius & ideo ſicut dicit Chryſoſt.* ſuper Ioan. decẽter non incępit ſigna facere in prima ætate: æſtimaſſent. n. phantaſma eſſe incarnationem, & ante opportunum tempus cruci eum tradidiſſent.

SVP. QVAE. XLIII. ART. III.

Titulus clarus, occaſionẽ ex euangelij uerbis habens.
¶ In corpore una concluſio: Chriſtus incępit miracula facere in nuptijs. Probatur: Miracula Chri. ſunt, uel ad confirmandã doctrinam eius, uel ad monſtrandam eius deitatem facta: ſed propter utrumque debuit in ætate perfecta incipere miracula. ergo. Aſſumptum ex primo articulo patet. Minor, quo ad utramque partem probatur clare, & ſigillatim, in litera.
• Vbi ſcito, quòd ex huiuſmodi ratione, licet non habeatur ſini quod miracula Chriſti incęperunt in ætate perfecta, quando incępit docere, hoc eſt, poſt baptiſmum Ioannis, iuxta uerbum Petri Actu. 1. Incipiens a baptiſmo Ioannis, quia tamen nullum legitur miraculum ante nuptias factum, & Ioannes Baptiſta toto illo primo anno monſtrauit eum, & Ioannes euangeliſta in anniuerſario die quo nuptias celebratas credit eccleſia, dicit, Hoc initium ſignorum fecit Ieſus, &c. ſatis rationabiliter affirmatur, quòd illud fuit primũ miraculũ ſimpliciter. q Chriſtus fecit: quod ẽt cõfirmatur ex eo, q Ioannes euangeliſta nõ eſt proſecutus ſm, & tertium miraculũ in Cana Galilęę, quod proſequendũ erat, ſi primũ nõ ſimpliciter, ſed in Cana Galilææ ſcribere ſe propoſuiſſet, & non potius initium ſignorũ ab oĩbus exercitatum diſcribere ſe monſtraſſet.
¶ Et hoc idẽ patet, ex eo, q ſubiungit euangeliſta. Et manifeſtauit gloriã ſuã. nõ dicit in Cana Galilææ ſed ſimpliciter, & abſolute,

Parr. 4. di. 44. in expoſitione lit. Et opuſ. et. ar. 18. Et Io. 1. le. 22. & c. 2. le. 1. ſi. & ca. 15. le. 5. ſin.
Concl. m
q. 39. ar. 3.
Homi. 20. in Ioan. parum ante med. to. 3.

Homil. 16. in Io. circa med. illius to. 3.

ſolute. Et manifeſtauit gloriam ſuam ꝑ culdubio prius latentem: quia miraculis adhuc non claruerat illius natura diuina, q tunc cœpit miraculis corruſcare.

SVP. QV. XLIII. ART. IIII.

Ferr. 43. cont. c. 6.

Titulus clarus.

¶ In corpore unica concluſio: Miracula quæ Chriſtus fecit ſufficiētia erāt ad manifeſtandā deitatem ipſius ſm tria, ſubſtātiā, modū, & doctrinam: probatur ſingillatim clare.

¶ Vbi aduerte, ꝙ Auctor breuiter pertranſit: ſed ſi fuerint hæc tria bene conſiderata maximā cōtinent efficaciam: & primū quidem quo ad reſurrectionem mortuorū & illuminationem cæcorum conſtat ſublatis fallacijs, à ſolo Deo fieri poſſe: ſm ſe

Gre. ho. 5. in euan. in prin.

† Chry ho. 12. in Ioā. paulo a principio. to. 3.

inexcogitabile eſt, ꝙ etiā dæmoni conuenit teſtiū ſr omnimodā conuenit intelligentiā. Ita ꝙ ſi hæc tria ſimul ponantur impoſſibile eſt, quin Deū fateamur Chriſtum: quo n. uſurpāti ſibi diuinum nomen, & tem falſo, aſſuiſſet Deus in tot operibus deitatis proprijs teſtis mendacij?

Li. 2. c. 17. a me. to. 4.

¶ Aduerte ex li. 1. Cōtra Gen. c. 6. ꝙ aut cōceditur hēm feciſſe miracula relata in euangelio, aut non. Si conceditur habetur illius deitas, vt patet ex prędictis illis tribus coniunctis, ſi non conceditur, tunc habetur etiā illius deitas: ex hoc maximo miraculo cū ꝙ pauperculus iuuenis, indoctus ex gente exoſa, (Iudæus. ſ.) perſecutionem cum tot ludibrijs & mortē turpiſſimā paſſus derelictus, dicē, ſe Deū habitus fatuus, à Iudęis, ab Herode, à Pilato abſq; miraculis promittens mortem & mala omnia, poſt mortem ſuā per pauperes piſcatores, indoctos exoſos omnibus, morti obnoxios &c. abſq; miraculis contra totum mundum idola colentem pugnans ſuperauerit Vacate. ergo, & uidete, quā ego ſum deus.

Ferr. c.
237
3. di. 15. q. 1. art. 1. & di. 6 q. 1. a. 3. cor. Et 1. cont. c. 6 Et lib. 4. c. 55. ad 8 Et quol. 2. a. 6 ad 4. Et io. 15. lect. 5.

AD PRIMVM ergo dicēdum, ꝙ ſicut Chriſ. * dicit ſuper Ioan. ex uerbo Ioānis Baptiſtæ dicētis Vt manifeſtet Iſrael, ꝓpea ueni ego in aqua baptizās, manifeſtū eſt, ꝙ illa ſigna, quæ quidam dicunt in pueritia à Chriſto facta, mēdacia, & fictiones ſunt. Si. n. à prima ætate miracula feciſſet Chriſtus, neq; Ioānes eum ignoraſſet, neque reliqua multitudo indiguiſſet magiſtro ad manifeſtandum eū.

AD II dicendum, ꝙ Dei virtus operabat in Chriſto, ſm ꝙ erat neceſſarium ad ſalutē humanā, pp quam carnē aſſūpſerat: & idō ſic miracula fecit uirtute diuina, ut fidei de veritate carnis eius, ꝑiud. ciū nō fieret.

AD III dicendum, ꝙ hoc ipſum ad laudem diſcipulorum pertinet, ꝙ Chrūm ſecuti ſunt, cū nulla eum miracula facere vidiſſent, ſicut Gre. * dicit i quadam hom. Et vt Chryſ. † dicit, tūc ſigna maxime neceſſarium erat facere, qñ diſcipuli iam cōgregati erant, & deuoti, & attēdentes his, quæ fiebant. Vñ ſubditur, Et crediderunt in eū diſcipuli eius nō qa tūc primū crediderunt, ſed quia tunc diligentius, & perfectius crediderunt. Vel diſcipulos uocat eos, q futuri erant diſcipuli: ſicut exponit Aug. * in lib. de conſenſu euangeliſtarum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum miracula per Chriſtum facta ſufficienter eius diuinitatē oſtenderint

AD QVARTVM ſic ꝓcedit. Vr ꝙ miracula, quę Chriſtus fecit, nō fuerint ſufficiētia ad oſtendēdam humanitatem ipſius. Eſſe. n. Deum, & hoiem, proprium eſt Chriſto: ſed miracula, quę Chriſtus fecit, ēt ab aliis ſūt facta. ergo uidetur, ꝙ nō fuerint ſufficientia ad oſtēdendam diuinitatem ipſius.

¶ 2 Præ. Virtute diuina nihil eſt maius: ſed aliqui fecerunt maiora miracula, q̄ Chriſtus: dicit enim Io. 14. Qui credit in me, opera, q̄ ego facio, & ipſe faciet & maiora horum faciet, ergo uꝛ ꝙ miracula, quę Chriſt fecit non fuerint ſufficientia ad oſtendēdam diuinitatē ipſius.

¶ 3 Præt. Ex particulari non ſufficienter oſtendit vniuerſale: ſed quodlibet miraculorū Chriſti fuit quoddam particulare opus. ergo ex nullo eorum potuit manifeſtari ſufficienter diuinitas Chri, ad quam ꝑtinet uniuerſalē uirtutem hr̄e de oibus.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dñs dicit Io. 5 Opera, q̄ dedit mihi Pr ut faciā, ipſa teſtium perhibēt de me.

RESP. Dicendum, ꝙ miracula, quæ Chriſtus fecit, ſufficientia erant ad manifeſtandam diuinitatem ipſius, ſm tria. Primo quidem, ſecundum ipſam ſpeciem operum, quæ tranſcendebant omnē ꝑtātem creatæ uirtutis: & ideo non poterant fieri niſi uirtute diuina. Et propter hoc cęcus illuminatus dicebat Io. 9. A ſæculo non eſt auditum, qa aperuit quis oculos cęci nati: niſi eſſet hic à Deo, nō poterat facere q̄cquam. Secundo, propter modum miracula faciēdi: quia. ſ. quaſi ex propria poteſtate miracula faciebat: nō autem orando, ſicut alii. Vñ dicitur Luc. 6 ꝙ uirtus de illo exibat, & ſanabat oēs Per quod oſtenditur, ſicut Cyrillus dicit, ꝙ non accipiebat alienam uirtutem: ſed cum eſſet naturaliter Deus propriam uirtutē ſuper infirmos oſtendebat, & propter hoc, innumerabilia miracula faciebat. uñ ſuper illud Mat. 8. Eijciebat ſpiritus uerbo, & oēs male habētes curauit, dicit Chrſ. * Intende quantam multitudinem curatam tranſcurrunt euangeliſtæ, non unumquodque cucratū enarrantes, ſed uno uerbo pelagus ineffabile miraculorum inducētes. Et ex hoc oſtendebat, ꝙ haberet virtutē coæqualē Deo patri, ſm illud Io. 5. Quæcunque Pater facit, hæc & Filius ſimiliter facit. Et ibidem, Sicut Pater ſuſcitat mortuos, & uiuificat, ſic, & Filius hominis, quos uult uiuificat. Tertio ex ipſa doctrina, qua ſe Deum dicebat, quę niſi uera eſſet, nō cōfirmaret miraculis diuina uirtute factis, & ideo dicitur Mat. 1. Quęnam doctrina hęc noua, quia in poteſtate ſpiritibus immundis imperat, & obediunt ei?

Concl.

Homil. 28 i Mat. paulo a prin. to. 2.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ hæc erat obiectio gētilium. Vñ Aug. * dicit i epiſtola ad Voluſianū: nulla, inquiūt, cōpetētibus ſignis tātæ maieſtatis indicia claruerunt: carnalis illa purgatio, qua ſcdæmones effugabat, debilium cura, reddita uita defunctis, ſi, & alia cōſiderent, Deo parua ſunt. Et ad hoc rñdet Aug. * Fatemur, & nos talia quidem feciſſe prophetas: ſed, & ipſe Moyſes; & cæteri prophetæ dominum Ieſum prophetizauerunt, & ei gloriā magnā dederunt. Qui ꝓpea talia. & ipſe facere uoluit, ne eſſet abſurdū, ꝙ per illos fecerat, ſi ipſe ēt ñ faceret: ſed tñ, & aliqd ꝓprium facere debuit, naſci de virgine, reſurgere à mortuis, cęlum aſcēdere, hoc Deo, q parum putat qd plus expectet ignoro. Nō hoie aſſumpto alium mundum facere debuit, vt eum eſſe crederemus, per quē factꝰ eſt mund, ſed nec maior mūdus, nec iſti æqualis in hoc fieri poſſet. Si āt minorem faceret infra iſtum, ſilr hoc quoq; parum putaret. q̄ā alii fecerūt, Chriſtus excellētꝰ fecit. Vñ ſuper illud Io. 15. Si opera non feciſſem eis, q̄ nemo alius fecit, &c. dicit Auguſ. * Nulla io operibus Chriſti uñr eſſe maiora, q̄ ſuſcitatio mortuorum, quod ſcimus ēt anti-

Epi. 3. poſt med. illius to. 2.

Epiſto. 3. a med. illius to. 2.

Tractatu 91. in Io. ſuper illud Maiora de mōſtrabit illis. to. 9. li. 3. Tri. c. 6. circa medium, to. 3

antiquos feciſſe prophetas. Fecit tñ aliqua Chrs, q̃ nemo alius fecit: ſed rñdeſ nobis, & alios feciſſe, q̃ nec ipſe, nec alius fecit: ſed qui tam multa uitia, & malas valetudines, vexationeſq; mortalium tanta ptāte ſanaret, nullus oino legiſ antiquorum: vt.n. taceam quos iubendo, ſicut occurrebāt, ſaluos ſingulos fecit, Marcus dicit, φ quocumque loco introibat in vicos, aut in uillas, aut ciuitates, in plateis ponebāt infirmos, & deprecabanſ eum, vt vel fimbriā veſtimenti eius tangerēt, & quotquot tangebant eū, ſalui fiebāt. Hæc nemo alius fecit in eis: ſic.n. intelligendū eſt, qđ ait in eis, non inter eos, aut corā eis, ſed prorſus in eis, qa ſanauit eos. Nec tñ alius quicūque in eis talia opa fecit, qm̃ quiſqs alius hō aliquid eorum fecit, ipſo faciente fecit: hoc autem ipſe non illis facientibus fecit.

Trac. 71. in Ioan. a med. to. 9.

Ad II dicendum, φ Aug.ª exponens illud uerbum Io. inqrit, q̃ ſint iſta opa maiora, q̃ credentes in eum erant facturi, an forte φ ægros ipſis trāſeū tibus ēt eorū umbra ſanabat? maius eſt.n. φ ſanet umbra q̃ umbria. Veruntñ qñ iſta Chrs dicebat, verborū ſuorū facta, & opa commendabat. Cū.n. dixit, Pr in me manens ipſe facit opera, quæ opera tunc dicebat, niſi verba, quæ loquebaſ? Et eorū idē verborum fructus erat fides illorum. Veruntamē euangelizantibus diſcipulis, nō tā pauci q̃ illi erāt: ſed gentes ēt crediderūt. Nōne ab ore ipſius diues ille triſtis abſceſsit: & tamen poſtea, quod ab illo auditū non fecit vnus, fecerūt multi, cū per diſcipulos loquereſ? Ecce maiora fecit pdicatus a credētibus, q̃ locutus eſt audientibus. Verum hoc adhuc mouet, φ hæc maiora per Apoſtolos fecit: nō aūt ipſos tm̃ ſignificans ait, Qui credit in me, opa, quę ego facio, & ipſe faciet. Audi ergo, & intellige, Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet. Prius ego facio, deinde & ipſe faciet: qa facio vt faciat. Quæ opera, niſi vt ex impio iuſtꝰ fiat, qđ utiq; in illo, ſed nō ſine illo Chrs opaſ. Prorſus maius hoc eſſe dixerim, q̃ creare cęlū, & terrā: cęlum .n. & terra tranſeūt, prædeſtinatorū āt ſalus, & iuſtificatio permanebit: ſed, & in cœlis angeli ſunt opera Chri, nūqđ ēt his operibꝰ maiora facit, qui cooperaſ Chro ad ſuam iuſtificationē? Iudicet qui pōt utrū maius ſit iuſtos creare, q̃ impios iuſtificare. Certe ſi æqualis eſt utrūque potentiæ, hoc maioris eſt miæ, ſed oia opa Chri intelligere, vbi ait, Maiora horū faciet, nulla nos neceſſitas cogit: horum .n. forſitan dixit, quæ illa hora faciebat. Tunc aūt verba fidei faciebat: & vtique minus eſt verba iuſtitię, prędicare, quod fecit pręter nos, quàm impios iuſtificare, qđ ita facit in nobis, vt faciamꝰ & nos.

Ad III dicendum, quòd quando aliquod particulare opus, proprium eſt alicuius agentis, tūc per illud particulare opus probatur tota uirtus agentis, ſicut cum ratiocinari ſit proprium hominis, oſtenditur aliquis eſſe homo ex hoc ipſo, quòd ratiocinatur circa quodcumque particulare propoſitum. Et ſimiliter cum propria uirtute miracula facere ſit ſolius dei, ſufficienter oſtēſum eſt, Chriſtum eſſe deum, ex quocumque miraculo quod propria uirtute fecit.

QVAESTIO XLIIII.

De ſingulis miraculorum ſpeciebus, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderādum eſt, de ſingulis miraculorum ſpeciebus.

¶Et primo. De miraculis, quæ fecit circa ſpirituales ſubſtantias.

¶Secundo, De miraculis, quę fecit circa cœleſtia corpora.

G ¶Tertio, De miraculis, quæ fecit circa homines.

¶Quarto, De miraculis, quæ fecit circa creaturas irrationales.

Articvlvs I.

Vtrum miracula facta per Chriſtū circa ſpirituales ſubſtantias fuerint conuenientia.

Ad primvm ſic proceditſ. Vr φ miracula quæ fecit Chriſtus circa ſpūales ſubſtantias, nō fuerint cōuenientia. H Inter ſpūales.n. ſubſtantias ſancti angeli præpollēt dæmonibus: qa, ut Aug.ª dicit in 3. de Tri. ſpūs vitæ rōalis deſertor, atque peccator, regiſ per ſpiritum vitæ rōnalē piū, & iuſtū: ſed Chrs non legitur aliqua miracula feciſſe circa angelos bonos.ᵇ ergo nec etiam circa dæmones aliqua miracula facere debuit.

¶2 Pręt. Miracula Chri ordinabanſ ad manifeſtandam diuinitatē ipſius: ſed diuinitas Chri nō erat dæmonibus manifeſtāda,ᵇ qa per hoc impeditū fuiſſet myſteriū paſsionis eius. ſm illud 1. Cor. 2. Si cognouiſſent, nunq̃ Dñm gloriæ crucifixiſſent. ergo non debuit circa dæmones aliqua miracula facere.

¶3 Præt. Miracula Chri ad gloriā dei ordinabantur. unde dr Mat. 9. φ videntes turbę paralyticū ſanatum a Chriſto, timuerūt, & glorificauerunt deū, qui K dedit ptātem talem hoibꝰ: ſed ad dæmones nō pertinet glorificare deū, quia nō eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, vt dicitſ Eccl. 15. unde, & ſicut dr Mar. 1. & Luc. 4. non ſinebat dæmonia loqui ea, q̃ ad gloriam ipſiꝰ pertinebant ergo uidetur non fuiſſe cōueniens, φ circa dęmones aliqua ᵇ miracula faceret.

¶4 Pręt. Miracula a Chro facta, ᵇ ad ſalutē hoium ordinantur:

SVP: QV. XLIIII.

ARTIC. I.

Medina per totā qōnē.

Titulus clarus eſt. ¶In corpore una concluſio. Conueniens fuit Chrm dęmones ab obſeſſis eiicere. Probaſ: Miracula Chriſti ſunt argūm fidei. ergo conuenienter ſunt argūm dæmonis expellendi a gñe humano. ergo conuenièns fuit, &c. Probatur conſequentia prima: quia futurū erat ut dæmones a credētibus, ſpūaliter pellerentur, Io. 12. Secunda conſequentia eſt clara: quia ſenſibile eſt argūm ſpiritualis. ¶Vide hic nouitię, φ Auctor ſignali rōne contentus, non curauit ſtalē pro principali ponere, vt poſſet manifeſtiorem, ut. ſ. ptātem ſuam ſupra, & contra dæmones mōſtraret.

Porr. a.

238

¶In rńſione ad ſcdm tractaſ, an Chrs fuerit cognitus a dęmonibus, & duæ tanguntur qōnes, vn. ſ. cognouerint ipſum eē Chrm, ſeu Meſſiā in lege promiſſum, & an cognouerint ipſū eſſe uerum deum. Et de prima qōne teneſ pars affirmatiua auctoritate Lucæ euangeliſtæ dicentis ex ppria pſona, φ dęmones ſciebāt ipſum eē Chrm. De ſcda aūt qōne certitudo non hr: quia ex perſona demonum dr ibidē. ſ. Luc. 4. Tu es filius dei, dæmon autem, & mendax eſt, & exploratiue locutus eſt. Ad hoc ſunt auctoritates doctorum. Bedę aūt auctoritas caute legenda eſt, qa in gloſſa ordinaria truncata affertur: integra aūt in catena aurea ita g. ex Beda tm̃. in tm̃ affirmatum habemus, ſ. q. uerbū Apo. 1. ad Cor. 2. Si cognouiſſent, non referſ ad Chrm, eē dei filiū, ſed ad myſterium efficaciæ paſſionis, & reſurrectionis Chriſti, ſ. q. eiiciēdus ipſe diabolus eſſet, & ibi φ Chriſto danda eſſet oīs ptās in cœlo, & in terra. Et re uera textus Apoſtoli capax eſt iſtius ſenſus, ut patet intuenti contextum.

Lib. 3. c. 4. non procul a prin. t. 3.

¶Sed

ſed qua dæmonia ab hoib. eiecta fuerūt cum hoium detrimēto, qn̄q; quidem corporali, ſicut dr̄ Marci 9. ꝙ demon ad p̄ceptum Chriſti exclamans, & multum diſcerpens hominem, exiit ab eo, & factus eſt ſicut mortuus, ita ut multi dicerent, qa mortuus eſt. Qn̄q; ēt cū dāno rerū ſicut qn̄ dæmones ad eorū preces miſit in porcos, quos præcipitauerūt ī mare: vn̄ ciues illius regiōis rogauerūt eū, ut tranſiret a finib. eorū, ut legit̄ Mat. 7. ergo vr̄ incōuenienter feciſſe hmōi miracula.

SED CONTRA eſt, ꝙ Zac. 13. hoc p̄nūciatum fuerat, ubi dr̄, Spūm imūdū auferā de terra.

RESP. Dicēdum, ꝙ miracula, q̄ Chrs fecit, argumenta q̄da fuerūt fidei, quā ipſe docebat Futurū āt erat, ut per uirtutē diuinitatis eius excluderet dæmonū ptātē ab hoibus credituris in eū. ſm illud Io. 12. Nunc princeps huius mūdi eiicietur foras, & iō conueniens fuit, ꝙ inter alia miracula ēt obſeſſos a demonibus liberaret.

AD PRIMVM ergo dicēdum, ꝙ hoies ſicut per Chr̄m erant a ptāte dæmonū liberandi, ita p eū erant angelis conſociandi, ſm illud Col. 1. Pacificās p ſanguinē crucis eius, q̄ in cœlis, et quę in terris ſunt, & iō circa angelos alia miracula hoibus demōſtrare nō cōueniebat, niſi ut angeli hoib. apparerēt, ꝙ q dē actū eſt in natiuitate ipſius, et i reſurrectiōe & aſcēſiōe ei*.

AD II dicēdum, ꝙ ſicut Aug.* dicit 9. de ciu. dei, Chrs tm̄ innotuit dæmonibus, quātū uoluit tm̄ āt voluit, quātū oportuit: ſed innotuit eis, n̄ ſicut angelis ſanctis p id, ꝙ eſt uita æterna: ſed p q̄dā tpalia ſuæ virtutis effecta: & primo quidē uidentes Chr̄m eſurire poſt ieiuniū, eſtimauerunt eū nō eē filium dei: vn̄ ſuper illud Luc. 4. Si filius dei es, & cæt. dicit Amb.* Quid ſibi vult talis ſermonis exorſus, niſi quia, cognouerat dei filium eſſe uenturū, ſed ueniſſe per infirmitatē corporis non putauit? Sed poſtmodum uiſis miraculis ex quadā ſuſpicatione coniecturauit eum eſſe filiū dei: vn̄ ſup illud Marci 1. Scio ꝙ ſis ſanctus Dei, dicit Chryſo. ꝙ nō certā aut firmam aduentus Dei habebat notitiā, ſciebat tn̄ ipsū eſſe Chr̄um in lege, p̄miſsū: vn̄ dr̄ Lu. 4 Quia ſciebāt ipsū eē Chr̄m. Qd aūt ipsū cōfitebant̄ eſſe filiū Dei, magis erat ex quadā ſuſpitione q̄ ex certitudine: vn̄ Beda dicit ſup Luc. Et dęmonia filiū Dei cōfitent̄: & ſicut poſtea dr̄, ſciebat eū eē Chr̄m: qa cum ieiunio ſatigatū eū diabolus uideret, uerum hoiem intellexit: ſed quia tentando non preualuit, utrū filiū Dei eſſet, dubitabat: nunc autem per ſignorum potētiā, uel intellexit, uel poti⁹ ſuſpicatus eſt eſſe filiū Dei. nō iō igit̄ Iudæis eū crucifigere p̄ſuaſit, q Chr̄m Dei filiū nō eſſe putauit, ſed quia ſe morte illi⁹ non prępuidit eē dānandum: de hoc. n. myſterio à ſæculis abſcōdito, dicit Apoſtolus, ꝙ nemo principū huius ſæculi cognouit: ſi. n. cognouiſſent, nun̄ quā Dn̄m gloriæ crucifixiſſent.

AD III dicēdum, ꝙ miracula i expulſione dæmonum non fecit Chrs pp utilitatē dæmonū, ſḋ propter utilitatem hoium, ut ipſi eum glorificarent. Et ideo prohibuit eos loq ea, q̄ ad laudē ipſius pertinebāt: primo q dem propter exemplum, quia ut dicit Athanaſ.* cōpeſcebat eius ſermonē, quamuis uera fateretur: ut nos ēt aſſuefaciat ne curemus de talibus, ēt ſi uerā loqui uideantur: nefas eſt. n. ut cū adſit nobis ſcriptura diuina, inſtruamur à diabolo: eſt enim hoc periculosū, qa ueritati frequenter dæmones immiſcent mendacia: ſecundo, quia (ſicut Chryſ dicit) non oportebat eos ſurripere officij apoſtolici gloriam, nec decebat Chriſti myſteriū lingua fœtida publicari, quia non eſt ſpecioſa laus in ore p̄ctōrū: tertio quia ut Beda* dicit nolebat ex hoc inuidiam accendere iudęorū: unde etiam ipſi apoſtoli iubentur reticere de ipſo, ne diuina maieſtate prædicata, paſſionis diſpenſatio differatur.

AD IIII dicēdum, quòd Chrs ſpecialiter uenerat docere, &

¶ Sed occurrit tūc dubium, qao pacto diabolus, cuꝰ ſriens eꝰ multum dubitans. Chr̄m eſſe uerū deū potuit rōnabiliter incitare iudęos ad mortem Chr̄i ſciebat. n. ꝙ ſi eſſet uerꝰ deus actū eſſet de regno ipſius demonis.

¶ Sed ſi ſupbia diaboli conſideretur cōſentaneum rationi ſupbiæ eius apparebit, ꝙ etiā ſi ſciuiſſet Ieſum Chr̄m eſſe uerū deū adhuc procuraſſet ipſius mortem ut fecit Ex eo enim, ꝙ ſcientia illa n̄ eſt ſcia euidentiæ, ſed fidei coactæ ex Scripturis, & miraculis, ac p hoc i vnū ſic ſcitū nō generat ſcientiā alterius puta affectus: non. n. eſt i hoc ſciendi mō, ſicut in ſcientia demonſtratiuę, in qua ex una cā cognita deducunt̄ omnes illius effectus, cognitę deitate reſtabat incognitū, qd futurum eēt. Nec ſuberat rō ducendi, p certo multa excellentia ſeqnēda, qa experientia reſtabat multa ualde. nihil illi deitati adiungi, ſi ille hō uere eſſet, deum uu rōnabiliter ſm ſuperbiam ſuam egens demon, cogitauit pugnere cōtra ipſum, auferēdo illi uitem honorem. famam diſcipulos, &c. cogitans ꝙ ſi nō eſt deus, ſed Meſſias purus hō, iā proſtratus eum, & ſi eſt uer⁹ deus nō parum fecī, habere hanc uictoriā contra ipsū deū. & poſtea uidebit̄ qd deus faciet, tutiorem n. partem ſe putauit eligere. habendo primam uictoriam uincere deū in hoc mūdo neſciens qnid poſtea ſequeretur. Et propterea bene uenerabilis Beda dixit, q, ſi cognouiſſent latēs myſterium, ſequētis fructus, nunquàm dominū gloriæ crucifixiſſent. non quia etiam ipſum deū audeiet aggredi (qm̄ ſcriptum eſt Supbia eorū, qui te. oderūt, aſcendi ſemper) ſed quia proprium damnum uitare noluiſſet deum habere tantā gloriam, at uinceret ipſum diabolū iuſtitia, ut eſſet redēptor ac ſaluator, ut ē. illa de Beda.

Conclu.

li. 9. c. 21. parum a prin. to. 5.

li. 4. in Lu. c. 14. in tr. de t. teor. Chri, non procul a prin to. 3.

¶ Sed de quæſtione ipſa, parti affirmatiuæ multum fauet concluſio præcedentis articuli ita, & quod & ſimpliciter, & ad hominem non parua conſurgit quæſtio quo pacto ſi miracula Chriſti ſimul cum illius doctrina ſūcta. ſufficienter illius probant deitatem dæmones omnium, ſcrutatores, & intelligentia vigentes, in dubio deitatis ipſius perſiſtebant. Ad hoc dicetur, quòd quæ miracula etiam doctrinæ Chriſti iuncta, nō erant ſufficientia ad cauſandum notitiam euidentiæ, ſed fidei coactæ, uel uoluntariæ, deitatis Chriſti potuit permanere dubium apud dæmones ex hoc quod non pa attrahatur habendo miraculorum ac doctrinæ ac gratiam unionis perſonalis in Chriſto t quod ex eſt quo ſe um prouenire potuit, uel ex opinione plurium cauſarum, quibus procedere poſſent, & miracula, & doctrina, tunc non plene manifeſta ſa, quo ad ſenſem uerum, qui poſt apertius eſt, ite quod licet ipſa miracula ex ſe ſufficerent, non penetranti tamen nō erent ſufficientia illa. tebat autem dęmonē huiuſmodi habitudo quia miracula poterant ex aliæ gratiæ, quam unionis procedere. Et ſimiliter Dei proprietetes, & nomina, quæ de ſe Chriſtus dicebat, Poterat putari quòd ſecundum aliam gratiam quam unionis uerificarentur habitudo enim miraculorum & doctrinæ Chriſti non erat habitudo euidentię, ſed ſolius fidei inerat ſecundum naturalem cognitionem, & propterea locus ſemper ſuſpitioni de oppoſito ignoto relinquit̄, Sicut ſi uideremus mortuum reſuſcitari ſciremus ex ſupernaturali quadam uirtute hoc fieri, ſed qualiter ſe habeat Deus ad illam uirtutem, alium que reſuſcitantē neſciremus, & ſub dubio

Sup. illud Lu. 4. Sciebāt ipſum eē Chrm eſt c. 14. ſecun. ordi. Bedæ t. 5.

* Id habet Chry. cōcetiōe. 2. de Lazaro, ante me. 1. 2. & Theop. Luc. 4. & Marc. 1.

C. 4 Luc. Eſt ca. 14. ſecūdū ordinem Bedæ, circa finē illius to. 2.

dubio hoc relinquentes miraremur: vel ex deprauato appetitu dæmonū affectione ſupbiæ, & inuidiæ quamuis.n. tentaret. & ſcrutaret̃ diabolus ob propriū amorem, an eſſet deus, q̄a tñ, ꝙ miſeri nellent, hoc facile credunt, incredibile reddebat̃ diabole, ꝙ humana natura ſupra angelicā ēt beatā eleuaret̃. ita ut unus hō eſſet uere deus, ꝓferri quia nulla nāli, tam humana q̄ angelica rōe hoc poſſibile apparebat. unde tamq̄ quoddam inopinabile, a ſui adhæſionē intellectus hoc auertebat. Vel q̄a Seraphim habens alas ad uelandū, ut dr̄ Iſ. 6. diuina prouidētia velatū ſic remanſit unionis myſterium, ut non certiores de eo redderent̃ dęmones, donec conſumatū eſſet myſteriū redemptionis humanæ, ne ſp impedirent, aut differretur. Et ſi omnes tres dictæ rōes ſimul iunctę fuerint, manifeſtius apparebit ratio dubitandi in dæmonibus.

Ho. 29. in Mat. circa me. i. 2.

SVPER QV. XLIIII.

ART. II.

Mat. 9. ſup verbum in arg. cit. t. 9

Timlus clarus propter obſeruationem ſolis tempore paſſionis.

¶ In corpore ennica cōcluſio. Conueniens fuit ut Chriſtus miracula faceret etiā circa corpora cœleſtia. Probatur. Miracula Chriſti debebant eſſe talia, ut ſufficienter oſtenderent eum eſſe deum, & non ita euidenter per miracula circa corpora inferiora, ſicut circa cœleſtia hoc monſtratur. ergo conueniens fuit, &c. Secūda pars aſſumpti manifeſtatur ex differentia inter cauſas actiuas in corpora inferiora, & actiuas in cæleſtia, & auctoritate Dion.

Perr. o 239

Ca. 4. non m lrū ie mota ſi.

Li. 1. a tex. 20. vſq; ad 31. to. 2.

¶ In reſponſione ad primum intellige verba Auctoris cum grano ſalis, & ſic quod ſicut corpora elementaria habent plures motus naturales, ita ꝙ unus motus eis naturalis ſm̄ propriam naturam particularē, & alius eſt eis nālis, ſm̄ ꝙ mouētur a ſuperiori, quaſi ſecūdum nām uniuerſalem, ut patet de igne qui ultra nālem motum, quo fert̃ ſurſū, mouet̃ ēt nāliter motu circulari, ſequendo cœlum, & ſimiliter, ferrum ultra nālem motum, quo fertur deorſum, nāliter mouet̃ ad adamantē quaſi ſuperiorem ſequens nām, ita corpora cęleſtia ultra nālē inclinationē ad ſuos curſus nāliter, hoc eſt ſm̄ potentiā obedientialem ad uniuerſalem fontem totius naturæ. pñt immutari in illud, qđ Auctor naturæ facit utrobique. n. eſt proportio inferioris particularis naturæ ad ſuperiorem uniuerſalem nām, quamuis diuerſimode, qa ibi curſus, ordoque nāæ inditus ſeruatur, hic āt, quia ad nām naturantem aſcendit, noua adueniunt, quæ a theologo diuerſis reſpectibus, & miraculoſa, & nālia appellātur. pro quanto. n. auctori naturæ obediūt nālia uocantur, pro quanto ſupra naturę curſum, poteſtatemque fiunt, in miraculorum ordine ſunt.

Art. 4. q. 1.

miracula facere ꝑp utilitatem hominū, principaliter quātum ad aię ſalutem. Et ideo permiſit dęmones, quos eiiciebat hominibus aliquod nocumentū inferre, uel in corpore, uel in rebus ꝑp aiæ humanæ ſalutē, ad hoīum .ſ. inſtructionē: unde Chryſo.* dicit ſuper Mat. ꝙ Chriſtus permiſit dæmonib. in porcos ire, nō quaſi a dæmonibus per ſuaſus, ſed primo quidem, vt inſtruat magnitudinē nocumēti dæmonū, qui hoibus inſidiantur: ſecundo, ut oēs diſcerent, qm̄ nec aduerſus porcos auderent aliquid facere, niſi ipſe cōſenſerit: tertio, ut oſtenderet ꝙ grauiora in illos hoīes operati eſſent, q̄ in illos porcos niſi eſſent diuina ꝓuidētia adiuti. Et ꝑp eaſdē ēt cāſ permiſit eū, q a demonibus liberabat. ad horā grauius affligi, a qua tñ afflictione eum cōtinuo liberauit: Per hoc ēt oſtendit (ut Beda dicit) ꝙ ſæpe dum conuerti ad deū poſt peccata conamur, maioribus, nouiſq; antiqui hoſtis pulſamur inſidiis: ꝙ facit uel vt odiū uirtutis incutiat, vel expulſionis ſuę uindicet injuriā. Factus eſt ēt hō ſanatus uelut mortuus (ut Hier.* dicit) quia ſanatis dr̄, mortui eſtis, & uita noſtra abſcondita eſt cū Chriſto in deo.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter facta fuerint miracula per Chriſtum circa cæleſtia corpora.

AD SECVNDVM ſic ꝓceditur. Vr̄ ꝙ icōuenięter fuerint a Chro facta miracula circa cæleſtia corpa: ut .n. Dio.* dicit 4. c. de Diui. no. diuinæ prouidētiæ nō eſt nām corrūpere, ſed ſaluare. Corpora āt cœleſtia ſm ſuā nām ſunt incorruptibilia, & inalterabilia, vt ꝓbaē in primo de cælo.* ergo nō fuit conueniens, ut per Chrm̄ fieret aliqua immutatio circa ordinem celeſtium corporum. ¶ 2 Præt. Sm̄ motū cœleſtium corporū, tpum curſus deſignātur, ſm illud Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli, & ſint in ſigna, & tpa, & dies, & annos. Sic ergo mutato curſu cęleſtiū corporū, mutatur

F tpum diſtictio, & ordo: ſed nō legit̃ hoc eē ꝓceptū ab Aſtrologis, qui cōtēplant̃ ſidera, & cōputant menſes, vt dr̄ Iſa. 47. ergo vr̄ ꝙ per Chrm̄ non fuerit aliqua mutatio facta circa curſum cœleſtium corporum. ¶ 3 Præt. Magis cōpetebat Xpo facere miracula viuēs, et docēs q̄ moriēs: tūq; a, vt dr̄ 2. ad Cor. vlt. Crucifixus eſt ex infirmitate, ſed uiuit ex uirtute dei, ſm

G quā miracula faciebat: tū ēt qa eius miracula cōfirmatiua erāt doctrinæ ipſi*, ſed i uita ſua nō legit̃, Chrm̄ aliqđ miraculū circa cęleſtia corpa feciſſe, q nimo phariſeis petētibus ab eo ſignū de cœlo, eis dare renuit, vt hr̄ Matt. 12. & 16. ergo vr̄, ꝙ nec i morte circa cęleſtia corpora aliqđ miraculū facere debuerit.

H SED CONTRA eſt, quòd dicitur Luc. 23. tenebrę factę ſūt in vniuerſa terra uſque ad horam nonam, & obſcuratus eſt ſol.

RESP. dicendum, ꝙ (ſicut ſupra dictū eſt*) miracula Chriſti talia eſſe debebāt, ut ſufficiēter eū eſſe deum oñderent. Hoc āt non ita euidenter oñditur per tranſmutationes corporū inferiorū, q̄ ēt ab aliis cauſis moueri pñt, ſicut per tranſmutationē curſus cęleſtiū corporū, q̄ a ſolo deo ſunt immobiliter ordinata, & hoc eſt qđ

I Dion.* dicit in Epiſt. ad Polyp. Cognoſcere oportet non aliter aliq̄n poſſe aliqd peruerti cœleſtis ordinationis, & mot*, niſi cauſam hēt ad hoc mouētem, q̄ facit oia, & mutat ſcdm̄ ſuum ſermonem. Et ideo * conueniens fuit, vt Chriſtus miracula faceret etiam circa cœleſtia corpora.

Parum añ med. epi.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ ſicut inferioribus corporibus naturale eſt moueri a cœleſtibus corporibus (quæ ſunt ſuperiora ſm̄ naturæ ordinem) ita ēt naturale eſt cuilibet creaturæ, ut tranſmutetur a deo ſecundum eius uoluntatem: unde

K Auguſt.* dicit 26. Contra Fauſtū m, & habetur in gloſſ. Roman. 11 ſuper illud: contra naturam inſertus es, & c. deus creator, & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit, quia .i. cuique rei natura, quod facit, & ita non corrumpitur natura cęleſtium corporum, eum eorū curſus immutatur a deo: corrumperetur autem, ſi ab aliqua alia cauſa immutaretur.

Li. 26. c. 3. ante med. to. 6.

D. 917.

AD II dicendū, ꝙ per miraculum a Chriſto factum, non eſt peruerſus ordo temporum: Nam ſm̄ quoſdam illæ tenebræ, vel ſolis obſcuratio, quę in paſſione Chri accidit, fuit propter hoc, ꝙ ſol ſuos radios retraxit, nulla immutatione facta circa motū cęleſtium corporum, ſm̄ quem tempora menſurantur

rantur

Inc.27.ſu. illud ab hora 6.tenebræ factæ ſunt,to mo 9.

rantur: vñ Hier.* dicit ſup Mat. Vr luminare maius A
retraxiſſe radios ſuos, ne aut pẽdẽtẽ uideret Dñm,
aut impij blaſphemãtes ſua luce fruerent. Talis aũt
retractio nõ eſt ſic intelligẽda, quaſi ſol in ſua ptã-
te hẽat radios emittere, uel retrahere nõ.n. ex ele-
ctione, ſed ex natura radios emittit, vt dicit Dion.†

C. 4. circa princ.
*Ho.35.in 5.ſ.añ fin. Ho.10.3.

4.c. de Diu. no. ſed ſol dr̃ retraxiſſe radios, inquãtũ
diuina virtute factũ eſt, ut ſolis radij ad terrã nõ p-
uenirent. Origenes* aũt dicit, hoc accidiſſe p inter-
poſitionẽ nubiũ: vñ ſup Matth. dicit cõueniẽs eſt in
telligere quaſdã tenebroſiſſimas nubes multas, &
magnas cõcurriſſe ſup Hierl̃m, & terrã iudææ, & iõ
factæ ſunt tenebræ pfundæ à ſexta hora, uſq; ad no B
nã. Arbitror.n. ſicut cætera ſigna, q̃ facta ſunt i paſ-
ſione, ſ. q uelũ eſt ſciſſũ, q terra tremuit, &c. in Hie
ruſalẽ tãtũmõ facta ſunt, ita, & hoc. Aut ſi lati* uo
luerit qs extendere ad terrã iudæã, pp hoc q dr̃ te
nebræ factæ ſunt in uniuerſa terra, qđ intelligit de
terra iudæa, ſicut in 3. lib. Regũ dixit Abdias ad E-
liã, Viuit Dñs Deus tuus qa non eſt gẽs, aut regnũ,
ubi nõ miſerit Dñs meus q̃rere te, oñdẽs q eũ q̃ſie-
rat in gẽtibus, q̃ ſunt circa iudæã: ſed circa hoc ma
gis credẽdũ eſt Dion. q oculata fide inſpexit hoc ac
cidiſſe p interpoſitionẽ Lunæ inter nos, & Solẽ: di- D
cit.n. in Epiſt. ad Polycarpũ,* inopinabiliter ſoli lu

In epi. ad Polycarpũ poſt med. illius.

nã incidẽtẽ uidebamus, in Aegypto, ſ. exiſtentes, ut
ibidem dicitur: & deſignat ibi quatuor miracula.

Quorum primũ eſt, q nãlis eclipſis Solis p inter-
poſitionẽ Lunæ, nũquã accidit niſi tpe coniunctio
nis ſolis, & lunæ, tunc aũt erat luna in oppoſitione
ad ſolẽ, quintadecima exiſtẽs, qa erat Paſcha iudæo

loco nũc dicto.

rũ: vnde dicit, † Nõ.n. erat coniunctionis tp̃s. Sm̃ mi
raculũ eſt, q cũ circa horã ſextã luna uiſa fuiſſet ſi
mul cũ ſole in medio cęli, in ueſperis apparuit ſuo

In prædi. pi. ad Polycarpũ a med. illi*.

loco, i. in Oriẽte oppoſita ſoli: vnde dicit, † Rurſus D
ipſam uidimus, ſ. lunã, à nona hora (in qua. ſ. receſ-
ſit à ſole ceſſantib. tenebris) uſq; ad ueſperã ſuper-
naturaliter reſtitutã ad diametrũ ſolis, i. ut diame-
traliter eſſet ſoli oppoſita: & ſic patet q nõ eſt tur
batus cõſuetus tpum curſus, qa diuina uirtute fa-
ctũ eſt, & q ad ſolẽ ſupernãliter accederet pter tp̃s
debitũ, & q à ſole recedens, in locũ propriũ reſti-
tueret tpe debito. Tertiũ miraculũ eſt, q nãlis ecli-
pſis ſemper incipit ab occidentali parte ſolis, & per
uenit uſq; ad orientalẽ, & hoc iõ qa luna ſm pprũ
motũ, quo mouet ab occidẽte in oriẽtẽ, eſt uelo-
cior ſole in ſuo pprio motu, & iõ luna ab occiden E
te ueniẽs attingit ſolẽ, & pertranſit ipſũ, ad oriẽtẽ
tẽdẽs ſed tũc luna iã pertrãſiuerat ſolẽ, & diſtabat
ab eo quaſi per medietatẽ circuli, in oppoſitione e-
xiſtẽs, vñ oportuit q reuerteret ad oriẽtẽ uerſus
ſolẽ, & attingeret ipſũ primo ex parte orientali, p-
cedens uerſus occidentẽ. Et hoc eſt, qđ dicit, ecly-
pſim ẽt ipſam ex oriẽte uidimus inchoatã, & uſq;
ad ſolarẽ terminũ ueniẽtẽ (qa totum ſolẽ eclipſa-
uit) poſtea regrediẽtẽ. Quartũ miraculũ fuit, q in-
naturali eclipſi ex eadẽ parte incipit ſol prius reap
parere, ex qua parte incępit prius obſcurari, qa. ſ.
luna ſe ſoli ſubiiciens: nãli ſuo motu ſolẽ pertrãſit
uerſus oriẽtẽ, & ita partẽ occidentalẽ ſolis quã pri- A
mo occupat, primo ẽt dereliqt: ſed tũc luna arti-
culoſe ab oriẽte uerſus occidentẽ rediẽs, nõ ptiã
ſiuit ſolẽ, ut eſſet eo oriẽtalior: ſed poſtq̃ peruenit
ad terminũ ſolis, reuerſa eſt uerſus oriẽtẽ, & ita ptẽ
ſolis, quã ultimo occupauit, prima ẽt dereliqt, &
ſic ex parte oriẽtali ĩchoata fuit eclipſis, ſed in par-
te occidẽtali prius incępit claritas apparere, & hoc
eſt qđ dicit, & rurſus uidimus nõ ex eodẽ. i. non ex
eadẽ parte ſolis, & defectũ, & purgationẽ, ſed econ
uerſo ſm̃ diametrũ factã. Quintũ miraculũ addit
Chryſ.* ſuper Matth. dicẽs q trib. horis tunc tene

Ho 89. in Matt. non multũ longe a princ. to. 2.

bræ pmãſerunt, cũ eclipſis ſolis in momẽto pertrã
ſeat. nõ.n. hẽt morã, ut ſciũt illi, q cõſiderauerũt: vñ B
dat intelligi, q luna qeuerit ſub ſole, niſi forte vrli
mus dicere, q tp̃s tenebrarũ cõputat ab inſtãti, quo
ſol incępit obſcurari, vſq; ad inſtãs in quo totaliter
fuit repurgatus: ſed ſicut Origenes* dicit ſup Mat.

Ho. 35. in Mat. ſ. 4. & 5. in ſi. ante fi. ho. c. 3

aduerſus hoc filij ſeculi huius dñt, quõ hoc factũ
tã mirabile nemo græcorũ, aut barbarorũ ſcripſit?
Et dicit, q qdã noie Phlegon in Chronicis ſuis ſcri
pſit hoc in principatu Tiberij Cæſaris factũ: ſed nõ
ſignauit q fuerit in luna plena. Potuit ergo hoc cõ
tingere, qa Aſtrologi ubiq; terrarũ tũc tpis exiſtẽ
tes, nõ ſolicitabant de obſeruanda eclipſi, qa tp̃s nõ D
erat, ſed illam obſcuritatẽ ex aliqua paſſione aeris
accidere putauerũt: ſed in Aegypto, ubi raro nu-
bes apparent pp aeris ſerenitatẽ permot' ẽ Dio. &
ſocij ei*, vt p̃dicta circa illã obſcuritatẽ obſeruarẽt.

Ad iii dcd̃m, q tũc p̃cipue oportebat in Chr̃o
diuinitatẽ p miracula oſtẽdere, qñ in eo maxime
apparebat ĩfirmitas ſm humanã nãm, & iõ i Chr̃i
natiuitate ſtella noua. in cęlo apparuit: unde Maxi
mus dicit in ſermone Natiuitatis, Si pręſepe deſpi-
cis, erige parũper oculos, & nouã in cælo ſtellã, p- D
teſtantẽ mũdo natiuitatẽ Dñicã, contuere. In paſ-
ſione aũt adhuc maior infirmitas circa humanita
tẽ Chr̃i apparuit, & iõ oportuit ut maiora miracu
la oſtenderentur circa principalia mundi lumina
ria, & ſicut Chryſ.* dicit ſuper Matt. hoc eſt ſignũ,

Ho. 89. in Mat. circa prin. to. 2.

qđ petentib. pmittebat dare, dicẽs, Gñatio praua,
& adultera ſignũ q̃rit, & ſignũ nõ dabit ei, niſi ſignũ
Ionæ pphetæ, crucẽ ſignificans, & reſurrectionẽ:
etenim multo mirabilius eſt in eo, qui crucifixus
erat, hoc fieri, quàm ambulante eo ſuper terram.

ARTICVLVS III.

Vtrum conuenienter Chriſtus circa homines miracula fecerit.

E

AD TERTIVM ſic procedit. Vr̃ q incõuenienter Chr̃s circa hoies miracula fecerit. In hoie n. potior ẽ aia q̃ corp*: ſed circa corpora multa miracula Chr̃s fecit, b circa aias uero nulla miracula legit feciſſe, nã neque aliquos incredulos ad fidẽ uirtuoſe cõuertit, ſed admonẽdo, & exteriora miracula oñdẽdo, neq, ẽt aliquos fatuos ſapiẽtes legitur feciſſe. ergo uidetur q non conueniẽter ſit cir-

SV. QV. XLIIII. ART. III.

* Parr. 9.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una concluſio: Conueniẽter Chr̃s circa hoies miracula fecit. Probatur. ea, q̃ ſunt ad finẽ, dẽnt conſonare fini ſed aduentus, miracula, doctrinaq. Chriſti ſunt ad ſalutẽ humanã, ut finẽ. ergo debuerũt ei cõſonare. ergo q̃dam ſalutifera circa hoies conuenerũt miracula ad finẽ uniuerſalis ſalutis: ut nor patet. Io. 3. & omnia clara ſunt.

24

Q.pre.a.4. ¶Hic, ſicut in mille locis, nota, Auctorē nihil ſibi arrogare de ſāctorū doctrina: ſed ſingula quum potuiſſet cōplecti proprio nomine, maluit ſingulis doctoribus tribuere, ut utrumq. deceret, & miracula Chriſti, & humilitatem.

ca homines miracula operatus.
¶2 Præt. Sicut ſupra dictū eſt.* Chrs faciebat miracula uirtute diuina, cuius ꝓpriū eſt ʰ ſubito operari, & pfecte, abſq; adminiculo alicuius: ſed Chrs nō ſp ſubito hoies curauit, quātum ad corpus: dr.n. Mar. 8. ꝙ apprehenſa manu cęci, eduxit eū extra uicū, & expuēs in oculos eius, impoſitis manibus, interrogauit eū ſiqd uideret, & aſpiciēs ait, uideo homines uelut arbores ambulātes. Deinde iterū īpoſuit man' ſup oculos ei', & cępit uidere, & reſtitut' eſt ei uiſus, ita ut clare uideret oia, & ſic patet, ꝙ non ſubito eum curauit: ſed primo quidem impfecte, & per ſputum. ergo uidetur non conuenienter circa homines miracula feciſſet.

¶3 Præt. ʰQuæ ſe inuicē nō cōſequunt, nō oportet ꝙ ſimul tollant: ſed ægritudo corpalis n ſp ex pctō cātur, ut patet p illud, qd' Dñs dicit Io. 9. Neq; hic peccauit, neq; parētes eies, ut cæcus naſceret nō ergo oportuit ut hoībus corporū curatione quærentibus pctā dimitteret, ſicut legit feciſſe circa paralyticū, Matth. 9. pſertim qa ſanatio corpalis cū ſit minus, q̄ remiſſio peccatorum, non vr eſſe ſufficiens argumentum, quòd poſſit peccata dimittere.

¶4 Præt. Miracula Chri facta ſunt ad cōfirmationē
Q. pr. ar. 4 doctrinę ipſius, & teſtimoniū diuinitatis ei', vt ſup. dictū eſt: *ſed nullus dēt īpedire finē opis ſui. ergo vr incōuenienter Chrs qbuſdam miraculosè curatis pcepiſſe, ut nemini dicerent, ut patet Mat. 9. & Mar. 8. pſertim qa qbuſdā aliis mādauit, ut miracula circa ſe facta publicarent: ſicut Mar. 4. legit, ꝙ dixit ei, quē à dęmonib. liberauerat, uade in domū tuā ad tuos, & annūtia eis, quāta tibi Dñs fecerit.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Mar. 7. Bene omnia fecit, & ſurdos fecit audire, & mutos loqui.

RESP. dcdm, ꝙ ea, q̄ ſūt ad finē, dēnt fini ēe ꝓportionata: Chrs āt ad hoc in mūdū uenerat, & docebat, ut hoies ſaluos faceret, ſm illud Io. 3. Nō.n. miſit Deus filiū ſuū in mūdū ut iudicet mūdū, ſed ut
Concl. ſaluet mundus per ipſum, & iō conueniēs fuit, vt Chrs particulariter hoies miraculoſe curādo, oſtēderet eſſe uniuerſalē & ſpūalē hoium ſaluatorē.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ ea, q̄ ſunt ad finē, diſtinguunt ab ipſo fine. Miracula aūt a Chro facta ordinabant ſicut ad finē, ad rōnalis partis ſa utē, q̄ cōſiſtit in ſapientiæ illuſtratione, & hoium iuſtificatione, quorū primū pſupponit ſm: qa, ut dr Sap. 1. In maleuolā aīam nō introibit ſapiētia, nec habitabit in corpe ſubdito pctis. iuſtificare aūt hoies, nō cōueniebat niſi eis volentibus: hoc.n. eſſet, & cōtra rōnē iuſtitiæ, q̄ rectitudinē volūtatis importat, & ēt cōtra rōne humanæ naturæ, q̄ libero arbitrio ad bonū ducēda eſt, nō aūt p coactionē Chrs ergo virtute diuina interius hoies iuſtificauit, nō tñ eis inuitis, nec hoc ad miracula pertinet, ſed ad miraculorum finē. Et ſimiliter ēt virtute diuina ſimplicibus diſcipulis diuinam ſapiētiā infundit: vñ dicit eis Lucæ 21. Ego dabo uobis os, & ſapiētiā, cui non

F poterunt reſiſtere, & cōtradicere oēs aduerſarij ueſtri: qd' qdē quātū ad interiorē illuminationē inter uiſibilia miracula nō numerat: ſed ſolū quantū ad exteriorē actū, inquātū.ſ. uidebāt hoīes eos, q fuerant illiterati, & ſimplices, tā ſapiēter, & cōſtāter loq: vñ dr Actuū 4. videntes iudęi Petri cōſtantiā, & Ioānis. cōperto ꝙ hoīes eſſent ſine literis, & idiotæ, admirabant. Et tñ hmōi ſpūales effect', etſi à miraculis uiſibilib. diſtinguunt, ſunt tñ qdā teſtimonia doctrinæ, & uirtutis Chri, ſm illud Hebr. 2. conteſtante Deo ſignis, & portentis, & uarijs virtutibus, & Spūs ſancti diſtributionibus, ſed tñ circa
G aīas hoium, maxime quātū ad immutandas interiores uires, Chrs aliqua miracula fecit, vñ Hier.* ſup illud Matt. 9. Surgēs ſecutus eſt eū, dicit, Fulgor ipſe, & maieſtas diuinitatis occultæ, q̄ ēt in facie relucebat humana, uidentes ad ſe trahere poterat ex primo aſpectu, & ſuper illud Mat. 21. Eiiciebat oēs uendentes, & ementes, &c. dicit. idem Hier.† Mihi inter oīa, ſigna, q̄ fecit Dñs, hoc ur eſſe mirabilius, ꝙ unus hō, illo tpe cōtemptibilis, potuerit ad unius flagelli uerbera tantā eijcere multitudinē: igneū.n. qddā, atq; ſydereū radiabat ex oculis eius, & diui-
H nitatis maieſtas lucebat in facie eius. Et Orig. dicit ſuper Io. Hoc eſt maius miraculū eo, quo aqua cōuerſa eſt in uinū eo ꝙ illic inaīata ſubſiſtit materia hic uero tot milliū hoium domant ingenia. Et ſup illud Io. 18. Abierunt retrorſum, & ceciderunt in terrā, dicit Aug.† vna vox turbā odijs ferocē, armiſque terribilē ſine telo vllo pcuſſit, repulit, ſtrauit: Deus.n. latebat ī carne. Et ad idē ptinet, qd' dr Luc. 4. ꝙ Ieſus tranſiens per mediū illorū ibat; ubi dicit Chryſ. ꝙ ſtare in medio inſidiātiū, & non apprehendi, diuinitatis eminentiā oſtēdebat. & ꝙ dr Io. 8. Ieſus abſcōdit ſe, & exiuit de tēplo: ubi Aug. dicit,
I Nō abſcōdit ſe in angulo tēpli quaſi timēs, vel poſt murū, aut colūnā diuertēs: ſed diuina ptāte ſe inuiſibilē inſidiantib. conſtituēs, per medium illorū exiuit. Ex qb. oibus patet, ꝙ Chrs qb. uoluit, uirtute diuin' aias hoium immutauit, nō ſolū iuſtificādo, & ſapientiā infundendo, qd' pertinet ad miraculorū finē: ſed ēt exterius alliciendo, uel terrēdo, uel ſtupefaciendo, qd' pertinet ad ipſa miracula.

AD II dicēdū, ꝙ Chrs venerat ſaluare mūdū, non ſolum virtute diuina, ſed per myſterium incarnationis ipſius. Et ideo frequenter in ſanatione infirmorū non ſola ptāte diuina utebatur, curando per modū imperii, ſed ēt aliquid ad humanitatem ip-
K ſius pertinēs apponēdo, unde ſuper illud Luc. 4. Singulis manus imponens, curabat oēs, dicit Cyrillus, quāuis ut Deus potuiſſet oēs uerbo pellere morbos, tāgit tñ oēs, oſtēdens ꝓpriā carnē efficacem ad præſtāda remedia. Et ſuper illud Mar. 8. Expuēs in oculos eius impoſitis manibus, &c. dicit Chry.* Spuit qdē, & manus imponit cæco, uolens oſtendere, ꝙ verbū diuinum operationi adiunctum miracula perficit, manus.n. operationis eſt oſtenſiua, ſputū ſermonis ex ore prolati. Et ſuper illud Io. 9. Fecit lutū ex ſputo, & liniuit lutū ſuper oculos cæci, dicit Aug.† De ſaliua ſua lutū fecit, quia verbum caro

* Sup illud Mat. 9. Cū trāſiret uidit hoiem ſedētē. c. 9

† Super illud Matt. 21. uidētes pri. & ſcribæ mirabilia quæ fecit. to. 9.

* In f. 118. q liber primo in lucē prodit anno Domini 1515. Pariſijs.

* Trac. 11. in Io. poſt med. to. 9.

* Hom. 9. in Mar. circa med. to. 1. med. to. 1.

Trac. 44. in Io. non remote a pri ci. to. 9.

caro factũ eſt. Vel ẽt ad ſignificandum, ꝙ ipſe erat, q ex limo terrę hoiem formauerat, ut Chry. dicit: ẽ ãt circa miracula Chriſti conſiderandum, ꝙ cõiter perfectiſſima opera faciebat: unde ſuper illud Io. 2. Ois hõ primum bonũ uinum ponit dicit Chryſ. *Talia ſunt Chriſti miracula, ut multo his, quę per naturam fiunt, ſpecioſiora, & utiliora fiant, & ſilr in inſtanti infirmis perfectam ſanitatem conferebat: unde ſuper illud Matt. 7. Et ſurrexit, & miniſtrabat illis, dicit Hier. †Sanitas, quę cõfert à Dñõ tota ſimul redit. Specialiter aũt in illo cæco contrarium fuit ꝑꝑ infidelitatem ipſius, ut Chryſ.* dicit. Vel ſicut Beda † dicit quem uno uerbo totũ ſimul curare poterat, paulatim curat, ut magnitudinem humanæ cęcitatis oſtendat, quæ uix, & quaſi per gradus ad lucẽ redeat, & grãm ſuã nobis indicet, per quã ſingula perfectionis incremẽta adiuuat.

Hom. 21. in Io. post medi. illius c. 3.
† Super illud Mat. 8 Cũ ueniſſet Ieſus in domũ Petri. ca. 9.
* Ho. 9. in Mat. innuitur.
† Bed. Ma. 8. l. c. 34. ſecundũ ei⁹ ord. to. 2.
* Q. Pcę. art. 2.

Ad III dcẽm, ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt, *Chriſtus miracula faciebat uirtute diuina: Dei ãt perfecta ſunt opera, ut dr̃ Deut 32. Nõ eſt aũt aliquid perfectum, ſi finem non conſequatur: finis aũt exterioris curationis per Chriſtum factæ, eſt curatio aiæ, & ideo non conueniebat Chriſto, ut alicuius corpus curaret, niſi eius curaret animam: unde ſuper illud Io. 7. Totum hominem ſanũ feci ſabbatho, dicit Aug.* ꝙ curatus eſt, ut ſanus eſſet in corpore, & credidit, ut ſanus eſſet in anima. Specialiter ãt paralytico dr̃, Dimittuntur tibi peccata, qa ut Hier. †dicit ſup Mat. dat̃ ex hoc nobis intelligẽtia ꝑꝑ peccata pleriſq; euenire corꝑum debilitates, & iõ forſitã prius dimittunt̃ peccata, ut cauſis debilitatis ablatis, ſanitas reſtituat̃: uñ & Io. 5. dr̃, iã noli amplius peccare, ne deterius tibi aliqd cõtingat. ubi dicit Chryſ.* Diſcimus ꝙ ex peccatis nata erat ei ægritudo. Quamuis aũt, ut Chryſ. †dicit ſuper Mat. quãto aia eſt potior corpore, tanto pctĩ dimittere maius ſit, q̃ corpus ſanare, quia tñ illud non eſt manifeſtum, facit minus quod eſt manifeſtius, ut demonſtraret maius, & non manifeſtum.

Tract. 30. Io. a med. to. 9.
† Mat. 9. ſuper illud, quid eſt facilius dicere to. 9.
Ho. 37. in Io. to. 3.
† Hom. 30. in Matt. à med. to. 2.

Ad IIII dcẽm, ꝙ ſuꝑ illud Matt. 9. Videte nequis ſciat, dicit Chryſ.* Nõ eſt hoc cõtrariũ qđ hic dr̃ ei, qđ alteri: dicit uñ, & annũtia gloriã Dei: erudit. n. nos prohibere eos, qui uolũt nos ꝑꝑ nos laudare, ſi aũt ad gloriam Dei refertur, non debemus prohibere, ſed magis iniungere, ut hoc fiat.

Hom. 33. in Matt. non mult. lõge à prin. t. 2.

SVP. QV. XLIIII. ART. IIII.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore vna concluſio: conuenienter Chriſtus fecit miracula in creaturis irrõnalibus. Probat̃: miracula Chriſti fuerũt ad monſtrãdã illi⁹ deitatem ꝓ ſalute hoĩum, ſed ad deitatis uirtutem ſpectat ſubiectio oĩum. ergo conueniens fuit, ut in omnibus generibus creaturarum Chriſt⁹ miracula faceret. ergo in irrationalibus. Omnia clara ſunt.

ARTICVLVS IIII.

Vtrũ cõuenienter Chriſtus fecerit miracula circa creaturas irrationales

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ inconuenienter fecerit Chriſtus miracula circa creaturas irrõnales. Bruta. n. animalia ſunt nobiliora plãtis: ſed Chriſtus fecit aliqđ miraculũ circa plãtas, puta cũ ad uerbũ eius eſt ſiccata ficulnea, ut dr̃ Matth. 21. ergo Vr̃ ꝙ etiam circa animalia bruta miracula facere debuiſſet.

¶ 2 Prę. Pęna nõ iuſte infert̃ niſi pro culpa: ſed nõ fuit culpa ficulneæ, quòd in ea Chriſtus fructum nõ inuenit, quando non erat tempus fructuum. ergo uidetur, ꝙ inconuenienter eam ſiccauerit.

¶ 3 Prę. Aqua, & aer ſũt ĩ medio cęli, & terræ: ſed Chrs aliqua miracula fecit ĩ cælo (ſicut s̃. dictũ ẽ) ſilr ẽt in terra, qñ in eius paſſione terra mota eſt. ergo vr̃ ꝙ ẽt in aere, & aqua aliqua miracula facere debuerit, ut mare diuideret̃, ſicut Moyſes, vel ẽt flumẽ, ſicut fecerunt Ioſue, & Helias, & ut fierent in aere tonitrua, ſicut factũ eſt in monte Sinai, qñ lex dabat̃, & ſicut Helias fecit 3. Reg. 13.

Art. 1. & 2. huius q.

¶ 4 Prę. Opera miraculoſa ꝑtinẽt ad opus gubernationis mũdi ꝑ diuinã ꝓuidentiã: hoc ãt opus ꝓſupponit creationẽ incõueniẽs ergo ur̃ ꝙ Chrs ĩ ſuis miraculis uſus eſt creatione, qñ. ſ. multiplicauit panes. nõ ergo conuenientia uidentur fuiſſe eius miracula circa irrationales creaturas.

SED CONTRA eſt, ꝙ Chrs eſt dei ſapientia, de qua dr̃ Sapient. 8. quod diſponit omnia ſuauiter.

RESP. Dcẽm, ꝙ (ſicut ſupra dictũ eſt*) miracula Chrĩ ad hoc ordinabantur, ꝙ uirtus diuinitatis cognoſceret̃ in ipſo ad hominum ſalutem. Pertinet aũt ad uirtutem diuinitatis, ut omnis creatura ſit ei ſubiecta, & iõ in oĩbus creaturarum generibus miracula eũ facere oportuit, & non ſolũ in hominibus, ſed ẽt in irrationalibus creaturis.

Ar. præce.

Concl.

Ad PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ aĩalia bruta ꝓpinque ſe hñt ſm genus ad hominẽ, vñ, & in eodem die cũ hoie facta ſunt. Et qa circa corpa humana multa miracula fecerat, nõ oportebat ꝙ circa corpora brutorũ aĩaliũ aliqua miracula faceret, ꝓſertĩ qa quãtũ ad nãm ſenſibilẽ, & corporalẽ, eadẽ rõ eſt de hoibus, & de aliis aĩalibus, ꝓcipue terreſtribus. Piſces ãt cũ uiuãt in aqua, magis a natura hominũ differũt, vñ, & alio die ſũt facti in qb. miraculũ Chrs fecit in copioſa piſciũ captura, ut legit̃ Luc. 5. & Io. vlt. & ẽt in piſce, quẽ Petrus cæpit, et in eo inuenit ſtaterẽ. Quod ãt porci in mare præcipitati ſunt, non fuit operatio diuini miraculi: ſed operatio dæmonum ex permiſſione diuina.

Ad II dcẽm, ꝙ ſicut Chry. *dicit ſuꝑ Mat. cũ in plãtis, uel brutis aliqd tale Dñs operat̃, non q̃ras qualit̃ iuſte ſiccata eſt ficus, ſi tps nõ erat hoc. n. q̃rere eſt ultimæ demẽtiæ: quia. ſ. in talib. nõ inuenit̃ culpa, & pœna: ſed miraculũ iſpice, & admirare miraculi factorẽ: nec facit creator iiuriã poſſidẽti, ſi creatura ſua ſuo arbitrio utat̃ ad aliorũ ſallutẽ: ſed magis (ut Hil.* dicit ſup Mat.) ĩ hoc bonitatis diuinæ argñi reꝑimus: nã ubi afferre uoluit ꝓcuratæ ꝑ ſe ſalutis exẽplũ, virtutis ſuæ ptãtẽ in humanis corpib. exercuit: vbi uero ĩ cõtumaces formã ſeueritatis ꝯſtituebat, futuri ſpẽm dãnatio arboris idicauit, & ꝓcipue (vt Chry. † dicit ĩ ficulnea, q̃ ẽ humiliſſima, vt miraculũ mai⁹ appareret.

Ho. 68. in Mat. dũ agit de Hiſ. ficulneæ. to. 3.
Ca. 21. in Mat. parũ añ mediũ
Loco ſã dicto in principio huius ſolutionis.

Ad III dcẽm, ꝙ Chrs ẽt in aqua ut in aere fecit miracula, q̃ ſibi cõueniebãt, qñ, ſ. ut legit̃ Mat. 8. imperauit uentis mari, & facta eſt tranquillitas magna. Non ãt conueniebat ei, qui omnia in ſtatum pacis, & tranquillitatis reuocare uenerat, ut uel turbationẽ aeris uel diuiſionẽ aquarũ faceret unde Apoſtolus dicit Hebr. 12. Nõ acceſſiſtis ad

tractabilem, & acceſſibilem ignem, & turbinem, & cal:ginem, & procellam. Circa paſſionem tamẽ diuiſum eſt uelum, ad oſtendendum reſerationẽ myſteriorũ legis. Apta ſunt monuméta, ad oſtendendũ ꝙ per eius mortẽ mortuis uita daref. Terra mota eſt, & petræ ſciſſæ ſunt, ad oſtendendum, ꝙ lapidea, hominũ corda per eius paſſionẽ emollirentur, & quòd totus mundus uirtute paſſionis eius erat in melius commutandus.

D. 968. Ad iii dicẽdum, ꝙ multiplicatio panum nõ eſt facta per modum creationis, ſed per additionem extraneæ materiæ in panes conuerſæ: vñ Aug. ſuper Io. dicit:* unde multiplicat de paucis granis ſegetes, inde in manibus ſuis multiplicauit quinque panes. Manifeſtum eſt autem, quòd per cõuerſionem grana multiplicantur in ſegetes.

Tra. 24. in Io. nõ procul a prin. to. 9.

QVAESTIO XLV.

De transfiguratione Christi, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de transfiguratione Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrũ cõueniens fuerit Chrm trãsfigurari.

¶Secundo, Vtrum claritas transfiguratiõis fuerit claritas glorioſa.

¶Tertio, De teſtibus transfigurationis.

¶Quarto, De teſtimonio paternę uocis.

Articulus I.

Vtrum fuerit conueniens Chriſtum transfigurari.

Ad primvm ſic proceditur. Vr ꝙ non fuerit conueniens Chriſtum transfigurari: non. n. competit uero corpori, ut in diuerſas[b] figuras mutetur, ſed corpori phãtaſtico. Corpus ãt Chriſti non fuit phantaſticum, ſed uerum, ut ſupra habitũ eſt.* ergo uidetur quod transfigurari non debuerit.

¶2 Præter. Figura eſt in quarta ſpecie qualitatis, claritas autẽ eſt in tertia, cum ſit ſenſibilis qualitas.[b] aſſumptio ergo claritatis a Chriſto transfiguratio dici non debet.

¶3 Præt. Corporis glorioſi ſũt quatuor dotes (ut infra dicet) ſ. impaſſibilitas, agilitas, ſubtilitas, & claritas.[b] nõ ergo debuit transfigurari magis ſm̃ aſſumptionem claritatis, quàm ſm̃ aſſumptionem aliarum dotiũ.

Porr. 0 223
Opu. 60. c. 16.

SVP. QVÆ. XLV. ART. I.

Medina p totã qõn.

Titulus ex Euangelio clarus eſt. ¶In corpore unica ẽ concluſio. Conueniẽs fuit Chrm transfigurari. Probat primo. Oportet ſinẽ aliqualiter pcognoſci ad directe procedendũ in uia, præſertĩ difficili, aſpa, & laborioſa, & finẽ iocundũ: ſed uia diſcipulorũ Chriſti per paſſionẽ eſt, & finis gloria eſt ſimilis glorię Chri, ad q̃ peruenit per paſſionem Chri ergo conueniens fuit mõſtrari gloriam Chri, q; eſt ipſum transfigurari. Maior declarat dupliciter. & exemplo ſagittatoris, & uerbo Thomę. Minor autem quo ad Chrm Luce ultimo, quo ad diſcipulos Actuum 4. & ad Philippenſes 3. Et confirmat authoritate Bedæ. Omnia clara ſũt.

Q. 5. ar. 1.

Nõ cõpleat motte graues.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Matth. 17. quòd Ieſus transfiguratus eſt ante tres diſcipulorum ſuorum.

Resp. Dicendum, quod Dominus diſcipulos ſuos prænuntiata ſua paſſione, induxerat eos ad ſuæ paſſionis ſequelam, Oportet autem ad hoc ꝙ aliquis directe procedat in uia, quod finem aliqualiter præcognoſcat, ſicut ſagittator non recte iaciet ſagittam, niſi prius ſignum pro pexerit in ꝙ F iacendum eſt: vnde, & Thomas dixit Io. 14. Domine, neſcimus quo uadis, & quomodo poſſumus uiam ſcire? Et hoc præcipue neceſſariũ eſt, qñ via eſt difficilis, & aſpera, & iter laborioſum, finis uero iocundus, Chriſtus ãt per ſuã paſſionẽ ad hoc peruenit, ut gloriam obtineret non ſolũ animę, quam habuit a principio ſuæ conceptionis, ſed ẽt corporis, ſm̃ illud Luc. ult. Hæc oportuit Chriſtũ pati, & ita intrare in gloriam ſuam: ad quam etiã perducit eos, qui ueſtigia ſuæ paſſionis ſequũtur, ſm̃ illud Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Et ideo[m] cõ- G ueniens fuit, ut diſcipulis ſuis gloriam ſuæ claritatis oſtenderet, quod eſt ipſum transfigurari, cui ſuos configurabit,* ſecundum illud Phi. 3. Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuę: unde Beda dicit ſuper Mat. Pia prouiſione factum eſt, ut contemplatione ſempermanentis gaudii ad breue tempus delibata, fortius aduerſa tolerarent.

Concl. m

Mat. 9. parum a prin. to. 2.

Ad primvm ergo dicẽdm, ꝙ ſicut Hiero.* dicit ſuper Matt. nemo putet Chriſtũ per hoc ꝙ transfiguratus dicitur, priſtinam formam, & faciem perdidiſſe, vel amiſiſſe corporis veritatem, & aſſum- H pſiſſe corpus ſpirituale, uel aereum: ſed quomodo transformatus ſit, Euangeliſta demõſtrat dicẽs, Reſplenduit facies eius ſicut ſol ueſtimenta autẽ eius facta ſunt alba ſicut nix. vbi ſplendor faciei oſtenditur, & candor deſcribitur ueſtium nõ ſubſtantia tollitur, ſed gloria commutatur.

Super illud Matt. 17. transfiguratus eſt ante eos. t. 9.

Ad ii dicendum, ꝙ figura circa extremitatem corporis conſideratur: eſt enim figura, quæ termino, uel terminis comprehenditur. Et ideo omnia illa, quæ circa extremitatem corporis conſiderantur, ad figuram quodammodo pertinere uidenf: I ſicut ſ. color, ita, & claritas corporis nõ trãſparentis, in eius ſuperficie attenditur. Et ideo aſſumptio claritatis transfiguratio dicitur.

Ad iii dicẽdm, ꝙ inter prædictas quatuor dotes ſola claritas eſt qualitas ipſius perſonæ in ſeipſa, aliæ uero tres dotes ſi pcipiunt niſi in aliquo actu, uel motu, ſeu paſſione. Oſtendit igif Chrs in ſeipſo aliqua illarum triũ dotiũ indicia, puta agilitatis, cum ſupra undas maris ambulauit, ſubtilitatis, qñ de clauſo utero uirginis exiuit, impaſſibilitatis qñ de manibus iudæorum, uel præcipitare, uel lapidare eum uolẽtium, illæſus euaſit. Nec K tñ propter illa transfiguratus dr̃, ſ. ſed pp ſolam claritatem, quę pertinet ad aſpectum perſonę ipſius.

Articulus II.

Vtrum claritas Chriſti in trãsfiguratione fuerit claritas glorioſa.

Ad secvndvm ſic proceditr. Vr ꝙ illa claritas ñ fuerit claritas glorioſa. Dicit .n. q̃dã glo. Bedæ ſ. illud Matt. 17. Trãſfiguratus ẽ corã eis, in corpe, inq̃t, mortali, oſtendit, nõ imortalitatẽ, ſed claritatem ſimilẽ futuræ imortalitati: ſed claritas gloriæ eſt claritas im-

SVP. QV. XLV. ART. II.

Porr. 0 224

Palud. 3. d. 16. q. 2.

5. di. 16. q. 2. ar. 2.

Titulus quærit, an illa claritas, quæ apparuit in Chriſto fuerit claritas, q ponitur una ex quatuor dotibus corporis glorioſi, hic eſt enim quærere an fuerit claritas glorioſa. Et quęritur hoc ad differentiam claritatis, quæ alias apparere poſſet.

ut in natiuitate dñi dicitur, q claritas Dei circumfulſit illos, & in reſurrectione dñi, Angeli in claritate candida apparuerunt: conſtat.n. huiuſmodi claritatē non eſſe claritatē corporū glorioſorum, & ppea hic in quæſtionem uertitur, an illa claritas dñi in transfiguratione fuerit ſicut dictæ claritates, an fuerit claritas corporis glorioſi.

¶ In corpore duo facit. Primo ponit concluſio, & probatur, ſecūdo ex illa excluditur opinio Hugonis de ſancto Victore. Concluſio eſt habēs duas partes. Claritas illa fuit claritas gloriæ, quantum ad eſſentiā, & non quantum ad modum eſſendi. Probatur primum: Claritas gloriæ deriuatur ab anima in corpus: claritas Chriſti deriuata eſt a deitate, & aīa in corpus. ergo. Maior eſt Augu. ad Dioſcorum. Minor eſt Damaſ. quoad deitatē: quo ad animam uero probatur: quia nō eſt adempta Chro ptās deriuandi gloriā aīæ ad corpus ex diſpenſatione, ne redundaret. ſecunda pars probatur ex differētia inter claritatis modos eſſendi diuerſos. ſ. uel per modum quantitatis permanentis, uel per modum paſſionis tranſeuntis. nā primo modo eſt claritas gloriæ: ēt quo ad modū eſſendi: non ſecūdo, quod manifeſtat ex alia differentia, quia corpora glorioſa sūt affecta claritate, ita ut naturaliter fulgeant: hoc aūt miraculoſe. Et declarat modus eſſendi, ſicut lumen in aere. Declarat miraculum, ſicut ambulare ſuper aquas, & auctoritate Dion. confirmatur.

¶ Deinde excluditur opinio Hugonis de ſancto Vict. qui ī hoc ſecundo differt quo ad uerba, quia dotis nomine uſus eſt, quaſi quid ſignificare ut: ſed forte quo ad rem idē ſentit, ſ. q aſſumpſit dotem, ſm eſſentiā, non ſm modū eſſendi, id eſt, non per modū dotis. Omnia clara ſunt in litera.

Sup. 18. in Luc. ſm ſe nem Bed. ah me. t. a

Sup. illud Matth. 17. transfiguratus eſt ah eos. t. 9.

†Hom. 57 in Matth. cir. princ. to. 5.

Concl. m

D. 349. Epiſto. 56. ad me. t. 2. D. 350.

mortalitatis.[b] nō ergo illa claritas quam Chriſtus diſcipulis oſtendit fuit[b] claritas gloriæ.

¶ 2 Præt. Sup illud Luc. 9 non guſtabunt mortē, niſi uideant regnū Dei, dicit gloſ.* Bedæ, i. glorificationē corporis in imaginata repræſentatione futuræ beatitudinis: ſed[b] imago alicuius rei, nō ē ipſa res. ergo claritas illa nō fuit claritas beatitudinis.

¶ 3 Præt. Claritas gloriæ nō eſt niſi i[n] corpore humano: ſed claritas illa transfigurationis apparuit nō ſolū in corpore Chriſti: ſed ēt in ueſtimentis eius. & in nube lucida, quæ diſcipulos obūbrauit. ergo vi, q illa claritas non fuerit claritas gloriæ.

SED CONTRA eſt, q ſup illud Matth. 17. Trāsfiguratus eſt ante eos dicit Hieron.* Qualis futurus eſt tpe iudicii, talis apoſtolis apparuit. & ſuper illud Matth. 16. Donec uideant filiū hominis uenientē in regno ſuo, dicit Chryſoſt. † Volens monſtrare quid eſt illa gloria, i qua poſtea uenturus eſt, eis in præſenti uita reuelauit, ſicut poſſibile erat eos diſcere, ut neq; in Domini morte iam doleant.

RESP. dicēdum, q claritas illa, quā Chriſtus in transfiguratione aſſumpſit, fuit claritas gloriæ quantū ad eſſentiā, non tñ quātum ad modū eſſendi*: claritas.n. corporis glorioſi deriuatur ab aīæ claritate, ſicut Augu.* dicit in Epiſ. ad Dioſcorū: & ſimiliter claritas corporis Chriſti in trāsfiguratione deriuata eſt, & à diuinitate ipſius (ut Dam. dicit) & a gloria aīæ eius. Quòd enim a principio conceptionis Chriſti, gloria aīæ non redundaret ad corpus, ex quadam diſpēſatione diuina factū eſt, ut in

A corpore paſſibili niæ redemptionis expleret myſteria, ſicut ſupra dictū eſt.* Non tñ per hoc adempta eſt Chro poteſtas deriuandi gloriā aīæ ad corpus. Et hoc quidē fecit, quantū ad gloriæ claritatē in trāsfiguratione. Aliter tñ q in corpore glorificato: nā ad cor

B pus glorificatū redūdat claritas ab anima, ſicut qualitas quædam permanens, corpus afficiens: unde fulgere corporaliter, nō eſt miraculoſum in corpore glorioſo: ſed ad corpus Chriſti in transfiguratione deriuata eſt claritas à diuinitate, & aīa eius, non per modū qualitatis immanētis, & afficientis ipſum corpus, ſed magis per modū paſſionis trāſeuntis, ſicut cum aer illuminatur a Sole: unde ille fulgor tūc ī corpore Chri

C ſti apparens, miraculoſus fuit, ſicut, & hoc ipſum, q ambulauit ſuper undas maris: unde Dion. dicit in Epiſtola 4. ad Caium, Sup hominē operabatur Chriſtus ea, quæ ſunt hominis, & hoc monſtrat Virgo ſupernaturaliter concipiens, & aqua inſtabilis, materialium, & terrenorum pedū ſuſtinens grauitatem: unde non eſt dicendum (ſicut Hugo de ſanct. Vict. dixit) q Chriſtus aſſumpſit

D quatuor dotes: claritatis in trāſfiguratione: agilitatis ambulādo ſuper mare: ſubtilitatis, egrediendo de clauſo utero Virginis, & impaſſibilitatis in cœna, qñ dedit corpus ſuū ad edēdū, ſine hoc q diuideret: quia dos nominat quandā qualitatē immanentē corpori glorioſo: ſed miraculoſe habuit ea, q ptinent ad dotes. Et eſt ſimile quantū ad animā de uiſione, qua Paulus uidit deū ī raptu, ut in ſecunda parte dictum eſt. *

AD PRIMVM ergo dicēdum, q ex illo uerbo non oſtēdit, q claritas

¶ Ad hoc dī, q quia diſpenſatio eſt licita exceptio quædam a regula generali (ut patet in rōne iuris Eccleſiæ) & regulariter anima beata glorificat corpus ... A. ... per hoc ... Chriſti fuit beata ... regulariter ipſius corpus glorioſum ... redundantia aīæ beatæ ad corpus, ... ſed quia Chriſti ſolum pati, & ſimilitudinē carnis peccati nobiſcū cōuerſari, ſuſpendit actualem redundātiam gloriæ in corpus ab aīa ſua. Et hoc eſt diſpenſaſſe in generali regula ſecundū ſe. Et quia diſpenſatiua ſuſpēſione actualis redūdantiæ, factum eſt, ut corpus remaneret paſſibile, ut potē non dotatū actualiter ad hoc ab aīæ gloria, & ut nomina nihil minus ptātē in ſe haberet, q ſi redundando actualiter cōicaret corpori ſuo gloriā, nihilominus ex hoc animæ adempta eſt, niſi actualiter redūdantia ad tempus, ex quo cōſtat non minui ipſius aīæ eandem ſe ptātem, ppea in litera dī, q non eſt per diſpēſationem adempta Chriſto poteſtas deriuandi gloriā animæ ad corpus. Et quia de facto apparuit gloria in corpore Chriſti, monſtrata ad hoc, ut Apoſtoli uiderēt ... modicum futuræ gloriæ poſt reſurrectionē, conſequens eſt, ut gloria illa nō alia fuerit, q illa, quæ eſt ipſius Chri propria, quam conſtat ab anima deriuari: alioquin non oſtendiſſet illis gloriā ſuam, ſed aliam, cū tñ Ioannes, qui uidit, dicat, uidimus gloriam eius. Quocirca quis poſita poteſtate deriuandi, dubiū non eſt quin deriuatio ſecuta fuerit, ideo ſufficit Auctori ptātē deriuandi declaraſſe, pro manifeſto relinquens q actualiter deriuata eſt.

Q. 14 ar. 1. ad 1.

Incipit hęc tp. Q. x. tis quidē circa me. illius.

D. 486. & 987. 2. 2. q. 175. art. 3. ad 2.

¶ Circa rationem literæ dubiū occurrit: tum quia inualida uī, ex hoc, q non eſt adempta Chriſto poteſtas deriuandi gloriam animæ ad corpus, inferēdo, ergo gloria illa deriuata eſt ab aīa: a poſſe namque ad eſſe non ualet argumentum: tum quia ſi gloria illa deriuata eſt ab aīa in corpus, ergo non eſt miraculoſa, ſed naturalis, cum pro illo tempore redundātia prius prohibita naturalē curſum ſuum fecit. Et ſic totum oppoſitum uī, ſcilicet q non eſſe claram Chriſti corpus, erat miraculoſum, quia miraculoſe ſuſpendebatur redundantia animæ ad corpus: fulgere autem erat naturale, quia ſibi derelictum, fulgebat.

¶ Et licet claritas illa relata ad aīam Chriſti fuerit nō miraculoſa, ſed naturalis (ut obiicitur rēdo dī, quia beata erat aīa Chri) relata tñ ad corpus Chri miraculoſa erat, quia corpus illud ēt tunc erat paſſibile: qd.n. corpus paſſibile fulgeat ſicut ſol, miraculoſum eſt. Verū ſi deriuata totaliter fuiſſet gloria ab aīa Chriſti ī corpus, nō fuiſſet gloria miraculoſa, ſed naturalis: reddidiſſet ſiquidē corpus totaliter glorioſum, ſicut mō eſt poſt reſurrectionē, ſed qm non niſi per modū cuiuſdā paſſionis claritas illa à naturali quidē fonte aīæ beatæ, in corpus deſcendit, iō corpus nō reddidit glorioſum ſimpliciter, & iō miraculoſum fuit, ut

corpus non glorioſum fulgeret. Concede ergo, quod utrunque miraculoſum fuit, ſ. & corp. Chriſti nõ fulgere, & ſic fulgere in transfiguratione. Sed primũ ſpectat ad primum, & quaſi uniuerſale, antiquũq; miraculum in incarnatione factũ, quo ſuſpenſa eſt redundantia gloriæ ab anima i corpus Chriſti, ut hrét corpus paſſibile, pro nra ſalute moriendo, &c. Secundum autem ſpectat ad ſpãle miraculum quo nunc actualiter corpori paſſibili, &c. ꝑ ſtitum eſt, ut fulgeret, & iõne huius in litera dr, quod fuit fulgor Chriſti miraculoſus. Et per hæc patet ſolutio obiectorum. Lib. 32. c. 5. in fine.

¶ In rõne ad tertiũ, Auctor ad myſticã tranſit rationem, relinquens, ꝑ manifeſto nihil officere claritati glorioſæ corpis Chri, ſi tanta eſt quod etiã ſplendidas ueſtes efficiat, & nubes lucidas reddat, ꝑ radiorum ſuorum emiſſioné. Hæc. n. non ad ipſam ſpectãt claritatem, ſed ad ipſius effectus, in hoc. n. magnitudo lucis corporis Chriſti oſtẽditur, & graduata illius participatio, dum ueſtes propinquiores ſplendent: nubes autem remotior, lucida fit. Cap. 3. in Mat. inter medium, & ſi. to. 3.

SVP. QV. XLV. ART. III.

Titulus clarus eſt. Perr. 0 244

¶ In corpore unica concluſio. Conuenienter inducti ſũt teſtes transfigurationis. Probat. Ad gloriã æternã, per Chrm adducũtur hoĩes ꝑcedentes ipſum, & ſequentes, ergo conuenienter hoĩes duo ex præcedentibus, & tres ex ſequentib. inducti ſunt transfigurationis teſtes. Añs licet ſit clarũ, manifeſtaĩ tñ ex myſterio turbarũ clamantium, &c. Conſequentia aũt quo ad transfigurationẽ n. probatur trãſfiguratio nihil aliud fuit, quàm quædam demonſtratio gloriæ inuitatiua ad ipſam. Quo ad numerum teſtium probat, quia in ore duorum, uel triũ. Ex lib. 3. d mirabilib. ſacræ ſcripturę c. 13 colligitur. inter opa Aug to. 5.

Chriſti nõ fuerit claritas gloriç, ſed quod nõ fuit claritas corpis glorioſi, qa corpus Chri nondũ erat immortale. ſicut. n. diſpẽſatiue factũ eſt, ut i Chriſto gloria aiç nõ redũdaret ad corpus, ita fieri potuit diſpenſatiue, ut redundaret quantũ ad dotẽ claritatis, & nõ quantũ ad dotẽ impaſſibilitatis.

Ad II dcdm, quod illa claritas dr imaginaria fuiſſe, non quin eſſet uera claritas gloriç: ſed quia erat quædam imago repræſentans illam gloriç perfectionem, ſecundum quã corpus erit glorioſum. G

Ad III dcdm, quod ſicut claritas quæ erat in corpore Chri, repræſentabat futurã claritatẽ corporis eius, ita claritas teſtamentorum eius deſignat futurã claritatẽ ſanctorũ, quæ ſuperabitur à claritate Chriſti, ſicut cãdor niuis ſuperatur a ſplẽdore ſolis: vñ Greg.* dicit 32. Moraliũ, quod ueſtimenta Chriſti facta ſunt ſplendẽtia, qa H in ſuperneç claritatis culmine ſancti oẽs, ei luce iuſtitiæ fulgentes adhærebunt: ueſtium enim noie iuſtos, quos ſibi adiunget ſignificat, ſm illud Iſa. 49. His oib. uelut ornamento ueſtieris. Nubes autẽ lucida ſignificat Spũſſancti gloriam, uel uirtutẽ paternã (ut Orig. dicit*) per quã ſancti in futura gloria protegentur: quãuis etiã conuenieñter ſignificare poſſit claritatẽ mundi innouati, q̃ erit ſctõrũ tabernaculũ: vñ Petro diſponẽte tabernacula facere, nubes lucida diſcipulos obũbrauit. I

ARTICVLVS III.

Vtrum teſtes transfigurationis conuenienter fuerint inducti.

AD TERTIVM ſic ꝑcedit. Vr quod non cõuenieñter inducti fuerint teſtes transfigurationis. Vnuſquiſq;. n. maxime põt ꝑhibere teſtimonium de notis: ſed qua is eſſet futura gloria tẽpore trãsfigurationis Chriſti nulli homini per experimẽtũ erat adhuc notũ, ſed ſolis angelis. K ergo teſtes transfigurationis magis debuerunt eſſe angeli, q̃ homines.

¶ 2 Prçt. Teſtes ueritatis nõ decet aliqua fictio, ſed ueritas: Moyſes aũt, & Helias nõ ibi uere affuerunt, ſed imaginarie: dicit. n. quædam glo.* ſuper illud Luc. 9. Erãt autẽ Moyſes, & Helias, &c. Sciẽdum eſt, inquit, non corpora, uel animas Moyſi, & Heliæ ibi apparuiſſe: ſed in ſubiecta creatura illa corpora fuiſſe formata. Põt etiã credi angelico miniſterio hoc factũ eſſe, ut Angeli eorum perſonas aſſumerent. non ergo uidetur quòd fuerint cõuenieñtes teſtes.

¶ 3 Præt. Act. 10. dr quod Chro oẽs prophetæ teſtimoniũ perhibent. ergo nõ ſoli Moyſes, & Helias debuerũt adeſſe tãquã teſtes, ſed etiã oẽs prophetæ.

¶ 4 Præt. Gloria Chriſti oibus Chriſti fidelibus repromittit, quos per ſuã transfigurationẽ ad illius gloriæ deſiderium accendere uoluit. non ergo ſolos Petrũ, & Iacobũ, & Ioannẽ in teſtimoniũ ſuç trãsfigurationis aſſumere debuit, ſed oẽs diſcipulos.

In cõtrariũ eſt, euãgelicæ ſcripturç auctoritas.

Resp. Dicendum, quod Chrs transfigurari uoluit, ut gloriã ſuã hominibus oſtenderet, & ad eam deſiderandã hominẽs prouocaret, ſicut ſupra dictũ eſt.* Ad gloriã aũtẽ æternç beatitudinis adducuntur hoies per Chrm, nõ ſolum, qui poſt eũ fuerũt, Art. 1. hui. q. eſt. ſed etiam, qui eũ ꝑceſſerunt: unde eo ad paſſionẽ properante, ta turbç, quæ ſequebant, q̃ quæ prçcedebant, ei clamabãt Hoſanna, ut dr Matt. 21. quaſi ſalutẽ ab eo petẽtes, & iõ conueniens fuit, ut de Concl. ꝑcedẽtibus ipſum teſtes adeſſent, ſ. Moyſes, & Helias, & de ſequentibus ipſum, ſcilicet Petrus, & Iacobus, & Ioannes, ut in ore duorum,* uel trium Alias, & teſtium ſtaret hoc uerbum.

Ad primum ergo dicendũ, quod Chrs per ſuam transfigurationẽ manifeſtauit diſcipulis corporis gloriã, q̃ ad ſolos hoies ꝑtinet. Et iõ conuenienter nõ angeli, ſed hoiẽs ad hoc pro teſtibus inducunt.

Ad II dicendum, quod glo. illa dicitur eſſe ſumpta ex libro, qui intitulatur de Mirabilibus ſacræ Scripturç qui nõ eſt liber autẽticus, ſed falſo aſcribit D. Aug. & iõ illi gloſſæ non eſt ſtandũ: dicit. n. expreſſe Hiero.* ſup Matth. Conſiderandũ eſt, quod Scribis, & Phariſæis de cælo ſigna poſcẽtib. dare noluit: hic uero ut Apoſtolorum augeat fidẽ, dat ſignum de cælo: Helia inde deſcẽdente, quo cõſcẽderat, & Moyſe ab inferis reſurgente: qd non eſt ſic intelligendũ, quaſi aia Moyſi ſuum corpus reſumpſerit: ſed quod aĩa eius apparuit ꝑ aliqd corpus aſſumptũ, ſicut Angeli apparẽt. Helias aũt apparuit in ꝑprio corpore, nõ qdẽ de cęlo empyreo allato, ſed d aliquo eminẽti loco, i qd fuerat i curru igneo rapt. Sup illud Mat. 17: Et apparuit il lis Moiſes & Helias, to. 9.

Ad III dicendũ, quod (ſicut Chryſoſt. dicit ſuper Homi. 57. in Mat ſuper illud, apparuerunt Moyſes, & Helias, to. 2. Matt.) Moyſes, & Helias in mediũ adducunt propter multas rões. Prima eſt hæc: quia enim turbæ dicẽbant eum eſſe Heliã, uel Hieremiã, aut unum ex Prophetis, capita Prophetarũ ſecũ ducit, ut ſaltẽ hinc appareat dña ſeruorum, & dni Secũda rõ eſt, quia Moyſes legẽ dedit, Helias pro gloria dñi ęmulator fuit: uñ per hoc quod ſimul cum Chro apparent, excluditur calumnia Iudæorũ accuſantium Chriſtũ tãquã tranſgreſſorẽ legis, & blaſphemũ, Dei ſibi gloriã uſurpãtẽ. Tertia ratio eſt, ut oñdat ſe hre poteſtatẽ mortis, & uitæ, & eſſe iudicẽ mortuorũ, & uiuorũ, per hoc quod Moyſem iam mortuũ & Heliam adhuc uiuẽtẽ, ſecũ ducit. Quarta ratio

eſt,

eſt, quia ſicut Lucas dicit, Loquebant cũ eo de exceſſu, quẽ completurus erat in Hieruſalẽ. i. de paſſione, & morte ſua. & iõ vt ſuper hoc diſcipulorũ aios confirmaret, inducit eos in mediũ, qui ſe morti expoſuerunt pro Deo. Nã Moyſes cũ periculo mortis ſe obtulit Pharaoni: Helias uero regi Achab. quinta rõ eſt, quia uolebat diſcipuli ſui æmularentur Moyſi manſuetudinẽ, & zelũ Heliç. Sextam rationẽ addit Hilar.* vt oſtenderet. ſ. ſe per legem quam dedit Moyſes, & per Prophetas, inter quos fuit Helias præcipuus, eſſe prædicatum.

Cap. 17. in Mat. non remote a princ.

Ad IIII dcd̃m, ꝙ alta myſteria non ſunt oĩbus exponenda immediate: ſed per maiores ſuo tpe ad alios debent deuenire. & iõ, ut Chryſo. † dicit, aſſumpſit tres tamquã potiores. Nã Petrus excellẽs fuit in dilectione, quã habuit ad Chr̃m, & iterũ in poteſtate ſibi cõmiſſa. Ioã vero in priuilegio amoris, quo a Chr̃o diligebat̃ ꝑꝑ ſuã uirginitatẽ, & iterũ ꝑꝑ prærogatiuam euangelicæ* doctrinæ: Iacobus aũt ꝑꝑ prærogatiuã martyrij, & tñ hos noluit hoc, quod viderant, alijs annunciare ante reſurrectionem; ne (ut Hiero.* dicit) & incredibile eſſet pro rei magnitudine, & poſt tantã gloriã, ſequẽs crux ſcandalũ faceret, uel ẽt totaliter impediretur a populo, & ut cum eſſent Spiritusſancto repleti, tunc geſtorum ſpiritualium teſtes eſſent.

Homi. 57. in Mat. nõ procul a prin. to. 2.

Sup. illud Mat. 17. Nemini dixeritis uiſionem, to. 9.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuenienter auditum fuerit teſtimonium paternæ uocis in transfiguratione.

AD QVARTVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ inconuenienter auditũ fuerit teſtimoniũ paternæ uocis dicẽtis, Hic eſt filius meus dilectus: qa, ut dr̃ Iob. 33. ſemel loquit̃ Deus, & ſecundũ idipſum non repetit: ſed in baptiſmo hoc ipſum paterna uox fuerat proteſtata. non ergo fuit cõueniẽs, ꝙ hoc iterũ proteſtaretur in transfiguratione.

¶ 2 Pręt. In baptiſmo ſimul cũ uoce paterna affuit Spũs ſanctus in ſpecie colũbæ, qđ in transfiguratione factũ non fuit. Non ergo conueniens videtur fuiſſe Patris proteſtatio.

¶ 3 Præt. Chr̃us docere incępit poſt baptiſmũ, & tñ in baptiſmo uox patris ad eũ audiendũ hoĩes nõ induxerat. ergo nec ĩ trãsfiguratione ĩducere debuit.

¶ 4 Præt. Non debent aliquibus dici ea, q̃ ferre nõ poſſunt, ſm illud Ioan. 16. Adhuc habeo uobis multa dicere, quæ non poteſtis portare modo: ſed diſcipuli uocem patris ferre non poterant: dr̃. n. Mat. 17. ꝙ audientes diſcipuli ceciderunt in faciẽ ſuã, & timuerunt valde. ergo non debuit uox paterna ad eos fieri.

¶ IN CONTRARIVM eſt, auctoritas Euang. ſcrip.

RESP. Dcd̃m, ꝙ adoptio filiorum Dei eſt per quandã conformitatẽ imaginis ad filium Dei naturalẽ. Quod quidem fit dupliciter. primo quidẽ, fit per gratiam uiæ, quæ eſt conformitas imperfecta. Secundo, per gloriã patriæ, quæ erit conformitas ꝑfecta. ſm illud 1. Ioan. 3. Nunc filij Dei ſumus; & nondum apparuit quid erimus: ſcimus qm̃ cũ apparuerit, ſimiles ei erimus, qm̃ uidebimus eum ſicuti eſt. Quia igitur gratiam ꝑ baptiſmũ conſequimur, in transfiguratione aũt præmonſtrata eſt claritas futuræ gloriæ, iõ tam in baptiſmo, q̃ in transfiguratione conueniens fuit manifeſtari naturalem Chriſti filiationem teſtimonio patris, quia ſolus eſt perfecte conſcius illius perfectæ generationis ſimul cum filio, & Spiritusſancto.

Concl.

Ad PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ illud uerbum referendum eſt ad ęternã Dei locutionẽ, qua Deus pr̃ uerbũ unicũ protulit ſibi coæternũ. Et tñ põt dici ꝙ licet idem corporali uoce Deus protulerit, non tñ ꝑꝑ idem, ſed ad oſtendendum diuerſum modum, quod homines participare poſſunt ſimilitudinem filiationis æternæ.

Ad II dcd̃m, ꝙ ſicut in baptiſmo ubi declaratum fuit myſterium primæ regenerationis, oſtenſa eſt operatio totius Trinitatis per hoc, ꝙ fuit ibi filius incarnatus, apparuit Spũſſanctus in ſpecie colũbæ, & Pater fuit ibi declaratus in uoce, ita ẽt in transfiguratione, quæ eſt ſacr̃m ſecundę regenerationis, tota Trinitas apparuit, Pater in uoce, Filius in hoĩe, Spiritusſanctus in nũbe clara: quia ſicut in baptiſmo dat innocentiã, quæ ꝑ ſimplicitatẽ columbæ deſignatur, ita in reſurrectione dabit electis ſuis claritatẽm gloriæ, & refrigerium ab omni malo, quæ deſignantur in nube lucida.

Ad III dcd̃m, ꝙ Chr̃s uenerat gratiã actualiter dare: gloriã uero promittere uerbo. Et iõ conuenienter in transfiguratione inducuntur hoĩes, ut ipſum audiant, non autem in baptiſmo.

Ad IIII dcd̃m, ꝙ conueniens fuit diſcipulos uoce paterna terreri, & proſterni, ut oſtenderetur ꝙ excellentia illius gloriæ, quæ tunc demonſtrabatur, excedit oẽm ſenſum, & facultatem mortaliũ, ſm illud Exo. 33. Non uidebit me hõ, & uiuet. Et hoc eſt qđ Hier.* dicit ſuper Mat. ꝙ humana fragilitas conſpectũ maioris gloriæ ferre non ſuſtinet. Ab hac aũt fragilitate ſanant̃ hoĩes per Chriſtum, eos in gloriam adducendo, quod ſignificat̃, per hoc ꝙ dixit eis, Surgite, nolite timere.

Sup. illud Mat. 17. audientes diſcipuli ceciderunt in facies, to. 9.

SVP. QVÆ. XLV. ART. IIII.

IN corpore voica cõcluſio. Conuenienter teſtimoniũ n̄ alis Chriſti filiationis paterna voce auditũ eſt in transfiguratione, ſicut & in baptiſmo. Probat̃: Adoptio filiorũ Dei per conformitatẽ imaginis diuinę ad n̄alem filiũ, & hoc vel ſm gratiam, uel gloriã. ergo conueniẽs fuit teſtimoniũ naturalis filiationis Chriſti &c. Añs quo ad primã partẽ relinquitẽ clarũ, & patet ad Rom. 8. Quos prædeſtinauit conformes fieri imaginis Filij ſui. Quo ad ſecundã, & tertiã, manifeſtat̃ auctoritate Ioannis Euangeliſtæ. Conſequentia probat̃, quia in baptiſmo dat̃ gratia, in transfiguratione gloria monſtrata eſt. Et manifeſtat̃ ſimul conuenientia teſtimonij ex perſona Patris, quia ſolus nouit. Oſa clara ſũt iuxta ſubiectam mãm.

Port. 245 in cat. enth. Matth. 17. lib. 2. & Mar. 9. lib. 3

QVÆSTIO XLVI.

De Paſſione Chriſti in duodecim articulos diuiſa.

CONSEQVENTER cõſiderãdũ ẽ de his, q̃ ꝑtinẽt ad exitũ Chr̃i de mũdo. Et primo, de paſſione ei⁹: ſecũdo, de morte: tertio, de ſepultura: quarto, de deſcenſu ad inferos.

¶ Circa paſſionem occurrit triplex conſideratio. Prima, de ipſa paſſione. Secunda de cauſa efficiente paſſionis. Tertia, de fructu paſſionis.

Quinta pars principalis.

COnſequẽter. &c. ¶ Hic incipit tractatus quintus, de exitu Chriſti ex hoc mundo.

SVP. QV. XLVI. ART. I.

TItulus ut ſonat ſumatur: quoniam in corpore articuli diſtinguitur. ¶ In corpore diſtinctio una ponitur cũ tribus

tribus cõcluſionibus. Diſtinctio eſt de neceſſario duplicite: ſ. uel ſimpliciter, uel extrinſeco, & hoc, coactionis, uel ſuppoſitionis: & hoc, uel ſine quo non, uel non ita bene. Vbi uides, q membra principalia diſtinct. oniſ ſũt tria ſ. neceſſarium ſm ſe, vel coactiõis, uel ſuppoſitionis. Si tñ ultimũ membrũ ſubdiuidaſ, erunt quatuor numerãdo duos modos neceſſarii ex ſuppoſitione, ſ. vel quia ſine ipſo non põt g. ueniri ad finẽ, ut nauigatio eſt neceſſaria ad perueniendũ in inſulã, uel ſine quo non ita bene, ut equitare eſt neceſſariũ ad eũdũ ex Bononia Romã, ad quã minus bene pedes poſſet quis ire. In litera oẽs iſti modi tanguntur diſtinguendo: ſed concluſiones ponendo tria iſta principalia membra conſiderantur: qa, ut patebit, ſequẽtib. articulis reſeruatur diſcuſſio ſubdiſtinctorũ modorũ, ad præſentẽ applicata materiã. Ponunt ergo in litera iuxta tria principalia diſtinctionis mẽbra prædicta, tres concluſiones. Prima eſt: Chrm pati non fuit neceſſariũ abſolute. Probaturq; ſtatim: qa tam ex parte Dei q ex parte hoĩs poſſibile fuit aliter ſe habere. Secunda concluſio eſt: Chrm pati, non fuit neceſſariũ neceſſitate coactionis. Probaſ: quia Deus, qui definiuit Chrm pati, non põt cogi: & ipſe Chrus, q paſſus eſt uoluntarie paſſus eſt: oblatus eſt .n. qa voluit. Tertia concluſio eſt: Chrm pati, fuit neceſſariũ neceſſitate ſuppoſitionis. Probaſ, & ex parte noſtri, ut habeamus uitã æternã Ioannis 3. & ex parte Chri, ut intraret in gloriã ſuã Lucæ ultimo: & ex parte Dei, ut impleretur definitio eius, Lucæ uigeſimoſecundo, & ultimo. Oia ſunt clara.

Circa primum quæruntur duodecim.

¶Primo. Vtrum neceſſe fuerit Chriſtum pati pro liberatione hominum.

¶Secundo, vtrum fuerit alius modus poſſibilis liberationis humanæ.

¶Tertio, vtrum ille modus fuerit conuenientior.

¶Quarto, vtrũ fuerit cõueniẽs quòd in cruce pateretur.

¶Quinto, De generalitate paſſionis eius.

¶Sexto, vtrũ dolor, quẽ in paſſione ſuſtinuit, fuerit maxim⁹.

¶Septimo, vtrum tota anima eius pateretur.

¶Octauo, Vtrũ paſſio eius impediuerit gaudiũ fruitionis.

¶Nono, De tẽpore paſſionis.

¶Decimo, De loco.

¶Vndecimo, Vtrum conueniẽs fuerit, ipſum cum latronibus crucifigi.

¶Duodecimo, vtrũ paſſio ipſi⁹ Chri ſit diuinitati attribuẽda.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit neceſſarium Chriſtum pati pro liberatione humani generis.

Per. a. 138 3. di. 20. a. 3. q. 3. & a. 4. q. 1. & Op. 3. c. 7.

AD PRIMVM ſic procedit. Vř q non fuerit neceſſariũ Chrm pati pro humani generis liberatione. Humanũ. n. genus liberari nõ poterat niſi a Deo, ſm illud Iſa. 45. Numqd non ego Dñs, & non eſt ultra Deus abſq; me: Deus iuſtus, & ſaluãs non eſt pter me: in Deo ãt nõ cadit aliqua[a] neceſſitas, qa hoc repugnaret oipotentiæ ipſius. ergo non fuit neceſſarium Chriſtum pati.

¶2 Præ.[b] Neceſſariũ uoluntario opponit: ſed Chrs propria uoluntate eſt paſſus: dř. n. Iſa. 53. Oblatus eſt, qa ipſe uoluit. nõ ergo neceſſariũ fuit eum pati.

K ¶3 Præt. Sicut in Pſ. 24. dř, Vniuerſæ uiæ Dñi miſericordia, & ueritas:[b] ſed nõ vř neceſſariũ, q pateref ex parte miſericordię diuinæ, q ſicut gratis dona tribuit, ita vř q gratis debita relaxet abſq; ſatiſfactione: neq; ẽt ex parte diuinę iuſtitię, ſm quã hõ æternã dãnationẽ meruerat. ergo vř nõ fuiſſe neceſſariũ, q Chrs pro liberatione hoĩm pateref.

Ca. 4. non remo. a prin.

¶4 Præt. Angelica natura ex[c] excellentior, q humana, ut patet per Dio.[*] 4 ca. de di. no. ſed pro reparatione angelicæ naturæ, quæ peccauerat, Chriſtus non eſt paſſus. ergo ut q nec etiam fuerit neceſſarium, eum pati pro ſalute humani generis.

SED CONTRA eſt, q dř Io. 3. Sicut Moyſes exaltauit ſerpentẽ in deſerto, ſic oportet exaltari Filiũ hoĩs, ut oĩs, q credit in eũ, non pereat, ſed habeat uitã æternã: quod quidẽ de exaltatione in cruce intelligitur. ergo vř q Chriſtum oportuerit pati

RESP. Dcẽdm, q (ſicut Philo. docet in 5. Meta.[*]) neceſſarium multipliciter dř. Vno quidem mõ, quod ſm ſui naturam impoſſibile eſt aliter ſe habere, &[m] ſic manifeſtum eſt, q non fuit neceſſa- Li. 4. te. 6. tom. 3. Concluſio.

G rium Chriſtum pati, neque ex parte Dei, neque ex parte hoĩs.[o] Alio mõ, dř aliquid neceſſarium ex aliquo exteriori: quod quidem ſi ſit cauſa efficiẽs uel mouens, facit neceſſitatem coactionis, utpote, cum aliquis non põt ire pp uiolentiam detinẽtis ipſum. Si uero illud exterius, quod neceſſitatẽ inducit, ſit finis[*], dicetur aliquid neceſſarium ex ſuppoſitione finis, qñ. ſ. finis aliquis, aut nullo mõ põt eſſe, aut non poteſt eſſe conuenienter, niſi tali fine præſuppoſito.[p] non ergo fuit neceſſarium concl. q Chriſtum pati neceſſitate coactionis. neq; ex parte Dei, qui Chrm definiuit pati, neq; etiã ex parte

H te ipſius Chriſti, qui uoluntarie paſſus eſt. Fuit ãt neceſſariũ neceſſitate finis, qui quidem põt tripliciter intelligi.[*] Primo quidem, ex parte noſtra, qui per eius paſſionem liberati ſumus, ſm illud Ioan. 3. Oportet exaltari filium hoĩs, ut oĩs, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat uitam æternam. Secundo, ex parte ipſius Chriſti, qui per humilitatẽ paſſionis meruit gloriam exaltationis. Et ad hoc pertinet quod dř Lucæ ult. Nonne oportuit Chriſtũ pati, & ſic intrare in gloriam ſuam? Tertio, ex parte Dei, cuius definitionem circa paſſionẽ Chriſti prænuntiatam in Scripturis & præfiguratam in obſeruãtia ueteris teſti, oportebat impleri. & hoc

I eſt quod dř Luc. 22. Filius hominis, ſm q definitũ eſt, uadit. Et Luc. ulti. Hæc ſunt uerba quę locutus ſum ad uos, cum adhuc eſſem uobiſcum, qm neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, & prophetis, & pſalmis de me:[*] quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere a mortuis. Alias, & quoniam ſcriptum eſt, quoniã oportebat &c.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, q ratio illa procedit de neceſſitate coactionis ex parte Dei.

AD II dcẽdm q ratio illa procedit de neceſſitate coactionis ex parte hominis Chriſti.

AD III dcẽdm q hoĩem liberari per paſſionẽ Chriſti, conueniens fuit, & miſericordiæ, & iuſtitiæ eius. Iuſtitiæ quidem, quia per paſſionẽ ſuam Chrs ſatiſfecit pro peccato humani generis, & ita hõ per iuſtitiã Chri liberatus eſt: miſericordiæ uero, quia cum hõ per ſe ſatiſfacere non poſſet pro peccato totius humanę naturæ (ut ſupra habitum eſt[*]) Deus ei ſatiſfactorem dedit filium ſuũ, ſm illud Rom. 3. Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, p redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quẽ propoſuit Deus propitiatorẽ per fidem in ſanguine ipſius. & hoc fuit abundantioris miſericordię, q ſi peccata abſq; ſatiſfactione dimiſiſſet. Vñ dicitur Q. 1. ar. 2.

Eph. 2. Deus qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, cum eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Chriſto.

D. 151. Ad IIII dicendum, q peccatum angeli[d] nõ fuit remediabile ſicut peccatũ hois, vt ex ſupradictis in 1. parte patet.[e] P. p. q. 64. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerit poſſibilis alius modus liberationis humanæ, quàm per paſſionem Chriſti.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr q non fuerit poſſibilis alius modus liberationis humanæ, q̃ p paſſionẽ Chriſti. Dicit n. dñs Io. 12. Niſi granum frumenti cadens in terrã, mortuũ fuerit, ipſum ſolũ manet: ſi aũt mortuũ fuerit, multũ fructũ affert. vbi dicit Aug.[f] q ſeipſum granum dicebat.[h] ergo mortẽ paſſus eſſet aliter fructũ noſtræ liberationis nõ feciſſet.

B ¶2 Præt. Matt 26. dñs dicit ad Patrem, Pater mi, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illũ, fiat uoluntas tua: loquitur aũt ibi d calice paſſiõis. ergo paſſio Chri prẽteriri[h] non po erat vñ, & Hil.[e] dicit, ideo calix trãſire ñ p niſi illũ bibat, qa reparari niſi ex ei[e] paſiõe ñ poſſum[r].

C ¶3 Præt. Iuſtitia Dei[h] exigebat, ut hõ à peccato liberaret, Chro per paſſionẽ ſatisfaciente: ſed Chriſtus ſuam iuſtitiam nõ põt præterire: dr. n. 2. ad Tim. 2. Si non credimus, ille fidelis permanet, negare ſeipſum nõ põt ſeipſum aũt negaret, ſi iuſtitiã ſuã negaret, cũ ipſe ſit iuſtitia. ergo vr q non fuerit poſſibile alio modo hominem liberari, quàm per paſſionem Chriſti.

¶4 Præt.[h] Fidei nõ põt ſubeſſe falsũ: ſꝫ antiq pr̃es crediderũt Chr̃m paſſurũ. ergo vr, q ñ potuerit eſſe, qn Chr̃us pateret.

SED CONTRA ẽ, q Aug.[a] dicit 13. de Trin. Modũ, quo nos p mediatorem Dei, & hoium, hoiem Chr̃m Ieſum, Deus liberare dignat, aſſerimus bonum, & diuinæ congruũ dignitati: verũ ẽt oſtẽdamus nõ aliũ modũ poſſibilẽ Deo defuiſſe cui[a] ptãti cũcta æqualiter ſubiacẽt.

RESP. Dcdm, q aliquid põt dici poſſibile, vel impoſſibile dupliciter uno mõ, ſimpliciter, & abſolute; alio mõ ex ſuppoſitione.[m] Simpliciter igit & abſolute loquẽdo poſſibile fuit Deo alio mõ hoiem liberare, q̃ per paſſionem Chriſti,[a] quia nõ eſt impoſſibile apud Deum oẽ verbũ, vt dr Luc. 1. Sed[p] ex aliqua ſuppoſitione facta, fuit impoſſibile[q]: quia. n. impoſſibile eſt Dei pſciẽtiã falli, & ei[s] uoluntatẽ, ſeu diſpoſitionẽ caſſari, ſuppoſita pręſciẽtia, & pordinatiõe Dei d paſſiõe Chri, nõ erat ſimul poſſibile Chr̃um nõ pati, uel hoiem alio mõ, q̃ per eius paſſionem liberari: & eſt eadẽ ratio de oibus his, quę sũt pſcita, & pordinata à Deo, vt in Prima parte habitũ eſt[a].

AD PRIMVM ergo dcdm, q dñs ibi loquitur, ſuppoſita pręſcientia, & pręordinatione Dei ſm quam erat ordinatũ, ut fructus humanæ ſalutis nõ ſequeretur, niſi Chriſto patiente. & ſilr intelligendum eſt, qđ ſecũdo obiicitur, Si non põt hic calix tranſire niſi bibam illum. ſ. pp hoc, q tu ita diſpoſuiſti. unde ſubdit, Fiat uoluntas tua.

D AD III dicendum, q hæc ẽt iuſtitia dependet ex uoluntate diuina, ab humano gñre ſatiſfactionem exigente pro peccato. nam ſi uoluiſſet abſq; omni ſatiſfactione hoiem à peccato liberare, contra iuſtitiam non feciſſet: ille. n. iudex nõ poteſt ſalua iuſtitia culpa ſine pœna dimittere, qui habet punire culpã in aliũ cõmiſſam, puta, uel ĩ aliũ hoiem, uel in totam rẽpublicã, ſiue in ſupiorẽ principẽ, ſed Deus non hẽt aliquẽ ſuperiorẽ, ſꝫ ipſe ẽ ſupremũ, & cõe bonũ totius uniuerſi. & ideo ſi dimittat pctm̃, qđ hẽt rõnẽ culpę, ex eo q contra ipſum cõmittit, nulli facit iniuriã: ſicut quicũq; hõ remittit offensã i ſe cõmiſſã abſq; ſatisfactione, miſericorditer, & ñ iniuſte agit. & iõ

E Dauid miam pẽ ẽs dicebat, tibi ſoli peccaui, quaſi dicat potes ſine iniuſtitia mihi dimittere.

AD IIII dcdm, q fides humana, & ẽt ſcripturę diuinę qbus fides inſtruit, innituntur pręſcientiæ, & præordinationi diuinæ. & iõ eadẽ rõ eſt de neceſſitate, q̃ puenit ex ſuppoſitiõe eorũ, & d neceſſitate, q̃ puenit ex pſciẽtia, & uolũtate diuina.

Perr. o.

SVPER QV. XLV. ART. II.

247 3. d. 20. a. 4 q. 1. Et op. 1. c. 17.

S. bo. 3. ſ. d. 20. q. 1. a. 3
Scot. 3. ſ. d. 20. q. 1.
Ricca. 3. ſ. a. 20. q. 2.
Duran. 3. ſ. d. 11. q. 2.
Mairo. 3. ſ. d. 29. q. 2.
Medina. a. 2.

Titulus ſtatim affert ſecum qõnẽ: quia uꝫ præpoſitus ordo. oam prius erat quærẽdũ, ſi erat alius modus poſſibilis, poſtea quærenda erat neceſſitas alterius eorum. Poſt neceſſitatem ſi quidem cõcloſam noius modi, quid ad artem de ei ex modis poſſibili bat?

Trac. 15. in Ioan. circa med. to. 2.

¶ Ad hoc dr, q licet poſſibile abſolute ſit cõius ac prius neceſſario, & ppea q̃rẽda prius eſſet poſſibilitas, q neceſſitas abſolutea poſſibile illi, ut medium ad finẽ, non eſt prius neceſſario ed ad finem communiter ſumptu, hoc eſt comprehendente neceſſariũ ad finẽ, tam ſine quo non, q̃ pp melius, ſed eſt poſterius eo, utpote ſpẽs illius. oam oẽ mediũ poſſibile ad finẽ, aut eſt ſine quo nõ, aut pp melius: boni. n. aliquid in oia ad finem afferre oportet medium oẽ poſſibile. Quo circa poſtquam Auctor concluſit, neceſſariã eſſe Chriſti paſſionem ad ſalutẽ humanam, merito nũc inquirit, an fuerit ſic neceſſaria, q ſine illa non potuerit haberi libertas humana à peccato: hoc eſt quærere, an fuerit poſſibilis alius modus liberationis humanę. Nã ſi non fuerit poſſibilis alius modus, paſſio Chriſti fuit ad liberationem humanam neceſſaria, ſicut nauigatio ad tranſeundũ in inſulam: quia aliter non põt tranſiri. Et ſi fuit poſſibilis liberationis modus, paſſio Chri nõ fuit neceſſaria ad liberandũ genus humanum, ſicut nauigatio ad inſulam: quia per illũ aliũ modũ potuit noſtra liberatio fieri. Vbi uidere clare põt, q ordo rectiſſimus articulorum ſeruatus eſt, ut primo quæſitum ſit, an paſſio Chriſti fuerit ad ſalutem oĩam neceſſaria, ſecundo, qũo neceſſaria an. ſ. ſine qua non potuiſſet haberi libertas humana. Et qm in hoc articulo concluditur q paſſio Chriſti non eſt ſic neceſſaria (qm potuit alio mõ humanum genus liberari, iõ cõſequenter in tertio articulo quæretur an paſſio Chri fuerit cõuenientius mediũ ad libertatem humanã, quã aliquis alius modus poſſibilis.

Cap. 31. in Mat. non multũ remote à fi.

Li. 13. c. 16 circa prin. tom. 3.

Cancel. ſ.

D. 490.

¶ In corpore articuli eſt una diſtinctio bimembris cum duabus cõcluſionibus, iuxta duo membra. Diſtinctio eſt: Poſſibile, vel impoſſibile dupliciter, uel abſolute, vel ex ſuppoſitione. Prima cõcluſio eſt. Alio mõ q̃ per paſſionem Chri hoiem liberari fuit poſſibile ſimpliciter. Probatur: quia non eſt impoſſibile apud Deum oẽ uerbum. Secunda concluſio eſt. Alio mõ, quã per paſſionem Chri, hoiem liberari, fuit impoſſibile ſuppoſita præſcientia & definitione Dei facta. Probat, quia impoſſibile eſt definitionem, & præſcientiã Dei falli.

P. p. q. 14. ar. 13.

SVPER QV. XLV. ART. III.

S. bon. 3. ſ. d. 2 q. ar. 1.
Scot. 3. ſ. d. 20. q. 1.
Ricca. 3. ſ. 20. q. 2.
Duran. 3. ſ. d. 11. q. 1.
Mairo. 3. ſ. d. 17. q. 2.
Medina. ar. 3.

Titulus monſtrat enacuatam iam eſſe diſtinctionẽ factã in primo articulo de neceſſario. Nam illorum modorum ibi in diſcuſſorum (ſ. neceſſarium ſine quo nullo modo põt haberi finis, & ſine quo non ita conuenienter) primum in ſecundo articulo diſcuſſum eſt, patuit in illo reliquũ autẽ in præſenti articulo diſcutitur. Cõparatur ſiquidẽ in hoc titulo paſſio Chriſti ad quodcumq; aliud medium poſſibile p libertate humana, ſ. in conuenientia. an. ſ. ipſa

Cancel. m.

ipſa paſſio Chri ſit cõ uenientius mediũ, q̃ alia. Ex quo.n. concluſũ fuit, q non eſt mediũ neceſſarium ſine quo non oportebat diſcutere, an ſit mediũ neceſſariũ pp melr⁹, nõ nunc ſit. Et ſcito, q quemadmodũ articulus ſecũdus motus eſt ſimpliciter, & abſolute de medio alio poſſibili ad talẽ finẽ, & nõ pſuppoſita defi nitione Dei de medio hoc, ſ. paſſionis Chri: & ppea tãſum eſt cum diſtinctione, ita hic quoque inter media ad talem finẽ poſſibilia ſimpliciter, & abſolute, quær, qd eorum ſit conuenientius. Et eſt quaſi quære rões, quare tale mediũ ſ. paſſio X pi, ſit potius prælectum ad talem finem (.ſ. liberationis humanæ) quã quodcunq; aliud medium Deo poſſibile. Dixi ãt, quaſi, quia hic non diſcurrit diuinæ uoluntatis rõ, ſed rõ, ſeu proportio, & conuenientia maior medij ad finem.

¶ In corpore unica concluſio. Modus liberationis humanæ per paſſionẽ Chri eſt conuenientior, q̃ p ſolam Dei uoluntatem. Probat. Tanto mod⁹ aliq̃ eſt cõuenientior q̃to p ipſũ plura concurrunt expedientia ad finem illũ: ſed per modum iſtum mul a concurrunt, q nõ concurrerẽt, ſi p ſolam Dei uoluntat in liberaremur. ergo. Probatur minor ex quinq; claris in litera.

Ex l. 2. tex. 18. tom. 2.

Li. 13. c. 10 paulo poſt prin. to. 3.

Vbi nota q alij modi liberationis humanę, aut eſſent p creaturã aliquam, aut p ſolam Dei uoluntatem. Et ſiquidem p aliquam creaturam mediam liberaremur, clare, & euidenter conſtat, q remotius fuiſſet mediũ ab efficacia pducendi ad finem, q̃ paſſio Chri, quæ eſt paſſio ſuppoſiti diuini efficaciſſimi ad oĩa, & quia hoc erat p ſe euidens, derelictũ eſt ab Auctore. Si uero eſſet p ſolam Dei uoluntatem, expediret͂ quidem fuiſſet, utpote ſola uoluntate Dei cõcurrente, ſed nõ ſuauis, atq; bonis fult⁹ fuiſſet mod⁹ liberandi hoiem, ut patet ex tot bonis

ARTICVLVS III.

Vtrum fuerit aliquis modus conuenientior ad liberationem humani generis, quàm per paſſionem Chriſti.

AD TERTIVM ſic pcedit. Vr, q alius modus, conuenientior fuiſſet liberationis humanæ, q̃ per paſſionem Chriſti. Natura.n. in ſua opatione imitat opus diuinũ, vtpote à Deo mota, & regulata: ſ͂ natura nõ facit p duo, qd p unum pot facere. cum ergo Deus potuerit hoiem liberare ſola ppria voluntate, non vr cõueniés fuiſſe q ad liberationem humani generis Chriſti paſſio adderetur.

¶ 2 Præt. Ea, q̃ fiũt p nãm, cõuenienti⁹ fiũt q̃ ea, q̃ fiũt p violentiã: qa violentia eſt q̃dam excisio, ſeu caſus ab eo, qd eſt ſcd̃m nãm, vt dr in lib. 3. de cœlo: ſed paſſio Chri mortẽ uiolẽtã induxit. ergo conuenientius fuiſſet, vt Chriſtus naturali morte moriendo, hominem liberaret, quàm quòd pateretur.

¶ 3 Præt. Conuenientiſſimum vr, q ille, q violenter, & iniuſtę detinet aliqd, p ſupioris potẽtiã ſpoliet. vñ Iſa 52. dr Gratis venũdati eſtis, & ſine argẽto redimemini: ſed diabolus nullũ ius in hoie hẽbat, quẽ p fraudẽ deceperat, & p q̃dã violẽtiã ſeruituti ſubiectũ detinebat. ergo vr cõuenientiſſimũ fuiſſe, q Chriſt⁹ diabolũ per ſolam potentiam ſpoliaret abſque ſua paſſione.

SED CONTRA eſt, q Aug. dicit 13. de Trin. Sanãdæ niẽ miſeriæ cõuenientior modus alius nõ fuit, q̃ per Chri paſſionem.

RESP. Dcd̃m, q quãto aliquis modus cõuenientior eſt ad aſſequẽdũ finẽ, q̃to p ipſũ plura cõcurrũt, q̃ ſunt expedientia fini. Per hoc aũt, q hõ per Chriſti paſſionẽ eſt liberatus, multa cõcurrerũt ad ſalutẽ hois ptinẽtia pter liberationẽ a peccato. Primo.n. per hoc hõ cognoſcit q̃tũ Deus hoiem diligat, & per hoc puocat ad eũ diligẽdũ, in quo perfectio humanæ ſalutis cõſiſtit. vñ Apoſt. dicit Rom. 5. Cõmẽdat ſuã charitatẽ deus in nobis, qm cũ inimici eſſemus, Chrs pro nobis mortuus eſt. Secũdo, quia per hoc dedit nobis exẽplũ obedientię, humilitatis, F cõſtãtiæ, iuſtitiæ, & cęterarũ virtutũ in paſſione Chri oñſarũ, q̃ ſunt neceſſariç ad humanã ſalutẽ. Vñ dr 1. Petri 2. Chrs paſſus eſt pro nobis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt ſequamini veſtigia eius. Tertio, quia Chrs p paſſionem ſuã non ſolũ hoiem a peccato liberauit, ſed ẽt grãm iuſtificãtẽ, & gloriã beatitudinis ei promeruit, vt infra dicetur. Quarto, qa p hoc eſt hoi G inducta maior neceſſitas, ſe immunem a peccato conſeruãdi, q ſe ſanguine Chri redemptum cogitat a peccato, ſm illud 1. Cor. 6. Empti.n. eſtis pretio magno: glorificate, & portate Deũ in corpore veſtro. Quinto, qa hoc ad maiorẽ dignitatẽ hois ceſſit, vt ſicut hõ vict⁹ fuerat, et deceptus a diabolo, ita ẽt hõ eſſet, qui diabolum uinceret, & ſicut hõ mortem meruit, ita hõ H moriendo, mortẽ ſuperaret. vñ dr 1. ad Cor. 15. Deo grãs, qui dedit nobis victoriam per Ieſũ Chriſtum. & iõ conuenientius fuit, quòd per paſſionem Chriſti liberaremur, quàm per ſolã Dei voluntatem.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q natura etiam vt aliquid faciat, plura ad vnum aſſumit, ſicut duos oculos ad videndum, & I idem patet in alijs.

AD II dicendum, quòd ſicut Chryſ. dicit, Chrs non ſui mortem, quam non habebat, cũ ſit vita: ſed hoium mortẽ uenerat conſumpturus. Vnde nõ ppria morte corpus depoſuit, ſed ab hoibus illatã ſuſtinuit: ſed etſi ægrotauiſſet corpus eius, & in conſpectu oium ſolueret, incõueniẽs erat eũ, qui ſanaret aliorũ languores, hẽre propriũ cor- K pus affectum lãguoribus: ſed, & ſi abſq; morte corp⁹ alicubi ſeorſum depoſuiſſet, ac deinde ſe offerret, nõ crederetur ei de reſurrectione diſſerẽti. Qũo.n. pateret Chri in morte uictoria niſi coram omnibus eã patiẽs, per incorruptionem corporis, probaſſet extinctam.

AD III dcd̃m, q licet diabolus iniuſte inuaſerit hominem, tamen homo propter peccatũ, iuſte erat ſub ſeruitute diaboli derelictus a deo. & ideo conue

in lra poſitis. Et ppea Auctor cõparauit modum paſſionis Chri ad modũ ex ſola Dei uoluntate, tanquam præferentem aliqd difficultatis.

¶ Circa rões redditas in lra maioris conuenientiæ ad liberandũ genus humanum per Chri paſſionem, aduerte, q ad duo capita primaria uniuerſæ reduci vñr, uel ad ſuauitatem diſpõnis, uel ad humanam dignitatem. Nam duci nos io ſalutem ex cõmendata Dei charitate, & exemplo Chri, & merito, & pretioſitate, & hm̃õi, ad ſuauem ſpe ctat diſpõnem nrę cõſequendæ ſaluti: q autẽ hõ ſeipſũ ſaluet, redimat, p ſe pugnet, uincat, uincat, ſatiſfaciat, triumphet, regnet, iudicet, & hm̃õi ad noſtram ſpectat dignitatem, ut facile patet dilatando. D. 48.

¶ In rñſione ad ſcd̃m circa illud Chryſ. ſed & ſi abſq; morte corpus alicubi depoſuiſſet: aduerte, q ſi, ut ſonat, ſumit, non vr intelligibile, qm ſine morte corpus non deponit: nam ſi occulta recta ſenſibus nris, nõ ppea eſſet depoſitum ſed occultatum. Et ppea non de morte ut eſt ſeparatio animæ a corpore, ſed de morte, ut eſt reſolutio corporis terminata ad ſeparationem animæ a corpore intelligo: qm de hm̃õi morte proloquut⁹ eſt, dicens inconuenientẽs fuiſſe, ſi ægrotauiſſet corpus eius, & in conſpectu omnium ſolueret, quaſi diceret, q tã ſi nulli reſolutione obijſſet, quam ſi miraculoſe ex diuina ptãte abſque præuia diſſolutione, ſubito ſeparaſſet animam a corpore, alicubi deponens ipſum, inconueniens fuiſſet. Conclũ

SVP. QV. XLVI. ART. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 55. Medina. ar. 1.

TItulus clarus. ¶ In corpore una concluſio: Conuenientiſſimũ fuit, Chriſtũ pati mortem crucis. Probat in lra rõibus ſeptem: quibus poteſt addi octaua, q ideo mortem crucis elegit vt uſque ad ultimum quatuor

quatuor ſenſuũ (ſ. vt æſus, audit⁹, olfact⁹, & guſtus, ac linguæ) officio uti libere poſſet, & ad cumulũ paſſionis uidẽdo, audiẽdo, odorando: guſtãdoq; contraria ignominioſa, &c. & ad cõſumanda myſteria, q verbis in cruce dictis explicuit, & commendando Matrem, & Latronem exaudiendo &c.

Li.13.ex c. 13. & 19. ſi mul. 10.2. Per.o

277

3.d.20.ar. 4.q.2.ad 1. Et 4.cons. c.15.ad 17 & 18. Et 2. quo.q.1.a. 2. Et op.3. c.236.

¶ n rñſione ad tertiũ memento q maledictus a Deo quilibet ẽ cui mali aliqd a Deo ĩfert: qa.n. ipſe dixit & facta ſunt. ſicut benedicere alicui Deũ, eſt benefacere illi, ita Deũ maledicere alicui eſt illi malũ facere. Et qa De⁹ pp ſcelus populi ſui percuſſit Chriſtum, multa mala pœnę, & ſpãliter malum pœnę ignominioſiſſimę crucis intulit illi. iõ maledixit Chriſto dum illi malũ fecit: & pp̃a Chriſtum ſicut oĩs patiens in cruce, maledictus a Deo dicitur.

Li.3.orth. fid. ca.20.

Chr̃o ſatisſaciẽte pro ipſo per ſuã paſſionẽ. Fuit ẽt hoc cõueniẽs ad uincẽdã ſuperbiam diaboli, qui eſt deſertor iuſtitiæ, & amator potẽtiæ, ut Chr̃s diabolũ uinceret, & hoiem liberaret, non per ſolam potentiam deitatis, ſed ẽt per iuſtitiam, & humilitatẽ paſſionis ut Aug.* dicit 13. de Trinitate.

Articvlvs. V.

Vtrũ Chriſtus pati debuerit in cruce

AD QVARTVM ſic proceditũ. Vr q Chr̃s nõ debuerit pati in cruce. Veritas.n. debet^b rñdere figurę: ſed in figura Chr̃i præceſſerũt oĩa ſacrificia ueteris Teſti, in quibus aĩalia gladio necabantur, & poſtmodũ igni cremabant. ergo vr̃ q Chr̃s non debuerit pati in cruce, ſed magis gladio, uel igne.

¶ 2 Prę. Tam.* dicit, q Chr̃s nõ debuerit aſſumere h deteſtabiles paſſiones: ſed mors crucis vr̃ fuiſſe maxime deteſtabilis, & ignominioſa. vñ dr̃ Sapiẽtię 2. Morte turpiſſima condemnemus eum. ergo videtur, q Chriſtus non debuerit pati mortem crucis.

¶ 3 Præ. De Chr̃o dr̃, Benedictus, qui uenit in nomine Dñi, ut patet Matth. 21.^h ſed mors crucis erat mors maledictionis, ſm illud Deut. 21. Maledictus eſt a Deo, qui pendet in ligno Ergo videtur quòd non fuerit conueniens Chriſtum crucifigi.

Sed contra eſt, q dr̃ Phil. 2. Factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.

Li.83.q.q. 25. in prĩ. tom.4

Resp. Dcd̃m, q ^m conuenientiſſimũ fuit Chr̃m pati mortẽ crucis.^n Primo quidẽ, pp exemplũ virtutis: Dicit.n. Aug.* in li. 83. q. ſapiẽtia Dei hoiem ad exemplum, quo recte uiueremus, ſuſcepit. Pertinet aũt ad uitã rectã, ea, quæ non ſunt metuenda, nõ metuere. Sunt aũt hoies, qui q̃uis mortẽ ipſam non timeant, genus tamen mortis horreſcũt. Vt ergo nullum genus mortis recte uiuenti hoĩ metuedũ eſſet, illius hoĩs cruce oſtendẽdũ fuit: nihil.n. erat inter oĩa genera mortis, illo gñre execrabilius, & formidabilius. Secundo, qa hoc genus mortis maxime conueniens erat ſatisfactioni pro peccato primi parentis, quod fuit ex eo q cõtra mandatũ Dei, pomum ligni vetiti ſumpſit. & iõ conueniens fuit, q Chr̃s ad ſatisfaciendũ pro illo peccato ſeipſum pateretur ligno affigi, quaſi reſtituens quod Adam ſuſtulerat, ſm illud Pſ 64. Quæ non rapui, tunc exoluebam. Vñ Aug. dicit in quodam ſermone de paſſione, Contempſit. Adã præceptum accipiens ex arbore pomum: ſed quicquid Adã perdidit, Chriſtus in cruce inuenit. Tertia ratio eſt quia ut (Chryſo.* dicit in ſermone de paſſione) in excelſo ligno, & non ſub tecto paſſus eſt, ut etiam ipſius aeris natura mundetur, ſed

In ho. de cruce & latrone quæ icipit Hodierna die non remote a princ. to.3.

A & ipſa terra ſimile beneficiũ ſentiebat, decurrentis de latere ſanguinis ſtillatione mundata. Et ſuper illud Io. 3. oportet exaltari filium hoĩs, dicit, Exaltari audiens, ſuſpenſionem intelligas in altum, ut ſanctificauerat aerem, qui ſanctificauerat terram ambulando in ea. Quarta ratio eſt, quia per hoc q in alto moritur, aſcenſum nobis parat in cælum, ut Chryſoſt. dicit. Et inde eſt, q ipſe dicit. Ioan. 12. Ego, ſi exaltatus fuero a terra, oĩa traham ad meipſum. Quinta ratio eſt, quia hoc competit uniuerſali ſaluationi totius mundi.* Vnde Greg. Nicen. dicit, q figura crucis a medio conta-

Alias, che ſta.

B ctu in quatuor extrema partita, ſignificat uirtutẽ, & prouidentiam eius qui in ea pependit, vbique diffuſam. Chryſ. ẽt dicit, q in cruce expanſis manibus moritur, ut altera manu veterem populum, altera, eos, qui ex gentibus ſunt, trahat. Sexta ratio eſt, quia per hoc genus mortis, diuerſæ uirtutes, deſignantur. Vnde Aug.* dicit in lib. de gratia veteris, & noui Teſtamenti, Non fruſtra tale genus mortis elegit, ut latitudinis, & altitudinis, & longitudinis, & profunditatis, de quibus Apoſtolus loquitur. magiſter exiſteret. Nam latitudo eſt in

In Epiſto. 10. ca. 26. a me. to. 2

C eo ligno, quod tranſuerſum de ſuper figitur hoc ad bona opera pertinet, quia ibi extenduntur manus. Longitudo in eo, quod in ipſo ligno vſq; ad terrã conſpicuũ eſt: ibi enim quodam ſtratur, i.* perſiſtitur, & perſeueratur, quod longanimitati tribuit. Altitudo eſt in ea ligni parte quæ ab illa, q̃ tranſuerſum figitur, ſurſum verſus relinquit, hoc eſt ad caput crucifixi, quia bene ſperantium ſuperna expectatio eſt. Iam uero illud ex ligno, quod fixum occultatur, vnde totũ illud exurgit, profunditatẽ ſignificat gratuita gr̃æ. Et ſicut Aug.* ſuper Ioan. dicit, Lignũ, in quo fixa erant membra patientis, ẽt cathedra fuit magiſtri docẽtis. Septima

Tract. 119. in Io. parũ a prin. t. 9.

D ratio eſt, quia hoc genus mortis plurimis figuris re pondet, ut enim Aug. dicit in ſermone de paſſione, de diluuio aquarum, humanum genus arca lignea liberauit: de Aegypto Dei populo recedente, Moyſes mare uirga diuiſit, & Pharaonem proſtrauit, & populum Dei redemit: idem Moyſes lignum in aquam miſit, & amaram aquam in dulcedinem cõmutauit ex lignea uirga de ſpirituali petra, ſalutaris unda proſeri. Et ut Amalec vinceretur, circa virgam Moyſes expanſis manibus extenditur, & lex Dei, arcæ Teſtamenti creditur ligneę, ut his omnibus ad lignum crucis, quaſi per quoſdam gradus ueniatur.

E Ad primvm ergo dicendum, q altare holocauſtorũ, in quo ſacrificia aĩalium offerebãtur erat factum de lignis, ut hr̃ Exo. 26. & quantum ad hoc, veritas reſpondet figuræ: non aũt oportet q quantum ad omnia, quia iam non eſſet ſimilitudo, ſed vt Dam*. dicit in 3. lib. Specialiter tamen, ut Chryſoſtom. dicit non caput ei amputatur, vt Ioanni, neque ſectus eſt, ut Iſaiſas, ut corpus integrum, & indiuiſibile morti ſeruet, & non fiat occaſio uolentibus Eccleſiam diuidere. Loco autem materialis ignis, fuit in holocauſto Chriſti, ignis charitatis.

Li. 3. orth. fid. ca. 26. non longe a fin.

AD

Ad II dicendum, quod Chrs deteſtabiles paſſiones aſſumere renuit, q̃ pertinebāt ad defectū ſciæ, uel grãæ, aut ẽt uirtutis. Non ãt illas, quæ pertinent ad iniuriā ab exteriori illatam: quinimmo, ut dr Hebr. 12. ſuſtinuit crucem, confuſione contempta.

Li. 14. c. 3. & 4. 10. 9. Ad III dicendum, quod (ſicut Aug.* dicit 14. contra Fauſtū) pctm̃ maledictū eſt, & p pñs mors, & mortalitas ex pctō proueniēs. Caro aūt Chri mortalis fuit ſimilitudinē habēs carnis peccati, & pp hoc Moyſes eā nominat maledictū: ſicut & Apoſtolus nominat eā pctm̃, dicens 2. ad Cor. 5. Eum, q nō nouerat pctm̃, pro nobis pctm̃ fecit, ſ. pp pœnam peccati. Nec iō maior inuidia eſt, quia dixit, Maledictus eſt à Deo: niſi. n. Deus peccatum odiſſet, non ad eam ſuſcipiendam, atq; tollendam filium ſuum mitteret. Confitere ergo maledictum ſuſcepiſſe pro G nobis, quem confiteris mortuum eſſe pro nobis. unde ad Galat. 3. dr, Chriſtus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Chriſtus omnes paſſiones ſuſtinuerit.

Inf. q. 48. ar. 2.

Ad QVINTVM ſic pcedit. Vr quod Chrs oẽs paſſiones ſuſtinuerit. Dicit. n. Hila.* 10. de Trini. Vnigenitus Dei peragendū mortis ſuæ ſacrm̃, cōſumaſſe ſe oẽ humanarū[h] genus paſſionū teſtat, cū inclinato capi- H te emiſit ſpūm. Vr ergo quod oẽs paſſiões humanas ſuſtinuerit.

¶ 2 Præ. Iſa. 52. dr, Ecce itelliget ſeru* me*, & exaltabit, & eleuab.t, & ſublimis erit ualde, ſicut obſtupuerūt ſup eū multi ſic inglori* erit inter viros aſpectus ei*, & forma ei* iter filios hoim: ſed Chrs eſt exaltat* ſm hoc, quod habuit oẽm gratiam, & oẽm ſciam, p quo ſup eū multi admirantes obſtupuerūt. ergo vr quod inglorius fuerit,[h] ſuſti I nēdo oẽm paſſionẽ humanā.

¶ 3 Præ. Paſſio Chri ordinata ẽ ad liberationẽ hois a peccato, ut ſupra dictū eſt: ſed Chrs venit liberare hoies ab oi genere peccatorum.[b] ergo debuit pati omne genus paſſionum.

SED CONTRA eſt, quod dr Ioan. 9. quod milites primi quidẽ fregerunt crura, & alterius, qui crucifixus eſt cum eo: ad Ieſum ãt cū ueniſſent, non fregerunt ei* K cura. non ergo paſſus eſt omnem humanam paſſionem.

RESP. Dicendum, quod paſſiones humanæ poſſunt cõſiderari dupl̃r Vno mō, quātū ad ſpẽm, & [m] ſic nō oportuit Chrm pati oẽm paſſionẽ, [n] qa multæ paſſionū ſpẽs ſubiinuicẽ contrariant, ſicut cōbuſtio i igne, & ſubmerſio in aqua. Loquimur. n. nunc de paſſionib. ab extrinſeco illatis, qa paſſiones ab intrinſeco cāuſatas (ſicut ſūt ægritudines corporales) nō decuit eū pati, ut ſupra dictū eſt*. Sed[p] ſm genus paſſus eſt oẽm paſſionẽ humanā: [q] qd̃ qdẽ pōt cōſiderari tripl̃r. Vno mō ex parte hoim, a qbus paſſus eſt. Paſſus eſt. n. aliqd, & a gẽtilib. & a iudæis, & a maſculis, & a fœminis, ut patet de ancillis accuſantib. Petrū. Paſſus eſt ẽt, & a principibus, & a miniſtris eorū, & popularibus, ſm illud Pſ. 2. Quare fremuerūt gẽtes, & populi meditati ſūt inania? Aſtiterūt reges terræ, & principes cōuenerunt i unū aduerſus dominum, & aduerſus Chriſtum eius. Paſſus eſt ẽt a familiarib. & notis, ſicut patet de Iuda eū pdēte, & Petro ipſum negāte. Alio mō, patet idẽ ex parte eorū, in qb. hō pōt pati. Paſſus eſt n. Chrs in ſuis amicis, eū deſerētib. in fama, p blaſphemias cōtra eū platas: in honore, & gloria p irriſiones, & contumelias ei illatas: in reb*, p hoc quod ẽt veſt.b. ſpoliatus eſt: in aia p triſtitiā, tædium, & timorẽ: in corpore per uulnera, & flagella. Tertio pōt conſiderari quātū ad corporis mēbra. Paſſus eſt n. Chrs in capite, pungentiū ſpinarum coronā, in manib. & pedib. fixionẽ clauorū, in facie alapas, & ſputa, & in toto corpore flagella. Fuit ẽt paſſus ſm omnẽ ſenſum corporeū: ſm tactum quidẽ, flagellatus, & clauis cōfixus: ſm guſtum, felle, & aceto potatus: ſm olfactū, in loco fœtido cadauerum mortuorū (qui dr caluariæ) appenſus patibulo: ſm auditum, laceſſitus uocibus blaſphemantium, & irridentium: ſm uiſum, uidens matrem, & diſcipulum, quem diligebat, flentes.

AD PRIMVM ergo dicēdum quòd uerbum illud Hila. eſt intelligendum, quantum ad omnia genera paſſionum, non autem quantum ad omnes ſpecies.

AD II dicendum, quòd ſimi

SVP. QV. XLVI. ART. V.

250 *Alb. mag. d. 16. ar. 2. Medina. ar.*

Li. 10. in 2. fo. a. pri. li. Titulus de paſſionibus corporalibus ab extrinſeco illatis intelligit, ut in corpore ar. Auctor explicat. Sunt. n. duo gñra paſſionū: quædā ſpūales: ut decipi, priuari virtute, & hmōi, quæ longe fuerūt a Chro qa derogarent perfectioni aīæ ipſius: quædā corporales: & hæ ſunt duplices: quædā ab intrinſeco, ut ægritudines corporales, & de his non eſt qō, qa nō decuit Chrm firmari, ſed ſat fuit ab intrinſeco habere paſſiones oẽs abſq; ægritudine, ut famẽ, ſitim, laſſitudinẽ quo ad corpus, & triſtitiā, timorẽ, & hmōi quo ad partẽ ſenſitiuam aīæ: quædā uero ab extrinſeco: ſiue ſint pure corporales ut flagella, confoſſio, & hu- Ar. 3. huius quæſt. iuſmodi: ſiue aliqualiter ſpūales, ut infamari, & hmōi. Et ſimiliter ſiue extrinſecus ſpoliari, & huiuſmodi: ſiue intus, ut triſtari ex ſenſatis & obiectis: de his. n. q ab extrinſeco inferri poſſunt paſſionib* abſq; ſpūali damno in aīa patientis, quæſtio eſt, ut unico uerbo dicatur.

¶ In corpore eſt una diſtinctio bimēbris cū duabus concluſionibus iuxta ipſa mē- Proceſ. ¶ bra diſtinctionis interiecta explicatione tituli. Diſtinctio eſt: Paſſiones humanæ ab extrinſeco poſſunt cōſiderari dupliciter, uel ſm ſpẽi, uel ſm genus. Prima cōcluſio: Non oportuit Chrm pati oẽm humanā paſſionem, ſm ſpẽm. Probat: quia multæ earū ſunt contrariæ, ut patet. Secū- Q. 14. ar. 4. concl. 2 da cōcluſio eſt: Chrs paſſus eſt oẽm humanā paſſionẽ ſm genus. Probat tripliciter: & ex parte gñalitate conditionū agentiū a qbus, & rerū in qbus, & mēbrorū ſm quæ paſſ. eſt.

¶ Aduerte hic primo quod Auctor ſumarie ptranſit gñalitatẽ paſſionū Chri: nā ſi ad amuſſim dinumerandæ eſſent oẽs cōditiones paſſionū eius, & diuerſæ earū, humanū ingeniū forte deficeret. Clare ſiquidẽ liquet, quod paſſus eſt iudicialiter & extra iudicialiter, a iudicio eccleſiaſtico, & ſæculari, paſſus eſt obiectio oẽ ſuperbiæ blaſphemiæ, ſeductionis, ambitionis, rebellionis Cæſareæ, uſurpat. oīs diuinæ: paſſus eſt a teſtib* falſis, & a ppria ſeſſione occaſionaliter: paſſus eſt ut malus, & ut ſtultus: paſſus eſt a uiris timoratos ſm legẽ Dei (utpote nō intendentib. in ptorīū, & uacantib. operib* miæ actualiter), & a ſceleratis: paſſus eſt, & ſimpliciter, & cōparatiue ad Barabbam. Et breuiter ad pelagus paſſionū harum contemplatio ingreſſum dans, noua ſemp adiciter.

¶ Aduerte ſcdo, quod ad literā Chrs gñalitatẽ paſſionū ſuſcepit, ut nominaret ſum quo ad mala deficaret: ita quod ſicut uerbum diuinam ſuſcipiendo humanam nām aſſumpſit quodā modo totū uniuerſum, quo ad bona (p quāto in homine omnes creaturæ quodāmodo inueniunt, ut in principio huius libri declarauimus) ita ſuſcipiendo mala hominum in generalitate ſoatum paſſionū, deificauit totum uniuerſum, quo ad mala: in malo enim hois oia mala quodā mō inueniunt ut omnino impletum conſpicia.

litudo ibi attenditur, nõ quantũ ad numerũ paſſiuũ, & grarum: ſed quantum ad magnitudinem utriuſque: quia ſicut ſublimatus eſt in donis grãe ſup alios, ita deiectus ẽ infra alios per ignominiam paſſionis.

Ad iii dcdm, ꝙ ſm ſufficiẽtiam, una minima paſſio Chriſti ſuffeciſſet ad redimendum genus humanũ ab oĩbus peccatis, ſed ſm cõuenientiã, ſufficiens fuit ꝙ pateret oĩa gñra paſſionum, ſicut iam dictum eſt*.

Articvlvs VI.

Vtrum dolor paſſionis Chriſti fuerit maior omnibus doloribus.

Ad sextvm ſic procedit. Vr ꝙ dolor paſſionis Chriſti non fuerit maior omnibus aliis doloribus. Dolor.n. patiẽtis augetur ſm grauitatem, & diuturnitatem paſſionis: ſed quidã martyres, grauiores paſſiones, & diuturniores ſuſtinuerunt, q̃ Chriſtus, ſicut patet de Laurẽtio, qui eſt aſſatus in craticula, & de Vincentio, cuius carnes ſunt ungulis ferreis laceratæ. ergo vr ꝙ dolor Chriſti patiẽtis non fuerit h maximus.

¶2 Præ. Virtus mẽtis ẽ h mitigatiua doloris, intantum ꝙ ſtoici poſuerunt, triſtitiam in aium ſapientis non cadere, & Ariſt.* poſuit, ꝙ uirtus moralis mediũ tenet in paſſionibus: ſed in Chro fuit perfectiſſima uirtus mẽtis. ergo vr quod in Chriſto non fuerit maximus dolor.

¶3 Prę. Quanto aliquod patiẽs eſt magis ſenſibile, tãto maior ſequitur dolor paſſionis: ſed anima eſt ſenſibilior, q̃ corpus, cum corpus ſentiat ex aia. Adã ẽt in ſtatu innocentiæ ſ corpus ſenſibilibus habuiſſe, quã Chriſtus, qui aſſumpſit corpus humanum cum naturalibus defectibus. ergo h vr ꝙ dolor aiæ patientis in purgatorio, uel in inferno, uel etiam dolor Adæ, ſi paſſus fuiſſet maior fuiſſet quàm dolor paſſionis Chriſti.

¶4 Præt Maioris boni amiſſio h cauſat maiorem dolorem: ſed peccator peccãdo amittit maius bonum, quàm Chriſtus patiendo, quia uita grãe eſt melior quàm uita naturę. Chriſtus ẽt, qui amiſit uitã, poſt triduũ reſurrecturus h minus aliquid amiſiſſe uidetur, quàm illi, qui amittunt uitã ꝑmanſuri in morte. ergo uidetur ꝙ dolor Chriſti nõ fuerit maximus dolorũ.

¶5 Prę. Innocentia patientis h diminuit dolorẽ paſſionis: ſed Chrs innocẽter eſt paſſus, ſecũdum illud Hier. 11. Ego autem quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad uictimam. ergo vr quòd dolor paſſionis Chriſti non fuerit maximus.

¶6 Præt. In his, quæ Chriſti ſunt, nihil fuit ſuperfluum: ſed minimus dolor Chriſti h ſuffeciſſet ad finem ſalutis humanæ: habuiſſet enim infinitam uirtutem, ex perſona diuina. ergo ſuperfluũ fuiſſet aſſumere maximum dolorem.

Sed contra eſt, ꝙ Thren. 1. dr ex perſona Chriſti, Attendite, & uidete, ſi eſt dolor ſicut dolor meus.

Resp Dicendum, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt*, cũ de defectibus aſſumptis a Chriſto ageretur, in Chriſto patiente fuit uerus dolor, & ſenſibilis, q cauſatur ex corporali nociuo, & dolor interior, q cauſatur ex apprehenſione alicuius nocumenti, qui triſtitia dicitur. Vterque autem dolor in Chriſto fuit maximus inter dolores præſentis uitæ: qđ quidem contingit propter quatuor. Primo quidẽ, propter cauſas doloris, nam doloris ſenſibilis cauſa fuit læſio corporalis quæ acerbitatem habuit, tum propter generalitatẽ paſſionis, de qua dictũ eſt*, tum etiam ex genere paſſionis, quia mors cõfixorum in cruce eſt acerbiſſima, quia configunt in locis neruoſis, & maxime ſenſibilibus, ſ. in manibus, & pedibus, & ipſum pondus corporis pendentis continue auget dolorem, & cum hoc ẽt eſt doloris diuturnitas, quia non ſtatim moriuntur, ſicut, hi qui gladio interficiuntur. Doloris aũt interioris cauſa fuit primo quidem, omnia peccata humani generis, pro quibus ſatisfaciebat patiẽdo unde ea, quaſi ſibi aſcribit dicens in Pſ. 21. Verba delictorum meorum. Secundo, ſpecialiter caſus iudæorum, & aliorum in eius morte delinquentiũ, & præcipue diſcipulorum, qui ſcandalum paſſi ſunt in Chriſti paſſione. Tertio, etiam amiſſio uitę corporalis, quæ naturaliter ab horribilis humanæ naturæ. Secundo, poteſt magnitudo doloris eius conſiderari ex perceptibilitate patientis, ſm animam, & ſm corpus. Nã, & ſm corpus erat optime complexionatus cum corpus eius fuerit formatũ miraculoſe operatione Spiritusſancti ſicut & alia quæ per miracula facta ſunt, fuerunt aliis potiora (ut Chryſ.* dicit de uino, in qđ Chriſtus aquam cõuertit in nuptiis) & ideo in maxime uiguit ſẽſus tactus, ex cuius perceptione ſequit dolor: anima etiam ſecundum uires interiores, efficaciſſime apprehendit omnes cauſas triſtitiæ. Tertio, magnitudo doloris Chriſti patientis poteſt conſiderari ex doloris, & triſtitiæ puritate. Nã in aliis patientibus mitigatur triſtitia interior, & etiã dolor exterior, aliqua conſideratione rõnis, per quandam deriua-

q. 15. ar. 5. & 6.
q. 15. & a. præced.
Hom. 21. ſ Io. a med. illi* to. 3.

ſpiciamus, q ſic Deus dilexit mundum, & ſm bona, & ſm mala ut filium ſuũ unigenitũ daret. Prodeſt ẽt malorum huiuſmodi tanta dignitas humano generi ualde qm malorum incurſus poſt Adæ peccatũ ineuitabilis eſt, & neceſſarius in nra uirtutis ambulantibus ad cæleſtẽ patriam. Naturaliter ẽt ex nſa fugibilia, triſtiq; oẽ ſunt mala, & propterea arcta, dutaque dr uia uitæ: ſed ubi aſſumpta a uerbo Dei in propria perſona mala, ſunt, deificata procul dubio ſũt, & inde reddita ſunt deſiderabilia ſuper aurum, & lapidem precioſum, cũ non habentur, & dulciora ſuper mel & fauum, cum habentur, ut geſta martyrum teſtãtur, dicentiũ, hoc eſt quod ſemper optaui, has epulas ego ſẽper optaſſe uideor mihiq; ſuper roſeos flores incedam, &c. Et hinc uirtutis uia patiendo mala, facta eſt humano generi amabilis deſiderabilis, atque delectabilis ſecũdũ ſeipſam: ſed alalis hõ non percipit. q Dei ſunt: palato. n. non ſano pœna eſt panis, qui ſano eſt ſuauis: & oculis ægris odioſa lux, quæ puris eſt amabilis.

In cor. ar.
Per. o. 254
Li. 2. Eth. c. 5. 6. & 9. tot.

SVP. QVÆ. XLVI. ART. VI.

Alb mag. ubi ſup. Medina. ar. 6.

Titulus, ut ſonat, intelligendum eſt.

¶ In corpore duo. Primo, reſumuntur duo dolores in Chriſto: exterior ſcilicet, & interior. Secundo reſpõdetur quęſito unica concluſione: uterque dolor in Chriſto fuit maximus ſuper oẽs pſentis uitę. Probatur. ex quatuor ſimul iunctis, ſ. ex cauſis, ex patiente, ex puritate doloris, & ex quãtitate ꝓportionata ad finẽ.
¶ Vbi uidere facile potes, quod in nullo alio dolore humano concurrentia, adęquate, aut ẽt appropinquare pñt ad hæc. Et de tertio quidem, & quarto conſtat, ꝙ in aliis locum habere non pñt: ſm quoque ad perceptionem efficaciſſimam oĩum cauſatum triſtitiæ, ꝓcul ẽt ab aliis eſt: In primo quoque duo ſunt inacceſſibilia, ſ. triſtitia ex omnibus peccatis humani gñris amiſſio corporalis uitę diuinę perſonę, & tã excellentis animæ.

deriuationem,ſeu redundãtiã a ſuperioribus.vi ribus ad inferiores:quod in Chriſto patiente nõ fuit,quia vnicuique viriũ,permiſit agere qđ eſt ſi bi proprium,ſicut Dam.* dicit. Quarto pőt conſi derari magnitudo doloris Chri patiẽtis,ex hoc, ꝙ paſſio illa,& dolor à Chro fuerũt aſſũpta volũ tatie, pp finẽ liberationis hoium a pćtõ & ideo tantam quantitatem doloris aſſumpſit, quę eſſet proportionata magnitudini fructus,q inde ſeque batꝰ.Ex his igiť oĩbus cauſis ſimul conſideratis ma nifeſte apparet,ꝙ dolor Chriſti fuerit maximus.

Li. 3. c. 15. a medio.

In cor. art.

AD PRIMVM ergo dicendum ꝙ rõ illa ,pcedit ex vno tm̃ prædictorum,ſ.ex læſione corpali,quæ eſt cã ſenſibilis doloris: ſed ex aliis cauſis multo magis dolor Chri patientis augeť, vt dictũ eſt *.

AD II dcđm, ꝙ virtus moralis aliter mitigat triſtitiam interiorẽ, & aliter exteriorem dolorẽ ſenſibilẽ,Triſtitiã.n.interiorẽ diminuit directẽ, i ea medium cõſtituendo,ſicut in propria materia Mediũ ãt in paſſionibus virtus moralis cõſtituit (vt in 2.parte habitũ eſt) non ſm quãtitatẽ rei, ſed ſm quantitatẽ proportionis,vt.ſ.paſſio nõ ex cedat regulam rõnis.Et quia Stoici reputabãt,ꝙ nulla triſtitia eſſet ad aliquid vtilis ,ideo crede bãt ꝙ totaliter à rõne diſcordaret, & p cõſequẽs, ꝙ totaliter eſſet ſapienti vitanda. ſed ſm rei veri tate triſtitia aliqua laudabilis eſt (vt Aug. ,pbat in 14.de ciuit.Dei,) qñ.ſ.procedit ex ſancto amo re,vtpote,cum aliquis triſtatur de peccatis ,pprijs vel alienis. Aſſumitẽt,vt vtilis ad finẽ ſatisfactio nis,p peccato,ſm illud Apo.2.ad Cor.7.Quę ſm Deum eſt triſtitia,pænitentiã in ſalutẽ ſtabilẽ ope ratur.& iõ Chriſtus vt ſatisfaceret pro peccatis oium hoium,aſſumpſit triſtitiã maximã quidem quantitate abſoluta,non tñ excedentem regulam rõnis,Dolorẽ aũt exteriorem ſenſus virtus mo ralis directẽ nõ minuit,qa talis dolor non obedit rõni,ſed ſequitur corporis nãm.Diminuit tñ ip ſum indirecte,per redũdantiã à ſuperioribus vi ribus i inferiores,qđ i Chro nõ fuit, vt dictũ eſt.

P.2. q. 64. ar. & 1.

Li. 14. c. 9. to. 5.

AD III dicendũ,ꝙ dolor aiæ ſeparatæ patien tis pertinet ad ſtatum futuræ damnationis, quæ excedit oẽ malum huiꝰ uitæ:ſicut ſanctorum glo ria excedit oẽ bonum præſentis vitæ.vñ cum dici mus Chriſti dolorem eſſe maximum,nõ compara mus ipſum dolori aię ſeparatę.Corpus autẽ Adę pati nõ poterat niſi peccaret,& ſic fieret mortale paſſibile,& minus doleret patiẽs,quàm corpus Chriſti,propter rationes prædictas, Ex quibus ẽt appparet,quòd ẽt ſi per impoſſibile ponatur, ꝙ Adam in ſtatu innocentiæ paſſus fuiſſet, minor fuiſſet dolor eius quam Chriſti.

AD IIII dicendum,quod Chriſtus non ſolum doluit ,p amiſſione vitæ corporalis propriæ: ſed ẽt pro peccatis oium aliorũ qui dolor in Chriſto exceſſit omnẽ dolorem cuiuſcumque contritutũ quia ex maiori ſapientia,& charitate proceſſit ex quibus dolor contritionis augetur:tum ẽt, qa ,p omnibus peccatis ſimul doluit,ſm illud Iſa.53.Ve re dolores noſtros ipſe tulit.Vita aũt corporalis Chriſti fuit tantæ dignitatis,& pręcipue propter

F diuinitatem vnitam, quòd de eius amiſſione ẽt ad horam,magis eſſet dolendũ quã de amiſſione vitæ alterius hominis per quantumcumque tempus vn de & Phil. dicit 3. Eth. *ꝙ virtuoſus diligit vitam ſuã quanto ſcit eam eſſe meliorem, & tamen eam exponit propter bonum virtutis. Et ſimiliter Chri ſtus vitam ſuam maxime dilectam, expoſuit pro pter bonum charitatis, ſm illud Hiere.12. Dedi dilectam animã meam in manibus inimicorũ eius.

Li. 3. c. 9. circa medium. tom.

AD V dicendũ, ꝙ innocentia patientis minuit dolorẽ paſſionis, quantum ad numerum, quia cũ nocens patitur,dolet non ſolum de pęna,ſed etiã de culpa,innocens aũt ſolum de pœna:qui tamen

G dolor in eo augetur ex innocentia,inquantum ap prehendit nocumentum illatũ,vt magis indebitũ. vnde et iam,& alij magis ſunt reprehenſibiles,ſi ei non compatiuntur, ſecundum illud Iſa.57. Iuſtus aũt perit, & non eſt, qui recogitet in corde ſuo.

AD VI dicendum,quòd Chriſtus voluit genus humanũ a peccatis liberare, nõ ſola poteſtate: ſed iuſtitia. & ideo non ſolum attendit quantam vir tutem dolor eius haberet ex diuinitate vnita, ſed etiam quantum dolor eius ſufficeret, ſecundum humanam naturam ad tantam ſatisfactionem.

ARTICVLVS. VII.

Vtrum Chriſtus paſſus fuerit ſecun dum totam animam.

H ADSEPTIMVM ſic proce ditur.Vr ꝙ Chriſtus non fuerit paſſus ſm totam animã. Anima enim patitur patiente corpore per accidens, inquan tum eſt corporis actus: ſed aĩa non eſt actus corporis ſm quã libet partem eius:nam ᵇintelle ctus nullius corporis actus eſt, vt dr in 3 de anima.ᵃ ergo vr, quòd Chriſtus non fuerit paſ ſus ſecundum totam animam.

¶ 2 Præt. Quęlibet potẽtia aiæ

I patitur a ſubiecto: ſed ſuperio ris partis rõnis obiectum,ſunt rõnes æternę,quibus inſpicien dis, & conſulendis intendit,vt Aug. † dicit 12. de Trin.Ex rõni bus aũt æternis nullum potuit Chriſtus pati nocumẽtum, cum in nullo ei contrariarentur. ʰ ergo videtur ꝙ non fuerit paſ ſus ſecundum totam animam.

K ¶ 3 Præt. Quando paſſio ſen ſibilis vſque ad rationem per tingit.tunc dr completa paſſio, quę in Chriſto non fuit: ſed ſo lum propaſſio, vt Hier. * dicit. vnde & Dion.dicit in Epiſt. † ad Ioannem euãgeliſtam,quòd paſſiones ſibi illatas patiebatur ſecundũ iudicare ſolũ. nõ ergo videtur ꝙ Chriſtus ſecundum totam animam ʰ pateretur.

Li. 12. c. 7. in fi. to. 3.

Hie. ſuper illud Mat. 26. Cœpit contriſta ri & mæ ſtus eſſe, tom. 9.

Incipit hęc epi. Dion. Saluto te [illegible] circa me diũ illius.

SVP. QV. XLVI.

ART. VII.

Titulus in corpo re articuli clari ficatur.

¶ In corpore duo fiũt. Primo, diſtinguitur quot ſenſibus poteſt intellig. quæſtio iſta. Secundo reſpõdetur. quęſtio. Diſtinctio po nitur duplex. pri ma de ly tota ſcilicet vel ratione eſſentiæ, vel potentiarum. Se cunda eſt, ratione po tentiarum dupliciter vel ſecundum actus earum , vel ex parte ſubiecti. Ex quibus conſurgunt tres quæ ſtionis ſenſus Primus eſt, an anima ſecun dum totam eſſentiã paſſa fuerit: ſecũdus eſt, an anima ſecun dum omnium poten tiarum paſſiones pro prias paſſa fuerit ter tius eſt, an anima ſe cundum omnes potẽ tias ex parte ſubiecti paſſa fuerit.

¶ Prima cõcluſio eſt. Anima Chriſti tota ſecundum eſſentiam paſſa eſt probatur. Tota eſſentia animæ coniungitur corpori. ergo patiente cor pore, & diſpoſito ad ſeparationem ab anima, tota, ani ma patiebatur. An tecedens

Parte. 252 3.d.15.q.2 ar.1.q.3.& a.3.q.2. Et veri. q.26. ar.3. ad 1. & art.8.q. 9. Et quol. 7.arti.5.Et op.3.c.233 Ex li.3. ex tex.6.& 15 tom.3.

¶4 Præ. Paſſio dolorē cāt: ſed in intellectu ſpeculatiuo nō eſt dolor: q̄a delectationi, q̄ eſt ab eo, ꝙ eſt conſiderare, nulla triſtitia opponitur, ut Philoſo.* dicit in 1. Topic. ergo videtur quòd Chriſtus non pateretur ſecundum totam animam.

SED CONTRA eſt, ꝙ in Pſa. 87. dr̄ ex perſona Chr̄i, Repleta eſt malis aīa mea, Glo. † non uitiis ſed doloribus, quibus aīa carni cōpatiť, uel malis, ſ. pereūtis populi, compatiendo: non autem fuiſſet anima eius his malis repleta, ſi non ſecundum totam animam paſſus eſſet. ergo Chriſtus eſt ſecundum totam animam paſſus.

RESP. dcd̄m, ꝙ totum dr̄ reſpectu partium: partes autē animæ dicuntur potētiæ eius. Sic ergo dicitur anima tota pati, inquantū patitur ſecundū ſuā eſſentiam, uel inquantum ſm̄ omnes ſuas potentias patitur: ſed conſiderandum eſt, ꝙ aliqua potentia animæ, poteſt pati dupliciter. Vno modo paſſione propria, quæ quidē eſt ſm̄ quod patitur a ſuo obiecto, ſicut ſi uiſus patiatur ex ſupabūdanti uiſibili. Alio mō, aliqua potētia patiť paſſione ſubiecti, ſuper ꝙ fundať, ſicut uiſus patitur patiente ſenſu tactus in oculo, ſuper quē fundať uiſus, puta cū oculus pungiť, aut ēt diſtemperatur per calorē. Sic igiť dcd̄m eſt, ꝙ m ſi intelligamus totam animam ratione ſuæ eſſentiæ, ſic manifeſtum eſt totā animam Chriſti paſſam eſſe. n Nā tota eſſentia aīę coniungiť corpori, ita ꝙ tota eſt in toto, & tota in qualibet parte eius, & iō corpore patiēte, & diſpoſito ad ſeparationē ab aīa, tota aīa patiebatur p. Si uero intelligamus totam aīam ſm̄ omnes potentias eius ſic loquēdo de paſſionibus propriis potentiarum, patiebatur quidē ſm̄ omnes uires inferiores q quia in ſingulis uiribus inferioribus animæ, quæ circa tpalia operātur inueniebatur aliquid, ꝙ erat cauſa doloris Chriſti, ſicut ex ſupradictis patet: r ſed ſecūdū hoc ſuperior ratio nō patiebatur in Chrō ex parte ſui obiecti, ſ. dei s qui non erat aīæ Chriſti cauſa doloris, ſed delectationis, & gaudii. t Secundū aūt

teredens pbatem q̄a eſt tota in toto, & tota in qualibet parte.

¶ Nota hic, ꝙ non dicit, Auctor ꝙ anima Chriſti tota ſm̄ eſſentiam doluit, ſed dicit ꝙ paſſa eſt: dolere. n. importat actum aīalis appetitus: pati aūt cōius eſt. Vnde argumenta Scoti in 3. ſent. di. 15. contra opinionem dicentē Chriſti animam ſm̄ eſſentiā doluiſſe, non ſunt contra doctrinam hanc, niſi ultimum, ſ. in ſeparatione animæ a corpore aīa fuit, facta impaſſibilis. ergo Ad hoc. n. dr̄, ꝙ aliud eſt loqui de ſeparatione aīæ, & aliud de ſeparato eſſe: nā licet anima in ſeparato eſſe fuerit impaſſibilis: quandiu tū in ſeparatione fuit, paſſibilis erat, & patiebatur dū ſeparareť: q̄a abſcīdebatur a naturali ſuo ſtatu, quo pficiebat corpus. Vnde in litera dr̄. corpore patiente, & diſpoſito ad ſeparationē, tota eſſentia animæ patiebatur.

¶ Secunda concluſio eſt. Anima Chriſti ſm̄ omnes potentias inferiores patiebatur paſſionibus ꝓpriis illarum potentiarū. Probatur: quia in ſingulis uiribus inferioribus, quæ circa tpalia verſanť, inueniebatur aliquid, quod erat cā doloris, ut patet ex ar. 5.

¶ Tertia concluſio eſt Rō ſuperior non patiebatur in Chriſto ex parte ſui obiecti. Probatur: quia deus erat cauſa aīæ Chr̄i non doloris, ſed delectationis, & gaudii.

¶ Circa hanc concluſionem dubium occurrit ex Sco. in 3. ſē. diſt. 15 probante, ꝙ ratio ſuperior in Chriſto ꝑ ꝓprium actum doluit de paſſione Chriſti: tum, quia erat contra naturalem appetitū ipſius rationis ſuperioris: tum, quia erat contra conditionatum uelle eiuſdem: quicquid autem nobis nolentibus, uel naturali uoluntate commodi, uel conditionato uelle, accidit, ſufficiens cauſa triſtitiæ eſt, ut patet de miſeria quo ad primum, & de proiectione mercis in mare quo ad ſecundum. Amplius, Chriſtus triſtatus eſt, de peccatis hominum ut ſunt offenſę dei: ſed hoc ſpectat ad rōem ſuperiorē, q̄a hæc triſtitia eſt ſm̄ deum, eſt ſm̄ rationes æternas conſulit, quæ ſunt ſecundum Augu. 12. de Trinit. obiectum rationis ſuperioris: ergo

¶ Ad euidentiam huius ſcito, ꝙ cum ſecundum Aug. de ciuit. dei cap. 15 triſtitia ſit de his, quæ nobis nolentibus accidunt, & triſtium nolle quadrupliciter inueniatur, uel per actum elicitum, ut ſi nolo uiſitari, uel per naturalem contrarietatem ad uoluntatem ſecundum ſe, ut nolumus miſeriam, uel per naturalem contrarietatem ad uoluntatem colligatam appetitui ſenſitiuo, ut nolumus uri, uel per conditionatum actum uoluntatis puta nolleitatem, ut nollem it proiicere merces in mare: quas tamen proiicimus, puta ut Scotus in loco dicto quodlibet iſtorum nolle ſufficienter cauſat triſtitiam in uoluntate, ſi contra huiuſmodi nolle eueniat nobis aliquid ſic nolitum. Minus autem uerum inuenitur hoc dictum, ſi perſpexerimus, ꝙ beatis multa poſſunt ſic nolita euenire: qui tamen triſtari non poſſunt: uoluntas enim cuiuſque patris in patria eſt, quod ſecundum ſe nollet filium damnari, ut patet, quia talis nolleitas eſt ſecundum amorem naturalem ad filium, & quia in dānatis remanet, ut patet de diuite, qui petiit, ne fratres damnarentur, & tamen beatus non triſtatur ſi filius damnatur. Et ſimile eſt de iniuriis, quæ fiunt ſanctis circa eorum corpora: ſunt enim contra naturalem uoluntatem eorum, & tamen nō triſtantur.

¶ Quocirca diſtinguendum eſt de nolle, ꝙ ſiue naturale ſiue conditionatum ſit, dupliciter ſumi poteſt. Vel abſolute, hoc eſt quantum eſt ex parte uoluntatis, ſeu boni uoliti aut mali noliti, & taliter nolle nō ſufficit ad cauſandā triſtitiam, ut ex dictis exemplis patet, & amplius patebit. Alio modo, ſumitur nolle ſm̄ præſentem ſtatū nolentis, ſeu uolentis hoc eſt, ꝙ ſiue ſit naturale ſiue conditionatum uiſi, illud nolle ſecundum præſentem ſtatum, quē actu habet ille, qui dicitur nolle: & hic nolle ſiue ſit naturale ſiue conditionatum ſufficit ad cauſandam triſtitiam, quod ut clarius fiat, dicamus exemplariter differentiam inter uoluntatē beati patris, & non beati patris ſiquidem iuſtus uiator reſpectu miſeriæ filii præſenti habet nolle, & naturale, & conditionatū nō ſolum ita quòd uoluntati paternæ ſecundum ſe abſolute ſimplex contrariatur miſeria filii, & nollet filii damnationem ſecluſo diuinæ iuſtitiæ ordine, ſed etiam ita ꝙ ſecundū præſentem ſtatum in quo eſt, ex amore naturali exit in actum nolendi conditionatum, dicendo, Pater ſi poſſibile eſt tranſeat calix iſte. Idem autē pater beatus non habet amplius amorem illum primū, ut conſonet ſibi exire in actū nolleitatis reſpectu miſeriæ filii (alioquin non eſſet beatus, quā aliquid uelle, ꝙ nō haberet) ſed in oībus conformæ dr̄ uoluntati ſuū uelle. Et hinc fit ut dānatio filii eueniens triſtitiā ingerat patri uiatori, & non patri beato. Conuenientia ſiquidem inuenta ſm̄ uoluntatē abſolute, & ſimiliter ſm̄ nolleitatē abſolute in patre uiatore, & beato, & dr̄ia inuenta ſm̄ uoluntatē in tali ſtatu, teſtať ꝙ non ſufficit ad triſtitiam noluntas naturalis, aut conditionata abſolute, ſed oportet quòd ſit ſecundum pręſentem ſtatum: propterea enim triſtor proiiciendo merces, quia ſecundum pręſentem ſtatum habeo nolleitatem perdendi illas, & econtra propterea beati de nullo triſtantur, quia de nullo contrario euenturo habent nolleitatem in illo ſtatu. Et in propoſito, ideo Chriſtus dominus beatus, ſecundū portionem ſuperiorem non triſtabatur de ſua paſſione, quia ſecundum illam nec nolleitatem illius habebat: ſed tamquàm beatus illam nullo modo refutabat. Vnde patet falſum eſſe, quod rationi ſuperiori Chriſti, ut natura, contrariabatur paſſio Chriſti: quoniam pars illa ſecundum illum ſtatum non habuit aliquid contrarii. Et ſimiliter falſum eſt, quod habuerit nolleitatem mortis eadem rōne: quia ſcilicet beata erat. Verum ne iniuria Sco. hinc fiat, ſcito, quòd ipſe ratione ſuperiore utitur ęquiuoce, ꝓ intellectu, ſcilicet, & uoluntate reſpectu quorumcumque ſecundum ordinem tamē ad æterna: & ideo quo ad quęſtionem de ratione ſuperiori, & inferiori, in æquiuoco cum eo laboratur. Sed quo ad nolitionem cauſantem triſtitiam, non eſt æquiuocatio: quoniam ſiue in ſuperiori ſiue in inferiori portione oportet adeſſe nolitum ſecundū pręſentem, & non ſufficit nolitum ſecundum diſconuenientiam ad uoluntatem abſolute, ut declaratum eſt. Veruntamen ad ſingula obiecta reſpondendo dicitur, quòd non eſt contra naturalem inclinationem

1. Topic. c. 13. I loco. Ab his an quibus te perit alterum contrarium.
† pſal. 87. Eſt Augu. ibi to. 8.

Concl. m
Concl. p
concl. ſ
concl. n

ſuperioris appetitus beati, paſſiu Chri, & ſimiliter nec contra uelle conditionatum illius, & ſimiliter nec contra, eum idẽ, q̃uis colligatũ corpi, q̃a ſi habuit locũ redundãtia in Chro. Ad illud de cõtritione peccatorũ aĩarũ di, q̃ dolor ille eſt rõis inferioris: q̃m obiectũ talis actus eſt aliquid rpale, ſ. offenſa dei. Nec obſtat, q̃ ſm rõnes æternas ſit hæc triſtitia: q̃m rõ inferior regulaẽ ex rõne ſuperiori, & ab illa ſumit principia: ſm n. obiecta, ſ. rpale, uel æternũ, diſtinguunẽ rõ ſuperior, & inferior, ut in prima parte q. 79. ar. 9. habes.

D. 199.

p. p. q. 77. ar. 1. & 8.

¶ Quarta cõcluſio ẽ. Omnes potentiæ animæ Chri patiebanẽ ex parte ſubiecti. Probaẽ: q̃a omnes radicãtur in eſſentia eius q̃ patiebaẽ, q̃a act⁹ corporis patientis erat.

illum modũ paſſionis, quo potentia aliqua dr̃ pati ex parte ſui ſubiecti, ſic oẽs potẽtiẽ aiæ Chriſti patiebanẽ oẽs. n. potẽtiæ aiæ radicanẽ in eſſentia eiᵖ, ad quam peruenit paſſio, paſſo corpore, cuius eſt actus.

Ad primvm ergo dcẽm, q̃ licet intellectus, ſm q̃ eſt potẽtia quędam, non ſit corporis actus: eſſentia tñ animæ eſt corporis actus, in qua radicaẽ potentia intellectiua, ut in prima parte habitum eſt.*

Ad II dcẽm, q̃ illa ratio ꝓcedit de paſſione, quæ eſt ex parte proprii obiecti, ſm quã, ſuperior ratio in Chriſto paſſa non fuit.

Ad III dcẽm, q̃ dolor dr̃ eſſe paſſio perfecta per quam aĩa ꝑturbatur, q̃n paſſio ſenſitiuæ partis pertingit vſque ad imutandum rõnem a rectitudine ſui actus, ut. ſ. ſequatur paſſionem, & non habeat liberũ arbitrium ſuper eam. Sic autem paſſio ſenſitiuæ partis non peruenit in Chriſto vſque ad rationem, ſed ex parte ſubiecti, ſicut dictum eſt.ᵃ

In cor. ar.

Ad IIII dcẽm, q̃ intellectus ſpeculatiuus, non ꝑt habere dolorẽ, uel triſtitiã ex parte ſui obiecti, q̃ eſt uerũ abſolute conſideratum, q̃ eſt perfectio eius: poteſt tamen ad ipſum pertingere dolor, uel cauſa doloris, per modum iam dictum.*

In cor. ar.

Articvlvs VIII.

Vtrum tota anima Chriſti in paſſione frueretur fruitione beata.

Ad octavvm ſic ꝓcedĩ. Vĩ q̃ aĩa Chri in articulo illius paſſionis nõ tota frueẽ fruitione beata. Impoſſibile eſt . n. ſimulᵇ dolere, & gaudere, cũ dolor, & gaudiũ ſint cõtraria: ſed anima Chri tota patiebaẽ dolorẽ in tempore paſſiõis, ut ſupra habitũ eſt. ᶜnon ergo poterat eſſe, ut tota frueretur.

¶ 2 Pręt. Phil. dicit in 7. Eth. q̃ triſtitia ſi ſit vehemẽs, nõ ſolũ ᵏimpedit delectationẽ contrariã, ſed quãcũq;, & econuerſo: dolor aũt paſſionis Chri fuit maximus, ut oſtenſum eſt,* & ſimiliter delectatio fruitionis ẽ maxima, ut in principio ſecundæ partis habitũ eſt. ꝉnõ ergo potuit eſſe, q̃ aĩa Chriſti tota ſimul pateretur, & frueretur.

¶ 3 Præt. Fruitio beata eſt ſm cognitionẽ, & amorem diuinorũ vt patet ꝑ Aug. *i 1. d doc. chr. ſed nõ oẽs uires aĩæ attingunt ad cognoſcẽdũ, & amãda deũ. nõᵇ ergo tota aĩa Chri fruebaẽ.

Sed contra eſt, q̃ Dam. dicit in 3. li. q̃ diuinitas Chri ꝑmiſit carni agere, & pati, q̃ propria. ergo pari rõe cũ propriũ eſſet aiæ Chriſti inquantũ erat beata, q̃ frueretur, paſſio eius fruitionem non impediebat.

Li. 3. c. 15. poſt med.

Resp. Dcẽm, q̃ ſicut dictũ eſt* prius, tota aĩa ꝑt intelligi, & ſm eſſentiam, & ſm oẽs eius potẽtias. G ᵐSi aũt intelligaẽ ſm eſſentiã, ſic tota anima fruebaẽ inquantũ eſt ſubiectum ſuperioris partis aiæ, cuiᵖ eſt frui diuinitate, ⁿut ſicut paſſio rõe eſſentiæ attribuiẽ ſuperiori parti animę, ita ecõuerſo fruitio rõe ſuperioris partis aiæ attribuaẽ eſſentiæ.ᵖ Si vero accipiamus totã aĩam rõe omnium potentiarũ eius, ſic non tota anima fruebatur* nec directe quidem, quia fruitio nõ poteſt eẽ actus cuiuslibet partis animę, nec per redũdantiam gloriæ: quia dum Chrs erat viator, non fiebat redundantia glorię a H ſuperiori parte in inferiorẽ, nec ab anima in corpus, ſed quia nec econuerſo ſuperior pars aiæ impediebaẽ circa id, q̃ eſt ſibi propriũ per inferiorẽ, conſequensᶜ eſt, quodᵇ ſuperior pars animæ perfecte fruebatur Chriſto patiente.ᶜ

Ar. præce.

concl. 2a

concl. 3a

Ad primvm ergo dcẽm, q̃ gaudiũ fruitionis non contrariaẽ directe dolori paſſionis: quia non ſunt de eodẽ: nihil aũt ꝓhibet contraria eidẽ ineſſe nõ ſm idẽ, & ſic gaudiũ fruitionis ꝑt ptinere ad ſuperiorẽ partẽ rõis per propriũ actũ: dolor autẽ paſſionis ſm ſuum ſubiectum. Ad eſſentiam uero animę pertinet dolor paſſionis ex parte corporis cuius eſt forma: gaudium uero fruitionis ex parte potentiæ, cui ſubiicitur.

Ad II dcẽm, q̃ verbum illud Philoſophi, habet veritatem ratione redundantię, quæ naturaliter fit ab vna potentia animæ in aliam: ſed hęc ĩ Chriſto non fuit, ut ſupra dictum eſt.*

In cor. ar. & ar. 6.

Ad III dcẽm, quod ratio illa procedit de totalitate animę, quantum ad eius potentias.

Svp. Qv. XLVI. Art. VIII

Medina. ar. 8.

Titulus clarus ex ꝓcedente, & in corpore.

¶ In corpore diſtinctio reperitur poſita in pręced. ar. de totalitate animæ.

¶ Deinde, ſm̃ eſq; quatuor tribus, concluſionib⁹. Prima eſt Anima Chri tota ſm eſſentiã fruebaẽ. Probaẽ: q̃a tota eſſentia eſt ſubiectũ portiõis ſuperioris q̃ fruebaẽ. Et declaraẽ a ſimili ꝓcedentis articuli: ut ſicut portio ſuperior dicta eſt pati ꝓpter eſſentiã patientem, ita ecõtra eſſentia fruiẽ rõne partis ſuperioris fruentis.

¶ Secunda concluſio eſt. Anima Chriſti totalitate potentiarũ, ñ tota fruebatur. Probaẽ: q̃a nec directe q̃a ñ q̃libet pars animę capax fruitionis: nec per redũdãtiã: quia in Chriſto, quamdiu fuit uiator nõ erat redundãtia.

¶ Tertia concluſio eſt. Superior pars anime proprio actu fruebaẽ Chriſto patiente. Probaẽ: quia non impediebatur a ſua ſibi fruitione per inferiorem, partem patientem.

3. d. 15. q. 2. a. 3. q. 2. Et ver. q. 10 a. 11. ad 3 Et q. 26. ar. 9. & 10. Et quo. 1. q. 2. a. 1. cor. Et o. 1. c. 238. & 239.

*q. 15. a. 10

*li. 10. c. 5. & li. 7. c. vl.

*ar 6. hui⁹ queſt.

*1. 2. q. 4.

*li. 1. ex c. & 10. c. 3

Articvlvs IX.

Vtrum Chriſtus fuerit conuenienti tempore paſſus.

K Ad nonvm ſic ꝓcedĩ. Vĩ q̃ Chrs fuerit cõuenienti tpe paſſus. Paſſio. n. Chri figurabaẽ ꝑimolationem agni paſchalis, vñ, & Apoſt. dicit 1. ad Cor. 5. Paſcha nrm immolatus eſt Chrs: ſed agnus paſchalis immolabatur quartadecima die ad ueſperã, ut dr̃ Exod. 12. ergo vr̃ q̃ Chriſtus tunc debuerit pati, *q̃ patet eſſe falſũ: nam tunc paſcha cũ ſuis diſcipulis celebrauit, ſecundũ illud Mat. 14. primo die azymorum q̃n paſcha immolabant, ſequenti autem die paſſus fuit.

Svper Qv. XLVI. Art. IX.

Medina. ar. 9.

Inf. ar. 10. cor.

Titulus clarus.

¶ In corpore vna concluſio Chriſtus eſt conuenienti tempore paſſus. Probatur dupliciter. Primo, Paſſio Chriſti ſubiecta erat eius voluntati. ergo. Probatur conſequentia, quia voluntas Chriſti regebatur diuina ſapiẽtia ſuauiter omnia diſponente. Secũdo, auctoritate Aug.

¶ In reſponſione ad primum nota, quòd moderni latini adhuc non quieſcunt circa

¶ 2 Pręt. Paſſio Chri dr̄ eius exaltatio, ſm̄ illud Io. 3. oportet exaltari filiū hois. Ipſe āt Chrus dr̄ ſol iuſtitiæ, ut patet Mal. ult. ergo vr̄ ꝙ debuerit pati hora ſexta, qn̄ ſol eſt ī ſua maxima exaltatione. h cuius cōtrariū ur̄ p id qđ dr̄ Mar. 15. Erat āt hora tertia, & crucifixerunt eorum.

¶ 3 Præt. Sicut ſol in hora ſexta maxime exaltaſ quolibet die, ita in ſolſtitio æſtiuali maxime exaltatur quolibet anno. h debuit ergo magis pati circa tp̄s ſolſtitii æſtualis, quàm circa tēpus æquinoctii uernalis.

¶ 3 Præt. Per præſentiam Chri in mūdo, mundus illuminabatur, ſm̄ illud Io. 9 Quamdiu ſum in mundo lux ſum mundi. h conueniens igiſ fuiſſet humanæ ſaluti, ut diuti' ī hoc mūdo uixiſſet, ita ꝙ nō patereſ in iuuenili ętate, ſꝫ magis ī ſenili.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Io. 13. Sciens Ieſus, q̄a uenit hora eius, ut tranſeat de hoc mūdo ad patrē. Et Io. 2. dicit, Nōdū uenit hora mea. Vbi dicit Aug.* Vbi tm̄ fecit quantū ſufficere iudicauit, venit hora ei', nō neceſſitatis, ſed uōluntatis. cōuenienti igiſ tp̄e paſſus eſt.

RESP. Dicendum ꝙ ſicut ſupra dictum eſt, *paſſio Chriſti ſubiecta erat ei' uoluntati. Voluntas āt eius regnabatur diuina ſapiētia, quæ oīa cōuenienter, & ſuauiter diſponit, ut dr̄ Sapien. 8. Et iō dicendum eſt, ꝙ cōuenienti tp̄e paſſio Chriſti celebrata eſt. Vñ Aug. in li. Qōnum uete. & no. teſta. dicit, Omnia proprijs locis, & tēporibus geſſit ſaluator.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ quidā dn̄t Chrm̄ fuiſſe paſſum quartadecima luna, qn̄ iudęi paſca immolabāt. Vñ, & Io. 18. dr̄ ꝙ iudæi nō introierūt prætoriū Pilati ipſo die paſſionis, ut nō cōtaminareſ, ſed ut mādu carēt paſcha. vbi Chr.* dicit ꝙ tūc iudæi faciebāt paſcha, ipſe uero an̄ unā diē celebrauit paſcha, reſeruās ſuā occiſionē ſextæ feriæ, qn̄ uet' paſcha fiebat. Cui vr̄ cōſonare, qđ dr̄ Io. 13. ꝙ an̄ diē feſtū paſchæ Chrs̄ facta cęna, pedes diſcipulorū lauit: ſed cōtra hoc vr̄ eſſe, qđ dr̄ Matth 26. ꝙ prima die azymorū acceſſerūt diſcipuli ad Ieſū, dicentes: Vbi vis parem' tibi comedere paſcha? Ex quo patet, ꝙ cum prim' dies azymorū dicaſ quartuſdecim' dies mēſis primi, qn̄ agnus immolaſ, & luna pleniſſimaē, ut Hier.* dicit, cōſtat quartadecima luna Chrm̄ cęnā feciſſe, & quintadecima cū eē paſſū. Et hoc expreſſius manifeſtaſ p id, qđ dr̄ Mar. 14. Primo die azymorū, qn̄ paſcha īmolabāt &c. & Luc. 22. Venit dies azymorū, ī quo neceſſe erat occidi paſcha. Et iō q̄dā dn̄t, ꝙ Chrs die conuenięti in quartadecima luna paſcha cū diſcipulis ſuis māducauit, demōſtrans ꝙ vſq; ad ultimū diē nō erat cōtrarius legi, vt Chryſ.* dicit ſup Matt. ſed iudæi occupati circa ꝓcurationē mortis Chri cōtra legē, celebrationē paſchę in craſtinū diſtulerūt. Et pp hoc de his dr̄, ꝙ ī die paſſionis Chri noluerūt intrare ꝑtoriū, vt nō cōtaminareſ, ſed vt manducarēt paſcha. Sed nec illud vr̄ eſſe conſonum uerbis Marc. dicētis. Primo die azymorū qn̄ paſcha īmolabant. Simul ergo Chrs̄, & iudęi vetus paſcha celebrauerūt. Et ſicut Beda dicit ſup Mar.* licet Chriſtus, qui eſt paſcha noſtrū ſit crucifixus ſequēti die, hoc eſt quintadecima luna: attn̄ nocte qua agnus immolabaſ, corporis, ſanguiniſq; ſui diſcipulis tradens myſteria celebranda, & à iudæis tetus, ac ligatus ipſius imolationis, hoc eſt, paſſionis ſuæ ſacrauit exordiū. Cū aūt dr̄ Io. 13. Ante diem feſtum paſchæ, intelligitur hoc fuiſſe quartadecima luna, qđ tunc euenit quinta feria: nā luna exiſtēte quintadecima erat dies ſolēniſſim' paſchę apud iudæos. et ſic eundem diem, quē ioānes nominat an̄ diē feſtū paſchę, pp diſtinctionē nālem dierū, Matth. nominat primā diē azymorum: ſm̄ ritum iudaicę feſtiuitatis, ſolēnitas incipiebat à ueſpera ꝓcedentis diei. Quòd aūt dicitur, eos conſeſſuros eſſe paſcha in quintadecima luna, intelligendum eſt, quòd ibi paſcha non dicitur agnus

circa quorum lunæ diem, qn̄ Chriſtus mortuus eſt. Adduneq; ſuper argumenta græcorum ſanctitatē diei quintidecimi: nā quintadecima luna illius menſis erat celebris, ita ꝙ nihil opis erat licitum in ea exceptis his, quæ ad ueſcendū ſunt, vt patet Exo. 12. conſtat autem in illa feria 6. qua Chriſtus paſſus eſt, licita fuiſſe opera, quæ in feſtis fuiſſent illicita, ut patet tum ex operibus iudæorū, qui illo die iudiciales actus in Chriſtum exercuerūt, tū ex actibus Ioſeph Nicodemi, qui ſepelierunt Chriſtum, qđ non fuiſſe licitū ſabbatho, patet ex eo, ꝙ pp paraſceuem feſtinata ſepultura eſt, ut Aug. notauit, & ex eo ꝙ mulieres ſanctę ſabbatho ſe continuerūt ab officio circa Chriſtum ſepultum. Vnde uoluntuerba Ioan. euangeliſtæ, Erat aūt paraſceue paſchę, ad literam intelligi, ꝙ erat uigilia paſchæ.

Tract. 8. i Io. nō procul a fine, to. 9. ¶ Ad euidendam huius contradicendū eſt. ꝙ nō ſolum certa incertis proponēda ſūt, ſed certis ea, quæ ambigua ſūt, interpretāda ſunt, & non econtra. Quocirca certitudo ſcripta à tribus euangeliſtis Matt. Marco, & Luca de primo die azimorū, q quintadecima luna eſt, ꝙ ſ. fuit dies Veneris, in qua Chriſtus paſſus eſt, debet præponi incertis, hoc eſt uarie ex

Ar. 2. hui' quæ.

Concl. ... poſſibilibus uerbis Ioannis euangeliſtę, non quo ad ueritatem, & falſitatē, q̄a oia ſunt uera, ſed quo ad ſecuritatetem ſenſus literalis. Verba ſiquidem illorum non poſſunt exponi ad literam. n ſi intelligendo diem illum Veneris fuiſſe lunam quintamdecimā: q̄a expreſſe dicunt primū diem azimorum inchoatum ueſpere pręcedente, vocantes diē Iouis ad ueſperam, diem azimorum. Verba autem Ioan. euangeliſtę poſſunt aliter interpretari, q̄ quòd ſabbatho fuerit quintadecima luna, ut patet ex expoſitione Doctorum igitur fatendum eſt primum diem

Hom. 82. in in. parū a me. to. 5

Veneris fuiſſe quintādecimā lunam. Et cōfirmatur hoc, quia idē Io. euangeliſta ibidem appellat unum, idemq; tp̄s paraſceuē paſchæ, & paſcha: dicit. n. de illo die Veneris, Erat aūt paraſceue paſchæ, & de eodē inductione Pilatū dicentem, Eſt autem uobis conſuetudo, ut dimittam nobis unum in paſcha. Si enim idē proprie Ioan. paſchæ nomine utitur, ut alii autumant, nō debuit idem tempus dici paſcha, & paraſceue paſchæ: quoniam conſtat ꝙ tam ſtricte loquendo, aliud eſt tempus paſchę, & aliud paraſceue paſchæ. Vocauit ergo utrobique paſcha ſolennitatē paſcualem, ſicut etiam Luc. Act. 12. expreſſe totam ſolennitatem paſchalem paſcha vocat, tractans de Petro occidendo, Erant aūt dies azymorum & ſubdit, uolens poſt paſcha producere eum.

Sup illud Matth. 26. prima die azymorū acceſſerūt tom. 9.

Hom. 8. in Mat. paulo a prin. to. 2.

¶ Ad ob. ... nouam ex celebritate feſtiuitatis illius diei, dr̄ ꝙ quia præceptum de obſeruatione illi' feſti excipiebat ſpectantia ad præparationem ciborum, quæ tamen erant prohibita in ſabbatho, colligitur fuiſſe licita illo die, quæ ſabbatho nō licuiſſent: nā lex ſub una exceptione comprehendit omnia ſimilia. Et propterea ex hoc ipſo, quòd in die primo paſchæ poterant parari neceſſaria ad cibum conſequens eſt, ꝙ etiam licita fuerunt omnia, quæ occurrens neceſſitas naturæ, & pietatis exegiſſet, ac per hoc opus ſepulturæ, maximæ pietatis gratia, ut fuit circa Chriſtum, licitum fuit. Actus uero iudiciales cum non ſint inter opera ſeruilia, prohibitos in ueteri legē neſcio: legimus enim Petrum captum inter dies azymorum, & propter tempus illud, in quo tamen licebat operari, reſeruatus eſt occiſioni poſt Paſcha. Veruntamen quicquid ſit de hoc, ſicut Caiphas prudens eſt habitus, conſulendo quòd expedit unum

Beda Mat. 14. in c. 41. ſm̄ Beda ord. to 2.

hominem mori pro populo, facile potuit diſpenſare, quia periculum erat in mora, ut actus iudiciales circa Chriſtum licite ſe exercere crederent ī primo die azymorũ, præſertim cum actus hi, nõ ex lege, ſed ſtatutis eorum, uel conſuetudine, & reuerentia quadam prohibiti forte fuerint.

Homil.81. in Ioan. a med io. 3

Lib.3.c.13 non procul a prin. c.4

paſchalis, q immolatus fuerat decimaquarta luna, ſed dr̃ cibus paſchalis, i. azymi panes: quos oportebat comedi à mũdis. Vñ Chryſ. ibidẽ aliã expoſitionẽ ponit, ꝙ Paſcha pôt accipi pro toto feſto iudæorum, quod ſeptem diebus agebatur. F

Ad II dicẽdũ, ꝙ ſicut Aug.* dicit in lib. de conſ. euang. hora erat quaſi ſexta, cũ traditus eſt Dñs crucifigẽdus à Pilato, ut Ioan. dicit: nõ. n. erat plene ſexta, ſed quaſi ſexta. i. peracta quinta, & aliqd ẽt de ſexta eſſe cœperat, donec cõpleta ſexta, Chriſto pendente in cruce, tenebræ fierent. Intelligitur aũt fuiſſe hora tertia, cũ clamauerunt iudęi, vt Dñs crucifigeretur, & veràciſsime demonſtratur, tunc eos crucifixiſſe qñ clamauerunt. ergo nequiſquã cogitationẽ tanti criminis auerſus à iudæis in milites conuerteret, erat, inqt, hora tertia, & crucifixerunt eũ, vt illi eũ potius crucifixiſſe, inueniantur, q hora tertia, vt crucifigeretur, clamauerũt. Quamq̃ non deſunt, qui p paraſceuen, quã Ioan. cõmemorat, dicens, Erat paraſceue hora quaſi ſexta, horam diei tertiã velint intelligi. Paraſceue quippe interpretatur pparatio. Verũ autem paſcha, qđ in paſsione Dñi celebratur, incœpit pparari ad hora noctis nona, qñ. ſ. oẽs principes ſacerdotum dixerunt, reus eſt mortis. Ab illa ergo noctis hora, vſq; ad Chriſti crucifixionẽ, occurrit hora paraſceues, ſexta ſecundũ Ioannẽ, & hora diei tertia ſm Marcum: quidã tñ dicunt, ꝙ hæc diuerſitas ex peccato ſcriptoris apud græcos contingit: nam figuræ, quibus tria, & ſex repręſentantur, ſatis ſunt propinquæ apud eos.

In li. q. ex no. teſt. q incipit, de certe pfectus q. 55. in prin. t. 4. inter opera Aug.

Ad III dicendum, ꝙ ſicut dicitur in libro de Qõnibus vete. & nou. teſtamenti,* tũc uoluit Dñs paſsione ſua mundum redimere, & reformare, qñ eum creauerat, ideſt, in æquinoctio. Et tunc dies ſuper noctẽ increſcit: quia per paſsionem Saluatoris à tenebris ad lucem perducimur. Et quia perfecta illuminatio erit in ſecundo aduentu Chriſti, ideo tempus ſecundi aduentus æſtati comparatur. Matth. 24. ubi dicitur, Cum ramus eius iam tener fuerit, & folia nata, ſcitis quia prope eſt æſtas, ita, & vos cum videritis hæc omnia, ſcitote quia prope eſt, & in ianuis. Et tunc etiam erit maxima Chriſti exaltatio.

Ad IIII dicendum, ꝙ Chriſtus in iuuenili ętate pati voluit propter tria. Primo quidẽ, vt ex hoc magis ſuam dilectionem commendaret, ꝙ vitam ſuam pro nobis dedit, quando erat in perfectiſsimo ſtatu. Secundo, quia non cõueniebat, ut in eo appareret naturæ diminutio, ſicut nec morbus, vt ſupra dictum eſt. Tertio, vt in iuuenili ætate moriens, & reſurgens, futuram reſurgentium qualitatem in ſeipſo Chriſtus præmonſtraret. vnde dicitur Ephe. 4. Donec occurramus omnes in vnitatẽ fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.

Articvlvs x.

Vtrum Chriſtus fuerit conuenienti loco paſſus.

Ad decimvm ſic proceditur. Videtur ꝙ non conuenienti loco Chrs paſſus fuerit, Chriſtus. n. paſſus eſt ſm carnẽ humanã, quæ quidẽ concepta fuit ex virgine in Nazareth, & nata in Bethleem. ergo vr̃, ꝙ non in Hieruſalẽ, ſed in Nazareth, vl ĩ Bethleẽ pati debuerit.

G ¶2 Præt. Veritas dẽt rñdere figuræ: ſed paſsio Chriſti figurabatur per ſacrificia ueteris legis: ſed huiuſmodi ſacrificia offerebant in tẽplo. ergo vr̃ ꝙ & Chriſtus ĩ templo pati debuerit, & non extra portam ciuitatis.

¶3 Præt. Medicina dẽt morbo rñdere: ſed paſsio Chriſti fuit medicina contra pctm̃ Adæ. Adã aũt nõ fuit ſepultus in Hieruſalẽ ſed in Hebron: dr̃. n. Ioſue 14. Nomẽ Hebrõ antea vocabat chariatarbe,

H Adã maximus ibi in terra* Enachim ſitus eſt. ergo vr̃ ꝙ Chrs ĩ Hebron, & nõ ĩ Hierlm pati debuerit.

Alias, inter.

Sed contra eſt, ꝙ dr̃ Luc. 13. Nõ capit pphetã perire extra Hieruſalẽ: ſed Chriſtus fuit propheta. Conuenienter ergo paſſus eſt in Hieruſalem.

Resp. dicendũ, ꝙ ſicut dr̃ in lib. 83.* Qõnũ, oia ppriis locis, & tpibus geſsit Saluator: quia ſicut omnia tempora ſunt in manu eius, ita etiam oia loca: & ideo ſicut conuenienti tempore Chriſtus paſſus eſt, ita etiam conuenienti loco.

Aug. in li. q. ex no. te. qui incipit, deus certe. q. 55 in princi. to. 4. concl.

Ad primvm ergo dicẽdũ, ꝙ Chriſtus conuenientiſsime in Hierlm paſſus eſt. Primo quidẽ, qa Hie-

I ruſalẽ erat locus à deo electus, ad ſacrificia ſibi offerenda: q̃ quidẽ figuralia ſacrificia figurabãt Chriſti paſsionẽ, qđ eſt verũ ſacrificiũ, ſm illud Eph. 5. Tradidit ſemetipſum hoſtiã, & oblationẽ ĩ odorẽ ſuauitatis. Vñ Beda* dicit in quadã homilia, ꝙ appropinquante hora paſsiõis, Dñs appropinquare voluit loco paſsionis, ſ. ĩ Hieruſalẽ, quo puenit ante ſex dies paſchæ, ſicut agnus paſchalis añ ſex dies paſchę, i. decima luna, ſm pceptum legis ad locum immolationis ducebatur. Scđo, qa virtus paſsiõis eius ad totũ mundũ diffundẽda erat, in medio terræ habitabilis pati voluit, ſ. in Hieruſalẽ. vñ dicit in

Homil. in dñica palmarum ſ prin. quæ te eam in homiliario totius anni.

K Pſ. 73. Deus autẽ rex nr̃, añ ſæcula operatus eſt ſalutem in medio terrę, i. in Hieruſalẽ: quæ dicit eẽ vmbilicus terræ. Tertio, quia hoc maxime conueniebat humilitati eius, vt. ſ. ſicut turpiſſimum genus mortis elegit, ita etiam ad eius humilitatẽ pertinuit, ꝙ in loco tam celebri confuſionem pati non recuſauit. vñ Leo Papa dicit in quodã ſermone Epiphaniæ, Qui ſerui ſuſceperat formã, Bethleem prçelegit natiuitati, Hieruſalẽ paſſioni. Quarto, vt oſtenderet à principibus populi iudæorum exortam eſſe iniquitatem occidentium ipſum: & ideo in Hieruſalem, vbi principes morabantur, voluit pati. Vnde dicitur Actuum 4. Conuenerunt in

In ſer. 1. ante me.

Medina. a. o.

Titulus clarus.

¶ In corpore una concluſio: Chriſtus in loco conuenienti paſſus eſt. Probat, quia omnia propriis locis, & temporibus geſsit: quia omnia loca, & tempora in manu eius ſunt. ergo.

¶ In ſolutione ad ſecundum, & tertium, aduertẽ ꝙ ad literam Chriſtus paſſus eſt extra portã in loco dãnatorum, ut mors ſua turpior redderetur, dum in loco publicæ ignominiæ, ac maxime patulo paſſus eſt.

Ferr. a.

Sup. q. 35. ar. 7. ad 1. & in q. 83. art. 3. ad 1. Et opu. 60 c. 18.

iſta ciuitate aduerſus ſanctum puerum tuum Ieſum quem vnxiſti, Herodes & Pontius Pilatus cũ gentibus, & populis Iſrael.

Ad II dicẽdum, q̃ Chr̃s non in templo aut in ciuitate, ſed extra portã paſſus eſt ꝓp tria. Primo quidem, ut ueritas rñderet figuræ: nam uitulus, et hircus, qui ſolenniſſimo ſacrificio ad expiationẽ totius multitudinis offerebanẽ, extra caſtra cõburebanẽ, ut pcipiẽ Leu. 16. Vnde dr̃ Heb. 13. Quorum aĩaliũ infert ſanguis pro pc̃tõ in ſancta per põtificẽ, horũ corpora cremanẽ extra caſtra: ꝓp q̃ & Ieſus, ut ſanctificaret p ſuũ ſanguinẽ populũ, extra portam paſſus eſt. Secundo, ut p hoc daret nobis exẽplũ exeundi a mundana conuerſatione. vnde ibidẽ ſubditur, Exeamus igiẽ ad eũ extra caſtra improperiũ eius portantes. Tertio, ut Chryſo.* in ſermo. de paſſio. dicit, Noluit Dñs pati ſub tecto, nõ in templo Iudaico, ne iudæi ſubtraherẽt ſacrificiũ ſalutare, ne putares ꝓ illa tñ plebe oblatũ: & iõ foras ciuitatẽ foras muros, ut ſcias ſacrificiũ eẽ cõe, q̃ toti⁹ ẽ terræ oblatio, q̃ cõis ẽ purificatio.

In ſer. qui incipit hodierna die dñs nr̃, aliquantulũ a prin. to. 3.

Ad III dicẽdum, q̃, ſicut Hier.* dicit ſuper Matthæum, Quidam expoſuit caluariæ locũ, in quo ſepultus eſt Adam, & iõ ſic appellatũ: quia ibi antiq̃ hoĩs ſit cõditũ caput: fauorabilis iterp̃tatio, & mulcens aurem populi, nec tñ uera. Extra vrbem .n. & foras portam, loca ſunt in q̃b. truncanẽ capita damnatorũ, & caluariæ, ideſt, deccollatorũ ſũpſere nomen. Propterea ãt ibi crucifixus eſt Ieſus ubi prius erat area damnatorũ, ut ibi erigerenẽ uexilla martyrii. Adam uero ſepulcrũ iuxta Hebron, & Arbee in Ieſu filij Naue volumine legimus. Magis ãt Ieſus crucifigendus erat in loco cõi damnatorũ, q̃ iuxta ſepulchrum Adæ, ut oſtenderet quòd crux Chr̃i non ſolum erat in remediũ contra peccatum perſonale ipſius Adæ, ſed etiam cõtra peccatum totius mundi.

Sup illud Matth 27. Et uenerũt i locũ q̃ dr̃ Galgotha, to. 9.

Articvlvs XI.

Vtrum conuenienter fuerit Chriſtus cum latronibus crucifixus.

Ad vndecimvm ſic proceditẽ. Vr̃ q̃ non fuerit conueniens Chriſtum cum latronibus crucifigi: dr̃ enim 2. Cor. 6 Quæ participatio iuſtitiæ cũ iniquitate? ſed Chr̃s factus nobis iuſtitia a deõ, iniquitas aũt pertinet ad latrones. non ergo fuit cõueniẽs, ut Chr̃s ſimul cum latronibus crucifigeretur.

¶ 2 Præt. Sup illud Matt. 26. Si oportuerit me mori tecum, nõ te negabo, dicit Origenes.† Mori cũ Ieſu pro oib. morieñte, hoium nõ erat. & Amb.* dicit ſuper illud Luc. 22. Paratus ſũ tecũ, & in carcerem, & in mortem ire: paſſio, inquit, Dñi æmulos habet, pares nõ habet. Multo igitur minus conueniẽs vr̃ quòd Chriſtus ſimul cum latronibus pateretur.

A

¶ 3 Præt. Mat. 27. dr̃, q̃ latrões, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei: ſed Luc. 23. dr̃ q̃ unus eorum, qui crucifixus erat cũ Chriſto, ei dicebat, Memento mei Dñe, dum ueneris in regnum tuum. ergo vr̃, q̃ præter latrones blaſphemãtes fuerit cum eo crucifixus alius non blaſphemans. Et ſic vr̃ inconuenienter ab euangeliſtis narratum, quòd Chriſtus fuerit cum latronibus crucifixus.

B

Sed contra eſt, quòd Iſa. 53. fuerat prophetatum: Et cum ſceleratis reputatus eſt.

Resp. Dicendum, q̃ Chr̃s inter latrones crucifixus eſt, alia quidem ratione quantum ad intẽtionem iudæorum, alia vero quantum ad dei ordinationem. Quantum enim ad intentionem iudæorum, duos latrones utrimque crucifixerunt, ſicut dicit Chryſ.* ut eorũ ſuſpitionis fieret particeps: ſed non ita euenit, nam de illis nihil dr̃: huius aũt vbiq; crux honoraẽ: reges diademata deponentes, aſſumunt crucẽ in purpureis, in diadematibus, in armis, in menſa ſacrata, vbiq; terrarũ crux emicat. Quantũ uero ad dei ordinationẽ, Chr̃s cũ latronib. crucifixus eſt: quia ut Hie.* dicit ſup Matth. ſicut pro nobis maledictũ crucis factus eſt Chr̃s, ſic pro oĩum ſalute inter noxios quaſi noxius crucifigiẽ. Secundo, ut dicit Leo* Papa in ſermone de paſſione, duo latrones vnus ad dexterã, & alr⁹ ad ſiniſtrã crucifiguntẽ, ut in ipſa patibuli ſpẽ mõſtraretẽ illa, quæ in iudicio ipſius, oĩum hoium facienda eſt diſcretio. Et Aug.† dicit ſup er Io. ipſa crux, ſi attendas, tribunal fuit: in medio .n. iudice conſtituto, unus, q̃ credidit, liberatus, alius, q̃ inſultauit, dãnatus eſt: iã ſignificabat q̃ facturus ẽ de uiuis, & mortuis, alios poſiturus ad dextrã, alios uero ad ſiniſtram. Tertio, ſm Hilariũ* duo latrones leuæ, ac dextræ affiguntẽ, oẽm humani gñis vniuerſitatẽ uocari ad ſacrm paſſionis Dñi oſtendentes: ſed quia per diuerſitatem fidelium, ac infidelium, fit omnium ſecundum dextram, ſiniſtramq; diuiſio, vnus ex duobus ad dextram eius ſitus fidei iuſtificatione ſaluatur. Quarto, quia ut Beda* dicit ſuper Mat. latrones. qui cum Dño crucifixi ſunt, ſignificant eos, qui ſub fide, & confeſſione Chr̃i, uel agonem martyrii, uel quælibet arctioris diſciplinæ inſtituta ſubeunt: ſed, qui hoc pro æterna gloria gerunt, dextri latronis fide deſignanẽ: qui uero humanæ laudis intuitu, ſiniſtri latronis mentem imitantur, & actus.

C

D

E

Homi. 88 in Mat. aliquantulum a pri. to. 2

Concl. ***

Matt. 27. p illud, uenerunt in locũ q̃ dr̃ Golgotha to. 9.

In 4. ſer. de paſſione patum a prin.

†Aug. tra. 31. in Ioa. in fi. to. 9.

Ca. 33. in Matt. ante med.

Ca. 15. in Mat. in c. 44. ſm ei⁹ ord. circa med. to. 5

Ad primvm ergo dicẽdum, q̃ ſicut Chr̃s debitũ mortis non habuit, ſed mortem uoluntarie ſubiit ut ſua uirtute vinceret mortem, ita ẽt nõ habuit meritum, ut cum latronibus poneretur, ſed uoluit cum iniquis deputari, ut ſua uirtute iniquitatem deſtrueret. Vñ Chryſ.† dicit ſuper Io. q̃ latronem in cruce conuertere, & in paradiſum inducere, non minus fuit, quàm concutere petras.

Homl. 84. in Io. tñ circa e fin. to. 3

Cajetan's commentary (smaller type, beside the article):

SV. QVAE. XLVI. ART. XI.

Medina. ar. 11.

Titulus clarus.

¶ In corpe una diſtinctio cum duab. cõcluſionib⁹. Diſtinctio eſt: Alia ſcd̃m intentionem iudæorum, & alia, ſm̃ diuinã electionem Chr̃s inter latrones crucifixus eſt. Prima concluſio. Chr̃s crucifix⁹ eſt inter latrones ſm̃ intentionem iudæorũ, ut crederet eſſe malus inter malos punitus: hoc eſt conueniẽter q̃dem ad malã eorũ intentionem, q̃a mediũ conſonũ fini malo, ſed inconuenienter quantũ ad euẽtũ: q̃a oppoſitũ euenit, dũ Chr̃i crux adorať, & ab illorum crucib. ſic diſcernitẽ, & uere totũ oppoſitũ euenit. Putauerũt iudæi confundere crucem Chr̃i eũ crucib. ipſorũ, dũ ſimul eũ impiis crucifixus, ſicut alii pertranſiret: ſed euenit ut Chriſti crux fuiſſet, ita q̃ et alias memorabiles, q̃ois ſi uenerabiles, redideriť, ut experiẽtia teſta. Secũda concluſio. Chr̃s ſm̃ dei ordinationẽ inter latrones conuenienter crucifixus eſt. Probať quadrupliciter. Omnia clara ſunt.

Perret. c. 256

Ori. hom. 35. i Matt poſt prin. ho. to. 3. *Li. 10. in Lu. c. eui⁹ tit. eſt, de reſponſione Petri, circa prin. to. 5.

Ad ii dcđm, ꝙ non conueniebat, ut cū Chřo aliquis alius patereť ex eadē cā. vñ Orig.* ibidem ſubdit, ós fuerant in pčtis, & oēs opus habebāt, ut pro eis alius moreretur, non ipſi pro aliis.

Ad iii dcđm, ꝙ ſicut Aug.* dicit in lib. de cōſenſu euangeliſtarum, poſſumus intelligere Mat. poſuiſſe pluralē numerum pro ſingulari, cum dixit, latrones improperabant ei. Vel pôt dici ſecundum Hie.† quòd primum uterq; blaſphemauerit deinde uiſis ſignis, unus eorum crediderit.

Finitis primorib. a ptī. ho. 35. in Matt. numerando, to. 5.
L. 3. c. 16. ſ me. to. 4.
† Super illud Matt. 27. latrões improperabāt ei, to. 9

Articvlvs xii.

Vtrum paſſio Chriſti ſit eius diuinitati attribuenda.

Ad dvodecimvm ſic pceditur. Vr̄ ꝙ paſſio Chri ſit eius diuinitati attribuēda. Dr̄ enim 1. ad Cor. 2. Si cognouiſſent, nunq̄ dominum gloriæ crucifixiſſent: ſed dominus glīę eſt Chřs, ſm diuinitatē. ergo paſſio Chriſti competit ei ſecundum diuinitatem.

¶ 2 Præt. Principium ſalutis humanę eſt ipſa diuinitas, ſm illud Pſ. 36. Salꝰ āt iuſtorū a Domino. Si ergo paſſio Chři ad eius diuinitatem non pertineret, uideretur quòd non poſſet nobis eſſet fructifera.

H

¶ 3 Præ. Iudæi puniti ſunt pro pčtō occiſionis Chriſti, tam q̄ homicidæ ipſius dei, ꝙ magnitudo pœnæ demonſtrat: hoc autem non eſſet, ſi paſſio ad diuinitatem non pertineret. ergo paſſio Chři ad diuinitatem eius pertinuit.

Sed contra eſt, ꝙ Athanaſius dicit in epiſt. ad Epictetum,* Natura deus manens verbū eſt impaſſibile: ſed impaſſibile non pôt pati. Paſſio ergo Chriſti non pertinebat ad eius diuinitatem.

Incipit hæc ep. Ego arbitrator.

Resp. dcđm, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt,* unio humanæ naturę, & diuinæ facta eſt in perſona, et hypoſtaſi, & ſuppoſito, manente tamen diſtinctione naturarum ut ſ. ſit eadem perſona, & hypoſtaſis, diuinæ, & humanę naturę, ſalua tñ vtriuſque naturæ proprietate: & ideo, ſicut ſupra dictum eſt, ſuppoſito diuinæ naturæ attribuenda eſt paſſio, non rōne diuinę naturæ, quæ eſt impaſſibilis, ſed rōe humanæ naturę.* Vnde i epiſtola ſynodali Cyrillus dicit,* Si quis non confiteť dei uerbum paſſum carne, & crucifixum carne, anathema ſit. Pertinet ergo paſſio Chriſti ad ſuppoſitum diuinæ naturæ ratione naturæ paſſibilis aſſumptę, non aût ratione diuinæ naturæ impaſſibilis.

q. 2. a. 2. & 3.
q. 16. ar. 5. & concl. 10.
Habet in prima ſynodo Eph. can. 12.

K

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ Dominus glorię dicitur crucifixus, non ſecundum ꝙ eſt dominus gloriæ, ſed ſecundum quòd erat homo paſſibilis.

Ad ii dcđm, ꝙ ſicut dr̄ in quodā ſermone Epheſini cōcilij, mors Chři tāq̄ facta mors dei, ſ. p vnionē i pſona, deſtruxit mortē: qm̄ deus & hō erat, q paciebatur non enim natura dei læſa eſt ſed humana, neque mutatione ſua ſuſcepit paſſiones.

Ad iii dicendum, ꝙ ſicut ſubditur ibidem, non purū hominē crucifixerunt iudæi, ſed Deo intulerunt præſumptiones: poſſe enim principem loqui per uerbū, & hoc formari per literas in charta aliqua, & dirigi ciuitatibus, & aliquis inobediēs, chartam diſrumpat, ad mortis ſententiam deducetur, non tamq̄ chartam diſrumpens, ſed tanquàm uerbum imperiale diſrumpens. non ergo ſecurus ſit iudæus, tamq̄ purum hominem crucifigens: qđ enim uidebat, quaſi charta erat: quod autem in ea cælabatur imperiale uerbum, erat natum ex natura non prolatum per linguam.

concl. 10.

SVPER QV. XLVI. ART. XII.

Ferr. 4. cont. 98.
Medina. ar. 12.
Ferr. 0.
257
4. con. ca. 55. ad 14.

Titulus quæſtitan ſit dcđm deꝰ paſſus eſt ex eo, q. Chřs paſſus eſt: hoc eſt cōgrere; ſi paſſio Chři ſit deitati aſcribēda.

¶ In corpore una eſt ōcluſio: Paſſio Chři attribuenda eſt ſuppoſito diuino non rōne diuinæ, ſed humanæ naturæ. Probať: Vnio naturæ vtriuſque facta eſt in perſona, ſalua vtriuſq; naturæ pprietate. ergo &c. Et cōfirmať auctoritate Cyrilli &c.

G

QVÆSTIO XLVII.

De cauſa efficiente paſſionis Chriſti.

Deinde conſiderandum eſt, de cauſa efficiente paſſionis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrum Chřs fuerit ab alijs occiſus, uel à ſeipſo.

¶ Secundo, Ex quo motiuo ſeipſum paſſioni tradiderit.

¶ Tertio, Vtrum pater tradiderit eum ad patiendum.

H ¶ Quarto, Vtrū fuerit conueniens, ut per manus gentiū patereť, uel potius a iudæis.

¶ Quinto, Vtrum occiſores eiꝰ eum cognouerint.

¶ Sexto, De peccato eorum, qui Chriſtum occiderunt.

Articvlvs primvs.

Vtrum Chriſtus fuerit ab alio occiſus, an à ſeipſo.

Ad primvm ſic procediť. Videtur ꝙ Chriſtus non
I fuerit ab alio occiſus, ſed a ſeipſo. Dicit. n. ipſe Ioan. 10. Nemo tollit animā meā a me, ſed ego pono eā: ille autem dicitur aliquem occidere, qui animā eius tollit. nō eſt ergo Chriſtus ab aliis occiſus, ſed à ſeipſo.

¶ 2 Præt. Illi, qui ab aliis occidūtur, paulatim debilitata natura deficiunt, & maxime hoc apparet in crucifixis: ut. n. dicit
K Aug.* in 4. de Tri. longa morte cruciabantur ligno ſuſpenſi. In Chriſto aût nō hoc accidit: nā clamās uoce magna, emiſit ſpiritum, ut dicitur Matth. 27. Nō ergo Chriſtus eſt ab aliis occiſus, ſed à ſeipſo.

¶ 3 Præt. Illi, qui ab aliis occidūtur, per uiolētiā moriūtur, & ita nō uoluntarie; quia uiolētū opponiť uolūtario: ſed Aug.* dicit in 4. de Trinit ꝙ ſpiritus Chriſti non deſeruit carnē inui

SV. QVÆ. XLVII. ART. I.

Medina. a. 1.

Titulꝰ occaſionem ſumpſit ex euangelio, in quo Chriſtus dicit, Nemo tollit animam meam a me.

¶ In corpore articuli una poniť diſtinctio bimembris, iuxta quę membra ſidentur quęſtio duabus concluſionibꝰ cum corollario. Diſtinctio eſt, cauſa alicuius dupliciter: directe agendo, uel indirecte, ſcilicet nō prohibendo, cum poſſet.

¶ Prima concluſio: Chriſtus fuit ab aliis non a ſeipſo occiſus dir &c. Probatur: quia perſecutores eius intulerunt inuentione, & opere efficaci illi mortem.

¶ Secunda concluſio eſt: Chriſtus fuit cauſa mortis ſuæ indirecte, ſcilicet non prohibendo, cum poſſet. Probatur hæc ultima particula, in qua tota difficultas conſiſtit, ſ. cum poſſet. Probatur autem dupliciter. Et ex parte occidentiū: quia poterat reprimere, uel in uoluntate, uel ptāte. Et ex parte animæ ſuæ: quia ſpiritus eius habebat poteſtatem conſeruandi naturam carnis ſuæ. Probatur: quia erat unita uerbo, auctoritate Aug. Corollarium eſt: Chriſtus diciť uoluntarie mortuus. Probatur: quia non repulit nocumentū à corpore aīa, ſed uoluit corpus ſuccumbere.

¶ Circa ſecūdam concluſionem dubiū occurrit ex Sco. l. 3. ſen. di. 16. q. 2. tenente, ꝙ anima Chriſti nō habuit poteſtatem pſeruandi corpus ſuum a morte, & ppea nō eſt mortuus uoluntarie cauſali-

Ferr.
258
Infr. q. 50. ar. 1. ad 2. Et q. 51. a. 3. corp. Et op. 3. capi. 216. & 238
Lib. 4. c. 13 paulo poſt prin. to. 3.
Lib. 4. c. 13 nō longe a prin. t. 3

cauſaliter, ſed affectiue: quia non fuit indirecte cā mortis ſuæ ut Auctor dicit, ſed complacuit ſibi ſua mors: ſicut & S. martyres dicuntur uoluntarie mori.

¶ Arguit autem ad hoc dupliciter, ex parte quidem corporis: qa corpus Chriſti erat neceſſario paſſiuū mortis ab illis eāuſis, ſ. flagellis, clauis &c. Ex parte uero animæ: qa ſi potuiſſet præſeruare corpus ab omni extrinſeca uiolentia, tenebatur ſe cuſtodire ſ corpore, ac per hoc nō cuſtodiens peccaſſet. Probatur ſequela: qa quilibet homo tenet ſe cuſtodire à malis: qa tenetur poſt Deū, & animas diligere ꝓprium corpus ex charitate.

Concl. m

¶ Dubiū ſecundo occurrit de rōne concluſionis: qm nec unio animæ Chriſti ad uerbū, manifeſtat animā Chriſti habuiſſe hanc ptātem, nec auctoritas Aug. ita hoc tradit, ut non poſſit gloſſari, q̄ intendit de uoluntate ſm̄ affectum, & nō ſm̄ rām. Sicut & Auctor ſuperius in queſtio. 15. artic. 1. ad primum, gloſſat Dam. Eſuriuit, ſitiuit, mortuus eſt Chriſtus, quia uoluit. gloſſa, uoluntate diuina: quę tamen Auctor hic humanæ Chriſti uoluntati tribuit.

Concl. p

¶ Ad euidentiam horū ſciendū eſt, q̄ de anima Chriſti dupliciter loqui poſſumus, ſ. ſm̄ uirtutem nālē, uel gratuitā in ea manentem, qua. ſ. ipſa di potens, & ſic aīa Chri nō poterat ꝓſeruare corpus ſuum à lęſionibus, omni gloriam animæ deriuando in corpus, & reddendo illud impaſſibile, qđ fuiſſet contra myſterium noſtrę redemptionis, & contra ordinē incarnationis, quo ab initio definitum eſt, ut enima exiſtēte glorioſa corpus maneret paſſibile ſuſpenſe, ut ſup. dictum eſt, redundantia glorię in corpus. Diſcurrendo quippe per oēs grās infuſas manentes in aīa Chri, liquido apparet nullā in ea fuiſſe potentiam eliā ad ꝓſeruandum corpus a lęſionibus ep primaris. Alio mō loqui poſſumus de aīe Chriſti, ut eſt inſtrum coniunctū de tatis, & ſic, ut ſuperius in q. 13. art. 2. & 3. dixit Auctor, ptātem habuit faciendi oīa miracula ordinabilia in finem incarnationis, hoc eſt oēs mutationes creaturā præter ſpectantes ad creationem, & hmōi. Et ſic loquit hic Auctor de aīa Chriſti, ita q̄ intendit q̄ anima Chriſti, ut organū uerbi, poterat, & uoluntates perſecutorum immutare, & poteſtatem eorū impedire, ſicut poterat alia miracula in cœlo, & in terra facere. & ſimiliter poterat conſeruare carnem ſuā ne lędeetur e flagellis, clauis, & quibuſcunq; lætiuis, ſicut potuit ſeruare Petrum ſuper aques ambulantem &c. Et huius ratio in ſcđo dubio reddetur.

¶ Ad obiectionē ergo Scoti primam, dr̄ q̄ peccat ſm̄ nōn cām, ut cām. Conceſſo ſiquidem toto argō, nihil aliud hr̄, niſi q̄ corpus Chri neceſſario paſſiuum eſt ab extrinſecis conferendo actiua ad paſſiuā, ſ. corpus, & aīam, ſm̄ ſe: cum his. n. ſtat q̄ anima illa, ut organum uerbi potuiſſet ſi uoluiſſet, impedire paſſionem.

¶ Ad ſecundam dr̄, q̄ ſoluit ſeipſam: quia ex quo homo plus animam propriam, quam proprium corpus tenetur diligere, conſtat, quòd non peccat, ſed bene facit, qui cum poſſit, non cuſtodit proprium corpus a lęſionibus propter ſalutem animarum: Chriſtus autem paſtor bonus fuit ponens animam, hoc eſt uitam ſuā pro ouibus ſuis.

¶ Ad ſecundum dubium dr̄, q̄ quia a catholicis acceptatur, q̄ a-

A nima Chriſti fuit organū coniunctum uerbi Dei, conſentaneū rōni eſt, ut quod ſingulariter, & ineffabiliter aſſumptum eſt organū, ad omnia effectum ſit organum, ad quæ pōt inſtraliter cōcurrere. Nam ſicut caput eſt Chriſtus & angelorū, & in ſciētia, & gratia, & uirtutibus pręlatus eſt omnibus, ita etiam potentia inſtrali ſuper omnia ſit, q̄ ſhr diuino organo heri omnia. n. q̄ excellentia ſunt, & non dedecent Chriſti eminā, ſed conſonant cōditioni eius, credenda ſunt ineſſe illi: Et ſic ex unione aīæ Chriſti ad uerbum, manifeſtatur rōnabiliter ptās hæc (ſcilicet præſeruādi propriū corpus a lęſionis) in anima Chriſti, ut organū eſt uerbi. Et licet gloſſari forte poſſit Augu. ad plenum tñ ſenſum ex cō texta recurrendū eſt, & ille tenendus, quicqđ gloſſent alij. Quòd aūt Auctor diuinę uoluntati ibi tribuerit, q̄ hic humanę, non eſt mirū qa ipſemet ibi in ar. 3. regulā gñalē tradidit interpretandi dicta de ptāte inſtrumentali animæ Chriſti. ſ. q̄ qa inſtrum non p opus, ſed principalis agentis poteſtate agit, ideo opera animæ Chriſti pure organice, attribuuntur deitati. Et propterea, utrumque eſt uerum. ſ. q̄ Chriſtus eſuriuit, ſitiuit, mortuus eſt, qa uoluit, uoluntate diuina, ut cauſa principali, & q̄ Chriſtus eſuriuit, ſitiuit, mortuus eſt uoluntate humana, ut cauſa potente inſtraliter impedire, & nō impediente. Et primum, ut clarius, & principalius ab omnibus affirmatur: ſm̄ a ſapientibus intelligitur in euangelio traditum. cum dicitur, Nemo tollit aīam meam a me: ſed ego pono eam. Hoc uerbum nullus martyrum quantumcunque uoluntarius ad mortem, poteſt uere dicere: ſed propriū fuit Chriſti. ergo non ſola uoluntas complacentię, ſed cauſatiua mortis, in Chriſto fuit.

Lib. 4. c. 13 de Trin. tomo 3.

¶ In reſponſione ad ſecundum aduerte, q̄ duplex eſt modus dicendi de clamore Chriſti in cruce. Primus eſt, q̄ Chriſtus permiſit corpus pati, ac debilitari uſque ad mortem, ſm̄ uiolentiam illati ſuo corpori tormenti, ſpeciali miraculo fortitudinem ad clamandum effecit. Secundus eſt, q̄ Chriſtus permiſit quidem corpus pati, & nihil minuendo de paſſione miraculosè conſeruauit fortitudinem naturę ad clamandum, ita q̄ conſeruatio fortitudinis fuit miraculoſa, qua conſeruatione deſinente ſtatim paſſio effectum mortis habuit clamans. n. expirauit. Primus modus facilior eſt, ſed multiplicat miracula: qm, ut patet Matt. 27. bis Chriſtus clamauit, ac per hoc duobus miraculis opꝰ fuit. Secundus autem modus, quem ſequitur Auctor in litera, unico contentus eſt miraculo, ſ. conſeruatione fortitudinis uſque ad extremum: ex illa. n. pluries clamare potuit. Et altior eſt, quia ut in litera dicitur, ad hoc Chriſtus conſeruauit fortitudinem, ut monſtraret, quòd nemo tollit animam ſuam a corpore ſuo: ſed ipſe poſuit eam.

¶ In eadem reſſione circa celeritatē mortis Chriſti, quia uoluit, conſiderandum eſt, q̄ celeritas illa fuit, & naturalis, & uoluntaria. Nam ex parte corporis naturale fuit, quòd Chriſtus moreretur, antequā latrones morerētur, tum quia longe plura paſſus fuerat, tum quia delicatioris erat complexionis; tum quia corpus ieiunijs, uigilijs, atque laboribus debilitatum habebat; tum potiſſime, quia paſſio eius erat, pura, ſ. ſine redundantia

tus, ſed quia uoluit, qn̄ uoluit, & quō uoluit. non ergo Chrs eſt ab aliis occiſus, ſed a ſeipſo.

Sed contra eſt, q̄ dicitur Luc. 18. Poſtquā flagellauerint, occident eum.

Resp. dcdm, q̄ aliquid pōt eſſe cauſa alicuius effectus dupliciter. B Vno modo directe ad illud agendo: & hoc modo perſecutores Chri eū occiderūt, quia ſufficientem cauſam mortis ei intulerūt, cū intētione occidendi ipſum, & effectu ſubſequēte, quia. ſ. ex illa cā, eſt mors ſubſecuta. Alio modo, dr̄ aliqs cauſa alicuius indirecte, ſ. quia non impedit cū impedire poſſit: ſicut ſi dicatur aliquis alium C perfundere, quia non clauſit feneſtram, per quam imber ingreditur. Et hoc modo ipſe Chrs fuit cauſæ ſuæ paſſionis, & mortis. poterat. n. ſuā paſſionē, & mortē impedire. Primo quidē aduerſarios reprimendo, ut eū, aut non uellent, aut nō poſſent interficere. Secundo, quia ſpūs eius habebat poteſtatem cōſeruandi naturam carnis ſuæ, ne a quocūque lęſiuo inflicto opprimeretur: quod qdē habuit aīa D Chriſti, quia erat uerbo Dei cōiuncta in unitate perſonæ, ut Aug. dicit in 4. de Trin. Quia ergo anima Chriſti non repulit à proprio corpore nocumentū illatū: ſed uoluit q̄ natura corporalis illi nocumento ſuccumberet, dr̄ ſuā aīam poſuiſſe, uel uoluntarie mortuus eſſe.

Ad primum ergo dcdm, q̄ cum dr̄, Nemo tollit aīam meā a me: intelligitur, me inuito: quod. n. aliquis ab inuito aufert, qui reſiſtere non poteſt, illud proprie dicitur tolli.

Ad II dcdm, q̄ ut Chriſtus oſtenderet, q̄ paſſio illata per uiolentiam, eius animam non eripiebat, naturam corporalē in ſua fortitudine cōſeruauit, C ut etiā in extremis poſitus uoce magna clamaret, quod inter alia miracula mortis eius computatur. unde dicitur Marci 15. Videns autem Centurio, qui ex aduerſo ſtabat, quia ſic clamans expiraſſet, ait, Vere hic homo Filius Dei erat. Fuit, & mirabile in Chriſti morte quòd uelocius mortuus fuit aliis, qui ſimili paſſione afficiebantur. Vnde dicitur D Ioannes 19. quòd eorum, qui cum Chriſto crucifixi erant

conſolationis: latronem.n.conſolabantur, alter ſpe, alter ſaltem ſua ſorte contentus, Ex parte vero deitatis, & alæ ultraliter, ſuæ uoluntatis: quia quandiu uoluit cõſeruare fortitudinẽ patientiæ fortis fuit, & primũ aũt noluit cõſeruare, reliquit ipſũ corpus ſibi: & ſic ſtatim ex illatis paſſionibus directe, a ſua uero uoluntate indirecte, non prohibendo, cũ poſſet, ſecuta ẽ mors, non expectata latronũ morte.

SVP. QV. XLVII. ART. II.

Ferr. 4. con. c. 53.
Medina ar. 2.

Titulus clarus.

¶ In corpore una concluſio: Conuenientiſſimum fuit, ut Chriſtus ex obedientia pateretur. Probatur tripliciter. Omnia clara ſunt in litera.

¶ Memento colligere ex reſponſione ad primum, & tertium, ꝙ Chriſtus ſua paſſione adimpleuit legem totam: charitate quidẽ, & obedientia ſumma oia pręcepta moralia: ſacrificio ſummo ſui-ipſius, omnia cæremonialia: ſatiſfactione ſumma tantæ pœnæ, omnia iudicialia. Et ſi his iunxeris, ꝙ in his tribus clauduntur mandata omnia iuris diuini, iuris naturalis & iuris poſitiui ſecundum genus, uidebis ꝙ Chriſtus in ſua paſſione impleuit omnẽ iuſtitiam omnis generis iuris, & præcepti.

fregerunt crura, ut cito morerẽtur: ad Ieſum aũt cũ ueniſſet, ut uiderunt eũ iã mortuũ, non fregerũt eius crura. Et Mar. 15. dr̃, ꝙ Pilatus mirabatur, ſi iam obiiſſet. Sicut.n. eius uoluntate, natura corporalis conſeruata eſt in ſuo uigore uſque ad extremum, ſic etiã quãdo uoluit, ſubito ceſſit nocumento illato.

Ad III dcd̃m, ꝙ Chriſtus ſimul, & uiolentiam paſſus eſt, ut moreretur & tamen uoluntarie mortuus fuit: quia uiolẽtia corpori eius illata eſt, quæ tñ tantum corpori eius præualuit, quantum ipſe uoluit.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus fuerit ex obedientia mortuus.

Ad SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ Chriſtus non fuerit ex obedientia mortuus. Obedientia.n. reſpicit pręceptũ: ſed non legitur Chriſto fuiſſe præceptũ, ꝙ ipſe pateretur. non ergo ex obedientia paſſus fuit.

¶ 2 Præt. Illud dicitur aliqs ex obedientia facere, qđ facit ex neceſſitate præcepti: Chriſtus aũt non ex neceſſitate, ſed uoluntarie paſſus fuit. non ergo paſſus eſt ex obedientia.

¶ 3 Pręt. Charitas eſt excellẽtior uirtus, q̃ obedientia: ſed Chriſtus legitur ex charitate paſſus, ſm̃ illud Eph. 5. Ambulate in dilectione, ſicut, & Chrs dilexit nos, & tradidit ſemetipſũ ꝓ nobis. ergo paſſio Chri magis dẽt attribui charitati, q̃ obedientiæ.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Philip. 2. Factus eſt obediẽs patri uſque ad mortẽ.

Concluſio RESP. dcd̃m, ꝙ cõuenientiſſimum fuit, ꝙ Chr̃s ex obedientia pateretur. Primo quidem, quia hoc cõueniebat iuſtificationi humanę, ut ſicut ꝑ unius hominis inobedientiam peccatores conſtituti ſũt multi, ita per unius hominis obedientiã, iuſti conſtituantur multi, ut dicitur Rom. 5. Secundo, hoc conueniens fuit reconciliationi Dei ad homines. vnde dicitur Ro. 5. Reconciliati ſumus Deo ꝑ mortem filij eius, inquantum, ſ. ipſa mors Chriſti fuit quoddam ſacrificium accep tiſſimum Deo, ſm̃ illud Eph. 5. Tradidit ſeipſum pro nobis, oblationẽ, & hoſtiã Deo in odorem ſuauitatis. Obedientia uero omnibus ſacrificiis antefertur, ſm̃ illud 1. Reg. 15. Melior eſt obedientia quàm uictimæ: & ideo conueniens fuit, ut ſacrificiũ paſſionis, & mortis Chr̃i ex obedientia procederet. Tertio, hoc conueniẽs fuit ei uictoriæ, qua de morte, & auctore mortis triumphauit: non.n. miles uincere poteſt, niſi

F duci obediat, & ita homo Chriſtus uictoriã obtinuit per hoc, ꝙ Deo fuit obediens, ſecundum illud Prouer. 21. Vir obediens loquitur uictorias. — *Alias, pro eo.*

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ Chriſtus mandatum accepit a patre, ut pateretur: dicitur.n. Io. 10. Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam, & hoc mãdatum accepi à patre meo, ſ. ponendi animam, & ſumendi eam. Ex quo, ut Chryſoſt. dicit, non eſt intelligendũ, ꝙ prius expectauerit audire, & opus ei fuerit diſcere: ſed uoluntarium monſtrauit proceſſum, & contrarietatis ad patrem ſuſpitionẽ deſtruxit: — *Hom. 59. in Ioan. in prin. to. 3.*

G quia tñ in morte Chriſti lex uetus conſumata eſt, ſm̃ illud, quod ipſe moriens dixit Io. 19. Conſumatum eſt, poteſt intelligi ꝙ patiendo, omnia veteris legis præcepta impleuit. Moralia qdẽ, quæ in præceptis charitatis fundãtur, impleuit inquantũ paſſus eſt, & ex dilectione patris, ſm̃ illud Io. 14. Vt cognoſcat mũdus quia diligo patrem, & ſicut mandatum dedit mihi pater ſic facio, ſurgite eamus hinc, ſ. ad locum paſſionis, & etiam ex dilectione proximi, ſecũdum illud Gal. 2. Dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. Cæremonialia uero præcepta legis, quæ ad ſacrificia, & oblationes

H præcipue ordinantur, impleuit Chriſtus ſua paſſione, inquantum omnia antiqua ſacrificia, figurę fuerũt illius ueri ſacrificii, quod Chriſtus obtulit, moriendo pro nobis. Vnde dr̃ Coloſſ. 2. Nemo uos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei feſti, aut neomeniæ, quæ ſunt umbra futurorum, corpus autem Chriſti, eo. ſ. ꝙ Chriſtus comparatur ad illa, ſicut corpus ad umbram. Præcepta uero iudicialia legis, quæ præcipue ordinantur ad ſatisfaciendũ iniuriam paſſis, impleuit Chriſtus ſua paſſione: qm̃, ut in Pſ. 68. dr̃, quę non rapuit exoluit, permittens ſe ligno affigi pro pomo, quod de ligno homo rapuerat contra Dei mandatum.

I AD II dcd̃m, ꝙ obedientia etſi importat neceſſitatem reſpectu eius, quod præcipitur, tamẽ importat uoluntatem reſpectu impletionis pręcepti, & talis fuit obedientia Chriſti. Nam ipſa paſſio, & mors ſecundum ſe conſiderata, naturali uoluntati repugnabat: uolebat tamen Chriſtus Dei uoluntatem circa hoc implere, ſecundum illud Pſ. 39. Vt facerem uoluntatem tuam Deus meus uolui. Vnde dicebat Matth. 26. Si non poteſt tranſire a me calix iſte, niſi bibam illum, fiat uoluntas tua.

AD III dcd̃m, ꝙ eadem ratione Chriſtus paſſus

K eſt ex charitate, & obedientia: quia, & præcepta charitatis ex obedientia impleuit, & obediẽs fuit ex dilectione ad patrem præcipientem.

ARTICVLVS III.

Vtrum Deus pater tradiderit Chriſtum paſſioni.

Ad TERTIVM ſic proceditur. Videtur quòd Deus pater non tradiderit Chriſtum paſſioni. Iniquum enim, & crudele uidetur eſſe, quòd innocens paſſioni, & morti tradatur: ſed ſicut dicit̃ Deut. 32.

SVP. QVAE. XLVII. ART. III.

Medina ar. 3.

Titulus clarus.

¶ In corpore una concluſio: Deus pater tradidit tripliciter Chriſtum paſſioni. Probat: Chriſtus paſſus eſt ex obedientia patris. ergo.

Ferr. 4. con. c. 53.

Ferr. 4. 259 *Inf. q. 48. ar. 2. & 3. cor. & 4. cõtrac. 55. ad 13. & 16. & opu. 3. ca. 234. Et Roma. 5. le. 2. & 5. & I. 5. ſñ.*

Ferr. 4. 260 *3. d. 20. ar. 5. q3. 1. Et quol. 6. ar. 3. & Matth. 26.*

...declarat concluſio quo ad oĩa mẽbra, ſ. ordinationẽ, inſpirationẽ, non protectionẽ: hæc.n. tria inferũtur ex obediẽtia ordinate: nã obediẽtia hmõi infert in præceptore inſtitutionẽ, in obediente inſpirationẽ, in exequutore permiſſionem.
¶ In ſolutione ad primũ, nota ꝙ illa propoſitio, innocentem hoiem paſſioni, & morti tradere inuitũ, eſt impiũ, & crudele intelligit abſolute, & non in ordine ad Deum, cuius ſunt uita, & mors, qui poteſt abſq; impietate, & crudelitate innocẽtem, inuitũ tradere paſſioni, & morti, ſicut pt pro libito talẽ annihilare. Vult aũt Auctor propoſitione iſta tractãdo de Deo, ut oſtendat ꝙ traditio Chri in mortẽ ab ipſo Deo, non eſt ſm ſe abſolute iniuſta: q̃a non inuitus, ſed uoluntarius traditus eſt in mortẽ, ſponte obediẽs Deo ad hoc. Deinq; Deum non q̃ potentia ſua uſũ in traditione hmõi, qui deuicerat uinci diabolũ non potẽtia, ſed iuſtitia, & ppea uſus eſt ſuaui diſpoſitione, tradẽdo Chriſtũ uoluntariũ ad huiuſmodi obedientiam.

Deus fidelis, & abſq; ulla iniquitate. ergo Chr̃um innocentem nõ tradidit paſſioni & morti.
¶ 2 Præt. [b] Non vr̃ ꝙ aliquis a ſeipſo, & ab alio morti tradat̃: ſed Chriſtus tradidit ſemetipſum pro nobis, ſm ꝙ dr̃ Iſa. 53. Tradidit in mortem animam ſuam. non ergo videtur, quòd Deus pater eum tradiderit.
¶ 4 Præt. Iudas uituperat̃, ex eo ꝙ tradidit Chr̃m iudæis ſm illud Ioan. 6. Vnus ex uobis diabolus eſt: quod dicebat ꝑ Iudã, qui eũ erat traditurus. Sit̃r ẽt uituperant̃ iudæi, qui eũ tradiderunt Pilato, ſm ꝙ ipſe dicit Ioan. 18. Gens tua, & pontifices tui tradiderũt te mihi. Pilatus ẽt tradidit ipſum, ut crucifigeret̃, ut hr̃ Ioan. 19. nõ eſt ãt participatio iuſtitiæ cũ iniquitate, vt dr̃ 2. Cor. 6. ergo videt̃, ꝙ Deus pater[b] non tradiderit Chriſtum paſſioni.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Ro. 8. Proprio filio ſuo non pepercit Deus, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.

RESP. Dcd̃m, ꝙ (ſicut dictum eſt[*]) Chriſtus paſſus eſt uolũtarie ex obediẽtia Patris. uñ[m] ſm tria, Deus pr̃ tradidit Chriſtum paſſioni. Vno quidem mõ, ſm ꝙ ſua æterna uoluntate præordinauit paſſionẽ Chriſti ad humani generis liberationẽ, ſm illud, quod dr̃ Iſaiæ 53. Dñs poſuit in eo iniquitatẽ oium noſtrum, & iterum, Dñs uoluit conterere eum in infirmitate. Secundo, Inquantum inſpirauit ei uoluntatẽ patiẽdi pro nobis, infundẽdo ei charitatẽ. uñ ibidẽ ſequit̃, Oblatus eſt, q̃a uoluit. Tertio, nõ protegendo eũ a paſſione, ſed exponẽdo perſequentibus uñ, & legit̃ Mat. 27. ꝙ pendens in Cruce Chr̃s dicebat, Deus meus, Deus meus, ut q̃d dereliquiſti me? q̃a. ſ. poteſtati perſequentiũ eũ expoſuit, ut Aug.[*] dicit, de gratia noui Teſtamẽti.

* Ar. præc. Concl.

* in epiſt. 120. ex c. 6 & 10. 10. 2.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ innocentẽ hoiem paſſioni, & morti tradere contra eius uoluntatẽ, eſt impium, & crudele: ſic aũt Deus pater Chriſtũ non tradidit, ſed inſpirando eius uoluntatẽ patiẽdi pro nobis. In quo oſtenditur, & Dei ſeueritas, qui peccatum ſine pena dimittere noluit (quod ſignat Apoſtolus dicens, Proprio filio ſuo non pepercit) & bonitas eius in eo, ꝙ eum hõ ſufficienter ſatisfacere non poſſet per aliquã penam quam pateretur, ei ſatisfactorem dedit, quod ſignauit Apoſtolus dicens, Pro nobis oĩbus tradidit illum, & Rom. 3. dicit, Quem. ſ. Chriſtum, propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius.

AD II dcd̃m, ꝙ Chriſtus ſm ꝙ Deus, tradidit ſemetipſum in mortẽ eadem uoluntate, & actione, a qua, & Pater tradidit eum: ſed inquantum hõ, tradidit ſeipſum uoluntate a Patre inſpirata. uñ non eſt contrarietas in hoc, quòd Pater tradidit Chriſtum, & ipſe tradidit ſemetipſum.

AD III dcd̃m, ꝙ eadem actio diuerſimode iudicatur in bono, uel in malo, ſm ꝙ ex diuerſa radice procedit. Pater.n. tradidit Chriſtum, & ipſe ſemetipſum, ex charitate, & ideo laudantur, Iudas aũt tradidit ipſum ex cupiditate, Iudæi autem ex inuidia, Pilatus ex timore mundano, quo timuit Cæſarem, & ideo ipſi uituperantur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum fuerit conueniens, Chriſtum pati a Gentilibus.

SVP. QV. XLVII. ART. IIII.

Medina a. 2.

Titulus clarus.
¶ In corpore unica concluſio: Conueniens fuit, ut Chri paſſio a iudęis inciperet, & mediãtibus ipſis p gentiles finiret. Probat̃, Conuenienter effectus paſſionis præfiguratus eſt in modo ipſius paſſionis: ſed fructus inchoauit in iudæis, & per ipſos peruenit ad Gentiles. ergo conueniens modus fuit, ut Chriſti paſſio a iudæis inciperet, & per ipſos a gentilibus finiretur.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ fuerit conueniens, Chriſtũ pati a Gentilibus: quia.n.[b] per mortem Chriſti hoies erant a peccato liberãdi, conueniens uidebatur, ut paucisſimi in morte eius peccarent. Peccauerunt ãt in morte eius Iudæi, ex quorũ perſona dr̃ Mat. 21. Hic eſt hæres, uenite occidamus eum. ergo ur̃ conueniens fuiſſe, ꝙ in peccato occiſionis Chriſti gentiles, non implicarentur.
¶ 2 Præt. Veritas debet reſpondere figuræ: ſed figuralia[b] ſacrificia ueteris legis non gentiles, ſed Iudæi offerebant. ergo neq; paſſio Chriſti, quæ fuit uerum ſacrificium, impleri debuit per manus gentilium.
¶ 3 Præt. Sicut dr̃ Ioan. 5. Iudæi quærebant Chr̃m interficere, non ſolũ quia ſoluebat ſabbathũ, ſed quia patrẽ ſuũ dicebat Deũ, ęqualẽ ſe Deo faciẽs: ſed hoc videbat̃ eſſe ſolũ contra legẽ iudęorũ, uñ, & ipſi dicunt Ioan. 19. Secundũ legẽ debet mori, quia filium Dei ſe fecit. [b] ur̃ ergo conueniens fuiſſe, ꝙ Chriſtus non a gentilibus, ſed a iudæis pateretur, & falſum eſſe quod dixerunt, nobis non licet interficere quemquam, cum multa peccata ſm legẽ morte puniantur, ut patet Leui. 2.

SED CONTRA eſt, ꝙ ipſe dominus dicit Matt. 20. Tradent eum gentibus, ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum.

RESP. Dcd̃m, ꝙ in ipſo mõ paſſionis Chr̃i præfiguratus eſt effectus ipſius. Primo.n. paſſio Chriſti effectum ſalutis habuit in Iudęis, quorum plurimi in morte Chr̃i baptizati ſunt, ut patet Actuũ 2. & 3. Secundo uero iudæis prædicantibus, effectus paſſionis Chriſti tranſiuit ad gentes, & ideo [m] conueniens fuit ut Chriſtus a iudæis pati inciperet, & poſtea iudęis tradentibus, per manus gentilium, eius paſſio finiretur.[n] Concl.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ Chr̃s ad oſtendendã abundantiã charitatis ſuę, ex qua patiebat̃, in cruce poſitus ueniã pſecutoribus poſtulauit. & ut huius petitionis fructus ad iudęos, & gentiles perueniret, uoluit Chriſtus ab utriſque pati.

F Ad 2 dcēm, ꝙ paſſio Chrī fuit ſacrificii oblatio, inquantū Chrs ꝓpria voluntate mortē ſuſtinuit ex charitate. Inquātū āt a pſecutorib. eſt paſſus, non fuit ſacrificiū, ſed peccatum grauiſſimum.

*Tra. 114. in Ioā. circa med. to. 9.

Ad 3 dcēm, ꝙ ſicut Aug. dicit, Iudæi dicētes, nobis nō licet iterficere quēquā, intellexerūt, non ſibi licere interficere quemquā, ꝓp feſti diei, ſanctitatē, quā celebrare iā cęperant. Vel hoc dicebant (vt Chryſ.* dicit) quia volebāt eū occidi, non tanquā tranſgreſſorē legis, ſed tanquā publicū hoſtē, quia regē ſe fecerat: de quo non erat eorū iudicare, vel quia nō licebat eis crucifigere, qđ (cupiebant) ſed lapidare, quod in Stephano fecerunt. Vel melius dicendū eſt, ꝙ per Romanos, quibus erant ſubiecti, erat eis poteſtas occidendi interdicta.

*hom. 82. in Ioan. poſt med. illius to. 3.

Articvlvs V.

Vtrum Chriſti perſecutores eum cognouerint.

Ad qvintvm ſic ꝓcedit. Vr̄ ꝙ perſecutores Chri eū cognouerint. Dr̄. n. Matt. 21. ꝙ agricolæ videntes filiū, dixerunt intra ſe, Hic eſt hæres, venite occidamus eum. vbi dicit Hiero.* Manifeſte dn̄s probat ex uerbis Iudæorū, principes non ꝑ ignorantiā, ſed per inuidiā, Dei filiū crucifixiſſe: intellexerūt. n. eū eſſe illū, cui pr̄ ꝑ Prophetā dicit, Poſtula a me & dabo tibi gētes hæreditatē tuā. ergo vr̄ ꝙ cognouerint eū eſſe Chriſtum, uel filium Dei.

*Id innuit c. 21. Mat. in fi. illius tom. 9. & etiam in gloſ. ordi.

¶ 2 Præt. Ioā. 15. Dn̄s dicit, Nūc āt, & viderūt, & oderūt & me & patrē meū: qđ āt vr̄, manifeſte cognoſcit. ergo iudęi cognoſcētes Chriſtum, ex cauſa odii, ei paſſionem intulerunt.

¶ 3 Præt. In quodam ſermone Epheſini cōcilii dr̄, Sicutq; chartā imperialē diſcerpſerit, tamq; imperatoris diſrūpens verbū, ad mortē adiicit, ſic crucifigēs iudęus quē viderat, pęnas dabit, tamq; in ipſum Deū uerbū ꝓſumptiones iniiciēs. Hoc āt nō eſſet, ſi eū eſſe Dei filiū, nō cognouiſſent: quia ignorātia eos excuſaſſet. ergo vr̄, ꝙ iudęi crucifigentes Chriſtum cognouerint eſſe filium Dei.

Sed contra eſt, ꝙ dr̄ 1. ad Cor. 2. Si cognouiſſent, nūquā dn̄m gloriæ crucifixiſſent, & Act. 3. dicit Petrus, Iudæis loquēs, Scio quia per ignorantiā feciſtis, ſicut, & principes ueſtri. & dominus in cruce pendens dicit, Pater, dimitte illis: non. n. ſciunt quid faciunt.

Reſp. Dcēm, ꝙ apud iudæos quidā erant maiores, & quidā minores. Maiores quidē, qui eorū principes dicebant, *(ut dr̄ in lib. Quæſtionum uete. & nou. Teſt.) ſicut & dæmones, cognouerunt eū eſſe Chrm promiſſum in lege: oīa. n. ſigna uidebant in eo, quæ dixerant futura prophetæ. Myſterium aūt diuinitatis eius ignorabant. & iō Apoſtolus dicit, ꝙ Si cognouiſſent, numquā dn̄m gloriæ crucifixiſſent: ſciendum tn̄, ꝙ eorum ignorantia non eos excuſabat a crimine: quia erat quodammodo ignorantia affectata: uidebant. n. euidentia ſigna diuinitatis ipſius: ſed ex odio, & inuidia Chriſti, ea peruertebant, & uerbis eius, quibus ſe Dei filiū faciebat, credere noluerunt. Vn̄ ipſe de eis dicit Ioan. 15. ſi non ueniſſem, & locutus eis non fuiſſem, peccatū non haberent, nunc āt excuſationem non habent de peccato ſuo. Et poſtea ſubdit, Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatū non haberent. Et ſic ex perſona eorū accipi pōt, quod dr̄ Iob. 21. dixerunt Deo, Recede a nobis, ſciam uiarū tuarū nolumus. Minores uero, i. populares, qui myſteria ſcripturæ non nouerant, non plene cognouerunt ipſum eſſe nec Chriſtum, nec filiū Dei: licet. n. aliqui eorum in eum crediderint, multitudo tn̄ non credidit. Et ſi aliqn̄ dubitauerunt, an ipſe eſſet Chriſtus, ꝓp ſignorum multitudinem, & efficaciam doctrinæ, ut hr̄ Ioan. 7. tn̄ poſtea decepti fuerunt a ſuis principibus, ut eum non crederent, neq; filium Dei neque Chriſtum. unde, & Petrus eis dixit, Scio quia ꝑ ignorantiam feciſtis, ſicut, & principes ueſtri: quia ſ. per principes ſeducti erant.

G

H

I

K

Ad primvm ergo dcēm, ꝙ illa uerba dicuntur ex perſona colonorū uineę, per quos ſignificant̄ rectores illius populi, q eum cognouerunt eſſe hæredē inquantū cognouerūt eū eſſe Chriſtum promiſſum in lege: ſed contra hanc reſponſionem eſſe vr̄, quòd illa uerba pſalmi,

SVP. QV. XLVII. ART. V.

Titulus clarus ut ſonat, de hoſb. tñ quia de dæmonibus iam dictum eſt.

Ferrat. c. 262

Opuſc. 60. c. 18. in fi. Etich. ad cor. 2. le. 2

¶ In corpore una eſt diſtinctio bimēbris, cū concluſionib. appoſitis iuxta mēbra. Diſtinctio ē, ꝙ apud iudæos quidā erant maiores, quidā minores. De maioribus tres concluſiones ponuntur. Prima eſt, ꝙ cognouerunt ipſum eſſe Meſſiā. ſecunda ꝙ non cognouerunt ipſum eſſe Deū. tertia, ꝙ ignorantia iſta non excuſauit peccatū eorū. Prima concluſio probat̄ auctoritate, & rōne: quia videbant oīa ſigna dicta de Meſſia. ſecunda probat̄ auctoritate eadē, adiuncto uerbo Apoſtoli, Si cognouiſſent. Et hæ cōcluſiones cum ſuis probationib. ab Auctore recitatiōe afferuntur, ut patet in litera, Tertia aūt concluſio ipſius Auctoris eſt, & probat̄: quia eorū ignorātia erat affectata: quia uidebant teſtimonia deitatis Chri ſufficientia, ſed ipſi ex prauo affectu peruertebant illa, & doctrinam abiiciebant, nolentes credere. Probatur Ioan. 15. &c.

¶ Aduerte hic, ꝙ licet teſtimonia deitatis Chriſti eſſent ſecundum ſe ſufficientia ad cauſandam fidem uoluntariā, uel coactam hominibus, qui præſentes fuerunt teſtimoniis illis, ſcilicet miraculorum ſic factorum ad confirmationem doctrinæ, qua dicebat ſe Deum, tamen gratia unionis perſonalis non erat uſquequaque clara, tam hominibus, quam dæmonibus, antequam myſteriū hoc fuiſſet apertum. nā etſi ſciebatur, quòd Meſſias erat Deus, & filius Dei: non tamē intelligebat̄ in quo ſenſu uerificaretur, quod eſſet Deus, aut Dei filius an ꝑ unionē perſonalis gratiam, an per aliquam excellentiam ſingulariſſimam: quæ dubitatio ſublata uidetur poſt Chriſti paſſionē, quo ad dæmones, & reſurrectionē, quoad hoīes qn̄ aperuit diſcipulis ſenſū, ut intelligerēt ſcripturas, & ampli* ꝑ Spūs ſancti aduentum, q promiſſus fuit doctor oīs ueritatis, Io. 14.

Concl. 1

*Aug. in li. q. ex no. teſta. quæ incipit. Deus certe q. 66. a med. to. 4.

Concl. 2

Principes autem iudæorum ignorantiam ſuam, non ex ambiguitate modi poſſibilis ad deificandam Chriſti deitatem, ſed ex prauitate affectus inſurrexerunt in Ieſum, quocumque modo fuerit Deus: & ideo reos ſeipſos conſtituerunt omnis excellentiæ, quę in illo homine erat, ac per hoc deitatis. Ex eo enim, ꝙ non curarunt attendere teſtimonia operum, & uerborum Chriſti, ſed perſequi illum elegerunt, ignorantiam pro excuſatione allegare non potuerunt, & hoc eſt ꝙ dn̄s dicit Ioan. 15. Si non ueniſſem, &c. ut in litera aſſeritur.

Concl. 3

Concl. 4

¶ Sed occurrit ſimile dubiū de prima concluſione, ſ. ꝙ maiores cognouerunt Ieſum eſſe Chriſtum. Nā ſigna, & teſtimonia apparentia, ꝙ Ieſus eſſet Chriſtus, licet in ſe fuerint ſufficientia ad hoc teſtificandum, & uidērent illa ad confirmationē profeſſionis Chriſti, debebant credere illum eſſe Chriſtum: quia tamen de Chriſto multa excellētia, & maxima prædicta erant, quę in Ieſu nō apparebant, quia in ſecundo aduentu implenda ſunt, & maiores ignorabant iſtos duos aduentus, & putabant Chriſtum in

primo

primo aduentu regnaturum, & redempturum temporaliter Iſrael, ideo uidentur etiam ignoraſſe ipſum eſſe Chriſtum: ignorantia tamen affectata. Et confirmatur hæc ignorantia: quia etiam diſcipuli domini ab ipſo eruditi, credentes ipſum eſſe Chriſtum, putabant quòd in primo aduentu eſſet temporaliter redempturus Iſrael: dicunt enim, Nos autem ſperabamus, quòd ipſe eſſet redempturus Iſrael; Paulus quoque Apoſtolus dicit ſe ignoranter peccaſſe, paternarum traditionum æmulatione, ſignificans, quòd maiores, qui eum docuerant ignorabant Ieſum eẽ Chriſtum: † uſi ſtatim ingreſſus in ſynagogas, prædicabat affirmans, quoniam hic eſt Chriſtus. Ipſe quoque dñs ante principes iudæorũ conſtitutus, cum adiuratus confeſſus eſſet ſe eſſe Chriſtum ſubdidit de ſecundo aduentu glorioſo, ut excluderet ab eis excuſationem ſuę ignorantiæ: debebãt enim inquirere, quo modo hic ſecũdus aduentus futurus eſſet, & ſic de regno Chriſti fuiſſent edocti, &c. ſed ipſi nolentes intelligere, dixerunt, Blaſphemauit, reus eſt mortis. &c. Vbi apparet eorũ affectata cęcitas. ſi n. blaſphemia eſt hominem eſſe Chriſtum filium Dei, cur ergo expectando alium futurum Meſſiam, à te ſit inquiritis an ipſe ſit? numquid Chriſtus blaſphemus eſſe debet? Si autem non eſt blaſphemiã Chriſto, ſed huic pauperi Ieſu, quem audiſtis poſt tot miracula ſuſcitaſſe Lazarum, audite quòd hic pauper ueniet glorioſus cum poteſtate, &c. diſcite quòd paupertas, & abiectio non facit illum blaſphemum. ſed teſtem ueritatis: ſed deprauatus affectus declinauit ad execrandum hominem.

*Hom. 40 in Mat. in ope imp. in me. to. 2.
† ca. 94. ſe eund. ord. Bedę circa prin. to. 2.

Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuã, eidẽ dñt cui dr; Filius meus es tu, ego hodie genui te. ſi ergo cognouerunt eum eſſe illum, cui dictum eſt, Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuã, ſequitur quòd cognouerint eũ eẽ filium Dei. Chryſ.* ẽt ibidem dicit, quòd cognouerunt eum eſſe B filium Dei. Beda ẽt dicit ſuper illud † Luc. 23. Quia neſciũt qd faciunt, Notandum, inquit, quòd non pro eis orat, qui quem filiũ Dei intellexerũt, crucifigere, quã confiteri maluerũt. ſed ad hoc põt reſpõderi, quòd cognouerunt eum eſſe filiũ Dei, nõ per naturã, ſed per excellentiã grãæ ſingularis. Poſſumus tñ dicere, quòd ẽt uerum Dei filium cognouiſſe dñr: quia euidentia ſigna huius rei habebãt, quibus tamen aſſentire, ꝑꝑ odiũ, & inuidiam noluerunt, ut eum cognoſcerent eſſe filium Dei.

AD II dicendum, quòd ante illa uerba præmittit, Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatũ nõ haberẽt. & poſtea ſubdit, Nunc ãt uiderũt & oderunt, & me, & Patrẽ meũ, Per qđ oſtẽdit, quòd uidẽtes opa Chri mirifica, ex odio ꝓceſſit quòd eũ filiũ Dei nõ cognouerũt.

AD III dcdm, quòd ignorantia affectata, non excuſat à culpã ſed magis ur culpam aggrauare: oſtendit. n. hoĩem ſic uehementer eſſe affectum ad peccãdum, quòd uult ignorantiam incurrere, ne peccatum uitet. & ideo iudæi peccauerunt, nõ ſo- B lum hominis Chriſti, ſed etiã tamquam Dei crucifixores.

ARTICVLVS VI.

Vtrum peccatum Chriſtum crucifigentium fuerit grauiſſimum.

AD SEXTVM ſic procedit. Vr quòd peccatum crucifigentium Chriſtum, non fuerit grauiſſimum. non. n. eſt grauiſſimum peccatum, qđ excuſationem habet: ſed ipſe dominus excuſauit peccatum cruci- C figentium eum, dicens, Pater ignoſce illis, quia neſciunt qd faciunt. non ergo peccatũ eorum fuit grauiſſimum.

¶ 2 Pręt. Dominus dixit Pilato Io. 19. Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet. Ipſe autẽ Pilatus fecit Chriſtum crucifigi per ſuos miniſtros. ergo uidetur fuiſſe maius peccatum Iudæ proditoris, peccato cru- D cifigentium Chriſtum.

¶ 3 Præt. Secundum Philoſo-

¶ Ad hoc poteſt dici, quòd inter maiores erat latitudo, & quod illi maiores, qui perſpicacius ſcripturas nouerant, & miracula, doctrinamque Chriſti uiderant, nouerant illum eſſe Chriſtũ: quia ut dicitur Matth. 21. dixerunt, hic eſt hæres. Alij autem maiores, qui non ſciebant, tot ignorare potuerunt. Nulli tamen excuſati ob ignorantiam fuerunt: quia in promptu habebant, unde poterant cognoſcere teſtimonia Chriſti, & certificari de dubiis, quo ad excellentiam ab ipſo quem uita, doctrina ſcripturæ, miraculaque tot commendabant. Si quis autem putat omnes maiores cognouiſſe ipſum eſſe Chriſtum, dicere poteſt, quòd cognouerunt ipſum eſſe Chriſtum, quamuis non cognouerint, qualiter Chriſti officium conſummaturus eſſet.

¶ Mihi uidetur, ſaluo meliori iudicio, diſtinguendum inter illud, quod iudæorum principes potuerunt, ac debuerunt cognoſcere, & id, quod de facto cognouerunt: & dicendum, quòd potuerunt, ac debuerunt cognoſcere Ieſum eſſe Chriſtum, & quòd de facto non cognouerunt Ieſum eſſe Chriſtum. Et primum ſatis patere poteſt, ex teſtimoniis miraculorum, & doctrinæ: hæc enim duo dominus ipſe allegat Ioan. 15. Si non ueniſſem, & locutus eis non fuiſſem, quo ad doctrinam teſtificãs in ſe, & ſi opera non feciſſem, quæ nemo alius fecit, &c. quo ad miracula. Secundum autem ſuadetur ex eo, quòd omnia dicta de Chriſto non cognouerunt impleri in ipſo: putabant enim dicta de ipſo, quòd eſſet futurus rex Iſrael, & redempturus ex ca- A ptiuitate Iſrael &c. unde Magi dixerunt, Vbi eſt qui natus eſt rex Iudæorum? Et hoc licet modo cognoſcatur, quòd de Chriſto in ſecundo aduentu intelligitur temporaliter in primo autem ſpiritualiter tantum, ante Chriſti tamen reſurrectionem non erat hæc diſtinctio cognita, ut patet ex eo, quòd, nec ipſi Apoſtoli à domino edocti, cognoſcebãt hoc: dicit enim Luc. 18. quòd cum dominus prædixiſſet mortem, & reſurrectionem ſuã, ipſi nihil horum intellexerunt. Et Ioannes euãgeliſta de ſeipſo etiã teſtatur, quod in die reſurrectionis credidit, & quòd nondũ ſciebat ſcripturam de reſurrectione Chriſti. Diſcipuli quoque euntes in Emaus, dixerunt, Nos ſperabamus proculdubio ſe futurum uiuente, quòd ipſe eſſet redẽpturus Iſrael, quod ſpectat ad regnum eius, & ad hoc ſpectans alia dubitãda inducta. Quia ergo diſtinctio iſta duorum aduentuũ Chriſti erat ignota. principes Iudęorum malitia affectus proprii in Chriſtum uelati, reliqua ex ſcriptura, & ſignis, & doctrina, teſtimonia, tanquã inſufficientia abiecerunt: cum tamẽ eſſent ſufficientiſſima, & ſm aduentum explicantia, & promittentia: quin potius, quia Chriſtus rex erat futurus, tanquã uſurpatione tituli regii ex hoc ipſo, quòd Chriſtum ſe dicebat Ieſus accuſatũt eum corã Pilato, & ex hoc tandem obtinuer ut ſententiam mortis illius.

Parte. a 263
Sup. ar. 4. ad 2. fin. Et op. 60. c. 18. &.

Et licet non cognouerint Ieſum eſſe Chriſtum, ignorantia affecta a illos uelante, dicuntur tamen cognouiſſe, quia in promptu erat, unde cognoſcerent tam ex debito, & ex facultate corum, quàm ex præſentia cognoſcibilis toties oblata ſimul cum doctore tam elato.

¶ De minoribus uero iudęorum tria dicuntur. primũ eſt, quòd non cognouerunt Ieſum eſſe Chriſtum, nec filium Dei. ſecundum eſt, quòd multitudo non credidit in eum, quamuis aliqui in illum crediderint. tertium eſt, quòd multitudo ſeducta fuit à principibus. Ratio primi ponitur: quia non ſciebant myſteria ſcripturarum: ſecundum patet ex euangelio: tertium colligitur ex euangelio Ioan. 7. & Act. 3. Vbi ly per ignorantiam, non ſub- E auditur replicari ad principes: quia ly ſicut, non denotat ibi ſimilitudinem in cauſa facti, ſ. ignorantia, ſed in facto tantum: ita quòd non eſt ſenſus. Scio quòd per ignorantiam feciſtis, ſicut. & principes ueſtri per ignorantiam fecerunt: tunc enim eſſet aſſimilatio in facto, & cauſa facti. Sed eſt ſenſus. Scio quòd per ignorantiam imitati eſtis principum ueſtrorum factum: ſic enim eſt ſimilitudo imitatiua facti tantum.

SVPER QVÆST. XLVII. ARTIC. VI.

Titulus ut ſonat.

¶ In corpore tres concluſiones, iuxta tria genera hominũ crucifigentium Chriſtum, ſ. principes iudæorum, populum iudæorum, & gentiles. Prima concluſio. Peccatum principũ fuit grauiſſimum ex genere peccati, & ex malitia uoluntatis. Secunda: Peccatum aliorum iudæorum fuit grauiſſimum ex genere peccati, minus tamen ex circunſtantia ignorantiæ. Tertia eſt, Peccatum gentilium fuit grauiſſimum ex genere peccati, mul-

Li.5.Ethi. c.9.to.5.

eo autem magis excuſabile ex ignorantia legis, & ſcripturarũ. Vnde uidere potes, q̃ peccatum crucifixionis Chriſti eſſe grauiſſimum ex ſuo genere quia ex ſuo genere fuit occiſio non ſolũ hominis tam excellentis innocẽtiæ, &c. ſed etiam Dei: genus enim peccati ex obiecto ſeu materia, circa quã eſt, ſumitur: illa autẽ occiſio conſtat, q̃ ſm̃ tem ad uerbum incarnatum terminata eſt: perſona. n. illa crucifixa, & mortua eſt. Maior aũt, & minor grauitas huius grauiſſimi ſecundũ ſe peccati, attendit̃ ex parte ipſorũ peccantiũ ignorãter, uel ſcienter, ex maiori, uel minori malitia peccantium.

*ar. 2. huius quæſt.

*Hom. 45 in Matt. in opere imp. ſ. aliquãtulũ a me. tomo 2.

*ar. p̃ced. in arg. 1. & in reſpõſione.

*Concl. in ...

¶ In reſponſione ad ſecundum, quia inde ciſum ibi relinquit̃, an peccatum Iudæ fuerit grauius peccato principum iudæorum, quęritur, q̃d eorum fuerit grauius. Et dicendum eſt, q̃ peccatum Iudæ fuit grauius, quia ipſe maiori erat gradui conſtitutus, utpote Apoſtolus, & non ſolum uiderat miracula Chriſti, ſed fecerat miracula in nomine Chriſti, accepta ab ipſo poteſtate, ſicut cæteri Apoſtoli, & confeſſus eſt Ieſum Chriſtum Matt. 16. approbando reſponſionem Petri pro omnibus diſcipulis, Tu es Chriſtus, &c. Et breuiter ſupra malitiam communẽ ſibi, & principibus, habuit excellentem ingratitudinem, & ſupra genus peccati addidit turpitudinem proditionis. Ob quã in Pſalmo grauius peccatum oſtenditur, cũ dicitur: Quoniã ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utique & ſi is qui oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet abſcondiſſem me forſitan ab eo: tu uero homo unanimis, dux meus (quantum ad loculos), & notus meus, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos.

*capit. 94. ſecun. or. Bedæ, circa prin. Concl. p

* In corp. artic.

phum* in 5. Ethi. Nullus patit̃ iniuſtũ uolens, & ſicut ipſe ibidem dicit, nullo patiẽte[h] iniuſtum, nullus facit iniuſtum. ergo uolẽti nullus facit iniuſtũ: ſed Chriſtus uoluntarie eſt paſſus, ut ſupra habitũ eſt.* non ergo iniuſtũ fecerũt crucifixores Chriſti: & ita eorum peccatum non fuit grauiſſimum.

Sed contra eſt, q̃ ſuper illud Matt. 23. Et uos implete mẽſurã patrũ ueſtrorũ, dicit Chryſoſt.* Quantũ ad ueritatem excellerunt menſuram patrũ ſuorũ: illi enim occiderunt homines, iſti Deum crucifixerunt.

Resp. dicẽdũ, q̃ ſicut dictũ ẽ,* principes iudæorum cognouerunt Chriſtũ, & ſi aliqua ignorantia fuit in eis, fuit ignorantia affectata, q̃ eos nõ poterat excuſare. Et ĩõ[m] peccatũ eorũ fuit grauiſſimũ, tũ ex gñre peccati tum ex malitia uolũtatis. Minores aũt iudæi, grauiſſime peccauerũt, quantũ ad genus peccati: in aliquo tñ diminuebat̃ eorũ pctĩ, pp eorũ ignorantiã.[n] Vnde ſuper illud Luc. 23. Neſciũt q̃d faciũt, dicit Beda,* Pro illis rogat, qui neſcierũt q̃d facerẽt zelũ Dei habentes, ſed non ſecundum ſciẽtiã.[p] Multo aũt magis fuit excuſabile peccatum gentilium, p̃ quorum manus crucifixus[q] eſt, qui legis, ſcientiã non habebant.

Ad primum ergo dicẽdũ, q̃ excuſatio illa domini nõ refertur ad principes iudæorum, ſed ad minores de populo, ſicut dictum eſt.*

Ad II dicẽdũ, q̃ Iudas tradidit ipſum, non Pilato, ſed principibus ſacerdotum, qui tradiderunt eum Pilato ſecundum illud Io. 18. Gens tua, & pontifices tui tradiderũt te mihi: horum tñ oĩum peccatũ fuit maius, q̃ Pilati, qui timore Cæſaris Chr̃um occidit, & ẽt q̃ peccatum militũ, qui mandato p̃ſidis, Chriſtum crucifixerũt, nõ ex cupiditate ſicut Iudas, nec ex inuidia, & odio, ſicut principes ſacerdotum.

Ad III dicendum, q̃ Chriſtus uoluit quidem ſuam paſſionem, ſicut, & Deus eam uoluit: iniquam tamen actionem iudæorum non uoluit & ideo occiſores Chriſti ab iniuſtitia non excuſantur. Et tamen, ille, qui occidit hominem, iniuriam facit, non ſolum homini occiſo: ſed etiam Deo, & reipublicæ: ſicut ẽt, & ille, qui occidit ſeipſum, ut Philoſophus dicit in 5. Eth.* vnde, & Dauid damnauit illum ad mortem, qui non timuerat mittere manum, ut occideret Chriſtum domini, quãuis eo petente, ut legitur 2. Reg. 1.

*li. 5. ethi. c. ult. non longe a prin. to. 5.

QVÆSTIO XLVIIII.

De modo paſſionis Chriſti quantum ad effectum, in ſex articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt, de effectu paſſionis Chriſti. Et primo de modo efficiẽdi: ſecundo de ipſo effectu. Circa primum quęruntur ſex.

¶Primo, Vtrum paſſio Chriſti cauſauerit noſtram ſalutem per modum meriti.

¶Secundo, Vtrum per modum ſatisfactionis.

¶Tertio, Vtrum per modum ſacrificii.

¶Quarto, Vtrum per modum redemptionis.

¶Quinto, Vtrum eſſe redẽptorem, ſit proprium Chriſti.

¶Sexto, Vtrum cauſauerit effectum noſtræ ſalutis per modum efficientię.

Articvlvs I.

Vtrum paſſio Chriſti cauſauerit noſtram ſalutem per modum meriti.

Ad primvm ſic proceditur. Videtur q̃ paſſio Chriſti non cauſauerit noſtram ſalutem per modum meriti.[h] Paſſionum. n. principia non ſunt in nobis. Nullus autem meretur, uel laudatur, niſi per id, cuius principium eſt in ipſo, ergo paſſio Chriſti nihil eſt operata per modum meriti.

¶2 Præt. Chriſtus ab initio ſuæ cõceptionis, meruit, & ſibi, & nobis: ut ſupra dictũ eſt:* ſed ſuperfluum eſt aliquem iterũ[h] mereri id, q̃d ante meruerat. ergo Chriſtus per ſuã paſſionẽ non meruit noſtram ſalutem.

¶3 Pręt. Radix merendi eſt charitas: ſed charitas Chriſti non fuit magis augmentata in paſſione, quàm ante. ergo non magis meruit ſalutem noſtram patiendo, quàm ante fecerat.

SVP. Q. XLVIII. ART. I.

S. Bona. 3. ſ. d. 18. q. 3. art. 2.
Scot. 3. ſ. d. 19. q. 1.
Ricca. 3. ſ. d. 19. q. 3.
Duran. 3. ſ. d. 18. q. 3.
Alb. Mag. 3. diſtin. 18. art. 1.
Medina ar. 2.

Titulus clarus eſt recolentibus, in quo conſiſtit meritatio, ſcilicet q̃ uapdicet ſibi ex debito præmium. Et propterea paſſionem Chriſti operati noſtram ſalutem per modum meriti, eſt operari ſic ut ſecundum iuſtitiã debeatur ſibi noſtra ſalus.

¶ In corpore art unica eſt concluſio affirmatiue reſpondens q̃ſito: Chriſtus per ſuã paſſionem, non ſolũ ſibi meruit, ſed omnibus ſuis mẽbris ſalutem. p̃batur: Chriſto data eſt gratia nõ ſolum, ut ſingulari p̃ſonæ, ſed etiam ut capiti eccleſiæ. ergo opera Chriſti ita ſe habent tam ad ſe, q̃ ad ſua membra, ſicut opera alterius in gratia cõſtituti ad ſeipſum. ergo Chriſtus per ſuã paſſionem nõ ſolum meruit ſibi, ſed omnibus mẽbris ſuis ſalutem. Antecedẽs patet ex ſupradictis, Prima conſequentia, ut euidens per ſe relinquitur nota ex terminis. Et uere ſic eſt, penetrantibus corpus myſticũ Chriſti eſſe, ſicut unum, eundẽq; hominẽ ſecunda autem conſequẽtia probatur ex eo, q̃ quilibet cõſtitutus in gr̃a, patiens propter iuſtitiam meretur ſibi ſalutem: quod probatur Matth. 5. Beati, qui perſecutionẽ &c.

*Part. 264

Infr. q. 62. ar. 5. Et 3. di. 18. a. 5. Et 4. diſ. 1. q. 1. arti. 4. q. 3. Et ue. q. 26. ar. 6. ad 20. & to. 4. ſ.

*q. 19. per 4. & q. 34. art. 2.

¶ In reſponſione ad primum uide, quòd licet ſæc. la... dicit, quòd non eſt ſuperfluum pluries mereri idem, quoniam ...

nis eſt ex pluribus meritis facere ſibi idē pmiū debitū, & conſtat quotidie hoc contingere, dū quilibet in gratia conſtitutus, quolibet actu meritorio meret̄ vitā ęternā. Vt doceret tamen Auctor neceſſitatem meriti p paſſionē Chr̄i vltra meritū p alios Chr̄i actus dixit, ꝙ paſſio Chr̄i addit ſupra priora merita: quia per ipſam meruit Chr̄us tollere impedimenta noſtræ ſalutis: meruit.n. tollere, & culpā oēm, & pœnā tam nāæ noſtræ, quàm ſingulorum membrorum ſuorum.

*Tra. 104. in Io. non procul a a. tom. 9.

*Quæſt. 8.

¶ In rñſione ad ultimum, aduerte ꝙ ultra utilitates numeratas in art. 3. q. 46. quas intulit paſſio Chr̄i ex ipſo gñe operis, eſt onus effectus in fert* explicat* ab Auctore, ſ. ꝙ quia patiēs liberaliter a ſe qd ſuū eſt pp amorē illius, pro quo patitur, per hoc efficit, ut ſibi ex ipſo operis genere debeatur illorum ſalus, pro quibus ſe ſua ſalute priuauit.

Concl. m

Sed contra eſt, ꝙ ſuper illud Philip. 2. Propter quod, & Deus exaltauit illū, &c. dicit Aug.* Humilitas paſſionis, claritatis eſt meritū, claritas humilitatis eſt pmiū: ſed ipſe clarificatus eſt, nō ſolū in ſeipſo, ſed ēt in ſuis fidelibus, ut ipſe dicit Io. 17. ergo vr̄, ꝙ ipſe meruerit ſalutem ſuorum fidelium.

Resp. Dcdm, ꝙ (ſicut ſ. dictū eſt) Chr̄o data eſt grā, non ſolū ſicut ſingulari pſonæ, ſed in quantū eſt caput ecclæ, vt ſ. ab ipſo redūdaret ad mēbra: & iō opera Chr̄i hoc mō ſe habēt tā ad ſe, q̄ ad ſua mēbra, ſicut ſe habent opera alterius hois in grā conſtituti ad ipſum. Manifeſtū eſt aūt, ꝙ quicūq; in grā cōſtitutus, pp iuſtitiā patit̄, ex hoc ipſo meret̄ ſibi ſalutē, ſm illud Mat. 5. Beati, q pſecutionē patiunt̄ pp iuſtitiam. vñ Chriſtus per ſuā paſſionē non ſolum ſibi, ſed ēt omnibus mēbris ſuis meruit ſalutem.

Ad primum ergo dcdm, ꝙ paſſio inquantū hmōi non eſt meritoria: quia habet principiū ab exteriori: ſed ſm ꝙ eam aliquis uoluntarie ſuſtinet, ſic habet principium ab interiori, & hoc modo eſt meritoria.

Ad II dcdm, ꝙ Chr̄s a principio ſuę conceptionis meruit nobis ſalutē æternā: ſed ex parte noſtra erant quædā impedimenta, quibus impediebamur conſequi effectum præcedentium meritorū. vnde ad remouendum illa impedimenta oportuit Chriſtum pati, ut ſupra dictum eſt.* *q. 46. a. 3.

Ad III dcdm, ꝙ paſſio Chr̄i habuit aliquē effectū, quē non habuerunt præcedentia merita: non pp maiorem charitatē, ſed pp genus operis, qd̄ erat conueniens tali effectui, ut patet ex rōnibus* ſuprainductis de conuenientia paſſionis Chriſti. *q. 46. a. 3 & alijs.

ARTICVLVS II.

Vtrum paſſio Chriſti cauſauerit noſtram ſalutem per modum ſatisfactionis.

Ad ſecundum ſic pcedit. Vr̄ ꝙ paſſio Chriſti non cauſauerit noſtrā ſalutē p modū ſatisfactionis.* Eiuſdē.n. vr̄ eſſe ſatisfacere, cuius e peccare, ſicut patet in alijs penitentiæ partibus: eiuſdē.n. eſt conteri, & confiteri, cuius eſt peccare: ſed Chriſtus non peccauit, ſm illud 1. Pet. 2. Qui peccatum non fecit. ergo ipſe non ſatisfecit propria paſſione.

¶2 Præ. Nulli ſatisfit per maio- A rē offenſā: ſed maxima offenſa fuit ppetrata in Chr̄i paſſione: qa grauiſſime peccauerūt, qui eū occiderūt, ut ſ. dictū eſt.* ergo vr̄ ꝙ per paſſionem Chriſti non poterit Deo ſatisfacere.

¶3 Præt. Satisfactio importat æqualitatē quādā ad culpā, cū ſit actus iuſtitiæ:* ſed paſſio Chr̄i non vr̄ eſſe ęqualis oibus peccatis humani gn̄ris: quia Chr̄s non eſt paſſus ſm diuini- B tatē, ſed ſm carnē, ſm illud 1. Pet. 4 Chriſto, igit̄ paſſo in carne. Aīa aūt in qua eſt peccatū, potior eſt q̄ caro. non ergo Chriſtus ſua paſſione ſatisfecit pro peccatis noſtris.

Sed contra eſt, ꝙ in perſona eius dr̄ in Pſ. 68. Quæ nō rapui tunc exoluebā. Non aūt exoluit, qui perfecte non ſatisfacit. ergo vr̄ ꝙ Chriſtus patiē- C do, perfecte ſatisfacerit pro peccatis noſtris.

Resp. Dcdm, ꝙ ille proprie ſatisfacit pro offenſa, qui exhibet offenſo, id quod æquè, uel magis diligit, q̄ oderit offenſam. Chriſtus aūt ex charitate, & obedientia patiēdo, magis Deo aliquid exhibuit, q̄ exigeret recōpenſatio totius offenſę humani gn̄ris. Primo qdē, pp magnitudinē charitatis ex qua patiebat̄. Secundo, pp digni- D tatē uitę ſuæ, quā pro ſatisfactione ponebat: q̄ erat uita Dei, & hois. Tertio, pp gn̄alitatē paſſionis, & magnitudinē doloris aſſumpti: ut ſ. dictū eſt,* & iō paſſio Chr̄i nō ſolū ſufficiēs, ſed & ſuperabundans ſatisfactio fuit pro peccatis humani generis, ſm illud 1. Ioan. 2. Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tm̄, ſed ēt pro totius mundi.

Ad primum ergo dcdm, ꝙ E caput, & membra ſunt quaſi una pſona myſtica. & iō ſatisfactio Chriſti ad oēs fideles pertinet, ſicut ad ſua membra. Inquantum ēt duo hoies ſunt unum in charitate, unus pro alio ſatisfacere pōt, ut infra patebit. Non āt eſt ſimilis rō de confeſſione, & contritione; quia ſatisfactio cōſiſtit in actu exteriori, ad quem aſſumi poſſunt inſtrumenta inter quæ

SVP. QV. XLVIII.

ART. II.

Perr. s. 265

4. cont. ca. 55. ad 23. & 24. Et c. 60. Coll.

Fer. 4. cont. c. 55. Caj. 3. d. 18. q. 1. con. 2. Medina a. 2.

Titulus clarus ex ipſa ſatisfactionis rōe: ſatisfacere ſiquidem ſatis eſt facere æquale, ſeu ſufficiēs debito. Præſupponit namq; ſatisfactio debitū, pro quo ſatisfaciendū eſt, & debito præſuppoſito tunc ſatisfit, qñ aliquid exhibetur æquiualēs debito, uel excedens illud. In propoſito qa de debito* humani gn̄is conſtat (qm̄ & offendit Deū, & obnoxiū erat æternę pęnæ) quæritur, an paſſio Chriſti ſaluauerit nos per modū ſatisfactionis, hoc eſt per modū recompenſantis æquale ad minus debito humani gn̄is. *q. præce. art. 6.

¶ In corpore vna eſt concluſio rñſiua quæſito affirmatiue. Paſſio Chr̄i non ſolum ſufficiens, ſed ſuperabundans ſatisfactio fuit pro peccatis humani gn̄ris. Probat. Ille proprie ſatisfacit offenſo, qui illi exhibet, quod æque, uel magis diligit, q̄ oderit offenſā: ſed Chr̄s patiendo, Deo magis exhibuit quā exigeret offenſa totius humani generis. ergo. Probatur minor tripliciter, & confirmatur, & minor, & concluſio auctoritate Io. euangeliſtæ.

¶ Aduerte hic, ꝙ aliquid exhibitū offenſo, dupliciter pōt ſatisfacere. Primo, ex grā offenſi acceptantis illud exhibitū pro ſufficienti, quamuis illud in ſe non eſſet ſufficiens pro ſatisfactione, ſicut ſi rex p iniuria ſibi facta acceptet ſolā petitionē ueniæ. Alio mō, ex ſufficientia ipſius rei exhibitæ: quia ſ. illud exhibitū eſt in ſe tantæ bonitatis, amabilitatis, dignitatis, & excellentiæ, ut adæquet offenſam, uel excedat, ſicut ſi pro offenſa deberet libra argenti, & daretur libra auri. In propoſito eſt ſermo de ſatisfactione ſecūdo mō, hoc eſt ſm ſe: ita ꝙ ſenſus maioris eſt, ꝙ ille proprie ſatisfacit, qui exhibet offenſo, quod ſm ſe eſt magis ab offenſo dilectum, q̄ exoſa offenſa. Et hunc ſenſum manifeſtat minor, dicens ꝙ Chr̄s plus exhibuit patiendo, q̄ offenſæ recōpenſatio exigebat: manifeſte.n. hic cōparantur ſm ſe offenſa, & paſſio Chr̄i. Vñ concluditur ꝙ Chr̄i paſſio ſecundum ſe eſt ſatisfactio ſuperabundans pro peccatis huma-

Concl. m

*q. 46. a. 6.

computantur etiam amici.

Ad II dcdm, ꝙ maior fuit charitas Chriſti patiētis, q̄ malitia crucifigētiū, & iō plus potuit Chrs ſatisſacere ſua paſſione, q̄ crucifixores offendere occidendo, intm̄ ꝙ paſſio Chriſti ſufficiēs fuit, & ſuperabundās ad ſatisfaciēdum pro peccatis occidentium ipſum.

Ad III dcdm, ꝙ dignitas carnis Chr̄i non eſt æſtimanda ſolū ſm carnis nām, ſed ſm perſonam ſumentem inquantum, ſ. erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam.

ARTICVLVS III.

Vtrum paſſio Chriſti operata ſit per modum ſacrificij.

AD TERTIVM ſic ꝓcedit̄. Vr̄ ꝙ paſſio Chr̄i non ſit operata per modum ſacrificij. Veritas.n.debet rn̄dere figuræ: ſed in ſacrificijs ueteris legis, quæ erant figuræ Chriſti, numquā offerebatur caro humana, quinimmo hęc ſacrificia neſanda habebant̄, ſm illud Pſ. 105. Effuderunt ſanguinē innocētē, ſanguinē filiorū ſuorū, & filiarū ſuarū, quas ſacrificauerūt ſculptilibus Chanaam. ergo vr̄ ꝙ paſſio Chriſti ſacrificium dici non poſſit.

¶ 2 Præt. Aug.* dicit in 10. de Ciui. Dei, ꝙ ſacrificiū uiſibile, inuiſibilis ſacrificii ſacrm̄, i. ſacrū ſignū eſt: ſed paſſio Chr̄i nō eſt ſignū, ſed magis ſignatū per alia ſigna. ergo uider̄ ꝙ paſſio Chriſti non ſit ſacrificium.

¶ 3 Præ. Quicumq; offert ſacrificiū, aliquod ſacrum facit, ut ipſum nomē ſacrificii demōſtrat: illi aūt, qui Chr̄m occiderunt, non fecerunt aliqd̄ ſacrū, ſed magnā malitiā perpetrauerūt. ergo paſſio Chriſti magis fuit maleficiū, q̄ ſacrificium.

SED CONTRA eſt, ꝙ Apoſtolus dicit Eph. 5. Tradidit ſemetipſum pro nobis, oblationē, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.

RESP. dcdm, ꝙ ſacrificium proprie dr̄ aliquid factum in honorem proprie Deo debitū, ad eum placandum. Et inde eſt ꝙ Aug.* dicit in 10. de Ciui. Dei, Verum ſacrificium eſt omne opus, quod agitur, ut chari- F tate inhæreamus Deo, relatum ſ. ad illum finem boni, quo ueraciter boni eſſe poſſumus. Chriſtus autem (vt ibidem ſubditur) ſeipſum obtulit in paſſione pro nobis, & hoc ipſum opus quod uoluntarie paſſionem ſuſtinuit, Deo maxime acceptum fuit, utpote ex charitate proueniens. vnde manifeſtum eſt, ꝙ paſſio Chriſti fuerit uerum ſacrificium. Et ſicut ipſe poſtea ſubdit in eodem li. G Huius ueri ſacrificii multiplicia, uariaq; ſigna erant ſacrificia priſca ſanctorum, cum hoc unum per multa figuraretur, tamquā uerbis multis res una diceretur, ut ſine faſtidio multum commendaretur. Et cum quatuor conſiderentur in oi ſacrificio (ut Aug.* dicit in 4. de Trini.) ſ. cui offeratur, a quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offerat̄, idē ipſe unus, H uerusque mediator per ſacrificium pacis reconcilians nos Deo unum cum illo maneret, cui offerebat, unum in ſe faceret, pro quibus offerebat, unus ipſe eſſet qui offerebat, & quod offerebat.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ licet veritas reſpōdeat figurę, quantum ad aliquid: non tamē quantum ad oia: quia oportet ꝙ ueritas figuram excedat. & I iō conuenienter figura huius ſacrificii, quo caro Chriſti offertur pro nobis, fuit caro nō hoim, ſed aliorum aīalium ſignificantium carnem Chriſti, quæ eſt perfectiſſimum ſacrificium. Primo quidem, quia ex eo ꝙ eſt humanæ naturę caro, congrue pro hoibus offert̄, & ab eis ſumit̄ ſub ſacro. Secūdo, quia ex eo, ꝙ erat paſſibilis, & K mortalis, apta erat immolationi. Tertio, quia per hoc ꝙ erat ſine pctō, efficax erat ad emundanda peccata. Quarto, quia ex eo, ꝙ erat caro ipſius offerētis, erat Deo accepta pp charitatem, ſuā carnē offerentis. vn̄ Aug.* dicit in 4. de Trin. Quid tā congruenter ab hoibus ſumeretur, qd̄ pro eis offerret̄, q̄ humana caro? & qd tā aptum huic imolationi, q̄ caro mortalis. & qd tā mūdū pro mundā- dis

hamani gñis, & iō acceptata a Deo, & non econtra, quia accepta, ideo ſufficiens. Et hoc probant rationes literæ.

¶ In reſponſione ad primum, dubium oc currit circa rationem redditam, quare poteſt unus pro alio ſatiſfacere, & non confiteri, aut cōfiteri. Aſſignatur ſiquidem in litera ratio, quia ſatiſfactio eſt actus exterior. Contra quam in promptu eſt obiectio, quòd confeſſio quoque eſt actus exterior, & propterea ſi ratio eſt ualida, infert etiā quòd unus poteſt confiteri pro alio: & quia hoc non eſt uerum, ſequitur quòd ratio nihil valet.

¶ Ad dubium hoc dicitur, quòd æquiuocatio hic accidit de actu exteriori. Nam actus exterior dupliciter dicitur, uel, ut diſtinguitur abſolute contra interiorem, ut uidere eſt actus exterior, imaginari eſt actus interior. Et ſecundum hunc ſenſum procedit obiectio: ſic enim confeſſio eſt actus exterior: Alio modo ſumitur actus exterior ſecundum medium, & ſic diſtinguitur contra actum ſecundum medium interius, hoc eſt rationis tantum. Vt enim in moralibus patuit, dupliciter inuenitur medium in actibus noſtris, uel medium rationis tantum, uel mediū rei. Et medium rei exterius dr̄, quia in æqualitate rei ad rem conſiſtit, medium autem rationis interius quodammodo dicit̄: quia in proportione intraneæ rationis in ordine ad operantē conſiſtit. Quia autem ſatiſfactio in æqualitate rei ad rem conſiſtit, (oportet enim ipſam adæquare debitum, ut patet) ideo dicitur hic, quòd conſiſtit in actu exteriori ſecundum medium, & in hoc differt confeſſio a ſatiſfactione in propoſito. Et hinc prouenit vt Auctor dicat, quòd ſatiſfacere pōt, quis per alium, quoniam ad æquale externum ſoluendum adhiberi poſſunt externa inſtrumenta, inter quæ ſunt amici non minus, quàm pecuniæ. Satiſfactio autem externam ſonat adæquationem: eſt enim facere ſatis, id eſt ſufficiens.

Per.a 265
Inf. q. 49. ar.4.co. Et q.73.ar.4. cor. Et ad 3. & q.83. art.1.cor. Et op.60. ca.18.

*li.10.c.5. paulu a prin.to.5.

*li.10.c.6. in prin.t.5

concl. m.

SVP. QV. XLVIII.

ART. III.

Medina.a.3.

Titulus clarus.

¶ In corpore tria. Primo reſpondetur quæſito vna concluſione: Paſſio Chr̄i fuit uerū ſacrificiū. Probatur: Oē opus quod agitur vt charitate inhæreamus Deo, relatum ad ipſum Deum, eſt uerū ſacrificium: ſed Chr̄s ſuſtinendo voluntarie paſſionem, egit opus acceptiſſimum, &c. ergo. maior probatur, & auctoritate Aug. & quia id proprie dr̄ ſacrificium, quod fit in honorem Deo proprie debitū ad eū placandum. Secundo, monſtratur excellentia huius ſacrificii, ex eo ꝙ figuratum eſt per aliqua ſacrificia. Tertio, mōſtratur ſumma huius ſacrificii excellentia, ex concurſu oīm quatuor requiſitorū ad ſacrificium in unum, quia. ſ. Chriſtus eſt, qui offert, & eſt Deus, cui offertur, & eſt qui offert & eſt pro quo, hoc eſt pro cuius corpore myſtico offert̄.

*li. 4.c.14. non longe a fi.to.3.

¶ In reſponſione ad tertium, attende ꝙ iuxta diuerſam ſacrificii naturam, diuerſimode inuenitur facere ſacrū. In ſacrificijs.n. cōſiſtentibus in agere, inuenitur facere ſacrum ad extra ut patet in ſacrificiis animalium, & altaris. Sed in ſacrificiis, quæ conſiſtunt in pati, inuenit̄ facere ſacrū, ſm actionem interiorem, qua ſponte offert Deo ſuum pati. Et ſic Chr̄s fecit ſacrū actione interiori: occiſores aūt eius fecerūt actione exteriori non ſacrū, ſed ſacrilegium maximū.

*li.4.c.14. ſ. me.to.3

dis uitijs mortaliũ, quàm ſine contagione carnalis cõcupiſcẽtiæ caro nata in vtero, & ex vtero Virginali? & qd tã grate offerri, & ſuſcipi poſſet, q̃ caro ſacrificij nr̃i, corpus effectum ſacerdotis noſtri?

AD II dicendum, ꝙ Aug.* ibi loquit̃ de ſacrificijs viſibilib⁹ figuralibus. Et ẽt ipſa paſſio Chr̃i licet ſit aliqd ſignatũ ꝑ alia ſacrificia figuralia, eſt tamẽ ſignũ alicuius rei obſeruandæ a nobis: ſm illud 1. Pet. 4. Chr̃o igit̃ paſſo in carne, & vos eadẽ cogitatione armamini: quia qui paſſus eſt in carne, deſiit a peccatis, ut iã non hoium deſiderijs, ſed uolũtate dei, quod reliquum eſt, in carne viuat tẽporis.

*loco citato in arg.

AD III dicendum, ꝙ paſſio Chr̃i ex parte occidẽtiũ ipsũ, fuit maleficiũ: ſed ex parte ipſius ex charitate patiẽtis, fuit ſacrificiũ. vñ hoc ſacrificiũ ipſe Chr̃s obtuliſſe dr̃: non autem illi, qui eum occiderunt.

SVP. QV. XLVIII. ART. IIII.

267 Petr. o

Medina ar. 4.

Titulus clarus.

¶ In corpore duo fiunt. Primo manifeſtat ſtat⁹ ſeruilis gñis humani quo ad duo, culpam, ſ. & pęnam. Scdo tñdet qñ . una concluſione, ſ. paſſio Chr̃i eſt nr̃a redemptio. Primũ declarat̃ quo ad pc̃m, & diabolum ſuggeſtorẽ au ctorrtatibus, quo ad pœnã uero rõe clara in lr̃a. Cõcluſio ꝓbat̃ Paſſio Chr̃i fuit ſufficiens & ſuperabũdãs ſatisfactio pro peccatis, & pro reatu gñis humani. ergo fuit quaſi pretiũ, quo liberati ſum⁹ ab utraqua ſeruitute: ergo fuit nr̃a redẽptio. Prima conſequentia ꝓbat̃ quia ſatisfactio hẽt rõem pretij redẽptionis. Probat̃ auctoritate Dan. 4. Scda cõſequẽtia clara eſt ex ſe. Et ampli⁹ declarat̃: quia pretiũ oblatũ a Chr̃o fuit non pecunia, ſed ipſemet patiens.

Inf. q. 49. ar. 2. Et d. 19. a. 2. Et 3. diſt. 19. a. 4. Et op. 60. c. 18.

*li. 13. de Tri. c. 13. in prĩ. t. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum paſſio Chriſti operata ſit noſtram ſalutem per modum redemptionis.

AD QVARTVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ paſſio Chr̃i nõ ſit opata nr̃am ſalutẽ ꝑ modũ redẽptionis. Null⁹.n. emit, vel redimit,[h] qđ ſuũ eſſe nõ deſiit: ſed hoies nũquã deſierunt eſſe dei, ſm illud Pſ. 23. Dñi eſt terra, & plenitudo ei⁹, orbis terrarum, & vniuerſi qui habitãt in eo. ergo vr̃ ꝙ Chriſtus non redemerit nos ſua paſſione.

¶ 2 Præter. Sicut Aug.* dicit 13. de Trin. Diabolus a Chr̃o iuſtitia ſuperãdus fuit: ſed hoc exigit iuſtitia, ut ille, qui iuaſit doloſe rẽ alienã, debeat priuari: quia fra⁹, & dol⁹ nemini debet patrocinari, vt ẽt iura humana dicũt. Cum ergo diabolus creaturam dei, ſ. hoiem, doloſe deceperit, & ſibi ſubiugauerit, vr̃ ꝙ non debuerit hõ[h] per modũ redẽptionis ab ei⁹ eripi ptãte.

¶ 3 Præt. Quicũque emit, aut redimit aliquid, pretiũ ſoluit ei,[h] qui poſſidebat: ſed Chr̃s nõ ſoluit ſanguinem ſuum (qui dr̃ eẽ pretiũ redẽptionis nr̃æ) diabolo, qui nos captiuos tenebat. non ergo Chriſtus ſua paſſione redemit.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ 1. Petri 1. Non corruptibilibus auro, vel argento redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ traditionis, ſed pretioſo ſanguine, quaſi agni immaculati, & incontaminati Chr̃i. Et Gal. 3. dr̃, Chriſtus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Dr̃ aũt pro nobis factus maledictum, inquantum pro nobis paſſus eſt in ligno, vt ſupra dictum eſt.* ergo per paſſionem ſuam nos redemit.

*q. 46. a. 4 ad 3. arg.

RESPON. Dicendum, quòd per peccatum dupliciter hõ obligatus erat. Primo quidẽ, ſeruitute peccati, quia, Qui facit pc̃m, ſeruus eſt pc̃i: ut dr̃ io. 8. & 2. Pet. 2. A quo quis ſuperatus eſt, huius, & ſer-A uus eſt. quia igit̃ diabolus hoiem ſuperauerit, inducendo eũ ad peccatum, hõ ſeruituti diaboli addictus erat. Scdo, q̃tum ad reatum pœne, quo homo erat obligatus, ſm dei iuſtitiam: & hic ẽt eſt ſeruitus quædam: ad ſeruitutem.n. pertinet, ꝙ aliquis patiat̃, qđ nõ vult: cum liberi hois ſit vti ſeipſo, vt vult. quia igit̃ paſſio Chr̃i fuit ſufficiens, & ſuperabundãs ſatisfactio pro peccato, & reatu pęnæ generis humani, eius paſſio fuit quaſi quoddã pretiũ ꝑ qđ liberati ſumus ab vtraque obligatione. Nã ipſa ſatisfactio, qua quis ſatisfacit, ſiue ꝓ ſe, ſiue pro alio, pretiũ quoddã dr̃, quo ſeipsũ vel aliũ redimit B a pc̃õ, & a pœna, ſm illud Dan. 4. Peccata tua eleemoſynis redime: Chriſtus aũt ſatisfecit non quidẽ pecuniã dãdo, aut aliquid hmõi: ſed dãdo, id quod fuit maximum, ſeipſum. ſ. pro nobis. & iõ[m] paſſio Chriſti dicitur eſſe noſtra redemptio.[n] concl.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ hõ dicitur eſſe dei, dupliciter. Vno mõ, inquantum ſubijcitur poteſtati eius: & hoc mõ nunquam hõ deſiit dei eẽ: ſm illud Danie. 4. Dñatur excelſus in regno hominum, & cuicunque voluerit, dabit illud. Alio mõ, ꝑ vnionẽ charitatis ad eũ, ſm ꝙ dicit̃ Ro 8. Si quis ſpũm Chriſti non hẽt, hic nõ eſt eius. Primo ergo C mõ nunquàm hõ deſiit eſſe dei. ſecundo uero mõ, deſiit eſſe dei per peccatum. & iõ inquantum fuit a peccato liberatus Chriſto paſſo ſatisfaciente, dicitur per paſsionem Chriſti eſſe redemptus.

AD II dicendum, ꝙ homo peccando obligatus erat, & deo, & diabolo: quantum.n. ad culpã deũ offenderat, & diabolo ſe ſubdiderat, ei cõſentiẽs. vñ rõe culpæ non erat factus ſeruus dei: ſed poti⁹ a dei ſeruitute recedens, diaboli ſeruitutẽ incurrerat, deo iuſte hoc permittente, ꝓp offenſam in ſe commiſſã ſed q̃tum ad pęnã, principaliter homo D erat deo obligatus, ſicut ſummo iudici, diabolo ãt tanquam tortori, ſm illud Matt. 5. Ne forte tr. dat te aduerſarius tuus iudici, & iudex tradat te miniſtro, i. angelo pœnarum crudeli, vt Chry.* dicit̃. Quãuis igit̃ diabolus iniuſte, q̃tum in ipſo erat, hoiem ſua fraude deceptũ ſub ſeruitute teneret, & q̃tũ ad culpã, & quantũ ad pœnam: iuſtum tñ erat hoc hoiem pati, deo permittente quantum ad culpã, & ordinante quantũ ad pœnam: & iõ per reſpectum ad deum, iuſtitia exigebat, ꝙ homo redimeretur, non autem per reſpectum ad diabolũ.

*Hom. 11. in Mat. in opere impf. nõ lõge a ſi. t. 2.

AD III dicendum, ꝙ quia redemptio requirebatur ad hois liberationem per reſpectum ad eum, non aũt per reſpectum ad diabolum. non erat pretium ſol-E uendum diabolo, ſed deo: & iõ Chriſtus ſanguinẽ ſuum (qui eſt pretium noſtræ redemptionis) non dicitur obtuliſſe diabolo, ſed deo.

ARTICVLVS V.

Vtrum eſſe redemptorem, ſit proprium Chriſti.

AD QVINTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ eſſe redẽptorẽ, non ſit propriũ Chriſti. Dicitur enim in Pſal. 30. Redemiſti me domine deus veritatis: ſed eſſe dñm Deum ue-

SVP. QV. XLVIII. ART. V.

Petr. o 268

Medina a. 5.

Titulus ut ſonat, ſumendus eſt: ita quòd Chriſtus ſumitur, ut diſtinguitur a Patre, & Spiritu

3. d. 19. 4. q. 2.

ritatis, conuenit toti Trin. non ergo eſt[h] proprium Chriſto.

¶ 2 Præt. Ille dr̃ redimere.[h] qui dat pretium redemptionis: ſed Deus pater dedit filium ſuum redẽptionem pro peccatis noſtris, ſm̃ illud Pſ. 100. Redemptionem miſit dñs populo ſuo Glo.* ideſt Chriſtum, qui dat redemptionem captiuis. ergo nõ ſolum Chriſtus, ſed etiam Deus pater nos redimit.

gl. interli. ibid.

¶ 3 Prę. Nõ ſolũ paſſio Chriſti, ſed ẽt aliorum ſanctorum [h] ꝓficua fuit ad noſtram ſalutẽ, ſm̃ illud Col. 1. Gaudeo in paſſionibus pro uobis, & adimpleo ea, quę deſunt paſſionũ Chriſti in carne mea pro corꝑe eius qđ eſt eccleſia. ergo non ſolum Chriſtus debet dici redemptor ſed etiam alii ſancti.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Gal. 3. Chriſtus non redemit de maledicto legis fact* pro nobis maledictum: ſed ſolus Chriſtus factus eſt pro nobis maledictum. ergo ſolus Chriſtus debet dici noſter redemptor.

RESPON. Dicendum, quòd ad hoc quòd aliquis redimat, duo requiruntur, ſ. actus ſolutionis, & pretium ſolutum: ſi enim aliquis ſoluat pro redemptione alicuius rei pretium, qđ non eſt ſuum, ſed alterius, ipſe nõ dr̃ redimere principaliter: ſed magis ille, cui' eſt pretiũ. Pre- G tium aũt redemptionis noſtræ eſt ſanguis Chriſti, uel uita eius corporalis, quæ eſt in ſanguine quã ipſe Chriſtus exoluit. vnde vtrumq; iſtorum ad Chriſtum pertinet immediate, inquantũ eſt hõ, ſed ad totam Trinitatẽ, ſicut ad cauſam primam, & remotam, cuius erat, & ipſa uita Chriſti ſicut primi actoris, & à qua inſpiratum fuit ipſi homini Chriſto, ut pateretur pro no- H bis, & ideo [m] eſſe immediate redẽptorẽ, propriũ eſt Chriſti, inquantum eſt hõ: quamuis ipſa redemptio poſſit attribui toti Trinitati, ſicut primæ cauſæ. [n]

AD PRIMVM ergo dicendũ quòd Gloſ. * hoc ſic exponit Tu domine Deus ueritatis, redemiſti me in Chriſto clamante. In manus tuas domine, commendo ſpiritum meum. Et ſic redẽptio immediate ꝑtinet ad t

Spiritusſancto, & ab aliis ſanctis. Et eſt ſermo de redemptione uniuerſalis humani generis, quam dictum eſt in præcedenti articulo eſſe effectum paſſionis Chriſti.

¶ In corpore ſunt duæ concluſiones. Prima eſt: Eſſe redemptorem immediate, eſt proprium Chriſti, inquantum homo. Secunda eſt: Redemptio poteſt attribui toti Trinitati, ut primæ cauſæ. Probantur ambæ ſimul, Vtrumque horum. ſ. actus ſolutionis & pretium ſolutum, pertinet immediate ad Chriſtum inquantum hõ, & ad totam Trinitatem ut primã cãm. ergo. Aſſumptũ pro prima parte probatur: quia pretium nrę redemptionis eſt vita corporalis Chriſti quam ipſe Chriſtus exoluit. Pro ſecunda uero: quia uita corporalis Chriſti erat Trinitatis, ut primæ cauſæ. & ipſa Trinitas inſpirauit animæ Chriſti ut pateretur uitam ſuã pro nobis. Conſequẽtia aũt probatur: quia ad hoc, ꝙ aliquis redimat, duo requiruntur. & ꝙ ipſe ſoluat, & ꝙ ſoluat de ſuo. Et primum quidem patet: quia alioquin nõ redimeret: ſm̃ autem probatur, quia ſi de alieno redimeret: ſm̃ aũt probatur, quia ſi de alieno redimeret magis redimeret dñs pretii, quàm ille ſoluens, ut patet in his, qui de eleemoſynia redimunt captiuos.

¶ Aduerte hic, ꝙ conuenientium Chriſto mediante humana natura, duplex eſt differentia: Quædã. n. ſunt diſpoſitiones eſſendi. aut patiendi, ut eſſe calidum manſuetum, flagellatum, crucifixum, triſtem, & huiuſmodi, & hæc omnino ſunt propria Chriſto, ut diſtinguntur a Patre, & Spiritusſancto. Quædã uero ſunt actiones, ut docere, ſanare, redimere, ſaluare, &c. & de his aliter eſt dicendum ſm̃ rem, & aliter ſm̃ nominũ appellationem. Nam ſecundum rem, dicendum eſt, ꝙ actio dupliciter ſumitur: ſcilicet cauſaliter, uel perſonaliter. Et hoc eſt dictu, actionem Chriſti ſumi poſſe, uel ſecundum quòd eſt actio a ſuis efficientibus exiens, & ſic quęlibet talis Chriſti actio eſt effectiue a tota Trinitate mediate, & ab humanitate Chriſti immediate: tota ſiquidem Trinitas ſaluauit genus humanum, & ſanauit infirmos, ſuſcitauit mortuos, &c. ita quòd infra limites cauſalitatis ſtando non magis verbum ꝙ̃ Pater, & Spiritusſanctus ſaluauit, ſanauit. docuit, &c. quia indiuiſa ſunt opera Trinitatis ad extra. alio autẽ modo, ſ. perſonaliter ſumptæ huiuſmodi actiones (hoc eſt ut terminantur ad hypoſtaſim cuius ſunt nõ dico ut cauſæ, ſed ut hypoſtaſis, ſeu perſonæ) ſic ſunt propriæ filio, ita quòd nec Patri, nec Spiritusſancto conueniunt ita enim perſonaliter filius Dei docebat, ſanabat, redimebat, ſaluabat per aſſumptam humanam naturam, quòd nec Pater, nec Spiritusſanctus perſonaliter hæc operabantur: nam ille homo docens, ſanans ſaluans, redimens, &c. erat filius Dei: & non Pater, nec Spiritusſanctus, nec Trinitas. Secundum uero nominum denominationem conſiderandum eſt, an nomen, de quo quæritur importet principaliter actionem ut exeuntem a cauſa, an actionem ut reſpicit hypoſtaſim cuius eſt, an utrumque: illa enim, quę principaliter reſpiciunt cauſam, inter communia toti Trinitati computanda uidentur, ut mortuos ſuſcitare miracula facere, & reliquæ actiones, quas Chriſtus licet mediante humana natura exercuit, principaliter tamen ratione deitatis. Illa uero, quæ determinant hypoſtaſim principaliter, inter propria computãda ſunt ut prædicare, ambulare, admirari, vi- F dere, huiuſmodi. Quæ autem medio modo, & cauſam, & perſonam reſpiciunt indifferenter, aut quaſi indifferenter ſe permittunt, diſtinctione digna ſunt, & in horum numero locaſſe videtur Auctor redemptionem moris, ut puto auctoritate gl. allegatæ in litera ſuper illud, Redemiſti me domine deus veritatis. Poſſet tamen dici quòd redemptio de qua eſt ſermo, gratia materiæ determinat ſibi perſonam Chriſti: quoniam materia eius eſt ſanguis, ſeu uita corporea Chriſti, non qualitercunque, ſed paſſione, morteque, expoſita: conſtat ſiquidem, hæc omnia propria eſſe Chriſto: ac per hoc dicendum eſt abſolute, quòd eſſe redemptorem humani generis, eſt proprium Chriſto: quoniam ipſe perſonaliter, ita ꝙ nec Pater, nec Spiritusſanctus ſoluit, & de ſuo perſonaliter, ita quòd nec Patris, nec Spiritus ſancti perſonaliter. Et glo. & ſimilia intelligenda ſunt cauſaliter: nec diſcrepat, hoc a literæ doctrina quæ ad cauſalitatem attendit. Et potes ſi uis diſtinguere, docẽdo ꝙ redimere cauſaliter, eſt propriũ Chriſto immediatè (ut in litera dicitur) quia vt a prima cauſa mediate, eſt commune Trinitati: redimere autem perſonale, eſt proprium Chriſto: quia perſonaliter loquendo, ſola Chriſti Perſona, & de ſolius ſuæ perſonæ pretio redemit genus humanum, ut patet ex dictis.

Concl. m

Illicitur ex gl. ord. ibi

¶ In reſponſione ad tertium, dubium occurrit circa illud, Paſſiones ſanctorum proficiunt eccleſiæ non per modum redemptionis: tum quia hoc eſt contra ipſum auctorem in 4. ſent. diſtin. 20. ubi theſaurum eccleſię: ex quo indulgentię efficaciam habent, paſſiones ſanctorum continere dicit, tum, quia hoc idem Clemens ſextus in extrauaganti de Iubilæo quinquagenario expreſſe dicit. Conſtat autem paſſiones per indulgentiã applicatas per modum ſatisfactionis, ac per hoc redemptionis proficere eccleſiæ. igitur.

¶ Ad hoc dicitur, quòd ſententia huius literæ non eſt contra doctrinam de efficacia indulgentiarum ex theſauro meritorum Chriſti, & ſanctorum, quam eſſe Romanæ Eccleſię doctrinam, & ab omnibus amplectendam nuperrime ſanctiſſimus dominus noſter Leo decimus per ſuam decretalem ad F me nunc in Germania legatum, ſignificauit in hæc uerba (adhibitis cenſuris contra prędicantes oppoſitum, ut quidam iam cœperant.) Per præſentes tibi ſignificandum duximus, Romanam eccleſiam: quam reliquæ tamquam matrem ſequi tenentur, tradidiſſe Romanum pontificem Petri clauigeri ſucceſſorem, & Ieſu Chriſti in terris vicarium, poteſtate clauium, quarum eſt aperire regnum cęlorum, tollendo illius in Chriſti fidelibus impedimenta (culpam, ſcilicet & pœnam pro actualibus peccatis debitam, culpã quidam mediante ſacramento pœnitentiæ, pœnam uero temporalem pro actualibus peccatis. ſecundum diuinam iuſtitiam debitam mediante eccleſiaſtica indulgentia) poſſe pro rationalibus cauſis concedere eiſdem Chriſti fidelibus, qui charitate iungente membra ſunt Chriſti. ſiue in hac uita ſint ſiue in purgatorio indulgentias ex ſuperabundantia meritorum Chriſti, & ſanctorum: & tam pro uiuis ꝙ̃ pro defunctis Apoſtolica auctoritate indulgentiam concedendo, theſaurum meritorum

hominem Chriſtum principaliter autem ad Deum.

Ad II dcd̃m, ꝙ pretium redẽptionis noſtrę hō Chriſtus ſoluit immediate: ſed de mandato Pr̃is, ſicut primordialis actoris.

Ad III dicendum, ꝙ paſſiones ſanctorū proficiunt Eccleſię, non quidem per modū redemptionis, ſed per modū exẽpli, & exhortationis, ſm̃ illud 2. ad Cor. 1. Siue tribulamur ꝓ veſtra exhortatione, & ſalute. B

ARTICVLVS. VI.

Vtrũ paſſio Chriſti operata ſit noſtrã ſalutem per modum efficientię.

Ad ſextvm ſic proceditꝰ. Vr̃ ꝙ paſſio Chriſti non ſit operata nr̃am ſalutẽ per modum efficientiæ. Cã.n. efficiens nr̃æ ſalutis ẽ magnitudo diuinæ uirtutis, ſm̃ illud Iſa. 59 Ecce nõ eſt abbreuiata manꝰ eius ut ſaluare non poſſit. Chriſtus ãt crucifixꝰ eſt ex infirmitate, ut dr̃ 2. ad Cor. 13. non ergo paſſio Chriſti efficienter operata eſt noſtram ſalutem.

¶ 2 Præt. Nullum agens corporale efficienter agit niſi per cõtactum, unde ẽt, & Chriſtus tãgẽdo mũdauit leproſũ, ut oſtẽderet carnẽ ſuã ſalutiferã uirtutẽ hr̃e, ſicut Chry. dicit. Sed paſſio Chr̃i nõ potuit contingere oẽs hoĩes. ergo nõ potuit efficiẽter operari ſalutem oĩum hoĩum. C

¶ 3 Præt. Non uỹ eiuſdem eſſe operari per modum meriti, & per modum efficientię, quia ille, qui meret, expectat effectum ab alio, ſed paſſio Chr̃i operata eſt noſtrã ſalutẽ per modũ meriti. nõ ergo ꝑ modũ efficiẽtiæ.

Sed contra eſt, ꝙ dr̃ 1. ad Cor. 1. ꝙ uerbum crucis, his qui ſalui fiunt, eſt uirtus Dei: ſed uirtus Dei efficienter operatur noſtrã ſalutem. ergo paſſio Chriſti in cruce efficienter operata eſt noſtram ſalutem.

Resp. Dicendum, ꝙ duplex eſt efficiens principale, & inſtrũle. Efficiens quidẽ principale humanæ ſalutis eſt Deus. Quia uero humanitas Chriſti ẽ diuinitatis inſtrũm (ut ſupra dictũ) ex conſequenti omnes actiones, & paſſiones Chriſti, inſtrũaliter operantur in uirtute diuinitatis ad ſalutem huma- nam. Et ſm̃ hoc, paſſio Chr̃i efficiẽter cãt ſalutẽ humanã.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ paſſio Chr̃i relata ad Chr̃i carnẽ, congruit infirmitati aſſumptæ. Relata vero ad diuinitatẽ cõſequit ex ea infinitã virtutẽ, ſm̃ illud 1. Ad Cor. 1. Quod infirmũ eſt dei, fortius eſt hominibus, quia ſcilicet, ipſa ĩfirmitas Chr̃i, inquantum eſt dei, habet virtutem excedentem omnem virtutem humanam.

Ad II dcd̃m, ꝙ paſſio Chr̃i, licet ſit corporalis, habet tñ ſpũalem virtutem ex diuinitate vnita. & iõ per ſpũalẽ cõtactũ efficaciam ſortitur, ſ. per fidem, & fidei ſacr̃m, ſm̃ illud Apoſtoli, Quem poſuit Deus propitiatorem per fidem in ſãguine ipſius.

Ad III dcd̃m, ꝙ paſſio Chriſti, ſm̃ ꝙ comparatur ad diuinitatem eius, agit per modum efficientiæ, inquantũ uero comparatur ad voluntatem animæ Chriſti, agit per modũ meriti: ſm̃ uero ꝙ conſideratur in ipſa carne Chriſti, agit ꝑ modum ſatiſfactionis, inquantum per eam liberamur a reatu pœnæ: per modũ uero redemptionis, inquantũ per eam liberamur a ſeruitute culpæ: per modũ aũt ſacrificii, inqnantũ per eã recõciliamur deo ut infra dicetꝰ. D

QVAESTIO XLIX.

De effectibus paſſionis Chriſti, in ſex articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de ipſis effectibus paſſionis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶ Primo, vtrũ ꝑ paſſionẽ Chr̃i ſimus liberati a peccato.

¶ Secũdo, vtrũ ꝑ eam ſimus liberati a poteſtate diaboli. E

¶ Tertio, vtrum per eã ſimus liberati a reatu pęnæ.

¶ Quarto, vtrũ per eam ſimus Deo reconciliati.

¶ Quinto, vtrum per eam ſit nobis aperta ianua cœli.

¶ Sexto, vtrum per eam Chriſtus adeptus ſit exaltationẽ.

ARTICVLVS I.

Vtrum per paſſionem Chriſti ſimus liberati à peccato.

Ad primvm ſic ꝓceditur. Vr̃ ꝙ per paſſionẽ Chri-

---

torũ Ieſu Chr̃i. & ſanctorũ diſpenſare, & ꝑ modum abſolutionis indulgentiam ipſam conferre, uel per modũ ſuffragij illã trãſferre conſueuiſſe, ac propterea oẽs tam uiuos, q̃ defunctos, qui ueraciter oẽs indulgentias hmõi cõſecuti fuerint, à tanta temporali pœna ſm̃ diuinam iuſtitiã ꝓ peccatis ſuis actualibus debita liberari, quanta conceſſæ, & acquiſitæ indulgentiæ æquiualet. Et ita ab oĩbus teneri, & prædicari debere, ſub excõicationis latæ ſententię pœna, à qua illam incurrentes ab alio, quàm a Romano Pontifice niſi in mortis articulo, nequeant abſolutionis beneficium obtinere auctoritate apoſtolica earundem tenore præſentium decernimus. Hęc ibi. Sed intendit Auctor de paſſionibus ſanctorũ abſolute, ita quòd inter paſſiones Chriſti, & ſanctorum multiplex in propoſito reddit hic differentia. Prima ẽ in uerbo, paſſiones: nam paſſiones Chriſti abſolute redimunt Eccleſiam: paſſiones autem ſanctorum non abſolute (ut hic dicitur) ſed ſuperflue tantum ſatiſfaciunt pro nobis, ut in 4. ſentent. & in dicta extrauagante continetur. Secunda eſt in uerbo redemptionis: quoniam paſſio Chriſti redimit ſimpliciter: quia à ſeruitute culpæ, & pœnæ: paſſiones uero ſanctorum non niſi ſecundum quid redimunt, ſcilicet a pœna quadam, ſcilicet temporali pro actuali peccato debita. Tertia eſt in uerbo, proſſiciunt, quia paſſio Chriſti prodeſt Eccleſię per modum redemptionis. etiam ſi nulla clauis Eccleſiæ interceda: ſed paſſiones ſanctorum non proſunt ſatiſfaciendo, niſi clauium auctoritate nobis applicentur. Tot ergo limitationibus opus cum ſit ad uerificandum, quòd aliquæ paſſiones ſanctorum proſunt Eccleſiæ per modum redemptionis: ac per hoc affirmatiua non

Port. 269 Inf. q. 49. a. 1. cor. Et op. 3. c. 238 fi. & ad Roma. 4. fi. & 1. Cor. 1.

Homi. 26. I Matt. in opere impf. ho. 22. id innuit. t. 2.

Q. 13. ar. 2. & 3. & q. 43. ar. 2.

---

niſi ſm̃ quid ſit uera, potuit aliſqui ullo ueritatis præiudicio negatiua ſimpliciter, & abſolute aſſeri, dicẽdo ꝙ paſſiones ſanctorũ non proſunt eccleſiæ per modũ redemptionis. Et cum ueritate iſtius negatiuę ſtare iam patet doctrinam de efficacia indulgentiarum et meritis ſanctorum.

SVP. QV. XLVIII. ART. VI.

Medina ar. 6.

Titulus clarus ut ſonat.

¶ In corpore eſt una diſtinctio bimembris cũ duabus cõcluſionibus, iuxta ipſa mẽbra. Diſtinctio eſt, Cã efficiens duplex: principalis, uel inſtrumentalis. prima concluſio eſt: Cã efficiens principalis noſtræ ſalutis eſt Deꝰ Secunda eſt: Paſſio Chriſti eſt cã efficiens inſtrumentalis noſtrę ſalutis. Probatur hæc: Humanitas Chriſti eſt deitatis inſtrumentum. ergo omnes actiones, & paſſiones Chriſti operantur inſtrumentaliter uirtute deitatis ad ſalutem humanam. ergo paſſio Chriſti efficienter cauſat noſtrã ſalutem.

¶ Aduerte hic, & pro reſponſione ad ſecundũ ꝙ paſſio Chriſti ut Auctor dicit, tenet locũ medicinę. Et quẽadmodum medicina corporaliter adhibita infirmo inſtrumentaliter ſanat, ita paſſio Chriſti ſpiritualiter contacta fidei, ſeu fidei ſacramentis adhibita nobis, ſanat nos etiam inſtrumentaliter. Differentia aũt eſt, quia medicina corporea adhibita, ſit inſtrumentũ naturæ ipſiꝰ infirmi: medicina autem paſſionis nenit inſtrumentũ, deitatis, & ſola adhibitione per fidem, ſeu ſacra eget ad hoc, ut nos ſanet. Q. 49. ar. 4

SVP. QV. XLIX. ART. I.

Titulus intelligit de liberatione ꝑ paſſionem Chr̃i ut cauſam, nõ qualemcũque, ſed propriam ut patet ex ultimo argumento. Port. 5. 270 3. d. 19. ar. 1.

¶ In

¶In corpore unica cõcluſio: Paſſio Chriſti eſt propria cauſa remiſſionis peccatorũ, tribus modis. Probaẽ ſigillatim quo ad ſingulos modos. Litera eſt ſatis clara.

¶Aduerte, q cũ paſſio Chri dicitur cã ꝓpria remiſſionis peccatorum intelligitur ita propria q ſola ipſa eſt, per quam ueniã conſequimur peccatorum oẽs præteriti, præſentes, & futuri: ſine fide, n paſſionis Chriſti explicite, uel implicite impoſſibile eſt ſm potentiam ordinariã, hominẽ remiſſionem peccatorum conſequi.

ſti non ſimus liberati à pctõ. Liberare.n.a peccato, eſt propriũ Dei, ſm illud Iſ. 43. Ego ſum q deleo iniquitates tuas propter me. Chriſtus aũt non eſt paſſus ſecundum q Deus, ſed ſecundum quòd homo. ergo per paſſionem Chriſti non ſumus liberati a peccato.

¶2 Præt. Corporale nõ agit in ſpũale: ſed paſſio Chri eſt corporalis, peccatũ aũt nõ eſt niſi in anima, q eſt ſpiritualis creatura. ergo paſſio Chri non potuit nos emundare a peccato.

¶3 Præ. Nullus põt liberari à peccato, qđ nondum cõmiſit, ſed qđ in poſterũ eſt commiſſurus. Cũ igiẽ multa pctã, poſt Chri. paſſionẽ ſint cõmiſſa, & tota die committantur. vr q p paſſionẽ Chri non ſimus liberati à pctõ.

¶4 Prę. Poſita cauſa ſufficienti, nihil aliud requiritur ad effectum inducendum: requiruntur aũt adhuc alia ad remiſſionem peccatorũ, ſ. baptiſm⁹, & pœnitentia. ergo vr quòd paſſio Chriſti non ſit ſufficiens cauſa remiſſionis peccatorum.

¶5 Præt. Prou. 10. dr. Vniuerſa delicta operit charitas. & 15. dr, Per miſericordiã, & fidẽ purgantẽ peccata: ſed multa ſunt alia de quibus habemus fidẽ, & quæ ſunt prouocatiua charitatis. ergo paſſio Chri non eſt propria cauſa remiſſionis peccatorũ.

Sed contra eſt, q dicitur Apo. 1. Dilexit nos, & lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo.

Resp. Dcđm, q ſic paſſio Chriſti eſt propria cauſa remiſſionis peccatorum tripliciter. Primo qdẽ, per modũ prouocãtis ad charitatẽ, q a Apoſt. dicit Rom. 5. Commendat Deus ſuã charitatẽ in nobis, qm cũ adhuc inimici eſſemus, Chriſtus ꝓ nobis mortuus eſt. Per charitatẽ aũt cõſequimur veniã peccatorũ, ſm illud Luc. 7. Dimiſſa ſunt ei peccata multa, qm dilexit multum. Secundo, paſſio Chriſti cauſat remiſſionẽ peccatorũ ꝑ modũ redemptionis: quia.n. ipſe eſt caput noſtrũ ꝑ paſſionẽ ſuã, quã ex charitate, & obediẽt a ſuſtinuit liberauit nos tãquam mẽbra ſua a peccatis, quaſi per pretiũ ſuæ paſſionis: ſicut ſi homo ꝑ aliquod opus meritoriũ, quod manu exerceret, redimeret ſe a peccato, quod pedibus cõmiſſet. Sicut. n. naturale corpus eſt unũ, ex mẽbrorũ diuerſitate conſiſtẽs, ita tota Eccleſia, q eſt myſticũ corpus Chriſti computatur quaſi una perſona cũ ſuo capite. q eſt Chriſtus. Tertio, ꝑ modũ efficiẽtiæ, inquantũ caro ſm quã Chriſtus paſſionẽ ſuſtinuit, eſt inſtrumentũ diuinitatis, ex quo eius paſſiones, & actio nes operantẽ i virtute diuina ad expellẽdũ peccatũ

Ad primvm ergo dicendum, q licet Chriſtus non ſit paſſus ſecundum quòd deus, tamen caro eius eſt diuinitatis inſtrumentum. & ex hoc paſſio eius habet quandam diuinam virtutem dimittendi peccata, vt dictum eſt †.

Ad ii dicendum, quòd paſſio Chriſti licet ſit corporalis, ſortitur tñ quandam ſpiritualem uirtutem ex diuinitate, cuius caro ei unita eſt inſtrumẽtum: ſecundum quam quidem virtutem, paſſio Chriſti eſt cauſa remiſſionis peccatorum.

Ad iii dcđm, q Chriſtus ſua paſſione nos a peccatis liberauit cauſaliter, ideſt, inſtituens cãm nrę liberat onis, ex qua poſſent quecũq; peccata quãcũq; remitti, uel præterita, vel præſentia, uel futura: ſicut ſi medicus faciat medicinam, ex qua poſſint quicũque morbi ſanari, etiam in futurum.

Ad iiii dcđm, q quia paſſio Chriſti præceſſit, vt cauſa quædam vniuerſalis remiſſionis peccatorum (ſicut dictum eſt) neceſſe eſt, quòd ſingulis adhibeatur ad delectationem propriorũ peccatorum. Hoc autem fit per baptiſmum, & pœnitẽtiã & alia ſacramenta, quæ habent virtutem ex paſſione Chriſti, ut infra patebit. Q. 46. a. 4. & aliis.

Ad v dcđm, q eẽ p fidem applicaẽ nobis paſſio Chri ad percipiendum fructũ ipſius, ſm illud Ro. 3. Quem propoſuit Deus propitiatorẽ per fidem ſangu neius. Fides autem per quam a peccato mundamur, non eſt fides informis, quæ poteſt eſſe etiam cum peccato, ſed eſt fides formata per charitatem, ut ſic paſſio Chriſti nobis applicetur, nõ ſolum quantum ad intellectum, ſed etiam quantum ad affectum. Et per hunc etiam modum peccata dimittuntur ex virtute paſſionis Chriſti. Q. 60. a. 5.

Articvlvs ii.

Vtrum per paſſionem Chriſti ſimus liberati a poteſtate diaboli.

Ad secvndvm ſic proceditur. Vr quòd per paſſionem Chriſti non ſimus liberati a poteſtate diaboli. Ille.n. non habet poteſtatẽ ſuper aliquos, in quibus nihil ſine permiſſione alterius facere põt ſed diabolus nũquam potuit aliquid ĩ nocumentum hominũ facere, niſi ex ꝑmiſſione diuina: ſicut patet Iob. 1. & 2. q poteſtate diuinitus accepta, eũ primo in rebus, & poſtea in corpore læſit. Et ſimiliter Mat. 8. dr, q dæmones niſi Chriſto concedẽte, nõ potuerunt in porcos intrare. ergo diabolus nũquam habuit in hoĩbus poteſtatẽ: & ita per paſſionem Chriſti non ſumus liberati a poteſtate diaboli.

¶2 Præt. Diabolus ptãtẽ ſuã in hoĩes exercet tentando, et corporaliter vexando: ſed hæc ad huc in hoĩbus operatur poſt Chriſti paſſionem. ergo nõ ſumus per paſſionem Chriſti ab eius poteſtate liberati.

¶Præt. Virtus paſſionis Chri in perpetuum durat (ſm illud Heb. 10. Vna oblatiõe cõſuma-

SVPER QV. XLIX. ART. II.

Alb. Mag. 3. d. 19. a. 2. Medina. ar. 2.

Titulus clarus.

¶In corpore, primo d ſ. oguit triplex cã diabolicę ptãtis in actu ſuper hoies. ah Chri paſſionẽ, 1. peccatum hois, off nſa Dei, iniquitas diaboli. Secundũ ſingillatĩ ſm ſingulas cãs monſtratur liberatio per paſſionem Chri ſub diuerſis rõnibus, ſcilicet inquantũ remiſſiua peccati, quo ad primũ: inquantũ reconciliatiua Dei quo ad ſm, inquantum præſumptuoſe illata a diabolo, quo ad tertium.

¶Sed occurrit hic nouitiorum dubiũ, quo modo diabolus machinando in mortẽ Chriſti exceſſit modum poteſtatis ſibi traditæ à Deo, cũ diabolus non potuiſſet inferre Chriſto per miniſterium iudæorum, Pilati, & ſuorũ paſſionẽ, aut mortẽ, niſi Deo ptãtẽ dante, ut patet de tentatiõe Iob: multo minus. n. potuit in Chrim quã in Iob. Et confirmatur: quia cum ſemper diabolus ioiqoe vtatur

Petr. a. 279 2. d. 19. ar. 2. Et 3. di. 19. ar. 1. Et ver. q. 29. ar 7. ad 9. Et op. 60. c. 18 & 1e be. 2. lec. 4

D. 982. ¶ 10 cot. 2.

vtatur pt̃ate ſibi data, aut ſp ex pte ſua exce dit modũ pt̃atis, aut nũquã, quia nũquàm facit plusquàm ſibi permittatur facere.

¶ Ad hoc dr, ꝙ nõ eſt hic ſermo de poteſtate diaboli abſolute de qua procedunt obiectiones ingerentes dubiũ: ſed de pt̃ate illa, quã diuina iuſtitia ob peccata humana diabolo, ſuper hominem reliquerat. De qua in litera dr, homo ſuo peccato meruit, vt in pt̃atẽ traderetur diaboli, & ruſſus, Deus ꝑ ſuã iuſtitiam hominẽ reliquerat pt̃ati diaboli. infra huius ſiquidẽ pt̃atis latitudinẽ, non cadit actio aliqua contra Ieſum Chriſtum, q̃ omnino expers erat demeriti illius, quo homines ſub diabolica erant relicti pt̃ate. Exceſſit ergo diabol⁹ vt miniſter diuinæ iuſtitiæ, cõtra hominẽ, limites pt̃atis ſuæ, dũ contra Chriſtum pro ceſſit, quamuis nõ excederit vires pt̃atis ſibi permiſſæ ſimpliciter, & abſolute. Vnde, licet ſemꝑ ſolque vtatur ſua pt̃ate, ſiue abſolute, ſiue vt miniſter iuſtitiæ (quia ex iniqua volũtate exequitur iuſtitiam, non vt iuſtitiam exequaẽ, ſed vt ſuam impleat malã uoluntatem) in eitando tñ & procurãdo cõtra Chriſti vitã corpoream, ſingulari modo exceſſit: quia Concl. m cõtra alios diuinę ſententię opus iuſtum ex demerito patientium originali ſaltẽ peccato exercebat, quàmuis iniquè, contra Chriſtum, nulla erat ratio ſequendi, in quo concl. p nullum omnino erat demeritum.

A. 3. huius quæſt. concl. s ¶ In reſponſione ad tertiũ, nota materiã articuli tertii, & ſolutionẽ cum dictis in ea pro curioſi. & admirantibus, de tanta libertate, ac pt̃ate diaboli in mundo apparente: regnat enim in terra plus q̃ Chriſtus, intantum creuit ſecta Machometi, & Chriſtianorum iniquitas. Li. 13. c. 14 nõ lõge a ſi. to. 3.

A uit ſanctificatos in ſempiternũ, ſiĩr ẽt ubiq extendir: ſed liberõ à pt̃ate diaboli, nec eſt ubique (qa in multis partib. mũdi, adhuc ſunt idolatræ) nec ẽt erit ſẽper: qa tpe Antichriſti maxime ſuã pt̃atẽ exercebit diabolus in hoium nocumentum, de quo dr̃ 2. ad Theſ. 2. ꝙ eius aduẽtus erit ſm̃ operationẽ Satanæ i oĩ uirtute, & ſignis, & prodigiis mẽdacibus, & in oĩ ſeductione iniquitatis. [h] ergo vr̃, ꝙ paſſio B Chr̃i non ſit cã liberationis humani gñis à poteſtate diaboli.

Sed contra eſt, ꝙ dñs dicit Io. 12. imminente paſſione, Nunc princeps huius mundi eijcieẽ foras, & ego ſi exaltatus fuero à terra, oia trahã ad meipſum. Eſt aũt exaltatus à terra ꝑ crucis paſſionẽ: ergo ꝑ eã diabolus eſt à pt̃ate hoĩum eiect⁹.

Resp. dcd̃m, ꝙ circa pt̃atem, quam diabolus in hoies exercebat ante Chr̃i paſſionẽ, tria sũt C conſideranda. Primum quidẽ. ex parte hoĩs, qui ſuo peccato meruit, ut in pt̃atem traderetẽ diaboli, per cuius tentationem fuerat ſuperatus. Aliud aũt eſt parte Dei, quem hõ peccando offenderat, qui per ſuã iuſtitiã hominem reliquerat pt̃ati diaboli. Tertium eſt, ex parte ipſius diaboli, qui ſua nequiſſima voluntate hoiem a cõſecutione ſalutis impediebat. [m] Quãtũ ergo D ad prĩmũ hõ eſt à pt̃ate diaboli liberatus per paſſionẽ Chr̃i [n] inquãtũ paſſio Chr̃i eſt cã remiſſionis peccatorũ. [p] Quãtũ ãt ad ſm dcd̃m, ꝙ paſſio Chr̃i nos a pt̃ate diaboli liberauit, inquãtum nos Deo reconciliauit, ut infra dicetur. [q] Quãtũ uero ad tertium, paſſio Chriſti nos a diabolo liberauit, [r] inquantũ in paſſione Chr̃i exceſſit modũ pt̃atis ſibi traditæ a Deo, machinãdo in mortẽ Chriſti, qui nõ habe- E bat meritum mortis, cũ eſſet abſq; peccato. Vnde [*] Aug. dicit in 13. de Tri. Iuſtitia Chriſti uictus eſt diabolus, quia cũ in eo nihil morte dignum inueniret, occidit eum tamẽ; & utique iuſtum eſt, ut debitores, quos tenebat, liberi dimittantur, in eum credentes, quem ſine vllo debito occidit.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ non dr̃ ſic diabolus A in hoies pt̃atem habuiſſe, quaſi poſſet eis nocere, Deo non permittente, ſed quia iuſte permittebaẽ nocere hominibus, quos tentando, ad ſuum conſenſum perduxerat.

Ad ii dicendum, ꝙ diabolus ẽt nunc põt quidẽ Deo ꝑmittẽte hoies tentare, quãtũ ad aiam, & vexare quantũ ad corpus, ſed tñ ꝑparatũ eſt hoi remediũ ex paſſione Chr̃i, quo ſe põt tueri cõtra hoſtis impugnationes, ne deducaẽ in interitũ mortis æternæ. Et quicunq; ante paſſionẽ Chriſti diabolo reſiſtebãt, ꝑ fidẽ paſſionis Chr̃i hoc facere poterant, licet paſſione Chr̃i nondum peracta. Quantum aũt ad aliquid, nullus poterat diaboli manus euadere, B ut. ſ. non deſcenderet in infernũ à quo poſt paſſionem Chriſti, ſe poſſunt hoies eius uirtute tueri.

Ad iii dicendum, ꝙ Deus ꝑmittit diabolo poſſe decipere hoies in certis ꝑſonis, tꝑibus, & locis, ſm̃ occultã rõnẽ iudiciorũ ſuorũ Sꝑ tñ ꝑ paſſionẽ Chr̃i, eſt paratũ hoib. remediũ ſe tuẽdi cõtra neqtias dæmonũ, ẽt tpe Antichr̃i: ſed ſi aliq hoc remedio uti negligãt, nil deperit efficacię paſſionis Chr̃i.

Articvlvs III.

Vtrum per paſſionem Chriſti homines ſint liberati a pœna peccati.

C Ad tertivm ſic ꝑcedit. Vr̃ ꝙ per paſſionem Chr̃i non ſint hoies liberati à pœna peccati. Pręcipua. n. pęna pc̃ãti eſt æterna dãnatio: ſed illi, qui dãnati erãt in inferno pro ſuis peccatis, nõ ſunt ꝑ Chr̃i paſſionẽ liberati, qa in inferno nulla eſt redemptio. ergo uidetur ꝙ paſſio Chriſti non liberauit [h] homines à pœna peccati.

¶ 2 Præ. Illis, [h] qui ſunt liberati a reatu pœnæ, nõ eſt aliqua pęna D iniungẽda: ſed pęnitentib. iniũgitur pœna ſatisfactoria. nõ ergo per paſſionẽ Chriſti ſunt homines liberati à reatu pœnæ.

¶ 3 Præt. Mors eſt pœna peccati, ſm̃ illud Rom. 6. Stipendia pc̃ti mors: ſed adhuc poſt paſſionẽ Chriſti hoies moriuntur. [h] ergo per paſſionem Chriſti, nõ ſunt homines liberati a reatu pęnæ.

Sed contra eſt, ꝙ dr̃ Iſa 53 Vere languores nr̃os ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit

E Resp. dcd̃m, ꝙ ꝑ paſſionem Chr̃i liberati ſumus à reatu pęnæ dupl̃r. [a] Vno mõ directe, inquãtum, ſ. paſſio Chr̃i fuit ſufficiẽs, & ſuperabundans ſatiſfactio pro peccatis totius humani gñis. Exhibita ãt ſatiſfactione ſufficienti, tollitur reatus pęnæ. Alio mõ, indirecte, inquãtũ. ſ. paſſio Chr̃i eſt cã remiſſionis pec-

SV. QVAE. XLIX. ART. III.

cap. 3. d. 18. q. 1. con. 4. Medina. ar. 3.

Part. 2. 272 Infr. q. 52. a. 5. co. & q. 86. ar. 4. ad 3. E 13. diſ. 19. ar. 3. Et ve. q. 29. a. 7. ad 6.

Titulus clarus.

¶ In corpore vna concluſio: Per paſſionẽ Chriſti liberati ſumus à reatu pœnæ dupliciter, ſ. directe, & indirecte. Probaẽ quo ad primã partem: qa paſſio Chriſti eſt ſatiſfactio ſuperabundans pro pœna totius mundi. Quo ad ſecundã, qa paſſio Chriſti liberauit à peccato quo homo meretur pęnã.

¶ Aduerte hic, q. liberatio primo modo reſpicit pœnam tpalem ſiue hic, ſiue in alia vita debitam: liberatio vero ſecũdo modo reſpicit pœnam ęternã, à qua per paſſionem Chriſti liberamur, dũ à ſeruitute peccati originalis, & mortalis redimimur. Vtrique ſiquidem peccato debetur pœna æterna: ſed ablato tam originali, q̃ mortali peccato, tollitur ex conſequenti reatus ęternę pœnę Concl. m peccatũ cõcomitans.

¶ In reſponſione ad ſm̃ nota calcem reſpõſionis, & percipe, quanta ſit vis pęnitẽtiæ ſacramẽtalis, q̃ ſ. à ſacerdote imponitur in ſacramento pœnitentiæ. Operaẽ quidẽ ultra vires ſuas, dũ parua ſatiſfactio, Chriſti ſufficiẽs inuenitur, ac ſi eſſet maior.

peccati, in quo fundatur reatus pœnæ.

Ad primvm ergo dicẽdum, ꝙ paſſio Chr̃i ſortitur effectum ſuú in illis, quibus applicatᷣ per fidem, & charitaté, & per fidei ſacr̃a. & ideo dãnati in inferno, qui prædicto modo paſſioni Chriſti non coniunguntur, effectum eius percipere non poſſunt.

Ar. 1. hui q. in cor. & ad 4.* Ad ii dcd̃m, ꝙ (ſicut ſupra dictú eſt*) ad hoc ꝙ conſequamur effectũ paſſionis Chr̃i, oportet nos ei cõfigurari. Cõfiguramur aũt ei i baptiſmo ſacrãliter, ſm̃ illud Rom. 6. Cõſepulti ſumus ei ꝑ baptiſmũ in morté. unde baptizatis nulla pęna ſatisfactoria imponitur, quia ſunt totaliter liberati ꝑ ſatisfactionẽ Chr̃i. Quia vero Chriſtus ſemel tm̃ pro pc̃tis noſtris mortuus eſt, ut dr̃ 1. Pet. 3. iõ non põt hõ ſecundario configurari morti Chriſti per ſacr̃m baptiſmi. unde oportet, ꝙ illi, qui poſt baptiſmũ peccant, configurentur Chr̃o patienti ꝑ aliquid pęnalitatis, uel paſſionis, quam in ſeipſis ſuſtineant, quę tamen multo minor ſufficit, quàm eſſet condigna peccato cooperante ſatisfactione Chriſti.

Ar. 1. hu. quæſt.* Ad iii dcd̃m, ꝙ ſatisfactio Chriſti habet effectũ in nobis, inquantũ incorporamur ei, ut mẽbra ſuo capiti, ſicut ſupra dictum eſt.* Membra aũt oportet capiti conformari. & iõ ſicut Chriſtus primo quidẽ habuit gratiam in aĩa cũ paſſibilitate corporis, & per paſſioné ad gloriã immortalitatis peruenit, ita & nos, qui ſumus membra eius, per paſſioné ipſius liberamur quidem a reatu cuiuslibet pœnæ; ita tñ ꝙ primo recipimus in anima ſpũm adoptionis filiorum, quo aſcribimur ad hæreditaté glorię immortalis, adhuc corpus paſſibile, & mortale hñtes: poſtmodum uero configurati paſſionibus, & morti Chriſti, in gloriam immortalẽ perducimur, ſm̃ illud Apoſt. Rom. 8. Si filii, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti; ſi tamé compatimur, ut & conglorificemur.

F Sed contra eſt, ꝙ Apoſt. dicit Rom. 6. Reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius.

Resp. dicendum, ꝙ [m] paſſio Chriſti eſt cauſa reconciliationis noſtræ ad deum dupliciter. [n] Vno modo, inquantum remouit peccatum per quod homines, conſtituuntur inimici Dei, ſecundum illud Sap. 14. Similiter odio ſunt Deo impius, & impietas eius. & in Pſ 6. Odiſti oẽs qui operanᷣ iniquitatem. Alio modo, inquantum eſt ſacrificium Deo acceptiſſimũ: eſt. n. hoc proprie ſacrificij effectus, ut per ipſum placetur Deus: ſicut cum hõ offenſã in ſe commiſſam remittit propter aliquod obſe- *concl. m*

G quium acceptum, quod ei exhibetur. unde dicitur 1. Reg 26. Si Dominus incitat te aduerſum me, odoretur ſacrificium. & ſimiliter tãtum bonũ fuit, ꝙ Chriſtus uolũtarie paſſus eſt, quòd propter hoc bonum in natura humana inuentum, Deus placatus eſt ſuper omni offenſa generis humani, quantum ad eos, qui Chriſto paſſo coniunguntur, ſecundum modum præmiſſum.

Ad primvm ergo dicẽdum, ꝙ Deus diligit omnes homines, quantum ad naturam, quam ipſe fecit: ſed odit omnes quantum ad culpam, quam cõtra eum homines committunt, ſecũdum illud Eccleſ. 12. Altiſſimus odio habet peccatores.

Ad ii dicendum quòd paſſio Chriſti non dicitur

H quantum ad hoc Deo nos reconciliaſſe, quòd de nouo nos amare inciperet, cum ſcriptum ſit Hiero 31. In charitate perpetua dilexi te, ſed quia per paſſionem Chriſti, ſublata eſt odij cauſa, tum per ablutionem peccati, tum per recompenſationem acceptabilioris boni.

Ad iii dicendum, ꝙ ſicut occiſores Chriſti homines fuerunt, ita & Chriſtus occiſus, maior autẽ fuit charitas Chriſti patientis, quàm iniquitas occiſorum. Et ideo paſſio Chriſti magis ualuit* ad reconciliandum Deum toti humano generi, quam ad prouocandum ad iram.

** Aliàs, ad reconciliãdũ Deũ toti humanum genus.*

SVP. QVAE. XLIX. ART. IIII. *Medina. a. 4.*

Perr. 2. 273

Sup. q. 4. a. 4. cor. Et 3. d. 19. ar. 5. q. 1. Et op. 6. c. 18

Titulus clarus. ¶ In corpore vna concluſio: Paſſio Chriſti eſt cauſa noſtræ reconciliationis ad Deũ dupliciter, ſ. redimendo à peccato, & vt ſacrificium. Omnia clara ſunt in litera. ¶ In reſpõſione ad ſcd̃m declaratur, quõ intelligitur Deum placaſſe, ex parte, ſ. noſtri: mutatio enim in nobis non in Deo inuenta eſt, ex qua Deus placatus dicitur.

Articvlvs IIII.

Vtrum per paſſionem Chriſti ſimus Deo reconciliati.

Ad qvartvm ſic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ per paſſioné Chriſti non ſimus Deo recõciliati. Reconciliatio. n. nõ hẽt locum niſi inter [h] amicos. ſed Deus ſp̃ dilexit nos, ſecundum illud Sap. 11. Diligis oĩa, quæ ſunt, & nihil odiſti eorũ, quæ feciſti. ergo paſſio Chr̃i nõ reconciliauit nos Deo.

¶ 2 Præt. Nõ poteſt idẽ eſſe principium, & effectus, vnde gratia, K quæ eſt principiũ merendi, nõ cadit ſub merito, ſed dilectio Dei eſt principium paſſionis Chriſti, ſm̃ illud Io. 3. Sic Deus dilexit mundũ, ut filium ſuũ unigenitũ daret. nõ ergo vr̃, ꝙ per paſſioné Chriſti ſimus recõciliati Deo, ita ꝙ de nouo nos amare inciperet.

¶ 3 Præt. Paſſio Chriſti impleta eſt per hoĩes Chriſtum occidentes, qui ex hoc grauiter deum offenderunt. [h] ergo paſſio Chriſti eſt magis cauſa indignationis, quam reconciliationis.

Articvlvs V.

I *Vtrum Chriſtus ſua paſſione aperuit nobis ianuam cœli.*

Ad qvintvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ Chriſtus ſua paſſione non aperuit nobis ianuã cœli. Dr̃. n. Prouerb. 11. Seminanti iuſtitiã, merces fidelis, ſed merces iuſtitiæ eſt introitus regni cœleſtis. [h] ergo uidetur ꝙ ſancti patres, qui operati ſunt opera iuſtitiæ, fideliter cõſecuti eſſent introitũ regni cœleſtis etiã abſq; Chriſti paſſione. nõ ergo paſſio Chriſti eſt cauſa apertionis ianuæ regni cęleſtis.

¶ 2 Præt. Ante paſſionem Chriſti, Helias raptus eſt in cælũ, vt dicitur 4. Regũ. 2. ſed effectus non præcedit cauſam. ergo uidetur ꝙ apertio ianuę cęleſtis

SVP. QV. XLIX. ART. V. *Medina. a. 5.*

Perr. 9. 274

3. d. 18 ar. 6. q. 2. & 3. & d. 19. ar. 1. Et 4. d. 4. q. 2. ar. 2. q. 6. Et veri. q. 29. ar. 7. ad 9.

Titulus clarus ex cõſuetudine Eccleſiæ vtentis iſta parabolica locutione. Vocat. n. cœli ianuam per ſimilitudinem ad ianuæ fructũ (qui eſt impedire, vel expeditam reddere penetrationem interiorum) fruitionis diuinæ cõſecutionẽ: ita ꝙ aperiri cœli ianuam eſt expeditam facere conſecutioné æternæ beatitudinis, quę nulli ante Chriſti paſſionem conceſſa eſt. ¶ In corpore arti. una eſt concluſio: Per paſſionem Chriſti aperta eſt ianua regni cœleſtis: Probatᷣ dupliciter. Primo: tollere peccata humana, quo ad culpã, & pœnam omnem

hem eſt aperire ianuam regni cælorum: ſed Chriſtus per ſuam paſſionem abſtulit omne peccatum quo ad omnia. ergo. Maior probatur ab oppoſito, quia clauſio regni cælorũ nihil aliud eſt quàm obſtaculũ peccati quo impedimur a cęlo. Probatur auctoritate. Iſaiæ. Minor probatur auctoritate Apoſtoli. Secundo, manifeſtatur conclu ſio ex figura effectus mortis ſummi ſacerdotis legalis.

¶ Aduerte hic tria. Primo, ꝙ clauſio regni cælorũ eſt priuatio diuinæ fruitionis poſt hanc uitam non qualiſcunque, ſed ex tali orta, & fulta cauſa. ſ. ex peccato. Et ꝑ pterea aperire cælu, nihil aliud eſt quam tollere peccatum, tã quo ad culpã, quam quo ad pœnam: ſublato ſiquidem ſic peccato, manifeſtum eſt ꝙ tollitur fruitionis diuinæ priuatio, ut pœna peccati, ac ꝑ hoc ſimpliciter tollitur, quia ſi niſi ut pœnã retinebat priuationẽ illã diuina benignitas.

¶ Secundo, ꝙ Chriſtus ſua paſſione liberauit membra ſua ab omni, & culpa, & pœna: quia ut Apoſtolus dicit, abundantius eſt Chriſti donũ, q̃ fuerit Adæ damnũ: ſed ut experientia teſtatur, & ex calce præcedẽtis art. habes, liberatio illa ordine quodã in executionem mandatur, conſiguratio nos ipſi Chriſto. Quoſit, ut Chriſtus liberauit nos ab omni pœna peccati, tam originalis q̃ actualis: ſed nos ordine quodã, & media configuratione ad Chriſtum, cõſequimur immunitatẽ a culpa, & pœna totaliter.

¶ Pro quo, & reſponſione ad primũ nota tertio, ꝙ quia primus hõ peccauit nõ ſolũ ut ſingularis perſona ſed et ut principium humanæ nãę. ideo peccatum originale erat dupliciter mũdãdũ: & ex parte, qua ſingularẽ eſt perſonatũ: & ex ea parte, qua totius humanę nãę ſeminaliter ab Adã deſcẽdentis. Et quo ad pſonalia quidẽ olim p circũciſionem, uel aliqd ſacrificium, & nũc p baptiſmũ purgat humanũ gen ab origi nali pctõ. Ad ſm ãt, nec circũciſio olim, nec baptiſm poſtea ſufficit, ut patet ẽ ba ptizatis baptiſmo Chriſti mortui ante Chri paſſionẽ: nullus

Concl.

nõ ſit effectus paſſionis Chri.

¶ 3 Præ. Sicut legitur Mat. 3. Chro baptizato aperti ſunt cæli: ſed baptiſmus[h] præceſſit paſſionẽ. ergo apertio cæli nõ eſt effectus paſſionis Chriſti.

¶ 4 Præt. Mich. 2. dr, Aſcendit pãdẽs iter añ eos: ſed nihil aliud vr̃ eſſe pãdere iter cęli, q̃ eius ianuam aperire. ergo uĩ ꝙ ianua cæli ſit nobis aperta, non per paſſionem Chri, ſed ꝑ aſcenſionem eius. B

Sed contra eſt, ꝙ Apoſtolus dicit Heb. 10. Habemus fiduciã i introitũ San torũ, ſ. cæleſtiũ, in ſanguine Chriſti.

Resp. Dicẽdum, ꝙ clauſio ianuę eſt obſtaculũ quoddã prohibens hoĩe ab ingreſſu. Prohibentur aũt homines ab ingreſſu regni cæleſtis propter peccatũ: qa ſicut dr̃ Iſa. 35. uia illa ſancta uocabitur, & non tranſibit per eã pollutus. Eſt ãt duplex peccatum impediens ab ingreſſu regni cæleſtis. unũ quidem cõe totius humanę naturæ, qđ eſt peccatũ primi parẽtis, & per hoc pctm̃ pręcludebatur hoĩ aditus regni cęleſtis unde legit̃ Gen. 3. ꝙ poſt peccatum primi parentis, collocauit Deus cherubin, & flãmeũ gladiũ, atque uerſatilẽ, ad cuſtodiẽdã uiã ligni uitæ. Aliud aũt ẽ peccatũ ſpeciale uniuſcuiuſque perſonę, quod per propriũ actum cõmittitur uniuſcuiuſque hominis. Per paſſionem ãt Chri liberati ſumus, non ſolum a peccato cõi totius humanæ naturę & quantũ ad culpã & quantũ ad reatũ pęnæ, ipſo ſoluente pretium pro nobis, ſed etiã a peccatis propriis ſingulorũ, qui cõicant eius paſſioni per fidem, & charitatem, & fidei ſacra. & iõ per paſſionẽ Chri aperta eſt nobis ianua regni cæleſtis.[n] Et hoc ẽ qđ Apo. dicit Hebr. 9. ꝙ Chrs aſſiſtens pontifex futurorum bonorũ, per propriũ ſanguinem introiuit ſemel i ſancta. æterna redẽptione inuenta. Et hoc figuratur. Numeri. 35. ubi dicitur, ꝙ homicida manebit ibi, ſ. in ciuitate refugii, donec ſacerdos magnus, qui oleo ſancto unctus eſt, moriatur, quo mortuo poterit in domum ſuam redire. C D E

Ad primvm ergo dicẽdũ, ꝙ ſancti patres operando opera iuſtitiæ, meruerunt introitum regni cæleſtis ꝑ fidẽ paſſionis Chri, ſm illud Heb. 11. Sancti ꝑ fidẽ uicerunt regna, operati ſũt iuſtitiã, ꝑ quã ẽt unuſquiſque a peccato purgabatur, quãtum ꝑtinet ad emundationẽ propriæ perſonę. Non tñ alicuius fides, vel iuſtitia ſufficiebat ad remouẽdum impedimẽtum, qđ erat ꝑ reatũ totius humanæ creaturæ, qđ quidẽ remotum eſt pretio ſanguinis Chri. & ideo ante paſſionem Chriſti nullus intrare poterat regnum cæleſte, adipiſcẽdo. ſ. beatitudinẽ ęternam, q̃ cõſiſtit in plena dei fruitione.

Ad II dicẽdũ ꝙ Helias ſublevatus eſt i cælum aereum: nõ autem in cælum empyreũ, q eſt locus ſanctorum. & ſimiliter ẽt Enoch raptꝰ eſt ad paradiſũ terreſtrẽ, vbi cũ Helia ſimul, credit̃ viuere uſq; ad aduẽtũ Antichri.

Ad III dicẽdũ ꝙ, ſicut ſupra dictũ eſt, Chro baptizato aperti ſunt cæli, nõ ꝑꝑ ipſum Chrm cui ſemꝑ cælũ patuit: ſed ad ſignificãdũ ꝙ cælũ aperitur baptizatis baptiſmo Chri, q habet efficaciam ex paſſione ipſius.

Ad IIII dicendum, ꝙ Chriſtus ſua paſſione meruit nobis introitum regni cæleſtis, & impedimẽtum remouit: ſed ꝑ ſuã aſcenſionem nos, quaſi in poſſeſſionem regni cæleſtis, introduxit. Et ideo dicit̃ quòd aſcendit pandens iter ante eos.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Chriſtus per ſuam paſſionem meruerit exaltari.

Ad sextvm ſic proceditur. Vĩ ꝙ Chriſtus per ſuam paſſionem non meruerit exaltari. Sicut. n. cognitio ueritatis eſt proprium Deo, ita & ſublimitas, ſecundum illud Pſalm. 112.

n. illorum liber fuit à pęna clauſuræ regni cælorũ, Hæc. n. pœna, hæc, & mors corporalis ex peccato originali vt naturę eſt, conſecuta eſt, & ad utranque abolendam paſſio Chriſti fuit neceſſaria: quãuis diuerſimode ab hac, & illa nos eripuerit: quia a ſpirituali pœna priuationis diuinæ fruitionis ſic nos liberauit, ꝙ ſtatim exhibuit effectũ. Et inde eſt, ꝙ modo baptizati ſi morerentur ſtatim, beati ſunt: beneficium ſi quidẽ hoc, eſt baptiſmi non ſimpliciter, ſed ratione ſtatus, quo. ſ. Chri paſſio cõſumata eſt. Et quia baptiſmus ad hoc inſtitutus eſt, ut eſſet ſacramentũ in tali ſtatu, q̃ iã inchoatiue paru ante expetit, ideo baptiſmo attribuitur aperire cæleſtẽ ianuã, quod præfiguratũ eſt, cũ Chro baptizato. cæli aperti ſunt. ſ. il immortalitatis beneficiũ non ſtatim exhibuit, quã uis tunc fecerit, cum mortem noſtrã moriẽ do deſtruxit: ſed medianter conformitate noſtra ad ipſum moriẽtẽ immo talitate ĩõge excellentiorẽ, illa quæ fuit in ſtatu innocentiæ, nobis exhibebit in tempore reſurrectionis: cum hoc etiã, ꝙ in capite noſtro, ipſo. ſ. Chriſto, hoc, i. immortalitatem corporis conſecuti ſumus per ipſius paſſionem.

SVP QV. XLIX. ART. VI.

Al. ma. 3. di. 18. ar. 3. Medina. ar. 6.

Titulus clarus, ut ſonat.

¶ In corpore duo. Primo declaratur in cõmuni, quid importet meritum, & quo intelligatur tam in malo, quàm in bono. Secũdo, deſcendit ad propoſitum in ſpecie de Chriſto.

¶ Quo ad primũ, dicit in cõi meritum importare quãdã iuſtitiæ, non gratiæ æqualitatẽ. Et hoc ꝑbat auctoritate Apo.

¶ Vbi nõ intentis non uitie, ſi à meritũ tũ ſicad mercedẽ: quia merces merito reſpõdet, vt pmiũ debito.

¶ Exemplis deinde declarat, qualiter meritũ æqualitatis iuſtitiam exerceatur tã in malis quã in bonis, & in malis quidẽ tenuni adiungit exẽplũ de iuſta æqualitate circa demeritum furti, cũ auctoritate ſacræ ſcripturæ

Q. 19. ar.

219 parte.

1. di. 18. ar. 4. q. 3.

& inde infertur ſimile, proportionaliter fieri in ſlant æqualita tē circa meritū boni. ¶ Vlt aduerte, ꝙ in iſta iuſtitia interueniūt duo.ſ. res exterior, & uoluntas interior, ut ubi g̃ra, ouis furto ablata & Voluntas ducens ad furtū. Si conſideretur res exterior, puta ouis dumtaxat, ſufficit ad æqualitaté iuſtitiæ reſtituatur ipſa ouis: ſic enim inæqualitas rei facta per furé, reducitur ad priſtinam æqualitaté, ut patet. Sed ſi ſuper hoc conſideretur iniqua uoluntas furis, quia uoluit contempta iuſtitia publica, & p. ximi plus habere, q̃ ſibi debetur, & proptera ablatis omē aliena ſic ad hoc ut hęc iniquitas uoluntatis ſ facta operi ad æqualitaté reducatur, iuſtū eſt ut minus habeat de ſuo, qui plus, q̃ debebatur ſibi uſurpauit de alieno: & propterea pro una ablata oue reddere tenetur quatuor, unā pro æqualitate rei extra, & tres pro æqualitate ſolqui, actui. Et quia tam demeritū, q̃ meritū principaliter cōſiſtit i uolūtate, ideo Au tor in litera tractans de merito Chr̃i ad æqualitatem, quæ principaliter reſpicit actiones, & paſſiones quatenus ſūt uoluntariæ ſe conuertit & tam in malis, q̃ in bonis iuſtitiæ æqualitatem conſideraoit, prout actio, uel ioiuſta uoluntas · minus, uel p us de ſibi debitis uoluit cū effectu, ut patet in litera, & hinc ad Chr̃i meritū deſcendit.

¶ Quo ad ſm̃ præſuppoſita maiore ex declarata ratione meriti, monſtrat ſubſumēdo Chriſtum per ſuā paſſionem meruiſſe quatuor. Omnia clara ſunt in litera.

4. & q. 34. Q. 19. ar. ar. 2.

Epiſto. 56. ante med. tom. 2.

Excelſus ſuper omnes gētes dominus, & ſuper cælos gloria eius: ſed Chr̃s, ſm̃ ꝙ homo, habuit cognitionem omnis ueritatis, nō ex aliquo merito pręcedente, ſed ex ipſa unione dei, & hois: ſm̃ illud Ioan. 1. Vidimus gloriā eius gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratię, & ueritatis. ergo neque exaltationem habuit ex merito paſſionis, ſed ex ſola unione.

¶ 2 Prę̄t Chriſtus meruit ſibi a primo inſtāti ſuæ conceptionis vt ſupra habitū eſt,* nō aūt maior charitas fuit in eo tempore paſſionis q̃ ante. Cū ergo charitas ſit merendi principium, uīr ꝙ non magis meruerit per paſſionē, ſuā exaltationem q̃ ante.

¶ 3 Prę̄t Gloria corporis reſultat ex gloria aīæ, vt Aug.* dicit in Epiſtola ad Dioſcorum: ſed Chriſtus per paſſionem ſuā nō meruit exaltationē quātum ad gloriā aīæ, quia anima eius fuit beata à primo inſtanti ſuæ conceptionis. ergo neque etiā per paſſionē meruit exaltationem, quantum ad gloriam corporis. H

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̄ Philip. 2. Factus eſt obediēs uſq; ad mortē, mortē aūt crucis, ꝑꝑ qđ & deus exaltauit illum.

RESP. Dcđm, ꝙ meritum importat quandā æqualitatē iuſtitiæ, unde & Apo. dicit Rom. 4. ꝙ ei, q operaī, merces imputaī ſm̃ debitū. Cū aūt aliquis ex ſua i iuſta uoluntate ſibi attribuit plus q̃ ſibi debeatur, iuſtū eſt ut diminuaī ēt quātū ad id, qđ ſibi debebatur: ſicut cū furaī qs unā ouē, reddet quatuor ut dr̄ Exo. 21. vt hoc dr̄ mereri, inquantū per hoc punitur eius iniqua uolūtas: ita ēt cū aliquis ſibi ex iuſta uoluntate ſubtrahit, qđ debebat habere, mereī ut ſibi amplius ſuperaddaī, quaſi merces iuſtę uoluntatis. & inde eſt, ꝙ ſicut dr̄ Luc. 14. qui ſe humiliat, exaltabiī. Chr̃s aūt in ſua paſſione ſeipsū humiliauit infra ſuā dignitaē, quātū ad quatuor. Primo qdē, quātū ad paſſionē & mortē, cuius debitor nō erat. Scđo, quātū ad locū, qa corpus eius poſitū eſt in ſepulchro, & aīa in inferno. Tertio, quātum ad cōfuſionē, & opprobria, q̃ ſuſtinuit. Quarto, quātū ad hoc, ꝙ eſt traditus humanæ poteſtati, ſm̃ ꝙ ipſe dicit Pilato Ioā. 19. Nō haberes in me poteſtatem, niſi datum tibi eſſet deſuper. & ideo ꝑ ſuā paſſionem meruit exaltationē quantum ad quatuor.° Primo quidem, quantum ad reſurrectionem glorioſam. unde dicitur in Pſal. 138. Tu cognouiſti ſeſſionem meam. i. humilitatem meæ paſſionis, & reſurrectionem meam. Secundo, quantū ad aſcenſionem in cælum unde dicitur Ephe. 4. Deſcendit primum in inferiores partes terrę qui autem deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper oēs cælos. Tertio, quantum ad cōſeſſum paternæ dexteræ, & manifeſtationē diuinitatis ipſius, ſecundū illud Iſa. 52. exaltabitur, & eleuabiī, & ſublimis erit ualde: ſicut obſtupuerunt ſuper eum multi, ſic inglorius erit inter uiros aſpectus eius, ut phil. 2. dicitur, Factus eſt obediens uſq; ad mortē, mortē autē crucis: propter quod, & Deus exaltauit illū, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, G ut. ſ. ab omnibus nominetur Deus, & omnes ei reuerentiam exhibeāt ſicut Deo. & hoc eſt quod ſubditur, Vt in nomine Ieſu omne genu flectat, cæleſtium, terreſtriū, & infernorū. Quarto, quantū ad iudiciariā poteſtatē, dr̄. n. Iob. 36. Cauſa tua quaſi impii iudicata eſt, cauſam, iudiciumq; recipies.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ principium merendi eſt ex parte animæ, corpus autem eſt inſtrumentum meritorii actus. & ideo perfectio animę Chriſti, quæ fuit merendi principium, non debuit in eo acquiri per meritū, ſicut perfectio corporis, quod fuit paſſionis ſubiectum, & per hoc fuit ipſius meriti inſtrumentum.

AD II dicendum, ꝙ per priora merita Chr̃s meruit exaltationem ex parte ipſius animæ, cuius uoluntas charitate, & aliis uirtutibus informabatur: ſed in paſſione meruit ſuam exaltationē per modū cuiuſdā recōpenſationis, etiā ex parte corporis: iuſtū eſt. n. vt corpus, qđ fuerat ex charitate paſſionis ſubiectum, acciperet recompenſationem in gloria.

AD III dicendum, ꝙ diſpenſatione quadam factum eſt in Chriſto: ut gloria animæ ante paſſio- I nē non redundaret ad corpus, ad hoc ꝙ gloriam corporis honorabilius obtineret, quādo eam ꝑ paſſionem meruiſſet. Gloriam autem aīę differri nō cōueniebat, quia anima immediate uniebatur Verbo. unde decēs erat, ut gloria repleretī ab ipſo Verbo, ſed corpus uniebatur Verbo mediante aīa.

QVAESTIO L.

De morte Chriſti in ſex articulos diuiſa.

¶ SVP. QVÆ. L. ART. 1.

Fer. 4. cont. A. 55. Palud. 3 d. 21. q. 2. Medina ar. 1.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una concluſio: Conueniens fuit Chriſtū mori. Probatur quinq; rationibus. Omnia clara ſunt.

DEINDE conſiderandū eſt de morte Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrum conueniens fuerit Chriſtum mori.

¶ Secūdo, Vtrū ꝑ mortē. fuerit ſeparata diuinitas à carne.

¶ Tertio, Vtrū fuerit ſeparata diuinitas ab anima

¶ Quarto, Vtrū Chr̃s in triduo mortis fuerit hō

¶ Quinto, Vtrum corpus eius fuerit idem numero uiuum, & mortuum,

¶ Sexto, Vtrum mors eius ſit aliquid operata ad noſtram ſalutem.

AR-

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum conueniens fuerit Chriſtum mori.

Part. 6. 276 Inf. q. 52. a. 1. cor. Et 4 cõ. c. 55. ad 12. Et quol. 2. a. 2. cor. Et op. 2. ca. 7. Et opu. 5. ca. 214. & 228 fin. Et op. 60. c. 19.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr quòd nõ fuerit cõueniẽs Chriſtum mori. Illud.n. quod eſt primum principium in aliquo gñe, non diſponitur per illud, qđ eſt contrarium illi generi: ſicut ignis, qui eſt principium caloris, nunquã poteſt eſſe frigidus: ſed filius Dei eſt fons, & principiũ oĩs uitæ, ſm illud Pſ. 35. Apud te eſt fons uitæ. ergo uidetur quòd non fuerit conueniens Chriſtum mori.

¶ 2 Præt. Maior eſt defectus mortis q̃ morbi, qa p morbũ peruenitur ad mortem: ſed nõ fuit conueniens Chriſtũ aliquo morbo langueſcere, ut Chryſ. dicit. ergo etiã non fuit conueniens Chrm mori.

¶ 3 Præt. Dñs dicit, Io. 10. Ego veni, vt vitam habeãt, & abundantius habeant: ſed oppoſitum non per ducit ad oppoſitum. ergo videtur quòd non fuerit conueniens Chriſtum mori.

SED CONTRA eſt, q dr̃ Io. 10. Expedit vt vnus hõ moriatur pro populo, & non tota gens pereat: qđ quidẽ Caiphas prophetice dixit, vt Euãgeliſta teſtat.

Concl. in D 904.

C RESP. Dcđm, qđ conueniens fuit Chrm mori. Primo quidẽ, ad ſatisfaciendum pro humano gñe, quod erat morti adiudicatum pp peccatũ, ſm illud Gen. 2. Quacumq; die comederitis, morte moriemini. Eſt aũt conueniẽs ſatisfaciẽdi, p alio, alio modus, cũ aliquis ſe ſubijcit pęnę, quam alius meruit. & ideo Chrs mori voluit, vt moriendo, pro nobis ſatisfaceret, ſm illud 1. Pet. 3, Chrs ſemel pro peccatis nřis mortuus eſt. Scđo, ad oſtendendũ ueritatẽ naturæ aſſumptæ: ſicut.n. Euſebius dicit, Si aliter poſt cõuerſationẽ cũ hoibus, euaneſcẽs ſubito euolaret fugiẽs mortẽ, ab oib. compararetur phantaſmati. Tertio, vt moriẽdo, nos à timore mortis liberaret, vñ dr̃ ad Hebr. 2 q cõicauit carni, & ſanguini, vt p mortẽ deſtrueret eũ, q hẽbat mortis imperiũ, & liberaret eos, q timore mortis p totã uitam obnoxij erant ſeruituti. Quarto, vt corpaliter moriendo ſimilitudini pc̃ti. i. pęnalitati, daret nobis exemplum moriendi ſpũaliter pc̃tõ, vnde dr̃ Ro. 6. Quòd n. mortuus eſt pc̃tõ: mortuus eſt ſemel, q autẽ viuit, viuit Deo: ita, & vos exiſtimate mortuos quidẽ eſſe pc̃tõ, viuentes aũt Deo. Quinto, ut a mortuis reſurgendo, & virtutẽ ſuã oſtẽderet, qua mortẽ ſuperauit, & nobis ſpem reſurgẽdi à mortuis daret. Vnde Apoſt. dicit 1. ad Cor. 15. Si Chrs prędicatur, q reſurrexit à mortuis, quomodo quidã in uobis dicunt, quòd reſurrectio mortuorum non eſt?

E AD PRIMVM ergo dicendũ, q Chriſtus eſt fons vitæ ſm q Deus, non aũt ſm q hõ, mortuus eſt aũt ſm q hõ, nõ ſm q Deus. Vnde Aug. dicit contra Felician. Abſit q Chrs ſic ſenſerit mortẽ ut quantum in ſe eſt vita, vitam perdiderit: ſi. n. hoc ita eſſet, vitę fons aruiſſet. Senſit ergo mortẽ participatione humani affectus, quem ſponte ſuſceperat: non naturę ſuæ perdidit potentiã, per quam cũcta viuificat.

Li. cõt. Felicia. c. 14. in prin. tomo 6.

AD II dicẽdũ, q Chriſtus non ſuſtinuit mortem ex morbo prouenientem, ne uideretur ex neceſſitate mori propter infirmitatem naturæ, ſed ſuſtinuit mortem ab exteriori illatam, cui ſe ſpontaneũ

A obtulit, ut mors eius voluntaria oſtenderetur.

AD III dicẽdm, q vnum oppoſitum, per ſe nõ ducit ad aliud, ſed qñq; per accidens: ſicut frigidum, quandoque per accidens calefacit. Et hoc modo Chriſtus, per ſuã mortẽ nos perduxit ad uitã, dum ſua morte mortem noſtram deſtruxit: ſicut ille, qui pœnã pro alio ſuſtinet, remouet pęnã eius.

ARTICVLVS II.

Vtrum in morte Chriſti fuerit ſeparata diuinitas a carne.

AD SECVNDVM ſic proceditur. q in morte Chri fuerit ſeparata diuinitas a carne. Vt. n. dr̃ Mat. 27. Dñs i cruce pendens clamabat, Deus meus, Deus meus, vt qd dereliquiſti me? Quod exponens Amb. dicit, Clamabat hõ, ſeparatione diuinitatis moriturus: nã cũ diuinitas a morte libera ſit, utiq; mors ibi eſſe nõ poterat, niſi uita diſcederet, qa uita diuinitas eſt. Et ſic vr̃, q in morte Chriſti ſit diuinitas ſeparata à carne.

B

C

¶ 2 Præt. Remoto medio, ſeparãtur extrema: ſed diuinitas vnita eſt carni mediãte aĩa, ut ſup. habitũ eſt. ergo vr̃ q cũ i morte Chriſti anima ſit ſeparata a carne, quòd per conſequens diuinitas ſit a carne ſeparata.

¶ 3 Præt. Maior eſt uirtus uiuificatiua Dei q̃ animæ, ſed corpus mori non poterat, niſi anima ſeparata. ergo multo min' mori poterat, niſi ſeparata diuinitate

D

SED CONTRA eſt, q ea, quæ ſunt humanę naturę nõ dñr de filio Dei, niſi rõe unionis, ut ſupra habitũ eſt. Sed de filio Dei dr̃ id, qđ cõuenit corpori Chri poſt mortẽ, ſ. eſſe ſepultũ, ut patet in Symbolo fidei, vbi dr̃, q filius Dei cõceptus eſt, & natus ex Virgine, paſſus, mortu', & ſepultus. ergo corpus Chriſti nõ fuit in morte à diuinitate ſeparatũ.

E RESP. dicẽdum, q illud, qđ p grãm Dei cõcedit, nũquã abſq; culpa reuocat. vñ dr̃ Ro. 11. q ſine pęnitẽtia ſunt dona Dei, & vocatio. Multo aũt maior eſt gr̃a vnionis, p quã diuinitas unita ẽ carni Chri in pſona, q̃ gr̃a adoptionis, p quã alij ſanctificant, & ẽt magis pmanẽs ex ſui rõe, qa hęc gr̃a ordinat ad unionem pſonale, gr̃a aũt adoptionis ad quãdã unionẽ affectualẽ, & tñ videmus q gr̃a adoptionis nũ-

SVP. QVÆST. L. ART. II.

Cap. 5., d. 21. ſent. q. 1. Medina. ar. 2.

Part. 3. 277 e. d. 3. q. 2. a. 1. q. 1. & di. 21 q. 2. a. 1. q. Et quo. 2 a. 1 co. Et quo. 4 a. 6 cor. Et op. 3. ca. 236. & 237. Et opu. 60. ca. 19 ſi. Li. 10. in Luc. in uit. de cõmẽ. ſpũs Ieſu in med. to mo 5.

TItulus clarus. In corpore una concluſio, Caro Chriſti remanſit unita verbo Dei poſt mortem. Probat ratione, & auctoritate. Rõ eſt Donũ, qđ p grãm Dei cõcedit, nũquã reuocat ſine culpa: ſed gratia unionis eſt maius donũ, & permanentius ex ſua rõne, q̃ gr̃a adoptionis, q̃ nunquã perditur ſine culpa. ergo. Maior probatur auctoritate Apoſto. Minor, quoad primã partem cõparationis, qa maius eſt, eſſe Deũ perſonaliter q̃ eſſe ſanctũ. Quoad ſcđam uero, qa unio perſonalis eſt permanentior, quàm unio affectualis. Auctoritas eſt Damaſceni.

Q 5. art. 4.

¶ Aduerte hic, q quia illa maior, Nullum donum diuinę grę perditur ſine culpa, locum hẽt in donis permanentibus: non aũt in his donis, quæ ſolum conſiſtunt in quodã fieri, ut donũ prophetiæ, vel aſſiſtentiæ, ut gr̃a miraculorũ, q alteto duorũ modorũ conceditur. Hæc. n. quia ſi ſũt dona pmanẽtia, pdũtur, hoc eſt, nõ ſp hñr abſq; culpa (ut patet,) & abſque Dei pœnitẽtia. Et ppea Auctor potens illa maiore ex auctoritate Apuſtoli, ſub ſumpſit non poſitiuã (ut ſubſumendum ex pectabat) ſed comparatiuam reſpectu doni gratiæ adoptionis quã cõſtat non ceſſare ſine culpa, & comparauit illi, & quoad maioritatem ſimpliciter, & quoad maioritatem, ſm illud, qđ ſequitur ad propoſitum, hoc eſt ſm permanẽtiam. Vt hinc ſcires, q maior habet locum in hac materia: quia gratia unionis eſt de gñe donorum permanentiũ, & q multo magis hẽt locum in propoſitum, quia eſt excelle-

Q 16. art. 4

Concl. ꝰ — ſtus donū, q̄ gr̄a adoptionis: ū, 3a eſt pma a entius, Et de prima quidē excellentia, licet à quibuſdam dubitet̄, ſi quis tamen librauerit rōnem allatā (.ſ. gratia unionis cōſtituit vnitū eſſe pſonaliter Deū: gratia autē adoptionis conſtituit eſſe ſanctum, ſed longe maius eſt eſſe Deū perſonaliter quā eſſe ſanctū) manifeſte videre poterit, ſniam hanc eſſe verā. In cuius ſignū, cum cōicaſſet ſe Deus ſm̄ naturalē ſimilitudinē beneficio creationis: & poſtea ſm̄ ſupernaturalē ſimilitudinem beneficio adoptionis, (& hęc duo fecit ūt cōia angelo, & hoī) ad vltimum reſeruauit tamquā ſūmū, cōicare ſe perſonaliter, & hoc ſoli homini. Et ex hoc hō cōſtitutus eſt ſupra angelus, vt Apoſtolus ad Hebr. probat.

Li. 3. orth. fi. c. 27. circa fi.

In epi. 120 ex ca. 6. & 10. to. 2.

¶ De altera aūt excellentia, ſ. quo ad pmanentiā, manifeſtū clare eſt, cōſiderantibus, ꝙ eſſe pſonale eſt eſſe ſubſtantiale. Nā cū dr̄, Ieſus eſt Dei filius, enunciat̄ ſubſtātia ſm̄ eſſe ſubſtātiale de ſubſtātia; cū aūt dicimur nos Dei filii, enunciat̄ accidens de ſubſtātia mediante ēt accidente, ſ. affectiua parte, in qua conſuma gratia adoptionis: qm̄ nō niſi diuina fruitione, ad quā ordinata eſt, conſummat̄. Quātū ergo ex ꝓpria rōne pmanētius eſt, eſſe q̄ operari, & eſſe ſubſtantiale, q̄ accidentale, & eſſe ſubſtantiale diuinum hypoſtatice, q̄ eſſe accidentale diuinum adoptiue: tantū permanētius diuinæ gratiæ donum eſt vnio perſonalis carnis ad verbūm Dei, quàm gratia adoptionis filiorum Dei. ¶ In rñſione ad tertiū, percipe ꝙ Auctor rñdet, & ad cōparatiuā inter Deū, & aīam in viuificando, ꝑ hoc, ꝙ ſm̄ diuerſa cauſarū genera utriq; conuenit viuificare: ac ꝑ hoc cōparatio ineſſicax eſt, & ſophiſtice infert, & ſhdet aciex qōni, ꝑſequendo modum viuificandi effectiue cōuenientem Deo per hoc, ꝙ Deus non neceſſitate naturæ, ſed voluntate uiuificat.

Perr. o. 278 3. di. 23. q. 2. a. 1. q 2. Et quol. 1. a. 1. cor. Et opuſ. 3. ca. 236. Et op. 60. c. 19. & Pſ. 21.

quā pdit̄ ſine culpa. Cū igit̄ in Chr̄o nullū fuerit peccatū, [m] impoſſibile fuit ꝙ ſolueret̄ unio diuinitatis a carne ipſius, & iō ſicut ante mortem caro Chriſti unita fuit ſecundū perſonā, & hypoſtaſim verbo Dei, ita, & remanſit unita poſt mortem, vt .ſ. non eſſet alia hypoſtaſis Verbi Dei, & carnis Chriſti poſt mortem, ut Dam.[o] dicit in 3. lib.

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ derelictio illa non eſt referenda ad ſolutionē vnionis perſonalis, ſed ad hoc ꝙ Deus p̄reū expoſuit paſſioni, vñ derelinquere ibi, nō eſt aliud, q̄ nō ꝓtegere à perſequētibus. vel dicit ſe derelictū quātū ad illā orōnem, qua dixerat, pater ſi fieri pōt, tranſeat a me calix iſte, vt Aug.[p] exponit in li. de Gr̄a noui Teſtam.

AD II dicēdū, ꝙ verbū Dei dr̄ vnitū carni mediante aīa, inquātū caro ꝑ aīam ꝑtinet ad humanā naturā, quam filius Dei aſſumere intēdebat: nō aūt ita ꝙ anima ſit quaſi mediū ligās vnita. Hēt aūt caro ab aīa, ꝙ pertineat ad humanā naturā, ēt poſt quā aīa ſeparatur ab ea, inquātū .ſ. in carne mortua remanet ex diuina ordinatione qdā ordo reſurrectionis. & iō nō tollitur unio diuinitatis ad carnē.

AD III dcd̄m, ꝙ aīa hēt uim viuificandi formaliter, & iō ea p̄nte, & vnita formaliter, neceſſe eſt corpus eſſe uiuū. Diuinitas aūt non hēt uim viuificandi formaliter, ſed effectiue: nō.n. pōt eſſe corporis forma. & iō nō eſt neceſſe, ꝙ manente unione diuinitatis ad carnē, caro ſit viua, quia Deus non ex neceſſitate agit, ſed ex uoluntate.

ARTICVLVS III.

Vtrum in morte Chriſti fuerit facta ſeparatio diuinitatis ab anima.

AD TERTIVM ſic procedit. Vr̄ ꝙ in morte Chriſti fuerit facta ſeparatio diuinitatis ab anima. Dicit.n. Dñs Io 10. Nemo tollit aīam meam à me, ſed ego[b] pono eā, & iterū ſumo eā. Nō aūt uī ꝙ corpus aīam ponere poſſit, ſeā a ſe ſeparando, qa anima non ſubiicitur ptāti corporis, ſed potius econuerſo. & ſic vr̄ ꝙ Chriſto, ſm̄ ꝙ eſt uer-

F bum Dei, cōueniat aīam ſuā ponere: hoc aūt eſt eā a ſe ſeparare. ergo per mortē anima eius fuit à diuinitate ſeparata.

¶ 2 Præt. Athanaſ.[r] dicit maledictū q totū hominē, quē aſſumpſit Dei filius, denuo[b] aſſumptū uel liberatum, tertia die à mortuis reſurrexiſſe non cōfitet: ſed non potuit totus homo denuo aſſumi, niſi aliqñ fuerit tot[o] homo à verbo Dei ſeparatus: tot[o]

G aūt hō componitur ex anima, & corpore. ergo aliquādo fuit facta ſeparatio diuinitatis, & à corpore, & ab anima.

¶ 3 Præt. Propter unionē ad totā hoiem, filius Dei vere dr̄ [h] homo. Si ergo ſoluta unione aīæ, & corporis ꝑ mortē, verbū Dei remanſit unitū animę ſequeretur, quòd uere dici potuiſſet, filium Dei eſſe animam: hoc aūt eſt falſum, quia cum anima ſit forma corporis, ſequeretur ꝙ verbū Dei fuerit corporis for-

H ma, quod eſt impoſſibile. ergo in morte Chriſti anima fuit à verbo Dei ſeparata.

¶ 4 Præt. [b] Anima, & corpus ab inuicē ſeparata, nō ſunt una hypoſtaſis, ſed duæ. Si igitur verbū Dei remanſit vnitū tam corpori quàm animę Chriſti, ſeparatis eis ab inuicem per mortē Chriſti, uidetur ſequi ꝙ uerbū dei durante morte Chr̄i, fuerit duæ hypoſtaſes, quod eſt inconueniens. nō ergo poſt mortē Chr̄i remanſit anima uerbo unita.

I SED CONTRA eſt, ꝙ dicit Dama[a] in 3. li. Etſi Chr̄s mortuus eſt ut homo, & ſancta eius anima ab incontaminato diuerſa eſt corpore: diuinitas tamen inſeparabilis ab utriſque permanſit, ab anima dico, & corpore.

RESP. Dcd̄m, ꝙ anima unita eſt verbo Dei immediatius, & per prius quàm corpus, cū corpus vnitum ſit uerbo dei mediā-

K te anima, ut ſupra dictū eſt. [*] Cū ergo verbū Dei non ſit ſeparatum in morte a corpore, multo minus ſeparatū eſt ab aīa.[n] Vnde ſicut de filio Dei prædicatur id, quod conuenit corpori ab anima ſeparato, ſ. eſſe ſepultum; ita de eo in ſymbolo dicitur, quòd deſcendit ad inferos,

Et intendit per hoc, quòd licet deitas perſonaliter fuerit præſens carni Chriſti poſt mortem, & haberet maximam uirtutem uiuificandi effectiue, non propterea ſequit̄, quòd effectiue tunc viuificaret carnem Chriſti: quia non uiuificat naturali neceſſitate, ſed uoluntate: anima autem præſens carni, & uiuificat formaliter, & ex neceſſitate naturæ.

Refert̄ in ſent. diſ. 20

SVP. QVÆST. L. ART. III.

Cap. 3. d. 21. q. 1. con. 1. Alb. Mag. 3. d. 21. ar. 1. Medina a. 3.

Titulus clarus. ¶ In corpore una concluſio: in morte Chriſti non fuit ſeparata deitas ab anima, probatur dupliciter. Primo ratione. Verbum Dei non eſt ſeparatum in morte a corpore. ergo multo minus ab anima. Probatur ſequela: quia anima vnita eſt Verbo immediatius quā corpus. Deinde auctorit Symboli, Quia deſcēdit ad inferos. Omnia clara ſunt ex ſupradictis. ¶ In rñſione ad primū aduerte ꝙ reſpōſio ſecundum expoſitionē Aug. intelligit nomine animæ, ipſam animæ ſubſtantiam ſecūdum ſeipſam, & ideo uerſatur inter anguſtias diſtinctionū. Planior autem ſenſus Euangelici textus eſt, intelligere animæ nomine, ipſam quidē animā, non ut in ſe q̄dam ſubſtātia eſt, ſed ut ſubſtantialiter animat: ſic.n. aīa formaliter ſumitur, & abſq; omni quæſtione liq̄t, ꝙ ipſe Dei filius, q loquitur dicens, ego pono animam meā, poſuit animam ſuā, tollendo animationem illius: tollitur ſiquidē animare per hoc ipſū, quòd anima ſeparatur à corpore, & iterum ſumpſit eam, dū iterum iunxit animā corpori: ponere enim animam formaliter (hoc eſt ut animam) nihil aliud eſt quàm mori. Et in hoc ſenſu pluries inuenitur nominata anima, ut eſt illud. Paſtor bonus animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, & illud, qui odit animam ſuam

Li. 3. orth. fid. c. 27. in med.

Ar. ſec. in arg. 2. & q. 6. ar. 2. concl. 20

ſtam in hoc mundo in uitam æternam cuſtodit eam.

¶Tu aũt, qui ſermonis formalis non es capax, aut ad plebem loqueris, potes eandẽ ſnſam ſeruando, gloſſare aĩam, hoc eſt uitã corporalem: ſic.n. filius Dei poſuit aĩam ſuã, hoc eſt uitã ſuã, & iterũ ſumpſit eam, & ſimiliter, Paſtor bonus ponit uitã ſuã pro, &c. & ſic de aliis. Hoc in idem redit: qa in ipſa animatione, q̃a aĩa animat corpus conſiſtit uita corporea cuiuſque hominis. Tract. 74. in Io. poſt med. to. 9.

SVP. QVAE. L. ART. IIII.

S. Bona. 3. ſ. d. 21. q. 1.
Scot. 3. ſ. d. 22. q. 1.
Riccar. 3. ſ. d. 21. q. 1.
Duran. 3. ſ. d. 22. q. 1.
Cap. 3. d. 21. q. 1. con. 2. In cor. ar.
Palud. 3. d. 22. q. 1.
Al. ma. 4. diſt. 22. ar. 1.
Medina ar. 4.

IN titulo Chriſtus ſignificat perſonã diuini Verbi ſm eã diſpoſitionẽ, quã de facto habebat in triduo illo, ſ. q̃ erat unita alę & corpori Chriſti ſeparatis adinuicem.

¶In corpore tria ſunt. Primo, rñdetur quæſito una concluſione: Dicere Chr̃m in triduo mortis hoiem fuiſſe, ſimpliciter, & abſolute loquendo, erroneum eſt. Probaſ. Ad ueritatem mortis hoĩs, uel aĩalis pertinet, q̃ deſinat eẽ hõ, uel aĩal. ergo dicere Chr̃m in triduo mortis hoiem, &c. Añs probaſ: qa mors conſiſtit in ſeparatione animæ, q̃ complet rationem hoĩs, & aĩalis. Cõſequentia probaſ, quia aſſerere oẽ illud per quod tollitur ueritas mortis Chr̃i, eſt error contra fidem: quod probaſ, quia articulus fidei eſt de morte Chr̃i & auctoritate Cyrilli. Secundo dr̃, q̃ poteſt dici Chriſtum in triduo fuiſſe hominẽ mortuum. Et in promptu ratio eſt: quia ly mortuus, eſt conditio diminuens, ſicut ly pictus, aut lapideus: tertio excuſanſ Hugo, & Magiſter ſententiarum. Omnia clara ſunt ex antedictis. li. 5. orth. fi. c. 27. a me.

quia aĩa eius ab eius corpore ſeparata, deſcendit ad inferos. A

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ Aug.[*] exponẽs illud verbũ Io. inquirit, cũ Chr̃s ſit uerbũ aĩa, & caro, utrũ ex eo q̃ eſt uerbũ, ponat aĩam, an ex eo q̃ eſt aĩa an iterũ ex eo q̃ eſt caro. Et dicit q̃ ſi dixerimus, q̃ uerbum Dei aĩam poſuit, ſequiſ, q̃ aliq̃n aĩa illa ſeparata eſt a uerbo, qđ eſt falſum: mors.n. corpus ab aĩa ſeparauit, a uerbo aũt aĩam B ſeparatã nõ dico: ſi uero dixerimus, q̃ ipſa ſe aĩa ponat, ſequitur q̃ aĩa ipſa a ſe ſeparata ſit, quod eſt abſurdũ. Relinquitur ergo, q̃ ipſa caro aĩm ſuã ponit, & iterũ eã ſumit, non poteſtate ſua, ſed poteſtate verbi inhabitãtis carnẽ: qa ſicut ſupra dictum eſt,[*] per mortem non eſt ſeparata diuinitas verbi a carne.

AD II dcd̃m, q̃ in uerbis il C lis Athanaſius non intellexit, q̃ tot' hõ denuo ſit aſſumptus, i. oẽs partes eius, quaſi uerbũ Dei partes humanę nãrę depoſuerit p mortẽ: ſed q̃ iterato totalitas nãræ aſſumptæ ſit in reſurrectione reintegrata p iteratam unionem animæ, & corporis.

AD III dcd̃m, q̃ verbũ Dei p p unionẽ humanę nãæ, nõ dr̃ humana natura: ſed dr̃ hõ, qđ D eſt habẽs humanã nãm. Aĩa ãt, & corpus ſunt partes eſſentiales humanæ nãæ: vñ p p unionẽ uerbi ad utrumq; eorũ, nõ ſequitur q̃ verbum Dei ſit aĩa, vel corpus: ſed q̃ ſit habens animam, uel corpus.

AD IIII dcd̃m, q̃ ſicut Da.[*] dicit in 3. li. q̃ in morte Chr̃i eſt ſeparata aĩa a carne, non eſt una hypoſtaſis in duas hypoſtaſes diuiſa: nã, & corpus, & aĩa E Chr̃i ſm idẽ ex principio i uerbi hypoſtaſi habuerunt exiſtentiã, & in morte inuicẽ diuiſa, ſingulũ eorũ manſit, unã hypoſtaſim uerbi habẽs. Quare, una uerbi hypoſtaſis, uerbi, & aĩæ, & corporis extitit hypoſtaſis: numquã.n. neq; aĩa, neq; corpus propriam habuerũt hypoſtaſim, p̃ter uerbi hypoſtaſim. Vna enim ſemper uerbi hypoſtaſis, & numquam duæ.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum Chriſtus in triduo mortis fuerit homo.

AD QVARTVM ſic p̃cediſ. Vr̃ q̃ Chr̃s i triduo mortis fuerit hõ: dicit.n. Aug. in primo de Trinitate Talis erat[h] illa ſuſceptio, q̃ Deũ hoiem faceret, & hoiem Deũ: ſed illa ſuſceptio non ceſſauit per mortem. ergo videtur q̃ per mortem non deſierit eſſe homo. Per. 8. 279 3. di. 22. q. 1. art. 1. Et quol. 2. ar. 1. Et qu. 3. a. 4. cor li. Et quol. 4. ar. 1. Et op. 3. c. 236. Et opuſ. 60. c. 20. fi.

¶2 Pręt. Phil.† dicit in 9. Ethic. q̃ unuſquiſq; hõ[h] eſt ſuus intellectus: vñ, & poſt mortẽ, aĩam Petri alloquentes dicimus, ſancte Petre ora pro nobis. Sed poſt mortẽ filius Dei non fuit ſeparatus ab aĩa in B tellectuali. ergo in illo triduo filius Dei fuit hõ. *li. 1. c. 13. circa princ. to 1. †lib. 9. c. 4 ante med. tom. 5.

¶3 Præ. Oĩs[h] ſacerdos eſt homo: ſed in illo triduo mortis, Chriſtus fuit ſacerdos: aliter.n. non uerum eſſet quod dr̃ in Pſ. 109. Tu es ſacerdos in æternũ ergo Chriſtus in illo triduo fuit homo.

SED CONTRA, Remoto ſuperiori, remoueſ inferius: ſed uiuũ, ſiue aĩatũ eſt ſuperius ad aĩal, & ad hoiem: nam aĩal eſt ſubſtantia aĩata ſenſibilis: ſed in illo triduo mortis corpus Chriſti non fuit uiuum, neque animatum. ergo non fuit homo.

RESPON. Dicendum, quòd Chr̃m[d] uere fuiſſe D. 906. mortuum, eſt articulus fidei: vñ aſſerere oẽ illud C per quod tolliſ ueritas mortis Chr̃i, eſt error contra fidem. Propter quod, in epiſtola ſynodali[*] Cyrilli dr̃: ſi quis non confitetur Dei uerbum paſſum carne, & crucifixum carne, & q̃ mortem guſtauit carne, anathema ſit. Pertinet aũt ad ueritatẽ mortis hoĩs, uel animalis, q̃ per mortem deſinat eſſe hõ, uel aĩal: mors n hoĩs, vel animalis prouenit ex ſeparatione aĩæ, quæ complet rationem animalis, uel hominis, & ideo[m] dicere Chriſtum in triduo mortis hominem fuiſſe, ſimpliciter, & abſolute loquendo, erroneum eſt. Poteſt tñ dici q̃ Chriſtus in triduo fuit homo mortuus.[n] Quidam tñ con- D feſſi ſunt Chriſtum in triduo hoiem fuiſſe, dicentes quidem uerba erronea, ſed ſenſum erroris non habentes in fide, ſicut Hugo de ſancto Vict.[*] qui ea ratione dixit Chriſtum in triduo mortis fuiſſe hominem, quia dicebat animam eſſe hoiem, quod tñ eſt falſum, ut in prima parte oſtenſum eſt. †Magiſter etiam ſententiarum in 22. diſt.[*] tertij lib. poſuit, q̃ Chriſtus in triduo mortis fuit hõ alia ratione, quia credidit quòd unio animæ, & carnis non eſſe de ratione hominis, ſed ſufficit ad hoc, quòd aliquid ſit homo, q̃ habeat animam huma- E nam, & corpus, ſiue coniuncta, ſiue non coniuncta: quod etiam patet eſſe falſum ex his,[*] quæ ſ̃ dicta ſunt in 1. parte, & ex his, quæ ſupra dicta ſunt† circa modum unionis. Habetur in Conc. 1 Eph. ca. 12. concl. In li. 2. de ſacra. 1. parte c. 11 Q. 5. ar. 4 *l. 3. ſent di. 22. parag. 1. 1. p. q. 75 ar. 4. †q. 2. ar.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ verbum Dei ſuſcepit animam, & carnem unitam, & ideo illa ſuſceptio, fecit Deum hominem, & hominẽ Deum: non autem ceſſauit illa ſuſceptio per ſeparationem uerbi ab anima, uel a carne, ceſſauit tamen unio carnis, & animæ.

AD II dicendum, q̃ hõ dr̃ eſſe ſuus intellectus, non quia intellectus ſit totus homo: ſed quia intellectus eſt principalior pars hominis, in quo uirtualiter conſiſtit tota diſpoſitio hoĩs: ſicut ſi re

ctor

ctor ciuitatis dicatur tota ciuitas, quia in eo conſiſtit tota diſpoſitio ciuitatis.

Ad III dicendum, quod eſſe ſacerdotem, cõuenit hoĩ rõe aĩæ, in qua eſt ordinis character: vnde per mortẽ hõ non perdit ordinem ſacerdotalem, & multo minus Chriſtus, qui eſt totius ſacerdotij origo.

ARTICVLVS V.

Vtrum fuerit idem numero corpus Chriſti uiuentis & mortui.

Ad quintum ſic pcedit. Vr quod non fuerit idẽ numero corpus Chri uiuẽtis, & mortui. Chrs. n. uere mortuus fuit, G ſicut, & alii hoĩes moriunt: ſed corpus cuiuſcũq; alterius hoĩs, nõ eſt ſimplr idẽ numero mortuũ, & uiuũ, qa differunt eſsẽtiali dfia. ergo neq; corpus Chriſti, eſt ſimpliciter idẽ numero mortuum, & uiuum.

¶ 2 Præt. Secũdũ Phil. in 5. Metaph. Quecũq. ſunt diuerſa ſpecie, h ſunt ẽt diuerſa numero: ſed corpus Chri uiuũ, & mortuũ, fuit diuerſum ſpecie, qa nõ H dr oculus, aut caro mortui niſi æquiuoce, ut patet p Philoſ. in 2. de Aĩa, & 7. Meta.* ergo corpus Chri nõ fuit ſimplr idẽ numero uiuum, & mortuum.

¶ 3 Præ. Mors eſt corruptio quędã: ſed illud, qđ corrũpit corruptione ſubſtãtiali, poſtquam corruptũ eſt, iã nõ eſt: qa corruptio eſt mutatio de eſſe in non eſſe. Corpus ergo Chriſti poſtquam mortuum fuit, non remanſit idẽ numero, cũ mors ſit ſubſtantialis corruptio.

Sed contra eſt, quod Athanaſ* dicit in Epiſtola ad Epictetũ: Circũciſo corpore, & potato, & mãducãte, & laborãte, & ĩ ligno affixo, erat ipaſſibile, & ĩcorporeũ Dei verbũ, hoc erat in ſepulchro poſitũ: ſed corpus Chri uiuũ fuit circũciſum, & in ligno affixũ. Corpus aũt Chri mortuũ fuit poſitũ ĩ ſepulchro ergo hoc idẽ corpus, qđ fuit uiuum, fuit etiam mortuum.

Resp. Dicẽdum, quod hoc qđ dico ſimplr, põt accipi dupĺr. Vno K mõ, ẽm quod ſimplr idẽ eſt, qđ abſolute: ſicut ſimpĺr dr qđ nullo addito dr, ut Philoſ.* dicit. Et hoc mõ corpus Chri mortuũ, & uiuũ, ſimplr fuit idẽ numero: dr. n. aliqđ eẽ idẽ numero ſimplr, qa eſt ſuppoſito idẽ. Corpus aũt Chriſti uiuũ, & F mortuũ, fuit ſuppoſito idẽ: qa nõ habuit aliã hypoſtaſim viuũ, & mortuũ, pter hypoſtaſim verbi Dei, ut ſ. dictum eſt, & hoc mõ loquit Athan.† in auctoritate inducta. Alio mõ ſimpliciter idẽ eſt, qđ oĩno, vel totaliter, & ſic corpus Chri mortuũ, & uiuum non fuit ſimplr idẽ numero, qa nõ fuit totaliter idẽ, cũ vita ſit aliquid de eſſentia corporis uiuẽtis: eſt. n. G pdicatũ eſſentiale, nõ accidẽtale: vñ pñs eſt, quod corpus, qđ deſinit eſſe uiuũ, nõ totaliter idem remaneat: ſi aũt diceret quod corpus Chri mortuũ totaliter idẽ remaneret, ſequeret quod non eẽt corruptũ, corruptione dico d mortis: qđ eſt hæreſis Gaianitarũ, ut Iſido.* dicit, & hr in Decretis † 24. q. 3. Et Dam.* dicit in 3. li. quod corruptionis nomen duo ſignificat, uno mõ ſeparationẽ aĩæ a corpore, & alia H huiuſmodi, alio mõ pfectã diſſolutionẽ in elemẽta. ergo incorruptibile dicere corp' Dñi ẽm Iulianũ, & Gaianũ, ẽm primũ corruptionis modũ ante reſurrectionẽ, eſt impium, quia corpus Chriſti non eſſet conſubſtantiale nobis, nec in ueritate mortuum eſſet, nec ſecundum ueritatem ſaluati eſſemus, ſecundo autem modo corpus Chriſti fuit incorruptum.

Ad primum ergo dicendum, quod corpus mortuũ cu I iuſcuiſq. alterius hoĩs, non remanet unitum alicui hypoſtaſi pmanenti, ſicut corpus Chriſti mortuũ. Et iõ corpus mortuũ cuiuſcuq. alterius hoĩs, nõ eſt idem ſimplr, ſed ẽm quid: quia eſt idem ẽm materiam, non autem idem ẽm formam. Corpus autem Chriſti remanet idem ſimpliciter propter identitatem ſuppoſiti, ut dictum eſt.†

Ad II dicendum, quod quia idem numero dicitur aliquid ẽm ſuppoſitum, idem autem ſpecie eſt idem ẽm formam, ubicumque ſuppoſitum ſubſiſtit in una ſola natura, oportet quod ſublata vnitate ſpeciei, auferatur unitas numeralis: ſed hypoſtaſis uerbi Dei ſubſiſtit in duabus naturis, & ideo quamuis in Chriſto non remaneat corpus idem ẽm ſpeciẽ humanæ naturæ, remanet tamen idem numero ſecundum ſuppoſitum verbi Dei.

Ad III dicendum, quod corruptio, & mors non competit Chriſto ratione ſuppoſiti, ſecundum quod attendit unitas, ſed ratione naturæ, ſecundum quam inuenitur differentia mortis, & uitæ.

Sup. Quæ. L. Art. V. Palud. 3. d. 21. q. 1. Medina. ar. 5.

Per. o 280 Quol. 2. a. 1. Et quol. Et quol. 4. q. 5.

Titulus ut ſonat. ¶ In corpore ponitur una diſtinctio bimẽbris cũ concluſionibus duabus iuxta numerũ mẽbrorũ. Diſtinctio eſt, ſimpliciter ſumit duab. ſignificationibus, vel vt ſignificat nullo addito, uel vt ſignificat totaliter. Prima concluſio eſt, ſumendo ſimpliciter primo mõ: Corp' Chri uiuũ, & mortuũ fuit idẽ numero ſimpliciter. Probat, qa fuit idẽ ſuppoſitaliter, & ſic loquit Ath. Secunda cõcluſio eſt, ſumẽdo ſimpliciter ſcđo mõ: corpus Chri uiuũ, & mortuũ non fuit idẽ numero ſimpliciter. Probat primo, qa uita eſt de eſſentia corporis uiuẽtis: qa eſt pdicatũ eſſential., & nõ accidẽtale. Probat ſcđo ex oppoſito: qa ſi diceretur remãſiſſe totaliter idem, ſequeret quod nõ eſſet corruptum corruptione mortis, qđ eſt hæreſis Gaianitarũ. Et ad hoc afferuntur auctoritates.

lib. 5. me. tex. 12. t. 3

l. 2. de anima, tex. 9. & 7. meta. tex. 35. to. 2. & 3.

¶ Aduerte hic, quod Auctoris doctrina procedit ex ſuppoſito a unitate formæ ſubſtãtialis in hoĩe: tenentes .n. plures formas in hoĩe (puta formam corporeitatis, aut mixti, cui ſupeaddit aĩa) euaderent cõſequentiã in litera factã, dicendo quod in morte Chri facta eſt ſeparatio aĩæ à corpore, & ſic fuit ibi corruptio mortis, ſed corpus remãſit cũ illa met corporeitatis forma quã prius habebat, & ppea corpus Chri, inquantũ corpus remãſit totaliter idẽ numero, & dicere hoc, nulla eſt hæreſis. Et ad Philoſophiã declinandũ eſſet, ſi hoc eſſet diſſuadendum. Hanc ſiquidem uiã tenet Scotus, ſi addit aliud manifeſte aſſerẽdũ e philoſophia, ſ. quod fa. t eor ruptio tunc ſine gñatione, corruptus quippe fuit hõ ſeparatione aĩæ a corpore, & nihil genitũ eſt. Cõtra hos nõ loquit litera, quod d unitate numerali corporis Chri uiui, & mortui tractat, & ueritatem p ſe notã tradit. Nã ſi corp' Chri remãſiſſet oĩno idem qđ prius, oporteret quod remãſiſſet uiuum eadẽ uita, alioquin, aut oĩa nihil illius fuiſſet niſi accidens, aut non totaliter remanſiſſet idem, deficiẽte aliqua eius ſubſtantia. Cuita. Quo circa Scotus corpus Chri tenet omnino idem, quatenus eſt corpus, & non quatenus erat uiuũ. Auctor ãt alã formã genitã in Chri corpore tenet, ſ. formã cadaueris, p quã erat corpus quia talis ordo habet, ut ſp corruptio unius ſit gñatio alterius; ſimo prius natura intedit gñatio, quam corruptio. Et unã tm in cõpoſito formã, iuxta peripatetica doctrinam bene perſpectam nouimus.

Circa me. illi'. Iacr. Ergo arbitrabat.

li. 2. Topi. in fi. illius to. t. concl. m.

Art. 2. huius q. † in arg. ſed contra. concl. ſ

D. 906. Iſid. 8. ety mol. c. 5. * In Decr. 24. q. 3. ca. Quidam autem hæretici a med. * Lam. li. 3. c. 28. a pum

D. 404. In cor. ar.

ARTICVLVS VI.

Vtrum mors Chriſti al quid operata ſit ad noſtram ſalutem.

Ad ſextum ſic pcedit. Vr quod mors Chriſti nihil ope

Sup. Quae. L. Art. I. Medina. ar. 1.

Per. o. 281 Inſt. q. 52. ar. 2. co. Et q. 56. ar. 1. ar. 4 Et ad Gal. 1.

Titulus ut ſonat. ¶ In corpore una diſtinctio bimembris cum-

A rata ſit ad noſtrã ſalutẽ. Mors enim eſt quædã priuatio: eſt.n. priuatio uitæ: ſed priuatio, cũ nõ ſit res aliqua, nõ hẽt aliquã uirtutẽ agẽdi. ergo nõ potuit aliqd operari ad nr̃am ſalutẽ.

¶2 Præ. Paſſio Chriſti operata eſt ad nr̃am ſalutem per modũ meriti. ſic aũt non potuit operari mors Chriſti: nam in morte ſeparatur aĩa a corpore, quæ eſt merendi principium. ergo mors Chriſti non eſt operata B aliquid ad noſtram ſalutem.

¶3 Præt. Corporale non eſt cã ſpiritualis: ſed mors Chriſti fuit corporalis. nõ ergo potuit eſſe cauſa ſpiritualis noſtræ ſalutis.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit l. 4. de Trinit. Vna mors nr̃i Saluatoris, ſ. corporalis, duabus mortibus noſtris, ideſt animæ, & corporis, saluti fuit.

RESPON. Dicẽdũ, ꝙ de morte Chriſti dupliciter loqui poſſumus. Vno modo, ſm quòd C eſt in fieri: alio mõ, ſm ꝙ eſt in facto eſſe. Dicitur autem mors eſſe in fieri, qñ aliquis per aliquã paſſionem, uel naturalem, uel uiolentam tendit in mortẽ. Et hoc modo idẽ eſt loqui de morte Chriſti, & de paſſione ipſius. Et ita ſm hunc modũ mors Chriſti cauſa eſt ſalutis noſtræ ſecundum id, qđ de paſſione ſupra dictũ eſt. Sed in facto eſſe mors Chriſti conſideratur, ſm ꝙ iam facta eſt ſepara- D tio corporis, & animæ, & ſic nunc loquimur de morte Chriſti. Hoc ãt modo mors Chriſti nõ põt eſſe cauſa ſalutis noſtræ per modum meriti, ſed ſolum per modũ efficientiæ, inquantum. ſ. nec per mortem diuinitas ſeparata fuit à Chriſti carne, & ideo quicquid contigit circa carnẽ Chriſti, ẽt anima ſeparata, fuit nobis ſalutiferũ uirtute diuinitatis unitæ. Cõ- E ſideratur aũt proprie alicuius cauſæ effectus ſm ſimilitudinẽ cauſæ: unde quia mors eſt quædã priuatio uitæ propriæ, effectus mortis Chriſti attenditur circa remotionem eorum, quæ contrariantur noſtræ ſaluti, q̃ quidem ſunt mors animæ, & mors corporis. & iõ ꝑ mortem Chriſti dicitur eſſe deſtructa in A nobis, & mors animæ, quæ eſt per peccatũ noſtrum (ſm illud Rom. 4. Traditus eſt, ſ. in mortẽ ꝑpter delicta noſtra) & mors corporis, quæ cõſiſtit in ſeparatione animæ, ſecundum illud primæ ad Cor. 15. Abſorpta eſt mors in uictoria.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ mors Chriſti eſt operata ſalutem noſtram ex uirtute diuinitatis unitæ, & non ex ſola ratione mortis. B

AD II dicendũ, ꝙ mors Chriſti ſecundum quòd conſideratur, in facto eſſe, etſi nõ eſt ad noſtram ſalutem operata per modum meriti: eſt tamen operata per modum efficientiæ, ut dictum eſt.

AD III dicendum, ꝙ mors Chriſti fuit quidẽ corporalis: ſed corpus illud fuit inſtrumentũ diuinitatis ſibi unitæ, operans in uirtute eius etiam mortuũ.

C

QVAESTIO LI.

De ſepultura Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de ſepultura Chriſti. Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum conueniẽs fuerit Chriſtum ſepeliri.

¶Secũdo, De mõ ſepulturæ eius.

¶Tertio, Vtrũ corpus eius fuerit in ſepulchro reſolutum.

D ¶Quarto, De tempore quo iacuit in ſepulchro.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit conueniens Chriſtum ſepeliri.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ nõ fuerit conueniẽs Chriſtũ ſepeliri. De Chriſto.n. dr̃ in Pſ. 87. Factus eſt ſicut hõ ſine adiutorio, inter mortuos liber: ſed in ſepulchro includũ- E tur corpora mortuorũ, qđ uĩ eſſe contrarium libertati. ergo non uidetur fuiſſe conueniẽs, quòd corpus Chriſti ſepeliretur.

¶2 Præt. Nihil circa Chriſtũ fieri debuit, qđ nõ eſſet ſalutiferũ nobis, ſed in nullo uĩ ad ſalutem hoium ꝑtinere, ꝙ Chriſtus fuit ſepultus. ergo nõ fuit cõueniens Chriſtum ſepeliri.

¶3 Præ. Inconueniens eſſe uĩ, ꝙ Deus, qui eſt ſuper cælos excelſus, in terra ſepeliretur: ſed illud

---

Concluſionibus tribus. Diſtinctio eſt de morte, uel in fieri uel, in facto eſſe. Prima concluſio eſt: De morte Chri in fieri idem eſt iudiciũ qđ de paſſione Chri. Declaratur, quia mors i fieri fuit ipſa paſſio Chri: ſecũda concluſio eſt. Mors Chri in facto eſſe nõ potuit operari ſalutẽ noſtram per modũ meriti, ſed efficientiæ prima pars in litera probatur: ſecunda probatur: Per mortem deitas non eſt ſeparata à carne. ergo quicquid circa carnem Chri ab anima ſeparata contigit, fuit nobis ſalutiferũ uirtute Dei ac unitæ: tertia concluſio eſt: Mors Chriſti operata eſt deſtructionem utriuſq; noſtræ mortis. ſ. aĩæ, & corporis. Probatur: Mors Chri fuit priuatio ꝓpriæ uitæ. ergo effect⁹ eius proprie eſt remotio noſtrorum impedimentorum æternæ uitæ. ergo eſt remotio utriuſque mortis nræ. Prima cõſequentia probatur: quia conſideratur proprie alicui⁹ cauſæ effectus ſm ſimilitudinẽ cauſæ: ſecũda uero, quia utraq; mors cõtrariatur æternę uitę ſal... conſummatæ. Et cõfirmatur cõcluſio auctoritatibus.

¶Aduerte hic, quòd mors in facto eſſe, ſe tenet ex parte corporis: nõ.n. dr̃ aĩa mortua, ſed corpus dr̃, & eſt mortuũ. Et quia corp⁹ Chri mortuũ erat inanimatũ, & meritũ principaliter cõſiſtit in actu aĩæ, iõ Auctor in litera pro conſtanti, ꝑ ſe noto, reliquit priorẽ partem ſecũdæ concluſionis. ſ. quòd mors Chriſti in facto eſſe non profuit meritorie: erat.n. in corpore mortuo, in quo nullũ erat principiũ merendi. Et quia erat in illo corpore mortuo principium efficientiæ. ſ. deitas, ideo aſſeritur ꝙ efficere potuit. ex eo namque ꝙ deitas corpore Chri ut inſtrumento utebatur, cõſecutum eſt, ut corpore illo affecto priuatione uitæ uſa eſt, ut organo ad cauſandã in nobis deſtructionẽ utriuſque mortis. iuxta illud: Qui mortem noſtram moriendo deſtruxit.

¶Sed occurrunt hic duo dubia. Primum eſt, an mors Chriſti in facto fuerit meritoria ex parte animæ. Secundum eſt, cũ ſaluatoris ſimilitudo inter effectum, & cauſam in tertia concluſione, quum potius uideatur oppoſitum.

¶Ad primum dr̃, ꝙ mors in facto eſſe ſumi põt dupliciter: primo, ſm ſe ſolã, alio mõ, ut terminat fieri. Et mors quidem ut terminat fieri, cadit ſub merito uno, & eodem, ſub quo cadit ſuum fieri, uno.n. & eodem actu martyr uult ſe occidi & occiſum eſſe. Et ſic pretioſa eſt in conſpectu dñi mors ſanctorum eius. & ſic mors Chriſti fuit meritoria: ſed litera non loquitur ſic de morte Chri: ſed primo modo. ſ. ſm ſe ſolã, prout eſt ſeparata anima à corpore, & ſic ex nulla parte inuenitur meriti, quum nec actus elicitus, nec actus imperatus animæ ſit mors in facto eſſe ſumpta ſm ſe ſolam, quamuis ipſa ut terminat uoluntariũ mori, cadat ſub actu imperato extẽdendo actum imperatum ad pati uoluntarium, & ideo, ut dictum eſt, fit meritoria.

¶Ad ſm dubium dr̃, ꝙ non eſt hic quærẽda omnimoda ſimilitudo: quum nec et à exigatur effectus a ſimilari cauſæ inſtrumentali: ſed ſufficit iuſta ſubiectam materiam intelligere effectum appropriatum mortis Chriſti, quæ conſiſtit in priuatione uitæ propriæ propter omnificandũ oẽs, eſſe priuationem nõ uitæ, ſed contrarium uitæ noſtræ, ut per huiuſmodi deſtructionem ad finem, ſ. ad uitam noſtram, nos perducat.

SVP. Q. V. LI. ART. I.

Titulus clarus eſt. ¶In corpore una concluſio: Conueniens fuit Chriſtum ſepeliri. Probatur tripliciter. omnia ſunt clara.

---

li. 4. c. 3. circa in ꝑ. 3.

q. 49.

uncl. ...

In corp. a.

perr. o.

Inf. q. 52. a. 4. Et. op. 3. c. 141. & 242. Et opl. 60. ca. 0. prin. Et 1. Cor. 15. & 1. c. 3.

quod conuenit corpori Chriſti mortuo, attribuit deo, rõe unionis. ergo inconueniens uidetur, Chriſtum fuiſſe ſepultum.

Sed contra eſt, ꝙ Dominus dicit Mat. 26. de muliere, quæ eum inunxerat, Opus bonũ operata eſt in me, & poſtea ſubdit: Mittẽs n. hoc unguẽtum in corpus meum, ad ſepeliendum me fecit.

Concl. m

Resp. Dcẽdum, ꝙ conueniẽs fuit Chrm̃ ſepeliri. Primo quidẽ, ad cõprobandũ ueritatem mortis: nõ. n. in ſepulchro aliquis ponit̃, niſi qñ iam de ueritate mortis conſtat: unde & Marci 15. legitur, ꝙ Pilatus antequã cõcederet Chrm̃ ſepeliri, diligẽti inquiſitione cognouit eũ mortuũ eſſe. Scdo, qa ꝑ hoc ꝙ Chrs de ſepulchro reſurrexit, dat̃ ſpes reſurgẽdi ꝑ ipſũ, his q ſunt in ſepulchro, ſm̃ illud Ioã. 5. Oẽs q in monumẽtis sũt, audiẽt vocẽ filij dei, & q audierint uiuẽt. tertio, ad exẽplũ eorũ, q ꝑ morte Chri, ſpũaliter moriunt̃ peccatis, qui. ſ abſcõdũtur a cõturbatione hoium: vñ dr̃ Coloſ. 3. Mortui eſtis, & uita ueſtra abſcõdita eſt cum Chro in deo: unde, & baptizati, qui per mortẽ Chriſti moriunt̃ peccatis quaſi cõſepeliunt̃ Chriſto, per immerſionem, ſm̃ illud Rom 6. Conſepulti ſumus cum Chriſto, per baptiſmum in mortem.

Ad primum ergo dicendum, ꝙ Chriſtus ſepultus, ſe inter mortuos liberum fuiſſe fatetur, in hoc ꝙ per incluſionem ſepulchri, non potuit impediri, quin ab eo reſurgendo exiuerit.

Ad II dcẽm, ꝙ ſicut mors Chri efficiẽter operata eſt noſtrã ſalutẽ, ita ẽt, & eius ſepultura: unde Hier. dicit ſuper Mar. Sepultura Chri reſurgimus. Et Iſa. 53. ſuꝑ illud, Dabit impios pro ſepultura,

Glo. or. ib. habet.

dicit gl. * id eſt, gẽtes, quæ ſine pietate erãt, deo, patr q; dabit: q a mortuus, & ſepultus eos acquiſiuit.

Ad III dicendum, ꝙ ſicut dr̃ in quodã ſermone cõcilii Epheſini, nihil horũ, q̃ ſaluãt hoies, iniuriã deo facit, q̃ oſtendunt eũ non paſſibilẽ, ſed clemẽtẽ. Et in alio ſermone eiuſdẽ concilii legit̃: Nihil putat iniuriã deus, qđ eſt occaſio ſalutis hoibus: tu quidem nõ ita uilem dei naturam arbitraberis, tamquam quæ aliqñ ſubiecta poſſit eſſe iniuriis.

Par. 3 282

SVP. QVÆ. LI. ART. II.

Medina. ar. 4.

Titulus Modi nomine utitur, ꝓ conditionibus obſeruatis in ſepeliẽdo corpus Chriſti.

¶ In corpore una concluſio: Modus ſepulturæ Chriſti fuit conueniens quãtũ ad tria. Omnia ſunt clara.

¶ In ſolutione ad ultimũ. adde ꝙ exciſio ſepulchri in petra, immobile ſepulchrum reddens, ad perpetuitatem teſtimonii de morte Chriſti apud terrigenas ſpectat. Nec ſolum teſtari illud uidemus mortẽ Chriſti, ſed uirtutẽ: qua ipſum ſepulchrũ inter hoſtes fidei glorioſum ſeruatur: fuit. n. & eſt tot ſeculis in manibus infidelium.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienti modo Chriſtus fuerit ſepultus.

Ad secundum ſic proceditur. Vr̃ non cõuenienti mõ Chrm̃ fuiſſe ſepultum. Sepultura. n eius reſpõdet morti ipſius: ſed Chriſtus fuit paſſus mortem abiectiſſimã, ſm̃ illud Sap. 2. Morte turpiſſima condẽnemus eum. ergo inconueniẽs vr̃ fuiſſe, ꝙ Chriſto exhibita fuit honorabilis ſepultura, inquantum a magnatib. fuit tumulatus, ſ. a Ioſeph ab Arimathia, qui erat nobilis Decurio vt hr̃ Mat. 15. & à Nicodemo, qui erat princeps iudæorum, ut habetur Io. 3.

¶ 2 Præt. Circa Chriſtum nõ debuit aliqđ fieri, qđ eſſet ſuperfluitatis exemplum. Vr̃ aũt ſuperfluitatis fuiſſe, ꝙ ad ſepeliẽdũ Chrm̃ Nicodemus venit ferẽs miſturã myrrhę, et aloes quaſi libras cẽtũ, ut dr̃ Io. 19. pręſertim cũ mulier pręuenerit corpus eius ungere in ſepulturã, ut dicitur Marci 14. non ergo fuit hoc conuenienter circa Chriſtum factum.

¶ 3 Præt. Nõ eſt conueniẽs ut aliquod factũ ſibiipſi ſit diſſonũ: ſed ſepultura Chriſti fuit ſimplex ex una parte: quia. ſ. Ioſeph inuoluit corpus eius in ſindone munda, ut dr̃ Matth. 27. non aũt auro, aut

G gẽmis, aut ſerico, ut Hier. * ibidem dicit: ex alia uero parte ui, fuiſſe ambitioſa, inquantum eum cum aromatibus ſepelierunt. ergo uidetur non fuiſſe conueniens modus ſepulturæ Chriſti.

Sup. hoc uer bo 6. Mat. 17. to. 9

¶ 4 Præt. Quæcũque ſcripta ſunt, ꝓcipue de Chriſto ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt, ut dicit̃ Ro. 15. ſed quædã ſcribunt̃ in Euãgeliis circa ſepulchrũ Chriſti, quæ in nullo uñr ad noſtram doctrinam pertinere: ſicut ꝙ fuit ſepultus in horto, ꝙ in monumento alieno, & nouo, & exciſo in petra. Inconueniens ergo fuit modus ſepulturæ Chriſti.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Iſa. 11. Et erit ſe-

H pulchrum eius glorioſum.

Concl. m

Resp. Dicẽdũ, ꝙ modus ſepulturæ Chriſti oñdit̃ eſſe conueniẽs quantũ ad tria. Primo quidẽ, quantum ad confirmãdã fidem mortis, & reſurrectionis ipſius: ſecundo, ad commendandã pietatẽ eorũ, qui eũ ſepelierunt: unde Aug. * dicit in 1. de Ciu. dei: Laudabiliter cõmemorant̃ in euangelio, qui corpus eius de cruce acceptum, diligenter, atque honorifice tegendum, ſepeliendumque curarunt: tertio, quantum ad myſterium, per qđ informantur illi, qui Chriſto conſepeliunt̃ in mortem.

Li. c. 13. circa me. t. 5.

I Ad primum ergo dcẽm, ꝙ circa mortẽ Chriſti cõmendant̃ patientia, & conſtantia ipſius, q mortẽ eſt paſſus, & tanto magis quanto mors fuit abiectior: ſed in ſepultura honorifica cõſiderat̃ uirtus morientis, qui contra intentionẽ occidentium ẽt mortuus honorifice ſepelitur, & præfiguratur deuotio fideliũ, qui erant Chriſto mortuo ſeruituri.

Ad II dicendũ, ꝙ in hoc, ꝙ Euangeliſta dicit Quòd ſepelierunt eum, ſicut mos eſt iudęis ſepelire, ſicut Aug. * dicit ſuper Io. admonuit in hmôi officiis, quæ mortuis exhibentur, morem cuiuslibet gentis eſſe ſeruandum Erat autem iſtius gentis cõ

Tract. 120 in eã. 1o. a med. to. 9

K ſuetudo, ut mortuorum corpora uariis aromatib. condirentur, ut diutius ſeruarent̃ illæſa: unde, & in tertio de doctrina Chriſtiana dicitur, * ꝙ in omnibus talibus, non uſus rerum, ſed libido utẽtis in culpa eſt. Et poſtea ſubdit, † ꝙ in aliis perſonis pęrumque flagitium eſt: in diuina, uel prophetica perſona, maxime cuiuſdam rei ſignum eſt. Myrrha. n. & aloes propter ſui amaritudinem ſignificant pęnitentiam, per quam aliquis in ſeipſo Chriſtũ conſeruat abſque corruptione peccati: odor autẽ aromatum ſignificat bonam famam.

L. 3. c. 12. parũ a princ. tom. 3 † Eod. loco paulo poſt.

Ad III dicendum, ꝙ myrrha, & aloes adhibebantur corpori Chriſti, ut immune a corruptione ſeruaretur, quod uidebatur ad quandam neceſſita

tem

tē ptinere. Vñ daī nobis exēplū, ꝙ licite poſſumus
A aliquib. pretioſis uti medicinaliter ꝑ neceſſitate
noſtri corporis cōſeruādi, ſed inuolutio corporis
ptinebat ad ſolā quandā decentiā honeſtatis, &
in talibus, ſimplicibus debemus eſſe contenti. Per
*Sup. illud Mat. 27. tomo. 9. hoc tñ ſignificabatur (vt Hier *dicit) ꝙ ille in ſin-
done munda inuoluit Ieſum, qui mente pura eum
Beda ī ptæ dictū verb. Marc. c. 44 ſecūd. ord. Bedæ, non procul a fi. ſuſceperit. Et hinc, vt Beda dicit ſup Mar.† Eccle-
ſiæ mos obtinuit, ut ſacrificiū altaris nō in ſerico,
neq; in panno tincto, ſed in lino terreno celebreī.
ſicut corpus dñi eſt in ſindone munda ſepultum.

Ad IIII dcdm, ꝙ Chr̄s ſpeliī in horto, ad ſigni-
ficandū ꝙ ꝑ mortē, & ſepulturā ipſius, liberamur
B a morte, quā incurrimus ꝑ pc̄tm̄ Adę in horto pa-
radiſi cōmiſſum. Iō aūt Saluator in aliena poniī ſe
Serm. 2. in vig. Paſchę qui eſt. 131 in ordine poſt med. tom. 10. pultura (vt Auguſt.* dicit in quodam ſermone)
qa pro aliorū moriebaī ſalute: ſepulchrū aūt mor-
tis eſt habitaculū. Per hoc ēt cōſiderari p̄t pauper-
tatis abūdantia pro nobis ſuſceptæ: nā q domū in
vita nō habuit, poſt mortē quoque in alieno ſepul
chro recōdiī, & nudus exiſtēs a Ioſeph cooperiī.
Super hoc verbū Math. 27. tomo. 9. In nouo aūt poniī monumēto (vt Hiero.* dicit) ne
poſt reſurrectionē, cęteris corporibus remanētib.
C ſurrexiſſe ali* fingereī. Pōt āt, & nouū ſepulchrū,
Marię virginalē uterū demōſtrare. Per hoc ēt daī i
telligi, ꝙ per Chr̄i ſepulturā oēs innouamur mor
te, & corruptione deſtructa. In monumēto aūt ex-
Supra hoc verb. Mat 27. tom. 9 ciſo in petra conditus eſt (vt Hiero.† dicit) ne ſi ex
multis lapidibus ædificatū fuiſſet, tumuli funda-
mentis ſuffoſſis ablatus furto diceret. vñ, & ſaxum
magnū qd̄ appoſitū fuit, oſtēdit ꝙ non abſque au
xilio plurimorū ſepultura potuiſſet reſerari. Si ēt
ſepultus fuiſſet in terra, dicere poterāt, ſuffoderūt
In vig. Paſ. in ſer. 2. a med. to. 10 terrā, & furari ſunt eū, ſicut Aug.* dicit Significaī
aūt myſtice ꝑ hoc, (vt Hila.† dicit) ꝙ ꝑ Apoſtolorū
†Hila. can. ult. i Mat. nō multū procul a fi. doctrinā inpectus duritię gentilis quodā doctrinę
D opere exciſum, Chr̄s inferī rude. ſ. ac nouū & nul-
lo antea ingreſſu timori Dei peruiū. Et qa nihil
Ho.n. 35. i Mat. ſult. ſol. hom. tom. 3. ꝑter eū oportet in pectora noſtra penetrare, lapis
oſtio aduoluiī, & ſicut Orige.* dicit, non ſortuito
ſcriptū eſt, ꝙ Ioſeph. inuoluit corpus Chr̄i ſindone
munda, & poſuit in monumento nouo, & ꝙ aduo
luit lapidē magnū, quia omnia, quæ ſunt circa cor
pus Ieſu, munda ſunt, & noua, & ualde magna.

SVP. QVÆST. LI. ART. III

S. bona. 3. ſ. diſt. 22. q. 2. art. 1.
Scot. 3. ſ. diſt. 21. q. 1.
Ricca. 3. ſ. diſt. 21. q. 2.
Duran. 3. ſ. diſt. 21. q. 2.
Medina. ar. 3.

Per. 9
284
Inf. q. 53. ar. 1. cor. & ad 4. Et 3. di. 21. q. 1. art. 2. & q. 2. art. 1. ad 1. Et opuſ. 3. cap. 241. Et opu. 60. a. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum corpus Chriſti in ſepulchro fuerit incineratum.

AD TERTIVM ſic ꝓcediī. Viī ꝙ corpus Chr̄i, in ſe-
pulchro fuerit icineratū. Sicut
.n. mors eſt pęna pc̄ti primi pa-
rētis, ita ēt, & icineratio: dictū
eſt. n. primo hoī poſt pc̄tm̄, Pu-
luis es, & i puluerē reuerteris,
vt dr̄ Gen. 3. Sed Chr̄s mortē ſu
ſtinuit, ut nos a morte liberaret
ergo ēt icinerari debuit corp
ei* ut nos ab icinerōne liberaret
¶ 2 Præ. Corp* Chr̄i* fuit eiuſdē
nāæ cū corporib* nr̄is: ſed cor-
pora nr̄a ſtatim poſt mortē re-
A ſolui incipiūt, & ad putredinē
diſponunī, qa exhalāte calido
nāli, ſupuenit calor extrane*, q
putrefactionē cauſat. ergo ſimi-
liī in corpore Chr̄i acciderit.
¶ 3 Præ. ſicut dictū eſt,* Chr̄s
ſepeliri uoluit, ut daret hoibus
ſpē* reſurgēdi ēt de ſepulchris.
ergo ēt incinerationē pati de-
buit, ut ſpem reſurgēdi incine-
ratis poſt incinerationē, daret.

SED CONTRA eſt, ꝙ in Pſ. 15
B dr̄, Nō dabis ſanctū tuū uidere
corruptionē: qd̄ Dam.* expo-
nit in 3. li. de corruptione, q̄ eſt
per reſolutionem in elemēta.

RESP. Dcdm, ꝙ** nō fuit cōue
niēs corp* Chr̄i putrefieri, uel
quocūq; mō incinerari: qa pu
trefactio cuiuſcūq; corporis ꝑ
uenit ex infirmitate nāæ illius
corporis, q̄ nō pōt ampli* cor-
pus cōtinere in unū. Mors aūt
C Chr̄i, ſicut ſ. dictū eſt*, non de-
buit eſſe ex nāæ infirmitate, ne
crederet nō eē uolūtaria. & iō
nō ex morbo, ſed ex paſſione il
lata uoluit mori, cui ſe obtulit
ſpōte. Et iō Chr̄s, ne mors ei*,
nāæ infirmitati aſcriberet, no-
luit corpus ſuū qualitercūq.
putrefieri, aut qualitercūq; re-
ſolui: ſed ad oſtēſionē uirtutis
diuinæ uoluit corp* illud icor
ruptū ꝑmanere. uñ Chry.* di-
cit, ꝙ uiuēt b. aliis hoib*, his. ſ.
D q egerūt ſtrenue, arridēt ꝑpria
geſta: his āt pereūtib*, pereūt:
ſed in Chr̄o eſt totū contrariū.
nā ante crucē oia ſūt męſta, &
infirma: ut aūt crucifixus eſt,
oia clariora ſūt facta, ut noſcas
non purū hoiem crucifixum.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ
Chr̄s, cū nō eēt ſubiectus pc̄tō,
neq; morti erat obnoxi*, neq;
icinerationi, uolūtarie tñ mor
tē ſuſtinuit ꝑp noſtrā ſalutem,
E ſm rōes ſupradictas.* Si autem
corpus eius fuiſſet putrefactū,
uel reſolutū, magis hoc fuiſſet
in detrimentū ſalutis humanæ: dū nō crederetur
in eo eſſe uirtus diuina. uñ ex perſona eius in Pſ.
29. dr̄, Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcen-
dendo in corruptionem? quaſi dicat. Si corpus
meū putreſcat, perdetur effuſi ſanguinis utilitas.

AD II dcdm, ꝙ corpus Chr̄i, quantū ad conditio
nē nāæ paſſibilis putrefactibile fuit: licet non quā
tum ad meritum putrefactionis, quod eſt pecca-
tū, ſed uirtus diuina corpus Chriſti a putrefa-
ctione præſeruauit, ſicut, & reſuſcitauit a morte.

Titulus clarus.
¶ In corpore vna
concluſio: Non fuit
conueniens, corpus
Chriſti putrefieri, aut
incinerari. Probatur
dupliciter. Primo,
putrefactio prouenit
ex infirmitate naturę
illius corporis nō po-
tētis corpus amplius
in vnum continere.
ergo Chriſt*, ne mors
eius infirmitati natu
ræ aſcriberetur, no-
luit corpus ſuū reſol-
ui. Antecedens patet.
Conſequentia proba-
tur, quia mors Chri-
ſti non debuit eſſe ex
infirmitate naturæ,
ſed voluntaria: cuius
ſignum non morbo,
ſed paſſione volunta
rie ſuſcepta mortuus
eſt. Secūdo, probatur,
quia ad oſtenſionem Ar. 1. huius quæſt.
diuinæ uirtutis uo-
luit corpus ſuum in-
corruptum permane
re. Et ad hoc affert au
ctoritas Chryſoſt.
¶ Circa primam ratio
nem dubiū occurrit, Li. 3. orth. fid. c. 28.
quia impertinens ui-
detur. Nā ſiue in cor-
pore Chriſti fuerit
aliqua putrefactio, ſi-
ue non, conſtabat ꝙ
ex violentia paſſione,
non ex naturę infir-
mitate mortuus erat,
quia paſſus eſt in cru-
ce iuuenis.
¶ Ad hoc dr̄, ꝙ putre-
factio cadaueris atte-
ſtatur infirmitati na- Q. præc. ar. 1. ad 2.
turæ præſentis, & pre
teritæ. Nam corpora
ita compacta, ut natu
ralis complexio uigo
roſa ſit, & uiua, &
mortua, putrefacti-
uis reſiſtunt magis a-
lijs, & propterea ſi pu
trefactio cadaueris ac
cidiſſet Chriſti cor-
pore, teſtimonium in
firmitatis naturæ in
Chriſto monſtraret,
tamquam impotan- In trac. q I dicitur, ad uerſus gentiles demōſtratio, ꝙ Chriſt* ſit Deus, parū ante med. tom. 5.
tis, prius amplius te-
nere corpus uiuum,
& poſtea incorruptū,
& cōſequenter quòd
mors Chriſti accidiſ
ſet, etiam ſi noluiſſet.
Et ſic imputrefactio,
corporis mortui non
eſt impertinens: ſed
idoneum teſtimoniū
uoluntariæ mortis, &
putrefactio fuiſſet te-
ſtis mortis, nō uolun-
tariæ: ſed neceſſariæ
ex debilitate naturæ.
Ex ſopradictis nam-
que patet, ꝙ Chriſtus
licet crucifixus, mor-
tuus tñ eſt, qa uoluit:
in cuius ſignum cla-
mans expirauit. In corp. 1. & q. 50. ar. 1.

AD

Ad III dicendū, q Chriſtus de ſepulcro reſurrexit virtute diuina, quę nullis terminis coarctať. Et iô hoc, q à ſepulcro ſurrexit, ſuffic ēs argumentū fuit, q hoīes erãt reſuſcitãdi virtute diuina nō ſolū de ſepulcris, ſed ēt de quibuſcũq; cineribus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus fuerit in ſepulcro ſolum una die, & duabus noctibus.

AD QVARTVM ſic pcedit. Vř q Chriſtus non fuerit in ſepulcro ſolū vna die, & duabus noctib. Dicit.n. ipſe Matth. 12. Sicut fuit Ionas in ventre ceti [h] tribus diebus, & tribus noctib. ita Filius hominis erit in corde terrę tribus diebus, & trib. noctibus: ſed in corde terræ fuit in ſepulchro exiſtens. non igitur fuit in ſepulcro ſolum vna die, & duabus noctib.

¶ 2 Præter. Greg.* dicit i Hom. Paſchali, q ſicut Samſon abſtulit media nocte portas Gazæ, ita Chriſtus [h] media nocte auferens portas inferni, reſurrexit: ſed poſtq̃ reſurrexit, nō fuit in ſepulcro. ergo nō fuit in ſepulcro duab. noctib. integris. H

¶ 3 Præter. Per mortem Chriſti lux pualuit [h] tenebris: ſed nox ad tenebras pertinet, dies autē ad lucē. ergo cõuenientius fuit q corpus Chriſti fuerit in ſepulchro duobus diebus, & una nocte, quàm econuerſo.

SED CONTRA eſt, q ſicut Aug.* dicit in 4. de Trinitat. a veſpere ſepulturæ uſque ad diluculũ reſurrectionis triginta ſex horæ ſunt, i. nox tota cū die tota, & nocte tota. I

RESP. Dcdm, q ipſum tpš, quo Chrš in ſepulchro manſit, effectū mortis eius repręſentat Dictū eſt aūt ſupra,* q p mortē Chrī liberati ſumus a duplici morte. ſ. a morte animæ, & a morte corporis, & hoc ſignificať p duas noctes, q̃bus Chrus in ſepulcro pmanſit: mors aūt eius, q̃ nō fuit ex pctō prouenies, ſed ex charitate ſuſcepta, non habuit rōnem noctis, ſed diei, & iō ſignificať per diē integrū, quo Chrš fuit in ſepulcro. & ſic [m] conueniens fuit, q Chriſtus una d e, & duabus noctibus eſſet in ſepulchro. [n]

AD PRIMVM ergo dcdm, q ſicut Aug.* dicit in lib. de conſenſu euangeliſtarū, quidã modum loquutionis ſcripturę ne ſcientes, noctē uoluerunt annumerare tres illas horas e ſex ta vſque ad nonã, q̃bus ſol obſcuratus eſt, & diē, tres horas alias, quibus iterū terris eſt red ditus, i. a nona uſque ad Occaſum: ſequiť.n. nox futuri ſabbathi, qua cum ſuo die cõputata erūt iã duę noctes. & duo dies. Poſt ſabbathū aūt ſequiť nox primi ſabbathi, i. illuceſcentis diei dñici, in qua tunc Dñs reſurrexit, & ita adhuc non conſtabit ratio trium dierum, & G triū noctiū Reſtat ergo, ut hoc inueniať, illo ſcripturarū uſitato loquendi mô, quo a parte totum intelligitur, ita ſ. q vnam noctem, & unam diem acc piamus pro uno die naturali. Et ſic primus dies computatur ab extrema parte ſui, qua Chriſtus in ſexta feria eſt mortuus, & ſepultus: ſecundus autem dies eſt integer cum 24. horis nocturnis, & diurnis, nox autem ſequēs pertinet ad tertium diem: ſicut enim primi dies propter futurum hoīs lapſum, a luce in noctem, ita iſti propter hominis reparatio nem, a tenebris computantur in lucem.

AD II dcdm, q ſicut Aug. dicit in 4. de Trini. Chriſtus in diluculo reſurrexit, in quo aliquid lucis apparet, & adhuc tamen aliquid remanet tenebrarum noctis: vnde de mulieribus dř, Ioan. 20. q cum adhuc eſſent tenebræ, uenerunt ad monumentum. Ratione ergo harum tenebrarum Gre.* dicit Chriſtum media nocte ſurrexiſſe: non quidē diuiſa nocte in duas partes æquales, ſed infra ipſam noctē: illud enim diluculum, & pars noctis, & pars diei dici poteſt propter conuenientiam, quam cum vtroque habet.

AD III dcdm, q intantum lux in morte Chriſti præualuit (quæ ſignificatur per unam diem) q tenebras duarum noctium, id eſt duplicis mortis noſtræ remouit, ut dictum eſt.

QVAESTIO LII.

De deſcenſu Chriſti ad inferos, in octo articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de deſcenſu Chriſti ad inferos.

Et circa hoc quæruntur octo.

K ¶Primo, Vtrum fuerit conueniens Chriſtum ad inferos deſcendere.

¶Secundo, In quem infernum deſcenderit.

¶Tertio, Vtrum totus fuerit in inferno.

¶Quarto, Vtrum aliquam moram ibi traxerit.

Marginal references: Per. o. 285 — Inf. q. 52. ar. 4. co. & q. 53. ar. 2. cor. Et op. 3. c. 243. Et opu. 60. c. 20. — Ez. 1. corp. 25. li. 1. — *Ho. 21. in euang. de media ad fin. — li. 4. cap. 5. poſt med. to. 4. — l. 6. q. prę. — Ibid. m — l. 4. 13. c. 4 — l. 4. c. 5. 6. — Ho. 21. in euang. nō temore a fin. — In cor. ar.

SVPER QV. LI. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

IN corpore vna cõcluſio: Conueniēs fuit q Chriſtus duabus noctibus, & una die eſſet i ſepulchro. Probatur: Tēpus, quo Chriſtus fuit i ſepulcro, effectum mortis eius repræſentat: ſed effect⁹ eſt duplex, noſtra mors tenebroſa deſtructa, & ipſa mortis eius lux eſt cauſa. ergo cõuenienter una die, & duabus noctibus mãſit i ſepulcro. Omnia clara ſunt. ¶ In reſponſione ad primū, aduerte q auctoritas Eccleſiæ indubie credēs Chriſtū ſurrexiſſe prima ſabbathi ī mane, uel circa, & inde diem reſurrectionis diem Dñicum nominauit, elidit oēs nouitates præſumentium hoc in dubium reuocare, & exponere Euãgeliſtas ſuo ſenſu. Et pp ea tales nō ſunt audiendi, ſed uitãdi à pijs Eccleſiæ auribus.

In eadem reſponſione aduerte obuiter, q quilibet trium naturalium dierum mortis Chriſti, numeratur, accipiendo noctem pro prima parte eius: ſexta feria.n. incipit à nocte terminante diem Iouis, & ſimiliter ſabbathum incipit à nocte terminante feriam ſextã, & ſimiliter Dñica incipit à nocte in qua Chriſt⁹ ſurrexit. Dies vero creationis mũdi numerãtur, incipiēdo à die vt à prima parte, i. q mane incipit dies, & durat vſq; ad aliud mane excluſiue: ſecũda ſiquidem pars eius eſt nox. Et hoc notatur quum dř, factū eſt veſpere, & mane dies unus: à termino.n. lucis diurnæ dixit, Et factū eſt veſpere, & à termino nocturnarū tenebrarum ſubiunxit, & mane, ita q ipſe ordo numerãdi manifeſtat lucē priorē tenebris cõputatam. Ratio autem horum cõtrariorum ordinū in litera hac redditur ſatis clara. ¶ In reſpōſione ad vltimum percipe nouiter, q ſicut dicimus, mediã vitã i morte ſumus, & pp ea limitamus oēs, quaſi diuidamus uitã in duas partes æquales, & ſimiliter geſta incluſo die dicimus facta media die, & ſubmerſos in mari dicim⁹ i medio mari ſubmerſos, non diuidēdo mař i duas partes æquales, ita reſurrectionem in quacunq; parte noctis factam, dicimus media nocte factã abſque diuiſione noctis in duas partes æquales.

SVP. QV. LII. ART. I.

cap. 3. 4. 21. q. 1. con. 3 Palud. 3. d. 22. q. 1. Medina ar. 1.

TItulus clarus. ¶ In corpore una concluſio: Conueniens fuit Chriſtum ad inferos deſcendere. Probatur tripliciter, Prima ratio completur ex reſponſione ad primum. Secunda ratio, completur ex reſponſione ad ſecundum. Reſponſio ad tertium de mora Angelorum ſatis in cõmenta. 1. partis tracta ta eſt.

¶ Super

¶Quinto, Vtrum ſanctos Patres ab inferno liberauerit.

¶Sexto, Vtrum damnatos ab inferno liberauerit.

¶Septimo, Vtrum liberauerit pueros in peccato originali defunctos.

¶Octauo, Vtrũ liberauerit hoĩes de purgatorio.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum fuerit conueniens, Chriſtum ad infernũ deſcendere.

Ferr.o.
285
3.d.22.q.2
a.1.q.1. Et
op.3.c.242
& op.60.c.
21.princ.
*Epiſ.99.I
ter prin.&
med.to.2.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ nõ fuerit conueniens Chriſtum ad infernum deſcẽdere. Dicit.n. Aug.* in Epiſ. ad Euodium, Nec ipſos quidem inferos vſpiam ſcripturarum in bono appellatos potui reperire, ſed aĩa Chriſti nõ deſcẽdit ad aliqđ h malum, quia nec aĩę iuſtorum ad aliqđ malum deſcendunt. ergo videtur quòd nõ fuerit conueniens, Chriſtum ad inferos deſcendere.

¶2 Præt. Deſcendere ad inferos, non põt Chõ conuenire ſm̃ diuinam naturam (quæ eſt oĩno immobilis) ſed ſolum conuenire poteſt ei, ſm̃ nãm aſſũptam. Ea uero, quæ Chriſtus fecit, vel paſſus eſt, in natura aſſumpta, ordinantur ad humanam ſalutẽ, h ad quam non videtur neceſſarium fuiſſe, quòd Chriſtus deſcenderit ad inferos, quia per paſſionẽ ſuã, quam in hoc mundo ſuſtinuit, nos liberauit a culpa, & pœna, vt ſupra dictũ eſt.* nõ igitur fuit cõueniẽs, quòd Chriſtus ad infernum deſcẽderet.

Q.50.ar.6

¶3 Præt. Per mortẽ Chriſti ſeparata eſt aĩa a corpore eius, qđ qdem in ſepulcro poſitũ fuit, ut ſupra habitum eſt.* Non aũt videtur, ꝙ ſcđm aĩam ſolã ad infernum h deſcenderit, quia aĩa, cum ſit incorporea, non vr̃ ꝙ localiter poſſit moueri, hoc.n. eſt corporum, vt probatur in 6. Phyſ.* deſcenſus aũt motum corporalem importat. non ergo fuit conueniens, quòd Chriſtus ad infernum deſcenderet.

Q.præc.
l.6.phy.te.
32.to.2.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur in Symbolo, Deſcendit ad inferos. Et Apoſtolus dicit Epheſ. 4. Quòd autem aſcendit, quid eſt niſi quia & deſcendit primum ad inferiores partes terræ? gloſſ. ideſt ad inferos.

Gl.interli.
ibi.
Concl.m

RESP. Dicendum, ꝙ m conueniens fuit, Chriſtũ ad infernum deſcendere.* Primo quidem, quia ipſe venerat pœnam noſtram portare, vt nos a pœna eriperet, ſecundum illud Iſa 53. Vere lãguores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit. Ex pctõ aũt hõ incurrerat non ſolum mortẽ corporis, ſed ẽt deſcenſum ad inferos. Et iõ ſicut fuit conueniens, d eum mori, vt nos liberaret a morte ita cõueniẽs fuit eum deſcẽdere ad inferos, vt nos a deſcenſu ad inferos liberaret, vñ dicit Oſeæ. 13. Ero mors tua ò mors. ero morſus tuus inferne. Secundo, qa cõueniẽs erat, vt victo diabolo ꝑ paſſionem, uinctos eius eriperet, qui detinebanĩ in inferno, ſcđm illud Zach. 9. Tu quoque in ſanguine teſtamenti tui, emiſiſti vinctos tuos de lacu. Et Col. 2. dicĩ, expolians principatus, & ptãtes, traduxit confidenter. Tertio, vt ſicut ptãtem ſuam oſtendit, in terra viuendo, & moriendo, ita ẽt ptãtem ſuam oñderet in inferno, ipſum viſitando, & illuminando, unde dicitur in Pſ.23. Attollite portas principes ueſtras, gl. ideſt principes inferni auferte poteſtatem ueſtram, qua uſque nunc homines in inferno detinebatis, & ſic in nomine Ieſu omne genu flectatur, non ſolum cœleſtium, ſed etiã infernorum, vt dicitur Phil. 2.

D.905.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ nomen inferorum ſonat in malum pœnæ, non autem in malum culpæ: vnde decuit Chriſtum in infernum deſcẽdere, non tamquam ipſe eſſet debitor pœnæ, ſed vt eos, qui erant pœnæ obnoxij, liberaret.

AD II dcđm, ꝙ paſſio Chri fuit quædã cauſa uniuerſalis humanæ ſalutis, tã viuorum q̃ mortuorũ. Cauſa aũt vniuerſalis applicaĩ ad ſingulares effect9 per aliquid ſpeciale: vñ ſicut virtus paſſionis Chri applicaĩ uiuentibus per ſacra configurantia d nos paſſioni Chri, ita ẽt applicata eſt mortuis per deſcẽſum Chriſti ad inferos. Propter ꝙ ſignãter dicitur Zach. 9. quòd eduxit vinctos in lacu de ſanguine teſtamenti ſui, id eſt per virtutem paſſionis ſuæ.

D.982.

AD III dicẽdum, ꝙ anima Chriſti nõ deſcẽdit ad inferos eo gñe motus, quo corpora mouentur, ſed eo genere motus, quo angeli mouẽtur, ſicut in prima parte habitum eſt.*

1.p.q.53

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus deſcenderit ad infernum damnatorum.

Ferr.o
286
3.d.22.q.2
a.1.q.2. Et
op.60.c.21
circa med.

AD SECVNDVM ſic ꝓcedi tur. Vr̃ ꝙ Chriſtus deſcẽderit ẽt ad infernum damnatorum: dicitur.n. ex ore diuinæ Sapiẽt. Eccl. 24. h Penetrabo omnes inferiores partes terræ: ſed inter partes inferiores terrę cõputaĩ ẽt infernus damnatorũ ſm̃ illud Pſ. 62. Introibũt in inferiora terræ. ergo Chriſtus, q eſt dei ſapientia, ẽt uſque ad infernum damnatorũ deſcendit.

¶2 Præt. Act. 2. dicit Petrus, ꝙ deus Chr̃m ſuſcitauit ſolutis h doloribus iferni, iuxta qđ impoſſibile erat teneri illũ ab eo: ſed dolores non ſunt in inferno patrũ, neque ẽt in inferno puerorũ, qui nõ puniunĩ pęna ſenſus ꝑꝑ pctm̃ actuale, ſed ſolum pęna dãni ꝑꝑ pctm̃ originale. ergo Chrs deſcendit in infernum damnatorum, uel ẽt in purgatorium, vbi hoĩes puniunĩ pœna ſenſus ꝓ pctĩs actualibus.

¶3 Præt. 1. Pet. 3. dicitur ꝙ Chriſtus his, q i carcere cõcluſi erãt, ſpiritu ueniens prædicauit, qui increduli fuerant aliqñ, quod, ſicut Athanaſ.* dicit in Epiſ. ad Epictetũ, intelligitur de deſcenſu Chriſti ad inferos, dicit.n. ꝙ corpus Chriſti fuit in ſepulcro poſitum, qñ ipſe perrexit prędicare his, q in cuſtodia erãt, ſpi-

SVP. QVAEST. LII. ART. II.

Alb. mag. 3 ſn. 22. a. 4. Medina. a. 2.

TItulus plus qrit q̃ exprimat: quærit.n. in quem inferni locum Chriſtus deſcendit, ut patet in diuiſione articulorum, explicat aũt ſpecialiter de inferno dãnatorum, tamquàm de magis difficili.

¶In corpore diſtĩctione bimembrem facit de eſſe alicubi dupliciter: vel ſm̃ effectũ, uel ſm̃ ſubſtantiã, & iuxta ſingula mẽbra ſingulis cõcluſio ib9 tñdet qſito. Prima cõcluſio: Chrs ſm̃ effectũ deſcendit in quẽlibet infernorum locum, & declaratur in tribus. Occurrit autẽ ſtatim hic dubiũ: qa non eſt ſufficiẽter ꝓbata concluſio ex tribus locis inferni. Nã daĩ quartus locus. ſ. liſbus puerorũ, qui ſine aliquo fidei ſigno deceſſerunt. ſi ergo Xps deſcendit ſm̃ effectũ in quẽlibet, oportet, & ꝙ in limbum puerorum aliquẽ effectũ habuerit, & ꝙ Auctor defecerit, relinquendo hunc quartum locum.

Circa illius.

¶Ad hoc dr̃, ꝙ quia ſub ordine damnatorum comprehẽditur tota pars ſiniſtra Chri iudicis: iõ ẽt Auctor ſub inferno damnatorum comprehẽdit etiam

et infernũ puerorũ : vnuſque effectus fuit, cõis oĩbus, quãuis diuerſimode. Confutati.n. ſunt oẽs de malitia,& incredulitate ſed infantes de ſola malitia originalis peccati,& incredulitate quia nec propria,nec parentũ fide, incredulitatem euaſerunt. Secũda cõcluſio eſt: Aĩa Chri deſcendit ſm ſubſtantiã ad ſolũ infernum patrũ Manifeſtatur dupliciter. Primo,ex conuenientia cũ effectu ibi,vt.ſ. viſitaret loco ſm animã, quos viſitabat interius ſatiando deitate. Secundo ex ſimilitudine ad paſſionem, vt ſicut in una parte terræ,& cetera.

ad epi. 99. inter prin. & me.10.2

¶ Occurrit hic vnum dubium: quia effectus Chri patiẽtis oẽs sũt effectus non ſolius deitatis, ſed humanitatis Chri. & ſimiliter effectus Chri deſcendentis ad inferos,debent eſſe non ſolius deitatis. In litera aũt ponitur effectus vnus infuſio luminis æternæ gloriæ : conſtat.n. Deum immediate infundere lumẽ gloriæ animabus.ergo.

In ferm.2. de reſurrec. qui eſt in or. 137. paulo apri. num. 10.

¶ Ad hoc dicitur, q̃ ẽt ipſum lumen gloriæ conſequimur ex uirtute paſſionis Chriſti, quæ ex hoc ipſo, & nobis, & illis aperuit cælũ, q̃ utriſque impedimenta illius luminis abſtulit. Et quia,ut in præcedentis art.reſpõſione ad ſm dr, uirtus paſſionis Chriſti applicata eſt ad ſanctos, mediãte deſcenſu Chriſti ad inferos, ſicut ad nos mediis ſacramentis, ideo ad infuſionem luminis gloriæ in ſanctis patribus operatus eſt deſcenſus animæ Chriſti,applicando ad eos uirtutẽ ſuæ mortis, hoc eſt exequendo ſubſtantiali præſentia ablationẽ pœnæ, qua priuabant̃ lumina gloriæ,& ſic deitas immediate eos beauit, quibus tñ animã Chriſti inſtrumentaliter ipſum gloriæ lumẽ contuliſſe,non eſt impoſſibile. Ad beatitudinẽ.n. ſufficit, q̃ deitas immediate beet obiectiue.nam cũ hoc ſtat q̃ effectiue mediate beat,& cauſando mediante Chriſti anima inſtrumentaliter lumẽ gloriæ & mediante ipſo lumine, ac anima beat , actum beatitudinis.

¶ In eodem 2.art.dubium occurrit propter Duran.in 3.Sentẽ. diſt.22.q.3.art.3.an deſcenſus Chri ad inferos fuerit ſecundũ ſubſtantiam animæ.uel ſolummodo ſecundum effectum. Durandus enim cuius ſtudium fuit contradicere diuo Thomæ cum cogeretur concedere Chriſti ad inferos deſcenſum ſecũdum animam,& nollet communi concordare doctrinæ, tradẽti ipſam Chriſti animam fuiſſe præſentem in inferno, finxit modum quendam.quo ſola uoce affirmaret Chriſti animam deſcendiſſe ad infernum,ſcilicet non per ſubſtãtię animæ præſentiam definitiuam,ſed ſolummodo per effectum. Probatq. primo partem negatiuã ſic. Anima Chriſti non deſcendit ad inferos eo motus genere,quo angelus mouetur de loco ad locum.ergo,&c. Aſſumptum probatur:quia angelum moueri de loco ad locum,eſt ſucceſſiue operari in diuerſis locis: hoc autẽ non poteſt conuenire animæ ſeparatæ,quia anima ſeparata in nullo corpore, ſeu loco poteſt operari,quia determinata eſt ex natura animæ ad non operandum in loco. niſi mediante proprio corpore, quo caret cum ſeparata eſt. Deinde probat partẽ affirmatiuam tripliciter. Primo,quia motus animæ ſeparatæ eſt, non per motum ſubiectiue in ipſa anima, ſed p effectum q̃d probatur,quia hoc modo mouetur angelus. Secundo, quia in inſtanti mortis Chriſti,patres in limbo fuerunt beati, deſcenſus aũt animæ Chriſti non fuiſſet in inſtanti mortis conſuma-

ritibus,ſicut dixit Petrus. Conſtat aũt q̃ increduli erant in inferno damnatorũ. ergo Chrs ad infernũ dãnatorũ deſcendit

¶ 4 Præt. Aug.* dicit in Epiſt. ad Euod. Si in illũ Abrahæ ſinũ Chriſtũ mortuũ veniſſe ſacra ſcriptura dixiſſet,nõ nominato inferno eiuſq; doloribus, miror,ſi quiſquã ad inferos eũ deſcendiſſe aſſerere auderet: ſed quia euidentia teſtimonia, & infernum cõmemorant , & dolores,nulla cã occurrit, cur illo credat̃ veniſſe Saluator,niſi vt ab eiſdẽ doloribus ſaluos faceret: ſed locus dolorũ eſt infernus dãnatorũ.ergo Chrs in infernum dãnatorũ deſcẽdit.

¶ 5 Præt. Sicut Aug.* dicit in quodã ſermone de reſurrectione. Chrs ad infernũ deſcẽdens, oẽs ſanctos,qui originali peccato aſtricti tenebant̃,abſoluit ſed inter illos erat ẽt Iob, q̃ de ſeipſo dicit, Iob. 17. In pfundiſſimũ infernũ deſcẽdẽt oĩa mea ergo Chrs ẽt uſque ad profundiſſimum infernum deſcendit

Sed contra eſt, quòd de inferno damnatorum dr, Iob. 10. Antequã vadam , & non reuertar ad terram tenebroſam & opertam mortis caligine,vbi nullus ordo , ſed ſempiternus horror inhabitat. Nulla aũt eſt conuentio lucis ad tenebras, vt dicit̃ 2. ad Cor. 6. ergo Chri
G ſtus qui eſt lux,ad illũ infernũ damnatorum non deſcendit.

Resp. dicẽdũ,q̃ dupliciter dr eſſe aliquid alicubi. Vno mõ p ſuũ effectũ,& hoc mõ Chrs in quẽlibet infernorũ deſcẽdit aliter tñ,& aliter. Nã in infernũ damnatorũ habuit hũc effectũ,q̃ deſcẽdẽs ad inferos, eos de ſua incredulitate,& malitia cõfutauit: illis vero,q̃ detinebãtur in purgatorio, ſpẽ gloriæ
H cõſequẽdę dedit. Sãctis aut patribus,q̃ p ſolo peccato originali detinebant̃ in ĩferno,lumẽ ęternæ gloriæ ĩfudit. Alio mõ, dr aliqd eſſe alicubi p ſuã eſſentiã,& hoc mõ aĩa Chriſti deſcẽdit ſolũ ad locũ inferni,in quo iuſti detinebant̃,vt quos ipſe per gratiam interius viſitabat ſm diuinitatem: eos etiam ſecũdum aĩam uiſitaret,& loco.
I Sic aũt in una parte inferni exi

F tus,ſi ſecundum locũ fuiſſet. Tertio, quia ſic Chriſtus fuit in inferno cum patribus,ſicut etiam fuit eodem die in paradiſo cum Latrone: ſed eſſe in paradiſo cum latrone,non ſignificat locum aliquem acquiſitũ animæ Chriſti,ergo nec eſſe in inferno ſignificat locũ aĩæ Chriſti. Et ſi dicatur diſtinguẽdo de paradiſo ſpirituali, uel corporali, ita quoq; diſtinguam de inferno,& dicam Chriſtũ deſcendiſſe ad infernũ ſpiritualem, cum beatificauit patres rõne termini a quo.ſ.carentiæ diuinæ uiſionis,& fuiſſe cũ eiſdem in paradiſo ſpirituali rõne termini ad quẽ.ſ. fruitionis beatæ. Et ſubdit Duran. q̃ licet hoc ſit pbabiliter dictũ,& ſatis uideatur ſaluare articulũ fidei,& dictũ ſcripturæ , nõ tñ eſt pertinaciter aſſerẽdum , nec nos negamus aliũ modũ eſſe forſitan tutiorẽ fatemur tñ nos ignorare illũ: quæ ut appoſuiſſe timens erroneã eſſe poſitionẽ dictã. Ad huius euidentiam tria agẽda ſunt: primo,narrabitur ueritas: ſecundo unde ſciturite uo reſpondebitur obiectis. *concl. in.*

¶ Quoad primũ quia aĩa ſeparata habet modũ eſſendi ſimilẽ angelis. p quãto eſt p ſe ſubſiſtens ſine corpore,& habet eſſe in loco non circũſcriptiue,ſed definitiue ſicut angelus, ideo ſicut in cõi loquendo angelũ dicimus eſſe in loco, p quãto nõ ſolũ effectus eius,ſed ſubſtãtia eius eſt in loco, hoc eſt ita ibi, q̃ non alibi,ita aĩam ſeparatã in locũ aliquo eſſe dicimus nõ rõne ſolius effectus,ſed q̃a ipſa eius ſubſtãtia eſt ita ibi,q̃ nõ alibi Vñ ad ppoſitũ deueniendo,aĩa Chri in triduo mortis fuit in inferno non rõne ſolius effectus,ſed rõne definitiuæ præſentię ſubſtantiæ ſuæ ad locũ inferni,ita q̃ eſſe in loco inferni, erat nonnulla pęnalitas,quã aĩa Chri pro noſtra ſalute ſuſtinebat,quã pęnalitatẽ humanæ naturę pp originale peccatum Petrus Apo. Act. 2. dolores Inferni appellauit,dũ dicit deChro quẽ deus ſuſcitauit ſolutis doloribus inferni. Hæc de primo. *Concl. p*

¶ Quoad ſm,ex Symbolo Apoſtolorũ clare hr,q̃ Chrs deſcendit ad inferos,& ex cõtextu ipſius Symboli clare patet, quòd de reali pſentia ipſius Chri,& nõ effectus eius intelligit̃,qm p modũ hiſtoriæ interponit antecedentibus,& cõſequẽtibus. & nõ aliter intellectis, q̃ de ſimili reali pſentia, vt patet cũ pponit, Crucifixus, mortuus, & ſepultus, & cum ſubiungitur. Surre
K xit a mortuis,aſcendit in cælos: cum.n.de reliquis nulla ſit q̃ſtio,nec de hoc intermedio debet eſſe quæſtio , quin de reali præſentia ſubſtantiæ Chriſti intelligatur.

¶ Accedit ad hæc,ſacri expoſitio cõcilii gñalis ſub Inn. III. extr. de ſũ. Tri.& fi. cat. ubi dr de Chro, Deſcẽdit ad iferos,reſurrexit à mortuis,& aſcẽdit i cælũ,ſed deſcẽdit in aĩa,& reſurrexit in carne,aſcẽditq; pariter in utroq; Vbi clare ponit̃ deſcẽſ9 in aĩa,& nõ dixit, in effũ aĩæ Et rurſ9,ſicut uere caro,q̃ cecidetat à aĩa, reſurrexit in ſeipſa,& ñ in effectu, ita deſcẽdit uere in aĩa,& nõ in effũ. Et iterũ, ſicut cũ dr, q̃ aſcẽdit pariter in utroq.ſ.aĩa,& carne,de ipſis, & nõ de eorũ effectib9 intelligit̃,ita cũ dr,deſcẽdit,in aĩa,d̃ ipſa anima, & ñ d̃ ei9 effũ intelligẽdũ ẽ. Et ſi p hæc uerba nõ ſignificat̃ deſcẽſus Xpi in aĩa ſm ipſã ſubſtãtiã aĩæ,dicãt q̃ iſti opinantes,quibus uerbis uti debuerũt patres in cõcilio,ad ſignificãdũ ipſius animę in ſeipſa deſcẽſum ad inferos,ió.n.appoſuerũt ad articulũ fidei exponẽdũ. q̃ deſcen-

deſcendit in anima: ne liceret putari, ꝙ deſcendit Chriſtus nõ perſonaliter in naturæ humanæ anima, quam habebat, ſed ſolum ſecundum effectum.

¶ Viget quoque auctoritas Pſ. 15. iuxta expoſitionem Petri Apoſtoli Act. 2. ubi Chriſtus dicit, Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Ad literã. n. nomen loci, ſeu pœnæ oportet eſſe infernum tantum qm expreſſe dr, ꝙ in eo non eſt derelicta anima Chriſti, ſicut, nec caro corrupta eſt i ſepulcro: tũ quoniam ibidẽ huic eidem inferno attribuit Petrus apoſtol* non ſolum dolores, ſed quòd nõ poterat uiolẽtare Chriſtum cum dicit, Quẽ Deus ſuſcitauit ſolutis doloribus inferni, iuxta qđ impoſſibile erat teneri illum ab eo, ſ. inferno. Hæc.n. duo ſcilicet, ꝙ Chriſtus non poterat detineri ab iferno, & ꝙ Chriſtus ſm animam nõ eſt derelictus i inferno, manifeſte euincunt animam Chriſti, & non ſolum eius effectum fuiſſe in inferno, Et ipſa commemoratio non derelictionis in inferno, inter diuina beneficia Chriſto collata, dum dr. Non relinques animã meã in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem, manifeſte mõſtrat pœnalitatem aliquam in Chriſti anima ex hoc, quòd erat in inferno, à qua liberandam Propheta prædixerat. Et ſi hęc omnia ad ſolum effectum in inferno productum ab anima Chriſti applicentur, uidebis quantum aberrauerit poſitio Durandi.

* in ſer. 2. de reſur. q eſt. 37. in ord. a nic. 20. 12.

D. 105 4.

¶ Taceo, quòd fatemur Chriſtum triduo in inferno fuiſſe, & iuxta eccleſiæ uocem in benedictione cerei, ab inferis aſcẽdiſſe, & ſolam illam noctem nouiſſe tempus, & horas, in qua Chriſtus ab inferis reſurrexit: hæc enim non poſſunt de ſpirituali inferno intelligi: quoniam ſpiritualis infernus abiectus eſt in principio affectus, quem anima Chriſti fecit in animabus patrum, nam ſtatim ab eſta eſt carentia diuinæ uiſionis. Ac per hoc dato, quod poſſit colorari deſcenſus ad infernum per effectum: quia in principio aſſ git infernum ſpiritualem in partibus, qui eſt carentia diuinę uiſionis tãquã terminum a quo: non poteſt tamen colorari, ꝙ triduo fuerit in inferno ſpirituali, nec quòd cum reſurrexit, aſcendit ab inferis. Præterea, quòd ſpectando ad effectum mortis Chriſti mediante anima non poſſet ſolum dici: quòd Chriſtus deſcendit in inferos, ſed etiam quòd aſcendit in cęlum. & quòd ad multa alia, loca iuerit in quibus triduo illo meritum animę Chriſti effectum habuit: nam ad cęlum ſpirituale, iuit, bene ficiando latronem, & alios: ad Hieruſalem iuit, contritionem, & ſpem diſcipulis dando, & ſic de aliis, quæ poſſent fingi. Ex quibus, & communi eccleſiæ, ac doctorum ſenſu dicta poſitio non pro opinione, ſed pro errore habenda eſt. Hæc de ſecundo.

ſtẽs effectũ ſuũ aliqualiter ad oẽs iferni ptes deriuauit, ſicut, & i uno loco terrę paſſus: totũ mũdũ ſua paſſione liberauit.

Ad primum ergo dicendum, ꝙ Chrus, qui eſt dei ſapientia, penetrauit oes inferiores partes terræ, non localiter ſecundum animam, oẽs circumeũdo ſed effectum ſuæ potentiæ aliqualiter ad omnes extẽdendo: ita tñ, ꝙ ſolos iuſtos illuminauit: ſequitur. n. Et illuminabo omnes ſperantes in domino.

Ad ii dicendum, ꝙ duplex eſt dolor, unus de paſſione pœnæ, quẽ patiunt hoies pro peccato actuali, ſm illud Pſ. 17. Dolores inferni circundederunt me. Alius autem dolor eſt de dilatione ſperatæ gloriæ, ſm illud Prou. 13. Spes, quæ differt affligit animam. quem quidem dolorem patiebantur ſancti patres in inferno, ad quod ſignificandum Aug.* in ſermone de reſurrectione dicit, ꝙ lacrymabili obſecratione Chriſtũ orabant. utroſque autem dolores Chriſtus ſoluit ad inferos deſcẽdẽs. aľr tñ, & Nã dolores pœnarum, ſoluit eos præ eruẽdo ab eis, ſicut medicus dicit ſoluere morbũ, à quo præ eruat p medicinam. dolores aũt cauſatos ex dilatione gloriæ. actualiter ſoluit, gloriam præbendo.

Ad iii dicendum, ꝙ illud, quod ibi dicit Petrus, à quibuſdã refertur ad deſcẽſum Chriſti ad iferos, ſic exponẽtes verbum illud: His, qui in carcere incluſi erant, ideſt inferno, ſpũ id eſt ſm animã, Chriſtus veniens prædicauit, qui increduli fuerant aliqñ. unde & Dã.* dicit in 3. lib. ꝙ ſicut his, qui in terra ſunt euãgelizauit: ita & his, q in inferno, nõ qdẽ vt incredulos ad fidẽ conuerteret, ſed vt eorũ infidelitatẽ cõfutaret. q a ipſa prædicatio nihil aliud intelligi põt, q̃ manifeſtatio diuinitatis eius quæ manifeſtata eſt infernalib' p virtuoſũ deſcẽſũ Chri ad iferos. Aug.* tñ melius exponit i epiſtola ad Euodiũ, ut referatr nõ ad deſcẽſum Chri ad inferos: ſed ad operationẽ diuinitatis eius, q̃ exercuit a principio mũdi. ut ſit ſẽſus, ꝙ his, q in carcere incluſi erãt uiuẽtes. ſ. in corpore mortali (qđ eſt quaſi qdẽ carcer aiæ) ſpiritu ſuæ diuinitatis ueniens prædicauit per internas inſpirationes, & ẽt exteriores admonitiones per ora iuſtorũ. His inquã prædicauit, q increduli fuerãt aliqñ, * oe. ſ. prædicanti, quãdo expectabant dei patientiam p quam differebatur pœna diluuii: vnde ſubdit, in diebus Noe cum fabricaretur arca.

Ad iiii dicendum, ꝙ ſinus Abrahæ põt ſecundum duo cõ

* li. 3. orth. fid. c. 29.

* epiſt. 99. a med. illius to. 2.

A ¶ Quo ad tertiũ reſpondendo obiectis dicitur ad primum, ꝙ licet in communi loquẽdo de animabus ſeparatis, non poſſit ſeparata aia operari operatione, quæ eſt uere motus in corpore ſeu loco aliquo, ad ſpecialẽ tamen ordinem diuinę prædeſtinationis, & prouidentiæ pertinẽtis ad id genus deſcendẽdo poſſunt animę ſeparatæ agere. & pati in corporibus, & locis ſecundũ idem genus motus, quo mouert dicuntur angeli. Et ad ſpecialiſſima deſcẽdẽdo, cum anima Chriſti fuerit à principio ſuę creationis ſup omnes angelos, & potue it in omnes mutationes tam naturales q̃ miraculoſas, ut ſupertus patuit, uane obiicitur ſ potentia animarũ ſeparatarum reſpectu alieni corporis, ũ de aia Chri eſt ſermo.

B ¶ Ad primum autem ſecundo loco adductum, dicitur ꝙ motum angeli eſſe per effectum, & non p motum in ipſo exiſtentẽ poteſt dupliciter intelligi. Primo, ꝙ ſolus effectus migret, aut quaſi migret de loco ad locum: & iuxta hunc ſenſum procedit argumentum, ſed falſum aſſumit: quoniam non ſolus effectus, ſed etiam angelus ipſe migrat de loco ad locum. Alio modo intelligitur, ꝙ in angelo non eſt ſubiectiue motus localis, de quo in phyſicis tractatur: ſed ratione effectus, ideſt uirtualis contactus mouetur, &c. uerum dicitur, ſed non infert, ergo per ſolum effectum eſt in loco, niſi tãquã rõne eſſendi in loco. ita. ꝙ ſicut corpus ratione quantitatis eſt in loco circumſcriptiue, & tamen ipſum corpus circumſcribitur loco. ita angelus, ſeu aia ratione contactus uirtualis eſt in loco definitiue, & tamen ipſa ſubſtantia animæ, ſeu angeli definitur loco, ita ꝙ eſt ibi, & non alibi. Et ſic anima Chriſti licet ratione cõtactus uirtualis fuerit in loco inferni, ipſa tamen ſubſtantia eius ita erat ibi, ideſt in loco inferni, ubi erant, & animæ ſanctorum patrum, quòd non alibi.

E ¶ Ad ſecundum dicitur, falſum eſſe, quòd in inſtanti mortis Chriſti non potuerit anima Chriſti eſſe in limbo patrum præſentialiter: qm non inconueniens, ꝙ in toto tempore præcedenti inſtans mortis, quod eſt primum non eſſe humanitatis compoſitæ ex anima, & corpore, animam Chriſti fuiſſe in corpore, & in illo inſtanti fuiſſe in inferno: ita ꝙ terminus à quo, ſcilicet eſſe in corpore, ſeu receſſurã corpore, non menſuratur inſtanti: ſed tempore immediate præcedenti, & acceſſus ad terminum ad quem menſuratur inſtanti: quia in eo idem eſt fieri, & factum eſſe: Et de his diffuſe dictum eſt in Primo libro, cum de motu angelorum tractaretur.

¶ Ad tertium dicitur, ꝙ ſimilitudo de paradiſo, & inferno, nihil ualet in propoſito, quoniam conſtat paradiſum metaphorice ſumi, cum dictum eſt, Hodie mecum eris in paradiſo. nam paradiſus proprie ſignificat hortum, ſeu delitiarum locum nec utrum poteſt illic proprie intelligi, ſed tantum metaphorice. Infernus autem proprie ſumitur ſecun-

ad conſuetudinem ſcripturæ, iuxta illud Gen. 37. Deſcendam ad filium meum lugens in infernum: & ad Eph 4. Deſcendit primum ad inferiores partes terræ: gloſſa, ad inferos. Hæc de tertio.

ſiderari, uno modo, ſecundum quieté, quæ ibi erat à pœna ſenſibili & quantum ad hoc non competit ei nec nomé inferni, nec ſunt ibi aliqui dolores. Alio modo pôt cõſiderari, quantũ ad priuationem gloriæ ſperatæ, & ſecundum hoc habet rationem inferni, & doloris: & ideo nũc dicitur ſinus Abrahæ illa requies beatorum, non tamẽ dicitur infernus, nec dicuntur nũc in ſinu Abrahæ eſſe dolores

* li. 13. Moral. c. 22. a med.

Ad v dicendum, quòd ſicut Greg. * ibidem dicit, ipſa ſuperiora loca inferni profundiſſimum infernum vocat. Si enim quantum ad celſitudinem cæli, aer iſte caliginoſus infernus eſt, quantum ad eiuſdè aeris altitudinem, terra quæ inferius iacet, & infernus intelligi, & profundũ poteſt. Quantũ vero ad eiuſdem terræ altitudinem, & loca illa inferni, q̃ ſuperiora ſunt aliis receptaculis inferni, hoc modo iferni pſundiſſimi appellatione ſignificãtur

Port. o. 286

* opuſc. 3. c. 236.

* SVP. QV. LII. ART. III. C. 3. d. 21. q. 1. c. 4. & 1

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus fuerit totus in inferno.

Titulus ſicut ſonat intelligitur. In corpore una eſt cõcluſio habens multas partes. ſ. in illo triduo Chrs fuit totus in ſepulchro, in inferno, & ubiq;. Probatur: In morte Chri licet anima fuerit ſeparata à corpore, neutrum tñ fuit ſeparatum a perſona filii dei: ergo Chriſtus totus, &c. Probatur conſequentia: quia maſculinum genus refertur ad perſonam, neutrum autem ad naturam. Clara ſunt omnia in litera.

* q. 50. ar. 4.

Ad tertium ſic proceditur. Vr̃ q̃ Chriſtus non fuerit totus in inferno. Corpus enim Chriſti eſt pars eius: ſed corpus Chri nõ fuit in inferno. ergo totus Chrs nõ fuit i iferno H

¶ 2 Præt. Nihil cuius partes ab inuicem ſeparatæ ſunt, pôt dici totũ. ſed corpus, & anima, q̃ ſunt partes humanæ naturæ, fuerũt ab inuicẽ ſeparata poſt morté, vt ſupra dictũ eſt.* Deſcendit autem ad infernũ mortuus exiſtens. non ergo potuit eſſe totus in inferno.

¶ 3 Præt. Illud totũ dr̃ eſſe I in aliquo loco, cuius nihil eſt extra locum illum: ſed aliquid Chriſti erat extra infernum: quia & corpus erat in ſepulchro, & diuinitas vbiq;: ergo Chrs non fuit totus in inferno.

* lib. 3. c. 7. cir. prin. tom. 9.

Sed contra eſt, q̃ Auguſtin. dicit in lib. de ſymbolo: totus Filius apud Patrem, totus in cælo totus in terra, totus in vtero Virginis, totus i cruce, totus in inferno, totus in paradiſo, quo latronem introduxit.

* P. p. q. 31 art. 2. ad 4. arg.

Resp. Dicendum, q̃ ſicut patet ex his, quæ in prima* parte dicta ſunt, maſculinum genus refertur ad hypoſtaſim, vel perſonam, neutrum autem genus pertinet ad naturam. In morte aũt Chriſti, licet anima fuerit ſeparata a corpore, neutrũ tamẽ fuit ſeparatũ à perſona filii dei, vt ſupra dictũ eſt.* & ideo in illo triduo mortis Chri dicẽdũ eſt, q̃ totus Chriſtus fuit in ſepulchro: quia tota pſona fuit ibi per corpus ſibi unitum, & ſimiliter totus fuit in inferno: quia tota perſona Chri fuit ibi ratione animæ ſibi unitę. totus etiã Chriſtus tũc erat vbique, ratione diuinæ naturę.

* q. 10. ar. 2. ad 4. & 4.

Ad primum ergo dcdm, q̃ corpus quod tũc F erat in ſepulchro, non eſt pars perſonæ increatæ, ſed naturæ aſſumptę: & ideo per hoc q̃ corpus Chriſti non fuit in inferno, non excluditur, quin totus Chrs fuerit: ſed oſtenditur, q̃ non fuit ibi totum, quod pertinet ad humanam naturam.

Ad II dicendum, q̃ ex anima & corpore unitis, conſtituitur totalitas humanæ naturę, non aũt totalitas diuinæ perſonæ: & ideo ſoluta unione animæ & corporis per morté, remanſit totus Chrs ſed nõ remanſit humana natura in ſua totalitate.

Ad III dicendum, q̃ perſona Chriſti eſt tota in quolibet loco. ſed non totaliter: quia nullo loco circumſcribitur: ſed nec omnia loca ſimul accepta, eius immenſitatem comprehendere poſſunt. quinimmo ipſe ſua immẽſitate omnia cõprehẽdit. G Hoc autem locum habet in his, quæ corporaliter & circunſcriptiue ſunt in loco, q̃ ſi totum ſit alicubi, nihil eius ſit extra: ſed hoc in deo locum nõ habet. vnde Aug.* dicit in ſermone de ſymbolo, non per diuerſa tempora, vel loca dicimus ubiq; Chriſtum eſſe totum, ut mõ ibi totus ſit, & alio tempore alibi totus, ſed ut ſemper vbiq; ſit totus.

* lib. 3. c. 7. in med. to. 9.

SVP. QV. LII. ART. III. Por. o 289

Medina. ar. 4.

3. diſt. 22. q. 2. art. 1. q. 4. Et op. 60. c. 21. circ fin.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus aliquam moram traxerit in inferno

Titulus clarus. In corpe unica cõcluſio: Credendũ eſt, aiam Chriſti fuiſſe in inferno quandiu corpus eius fuit in ſepulcro. Probatur ex proportionali ſimilitudine, quia utrũq; effecit. ſ. deſcẽſum ad inferos, & poſitionem corporis in ſepulchro, ut noſtras in ſe pœnas ſuſciperet: ex hoc. n. cõuenienuſſime ſequit, ut ambę ſimul terminentur pœnę. ¶ Aduerte hic, q̃ pœnalitates Chri uſq; ad reſurrectionem eius durauerunt. ut manifeſte patet de pœna ſeparationis aiæ à corpore: hanc enim cõſtat ſuſtinuiſſe Chrm, uſque ad reſurrectionem ſuã. Vn cõuenientiſſime Auctor ex duratione pœnalitatis quẽ in corpore ſuſcepit ſepulto, arguit æqualem durationem pœnalitatis ſuſceptæ in anima ex utilitate loci inferni.

¶ Cum autem audis pœnalitates Chriſti in reſurrectione ſua terminatas, intellige de pœnis intrinſecis, hoc eſt ipſum Chriſtum afficientibus, & non pœnas

Ad quartum ſic proceditur. Vr̃ q̃ Chriſtus nullã H moram traxerit in inferno. Chriſtus enim ad hoc in infernum deſcendit, vt ex eo homines liberaret: ſed hoc ſtatim ab eo factum eſt in ipſo ſuo deſcenſu: facile enim eſt in cõſpectu dei, ſubito honeſtare pauperem, vt dicitur Eccle. 11. ergo videtur, q̃ nullam moram in inferno traxerit.

* in ſer. 2. de reſurre. qui eſt in ordi. 137. de tempore a med. illius to. 10.

I ¶ 2 Præt. Aug.* dicit in ſermone de reſurrect. q̃ ſine aliqua mora, ad imperiũ domini, ac ſaluatoris, omnes ferrei cõfracti ſunt vectes; vnde ex perſona angelorum concomitantiũ Chriſtum dicitur, Tollite portas principes veſtras. Ad hoc autem Chriſtus illuc deſcẽdit, vt vectes inferni confringeret ergo Chriſtus in inferno nullam moram traxit.

K ¶ 3 Præt Luc. 23. dicitur, q̃ dominus in cruce pẽdẽs dixit latroni, Hodie mecum eris in paradiſo. Ex quo patet, quòd eodem die Chriſtus fuit in paradiſo: non autem ſecundum corpus, quod poſitum fuit in ſepulcro. ergo ſecundum animam, quæ ad infernum deſcẽderat: & ita videtur, quòd non traxerit moram in inferno.

nas

aliis exierunt. Hæ.n. nō ſunt in illius reſurrectione terminatæ: nā vſq; ad conſummationē ſęculi, infamiæ pœnā, in mentib. hoium non paucorū dignatur ſufferre, dū à magna orbis terrarū parte hr putus hōi: cū tn ſibi debeat, vt in eius noie oē genu flectat, cæleſtiū, terreſtriū, & infernorū. Et ſicut cæteras pœnas ſuſcepit ſpōte pp nram ſalutē, ita, & hāc mira diſpenſatione ſuſtinet, non ſolum vt ſuauiter diſponat regimen, ac ſalus hoium, ſed ut ſuauiſſimo exēplo abſtrahamur à rā cōi appetitu futurę noſtræ memorię, ſeu immortalitatis famæ. Concl. 10 Nā ex eo q Chrs iugē vſq. ad cōſummationē ſæculi, vult ſuſtinere Infamiā, & hri ſeductor &c. exēplum dedit nobis deſpiciendi huiōi immortalitatē famæ, & debemus caput noſtrum in hoc ſicut & in cęteris, imitari, ſi mēbra eſſe illius cupimus.

A Sed contra eſt, q Petrus dicit Act. 2. Quē Deus ſuſcitauit, ſolutis dolorib. inferni, iuxta qđ impoſſibile erat teneri illū ab eo. ergo uidetur, q vſque ad horam reſurrectionis manſerit in inferno.

Resp. dcēm, q ſicut Chrs, ut noſtras pœnas in ſe ſuſciperet, voluit corpus ſuū in ſepulcro poni, ita ēt uoluit aiam ſuā ad infernum deſcendere. B Corpus aūt eius manſit in ſepulcro per diē integrum, & duas noctes, ad comprobandū ueritatē mortis ſuę. Vnde ēt [a] tantundem credendum eſt, animam eius fuiſſe in inferno, vt ſimul anima eius educeretur de inferno, & corpus de ſepulcro.

C Ad primum ergo dcēm, q Chriſtus ſtatim ad infernū deſcendens, ſanctos ibi exiſtētes liberauit, non quidem educendo eos de loco inferni, ſed in ipſo inferno, eos luce gloriæ illuſtrando. Et tamen conueniens fuit, ut tandiu anima eius remaneret in inferno, quamdiu corpus manebat in ſepulcro.

Ad II dcēm, q vectes inferni dicuntur impedimenta, quibus ſancti patres de inferno exire prohibebantur, reatu culpę primi parentis: quos Chrs, ſtatim deſcendens ad inferos, virtute ſuæ paſſionis, & mortis confregit. Et tamen uoluit in inferno aliquamdiu remanere propter rationem prædictā. D

Ad III dcēm, q illud verbum domini, eſt intelligendum nō de paradiſo terreſtri corporeo, ſed de paradiſo ſpirituali: in quo eſſe dicūtur, quicumq; diuina gloria perfruuntur. Vnde Latro, loco quidē cum Chriſto ad infernum deſcendit, vt cum Chro eſſet: quia dictum eſt ei, * Mecum eris in paradiſo: ſed præmio in paradiſo fuit: quia ibi diuinitate Chriſti fruebatur, ſicut, & alij ſancti. *Luc. 23.

ARTICVLVS V.

Vtrum Chriſtus deſcendens ad inferos, ſanctos patres inde liberauerit.

Ad quintum ſic proceditur. Vr q Chriſtus deſcendens ad inferos, ſanctos patres inde nō liberauerit. Dicit.n. Auguſt. in epiſtola ad Euodiū, † Illis autem, qui in ſinu erant Abrahæ, cū Chriſtus in infernā deſcēderet, nondum quid contuliſſet inueni, à quibus eum ſecundum beatificam præſentiā ſuæ diuinitatis, numquam video receſſiſſe. Multum aūt eis cōtuliſſet, ſi eos ab inferis liberaſſet. nō ergo vr, q Chriſtus ſctōs patres ab inferis [b] liberauerit.

¶2 Præt. Nullus in inferno detinetur, niſi [b] propter peccatum: ſed ſancti patres dū adhuc uiuerent, per fidē Chriſti iuſtificati fuerant à peccato. ergo non indigebant liberari ab inferno, Chriſto ad inferos deſcendēte.

¶3 Præt. Remota cā, remouet effectus: ſed cā deſcendendi ad inferos eſt peccatū, qđ fuit remotum per paſſionē Chriſti, ut ſupra dictum eſt.* nō ergo p deſcenſum Chri ad inferos, ſancti patres ſunt de inferno educti. *q.50.ar.6

Sed contra eſt, q Aug. dicit in ſermone de reſurrectione, q Chriſtus quando ad inferos deſcendit portam inferni, & uectes confregit, & omnes iuſtos, qui originali peccato aſtricti tenebantur, abſoluit. *in ſer. 2. de reſur. q. t. eſt 137. in ordin. poſt med. t. to.

Resp. dcēm, q (ſicut ſup. dictum eſt*) Chriſtus deſcendens ad inferos, operatus eſt in virtute ſuæ paſſionis. *ar. præc. ad 2. arg. Per paſſionem aūt Chriſti liberatū eſt genus humanum, non ſolum a peccato, ſed etiam à reatu pœnæ, vt ſup. dictum eſt.* *q.49.ar.3 & q.50.ar.6. dupliciter autem homines reatu pœnæ erāt aſtricti. Vno modo pro peccato actuali, quod quilibet in ſua pſona commiſerat. Alio modo, pro peccato totius humanæ naturæ, quod a primo parente in omnes originaliter deuenit, ut dicitur Rom.5. cuius quidē peccati pœna eſt mors corporalis, & excluſio à uita gloriæ (ut patet ex his, quæ dicuntur Gen.2. & 3.) nam Deus hominem de paradiſo poſt peccatum eiecit, cui ante peccatum mortē fuerat comminatus, ſi peccaret. & ideo Chriſtus deſcendens ad inferos, uirtute ſuæ paſſionis ab hoc reatu ſanctos abſoluit, quo erant E a uita gloriæ excluſi, ut poſſent Deum per eſſentiā uidere, in quo conſiſtit perfecta hominis beatitudo, ut in ſecunda parte dictum eſt.* *P.2. q.5. art.8. Per hoc autē ſancti patres detinebantur in inferno, q eis ad uitam gloriæ, propter peccatum primi parentis, aditus non patebat. Et ſic Chriſtus deſcendens ad inferos, ſanctos Patres ab inferis liberauit. Et hoc eſt quod dr Zach.9. Tu vero in ſanguine teſtamēti tui, eduxiſti uinctos de lacu, in quo non erat aqua. Et Col.2. dr, q expolians principatus, & ptātes, ſ. infernales, auferendo Abraham, Iſaac, & Iacob, & cæteros

SVP. QVÆST. LII. ART. V.

Cap.2.d.: 3.q.1.con.1. Medina. ar.5.

Titulus, ut ſonat. ¶ In corpore una eſt concluſio: Chrs deſcendens ad inferos, ſanctos patres inde liberauit. Probatur: Per paſſionē Chri liberatū eſt genus humanū nō ſolū à pctō, ſed ab o[mni] reatu utriuſq; pœnæ. ſ. pro pctō actuali, & p pctō originali. ergo Chrs deſcēdens ad inferos, abſoluit ſanctos à reatu, quo erant à vita gloriæ excluſi. ergo deſcendens ad inferos ſanctos patres inde liberauit. Prima conſequentia probatur, ex præ ipſiu decre[tis]: quia Chrs deſcendens ad inferos ſuperatus eſt uirtute ſuæ paſſionis: ex parte uero pœnæ, quia pœna originalis pcti erat mors corporalis, & excluſio à vita gloriæ, ut patet ex his, q hn̄r Gen.2. & 3. Cōſequentia aūt ſecūda probat: q2 p hoc ſancti patres retinebant in inferno, q eis ad uitā gloriæ aditus non patebat pp pctm primi parētis. Et confirmatur cōcluſio auctoritatibus Zacha. & Apoſtoli.

Part.1. 190 4.d.22.q.2 a.2.q.1. Et op.3.c.242 †. ſt ep.99 declinādo ad med. illius to.2.

*Alias beneficam.

¶ Aduerte hic, q Auctor myſtica vtitur expoſitione circa excluſionem hois à paradiſo: dū eiectionem Adę à terreſtri paradiſo ſignificare intelligit excluſionem hois à ſpūali paradiſo cœleſti.

¶ In ſolutione ad primū aduerte, q cū hoc, q ſancti patres in limbo immunes eſſent a pœna ſenſus, ſtat dolor, ſeu afflictio ex ſpe dilata. quia huiōi dolor ſpectat ad pœnam damni, contra quā diuidit pœna ſenſus: ita q cū negat abeſſe pœna ſenſus, intelligitur de pœna ſenſu diſtincta contra pœnā dāni, & p ſe cōcomitātia illā. Nec eſt mirū, quietem ſanctorū patrum inquietudinem hanc habuiſſe admiſtam, cū ſanctorū animæ in patria cęleſti, non nihil inquietudinis habeant, qua ſuſpirant ad corporū reſurrectionem: ita ut dictū ſit illis. Suſtinete adhuc modicū tps, donec adimpleatur numerus fratrum ueſtrorū. Apoc.6. vtrorumq; ſiquidem inquietudo, imperfectionis cuiuſdā in eis exiſtētis teſtis ē.

ros iuſtos,traduxit eos, id eſt longe ab hoc regno tenebrarum,ad cælum duxit, vt gl.* ibidem dicit.

*gl. Inter. & ord. ſimul.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ Aug.† ibi loquitur contra quoſdã,q́ æſtimabant antiquos iuſtos ante aduẽtũ Chri,in inferno doloribus pœnarũ fuiſſe ſubiectos. Vñ parũ ante verba inducta præmittit dicẽs,Addũ quidã hoc bñficiũ antiqs ẽt ſanctis fuiſſe cõceſsũ,vt dñs cũ in infernũ veniſſet, a dolorib. ſoluerent̃:ſed quo nã modo intelligatur Abrahã, in cuius ſinũ ẽt pauꝑ ille ſuſceptus eſt, in illis fuiſſe doloribus,ego q̃dẽ nõ video.& ĩõ cũ poſtea ſubdit,ſe nondum inueniſſe quid deſcenſus Chri ad inferos,antiquis iuſtis contulerit,intelligendum eſt quantũ ad abſolutionẽ a doloribus pœnarũ:cõtulit tñ eis quantũ ad adeptionẽ gloriæ,& per conſequens ſoluit eorũ dolorem,quẽ patiebantur ex dilatione gloriæ.Ex cuius tñ ſpe, magnũ gaudiũ hẽbant.ſm̃ illud Io 8.Abrahã pr̃ veſter exultauit, vt videret diẽ meũ,& ĩõ ſubdit,A quib. eũ ſm̃ beatificã* potẽtiam ſuæ diuinitatis,nũq̃ã video receſſiſſe, inquantum.ſ. ante aduentum Chriſti erant beati in ſpe,licet nondum eſſent perfecte beati in re.

† loco citato in argu. *cite, l. 99 ante med. tom. 2.

*Alias beatificam.

AD II dcd̃m, ꝙ ſancti patres dũ adhuc uiuerẽt, liberati fuerunt per fidem Chriſti ab oĩ pctõ tam originali q̃ actuali & à reatu pœnæ actualiũ pctõrũ,non tñ à reatu pœnæ originalis peccati, ꝑ quẽ excludebant̃ a gloria,nõdũ ſoluto pretio redẽptionis humanæ,ſicut ẽt nũc fideles Chri liberant̃ ꝑ baptiſmũ à reatu actualiũ peccatorũ, & à reatu originalis quantũ ad excluſionẽ à gloria : remanẽt tñ adhuc obligati reatu originalis pcti,quantũ ad neceſſitatẽ corporaliter moriendi, quia renouant̃ ſm̃ ſpũm.ſed nondum ſm̃ carnem, ſm̃ illud Roma 8. Corpus quidem mortuum eſt propter peccatum, ſpiritus uero uiuit propter iuſtificationem.

Ad III dcd̃m,ꝙ ſtatim Chriſto mortem patiente,anima eius ad infernum deſcendit,& ſuæ paſſionis fructũ exhibuit ſanctis in inferno detentis,quãuis ex loco illo non exierint, Chriſto apud inferos commorante:quia ipſa Chriſti præſentia pertinebat ad cumulum gloriæ.

SVP. QVÆ. LII. ART. VI.
Medina. ar 6.

Titulus clarus.
¶ In corpore una concluſio:Chriſtus deſcendens ad inferos, nullũ dãnatũ ab inferno liberauit. Probat̃: Chis deſcẽdens ad inferos,operatus eſt in virtute ſuæ paſſionis. ergo liberationis fructũ illis ſolis contulit, qui paſſioni Chri fuerunt coniuncti ꝑ fidẽ charitate formatã.ergo dãnatis nõ contulit liberationis fructũ. Prima cõſequẽtia ꝓbat̃: quia ꝑ illã tñ pctã tollunt̃, ſecũda aũt,quia damnati aut erãt infideles, aut ſine conformitate ad charitatẽ Xp̃i patiẽtis ac ꝑ hoc in pctis ſuis.

porr.a. 291 3.di.22.q. 2.ar.2.q 2 Et opuſ.3. c.243.

ARTICVLVS VI.
Vtrum Chriſtus aliquos damnatos ab inferno liberauerit.

AD SEXTVM ſic procedit. Vr̃, ꝙ Chriſtus aliquos damnatos ab inferno liberauerit.dr̃.n.Iſa.24. Congregabuntur congregatione unius faſcis in lacum , & claudentur ibi in carcere.& poſt multos dies viſitabunt̃. Loquit̃ aũt ibi de dãnatis, qui militiam cæli adorauerant.ergo uidetur, ꝙ ẽt damnati,Chro deſcendente ad inferos,ſint viſitati;quod ad eorũ liberationem uidetur pertinere.

K

¶2 Præt.Super illud Zach.9. Tu autem in ſanguine teſtamenti tui,eduxiſti vinctos de lacu, in quo non erat aqua,dicit glo.* Tu eos liberaſti, qui tenebantur uincti carceribus.ubi nulla miſericordia eos refrigerabat,quam diues ille petebat,ſed ſoli damnati includuntur carceribus abſque miſericordia. ergo Chriſtus liberauit aliquos de inferno damnatorum.

* gl. interlinearis ibi.

¶3 Præt.Potentia Chriſti non fuit minor in inferno,q̃ in hoc mũdo,utrobique.n.operatus eſt ꝑ potentiam ſuæ diuinitatis,ſed in hoc mundo,de quolibet ſtatu aliquos liberauit.ergo etiam in inferno liberauit aliquos etiam de ſtatu damnatorum.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Oſe.13. Ero mors tua o mors,morſus tuus ero inferne,glo.* Electos educendo,reprobos ibidem relinquendo, ſed ſoli reprobi ſunt in inferno damnati.ergo per deſcenſum Chriſti ad inferos,non ſunt aliqui de inferno damnatorum liberati.

G

*gl.interlinearis ibi.

RESP.dcd̃m,ꝙ(ſicut ſupra dictum eſt*)Chriſtus deſcendens ad inferos, operatus eſt in uirtute ſuæ paſſionis,& ideo eius deſcenſus ad inferos,illis ſolis liberationis contulit fructum,qui fuerunt paſſioni Chriſti cõiũcti per fidem charitate formatã, ꝑ quã peccata tolluntur. Illi aũt,q́ erãt in inferno dãnatorũ, aut penitus fidem paſſionis Chriſti non habuerant,ſicut infideles,aut ſi fidem habuerant,nullam conformitatem habebant ad charitatem Chriſti patientis. vnde nec à peccatis ſuis erãt mundati.Et propter hoc deſcenſus Chriſti ad inferos non contulit eis liberationem à reatu pœnæ infernalis.

*ar. pced.

Caiet.

H

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ Chriſto deſcendẽte ad inferos, oẽs, qui erant in quacunque parte inferni,ſunt aliqualiter uiſitati, ſed quidam ad ſuam conſolationem,& liberationem,quidam autem ad ſuam confutationem,& confuſionem, ſicut damnati.vnde ibidem ſubditur,Et erubeſcet luna & cõfundetur ſol,&c. Poteſt etiã hoc referri ad uiſitationem,qua uiſitabuntur in die iudicij,non ut liberentur,ſed ut amplius condemnentur, ſecundum illud Sophoniæ.1.viſitabo ſuper viros defixos in fæcibus ſuis.

I

AD II dicendum,ꝙ cum dicitur in glo.* ubi nulla miſericordia eos refrigerabat,intelligendũ eſt, quantum ad refrigerium perfectæ liberationis,quia ſancti patres ab illis inferni carceribus ante Chriſti aduentum non poterant liberari.

*poſita in arg. 2.

AD III dicendum,ꝙ nõ fuit propter Chriſti impotentiam,ꝙ non ſunt aliqui liberati de quolibet ſtatu infernalium, ſicut de quolibet ſtatu mũdanorũ,ſed ꝑꝑ diuerſam utrorũq. conditionem.Nam hoĩes quãdiu uiuunt,pñt ad fidem.& charitatẽ cõuerti,quia in hac uita non ſunt homines cõfirmati in bono,uel malo,ſicut poſt exitum ab hac vita.

ARTICVLVS VII.
Vtrum qui cum originali deceſſerant, fuerint a Chriſto liberati.

AD SEPTIMVM ſic proceditur. Videtur quòd pueri, qui cum originali deceſſerant,

SVP. QVÆST. LII. ART VII.
Medina a. 7.

Titulus clarus.
¶ In corpore una eſt concluſio dupliciter probata. Cõcluſio eſt : Chriſtus deſcendens ad inferos, non libe-

porr.a. 292 3.di. 22.q. 2.art 2.q.2 Et opuſ.3. c.243.

tu rint per deſceſum Chri libe- A rati ab inferno: non.n. tenebantur in inferno, niſi pro peccato originali, sicut, & ſacti patres ſed ſancti patres ſunt ab inferno liberati per Chrum, ut ſupra dictu eſt.* ergo, & pueri ſilr per Chrm ſunt ab iferno liberati.

¶ 2 Pręt. Apoſtolus dicit Rom. 5. Si vnius delicto multi mortui ſut, multo magis gra dei, & donum, in gra unius hoïs Ieſu Chri, in plures abūdauit: ſed B pp peccatum primi parentis, pueri cu originali peccato decedentes, in inferno detinētur. ergo multo magis p gram Chriſti ſunt ab inferno liberati.

¶ 3 Pręt. ſicut baptiſmus operatur in uirtute paſſionis Chri, ita, & deſcēſus ei* ad iferos, ut ex dictis patet. *ſed pueri p baptiſmu liberanť à pctō originali & ab iferno. ergo ſilr liberati ſut p deſceſum Chriſti ad inferos. C

SED CONTRA eſt, quod Apoſtolus dicit Rom. 3. quod Deus propoſuit Chrum propitiatoré p fidé in ſanguine eius: ſed pueri qui cum ſolo peccato originali deceſſerant, nullo modo fuerāt participes fidei Chriſti. ergo non perceperunt fructum propitiationis Chriſti, ut per ipſum ab inferno liberarentur.

RESP. Dicēdum, quod (ſicut ſupra dictu eſt*) deſcenſus Chriſti ad D inferos, in illis ſolis effectum liberationis habuit, qui per fidē, & charitatem paſſioni Chriſti coniungebantur, in cuius uirtute deſcenſus Chriſti ad inferos liberatorius erat. Pueri aūt qui cum originali deceſſerāt, nullo mō fuerant coniuncti paſſioni Chriſti per fidem, & dilectionem: neque.n. fidem propriā habere potuerant. quia nō habuerant uſum liberi arbitrii neque per fidē parentū, aut p aliqd fidei ſacrum fuerāt à peccato originali mūdati: & ideo deſcenſus Chri ad inferos, hmōi pueros non liberauit ab inferno. E Præterea ſancti patres ab inferno ſunt liberati, per hoc quod ſunt ad gloriā diuinæ uiſionis admiſſi ad quā nullus pōt peruenire, niſi per gratiam, ſm illud Rom. 6. Gratia Dei uita æterna. Cū igiť pueri cum originali decedentes: gratiā non habuerint, non fuerunt ab inferno liberati.

AD PRIMVM ergo dicēdum, quod ſancti patres, etſi adhuc tenerentur aſtricti reatu originalis peccati, inquantū reſpicit humanam naturam, tū liberati erant per fidem Chriſti ab oī macula peccati, & ideo capaces erant illius liberationis, quam Chriſtus attulit deſcendens ad inferos: ſed hoc de pueris dici non poteſt, ut ex ſupra dictis patet.*

AD II dicendum, quod cū Apoſtolus dicit, quod gratia dei in plures abundauit, ly plures, non eſt accipiēdu cōparatiue: quaſi plures numero ſint ſaluati per gratia Chri, quam damnati per peccatū Adæ, ſed abſolute, acſi diceret quod gratia unius Chri abūdauit in multos, ſicut, & peccatum vnius Adæ peruenit ad multos: ſed ſicut peccatū Adæ ad eos tm̄ peruenit, qui p ſeminalé rōnem carnaliter ab eo deſcēderunt, ita gratia Chriſti ad illos tm̄ peruenit, qui ſpirituali generatione, eius mēbra ſunt facti, quod nō cōpetit pueris decedentibus cū originali pctō.

AD III dicendū, quod baptiſmus adhibeť hominiB bus in hac uita, in qua hō poteſt tranſmutari de culpa in gratiam, ſed deſcenſus Chriſti ad inferos exhibitus fuit animabus poſt hanc vitam, ubi non ſunt capaces tranſmutationis prædictę. & ideo p baptiſmū pueri liberanť à peccato originali, & ab inferno: nō aūt per deſcenſum Chriſti ad inferos.

liberauit pueros, qui cū peccato originali deceſſerant. Prima probatio eſt. Deſcenſus Chriſti ad inferos, in ſolis illis effectū liberatōis habuit, qui per fidē & charitatem coniuncti erāt paſſioni Chriſti: ſed pueri habentes peccatū originale, nō erant ſic coniuncti Chro: quia nec p propriā fidē, & charitatē, nec in fide parentum aut per aliqd fidei ſacrum purgati erant: ergo. Secunda probatio eſt. Liberatio ab inferno, eſt admiſſio ad gloriā: ſed pueri cum originali non potuerunt admitti ad gloriā. ergo. Maior manifeſtatur in liberatione ſanctorū patrū. Minor probatur, quia nullus admittiť ad gloriā, niſi præhabeant gratiam, ad Rom. 6. ſed pueri tales non habebant gratiam. ergo.

¶ In reſponſione ad tertiū perſpice, quod Auctor ſemper firmat doctrinam ſuam ſuper ſuam diſpoſitione, qua Chrus æterna ſapientia diſponens omnia ſuauiter: mutabilibus de malo in bonū hominibus in hac uita, baptiſmū omniū liberatorium inſtituit: immutabilibus autē hominibus uita deſcenſum ſuum ad inferos non omnium liberatorium, ſed eorum tm̄ qui prius hoc meruerant applicauit.

*ar. 4. huius q. ad 2.

*ar. 5. & 6. praeced.

*art. praec.

*concl. ar

*In corp. art.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Chriſtus ſuo deſcenſu liberauerit animas a purgatorio

AD OCTAVVM ſic procediť. Vr quod Chrs ſuo deſcēſu ad inferos, liberauerit aias à purgaC torio. dicit.n. Auguſtin. in epiſtola ad Euodiū,* quia euidētia teſtimonia, & infernū cōmemorant, & dolores, nulla cā occurrit, cur illo credatur veniſſe ſaluator, niſi vt ab eiſdē doloribus ſaluos faceret: ſed vtrū oēs quos in eis inuenit, an quoſdā quos illo beneficio dignos iudicauit, adhuc requiro: fuiſſe tm̄ Chriſtum apud inferos, & in eorū doloribus cōſtitutis, hoc bnficiū præD ſtitiſſe non dubito. nō aūt præſtitit beneficiū liberationis damnatis, ſicut ſupra dictū eſt.* Præter eos aūt nulli ſunt in doloribus pęnalibus conſtituti, niſi illi q ſunt in purgatorio. ergo Chrs aīas de purgatorio liberauit.

¶ 2 Pręt. Ipſa Chri præſentia nō minoré effectū habuit. quam ſacramenta ipſius: ſed p ſacramenta Chri liberanť aīæ à purgatorio, E & pręcipue per Euchariſtię ſacrum, vt infra dicetur.* ergo multo magis per præſentiam Chriſti ad inferos deſcendentis, ſunt animæ à purgatorio liberatæ.

¶ 3 Præt. Chrs quoſcūq, curauit ī hac uita, totaliter curauit, vt Au.* dicit ī lib. de Pęnitētia. & Ioā. 7 dn̄s dicit Totū hoiem ſaluū feci ī ſabbatho: ſed Chrs eos, qui in purgatorio erant, liberauit a reatu pœnæ dāni, quo excludebāť à gloria. ergo ēt liberauit eos à reatu pęnæ purgatorii.

¶ SVP. QVÆ. LII. ART. VIII.

Aedins.a. 8. 293

Titulus clarus.

¶ In corpore duæ ſūt cōcluſiones. Prima eſt: aīę in purgatorio tunc tales quales ſūt illæ, quæ nunc ibi detinenť, nō fuerunt p Chri. deſcenſum liberatæ. Secunda eſt: Aīæ in purgatorio tales, quales ſūt, quæ nūc liberatæ fuerunt p Chri deſcenſum liberatæ. Probaťutraq; ſimul Paſſio Chri non habet tranſitoriā, ſed ſempiternam uirtutē. ergo non habuit, tūc maiorē efficaciā, quam nūc. ergo &c. Antecedēs pbaťad litterā. Secunda uero conſequētia probaťquia deſcēſus Chri ad inferos fuit in uirtute paſſionis ſuæ liberatorius.

¶ Aduerte hic, quod Auctor certa ſectatus, quid efficaciæ Chri deſcēſus, ad inferos in purgatorio, tradit, addens in reſpōſione ad primū, alterū genus tūc purgatorum: ita quod duo ponit genera liberatorū à purgatorio in deſcenſu Chriſti, ſcilicet, & illos, qui tūc purgationē ſuā impleuerant, exoluendo debitas pœnas, & illos, qui licet abſolute adhuc iuſti. ut in purgatorio permanſuri: tanta tamen fuit eorum deuotio ad Chriſti mortem, ſeu redemptionem, ut meruerint. in hac uita poſiti, quod Chriſto de cen-

*3. diſt. 22. q. 2. art. 1. q. 4. Et op. 3. capite 242.

* eſt epiſt. 69 in ord. epiſtolarū nō remote ante med. to.

art. 6. huius q.

q. 79. ar. 2.

* In lib. de uera & falſa pœnitentia c. 9. paulo p. medium. to. 4.

deſcendentem ad inferos plene liberationis fructû reciperent. Et ſcđm hoc, rônabiliter dr, q Chrs deſcédẽs ad inferos, multos in purgatio exiſtentes, qui nô tam cito fuiſſent liberati, ex ſpâli gra deſcenſus ſui liberauit. Conſentaneum ſiquidem ẽ, ut multæ perſonæ propinquæ têpori mortis Chrs ante ipſum mortuę, pręparatæ ſint a deo, cum ſimili deuotione, ut ſicut naſcens Simeonem, & Annam perfectos inuenit, & paſtores, & magos præparatos, ut digni eſſẽt côſolatione natiuitatis ſuę, ita moriens non ſolum Patres ſâctos, perfectos, ſed ẽt i purgatorio ſpâli deuotione pręparatos inuenit, q digni eſſent côſolari ex deſcenſu ad iferos liberatorio.

*L. 13. c. 20 circa fin.

*ar. 4. 5. 6. & 7. huius queſt.

concl.

F SED CONTRA eſt, q Greg.* dicit in 13. Moraliû: Dum conditor, ac redéptor noſter clauſtra inferni penetrans, electorû exinde aîas eduxit, nos illo ire nô patiť, vñ iá alios deſcendendo liberauit: patiť át nos ire ad purgatoriû. ergo deſcendens ad inferos, animas a purgatorio non liberauit.

RESP. Dcđm, q (ſicut ſępe dictum eſt*) deſcenſus Chri ad inferos, liberatorius fuit in uirtute paſſionis ipſius. Paſſio autẽ eius non habet temporalẽ uirtutem & tranſitoriá, ſed ſempiternã, ſm illud Hebr. 10. Vna oblatione conſumauit in ſempiternum ſanctificatos. Et ſic patet, q non habuit tunc maiorem efficaciá paſſio Chriſti, q̄ habeat nunc: & ideo illi, qui fuerunt tales, quales nûc ſunt, qui in purgatorio detinentur, non fuerunt a purgatorio liberati per deſcenſum Chriſti ad inferos. Si qui aût inuenti ſunt tales, quales ẽt nunc virtute paſſiôis Chriſti a purgatorio liberant, nihil prohibet p deſcensû Chri ad iferos, a purgatorio eẽ liberatos.

H AD PRIMVM ergo dcđm, q ex illa auctoritate Aug. nô pt concludi, q oẽs illi qui in purgatorio erant, fuerint a purgatorio liberati, ſed q aliquibus eorû fuerit hoc bñficiû collatum, illis. ſ. q iá ſufficienter purgati erant. vel etiam, qui dû adhuc viuerent, meruerunt per fidem, & deuotionem ad mortem Chriſti, ut eo deſcendente, liberarentur a temporali purgatorii poena.

AD II dcđm, q uirtus Chriſti operatur in ſacramentis* per modum ſanationis, & expiationis cuiuſdam. vñ ſacrm euchariſtiæ liberat hominem a purgatorio, inquantum eſt ſacrifi cium quoddã ſatiſfactorium pro peccato. Deſcenſus autẽ Chriſti ad inferos, non fuit ſatiſfactorius, operabarur tñ in virtute paſſionis, quæ fuit ſatisfactoria, ut ſupra habitum eſt:* ſed erat ſatisfactoria in generali, cuius virtutem oportebat applicari ad vnûquẽque per áliquid ſpecialiter ad ipſum pertinens: et ideo non oportet, q per deſcenſum Chriſti ad inferos, omnes fuerint a purgatorio liberati.

D. 982.

*q. 49. ar. 3. & aliis eiuſdẽ. q.

I

AD III dcđm, q illi defectus, a quibus Chriſtus in hoc mundo ſimul homines liberabat, erant perſonales, proprie ad vnumquemque pertinentes: ſed excluſio a gloria deberat quidam defectus generalis pertinens ad totam humanam naturã: & ideo nihil prohibet eos, qui erant in purgatorio, per Chriſtum eſſe liberatos ab excluſione a gloria: non autem a reatu poenæ purgatorii, qui pertinet ad proprium defectum: ſicut econtrario ſancti patres ante Chriſti aduentum liberati ſunt a própriis defectibus: non autem a defectu cômuni ſicut ſupra dictum eſt.*

q. *49. ar. 5.

QVAESTIO LIII.

De reſurrectione Chriſti, in quatuor articulos diuiſa.

CONSEQVENTER conſiderandum eſt de his, q̄ pertinent ad exaltationẽ Chriſti. Et primo, de eius reſurrectione. ſecundo, de eius aſcenſione. tertio, de eius ſeſſione ad dexteram Patris. quarto, de iudiciaria poteſtate ipſius.

Circa primum occurrit quadruplex conſideratio.

Quarû prima eſt de ipſa Chriſti reſurrectione.

G Secunda, de qualitate reſurgentis.

Tertia, de manifeſtatione reſurrectionis.

Quarta, de eius cauſalitate.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶Primo, De neceſſitate reſurrectionis eius.

¶Secundo, De tempore.

¶Tertio, De ordine.

¶Quarto, De cauſa.

SV. QVAEST. LIII.

Conſequẽter &c. Hic incipit ultimus tractat' de Chriſto, de pertinentib', ſcilicet ad eius exaltationem.

SVP. QVAE. LIII. ART. I.

Medina. ar. 1.

Titulus carus. ¶ In corpore una concluſio: Neceſſarium fuit Chriſtum reſurgere. Probatur quinque rationibus. Omnia clara ſunt in litera.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit neceſſarium Chriſtum reſurgere

Por. a. 294

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr quòd non fuerit neceſſarium Chriſtum reſurgere, dicit. n. Dam.* in 4. li. Reſurrectio eſt ſecunda, eius qđ diſſolutum eſt, & cecidit, animalis ſurrectio: ſed Chriſtus non cecidit per peccatum, nec corpus eſt diſſolutum, ut ex ſupra dictis patet.† non ergo proprie conuenit ſibi reſurgere.

2. diſt. 21. q. 2. art. 1. Et opu. 60. c. 22. prin. *l. 4. orth. fid. cal. in prin. †q. 51. ar. 3.

¶2 Pręt. Quicumque reſurgit, ad aliquid altius promouetur: quia ſurgere eſt ſeorſum moueri: ſed corpus Chriſti remanſit poſt mortem diuinitati vnitum, & ita non potuit in aliquid altius promoueri. ergo non competebat ſibi reſurgere.

¶3 Præt. Ea, quæ circa humanitatem Chriſti ſunt acta, ad noſtram ſalutem ordinantur: ſed ſufficiebat ad ſalutem noſtram paſſio Chriſti, per quam ſumus liberati a pæna, & culpa, ut ex ſupra dictis patet.* non ergo fuit neceſſarium, quod Chriſtus a mortuis reſurgeret.

*q. 64. a. 5. & p totã quæſt.

SED CONTRA eſt, q dicitur Luc. vlt. Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere a mortuis.

RESP. Dicendum, q neceſſarium fuit Chriſtum reſurgere propter quinque. Primo quidem, ad cômendationem diuinę iuſtitiæ, ad quam pertinet exaltare illos, qui ſe propter Deum humiliant, ſecundum illud Luc. 1. Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles, quia igitur Chriſtus propter charitatem, & obedientiam dei, ſe humiliauit vſque ad mortem crucis, oportebat quòd exaltaretur a deo, vſque ad glorioſam reſurrectionem. unde de eius perſona dicitur in Pſalm. 138. Tu cognouiſti, ideſt approbaſti ſeſſionem meam ideſt humilitatẽ, & paſſionem, & reſurrectionem meam, ideſt glorificationem in reſurrectione, ſicut gl. exponit. Secundo, ad fidei noſtræ inſtructionem: quia per eius reſurrectionem confirmata eſt fides noſtra circa diuinitatem Chriſti, quia ut dicitur

concl.

K

*gl. interli nearis ibi.

dr̃ 2. ad Corin. vlt. Et ſi crucifixus eſt ex infirmitate, ſed viuit ex virtute Dei. & iõ primæ ad Cor. 15. dr̃, ſi Chr̃s non reſurrexit, inanis eſt ꝑdicatio noſtra, inanis eſt, & fides nr̃a. Et in Pſ. 29 dr̃, Quę utilitas in sãguine meo, i. in effuſione ſanguinis mei, dum deſcẽdo, quaſi per quoſdã gradus malorũ, in corruptionem? quaſi dicat, nulla. ſi. n. ſtatim non reſurgo, corruptumq; fuerit corpus meũ, nemini annuntiabo, nullũ lucrabor, vt gl.* exponit. Tertio, ad ſub'euationẽ nr̃æ ſpei, quia dũ videmus Chr̃m reſurgere, q. eſt caput noſtrum, ſperamus & nos reſurrecturos. vnde dr̃ primæ ad Cor. 15. Si Chr̃s prædicatur, ꝙ reſurrexit à mortuis, quõ quidã dñt in uobis, qm̃ reſurrectio mortuorũ non eſt? Et Iob 19. dr̃, Scio. ſ. ꝑ certitudinẽ fidei, ꝙ redẽptor meus, i. Chr̃s, uiuit, à mortuis reſurgens, & iõ in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. Quarto, ad informationem vitæ fideliũ, ſm̃ illud Rom 6. Qũo Chr̃s reſurrexit a mortuis ꝑ gloriã Patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Et infra, Chr̃s reſurgens ex mortuis, iã non morit̃: ita, & vos exiſtimate mortuos quidẽ eſſe pctõ, uiuẽtes aũt Deo. Quinto, ad complementum noſtræ ſalutis: quia ſicut per hoc, ꝙ mala ſuſtinuit (humiliatus eſt) moriẽdo, ut nos liberaret à malis: ita glorificatus eſt reſurgẽdo, ut nos promoueret ad bona, ſm̃ illud Rom. 4. Traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationẽ noſtram.

*Pſal. 29. gl. ord. adducta, & interlinearis ex Aug.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ licet Chr̃s nõ cecide rit ꝑ pctm̃, cecidit tñ ꝑ mortẽ: qa ſicut pctm̃ eſt caſus a iuſtitia, ita mors eſt caſus a vita. vñ ex pſona Chr̃i põt intelligi, ꝙ dr̃ Mich. 7. Ne læteris inimica mea ſuꝑ me: qa cecidi, cõſurgã. Sit̃ ẽt licet corpus Chr̃i nõ fuerit diſſolutũ per incinerationẽ, ipſa tñ ſeparatio animæ à corpore, diſſolutio quædã fuit.

Ad ii dicendũ, ꝙ diuinitas erat carni Chr̃i poſt mortẽ vnita vnione perſonali: nõ aũt unione naturę, ſicut aĩa unit̃ corpori, ut forma ad conſtituendam humanam nãm. Et ideo per hoc, ꝙ corpus ei' vnitũ eſt animæ, promotũ eſt in altiorẽ ſtatum naturæ, non autem in altiorem ſtatum perſonæ.

Ad iii dicẽdum, ꝙ paſſio Chriſti operata eſt noſtram ſalutem, proprie loquendo, quantum ad remotionem malorum: reſurrectio autem, quantum ad inchoationem, & exemplar bonorum.

SVP. QV. XLIII. ART. II.
Medina. ar. 2.
Palud. 3. d. 21. q. 2.

Perz. 199

Tituloſclarus. q in corpore vulca cõcluſio: Cõueniẽs fuit Chr̃m reſurgere tertio die. Probatur vna rõne literali, & quatuor myſticis. Et oĩa clare patẽt ĩ litt.

Sup. q. 53. a t. 4 Et 3. diſ. 21 q. 2 art. 3 Et d. 43. q. 2. art. 2. q. 2. ad. Et opuſ. 3. ca. 243. Et opuſ. 60. c. 30. circa fi. Et Pſal. 3. Et Ioan. 3. lec. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerit conueniens Chriſtũ tertia die reſurgere.

Ad secvndvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ non fuerit conueniẽs, Chr̃m tertia die reſurgere mẽbra. n. debent capiti cõformari: ſed nos, q ſumus mẽbra Chr̃i, nõ reſurgimus à morte tertia die, ſed noſtra reſurrectio differtur vſq; ad finem mũdi. ergo vr̃ ꝙ Chriſtus, qui eſt caput noſtrum, non debuerit tertia die reſurgere: ſed debuerit eius reſurrectio differri uſque ad finem mundi.

¶2 Præt. Act. 1. dicit Petrus, quòd impoſſibile erat A Chr̃m detineri ab inferno, & morte, ſed quamdiu aliqs eſt mortuus, detinet̃ à morte ergo uidet̃, ꝙ Chriſti reſurrectio nõ debuerit differri vſq; ad tertiã diẽ. ſed ſtatim eadẽ die reſurgere. præcipue cũ gl. ſupra* inducta dicat, nullã eſſe utilitatem in effuſione ſanguinis Chriſti, ſi non ſtatim reſurgeret.

art. præc. inco.

¶3 Præt. Dies incipere vr̃ ab ortu ſolis, qui ſua pñtia diem cauſat: ſed ante ortũ ſolis Chriſtus reſurrexit: dr̃. n. Io. 20. Quòd vna ſabbathi Maria Magdalene uenit mane, cum adhuc tenebræ eſſent, ad monumentum, & tñ Chriſtus iam reſurrexerat: quia ſequitur, & uidit lapidem ſublatum a monumento. B non ergo reſurrexit Chriſtus tertia die.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Mar. 10. Tradent eũ gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die reſurget.

Resp. Dicendum, ꝙ (ſicut dictum eſt*) reſurrectio Chriſti neceſſaria fuit ad inſtructionem fidei noſtræ. Eſt aũt fides noſtra, & de diuinitate, & humanitate Chriſti: non. n. ſufficit alterũ ſine altero credere, ut ex prædictis patet.* & ideo ad hoc, ꝙ cõfirmaret̃ fides de ueritate diuinitatis ipſius, oportuit ꝙ cito reſurgeret, & eius reſurrectio non differret̃ vſq; ad finẽ mundi. Ad hoc aũt, ꝙ cõfirmaret̃ fides de veritate humanitatis, & mortis eius, C oportuit moram eſſe inter mortẽ, & reſurrectionẽ. ſi. n. ſtatim poſt mortem reſurrexiſſet, uideri poſſet, ꝙ eius mors uera nõ fuerit, & per conſequens nec reſurrectio uera. Ad ueritatẽ aũt mortis Chr̃i manifeſtandam, ſufficiebat ꝙ uſq; ad tertiã diẽ ei' reſurrectio differretur: q quia nõ cõtingit, q in infra hoc tp̃s, in hoĩe, q mortuus vr̃ cũ uiuat, appareant aliqua indicia uitæ. Per hoc ẽt, ꝙ tertia die reſurrexit cõmendatur perfectio ternarij; q eſt numerus oĩs rei, vtpote hñs principiũ, medium, & finẽ, ut dr̃ in 1. de Cęlo.* Oſtenditur ẽt ſm̃ myſteriũ, ꝙ Chr̃s vna morte ſua, (quæ fuit lux propter iuſtitiam,) ſ. D corporali, duas noſtras mortes deſtruxit, ſ. corporis, & aĩæ, quæ ſunt tenebroſæ propter peccatũ, & iõ vna die integra, & duabus noctib' permanſit in morte, vt Aug.* dicit in 4. de Trin. Per hoc ẽt ſignificat̃, ꝙ per reſurrectionẽ Chriſti, tertiũ tp̃s incipiebat: nã primũ fuit ante legem, ſm̃ ſub lege, tertium ſub gr̃a. Incępit ẽt in Chriſti reſurrectione tertius ſtatus ſanctorum: nam primus fuit ſub figuris legis: ſecundus ſub ueritate fidei: tertius erit in æternitate gloriæ, quã Chriſtus inchoauit reſurgẽdo.

Ar. præc e

* 2. 2. q. 2. a. 7 & 8. Concl.

concl.

*li. 1. tex. 2. tom. 2.

*lib. 4. c. 6 tom. 4.

Ad primvm ergo dicendũ, ꝙ caput, & membra cõformant̃ in natura, ſed nõ ĩ virtute, excellẽtior ẽ. n. virtus capitis, q̃ mẽbrorũ: & iõ ad demõſtrandã excellentiam virtutis Chriſti, conueniens fuit, ipſum tertia die reſurgere, aliorum reſurrectione dilata vſque ad finem mundi.

Ad ii dicd̃m, ꝙ detentio coactionem quandam importat Chr̃s aũt nulla neceſſitate mortis tenebatur aſtrictus, ſed erat inter mortuos liber. & iõ aliquandiu in morte manſit, non quaſi detentus, ſed propria volũtate, quãdiu iudicauit hoc eſſe neceſſarium ad inſtructionẽ fidei noſtræ; dicitur autem ſtatim fieri, quod fit breui interpoſito tp̃e.

*q.51.art. ad 3.

AD III dicẽdum, ꝙ (ſicut ſupra dictũ eſt*) Chrs F reſurrexit circa diluculũ illuceſcẽte iã die, ad ſigni ficandũ, ꝙ per ſuã reſurrectionẽ nos ad lucẽ gloriæ inducebat: ſicut mortuus eſt adueſperaſcẽte iã die, & recedẽte in tenebras, ad oſtẽdẽdũ, ꝙ ꝑ ſuam mortẽ deſtrueret tenebras culpæ, & pœnæ. Et tñ dr̃ tertia die reſurrexiſſe, accipiendo diẽ pro die naturali, q̃ cõtinet ſpatiũ 24. horarũ. Et ſicut dicit Aug.* in 4. de Trin. nox vſq; ad diluculũ, quo dñi reſurrectio declarata eſt, ad tertiũ ꝑtinet diẽ: q̃a Deus, q̃ dixit, de tenebris lucẽ clareſcere, vt ꝑ grãm noui teſtamẽti, & participationẽ reſurrectionis Chrĩ, audiremus: Fuiſtis aliqñ tenebræ, nũc aũt lux in dño, G inſinuat nobis quodãmodo, ꝙ a nocte dies ſumat initiũ: ſicut.n. primi dies ꝑꝑ futurũ hois lapſum à luce in noctem: ita iſti ꝑꝑ hois reparationẽ a tenebris ad lucẽ cõputanṫ. Et ita patet, ꝙ ẽt ſi media nocte ſurrexiſſet, poſſet dici eum die tertia ſurrexiſſe, intelligẽdo de die nãli. nunc aũt cũ diluculo ſurrexerit, põt dici, ꝙ tertia die ſurrexit, ẽt accipiẽdo diẽ artificialẽ, q̃ cãſur ex pñtia ſolis: q̃a iã ſol incipiebat aerẽ illuſtrare, vnde, & Mar. vlt. dr̃, ꝙ mulieres venerunt ad monumentũ orto iã ſole, qđ nõ eſt contrariũ ei, qđ Io. dicit, Cũ adhuc tenebrę eſſẽt, vt Aug.* H dicit in lib. de conſenſu euangeliſtarũ: quia die ſurgẽte, reliquiæ tenebrarũ tãto magis extenuanṫ, quãto magis orit̃ lux. Quòd aũt dicit Marcus, Orto iã ſole, non ſic accipiendum eſt, tanquam iam ſol ipſe uideretur ſuper terram, ſed tamquam de proximo adueniente in has partes.

*li.4.ca.5. ante med. tom.3.

*li.3.c.24. inter prin. & med. t.4

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus primo reſurrexerit.

AD TERTIVM ſic proceditṫ. Vr̃, ꝙ Chrs non primo re I ſurrexerit, nam in ueteri teſtõ per Heliã, & Heliſæũ aliqui reſuſcitati leguntṫ, ſm̃ illud Heb. 11. Acceperunt mulieres de reſurrectione mortuos ſuos. Similiter, & Chrs ante paſſionẽ ſuam tres mortuos ſuſcitauit. nõ ergo Chrs fuit prim^h reſurgẽtiũ.

¶ 2 Præt. Mat. 27. inter alia miracula, q̃ in paſſione Chrĩ acciderũt, narraṫ ꝙ monumẽta aperta ſunt, & multa corpora sãctorũ, q̃ dormierãt, ſurrexerũt. ^h nõ ergo Chrs fuit primus reſurgẽtiũ.

¶ 3 Præ. Sicut Chrs per ſuã reſurrectionẽ eſt cã nr̃æ reſurrectionis: ita per ſuã grãm eſt cã nr̃æ grẽ, ſm̃ illud Io. 1. De plenitudine eius nos oẽs accepimus; ſed alij prius tpe grãm habuerũt q̃ Chrs, ſicut oẽs patres ueteris teſtamenti. ergo ẽt aliqui prius ad reſurrectionem corporalẽ peruenerunt, quàm Chriſtus.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ 1. ad Corin. 15. Chriſtus reſurrexit a mortuis, primitiæ dormientiũ gl.* quia prius tempore, & dignitate ſurrexerit.

*gl. interlineans, ibi.

RESP. dcd̃m, ꝙ reſurrectio eſt reparatio à morte in uitã. Dupliciter aũt aliq̃s eripiṫ à morte. Vno modo, ſolum a morte in actu, ut.ſ. aliquis uiuere incipiat qualitercũque, poſtquam mortuus fuerat. Alio modo, ut G aliq̃s libereṫ ñ ſolũ à morte, ſed ẽt à neceſſitate, & qđ plus eſt, à poſſibilitate moriendi. Et hæc eſt uera, & perfecta reſurrectio: quia quamdiu aliquis uiuit ſubiectus neceſſitati moriendi, quodãmodo mors ei dominaṫ, ſm̃ illud Rom. 8. Corpus q̃dem mortuũ eſt propter peccatum. Illud ẽt qđ poſſibile eſt eſſe, ſm̃ quid dr̃ eſſe, i. potentialiter. Et ſic patet, ꝙ illa reſurrectio, qua H quis eripitur ſolum ab actuali morte, eſt reſurrectio imperfecta.^m Loquendo igitur de reſurrectione perfecta, Chriſtus eſt primus reſurgentium,^n quia ipſe reſurgendo, primo peruenit ad uitam penitus immortalem, ſecundum illud Rom. 6. Chrs reſurgens ex mortuis, iã non moritur; ſed reſurrectione imperfecta, quidam alij ſurrexerunt ante Chrm, ad præmonſtrandum I quaſi quodã ſigno reſurrectionem ipſius. Et ſic patet rñſio ad primũ: quia, & illi, q̃ ſuſcitati in ueteri teſtõ ſunt, & illi, qui ſuſcitati ſunt à Chriſto, ſic redierũt ad uitã, ut iterũ morereṅ.

AD II dcd̃m, ꝙ de illis, qui reſurrexerunt cum Chriſto, duplex eſt opinio, quidam.n. aſſerunt, ꝙ redierunt ad uitam tamquam nõ iterum morituri, qm̃ K magis illis eſſet tormentum ſi iterum morerentur, quam ſi non reſurgerent. Et ſecundum hoc intelligẽdũ erit, ſicut Hier.* dicit ſuper Mat. ꝙ non ante ſurrexerunt, quàm reſurgeret dominus. Vnde, & Euangeliſta dicit, quòd exeuntes de monumentis, poſt reſurrectionem eius uenerunt in ſanctam ciuitatẽ, & apparuerunt multis, ſed Aug.* in epiſtola ad Euodiũ hanc opinionem commemorans dicit, Scio quibuſdam uideri morte domini Chriſti iam talem reſurrectionem præſtitam iuſtis, qualis nobis in fine promittitur. Qui ſi non iterum repoſitis

*in illud Mat. 27. & multa corpora ſanctorũ. to. 9

*epi. 99. ſ longe ab med. to. 2

SVP. QVÆST. LIII. ART. III.

Medina. ar. 3.

Port. o 296

4. d. 42. a. 3 q. 1. ad 3. Et op. 3. c. 243. 246. & 247. ſi. 1. Cori. 15. lec. 3. in prin. Et ad Colo. 1. lec. 5

IN titulo ly primo, ſignificat ordinem tpis, ita ꝙ ſenſus eſt. Vtrũ Chrs ante oẽs alios reſurrexerit, ita ꝙ nullus ante eum reſurrexerit.

¶ I corpore ponitur una diſtinctio bimẽbris de reſurrectione pfecta, vel imperfecta: & iuxta ſingula mẽbra ſingulæ concluſiones. Altera aſſ: Multi ante Chrm ſurrexerunt reſurrectione impfecta, ut patet de Lazaro, & alijs reſuſcitatis ante ipſũ. Altera eſt, Chrs primo reſurrexit reſurrectione pfecta: q̃a primo uenit ad uitã penit^9 immortalẽ. Oia clara ſunt in litera.

¶ In rñſione ad ſm̃ circa diuerſã opinionẽ de reſurrectione illorũ, qui cũ Chro ſurrexerunt, rõnabile vr̃ ꝙ ſurrexerint pfecte ad uitã, ſ. penitus immortalẽ, ut beatitudo corporis in Chro hẽet ſocios: minus.n. corporalis felicitas aliqđ hẽre ui, ſi deſſit corpalis ſocietas: eſt.n. hõ ſm̃ naturã corporeũ aĩal ſociale, nõ ſolũ ꝑꝑ indigẽtiã neceſſariorũ ad uitã (ut in hoc mundo cõtingit) ſed etiã ꝑꝑ nãlem delectationem in ipſa corpali cõuerſatione conſiſtentem. Rõnes aũt in lra ex B. Aug. diſputatæ ad oppoſitum facile ſolutionem recipiunt. nã uerbum Petri Apoſt. & à Hiero. cõtra ſerṫ, q.ſ. Petrus dixit. Cuius ſepulchrũ apud nos eſt, quaſi nõ auſus fuerit dicere, cuius corpus apud nos eſt. & efficax inueniṫ teſtimonium Petri: q̃a ex hoc, ꝙ ſepulchru Dauid tanto tpe apud eos pſeuerauit, ut continens ipſũ Dauid (hoc.n. ſignificat ſepulchrũ eius) ita ꝙ nulla fuit umq̃ in tanto tpe ambiguitas, q̃n Dauid pſeueraret in ſuo ſepulchro ꝓbatũ eſt, qđ nõ de ipſo Dauid dictum fuerit, Non dabis ſanctũ tuũ videre corruptionem. Conſiſtit ergo teſtimonium Petri in hoc, ꝙ ſepulchrum Dauid inquantum ſepulchrum Dauid, tãto tpe apud nos pſeuerauit: licet forte tunc Chro reſurgente, corpus eius amplius ibi non eſſet. *Concl.*

¶ Verbum aũt Apoſto. Pauli, Vt non ſine nobis conſumarenṫ, & pe referri cõſumationẽ beatitudinis ſubſtãtialis, qua mõ cõſumatã ſunt oẽs ſancti in patria. Et hoc lræ ui ſuffi cere: quia loquiṫ de cęleſti patria. ut diſtinguiṫ, contra uię peregrinationẽ, & põt nihilominus dici, ꝙ uerbum Apoſtoli eſt gñale ad patres ueteris teſtamenti: ueritati ãt regulæ gñalis non aduerſaṫ paucorum exceptio ex ſpãli grã. Põt, & tertio dici, ꝙ illi, q̃ pfecte ſurrexerunt cũ Chro, nõ ſunt ſine nobis conſumati: quia nr̃o tpe ſunt conſumati. ſ. tpe reuelatæ grẽ, & inchoatę glorię.

ſitis corporibus dormierunt, videndũ eſt, quõ intelligat̃ Chr̃s primogenitus a mortuis, ſi eũ in illã reſurrectionẽ tot pręceſſerunt. Quòd ſi rñdet̃, hoc eſſe dictũ per anticipationẽ, vt monumẽta illo terræ motu aperta intelligant̃, cũ Chr̃s in cruce penderet, reſurrexiſſe aũt iuſtorũ corpora non tunc, ſed cum ille prior reſurrexiſſet: ſed adhuc reſtat quod moueat, quõ Petrus non de Dauid, ſed de Chr̃o aſſeruit fuiſſe prædictũ, carnẽ eius non vidiſſe corruptionẽ, p hoc q apud eos erat monumentũ Dauid, & ſic illos non conuincebat, ſi corpus Dauid ibi iam non erat: quia etſi ante in recẽti ſua morte reſurrexiſſet, nec caro eius vidiſſet corruptionẽ, poſſet illud monumentũ manere: durum aũt .r̃, vt Dauid non fuerit in illa reſurrectione iuſtorũ, ſi eis iã æterna donata eſt, cuius Chr̃s ex ſemine cõmendatur. Periclitabitur ẽt illud, qđ ad Hebr. de iuſtis antiquis dr̃, Ne ſine nobis perficerent̃, ſi iã illa ĩ reſurrectionis ĩcorruptione cõſtituti ſunt, quo nobis perficiẽdis in fine promittit̃. ſic ergo Aug.* ſentire vr̃, q reſurrexerint iterum morituri. Ad quod ẽt vr̃ pertinere, q Hiero.† dicit ſuper Matt. Quòd ſicut Lazarus reſurrexit, ſic multa corpora ſanctorum reſurrexerunt, vt Dñm oſtenderent reſurgentem: quàmuis hoc in ſermone de aſſumptione ſub dubio relinquat, rationes tamen Aug. multo efficaciores videntur.

*In præ. verbis ex epiſ. 99. c. 2. †eodẽ loco citato circa princi. ſolutionis huius.

Ad III dcđm, q ſicut ea, q̃ præceſſerunt Chr̃i aduentũ, fuerunt præparatoria ad Chr̃m, ita gr̃a eſt diſpoſitio ad gloriã: & iõ ea, quæ ſunt gloriæ, ſiue quantũ ad aiam, ſicut perfecta Dei fruitio, ſiue quãtum ad corpus, ſicut reſurrectio glorioſa, prius tẽpore debuerunt eſſe in Chriſto, ſicut in auctore gloriæ: gratiam vero conueniebat prius eſſe in his, quæ ordinabantur ad Chriſtum.

SVP. QV. XLIII. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

Titulus, de cauſa effectiua quærit. ¶In corpore ponitur una diſtinctio bimẽbris cũ duabus concluſionibus ſm̃ membra. Diſtinctio eſt. Tã aĩa q̃ caro Chr̃i mortui põt conſiderari dupliciter, uel rõne ſuæ nãæ, uel rõe deitatis coniunctæ. Prima concluſio eſt. Tã aĩa Chr̃i rõe deitatis q̃ caro cãuit ipsã reſurrectionẽ. & pbat̃ ex auctoritate Apoſtoli. Secunda concluſio eſt: Nec aĩa, nec caro Chr̃i uirtute ſuæ nãæ cauſauit reſurrectionẽ, ſed ſic oportuit Chr̃m reſuſcitari a Deo. Et iõ utrum que inuenit̃ in ſacra ſcriptura, ſ. & q Chr̃s reſurrexit ex uirtute, & q Chr̃s ſuſcitatus eſt a Deo, & petit, & meruit reſurrectionẽ &c. Omnia clara ſunt in litera.

Perr. a. 298 Pſ. 40. cor. 2. Et Io. 2. & 5. & ad Ro. 4. 6.

Tract. 104. in Io. non remote a ſi. 10. 9.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus fuerit cauſa ſuæ reſurrectionis.

Ad qvartvm ſic pcedit̃. Vr̃ q Chr̃us non fuerit cã ſuæ reſurrectionis. Quicumq; .n. ſuſcitat̃ ab alio, non eſt ſuę reſurrectionis cã: ſed Xp̃s ſuſcitatus eſt ab alio, ſm̃ illud Actu. 2. Quẽ Deus ſuſcitauit ſolutis dolorib. inferni, & Ro. 8. Qui ſuſcitauit Ieſum Chr̃m a mortuis, uiuificabit, & mortalia corpora nr̃a &c. ergo Chr̃s nõ eſt cauſa ſuæ reſurrectionis.

¶2 Pręt. Nullus dr̃ mereri, vel ab alio petit aliqd, cuius ipſe eſt cã: ſed Chr̃s ſua paſſione meruit reſurrectionẽ, ſicut Aug.* dicit ſup Io. q humilitas paſſionis meritũ ẽ gloriæ reſurrectionis, ipſe ẽt petiit a patre ſe reſuſcitari, ſm̃ illud Pſ. 40. Tu autẽ Dñe miſerere mei, & reſuſcita me. ergo non fuit cauſa ſuæ reſurrectionis.

¶3 Præt. Sicut Dam.* probat in 4. lib. reſurrectio non eſt aiæ, ſed corporis, quod per mortem cadit. Corpus aũt non põt ſibi aiam vnire, quæ eſt eo nobilior. ergo id, quod reſurrexit in Chriſto, non potuit eſſe cauſa ſuæ reſurrectionis.

Li. 4. O. fidei ca. 28.

Sed contra eſt, q Dominus dicit Ioan. 10. Nemo tollit animam meam a me, ſed ego pono eam, & iterum ſumo eam: ſed nihil eſt aliud reſurgere, quàm iterato animam ſumere. ergo videtur quòd Chriſtus propria uirtute reſurrexerit.

Resp. Dcđm, q, ſicut ſupra dictum eſt,* per mortem nõ fuit ſeparata diuinitas, nec ab anima Chriſti, nec ab eius carne. poteſt igitur tam anima Chriſti mortui, quàm eius caro conſiderari dupliciter, vno modo, ratione diuinitatis: alio modo, ratione ipſius naturæ creatæ. Secundum igitur vnitæ diuinitatis virtutem, & corpus reſumpſit animam, quam depoſuerat, & anima corpus reſumpſit, quod dimiſerat, & ſic Chriſtus propria uirtute reſurrexit. Et hoc eſt, quod de Chriſto dicitur 2. ad Cor. vlt. quòd, & ſi crucifixus eſt ex infirmitate noſtra, ſed viuit ex uirtute Dei: ſi autem conſideremus corpus, & animam Chriſti mortui, ſecundum virtutem naturæ creatæ, ſic non potuerunt ſibinuĩcẽ reuniri, ſed oportuit Chriſtũ reſuſcitari a Deo.

q. 50. a. 2. & 3. *concl. m* *concl. p*

Ad primvm ergo dicendum quòd eadem eſt diuina virtus, & operatio Patris, & Filii. Vnde hæc duo ſe ſe conſequuntur, q Chriſtus ſit ſuſcitatus diuina uirtute Patris, & ſuipſius.

Ad II dcđm, q Chriſtus orando petijt, & meruit ſuam reſurrectionem inquantum homo: nõ autem inquantum Deus.

Ad III dcđm, q corpus ſecundum naturam creatam non eſt potentius anima Chriſti, eſt tamen ea potentius, ſecundum uirtutem diuinam, quæ etiam rurſus ſecundum diuinitatem unitam eſt potentior corpore, ſecundum naturam creatam: & ideo ſecundum virtutem diuinam corpus, & anima mutuo ſe reſumpſerunt: nou autem ſecundum virtutem naturæ creatæ.

QVAESTIO LIIII.

De qualitate Chriſti reſurgentis, in quatuor articulos diuiſa

Deinde conſiderandum eſt, de qualitate Chriſti reſurgentis.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum poſt reſurrectionem Chriſtus habuerit uerum corpus.

¶Secundo, Vtrum reſurrexerit cum corporis integritate.

¶Tertio, utrum corpus eius fuerit glorioſum.

¶Quarto, De cicatricibus in corpore eius apparentibus.

SVP. QV. LIIII. ART. I.

Medina. ar. 1.

IN titulo, uerum ſumitur, ut diſtinguitur cõtra apparẽs, ita q apparẽtia excludit̃ non ſolũ a corpore, ſed a natura tali, ſ. humana. Idemq; eſt quærere, an habuerit uerum corpus, & an habuerit in ueritate corpus humanum.

¶In corpore eſt una concluſio: Corpus Chr̃i poſt reſurrectionẽ fuit uerum corpus euſdẽ nãæ, cuius fuerat prius. Probat̃ dupliciter. Primo, illud reſurgere dicitur qđ cecidit.

cecidit. ergo oportuit, ut idem corpus Chri eidē aīæ uniretur in reſurrectione. ergo corpus Chriſti poſt reſurrectionem fuit uerū eiuſdē nāæ corpus. Aīa ex Dam. auctoritate. Prima cō ſequentia probaſ ex ratione reſurrectionis. Secunda aūt ex hoc, ꝙ ueritas nāæ corporis ē ex forma. ā ecundo probaſ con cluſio ex oppoſito. Si corpus Chri fuiſſet phantaſticū, nō fuiſſet uera, ſed apparēs illius reſurrectio. Reliqua in rñſionibus argumentorū tacta interius in optimo loco tractanda ſunt.

Poſt. o. 298 Inf. art. 3. cor. Et op. 60. ca. 21.

ARTICVLVS I.

Verum Chriſtus poſt reſurrectionem habuerit uerum corpus.

AD PRIMVM ſic pcedit. Vr ꝙ Chrs poſt reſurrectionē non habuerit uerū corpus. Verū.n.corpus[h] non pōt ſimul eſſe cū alio corpore in eodē loco: ſed corpus Chri poſt reſurrectionē fuit ſimul cū alio corpore in eodē loco: intrau t.n. ad diſcipulos ſuos ianuis clauſis, ut dr̄ 10.20. ergo videtur, ꝙ Chriſtus poſt reſurrectionem non habuerit verum corpus.

¶ 2 Præt. Verū corpus[h] nō euaneſcit ab aſpectu intuētiū, niſi forte corrumpatur: ſed corpus Chri euanuit ab oculis diſcipulorū eū intuētiū, vt dr̄ Luc. vlt. ergo vr̄ ꝙ Chriſtus poſt reſurrectionem non habuerit verum corpus.

¶ 3 Præt.[h] Cuiuſlibet veri corporis eſt determinata figura: ſed corpus Chri apparuit diſcipulis in alia effigie, ut patet Mat. ult. ergo vr̄, ꝙ Chrs poſt reſurrectionem non habuerit uerum corpus humanū.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̄ Luc. vlt ꝙ Chro diſcipulis apparente, cōturbati, & conterriti exiſtimabāt ſe ſpiritum videre, ac ſi non haberet uerum corpus, ſed phantaſticum. Ad quod remouendum ipſe poſtea ſubdit, Palpate, & videte: q a ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. non ergo habuit corpus phātaſticum, ſed uerum.

Li. 4. c. 28. & eſt ul. li. non multū a prin.

RESP. Dcdm, ꝙ ſicut Dam.* d cit in 4. li. illud reſurgere dr̄, ꝙ cecidit, inquantū.ſ fuit ab eo aīa ſeparata, q̄ erat eius formalis pfectio. Vñ opoꝛtuit ad hoc, ꝙ eſſet uera Chriſti iterato eidem aīę unitetur: &[m] quia veritas nāæ corporis eſt ex forma, conſequens eſt ꝙ corpus Chri poſt reſurrectionē, & verū corpus fuerit, & eiuſdē nāæ, cuius fuerat prius: [n] ſi autem eius corpus fuiſſet phantaſticū, non fuiſſet vera reſurrectio, ſed apparens.

Concluſio

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ corpus Chri poſt reſurrectionē, non ex miraculo, ſed ex conditione gloriæ, ſicut quidā dicunt, clauſis ianuis ad diſcipulos introiuit, ſimul cū alio corpore in eodē loco exiſtēs: ſed vtrū hoc habere poſſit corpus glorioſum ex aliqua ꝓprietate ſibi indita, ut ſimul cum alio corpore in eodē loco exiſtat,* inferius diſcutiet, vbi agetꝛ de reſurrectione cōi: nunc aūt quantū ad propoſitū ſufficit, dcdm eſt, ꝙ non ex naturra corporis, ſed potius ex uirtute diuinitatis unitæ, illud corpus ad diſcipulos. licet verū eſſet, ianuis clauſis introiuit. vñ Aug.† dicit in quodā ſermone paſchali, ꝙ q̄dā ſic diſputāt, Si corpus erat, ſi hoc ſurrexit de ſepulchro, qđ pependit in ligno quō per oſtia clauſa intrare potuit? Et rñdet, Si cōprehendis modū, non eſt miraculū, ubi deficit rō, ibi eſt fidei ædificatio. Et ſup Ioan *dicit, Moli corporis, vbi diuinitas erat, oſtia clauſa nō obſtiterunt: ille quippe nō eis apertis intrare potuit, quo naſcēte uirginitas matris inuiolata permanſit. Et

Non com ple: i mor te præuenus.

In ſer. 3. ſ dñ ca in octa. paſche, & eſt ſer. 149. in ordine, to. 10.

Trac. 121. ĩ Ioan. a med. to. 9.

F idē dicit Greg.† in quadā Hom. de octaua paſchæ.

*Hom. 26 in euang. circa prin.

AD II dcdm, ꝙ ſicut dictū eſt, Chrs reſurrexit ad immortalem gloriæ uita. Hæc eſt aūt diſpoſitio corporis glorioſi, ut ſit ipſū et ſubiectū ſpiritui, ſicut Apoſt. dicit 1. ad Corin. 15. Ad hoc autem ꝙ ſit omnino corpus ſubiectum ſpiritui, requiriꝛ ꝙ oīs actio corporis, ſubdatur ſpiritus uoluntati: quod autē aliquid uideatur, fit per actionē uiſibilis in uiſum, ut patet per Philo.* in 2. de aīa. Et iō quicumq; habet corpus glorificatum, in poteſtate ſua habet ui deri qñ uult, & qñ non uult, nō uideri: hoc tñ habuit Chriſtus non ſolū ex cōditione corporis glorioſi: ſed ēt ex uirtute diuinitatis, per quā fieri pōt ut ēt corpora non glorioſa miraculoſe non uideantur: ſicut præſtitū fuit beato Bartholomæo miraculoſe, ut ſi uellet uideretur: non aūt uideretur ſi non uellet. dr̄ ergo, ꝙ Chriſtus ab oculis diſcipulorum euanuit, non quia corrumperetur, aut reſolueretꝛ in aliqua inuiſibilia: ſed quia ſua uoluntate deſijt ab eis uideri, uel eo præſente, uel ēt eo abſcedente ueló citer per dotem agilitatis.

Lib. 2. tex. 74 & 75. & pcæ. eoc.

G

AD III dcdm, ꝙ ſicut Seuerianus dicit in ſermone paſchali, Nemo putet Chriſtum ſua reſurrectione ſui uultus effigiem cōmutaſſe. Quod eſt intelligendum quantū ad lineamenta membrorum: quia nihil inordinatum, & deforme ſuerat in corpore Chriſti per Spiritumſanctum cōceptio, quod in reſurrectione corrigendū eſſet: accepit tñ in reſurrectione gloriam claritatis. Vnde idem ibidē ſubdit, Sed mutaꝛ effigies, dū efficiturex mortali immortalis, ut hoc ſit acquiſiuiſſe uultus gloriā, non uultus ſubſtantiā perdidiſſe: nec tñ illis diſcipulis in ſpecie glorioſa apparuit: ſed ſicut in poteſtate eius erat, ut corpus ſuum uideretur, uel non uideretꝛ, ita in poteſtate eius erat, ut ex eius aſpectu formareꝛ in oculis intuentiū, uel forma glorioſa, uel non glorioſa, aut ēt commiſta, uel qualitereumq; ſe habens: modica tñ differentia ſufficit ad hoc, ꝙ aliquis uideatur in aliena effigie apparere.

H

I

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſti corpus reſurrexerit integrum.

SVP. QVÆ. XX ART. II. Medina. ar. 2.

AD SECVNDVM ſic pcedit. Vr ꝙ corpus Chri non reſurrexerit integrū. Sunt.n. de integritate humani corporis[h] caro, & ſanguis, q̄ Chrs nō uī habuiſſe: dr̄.n. 1. ad Cor. 15. Caro, & ſanguis regnū Dei non poſſidebunt: Chrs aūt reſurrexit i gloria regni Dei. uī ergo ꝙ n habuerit carnē, & ſanguinē.

¶ 2 Præt. Sanguis eſt unus de quatuor humoribus. ſi ergo Chriſtus habuit ſanguinem, pari rōne habuit alios humores, ex quibus[h] cauſatur corruptio in corporibus aīalium. ſic ergo ſequereꝛ, ꝙ corpus Chriſti fuerit corruptibile, qđ eſt inconueniens. non igitur chri-

K

Poſt. o. 124

Titulus ut ſonat. *In corpore una Locis ſup. concluſio i Corpus Chri reſurrexit integrū. cum carnibus, & oſſibus &c. Probaꝛ dupliciter. Primo eſſectiue: Corpus Chriſti in reſurrectione fuit eiuſdē nāæ, & alterius gloriæ. ergo rō ñ habuit quicquid pertinet ad nāam corporis humani. ergo oīa iſta fuerū t in corpore Chri. Secunda conſequentia probaꝛ qa hæc oīa ptinēt ad naturam humani corporis. Deinde probatur, quod hæc omnia integralia fuerunt in Chriſto quia

ſtus habuit carnē, & ſanguinē.
¶3 Præt. Corpus Chriſti quod reſurrexit, in cęlum aſcendit: ſed aliquid de ſanguine eius i quibuſdam eccleſiis reſeruatur pro reliquijs. h nõ ergo reſurrexit corpus Chriſti cum integritate omniũ ſuarum partium. B

SED CONTRA eſt, q Dominus dicit Luc. ult. poſt reſurrectionē diſcipulis loquens, ſpiritus carnem & oſſa non habet ſicut me uidetis habere.

RESP. Dicendum, q ſicut ſupra dictum eſt, *corpus Chriſti in reſurrectione fuit eiuſdē naturæ, ſed alterius gloriæ. Vñ, quicquid ad naturam coporis C humani pertinet totum fuit i corpore Chri reſurgētis m Manifeſtum eſt aũt, q ad naturã copis humani ptinēt carnes & oſſa, & sãguis, & alia huiuſmodi. Et iõ, oia illa i corpe Chri reſurgētis fuerũt & ēt integraliter abſque oī diminutione, n alioquin nõ fuiſſet perfecta reſurrectio, ſi nõ fuiſſet reintegratum quicquid per mortē ceciderat. vñ, & Dñs fidelibus ſuis pmittit dicens Matt. 10. Veſtri D aũt, & capilli capitis oēs numerati ſunt, & Luc. 21. dicitur, Capillus de capite ueſtro nõ peribit. Dicere ãt q corpus Chriſti carnem, & oſſa nõ habuerit & alias huiuſmodi partes humano corpori naturales, pertinet ad errorem Euthycij Conſtantinopolitanæ urbis epi: q dicebat, q corpus nr̃um in illa reſurrectionis gloria erit impalpabile, & uentis, aereq; ſubtilius, & q Dñs poſt cõfirmata corda diſcipulorũ palpantiũ, oē illud, qđ ĩ eo palpari potuit ĩ ſubtilitatē aliquã redegit: qđ ibidē improbat Greg. *q a corpus Chriſti poſt reſurrectionē immutatum non fuit, ſm̃ illud Rom. 6. Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur. unde & ille, qui dixerat, in morte retractauit. Si. n. inconueniēs ē, ut Chr̃s alterius naturæ corp' i ſua cõceptiõe acciperet, puta cæleſte, ſicut Valentinus aſſeruit, multo magis incõueniēs ē q i reſurrectione alterius nãç, corpus reſumpſerit, q a corpus ĩ reſurrectiõe, reſumpſit ad uitã immortalē, qđ in cõceptiõe

quia aliter non fuiſſet reſurrectio perfecta, ſi non fuiſſet integratum, quicquid per mortem ceciderat. Et confirmatur auctoritate Dñi: capillus de capite ueſtro non peribit &c. Secundo probatur concluſio ab oppoſito: quia dicere corpus Chriſti caruiſſe partibus naturalibus humano corpori, pertinet ad errorē Euthycij duo dicentis. Primum eſt corp' noſtrũ in reſurrectione erant impalpabile uentis, aereque ſubtilius. Alterum eſt Chriſtus poſt confirmata corda diſcipulorum palpantium omne, quod erat in eo palpabile, in ſubtilitatem aliquam redegit. Cõtra quod ſecundũ dictum rationem Gregorii Auctor affert primo, & ipſius Euthycij retractationem deinde, & demum arguit ex errore Valentini. Clara ſunt in litera omnia intelligētibus, q oīs mutatio, ſpecies quædã mortis eſt.

Art. præc.

¶ In reſponſionibus argumentorum, & in corpore duæ magnæ quæſtiones reſtant: prima eſt, quæ indeciſa uſ pp uarias opiniones an totus ſanguis Chriſti in paſſione effuſus reſurrexerit cũ eo. Secũda ē, an Chriſto reſurgente oportuerit ſanguinem ſecum reaſſumere.

Concl. m

¶ Primæ quæſtionis Auctor tenet partem affirmatiuam in litera in reſponſione ad tertium, quo ad ſanguinem in paſſione effuſum, ea ratione, quæ erat de ueritate humanæ nãæ, & in corpe articuli adiungitur, q ſi nõ fuiſſet integratũ quicquid p mortē ceciderat, ñ fuiſſet reſurrectio pfecta.

¶ Secundæ autem quæſtionis non ſolus Auctor, ſed communis, & theologorum, & eccleſiæ ſententia partem tenet affirmatiuã. Sed ut ab haerendo arguit, occurrit mihi magnum de ea dubiũ & argumentum ducens ad partem negatiuã. Ad cuius intellectum, recolere oportet ex doctrinã Pauli Apoſtoli 1. ad Cor. 15. q corpus noſtrum hic eſt animale, reſurget autem ſpirituale, & ſecundum Aug. tandiu corpus eſt animale, quamdiu indiget amplius alimento, & per oppoſitum tunc eſt ſpirituale, cum nõ indiget amplius alimento. Ex qua doctrina habetur, q corpus Chriſti ſurrexit non animale, ſed ſpirituale, hoc eſt non indigens alimento. Sub hac aũt theologica traditione ſubſumit ex philoſophia, & ſanguis in corpore humano nihil aliud eſt, quam alimentum humani corporis, ut expreſſe Ariſtoteles in 2. de partib. animal. cap. 3. dicit ponens ſanguinem eſſe ultimũ alimentum in corpore animalium, & alimenti gratia datum animalibus à natura. ergo corpus Chriſti reſurgens non indiguit ſanguine: eiuſdem enim rationis eſt indigere alimento interiori, uel exteriori. Vnde idem eſt dicere corpus Chriſti poſt reſurrectionem indigere ſanguine, & indigere alimento, quod eſt eſſe animale, & non ſpirituale. Et cum alimentum quantũcumque ultimum non ſit actu pars animalis, ſed potentia totũ, ſequitur. q ſanguis non ſit pars animalis, & conſequenter nec hominis, & quòd ſanguis non eſt de integritate humanæ naturæ: quoniam integrum eſt, cui nulla partium deeſt. Et quia uerum non addit rem aliquam ſupra ens (eandem enim rem ſignificat aurum, quam ſignificat aurum uerum, & ſic de aliis) ideo ſequitur q nullus ſanguis eſt de ueritate humanæ naturæ quia non eſt de integritate eius. Nec obſtat q exangues effecti, morimur, aut innutriti ſumus: atteſtatur. n. hoc ad dictum philoſophiam, quod ſanguis eſt de neceſſitate requiſitus ad uitam A animalium habentium ſanguinem, quia iam ut in 2. de ani. dicitur, tandiu uiuunt, quamdiu aluntur. Iungendo ergo philoſophiam theologiæ dicendũ uſ, q ſanguis pertinet ad neceſſitatem humani corporis ſm̃ uitã aialem, quia eſt ultimũ alimētũ & non pertinet ad neceſſitatem humani corporis ſpiritualis, quale fuit corp' Chriſti in reſurrectione. Et ſm̃ hoc cum dī, Totũ q per mortem cecidit reſurrexit, ſi perfecta eſt reſurrectio intelligēdum eſt de toto, quod eſt de neceſſitate corpis humani in ſtatu, ſeu uita ſpirituali, & non de toto neceſſario ad corpus humanum, in ſtatu, ſeu uita animali. In oppoſitum autem eſt cõis eccleſiæ ſens' & in ſacro altaris uinum conuerſum in Chri ſanguinē, quem fatemur i Chriſti corpore eſſe.

¶ Ad hanc qõnem dī quòd ſanguis licet ſit pars in potentia reſpectu carnis, & mēbrorũ: eſt tamen cũ hoc ēt pars in actu reſpectu totius animalis, ita q eſt, & materia tranſiens partium poſteriorum, & materia permanens reſpectu totius ſicut elementa in mũdo ſunt partes in potentia, & materia tranſiens reſpectu miſtorũ, & ſunt partes in actu, & materia permanēs reſpectu uniuerſi. Probaturq; ex eo, q triplex cõpoſitio in aiali inuenit, ut habetur in 2. de partibus aialium. Prima eſt, cõpoſitio ex elemētis, ſeu eorũ uirtutibus. ſcđa ē ex partib' ſimilaribus, puta carne, oſſe, neruo tertia eſt ex partibus heterogeneis, ut manu, capite &c. Ad primã ãt compoſitionē ſpectat cõpoſitio animalis ex humoribus, quorũ unus eſt ſanguis, & propterea quemadmodum componentia tam in ſecunda quàm in tertia compoſitione ſunt partes in actu animalis, ita componentia in prima compoſitione, affirmanda ſunt q ſunt partes in actu animalis. Et ideo, licet in reſurrectione non ſit opus ſanguine, ut eſt pars in potentia, eſt tamen opus illo, ut eſt pars in actu: alioquin non reſurgeret homo integer: deficeret enim ſibi aliqua partium eius in actu.

Hom. 26. in euã. nõ remote a princ.

¶ De prima autem quæſtione, nec concluſionis, nec mediorum uideo certitudinem: nam ratio theologica ducit ad partem affirmatiuam, ut in litera habes, & in quolib. 5. q. 3. artic. 1. Rõ autem naturalis ad partem potius ducere uidetur negatiuam: quoniã nihil prohibet, in Chriſto fuiſſe paſſionis tempore ſãguinem nutrimentalem, qui non eſt in reſurrectione aſſumptus: quoniam non eſt maior ratio, quare tunc non fuerit in Chriſto ſanguis nutrimentalis, & alias fuerit: & rurſus, quare in ipſo tunc non, & in aliis hominibus eiuſdem ætatis ſic: & rurſus, quare tunc patiendo non, & ſi non fuiſſet tunc paſſus. aſſeremus in eo ſanguinem nutrimentalem. Si autē in Chriſto tunc fuit nutrimentalis ſanguis, conſtat q tunc effuſus fuit, cum natura meliorem quantum potuerit in finem reſeruauerit. Non cogere autem argumenta hæc, ſanguinem ſudoris Chriſti in cruciatu propaſſionis effuſis, cum ante paſſionem poſt cœnam oraret, ſignificat: nam ſudor ille ſanguineus, cum non ex ægritudinali diſpoſitione proceſſerit, ut Ariſtot. in 3. de hiſtoriis animalium prouenire ponit ex mala diſpoſitione ſanguinis, & in 3. de partibus animaliũ cõtigiſſe narrat, quibuſdam propter laxum, fluxumque corpus: tum, quia Chriſto non decuit ægritudo aliqua: tum, quia operationes ipſius Chri

ſti

ſti ſtatim ſubſecuta atteſtantur ſanitati, & nõ ægritudini: nã ſtatim ſurgẽs ab oratione, vt Lucas ait, venit ad diſcipulos ut pri⁹, & allocutus eos de oſſibus, &c. monſtrauit ſe nõ mutatũ a tanto decurſu ſudoris ſanguinei, ut ſmutari debuiſſet, ſi ægritudinis ſudor fuiſſet. Ille, inquã, ſudor ſãguineus fuit humor ſanguineus adhuc crudus, hoc eſt, non redactus adhuc pfecte in ſanguinẽ, q pars eſt hoĩs & hmõi crudus humor vocaf ſãguis nutrimẽtalis. Et qñ, ut euangeliſta teſtaf, rãta fuit eius qtitas, vt decurreret in terrã, vr q totus ſãguis nutrimentalis, qui inuenendus fuiſſet in Chro tpe paſſionis pfuſus fuerit in ppaſſionis ſudore. Dico aũt qui inueniendus fuiſſet i pe paſſionis, & non qui inuentus eſt, tunc. ſ. i pe orõnis. qm non oportet fateri totũ nutrimẽtalẽ ſanguinem p ſudorem emiſſum: qm aliqd illius remanẽs potuit, nocte, & mane decoq perfecte, ita vt nihil nutrimentalis ſanguinis inoenitet i Chro tpe paſſionis, cũ effuſus ſanguis eſt ſed qa hęc magis diuinare, q̃ affirmare poſſumus, iõ nullus pertinax in ppria opinione inueniaf, null⁹ dubia pro certis affirmet: ſed pie dubitando, deuotionẽ ſuã pſequaf. Certũ eſt, & abſq; heſitatiõe qualibet conſtat, Chri ſãguinẽ nutrimentalẽ, q di in terra inueniri, ẽt ſi in paſſione effuſus ſit, nõ eẽ unitũ verbo dei pſonaliter qm nunq̃ fuit actu pars ſanguinis, q eſt de veritate humanæ naturæ.

L. 14 mor. c. 31. non procul a fi.
Aug. epi. 146. to. 2.
D. 549.
Luc. ult.
Ep. 146. nõ multũ longe a prin. tom. 2.

SV. QVAES. LIIII. ART. III.

Titulus clarus.
In corpore unica concluſio: Corpus Chri in reſurrectione fuit glorioſũ. Pro hac triplici ter, & rões clare patent in lra.
In cõfuſione ad ſm, aduerte q Auctor loquit de raro, & denſo, nõ inuocat oue ſecunda: & dico ppea qa denſitas po ſit ẽẽ in corporib. cœleſtibus r õ eiuſdẽ rõis cũ denſitate inferiorũ: eſt enĩ ſtella denſior pars ſui orbis: nihil tñ eſt cõe uniuocum corruptibili, & incorruptibili corpori. Vñ cęlũ reſiſteret tactui, ſi q ad orbẽ lunæ pertãgere uellet ibi exiſtens: non tñ ſentiret tactu dẽlitas eius: ſed tm tactui reſiſteret pars denſa, quantum pars minus denſa. Et ppea in lra dr, q corpus rõne ſuæ ſpiſſitudinis palpabile, eſt nãliter corruptibile.

Prim. o. 300
Infr q. 55. ar. 6. ad 4. Et quol. 5. c. 3. 2. 1. Et i ruſ. 3. ca. 245.

F aſſumpſerat ad uitã mortalẽ.

Ad primvm ergo dcẽm, q caro, & ſanguis ibi non accipit pro natura carnis, & ſanguinis ſed vel pro culpa carnis, & ſanguinis, ſicut Greg. * dicit i 14. Mor. vel pro corruptione carnis, & ſanguinis: qa, vt Aug. dicit ad Cõſentiũ, † de reſurrectione carnis, ñ ibi erat corruptio, & mortalitas carnis, & ſanguinis. Caro igit d ſm ſubſtantiam poſſidet regnũ dei, ſm q dictũ eſt, * ſpũs carnẽ, & oſſa nõ hẽt, ſicut me videtis hr̃e. Caro aũt cũ ſm corruptionẽ intelligit, nõ poſſidebit, vñ continuo additũ eſt in verbis apoſtoli, Neque corruptio incorruptelã.

Ad II dicendũ, q ſicut Aug. dicit in eodẽ lib. * fortaſſis accepta occaſione ſanguinis, vrgebit nos moleſtior pſcrutator, & dicet, Si ſãguis i corpe Chri reſurgentis fuit, cur non, & pituita, i. phlegma, cur nõ, & fel flauũ, i. cholera, & fel nigrũ, i. melãcholia, qb. quatuor humorib. nãm carnis tẽperari, ẽt medicinæ diſciplina teſtaf? ſed qd libet qſqs addat, corruptionẽ addere caueat. ne ſuæ fidei ſanitatẽ, caſtitatẽq; corrũpat. Valet .n. diuina potẽtia de illa viſibili atq; tractabili natura corporũ qbuſdã manẽtib. auferr*, quas voluerit qualitates, vt abſit labes. ſ. corruptionis, adſit effigies, adſit motio, abſit fatigatio, adſit veſcendi poteſtas, abſit eſuriendi neceſſitas.

Ad III dcẽm, q totus ſãguis, q de corpore Chri fluxit, cũ ad veritatẽ humanæ nãç ptineat, in corpe Chri reſurrexit, & eadẽ rõ eſt de oĩbus particulis ad veritatẽ, & integritatem humanæ nãæ ptinentibus: ſanguis ãt ille, q in quibuſdã eccleſijs pro reliquijs conſeruaf, non fluxit de latere Chriſti, ſed miraculo ſe dicif effluxiſſe de quadã imagine Chriſti percuſſa.

Articvlvs III.

Vtrum Chriſti corpus reſurrexerit glorioſum.

Ad tertivm ſic proceditur. Vr̃ quòd corpus Chri non reſurrexerit glorioſũ. Corpora .n. glorioſa ſunt fulgẽtia, ſm illud Matt. 13. Fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno pr̃is eorũ: ſed corpora fulgentia h vñr ſm rõem lucis, non aũt ſm rõnem coloris. cum ergo corpus Chri viſum fuerit ſub coloris ſpecie, ſicut, & prius uidebatur, vr̃ quòd non fuerit glorioſũ.

¶ 2 Præt. Corpus glorioſũ eſt incorruptibile: ſed corpus Chri non vr̃ fuiſſe incorruptibile: fuit .n. palpabile, ſicut, & ipſe dicit Luc. vlt. Palpate, & videte.

G Dicit aũt Greg. i quadã Hom. * q h corrũpi neceſſe eſt, qd palpatur, & palpari non poteſt, quod non corrumpitur. non ergo corpus Chriſti fuit glorioſum. Hom. 26. in euang. paulo poſt princ.

¶ 3 Præt. Corpus glorioſũ nõ eſt aĩale, ſed ſpũale, vt patet 1. ad Cor. 15. ſed h corpus Chri vr̃ fuiſſe aĩale poſt reſurrectionẽ: quia cum diſcipulis manducauit, & bibit, vt legit Luc. vlt. & Io. vlt. ergo videt, q corpus Chriſti non fuerit glorioſum.

Sed contra eſt, quòd Apoſt. dicit ad Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis noſtrę, configuratum corpori claritatis ſuæ.

Resp. Dicẽdum, q m corpus Chri in reſurrectione fuit glorioſum, & hoc apparet triplici rõe. *concluſio*

H n Primo quidem, quia reſurrectio Chriſti fuit exẽplar, & cauſa noſtræ reſurrectionis, vt hr̃ 1. ad Cor. 15. Sancti aũt in reſurrectione habebũt corpora glorioſa, ſicut ibidem dr̃, Seminatur in ignobilitate, ſurget in gloria. Vñ cum cã ſit potior cauſato, & exemplar exemplato, multo magis corpus Chri reſurgentis fuit glorioſum. Scdo, quia per humilitatem paſſionis meruit gloriam reſurrectionis, vñ, & ipſe dicebat, Nunc aĩa mea turbata eſt, qd pertinet ad paſſionem: & poſtea ſubdit, Pr̃ clarifica nomen tuum, in quo petit gloriã reſurrectionis. Tertio, quia ſicut ſupra habitum eſt, * aĩa Chri a principio ſuæ conceptionis fuit glorioſa per fruitionẽ q. 34. ar. 4

I diuinitatis perfectam. Eſt aũt diſpenſatiue factũ, ſicut ſupra dictum eſt, * vt ab aĩa gloria non redundaret in corpus, ad hoc, q myſterium nr̃æ redemptionis ſua paſſione impleret: & ideo peracto hoc myſterio paſſionis, & mortis Chri, ſtatim anima i corpus in reſurrectione reſumptum, ſuam gloriã deriuauit, & ita factũ eſt corpus illud glorioſum. q. 14. ar. 1 ad 2. arg.

Ad primvm ergo dcẽm, q omne, quod recipitur in aliquo, recipitur in eo ſm modum recipientis: quia igitur gloria corporis deriuatur ab aĩa, vt Aug. * dicit in epiſt. ad Dioſcorum, fulgor, ſeu Epi. 56. a te med. a tom. 2.

K claritas corporis glorioſi eſt ſecundum colorem humano corpori nãlem: ſicut vitrum diuerſimode coloratum recipit ſplendorem ex illuſtratione ſolis, ſm modum ſui coloris, ſicut autem in pt̃ate hominis glorificati eſt, vt corpus eius videatur, vel non videatur, ſicut dictum eſt, * ita in poteſtate eius eſt, quòd claritas eius uideatur, vel non uideatur, vnde poteſt in ſuo colore ſine aliqua claritate videri, & hoc modo Chriſtus ſuis diſcipulis Ar. 1. h̃ q. ad 2. arg.

ſis poſt reſurrectionem ſuam apparuit.

A

Ad ii dcēm, ꝙ corpus aliqđ dr̄ eſſe palpabile, nō ſolū rōe reſiſtentiæ, ſed rōe ſuæ ſpiſſitudinis. ad rarū aūt, & ſpiſſum ſequunť graue, & leue, cali dū, & frigidū, & alia hmōi contraria q̄ ſunt principia corruptionis corporū elementarium. Vñ corpus qđ eſt palpabile humano tactu, eſt nāliter corruptibile: ſi aūt ſit aliqđ corpus reſiſtens tactui qđ non ſit diſpoſitū ſm prædictis qualitates, q̄ ſunt ꝓpria obiecta tactus humani, ſicut eſt corpus cæleſte, tale corpus non pōt dici palpabile: corpus aūt Chri poſt reſurrectionē uere fuit ex elementis cōpoſitū, habens in ſe tangibiles qualitates ſm ꝙ requirit natura corporis humani, & idō nāliter erat palpabile. Et ſi nihil aliud habuiſſet ſ. corporis humani nām fuiſſet ēt corruptibile: habuit aūt aliqđ aliud, qđ ipſum incorruptibile reddidit, non qdē nām cæleſtis corporis, ut quidā dicunt, de quo infra magis inquireť, ſed gloriā redundantē ab aia beata, quia ut Aug. dicit in epiſtola ad Dioſcorū, Tā potenti natura Deus fecit aiam, ut ex eius pleniſſima beatitudine, redūdet in corpus plenitudo ſanitatis, .i. incorruptionis vigor: & idō ſicut Greg. dicit ibidē, oſtendiť corpus Chri poſt reſurrectionem fuiſſe eiuſdē naturæ ſed alterius gloriæ.

B

Materiā de dotibus videtur reſpicere, quam non cōple uit.

Epi. 56. ante medium tom. 2.

homil. 26 in euangel. non remote a prin. Et li. 14. c. 22 circa finē.

Ad iii dcēm, ꝙ ſicut Aug. dicit 13. de ciuit. Dei, Saluator noſter poſt reſurrectionē, iā quidem ī ſpūali carne ſed tñ uera, cibū, & potū, cū diſcipulis ſumpſit nō alimētorū indigētia, ſed ea, qua hoc poterat poteſtate. ut. n. Beda dicit ſup Lucā, aliter abſorbet aquā terra ſitiēs: aliter ſolis radius calēs, illa indigēt a, ille potētia. Māducauit ergo poſt reſurrectionē, nō quaſi cibo indigens, ſed ut eo mō nām corporis reſurgētis aſtrueret: & ꝓp hoc nō ſequiť, ꝙ fuerit eius corpꝰ aiale, qđ eſt indigēs cibo.

C

Beda c. 97. & eſt vltim Luc. ſuper illud: Habetis aliquid vt manducetur?

SVP. QVÆ. LV. ART. IIII.

Medina ar. 4.

Ferr. e.

302

3. diſ. 21 q. 2 ar. 4 q. 1. Et op. 3. c. 245. Et op. 60. cap. 22.

Titulus, pnt cōlitur in eccleſia ci catrices Chri intelligunť, ſ. ut cum ſoranimibus ſumuntur. ¶ In corpore vnica ē cōcluſio: Conuenit aiam Chri reſumere corpus cū cicatricibus. Probatur quinque rationibus, quæ patent in litera. ¶ Vbi aduerte, ꝙ Auctor Aug. ſequēs cōnem cicatricū Chri nō ex parte corporis ſed aiæ reddit: q nō ad pulchritudinē corporis, ſed aiæ ſpectant. Vt. n. in ſolutione ad ſm dr, ape tura illa vulnerū recōpenſať ꝑ maiorē decorem, in q nō monſtrať, ꝙ ex parte corporis recompenſatione eget. Reliqua clara ſunt in litera.

Ar. 1. huius queſt.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum corpus Chriſti debuerit cum cicatricibus reſurgere.

D

Ad quartvm ſic ꝓcedīť. Vr̄ ꝙ corpus Chri nō debuerit cū cicatricibus reſurgere. Dr̄. n. 1. ad Cor. 15. ꝙ mortui reſurgēt incorrupti: ſed, & cicatrices, & uulnera ad quandā corruptionē ptinent, & defectū. nō ergo fuit cōueniens, vt Chriſtus, qui eſt reſurrectionis actor, cū cicatricibꝰ reſurgeret.

E

¶ 2 Præt. Corpus Chri integrū reſurrexit, ſicut dictū eſt: ſed apertura vulnerū cōtrariať integritati corporis: q. p eas diſcontinuať corpus. nō ergo vr̄ fuiſſe cōueniens, ꝙ in corpore Chri aperturę uulnerū remanerent, et ſi remanerēt ibi qđā vulnerū inſignia, q̄ ſufficerēt ad aſpectū, ad quem Thomas credidit, cui dictum eſt, Quia vidiſti me Thoma credidiſti.

Lib. 4. c. 19. paulo ante finem.

¶ 3 Præt. Dam. dicit in 4. li. ꝙ poſt reſurrectionem de Chro dār quædā uere, q̄ non habuit ſm nām ſed ſm diſpenſationē, ad certificandū, ꝙ ipſum quod paſſum eſt corpus reſurrexit, ut cicatrices. Ceſſante aūt cā ceſſat effectus. ergo vr̄ ꝙ certificatis diſcipulis de ſua reſurrectione cicatrices ulterius non habuerit: ſed non conueniebat immutabilitati gloriæ, ꝙ aliquid aſſumeret, quod ꝑpetuo in eo nō remaneret. ergo vr̄ ꝙ nō debuerit corpus cum cicatricibus in reſurrectione reſumere.

Sed contra eſt, ꝙ Dñs dicit Thomæ Ioan. 20. Infer digitum tuum huc, & uide manus meas, affer manum tuam & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus ſed fidelis.

Resp. Dcēm, ꝙ cōueniēs fuit aīam Chri in reſurrectione, corpus cū cicatricibus reſumere. Primo quidē, ꝓp gloriā ipſius Chri: dicit. n. Beda ſup Lucā, ꝙ non ex impotētia curādi, cicatrices ſeruauit, ſed ut in perpetuū victoriæ ſuæ circūferat triūphū. vñ & Aug. dicit in 22. de ciuit. Dei, ꝙ fortaſſis in illo regno in corporibus martyrū videbimus uulnerū cicatrices, ꝙ pro Chri noīe ꝑtule ūt: non. n. deformitas in eis, ſed dignitas erit, & qđā, q̄uis in corpore, nō corporis, ſed uirtutis pulchritudo fulgebit. Scđō, ad cōfirmandū corda diſcipulorū circa fide ſuæ reſurrectionis. Tertio, ut patri ꝓ nobis ſupplicans, qualegenus mortis pro hoie ꝑtulerit, ſp oſtendat. Quarto, ut ſua morte redēptis, ꝙ miſericorditer ſint adiuti, ꝓpoſitis eiuſdē mortis indiciis, inſinuet. Poſtremo, ut in iudicio q̄ iuſte dānenť, ibidē denuntiet. vñ ſicut Aug. dicit in li. 2. de ſymbolo c. 8. Sciebat Chrs quare cicatrices in ſuo corpore ſeruaret: ſicut. n. demonſtrauit Thomæ non credēti niſi tāgeret & videret ita ēt inimicis vulnera demonſtraturus eſt ſua, ut cōuincens eos ueritas dicat. Ecce hoiem quē crucifixiſtis uidetis uulnera, q̄ infixiſtis, agnoſcitis, latus qđ pupugiſtis: quoniam per vos, & propter vos apertum eſt, nec tamen intrare voluiſtis.

concl. vt Sup. illud Luc. oſtendit eis manus ca. 97. in Luc. & eſt vltimum. Et li. 22 c. 20 in prin. tomi 5

Ad primvm ergo dcēm, ꝙ cicatrices illæ, q̄ in corpore Chri ꝑmanſerunt, nō ptinent ad corruptionē, uel defectū: ſed ad maiorē cumulū gloriæ, inquantū ſunt quædā uirtutis inſignia, & in illis locis uulnerū, quidam ſpecialis decor apparebit.

Ad ii dcēm, ꝙ illa apertura vulnerū, q̄uis ſit cum quadam ſolutione cōtinuitatis, totū tñ hoc recompenſatur per maiorem decorem gloriæ, ut corpus non ſit minus integrum, ſed magis perfectū: Thomas aūt non ſolum uidit, ſed ēt vulnera tetigit: quia, ut dicit Leo Papa, ſuffecit ſibi ad fidē propriam, vidiſſe quod viderat, ſed nobis operatus eſt, ut tangeret quem videbat.

Ad iii dcēm, ꝙ Chrs in ſuo corpore uoluit cicatrices uulnerū remanere, non ſolū ad certificandū diſcipulorū fidē, ſed ēt propter alias rationes Ex quibus appāret, ꝙ ſp in eius corpore cicatrices illæ remanebunt: quia, ut Aug. dicit ad Conſentium, de reſurrectione carnis, domini corpus in cælo eſſe credo, ut erat quando aſcendit in cœlum. Et Gregor. in 14. Mo. al. dicit. Quòd ſi quid in corpore Chri poſt reſurrectionem potuit immutari, contra veridicam Pauli ſniam, poſt reſurre-

Aug. epiſt. 146. paulo a prin. to. 2

li. 14. mor. c. 31 a med.

ctionem

ctionẽ dñs rediit in mortẽ, quod quis dicere, uel F ſtultus præſumat niſi, qui verã carnis reſurrectionẽ denegat? Vñ patet ꝙ cicatr ces. quas Chrs poſt reſurrectionem in ſuo corpore oſtendit, numquã poſtmodum ab illo corpore ſunt remotæ.

QVAESTIO LV.

De manifeſtatione reſurrectionis, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de manifeſtatione reſurrectionis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum Chriſti reſurrectio omnibus manifeſtari debuerit, an ſolum quibuſdam ſpecialiter perſonis. G

¶Secundo, vtrum fuiſſet conueniens, ꝙ eis videntibus reſurgeret.

¶Tertio, vtrum poſt reſurrectionem debuerit cum ſuis diſcipulis conuerſati.

¶Quarto, vtrum fuerit conueniens, ꝙ ſuis diſcipulis in aliena effigie appareret. H

¶Quinto, vtrum reſurrectionem ſuam argumentis manifeſtare debuerit.

¶Sexto, de ſufficientia illorum argumentorum.

SVP. QVÆ. LV. ART. I.

Medina. ar. 1.

Titulus de manifeſtatione facta Chri diſcipulis quæritur, an talis manifeſtatio debuerit fieri oibus publice, ſicut publice manifeſtata eſt paſſio.

¶ In corpore, primo ponit una diſtinctio bimembris, ſcḋm ea quæ cognoſcunt, quędam cõi lege, quædã ſolo gratiæ munere ſunt cognoſcibilia. Deinde ponitur concluſio rñſiua: Chriſti reſurrectio non debuit oi populo manifeſtari, ſed quibuſdã, per quos ab aliis crederetur. Probat: quia Chrs reſurrexit ad uitã glorioſam. ergo, &c. Conſequentia ꝓbatur ex dña inter dicta duo genera cognoſcibilium conſiſtente in hoc, ꝙ primũ genus exponitur cognoſcendũ oibus: ſcḋm aũt, ſcḋm legẽ diuinã gradatim p quoſdã ad alios deriuatur conſtat aũt uitã glorioſam ſub ſecundo genere contineri, & late patent omnia in dicta.

Port. 1.

302

Sup. q. 36. ar. 2. co Et c p. 3. c. 241 Et 1. Cor. 15.

ARTICVLVS. I.

Vtrum reſurrectio Chriſti debuerit omnibus manifeſtari.

AD PRIMVM ſic proceditᷣ. Vr̃ ꝙ reſurrectio Chri debuerit oibus manifeſtari. Sicut .n. publico peccato debetᷣ pęna publica, ſcḋm illud 1. ad Tim. 5. Peccantes coram oibus argue, ita merito publico debetᷣ præmium publicũ: ſed claritas reſurrectionis eſt præmiũ humilitatis paſſionis. ut Aug. dicit ſuper Ioan.* cũ ergo paſſio Chriſti fuerit oibus manifeſtata, eo publice patiente, vr̃ ꝙ gloria reſurrectionis ipſius oĩbus manifeſtari debuerit. I

*trac. 104. in 10. circa fin. to. 9.

¶2 Præ. Sicut paſſio Chri ordinatur ad noſtrã ſalutẽ, ita, & eius reſurrectio, ſcḋm illud Ro. 4. Reſurrexit ꝓꝓ iuſtificationem noſtram: ſed illud quod ad cõem utilitatem pertinet, omnibus debetᷣ manifeſtari. ergo reſurrectio Chriſt omnibus debuit manifeſtari, & non ſpecialiter quibuſdam.

¶3 Præ. Illi, qbusᷣ manifeſtata eſt reſurrectio Chri fuerunt reſurrectionis teſtes: vñ dr̃ Act. 4 quem Deus ſuſcitauit a mortuis, cuius nos teſtes ſumus hoc aũt teſtimonium ferebant publice prædicando: quod quidem non conuenit mulieribus, ſcḋm illud 1 ad Cor. 14. Mulieres in eccleſijs taceant, & 1. ad Tim 2 Docere mulieri non permitto. ergo vr̃ ꝙ inconuenienter reſurrectio Chriſti manifeſtata fuerit primo mulieribus, q̃ omnibus cõmuniter.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Act. 10. Quem Deus ſuſcitauit tertia die, & dedit eum manifeſtum fieri non oĩ populo, ſed teſtibus pręordinatis a Deo.ᵈ

RESP. Dcḋm, ꝙ eorum, quæ cognoſcuntur, quędam cognoſcuntur cõi lege naturæ, quædam autẽ cognoſcuntur ex ſpeciali munere gratiæ, ſicut ea, quæ diuinitus reuelantur: quorũ quidem, vt Dio. dicit in lib. cęleſt. hierar.* hæc eſt lex diuinitus inſtitura, ut a Deo immediate ſuperioribus reueletur, quibus mediantibus deferatᷣ ad inferiores, ſicut patet in ordinatione cęleſtium ſpirituum: ea uero, quæ pertinent ad futuram gloriã, cõem hoim cognitionem excedunt, ſcḋm illud Iſa. 64. Oculus non uidit Deus abſq; te, quæ præparaſti diligentibus te: & ideo eiuſmodi ab homine non cognoſcuntur, niſi diuinitus reuelata, ſicut Apoſtolus dicit primę ad Cor. 2. Nobis reuelauit Deus per ſpiritum ſuum,ᵐ quia igitur Chriſtus reſurrexit glorioſa reſurrectione, ideo eius reſurrectio non omni populo manifeſtata eſt, ſed quibuſdam quorum teſtimonio deferretur in aliorum notitiam.ⁿ

Cap 4. cęl. hier. a medio illius.

concl. m

AD PRIMVM ergo dcḋm, ꝙ paſſio Chriſti peracta eſt in corpore adhuc habente naturam paſſibilem, quæ cõi lege nota eſt omnibus: & ideo paſſio Chriſti omni populo immediate manifeſtari potuit Reſurrectio autem Chriſti facta eſt per gloriam patris, ut Apoſt. dicit Rom. 6. & ideo immediate manifeſtata eſt, non omnibus, ſed quibuſdam, quòd autem publice peccantibus pœnaᵈ publica imponitur, intelligendum eſt de pœna pręſentis uitæ: & ſimiliter publica merita publicę præmiari oportet, ut alii prouocentur: ſed pœnæ, & præmia futuræ uitæ non publice omnibus manifeſtantur, ſed ſpecialiter illis, qui ad hoc præordinati ſunt a Deo.

D. 988.

AD II dicendum, ꝙ reſurrectio Chriſti ſicut eſt ad communem omnium ſalutem, ita in notitiam omnium peruenit: non quidem ſic, quòd immediate omnibus manifeſtaretur, ſed quibuſdam, per quorum teſtimonium deferretur ad oẽs.

AD III dicendum, ꝙ mulieri non permittitur publice docere in eccleſia: permittitur autem ei priuatim aliquos domeſtica admonitione inſtruere, & ideo ſicut Ambroſ. dicit ſuper Luc.ᵗ Ad eos fœmina mittitur, qui domeſtici ſunt, non autem mittitur ad hoc, quòd reſurrectionis teſtimonium ferat ad populum. Ideo autem primo mulieribus apparuit, ut mulier, quę primo nuntium mortis ad hominem detulit, primo etiam uitam reſurgentis Chriſti in gloria nuntiaret: unde Cyrillusᵗ dicit, Femina, quæ quondam mortis fuit miniſtra venerandum reſurrectionis myſterium prima percipit, & nuntiat. adeptum eſt igitur fęmineum F genus, & ignominię abſolutionem, & maledictionis repudium. Similiter etiam per hoc oſtenditur. quòd quantum ad ſtatum glorię pertinet, nullum detrimentum patieturᵈ fœmineus ſexus: ſed ſi maiori charitate feruebuntur, maiori etiam gloria ex uiſione diuina potientur, eo ꝙ mulieres, quæ Dominum arctius amauerunt, intantum, ut ab eius ſepulchro diſcipulis etiam recedentibus non recederent, primo uiderunt dominum in gloria reſurgentem.

Ca. ult. in Lu. nõ mul tũ ante medium. to. 5

Lib. 12. in 10. c. 3 ſuper illud, uade ad fratres meos, & dic eis.

D. 175.

¶SVPER

¶SVP. QVÆ. LV.
ART. II.
Medina.ar. 2.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore vnica eſt cõcluſio. Reſurrectio Chri nõ debuit ab hominibus immediate uideri, ſed eis angelis annũtiari. Probatur. Ordo diuinitus inſtitutus exigit ut ea, quę ſunt ſupra homines cognoſcibilia, hominibus per angelos reuelentur, vt patet ex Dion. ſed reſurrectio Chriſti eſt huiuſ. ergo. Et cõfirmatur auctoritate Hilarii.
¶ In rñſione ad ſm ad de q, aſcẽſio Xpi q̃tũ ad terminũ ad quem excedentem cognitionem humanam manifeſtata eſt diſcipulis ab angelis, dicentibus, Hic Chriſtus, qui aſſumptus eſt à uobis in cælum.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuiſſet conueniens q diſcipuli uiderent Chriſtum reſurgere.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ conueniens fuiſſe, q diſcipuli uiderẽt Chriſtũ reſurgere. Ad diſcipulos.n. pertinebat reſurrectionẽ Chri teſtificari, ſm̃ illud Act. 4. Vi tute magna reddebant Apoſtoli teſtimoniũ reſurrectionis Ieſu Chriſti domini nr̃i: ſed certiſſimũ eſt teſtimoniũ de uiſu. ergo B conueniens fuiſset, ut ipſam reſurrectionem Chri uiderent.

¶2 Præt. ad certitudinẽ fidei habendam, diſcipuli aſcenſionem Chri uiderunt, ſm̃ illud Act. 1. Videntibus illis, eleuatus eſt: ſed ſimiliter oportet de reſurrectione certã fidem habere. ergo vr̃ q diſcipulis uidentibus, debuerit, Chriſtus reſurgere.

¶3 Præ. Reſurrectio Lazari, h quędam indicium fuit futurę reſurrectionis Chri ſed diſcipulis uidẽtib', Dñs Lazarũ ſuſcitauit. ergo vr̃ q ẽt Chr̃s reſurgere debuerit, diſcipulis uidẽtib'.

SED CONTRA eſt, quòd dr̃ Mar. ult. Reſurgens dñs mane primi ſabbathi, apparuit primo Mariæ Magdalenæ: ſed Maria Magdalena ñ uidit eũ reſurgere: ſed cũ eũ q̃reret in ſepulcro audiuit ab angelo, Surrexit, ñ ẽ hic. ergo null' uidit eũ reſurgere.

RESP. dicẽdũ, q ſicut dicit Apoſt. Ro. 13. quæ à Deo ſunt ordinata ſunt: eſt aũt hic ordo diuinitus inſtitutus, ut ea quę ſupra hoĩes ſunt, hoĩbus per angelos reuelentur, ut patet per Dion. * 4. cęl. hier. Chriſtus autẽ reſurgens non rediit ad uitã cõiter hominibus notam, ſed ad uitam quandã immortalem, & deo cõformẽ, ſm̃ illud Rom. 6. Quòd. n. uiuit, uiuit Deo: & ideo ipſa Chri reſurrectio nõ debuit immediate ab hoĩbus uideri, ſed eis ab angelis nũtiari. unñ Hil. dicit ſuper Mat. † q iõ angelus prior reſurrectionis eſt iudex, ut quodam famulatu paternæ uoluntatis reſurrectio nũciaret.

Ca. 4. a medio.
concl.m
Ca. ulti. in Mat. circa finẽ illius.

AD PRIMVM ergo dcẽdm, q apoſtoli potuerũt teſtificari Chriſti reſurrectionem, ẽt de uiſu: quia Chriſtum poſt reſurrectionẽ uiuentem, oculata fide uiderunt, quem mortuum ſciuerant ſed ſicut ad uiſionem beatam perueniẽtur per auditum fidei, ita ad uiſionẽ Chri reſurgentis, peruenerunt homines per ea, quæ prius ab angelis audierunt.

AD II dicendũ, q aſcenſio Chri quantũ ad terminum à quo, non tranſcendebat hoium cõem notitiã: ſed ſolum quantum ad terminũ ad quẽ: & iõ diſcipuli potuerũt uidere aſcenſionẽ Chri, quãtũ ad terminũ a quo, ſ. ſm̃ q eleuabatur à terra: non aũt uiderunt ipſam, quantũ ad terminũ ad quem, quia non uiderunt q̃uo reciperetur in cælo: ſed reſurrectio Chri tranſcendebat cõem notitiam, & quantum ad terminum à quo, ſm̃ q anima rediit A ab inferis, & corpus de ſepulcro clauſo exiuit, & quantum ad terminum ad quem, ſm̃ quòd eſt adeptus uitam glorioſam: & ideo non debuit reſurrectio fieri ſic, quòd ab homine uideretur.

AD III dcẽdm, q Lazarus reſuſcitatus eſt, ut rediret ad uitã, quã prius habuerat, quæ cõem notitiã hoium non tranſcendit: & ideo non eſt ſimilis rõ.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus poſt reſurrectionem debuerit continue cum diſcipulis conuerſari.

AD TERTIVM ſic pcedit. B Vr̃ q Chriſtus poſt reſurrectionẽ debuerit continue cũ diſcipulis cõuerſari. Ad hoc. n. diſcipulis poſt reſurrectionem apparuit, ut eos de fide reſurrectionis certificaret, & cõſolationẽ perturbatis afferret, ſm̃ illud Io. 20. Gauiſi ſunt diſcipuli uiſo domino: ſed magis fuiſſent certificati, & conſolati, ſi eis continue ſuã pręſentiã exhibuiſſet. ergo vr̃, quòd continue cum eis debuerit conuerſari.

C ¶2 Præt. Chriſtus reſurgens à mortuis, nõ ſtatim aſcendit in cœlũ, ſed poſt dies quadraginta, ut habetur Act. 1. illo aũt tpe intermedio, in nullo alio loco potuit conuenientius eſſe, q̃ ubi diſcipuli eius erant pariter congregati. ergo vr̃ quòd cõtinue cũ eis cõuerſari debuerit.

SVP. QV. LV.
ART. III.
Medina.ar.3.

Titulus clarus. ¶ In corpore vna cõcluſio: Chriſtus poſt reſurrectionem non debuit continue cũ diſcipulis conuerſari. Probat. Duo erãt diſcipulis declaranda ſ. ueritas reſurrectionis, & gloria reſurgentis: ſed prima nõ exigebat continuam cõuerſationem: secũda autem nocere poterat continua conuerſatio. ergo Minor declarat in litera quo ad ſingulas partes. Et cõfirmatur auctoritate verborũ Chri in euãgelio, & expoſitione Bedæ, quæ ad hoc tendunt, ut monſtrent q continua conuerſatio cum diſcipulis, erat de pertinentibus ad uitam mortalem: hoc enim ſignificat Chriſtus dicens. Cũ adhuc eſſem uobiſcũ.

Perr.a. 304
3.di.21.q. 2.a.3.cor. & d.22.q. 3.ar.3.q.3 cor. Et Io. 20. libr.6. prin. & ca. 21. princ.

¶3 Præt. Ipſo die reſurrectionis dominicæ, quinquies Chriſtus apparuiſſe legitur, ut Auguſt. * dicit in lib de conſenſu euangeliſtarum. Primo D quidem, mulieribus ad monumentum. Secundo, eiſdem egredientibus à monumento in itinere. Tertio, Petro. Quarto, duobus diſcipulis euntibus in caſtellum. Quinto pluribus, in Hieruſalem, ubi non erat Thomas. ergo etiam uidetur quòd, & aliis diebus ante ſuam aſcenſionem, ad minus pluries debuerit apparere.

Lib. 3. cap. ult ante fi. lib. to. 4.

¶4 Præt. Dñs ante paſſionem eis dixerat Matt. 26. Poſtquàm reſurrexero, præcedam uos in Galilæã, quod etiam angelus, & ipſemet Dñs poſt reſurrectionem mulieribus dixit: tamen antea in Hieru- E ſalem ab eis uiſus eſt, & ipſo die reſurrectionis, ut dictũ eſt. † & ẽt die octauo, ut legitur Io. 20. non ergo videtur, quòd conuenienti modo poſt reſurrectionem cum diſcipulis fuerit conuerſatus.

Aug. p̄ced.

SED CONTRA eſt, q Ioan. 20. dicitur, quòd poſt dies octo, Chriſtus diſcipulis apparuit. non ergo continue conuerſabatur cum eis.

RESP. Dicẽdum, q circa reſurrectionẽ Chriſti duo erãt diſcipulis declaranda, ſ. ipſa ueritas reſurrectionis, & gloria reſurgentis. Ad ueritatem autẽ reſurrectionis manifeſtandam, ſufficit, q pluries eis apparuit, & cũ eis familiariter eſt locutus, & co

conclus

medit,& bibit,& ſe eis palpādū ꝓbuit.m Ad gloriā ăt reſurgētis manifeſtādā, noluit cōtinue cōuerſari cū eis,ſicut pri⁹ fecerat,ne videret ad talē vitā reſurrexiſſe,qualē prius habuerat. n vñ Luc.ul. dicit eis,Hęc sūt verba,q̃ locutus sū ad uos,cū adhuc eſſem vobiſcū:tūc quidē erat cū eis pñtia corporali, ſed añ cū eis fuerat,non ſolum corporali pñtia,ſed ēt p ſimilitudinē mortalitatis. vñ Beda a prædicta verba exponēs dicit,Cum adhuc eſſem vobiſcum, ideſt, cum adhuc eſſem in carne mortali, in qua eſtis, & vos: tunc q̃dē in eadem carne reſuſcitatus erat,ſed cum illis in eadem mortalitate non erat.

Cap. 97. in Luc. & eſt vltimū parum ante medium.

Ad primvm ergo dcđm,ꝙ frequens Chri appa ritio ſufficiebat ad certificādū diſcipulos de veritate reſurrect ōis: cōuerſatio aūt cōtinua eos potuiſſet ducere ī errorē,vt ad ſimilē vitā eū reſurrexiſſe crederēt,quā prius habuerat: cōſolationē autē de cōtinua ſui pñtia eis in alia vita repromiſit, ſm illud Io. 16. Iterū videbo vos,& gaudebit cor veſtrū & gaudium veſtrum nemo tollet a vobis.

Ad ii dcđm,ꝙ Chriſtus nō iō nō cōtinue cōuerſabaē cū diſcipulis,quia reputaret ſe alibi cōueniētius eſſe,ſed quia hoc diſcipulis inſtruēdis cōueniētius iudicabat,ſi nō continue conuerſareē cum eis rōe prædicta. Incognitū d autem eſt quib. in locis intermedio tpe corporaliter eſſet:cū hoc ſcriptura non tradat,& in omni loco ſit dominatio eius.

D. 144.

Ad iii dcđm,ꝙ iō prima die frequētius apparuit:qa p plura indicia erāt admonēdi, vt à principio fidē reſurrectionis reciperēt. Poſtq̃ aūt iā eā receperāt,nō oportebat eos iā certificatos,tā frequētib. apparitionib. inſtrui. vñ in euāg. nō legitur, ꝙ poſt primū diē eis apparuerit niſi quinquies: vt. n. Aug. † dicit in lib. de cōſenſu euāg. poſt primas quinque apparitiones,ſexto,eis apparuit, vbi vidit eum Thomas,ſeptimo,ad mare Tyberiadis in captione piſciū,octauo,in mōte Galilæę,ſm Matt. nono, ꝙ dicit Mar. Nouiſsime recūbentibus:quia iā nō erāt ī terra cū illo cōuiuaturi,decimo, in ipſo die aſcenſionis,nō iā in terra:ſed eleuatus in nube,cū in cęlū aſcēderet: ſed nō oia ſcripta sūt,ſicut Io. fatetur. Crebra. n. erat eius cū eis cōuerſatio,priuſquā aſcēdiſset in cœlū,& hoc ad cōſolationē ipſorū. vñ & 1. ad Cor. 15. dr. ꝙ viſus eſt pluſquām quingentis fratribus ſimul,deinde viſus eſt Iacobo,de quibus apparitionibus in euangelio non habetur mētio.

Lib. 3. ante fi. lib. to. 4

Ad iiii dicēdū,ꝙ ſicut Chryſ. † dicit,exponens illud,qđ dr̄ Matt. 16. Poſtq̃ reſurrexero, pcedā vos in Galilæā. Non,inquit,in longinquā quādā regionē,vt eis appareat, vadit:ſed in ipſa gente, & in ipſis fere regionibus,in quib. cū eo plurimū fuerant conuerſati:vt & hinc crederent,qm̄ qui crucifixus eſt,ipſe eſt,& qui reſurrexit: pp hoc ēt in Galilæā ſe ire dicit,vt a timore iudæorum liberarētur. Sic ergo,vt Ambr. * dicit ſuper Luc. Dñs mandauerat diſcipulis, vt in Galilæa eum viderent: ſed illis ob metum intra conclaue reſidentibus,ipſe primum ſe obtulit (nec hoc eſt promiſsi trāſgreſſio, ſed potius feſtinata ex benignitate impletio) poſtea vero confirmatis ais,illi Galilæā petierunt. Vel ni-

Homil. 83. in Mat. ante med. to. 6.

Ambr. in fi ne cōmentariorū in Luc. to. 5.

F hil obſtat, ſi dicamus pauciores intra cōclaue, & cōplures in monte fuiſſe: ut. n. Euſebius dicit, duo euāgeliſtæ, ſ. Lucas, & Ioānes ſolis undecim, hunc ſcribūt apparuiſſe in Hieruſalē: cæteri uero duo ī Galilæā pperare,nō ſolis vndecim, ſed vniuerſis diſcipulis,& fratrib. dixerūt angelū,& ſaluatorē iuſſiſſe: de qb. & Paulus meminit dicēs. Deinde apparuit plusq̃ quingētis fratrib. ſimul. Eſt aūt verior ſolutio,ꝙ prius in Hieruſalē latitātibus ſemel, aut bis viſus eſt,ad eorū conſolationē: in Galilæa uero nō clā,aut ſemel aut bis,ſed cum multa ꝑtāte oñſionē ſui fecit,ꝓbens ſe eis uiuērē,poſt paſſionē in

G ſignis multis,ut Lucas teſtaē in Actibus. Vel ſicut dicit Aug. † in lib. de conſenſu euang. ꝙ ab angelo & Dño dictum eſt,ꝙ præcederet eos in Galilæam, ꝓphetice accipiendum eſt: in Galilæa. n. ſm tranſmigrationis ſignationem intelligendum occurrit ꝙ Chri gratia de populo Iſrael trāſmigratura erat ad gētes,quibus apoſtoli ꝓdicantes non crederentur,niſi eis ipſe Dñs uiam in cordibus hoium præpararet,& hoc intelligiē,Pręcedet uos in Galilæā: ſm illud autem ꝙ Galilæa interpretatur reuelatio non iam in forma ſerui intelligendus eſt,ſed in illa in qua æqualis eſt patri,quam promiſit dilecto-

Lib. 3. non procul ante fi. lib. to. 4.

H ribus ſuis,quo nos præcedens non deſeruit.

Articvlvs. IIII.

Vtrum Chriſtus debuerit diſcipulis in alia effigie apparere.

Petr. 3. 305 3. di. 21. q. 4 ar. 4. q. 1. ad 3. Et op 60 cap. 22. ñ.

SVP. QV. LV. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vř ꝙ Chřs non debuerit diſcipulis ī alia effigie apparere. Non. n. pōt apparere ſm veritatē niſi qđ eſt: ſed in Chřo nō fuit niſi vna effigies. ſi ergo Chřs in illa effigie apparuit,nō

I fuit apparitio vera, ſed ficta, b quod eſt inconueniens,quia vt Aug. † dicit in lib. 83. q. Si fallit Chřs,veritas non eſt,eſt aūt ueritas Chriſtus. ergo vř ꝙ Chriſtus non debuerit diſcipulis in alia effigie apparere.

¶2 Præt. Nihil ꝑōt in alia effigie apparere,q̃ habeat,niſi oculi intuentiū b aliquib. ꝓſtigiis detineaēē. hn. ōi aūt præſtigia cum fiant magicis artibus, non con

K ueniunt Chriſto,ſm illud 2. ad Cor. 6. Quę conuentio Chriſti ad Belial, ergo uidetur ꝙ non debuerit ī alia effigie apparere.

L. 83. queſtion. q. 4. tom. 4.

¶3 Præt. Sicut per ſacrā ſcripturam nřa fides certificaē, ita diſcipuli certificati sūt de fide reſurrectionis, p Chři apparitiones,ſed ſicut Aug. * dicit ī epiſt. ad Hier. ſi vel vnum mēdaciū in ſacra ſcriptura accipiatur,infirmabiē tota ſacræ ſcripturæ auctoritas. b ergo ſi vel ī vna ap

Titulus clarus ex euangelio: in quo narratur Chriſtus uiſus modo ut hortulanus: modo ve peregrinus.

§ In corpore unica concluſio: Chriſtus quibuſdam ad credendum diſpoſitis, conuenienter apparuit in ſua effigie. quibuſdam autem minus diſpoſitis conuenienter apparuit in alia effigie. Probatur: Reſurrectio Chri reuelanda erat hominibus ſecundum modum, quo eis diuina reuelanē. ſđ diuina diuerſimo de affectis, diuerſimo de reuelanē, quia hn̄ diſpoſiti percipiunt ſm ueritatē. & nō hn̄ diſpoſiti percipiunt ſm quandam confuſionē dubietatis. ſeu erroris. ergo. Minor probatur: quia alalis homo nō percipit ea quæ dei ſunt. Indiſpoſitio quorundam diſcipulorum probatur ex euāgelio. Nos autē ſperabamus & c. Et confirmatur ratio auctoritate Gregorij.

Epiſtol. 19. in ord. to. 4.

¶ In reſponſione ad 2m, aduerte q; duæ rõnes haſtenus allatę ſunt in litera circa errroneã unionẽ, qua Chriſtus corporalı vi ſunõ cognoſcebat̃ in propria.quam retine bat effigie. Altera aſſertu hic ex parte uidentis, quę tangit̃ ab euangeliſta. Oculi ãt eorũ tenebantur ne eũ agnoſcerent: & hæc attribuitur opinioni diaboli ab Augu. Altera eſt poſita in q̃ſtione pręc. d. ar. 1. ad 3. & tenet ſe ex parte actionis obiecti, q. ſ. corpus glorioſum, eo q, ſpũale ẽ, in ptãte ſua habet agere ĩ viſum aliquid ſui, & ſm aliqd non: puta immutare viſum ſm quędã lineamenta ſua, & ſm quędã non: & ſimiliter ſm quendam colorem, & ſm quendã non, & ſic facile apparet viſui alia effigies corporis, in ſe tñ immutatis. Et hanc cãm rõnabilẽ eſt fuiſſe in errore Magdalenæ exiſtimantis hortolanum, de qua non eſt ſcripta cauſa, ex parte oculorum.

Ex ar. 1. & 2. huius q.

concluſ.

paritione Chriſtus diſcipulis apparuit alıter quàm eſſet, infirmabit quicquid diſcipuli poſt reſurrectionẽ uiderũt in Chriſto, qđ eſt incõueniẽs. nõ ergo debuit in alia effigie apparere.

SED CONTRA eſt, q; dicitur Marc. ult. Poſt hæc duobus ex eis ambulãtibus, oſtenſus eſt in alia effigie euntibus in uillam.

RESP. Dicẽdũ, q; (ſicut dictũ eſt*) reſurrectio Chriſti manifeſtanda fuit hoĩbus per modũ, quo eis diuina reuelantur. Innoteſcunt aũt diuina hoĩbus diuerſimode, ſm q; diuerſimode ſunt affecti: nam illi, qui habẽt mentem bñ diſpoſitam, ſm ueritatem diuina percipiunt. Illi. aũt, qui nõ habent mentem bñ diſpoſitam, diuina percipiunt cũ quadã confuſione dubietatis, uel erroris. Aĩalis. n. hõ nõ percipit ea, quæ ſũt ſpũs Dei, ut dicitur 1. Cor. 2. Et ideo Chriſtus quibuſdã ad credendum diſpoſitis, poſt reſurrectionem apparuit, qui iam uidebantur circa fidem tepeſcere. unde dicebant, Nos aũt ſperabamus, quia ipſe eſſet redempturus Iſrael. unde Greg. dicit in Hom. † quod talẽ ſe exhibuit eis in corpore, qualis apud illos erat in mẽte: quia. n. adhuc in corum cordibus peregrinus erat a fide, ire ſe longius finxit, ſcilicet ac ſi eſſet peregrinus.

Ho. 23. in Euan. non procula prĩ.

Li. 2. c. ult. in prin. c. 4

AD PRIMVM ergo dicendum, q; ſicut Aug. dicit in lib. de Quæſtionibus euangelii.* non omne quod fingimus, mẽdacium eſt: ſed quãdo illud fingimus, quod nihil ſignificat, tunc eſt mendacium: cum fictio noſtra refertur in aliquam ſignificationem, non eſt mendacium, ſed aliqua figura ueritatis, alioquin oĩa, quæ à ſapientibus, & ſanctis uiris uel ẽt ab ipſo Dño figurate dicta ſunt, mẽdacia deputabuntur: quia ẽm uſitatum intellectum nõ cõſiſtit ueritas in talibus dictis: ſicut aũt dicta, ita etiam finguntur facta ſine mendacio ad aliquã rẽ ſignificãdam, & ita factum eſt hic, ut dictũ eſt.†

In iſtam ei ſolutione.

AD II dicendum, quòd ſicut Aug. dicit in lib. de Cõſenſu euan. Dñs poterat transformare carnẽ ſuam, ut alia re uera eſſet effigies ab illa, quam ſolebant intueri: quandoquidem, & ante paſſionem ſuam transformatus eſt in monte, ut facies eius clareſceret ſicut ſol: ſed non ita nunc factum eſt. Non aũt incongruenter accipimus hoc impedimentum oculis eorum à Satana factum fuiſſe, ne agnoſceretur Ieſus: unde Luc. ult. dicitur, quòd oculi eorum tenebantur, ne eum agnoſcerent.

Li. 3. c. 26. aliquantulũ a princ. to 4.

AD III dicendũ, q; rõ illa ſequeret̃, ſi ab aliena effigie reſpectu non fuiſſent reducti ad uerę uidendum Chriſti effigiem, ſicut. n. Aug. dicit ibid.* Tantum à Chriſto fac ã eſt permiſſio, ut ſcilicet prædi-

Li. 3. ca. 25 in 2. pag. a prin. to. 4.
* aliás ca

ũto modo oculi eorum tenerent̃ uſque ad fractum panis, ut unitate corporis eius participata, remoueri intelligaĩ impedimẽtũ inimici, ut Chrs poſſit agnoſci: unde ibidẽ ſubdit̃, q; aperti ſunt oculi eorũ, & cognouerũt eũ: nõ q; ante clauſis oculis ambularẽt: ſed inerat aliqd, quo nõ ſinerentur agnoſcere. quod uidebant, quod ſcilicet caligo & aliquis humor efficere ſolet.

ARTICVLVS V.

Vtrum Chriſtus ueritatẽ reſurrectionis debuerit argumentis declarare.

ADQVINTVM ſic pcedit̃. Vr̃ q; Chriſtus ueritatẽ reſurrectionis nõ debuerit argumẽtis declarare. Dicit. n. Amb. * Tolle argumẽta ubi fides q̃ritur. ſed circa reſurrectionem Chriſti quæritur fides. non ergo habent ibi locum argumẽta.

¶ 2 Præt. Gregor. dicit,† Fides nõ habet meritũ, cui humana rõ pbet experimẽtum: ſed ad Chriſtum non pertinebat meritum fidei euacuare. ergo ad eũ nõ pertinebat reſurrectionem per argumenta confirmare.

¶ 3 Præter. Chrs in mũdũ uenit, ut per eũ hoĩes beatitudinẽ adipiſcant̃, ſm illud Ioã. 10. Ego ueni ut uitã habeant, & abundantius habeãt: ſed p huiuſmodi oſtẽſiones argumẽtorũ vr̃ humanę beatitudini impedimẽtũ præſtari: dr̃. n. Ioan. 20. Beati, q nõ uiderunt, & crediderunt. ergo ur̃, q; Chriſtus nõ debuerit p aliqua argumẽta reſurrectionẽ ſuã manifeſtare.

SED CONTRA eſt, q; dicit̃ Actuũ. 1. q; apparuit diſcipulis Chrs p dies quadraginta i multis argumẽtis, loquẽs đ regno dei.

RESPON. Dicẽdũ, q; argm̃ dr̃ dupliciter. Qñq; dr̃ argm̃ q̃cunque rõ rei dubię faciẽs fidẽ: qñ q; aũt dr̃ argm̃ aliqđ ſẽſibile ſignũ, qđ inducit̃ ad alicui⁹ ueritatis manifeſtationẽ ſicut ẽt Ariſt.* i libris ſuis aliqñ utit̃ noĩe argumẽti. Primo igit̃ mõ accipiẽdo argm̃, Chrs nõ pbauit diſcipulis ſuã reſurrectiõnẽ p argumẽta, q̃a talis pbatio argumẽtatiua pceſſiſſet ex aliqb⁹ principiis q̃ ſi nõ e ſẽt nota diſcipulis, nihil p ea eis manifeſtaret̃. q̃a ex ignotis nõ põt aliqđ fieri notũ, ſi aũt eſſẽt eis nota, nõ trãſcẽderẽt rõnẽ humanã, & ita nõ eſſẽt efficacia ad fidẽ reſurrectiõis aſtruẽdã, q̃ rõnẽ humanã excedit. Oportet. n. principia ex codẽ gñe aſſumi, ut dr̃ i primo Poſteriorũ.† pbauit autem eis reſurrectionem ſuam per auctoritatem ſacræ ſcripturę (quę eſt fidei fundamẽtũ) cũ dixit Oportet impleri oĩa, q̃ ſcripta ſunt in lege & pſalmis & pphetis đ me, ut h̃r Luc. ul. Sed aũt accipia

¶ SVP. QVÆ. LV. ART. V.
Medina. ar 5.

Titulus in principio corporis ab ipſo Auctore declarat.
¶ In corpore, primo declarat duplex acceptio argumẽti. ſ. & ſui eſſ tũ, rei dubię lacieſ fidẽ, uel ſ. argm̃ ſẽſibile ſignũ ad manifeſtãdã ueritatẽ.
¶ Scdo, ſtũet q̃eſti tu, ſumendo argm̃ primo mõ, duplici cõcluſione. Prima eſt: Chrs nõ pbauit diſcipulis reſurrectionẽ ſuã p argumenta. Scda ẽ Chrs pbauit eis reſurrectionẽ ſuã p argm̃ tale (hoc eſt ſm qđ) ſ. per ſacrã ſcripturã. P. tnia cõcluſio pbat̃, q̃a deerant principia argumẽti nota diſcipulis. ſcda pbat̃ ex Euãgelio Luc. ult.
¶ Vbi ſcito, q; plures poſt reſurrectionẽ uſus eſt dñs hoc argumẽto. ſ. cũ diſcipulis cũtib⁹ in Emaus & cũ Apoſtolis, aperiẽdo illis ſẽſũ, ut intelligerẽt ſcripturas & uerbis allatis ſa
¶ Tertio, ſtũet q̃ſito accipiẽdo argm̃ ſecũdu mõ, una cõcluſione: Chris ſuã reſurrectionẽ multis argumẽtis cõuenientibus declarauit. pbat̃ dupliciter: quia hoc fecerit, & ex parte eorum, & ex parte officii prædicandi.

ferr. a. 306

3. d. 21. q. 2. ar. 3. & 4. Et op. 3. c. 245. Et op. 60 c. 21.

Lib. 1. de fi. c. 5. non procul a prĩ.

Ho. 26. in Euã. in prin. illius

concluſ.
In Rhet. ad Alexã. drum, ca. a medio, to. 6.

Lib. 1. tex. 20 to. 1.

concl. p

tur ſecundo modo argumentum, ſic dicitur Chrs ſuam reſurrectionẽ argumentis declaraſſe. inquã F tũ per quædã euidentia ſigna, ſe vere reſurrexiſſe oſtẽdit, vnde in græco, vbi nos habemus, in multis argumentis, loco argumenti, ponitur tecmirio, qđ eſt ſignum euidens ad probãdũ: quę quidẽ ſigna reſurrectionis Christus oſtendit diſcipulis propter duo. primo quidẽ, quia nõ erant corda eorum diſpoſita, ad hoc ꝙ de facili fidẽ reſurrectionis acciperẽt, vnde ipſe dicit eis Luc. ulti. O ſtulti, & tardi corde ad credendũ, & Mar vltimo exprobauit illis incredulitatẽ eorũ, & duritiã cordis. Secũdo, vt per huiuſmodi ſigna eis oſtenſa, efficacius eorũ teſtimonium redderetur, ſm illud 1. Io. 1. Quod vidimus, & audiuimus, & manus noſtræ contrectauerunt, hoc teſtamur.

In corpore.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ Amb. ibi loquit̃ G de argumentis, ſm rõne humanã procedentibus, quæ inualidi ſunt ad ea, quæ ſunt fidei oſtendẽda, ſicut oſtenſum eſt.†

Ad II dicẽdum, ꝙ meritũ fidei eſt ex hoc, ꝙ homo ex mandato dei credit, quod non videt: vnde illa ſola rõ meritũ excludit, quæ facit videri p ſciẽtiã id, quod credendo proponitur, & talis eſt rõ demonſtratiua. Huiuſmodi aũt rões Christus nõ induxit ad reſurrectionem ſuam declarandam.

In ſolutione præc. ad 2.

AD III dicendum, ꝙ ſicut dictũ eſt † meritũ beatitudinis, qđ cauſat fides, non totaliter excluditur, niſi homo nollet credere, niſi ea, quę videt: ſed H quòd aliquis ea, quæ non uidet, credat per aliqua ſigna uiſa, non totaliter fidẽ euacuat nec meritum eius: ſicut, & Thomas, cui dictum eſt, Quia uidiſti me, credidiſti, aliud uidit, & aliud credidit, uidit vulnera, & credidit Deum. Eſt autem perfectioris fidei, qui non requirit huiuſmodi auxilia ad credẽdũ: vnde ad arguendum defectum fidei in quibuſdam Dominus dicit Ioan. 4. Niſi ſigna, & prodigia videritis, nõ creditis. Et ſm hoc põt intelligi, ꝙ illi, qui ſunt tam prompti animi, vt credãt deo etiã ſignis non viſis, ſint beati per comparationem ad illos, qui non credunt niſi talia videant.

bię, de angelo, q eũ duxit, & reduxit: et tñ angeli nõ habẽt vera corpora naturaliter ſibi vnita, qđ reqrit̃ ad reſurrectionẽ: nõ ergo ſigna, q̃ Chrs diſcipulis exhibuit, fuerũt ſufficientia ad reſurrectionem eius manifeſtandam.

¶ 2 Præt. Chrs reſurrexit reſurrectione glorioſa, id eſt, habens ſimul humanã naturã cũ gloria: ſed q̃dã Chrs oſtẽdit diſcipulis, ꝙ vñr eſſe cõtraria naturæ humanę (ſicut ꝙ ab oculis eorũ euanuit, & ꝙ ad eos ianuis clauſis itrauit) q̃dã aũt vñr eſſe cõtraria glorię, puta ꝙ mãducauit, & bibit, & ꝙ habuit vulnerũ cicatrices. ergo vr̃ ꝙ illa argumẽta nõ fuerint ſufficientia neq; cõuenientia ad fidem reſurrectionis oſtendendam.

¶ 3 Præt. Corpus Chri nõ erat tale poſt reſurrectionẽ, vt tãgi deberet ab hoie mortali, vnde, & ipſe dixit Magdalenę Ioã. 20. Noli me tãgere: nondũ n. aſcendi ad patrẽ meum. non ergo fuit cõueniens, ꝙ ad manifeſtandam veritatem reſurrectionis ſuæ, ſeipſum diſcipulis palpandum exhiberet.

¶ 4 Præt. Inter dotes glorificati corporis, pcipua vr̃ eſſe claritas, q̃ tñ i reſurrectione nullo argumẽto oſtẽdit. ergo vr̃ ꝙ iſufficiẽtia fuerint illa argumẽta ad manifeſtãdã qualitatẽ reſurrectionis Chri.

¶ 5 Præt.* Angeli in teſtes reſurrectionis inducti ex iſta diſſonãtia euãgeliſtarũ, iſufficiẽtes vñr. Nã apud Mat. Angel' ſup lapidẽ reuolutũ, apud Marcũ vero, intus angelus deſcribit̃ viſus à mulierib' ingreſſis monumẽtũ. Et rurſus ab iſtis vnus, a Ioãne duo ſedẽtes, à Luca vero duo ſtãtes deſcribunt̃ icõueniẽtia ergo vñr teſtimonia reſurrectionis.

SED CONTRA eſt, ꝙ Chrs, q eſt dei ſapientia, ſuauiter, & cõueniẽter diſponit oia, vt dr̃ Sap. 8.

RESPON. Dicẽdũ, ꝙ Chrs reſurrectionẽ ſuã dupliciter manifeſtauit, f. teſtimonio, & argumẽto ſiue ſigno. et vtraq; manifeſtatio in ſuo genere fuit ſufficiẽs. Eſt. n. vſus duplici teſtimonio ad manifeſtãdã ſuã reſurrectionẽ diſcipulis: quorũ neutrũ põt refelli. Quorũ primũ eſt teſtium angelorũ, q̃ mulieribus reſurrectionẽ annũtiauerũt, vt patet p oẽs euãgeliſtas. Aliud aũt eſt teſtium ſcripturarũ, quas ipſe pponſuit ad oſtẽſionẽ ſuæ reſurrectionis vt dr̃ Luc. vlt. Argumẽta ẽt fuerunt ſufficientia ad oſtendendã verã reſurrectionẽ, & glorioſam. Quòd aũt fuerit vera reſurrectio, oſtẽdit vno mõ, ex parte corporis. Circa quod, tria oſtẽdit. Primo qđ ꝙ eſſet corpus verũ, & ſolidum, non corpus phantaſticum vel rarum, ſicut eſt aer. Et hoc oſtendit per hoc, ꝙ corpus ſuum palpandum præbuit: unde ipſe dicit Luc. ultim. Palpate, & videte, qa ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me uidetis habere. ſecundo oſtendit ꝙ eſſet corpus humanũ, oſtendendo eis ueram effigiem, quam oculis intuerentur. tertio oſtendit eis, quòd eſſet idem numero corpus, quod prius habuerat, oſtendẽdo eis uulne-

ſecundo de teſtimonio ſcripturarũ. Vbi quo ad teſtium angelorũ, põt addere, quod in die Aſcenſionis angeli teſtimoniũ phibuerũt reſurrectioni Chr., annunciando illius locum, & ſm aduentũ ita ꝙ teſtium angelorũ habemus non ſolũ per mulieres, ſed ad ipſos diſcipulos immediate. Secũda aũt pars cõcluſionis declarat̃ quo ad duo oſtenſa: primo quo ad ueram reſurrectionem: ſecundo quo ad gloriam illius ſatis ordinate in litera. In qua clara ſunt omnia.

Argumentum ſupplementum.

Eccleſ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum argumenta, quæ Chriſtus induxit, ſufficienter manifeſtauerint reſurrectionem eius.

SVP. QV. LV. ART. VI.

Medina ar. 6.

Locis ſupra art. 6. a. l. ſu. citatis.

Titulus clarus.

¶ In corpore eſt vna cõcluſio reſpõſiua, quæſito. Vtraque manifeſtatio reſurrectionis, ſ. p teſtium, & per argũ id eſt ſignũ ſenſibile fuit ſufficiens in ſuo genere, hoc eſt altera in genere teſtimonii, altera in genere ſigni ſenſibilis.

¶ Et intellige ſufficiẽtiã ad cauſandã certitudinem fidei, nõ certitudinem ſcientiæ. Manifeſtatur cõcluſio quo ad primã partem, primo de teſtimonio angelorum,

AD SEXTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ argumenta, quæ Chrs inducit, nõ ſufficienter manifeſtauerint veritatem reſurrectionis eius. Nihil enim oſtẽdit Chriſtus diſcipulis poſt reſurrectionẽ, quod etiam angeli hominibus apparentes, vel nõ oſtẽderint, vel oſtendere nõ potuerint: nã angeli frequenter in humana effigie ſe hoibus oſtenderunt, & cum eis loquebant̃, & cõuerſabantur, & comedebãt, ac ſi eſſent homines veri, ſicut patet Geneſ. 18. de angelis, quos Abrahã ſuſcepit hoſpitio, & in libro To- K

A vulnerũ cicatrices: vnde ut legiť Luc. vlt. dixit eis. Videte manus meas, & pedes meos, q̃a ego ipſe ſũ. Alio mõ, oſtendit eis ueritatem ſuæ reſurrectionis ex parte aiæ, iterato corpi unitæ. Et hoc oñdit per opa triplicis uitæ. Primo qdẽ, ꝑ opus uitæ nutritiuæ, in hoc, ꝙ cũ diſcipulis mãducauit, & bibit, vt legitur Luc. vlt. Scdo ꝑ opera uitæ ſenſitiuæ, in hoc, ꝙ diſcipulis ad interrogata rñdebat, & pñtes ſalutabat, in quo oñdebat ſe, & uidere, & audire. Tertio, ꝑ opera vitę intellectiuę, in hoc ꝙ eis loquebať, & de ſcripturis differebat. Et ne qd deeſſet ad pſectionẽ manifeſtationis, oñdit ẽt ſe hñe diuinã nãm, B ꝑ miraculũ qđ fecit in piſcib. capiendis, & ulteri' ꝑ hoc ꝙ eis uidentib. aſcẽdit in cęlũ: q̃a ut dr̃ Io. 3. Nemo aſcendit in cęlũ, niſi q̃ deſcendit de cęlo, Filius hoĩs q̃ eſt in cęlo. Gloriã ẽt ſuæ reſurrectionis oſtẽdit diſcipulis ꝑ hoc ꝙ ad eos ianuis clauſis intrauit: ſm̃.n. ꝙ Greg. dicit in Hom. palpandã carnẽ Dñs præbuit, quã ianuis clauſis introduxit, vt eſſe poſt reſurrectionẽ oſtẽderet corpus ſuũ, & eiuſdẽ naturæ, & alterius gloriæ: ſimiliter ẽt ad ꝓprietatẽ gloriæ ptinebat, ꝙ ſubito ab oculis eorũ euanuit, C vt dr̃ Luc. vlt. q̃a ꝑ hoc oſtendebatur, ꝙ in poteſtate eius erat uideri, & non uideri: qđ pertinet ad conditionẽ corporis glorioſi, vt ſup.* dictũ eſt.

Hom. 26. in Euã. nõ remote a prin.

Q. 54. ar. 1 ad 2. arg. & art. 3. ad 2. arg.

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ licet ſingula argumẽtorũ nõ ſufficerent ad manifeſtandã perfectẽ Chri reſurrectionẽ, tñ oĩa ſimul accepta pfectẽ Chri reſurrectionẽ manifeſtant: maxime pp ſcripturæ teſtimoniũ, & angelorũ dicta, & ẽt ipſius Chri aſſertionẽ miraculis cõfirmata: angeli aũt apparentes nõ aſſerebant ſe hoĩes eſſe: ſicut aſſeruit Chr̃s vere ſe hoĩem eſſe. Et tñ aliter Chr̃s mãducauit, & aliter angeli: nã quia corpa ab angelis aſſumpta, nõ erãt corpa uiua, uel aiata, nõ erat uera comeſtio, licet eſſet uera cibi cõtritio, & traiectio in interiorẽ par D tẽ corpis aſſumpti: vnde, & angelus dixit Tob. 12. Cũ eſſem uobiſcũ, uidebar quidẽ uobiſcũ mãducare, & bibere, ſed ego cibo inuiſibili utor, ſed q̃a corpus Chri vere fuit aiatũ, uera fuit ei' comeſtio. vt. n. Aug. † dicit 13. de Ciui. Dei, nõ ptás, ſed egeſtas edendi, corporibus reſurgentiũ auferetur: vnde ſicut Beda* dicit, Chriſtus manducauit ptãte, nõ egeſtate.

Li. 13. c. 22 circa fi. t. 5

**Ca. 97. in Luc. parũ ante med. to. 2.*

Ad ii dicẽdũ ꝙ (ſicut dictũ eſt) argumenta quędã inducebantur a Chr̃o ad probandã veritatẽ humanæ naturæ, q̃dã uero ad probandã gloriã reſurgẽtis. Conditio aũt naturæ humanæ, ſm̃ ꝙ in ſe cõſiderať (quantũ. ſ. ad ſtatum pñtem) contrariať cõditioni glorię ſm̃ illud 1. ad Corin. 15. Seminať in infirmitate, ſurget in virtute. & iõ ea, quæ inducunť E ad oſtendẽdã conditionẽ gloriæ, vñr hñe contrarietatẽ ad naturã, nõ ſimpliciter, ſed ſm̃ ſtatum pñtẽ, & econuerſo: vnde Greg. * dicit in Hom. ꝙ duo mira, & iuxta humanã rõnẽ ſibi ualde contraria, Dñs oſtendit, dum poſt reſurrectionem corpus ſuũ, & incorruptibile, & tamen palpabile demonſtrauit.

Ho. 26. in Euan. paulo a prin.

Ad iii dcđm, ꝙ (ſicut Aug. * dicit ſuper Ioan.) hoc quod Dñs dixit, Noli me tangere, nõ dũ.n. aſcẽdi ad Patrem meũ, ſic dictũ eſt ut in illa fœmina figuraretur eccleſia de gentibus, q̃ in Chrm nõ credidit, niſi cũ aſcendiſſet ad patrẽ: aut ſic in ſe credi uoluit Ieſus, hoc eſt ſic ſe ſpiritualiter tangi, ꝙ ipſe, & pr unũ ſunt. Eius quippe intimis ſen ſib. quodãmodo aſcendit ad patrẽ, q̃ ſic in eo profecerit, vt patri agnoſcat æqualẽ. ꝗc aũt carnaliter adhuc in eũ credebat, quẽ ſicut hoĩem flebat: ꝙ aũt Maria alibi legiť Chr̃m tetigiſſe, qñ ſimul cũ aliis mulieribus acceſſit & tenuit pedes eius, q̃ſtionẽ non facit, vt Seuerianus dicit: ſiquidẽ illud de figura eſt, hoc de ſexu, illud de diuina grã, hoc de humana natura; vel ſicut Chryſ. *dicit, uolebat hæc mulier adhuc cum Chriſto conuerſari, ſicut & ante paſſionem, & præ gaudio nihil magnum cogitabat, quam uis caro Chriſti multo melior facta fuerit reſurgendo. Et iõ dixit; nondũ aſcendi ad patrẽ meum, quaſi dicat, non æſtimes me iã terrenã uitã agere: ꝙ. n. in terris me uides, hoc eſt, q̃a nõdũ aſcendi ad patrẽ meũ, ſed in promptu eſt ꝙ aſcendã; vnde ſubditur, Aſcẽdo ad patrem meum, & patrem ueſtrum.

Trac. 121. a med. illius tom. 9.

Ho. 85. in Io. ſuper il lud. noli me tãgere. to. 3.

Ad iiii dcđm, ꝙ ſicut Aug. * dicit in Dialog. ad Oroſium, Clarificata carne Dñs reſurrexit, ſed noluit in ea clarificatione diſcipulis ſuis apparere, q̃a C non poſſent oculis ſuis talem claritatẽ proſpicere: ſi. n. antequã moreret pro nobis, & reſurgeret, qñ transfiguratus eſt in monte diſcipuli ſui eum uidere non potuerunt, quanto magis glorificata carne Dñi, eum uidere non potuerunt? Eſt ẽt conſiderandum, ꝙ poſt reſurrectionẽ Dñs hoc præcipue uolebat oſtendere, ꝙ idẽ ipſe eſſet, qui mortuus fuerat, quòd multum poterat impedire, ſi eis ſui corporis claritatẽ oſtẽderet, nam immutatio, quæ fit ſm̃ aſpectũ, maxime oſtẽdit diuerſitatem eius, quod vr̃: quia ſenſibilia cõia, inter quę eſt unum, & multa, uel idẽ, & diuerſum, maxime diiudicat, uiſus: ſed ante paſſionẽ, ne infirmitatem paſſionis eius diſci D puli deſpicerent, intendebat Chriſtus eis gloriam maieſtatis ſuę oſtendere, quam maxime demõſtrat claritas corporis. Et ideo ante paſſionem, gloriam ſuam demonſtrauit diſcipulis per claritatem, poſt reſurrectionem autem per alia indicia.

In dial. 65. q. q. 14. in prin. to. 4.

Ad v dcđm, quòd ſicut Aug. † dicit in li. de Conſenſu Euang. poſſumus intelligere unum angelũ uiſum a mulieribus, ſm̃ Matth. & Mar. ut eas ingreſſas in monumẽtũ accipiamus, in aliquod. ſ. ſpatiũ, quod erat aliqua maceria communitum, atq; ibi vidiſſe angelum * ſedentem a dextris, quod dicit Marcus. Deinde dũ introſpicerent locum in quo iacuerat corpus Domini, viſi s ab eis alios duos ange E los, primo quidẽ ſedentes (vt dicit Ioan.) & poſtea eos ſurrexiſſe, vt ſtantes uiderentur, ut dicit Lucas.

lib. 3. c. 24. tom. 4.

** S. prẽ lapidẽ reuolutũ a monumento, ſicut dicit Matth. ut hoc ſit ſedentem.*

QVAETIO LVI.

De reſurrectionis Chriſti cauſalitate, in duos articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de cauſalitate reſurrectionis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur duo.

¶ Primo, Vtrum reſurrectio Chriſti ſit cauſa noſtræ reſurrectionis.

¶ Secundo, Vtrum reſurrectio Chriſti ſit cauſa noſtræ iuſtificationis,

SVP QVÆ. LVI. ART. I.

Ferr. 4. cont. c.
Al dina. a. t.

per. 8.
308

Titulus clarus. In corpore una eſt concluſio: Reſurrectio Chri eſt cā uiuificatiua reſurrectionis. Probatur tripliciter. Primo ratione principij in quolibet genere. &c. ſcdo auctoritate Apoſtoli: tertio ex cōſonantia uerbi incarnati. Oia clara & diſtincta ſūt in lra. ¶ In ſolutione ad tertiū, aduerte q humanitas Chriſti, quæ eſt organum coniunctum perſonaliter uerbo Dei, eſt uelut uniuerſale inſtrum Dei ad miracula facienda, ut ex ſuperius dictis hr. Determinatur aūt ad eſſe inſtrum ad hoc, uel illud opus miraculoſum, p aliquā ipſius conditionē: ita q ex hoc q paſſa eſt, intelligim cōicatā ſibi per quādam appropriationē uirtutem remiſſiuā peccatorum, & ex hoc q reſurrexit, cōicata ſimiliter eſt ſibi uirtus reſuſcitatiua mortuorū, & ſic de alijs ſimilib. inſtrumentalibus actionibus, q humanitati Chri tribuunt inſtrumentaliter, Deo aūt principaliter. ſic. n. reſurrectio Chri dr cā nīæ reſurrectionis: qm p ipſam: ut dictū eſt, Chrs hō iuſtium efficax cōſtitutus eſt ad reſuſcitandos homines in uitam æternam.

4 d. 43. a. 2 q 1E. 4. c6. c. 78. Et ue ... ad 7. I t op. 3. c. 236. Et ... op. 60. c. 21 Et t. co. 15 lec. t.

*caul. par. 3. a med.

Damaſ. li. 4. c. 28

ARTICVLVS I.

Vtrum reſurrectio Chriſti ſit cauſa reſurrectionis corporum.

AD PRIMVM ſic procedit. Vr q reſurrectio Chriſti non ſit cā reſurrectionis corporū. Poſita. n. cā ſufficiēti, neceſſe eſt h effectū poni. ſi ergo reſurrectio Chri eſt cā ſufficiens reſurrectionis corporum, ſtatim eo reſurgente omnes mortui reſurgere debuerunt.

¶ 2 Præt. Cā reſurrectionis mortuorum eſt diuina iuſtitia, ut ſ. corpa ſimul præmient, uel puniant cū aīabus, ſicut cōicauerunt in merito, uel pctō, ut dicit Diony. ult. c Cęleſt. Hier. & ēt Damaſ. dicit in 3. li: h ſed iuſtitiā Dei neceſſe eſſet impleri, ēt ſi Chrs nō reſurrexiſſet. ergo ēt Chro nō reſurgente, mortui reſurgerēt. non ergo reſurrectio Chriſti eſt cauſa reſurrectionis corporum.

¶ 3 Præ. Si reſurrectio Chriſti ſit cā reſurrectionis corporū, aut eſſet cā exēplaris, aut cā effectiua, aut meritoria: ſed nō ē h cā exēplaris: qa reſurrectionē corporum Deus operabi ſ. ſm illud Io. 5. ſicut pr ſuſcitat mortuos: Deus aūt nō indiget inſpicere ad aliqd exēplar extra ſe. ſilr ēt nō eſt cā effectiua: qa cā efficiēs nō agit niſi p cōtactū, uel ſpūalē, vel corpalē: manifeſtū eſt aūt q reſurrectio Chri nō hēt contactū corporalē ad mortuos, q reſurgent, pp diſtātiā tpis, & loci: ſilr ēt h nec contactū ſpūalē, q eſt per fidem, & charitatem, quia ēt infideles, & peccatores reſurgent. neq; ēt eſt cā meritoria: qa Chrs reſurgens iam non erat uiator, & ita nō erat in ſtatu merendi. & ita nullo modo reſurrectio Chriſti uidetur eſſe cauſa noſtræ reſurrectionis.

¶ 4 Præt. Cum mors ſit priuatio uitæ, h nihil vr eſſe aliud deſtruere mortē, q̄ reducere uitam, quod ptinet ad reſurrectionē, ſed Chriſtus moriēdo, mortem noſtrā deſtruxit. ergo mors Chriſti eſt cauſa noſtræ reſurrectionis. non ergo eius reſurrectio.

SED CONTRA eſt, q ſuper illud 1. ad Cor. 15. Si Chriſtus prædicat q reſurrexit à mortuis, &c. dicit Gl. Qui eſt cauſa ſufficiens reſurrectionis noſtræ.

RESP. Dcdm, q illud, q eſt primum in quolibet gnē, eſt cā oīum, quæ ſunt poſt, vt dr in 2. Metaph.* Primū aūt in gnē nrę reſurrectionis fuit reſurrectio Chri, ſicut ex ſupradictis † patet: vnde oportet q reſurrectio Chri ſit cā nrę reſurrectionis. & hoc eſt qd Apoſt. dicit 1. ad Corin. 15. Chrs reſurrexit à mortuis primitiæ dormiētiū, qm quidē p hominē mors, & p hominem reſurrectio mortuorū: & hoc rationabiliter. nā principium humanæ uiuificationis eſt verbum Dei, de quo dr in Pſ. 35. Apud te eſt fons uitæ, vñ, & ipſe dicit Io. 5. ſicut pater ſuſcitat mortuos, & uiuificat, ſic, & Filius quos vult uiuificat. Habet autem hoc naturalis ordo rerum diuinitus inſtitutus, ut quælibet cā primo operetur i id, quod eſt ſibi propinquius, & per illud operet in alia magis remota: ſicut ignis primo calefacit aerē ſibi propinquū, per quē calefacit corpa diſtantia, & ita ſic Deus primo illuminat ſubſtātias ſibi ppinquas, p quas illuminat magis remotas, ut Dion. † dicit 13. c. Cęl. Hier & ideo uerbū Dei primo tribuit uitā immortalē corpori ſibi naturaliter unito, & p ipſum operatur reſurrectionem in omnib. alijs.

li. 2. cō. 4.
† Quæſt. 53 art. 3

Cap. 14. nō multū procul a prin. Concl. m

AD PRIMVM ergo dicendū, q (ſicut dictum eſt*) reſurrectio Chriſti eſt cauſa noſtræ reſurrectionis per virtutem Verbi uniti, quod quidem operatur ſecundum uoluntatem. & ideo non oportet, q ſtatim ſequatur effectus, ſed ſecundum diſpoſitionē uerbi Dei, ut. ſ. primo conformemur Chriſto patienti, & morienti in hac uita paſſibili, & mortali, deinde perueniamus ad *percipiendum ſimilitudinem reſurrectionis ipſius.

In corp. ar.
*Alias participandū.

AD II dicēdū q iuſtitia Dei eſt cauſa prima reſurrectionis noſtræ: reſurrectio autem Chriſti eſt cā ſecundaria, & quaſi inſtrumentalis. Licet aūt uirtus principalis agentis non determinetur ad hoc inſtrumentum determinate, tamē ex quo per hoc inſtrumentū opatur, inſtrum illud eſt cauſa efficiēs, ſic ergo diuina iuſtitia, quantū eſt de ſe, nō eſt obligata ad reſurrectionē noſtram cauſanda per reſurrectionē Chriſti: potuit. n. alio modo nos Deus liberare, q̄ per Chriſti paſſionem, & reſurrectionem ut ſupra* dictum eſt. Ex quo tamen decreuit hoc modo nos liberare: manifeſtum eſt, q reſurrectio Chriſti eſt cauſa noſtræ reſurrectionis.

Q. 46. ar. 2. & 3.

AD III dcdm, q reſurrectio Chriſti non eſt, pprie loquendo cauſa meritoria noſtrę reſurrectionis: ſed eſt cauſa efficiens, & exemplaris. Efficiens quidē, inquantum humanitas Chriſti ſecundum q̄ reſurrexit, eſt quodammodo inſtrumentum diuinitatis ipſius, & operatur in uirtute eius, vt ſupra dictū eſt. † Et ideo ſicut alia, quę Chriſtus in ſua humanitate fecit, uel paſſus eſt, ex uirtute diuinitatis eius ſunt nobis ſalutaria (vt ſup. dictū eſt*) ita, & reſurrectio Chri eſt cā efficiēs nīæ reſurrectionis virtute diuina, cuius proprium eſt mortuos uiuificare, quæ quidem uirtus præſentialiter attingit oia loca, & tpa, & talis contactus uirtualis ſufficit ad rationem huius efficientiæ. Et quia (vt dictū eſt †) primordialis cauſa reſurrectionis humanæ, eſt diuina iuſtitia, ex qua Chriſtus habet ptātē iudiciū facere, inquantum filius hominis eſt, uirtus effectiua reſurrectionis eius ſe extendit, nō ſolum ad bonos, ſed ēt ad malos, qui ſunt eius iudicio ſubiecti. Sicut aūt reſurrectio corporis Chriſti, ex eo q corpus illud eſt perſonaliter Verbo unitum, eſt prima tpe ita etiam eſt prima dignitate, & perfectione, ut dicit gl. 1. ad Cor. 15. Semper autem id, quod eſt per-

Q. 13. ar. 2. & 3.
*q. 48. ar. 6
In ſol. prp. ad 2.

feſtiſſi. um,

fectiſſimum, eſt exemplar eius, quod eſt minus ꝑfectum ſecundum ſuũ modũ, & ideo reſurrectio Chriſti eſt cauſa exẽplaris noſtræ reſurrectionis. Quod quidem neceſſariũ eſt, non ex parte reſuſcitantis, qui nõ indiget exẽplari, ſed ex parte reſuſcitorũ, quos oportet illi reſurrectioni conformari, ſm illud Phi. 3. Reformabit corpus humilitatis noſtræ, cõfiguratũ corpori claritatis ſuæ. Licet aũt efficiẽtia reſurrectionis Chri ſe extẽdat ad reſurrectionẽ tã bonorũ, q̃ malorum: exẽplaritas tamen eius ſe extendit proprie ſolum ad bonos, q ſunt facti cõformes filiationis ipſius, ut dr̃ Ro. 8.

B Ad IIII dicendum, ꝙ ſm rationẽ efficientiæ, quæ dependet ex uirtute diuina cõiter, tam mors Chri, quã etiã reſurrectio, eſt cauſa tam deſtructionis mortis, quã reparationis uitæ: ſed ſm rationẽ exemplaritatis, mors Chri, ꝑ quam receſſit a uita mortali, eſt cauſa deſtructionis mortis noſtræ: reſurrectio uero eius, per quã inchoauit uitam immortalẽ, eſt cauſa reparationis vitæ noſtræ: paſſio tñ Chri eſt inſuꝑ cã meritoria, vt ſupra dictũ eſt.*

Q. 48. Ar. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrũ reſurrectio Christi ſit cauſa reſurrectionis animarum.

C AD SECVNDVM ſic proceditũ. Vr̃ ꝙ reſurrectio Chri nõ ſit cã reſurrectionis aiarum. Dicit. n. Aug.* ſuper Ioã ꝙ corpora reſurgunt per diſpenſationẽ humanã, ſed aiæ reſurgũt per ſubſtantiam dei: ſed reſurrectio Chriſti non pertinet ad ſubſtantiã dei, ſed ad diſpẽſationẽ humanam. ergo reſurrectio Chri, & ſi ſit cauſa reſurrectionis corporũ, non tamen videt̃ eẽ cauſa reſurrectionis aiarũ.

D ¶ 2 Præt. corpus nõ agit in ſpiritũ: ſed reſurrectio Chriſti ꝑtinet ad corpus eius, qđ cecidit ꝑ mortẽ: ergo reſurrectio Chriſti nõ eſt cã reſurrectionis aiarũ.

¶ 3 Præt. Quia reſurrectio Chri eſt cã reſurrectionis corporũ oĩum corpora reſurgẽt, ſm illud 1. ad Corin. 15. Oẽs qđẽ reſurgemus: ſed nõ oĩum aiæ reſurgẽt: q̃a qđã ibunt in ſupplicium æternum, vt dr̃ Matth. 25. ergo reſurrectio Chriſti nõ eſt cauſa reſurrectionis animarũ.

E ¶ 4 Præter. Reſurrectio aiarum fit ꝑ remiſſionẽ peccatorũ: ſed hoc factũ eſt ꝑ Chri paſſionem ſm illud Apoc. 1. Lauit nos à peccatis noſtris ĩ sãguine ſuo. ergo reſurrectionis aiarũ magis ẽ cã Chri paſſio, q̃ eius reſurrectio.

SED CONTRA eſt, ꝙ Apo. dicit Rom. 4. Reſurrexit ꝑꝑ iuſtificationẽ noſtrã: q̃ nihil aliud eſt q̃ reſurrectio animarũ. Et ſuper illud Pſ. 29. Ad ueſperũ demorab ĩ fletus, dicit gloſ. ꝙ reſurrectio Chriſti eſt cauſa reſurrectionis noſtræ, & animæ in pñſenti, & corporis ĩ futuro.

RESPON. Dcđm, ꝙ (ſicut dictũ eſt*) reſurrectio agit in uirtute diuinitatis, q̃ qđẽ ſe extẽdit, nõ ſolũ ad reſurrectionẽ corporũ, ſed ẽt ad reſurrectionẽ aiarũ: à deo. n. ẽ, & ꝙ aĩa uiuat ꝑ gratiã, & ꝙ corpus uiuat ꝑ aiam. Et ideo reſurrectio Chri habet inſtrumentaliter uirtutẽ effectiuã, nõ ſolũ reſpectu reſurrectionis corporũ, ſed ẽt reſpectu reſurrectionis animarũ: ſimiliter ẽt habet rõnem exẽplaritatis reſpectu reſurrectionis aiarũ. quia Chro reſurgẽti debemus ẽt ſm aiam cõformari, vt ſicut, ſm Apo. Rõ. 6. Chrs ſurrexit a mortuis per gloriã patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus, & ſicut ipſe reſurgens ex mortuis iam non moritur, ita & nos exiſtimemus nos mortuos eſſe peccato, ut iterum uiuamus in illo.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ Aug.* dicit reſurrectionẽ aiarũ fieri ꝑ dei ſubſtantiã, quãtũ ad participationẽ. q̃a ſ. participãdo diuina bonitatẽ, aiæ fiunt bonæ, & iuſtæ, nõ aũt participãdo quãcũq; creaturã: vñ cũ dixiſſet, Aiæ reſurgunt ꝑ ſubſtantiã dei, ſubdit: participatione n. dei fit aia beata, nõ participatione aiæ ſanctæ: ſed participando gloriã corporis Chri, efficiunt̃ corpora noſtra glorioſa.

Ad II dcđm, ꝙ efficientia reſurrectionis Chriſti pertingit ad animas, non per propriam uirtutem ipſius corporis reſurgentis: ſed per uirtutẽ diuinitatis, cui perſonaliter unitur.

Ad III dcđm, ꝙ reſurrectio aiarũ ꝑtinet ad meritũ, qđ eſt effectus iuſtificatoris: ſed reſurrectio corporũ ordinat̃ ad pœnã, uel pmĩũ, q̃ ſunt effectus iudicantis. Ad Chrm aũt nõ pertinet iuſtificare oẽs, ſed iudicare, & ideo omnes reſuſcitat ſm corpus, ſed nõ omnes ſecundum animam.

Ad IIII dcđm, ꝙ in iuſtificatione aiarũ duo concurrunt. ſ. remiſſio culpæ, & nouitas uitę per gratiam. Quantũ ergo ad efficiẽtiã, q̃ eſt ꝑ uirtutẽ diuinã, tã paſſio Chri q̃ reſurrectio eſt cã iuſtificationis quo ad vtrũq;: ſed quantũ ad exẽplaritatẽ ꝓprie, paſſio, & mors Chri, eſt cã remiſſionis culpæ, ꝑ quã morimur peccato; reſurrectio aũt Chri, eſt cã nouitatis uitæ, quæ eſt ꝑ gratiam, ſiue iuſtitiam. Et ideo Apoſt. dicit Rom. 4. ꝙ traditus eſt. ſ. in mortem, propter delicta noſtra, ſcilicet tollenda, & reſurrexit propter iuſtificationẽ noſtrã: ſed paſſio Chriſti eſt ẽt cauſa meritoria, ut dictũ eſt.*

QVAESTIO LVII.

De aſcenſione Christi, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de aſcenſione Chriſti.

SVP. QV. LVI. ART. II.

Medina ar. 2.

Titulus clarus eſt. Intelligit n. de reſurrectione aiæ, eſſe amorte peccati: mors enim animæ peccatum eſt, & uita eius eſt gratia dei.

¶ In corpore ſunt duæ concluſiones. Prima eſt: Reſurrectio Chri habet uirtutem inſtrumẽtaliter effectiuã reſpectu reſurrectionis animarũ. & nõ ſolũ corporũ. Probatur: Reſurrectio Chriſti agit in uirtute deitatis, extendentis ſed non ſolum ad uitã corpoream, ſed animæ ergo.

¶ Aduerte hic, q. conſequentia, ſeu rõ iſta preſupponit ſupradicta de potentia, ſeu omnipotentia humanitatis Chriſti, q. ſ. extẽdat ſe poteſtas eius inſtrumentalis ad q̃cũque mirabilia opera exceptis his. quæ ſpectant ad primã rerum creationem, &c. ubi latius patuit. Suppoſita. n. adæquatione organi, gratia naturæ ſubiecti ꝙ tenet argumentum. uirtus deitatis principalis extendit ſe ad uitam corporũ. & animarũ. ergo uirtus inſtrumẽtalis humanitatis extendit ſe ad eadem.

¶ Secũda concluſio eſt: Reſurrectio Chri eſt cã exemplaris reſurrectionis aiarũ. Probatur. quia Chro reſurgenti debemus ſe ſm animam conformari. Et hoc declaratur auctoritate apoſtoli quo ad duo ſcilicet nouitatem uitæ. & quo ad uitationem ulterioris mortis.

SVP. QV. LVII. ART. I.

Titulus clarus.

¶ In corpore una concluſio: Conueniẽs fuit Chriſtũ non remanere in terris, ſed aſcẽdere in cœlũ. Probat. Locus debet eſſe ꝓportionatus locato, etc. clare patet in litera

Locis ſup a ar. 1. no.

* Trac. 23. in Euang. Ioan. ante med. to. 9.

Art. præc. a 1 j.

conclus.

Tract. 23. in Ioan. circa principium & medium to. 9.

Eodem loco nuas ſcilicet.

* Aliàs iuſtificatio • nis.

Art. præc. ad 3. arg.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum fuerit conueniens Chriſtum aſcendere.

¶Secundo, Secundum quam naturam conueniat ſibi aſcenſio.

¶Tertio, Vtrum propria virtute aſcenderit.

¶Quarto, Vtrum aſcenderit ſuper omnes cœlos corporeos.

¶Quinto, vtrum aſcenderit ſuper omnes ſpirituales creaturas.

¶Sexto, De effectu aſcenſionis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum fuerit conueniens, Chriſtum aſcendere.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr ꝙ non fuerit conueniẽs Chrm̃ aſcendere. Dicit.n.Phil.*
Par.o 310 3.d.22.q.1 a.1.Et op. 3.c.247.Et opuſ 60.c. 23.princ. *l.2.cõ.64 65.66.to.2
in 2.de Cæl.ꝙ illa, quæ optimo mõ ſe habent, poſſi dent ſuũ bonũ ſine motu; ſed h Chriſtus optime ſe habuit: quia, & ſm diuinam naturam eſt ſummũ bonum, & ſecundum humanam naturã, eſt ſummè glorificatus ergo ſuum bonum habet ſine motu: ſed aſcenſio eſt quidam motus. ergo non fuit conueniens, quòd Chriſtus aſcenderet.

¶2 Præt. Oẽ qđ mouet, mouet pp aliquid h meli⁹: ſed Chro non fuit melius eſſe in cęlo q̃ in terra: nihil.n.accreuit ſibi p hoc, ꝙ fuit in cælo; neq; quãtum ad aiam, neque quantum ad corpus. ergo vr, quòd Chriſtus non debuerit in cœlum aſcẽdere.

H ¶3 Præt. Filius dei humanã nãm aſſumpſit ad noſtrã ſalutẽ: h ſed magis fuiſſet ſalutare hoibus, ꝙ ſemper conuerſaretur nobiſcum in terris: vñ ipſe dixit diſcipulis ſuis Luc.17. Venient dies, qñ deſideretis videre vnũ diem Filij hominis, & non videbitis. videtur ergo, quòd non fuerit conueniens Chriſtum aſcendere in cœlum.

¶4 Præt. Sicut Greg.* dicit 14 Mor. corpus Chri h
li.14.c.31. a med.
in nullo mutatũ fuit poſt reſurrectionẽ: ſed nõ immediate poſt reſurrectionẽ aſcendit in cœlum: qa ipſe dicit poſt reſurrectionẽ Io.20. Nondum aſcendi ad patrem meum. ergo vr ꝙ nec poſt quadraginta dies aſcẽdere debuerit.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dñs dicit Io.20. Aſcendo ad patrem meum, & patrem veſtrum.

* Alias p.
RESP. Dcdm, ꝙ locus debet eſſe proportionatus locato. Chriſtus aũt poſt reſurrectionem, vitã immortalem, & incorruptibilem inchoauit. Locus autem, in quo nos habitamus, eſt locus gñationis, & corruptionis; ſed locus cœleſtis eſt locus incor
concl. m
ruptionis, & iõ m non fuit conueniens, ꝙ Chriſtus poſt reſurrectionem remaneret in terris, ſed conueniens fuit, quòd aſcenderet in cœlum. n

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ illud optime ſe habens, quod ſine motu poſſidet ſuum bonũ, eſt ipſe deus: quia eſt omnino immutabilis, ſecundum illud Malach.3. Ego deus, & non mutor. Quælibet autem creatura eſt mutabilis, aliquo mõ, vt patet
lib.8.c.14. 13.3 †Q.2.a.1.
per Aug.* 8. ſuper Gen. ad literam. Et quia natura aſſumpta a filio dei, remanſit creatura (vt patet ex his, quæ ſupra † dicta ſunt) non eſt inconueniẽs, ſi ei aliquis motus attribuatur.

AD II dicendum, ꝙ p hoc, ꝙ Chrs aſcẽdit in cœ
F lũ, nil ei accreuit, quãtũ ad ea q̃ ſunt de eſſẽtia gloriæ, ſiue ſm corpus, ſiue ſm aiam, tñ accreuit ei aliqd quantũ ad loci decentiã. qđ eſt ad bene eẽ gloriæ: non ꝙ corpus eius aliquid, aut perfectionis, aut conſeruationis acquireret ex corpore cęleſti: ſed ſolummõ pp quandã decentiã: hoc aũt aliquo mõ ptinebat ad eius gloriã. Et de hac decẽtia gaudiũ quoddã habuit, nõ qdẽ, ꝙ tũc de nono de hoc gaudere inciperet, qñ in cælũ aſcendit: ſed qa nouo mõ de hoc gauiſus eſt, ſicut de re impleta: vñ ſuper illud Pſ.15. Delectationes in dextera tua uſque in finem, dicit gl. Delectatio, & lætitia erit mihi in conſeſſu tuo, humanis obtutibus ſubtractio.

G Ad III dcdm, ꝙ licet præſentia corporalis Chri fuerit ſubtracta fidelibus per aſcẽſionem, pñtia tñ diuinitatis ipſius ſp adeſt fidelibus, ſm ꝙ ipſe dicit Matt.vlt. Ecce, ego vobiſcum ſum vſque ad cõſummationem ſæculi. Qui.n.aſcendit in cœlos, nõ deſerit adoptatos, vt Leo Papa dicit: ſed ipſa aſcenſio Chri in cœlum, qua corporalem ſuam pñtiam nobis ſubtraxit, magis fuit utilis nobis, q̃ pñtia corporalis fuiſſet. Primo quidẽ, pp fidei augmentum quæ eſt de nõ viſis: vñ ipſe Dñs dicit diſcipulis ſuis Io.16. ꝙ Spũſſanctus adueniens arguet mundũ de iuſtitia, ſ. eorum, qui credunt, vt Aug.* dicit ſuper Tra.95.in ioan. ante med.to.9.
Io. Ipſa qppe fideliũ cõparatio, infideliũ eſt vituperatio: vñ ſubdit, qa ad patrẽ vado, & iã nõ videbitis me, beati.n. qui nõ vident, & credunt. Erit igit vra iuſtitia, de qua mundus arguet, qm̃ in me, quẽ nõ videbitis creditis. ſecũdo, ad ſpei ſubleuationem: vnde ipſe dicit Io.14. Si abiero, & præparauero vobis locum, iterum veniã, & accipiã vos ad meipſũ, vt vbi ego ſum, & vos ſitis. Per hoc enim, ꝙ Chrs humanam naturam aſſumptam, in cœlo collocauit, dedit nobis ſpem illuc perueniendi, quia vbi fuerit corpus, illuc congregabuntur, & aquilæ, vt dicitur Matth.24. vnde & Mich.2. dicitur. Aſcendit pandens iter ante eos. tertio ad erigẽdum charitatis affectum in cæleſtia, vnde dicit Apoſt. Coloſ.3. Quæ ſurſum ſunt quęrite, vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram, vt enim dicitur Matt.6. Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt, & cor tuum. Et quia Spirituſſanctus eſt amor, ſ. nos in cœleſtia rapiens, ideo Dñs dicit diſcipulis Io.16. Expedit vobis vt ego vadam, ſi enim non abiero, paracletus non veniet ad vos, ſi autem abiero, mittam eum ad vos, quod exponens Aug.* ſuper Io. dicit, Non poteſtis capere Tra.94.in ioan poſt med.to.9.
Spiritum, quandiu ſecundum carnem noſſe perſi
K ſtitis Chriſtum. Chriſto autem diſcedente corporaliter, non ſolum Spirituſſanctus, ſed, & Pater, & Filius illis affuit ſpiritualiter.

AD IIII dcdm, ꝙ licet Chriſto reſurgẽti in vitam immortalem congrueret locus cœleſtis, tñ aſcenſionẽ diſtulit, vt veritas reſurrectionis cõprobaretur, vnde dr Act.1. quòd poſt paſſionem ſuam præbuit ſeipſum viuum diſcipulis. in multis argumẽtis p dies quadraginta. Vbi dicit quædã gl.* ꝙ Gl.ord.ib.
qa p quadragita horas mortu⁹ fuerat, quadraginta diebus ſe viuere cõfirmat. Vel per quadraginta

*Alias typus.

dies tempus* præſentis ſæculi, quo Chriſtus in ecclesia conuerſatur, poteſt intelligi: quia homo cōſtat ex quatuor elementis, & eruditur contra tranſgreſſionem decalogi. A

SVP. QV. LVII. ART. II.

Titulus, ut ſonat ſumendus eſt.

per.e. 319 3. d. 22. q. 3. ar. 1. ad 2. Et opu. 3. c. 247.

¶ In corpore ponitur vna diſtinctio bimēbris cū ſuis concluſionibus. Diſtinctio eſt circa ly ſm q., & concluſiones ſunt claræ. Vbi nota in hac materia, q ſicut ſuppoſitū diuinum paſſum eſt ſm naturā humanā, ut ly ſm, dicit conditionē patientis, ita pſona filii Dei eſt ille, q aſcendit in cœlum ſm nām humanā, ut naturā aſcendentem, & ſm naturam diuinā, ut cauſam aſcenſionis.

ARTICVLVS II.

Vtrum conueniat Chriſto aſcendere in cœlum ſecundum diuinam naturam.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr q aſcendere in cęlum conueniat Chro ſm diuinā naturā. Dr. n. in Pſ. 46. Aſcendit Deus in iubilatione, & Deut. 33. Aſcenſor cœli, auxiliator tuus: ſed iſta dſr de Deo ēt ante Chriſti incarnationē ergo Chriſto conuenit aſcendere in cœlum, ſecundum quòd Deus. B

¶ 2 Præt. Eiuſdē eſt aſcendere in cęlū, cuius eſt deſcendere de cęlo, ſm illud Io. 3. Nemo aſcēdit in cęlum, niſi q de cęlo deſcendit, & Eph. 4. Qui deſcēdit, ipſe eſt, & qui aſcendit: ſed Chriſtus deſcendit de cœlo, non ſm q homo, ſed ſecundum q Deus: non enim humana eius natura ante in cœlo fuerat, ſed diuina. ergo videtur quòd Chriſtus aſcenderit in cęlum, ſecundum quòd Deus. C

¶ 3 Præt. Chrs ſua āſcenſione aſcendit ad Patrē: ſed ad patris æqualitatē non peruenit, ſecundum q hō ſi. n. dicit, pater maior me eſt, ut habetur Io. 14. ergo uidetur q Chriſtus aſcendit ſm quòd Deus.

SED CONTRA eſt, q Eph. 4. ſuper illud, q aūt aſcēdit, q d eſt niſi quia, & deſcēdit, dicit gl. Cōſtat q ſm humanitatē Chriſtus deſcendit, & aſcendit.

Et gl. interlinearis.

RESP. dcēm, q ly ſm, duo pōt notare, ſ. cōditionē aſcendentis, & cauſam aſcenſionis. Et ſi qdē deſignat conditionē aſcendentis, tunc aſcendere non pōt conuenire Chriſto ſm conditionē diuinæ naturæ, tū, q a nihil eſt diuinitate altius, quo poſſit aſcēdere: tū ēt, q a aſcenſio eſt motus localis, qui diuinę naturę non cōpetit, quæ eſt immobilis, & in localis: ſed per hunc modum aſcenſio competit Chro ſm humanā naturam, quæ continetur loco, & motui ſubiici pōt: unde ſub hoc ſenſu poterimus dicere, quòd Chs aſcendit in cœlum ſm q hō, non ſm q Deus. Si vero ly ſm q, deſignet cauſam aſcēſionis, cum p Chriſtus ex uirtute diuinitatis in cęlum aſcenderit, non autem ex uirtute humanæ naturæ, dicendum eſt, q Chriſtus aſcendit in cœlum, non ſecundum quòd homo, ſed ſm q Deus, q unde Aug. dicit in ſermon. de Aſcenſione, De nro fuit, q filius dei pependit in cruce, ſed de ſuo, q aſcēdit. D E

ſecul. m

aucl. p

In ſerm. 3 & eſt t. 6. in ordi. a med. eto.

AD PRIMVM ergo dicendū, q auctoritates illæ, prophetice dſr de deo, ſm q erat incarnādus: poteſt tamen dici, q aſcendere, et ſi non proprie cōueniat diuinæ naturæ, pōt ſi ei metaphorice conuenire, prout. ſ. dr, in cor hominis aſcendere, quando cor hominis ſe ſubijcit, & humiliat deo. Et eodem modo metaphorice dicitur aſcendere, reſpectu cuiuslibet creaturæ, ex eo quòd eam ſubijcit ſibi. A

AD II dicendum, quòd ipſe idem eſt, qui aſcendit, & qui deſcendit, dicit enim Aug. in li. de Symbolo. Quis eſt, qui deſcendit? Deus homo: quis eſt qui aſcendit? idem ipſe Deus homo. deſcenſus tñ duplex attribuitur Chriſto, unus quidem, quo dicitur deſcendiſſe de cœlo, qui quidem attribuitur deo homini, ſecundum q Deus: non. n. eſt iſte deſcenſus intelligēdus ſecundum motum localē, ſed ſm exinanitionem, qua cū in forma Dei eſſet, ſerui formā ſuſcepit; ſicut. n. dicitur exinanitus non ex eo, quod ſuā plenitudinē amiſerit, ſed ex eo quòd noſtram paruitatem ſuſcepit, ita dicitur deſcendiſſe de cœlo, non quòd cœlum deſeruerit, ſed quia naturam terrenam aſſumpſit in vnitatē pſonæ. Alius autem eſt deſcenſus, quo deſcendit in inferiores partes terræ, ut dicitur Eph. 4. Qui quidem eſt deſcenſus localis, vnde competit Chriſto ſecundum conditionem humanæ naturæ. B

l. 4. c. 7. circa princip.

AD III dcēm, quòd Chriſtus dicitur ad patrē aſcendere, inquantum aſcendit ad conſeſſum paternæ dexteræ: quod quidem cōuenit Chriſto aliqualiter ſecundum diuinam naturam, aliqualiter autem ſecundum humanam, ſecundum quòd infra dicetur. C

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus aſcenderit propria virtute.

SV. QVÆ. LVII. ART. III.

Medina. art. 3. per. e. 312

Opu. 3. ca. 247. Et op. 60. c. 23.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videſ, q Chriſtus non aſcenderit propria virtute. Dr enim Marci vltim. quòd Dominus Ieſus poſtquam locutus eſt diſcipulis, aſſumptus eſt in cœlum. Et Actu. 1. dicitur, Videntibus illis eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum: ſed illud, quod aſſumitur, & eleuatur, ab alio uidetur moueri. ergo Chriſtus non propria virtute, ſed aliena ferebatur in cœlum. D

Titulus clarus. ¶ In corp. art. eſt concluſio: Chriſtus aſcendit propria uirtute: primo q dem diuina, ſecundo aūt aīæ glorificatæ, mouentis corpus, ut patet. Declaratur concluſio, diſtinguendo in Chriſto naturā, diuinā. ſ. & humanā, & ſub diſtinguendo virtutem humanam in uirtutem naturæ, & uirtutem gloriæ, & excluſa uirtute naturali affirmando duas opiniones de radice virtutis gloriæ ut vel ex beſtuctu cæleſtis, ſ. vel ex parte beatitudinis animæ. Et prætermiſſa prima opinione, quia beatitudo animæ in Dei participatione conſiſtit, infertur concluſio quo ad omnes ſui partes clariſſima, ita quòd expoſitione non eget. ¶ Aduerte hic q cum dr, Chrm ppria uirtute glorificatæ aīæ aſcendiſſe in cęlū, non intelligitur, q ſi de ip ſo letali moto aſcenſionis, ut ſit te glorificatæ aīæ potentia non ut ille, iuncta ſ. ſcalis, alia có eſt intentus tractanda.

¶ 2 Præt. Corpus Chriſti fuit terrenū, ſicut, & corpora noſtra. corpori autem terreno, contra naturā eſt ferri ſurſum. nullus autē motus eſt ex propria virtute eius, quod contra naturam mouet. ergo Chriſtus nō aſcendit propria uirtute in cœlum. E

¶ 3 Præ. Propria uirtus Chri eſt uirtus diuina, ſed motus ille nō vr fuiſſe ex virtute diuina: q a cū uirtus diuina ſit infinita motus ille fuiſſet in inſtāti, & ſic nō potuiſſet uidentibus diſcipulis eleuari in cælū, ut dr Act. 1. ergo uidetur q Chriſtus nō aſcenderit propria uirtute.

SED CONTRA eſt, q dr Iſ. 63

Iſte formoſus in ſtola ſua gradiens in multitudine fortitudinis ſuæ. Et Greg. dicit in Hom. Aſcenſionis, Notãdũ eſt, ꝙ Helias in curru leg1t aſcendiſſe, vt videlicet aperte demõſtraret, q2 hõ purus adiutorio indigebat alieno. Redemptor aũt noſter non curru, non angelis ſubleuatus legit: quia qui fecerat omnia, ſuper omnia ſua uirtute ferebatur.

Hom. 29. in Euang. circa med.

Resp. dicẽdũ, ꝙ in Chr̃o eſt duplex natura, diuina, & humana: vnde ſm̃ vtrãq; naturã põt accipi propria virtus eius: ſed ſm̃ humanam naturã põt accipi duplex virtus Chr̃i. Vna quidẽ naturalis, quę procedit ex principijs naturæ, & [m] tali virtute manifeſtũ eſt, ꝙ Chriſtus in cęlum nõ aſcendit. [n] Alia aũt virtus gloriæ, ſm̃ quã Chr̃s in cęlũ aſcendit. Cuius quidẽ uirtutis rõnem, quidã accipiunt ex natura quintæ eſſentiæ, q̃ eſt lux, vt dñt, quã ponunt eſſe de cõpoſitione humani corporis, & per eã elemẽta contraria cõciliari in vnũ: ita ꝙ in ſtatu huius mortalitatis natura elemẽtaris in corporib. humanis dñatur, & ĩõ ſm̃ naturã elementi p̃dominãtis, corpus humanũ naturali virtute deorſũ fert̃. In ſtatu aũt gloriæ p̃dominabit̃ natura cæleſtis, p cuius inclinationẽ & virtutẽ corpus Chr̃i, & alia ſanctorũ corpora ferent̃ in cęlũ: ſed de hac opinione, & in t. parte [*] habitũ eſt, & infra magis agẽt in tractatu de reſurrectione † cõi. Hac aũt opinione p̃termiſſa, alij aſſignant rõnẽ p̃dictæ virtutis ex parte aĩæ glorificatæ, ex cuius redundantia glorificabit̃ corpus, ut Aug. [*] dicit ad Dioſc. Erit. n. tanta obediẽtia corporis glorioſi ad aĩam beatam (vt ſicut Aug. † dicit 22. de Ciuit. Dei) vbi volet ſpũs, ibi ꝓtinus erit corpus, nec volet aliq̃d ſpũs, qđ nec ſpũm poſſit decere, nec corpus. Decet aũt corpus glorioſum, & immortale eſſe in loco cæleſti, ſicut dictũ eſt. [*] Et iõ ex virtute aĩæ volẽtis, corpus Chr̃i aſcẽdit in cælũ: ſicut aũt corpus efficit̃ glorioſũ participatione aĩę, ita, ut Aug. † dicit ſuper Io. participatione Dei fit aĩa beata: vñ prima origo aſcenſionis in cælum eſt virtus diuina. ſic igit̃ [p] Chr̃s aſcendit in cęlũ ꝓpria virtute, primo quidẽ virtute diuina, ſcđo virtute animæ glorificatæ mouentis corpus, prout vult. [q]

Concl. m

1. p. qu. 76. art. 7.
† Non cõpleuit.

Epi. 56 ante med. † l. 22. c. vl. nõ remote a prin. c. 5.

Art. 1.

Trac. 23. in Ioan. inter prin. & medũ. to. 9.
Concl. p

Ad primum ergo dicẽdum, ꝙ ſicut Chriſtus dicitur propria uirtute ſurrexiſſe, & tamen eſt ſuſcitatus a patre, eo ꝙ eadem eſt uirtus Patris, & Filij, ita ẽt Chriſtus ex propria virtute aſcendit in cœlum, & tamen à patre eſt eleuatus, & aſſumptus.

Ad II dicẽdũ, ꝙ rõ illa probat, ꝙ Chr̃s nõ aſcendit in cælum propria uirtute, q̃ eſt naturæ humanæ naturalis: aſcẽdit tñ in cælũ ꝓpria uirtute, quæ eſt uirtus diuina, & propria uirtute, quæ eſt animæ beatæ. Et licet aſcendere ſurſum, ſit cõtra naturã humani corpis ſm̃ ſtatũ pñtem, in quo corpus non eſt oĩno ſubiectum ſpiritui: tñ non erit cõtra naturã, neq; uiolentum corpori glorioſo, cuius tota natura eſt omnino ſubiecta ſpiritui.

Ad III dicẽdũ, quòd etſi virtus diuina ſit infinita, & infinite operetur quantum eſt ex parte operãtis, tñ effectus uirtutis eius recipitur in reb. ſm̃ earũ capacitatẽ, & ſm̃ Dei diſpoſitionẽ. Corpus autẽ non eſt capax, ut in inſtanti localiter moueatur: F quia oportet, ꝙ cõmetiat ſe ſpatio ſm̃ cuius diuiſionẽ diuiditur tempus, vt dĩ 6. [*] Phyſi. Et iõ nõ oportet, ꝙ corpus motum à Deo, moueatur in inſtanti: ſed mouetur ea uelocitate, qua Deus diſponit.

li. 6. tex. 37. 38. & 39. to. 2.

Articvlvs IIII

Vtrum Chriſtus aſcenderit ſuper omnes cælos.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ Chriſtus nõ aſcẽderit ſuper oẽs cœlos. Dr̃. n. in Pſ. 10. Dñs in tẽplo ſancto ſuo, Dominus in cælo ſedes eius, qđ aũt eſt in [h] cælo, nõ eſt ſupra cęlum. ergo Chriſtus non aſcendit ſuper omnes cœlos.

G

¶ 2 Præt. Super oẽs cælos nõ eſt aliquis [h] locus, ut probat̃ in primo de cœlo, [*] ſed oẽ corpus oportet eſſe in loco. ergo corp9 Chr̃i nõ aſcẽdit ſup oẽs cælos.

¶ 3 Præt. Duo corpora [h] nõ pñt eſſe in eodẽ loco. Cum igit̃ nõ ſit trãſitus de extremo in extremu, niſi per medium, uidetur ꝙ Chriſtus nõ potuiſſet aſcẽdere ſuper oẽs cœlos, niſi cælum diuideret̃, quod eſt impoſſibile.

¶ 4 Præt. Act. 1. dr̃ ꝙ nubes ſuſcepit eũ ab oculis eorũ, ſed nubes ñ pñt eleuari ſ. cælũ [h] ergo Chr̃s non aſcendit ſuper oẽs cælos.

H

¶ 5 Præt. Ibi credimus Chr̃m in perpetuũ permãſurũ, quo aſcẽdit, ſed qđ cõtra naturã eſt, nõ põt eſſe ſempiternum, quia id, quod eſt ſm̃ naturam, eſt ut in pluribus, & ut frequentius. Cũ ergo contra naturã ſit [h] corpori terreno, eſſe ſupra cœlum, videtur, quòd corpus Chriſti ſupra cœlum non aſcenderit.

I

Sed contra eſt, ꝙ dr̃ Eph. 3. Aſcendit ſuper omnes cęlos, ut adimpleret omnia.

Resp. dicẽdũ, ꝙ quanto aliqua corpora perfectius participant bonitatẽ diuinã, tanto ſũt ſuperiora corporali ordine, q̃ eſt ordo localis: vnde uidemus ꝙ corpora, quæ ſunt magis formalia, ſunt naturaliter ſuperiora (vt patet per Phil. in 4. Phyſ. & in 2. [*] de Cælo) per formã. n. unumquodque corpus participat diuinum eſſe, ut patet in 1. Phyſ. † Plus aũt participat de diuina bonitate corpus p gloriã, q̃ quodcumq; corpus naturale per formã ſuę naturæ. Et [m] inter cætera corpa glorioſa, manifeſtũ

K

Sup. Quæ. LVII. Art. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 87.
Medina. ar. 4.

per. c.

Titulus ut ſonat intelligendus eſt.

3. d. 22. q. 3. a. 3. q. 1. & 4. cont. c. 87. Et opu. 6. c. 9.

¶ In corpore una eſt concluſio. Conuenientiſſimum eſt Chriſto, ꝙ ſit ſuper omnia corpora conſtitutus in alto. Probat̃. Quanto aliqua corpora perfectius participant bonitatẽ diuinã, tanto ſũt ſuperiora localiter: ſed corpus Chriſti glorioſum perfectius participat, &c.

li. 1. tex. 69 to. 2.

¶ Aduerte hic, Auctorem opinari Chriſtũ ſm̃ corpus eſſe ſupra cœlos oẽs, ſic ꝙ planta pedis eius eſt ſupra ſuperficiem conuexam ſupremi cœli, hoc. n. concludit, & ratio in corpore allata, ꝙ quãto corpus eſt perfectius, tanto eſt ſuperius ſecũdum locum, & hoc expreſſe explicatur in rñſione ad ſm̃ dcđo. Nihil prohibet corp9 Chr̃i eẽ extra totã cõnexiõ cœlorum corporeorum, & non eſſe in loco continente. Et hoc ideo dictum ſit, ut ſciant dicẽtes corpus Chriſti ſic eſſe ſupra omnes cælos, ꝙ ẽ in ſuprema parte ſupremi cæli, ꝙ non ſequũtur doctrinã Auctoris, ex hoc enim ſequitur manifeſte, ꝙ non eſt ſuperius ſupremo cælo. & quod non eſt extra totam continentiam cælorum corporeorum, quorum primum continuatur corpori articuli, ſecundum auctorem reſponſioni ad ſecundum.

¶ Sed occurrit hic Duran. in tertio ſenten. diſtinct. 22. artic. ult. obijciens contra hãc poſitionẽ: quia ſequeretur quòd Chriſtus, nec ſe, nec alia uideret corporali uiſione, quia uiſio fit per diaphanum mediũ, quod ſupra connexum ſupremi cæli non inuenitur.

l. 2. de anima tex. 70.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ ſicut ſupra naturæ ordinem corpus Chriſti locatur ſupra conuexum

†li. 1. text. 81. tom. 2.

concl. m

xerú cęli ſupremi, ita ſupra nãæ ordiné exercet uiſio corporalis abſq; diaphano medio cõtinuo vſq; ad oculum.

D.241.

¶ Mirũ eſt aũt de ſic obiicientibus ad concludendu Dicãt quęſo quõ iã Chrs q̃ alii ſancti poſt reſurrectioné ſi infra connexũ cęli continentur, auditioné incorporalé exercebunt, cũ auditus fiat p medium aerem, qui ibi nõ eſt, nec cęlũ ſuplet uicé aeris: qũi non inquantum diaphanus aer mediat in auditu, ut patet ex hoc q absq; diaphanu in actu audimus, in tenebr s cõſtituris nobis, & ſonãte, & ſono. & rurſus cęli quaſi ære fuſi ſũt vt non poſſint percusſi, &c. Mittamus hęc ſupernaturalia futuri ſęculi ſcientiæ futuri ſæculi.

D.329. & 330.

eſt, q corpus Chri maiori reful A get gloria. vñ cõuenientiſſimũ eſt ſibi, q ſit ſ.ᵈ oĩa corpora cõſtitutũ in alto.ⁿ & iõ ſup illud Eph. 4. Aſcendens in altũ, dicit gl. Loco, & dignitate.

AD PRIMVM ergo dcẽm, q ſedes Dei dr̃ eſſe in cœlo, nõ ſicut in cõtinete, ſed magis ſicut in cõtento. vñ nõ oportet aliq̃ partẽ cęli eo ſuperiorẽ eſſe, ſed ipſum eſſe ſup oẽs cęlos, ſicut & i Pſ. 8. dr̃, Eleuata eſt magnificentia tua, ſuper cęlos, Deus. B

AD II dcẽm, q locus habet rõnem continentis. vñ primũ cõtinens hab t rõem primi locãtis, qđ eſt primũ cęlũ. intm̃ igit̃ corpora indigent eſſe in loco p ſe tnquantũ indigent cõtineri a corpore cęleſti. Corpora aũt glorioſa, & maxime corp⁹ Chri, nõ indiget tali cõtinẽtia: qa nihil recipit a corporib. cęleſtibus, ſed a Deo mediãte aĩa. vñ nihil prohibet, corpus Chri eſſe extra totã continentiã cęleſtium corporũ, & nõ eſſe in loco continẽte: nec tñ oportet, q extra cęlũ ſit vacuũ, qa nõ eſt ibi locus. Nec C eſt ibi aliqua potẽtia ſuſceptiua alicuius corporis ſed potẽtia illuc pueniẽdi, eſt in Chro. Qđ aũt Ariſtoteles* probat 1. de Cælo q extra cælum non eſt corpus, intelligendum eſt de corporibus in ſolis nãlibus conſtitutis, ut per probationes apparet.

Li.1. corp. 19.10.2.

AD III dcẽm, q q̃uis de natura corporis nõ ſit, q poſſit eſſe in eodẽ loco cũ alio corpore: tñ põt hoc Deus facere p miraculũ, qđ i eode loco poſſit eſſe cũ alio corpore, ſicut, & fecit, ut corpus Chri de clauſo vtero beatæ Virginis exiret, q intrauit ianuis clauſis ad diſcipulos, ſicut dicit beatus Gre. D † Corpus ergo Chri ſimul põt eſſe cũ alio corpore in eodem loco, non ex proprietate corporis: ſed p virtutẽ diuinam aſſiſtentem, & hoc operantem.

Ho. 26. in Euan. non procul a prin.

AD IIII dcẽm, q nubes illa, non præbuit adminiculũ Chro aſcendenti per modũ vehiculi: ſed apparuit in ſignum diuinitatis, ſm q gloria Dei Iſrael apparebat ſuper tabernaculum in nube.

AD V dcẽm, q corpus glorioſum non habet ex principiis ſuæ naturæ, q poſſit in cęlo, aut ſupra cęlum eſſe, ſed habet hoc ex aĩa beata, ex qua recipit gloriam. Et ſicut motus glorioſi corporis ſurſum, non eſt violentus, ita nec quies violẽta: vnde nihil prohibet eam eſſe ſempiternam.

ARTICVLVS. V.

Vtrum corpus Chriſti aſcenderit ſuper omnem creaturam ſpiritualẽ.

Par. 3. 302 Infr. q. 58. ar. 3. corp. Et Pſ. 8. fi. Et Eph. 1. lect. 3. fi.

AD QVINTVM ſic pcedit̃. Vr̃ q corpus Chri non aſcenderit ſuper oẽm creaturã ſpũalẽ. Eorũ. n. q̃ non dñr ſm vnam rõem, ʰ non põt cõuenienter fieri cõparatio: ſed locus nõ eadẽ rõne attribuit̃ corporibus, & ſpũalibus creaturis, ut patet ex his, quę dicta ſunt in prima parte. ergo vr̃ q nõ poſſit dici corpus Chri aſcendiſſe ſuper oẽm creaturam ſpiritualem.

¶2 Prę. Aug.* dicit in li de Vera relig. qʰ oĩ corpori ſpũs pręfertur: ſed nobiliori rei ſublimior debet̃ locus. ergo vr̃, q Chriſtus non aſcenderit ſuper oẽm ſpiritualem creaturam.

Ca. 55. aliquãtulum a prin. 10.

¶3 Præt. In oĩ loco eſt aliquod B corpus, cũ nihil ſit vacuum in natura. Si ergo nullũ corpus obtinet altiorẽ locũ, quã ſpũs in ordine naturaliũ corporũ, nullus ʰ locus erit ſuper oẽm ſpũalem creaturam non ergo corpus Chriſti potuit aſcendere ſuper omnem ſpiritualem creaturam.

SED CONTRA eſt, q dr̃ Eph. 1. Conſtituit illum ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & ſupra omne nomen qđ C nominatur, ſiue in hoc ſæculo ſiue in futuro.

RESP. Dcẽm, q tanto alicui rei debetur altior locus, quanto eſt nobilior, ſiue debeat̃ ei locus per modũ cõtactus corporalis, ſicut corporib. ſiue p modũ contactus ſpũalis, ſicut ſpũalibus ſubſtãtiis Exinde. n. ſpũalib. ſubſtantiis debet̃ ſm quandã congruentiã locus cęleſtis, q é ſupremus locorũ, qa D illæ ſubſtantiæ ſunt ſupremæ in ordine ſubſtãtiarũ. Corpus aũt Chri, licet conſiderãdo cõditiones nãæ corporeæ, ſit infra ſpũales ſubſtantias, conſiderando tñ dignitatẽ unionis, qua eſt perſonaliter Deo cõiũctũ excellit dignitatẽ oĩm ſpiritualiũ ſubſtãtiarũ. Et iõ ᵐ ſm pdictæ congruentiæ rõem debetur ſibi locus altior ultra ᵈ oẽm creaturã ẽt ſpiritualem.ⁿ E Vnde, & Gre. dicit in homil. Aſcenſionis, q qui fecerat omnia, ſuper omnia ſua uirtute ferebatur.

Hom. 29. in Euang. in med.

AD PRIMVM ergo dcẽm, q licet alia ratione attribuatur locus corporali, & ſpũali ſubſtantiæ, tñ hoc eſt in utraque ratione commune, q digniori rei attribuit̃ ſuperior locus.

AD II dicendum, quòd ra-

SVP. QVÆ. LVII. ART. V.

Medina. ar. 5.

Titulus intelligendus eſt cum grano ſalis prout reſpondendo apparet, hoc eſt, quòd ponitur ibi locatum pro loco, ita quòd per ly omnem creaturam ſpiritualem, intelligimus locum omnis creaturæ ſpiritualis. Secutus eſt enim Auctor uſitatum modũ loquendi, quo conſueuimus dicere aliquem epiſcopum, vel principem aſcendiſſe ſuper tales, & tales, qui aſcendit ad locum ſuperiorem locis talium, & taliũ. Vñ ſenſus tituli eſt an locus, quo aſcẽdit Chriſtus, ſit ſuperior locis, in quibus ſunt quæcumque ſpiritua les creaturæ.

† Quæ. 52.

¶ In corpore vna concluſio: Corpori Chriſti debetur locus altior ultra omnem creaturam, ẽt ſpiritualem. Probatur: Tanto altior locus rei debetur, quanto eſt nobilior: ſed corpus Chri ſm dignitatem pſonalem excellit oẽs ſubſtãtias ſpirituales. ergo &c.

¶ Circa comparationem dubium occurrit: quoniam vana videtur, nam ſupra conuexum, ſeu in ſuperficie conuexa cęli empyrei non datur locus altior, aut minus altus, cum ſit perfectè ſphæricum: conſtat autem illic eſſe angelos beatos, & corpus Chriſti illic eſſe, conc. ſum eſt ex articulo præcedenti.

¶ Ad hoc dicitur, q licet ſecundum longitudinem diametri a centro ad circumferentiam nulla pars conuexæ ſuperficiei corporis pfecte ſphærici ſit altior alia, ut patet ex eo quòd omnes lineę ductæ a centro ad circumferentiam ſunt æquales: & ſecundum hunc ſenſum procedit dubium: ſi tamen eadem ſuperficies conuexa conſideretur ut ordinata ad aliquid in medio, cum in ea agendum (verbi gratia ad exercendum actũ iudicii) ſic alius locus, ſeu una pars eius inuenitur altior altera, iuxta approximationem ad ſoliũ principis: ſumitur enim pars illa ſolii

concluſio

D.243.

tio illa ꝓcedit ꝙ corpore Chri ſm conditionem naturæ corporeæ, non autem ſecundum rationem unionis.

AD III dcdm, ꝙ cõparatio iſta põt attẽdi, vel ſm rõem locorũ, & ſic nullus locus eſt tã altus, q̃ excedat dignitatẽ ſpũalis ſubſtantiæ, ſm ꝙ p. ocedit obiectio. Vel ſm dignitatẽ eorũ, qu. bus attribuitur locus, & ſic corpori Chri debetur, ut ſit ſupra ſpirituales creaturas.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum aſcenſio Chriſti ſit cauſa noſtræ ſalutis.

AD SEXTVM ſic proceditᵗ. Vr ꝙ aſcenſio Chri nõ ſit cã noſtræ ſalutis: Chrs.n. fuit cã noſtræ ſalutis, inquãtũ ſa'uté noſtrã meruit, ſed p aſcẽſionẽ nihil nobis meruit q̃a aſcẽſio ptinet ad pmiũ exaltationis eius. non eſt aũt idẽ meritũ, & pmiũ, ſicut nec uia, & terminᵒ. ergo vr ꝙ aſcenſio Chriſti non ſit cauſa noſtræ ſalutis.

¶2 Præt. Si aſcenſio Chri eſt cã noſtræ ſalntis, maxime hoc vr quantum ad hoc, ꝙ aſcenſio eius ſit h cã nr̃æ aſcẽſionis: ſed hoc collatũ eſt nobis per eius paſſionẽ, q̃a, ut dr̃ Hebræ. 10. habemus fiduciã in introitu ſanctorũ per ſanguinẽ ipſius. ergo vr ꝙ aſcenſio Chriſti nõ fuerit cauſa noſtræ ſalutis.

¶3 Præ. Salus nob's p Chrm collata, eſt h ſempiterna, ſm illud Iſa. 51. Salus aũt mea in ſempiternũ erit: ſed Criſtus non aſcẽdit in celũ, ut ibi in ſempiternũ eſſet: dr. n. Act. 1. Quemadmodum vidiſtis eũ aſcendentẽ in celũ, ita ueniet. Legit ẽt, multus ſanctis ſe demonſtraſſe in terris poſt ſuã aſcenſionem, ſicut de Paulo legit Act. 9. ergo vr, ꝙ eius aſcenſio non ſit cauſa noſtræ ſalutis.

SED CONTRA eſt, ꝙ ipſe dicit Ioan. 16. Expedit uobis, ut K ego uadam, id eſt, ut recedam à vobis per aſcenſionem.

RESP. Dcdm, ꝙ ᵐ aſcenſio Chri eſt cã nr̃æ ſalutis duplici ter. Vno mõ, ex parte noſtra: alio modo, ex parte ipſius. Ex parte quidem noſtra, inquantũ per Chriſti aſcenſionem mens noſtra mouetur in ipſum, quia per eius aſcenſionem (ſicut ſ. ᵃ dictum

F eſt) primo quidem datur locus fidei: ſecũdo: ſpei: tertio char. tatis: quarto, ẽt per hoc reuerent a noſtra augetur ad ipſum, dum iam non exiſtimamus eum ſicut hoiem terrenum, ſed ſicut Deum celeſtem, ſicut, & Apoſtolus dicit 2. ad Cor. 5. Et ſi cognouimus ſm carnem Chriſtum, (i. mortalem, per quod put. uimus eum tm̃ hoiem, ut gloſſ. ᵉ exponit, ſed nunc iam non nouimus. Ex parte autẽ ſua, quantum ad ea, quæ ipſe fecit. aſcendens propter noſtram ſalutem: primo quidem uiam nobis præparauit aſcendendi in celum, ſm q̃ ipſe dicit Ioan. 14. Vado parare vobis locum, & Mich. 2.

G Aſcendit, pandens iter ante eos. Quia. n. ipſe eſt caput noſtrum, oportet illuc ſequi membra, quo caput præceſſit. vnde dr̃ Ioan. 14. Vt vbi ego ſum, & vos ſitis. Et in huius ſignum, animas ſanctorum, quas de inferno eduxerat, in cœlum traduxit, ſm illud Pſ. 67. Aſcendens Chriſtus in altum, captiuã duxit captiuitatem, quia. ſ. eos, qui fuerant a diabolo captiuati, ſecum duxit in cœlum, quaſi in locũ peregrinum humanæ naturæ, bona captione captiuos, utpote per uictoriam acquiſitos. Secundo, quia ſicut pontifex in ueteri teſtamento, intrabat ſanctuarium, ut aſſiſteret Deo pro populo, ita &

H Chriſtus intrauit cœlum ad interpellandum pro nobis, ut dicitur Hebræ. 7. Ipſa enim repræſentatio ſui ex natura humana, quam in celum intulit, eſt quædam interpellatio pro nobis, ut ex quo Deus humanam naturam ſic exaltauit in Chriſto, etiam eorum miſereatur, pro quibus filius Dei humanam naturam aſſumpſit. Tertio, ut in cœlorum ſede quaſi Deus, & dominus conſtitutus, exinde diuina dona hominibus mitteret, ſm illud Eph. 4. Aſcendit ſuper omnes cœlos, ut adimpleret omnia, ſ. donſs ſuis, ſecundum gloſſam.

I AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ aſcenſio Chriſti eſt cauſa noſtræ ſalutis, non per modum meriti: ſed per modum efficientiæ, ſicut ſupra de reſurrectione dictum eſt.

AD II dicendum, ꝙ paſſio Chriſti eſt cauſa noſtræ aſcenſionis in cœlum, proprie loquendo, per remotionem peccati prohibentis, & per modum meriti: aſcenſio aũt Chriſti eſt directe cauſa aſcenſionis noſtræ, quaſi inchoando ipſam in capite noſtro, cui oportet membra coniungi.

AD III dicendũ, ꝙ Chriſtus ſemel aſcendens in cœlum, adeptus eſt ſibi, & nobis in perpetuum, ius, & dignitatem manſionis cœleſtis: cui tamen dignitati non derogat, ſi ex aliqua diſpenſatione Chriſtus quandoque corporaliter ad terram deſcendat, vel ut oſtendat ſe omnibus, ſicut in iudicio, uel ut oſtendat ſe alicui ſpecialiter, ſicut Paulo, ut habetur Act. 9. Et ne quis credat hoc factum fuiſſe, non Chriſto ibi corporaliter præſente, ſed aliqualiter apparente, contrarium apparet per hoc quòd ipſe Apoſtolus dicit 1. ad Corinthios 15. ad confirmandam reſurrectionis fidem, Nouiſſime omnium tamquam abortiuo viſus eſt, & mihi. Quæ quidem uiſio veritatem reſurrectionis non probaret, niſi uerum Chriſti corpus uiſum fuiſſet ab eo.

Gloſſ. & interlinea ibid.

Quæſt. 56. ar. 1. art. 3.

Art. 2 huius q. ad 3.

vt altior, & reliquæ ut inferiores ſunt. Et ſic diuina ſapientia ſuperficiẽ cœli empyrei, quia ſm ſe fecerit æquale ſibi tñ. ꝙ ueniret to tum habitionis creaturarum beatarũ, diſpoſuit unã partẽ, quaſi ſolũ, & reliquas in ordine ad illã, ſuperiores, uel inferiores. Et ſic Chri ſm corpus ſ parte illa ſoli ſtans, in ſuprema parte, ſupremoque loco reſidere dr: & reliquæ creaturę beatæ hinc, & inde inferiores partes tenere.

Porr. 6.

302 SVP. QVÆ. LVII. ART. VI.

Medina ar. 6.

Titulus clarus.

¶ In corpore vna concluſio: Aſcenſio Chri eſt cauſa noſtræ ſalutis, & ex parte nr̃a, & ex parte ipſius. Probaꝰ quo ad primã partem quadrupliciter, & deinde quo ad ſecundam tripliciter. Ota clara & ordinata ſunt in litera.

¶ In rñſione ad tertiũ, aduerte p̄ importunos, ꝙ Chrum corporaliter viſum fuiſſe a Paulo, non eſt uetendũ in dubiũ, qm uerba ipſius Pauli, Nouiſſime & tanquã abortiuo &c. hoc conuincunt ad literã: ſed an iſta viſio fuerit tunc cũ dixit, Saule, Saule quid me pſequeris, dubitari ab aliquib. vr: nec vlla dubiũ rõ iubet, niſi quia volunt dubitare. Auctor aũt, quia nulla alia corporalis apparitio Chriſti, ad Paulũ in ſacra ſcriptura inuenit, ad illã, q̃ fuit in ſua cõuerſione, illa dte r ef ſe, quia Chrs in proprio corpore ſibi apparuit. Conſtat aũt ex Scriptura, illã fuiſſe corporalem, & rõnabile eſt Scripturã ſcriptura exponere irrõnabile aũt, apparitiones ꝓ voluntate multiplicare. Indiſciplinati quæ, qu ere re in alijs & vertitudo nem demꝯ iſt. arguũ ſed, ut Philoſophi etiam tenddi runt, iuxta ſubiecti materiam certitudo amplectenda eſt.

concl. in

QVAESTIO LVIII.

De ſeſſione Chriſti ad dexteram Patris, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de ſeſſione Chriſti ad dexteram Patris.

Et circa hoc quęrunt̃ quatuor.

¶Primo, Vtrū Chriſtus ſedeat ad dextram Dei patris:

¶Secundo, Vtrū hoc cōueniat ſibi ſm̃ diuinam naturam.

¶Tertio, Vtrū cōueniat ſibi ſecundum humanam naturā.

¶Quarto, Vtrum hoc ſit proprium Chriſti.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Chriſto conueniat ſedere ad dexteram Dei patris.

A AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ Chr̃o nō conueniat ſedere ad dexteram Dei patris. [h] Dextera.n. & ſiniſtra ſunt differentiæ poſitionū corporalium: ſed nihil corporale cōuenit Deo: quia Deus ſpūs eſt, ut habetur Io. 4. ergo uidet̃ quòd Chr̃s non ſedeat ad dexteram Patris.

¶2 Prę. Si aliquis ſed ad [h] dexteram alicuius, ille ſedet ad ſiniſtrā eius. Si ergo Chr̃s ſedet ad dexteram patris, ſequit̃ quòd pater ſedeat ad ſiniſtram Filii, quod eſt inconueniens.

¶3 Prę. [h] Sedere, & ſtare vñr oppoſitionē hr̃e: ſꝫ Stephanus dicit act. 7. Ecce video cęlos apertos, & Filiū hoīs ſtātē à dextris uirtutis Dei. ergo vr̃ ꝙ Chr̃us nō ſedeat ad dexteram Patris.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Mar. vlt. Dn̄s quidem Ieſus poſtquā locutus eſt eis, aſcendit in cælum. & ſedet à dextris Dei.

RESP. Dicēdum, quòd noīe ſeſſionis poſſumus duo intelligere, uidelicet quietem, ſm̃ illud. Luc. ult. Sedete hic in ciuitate: & ēt regiā, uel iudiciariā poteſtatem, ſm̃ illud Pro. 20. Rex, qui ſedet in ſolio iudicii, diſſipat omne malum intuitu ſuo. [m] Vtroque ergo modo Chriſto conuenit ſedere ad dexteram Patris. [n] Vno quidem modo, inquantū æternaliter manet incorruptibilis in beatitudine Patris, quæ eius dextera dr̃, ſm̃ illud Pſal. 15. Delectationes in dextera tua uſque in finē. unde Augu. dicit in lib. de Symbolo, Sedet ad dexteram Patris, Sedere, habitare intelligite, quomodo dicimus de quocūq; hoīe, in illa patria ſedit per tres annos. ſic ergo credite Chr̃m habitare in dextera Dei patris: beatus.n. eſt, & ipſius beatitudinis nomē eſt dextera Patris. Alio modo, dr̃ Chriſtus ſedere ī dextera Dei patris, inquantum Patri corregnar, & ab eo habet iudiciariā poteſtatem: ſicut ille, qui conſidet regi ad dexterā, aſſidet ei in regnando, & iudicando. B Vnde Auguſt. † dicit in alio ſermone de Symbolo, Ipſam dexterā, intelligere poteſtatē, quam accepit ille homo ſuſceptus a Deo, vt ueniat iudicaturus, ꝗ pri⁹ uenerat iudicandus.

AD PRIMVM ergo dicendū quòd (ſicut Damaſ.* dicit in 4. lib.) nō localē dexterā Patris dicimus: qualiter.n. qui incircunſcriptibilis eſt, localē adipiſcet̃ dexterā, C Dextera.n. & ſiniſtra eorum, quæ circunſcribunt̃ ſunt Dexteram autē Patris dicimus, gloriam, & honorē diuinitatis.

AD 2 dcd̃m, quòd rō illa ꝓcedit, ſm̃ ꝙ ſedere ad dexteram intelligit̃ corporaliter. Vñ Au. † dicit in quodam ſermone de Symbolo, Si carnaliter acceperimus, ꝙ Chr̃s ſedet ad dexteram Patris, ille erit ad ſiniſtrā. Ibi autē. ſ. i. ęterna beatitudine, oīs dextera eſt, ꝗa nulla eſt ibi miſeria.

D AD 3 dcd̃m, quòd (ſicut Greg. † dicit in Homil. aſcenſionis) ſedere iudicātis eſt: ſtare uero pugnantis, uel adiuuātis. Stephanus ergo in labore certaminis poſitus, ſtantem uidit, quem adiutorem habuit, ſed hūc poſt aſcenſionem Mar. ſedere deſcribit, ꝗa poſt aſcenſionis ſuæ gloriam iudex in finę uidebitur.

ARTICVLVS II.

E *Vtrum ſedere ad dexterā Patris, conueniat Chriſto ſecundum quòd Deus.*

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ quòd ſedere ad dexteram Patris, nō conueniat Chriſto ſm̃ quod Deus. Chriſtus en'm, ſecundum quod eſt Deus, eſt dextera patris: ſed nō videtur idem eſſe dextera alicuius, & ille, qui ſedet ad dexterā eius ergo Chriſtus, ſecundum ꝙ eſt

---

SVP. QV. LVIII. ART. I.

Medina ꝑ tota quaſt.

Titulus ut ſonat. In corpore articu. diſtinguit Auctor duos ſenſus quæſiti, & reſpondet unica concluſione, ſcilicet, Vtroque modo Chriſto conuenit ſedere ad dexteram Patris. Diſtinctio eſt explicite de ly ſedere, quod ſignificat, uel quietē, uel regiam, ſeu iudiciariam dignitatem. Immiſcetur quoque diſtinctio de ly dextera, quòd ſignificat, uel beatitudinem Patris, uel iudiciariam, ſeu regiam poteſtatem. Declaratur que concluſio, & firmatur auctoritatibus Auguſtini.

Per. 9 317 3. d. 22. q. 3 a. 3. q. 2. Et op. 3. cap. 247. Et op. 6. ca. 9. Et ad Heb. 8. lec. 1.

¶ Aduerti pro tota hac materia duo. Primum eſt, quod tam Sedere quam dextera ſumitur non proprie ſed metaphorice, ut clare patet in litera. Si tamen de poſitione Chriſti inquantū homo quæratur, an ſtet, uel ſedeat in cælo dicēdum eſt quòd ſtat. Et ratio eſt: quoniam poſitiones corporis dupliciter aſſumi poſſunt, uel in ordine ad officia humana, uel in ordine ad naturam. Et licet ſecundum officia, diuerſi conueniant homini ſitus: quoniā pugnantis eſt ſtare, iudicantis ſedere &c. ſecundum tamen naturam unus eſt naturalis ſitus, ſcilicet, ſtare: ſedere enim, cubare, & huiuſmodi, infirmitatis, ſeu imbecillitatis naturæ ſūt. Vnde cum Chriſtus ad uitam impaſſibilem reſurrexit, naturali ſitu propriæ naturæ in ſua fortitudine, quæ eſt ſtare, utitur.

¶Secūdum eſt, quòd ſedere metaphorice ſumptum in propoſito importat, uel quieſcere, ſeu habitare, uel regiam, ſeu iudiciariam non poteſtatem, ſed dignitatem Et in hoc, differt à tertia ſignificatione dexteræ metaphoricè ſumptæ: dextera.n. Patris ſumitur tertio modo pro regia, ſeu iudiciaria poteſtate: ſedere autem pro dignitate, ut patet in ſequenti articulo. Nec obſtat ꝙ in hoc articulo dicitur, quòd ſeſſio ſecunda ſignificatione ſignificat regiam uel iudiciariam poteſtatem, procedēs enim Auctor naturali doctrinæ ordine de confuſis ad diſtincta uſus eſt hic poteſtatis nomine, prout confundit in ſe dignitatem, explicaturus in ſequenti articulo diſtincte dignitatem ſeorſum à poteſtate. & illam ſeſſioni, hanc dexteræ attribuit.

concl. m

Li. 1. ca. 4. Epiſt. 10. 9.

L. 2. d Symbo. c. 7. nō lōge à pri. tom. 9.

SVP. QVÆ. LVIII. ART. II.

Titulus clarus. ¶ In corpore una concluſio: Chriſtus ſecūdum quòd Deus ſedet ad dexteram Patris, Probatur. Sedere ad dexterā Patris nihil aliud eſt, quàm ſimul cū Patre gloriam deitatis, & beatitudinē & iudiciariā poteſtatem immutabiliter, & regaliter habere. ergo. Antecedens declaratur, ponendo tres ſignificationes dexteræ, & duas ſeſſionis. Conſequentia probatur: quia totū illud conuenit Chriſto, ſecūdum quòd Deus. Et quia ponitur in cōcluſione illa præpoſitio, Ad dicendo, ad dexteram: ideo Auctor ſubiūgit, ꝙ in hac concluſione ly Ad, duo denotat diſtinctionem perſonalem ſolam, & ſolum ordinem originis. Ex eo enim ꝙ ly ad, præpoſitio tranſitiua eſt: ac per hoc acceſſum quendam unius ad alterum in hac materia deſignat, & huiuſmodi acceſſus ſecundum rem, ſine diſtinctione. & ordine nequit intelligi, & cum inter perſonas diuinas nulla ſit diſtinctio niſi perſonalis, & nullus ſit ordo, niſi originis, conſequens neceſſario fuit, ut ly ad, ſolam perſonalem diſtinctionem ſolumque originis, ordinem importaret.

Li. 4. orth. fid. ca. 2.

L. 1. de ſymbo. c. 4. circa. med. tom. 9.

Hom. 29. I Euāg. poſt med. illius

Per. 9. 317

Heb. 1. lec. 3. & lec. 6. prin. & c. 8. lec. 7. & c. 10. lec. 1.

Deus non ſedet ad dexteram Patris.

¶ 2 Præt. Mar. ult. dr̄, ꝙ dn̄s Ieſus aſſumptus eſt in cęlū & ſedet a dextris Dei, Chriſtus aūt non eſt aſſumptus in cę'um, ſm ꝙ Deus. ergo etiam neque ſecundum, quòd Deus, [h] ſedet a dextris dei.

¶ 3 Pręt. Chr̄s, ſm ꝙ Deus, eſt æqualis patri, & Spiritui ſancto. ergo ſi Chr̄s, ſm quod Deus, ſedet ad dexteram Patris, [h] pari rōne Spiritus ſanctus ſedebit ad dexteram Patris, & Filii, & ipſe Pater ad dexterā Filii, & Spiritusſancti, quod nuſquam inuenit.

Sed contra eſt, ꝙ Dam. [*] dicit, ꝙ dexterā pr̄is dicimus gloriā, & honorē diuinitatis, i qua filius Dei extitit añ ſęcula, ut De⁹, & pr̄i cōſubſtantialis.

Ch. 4. q. a. 1 Ar. præce. L. 4. c. 2. Lib. 1. de ſymbo. c. 4 to 9 Art. præc.

Resp. Dicendum, ꝙ ut ex prædictis† patet: noie dexteræ tria intelligi pn̄t. Vno modo, ſm Dama. † gloria diuinitatis: alio modo, ſm Aug. [*] beatitudo patris: tertio modo, ſm eundem, iudiciaria poteſtas. Seſſio aūt, ut dictum eſt †. uel habitationem, uel regiā ſeu iudiciariā dignitatem deſignat. Vnde ſedere ad dexterā Patris nihil aliud ē, q̄ ſimul cū patre hr̄e gloriam diuinitatis, & beatitudinem & iudiciariā poteſtatē, & hoc immutabiliter, & realiter. Hoc aūt conuenit filio Dei, ſm ꝙ Deus, Vnde manifeſtum eſt, ꝙ Chriſtus ſecundum quòd Deus ſedet ad dexteram patris: ita tñ quòd hæc præpoſitio ad, quæ tranſitiua eſt, ſolam diſtinctionem perſonalem importat, & originis ordinem, nō aūt gradum naturæ, uel dignitatis, qui nullus eſt in diuinis perſonis, ut in prima parte habitū eſt †.

Concl. m. P. p. q. 42. ar. 3.

Ad primum ergo dicendū, quòd filius Dei dr̄ dextera patris appropriate, per modum, quo etiā dicitur uirtus patris: ſed dextera patris ſecundum tres ſignificationes prædictas †, eſt aliquid commune tribus perſonis.

In cor. ar.

Ad II dcd̄m, quòd Chriſtus ſm quòd homo, eſt aſſumptus ad diuinum honorem, qui in prædicta ſeſſione deſignatur: ſed tñ ille honor diuinus conuenit Chriſto, inquantum eſt Deus, non per aliquā aſſumptionem, ſed per æternam originem.

Ad III dcd̄m, quòd nullo modo poteſt dici, ꝙ pater ſedeat ad dexteram Filii, uel Spiritusſācti quia Filius & Spūſſanctus trahunt originē a patre, & nō econuerſo: ſed ſpūſſanctus proprie pōt dici ſedere ad dexteram patris, vel Filii, ſecundum ſenſum [*] prædictum: licet ſecundum quādā appropriationem attribuatur Filio, cui appropriat æqualitas: ſicut dicit Aug. † ꝙ in patre eſt unitas, in Filio ęqualitas, in Spiritu ſancto unitatis, æqualitatiſque connexio.

In cor. ar. L. 1. de do Ar. Chriſ. ca. 5. circa finem t. 8. K.

SVP. QVÆ. LVIII. ART. III.

Per. o 318 Locis ſup. ar. 2. in ſu ctis.

Titulus clarus eſt. [a] In corpore tria ſiunt. Primo reſumit qui importet, ſedere ad dexteram Patris ponderando maxime id quod inſinuat ly ad. Secundo ſit una diſtinctio trimembris iuxta tripliciem modum conuenientiæ, & diſtinctio ... Tertio diſtinctio

L. 4. c. 2. a med.

ARTICVLVS III.

Vtrū ſedere ad dexteram Patris conueniat Chriſto, ſecundum quòd homo.

Ad tertium ſic proceditur. Vr̄ quòd ſedere ad dexteram Patris, non conueniat Chriſto ſm quòd homo. Vt. n. Dam. [*] dicit, dexteram patris dicimus gloriā, & honorem diuinitatis: ſed honor, & gloria diuinitatis nō conuenit Chr̄o, ſm quòd homo. ergo ui' quòd Chriſtus, ſm quòd homo, non ſedeat ad dexteram patris.

¶ 2 Pręt. [h] Sedere ad dexterā regnantis ſubiectionem excludere uī, quia qui ſedet dexterā regnantis, quodammō illi corregnat. Chriſtus aūt, ſm ꝙ hō eſt ſubiectus pr̄i, ut dr̄ 1. ad Cor. 15. ergo uī ꝙ Chr̄s, ſm quòd homo, nō ſit ad dexteram patris.

¶ 3 Præ. Rom. 8. ſup illud, Qui eſt ad dexteram Dei, exponit gl. † ideſt, equalis Patri in honore, quo Deus pater ē, uel ad dexteram patris. i. in potioribus bonis Dei. Et ſuper illud Heb. 1. Sedet ad dexteram dei in excelſis, gl. † ideſt ad æqualitatem patris ſuper oīa, & loco. & dignitate: ſed eſſe æqualem Deo, nō cōuenit Chr̄o, ſm quòd homo: nā ſecundum hoc ipſe dicit Io. 14. Pater maior me eſt. [h] ergo uidetur quòd ſedere ad dextera Patris, non conueniat Chriſto, ſecundum quòd hō.

Sed cōtra eſt, quòd Aug. † dicit in ſermone de Symbolo, Ipſam dexterā, intelligite poteſtatem, quā accepit ille homo ſuſceptus à Deo, ut ueniat iudicaturus, qui prius uenerat iudicandus.

Resp. Dcd̄m, q (ſicut dictum eſt †) nomine dexterę patris, intelligitur, uel ipſa gloria deitatis ipſius, uel beatitudo æterna eius, uel poteſtas iudiciaria, & regalis, Hęc aūt præpoſitio ad, quendam acceſſum ad dexteram deſignat, in quo deſignatur conuenientia cum quadam diſtinctione, ut ſupra dictum eſt [a] Quod quidem poteſt eſſe tripliciter. Vno modo, ut ſit conuenientia in natura, & diſtinctio in perſona, & ſic Chriſtus, ſecundum quòd filius Dei, ſedet ad dexteram patris, quia habet eandem naturam cum patre. Vnde prędicta † conueniunt eſſentialiter Filio, ſicut & Patri, & hoc eſt eſſe in qualitate patris. Alio mō, ſecundum gratiam unionis, quæ importat econuerſo diſtinctionem naturę, & unitatem perſonæ. Er ſecundum hoc Chriſtus, ſecundum quòd homo, eſt filius Dei, & per conſequens ſedens ad dexteram patris, ita tamen quòd ly ſecundum quòd, non deſignet conditionem naturę, ſed unitatem ſuppoſiti, ut ſupra expoſitum eſt [*]. Tertio modo, poteſt prædictus acceſſus intelligi ſecundum gratiā habitualem, quę abundantior eſt in Chriſto præ omnibus alıis creaturis,

Glo. Amb. in hoc loco. Gl. interli nearis ibi. L. 2. de ſymbolo, ca. 7. non lōge a princ. 9. Art. præce. Art. præce. In ſlomet ar. Quæſt. 16. ar. 10.

nem trimembrem, ſ. naturæ, uel ſuppoſiti determinabilia per ly ſm quod, ponens tres cōcluſiones &c. ... ¶ Circa primum aduerte quod autor nō reſumit omnia, ſed ſcientia ad ſuū ppoſitum: prætermittit enim ordinem, quē in reſponſione ad tertium præcedentis articuli tamen fecit, ut ppea negandum ... dixerit, Patrē ſedere ad dexterā Filii. ¶ Circa ſm aduerte, ꝙ in ſecundo libro Auctor utitur illa ppoſitione: ... negāda, quā aſſerendā, iuxta doctrina ſuperius habitam ... ppoſitione illa, Chriſtus, ſm ꝙ hō, ē filius Dei ... ante, & poſt, ... errandi occaſio præberet ... ¶ Circa tertiū aduerte, ꝙ prima concluſio Chriſtus ſm ꝙ Deus ſedet ad dexterā Patris, reſpondet primo dicto in ſecunda parte huius corporis. Secunda autem concluſio, Chriſtus ſm ꝙ hō ſedet ad dexterā Patris, prout ly hō ſtat pro natura, reſpōdet tertio loco dictis in ſecunda parte corporis. Tertia uero concluſio id eſt Chriſtus ſm ꝙ hō, ſedet ad dexterā Patris, ut ly hō denotat unitatē ſuppoſiti, reſpondet ſecundo in dictis in ſecunda parte corporis. ... Auctor ad has diſtinctiones ... Chriſti ... ſane intellectas ſaluatet.

turis, intm̄ ꝙ ipſa natura humana, in Chr̄o, eſt beatior ceteris creaturis, & ſuper[d] oẽs alias creaturas habẽs regiã, & iudiciariã poteſtatẽ. Sic igit[m] ſi ly ſm ꝙ, deſignet conditionẽ nãæ, Chr̄s, ſm ꝙ Deus, ſedet ad dexterã Patris, i. in æqualitate Patris: ſm aũt ꝙ hõ, ſedet ad dexterã Patris. i. in bonis paternis potioribus, præ ceteris creaturis,[n] id eſt in maiori beatitudine, & habẽs iudiciariã poteſtatẽ.[p] Si vero ly ſm ꝙ, deſignet vnitatẽ ſuppoſiti, ſic ẽt ſm ꝙ hõ, ſedet ad dexterã Patris, ſm æqualitatẽ honoris: inquantũ ſ. eodẽ honore veneramur ipſum filiũ Dei cum natura aſſumpta,[q] ut ſupra dictũ eſt.*

D. 145. concl.

concl.

Queſt. 25. ar. 1

B A o PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ humanitas Chriſti ſm conditiones ſuæ naturæ non habet gloriam, vel honorem deitatis, quam tñ habet ratione perſonæ, cui unitur. Vñ ibidẽ Dam.† ſubdit, in qua, ſ. gloria deitatis, ſ. Dei filius exiſtens ante ſecula, vt Deus, & Patri conſubſtantialis, ſedet conglorificata carne:* adoratur. n. vna hypoſtaſis una adoratione cum carne eius, ab omni creatura.

Li. 4. c. 2. a medio.

Al. Adoratur. n. cum ſua carne ab omni creatura.

A o II dcd̃m. ꝙ Chriſtus ſm ꝙ hõ, ſubiectus eſt Patri, prout ly ſm ꝙ deſignat conditionem nãæ, & ſm hoc non competit ei ſedere ad dexterã Patris, ſm rationem æqualitatis, ſm ꝙ eſt hõ. Sic aũt competit ei ſedere ad dexteram patris, ſecundum ꝙ C per hoc deſignatur excellentia beatitudinis, & iudiciaria poteſtas ſuper omnem creaturam.

A o III dcd̃m, ꝙ eſſe in ęqualitate patris, non pertinet ad ipſam nam humanam Chriſti, ſed ſolũ ad perſonam aſſumentem: ſed eſſe in potioribus bonis Dei, ſm ꝙ importat exceſſum aliarum creaturarum, conuenit etiam ipſi naturę aſſumptæ.

SVP. QV. LVIII. ART. IIII.

Titulus clarus eſt. In corpore una concluſio: Sedere ad dexterã Patris eſt propriã Chri. Probatur: Sedere ad dexteram Patris, ſm̃ diuinã quidem nãm, eſt eſſe in æqualitate Patri: ſm̃ aũt humanã, eſt eſſe in excellẽtiſſima poſſeſſione paternæ hæreditatis. ſed utrũq; ſoli Chriſto conuenit ergo. Reliqua clara ſunt in litera.

319 3. d. 22. q. 3. ar. 3. q. 1

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſedere ad dexteram Patris, ſit proprium Chriſti.

AD QVARTVM ſic pcedit. Vr̃ ꝙ ſedere ad dexteram patris, non ſit propriũ Chriſti, Dicit. n. Apoſtolus Epheſ 2. ꝙ Deus correſuſcitauit nos, & conſedere fecit in cęleſtibus in Chr̄o Ieſu: ſed reſuſcitari non eſt propriũ Chriſti. ergo ẽt pari ratione, nec ſedere, ad dexteram Dei in excelſis.

¶ 2 Præ. Sicut Aug. dicit in li.* de ſymbolo, Chr̄um ſedere ad dexterã patris hoc eſt[b] habitare in eius beatitudine: ſed hoc multis alijs conuenit. ergo vr̃ ꝙ ſedere ad dexteram patris, non ſit proprium Chriſti.

Li. 1. d̃ ſymbo. c. 4. ante me. to. 9

¶ 3 Præt. Ipſe dicit Apocal. 3. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecũ in throno meo, ſicut, & ego vici, & ſedi cũ patre meo in throno eius. Sed per hoc[h] ſedet Chriſtus ad dexterã patris, ꝙ ſedet in throno eius. ergo ẽt, & alij, qui vincũt, ſedẽt ad dexterã patris.

¶ 4 Præt. Matt. 20. Dñs dicit, Sedere ad dexteram h meam, vel ſiniſtrã, non eſt meũ dare uobis, ſed quibus paratum eſt a patre meo: hoc aũt fruſtra diceretur,[h] niſi eſſet aliquibus paratum. non ergo ſedere ad dexteram, conuenit ſoli Chriſto.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ ad Hebr. 1. Ad quem A angelorũ dixit aliqñ, Sede a dextris meis, i. in meis bonis potioribus, uel mihi ſm diuinitatem æqualis? quaſi dicat, ad nullum: ſed angeli ſunt ſuperiores alijs creaturis. ergo multo magis nulli alii conuenit ſedere ad dexterã patris quàm Chriſto.

RESP. Dcd̃m, ꝙ (ſicut dictũ eſt)* Chr̄s dr̃ ſedere ad dexterã patris, quantũ ſm diuinam nãm eſt in æqualitate patris, ſm aũt humanã naturam in excellenti poſſeſſione diuinorũ bonorũ præ cæteris alijs creaturis. Vtrumq; aũt ſoli Chriſto conuenit unde[m] nulli alij, nec angelo, nec homini conuenit ſedere ad dexteram patris, niſi ſoli Chriſto.[n]

Ar. 1. 2. & 3. huius q.

Concl.

B A o PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ quia Chriſtus eſt caput noſtrum, illud, quod collatũ eſt Chriſto, eſt ẽt nobis in ipſo collatum. Et pp hoc, quia ipſe iam reſuſcitatus eſt, dicit Apoſtolus, ꝙ Deus nos quodã modo ei correſuſcitauit, qui tñ in nob pſis nondũ ſumus reſuſcitati, ſed reſuſcitandi, ſm illud Rom. 8. Qui ſuſcitauit Ieſum a mortuis uiuificabit, & mortalia corpora noſtra, & ſm eundem modum loquendi ſubdit Apoſtolus, ꝙ conſedere nos fecit in cęleſtibus, ſ. in hoc ipſo, ꝙ caput noſtrum, quod eſt Chriſtus, ibi ſedet.

A o II dcd̃m, ꝙ qa dextera eſt diuina beatitudo C ſedere in dextera, nõ ſignificat ſimplr̃ eſſe in beatitudine, ſed habere beatitudinẽ cũ quadam dominatiua poteſtate, & quaſi propriam, & naturalem quod ſoli Chr̄o conuenit, nulli aũt alij creaturæ. Põt tñ dici, ꝙ oĩs ſanctus, qui eſt in beatitudine, eſt ad dexterã Dei conſtitutus. vnde, & dicitur Matt. 25. ꝙ ſtatuet oues a dextris.

A o III dcd̃m, ꝙ per thronum ſignificatur iudiciaria poteſtas, quam Chriſtus habet a patre, & ſm hoc dr̃ ſedere in throno patris. Alij aũt ſancti habent eam a Chriſto, & ſm hoc dñr in throno Chr̄i ſedere, ſm illud Mat. 16. Sedebitis, & uos ſuper ſedes D duodecim, iudicãtes duodecim tribus Iſrael.

A o IIII dicendum, ꝙ (ſicut Chryſ. dicit ſup r Mat.) locus ille, i. conſeſſus dexteræ, inuius eſt oĩbus non ſolum hoĩbus, ſed ẽt angelis. ſic enim præcipuum vnigeniti, ponit Paulus dicens, Ad quem aũt angelorum dixit umquã, ſede a dextris meis? Dominus ergo non quaſi exiſtentibus quibuſdam, qui ſeſſuri ſint, ſed condeſcendens interrogantium* ſupplicationi reſpondit: hoc. n. unum ſolum quærebant præ alijs, ſtare apud ipſum. Põt tñ dici, ꝙ petebant filii Zebedęi, excellentiam habere præ alijs in participando iudiciariam poteE ſtatem eius. unde non petebant ꝙ ſederent ad dexteram, uel ſiniſtram patris, ſed ad dexteram, uel ſiniſtram Chriſti.

Ho. 66. in Mat. inter princip. & med. to. 2.

Alias, ſuſpicationi

QVAETIO LIX.

De iudiciaria poteſtate Chriſti, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderandum eſt de iudiciaria poteſtate Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrũ iudiciaria poteſtas ſit attribuẽda Chriſto.

SVP. QV. LVIIII. ART. I.

Medina. ar. 1.

Titulus clarus. ¶ In corpore una concluſio: Iudiciaria poteſtas proprie attribuitur Chriſto. Probatur: Trium requiſitorum ad iudicium, ſcilicet poteſtatis, rectitudinis zeli, & ſapientię, tertium

tiũ eſt, ſm q accipit forma iudicij: ſed Filius eſt ſapientia genita, & ueritatis a patre pcedens. ergo iudiciaria poteſtas proprie attribuitur Filio Dei. Maior declarat diſcurrendo per illa tria. Et pbat: q ipſa rõ iudicii eſt lex ſapientiæ, & ueritatis. Et confirmatur auctoritate Auguſtini.

¶Secundo, Vtrũ conueniat ſibi ſecundum q eſt homo.

¶Tercio, Vtrum eam fuerit ex merit's adeptus.

¶Quarto, Vtrũ eius poteſtas iudiciaria, ſit vniuerſalis reſpectu omnium hominum.

¶Quinto, Vtrum pter iudiciũ, qd agit in hoc tpe, ſit expectandũ aliud vniuerſale iudiciũ futurum per ipſum.

¶Sexto, Vtrum eius iudiciaria poteſtas etiam ad angelos ſe extendat.

Non compleuit mortem præuentus.

¶De executione aũt finalis iudicij conuenientius agei, cũ conſiderabimus de his, quæ pertinent ad finem mundi: nunc autem ſufficit ea ſola tangere, quæ pertinent ad Chriſti dignitatem.

ARTICVLVS. I.

Por.o 320 *Vtrum iudiciaria poteſtas ſit ſpecialiter Chriſto attribuẽda*

AD PRIMVM ſic procedit. Vr q iudiciaria poteſtas nõ ſit ſpecialiter attribuenda Chriſto. Iudicium.n. aliquorum vr pertinere ad dñm. vnde dr Ro. 14. Tu qs es, qui iudicas alienũ ſeruũ? Sed eſſe Dñm creaturarũ, ẽ cõe toti Trinitati. nõ ergo ſpãliter debet attribui Chrõ iudiciaria poteſtas.

¶2 Præt. Daniel. 7. dr. Antiquus dierum ſedit, & poſtea ſubditur, Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt, ſed antiquus dierum intelligit pater, quia, ut Hil. dicit, in patre eſt æternitas. ergo iudiciaria poteſtas magis eſt attribuenda patri quàm Chriſto.

Lib. 2. de Tri. paulo a prin. & li. de ſynodis, paulo poſt prin.

¶3 Præt. Eiuſdem vr eſſe iudicare, cuius eſt arguere: ſed arguere, pertinet ad Spiritumſanctum: dicit.n. Dñs Ioan. 16. cum aũt uenerit ille (.ſ. Spiritus ſanctus) arguet mundum de peccato, & de iuſtitia & de iudicio. ergo iudiciaria poteſtas magis debet attribui Spirituiſancto, quàm Chriſto.

SED CONTRA eſt, q dr actuum 10. de Chriſto, Hic eſt, qui conſtitutus eſt a Deo, iudex uiuorum, & mortuorum.

RESP. Dcdm, q ad iudicium faciẽdũ, tria requiruntur. Primo quidẽ, poteſtas ſubditos coercẽdi. vnde dr Eccle. 7. Noli quærere fieri iudex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates. Secundo, requiritur rectitudinis zelus, vt ſ. aliquis non ex odio vel liuore, ſed amore iuſtitiæ iudicium proferat, ſm illud Prou. 3. Quem.n. diligit Dñs corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi. Tertio, requiritur ſapientia, ſm quam formatur iudiciũ. vnde dr Eccl. 10. Iudex ſapiens iudicabit populum ſuum. Prima aũt duo, præexiguntur ad iudiciũ, ſed proprie tertiũ eſt, ſm q accipitur forma iudicij, quia ipſa ratio iudicij, eſt lex ſapientiæ, uel ueritatis, ſm quã iudicatur. Et quia Filius eſt ſapientia genita, & ueritas a patre procedẽs, & ipſum pfecte repræſentans, iõ proprie iudiciaria poteſtas attribuit filio Dei. Vñ Aug. dicit in li. de Vera religione. Hæc eſt incõicabilis illa ueritas, quæ lex oim artiũ recte dr, & ars oipotentis artificis. Vt aũt nos, & oẽs aiæ rationales, ſm veritatem de inferioribus recte iudicamus, ſic de nobis qñ eidẽ coheremus, ſola ipſa ueritas iudicat: de ipſa uero nec pater: nõ

Concl.m

Cap. 31. in prin. to. 1.

.n. minus eſt, q̃ ipſe. Et iõ quæ pater iudicat, per ipſam iudicat. Et poſtea concludit, pater ergo non iudicat quemquã ſed omne iudicium dedit Filio.

AD PRIMVM ergo dicendum, q ex illa ratione probatur, q iudiciaria poteſtas ſit communis toti Trinitati, quod uerum eſt: ſed tamen per quandã appropriationem, iudiciaria poteſtas attribuitur Filio, vt dictum eſt.

In cor. ar.

AD II dcdm, q ſicut Aug. dicit in 6. de Tri. Patri attribuitur æternitas pp commendationem principij, quod importatur in ratione æternitatis. ibidem ẽt Aug. dicit, q Filius eſt ars patris. Sic igitur auctoritas iudicandi attribuitur patri, inquãtum eſt principium Filij, ſed ipſa ratio iudicii attribuitur Filio, qui eſt ars, & ſapientia patris, ut ſ. ſicut pater facit omnia per Filium, inquantum eſt ars eius, ita ẽt iudicet oia per Filium, inquantum eſt ſapientia, & ueritas eius. Et hoc ſignificatur in Daniele, ubi primo dr, q antiquus dierum ſedit, & poſtea ſubdit, q filius hoĩs peruenit vſque ad antiquum dierum, & dedit ei poteſtatem, & honorem, & regnum: per quod datur intelligi, q auctoritas iudicandi eſt apud Patrem, a quo Filius accepit poteſtatem iudicandi.

Li. 6. c. 10. circa prin. tom. 3.

Eodem mõe dicto ca. 10. to. 3.

AD III dcdm, q (ſicut Aug. dicit ſuper Ioan.) ita dixit Chriſtus q Spiritusſanctus arguet mundum de peccato, tamquam diceret, ille diffundet in cordibus veſtris charitatem: ſic enim timore depulſo, arguendi habebitis libertatem. Sic ergo Spirituiſancto attribuitur iudicium, nõ quantum ad iudicij rationem, ſed quantum ad affectum iudicãdi quem homines habent

Tra. 95. in Ioan. inter princip. & med. to. 9.

ARTICVLVS II.

Vtrum iudiciaria poteſtas conueniat Chriſto ſecundum quòd eſt homo.

SVP. QV. LIX. ART. II. *cap. 4. d. 48. q. 1. ar. 1. & d. 49. 2. 1. con. 1. Medina. ar. 2.*

Por.o 321

AD SECVNDVM ſic pcedit. Vr q iudiciaria poteſtas non conueniat Chriſto, ſm q eſt hõ. Dicit.n Aug. in lib. de Vera religione, q iudicium attribuitur Filio, inquantum eſt ipſa lex primæ ueritatis: ſed hoc pertinet ad Chriſtum, ſm q eſt Deus. ergo iudiciaria poteſtas non conuenit Chriſto, ſm q eſt homo, ſed ſecundum quòd eſt Deus.

¶2 Præt. Ad iudiciariã poteſtatẽ pertinet premiare bene agẽtes, ſicut, & punire malos: ſed pmiũ bonorũ operũ eſt beatitudo æterna, quæ non dat niſi a Deo: dicit.n. Aug. ſuper Ioan. q participatione Dei, ſit anima beata, non aũt participatione animæ ſanctæ. ergo videtur, q iudiciaria poteſtas non conueniat Chriſto, ſecundum quòd eſt homo, ſed ſecundum quòd eſt Deus.

¶3 Præt. Ad iudiciariã Chri po

Titulus clarus eſt. ¶In corpore tria ſunt. Primo recitatur opinio Chryſoſtomi, qui aliter punctuat textum euangelii, quàm nos, ipſe enim illa verba, Quia Filius hominis eſt, non coniungit cum præcedentibus, ſcilicet, poteſtatem dedit ei iudicium facere: ſed coniungit ea cum ſequentibus, ſcilicet nolite mirari hoc ita quòd apud Chryſo. concluditur prima ſententia ibi, Poteſtatem dedit ei iudicium facere, & inchoat ſecunda ſententia ibi, Quia Filius hominis eſt, & concluditur ibi, Noli te mirari hoc. Et eſt ſenſus, quòd propterea quia Filius hominis eſt, non accipiant admirationem de antecedenti ſententia, poteſtatem dedit ei iudicium facere

Ca. 31. circa prin. t. 1

Tra. 23. in Ioa. inter princip. & med. to. 8.

teſtatē pertinet iudicare occulta cordium ſm illud prime ad Cor. 4. Nolite añ tps iudicare, quo ad uſque ueniat Dñs, qui & illuminabit abſcondita tenebrarū, & manifeſtabit conſilia cordium: ſed hoc [h] pertinet ad ſolā uirtutem diuinam, ſm illud Hier. 17. Prauum eſt cor hois, & inſcrutabile, qs cognoſcet illud? ego Dñs ſcrutās corda, & probans renes: qui do vnicuique iuxta uiam ſuā. ergo iudiciaria poteſtas non conuenit Chro ſm ꝙ eſt homo, ſed ſecundum quòd eſt Deus.

SED CONTRA eſt ꝙ dr̄ Ioa. 5. Ptātem dedit ei iudicium facere, qa Filius hominis eſt.

RESP. Dcēm, ꝙ Chry. *ſuper Io. ſentire vr̄, ꝙ iudiciaria ptās nō conueniat Chriſto, ſm ꝙ eſt homo, ſed ſolum ſecūdū ꝙ eſt Deus. Vñ auctoritatē Ioan. inductam, ſic exponit. Ptātem dedit ei iudiciū facere, & poſtea ſubditur, quia Filius hoīs eſt nolite mirari hoc, non. n. ppea ſuſcepit iudiciū, qm̄ hō eſt: ſed quia ineffabilis Dei filius eſt propterea iudex eſt: quia vero ea, quæ dicebanī, erāt maiora, quàm ſecundum hominem, ideo hanc opinionem ſoluens dixit. Ne miremini, quia Filius hominis eſt etenim ipſe eſt ēt filius Dei: qd̄ qdē probat per reſurrectionis effectum. unde ſubdit, Quia uenit hora, in qua oēs, qui in monumētis ſunt audiēt uocē filii Dei. Sciē dū tñ, ꝙ quāuis apud Deū remaneat primæua auctoritas iudicandi, hoibus tñ committitur à Deo iudiciaria poteſtas reſpectu eorum, qui eorum, iuriſdictioni ſubiiciuntur. Vnde dr̄ Deute. 1. Quod iuſtum eſt iudicate. & poſtea ſubdit, Quia Dei eſt iudiciū. cuius. ſ. auctoritate uos iudicatis. dictum eſt autem ſupra * ꝙ Chriſtus etiam in natura humana eſt caput totius Eccleſiæ, & ꝙ ſub pedibus eius Deus omnia ſubiecit. unde ad eum pertinet, ēt ſm naturam humanam, habere iudiciariā poteſtatem. Propter quod Aug. † auctoritatem prędictā. Euangelii ſic dicit eſſe intelligendam. Ptātem dedit ei iudiciū facere, quia filius hois eſt, non quidē pp̄ conditionem naturæ: quia oēs homines huiuſmodi poteſtatē haberēt, ut Chryſ. * obiicit, ſed hoc pertinet ad gloriam capitis, quam Chriſtus in humana natura accepit. [m] Competit aūt Chro hoc modo ſm humanam naturam iudiciaria poteſtas, pp tria [n] Prim quidem, propter conuenientiam & affinitatem pſius ad hoies: ſicut. n Deus per cauſas med as, tamquā propinquiores effectibus operatur, ita iudicat per hominem Chriſtū hoies, ut ſit ſuauius iudicium hominibus. unde Apoſtolus dicit Heb. 4. Non habemus pontificem qui nō

Hom. 38. in Ioā. parum ante med. to. 3.

Quæſt. 8.

Tract. 19. ſ Ioan. poſt med. to. 9.

* Homl. 13. in Ioan. parū añ me. to. 3.

ecce, ut clare patet in hac litera. Secundo. ſhdet quæſitoū na cōcluſione: Ad Chſtum, ēt ſm humanā naturā pertinet hie iudiciariā ptātem. Probaſ iudiciaria poteſtas cō mitti a Deo hoibus reſpectu eorū, qui illorū iuriſdictioni ſubduntur, remanente apud Deum primæua poteſtate iudicandi: ſed Chriſtus, ut hō, ē caput Eccleſię, & omnia hēt ſub pedibus ſuis: ergo. Minor probaſ auctoritate. Deu. & minor habetur ex ſupradictis. Tertio, reſpondet ad Chryſ. ex auctoritate Aug. ſolutque obiectionem eius. Et ſolutio conſiſtit in hoc, ꝙ cū dr̄, quia Filius hominis eſt, non ſignificaſ ſola natura Filii hominis, ſed, & gra, qua plenus erat Filius hominis, & concludit præcedentem ſententiā. Et uere ſic clarior apparet litera euangelii Quarto, reddit tripliceē rōnem quare conuenienter Chro ſm humanā naturā competit iudiciaria ptās. Et clare patet in lra.

A poſſit compati infirmitatibus nr̄is, tentatum per oīa per ſimilitudinem abſque peccato: adeamus ergo cum fiducia ad thronum grē eius. Scd̄o, quia in finali iudicio, ut Aug. † dicit ſuper Io erit reſurrectio corporum mortuorum, quæ ſuſcitat Deus per filium hominis, ſicut per eundem Chrūm ſuſcitat animas inquantum eſt filius Dei. Tertio, qa ut Aug. * dicit in lib. de uerbis dñi, rectum erat ut iudicandi uiderent iudicem, iudicandi aūt erāt boni, & mali: reſtabat ut ī iudicio, forma ſerui, & bonis, & malis oſtenderetur forma Dei ſolis bonis ſeruaretur.

Al. pro militudine.

Tract. 23. in Io. ante me. to. 9.

In ſer. 64. & eſt ultima me. illi. to. 10

B AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ iudiciū pertinet ad ueritatem, ſicut ad regulā iudicii: ſed ad hominem, qui eſt ueritate imbutus pertinet ſm ꝙ eſt unum quodammō cū ipſa ueritate quaſi quędā lex, & iuſtitia animata. unde & ibidē Aug. * introducit qd̄ dr̄. Cor. 2. Spiritualis iudicat oīa. Aīa āt Chriſti præ ceteris creaturis magis fuit unita ueritati, & magis ea repleta ſecundum illud. Io. 1. Vidimus eū plenū gratiæ, & ueritatis, & ſm hoc ad anima Chriſti maxime pertinet omnia iudicare.

Li. de uer. relig. c. 31. a me. to. 1.

C AD II dicendum, quòd ſolius Dei eſt, ſui participatione animas beatas facere: ſed adducere homines ad beatitudinem, conuenit Chro, inquātū eſt caput & auctor ſalutis eorū, ſm illud Hebr. 2. Qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorē ſalutis eorum per paſſionem conſumari.

AD III dicendū, ꝙ cognoſcere occulta cordiū & diiudicare, per ſe quidem pertinet ad ſolū Deū, ſed ex refluentia diuinitas ad animam Chriſti, conuenit ēt ei cognoſcere & iudicare occulta cordiū, ut ſupra * dictū eſt, cū de ſcientia Chriſti ageretur & iō dr̄ Rom. 2. In die cum iudicabit Deus occulta hominum per Ieſum Chriſtum.

Quæſt. 10. ar. 2.

Ferr. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus ex meritis adeptus fuerit iudiciariam poteſtatem.

D AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ Chriſtus non ex meritis fuerit adeptus iudiciariam poteſtatem. Iudiciaria. n. poteſtas aſſequitur regiā dignitatē, ſm illud Prou. 2. Rex, qui ſedet in ſolio iudicii, diſſipat oē malū ītuitu ſuo ſd̄ regiā dignitatem Chriſtus obtinuit abſque meritis: cōpetit. n. ei ex hoc ipſo, ꝙ eſt unigenitus Dei. dr̄. n. Luc. 1. Dabit ei. Dñs Deus ſedē Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternū. [h] ergo Chriſtus iudiciariam ptātem nō obtinuit ex meritis ¶ 2 Præt. Sicut dictum eſt †, iudiciaria poteſtas competit Chriſto, inquantum eſt caput noſtrum: ſed gratia capitis non competit Chriſto ex meritis, ſed conſequitur perſonalem unionem diuinæ, & humanæ naturæ, ſm illud, * Vidimus gloriam eius quaſi unigeniti à patre plenum gra-

SVP. QVÆ. LIX. ART. III. 322

Ferr. 4. con. c. 45.
Medina. a. 3.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore vna concluſio iudiciaria ptās homini Chriſto cōpetit, & pp diuinā perſonā, & pp capitis dignitatem, & pp gīæ habitualis plenitudinem, & cum his ex merito, eam obtinuit. Probatur, & primo quo a i ſimu taiś tot modorum: qa unum pōt deberi alicui ex cauſis diuerſis, qd declaratur exemplo gloriæ corporis Chri Deinde quo ad ultimam patrē: quia qui pro Dei iuſtitia pugnauit, & uicit, debet eſſe iudex, &c. Et confirmaſ auctoritate Scripturę

4. di. 8. q. 2 art. 1. Et 4. cont. c. 95. pri. Erop. 3. c. 249.

Ar. præce.

tiæ, & veritatis, & de plenitudine eius nos oẽs accepimus, quod pertinet ad rationẽ capitis. ergo videtur quod Chriſtus non habuerit ex meritis iudiciariam poteſtatem.

¶3 Præt. Apoſtolus dicit primæ ad Cor. 2. Spiritualis iudicat omnia: ſed homo efficitur ſpũalis per gratiã, quæ non eſt ex meritis: alioquin iam non eſſet gratia, vt dr̃ Rom. 11. ergo uidetur quod iudiciaria poteſtas non conueniat, nec Chriſto, nec alijs ex meritis, ſed ex ſola gratia.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Iob 36. Cauſa tua quaſi impij iudicata eſt, iudicium, cauſamque recipies. & Aug.† dicit in lib de verbis dñi, Sedebit iudex, qui ſtetit ſub iudice: dãnabit vero reos, qui falſo factus eſt reus.

In ser. ult. a'iquantul a med. tom. 10.

RESPON. Dicẽdũ, quod nihil prohibet, vnũ, & idẽ deberi alicui ex cauſis diuerſis, ſicut gloria corporis reſurgentis, debita fuit Chr̃o non ſolum pp cõgruentiã diuinitatis, & pp gloriã aĩæ, ſed ẽt ex merito humilitatis paſsionis. Et ſimiliter dicendum eſt, quod iudiciaria ptãs hoĩ Chriſto cõpetit, & pp diuinam perſonam, & pp capitis dignitatem, & pp plenitudinem gratiæ habitualis: & tñ ẽt ex merito eam obtinuit, vt. ſ. ſm̃ dei iuſtitiam iudex eẽt, qui pro dei iuſtitia pugnauit, & vicit, & iniuſte iudicatus eſt. vnde dicit Apoc. 3. Ego vici, & ſedi in throno patris mei. In throno autem intelligitur iudiciaria poteſtas, ſecundum illud Pſ. 9. Sedes ſuper thronum, qui iudicas iuſtitiam.

concl.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de iudiciaria poteſtate, ſecundum quod debetur Chriſto ex ipſa vnione ad verbum dei.

Ad II dicẽdum, quod ratio illa procedit ex parte gratiæ capitis.

AD III dicendum, quod rõ illa procedit ex parte gratiæ habitualis, quæ eſt perfectiua animæ Chriſti: per hoc tamen, quòd his modis debeĩ Chriſto iudiciaria poteſtas, non excluditur quin debeatur ei ex merito.

Perr. 323 Quodl. 10. ar. 2. co.

SVP. QVÆ. LIX. ART. IIII. Medina ar. 4.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſto conueniat iudiciaria poteſtas, quantum ad omnes res humanas.

Titulus clarus. In corpore duo ſunt concluſiones. prima eſt, Chr̃o ſm̃ diuinam nãm conuenit oĩum iudicium. Probatur: qa ſicut P̃ oĩa facit per Verbum, ita oĩa iudicat per illud. Seda concluſio eſt: Omnes res humanæ ſubdunt̃ iudicio Xp̃i ſm̃ humanam nãm. Probatur tripliciter: & omnia clara ſunt in litera.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ quod ad Chriſtum nõ pertineat iudiciaria ptãs, quantum ad oẽs res humanas. Vr. n. legiĩ Luc. 12. cum quidã de turba Chriſto diceret: Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem ille rñdit, Hõ quis me cõſtituit iudicẽ, aut diuiſorem ſuper vos? h none go hab. iudicium ſuper oẽs res humanas.

¶2 Præt. Nullus hẽ iudiciũ niſi ſuper ea, quæ ſũt ſibi ſubiecta: ſed Chriſto nondum videmus oĩa eſſe h ſubiecta, vt dr̃ Hebr. 2. ergo vr̃ quod Chriſtus, nõ habeat ſuper omnes res humanas iudicium

¶3 Præt. Aug. dicit 20 de Ciui. Dei, quod ad iudiciũ diuinum pertinet hoc, quod interdum boni affligunt in hoc mundo, & interdum proſpe antur, & ſilr mali: ſed hoc fuit etiam ante Chriſti incarnationem. ergo nõ omnia iudicia dei circa res humanas pertinent ad iudiciariam poteſtatem Chriſti.

Li. 20. c. 2. tom. 5.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Io. 5. Pater, omne iudicium dedit filio.

RESP. Dicendum, quod ſi de Chriſto loquamur ſecundum diuinam naturam, manifeſtum eſt, quod omne iudicium patris pertinet ad Filium: ſicut enim Pater facit omnia verbo ſuo, ita, & omnia iudicat verbo ſuo. Si vero loquamur de Chriſto ſecũdum naturam humanam, ſic ẽt manifeſtum eſt, quod omnes res humanæ ſubduntur eius iudicio. Et hoc manifeſtum eſt: primo quidem, ſi cõſideremus habitudinem animæ Chriſti ad verbum dei: ſi enim ſpũalis iudicat omnia, vt dicitur 1. ad Cor. 2. inquãtum mẽs eius verbo dei inhæret, multo magis aĩa Chriſti, quæ eſt plena veritate Verbi dei, ſuper omnia iudicium habet.

Secundo apparet idẽ ex merito mortis eius: quia vt dr̃ Rom. 14. in hoc Chriſtus mortuus eſt, & reſurrexit, vt viuorum, & mortuorum dñetur. Et iõ ſuper omnes habet iudiciũ: propter quod, & Apoſtolus ibi ſubdit, quod omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti. Et Dan. 7. dicitur, quod dedit ei poteſtatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, tribus, & linguæ ſeruient ei.

Tertio apparet idem ex comparatione rerũ humanarum ad finem humanæ ſalutis: cuicumque. n. cõmittĩ principale, cõmittiĩ, & acceſſorium. Oẽs autem res humanæ, ordinantur in finem beatitudinis, quæ eſt ſalus æterna, ad quam hoĩes admittuntur, vel etiam repelluntur iudicio Chriſti, ut patet Matt. 25. Et ideo manifeſtum eſt, quòd ad iudiciariam poteſtatem Chriſti, pertinent omnes res humanæ.

concl.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quod ſicut dictũ eſt, iudiciaria poteſtas conſequitur regiam dignitatem. Chriſtus autem quamuis eſſet rex conſtitutus a deo: non tamẽ in terris viuens, terrenum regnũ temporaliter adminiſtrare voluit: unde ipſe dicit Io. 18. Regnum meum non eſt de hoc mundo. Similiter etiam iudiciariam poteſtatem exercere noluit ſuper res temporales, qui venerat hoĩs ad diuina transferre: vnde Ambr. ibidem dicit, Bene terrena declinat, qui propter diuina de cenderat: nec iudex dignatur eſſe litium, & arbiter facultatum, uiuorum habens, mortuorumque iudicium, arbitriumque meritorum.

Art. præc. in arg. 1.

Li. 7. Luc. ſup illud, Quis me conſtituit iudicem inter uos lo. 5.

AD II dicendũ quod Chriſto ſunt omnia ſubiecta quantum ad poteſtatem, quam a Patre ſuper oĩa accepit, ſecũdum illud Mat. vlt. Data eſt mihi omnis poteſtas in cęlo & in terra. Nondum tñ ſunt oĩa ei ſubiecta, quantum ad executionem ſuæ poteſtatis, quod quidem erit in futuro: qñ de omnibus uoluntatem ſuam adimplebit, quoſdam quidem ſaluando, quoſdam autem puniendo.

AD III dicendum, quòd ante incarnationem huiuſmodi iudicia exercebantur per Chriſtum, inquantum dei verbum eſt, cuius poteſtatis facta eſt particeps, per incarnationem anima, ei perſonaliter vnita.

ARTICVLVS V.

Vtrum poſt iudicium quod agitur in præſenti tempore, reſt. & aliud iudicium.

AD QVINTVM ſic proceditur. V^r q poſt iudiciū, q in præſenti tempore agitur, non reſtet aliud iudicium generale. Poſt vltimam.n. retributionem præmiorum, & pœnarum, fruſtra adhibetur iudiciū: ſed in hoc præſenti tpe fit retributio præmiorum, & pœnarū: dixit.n. dominus latroni in cruce Luc. 23. Hodie mecū eris in paradiſo, & Luc. 16. dr, q mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in inferno. ergo fruſtra expectatur finale iudicium.

¶ 2 Præt. Nahum 1. dr ſecūdum aliam lram, Non iudicabit deus bis in idipſum: ſed in hoc tpe dei iudicium exercetur, & q iā tū ad tēporalia, & quātum ad ſpiritualia. ergo uī, quòd non ſit expectandum aliud finale iudicium.

¶ 3 Præt. Præmiū: & pœna rñdent merito, & demerito: ſed meritū, & demeritū non pertinēt ad corpus, niſi inquantum eſt a-æ inſtrm. ergo nec pmiū, ſeu pœna debetur corpori, niſi propter animam: non ergo requiritur aliud iudicium in fine, ad hoc, q homo præmiet, aut puniatur in corpore, pter illud, quo nunc puniunt, aut præmiantur animæ.

SED CONTRA eſt, q dicit Ioan. 12. Sermo quem locutus ſum, ille iudicabit eum in nouiſſimo die. erit ergo quoddā iudiciū i nouiſſimo die præter iudicium quod nunc agitur.

RESP. dcdm, q iudicium de aliqua re mutabili, perfecte dari non poteſt ante eius conſummationem: ſicut iudiciū de aliqua actione qualis ſit pfecte dari non poteſt, anteq̄ ſit conſummata, & in ſe, & i ſuis effectib. qa multę actiones vīr eſſe utiles, quę ex effectib. demonſtrāt nocinæ: & ſimiliter de hoīe aliquo iudicium perfecte dari non pōt, quo ad eius uita terminetur, eo q multipliciter pōt mutari de bono in malū, aut econuerſo, uel de bono in melius, aut de malo i peius. vñ

A Apoſtolus dicit Heb. 9. q hoībus ſtatutum eſt ſemel mori, poſt hoc āt iudicium. Sciendū tñ, q licet per mortem uita hominis temporalis terminetur ſm ſe, remanet tamen ex futuris, ſecundum quid dependēs. Vno quidem modo, ſecundum q adhuc uiuit in memoriis hominum, in quibus quandoque contra ueritatem remanet bonę famæ, uel malæ. Alio modo

B in filiis, qui ſunt quaſi aliqd patris, ſm illud Eccl. 30. Mortuus eſt pater eius, & quaſi nō eſt mortuus. ſimilem. n. reliqt ſibi poſt ſe, & tñ multorū bonorum ſunt mali filii, & econtrario. Tertio modo, quantum ad effectum ſuorum operum, ſicut ex deceptione Arrii, & aliorū ſeductorū, pullulat infidelitas vſque ad finem mūdi: & vſque tunc proficit fides ex

C prædicatiōe apoſtolorū. Quarto modo, quantum ad corpus, quod quandoque honorifice traditur ſepulturæ, qñque uero relinquitur inſepultum, & tandem incineratum oino reſoluitur. Quinto mō, quantū ad ea, in quibus homo ſuū affectum dexit, puta in quibuſcū que tpalibus rebus, quorum q̄dam citius finiuntur, quædam diutius durant. Omnia āt hæc

D ſubdunt exiſtimationi iudicii diuini: & idē de his oib perfectum, & manifeſtum iudicium haberi nō pōt, quādiu huius tēporis curſus durat: & propter hoc oportet eē finale iudiciū i nouiſſimo die, i quo pfecte id, q ad unumqueq; hominem ptinet, quocumque modo perfecte, & manifeſte iudicetur.

AD PRIMVM ergo dicēdū, quod opinio quorundam fuit,

E quòd animæ ſanctorum non præmiantur in cælo, nec animæ damnatorum puniuntur in inferno, uſque ad diem iudicii: quod quidem apparet eſſe falſum ex hoc, quod Apoſtolus 2. ad Cor. 5. dicit, Audemus & bonā uolūtatem habemus peregrinari a corpore, & pręſentes eſſe ad dñm, quod eſt iā nō ambulare per fidem, ſed per ſpec ē, ut patet ex his, quæ ſubſequuntur: hoc aūt eſt uidere

SVP. QVAE. LIX. ART. V.

Ferr. 4. cont. c. 95. Medina. a. 5.

Ferr. c. 324 4. di. 47. q. 1. ar. 1. q. 1 Et 4. con. c. 95. prin. Et op. 3. c. 249. Et o. 10. art. 17. Et Iſa. 30. le. 3. prin.

Titulus clarus. ¶ In corpe una concluſio: Vltra iudicium q in cuiuslibet hois morte fit, oportet eē finale iudiciū i nouiſſimo die. Probat ſic: Iudicium de aliqua re mutabili, dari perfecte non poteſt ante eius conſummationē: ſed uita hominis licet ſit p mortem terminata ſm ſe, remanet tñ ſm qd mutabilitati ſubiecta uſq; ad finem mundi dependēs ex futuris. ergo non prima hois, ſm :d, qd quolibet ad unūquēque pertinet pfecte iudicari: aſſumptū mi. di. ergo oportet eē finale iudiciū in nouiſſimo die ultra particulare, q fit in cuiuſq; morte: Maior ppoſitio manifeſtat dupliciter: primo in action bus: ſecundo in hoibus, & ad hoc affert auctoritas Apoſtoli. Minor āt propoſitio manifeſtat in quinq; generibus reliqu arum uitæ humanæ, ſ. in memoriis, in filiis, in effectibus, in corporibus, & in amatis. Et qīn dixiſſet forraſſe aliquis, q reliqę iſtæ ſunt impertinentes ad Christi iudicium idō ad hoc excludēdū Auctor apponit rōnē, quā pertiet in rñſione ad primū, Eſt āt rō integra, q hæc oia qa claudunt ſub ſpē præmii, uel pœnæ, ideo cadunt ſub æſtimatione diuini iudicii, q ad omnia humana pmia, oēſque humanas pœnas ſe extendit. Patet āt diſcurrendo p ſingula enumerata, q nōnulla pœna, & nonnullū pmiū eſt hoie in ſupradictis rel. qs p ſuppoſita immortalitate animæ, & corporis poſt reſurrectionem, ut hic ſupponimus.

Concl. m ¶ Aduerte hic, q maior propoſitio eſt per ſe nota, loquen lo de iudicio alicuius rei ex ppriis ipſius, ut patet. Et ho dico ne tallatis a captioſis, obiicientibus de æterno dei iudicio, quo ſingula pfecte diuine iudi

cat antequām fiant. Chriſtus etiam ſiq; homo ab inſtanti conceptionis ſuę pfectiſſime cognouit omnes has reliquias antequam fiant: ſed hæc ſunt ea parte cognoſcentis: præſens autem ratio ex rei cognitæ ſe tenet, & per ſe notam propoſitionem aſſumit, q rei mutabilis perfectum iudicium dari non poteſt ante illius cōſummationem. Et ſi aliq̄ ſi iungas, q diuina ſapientia diſponit oia ſuauiter, ac per hoc, quia ſuauis diſpoſitio iudicii rei mutabilis, exigit ut diſcutiat ſecundum modum naturæ ſuę, uidebis quod ſapientiſſime proceſſit Auctor ad concludendū finale iudicium, ea eo q perfectū iudiciū rei mutabilis non poteſt ſeruetur dari, ſi illius cōſumatio. *Concl. p* ¶ Et hęc dicta ſint de iudicio, quatenus infra cognitionis, ſeu ſpeculationis limites conſiſtit: ut an tē extenſione ſi practicum ad puniēdū, uel præmiandum, abſque diſtinctione aliqua, patet propoſitionem maiorem eſſe uniuerſaliter ueriſſimam: quoniam reddere prēmiū, uel pœnā perfecte, præſupponit conſummationem operis puniendi, uel præmiandi. Et iuxta hunc ſenſum clare patet proceſſus lræ abſq; obiectione aliqua: quia nec deus prius punit q̄ fiat q puniendum eſt &c. *Concl. ſ*

¶ Circa reliquas ſpectantes ad penā uel pmiū ſm Auctoris ſententiā, aduerte q licet apud nſa iudicia hæc uident p accidēs, & cōſequenter aliena ab examinatione iudicii: apud tñ diuinū iudicium oia æſtimanda eſſe ex fæcit pōt colligi liter. Leg. m. n. Nabuchodonoſor pmiū a deo ob ſeruitiū ſibi exhibitū ſatis per accidens in oppugnatione Tyri, ut patet Ezechiel. 28. Dauid quoque ponitum legimus ob effectum ſatis per accidens, quia inquit Nathā propheta, inimicos

ſtum. vnde Marc. 1. dicitur, quòd dæmon clama uit, quid nobis, & tibi Ieſu Nazarene? veniſti ante tp̃s perdere nos. Tertio: quantũ ad pręmium eſſentiale bonorũ angelorũ, quod eſt beatitudo ęterna, & quantũ ad pęnã eſſentialẽ angelorũ malorũ, q̃ eſt damnatio æterna: ſed hoc factum eſt per Chr̃m, inquantum eſt verbum Dei, à principio mundi.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ ratio illa procedit de iudicio quantum ad præmium eſſentiale, & pęnam principalem.

Ca. 31. t. 1. AD II dcd̃m, ꝙ ſicut dicit † Aug. in lib. de uera religione, licet ſpũalis iudicet oĩa: tñ iudicatur ab ipſa veritate: & ideo licet angeli, ex eo ꝙ ſunt ſpirituales, iudicent, iudicantur tamen a Chriſto, inquantum eſt ueritas.

AD III dicendum, ꝙ Chriſtus habet iudicium non ſolum ſuper angelos, ſed etiam ſuper adminiſtrationem totius creaturæ: ſi. n. ut Augu. dicit in 3. de Trin. inferiora quodã ordine reguntur à Deo per ſuperiora, oportet dicere, ꝙ oĩa regantur per aĩam Chr̃i, q̃ eſt ſupra oẽm creaturam: vnde & Apoſt. dicit Hebr. 2. Non. n. angelis ſubiecit Deus orbẽ terræ futurum, ſ. ſubiectum ei, de quo loqmur, i. Chriſto, nec tamen propter hoc alium conſtituit Deus ſuper terram: quia unus, & idem eſt, & Deus & homo, dominus Ieſus Chriſtus. De cuius incarnationis myſterio ad præſens dicta ſufficiant.

Li. 3. c. 4. to mo 3.

QVAESTIO LX.

De ſacramentis, in octo articulos diuiſa.

POST conſiderationem eorum, quæ pertinent ad myſteria uerbi incarnati, cõſiderandum eſt de eccleſiæ ſacramentis, quæ ab ipſo uerbo incarnato efficaciam habent. Et prima conſideratio erit de ſacramentis in communi. Secunda de vnoquoque ſacramentorum in ſpeciali.

Circa primum quinque conſideranda ſunt.

¶Primo, Quid ſit ſacramentum.
¶Secundo, De neceſſitate ſacramentorum.
¶Tertio, De effectibus ſacramentorum.
¶Quarto, De cauſa eorum.
¶Quinto, De numero.

Circa primum quæruntur octo.

¶Primo, Vtrum ſacramentum ſit in genere ſigni.
¶Secundo, Vtrum oẽ ſignum rei ſacræ ſit ſacr̃m.
¶Tertio, Vtrum ſacramentum ſit ſignum unius rei tantum, uel plurium.
¶Quarto, Vtrum ſacramentum ſit ſignũ, quod eſt res ſenſibilis.
¶Quinto, Vtrum ad ſacramentum requiratur determinata res ſenſibilis.
¶Sexto, Vtrum ad ſacramentum requiratur ſignificatio, quæ eſt per verba.
¶Septimo, Vtrũ requirantur determinata uerba.
¶Octauo, Vtrum illis uerbis poſſit aliquid addi, uel ſubtrahi.

ARTICVLVS I.

Vtrum ſacramentum ſit in genere ſigni.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ ſacr̃m non ſit in gñe ſigni. Vr̃. n. ſacramentum dici à A ſacrando [a] ſicut medicamentũ a medicando: ſed hoc magis vr̃ pertinere ad rõnem cauſæ, q̃ ad rõnem ſigni. ergo ſacramentum magis eſt in genere cauſę, quàm in genere ſigni.

¶2 Præt. [b] Sacr̃m vr̃ aliqd occultum ſignificare, ſm illud Tob. 12. Sacr̃m regis abſcondere bonum eſt. Et Epheſ. 3. Quæ ſit diſpenſatio ſacri abſconditi à ſæculis in Deo: ſed illud quod eſt B abſconditũ, vr̃ eſſe contra rõnem ſigni. Nã ſignũ eſt, qd̃ [*] pter ſpẽm, quam ingerit ſenſibus, facit aliquid aliud in cognitionẽ uenire, ut patet per Aug. † in 2. de doct. Chriſt. ergo vr̃, ꝙ ſacramentũ non ſit in genere ſigni.

¶3 Præt. Iur̃m [b] q̃ſque ſacr̃m nominat: d. n. i † Decr. 22. q. 5. Paruuli, q ſine ætate rõnabili ſũt, nõ cogant iurare, & qui ſemel periuratus fuerit, nec teſtis ſit C poſt hoc, nec ad ſacr̃m, i. iur̃m accedat: ſed iur̃m non pertinet ad rõnem ſigni. ergo ur̃ ꝙ ſacramentũ non ſit in genere ſigni.

SED CONTRA eſt, ꝙ [*] Aug. dicit in 10. de ciuit. Dei, ſacrificiũ uiſibile, inuiſibilis ſacrificii ſacrum, id eſt, ſacrum ſignum eſt.

RESP. dcd̃m, ꝙ oĩa, q̃ hñt ordinẽ ad unum aliqd, licet diuerſimode ab illo denominari poſſunt: ſicut a ſanitate, q̃ eſt in aia D li, denominat̃ ſanũ, nõ ſolũ animal, qd̃ eſt ſanitatis ſubiectum, ſed dr̃, medicina ſana, inquantũ eſt ſanitatis effectiua, dieta uero, inquantum eſt cõſeruatiua eiuſdem, & urina inquantũ eſt ſignificatiua ipſius. ſic igitur ſacrum põt aliquid dici, uel quia in ſe habet aliquam ſanctitatem occultam, & ſm hoc ſacrum idem eſt, quod ſacrum ſecretum, uel quia habet aliquem ordinem ad hanc ſanctitatem, uel cauſæ, uel ſigni, uel ſm quamcumq; aliam habitu- E dinem: ſpecialiter autem nunc loquimur de ſacramentis, ſm ꝙ important habitudinem ſigni, & [a] ſecundum hoc ſacramentum ponitur in gñe ſigni. [*] Concluſio

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ quia medicina ſe habet, ut cauſa effectiua ſanitatis, inde eſt ꝙ omnia denominata a medicina, dñr per ordinem ad unũ primũ agens, & pp hoc medicamentum importat cauſalitatem quandam: ſed ſanctitas, a qua denominatur ſacr̃m, non ſignificatur per modum cauſæ efficientis, ſed magis per modum cauſæ formalis, uel finalis, & ideo non oportet, ꝙ ſacramentum ſemper importet cauſalitatem.

AD II dcd̃m, ꝙ ratio illa procedit, ſm ꝙ ſacr̃m

Porret. a. 326 4. d. 1. q. 1. ar. 1. q. 1. & a. 3. ad 1. & a. 4. q. n. ad 1.

SVP. QVAE. LX. ART. I. Alb. M. e. 4. d. 1. ar. 5. Bon. 4. 5. d. 1. q. 1. ar. 1. Palud 4. d. 1 q. 2.

POST conſiderationem &c. Hic incipit ſecũda pars principalis huius libri, diſtincta in partes octo, primam de ſacris in cõi, & reliqua ſeptẽ, ſm ſingula ſeptem ſacramenta. Prima igit̃ hæc pars durans uſq; ad q. 66 inchoat a ſacri gñe in 1. art. q. 60. ut clare titulus monſtrat, ita ꝙ in titulo huius articuli, ſacri nomen ſumit̃ ſm eam ſignificationẽ, qua prædicatur de ſeptem eccleſiæ ſacris. Et eſt intentio inquirendi, an ſm illam ſignificationẽ ſit in gñe ſigni: q̃uis abſque additione aliqua qõ proponat̃. & ppea argumẽta abſolute d̃ ſacro arguãt. ¶ In corpore articuli una eſt concluſio: Sacr̃m, de quo ẽ ſermo, eſt in gñe ſigni. Probat̃: Nunc loquimur de ſacris, ſm ꝙ important habitudinem ſigni. ergo. Antecedens manifeſtat̃ ex hoc, ꝙ ſacri nomen eſt multiplex, & dr̃ tam. hñs, q̃ cã, q̃ ſignũ, & reſpectu ſanctitatis occultæ. Et rurſus hoc manifeſtat̃ ex cõi regula: quia oĩa hñtia ordinẽ ad vnũ, poſſ diuerſimodè ab illo noĩari, ut patet in ſanitate, & ſan. s. Hæc ſatis clara ſunt ex cõib. eglis nominum multiplicitũ ad unum, vel a vno, quæ abuſiue vocantur analogi. Vnde & Auctor in calce reſponſionis ad tertium, hanc abuſionem corrigendo, c. in dix ſſet. ſ. analoga cõſtantem declarauit qd intendit ſubdẽs, ſ. ſm diuerſam habitudinẽ ad unum &c.

*Alias ſ.

Li. 2. ca. 1. circa princ. tom. 3.

22. q. 5. ca. Paruuli q̃ ſ...

Li. 10. c. 5. nõ procul a prin. to. 5.

Idem eſt, quod ſacrum ſecretum: dr̃ autem non ſo- F lum Dei ſecretum, ſed etiam regis, eſſe ſacrum, & ſacrum: quia ſm antiquos ſancta, uel ſacroſancta dicebantur, quęcumq; uiolari non licebat: ſicut & muri ciuitatis, & perſonæ in dignitatibus conſtitutæ: & ideo illa ſecreta, ſiue diuina, ſiue humana, quæ non licet uiolari, quibuslibet publicando, dicuntur ſacra, uel ſacramenta.

Ad III dcẽdm, q; etiam iuramentum hẽt quandam habitudinem ad res ſacras: inquantum, ſ. eſt quędã conteſtatio facta per aliquod ſacrum: & ſm hoc dr̃ iuramentum eſſe ſacramentum, non eadem ratione, qua nunc loquimur de ſacramentis: non G tamen æquiuoce, ſumpto nomine ſacramenti, ſed analogice, ſ. ſecundum diuerſam habitudinem ad aliquid unum, quod eſt res ſacra.

SVP. QVAE. LX. ART. II.

Porret. 0 327 Inf. q. 64. art. 2. Et 1. 2. q. 101. a. 4 corp. & q. 102. art. 5. cor. Et 4 d. 1. q. 1. ar. 1 q. 1.

Scot. 4 ſ. d. 1. q. 2. Riccar. 4. ſ. d. 1. q. 2. a. 1 Duran. 4. ſ. d. 1. q. 1. Sot. 4. ſ. d. 1. q. 1. ar. 2. Cap. 4 d. 1. q. 1. con. 1.

Titulus clarus.

¶ In corpore Auctor accomodat deffinitionem hanc, ſcilicet ſignũ rei ſacræ, ad hoc ut ſit conuertibilis cum ſacramento, ut quod ex proprietate ſignificationis non habet, ex accomodatione intelligatur habere. Hinc enim dn̄as ſubintelligi uult cõditiones rei ſacræ, ſcilicet ſanctificantis homines, quod non aliunde deducitur, quàm ex hoc, q; ſignum propriè datur hominibus, quorum eſt per notum ad ignotum diſcurrere.

¶ Ex hoc ſecundo nota Primum, quòd Auctor non ſolum pro ſententia ſi deffinientiũ ſacramentum, ſed & pro firmando uſu recepto, quo ſacramentũ dicimus, nõ cuiuſque rei ſacræ ſignum, ſed hominis ſanctificantis deſcriptionem hãc in deffinitionem erexit. Secundum eſt, quòd ly ſanctificantis, intelligit in actu exercito, hoc eſt, q; eſt ſignum rei ſacræ, ut actualiter exercet ſanctificationem hominis, quia ad hoc adhibetur ut ſignum, ut ſanctificet homines per illius ſignificatũ.

Pa. 2. q. 101 art. 4.

*Ar. prec. In S. a cõ.

ARTICVLVS II.

Vtrum omne ſignum rei ſacræ ſit ſacramentum

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ q; non oẽ ſignũ rei ſacrę ſit ſacrm̃. Oẽs. n. creaturę ſenſibiles, ſunt ſigna rerũ[h] ſacrarum, ſm illud Rom. 1. Inuiſibilia Dei, per ea, quæ facta H ſunt intellecta, conſpiciuntur: nec tñ oẽs res ſenſibiles põt dici ſacramenta. non ergo oẽ ſignum rei ſacræ eſt ſacramentũ.

¶ 2 Præt. Oia, quæ in ueteri lege fiebant, Chrm̃ figurabant, qui eſt ſanctus ſanctorum, ſm illud 1. ad Cor. 10. Omnia in figura contingebant illis. Et Col. 2. Quæ ſunt umbra futurorũ, corpus aũt Chriſti: nec tñ oia geſta patrum ueteris teſtamenti, uel ẽt oẽs cæremoniæ legis ſunt ſacramẽta: ſed quædam ſpãliter, I ſicut in ſecunda parte habitum eſt. † ergo vr̃ q; non oẽ ſignum rei ſacræ ſit ſacramentum.

¶ 3 Pręt. Etiam in nouo teſtamẽto multa geruntur in ſignũ alicuius rei ſacræ, quæ tñ non dñr ſacrã, ſicut aſperſio aquæ benedictę, conſecratio altaris, & ſimilia. non ergo omne ſignum[h] rei ſacræ, eſt ſacramentum.

SED CONTRA eſt, q; definitio conuertitur cum definito: ſed quidam definiunt ſacramentũ per hoc, q; eſt ſacræ rei ſignum, & hoc ẽt uidetur ex auctoritate* Auguſt. ſupra inducta. ergo uidetur quòd omne ſignum rei ſacræ, ſit ſacramentum.

Conc'. in.

RESP. dcẽdm, q; ſigna propriè dãtur hominibus, quorũ eſt, per nota ad ignota peruenire: & ideo propriè dicitur ſacramentum, quod eſt ſignum alicuius rei ſacræ ad homines pertinentis, ut. ſ. propriè dicatur ſacrum, ſecundum q; nunc de ſacramentis loquimur, quod eſt ſignum rei ſacræ, inquãtum eſt ſanctificans homines.

AD PRIMVM ergo dicendum. q; creaturæ ſenſibiles ſignificant aliquid ſacrum, ſ. ſapientiã, & bonitatem diuinam, inquantum ſunt in ſe ipſis ſacra, non autem inquantum nos per ea ſanctificamur: & ideo non poſſunt dici ſacramenta, ſecũdum q; nunc loquimur de ſacramentis.

Ad II dcẽdm, q; quædam ad uetus teſtamentum pertinentia, ſignificabant ſanctitatem Chriſti, ſm q; in ſe ſanctus eſt: quædam uero ſignificabant ſan G ctitatem eius, inquãtum per ea nos ſanctificamur, ſicut immolatio agni paſchalis ſignificabat immolationem Chriſti, qua ſanctificati ſumus: & talia dicuntur proprie ueteris legis ſacramenta.

Ad III dcẽdm q; res denominatur a fine & complemento; diſpoſitio autem non eſt finis, ſed perfectio: & ideo, quæ ſignificant diſpoſitionem ad ſanctitatem, non dicuntur ſacramenta, de quibus procedit obiectio, ſed ſolum ea, quæ ſignificãt perfectionem ſanctitatis humanæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſacramentum ſit ſignum unius rei tantum.

SVPER QVAE. LX. ART. III.

S t. 4. ſ. d. 1. q. 1. ar. 3 Cap. 1. d. 1. q. 1. con. 2.

Porr. 0. 328 4. d. 1. q. 1. a. 1. q. 1. ad 4. & art. 3. cor.

Titulus clarus.

¶ In corpore vna concluſio cũ vno corollario. Concluſio, Sacramentum eſt ſignum trium rerum. Declaratur: Sacramentum eſt ſignũ noſtræ ſanctificationis, in qua conſiderantur tria, & hæc per ſacramenta ſignificantur, ergo. Corollarium eſt; Sacramentum eſt ſignũ rememoratiuum, demonſtratiuum, & prognoſticum, Declaratur ex trib. præmiſſis.

¶ Aduerte hic, quod Auctor gratia materiæ abſque probatione procedit, declarando, quæ aliquis controuerſia acceptantur de ſacramentis in cõmuni.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̃ q; ſacrm̃ non ſit ſignum niſi unius rei. Id. n. quo[b] multa ſignificantur, eſt ſignum ambiguũ, & per cõſequeus fallendi occaſio, ſicut patet de nominibus æquiuocis: ſed omnis fallacia dẽt remoueri a chriſtiana religione, ſecundũ illud Coloſ. 2. Videte, ne quis uos ſeducat p philoſophiã, & inanẽ fallaciã. ergo vr̃, q; ſacrm̃ non ſit ſignum plurium rerum.

Art. præ.

¶ 2 Præt. Sicut dictum eſt; † ſacramentum ſignificat rem ſacram, inquãtũ eſt humanæ ſanctificationis cauſa: ſed una ſola eſt cã humanæ ſanctificationis. ſ. ſanguis Chriſti, ſm illud Hebr. vlt. Ieſus ut ſanctificaret per ſuum ſanguinem populum, extra portam paſſus eſt. ergo uidetur, q; ſacramentum non ſignificet plura.

K ¶ 3 Pręt. Dictũ eſt, q; ſacrum propriè ſignificat[h] ipſum finem ſanctificationis: ſed finis ſanctificationis eſt uita æterna, ſm illud Ro. 6. Habetis fructũ ueſtrum in ſanctificatione, finem uero uitam æternam. ergo uidetur quòd ſacramentum non ſignificet niſi unam rem, ſcilicet uitam æternam.

Art. præ. ad 3.

SED CONTRA eſt, q; in ſacramento altaris eſt duplex res ſignificata, ſ. corpus Chriſti uerum, & myſticum, ut Aug. † dicit in lib. ſent. Proſperi.

De conſe. d. 2. c. hoc eſt quod dicimus.

RESP. Dcẽdm, q; ſicut dictum eſt,* ſacramentum propriè dicitur, quod ordinatur ad ſignificãdam noſtram ſanctificationem. In qua tria poſſunt conſiderari, uidelicet ipſa cauſa ſanctificationis noſtræ.

Art. præ.

A noſtræ, quæ eſt paſſio Chriſti: & forma noſtræ ſanctificationis, que cõſiſtit in gr̃a & uirtutibus, & ultimus finis ſanctificationis n̄ræ, qui eſt uita æterna. & ꝑ hec oĩa, per sacra ſignificantur. uñ ſacrm̃ eſt, & ſignum rememoratiuũ eius, q̃d præceſſit, ſ. paſſionis Chr̃i, & demonſtratiuum eius, q̃d in nobis efficitur per Chriſti paſſionem, ſ. gr̃æ, & prognoſticum, ideſt, prænuntiatiuum futuræ gloriæ. *Concl. ar.*

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ tunc eſt ſignũ ambiguũ, præbens occaſionem fallendi, qñ ſignificat multa, quorũ unũ non ordinatur ad aliud: ſed qñ ſignificat multa, ſm ꝙ ex eis quodam ordine efficitur unum, tunc non eſt ambiguum, ſed certum B ſicut hoc nomen homo, ſignificat animam, & corpus, prout ex eis conſtituitur humana natura. Et hoc modo ſacrm̃ ſignificat tria prædicta, ſecundum quòd quodam ordine ſunt unum. *In cor. ar.*

AD II dicendum quòd ſacramentum in hoc, ꝙ ſignificat rem ſanctificantem, oportet quòd ſignificet effectum, qui intelligitur in ipſa cauſa ſanctificante, prout eſt ſanctificans.

Ad III dicen̄dum quòd ſufficit ad rõem ſacr̃i, quòd ſignificet perfectioné, quæ eſt forma: nec oportet quòd ſolum ſignificet perfectionem, quæ eſt finis.

Perr. o. 329 — 4. d. 1. q. 1. a. 1. q. 1. & a. 2. q. 1. & a. 3. cõt. Et 4. cõt. c. 56 Et 40. 3.

SVP. QVÆ. LX. ART. IIII

Ferr. 4. cont. c. 56. Sot. 4. ſ. d. 1. q. 1. a. 4. Cap. 4. d. 1. q. 1. con. 2.

Titulus clar⁹. Res ſenſibiles, puta, aqua oleum, uinum panis.

In corpore una concluſio: Ad ſacra requiruntur res ſenſibiles. Probat̃ dupliciter, primo, rõe: Res ſacræ q̃ p ſacra ſignificantur, ſunt quædã bona intelligibilia, quibus hõ ſanctificatur. ergo p aliquas res ſenſibiles ſignificatio ſacri implenda eſt. ergo ad ſacra requirunt̃ res ſenſibiles. Prima conſequentia probat̃ rõne ex parte quidem nr̃i, quia modus naturalis cognitionis humanæ eſt, ut p ſenſibilia deueniat: ſignum aũt eſt, per q̃d in alterius cognitionem deuenimus. Ex parte uero Dei, quia ſm̃ modum nr̃um Deus prouidet nobis, q̃d in iſta tripliciter manifeſtat̃. Conſequens eſt igit̃, ꝙ ſignificatio talis ſigni a Deo hoĩ dati, ſ. ſacr̃i, ſenſibilia impleat̃. Et ſimilitudine: quia ſpiritualia in ſacra ſcriptura p ſenſibiles ſimilitudines innoteſcunt. Secundo, probatur cõcluſio auctoritate Dionyſij. *Ar. 2. hui⁹ quæſt.* *Li. 2. ca. 19 co. 2.* *q. 61.*

C

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſacramentum ſit ſemper aliqua res ſenſibilis.

AD QVARTVM ſic ꝓceditur. Vr̃ ꝙ ſacrũm nõ ſp ſit aliqua res ſenſibilis: qa ſm Phil. in lib. Priorum omnis effectus, ſuæ cãæ, ſignũ eſt: ſed ſicut ſunt quidã effectus ſenſibiles, ita ẽt ſunt quidã effectus intelligibiles, ſicut ſcientia eſt effectus demonſtrationis. ergo nõ oẽ ſignum eſt ſenſibile. Sufficit aũt ad rõnem ſacr̃i, quòd ſit ſignũ alicuius rei ſacræ, inquantũ per eam homo ſanctificatur, ut dictum eſt. non ergo requiritur ad ſacramẽtũ, quòd ſit aliqua res ſenſibilis. D

¶ 2 Præt. ſacra pertinent ad cultũ, uel regnũ, ſed res ſenſibiles non uĩr pertinere ad cultum Dei: dr̃. n. Io. 4. Spiritus eſt de⁹, & eos qui adorant eum, in ſpiritu, & ueritate oportet adorare, & Rom 14. Non eſt regnum Dei, eſca, & potus. ergo res ſenſibiles nõ requirunt̃ ad ſacrum. E

¶ 3 Præt. Aug dicit in li. de libero arbitrio, ꝙ res ſenſibiles ſunt minima bona, ſine qbus hõ recte uiuere põt: ſed ſacra ſunt de neceſſitate ſalutis humanæ, ut infra patebit, & ita ſine eis hõ recte uiuere non poteſt. non ergo res ſenſibiles requiruntur ad ſacramenta.

A SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit ſup Io. Accedit uerbũ ad elementũ, & fit ſacrum. Et loquit̃ ibi de elemento ſenſibili, q̃d eſt aqua. ergo res ſenſibiles requiruntur ad ſacramenta. *Trac. 80. in euang. Io. poſt medium 10. 9.*

RESP. Dicendum, ꝙ ſapientia diuina unicuique rei prouidet ſm ſuũ modũ, & pp hoc dr̃ Sapiẽ. 8. ꝙ ſuauiter diſponit oĩa. unde & Matth. 25. dr̃, ꝙ dedit unicuiq; ſm ꝓpriã uirtutẽ. Eſt aũt homini cõnaturale, ut per ſenſibilia perueniat i cognitionẽ intelligibiliũ. Signum autẽ eſt, p quod aliquis deuenit in cognitionẽ alterius. unde, cũ res ſacræ, quæ per ſacra ſignificantur, ſint quædã ſpiritualia, B & intelligibilia bona, quibus homo ſanctificatur cõſequens eſt, ut p aliquas res ſenſibiles ſignificatio ſacri impleatur: ſicut ẽt per ſimilitudinẽ ſenſibiliũ rerũ in diuina ſcriptura, res ſpũales nobis deſcribunt̃. Et inde eſt, ꝙ ad ſacra requirunt̃ res ſenſibiles, ut etiã Diony. probat in 1 c. cæleſt. hierar. *Concl. ar.* *Ca. 1. Inter med. & fi.*

AD PRIMVM ergo dicen̄dm ꝙ unumquodque præcipue denominatur & definitur ſm id, quod conuenit ei primo, & per ſe, non autem ſecundum id quod conuenit ei per aliud. Effectus autem ſenſibilis. per ſe habet quòd ducat in cognitionem alterius, quaſi primo, & per ſe homini innoteſcens: C quia omnis noſtra cognitio à ſenſu orit̃: effectus aũt intelligibiles non habent, ꝙ poſſint ducere in cognitionem alterius, niſi inquantum ſunt p aliud manifeſtati, ideſt, per aliqua ſenſibilia: Et inde eſt, ꝙ primo, & principaliter dicuntur ſigna, quæ ſenſibus offeruntur, ſicut Aug dicit in 2. de doctrina Chriſtia. ubi dicit quòd ſignum eſt quod præter ſpeciem quã ingerit ſenſibus, facit aliqd aliud in cognitionem uenire. effectus autem intelligibiles non habent rationem ſigni, niſi ſecundum ꝙ ſunt manifeſtati per aliqua ſigna. Et per hunc ẽt modum: quædam quę non ſunt ſenſibilia, dicunt̃ D quodammodo ſacramenta, inquantum ſunt ſignificata per aliqua ſenſibilia, de quibus infra aget̃. *Li. 2. de doct. Chri. circa prin. lib. tom. 3.* *q. 61. ar. 1. ad 1.*

AD II dicen̄dm, ꝙ res ſenſibiles, ut in ſua natura conſiderantur, non pertinent ad cultum, uel ad regnum dei: ſed ſolum ſm quòd ſunt ſigna ſpiritualium rerum, in quibus regnum dei conſiſtit.

AD III dicendum, quòd Auguſt. ibi loquit̃ de rebus ſenſibilibus, ſecundum quòd ſunt in ſua natura: non autem ſecundum quòd aſſumuntur ad ſignificandum ſpiritualia, quæ ſunt maxima bona.

ARTICVLVS V.

Vtrum requirantur determinatæ res ad ſacramenta.

E AD QVINTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ non requirantur determinatę res ad ſacramẽta. Res enim ſenſibiles aſſumuntur in ſacramentis ad ſignificandum, ut dictum eſt: ſed nihil ꝓhibet diuerſis rebus ſẽſibilibus idem ſignificari, ſicut i ſacra ſcriptura deus aliquãdo metaphorice ſignificatur ꝑ lapidẽ, quandoque per leonẽ, quandoq. per ſolẽ, aut aliquid aliud huiuſmodi

Perr. o. 339 — ¶ SVP. QVÆ. LX ART. V.

Al. ma. 4. diſt. 1. art. 6. Lor. 4. ſ. d. 1. q. 1. a. 5. Cap. 4. d. 1. q. 1. con. 2. Palud. 4. 1. q. 4.

Titulus clarus.

¶ In corpore una eſt concluſio reſponſiua quæſito: In ſacramentis nouæ legis oportet uti rebus ex diuina inſtitutione determinatis. Probatur: Non pertinet ad aliquẽ determinare, q̃d in alterius, ſed q̃d eſt in ſua poteſtate: ſed ſanctificatio eſt in poteſtate dei, *Infra ar. 7. cor.* *Ar. 3. huius quæſt.*

ergo uidetur ꝙ diuerſæ res poſſint congruere eidem ſacramẽto: non ergo determinatæ res in ſacramentis requiruntur.

¶ 2 Præt. Magis eſt neceſſaria ſalus aiæ, ꝙ ſalus corporis: ſed in medicinis corporalibus, quæ ad ſalutẽ corporis ordinantur, põt vna res pro alia poni in eius defectu. ergo multo magis i ſacris, ꝙ ſunt medicinę ſpũales ad ſalutẽ aiæ ordinatę, poterit vna res aſſumi pro alia quãdo illa defuerit.

G ¶ 3 Præt. Non eſt cõueniens, vt hois ſalus arctetur per legẽ diuinã. & præcipue p legẽ Chri, q venit oẽs ſaluare: ſed in ſtatu legis naturæ nõ requirebantur in ſacris aliquæ res determinatæ, ſed ex voto aſſumebanť, vt patet Gen. 28. vbi Iacob uouit deo decimas, & hoſtias pacificas oblaturum. ergo vĩ ꝙ nõ debuerit arctari homo, & præcipue in noua lege ad alicuius rei determinatæ vſum in ſacris.

H Sed contra eſt, ꝙ dñs dicit Io. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spirituſancto, nõ poteſt introire in regnum dei.

Respon. Dicendũ, ꝙ in vſu ſacrorũ duo poſſunt cõſiderari. ſ. cultus diuinus, & ſanctificatio hois. Quorũ primũ pertinet ad hominem p cõparationem ad deũ, ſm aũt econuerſo pertinet ad deũ p cõparationẽ ad hominẽ: nõ ptinet aũt ad aliquẽ determinare qđ eſt in poteſtate alterius, ſed ſolũ, id qđ eſt in ſua poteſtate. qa ergo ſanctificatio hois eſt in poteſtate dei ſanctificantis, nõ ptinet ad hoiem ſuo iudicio aſſumere res, qbus ſanctificeť, ſed hoc debet eſſe ex diuina inſtitutione determinatũ & ideo in ſacris nouæ legis, quibus hoies ſanctificanť, ſm illud 1. ad Cor. 6. Abluti eſtis, ſanctificati eſtis, oportet vti rebus ex diuina iſtitutione determinatis

K Ad primum ergo dicẽdũ, ꝙ etſi idẽ põt p diuerſa ſigna ſignari: determinare tñ quo ſigno ſit vtẽdũ ad ſignãdũ, ptinet ad ſignificãtẽ: deᵘ aũt eſt, q nobis ſignãt ſpũalia per res ſenſibiles in ſacramentis, & per verba ſimilitudinaria in ſcripturis: & ideo ſicut iudicio Spiritusſancti determinatum eſt, quibus ſimilitudinibus in certis ſcripturę locis res ſpirituales ſignificentur, ita etiam debet eſſe diuina inſtitutione determinatum, quæ res ad ſignificandum aſſu-

F mantur in hoc, vel in illo ſacramento.

A° II dicendum, ꝙ res ſenſibiles habent naturaliter ſibi inditas uirtutes conferentes ad corporalẽ ſalutẽ: & ideo non refert, ſi duæ earũ eãdẽ virtutẽ habeant, qua quis vtatur: ſed ad ſanctificationẽ non ordinantur ex aliqua uirtute ſibi naturaliter indita, ſed ſolum ex inſtitutione diuina: & ideo oportuit diuinitus determinari, qbus rebus ſenſibilibus ſit in ſacramentis vtendum.

A° III dicendum, ꝙ ſicut Aug. dicit 19. cõtra Fauſtũ, diuerſa ſacra diuerſis tẽporibus cõgruũt ſic etiam diuerſis uerbis ſignificantur diuerſa tẽpora. ſ. prẽſens, pręteritum, & futurũ: & ideo ſicut in ſtatu legis naturę, homines nulla lege exterius data, ſed ſolo interiori inſtinctu mouebantur ad deũ colendũ, ita ẽt ex interiori inſtinctu determinabatur eis, quibus rebus ſenſibilibus ad dei cultũ vterenť: poſtmodũ vero neceſſe fuit ẽt exterius legẽ dari: tum propter obſcurationẽ legis naturæ ex peccatis hominũ: tũ ẽt ad expreſſionẽ ſignificationẽ gratię Chriſti, per quã humanũ genus ſanctificatur: & ideo etiam neceſſe fuit determinari, quibus homines vterentur in ſacramentis: nec pp hoc arctatur via ſalutis: quia res quarum vſus eſt neceſſarius in ſacris, vel communiter habenť, vel paruo ſtudio adhibito haberi poſſunt.

Articulus VI.

Vtrum in ſignificatione ſacramentorum requirantur verba.

Sup. Qv. LX. Art. VI.

Ad sextum ſic proceditur. Vř ꝙ in ſignificatione ſacramentorũ nõ requiranť uerba: dicit. n. Aug. contra Fauſtũ lib 19.ᵃ Quid ſunt aliud ꝗque corporalia ſacramẽta, niſi qua ſi quędã uerba uiſibilia, Et ſic vř ꝙ addere uerba rebus ſẽſibilibus in ſacris, ᵇſit adddere uerba uerbis: ſed hoc eſt ſuperfluũ. non ergo requirunť verba eũ rebus ſenſibilibus in ſacris.

¶ 2 Præt. Sacramentum ᵇeſt aliquid unũ: ex his autem ꝗ ſunt diuerſorum generum, nõ uidetur poſſe aliquid unum fieri. cũ igitur res ſenſibiles, & verba ſint diuerſorum generum, quia res ſenſibiles ſunt à natura, uerba autẽ à ratione, uideť ꝙ in ſacramentis non requirãtur uerba cũ rebus ſẽſibilibus

¶ 3 Præt. Sacramenta nouæ legis ſucceſſerunt ſacramẽtis ueteris legis: quia illis ablatis, iſta ſunt inſtituta, ut Au. dicit 19. contra Fauſtum:ᵃ ſed in ſacramentis veteris legis non requirebatur ᵇ aliqua forma uerborum. ergo nec in ſacramentis nouę legis.

Sed contra eſt, ꝙ Apo.

---

non hominis. ergo non pertinet ad hominẽ inſtituere ſanctificatiua hois: ſed ſacra ſunt ſanctificatiua hois. Ergo. vltimo ſubſumpta propoſitio, & probatur auctoritate Apoſtoli, & declarat diſtinguẽdo duo, q in ſacrorũ vſu inueniuntur. ſ. cultus diuinus & ſanctificatio hois, & declarando horũ differentiã, quia primũ eſt hois ad Deum, ſecũdũ eſt ecõtra dei ad hoiem.

¶ Vbi uidere potes, ꝙ Auctor duo hæc conſiderauit in ſacris: ut quia ex primo poterat ratio determinãdi res ad hominẽ ſpectare, cuius eſt colere deum, hoc, uel illo modo, ex ſecundo neceſſitatẽ monſtraret diuinæ inſtitutionis, cuius eſt ſanctificare hominẽ p hæc, uel illa ſigna, & ſine his, & illis, ut placet. Et quia nullũ factum eſt, qđ non ſanctificet hominem: ideo omnia oportet à deo determinata eſſe quo ad ſibi ſubſtantiale.

¶ In reſponſione ad primũ, aduerte. ꝙ preſumptuoſa, iniurioſa ac ſacrilega ſit eorũ ſolertia, ꝗ proprias, aut poetarum ſimilitudines, tãquã ſpiritualium ſimulachra interpretantur, ſcribunt, aut prędicant: uſurpant enim officium Spiritusſancti, cuius iudicio res aliquæ inſtitutæ ſunt in figurã aliorũ. dicente Apoſtolo, Omnia in figuram contingebant illis: ſificãtque ſacram ſcripturam, dũ ex tali ficto ne occaſionem dant credẽdi, quòd ſimiliter humano ſpiritu ſunt in figuram ea, ꝗ ſunt in ſacris litteris quẽadmodum hęc, quæ audiunt humani dexteritate ingenij coaptata. Et ſic nullius auctoritatis detrahitur ſacrę ſcripturæ figuris.

1. cor. 10.

alias ſanctificandum.

Lib. 19. c. 16. & 17. to. 6.

Alb. in 4. d. 1. art. 14. Sot. 4. 5. d. 1. q. 1. a. 6. Cap. 4. d. 1. q. 1. a. 2.

Ferr. a. 4. di. 1. q. 1. ar. 3. & di. 1. q. 1. a. 1. q. 6. ad 1. Et neri. q. 17. ar. 4. ad 10. * lib. 19. c. 16. circa me. rom. 6.

Titulus clarus. In corpore una concluſio: Sacramenta impliciter conſiſtantur, & quolibet mõ congruũt eis uerba. Probatur, quo ad primam partem, quia ſacra adhibentur, ut ſignificãt quandã ſanctificationẽ quo ad ſecundã, ſingillatim declarando ſingula mẽbra cum ſuis rationibus, ut clare & ordinate patet in litera.

¶ Aduerte, ꝙ prima pars cõcluſionis ex aſſumpto facile deducitur: na ſacra ad ſanctificationem adhibẽtur: oportet primã eorũ conſiderationem ſm ſanctificationis cauſam fieri. Et quia ad ſanctificandos hoies ſunt, ſcda eorũ cõſideratio ex parte hominis eſt. Et qa ut ſigna adhibenť, conſequens eſt, vt tertia eorũ cõſideratio ſm ſignificationem fiat.

¶ In reſpõſione ad ſm perſpice, ꝙ in ſacris res, & uerba coeunt in unum ſignum: qa con-

Lib. 19. c. 16. & 17. in ſi. to. 6.

dicit Epheſ. 5. Chrs dilexit eccleſiam, & tradidit ſemetipſum ꝓ ea, ut illam ſanctificaret, mũdãs eam lauacro aquæ in verbo vitæ. & Aug. dicit ſuper Io.* Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum.

Reſp. dicẽdum, ꝙ ſacra, ſicut dictũ eſt,* adhibẽtur ad hoium ſanctificationẽ, ſicut qđã ſigna. Tripliciter ergo cõſiderari pñt, & quolibet mõ congruit eis, ꝙ verba reb. ſenſibilibus adiũgantur. Primo. n. pñt cõſiderari, ex parte cauſæ ſanctificãtis, q̃ ẽ verbũ incarnatũ, cui ſacrm quodãmodo conformat, in hoc, ꝙ rei ſenſibili verbũ adhibet, ſicut in myſterio incarnationis carni ſẽſibili eſt ve. bũ dei unitũ. Scđo, pñt cõſiderari ſacra ex parte hominis, q ſanctificat, qui cõponitur ex aia, & corpore, cui proportionatur ſacialis medicina, quæ per rem uiſibilẽ corpus tangit, & per verbum ab anima creditur. vnde Aug.* dicit ſuper illud Io 15 Iã vos mundi eſtis pp ſermonem &c. vnde eſt iſta tanta uirtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo, non quia dr, ſed quia creditur? Tertio poſſunt cõſiderari ex parte ipſius ſignificationis ſacialis: dicit autẽ Auguſt.* in 2. de doct. Chriſt. ꝙ verba inter hoĩes obtinuerunt principatum ſignificãdi: qa uerba diuerſimo le formari poſſ int ad ſignificandos diuerſos cõceptus mentis, & propter hoc per uerba, magis diſtincte poſſumus exprimere, quod mente concipimus: & ideo ᵐ ad perfectionẽ ſignificationis ſacialis, neceſſe fuit ut ſignificatio rerum ſenſibiliũ, per aliqua verba determinaretur:ⁿ aqua enim ſignificare poteſt, & ablutionem propter ſuã humiditatem, & refrigeriũ propter ſuam frigiditatem: ſed cum dr, Ego te baptizo, manifeſtat, ꝙ aqua utimur in baptiſmo ad ſignificandã emundationem ſpiritualem.

Ad primvm ergo dicẽdum, ꝙ res viſibiles ſacrorũ dñr verba, per quandam ſimilitudinem, inquantu. ſ. participant quandam vim ſignificandi, quæ principaliter eſt in ipſis verbis, ut dictũ * eſt; & ideo non eſt ſuperflua ingeminatio uerborũ, cum in ſacramentis, rebus uiſibilibus verba adduntur, quia unũ eorum determinatur per aliud, ut dictũ eſt. *

Ad ii dicẽdũ, ꝙ q̃uis verba, & aliæ res ſenſibiles ſint in diuerſo gñe, quantum pertinet ad naturam rei: conueniunt tñ in rõne ſignificandi, quę perfectius eſt in uerbis, q̃ in alijs rebus; & ideo ex verbis, & rebus fit quodammodo unum in ſacramentis, ſicut ex forma, & materia, inquantum. ſ. per verba perficitur ſignificatio rerum, ut dictum eſt, * ſub

Tract. 80. Ioan. post med. t. 9.

Ar. 2. ad 3.

Tract. 80. Ioan. post med. to. 9.

Lib. 2. c. 3. circa me. tom. 3.

concl. m

In cor. ar.

In cor. ar.

Ar. 3. ad 2.

m Aſtruunt non ſacra qđ nõ niſi ſignũ vnũ eſt. Vñ, proptie loquẽdo, ablutio in aqua in baptiſmo nõ eſt unũ ſignũ, & verba ſunt aliud ſignũ, ut tanq ex duob. partialib. ſignis fiat unũ totale ſignũ: ſed ipſa applicatio aꝗ q̃ indeterminata eſt, ad ſignificandã ſpũalẽ ablutionẽ, uel ſpũalẽ claritatẽ, aut ſimpliciter, aut aliqđ hmõi ex cõiunctione ad verba ablu entis, determinat ad ſignificandum ſpũalem ablutionẽ: ita ꝙ non ſunt duæ relationes ſigni in aqua, & verbis: ſed una tñ relatio ſigni eſt in hoc compoſito ex rebus, & verbis, ut ſunt determinabile, & determinatio in rõne ſignificandi unum ſpũalẽ effectum: ſunt. n. hæc, ut in lra ſubtiliter tradit, & declarat in tertia rõe in corporearticuli, ue lut materia, & forma ſ ſignũ ſigni, non ꝙ relatio talis ſigni, ſit cõpoſita ex materia, & forma: ſed qa relatio talis ſigni non adeſt niſi cõpoſito ex talibus determinabili: & determinante, q̃ ſunt uelut materia, & forma.

rebus aũt comprehenduntur etiam ipſi actus ſenſibiles, puta ablutio, inunctio, & alia huiuſmodi: quia in his eſt eadem ratio ſignificandi, & in rebus.

Ad iii dicẽdũ, ꝙ ſicut Aug. * dicit contra Fauſtũ, alia debent eſſe ſacramenta rei pręſentis, & alia rei futuræ. Sacra autẽ ueteris legis. prænuntia erant Chriſti uenturi, & ideo non ita expreſſe ſignificabant Chriſtum, ſicut ſacramenta nouæ legis, quæ ab ipſo Chriſto effluunt, & quandã ſimilitudinem ipſius in ſe habent, ut dictum eſt. * Vtebant tñ in ueteri lege aliquibus uerbis, in his, quæ ad cultũ Dei pertinent, tam ſacerdotes (qui erant ſacramentorum illorum miniſtri, ſecundum illud Nume 6. Sic benedicetis filiis Iſrael, & dicetis eis, Benedicat tibi dominus &c.) quàm etiam illi, qui illis ſacramentis utebantur, ſecundum illud Deut. 26. Profiteor coram domino Deo tuo &c.

lib. 19. c. 9. tom. 9.

In cor. ar.

Articvlvs vii.

Vtrum requirantur determinata uerba in ſacramentis.

Ad ſeptimvm ſic procedi tur. Vr ꝙ non requirantur determinata verba in ſacramentis. Vt. n. Philoſ. dicit, ᵃ uoces nõ ſunt eędem apud oẽs: ſalus, quæ per ſacramenta quæritur, eſt eadẽ apud omnes. ergo non requiruntur aliqua determinata uerba in ſacramentis.

2 Præt. Verba requirunt in ſacramentis, inquantũ ſunt principaliter ſignificatiua, ſicut dictũ eſt: * ſed contingit per diuerſa verba idem ᵇ ſignificari. ergo nõ requiruntur determinata verba in ſacramentis.

3 Pręt.ᵇ Corruptio cuiuslibet rei uariat eius ſpẽm: ſed quidã corrupte verba proferunt, nec tñ propter hoc credit ſacrorum effectus impediri; alioquin illiterati, & balbi, qui iſta ſacramẽta cõferunt, ſrequenter defectũ in ſacramẽtis inducerent. ergo videtur ꝙ non requirantur in ſacramẽtis determinata uerba.

Sed contra eſt, ꝙ dñs determinata uerba protulit in cõſecratione ſacramenti eucharistiæ, d cẽs Matt 26. Hoc eſt corpus meũ: ſimiliter ẽr mandauit diſcipulis, ut ſub determinata forma verborũ baptizarent, dicens Mat. ult. Eũtes, docete oẽs gentes, baptizantes eos in noie Patris, & Filij, & Spiritusſancti.

Reſp. Dicendum, ꝙ ſicut dictum eſt, * in ſacramentis uerba ſe habent per modum formæ, res autem ſenſibiles per modũ

B

C

D

SVPER QVAE. LX. ART. VII.

Sot. 1. ſ. d 1. q. 1. art. 7 Cap. 4. d. 1. q. 1. cen. 2

Titulus ut ſonat. In corpore una concluſio: in ſacris requiritur determinata forma uerborum. Probatur: in ſacramentis requiruntur determinatæ res ſenſibiles, q ſe habẽt, ut materia. ergo multo magis requiritur determinatio uerborũ, q ſe hẽt ut forma. Antecedẽs quo ad primam partem patet ex artic. 5. quo ad ſecundam ex 6. & hic repetitur. Cõſequentia probatur: quia principalius requiritur ad eſſe rei determinata forma, q̃ determinata materia. Probatur, quia in oib. compoſitis ex materia, & forma, principium determinationis eſt ex parte formę, quia eſt finis, & terminus materiæ, & materia determinata requiritur, ut ſit proportionata determinatæ formæ.

In reſponſione ad ſecundum, aduerte, ꝙ doctrina præſentis literæ, ſ. ꝙ in qualibet lingua, uox illa qua principalius, & cõius hoĩes illius linguæ utuntur ad illum actũ ſignificandum, aſſumi debet in ſacian ſacris, uera eſt, quantum eſt ex parte debiti uſus uerborum: quoniam ad tantum myſterium non niſi principalia, communioraque aſſumenda ſunt uerba. Et hac tñ doctrina ſt. ꝙ oppoſitum hat talem accommodatione ...

Porre. 371

lib. 1. pri. i ct. paũ à princ.

Ar. præc.

Ar. præc. ad 2.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum liceat aliquid addere uerbis, in quibus conſiſtit forma ſacramentorum.

A| AD OCTAVVM ſic procedit̃ Vr̃, ꝙ nihil liceat addere verbis, in qbus conſiſtit forma ſacrorū. non.n.minoris ſunt neceſſitatis hmõi uerba ſacr̃alia, q̃ uerba ſacrę ſcripturę: ſed verbis ſacræ ſcripturę, nihil licet[h] addere uel minuere: dr̃.n. Deut.4. Nō addetis ad uerbum qd̃ uobis loquor, nec auferetis ab eo. Et Apoc.vlt. Cōteſtor oī audiēti uerba prophetiæ libri huius: ſi qs appoſuerit ad hęc, apponet ſup eū Deus plagas ſcriptas in libro iſto, & ſi qs diminuerit, auferet De⁹ partē ei⁹ de libro vitæ. ergo vr̃, ꝙ neq; in formis ſacramentorū liceat aliquid addere, vel minuere.

¶2 Prę.[h] Verba ſe habent in ſacr̃is p modū formæ, ut dictum eſt.* ſed in formis q̃libet additio, uel ſubtractio uariat ſpēm, ſicut, & ī numeris, vt dr̃ 8. Met. *ergo vr̃ ꝙ ſi aliqd addat̃, vel ſubtrahatur a forma ſacr̃i, non erit idem ſacramentum.

C| ¶3 Præ. Sicut ad formā ſacr̃i requirit̃ determinatus numerus dictionū, ita ēt requirit̃ determinatus ordo uerborū, & ēt orōnis cōtinuitas.[h] ſi ergo additio, uel ſubtractio nō aufert ſacr̃i veritatē vr̃ ꝙ pari rōne, nec trāſpoſitio verborū, aut ēt interpolatio pronunciationis.

SED CONTRA ē, ꝙ in formis ſacr̃orū, quædā apponunt̃ a qbuſdā, quæ ab aliis non apponunt̃, ſicut latini baptizāt ſub hac forma, Ego te baptizo in noīe Patris & Filii, & Spūſſancti. Græci aūt ſub iſta, baptizet̃ ſeruus Chr̃i N. in noīe Patris. &c. Et tñ utriq; verū cōferunt ſacr̃m. ergo ī formis ſacr̃orū licet aliqd addere, uel minuere.

RESP. Dcd̃m, ꝙ circa omnes iſtas mutationes, q̃ poſſunt in formis ſacr̃orū cōtingere, duo vīr eſſe cōſiderāda. Vnū qdē, ex parte eius, q profert uerba, cuius intētio requirit̃ ad ſacr̃m vt infra dicet̃. * & iō ſi intēdat per hmõi additionē, vel diminutionē aliū ritum inducere, qui nō ſit a b eccleſia receptus, non vr̃ perfici ſacr̃m:[n] quia nō vr̃, ꝙ intendat facere id, qd̃ facit eccleſia. Aliud aūt eſt conſiderandū, ex parte ſignificationis verborum. Cū.n. uerba operent̃ in ſacr̃is, quantū ad ſenſum, quē faciunt (ut ſ̄. dictū eſt *)[p] oportet cōſiderare, utrū per talē mutationē tollat̃ debitus ſenſus verborū:[q] qa ſic manifeſtū eſt, ꝙ tollit̃ veritas ſacr̃i. Manifeſtū eſt aūt, ꝙ ſi diminuat̃ aliquid eorum, quæ ſunt de ſubſtantia formæ ſacr̃alis, tollitur debitus ſenſus verborum: & ideo nō perficitur ſacr̃m. unde Didymus * dicit in lib. de

B| Spiritusſancto: Si quis ita baptizare conet̃, ut vnū de prędictis nominibus prætermittat (ſ. Patris, & Filii, & Spiritusſancti) ſine pfectione baptizabit. Si aūt ſubtrahatur aliquid, quod non ſit de ſubſtātia formæ, talis diminutio non tollit debitū ſenſum verborū, & per conſequens, nec ſacr̃i perfectionem: ſicut in forma euchariſtiæ, quæ eſt, Hoc eſt.n. corpus meum, ly.n. ſublatū, non tollit debitum ſenſum uerborum: & iō non impedit perfectionem ſacr̃i: quamuis poſſit contingere, ꝙ ille, qui prætermittit, peccet ex negligentia, uel contē

C| ptu. Circa additionem ēt contingit aliquid apponi, quod eſt corruptiuum debiti ſenſus: puta ſi aliquis dicat. Ego te baptizo in nomine Patris maioris, & Filii minoris, ſicut Arriani baptizabant: & iō talis additio tollit ueritatem ſacr̃i. Si uero ſit talis additio, quę non auferat debitū ſenſum, nō tollitur ſacr̃i veritas. Nec refert vtrum talis additio fiat in principio, medio, uel in fine: ut ſi aliquis dicat. Ego te baptizo in nomine Dei Patris oīpotētis, & Filii eius unigeniti, & Spiritusſancti paracleti, erit verū baptiſma. Et ſilr̃ ſi quis dicat, Ego te baptizo in noīe Patris. & Filij, & Spiritusſan-

D| cti, & beata Virgo te adiuuet, erit verū baptiſma. Forte aūt ſi diceret, Ego te baptizo in noīe Patris, & Filij, & Spiritusſancti, & beatæ virginis Mariæ, nō eſſet baptiſmus: quia dr̃ 1. ad Cor. 1. Nunquid Paulus pro uobis crucifixus eſt: aut in noīe Pauli baptizati eſtis: Sed hoc verum eſt, ſi ſic intelligat̃ in nomine beatę Virg. baptizari, ſicut in nomine Trinitatis, quo baptiſmus conſecratur: talis.n ſenſus eſſet contrarius ueræ fidei, & per conſequens tolleret veritatē ſacr̃i. Si uero ſic intelligatur qd̃ addit̃, & in nomine beatæ Virginis, non quaſi nomen beatę Virginis aliquid operetur in baptiſmo,

E| ſed ut eius interceſſio proſit baptizato ad cōſeruādā gratiā baptiſmalē, non tollitur perfectio ſacr̃i.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ ad uerba ſacræ ſcripturę non licet aliquid apponere, quantū ad ſenſum, ſed quātū ad expoſitionē ſacrę ſcripturę, multa eis uerba a doctoribus apponunt̃. non tñ licet ēt uerba ſacrę ſcripturę apponere, ita ꝙ dicantur eſſe de integritate ſacrę ſcripturæ, quia hoc eſſet uitium falſitatis. Et ſimiliter ſiquis diceret aliquid eſſe de neceſſitate formæ, quod non eſt.

AD II dcd̃m, ꝙ uerba ptinēt ad formā ſacr̃i rōe ſenſus ſignificat: & iō q̃cūq. fiat additio, uel ſubtractio uerborū quę non addat aliquid, aut ſubtrahat debito ſenſui, non tollitur ſpecies ſacr̃i.

AD

Margin notes: Per.0 332 4. di. 3. ar. 2. q. 2. ad 3. & 4. — *ar. preced. — *li. 8. metap. tex. 8. tom. 2. — q. 64. a. 8. concl. — *ar. prec. ad 2. & ad 3. concl. — *lib. 2. de Spiritusſancto, paulo a prin. Habetur hic liber in fine operū S. Hieron.

SVP. QVÆ. LX. ART. VIII.

Sen. 4. 3. d. . q. 1. a. 8.

TItulus clarus. ¶ In corpore tria fiunt. primo ponunt̃ duæ cōmuniſſimæ regulæ circa hmōi uarietates, ſcdo deſcendit̃ ſpāliter ad diminutionē, & additionē, tertio mouetur quędā difficultas circa additionem, & ſoluit̃. Prima regula ſe tenet ex parte intentionis miniſtrantis ſacr̃m. ſecunda uero, ſe tenet ex parte ſignificationis uerborū, qd̃ intellige, non ſm ſe, ſed in ordine ad totā orationem: oportet n. mutari ſenſum ipſius orationis, q eſt forma ſacr̃i, ad hoc ut ſacr̃m ſit nullū, ut prædictum eſt. De diminutione aūt aut additione in ſpeciali ī ſingulis ſacr̃is, ſermo erit in proprus locis, hic in cōmuni eſt ſermo. ¶ Vbi nota pro ſolutiōe difficultatis motæ, ꝙ additio ad formā ultra duos modos, qui in litera ponunt̃ (ſ. uel tanquā aliquid intrinſecum ad formā, uel tāq̃ extrinſecū) tertiū inuenit̃ oino p accidens, qñ. ſ. interponit̃ aliquod uerbū, nō n. ſit aliquid intrinſecum uel adiacens formę, ſed impertinens omnino interpoſitum ad aliud propoſitum dr̃ uerbū, ut ſi inter baptizandū poſtquam dixit, ego te baptizo, dicat alicui. Recede hinc, ſeu aliquid eiuſmodi, & proſequat̃, In nomine Patris, & Filii, &c. Hoc.n. non eſt pprie addere ad uerba formæ: ſed interponere uerba interrumpendo formā pōt ſiquidē interruptio, de qua in rūſione ad tertiū e ſermo, dupliciter fieri, uel ſine interpoſitione uerborum, uel cū interpoſitione uerborum. Vtraq; aūt interruptio non debet eſſe tanta, ꝙ uetat cōem morem hoim, continuitas rul atur orationis: ſi.n poſtquā magiſter dixit, Ego te bapti zo, iret pranſum, & p ſtea ſubderet, In nomine Patris, & Filij, &c. ſiue interim tacuiſſet, ne nunc ſoluta eſſet oratio ſiunitas.

AD III dcēm, ꝙ ſi ſit tanta interruptio verborũ, ꝙ intercipiatͬ intentio pronuntiantis, tollitͬ ſenſus ſacri, & per pñs veritas eius: non aũt tollitͬ ſi eſt parua interruptio, quæ intentionem proferentis, & intellectum verborum non aufert. Et idem eſt ēt dic. ndũ de tranſpoſitione verborum: quia ſi tollit ſenſum locutionis, non perficitur ſacr̄m, ſicut patet de negatione non præpoſita, vel poſtpoſita ſigno. ſi autem ſit talis non tollitur veritas ſacramẽti: quia, ſecundum ꝙ Philoſophus* dicit, nomina, & verba tranſpoſita idem ſigni cant.

*1. 2. Peri herm. c. 1. parum an te finem to. 1.

SVP. QVÆ. LXI. ART. I

Alb. mag. 4. d. 1. ar. 1. Ferr. 3. cont. c. 150. Sot. 4. ſ. d. 1. q. 1. ar. 1.

Titulus clarus.

¶ In corpore vna concluſio: Sacra ſunt neceſſaria ad homanã ſalutem. Et probatur tripliciter.

¶ Vbi nota duo. Primum, ꝙ non eſt hic ſermo de neceſſario ad humanã ſalutẽ, ſine quo non potuiſſet hõ ſaluari: ſed de neceſſario, ſine quo non conuenienter humana ſalus fuiſſet. In cuius ſignum Auctor, tã in prima, ꝗ ſecũda rõe cõuenientiam infert ſacramentorum.

¶ Secundo, nota diſtã inter Auctorẽ, & Magiſtrũ ſent. in prima diſt. 4. circa has tres rões, ex eruditione, humiliatione, & exercitatione. Nam alius tractantur ab Auctore, ut patet cõferendo.

Pe. o. 334 4. di. 1 q. 1 art. 2. q. 1. Et 3. cont. c. 110. Et li. 4. ca. 91. fin. & cap. 56.

QVAESTIO LXI.

De neceſſitate ſacramentorum, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de neceſſitate ſacramentorum.

Et circa hoc quęrunt̃ quatuor.

¶ Primo, Vtrum ſacra ſint neceſſaria ad ſalutẽ humanam.

¶ Secundo, vtrũ fuerint neceſſaria in ſtatu ante peccatũ.

¶ Tertio, vtrum fuerint neceſſaria in ſtatu poſt peccatum ante Chriſtum.

¶ Quarto, vtrũ fuerint neceſſaria poſt Chriſti aduentum.

ARTICVLVS I.

Vtrum ſacramenta ſint neceſſaria ad humanam ſalutem.

AD PRIMVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ ſacra non ſint neceſſaria ad humanam ſalutem. Dicit. n. Apoſtolus 1. ad Tim. 4. h Corporalis exercitatio ad modicũ utilis ẽ: ſed vſus ſacrorũ pertinet ad corporalẽ exercitationẽ, eo ꝙ ſacra perficiunt in ſignificatione ſenſibiliũ rerũ, & uerborũ, ut dictũ eſt.* ergo ſacramenta non ſunt neceſſaria ad humanam ſalutem.

*Q præc. at. 6. ad 2.

¶ 2 Præt. Secundæ ad Cor. 12. Apoſtolo dr̃, ſufficit tibi gratia mea: non aũt ſufficeret, ſi ſacramenta eſſent neceſſaria ad ſalutem. non ſunt ergo ſacramenta ſaluti humanæ neceſſaria.

¶ 3 Præ. Poſita cauſa ſufficienti, nihil aliud ur̃ eſſe neceſſarium ad effectum: ſed paſſio Chriſti eſt ſufficiens cauſa noſtræ ſalutis: dicit. n. Apoſtolus ad Ro. 5. Si cum inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem Filij eius, multo magis reconciliati ſalui erimus in uita ipſius. non ergo requiruntur ſacramenta ad ſalutem humanam.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit 19. contra Fauſtum: In nullum nomen religionis, ſeu uerum, ſeu falſum, coadunari hoies poſſunt, niſi aliquo ſignaculorum, ſeu ſacrorum uiſibilium conſortio colligentur: ſed neceſſarium eſt ad humanam ſalute m hoies adunari in unum ueræ religionis nomen. ergo ſacra ſunt neceſſaria ad humanam ſalutem.

*Lib. 19. c. 11. in ſeq.

RESP. Dcẽm, ꝙ * ſacra ſunt neceſſaria ad humanam ſalutẽ triplici rõne: u quarum prima ſumenda eſt, ex conditione humanæ naturæ: cuius propriũ eſt, ut per corporalia, & ſenſibilia in ſpũalia, & intelligibilia deducatͬ. Pertinet aũt ad diuinam prouidentiã, ut un cuiq; rei prouideat, ſm modũ ſuæ conditionis: & iõ conuenienter diuina ſapientia hoi auxilia ſalutis confert ſub quibuſdã corporabilus, & ſenſibilibus ſignis quæ ſacra dñr. Secunda rõ ſumenda eſt, ex ſtatu hois, qui peccando ſe ſubdit per affectum corporalibus rebus: ib: aũt debet medicinale remedium hoi adhiberi, ubi patitͬ morbũ: & iõ conueniens fuit, ut Deus per quędã corporalia ſigna, hoi ſpiritualem medicinã adhiberet: nam ſi ſpiritualia nuda ei proponerenͬ, eius aius applicari non poſſet, corporalibus deditus. Tertia aũt ratio ſumenda eſt, ex ſtudio actionis humanę, q̃ pręcipue circa corporalia uerſatur. ne ergo eſſet hoi durum, ſi totaliter a corporalib. actibus abſtraheretͬ, propoſita ſunt ei corporalia exercitia in ſacris, quibus ſalubriter exerceatur euitanda ſuperſtitioſa exercitia, quæ conſiſtunt in cultu dæmonũ, uel qualitercumq; noxia, quę conſiſtunt in actibus peccatorum. Sic igitur per ſacrorum inſtitutionem, hõ conuenienter ſuæ naturæ erudit̃ per ſenſibilia: humiliatur, ſe corporalibus ſubiectum cognoſcens, dum ſibi per corporalia ſubuenitur: præſeruatur ẽt a noxijs actionibus, per ſalubria exercitia ſacramentorum.

*Eccl. m

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ corporalis exercitatio, inquantum eſt corporalis, non multum utilis eſt: ſed exercitatio per uſum ſacramentorum, non eſt pure corporalis, ſed quodammodo eſt ſpiritualis, ſcilicet per ſignificationem, & cauſalitatem.

AD II dcẽm, ꝙ gratia Dei, eſt ſufficiens cauſa humanæ ſalutis: ſed Deus dat hoibus gratiã ſm modum eis conuenientem: & ideo neceſſaria ſunt hominibus d ſacramenta ad gratiam conſequendã. D. 93 a.

AD III dcẽm, ꝙ paſſio Chriſti eſt ſufficiens cauſa humanę ſalutis: nec ꝓp hoc ſequitur, ꝙ ſacra non ſint neceſſaria ad humanam ſalutem: qa operanͬ in uirtute paſſionis Chriſti, & paſſio Chriſti quodammodo applicatur hoibus per ſacra, ſecundum illud Rom. 6. Quicumq; baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus.

ARTICVLVS II.

Vtrum etiam ante peccatum fuerint hominibus neceſſaria ſacramenta.

AD SECVNDVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ etiam ante peccatũ fuerint homini neceſſaria ſacramenta: quia ſicut dictum eſt,* ſacra ſunt neceſſaria hoi ad gr̃am cõſequendã: ſed etiã in ſtatu innocentiæ homo indigebat h gratia: ſicut in Prima parte habitum eſt. * ergo etiam in ſtatu illo erant neceſſaria ſacramenta.

*ar. præ. ad 2.

*P. p. q. 95 ar. 4. ad 1.

¶ 2 Pręt. Sacramenta ſunt neceſſaria homini, ſm conditionem humanę naturæ, ſicut di-

SVP. QV. LV. ART. VI.

Sot. 4. ſ. d. 1. q. 2. ar. 2.

Pe. o. 335 4. diſt. 1. q. 1. ar. 2. c. 3

Titulus clarus.

¶ In corpore vna concluſio: In ſtatu innocentiæ homo ſacramentis non indigebat, nec pro remedio peccati, nec pro perfectione aĩæ. Probatur: In ſtatu illo ſuperiora inferioribus dominabantur, & nullo modo dependebant ab eis: ſed contra hunc ordinem eſſet, ſi anima a corporalib. ſacris ꝑ ſcientiã, ſiue quoad ſcieatur.

ſtũ ẽ.* ſed[h] eadẽ ẽ natura hoĩs A añ pc̃tm̃, & poſt peccatũ. ergo vr̃ ℘ etiam ante peccatum homo indiguerit ſacramentis.

¶3 Præt. Matrimoniũ eſt quoddam ſacrum, ſm̃ illud Eph. 5. Sacrm̃ hoc magnum eſt: ego aũt dico in Chriſto, & eccleſia: ſed matrimon ũ fuit inſtitutum añ peccatum, ut dr̃ Gen. 2.[h] ergo ſacramenta erant neceſſaria homini ante peccatum.

SED CONTRA eſt, ℘ medicina B non eſt neceſſaria niſi ægro to, ſecundum illud Mat 9. non eſt opus ſanis medicus: ſed ſacrã ſunt quędam ſpirituales medicinę, quæ adhibentur contra uulnera peccati. ergo non fuerunt neceſſaria ante peccatum.

RESP. Dicendum, ℘ [m] in ſtatu innocentiæ ante peccatũ ſacrã neceſſaria non fuerũt.* Cuius rõ accipi põt ex rectitudine C ſtatus illius in quo ſuperiora inferioribus dominabantur, & nullo mõ dependebant ab eis: ſicut. n. mens ſuberat Deo, ita menti ſuberant inferiores aiæ uires, & ipſi aię corpus. Cõtra hũc aũt ordinem eſſet, ſi aia ꝑficeretur, uel quantum ad ſciẽtiam, uel quantum ad grãm, ꝑ aliquid corpale qđ fit in ſacris & iõ in ſtatu innocentię homo ſacris non indigebat, non ſolũ D inquantum ſacrã ordinantur ad remedium peccati, ſed etiã inquantum ipſa ordinantur [d] ad animæ perfectionem.

AD PRIMVM ergo dcđm, ℘ hõ in ſtatu innocentię gratia[d] indigebat: non tñ ut eam cõſequeretur ꝑ aliqua ſenſibilia ſigna ſed ſpiritualiter, & iuiſibiliter.

AD II dcđm, ℘ eadem eſt natura hominis ante peccatum, & poſt peccatum non tamẽ eſt idem naturę ſtatus. Nã poſt peccatum aia ẽt quantum ad ſupe E riorem partem, indiget accipere aliquid à corporalibus rebus ad ſui perfectionem, qđ in illo [d] ſtatu homini neceſſe nõ erat.

AD III dicendum, ℘ matrimonium fuit inſtitutum in ſtatu innocentiæ, non ſm̃ ℘ eſt ſacrũm, ſed ſm̃ quòd eſt in officiũ naturæ: ex conſequenti tamen aliquid ſignificabat futurũ circa Chriſtum, & eccleſiam, ſicut & omnia alia in figura Chriſti præceſſerunt.

ARTICVLVS. III.

Vtrum poſt peccatum ante Chriſtũ Sacramenta eſſe debuerint

AD TERTIVM ſic proceditũ. Vr̃ poſt pc̃tm̃ añ Chriſtũ ſacrã ñ debuerint eſſe. Dictũ *ẽ. n. ℘ ꝑ ſacramẽta paſſio Chriſti hominibus applicatũ: & ſic paſſio Chr̃i cõparatur ad ſacrã, ſicut cauſa ad effectum: ſed[h] effectus non præcedit cauſam. ergo ſacramenta nõ debuerunt eſſe ante Chriſti aduentum.

¶2 Pręt. Sacrã debent eſſe cõuenientia[h] ſtatui humani generis ut patet per † Aug. 19. contra Fauſtum: ſed ſtatus humani generis non fuit mutatus poſt peccatum, uſq; ad reparationẽ factã per Chriſtũ. ergo neq; ſacramenta debuerunt immutari, ut pręter ſacrã legis naturæ, alia ſtatuerentur in lege Moyſi.

¶3 Pręt. Quanto aliquid eſt magis propinquum perfecto, tanto magis debet ei[h] aſſimilari: ſđ perfectio ſalutis humanæ per Chriſtum facta eſt, cui propinquiora fuerunt ſacrã ueteris legis, q̃ ea, q̃ fuerũt añ legẽ. ergo debuerunt eſſe ſimiliora ſacris Chr̃i: cuius tñ contrariũ apparet, ex eo, ℘ ſacerdotiũ Chriſti prædicitur eſſe futurũ ſm̃ ordinẽ Melchiſedech, & nõ ſm̃ ordinẽ Aaron, ut habeť Hebr. 7. nõ ergo conueniẽter fuerunt diſpoſita añ Chriſtũ ſacramẽta.

SED CONTRA eſt, ℘ * Aug. dicit 19. cõtra Fauſtũ, ℘ prima ſacrã, quę celebrabãtur, & obſeruabantur ex lege, prænuntia erãt Chriſti uenturi: ſed neceſſariũ erat ad humanã ſalutẽ ut aduentus Chriſti prænuntiareť. ergo neceſſariũ erat ante Chr̃um ſacrã quędam diſponi.

RESP. Dicendum, ℘ ſacrã neceſſaria ſunt ad humanam ſalutem, inquantũ ſunt quædam ſenſib. lia ſigna inuiſibiliũ rerum, quibus hõ ſanctificatur. Nullus aũt ſanctificari poteſt poſt peccatũ, niſi ꝑ Chr̃m, quẽ propoſuit Deus propitiatorẽ per fidem in ſanguine ipſius ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, ut ſit ipſe iuſtus, & iuſtificans eũ, q ex fide eſt Ieſu Chriſti: & ideo

ſcientia, ſiue quo ad [Sidenote: ſur. præc.] gratiam. ergo. Maior declaratur quia ſicut mẽs ſub Deo, ita &c.

¶ Circa hãc doctrinã ſimul cum ea, quæ exprimitur in reſponſione ad ſecundam, dubium occurrit, an hæc dicta, ſcilicet ℘ in ſtatu innocentiæ ſuperiora nullo modo dapendebant ab inferioribus, & ſimiliter ℘ anima quantũ ad ſuperiorem partẽ non indiguiſſet accipera aliquid à corporalibus rebus ad ſui perfectionem, intelligenda ſint de ipſo ſtatu innocentiæ communi primo homini & filiis, qui fuiſſent innocentes, an de primo homine ſolum, q ſolus fuit ante peccatum. Et eſt ratio du- [Sidenote: concl. m.] bii: quia in ſtatu innocentiæ filii Adæ acquiſiuiſſent ſcientiam ex ſenſibilibus (ut Auctor dicit I prima parte q. 101.) ac per hoc ſuperiora aliquo modo dependabant ab inferioribus, & ſuperior pars animæ indigebat ad ſui perfectionem accipere à corporalibus rebus: cuius oppoſitũ hic dicitur. & propterea hæc uerba nõ pertinent ad ſtatum innocentię communẽ patri, & filiis. Sđ nec de ipſo Adam uerificantur: quia animæ primi hominis cõpetebat modus intelligendi per conuerſio- [Sidenote: D. 740. h] nem ad phantaſmata, ut Auctor dixit in prima parte, q. 94. ar. [Sidenote: D. 74.] 2. intellect. n enim ꝑ cõuerſionem ad phãtaſmata dependet à phantaſmatibus: ac per hoc ſuperiora dependebant aliquo modo ab inferioribus, cuius oppoſitum hic dicitur.

¶ Ad hoc dicitur, ℘ præſens doctrina intelligenda eſt de ſtatu innocentię, ut fuit in Adam, tum quia in ipſo ſolo fuit ſine de- [Sidenote: D. 9. & 190] pendentia ſuperiorũ ab inferioribus, quo ad ſcientiam: tum quia Auctor nõ quærit abſolute de ſtatu innocentiæ, ſed de homine añ peccatum, ut per ly ante peccatum, determinet ℘ de homine ſecundũ tẽpus illud, quo fuit antequam peccaret quærit, & non ſimpliciter de homine, ſi ꝑſeueraſſet cum poſteritate in innocentia.

¶ Ad obiectionem autem in oppoſitum dẽ [Sidenote: Per. a 336 4. d. 1. q. 1. ar. 2. q. 4.] ℘ intellect n Adæ, quia ex ſpeciebus nõ acquiſitis ex ſenſibus ſed infuſis à Deo procedebat, non dependebat à phantaſmatibus: ſed utebať phan- [Sidenote: *art. 1. huius q. ad. 3.] taſmatibus ut inferioribus: ſicut aĩa utebať corpe ſubdito.

¶ Et ſi quæratur quid reſpondendum ſm̃ Auctoris doctrinam ſit quærẽti, an filii innocẽtes indiguiſſent ſacramentis, dicitur ℘ non fuiſſent eis ne- [Sidenote: †li. 19. cap. 16. & 17. tomo. 6.] ceſſaria ſacramenta: quia principalis perfectio hominis per ſacrã, eſt per gratiã: homines autem fuiſſent geniti cum grã ut in prima parte q. 101. ar. 1. Auctor dixit, non indiguiſſent igitur ex conditione ſui ſtatus ſacramentis perfectiuis hominis quantum ad gratiã. Et quia grãm comitantur dona intellectus perfectiua, cõſequens eſt, ut nec quo ad perfectionem ſcientiæ de ſupernaturalibus, indiguiſſet ſacramentis: eodem enim modo diuina ſapientia prouidet de principali, & acceſſorio, ut patet ex oppoſito noſtro ſtatu, in quo perfectionem ſcientiæ ſupernaturalis ex ſacramẽtis accipimus: quia per illa tñ gra- [Sidenote: *li. 19. c. 13 in princ. tomo. 6.] tiam à Deo habemus

SVP. QVÆ. LXI.

ART. III.

S. bon. 4. ſ. d. 1. q. 1. a. 1.
Scot. 4. ſ. d. 1. q. 3.
Ricc. 4. ſ. d. 1. q. 2. a. 2.
Duran. 4. ſd. 1. q. 1.
Sot. 4. ſ. d. 1. q. 2. ar. 3.
Palu d. 4. d. 1. q. 3.

Titulus clarus.

¶ In corpore una concluſio: Ante Chriſti aduentum poſt peccatũ, neceſſe fuit quędam ſacramenta inſtitui. Probatur. Sacramenta ſunt neceſſaria ad humanam ſalutem, ut ſigna ſenſibilia inuiſibilium rerum quibus hõ poſt peccatum ſanctificatur. ergo ante Chriſti aduentum poſt peccatum

concl. m

tum oportuit eſſe q̄-dā ſenſibilia ſigna, q̄bus fidem ſuam de Chřo futuro, hō ꝓteſtaret. ergo oportuit tunc eſſe ſacra q̄dā. Prima conſequentia ꝓbaŧ: qa nullus poſt pctm̄ ſanctificaŧ, niſi per Chřm, &c. Scđa conſequentia probatur: quia huiuſmodi ſigna dicuntur eſſe ſacramenta.

oportebat [m] añ Chři aduētum F eſſe q̄dā ſigna uiſibilia, quibus hō fidem ſuam proteſtaretur de futuro ſaluatoris aduentu. Et hmōi ſigna dñr ſacřa. n Et ſic patet, quòd ante Chriſti aduentum, neceſſe fuit quædam ſacramenta inſtitui.

Ad primum ergo dcđm, ꝙ paſſio Chriſti eſt cauſa finalis veterum ſacřorum: quæ.ſ.ad ipſam ſignificandam ſunt inſtituta. Cauſa autem finalis non pręcedit tempore, ſed ſolum in intentione agentis. & ideo non eſt inconueniens aliqua ſacramenta ante Chriſti paſſionem fuiſſe.

Ad ii dicendum, ꝙ ſtatus humani gñis poſt peccatum, & ante Chriſtum, dupliciter pôt conſiderari. Vno mō, ſm fidei rōem: & ſic ſp vnus. & idem permanſit: quia. ſ. iuſtificabanŧ hoīes per fidem futuri Chři aduentus. Alio mō pôt conſiderari ſm intenſionem, & remiſſionem pcti, & expreſſæ cognitionis de Chřo. Nam per incrementa temporũ, & peccatum cœpit in hoīe magis dñari, intm̃ ꝙ rōe hoīs per peccatum obtenebrata, non ſufficerent hoī ad rectè uiuendum præcepta legis nāę, ſed neceſſe fuit determinari pręcepta in lege ſcripta, & cum his quędam fidei ſacřa. Oportebat, ꝙ per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei: quia vt Greg. † dicit, Per incrementa temporum creuit diuinæ cognitionis augmentum. Et iō ēt neceſſe fuit, ꝙ in veteri lege quædam ſacřa fidei, quam habebant de Chriſto uenturo, determinarenŧ: q̄ quidem comparanŧ ad ſacřa, q̄ fuerunt añ legem, ſicut determinatum ad indeterminatum: quia. ſ. ante legem non fuit determinatè p̄fixum hoī, qb. ſacřis uterenŧ, ſicut fuit per legē, qđ erat neceſſarium, & ꝓpter obtenebrationē legis nālis, & vt eſſet determinatior fidei ſignificatio.

† Hom. 16. in Ezech. a med.

H

Ad iii dcđm, ꝙ ſacřm Melchiſedech, quod fuit ante legē, magis aſſimilaŧ ſacřo nouæ legis in mā, inquantum. ſ. obtulit panem, & vinũ, vt hř Geneſ. 14. ſicut ēt ſacrificium nouæ legis oblatiōe panis, & vini perficiŧ. Sacřa tñ legis Moſaicæ magis aſſimilanŧ rei ſignificatæ per ſacřm, ſ. paſſioni Chriſti, vt patet de agno paſchali, & aliis hmōi: & hoc iō, ne propter continuitatem temporis, ſi permaneret eadem ſacramentorum ſpecies uideretur ſacramenti eiuſdem eſſe continuatio.

SVP. QVAES. LXI. ART. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 55.
Sot. 4. 5. d. 1. q. 2. a. 4.

Per. a 337
4. d. 1. q. 1. art. 2. q. 5. cor. d 2. a. 4. q. 1. Et 4. contra ca. 57.

Titulus clarus. ¶ In corpore una concluſio: Oportet in noua lege eſſe q̄dam alia ſacra. Probatur: Sacřa ſunt ſigna proteſtantia fidem, qua hō iuſtificatur: ergo oportet eſſe alia ſacra, q̄bꝰ p̄terita credita ſignificenŧ. Conſequētia quo ad id, qđ ſupponit, ſ. diuerſitatem ſignificabilium, probaŧ qa antiq ſaluabanŧ p fidem Chři naſcituri: nos p fidē Chři nati. Et quoad ipſa ſigna probatur: quia aliis ſignis oportet, ſignificari pręterita, & futura. Probaŧ hoc auctoritate Aug. & ex ipſis verbis p̄teriti, & futuri tpis.

Articulus IIII.

Vtrum poſt Chriſtum debuerint eſſe aliqua ſacramenta.

Ad quartum ſic ꝓcediŧ. Vř ꝙ poſt Chriſtum non debuerint eſſe aliqua ſacřa. Veniente enim veritate, debet ceſſare [b] figura: ſed gřa, & veritas per Ieſũ Chrm facta eſt, vt dicitur Ioā. 1. cum igitur ſacřa ſint veritatis ſigna, ſiue figuræ, vř quòd poſt Chriſti paſſionem, ſacramenta eſſe nō debuerint.

¶ 2 Præt. Sacřa in quibuſdā elementis [h] cōſiſtunt, vt ex ſupra dictis patet: † ſed Apoſt. dicit Galat. 4. Cum eſſemus paruuli, ſub elemētis mũdi eramus ſeruiētes: nũc aũt tpis plenitudine ueniente, iā non ſumus paruuli. ergo vř ꝙ nō debeamꝰ dco ſeruire ſub elemētis huius mundi, corporalibus ſacramētis utendo.

† q. præced. art. 4. & 5.

G ¶ 3 Præt. Apud deum non eſt tranſmutatio, nec uiciſſitudinis obūbratio, vt dř Iacobi. 1. ſed hoc [h] uř ad quandam mutationem diuinæ uoluntatis pertinere, quòd alia ſacramenta nunc hoībus exhibeat ad ſanctificationem tempore gratiæ, & alia ante Chriſtum. ergo uidetur quòd poſt Chriſtum non debuerunt alia ſacramenta inſtitui.

Sed contra eſt, ꝙ * Aug. dicit contra Fauſtũ 19. ꝙ ſacramenta veteris legis ſunt ablata, qa impleta, & alia ſunt inſtituta, virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.

* l. 19. a. 13 tom. 6.

H Resp. Dcđm, ꝙ ſicut antiqui patres ſaluati ſunt per fidē Chriſti uenturi, ita & nos ſaluamur p fidē Chriſti iā nati, & paſſi. Sunt aũt ſacřa, quædā ſigna proteſtantia fidē, qua hō iuſtificaŧ. Oportet autem aliis ſignis ſignificari futura, præterita, ſeu pñtia. ut. n. † Aug. dicit 19. contra Fauſtũ, eadē res aliter annuntiaŧ facienda, aliter facta: ſicut ipſa uerba, paſſurus, & paſſus, non ſilř ſonant: & iō [m] oportet q̄dā alia ſacřa eſſe in noua lege, quibus ſignificenŧ ea, quæ præceſſerunt in Chriſto, præter ſacramēta ueteris legis, quibus prænuntiabantur futura. n

† lib. 19. c. 16. to. 6.

concl. m

I Ad primum ergo dicēdum, quòd ſicut * Dion. dicit in 5. cap. eccl. hierar. ſtatus nouæ legis, medius eſt inter ſtatum ueteris legis, cuius figuræ implenŧ in noua lege, & inter ſtatum gloriæ, in qua oīs, nude, & perfectè manifeſtabiŧ ueritas: & ideo tunc nulla erunt ſacramenta. Nunc autem quamdiu per ſpeculum, & in ænigmatè cognoſcimus, ut dicitur 1 ad Cor. 13 oportet nos per aliqua ſenſibilia ſigna, in ſpiritualia deuenire: quod pertinet ad rationem ſacramentorum.

* ca 5. ecc. hiera par. 1. a titul. 1. a med.

K Ad ii dicendum, ꝙ ſacřa ueteris legis Apoſtolus uocat egena, & infirma elemēta, qa gratiā, nec cōtinebat, nec cauſabant. & iō utentes illis ſacřis, dicit Apřs ſub elementis mundi dco ſeruiſſe: quia ſ. nihil aliud erant, quàm elementa huius mundi. Noſtra autem ſacramenta gratiam continent, & cauſant: & ideo non eſt de eis ſimilis ratio.

Ad iii dicendum, quòd ſicut paterfamilias non ex hoc habere monſtratur mutabilem uoluntatem, quod diuerſa præcepta familiæ ſuæ ꝓponit pro temporum uarietate, non eadem ꝑcipiens hyeme, & æſtate, ita non oſtenditur aliqua mutatio eē circa deum, ex hoc quòd alia ſacramenta inſtituit poſt Chriſti aduentum, & alia tempore legis: qa illa fuerunt congrua gratiæ præfigurandæ, hæc autem ſunt congrua gratiæ præſentialiter demonſtrandæ.

ſVPER. QVÆST. LXII. ARTIC. I.

Ferr.4.cont c.57.74. · S.Bona.4.ſ.d.1 q.4 a.1.
Scot.4.ſ.d.1 q.4. · Riccar.4 ſ.d.1.q.2 ar.4.
Duran.4.ſ.d.1.q.5. · Sot.4.ſ.d.1.q.3.ar.1.
Cap.4.d.3.q.3.con.4. · Palud.4.d.1.q.1.

QVAESTIO LXII.

De principali effectu ſacramentorum, quæ eſt gratia, in ſex articulos diuiſa

DEINDE conſiderandum eſt, de effectu Sacramentorum. Et primo de effectu eorum principali, qui eſt gratia. Secundo de effectu ſecundario, qui eſt character.

Circa primum quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum Sacramenta nouæ legis ſint cauſa gratiæ.

¶Secundo, Vtrum gratia ſacramentalis aliquid addat ſuper gratiam uirtutum, & donorum.

¶Tertio, Vtrum ſacramenta contineant gratiam.

¶Quarto, Vtrum ſit in eis aliqua uirtus ad cauſandum gratiam.

¶Quinto, Vtrum talis uirtus in ſacramentis deriuetur a paſſione Chriſti.

¶Sexto, Vtrum ſacramenta veteris legis, gratiam cauſarent.

ARTICVLVS I.

Vtrũ ſacramenta ſint cauſa gratiæ

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr q ſacra non ſint cauſa gratiæ. Non.n.idem vr eſſe ſignum, & [h] cauſa, eo q ratio ſigni vr magis effectui competere: ſed ſacramentum eſt ſignum gratiæ. non igitur eſt cauſa eius.

¶2 Pręt. Nullũ corporale [h] agens pôt in rem ſpiritualem, eo q agens honorabilius eſt patiente, vt † Auguſtinus dicit 12. ſuper Geneſim ad literam: ſed ſubiectum gratię eſt mẽs hoĩs, q̃ eſt res ſpiritualis. non ergo ſacramẽta poſſunt grãm cauſare.

B ¶3 Pręt. illud, [h] quod eſt proprium Dei, non debet alicui creaturę attribui: ſed cauſare grãm, eſt propriũ Dei, ẽm illud Pſ.84. Grãm, & gloriam dabit dñs. Cum ergo ſacra conſiſtant in quibuſdam verbis, & rebus creatis, non videtur q poſſint gratiam cauſare.

SED CONTRA eſt, q * Aug. dicit ſupra Ioan. q aqua baptiſmalis corpus tangit, & cor abluit: ſed cor non abluitur, niſi per gratiam. ergo cauſat
C gratiam, & pari ratione aliae cleſię ſacramenta.

RESP. Dcdm, q neceſſe eſt dicere ſacramenta nouę legis, per aliquem modum gratiam cauſare. Manifeſtum eſt enim, quòd per ſacramenta nouæ legis, homo Chriſto incorporatur, ſicut de baptiſmo dicit Apoſtolus Galat.3. Quotquot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis: non autem efficitur homo membrum Chriſti, niſi per gratiam: quidam tñ dicunt, quòd non ſunt cauſa gratię aliquid operando: ſed quia Deus ſacramentis adhibitis, in aĩa gratiam operatur. Et ponunt exemplum de illo,

Ferr.6
338
Infr.ar.6. & q.64.ar.2. Et 3. di. 40 ar.3. Et 4.d.1.q.1. Et ar.4.q.1. Et ar.5.q.1. & 4. coor.c.57. &47.prin. Et utri q.27.ar.4. Et quolibet 12. ar. 15.

IN titulo no-a term inus. Non.n.quæritur, an ſacra dicantur cauſa, ſed an ſint eã. Et hoc ĩõ, quia non ſatisfit quæſtioni uocando cauſam id, qđ vera nõ eſt cauſa. De gratia aũt in præſenti titulo ſermo eſt in diſtincte i reſeruatur .n. ſequẽti articulo, quæ ſit illa gratia, q̃ per ſacra confertur. Vnde non ſpectat ad præſentẽ quæſtionẽ diſcutere in ſpeciali de gratia, quæ cauſatur. Rurſus ſi principium nõ articuli huius, ſed introductæ quæſtionis huius perſpexeris (ubi hæc q. 62. a qñoe ſexageſimatertia diſtinguit, dicẽdo: & primo de effectu eius principali, qui eſt gratia: ſecũdo, de effectu ſecundario, qui eſt character) videbis, q ſub gratiæ noĩe hoc in loco non cõprehenditur character, cum diſtinguatur contra characterem: ſed cõtractè ſumitur, prout a ſanctis dr, q ſacra conferunt gratiam. Et hoc manda memorię: & reminiſcere, cum poſtea dicet, ſacra cauſare inſtrũaliter gratiam, ut nõ recurras ad characterẽ, uolens fugere q baptiſmus non cauſet gram gratum facientem, quia creator, & creatura nõ pôt ẽẽ inſtrũaliter creare. Hic.n. de effectu principali ſactorum, qui eſt gratia diſtincta contra characterem, tractando quæritur, an ſacrm ſit cauſa gratiæ, & in ſequenti articulo quid addat hæc gra ſupra gratiam gratum facientem diſcutitur.

¶In corpore articuli tria ſunt. Primo ponitur id, in quo oportet oẽs conuenire. Secundo, recitatur quorundam opinio. Tertio, reſpondetur quæſito ſecundum propriam opinionem.

E ¶Quo ad primũ cõcluſio eſt, Neceſſe eſt dicere ſacra nouę legis aliquo mõ cauſare gram. Probatur: Per ſacra hõ Chro incorporatur. ergo acquirit gram. Ans eſt Apoſtoli: conſequentia patet. quia non fit homo membrum Chriſti, niſi per gratiam.

¶Quo ad ſcm, primo ponitur opinio, q ſacra cauſant non operando ad gratiam, ſed quia Deus aſſiſtit, cum exemplis, & auctoritate Bernardi. Secundo, exponitur quid importet hæc opinio, ſ. q non ponit ſacra ẽẽ a ſupra genera ſignorum, & declaratur exemplis. Tertio, improbatur hæc opinio auctoritate ſanctorum, addentium ſigno cauſam.

¶Quo ad tertiũ ponit primo diſtinctio bimẽbris de cauſa agente. ſ. principali, & inſtrũali. Secundo, ponitur cauſæ principalis conditio: quia diſtinguitur ab inſtrũali. ſ. principalis cauſa eſt, q̃ agit uirtute ſuæ formæ, cui aſſimilatur effectus. Et iuxta hoc mẽbrum ponitur una concluſio: ſolus Deus eſt cauſa principalis gię. Probatur: ſolius Dei eſt, cuius eſt participata ſimilitudo gra. ergo ſo-

A lus Deus eſt grę cã principalis. Ans eſt Petri apoſtoli. Conſequẽtia patet ex cõditione cauſæ principalis. Tertio, ponitur conditio cauſæ inſtrũalis. Et iuxta hoc mẽbrũ ponitur alia cõcluſio, ſ. Sacra ſunt cauſæ agentes inſtrũaliter ad gram. Probatur: cã inſtrũalis eſt, quæ non agit uirtute ſuæ formæ: ſed per ſolũ motum, quo ab agẽte principali mouetur: ſed ſacra Deus adhibet, ut per ea cauſet gram. ergo ſunt cauſæ inſtrũales. Maior patet ex ſigno: quia effectus non aſſimilatur inſtrũo, & ex exẽplo de lectulo reſpectu ſerræ, & aliis. Minor probatur auctoritate Auguſtini, & Apoſtoli, & modi loquendi: quia hoc uocatur inſtrũm, per quod principale agens operari dicitur.

¶Hoc in loco aduertẽdum eſt, q Scotus in 4. ſen. diſt. 1. q.4. & 5. cum uideatur tertiam ponere opinionẽ, ſm tñ tẽ ſolutio ſua incidit in opinionẽ prærecitatam, ac improbatam in litera: ſolis .n. uerbis ab illa differt. Ponit.n. tria in ſacro. Primo, effectũ quẽ ſenſibile ſignum habet a Deo, puta q adhibetur ex inſtitutione diuina, tale ut a nobis ſuſcipiatur ut ſacrm. Secundum, q eſt neceſſitas neceſſitate infallibilitatis reſpectu effectus ſignificati per ſacramentum. Tertium, q ſacrm habet rationem diſpoſitionis, per quam ſuſcipiens ſacramentum, ex ipſa ſuſceptione diſponitur ad ſuſcipiendum effectum ſignificatum per ſacramentum à Deo immediate cauſante illum.

¶Ex quorum trium concurſu, infert q ſacramentum licet nõ ſit ſm rem cauſa gratiæ, poteſt tamen appellari cauſa inſtrũalis gratiæ, ut ſic ſaluentur auctoritates ſanctorum.

¶Declarat aũt hoc, ſ. q ſine uera cauſalitate poſſit dici cauſa inſtrumentalis: tum quia meritum dicitur cauſa præmii, & tamen non efficit illud: tum quia motus dicitur cauſa termini, & tamen non efficit illum, tum quia uere dicimus, q per motum acquiritur terminus, & per meritum acquiritur præmiũ, & tamen neutrum eſt cauſa uere inſtrumentalis, & hoc directè militat contra rationem literæ ſumptam ex modo loquendi cum illa propoſitione Per.

¶Arguit præterea contra concluſionem principalem huius literæ, ſ. Sacramentum eſt uere cauſa inſtrumentaliter agens ad gratiam. Et argũ ſuum eſt ex parte effectus. Aut ſacramentum attingit inſtrumentaliter agendo, ipſam gratiam gratum facientem, aut aliquam diſpoſitionem præuiam: non poteſt dici primum, quia gratia creatur, & nulla creatura poteſt etiam inſtrumentaliter creare: nec poteſt dici ſecundum, tum quia diſpoſitio illa cum ſit forma ſupernaturalis, eſt æque creabilis ſicut gratia: tum quia ſubiectũ eſt æque in potẽtia obedientiali ad illam diſpoſitionem, tum quia diſpoſitio illa producitur in inſtanti, ſacra aũt non poſſunt agere in inſtanti. Et ſi ponatur produci in tempore, Deũ agere in tempore inconuenit.

†Il. 12.c.16 to medio to.3.

*Tract.80 a me.to.9.

¶Arguit

¶Arguit præterea contra idē, deſcendendo ſpecialiter ad ſacramentum eucharistiæ: quia tranſubſtantiatio fit ſola infinita uirtute non minus quàm creatio: nec pōt fingi in pane diſpoſitio neceſſitans ad tranſubſtantiationem, quoniam diſpoſitio neceſſitans eſt in eodem inſtanti cum termino.

hoc, quòd nunc quæritur de ſacramenti effectu principali, qui eſt gratia: tunc autem quæretur de effectu ſecundario, qui eſt character, de quo, & ornatu ſimile dicitur eſſe iudicium in 4. ſententia. quo ad præſentem quæſtionem. Et confirmatur hoc idem ex ſequenti articulo huius quæſtionis, ubi gratia ſacramentalis non ponitur diſpoſitio: ſed ut patebit, nullum habituale donum addit ſupra gratiam gratum facientem.

¶Præterea, in aliis ſacris oportet aſſignare, q̃ ſit iſta diſpoſitio quæ inſtrualiter cauſatur a ſacramentis.

¶Demū arguit, q̃ ſuperflue ponitur iſta cauſalitas in ſacr.s: q̃a ſine ipſa eſt aſſidē tia diuina eccleſię reuelata, in operationibus ſacralibus oīa ſaluant ad ſacramenta, & eorum effectus requiſita.

Bernard. in ſer. de cœna an:e med. illius

¶Ad primū obiectū Scoti, breuiter reſpondendo dr, q̃ cum ipſe nō ſaluet ſacrm cauſam eſſe, ſed cauſam dici, & in ueritate nō niſi ſignū infallibile præceptū ſuſcipi poriat ad effectū ſacri, non ſatiſfit auctoritatibus ſanctorum, dicentibus ſacrm eſſe ſignū, & cauſam efficientem ſignatum, ut patet in 4. ſent.

¶Cum ergo obiicitur primo, q̃ ſacrm habet tōm diſpoſitionis, iſtud ſcito q̃ non eſſet diſpoſitio, n ſi eōne obedientię, qua præceptum ſuſcipit ſignum, & ppea falſum eſt, q̃ ipſū ſacrm ſeu illius ſuſceptio ſiſo ſe eſſet diſpoſitio in eſſe reali, niſi ponatur realiter cauſa.

D. 180.

¶Ad ſm uero de merito dr, q̃ licet meritū ſit cauſa ut ratio, q̃a operanti eſt debitum pręmiū, & ppea dr cauſa præmii, conſtat in meritum non efficere præmiū, q̃is aliunde eſt mereri, & aliunde pręmiare. Et propterea non obſtat hoc propoſito, ubi de cauſa efficiente ſecundum rem eſt quæſtio.

q afferēs denariū plumbeū, accipit centū libras ex regis ordinatione, non q̃ denarius ille aliquid operet ad habendum prædictæ pecuniæ quantitatē: ſed hoc operatꝰ ſola uolūtas regis. vñ & † Bernar. dicit in quodā ſermone de cœna dñi, ſicut inueſtitꝰ canonicus per libru, abbas per baculū, eps per anulum, ſic diuiſiones gratiarum diuerſę ſunt traditæ ſacris Sed ſiquis recte conſideret, iſte modus non tranſcendit rationem ſigni. Nā denarius plumbeus, non eſt niſi quoddam ſignum regiæ ordinationis de hoc, q̃ pecunia recipiatꝰ ab illo Sīr liber eſt quoddam ſignum, quo deſignatur traditio canonicatus. Secundū hoc igiꝰ, ſacra nouæ legis nihil plus eſſent, q̃ ſigna gratię: cum tñ ex multis ſanctorū auctor.tatibus habeatur, q̃ ſacra nouæ legis non ſolum ſignificāt, ſed cauſant gratiā. Et iō aliter dicendum, q̃ duplex eſt cauſa agens, principalis, & inſtrualis. Principalis quidē operatur per uirtutem ſuę formę, cui aſſimilatur effectus, ſicut ignis ſuo calore calefacit. Et hoc mōꝰ nō pōt cauſare gratiā, niſi Deus: q̃a grā nihil eſt aliud q̃ quædā participata ſimilitudo diuinæ naturæ, ſm illud 2. Petr. 1. Magna nobis, & precioſa promiſſa donauit, ut diuinæ ſimus cōſortes naturę. Cauſa uero inſtralis non agit per uirtutē ſuę formę, ſed ſolū per motum, quo moueꝰ a principali agente. vñ effectus nō aſſimilatꝰ inſtro, ſed principali agēti: ſicut lectus non aſſimilatur ſecuri, ſed arti, quę eſt in mente artificis. Et hoc mō ſacra nouæ legis grām cauſant. Adhibentur. n. ex diuina ordinatione hoībus ad grāā in eis cauſandam. vñ † Auguſtinus dicit 19. contra Fauſtum. Hęc oīa, ſ. ſacralia, fiunt, & tranſeunt: uirtus tñ, ſ. Dei, quę per iſta operatur, iugiter manet. Hoc aūt proprie dr inſtrm, per quod aliquis operatur Vnde & Tit. 3. dr, Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis.

G

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ cauſa principalis non proprie poteſt dici ſignum effectus, licet occulti, etiam ſi ipſa ſit ſenſibilis, & manifeſta: ſed cauſa inſtrumentalis ſi ſit manifeſta, poteſt dici ſignum effectus occulti: eo quòd non ſolum eſt cauſa, ſed quodammodo effectus, inquantū mouetur a principali agente. Et ſm hoc, ſacra nouę legis, ſimul ſunt cauſę, & ſigna, & inde eſt, q̃ ſicut communiter dicitur, efficiūt quod figurāt. Ex quo etiam patet, q̃ habent perfecte rationem ſacramenti, inquantum ordinantur ad aliquid ſacrum, non ſolum per modum ſigni, ſed etiā per modum cauſę.

H

I

AD II dicendum, quòd in-

¶Ad obiectionem autem, quòd nulla creatura poteſt etiam inſtrumentaliter creare, reſpondetur hoc concedendo: ſed negando, quòd gratia proprie creatꝰ, quod patet ex eo, quòd cum deſinit eſſe, non annihilatur. nam ſi crearetur (quia creatio eſt ex nihilo) cū deſineret cōſeruari, oporteret q̃ eius deſitio eſſet annihilatio: & Deum aūt credimus numquam aliquid annihilare. Concl.

Ca. 16. in prin. to. 6.

¶Et licet hoc ſufficiat argumento: pro reuerentia tamen communis dicti, ſane intelligendi, de creatione gratiæ, diſtinguere poteſt, q̃ cauſatio gratiæ dupliciter ſumi poteſt: uel quatenus eſt mutatio animæ de non gratia in gratam Deo, & ſic attingitur inſtrumentaliter a ſacramento: uel quatenus creatio ibi aliquo modo immiſcetur, & ſic fit gratia immediate a Deo. Probatur autem conuenienter ſic dici: quia Chriſtus caput eccleſiæ ut homo (alioquin non eſſet eiuſdem naturæ cum mēbris) influit autem proculdubio gratię gratum facientis membris ſuis: conſtat autem humanitatem Chriſti infra latitudinem contineri creaturarum. non inconuenit ergo Deum per humanitatem Chriſti, ut inſtrm coniunctum, & per ſacramentum ut inſtrumentum ſeparatum, gratiam gratum facientem in homine cauſare, ut clare habes hic in reſponſione ad tertium bene perſpecta, ac collata cum argumento, & corpore articuli, ad quod ſe remittit.

¶Ad tertium de motu, dr, q̃ quia motus poteſt ſumi actiue, uel paſſiue, uel abſolute, & per motionem actiuam procubldubio effectiue fit terminus, per motum aūt ſimpliciter uel paſſiue, non effectiue, ſed tanquam per uiam acquiritur terminus, iō argumentum non obſtat propoſitioni, quã utitur Auctor in hoc propoſito, ſ. illud proprie dicitur inſtrumentum, per quod agens effectiue operatur.

X

¶Et per hoc patet reſponſio ad ultimum contra rationem de modo loquendi, q̃ non ſumit ergo Auctor ex ly per abſolute, ſed applicato ad id, per quod efficiens operatur.

¶Ad argumenta ſecundo loco inducta contra concluſionem principalem dr, q̃ ſacrm inſtraliter attingit gratiam ſacralē, & non oportet recurrere ad diſpoſitionem præuiam ad gratiam. quicquid. n. ſm aliorū opinionē, ut probabiliorem dixerit Auctor in 4. ſent. hoc in loco ſm propriã ſētiam longe altius ſenſit, expreſſe ponens gratiam gratum facientem (qua ſcilicet homo fit membrum Chriſti, & qua ſumus diuinæ naturæ conſortes) a Deo principaliter, & a ſacramento inſtrumētaliter effici.

¶Et confirmatur clare hanc eſſe ſuam intentionem ex titulo quæſtionis, ubi diſtinguit hanc quæſtionem a ſequenti, per

¶Et p hoc patet rñſio ad obiecta reliqua contra diſpoſitiones præuias cauſabiles per ſacramenta in ſpeciali. De ſingulorū. n. propriis effectibus, in tractatu ſingulorum patere poterit: nunc enim ſolū eſt propoſito de effectu, qui eſt gratia ſacramentalis, tractare, quam ſtatimus, & manifeſtabimus non oportere eſſe diſpoſitionem aliquam præuiam ad gratiam. Quare falſum eſt ſacramentum non poſſe cauſare in inſtanti: quoniam in termino temporis prolationis uerborum ſacramentum cauſare effectum ſuum poteſt. Nec etiam inconuenit Deum uoluntate utendo motu creaturæ, agere in tempore: cum nullus adeo deſipiat, qui neget Deum poſſe localiter mouere, quod eſt agere in tempore.

¶Ad demum obiecta, quòd ſuperflue ponitur iſta cauſalitas in ſacramentis, reſpondetur quod non ſuperflue, ſed neceſſario ponitur, tum neceſſitate reuerentiæ ad auctoritates ſanctorum

ctorum, quæ ipſemet Scotus nolens ſaluare gloſſat, cauſa, id eſt ſignum infallibile, ubi patet manifeſtus error in gloſſando: tum neceſſitate dignitatis ſacramentorum nouæ legis: longe enim digniora ſunt ſi locantur in genere cauſæ, quàm ſi intra latitudinem ſignorum concludantur, ut ſacramenta ueteris legis. Fateri enim oportet ſacramenta nouæ legis digniora eſſe ſacris ueteris legis, & excedere uetera in hoc, quòd noua efficiunt quod figurant, uetera autem non, ut patet in 4. ſent. diſt. 1. ¶ A gloſſante autẽ Scoto, aut quocumque altero in extraneum ſenſum quærendum eſt quibus uerbis, aut quibus articulis, aut quo ſermone ſancti, aut quicumque alii, debuiſſent, aut potuiſſent explicare hoc, ſ. quòd ſacra ſunt cauſa effectiua gratię, non explicatur per iſta, efficiunt quod ſignant, & rurſus per iſta, ita ut imaginem gerat, & cauſa exiſtat: quæ omnia explicant in 4 ſent. Doceant nos quæſo, quibus uocabulis explicandũ ſuat, & ſic cognoſcat ſe, uel non ſequi doctrinam ſanctorũ in hac parte, collectã à Magiſt. ſentẽtiarũ. Et ſcito, quòd hodie minus libera apparet opinio hæc, quoniam in concilio Florentino ſub Eugenio IIII. legimus differentiam inter ſacramenta ueteris, & nouę legis in hoc, quòd illa non cauſabant gratiam: iſta uero cõtinent gratiam, & conferunt eam. Hæc ibi.

† loco citato in arg. Sed cont.

* In corp. art.

ſtrumentum habet duas actiones. Vnam inſtrumentalem ſm quam operatur non uirtute propria, ſed in uirtute principalis agentis. Aliã aũt habet actionẽ propriã, quæ competit ſibi ſm propriam formam: ſicut ſecuri competit ſcindere rõne ſuæ acuitatis, facere aũt lectũ inquãtum eſt inſtrumentum artis: nõ autem perficit inſtrumentalẽ actionem, niſi exercendo actionem propriam: ſcindendo. n. facit lectum. Et ſimiliter ſacramenta corporalia, per propriã operationem, quam exercẽt circa corpus, quod tangunt, efficiunt operationem inſtrumentalem ex uirtute diuina circa animam: ſicut aqua baptiſmi abluẽdo corpus, ſecundũ propriam virtutem abluit animã, inquantum eſt inſtrumentum uirtutis diuinæ: nam ex anima, & corpore unum fit. & hoc eſt quòd † Auguſtinus dicit, quòd corpus tangit, & cor abluit.

Ad 1 dicendũ, quòd ratio illa procedit de eo, quod eſt cauſa gratię per modum principalis agentis: hoc enim eſt propriũ Dei ut dictum eſt.

¶ In reſponſione ad ſecundum aduerte. Scotum ubi ſupra, nec exempla præterire: unde contra exemplum de efficientia inſtrumentorum ait ſicut arguit probando ſerram non eſſe effectiuam cauſam inſtrumentalem: tum quia, nec figura, nec quantitas, nec motus localis eſt forma actiua: tum quia ſicut albedo expellit ab eodem nigredinem non effectiue, ſed formaliter, ita corpus expellit corpus ab eodem loco non effectiue, ſed quaſi formaliter.

¶ Ad hæc facile eſt, & reſpondere, & monſtrare in opinabilem hanc Scoti nouam phantaſiam eſſe falſam: cum enim mouens proximum, & motum oporteat eſſe ſimul, & conſtet ligni partes, quæ ſecando mouentur localiter, non eſſe ſimul cum artifice (non enim oportet ſe tangi artificem, & lignum quod ſecatur) conſequens eſt, quod mouens proximum partes illas, oportet quòd ſit ſerra, quæ eſt corpus mouens motum. Et confirmatur auctoritate Ariſtot. ſecundo de Anima, ponentis animam mouere nauem, & manu, & temone altera, ut inſtrumento connexo, altero ut inſtrumento ſeparato. Conſtat autem effectiue eſſe huiuſmodi mouere. Ad primam ergo obiectionem dicitur, quòd licet motus localis abſolute non ſit forma actiua, aut actio, mouere tamen localiter eſt agere, ut patet. Et ſic, ſicut artifex mouendo ſerram agit, ita ſerra mouendo partes ligni agit.

¶ Ad ſecundam dicitur, quòd aliud eſt loqui de modo quo corpus expellit corpus ab eodem loco, & aliud eſt loqui de modo quo corpus mouens motum, expellit aliud corpus à ſuo loco, ſicut aliud eſt loqui quomodo calor expellit frigus, & aliud quomodo corpus calefaciens calefactum expellit frigus. Ad propoſitum ſiquidem quæſtionis huius non ſpectat primum, ſed

ſecundum: quoniam inſtrumentum artificis eſt mouens motum. Ex quo patet, quòd exemplum Auctoris deſeruit propoſito, dum ſacramentum ponitur inſtrumentum diuinæ miſericordiæ, motum à Deo ad mouendam animam in ſanctitatem ſui.

ARTICVLVS II.

Vtrum gratia ſacramentalis aliquid addat ſuper gratiam uirtutum & donorum.

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur quòd gratia ſacramentalis non addat aliquid ſuper gratiam uirtutum, & donorum. Per gratiam enim uirtutum, & donorum perficitur anima ſufficienter, & quantum ad eſſentiam animę, & quantum ad potẽtias eius, ut patet ex his, quę in * ſecunda parte dicta ſunt: ſed gratia ordinatur ad animę perfectionem. ergo gratia ſacramentalis, nõ poteſt aliquid addere ſuper gratiam uirtutum, & donorum.

¶ 2 Pręt. Defectus aię ex peccatis cauſant: ſed oĩa peccata ſufficienter excluduntur per gratiam virtutum, & donorũ: quia nullum eſt peccatum, quod nõ contrarietur alicui uirtuti. gratia ergo ſacramentalis, cum ordinetur ad defectus animę tollendos, non poteſt aliquid addere ſuper gratiam uirtutum, & donorum.

¶ 3 Pręt. Oĩs additio uel ſubtractio in formis, uariat ſpẽm, vt dicitur 8. † Metaphy. Si ergo

* P. 2. q. 110 art. 3. & 4.

† lib. 8 tex. 10. to. 3.

SVP. QVAES. LXII. ART. II.

Sot. 4. ſ. d. 1. q. 5. a. 2. Cap. 4. d. 1. q. 5. con. 4. Palu. 4. d. 7. q. 1.

Porr. 339 Infr. q. 72. ar. 7. ad ſecundũ. Et 4. diſ. 7. q. 2. art. 2. q. 3. Et diſt. 17. q. 1. ar. 4. q. 1.

In titulo per gratiã uirtutum, & donorum intellige habitus gratiæ gratũ facientis, & uirtutũ tam theologalium quàm moraliũ, & donorũ Spũſancti.

¶ In corpore unica eſt concluſio: Gratia ſacramentalis addit ſup gratiam uirtutũ, & donorum. Et probatur cõcluſio hæc ex diuerſitate effectuũ: quia ſ. alius eſt effectus gratiæ ſacramentalis, & alius eſt effectus gratiæ uirtutum, & donorum. Et quia in cõcluſione, & titulo, nõ de ſola diſtinctione, ſed de diſtinctione per modum addentis ſit mentio: ideo probatio utrũque includit, ſ. diſtinctionem, & additionem. Aſſumit nõ ſolum effectus gratiæ uirtutum, & donorum ex una parte, & effectus gratiæ ſacramentalis ex altera parte: ſed et proportionem uirtutum, & donorum ad gratiã, ac per hoc implicite proportionem gratiæ ſacramentalis, ſeu ipſius effectus ad gratiam. Eſt ergo probatio talis. Sicut à gratia ſolute perficit eſſentiã animæ; & ſicut ab eſſentia diuinæ potẽtiæ, ita à gratia fluunt perfectiones potentiarũ, dona ſcilicet, & uirtutes: ſacramenta autem ordinantur ad quoſdam ſpeciales effectus neceſſarios in uita Chriſtiana præter actus potentiarum animæ. ergo ſicut uirtutes, & dona addunt ſup gratiam cõiter dictam perfectionem ordinatam ad actus potentiarum, ita gratia ſacramentalis addit ſuper gratiam cõiter dictã, & uirtutes, & dona, quoddam diuinum auxilium ad conſequendum finem. ergo gratia ſacramentalis addit ſuper gratiam donorum, & uirtutum. Antecedẽs quo ad primam partem declaratur. gratia eſt ſimilitudo diuini eſſe; ſeu quia anima inquantum participat quandam ſimilitudinem diuini eſſe, perficitur à gratia: quantum uero ad ſecundam partem declaratur quo ad hoc, quòd potentiæ perficiuntur per dona, & uirtutes in ordine ad actus ipſarum potentiarum. Quo ad tertiam uero partem declaratur, ex effectu baptiſmali, qui eſt ſpiritualis regeneratio non qualitercumque: ſed ita ut homo moriatur uitiis, membrumque Chriſti fiat.

¶ Vbi ſcito, quòd effectus baptiſmi proprius non eſt gratia gratum faciens abſolute: ſed ſic renatum ſecundum gratiam in membrum Chriſti, ac ſi ipſe paſſus fuiſſet patiente Chriſto, & hoc importat remiſſionem omnis culpæ, & omnis pœnæ. Conſtat. n. hoc effectum quendam eſſe neceſſarium in uita Chriſtiana ultra bonam diſpoſitionem actiuã potentiarum animæ. Et quod dictũ de baptiſmo, idem intelligi uult Auctor de effectibus aliorũ ſacramentorum. Quòd ſi præueniendo intelligere cupis, unde infra in articulum primum quæſtionis ſexageſimæ quintæ tibi eam inuenies propriam cuiuſque ſacri effectum, tam quo ad bonum datum, quàm quo ad defectum expulſum. Conſequentia autẽ, ut conſona rationi relinquitur. quoniam utræque, ſcilicet perfectiones potentiarum, & gratia ſacramentalis, de genere ſpiritualium ſunt, & dependentium à gratia; ſed neceſſariorum in [illegible] uita.

gratia ſacramentalis addat aliquid ſuper grãm uirtutum, & donorũ, ſequitur q̃d æquiuoce dicatur grã: & ſic nihil certũ nobis oſtendũ, ex hoc ꝙ ſacramẽta dicũtur gratiam cauſare.

Sed contra eſt, ꝙ ſi grã ſacr̃alis non addit aliquid ſup gratiam donorum, & uirtutũ, fruſtra ſacr̃a habentibus, & dona, & uirtutes conferrent. In operibus aũt Dei nihil eſt fruſtra. ergo uĩ ꝙ gratia ſacramentalis aliquid addat ſuper gratiam uirtutum, & donorum.

Resp. Dcẽdm, ꝙ (ſicut in ſecũda parte dictum) † gratia ſm ſe conſiderata, perficit eſſentiã animæ, inquantum participat quandam ſimilitudinem diuini eſſe. Et ſicut ab eſſentia aĩæ fluunt eius potentiæ. ita à grã fluunt quædam perfectiones ad potentias animæ, quæ dñr uirtutes. & dona, quibus potẽtiæ perficiuntur in ordine ad ſuos actus. Ordinantur aũt ſacramenta ad quoſdã ſpeciales effectus neceſſarios in uita Chriſtiana, ſicut baptiſmus ordinat̃ ad quandam ſpiritualem regenerationẽ, qua hõ moritur uitiis, & fit membrũ Chriſti, qui quidem effectus eſt aliqd ſpeciale præter actus potentiarũ aĩę. & eadẽ rõ ẽ in aliis ſacr̃is.[m] Sicut igitur uirtutes, & dona addunt[d] ſuper grãm cõiter dictam, quandam perfectionẽ determinate ordinatam ad proprios actus potentiarum: ita gratia ſacramentalis, addit ſup gratiam cõiter dictã, & ſuper uirtutes, & dona, quoddam diuinum auxilium ad conſequendum ſacramenti finem. Et per hunc modum gratia ſacramentalis addit ſuper gratiam uirtutum, & donorum.

Ad primum ergo dcẽdm, ꝙ gratia uirtutum, & donorum ſufficienter perficit eſſentiam, & potentias animæ, quantũ ad generalem ordinationẽ actuũ animæ: ſed quantum ad quoſdam effectus ſpeciales, qui requiruntur in uita Chriſtiana, requiritur ſacramentalis gratia.

Ad ii dicendum, ꝙ per uirtutes, & dona excluduntur ſufficiẽter uitia, & peccata, quãtũ F ad pręſens, & futurum, inquantum. ſ. impeditur homo ꝑ uirtutes, & dona à peccãdo: ſed quãtum ad præterita peccata, quæ tranſeunt actu, & permanent reatu, adhibetur homini remediũ ſpecialiter per ſacramenta.

Ad iii dcẽdm, ꝙ rõ ſacr̃alis gratię ſe habet ad gratiam cõiter dictam, ſicut ratio ſpeciei ad genus. vnde ſicut non ęquiuoce dicitur animal communiter G dictum, & pro homine ſumptum, ita non æquiuoce dicitur gratia comuniter ſumpta, & gratia ſacramentalis.

Articvlvs III.

Vtrum ſacramenta nouæ legis contineant gratiam.

Ad tertivm ſic procedi tur. Vr̃ ꝙ ſacr̃a nouę legis H non contineant gratiam. contentum enim uidetur eſſe in cõtinente: ſed gratia nõ eſt in ſacramento, neque ſicut in ſubiecto (quia ſubiectum grę̃ non eſt corpus, ſed ſpiritus) neque ſicut[h] in uaſe: quia uas eſt locus mobilis, ut dr̃ in 4. † Phyſi. eſſe autem in loco, non conuenit accidenti. ergo uidetur quòd ſacramenta nouę legis non cõtineant gratiam.

I ¶ 2 Pręt. Sacramenta ordinant̃ ad hoc, ꝙ homines per ea gratiã conſequantur: ſed grã cum ſit accidens,[h] non põt tranſire de ſubiecto in ſubiectum. ergo ꝑ nihilo eſſet gratia in ſacr̃is.

¶ 3 Pręt.[h] Spirituale non continetur à corporali, ẽt ſi in eo ſit: non.n. anima continetur à corpore, ſed potius continet corpus. ergo ur̃, ꝙ gratia, cum ſit K quiddã ſpirituale, non contineatur in ſacramẽto corporali.

Sed contra eſt, ꝙ[*] Hugo de ſancto Victore dicit ſacramentum ex ſanctificatione inuiſibilem gratiam continet.

Resp. dcẽdm, ꝙ multipliciter aliquid dr̃ eſſe in alio, inter quos duplici modo gratia eſt in ſacramentis. Vno modo ſicut in ſigno, nam ſacramentũ eſt ſignum gratiæ: alio modo ſicut in cauſa: nam ſicut dictũ eſt, † ſacramentũ nouę legis eſt.

uita Chriſtiana, &c. ¶ Circa hãc doctrinã aduerte, dupliciter poſſe intelligi grãm ſacr̃alem addere ſup gratiam donorum & uirtutũ. Primo ut addat donum aliquod habituale. Et hic ſenſus licet forte multis placeat, & ab Auctore ſumptus credatur, quia ponit differentiam ſpecificam inter gratias ſacr̃ales, & gratiã donorum & uirtutũ, tam hic in reſponſione ad ultimum, quàm in quęſtionibus de ueri. q. 27. ar. 5. ad 12 mihi tñ ẽt ſi alibi (hoc eſt in libris ſententiarum, aut quæſtionibus diſputatis) Auctor expreſſiſſet oppoſitum aliter ſentiendum ut ex hoc loco. Et eſt ſecundus ſenſus, ut gratia ſacramẽtalis addat ſupra gratiam donorum, & uirtutum, nõ habituale aliquod donum, ſed actuale diuinum, auxilium extenſiuum gratiæ uirtutum, & donorum ad effectũ proprium ſacramenti. Moueor aũt ad hoc quoniam, in prima ſecundæ Auctor diuidendo gratiam, diſtinxit contra habitiuale donum gratiæ, gratuitum diuinum auxilium: ac per hoc ſub genere gratię cõmuniter dictæ, locauit duo genera, ſeu ſpecies gratiarum, ſ. gratiam habitualis doni, & gratiam diuini auxilii. Et propterea cum hoc in loco expreſſe dicat gratiã ſacramentalem addere diuinum auxiliũ, non eſt ad aliud genus gratiæ à regione poſitum, ſ. donum habituale diuertendum ſed planum literę ſenſum ſectando ſentiẽdum eſt, ꝙ gratia ſacramentalis diſtinguitur ſpecie à gratia uirtutum, & donorũ, non ſicut habitus ab habitu, ſed ſicut gratuitum diuinum auxilium à gratuito habituali dono: & per hoc eſſe ſpeciem gratiæ communiter dictæ (ut in reſpõſione ad tertium dr) & diuidi in plures ſpecies iuxta ſpecificam pluralitatem effectuum, ut inferius quæſtio. 72. arti. 7. ad tertium dicitur. Et confirmatur hoc ex nunc allegato loco: ubi Auctor gratiam in ſacramento confirmationis collatam, ad hęc dicta ſe referens, non dicit diuerſam eſſe gratiam gratum facientem, & ſacramentalem baptiſmi, & confirmationis: ſed dicit gratiam utrobique collatam, habere aliquid commune, & aliquid proprium. Et quo ad cõe (quod eſt gratia gratum faciẽs) eſſe unius ſpeciei. Si uero conſiderentur quo ad propria ſuperaddita, ſic diuerſarum ſunt rationum collata in baptiſmo, & cõfirmatione. Ex hoc enim, ꝙ ad diuerſum modum conſiderandi gratiã ſe reſoluit inſinuat non eſſe ibi diuerſos habitus: ſed (ut diximus) eſſe unum habitum relatum, ſeu extenſum ex nouo diuino auxilio ꝑ ſacrum exhibito, ad diuerſos ſm ſpeciem effectus. Et cõfirmatur hic ſenſus: quia hoc ſufficit ad ſaluationem, & dignitatem ſacramẽtorum in cauſando, & gratiæ, ſacramentales: & effectus earum, nec multiplicantur tot habitus in anima.

¶ In reſpõſionibus ad primum, & ſecundũ, aduertas in ſpeciali uidere differentiam utriuſque effectus (ſcilicet perfectionis, ad quã ordinatur ſacramentum, & de qua tractat in reſponſione ad primum, & ſimiliter defectus, contra quẽ ordinatur ſacrum: de quo in reſpõſione ad ſecundum tractatur) lege dictum articulũ primũ. quæſt. 65. inferius.

¶ P. 1. quæ. 110. ar. 3. & 4.

Concil.m D. 677.

Ferr. o. 340

4. di. 1. ar. 4. q. 4. Et ueri. q. 27. ar. 7.

Li. 14. ter. 41. tom. 2.

SVP. QVÆ. LXII. ART. III.

Sot. 4. 5. d. 1. q. 3. art. 1.

[*] Ir. de ſacra. p. 9. ca. 4.

Titulus accipiẽdus eſt, ut ſonat.

¶ In corpore ſunt duę concluſiones. Altera eſt: gratia eſt in ſacramentis, ſicut in ſigno. Et probatur, quia ſacramentum eſt ſignũ gratiæ. Altera eſt: gratia eſt in ſacramentis, ſicut in cauſa non uniuoca nec æquiuoca, ſed inſtrumen- Ar. præc.

[illegible]rumentali. Et probatur quo ad secundam partem, quia nō eſt ſecundum ſimilitudinem ſpeciei, ſicut hō genitus erat in hoīe generante. Quo ad tertiam uero, quia non eſt ſecūdum aliquā formam propriam, & permanentem, proportionatam ad tal effectum, ſicut res generatę ſunt in ſole. Quo ad quartam demū partem, quia eſt ſecū dum quandam uirtutem fluentem, & incompletam in ipſa natura.

SVP. QV. LXII. ART. IIII.

S. Bon. 4. ſ. d. 1. q. 4. a. 4. Scot. 4. ſ. d. 1. q. 4. Ricc. 4. ſ. d. 1. q. 2. ar. 4. Duran. 4. ſ. d. 1. q. 4. Sot. 4. ſ. d. 1. q. 3. ar. 4.

Titulus ut ſonat, ſumendus eſt de uirtute cauſatiua effectiue.

¶ In corpore referuntur duæ uiæ. Altera ponentium ſacramenta nō cauſare gratiam niſi concomitanter. Et ſecundum hanc reſpondetur quæſtioni negatiue, quia ſola uirtus diuina aſſiſtens eſt quę cauſat gratiā.

¶ Altera (quam ſequitur Auctor) ponentium, quòd ſacramentum eſt inſtrumentalis cauſa gratiæ. Et ſecundum hanc reſpondetur, quęſito dicendo, duo. Primo, neceſſe eſt ſimul ponere quòd in ſacramento ſit quędam uirtus inſtrumentalis ad inducendum ſacramentalem effectum. S[illegible] [illegible] dictum, hæc uirtus proportionatur inſtrumento. Et probatur, Virtus [illegible] habet ad aliquam rei perfectionem, & uirtutem abſolute, ſicut inſtrumentum ſe habet, ad agens principale: ſed inſtrumentum non operatur, niſi inquantum eſt motum à principali agēte: principale autem agens operatur per ſe, & propterea uirtus principalis habet cōpletum, & permanēs eſſe in natura, uirtus autem inſtrumentalis incompletum, & tranſiens, ergo uirtus hæc proportionatur inſtrumento. Et probat hoc ultimum, quia motus eſt actus imperfectus ab agente in patiens.

Ar. ſequen.

Port. a.

344

Infra q. 78. ar. 4. Et 4. d. 1. q. 1. a. 4. q. 1. Et d. 8. q. 2. ar. 3. Et quo. 12. ar. 15.

inſtrumētalis gratiæ cauſa[l]. vñ [m] gratia eſt in ſacramēto nouæ legis, non quidem ſm ſimilitudinem ſpeciei, ſicut effectus eſt in cauſa uniuoca: neque ēt ſm aliquam formam propriam, & permanentem proportionatā ad talem effectum, ſicut ſunt effectus in cauſis non vniuocis, puta, res generatę in ſole, ſed ſm quandam inſtrumentalem uirtutem, quæ eſt fluēs & incōpleta in eſſe naturæ, [n] ut infra dicetur. †

AD PRIMVM ergo dicēdū, ꝙ gratia non dicitur eſſe in ſacramento ſicut in ſubiecto, neque ſicut in uaſe, prout uas eſt locus quidam, ſed prout uas dicitur inſtrumētū alicuius operis faciendi, ſecundū ꝙ dicit Eze. 9. Vnuſquiſque vas interfectionis habet in manu ſua.

AD II dicendum, ꝙ quāuis accidens non tranſeat a ſubiecto in ſubiectum, tranſit tñ a cauſa per inſtrumentū aliqualiter in ſubiectum, non ut eodē modo ſit in eis, ſed in unoquoque ſm propriam rationem.

AD III dicēdū, ꝙ ſpirituale ex ſtens perfecte in aliquo, continet ipſum, & non continetur ab eo: ſed gratia eſt in ſacramento ſecūdū eſſe fluēs, & incompletum. & ideo non inconuenienter ſacramentum dicitur continere gratiam.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum in ſacramentis ſit aliqua uirtus gratiæ cauſatiua.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr ꝙ in ſacris nō ſit aliqua uirt[a], grē cauſatiua Virtus. n. gratię cauſatiua, eſt uirtus ſpiritualis: ſed in corpore

A non eſt virtus ſpiritualis, neque ita quòd ſit propria ei (quia virtus fluit ab eſſētia rei, & ita nō poteſt eam tranſcendere) neque ita quòd recipiat eā ab alio, quia quod recipitur ab aliquo, eſt in eo per modum recipientis. ergo in ſacramentis non poteſt eſſe

B aliqua virtus gratiæ cauſatiua

¶ 2 Prꝫt. Omne [b] qđ eſt reducitur ad aliquod genus entis, & ad aliquē gradū boni: ſed nō eſt dare ī quo genere entis ſit talis virtus, vt patet diſcurrenti per ſingula, nec ēt pōt reduci ad aliquem gradum bonorum. neque enim eſt inter minima bona, quia ſacramenta ſunt de neceſſitate ſalutis: neq; etiam

C inter media bona, cuiuſmodi ſunt potentiæ aīæ, quæ ſunt q̄dā potentię naturales: neq; ēt inter maxima bona. quia nec eſt gratia, nec uirtus mentis. ergo uideť ꝙ in ſacramentis nulla ſit uirtus, gratiæ cauſatiua.

¶ Prꝫt. Si talis uirtus eſt in ſacramētis[h], non cauſatur in eis niſi per creationē à deo: ſed inconueniens vr̄, ꝙ tam nobilis creatura, ſtatim eſſe deſinat ſa

D cramento perfecto. ergo uidetur ꝙ nulla virtus ſit in ſacramentis ad gratiam cauſandā.

¶ 4 Prꝫt. Idem nō pōt eſſe [h] ī diuerſis, ſed ad ſacra concurrunt diuerſa, ſcilicet, uerba, & res, unius autem ſacramenti, non poteſt eſſe niſi uirtus una ergo uidetur ꝙ in ſacramētis nulla ſit uirtus.

SED CONTRA eſt, ꝙ † Au. dicit ſuper Ioan. Vnde tanta

E uis aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat. Et Beda[a] dicit, ꝙ Dñs tactu ſuæ mundiſſimæ carnis uī regeneratiuā, cōtul[i]t aq[ui]s.

ut in calce præcedentis articuli, hoc vltimum Auctor expreſſit. Et hic eſt ſenſus communis, contra quem Scotus ubi ſupra, & Durandus, & Aureolus arguunt.

¶ Sed quoniam hic ſenſus non eſt inuentus ab Auctore nec uerus, ut nunc conabor oſtendere, ideo argumentationibus iſtorum omiſſis ad ſecundum veniendum, ut ſcilicet virtus iſta nihil aliud ſit quam motus, quo inſtrumentum à principali agente mouetur ad proprium principalis agentis effectum inducendum. Mouetur autē ad hoc ex communibus, & ex propriis. Apertiſſime enim Auctor in hac litera ex communibus omni inſtrumentali cauſæ procedit, dicens: ſed ponendo quod ſacramentum eſt inſtrumentalis cauſa gratię, neceſſe eſt ſimul ponere, quod in ſacramento ſit quædam virtus, &c. Vbi patet quod ſecundum eum ſimile eſt iudicium de ſacramento, & de aliis cauſis inſtrumentalibus, quantum ad uirtutem inſtrumentalem, per modum tranſeuntis &c. Sed de cauſa inſtrumentali expreſſit Auctor in primo huius quæſtionis articulo hęc uerba, cauſa uero inſtrumentalis nō agit per uirtutem ſuæ formæ, ſed ſolum per motum quo mouetur à principali agente. Vbi dictio excluſiua manifeſtat, quod ab inſtrumento, excludit Auctor omnem agendi rationem ſuperadditam [illegible] motui, quo mouetur à principali agente. Et hoc ipſum in ſpeciali de ſacramentis loquendo in calce reſponſionis ad primum huius art. Aug. [illegible] replicat, dicens [illegible] Et hoc modo, [illegible] poſt [illegible] ſpiritualis eſt in ſacramentis, [illegible] inquantum ordinantur à Deo, quod [illegible] deo ad effectum ſpiritualem. Vbi uides [illegible] uim ſpiritualem cōſiſtere in hoc, quod in [illegible] in habent in hominis [illegible]

ſacramenta ordinantur à deo ad effectum ſpiritualem. [illegible] firmatur hic ſenſus ex eo, quòd ſecundum auctorem ſacramentum baptiſmi uirtutem hanc inchoatiue accepit in ſui inſtitutione, ſcilicet quando Chriſtus eſt baptizatus, [illegible] in aqua ſanctificata eſt, accipiendo inchoatiue uim regeneratiuam, ſeu conſtat nihil aliud aquam accepiſſe, niſi [illegible] ut ſit materia baptiſmi, factum eſt enim tunc, ut non oleum, non uinum &c. ſed aqua idonea eſſet ad regenerandum. Et ſi his adiungas, quòd uis qualibet eiuſdem rationis eſt in ſui inchoatione, & perfectione, [illegible] quòd uis regeneratiua, quæ in aqua inchoatiuè poſita, [illegible] eſt

Resp. dicendum, quod illi, qui ponũt quòd ſacramenta non cauſant gratiam niſi per quandam cõcomitantiam, ponunt quod in ſacramento non ſit aliqua uirtus, quæ operetur ad ſacramenti effectũ eſt tamen uirtus diuina ſacramẽto asſiſtens, quæ ſacramentalem effectum operatur:[m] ſed ponẽdo quod ſacramentum eſt inſtrumentalis cauſa gratiæ neceſſe eſt ſimul ponere, quod in ſacramento ſit quædam uirtus inſtrumẽtalis ad inducendum ſacramentalẽ effectũ.[n] & hęc quidẽ uirtus proportionatur inſtrumento: unde comparatur ad uirtutẽ abſolutam, & perfectã alicuius rei, ſicut comparatur inſtrumẽtũ agens principale. Inſtrumẽtũ enim (vt dictum eſt [*]) nõ operatur, niſi inquantũ eſt motũ à principali agẽte quod per ſe operatur. & ideo uirtus principalis agentis habet permanens, & completum eſſe in natura: uirtus autẽ iſtrumẽtalis habet eſſe trãſiens ex uno in aliud, & incompletũ: ſicut & motus eſt actus imperfectus, ab agente in patiens.

Ad primvm ergo dicẽdum, quòd uirtus ſpiritualis nõ põt eſſe in re corporea per modũ uirtutis permanentis, & completę ſicut ratio probat. Nihil tamen prohibet in corpore eſſe uirtutem ſpiritualẽ inſtrumẽtaliter, inquantum ſ. corpus poteſt moueri ab aliqua ſubſtantia ſpirituali ad aliquẽ effectũ ſpiritualem inducendum: ſicut & in ipſa uoce ſenſibili eſt quædam uis ſpũalis ad excitandum itellectũ hominis, inquantum procedit à conceptione mentis. Et hoc modo uis ſpiritualis eſt in ſacramentis, inquantum ordinant à deo ad effectum ſpiritualem.

Ad II dicendum, quod ſicut motus, eo quod eſt actus imperfectus, non proprie eſt in aliquo genere, ſed reducitur ad genus actus perfecti (ſicut alteratio ad qualitatem) ita uirtus inſtrumẽtalis nõ eſt, proprie loquendo, in aliquo genere, ſed reducitur ad genus & ſpeciem uirtutis perfectæ.

Ad III dicẽdũ, quod ſicut uirtus inſtrumentalis acquiritur in iſtrumento, ex hoc ipſo quod mouetur ab agente principali, ita & ſacramentum conſequitur ſpiritualem uirtutẽ ex [d] benedictione Chriſti, & applicatione miniſtri ad uſum ſacramenti. unde Aug. dicit in quodam ſermone de epiphania: Nec mirũ quod aquã hoc eſt ſubſtantiam corporalẽ, ad purificãdum animam dicimus peruenire: peruenit plane, & penetrat conſcientiæ uniuerſa latibula: quãuis enim ſit ſubtilis, & tenuis benedictione tamen Chriſti facta ſubtilior, occultans uitæ cauſas, ad ſecreta mentis ſubtili rore pertranſit.

Ad IIII dicẽdũ, quod ſicut eadẽ vis principalis agẽtis, inſtrumẽtaliter inuenitur in oĩbus inſtrumentis ordinatis ad effectũ, prout ſunt quodam ordine unũ, ita ẽt eadẽ uis ſacramentalis inuenitur in uerbis & rebus, prout ex uerbis, & rebus perficit vnũ ſacramentum.

sola denegatae ablutione sacramentali, consumare posita con cent. est solo usu, quo deus actualiter ablutione illa utitur ad reg:ne &d..m. Vsus siquidem, seu motus ille quo Deus mouet i'u u, seu utitur actione nostra sensibili, sacramentum constituit in esse effectiuum gratię sacramentalis, quia est quo est mouens motũ à principali agente, & est uis spiritualis: quia est, uis spiritualis: quia est quo respectu effectus spiritualis, & est ipsa gratia tamen esse incõpletum, & transiẽs quia est mediatio, & motio quædã ad gratiã. Et multa alia possent hic dici, nisi diffuse de hac uirtute instrumentali scripsissem superius in articulo 1. quæstio 13. Et confirmantur hęc omnia, quia sic absque multiplicatione entiũ saluatur causalitates effectiuæ instrumentorum, & dicta auctoris. Ait n. in responsione ad primũ, quod in ipsa uoce sensibili est uis quædam spiritualis ad excitandum intellectum hominis, inquantum procedit à conceptione mentis: nihil est n. in uoce sẽsibili inquãtum procedit à mente, pręter significationem, nisi usus quo mens illa utitur significatiua uoce ad excitandam mẽtẽ auditoris. Et propterea non mouetur græcus à latino, quia significatiua uox, qua loquẽs utitur, nõ peruenit ad intellectum græci: & hoc subdit modo Auctor. Vis spiritualis est in sacramentis. Nec te moueat, quod Auctor iũgit motui instrumenti uirtutem, sed ... ex ipsa adiunctione insinuans differentiam inter instrumẽti motum, & uirtutem n. de qua est quæstio: quoniam sermo auctoris est formalis, tam de uirtute quam de motu. quod ut melius intelligas, distingue motum, quo potest instrumentum moueri, in motum simplicem & motum uirtuosum. Est siquidem instrumenti simplex motus ille, ad quem ex parte mouentis sufficit potentia motiua, ex parte uero termini, naturalis effectus instrumenti: motus autem uirtuosus est ille, qui ex parte mouentis ultra potentiam motiuam exigit artem, seu aliquid proportionale arti: ex parte uero termini, ducit ad effectum principalis agentis, puta, artis, seu alicuius proportionaliter se habentis, sicut ars se habet ad instrumenta sua. Exemplum utriusque motus perspice in cithara, cuius fides si moueantur à non musico, sonabũt tantummodo: si uero moueantur à musico, efficient non solum sonũ, sed sonum musicum, qui est effectus proprius artis musicæ. Vbi pates, quòd simplex motus fidium citharę, non ducit nisi ad naturalem esse ... percussionis illarum: motus uero qui ab arte procedit, ad effectum artis ducit, ut potentiam artis in se habens, & propterea motus uirtuosus appellatur. Tria ergo cum hic considerentur, scilicet motus, & uis, seu uirtus, & motus uirtuosi, ratione diuersitatis, quæ est inter motum, & uim, seu uirtutem, dispares ualde cõditiones assignantur utrisque, puta, quod uis seu uirtus est de genere qualitatis, reductiue tamen, quod habet esse intentionale, quod est spiritualis &c. quę non conueniũt motui. Ratione uero coincidentię, seu identitatis motus, & virtutis in tertio, hoc est in motu uirtuoso instrumenti, ut dictum est, quod instrumẽtum agit per solũ motum quo mouetur à principali agente. Ratione autem solius formalis distinctionis inuentæ inter motum, & uirtutem, in motu uirtuoso instrumenti, apponitur motui instrumenti ui, seu uirtus: & non ad denotãdum quod sint duæ res, sed quod hæc duo concurrũt in instrumento inueniuntur constituentia ... motũ uirtuosum. Et hic est, quẽ sacramentalia signa à deo sortiuntur cum sacramenta conferunt. Nã si quis aliquem ablueret aqua &c. non animo faciẽdi quod facit Ecclesia, tunc sacramentalia signa, & uerba mouerent simplici motu tantũ, utpote à solo hoĩe, & nihil aliud efficerent, nisi corporalẽ ablutionem. Cũ uero quis hominem abluit seruatis seruandis, iuxta institutionem Christi, mouentur tunc sacramentalia signa motu uirtuoso, utpote à Iesu Christo, ipse est enim qui baptizat, & corpus tangendo abluuunt cor, ut Aug. dicit.

¶ Ex quibus omnibus habere potes diligens lector, unde & quomodo, uana, seu dissona, ut apparet, dicta dę instrumentorum motu, & uirtute, sane intelligere potes.

¶ In responsione ad ultimum, perspice, quod bene definita sit uis sacramentalis, & uniuersaliter instrumentalis. Nam sicut diuersa instrumenta nihil aliud habẽt ab arte una, nisi suos motus uirtuosos ad effectum artis, & omnes illi motus, quia sunt motus partiales, sunt unus motus totalis, ac per hoc una uis principalis agentis, inuenta instrumentaliter in diuersis instrumentis, ita in ministro, uerbis & elemento suos passiui motus uirtuosi partiales multi: nam & ministri operatione, puta ablutione, & uerbis, & aqua utitur Christus mouendo singula, ut agens principale. Et sicut ex omnibus non consurgit nisi unum numero sacramentum, ita ex omnibus partialibus motibus uirtuosis, hoc est passiue, & actiue sumptis, non constat nisi una numero uis sacramentalis, quemadmodum omnes motus singulorum trahentium nauem, non sunt nisi unus numero tractus: una numero totalis actio, unam inferens passionem, unumque effectum. Nec oportet laborare ad inueniendum, quomodo ex diuersis formis intentionalibus fit una forma simplex, aut composita, uel per aggregationem, ut contra tenentes huiusmodi uirtutes intentionales, arguitur.

¶ Super

SVP. QVÆ. LXII.
ART. V.
Scot. 4. ſ. d. 2. a. 5. Riccar. 4. ſ. d. 1. q. 3. a. 4. Sot. 4. ſ. d. 1. q. 3. a. 5.

Pet. 0 242 Inf. q. 64. a. 1. & 4. d. 1. q. 1. a. 4. q. 3 & d. 5. q. 2. a. 2. q. 1.

Titulus ut ſonat. ¶ In corpore una concluſio: Sacra eccleſiæ ſpāliter: hñt virtutē ex paſſiõe Xpi. Probaṫ tripliciter. Primo ex cõibus: quia humanitas Chri ẽ inſtrm cõiũctũ deitatis: ſacrum aũt inſtrum ſeparatũ. Et ſormaṫ rõ: Agens principale per coniũctum inſtrum mouet ſeparatum: ſed Deus eſt agens principale gratiæ, & humanitas Chri inſtrm coniunctum, & ſacrm inſtrm ſeparatũ. ergo. Et qa hæc rõ non concludit de paſſione Chri, ſed de humanitate Chri (in qua Chrs myſteria multa conſummauit, puta natiuitatem, prædicationẽ, paſſionẽ reſurrectionẽ aſceſionẽ, &c.) ideo ſecunda ſubiungitur rõ, per quã probeṫ ſpāliter, ꝙ a paſſione Chri virtꝰ ſit ſacrorum. Et procedit rõ ex effectu ꝓprio gr̄æ ſacralis, qa. ſ. vterque talis proprius effectus appropriatur paſſioni Chri. Et formaṫ rõ, Tã liberatio à peccatis noſtris, ꝙ̃ initiũ ritus Chriſtianæ religionis eſt præcipue à paſſione Chriſti: ſed utrũque fit præcipue ꝑ gratiã ſacralem. ergo gr̄a ſacralis, ſeu (quod in idem redit) ergo uirtꝰ ſacralis gr̄æ eſt à paſſione Chriſti. Maior declaratur, ex dictis. ¶ Quoad primã partẽ quidẽ, quia Chriſtus liberauit nos per paſſionẽ à peccatis, nõ ſolum efficienter, & meritorie, qđ conuenit alijs eius myſterijs, ſed et ſatisfactorie, quod appropriaṫ paſſioni. Quo ad ſecũdam uero, qa per paſſionẽ offerẽdo ſeipſum, initiauit ritum Chriſtianæ religionis. Minor autẽ clara ex hoc tractatu. Tertio probaṫ concluſio, ex ligno fluxus ſanguinis, & aquæ de latere Chriſti: per quod præcipua ſacra monſtrantur, quod copulantia ſunt nobis virtutẽ paſſionis Chriſti.

Trac. 19. a med & 23 ad mediũ tom. 9.

Trac. 80. ī euang. 10. poſt med. tom. 9.

Gl. ord. ſuꝑ illud q eſt factus forma futuri ſeculi

Ar. 1. huiꝰ quæſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum Sacramenta nouæ legis habeant virtutem ex paſſione Chriſti.

AD QVINTVM ſic proceditur, Vi ꝙ ſacramẽta nouæ legis non hẽant uirtutẽ ex paſſione Chri. Virtus n. ſacrorũ eſt ad grãm cauſandam in aĩa, per quam ſpiritualiter viuit: ſed ſicut Aug. dicit ſuper Ioan. verbũ prout erat in principio apud Deum, viuificat animas, ſecundum aũt ꝙ eſt caro factum, viuificat corpora cũ igiṫ paſſio Chriſti, pertineat ad verbum ſecundum ꝙ eſt caro factum, uidetur ꝙ non poſſit cauſare virtutem ſacramentorum.

¶2 Præ. virtus ſacramentorũ vr ex fide dependere, quia ſicut dicit Aug. ſuper Io. Verbũ Dei ꝑficit ſacrum, non quia dr̄ ſed qa creditur: ſed fides noſtra non ſolũ reſpicit paſſionem Chriſti, ſed ẽt alia myſteria humanitatis ipſius, & principalius diuinitatem eius: ergo videtur ꝙ ſacramenta non habeant ſpecialiter uirtutem à paſſione Chriſti.

¶3 Præt. Sacramenta ordinantur ad hominum iuſtificationẽ ſecundum illud 1. ad Corin. 6. Abluti eſtis, & iuſtificati eſtis: ſed iuſtificatio attribuiṫ reſurrectioni, ſecundum illud Ro. 4. reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. ergo uidetur, ꝙ ſacramenta magis habeant virtutem à reſurrectione Chriſti, quàm ab eius paſſione.

SED CONTRA eſt, ꝙ ſuper illud Rom. 5. In ſimilitudinẽ pręuaricationis Adæ, &c. dicit glo. ex latere Chriſti dormientis in cruce fluxerunt ſacramenta, per quæ ſalvata eſt eccleſia Sic ergo ſacramenta uidẽtur habere virtutem ex paſſione Chriſti.

RESP. dicẽdũ, ꝙ (ſicut dictum eſt*) ſacramentum operatur ad gratiam cauſandam per modũ inſtrumenti. Eſt autem duplex inſtrumentum: vnum quidem ſeparatum, vt baculus: aliud autem coniunctum, ut manus. Per inſtrumentum autem coniunctum mouetur inſtrumentum ſeparatum, ſicut baculus per manum. Principalis autem cauſa [d] efficiens gratiæ, eſt ipſe Deus ad quem comparatur humanitas Chriſti, ſicut inſtrumentum cõiunctum, ſacramentum autem ſicut inſtrumentũ ſeparatum, & ideo [m] oportet quod uirtus ſalutifera, à diuinitate Chriſti, per eius humanitatem, in ipſa ſacramenta deriuetur. [n] Gratia autem ſacramẽtalis ad duo præcipue ordinari uidetur, ſcilicet ad tollendos defectus præteritorum peccatorum, inquantum tranſeunt actu, & remanent reatu, & iterum ad perficiendam animam in his, quæ pertinent ad cultum Dei, ſecundum religionem uitæ Chriſtianæ. Manifeſtum eſt autem ex his, quæ ſupra dicta ſunt,* quòd Chriſtus liberauit nos a peccatis noſtris, præcipue per ſuam paſſionem: nõ ſolum efficienter, & meritorie, ſed etiam ſatisfactorie. Similiter etiam per ſuam paſſionem initiauit ritũ Chriſtianæ religionis, offerens ſeipſum oblationẽ, & hoſtiam Deo, ut dr̄. Eph. 5. unde [o] manifeſtũ eſt, ꝙ ſacramenta eccleſiæ, ſpecialiter habent virtutem ex paſſione Chriſti, cuius uirtus quodammodo nobis copulatur per ſuſceptionem [d] ſacramentorum, in cuius ſignum de latere Chriſti pendentis in cruce, fluxerunt aqua, & ſanguis, quorum vnum pertinet ad baptiſmum, aliud ad Euchariſtiã, quæ ſunt potiſſima ſacramenta.

concluſ.

Q. 49. & 48

concluſ.

D. 981.

D. 986.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ verbum prout erat in principio apud Deũ uiuificat animas, ſicut agens principale: caro tamen eius, & myſteria in ea perpetrata, operantur inſtrumentaliter ad animæ uitam. Ad vitam autem corporis non ſolum inſtrumentaliter, ſed etiam per quandam exemplaritatem, vt ſupra dictum eſt.*

Q. 56. ar. 1

AD II dicẽdũ ꝙ per fidem Chriſtus habitat in nobis (vt dicitur Eph. 3.) & ideo virtus Chriſti copulatur nobis per fidem. Virtus aũt remiſſiua peccatorum, ſpeciali quodam modo pertinet ad paſſionẽ ipſius Chriſti: & ideo per fidẽ paſſionis eius, ſpecialiter homines liberantur à peccatis, ſecundum illud Rom. 3. Quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius & ideo uirtus ſacramentorum, quæ ordinatur ad tollenda peccata, præcipue eſt ex fide paſſionis Chriſti.

Ad III dicẽdũ, ꝙ iuſtificatio attribuitur reſurrectioni ratione termini ad quem, qui eſt nouitas vitæ per gratiam, attribuitur tamen paſſioni ratione termini à quo, ſcilicet, quantum ad dimiſſionem culpæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſacramenta veteris legis gratiam cauſarent.

AD SEXTVM ſic proceditur. Videtur quòd etiam ſacramenta ueteris legis, gratiã cauſarẽt: quia (ſicut dictũ eſt*) ſacramenta nouæ legis habent efficaciã ex fide paſſionis Chriſti, ſed fides paſſionis Chriſti, fuit in ueteri lege, ſicut & in no-

SV. QVÆST. LXII.
ART. VI.

Titulus clarus. ¶ In corpore ſūt duæ concluſiones negatiuæ. Prima eſt, Sacramenta ueteris legis non conferebant gratiam virtute propria. Probatur auctoritate Apoſtoli. Altera eſt Sacramenta ueteris legis, non conferebant gratiam uirtute in eis habita à paſſione Chriſti. Probatur ex cõi dĩa cõiunctio-

Perr. 0. 342

2. 2 c. 103. ar. 2. & 1. 2. q. 107. a. 1. ad 3. Et d. 1 q. 1. a. 5. q. 1.

Art. præc.

nis alicuius cauſæ ad ea ſanctũ: uel p uſum exteriorũ rerũ, uel p actũ aiæ: q̃a prima ẽ cauſæ effectiuę, ac per hoc prioris ſm eſſe: ſcđa aũt eſt cauſæ finalis, ac p hoc põt eſſe poſterioris ſm eſſe. Sub hac. n. dña, cñt ſubſumitur in ſpãli dña inter paſſionem Chri coniungi per ſacra, vel p fi tẽm: ita q̃ p ſacra cõiunctio cõtinet ſub con unctione. per uſum exteriorũ rerũ, & coniunctio p fidem continet ſub coniunctione, p actũ aię. Et ſub hoc procedendo deſcenditur, & q̃ paſſio Chri eſt prior ſm eſſe ſacris noſtris, & poſterior ſacris ueteris legis. Ac p hoc noſtris quidẽ ſacris paſſio Chri coniungi põt, ut cauſa actiua operans per illa: priſcis aũt nõ pt coniungi ut cauſa actiua operans per illa qđ eſt intentũ, cõcluſionis. Et quod paſſio Chri vt finalis cã coniungit p ñ lẽ, iam nobis q̃a utriq; & p pea utriq. ſaluamur p fidẽ paſſionis Chri: ſed nõ utrique per ſacra virtuoſa ex paſſione Chri. Nõ tñ ſuperſtitioſus erat uſus illorum ſacramentorũ: quia adhibebant etſi non ut uirtuoſa, tñ ut ſigna fidei uirtuoſę. ¶ Sta igit lector in loc mali dña inter coniunctionẽ p fidem, ſeu actũ animę ut ſic, & per ſacra, ſeu uſum exteriorum rerũ ut ſic: & uidebis dñam in lra ſubtiliter poſitam, inferre ſacra noſtra eſſe uirtuoſa, & antiqua non. Et memento noiatic, q̃ de coniunctione cauſali (ſeu cauſę ut ſic) eſt ſermo, ut nõ fallaris ab importunitate dignę licentiũ ad ea, q̃ ſunt per accidens.

Inter principium & med. illi^o 1 homilia no totius anni eã in uenies.

Gloſ. ordinaria ibi.

concl. 2

ua: habemus.n. eundẽ Spiritũ fidei, ut hr̃ 2. ad Corin. 4. Sicut ergo ſacramẽta nouæ legis cõferunt gratiam, ita etiam ſacramenta ueteris legis gratiam conferebant.

¶ 2 Præt. ^h Sanctificatio non fit niſi per gratiam: ſed per ſacra ueteris legis, homines ſanctificabantur: dr̃. n. Leuitici. 8. Cũque ſanctificaſſet Moyſes Aarõ & filios eius in ueſtitu ſuo &c. ergo uidetur quòd ſacramẽta ueteris legis gratiã cõferebãt.

¶ 3 Præt. Sicut Beda ^c dicit in homilia circunciſionis, ^h Idẽ ſalutiferæ curationis auxilium, circunciſio in lege contra originalis peccati agebat, qđ baptiſmus agere reuelatæ tpe gratię conſueuit: ſed baptiſmus nunc confert gratiã. ergo circũciſio gratiam conferebat, & pari rõne alia ſacramenta legalia: quia ſicut baptiſmus eſt ianua ſacramentorum nouæ legis, ita & circunciſio erat ianua ſacramẽtorum ueteris legis. Propter quod, & Apoſt. dicit Gal. 6. Teſtificor omni homini circuncidenti ſe: quoniam debitor eſt uniuerſę legis faciendæ.

SED CONTRA eſt, q̃ Gal. 4. dicitur, Conuertimini iterum ad infirma, & egena elementa. glo. ^c ideſt ad legem, quæ dicitur infirma, quia perfecte non iuſtificat: ſed gratia perfecte iuſtificat. ergo ſacramenta ueteris legis gratiã non cõferebãt.

RESP. Dicendum, q̃ ^m non poteſt dici, q̃ ſacramenta ueteris legis conferrent gratiam iuſtificantem per ſeipſa, i. propria virtute, ^n quia ſic non fuiſſet neceſſaria paſſio Chriſti, ſecundum illud Gal. 2. Si ex lege eſt iuſtitia, Chriſtus gratis mortu^o eſt, ^p ſed nec poteſt dici, q̃ ex paſſione Chriſti uirtutem haberet conferendi gratiam iuſtificandi, q ſicut enim ex prædictis patet, ^o virtus paſſionis Chriſti, copulatur nobis per fidẽ, & ^o ſacramenta, differenter tamen Nam continuatio, quæ eſt per fidẽ, fit per actũ animę, continuatio autem quæ eſt per ſacramenta fit per vſum exteriorum rerum. Nihil aũt prohibet id, quod eſt poſterius tempore, antequam fit mouere ſecundũ q̃ præcedit in actu animę. ſicut finis, qui eſt poſterior tempore, mouet agentem, ſecundum, q̃ eſt apprehenſus, & deſideratus ab ipſo. Sed illud, qđ

concl. p

Art. præc.

D. 93a.

F nondum eſt in rerum natura: non mouet ſecundum uſum exteriorũ rerum. unde cauſa efficiẽs ^d non poteſt eſſe poſterior in eſſe, ordine durationis, ſicut cauſa finalis. Sic ergo manifeſtum eſt, q̃ a paſſione Chriſti, quæ eſt cauſa humanę iuſtificationis, conuenienter ^* deriuatur uirtus iuſtificatiua ad ſacramenta nouæ legis, ^c non autem ad ſacramenta ueteris legis, & tamen per fidem paſſionis Chriſti iuſtificabantur antiqui patres, ſicut, & nos. Sacramenta autem ueteris legis, erant quędam illius fidei proteſtationes, inquantum ſignificabant paſſionem Chriſti, & effectus eius. Sic ergo patet, G quod ^f ſacramenta ueteris legis, non habebant in ſe aliquam uirtutem, qua operarentur ad conferendam gratiam iuſtificantem, ſed ſolum ſignificabant fidem, per quam iuſtificabantur. ^c

D. 922. *Alias cõſequatur.* *concl. ſ*

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q̃ antiqui patres habebant fidem de paſſione Chriſti futura, quæ ſecũdum quòd erat in apprehenſione animæ, poterat iuſtificare, ſed nos habemus fidẽ de paſſione Chriſti præcedenti, quæ poteſt iuſtificare etiam ſecundũ realẽ vſum ſacramentaliũ rerũ, ut dictum eſt. *In cor. ar.*

AD II dicendum, q̃ illa ſanctificatio erat figuralis; per hoc. n. ſanctificari dicebantur, quòd applicabantur cultui diuino ſecundum ritum ueteris legis, qui totus ordinabatur ad figurandum H paſſionem Chriſti.

AD III dicẽdum, q̃ de circunciſione multiplex fuit opinio; quidam enim dixerunt q̃ per circuncitionem non conferebatur gratia, ſed ſolum auferebatur peccatum, ſed hoc non poteſt eſſe, quia homo non iuſtificatur a peccato, niſi per gratiam, ſecundum illud Rom. 3. Iuſtificati gratis p gratiã ipſius. Et ideo alij dixerunt, q̃ per circunciſionem conferebatur gratia, quantum ad effectus remotiuos culpę, ſed non quantum ad effectus poſitiuos gratiæ. Sed hoc etiam uidetur eſſe falſum: quia per circunciſionem dabatur pueris facultas perueniendi ad gloriam, quæ eſt ultimus effectus poſitiuus ^d gratiæ. Et præterea, ſecundum ordinem I cauſæ formalis, priores ſunt naturaliter effectus poſitiui quàm priuatiui, licet ſecundum ordinem cauſæ materialis ſit econuerſo: forma enim non excludit priuationem, niſi informando ſubiectũ. & ideo alij dicunt quòd circunciſio cõferebat gratiam, etiam quantum ad aliquem effectum poſitiuum, qui eſt facere dignum uita æterna: non tamen quantum ad hoc quod eſt reprimere concupiſcentiam impellentem ad peccandum, quod, & aliquando mihi viſum eſt: ſed diligentius conſideranti, apparet hoc etiam non eſſe verum: quia mi K nima ^d gratia poteſt reſiſtere cuilibet concupiſcẽtiæ, & mereri uitam æternam. & ideo melius dicẽdum uidetur, quòd circunciſio, ſicut, & alia ſacramenta ueteris legis, erat ſolum ſignum fidei iuſtificantis. vnde Apoſtolus dicit Rom. 4. q̃ Abraham accepit ſignum circunciſionis, ſignaculum iuſtitiæ fidei. & id. o in circunciſione ^e cõferebatur gratia, inquantum erat ſignum ^e paſſionis Chriſti futuræ, ut infra ^* patebit.

D. 342. *D. 684.* *D. 804.* *D. 345. Quæſt. 70. art. 4.*

SV. QVAE. LXIII.

ART. I.

S. bona. 4. ſ. d. 6. q. 4. ar.
Scot. 4. ſ. d. 6. q.
Ricc. 4. ſ. d. [illegible] q. 4.
Bacco. 4. [illegible] q. 2.
Sot. 4. d. [illegible] q. 4. ar.
Cap. 4. d. 4. q. [illegible]
Palud. 4. d. 4. q. 2.

T[illegible] [illegible] ſtare, non [illegible] [illegible] explic te de [illegible] [illegible]

¶In corpore una cõcluſio: Fideles per ſacram[illegible] aliquo ſpi[illegible] charactere in-[illegible] Probatur. Quicunque ad ali[illegible] [illegible] [illegible] ſpũale aliqđ [illegible] ad Dei cultum, ergo fideles p ſacra[illegible] [illegible]

Pers. 344 4. d. 4. q. 1. a. 4. q. [illegible]

P. p. q. [illegible] ar. 3.

Li. 2. circa prin. 10. 3

[illegible]

QVÆSTIO LXIII.

De [illegible] ſacramentorum [illegible] eſt character, in ſex ar[illegible] [illegible] diuiſa.

DEinde conſiderandum eſt de alio effectu ſacramẽtorum, qui eſt character.

E[illegible] c[illegible]ca hoc quæruntur ſex.

¶[illegible]mo, vtrum ex ſac[illegible]is cauſetur character aliqu[illegible]s in aĩa.

¶Scđõ, Qui d ſit ille character.

¶Tert[illegible] [illegible]uius [illegible] character.

¶Q[illegible]to, In quo ſit ſ[illegible]ut in ſ[illegible]ecto.

¶Quinto, vtrum [illegible] [illegible].

¶Sexto, vtrũ om[illegible]a [illegible] ſacramenta imprimant characterem.

ARTICVLVS I.

Vtrum ſacramentum imprimat al[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anima.

AD PRIMVM ſic proceditur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]primat al[illegible] [illegible] anima. [illegible] [illegible] [illegible]care vr̃ quoddã ſig[illegible] [illegible] [illegible]ctiuum: ſed diſtinctio m[illegible] [illegible] [illegible]riſti ab alijs, ſit p[illegible] æter[illegible] pr[illegible]natio[illegible]nem, q̃ non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]na [illegible] [illegible] [illegible]m. 2. E[illegible] [illegible] [illegible]ent Dei ſtat [illegible] ſi[illegible] [illegible] ho[illegible] [illegible] ſũt e[illegible]s. ergo [illegible] [illegible] [illegible] charac[illegible] i aĩa.

¶[illegible] Charact[illegible] [illegible] ſt di[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. d[illegible] [illegible] [illegible], qu[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]us, ſac[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eſt [illegible] q̧ al[illegible] [illegible] ſpeciem ſenſibus [illegible]at. [illegible] [illegible] q̧ in anima non [illegible] [illegible] al[illegible] character per ſacramenta.

¶ Præ[illegible] [illegible] ſa[illegible] [illegible] legis diſtinguit fideles ab [illegible]deli[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible]eteris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquem [illegible]racter [illegible] [illegible] [illegible] cu[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad Heb. 9. [illegible] [illegible] q̧ neque ſacram[illegible] [illegible] nouæ legis.

SED CONTRA [illegible] q̧ Apoſt. dicit 2. ad Cori. 1. Q[illegible] [illegible] uos Deus eſt, & qui ſignauit nos, & dedit p[illegible]gnus Spiritus in cordibus noſtris: ſed nihil aliud importat charact[illegible] q̃ [illegible]quandam ſig[illegible]ationem. ergo videtur quòd de[illegible] p ſacramẽta nobis ſuũ characterẽ imprimat.

RESP. Dicẽdum, q̧ ſicut ex prędictis pate[illegible], ſacra nouæ legis, ad duo ordinãt, videlicet ad remedĩũ ꝯ pc̃tã, & ad perficiẽdũ animã in his, q̃ pertinent ad cultũ Dei ſm̃ r[illegible]tũ Chriſtianæ [illegible] [illegible]. Quicũq; aũt ad aliqđ certũ deputatur, ſueu[illegible]t ad illud cõſignari, ſi[illegible]t milites, q[illegible] al[illegible] [illegible]bãt ad m[illegible] [illegible]ta antiqu[illegible]t[illegible]s, ſo[illegible]bãt quibuſdã chara[illegible]e[illegible] [illegible] corporalibus inſ[illegible] [illegible] [illegible] de[illegible]rab[illegible] ad aliqđ corporale. & iõ cum hoĩes p[illegible] ſac[illegible]a dep[illegible]t ad aliqđ [illegible]le pertinens ad cultum D[illegible], c[illegible]ſequẽs eſt q̧ [illegible] fideles al[illegible] q[illegible] ſpũal charactere inſig[illegible] [illegible] vñ A[illegible] [illegible] [illegible] 2. c[illegible]a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]litiæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pri[illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] ſig[illegible], ac pr[illegible] fu[illegible] & v[illegible]a en[illegible] [illegible]a mi[illegible]ar[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]o, atq; correcto, charact[illegible]er ille re[illegible]et, ac no pot[illegible]s agn[illegible]t a[illegible] [illegible] an ſortem n[illegible] hærẽt la[illegible] [illegible]a na q̃ corpo[illegible]lis hæc [illegible]ot[illegible]?

AD PRIMVM ergo dcẽdũ, q̧ fideles Ch[illegible] [illegible] [illegible] qu de futuræ glor[illegible]æ deputanĩ ſignaculo p̃de[illegible]nationis diuinę, ſed ad [illegible] cõ[illegible]en[illegible]tes p[illegible]ti ecclæ d[illegible]p[illegible]ãt quodã ſpũali ſignaculo eis[illegible]g[illegible]to, q̧ characte[illegible] [illegible]ũcup[illegible].

AD II. [illegible]n, q̧ character a[illegible]æ im[illegible] [illegible] [illegible] ſig[illegible] iquã tũ [illegible] ſac[illegible]m[illegible] [illegible] [illegible] h[illegible] [illegible] al[illegible] eſſe b[illegible] [illegible] charactere inſ[illegible]n[illegible] [illegible] eſt a[illegible]tus aqua [illegible] [illegible]. N[illegible] lomin[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] el ſign[illegible]cul d[illegible] po[illegible] per qua[illegible] a [illegible] [illegible] q[illegible] [illegible]figurat alicui, [illegible] [illegible] g[illegible] ab alio, et ſi ñ ſit ſẽſibile: [illegible] c[illegible] [illegible] d[illegible] figura ul̃ character pſnæ [illegible] [illegible] [illegible]æ, ſm̃ Apo. Heb. 1.

AD III. dcẽdm, q̧ ſicut ſ. dictũ ẽ, [illegible] [illegible] a veteris leg[illegible]s ñ hẽbãt i[illegible] ſe [illegible]ũalẽ virtute, ad aliqu[illegible] ſpũa[illegible] [illegible] [illegible]u operãtẽ, & iõ i[illegible] [illegible]s ſac[illegible]is nõ reqrebãt aliqs ſpũalis c[illegible] [illegible]ter: ſed ſufficiebat [illegible]b corporal[illegible]s circũciſio, quã Apoſtolus ſignaculum nominat. Ro. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrũ character ſi[illegible] ſp[illegible] a[illegible] poteſtas

AD SECVNDVM ſic pcędi[illegible]tur. Vr̃ q̧ character n[illegible]n

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poteſtas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a Deo ſicut ſecund[illegible] [illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Q. 62. 6. ar. 5.

¶In reſponſione ad ſe cũdum unde nouit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] character non ſecundum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc eſt non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſenſibi[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. concl. an

Li. 2. c. 13. pr[illegible] ar. 1. & dio. 10. 7.

SVP. QV. LXIII.

ART. II.

[illegible] [illegible] ſ. d. 4. q. 1. a. 1.
[illegible] d. 4. q.
Ricc. [illegible] [illegible] a. 2.
M[illegible] 4. [illegible] q. 1.
D[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
S[illegible] 4. [illegible] q. [illegible] a. 2.

T[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui dl [illegible] [illegible] [illegible] ma[illegible] [illegible] [illegible] quæ[illegible] [illegible] qun[illegible] ſolicet g[illegible]nere [illegible], [illegible] poteſta[illegible] [illegible] rel[illegible] [illegible], &c.

¶In corpore ſunt tres c[illegible]n[illegible]cluſiones. Prima eſt. Character ſacramentalis, eſt ſpiritual[illegible] [illegible] ſtas ad ea, quæ ſunt diuini cultus. Probatur, Character imprimitur a ſacramentis, in quãtum per illa homo deputatur ad ea, quæ ſunt chriſtiani cul[illegible], [illegible] ſufficientia[illegible] recipiẽ[illegible] [illegible], vel tradendo[illegible]. ergo character ſacramentalis eſt quædã ſpiritualis po[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cultus. A[illegible] [illegible] dens quo ad [illegible] [illegible] [illegible] probatur au[illegible] [illegible] Dionyſ[illegible] in [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] diuinis, & [illegible] mur [illegible] diuino [illegible], [illegible] [illegible] probatur, quia ad [illegible] [illegible] [illegible] quirunt potentia aliqua, ad recipiendum quidem paſſiua, ad tradendum vero a[illegible]ctiua.

Q. eſt. 62. a. 6.

Pers. 87 345 4. diſ. 4. q. 1. ar. 1.

¶Circa deductionem [illegible] occurrit [illegible] inuanitur [illegible] consequens a. Character [illegible] tamen alis est de putatiuus [illegible] ad cultum conferentem in recipiendo, & tradendo, ergo est potentia [illegible] consequentia [illegible] Character militaris est deputatiuus hominis ad militiam, consistentem in percutiendo, & ad percutiendum requirit potentia [illegible] character [illegible] tis est potentia ad [illegible] cutientem [illegible] non est simile, quia potentia percussiua supponitur, utpote naturalis, potentia autem ad cultum, [illegible] est naturalis [illegible] superaddita [illegible] tamen [illegible] obstat [illegible]

Cap. 2. eccles. hierar. 3 pa. [illegible]

[illegible] mento, [illegible] tam [illegible] per ussionem [illegible] naturalem [illegible] potentiam requirit [illegible] potentia militaris [illegible] ad lanandum [illegible] requiritur [illegible] tia medicat [illegible] ergo obiecto.

¶Et eleuatio [illegible] ad uniuersalem [illegible] nem. unde [illegible] munitissimis [illegible] terminate [illegible] religio [illegible] cultum [illegible]

sit spiritualis potestas. Character enim [illegible] ut [illegible] per figuram [illegible] ad Heb. 1. ubi dicit, Figura substantiae eius, in Graeco habetur loco figurae, character: sed figura est, in quarta specie qualitatis, & ita differt a potestate, quae est in secunda specie qualitatis. character ergo non est spiritualis potestas.

¶2 Praet. Dionys. dicit 2. c. Eccles. hierar. quod diuina beatitudo accedentem ad beatitudinem [illegible] participatione [illegible] & pro suo lumine [illegible] quasi quodam signo [illegible] tradit [illegible] participationem & [illegible] character sit quoddam lumen [illegible] lumen ad [illegible] pec [illegible] tatis uidetur pertinere. non [illegible] character [illegible] potestas, [illegible] detur [illegible] ad secundam speciem qualitatis pertinere.

¶[illegible] A quibusdam character [illegible]. Character est signum [illegible] communis [illegible], & sanctae ordinationis datum a hierarcha. Signum autem est in genere

relation[illegible] in genere potestatis [illegible] o character est spiritualis potestas.

¶4 Praet. Potestas habet rationem causae & principii, ut patet 5. Meta. sed signum, quod ponitur in definitione characteris, magis pertinet ad rationem effectus. character ergo non est spiritualis potestas.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 2. Ethico. Tria sunt in anima potentia, habitus & passio. sed character non est passio, quia [illegible] transit. character [illegible] ebilis est, ut [illegible] S[illegible] [illegible] quia nullus habitus est, qui se possit ad bene & male habere: character autem ad utrumque se habet: utuntur eo, quidam bene: alii uero male, quod in habitibus non [illegible] & habitu malitiae [illegible] tur quod character sit potentia.

[illegible] sibus, & artibus. Vnde infertur, characteres deputatiui [illegible] consequenter [illegible]

[illegible] A [illegible] determinat [illegible] cedent [illegible] Et propter [illegible] quod character est deputatiuus ad [illegible] character sacramentalis [illegible] spiritualis [illegible] diuinum, [illegible] ritum christianum [illegible]

[illegible] tatione, sed ex [illegible]

[illegible] concludi [illegible] cultum [illegible]

[illegible] Et hoc enim [illegible] religio [illegible]

[illegible] Sed [illegible] perfectio [illegible] ad [illegible] recipere, seu dare, est [illegible] est spiritualis potentia, quia homo [illegible]

[illegible] confirmatur haec [illegible] potentia [illegible]

[illegible] est, [illegible] Nam [illegible] non est [illegible] potentia [illegible]

[illegible] ergo [illegible] potentiae.

¶Ad [illegible] characterem, patet responsio, quia non [illegible]

¶Ad [illegible] deputatione [illegible] ad cultum spiritualem.

consistentem in recipere & tradere, manifeste [illegible] forma rei procedendo, oportet [illegible] specie. [illegible]

¶Secundo [illegible] est. Haec [illegible] potentia est in [illegible] Declaratur [illegible] sicut [illegible] quae est in [illegible]

[illegible] probans quod character non est [illegible]

[illegible]

¶[illegible] communi [illegible]

[illegible] diuinae [illegible]

[illegible] autem [illegible]

[illegible] haec [illegible] monst [illegible] & extra [illegible]

[illegible] est [illegible] persona [illegible]

[illegible] 6. quaestio. in ad [illegible] character sacramentalis [illegible] & quod sit relatio [illegible] fundamentum [illegible] relationem intrinsecus [illegible] relationem extrinsecus [illegible] aequale. Exemplum [illegible]

ſtens, relatio locati ad locum, & huiuſ. Ad primum genus dicit non eſſe motum, ſed ad ſim. ac per hoc poſſe a Deo de nouo imprimi in animam relationem characteris [illegible] aliquo abſoluto nouo fundante illam. Et propterea non ſequitur, ſi relatio characteris poneretur immediate in anima, conuenire ei naturaliter omni animæ.

A paſſiua, pro quanto Deus ordinauit aſſiſtendo agere [illegible] reſpectum, puta facerdot. & [illegible] imprimere [illegible] patiens habere [illegible] reſpectum, puta characterem [illegible] ita quod [illegible] ſpectus reddit baptizatum [illegible] a Deo [illegible] & ſimiliter operationem ſacerdotis efficacem. Et con[illegible] reſpectus tanquam di[illegible]

¶ In art. patienter ſuſtineto [illegible] de reſpectibus [illegible] in cōi, quia th[illegible] [illegible] metaphyſicā [illegible] digredien[illegible] ſpe[illegible] [illegible]

Art. preç.

Ca. 2. ecl. hier. par. 3 parum. an te med.

RESP. dicendum, quod ſicut dictum eſt, ſacramenta nouæ legis, characterem imprimunt, inquantum per ea deputantur homines ad cultum Dei, [illegible] religionis. [illegible] rar. cum [illegible] quod [illegible] dam ſigna [illegible] tionem acce[illegible] ſubiungit, [illegible] num, & cō[illegible] Diuinus au[illegible] uel in rec[illegible] na, uel [illegible] ad utrūque [illegible] [illegible] ter impo[illegible] dam po[illegible] [illegible] [illegible] animæ ea, quæ [illegible] [illegible] [illegible] quæ eſt in [illegible] cōpetunt [illegible] Dei [illegible] [illegible] quæ eſt [illegible]

nere per ſe, ſed per reductionē eo quod eſt quiddam fluens & incompletum [illegible] etiam character non proprie eſt in genere, uel ſpecie, ſed reducitur ad ſecūdā ſpeciem qualitatis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod figura eſt quædam terminatio [illegible] unde proprie [illegible] in reb. [illegible] metaphoricè. Non autem [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ſpecie qualitatis [illegible] paſſiones [illegible] les [illegible] ſitates. C[illegible] autem poteſt eſt lumen [illegible] Non [illegible] in tertia ſpecie qualitatis, ut quidam dixerunt.

AD II. dicendum, quod relatio [illegible] quæ in [illegible] oportet [illegible] aliquid fundet [illegible] quod [illegible] fundari [illegible] animæ, quia ſi [illegible] omni animæ naturaliter. [illegible] oportet aliquid

[illegible] ad genitum [illegible] [illegible] character eſt [illegible] & quod po[illegible] [illegible] & quod poteſt [illegible] ſecunda [illegible] derque ad [illegible] æ, quæ in quarto [illegible] [illegible] eſt [illegible] Quod probat [illegible] Secun[illegible] [illegible] bona [illegible] remote [illegible] [illegible] ¶ Ad homin[illegible] eſt [illegible] ter

verſ. m

¶ preç. a. 4

Li. 1. ca. 3. aliquantu Id a prin. tom. 5.

[illegible] ad fundandum [illegible] nam confor[illegible] [illegible] & ſi ſic con[illegible] [illegible] realis [illegible] ponatur [illegible] paſſi[illegible] ad a[illegible] eſt [illegible] [illegible] phantaſiā, quia non [illegible] [illegible] ſtens, non habet [illegible] [illegible] terminum [illegible] hoc fundat, & illud term[illegible] eſt [illegible] realis [illegible] non conſurgat in fundament[illegible] claritate [illegible] quæ de relation [illegible] formaliter, ſicut, & Philo[illegible]

¶ Circa [illegible] Scotum in 4. diſt. 6. q. 10. diſputat ad omnem [illegible] ter eſt eſſent aliter reſpectus, ſuſt incet ipſum [illegible] potentiæ, & actiuæ, &

[illegible] ſuis generi[illegible] characterem [illegible] fit [illegible] [illegible] quæ per ſe [illegible] [illegible] moral [illegible] [illegible] ſpecie [illegible] ſupernaturalis potentiæ, & ita hoc debet quieſcere [illegible] diſpoſi[illegible]

E

¶ Ad [illegible] autem [illegible] trahentem relationem ad [illegible] potentiæ [illegible] quod diſtractio [illegible]

¶ Ad id uero, quod [illegible] dicendum eſt [illegible] moral [illegible] [illegible] ſed ut [illegible] & [illegible] [illegible] quia diſtinguuntur [illegible] & negat [illegible] hoc nullus poteſt [illegible] hoc capite

¶ Ad [illegible] uero, quod de conſideratione [illegible] ſi [illegible] geometria [illegible] generi [illegible] conſideratio eſt non [illegible] habet [illegible] qui etiam non eſt [illegible] ad bonum, uel malum, [illegible] debeat [illegible]

character ſacralis eſt Chriſti ſacerdotis character, conſequens eſt, ut ſit quædam diminuta imitatio ordinata ad actus ſpectantes ad Chriſti ſacerdotium: quod eſt eſſe participatio eius ſacerdotii Chriſti. Baptiſmalis ſiquidẽ characterem Chriſti ſacerdotio habet hõ formaliter, & eſſe mẽbrũ Chriſtianæ religionis, & [illegible] capacem reliquorum ſacrorum a Chriſti ſacerdotio deriuatorum. Et ſic [illegible] proportionaliter eſt de [illegible]

ſacramenta hmõi conferant gratiam ex conſequenti, ſintque principaliter cauſæ characterũ, & ex conſequenti gratiæ: quia character, ut in littera dicitur, non proxime, ſed ex conſequenti diſpoſitio eſt ad grãm. Recolito ſuperius habitæ doctrinæ, ꝙ gratia eſt principalis ſacramentorum effectus, & character eſt effectus ſecundarius, & perſpice non libere attribuere ſacro conditionem characteris: cum hoc.n. ꝙ character eſt remote & ex conſequenti diſpoſitio ad gratiam, ſtat ꝙ gratia ſit principalis effectus ſacris [illegible] tunc n. gratia non eſſet principalis effectus [illegible]

vñ & 1. ad Cor. 12 dř, Diuiſiones grãrũ ſunt, idẽ aũt Spũs.

Ad 11 dcm̃, ꝙ character ſacrãlis eſt res reſpectu ſacri exterioris, & eſt ſacrm̃ reſpectu ultimi effectus. & iõ dupliciter pot aliquid character attribui. Vno mõ, ſm rõem ſacri, & hoc mõ eſt ſignũ inuiſibilis gratiæ, quæ in ſacro confertur. Alio mõ, ſm propriam rõem characteris: & hoc mõ eſt ſignũ conſignatiuum alicui principali, apud quem reſidet auctoritas eius, ad quod aliquis deputatur: ſicut milites, qui deputantur ad pugnã, inſigniuntur ſigno ducis, quo quodãmodo ei conſignantur. & hoc mõ illi, qui deputantur ad cultũ chriſtianæ religionis, cuius auctor eſt Chrs, characterem accipiunt, quo Chro cõfigurantur. vñ proprie eſt character Chri.

Ad [illegible] dcm̃, ꝙ [illegible] diſtinguit aliquos ab aliis per [illegible] ad [illegible] quẽ [illegible] character [illegible] de charactere [illegible], quo in ordine ad [illegible] ſinguli [illegible] regis a [illegible] character [illegible] eſt, quo diſtinguuntur fideles Chri a [illegible] uel [illegible] vel [illegible]: quorũ primum [illegible] & gratiã ut obiecto præcedit, ſm ãt fit per characterẽ ſacramẽtalem, & character beſtiæ [illegible] intelligi pôt per oppoſitũ, uel obſtinata malitia, qua aliqui deputantur ad pœnã æternã, uel prophano [illegible] cultu.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum character ſit in potentiis animæ ſicut in ſubiecto.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ character nõ ſit in potentiis animæ ſicut in ſubiecto. Character.n. dr̃ eſſe diſpoſitio ad grãm: ſed grã eſt in eſſentia aiæ, ſicut in ſubiecto, ut in ſcda parte dictũ eſt.* ergo vr̃ ꝙ character ſit in eſſentia aiæ, non autem in potentiis.

¶2 Præt. Potentia aiæ non vr̃ eſſe ſubiectũ alicuius, niſi habitus, uel diſpoſitionis: ſed character (ut dictũ eſt*) non eſt habitus, uel diſpoſitio, ſed magis potentia, cuius ſubiectũ non eſt niſi eſſentia aiæ. ergo vr̃ ꝙ character non ſit, ſicut in ſubiecto in potentia animæ, ſed magis in eſſentia ipſius.

¶3 Præt. Potentiæ aiæ rõnalis diſtinguuntur per cognitiuas, & appetitiuas:* ſed nõ pôt dici ꝙ character ſit tm̃ in potentia cognitiua, nec etiam tm̃ in potentia appetitiua (qa nõ ordinatur, neq; ad cognoſcendũ tm̃, neq; ad appetendũ), ſiſt ẽt non pôt dici, ꝙ ſit in utraque, quia idem accidens non pôt eſſe in diuerſis ſubiectis. ergo vr̃ ꝙ character non ſit in potentia animæ ſicut in ſubiecto, ſed magis in eſſentia.

SED CONTRA eſt, ꝙ ſicut in uerbis ſuprapoſita diffinitione* characteris continetur, character imprimitur animæ rationali ſm imaginem: ſed imago Trinitatis in aia, attenditur ſecundum potentias. ergo character in potentiis animæ exiſtit.

RESP. Dcm̃, ꝙ (ſicut dictũ eſt) character eſt quoddam ſignaculũ, quo aia inſignitur ad ſuſcipiendum, uel aliis tradendũ ea, quæ ſunt diuini cultus. Diuinus ãt cultus in quibuſdã actibus conſiſtit. Ad actus aũt proprie ordinantur potentiæ animæ, ſicut eſſentia ordinatur ad eẽ. Et ideo* character non eſt ſicut in ſubiecto in eſſentia animæ, ſed in eius potentia.*

AD PRIMVM ergo dicen-

SVP. Q. LXIII. AR. IIII.
S. [illegible] 4. [illegible] ſ. 6. q. 1.
Ru. 4. d. 4. q. 1.
Du. in 4. d. 4. q. 1.
[illegible]

Art. 1. huius q.

Perret. o.
*347
4. d. 4. q. 1.
ar. 1. corp.
Et art. 3.
q. 3.

P. 2. q. 110 ar. 4.

Art. 1. huius q.

Ar. præc. in arg. ſed contra.

Ar præc.

Conclu.

¶In reſponſione ad tertium, dubium ex Scoto occurrit in [illegible]

[illegible] proxime ſed remote. Pôt.n. res, quæ non [illegible] eſt diſpoſitio ad gratiã [illegible] in quacunq; potentia aiæ [illegible] ſubiectum ex eo, ad quod remote diſpo[illegible] ſed ex eo, quod proxime [illegible]
Quare [illegible] characterẽ imprimentibus, & incidas in ſoueam, [illegible]

dicta ultima quæſtione, ponente characterem in uoluntate; tũ, quia eſt diſpoſitio ad gratiam, quæ eſt in uoluntate, quia gratia eſt idẽ quod charitas: tum quia character eſt ſignum, uel fundamentum obligationis aiæ ad Deum, rõnabile eſt quod ponatur in illa potentia, cuius primo eſt obligare, uel obligari [illegible] uoluntas, quia [illegible] per actũ [illegible] quis ſe obligat principaliter: reliqua n. concurrentia ad obligationem, non ſunt niſi quædam præambula, aut ſigna.

Et quia character eſt forma ſupernaturalis, à Deo pro munere impreſſa: ac per hoc ſi eſſet habitus, non poſſet poni indifferens, ideo Scotus ad ultimam reſponſionem confugit, quę falſum in primis affert, dum charitatem, fidem, ac ſpem infuſam a ſufficientibus, proximiſq; principijs el[illegible] bonorũ actũ aufert. Eſt. n. infuſa charitas, & ſufficientiſſimum, & proximum elicitiuum principium dilectionis Dei ſuper o[illegible]a: ſed q iſte puer bapti[illegible] nõ actu diligat, prouenit ex conditione [illegible] ſ hñt charitatẽ, quia. ſ. habet organa impedi[illegible] &c. & non ex inſufficientia aut elõgatione a[illegible] dormiente, aut [illegible] non. n. ex parte habitus infuſi, aut acquiſiti prouenit, q dormiens, aut ebrius nõ conſiderat [illegible] demonſtrationes, aut nõ credit, [illegible] tat, ſed ex impedimẽ[illegible] habentis [illegible].

poni in anima, ſuper quod fundetur talis relatio, & hoc eſt eſſentia characteris, unde non oportebit q ſit in genere relationis, ſicut quidam poſuerunt.

Ad IIII dicẽdum, q character habet rõnem ſigni per comparationem ad ſacrm ſenſibile, à quo imprimitur: ſed ſecundum ſe cõſideratus, habet rõnẽ principij, per modum iam dictum.

ARTICVLVS III.

Vtrum character ſacramentalis [illegible] character Chriſti.

AD TERTIVM ſic proceditur. V[illegible] q [illegible] ſacramentalis nõ ſi[illegible] character Chriſti. Dr. n. [illegible] 4 N[illegible] te cõtriſtare Spũm ſanctum Dei, in [illegible] ſignati eſtis: ſed [illegible] cõſignatio [illegible] portatur in rõne characteris. [illegible] go [illegible] character ſacramentalis [illegible] gis debet attribui [illegible] ſpiritui ſancto quam Chriſto.

¶ 2 Præt. Character hẽt rõnem ſigni: [illegible] ſignum gratię [illegible] per ſacramentum confertur gratia [illegible] diffunditur animæ [illegible] a Trinitate [illegible] 83 Grat[illegible] à & [illegible] Dñi. ergo uĩ q character ſacramentalis [illegible] beat ſpecialiter attribui Chriſto.

¶ 3 Præt. Ad hoc al[illegible] characterẽ accipit, ut eo [illegible] ſtinguatur: ſed di[illegible] ſanctorum ab alijs, [illegible] per charitatẽ, quæ [illegible] filios regni & [illegible] diabolis, ut Aug. [illegible] de Trinit. unde & [illegible] perditionis filij characterẽ beſtiæ hñe dñr, ut patet Apoc. 13. Charitas autem nõ attribuitur Chriſto, ſed magis ſpirituiſancto, ſm illud Ro. 5. Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritumſanctum, qui datus eſt nobis. uel etiã à patre, ſm illud 2. ad Corinth. ult. Gr̃a Domini noſtri Ieſu Chriſti & charitas Dei. ergo uidetur, q character ſacramentalis, non ſit attribuendus Chriſto.

SED CONTRA eſt, q quidam ſic definiunt characterem. Character eſt diſtinctio, a charactere æterno impreſſa animę rõnali, ſm imaginem cõſignans trinitatẽ creatam Trinitati creanti, & recreanti & diſtinguens a non cõfiguratis ſm ſtatum fidei: ſed character æternus eſt ipſe Chriſtus, ſm illud Hebr. 1. Qui cum ſit ſplendor gloriæ, & figura, uel character ſubſtãtiæ eius. ergo uidetur, q character ſit [illegible] attribuendus Chriſto.

Reſp. d[illegible] ſicut ex ſupra d[illegible] character proprie e[illegible] ſignaculum quoddam, quo aliquid i[illegible] ordinatũ in aliquem [illegible] ſicut chara[illegible] us ad n[illegible] tat[illegible] um & mili[illegible] charac[illegible] ſi[illegible] tam [illegible] H[illegible] o [illegible] fi[illegible] ad [illegible]. Primo quidem, & principaliter ad fruitionem gloriæ. [illegible] h[illegible] ſignum [illegible] ſig[illegible] tiæ, [illegible] Eph. [illegible] tes [illegible], & [illegible] & [illegible] Nolite [illegible] ter [illegible] neque a [illegible] ſignati mus [illegible] s Dei [illegible] us eorum. S[illegible] ut, deputatur quis fidelis ad recipiendum, uel tradendum alijs ea, quæ pertinent ad cultum Dei, & ad hoc proprie [illegible] tatur character [illegible] [illegible] tus autem ritus ch[illegible] næ [illegible] deriuatur à [illegible] d[illegible] Chr[illegible] tamen [illegible] Chri[illegible] configurã[illegible] ſm [illegible] ch[illegible] h[illegible] q[illegible] part[illegible] ſ[illegible] ab ipſo Chriſto, deriuatæ.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q Apoſtolus ibi loquitur de cõfiguratione, ſm quam aliquis deputatur ad futuram gloriã, quæ fit per gratiam: quæ ſpiritui ſancto attribuitur, in quãtũ ex amore procedit, q Deus nobis aliquid gratis largitur, qđ ad rõnem gratiæ pertinet. Spiritus autem ſanctus [illegible] eſt

SVP. QVAEST. LXIII. ART. III.

Sar. 4. d. 1. q 4. a. 3.

Titulus de Chriſto [illegible] tur, ut eſt verbum incarnatum, ut diſtinguitur [illegible] patre, & Spiritu ſancto, ac ipſa Trinitate. Denotat autem obliquus caſus, auctorita[illegible] in ipſo Chriſto [illegible] ſenſus eſt, an character ſacramentalis [illegible] character [illegible] Chriſto, ut princi[illegible] [illegible] Primo diſtinguit [illegible] character fidelium in [illegible] gña: ſecundo [illegible] quæſito [illegible] ponit unum corollarium. ¶ Quoad primum d[illegible] ſtinguitur character fidelium [illegible] tem ad cæleſtem beatitudinem [illegible] Eccleſiæ [illegible] charitas [illegible] characteres [illegible] character.

In corp. a. & ac pręc.

Parres. 0. 346 4. d. 4. q. 1. a. 1. & 2. 3. q. 1.

Lib. 8. c. 18 in princip. 2.

Art. 1. huius quæſt.

Concl.

character ſacralis eſt Chriſti ſacerdotis character, conſequens eſt, ut ſit quædam diminuta imitatio ordinata ad actus ſpectantes ad Chriſti ſacerdotium: quod eſt eſſe participatio eius ſacerdotii Chriſti. Baptiſmalis itaque character a Chriſti ſacerdotio habet hõ formaliter, & eſſe mẽbrũ Chriſtianæ religionis, & ſic capacem reliquorum ſacrorum a Chriſti ſacerdotio ordinatorum. Et ſic [illegible] proportionaliter eſt de [illegible] characteribus.

Sent. [illegible] LX[illegible] A[illegible]. S[illegible].4. ſd. [illegible] q. [illegible] S[illegible] 4. [illegible].6.q.11. Ri[illegible] 4.[illegible] q.1. Du[illegible] 4.q.1. S[illegible] 4.[illegible] 4.[illegible] 4. [illegible] & 3

T[illegible] oportuna [illegible] character [illegible] in pote[illegible] Character [illegible] ſignaculũ [illegible] [illegible]

vñ & 1. ad Cor. 12 dr̃, Diuiſiones grãtiarũ ſunt, idẽ at Spiritus.

Ad II dicẽdũ, ꝙ character ſacramentalis eſt res reſpectu ſacri exterioris, & eſt ſacrũ reſpectu ultimi effectus. & ideo dupliciter põt aliquid characteri attribui. Vno mõ, ſm rõem ſacri, & hoc mõ eſt ſignũ inuiſibilis gratię, quæ in ſacro confertur. Alio mõ, ſm propriam rõem characteris: & hoc mõ eſt ſignũ conſignatiuum alicui principali, apud quem reſidet auctoritas eius, ad quod aliquis deputatur: ſicut milites, qui deputantur ad pugnã, inſigniuntur ſigno ducis, quo quodã modo ei conſignantur. Et hoc mõ illi, qui deputantur ad cultũ Chriſtianũ, cuius auctor eſt Chrs, characterem [illegible] per quem Chrõ cõfigurantur. vñ proprie eſt character Chriſti.

Ad III dicẽdũ, ꝙ charactere [illegible] ali[illegible] al[illegible] per [illegible] par[illegible] a[illegible] q[illegible] ꝙ character [illegible] c[illegible] ctũ eſt * de charactere [illegible], quo ordinantur ad [illegible] ſingulis miles regis a [illegible] s. Et [illegible] character [illegible] quo [illegible] d[illegible] ratia le[illegible] [illegible] vel [illegible] ad cultũ [illegible] quorũ primũ [illegible] & grã [illegible] ut obiectũ p[illegible] [illegible] at fit per characterẽ [illegible] & characteribus [illegible] intelligi põt per oppoſitũ, uel obſtinata malitia, qua aliqui deputantur ad pœnã æternã, uel profeſſio illiciti cultus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum character ſit [illegible] in eſſentia animæ ſicut in ſubiecto.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ character nõ ſit in potentiis animæ ſicut in ſubiecto. Character. n. dr̃ eſſe * diſpoſitio ad grãm: ſed grã eſt in eſſentia aiæ, ſicut in ſubiecto, ut in ſcda parte dictũ eſt. * ergo vr̃ ꝙ character ſit in eſſentia aiæ, non autem in potentiis.

¶ 2 Præt. Potentia aiæ non vr̃ eſſe ſubiectũ alicuius, niſi habitus, uel diſpoſitionis: ſed character (ut dictũ eſt *) non eſt habitus, uel diſpoſitio, ſed magis potentia, cuius ſubiectũ non eſt niſi eſſentia aiæ. ergo vr̃ ꝙ character non ſit, ſicut in ſubiecto in potentia animæ, ſed magis in eſſentia ipſius.

¶ 3 Præt. Potentię aiæ rõnalis diſtinguunt per cognitiuas, & appetitiuas: * ſed nõ põt dici ꝙ character ſit tñ in potentia cognitiua, neque etiã tantum in potẽtia appetitiua (q̃a nõ ordinatur, neq̃ ad cognoſcendũ tñ, neq̃ ad appetendũ) ſilr ẽt non [illegible] ꝙ [illegible] in utraque, quia idem accidens non põt eſſe in diuerſis ſubiectis. ergo vr̃ ꝙ character non ſit in potentia animæ ſicut in ſubiecto, ſed magis in eſſentia.

SED CONTRA eſt, ꝙ ſicut [illegible] a definitione * characteris continetur, character in [illegible] animæ rationali ſm imaginem: ſed imago Trinitatis [illegible] a[illegible], attenditur ſecundum potentias. ergo character in potentiis animæ exiſtit.

RESP. Dicẽdũ, ꝙ (ſicut dictũ eſt) character eſt quoddam ſignaculũ, quo aia inſignitur ad ſuſcipiendum, uel aliis tradendũ ea, quæ ſunt diuini cultus. Diuinus aũt cultus in quibuſdam actibus conſiſtit. Ad actus aũt proprie ordinantur potentiæ animę, ſicut eſſentia ordinatur ad eſſe. Et ideo * character non eſt ſicut in ſubiecto in eſſentia animæ, ſed in eius potentia. *

AD PRIMVM ergo dicen

[illegible] proxime, ſed remote. Põt. n. res, quæ non [illegible] conſequenti eſt diſpoſitio ad gratiam: quæ in [illegible] da eſt poni in quacunq; potentia aiæ: imo [illegible] diſpoſi[illegible] ur in [illegible] ſubiectum ex eo, ad quod remota [illegible] quod pr[illegible] ſponent. [illegible] intelligi [illegible] de ſacramẽ[illegible] primentibus: & incidit in foueam, putãs ꝙ ſa

cramenta hmõi conferant gratiam ex conſequenti, ſinceque principaliter cauſæ characteris, & ex conſequenti gratiæ: quia char[illegible] in litera dicitur, non proxime, ſed ex conſequẽti d[illegible] o eſt ad grãm. Recolito ſuperius habitæ doctrinæ, ꝙ [illegible] principalis ſacramentorum effectus, & character eſt effectus ſecundarius, & perſpice non litterę attribuere ſacio conditionem characteris: cum hoc. n. ꝙ character eſt remote & ex conſequenti diſpoſitio ad gratiam, ſtat ꝙ gratia ſit principalis effectus ſacrã [illegible] n. gratia non eſſet principalis effectus [illegible] daretur per ſacrũ, [illegible] ſequela ad characterem: quæ [illegible] procul [illegible] baptiſmus namq; eſt principaliter lauacrum regenerationis [illegible] Dei [illegible] membra Chriſti, & ſecundario [illegible] characteris, & confert gratiam, ex primo principaliter, & præter [illegible] habet unde conferat gratiam ex conſequenti, ſcilicet propter characterem ita ꝙ character naturali ordine eſt effectus gratiæ [illegible] formatus: prius [illegible] eſt eſſe, quod ſpectat ad gratiam, [illegible] eſt characteris: & [illegible] hoc eſt diſpoſitio ex conſequenti ad gratiam [illegible] ad poſſe diuina a Deo, committatur a [illegible] largiu bene poſſe. ¶ Et bene nota, quod character non ponitur diſpoſitio ad gratiam ſolum [illegible] characteres [illegible] rationem ſuæ cauſe, ſed licet diuinæ largitatis, ponitur diſpoſitio [illegible] ad gratiam. Diuinæ quidem largitatis rationem hab. enim condas poſſe, de bene poſſe: hac enim ratione character ponitur diſpoſitio ad gratiam, ut patet in hac litera. Et cum hoc ſeruaueris, Durandi obiectiones in 4. di. 4. q. 1. ſpernes.

¶ In reſponſione ad tertium, dubium ex Scoto occurrit in 5. dicta ultima quæſtione, ponente characterem in uoluntate: tũ, quia eſt diſpoſitio ad gratiam, quæ eſt in uoluntate, quia grã eſt dẽ quod charitas: tum quia ſi character eſt ſignum, uel ſundamentum obligationis aiæ ad Deum, rõnabile eſt quod ponatur in illa potentia, cuius primo eſt obligare, uel e [illegible] rõnem obligandi, talis aũt eſt uoluntas, quia præciſe per actũ eius aliquis ſe obligat principaliter: reliquæ. n. concurrentia ad obligationem, non ſunt niſi quædam præambula, aut ſigna.

Art. 1. huius q.

Parte 2. q. 110. ar. 4.

P. 1. q. 77. [illegible]

Art. 2. huius q.

Ar. præce. in arg. ſed contra.

Ar. præce.

Conclu.

¶Ad hoc dr, q auctor, & inferius in ſequēti articulo in rāſione [illegible] probat characterē non eſſe in [illegible] quia character eſt uis inſtrumentalis per hoc co[illegible] mouetur ab alio: uoluntas uero, eſt mouens ſe ipsam ad op[illegible] tandum [illegible] igitur [illegible] ditio characteris a con[illegible] uoluntatis. Et hic probat characterē eſſe in intelle[illegible] cere: fide enim, & charactere homo poteſt in actus religionis [illegible] ligione autē hū bene ſe habet ad illos Et hinc ht, ut character reſpiciat Chriſtianum [illegible] non ut proteſtatio quædam fidei eſt, & non ut bene, uel male ht, & propterea ad fidei ſubiectum accedit, & non ſpectat ad ſubiectum religionis.

[illegible]

dum, q ſubiectū alicui acciden ti attribuitur ſm rōnem eius ad quod propinque diſponit: non aūt ſm rationem eius, ad quod diſponit remote, uel indirecte. Character aūt directe quidem, & propinque diſponit animam ad ea, quę ſunt diuini cultus exequenda, & quia hæc idonee non fiunt ſine auxilio gratiæ quia ut dr Ioan. 4. Eos, qui adorant Deū, in ſpiritu, & ueritate adorare oportet [illegible] ſeq[illegible] diuina largitas [illegible] tibus characterē, [illegible] per quā d[illegible], ad q deputatur [illegible] character [illegible] gis eſt attribuendus [illegible] tum, ſm rōnem actuū ad [illegible] cultum [illegible] ſecundum [illegible].

Ad [illegible] eſt ſubiectū [illegible] lis, quæ ex [illegible] procedit, [illegible] potentia [illegible] e [illegible] quę [illegible] ſpi[illegible] ex [illegible] conducen[illegible] ſicut eſſentia aiæ p q[illegible] u ta [illegible] minis, [illegible] per gratia, qua aia ſ[illegible] potentia naturalis aiæ perficitur per ſpiritualē potentiam, quæ eſt character. Habitus n. & diſpoſitio pertinent ad potentias [illegible], quę ordinantur ad actus, quorū potentię ſunt principia. Et eadem ratione omne, quod ad actum ordinatur, eſt potentiæ tribuendum.

Ad III dcēdm, q ſicut dictū eſt [illegible] character ordinatur ad ea, q ſunt diuini cultus. Qui quidē eſt quædam fidei [illegible] exteriora ſigna. Et ideo oportet, q character ſit in cognitiua potentia animæ, in qua eſt fides.

ARTICVLVS V.

Vtrum character [illegible] anima indelebiliter.

AD [illegible] ſic procedi tur. V[illegible] q character [illegible] ſit [illegible] gratia [illegible] character q character [illegible] ut a[illegible] gratia autem am[illegible] ergo [illegible] character.

¶ [illegible] Per character[illegible] [illegible] per a[illegible] a fide. Ergo u[illegible] les amittant characterem ſacramentalem.

¶ [illegible] Ceſſāte fine [illegible] debet & id, qđ eſt ad [illegible], alioqn fruſtra remaneret: ſicut poſt

[illegible] in compoſit[illegible] eſt in anima [illegible] per[illegible] etur.

¶A[illegible] q licet maior ſit [illegible] de potentia [illegible] ad [illegible] endum [illegible] poteſt [illegible] proteſt[illegible]

SVPER [illegible] QVÆST. LXIII. ART. V.

[illegible]

In corpore eſt una concluſio: Character indelebiliter manet in anima. Probatur: Omnis ſanctificatio, quę fit per ſacerdotium Chriſti, eſt perpetua re conſecrata manente, ſed character ſacramentalis eſt quædam participatio ſacerdotij Chriſti æterni in intellectiua animæ parte incorruptibili, ergo character indelebiliter manet [illegible]

In reſponſione ad primum, aduerte rationē Auctoris, ex philoſophia nō [illegible] principia, ſed teſtimonium ad ſenſum habet. [illegible] motum cæleſtem durationē ex parte motus [illegible] duratio ex parte agētis, ut negātes conſeruari permanēt, & [illegible]

[illegible] reſurrectionē nō erit matrimonium, quia ceſſabit gñatio, ad quā ordinatur matrimonium. Cultus autē exterior, ad quē character ordinatur, nō remanebit in patria, in qua nihil agetur in figura, ſed totū in nuda ueritate. ergo character ſacramentalis nō manet in perpetuum in anima, & ita non ineſt indelebiliter.

SED CONTRA eſt, quod Augu.* dicit in ſecundo contra Parmenianū: non minus hærent ſacramenta chriſtiana quàm corporalis nota militiæ: ſed character militaris nō repetitur, ſed agnitus approbatur in eo, qui ueniā meretur ab imperatore poſt culpa. ergo nec character ſacramentalis deleri poteſt.

RESPONDEO dicendum, quod (ſicut dictum eſt) character ſacramentalis eſt quædam participatio ſacerdotij Chriſti in fidelibus eius: ut ſcilicet ſicut Chriſtus habet plenā ſpiritualis ſacerdotij poteſtatem, ita fideles eius ei configurentur in hoc, quod participent aliquam ſpiritualem poteſtatem reſpectu ſacramentorum, & eorū quæ pertinent ad diuinū cultū: & propter hoc etiā Chriſto non competit habere characterē, ſed poteſtas ſacerdotij eius comparatur ad characterem, ſicut id, quod eſt plenū, & perfectū ad aliquid ſui participationē. Sacerdotiū autem Chriſti eſt æternū, ſecundum illud pſ. 109. Tu es ſacerdos in æternū, ſecundum ordinem Melchiſedech. Et inde eſt, quod omnis ſanctificatio, quæ fit per ſacerdotium eius, eſt perpetua, re conſecrata manente, quod patet etiā in rebus inanimatis: nā eccleſie, uel altaris manet cōſecratio ſemper, niſi deſtruatur. cū igitur aia ſit ſubiectū characteris ſecundum intellectiuā partē, in qua eſt fides (ut dictū eſt*) manifeſtū eſt, quod ſicut intellectus perpetuus eſt, & incorruptibilis, ita character indelebiliter manet in anima.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod aliter eſt in anima gratia, & aliter character. Nam gratia eſt in anima ſicut quædam forma habens eſſe completum in ea: character autē eſt in aia, ſicut quædam uirtus inſtrumētalis, ut ſupra dictum eſt. Forma autē completa eſt in ſubiectum, ſecundum conditionem ſubiecti, & quia aia eſt mutabilis ſecundum liberū arbitriū, quādiu eſt in ſtatu uię, conſequens eſt quod grā inſit aiæ mutabiliter: ſed uirtus inſtrumentalis magis attenditur ſecundum conditionem principalis agentis, & ideo character indelebiliter ineſt aię, non propter ſui perfectionem, ſed propter perfectionem ſacerdotij Chriſti a quo deriuatur character, ſicut quædam inſtrumentalis uirtus.

AD II dicēdum, quod ſicut* Auguſtinus dicit ibidem, nec ipſos apoſtatas uidemus carere baptiſmate: quibus utique per pœnitentiam redeuntibus nō reſtituitur, & ideo amitti nō poſſe iudicatur. & huius rō eſt: quia character eſt uirtus inſtrumentalis, ut dictū eſt. Rō autē inſtrumenti conſiſtit in hoc, quod ab alio moueatur: non autē in hoc, quod ipſū ſe moueat, quod pertinet ad uoluntatem. Et ideo, quantumcunque uoluntas moueatur in contrarium, character nō remouetur, propter immobilitatem principalis mouentis.

AD III dicendum, quod quamuis poſt hanc uitā nō remaneat exterior cultus: remanet tamen finis illius cultus, & ideo poſt hanc uitā remanet character, & in bonis ad eorū gloriā, & in malis ad eorū ignominiā: ſicut etiā militaris character remanet in militibus poſt adepta uictoriā, & in his, qui uicerūt, ad gloriā, & in his, qui ſunt uicti, ad pęnam.

ARTICVLVS VI.

Vtrum per omnia ſacramenta nouæ legis imprimatur character

AD SEXTVM ſic proceditur. Vr, quod per omnia ſacramenta nouæ legis imprimatur character. Per omnia enim ſacramēta nouæ legis, fit aliquis[a] particeps ſacerdotij Chriſti: ſed character ſacramētalis nihil eſt aliud

SVP. QV. LXIII. ART. VI.

Sent. 4. d. 1. q. 4. & 6. c. 4. a. 4. q. [illegible]

T[illegible] in corpore una concluſio [illegible]

Li. 1. c. 13 contra Parme. to. 7.

Art. 3. huius quæſt.

Art. 4.

Li. 1. cōtra Dona. parū a princ. to. 7.

In ſolutione præc.

349 Sup. q. 7. art. 5. Et 4. d. 4. q. ar. 4. q. 2. & 3. Et q. 3. art. 2. q. 3. Et d. 7. q. art. [illegible]

ſiderari uſus ſacramẽti, quo Eucharistia p cipitur à nobis [illegible] de primo q uid., an m primat [illegible] aterem, ſub q̃ne [illegible] ſtere non [illegible] ſit: ſola actio [illegible] nil ponit in an [illegible] bus niſi ſed ad mate riam exteriorem terminatur. De ſecūdo à b Au to [illegible] lo quitur, re [illegible] ſens Iēſum qua [illegible] non impr [illegible] nis charactere, & cū hoc magn ficans ipſum, quod continet Chriſtu [illegible] in quo eſt fons omnium charactum.

*Art. 3. & 5 huius q.

Quæſt. præ ced. ar. 1.

q̃ participatio ſacerdotii Chriſti,* ut dictum eſt. ergo uĩ q̄ p omnia ſacram[e]nta nouæ legis imprimatur character.

¶2 Præt. Character ſe habet ad animam in qua eſt, ſicut* c[on]ſecratio ad res conſecratas. ſed per q̃dlibet ſacrũ nouæ legis hō recipit grām ſanctificantẽ, † ut ſupra dictum eſt. ergo uĩ q̄ per quodlibet ſa[cr]um nouæ legis imprimatur character.

¶3 Præt. Character e[st] res, & ſacramentum. In quolibet ãt ſacramento nouæ legis eſt aliquid q̃d eſt res tñ, & al[iquid] quod eſt ſacramẽtũ tñ, & aliquid quo eſt res, & ſacramentum. ergo quodlibet ſacramẽtum nouæ legis imprimitur character.

SED CONTRA eſt, q̄ ſacra in quibus imprimitur character non reiterantur, q̄ character eſt indelebilis, † ut dictum eſt: quædam autem ſacramenta iterantur, ſicut patet de pœnitentia, & matrimonio. ergo nõ oĩa ſacramenta imprimũt characterẽ.

Quæſt 63. art. 1. & 5.

RESPONDEO dicẽdũ, q̄, * ſicut ſupra dictum eſt) ſacra nouæ legis ad duo ordinãtur: ſ. in remedium peccati & ad cultum diuinum. Eſt aũt omnibus ſacramentis [illegible], per ea exhibetur aliquod remedium contra peccatum, per hoc q̄ gratiam conferunt: nõ ãt omnia ſacra ordinantur directe ad diuinũ cultũ: ſicut patet de pœnitentia, per quam hō liberat à peccato: nõ aũt per hoc ſacrum, exhibetur homini aliquid de nouo, pertinens ad diuinum cultũ, ſed reſtituitur in ſtatum priſtinum. Pertinet aũt ad q̃d ſacramentum ad diuinum cultum tripliciter: uno modo, per modum ipſius actionis, alio modo, per modum agentis: tertio modo, per modum recipiẽtis. Per modũ quidẽ ipſius actionis [illegible] ad diuinũ cultũ eucharistia, in qua principaliter diuinus cultus conſiſtit, inquantũ eſt eccleſiæ ſacrificium: & per hoc idẽ ſacrum nõ imprimit hoĩ character: quia per hoc actum non ordinat hō ad aliquid aliud ulterius agendum, uel recipiendum in ſacris, cũ potius ſit finis, & conſumatio omnium ſacrorum, ut Dionyſ. d cit 3. c. Eccl. hierar. continet tñ in ſe ipſũ Chriſtum, in quo non eſt character, ſed tota ſacerdotii plenitudo. Sed ad agentes in ſacramentis, pertinet ſacramentum ordinis: quia per hoc ſacramentum deputantur homines ad ſacramenta aliis tradenda: ſed ad recipientes pertinet ſacrum baptiſmi: quia per ipſum hō accipit poteſtatem recipiendi alia eccleſiæ ſacra. unde baptiſmus dr̃ ianua omnium ſacramentorum. Ad idem etiã ordinatur quodammodo confirmatio, ut infra ſuo loco dicet. & iõ per hæc tria ſacramenta character imprimitur, ſ. per bapt ſmum, confirmationem, & ordinem. *

Ca. 3. eccl. hierar. circa princ. illius.

Q[uæſt]. 72. ar. 5.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ per omnia ſacramenta ſit homo particeps ſacerdotii Chriſti, utpote percipiens aliquẽ effectum: non tamen per omnia ſacramenta aliquis deputatur ad agendum aliquid, uel recipiendum, quod ptineat ad cultũ ſacerdotii Chriſti: quod quidem exigitur ad hoc, q̄ ſacrament um characterem imprimat.

AD II dicendum, q̄ per omnia ſacramenta ſanctificatur homo, ſecundum q̄ ſanctitas importat munditiam à peccato, quæ ſit per gratiã: ſed ſpecialiter per quædam ſacramenta, quæ characterẽ imprimunt, homo ſanctificatur quadam conſecratione, utpote deputatus ad diuinum cultum: ſicut etiam res inanimatæ ſanctificari dicuntur, inquantum diuino cultui deputantur.

AD III dicendũ, q̄ licet character ſit res, & ſacramentum, non tñ oportet omne id, quod eſt res & ſacramentum, eſſe characterem: quid autem ſit res, & ſacramentum, in aliis ſacramentis infra * dicetur.

QVAESTIO LXIIII.

De cauſa ſacramentorum, in decem articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de cauſa ſacramentorum, ſiue per auctoritatem, ſiue per miniſterium.

Et circa hoc quæruntur decem.

¶Primo, Vtrum ſolus Deus interius operetur in ſacramẽtis.

¶Secundo, Vtrum inſtitutio ſacramentorum ſit ſolũ à deo.

¶Tertio, De poteſtate, quam Chriſtus habuit in ſacramentis.

¶Quarto, Vtrum illam poteſtatem potuerit aliis communicare.

¶Quinto, Vtrum poteſtas miniſterii in ſacramentis, conueniat malis.

¶Sexto, Vtrum mali peccent diſpenſando ſacramenta.

¶Septimo, Vtrum angeli poſſint eſſe miniſtri ſacramentorum.

¶Octauo, Vtrum intentio miniſtri requiratur in ſacramentis.

¶Nono, Vtrum requiratur ſides, ita ut licet, qui non habet fidem non poſſit tradere ſacramenta.

¶Decimo, Vtrum requiratur ibi recta intentio.

ARTICVLVS I.

Vtrum ſolus Deus operetur interius ad effectum ſacramenti.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur, q̄ nõ ſolus Deus, ſed etiã miniſter interius operetur ad effectũ ſacramenti. Interior enim ſacramenti effectus, eſt ut homo purgetur à peccatis, & illuminetur per gratiã; ſed ad

SVP. QVÆ. LXIIII. ART. I.

Det. 4 ſ diſtinct. 1. art. 1. P. [illegible] 4. diſtinctio. 1. quæſt. p.

Titulus clarus eſt. ¶In corpore una ponitur diſtinctio bimembris [illegible] in ſingula membra. diſtinctio eſt [illegible] Operari effectum [illegible] [illegible] uel per modum agentis, uel per modum inſtrumenti. [illegible]

A miniſtros eccleſiæ ptinet h purgare, illuminare, & perficere, ut patet p Dion.* in 5. c Cæle. hierar. ergo vr q non ſolus Deus, ſed ēt miniſtri eccleſiæ interius operentur ad ſacri effectum.

¶ 2 Præt. In collatione ſacrorũ, quædam orationum ſuffragia proponuntur: ſed orationes iuſtorum ſunt magis apud Deũ exaudibiles, q̃ quorumcumque ſm illud Io. 9. Si quis Dei cultor eſt, & uoluntatem eius facit, hunc Deus exaudit.h B ergo vr q maiorem effectum ſacri conſequatur ille, qui recipit ipſum a bono miniſtro. ſic ergo, & miniſter aliquid operatur ad nteriorem effectum, & non ſolus Deus.

¶ 3 Præt. Dignior eſt, hō q̃ res inanimata: ſed res inanimata aliquid h operatur ad interiorem effectum: nā aqua corpus tangit, & cor abluit, ut Aug.* C dicit ſuper Io. ergo hō aliquid operatur ad interiorem effectũ ſacri, & non ſolus Deus.

SED CONTRA eſt, q dr Ro. 8. Deus eſt, qui iuſtificat. Cum ergo interior effectus oīm ſacramentorum ſit iuſtificatio, vr q ſolus Deus operetur interiorem effectum ſacramenti.

RESP. Dcdm, q operari aliquem effectum, contingit dupliciter, uno modo per modũ D principalis agētis: alio mō per modum inſtri.m Primo igitur modo, ſolus Deus operatur interiorem effectum ſacri. n tum, quia ſolus Deus illabitur aīę in qua ſacramenti effectus exiſtit ubi non eſt: tum, quia gratia, quæ eſt interior ſacramenti effectus, d eſt a ſolo Deo, ut in ſecunda parte dictum eſt.* Character ēt qui eſt interior quorundam ſacramentorum effectus, E eſt uirtus inſtrumentalis, quæ manat a principali agente, qđ eſt Deus: p ſecundo autem mō, hō poteſt operari ad interiorē effectum ſacramenti, inquantũ operatur per modum miniſtri q nam eadem ratio eſt miniſtri & inſtrumēti: utriuſque enim actio exterius adhibetur: ſed ſortitur effectum interiorē ex uirtute principalis agentis, qđ eſt Deus.

A AD PRIMVM ergo dcdm, q purgatio, ſm q attribuitur miniſtris eccleſiæ non eſt a peccato: ſed dr diaconi purgare, inquantum, uel immundos eijciunt a cœtu fidelium: uel eos ſacris admonitionibus diſponunt ad ſacrorum receptionē. Silr ēt ſacerdotes illuminare dicuntur ſacrum populum: nō quidem gratiam infundendo, ſed ſacrā gratię tradendo, ut patet per Dionyſium. *ibidem.

B AD II dicēdũ, q orationes, quæ dicuntur in ſacramentorũ collatione proponuntur Deo, non ex parte ſingulari perſonę, ſeu ex parte totius eccleſiæ cuius preces ſunt apud Deum exaudibiles, ſm illud Mat. 18. ſi duo ex uobis conſenſerint ſuper terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo. Nihil tñ prohibet, quin deuotio viri iuſti ad hoc aliquid operetur: illud tamen quod eſt ſacramenti effectus, non impetratur oratione eccleſię, uel miniſtri, ſed ex merito paſſionis C Chri, cuius uirtus operatur in ſacramentis, ut dictum eſt.* vnde effectus ſacramenti non datur melior per meliorem miniſtrum. Aliquid tamen annexum impetrari poteſt recipienti ſacramentum, per deuotionem miniſtri: nec tamē miniſter illud operatur, ſed impetrat operandum a Deo. Q. 62. 1.

AD III dcdm, q res inanimatę non operantur aliquid ad interiorem effectum, niſi inſtraliter, ut dictum eſt.* Et ſimiliter homines non operantur ad ſacramentorum effectum, niſi per modum miniſterij, ut dictum eſt. In cor. ar. ibid.

ARTICVLVS II.

D *Vtrum ſacramenta ſint ſolum ex inſtitutione diuina.*

AD SECVNDVM ſic proceditr. Videtur quòd ſacramenta non ſint ſolum ex inſtitutione diuina. Ea. n. quæ ſunt diuinitus inſtituta, h traduntur nobis in ſacra ſcriptura: ſed quædam aguntur in ſacramentis, de quibus nulla fit mentio in ſacra ſcriptura, puta de criſmate quo homines confirmantur, E & de oleo, quo ſacerdotes inunguntur, & de multis aliis tam uerbis quàm factis, quibus utimur in ſacramentis. nō ergo ſacramenta ſunt ſolum ex inſtitutione diuina.

¶ 2 Prę. Sacrā ſunt quędā ſigna: res autem ſenſibiles naturaliter quædam ſignificant, h nec poteſt dici q Deus quibuſdam ſignificationibus delectetur, & non aliis: quia ipſe omnia, quæ fecit approbat.

---

riorem effectũ ſacri. Immo vna, eademq; uis inſtralis pfecta in ſacro, & in miniſtros ſicut in uerbis, & reb*, rōe: quia miniſter nō niſi ut neceſſario requiſitus ad pfectionē ſacri concurrit. Oīb. aūt requiſitis ad perfectionem ſacri, nūc principale agēs (qđ ē Deus) vt partialibus concurrentibus ad pficiendũ ſacrm unũ: qđ eſt uti eis ut partialib. concurrentib. ad perfectionē inſtri unius: in uno uero inſtro, quotcumque requirat partialia, una, eademque perfecta uirtus inſtrumentalis ponenda eſt. Cap. 5. 1. p. per totum

¶ In ténſione ad ſīb, dubium occurrit, an gratiæ intenſior gradus cōprehendat ſub annexis, q p deuotionē miniſtri impetrari poſſunt recipienti ſacrm. Et eſt rōne dubii: q a ſi cōprehenditur ſub annexis, ſequitur pcedentia uerba literę f. ſ. effectus ſacri non datur melior p meliorem miniſtrũ eſſe falſa: q ſi ex deuotione miniſtri, intenſior gra daretur baptizato, ut abſoluto, conſtat q melior effectus daretur per meliorem miniſtrũ cum gra ipſa ſit effectus ſacri. In oppoſitũ aūt eſt q nulla rō apparet, quare alia dona Dei poſſunt habere rationem annexi impetrabilis p deuotionem miniſtri, & maioritas grē non poſſit habere rōnem annexi hm 3i Pōt. n. deuot* miniſter hoc ſicut, & alia, a diuinæ miſericordiæ largitate impetrare. Tract. 80. in Io. poſt m. e. to. 9. concl. m

¶ Ad hoc di, q cũ miniſter ſacri non ſit deterioris conditionis miniſtrando ſacrm, q̃ ſi non miniſtraret, & ſimiliter recipiens non ſit ex receptione deterioris conditionis, nec diuina largitas ex hoc q impedit ſacrum arctetur, cōſequens eſt, ut poſſit miniſter impetrare maiorem grām recipienti ſacrm, q̃ ſit illa quæ regulariter per ſacrm datur, aut quæ illi ſecluſa miniſtri deuotione daretur, ſicut poſſet eandem maiorē grām extra miniſterium ſacri im- D. 680. P 2. q. 112. ar. 1. concl. p

petrare, ac per hoc maioritas grē pōt habere rationem anneaxi impetrabilis ex miniſtri deuotione. Nec ppea ſequitur, q maior, ſeu melior effectus ſacri detur p meliorem miniſtrũ: qa maioritas illa impetrata non haberet rationem effectus ſacri ſed rationem annexi effectus ſacri, & eſſet effectus a ſolo Deo concomitanter ad ſacramentum, impetratus ex deuotione miniſtri. Loco citato in arg.

SVP. QV. LXIIII. ART. II.

Sot. 4. ſ. d. 1. q. 5. ar. 2. Pet. a.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una concluſio: ſolus Deus eſt ſacrorum inſtitutor. Probatur: Virtus ſacri eſt ab inſtitutore ſacramenti: ſed uirtus ſacramenti eſt a ſolo Deo. ergo ſolus Deus eſt ſacramētorum inſtitutor. Maior probatur: inſtrumentum habet uirtutem a principali agente: ſacramentũ eſt inſtrumentum ad ſpirituales effectus, & principale agens reſpectu ſacramenti, non eſt utens iſtum ſacramento, ſed inſtituens ipſum. ergo uirtus ſacramenti eſt ab inſtituente ipſo. Proceſſus totus eſt clarus. Et ſecunda pars minoris iſtius proſyllogiſmi declaratur in litera, diſtinguendo duplex agēs reſpectu ſacramen- 302 4. di. 1. q. 1 art. 2. q. 2. cor. Erd. 5. 32. ar. 1.

F Hoc aût propriū vr̃ eſſe dæmonū, ut quibuſdā ſignis ad al'q.d allıciantur: dicit.n. Aug. 21. de Ciuit. Dei: illiciunt dæmones p creaturas, quas non ipſi, ſed Deus cōdidıt, delectabilibus p ſua diuerſitate diuerſis, non vt aĩalia c.bis, ſed ut ſpūs ſignis. non ergo vr̃ q ſacramēta indigeāt eē ex inſtitutione diuina.

¶3 Præ. Apoſtoli[k] vicē Dei geſſerūt in terris: vñ Apoſtolus dicit ſcdæ ad Cor. 2. nã, & ego q donaui, ſi qd donaui pp uos in pſona Chr̃i, i. ac ſi ipſe Chrs donaſſet ſit ergo vr̃ q Apoſtoli, & eorum ſucceſſores poſſint noua ſacramenta inſtituere.

Sed cōtra eſt, q ille inſtituit aliqd, qui dat ei robur, & virtutē, ſicut patet de inſtitutoribus legum: ſed uirtus ſacr̃i eſt a ſolo Deo, ut patet ex prædictis. ergo ſolus Deus poteſt inſtituere ſacramentum.

Resp. Dcđm, q (ſicut ex ſ. dictis patet†) ſacr̃a inſtr̃aliter operant̃ ad ſpũales effectus: inſtr̃m aũt habet uirtutē a principali agente. Agens aũt reſpectū ſacr̃i eſt duplex, ſ. inſtituens ſacr̃m, & utens ſacr̃o inſtituto, applicādo ſ. ipſum ad inducendum effectum. Virtus aũt ſacr̃i non pōt eſſe ab eo, qui vtitur ſacr̃o: quia non operatur niſi per modum miniſterij: vñ relinquitur, q uirtus ſacr̃i ſit ab eo, qui inſtituit ſacr̃m.[m] cũ igiẽ uirtus ſacramenti ſit a ſolo Deo, conſequens eſt q ſolus Deus ſit ſacramentorum inſtitutor.[n]

Ad primvm ergo dcđm, q illa, q̃ aguntur in ſacr̃is per hoĩes inſtituta, non ſunt de neceſſitate ſacr̃i: ſed ad quandā ſolennitatem, quæ adhibeẽ ſacr̃is, ad excitandā deuotionē & reuerentiam, in his, qui ſacr̃a ſuſcipiunt. Ea uero, quæ ſunt de neceſſitate ſacr̃i, ab ipſo Chriſto inſtituta ſunt, q eſt Deus, & hō. & licet non ſint omnia tradita in ſcripturis, habet tñ ea eccleſia ex familiari Apoſtolorum traditione: ſicut apoſtolus dicit primæ ad Cor. 11. Cætera cum uenero, diſponam.

Ad II dicendū, q res ſenſibiles aptitudinē quādā habent ad ſignificandū ſpũales effectus ex ſui natura: ſed iſta aptitudo determinaẽ ad ſpecialē ſignificationē ex inſtitutione diuina, & hoc eſt qđ Hugo *de ſancto Vic. dicit, q ſacr̃m ex inſtitutione ſignificat. Prælegit tñ Deus quaſdā res alijs ad ſignificationes ſacr̃ales, non quia ad eas cōtrahaẽ eius* effectus, ſed ut ſit cōuenientior ſignificatio.

Ad III dcđm, q apoſtoli, & eorū ſucceſſores, ſunt uicarij Dei, quantū ad regimen eccleſiæ cōſtitutæ per fidē, & fidei ſacra: ſicut non licet eis cōſtituere aliā eccleſiā, ita nō licet eis tradere aliā fidē, neq; inſtituere alia ſacramenta: ſed per ſacramēta, quæ de latere Chr̃i pendentis in cruce fluxerunt, dicitur eſſe fabricata eccleſia Chriſti.

Li. 21. c. 6. parum an te me. t. ſ.

ſi, & ex excluſione uoius mēbri. ſ. agentis p modum utentis infert reliquum, ſ. agens inſtituendo, eſſe agens principale: ac per hoc a quo eſt virtus ſacramenti.

• Nota hic, q hæc ratio directe, & formaliter licet nō eſtimeẽ a negantibus uirtutes in ſacr̃is: æquiualenter tñ hæc tñ oēs conuincit, confitentes ſacr̃a conferre grãm ſiue per uirtutem in eis, ſiue per diuinam aſſiſtentiā ſolamq; ſi par eſt ratio de uirtute inſtr̃i, ſi ponaẽ uis aliqua in eo, & ſi ponatur abſq; hmōi uirtute efficax: quia efficacia inſtr̃i ad hmōi ſpũalem effectum nō niſi a Deo, non niſi ab inſtituente ſignū illud eſſe pōt: quandoquidem a miniſtro utente ſolum, conſtat eſſe non poſſe: quia miniſter tantum eſt, ut in litera dicitur.

Ar. prę. Et q. 62. art. 1. & 5.

Ar. præc.

concl.m

Li. 1. de ſacra. p. 9. c. 2.

*Alias affectus.

※ Articvlvs. III.

Vtrum Chriſtus, ſecundum quòd homo, habuerit poteſtate operandi interiorem effectum ſacramentorum.

Ad tertivm ſic proceditur. Videtur q Chriſtus, ſecundum quòd homo, habuerit poteſtatem operandi interiorem effectum ſacra-
G mentorum. Dicit enim Ioan. Baptiſta, ut habetur Io. 1. Qui me miſit baptizare in aqua, ille mihi dixit: ſuper quem uideris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto, ſed baptizare i Spirituſancto, eſt interius grãm Spũſancti conferre. Spirituſanctus autē deſcendit ſuper Chriſtum, inquantum homo, non inquan-
H tum Deus: quia ſic ipſe dat Spiritum ſanctum. ergo uidetur quòd Chriſtus ſecundum q hō,[h] habuerit poteſtatem, interiorem effectum ſacramentorum cauſandi.

¶2 Præt. Matth. 9. Dominus dicit, Sciatis quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata: ſed remiſſio peccatorum eſt interior effectus ſacramenti. [h] ergo vide-
I tur quòd Chriſtus, ſecundum quòd homo, interiorem effectum ſacramentorum [h] operetur.

¶3 Præt. Inſtitutio ſacramentorum pertinet ad eum, qui [h] tamquam principale agens operatur ad interiorem ſacramenti effectum: manifeſtum eſt autem, quòd Chriſtus ſacramenta inſtituit. ergo ipſe eſt, qui interius operatur ſacramentorum effectum.

¶4 Præt. Nullus poteſt ſine ſacramento effectum ſacramenti conferre, niſi [h] propria uirtute ſacramenti effectum operetur: ſed Chriſtus ſine ſacramento contulit ſacramenti effectum, ut patet in Magdalena, cui dixit, Dimittuntur tibi peccata. ergo uidetur quòd Chriſtus, ſecundum quòd homo, operetur interiorem ſacramenti effectum.

¶5 Præ. illud, in cuius uirtute ſacr̃m operatur, eſt [h] principale agēs ad interiorem effectum: ſed ſacr̃a habent uirtutē ex paſſione Chriſti, & inuocatione nominis eius, ſecundum illud primæ ad Cor. 1.

SVP. QV. LXIIII. ART. III.

Sco. 4. ſ. d. 1. q. 5. a. 3. Ricard. 4. d. 5. ar. 1.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una eſt concluſio, habens tres partes: Chriſtus, inquantū Deus habet poteſtatē autoritatiuã in ſacr̃is: inquantum uero hō habet poteſtatē miniſterii principalis, ſiue poteſtatem excellentiæ, conſiſtentem in quatuor. Concluſio hæc, quia de poteſtate loquitur (de qua quæſitum eſt in titulo) & potentia per actum cognoſcitur: ideo ab operatione in litera manifeſtaẽ. Et quo ad primam quidem partem, quia Deus autoritatiue operaẽ quo ad ſecundam, uero, quia Chriſtus, ſcđm q hō, operatur in ſacr̃is meritorie, & efficienter: quod probatur: quia paſſio Chriſti eſt cauſa iuſtificationis noſtræ meritorie, & efficienter. Et hoc ultimum declaratur, q non efficitur principaliter, ſed per modum inſtrumenti, non cuiuſcumque, ſed coniuncti diuinitati in perſona, & propterea principalitatem, & cauſalitatem obtinentis reſpectu extrinſecorum, puta, miniſtrorum eccleſiæ, & ſacramentorum. Tertia autem pars cōcluſionis probatur manifeſtando illa quatuor (quæ ſunt meritum, nomen, inſtitutio, & independentia) & probando ſingula proprijs rationibus, excepto primo, quod tractatum fuit in quinto articulo, quæſtio. 62.

Port. 1.

302

Infra. ar. 4. Et 4. di. 5. q 1. ar. 1. Et q. 2. art. 2. q. 2.

Numquid

Numquid Paulus pro uobis crucifixus eſt, aut in noïe Pauli baptizati eſtis? ergo Chriſtus inquátũ homo, operatur interiorem effectum ſacramenti.

Heber. 1. q. 1. c. Multi ſecularium, a me. illi. Simile habet. Aug. l. 3. cõt. Donat. ſ. c. 10. a me. to. 7

Sed contra eſt, ꝙ Aug. dicit, quòd in ſacramentis diuina uirtus ſecretius operatur ſalutem. Diuina autem uirtus eſt Chriſti, ſm ꝙ eſt Deus nõ àt ſm quòd eſt homo. ergo Chřs non operatur interiorem ſacramenti effectum, ſecundum quòd eſt homo, ſed ſecundum quòd eſt Deus.

Concl.

Resp. Dicendum, ꝙ interiorem ſacramentorũ effectum operatur Chriſtus, & ſecundum quòd eſt Deus, & ſecũdum quòd eſt homo: aliter tamẽ, & aliter. Nam ſecundum ꝙ eſt Deus, operatur in ſacřis per auctoritatem: ſecundum aũt ꝙ eſt hõ, operatur ad interiores effectus ſacramentorũ meritorie, & efficienter, ſed inſtrumentaliter. Dictũ eſt enim, quòd paſſio Chriſti, quæ competit ei ſm humanam naturam, cauſa eſt noſtræ iuſtificationis, & meritorie, & effectiue, non quidem per modum principalis agẽtis ſiue per auctoritatem, ſed per modum inſtři, inquantum humanitas eſt inſtrumentum diuinitatis eius, ut ſupra dictum eſt. (q. 48. & 49. q. 13. ar. 2. & 3.) Sed tñ quia eſt inſtrumentum coniunctum diuinitati in perſona habet quandam principalitatem & cauſalitatem reſpectu inſtrumentorum extrinſecorũ, qui ſunt miniſtri eccłię, ut et ſupradictis patet. (Ar. 1. hui᷒ queſt.) Et ideo ſicut Chřs inquantum Deus, hẽt pt̃atem auctoritatis in ſacřis, ita inquantum hõ, hẽt pt̃atẽ miniſterii principalis, ſiue pt̃atem excellẽtiæ: quæ quidem conſiſtit in quatuor. Primo quidẽ in hoc ꝙ meritum, & uirtus paſſionis eius operatur in ſacřis, ut ſupra dictũ eſt. (q. 62. ar. 5.) Et quia uirtus paſſionis, copulatur nobis per fidem (ſm illud Rom. 3. Quẽ propoſuit Deus propitiatorem per fidẽ in ſanguine ipſius) quam fidem per inuocationem nominis Chriſti proteſtamur, ideo ſecundo ad pt̃atem excellentiæ, quam Chriſtus hẽt in ſacřis, pertinet ꝙ in eius nomine ſacřa ſanctificantur. Et quia ex eius inſtitutione ſacřa uirtutem obtinent, inde eſt ꝙ tertio ad excellentiã poteſtatis Chriſti pertinet, ꝙ ipſe, qui dedit uirtutem ſacramentis, potuit inſtituere ſacramenta. Et quia cauſa non dependet ab effectu, ſed potius econuerſo, quarto ad excellentiam poteſtatis Chriſti pertinet, ꝙ ipſe potuit effectũ ſacřorum ſiue exteriori ſacro conferre. Et per hoc patet rñſio ad obiecta: utraq; enim pars obiectionum, ſecundũ aliquid uera eſt, ut dictum eſt. (In cor. art.)

SVP. QV. LXIIII. ART. IIII.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus poteſtatem ſuam, quam habuit in ſacramentis, potuerit miniſtris communicare.

(4. di. 5. q. 1 ar. 2. & 1. ar. 3. q. 1. & 2.)

Ad quartum ſic proceditur. Vr̃ ꝙ Chriſtus poteſtatem ſuam quam habuit in ſacřis, non potuerit miniſtris cõicare: ut. n. argumentatur Aug. contra Max. Si potuit, & non uoluit, inuidus fuit: ſed inuidia longe fuit à Chriſto, in quo fuit ſũma plenitudo charitatis. ergo cũ Chriſtus non cõicauerit ſuã pt̃atem miniſtris, ur̃ quòd non potuerit cõicare. (Li. 3. contra Max. c. 7. ad n. 6.)

¶2 Præt. Super illud Io. 14. Maiora horum faciet, dicit Aug. Prorſus mai᷒ hoc eſſe dixerim ſ. ut ex impio iuſtus fiat, q̃ creare cælũ, & terrã: ſed Chriſtus nõ potuit cõicare diſcipulis, ꝙ crearent cælum, & terrã ergo neq; ꝙ iuſtificarent impiũ: cum igĩ iuſtificatio impii fiat per pt̃atẽ Chriſti, quã hẽt in ſacřis, vr̃ ꝙ pt̃atem ſuam, quam in ſacřis habuit, non potuerit miniſtris communicare. (Trac. 72. in Io. poſt medio to. 9.)

¶3 Præ. Chriſto, inquãtũ eſt caput eccleſiæ, competit ut ab ipſo gr̃a deriuetur ad alios, ſm illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos oẽs accepimus: ſed hoc nõ fuit aliis communicabile: quia ſic eccleſia eſſet monſtruoſa, multa capita habens. ergo vr̃, quòd Chriſtus pt̃atem ſuã nõ potuerit miniſtris cõicare.

Sed contra ẽ, ꝙ ſuper illud Io. 1. Ego neſciebam eum dicit Aug. ꝙ nõ nouerat poteſtatem baptiſmi, ipſum dñm habiturum, & ſibi retenturum hoc aũt non ignoraſſet Ioãnes ſi talis poteſtas cõicabilis non eſſet. potuit ergo ſuam poteſtatẽ Chriſtus miniſtris cõicare. (Tract. 5. in Euang. Io. nõ multũ añ me. t. 9)

Resp. Dicendum, ꝙ ſicut dictum eſt. Chriſtus in ſacramẽtis habuit duplicem poteſtatẽ: unã auctoritatis, quæ competit ei ſecundũ quòd Deus, & talis poteſtas nulli creaturæ potuit communicari, ſicut nec diuina eſſentia. (concl. 1) Aliam poteſtatem habuit excellentiæ, q̃ competit ei ſm ꝙ homo & ptalem poteſtatem potuit miniſtris cõicare, dãdo. ſ. eis tantam gr̃æ plenitudinem, ut eorũ meritũ operareẽ ad ſacramentorũ effectus, ut ad inuocationem nominũ ipſorũ, ſanctificarent ſacramenta, & ut ipſi poſſent ſacřa inſtituere, & ſine ritu ſacramentorũ effectũ ſacramentorũ conferre ſolo imperio: poteſt. n. inſtrumentũ coniũctũ, quãto fuerit fortius, tanto magis virtutem ſuam inſtrumento ſeparato tribuere, ſicut manus baculo. (concl. 2)

Ad primum ergo dcẽm, ꝙ Chřs non ex inuidia prætermiſit poteſtatem excellẽtię, eccleſiæ miniſtris cõicare: ſed pp fideliũ vtilitatem, ne in homine ſpem ponerent, & ne eſſent diuerſa ſacramẽta ex quibus diuiſio in eccłia orireẽ: ſicut apud illos q dicebant ego ſum Pauli, ego autẽ Apollo, ego vero Cephæ, vt dicitur primæ ad Cor. 1.

Ad 2 dicendum, quòd obiectio illa procedit de

(Sot. 4. ſ. d. q. 5. ar. 4. Palud. 4. d. 4. q. 2. ar. 2.)

Titulus ex dictis in præcedẽtibus articulis clarus eſt.

¶ In corpore una diſtinctio bimembris de duplici poteſtate auctoritatis, ſ. & excellentiæ, eſt cũ duabus concluſionibus. Quarum prima eſt negatiua, ſ. Chriſtus poteſtatem auctoritatis nulli potuit cõicare. Probaẽ: quia eſt incommunicabilis, ut diuina eſſentia. Secũda eſt: Chriſtus poteſtatem excellentiæ potuit cõicare. Declaraẽ, & probaẽ. Declaratur quidem numerãdo ſingula, in quibus conſiſtit poteſtas excellentiæ. Probaẽ aũt quia inſtrumentum coniunctum, quanto uirtuoſius eſt, tanto pl᷒ põt imprimere in inſtrumentum ſeparatum: qđ manifeſtaẽ in manu, & baculo. (*Alias miniſterii.)

¶ Aduerte hic primo ꝙ Auctor hoc in loco ſoluit quæſtionẽ motã à magiſtro ſen. in 5. diſt. quarti. & ab eodem minus ſolutam, meliorique iudicio reſeruatam.

¶ Aduerte ſecundo. Auctorem formaliter de Chřo habente pt̃atem excellentię loqui, & propterea non ex pt̃ate diuina, ſed ex pt̃ate inſtrumenti coniuncti potentiã cõicandi probauit.

¶ Aduerte tertio, auctorem expreſſe hic dicere, ꝙ Chřs potuit cõicare hoĩ puro, ut ſacřorum effectũ cõferret ſolo imperio: nõ habet. n. hic, ꝙ poteſtas conferendi gr̃am cõicabilis eſt homini principalis. n. & communis ſacřorum effectus eſt gr̃a: ut ſuperius patet, & idem apparet hic in rñſione ad tertiũ, ut recte con feraẽ cũ argumento. (Ar. præc.)

de ptãte auctoritatis, quæ conuenit Chriſto ſm ꝙ eſt deus: licet, & ptãs excellentiæ, poſſit auctoritas nominari per comparationem ad alios miniſtros: vnde ſuper illud 1. ad Cor. 1. Diuiſus eſt Chriſtus, Gloſſ. ib. dicit gl. † quòd potuit eis dare auctoritatẽ baptiſmi, quibus contulit miniſterium.

Ad III dcđm, ꝙ ad hoc inconueniens euitandũ, ne. ſ. multa capita in eccleſia eſſent, Chriſtus noluit poteſtatem ſuæ excellentiæ miniſtris communicare. ſi tamen communicaſſet, ipſe eſſet caput principaliter, alii vero ſecundario.

ARTICVLVS V.

Vtrum per malos miniſtros ſacramẽta conferri poſsint.

AD QVINTVM ſic ꝓcedit. Vr ꝙ ꝑ malos miniſtros ſacra cõferri nõ poſſint. Sacra. n. nouæ legis, ordinantur ad emũdationẽ culpę, & collationẽ gratiæ: ſed mali, cũ ſint immundi, nõ pñt alios a peccato mũdare (ſm illud Eccl. 34. Ab immũdo quis mũdabit?) & et cum gratiã non hab. ant, non videt ꝙ gratiã cõferre poſſint: quia nullus dat quod non hẽt. non ergo videtur ꝙ h per malos ſacramẽta conferri poſſint.

¶ 2 Præt. Tota virtus ſacrorũ deriuat a Chriſto, vt dictũ eſt. † ſed mali h ſunt ꝑciſi a Chriſto: qa non hñt charitatẽ, per quã mẽbra capiti uniuntur, ſm illud 1. Ioa. 4. Qui manet in charitate, in deo manet, & deus in eo. ergo videtur ꝙ per malos ſacramenta conferri nõ poſſint.

¶ 3 Præt. Si deſit aliqd horũ, q̃ debitũ eſt eẽ in ſacris, nõ perficit ſacramẽtũ: ſicut ſi deſit debita forma, vel debita mã, ſed debitus miniſter ſacramẽti eſt ille, qui caret macula pcti, ſm illud Leu. 21. Hõ de ſ. mine tuo per familias, q habuerit maculã, nõ offeret panes deo ſuo, nec accedet ad miniſteriũ eius. ergo videt ꝙ ſi miniſter ſit mal', nihil efficiatur in ſacramento.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.*, dicit ſuper illud Io. 1. ſuper quẽ uideris ſpiritum, &c. Quid nõ nouerat Ioãnes? ptãtem baptiſmi, ipſum Dñm habiturũ, & ſibi retenturũ, ſed miniſterium plane trãſiturũ in bonos, & malos. qđ tibi facit malus miniſter, vbi bonus eſt dominus?

RESP. Dcđm, quòd ſicut dictũ eſt, † miniſtri eccleſiæ inſtru- F mentaliter operant in ſacris, eo ꝙ quodammodo eadẽ rõ eſt miniſtri & inſtri: ſicut aũt ſupra dictũ eſt, † inſtrum nõ agit ſm propriã formã, aut uirtutẽ, ſed ſm uirtutẽ eius, a quo mouet. Et iõ accidit inſtro, inquãtũ eſt inſtrum, qualẽcumq; formam, uel uirtutẽ hẽat, præter id, qđ exigit ad rõnem inſtri, ſicut ꝙ corpus medici (qđ eſt inſtrum aĩæ hñtis artem) ſit ſanũ, uel infirmũ, & ſicut ꝙ fiſtula ꝑ quam G tranſit aqua, ſit argentea, uel plumbea: unde m miniſtri eccleſiæ poſſunt ſacramenta conferre, etiam ſi ſint mali. n

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ miniſtri eccleſię neq; a peccatis mundant hoĩes ad ſacra accedentes, neq; grãm cõferũt ſua uirtute*, ſed hoc facit Chrs ſua ptãte per eos, ſicut ꝑ quædã inſtra. H & iõ effectus cõſeqtur, in ſuſcipientibus ſacramenta, non ſecũdũ ſimilitudinem miniſtrorũ, ſed ſm cõfigurationẽ ad Chrm.

AD II dicendum, ꝙ ꝑ charitatẽ mẽbra Chriſti uniunt ſuo capiti, vt ab eo vitã recipiãt: qa ut dr 1. Io. 3. Qui non diligit, manet in morte. põt aũt aliqs operari per inſtrumentũ carẽs uita, & a ſe ſeparatum, quantũ ad corporis unionem, dummodo I ſit coniunctum per quandã motionẽ: aliter. n. operatur artifex per manũ, & aliter ꝑ ſecurim. ſic igit Chriſtus operat in ſacris, & ꝑ bonos, tanquã ꝑ mẽbra uiuẽtia, & per malos, tãquã per inſtrumenta carentia uita.

AD III dcđm, ꝙ aliquid eſt debitũ eſſe in ſacro dupliciter: uno mõ, ſicut exiſtẽs de neceſſitate ſacramenti, qđ quidẽ ſi deſit, ñ pficit ſacrm; ſicut, ſi deſit K debita forma, uel debita materia. Alio mõ, eſt aliqd debitum eſſe in ſacro ſm quandã decẽtiã, & hoc modo debitũ eſt, ut miniſtri ſacramentorũ ſint boni.

ARTICVLVS VI.

Vtrum mali miniſtrantes ſacramenta peccent.

AD SEXTVM ſic procedit. Videt quòd mali miniſtrãtes ſacramẽta, nõ peccẽt. Sicut enim miniſtratur Deo in ſacramentis, ita h ꝑ opera charitatis,

---

353 SVP. QV. LXIIII. ART. V.

Infra art. 9. cor. Et 4. d. 5. q. 1. ar. 2. q. 1. Et d. 7. q. 3. a. 1. q. 1. a. 1. & d. 24. q. 1. ar. 3. q. 5 ad 3. Et 4. contra c. 76

Titulus clarus. ¶ In corpore vna eſt concluſio: Miniſtri Eccleſiæ poſſunt ſacramenta conferre, etiã ſi ſint mali. Probatur: Miniſtri eccleſiæ inſtrumentaliter operantur in ſacramentis. ergo poſſunt ſacramenta conferre etiã ſi ſint mali. Antecedens probatur, ex eo quod eadem eſt rõ miniſtri, & inſtrumẽti. Conſequentia autem probatur, ex eo ꝙ inſtrumentum non propria uirtute, ſed uirtute principalis agentis operatur: qđ probatur ab effectu: quia hinc eſt, quòd inſtrumento accidit omnis forma, præter id, quod exigitur ad inſtrumenti rationem: quod duplici exemplo in litera manifeſtatur.

Art. 1. hu. quæſt.

¶ Circa hanc conſequentiam, ſeu rationem dubium occurrit: quoniam implicite petit principiũ. Oportet enim ad integrandum proceſſum hunc, ſubſumere quòd bonitas, uel malitia miniſtri eſt accidens: & non ex actu ad rationem inſtrumenti miniſtrantis ſacramenta. Hoc autem ſi ponere, perinde eſt, ac ſi ſupponeretur concluſio: eiuſdem enim rationis eſt, quod bonitas, uel malitia accidat inſtrumento, ſeu miniſtro ſacramentorum, & quòd cum malitia poſſit miniſter conferre ſacramentum: quoniam accidentia, quæ adſint, ſiue abſint, non uariant poteſtatem.

Tract. 5. in Ioan. circa medium. 9.

Art. 1. & 3. huius q.

¶ Ad hoc dicitur,

quòd ſtudium Auctoris fuit ad reddendũ rationem concluſionis, potius quàm ad ipſam concluſionem. Omnis enim quæſtio eſt medii, ut dicitur in ſecundo Poſter. & præcipue quando concluſionis ueritas habetur pro euidente, ut eſt in propoſito. Et propterea in litera neglexit Auctor ſubſumere de bonitate, uel malitia, & aſcendit ad uniuerſalem rationem inſtrumenti: vt habita ſummaria notitia propter quod mali miniſtri poſſunt cõferre ſacramenta, haberetur. Et eſt in propria conſequentiæ ratio, ad præſentem materiam, quoniam bonitas, uel malitia moralis hac ratione ad miniſtrum ſacramentorum neceſſaria creditur, ſi neceſſaria eſſet, quia nemo dat quod non habet. Quæ ratio in litera in primo argumento affertur, & dicitur fuiſſe Cypriani martyris. Ex hoc enim quòd miniſter inſtrumentaliter operatur, & inſtrumentum non propria, ſed principalis agentis uirtute, efficit, conſequens eſt manifeſte, quòd ad efficacem collationem ſacramenti non exigitur in miniſtro bonitas, qua ſacramentum efficax conferatur. idem eſt enim malitiam miniſtri impedire ſacramenti effectum, & miniſtrum agere propria uirtute, quæ per malitiã tolleretur. nulla eſt ergo petitio principii: ſed claritas materiæ breuitatem effecit proceſſum literæ, in qua Auctor, quia ratio ipſa a Patribus doctor. hac poſita fuerat, ut patet in 4. diſt. 4. ſe uacauit probationi ipſius rationis. ſ. uniuerſali rationi inſtrumenti, ut antiquæ traditionis ratio haberetur.

q. 62. ar. 1. & 3.

concl. ar

355 SV. QVÆ. LXIIII. ART. V.

Sen. 4. 5. d. 1. q. 5. art. 6. Infra 4. d. 4. q. 2. ar. 3.

Titulus, ut ſonat, luculentus eſt.

Ver. a 4. d. 5. q. 2. art. 2. q. 4. co. Et d. 19 q. 2. art. 2. co. Et di. 24. q. 1. a. 2 q. 3. Et a. 3 q. 1. & 5.

vnde dr̃ Heb.ult. beneficentiæ, & communionis noliti obliuiſci, talibus enim hoſtiis promeretur deus: ſed mali non peccant ſi miniſtrent deo in operib. charitatis, quinimmo hoc eſt eius conſulendum, ſm̃ illud Danie. 4. Conſilium meum tibi placet, peccata tua eleemoſynis redime. ergo uidetur, quòd mali non peccent in ſacramentis miniſtrando.

¶2 Præ. Quicũque cõicat alicui in peccato, etiam ipſe eſt reus peccati, ſecundum illud Roma. 1, Digni ſunt morte, non ſolũ, qui peccata faciunt, ſed etiam, qui conſentiunt facientibus: ſed ſi mali miniſtri peccent, ſacramenta miniſtrando, illi, qui [h] ab eis ſacra recipiunt, eis in peccato cõicant. ergo etiam ipſi peccarent, quod uidetur inconueniens.

¶3 Prętere. Nullus uĩ [h] eſſe perplexus: quia ſic homo cogeretur deſperare, quaſi non potẽs peccatum euadere: ſed ſi mali peccarent, ſacra tradendo, eſſent perplexi: quia etiam quandoque peccarent, ſi ſacramenta non traderent: puta cũ eis ex officio incũbit neceſſitas (dicitur enim primæ Cor. 9. Væ mihi ſi non euangelizauero, neceſſitas. n. mihi incumbit) qñq; ẽt ꝑ ꝑ periculũ: ſicut ſi puer in periculo mortis exiſtens, offeraƭ alicui pc̃tõri baptizãdus. ergo uĩ ꝙ mali non peccẽt, ſacramenta miniſtrando.

Sed contra eſt, ꝙ Dion. dicit. 1. c. Eccle. Hierar. [*] quòd malis non eſt fas, nec tangere ſymbola, ideſt ſacramentalia ſigna. Et in epiſtola ad Demophilum [a] dicit, Talis, ſcilicet peccator, audax uidetur, ſacerdotalibus manum apponens, & nõ timet, neque uerecundatur, diuina præter diuinitatem exequens, & deum putans ignoraret, q̃ ipſe in ſemetipſo cognouit, & decipere ęſtimat falſo nomine patrẽ ab ipſo appellatũ, et audet immũdas infamias (nõ dicam oỡnes) ſup diuina ſigna Chr̃i formiter enũtiare.

Reſp. Dcẽm, ꝙ aliquis in agendo peccat, ex hoc quòd operatur, non ſecũdum ꝙ oportet, ut patet per Philoſophum

¶In corpore duæ concluſiones ſunt. Prima eſt: Mali exhibẽtes ſe miniſtros dei. & eccleſiæ in diſpenſatione ſacrorum, peccant. Secunda eſt ꝙ hoc peccatũ eſt ex ſuo genere mortale. Prima probatur: Quicumque operatur, non ſm̃ quòd oportet, peccat, in operando: ſed miniſter malus ſacrã operatur, non ſecũdum quòd oportet. Probatur: quia miniſtri ſacramentorum debent eſſe iuſti: quia miniſtri debent conformari domino, ut teſtantur auctoritates ſcripturæ. Secũda uero concluſio probatur: quia hoc peccatũ pertinet ad irreuerẽtiam dei, & contaminationem ſacramentorum. Quæ particula declaratur, ꝙ intelligitur non ex parte ipſorum ſacramentorum (quoniam ipſa ſunt incontaminabilia) ſed ex parte ipſi[9] peccatoris, ſacrilegiũ committentis.

¶Circa fundamentũ huius proceſſus, dubium occurrit, ex eo quòd bonitas requiritur ad miniſtrũ ſacramentorum, ſecundum quandam decẽtiam, & conuenientiam, ut in præcedẽti articulo ad tertiũ, & hic dicitur. Nõ eſt autem rationabile, ꝙ negatio conditionis requiſitæ ſecundũ decentiam conſtituat peccatum mortale, cum uideamus conditiones requiſitas ad bene eſſe actuum moralium, nec etiam ueniale conſtituere peccatum. Et hoc etiã teſtaƭ maxima ex morali philoſophia adducte in lr̃a de circũſtantiis actionum humanarum. Non enim dicit peccatum eſſe, ſiquis operatur, non ſecundum quòd melius aut quando melius, aut ſicut melius, &c. ſed non ſecundum quòd oportet, aut quando oportet, aut ſicut oportet, &c. Nam ly oportet neceſſitatem denotat, ut per hoc intelligamus, peccatum tunc interuenire, quando neceſſariæ conditiones omittuntur, & non ſi conditiones ad bene eſſe omittantur, aut earum contrariæ immiſceantur. Et ſi dicatur, quòd bonitas non eſt conditio ad bene eſſe miniſtri ſacramenti, ſed eſt cõditio debita (ut in precedenti articulo litera explicauit) debitum autem extra neceſſaria non eſt, & propterea cuiuſcumque debiti omiſſio peccatum conſtituit. adhuc militat ratio, quòd non ſit peccatum mortale, qm̃ debitum actui humano non ſm̃ neceſſitatem, ſed ſm̃ quandam decentiam, etſi poſſit ſua abſentia conſtituere pc̃tm̃ non tñ tanti uis eſt, ut poſſit conſtituere pc̃tm̃ mortale ea rõne, quia ſola indecentia non habent rationẽ peccati mortalis. Nec obſtat, ꝙ indecentia hmõi ad irreuerentiã dei, & contaminationem ſacrorum ſpectat, tum quia non quodlibet ſpectans ad hæc, eſt peccatum mortale, ut patet de multis irreuerentiis erga deum & ſacra, quas negamus eſſe peccata mortalia, ut patet de comedentibus in eccleſia, aut iocoſũ aliquid dicentibus audiendo Miſſam & huiuſmodi, tum quia huiuſmodi indecentia, non niſi reductiue ad irreuerentiam dei, & contaminationem ſacramentorũ ſpectat: directe enim ipſius hominis malam diſpoſitionem ponere uidetur. Eſt enim diſpoſitio quędam ipſius operantis magis, quàm operationis, uideturque magis peccatum conſtituere præſumptionis, quã ſacrilegii.

¶Ad hoc dr̃, ꝙ actio ſacramentalis poteſt ſumi dupliciter: uel ſecundum rationem operis operati, & ſic non exigit bonitatẽ, uel malitiam miniſtri, niſi ſecundum quandam decentiam, & propterea ſic: bonus, ſiue malus ſit miniſter, ſacramentum ue-

F rum, & efficax eſt: uel ſecundum rationem operis operãtis. Et ſic exigit neceſſario bonitatẽ in miniſtro ad hoc, ut recta ſit, & ratio aſſignata eſt in lr̃a, & magis aſſignabitur cogens ratio in lr̃a in reſponſione ad primum. Oportet. n. actionem ſacramentalem, ſi non ſolum in ſe recta eſſe debet, ſed etiam ſecũdum ꝙ exit a miniſtro, ut ſit conſona ſecundum rectam ratiõnẽ, & decentiam eſt miniſter, & ſacris, quæ miniſtrat. Et ex parte quidẽ conformitatis ad deum, poſita eſt ratio in hoc corpore articuli. Ex parte uero cõformitatis ad ſacra, ponitur ratio in reſponſione ad primũ, & hinc patet ratio prima obiectionem.

¶Ad ea uero, quæ obiciuntur directe cõtra rõnem peccati mortalis in hoc actu, dicitur quòd debitum ſecundum decentiam ad opus operatum, eſt debitum ſecundum neceſſitatem ad opus operantis miniſtri. & ꝓpterea non eſt mirum ſi eius abſentia pc̃tm̃ mortale conſtituat.

¶Et cum adhuc obiicitur ex eo, quòd nõ quęlibet irreuerentia ſacramentorum eſt mortalis, reſpondetur hoc uerum eſſe ꝓpter imperfectionem aliquorum actuum irreuerentialium. In quolibet namque genere mortalis peccati, imperfectio act[9] excuſat a mortali: miniſtrare autem ſacramenta indigne non eſt actus imperfectus in genere ſacrilegii: nec, ut ultima infert obiectio, reductiue tantum ad ſacrilegium ſpectat: ſed directe ad contaminationem ſacramentorum pertinet. poſſunt enim ſacramenta ſecundum ſe incontaminabilia, dupliciter contaminari, ſcilicet, uel ut egrediuntur a miniſtro, uel ut applicantur ad aliqd. Et hoc ſecundo modo ſacrilegium eſt, uti ſacramento ad alium finem, ut ſortilegi faciunt. Primo autem modo ſacrilegus eſt malus miniſter, a quo exit ſacramentalis actio indigne, quã tum enim eſt ex parte ipſius miniſtri mali, maculatur actio illa, quoniam tractatur ut prophana, ſeu non ſancta: hæc eſt ratio in hac litera aſſignata: quam ſi uis plenius intelligere, perſpice uigorem eius ex auctoritate Apoſtoli dicentis de euchariſtia. Qui manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicans corpus. Vbi rationem peccati

K mortalis aſſignauit, ex hoc quod manducans, non diiudicat corpus domini: hoc eſt non diſcernit corpus domini ab aliis cibis, ſed ſumit ipſum ut cibum prophanum, quoniam ſumit ipſum indiſpoſitus ad illum, utpote indigne. idem enim accidit in malo miniſtro: nam miniſtrans indigne ſacramentum, non diiudicat ſacramentum, dum non diſcernit illud, ut a ſe egreditur a prophanis, ſed ſe habet ad ſacramentalem actionem, ut prophanam, dum indigne illam exercet. hoc enim eſt contaminare ſacramenta ex parte ipſius miniſtrantis, ſeu recipientis, & præſumptio miniſtri mali non eſt qualiſcumque, ſed ſacrilega præſumptio, ſicut, & præſumptio audientis indigne recipere ſacramenta, ſacrilega eſt.

¶Circa utramque concluſionem, aduerte diligenter, & caute conditiones in eis appoſitas in litera. Quarum prima eſt, quòd miniſtrans exhibeat ſe miniſtrum dei, & eccleſiæ ſecũda, eſt ꝙ miniſtret ſacramentum, tertia eſt, quòd tale peccatum eſt mortale, non quomodolibet, ſed ex ſuo genere. Docet enim ꝑ hæc Auctor requiri ad hoc, quòd huiuſmodi peccatũ ſit mortale

[*] Ca. 1. eccle. hie. de ad hn.

[a] Incipit hæc epiſtola: Hebræorum hiſtoriæ tradũt. parum ante med.

in lib. Ethi.† Dictũ eſt autẽ conueniens eſſe, vt ſacramẽtorum miniſtri ſint iuſti, quia miniſtri debent dño conformari, ſcdm illud Leuit. 19. Sancti eritis, qm̃ ego ſanctus ſum, & eccleſi. 10. Secundum iudicem populi, ſic & miniſtri eius: & ideo ᵐ non eſt dubium, quin mali exhiben-
G tes ſe miniſtros Dei, & eccleſiæ in diſpẽſatione ſacramentorũ, peccẽt. ᵈ Et quia hoc peccatum pertinet ad irreuerentiam Dei, & cõtaminationem ſacrorum, quãtum eſt ex parte ipſius peccatoris (licet ſacramenta ſecundum ſeipſa incontaminabilia ſint) conſequens eſt, ꝙ tale peccatũ ex genere ſuo ſit mortale.ⁿ

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ opera charitatis non ſunt aliqua conſecratione ſanctificata, niſi ſicut quædam iuſtitiæ partes:* & iõ homo, qui ſe exhibet Deo miniſtrũ in operibus charitatis, ſi ſit iuſtus, amplius ſanctificat̃: ſi vero ſit peccator, ꝑ hoc ad ſanctitatem diſponitur: ſed ſacr̃a in ſeipſis ſanctificationẽ quandam habẽt per myſticam conſecrationem: & ideo præexigitur ĩ miniſtro ſanctitas iuſtitiæ, ut congruat ſuo miniſterio: & iõ incõgrue agit, & peccat, ſi in peccato exiſtens ad tale miniſterium accedat.

AD II dcẽdm, ꝙ ille, qui ad ſacr̃m accedit, ſuſcipit ſacramẽta a miniſtro eccleſiæ, non inquantum eſt talis perſona, ſed inquantum eſt miniſter eccleſiæ: & ideo quamdiu ab eccleſia toleratur in miniſterio, ille, qui ab eo ſuſcipit ſacramentũ, non cõicat peccato eius, ſed cõmunicat eccleſiæ, quę eum tanquam miniſtrum exhibet, Si uero ab eccleſia non toleret̃ (puta cum degradatur, uel excommunicatur, uel ſuſpendit̃ur) peccat, qui ab eo accipit ſacramentum: quia cõmunicat pec-
H cato ipſius.

AD III dcẽdm, ꝙ ille, qui eſt in peccato mortali, non eſt perplexus ſimpliciter, ſi ex offõ ei incumbat ſacr̃a diſpenſare: qa põt pænitere de peccato, & licite miniſtrare. Non eſt aũt incõueniens, ꝙ ſit perplexus ſuppoſito quodam, ſcilicet quòd uelit remanere in peccato. In articulo tamẽ neceſſitatis nõ peccaret baptizãdo in caſu in ᵈ quo

---

duo. primo, quòd exhibeat ſe miniſtrum: ſecundo, quòd tale miniſterium ſit actio ſacramentalis: ita quòd ſi alterum horũ defuerit, nõ habes hinc mortale peccatum in miniſterijs ſacris. Docet rurſus, ꝙ ſi aliqua adminiſtratio ſacramenti à malo miniſtro exercitata imperfectionem actus compatitur, nõ erit peccatum mortale: licet mali miniſtri adminiſtratio ſacramentalis habeat ex ſuo genere peccatum mortale.

† Ex lib. 2. ethic. c. 3. & 6. habetur põt. Et li. 3. cap. 7. to. 5. art. præce. ad 3.

¶ Aduerte ſecundo, ꝙ duabus exiſtentibus rationibus peccati in huiuſmodi miniſterio (ſcilicet ex parte difformitatis miniſtri ad Deum, cuius eſt miniſter, & ex parte contaminationis ſacramentorũ, quæ adminiſtrantur) Auctor in hoc corpore articuli ex prima ratione probauit miniſterium mali miniſtri eſſe peccatum, ex ſecũda autem ratione probauit illud eſſe peccatum mortale. Tantam autem differẽtiam inter has rationes inſinuauit, quòd ſecunda vſus eſt in reſponſione ad primum, vt cauſa propria, primâ autem rationem non tanti fecit. De vtraq; autem diffuſior erit ſermo, & ambarũ efficaciæ magis patebunt.

D. 892.

* Al. ſed ipſa pertinẽt ad iuſtitiæ ſanctitatẽ, ſi ut quædam iuſtitiæ partes.

¶ In reſpõſione ad primum, aduerte, & percipe Auctorem vti regula illa poſterioriſtica, ſi affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio eſt cauſa negationis, dum ex hoc, ꝙ ſacramenta ſunt opera conſecrationis ſanctificata, infert in miniſtro præexigi ſanctitatem iuſtitiæ, & ex hoc quòd opera charitatis non ſunt aliqua conſecratione ſanctificata, infert in Dei miniſtro reſpectu eorum non exigi ſanctitatem iuſtitiæ: manifeſte enim ex hoc ſignificat, hanc eſſe propriam cauſam mortalis peccati, uel non mortalis peccati in adminiſtrationibus ſacris, quoniam regula illa in ſolis proprijs cauſis tenet. ita quòd cum quæſtio aliqua de peccato mortali in operationibus ſacris contingit ex parte malitiæ miniſtri, intuendum eſt, an illa operatio, ad quã quis malus exhibet ſe miniſtrum, ſit aliqua conſecratione ſanctificata (quales ſunt omnes actus ſacrorum ordinum) an non ſit conſecrata. Et ſi eſt de numero conſecratarum, concluditur hinc mortale peccatum in malo miniſtro, & ſi non eſt de numero cõſecratarum, excuſatur hinc miniſter malus à mortali peccato. Et eſt ſemper ſermo de miniſtro malo, malitia peccati mortalis in ſe exiſtentis.

¶ Hanc doctrinam, quia diffuſe tractaui in quolibetis, ne eadem repetantur, modo pertranſeo: unum tantum adijciens, quòd uidetur mihi modo actum prædicandi eſſe de numero actuum conſecratorum: quia eſt actus, ad quem miniſter conſecratur: nam eius miniſter ex officio eſt epiſcopus primo, & ſecundario ſacerdos. Nec obſtat, actum iſtum ex inſtitutione eccleſiæ appropriatum eſſe ſacro ordini, quoniam inſtitutio eccleſiæ, uel diuina ad differentiam originis ſpectat, & non ad differentiam formalem: extrahere ſiquidem hominem ab eccleſia, ſacrilegium formaliter eſt. licet ex inſtitutione eccleſiæ actus iſte ſubſtratus ſit ſacrilegio. Et ſimiliter cõmedere ſemel in die (ut fit in Quadrageſima) abſtinentia formaliter eſt. quamuis ex eccleſiæ ſtatuto ſub abſtinentiæ ſpecie poſitum ſit. Et ſimiliter in propoſito licet prædicatio ex auctoritate eccleſiæ facta, ſit actus ordinis, ſub ſpecie tamen actuum ordinis formaliter comprehenditur: ac per hoc inter opera conſecrata computanda eſt, ea ratione: quia ad ipſam ſicut, & ad alios
F actus ordinis conſecrari oportet miniſtrum. Et propterea ſecundum doctrinam hinc habitam miniſter malus prædicans, mortaliter peccat, ſicut qui indigne adminiſtrat alios actus ſacrorum ordinum.

¶ In rñſione ad ſcm̃, aduerte ꝙ non loquitur lr̃a de inducente I dignum miniſtrum ad ſacri exhibitionẽ: ſed de accipiente ſacramentum ab indigno miniſtro: quod iõ dixerim, quia alia qõ eſt, an liceat accipere ſacramentũ ab indigno miniſtro, & alia qõ eſt, an liceat inducere ad adminiſtrationem ſacri miniſtrum indignum. Prima qõ hic ſoluit, de ſecunda nihil dr̃: ſed facile ſolui poteſt ſecunda, dicendo, ꝙ licet, nunq̃ liceat inducere hominem ad peccandum, uel tñ licet iniquitate alteri*. Et ꝓpea in duob. caſibus licet inducere I dignum miniſtrũ ad exhibitionem ſacramenti. Primus eſt ſi miniſter tenetur ad huiuſmodi exhibitionem: quia nemo peccat petendo actum ſibi debitum a ſuo debitore Et hac ratione excuſantur, qui a ſuo curato tenente cõcubinam, ſacramenta petunt. Secundus eſt articulus neceſſitatis, ex parte petentis cũ diſpoſitione præparationis ex parte miniſtri: hoc eſt, quòd miniſter ſit paratus miniſtrare ſacramentũ, & hõ egeat illo: eadẽ ſiquidem ratione, qa D. 567.
I licitum eſt indigenti petere mutuum ab uſurario, licitũ quoq; eſt indigenti petere ſacrm ab indigno parato ad miniſtrãdũ.

¶ In eadem rñſione circa acceptionem ſacramenti à miniſtro excommunicato, &c. nota primo, quod hęc doctrina intelligit̃ ceſſante extrema neceſſitate baptiſmi. Excipit. n. ipſe Auctor In 4. ſent. diſt. 4. caſum neceſſitatis, quo. ſ. poſſet quis a iudæo, uel pagano baptiſmum recipere. Secundo, quod hodie ex indulto concilij Conſtantienſis ſub Martino quinto, licitum eſt ab excommunicatis miniſtris recipere ſacramenta, niſi in duobus caſibus, hoc eſt ſi nominatim denunciatus fuerit excommunicatus, aut ſuſpenſus, &c. uel ſi propter iniectionem manꝰ uiolentę in clericum notorie conſtiterit in excommunicationem incidiſſe, ut refert dominus Antoninus archiepiſcopus Florent. in ſuæ ſummæ parte tertia tit. 26. c. 3.

¶ In reſponſione ad tertium, circa illud, In articulo tamen neceſſitatis non peccaret baptizando, &c. dubium primo occurrit propter relatas a Durando rationes ad oppoſitum in 4. ſen. di.
K 5. ar. 2. Et prima eſt, contra excuſationem ex articulo neceſſitatis. quia caſus euitabilis ſolo uoluntarie proprie arbitrio non conſtituit articulum neceſſitatis: ſed ſic eſt in propoſito. quia indignus miniſter poteſt ſtatim conteri, ſi uult, & tranſire de malo in bonum: ac per hoc non eſt caſus neceſſitans miniſtrum, cum indignitate ad baptizandum. Secunda uero ratio contra excuſationem ex perſona non miniſtri tendit: quia quicumque baptizat, ſiue uetula, ſiue paganos, baptizat ut miniſter principalis agentis, qui eſt Chriſtus: eſt enim miniſter de neceſſitati ſacri baptiſmi, ſicut, & forma, & materia. Falſum eſt ergo, quòd baptizans in neceſſitate non exhibeat ſe miniſtrum eccleſiæ: ac per hoc, non inde excuſatur ſi indignus baptizat.

¶ Dubium ſecundo eſt, an Auctor in litera intendat excuſare ſacerdotem indignum in articulo neceſſitatis baptizantem, tam.

tam ſi baptizet cum ſolennitate quam ſi ſine ſolennitate, vel intendat ſolum excuſare baptizantem ſine ſolennitate. Et eſt ratio dubij: quia in litera hac nulla ſit mentio de ſolennitate, & conſequenter uĩ excuſari, utroque modo baptizans, dummodo baptizet ut ſubueniat neceſſitatem patienti in caſu, in quo laicus poſſet; ſic.n. in litera dĩ. In oppoſitũ aũt eſt quod ab Auct. dĩ in 4. ſent. de baptizante cũ ſolennitate.

¶Dubiũ tertio occurrit, quo pacto poteſt ſtare doctrina hęc cũ ſuperius dictis, ſ. mi-
q.67.ar.3. & 4. niſtratio ſacri eſt ex ſuo gñe peccatũ mortale, ſi miniſter ſit indignus. Nã ſi ſic eſt, ſiue miniſtrans illud miniſtret ex officio, ſiue ex caſu neceſſitatis, ſiue quauis alia ra-
Porret.n. 356 tione, ſemper ſequit, ꝙ actum exercet, qui
4.d.5.q.2. art.3. ex ſuo gñe eſt peccatum mortale: puta cõtaminare ſacra, quantum ex ipſo eſt. Conſtat.n.ꝙ in cæteris actibus, qui de ſuo genere ſunt peccata mortalia, variata conditio agentis non excuſat à mortali, ut patet de adulterio, furto, & alijs. Aut igitur hoc non eſt mortale
c.9.cœl.hierar. parum ante med. ex genere: aut quilibet indigne miniſtrans, peccat mortaliter.

¶Ad euidentiam horum, ſciendum eſt, ꝙ præſentis doctrinæ ſẽſus eſt in articulo neceſſitatis, in quo laico licet baptizare, ſi ſacerdos baptizet (procul dubio ſine ſolennitate) non peccat: quã-
†q.prę.a.3 uis in peccato mortali ſit. Et ratio aſſignatur: quia tunc non gerit perſonam miniſtri ex officio, quem probatum eſt oportere eſſe iuſtum: ſed gerit pſonam miniſterialiter ſubuenientis neceſſitatẽ patienti. Vnde ad rõnem primã in primo dubio allatã, dĩ ꝙ neceſſitas excuſans malũ miniſtrũ, nõ eſt neceſſitas impoſſibilis contritionis, ut argũ intelligit: qm̃ in inſtanti poteſt quis contritionem habere de infinitis peccatis: ſed eſt neceſſitas cogens hominem baptizaturũ ad exhibendum ſe, non ut miniſtrũ ex officio. ex hoc namque quòd miniſtet ibi concurrit, non ut miniſtet ex officio neceſſitate hoc exigente, à peccato excuſatur. Et per hoc patet ſolutio ſecundæ rationis: diſtinctum ſiquidem eſt de miniſtro, uel ex officio, uel ex articulo neceſſitatis. Et licet quicumq; baptizet, ſit miniſter Chriſti, & eccleſiæ altero modo, non tamen ſemper eſt miniſter ex officio, de quo ſolo probatum eſt, quod oportet eſſe iuſtum.

¶Et per hoc patet ſolutio ſecundi dubij: nam ſi articulus neceſſitatis pateretur miniſtrum, cum ſolennitate baptizare, non eſſemus in caſu, in quo laicus poſſet baptizare. Et rurſus, ſi, cum ſolennitate baptizaret, manifeſte conſtat, quòd exhiberet ſe, ut miniſtrũ ex officio. Ex utroq; ergo capite, hoc eſt ex caſu, in quo laicus poſſet baptizare, & ex hoc quod dicitur, ꝙ non exhiberet ſe ut miniſtrum ex officio, manifeſtè patet, ꝙ Auctor nõ intendit excuſare hm̃õi ſacerdotem, niſi in caſu, in quo cogitur ſine ſolennitate baptizare.

¶Ad tertiũ dubiũ dicitur, ꝙ quia baptizans in articulo neceſſitatis deficit à perfecta ratione miniſterij (quoniam non miniſtrat ex officio) ideo operatio ſua imperfectum quid eſt in genere adminiſtrationis ſacramentorũ non ex parte obiecti (hoc eſt ſacramenti) ſed ex parte agentis, hoc eſt miniſtri: non enim exit operatio tunc à miniſtro ex officio, ſed à nudum miniſterium præbente: ex huiuſmodi autem imperfectione actus ex-
A cuſatur à mortali, quoniam adminiſtratio exiens ab indigno, habet rationem mortalis, pro quanto exit ab agente, & non aliter, ut in litera patet. Ex hoc enim fit, ut quia adminiſtratio huiuſmodi non exit ab agente proprio (hoc eſt miniſtro ex officio) non exeat etiam cum culpa mortali. Et propterea dicendum eſt, quòd adminiſtratio ſacramenti ab indigno miniſtro
q.8. art.7. ex officio, eſt mortale ex ſuo genere, ſi ex elatiate uerborũ excludendæ ſunt obiectiones: ſi tamen abſolute dicatur, ꝙ indigni adminiſtratio eſt peccatum mortale ex ſuo genere: uerum dicitur, quoniam ſub intelligitur a proprio miniſtro.

¶Nec obſtat obiectio de adulterio, & huiuſmodi, quoniam conditio agentis in hoc ſacrilegio concurrit, ut pars integratiua rationis formalis pecca-
*q.præſ.arti.3. ti mortalis ex ſuo genere: ita ꝙ ſicut ad rationem furti non ſufficit, quòd ſit acceptio rei alienæ, ſed oportet, quòd ſit inuito domino, ita ad tale ſacrilegium non
Concl.m ſufficit, quòd ſit adminiſtratio ab homine malo, ſed exigitur quòd ſit etiam à miniſtro ex officio, ut ſic. Et ratio eſt aſſignata in litera: quia ſanctis miniſterijs, non niſi ſanctis conuenit miniſtret, qui, per ſe loquendo, non eſt niſi miniſter ex officio.

etiã poſſet laicus baptizare: ſic enim patet, ꝙ non exhiberet ſe miniſtrum eccleſię, ſed ſubueniret neceſſitatem patienti: ſecus eſt aũt in alijs ſacramentis, quę non ſunt tantæ neceſſitatis, ſicut baptiſmus, ut infra patebit.

B

ARTICVLVS VII.

Vtrum angeli poſſunt ſacramenta miniſtrare.

AD SEPTIMVM ſic procedĩt. Vĩ ꝙ angeli poſſint ſacrã miniſtrare. Quicquid.n. põt miniſter inferior, [h] poteſt, & ſuperior: ſicut quicquid poteſt diaconus, poteſt ſacerdos, ſed nõ conuertitur, ſed angeli sũt ſuperiores miniſtri in ordine
C hierarchico, q̃ ẽt quicumq; homines, ut patet p Diony. in lib. Cæle. hier. ergo cum homines poſſint miniſtrare in ſacramẽtis, vĩ ꝙ multo magis angeli.

¶2 Pręt. Homines ſancti [h] aſſimilanẽ angelis in cælo, ut dicitur Matth. 22. ſed aliq ſancti in cęlo exiſtentes, poſſent miniſtrare in ſacramentis: qa character ſacramẽtalis eſt indelebilis, vt dictũ eſt. † ergo uidetur, ꝙ ẽt angeli poſſint ĩ ſacrĩs miniſtrare.

¶3 Præ. Sicut ſ̃. dictum eſt, * diabolus eſt caput malorũ, & mali ſunt mẽbra eius: ſed p malos poſſunt miniſtrari ſacramẽta. [h] ergo uidetur quòd etiam per dæmones.

SED CONTRA eſt, ꝙ dĩ Heb. 5. Oĩs pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus cõſtituitur in his, q̃ ſunt ad Deũ: ſed angeli boni, uel mali non ſunt ex hominibus. ergo ipſi nõ conſtituunẽ miniſtri in his, q̃ ſunt ad deũ. i. in ſacramẽtis.

RESP. Dcd̃m, ꝙ (ſicut ſ̃. dictũ eſt) tota uirtus ſacrorum a paſſione Chriſti deriuatur, quę eſt Chriſti, ſ̃m ꝙ eſt hõ: cui in natura conformantur hoĩes, nõ aũt angeli, ſed potius ſecundum paſſionem dicitur modico ab angelis minoratus, ut patet Hebr. 2. & ideo [m] ad homines pertinet diſpenſare ſacramenta, & in eis miniſtrare, non autem ad angelos. [n] ſciendum tamen, ꝙ ſicut Deus uirtutem ſuam non alligauit ſacramentis, quin poſſit ſine ſacramentis effectũ ſacramentorum conferre, ita etiam virtutẽ ſuã nõ alligauit

D

SVPER QVÆSTIO. LXIIII. ARTIC. VII.

Sot. 4. 5. d. 1. q. 5. art. 7.

IN titulo eſt ſermo de angelis quo ad naturam, ſiue boni, ſiue mali ſint. Et rurſus eſt ſermo de poteſtate ordinaria, hoc eſt an ſecundum communem curſum ordinis inſtituti à Deo, angeli poſſint miniſtrare ſacramenta.

¶In corpore articuli, quatuor ſunt. Primo reſpondetur quæſito. deinde ad bonitatem doctrinæ, tractatur de poteſtate delegabili ipſis angelis: ubi tria dicuntur, ut patebit.

¶Quo ad primum, concluſio eſt: angeli non poſſunt miniſtrare ſacramenta. Probatur: Tota virtus ſacramentorum deriuatur a Chriſto patiente. ergo ad homines, & non ad angelos pertinet miniſtrare ſacramenta. Conſequentia probatur ex duobus. Primo, ex diſſimilitudine naturæ: quia ſ. Chriſto homi-
E nes non angeli aſſimilantur in natura. Secundo, quia Chriſtus patiens inquantum patiens, fuit minor angelis: miniſter autem non debet eſſe maior principali agente, ut contingeret in propoſito, ſi ſancti angeli eſſent ordinarie miniſtri Chriſti patientis. Secunda concluſio eſt, quòd poteſt conferri angelis ꝙ adminiſtrent ſacramenta. Probatur, quia Deus non alligauit uirtutem ſuam miniſtris eccleſię, ſicut nec ſacramentis. Tertia concluſio eſt de exercitio adminiſtrationis ſacramentorum à bonis angelis: Si adminiſtrarent ſancti angeli ſacramẽtum aliquod, deberet haberi pro uero ſacramento. Probatur: quia ſancti angeli ſunt nuntij ueritatis. Quarta eſt: Si dæmones aliquid huiuſmodi facerent, habẽdum eſſet pro falſo: quia ſunt ſpiritus mendacij.

¶Aduerte hoc in loco, ꝙ circa primam concluſionem Scotus in 4. ſentent. diſtin. 6. quæſt. 1. opinatur oppoſitum, tenens, ꝙ omne ſuppoſitum intellectualis naturæ poteſt ſacramentũ aliquod cõferre, ſaltẽ baptiſma. Et ratio ſua eſt: quia põt abluere

aqua hominem proferendo verba debita, & habere intentionẽ faciendi quod facit eccleſia hæc, n. tria requiruntur, & ſufficiũt ad miniſtrum, & hæc omnia poteſt angelus in aſſumpto corpore exercere.

¶ Rationabilior autem Auctoris poſitio, ex allatis in litera innititur: fundata. n. eſt ſuper auctoritate Apoſt. ad Hebr. 5. ubi Pontificem oẽm hominem declarat. vnde magnum argũ aſſumitur ad propoſitum, q̃ ſi maximũ miniſterium eccleſiç ſoli homini cõuenit, ita q̃ angelis denegatur (quale eſt pontificatus) multo magis minima miniſteria eccleſiæ, angelis denegantur. Fundatur, & ſuper rõne, qua miniſtri debent aſſimilari principali agenti. Rõ autem Scoti deficit in hoc manifeſte, q̃ æquiuoce utitur locutione. Locutio. n. requiſita ad miniſtrum ſacri, eſt actus uitalis loquentis: locutio autẽ angeli in corpore aſſumpto, eſt motus corporis non uiuentis, vt patet. Poteſt quoque dici, q̃ deficit in alio, ſcilicet q̃ applicatio ſacramenti debet fieri per inſtrumentum cõiunctum primo, & mediante illo per inſtrumentũ ſeparatũ, quod hic non habet locum. Et quamuis hoc non multum urgeat, primus tñ defectus cogit. Et quia primus defectus inuenitur in omni ſuppoſito rationali extra humanam ſpeciem, ideo oportet hominem eſſe, qui miniſtret ſacramenta. Et ſic patet q̃ minor Scoti eſt falſa, uniuoce ſumendo rationem uerborum: aut maior eſt falſa, ſi prolationem uerborũ ſumat quouis modo præter principalẽ defectũ prius dictũ, ſ. q̃ oportet baptizantem eſſe Chriſti miniſtrum, ac per hoc Chriſto homine non maiorem, ſed conformem in natura.

Per. 357 Sup. q. 60. a. 8. cor. Et 4. d. 6. q. 1. a 2. q. 1. & d. 7. q. 1. a. 2. q. 1. ad 3 Et d. 8. q. 2 a. 4. q. 3. ad 1. & d. 30. q. 1. a. 3. ad 3.

SVP. QV. LXIIII.

ART. VIII.

Scot. 4. ſ. d. 6. q. 5.
Ricc. 4. ſ. d. 6. q 2. art. 1
Durand. 4. ſ. d. 6. q. 2.
Sot. 4. ſ. d. 1. q. 3. art. 8.

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore unica concluſio: Intentio miniſtri exigitur ad

*q. 65. a. 3. & 4.

eccleſiæ miniſtris, q n ét angelis poſſit virtutẽ tribuere miniſtrãdi in ſacris. Et qa boni angeli ſunt nuntij veritatis, ſi aliqđ ſacrale miniſteriũ à bonis angelis pficeref, eſſet ratũ hñdũ: qa dret cõſtare hoc fieri voluntate diuina, ſicut q̃dã tẽpla dñr angelico miniſterio conſecrata. Si vero dæmones, q ſunt ſpiritus mendacij, aliquod ſacramẽtale miniſterium exhiberẽt, non eſſet ratũ habendum.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ illud, qđ faciunt hoĩes inferiori modo, ſ. p ſenſibilia ſacra, q̃ ſunt pportionata naturæ ipſorũ, faciunt angeli tamquã ſuperiores miniſtri ſuperiori modo, ſ. inuiſibiliter purgando, illuminando, & perficiendo.

AD II dcđm. q̃ ſancti, q ſunt in cælo, ſunt ſimiles angelis, quãtum ad participationẽ gloriæ, non aũt quantum ad cõditionẽ naturæ, & per cõſequẽs, neq; quantum ad ſacramenta.

AD III dcđm, q̃ mali hoĩes nõ hñt, q̃ poſſint miniſtrare in ſacris, ex hoc, q̃ per malitiã sũt membra diaboli, & iõ non ſeqtur q̃ diabolus, qui eſt eorũ caput, magis hoc poſſit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum intentio miniſtri requiratur ad perfectionem ſacramenti.

AD OCTAVVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ intẽtio miniſtri non reqratur ad perfectionẽ ſacri. Miniſter. n. in ſacro inſtrãliter operatur: ſed actio nõ pficitur[h] ſm intẽtionem inſtri, ſed ſm intentionẽ principalis agẽtis ergo intentio miniſtri non reqrit ad perfectionem ſacri.

¶ 2 Præt Nõ põt hoĩ eſſe nota[h] intentio alterius. Si igit intẽtio miniſtri reqrat ad pfectionẽ ſacri: nõ poſset homini ad ſacrm accedenti eſſe notum, q̃ ſacrm ſuſcepiſſet: & ita nõ poſſet hře certitudinem ſalutis, præcipue cum quędam ſacramenta ſint de neceſſitate ſalutis, ut infra dicetur.*

¶ 3 Pręt.[h] Intentio hominis nõ poteſt eſſe ad id, circa quod nõ eſt attẽtus: ſed aliquando illi, qui in ſacramẽtis miniſtrant, non attendunt ad ea, quæ dñt, uel faciunt, alia cogitantes. ergo ſecundum hoc non perficeretur ſacramentum, propter intentionis defectum.

G SED CONTRA eſt, q̃ ea, quæ ſunt præter intentionem, ſunt caſualia: quod non eſt dicẽdũ de operatione ſacramentorũ. ergo ſacramenta requirunt intentionem miniſtri.

RESP. Dcđm, q̃ qñ aliquid ſe habet ad multa, oportet quòd per aliquid determinetur ad vnum, ſi illud effici debeat. Ea uero, quæ in ſacramentis aguntur, poſſunt diuerſimode agi, ſicut [m] ablutio aquæ, q̃ fit in H baptiſmo, põt ordinari, & admũditiã corpalem, & ad ſanitatẽ corporalem, & ad ludũ, & ad multa alia hmõi: & ideo oportet q̃ determinetur ad unum, i. ad ſacramentalem effectum p intentionem abluentis. Et hęc intentio exprimitur p uerba, quæ in ſacramentis dicuntur, puta cum dicit, Ego te baptizo in nomine Patris, &c.[n]

I AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ inſtrumentum inanimatũ non habet aliquam intentionem reſpectu effectus, ſed loco intentionis eſt motus, quo mouer à principali agente: ſed inſtrumẽtum animatum (ſicut eſt miniſter) non ſolũ mouetur, ſed ẽt quodãmodo mouet ſeipſum, in quantũ, ſua uoluntate mouet mẽbra ad operandũ: & iõ reqritur eius intẽtio, qua ſe ſubijciat principali agenti, ut. ſ. intendat facere, quod facit Chri- K ſtus, & eccleſia.

AD II dcđm, q̃ circa hoc eſt duplex opinio. Quidã. n. dicũt, quòd requiritur mentalis intentio in miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur ſacrm: ſed hunc defectum in pueris (qui nõ hñt intentionẽ accedendi ad ſacramẽtũ) ſupplet Chriſtus, q interi[o] baptizat, i adultis aũt, q in-

F perfectionem ſacramenti. Probatur: quando aliquid ſe habet ad multa, oportet quòd determinetur ad vnum, ut illud fiat: ſed ea, quæ aguntur in ſacramentis, ſe habent ad multa, niſi per intentionem miniſtri determinẽtur ad unum. ergo &c. Proceſſus totus clare patet in litera. Et confirmatur: quia verba ſacramentalia exprimunt miniſtri intentionem.

¶ In reſponſione ad ſecundum nota primo nomine pro claritate literæ, Auctorem referendo primã opinionem, narrare ipſam, primo quo ad hoc, quòd requiritur mentalis intentio, ita quòd ſi deſit, non perficitur ſacramentum: ſecundo, quo ad hoc, quòd ſtante caſu, quo huiuſmodi imperfectio ſacramẽti accideret (ſiue adultus, ſiue puer eſſet, qui ſacramentũ ſic defectuoſum ſuſciperet) ſupplemẽtum aliunde ſortiretur, & puer quidem à Chriſto, adultus autem ex propria fide, & deuotione. Poſtea reprehendit Auctor, hanc opinionem: quia non poteſt ſaluare ſupplemẽtum characteris. Concl.

¶ Aduerte ſecundo, quòd altera opinio ibidem ſubiuncta, & approbata, non eſt intelligenda, ut uerba ſonant: puta quod non requiratur in miniſtro intentio propria mentalis, ſed ſufficit intentio eccleſiæ per uerba expreſſa, quicquid intendat ipſe miniſter interius: hic enim ſenſus contradicit expreſſe doctrinæ Auctoris in ultimo huius quæſtionis articulo dicentis, quòd ſi miniſter non intendat ſacrm conferre, talis peruerſitas tollit ueritatem ſacramenti, & infertus in q. 68. artic. 7. ad ſecundum dicentis, Si in adulto deeſset intentio ſuſcipiendi ſacramentũ, eſset rebaptizandus, ſed ſenſus huius literæ ex propoſito, ad quod loquitur Auctor ſumendus eſt. Aduertẽdum eſt. n. q̃ hæc oĩa dñr hic pro ſolutione difficultatis motæ in arg. ſ. ſi mentalis intentio miniſtri exigeretur nullus eſſet certus ſe eſse uere baptizatum: ad hãc. n. certitudinem noſtram.

tendunt ſacr̃m ſuſcipere, ſupplet illũ defectũ fides, & deuotio: ſed hoc ſatis poſſet dici, quantũ ad vltimũ effectũ, q̃ eſt iuſtificatio à pctis, ſed quantũ ad effectũ, q eſt res, & ſacr̃m, ſ. quantũ ad characterẽ, nõ vr̃ ꝙ per deuotionẽ accedẽtis poſſit ſuppleri: qa character nũquam imprimitur. niſi ꝑ ſacr̃m. & iõ alii melius dñt, ꝙ miniſter ſacramenti agit in perſona toti' eccleſię, cuius eſt miniſter. In uerbis ãt, q̃ ꝓfert, exprimit̃ intentio eccleſiæ, q̃ ſufficit ad ꝑfectionẽ ſacr̃i, niſi cõtrariũ exterius exprimat̃ ex parte miniſtri, uel recipientis ſacramẽtũ.

AD III dcd̃m, ꝙ licet ille, q aliud cogitat, nõ habeat actualẽ intentionẽ, hẽt tñ intentionem habitualẽ, * q̃ ſufficit ad ꝑfectionẽ ſacr̃i: puta cum ſacerdos accedens ad baptizandũ, intendit facere circa baptizandũ, ꝙ facit eccleſia. unde ſi poſtea in ipſo exercitio actus, cogitatio eius ad alia rapiat̃, ex uirtute primæ intentionis, pficit̃ ſacr̃m: q̃uis ſtudioſe curare debeat ſacr̃i miniſter, ut ĩ actualem intentionẽ adhibeat: ſed hoc non eſt totaliter poſitũ in hoïs ptãte: quia prę ter intẽtionem, cum homo uult multum intendere, incipit alia cogitare, ſecundum illud Pſal. 139. Cor meum dereliquit me.

ARTICVLVS IX.

Vtrum fides miniſtri ſit de neceſſitate ſacramenti.

AD NONVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ fides miniſtri ſit de neceſſitate ſacr̃i. Sicut. n. dictũ ẽ,' ᵇ ĩtentio miniſtri ẽ neceſſaria ad ſacr̃i ꝑfectionẽ: ſed fides intentionẽ dirigit, ut Aug. † dicit cõtra Iulianũ. ergo ſi deſit uera fides ĩ miniſtro, nõ pficit̃ ſacr̃m.

¶ 2 Præt. Si miniſter eccleſiæ ueram fidẽ non habeat, vr̃ eſſe hęreticus: ᵇ ſed hæretici ut ur̃, non pñt ſacr̃a conferre: dicit. n. Cyprianus in epiſtola * contra hęreticos, Omnia quæcumque faciunt hęretici, carnalia ſunt, & inania, & falſa: ita ut nihil eorum quæ illi geſſerint, a nobis probari debeat, & Leo papa dicit in epiſtola † ad Leonem Auguſtum, manifeſtum eſt per cru- A deliſſimã, & inſaniſſimam ueſaniã, in alexandrina ſede omniũ cæleſtiũ ſacrorũ lumẽ extinctũ, intercepta eſt ſacrificii oblatio, defecit chriſmatis ſanctificatio, & parricidalib. manib. impiorũ, oïa ſeſe ſubtraxere myſteria. ergo uera fides miniſtri eſt de neceſſitate ſacramenti.

¶ 3 Præt. Illi, qui non habẽt uerã fidẽ, vñr eſſe per excõicationẽ ab eccleſia ſeparati: dr̃. n. in B ſecũda canonica Ioannis. Siqs uenit ad vos. & hanc doctrinã non affert, nolite eũ recipere in domũ, nec Aue dixeritis ei, & ad Tit. 3. Hæreticum hominem poſt primã, & ſecũdã correctionẽ deuita: ſed excõicatus ñ vr̃ ʰ poſſe conferre eccleſiæ ſacr̃m, cum ab eccleſia ſit ſeparatus, ad cuius miniſteriũ ꝑtinet ſacrorũ diſpẽſatio. ergo vr̃ ꝙ uera fides C miniſtri, ſit de neceſſitate ſacr̃i.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. * dicit contra Petilianum donatiſtam: Mementote, ſacr̃is dei nihil obeſſe mores malorum hominum, quòd illa, uel non ſint, uel minus ſancta ſint.

RESP. Dcd̃m, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt, † quia miniſter in ſacramentis inſtrumentaliter operatur, non agit in uirtute propria, ſed in uirtute Chriſti. Si D cut autem pertinet ad propriã uirtutem hominis charitas, ita, & fides. unde ᵐ ſicut non requiritur ad perfectionem ſacramenti, quòd miniſter ſit in charitate, ſed poſſunt etiam peccatores ſacramenta conferre, ut ſupra dictum eſt, * ita non requiritur ad perfectionem ſacramenti fides eius: ſed infidelis poteſt uerum ſacramentum præbere, dummodo cetera ad- E ſint quæ ſunt de neceſſitate ſacramenti. ᵃ

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd põt contingere ꝙ aliquis patiatur defectum fidei circa aliquid, & non circa ueritatẽ ſacramenti, quod exhibet: puta ſi aliquis credat iuramentum eſſe in omni caſu illicitum: & tamen credat baptiſmum efficaciam habere ad ſalutem, & ſic talis infidelitas, non impedit intentionem conferendi ſacramentum. Si uero patia-

noſtram de ſuſceptis ſacr̃is intelligendum eſt ſufficere intentionem eccleſiæ ꝑ uerba miniſtri expreſſã, niſi per miniſtrũ, aut ſuſcipientem contrarium exprimat̃: ita quòd non intendit Auctor, ꝙ hæc ſufficiant ad perfectionẽ ſacr̃i ſimpliciter, ſed ad perfectionem ei', ſcd̃m humanam certitudinem: per hoc enĩ euitatur inconuenientẽ quod quilibet incertus poſſet dici de ſuſceptis ſacramentis.

¶ In reſponſione ad tertium, aduerte q̃d Auctor communicãs (ut puto) in uocabulis communiori illius tẽporis uſui (quæ intẽtionem quidem, ſed non actualem, habitualem uocabat) dixit hic intẽtionem habitualem, & ſtatĩ ſubnexit ſenſum intentum: puta, cum ſacerdos accedit &c.

* Alias actualem.

¶ Et hæc propterea dixerim, ut ſcias nõ latuiſſe Auctorem differentiam inter habere aliquid in actu, uel in habitu, uel in uirtute, & ꝙ intẽtio requiſita ad ſacramẽta non ſufficit ꝙ ſit ſecundum habitũ, ſed oportet, ꝙ ſit ſecundum uirtutem: quod ut melius intelligas, accipe exemplum. habens habitum iuſtitiæ, tunc actualiter intendit iuſtum, quando actualiter attendit ad ius reddendum, tunc uero habitualiter intendit iuſtum, cum retinet habitum iuſtitiæ, etiam ſi dormiat: tunc autem uirtualiter intendit iuſtum dum uacat quidem reddendo iuri (puta quia ſedet ad tribunal, ut faciat ſicut cõſueuit, ſeu iudicis officium) & nihil de iure cogitat, ſed mens eius euagatur ad impertinẽtia: ita quòd etiam ſi non haberet habitũ iuſtitię, ex ſolo hoc ꝙ acceſſit ad iudicis officium faciendum in omnibus q̃ exercet iudicium, quãtumcunque euagetur, ſemper intendit iuſtum uirtualiter, ea ratione, quia ſemper perſeuerat, uirtus primę intentionis, qua primo propoſuit facere iudicis officium. Et huiuſmodi intẽtio non irrationabiliter uocatur habitualis: quia per modũ habitus perſeuerat, nam, & dormiente, & diſtracto homine perſeuerat.

Porr. 358

4. diſ. 6. q. 1. a. 3. q. 2.

* Ar. præ.

† Id habet Augu. in præfa. ps. 31. non lõge añ me. to. 8.

* li. 1. epiſ. 12. nõ remote a fi. Incipit cũ ſimul Icõ ſilio.

† Leo in epi. q̃ incipit. Lſas clementię .ux.a me.

¶ Et hæc eſt, quæ ſufficere dicitur ad ſacramenta, & uere ſic eſt: ſufficit. n. ad confectionem euchariſtiæ, quòd ſacerdos uadat ad altare, ut dicat Miſſã, etiam ſi per totam Miſſã euagetur mens eius.

¶ Aduerte ſecundo documentum Auctoris, ſ. ꝙ ſtudioſe dẽt miniſter operã dare ut etiam actualiter intendat &c. non eſſe intelligendum in actu ſignato, ſed in actu exercito. Non enim ſtudendum eſt, ut habeamus hoc in mente actualiter ego intendo conficere, ſed ſtudendũ ut actualiter mens noſtra ad ea, quę ſunt conſecrationis, attendat, puta ad ꝓlationem diſtinctã formæ, ad reuerentem contrectationem materiæ ad futuram tunc ineffabilem pſentiam diuinæ gr̃æ in ſacro uel ẽt ipſius Chriſti, quo ad euchariſtiã: hoc eſt n. cõſecrare cũ actuali intentione in actu exercito.

* li. 1. c. 47. circa fin. to. 7.

* ar. 5. huius quæſ. & q. 62. arti. 1. & 2.

SVP. QV. LXIIII. ARTIC. IX.

Sor. 4 ſ. d. 1. q. 5. ar. 9

Titulus clarus ẽ. ¶ In corpore una eſt concluſio cũ uno corollario. Cõcluſio eſt: Ad perfectionem ſacramenti, non exigitur fides miniſtri. Probatur: Miniſter in ſacramentis operatur non propria ſed Chriſti uirtute. ergo ſicut non requiritur ad perfectionem ſacramenti miniſtri charitas, ita nec ei' fides. Conſequentia probatur: quia fides pertinet ad perfectionem miniſtri, ſicut, & charitas. Quam non requiri probatur ex eo, ꝙ mali homines poſſunt miniſtrare ſacramenta. Corollarium eſt: Infidelis poteſt eſſe miniſter ſacramenti.

Concluſio

* ar. 5. & 6. huius qo.

¶In rñſiõib. argumẽ totũ, memento eorũ quæ diximus in art. 6 de ſuſcipientib. ſacramẽta ab indignis qñ peccant. Et iuxta illa intellige, q hic dicunt, addendo q̃ ꝓci ſi manifeſte ab eccleſia ſi in articulo neceſſitatis ſacrm baptiſmi conferrent, non peccarent, imo tenẽtur in tali caſu baptiſmũ conferre, abſque ſolennitate tñ. Nec ꝓpterea ſacerdotes efficerent̃ irregulares ratione ſuperius dicta: qa nõ miniſtri ex officio pſonã agerent, ſed miniſterialiter ſubuenientis neceſſitatem patienti.

Art. 8. hu ius queſt.

• In rñſione ad ſcm̃ aduerte incidenter q̃ purgatio Cypriani martyris, d̃ qua Aug. loqr̃, ñ niſi uenialis pcti fuit, tñ, qa cum charitate ſtabat error ille, ut Auguſtini uerba ſonant: tñ, qa tpe illo ñ erat ꝑ eccleſiã determinata efficacia ſacrorũ per miniſtros extra eccleſiam.

*c. 16. uſq; ad mediũ to. 3.

tur fidei defectũ circa ipsũ ſacramentũ q̃ exhibet, licet credat per id, q̃ agit̃ exterius, nullũ ſequi interiorẽ effectũ, nõ tñ ignorat q̃ eccl'a catholica intẽdit per hmõi q̃ exterius agunt̃, ꝓbere ſacrm̃. vñ nõ obſtãte infidelitate, põt intendere facere id, q̃ facit eccl'a, licet æſtimet id nihil eſſe. Et talis intẽtio ſufficit ad ſacrm̃: qa ſicut ſupra dictũ eſt, †miniſter ſacri agit in ꝑſona totius eccl'ę, ex cuius fide ſupplet̃ id, q̃ deẽ fidi miniſtri.

Ad II dcm̃, q̃ hæreticorũ q̃dã in collatione ſacrorũ, formã eccl'æ non ſeruant, & tales neq; ſacrm̃ conferunt, neq; rẽ ſacri: q̃dã uero ſeruant eccleſiæ formã, & tales cõferunt q̃dẽ ſacrm̃, ſed non conferunt rẽ ſacri: & hoc dico, ſi ſunt manifeſte ab eccl'a pręciſi: qa ex hoc ipſo q̃ aliquis accipit ſacra ab eis, peccat, & per hoc impedit̃ ne effectũ ſacri conſequat̃. unde Aug. dicit in lib. de fide ad Petrũ: Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, extra eccl'am baptizatis, ſi ad eccleſiam nõ redierint, baptiſmo cumulari ꝑniciẽ.

†epi. 65. a me. illius.

Et per hunc modũ dicit Leo papa, †in ſede alexandrina ſacrorũ lumẽ eſſe extinctũ, ſ. quantũ ad rem ſacri, non ãt quantũ ad ipſum ſacrum. Cyprianus ãt nullo mõ ſacrm̃ conferre hæreticos poſſe, credebat: ſed in hoc eius ſñia nõ tenetur, unde Aug. dicit martyrẽ Cyprianũ qui apud hęreticos, uel ſchiſmaticos datũ baptiſmũ nolebat cognoſcere, tanta merita uſq; ad triũphũ martyrii ſecuta ſunt, ut charitatis, qua excellebat luce, obũbratio illa fugaretur, & ſi quid purgandum erat, paſſionis falce tolleretur.

*quæ. præce. ar. 5.

Ad III dcm̃, q̃ ptãs miniſtrandi ſacra ptinet ad ſpiritualem characterem, qui indelebilis eſt, ut ex ſupradictis patet. & ideo per hoc, q̃ aliquis ab eccleſia ſuſpenditur, uel excommunicatur, uel ẽt degradatur, non amittit poteſtatem conferẽdi ſacramentum, ſed licentiam utendi hac ptãte: & iõ ſacrm̃ quidem confert, ſed tamen peccat conferendo: & ſimiliter ille, qui ab eo accipit ſacramẽtum. et ſic non percipit rem ſacramenti, niſi forte per ignorantiam excuſetur.

Perver. o.

358

ARTICVLVS X.

Vtrum intentio recta miniſtri requiratur ad perfectionem ſacramenti.

Infr. q. 74 ar. 2. ad 2. Et 4. di. 4. q. 1. art. 2. q. 2. & di. 11. q. 1. ar. q. 13. ad 1. & diſt. 10. q. 1. art. 3. ad 3. *ar. 8. & 9.

AD DECIMVM ſic proceditur. Vr̃, q̃ intentio recta miniſtri requiratur ad perfectionẽ ſacramenti. Intentio enim miniſtri[h] debet cõformari intentioni eccl'ę, ut ex dictis patet. *ſed intẽtio eccleſię ſemper eſt recta. ergo de neceſſitate ad ſacramenti perfectionem requiritur intentio recta miniſtri.

F ¶2 Pręt. Peruerſa intentio[h] deterior eſſe videtur, ꝗ intentio iocoſa. ſed intentio iocoſa tollit ſacramentum: puta ſi aliqs non ſerio, ſed ludo aliquẽ baptizaret. ergo multo magis peruerſa intentio aufert ſacramentum: puta ſi aliqs aliquẽ baptizaret, ut poſtmodum eum occideret.

G ¶3 Præt. Peruerſa intentio facit[h] totũ opus uitioſum, ſcd̃m illud Luc. 12. Si oculus tuus fuerit nequã, totũ corpus tuũ, tenebroſum erit: ſed ſacra Chriſti non poſſunt inquinari per malos homines, ſicut Augu. dicit contra Petilianũ. ergo vr̃, q̃ ſi ſit peruerſa intentio miniſtri non ſit ibi uerum ſacramentum.

H SED CONTRA eſt, quòd peruerſa intentio pertinet ad malitiam miniſtri: ſed malitia miniſtri non tollit ſacramentum. ergo nec peruerſa intentio.

RESP. Dcd̃m, q̃ intentio miniſtri poteſt peruerti dupliciter. Vno modo reſpectu ipſius ſacramenti: puta cum aliquis non intendit ſacramentum cõferre, ſed deriſorie aliquid agere. & talis peruerſitas tol-

I lit ueritatem ſacramenti, præcipue quando ſuam intentionem exterius manifeſtat.[p] Alio modo poteſt peruerti intentio miniſtri quantum ad id, quod ſequitur ſacramentum: puta ſi ſacerdos intendat aliquam feminam baptizare, ut abutatur ea: uel ſi intendat cõficere corpus Chr̃i, ut eo ad veneficia vtatur: et qa prius non dependet a poſteriori, inde eſt quod talis intentionis peruerſitas ueritatem ſacramenti nõ tollit, ſed

K ipſe miniſter ex tali intẽtione grauiter peccat.[q]

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd eccleſiæ intentio recta eſt, & quantum ad ſacramenti perfectionem, & quantum ad ſacramenti uſum: ſed prima rectitudo perficit ſacramentum, ſecunda operatur ad meritum. & ideo miniſter qui conformat intentionem ſuam eccleſiæ, quantũ ad primã rectitudinem, non autem quantũ ad ſecundam, perficit

qui-

SVP. QVÆ. LXIIII. ART. X.

Sot. 4. ſ. d. 1. q. 5. a. 10.

TItulus clarus. ¶In corpore articuli eſt diſtinctio bimẽbris in ſingulis cõcluſionib⁹. Diſtinctio eſt: Intentio miniſtri pt ꝑuerti dupliciter: uel reſpectu ſacri, uel reſpectu alicuius alterius. Prima cõcluſio iuxta primũ membrũ eſt: Peruerſa intentio reſpectu ſacri, tollit ueritatẽ ſacri. Hanc cõcluſionem Auctor ñ ꝓbat in l'ra: ſed ut manifeſtã relinquit ex ꝓmiſſis, ſ. q̃ intentio miniſtri exigitur ad ſacrm̃ hmõi. n. peruerſitas tollit intentionem miniſtri. Secũda cõcluſio iuxta ſcm̃ mẽbrũ ẽ: Peruerſa intentio miniſtri circa cõſequutiua, non tollit ueritatẽ ſacri. Probat̃: qa pri⁹ ñ dependet a poſteriori. ¶In rñſione ad ſcm̃, aduerte q̃ intẽtio ludicra, ſeu iocoſa in collatione ſacri, poteſt inueniri dupliciter, uel relata ad ipſũ ſacramentum, uel relata ad finem, aut motiuum, quod adminiſtret ſacrm̃. Exẽplum primi, ſiquis ñ intendendo facere q̃ facit eccleſia, ſed facere actũ exter. orem ſimilem actui, quem facit eccleſia: uel deriſorie, uel delectationis ſocialis gr'a aliquos baptizaret: huiuſmodi. n. iocoſa intentio tollit ueritatem ſacri: quia tollit intentionem miniſtri, & de tali loquitur Auctor in litera. Exemplum ſecũdi, ſi quis ſocialis delectationis gratia aliquos baptizaret, intendens tamen facere quod facit eccleſia, ſicut econtra ſi quis delectationis gratia permitteret ſe baptizari. Huiuſmodi enim intentio iocoſa non tollit ueritatem ſacramenti: ſicut nec ſi fuiſſet intentio auara: puta ſi propter pecuniam conferret, aut ſuſciperet quis baptiſma. Et ratio eſt: quia iocoſitas talis non tollet intentionem miniſtri reſpectu ſacramenti.

Concl. m

Concl. p

quidem ſacramentum, ſed non eſt ſibi ad meritū.

Ad II dcd̄m, φ intentio ludicra, vel iocoſa, excludit primā rectitudinem intentionis, per quā perficitur ſacramentū: & ideo non eſt ſimilis rō.

Ad III dcd̄m, φ peruerſa intentio puertit opus intendentis, non aūt opus alterius: & iō ex puerſa intētione miniſtri, puertitur id qđ agit in ſacris inquātum eſt opus eius, nō inquātū eſt opus Chriſti, cuius eſt miniſter. Et eſt ſile, ſi miniſter alicuius hominis, praua intētione deferret pauperib. eleemoſynā, quā dominus recta intentione mādaret.

QVAESTIO. LXV.

De numero ſacramentorum, in quatuor articulos diuiſa.

SV. QVÆ. LXV. ART. I.

Alb. Mag. 4. d. 1. art. 2.
Ferr. 4. cont. c. 58.
S. Bon. 4. 5. d. 2. q. 3.
Scot. 4. 5. d. 2. q. 1.
Sot. 4. 5. d. 1. q. 6. art. 1

Titulus clarus eſt. ¶In corpore vna concluſio: Conuenienter ponuntur ſacramenta eccleſiæ ſeptem. Manifeſtatur hęc cōcluſio dupliciter, primo ſecūdū ppriā doctrinā, ſ'do, iuxta aliorum traditionem.

¶Quo ad primū diſtinguit duos fines ſacrorum: unus eſt pfectio holis in his, quæ Chriſtiani ſunt cultus: alter eſt remediū peccatorū. Et probat ſic concluſionē: ſacra eccleſiæ ad utrūque dictū ſunt conuenienter ponuntur, in numero ſeptenario. ergo &c. Antecedēs manifeſtatſ primo reſpectu primi finis (diſcuſſo progreſſu numerādo ſeptem pfectiones opportunas cultui Chſiano, q ſūt vita, robur, conſeruatio, curatio, reſtitutio ptās, & propagatio, & aſſignādo ſingulorū rōnem, vt in lra clare patet. Deinde declaratſ antecedens reſpectu ſecundi finis, aſſignādo ſeptem defectus, q clare patent in litera.

¶Quoad ſm. clarē apparet recitata, poſitione abſque alia expoſitione.

Ferr. 4. 360 4. dt. 2. q. 1 ar. 2. Et 4. cō. c. 58, Et 1. cor. prin.

* c. 2. eccl. hier. p. 3.

* li. 19. c. 13 a med. t. 6

DEINDE conſiderandum eſt de numero ſacrorum. Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum ſint ſeptem ſacramenta.

¶Secundo, De ordine eorū ad inuicem.

¶Tertio, De cōparatione eorū.

¶Quarto, Vtrū omnia ſint de neceſſitate ſalutis.

ARTICVLVS I.

Vtrum debeant eſſe ſeptem ſacramenta eccleſiæ.

AD PRIMVM ſic pceditur. Vr̄ φ non debeant eſſe ſeptem ſacra. Sacra. n. efficaciam hn̄t ex uirtute diuina, & ex uirtute paſſionis Chriſti: ſed una eſt uirtus diuina, & una Chr̄i paſſio: una. n. oblatione conſumauit in ſempiternū ſanctificatos, ut dr̄ Hebr. 10. ergo nō debuit eſſe, niſi vnū ſacramētum.

¶2 Pręt. Sacr̄m ordinatſ contra defectū peccati: hic aūt eſt duplex, ſcilicet pena, & culpa. ergo ſufficeret eſſe duo ſacra.

¶3 Præt. Sacra pertinent ad actiones eccl'aſticę hierarchię, ut per Diony.* patet: ſed, ſicut ipſe dicit, tres ſunt actiones hierarchicę, ſcilicet purgatio, illuminatio, & perfectio. ergo non debent eſſe, niſi tria ſacramēta.

¶4 Præt. Aug. dicit 19. contra Fauſtum,* ſacra nouæ legis ſunt numero pauciora, q̄ ſacramenta veteris legis: ſed in ueteri lege nō erat aliquod ſacrum, quod rn̄deret confirmationi, & extremę unctioni, ergo neque hæc debent numerari inter ſacra nouę legis.

2. 2. q. 154. ar. 3.

¶5 Præt. Luxuria non eſt grauius inter cętera peccata, ut patet ex his, q̄ in ſecūda parte dicta ſunt: * ſed contra alia peccata non inſtituitur aliquod ſacramentum. ergo neque conrra luxuriam debuit inſtitui ſacramentum matrimonij.

6 SED CONTRA Vr̄ φ ſint plura ſacramenta. Sa

A cramenta. n. dr̄ quaſi quædā ſacra ſigna: ſed multæ aliæ ſanctificationes fiunt in eccleſia, ſm ſenſibilia ſigna, ſicut aqua bn̄dicta, conſecratio altaris, & alia hmōi. ergo ſunt plura ſacramenta q̄ ſeptē.

* li. 1. de ſacr. par. 12. cap. 10.

¶7 Præt. Hug.* de ſancto Victore dicit, φ ſacramēta ueteris legis fuerunt oblationes, decimę, & ſacrificia: ſed ſacrificium eccleſiæ eſt unum ſacramētum, quod dicitur euchariſtia. ergo etiam oblationes, & decimę debent dici ſacramenta.

¶8 Præt. Tria ſunt genera peccatorum, originale, mortale, & ueniale: ſed contra originale peccatū ordinatur baptiſmus, contra mortale autem, pęni B tentia. ergo deberet eſſe aliud præter ſeptem, qđ ordinetur contra veniale.

* q. 62. a. 5 & q. 63. a. 6

RESP. Dicendum, quòd (ſicut ſupra* dictum eſt) ſacramenta eccleſiæ ordinantur ad duo, ſcilicet ad perficiendum hoīem, in his, quæ pertinent ad cultum Dei, ſm religionem Chriſtianæ uitę, & etiā in remedium contra defectum peccati; Vtroq; aūt mō conuenienter ponuntur ſeptem ſacra. *Concl.* Vita. n. ſpūalis conſormitatem aliquam habet ad uitā corporalem, ſicut, & cetera corporalia conformitatē quandam ſpiritualium habent. In uita aūt corpo C rali, dupliciter aliquis perficitur. Vno modo, quantum ad perſonam propriam, alio modo per reſpectum ad totam communitatem ſocietatis, in qua uiuit: quia homo naturaliter eſt animal ſociale. Reſpectu autem ſuiipſius perficitur hō in uita corporali dupliciter. Vno modo per ſe, acquirendo. ſ. aliquam vitæ perfectionem: alio modo per accidens; ſ. remouēdo impedimenta uitę, puta ęgritudines, uel aliquid huiuſmodi. Per ſe autem perficitr̄ corporalis uita, tripliciter. Primo quidem per generationē, per quā hō incipit eſſe, & uiuere: & loco huius in ſpūali uita eſt baptiſmus, q eſt ſpūalis re D generatio ſecundum illud ad Tit. 3. Per lauacrum regenerationis, &c. Secundo, per augmentū, quo aliquis perducitur ad perfectam quantitatē, & virtutē: & loco huius in ſpūali vita, eſt confirmatio, in qua datur Spiritusſanctus ad robur. vnde dicitur diſcipulis iam baptizatis Luc. vlt. Sedete in ciuitate, quoaduſq; induamini uirtute ex alto. Tertio per nutritionē, qua cōſeruatur in hoīe uita, & virtus. Et loco huius, in vita ſpūali eſt euchariſtia: unde dr̄ Io. 6. Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, nō habebitis uitam in uobis. & hoc quidem ſufficeret homi E ni, ſi haberet, & corporaliter, & ſpūaliter impaſſibilē uitam: ſed quia homo incurrit interdū, & corporalem infirmitatem, & ſpūalē, ſ. peccatum, ideo neceſſaria eſt homini curatio ab infirmitate quæ quidem eſt duplex. una quidem, eſt ſanatio, quę ſanitatē reſtituit, & loco huius in ſpūali uita eſt pęnitentia, ſm illud Pſ. 40. Sana aīam meā, quia peccaui tibi. Alia autem eſt reſtitutio ualetudinis priſtinæ per couuenientem diætam, & exercitiū, & loco huius in ſpirituali uita eſt extrema vnctio, q̄ remouet peccatorum reliquias, & hoiem paratū reddit ad finalē gloriā: unde dr̄ Iac. 5. Et ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Perficitur aūt homo in ordine ad totam communitatem dupliciter. uno mō

per hoc, ꝙ accipit ptãtem regendi multitudinē, & exercendi actus publicos. Et loco huius in ſpũali uita eſt ſacrm̃ ordinis, ſm̃ illud Hebr. 7. ꝙ ſacerdotes hoſtias offerunt nõ ſolũ pro ſe, ſed ẽt ꝓ populo. Scđo, quantũ ad naturalē propagationē, qđ fit ꝑ matrimoniũ tã in corporali, q̃ in ſpũali vita, eo ꝙ eſt nõ ſolũ ſacrm̃, ſed naturæ officiũ. Ex his ẽt patet ſacrorum numerus, ſm̃ ꝙ ordinanť cõtra defectũ peccati. nã baptiſmus ordinať contra carẽtiã uitæ ſpũalis: confirmatio contra infirmitatem aĩ, q̃ in nuper natis inueniť: eucharistia contra labilitatē animi ad peccandũ: pęnitẽtia cõtra actuale peccatũ, poſt baptiſmũ cõmiſſum: extrema unctio contra reliquias peccatorũ, q̃. ſ. non ſunt ſufficienter ꝑ pęnitentiã ſublatæ, aut ex negligentia, aut ex ignorantia: ordo contra diſſolutionē multitudinis: matrimoniũ in remediũ cõtra concupiſcentiã ꝑſonalem, & contra defectum multitudinis, q per mortē accidit. quidã uero accipiunt numerũ ſacrorum ꝑ quandã adaptationē ad virtutes, & ad defectus culparum, & pęnalitatum, dicẽtes, ꝙ fidei rñdet baptiſmus, & ordinať contra culpã originalē: ſpei extrema unctio, & ordinať contra culpã venialem: charitati eucharistia, & ordinať contra pęnalitatē malitiæ: prudentiæ ordo, & ordinať cõtra ignorantiã: iuſtitiæ pęnitẽtia, & ordinať contra peccatũ mortale: temperantiæ matrimoniũ, & ordinať contra concupiſcentiã: fortitudini confirmatio, & ordinatur contra infirmitatē.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ idē agens principale utiť diuerſis inſtrumentis ad diuerſos effectus, ſm̃ congruentiam operum. Et ſimiliter uirtus diuina, & paſſio Chriſti operantur in nobis ꝑ diuerſa ſacramẽnta, quaſi per diuerſa inſtrumenta.

Ad II dcđm, ꝙ culpa, & pęna diuerſitatem hñt, & ſm̃ ſpeciem, inquãtum ſunt diuerſæ ſpecies culparum, & pęnarum, & ſecũdũ diuerſos hoĩum ſtatus, & habitudines. Et ſm̃ hoc, oportuit multiplicari ſacramenta, ut ex dictis* patet.

*In cor. a.

AD III dcđm, ꝙ in actionib. hierarchicis conſiderãtur, & agentes, & recipientes, & actiones. Agentes aũt ſunt miniſtri eccleſiæ, ad quos ꝑtinet ordinis ſacrm̃. Recipientes aũt ſunt illi, qui ad ſacrm̃ accedunt, qui producuntur ꝑ matrimonium. Actiones aũt ſunt purgatio, illuminatio, & ꝑfectio: ſed ſola purgatio non põt eſſe ſacrum nouæ legis, qđ grãm confert: ſed ꝑtinet ad quædam ſacramentalia, quę ſunt catechiſmus, & exorciſmus. Purgatio autem, & illuminatio ſimul, ſecundum Diony.* pertinent ad baptiſmũ, & ꝑꝑ recidiuum ſecundario pertinent ad penitentiam, & extremã unctionem. Perfectio autem quantum ad uirtutē quidem (quæ eſt quaſi perfectio formalis) pertinet ad confirmationem, quantum autem ad conſecutionem finis, pertinet ad eucharistiam.

*c. 5. par. 1 circa fin.

AD IIII dicendum, ꝙ in ſacro confirmationis datur plenitudo Spiritusſancti ad robur: in extrēma aũt unctione præparatur homo, ut recipiat immediate gloriam: quorum neutrum competit ueteri teſtamento. & ideo nihil potuit his ſacris in veteri lege reſpondere: nihilominus tamen ſacramẽ

F ta in ueteri lege plura fuerunt numero, propter diuerſitatem ſacrificiorum, & cæremoniarum.

AD V dcđm, ꝙ contra concupiſcentiã venereorũ, oportuit ſpãliter remediũ adhiberi ꝑ aliqđ ſacramentum: primo quidē, quia ꝑ hmõi cõcupiſcẽtiã nõ ſolũ vitiatur perſona, ſed ẽt natura: ſecũdo, propter uehementiam eius, quæ rõnem abſorbet.

AD VI dcđm, ꝙ aqua benedicta, & aliæ cõſecrationes non dñr ſacra: quia non perducunt ad ſacri effectum, q eſt gratiæ conſecutio: ſed ſunt diſpoſitiones quædam ad ſacramenta, uel remouendo prohibens, ſicut aqua benedicta ordinatur contra

Concl. p

G inſidias dęmonum, & contra peccata uenialia, uel etiam idoneitatem quãdam faciendo ad ſacramẽti perfectionem, & perceptionem, ſicut conſecrať altare & vaſa, propter reuerentiam eucharistiæ.

AD VII dcđm, ꝙ oblationes, & decimæ erãt tam in lege naturæ, q̃ in lege Moyſi ordinatæ, non ſolũ in ſubſidium miniſtrorũ, & pauperũ, ſed ẽt in figurã: & iõ erant ſacra: nunc aũt non remanſerũt inquantum ſunt figuralia; & iõ non ſunt ſacramẽta.

AD VIII dcđm, ꝙ ad deletionē uenialis peccati nõ requiritur infuſio gratiæ. vnde cũ in quolibet ſacro nouæ legis grã infundatur, nullũ ſacrm̃ nouæ legis inſtituiť directẽ cõtra ueniale, qđ tolliť ꝑ

H q̃dã ſacralia: puta ꝑ aquã benedictã, & alia hmõi: qdã tñ dicunt extremã unctionem cõtra ueniale peccatum ordinari: ſed de hoc ſuo loco* dicetur.

*Nõ complevit morte præuentus.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſacramenta conuenienter ordinentur ſecundum modum prædictum.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videť ꝙ incõuenienter ſacramenta ordinentur ſm̃ modum prædictum, † Vt. n. Apoſtol. dicit primæ Corinth.

I 15. ᵇPrius eſt quod eſt animale, ᵇdeinde quod ſpirituale: ſed per matrimonium gñatur homo prima generatione, quę eſt animalis: per baptiſmum autē regñatur homo ſecunda generatione, quæ eſt ſpiritualis. ergo matrimonium debet pręcedere baptiſmum.

¶ 2 Præ. Per ſacramentum ordinisᵇ aliquis accipit poteſtatem agendi actiones ſacramẽtales:

K ſed agens eſt prior ſua actione. ergo ordo debet pręcedere, & baptiſmum, & alia ſacramẽta.

¶ 3 Pręt. Eucharistia eſt ſpirituale nutrimentum, cõfirmatio autem cõparatur augmento. Nutrimẽtũ aũtᵇ eſt cauſa augmenti, & per conſequens prius eo. ergo eucharistia eſt prior confirmatione.

¶ 4 Præt. Pœnitentia pręparat hominem ad eucharistiam: ſed

SVP. QVÆ. LXV. ART. II.

S. Bona. 4. ſ. d. 2. q. 3. Scot. 4. ſ. d. 2. q. 2. Sot. 4. ſ. d. 2. q. 6. ar. 2.

Porret. a. 36 t 4. d. 2. q. 1. a. 3. Et d. 7. q. 1. a. 1. q. 3 Et Eph. 5. fin. Art. præc.

IN titulo intellige, per ordinem, ſecundum modum prędictum, ordinem, quo numerata ſunt ſacramenta in præcedenti articulo, uidelicet baptiſma, cõfirmatio, eucharistia, pœnitentia, extrema vnctio, ordo, & matrimonium. Quæritur enim, an ſic conuenienter ordinentur.

¶ In corpore prima concluſio eſt: Inter ſacramenta ultimo ponuntur ordo, & matrimonium, matrimonium tamen poſt ordinem. Probatur concluſio. quo ad primam partem: quia ſicut unum eſt prius multitudine, ita ſacramenta, quæ ordinantur ad perfectionem unius perſonæ, ſunt naturaliter priora his, quæ ordinantur ad perfectionē multitudinis: ſed reliqua ſacramenta ſunt unius perſonæ, hæc

hæc aũt duo deſpiciunt multitudinem. ergo. Quo ad ſecundã autem partem probatur. q. matrimonium minus participat de ſpirituali uita, quàm ordo.

¶ Secunda concluſio eſt: Pœnitentia, & extrema vnctio poſteriora ſunt baptiſmo, confirmatione, & euchariſtia, poſterior tñ eſt extrema vnctio, pœnitẽtia. Probat hæc cõcluſio quo ad primã partẽ: priora ſunt, q per ſe ordinantur ad ſpũalem pfectionem vnius, q̃ illa, quę ordinant p accidens: ſed, &c. Quo ad ſecundã aũt partẽ: quia prior naturaliter eſt inchoatio ſanationis, quę fit per pœnitentiã, cõſumatione illius, qua facit extrema vnctio.

Ar præce. ¶ Tertia cõcluſio eſt: Inter tria prima ſacra baptiſmus primũ, cõ

Ar. præce. firmatio ſcm, euchariſtia tertiũ obtinet locũ. Probat: qa prius

Concl. no eſt ſpũalis gñatio, deinde formale robur, demũ cõſecutio finis.

¶ In q̃ſtione ad quartũ, dubiũ occurrit, an iuſtus, id eſt, ſine peccato mortali exiſtẽs, teneantur ſemel in anno confiteri. Et eſt rõ dubij: quia hinc apparet q non, cũ dr̃ q talis non indigeret pœnitentia ad ſacrm̃ euchariſtiæ. In oppoſitum autem eſt, quia

Concl. p præce. eum eccleſiæ ẽ ad oẽs vtriuſq; ſexus io annus diſcretionis conſtitutos.

¶ Ad hoc eſt dicẽdũ, q homo ſine peccato mortali exiſtens, non tenetur ad confitendum ſemel in anno: quia non comprehenditur ſub his, quos præceptũ illud eccleſiæ aſtringit: qm̃ pceptum eccleſiæ de confeſſione ſemel in anno, non eſt niſi determinatio pcepti diuini de confeſſione: ita q Deus præcepit con

D. 574. feſſionem, Eccleſia aũt determinat pceptũ illud ad tale tp̃s, ad totiens &c. puta ſemel in anno &c. Sed præceptum diuinum

Alias, confeſſionẽ. non obligat ad cõfeſſionem hoĩem ſine mortali peccato. ergo determinatio illius præcepti, per eccleſiã non obligat talẽ hominẽ. Et ſtat vis rõis in hoc, q nullus comprehenditur ſub præcepto eccleſiæ, qui nõ comprehenditur ſub præcepto diuino, qđ per ſe notũ eſt eſſe veriſſimũ ex eo, q præceptum eccleſię ſe habet ad diuinũ præceptũ, vt cõtractio, & limitatio quædã: q aũt diuinũ præceptum de confeſſione, obliget ſolos hoĩes in peccato mortali, probaẽ & ex hac litera fulta authoritate ſacræ ſcripturæ, & ex calce præcedentis articuli, vbi dictũ eſt, nullũ ſacrm̃ directe ordinari cõtra peccatũ ueniale: & quicquid ſit de extrema vnctione, conſtat hoc verum eſſe de ſacramento pœnitentiæ, & ex communi theologorum doctrina inter conditiones confeſſionis ponente, q ſit integra, q non niſi de mortalibus intelligi poteſt. Et confirmatur: quia canon ipſe expreſſe dicit, q quilibet confiteatur, peccata ſua omnia, quod eſt impoſſibile intelligi, niſi de mortalibus. Ipſa ergo verba canonis teſtantur, quòd ad ſolos exiſtentes in peccato mortali diriguntur.

[b] diſpoſitio pręcedit perfectionem. ergo pœnitentia debet præcedere euchariſtiam.

¶ 5 Præ. Quod eſt propinquius fini ultimo, eſt poſterius: ſed extrema unctio inter oĩa ſacra, ꝓpinquior eſt vltimo fini beatitudinis ergo debet habere vltimum locum [b] inter ſacramẽta.

In contrarium eſt, q cõiter ordinantur ab omnibus ſacramẽta, ſicut prius dictũ eſt.*

Resp. Dcdm̃, q rõ ordinis ſacrorum apparet ex his, quę ſ. †dicta ſunt. Nã ſicut vnum eſt prius, q̃ multitudo, ita [m] ſacra, q̃ ordinantur ad perfectionem vnius pſonę nãliter, pcedũt ea quæ ordinanẽ ad perfectionẽ multitudinis.* & iõ vltimo inter ſacra ponuņẽ ordo; & matrimoniũ, q̃ ordinanẽ ad multitudinis perfectionẽ: matrimonium tñ poſt ordinẽ, eo q minus participat de rõne ſpũalis vitæ, ad quã ordinanẽ ſacra.[r] Inter ea vero, quę ordinanẽ ad pfectionẽ vnius perſonæ, naturaliter ſunt priora illa, quæ per ſe ordinanẽ ad perfectionẽ ſpiritualis uitæ, q̃ illa, q̃ ordinanẽ per accidens, [s] ſ. ad remouendũ accidens nociuũ ſuperueniẽs: cuiuſmodi ſunt pęnitentia, & extrema vnctio. Poſterior tñ eſt naturaliter extrema vnctio, q̃ cõſeruat ſanationẽ, q̃ pęnitẽtia, quę inchoat. Inter alia uero tria manifeſtum eſt, q baptiſmus, qui eſt ſpiritualis regeneratio, eſt [d] prius: & deinde confirmatio, quæ ordinatur ad formalem perfectionem virtutis, & poſtmodũ euchariſtia, q̃ ordinatur ad perfectionẽ *finis.

Ad primum ergo dicendũ, q matrimonium, ſm̃ q ordinatur ad aĩalem vitam, eſt naturæ officium: ſed ſm̃ q habet aliquid ſpiritualitatis, eſt ſacrũm: & quia minimum habet de ſpiritualitate, ultimo ponitur inter ſacramenta.

Ad II dcdm̃, q ad hoc q aliquid ſit agens, præſupponiẽ q ſit in ſe perfectum: & ideo

A priora ſunt ſacramenta, quibus aliquis in ſeipſo perficitur, quàm ſacramentum ordinis, quo aliquis conſtituitur perfector aliorum.

Ad III dicendum, q nutrimentum, & præcedit augmen

B tum, ſicut cauſa eius, & ſubſequitur augmentum, ſicut conſeruans hominem in perfecta quantitate, & uirtute: & ideo poteſt euchariſtia præmitti cõfirmationi, vt Diony. facit in li. de cęleſt. hierar. & poteſt poſtponi, ſicut Magiſter facit in 4. ſententiarum.

Ad IIII dcdm̃, q rõ illa recte procederet, ſi pœnitentia ex neceſſitate requireretur, ut

C præparatoria ad euchariſtiam: ſed hoc non eſt uerum: nam ſi aliquis eſſet ſine peccato mortali, non indigeret pęnitentia ad ſumptionem euchariſtię. Et ſic patet, q per accidens pęnitentia præparat ad euchariſtiã, ſ. ſuppoſito peccato: vnde dicitur 2. Paral. vlt. Tu domine iuſtorum, non poſuiſti pęnitentiam iuſtis.

Ad V dcdm̃, q extrema vn-

D ctio pp rationem inductam,* eſt vltimum inter ſacramenta, quæ ordinantur ad perfectionem vnius perſonę.

Articvlvs III.

Vtrum ſacramentum euchariſtiæ ſit potiſſimum inter ſacramenta.

Ad tertium ſic proceditur. Vr̃ q ſacrũm euchariſtiæ non ſit potiſſimum inter ſacra. Bonum enim cõe potius eſt,[h] quàm bonum vnius, ut di

E citur 1. Ethi.* ſed matrimoniũ ordinatur ad bonum commune ſpeciei humanæ, per viam generationis: ſacramentum autem euchariſtiæ ordinatur ad bonum proprium ſumentis. ergo non eſt potiſſimum ſacramentorum.

¶ 2 Præt.[h] Digniora ſacra eſſe vĩr, quæ per maiorem miniſtrũ conferunẽ: ſed ſacrm̃ confirmationis, & ſacramentum ordinis non conferuntur, niſi

Svp. Qv. LXV. Art. III.

Ferr. 4. cont. c. 74.
Sot. 4. ſ. d. 1. q. 6. ar. 3.

Titulus clarus.

¶ In corpore duo fiunt. Primo, reſpondetur quæſito vna concluſione: Sacramentum euchariſtiæ eſt potiſſimum inter oĩa ſacra. Probatur triplicitet, vt patet in litera. Secũdo, comparantur reliqua ſacramenta inter ſe, & multa dicuntur ſatis clare.

¶ Dubium tñ unum reſtat in hac litera, circa id, quod dr̃, q extrema vnctio pparat ad euchariſtiam: oppoſitum enim apparet ex eo, q extrema unctio datur poſt uiaticum. In argu.

¶ Ad hoc dicitur, quòd Author loquitur de effectu extremæ unctionis ſecundum ſe: cum ſit enim ſanatio quædam, ſecundum ſe ordinaẽ ad perfectam cum Chriſto coniunctionem aĩæ, quæ per euchariſtiam fit: ſtatus autem poſtponendi extremam unctionem, aliunde ſumitur, de quo infra.

Ferr. a. 262
4. di. 7. q. 1 art. 1. q. 3. co. Et di. 5. q. 1. ar. 1. q 1. Et 4. cõ. cap. 74. Et ver. q. 27. ar. 4. co. 6. *li. 1. Eth. ca. 2. in fi. rom. 5.

¶ In reſponſione ad ſecundum, dubium quoque occurrit, quomodo fideles per confirmationem deputentur ad ſpeciale officium, ſpectans ad officium principis, cum dictum ſit, cõfirmationem conferre robur, quod conſtat non eſſe officium ſpe

ctans

ſtans ad principem. ¶ Ad hoc dr, ꝙ qa cõfirmatio datur in robur confitẽdi fidẽ Chriſti crucifixi, qui eſt gentibus ſtultitia, & iudæis ſcandalũ, confirmatio eſt velut cõſtitutio militis. Nã militares aſtꝰ pugilũ fidei in robuſta confeſſione cõſiſtunt. võ quia officiũ militare eſt officiũ ſpectãs ad principẽ (eius eſt .n. condere milites, atq; ipſos ducere) idõ in litera dr, ꝙ confirmatio eſt in officiũ ſpectãs ad pricipem.

per epm, q̃ eſt maior miniſter, q̃ ſimplex ſacerdos, per quẽ cõfertur euchariſtiæ ſacrum. ergo illa ſacramẽta ſunt potiora. F

¶ 3 Prꝑt. Sacra tanto ſunt potiora, quãto maiorẽ uirtutẽ hñt: ſed q̃dã ſacraᵇ imprimũt charactẽrẽ, ſ. baptiſmus, cõfirmatio, & ordo, qđ non facit euchariſtia. ergo illa ſacra ſũt potiora.

¶ 4 Præt. illud vr̃ eſſe potius, ex quo alia dependent, & nõ ecõuerſo: ſed ex baptiſmo depẽdet euchariſtia: non.n. põt aliquis euchariſtiam accipere, niſi fuerit baptizatus. ergo baptiſmus eſt potior euchariſtia.

Ca. 3. eccl. hierar. nõ remote a prin. SED CONTRA eſt, ꝙ Dion.* dicit 3. c. eccle. hierar. ꝙ nõ cõtingit aliquẽ pfici pfectione hierarchica, niſi per diuiniſſimã euchariſtiam. ergo hoc ſacramentum eſt potiſſimum omnium aliorum.

Concl. RESP. Dcđm, ꝙᵃ ſimpliciter loquẽdo, ſacrm̃ euchariſtiæ eſt potiſſimũ inter alia ſacra.ᵃ quod quidẽ tripliciter apparet. Primo quidẽ, ex eo ꝙ continetur in ſacris: nã in ſacro euchariſtiæ continetᷣ ipſe Chriſtus ſubſtantialiter, in aliis aũt ſacris cõtinetur quædã uirtus inſtrũalis participata a Chriſto, vt quæſt. 62. ar. 4. ad 3. ex ſupra dictis patet:* ſp aũt, quod eſt per eſſentiã, potius eſt eo, quod eſt per participationẽ. Secundo, hoc apparet ex ordine ſacrorum adinuicẽ: nã oĩa alia ſacra ordinari vñr ad hoc ſacrm̃, ſicut ad finẽ. Manifeſtũ eſt.n. ꝙ ſacrm̃ ordinis ordinatᷣ ad euchariſtiæ conſecrationẽ: ſacrm̃ vero baptiſmi ordinatᷣ ad euchariſtiæ receptionẽ. In quo ẽt perficitur aliquis per confirmationẽ, vt non vereatᷣ ſe ſubtrahere a tali ſacro: per pœnitentiã ẽt, & extremã vnctionẽ præparatur hõ ad digne ſumendum corpus Chriſti. Matrimoniũ ẽt ſaltẽ ſua ſignificatione attingit hoc ſacrm̃, inquantũ ſignificat coniunctionẽ Chr̃i, & eccleſiæ: cuius unitas p ſacrm̃ euchariſtiæ figuratᷣ: vñ, & Apoſtolus dicit Epheſ. 5. Sacrm̃ hoc magnũ eſt, ego aũt dico in Chr̃o, & in eccleſia. Tertio, hoc apparet ex ritu ſacrorũ. Nam fere oĩa ſacra in Euchariſtia conſummantᷣ, vt Dion. Ca. 3. eccl. hierar. circa princ. dicit 3. eccl. hierar. ſicut patet, ꝙ ordinati cõicãt, & ẽt baptizati, ſi ſint adulti.ᵇ Aliorũ aũt ſacrorum Concl. p cõparatio adinuicẽ, põt eſſe multiplex.ᶜ Nã in via neceſſitatis, baptiſmus eſt potiſſimũ ſacrorũ: in uia aũt perfectionis ſacrm̃ ordinis: medio aũt mõ, ſe habet ſacrm̃ confirmationis. Sacrm̃ vero pœnitentiæ, & extremæ unctionis ſunt inferioris gradus Art. 2. huius quæſt. a pdictis ſacris, qa ſicut dictũ eſt,* ordinantᷣ ad vitã Chriſtianã, non p ſe, ſed quaſi per accidens, ſ. in remediũ ſuperuenientis defectus: q̃ tñ extrema vnctio cõparatᷣ ad pœnitentiã, ſicut confirmatio ad baptiſmũ, ita, ſ. ꝙ pœnitentia eſt maioris neceſſitatis, ſed extrema vnctio eſt maioris perfectionis.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ matrimoniũ ordinatur ad cõe bonum corporaliter: ſed bonũ commune ſpirituale totius eccleſiæ continetur ſubſtantialiter in ipſo euchariſtiæ ſacramento.

AD II dcđm, ꝙ per ordinẽ, & confirmationem deputantur fideles Chriſti ad aliqua ſpecialia officia, quæ pertinent ad officium principis: & ideo tradere hmõi ſacra, pertinet ad ſolum epiſcopum, qui eſt quaſi princeps in eccleſia. Per ſacramentũ uero euchariſtiæ non deputatur homo ad aliquod officium, ſed magis hoc ſacramentum eſt finis omnium officiorum, ut dictum eſt.* In coc. ar.

AD III dicendum, ꝙ character ſacralis, ſicut ſupra dictum eſt,† eſt quædã participatio ſacerdotii Chriſti. vnde ſacramentum quod ipſum Chriſtũ coniungit homini, eſt dignius ſacramento, quod imprimit Chriſti characterem. q. 63. ar. 3. G

AD IIII dcđm, ꝙ ratio illa procedit ex parte neceſſitatis: ſic.n. baptiſmus, cũm ſit maxime neceſſitatis, eſt potiſſimum ſacrorum: ſicut ordo, & confirmatio habent quandam excellentiam ratione miniſterii, & matrimoniũ rõne ſignificationis: nihil enim prohibet aliquid eſſe ſecundum quid dignius, quod tamen non eſt dignius ſimpliciter.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum omnia ſacramenta ſint de neceſſitate ſalutis. H

SVP. QV. LXV. ART. IIII. Sot. 4. ſ. d. 1. q. 6. a. 4. Titulus clarus. ¶ In corpore ponitᷣ vna diſtinctio bimembris de neceſſario ad finẽ, cũ ſingulis cõcluſionibus. Diſtinctio eſt: Neceſſariũ ad finẽ eſt, uel ſimpliciter, vel oc cõmodius. Prima cõcluſio eſt primo mõ neceſſitatis. Tria ſacra ſunt neceſſaria ad ſalutẽ, ſ. baptiſmus abſolute pœnitentia ſuppoſito peccato mortali poſt baptiſmũ, & ordo reſpectu eccleſiæ. Secũda cõcluſio eſt. Reliqua ſacra ſunt neceſſaria, ſecũdo modo. ¶ Aduerte hic, ꝙ cũ ordo ponitᷣ neceſſarius ſimpliciter ad ſalutem eccleſiæ eſt ſermo de eccleſia ſimpliciter, & abſolute, & non de parte aliqua eccleſiæ, quæ eccleſiæ nomen, & rationem non niſi defectiue haberet, puta de collegio monialium, aut monachorum, ſeu eremitarũ ſine clericis: hæc.n. ſui defectum manifeſtant eo ipſo, ꝙ ſine ſacramentorum miniſtro ſunt.

363 Perret. p to. 363 4. di. 7. q. 1 art. 1. q. 2. & q. 3. art. 2. q. 1.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ oĩa ſacramenta ſint de neceſſitate ſalutis. Illud enim quod non eſtᶦ neceſſarium, vr̃ eſſe ſuperfluum, ſed nullum ſacrm̃ eſt ſuperfluum: quia Deus nihil facit fruſtra. ergo omnia ſacramenta ſunt de neceſſitate ſalutis.

¶ 2 Prꝑt. Sicut de baptiſmo dr̃, Niſi qs renatus fuerit ex aquã, & Spirituſancto, non põt introire in regnũ Dei, ita de euchariſtia dr̃ Ioan. 6. Niſi manducaueritis carnem filii hoĩs, & biberitis eius ſanguinẽ, non habebitis vitã in uobis.ʰ ergo ſicut baptiſmus eſt ſacrm̃ neceſſitatis, &ʰ ita euchariſtia. I

¶ 3 Præ. Sine ſacro baptiſmi põt aliquis ſaluus fieri, dummodo non contemptus religionis, ſed neceſſitas ſacrm̃ excludat, vt infra dicetur: ſed in quolibet ſacroʰ contemptus religionis impedit hominis ſalutem. ergo pari ratione omnia ſacra ſunt de neceſſitate ſalutis. K q. 68. art. 1 & 2.

SED CONTRA eſt, ꝙ pueri ſaluanturᵈ per ſolum baptiſmum, ſine aliis ſacramentis. D 269.

RESP. Dicendum, ꝙ neceſſarium reſpectu finis, de quo nunc loquimur, dicitur aliquid dupliciter. Vno modo, ſine quo non poteſt haberi finis: ſicut cibus eſt neceſſarius vitæ humanæ. Et hoc, eſt ſimpliciter neceſſarium ad finem. Aliõ mõ, dr̃ eſſe neceſſarium id, ſine quo non habetur finis ita

conuenien-

cõueniẽter, ſicut equus neceſſarius eſt ad iter: hoc aũt non eſt ſimpliciter neceſſarium ad finem.[m] Primo igit̃ modo neceſſitatis, ſunt tria ſacramẽta neceſſaria.[n] duo quidem pſonæ ſingulari: baptiſmus quidem ſimpliciter, & abſolute, pęnitentia autẽ ſuppoſito peccato mortali poſt baptiſmũ: ſacrum autem ordinis eſt neceſſarium eccleſiæ: quia ubi non eſt gubernator, populus corruet, ut dicit̃ Prouer. 11. Sed[p] ſecundo modo ſunt neceſſaria alia ſacramenta[q]: nam confirmatio quodammodo perficit baptiſmum, extrema unctio pęnitentiam: matrimoniũ uero, eccleſiæ multitudinem per propagationem conſeruat.

concl. m — *Concl. p*

Ad primum ergo dcd̃m, ꝙ ad hoc ꝙ aliquid non ſit ſuperfluum, ſufficit, quòd ſit neceſſarium primo, uel ſecũdo modo & ſic ſunt neceſſaria omnia ſacramenta, ſicut dictum eſt*.

In cor. ar.

Ad II dcd̃m, ꝙ illud uerbum domini eſt intelligendum de ſpirituali manducatione, & non de ſola ſacramentali, ut Aug.* exponit ſuper Ioan.

Trac. 26. & 27.

Ad III dcd̃m, ꝙ licet omniũ ſacramentorũ cõtemptus ſit ſaluti contrarius: non tamen eſt contemptus ſacramenti, ex hoc ꝙ aliquis non curat accipere ſacramentum, quod non eſt de neceſſitate ſalutis: alioquin omnes, qui non accipiunt ordinem, & qui non contrahunt matrimonium, cõtemnerent huiuſmodi ſacramenta.

QVÆSTIO LXVI.

De pertinentibus ad ſacramentum baptiſmi, in duodecim articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt, de ſingulis ſacramentis i ſpeciali. Et primo, d̃ baptiſmo. Secũdo, de confirmatione. Tertio, de euchariſtia. Quarto, de pęnitentia. Quinto, de extrema unctione. Sexto, de ordine. Septimo, de matrimonio.

Circa primum occurrit duplex conſideratio. Prima, de ipſo baptiſmo. Secunda: de pręparatoriis ad baptiſmum.

Circa primũ quatuor cõſiderãda occurrũt. Primo, de his q̃ ptinẽt ad ſacrum baptiſmi. Secũdo, de miniſtro huius ſacri. Tertio, de recipiẽtib' hoc ſacrum. Quarto, de effectu huius ſacri.

Circa primum quęruntur duodecim.

¶Primo, Quid ſit baptiſmus, vtrum ſcilicet ſit ablutio.

¶Secundo, De iuſtitutione huius ſacramenti.

¶Tertio, Vtrũ aqua ſit propria materia huius ſacramenti.

¶Quarto, Vtrum requiratur aqua ſimplex.

¶Quinto, Vtrũ hęc ſit cõueniẽs forma huius ſacramẽti, Ego te baptizo i nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti.

¶Sexto, Vtrũ ſub hac forma poſſit aliqs baptizari, Ego te baptizo in nomine Chriſti.

¶Septimo, Vtrum immerſio ſit de neceſſitate baptiſmi.

¶Octauo, Vtrum requiratur trina immerſio.

¶Nono, Vtrum baptiſmus poſſit iterari.

¶Decimo, De ritu baptiſmi.

¶Vndecimo, De diſtinctione baptiſmatum.

¶Duodecimo, De comparatione baptiſmatum.

ARTICVLVS I.

Vtrum baptiſmus ſit ipſa ablutio.

Ad primum ſic pcedit̃. Vr̃, ꝙ baptiſmus nõ ſit ipſa ablutio. Ablutio.n. corporalis tranſit:[h] baptiſmus autẽ permanet. ergo baptiſmus nõ eſt ipſa ablutio, ſed potius regñatio, & ſigillũ, & cuſtodia, & illuminatio, ut Damaſ.* dicit i 4. lib.

¶2 Præt. Hugo de ſctõ Vict.† dicit, ꝙ baptiſmus[h] eſt aqua diluẽdis criminib. ſanctificata p uerbũ Dei: aqua autem non eſt ipſa ablutio, ſed ablutio eſt quidam vſus aquæ, ergo &c.

¶3 Præt. Aug. dicit* ſup Ioã. Accedit verbum[h] ad elementũ, & fit ſacrum: elementũ aũt eſt ipſa aqua in ſacramento baptiſmi. ergo baptiſmus eſt ipſa aqua, non autem ablutio.

Sed contra eſt, ꝙ dr̃ eccl. 34. Qui baptizat̃ a mortuo, & iterũ tãgit mortuũ, qd pficit lauatio ei'? vr̃ ergo ꝙ baptiſmus ſit ipſa ablutio, ſiue lauatio.

Resp. Dcd̃m, ꝙ in ſacr̃o baptiſmi eſt tria cõſiderare, aliqd ſ. qd̃ eſt ſacrum tm̃, aliqd aũt qd̃ eſt res, & ſacrum, aliqd vero qd̃ eſt res tantũ. Sacramentũ tantũ eſt aliquid viſibile exterius exiſtens, quod ſcilicet eſt ſignũ interioris effectus: hoc enim pertinet ad rationem ſacramenti: exterius autem ſuppoſitũ ſenſui, eſt, & ipſa aqua, & eius vſus, q eſt ablutio. quidam ergo exiſtimauerunt, ꝙ ipſa aqua ſit ſacramentum, quod quidem ſonare videntur verba Hugo.* de ſancto Victore. Nã ipſe i[m] cõmuni definitione ſacramenti dicit, ꝙ

Damaſ. li. 4. c. 10. circa me. — † Hugo li. 2. d̃ ſacra. in part. 6. capit. 2. in prin. — Tract. 80. i Ioã. poſt med. to. 9.

SVP. Q. LXVI. ART. I.

Sot. 4. ſ. d. 3. q. un. ar. 1.

Titulus ut ſonat ſumendus eſt.

¶In corpore duo fiũt. Primo diſtinguuntur tria conſiderabilia in baptiſmo, deinde ſingillatim manifeſtãt aperiendo eorũ quodlibet. Et primum quidem clare patet in litera. De ſecundo autem duo ultima, ſcilicet res, & ſacramentum. & res tantum, in calce corporis articuli patent. Primum uero: ſcilicet, ſacramentum tantum habet aliquid manifeſtum, ſcilicet, quod eſt exterius quoddam ſenſibile ſignum interioris effectus: quod etiam probatur, quia hæc eſt ratio ſacramẽti. Habet autem aliquid ambiguum, an ſcilicet hoc externũ ſenſibile ſit ipſa aqua, an ablutio. Et eſt ratio dubii, quia ambo hæc ſenſibilia inueniuntur materialiter concurrere, & neceſſario exigi ad baptiſmum, nam neque aqua, ſine ablutione, neque ablutio, ſine aqua ad baptiſmum ſufficeret ex parte materiæ. Et propterea refert Auctor primo opinionẽ, quæ uidetur Hugonis, ꝙ eſt aqua, & reprehendit ipſam, tali ratione: Vbi perficitur ſanctificatio, ibi perficitur ſacramentum: ſed in aqua non perficitur ſanctificatio. ergo in aqua non perficitur ſacramẽtum. Maior probatur: quia ſacramenta nouæ legis ſanctificationem operantur. Deinde approbat opinionem Magiſtri ſententiarum, ſcilicet ꝙ baptiſmus eſt ablutio, quam ſic probat. In aqua baptiſmali eſt quidam ſanctificationis uirtus inſtrumentalis, non permanens, ſed fluens in hominẽ, qui eſt ueræ ſanctificationis ſubiectum. ergo ſacramẽtum perficitur in applicatione aquæ ad hominem, quæ eſt ablutio.

Porr. o. — 364 — 4. diſt. 3. ar. 1. Et 4. cont. c. 60.

¶Circa hanc partem dubium occurrit de uigore, ac ueritate huius proceſſus, ſeu rationis: quia ſi maior illa eſt uera, ſcilicet ibi pficitur ſacramentum, ubi perficit̃ ſanctificatio, & propterea infertur, in aqua non pficitur ſacramentũ: quia in illa non perficitur ſanctificatio (non enĩ aqua per baptiſmum ſanctificatur) eadem ratione poteſt inferri, quòd ablutio non eſt ſacramentum, quia in ea non perficitur ſanctificatio: ablutio enĩ non ſanctificatur per baptiſmum, ſed homo, qui abluitur.

¶Ad hoc dicimus, ꝙ maior quidem eſt uera: ſed diuerſa ratio ſubſumptorum, ſcilicet aquæ, & ablutionis, facit, ut recte inferatur, aquam non eſſe ſacramentum, & non teneat illatio de ablutione, aqua enim, & ablutio differunt in hoc, quòd aqua eſt res permanens, ablutio uero eſt res ſucceſſiua. Et quia vnumquodque eſt in aliquo ſecundum modum recipientis, ideo conſequenter differunt in modo ſanctificationis. Nam ſi in aqua perficeretur ſanctificatio, ſequeretur quòd aqua eſſet ſancta: quia eſt in ſe quoddam permanens, ac per hoc ꝓ ſe ipſa

Poſita arg. 2. ẽ contra.

Concl. n

ſeipſa ſanctificaretur. Si uero ponitur quòd in ablutione perficitur ſanctificatio, non ſequitur ꝙ ipſa ablutio fiat ex huiuſmodi ſanctificatiõe ſancta: quia ablutio non eſt ſui ipſius, ſed abluti: nec eſt in ſeipſa, ſed ĩ abluto, ac per hoc, nõ ea ratione ſanctificationẽ ſortiſ, vt ſui ipſius ſit, ſed vt abluti ſit: hoc eſt, ut ablutus ſanctificetur ꝑ ipſam deferentem ſanctificationem in ablutũ. Et (ut uno uerbo dicaſ) qa ablutio importat terminum, qui abluitur, perfici ſanctificationem in ablutione intelligitur ſecũdum ſuum terminum, ſeu in incluſo termino: quod de aqua non poteſt intelligi: quia ſignificat rem permanentem, & non rẽ trãſeuntem in alium, ſicut eſt ablutio. Vnde & in litera probatur, ablutionem, & non aquam eſſe ſacramentum: quia virtus inſtrumentalis ibi exiſtens eſt quædam ſanctitas fluens in hominem, qui baptizatur: fluens autem non eſt aqua, ſed ablutio.

Li. 4. diſ. 3. in princ.
Concl. p

F eſt materiale elemẽtũ, & in definitione baptiſmi dicit, ꝙ eſt aqua: ſed hoc nõ videſ eſſe verũ. *cum enim ſacrã nouæ legis ſanctificationem quandã operentur, ibi perficitur ſacramentũ, ubi perficitur ſanctificatio. In aqua autẽ perficitur ſanctificatio, ſed eſt ibi quædã ſanctificationis virtus inſtrumentalis, nõ ꝑmanens, ſed fluẽs in hominẽ, qui eſt ueræ ſanctificatiõis G ſubiectũ: & ideo ſacrm̃ non ꝑficitur in ipſa aqua, ſed in applicatione aquæ ad hominẽ, q̃ eſt ablutio: & iõ Magiſter* i 3. diſ. 4. ſentẽ. d cit, ꝙ baptiſmus eſt ablutio corporis exterior, facta ſub forma ꝓſcripta verborũ. Res aũt, & ſacrũ, eſt character baptiſmalis, q eſt res ſignificata per exteriorem ablutionẽ, & eſt ſignũ ſacramentale in H teriorís iuſtificationis, quæ eſt res tantũ huius ſacramenti, ſ. ſignificata, & non ſignificans.

Ad primum ergo dicẽdũ, ꝙ id, quod eſt ſacrm̃ tantum in baptiſmo, tranſit: permanet autem, & id, quod eſt ſacramẽtũ, & res, ſcilicet character, & id, quod eſt res tantum, ſcilicet interior iuſtificatio: ſed character permanet indelebiliter, ut ſupra dictum eſt, * iuſtificatio autem permanet, ſed amiſſibiliter. † Damaſ. ergo baptiſmum I definiuit, non quantum ad id, quod exterius agiſ, quod eſt ſacramentum tantũ: ſed quantum ad id, quod eſt interius. vnde poſuit duo pertinentia ad characterem, ſcilicet ſigillũ, & cuſtodiã, inquantũ ipſe character qui ſigillum dicitur, quantum eſt de ſe, cuſtodit animam in bono: duo etiã poſuit pertinentia ad vltimam rem ſacramenti, ſcilicet regenerationẽ, quæ ad hoc pertinet, ꝙ ꝑ baptiſmũ homo inchoat nouã uitã iuſtitiæ, & illuminationẽ, q̃ pertinet ſpecialiter ad fidẽ, per quam homo ſpiritualẽ uitam accepit, ſecundũ illud Abac. 2. Iuſtus ex fide uiuit. Baptiſmus aũt eſt quædam fidei proteſtatio: K vnde dr̃ fidei ſacrm̃: & ſimiliter Dion. baptiſmum definiuit per ordinẽ ad alia ſacrã, dicens 2 c. eccleſ. hierar. ꝙ eſt quoddam principium ſanctiſſimorũ mandatorum ſacræ actionis, ad eorũ ſuſceptiuam opportunitatem, formans noſtros aiales habitus. Et iterũ *in ordine ad cæleſtem gloriam, quę eſt vltimus finis ſacrorum, cum ſubdit, ad ſupercæleſtis quietis anagogen, noſtrum iter faciens. & iterum quantũ ad principiũ ſpũalis uitæ, per hoc, qđ ſubdit, † ſacræ & diuiniſſimę nr̃æ regñatiõis traditio.

q. 63. ar. 5.
† loco citato in arg.

cap. 2. eccl. hierar. nõ procul a princip.
* eodẽ loco nunc dicto.

† eod. c. ꝓ dicto. paulũ a princ. al cot. art.

Ad II. dicendũ, ꝙ ſicut dictũ eſt.* opinionem Hugonis de ſancto Victore, in hac parte ſequi nõ oportet: poteſt tamen uerificari, ut baptiſmus dicatur eſſe aqua: qa aqua eſt materiale baptiſmi principium, & ſic erit prædicatio per cauſam.

Ad III dicendum, ꝙ accedente uerbo ad elementum, fit ſacrũm, non quidem ipſo elemento, ſed in homine, cui adhibetur elemẽtũ per uſum ablutionis: & hoc etiam ſignat uerbum, qđ accedit ad elemẽtum, cum dicitur, Ego te baptizo &c.

ARTICVLVS II.

Vtrum baptiſmus fuerit inſtitutus poſt Chriſti paſſionem

SV. QVAES. LXVI. ART. II.
Sot. 4 ſ. d. 3 q. uni. a. 2.
Car. 4. d. 3. q. 5. con. 3.

Titulus clarus eſt. In corpore ponitur una diſtinctio bimembris: inſtitutio baptiſmi põt intelligi quo ad duo, uel quo ad ipſum ſacrum uel quo ad obligationem accipiendi ipſũ ſacrum. Et ponuntur ſingulæ cõcluſiones iuxta ſingula mẽbra. Prima concluſio eſt. Baptiſmus inſtitutus eſt, quo ad ipſum ſacrum, qñ Chriſtus eſt baptizatus. Probatur: quia nũc habuit uim regeneratiuã. Secunda concluſio eſt. Baptiſmus inſtitutus fuit: quo ad neceſſitatem utendi illo poſt Chriſti paſſionem, & reſurrectionem. Probatur dupliciter, ut clare patet in litera.

Porr. 0. 365
4. diſt. 3. ar. ti. 5. Et diſ. 8. q. 1. ar. 3. q. 3. ad 2.

Ad secundvm ſic proceditur. Vr ꝙ baptiſmus G fuerit inſtitutus poſt Chriſti paſſionẽ. Cã. n. præcedit effectũ: ſed paſſio Chriſti operatur ĩ ſacris nouę legis. ergo paſſio Chri ꝓcedit inſtitutionẽ ſacrorum nouæ legis, & ꝓcipue intentionem baptiſmi, cũ Apoſtolus dicat Rom. 6. Qu cũque baptizati ſumus ĩ Chrõ Ieſu, ĩ morte ipſi' baptizati ſum' &c.

¶ 2 Præt. Sacrã nouę legis efficaciã habẽt ex mandato Chriſti: ſed Chriſtus mandatum baptizandi dedit diſcipulis poſt paſſionem, & reſurrectionẽ ſuam, dicens, Euntes docete oẽs gentes, baptizantes eos in noie patris, &c. vt habetur Matt. ult. ergo uiꝛ ꝙ poſt paſſionem Chriſti baptiſmus fuerit inſtitutus.

¶ 3 Pr. Baptiſmus ẽ ſacrũm neceſſitatis, * ut ſupra dictum eſt, & ita uiꝛ, ꝙ ex quo baptiſmus inſtitutus fuit, hoĩes obligarentur ad baptiſmũ: ſed ante paſſionem Chriſti, hoĩes nõ obligabantur ad baptiſmũ: quia adhuc circũciſio ſuã uirtutẽ habebat in cuius locum ſucceſſit baptiſmus. ergo viꝛ ꝙ baptiſmus non fuerit inſtitutus ante paſſionẽ Chri.

q. præce. artic. 4.

Sed contra eſt, ꝙ Augu.* dicit in quodam ſermone de epiphania, Ex quo Chriſtus in aqua mergitur, ex eo oium peccata abluit aqua: ſed hoc fuit ante Chriſti paſſionem. ergo videtur ꝙ baptiſmus ante Chriſti paſſionem fuerit inſtitutus.

In ſer. 1. dominicæ infra oct. epiphan. à me. to. 10.

Resp. Dicendum, ꝙ, ſicut dictũ eſt ſupra,* ſacrã ex ſui inſtitutione habent, ꝙ conferant grãm: uñ tũc uiꝛ aliquod ſacrũm inſtitui, qñ accipit uirtutẽ K producendi ſuum effectum. Hanc aũt uirtutem accepit baptiſmus, quando Chriſtus eſt baptizatus: unde tunc uere baptiſmus inſtitutus fuit, quantum ad ipſum ſacramentum: ſed neceſſitas utendi hoc ſacramento, indicta fuit hominibus poſt paſſionẽ, & reſurrectionem: *tũ qa in paſſione Chriſti terminata ſunt figuralia ſacramẽta, quib. ucceſſit baptiſmus, & alia ſacramenta nouæ legis: tum ẽt, qa per baptiſmũ configuraſ hõ paſſioni, & reſurrectioni Chriſti, inquantũ moritur pctõ, & incipit nouã iuſtitię uitã: & iõ oportuit Chrm̃ prius pati, & reſurgere, q̃ hominibus indiceretur neceſſitas ſe configurandi morti & reſurrectioni eius.

q. 62. ar. 1.
D. 683.
concl. m

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ etiam ante paſſionem Chriſti baptiſmus habebat efficaciam à

Chriſti

Chri paſſione, inquantū eā pfigurabat: aliter tñ q̃ ſacra veteris legis. nā illa erant figuræ tm̄, baptiſmus aūt ab ipſo Chro virtutē habebat iuſtificādi, per cuius uirtutem ipſa ēt paſſio ſalutifera fuit.

Ad II dicendū, q hoies non debebant multiplicibus figuris arctari* per Chrm, q uenerat ſua veritate figuras impletas auferre: & iō ante paſſionē ſuā baptiſmū inſtitutū non poſuit ſub pcepto, ſed uoluit ad eius exercitiū hoies aſſuefieri, & pcipue in populo Iudæorum, apud quem oia facta figuralia erant, vt Aug.* dicit contra Fauſtū. Poſt paſſionē vero, & reſurrectionē, non ſolum iudęis ſed ēt gentilibus ſub præcepto neceſſitatē baptiſmi impoſuit, dicens, Euntes docete omnes gētes.

[Al. aggrauari.] [Li. 4. ca. 2. circa med. præcipue, tom. 6.]

Ad III dcd̄m, q ſacra non ſunt obligatoria, niſi qñ ſub pcepto ponunt: qđ quidē nō fuit ante paſſionē, vt dictū eſt:* qđ.n. dñs ante paſſionē Nicodemo dixit Io. 3. Niſi qs renatus fuerit ex aqua, & Spūſancto, nō pōt introire in regnū Dei, magis vr ad futurū reſpicere, q̃ ad præſens tempus.

[In cor. art.]

SV. QVAES. LXVI. ART. III.
Alb: mag. 4. d. 3. a. 4. Scot. 4. ſ. d. 3. q. 3. Sot. 4. ſ. d. 1. q. vſ. a. 3 Palud. 4. d. 3. q. 3.

[Ferr. 0. 365 4. d. 3. ar. 3 q. 1. Et di. 17. q. 3. ar. 4. q. 3. Et 4 con. c. 59. Et quol. 1. ar. 10. cor. Et Io. 3. *Dam. li. 4. c. 10. circa med.]

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore una cōcluſio: Aqua eſt ppria materia baptiſmi. Quæ cōcluſio abſolute pbat ex inſtitutione diuina. Quo ad cōgruentiam vero probat in litera quadrupliciter, in qua oia clara ſunt.

Articvlvs III.

Vtrum aqua ſit propria materia baptiſmi.

Ad tertivm ſic procedi tur. Vr q aqua non ſit propria materia baptiſmi. Baptiſmus.n. ſm Dion. & Dam. habet* vim illuminatiuā: ſed illuminatio maxime cōpetit igni. ergo baptiſmus magis debet fieri in igne q̃ in aqua: pſertim cum Ioan. Baptiſta pnuntians Chriſti baptiſmum, dicat; Ille vos baptizabit in Spirituſancto, & igne.

C

¶ 2 Præt. In baptiſmo ſignificat ablutio pctōrum: ſed multa alia ſunt ablutiua, q̃ aqua: ſicut vinū, & oleū, & hmōi alia: ergo ēt in his pōt fieri baptiſmus. non ergo aqua eſt propria materia baptiſmi.

D

¶ 3 Præt. Sacra eccleſiæ fluxerūt de latere Chri pendentis in cruce, vt ſ. dictū eſt:* ſed inde fluxit non ſolū aqua, ſed ēt ſanguis. ergo vr q ēt in ſanguine poſſit fieri baptiſmus: q ēt vr magis conuenire cū cauſa, & effectu baptiſmi: quia dicitur Apocal. 1. Lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo.

[† quæ. 62. ar. 5.]

¶ 4 Præ. Sicut Aug. & Beda dñt, Chrs tactu ſuę mūdiſſimæ carnis vim regeneratiuā, & purgatiuā cōtulit aquis: ſed nō ois aqua cōtinuat cū aqua Iordanis, quā Chrs tetigit ſua carne. ergo vr q ñ i oi aqua poſſit fieri baptiſmus, & ita aqua, inquantū huiuſmodi, non eſt propria materia baptiſmi.

E

¶ 5 Pręt. Si aqua ſm ſe eſſet propria baptiſmi materia, non oporteret aliqd aliud fieri circa aquā, ad hoc, q in ea baptiſmus fieret: ſed in ſolenni baptiſmo aqua, in qua debet celebrari baptiſmus, exorcizatur, & benedicitur. ergo videtur q aqua ſecundum ſe non ſit propria baptiſmi materia.

Sed contra eſt, q dominus dicit Ioan. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spirituſancto, non poteſt introire in regnum Dei.

Resp. Dcd̄m, q ex inſtitutione diuina, aqua eſt propria materia baptiſmi: & hoc conuenienter.

A

ter.* Primo quidē, quantum ad ipſam rōem baptiſmi, qui eſt regeneratio in ſpūalem uitā, quod maxime cōgruit aquæ. vñ, & ſemina, ex quibus generant oia viuentia. ſ. plantæ, & aialia, humida ſunt, & ad aquā ptinent. Propter quod, quidā philoſophi poſuerunt aquā oim rerum principium. Secūdo, quantū ad effectus baptiſmi, quibus cōpetunt aquæ proprietates, quæ ſua humiditate lauat, ex quo conueniens eſt ad ſignificandā, & cauſandam ablutionē peccatorū: ſua frigiditate ēt tēperat ſuperfluitatē caloris, & ex hoc cōpetit ad mitigandā concupiſcentiā fomitis: ſua diaphanitate eſt luminis ſuſceptiua: vñ cōpetit baptiſmo inquantū eſt fidei ſacrm. Tertio, quia conuenit ad repręſentandū myſteria Chriſti, quibus iuſtificamur. Vt.n. dicit Chryſ.* ſuper illud Ioan. 3. Niſi quis renatus fuerit &c. ſicut in quodā ſepulcro, in aqua ſubmergentibus nobis capita, uetus hō ſepelit, & ſubmerſus deorſum occultat & deinde nouus ruiſus aſcendit. Quarto, quia rōe ſuæ cōitatis, & abundantiæ eſt conueniens materia neceſſitati huius ſacramenti: poteſt enim ubique de facili haberi.

B

[Hom. 24 in Ioan. a med. 10. 1.]

Ad primvm ergo dcd̄m, q illuminatio ptinet ad ignē actiue. Ille aūt, q baptizat, nō efficit illuminans, ſed illuminatus p fidē, quæ eſt ex auditu, vt dr Ro. 10. Et iō magis cōpetit aqua baptiſmo, q̃ ignis: quod aūt dr, baptizabit uos in Spūſancto, & igni, pōt p ignē, vt Hier.† dicit, intelligi Spūſanctus, q ſuper diſcipulos in igneis linguis apparuit, vt dr Act. 2. Vel per ignē pōt intelligi tribulatio, vt Chryſ.* dicit ſuper Mat. qa tribulatio peccata purgat, & concupiſcentiā diminuit. Vel quia, ut Hilar.† dicit ſuper Matt. baptizatis in Spirituſancto, reliquum eſt conſumari igne iudicii.

[Sup. iſtud verbum Mat. 3. t. 9 * ho. 3. in opere imperf. to. 2. † Hila. ca. 2. in Mat. poſt med. illius.]

Ad II dcd̄m, q uinum, & oleum non cōiter aſumūtur ad uſum ablutionis, ſicut aqua. Nec ēt ita perſecte abluunt: quia ex eorum ablutione remanet aliqua infectio, quantum ad odorem, quod non contingit de aqua. Illa etiam non ita communiter, & abundanter habentur, ſicut aqua.

Ad III dcd̄m, q ex latere Chriſti fluxit aqua ad abluendum: ſanguis aūt ad redimendum: & ideo ſanguis competit ſacro euchariſtiæ: aqua aūt ſacramento baptiſmi qui tamen habet vim ablutiuam ex uirtute ſanguinis Chriſti.

Ad IIII dcd̄m, q uirtus Chri deriuata eſt ad oēm aquā, non pp continuitatē loci: ſed pp ſimilitudinē ſpeciei. vñ dicit Aug.* in quodā ſermone epiphaniæ. Quæ de ſaluatoris baptiſmate bñdictio fluxit, tamq̃ fluuius ſpiritalis, oim gurgitum tractus, vniuerſorum fontium venas impleuit.

[In ſer. 1. dominicę, in fi. oct. Epipha. a me. tom. 10.]

Ad V dcd̄m, q illa benedictio quæ adhibetur aquæ, non eſt de neceſſitate baptiſmi: ſed pertinet ad quādam ſolennitatem, per quam excitatur deuotio fidelium, & impeditur aſtutia dæmonis, ne impediat baptiſmi effectum.

Articvlvs IIII.

Vtrum ad baptiſmum requiratur aqua ſimplex.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vr q ad baptiſ-

SVP. QV. LXVI. ART. IIII.
Sot. 4. ſ. d. 3. q. vn. a. 4.

[367 Ferrar. q. ex. 4. di. 3. ar. 3. q. 2. Et 4. cap. 58.]

In titulo ſimplex ſumitur, vt diſtinguitur contra admixtum, compoſitum, & quo

& quomodolibet adunctum.
¶ In corpore tria ſūt. Primo, diſtinguunt modi, quibus aqua amittere pōt ſimplicitatē. Secundo, tāgit quæſito de aqua tranſmutata p artē. Et tertio, ſīr de aqua tráſmutata p naturā. Et clare patēt oīa in littera.

Li. 1. cap. 3. tom. 2.

mū nō requirat aqua ſimplex. Aqua.n.q̄ apud nos eſt, nō eſt aqua pura, qđ pcipue apparet de aqua maris, in qua plurimū admiſcet de terreſtri, ut patet p Phil. in lib. Meteor.† & tñ in tali aqua pōt fieri baptiſmus. ergo non requiritur aqua ſimplex, & pura ad baptiſmum

¶ 2 Præt. In ſolenni celebratione baptiſmi, aquę infunditur chriſma: ſed hoc vr̄ impedire puritatem, & ſimplicitatem aquæ. ergo aqua pura, & ſimplex non requirit ad baptiſmū.

Ar. præce. ¶ 3 Præt. Aqua fluēs de latere Chri pēdētis in cruce, fuit ſignū baptiſmi, ut dictū eſt: ſed aqua illa nō vr̄ fuiſſe aqua pura, eo q in corpore miſto, cuiuſmodi fuit corpus Chriſti, non ſunt elementa in actu. ergo videtur q non requiratur aqua pura, vel ſimplex ad baptiſmum.

¶ 4 Præt. Lixiuiū vr̄ eſſe aqua pura: habet.n. cōtrarias, pprietas aquæ, ſ. calefaciendi: & deſicandi: & tñ in lixiuio vr̄ poſſe fieri baptiſmus: ſicut, & in aquis balneorū q̄ tráſeunt per uenas ſulphureas, ſicut, & lixiuium colatur per cineres. ergo videt q aqua ſimplex non requiratur ad baptiſmum.

¶ 5 Præt. Aqua roſacea fit p ſubtiliationē a roſis, ſicut ēt aquę alchimicæ gñantur p ſublimationē ab aliquibus corporibus, ſed in his aquis, vt vr̄, pōt fieri baptiſmus, ſicut, & in aquis pluuialibus, q̄ p ſublimationē vaporū generant. cum igitur hmōi aquæ non ſint puræ, & ſimplices, vr̄ q aqua pura, & ſimplex non requiratur ad baptiſmum.

Ar. præce. SED CONTRA eſt, q propria materia baptiſmi eſt aqua, vt dictū eſt: † ſed ſpeciē aquæ non habet niſi aqua ſimplex. ergo aqua pura, & ſimplex de neceſſitate requiritur ad baptiſmum.

RESP. Dcđm, q aqua ſuā puritatē, & ſimplicitatē pōt amittere dupliciter. Vno mō, p miſtionē alterius corporis, alio mō per alterationē: vtrumq; aūt horū contingit fieri dupliciter, ſ. per artē, & p naturā: ars aūt deficit ad operatione naturæ: quia natura dat formā ſubſtantialē, quod ars facere nō pōt: ſed oēs formæ artificiales ſunt accidentales,

D. 240. niſi forte apponendo propriū agens ad propriā materiā: ſicut ignē cōbuſtibili, per quē modū a quibuſdā quædam aīalia per putrefactionē gñantur. Quæcumq; igitur tranſmutatio circa aquā facta eſt per artē, ſiue cōmiſcendo, ſiue alterādo, nō tráſmutat ſpecies aquæ: vñ in tali aqua pōt fieri baptiſmus, niſi forte admiſceat per artē in tam parua quantitate alicui corpori, q cōpoſitum magis ſit aliud q̄ aqua: ſicut lutū magis eſt terra q̄ aqua, & uinū lymphatū magis eſt uinū q̄ aqua: ſed tráſmutatio, q̄ fit a natura, qñq; quidē ſpeciē aquæ ſoluit, & hoc fit qñ aqua efficitur per naturā de ſubſtantia alicuius corporis miſti ſicut aqua conuerſa in liquorē vuæ, eſt uinū, vñ non habet ſpeciē aquæ. Aliqñ aūt fit per naturā tranſmutatio aquæ ſine ſolutione ſpeciei, & hoc tā per alterationē, ſicut patet de aqua calefacta a ſole, q̄ ēt p miſtionē: ſicut patet de aqua fluminis turbida ex permiſtione terreſtriū partiū. ſic ergo dcđm ē, q in qualibet aqua qualitercumq; tranſmutata, dummodo nō ſoluat ſpecies aquæ poteſt fieri baptiſmus: ſi vero ſoluatur ſpecies aquæ, non poteſt fieri baptiſmus.

Eccl. m

AD PRIMVM ergo dcđm, q tranſmutatio facta in aqua maris, & ēt in aliis aquis, quæ penes nos ſunt, non eſt tanta, q ſoluat ſpeciem aquæ: & ideo in huiuſmodi aquis poteſt fieri baptiſmus.

AD II dcđm, q admiſtio chriſmatis, non ſoluit ſpeciē aquæ: ſicut nec ēt aqua decoctionis carnium, aut aliorum hmōi: niſi forte ſit facta tanta reſolutio corporum lixatorum in aqua, q liquor plus habeat de aliena ſubſiſtētia, q̄ de aqua, quod ex ſpiſſitudine peſpici pōt. Si tñ ex liquore ſic inſpiſſato exprimatur aqua ſubtilis, pōt in ea fieri baptiſmus: ſicut, & in aqua, quę exprimitur ex luto. licet in luto baptiſmus fieri non poſſit.

AD III dcđm, q aqua fluens de latere Chri pēdentis in cruce, nō fuit humor phlegmaticus, ut quidā dixerunt: in tali.n. humore nō poſſet fieri baptiſmus: ſicut nec in ſanguine aīalis, aut in vino, aut quocumq; liquore alicuius plantæ. Fuit aūt aqua pura, miraculoſe egrediens a corpore mortuo, ſicut, & ſanguis, ad cōprobādā veritatē dñici corporis, contra manichæorum errorem, ut ſ. per aquam, quæ eſt unum quatuor elementorū, oſtenderetur corpus Chriſti uere fuiſſe compoſitum e quatuor elementis, per ſanguinem uero oſtenderetur eſſe compoſitum ex quatuor humoribus. D. 235.

AD IIII dcđm, q ī lixiuio, & in aqs ſulphureorū balneorum, pōt fieri baptiſmus: qa tales aquæ nō incorporant per artē, vel naturā aliquibus corporibus miſtis, ſed ſolū alterationē quandā recipiunt, ex hoc quòd tranſeunt per aliqua corpora.

AD V dcđm, q aqua roſacea eſt liquor roſæ reſolutus. Vñ in ea non pōt fieri baptiſmus, & eadē rōe nec in aquis alchimicis, ſicut nec in vino. Nec eſt eadē ratio de aquis pluuialibus, quæ gñantur ex maiori parte ex ſublimatione vaporū reſolutorum ex aquis: minimū aūt eſt ibi, de aliquorū bus corporum miſtorum: qui tamen per hmōi ſublimationem, virtute naturæ, quæ eſt fortior arte, reſoluuntur in veram aquam, quod ars facere non pōt. vnde aqua pluuialis nullam proprietatem retinet alicuius corporis miſti, quod de aquis roſaceis, & aquis alchimicis dici non poteſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum hæc ſit conueniens forma baptiſmi, Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritusſancti.

SVP. QV. LXVI. ART. V. S. Bona. 4. ſ. d. 3. q. 1. Scot. 4. ſ. d. 3. q. 2. Riccar. 4. ſ. d. 3. q. 3. Sot. 4. ſ. d. 3. q. vn. a. 5. Palud. 4. d. 3. q. ſ.

AD QVINTVM ſic pcedit. Vr̄ q hęc nō ſit cōueniēs forma baptiſmi: Ego te baptizo in noīe Patris, & Filii, & Spirituſſancti. Actus.n magis debet attribui principali agenti, q̄ miniſtro: ſed ſacro miniſter agit, ut in inſtrm vt ſupra dictum eſt, † principale autem agens in baptiſmo eſt Chri-

Titulus clarus. ¶ In corpore una cōcluſio: Hæc eſt cōueniēs forma baptiſmi, Ego te baptizo &c. Probat: Baptiſmus p ſuā formā cōſecrat. ergo oportet q in forma baptiſmi exprimat illius cauſa. ergo oportet q in forma baptiſmi de duplici, ſ. principali,

363

Porret. ſ. 0. Infr. q. 84. ar. 3. co. Et 4. d. 3. ar. 1. q. 1. Et 1. Co. 1. le. 2.

† queſt. 64. ar. 1.

ſtus ſm illud Io. 1. Super quem uideris ſpûm deſcendẽtem, & manentẽ, hic eſt, qui baptizat. inconuenienter ergo miniſter dicit, Ego te baptizo: præſertim quia in hoc, ꝙ dicitur ꝙ baptizo, intelligitur ego, & ſic uidetur ſuperflue apponi.

¶ 2 Præ. Non oportet ꝙ ille, q aliquẽ actũ exercet, de actu exercito faciat mẽtionẽ ſicut ille, q docet, nõ oportet ꝙ dicat Ego uos doceo. Dñs ãt ſimul tradidit præceptũ baptizandi, & docendi, dicens, Matt. ul. Euntes docete oẽs gentes &c. ergo nõ oportet ꝙ in forma baptiſmi fiat mẽtio de actu baptiſmi.

¶ 3 Præt. Ille, q baptizat, qñque ñ itelligit uerba, puta ſi ſit ſurdus, aut puer: fruſtra aũt ad talẽ ſermo dirigit ſm illud eccl 32. Vbi nõ eſt auditus, nõ effundas ſermonẽ. ergo inconueniẽter dr̃, Ego te baptizo, ſermone directo ad eũ, qui baptizaret.

¶ 4 Præt. Contigit ſimul plures baptizari, & a pluribꝰ: ſicut Apoſtoli baptizauerũt una die tria millia, & alia die quinque millia, dr̃ Act. 2. & 4. non ergo debet forma baptiſmi determinari in ſingulari numero ut dicat, Ego te baptizo: ſed pt dici, nos uos baptizamus.

¶ 5 Præt. Baptiſmus uirtutẽ habet à paſſiõe Chri: ſed p formã baptiſmus ſanctificat. ergo ur̃ ꝙ i forma baptiſmi debeat fieri mentio de paſſione Chriſti.

¶ 6 Pręt. Nomẽ deſignat ꝓprietatẽ rei: ſed tres ſunt proprietates perſonales diuinarũ perſonarũ, ut in prima parte dictũ eſt, † non ergo debet dici in nomine Patris, & Filii, & Spirituſſancti, ſed in nominibus.

¶ 7 Præt. Perſona patris nõ ſolũ ſignificatur nomine patris, ſed ẽt noie innaſcibilis, & genitoris: filius aũt ſignificatur nomine uerbi, & imaginis, & geniti. Spûs ẽt ſanctus pt ſignificari noie doni, & amoris procedẽtis. ergo ur̃ ꝙ ẽt his noibꝰ utendo, perficiatur baptiſmus.

Sed contra eſt, ꝙ dñs dicit, Mat. ult. Euntes docete oẽs gẽtes, baptizantes eos in noie Patris, & Filii, & Spirituſſãcti.

Resp. Dcd̃m, ꝙ baptiſmus

A per ſuam formam conſecratur, ſm illud eph. 5. Mundãs eã lauacro aq̃ in uerbo uitæ, & Aug. dicit in lib. de unico baptiſmo ꝙ baptiſmus uerbis euangelicis conſecratur: & iõ oportet, ꝙ in forma baptiſmi exprimatur cã baptiſmi: eſt aũt eius duplex cauſa una quidem principalis, à qua uirtutem hẽt, quæ eſt sãcta Trinitas: alia ãt inſtrumentalis, ſ. miniſter, qui tradi-

B dit exterius ſacrum: & ideo oportet, in forma baptiſmi, de utraq; fieri mentionẽ. Miniſter aũt tangitur, cum dr̃, Ego te baptizo: cauſa aũt principalis, cũ dicitur, In nomine Patris, & Filii, & Spirituſſancti unde hęc eſt cõueniens forma baptiſmi, Ego te baptizo in nomine Patris, & filii, & Spirituſſancti.

Ad primum ergo dcd̃m, ꝙ actio attribuitur inſtrumẽto,

C ſicut immediate agẽti attribuitur aũt hmõi actio principali agenti ſicut in cuius uirtute inſtrumentum agit: & iõ in forma baptiſmi cõuenienter ſignificatur miniſter, ut exercens actũ baptiſmi, p hoc ꝙ dr̃, Ego te baptizo: ſicut, & ipſe dñs baptizandi actum attribuit miniſtris, dicẽs, Baptizãtes eos &c. Cã ãt principalis ſignificatur, ut in cuius uirtute ſacramentũ

D agitur, per hoc qđ dr̃, In nomine Patris, & Filii, & Spirituſſãcti: nõ. n. Chr̃us baptizat ſine Patre, & Spirituſancto. Gręci aũt non attribuunt actum baptiſmi miniſtris, ad euitãdũ antiquorum errorem, qui uirtutem baptiſmi baptizantibus attribuebant, dicentes, Ego ſum Pauli, & ego Cephę: & iõ dicunt, Baptizet ſeruus Chriſti, talis, in nomine Patris &c. Et

E quia exprimit actus exercitus per miniſtrum cum inuocatione Trinitatis, uerũ perficit ſacramentum. qđ ãt addit, Ego, in forma noſtra non eſt de ſubſtantia formæ, ſed ponit ad maiorem expreſſionẽ intẽtionis.

Ad 2 dcd̃m, ꝙ quia ablutio hominis in aqua, pp multa fieri põt, oportet ꝙ determinet in uerbis formæ ad quid fiat: qd quidẽ nõ fit p hoc, ꝙ dr̃, In nomine Patris, & Filii, & Spi-

cipali, & inſtrumẽtali, cauſa fieri mentionem. ergo hæc eſt conuenient forma, Ego te baptizo. &c. Antecedens probat auctoritatibus Apoſtoli, & Aug. præſupponenda ſupradicta, ſ. ꝙ uerba ſint formæ ſacramentorum. Prima cõſequentia non aliter probatur in litera, ea forte rõe, qa conſecratio per formam, hoc eſt uerba, manifeſte dependet à cauſa efficaciam sãctificatiuam dãte uerbis. Secunda uero cõſequentia probatur: quia baptiſmus dupliceni habet cauſam.

¶ Et nota, quòd hæc conſequentia cũ ſua probatione quo ad cauſam inſtrumentalem, non niſi de congruo tenet quoniam efficacia uerborum nõ eſt à miniſtro, ſed à Sancta Trinitate, quæ eſt cauſa principalis, unde, & Græci in forma baptiſmi non exprimunt cauſam inſtrumentalẽ, hoc eſt miniſtrum.

¶ In reſponſione ad quartum tractanda eſſet quæſtio de pluralitate baptizantium, niſi ad ſextum articulum ſequentis quæſtionis reſeruaretur: ubi ex propoſito Auctor articulum hunc mouebit: hic enim incidenter tractatur propter illa uerba formæ. Ego te &c.

¶ In reſponſione ad ſeptimum, dubium magnũ occurrit circa ultima uerba, Nec in aliis nominibus perficitur ſacramentum, an uera ſint, ut ſonant. Et eſt ratio dubii: quoniam ſuperius in ar. 7. q. 60. diximus oppoſitum. Et Auctor met dixit, quòd licet uerba corrupte prolata nihil ſignificẽt ex uirtute impoſitionis, accipiuntur tamen ſignificantia ex accomodatione uſus: & ideo non tollitur ueritas ſacramenti.

¶ Ad hoc dicitur, quod licet hæc uerba Auctoris ſonent non eſſe uerum baptiſma, ſi dicatur, Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis ab utroque, & hoc idem ſentiant Scotus, & Durandus in 3. di. 4. ſent. qa tñ hoc ex ſacrę ſcripturæ auctoritate dependet, & durũ, uſ, ideo rõnes eorum diſcutiendæ ſunt, Maxima igitur rõ eorũ eſt: qa Chriſtus ſic inſtituit Mat. ult. Baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spirituſſancti: ex hoc. n. inferunt, ut in qualibet lingua nominibus ſignificãtibus Patrem, Filii, & Spiritum ſanctum. Et notantes dr̃, ſignificantibus, & non. cõnotantibus, aut implicite inſinuantib. Et ratio ſpecialis horum nominum aſſignatur: quia ſignificans ipſas perſonas diuinas, alia uero nomina ſignificant proprietates, aut actꝰ aliquos earum. Reliqua uero omnia, qa ut ꝓbabilia uidentur, afferre omittimus, ubi neceſſaria ꝑſcrutamur.

¶ Ad euidentiam difficultatis huius ſciendum eſt, quod propoſitio illa maxima Mutatio nominum quo ad ſignificatum tollit ueritatem ſacri, poteſt, quantũ ad ꝓpoſitum ſpectat, intelligi dupliciter, uel quo ad ſignificatum ex ui nominis, uel quo ad ſignificatum ex accommodatiõe uſus. Et ſi primo modo fiat mutatio, põt fieri, uel quo ad ſignificatum formale, uel quo ad ſignificatum materiale, uel quo ad utrumque. V. g. Pater putã, paternitatem ſignificat formaliter, ut docet Ariſt. materialiter uero ſignificat ſubiectum habẽt paternitatem, quod tamen ſm Auice. principaliter dicit ſignificari patris nomine, & comprehendendo, utrumque, pater ſignificat habentẽ paternitatem. Vnde ſi loco patris ponat genitor, erit mutatio quo ad formale ſignificatum: quia genitor ſignificat actũ generandi, pater autem relationem, ſed nõ erit mutatio quo ad ſignificatum materiale quia unum. atque idem eſt generãs & pater. Si uero loco patris poneretur paternitas, non mutaretur.

e. p. queſt. 32. ar. 1.

Li. 6. de bapti. contra Donat. ca. 25. to. 7. Et lib. 4. c. 15. refert de conſec. di. 4. ca. tantis eſtẽdimꝰ.

ritusſancti: quia omnia in tali noīe facere debemus, ut habet Col. 3. & iō, ſi non exprimatur actus baptiſmi uel per modū noſtrū uel p modum græcorū, nō perficitur ſacrum, ſcdm illā dec. Alexan. 3. †Si quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſan- G cti, amē, & non dixerit, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti amen, non eſt puer baptizatus.

AD III dcdm, quòd uerba quæ proferunt in formis ſacrorum, nō pronūtiantur ſolū cā ſignificādi, ſed ēt in cā efficiendi, in quantum habent efficaciam ab illo uerbo p qd̄ facta ſunt oīa: & iō conuenienter diriguntur nō ſolū ad hoīes, nō intelligen H tes, ſed ēt ad creaturas inſenſibiles, ut cum dicitur, Exorcizo te creatura ſalis.

AD IIII dcdm, quòd plures ſimul nō pñt unū baptizare: qa actus multiplicatur ſcdm multiplicationē agentiū, ſi perfecte ab unoquoque agatur. Et ſic, ſi cōuenirent duo, quorū unus eſſet mut⁹, q̄ ñ poſſet pferre uerba, & alius carēs manibus q ñ poſſet exercere actū, nō pñt am I bo ſimul baptizare, uno dicēte uerba, & alio exercēte actum. Pñt aūt, ſi neceſſitas exigit, plures ſimul baptizari: qa null⁹ eorū reciperet, niſi unū baptiſmū: ſed tūc oportebit dicere, Ego baptizo uos: nec erit mutatio formæ: qa uos nihil aliud eſt, q̄ te, & te: qd̄ aūt dr̄, nos, nō eſt idē dicere, qd̄ ego, & ego, ſed ego & tu, & ſic iā mutaret̄ forma. Similiter aūt mutaret̄, ſi diceret̄, Ego baptizo me: & iō nullus pōt baptizare ſeipſum: pp qd̄, & Chriſtus à Ioanne uoluit baptizari, vt dr̄ extra de baptiſmo, † & eius effectu, cap. debitum.

AD V. dcdm, quòd paſſio Chr̄i, etſi ſit pricipalis cā reſpectu miniſtri: eſt tamen cauſa inſtrumētalis reſpectu S. Trinitatis: & iō potius commemoratur Trinitas, quàm paſſio Chriſti.

AD VI. dicendum, quòd etſi ſint tria nomina perſonalia trium perſonarum: eſt tamen nomen vnum eſſentiale: uirtus autem diuina, quæ operatur in baptiſmo, ad eſſentiam pertinet: & ideo dicitur, in nomine, & non in nominibus.

AD VII. dicendum, quòd ſicut aqua ſumitur ad baptiſmū: quia eius uſus eſt cōmunior ad abluendum, ita ad ſignificandū tres perſonas, in forma baptiſmi aſſumuntur illa nomina, quibus communius conſueuerunt nominari perſonæ in illa lingua: nec in alijs nominibus perficitur ſacramentum.

De baptiſmo & eius affectu c. ...

retur ſignificatum formale, ſed abſtraheretur à materiali: ſi ſic loco patris poneretur mater, eſſet mutatio quo ad utrumque ſignificatum. Dicitur itaque ſecundum dictorum opinionem doctorum, quòd mutatio nominum quo ad ſignificatum ex ui nominis, ſiue formale tantum, ſiue materiale tantum, ſiue utrumque, tollit ueritatem baptiſmi. Ego autem cōſiderans priſcorum patrum dicta, ab his diſſentio motus ea ratione, quòd identitas nominum quo ad ſignificatum ſecundo modo accipienda eſt in propoſito, ut ſ. tunc ſolum ſit uariatio nominum quo ad ſignificatum, quādo uariatur ſignificatum ad quod ex accōmodatione uſus in forma ſacramenti applicantur. Exempli cauſa. Cum dicitur in forma baptiſmi In nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti. Pater ex accommodatione uſus, applicatur ad ſignificandam primam perſonā Trinitatis, & ſimiliter filius ad ſignificandum perſonam, quæ ſecunda eſt in Trinitate, & ſimile eſt de nomine Spiritusſancti. Nam ex ui nominum, nec omnia ſimul ſignificant illas tres perſonas diuinas, nec aliquod eorum ſignificat aliquam perſonam diuinam: quodlibet enim eorum ex ui nominis commune eſt multis, ut de ſe patet. Ex hoc itaque, & in hoc pendet tota quæſtio, penes quid attendatur unitas, diuerſitas ſignificati per nomen ſacramentale. Attendentes. n. ad communem rationem eiuſdem, uel diuerſæ ſignificationis nominum oportet conſequenter dicere diuerſum eſſe ſignificatum, quando formale, ſeu principale ſignificatum ex ui nominis eſt diuerſum. Perſpicientes uero ad ſpecialem uſum nominū ſacramentalium, conſequenter dicimus, tunc ſolum uariari ſignificatum, quando non ſignificatur illud ad quod ex accommodatione uſus ſignificandū applicatum eſt. Et propterea, ſi loco patris ponatur genitor, & loco filii ponatur genitus, quia eædē perſonæ ſignificantur, non uariatur ſignificatio, quantumcumque ſub alia, & alia ratione ſignificentur perſonæ, per hæc & il K la nomina. Probatur autem ſic debere accipi in propoſito idē, uel diuerſum ſignificatum, primo, auctoritate ſedis apoſtolicę, de conſec. diſt. 4. c. à quodam. ubi Nicolaus Papa reddens rationem, quare baptiſmus præceptus in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti, Valet in nomine Chriſti, dicit, quia unum, & idē eſt proculdubio ſignificatum. Ex quo loco manifeſte patet, identitatem ſignificati per formam baptiſmi, non attendi ſecundum communem nominum ſignificationem, ſed ſecundum id, ad quod ſignificandum accommodata ſunt nomina. Ad hoc enim aſpiciendo, idem ſignificatur per Chriſtum implicite, quod per Patrem, & Filium, & Spiritumſanctum, explicite. Secundo, auctoritate Ambroſij in 1. lib. de Spirituſancto, c. 3. Vbi de forma baptiſmi loquens, loco filii ponit Chriſtum, loco patris ponit, à quo unctus eſt Chriſtus, & loco Spiritusſancti ponit, quo unctus eſt Chriſtus. Ex qua doctrina clare habes, quòd ſufficit perſonas diuinas ſignificare ſecundum Ambroſium ui

F actione, puta unctione: multo ergo magis ſufficiet ex ſignificare illas ex generatione. Tertio, ex auctoritate generalis concilii Florentini ſub Eugenio IIII. vbi inſtitutionem domini de forma baptiſmi, interpretati ſunt patres inuocationem Trinitatis, & non limitauerunt ſe ad inuocationem Trinitatis per hæc præciſe nomina. Pater, & Filius, & Spiritusſanctus: legimus enim ibi ſic de forma baptiſmi, Si exprimitur actus, qui per ipſum exercetur miniſtrū, cum S. Trinitatis inuocatione, perficitur ſacramentum. Quarto, ex communi eccleſiæ confeſſione. Fatemur enim omnes S. Trinitatē nos inuocare, laudare, cōfiteri etiam in iudicio, non ſolū dictis nominibus vtendo, ſed etiam vtendo æquipollentibus, puta genitore, omnipotēte, genitoque ab ipſo, & procedente ab vtroque, dono aut ſimilibus. Quinto ex acceptatis caſibus. Nam ſi quis diceret, Ego te baptizo in nomine Patris, Ieſu Chriſti, & Spiritusſancti, proculdubio omnium ſapientium iudicio perfectum eſt ſacrūm, ita quòd nō eſſet locus reiterationi: & tn̄ conſtat, quòd variatur ſignificatum ex ui nominis. ſimiliter ſi quis diceret, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus paracleti, proculdubio eo tundem iudicio, uerum eſſet baptiſma, & tn̄ conſtat uariari ex ui nominis ſignificatū. unde ſaluator inſtituens formā baptiſmi, in noīe Pris, & Filii, & Spiritusſancti, non eſt intelligēdus arctaſſe uirtutē formæ ad formalia ſignificata ex ui noīum per hæc noīa: ſed ad ſignificata illa, ad quæ ſignificanda hæc noīa accōmodata ſunt. ¶ Ad rationem autē allatam in oppoſitum: quia pater ſignificat perſonam, genitor uero actum notionalem, facile videtur ſatisfaciendo, primo falſum eſt, quòd pater ex ui nominis ſignificet perſonam plus q̄ genitor: quoniā pater ſignificat puram paternitatem in concreto: & ſimiliter genitor puram generationem actiue in concreto: concretum autē utrobique eſt perſona patris de Trinitate loquendo: quæ realiter, & formaliter ex parte rei idēptificatur & relationi paternitatis & generationi actiuę. Dicitur ſecundo, quòd manifeſte conſtat Spiritusſancti nomen, nec proprietatem perſonalē, nec actum notionalem, nec perſonam ex ui nominis ſignificare, ut patet, ex eo quòd tam Spiritus, quàm ſanctus, quam totum coniunctum, ex ui nominis dicitur de eſſentia diuina: Spiritus enim eſt Deus &c. Auctoris ergo uerba, ut ad literam redeamus, quantum ex ratione literæ apparet, intelligenda ſunt, quo ad perfectionem præcepti, & non quo ad perfectionem ſacramenti abſolute, ut ſit ſenſus, quòd in ſolis nominibus, quæ ſunt in communiori uſu, perficere tenemur ſacramenta: ita quòd in aliis ſacramentum eſt imperfectum, nō per defectū alicuius neceſſarii ad ſacrum: ſed neceſſarii ad p̄ceptum ſacri: hoc. n. inſinuat ratio literæ de communiori uſu: communior. n. & minus communis uſus non uariat ſignificationem nominis, ut de ſe patet. Si quis autem putat intelligenda hæc uerba, ut ſonant, dicat, ut ſibi placet.

In decreta lib. 3. tit. 4. c. Debitū.

Super

SV. QVÆST. LXVI. ART. VI.
Sot.4.ſ.d.3.q.vn.a.6.

Par. 3 369 4.d.3.ar.2 q.2.ad 3. Et 2. Cor. c.lect.2.

Titulus clarus. ¶ In corpore vna eſt concluſio: Quicquid deeſt ad inuocationem plenã Trinitatis, tollit integritatem baptiſmi. Probat. Sacramentum habet efficaciã ab inſtitutione Chriſti. ergo ſi præter mittatur aliquid eorum, quæ Chriſtus inſtituit circa ſacramentũ, tollit efficacia eius. ergo ſi prætermittatur plena inuocatio trinitatis i baptiſmo, tollitur integritas baptiſmi. Et p̃batur hæc ultima conſequentia: quia Chriſtus inſtituit baptiſmũ in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti. Deinde excludit Auctor rñſionẽ dicentem, q ſufficit inuocare trinitatẽ implicite, uel quia in inuocatione unius perſonę includũtur aliæ, uel quia recta fide intelligũtur & inuocant omnes perſonæ, quãuis nõ explicent omnes. Contra hanc rñſionẽ arguit Auctor, quia ſacramentũ ſicut cõſtat ex materia ſenſibili, ita dẽt cõſtare ex forma ſenſibili, ac p hoc nec intellectus cõtelligens in una perſona alias, nec fides recta de oĩbus perſonis ſupplet defectum formæ ſenſibilis. Et cõfirmatur ex baptiſmo Chriſti, qñ ibi tres perſonæ in forma ſenſibili apparuerunt. ¶ Aduerte hic, hæc Auctoris uerba directẽ excludere rñſionem ſui

Lib. 1. c. 3. aute med. tom. 3.

De cõſec. d.4.capi.2 quodam iudæo.

Lib. 1. de Spiritu ſan cto c. 3. ante me.tit.2.

De conſe. d.4.c. Si re uera.

In lib. 2. paulo a prin. habetur ſuæ libr. 1 fine operũ Hieron.

Ar.c. hui quæſt.

patris ſ.cap. lib. primi Ambroſii de Spiritu ſancto, relata à Magiſtro ſniarũ. 3. diſ. 4. ¶ Aduerte ſecũdo, tractari hic duas quões tanq unã: alteraſ qui dem, q̃ eſt, an baptiſmus, i quo omittitur nomen alicuius pſonæ trinitatis, ſit uerus. Altera uero q̃ eſt, an baptiſmus celebratus in noie Chri, ſit uerus. Et Magiſter ſiqui dem ſniarũ ſeparatim eas tractat. Auctor vero cõnnectim, ut hic patet, ille non idem de utraq; q̃one ſententiã habet, iſte idẽ ſentit de utraq; eadẽ rõne: puta q̃a Chriſtus non eſt vnius perſonę eſt, & pp̃ea non directẽ litera rñdit q̃ſti

ARTICVLVS VI.

Vtrum in nomine Chriſti poſſit dari baptiſmus.

Ad sextvm ſic pcedit. Videtur q in noie Chriſti poſſit dari baptiſm[a]. Sicut.n. una eſt fides, ita eſt unũ baptiſma, vt dr̃ Ephe.4. ſed Act.8. dr̃, q in noie Chri baptizabãt uiri & mulieres.[b] ergo ẽt nũc põt dari baptiſmus in noĩe Chriſti.

¶ Præter. Ambr.[c] dicit, ſi Chriſtum dicas, & Patrẽ, à quo vnctus eſt, & ipſum, qui unctus eſt Filium, & Spiritumſanctũ, quo unctus eſt deſignaſti: ſed in nomine trinitatis põt fieri baptiſmus.[b] ergo, & in noie chriſti.

¶ 3 Præt. Nicolaus papa[a] ad cõſulta Bulgarorũ rñdens, dicit, qui in noie ſanctæ trinitatis, vł ũn in noĩe chriſti (ſicut i Act. Apłorũ legitur) baptizari ſunt (unũ quippe, idẽq; eſt, ut ſanct[a] ait Amb.) rebaptizati ñ dẽnt. Rebaptizarenf aũt, ſi in hac forma baptizati, ſacrum baptiſmi nõ reciperẽt. ergo põt conferri baptiſmus in noie chriſti, ſub hac forma, ego te baptizo in nomine Chriſti.

Sed contra eſt, q̃d Pelagius papa[a] ſcribit Gaudẽtio epiſcopo, ſi hi, q in locis dilectiõis tuæ uicinis cõmorari dñr, ſe ſolũmodo in noie dñi baptizatos fuiſſe cõfitenf, ſine cuiuſcunq; dubitationis ambiguo, eos ad fidẽ catholicã uenientes, i ſãctæ trinitatis noie baptizabis. Didimus ẽt dicit[a] in lib. de Spũſancto, licet qs poſſit exiſtere mentis alienę, q ita baptizare conetur vt vnũ de pdictis noib. (ſcilicet triũ perſonarũ) pꝛtermittat, tñ ſine perfectione baptizabit.

Resp. Dcẽm, q (ſicut ſupra[a] d'ctũ eſt) ſacra hñt efficaciã ab inſtitutione chri. Et iõ ſi ſ termittaf aliqd eorũ, quæ chriſt[a] inſtituit circa aliqd ſacrm efficacia caret, niſi ex ſpãli diſpẽſatione eius, qui uirtutẽ ſuã ſacramentis non alligauit. chriſtus autem inſtituit ſacrm baptiſmi dati cum inuocatione trinitatis. Et iõ[m] q̃cqd deſit ad plenã inuocationẽ trinitatis, tollit integritatẽ baptiſmi.[a] Nec obſtat q̃ i

A noie unius perſone intelligit̃a lia (ſicut in nomine. Patris intelligiturFilius) aut q ille, qui nominat unam ſolã perſonã, pt habere rectã fidẽ de tribus, qa ſicut ad ſcrum requirit materia ſenſibilis, ita, & forma ſẽſibilis: unde nõ ſufficit intellectus. uel fides trinitatis ad perfectionem ſacramẽti, niſi ſenſibilibus uerbis trinitas exprimatur: unde & in baptiſmo Chriſti (ubi fuit orĩgo ſanctificationis noſtri baptiſmi) affuit trinitas in ſenſibilibus ſignis, ſcilicet Pater in uoce, Filius in humana natura, Spiritusſanctus in columba.

B

Ad primvm ergo dicendum, quòd ex ſpeciali Chriſti reuelatione Apoſtoli, in primitiua eccleſia in nomine Chriſti baptizabant: ut nomẽ Chriſti (quod erat odioſum iudæis, & gentilibus) honorabile redderetur per hoc, quòd ad eius inuocationem Spiritusſanctus dabatur in baptiſmo.

Ad II dicendum, quòd Ambroſi. aſſignat rationem, quare conueniente talis diſpenſatio, fieri potuit in primitiua eccleſia: quia ſcilicet in nomine Chriſti tota trinitas intelligitur. Et ideo ſer uabatur ad minus integritate intelligibilis, forma, quam Chriſtus tradidit in euangelio.

C

Ad III dicendum, quòd Nicolaus papa dictum ſuum confirmat ex duobus præmiſſis. Et ideo eius reſponſio patet, ex primis duabus ſolutionibus.

ARTICVLVS VII.

Vtrum immerſio in aqua, ſit de neceſſitate baptiſmi.

Ad septimvm ſic pcedit. Vĩ q immerſio in aqua ſit de neceſſitate baptiſmi: ut.n. dr̃ Eph.4. una fides,[b] unũ baptiſma: ſed apud multos cõis modus baptizãdi eſt per immerſionem. ergo vř q non poſſit eſſe baptiſmus ſine immerſione.

D

¶ 2 Prçt. Apoſtolus dicit Rom. 6. Quicũque baptizati ſumus in Chro Ieſu: in morte ipſius baptizati ſumus, cõſepulti.n. ſumus eũ illo p baptiſmũ i mortẽ: ſed hoc[b] fit per immerſionẽ: dicit.n. Chryſoſt.[a] ſuper illud Ioan.3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusſancto, &c. Sicut in quodã ſepulcro i aqua ſubmergentib. nobis capita ue rus hõ ſepelit, & ſubmerſus deorſum occultatur, deinde nouus rurſus aſcẽdit ergo videtur quòd immerſio ſit de neceſſitate baptiſmi.

E

¶ 3 Præt. Si ſine imerſiõe totius corpis poſſet fieri baptiſmus,[b] ſeqret q pari rõe ſufficeret, quãlibet partẽ aqua pfundi: ſed hoc vř incõueniẽs: qa originale pctm, contra qd præcipue dat baptiſmus, non eſt in una tantum corporis parte. ergo videt quòd

to, puta baptiſmus in nomine Chri ood pt dari, ſed uniuerſalem negatiuam p iã ſi noe dedit, ſ.non poteſt baptiſmus dori o omiſſo quocumque ad plenam inuocationẽ trinitatis requiſito.

SVPER QV. LXVI. ART. VII.
Alb.mag.4.d.2.ar.5. Sot.4.ſ.d.3.q.un.a.7

Par. 3 173 4.d.3.ar.4 q.10

IN titulo ſumit im merſio, ut diſtinguitur cõtra aſperſionem, & effuſionem. ¶ In corpore una concluſio eſt. Immerſio nõ eſt de neceſſitate baptiſmi. Probatur. Ablutio corpis fieri pt p aquã, ñ ſolũ per modũ imerſionis, ſed ẽt p modũ aſperſionis, uel effuſiõis. ergo Imerſio ñ ẽ de neceſſitate baptiſmi. Probat cõſeqntia. qa in baptiſmo aſſumit aqua ad ablutiõẽ corpus, q. pbaf: qa ſignificat ablutionẽ interiorẽ a pctis. Ptoceſſũ cũ multis auctoritatib[a], & adductis ad bonitatẽ doctrinę, qa ſatis patet in litera, pertranſeo.

Ho. 24. in Ioannem, poſt me diũ to.3.

quod requiratur immerſio ad baptiſmum, & non ſufficiat ſola aſperſio

Sed contra eſt, ꝙ Hebr. 10. dr̃, Accedamus cum uero corde in plenitudine fidei, aſperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda.

Resp. Dcd̃m, ꝙ aqua aſſumit̃ in ſcr̃o baptiſmi, ad uſũ ablutionis corporalis, ꝑ quã ſignificat̃ interior ablutio pc̃tõrũ. Ablutio ãt fieri p̃t per aquã, non ſolum per modum immerſionis, ſed ẽt ꝑ modũ aſperſionis, uel effuſionis. Et iõ quamuis tutius ſit baptizare ꝑ modũ immerſionis (q̃a hoc hẽt cõmunior vſus) p̃t tñ fieri baptiſmus ꝑ modũ aſꝑſionis, uel ẽt per modũ effuſionis, ſcḋm illud Eze. 36. effundam ſuper uos aquã mundã: ſicut beatus Laurẽtius legit̃ baptizaſſe: & hoc p̃cipue ꝑꝑ neceſſitatẽ. uel quia eſt magna multitudo baptizãdorũ, ut patet Act. 2. & 4. vbi dr̃, ꝙ crediderũt una die tria millia, & alia 5. millia. Q̃nque ãt p̃ot imminere neceſſitas ꝑꝑ paucitatẽ aquæ: uel ꝑꝑ debilitatẽ miniſtri, qui non p̃t ſuſtentare baptizandum: uel ꝑꝑ debilitatem baptizandi, cui poſſet imminere periculum mortis ex immerſione. et ideo dicendũ eſt, quod[m] immerſio nõ eſt de neceſſitate baptiſmi.[n] Concl.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ ea, quæ ſunt per accidens non uariant ſubſtantiam rei. Per ſe ãt requiritur ad baptiſmum corporalis ablutio per aquã: unde & baptiſmus lauacrũ nominatur, ſcḋm illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aquæ in uerbo uitę. Sed ꝙ fiat ablutio hoc, uel illo mõ, accidit baptiſmo: & iõ talis diuerſitas ñ tollit vnitatẽ baptiſmi.

Ad II dcd̃m, ꝙ in immerſione expreſſius rep̃ſentat̃ figura ſepulturæ Chr̃i, & iõ hic modus baptizandi eſt cõmunior, & laudabilior: ſed in aliis modus baptizandi repræſentatur aliquõ mõ, licet nõ ita expreſſe: nam quocumque modo fiat ablutio, corpus hõis, uel aliqua pars eius, aquæ ſupponitur, ſicut corpus Chriſti ſub terra fuit poſitum.

Ad III dcd̃m, ꝙ principalis pars corporis, p̃cipue quantũ ad exteriora mẽbra, eſt caput in quo uigent oẽs ſenſus, & interiores, & exteriores. Et iõ, ſi totũ corpus aqua non poſſit perfundi ꝑꝑ aq̃ paucitatẽ, uel ꝑꝑ aliquam aliam cãm, oportet caput perfundere: in quo manifeſtat̃ principium animalis uitæ. Et licet per membra, quæ gñationi deſeruiunt, pc̃tm̃ originale traducatur, non tñ ſunt membra illa potius aſpergenda, q̃ caput quia ꝑ baptiſmum non tollitur tranſmiſſio originalis in ꝑlem per actum generationis, ſed liberatur anima a macula, & reatu peccati, quod incurrit. Et ideo debet præcipue lauari illa pars corporis, in qua manifeſtantur opera animę. In ueteri aũt lege remedium contra originale pc̃tm̃, inſtitutũ erat in mẽbro gñationis: quia adhuc ille, per quẽ originale erat amouẽdũ, naſciturus erat ex ſemine Abrahę cuius fidẽ circuncíſio ſignificabat, ut dr̃ Roma. 4.

Articvlvs. VIII.

Vtrum trina immerſio ſit de neceſſitate baptiſmi

Ad octavvm ſic p̃cedit̃. Vr̃ ꝙ trina immerſio ſit de neceſſitate baptiſmi. Dicit enĩ F Auguſtinus in quodã ſermone de Symbolo ad baptizatos, Recte tertio merſi eſtis: q̃a accepiſtis baptiſmũ ĩ nõie ſanctæ Trinitatis: recte tertio merſi eſtis: q̃a accepiſtis baptiſmũ ĩ nõie Ieſu Chr̃i, q̃ tertia die reſurrexit a mortuis: illa. n. tertio repetita imerſio, typũ dñicę exprimit G ſepulturæ, ꝑ quã Chr̃o cõſepulti eſtis in baptiſmo: ſed utrumque vr̃ ad neceſſitatẽ baptiſmi pertinere, ſ. & ꝙ[h] ſignificet̃ in baptiſmo Trinitas ꝑſonarũ, & ꝙ fiat cõfiguratio ad[h] ſepulturam Chr̃i ergo vr̃ ꝙ trina immerſio ſit de neceſſitate baptiſmi.

¶ 2 Præt. Scr̃a ex mandato Chr̃i efficaciam hñt: ſed[h] trina ĩmerſio eſt ex mãdato Chr̃i: ſcribit .n. Pelagius Papa[a] Gaudentio H ep̃o, euangelicũ præceptũ ipſo Dño deo, & ſaluatorẽ nr̃o Ieſu Chr̃o tradente, nos admonet, ĩ nõie Trinitatis trina ĩmerſione ſanctum baptiſmum unicuique tribuere. ergo baptizare in nomine Trinitatis, eſt de neceſſitate baptiſmi, ita etiam baptizare trina immerſione, uidetur eſſe de neceſſitate baptiſmi.

¶ 3 Præt. Si trina immerſio non ſit de neceſſitate baptiſmi.[h] ergo ad primã imerſionẽ aliquis baptiſmi cõſequit̃ ſcr̃m. Si ergo addat̃ ſecunda, uel tertia, vr̃, ꝙ ſecundo, uel tertio baptizet̃, qḋ eſt inconueniens. nõ ergo vna imerſio ſufficit ad ſacr̃m baptiſmi, ſed trina immerſio uidetur eſſe de neceſſitate ipſius.

Sed contra eſt, ꝙ Greg.† dicit ſcribẽs[a] Leandro ep̃o, Reprehenſibile eſſe nullatenus p̃t infantẽ in baptiſmate, uel tertio, uel ſemel immergere, q̃ñ & in tribus immerſionib. perK ſonarũ Trinitas, & una p̃t diuinitatis ſingularitas deſignari.

Resp. Dcd̃m, ꝙ (ſicut prius dictũ eſt[a]) ad baptiſmũ per ſe req̃rit̃ ablutio aq̃ q̃ eſt de neceſſitate ſacramẽti, modus ãt ablutionis ꝑaccidẽs ſe hẽt ad ſacramẽtũ. Et iõ, ſicut ex prędicta auctoritate Greg.[a] patet,[m] quãtũ eſt de ſe, vtrunq; licite fieri p̃ot. ſ. & ſemel, et ter immergere: q̃a vnica imerſiõe ſignificatur vnitas mortis Chr̃i, & unitas d̃itatis: ꝑ trinã ãt imerſionẽ

Refertur hoc in Decret. & de cõſ. d. 4. c. Poſtquã.

De cõſec. d. 4. c. Multi ſunt.

Lib. 1. epi. 4. c. med. Alias Leonardo.

Ar. præter. ad 1.

In arg. ſed contra. Concl.

Porr. 370 4. d. 3. a 4. q. 2. & 3 Ii d. 23. q. 3 a. 2. q. 2. cor.

SVP. QV. CLXVI. ART. VIII. *Sot. 4. ſ. d. 3. q. vnic. a. 8.*

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore articuli duo ſunt. primo, reſpondet quæſito, quantum ad neceſſitatem ſacramenti: ſecũdo reſpondet quæſito, quantum ad neceſſitatem mandati eccleſiaſtici.

¶ Quo ad primum unica concluſio eſt: utrunq; licite fieri poteſt, ſcilicet, & ſemel, & ter immergere. Probatur tripliciter. Primo ratione: Ad baptiſmum per ſe requiritur ablutio, per accidens autem modus ablutionis ergo ſecundo auctoritate Greg. tertio ex ſignificatione, tam unicæ, quàm trinæ immerſionis.

¶ Quo ad ſecundum, uariata ponitur, & mutata eccleſię inſtitutio diuerſis temporibus diuerſis ex cauſis, & tandem infert grauiter peccare, qui nunc non ſeruant trinam immerſionem. ubi ſcito, quòd licet hodie, qui baptizant̃ in fontibus immergãtur, & fortè tet: hi tñ, qui baptizantur in domibus, per modũ effuſionis baptizantur. Et propterea nullum peccatum committere uidentur, q̃a ter non immergunt, cũ nec ſemel immergãt abſque peccato.

¶ In reſponſione ad tertium dubium occurrit, an trina immerſione incœpta a miniſtro, ſi aliqua omittatur, ſit verus baptiſmus. Et eſt ratio dubii quoniam ſi trina immerſio intendat̃ baptiſmus non perficitur in prima immerſione, ut Auctor explicat in art. 4. tertiæ diſtinctio. quarti ſentẽn. Unius autem oppoſitum uidetur ex eo, quod huiuſmodi intentio miniſtri non addit neceſſitatem nouæ immerſionis poſt primam. ¶ Ad hoc dicitur, ꝙ quia intentio miniſtri fundatur ſuper ritu eccleſię: eadem eſt intentio miniſtri intendentis exercere trinam immerſionẽ, & eccleſiæ inſtituentis illam. conſtat aũt ꝙ eccleſia inſtituit trinam immerſionẽ, non ſubſtantiale ſacramenti, ſed ut ceremoniale eiuſdem: quoniã nõ niſi ad ſignificandũ, uel Trinitatem perſonarũ, vel triduum

ſignificatur triduum ſepulturæ Chri, & et trinitas pſonarū: ſed *diuerſis ex cauſis ſm ordinationē eccłæ, q̄nq; inſtitutus eſt vnus modus, q̄nq; alius. * q.a.n. à principio naſcentis eccłe, q̄dā de Trinitate male ſentiebant, Chrm purū hoiem eſſe æſtimātes, nec dici filiū Dei, & Deū niſi pp meritū ei*, q̄d pcipue fuit in morte, iō nō baptizabant in noie Trinitatis, ſed in cōmemoratione mortis Chri & vna immerſione: q̄d reprobatū fuit in primitiua eccła. vnde in canonib. apoſtolorū* legit, ſi qs, pſbyter, aut eps non trinā immerſionē vnius miniſterij, ſed ſemel mergat in baptiſmate, q̄d dari à q̄buſdā dr in morte Dñi, deponat: non.n. nobis dixit Dñs, in morte mea baptizate, ſed in noie Patris, & Filij & Spiritusſācti. Poſtmodū verò inoleuit quorūdā ſchiſmaticorū, & hæreticorū error, hoies rebaptizātiū: ſicut de Donatiſtis Aug.* narrat ſup Io. Et iō in deteſtationē erroris eorū, fuit ſtatutū in Cōcilio Toletano, q̄ fieret vna ſola immerſio: vbi ſic legit, Propter uitādū ſchiſmatis ſcandalū, uel hæretici dogmatis uſum, ſimplā teneamus baptiſmi immerſionē: ſed ceſſante tali cā cōiter obſeruat in baptiſmo trina immerſio. Et iō grauiter peccaret aliter baptizans, quaſi ritum eccleſiæ nō obſeruans, nihilominus tamē eſſet baptiſmus.

AD PRIMVM ergo dicēdm. q̄ Trinitas eſt ſicut agēs principale in baptiſmo: ſimilitudo autē agentis peruenit ad effectū ſm formā, & nō ſm materiā, & iō ſignificatio Trinitatis fit in baptiſmo per verba formæ, nec de neceſſitate, q̄ ſignificet Trinitas p vſum materiæ: ſed hoc fit ad maiorē expreſſionē: ſimiliter et mors Chri figurat ſufficiēter in vnica immerſione. Triduum aūt ſepulturæ non eſt de neceſſitate ſalutis noſtræ: q̄a et ſi vna die fuiſſet ſepultus vel mortuus, ſuffeciſſet ad pficiendā nr̄am redemptionem: ſed triduū illud ordinat ad manifeſtandū ueritatem mortis, ut ſ.* dictū eſt. & ideo pater, q̄ trina immerſio, nec ex parte Trinitatis, nec ex parte

A paſſionis Chriſti, eſt de neceſſitate ſacramenti.

AD II dicēdm, q̄ Pelagius papa intelligit trinā immerſionē eſſe de mādato Chri in ſuo ſimili: in hoc. ſ. q̄ Chriſtus pcepit baptizari in noie Patris, & Filij, & Spiritusſancti: nō tñ eſt ſimilis rō de forma, & de uſu materiæ, ut dictum eſt.*

AD III dicēdm, q̄ (ſicut ſupra dictū eſt) intētio requirit ad baptiſmū, & iō ex intentione miniſtri eccłæ, qui intendit unum baptiſmū dare trina immerſione, efficit unū baptiſma: vñ Hieron. dicit* ſuper epiſtolā ad Philip. Licet terbaptizetur, i. immergat pp myſteriū Trinitatis, tñ unū baptiſma reputat: ſi vero intenderet, ad unāquāq; immerſionē unū baptiſma dare, ad ſingulas immerſiones repetēs verba formæ, peccaret, quantum in ſe eſt, plures baptizans.

ARTICVLVS IX.

Vtrum baptiſmus poſſit iterari.

AD NONVM ſic pced. Vr, q̄ baptiſmus poſſit iterari. Baptiſmus.n. vr inſtitutus ad ablutionē peccatorū: ſed peccata iterantur. * ergo multo magis baptiſmus debet iterari: q̄a miſericordia Chri tranſcēdit hominis culpā.

¶2 Præt. Ioan. Baptiſta præcipuè fuit à Chriſto cōmēdatus, cum de eo dictū ſit Matt.11. Inter natos mulierū non ſurrexit maior Ioāne Bapt. ſed baptizati, à Ioāne, iterū baptizabant, ut hr Act.19. ubi dr, q̄ Paulus baptizabat eos, q erāt baptizati baptiſmo Ioānis. * ergo multo forti* illi, q ſunt baptizati ab hæreticis, uel peccatoribus, ſunt rebaptizādi.

¶3 Præt. In Niceno Cōcilio ſtatutum eſt, ſi quis confugerit ad eccleſiam catholicam de Paulianiſtis, & Cataphrygis, rebaptizari eos oino debere: * uidet aūt eſſe eadem ratio de alijs hæreticis, ergo baptizati ab hæreticis, debent rebaptizari.

¶4 Præt. Baptiſmus eſt neceſſari* ad ſalutem: ſed de quibuſdā baptizatis aliqn dubitatur, an ſint baptizati. ergo uidetur q̄ debeant iterum * baptizari.

triduū ſepulturæ, illā inſtituit. intentio ergo miniſtri ad trinā immerſionē fert, non ut ad rē neceſſariā ſacio, ſed ut ad cæremoniā eiuſdem, omiſſio aūt cæremoniæ nō tollit ueritatē baptiſmi. Et pptea ſi ex incuria, aut caſu alio miniſter intendens trinam immerſionē, pficiat proferre uerba formæ añ ſcdam, aut tertiā immerſionē, baptiſmus pfectus eſt, & ſi nō eſt facta immerſio durantibus uerbis ſuperflue poſt uerba adderetur, q̄m non eſſet amplius baptiſmi pars.

¶Ad obiectionem aūt induſtā, dicit q̄ intelligunt uerba Auctoris de unica immerſione ſub rōne partis. In caſu autē noſtro. ſ. quo uerba puenirent ſecūdā immerſionē, unica immerſio ex ipſa ſeparatiōne ab alijs immerſionibus, hēt rōnē totius. q̄d ut melius intelligas, aduerte ablutione eſſe quoddā totū ſucceſſiuū, & integrati ex partib. ſucceſſiuis, & continuis: ſucceſſiuis quidē olus, continuis uero q̄nq; temporibus, q̄nq; quibuſdā. Nā q̄libet ablutio per immerſionē in tpe ſit & p ptes ſucceſſiuas, ac continuas immerſiones, & rurſus q̄libet triū immerſionum inter ſe diſcretarū, pars eſt unius ablutionis, quā baptiſmum uocamus. Quo fit, ut quia totum ſucceſſiuum ex qualibet ſui parte īfertur (eſt.n. dies, q̄cunq. hora diei ſit, & ſimiliter mouetur aliquis, in quacumque motus parte inueniatur) ex quacumque immerſione, imò ex quacūq. immerſionis pte ſufficiente, ad abluendū, ablutio infertur, ac p hoc baptiſmus, ſi l totius rōnē trāſeat: hīt eīn unius* immerſionis partes, & ſingulæ immerſiones partiū rōnem, dū in ſuo toto ſumunt, & ſola ſeparō, ab alijs partibus, illi, uel illis rōnem totius largit. ut accidit in diuiſione continui pmanentis. Miniſtro ergo intendente trinā immerſionē, quādiu immerſiones, ſeu earum partes hñt rōnem partium baptiſmi ex parte materiæ, hoc eſt, ablutionis, non pficit baptiſmus: ſed ſi pars aliqua ſortitur rōnem totius ex hoc, q̄ in ea finitur p̄latio formæ, undecūq. hoc accidat, ablutio baptiſmalis pfecta eſt. Peccat tñ miniſter, pueniens ſcdam, aut tertiā immerſionem prolatione uerborum integra: ſi q̄s omittēs al. q̄ immerſionē.

Bud. p — In can. 49. & hr de cō ſec. d. 4. c. ſiquis preſbyter. — Tra. 11. c. 9 — In concil. Tolet. 4. canon 5. — Concl. ſ — *Q. 51. ar. 4. & 53. a. 2 — Loco e ua aiguus. — In ſol. præ. Q. 64. ar. 8

SV. QVÆST. LXVI.

ART. IX.

Ferr 4. cont. c 59.
S. Bon. 4. ſ. d. 6 q. 6. a. 6.
Scot. 4. ſ. d. 6. q. 7.
Riccar. 4. ſ. d. 6. q. 1.
Marro. 4. ſ. d. 4. ſ q. 4.
Bacco. 4. ſ. d. 6. q 2.
Sot. 4. ſ. d. 3. q. uni. a. 9.

IN titulo 13 huius, q̄ trium ſequentium articulorum, & ſimiliter in olb. his, quę in illis continent, nihil aliud ſcribendum occurrit, niſi q̄ Scot. in 4. ſent. diſt. 6. duas rōnes in hoc noni articuli, ſ. ſcdam, & tertiam arguit. Scdam quidē: quia in morte Chri baptizati ſumus, dicit non concludere: quia pœnitentia uirtutem quoque habet à paſſione Chriſti, & tñ eſt iterabilis. Tertiā uerò, quia imprimit charactèrem indelebilē, dicit probare p immanifeſtius: q̄m à principio inſtitutionis baptiſmi manifeſtum fuit, q̄ non licuit iterare ipſum, & character erat occultus.

¶Ad primū horū dr, q̄ uis rationis cōſiſtit in repræſentatione (quia. ſ. in baptiſmo repræſentatur mors Chriſti) & non in efficacia uirtutis a paſſione Chriſti, ut arguens reſert: unde argm nihil obſtat: q̄m pœnitentia non aſſimulat bolem Chriſto mortuo: ſed baptiſmus cōſepelit Chriſto mortuum hominem, qui baptizatur.

¶Ad ſm dr, q̄ ſi Auctor reprehēdēdus eſt oportet quoq; reprehendere ſynodū Florentinam ſub Eugenio iiij. dicentē, Tria ſunt, baptiſmus, confirmatio, & ordo, quæ characterem, i. ſpūale ſignū, imprimunt in aīa indelebile, unde in eadem perſona nō reiterantur. Licet ergo ex poſterius manifeſti rationem reddere eorum, quæ prius tpe

In cō. c. 4. ad Eph, ſu p illud: unū baptiſma, to. 9. refert de conſe. d. 4 c. Eodem modo. — Porret. ſ m. 372 4. diſt 6. q. 2. ar. 1. q 1 Et 4. co n. tra. 59. lin. Et c. ; o. & 71. Et Ioan. 1. Et Eph. ; lec. 2. — In conc. 1. Nic. can. 9

q.præc.a.3

nota fuerlnt: de multis enim concluſionibus notis apud priſcos, poſteriores adinuenerunt propter quid.

¶5 Prę. Euchariſtia eſt[a] pfectius ſacrm̃ q̃ baptiſmus, ut ſ. dictum eſt: ſed ſacrm̃ euchariſtiæ iterat. ergo uidetur quòd multo magis baptiſmus poſſit iterari.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Epheſ.4. Vna fides, unum baptiſma.

Concl.

Resp. Dcdm, ꝙ[m] baptiſmus iterari nó pôt.[a] Primo quidẽ, quia baptiſmus eſt quędam ſpũalis regeneratio: prout.ſ. aliquis moritur ueteri uitæ, & incipit nouam uitam agere: unde dr̃ Io 3. Niſi q̃s renatus fuerit ex aqua, & Spiritusſancto, non pôt introire in regnũ Dei: vnius aũt nó eſt niſi una regeneratio, & iõ non pôt baptiſmus iterari, ſicut nec carnalis gñatio: vñ Aug.[*] dicit ſup illud Io.3. Nũquid pôt in ventrem matris ſuæ iterato introire, & renaſci. Sic tu, inquit intellige natiuitatẽ ſpũs, qũo intellexit Nicodemus natiuitatẽ carnis: qũo enim vterus nó pôt repeti, ſic nec baptiſmus: ſcd̃o, quia in morte Chriſti baptizamur, per quã morimur peccato, & reſurgimus in nouitatẽ uitæ. Chriſtus aũt ſemel tm̃ mortuus eſt, & iõ baptiſmus iterari non dẽt: pp̃ quod Hebr. 6. contra quoſdã rebaptizari uolentes dr̃, Rurſus crucifigẽtes ſibimetipſis filiũ Dei, ubi gl. dicit,[*] vna Chriſti mors, unũ baptiſma cõſecrauit: tertio, quia baptiſmus imprimit characterẽ, q̃ eſt indebilis, & cũ quadã conſecratione dat: vnde ſicut aliæ conſecrationes nõ iterantur in eccleſia, ita nec baptiſmus. Et hoc eſt qd̃ Aug.† dicit in 2. contra epiſtolam Parmeniani, ꝙ character militaris non repetitur, & ꝙ non minus hæret ſacrm̃ Chriſti, q̃ corporalis hæc nota, cũ uideamus nec apoſtatas carere baptiſmate, quib. vtique per pęnitentiam redeuntibus, non reſtituitur, quarto, quia baptiſmus principaliter datur contra originale peccatum: & iõ ſicut originale peccatũ non iteratur, ita etiam nec baptiſmus iterat; q̃a, ut dicitur Rom. 5. Sicut per unius delictum, in oẽs hoĩes in condemnationem, ſic per unius iuſtitiam, in omnes homines in iuſtificationem uitæ.

Tract. 11. ſ Euan. Io. ante med. to. 9.

Glo. ord. ſu p illud, Renouari rurſus ad pęnitẽtiã.

Lib. 2. c. 13 a med. t. 7

Ar. 2. huiꝰ quæſt.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ baptiſmus operat in virtute paſſionis Chriſti, ſicut ſ. dictũ eſt.[*] Et iõ ſicut peccata ſequentia uirtutem paſſionis Chriſti non auferunt, ita ẽt non auferunt baptiſmũ, vt neceſſe ſit ipſum iterari, ſed pęnitentia ſuperueniẽte tollit peccatũ, quod impediebat effectũ baptiſmi.

Trac. 5. de eliminando ad ſi. to. 9.

Ad ii dcd̃m, ꝙ ſicut Aug.† dicit ſuper illud Io. 1. Sed ego neſciebam eum, Ecce poſt Ioannẽ baptizatum eſt, poſt homicidã non eſt baptizatum: quiã Io. dedit baptiſmum ſuum, homicida dedit baptiſmum Chriſti: quod ſacramentum tam ſanctum eſt, ut nec homicida miniſtrante polluatur.

In epiſt. li. 9. epiſt. 61. paulo a princ.

* Alias quiridio ſeu Quirito.

Ad iii dcd̃m, ꝙ Pauliani, & Cataphrygæ nõ baptizabant in nomine Trinitatis: unde Greg.[*] dicit ſcribens[*] Quirino epõ, Hi hæretici, q̃ in Trinitatis nomine minime baptizabant, ſicut ſunt Bonoſiani, & Cataphrygę (qui.ſ. idẽ ſentiebant cum Paulianis: quia, & illi Chriſtum Deum non credunt, exiſtimantes, ipſum.ſ. eſſe purum hominem, & iſti.ſ. Cataphrygæ, Spiritumſanctum peruerſo ſenſu eſſe purum hominem Montanũ ſcilicet credunt) tales cum ad ſanctam eccleſiam ueniunt, baptizentur, quia baptiſma non fuit, quod in errore poſiti, ſanctę Trinitatis nomine minime pceperũt: ſed (ſicut in regulis eccleſiaſticis† dicitur) ſi q̃ apud illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ Trinitatis confeſſione baptizabant, & ueniunt ad catholicam fidem, recipiantur ut baptizati.

De eccleſ. dogm. ca. 52. to. 3. in Aug.

Ad iiii dcd̃m, ꝙ ſicut dicit Decre. Alexandri † iii. De quibus dubiũ eſt an baptizati fuerint baptizentur[a] his uerbis præmiſsis, Si baptizatus es, ego non te baptizo: ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c. non enim uidetur iterari quod neſcitur eſſe ſactum.

De Bapt. & eius effectu c. De quib. eſt c. 2.

D. 165. & 181.

Ad v dcd̃m, ꝙ utrumq; ſacrm̃, ſ. baptiſmi, & euchariſtiæ eſt reprę́ſentatiuũ dominicæ mortis, & paſſionis: aliter tamen, & aliter. Nam in baptiſmo commemoratur mors Chriſti, inquantum hõ Chriſto commoritur, & in nouam uitam regeneratur: ſed in ſacramento euchariſtiæ cõmemoratur mors Chriſti, inquantum ipſe Chriſtus paſſus exibetur nobis, quaſi paſchale conuiuium, ſecundum illud 1. Cor. 5. Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, itaq; epulemur. Et quia homo ſemel naſcitur, multotiens autem cibatur ſemel tantum datur baptiſmultotiens autem euchariſtia.

Articvlvs x.

Vtrum ritus, quo eccleſia in baptizando utitur, ſit conueniens.

Sot. 4. ſ. d. 3. q. unica. a. 10.

Porr. o. 373.

Ad decimvm ſic pceditur. Vr̃ ꝙ non ſit conueniens ritus, quo eccleſia utit in baptizãdo. Vt. n. dicit Chryſ. nũquam aquę baptiſmi purgare peccata credentium poſſent, niſi tactu dñici corporis ſanctificatę fuiſſent. Hoc aũt factũ fuit in baptiſmo Chriſti, q̃ celebratur in fęſto epiphaniæ.[h] ergo magis deberet celebrari ſolẽnis baptiſmus in feſto Epiphanię, q̃ i uigilia Paſchę & i uigilia Pẽtecoſt.

4. di. 2. q. 1 art. 3. ad ſe primũ. Et d. 6. q. 2. art. 2. q. 3. Refert de cõſec. d. 4. c. Nũquã.

¶ Prę́t. Ad idem ſacrm̃ non ur̃[h] ptinere diuerſarũ materiarum uſus: ſed ad baptiſmum pertinet ablutio aquæ. Inconuenienter igitur ille, qui baptizatur, bis inungitur oleo ſancto, primum in pectore, deinde inter ſcapulas, & tertio chriſmate i uertice.

¶3 Prę́t. In Chriſto Ieſu non eſt maſculus, & femina, barbarus, & ſcytha, & eadẽ rõne nec aliquæ aliæ hmõi differentiæ. Multo igitur minus diuerſitas ueſtium[h] aliquid operatur in fide Chriſti, incõuenienter igitur baptizatis traditur cãdida ueſtis.

¶4 Prę́t. Sine hmõi obſeruantijs pôt baptiſmus celebrari. Hęc igit, q̃ dicta ſunt, vñr eſſe ſuperflua, & ita incõuenieẽter ab eccl'a inſtituta eſſe i ritu baptiſmi.

Sed contra eſt, ꝙ eccleſia regitur Spiritusſancto, qui nihil inordinatum operatur.

Concl.

Resp. Dcd̃m, ꝙ in[m] ſacramento baptiſmi aliq̃d agitur, qd̃ eſt de neceſſitate ſacramẽti, & aliq̃d eſt quod ad quandam ſolẽnitatem ſacramenti pertinet.[a] De neceſſitate quidem ſacramẽti eſt forma, q̃ deſignat principalem cauſam ſacramenti, & miniſter, qui eſt cã inſtrumentalis, & uſus materiæ, ſ.

ablatiuo

ablutio in aqua, q̃ deſignat principalẽ ſacri effectũ (Concl. p) cætera vero oĩa, q̃ in ritu baptizãdi obſeruat eccleſia, magis ptinent ad quandã ſolẽnitatẽ ſacri. Quæ qdẽ adhibent ſacro pp tria. Primo quidem ad excitandã deuotionẽ fideliũ, & reuerentiã ad ſacrum: ſi.n. ſimpliciter fieret ablutio in aqua, abſque ſolẽnitate, de facili ab aliqb. æſtimaret, quaſi qdã cõis ablutio. Secundo ad fideliũ inſtructionẽ. Simplices.n. q literis nõ erudiunt, oportet erudire per aliqua ſenſibilia ſigna: puta p picturas, et aliqua hmõi. Et per hunc modũ p ea, q̃ in ſacris agunt, uel inſtruunt, uel ſolicitant ad quærendũ de his, q̃ per ſenſibilia ſigna ſignificant. Et ĩõ qa pter principalẽ ſacri effectũ, oportet quædã alia ſcire circa baptiſmũ, conueniens fuit, ut ẽt quibuſdã exterioribꝰ ſignis repręſentarent. Tertio, qa p orationes, & benedictiones, & alia hmõi, cohibet vis dæmonis ab impedimento ſacramentalis effectus.

A D PRIMVM ergo dcẽdm, q Chriſtus in Epiphania baptizatus eſt baptiſmo Ioannis, ut ſ. dictũ eſt: (Ar. 2. hui° q. & q. 39. ar. 3.) quo quidẽ baptiſmo ñ baptizant fideles: ſed potius baptiſmo Chriſti. Qui qdẽ hẽt efficaciam ex paſſione Chriſti (ſm illud Ro. 6. Quicũq; baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, i morte ipſius baptizati ſumus) & ex ſpirituſancto, ſm illud Ioannis 3. Niſi qs renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu ſancto, &c. & ĩõ ſolẽnis baptiſmus agitur in eccleſia, & in uigilia Paſchæ, qñ fit cõmemoratio dominicæ ſepulturæ, & reſurrectionis eiuſdẽ (pp quod, & Dominus poſt reſurrectionem, præceptum de baptiſmo diſcipulis dedit, ut habet Mat. vltimo,) & in uigilia Pentecoſtes qñ incipit celebrari ſolennitas ſpiritus ſancti, unde, & apoſtoli legũtur ipſo die Pentecoſtes, quo ſpiritumſanctum receperant, tria millia hominum baptizaſſe.

A D II dcẽdm, q uſus aquę adhibetur in baptiſmo quaſi pertinens ad ſubſtantiam ſacri: ſed uſus olei uel chriſmatis adhibetur ad quandã ſolẽnitatẽ, nam primo baptizandus inũgit oleo ſancto, et in pectore, et in ſcapulis, quaſi athleta dei, ut Am. dicit in li. de ſacris: (Li. 2. c. 2. li 3. c. 1. to. 4. Li. 3. Decr. ti. 15. c. Cũ uenisset, a me. illus.) ſicut pugiles iungi conſueuerunt: uel ſicut Inno. dicit in quadã Decr. † de ſacra vnctione, baptizandus in pectore inũgit, ut p ſpiritusſancti donũ errorẽ abiiciat, & ignorantiam: & fidẽ rectã ſuſcipiat, quia iuſtus ex fide uiuit. Inter ſcapulas ãt inũgunt, ut per ſpiritusſancti grãm excutiant negligentiam, & torporẽ, & bonã operõem exerceãt: qa fides ſine operib. mortua eſt, ut p fidei ſacrum, ſit munditia cogitationũ, i pectore & fortitudo laborũ in ſcapulis: poſt baptiſmũ uero (ut Rabanus dicit) ſtatim ſignat i cerebro a pſbytero cum ſacro chriſmate, ſequente ſimul, & rõe, ut Chri regni particeps fiat, & a Chriſto chriſtianus poſſit vocari, uel ſicut Amb. † dicit, unguẽtũ ſup caput effundit: qa ſapiẽtis ſẽnſus in capite ei°, vt ſ. ſit parat° oĩ petẽti de fide reddere rõnem. (Li. 1. de inſti. cler. ca. 28. referẽ de cõſe. d. 4. ca. poſt q̃. Li. 3. de ſa. c. 1. in pri. to. 4.)

A D III dcẽdm, q veſtis illa candida tradit baptizato, nõ qdẽ ex rõne q non liceat ei aliis veſtibus uti: ſed in ſignum gloriæ reſurrectionis, ad quam homines p baptiſmũ regenerantur, & ad ſignificandam puritatẽ uitę, quam debet poſtbaptiſmum obſeruare, ſecundum illud Ro. 6. In nouitate uitę ambulemus. (Alias gloſſ.)

A D IIII dcẽdm, q ea ptinẽt ad ſolẽnitatẽ ſacri & ſi non ſint de neceſſitate ſacri: non tñ ſunt ſupflua, qa ſunt ad bene eſſe ſacramenti, ut dictũ eſt. (In cor. ar.)

ARTICVLVS XI.

Vtrum conuenienter deſcribantur tria baptiſmata.
Sot 4. ſ. d. 3. q. uni. ar. 11.
Palud. 4. d. 4. q. 3.

(Perr. 0. 374. 4. d. 4. q. 3. artic. 3. Et q. ol. 6. a. 4. Et Io. 1. li. 1. F. & 11e. 7. co. 3. lin.)

A D VNDECIMVM ſic pcedit. Vr q inconuenienter deſcribant tria baptiſmata, ſ. aq̃, ſanguinis, & flaminis, ſ. ſpiritusſancti: quia apoſtolus dicit Eph. 4. Vna fides, unũ baptiſma: ſed nõ eſt niſi una fides. ergo non dẽnt poni tria baptiſmata.

¶ 2 Pręt. Baptiſmus eſt quoddam ſacrum, ut ex ſupradictis patet: (Q. 65. ar. 1.) ſed ſolus baptiſmus aq̃, eſt ſacramentũ. ergo non dñt poni alia duo baptiſmata.

¶ 3 Præt. Dama. † in 4. li. determinat plura alia gña baptiſmatũ ñ ergo dẽnt poni ſolũ tria baptiſmata. (Li. 4. orth. fidei c. 10. poſt med.)

S E D CONTRA eſt, q ſuper illud Heb. 6. Baptiſmatũ doctrinæ, dicit gl. Pluraliter dicit: quia eſt baptiſmus aquæ, pænitentiæ, & ſanguinis. (Glo. ordi. ibid.)

R E S P. Dcẽdm, q (ſicut ſ. dictũ eſt) baptiſmus aquę efficaciam hẽt a paſſione Chriſti (cui aliqs cõfigurat per baptiſmũ) & ulterius ſicut a prima cã a ſpirituſancto. (Q. 62. ar. 5. Et q. 66. ...) Licet aũt effectus dependeat a prima cauſa, cauſa tñ ſupexcedit effectũ, nec dependet ab effectu. Et ĩõ pter baptiſmũ aquę, põt aliquis conſequi ſacri effectũ ex paſſione Chriſti, inquantũ quis ei conformat, p Chriſto patiẽdo: (Concl. ...) vnde dr Apo. 7. Hi ſunt qui uenerunt ex magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbanerũt eas in ſanguine agni. Eadẽ ẽt rõe aliquis per virtutem ſpiritusſancti conſequit effectum baptiſmi, (Concl. p) nõ ſolũ ſine baptiſmo aquæ, ſed ẽt ſine baptiſmo ſanguinis, inquantũ ſ. alicuius cor per ſpiritumſanctum mouet ad credendũ, & diligendũ deũ, & pænitendũ de peccatis: unde ẽt dr baptiſmus pęnitẽtiæ. Et de hoc dr Iſ. 4. Si abluerit Dñs ſordes filiarũ Siõ & ſanguinẽ Hieruſalẽ lauerit de medio eius, in ſpiritu iudicii, & ſpiritu ardoris. ſic igit vtrũq; aliorũ baptiſmatũ nominat baptiſmus, in (Concl. ſ) quantũ ſupplet vicẽ baptiſmi aq̃ unde dicit Aug. in 4. li. de Vnico baptiſmo paruulorũ: Baptiſmi uicẽ aliqñ implere paſſionẽ, de latrone illo, cui ñ baptizato dictũ eſt, Hodie mecũ eris in paradiſo, beatus Cyprianus non leue docomentũ aſſumit, q ẽt atque ẽt conſiderans, inuenio non tñ paſſionem pro nomine Chriſti id, quod baptiſmo deerat poſſe ſupplere: ſed ẽt fidem, confeſſionemque cordis, ſi forte ad celebrandũ myſterium baptiſmi, in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt. (Li. 4. de Bapti. cont. Donatiſtas cap. 22. in prin. to. 7.)

A D PRIMVM ergo dcẽdm, q alia duo baptiſmata includuntur in baptiſmo aque, qui efficaciam hẽt & ex paſſione Chriſti, & ex Spirituſancto, & ideo per hoc non tollitur vnitas baptiſmatis.

A D II dcẽdm, q (ſicut ſupra dictũ eſt) ſacramẽtum habet rationem ſigni: alia uero duo conueniunt cum baptiſmo aquę, non quidẽ quantum ad rationem ſigni, ſed quantum ad effectum baptiſmatis: & ideo non ſunt ſacramenta. (Q. 60. a. 1.)

Di. 4. orth. fi. ca. 10. a med.

AD III dicẽdũ, ꝙ Damaſc. ponit quædã baptiſmata figuralia: ſicut diluuium, quòd fuit ſignũ noſtri baptiſmi, quantum ad ſaluationem fideliũ in eccleſia, ſicut tunc paucæ animæ ſaluæ factę ſunt in arca, ut dr̃ 1. Petri. 3. ponit ẽt tranſitum maris Rubri: qui ſignificat noſtrum baptiſma, quantum ad liberationem a ſeruitute peccati: unde, & apoſtolus dicit 1. Corin. 10. ꝙ omnes baptizati sũt in nube, & in mari: ponit etiam ablutiones diuerſas quæ fiebant in ueteri lege præfigurantes noſtrum baptiſma, quantum ad purgatione peccatorũ: ponit etiam baptiſmum Ioannis, qui fuit præparatorius ad noſtrum baptiſma.

Pet.a 374

ARTICVLVS XII.

Vtrum baptiſmus ſanguinis ſit potiſſimus inter alia baptiſmata.

4. di. 4. q. 3. a. 3. q. 4. Et He. 6. co. 3 fin.

Sup. 4. ſ. d. 3. q. unic. ar. 12.

AD DVODECIMVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ baptiſmꝰ ſanguinis nõ ſit potiſſimus inter tria ꝑdicta baptiſmata. Baptiſmus. n. aq̃ imprimit characterẽ: ꝙ quidẽ baptiſmus ſanguinis nõ facit. ergo baptiſmus ſanguinis nõ eſt[h] potior, q̃ baptiſmus aquæ.

¶ 2 Præt. Baptiſmus ſanguinis nõ ualet ſine baptiſmo flaminis, q eſt per charitatẽ: dr̃. n. 1. ad Cor. 13. ſi tradidero corpus meũ ita ut ardeã, charitatem aũt nõ habuero, nihil mihi prodeſt, ſed baptiſmus fluminis ualet ſine baptiſmo ſanguinis. non enim ſoli martyres ſaluantur. ergo baptiſmus ſanguinis, non eſt potiſſimus.

¶ 3 Pręt. Sicut baptiſmus aq̃, hẽt efficaciã a paſſione Chriſt (cui ſm ꝑdicta rñdet baptiſmus ſanguinis) ita paſſio Chriſti efficaciã hẽt a Spiritusãcto, ſm illud Heb. 9 Sanguis Chriſti, qui per Spiritũſanctũ obtulit ſemetipſũ pro nobis, emũdabit cõſcientiã nr̃am ab operibus mortuis, &c.[b] ergo baptiſmus fluminis potior eſt, q̃ baptiſmus ſanguinis. non ergo baptiſmus ſanguinis eſt potiſſimus.

SED CONTRA ẽ, ꝙ Aug.[n] ad Fortunatũ loquẽs de comparatione baptiſmatum, dicit, baptizatꝰ cõfitet̃ fidẽ ſuã corã ſacerdote, martyr corã perſecutorẽ: ille poſt confeſſionẽ aſpergit̃ aqua, hic sãguine: ille per impoſitionem manus põtificis, recipit Spiritũſanctũ: hic templũ efficitur Spiritusſancti.

Habet̃ in li. de eccl. dog. c. 74. to. 3.

RESP. Dicẽdũ, ꝙ (ſicut dictum eſt[*]) effuſio ſanguinis pro Chriſto, & operatio interior Spiritusſancti, dicuntur baptiſmata, inquantum efficiunt effectum baptiſmi aquæ.[m] Baptiſmus aũt aquæ efficaciam habet a paſſione Chriſti, & a Spiritusãcto ut dictum eſt:[*] quæ quidem duæ cauſæ operant̃ in quolibet horum trium baptiſmatum: excellentiſſime tamẽ in baptiſmo ſanguinis.[*] nã paſſio Chriſti, operatur quidem in baptiſmo aquę, per quãdã figuralem repręſentationem: in baptiſmo autẽ flaminis, uel pęnitentiæ, per quandam affectionẽ: ſed in baptiſmo ſanguinis, per imitationem operis: ſimiliter ẽt uirtus Spiritusſancti operatur in baptiſmo aquæ. per quandam uirtutem latentem: in baptiſmo autem pęnitentiæ, per cordis commotionem, ſed in baptiſmo ſanguinis, per potiſſimum dilectionis ſecundum illud Ioannis 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm ut animam F ſuam ponat quis pro amicis ſuis.

Ar. pręce.

Concl.

Ar. præce

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd character eſt res, & ſacramentum: non autem dicimus ꝙ baptiſmus ſanguinis, præeminentiam habeat ſecundum rationem ſacramenti: ſed quantum ad ſacramenti effectum.

AD II dicendum, quod effuſio ſanguinis non habet rationẽ baptiſmi, ſi ſit ſine charitate. ex quo patet, quòd baptiſmus ſanguinis includit baptiſmum fluminis, & non econuerſo: unde ex hoc ipſo probatur perfectior.

Ca. 3. eccl. hie. p. 2. & 3.

AD III dicendum, quòd baptiſmus ſanguinis G præeminentiam habet, non ſolum ex parte paſſionis Chriſti, ſed etiam ex parte Spiritusſancti, ut dictum eſt.[*]

In cor. ar.

QVÆSTIO LXVII.

De miniſtris, per quos traditur baptiſmi ſacramentum in octo articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de miniſtris, per quos traditur ſacramentũ baptiſmi. Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum ad diaconum pertineat baptizare.

H ¶ Secundo, Vtrum pertineat ad presbyterum, uel ſolum ad epiſcopum.

¶ Tertio, Vtrum laicus poſſit ſacrum baptiſmi conferre.

¶ Quarto, Vtrum hoc poſſit facere mulier.

¶ Quinto, Vtrum non baptizatus poſſit baptizare.

¶ Sexto, Vtrum plures poſſint ſimul baptizare unũ et eũdẽ.

Septimo, Vtrum neceſſe ſit aliquem eſſe q baptizatum de I ſacro fonte recipiat.

¶ Octauo, Vtrum ſuſcipiens aliquem de ſacro fonte, obligetur ad eius inſtructionem.

ARTICVLVS I.

Vtrum ad officium diaconi pertineat baptizare.

AD PRIMVM ſic ꝓceditur. Vr̃ ꝙ ad officiũ diaconi ptineat baptizare: ſimul. n. iniũgit̃ a Dño officiũ ꝑdicãdi euãK geliũ, & baptizandi, ſm illud Mat. ult. Eũtes docete oẽs gentes, baptizãtes eos, &c. ſed ad officiũ diaconi ptinet euãgelizare. ergo uĩ ꝙ ẽt ad officium diaconi pertineat baptizare.

¶ 2 Pret Secundũ Dion. † 5. ca. eccl. hier[h] purgare ptinet ad officium diaconi: ſed purgatio a pctis maxime fit per baptiſmũ, ſm illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aquę in uerbo uitæ.

SVPER QV. LXVII. ARTIC. I.

P. lud. 4. d. 5. q. 2.

TItulus clarus eſt. ¶ In corpore omnia clara ſunt. Dubiũ tamen unum reſtat, quo pacto uerum ſit, diaconis nõ cõuenire prædicãdi, & baptizandi officium, cum in diaconorũ ordinatione expreſſe dicatur Diaconũ oportet miniſtrare ad altare, baptizare, & prædicare: ex quo loco habetur argumentũ, & cõtra rõem Auctoris, & cõtra cõcluſionẽ. Cõtra rõem quidẽ: quia dũ hic exponit̃, miniſteriũ diaconi reſpicere altare, apparet diaconos non niſi ut miniſtros ſe habere ad altare: ſed reſpectu aliorũ actuũ (puta ꝑdicãdi, & baptizãdi) nõ ꝑe inferiori ꝗ miniſter. aliter ſibi deſeruiat. Contra concluſionem aũt, quia expreſſe attribuitur ſibi, & baptizare, & prædicare.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ utrumque uerum eſt diuerſimode intelligendo Nam ad diaconos ſpectat, & baptizare, & prædicare ex impoſitione, hoc eſt ſi ab epiſcopo, ſeu presbytero ſibi imponatur, ut Pelagius dicit de conſecratione diſt. 4. cap. diacones. Non ſpectat aũt ad diaconos prædicare, aut baptizare ut officio, ut in cap. conſtat de conſecra. diſtinct. 4. dicitur. Ratio quoque literæ ſolida conſiſtit, fundata ſuper officio diaconi abſolute: ex quo. n. officiũ eius eſt miniſtrare, infertur rationabiliter, ꝙ ſi actibus ſuperiorum ſe immiſcet, non niſi miniſterialiter.

Pet.a 375

4. d. 5. q. 2. a. 1. q. 2. Et d. 7. q. 3. a. 1. q. 1. cor. Et d. 24. q. 2. ar. 3. q. 2 cor.

Ca. 5. in p. 1. a me. uſque ad fi. illius partis.

ſeret ad eos ſe hēt,& ꝓpterea recte infert,nō competere ſibi ex officio p̄dicare, aut baptizare,cum quo tñ ſtat, ut dictū eſt, ꝙ utrūq; pōt ei cōpetere ex impoſitione: hoc.n.oſtēdit miniſtrō ipſum eſſe officialiū eorū qui ex officio hęc poſſūt.

ergo videtur quòd baptizare pertineat ad diaconum.

¶3 Pręt. De B.Laurentio legiť, ꝙ cum ipſe eſſet diaconus,plurimos baptizabat. ergo vř ꝙ ad diaconos pertineat[h] baptizare.

Gelaſ.1.in epi. ad epiſco.p Lucaniam c. 9. Diſ.93.ca. Diacones.

SED CONTRA eſt, ꝙ Gelaſ.* Papa dixit,& hřr Decr.93.diſt. †Diacones ꝓpriā conſtituimus obſeruare mēſurā & infra, Abſque ep̄o,vel presbytero baptizare,non audeant,niſi prędictis ordinibus longius cōſtitutis,neceſſitas extrema cōpellat.

Ca.7. cęle. hier. 1 pri. & c.8.circa prin.

RESP. Dcđm,ꝙ ſicut cæleſtiū ordinum,ꝓprietates,& eorū officia ex eorum noībus accipiunť (vt Dionyſ.* dicit 7. c.cæleſt.hierar.) ita ēt ex noībus eccľaſticorū ordinū accipi pōt, qđ ad vnūquēq; ꝑtineat ordinē.Dńr aūt diaconi,quaſi miniſtri: quia videlicet ad diaconos nō pertinet aliqđ ſacřm principaliter,& quaſi ex ꝓprio officio prębere,ſed adhibere miniſteriū alijs maioribus, in ſacřorū exhibitione. Et ſic ad[m] diaconū nō ꝑtinet,quaſi ex proprio officio,tradere ſacřm baptiſmi, ſed in collatione huius ſacramenti,& aliorum, aſſiſtere & miniſtrare maioribus.* unde Iſidor.†dicit, ad diaconū pertinet aſſiſtere,& miniſtrare ſacerdotibus,in oībus,quæ aguntur in ſacramentis Chriſti, in baptiſmo ſcilicet,in chriſmate,in patena,& calice.

Concil.

Hř in decre. di.35. c. Perlectis Et dř eſſe in epiſt.ad Ludifredū

Ca.3.eccleſ hier. pa.2. & 3.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ad diaconū ꝑtinet recitare euangeliū in eccľa, & pędicare ipſum ꝑ modū catechizantis:unde,& Dionyſ.* dicit, ꝙ diaconi hñt officiū ſup immundos: inter quos ponit catechumenos:ſed docere,i.exponere euāgelium, pertinet propriè ad ep̄um, cuius actus,eſt perficere,ſecundum Diony.†5. c.eccl.hier. Perficere autē idem eſt quod docere: unde non ſequitur, quod ad diacones pertineat officium baptizandi.

Ca.5. in titu.de ſacer docum perfectionib. *C. 2. par. 1.& 2.

AD II dcđm,ꝙ ſicut Diony.* dicit in 2.eccl. hier. baptiſmus,non ſolum hēt purgatiuā,ſed ēt illuminatiuā uirtutē,& iō excedit officiū diaconi,ad quē ꝑtinet ſolum purgare,ſcilicet, uel repellendo immundos,uel diſponendo eos ad ſacři ſuſceptionē.

AD III dcđm, ꝙ quia baptiſmus eſt ſacramentum neceſſitatis, permittitur diaconibus neceſſitate urgente in abſentia maiorum baptizare:ſicut patet ex auctoritate Gelaſij* ſupra inducta.Et hoc mō B.Laurentius diaconus exiſtens,baptizauit.

In arg. Sed contra.

SVP. QV. LXVII. ART. II.

S.ſen.4.5.d.5.q.1.a.1 Scot.4.5.d.5.q 1. Ricca.4.5.d.5.q.1. Sot.4.5.d.4 q.un a.1.

IN artic 2. & 3. hoc ſolum pro nouitijs notandū eſt, ꝙ cū in calce,2 art.dr, effect⁹ baptiſmi per nihil aliud ſuppleri pōt, intelligendū eſt de integro effectu baptiſmi integer ſi quidē effect⁹ baptiſmi claudit in ſe characterē.Et ppea licet gra cū remiſſione totius culpæ,& pęnæ poſſit ſine baptiſmo ſuppleri, ut patet in latrone, character tñ* ſuppleri nō pōt, & hoc loquendo de potētia ordinata ſub diuinæ diſpoſitionis prouidentia.

Pag.o. 377

4.d.5.q.2. a.1.q.2.Et d.7.q.3.4. 1.q.1.cor. Et d.17.q. 3.2.3.q.2. cor.Et diſt. 24 q.2.a.1 ad 1. Q.9.de uer. 1.arg.2.

C.5.in p.1. a medio.

ARTICVLVS II.

Vtrum baptizare pertineat ad officium presbyterorum.

AD SECVNDVM ſic prędiť. Vř ꝙ baptizare nō ꝑtineat ad officiū presbyterorū,ſed ſolum epiſcoporum: quia (ſicut dictum eſt*) ſub eodem præcepto [b] iniungitur Matth. vlt. officiū docendi,& baptizandi: ſed docere quod eſt perficere pertinet ad officium epiſcopi, ut patet per Dionyſ.†5. & 6.cap. eccleſ. hier.ergo & baptizare pertinet tantum ad officium epiſcopi.

¶2 Præt. Per baptiſmū annumeraťaliqs populo Chriſtiano,qđ quidē vř ad officiū ſolius[b] principis pertinere: ſed principatū in eccleſia tenent ep̄i:qui,ut dř in glo.* Luc.10. tenent locū Apoſtolorū, de qb. dř in pſ. 44. Conſtitues eos principes ſuper oīm terrā.ergo uř, ꝙ baptizare pertineat ſolum ad officium epiſcopi.

Eſt glo. Bedę ſuc.10. ſ illud : deſignauit & ſ 72.

¶3 Pręt.Iſidor.† dicit ꝙ ad ep̄m pertinet baſilicarū conſecratio,vnctio altari,& confectio chriſmatis, ipſe ordines eccleſiaſticos diſtribuit, & ſacras virgines benedicit:ſed his oībus maius eſt ſacřm baptiſmi. ergo uidetur quòd multo magis ad officiū ſolius epiſcopi pertineat baptizare.

dic.c.2. 11 in dec. d.25.c.Perlectis,& dř eſſe in epiſt. ad Ludifredum.

SED CONTRA eſt,qđ Iſidor.* dicit in lib.de offi. conſtat baptiſma ſolis ſacerdotibus eſſe traditum.

lib.2.c.24. nō multū remote an te finem.

RESP. Dcđm, ꝙ ſacerdotes ad hoc cōſecrantur, ut ſacřm corporis Chriſti conficiant,ſicut ſupra dictū eſt.* Illud aūt eſt ſacřm eccľaſticæ unitatis, ſm illud Apoſt.1.Cor.10. Vnus panis, & unū corpus multi ſumus oēs, q de uno pane, & de uno calice participamus. Per baptiſmū aūt aliqs fit particeps eccleſiaſticę unitatis, unde & accipit ius ad menſā Dñi accedendi. & iō[m] ſicut ad ſacerdotem pertinet conſecrare euchariſtiam(ad quod principaliter ſacerdotium ordinatur) ita ad proprium officiū ſacerdotis pertinet baptizare.* eiuſdem enim uidetur eſſe operari totū,& partem in toto diſponere.

Q.65.ar.1 2.& 6.

Concil.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ utrumq; officium,ſ.docendi,& baptizandi.Dñs apoſtolis iniūxit,quorum uicem gerunt epiſcopi:aliter tñ,& aliter. Nam officium docēdi commiſit eis Chriſtus,vt ipſi per ſe illud exercerent,tāquā principaliſſimū. & ipſi apoſtoli dixerunt Act.6.Non eſt æquū nos relinquere uerbum Dei,& miniſtrare menſis.Officium aūt baptizandi cōmiſit apoſtolis, ut ꝑ alios exercendum:unde,& apoſt.dicit 1.Cor.1. Nō miſit me Chriſtus baptizare,ſed euangelizare. & hoc ideo,quia in baptizādo nihil opatur meritū,& ſapientia miniſtri,ſicut in docendo,ut patet ex s̄.dictis,* in cuius ēt ſignum nec ipſe Dñs baptizauit, ſed diſcipuli eius, ut dicitur Io. 4. Nec tñ per hoc excluditur,qn epiſcopi poſſint baptizare: quia qđ poteſt poteſtas inferior, poteſt, & ſuperior:unde, & apoſtolus ibidem dicit ſe quoſdam baptizaſſe.

c.64 ar.5. 6.L.

AD II dcđm,ꝙ in qualibet republica, ea,quę ſūt minora,pertinent ad minora officia, maiora uero maioribus reſeruantur,ſecundum illud Exod. 18. Quicquid maius fuerit,referunt ad te,& ipſi tantūmodo minora iudicent.Et ideo ad minores ciuitatis principes pertinet diſponere de infimo populo ad ſummos autē principes pertinet diſponere ea,q̄ pertinent ad maiores ciuitatis.Per baptiſmū autē non adipiſcitur aliquis, niſi infimum gradum in populo Chriſtiano. & ideo baptizare pertinet ad minores principes eccleſiæ,id eſt,ad presbyteros,qui tenent locum ſeptuaginta duorum diſcipulorum Chriſti,ut dicit gloſſ. Lucæ.10.

Eſt glo. Bedæ ſuc.10. in arg.o

q.65.ar.3 ad 4. AD III. dicendum, ꝙ (ſicut ſupra dictum eſt) ſacramentum baptiſmi eſt potiſſimum neceſſitate: ſed quantum ad perfectionem, ſunt quędam alia potiora, quæ epiſcopis reſeruantur.

ARTICVLVS III.

Vtrum laicus poſſit baptizare.

Porret.o. *Sot.4.5.d.4 q.vni art.3.*

378 2.2.q.100. ar.2 ad primũ.& 4.d. 5.q.2. ar.1 q.1.& 3.Et d.5.q.1 2. 3 q.2.& 3. Ar. præc.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur, ꝙ laicus baptizare non poſſit. Baptizare.n.(ſicut dictũ eſt) proprie pertinet ad ordinem ſacerdotalem: ſed ea, G quæ ſunt ordinis, non poſſunt committi non habenti ordinem. ergo uidetur quòd laicus, qui non habet ordinem, baptizare non poſſit.

¶2 Præt. Maius eſt baptizare, q̃ alia ſacralia baptiſmi pficere: ſicut catechizare, & exorcizare, & aquã baptiſmalem benedicere: ſed hæc non poſſunt fieri à laicis, ſed ſolum à ſacerdotibus. ergo uidetur, quòd multo minus laici poſſint baptizare.

¶3 Præt. Sicut baptiſmus eſt ſacrm̃ neceſſitatis, ita, & penitentia: ſed laicus non poteſt abſoluere in foro pœnitentiali. ergo neque poteſt baptizare.

In locis citat. ar. præ. in utroque arg. SED CONTRA eſt, ꝙ Gelaſius Papa & Iſidor. H dicunt, quod baptizare neceſsitate imminente, laicis Chriſtianis plerumque conceditur.

Sed cõtra, RESP. Dicendũ, ꝙ ad miſericordiam eius, qui uult oẽs hoies ſaluos fieri, pertinet, ut in his, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, hõ de facili remedium inueniat. Inter oĩa aũt ſacra maxime neceſsitatis eſt baptiſmus, qui eſt regeneratio hois in uitam ſpũalẽ: quia pueris aliter oĩno ſubueniri non põt, & adulti non pñt aliter q̃ per baptiſmum plenam remiſſionem conſequi, & quantum ad culpã. & quantũ ad pęnam. Et iõ ut hõ circa remedium tam neceſſarium defectum pati nõ poſſit, inſtitutum eſt, ut, & materia baptiſmi ſit cõis. ſ. aqua, quæ à quolibet de facili haberi põt, & miniſter baptiſmi ẽt ſit qcunque non ordinatus, ne propter defectum baptiſmi, hõ ſalutis ſuæ diſpendium patiatur.

Concl. Alias, communiſſima.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ baptizare ptinet ad ordinẽ ſacerdotalem, ſcd̃m quandã conuenientiam, & ſolennitatẽ: non aũt hoc eſt de neceſſitate ſacri. unde ẽt ſi extra neceſſitatis articulũ laicus baptizet, peccat quidẽ: tñ ſacrum baptiſmi confert: nec eſt rebaptizandus ille, qui ſic eſt baptizatus.

AD II dicendũ, ꝙ illa ſacralia baptiſmi ptinent ad ſolennitatem: nõ autem ad neceſſitatem baptiſmi. D. 120. & 591. Et iõ fieri non debent nec poſſunt à laico, ſed ſolum a ſacerdote, cuius eſt ſolenniter baptizare.

q.95.ar.3. & 4. AD III dicendũ, ꝙ (ſicut ſ. dictum eſt) penitentia non eſt tantæ neceſſitatis ſicut baptiſmus: põt.n. per contritionem ſuppleri defectus ſacerdotalis abſolutionis, quæ non liberat à tota pena: nec et ã pueris adhibetur. & ideo non eſt ſimile de baptiſmo, cuius effectus per nihil aliud ſuppleri poteſt.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum mulier poſſit baptizare.

Porret.o. *Sot.4.5.d.4.q.unic.art.3.*

379 ſup a.3. & locis ib. deductis.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ mulier nõ poſſit baptizare. Legitur.n. in Carthagineñ cõcilio, ꝙ mulier, quamuis docta, & ſancta, uiros in F conuentu docere, uel aliquos baptizare nõ pſumat: ſed nullo mõ licet mulieri docere in conuẽntu, ſcd̃m illud 1.Cor.14. Turpe eſt mulieri, in eccleſia loqui. ergo vr̃ ꝙ nec etiam aliquo modo mulieri liceat baptizare.

¶2 Præt. Baptizare ptinet ad officiũ prælationis, unde à ſacerdotibus hñtib. curã aĩarum dẽt accipi baptiſmus: ſed hoc nõ pt̃ cõpetere mulieri, ſcd̃m illud 1.Timot.2. Docere mulieri nõ pmitto, nec dñari in virũ, ſed ſubditã eẽ. ergo mulier baptizare nõ pt̃.

¶3 Præt. In ſpũali regñatione vr̃ aqua hr̃e locũ materni uteri (ut Aug. dicit ſup illud Io.3. Nũquid hõ põt in uentrem matris ſuę iterato introire, & renaſci?) ille aũt qui baptizat, uidetur H magis habere patris officiũ: ſed hoc non cõpetit mulieri. ergo mulier baptizare non poteſt.

SED CONTRA eſt, ꝙ Vrbanus papa dicit, & hr̃ in Decr. 30.q.3. Sup quib. cõſuluit nos tua dilectio, hoc vr̃ nobis hac ſnia reſpondendum, ut baptiſmus ſit, ſi inſtãte neceſsitate fęmina puerum in nomine ſanctæ Trinitatis baptizauerit.

RESP. Dicendũ, ꝙ Chriſtus eſt I qui principaliter baptizat, ſcd̃m illud Io.1. Sup quẽ uideris Spũm deſcendentem, & manentẽ, hic eſt, qui baptizat. Dr̃ aũt Col.3. ꝙ in Chriſto non eſt maſculus, & fęmina. & iõ ſicut maſcul⁹ laicus põt baptizare, quaſi miniſter Chri, ita etiam, & fęmina. Quia tñ caput mulieris eſt uir, & caput uiri eſt Chrus (ut dr̃ 1. Cor.11.) nõ dẽt mulier baptizare, ſi adſit copia viri. ſicut nec laicus pñte clerico, nec clericus K pñte ſacerdote, q tñ põt baptizare præſente epiſcopo, eo ꝙ hoc ptinet ad officiũ ſacerdotis.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ ſicut mulieri nõ pmittit publice docere, põt tñ priuata doctrina, uel monitione, aliquẽ inſtruere, ita nõ pmittit ei publice, & ſolẽniter baptizare, ſed tñ põt baptizare in neceſsitatis artic.

AD I dicendũ, ꝙ qñ baptiſmus ſolẽniter, & ordinarie celebrat, debet aliqs ſacrum baptiſmi ſuſcipere à presbytero curã ani-

SV. QVÆST. LXVII. ART. IIII. & V.

* In Cõc.4 Carth. c. 99.

IN articulis quarto, & quinto dubiũ occurrit cõe multis arti. An baptizate extra neceſſitatis caſum eo modo, quo in neceſſitatis caſu licet, ſit peccatũ mortale. V.g. ſi laicus extra caſum neceſſitatis baptizaret: aut ſi unus baptizaret duo ſimul dicẽdo, ego baptizo uos (qđ in caſu neceſſitatis licitũ dr̃) & ſic de alijs ſimilib. eccleſię ordinationib. erga baptiſmũ nõ ſeruatis. Et eſt rõ dub., qa Auctor hoc tractãs in calce corporis art. 5. dicit, ꝙ grauiter peccaret uterque, ſ. baptizans & baptizatus, & p hoc impediret baptiſmi effectum, licet nõ tolleret ſacrm. Vbi apparet ipſum ſentire, q̃d eſt peccatũ mortale: qm baptiſmi effectus nõ impeditur niſi per peccatum mortale.

* Tract. 11. paulo ante med. to. 9. Et de cõſec. d. 4. c. multi.

¶ Ad huius euidentiã, ſcito Scotũ in 4. ſent. diſ. 6 ſonare, ꝙ baptizãs plures ſimul extra articulũ neceſſitatis, dicendo, ego baptizo vos, peccat mortaliter, quia nõ ſeruat formã impoſitã ſibi ab eccleſia: ſi tñ diligenter pſpectum fuerit, & diſtinctum peccatũ mortale dupliciter hic inueniri poſſe, aut ſcd̃m ſe (hoc eſt ex ſuo genere) aut ex eccleſiæ præcepto, cũ mutationes, aut omiſſiones huiuſmodi non conſtituant actum ſacrilegum ſecundum ſe, (quod ex eo patet, quòd ſi actus eſſet ſecundum ſe ſacrilegus, nulla neceſſitate eſſet licitus) reſtat ut aliunde peccatum hoc ſit mortale, ſi mortale eſt. Ex triplici autem capite hoc dici poſſet: uel ex inobedientia, & ſic ad hoc quod eſſet mortale, exigeretur contemptus: uel ex præſumptione: puta, quia laicus præſumit actum ſacerdotis, uel ex modo inſtitutionis eccleſiaſticæ: puta quia ritus talis ſeruatur, & quaſi neceſſarius: ſicut ſacræ ueſtes exiguntur in conſecratione eucharaſtiæ. Ex quibus apparet, quòd ſolẽniter baptizans [illegible]

* Vrb. Viuali presbytero Brixi. ſcribens. † 30.q.3.c. Sup quib.

Concl. n

Concl. p

zans tenet ſub pctō mortali ſeruare ritū eccleſiæ: quod nō ita intelligas, ut cuiuſlibet cæremoniæ omiſſio ſit pctm mortale. Similiter ſi laicus ſolenniter baptizare præſumeret a mortali nō excuſaretur: ſed ubi abſq; ſolēnitate baptizaret, & cōtēptus atque præſumptio deeſſent extra neceſſitatis articulū (puta q a credunt ſe bene facere) mortale pctm non video: imo Innocētius III. a mortali ēt peccato excuſat eū, qui credēs ſe bene facere, baptizauit ſeipſum.

D. 661.

Dicit.n. 10 c. debitū extra de baptiſmo, & eius effectu, de Iudæo in mortis articulo baptizante ſe ipſum, ita q̃ is cōtinuo deceſſiſſet ad patriam protinus euolaſſet.

At. præce.

¶ Ex quo loco argūtum ſumit magnū, q̃ ſi error cōmiſſus circa baptiſmū tantus ac talis, ut tollat baptiſmū, qualis eſt error baptizantis ſeipſum excuſat non ſolum a mortali, ſed ēt a ueniali p conditionem perſonæ, alio qn nō eſſet uerū, q̃ ſtatim ad patriā euolaſſet: multo magis op mō ignorātē ſe benefacere, excuſabit a mortali baptizantē ſeruata ſubſtātialibus, & errantē ſolū in hoc, q̃ neceſſitatis articulo non arctatur.

Perret.§ 10.
380
Supr.ar.3. & locis ibi dem notatis.

¶ Nec uerba Authoris hic docent oppoſitū: qm̄ baptiſmi effectus plenus impedit ex peccato ueniali. Peccans.n. ueniali ter dū baptizat, nec oīs pœnæ, nec oīs culpæ remiſſionem adipiſcit: quia gratiam conſequat. Poſſet quoq; dici, q̃ Author de præſumentibus, & nō de ſimplicitei facientibus intelligitur.

Refertur 1.q.1.c. Si quis per ignorantiā. Et de conſe.d.4 6. Romanus.

marū habente, uel ab aliquo uice eius: hoc tñ non requiritur in articulo neceſſitatis, in quo poteſt mulier baptizare.

Ad iii dcdm, q̃ in gñatione carnali maſculus, & fœmina operant̃ ſm uirtutē propriæ naturæ, & iō fœmina non pōt eſſe principiū gñationis [d] actiuum, ſed paſſiuū tm̄: ſed in gñatione ſpirituali neuter operat̃ in uirtute propria, ſed inſtr̄aliter tm̄ per uirtutē Chriſti, & iō eodē mō pōt vir, & mulier in caſu neceſſitatis baptizare. Si tñ mulier ēt extra caſum neceſſitatis baptizaret, nō eſſet rebaptizandus: ſicut, & de laico dictū eſt: *peccaret tñ ipſa baptizans, & alii q ad hoc cooperarent̃, uel baptiſmū ab ea ſuſcipiēdo, uel ei baptizādū aliquē offerēdo.

B

ARTICVLVS V.

Vtrum non baptizatus poſſit ſacramentum baptiſmi conferre

C

Ad qvintvm ſic proceditur. Vr̃ q̃ ille, qui non eſt baptizatus, non poſſit ſacrm̄ baptiſmi conferre. Nullus.n. [h] dat qđ non habet. ſed non baptizatus non habet ſacrm̄ baptiſmi. ergo non pōt ipſum conferre.

¶ 2 Præt. Sacrm̄ baptiſmi cōfert aliquis, inquantū eſt miniſter eccleſiæ: ſed ille, qui non eſt baptizatus, nullo mō pertinet ad eccleſiam, ſ. nec re, nec ſacrō. ergo non poteſt ſacramentum baptiſmi conferre.

D

¶ 3 Præt. [h] Maius eſt ſacrm̄ conferre, q̃ ſuſcipere: ſed nō baptizatus nō pōt alia ſacra ſuſcipere. ergo multo minus pōt aliquod ſacramentum conferre.

Sed contra eſt, q̃ Iſidor. *dicit, Romanus pontifex non hoiem iudicat, q baptizat, ſed ſpiritū Dei ſubminiſtrare grām baptiſmi, licet paganus ſit qui baptizat: ſed ille, qui eſt baptizatus, non dr̃ paganus. ergo etiā non baptizatus poteſt conferre ſacramentum baptiſmi.

E

Li.2.c.13. poſt med. tom.7.

Resp. Dcdm, q̃ hanc quæſtionem Aug.* indeterminatā reliquit. Dicit.n. in 2. contra epiſtolam Parmeniani: Hæc quidē alia quæſtio eſt, utrum & ab his, qui numquam fuerunt chriſtiani, poſſit baptiſmus dari: nec aliquid temere inde affirmandū eſt, ſine authoritate tanti concilii*, quantū tantæ rei ſufficit Poſtmodū uero per eccleſiā determinatū eſt, q̃ non baptizati, ſiue ſint iudæi ſiue pagani, poſſunt ſacrum baptiſmi cōferre, dummodo i forma eccleſiæ baptizent. unde Nicolaus Papa reſpōdet, de conſt. diſt. 4. ad conſulta Bulgar. c. 3. A quodam iudæo neſcitis, utrum chriſtiano an pagano, multos in patria neſtra aſſeritis baptizatos, & qđ inde ſit agendum, conſulitis. Hi profecto ſi in nomine Trinitatis baptizati ſunt, rebaptizari nō debent: ſi aūt forma Eccleſiæ non fuerit obſeruata, ſacrm̄ baptiſmi non confertur. & ſic intelligendū eſt qđ Gre.* ſecundo ſcribit Bonifacio epō. Quos a paganis baptizatos eſſe aſſeruiſti. ſ. eccleſiæ forma non ſeruata, ut de nouo baptizes in nomine Trinitatis, mādamus. Et huius ratio eſt, quia ſicut ex parte materiæ, quantū ad neceſſitatē ſacri, ſufficit quæcumq; aqua, ita ēt ſufficit ex parte miniſtri quicumque homo, & ideo [m] etiam nō baptizatus, in articulo neceſſitatis baptizare pōt: [n] ut ſic duo non baptizati ſeinuicem baptizent, dum prius unus baptizaret alium, & poſtea baptizaretur ab eodem, & conſequeret̃ vterq; non ſolum ſacramentum, ſed etiam rem ſacramenti. Si uero extra articulum neceſſitatis hoc fieret, uterque grauiter peccaret, ſ. baptizans, & baptizatus, & per hoc impediretur baptiſmi effectus, licet non tolleretur ipſum ſacramentum.

De conſe. di. 4. ca. A quodam iudæo

Habetur de conſec. diſt. 4. cap. Quos paganis.

Alias, concilii.

Ad primvm ergo dcdm, q̃ hō baptizans adhibet tātummodo miniſterium exterius: ſed Chriſtus eſt, qui interius baptizat, qui pōt uti oibus hominibus ad quodcumque uoluerit, & ideo non baptizati poſſunt baptizare: quia, ut Nicolaus papa dicit, baptiſmus non eſt illorum, ſ. baptizantium, ſed eius, ſcilicet Chriſti.

De conſe. di. 4. ca. A quodam iudæo in fine.

Ad ii dm̄, q̃ ille, qui non eſt baptizatus quāuis non pertineat ad eccleſiam re, uel ſacro, poteſt tñ ad eam pertinere intentione, & ſimilitudine actus, inquantum ſ. intendit facere quod facit eccleſia, & formam eccleſiæ ſeruat in baptizando, & ſic operatur ut miniſter Chriſti, qui uirtutem ſuam non alligauit baptizatis, ſicut nec etiam ſacris.

Ad iii dcdm, q̃ alia ſacra non ſunt tantæ neceſſitatis, ſicut baptiſmus. Et iō magis conceditur q̃ non baptizatus poſſit baptizare, quàm q̃ poſſit alia ſacramenta ſuſcipere.

ARTICVLVS VI.

Vtrum plures poſſint ſimul unum baptizare.

Ad sextvm ſic procedit̃. Vr̃ q̃ plures poſſint ſimul vnum baptizare. In multitudine.n. continetur vnū, ſed non conuertitur. vñ videtur q̃ quicquid [h] pōt facere unus poſſint facere multi, & non econuerſo ſicut multi trahunt nauem, quā unus trahere non poſſet: ſed unus homo poteſt baptizare. ergo, & plures poſſunt ſimul vnum baptizare.

¶ 2 Præ. Difficilius eſt q̃ unum agēs agat in plura, q̃ q̃ plures agentes agant ſimul in unum: ſed unus homo pōt ſimul plu-

SVP QV. LXVII. ART. VI.

Scot. 4. ſ. d. 6. q. 2.
Duran. 4. ſ. d. 3. q. 3.
Sot. 4. ſ. d. 4. q. vn. a. 6.
Palud. 4. d. 1. q. 2.

Titulus vt ſonat.

¶ In corpore articuli eſt vna diſtinctio de forma, qua plures ſimul baptizātes poſſent vti. Altera eſt: Nos te baptizamus. Altera eſt, ut uterq; diceret, Ego te baptizo. Et primo examinat, & ſoluitur quæſtio iuxta primam formam: ſecundo iuxta ſecundam.

Quo ad primam recitatur opinio una, dicentium non ualere baptiſmum: ſi plures dicant, Nos te baptizamus: quia non ſeruatur

Perrot.
381
4.d.3.art. q.1. ad primum & 2. d. 6. q. 2. a. 1. q. 1. ad 3.

res baptizare. ergo multo magis plures poſſunt ſimul vnũ baptizare.

¶ 3 Præ. Baptiſmus eſt ſacrm̃ maxime neceſſitatis; ſed in aliquo caſu vr̃ eſſe neceſſariũ, ꝙ plures ſimul vnũ baptizẽt: puta ſi aliquis paruulus eſſet in articulo mortis, & adeſſent duo, quorũ alter eſſet mutus, & alter manibus, & brachijs careret: tunc .n. oporteret ꝙ mutilatus verba proferret. & mutus actũ baptiſmi exerceret. ergo vr̃ ꝙ plures poſſint ſimul vnũ baptizare

SED CONTRA eſt, ꝙ vnius agentis eſt una actio. Si ergo plures vnũ baptizarẽt, vr̃ ſequi ꝙ eſſent plures baptiſmi: quod eſt contra id, quod dr̃ Ephe. 4. Vnus fides, unum baptiſma.

G RESP. Dicendum, ꝙ ſacramentum baptiſmi præcipue habet uirtutem ex forma, quam Apoſtolus nominat uerbum uitæ Epheſ. 5. Et ideo conſiderare oportet, ſi plures ſimul vnum baptizarent, qua forma uterentur. Si enim dicerẽt, Nos te baptizamus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, dicunt quidam, quod non con

ſeruatur forma Eccleſiæ, quæ habet ꝙ in ſingulari perſona miniſtri exprimatur, dicendo, Ego te baptizo.

¶ Deinde contra hanc rationem Author arguit, immo eã excludit ex multo maiori receſſu formæ græcorum a forma nr̃a. Et ſtat rõ in hoc, ꝙ ad tollendã veritatẽ baptiſmi, nõ ſufficit receſſus ab iſta forma, Ego te baptizo, quia ſi receſſus ſufficeret, apud græcos non eſſet baptiſmus, quia forma eorũ, multo magis recedit ab hac noſtra, q̃ recedat iſta Nos te baptizamus, cũ hic non mutetur niſi ſingulare in plurale, ibi uero omnino, omittitur perſona miniſtri, & in tertia perſona, exprimitur actus, dicendo, Baptizetur &c.

¶ Demũ aliã rõnem reddit author ex parte intentionis explicitæ, ſ. quia hac forma, Nos te baptizamus, explicatur intentio miniſtrorum quo ad hoc, ꝙ plures conueniunt, ad vnum baptiſmum conferendum. Ex quo formatur talis ratio: Homo non baptizat, niſi ut miniſter Chriſti. ergo oportet miniſtrum eſſe unũ, vt Chriſti unitatem repræſentet: ſed in dicta forma explicatur contrarium, quia explicatur pluralitas miniſtrorum. ergo dicta forma videtur tollere baptiſmum. Et confirmatur huiuſmodi unitas, authoritate apoſtoli Pauli.

¶ Quo ad ſm̃, ponuntur duo modi, quibus hoc contingere poſſet, ſ. vel altero præueniente reliquum, & ſic dr̃ ꝙ ſolus præueniens baptizaret, uel utroq; ſimul concurrente, & ſic dr̃, ꝙ Chriſtus per utrumque unum baptiſmum conferret.

¶ Circa ea, quæ hic dr̃, aduerte primo, dupliciter contingere duos ſimul baptizare, uel utroque totum faciẽte, & dicente, uel altero dicente, & altero faciente. Author ſcḋm modum reſeruat tractandum hic in reſponſione ad ultimum. De primo autem modo, tantum loquitur in hoc corpore articuli.

¶ Aduerte ſecundo rationem literæ ad concludendum irritam eſſe formam illam, Nos te baptizamus, non aſſeri ab Authore aſſertiue: ſed opinatiue, ut ſua monſtrant verba etiam replicata, dum dicit: quod quidem videtur eſſe contra rationem miniſtri, & poſtea ſubdit, ideo contraria intentio videtur excludere ſacramentum.

¶ Aduerte tertio Authorem ſuperius, quæſt. 66. art. 5. ad quartũ afferre duas alias rationes ad excludendum eandem formam ſ. Nos te baptizamus. Prima ratio eſt, quia actus multiplicatur ſcḋm multiplicationem agentium, ſi perfecte ab unoquoq; agatur: ſed baptiſmus eſt actus ab vnoquoque baptizante perfectus. ergo vnus baptiſmus non eſt a duobus. Secunda ratio eſt, quia mutaretur forma baptiſmi, dicendo, Nos baptizamus, quia dicere, nos, non eſt idem dicere ꝙ, ego, & ego, ſed ego, & iſte. Quæ ideo repetita hic ſunt a me, quia ſuperius ad hunc locum me remiſi.

¶ Circa hanc doctrinam, dubium primo occurrit ex Durando in 4. ſen. diſt. 3. quæſt. 3. ar. 2. Primo enim, contra oẽs dictas rationes Authoris procedit. Et primam quidem rationem, Actus multiplicatur &c. dicit non concludere in agentibus per volũtatem, & eam militare contra Authorem, ponentem plures ſacerdotes poſſe ſimul conſecrare eandem hoſtiam. par. n. eſt utrobiq; iudicium, quo ad multiplicationem actus ab agente. Secundam uero rationem de mutatione formæ, dicit non cogere: quia mutatio formæ, quantum ad illud, quod non eſt de neceſſitate formæ, non tollit ſacrm̃, ſic aũt eſt in propoſito: tum quia expreſſio miniſtri non eſt de neceſſitate formæ baptiſmalis, ut patet de forma græcorum, ergo multo minus eſt de neceſſitate eius expreſſio miniſtri in ſingulari numero: tum, quia hæc forma, Nos te baptizamus, prolata ab utroque, ex parte cuiuſlibet dicentis, reſoluitur in iſtam, Ego baptizo te, ubi nulla apparet mutatio ſcḋm ſenſum a forma Romanæ Eccleſiæ. Et Petrus de Palude in 4. ſent. diſt. 3. q. 2. ar. 4. approbans hęc Durandi, adiungit, ꝙ ſicut forma illa ut profertur ab iſto, reſoluitur in hanc, Ego te baptizo & hic baptizat, ſic econuerſo ut profertur ab altero, reſoluitur in hanc, Ego baptizo, & hic baptizat: ac per hoc ſeruatur forma eccleſię Romanę, quo ad ſenſum, quia utraque dicit ſenſum, Ego baptizo te &c.

¶ Contra tertiam aũt rationem de expreſſione plurium miniſtrorum, arguit Durandus tripliciter. Primo, Vnitas miniſtri uel exigitur ad baptiſmum ſcḋm rem, aut ſcḋm expreſſionem, puta, ꝙ quilibet miniſter exprimat ſe ut unum. Non põt dici primũ, quia tamen dicis, ꝙ duo ſimul poſſunt baptizare eundem, ſi vterq; dicat, Ego te baptizo. Secundum aũt non eſt rationabile: tũ, quia expreſſio miniſtri nõ eſt de neceſſitate ſacri ut iam, quia ſi oportet miniſtrũ exprimi ſcḋm congruentiã ad principale agẽs, ut tu aſſumis, cum principale agens ſit Trinitas, congruẽtius exprimi deberet miniſter in numero plurali: tum, quia modus exprimendi miniſtrum nihil uidetur facere ad ſacramentum: ſufficit. n. principale agens, & actum exprimere.

¶ Contra concluſionem dictam, ſ. ſi baptiſmus a pluribus datur, dicentibus, Nos te baptizamus, non ualet baptiſmus, arguit Petrus de Palude ibidem.

H ¶ Tum quia quã plures vxores poterant ſimul nubere uni uiro, non referebat an quælibet diceret, Accipio te in uirum, an nos accipimus te in uirum, ſecundum illud Iſaiæ 4. Inuocetur nomen tuum ſuper nos &c.

¶ Tum, quia dicendo, Baptizamus te, magis exprimitur unitas baptiſmi, q̃ utroque dicente uni, Ego te baptizo: apparet enim ſingulos ſeorſum baptizare, ac per hoc diſtinctos duos baptiſmos conferre: dicendo autem, baptizamus, apparet conuenire in unum baptiſma: & confirmatur, quia ſicut de eſſentia eſt expreſſio actus, ita ſaltem de congruentia eſt expreſſio unitatis, uel pluralitatis actus.

¶ Tum, quia duobus exiſtentibus officialibus inſolidum, & ambobus uolentibus idem facere ſimul, congruentius eſt, ut dicãt, Mandamus aut pronunciamus, quàm ut quilibet per ſe dicat, mando, aut pronuncio.

I ¶ Tum, quia plurale non eſt niſi geminatum ſingulare: idem. n. ſenſus eſt dicere, Sortes, & Plato currunt, & dicere, Sortes currit, & Plato currit: & pari ratione, idem eſt in prima perſona. Et quia uerba ſacralia efficiunt quod ſignificant: quæ æquipollent in ſignificando, æquipollent & in efficiendo. Tenentque propterea Durandus, & Petrus oppoſitam concluſionem, quam uix timor reuerentialis Petrum cohibeat.

¶ Circa Authoris proceſſum, dubium occurrit de ſufficientia: uidetur enim inſufficienter tractare quæſtionem hanc, dum diſcutiendo formas quibus uti poſſent plures ſimul baptizantes unũ, non diſcurrit niſi per formas, ſeu formam ſecundum ritum Romanę Eccleſię: debuiſſet enim diſcutere eandem quęſtionem ſecundum formam, qua utitur eccleſia græca, & determinare, an ſecundum illam formam poſſent multi ſimul baptizare unum.

K ¶ Circa ſecundum modum conceſſum communiter, quo plures poſſunt ſimul baptizare unum: ſcilicet quolibet baptizante dicente, ego te baptizo, dubium reſtat: quomodo fieri, aut intelligi poteſt, duo agentia totalia, quamuis inſtrumentalia eiuſdem rationis, producere efficaciter ſimul unum effectum non intenſum, aut perfectum magis, quàm ſi ab uno eorum tantum produceretur, & hoc in ſubiecto capaci perfectioris, ſeu intenſioris effectus, quale eſt anima noſtra, & de effectu ſuſcipiente magis, & minus, qualis eſt gratia: uidetur enim, non intelligibile.

¶ Circa principale quęſitum, dubium adhuc reſtat, an baptiſmus de neceſſitate ſacramenti exigat unitatem miniſtri: ex hac enim litera non habetur reſponſio ſimpliciter, & abſolute: ſed tantum habetur, ꝙ ſecundum unam formam poſſunt plures conferre unum baptiſma, & ſecundum aliam formam, non. Scotus autem dicit in 6. diſt. 4. ſent. ꝙ unitas miniſtri eſt ab inſtitutione Chriſti, Durandus vero aſſerit oppoſitum. Petrus autem dicit, quod unitas miniſtri non eſt de ſubſtantia ſacramenti, ut dicunt communiter omnes. Ex quibus apparere poteſt, quæſtionem hanc remanere dubiam.

¶ Ad

¶ Ad has dubitationes ſic reſpondendum eſt, ut primo dicatur ad ultimam: tamquam eam, ex cuius claritate reliquarum ſolutio facilius percipietur.

¶ Ad euidentiam autem quæſtionis ultimę, dicendum primò eſt, quid eſt hic manifeſtum, & quid occultum. Duobus igitur modis intelligi poteſt unitas miniſtri: uel quòd unitas miniſtri nō poſſit integrari ex pluribus perſonis: ita quòd non poſſit contingere in miniſtro, quòd unus totalis miniſter conſurgat ex multis partialibus perſonis cōminiſtrantibus, puta ſicut perfectus tractor nauis integratur ex multis ſimul trahentibus, uel ſicut perfectus fabricator integratur ex multis partialibus miniſteriis. Et ſic in hoc communiter doctores conueniunt tenendo partē negatiuā. ſ. quòd unitas Concil. in miniſtri baptiſmi nō pōt cōſurgere ex pluribus perſonis partialiter concurrentibus: propterea enim dicunt quòd ſi unus abluit, & alter profert uerba, baptiſmus nullus eſt: oppoſitum enim eſſet ſi miniſter baptiſmi ex duabus perſonis partialiter concurrentibus integrari poſſet. Alio autem modo, unitas miniſtri poteſt intelligi per excluſionem plurium totalium miniſtrorum puta an baptiſmus exigat unum totalem miniſtrum, quòd ſi duo totales miniſtri ſimul concurrant baptiſmus nullus ſit. Et in hoc quoque ſenſu conueniunt communiter doctores tenentes partem negatiuam, ſ. quòd non requirit baptiſmus talem unitatē miniſtri: propterea enim dicunt, quòd ſi duo ſimul proferant ſinguli uerba, & abluāt eundem, baptiſmus uerus eſt: quia neuter alterius factum irritat. Hæc duo ſunt, quæ pro manifeſtis hñt.

¶ Latet autem, an abſolute loquendo, unitas: & pluralitas miniſtri per accidens ſe habeant, uel per ſe ad ſacramentum baptiſmi. Durandus enim tenet, quod per accidens, Auctor autē tenet quòd per ſe. Et hoc eſt uerum; quod ex eo euidenter patet, quòd manifeſte per accidens etiam extraneum contingit unum baptiſmum eſſe à duobus miniſtris: nulla enim ratio id requirit, quamuis permittat. Amplius, quando baptiſmus eſt à pluribus miniſtris, non eſt omnino unus, quoniam ſunt tunc duæ formæ numero, duę materiæ, & actiones numero: ac per duo baptiſmi ſacramenta actiue, & ſolus interior baptiſmus animæ unus eſt. Patet autem hoc: quia ſacramentū baptiſmi integrat ex rebus, & uerbis à miniſtro, &c. ſed in caſu propoſito ſunt duo numero integrata. ex rebus, & uerbis &c. ergo ſunt duo ſacramenta actiue. unum ergo numero baptiſmi ſacramentum unum miniſtrum exigit. Et hoc eſt qd̄ Auctoris prima cō concludit, quòd ſcilicet actus multiplicantur à multiplicatione agentium totalium: ſeu (quod idem eſt) ſi perfecte ab uno quoque fiat. Vnde cohibenda eſt lingua dicentium accidere ſacramento, unitatem, uel pluralitatem miniſtrorum: quoniam pluralitas miniſtrorum: partialium communiter excluditur: pluralitas uero miniſtrorum totalium, pluralitatem numeralem exterioris ſacramenti infert: & omnino per accidens inuenitur ad unum numero effectum ſacramenti. Mirabile autem eſt, nō aduertiſſe ad propriam uocem. Nā ſ. holiter perſpectum fuerit apparebit, quòd impoſſibile eſt unum, & idem ſacramentū baptiſmi eſſe à duobus totalibus, miniſtris, quis ponat unū, & eundem effectum eſſe ab utriſque: quanta. n. differentia eſt inter baptiſmum, & eius effectum, tanta differentia eſt inter affirmationem unius uel plurium baptiſmatum, & unius, uel plurium effectuum baptiſmi. Et propterea cum baptiſmi ſacramentum non ſit niſi exterius integratū ex rebus, & uerbis, puta, ex ablutione in aqua, & forma uerborum à miniſtro cum debita intentione, & hic ſint omnia exteriora actiue, & paſſiue duplicata: ſunt. n. duo perfecti miniſtri cum duabus intentionibus baptizandi, ſunt duæ formæ, ſunt duæ ablutiones actiuæ, & duæ paſſiuæ: ut patet ſi aſpergatur, qui baptizatur ſecundum diuerſas ſui partes. breuiter, nihil deeſt ad pluralitatem totalem niſi pluralitas baptizati. Cuius unitas unitatem effectus baptiſmi dare poteſt: pluralitatem autem exterioris ſacramenti non tollit. Notanter autem dixi, pluralitatem totalem: quia, qui

ferretur ſacrum baptiſmi eo quòd non ſeruaretur forma eccleſię, quæ ſic habet, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti: ſed hoc excluditur per formā baptizādi, qua utitur eccleſia græcorum: poſſent.n.dicere, Baptizetur ſeruus Chriſti N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti &c. ſub qua forma græci baptiſmum ſuſcipiunt, quæ tamē forma multomagis diſſimilis ē formę, qua nos utimur, quàm ſi dicat, Nos te baptizamus. ſed cōſiderandū eſt, quòd [m] ex tali forma, Nos te baptizam⁹, exprimi B tur talis intentio, quòd plures conueniant ad unum baptiſmum conferendum: quod quidem uidetur eſſe contra rationem miniſterii: [n] homo enim nō baptizat, niſi ut miniſter Chriſti & uicem eius gerens. unde ſicut unus eſt Chriſtus, ita oportet eſſe unum miniſtrum, qui Chriſtum repræſentet: propter qd̄ ſignāter Apoſtolus dicit, Eph. 4. Vnus Dominus, una fides, unum baptiſma. & [p] ideo contraria intentio uidetur excludere baptiſmi ſacramentum. [q] Si uero uterque diceret, ego te baptizo, i nomine Patris, & Filij, &

A baptizatur licet ſecundum partem abluatur, ipſum tamen ſuppoſitum eſt, quod primo abluitur: baptizatur, enim hic homo & non caput eius: ac per hoc licet ſecundum exteriores partes ſint duæ ablutiones paſſiuæ: ſecundum tamen ſubiectum quod abluitur, non eſt niſi una ablutio paſſiua, quia non eſt niſi unus ablutus. Et propterea dicitur, quòd non eſt niſi unus baptiſmus paſſiue in eo, qui baptizatur à duobus modo dicto. Ex quibus omnibus habetur, quòd unitas per ſe baptiſmi unitatem exigit miniſtri perfecti.

¶ Sed quæ ratione, aut auctoritate cogente unitas miniſtri excludit pluralitatem partialium comminiſtrantium, uidendum reſtat. Auctor ſiquidē, ex duobus capitibus Concil. p. conatur hoc monſtrare, ſcilicet ex parte formæ, ut patet in ſecunda ratione, & ex parte unitatis principalis agentis, ſcilicet Chriſti ut patet in tertia ratione. Auctoritas uerò duplex inducitur: altera ex decretis diſt. 23. cap. quorundam. ubi ordo ſacer datus ab epiſcopo operante, & presbytero legente irritatur. C Altera ex euangelio, eo quòd Dominus baptizanti commiſit inuocationem Trinitatis. In oppoſitam autem partem affertur ratio, quia omnes ſumus unum corpus in Chriſto: ſinguli autem alter alterius membra: ac per hoc multi partialiter cōcurrentes concurrunt ut unum uimo concurrunt, ut multa inſtrumenta unius ſcilicet Chriſti. Et hoc præcipue habet locum in propoſito: ubi conſtat quòd Chriſtus eſt qui baptizat, & homo non niſi miniſterialiter ut Chriſti, inſtrumentum concurrit.

¶ Et confirmatur, quia ſi Chriſtus utitur totalibus miniſtris ad unum baptiſma contra omnem rationem multo magis credēdum eſt, quòd utitur pluribus miniſtris partialibus ad unum baptiſmum neceſſitatis, aut ratione ita exigente.

¶ Suffragatur, & Euāgelii auctoritas: quoniam Dominus dixit pluraliter, baptizantes eos, intimans per pluralem numerum plures poſſe ſimul baptizare.

D ¶ Nec deeſt auctoritas Apoſtolorum: quoniam de Petro, & Ioanne legitur, quòd imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritumſanctum: eadem enim ratione, qua plures ſimul conferebant ſacramentum confirmationis, partialiter proculdubio concurrentes, quia nihil inordinatum faciebant, poteſt, & nunc à pluribus ſimul partialiter baptiſmus dari.

¶ In hac difficultate neutrā audeo partem aſſerere: intellectui autem meo magis apparet uerum eſſe, quòd perfectus miniſter baptiſmi poteſt ex duabus perſonis partialiter concurrentibus integrari, ea ratione: quia ad Chriſtum principaliter baptizantem non refert pluribus partialibus inſtrumentis ſimul uti ad vnum baptiſma, dummodo, forma, materia, & intentio debite ſeruentur.

¶ Et ad obiecta ex rationibus Auctoris patebit in ipſarum diſcuſſione, ac declaratione.

E ¶ Ad auctoritatem autem ex decretis dr̄ primo, quòd ibi non irritatur ordo ſuſceptus, immo potius inſinuatur oppoſitum dum dr̄, gradum ſacerdotii, uel Leuitici ordinis quem per uerſe aſſcepti ſunt, amittant.

¶ Dicitur ſecundo, dato quòd irritetur, quod duobus commiſſis in illa ordinatione erroribus ibi recitatis, ſ. quòd epiſcopus imponebat manus, & alius benedictionem dabat, ſeu legebat, & quòd iſtorum duorum unus erat epiſcopus, & alter presbyter, litera non explicat pro cauſa damnationis magis primum errorem quàm ſecundum: deberet enim miniſter ordinis ſacri, ſi ex duabus integratur perſonis, conſurgere ex duobus epiſcopis, & non ex epiſcopo, & presbytero, quoniam ſoli epiſcopo conuenit ſacrum ordinem conferre.

¶ Ad auctoritatem uero ex Euangelio, dicitur quòd ex Domini uerbis non habetur inuocationem Trinitatis proferri debere ab abluente, ſed quòd abluens abluat in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, prolatis à ſe uel à ſocio. Propter qd̄ ſignanter

ter dixit in plurali. Baptizãtes in nomine Patris,& Filij,& Spiritusſancti: ex eo.n.quòd uox exprimitur prolatis à ſe, ſufficit, quòd proferantur ſuper ablutione: modo ſaluetur ueritas formæ, ut in reſponſione ad ultimum explicabitur. Scito tamen, quòd ad ſupra allatas dubitationes reſpondebitur, tenendo communem uiã de unitate miniſtri.

¶Ad primũ ergo dubium ex Durãdo, dicitur, quòd rõ auctoris prima, Actus multiplicatur, à multiplicatione agentis perfecti, eſt uera,& ſolida per ſe loquendo. Impoſſibile eſt enim à pluribus perfectis agentibus eiuſdem rationis nõ prouenire diuerſos actus tantarum quòd infra limites naturalis rationis loquendo, ſi duo talia agentia æque approximarentur eidẽ omnino patienti, nulla omnino inferrentur per ſe paſſio: qa multiplicarentur duo ſimul contradictoria. Inſtantia autem Durandi de agẽtibus uoluntarijs, ſeipſam interimit, ponendo neutrũ certũ cõcurrere, ut agẽs perfectũ. Paria enim ſunt quo ad propoſitum, eſſe agentia imperfecta, ſeu partialia,& concurrere, ut agentia partialia.

Alias intẽtionem.

¶Ad obiectionem uero contra idem, ex eo quòd duo ſacerdotes eandem poſſunt hoſtiam conſecrare, dicitur quòd in tali caſu eſſent duæ conſecrationes quantum in ſe eſt, ſicut etiam quando duo perfecte unum baptizarent, uterque quantum in ſe eſt, conferret diuerſum baptiſma ſed per accidens (ſ. unitatem hoſtiæ, ſeu hominis qui baptizatur) unum fit ſacramentum propter excellentiam principalis agentis, ſcilicet Chriſti, qui ſolus poteſt duobus totalibus inſtrumentis eiuſdem rationis ſimul uti, ut uno. Habes ergo ex prima Auctoris rõne, plures ut totales miniſtros, non poſſe ſimul unum omnino baptiſmum conferre.

¶Ad obiecta contra ſecundam rationem de mutatione formæ reſpondetur, quòd eſſet ibi mutatio formæ contra ſubſtantialia.

I

¶Et ad impugnationem huius, dicitur, quòd licet expreſſio miniſtri non ſit de neceſſitate formæ: eſt tamen de neceſſitate formæ, quòd ſi exprimitur miniſter, exprimatur ſine contrarietate ad ueritatem ſacramenti: hoc per illam uniuerſalem regulam, In formis ſacramentorum nihil debet poni contrarium. Pluralitas autem miniſtri contrariatur unitati requiſitæ ad unitatem miniſtri,& propterea ſi exprimatur talis pluralitas expreſſe in forma, tollit ueritatem ſacramenti. Falſa eſt ergo illa conditionalis, ſi expreſſio miniſtri non eſt de neceſſitate, pluralitas miniſtri explicata per accidens ſe habet: habet enim ſe contrariè. Et cum ſubiungitur, quòd iſta, Nos te baptizamus, reſoluitur in iſtas, Ego baptizo,& iſte baptizat, reſpondetur, quòd hoc poteſt dupliciter accipi. Primo, ut ſecunda exponens accidentaliter intendatur, ac ſi diceret, ego baptizo: & iſte curſit. Alio modo, ut per ſe intendatur, tamquam dicens quòd ambo ſimul miniſtramus ſacramentum baptiſmi. Et ſi in primo ſenſu acciperetur, idem uidetur iudicium de hac forma, & de forma in qua ponitur aliquid impertinens: puta ſi quis diceret ego te baptizo,& omnes aſtantes ad hoc conſentiunt: in nomine Patris,& Filij,& Spiritusſancti. Et ſenſus iſte licet uideatur extraneus, in propoſito tamen poſſet accidere, duobus ex condicto uolentibus ſimul unum baptizare,& utroque alterum uolente reuereri, per hoc quòd uterque alterius memini, ad huiuſmodi reuerentiam exprimendam uideretur eis, quod deberet uterque uti numero plurali. Sed intra proprium ſenſum ſ. ando exprimitur per has duas exponentes pluralitas contraria unitati miniſtri: & propterea ambæ ſimul deſtruunt ueritatem primæ. Significant enim, quòd duo ſimul,& non quod unus baptizet, duos autem ſimul eſſe unum ſacramenti miniſtrum, ſupponitur impoſſibile,& contrariari ueritati miniſtri.

¶Ad argumenta Durandi contra tertiam rationem, ſcilicet, quia miniſter exprimitur ut plures, reſpondendo, dicitur ad

Spiritusſancti, uterq; exprimeret ſuã intentionẽ, quam ipſe ſingulariter baptiſmũ cõferret qd poſſet contingere in eo caſu, in quo contentioſe uterque aliquem baptizare conaretur. Et tunc manifeſtũ eſt, quòd ille, q̃ prius uerba proferret, daret baptiſmi ſacrũ: alius uero quãtumcunque ius* baptizand haberet, nihil faceret etſi uerba pronunciare præſumeret, eſſet puniendus tamquam rebaptizator. Si autem omnino ſimul ambo uerba proferrent, & hominẽ immergerent, aut aſpergerẽt, eſſent puniendi de inordinato mõ baptizandi,& non de iteratione baptiſmi, qa uterque intẽderet nõ baptizatũ baptizare: & uterq; quantum eſt in ſe baptizaret. Nec traderent aliud,& aliud ſacramentũ, ſed Chriſtus, qui eſt vnus interius baptizans, vnum ſacramentum per vtrumque conferret.

G

Ad primvm ergo dicẽdũ, quòd ratio illa locum habet in his, quæ agunt propria virtute: ſed homines non baptizant propria uirtute, ſed uirtute Chriſti, qui cũ ſit vnus, per vnũ miniſtrum perficit ſuum opus.

Ad ii. dicendum, quòd in caſu neceſſitatis vnus poſſet ſimul plures baptizarẽ ſub hac forma, Ego uos baptizo, puta ſi immineret ruina, aut gladius, aut

F

vtramque partem diſiunctiuæ, quòd utraque ſanè intellecta eſt vera. Ad baptiſmum enim unum omnino, ſeu unum ſecundũ formam, exigitur unitas miniſtri ſecundum rem. Nec oppoſitum dixit Auctor, quoniam duobus ſimul baptizantibus, utroq; totum dicente,& faciente, non eſt baptiſmus unus ſecundum formam, ſed ſecundum effectum: quem etiam non haberet niſi poteſtas Chriſti ſuppleret, utens duobus totalibus inſtrumentis, ut uno quẽadmodum prius dictũ eſt. Altera quoq; pars diſiunctiuæ uera eſt negatiue, oportet.n. exprimi miniſtrum ut unũ ad hũc ſenſum, hoc eſt non exprimi ut plures, quia pluralitas miniſtri expreſſa, contrariatur ueritati miniſtri. Vnde ad primam obiectionem de non neceſſaria expreſſione miniſtri, iam patet reſponſio.

¶Ad ſecundum autem de cõgruentia ad principale agens, reſpondetur, quòd ratio de unitate miniſtri propter unitatem Chriſti in litera allatam, non ut neceſſaria, ſed ut probabilis inducta eſt, vt uerba literæ ſonant. Rationabilis aũt eſt congruentia miniſtri ad Chriſtũ magis q̃ ad Trinitatem perſonarũ: quia in euangelio inuenimus attributũ baptiſma tanquã baptizanti, non Trinitati, ſed Chriſto, de quo ſcriptum eſt Ioan. 1. Hic eſt qui baptizat in Spirituſancto: miniſter aũt baptizantis perſonam induere ſe fatetur, dicendo, Ego te baptizo.

H

¶Ad tertiam autem de impertinentia modi exprimendi miniſtri conceditur uerum eſſe, ſi modus exprimendi non implicat aliquid contrarium ueritati alicuius requiſiti ad ſacramentum: tunc enim ſufficit exprimere cauſam principalem,& actum miniſtri, quando nihil contrarium ueritati ſacramenti exprimitur.

¶Ad dubium contra concluſionem, propter obiecta a Petro de Palude, reſpondendo dicitur ad primam obiectionem, quòd non eſt ſimile de ſacramento matrimonij,& ſacramento baptiſmi: quia ſacramentum matrimonij fundatur ſuper matrimonio, ut eſt officium naturæ,& propterea quæcunque ſufficiunt ad efficiendum coniugium uerum, ut eſt in officium naturæ, ſufficienter etiam ſe habent ad ſuſcipiendam ſacramentalitatẽ cõiugij. Et quoniam non refert ad coniugium, ut eſt naturæ officium pluraliter, uel ſingulariter dicere, imo ſiue uerbis, ſiue ſolis nutibus conſenſum exprimere, ideo ſacramentum matrimonij uere ſuſciperetur, ſi pluraliter dicerent, Accipimus te in uirum noſtrum, ſuppoſita pluralitate uerborum: ſicut etiam uere contrahitur ſine uerbis. Secus autem eſſe de baptiſmo ratio cogit, quia baptiſmus non poteſt diſtingui in officium naturæ,& in ſacramentum, ſed eſt tantum modo ſacramentum. Et hinc eſt etiam, quòd non poteſt nominatio Trinitatis ſuppleri per nutus baptizando. Ex eo enim, quòd purum ſacramentum eſt, oportet ſeruare ea, quæ pro ſacramento ſunt inſtituta ab ipſo Chriſto, ſcilicet aquam,& uoces ſignificatiuas Trinitatis.

I

K

¶Ad ſecundam vero obiectionem conceditur, quòd magis explicaretur vnitas baptiſmi, dicendo, Nos te baptizamus, niſi implicaretur pluralitas contraria ueritati miniſtri.

¶Et ad confirmationem dicitur, quòd à duobus dicentibus, Ego te baptizo, exprimitur unitas actus vniuſcuiuſq; eorum ex hoc ipſo, quòd quilibet diceret ſingulariter, baptizo: hoc enim unitatem actus importat.

¶Ad tertium dicitur, quòd duo Officiales inſolidum in poteſtate ſua habent, quod poſſint ad vnum actum concurrere: & ideo poſſunt dicere, Nos facimus uno pro vtroque loquente: ſed miniſtri ſacramentorum non habent hoc in poteſtate ſua, ut poſſint ad unum omnino actum baptiſmi concurrere: quod ex eo conuincitur, quòd non poſſunt ad vnam,& eandem numero formam concurrere. Sed oportet vtrumque ſuam formam exprimere, ſiue dicendo, Nos te baptizamus: ſiue Ego te baptizo, vt ipſi aduerſarij fatentur.

aliquid hmôi, quod oĩno morā non pateretur, vt ſigilatim oẽs baptizarentur. Nec per hoc diuerificareť ſorma eccleſiæ, qa plurale non eſt niſi ſingulare geminatũ, præſertim cum pluraliter dicatur, Matt. vlti. Baptizantes eos &c. Nec eſt ſimile de baptizante, & baptizato, qa Chriſtus, qui principaliter baptizat, eſt unus, ſed multi, per baptiſmum efficiuntur unum in Chriſto.

AD III dcđm, q, ſicut ſupra dictũ eſt, * integritas baptiſmi conſiſtit in forma verborum, & in uſu materiæ. Et iõ, neq; ille, qui tantum uerba profert baptizat, neq; ille, qui immergit. Et iõ ſi unus uerba proferat, & alius immergat, nulla forma verborum, poterit eſſe conueniens: neq; enim poterit dici, Ego te baptizo, cum ipſe non immergat, & per conſequens non baptizet, neq, ẽt poterit dici, Nos te baptizamus, cũ neuter baptizet: ſi. n. duo ſint, quo- B rum unus, unam partem libri ſcribat, & alius aliã, non erit propria locutio, Nos ſcripſimus librum iſtum, ſed ſynecdochica, inquantum totum ponitur pro parte.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in baptiſmo requiratur aliquis, qui baptizatum leuet de ſacro fonte

Sot. 4. ſ. d. 4. q. vni. a. 7.

C AD SEPTIMVM ſic proceditur. Vř q in baptiſmo non requiritur aliquis, qui

¶Ad quartam denium obiectionem dr, q ex hoc q plurale nõ eſt niſi ſingulare geminatum, non euaditur, quin dicendo, nos ſignificetur pluralitas perſonarum: quæ (ut dictum eſt) contrariatur ueritati miniſtri. Nam dicendo, Nos baptizamus ſenſus eſt, non quòd bis ego, ſed quòd duo ego, hoc eſt perſona mea, & perſona collegæ meæ: ambo enim demoſtramur in prima perſona per ly nos. Et uera expoſitio exercens ly nos, eſt demonſtratio utriuſque in prima perſona, puta ego, & alter ego, monſtrato collega. Vel adamuſſim dicendo, ego: & collega ſuo: ſuggeret, & ego: ſic enim exerceremus ſignificatum per ly nos. Sicut dicendo in nominatiuo plurali, uos, non ſignificatur bis tu, ſed ſignificantur duo tu: ſignificantur enim demonſtratis duobus, tu, & tu. Et hoc eſt plurale eſſe ſingulare geminatũ. Ex quibus omnibus apparet manifeſte, q huiuſmodi geminatio ſingularis in plurali ponit multitudinem perſonarum, quæ excluditur per unitatem ſingularis. Et propterea in nullo adiuuat arguentem: ſed Authorem dicentem, q per hoc uariatur forma, & exprimitur pluralitas contraria ueritati, & unitati miniſtri.

Q. 66. ar. 3 & 1.

¶Cum his omnibus tamen ſtito, q ſi quis proprie deferens dignitati etiam in factis, uolens numero plurali ſe, ſuoſq; actus ſignificare, dixerit, Nos te baptizamus in nomine Patris, &c. Filij, & Spiritusſancti, perfectum eſſet ſacrm baptiſmi, quoniam ex accommodatione uſus perſonæ excellentes vtuntur plurali pro ſingulari: ac per hoc ex huiuſmodi vſus accommodatione hmôi nomina, & uerba in plurali numero ſignificãt ſingulares perſonas, & ſingulares actus excellentium perſonarum, quamuis hoc non ſignificent ex propriæ ſignificationis impoſitione.

¶Ad dubium de inſufficientia proceſſus literæ, reſpondemr nõ eſſe Authorem diminutum, ſed in ſuo proceſſu comprehendiſſe ẽt quid dicendum ſit ſm formam græcorum. Et hoc in ſuo ſimili: declarando enim, q non mutata forma, plures ſimul totum dicendo, & faciendo poſſunt unum baptizare ſufficienter declarauit, q etiam ſecundum formam græcorum hoc fieri poteſt utroque miniſtro abluente, & dicente, Baptizetur ſeruus Chriſti &c.

¶Ad penultimam demum quæſtionem magis phyſicam quàm theologicam, dr q unitas effectus ſequitur unitatem virtutis a qua cauſatur. Et ppea diſtinguendum eſt de cauſis eiuſdem rationis ſimul concurrentibus, aut agunt uirtutibus proprijs, aut agunt uirtute tertij: & dicendum, q ſi ſunt cauſæ agentes uirtutibus proprijs, impoſſibile eſt a duabus eiuſdem rationis totalibus cauſis omnino unum, & eundem per ſe prouenire effectũ, qm effectus ille eſſet per ſe ab utraque, & a neutra. Si uero agant uirtute tertij, poteſt unus, & idem omnino effectus ab utraque prouenire, uel rectius loquendo, per utramque a tertio prouenire. Et quia ſacramenta non agunt uirtutibus proprijs, ſed uirtute Chriſti, qui per illa operatur, ideo quotcumque inſtrumentales cauſæ eiuſdem rationis perfectæ, ſeu totales concurrere inueniantur, ſimul in unum operatũm, unica uirtus Chriſti per illa unum operatur effectum, quàmuis illæ inſtrumentales cauſæ quantum in ſe eſt, duos ſortirentur effectus. Et propterea diximus, & dicimus, q Chriſtus ex ſuæ poteſtatis excellentia poteſt ſimul uti duobus inſtrumentis totalibus ut uno, & de facto ſic uteretur in caſu propoſito. Nec obſtat huic reſponſioni doctrina ſuperius habita de uirtute exiſtente in ſacramentis: oportet enim eſſe memorem, uirtutem illam nihil aliud eſſe quàm uſum uerborum, & rerum ſacramentalium ad producendum ſacramenti effectum. Vſum autem dico, non cuiuſcumq; utentis, ſed Chriſti, ut ſuperius declaratum eſt. Quomodo autem ſoluenda eſſet quæſtio hæc a ponentibus in ſacramento ſuper-

A additam, qualitatis uirtutem, ipſi uiderint: immo hinc perpendant ſe a ueritate procul eſſe, ſi non poterant intellectui ſatiſfacere in hac quæſtione abſque miraculis.

¶In reſponſione ad ſecundum aduerte, quòd ſi baptizando plures, non intercederet alia mutatio, quam dicere, Baptizo vos, non uideretur magna ad hoc neceſſitas exigi: quoniam ex ſolo cõcurſu multorum uidemus Romanam eccleſiam mutare formam de ſingulari in pluralem, quando ordinãtur diaconi plures ſimul, dicit enim tũc Epiſcopus, Accipite poteſtatem &c. Sed quoniam baptizatio ſimul plurium non fit communiter per immerſionem, ſed per aſperſioně, ideo ad tot mutationes faciendas magna exigitur neceſſitas.

¶In reſponſione ad tertium, aduerte tria hic ad ſenſum literæ. Primum eſt: q baptizare ſumitur ſecundum plures ſignificationes: quandoque enim ſumitur ſecundum propriam ſignificationem. & tunc ſignificat abluere: quandoque uero ſumitur extenſa ſignificatione pro integro, ſacramento, quaſi idem ſit baptizare, quod ſacramentum conferre. Et iuxta hunc ſenſum dicitur in hac litera, quòd neuter baptizaret. Secundum eſt, quòd Author loquitur hic de baptiſmi forma apud latinam Eccleſiam, cum dicit, Nulla forma uerborum &c. Tertium eſt, quòd locutio pluralis in prima perſona poteſt dupliciter exponi per duas ſingulares, uel per modum copulatiuæ, uel copulatim. Et quando exponitur per modum copulatiuæ, habet utramque ſingularem ſeorſum ueram. Verbi gratia, dicendo, nos trahimus nauem, habet ex ore cuiuſlibet demonſtrati per ly nos, ſuam ſingularem ueram, puta, ego traho nauem, & ego traho nauem, & ſic de alijs trahentibus. D Et iuxta hunc ſenſum procedit litera, dicendo, quòd neuter baptizaret: hoc eſt, neuter poſſet uere dicere, ego te baptizo, & ſimiliter neuter ſcribentium partem libri, poſſet uere dicere, ego ſcripſi hunc librum. Quando uero copulatim exponitur, non exigitur quòd aliqua ſingularis ſit uera immo ſtat utramque ſingularem fore falſam. Verbi gratia. Si iudices delegati ſimul, ita quòd ambo ſimul, & neuter ſine altero poſſit iudicare, proferendo ſententiam, uere dicerent, Nos iudicamus. Et uerum eſſet, quòd ego, & alter ego coniunctim, iudicamus: falſa tamen eſſet utraque ſingularis, puta, ego iudico, quia in ueritate ego iudicandi poteſtate careo. Et iuxta hunc ſenſum poſſet dici, Nos te baptizamus, in caſu poſito, quia de utraque ſimul coniunctim uerificaretur quod conferunt ſacramentum baptiſmi, quàmuis neuter conferret illud. Et certe quantum eſt ex ueritate formæ, E poſſet unus in articulo neceſſitatis baptizari a duobus, quorum alter eſſet mutus, & alter eſſet mancus, muto abluente, & manco proferente uerba, ad, euitandos omnes ſcrupulos, ſecundum formam græcorum, & dicente, Baptizetur ſeruus Chriſti &c. tunc enim nullum penitus apparet inconueniens ex parte formæ in miniſtrorum pluralitate. Auctor autem, quia tenet, plures perſonas non poſſe integrare miniſtrum baptiſmi unius, ideo dicto tranſcurſu fuit contentus. Videtur autem, quod in tali caſu potius pro baptiſmo iudicandum eſſet, quàmuis difficile ſit, quin mancus poſſet etiam abluere: poſſet enim ſuper caput habere modicum aquæ, quam inclinando caput effunderet ſuper baptizando, & ſimul proferret uerba, & in hoc poſſet mutus adiuuare, ſuſtinendo uas in capite manci, ne caderet, cum ille inclinaret caput: immo, & manus mancis plenæ aqua poſſet ſuper caput manci, ſupplere uicem uaſis, ita tn quòd motus capitis manci eſſet effuſiuus aquæ.

382 Porr. o Infr. art. 8. ad 1.

¶Et hæc ſufficiant etiam pro duobus ſequentibus articulis.

bapti-

baptizatũ de ſacro fonte leuet. Baptiſmus.n.noſter per baptiſmũ Chriſti cõſecratur, & ei conformatur: ſed Chriſtus baptizatus non eſt ab aliquo de fonte ſuſceptus, ſed ſicut dr̃ Matt.3. Baptizatus Ieſus confeſtim aſcendit de aqua. ergo videtur ꝙ nec in aliorum baptiſmo requiraẽ alqiuis, qui baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiat.

¶2 Præt. Baptiſmus eſt ſpiritualis regeneratio, vt dictum eſt*: ſed in carnali generatione non requiritur niſi principium actiuum, quod eſt pater, & principium paſſiuum, quod eſt mater. igitur cum in baptiſmo locum patris obtineat ille, qui baptizat, locum aũt matris, ipſa aqua baptiſmi (ut Aug. G *dicit in quodam ſermone epiphaniæ) videtur ꝙ non requiratur aliquis alius, qui baptizatum de ſacro fonte leuet.

Art. 3. huius quæſt.

In ſerm. 1 Dominicę infra octa. epiphã. tomo 10.

¶3 Pręt. In ſacris Eccleſię, nihil deriſorium fieri debet: ſed hoc deriſorium vr̃, ꝙ adulti baptizati, qui ſeipſos ſuſtentare poſſunt, & de ſacro fonte exire, ab alio ſuſcipiantur. ergo vr̃ ꝙ non requiratur aliquis, præcipue in baptiſmo adultorum, qui baptizatum de ſacro fonte leuet.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dion. *dicit 2.c. Cęl. hier. ꝙ ſacerdotes aſſumentes baptizatum, tradunt eũ adductionis ſuſceptori, & duci. H

Ca. 2. par. 2. declin. ad fin.

RESP. Dcd̃m, ꝙ ſpiritualis regeneratio, quę fit per baptiſmum, aſſimilatur quodammodo generationi carnali vnde dr̃ primæ Petri ſecundo, Sicut mõ geniti infantes rationabiles, & ſino dolo, lac concupiſcite. In generatione aũt carnali paruulus nuper natus, indiget nutrice, & pedagogo. Vnde, & in ſpirituali generatione baptiſmi requiritur aliquis, qui fungaẽ uice nutricis, & pedagogi, informando, & inſtruendo eum, quaſi nouitiũ in fide de his, quæ pertineãt ad fidem, & uitã Chriſtianã: ad hoc prælati eccleſiæ uacare non poſſunt circa cõem curam populi occupati: paruuli.n. & nouitii indigent ſpeciali cura præter cõem. & ideo m I requiritur ꝙ aliquis ſuſcipiat baptizatum de ſacro fonte, quaſi in ſuam inſtructionem & tutelam *& hoc eſt qđ Diony. *dicit ulti. ca. Cæleſt. hierar. Diuinis noſtris ducibus (ideſt Apoſtolis) ad mentem uenit, & uiſum eſt ſuſcipere infantes ſm̃ iſtũ ſanctum modum, ꝙ naturales pueri parentes, traderent puerum cuidam docto in diuinis pedagogo, & reliquum ſub ipſo puer ageret, ſicut ſub diuino patre, & ſaluationis ſanctæ ſuſceptore.

e concl. m

Ca. 7. eccl. hierar. nõ multum procul a fine.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ Chriſtus non eſt baptizatus, ut ipſe regeneraretur, ſed ut alios regeneraret. & ideo poſt baptiſmum non indiguit pedagogo tamquam paruulus. K

AD II dcd̃m, ꝙ in generatione carnali non requiritur ex neceſſitate, niſi pater, & mater: ſed ad facilẽ partum, & educationem pueri conuenientem, requiritur obſtetrix, & nutrix, & pedagogus quorum uicem implet in baptiſmo ille, qui puerũ de ſacro fonte leuat unde non eſt de neceſſitate ſacramenti: ſed unus ſolus poteſt in aqua baptizare, neceſſitate imminente.

AD III dcd̃m, ꝙ baptizatus non ſuſcipitur a parrino de ſacro fonte propter imbecillitatem corporalem: ſed propter imbecillitatem ſpiritualem, ut dictum eſt*.

In cor. ar.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ille, qui aliquem leuat de ſacro fonte, teneatur ad eius inſtructionem.

AD OCTAVVM ſic proceditẽ. Vr̃ ꝙ ille, qui ſuſcipit aliquẽ de ſacro fonte, nõ obligetur ad eius inſtructionẽ: qa nullus pt̃ inſtruere niſi inſtructus: ſed ẽt quidã nõ inſtructi ſed ſimplices admittunẽ leuare aliquẽ de ſacro fonte. ergo ille, q ſuſcipit baptizatũ, b non obligaẽ ad eius inſtructionẽ.

Petr. a 383

Infr. q. 71. ar. 1. ad 3. Et 4. di. 6. q. 2. ar. 2. q. 3. cor. & ad. 3.

¶2 Præt. Filius magis põt a patre b inſtrui, q̃ ab alio extraneo: nã filius habet a patre eſſe, & nutrimentum, & diſciplinã, ut Philo. *dicit in 8. ethi. ſi ergo ille, qui ſuſcipit baptizatũ teneretur eum inſtruere magis eſſet conueniens, ꝙ pater carnalis filium ſuum de baptiſmo ſuſciperet, quàm aliquis alius: quod tamen uidetur eſſe prohibitum, ut habetur in Decr. * 30. q. 1. peruenit. & dictum eſt†.

Li. 8. Ethi. c. 12. circa medium. & cap. 11. non longe a prin. 30. q. 1. ca. Peruenit, & cap. dictum eſt.

¶3 Pręt. Plures magis poſſunt inſtruere q̃ vnus ſolus. Si ergo ille, qui ſuſcipit aliquem baptizatum, teneretur eum inſtruere, magis deberent plures ſuſcipere quàm unus ſolus, cuius contrarium habetur ex Decr. *Leonis Papæ. Non plures, inquit, ad ſuſcipiendum de baptiſmo infantem, quam vnus accedant, ſiue uir, ſiue mulier.

Ar. præce.

Loco citato in arg. 2

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. †dicit in quodã ſermone paſchali, Vos ante oĩa tam viros q̃ mulieres, qui filios in baptiſmate ſuſcepiſtis, moneo, vt uos cognoſcatis fideiuſſores apud Deum extitiſſe pro illis, quos uiſi eſtis de ſacro fonte ſuſcipere.

Hoc dictũ Aug. refertur de conſec. di. 4. c. Eos ante omnia.

RESP. Dcd̃m, unuſquiſq; obligatur ad exequendum officium, quod accepit. *Dictum eſt aũt, ꝙ m ille, qui ſuſcipit aliquem de ſacro fonte, aſſumit ſibi officium pedagogi: & ideo obligatur ad habendam curam de ipſo, ſi neceſsitas immineret* ſicut eo tpe, & loco, in quo baptizati inter infideles nu- I triuntur: ſed ubi nutriuntur inter catholicos Chriſtianos, ſatis poſſunt ab hac cura excuſari, præſumendo, ꝙ a ſuis parentibus diligenter inſtruantur. Si tñ quocumque modo ſentirent contrarium tenerentur ſecundum ſuum modum, ſaluti ſpiritualium filiorum curam impendere.

Ar. præce. concl. m

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ ubi immineret periculũ, oporteret eſſe aliquem doctum in diuinis, ſicut Diony. *dicit, qui baptizatũ de ſacro fonte ſuſciperet: ſed ubi hoc periculũ nõ imminet ꝑꝑ hoc, quod pueri nutriunẽ inter catholicos, admittunẽ quicumq; ad hoc officiũ: quia ea, q̃ ꝑtinẽt ad Chriſtianã uitã, & fidem, publice oĩbus nota ſunt, & K tñ ille, qui non eſt baptizatus, non põt ſuſcipere baptizatũ, vt eſt declaratum in concilio maguntino*, licet non baptizatus poſſit baptizare, quia perſona baptizantis eſt de neceſſitate ſacri, non aũt perſona ſuſcipientis, ſicut dictum eſt.*

Ca. 7. Eccl. hier. non multũ procul. a fine.

Refertẽ de conſec. di. 4. c. In catechiſmo. Ar. præce.

AD II dcd̃m, ꝙ ſicut eſt alia gñatio ſpiritualis a carnali, ita ẽt debet eſſe alia diſciplina, ſm̃ illud Hebræ. 12. Patres quidem carnis noſtræ habuimus eruditores, & reuerebamus eos, non multo magis obtemperabimus Patri ſpirituum, & uiuemus? & ideo alius debet eſſe pater ſpiritualis a

patre

patre carnali, niſi neceſsitas contrarium exigat.

Ad III dicendum, ꝙ confuſio eſſet diſciplinæ, niſi eẽt unus principalis inſtructor. & ideo in baptiſmo unus debet eſſe principalis ſuſceptor: alii tamen poſſunt admitti, quaſi coadiutores.

QVÆSTIO CLXVIII.

De ſuſcipientibus baptiſmum, in duodecim art. diuiſa

DEINDE conſiderandum eſt de ſuſcipiẽtibus baptiſmum.

Et circa hoc quæruntur duodecim.

¶Primo, Vtrũ oẽs teneant̃ ad ſuſcipiẽdũ baptiſmũ.
¶Scđo, Vtrum aliq̃s poſsit ſaluari ſine baptiſmo.
¶Tertio, Vtrum baptiſmus ſit differendus.
¶Quarto, Vtrum peccatores ſint baptizandi.
¶Quinto, Vtrum peccatoribus baptizatis ſint imponenda opera ſatisfactoria.
¶Sexto, Vtrum requiratur confeſsio peccatorum.
¶Septimo, Vtrũ req̃rat̃ intẽtio ex parte baptizati.
¶Octauo, Vtrum requiratur fides.
¶Nono, Vtrum pueri ſint baptizandi.
¶Decimo, Vtrum pueri Iudæorum ſint baptizandi, inuitis parentibus.
¶Vndecimo, Vtrum aliqui ſint baptizandi in maternis uteris exiſtentes.
¶Duodecimo, Vtrũ furioſi, & amẽtes ſint baptizãdi.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes teneantur ad ſuſceptionem baptiſmi.

Porr. o. 384

Ferr. 4. cont. c. 71.
Sot. 4. ſ. d. 5. q. unica. a. 1.
Cap. 4. d. 5. q. 2.

Inf. q. 70. ar. 2. ad 3. & 4. diſ. 4. q. 1. ar. 1. q. 2. co. & ad 3. Et diſun. 6. q. 1. 2. 1. q. 1. co. Et 4. con. c. 71.

AD PRIMVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ non teneantur omnes ad ſuſceptionem baptiſmi. Per Chriſtum enim non eſt hominibus arctata uia ſalutis: ſed ante Chriſti aduentum poterant homines ſaluari[b] ſine baptiſmo. ergo, & poſt Chriſti aduentũ.

¶2 Præt. Baptiſmus maximè uidetur eſſe inſtitutus in remediũ peccati originalis: ſed[h] ille, q̃ eſt baptizatus cũ non hẽat originale peccatũ, non videtur ꝙ poſsit illud transfundere in prolem. ergo filij baptizatorum non uidentur eſſe baptizandi.

¶3 Præ. Baptiſmus datur ad hoc, ꝙ aliquis p[h] gratiam à peccato mundetur: ſed hoc conſequuntur illi, qui ſunt ſanctificati in vtero, ſine baptiſmo. ergo non tenentur ad ſuſcipiendum baptiſmum.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Ioan. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritusſancto nõ põt introire in regnũ Dei, & in li. de Eccl. † dogmatibus dr̃, Baptizatis tantum iter ſalutis eſſe credimus.

Io li. de eccl. dogmat. c. 24. & 74. Habet̃ inter op. Aug. 3. to. 3.

RESP. Dcđm, ꝙ ad illud hoĩes tenent̃, ſine quo ſalutẽ conſequi non pñt. Manifeſtũ eſt autẽ, ꝙ nullus põt ſalutem conſequi, niſi per Chriſtum. vñ & Apoſ. dicit Rom. 5. Sicut p vnĩ[a] delictũ i oẽs hoĩes in condẽnationẽ, ſic, & per vnius iuſtitiã, in oẽs hoĩes in iuſtificationẽ vitæ. Ad hoc aũt datur baptiſmus, vt aliq̃s p ipſum regeneratus, incorporet̃ Chriſto factus mẽbrũ ipſius. vñ dr̃ Gal. 3. Quicunque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtũ induiſtis. vnde[m] manifeſtũ eſt, ꝙ omnes ad baptiſmum tenent̃, & ſine eo non poteſt eſſe ſalus hominibus.[n]

concl. ꝯ

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ numquã homines potuerunt ſaluari etiã ante Chriſti aduẽtũ, niſi fierẽt membra Chriſti: quia, ut dicitur Act. 4.

A non eſt aliud nomẽ datũ hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri: ſed ante aduẽtũ Chri, hoĩes Chriſto incorporabantur, per fidem futuri aduentus: cuius fidei ſignaculũ erat circũciſio, ut Apoſt. dicit Roman. 4. ante verò quam circunciſio inſtitueretur, ſola fide (vt Gre.* dicit) cum ſacrificiorũ oblatione, quibus ſuã fidẽ antiqui patres profitebantur, hoĩes Chriſto incorporabantur. Poſt aduentum ẽt Chriſti, hoĩes per fidẽ Chriſto incorporant̃, ſm illud Ephe. 3. Habitare chriſtum per fidẽ in cordibus ueſtris: ſed alio ſigno manifeſtat̃ fides rei iam præſentis, q̃ demonſtraretur, qñ erat futura: ſicut ẽt aliis uerbis ſignificat̃ præſens, ꝑteritũ, & futurum. Et iõ licet ipſum ſacr̃um baptiſmi nõ ſemper fuerit neceſſariũ ad ſalutẽ: fides tñ cuius baptiſmus ſacramentũ eſt, ſemper neceſſaria fuit.

L. 4 Mor. ca. 2. circa me.

B

Ad II dicendum, ꝙ (ſicut in 2. parte dictũ eſt*) illi, qui baptizantur, renouantur per baptiſmum ſm ſpũm, corpus tamen remanet ſubiectum uetuſtati peccati: ſm illud Rom. 8 Corpus quidẽ mortuum eſt ꝑꝑ peccatum, ſpũs uero uiuit ꝑꝑ iuſtificationem. Vnde, & Aug.* probat in lib. contra Iulianum ꝙ non baptizatur in homine, quicquid in eo eſt. Manifeſtum eſt ãt, ꝙ hõ non generat generatione carnali ſecundum ſpiritum, ſed ſm carnem. & ideo filii baptizatorum, cum peccato originali naſcuntur: unde indigent baptizari.

P. 2. q. 81. a. 3. ad 2. Li. 6. ca. 6. a med. ad fin. to. 7.

C

AD III dicendum, ꝙ illi, qui ſunt ſanctificati in utero, conſequuntur quidem gr̃am emendantem à peccato originali: non tñ ex hoc ipſo conſequũtur characterẽ, quo Chriſto configurentur. & ꝑꝑ hoc, ſi aliqui nunc ſanctificarẽtur in utero, neceſſe eſſet eos baptizari, ut per ſuſceptionem characteris, alijs membris Chriſti conformarentur.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſine baptiſmo aliquis poſſit ſaluari.

Porr. o. 385

D *Ferr. 4. cont. c. 72.*
Scot. 4. ſ. d. 4. q. 6.
Riccar. 4. ſ. d. 4. q. 3.
Duran. 4. ſ. d. 6. q. 2.
Sot. 4. ſ. d. 5. q. uni. a. 2.

1. 2. q. 113. ar. 3. ad 1. Et 4. d. 4. q. 3. ar. 3. q. 2 co. & ad 3. Et. 4. cõ. c. 72. Et quo. 2 Et quol. 3. ar. 4. Et Io. 6. lec. 7. C. 74. to. 3.

AD SECVNDVM ſic procedit̃. Vr̃ ꝙ ſine baptiſmo nullus poſſit ſaluari. Dicit. n. Dñs Ioã. 3. Niſi q̃s[h] renatus fuerit ex aqua & Spiritusſancto, nõ põt introire in regnũ DEI: ſed illi ſoli ſaluant̃, qui regnũ Dei intrãt. ergo nullus põt ſaluari ſine baptiſmo, quo aliq̃s regñatur ex aqua & Spũſctõ.

¶2 Pręt. In li.* de Eccleſiaſticis dogmatib[9] dr̃, Nullũ catechumenum, quamuis in bonis operibus defunctum, uitã ęternam[h] habere credimus excepto martyrio, ubi totũ ſacr̃um baptiſmi cõplet̃: ſed ſi aliquis, ſine baptiſmo poſſet ſaluari, maxime hoc haberet locũ in catechumenis bona opera habẽtibus, qui uĩr habere fidem per dilectionem operãtẽ. ur̃ ergo ꝙ ſine baptiſmo nullus poſſit ſaluari.

E

¶3 Præt. Sicut ſupra dictũ ẽ, † ſacr̃um baptiſmi eſt de neceſsitate ſalutis. Neceſſarium autem eſt, ſine quo nõ p̃t aliquid eſſe, ut dicitur 5. Met.* ergo uidet̃ ꝙ ſine baptiſmo nullus poſſit cõſequi ſalutẽ.

q. 65. ar. 3. & 4. li. 5. Met. tex. 6. t. 3.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. † dicit ſuper Leuiticũ, Inuiſibilem ſanctificationem quibuſdam affuiſſe, & profuiſſe, ſine uiſibilibus ſacramentis: uiſibilẽ uero ſanctificationẽ (quæ fit ſacramento uiſibili)

In li. q. in Leu. q. 84. a me. to. 4

ſine

ſine inuiſibili poſſe adeſſe, ſed nõ poſſe ꝓdeſſe. Cũ igitur ſacrum baptiſmi ad uiſibilẽ ſanctificationẽ pertineat, vr̃ ꝙ ſine ſacramento baptiſmi, aliquis poſſit ſalutẽ conſequi p inuiſibilẽ ſanctificationẽ.

Resp. Dcd̃m. ꝙ ſacrũ baptiſmi, dupliciter põt alicui deeſſe. Vno modo, & re, & uoto, quod contingit illis, qui nec baptizantur, nec baptizari nolunt: quod manifeſte ad contemptum ſacamenti pertinet, quãtũ ad illos, q̃ hñt uſum liberi arbitrii. & iõ hi q̃bus hoc mõ deeſt baptiſmus, ſalutẽ cõſequi nõ pñt: quia ſacrãlr̃, nec mẽtaliter Chr̃o incorporant̃, p quẽ ſolũ ẽ ſalus. Alio mõ, põt ſacrũ baptiſmi alicui deeſſe re, ſed nõ uoto: ſicut cũ aliq̃s baptizari deſiderat, ſed aliquo caſu p̃uenitur morte, antequã baptiſmũ ſuſcipiat. & talis ſine baptiſmo actuali, ſalutẽ cõſeq̃ põt, pp deſideriũ baptiſmi, qd̃ ꝓcedit ex fide per dilectionem operante: per quã Deus interius hoiem ſanctificat, cuius potẽtia ſacr̃is uiſibilib9 ñ alligat̃. uñ Amb. dicit d̃ Valẽtinião, q̃ catechumen9 mortu9 fuit, Quẽ regñaturus erã, amiſi: uerũtñ ille gr̃am, q̃ popoſcit, ñ amiſit.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ ſicut dr̃. 1. Re. Hoĩes uidẽt, q̃ parẽt. Dñs ãt intuetur cor. Ille ãt, qui deſiderat per baptiſmum regenerari ex aqua, & Spirituſancto, corde quidem regeneratus eſt, licet non corpe: & Apoſt. dicit Ro. 2. ꝙ circũciſio cordis eſt i Spũ, nõ i lr̃a, cui9 laus nõ ex hoib9, ſ; ex Deo ẽ.

Ad ii dcd̃m, qd̃ nullus peruenit ad uitã æternã, niſi abſolutus ab oĩ culpa, & reatu pęnę. Quæ quidem uniuerſalis abſolutio, fit in perceptione baptiſmi, & in martyrio: pp qd̃ dr̃ ꝙ in martyrio oĩa ſacr̃a baptiſmi complent̃. ſ. quantum ad plenã liberationẽ à culpa, & pœna. Si q̃s ergo catechumenus ſit habẽs deſiderium baptiſmi (quia aliter in bonis operibus moreretur, quę non pñt eſſe ſine fide per dilectionem operante) talis decedens non ſtatim peruenit ad uitam ęternam, ſed patiet̃ pęnam pro peccatis præteritis: ipſe tamen ſaluus erit ſic quaſi per ignem, ut dicitur 1. ad Cor. 3.

Ad iii dcd̃m, ꝙ ꝓ tãto dr̃ ſacrũ baptiſmi eſſe de neceſſitate ſalutis: q̃a ñ põt eſſe hoĩs ſal9, niſi ſaltẽ i uolũtate habeat̃, q̃ apud Deũ reputat̃ ꝓ facto.

Articvlvs iii.

Vtrum baptiſmus ſit differendus

Ad tertivm ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ baptiſmus ſit differẽd9. Dicit. n. Leo Pap. Duo tp̃a. paſcha, & pentecoſte ad baptizandũ à Romano Pontifice legitime præfixa ſunt: unde dilectionẽ ueſtrã monemus, ut nullos alios dies huic obſeruatiõi miſceatis. Vr̃ ergo ꝙ oporteat ñ ſtati aliquẽ baptizari, ſ; uſq; ad prædicta tp̃a baptiſmũ differri.

¶ 2 Præt. In concilio Agathẽſi legit̃, Iudæi, quorũ perfidia frequẽter ad uomitũ redit, ſi ad leges catholicas uenire uoluerit: octo mẽſes iter catechumenos eccleſiæ limẽ introeãt: & ſi pura fide uenire noſcant̃, tunc demũ baptiſmi gratiã mereantur. non ergo ſtatim ſunt homines baptizandi, ſed uſque ad certũ tp̃s eſt differendum baptiſma.

¶ 3 Præt. Sicut dr̃ Iſa. 27. Iſte eſt oĩs fructus ut auferat̃ pctm̃: ſ; magis ur̃ auferri pctm̃, uel etiã diminui, ſi baptiſmus diu differat̃. primo quidem, quia peccantes poſt baptiſmũ, grauius, peccant, ſm̃ illud Heb. 10. Quanto G magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſãctificatus eſt, ſ. per baptiſmũ; Secũdo, q̃a baptiſmus tollit pctã p̃terita, nõ ãt futura: uñ quãto magis baptiſm9 differt̃. tãto plura pctã tollit. vr̃ ergo ꝙ baptiſmus debeat diu differri.

Sed contra eſt, ꝙ dr̃ Eccl. 5. Nõ tardes cõuerti ad dñm, et ne differas de die in diem: ſed H perfecta cõuerſio ad deũ, eſt eorũ, q̃ regenerant̃ in Chriſto per baptiſmũ. non ergo debet baptiſmus differri de die in diem.

Resp. Dcd̃m, ꝙ circa hoc diſtinguendũ eſt, utrũ ſint baptizãdi pueri, uł adulti. Si. n. pueri ſint baptizãdi ñ ẽ differẽdũ baptiſma. primo quidẽ, q̃a nõ expectat̃ i eis maior iſtructio, aut ẽt plenior cõuerſio. ſcd̃o, pp periculũ mortis; quia nõ põt eis alio remedio ſubueniri, niſi I ſacrũ baptiſmi. Adultis uero ſubueniri põt per ſolũ baptiſmi deſideriũ, ut ſupra dictũ ẽ. iõ adultis non ſtatim, cũ cõuerſi ſunt̃ eſt, ſacrum baptiſmi cõferendũ: ſed oportet differre uſq; ad aliquod certum tp̃s. Primo quidem, pp cautelam eccleſiæ, ne decipiatur, ſacrũ ficte accedentibus conferens, ſm̃ illud 1. Ioan. 4. Nolite omni ſpũi credere, ſed probare ſpũs ſi ex deo K ſint: quæ quidem probatio ſumitur de accedentibus ad baptiſmum, cũ per aliquod ſpatiũ, eorũ fides, & mores examinant̃. Scd̃o, hoc ẽ neceſſariũ ad utilitatẽ eorũ, q̃ baptizant̃: q̃a aliquo tp̃is ſpatio indigent, ad hoc ꝙ plene inſtruãtur de fide & exercitent̃ in his, quę pertinẽt ad uitã chr̃ianã. Tertio, hoc eſt neceſſariũ ad quãdã reuerẽtiã ſacri, dũ in ſolennitatibus

SVP. Q. LXVIII.

ART. III.

In ar. 3. circa dilationem baptiſmi uſque ad aliquod certum tempus, aduertendum eſt, certitudinem temporis poſſe dupliciter intelligi. Primo, determinate, puta, octo menſes. Alio modo, uage, puta expedita tali negotio neſciendo quantum temporis interceder. ¶ Conſiderandũ rurſus eſt, tempus baptiſmi determinari, uel ex diuino iure, uel ab eccleſia. Quantum igitur ex diuino iure apparet, dilatio baptiſmi adultorum nõ habet tempus determinatum primo modo. Nulla enim ratio cogit adultum ad ſuſcipiendum baptiſma, ita hodie, ꝙ ſi hic dies prætereat abſque baptiſmo, peccatũ incurratur. Confirmaturque hoc ex geſtis ſanctorum. Nam Martinus octo annis cathecumenus fuit, Ambroſius longo quoque tempore cathecumenis annumeratus uidetur. Cõſtantinus Magnus in ultimo uitæ ſuæ baptizatus eſt, ut Ambroſius dicit in oratione de obitu Theodoſij.

¶ Debet autem determinari tempus dilati baptiſmi ſecundo modo, quod dupliciter monſtratur. Primo, ex natura præcepti affirmatiui, obligantis pro loco, & tẽpore. Præcepta enim affirmatiua, licet quantum eſt ex parte temporis, non obligent, niſi tempus neceſſitatis articulum adducat (ut Auctor in 4. ſenten. diſt. 17. q. 3. artic. 1. q. 1. dixit) ex parte tamen motiuũ ad differendum rationem requirunt: nam ſi ſine rectæ rationis arbitrio dilatio uoluntaria fit peccatum incurritur. Poteſt ergo tandiu differre quis proprium baptiſmum, quãdiu rationabiliter ad differendum mouetur: quod diuerſis hominibus diuerſimode accidere poteſt, & propterea diuerſa inuenitur diuerſorum dilatio.

¶ Et quãuis tam incertam temporis menſuram dilatio baptiſmi habeat: dilatio tamen uſque ad mortis articulum licita non eſt (ut patet de conſecr. diſtin. 4. [illegible] arguit enim negligentiæ huiuſmodi dilatores. Nec Conſtantinum credimus diſtuliſſe ex propoſito uſque ad mortem baptiſma, ſed cum differret illud uſque ad tempus optatum, interim in ultimis conſtitutus differendum non cenſuit.

¶ Ex

Conclu.
Concl. 1
In li. de obitu Valẽt. paulo añ me. Habetur lib. 5. epi. 5. epi. immediate poſt epi. 33. c. 3.
P. D. 269.
D. 1202.
Par. 6. 386
4. diſ. 4. q. 3. ar. 1. q. 2. & di. 17 q. 3. a. 1. q. 4. cor. Et ma. q. 4. a. 1. habetur de cõſec. di. 4. cap. Duo temporis. Et ſumitur ex epiſto. eius. 4. ca. 5.
† in conci. Agathe. c. 35
Concl.
Ar. præce.
Concl. 2

¶Ex iure autem poſitiuo ſcripto, ſi tẽpus aliquod præfixũ eſt, qđ fateor me non inuenire, & geſta dictorum ſanctorum teſtãtur, nõ eſt differẽdus ultra tp̃s præfixum.

præcipu's, ſ. paſche, & penteco ſtes, hoies ad baptiſmũ admittunt, & ita deuotius ſacrum ſuſcipiũt: * hæc tñ dilatio eſt præmittenda duplici rõe. Primo quidẽ, qñ illi, qui ſunt baptizandi, apparent perfecte inſtructi in fide, & ad baptiſmum idonei: ſicut Philippus ſtatim baptizauit Eunuchũ, ut habetur Act. 8. Petrus Cornelium, & eos, qui cũ eo erãt, ut habet̃ Act. 10. Scđo infidelitatẽ, aut aliqđ periculũ mortis: Vnde Leo Papa * dicit, Hi qui neceſſitate mortis, ęgritudinis, obſidionis, perſecutionis, & naufragii, urgẽtur, oĩ tp̃e debent baptizari: ſi tñ aliquis morte pręueniat̃, articulo neceſſitatis ſacrm excludẽte, dum expectat tp̃s ab eccleſia inſtitutũ, ſaluat̃, licet per ignẽ, ut ſ. dictũ eſt. † Pecat aũt ſi ultra tp̃s inſtitutũ ab eccl̃ia, differat accipere baptiſmũ, niſi ex cauſa neceſſaria, & licentia ꝑlatorũ eccleſiæ: ſed tamen, & hoc pctm̃ cũ aliis deleri põt ꝑ ſuccedẽtẽ cõtritionẽ, q̃ ſupplet uice baptiſmi, ut ſupra dictũ eſt, *

Mod. ſ.

Habet̃ de conſe. diſ. 4. c. Si qui neceſſitate ſum. tuc ex opi. eiᵒ 4. cap. 6.

* ar. pręce.

In cor. ar. & ar. pręce.

Ad primum ergo dicendum, ꝙ illud mandatum Leonis papæ de obſeruandis duobus temporibus in baptiſmo, intelligendum eſt de adultis excepto tamen periculo mortis, quod ſemper in pueris eſt timendum, ut dictum eſt. †

In cor. ar.

Ad II dcđm, ꝙ illud de iudæis, eſt inſtitutum ad eccleſiæ cautelam, [illegible]licorũ fidem corrumpant, ſi non fuerint plene conuerſi: & tamẽ, ut ibidẽ ſubdit̃, ſi infra tempus præſcriptum aliquod periculum infirmitatis incurrerint, debẽt baptizari.

Ad III dcđm, ꝙ baptiſmus per gr̃am quã cõfert, non ſolũ remouet peccata pręterita, ſed ẽt impedit peccata futura ne fiant: hoc aũt præcipue deſiderandum eſt, ut hoies non peccent: ſecundario aũt, ut leuius peccent, uel ẽt ut eorũ peccata mundent̃, ſm̃ illud 1. Io. 2. Filioli mei, hæc ſcribo uobis ut non peccetis: ſed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtũ & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris.

Par. 2. 383 Infra a. 8. ad 4.

SVP. QV. LXVIII. ART. IX.

Set. 4. 5. d. q. uni. a. 10.

IN artic. hoc ſolum notandum occurrit, ꝙ ſecundu literæ de peccato mortali intelligitur: exiſtentibus n. cum uoluntate peccandi uenialiter põt baptiſmus dari monendo ipſos, ꝙ niſi uoluntatem mutent, gr̃am quidem filiorum dei recipient ſed non ſm̃ plenitudinem baptiſmalem & ſuo eos deinde arbitrio relinquere, ut ipſi uiderint.

Articvlvs IIII.

Vtrum peccatores ſint baptizandi.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ peccatores ſint baptizandi. Dr̃ n. Zacha. 13. In die illa erit fons patens domui Dauid, & habitantibus Hieruſalẽ, in ablutionem [h] peccatoris & menſtruatæ: qđ quidẽ intelligit̃ de fonte baptiſmali. ergo vr̃, ꝙ ſacrum baptiſmi ſit etiã peccatoribus exhibendum.

¶ 2 Præt. Dñs dicit Matt. 9. Non opus eſt ualentibus medicus, [h] ſed male hñtibus male ãi habẽtes, ſunt peccatores. Cũ igit̃ ſpũalis medici, ſ. Chriſti, medicina ſit baptiſmus, vr̃ ꝙ peccatoribus ſit ſacramentum baptiſmi exhibendum.

¶ 3 Pręt. [h] Nullum ſubſidiũ debet peccatoribus ſubtrahi: ſed peccatores baptizati, ex ipſo charactere baptiſmali ſpũaliter adiuuãtur, cũ ſit quædam diſpoſitio ad gratiam. ergo uidetur quod ſacramentum baptiſmi ſit peccatoribus exhibendum.

Sed contra eſt, * ꝙ Aug. † dicit. Qui creauit te ſine te, non iuſtificabit te ſine te: ſed peccator cum habeat uoluntatem non diſpoſitã, nõ cooperatur deo. ergo fruſtra adhiberetur ſibi baptiſmus ad iuſtificationem.

Alias, quia Au. ad Bonifaciũ dicit. In baptiſmo aliquis membrũ Chri efficit: ſed nullus peccator perſiſtẽs in uoluntate peccandi põt fieri membrum Chri quod eſt incorporari Chriſto. ergo hmõi peccator non eſt baptizandus quia fruſtra baptizaret̃. † colligit̃ ex trac. 72. in Io. to. 9.

Resp. Dcđm, ꝙ aliquis poteſt dici peccator dupliciter. Vno modo, propter maculam, & reatum pręteritũ: & ſic [u] peccatoribus eſt ſacramentum baptiſmi conferẽdũ: quia eſt ad hoc ſpecialiter inſtitutum, ut per ipſum peccatorũ ſordes mũdẽtur ſm̃ illud ephe. 5. Mundans eã, ſ. eccleſiã, lauacro aq̃ in uerbo uitæ. alio modo põt dici aliquis peccator ex uoluntate peccandi, & propoſito perſiſtendi in peccato: & ſic peccatoribus nõ eſt ſacrm baptiſmi conferendum: [p] Primo quidem, quia ꝑ baptiſmũ hoies Chr̃o incorporantur, ſm̃ illud Gal. 3. Quicunq; in Chr̃o baptizatis eſtis, Chr̃m induiſtis: quandiu aũt aliquis habet uoluntatẽ peccãdi non põt eſſe Chr̃o coniunctus, ſm̃ illud 2. Cor. 6. Quæ participatio iuſtitiæ cũ iniquitate? Vnde & Aug. [u] dicit in lib. de pœnitentia, ꝙ nullus ſuæ uoluntatis arbiter conſtitutus, põt nouã uitã inchoare, niſi cum ueteris uitę pœniteat. Secundo, quia in operibus Chriſti, & eccleſiæ nihil debet fieri fruſtra: fruſtra autem eſt, quod nõ pertingit ad finẽ ad quẽ eſt ordinatũ: nullus aũt habẽs uoluntatem, peccandi, ſimul poteſt a peccato mundari, ad quod ordinatur baptiſmus: quia hoc eſſet ponere contradictoria eſſe ſimul. Tertio, quia in ſacramẽtalibus ſignis non debet eſſe aliqua falſitas: eſt aũt ſignum falſum, cui res ſignificata non reſpondet: ex hoc aũt ꝙ aliquis lauandũ ſe præbet per baptiſmũ, ſignificatur ꝙ ſe diſponat ad interiorẽ ablutionẽ: qđ non contingit de eo, qui habet propoſitũ perſiſtendi in peccato: unde manifeſtũ eſt; ꝙ talibus ſacramentum baptiſmi non eſt conferendũ

* Li. de medicina pœn. c. 2. nõ procul a prin. tom. 9.

Ad primum ergo dcđm, ꝙ illud uerbum eſt intelligendum de peccatoribus, qui habent uolũtatem recedendi a peccato.

Ad II dcđm, ꝙ ſpiritualis medicus, ſ. Chr̃s, operatur dupliciter: uno modo interius per ſeipſum, & ſic pręparat uoluntatẽ hois, ut bonũ uelit, & malũ odiat: alio mõ operatur, ꝑ miniſtros, exterius adhibendo ſacramenta, & ſic operatur ꝑficiẽdo exterius id, quod eſt interius inchoatũ: & ideo ſacramentum baptiſmi non eſt exhibendum, niſi ei, in quo interioris conuerſionis aliquod ſignũ apparet: ſicut nec medicina corporalis adhibet̃ infirmo, niſi in eo aliqs motus uitalis naturæ appareat

Ad III dcđm, ꝙ baptiſmus eſt fidei ſacrum, fides autem informis [d] non ſufficit ad ſalutẽ, nec ipſa eſt fundamẽtũ: ſed ſola fides formata, quæ per dilectionẽ operatur, ut Aug. * dicit in lib. de fide, & operibus. unde nec ſacrum baptiſmi ſalutẽ conferre põt cum uoluntate peccandi, quæ fidei formã excludit: non eſt autem per impreſſionẽ characteris baptiſmalis aliquis diſponendus ad gratiã, quãdiu in eo apparet uoluntas peccandi, qa deus neminem ad uirtutẽ compellit, ſicut dam. * dicit

D. 611. Cap. 16. tō. 4.

Lib. 2. Orth fid. c. 30. circa prin.

SVP.QVÆ.LXVIII. ART. V.
Fer.4.cont.c.58.
Porr.s. So.4.ſ.d.5.q.un.a.5.
388

Sup.q.49.a.3.ad.2. Et infr.ar.6 c. Et 2. di.6.q.1.a.3.q.1.cor. Et 3.d.19.ar.3.q.2.art.1. Et 4.di.6.q.1 a.3.q.1.cor. Et 4.cont.c.58. Et Roma.11.le.4.

IN art.5 & 6. hoc ſolū occurrit ſuggerendū, ut ex deuotione ſua peccata cōfitente ante baptiſmum non abſoluantur: quoniam non ſunt capaces ſacramēti pœnitentiæ ante baptiſmū: nec eorum confeſſio talis eſſet ſacramentalis, niſi forte per ſeductionem.

ARTICVLVS V.

Vtrū peccatoribus baptizatis ſint imponenda opera ſatiſfactoria.

AD QVINTVM ſic procedi tur: uidetur φ peccatoribus baptizatis, ſint opera ſatiſfactoria imponenda. Hoc.n.ad iuſtitiam dei pertinere[h] uidet, vt pro quolibet peccato aliqs puniatur, ſecundum illud Eccleſ.ult. Cuncta, quæ fiunt, adducet deus in iudiciū: ſed opera ſatiſfactoria imponuntur peccatoribus in pœnā præteritorū peccatorū. ergo uř φ peccatoribus baptizatis, ſint opera ſatiſfactoria iponenda.

¶ 2 Pręt. Per opera ſatiſfactoria exercitantur peccatores de nouo conuerſi ad iuſtitiā, & ſubtrahunť occaſiones peccādi: nā ſatisfacere eſt peccatorum cās excidere, & peccatis aditū indulgere: ſed hoc maxime eſt neceſſarium nuper baptizatis. ergo uř φ baptizatis ſint opera ſatiſfactoria iniungenda.

¶ 3 Præt. Non minus debitū eſt, ut hō deo ſatisfaciat q̃ ꝓximo: ſed nuper baptizatis iniungēdū eſt, ut ſatiſfaciāt ꝓximis. ſi eos læſerint. ergo eſt ēt eis iniūgendū, ut deo ſatiſfaciāt ꝑ opera pœnitētiæ.

Iſt glo. d. Amb. in illum locū tom.5.
SED CÕTRA eſt, φ Ambro* ſup illud Rom.11. Sine pęnitentia ſunt dona, & uocatio dei, dicit, Gratia dei in baptiſmo non requirit gemitum neque planctum, uel etiam opus aliquod: ſed ſolam fidem, & omnia gratis condonat.

RESP. Dcđm, φ ſicut Apoſt. dicit Rom.6. Quicumque baptizati ſumus in Chriſto, in morte ipſius baptizatis ſumus: conſepulti.n. ſumus ei per baptiſmum in mortē, ita. ſ. φ homo per baptiſmū
q.49.& 48
incorporatur ipſi morti Chři: manifeſtū eſt autem ex ſupradictis,* φ mors Chři ſatiſfactoria fuit ſufficienter pro peccatis, non ſolū noſtris, ſed etiā totius mundi, ut dicitur 1.Io.2.& ideo ei, qui baptizatur, pro quibuſcumque peccatis, non eſt aliqua ſatiſfactio iniungenda. hoc.n. eſſet iniuriam facere paſſioni, & morti Chři, quaſi ipſa nō eēt ſufficiēs ad plenariā ſatiſfactionē pro peccatis baptizatorū

L.1.de baptiſ. paruulo.ca.26.a med. tom.7.
AD PRIMVM ergo dcđm, φ ſicut Aug.† dicit i lib. de baptiſmo paruulorum ad hoc baptiſmus ualet, ut baptizati Chriſto incorporentur, ut mēbra eius. unde ipſa pœna Chriſti fuit ſatiſfactoria pro peccatis baptizatorum, ſicut, & pœna unius membri poteſt eſſe ſatiſfactoria pro peccato alterius membri unde Iſa.53.dř: uere languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit.

AD II dcđm, φ nuper baptizati exercitandi[K] ſunt ad iuſtitiam, non per opera pœnalia, ſed ꝑ opera facilia, ut quaſi quodā lacte facilis exercitii
Glo. ordi. ibid.
promoueantur ad perfectiora, ut gl.* dicit ſuper illud Pſal.130. Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua: unde & dñs diſcipulos ſuos de nouo cōuerſos a ieiunio excuſauit, ut patet Mat.9. Et hoc eſt, φ dř 1.Pet.2. ſicut modo geniti infantes, lac cōcupiſcite, ut in eo creſcatis in ſalutem.

AD III dcđm, φ reſtituere male ablata proxi[F]mis & ſatisfacere eis de iniuriis illatis, eſt ceſſare a peccando, quia hoc ipſum, quod eſt detinere aliena. & ꝓxımum læſum non placare, eſt peccatum: & ideo peccatoribus baptizatis iniungendum eſt φ ſatiſfaciant proximis: ſicut, & φ deſiſtant a peccato; non eſt autem eis iniungendum, quòd pro peccatis præteritis aliquam pœnam patiantur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum peccatores ad baptiſmum accedentes, teneantur ſua peccata confiteri.

Fer.4.cont.c.58. Sco.4.5.q.un.ar.6.
Porr.s.
389

3.di.19.a.3.b.2.ad 1. Et 4.cont.c.58. Et Roma.22.le.4.

[G] AD SEXTVM ſic procedit. Vř φ peccatores ad baptiſmū accedentes, teneantur ſua peccata cōfiteri. Dř.n. Mat.3. φ baptizabanť multi a Ioāne in Iordane, confitentes peccata ſua: ſed baptiſmus Chriſti eſt perfectior, q̃ baptiſmus Ioannis.[h] ergo uř φ multo magis illi, qui ſunt baptizandi baptiſmo Chriſti, debeant ſua peccata confiteri.

¶ 2 Pręt. Prouerb.28. dicitur, Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. ergo baptizandi debent ſua peccata confiteri.

¶ 3 Præt. Pœnitētia requiritur ante baptiſmū, ſm illud Act.2. Agite pœnitentiā, & baptizeť unuſqſque ueſtrū: [H] ſed cōfeſſio eſt pars pœnitētiæ. ergo uř φ cōfeſſio peccatorum requiratur ante baptiſmū.

Aug. in li. de uera & fal. pœni. c.14. non procul. a prin. to.4.
† Amb. ad Ro.11. ſup illud, Sine pœni. ſunt dona dei. tom.5.
SED CONTRA eſt, φ confeſſio peccatorū debet eſſe cum fletu: dicit Aug.* in lib. de pœnitētia, Omnis iſta uarietas cōſideranda eſt, & deflenda: ſed ſicut Ambr,† dicit, gratia dei in baptiſmo non requirit gemitum neque planctū. ergo a baptizandis, non eſt requirenda confeſſio peccatorū.

RESP. Dcđm, φ duplex eſt peccatorum confeſſio una quidem interior, quę fit deo. &[m] talis cōfeſſio peccatorū requiritur ante baptiſmum, ut. ſ. hō ſua
concl. in li. de medic. pœnit. c.2. nō procul a prin. tom.9.
[I] peccata recogitans, de eis doleat.[n] nō n. pōt ichoare nouā uitā, niſi pœniteat eum ueteris uitæ, ut dicit Aug.* in lib. de pœnitentia: alia uero ꝑ eſt confeſſio peccatorū exterior, q̃ fit ſacerdoti: & talis cōfeſſio nō reqrıť añ baptiſmū. Primo qdē, quia talis cōfeſſio cū reſpiciat ꝑſonā miniſtri, pertinet ad pœnitentiæ ſacrum. φ nō requiriť ante baptiſmum qa eſt ianua oīum ſacrorum. Scđo, quia confeſſio exterior, q̃ fit ſacerdoti ordinať ad hoc, φ ſacerdos confitentem abſoluat a peccatis, & liget ad opera ſatiſfactoria, quæ baptizatis nō ſunt imponenda, ut ſupra dictū eſt:* nec ēt baptizati indigēt remiſſione peccatorū ꝑ claues eccleſiæ, qbus
Art. preced.
oīa remittunť ꝑ baptiſmū. Tertio, quia ipſa particularis cōfeſſio hoī facta, eſt pœnoſa pp uerecūdiā cōfitētis: baptizato aūt nulla exterior pęna imponiť: & ideo baptizatis nō reqrıť ſpecialis cōfeſſio peccatorū: ſed ſufficit generalis, q̃ faciūt, cū ſm ritū eccleſiæ abrenunciāt ſatanæ, & oībus pompis
In glo. ord. ſuper illud exibant ut baptizarētur ab eo.
eius, & hoc mō, dicit quædā glo.* Mat.3. φ in baptiſmo Ioānis, exēplū dabatur baptizandis cōfitēdi peccata, & promittendi meliora: ſi q tñ baptizandi, ex deuotione ſua peccata confiteri uellēt, eſſet eorū confeſſio audienda, nō ad hoc, φ eis ſatiſfactio imponeretur. ſed ad hoc, φ contra peccata cōſueta eis ſpiritualis informatio uitæ traderetur.

Ad primum ergo dicendum, quod in baptiſmo Ioannis non remittebantur peccata: ſed erat baptiſmus pœnitentiæ: & ideo conuenienter accedentes ad illud baptiſma, confitebantur peccata, vt ſecundum qualitatem peccatorum, eis pœnitentia determinaretur: ſed baptiſmus Chriſti eſt, ſine exteriori pœnitentia, ut Ambr. dicit. vnde non eſt ſimilis ratio. B

Amb. loco ut in arg. Sed cõtra

Ad II dicendum, quod baptizatis ſufficit cõfeſſio interior deo facta, & etiam exterior generalis, ad hoc, quod dirigantur, & miſericordiam conſequantur: nec requiritur confeſſio ſpecialis exterior, ſicut dictum eſt.

In cor. ar.

Ad III dicendum quod confeſſio eſt pars pœnitentiæ ſacramentalis, quæ non requiritur ante baptiſmum, ut dictum eſt: ſed requiritur interioris pœnitentiæ virtus. C

In cor. ar.

Articvlvs VII.

Vtrum ex parte baptizati requiratur intentio ſuſcipiendi ſacramentum baptiſmi.

Ad ſeptimvm ſic proceditur. Videtur quod ex parte baptizati non requiratur intentio ſuſcipiendi ſacramentum baptiſmi. Baptizatus enim ſe habet ſicut patiens in ſacramento; intentio autem non requiritur ex parte patientis, ſed ex parte agentis. ergo videtur quod ex parte baptizati, non requiratur intentio ſuſcipiendi baptiſmum.

¶ 2 Præt. Si prætermittatur id, quod requiritur ad baptiſmum, homo eſt denuo baptizandus, ſicut cum prætermittitur inuocatio Trinitatis, vt ſupra dictum eſt, ſed ex hoc non videtur aliquis eſſe denuo baptizandus quod intentionem non habebat ſuſcipiendi baptiſmum, alioquin cum de intentione baptizati non cõſtet, quilibet poſſet petere ſe denuo baptizari propter intentionis defectum. non videtur ergo quod intentio requiratur ex parte baptizati, ut ſuſcipiat ſacramentum.

q. 66. ar. 8.

¶ 3 Præt. Baptiſmus contra peccatum originale datur: ſed originale peccatum contrahitur, ſine intentione naſcentis. ergo baptiſmus, vt videtur, intentionem non requirit ex parte baptizati.

Sed contra eſt, quod ſecundum ritum eccleſiæ, baptizandi profitentur ſe petere ab eccleſia baptiſmum, per quod profitentur ſuam intentionem de ſuſceptione ſacramenti.

SVP. QVÆST. LXVIII. ART. VII.

Scot. 4. ſ. d. 5. q. vni art. 7. Palud. 4. d. 6. q. 2.

Titulus vt ſonat ſumendus eſt.

¶ In corpore in dicto reſponſione ad ſecundum, ubi dicitur ſi in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi ſacramentum, eſſet rebaptizandus, dubium occurrit magnum, an ex parte baptizati, ita neceſſaria ſit intentio ſuſcipiendi ſacramentum baptiſmi, vt ſi illa deſit, baptiſmus nullus ſit.

¶ Et eſt ratio dubij varietas opinionum: quidam enim (de quorum numero eſt Duran. in 4. ſent. d. 4. q. 2.) tenent vniuerſaliter, hoc eſt tam in adultis, quam in paruulis requiri conſenſum ex parte baptizati. Alij vero, de quorum numero eſt Auctor in 4. ſent. d. 6. q. 1. art. 2. q. 3. tenent totaliter oppoſitum, ſcilicet quod nec in paruulis nec in adulto, per ſe loquendo, exigitur voluntas propria. Dico autem per ſe loquendo, quia in adultis exigitur voluntas propria per accidens, hoc eſt, ut remouens prohibens, puta peccatum, uel contrariam voluntatem. Quidam autem, de quorum numero eſt Scotus in 4. ſen. d. 4. q. 2. diſtinguendum putant, inter adultum, & puerum, tenentes, quod in adulto requiritur voluntas: in paruulo autem, non.

Pro. 390 inf. q. 69. ar. 9. Et 4. d. 6. q. 1. a. 2. q. 3. & d. 27. q. 1. ar. 2. q. 4. cor.

¶ Et quoniam quæſtio eſt difficilis, videndum eſt, quid roboris habeant rationes opinionum: & deinde rationabilior dicendi modus eligendus eſt. D

¶ Prima igitur opinio tenens uniuerſaliter requiri conſenſum ex parte baptizati fundatus, primo ſuper ritu eccleſiæ petentis a baptizando, Vis baptizari? Secundo ſuper hoc, quod baptizari eſt paſſio voluntaria.

¶ Tertio procedit Durandus ſic: Quicquid eſt de neceſſitate ſacramenti in vno, eſt de neceſſitate ſacramenti in omnibus, in ſimilibus quidem ſimiliter, & in proportionalibus proportionaliter: ſed uoluntas recipiendi baptiſmum eſt de neceſſitate ſacramenti in adultis. ergo eſt etiam de neceſſitate ſacramenti in paruulis: proportionaliter tamen, hoc eſt uoluntate interpretatiua quo ad paruulos, ſicut propria quo ad adultos. Probatur minor: Adultus ſimili modo debet ſe habere ad fidem, & ad fidei ſacramentum. ſed credere non poteſt niſi volens. ergo nec baptizari poteſt niſi volens.

¶ Et confirmatur ex mandato domini, Docete omnes gentes, baptizantes eos &c. vbi Hier. dicit, Non poteſt ſuſcipi ſacramentum, niſi anima fidei ſuſceperit ueritatem. E

¶ Affert quarto rõ ex litera huius art. ſ. oportet inchoantem nouam uitam, uelle illam, ac per hoc eius principium, quod eſt baptiſma.

¶ Oppoſitæ autem opinionis, ſ. quod nõ per ſe requiritur uelle ex parte baptizati, fundamentum eſt quod tota efficacia ſacramenti baptiſmi eſt, ex parte ipſius ſacramenti, nec requirit ex parte patientis, niſi capacitatem abſque contrarietate. Probaturque hoc ex eo, quod de facto uidemus paruulum omnem baptizatum non eſſe rebaptizandum. Et hinc ſumitur ratio: Quicquid non eſt de neceſſitate ſacramenti in uno, non eſt de neceſſitate ſacramenti in reliquis: ſed conſenſus non eſt de neceſſitate ſacramenti in paruulis. ergo nec in adultis.

¶ Tertiæ autem opinionis ratio eſt, quia ſi adultus caret conſenſu, ut quod contemnat; oportet enim adultum aliquam habere deuotionem ad ſacramentum, aut contemnere ipſum, ſaltem interpretatiue.

¶ Et ut ab hac ultima incipiamus, reſponſio, ſeu ratio iſta fugit quæſtionem, quaſi impoſſibile ſit inueniri adultum neutrum reſpectu baptiſmi, ſed oporteret in alteram partem declinare, hoc eſt, uelle, aut nolle baptizari. Quod autem eſt de ueritate conditionalis, non curando de poſſibilitate antecedentis in eſt quæſtionem, ſi adultus neuter ſm uoluntatem ad baptiſmum baptizaretur dormiens, an eſſet poſtea baptizandus, hoc eſt, an ſuſciperet characterem, uel nõ, cui quæſtioni, ut patet, non ſatisfit per hanc opinionem declinantem ad alterum extremum.

¶ Primæ autem opinionis fundamentum primum de ritu eccleſiæ non cogit: quia eodem eccleſiæ ritu petitur etiam a baptizando, ſi credit in Deum patrem omnipotentem, &c. & tamen cõſtat nõ exigi ad neceſſitatem ſacramenti fidem, ſiue ſuam, ſiue patrini, ex parte baptizati. Secundum quoque fundamentum, petit principium. Tertium uero, ambiguum aſſumit, ſ. in adulto requiri per ſe propriam uoluntatem: hoc eſt enim, de quo eſt quæſtio.

¶ Et ad probationem dici facile poteſt, ſimiliter dicendum non tenere, ſ. quod adultus, ita ſe debeat habere ad ſacramentum fidei, ſicut ſe habet ad credendum: quia credere conſiſtit manifeſte in actione voluntaria, ſacramentum autem fidei manifeſte conſiſtit in pati, ſeu ſuſcipere, & propterea non eſt ſimile. Auctoritas autem Hiero. non eſt ad propoſitum: quia de fide loquitur, quæſtio autem eſt de uelle.

¶ Secundæ demum opinionis ratio reijci poteſt eodem modo, ſcilicet quia aſſumit probandum: hoc. n. eſt, quod uertitur in dubium, an patiens in baptiſmo, exigat uelle, ut neceſſariam diſpoſitionem ad receptionem ſacramenti: hoc. n. eſt totum in quo conſiſtit quæſtio.

¶ Quod autem additur, quod nullus puer baptizatus eſt rebaptizandus, licet negetur a tenentibus primam opinionem, magnam tamen ſecundum rationem uim habere uidetur.

¶ His excuſſis, dicendum mihi uidetur cum ſecunda opinione, quod per ſe loquendo non exigitur intentio, ſeu uoluntas ex parte baptizandi de neceſſitate ſacramenti: ſed ſufficit in ipſo non inueniri obicem uoluntatis contrariæ. Probaturque hoc dupliciter. Primo, auctoritate Innocent. iij. extra de baptiſmo, & eius effectu in cap. maiores, cauſas: ibi. n. mota quæſtione de ſuſcipientibus characterem, & relata opinione quorundam dicentium characterem imprimi etiam inuitis, reſutata ratione hac opinione quo ad totaliter inuitos, concludit hæc uerba in calce. Tunc ergo characterem, ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem uoluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem ubi manifeſte patet in eo concluſio determinata ab Apoſtolica ſede. Secundo, probatur utendo iam dicta ratione: quod non eſt de neceſſitate ſacramenti in uno recipiente baptiſmum, non eſt de neceſſitate ſacramenti, per ſe loquendo, in quocunque recipiente baptiſmum: ſed in paruulis uoluntas etiam interpretatiua non exigitur, ut propria diſpoſitio ad recipiendum baptiſmum. ergo in nullo baptizando requiritur, per ſe loquendo, conſenſus ad recipiendum baptiſma. Et probatur minor: quia

voluntas parentũ nõ eſt diſpoſitio aliqua, ſed tota appropinquatio patientis ad agẽs, puta miniſtriũ cõferẽtẽ ſacramẽtũ.ſ.n.approximatiẽ paſſiuũ actiuo nõ eſſe neceſſariũ ex parte patiẽtis tũ.qm aliũde ꝑ ꝓpriũ, puta ex approximatione agentis ad patiẽs, uel ex remotẽ, obſtaculi : tũ, qm extrinſecũ hoc eſt, patet vero voluntatẽ patris ſolũ nõ approximare paſſiuum actiue, offe. cudo infantẽ baptiſmo, ex eo, ꝙ ſi Iudæus faceret filiũ baptizari, nõ vi auctoritate Chriani, ſed totaliter auctoritate dũ in iudæũ, ob totũq; corpus ſanitatẽ infantẽ vellet baptizari, & hoc ipſum diceret, ac cõpelleret miniſtrũ ad baptizãdũ, vel ipſemet baptizaret, i veritate illa eſſet baptizat⁹ ; & tñ tũc p̃ria voluntas nec ex charitate, nec ex ſpe, nec ex fide, nec ex eccleſiæ voluntate ibi cooperaret̃ qm̃ eccleſia ſi ſciret, reſiſteret tali oblationi. Nihil ergo facit oblõ pueri, niſi ꝙ approximat paſſiuũ agẽti :immuniãq; pĩnæ tollit auctoritatis, ꝙ illi interrogaret̃, ſi infans patri inuito baptizaret̃. Sufficit ergo i baptizãdo nõ inueniri obicẽ volũtatis cõtrariæ ad hoc, ut characterẽ ſuſcipiat ex baptiſmo. ¶Sed cõtra hoc inſtãt dupliciter. primo vtẽ do argõ allato in dicta decretali, q.ſ.ſeq̃ret ex hoc, ꝙ aliq̃s adultus nunq̃ conſentiẽs baptiſmo, pertineret ĩde iacti ad iuriſdictionẽ eccleſiaſticã ac ꝑ hoc ad ſeruandã regulã Chriſtianæ fidei foret ſtabiliter cõpellẽdus, q̃d eſt abſurdũ. ¶Obiicit̃ quoq; a Duran. ꝓbãte ꝙ volũtas adulti baptizãdi req̃rit̃ ꝑ ſe: nã ſi velle ſuſcipere baptiſmũ, nõ ſit in adulto diſpoſitio neceſſaria ad baptiſmũ ſim̃ ſe, ſeq̃t̃ ꝙ nolle, ſeu renuere, uel negligere ſuſcipere ipſum, nõ erit impedimẽtũ : q̃ã ñ impedit niſi uelle oppoſitum. ¶Ad primũ igitur dr̃, ꝙ id ꝓcedit ex extrinſecis accidẽtibus, qualis eſt iuriſdictio eccleſiaſtica, & ꝓpterea parũ

In li. de meditic. pœni. c. non longe a prin. tom. 9.

concl.

D. 583.

Ferr.e.

39

4.d.6.q.1.a.3.q.1.Et q.2.a.2.q.3.cor.&d.9 a.2.q.2.ad 2.

Resp. dcẽdũ, ꝙ per baptiſmũ aliquis moritur veteri vitæ peccati, & incipit quandam vitæ nouitatem, ſm̃ illud Ro.6. Conſepulti ſumus Chro per baptiſmũ in mortẽ, ut quõ Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriã patris, ita, & nos in nouitate vitæ ambulemus: & ideo ſicut ad hoc, ꝙ homo moriatur ueteri vitæ, requiritur ſecundum Aug.* in habente uſum lib. arb. voluntas, qua eum veteris uitæ pœniteat, ita requirit̃ voluntas, qua intendat uitæ nouitatẽ: cuius principiũ eſt ipſa ſuſceptio ſacri: & ideo ex parte baptizati requirit̃ uoluntas, ſiue intentio ſuſcipiendi ſacramentum.

F

G

Ad primum ergo dcẽdũ, ꝙ in iuſtificatione, q̃ fit per baptiſmũ, nõ eſt paſſio coacta, ſed voluntaria: & iõ requirit̃ intentio recipiẽdi id, quod ei datur.

Ad II dicẽdum, ꝙ ſi in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi ſacramentum, eſſet rebaptizandus: ſi tamen hoc non cõſtaret, eſſet dicẽdum, Si non es baptizatus, ego te baptizo.

Ad III dcẽdũ, ꝙ baptiſmus ordinatur non ſolum contra originale peccatum, ſed etiã cõtra actualia, quę per voluntatẽ, & intentionem cauſantur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum fides requiratur ex parte baptizati.

Ad octavvm ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ fides requirat̃ ex parte baptizati. Sacrm̃.n. baptiſmi a Chriſto eſt inſtitutũ; ſed Chriſtus formans baptiſmi tradens, fidem baptiſmo ꝓmittit, dicens Mar. vltimo, Qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit. ergo uidetur ꝙ niſi ſit fides, non poſſit eſſe ſacramentum baptiſmi.

¶2 Præt. Nihil fruſtra in ſacramẽtis eccleſiæ agitur: ſed ſm̃ ritũ eccleſiæ, ille, qui accedit ad baptiſmũ, de fide interrogatur, cũ dicitur, Credis in Deum patrem &c. ergo videtur quòd fides ad baptiſmum requiratur.

¶3 Præt. Ad baptiſmum requiritur intẽtio ſuſcipiendi ſacrm̃: ſed hoc non poteſt eſſe ſine recta fide, cũ baptiſmus ſit rectæ fidei ſacrm̃: per eum.n. incorporantur hoĩes Chriſto, ut Aug.* dicit in lib. de baptiſmo paruulorum: hoc aũt non põt eſſe ſine recta fide, ſecũdũ illud Eph. 3. Habitare Chriſtum per fidẽ in cordibus veſtris. ergo videt̃ ꝙ ille, qui nõ habet rectam fidem, non poſſit ſuſcipere ſacramentum baptiſmi.

¶4 Præt. Infidelitas ẽ grauiſſimũ peccatũ, vt in ſcd̃a parte habitũ eſt;* ſed permanentes in peccato, nõ ſunt baptizandi. ergo & nec permanẽtes in infidelitate.

Sed contra eſt, ꝙ Greg.* ſcribens Quirico epõ dicit, Ab antiqua patrũ inſtitutione didicimus, vt qui apud hæreſim, in Trinitatis noĩe baptizant̃, cũ ad ſanctam eccleſiam redeunt̃, aut vnctione chriſmatis, aut impoſitione manus, aut ſola ꝓfeſſione fidei, ad ſinum matris eccleſiæ reuocentur: hoc autem non eſſet, ſi recta fides eſſet de neceſſitate baptiſmi. non ergo recta fides ex neceſſitate requiritur ad ſuſceptionem baptiſmi.

H

Resp. Dcẽdũ, ꝙ ſicut ex dictis patet, duo efficiunt̃ in anima per baptiſmũ, ſ. character, & gratia. dupliciter ergo, aliqd ex neceſſitate requiritur ad baptiſmum. Vno modo, ſine quo grã haberi non poteſt, quæ eſt vltimus effectus ſacram̃ti: & hoc modo, recta fides ex neceſſitate req̃rit̃ ad baptiſmũ. a qa ſicut dicitur Ro.3. Iuſtitia Dei eſt ꝑ fidẽ Ieſu Chriſti. Alio modo, requiritur aliqd ex neceſſitate ad baptiſmũ, ſine quo character baptiſmatis imprimi nõ põt, & ſic recta fides baptizati nõ req̃rit̃ ex neceſſitate ad baptiſmũ, ſicut nec recta fides baptizantis, dũmodo adſint cętera, q̃ ſunt de neceſſitate ſacri. nõ.n. ſacrm̃ ꝑficit̃ per iuſtitiam hominis dantis, uel ſuſcipiẽtis baptiſmũ, ſed per virtutẽ Dei.

I

K

Ad primvm ergo dcẽdũ, ꝙ dominus loqtur ibi de baptiſmo, ſecundum ꝙ perducit homines ad ſalutem per gratiã iuſtificantem, quod quidem ſine recta fide eſſe non poteſt, & iõ ſignanter dicit, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.

AD

roboris habet. Verũtamen dupliciter ſolui põt. Primo, ꝙ caſus iſte, aut impoſſibilis, aut pluſquã rariſſimus eſt, ſ. ut adultus neuter baptizet̃: regulæ aũt de iuriſdictionis actibus, puta de compellendo, & ſimilibus, dantur ſm̃ ſe, quæ communiter eueniunt. Scd̃o, ꝙ uno inconuenienti dato, multa inconuenientia ſequi põt: & ideo dato hoc inconueniẽti, ꝙ miniſter temere baptizaret adultum neutrum, non eſt mirum ſequi aliud incõueniens, ſ. ꝙ talis eſſet de iuriſdictione eccleſiæ rõne ſacri, & non eſſet compellendus ad Chriſtianitatẽ ſeruandam: quia numquã conſenſit, ſed dormiens baptizatus eſt.

¶Ad obiectionem vero Duran. rñdetur, ꝙ ſequela nihil ualet. & probatio nullius etiã apparẽtię eſt: qm̃ nolle baptiſmum, ſm̃ ſe aduerſatur ſuſceptioni baptiſmi: & ideo impedit ipſum, & nõ quia tollit ſuum contrariũ, puta uelle baptiſmũ. Nec putes auctorem hoc in loco alterius fuiſſe opinionis, ut patet ex eo, ꝙ inferius dicit pueros Infidelium, ſi inuitis parentibus baptizarẽtur, fore baptizatos: quod aũt hic dicit, intelligendum eſt, ſecũdum id, qd̃ ſꝑ de facto inuenit̃ in adultis, ſ. ꝙ non inuenit̃ neuter, ſed aut habet uelle, aut nolle reſpectu baptiſmi implicite, uel explicite &c. & ꝓpterea uerificatur, ꝙ ſi in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi ſacrum, eſſet rebaptizandus: defectus.n. intentionis cõtrariam haberet annexam intentionem.

Li.1. de peccat. mer. & rem. c.26. a med. t.7

2. 2. q.10. art. 3.

*in regiſt. l.9.epi.61 nõ lõge a princ.

†Alias Quirino.

q.66.ar.11

concl.

concl.

SV. QVÆ. LXVIII. ART. VIII.

Sot 4.ſ.d. .q.un.ar.8. palud.4.d.6.q.3.

In ar 8. aduerte verba auctoris, intelligi de adultis: qm̃ rectã fidẽ neceſſario requiri ad ultimũ effectũ baptiſmi ſonant. Et hoc dico ꝑꝑ paruulos, in qb. nec intẽtio, nec fides ex parte baptizati requiritur.

A Ad ii dicendum, ꝙ eccleſia intendit hoies baptizare, vt emundentur a peccato, ſecundum illud Iſa. 27. Hic ē ois fructus, ut auferaт pctm: & ideo inquātum eſt de ſe nō intendit dare baptiſmum niſi habentibus rectam fidem, ſine qua non eſt remiſſio peccatorum: & ꝓpter hoc interrogat accedentes ad baptiſmū, an credāt: ſi tñ ſine recta fide aliquis baptiſmū ſuſcipiat extra eccleſiam, non percipit illud ad ſuā ſalutē. uñ Aug.* dicit, eccleſia paradiſo comparata indicat nobis, poſſe quidem baptiſmū eius, homines etiā foris accipere, ſed ſalutē beatitudinis extra eā neminem percipere, uel tenere.

Lib. 4. de bapt. cōt. Dona. in prin. c. 7.

Ad iii dcēm, ꝙ ēt non habēs rectā fidē circa alios articulos, pōt habere rectā fidē circa ſacrm baptiſmi, & ita nō impeditur quin poſſit hr̃e intētionē ſuſcipiēdi ſacrm baptiſmi: ſi tñ ēt circa hoc ſacrm nō recte ſentiāt, ſufficit ad perceptionem ſacrā generalis intentio, quia intendit ſuſcipere baptiſmū, ſicut Chrs inſtituit, & ſicut eccleſia tradit.

D. 604.

Ad iiii dicendum, quòd ſicut ſacrm baptiſmi nō eſt conferendū ei, qui non uult ab aliis peccatis recedere, ita etiā nec ei; qui non uult infidelitatem deſerere: uterque tamen ſuſcipit ſacramentum, ſi ei non conferatur, licet non ad ſalutem.

Per. c.

391 SVP. QV. LXVIII. ART. IX.

4. di. 4. q. 1 a. 1. q. 1. Et Mal. q. 4. a. 1. co. pri. Et quol. 4. ar. 10. cor. Et quol. 9. ar. 12. cor. *a. 7. huiꝰ quæſt.

Scot. 4 d. 6. q. 1. a. 5. Sit. 4 ſ. d. q. uni. a. 10.

In arti. 9. in reſponſione ad primum, & ſecundum intellige accommodatione eſſe quandam in hoc, ꝙ eccleſia ꝓ paruulis credit, intendit renūnciat &c. Ad literam enim, quia ſimilitudo ex proprio deriuatur, cum inſtitutus eſſet ritus baptiſmi pro adultis accōmodatus eſt idem ritꝰ ad paruulos, vt qđ proprie fit ab adultis ſecundum quandam ſimilitudinem fieret à paruulo, non proprio ſed eccleſiæ ore. Et qm̄ ad ſolennitatem baptiſmi hęc ſpectant, ideo ſine his baptiſmus ſactus ualet. ¶ In reſponſione ad ſm̄, non ſic intelligas ꝙ eſt eiꝰ fidē prodeſſe infanti, qui baptizat quaſi meritum fidei exiſtens in eccleſia, ſaluet infantem qm̄ infans non fidē, ſed per fidei factum regulariter ſaluatur: ſed intellige eccleſiæ merita prodeſſe infanti, & iuxta articulum communionis ſanctorum, & particulariter: tum orando ꝓ infante tū applicādo eundē facio ex corde puro, & charitate plena.

¶q. 65. a. 2. I.

¶In lib. de præd. ſan. c. 5. in fin. to. 7.

Ca. 7. eccl. hierar. nō ꝓcul a fi.

ARTICVLVS IX.

Vtrum pueri ſint baptizandi.

C AD NONVM ſic proceditur. Vr ꝙ pueri non ſint baptizandi. In eo enim, qui baptizat, req́rit intētio ſuſcipiendi ſacrm, ut ſupra dictum eſt: hmōi autem intentionem non pñt pueri habere cum non habeāt uſum liberi arbitrii. ergo vr quòd non poſſint ſuſcipere ſacramentum baptiſmi.

¶2 Præ. Baptiſmꝰ ē fidei ſacrm ut ſ. dictū ē: ſ; ſtud pueri nō hñt fidem, quæ conſiſtit in credentiū uoluntate, ut Aug.* dicit ſuper Io. Nec ēt pōt dici, quòd ſaluent in fide parentū: quia qñque parentes ſunt infideles & ſic magis per eorū infidelitatē damnarentur. ergo ur, quòd pueri non poſſint baptizari. D

¶3 Præ. 1. Pet. 3. dr quòd hoies ſaluos facit baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed cōſcientiæ bonæ interrogatio in Deū: ſed pueri neq; conſciētiā hñt bonam, uel malam, cū non habeant uſum rōnis, neque ēt conuenienter ipſi interrogantur, cum non intelligant. non ergo pueri debent baptizari. E

Sed contra eſt, ꝙ Dion.* dicit ultimo ca. eccleſ. hierar. Diuini noſtri duces, ſ. Apoſtoli probauerunt infantes recipi ad baptiſmum.

A Reſpon. Dcēm, ꝙ ſicut Apoſtolus dicit Ro. 5 Si unius delicto, mors regnauit ꝑ vnū. ſ. ꝑ Adam, multo magis abundantiā gratiæ, & donationis, & iuſtitię accipientes, in uita regnabūt ꝑ unū Ieſum Chrm: pueri aūt ex peccato Adæ, peccatū originale cōtrahunt: qđ patet ex hoc, ꝙ ſunt mortalitati, ſubiecti quæ ꝑ peccatū primi hois in oēs pertranſiit, vt Apoſtolus ibidē dicit. unde multo magis pueri poſſunt ꝑ Chrm gratiam accipere, ut regnent in uita ęterna: ipſe aūt dñs dicit Ioan. 3. ꝙ niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spūſancto, nō pōt introire in regnū dei. unde neceſſariū fuit pueros baptizari, vt ſicut per Adam dānationem incurrerunt naſcēdo, ita per Chrm ſalutē cōſequātur renaſcendo. Fuit ēt cōueniēs pueros baptizari, ut à pueritia nutriti in his, quę ſunt Chriſtianæ vitæ, firmius in ea preſeruerēt, ſm illud Prouerb. 22. Adoleſcens iuxta uiam ſuam, etiam cum ſenuerit non recedet ab ea. & hanc rationem aſſignat Diony.† ult. cap. eccl. hierar. B

Ca. 7. eccl. hierar. nō procul a fi.

Ad primum ergo dcēm, ꝙ regeneratio ſpūalis, quę fit per baptiſmū, eſt quodāmodo ſimilis natiuitati carnali, quātū ad hoc, ꝙ ſicut pueri in maternis uteris cōſtituti, nō ꝑ ſeipſos nutrimētū accipiūt, ſed ex nutrimēto matris ſuſtentanť, ita ēt pueri nondū habētes uſum rōnis, quaſi in utero matris eccleſiæ cōſtituti, nō ꝑ ſeipſos, ſed ꝑ actum eccleſiæ ſalutē ſuſcipiunt. Vñ Auguſtinus † dicit i lib. de peccatorū meritis, & remiſſione.* Mater eccleſia os maternū paruulis ꝓbet, ut ſacris myſteriis imbuanť, quia nōdū pñt corde ꝓprio credere ad iuſtitiā, nec ore ꝓprio cōfiteri ad ſalutē:† ſi aūt ꝓptetea recte fideles uocanť, qm̄ fidē ꝑ uerba geſtātiū quodāmō ꝓfitentur, cur ēt nō pœnitētes habeanť cū per eorundem uerba geſtantiū, diabolo & huic ſęculo abrenuntiare monſtrenť. Et eadem ratione poſſunt dici intendentes non per actum ꝓprię intentionis, cū ipſi qñq; contranitantur & plorent: ſed per actum eorū a quibus offeruntur. C

† lib. 1. c. 25. circa fi. t. 7.

* Alias. de meritis & remiſſione peccatorū

† eod. li. c. 19 circa fi. t. 7.

Ad ii dcēm, ꝙ ſicut Aug.* ſcribēs Bonifacio dicit, in eccleſia ſaluatoris paruuli per alios credūt ſicut ex aliis, quæ in baptiſmo remittunť peccata traxerūt. Nec impediť eorū ſalus, ſi parētes ſint infideles; qa ſicut † Au. dicit, eidē Bonifacio ſcribēs offerunť paruuli ad percipiēdā ſpūalē gratiā, non tā ab eis, quorū geſtanť manibus, q̄uis, & ab ipſis, & ipſi boni fideles ſunt, q̄ ab uniuerſa ſocietate ſanctorum atq; fidelium. Ab oibus nāq; offerri recte intelligunť, quibus placet ꝙ offeruntur, & quorum charitate ad cōionē ſancti ſpiritus adiunguntur: infidelitas autem propriorum parentum, etiā ſi eos poſt babtiſmum dęmoniorum ſacrificiis imbuere conentur, pueris non nocet: quia ut Aug. ibidem, dicit, puer ſemel generatus per aliorū uoluntatē, deinceps nō pōt uinculo alienę iniq̄tatis obſtringi, ubi nulla ſua uolūtate cōſentit, ſm illud Ezech. 18. Sicut anima patris mea eſt ita, & aīa filii, anima, quę peccauerit, ipſa morieť, ſed ideo ex Adam traxit. ꝙ ſacramenti illius gratia ſolueretť, quia nōdū erat anima ſeparatim uiuens. Fides aūt vnius, immo totius eccleſiæ paruulo prodeſt ꝑ D E

Epiſto. 23. tom. 2.

In ea. epi. 23. I med. tom. 2.

operationē Spiritusſanćti, qui vnit eccleſiā, & bona vnius alteri communicat.

Ad III dcđum, quòd ſicut puer cum baptizatur non per ſeipſum, ſed per alios credit, ita non per ſeipſum, ſed per alios interrogatur, & interrogati confitētur fidē eccl'æ i pſona pueri, qui huic fidei aggregaē per fidei ſacrū. Conſcientiam aūt bonam conſequitur puer ēt in ſeipſo: non quidē actu, ſed habitu per gratiam iuſtificantem.

SVP. Q. LXVIII. ART. X.

Par. o. 393 2. 2. q. 10. artic. 12. Et quol. 2. art. 7. & & 11. cor.

Set. 4. 5. d. q. vni. a. 10.

In art. 10. in corpore articuli aduerte Auctorem ſentire, immo ſupponere filios infidelium forte vere baptizatos, ſi inuitis parentibus baptizatē tur. Hoc. n. ſupponit tō dicens eſſe periculoſum taliter filios infidelium baptizare; qa de facili ad infidelitatem redirēt pp naturalem affectum ad parentes.

¶ Nec opus eſſe arbitror, diſputare hic cū Dur. & Petro de Pal. qđ ex ſupradictis in 3. ſatis apparet irrōabilem eſſe opinionē, dicentiū uoluntatē extrinſecam requiri ex parte baptizati in fantis de neceſſitate ſacramenti.

¶ In eodem aduerte Auctorem, non facere differentiam quo ad propoſitum, inter filios iudæorū, uel aliorū infidelium. difficultas tamen ſpecialis de iudæis rōne ſeruitutis non eſt omiſſa, ſed in tāſione ad ſecundum ſoluta eſt.

¶ Vbi ſcito pp moleſtiā inſtantiū, & obiicientiū qa hi ſeruorū pñt ab eis auferri, & ablati pñt baptizari, ut n. ſtatur eccleſiæ conſuetudo de filiis æthiopū, q Chriſtianis uenduntur. ergo ſine ablatione nē dia poſſent ēt ſeruorum infidelium filii inuitis parentibus baptizari ipſa namque ablatio non eſt medium neceſſarium ad ſeruum baptiſmum. Scito inquam diſtinguere inter id, quod fit per ſe, & quod fit per accidens: nam p ſe loquēdo, quantūcumq; dominus poſſit auferre filiū à ſeruo: non tñ pōt ea rōne auferre, ut baptizet illū n quia baptiſm & ablatio ſunt diuerſorum iurū: qm baptiſmus iuris eſt diuini, ac per hoc ad

di. 45. c. de iudæis 2 Ex Conci. To let. 4. c. 55.

concl. m

Articvlvs x.

Vtrum pueri iudæorum uel aliorū infidelium ſint inuitis parentibus baptizandi.

Ad decimvm ſic proceditur. Vr q pueri iudæo uel aliorū infideliū ſint baptizandi, etiam inuitis parētibus. Magis. n. debet homini ſubuenire contra periculum mortis æternæ, q̄ contra periculū mortis t palis: ſed in puero in periculo mortis t palis exiſtenti eſt ſubueniendum, ēt ſi parentes, per malitiam contraniterenē. ergo multo magis eſt ſubueniē dū pueris infideliū filiis, per baptiſmū cōtra periculū mortis æternæ, ēt iuitis parētibus.

¶ 2 Præt. Filii ſeruorū ſunt ſerui, & in ptāte dñorum: ſed iudęi ſunt ſerui regū, & principū, & quicumque ēt aliī infideles. ergo abſque omni iniuria poſſunt principes filios iudęorum, uel aliorum ſeruorum infidelium facere baptizari.

¶ 3 Præt. Quilibet hō eſt magis Dei, à quo hēt aiam, q̄ pr̄is carnalis, a quo hēt corpus. hnō eſt ergo iniuſtū ſi pueri infideliū filii parētib carnalib auferātur, & Deō p baptiſmum conſecrentur.

Sed contra eſt, q i decr. dī. 45. ex cōcilio Toletano ſic dr̄. de iudęis, præcepit ſancta ſynodus nemini deinceps ad credēdū uim inferre: nō. n. tales inuiti ſaluād ſunt, ſed uolentes, ut integra ſit forma iuſtitiæ.

Resp. Dcdm, q pueri infideliū filii, aut hñt uſū rōis, aut nō hñt: ſi āt hñt, iam quantum ad ea, q̄ ſunt iuris diuini, uel naturalis, incipiunt ſuæ ptātis eſſe: & iō propria uoluntate inuitis parētib, pñt baptiſmū ſuſcipere, ſicut & matrimoniū cōtrahere: & iō tales licite moneri pñt, & iduci ad ſuſcipiēdū baptiſmū: ſi uero nōdū hñt uſū liberi arbitrii, ſm ius nāle ſunt ſub cura patētū, quādiu ipſi ſibi puidere nō poſſunt. vnde ēt & de pueris antiquorū dr̄, q ſaluabanē in fide parentū: & ideo cōtra iuſtitiam naturalē eſſet, ſi tales pueri inuitis parentibus baptizarentur, ſicut ēt ſi aliqs habens uſum rōnis baptizareē inuitus. eſſet ēt periculoſum taliter filios infideliū baptizare, quia de facili ad infidelitatē redirēt, pp naturalē affectū ad parentes. & ideo nō habet hoc eccl'æ cōſuetudo, q filii īfideliū inuitis parentibus baptizenē.

Ad primvm ergo dcđm q a morte corporali nō eſt aliquis eripiēdus cōtra ordinē iuris ciuilis, puta ſi aliqs a ſuo iudice condemnetur ad mortem, nullus debet eū uiolenter à morte eripere. unde nec aliqs debet irrūpere ordinem iuris naturę, quo filiꝰ ē ſub cura patris, vt eū liberet à piculo mortis ęternę.

Ad II dcđm, q iudęi ſūt ſerui principum ſeruitute ciuili, quæ non excludit ordinem iuris naturalis, uel diuini.

Ad III dcđm, q hō ordinatur ad deū p rōne, p quā deū cognoſcere pōt, vñ puer anteq̄ uſum rōnis habeat naturali ordine ordinaē i deū p rōnem parētū, quorū curę naturaliter ſubiacet, & ſm eorū diſpoſitionem ſunt circa ipſum diuina agēda.

patris ius ſpectans: ablatio uero ciuilis eſt iuris, ac per hoc ad domini ius ſpectat. Et propterea ſalſum eſt, q licet ablatum filium à ſeruo, baptizare inuitis parentibus: ablatio. n. ciuilis non tollit ius paternum, erga diuina. Nec eccleſiæ conſuetudo habet, ut baptizentur iſantes æthiopum præſentati: ſed illos tantum pueros, qui ut parentibus de futuri habentur, baptizat, præſupponens huiuſmodi pueros uenales, tamquā ſine parentibus eſſent. Et rationabiliter quidē qm chaos magnum experimur interpoſitū, ita ut nulli umquā cōparuerint parentes pro filiis: nec filii poſtmodum teneri ſuos ad parētes ſed nutriuntur totaliter Chriſtiani, & ſic perſeuerant.

¶ Multa hic omittimus circa præſentis articuli materiam: quia in aliis Commentariis meminimus nos ſcripſiſſe diffuſe.

concl. p.

concl. s.

concl. m

Articvlvs xi.

Par. o. 394

Vtrum pueri in maternis uteris poſiti ſint baptizandi.

S. Bona 4 ſ. d. 6. q. 1. a. 1. Richar. 4. ſ. d. 5. q. 10. Maior. 4. d. 4. 5. q. 1. Set 4 ſ. d. 5. q uni. a. 11.

Scot. 4. ſ. d. 4. q. 3. Duran. 4. ſ. d. 6. q. 2. Barch. 4. ſ. d. 5. q. 2. Palud. 4. d. 6. q. art. 1.

Advndecimvm ſic pcedīē. Vr q pueri in maternis uteris exiſtētes poſſint baptizari. Efficacius. n. eſt donū Chri ad ſalutē, q̄ peccatum Adę ad dānationē, ut Apoſt. dicit Rom. 5. ſed pueri in maternis uteris damnantur pp peccatum Adæ. ergo multo magis ſaluari poſſunt per donū Chriſti: quod quidē fit per baptiſmum. ergo pueri in maternis uteris exiſtentes poſſunt baptizari.

4. diſ. 6. q. 1. ar. 1. q. 1. Et diſ. 23. q. 2. art. 2. q. 1. ad 1. & 2.

¶ 2 Præt. Puer in utero matris exiſtens, aliq d matris eſt: ſed baptizata matre, baptizatur quicquid eſt eius intra ipſam exiſtens. ergo uī q baptizata matre, baptizetur puer i utero eius exiſtēs.

¶ 3 Præt. mors æterna peior ē, q̄ mors corporalis: ſed de duobus malis minus malum eſt eligēdum. ſi ergo puer in utero matris exiſtens baptizari nō poteſt, melius eſſet q mater aperiretur, & puer uiolenter eductus baptizaretur, quàm quod puer æternaliter damnaretur abſque baptiſmo decedens.

¶ 4 Præt. Cōtingit quandoq; q aliqua pars pueri prius egrediē: ſicut legitur Ge. 38: q pariēte Thamar, in ipſa effuſione infantium, unius ptuli manum

num, in qua obſtetrix ligauit coccinũ dicens, iſte egredietᵉ prior, illo vero manũ retrahente, egreſſus eſt alter: quãq; aũt in tali caſu imminet periculum mortis.ʰ ergo uidetur quòd illa pars debeat baptizari, puero adhuc in materno vtero exiſtente.

Epiſ.17.inter med.& fin.tom.2. SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.* dicit in epiſ. ad Dardanũ, Nemo renaſcitᵉ niſi primo naſcitᵉ: ſed baptiſmus eſt quædã ſpũalis regeneratio. nõ ergo debet aliquis baptizari priuſquàm ex utero naſcatur.

RESP. Dcd̃m, ꝙ de neceſſitate baptiſmi eſt, ꝙ corpus baptizãdi, aliquo mõ aqua abluatᵉ, cũ baptiſmᵘ q.66.art.1 ſit q̃dã ablutio, vt ſ. dictũ eſt: * corpus aũt infantis anteq̃ naſcatᵉ ex vtero, nõ p̃t aliquo mõ ablui aqua, niſi forte dicatᵉ, ꝙ ablutio baptiſmalis, qua corpus B matris lauatᵉ, ad filiũ in ventre exiſtentẽ perueniat: ſed hoc eſſe nõ põt: tũ, q̃a aĩa pueri, ad cuius ſanctificationẽ ordinatᵉ baptiſmus, diſtincta eſt ab aĩa matris: tũ, q̃a corpus puerperij aĩati, iã eſt formatũ, & concl. m per ꝯñs a corpore matris diſtinctũ: & iõ ᵐ baptiſmus quo mẽ baptizatᵉ, nõ redũdat in ꝓlem, in vtero matris exiſtẽtẽ.ⁿ vñ Aug.* dicit cõtra Iulianũ, Lib.6. c.5. non lõge ante med. tom.7. Si ad matris corpus id, qđ in ea cõcipitᵉ, pertinet, ita ut eiᵘ pars imputetᵉ, nõ baptizaretᵉ infans, cuius mẽ baptizata eſt aliquo mortis vrgẽte periculo, cũ eũ geſtaret in vtero; nũc vero cũ ipſe ẽt. ſ. infans baptizetᵉ, nõ vtiq; ad maternũ corpus, cũ eſſet in utero, concl. p pertinebat, & ita relinq̃tur ꝙᵖ nullo modo infan- C tes in maternis vteris exiſtẽtes, baptizari poſſunt.ᑫ

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ pueri in maternis vteris exiſtẽtes, nondũ prodierũt in lucẽ, ut cũ alijs hoĩbus vitã ducant: vnde nõ p̃ñt ſubijci actioni humanæ, vt ꝑ eorũ miniſteriũ ſacr̃a recipiant ad ſalutẽ: poſſunt tamẽ ſubijci operationi Dei, apud quẽ viuũt, ut quodam priuilegio gr̃æ ſanctificationem conſequantur, ſicut patet de ſanctificatis in utero.

AD II dcd̃m, ꝙ mẽbrũ interius matris eſt aliq̃d eius per continuationẽ, & vnionẽ naturalem partis ad totum, puer autem in vtero matris exiſtens, D eſt aliquid eius per quãdam colligationem corporum diſtinctorum: vnde non eſt ſimilis ratio.

AD III dcd̃m, ꝙ nõ ſunt faciẽda mala, vt veniãt bona, ut dᵉ Ro.3. & iõ nõ d̃ẽt hõ occidere matrẽ, vt baptizet puerũ, ſi tñ mater mortua fuerit viuente prole in vtero, debet aperiri, ut puer baptizetur.

AD IIII dicẽdũ, ꝙ expectãda eſt totalis egreſſio pueri ex vtero ad baptiſmũ, niſi mors imineat, ſi tñ primo caput egrediatᵉ, in quo fundantᵉ oẽs ſenſus, d̃ẽt baptizari periculo imminente, & nõ eſt poſtea rebaptizãdus, ſi eũ perfecte naſci cõtigerit. Et vᵉ idẽ E faciẽdũ quæcũq; alia pars egrediatᵉ, periculo imminente: quia tñ in nulla exteriorũ partiũ integritas D. 265. vitæ, ita conſiſtit ſicut in capite, vᵉ quibuſdã ꝙ propter dubium, quacumq; alia parte corporis ablu- D. 585. Perr.2. ta, puer poſt perfectã natiuitatem ſitᵈ baptizãdus ſub hac forma, Siᵈ nõ es baptizatus, ego te baptizo.

395
4.d.4.q.3.a.1.q.3. Et di.18.q.1.art.3. q.1.cor. Et ver.q.28.art.5 ad 2.

ARTICVLVS XII.

Vtrum furioſi & amentes debeant baptizari.

Sen.4.5.d.3.q.vni.ar.12. *Palud.4.d.4.q.4.*

AD DVODECIMVM ſic proceditᵉ. Vᵉ ꝙ furioſi, & amentes nõ debeãt baptizari. Ad ſuſceptio- A nem. n. baptiſmi requiriturʰ intentio in eo, qui baptizatur, ut ſ. dictũ eſt, * ſed furioſi, & amentes, cũ *Ar.7. huius quæſt. careant uſu rationis, non poſſunt habere ordinatã intentionem. ergo non debent baptizari.

¶2 Prætᵉ. Hõ bruta aĩalia ſupexcedit in hoc, ꝙ hẽt rõem: ᵇſed furioſi, & amẽtes nõ hñt vſum rõnis: & quãq; ẽt in eis nõ expectatur, ſicut expectatᵉ in pueris ergo vᵉ ꝙ ſicut bruta animalia non baptizantᵉ, ita nec tales furioſi, & amentes debeãt baptizari.

¶3 Præt. Magis eſt ligatus uſus rationis in furioſis, uel amentibus, quàm in dormiẽtibus: ſed baptiſmus non conſueuit dariʰ dormientibus; ergo non debet dari amentibus, & furioſis.

B SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.* dicit 4. cõfeſ. de ami- Lib.4. c.4. parũ ante med.to.1. co ſuo, q cum deſperaretur, baptizatus eſt neſciẽs, & tñ baptiſmus in eo efficaciã habuit. ergo carentibus uſu rationis, aliquando baptiſmus dari d̃ẽt.

RESPON. Dcd̃m, ꝙ circa amentes, & furioſos eſt diſtinguendũ. q̃dã. n. ſunt à natiuitate tales, nulla hñtes lucida interualla, in q̃b. ẽt nullus vſus rõnis apparet: & deᵐ talib. quãtũ ad baptiſmi ſuſceptio- concl. m nẽ, vᵉ eſſe idẽ iudiciũ, qđ de pueris, q baptizantᵉ in fide eccleſiæ.ⁿ vt ſup. dictũ eſt. * Alij vero ſunt amẽ Ar.9. huius quæſt. tes, q ex ſana mente, quam habuerũt prius, in amẽtiam inciderunt. Et tales ſunt iudicandi ſm̃ voluntatẽ quam habuerũt, dũ ſanæ mentis exiſterent, & iõᵖ ſi tunc apparuit in eis uolũtas ſuſcipiẽdi baptiſ- concl. p mũ, d̃ẽt eis exhiberi in furia, & amẽtia cõſtitutis, ẽt ſi tũc actu cõtradicant, alioq̃n ſi nulla voluntas ſuſcipiẽdi baptiſmũ in eis apparuit, dum ſanæ mẽtis eſſent, nõ ſunt baptizãdi.ᑫ q̃dã vero ſunt, q etſi à natiuitate fuerint furioſi, vel amẽtes, hñt tñ aliq̃a lucida interualla, in q̃b. recta rõne vti p̃ñt: vndeʳ ſi concl. ſ tunc baptizari voluerint, baptizari p̃ñt ẽt in amentia cõſtituti. Et d̃ẽt eis tũc ſacr̃m cõferri ſi periculũ timeatᵉ: alioq̃n melius ẽſt, vt tp̃s expectetᵉ in quo ſint ſanæ mẽtis, ad hoc, ꝙ deuotius ſuſcipiãt ſacr̃m. D ſi aũt tp̃e lucidi iteruãlli nõ appareat in eis uolũtas ſuſcipiendi baptiſmũ, baptizari nõ d̃ẽnt in amẽtia cõſtituti: ˢquidã uero ſunt, q etſi nõ oĩno ſanæ mẽtis exiſtant, intm̃ tñ rõne utuntur, ꝙ poſſunt de ſua ſalute cogitare, & intelligere ſacri virtutem. Etⁿ de concl. n talib. idẽ eſt iudiciũ, ſicut de his, q ſanæ mentis exiſtunt, qui baptizantur volentes, non autẽ inuiti.ˣ

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ amentes qui nũquã habuerunt, nec hñt vſum rõnis, baptizantᵉ ex intentione eccleſiæ, ſicut, & ex actu *eccleſiæ credũt & Alias, citatur. 9. huius quæſt. pænitẽt, ſicut ſupra de pueris dictũ eſt. † Illi uero E qui aliquo tp̃e habuerunt, uel habent uſum rõnis, ſecundum propriã intentionem baptizantur, quam habent uel habuerunt tempore ſanæ mẽtis.

AD II dcd̃m, ꝙ furioſi, uel amẽtes carent uſu rationis per accidens, ſ. propter aliquod impedimentum organi corporalis, non autem propter defectum animæ rationalis, ſicut bruta animalia. unde non eſt de his ſimilis ratio.

AD III dicẽdũ, ꝙ dormientes non ſunt baptizãdi, niſi periculũ mortis imineat, in quo caſu baptizari d̃ẽnt, ſi prius in eis voluntas apparuit ſuſcipiẽdi baptiſmũ, ſicut, & de amentibus dictũ eſt: *ſicut In cor. ar.

tli.4.ca.4. paulò ante med.to.1.

Aug. ſnarrat in 4. lib. confeſ. de amico ſuo, qui baptizatus eſt neſciens, propter periculum mortis.

QVAESTIO LXIX.

De effectibus baptiſmi, in decem articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderãdũ eſt, de effectib. baptiſmi. Et circa hoc quęruntur decem.

¶Primo, Vtrũ per baptiſmũ auferantur oĩa pctã.

¶Secundo, Vtrum per baptiſmum liberetur homo ab omni pœna.

¶Tertiò, Vtrum baptiſmus auferat pęnalitates huius vitæ.

¶Quarto, Vtrum per baptiſmum conferantur homini gratiæ, & virtutes.

¶Quinto, De effectibus virtutum, qui per baptiſmum conferuntur. G

¶Sexto, Vtrum etiam paruuli in baptiſmo gratias, & virtutes accipiant.

¶Septimo, Vtrum per baptiſmum aperiatur baptizatis ianua regni cæleſtis.

¶Octauo, Vtrum baptiſmus æqualem effectum habeat in omnibus baptizatis.

¶Nono, Vtrum fictio impediat effectum baptiſmi.

¶Decimo, Vtrum recedente fictione, baptiſmus obtineat ſuum effectum. H

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum per baptiſmum tollantur omnia peccata.

Fer.4.cont.c.72. Sot.4.5.d.6.q.1.a.1. Palud.4.d.4 q.1.

per.a. 393 2.d.32.q.1 a.1.& 4.di. 4.q.2.ar.1. q.1.& d.17 q.3.ar.5.q. 1. Et 4. cõ. c.56.& 72. Heb. 6. ſu.

AD PRIMVM ſic ꝓcedit᷑. Vr̃ ꝙ ꝑ baptiſmũ non tollant᷑ oĩa pctã. Baptiſmus.n. eſt quædã ſpũalis regñatio, ᵇq̃ cõtraponit᷑ gñationi carnali: ſed ꝑ gñationẽ carnalẽ hõ cõtrahit ſolũ originale pcm̃. ergo ꝑ baptiſmũ ſoluit᷑ ſolum originale peccatũ. ¶2. Pręt. ᵇPęnitẽtia eſt ſufficiẽs cã remiſsionis actualiũ peccatorũ: ſed ante baptiſmũ in adultis requirit᷑ pęnitentia, ſm̃ illud Act. 2. Pœnitentiã agite, & baptizet᷑ vnuſquiſq; veſtrũ. ergo baptiſmus nihil operatur circa remiſſionem actualium peccatorum. ¶3 Pręt. Diuerſorũ morborũ diuerſæ ſunt ᵇmedicinæ: q͞a ſicut Hiero.* dicit, non ſanat oculũ, quod ſanat calcaneũ: ſed peccatũ originale, qđ per baptiſmũ tollit᷑, eſt aliud genus peccati à peccato actuali. ergo non oĩa peccata remittuntur per baptiſmũ.

Mat.6.ſup. illud verb. Hoc genus dæmoniorũ non eijcitur. niſi &c.to.9.

SED CONTRA eſt, ꝙ dicitur Ezech. 36. Effundã ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris.

RESPON. Dcd̃m, ꝙ ſicut Apoſt. dicit Rom. 6. Quicumque baptizati ſumus in Chr̃o Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Et poſtea concludit, Ita, & vos exiſtimate mortuos quidem eſſe peccato, uiuentes autem Deo in Chr̃o Ieſu dño nr̃o. Ex quo patet, ꝙ ꝑ baptiſmũ hõ moritur veuſtati peccati, & incipit uiuere nouitati gratiæ: omne autem peccatũ ad priſtinã uetuſtatẽ pertinet. vnde cõſequẽs eſt, ꝙ ᵐ omne peccatum per baptiſmũ tollatur. K

concl. m

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ ſicut Apoſt. dicit Roma. 5. Peccatũ Adæ non tm̃ põt, quantũ põt donũ Chriſti, qđ in baptiſmo percipit᷑. Nã iudiciũ ex vno in condemnationem, gratia aũt ex multis delictis in iuſtificationem, vnde & Aug.* dicit in lib. de baptiſmo paruulorum, ꝙ generante carne tantum modo trahitur peccatum originale; regenerante autem ſpiritu, non ſolum originalium, ſed etiam uoluntariorum fit remiſsio peccatorum.

Li.1.d pecca.merit. & remiſ.c. 15.in fi.to 7.

AD II dcd̃m, ꝙ nullius peccati remiſſio fieri poteſt, niſi per virtutẽ paſſionis Chriſti, vnde, & Apoſtolus dicit Hebr. 9. ꝙ ſine ſanguinis effuſione non fit remiſſio. vnde motus humanæ voluntatis, q͞ eſt in pœnitente, non ſufficeret ad remiſſionem culpæ, niſi adeſſet fides paſſionis Chriſti, & propoſitũ participandi ipſam, uel ſuſcipiendo baptiſmum, uel ſubijciendo ſe clauibus eccleſiæ, & ideo quando aliquis adultus pœnitens ad baptiſmum accedit, conſequitur quidem remiſſionem oĩum peccatorum ex propoſito baptiſmi, perfectius autẽ ex reali ſuſceptione baptiſmi.

AD III dcd̃m, ꝙ ratio illa procedit de particularibus medicinis: baptiſmus autem operatur in virtute ᵈpaſſionis Chriſti, quæ eſt uniuerſalis medicina omnium peccatorum: & ideo per baptiſmum omnia peccata tolluntur. D.68.

ARTICVLVS II.

Vtrum per baptiſmum liberetur homo ab omni reatu peccati.

H *Ferr.4.cont.c.58.59. Palud.4.d.4.q.1.*

Ferr.a. 394 Sup.q.68. a.5.& 3.d. 19.a.3.q.2 Et 4. di.4. q.1.a.1.q. 2.& 3.q.1. Et d.7.q. 1.a.1.q.1. & 4.cõt.c. 58. 59. & 72. & Ro. 11. le.4. & Hebr.6.ſu. *li.2.retra. c.9.& li.5. de lib.arb. c.18.to.1. *q.62.a.3.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur ꝙ per baptiſmum nõ liberetur homo ab omni reatu peccati. Dicit.n. Apoſt. Ro. 13. Quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt: ſed culpa non ordinatur, niſi per ᵇ pœnam, ut Aug.* dicit. ergo per baptiſmum non tollitur reatus pœnæ pręcedentium peccatorũ. ¶2 Præt. Effectus ſacri aliquã ſimilitudinẽ habet cũ ipſo ſacr̃o: q͞a ſacr̃a nouæ legis efficiũt qđ figurant, vt ſupra * dictũ eſt: ſed ablutio baptiſmalis hẽt qdẽ aliquã ſimilitudinẽ cũ ablutione maculæ, nullã aũt ſimilitudinẽ hr̃e vr̃ cũ ſubtractione reat' pœnæ, nõ ergo ꝑ baptiſmũ tollitur reatus pœnæ. ¶3 Præt Sublato reatu pœnæ, aliquis nõ remanet ᵏdignus pœna, & ita iniuſtum eſſet eũ puniri. ſi igitur, per baptiſmũ tollitur reatus pœnæ, iniuſtum eſſet, poſt baptiſmũ ſuſpendere latronem, qui ante homicidium cõmiſit, & ita per baptiſmum tolleretur rigor humanæ diſciplinæ, quod eſt incõueniens. nõ ergo per baptiſmũ tollitur reatus pœnæ

SED CONTRA eſt, ꝙ Am. dicit ſup illud Ro. 11. Sine pœnitẽtia ſunt dona, & uocatio dei, Gratia, inquit, dei in baptiſmo gratis omnia cõdonat. *Sup. illud ad Ro. 11. tom. 5.

RESP. dcd̃m, ꝙ ſicut ſupra * dictũ eſt, per baptiſmũ aliqs incorporat᷑ paſsioni, & morti Chr̃i, ſm̃ illud Rom. 6. Si mortui ſumus cũ Chr̃o, credimus q͞a ſimul & uiuem' cũ eo. ex quo patet ꝙ oĩ baptizato cõicat᷑ paſsio Chr̃i ad remedium, acſi ipſe paſſus, & mortuus eſſet. Paſsio aũt Chr̃i, ſicut dictum eſt, * eſt ſufficiens ſatisfactio pro oĩbus peccatis oĩum hoĩum: & ideo ille, ᵐ qui baptizatur, liberatur a reatu totius pęnæ, ſibi debitæ ꝓ peccatis, acſi ipſe ſufficiẽter ſatisfeciſſet ꝓ oĩbus peccatis ſuis. Ar. pręc. & q.68. ar.5. ad 1.& 2.a q.48.ar.3. concl. m

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ q͞a pœna paſsionis Chr̃i cõicatur baptizato, inquantũ fit mẽbrum Chr̃i, acſi ipſe pœnã illã ſuſtinuiſſet, ideo eius peccata remanent ordinata per pœnã paſsionis Chr̃i.

AD

A AD II dicendum, ꝙ aqua non ſolum abluit, ſed ēt refrigerat, & ita ſuo refrigerio ſignificat ſubtractionem reatus pęnæ, ſicut ſua ablutione ſignificat emundationem a culpa.

AD II dcđm, ꝙ in pœnis, quæ iudicio humano inferunť, non ſolū attendiť qua pœna ſit hō dignus quo ad Deū, ſed ēt in quo ſit obligatus quo ad hoīes, q læſi, & ſcādalizati ſunt ꝑ pctm̄ alicuius. & iō licet homicida ꝑ baptiſmū liberet̃ a reatu pœnæ quo ad Deum, remanet tñ obligatus adhuc quo ad hoīes, quos iuſtum eſt ædificari de pœna, ſicut ſunt ſcandalizati de culpa: pie tamen talibus princeps poſſet pœnam indulgere.

porr.o.
397

ARTICVLVS III.

Vtrum per baptiſmum debeant auferri pęnalitates præſentis uitæ.

Fer.4.cont.c.12. Sot.4.ſ.d.6.q.1.ar.2.

AD TERTIVM ſic proceditť, Vť ꝙ ꝑ baptiſmū debeāt auferri pęnalitates præſentis uitę. Vt .n. Apoſt. dicit Ro.5. Donū Chri potētius eſt, q̃ peccatū Adæ: ſed ꝑ pctm̄ Adæ (ut ibidē Apoſtolus dicit) mors in hūc mundū intrauit, & ꝑ conſequens oēs aliæ pœnalitates præſentis uitæ. ergo multo magis ꝑ donū Chri, quod in baptiſmo percipiť, hō a pœnalitatibus præſentis vitæ debet liberari.

a.diſt. 12 q.1.ar.1.q. 2.& di.13. q.1.art.2. Et 3.di.19. art.3.q.2. Et 4.di.4 q.2.ar.1. q.1. & 4. con.c.51. fi.& 55.ad 25. Et 27. &c.59. & quol 6, ar. 11.

C ¶2 Pręt. Baptiſm9 aufert, & culpā originalē & actualē, ſicut ſ. dictū eſt: ſic aūt aufert actualē culpā, ꝙ liberat ab oī reatu pęnæ conſequēte actualē culpā: ergo etiam liberat a pœnalitatibus præſentis uitæ, quæ ſunt pœna originalis peccati.

† Ar.1. huius q.

¶3 Præ. Remota cā remoueť effect9: ſed cā harū pęnalitatū eſt pctm̄ originale, ꝙ tolliť ꝑ baptiſmū ergo non debent hmōi pœnalitates remanere.

SED CONTRA eſt, ꝙ ſuper illud Ro. 6. Deſtruať corpus peccati, dicit gl.* Per baptiſmū id agiť, ut vetus hō crucifigatur, & corpus peccati deſtruať, non ita ut in ipſo, viuente carnis concupiſcentia reſperſa. & innata, repente abſumatur, & non ſit: ſed ne obſit mortuo, quæ inerat nato: ergo pari ratione, nec aliæ pęnalitates per baptiſmū tolluntť.

* eſt gl. Auguſt lib.1. de baptiſ. paruul.ca. 19. inter pri. & me. to.1.

RESP. Dcđm, ꝙ baptiſmus habet virtutē auferendi pœnalitates p̄ſentis vitæ, non tñ eas aufert in pręſenti uita: ſed eius virtute auferenť a iuſtis in reſurrectione, qñ mortale hoc induet immortalitē, ut dť primæ Cor.15. Et hoc rōabiliter, primo quidē: qa ꝑ baptiſmū hō incorporať Chro, & efficiť membrum eius, ut ſupra dictū eſt.* & iō conueniens eſt, ut id agať in membro incorporato, qđ eſt actū in capite. Chrs aūt a principio ſuæ conceptionis fuit plenus gr̃a, & ueritate: habuit tñ corpus paſſibile, quod poſt paſſionē, & mortem eſt ad vitam glorioſam reſuſcitatū. vñ, & Chriſtianus in baptiſmo gratiam conſequitur, quantū ad aīam: habet tñ corpus paſſibile, in quo pro Chro poſſit pati, ſed tandem reſuſcitabitur ad impaſſibilem vitam. vñ Apoſtolus dicit Ro.8. Qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum à mortuis, viuificabit, & mortalia corpora veſtra ꝑꝑ inhabitantem ſpiritum eius in vobis. & infra eodem, hæredes quidem Dei cohæredes aūt Chriſti: ſi tñ cōpatimur, vt & ſimul glorificemur. Secūdo hoc eſt cōueniēs, ꝑꝑ ſpirituale A exercitiū, vt videlicet concupiſcentiā, & alias paſſibilitates pugnans hō, uictoriæ coronā acciperet. vñ ſuper illud Ro.6. Vt deſtruať corpus peccati, dicit gloſſ.* Si poſt baptiſmum uixerit hō in carne, habet concupiſcentiā cū qua pugnet, eamq; adiuuante Deo ſuperet: in cuius figurā dť Iudic.3. Hæ ſunt gentes, quas dñs dereliquit, ut erudiret in eis Iſraelē, & poſtea diſcerent filii eorum certare cū hoſtibus, & habere conſuetudinē præliandi. Tertio hoc fuit conueniens, ne hoīes ad baptiſmū accederent ꝑꝑ impaſſibilitatē præſentis uitæ, & nō ꝑꝑ gloria uitæ æternæ. uñ, & Apoſtolus dicit pri B mæ Corin.15. Si in hac uita tm̄ ſperantes ſumus in Chriſto, miſerabiliores ſumus oībus hominibus.

* q.68. ar. 9. ad 2. & art præce.

* Eſt Aug. lib.1. de baptiſ. paru. c.19. circa prin. to.7.

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ (ſicut gloſſ. dicit Ro.6. ſuper illud, Vt ultra non ſeruiamus pctō) ſicut aliquis capiens hoſtem atrociſſimū, nō ſtatim interficit eum, ſed patitur eum cum dedecore, & dolore aliquantulum uiuere ita, & Chriſtus pœnam prius alligauit, in futuro autem perimet.

AD II dcđm ꝙ ſicut ibidem dicit gloſſ.* duplex eſt pœna peccati, gehennalis. & tꝑalis. Gehennalem prorſus deleuit Chriſtus, ut eam non ſentiāt baptizati, & uere pęnitentes: tꝑalem uero nondū C penitus tulit: manet .n. fames, ſitis & mors, & huiuſmodi: ſed regnū, & dñium eius deiecit, ut ſ. hoc homo non timeat, & tandem in nouiſſimo eandē penitus exterminabit.

* gl. ord. ſuper illud ad Rō. 6. hō noſter ſimul crucifixus.

AD III dcđm, ꝙ (ſicut in ſecunda parte dictū eſt*) pctm̄ originale hoc mō ꝓceſſit, ꝙ primo perſona infecit nām, poſtmodū uero natura infecit perſonam. Chrs uero conuerſo ordine prius reparat, id quod perſonæ eſt, & poſtmodum ſimul in oībus reparabit, id, quod nāę eſt: & iō culpā originalis peccati, & ēt pęnā carentiæ uiſionis diuinę, q̃ reſpiciunt perſonām, ſtatim per baptiſmū tollit D ab hoīe: ſed pœnalitates p̄ſentis uitæ (ſicut mors, fames, ſitis, & alia hmōi) reſpiciunt nām, ex cuius principiis cauſanť, prout eſt deſtituta originali iuſtitia: & iō iſti defectus non tolleneť, niſi in ultima reparatione naturę, per reſurrectionē glorioſam.

* 1.2.q.81 art.1.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum per baptiſmum conferantur homini gratia & uirtutes.

S.Bona.4.ſ.d.4.q.2.ar.2. Scot.4.ſ.d.4.q.2.
Riccar.4.ſ.d.4.q.1.ar.1. Sot.4.ſ.d.6.q.1.ar.4.

por.o.
398

AD QVARTVM ſic proceditť. Vť ꝙ per baptiſmū non conferanť hoī gr̃a, & uirtutes: quia B ſicut ſupra dictū eſt,* ſacra nouę leg.s efficiunt qđ figurant: ſed per ablutionē baptiſmi ſignificatur emundatio aīæ a culpa, non aūt informatio aīæ per gratiam, & uirtutes: uť igitur, ꝙ per baptiſmū non conferantur homini gratia, & uirtutes.

Infra q.71 art.1.c & Et 4.diſ.3. ar.1.q.3.c. & q.3.ar. 1. q.2. ad 2.& di.4. q.1, artic. 2. q.2. & di.9.art.1. q.2.cor. Et di.18.q.1 art.3.q.1 cor.

¶2 Præt. Illud, quod iam aliquis adeptus eſt, non indiget iterum ſuſcipere: ſed aliqui accedunt ad baptiſmum, iam habentes gratiam, & uirtutes: ſicut Act.10. legitur, uir quidam erat in Cæſarea, nomine Cornelius, Centurio cohortis, quæ dicitur Italica, religioſus, & timens deum: qui tamen poſtea à Petro baptizatus eſt. nō ergo per baptiſmum conferuntur gratia, & uirtutes.

† q.60. ar. 2.& 62.ar. 3.& q. præc.ar.2.

¶3 Præt.

¶3 Præt. Virtus eſt habitus, ad cuius rationem pertinet, q̄ ſit qualitas difficile mobilis, per quā aliqs faciliter, & delectabiliter opererur: ſed poſt baptiſmum remanet in hoibus pronitas ad malū, per qđ tollitur uirtus, & conſequitur difficultatem quis ad bonum, quod eſt actus uirtutis. ʰ ergo per baptiſmum nō conſequitur hō gratiam, & uirtutes. F

SED CONTRA eſt, q̄ ad Titū 3. dicit Apoſtolus, ſaluos nos fecit per lauacrū regenerationis (i. per baptiſmū), & renouationis Spūſſancti, quē effundit in nos abunde, i. ad remiſſionē pctōrum, & copiā uirtutum, ut gloſſ.* ibi exponit. ſic ergo in baptiſmo dať gřa Spiritusſancti, & copia uirtutum.

*gl. interl. ibid.

RESP. Dcđm, q̄ (ſicut Aug.* dicit in li. de Baptiſmo paruulorū) ad hoc baptiſmus ualet, ut baptizati Chřo incorporenť, ut mēbra eius. A capite autē Chřo, in oīa mēbra eius, gřę, & uirtutis plenitudo deriuať, ſm illud Ioā. 1. De plenitudine eius nos oēs accepimus. vñ manifeſtum eſt, q̄ ᵐ per baptiſmum aliquis conſequitur gratiam, & uirtutes. ⁿ G

*Li. 1. c. 26. a me. to. 7.

concl. m

AD PRIMVM ergo dcđm, q̄ ſicut aqua baptiſmi per ſuam ablutionem ſignificat emundationem culpæ, & per ſuum refrigerium ſignificat liberationem a pœna; ita per naturalem claritatem ſignificat ſplendorem gratiæ, & uirtutum.

Q. 68. ar. 2

AD II dcđm, q̄ (ſicut dictū eſt) q̄ remiſſionē peccatorū aliquis conſequiť ante baptiſmum, ſm q̄ habet baptiſmū in uoto, vel explicite, vel implicite: & tñ cū realiter ſuſcipit baptiſmū, fit plenior remiſſio quantū ad liberationē a tota pœna; ita ēt ante baptiſmū Cornelius, & alii ſimiles conſequunť gratiā, & uirtutes, per fidē Chriſti, & deſiderium baptiſmi implicite, uel explicite, poſtmodū tñ in baptiſmo maiorē copiā gratiæ, & uirtutū conſequuntur: vñ ſuper illud Pſ. 22. Super aquam refectionis educauit me, dicit glo.* Per augmentum virtutis, & bonę opationis educauit in baptiſmo. H

*ex gl. interli. colligitur ibid.

AD III dcđm, q̄ difficultas ad bonū, & pronitas ad malū, inueniunť in baptizatis, non pp defectū habitus uirtutū: ſed pp concupiſcentiā, q̄ non tolliť in baptiſmo: ſicut tñ per baptiſmum diminuiť concupiſcentia, ut nō dominet, ita ēt diminuitur vtrumq; dictorum,* ne homo ab his ſuperetur.

*In iſta ſolut.

ARTICVLVS V.

Vtrum conuenienter attribuantur baptiſmo quidam actus uirtutum.

Per. 399

Set. 4. ſ. d. 6. q. 2. ar. 3.

AD QVINTVM ſic procediť. Vř q̄ inconueniēter attribuantur baptiſmo pro effectibus quidā actus uirtutū, ſ. incorporatio ad Chřm illuminatio, & fęcundatio. non. n. baptiſmus datur adulto, niſi fideli, ſm illud Mar. vlt. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: ſed per fidē aliquis incorporatur Chriſto, ſm illud Epheſ. 3. Habitare Chriſtum per fidē in cordibus ueſtris. ergo nullus baptizatur, niſi iam Chriſto incorporatus. nō ergo eſt effectus baptiſmi incorporari Chriſto. K

4. d. 4. q. 2. art. 2. q. 1. 4. & 5. Et diſt. 5. q. 2. art. 1. q. 2. cor. & ad 3. Et a. 5. q. 1. cor. Et di. 18. q. 1. ar. 1. q. 1. ad 1. Et quol. 6. ar. 4.

¶2 Præt. Illuminatio fit per ʰ doctrinam, ſm illud Epheſ. 3. Mihi omnium ſanctorum minimo data eſt gratia hæc, illuminare omnes, &c. ſed doctrina præcedit baptiſmum in cathechiſmo. non ergo eſt effectus baptiſmi.

¶3 Præt. Fœcunditas pertinet ad gñationem actiuam: ſed per baptiſmum aliquis generatur ſpiritualiter: ʰ ergo fœcūditas nō eſt effectus baptiſmi.

SED CONTRA eſt, q̄ Aug † dicit in li. de Baptiſmo paruulorū, q̄ ad hoc ualet baptiſmus, ut baptizati Chřo incorporenť. D o.* ēt 2. c. eccl. hier. illuminationem attribuit baptiſmo. & ſup illud Pſ. 22. ſuper aquam refectionis, dicit gl. q̄ aīa pctōrum ariditare ſterilis, fœcundatur per baptiſmū.

†li. 1. c. 26. a med. t. 7. *c. 2. eccl. hier. par. 1. & 2. *eſt gl. Caſſiod. ſuper hunc locū pſal. 22.

RESP. Dcđm q̄ per baptiſmū aliquis regeneratur in ſpiritualē uitā, quæ eſt propria fideliū Chriſti, ⁿ ſicut Apoſtolus dicit Gal. 2. Quòd aūt nunc viuo in carne, in fide uiuo filii Dei. vita aūt nō eſt, niſi membrorū capiti vnitorum, a quo ſenſum, & motū ſuſcipiunt: & iō ᵐ neceſſe eſt, q̄ per baptiſmum aliquis incorporetur Chriſto, quaſi membrū ipſius. ⁿ ſicut aūt a capite naturali deriuať ad mēbra ſenſus, & motus, ita a capite ſpirituali, quod eſt Chriſtus, deriuať ad mēbra eius, ſenſus ſpūalis, qui conſiſtit in cognitione veritatis, & motus ſpiritualis, qui eſt per gratiæ inſtinctū. vñ Io. 1. dř, vidimus eū plenū gratiæ, & veritatis, & de plenitudine eius nos oēs accepimus. & iō conſequens eſt, q̄ baptizati illuminentur a Chriſto circa cognitionem ueritatis, & fœcundentur ab eo fęcunditate bonorum operum per gratiæ infuſionem.ᵍ

concl. m

concl. p

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ adulti prius credentes in Chriſtum, ſunt ei incorporati mentaliter: ſed poſtmodum cum baptizantur, incorporantur ei quoddammodo corporaliter, ſ. per viſibile ſacramentum, ſine cuius propoſito nec mentaliter incorporari potuiſſent.

AD II dicendum, q̄ doctor illuminat exterius per miniſteriū, catechizando: ſed Deus illuminat interius baptizatos, præparans corda eorū ad recipiendam doctrinam ueritatis, ſm illud Ioan. 6. Eſt ſcriptum in prophetis, erunt oēs docibiles Dei. I

AD III dicendum, q̄ effectus baptiſmi poniť fęcunditas, qua aliquis producit bona opera: non aūt fœcunditas, qua aliquis generat alios in Chriſto, ſicut Apoſtolus dicit 1. ad Cor. 4. In Chriſto Ieſu per euangelium ego uos genui.

ARTICVLVS VI.

Vtrum pueri in baptiſmo conſequantur gratiam & uirtutes

Per. 400

Set. 4. ſ. d. 6. q. 1. ar. 4.

AD SEXTVM ſic procediť. Vř q̄ pueri in baptiſmo non conſequantur gratiam, & uirtutes. Gratia. n. & uirtutes non habentur ſine fide, & charitate: ſed fides, ut Aug.* dicit, conſiſtit in credentiū uoluntate, ſimiliter ēt charitas conſiſtit in diligentiū uoluntate: cuius uſum pueri nō habēt, & ſic non ʰ habent fidem, & charitatem. ergo pueri in baptiſmo non recipiunt gratiā, & uirtutes. K

22. q. 47. ar. 14. ad 3 & 4. diſt. 4 q. 2. art. 2. q. 2. Et di. 17. q. 1. ar. 3. q. 2. cor. & ad 3. Et di. 18. q. 1. art. 3. q. 1. cor.

¶2 Præ. ſuper illud Io. 14. Maiora horū faciet, dicit Aug. † q̄ ex impio iuſtus fiat, in illo, ſed non ʰ ſine illo Chřs operať: ſed puer cū non habeat uſum liberi arbitrii, non cooperatur Chriſto ad ſuam iuſtificationem: immo qñque pro poſſe renititur.

*epiſt. 23. non remote a fi. to. 2 †tr. ac. 72. ī Io. a med. to. 9.

ergo

ergo non iuſtificatur per gratiam,& uirtutes.

¶3 Præt.Ro.4.dr̃,Ei,qui nõ operaẽ,b credenti aũt î eum,qui iuſtificat impiũ,reputaẽ fides eius ad iuſtitiã,ẽm propoſitũ gratiæ dei:ſed puer non eſt credens in eũ,qui iuſtificat impium.ergo non conſequitur gratiam iuſtificantem,neque virtutes.

¶4 Præt.Quod ex carnali intentione agiẽ, non vr̃ habere ſpirituale effectũ:ſed qñque pueri ad baptiſmũ deferuntur carnali intentione, vt.ſ.corporaliter ſanentur.non ergo conſequuntur ſpiritualem effectum gratiæ,& virtutum.

Enchir. ca.52.ante fin.to.3. SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit in Enchir. Paruuli renaſcendo moriunẽ illi pc̃tõ,quod naſcendo contraxerũt,ac per hoc ad illos et pertinet qđ dr̃, Cõſepulti ſum⁹ cũ illo per baptiſmũ in mortẽ (ſub diẽ aũt)vt qũo Chr̃s ſurrexit à mortuis, per gloriã Patris,ita & nos in nouitate vitæ ambulemus: ſđ nouitas vitæ eſt per gratiã,& virtutes. ergo pueri in baptiſmo gratiam,& virtutes conſequuntur.

RESP.Dicẽdũ,ꝙ quidã antiqui poſuerũt,ꝙ pueris in baptiſmo non dantur gratia,& virtutes,ſed imprimiẽ eis character Chr̃i,cuius virtute, cum ad perfectã ætatem venerint,cõſequnẽ grãm, & virtutes. Sed m hoc patet eſſe falſum dupl̃r. n Primo qdem,qa pueri,ſicut & adulti, in baptiſmo efficiũtur membra Chr̃i,vñ neceſſe eſt, ꝙ a capite recipiãt influxũ gratiæ,& virtutis.Sedõ,quia ẽm hoc pueri decedentes poſt baptiſmum, nõ peruenerint ad vitam æternam:quia,ut dr̃ Rom.6.Gratia dei eſt vita æterna.& ita non profuiſſet eis ad ſalutẽ, baptizatos fuiſſe.Cauſa aũt erroris fuit,qa neſcierũt diſtinguere inter habitũ,& actũ. & ſic videntes pueros inhabiles ad actus virtutũ,crediderũt eos poſt baptiſmũ nullatenus virtutẽ hr̃e:ſed iſta impotentia operandi, non accidit pueris ex defectu habituũ,ſed ex impedimẽto corporali: ſicut etiam dormientes,quamuis habeãt habitus virtutum,impediuntur tamen ab actibus propter ſomnum.

AD PRIMVM ergo dcđm,ꝙ fides,& charitas cõſiſtũt in volũtate hoĩum,ita tñ ꝙ habitus harũ, & aliarũ virtutũ requirunt potentiam volũtatis, quæ eſt in pueris:ſed actus virtutũ requirunt actum voluntatis,qui non eſt in pueris. Et hoc mõ Aug.* dicit lib.de baptiſmo paruulorum,ꝙ paruulum, etſi nondum illa fides, quæ in credentium voluntate conſiſt.t,iam tamen ipſius fidei ſacramentũ, quod ſcilicet cauſat habitum fidei,fidelem facit.

*Epiſt.23. ad Boniſ. nõ procul. à fin.to.2.

AD II dcđm,ꝙ (ſicut Aug.dicit in lib.de Charitate)nemo ex aqua, & Spirituſancto renaſciẽ niſi volens,qđ non de paruulis,ſed de adultis intelligẽdum eſt. Et ſir̃r de adultis intelligendum eſt, ꝙ hõ a Chriſto ſine ipſo non iuſtificaẽ. Quòd autem paruuli baptizandi, prout viribus poſſunt, reluctãtur,non eis imputatur: quia in tantum neſciũt qđ faciunt, vt nec facere videantur: vt Aug.* dicit in lib.de præſcientia dei ad Dardanum.

*Epi. 57. poſt med. tom.2.

AD III dcđm, ꝙ (ſicut Aug.dicit)paruulis mr̃ eccla aliorũ ped s accõmodat,vt veniant, aliorum cor vt credãt,aliorũ linguã vt fateanẽ. & ita pueri credunt, non per actum proprium, ſed per fidem eccleſiæ, quæ eis communicatur. & huius fidei virtute conferuntur eis gratia,& virtutes.

AD IIII dicẽdum, ꝙ carnalis intẽtio deferẽtiũ pueros ad baptiſmũ,nihil eis nocet, ſicut nec culpa unius nocet alteri,niſi conſentiat. vñ Aug.* dicit in epiſt.ad Boniſ.nõ illud te moueat, ꝙ qdã nõ ea fide ad baptiſmũ percipiẽdũ paruulos ferũr, ut gratia ſpũali ad uitã regenerentur æternã: ſed hoc eos putant remedio corporalem retinere, vel recipere ſanitatem:non enim propterea illi nõ regenerantur, quia non ab iſtis hac intentione offerunẽ.

* Da cõſecrat. di.4. c. mater eccl. epiſt. 23.parum ante med. to.2.Et l.3 de pecca. meri.c.25. in fin.to.7

ARTICVLVS VII.

Vtrum effectus baptiſmi ſit apertio ianua regni cæleſtis.

AD SEPTIMVM ſic ꝓcediẽ. Vr̃,ꝙ effectus baptiſmi nõ ſit aptio ianuæ regni celeſtis. Illud.n.qđ eſt apertũ, non indiget apertione: ſed ianua regni cæleſtis eſt aperta ꝑ paſsionem Chr̃i:vñ Apoca. 4.dr̃, Poſt hæc vidi oſtiũ magnum apertum in cęlo.nõ eſt ergo effectus baptiſmi,aptio ianuæ regni cæleſtis.

¶2 Præter.Baptiſmus oĩ tp̃e ex quo inſtitutus fuit, b hẽt ſuum effectum:ſed quidam baptizati ſunt baptiſmo Chr̃i añ eius paſſionẽ,vt hr̃ Io.3.quibus ſi tunc deceſſiſſent,introitus regni cæleſtis nondum patebat, in qđ nullus ante Chriſtum introiuit ẽm illud Mich. 2.Aſcẽdit pãdẽs iter ante eos.nõ eſt ergo effect⁹ baptiſmi apertio regni cæleſtis.

¶3 Præt. Baptizati adhuc ſunt obnoxii morti, & aliis pęnalitatib. vitæ pr̃tis, vt ſupra dictũ eſt. * ſed nulli eſt aptus aditus regni cæleſtis, quandiu ẽ obnoxius eſt pęnę: ſicut patet de his, qui ſunt in purgatorio.non ergo effectus baptiſmi eſt apertio ianuæ regni cæleſtis.

* art.3.huius q.

SED CONTRA eſt,ꝙ ſuper illud Luc.3. Apertũ eſt cęlũ, dicit gl.* Bedę.virt⁹ hic baptiſmatis oñdiẽ, de quo q̃ſq; cũ egrediẽ,regni cęleſtis ei ianua apiẽ.

Beda Luc. 3.in ca.10. ſecundum ſuũ ordin. tom.2.

RESP.dcđm, ꝙ aperire ianuã regni cæleſtis, eſt amouere impedimentum,quo quis impeditur regnum cœleſte introire. Hoc aũt impedimentũ eſt culpa, & reatus pęnæ. Oſtenſũ eſt autem ſupra,* ꝙ per baptiſmũ omnis culpa, & omnis reatus pęnæ tolliẽ.vñ m cõſequens eſt, ꝙ effectus baptiſmi ſit apertio ianuæ regni cęleſtis. n

* art. 1.& 2. huius queſt.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ baptiſmus intantum ape

SVP. QVÆ.LXIX. ART. VII.

Alb.mag.4.d. 3.art.7 Ferr.4.cont c.59. Sot.4. 3.d.6.q.1.a.5.

Per.a 408

IN qõ.69.primis ſeptẽ art. nihil occurrit ſcribendũ, niſi ꝓ ſeptimo articulo notãdũ,ꝙ aperire ianuã regni cæleſtis, per ſe primo eſt effect⁹ mortis Chr̃i: attribuiẽ ãt baptiſmo,eo ꝙ in ſui inſtitutione cęli aperti leguntur. & quia ſacrũ eſt inchoans, quo ad vim obligatiuam a morte Chr̃i,& quia ſufficienter cauſat apertionẽ cęli cuilibet baptizato: dum tollit oẽm culpam,& pęnã tã perſonę q̃ naturæ,non ſtatim aſſequendo totũ ſuum effectum, ſed tp̃e congruo:ita ꝙ (vt in ar. 3.patet) ſicut uirtute baptiſmi auferẽtur a iuſtis in reſurrectiõe oẽs pęnalitates,ita virtute baptiſmi aperiẽ ianua cæleſtis,tp̃e cõgruo exhibitura ingreſſum: & ꝑpea baptizati ante mortem Chr̃i,nõ niſi poſt Xp̃i mortẽ, ingreſſi ſunt regnum cęlorum. Et hoc uocat Auctor hr̃a certã ſpem de introitu cæleſti,& ĩ hoc ꝓminebat baptizatus circunciſo:circũciſio .n.nõ habebat uirtutẽ tollendi oẽm pęnalitatem, quã hẽt baptiſmus: quamuis ẽt dici poſſit, quòd baptiſmus ante mortẽ Chriſti, quia imperfecte configurabat morti Chriſti,utpote configurans Chriſto mortuo nõ in re, ſed in fide,ita ẽt imperfecte aperiebat cælũ: ut litera reſpõſionis ad ſecundum ſonat.

¶ Et hæc ſint dicta pro dignitate baptiſmi. quantum enim ſpectat ad euentum, Chriſto mortuo,patuit ianua cæleſtis tã baptizato q̃ circunciſo.

Erit

rit baptizato ianuā regni cœleſtis,inq̄tū icotporat eū paſſioni Chri,virtutē eius homini applicando.

Ad II dcēm, ꝙ q̄ñ paſſio Chri nōdū erat realiter perfecta,ſed ſolū in fide credentium,baptiſm⁹ pro portionaliter cauſabat ianuæ apertionem, nō qui dem in re,ſed in ſpe:baptizati.n. tunc decedentes, ex certa ſpe introitum regni cęleſtis expectebant.

Ad III dcēm, ꝙ baptizatus non eſt obnoxius morti,& pęnalitatib.vitæ præſentis, ꝑꝑ reatū perſonæ,ſed propter ſtatum naturæ: & ideo propter hoc non impeditur ab introitu regni cęleſtis. q̄ñ anima ſeparatur a corpore per mortem, quaſi iam perſoluto eo,quod naturæ debebatur.

Per. o. 402 4. d. 4. q. 2. a. 3. q. 1. & 2. & d. 15. q. 1. art. 3. q. 1. cor.

SVP. QVAE. LXIX. ART. VIII.
S. Bon. 4. ſ. d. 4. q. 3. a. 1
Scot. 4. ſ. d. 4. q. 7.
Riccar. 4. ſ. d. 4. q. 3.
Maio. 4. ſ. d. 4. 5. q. 2.
Sot. 4. 5. d. 6. q. 1. ar. 6.
Cap. 4. d. 5. q. 1. con. 2.

IN ar. 8. aduerte, Auctorem in ar. 3. recitatiue loqui de lepra Constantini: dico hoc, quia nullius auctoritate constat, Constantinum mundatum a lepra in baptiſmo: tum quia geſta Syluestri (ex quib. hoc vr haberi) incertum habēt Auctorem, ut patet in c. ſancta Romana d. 15. tum quia nullus, ſiue chriſtianus, ſiue gētilis hiſtoricus inuenitur hoc ſcripſiſſe, vt teſtatur Platina in uita Marci Papæ: tū præcipue, quia Ambroſii auctoritas obſtat, dū in oratione de obitu Theodoſii expreſſe dicit, Conſtantinum in ultimis conſtitutū baptizatum fuiſſe, ꝙ longe diſtat ab hoc, ſ. ꝙ in principio ſuæ conuerſionis fuerit baptizatus. Et ꝓpterea narratio de lepra Conſtantini non eſt aſſertiue probanda.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum baptiſmus habeat in oibus æqualem effectum.

Ad octavvm ſic proceditur. Videtur quòd baptiſmus non habeat in oibus æqualē effectū. Effectus.n.baptiſmi eſt remotio culpæ: ſed in qbuſdam plura pctā tollit,q̄ in aliis.nā in pueris tollit ſolū peccatū originale,in adultis āt ēt peccata actualia,i ı qbuſdā plura, in quibuſdam uero pauciora.non ergo æqualem effectum habet ʰ baptiſmus in oibus.

¶2 Præt. Per baptiſmum conferunt̄ homini gratia,& virtutes ſed quidā poſt baptiſmum vñr habere maiorem gratiā, & perfectiorem virtutem,q̄ alij baptizati.non ergo baptiſmus habet æqualem effectum in ʰ oibus.

¶3 Præt. Natura ꝑficit̄ ꝑ grām, ſicut mā per formā: ſed forma recipit̄ in mā ſm eius capacitatē. ʰ cū ergo in quibuſdā baptizatis,ēt pueris, ſit maior capacitas nāliū q̄ in aliis, vr̄ ꝙ quidam maiorem gratiam conſequantur,quàm alii.

¶4 Præt. Quidā in baptiſmo cōſequunt̄ non ſolum ſpūalem ſalutem,ſed ēt corporalem: ſicut patet de Conſtantino,qui in baptiſmo mūdatus eſt a lepra:non aūt oēs infirmi corporalem ſalutem conſequūtur in baptiſmo. baptiſmus ergo non habet æqualem ʰ effectum in omnibus.

Sed contra eſt, quòd dicitur Epheſ. 4. Vna fides, vnum baptiſma. vniformis autem cauſæ eſt vniformis effectus. ergo baptiſmus habet æqualē effectum in omnibus.

Resp. D. cēdū,ꝙ duplex eſt effectus baptiſmi,unus ꝑ ſe, & alius per accidēs. Per ſe q̄dē effectus baptiſmi,eſt id,ad quod baptiſmus eſt iuſtitutus,ſ.ad regenerandum hoīes in ſpūalem uitam: & ᵐ hūc effectum æqualiter facit in omnibus,qui ęqualiter ſe habēt ad baptiſmum: ⁿ vnde quia omnes pueri æqualiter ſe habent ad baptiſmum (quia nō in fide propria, ſed in fide eccleſiæ baptizātur)omnes

concl. m

F æqualem effectum percipiūt in baptiſmo. Adulti vero,qui per propriam fidē ad baptiſmū accedūt, non æqualiter ſe habent ad baptiſmū: quidam.n. cū maiori, qdā cū minori deuotione ad baptiſmū accedunt:& ideo quidā plus qdā minus de gratia nouitatis accipiunt: ſicut ēt ab eodē igne accipit plus caloris, qui plus ei appropinquat: licet ignis quanto eſt de ſe,æqualiter ad oēs ſuum calorem effundat. Effectus autē baptiſmi per accidēs, eſt ad quē baptiſmus nō eſt ordinatus, ſed diuina uirtus,hoc in baptiſmo miraculoſe operatur:ſicut illud Ro.6.Vt ultra non ſeruiamus peccato, dicit glo. ° Nō hoc ꝑſtatur in baptiſmo,niſi forte mira- eſt gl. Aug. l. 1. de pecc. mer. & remiſ. c. 39. com. 7. concl. p

G culo ineffabili creatoris,ᵖ vt lex peccati, q̄ eſt in mēbris, ꝑrſus extinguatur.et tales effectus nō æqualiter ſuſcipiuntur ab oibus baptizatis, ēt ſi cū æquali deuotione accedāt: ſed diſpenſantur huiuſmodi effectus,ſm ordinem prouidentiæ diuinæ.ᑫ

Ad primvm ergo dcēm,ꝙ minima gratia baptiſmalis ſufficiēs eſt ad delendum cuncta peccata vnde hoc nō eſt propter maiorem efficaciā baptiſmi,ꝙ in quibuſdam plura,in quibuſdam autem pauciora peccata ſoluit: ſed propter cōditionem ſubiecti,qa in quolibet ſoluit quotcūq; inuenerit

Ad II dicēdum,ꝙ hoc,ꝙ in baptizatis maior, uel minor gratia apparet, poteſt dupliciter contingere.vno modo, quia vnus in baptiſmo percipit minorem gratiam,quàm alius, propter deuo-

H tionem maiorem,vt dictum eſt: ʳ alio modo, quia etiam ſi æqualem gratiam percipiant, non æqualiter ea vtuntur: ſed unus ſtudioſius in ea proficit, alius per negligentiam,gratiæ deeſt. ʳ In corp. art.

Ad III dicendum, ꝙ diuerſa capacitas nāliū in hoībus,non eſt ex diuerſitate mētis, quæ per baptiſmum renouat̄,cum omnes hoīes eiuſdem ſpeciei exiſtentes in forma conueniant, ſed eſt ex diuerſa diſpoſitione corporum.Secus autē eſt in angelis,qui differunt ſpecie:& ideo angelis dani dona gratuita,ſecundum diuerſam capacitatem natu

I ralium: non ᵈ autem hominibus. D.316.

Ad IIII dicendum, ꝙ ſanitas corporalis nō eſt per ſe effectus baptiſmi:ſed eſt quoddam miraculoſum opus prouidentiæ diuinæ.

ARTICVLVS IX.

Vtrum fictio impediat effectum baptiſmi.

Ad nonvm ſic ꝑcedit̄. Vr̄ ꝙ fictio non impediat effectū baptiſmi. Dicit.n. Apoſt. Gal.3. Quicumque in Chrō baptizati eſtis, Chrm induiſtis:

K ſed omnes qui baptiſmū Chri ſuſcipiunt, baptizant̄ in Chrō. ergo omnes induunt Chriſtū, quod eſt percipere baptiſmi effectum:& ita fictio nō impedit baptiſmi effectum.

¶2 Præt. In baptiſmo operatur virtus diuina,q̄ poteſt uoluntatē hominis mutare in bonum: ſed ʰ effect⁹ cauſę agētis nō po

SVP. QVÆ. LXIX. ART. IX. ET X.
S. Bon. 4. ſ. d. 6. q. 1. a. 2
Scot. 4. ſ. d. 5. q. 2.
Riccar. 4. ſ. d. 6. q. 2.
Duran. 4. ſ. d. 6. q. 2.
Kacco. 4. ſ. d. 5. q. 1.
Sot. 4. 5. d. 6. q. 1. a. 7.
Cap. 4. d. 7. q. 1. c. a. 1.
Palud. 4. d. 4. q. 5

Per. o. 403 4. d. 4. q. 2. ar. 1. q6. 2. ad 3. & q. 1 art. 2. q. 2. p 10. & di. 12. q. 2. ar. 1. q. 3. ad 3

IN art. 9. & 10. multa dicenda sūt ſpecialiter pro doctrina decimi. Et primo de ſenſu concluſionis, ſecundo de neceſſitate tertio de modo apud Auctorem, quarto de rōe illius modi, & demum comparabitur aliis modis. Senſus in primis concluſionis eſt, non de euētu, ſed de effectu baptiſmi recedente

teſt impediri per id, quod ab illa cauſa pōt auferri. ergo fictio non impedit baptiſmi effectū.

¶ 3 Præ. Effectus baptiſmi ē gr̄a, cui pēctm̄ opponit: ſed multa ſunt alia peccata grauiora q̄ fictio, de quibus non dr̄, q̄ effectum baptiſmi impediat. ergo neque fictio[b] impedit effectū baptiſmi.

SED CONTRA eſt, q̄ dr̄ Sap. 1. Spiritusſanctus diſciplinæ effugiet fictū: ſed effectus baptiſmi eſt a Spūſancto. ergo fictio impedit effectum baptiſmi.

RESP. Dcdm, q̄, ſicut Dam.* dicit, Deus non cogit hoiem ad iuſtitiā: & iō ad hoc q̄ aliquis iuſtificeē per baptiſmum, requiritur q̄ uoluntas hoīs amplectaē baptiſmum, & baptiſmi effectū. dr̄ aūt aliquis fictus, per hoc, q̄ uoluntas eius contradicit uel baptiſmo, uel eius effectui. namq; ſcdm Aug. quatuor modis dr̄ aliquis fictus. Vno modo ille, qui non credit, cū tn̄ baptiſmus ſit fidei ſacrum: alio mō per hoc, q̄ contemnit ipſum ſacrm̄: tertio modo per hoc, q̄ aliter celebrat ſacrm̄, nō ſeruans ritum eccleſiæ: quarto modo per hoc, quòd aliquis indeuote accedit. unde manifeſtum eſt, q̄[m] fictio impedit effectum baptiſmi.[a]

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ baptizari in Chriſto, poteſt intelligi dupliciter. uno modo in Chriſto, i. in Chriſti conformitate. & ſic quicunq; baptizantur in Chr̄o, conformati per fidem, & charitatem, induunt Chriſtum per gratiā. alio mō, dn̄r aliqui baptizari in Chriſto, inquantū accipiunt ſacrm̄ Chriſti. & ſic omnes induunt Chriſtum per configurationē characteris, non autem per cōformitatem gratiæ.

AD II dicendum, q̄ quando Deus uoluntatem hominis de malo in bonum mutat, tunc homo non accedit fictus: ſed non ſemper hoc Deus facit, nec ad hoc ſacramentum ordinatur, ut de ficto fiat aliquis non fictus, ſed ut non fictus aliquis accedens iuſtificetur.

AD III dcdm, q̄ fictus dr̄ aliquis ex eo, q̄ demonſtrat ſe aliquid uelle, quod non uult. Quicunq; aūt accedit ad baptiſmum, ex hoc ipſo oſtendit ſe-

*li.2.orth. fide.ca.30.

recedente fictione qđ l[?] notandū eſt: q̄ non tractaē hic, an recedēte fictione, baptizatus fiat filius regni, cōſequaē remiſſionē: nullus.n. dubitat de hoc euentu: ſed tractaē, an in tali caſu ex ui baptiſmi cōſequaē baptizatus remiſſionē &c. & hic eſt ſenſus cōclusionis. Neceſſitas aūt talis aſſertionis eſt duplex. Prima eſt auctoritas Auguſtini in libro de baptiſmo, relata, & a Magiſtro ſent. in 4. diſt. 4. & a Gratiano de cōſecr. di. 4. c. tūc valere, & ht in hac litera, Tunc valere incipit ad ſalutē baptiſmus, &c. Vbi expreſſe Aug. dicit baptiſmū ipſum ualere ad ſalutē, recedente fictione: licet gl. ibidem contra textū dicat oppoſitū. Secunda, eſt iō ex pctō originali ſūpta: q̄ ſi pcīm originale nec tpe baptiſmi, neq; poſtea uirtute baptiſmi remittiē. ſequiē q̄ nunquam pcīm originale huic hoi remiſſum fuerit. Et probatur ſequela: q̄ non aliud a Chro inſtitutū eſt remediū ad remiſſionē peccati originalis, niſi baptiſmus, ut ergo nulli baptizatorū q tunc, vel poſtea inter filios adoptionis eſt, baptiſmalis gra deſit, docuit Aug. baptiſmū recedente fictione ualere ad ſalutē. Quam doctrinā doctores poſteriores adeo ſunt uenerati, & cōplexi ut non horruerint multas inde cōſequētes difficultates: & inde fateamur baptizatū ficte non oportere confiteri recedente fictione de peccatis commiſſis ante baptiſmum. Auguſtini ergo iam ſuſcepta auctoritas neceſſitat. Modus, quo hoc fieri Auctor tenet in hac litera, non eſt ille, qui ſibi attribuitur: quem ipſe olim in 4. ſent. diſt. 4. q. 3. art. 2. q. 3. tenuit. ibi ſiquidem opinatus eſt fieri hoc, quia character manebat diſponens ad gratiam: hic autem opinatur hoc fieri quia character ut forma ſubſtantialis manet, & gratia ſublato impedimento, quaſi proprius effectus conſequitur, ut patet in litera.

¶ Vbi ſunt duæ difficultates, una ad hominem, & altera ad rē. Ad hominem quidem, quia Auctor ſuperius tractans de charactere, poſuit ipſum eſſe diſpoſitionem remotē ad gratiam, & non formam, ex qua fluit gratia, unde, & poſuit illum in genere potentiæ, & ſubiectiue in intellectu: ex quo nō eſt nata fluere gratia in eſſentia animæ. Ad rem vero, quia character non ſe habet ad grām, ut forma ad conſequens proprium: ſed potius gratia eſt forma, ad quā conſtituitur mediante ſacro character, eminentioris ordinis conſtat eſſe gratiam, qua diuinæ ſumus naturæ conſortes, q̄ character communis bonis & malis.

¶ Ad euidentiam horum, ſciendum eſt, coactum fuiſſe Auctorem ad hunc modum, ut ſaluaret Auguſtini doctrinam, cum cōi doctrina de cauſalitate ſacrorum. non uī.n. poſſe intelligi rem aliquam, poſtquam deſijt eſſe, habere ſuum effectum, niſi aliqualiter res illa remanſerit: uidemus.n. in his, quæ proijciuntur, tamdiu durare motum proiectorum, quamdiu uis proijcientis aliquo modo manet ſiue in aere, ſiue in corpore proiecto: nihil.n. refert ad propoſitum. ſimiliter uidemus poſthumos ideo genitos mortuo patre, quia ſemen patris remanſit in materno utero: & ſic de alijs. unde cum baptiſmus deſinat eſſe peracto ſacramento, & tunc propter fictionem in baptizato non ualeat ad ſalutem, & inde ad duos annos recedente fictione ualeat idem baptiſmus ad ſalutem, quòd nihil aliud eſt, quàm cōferre illam remiſſionem, quam fictio impedimie tunc fieri: hoc.n. ſignificat baptiſmum valere ad ſalutē, cōns eſt, q̄ baptiſmus aliquo mō remaneat, ſeu aliquid habeat, aut relinquat manens, ratione cuius ualorem, ſeu effectum conſequatur poſt biennium. Hac neceſſitate ſat ſfaciendi hois more humano, cōpulſus auctor accommodationē hāc ſimilitudinariā, quam in litera habes, adinuenit.

¶ Vnde non oportet laborare ad ſaluādū hunc proceſſum, ut propriū, ſeu ex proprijs: ſed intelligendus eſt, ut accommodatio quædā ſimilitudinaria ad manuducendū intellectū nouitiorū, ut percipiant quō baptiſmus recedente fictione incipit valere ad ſalutē. Sciuit.n. Auctor, gratiā propriā bonis, nō conſequi characterē cōem bonis, & malis, ut proprius effectus ſequitur formā: cum hoc tam manifeſtū ſit, ut minimi theologi ſciant. Vnde nō proprie voluit intelligi, ſed ſcdm ſimilitudinem, ut ſicut in naturalibus ceſſante cauſa remanente tamen forma, ſtatim habentur conſequentia, niſi adſit impedimentum, & ſi impedimentum adfuerit, conſequentia illa ſtatim, cum remotum fuerit habentur propter remanſionē formæ, ad quam nata erant ſequi, ita in ſupernaturalibus ſacramenti baptiſmi, cum generatus Chriſtianus quoad eſſe de familia Chriſti, ſeu quod idem eſt quoad eſſe membrum Chriſtianæ religionis, ſuſcipit per baptiſmum characterem, ut forma qua conſtituitur in tali eſſe: nam charactere formaliter homo eſt Chriſtianæ religionis membrum, eſt de familia Chriſti, & hmōi formam natum eſt ex diuinæ largitatis ordine conſequi infuſionem gratiæ remiſſiuæ ōis culpæ, & omnis pœnæ, niſi obex fictionis obſtiterit, & propterea ceſſante fictione, ſequetur infuſio gratię remiſſiuæ culpæ, & pœnæ, propter præſentem formam characteris, ad quem ſcdm ordinem diuinæ largitatis nata eſt ſequi infuſio gratiæ baptiſmalis. Tenet itaque character utrinque locum, & diſpoſitionis, & formæ, diuerſimode conſiderato baptiſmate. nam baptiſmus inquantum generat uns[?] filios adoptionis, gratiam habet pro principali effectu, ut formā: inquantum uero generatiuus eſt Chriſtiani (hoc eſt membri Chriſtianæ religionis, ſeu familiæ) habet pro principali effectu characterem: qui pro eo q̄ infallibili ordine annexam habet gratiam, ſi fictio non impedit, & recedente fictione annecti ſibi vendicat gratiam, formę ſubſtantiali aſſimilatur. Pro eo vero quòd annexio gratię nouam exigit principalis agentis infuſionem, recedente fictione, diſpoſitioni magis aſſimilatur, quę ſecundum infallibilem cauſarum ordinem ceſſante impedimento, ad terminum ducit. Vnde uana videtur ſolicitudo quęrentium, quid, aut quomodo operetur character recedente fictione ad gratiam baptiſmalem.

¶ Et ex his patet ſolutio difficultatum motarum, tam ad hominem, q̄ ad rem. Et quarto loco propoſitum expeditum ſimul eſt. De quinto autem pertranſeūdum ut q̄ in ſolis uerbis diſſenſio forte eſt inter diuerſos doctores: nullum.n. puto ſanę mentis apud ſe credidiſſe. grām ceſſante fictione comitari characterem, ſine noua Dei actione gratiæ baptiſmalis infuſiua.

¶ In reſponſione ad ſcdm, & tertium aduertendum eſt, in ficte baptizato, inueniri diuerſorum temporum peccata, ſcili-

eet peccata pſentia, & futura, & pſentia inuenit uupliciter intelligi, vel pp perſeuerantiā maculæ, aut acb alis commiſſiones ſimul cum baptiſmo, uel pp ipſum impedire ſacri effectum. Inter q̄ æ tantū refert, ꝙ ſola fictio (quæ nihil ali d vr̄ quam impedimē grē) per pœnitentiam delenda eſt, cum peccatis commiſſis poſt baptiſmū reliqua aūt p baptiſmi valorē recedente fictione delentur. Ad hoc.n.vr̄ deſeruire litera, dicens, Et ēt ſimul exiſtentium cum baptiſmo: excipimr aūt ſola fictio, qīn ipſa eſt, quæ contra ſacrū ſacramento: nec puto fictionē peccato intelligendum in propoſito crimen illud, quod fundat fictionē (puta incredulitaté) ſed ipſam malam ſuſceptionē ſacri, quæ ſacrilegij ſpecies eſt: hic enim actus eſt proprie fictus: quoniam iſto actu monſtrat, qui baptizatur ſe uelle quod non vult. Et confirmatur hoc ex uerbis Aug dicentis, Cum illa fictio ueraci confeſſione receſſerit. quę corde in malitia, uel ſacrilegio perſeuerante, peccatorum ablutionem non ſinebat fieri ex hoc.n.ꝙ nullam ſpeciem peccati fictioni tribuit, niſi ſacrilegium, inſinuat ſe vr̄ quid ſit illa fictio. Et hinc ſequit ꝙ talis fictus ſufficienter contereretur, dicendo ſe iniuriam feciſſe baptiſmo, ponendo illi obicem peccati mortalis, & confitendo commiſſa poſt baptiſmum.

¶ Aduerte quoque aliud eſſe dimidiam a Deo expectare ueniam, & aliud eſſe varijs medijs a Deo expectare ueniam. Primum eſt impium tm̄ hic docemur, dū baptizatus, per medium pœnitentiæ, & per medium baptiſmi ſimul a Deo expectat ueniam. Cogimur aūt ad utrūque ſimul medium recurrere quia credimus p̄cedentia peccata remitti, quo ad culpam, & pœnam ...

alias, eccleſię conformari. — *Per.o. 304 4.d.4.q.3.a1.1.q.1.& d 17.q.3.a8.4.q.1.* — *li.1.de baptiſ. cont. Donat.ca. 2. ante me. to.7.* — *¶Alias, abolitionem.* — *q.66.a.9*

rectā fidē Chri habere, & ſacr̄m venerari, & uelle ſe Chro conformari, & uelle a peccato recedere. vn̄ cuicumque peccato vult hō inhærere, ſi ad baptiſmum accedit, fictus accedit, qđ eſt indeuote accedere: ſed hoc intelligendū eſt de peccato mortali, ꝙ gratiæ cōtrariat̃, non aūt de peccato veniali, vnde fictio hic quodammodo includit omne peccatum.

ARTICVLVS X.

Vtrum fictione recedente, baptiſmus ſuum effectum conſequatur.

S.Bona.4 ſ.d.4.q.3.ar.2.
Scot.4.ſ.d.4.q.5.
Ricar.4.ſ.d.4.q.2.
Duran 4.ſ.d.4.q.4.
Maur.4.ſ.d.4.5.q.3.
Sot.4 ſ.d.6.q.1.ar.8.
Cap.4.d.7 q.1.con.2.
Palud.4.d.4.q.5.ar.3.

AD DECIMVM ſic proceditur. Vr̄, ꝙ fictione recedente, baptiſmus ſuum effectum non cōſequatur. Opus.n.mortuum, quod eſt ſine charitate, non pōt unquam viuificari: ſed ille, qui fictus accedit ad baptiſmum, recipit ſacr̄m ſine charitate. ergo numquam poteſt viuificari hoc modo, ut gratiā conferat.

¶2 Præ. Fictio vr̄ eſſe fortior q̄ baptiſmus, cum impediat eius effectus: ſed fortius non tollit a debiliori. ergo peccatum fictionis non pōt tolli per baptiſmum fictione impeditum: & ſic baptiſmus non conſequet̃ ſuum effectum, qui eſt remiſſio omnium peccatorum.

¶3 Prę. Contingit ꝙ aliquis ficte accedat ad baptiſmum, & poſt baptiſmū multa cōmittat, q̄ tn̄ per baptiſmū nō tollunt̃: quia baptiſmus tollit peccata præterita, non futura. ergo baptiſmus talis, numquam cōſequetur ſuum effectū, qui eſt remiſſio omnium peccatorū.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit in lib. de baptiſmo, tunc valere incipit ad ſalutē baptiſmus, cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit, quæ corde in malitia, uel ſacrilegio perſeuerante, peccatorum ablutionem non ſinebat fieri.

RESP. Dcđm, ꝙ ſicut ſupra dictum eſt, baptiſmus eſt quædam ſpiritualis regeneratio. cū aūt aliquid generatur, ſimul cum forma recipit effectum formę, niſi ſit aliquid impediens, quo remoto forma rei generatæ perficit ſuum effectum: ſicut ſimul cum corpus graue generatur, mouet̃ deorſum, niſi ſit aliquid prohibens, quo remoto ſtatim incipit moueri deorſum. Et ſimiliter qñ aliquis baptizatur, accipit characterē, quaſi formā, & conſequit̃ proprium effectū, qui eſt grā remittens oīa peccata. Impeditur aūt qñq; per fictionē: vñ oportet ꝙ remota ea p pœnitentiā, baptiſmus ſtatim conſequatur ſuum effectum.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ſacr̄m baptiſmi eſt opus Dei, & nō hoīs: & iō nō eſt mortuū in ficto q̄ ſine charitate baptizat̃.

AD II dcđm, ꝙ fictio non remouetur per baptiſmū, ſed p pœnitentiā ſubſequentem, qua remota, baptiſmus aufert culpam, & reatum oīm peccatorū præcedentium baptiſmum, & ēt ſimul exiſtentium cum baptiſmo. vñ Aug. dicit in lib. de baptiſmo: Soluitur heſternus dies, & quicquid ſupereſt, ſoluit̃ & ipſa hora momentūq; añ baptiſmū, & in baptiſmo: deinceps aūt continuo reus eſſe incipit, & ſic ad baptiſmi effectū conſequendū concurrit baptiſmus, & pœnitentia, ſed baptiſmus ſicut cā per ſe agens: pœnitentia ſicut cauſa per accidēs idest remouens prohibens.

AD III dcđm, ꝙ effectus baptiſmi non eſt tollere peccata futura, ſed præſentia, uel præterita, & iō recedente fictione peccata ſequentia remittuntur quidem, ſed per pęnitentiā, nō per baptiſmum. Vñ non remittunt̃ quātū ad totū reatū, ſicut peccata præcedētia baptiſmū.

QVAESTIO LXX.

De circumciſione, quæ præceſſit baptiſmum, in quatuor artic. diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de præparatorijs ad baptiſmum. Et primo de præparatorio, quod præceſſit baptiſmum, idest, de circunciſione. Secūdo, de præparatorijs q̄ concurrunt ſimul cū baptiſmo ſ. de catechiſmo, & exorciſmo.

liter (hoc n. continet gratia baptiſmalis) fictionem vero cum poſterioribus peccatis remitti quidem quoad culpam, quo ad pœnam vero non niſi quantum facto pœnitentiæ remittitur. Vñ apparet falſitas allegatæ ſuperius gloſæ, præter id, ꝙ eſt contra textum.

SVP. QV. LXX, ART. I.

CIrca qō.70.& 71 nihil ſcribendū vr̄ niſi in his, quæ dicunt̃ in art.3. de cauſalitate exorciſmorum. Non carent ſiquidē ſcrupulo duo ibi dicta. primum eſt circa aperitionē ſenſuum per exorciſmos baptiſmales. Secundum eſt circa vnctionem, quæ fit in vertice baptizati, ꝙ operatur conſeruationem gratiæ baptiſmalis. Primum .n. intelligi non ſic, quòd exorciſmus minuat interiorem infectionem ſenſuum animæ, quia hoc ſine gratia non uideo poſſe fieri in paruulis, quicquid ſit in adultis: ſed intelligi ſic quòd poteſtas dæmonis ad præcludendum ſenſus interiores animę concesſa dæmoni propter interiorem infectionem animę per exorciſmum impeditur, ne ſcilicet ob infectas interiores animæ partes præcludat illas ad ſentiendum ſpiritualia, quę Chriſti ſunt, ita quòd poteſtas dæmonis per exorciſmos baptiſmales impedit̃ ne poſſit extrinſeca obſtacula ſacramento, & intrinſeca ſacri effectui pręſtare. ¶Secundum dictum, cum de actiua conſeruatione intelligi nequeat, de paſſiua oportet intelligi, ſic ꝙ vnctio illa operat̃ quoddā actuale auxiliū faciens ex parte baptizati ad conſeruationé grę ſuſceptę. Conſiſtit aūt auxiliū hoc in actu ſecundo, qui in adultis tunc exercitat̃, aut adiuuat̃, in paruulis aūt, non niſi tpe exercitionis grę ad operationé locum habere poteſt.

li.1.de baptiſ. paruu. c.12. in fi. to.7.

Circa

Circa primum quærũtur quatuor.

¶Primo, Vtrum circunciſio fuerit preparatoria, & figuratiua baptiſmi.

¶Secundo, De inſtitutione ipſius.

¶Tertio, De ritu eius.

¶Quarto, De effectu ipſius.

ARTICVLVS I.

Vtrũ circunciſio fuerit p̃paratoria & figuratiua baptiſmi.

Alb. mag. 4. d. 1. ar. Scot. 4. ſ. d. 2. q. 1. ar. 1.

Per. 9. 406 Sup. q. 68. ar. 1. ad 1. Et 1. 2. q. 102. art. 5. cor. & ad 1 & 3. Et 4. d. 1. q. 2. a. 1. q. 1. cor. Et d. 2. q. 1 ar. 2. ad 1. & Rom. 2. lec. 2. & lec. 4.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ φ circunciſio non fuerit preparatoria, & figuratiua baptiſmi. Omnis. n. figura hẽt aliquã ſimilitudinẽ, cum ſuo figurato: ſed circunciſio nullam hẽt ſimilitudinem cum baptiſmo. ergo uĩ φ non fuerit præparatoria, & figuratiua baptiſmi.

¶2 Præter. Apoſtolus dicit primæ Cor. 10. de antiquis patribus loquens, φ oẽs in nube, & mari baptizati ſunt: non aũt dicit, φ in circunciſione baptizati ſint. ergo protectio columnæ nubis, & trãſitus maris rubri, magis fuerunt p̃paratoria ad baptiſmum, & figuratiua ipſius, quam circunciſio.

¶3 Præ. Supra dictũ eſt, φ baptiſmus Ioannis fuit præparatorius ad baptiſmũ Chri: ſi ergo ẽt circũciſio fuit p̃paratoria, & figuratiua baptiſmi Chriſti uidetur quòd baptiſmus Ioannis fuerit ſupfluus quod eſt inconueniens. non ergo circunciſio fuit præparatoria, & figuratiua baptiſmi. (*q. 38. ar. 1 2. & 3.)

SED CONTRA eſt, φ Apoſt. dicit Col. 2. Circuncisi eſtis circunciſione non manufacta, in expoliatione corporis carnis, ſed circunciſione Chriſti, conſepulti ei in baptiſmo.

RESPON. Dcd̃m, φ baptiſmus dr̃ ſacrum fidei: inquantum. ſ. in baptiſmo fit quædam fidei profeſſio, & per baptiſmum agregatur hõ congregationi fidelium. eadem autẽ eſt fides noſtra, & antiquorum patrum, ſm̃ illud Apoſt. 2. Cor. 4. Habentes eundem ſpiritum fidei, credimus. Circunciſio ãt erat quædã proteſtatio fidei. uñ dr̃ Rom. 4. φ Abraham accepit circunciſionem tamquam ſignaculum fidei, unde, & per circunciſionem antiqui aggregabantur collegio fidelium. unde manifeſtũ eſt, quòd circunciſio fuit præparatoria ad baptiſmũ, & præfiguratiua ipſi⁹, ſm̃ quòd antiquis patribus oĩa in figuram futuri contingebant (ut dr̃ primę Cor. 10.) ſicut, & fides eorũ erat de futuro. (concl.)

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, φ circunciſio habebat ſimilitudinem cum baptiſmo, quantũ ad ſpiritualem effectum baptiſmi. nã ſicut per circũciſionẽ auferebatur quædam carnalis pellicula, ita per baptiſmũ homo expoliat à carnali conuerſatione.

AD II dcd̃m, φ protectio colũnę nubis, & tranſitus maris rubri, fuerunt quædã figuræ nr̃i baptiſmi, quo renaſcimur ex aqua ſignificata p mare rubũ, & ſpũſctõ ſignificato p colũnã nubis: nõ ãt p hęc fiebat aliqua pfeſſio fidei, ſicut p circũciſionẽ. & iõ pdicta duo erãt tñ figuræ, & nõ ſacra. Circũciſio aũt erat ẽt ſacrũ p̃paratoriũ ad baptiſmũ: min⁹ tñ expreſſe ſignãs baptiſmũ, quãtũ ad exteriora, q̃ prędicta. & iõ apoſtolus potius fecit mentionem de prædictis, quam de circunciſione. (*In iſta ſo lu. & in ar gum.)

AD III dcd̃m, φ baptiſmus Ioannis fuit præparatorius ad baptiſmũ Chriſti quantum ad exercitium actus: ſed circunciſio quantũ ad profeſſionẽ fidei, q̃ requirit in baptiſmo, ſicut dictũ eſt.* (*In cor. ar.)

ARTICVLVS II.

Vtrum circunciſio fuerit conuenienter inſtituta.

Alb. mag. 4. d. 3. art. 7 Sot. 4. ſ. d. 5. q. vni. ar. 12. Palud. 4. d. 4. q. 4.

Per. 9. 406 1. 2. q. 102 ar. 5 ad 1. Et q. 103. ar. 1. ad 3. Et 4. di. 1. ar. 1. q. 6. 4. cor. Et q. 6. 2. art. 1. q. 3. per to.

AD SECVNDVM ſic procedit. Vr̃ φ circunciſio fuerit inconuenienter inſtituta: ſicut. n. dictũ eſt,* in circunciſione fiebat quędã fidei profeſſio: ſed à pctõ primi hoĩs nullus umquam ſaluari potuit, niſi per fidẽ paſſionis Chri, ſm̃ illud Rom. 3. Quẽ propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius, ergo ſtatim poſt peccatũ primi hoĩs, circũciſio inſtitui debuit, & nõ tpe Abrahæ. (*ar. præc.)

¶2 Præt. In circunciſione hõ profitebat obſeruantiã ueteris legis, ſicut in baptiſmo pfitet obſeruãtiã nouæ legis, uñ Apoſt. dicit Gal. 5. Teſtificor oĩ hoĩ circuncidẽti ſe, qm̃ debitor eſt uniuerſæ legis faciendæ: ſed legalis obſeruãtia nõ eſt tradita tpe Abrahæ, ſed magis tpe Moyſi. ergo incõuenienter inſtituta eſt circunciſio tempore Abrahæ.

¶3 Præ. Circũciſio fuit figuratiua, & p̃paratoria baptiſmi: ſed baptiſm⁹ exhibet oĩb⁹ populis. ſm̃ illud Mat. vlt. Euntes docete oẽs gentes, baptizãtes eos. ergo circũciſio nõ debuit inſtitui, ut obſeruãda tm̃ ab uno populo iudæorũ, ſed ab oĩbus populis.

¶4 Præ. Carnalis circũciſio dẽt rñdere ſpũali, ſicut figura figurato: ſed ſpũalis circunciſio, quæ fit p Chriſtum, indifferenter conuenit utrique ſexui: quia in Chrõ Ieſu non eſt maſculus, & femina, vt dr̃ Gal. 3. ergo inconuenienter eſt circunciſio inſtituta, quæ competit ſolis maribus.

SED CONTRA eſt, φ ſicut legitur Gen. 17. circũciſio eſt inſtituta à Deo, cuius perfecta ſũt opera.

RESP. dcd̃m, φ (ſicut dictum eſt*) circunciſio erat præparatoria ad baptiſmum, inquantũ erat quædã pfeſſio fidei Chri, quã ẽt nos in baptiſmo profitemur. Inter antiquos aũt prẽs primos Abraham promiſſionẽ accepit de Chrõ naſcituro, cũ dictũ eſt ei Gen. 22. In ſemine tuo bñdicentur oẽs gẽtes terrę. Ipſe ẽt primus ſe à ſocietate infideliũ ſegregauit, ſm̃ mandatum dei dicentis ſibi, Egredere de terra tua, & de cognatione tua: & iõ cõuenienter circunciſio fuit inſtituta in Abraham. (*ar. præc.) (concl.)

AD PRIMVM ergo dcd̃m, φ immediatę poſt peccatũ primi parẽtis, pp doctrinam ipſius Ade, qui plene inſtructus fuerat de diuinis, adhuc fides, & rõ nãlis intm̃ uigebat in hoĩe, φ nõ oportebat determinari hoĩbus aliqua ſigna fidei, & ſalutis: ſed unuſquiſq; pro ſuo libito fidem ſuam aliquibus ſignis proteſtabat: ſed circa tempus Abrahę, diminuta erat fides, plurimis ad idolatria declinãtibus obſcurata ẽt erat rõ nãlis p per argm̃ carnalis cõcupiſcentię vſq; ad pccatũ cõtra nãm: & iõ conuenienter tũc, & nõ añ fuit inſtituta circũciſio ad pfitẽdũ fidẽ, & ad minuẽdũ carnalẽ cõcupiſcentiã. (*alias pſẽtibus.)

AD II dcd̃m, φ legalis obſeruantia tradi nõ debuit, niſi populo iã congregato: quia lex ordinat

ad

1.2.q.98.90. ar.2. ad bonũ publicũ, vt in ſcd'a parte dictũ eſt. * Populus aũt fideliũ cõgregand' erat aliquo ſigno ſenſibili, qđ eſt neceſſariũ ad hoc, ꝙ hoies i quacũq; religione adunent, ſicut Aug. † dicit cõtra Fauſt. & iõ oportuit prius inſtitui circuciſiorẽ, ꝗ lex daret. Illi aũt pres, q fuerũt aũ legẽ, familias ſuas inſtruxerunt de diuinis, p modũ paternę admonitionis. vñ, & dñs dicit de Abrahã, ſcio ꝙ pceptur' ſit filiis ſuis, & domui ſuę poſt ſe, vt cuſtodiant viam dñi.

† li.19. c. 11. in fine, to.6.

Ad iii dcđm, ꝙ baptiſmus in ſe cõtinet pfectione ſalutis, ad quã deus oẽs hoies vocat, ſm illud 1. Tim. 2. Qui vult oẽs hoies ſaluos fieri: & iõ baptiſmus oibus populis proponit. Circũciſio ãt non cõtinebat perfectionẽ ſalutis, ſed figurabat ipſam vt fiendam per Chrm, qui erat ex iudæorum populo naſciturus: & iõ illi ſoli populo data eſt circũciſio.

Ad iiii dcđm, ꝙ circunciſio inſtituta eſt, vt ſignũ fidei Abrahę, q credidit ſe patrẽ futurũ Chri ſibi repromiſi: & iõ cõuenieñter ſolis marib. competebat. Peccatum ẽt originale, contra quod ſpaliter circunciſio ordinabať, a patre trahitur, non a matre, vt in ſecunda parte dictũ eſt: * ſed baptiſmus continet virtutem Chri, qui eſt vniuerſalis cã ſalutis omnium, & remiſſionem omnium peccatorũ.

* 1.2.q.81 art.5.ad 2. & artic. 1. ad 2.

Articvlvs III.

Vtrum ritus circuncisionis fuerit conueniens.

por.2. 407 1. di. 1. 2. ar. 2. q. & ar.3.q.2.& 3.& loã.7. le. 2. ꝛ Et Ro.4. lect. 2. * ar. 1. & 2. huius q.

Ad tertivm ſic proced ř. Vř ꝙ ritus circunciſionis ñ fuerit cõueniẽs. Circũciſio.n. (ſicut dictũ eſt *) h fidei q̃dam profeſſio eſt: ſed fides in vi appreheñſiua exiſtit, cuius opationes maxime apparẽt in capite. ergo magis d buit ſignũ circũciſionis dari in capite, quàm in membro generationis.

¶ 2 Præt. Ad vſum ſacrorum aſſumimus ea, quorũ eſt cõior vſus: ſicut aquam ad abluendum, & panẽ ad reficiendum: ſed ad incidendum cõius vtimur cultello ferreo h quàm petrino. ergo circũciſio nõ debuit fieri cultello petrino.

¶ 3 Præt. h Sicut baptiſmus inſtituiť in remediũ originalis pcti, ita ẽt circunciſio, ſicut Beda dicit: * ſđ baptiſmus nõ differť vſq; ad octauũ diẽ (ne pueris periculũ dãnationis immineat p p originale pcm, ſi nõdũ baptizati decedãt) qñque ẽt tradiť baptiſmus poſt octauũ diẽ. ergo circunciſioui nõ debuit determinari octauus dies, ſed debebat qñque præueniri, ſicut etiam quandoque tardabatur.

* In hom. circũciſionis licet pri ci. & med. in hom. to tius anni reperies.

Sed contra eſt, ꝙ Roma. 4. ſuper illud, & ſignum accepit circunciſionis, determinatur in * gl. prædictus circunciſionis ritus.

* in gl. ord. ſup illud, Signum accepit circũciſionis. † ar. pced. huius qſt.

Resp. dcđm, ꝙ (ſicut dictum eſt †) circunciſio quoddam ſignum fidei eſt, inſtitutum a deo, cui' ſapientiæ non eſt numerus: determinare aũt conueniẽtia ſigna, eſt ſapientiæ opus: & iõ concedendum eſt, ꝙ m ritus circunciſionis fuit cõueniẽs. *

Ad primvm ergo dicẽdũ, ꝙ circũciſio cõueniẽter fiebat in mẽbro gñationis. Primo qdem: qa ſignũ erat fidei, qua Abrahã credidit Chrm ex ſuo ſemine naſciturũ. Scdo, qa erat i remediũ pcti originalis, ꝙ p actũ gñationis traduciť. Tertio, quia ordinabať ad diminutionẽ carnalis concupiſcẽtię quæ præcipue in membris illis viget, propter abũdantiam delectationis venereorum.

Ad ii dicẽdũ, ꝙ cultellus lapideus nõ erat de neceſſitate circũciſionis: vñ nõ inuenit tale inſtrũ pcepto diuino determinatũ: neq; ẽt cõiter tali inſtro iudæi vtebanť ad circũcidẽdũ, ſicut neq; n õ vtuntur. Leguntur tñ aliquæ circũciſiones famoſę cultello lapideo factæ: ſicut legiť Exod. 4. q. tulit Sephora acutiſsimã petrã, & circuncidit pputiũ filii ſui. & Ioſue 5. ſit: Fac tibi cultellos lapideos, & circuncide ſcđo filios Iſrael: per ꝙ figurabatur circunciſionem ſpũalem eſſe fiendam per Chriſtũ, de quo dicitur 1. Cor. 10. Petra autem erat Chriſtus.

G Ad iii dcđm, ꝙ octauus dies determinabať circunciſioni: tum p p myſteriũ, qa in octaua ętate (q erit ætas reſurgẽtiũ) quaſi in octauo die pficiť p Chrm ſpũalis circunciſio, qñ auferet ab electis nõ ſolũ culpã, ſed ẽt oẽm pœnalitatẽ: tũ ẽt p p teneritudinẽ infantis ante octauũ diẽ. vñ ẽt de aliis aĩalibus Leu. 22 pcipiť, bos, ouis, & capra, cũ genita fuerint, ſeptẽ diebus erunt ſub ubere matris ſuæ, die aũt octauo, & deinceps offerri poterunt dño. Erat ãt octauus dies de neceſſitate pcepti: ita. ſ. ꝙ octauũ diẽ ptermittẽtes peccabant, ẽt ſi eſſet ſabbathũ

H ſm illud Io. 7. Circũciſionẽ accipit hõ in ſabbatho vt non ſoluať lex Moyſi: non tñ erat de neceſſitate ſacri: quia ſi aliqui omittebant octauum diem, poſtea poterũt circũcidi: quidã ẽt dñt, ꝙ p p periculũ imminẽtis mortis poterat octauus dies pueniri, ſđ hoc nec ex auctoritate ſcripturę, nec ex cõſuetudine iudæorũ hri põt. vñ melius dcđm eſt, ſicut et Hug. * de ſan. Vic. dicit, ꝙ octau' dies nulla neceſſitate pueniebať. vñ ſup illud Prou. 4 Vnigenitus erã corã mře mea, dicit gl † ꝙ alius Berſabee paruulus nõ cõputatur: quia ante octauum diẽ mortuus, noiatus non fuit, & per cõſequens nec circũciſus.

* Poteſt col ligi ex li. 1. de ſacram. par. 12. c. 2. † Gl. ordin. ibid.

I

Articvlvs IIII.

Vtrum circuncisio conferebat gratiam iuſtificantem.

por.2. 408

S. Bon. 4. ſđ. 1. q. 3. Scot. 4. ſđ. 1. q. 6.
Ricca. 4. ſđ. 1. q. 3. Sor. 4. ſđ. 1. q. 1. ar. 4.
Cap. 4. d. 1. q. 1. cor. 2. Palud. 4. d. p. q. 5. art. 2.

Ad qvartvm ſic pced ř. Videtur quòd circunciſio non conferebat gratiã iuſtificãtem dicit enim Apoſt. Gal. Si ex lege h eſt iuſtitia, Chriſtus gratis mortuus eſt, ideſt ſine cauſa ſed circũciſio erat quædam obligatio legis implendæ, ſm illud Gal. 6. Teſtificor omni homini circuncidẽti ſe, qm debitor eſt uniuerſæ legis faciendæ ergo ſi ex circunciſione eſt iuſtitia, Chriſtus gratis, ideſt ſine cauſa, mortuus eſt, ſed hoc eſt incõueniẽs. nõ ergo ex circũciſione erat gra iuſtificans à peccato

Sup. q. 62. ar. 6. ad 3. & 4. diſt. 1. q. 1. art. 4. & ueri. qõ. 28. ar. 2. ad 12 & 10. 4. lec. 2. & c. 9 lec. 1.

K ¶ 2 Præt, Ante inſtitutionem circunciſionis ſola fides ad iuſtificationem ſufficiebat: dicit. n. Greg. in Moral. † Quod apud nos ualet aqua baptiſmatis, hoc egit apud ueteres pro paruulis ſola fides: ſed uirtus fidei non eſt imminuta per mandatum circunciſionis. ergo ſola fides paruulos iuſtificabat, & non h circunciſio.

† lib. 4. c. 2. circa med.

¶ Præt, Ioſue 5. legitur, ꝙ populus, qui natus eſt in deſerto per quadraginta annos, incircunciſus fuit, ſi ergo per circũciſionem auferebať peccatũ originale

originale, uidetur ꝙ omnes, qui in deſerto mortui A ſunt, tam paruuli q̃ adulti, fuerint damnati. & eadem obiectio eſt de pueris, qui moriebantur ante octauum diem circuncisionis: quia præueniri nõ debebat, vt dictum * eſt.

Ar. præte. q. 5. argu.

¶ 4 Præt. Nihil impedit introitũ regni cæleſtis, niſi peccatũ: ſed circuncisi ante paſſionẽ Chriſti impediebantur ab introitu regni cæleſtis. nõ ergo ꝑ circuncisionem homines iuſtificabant̃ a peccato.

¶ 5 Præt. peccatum originale nõ dimittitur ſine actuali. quia impiũ eſt à deo dimidiam ſperare ueniam, ut Aug.* dicit: ſed [b] nuſquam legit̃, ꝙ per circuncisionem remitteretur actuale peccatũ. ergo etiam, neque originale per eam dimitrebatur. B

In li. de uera & fal. pœnit. c. 9. nõ lõge a princ. to. 4.

SED CONTRA, eſt ꝙ Aug. † dicit ad Valerium cõtra Iulianũ, Ex quo inſtitura eſt circũciſio ĩ populo dei, * q̃ erat ſignaculũ fidei iuſtitiæ dei, ad sãctificatiõnẽ purgat. õis ualebat paruulis originalis veteriſq; peccati: ſicut & baptiſm' ex illo cœpit valere tpe ad inouationẽ hois, ex quo iſtitutus eſt.

Li. 2. de nuptiis & cõcup. c. 11. in fi. to. 7.

* al. as, quæ erat ſignaculũ iuſtitiæ fidei ad purgationem ualebat magnis & paruulis &c.

RESPON. Dcd̃m, ꝙ ab oĩbus cõiter ponitur, ꝙ C in circũciſione peccatũ originale remittebat̃, Quidã tñ dixerunt, ꝙ nõ cõferebat̃ gratia, ſed ſolũ auferebatur peccatũ, qđ Magiſter ponit in prima diſt.* 4. ſent. & Rom. 4. in gloſ. ſed hoc non põt eſſe: q̃a culpa nõ remittit̃ niſi ꝑ gratiã, ſm̃ illud Roman. 3. Iuſtificati gratis ꝑ gratiã, &c. & ideo alii dixerunt, ꝙ per circuncisionẽ cõferebat̃ gratia, quantum ad effectus remiſſionis culpæ. ſed non quantum ad effectus poſitiuos, ne cogerentur dicere, ꝙ gratia in circũciſione collata ſufficiebat ad implẽdũ mandata legis, & ita ſuperfluus fuerit aduentus Chri; ſed hæc ẽt poſitio ſtare nõ põt. primo quidẽ, q̃a ꝑ circũciſionẽ dabat̃ pueris facultas ſuo tpe ꝑueniendi ad gloriã, quæ eſt ultimus effectus poſitiuus gratiæ. ſcd̃m, q̃a priores ſunt naturaliter ſm̃ ordinẽ cauſæ formalis effectus poſitiui, q̃ priuatiui licet ſm̃ ordinẽ cauſæ materialis ſit ecõuerſo. forma.n. non excludit priuationẽ, niſi informãdo ſubiectũ. & ideo alii dixerũt, ꝙ in circunciſione cõferebat̃ gratia ẽt quantũ ad aliquẽ effectũ poſitiuũ qui eſt facere dignũ uita æterna, ſed nõ quãtũ ad oẽs effectus: q̃a nõ ſufficiebat reprimere concupiſcẽtiã fomitis, nec ad implẽdũ mãdata legis.* qđ E ẽt aliqñ mihi viſum eſt: ſed diligẽter cõſideranti apparet hoc nõ eſſe uerũ: quia minima [d] gratia põt reſiſtere cuilibet cõcupiſcẽtiæ, & uitare oẽ peccatũ mortale, qđ cõmittitur in trangreſſione mãdatorũ legis: minima.n. charitas plus diligit deũ, q̃ cupiditas millia auri, & argẽti. & iõ dcd̃m eſt, ꝙ [m] in circũciſione cõferebat̃ gratia quãtũ ad oẽs [d] gratiæ effectus, aliter tñ q̃ in baptiſmo * Nã in baptiſmo cõfert̃ gratia ex uirtute ipſius baptiſmi, quam hẽt inquãtũ eſt inſtrumẽtũ paſſionis Chri iã perfectæ. * in circũciſione aũt cõferebat̃ gratia, non ex uirtute [d] circũciſionis, ſed ex uirtute fidei paſſionis Chri, cuius ſignũ erat circũciſio: ita. ſ. ꝙ homo, q̃a accipiebat circũciſionẽ, ꝓfitebat̃ ſe ſuſcipere talẽ fidẽ. uel adultus ꝓ ſe, uel alius ꝓ paruulis. vñ & Apoſtolus dicit Ro. 4. ꝙ Abrahã accepit ſignũ circũciſionis, ſignaculũ iuſtitiæ fidei, quia. ſ. iuſtitia A erat ex fide ſignificata, non ex circunciſione ſignificante. & quia baptiſmus operatur inſtrumẽtaliter in uirtute paſſionis Chri, non aũt circunciſio iõ baptiſm' iprimit characterẽ icorporatẽ hoiem Chro, & copioſiorẽ gratiã confert q̃ circunciſio: maior.n. eſt effectus rei iam præſentis, quàm ſpei.

Glo. or. ſuper illud, ſignum accepit circũciſionis.

Vbi nõ ponit S. Thomas ſignũ retractatio nis ut nec attribuit ei retractationem.

D. 634. medio.

D. 342.

Alias circũciſio autem cõferebat gratiã, in quãtum erat ſignũ fidei paſſionis Chriſti futuræ.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ ratio illa procederet, ſi ex circunciſione eſſet iuſtitia aliter, quàm per fidem paſſionis Chriſti.

AD II dcd̃m, ꝙ ſicut ante inſtitutionẽ circũciſionis, ſola fides Chri futuri iuſtificabat tã pueros q̃ adultos, ita ẽt & circunciſione [d] data: ſed antea nõ requirebatur aliquod ſignũ ꝓteſtatiuũ huius fidei: quia nõdũ hoies fideles, ſeorſum ab infidelibus cœperant adunari ad cultum unius dei: probabile tñ eſt, ꝙ parentes fideles pro paruulis natis & maxime in periculo exiſtentibus, aliquas preces profunderent, uel aliquam benedictionem eis adhiberent (quod erat quoddam ſignaculũ fidei) ſicut adulti ꝓ ſeipſis preces, & ſacrificia offerebat. D. 344.

AD III dcd̃m, ꝙ populus in deſerto ꝓtermittẽs mãdatũ circũciſionis excuſabat̃: tũ, q̃a neſciebant qñ caſtra mouenda erant: tũ, quia (ut Damaſ. dicit) nõ neceſſe erat eos aliqđ ſignũ diſtinctionis habere, cũ ſeorſũ ab aliis populis habitabãt. & tñ vt Au. † dicit, inobediẽtiã incurrebant, qui ex cõtẽptu ꝓtermittebant. Vt tñ, ꝙ nulli incircũciſi mortui fuerint in deſerto: quia, vt in pſalm. 103. dr̃ non erat in tribubus eorũ infirmus: ſed illi ſoli vĩr, mortui in deſerto qui fuerant in ægypto circunciſi: ſi tñ aliqui incircunciſi, mortui ſunt eadem rõ eſt de his, & de his, qui moriebantur ante circunciſionis D inſtitutionẽ: quod ẽt intelligendũ eſt de pueris, q moriebantur ante octauum diem tempore legis.

Dam. li. 4. ca. 26 uel 25 c. prin. Au. li. 6. ſup. Ioſue, c. 6. a media, tom. 4.

AD IIII dicendum, ꝙ in circunciſione auferebat̃ originale peccatum ex parte perſonæ: remanebat tñ impedimentum intrandi in regnum cęlorũ ex parte totius naturæ: quod fuit ſublatũ per paſſionẽ Chri. & ideo ẽt baptiſmus ante paſſionem Chri nõ itroducebat ĩ regnũ, ſed & circũciſio, ſi haberet locũ poſt paſſionẽ Chri, itroduceret ĩ regnũ.

AD V dicendum, ꝙ adulti quando circũcidebantur, conſequebantur remiſſionem, nõ ſolum originalis peccati, ſed etiam actualium peccatorũ: nõ tñ ita quòd liberarentur ab omni reatu pœnæ, ſicut fit in baptiſmo, in quo cõfert̃ copioſior grã.

QVAESTIO LXXI.

De præparatoriis, quæ ſimul concurrunt, cum baptiſmo, in quatuor articulos diuiſa

DEINDE conſiderandum eſt de præparatoriis quæ ſimul concurrunt cum baptiſmo.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum catechiſmus debeat præcedere baptiſmum.

¶ Secundo, Vtrum baptiſmum debeat præcedere exorciſmus.

¶ Tertio, Vtrum ea, quæ aguntur in chatechiſmo, & exorciſmo, aliqđ efficiant uel ſolũ ſignificẽt.

¶ Quarto, Vtrum baptizandi debeant catechizari uel exorcizari per ſacerdotes.

ARTICVLVS I.

Vtrum cathechiſmus debeat præcedere baptiſmum.

Tert.a. 409 4.d.6.3 q. ar.2.q.1. AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ cathechiſmus non debeat pręcedere baptiſmũ. Per baptiſmũ.n.regenerantur homines in uitam ſpiritualẽ: ſed prius homo accepit uitam quàm doctrinã. non ergo prius debet homo catechizari. i. doceri, quam baptizari.

¶ 2 Præt. Baptiſm⁹ exhibet̃ nõ ſolũ adultis, ſꝫ ẽt pueris, qui nõ ſunt doctrinæ perceptibiles: eo ꝙ nõ hñt uſum rationis. ergo ridiculũ eſt eos catechizare.

¶ 3 Præt. In catechiſmo confitet̃ catechizatus ſuã fidẽ: ſed puer non põt ſuam fidem confiteri, neque per ſeipſos: neq; hĩ ẽt aliquis hũs procuratum, q̃a nullus põt aliũ ad aliqđ obligare: tũ ẽt quia non põt aliquis ſcire, utrum pueri cum ad legitimã ætatem peruenerint, aſſentiant fidei, non ergo dꝫ cathechiſmus præcedere baptiſmum.

Li. 1.c.25. a medio. SED CONTRA, eſt ꝙ Rabanus de inſtitutione clericali dicit, Ante baptiſmum, catechizandi debet hominem præuenire officium, ut fidei primũ cathecumenus accipiat rudimentum.

q. præce.ar. 1. RESP. Dcẽm, ꝙ (ſicut ſupra dictum eſt) baptiſmus eſt fidei chriſtianæ ſacrm̃, cum ſit quædã ꝓfeſſio fidei chriſtianæ. Ad hoc aũt ꝙ aliquis fidem accipiat requiritur ꝙ de fide inſtruatur ẽm illud Ro. 10. Quõ credent ei, quem non audierunt: quõ aũt audient ſine prędicante: Et ideo ante baptiſmũ conuenienter præcedit catechiſmus. unde, & Dominus præcepturus baptizandi diſcipulis tradens præmittit doctrinam baptiſmo, dicens, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ uita grãe, i qua regenerat̃ aliquis p baptiſmũ, præſupponit uitã naturæ rõnalis: in qua hõ põt eſſe particeps doctrinę.

q. 69.ar.6. ad 3.a .& 68.ar.9. AD II dicẽdum, ꝙ ſicut mater Eccleſia (ut ſ. dictũ eſt) accõmodat pueris baptizandis aliorũ pedes, ut ueniãt, & aliorũ cor ut credant, ita ẽt accõmodat eis aliorum aures, ut audiant, & intellectũ ut per alios inſtruantur. & ideo eadem ratione ſunt catechizandi, qua ſunt baptizandi.

AD III dicẽm, ꝙ ille, qui pro puero baptizato rñdet, Credo, non prædicit puerum crediturum, cũ ad legitimos annos peruenerit: alioquin diceret Credet, ſed profitet̃ fidem Eccleſiæ in perſona pueri, cui cõicatur, cuius ſacrm̃ ei tribuitur, & ad quã obligat̃ per alium, non eſt n. inconueniens, quod aliquis obligetur per alium in his, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis. Similiter ẽt patrinus pro puero reſpondens promittit ſe operam daturum adhoc ꝙ puer credat: quod tamen ſufficeret in adultis uſum rationis habentibus.

ARTICVLVS II.

Vtrum exorciſmus debeat præcedere baptiſmum.

Tert.a. 410 Inf.a.3.ad 3.& 4.d.6. q.2.a.3.q. 1. per tot. & q. 2.a.1 4. *Sent.4.5.ſ.d.6.q.2.a.2.*

AD SECVNDVM ſic pcedit̃. Vr̃ ꝙ exorciſmus nõ debeat præcedere baptiſmũ. Exorciſmus n. contra energumenos, i. arreptitios ordinatur: ſed non omnes baptizandi ſunt tales. ergo exorciſmus non debet præcedere baptiſmum.

¶ 2 Præt. Quãdiu hõ ſubiacet pctõ, diabolus i eũ hꝫ ptãtẽ, q̃a ut dr̃ Ioã. 8. qui fecit peccatum, ſeruus eſt peccati: ſed peccatũ tollitur per baptiſmũ non ergo ante baptiſmum ſunt hoĩes exorcizandi.

¶ 3 Præt. Ad arcendum dæmonum poteſtatem, introducta eſt aqua benedicta. nõ ergo ad hoc oportebat aliud remedium adhiberi per exorciſmos.

SED CONTRA eſt, ꝙ Cæleſtinus Papa dicit, Si ue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis ueniat ſacramentum, non prius fontem uitæ adeant, quã exorciſmis, & exufflationibus clericorum ſpiritus immundus ab eis abiiciatur.

Cæleſt. 1. in 1. epiſt. ad Ep.Gal lic. c.12. in prin.to.1. Concil. RESPON. Dcẽm, ꝙ quicumq; ſapienter aliquod opus facere proponit, prius remouet impedimenta ſui operis, unde dr̃ Hier. 4. Nouate uobis nouale & nolite ſerere per ſpinas. Diabolus autem hoſtis eſt humanæ ſalutis, quę hom. ni per baptiſmũ exhibet̃, & habet poteſtatẽ aliquã in hoiem, ex hoc ipso ꝙ ſubd ĩ orig nali peccato, uel ẽt actuali. Vñ conuenienter ante baptiſmũ expelluntur dęmones per exorciſmos, ne ſalutẽ hoĩs impediãt: quam q̃dẽ expulſionẽ ſignificat exufflatio. Benedictio autem cum manus impoſitione, præcludit expulſo uiam, ne redire poſſit Sal aũt in os miſſum, & naris, & aurium ſputo lin t.o, ſignificat receptionem doctrinæ fidei quantum ad aures, & approbationem, quantum ad nares, & confeſſionem quantum ad os. Olei uero inunctio ſignificat aptitudinem hoĩs ad pugnandum contra dęmones.

alias, aguntur. ſimul. AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ energumeni dr̃, quaſi interius laborates ex ĩtrinſeca opatione diaboli. & quis ñ oẽs accedẽtes ad baptiſmũ, corpaliter ab eo uexent̃: oẽs tñ non baptizati ptãti demũ ſub iciuntur, ſaltẽ ꝓpter originalis peccat reatũ.

Alias, ablutionem. AD II dicendum, quod in baptiſmo per ablutione peccati excluditur, poteſtas dæmonis ab homine, quantũ ad hoc, ꝙ impedit eũ a perceptione gloriæ, ſed exorciſmi excludũt poteſtatẽ dæmonis in qua tũ impedit hoiem à perceptione ſacramẽti.

AD III dcẽm, ꝙ aqua benedicta dat̃ contra impugnationes dæmonũ, quæ ſunt ab exteriori. ſed exorciſmus ordinat̃ contra ipugnationes dæmonũ, q̃ ſunt ab interiori. vñ & energumeni dñr, quaſi interius laborãtes, illi, q exorcizant̃. Vel dcẽm, ꝙ ſicut in remediũ contra peccatũ, ſcđo dat̃ pœnitẽtia, quia baptiſmus nõ iterat̃, ita in remediu cõtra impugnationes dæmonũ, ſecundo datur aqua benedicta, quia exorciſmi baptiſmales nõ iterantur. reſp.a.

ARTICVLVS III.

Vtrum ea, quæ aguntur in exorciſmo, aliquid efficiant.

Tert.a. 411 *Sent.4 ſ.d.6.q.2.ar.3.*

4.d.6.q.2. ar.3.q.3. AD TERTIVM ſic proceditur: Videtur, quòd ea, quæ aguntur in exorciſmo, nõ efficiãt aliquid: ſed ſolũ ſignificent. Si. n. puer poſt exorciſmos moriatur ante baptiſmum, ſalutem non conſequitur: ſed ad hoc ordinatur effectus eorũ, quæ in ſacramentis aguntur, ut homo conſequat̃ ſalutem. unde Marc. ult. dicitur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. ergo ea quæ agũtur in exorciſmo, nihil efficiunt ſed ſolum ſignificant.

¶ 2 Præt. Hoc ſolũ requiritur ad ſacrm̃ nouę legis ut ſit ſignũ, & cauſa, ut ſupra dictum eſt. Si ergo ea quæ aguntur in exorciſmo, aliqđ efficiant, uide- Q. 62.a.1. & 2.

tur

tur, quòd ſingula ſint quædam ſacramenta.

¶3 Præt. Sicut exorcizimus ordinant ad baptiſmū, ita & ſi aliq in exorciſmo efficiū, ordinantur ad effectū baptiſmi: ſed b diſpoſitio ex neceſſitate pcedit formā pfectā: q a forma nō recipit niſi in materia diſpoſita. ſequeretur ergo, ꝙ nullus poſſet cōſeq effectū baptiſmi, niſi pri* exorcizetur, ꝙ patet eē falsū. ſi ergo ea, q aguntur i exorciſmis, aliquē effectū hēnt.

¶4 Præ. Sicut q̄dā aguntur in exorciſmo añ baptiſmū ita & q̄dā aguntur poſt baptiſmū, ſicut ꝙ ſacerdos baptizatū chriſmate ungit i uertice: ſed* ea q poſt baptiſmū aguntur non vr aliquid efficere: q a ſm hoc effectus baptiſmi eſſet imperfectus. ergo nec ea, quæ ante baptiſmum aguntur in exorciſmo.

Li. 1. ſym bo. c. 1. cir ca ſi. to. 9. SED CONTRA eſt, ꝙ Aug. dicit in l. de Symbolo, Paruuli exufflantur, & exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli poteſtas inimica, q decipit hoiem. Nihil aût agitur fruſtra p eccłam. ergo p hmōi exufflationes hoc agitur, vt dæmonū poteſtas expellatur.

RESP. Dicendum, ꝙ quidā dixerūt ea, q in exorciſmo aguntur nihil efficere, ſed ſolū ſignificare: ſed hoc patet eſſe falſum, p hoc ꝙ eccła in exorciſmis, imperatiuis uerbis utitur ad expellēdā dæmonis poteſtatē puta cū dicit, ergo maledicte diabole exi ab eo &c. & iō dcdm eſt, ꝙ aliquē effectū habēt differē ter tñ ab ipſo baptiſmo. Nā p baptiſmū datur hoi grã ad plenā remiſſionē culparū. Per ea uerò, q in exorciſmo aguntur, excludit duplex impedimētū ſalutaris grã percipiēdæ: quorū unū eſt impedimētū extrinſecū, put dæmones hois ſalutē impedire conantur. & hoc impedimētū excludit p exufflationes, q bus poteſtas dęmonis pellitur, ut patet ex inducta auctoritate Aug. quātū ſ. ad hoc, ꝙ non pſtet impedimentū sacrō ſuſcipiēdo. Manet tñ poteſtas dæmonis in hoie, quātū ad maculā peccati, & reatū pœnæ, quouſq; pctm̄ per baptiſmū tollatur. & ſm hoc Cyprianus dicit, Sciat diaboli nequitiā poſſe remanere vſq; ad aquā ſalutarē: in baptiſmo autē oēm nequitiā amittere. Aliud impedimentū eſt intrinſecū, prout. ſ. hō ex infectione originalis pcti habet ſenſus præcluſos ad pcipienda ſalutis myſteria. Vñ Rabanus de inſtitutione clericorū dicit, ꝙ per ſaluā typicā & ſacerdotis actū, ſap. etia, & virtus diuina ſalutē catechumeni operatur, vt aperiantur ei nares ad percipiēdū odorē notitiæ Dei, ut aperiantur eis aures ad audiēdū mādata Dei, ut aperiantur illi ſenſus in intimo corde, ad rñdendum.

Marginal notes (left): Med. — In arg. ſed contra. — In l. 4. epi. 7. poſt me dium. — Li. 1. c. 27. poſt med.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ per ea, quę aguntur in exorciſmo, non tollitur culpa pp quā ho punitur poſt mortē: ſed ſolū tolluntur impedimenta recipiēdi remiſſionem culpæ per ſacramentum, unde poſt mortē exorciſmus non ualet ſine baptiſmo. Pręgo ſitinus tñ dicit, ꝙ pueri exorcizati, ſi moriantur ante baptiſmum, minores tenebras patiuntur: ſed hoc non vr uerū: quia tenebræ illæ ſunt carentia diuinæ uiſionis, quæ non recipit magis, & minus.

AD II dcdm, de rōne ſacri eſt, ꝙ perficiat principalem effectum, qui eſt gratia remittens culpam uel ſuppl. ns aliquem hominis defectum: quod quidem non fit per ea, quæ aguntur in exorciſmo: ſed ſolum hmōi impedimenta tolluntur, & ideo

A non ſunt ſacramenta, ſed ſacramentalia quædam.

AD III dcdm, ꝙ diſpoſitio ſufficiens ad ſuſcipiendā grãm baptiſmalē, eſt fides, & intentio, uel ppria eius, ꝙ baptizatur, ſi ſit adultus, uel eccłæ, ſi ſit paruul. Ea uero, q aguntur in exorciſmo, ordinantur ad remouēdū impedimēta: & iō ſine eo pōt aliqs cōſeq effectū baptiſmi. Nō tñ ſunt hmōi ptermittēda, niſi in neceſſitatis articulo, & tūc ceſſante periculo debētſuppleri, ut ſeruetur uniformitas i baptiſmo. Nec fruſtra ſupplentur poſt bapt ſmū: q a ſicut impeditur effectus baptiſmi, antequā percipiatur, ita poteſt impediri poſtquàm fuerit pceptus.

B AD IIII dcdm, ꝙ eorū, q aguntur poſt baptiſmū circa baptizatū, al qd eſt quod nō ſolū ſignificat, ſed efficit: puta inūctio, q fit in uertice, q operatur cōſeruatione grã baptiſmalis. Aliqd aūt eſt, quod nihil efficit, ſed ſolū ſignificat: ſicut ꝙ datur ei veſtis candida, ad ſignificandum nouitatem uitæ. Alias ad conſeruationem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſit offi ii ſacerdotis, catechizare & exorcizare baptizandum

Sot. 4. ſ. d. 6. q. 1. a. 4. Palud. 4. d. 6 q. 4.

AD QVARTVM ſic proceditur. Vr ꝙ non ſit ſacerdotis, catechizare, & exorcizare baptizādū. Ad officiū. n. miniſtrorum pertiner habere operatione ſuper immundos, ut Dion. dicit 5. c. Eccl. hie. ſed catechumeni, q inſtruuntur in catechiſmo & energumeni qui purgantur in exorciſmo, cō putantur inter immundos, ut ib dē Diony. dicit. ergo catechizare, & exorcizare non pertinet ad officium ſacerdotis, ſed potius miniſtrorum. — Ca. 5. in tit. de ſacerdotum perfectionibus, & in contepla.

C ¶2 Præt. Catechumeni inſtruuntur de fide per ſacrā ſcēt pturā, q p miniſtros recitatur: ſicut. n. p lectores in eccłæ legitur uetus teſtm, ita & p diacones, & ſubdiacones legitur nouū. & ſic ad miniſtros ptinet catechizare. Similiter & exorcizare, ut vr, ad miniſtros ptinet: dicit. n. Iſid. in quadā epi. Ad exorciſtā ptinet exorciſmos memoriter retinere, manuſq; ſup energumenos & catechumenos in exorciſmo imponere. nō ergo pertinet hoc ad officium ſacerdotis, catechizare, & exorcizare. — Refert la d. 25. c. Perlectis, & dicitur eſſe in epiſ ad Ludifredum.

D ¶3 Præt. Catechizare idem eſt, qd hoc docere, & hoc idē eſt quod perficere, quod ad officium epiſcoporum pertinet, ut dicit Dion. 5. c. Eccl. hier. non ergo pertinet ad officium ſacerdotis. — Loco citato in arg. t

SED CONTRA eſt, ꝙ Nic. Papa dicit, Catechiſmi bapt zādorū a ſacerdotib. uniuſcuiuſq; ecclæ fieri poſſunt. uñ Gre. & ſup Ezec. dicit, Sacerdotes cū per exorciſmi grãm, manū credentib. imponunt, quid aliud faciunt, niſi ꝙ dęmonia eiciunt. — Refert ut conſecr. d. 4. c. Catechiſmi. Gre. hom. 29. in Ezech. ſe. med.

E RESP. Dcdm, ꝙ miniſter comparatur ad ſacerdotem, ſicut ſecundarium, & inſtrumentale agens ad principale, ut indicat ipſum nomen miniſtri. Agens aût ſecundarium non agit ſine pr ncipali agente, ſed cooperatur principali agenti, in operando. Quanto aût potior eſt operatio, tanto principale agens potiorib. indiget miniſtris, ſeu miniſtris. Potior aût eſt operatio ſacerdotis inquantū cōfert ipſum ſacrm, q àm præparatorijs ad ſacrm, & ideo ſupremi miniſtri, qui ſunt diacones, cooperantur ſacerdoti in ipſa collatione ſacramētorū.

De cõſecr. d. 25. c. per̃ is dicitur eſſe, in ep. ſ. ad Landifredum D. 320. D. 159.

dicit.n.Iſid.[a] ꝙ ad diaconẽ pertinet aſſiſtere ſacerdotib. miniſtrare in oĩb. & q̃ agunt̃ in ſacris Chriſti, in baptiſmo, ſ. in chriſmate, patena, & calice.[m] Inferiores aũt miniſtri cooperant̃ ſacerdotibus in his, quæ ſunt præparatoria ad ſacramentũ: ſicut[d] lectores i catechiſmo. & exorciſtæ[d] in exorciſmo.[n]

AD PRIMVM ergo ꝙ dcđm, ꝙ ſuper immundos miniſtri habent operationem miniſterialem, & quaſi inſtrumentalem, ſed ſacerdos principalem.

AD II dcđm, ꝙ lectores, & exorciſtæ habent officium catechizandi, & exorcizandi, non quidẽ principaliter, ſed ſicut i his ſacerdoti miniſtrãtes.

Ca. 2. eccl. hier. pa. 2

AD III dcđm, ꝙ multiplex eſt inſtructio una cõuerſiua ad fidẽ, quã Dio.[*] tribuit ẽpo in 2. eccl. hier. & põt cõpetere cuilibet prędicatori, uel etiã cuilibet fideli. Secunda eſt inſtructio, qua qs erudit̃ de fidei rudimentis, & qua iter ſe debeat habere in ſuſceptione ſacrorũ, & hæc ptinet ſecũdario quidẽ ad miniſtros, principaliter aũt ad ſacerdotes. Tertia inſtructio de cõuerſione chriſtianæ uitæ, & hæc ptinet ad patrinos. Quarta inſtructio de profundis myſteriis fidei, & perfectione chriſtianæ vitæ, & hæc ex officio pertinet ad epiſcopos. G

QVAESTIO LXXII

De ſacramento Cõfirmationis in duodecim articulos diuiſa. H

SVP. QV. LXXII. ART. I & II.
Petr. 4. cont. c. 58.
Scot. 4. ſ. d. 7. q. 1.
Duran. 4. ſ. d. 7. q. 1.
Sot. 4. ſ. d. 7. q. 1. ar. 1.
Palud. 4. d. 7. q. 1.

concl. 1

IN artic. 1. & 2. q. 72. aduerte: unum. ſ. ꝙ cariſſima, hoc eſt, cõpoſitum ex oleo, & balſamo, non ſit eſt materia ſacri confirmationis, ſicut aqua eſt materia baptiſmi quã ſine balſamo cõfirmatio tradita valet, ſine aqua aũt baptiſmus nõ ualet. Et de hoc extat textus clar[o] extra de ſacris non rei e andir. ca. paſtoralis. vbi quęritur ſi cõfirmationis ſacr̃m in eo debeat reiterari, q̃ p errorẽ fuit non chriſmatus, ſed oleo delinitus, & reſpõdetur ꝙ nõ eſt aliqđ reiterandũ, ſed caute ſupplendũ, qđ incaute fuerat pretermiſſum. Ex hoc n. apparet ſacr̃m cõfirmationis, quo ad ſubſtãtialia, fuiſſe cõpletũ ſine balſamo: fuiſſet n. iterũ alioquin reiterandum ſine balſamo collatũ. Vñ intelligimus miſtam ex oleo, & balſamo (qđ chriſma conſueuimus uocare) eſſe regularẽ mãm confirmationis de neceſſitate præcepti, & non de neceſſitate ſacri. Et vt hoc ab eccleſia præcedenti tpe inſtitutũ: imprimitiua ſ. quidẽ eccleſia nõ v̾ muliũ credibile: paucos pertimos ẽpos habuiſſe balſamũ, quo forte ẽt hodie multi carent. Accedit ad hæc ꝙ Chriſmatis nomen, qđ ſm Dio. Apoſtol impoſuerũt huic ſacr̃o, non ſignificat balſamum, ſed unctionem, cui oleũ ſufficit.

Per a. 412
Sup q. 65. a. 1. & 4. d. 2. ... ar. 3 eo. & 1. 7 q. 1. a. 1. q. 2. per to. & 4. cõ. c. 58. Q. 64. ar. 2

CONSEQVENTER conſiderandum eſt de ſacramẽto confirmationis.

Et circa hoc quæruntur duodecim.

¶Primo, Vtrum confirmatio ſit ſacramentum.

¶Secundo, De materia eius.

¶Tertio, Vtrũ ſit de neceſſitate ſacri, quod chriſma fuerit prius per ẽpm conſecratũ.

¶Quarto, De forma ipſius.

¶Quinto, Vtrum imprimat characterem.

¶Sexto, Vtrũ character confirmationis præſupponat characterem baptiſmalem.

¶Septimo, vtrũ cõferat grãm.

¶Octauo, Cui competat recipere hoc ſacramentum.

¶Nono, In qua parte.

¶Decimo, vtrũ requiratur aliquis, qui teneat cõfirmãdũ. K

¶Vndecimo, vtrum hoc ſacr̃m per ſolos epiſcopos detur.

¶Duodecimo, De ritu eius.

ARTICVLVS I.

Vtrum confirmatio ſit ſacramentũ.

AD PRIMVM ſic proced. ẽ. Vr̃ ꝙ confirmatio non ſit ſacr̃um. Sacr̃a. n. ex diuina inſtitutione efficaciam habent, ſicut ſupradictum eſt[*]: ſed confirmatio nõ legitur a Chriſto h inſtituta, ergo non eſt ſacr̃um.

F ¶2 Pręt. h Sacr̃a nouæ legis, in ueteri lege pfigurata fuerũt. vñ Apoſtolus dicit 1. Cor. 10. ꝙ oẽs in Moyſe baptizati ſũt, in nube, & in mari, & oẽs eãdẽ eſcã ſpũalẽ manducauerunt, & oẽs eandẽ potũ ſpiritualẽ biberunt: ſed confirmatio nõ fuit pręfigurata in ueteri teſtamento non ergo eſt ſacr̃um.

¶3 Præt. Sacr̃a ordinantur ad hoim h ſalutem: ſed ſine confirmatione põt eſſe ſalus. nã pueri baptizati, ſine cõfirmatione decedẽres ſalua ntur. ergo confirmatio non eſt ſacr̃um.

¶4 Præt. Per oĩa ſacr̃a eccleſiæ, hõ, Chr̃o conformat̃, q eſt ſacr̃orũ auctor: ſed p confirmationẽ nõ v̾ Chr̃o conformari, qui non legit̃ eſſe confirmatus. ergo confirmatio non eſt ſacramentum.

SED CONTRA eſt, ꝙ Melchiades Papa ſcribit[*] Hiſpaniarum epiſcopis: De his, ſuper quibus rogaſtis nos, uos informari, vtrum maius ſit ſacr̃m, manus impoſitio epiſcoporum, an baptiſmus, ſcitote vtrumque magnum eſſe ſacramentum.

Habet de conſec. d. 5. c. De his quibus, & eſt parum ante med. illius epiſ. to. 1. Concil. *alias ſpiritualis.

RESP. Dcđm, ꝙ ſacr̃a nouæ legis ordinantur ad ſpũales[*] gratiæ effectus: & iõ ubi occurrit aliquis ſpũalis effectus grãe, ibi ordinat̃ ſpũale ſacr̃m. Quia vero ſenſibilia, & corporalia gerunt ſpũalium, & intelligibilium ſimilitudinẽ, ex his, q̃ in uita corporali agunt̃, pcipere poſſumus qđ in ſpũali vita grę ſpecia'ę xiſtit. Manifeſtũ aũt eſt, ꝙ in uita corporali ſpũalis quędã pfectio eſt, ꝙ hõ ad perfectã ętatẽ perueniat, & perfectas actiones hois agere poſſit. vñ, & Apoſtolus dicit 1. Cor. 13. Cum aũt factus ſum uir, euacuaui, quæ erat paruuli, & inde eſt ẽt, ꝙ præter motũ gñationis, quo aliquis accipit vitam corporalem, eſt motus augmẽti, quo aliquis perducitur ad perfectã ætatẽ. Sic igit̃, & vitam ſpiritualẽ hõ accipit per baptiſmum, qui eſt ſpũalis regeneratio In cõfirmatione aũt hõ accipit, quaſi I quendam perfectam ætatem ſpũalis uitæ. vñ Melchiades Papa dicit. * Spiritusſanctus, qui ſuper aquas baptiſmi ſalutifero deſcendit lapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in cõfirmatione augmentum præſtat ad gratiam, in baptiſmo regeneramur ad uitam, poſt baptiſmũ cõfirmamur ad pugnam, in baptiſmo abluimur, poſt baptiſmum roboramur. & ideo [m] manifeſtum eſt, ꝙ confirmatio eſt ſpeciale ſacramentum.[n]

In epiſ. ad Hiſpaniarum epi. c. a med. illius to. 1. Concil.

concl. 1

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ circa inſtitutionẽ huius, ſacri eſt triplex opinio. Quidã. n. dixerunt, ꝙ hoc ſacr̃m non fuit inſtitutum nec a Chriſto, nec ab apoſtolis, ſed poſtea proceſſu tpis in quodam concilio. Alii uero dixerunt, ꝙ fuit inſtitutũ ab apoſtolis. Sed hoc non poteſt eſſe, quia inſtituere nouum ſacr̃m, pertinet ad poteſtatem excellentiæ, quæ competit ſoli Chriſto, & ideo dicendum eſt, ꝙ Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum, non exhibendo. ſed promittendo, ẽm illud Io. 16. Si non abiero, Paracletus non ueniet ad uos: ſi autem abiero, mittam eum ad uos: & hoc ideo quia in hoc ſacramento datur plenitudo Spiritusſancti,

que

quæ non erat danda ante Christi reſurrectionem, & aſcenſionem, ſm illud Ioan. 7. Nõdum erat Spiritus datus, quia Ieſus nondum erat glorificatus.

AD II dicendum, q̃ quia confirmatio eſt ſacramentum plenitudinis gratię, non potuit habere aliquid reſpondens in ueteri teſtamento, quia nihil ad perfectum adduxit lex, ut dicitur Heb. 7.

Q. 65. a. 4. ad 3. arg. AD III dicẽdm, q̃ (ſicut ſupra dictum eſt*) oĩa ſacra ſunt aliqualiter neceſſaria ad ſalutẽ ſed q̃dã ſine qbus nõ eſt ſalus, q̃dã uero ſicut, q̃ operanẽ ad pfectionẽ ſalutis. & hoc modo cõfirmatio eſt de neceſſitate ſalutis, q̃uis ſine ea poſſit eſſe ſalus, duntamẽ nõ prermittaẽ ex contemptu ſacramẽti.

AD IIII dcẽm, q̃ illi, q̃ cõfirmatiõnẽ accipiũt q̃ eſt ſacrum plenitudinis gratiæ, Chriſto cõformãtur, inquãtũ ipſe à primo inſtãti ſuę cõceptionis fuit plenus gratiæ, & ueritatis, ut dr̃ Ioan. 1. Quæ quidem plenitudo declarata eſt in baptiſmo, qñ Spiritusſanctus deſcendit corpotali ſpecie ſuper eum. unde & Luc. 4. dr̃, q̃ Ieſus plenus Spiritusſãcto, regreſſus eſt a Iordane. Non autem conueniebat dignitati Chriſti, qui eſt ſacramentorum auctor, ut à ſacramẽto plenitudinẽ grat ę acciperet.

ARTICVLVS II.

pot. 2. *Vtrum chriſma ſit conueniens materia huius ſacramenti.* *Al. Mag. 4. d. 7. a. 2. Fr. 4. con. c. 60. Sot. 4. ſ. d. 7. q. un. a. 2.*

4 ſ a Inq. 84. ar. 1. ad 1. Et 4. di. 7. q. 1. ar. 2. q. 1. & 2. Et 4. cont. c. 60. AD SECVNDVM ſic pcedit. Vr̃ q̃ chriſma nõ ſit conueniens materia huius ſacri. Hoc. n. ſacrum (vt dictũ eſt*) inſtitutũ eſt à Chro promittẽte diſcipulis Spiritũ ſanctũ: ſed ipſe miſit eis Spiritũ ſanctũ abſq; oĩ Chriſmatis in unctione: ipſi ẽt

Art. p. ꝑc. ad 1. arg. Apoſtoli hoc ſacrum ꝓ conſerebant ꝑ ſolã manus impoſitionẽ abſq; chriſmate: dr̃. n. Act. 8. q̃ Apoſtoli imponebant manus ſuper baptizatos, & accipiebãt Spũmſanctũ. ergo chriſma nõ eſt materia hui⁹ ſacri, q̃a materia eſt de neceſſitate ſacramẽti.

Q. 65. a. 4 ¶ 2 Præt. Cõfirmatio quodãmõ perficit ſacrum baptiſmi, ſicut ſupra dictũ eſt*, & ita debet ei cõformari, ſicut perfectio perfectibili: ſed in baptiſmo eſt materia ſimplex elementũ. ſ. aqua. ergo huius ſacri non eſt conueniens materia chriſma. q̃d conficitur ex oleo, & balſamo.

¶ 3 Præt. Oleũ ꝓ aſſumitur in materia huius ſacramenti ad in ungendum: ſed quolibet oleo poteſt fieri in unctio, puta oleo, quod fit nucibus, uel ex quibuſcunq; aliis rebus. non ergo ſolum oleum oliuarum debet aſſumi ad huiuſmodi ſacramẽtũ.

Q. 66. a. 3. ¶ 4 Prꝗt. Supra dictũ eſt*, q̃ aqua aſſumiẽ, ut materia ad baptizãdũ q̃a ubiq; de fac li inuenitur: ſed oleum oliuarũ nõ ubiq; inuenitur, & multo minus balſamũ ꝓ. nõ ergo chriſma, q̃d ex his cõficitur, eſt conueniens materia huius ſacramenti.

Li. 3. e. 9. a medio illius. SED CONTRA, q̃ Greg.* dicit ĩ regiſtro. Presbyteri baptizatos infantes ſignare in frontibus ſacro chriſmate, non pręſumant. ergo chriſma eſt materia huius ſacramenti.

Ar. pꝗce. RESPON. Dcẽm, q̃ chriſma eſt cõueniens materia huius ſacri. Sicut. n. dictũ eſt*, in hoc ſacro daẽ plenitudo Spũſſancti ad robur ſpũale, q̃ cõpetit pfectæ ætati. Homo aũt cũ ad perfectã ætatem peruenerit, inc pit iã cõicare actiones ſuas ad alios,

A antea uero quaſi ſingulariter ſibiipſi uiuit, Gratia vero Spũſſancti in oleo deſignaẽ, unde Chrs dr̃ eẽ vnctus oleo lætitiæ, ꝑ ꝑ plenitudinẽ ſpũſſancti, q̃ habuit. & id⁹ oleũ cõpetit materiæ hui⁹ ſacri. Ad miſceẽ aũt balſamũ, ꝑꝑ fragãtiã odoris, quæ redũdat ad alios, * vñ Apo dicit. 2. Cor. 2. Chri bonus odor ſumus deo &c. Et licet multa alia ſint odorifera tñ ꝑcipue accipit balſamũ ꝑꝑ hoc, q̃ habet ꝑcipuũ odoiẽ, & q̃a ẽt incorruptionẽ pſtat. unde Eccl. 24. dr̃, Quaſi balſamũ nõ miſtũ odor meus. concl.

AD PRIMVM ergo dcẽm, q̃ Chrs ex poteſtate excellentiæ, q̃ habet in ſacris, cõtulit apoſtolis rẽ

B huius ſacri, i. plenitudinẽ Spũſſancti ſine ſacio eo q̃ ipſi primitias Spũſſancti acceperũt, ſicut dr̃ Ro. 8 nihilominus tñ aliq̃d cõforme materię huius ſacri exhibitũ fuit apoſtolis ſenſibiliter in collatione Spũſſancti. q. n ſi ſibiliter Spũſſanctus ſuper eos deſcẽdit in ſpecie ignis, ad eãdẽ ſignificatiõnẽ refertur, ad quã referẽ oleũ, niſi q̃ ignis hẽt vim actiuã, oleũ autẽ habet uim paſſiua, inquãtũ eſt materia, & fomẽtũ ignis, & hoc ſatis cõpetebat. nã ꝑ apoſtolos gratia Spũſſancti erat ad alios

C deriuãda. Sup apoſtolos ẽt Spũſſanctus deſcẽdit ĩ figura linguæ, q̃d ad idẽ ſignificandũ referẽ, q̃d ſignificat balſamũ, niſi q̃ lingua ꝑ locutionẽ eſt cõicatiua ad alterũ, balſamũ uero ꝑ odorẽ. q̃a. ſ. apoſtoli replebanẽ Spũſancto, ut ſ dei doctores: alii aũt fideles, ut operatores ęorũ, q̃ ꝑtinẽt ad ædificationẽ fideliũ. Siñr ẽt ad ĩpoſitionẽ manus apoſtolorũ, & ẽt ad eorũ ꝑdicatiõnẽ, deſcẽdebat plenitũdo Spũſſancti ſup fideles ſub uiſibil.b⁹ ſignis ſicut & à pricipio deſcẽderat ſup apłos. vñ Petr⁹ dicit Act. 11. Cũ cępiſſẽ loq cecidit Spũſſanctus ſup eos ſicut, & ĩ nos ĩ initio. & iõ nõ erat neceſſariũ ſẽſi

D bilis materia ſacralis, ubi ſẽſibilia ſigna miraculoſe exhibebãẽ diuinit⁹: utebanẽ tñ apłi cõiter chriſmate in exhibitione ſacri, qñ huiuſmodi uiſibilia ſigna nõ exhibebanẽ: dicit. n. Diony.* 4. ca. Eccl. hierar. Eſt quædã perfectiua operatio, quã duces noſtri (idest apoſtoli) chriſmatis hoſtiã nominãt. Reſp. 1. Cap. 4. in prin.

AD II dcẽm, q̃ baptiſmus daẽ ad ſpũalẽ vitã ſimpliciter cõſequẽdã, & iõ cõpetit illi ſacro materia ſimplex. ſed hoc ſacrum daẽ ad plenitudinẽ cõſequẽdã Spũſſancti, cui⁹ eſt multiformis operatio ſm illud Sa. 7. eſt. n. ĩ illa Spũſſãct⁹, unic⁹, multiplex, & 1. ad Cor. 12. dr̃, Diuiſiones grarũ ſũt, idẽ aũt Spũs & iõ cõueniẽter huius ſacri eſt materia cõpoſita.

AD III dcẽm, q̃ ꝓprietates olei qbus ſignificaẽ Spũſſanctus, magis inueniunẽ in oleo oliuarũ, q̃ in quocũq; alio oleo. unde & ipſa oliua ſp frondibus uirẽs, uirorem, & miſericordiã Spũſſancti ſi

E gnificat Hoc ẽt oleũ, ꝑprie dr̃ oleũ, & maxime hr̃ in uſu ubi haberi põt: quilibet aũt alius liquor, ex ſimilitudine huius oleũ nominaẽ: nec eſt in uſu cõi, n. ſi in ſupplemẽtũ apud eos, q̃bus deeſt oleũ oliuarum, & ideo hoc oleum ſolum aſſumitur in uſum huius, & quorundam aliorum ſacrorum

AD IIII dcẽm, q̃ baptiſmus eſt ſacrum abſolutæ neceſſitatis: & iõ eius materia dẽt ĩueniri vbiq; Sufficit aũt q̃ materia hui⁹ ſacri, q̃d nõ eſt tãtæ neceſſitatis poſſit de facili ad oĩa loca terrarũ deſerri

SVP. QVÆST. LXXII. ART. III.

IN ar. 3. aduerte pp caſus emergentes, q licet conſtet ex ecclesiæ ritu materiā cōfirmationis oportere eſſe conſecratā ab epiſcopo: nō tñ euidēter cōſtat, an iſta neceſſitas ſit ex ſacro aut, ex præcepto. Et dato, q ſit ex neceſſitate ſacri. reſtat adhuc dubiū, an ſic oporteat, quòd plenitudo Apoſtolicæ poteſtatis non poſſit diſpēſatiue ſubrogare ſimplicē ſacerdotē ad conſecrationē materiæ, ſicut pōt ipſum ſubrogare ad collationē huius ſacri, vt infra patebit.

porr. 6. 415

4. dist. 7. q. 1. ar. 3. q. 3.

¶ Et de primo qdē dubio apparet tenēdum q ſi epiſcop. ſe contētaret cū chriſmate conſecrato a ſimplici ſacerdote, ſacrum nullū eſſet, iuxta uerba Auctoris hic ſententis, cōſecrationē huiuſmodi ponere ad neceſſitatē, & non ad ſolēnitatē ſacri: p ſoncaciur iñ cō iderādo oppoſitū eſt magis rōni cōſentaneū, q̄q quidē nulla eſt maior cōſecratio ea, quæ fit in eucharistia, quā cum poſſit ſimplex ſacerdos efficere, oēm aliā nō ſacralē efficere poteſt: ita q facta tenet quāuis peccet faciendo. Nec Auctor in litera explicat, q ab epiſcopo olno oporteat fieri, ōihil iñ definitiue concludo. Legimus. n. et apoſtolica ſede diſpēſaſſe circa miniſtrū huius ſacri ſocōncuſſe explicatū fuiſſe, q vtātur chriſmate conſecrato p epiſcopū, vt patet in concilio florentino ſub Eugenio IIII. De ſcd'a aut quæſtione nul ā cgnoſco rōnē dubitādi ſuppoſita poteſtate Papæ de mutatione miniſtri: q. n. pōt maius, pōt, & minus: maius autē eſſe cōſtat, q presbyter cōferat cōfirmationis ſacrum, q̄ conſecrat materiā ſacri, quanto maius eſt ſacrum ſua materia. Et propterea ſi Papa poteſt facere, q ſimplex ſacerdos confirmet, poteſt etiā efficere, q idē cōſecret materiā.

Tracta. 80. in Ioan. a medio. to. 9.

Habet' de conſec. di. 4. c. Presbyteris.

¶ In eodē ar. 3. Durādus occurrit in 4. ſententiarum dist. 7. q. 3. contra literæ rōnem accipiens, uolens ipſam peccare ſm duo ſcilicet vt cauſam, quātū ad ſanctificationē oriātur ex contactu, uel nō contactu Christi ſum q aū ſi cōtactus

4. dist. 7. q. 3. a. 4. ar. 3

F Chri ſanctificauit materiā. puta aquā, & panē, uel fieret iniuria ſanctificationi primæ ex ſupradicta ſanctificatione ab eccleſia, ſi ſunt eiuſdē rōnis. uel prima eēt inſufficiēs, ſi ſcd'a eſt alterius rōnis: tū, quia Chrs uſus eſt uiſibilibus unctionibus in uita à Magdalena plurties, & in morte à Nicodemo e p hoc ſanctificauit unctiones, ſi cōtactus eius ſāctificatiuus eſt. Et ſic ſanctificata eſſet etiā materia huius ſacramēti, nec egeret conſecratione, cuius oppoſitum dicis.

¶ Ad hoc dr, rōnem Auctoris in ſua probabilitate ſolidā ſtare. & q prima ſanctificatio cōſtituit materiā ſacri, & propterea alterius eſt rōnis à benedictione eiuſdem materiæ, quā eccleſia adhibet: quorū hæc ſecunda non ordinatur ad cōſtituendā materiā, ſed ad ſolennitatē quandā, & deuotionē, fugationē dæmonū, & huiuſmodi. Vñ nō arguit ſecunda inſufficientiā primæ, nec illi iniuriat: nec dicit Auctor quemcū que Chri cōtactū ſāctificare materiā ſacri, ſed cōtactū I uſu ſacri, quali contactu nō tetigit unctiones: nec obſtat q ex uſu ſacri Chis nihil accepit ac p hoc p accidens uſus cōcurrit, & ſolus contactus p ſe, qm ipſo cōtactu ſanctificauit, hoc inquā, nō obſtat qm de uſu cōſtitutiuo ſacramenti eſt ſermo, ita q ſenſus eſt, contactus Chri in cōſtituendo ſacrum, eſt ſāctificatiuus materiæ. Et ſic fugantur obiectiones durandi.

Referē de cōſecr. di. 4. c. nūquā aqua.

concl. m

In corp. ar.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit de neceſſitate huius ſacramenti, quòd chriſma fuerit prius per epiſcopum conſecratum.

Sup. 4. ſ. d. 3. q. unic. ar. 3.

AD TERTIVM ſic proceditur: Videtur, quòd nō ſit de neceſſitate huius ſacramenti, q chriſma quod eſt materia huius ſacramenti fuerit prius per epiſcopum conſecratum. Baptiſmus enim in quo fit plena remiſſio peccatorum, non eſt minoris efficaciæ, q̄ hoc ſacramentum: ſed licet quædam ſanctificatio adhibeatur aquæ baptiſmali ante baptiſmū, nō tamen eſt de neceſſitate ſacrati quia in articulo neceſſitatis prēteriri pōt [b]. ergo nō eſt de neceſſitate huius ſacramenti, qd̄ chriſma fuerit prius per epiſcopum conſecratum.

H ¶ 2 Præt. Idem nō debet bis cōſecrari: ſed materia ſacri ſanctificatur in ipſa collatione ſacri, per formā uerborum, qua confert ſacrum. unde, & Aug. [c] dicit ſup Io. Accedit verbum ad elemētū, & fit ſacrum. nō ergo debet prius chriſma cōſecrari, q̄ hoc ſacramentum tradatur.

¶ 3 Præt. Omnis [h] cōſecratio, q̄ fit in ſacris, ad conſecutionem gratiæ ordinatur: ſed materia ſēſibilis cōfecta ex oleo, & balſamo nō eſt capax gratiæ. ergo nō dēt ei aliqua cōſecratio adhiberi.

SED CONTRA eſt, q Inno. Papa [*] dicit, Presbyteris, cum baptizāt, chriſmate baptizatos ungere liceat, qd̄ ab epiſcopo fuerat conſecratū: nō tñ frontem ex eodē oleo ſignare, qd̄ ſolū debetur epiſcopis, cū tradunt paracletum, qd̄ quidem fit in hoc ſacro. ergo ad hoc ſacramentū requiritur chriſma per epiſcopum conſecratum.

K RESPON. Dicendum, tota ſacrorum ſanctificatio à Chriſto deriuatur, ut ſupra dictum eſt [*] Eſt aūt conſiderandum, q quibuſdā ſacramentis habentibus materiam corpoream Chriſtus eſt uſus, ſcilicet baptiſmo, & etiam euchariſtia, & ideo ex ipſo uſu Chri, materiæ horum ſacrorū aptitudinē acceperūt ad perfectionē ſacri. unde Chryſ. [*] dicit, q nūquā aquæ baptiſmi purgare peccata crederētur poſſent, niſi tactu dominici corporis ſanctificatæ fuiſſent & ſi

G militer ipſe Dñs accipiēs panē benedixit: ſimiliter aūt, & calicē, ut hr̄ Mat. 26. [l] & Luc. 22. & pp hoc nō eſt de neceſſitate horū ſacrorū, q materia prius benedicatur: q ſufficit benedictio Chri. Si qua uero benedictio adhibeatur, ptinet ad ſolenitatē ſacri, nō aūt ad neceſſitatem. Vnctionibus aūt uiſibilibus Chriſtus nō eſt uſus. ne fieret iniuria inuiſibili unctioni, qua eſt unctus præ cōſortibus ſuis. & iō [m] tam chriſma q̄ oleū ſanctum infirmorū, prius benedicuntur quā

H adhibeantur ad uſum ſacramēti [n]

AD PRIMVM ergo patet reſponſio ex dictis [*].

AD II dicēdum. q vtraque cōſecratio chriſmatis non refertur ad idē: ſicut. n. inſtrm̄ uirtutē inſtrālem acquirit dupliciter, ſ. qñ accipit formam inſtri, & qñ mouetur a principali agente ad effectum, ita ēt mā ſacri duplici ſanctificatione indiget: p

I quarum unam fit propria materia ſacramenti, per aliam uero applicatur ad effectum.

AD III dicendum, quòd materia corporalis non eſt capax gratiæ quaſi gratiæ ſubiectum, ſed ſolum ſicut gratiæ inſtrumentum (vt ſupra dictum eſt [*]) & ad hoc materia ſacramenti conſecratur, uel ab ipſo Chriſto uel ab epiſcopo, qui gerit in eccleſia perſonam

K Chriſti.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum hæc ſit conueniens forma huius ſacramenti, Conſigno te ſigno crucis &c.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur q hęc nō ſit

SVP. QVÆ. LXXII.

ART. IIII.

IN articulo quarto aduerte pro hoc, & cęteris ſacris q licet in antiquis iuribus non inueniantur expreſſe omnes ſacramentorum formæ, poſterioribus tamen temporibus, ſcilicet ſub Eugenio IIII. in cōcilio Florentino, in quo etiam fuit eccleſia orientalis, explicatæ ſunt olum; ſacrorum formę cū reliqs oīb' requiſitis ad omnia, & ſingula ſacramēta. ubi & ponitur iſta forma ſacri confirmationis, niſi quòd ñ ie dicitur. Conſigno, & ibi legitur, Signo te ſigno crucis, & idē eſt ſenſus.

Q. 62. ar. 3. 2. & 3.

porr. a. 416

Infr. q. 84. ar. 3. cor. Et 4. di. 7. q. 1. ar. 3. q. 3. Et op. 22.

conueniens forma huius ſacri, conſigno te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & filii, & Spūſſancti, amē. Vſus.n. ſacrorum à Chr̄o, & ab apoſtolis deriuaṫ: ſed neq; Chriſtus hanc formā inſtituit, nec Apoſtoli ea vſi[h] leguṅ. ergo hæc nō eſt cōueniēs forma huius ſacri.

¶ 2 Præ. Sicut ſacr̄m eſt idē apud oēs, ita & forma debet[a] eſſe eadē: q̄a q̄libet res habet vnitatē, ſicut & eſſe a ſua forma: ſed hac forma nō oēs vtuṅ: q̄dā.n. dñr, cōfirmo te chriſmate ſanctificationis. ergo hæc non eſt conueniens forma huius ſacri.

Q. 65. ar. 4 & ar. 2. huius q. arg. 1.

¶ 3 Præ. Sacr̄m hoc debet[h] conformari baptiſmo, ſicut perfectio perfectibili, ut ſupra dictū eſt[*]: ſed in forma baptiſmi nō fit mentio de cōſignatione B characteris, nec ēt de cruce Chr̄i (cū tn̄ per baptiſmum hō Chr̄o commoriatur, ut Apoſtolus dicit Ro. 6.) nec ēt fit mentio de effectu ſalutis, cū tn̄ baptiſmus ſit de neceſſitate ſalutis. In forma ēt baptiſmi ponitur vnus actus tm̄, & exprimiṫ perſona baptizantis, cum dr̄, ego te baptizo, euius contrarium apparet in forma prædicta.[*] non ergo eſt conueniens forma huius ſacramenti.

In initio art. poſita.

Sed contra eſt auctoritas eccleſiæ, quæ hac forma communiter vtitur.

Reſp. Dcd̄m, q̄ [h] prædicta[*] forma eſt cōueniēs huic ſacr̄o.[*] Sicut.n. forma rei n̄alis dat ei ſpeciē, C ita forma ſacri cōtinere debet quicquid pertinet ad ſpeciem ſacri. Sicut aūt ex ſupradictis patet,[*] in hoc ſacr̄o datur Spiritusſanctus ad robur ſpiritualis pugnæ, & iō in hoc ſacr̄o tria ſunt neceſſaria, quæ continenṫ in forma prædicta.[*] Quorum primum eſt cā conferens plenitudinē roboris ſpiritualis, quæ eſt ſancta Trinitas, quæ exprimiṫ cū dr̄ In nomine Patris &c. Secundum eſt ipſum robur ſpirituale, quod hoī confertur per ſacr̄m materiæ viſibilis ad ſalutē, quod quidē tāgiṫ, cum dr̄, Cōfirmo te chriſmate ſalutis. Tertium eſt ſignum, quod pugnatori datur: ſicut & in pugna corporali, milites inſignijs ducum inſigniuṅ, & quantū D adhoc dr̄, Conſigno te ſigno crucis, in quo ſ. rex noſter triumphauit, ut dicitur Coloſ. 2.

Poſita in initio art. conclu.

Ar. 1 huius quæſt.

Poſita in 1. arg.

Ad primum ergo dicendū, q̄ (ſicut ſupra dictū[*] eſt) per miniſterium apoſtolorū q̄nq; dabatūr effectus huius ſacri, ſ. plenitudo Spiritus ſancti, quibuſdā uiſibilibus ſignis miraculoſe a Deo effectis, qui pōt effectum ſacri ſine ſacr̄o conferre, & tunc non erat neceſſaria, nec materia, nec forma huius ſacri. Qn̄q; aūt tanquam miniſtri ſacrorum, hoc ſacr̄m præbebant, & tunc ſicut materia, ita & forma ex mandato Chriſti utebantur. Multa.n. ſerua E bant apoſtoli in ſacramentorū collatione, quæ in ſcripturis cōiter propoſitis non ſunt tradita. Vn̄ Diony.[*] dicit in fine Eccl. hierar. Conſummatiuas inuocationes, i. verba, quibus perficiuntur[*] ſacr̄a, non eſt iuſtum ſcripturas interpretantibus neque myſticū earū, aut in ipſis operatas ex Deo uirtutes ex occulto ad cōe adducere: ſed noſtra ſacra traditio, ſine pompa, i. occulte eas edocet. Vn̄, & Apoſtolus dicit, loquens de celebratione euchariſtiæ. Cor. 11. Cętera, cum uenero, diſponam.

Ar. 2 huius q. ad 1. arg.

Ca. 7. eccl. hie. par. 3. inter me. & finem.

Ad II dcd̄m, q̄ ſanctitas eſt ſalutis cā, & iō in A idem redit, quod dicitur chriſmate ſalutis, & ſanctificationis.

Ad III dcd̄m, q̄ baptiſmus eſt regeneratio in ſpūalē uitā, qua hō uiuit in ſeipſo: & iō nō poniṫ i forma baptiſmi, niſi unus actus ad ipſum hoīem ſanctificandū pertinēs: ſed hoc ſacr̄m non ſolū ordinaṫ ad hoc, q̄ hō ſanctificeṫ in ſeipſo, ſed exponiṫ cuidā pugnæ exteriori. & iō nō ſolū fit mentio de interiore ſanctificatione cū dr̄, confirmo te chriſmate ſalutis: ſed ēt conſignatur hō exterius quaſi uexillo crucis ad pugnā ſpiritualē, quod ſignificaṫ cū dr̄, Cōſigno te ſigno crucis. In ipſo aūt verbo baptizandi, qd̄ ablutionē ſignificat, pōt in- B telligi, & materia, q̄ eſt aqua abluens, & effectus ſalutis, quæ nō intelliguṅ in uerbo Cōfirmandi: & iō oportuit hæc ponere. Dictū eſt aūt ſ.[*] q̄ hoc qd̄ dr̄, ego, non eſt de neceſſitate formæ baptiſmalis: q̄a intelligiṫ in uerbo primæ perſonæ: apponitur tn̄ ad exprimendā intentionē, quod non eſt ita neceſſariū in confirmatione, quæ non exhibeṫ niſi ab excellenti miniſtro, ut infra[*] dicetur.

Q. 66. ar. 5 ad 2.

Art. 11. huius quæſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſacramentum confirmationis imprimat characterem.

AD QVINTVM ſic p̄cediṫ. Vr̄ q̄ ſacr̄m confirmatio C nis non imprimat characterē. Character.n. importat quoddā ſignum diſtinctiuum: ſed per Sacr̄m confirmationis non diſtinguitur hō ab infidelibus, hoc.n. fit per baptiſmū: neque ēt ab aliis fidelibus, quia hoc ſacr̄m ordinatur ad pugnam ſpiritualem, quæ omnibus fidelibus indicitur. non ergo in hoc ſacramento imprimitur aliquis character.

D ¶ 2 Præt. Supra dictum eſt[*], q̄ character eſt quædam potentia ſpiritualis: potentia aūt nō eſt niſi actiua, uel paſſiua. Potētia aūt actiua in ſacris, confertur per ſacramentum, [h] ordinis: potentia aūt paſſiua, ſiue receptiua per ſacramentum baptiſmi. ergo per ſacramētū cōfirmationis nullus character imprimitur.

Q. 63. ar. 2

E ¶ 3 Præt. In circuncisione, quæ eſt character corporalis, non imprimitur aliquis ſpiritualis character: ſed in hoc ſacramēto imprimitur quidam character corporalis, dum ſcilicet homo chriſmate ſignatur ſigno crucis in fronte. [h] non ergo imprimitur in hoc ſacramento character ſpiritualis.

Sed contra, in ei ſacr̄o, quod non iteratur, imprimitur

SVP. QVÆ. LXXII. ART. V

Alb. mag. 4. d. 7 ar. 9. Bon. 4 ſ d. 7. q. vi. a 3 Palud. 4 d. 7. q. a.

Ter. a. 4 1 7. 4 d. 7. q. 1. ar. 1. q. 1. & q. 3. art. 4. q. 3.

IN ar. 5 dubium occurrit ad literam, qm̄ Auctor ſuperius in q. 63. ar. 6 poſuit characterem confirmationis pertinere ad recipientes: hic aūt ponit ipſum ex parte potentiæ actiuæ, ut patet in litera. unde vr̄ Auctoris doctrina ſibi ipſi diſſona.

¶ Ad hoc dr̄, q̄ hæc ſibi inuicem non aduerſantur: qm̄ character confirmationis, vt ipſum ſacri nomen teſtatur, eſt characteris baptiſmalis confirmatio: per baptiſmū .n. fit Chriſtianus, infirmus tn̄ (quia eſt ſicut modo genit[*] infans) p cōfirmationē aūt firmatur, ac per hoc, ex eadem parte utriuſque ſe tenet ſacri character. & per conſequens character confirmationis eſt, ut per ſicut characterem baptiſmalem, qui cū ſe teneat ex parte recipientis, trahit ſecū ſuę confirmationis characterem. Vn̄ de conſecrat. diſt. 5. c. de his vero Melchiades papa inquit, Ita coniūcta ſūt hæc duo ſacra q̄ unum ſine altero rite perfici non pōt. gloſ. i. Chriſtianum facere non pōt, ſuple, perfectum Appa[...] tecque hoc idem. ex actibus utriuſq; characteris, nam h. perſ[...]

mi eſt confiteri fidẽ: confirmationis aũt libere, ſeu intrepide confiteri eandẽ, ubi patet ſtm perficere, & firmare primum. Patet ẽt non ſic eſſe intelligendum characterem eſſe potentiã paſſiuã, tamquã ſi poneret̃ pure paſſiua, põt.n. aliquem actum habere cum hoc, ꝙ conſtituit ſacrorum receptiuũ ꝑfectũ, ſeu firmum: baptiſmalis ſiquidẽ character receptiuũ abſolute, confirmationis aũt receptiuum, perfecte, & libere conſtituit.

Referẽ de conſecr. d. 5. c. de homine.

Q. 63. ar. 2.

Art. 1. huius quæſt.

character: ſed hoc ſacr̃m non F iteratur, dicit.n. Greg.* de homine, qui a Pontifice cõfirmatus fuerit denuo, talis iteratio prohibenda eſt. ergo in confirmatione imprimitur character

Resp. Dcd̃m, ꝙ, ſicut ſupra dictũ eſt′, character eſt quædã ſpiritualis poteſtas ad aliquas ſacras actiones ordinata. D. ctũ eſt aũt s. † ꝙ ſicut baptiſmus eſt quædã ſpũalis regeneratio in uitã chriſtianam; ita ẽt confirmatio eſt quoddam ſpiritua G le augmentum promouens hominẽ in ſpiritualẽ ætatem perfectã, Manifeſtũ eſt aũt ex ſimilitudine corporalis uitæ, ꝙ alia eſt actio hoĩs ſtatim nati: & alia actio, quę cõpetit ei cum ad perfectã ætatem peruenerit. & iõ per ſacr̃m confirmationis datur hoĩ poteſtas ſpiritualis, ad quaſdam alias actiones ſacras, pręter illas, ad quas datur ei poteſtas in baptiſmo. Nam in baptiſmo accipit hõ poteſtatem ad ea agenda, quæ ad propriam pertinent ſalutẽ, prout.ſ. ſm ſeipſum viuit, ſed in confirmatione accipit hõ poteſtatem ad agendum ea, quæ pertinent ad pugnam ſpiritualem contra hoſtes fidei: ſicut patet exemplo Apoſtolorum, qui antequam plenitudinem Spirituſſancti acciperent, erant in cœnaculo per- H ſeuerantes in oratione: poſtmodum uero egreſſi, non uerebantur publice fidem fateri, etiam coram inimicis fidei chriſtianæ. & ideo[m] manifeſtum eſt, ꝙ in ſacramento confirmationis imprimitur character.[n]

concl.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ pugna ſpiritualis contra hoſtes inuiſibiles, oĩbus competit: ſed contra hoſtes viſibiles, i. contra perſecutores fidei pugnare, nomen Chriſti publice confitendo, eſt confirmatorum, qui iam ſunt perducti ſpiritualiter ad uirilem ætatem, ſecundum ꝙ dicitur 1. Ioan. 2. I Scribo nobis iuuenes quoniam fortes eſtis, & uerbum Dei in uobis manet, & uidiſtis malignum. & ideo character confirmationis eſt ſignum diſtinctiuum, non infidelium a fidelibus, ſed ſpiritualiter prouectorum ab his, quibus dicitur: Sicut modo geniti infantes.

Ad II dicendum, quòd omnia ſacramenta ſunt quædam fidei proteſtationes. Sicut igitur baptizatus accipit poteſtatem ſpiritualem ad proteſtandam fidem per ſuſceptionem aliorum ſacramentorum: ita confirmatus accipit poteſtatem K publice fidem Chriſti uerbis profitendi, quaſi ex officio.

D. 1095.

Ad III dicendum, quòd ſacramenta ueteris legis dicuntur iuſtitiæ[d] carnis, ut patet Hebr. 9. quia ſcilicet interius nihil efficiebant. & ideo in circunciſione imprimebatur character ſolum in corpore, non autem in anima: ſed in confirmatione cum charactere corporali imprimitur ſimul character ſpiritualis, eo ꝙ eſt ſacr̃m nouæ legis.

Articvlvs VI.

Vtrum character cõfirmationis præſupponat characterem baptiſmi.

Ad sextvm ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ character cõfirmationis nõ ꝓſupponat ex neceſſitate characterẽ baptiſmalẽ. Sacr̃m.n. confirmationis ordinat̃ ad cõfitendũ publice fidẽ Chr̃i: ſed [h] multi ẽt añ baptiſmũ ſunt fidẽ Chr̃i publice confeſſi, ſanguinẽ fundẽtes ꝓ fide ergo character confirmationis non præſupponit characterem baptiſmalem.

¶ 2 Prę. De Apoſtolis [h] non legit̃, ꝙ fuerint baptizati, ꝓſertim cũ dicat̃ Io. 4. ꝙ ipſe Chr̃s nõ baptizabat, ſed diſcipuli eius, & tñ poſtea fuerunt cõfirmati ꝑ aduentũ Spũſſancti. ergo ſilr̃ alij poſſunt confirmari antequam baptizentur.

¶ 3 Prę. Act. 10. dr̃, ꝙ adhuc loquente Petro, cecidit Spiritusſanctus ſuper eos, qui audiebant verbum, & audiebant eos loquentes linguis. ꝙ poſtea Petrus iuſſit eos baptizari.[h] ergo pari ratione poſſunt alij prius confirmari, quam baptizentur.

Sed contra eſt, ꝙ Rabanus dicit in lib.* de inſti. cleri. Nouiſſime a ſummo Sacerdote, per impoſitionem manus paracletus tradit̃ baptizato, vt roboretur per Spiritumſanctum ad prædicandũ.

Li. 1. ca. 30 in prin.

Resp. Dcd̃m, ꝙ[m] character confirmationis ex neceſſitate præſupponit characterẽ baptiſmalem: ita.ſ. ꝙ ſi aliquis non baptizatus cõfirmaret̃, nihil reciperet; ſed oporteret, iterato ipſum confirmari poſt baptiſmũ.[n] cuius rõ eſt: qa ſicut ſe habet confirmatio ad baptiſmũ, ita augmentũ ad gñationẽ, vt ex ſupradictis patet* Manifeſtũ eſt aũt, ꝙ nullus põt ꝓmoueri in ætatẽ perfectã, niſi primo fuerit natus. & ſilr̃ niſi primo aliquis fuerit baptizat⁹ nõ poteſt ſacramentum confirmationis accipere.

concl.

Art. 1. huius.

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ virtus diuina non eſt alligata ſacr̃is. Vnde poteſt conferre hoĩ ſpirituale robur ad confitendum publice fidem Chriſti abſque ſacr̃o confirmationis, ſicut ẽt poteſt conferre remiſſionem peccatorum ſine baptiſmo. Sicut tñ nullus conſequitur effectum baptiſmi ſine baptiſmi uoto: ita nullus conſequitur effectum cõfirmationis ſine voto ipſius: quod poteſt haberi etiam ante ſuſceptionem baptiſmi.

Ad II dicendum, ꝙ ſicut Aug.* dicit ex hoc ꝙ Dñs dicit Ioan. 13. Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, intelligimus; Petrũ, & alios Chriſti diſcipulos fuiſſe baptizatos ſiue baptiſmo Ioannis, ſicut nonnulli arbitrant̃, ſiue quod magis credibile eſt, baptiſmo Chriſti: neque.n. renuit miniſterium baptizandi, ut haberet & baptizatos ſeruos, per quos cæteros baptizaret.

Epi. 108. to. 2.

Ad III dicendum, ꝙ audientes prædicationẽ Petri, acceperunt effectum confirmationis miraculoſe: non tñ confirmationis ſacr̃m. Dictum eſt autem *, ꝙ effectus confirmationis poteſt alicui

Ar. 4. & 2. ad 1. arg.

confer-ri

SVP. QV. LXXII. ART. VI.

Sot. 4 ſ. d. 7. q. vn. a. 6.

In ar. 6. aduerte, ꝙ charactere confirmationis, ita præſupponit characterẽ baptiſmi ut ſi cõfirmatur nõ baptizatus, eſt poſt baptiſmũ reconfirmãdus eadẽ rõne, qua ꝑsbyter non baptizatus eſt poſt baptiſmũ iterũ ordinandus, ut patet in ca. veniens & in c. ſi qs, de Presbytero non baptizato. Magis enim annexum eſt cõfirmationis ſacr̃m baptiſmo, q̃ ſacr̃m ordinis, cum confirmatio firmitas, perfectioque ſit baptiſmi.

Per. o. 418 4. di. 7. q. 2 a. 1. q. 3. Et di. 24. q. 1. ar. 2 q. 2. & 4.

conferri ante baptiſmum, non aũt ſacramentum A confirmationis: ſicut.n.effectus confirmationis, q̃ eſt robur ſpirituale, præſupponit effectum baptiſmi, qui eſt iuſtificatio, ita ſacramentum confirmationis præſupponit ſacramentum baptiſmi.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per ſacramentum confirmationis conferatur gratia gratum faciens.

AD SEPTIMVM ſic proceditur. Vi ꝙ ꝑ hoc ſacr̃m gr̃a gratũ faciens nõ conferatur. Gr̃a enim gratũ faciens, ordinatur B contra culpam: ſed hoc ſacr̃m (ſicut dictũ eſt*) nõ exhibetur niſi baptizatis, qui ſunt à culpa mundati. ergo per hoc ſacr̃m, gr̃a gratũ faciens non cõfertur.

¶2 Præt. Peccatores maxime indigent gr̃a gratũ faciente, per quã ſolã iuſtificari pñt. ſi ergo per hoc ſacr̃m gr̃a gratũ faciẽs confertur, uidetur ꝙ deberet dari hominibus in peccato exiſtentibus, quod tñ nõ eſt verũ. C

¶3 Præt. Gratia gratũ faciẽs, ſpẽ non differt, cũ ad vnũ effectũ ordinetur, ſed duę formæ eiuſdẽ ſpẽi non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. cum ergo gratia gratũ faciens conferat̃ hoi per baptiſmũ, videtur, ꝙ per ſacr̃m confirmationis, quod nõ exhibetur niſi baptizato, gratia gratum faciens non conferatur.

SED CONTRA eſt, ꝙ Melchiades Papa dicit, *ſpiritusſanctus D in fonte baptiſmi, plenitudinẽ tribuit ad inocẽtiã, in cõfirmatione augmẽtũ pſtat ad gratiã.

RESPON. Dcd̃m, ꝙ in hoc ſacr̃o, ſicut dictũ eſt*, dat̃ baptizato Spũsſanctus ad robur, ſicut apoſtolis datus in die Pentecoſtes, vt legit̃ Act. 2. & ſicut dabat̃ baptizatis per impoſitionẽ manus apoſtolorum, ut dr̃ Act. 8. Oſtenſum eſt aũt in 1. E parte,* ꝙ miſſio, ſeu datio Spiritusſancti, nõ eſt niſi cũ gratia gratum faciente, unde manifeſtũ eſt, ꝙ gr̃a gratũ faciens confert̃ in hoc ſacr̃o.

concl.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ gratiæ gratũ facientis primus effectus eſt remiſſio culpæ, hẽt tñ & alios effectus, q̃a ſufficit ad hoc, ꝙ promoueat hoiem per oẽs gradus uſque in uitã æternã, ſecũdũ illud Rom. 6. Gratia Dei uita æterna, unde, & Paulo dictũ eſt 2. Cor. 12. Sufficit tibi gratia mea. Et ipſe dicit 1. Cor. 15. Gratia dei ſum id qđ ſum. & ideo gratia gratum faciens, nõ ſolum datur ad remiſſionẽ culpæ, ſed etiam ad augmentum, & firmitatẽ iuſtitiæ. Et ſic cõfertur in hoc ſacramẽto.

AD II dcd̃m, ꝙ ſicut ex ipſo noie apparet, hoc ſacr̃m datur ad confirmandum, quod prius inuenerit, & iõ non debet dari his, qui non hñt gr̃am. & ꝓpter hoc ſicut non dat̃ non baptizatis, ita non dẽt dari adultis peccatoribus, niſi per pęnitentiã reparatis. vñ dr̃ in Aurelianenſi concilio,* vt ieiuni ad cõfirmationem ueniant, ut moneant̃ cõfeſſionẽ facere prius, vt mundi donũ Spũsſancti ualeãt accipere. Et tunc, per hoc ſacr̃m perficit̃ pęnitentiæ effectus, ſicut & baptiſmi, quia per gratiã collatã in hoc ſacr̃o, conſeqnit̃ pœnitens pleniorẽ B remiſſionẽ peccati. Et ſi aliq̃s adultus in pct̃õ exiſtẽs, cuius cõſcientiã nõ hẽt, uel ſi ẽt non perfecte contritus accedat, dummodo, non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc ſacramento, conſequetur remiſſionem peccatorum.

AD III dicẽdũ, ꝙ, ſicut dictũ eſt*, gratia ſacr̃alis addit ſuper gr̃am gratum facientẽ cõiter ſumptã, aliquid effectiuũ ſpãlis effectus, ad qđ ordinátur ſacr̃m, ſi ergo conſideretur gratia in hoc ſacramẽto collata, quantũ ad id, quod eſt cõe, ſic per hoc ſacramentũ non confert̃ aliqua alia gratia, quàm C per baptiſmũ, ſed quæ prius inerat, augetur, ſi aũt conſideretur quantum ad illud ſpeciale, quod ſuperadditur, ſic non eſt eiuſdem ſpeciei cum ipſa.

Marginal notes: *Ar. præc.* — *In epi. ad Hiſpan aſũ epiſc. a med. illi* to. 1. cõc.* — *Ar. 1. 2. & 3. huius q.* — *Pal. q. 41. art. 3.* — *Hĩ de cõſec. d. 5. c. ut ieiuu. D. 380.* — *Rãtio ſecunda.* — *q. 62. ar. 2.*

SV. QVAE. LXXII. ART. VII.

Alb. Mag. 4 d. 2. art. 5. Sot. 4 ſ. d. 7. q. vni. a. 7. Palud. 4. d. 7. q. 2. ar. 2.

419 Porr. o. 4. d. 7. q. 2 art. 2.

IN art. 7. in cõſione ad ſm, nota hic dictũ in lra ꝑ oĩb. ſacr̃is, ꝙ accedẽs ad ſacr̃um cũ peccato, vel q̃a eius cõſcientiam nõ hẽt, uel q̃a nõ perfecte contritus, gr̃am ex ſacr̃o cõſeq̃tur in remiſſionem peccatorũ. Et intelligo hoc de peccato mortali: q̃m de uenialibus nõ oportet hr̃e conſcientiam particularẽ: hoc eſt.n. quod conſueuit dici uirtute ſacr̃i fieri de attrito contritum: hoc eſt paratũ ſm ꝓpriã conſcientiã charitate informari, qđ tunc tñ fit, cũ ex ſacr̃o mouet̃ mens ſuſcipientis ſacr̃um in actualẽ operationem in Deũ, ſeu peccatũ: non.n. regulariter infunditur, aut auget̃ gr̃a in adulto, niſi cõcurrente actu nouo liberi arbitrij: q̃m ſic exigit ſuauis diſpoſitio diuinæ gubernationis, ut ex his, quæ in prima ſcdæ de iuſtificatione impij Auctor dicit, hic potes, & inferius cũ de ſacr̃o pœnitentiæ tractabitur.

¶In eod. art. in cõſione ad tertiũ memẽto ſuperius dictorũ de gr̃a ſacr̃ali, & intelliges, q̃ hic dr̃: gr̃a ſiquidẽ gratũ faciens exiẽſa ad firmãdum Chriſtianũ, ut libere Chrm crucifixũ cõfiteat̃, ſm eſſentiã gr̃æ, eſt einſdẽ ſpẽi cũ gr̃a collata in baptiſmo: ſed ſm auxiliũ firmitatis procedẽtis à gr̃a (qđ gr̃a ſacr̃alis uocat̃) ſpecie differt à gratia baptiſmali.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hoc ſacramentum ſit omnibus exhibendum.

AD OCTAVVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ hoc ſacr̃m nũ ſit oĩb. exhibẽdũ. Hoc.n. ſacr̃m ad quãdã excellẽtiã dat̃, ut dictũ eſt,* ſed id, qđ ad excellentiã pertinet, nõ cõpetit oĩbus. ergo hoc D ſacramentũ nõ dẽt oĩbus dari.

¶2 Præ. Per hoc ſacr̃m augetur aliquis ſpiritualiter in perfectã ætatẽ, ſed perfecta ætas repugnat ætati puerili. ergo ad minus pueris dari non debet.

¶3 Præt. Sicut Melchiades Papa dicit,† poſt baptiſmũ confirmamur ad pugnã, ſed pugnare nõ competit mulieribus, propter fragilitatẽ ſexus. ergo nec mu E lieribus hoc ſacr̃m dari debet.

¶4 Prę. Melchiades Papa dicit,* ꝙ quãuis ↄtinuo trãſituris, ſufficiant regñationis beneficia, victuris tñ, cõfirmationis bñficia neceſſaria ſunt, quia cõfirmatio armat, & inſtruit ad agones mũdi huius, & ꝓlia reſeruãdos qui aũt poſt baptiſmũ cũ acq̃ſita innocẽtia immaculatus peruenerit ad mortẽ, ↄfirmat̃ morte q̃a iam nõ põt peccare poſt mortẽ. ergo illati morituris ſi

SV. QVAE. LXXII. ART. VIII. IX. X. ET XI.

Sot. 4 ſ. d. 7 q. vni. ar. 8.

420 Porr. o. 4. d. 7. q. 2. a. 2. q. 2. & 3. & d. 25. q. 2. a. 1. ; q. 2. cot. Ar. 2. h 1 q. ad 2. & ar. 4

IN ar. 8. 9. 10. & 11. tñmodo occurrit de miniſtro cõfirmationis, ob factũ Gregorij notare, ꝙ epĩs eſt regulariter proprius miniſter cõfirmationis, & hoc oĩa fere iura clamãt: ſed ultra hoc credimus ẽt epm ita eſſe ꝓpriũ miniſtrũ huius ſacr̃i, ꝙ ſi per ſimplicẽ ſacerdotẽ det̃, irritũ ẽ, & inane, & hoc tenetur auctoritate Melchiadis Papę in c. de his, & Euſebij Papę in c. manus de cõſ. diſtin. 5. Et cũ hoc credimus ẽt ex apoſtolica diſpenſatione per ſimplicẽ ſacerdotem dari poſſe hoc ſacramentum, & hoc tenemus auctoritate beati Gregor. in c. peruenit 95. diſt. ita ꝙ hoc eſt mirabile circa miniſtrũ huius ſacramẽti, ꝙ epiſcopus eſt ita miniſter proprius cõfirmationis, ꝙ a non epiſcopo facta nulla eſt, & tñ ex diſpenſatione apoſtolica non epiſcopus poteſt illã conferre.

Marginal notes: *In epiſ. ad Hiſp. epiſ. a med. illi* to. 1. Cõci. loco nunc ꝓxime citato & hr̃ de cõſecr. d. 5. c. Spiritusſanct.*

¶Et licet multi multa in hoc ſcripſerint ſoli tñ illi verũ ſcripſerũt, q noluerunt ſapere pluſquã oportet: iſtis.n. ſanctorum auctoritas pponenda eſt rõnibus ẽt legum* in cõcilio uniuerſali Florẽtię ſub Eugenio iiij. utrunq. Armenis authenticè expoſitũ, cũ de hoc ſacro fuerũt inſtructi, ut patet in literis Eugenij: vñ, & Auctor rõnẽ conatur ẽ reddere et diuã inter Papam, & alios ẽpos, quoad continentiã ptãtis: quia papa in plenitudinẽ aſſum ptus eſt ptãtis, reliqui aũt in partẽ ſollicitudinis, in dicta aũt ſynodo nulla reddit rõ niſi diſpenſatio apoſtolicæ ſedis ex rõna li, & urgẽte cã. Qd iõ dixerim ut rõ ab Auctore reddita nõ paruiſiat ſed cũ ueneratione ſuſcipiat, tamquã amplexa a ſacro Concilio, attribuente hoc diſpenſationi apoſtolicæ ſedis: conſtat. n. diſpenſare in hmõi ad maximam ſpectare poteſtatem.

Ar. I. hui9 quæſt.

debet hoc ſacramentũ cõferri & ſic non debet omnibus dari.

Sed contra eſt, q dr̃ Act. 2. q Spiritusſanctus adueniẽs repleuit totã domũ (per quam ſignificat̃ eccleſia) & poſtea ſubdit̃, q repleti ſunt oẽs Spũſancto; ſed ad illã plenitudinẽ cõſequendã hoc ſacr̃m dat̃. ergo ẽ oib. q ſũt in eccl̃a exhibẽdũ.

Resp. Dicendũ, q (ſicut dictũ eſt.*) p hoc ſacr̃m pmouet̃ hõ ſpũaliter in ætatẽ perfectã: hoc aũt eſt de intentione naturæ, ut ois, qui corporaliter naſcit̃, ad perfectã ætatẽ perueniat, ſed hoc quandoq; impeditur propter corruptibilitatẽ corporis, quod morte præuenitur. multo autẽ magis de intẽtione dei eſt oĩa ad perfectionẽ perducere, ex cuius imitatione hoc natura participat, vnde & Deut. 32. di. Dei perfecta ſunt opera, aĩa aũt, ad quã pertinet, & ſpũalis natiuitas, & ſpiritualis ætatis pfectio, immortalis eſt, & põt ſicut tẽpore ſenectutis ſpũalẽ natiuitatẽ cõſequi, ita tpe iuuentutis, uel pueritiæ conſequi perfectam ætatẽ: quia hmõi corporales ætates, animæ non præiudicant, & ideo hoc ſacramentum debet omnibus exhiberi.

G

H

concl.

Ad primum ergo dcd̃m, q hoc ſacr̃m datur ad quãdã excellentiã, nõ q̃dẽ vnius hois ad aliũ (ſicut ſacr̃um ordinis) ſed hominis ad ſeipſum: ſicut idẽ perfectus vir exiſtẽs, hẽt excellentiã ad ſe puerũ.

Ad II dicendum, q (ſicut dictum eſt*) ætas corporalis nõ præiudicat animæ: unde ẽt in puerili ætate hõ põt conſequi perfectionẽ ſpũalis ætatis, de qua dr̃ Sap. 4. Senectus uenerabilis eſt non diuturna, neq; numero annorum cõputata. & inde eſt, q multi in puerili ætate pp robur Spiritusſancti pceptũ, uſq; ad ſãguinẽ fortiter certauerũt p Chro.

In cor. art.

I

Ad III dcd̃m, q ſicut Chryſ.* dicit in Homilia de Machabæis, in mundanis agonibus, ætatis, ac formæ, gñiſq; dignitas requirit̃: & iõ ſeruis, ac mulieribus, & ſenibus, ac pueris ad eos aditus denegatur: in cæleſtibus aũt, oĩ perſonæ, & ætati, ac ſexui, indiſcreta facultate ſtadiũ patet. & in Hom. de militia ſpũali dicit,* apud Deũ fœmineus ẽt militat ſexus. Multæ namq; fœminæ animo uirili ſpiritualẽ militiã geſſerũt; quædam. n. interioris hominis uirtute, uiros æquauerunt in agonibus martyrũ; quædam ẽt fortiores uiris extiterunt. & iõ ẽt mulieribus hoc ſacramentum conferendum eſt.

Inter prin cip. & me. illius, & hæc ho. 1. in fin. illi9.

Ho. 6. I nu. ſexdecim homiliarũ a med. t. 5.

K

Ad IIII dcd̃m. q (ſicut dictũ eſt*) aĩa ad quã ptinet ſpũalis ætas, immortalis eſt, & ideo ẽt morituris hoc ſacr̃m dandum eſt, ut in reſurrectione perfecti appareant, ſm illud Eph. 4. Donec occurramus oẽs in uirũ perfectũ, in menſurã ætatis plenitudinis Chri. Et iõ Hugo de S. Vict. dicit,* oĩno periculoſum eſſet, ſi ab hac vita ſine confirmatione migrare cõtingeret, nõ qa dãnaret̃, niſi forte pter contẽptum, ſed qa detrimẽtũ perfectionis pateret̃, vnde ẽt pueri confirmati decedentes, maiorẽ gloriã conſequunt̃, ſicut & hic maiorẽ obtinẽt grãm. Auctoritas aũt illa intelligit̃, quantũ ad hoc, q morituris non eſt neceſſarium hoc ſacramentũ propter periculum pugnæ præſentis.

In cor. art.

Li. 2. de ſacra. par. 7. ca. 3. circa prin.

ARTICVLVS IX.

Vtrum hoc ſacramẽtum ſit conferendum homini in fronte.

Alb. Mag. vbi ſupra, art. 7. Ferr. 4. cont. c. 60. Sot. 4 ſ. d. 7. q. vnic art. 9. Palud. 4. d. 7. q. 3.

Ferr. ... 421

Ad nonum ſic proceditur. Vr̃ q hoc ſacr̃um nõ ſit conferendũ hoĩ in fronte. Hoc. n. ſacr̃um eſt perfectiuũ baptiſmi, ut ſupra dictũ eſt:* ſed ſacr̃um baptiſmi cõfert̃ homini in toto corpore. ergo hoc ſacr̃um nõ dẽt conferri ſolum in fronte.

¶2 Præ. Hoc ſacramentum dat̃ ad robur ſpũale, vt ſupra dictũ eſt,* ſed ſpũale robur maxime cõſiſtit in corde. ergo hoc ſacramẽtum magis dẽt conferri ſupra cor, quàm in fronte.

¶3 Præt. Hoc ſacr̃m datur hoĩ ad hoc, q libere fidẽ Chriſti confiteatur, ſed ore fit confeſſio ad ſalutem, ut dicitur Rom. 10. ergo hoc ſacr̃m magis debet conferri circa os, quàm in fronte.

Inf. art. 11. ad 3. & 4. d. 7. q. 3. a. 1. q. 2. & 4. cont. c. 60. & quol. 11. a. 7. cor. & Ro. 1 lec. 5 & c. 10. lec. 2. cor. 2

Q. 65. ar. 4.

Ar. 1. & 2 huius q.

Sed contra eſt, q Rabanus dicit* in li. de inſtitutione clericorum, ſignat̃ baptizatus chriſmate in ſummitate capitis per ſacerdotem, per pontificem uero in fronte.

Lib. 1. c. 30 circa prin.

Resp. Dcd̃m, q (ſicut ſup. dictũ eſt) in hoc ſacr̃o hõ accipit ſpiritumſanctum ad robur ſpũalis pugnæ, ut fortiter ẽt inter aduerſarios fidei, Chriſti fidẽ cõfiteatur: vnde conuenienter ſignat̃ chriſmate ſigno crucis in fronte pp duo. Primo quidẽ, qa inſignit̃ ſigno crucis, ſicut miles ſigno ducis, quod quidẽ dẽt eſſe euidẽs, & manifeſtũ: inter oĩa aũt loca corporis humani, maxime frons manifeſta eſt, q̃ quaſi numquã obtegit̃. & iõ linit̃ cõfirmatus chriſmate in fronte, vt in manifeſto demõſtraret ſe eſſe Chriſtianum, ſicut & apoſtoli poſt acceptum Spiritumſanctũ ſe manifeſtauerunt, q prius in cœnaculo latebant. Secũdo, qa aliquis impeditur à libera confeſſione nominis Chriſti, propter duo, ſ. propter timorẽ, & pter uerecundiã, utriuſque aũt horũ ſignũ maxime manifeſtat̃ in fronte propter duo, ſ. propter ppinquitatẽ imaginationis, & propter hoc q ſpũs a corde directe ad frõtẽ aſcendũt: vñ verecũdati erubeſcũt, timẽtes aũt palleſcunt, ut dr̃ in 4. Eth. & iõ in frõte ſignat̃ chriſmate, ut neq; propter timorẽ, neq; propter erubeſcentiam, nomen Chriſti confiteri prætermittat.

Ar. 1. 2. & 4 huius q.

concl.

Ad primum ergo dicendũ, quòd per baptiſmũ regeneramur ad uitã ſpũalẽ, quæ ad totũ hominem pertinet, ſed in confirmatione roboramur ad pugnam, cuius ſignum ferendum eſt in fronte, quaſi in euidenti loco.

Ad II dicẽdũ, q principiũ fortitudinis eſt ĩ corde, ſed ſignũ apparet in fronte: vnde dr̃ Ezech. 3.

Ecce

Ecce dedi fronté tuá dutioré frontib. eorũ, & iõ A ſacr̃m euchariſtiæ, quo hõ in ſeipſo confirmaẽ, pertinet ad cor, ẽm illud pſ. 103. Panis cor hoís cõfirmet: ſed ad ſacr̃m confirmationis requiritur ſignũ fortitudinis ad alios, & ideo exhibetur in fronte.

Ad III dcẽm, q hoc ſacr̃m datur ad libere confitẽdum, non autem ad contẽdendum ſimpliciter: quia hoc fit ẽt in baptiſmo, & ideo nõ debet dari in ore, ſed in fronte, ubi apparent ſigna paſſionũ, quibus libera confeſsio impeditur.

Tert. 2. 419

Articvlvs x.

Vtrum ille qui confirmatur, debeat teneri ab alio
Sot. 4. ſ. d. 7. q. uni. ar. 10.

4. di. 7. q. 3 ar. 3. q. 1. Ad decimvm ſic pcedit̃. Vr̃ q ille, qui cõfirmaẽ, non debeat ab alio teneri ad confirmationẽ. Hoc. n. ſacr̃m non ſolũ pueris, ſed ẽt adultis exhibetur. [b] Adulti autem per ſeipſos ſtare poſſunt. ergo ridiculum eſt, quòd ab alio teneantur.

¶ 2 Præt. ille, [b] qui iam eſt de eccleſia, liberum hẽt Ar. 6. huius quæſt. acceſſum ad eccleſiæ principẽ, qui eſt epiſcopus: ſed hoc ſacr̃m (ſicut dictũ eſt*) non exhibetur niſi baptizato, qui iam eſt membrum eccleſiæ. uidetur ergo, quòd non debeat per alium exhiberi epiſcopo, ad hoc ſacramentum recipiendum.

¶ 3 Præ. Hoc ſacr̃m daẽ ad robur ſpirituale: [b] quod C magis niget i uiris, q̃ in mulieribus, ẽm illud Pro. ult. Mulierẽ fortẽ qs inueniet? ergo ad minus mulier non debet tenere uirum ad confirmationem.

Inn. Exuperio Tolo tano epiſ. Habet 30. q. 4. c. Si qui et uno. Sed contra eſt, q Inno. Papa* dicit, & habeẽ in Decre. 30. q. 4. Si quis ex coniugio filium, aut filiã alterius, de ſacro fonte ſuſceperit, aut ad chriſma tenuerit, &c. ergo ſicut requiriẽ q aliquis baptizatum de ſacro fonte leuet, ita debet aliquis teneri ad ſacramentũ confirmationis accipiendum.

Ar. præce. Resp. dcẽm, q (ſicut dictum eſt*) hoc ſacr̃m exhibetur homini ad robur pugnæ ſpiritualis: ſicut aliquis de nouo natus, indiget inſtructore i his, quæ pertinent ad conſeruationẽ uitę (ẽm illud Heb. 12. patres quidẽ carnis noſtrę habuimus eruditores, & reuerebamur eos) ita illi, qui aſſumunẽ ad pugnã, indigent eruditoribus à quibus inſtruãtur de his, quæ pertinent ad modum certaminis. & ideo in bellis materialibus conſtituunẽ duces, & cẽturiones, p quos alii gubernenẽ. & pp hoc ẽt vnct. m [a] ille, qui accepit hoc ſacr̃m, ab alio teneẽ, [a] quaſi p aliũ in pugna ſpũali erudiendus: ſimiliter ẽt, quia per hoc ſacr̃m conferẽ hoi perfectio ſpũalis ętatis Art. 2. 4. & 5. huius. (ſicut dictũ eſt*) iõ ille, qui ad hoc ſacr̃m accedit, E ſuſtẽtaẽ, quaſi adhuc ſpũaliter imbecillis, & puer.

Ad primvm ergo dcẽm, q licet ille, q cõfirmaẽ ſit adult⁹ corpaliter: nõdũ tñ ẽ adultus ſpũaliter.

Ad II dicẽdũ, q licet baptizatus ſit effectus mẽbrum eccleſiæ: nondum tamen eſt aſcriptus militiæ Chriſtianæ, & ideo epiſcopo tamquam duci exercitus, per alium exhibetur iam militiæ Chriſtianę aſcriptum: non. n. debet alium ad confirmationẽ tenere, qui nondum eſt confirmatus.

Ad III dcẽm, q (ſicut dr̃ Coloſ. 3.) in Chro Ieſu nõ eſt maſculus, & femina, & iõ nõ differt vtrũ maſcul⁹, uel femina teneat aliquẽ i cõfirmatione.

Tert. 2. 420

Articvlvs xi.

Vtrum ſolus epiſcopus hoc ſacramentum conferre poſſit.
Ferr. 4. cont. c. 60. Sot. 4. ſ. d. 7. q. un. ar. 11.
Ca. 4. d. 7. q. 2. con. 1. & 2. Palud. 4. d. 7. q. 4.

Ad vndecimvm ſic proced. ẽ. Vr̃ q nõ ſolũ epiſcopus hoc ſacramentũ conferre poſſit 4. d. 7. q. 4. a. 1. q. 1. Et di. 14. q. 1. a. 1. q. 2. Et di 25. q. 1. a. 1. cor. Et 4. cõt. c. 60 Et quol. 1. ar. 7. Greg.* enim ſcribens Ianuario epiſcopo dicit: peruenit ad nos, quoſdam ſcandalizatos fuiſſe. q preſbyteros chriſmate tangere eos, qui baptizati ſunt, phibuimus, & nos quidem ẽm ueterẽ uſum nrę eccleſiæ fecimus: ſed ſi oĩno hac de re aliqui cõtriſtantur, ubi epiſcopi deſunt, ut presbyteri ẽt in *Li. 3. epiſ 26. in fi. B frontibus baptizatos chriſmate tangere debeant, concedimus: ſed illud, qd̃ pertinet ad neceſſitatẽ ſacrorũ, [b] non eſt pp uitandum ſcandalum immutandum. ergo uẽ q non ſit de neceſſitate huius ſacramenti, quòd ab epiſcopo conferatur.

¶ 2 Præt. Sacr̃m baptiſmi uẽ [b] maioris efficacię, q̃ ſacrum cõfirmationis: quia per baptiſmũ fit plena remiſſio peccatorũ, & quantum ad culpã, & quãtum ad pœnã, qd̃ non fit in hoc ſacramento: ſed ſimplex ſacerdos ex ſuo officio põt tradere ſacr̃m baptiſmi, & in neceſſitate quilibet ẽt non ordinatus põt baptizare: ergo non eſt de neceſſitate huius ſacramenti quòd ab epiſcopo conferatur.

¶ 3 Præ. Summitas capitis, ubi ẽm medicos eſt locus rõnis, ſ. particularis, quæ dr̃ uirtus cogitatiua, eſt nobilior fronte, ubi eſt locus imaginatiuæ uirtutis: ſed ſimplex ſacerdos põt baptizatos ungere chriſmate in uertice. [b] ergo multo magis põt eos chriſmate ſignare i fonte, qd̃ ptinet ad hoc ſacr̃m.

Sed contra eſt, q Euſeb. papa dicit,* Manus impoſitionis ſacr̃m magna ueneratione tenendũ eſt, qd̃ ab aliis pfici nõ põt, niſi à ſummis ſacerdotibus, nec tempore apoſtolorum ab aliis, q̃ ab ipſis apoſtolis legiẽ, aut ſciẽ peractũ eſſe, nec ab aliis, q eorũ locũ tenẽt, unq̃ pfici põt, aut fieri dẽt. nã ſi alr̃ præſumptũ fuerit, irritũ habeaẽ & uacuũ nec inter eccleſiaſtica unquã reputabiẽ ſacra. e ĩ igiẽ de neceſſitate huius ſacri, qd̃ dr̃ ſacr̃m manus impoſitionis, quòd ab epiſcopo tradatur. Epiſt. 3. ad epiſco. Tuſcię, & habet de con ſecr. d. 5. c. Manus impoſitionis

Resp. Dcẽm, q in qnolibet opere ultima conſũmatio ſupremę arti, aut uirtuti reſeruaẽ, ſicut pparatio materiæ ptinet ad inferiores artifices, ſuperior autem dat formã: ſupremus ãt eſt ad quẽ ptinet uſus, q eſt finis artificiatorũ. unde epiſtola, q̃ à notario ſcribiẽ, à Dño ſignatur. Fideles ãt Chriſti ſunt quoddã diuinũ opus, ẽm illud 1. Cor. 3. Dei ædificatio eſtis, ſunt ẽt quaſi quædam epiſtola ſpũ Dei ſcripta, ſicut dr̃ ſecunde Cor. 3. Hoc aũt cõfirmationis ſacr̃m, eſt quaſi ultima cõſũmatio ſacri baptiſmi, ita. ſ. q per baptiſmum ædificatur hõ in domum ſpiritualem, & conſcribitur quaſi quædã ſpiritualis epiſtola: ſed per ſacr̃m confirmationis, quaſi domus ædificata dedicatoẽ in templum ſpiritusſancti, & quaſi epiſtola conſcripta ſignatur ſigno crucis, & iõ collatio huius ſacri epiſcopis reſeruatur, qui obtinent ſummam ptãtem in eccleſia [a]: ſicut, & in primitiua eccleſia, per impoſitionẽ manus apoſtolorũ, quorum uicem gerunt epi vnct. m

ſcopo

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum euchariſtia ſit ſacramentum.

Par. 8. 425 Inf. a. 4. Et q. 79. ar. 5. & 7. Et 4. d. 8. q. 1. ar. 1 q. 1.

ADPRIMVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ euchariſtia non ſit ſacr̃m. Ad idem enim non dẽnt ordinari duo ſacr̃a: quia vnũquodq; ſacr̃m efficax eſt ad ſuũ effectũ producendũ. Cũ ergo ad perfectionẽ ordinetur, & confirmatio, & euchariſtia (vt dicit Dion.* 4. Eccl. hier.) vr̃ euchariſtiã nõ eẽ ſacr̃m, cũ confirmatio ſit ſacrum, vt prius habitum eſt.†

Ca. 2. eccl. Hier. ante med. & c. 4 in princ. Q. 65. ar. 4. Et q praec. ar. 3. Q. 62. & 65 ar. 1.

¶ 2 Praet. In quolibet ſacr̃o nouæ legis id, qd' viſibiliter ſubiicitur ſenſui, efficit inuiſibilem effectũ ſacr̃i: ſicut ablutio aquæ, cauſat, & characterẽ baptiſmalem, & ablutionẽ ſpũalẽ, ſicut ſ. dictũ eſt.* Sed ſpecies panis, & uini, quæ ſubiiciunĩ ſenſui in hoc ſacr̃o, non efficiunt, neq; ipsũ corpus Chr̃i uerum, qd' eſt res, & ſacr̃m, neq; corpus myſticũ, qd' eſt res tantum in euchariſtia. ergo uidetur ꝙ euchariſtia non ſit ſacramentum nouæ legis.

¶ 3 Praet. Sacr̃a nouæ legis habentia materiã, in vſu materiæ perficiuntur: ſicut baptiſmus in ablutione, & confirmatio in chriſmatis conſignatione. ſi ergo euchariſtia ſit ſacr̃m, perficeretur in uſu materię, non in conſecratione ipſius materiæ, qd' patet eſſe falſum, quia forma huius ſacramenti, ſunt uerba, quæ in conſecratione materiæ dñr, ut infra C patebit. ergo euchariſtia nõn eſt ſacramentum.

Q. 78. ar. 1.

SED CONTRA eſt, ꝙ in collecta dicitur, hoc tuũ ſacramentum non ſit nobis reatus ad pœnam.

RESPON. Dcẽm, ꝙ ſacr̃a eccleſiæ ordinanĩ ad ſubueniendum homini in uita ſpirituali, uita aũt ſpũalis uitę corporali conformatur, eo, ꝙ corporalia, ſpũalium ſimilitudinẽ gerunt, manifeſtũ eſt aũt, ꝙ ſicut ad uitã corporalẽ requirit̃ gñatio, ꝑ quã hõ uitã accipit, & augmentũ, quo hõ perducit̃ ad ꝑfectionẽ uitæ, ita ẽt requirit̃ alimentũ, quo hõ cõſeruatur in uita, & ideo ſicut ad uitã ſpiritualẽ oportuit eſſe baptiſmũ, q eſt ſpũalis generatio, & cõfirmationẽ, q̃ eſt ſpũale augmẽtũ, ita oportuit eſſe ſacramẽtũ euchariſtię, quod eſt ſpũale alimentum.

Concluſio D

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ duplex eſt perfectio, una q̃ eſt in ipſo hoie, ad quã perducitur per augmentũ, & talis ꝑfectio cõpetit confirmationi: alia aũt eſt perfectio, quã hõ conſequitur ex adiũctione alicuius extrinſeci, hoiem conſeruantis, puta ex adiunctione cibi, vel indumenti, vel alicuius huiuſmodi, & talis perfectio competit euchariſtię quæ eſt ſpiritualis refectio.

AD II dicẽdũ, ꝙ aqua baptiſmi nõ cauſat aliquẽ ſpũalẽ effectũ propter ipſam aquã, ſed propter virtutẽ Spiritusſancti in aqua exiſtentẽ, vnde Chryſ.* dicit ſuper illud Io. 5. Angelus Dñi ſm̃ tempus &c. In baptizatis non ſimpliciter aqua operatur, ſed cũ Spiritusſancti ſuſceperit gratiam, tunc omnia ſoluit peccata, ſicut aũt ſe het virtus Spiritusſancti ad aquã baptiſmi, ita ſe habet corpus Chriſti uerũ ad ſpecies panis, & vini, unde ſpẽs panis, & uini nõ efficiũt aliquid, niſi virtute corporis Chr̃i veri.

Hom. 35. ſ Io. iter prĩ ci. & med. 10. 5.

AD III dcẽm, ꝙ ſacr̃m dr̃ ex eo ꝙ continet aliquid ſacrum, poteſt autem aliquid eſſe ſacrũ dupliciter, ſ. abſolute, & in ordine ad aliud, hæc aũt A eſt dr̃a inter euchariſtiam, & alia ſacr̃a hñtia materiam ſenſibilem, ꝙ euchariſtia continet aliquid ſacrũ abſolute, ſ. ipſum Chriſtum, aqua uero baptiſmi continet aliquid ſacrũ in ordine ad aliud, ſ. uirtutẽ ad ſanctificandum, & eadẽ rõ eſt de chriſmate, & ſimilibus. Et ideo ſacr̃m euchariſtiæ perficit in ipſa cõſecratione materię, alia uero ſacr̃a perficiuntur in applicatione materię ad hoiem ſanctificandum, Et ex hoc ẽt conſequit̃ alia dr̃a. nã in ſacr̃o euchariſtiæ id, qd' eſt res, & ſacr̃m eſt in ipſa materia, id autẽ qd' eſt res tm̃, eſt in ſuſcipiẽte, ſ. gratia, quæ confertur, in baptiſmo autem utrumque eſt in ſuſcipiente, ſ. & character, qui eſt res, & ſacr̃m, & gratia remiſſionis peccatorum, quæ eſt res tantum, & eadem ratio eſt de aliis ſacramẽtis. B

ARTICVLVS II.

Vtrum hoc ſacramentum ſit vnum vel plura.

Par. 8. 426 Inf. q. 78. ar. 6. ad 2. Et 4. d. 8. q. 1. a. 1. q. 2.

ADSECVNDVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ euchariſtia nõ ſit unum ſacr̃m, ſed plura. Dr̃. n. in collecta, purificent nos domine ſacr̃a, quæ ſumpſimus, quod quidẽ dr̃ ꝓpter euchariſtiæ ſuſceptionẽ. ergo euchariſtia nõ eſt unum ſacr̃m, ſed plura. C

¶ 2 Praet. Impoſſibile eſt multiplicato gñe, nõ multiplicari ſpeciẽ, ſicut, ꝙ vnus hõ ſit plura animalia, ſed ſignum eſt genus ſacramẽti, ut ſup. dictum eſt.* Cum igitur in euchariſtia ſint plura ſigna, ſ. panis, & vinum, uidetur conſequens eſſe, quòd ſint plura ſacramenta.

Q. 60. ar. 1.

¶ 3 Prę. Hoc ſacramentum conficitur in conſecratione materię, ſicut dictum eſt, ſed in hoc ſacramento eſt duplex materię conſecratio. ergo eſt duplex ſacramentum. D

Art. praec.

SED CONTRA eſt, ꝙ Apoſt. dicit 1. Cor. 10. Vnus panis, & unũ corpus multi ſumus oẽs, qui de uno pane, & de uno calice participamus, ex quo patet, quòd euchariſtia eſt ſacramentum eccleſiaſticæ unitatis, ſed ſacramentum ſimilitudinẽ gerit rei, cuius eſt ſacramentum. ergo euchariſtia eſt unum ſacramentum. E

RESP. Dcẽm, ꝙ ſicut dr̃ 5. Metaph.* unũ dicit̃, non ſolũ quod eſt indiuiſibile, uel quod eſt continuum, ſed etiam qd' eſt perfectum, ſicut dicitur vna domus, & unus homo. eſt autem unum in perfectione, ad cuius integritatem concurrunt

Li. 5. meta. a. ex. 9. uſque ad 12. to. 3.

SV. QVAE. LXXIII. ART. II.

Sot. 4. ſ. d. 8. q. vn. a. 2. Cap. 4. d. 8. q. 1. con. 12. Scot. 4. d. 8. q. 1. Gab. 4. d. 8 q. 2.

IN ſecundo art. aduerte ſacramentũ euchariſtiæ dici multa materialiter, nõ ea rõne ꝙ multitudo in eo ſit pure materialis (quia partes eius hñt ſuas proprias formas & ſuas proprias materias, ut patet de hoſtia, & calice: ſunt. n. uel partes heterogeneæ) ſed quia hmõi multa ſe habent, ut integrantia unum, quod eſt refectio ſpiritualis, a cuius formali unitate unũ ſacramentũ dr̃ euchariſtia: ſignificans, & corpus, & ſanguinem Chri ſub ſpẽcib, & potus. Quocirca non eſt hic ſequẽda res aliqua extrinſeca, q̃ integret uelut quædam tertia res ex corpore, & ſanguine Chriſti ſub ſpeciebus panis, & uini, ſicut domus integratur ex ſuis partibus: ſed ad finem reſpiciendum eſt, & ex unitate finis proprii, qui eſt ſpiritualis refectio, unitas ſumit̃ ſacramenti: ſicut ex unitate refectionis corporalis, ſumit̃ unitas prandii, aut cœnæ. Nec iſta ſignificatio per accidens ſe habet ad huius ſacr̃i rõnem. nam corpus ſub ſpẽ cibi, & ſanguis ſub ſpẽ potus, ſignificãt paſci, & potari: ac ꝑ hoc utrumq; ſimul, velut ꝑfectũ alimẽtũ ſignũ ẽ totalis ꝑfectæ refectionis ſpũalis.

runt oĩa, quæ requiruntur ad finẽ eiuſdẽ: ſicut hõ integratur ex oĩbus membris neceſſarijs ad operationẽ aĩæ, & domus integratur ex oĩbus partibus, quæ ſunt neceſſariæ ad inhabitandum, & ſic hoc ſacr̃m dr̃ vnũ. Ordinatur.n. ad ſpiritualẽ refectionem, quæ corporali conformat: ad corporalẽ aũt refectionem duo requiruntur, ſ. cibus, qui eſt alimẽtum ſiccũ, & potus, q eſt alimentũ humidum. Et iõ ẽt ad integritatẽ huius ſacr̃i duo cõcurrũt, ſ. ſpiritualis cibus, & ſpiritualis potus, ſecundum illud Io. 6. Caro mea uere eſt cibus, & ſanguis meus uere eſt potus. ergo [m] hoc ſacr̃m multa quidem eſt materialiter, ſed unum formaliter, & perfectiue. [n]

Concl. m

Ad primvm ergo dicendũ, q in eadẽ collecta, & pluraliter dr̃ primo, purificent nos ſacr̃a, q̃ ſumpſimus, & poſtea ſingulariter ſubditur, hoc tuum ſacr̃m nõ ſit nobis reat' ad pœnã, ad oñdẽdũ, q hoc ſacrum quodãmodo eſt multa, ſimplr̃ aũt unum.

Ad ii dicẽdũ, q panis, & vinum materialiter quidem ſunt plura ſigna, formaliter vero, & perfectiue unũ, inquantum ex eis perficitur una refectio.

Ad iii dcd̃m, q ex hoc q eſt duplex cõſecratio materiæ huius ſacr̃i, nõ põt plus haberi, niſi q hoc ſacramentũ materialiter eſt multa, ut dictũ eſt. *

In cor. ar.

Articvlvs iii.

Vtrum eucharistia ſit de neceſſitate ſalutis.

SV. QVAL. LXXIII. ART. III.

Par. 2.

427

Sot. 4. ſ. d. 8. q. vni. a. 3

Gab. d. 9. q. 1.

Inf. q. 80. a. 11. & 4. d. 9. a. 1. q. 2. & d. 12. q. 3. a. 2. q. 1. Et Io. 6. lec. 7.

Ad tertivm ſic pcedit. Vr̃ q hoc ſacr̃m ſit de neceſſitate ſalutis. Dicit.n. Dñs Io. 6. Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis uitã in uobis, ſed in hoc ſacr̃o manducat̃ caro Chriſti, & bibitur ſãguis eius. ergo ſine [h] hoc ſacramento non põt homo habere ſalutem ſpiritualis uitæ.

¶ 2 Præt. Hoc ſacramentum eſt quoddam ſpirituale alimẽtũ: ſed alimẽtum corporale eſt de neceſſitate corporalis ſalutis. ergo [h] etiam hoc ſacramentũ eſt de neceſſitate ſpũalis ſalutis.

¶ 3 Præ. Sicut baptiſmus eſt ſacr̃um dominicæ paſſionis, ſine qua non eſt ſalus, ita [h] & euchariſtia, dicit.n. Apoſt. 1 Cor. 11. Quotieſcumque manducaueritis panẽ hunc, & calicẽ biberitis, mortẽ Domini annuntiabitis, donec ueniat. ergo ſicut baptiſmus eſt de neceſſitate ſalutis, ita ẽt hoc ſacramentum.

Sed contra eſt, q Aug. ſcribit Bonifacio contra pelagianos, [i] Nec illud cogitetis, paruulos uitam habere nõ poſſe, qui sũt expertes corporis, & ſanguinis Chriſti.

I. 4. cont. duas epiſ. Pela. c. 22. in med. t. 7.

F Reſpon. Dcd̃m, q in hoc ſacramento duo eſt cõſiderare, ſ. ipſum ſacr̃m, & rẽ ſacr̃i, dictũ eſt aũt, q res huius ſacr̃i eſt vnitas corporis myſtici, ſine qua non poteſt eſſe ſalus, nulli.n. patet aditus ſalutis extra eccleſiã, ſicut nec in diluuio abſque arca Noe, quæ ſignificat eccleſiam, vt hr̃ 1. Petri. 3. dictũ eſt * aũt ſupra, q res alicuius ſacr̃i haberi põt ante perceptionem ſacr̃i, ex ipſo uoto ſacramenti

G percipiendi, unde ante perceptionem huius ſacramẽti, põt homo hr̃e ſalutẽ ex uoto percipiendi hoc ſacr̃m, ſicut, & ante baptiſmum ex uoto baptiſmi, vt ſ. dictum eſt. * Eſt tñ dñ̃a quantum ad duo. Primo qdẽ, quia baptiſmus eſt principium ſpiritualis uitæ, & ianua ſacr̃orũ: euchariſtia uero eſt quaſi conſumatio ſpiritualis uitæ & omnium ſacramentorũ finis (vt

H ſupra dictum eſt *) per ſanctificationes.n. omnium ſacramẽtorũ, fit præparatio ad ſuſcipiẽdã, uel cõſecrandã euchariſtiã. Et ideo perceptio baptiſmi eſt neceſſaria ad inchoandam ſpiritualem uitã, perceptio autẽ euchariſtiæ eſt neceſſaria ad cõſummãdã ipſam, nõ ad hoc q ſimpliciter habeat̃, ſed ſufficit eã hr̃e in uoto, ſicut, & finis hr̃ in deſiderio, & intẽtione. Alia differẽtia eſt, qa per baptiſmũ ordinatur hõ ad euchariſtiã, & iõ ex hoc ipſo q pueri baptizant̃, ordinant̃ p eccleſiã ad euchariſtiã; & ſic ſicut ex fide eccleſiæ credunt, ſic ex intẽtione eccleſiæ deſiderant euchariſtiã, & per cõſequens recipiũt rem ipſius, ſed ad baptiſmum nõ ordinantur per aliud præcedens ſacr̃m, & iõ ante ſuſceptionem baptiſmi, non hñt pueri aliquo mõ baptiſmũ in uoto, ſed ſoli adulti; vñ rem ſacr̃i nõ poſſunt percipere ſine pceptione ſacr̃i, & iõ [m] hoc ſacr̃m non hoc modo eſt de neceſſitate ſalutis, ſicut baptiſmus. [n]

Ad primvm ergo dicendũ, q ſicut Aug. [t] dicit, exponens illud verbum Io. Hũc cibũ, & potum, ſ. carnis ſuæ, & ſanguinis ſocietatẽ uult intelligi cor-

Trac. 26. Io. to. 9.

Titulus ut ſonat.

¶ In corpore primo diſtinctio ponitur bimembris: ſecũdo reſpondetur quæſito, iuxta utrumque membrũ. Diſtinctio eſt. Duo ſunt in ſacramento euchariſtiæ, ſcilicet ſacramentũ, & res ſacramenti. Reſponſio cõſiſtit in tribus concluſionibus: quarũ duæ primæ ad ſecũdũ membrũ, tertia autẽ ad primum ſpectat diſtinctionis membrũ. Prima concluſio eſt: ſacramentum euchariſtiæ quo ad rem ſacramẽti eſt de neceſſitate ſalutis. Probatur, Res ſacramenti eſt unitas corporis Chriſti myſtici, ſine qua non põt eſſe ſalus. ergo. Antecedens pro ſecunda parte declaratur ex ſimilitudine eccleſiæ ad arcam Noe, & ſimilitudo probat̃ auctoritate Petri apoſtoli. Secũda concluſio eſt. Ante perceptionem ſacramenti euchariſtiæ, põt haberi res ſacramenti euchariſtiæ, ac per hoc ſalus. Probatur dupliciter: primo ex uniuerſali regula, ex uoto ſacr̃i

põt haberi res ſacramenti: ſecundo ex ſimili accidente in baptiſmo, tertia cõcluſio eſt. Sacramentũ euchariſtiæ non hoc modo eſt de neceſſitate ſalutis ſicut baptiſmus. Probatur dupliciter ex dupliei. ſ. diſſimilitudine euchariſtiæ ad baptiſmum. Prima cõſiſtit in hoc, q perceptio baptiſmi eſt neceſſaria ad inchoandũ uitã ſpiritualẽ: perceptio uero euchariſtiæ eſt neceſſaria ad conſummandam uitã ſpiritualem. ergo ille eſt neceſſarius, ut principium, hæc ut finis. ſ. in uoto. Secũda conſiſtit in hoc, q baptiſmus non põt haberi in uoto per aliud ſacramẽtum, euchariſtia põt haberi in uoto p aliud ſacramentum. ergo pueri nõ poſſunt habere rem ſacramenti baptiſmi ſine perceptione ſacramenti baptiſmi: poſſunt autem habere rem ſacramenti euchariſtiæ abſq; perceptione ſacramẽti euchariſtiæ.

Q. 68. ar. 2

Q. 68. ar. 2

Q. 65 ar. 3

¶ Aduerte hic primo q harũ rõnum prima (quæ attendit penes differentiã inter habere ſe ut principium, & hr̃e ſe ut finis) ad hoc tendit, q baptiſmus ſuapte natura eſt neceſſarius ſecundum actualẽ ipſius exhibitionẽ: quia principiũ ſecundum ordinem generationis debet eſſe ſecundũ rem in eſſe reali exteriori. Euchariſtia uero ſuapte natura eſt neceſſaria ſaluti uotum, quia finis ſaluat ſũ eſſe in intentione, ita q. quaſi dicat, quod baptiſmus per ſe ſaluat ſecundum eius perceptionem, & per accidens ut in uoto. Euchariſtia aũt nõ ſolum p ſe ſaluat conſummando ſalutem ſecundũ ipſius perceptionẽ, ſed ẽt per ſe ſaluat, ut in uoto, quia ille principii, hæc finis rationem habet.

Concl. m

¶ Aduerte ſecundo, quòd ſecunda ratio penes modum habendi rem ſacramenti attenditur, cũ baptiſmi res dupliciter tãtũ haberi

poſſit

poſſe dr. ſ. vel percipiendo ſacrm, uel p uotũ proprium rem aũ. euchariſtiæ põt triplicr hri, uel percipiendo ſacrm, uel per uotum proprium, uel per aũs ſacrm. Et hic ultimus modus habendi vocatur per quandam accommodationē hāc rem ſacri euchariſtię per uotum eccleſię: ſicut fides parentū uocat fides eccleſiæ. Sequendo aũt proprietatē ſermonis. vocat hic rem euchariſtiæ in ſui initio: qm ſacramentum baptiſmi initium eſt ſpiritualis uitæ.

Refert de cõſ. d. 4. c. Nulli,

¶ Aduerte tertio, q̃ in lra non tãdet quæſitū ſimpliciter & abſolute, an ſacrm euchariſtiæ ſit neceſſarium ad ſalutem: nã licet diſtinguatur, & quo ad rem ſacri, reſpondeatur abſolute, q̃ eſt neceſſarium ad ſalutem, tamen quo ad ſacramentum non reſpõdetur ſimpliciter, & abſolute, ſed dr̃ q̃ non eſt neceſſarium ſicut baptiſmus. Verum, ſi perſpicacius reſponſio hæc fuerit conſiderata, continet reſponſionem abſolutā etiã de ipſo ſacro euchariſtiæ, nã ex hoc ipſo q̃ ſacrm euchariſtiæ non eſt ad ſalutem neceſſariũ ſicut ſacramentum baptiſmi, manifeſte hr̃ q̃ ſimpliciter & abſolute loquendo, non eſt neceſſarium ad ſalutem. Et hoc atteſtat paruulorum ſalus, qbus ſine baptiſmi ſacramento non eſt ſalus, & cum ſolo baptiſmi ſacramento datur ſalus æterna.

Li. 7. Cõf. a c. 10. a me. 10. 1.

D. 6oi.

¶ Aduerte quarto, q̃ inferius in q̃one 80. tractandũ eſt de ebrione infantium baptizatorum, an licita ſit ubi etiam an debita eaſdem ſit, diſcutietur. & ideo nunc pertranſimus.

poris, & membrorũ ſuorũ, qd̃ eſt eccleſia in prædeſtinatis, & uocatis, & iuſtificatis, & glorificatis ſanctis, & fidelibus eius; vñ ipſe dicit in ep. * ad Bonifacium, nulli eſt aliquatenus ambigendum, tunc unumquemq; fidelium corporis, ſanguiniſq; Domini participem fieri, quãdo in baptiſmate membrũ corporis Chriſti efficitur, nec alienari ab illius panis, caliciſq; conſortio, etiã ſi antequam panem illũ comedat, & calicē bibat, de hoc ſæculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat.

Ad ii dicendum, q̃ hæc eſt differentia inter alimētũ corporale, & ſpirituale, q̃ alimentum corporale conuertitur in ſubſtãtiam eius, qui nutritur, & iõ nõ põt hoi ualere ad uitæ cõſeruationem alimētũ corporale, niſi realiter ſumatur: ſed alimētum ſpirituale cõuertit hoiem in ſeipſum ſm illud, qd̃ Aug. * dicit in lib. Confeſ. q̃ quaſi audiuit uocē Chri dicentis ſibi, nec tu me mutabis in te, ſicut cibũ carnis tuæ, ſed tu mutaberis in me; põt aũt aliquis in Chrm mutari, & ei incorporari uoto mẽtis, etiã ſine huius ſacri perceptione, & ideo non eſt ſimile.

Ad iii dcd̃m, q̃ baptiſmus eſt ſacrm mortis, & paſſionis Chri, ꝑut hõ regenerat in Chro uirtute paſſionis eius; ſed euchariſtia ē ſacrm paſſionis Chri, ꝑut hõ ꝑficitur in unione ad Chrm paſſum: vñ ſicut baptiſmus dicitur ſacrm fidei, quæ eſt fundamentum ſpiritualis uitę, ita euchariſtia dicitur ſacramētũ charitatis, quæ eſt uinculũ ꝑfectionis, ut dicitur Col. 3.

Articvlvs IIII.

Vtrum conuenienter hoc ſacramētũ pluribus nominibus nominetur.

Sco. 4. ſ. d. 8. q. 2. a. 4.

perro. 428

Infr. q. 79. art. 5. ad 1. Et 4. d. 8. q. 1. art. 1. q. 3. Ar. 1. huius quæſt.

IN quarto, quinto, & ſexto articulis nihil occurrit ſcribendum.

Ad qvartvm ſic ꝓceditur. Vr̃ q̃ inconuenienter hoc ſacrm pluribus nominibus nominetur. Nomina. n. debent reſpondere rebus: ſed hoc ſacrm eſt unum, ut dictũ eſt. * ergo nõ debet pluribus nominibus nominari.

¶ Præter. Species non notificatur conuenienter per id, quod eſt commune toti generi. ſed euchariſtia eſt ſacramentum nouæ legis: omnibus autē

A ſacramentis cõe eſt, q̃ in eis cõfertur gratia: quod ſignificat nomē euchariſtiæ, qd̃ eſt idē, quod bona gratia, omnia etiã ſacramenta remediũ nobis afferunt in uia præſentis uitæ, quod pertinet ad rõnē uiatici, in omnibus etiam ſacramentis fit aliquid ſacrum, quod pertinet ad rationem ſacrificii. Et per omnia ſacramenta ſibi inuicem communicãt fideles: quod ſignificat hoc nomē ſynaxis in Græco, uel communio in Latino. ergo hæc nomina nõ cõuenienter adaptantur huic ſacramento.

¶ 3 Præt. Hoſtia uidetur eſſe idem quod ſacrificiũ. ſicut ergo non proprie dicitur ſacrificium, ita nec

B proprie dicitur hoſtia.

Sed contra eſt, q̃ uſus fidelium habet.

Respon. Dcd̃m, q̃ hoc ſacramentũ hēt triplicē ſignificationem: una quidē reſpectu præteriti, inquantum. ſ. eſt cõmemoratiuũ dominicæ paſſionis q̃ fuit uerũ ſacrificiũ, ut ſupra dictũ eſt, * & ſecũdũ hoc nominatur ſacrificiũ. Aliam autem ſignificationē hēt, reſpectu rei præſentis. ſ. eccleſiaſticę

Q. 48. a. 3. concl. m

C vnitatis, cui hoies aggregant ꝑ hoc ſacrm, & ſm hoc nominat cõio, uel ſynaxis: dicit. n. Dam. * 4. lib. q̃ dr̃. cõio, qa communicamus per ipſam Chriſto, & quia participamus eius carne, & deitate, & quia cõicamus, & unimur adinuicem per ipſam. Tertiã ſignificationē habet reſpectu futuri, inquãtũ ſ. hoc ſacrm eſt ꝑfiguratiuũ fruitionis dei, quæ erit in patria & ſm hoc dr̃ uiaticũ, quia hic præbet nobis uiã illuc perueniẽdi. & ſm hoc etiã dr̃ euchariſtia, id eſt bona gr̃a, qa gratia dei uita æterna (ut dr̃ Ro. 6. uel qa realiter cõtinet Chrm, q eſt plenus gr̃a. Dr̃ etiã in Græco metalepſis, id eſt aſſũptio

cõcl. part. 1. Lib. 4. orth. fid. ca. 14. a med. cõcl. part. 2 cõcl. part. 3

D q ut Dam. * dicit, per hoc filii deitatē aſſumimus.

cõcl. part. 4

Ad primvm ergo dicendũ, q̃ nihil prohibet idem pluribus nominibus nominari, ſecundũ diuerſas proprietates, uel effectus.

Lib. 4 orth. fid. c. 14.

Ad ii dicẽdũ, q̃ id, qd̃ eſt cõe oĩbus ſacris, attribuitur antonomaſice ei propter eius excellentiã.

Ad iii dcd̃m, q̃ hoc ſacrum dr̃ ſacrificium, inquantum repræſentat ipſam paſſionem Chriſti. Dicitur autem hoſtia, inquantum continet ipſum Chriſtum, qui eſt hoſtia ſalutaris, ut dr̃ Epheſ. 5.

Articvlvs V.

perro. 429

E *Vtrum inſtitutio huius ſacramenti fuerit conueniens.*

Scot. 4. ſ. d. 8. q. 1. ar. 3. *Gab. 4. d. 8. q. 1.*

Ad qvintvm ſic proceditur. Videt q̃ nõ fuerit conueniēs inſtitutio huius ſacramẽti. Vt enim Philoſophus * dicit in 2 de Generatione, ex eiſdē nutrimur, ex qbus ſumus: ſed per baptiſmũ, q eſt ſpũalis regeneratio, accipimus eſſe ſpirituale ut Dionyſi. † dicit 2. cap. eccleſ. hierarc. ergo ꝑ baptiſmum etiam nutrimur. nõ ergo fuit neceſſariũ inſtituere hoc ſacrm, quaſi ſpirituale nutrimẽtũ.

¶ 2 Præt. Per hoc ſacramentum homines Chriſto uniunt, ſicut mẽbra capiti: ſed Chriſtus eſt caput oium hoium, etiam qui fuerunt ab initio mũdi, ut ſupra dictum eſt. * ergo nõ debuit iſtitutio huius ſacramenti differri uſque ad cœnam Domini.

¶ 3 Præt. Hoc ſacramentũ dicit eſſe memoriale do

Infr. q. 74. ar. 2. co Et ad 1. Et q. 80. ar. 8. ad 1 Et 4. d. 8. q. 1. ar. 1. & 1. cor. 11. le. 4 Et le. 6.

* Lib. 2. tex. 10. co. 2.

† Ca. 2. eccl. hier. par. 1. medio.

* Q. 8. ar.

minicæ

miniceę paſſionis ſecũdũ illud Lu.22. Hoc facite in meã cõmemorationẽ: ſed memoria ẽ pteritorũ. ergo hoc ſacrm nõ debuit iſtitui añ Chri paſſionẽ.

¶4 Præ. Per baptiſmũ aliquis ordinatur ad euchariſtiã, quæ non niſi baptizatis dari dẽt: ſed baptiſm⁹ inſtitutus fuit poſt Chriſti paſſionẽ, & reſurrectionẽ, ut patet Mat. ultimo. ergo inconueniẽter hoc ſacrum fuit ante paſſionem Chriſti inſtitutum.

SED CONTRA ẽ, ꝙ hoc ſacrm ẽ iſtitutũ à Chriſto de quo dicitur Marci. 7. Bene omnia fecit.

concluſio

RESP. dcdm, ꝙ conuenienter hoc ſacrm inſtitutum fuit in cęna, in qua .ſ. Chriſtus ultimo, cũ ſuis diſcipulis fuit conuerſatus. Primo quidẽ, rõe cõtinentię huius ſacri: continetur n. ipſe Chrs i euchariſtia ſicut in ſacro. Et iõ qñ ipſe Chrs in ppria ſpecieã diſcipulis diſceſſurus erat, in ſacrali ſpecie ſeipſum eis reliquit, ſicut in abſentia imperatoris exhibeĩ ueneranda eius imago: unde Euſebius emiſſenus dicit, quia corpus aſſumptũ ablaturus erat ab oculis, & illatur ſideribus, neceſſe erat ut die cœnæ ſacrm corporis, & ſanguinis ſui cõſecraret nobis, ut coleretur iugiter per myſterium; qđ ſemel offerebatur in prætiũ. ſecũdo, quia ſine fide paſſionis Chri numquã potuit eſſe ſalus, ſm illud Rom. 3. Quẽ propoſuit Deus propitiatorẽ per fidẽ i ſanguine ipſius, & ideo oportuit oi tpe apud hoĩes eſſe aliquid repręſentatiuũ dominicę paſſionis: cuius in ueteri quidẽ teſtamento præcipuum ſacrum erat agnus paſchalis, unde, & apoſtolus dicit 1. Cor. 5. paſcha noſtrũ immolatus eſt Chrs ſucceſſit aũt ei in nouo teſtamẽto euchariſtiæ ſacrm qđ eſt rememoratiuum præteritæ paſſionis, ſicut & illud fuit præfiguratiuũ futuræ: & ideo conueniẽs fuit ut imminẽte paſſione, celebrato priori ſacro, nouum ſacrm inſtitueret. unde Leo papa dicit, qđ, ut umbræ cederent corpori, antiqua obſeruantia nouo excludiĩ ſacro, hoſtia in hoſtiam trãſit. ſanguine ſanguis aufertur, & legalis feſtiuitas, dum mutatur, impletur, tertio ea, quæ ultimo dñr, maxime ab amicis recedentibus, magis memoriæ comẽdanĩ. præſertim, quia tunc magis inflãmaĩ affectus ad amicos: ea uero, ad quæ magis afficimur, profundius aĩo imprimuntur. quia igiĩ (ut beatus Alexand. papa dicit) nihil in ſacrificiis maius eſſe põt ꝗ corpus, & ſanguis Chriſti, nec ulla oblatio hac potior eſt, ideo ut in maiori uenerationẽ haberetĩ, Dñs in ultimo diſceſſu ſuo a diſcipulis, hoc ſacrm inſtituit. Et hoc eſt qđ Aug. dicit in libro rñſionũ ad Ianuarium, Saluator, quo uehemẽtius cõmẽdaret myſterii huius altitudinẽ; ultimũ hoc uoluit infigere cordibus, & memoriæ diſcipulorũ, à qbus ad paſſionẽ digreſſurus erat.

Habeĩ de con. d. 4. c. Quia corpus aſſumptum Ho. 4. i paſcha Dñi nõ lõge a princ.

In ſer. 7. de paſſiõe Domini, iter principiũ & mediũ.

Alex. 1. in epi. ad omnes orthod. a me alle. to. 1. cõcil. In epi. 118. c. 6. a me. to. 2.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ ex eiſdẽ nutrimur, ex qbus, ſum⁹ nõ tñ eodẽ mõ nobis aduenientibus. nã ea, ex qbus ſumus, nobis adueniunt p gñationẽ eadẽ aũt inquãtũ ex eis nutrimur, nobis adueniũt p mãducationẽ. uñ, & ſicut p baptiſmũ regeneramur i Chro, ita p euchariſtiã mãducamus Chrm.

AD II dicẽdum, ꝙ euchariſtia eſt ſacrm perfectũ dominicæ paſſionis, tãquã cõtinens ipſũ Chriſtum paſſum, & ideo non potuit inſtitui ante incarnationẽ: ſed tũc habebãt locũ ſacramenta, quæ erant tantum præfiguratiua dominicæ paſſionis.

AD III dcdm, ꝙ ſacramentum iſtud fuit inſtitutum in cœna, ut in futurum eſſet memoriale dominicæ paſſionis, ea perfecta: unde ſignãter dicit, hæc quotieſcũq; feceritis, de futuro loquens.

AD IIII dicendum, ꝙ inſtitutio reſpondet ordini intentionis. Sacramẽtũ aũt euchariſtiæ, quamuis ſit poſterius baptiſmo in perceptione, eſt tñ prius in intentione. & iõ debuit prius inſtitui, uel põt dici, ꝙ baptiſmus iã erat æqualiter inſtitutus in ipſo Chriſti baptiſmo: unde, & nonnulli ipſo Chriſti baptiſmo erant baptizati, ut legiĩ Ioan. 3. reſpõſio

ARTICVLVS VI.

Vtrum agnus paſchalis fuerit præcipua figura huius ſacramenti.

part. 2. 430

AD SEXTVM ſic proceditur. Vĩ ꝙ agnus paſchalis nõ fuerit pcipua figura huius ſacri. Chrus. n. dĩ ſacerdos ſm ordinẽ Melchiſedech, pp hoc ꝙ Melchiſedech geſſit figurã ſacrificii Chri, offerens panem, & uinũ: ſed expreſſio ſimilitudinis facit, ꝙ unũ ab alio denominetĩ. ergo vĩ ꝙ oblatio Melchiſedech. fuerit potiſſima figura hui⁹ ſacri.

Infr. q. 80. ar. 10. ad ſecũdũ, & 4. d. 8. q. 1. a. 2. & d. 12. q. 1. a. 3. q. 3. ad primum.

¶2 Præ. Tranſitus maris rubri fuit figura baptiſmi ſm illud 1 Cor. 10. Omnes baptizati ſunt i nube, & in mari: ſed immolatio agni paſchalis præceſſit tranſitũ maris rubri, quẽ ſubſecutũ eſt mãna, ſicut euchariſtia ſequitur baptiſmũ. ergo mãna eſt expreſſior figura huius ſacri, quàm agnus paſchalis.

¶3 Prę. Potiſſima uirtus huius ſacri eſt. ꝙ introducit nos in regnum cœlorũ, ſicut quoddam uiaticũ: ſed hoc maxime pfiguratũ fuit in ſacro expiationis, qñ pontifex intrabat ſemel in anno cũ ſanguine in ſancta ſanctorũ, ſicut Apoſtolus probat Heb. 9. ergo vĩ ꝙ illud ſacrificiũ fuerit expreſſior figura huius ſacramenti, quàm agnus paſchalis.

SED CONTRA eſt, ꝙ apoſtolus dicit 1. Cor. 5. paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. itaq; epulemur in azymis ſynceritatis, & ueritatis.

RESP. Dcdm, ꝙ in hoc ſacro tria cõſiderare poſſumus, ſ. id, qđ eſt ſacrm tñ, qđ eſt panis, & uinũ, & id quod eſt res, & ſacrm, ſ. corpus Chriſti uerũ & quod eſt res tñ. ſ. effectus huiuſq; ſacri. Quantũ igitur ad id, quod eſt ſacrum tantum, potiſſima figura fuit huius ſacri, oblatio Melchiſedech, qui obtulit Panem & uinum. Quantum autem ad ipſum Chriſtum paſſum, qui continetur in hoc ſacro, figuræ eius fuerunt omnia ſacrificia ueteris teſtamẽti, pręcipue ſacrificiũ expiationis, qđ erat ſolenniſſimũ: quantum aũt ad effectũ, fuit pręcipua eius figura manna, quod habebat in ſe oĩs ſaporis ſuauitatem (ut dĩ Sapient. 16.) ſicut & gratia huius ſacri, quantum ad omnia reficit mentẽ: ſed agnus paſchalis quantum ad hæc tria, præfigurabat hoc ſacrm: quantum enim ad primũ, quia manducabatur cum panibus azymis, ſecundum illud Exod. 12. edent carnes, & azymos panes: quantum uero ad ſm, quia immolabatur ab omni multitudine filiorũ Iſrael quartadecima luna,

concl. m

Concl. p

Concl. ſ

concl. m

quod

quod fuit figura paſſionis Chriſti, qui pp innocentiam dr̃ agnus: quantum vero ad effectũ, quia per ſanguinem agni paſchalis protecti ſunt filii Iſrael a deuaſtãte angelo, & educti de ægyptiaca ſeruitute. & quãtũ ad hoc ponit̃ præcipua figura huius ſacr̃i agnus paſchalis: quia ſecundũ oia ipſum repræſentat. & p hæc patet rñſio ad obiecta.

SVP. QV. LXXIIII. ART. I.

per.e. 431 Ferr. 4. cont. c. 6. 68. Sot. 4. ſ. d. 9. q. un. ar. 1.

IN art. 1. in rñſione ad ſm̃, habes quid ſentiat Auctor de caſu illo, ſi alicubi non inueniretur uinum, an eſſet ſolus panis conſecrandus: tenet .n. partem negatiuã, eo q perfectio ſacr̃i præponenda eſt reliquis neceſſitatibus. vñ, & inferius etiam dicetur, q perfectio ſacr̃i tantæ eſt neceſſitatis, ut etiam bis in eadem miſſa quãdoque oporteat ſumere corpus Chr̃i.

QVAEST. LXXIIII.

De materia eucharistiae quantum ad ſpeciem, in octo art. diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de materia huius ſacramenti. Et primo, de ſpecie materiæ. ſecundo, de cõuerſione panis, & uini in corpus Chriſti. tertio, de mõ exiſtendi corpus Chriſti in hoc ſacr̃o. quarto, de accidẽtib panis, & uini, q̃ in hoc ſacr̃o remanent. Circa primum quærũtur octo.

¶ Primo, Vtrũ panis, & vinum ſint materia huius ſacr̃i.

¶ Secundo, Vtrum ad materiã huius ſacramẽti, requiratur determinata quantitas.

¶ Tertio, Vtrum materia huius ſacramenti ſit panis triticeus.

¶ Quarto, Vtrũ ſit panis azymus, vel fermentatus.

¶ Quinto, Vtrum mã ſacramenti ſit uinũ de uite.

¶ Sexto, Vtrum ſit admiſcenda aqua.

¶ Septimo, vtrũ aqua ſit de neceſſitate huius ſacr̃i.

¶ Octauo, De quantitate aquæ, quæ apponitur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum materia huius ſacramenti ſit panis & uinum.

4. diſ. 11. q. 2. ar. 1. q. 1. & 2. Et 4. cõtra c. 61. & 68. Et 1. cor. 11. le. 5

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ q materia huius ſacramenti non ſit panis, & uinum. hoc enim ſacramentum h perfectius debet repræſentare paſſionem Chriſti, quàm ſacramenta ueteris legis: ſed carnes animalium, quæ erant materiæ ſacramẽtorum ueteris legis, expreſſius repræſentant paſſionem Chriſti, quàm panis, & uinũ. ergo materia huius ſacramenti magis debet eſſe carnes animalium, quàm panis, & uinum.

¶ 2 Præt. Hoc ſacr̃m eſt h ubique celebrandum: ſed in multis terris non inuenitur panis, & in aliquibus non inuenĩt uinum. ergo panis, & uinum nõ ſunt conueniens materia huius ſacramenti.

¶ 3 Præt. Hoc ſacr̃m cõpetit ſanis, & infirmis: ſed h vinum nocet quibuſdam infirmis. h ergo uidet̃, q uinũ non debeat eſſe materia huius ſacramẽti.

*Alex. 1 in epiſ. ad oẽs orthod. a med. illius to. 1. conc.

SED CONTRA eſt, q Alexand.* Papa dicit, In ſacr̃orum oblationibus panis tantum, & uinum aqua permiſtum, in ſacrificium offerantur.

*lib. de hæreſi. ca. 28. to. 6.

RESP. Dcd̃m, q circa mãm huius ſacramenti aliqui multipliciter errauerunt: quidam enim, q dicuntur Artotiritæ (ut Aug.* dicit in lib. de hæreſibus) offerunt panem, & caſeum in hoc ſacramento, dicentes, a primis hominibus oblationes de fructibus terræ, & ouium fuiſſe celebratas. Alii uero, ſ. Cataphrygæ, & Pepuziani, de infantis ſanguine, quem de toto eius corpore minutis pũctionũ uulneribus extorquent, quaſi euchariſtiã ſuã conficere perhibent̃, miſcentes eũ farinæ, panemque inde facientes. quidam uero, qui dr̃ aquarii, aquam ſolam ſub ſpecie ſobrietatis in hoc ſacr̃o offerunt. Omnes autem hi errores, & ſimiles excluduntur per hoc, q Chriſtus hoc ſacramẽtum ſub ſpecie panis, & uini inſtituit. vt patet Mat. 26. unde panis, & uinum ſunt mã conueniens hmõi ſacr̃i.* & hoc rõnabiliter. primo quidem, quantum ad uſum huius ſacramenti, qui eſt manducatio. ſicut. n. aqua aſſumitur in ſacramento baptiſmi ad uſum ſpũalis ablutionis, quia corporalis ablutio cõiter fit in aqua, ita panis, & uinum, quibus cõius homines reficiuntur, aſſumunt̃ in hoc ſacramento ad uſum ſpiritualis manducationis. Secundo, quantum ad paſſionem Chriſti, in qua ſanguis eſt a corpore ſeparatus: & iõ in hoc ſacr̃o, qđ eſt memoriale dñicæ paſſionis, ſeorſum ſumitur panis, ut ſacramentum corporis, & uinum, ut ſacramentum ſanguinis. Tertio, quantum ad effectum conſideratũ in unoquoque ſumentiũ: quia ut Ambr.* dicit ſuper epiſt. ad Cor. hoc ſacramentum ualet ad tuitionem aĩæ, & corporis. & iõ corpus Chriſti ſub ſpecie panis pro ſalute corporis, ſanguis uero ſub ſpecie uini pro ſalute aĩæ offert̃ ſicut dicit̃ Leuit. 17. q aĩa carnis in ſanguine eſt. Quarto, quantum ad effectum reſpectu totius eccleſiæ, quæ conſtituitur ex diuerſis fidelibus: ſicut panis conficit̃ ex diuerſis granis, & uinũ fluit ex diuerſis uuis, ut dicit * glo. ſuper illud 1. Cor. 10. Multi vnum corpus ſumus, &c.

concl. m

* 1. ad cor. 11 ſuper illud, hoc poculum nouum teſtm̃ eſt. tom. 5.

* Id habet Beda i hũc locum ex Aug. to. 3.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q licet carnes animalium occiſorum expreſsius repræſentent Chriſti paſſionem: tamen minus competunt ad communem uſum huius ſacramenti, & ad eccleſiaſticam unitatem ſignificandam.

AD II dcd̃m, quòd licet non in omnibus terris naſcatur triticum, uel uinum: tamen de facili, ad oẽs terras deferri poteſt, quantũ ſufficit ad uſum huius ſacramenti: nec propter defectum alterius eſt unum tantum ſine altero conſecrandum: quia non eſſet perfectum ſacramentum.

AD III dcd̃m, q uinum in modica quantitate ſumptum, non poteſt multum ęgrotanti nocere: & tñ ſi nocumentum timeatur, non eſt neceſſe q omnes accipientes corpus Chriſti, etiam accipiant ſanguinem, ut infra dicetur.*

Rñſio 2.

*Q. 80. art. 12.

ARTICVLVS II.

Vtrũ requiratur determinata quãtitas panis, & vini ad materiam huius ſacramenti.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videt̃ q requirat̃ determinata q̃titas panis, & uini ad materiã huius ſacramenti. effectus enim gratię 1. õ ſunt minus ordinati, q̃ effectus naturæ: ſed ſicut dicit* in 2. de Aĩa, omnium natura conſtantiũ, poſitus eſt termin', & rõ magnitudinis, & augmẽti.

4. diſ. 11. q. 2. ar. 1. q. 3.

*lib. 2. de aĩa. tex. 41. to. 2.

SVP. QV. LXXIIII. ART. II.

per.e. 432 Sot. 4. ſ. d. 9. q. 2. ar. 2.

IN hoc articulo aduerte, q aliud eſt loqui de determinata quantitate materiæ, & aliud de præſentia eiuſdem: in litera ſiquidem dicit̃ non eſſe determinatam quantitatẽ ſed non dicitur ſimiliter de pſentia. Et hoc p tanto dictum ſit, ut non putetur idem, aut ſimile iudicium

de pſ̄rla, & de q̄tita-te. nā i utraq; forma eucharisthæ mētio fit de pāti a p pronomē hoc, ſeu hic, & p̄ ea oportet pſītē eē māni confecr ſdā. De q̄tita te uero non fit mentio: q̄uis locus ſit dubitationi quo ad q̄ti tatē uini: quia de q̄titate eius fit mētio in forma cōſecrationis dū dr̄, Hic eſt calix: oportet.n. uinum cōtineri in calice, ac p hoc q̄titatē eius calicē non excedere. Sed hoc nō cogit: qm̄ pt ſacerdos hic totā ſe multos calices plenos, & ſimul oēs conſecrare, ſicut ſimul conſecrat multas hoſtias. Vñ ex q̄titate calicis, non ht̄ determinata quantitas.

[h] ergo multo magis in hoc ſacr̄o (quod dr̄ eucharistia, i. bona gratia) requiritur determinata quantitas panis, & vini.

¶ 2 Præt. Miniſtris eccl̄iæ nō eſt à Chr̄o data p̄tās [h] ad ea, q̄ ptinēt ad irriſionē fidei, & ſacr̄orum eius, ſm̄ illud 2. Cor. 10. Secundum p̄tātem quā dedit nobis deus in ædificationē, & non in deſtructionem: ſed hoc eſſet ad irriſionem ſacr̄i, ſi ſacerdos vellet conſecrare totū panē, qui vendit̄ in foro, & totum uinum, qđ eſt in cellario. ergo hoc facere non poteſt.

¶ 3 Prę. Si aliquis baptizetur in mari, nō tota aqua maris ſāctificat̄ per formam baptiſmi: ſed ſolū aqua illa, qua corp⁹ baptizati abluit̄. [h] ergo nec in hoc ſacramento ſuperflua quantitas panis, & uini conſecrari poteſt.

Sed contra eſt, q̄ multū opponit̄ pauco, & magnū paruo: ſed nulla eſt ita parua q̄titas panis, aut uini, q̄ non poſſit conſecrari ergo etiam nulla eſt ita magna, quæ conſecrari non poſſit.

Resp. Dcd̄m, q̄ q̄dā dixerūt, q̄ ſacerdos nō poſſet cōſecrare immēſā q̄titatē panis, aut uini: puta totū panē, q̄ vēdit̄ in foro, aut totū uinū, qđ eſt in dolio: ſed hoc non vr̄ eſſe uerū q̄a in oib̄ h̄ntibus mām, rō determinationis materiæ ſumit̄ ex ordine ad finē, ſicut mā ſerræ eſt ferrū, ut ſit apta ſectioni. Finis aūt huius ſacr̄i eſt uſus fideliū. unde oportet, q̄ q̄titas materiæ huius ſacr̄i determinet̄ p cōparationē ad uſū fideliū. nō aūt pōt eſſe, q̄ determinet̄ ad uſū fideliū, q̄ nūc occurrūt: alioqn ſacerdos paucos parochianos h̄ns, nō poſſet cōſecrare multas hoſtias. unde relinquit̄, q̄ materia huius ſacr̄i, determinetur per comparationem ad uſum fidelium abſolute. Numerus autem fidelium eſt indeterminatus, unde [m] non poteſt dici, q̄ quantitas materiæ huius ſacramenti ſit determinata.[e] concl.

Ad primum ergo dcd̄m, q̄ cuiuslibet nālis materia accipit determinatam q̄titatem, ſm̄ comparationem ad formam determinatam: ſed numerus fidelium, ad quorum uſum ordinat̄ hoc ſacramentum, non eſt determinatus. unde non eſt ſile.

Ad II dicendum, q̄ p̄tās miniſtrorum eccleſię ad duo ordinat̄. Primo quidem, ad effectum proprium: ſecundo, ad finem effectus: ſm̄ autem, non tollit primum. vnde ſi ſacerdos intendat conſecrare corpus Chriſti, pp̄ aliquem malum finem (puta ut irrideat, uel ueneficia faciat) propter intentionem mali finis peccat: nihilominus tamē propter poteſtatem ſibi datam perficit ſacramentum.

Ad III dcd̄m, q̄ baptiſmi ſacramentum perficitur in uſu materiæ: & ideo per formam baptiſmi non plus de aqua ſanctificatur, q̄ quantum uenit in uſum: ſed hoc ſacramentum perficitur in conſecratione materiæ: & ideo non eſt ſimile.

Articvlvs III.

Vtrum requiratur ad materiam huius ſacramenti, quòd ſit panis triticeus.

Ad tertivm ſic pcedit̄. Vr̄ q̄ nō reqrat̄ ad mām huius ſacr̄i, q̄ ſit panis triticeꝰ hoc.n. ſacr̄m eſt [h] rememoratiuū dn̄icæ paſſionis: ſed magis ur̄ eē cōſonū dn̄icæ paſſiōi panis ordeaceus, q̄ eſt aſperior, & de quo ēt Chr̄s pauit turbas i mōte (ut dr̄ Io. 6.) q̄ panis triticeus. ergo panis triticeus nō eſt propria mā huius ſacr̄i.

¶ 2 Præt. Figura eſt ſignū h ſpeciei in nālib. reb. ſed q̄dā frumēta ſūt, q̄ h̄nt ſimilē figurā grano tritici, ſicut, far, & ſpelta, d̄ qua ēt i q̄buſdā locis panis cōficitur ad uſum huius ſacramēti. ergo panis triticeus non eſt propria mā huius ſacramenti.

¶ 3 Præt. [h] Permiſtio ſpeciē ſoluit: ſed uix inuenit̄ farina triticea, q̄ alterius frumēti pmiſtionē non habeat, niſi forte de electis granis ſtudioſe fiat. non ergo uidet̄ q̄ panis triticeus ſit propria mā huius ſacramenti.

¶ 3 Præ. Illud, qđ eſt [h] corruptū, ur̄ eē alterius ſpeciei: ſed aliq̄ cōficiunt ex pane corrupto, q̄ iam nō ur̄ eſſe panis triticeus. ergo ur̄ q̄ talis panis nō ſit ꝓpria materia huius ſacramēti.

Sed contra eſt, q̄ in hoc ſacramēto continet̄ Chriſtus, q̄ ſe grano frumēti cōparat Io. 12. dicens, Niſi granum frumēti cadens in terram, mortuum fuerit, ipſū ſolum manet. ergo panis frumēti, ſiue triticeus, eſt materia huius ſacramenti.

Resp. Dcd̄m, q̄ ſicut dictū eſt, *ad uſum ſacrorum aſſumitur talis mā, q̄ cōius apud homines in talē uſū uenit. Inter alios aūt panes cōius homines utunt̄ pane triticeo: nam alii panes uñr eſſe ītroducti in huius panis defectum. & iō Chr̄s creditur in huius panis ſpecie hoc ſacramentum inſtituiſſe. q̄ etiam panis magis cōfortat hominem, & ita conuenientius ſignat effectum huius ſacr̄i: & ideo [m] propria materia huius ſacramēti, eſt panis triticeus.[n]

*ar. 1. huius q. & q. 66. art. 3.

Ad primvm ergo dcd̄m, quòd panis ordeaceus cōpetit

SVP. QV. LXXIIII. ART. III.

Ferr. 4. cont. c. 68. S. Bo. 4. ſ. d. 11. q. 4. a. 1. Scot. 4. ſ. d. 11. q. Ricc. 4. ſ. d. 11. q. 3. a. 1. Dur. 4. ſ. d. 11. q. 4. Bacco. 4. ſ. d. 8. q. 2. Sot. 4. ſ. d. 9. q. u. ar. 3.

per. e. 4. d. 11. q. 2. a. 2. q. 1. Et d. 19. q. 1. ar. 2. q. 3 ad primū. Et 4. cōtra c. 68. Et 1. Cor. 11. le. 7. in prin.

Titulus, ut ſonat. ¶ In hoc art. magna eſt q̄ō, & ſatis obſcura de mā euchariſtiæ quo ad panē: h̄et .n. multas difficultates, & uarias opiniones. Eſt ſiquidem difficultas prima (quam tractat Auctor i līa) pp diuerſitatem frumentorum, eſt & alia difficultas compars. de panem ad paſtā. Et Albertus quidem magnus in 4. ſent. d. 12. tenet panē ex ſpelta eſſe mām euchariſtiæ (quem ſequitur Petrus de Pal.) ſimiliter tenet ex amido panem confectū poſſe conſecrari. Auctor hēr ōā circa amidū q̄ circa ſpeltam opinatur cōtrarium: ſed apponit ſiligineum panem, quem Albertus negare uidet̄. de paſta quoque Scotus tenet partem negatiuam, ponendo tamē paſtam eſſe einſdem ſpeciei cum pane. qđ autem inter tot uaria tenendum ſit, ad rationes oportet deducere.

¶ Tria ſunt fundamēta, ex quibus proceditur. Primum eſt, unitas ſpecifica materię. Creditur.n. eiuſdem ſpeciei debere eſſe mām in hoc ſacr̄o, ſicut & in cæteris inuenitur, & hinc infert̄ q̄ ex ſolis illis frumētis, quæ ſunt eiuſdē ſpeciei cum tritico, pōt confici panis pro hoc ſacramento. & p hanc uiam proceſſiſſe vñr Auctor in litera, Scotus, Durand. & Petrus de Pal. habetque uia hæc difficultatem annexam ex illa propoſitione, generat ſibi ſimile ſcd̄m ſpeciem. qm̄ hac utitur ad diſcernēdum diſtincta ſpecie a tritico.

¶ Aliud fundamentum eſt contrarium huic, pro q̄to ponit ſufficere genus pximū ad triticum: ita quòd frumentum quod eſt genus, ſufficit ad conficiēdum panem concl.

panem pro ſacramento. Et hac uia proceſſit Albertus, ponens A tamen ſolum duas frumenti ſpecies, ſcilicet triticum, & ſpeltam. Habetque fundamentum aliquod in euangelii uerbis, quibus dominus ſe comparat grano frumenti.

¶ Tertium demum fundamentum, quod magniſacit Petrus de Palude, eſt auctoritas quarumdam eccleſiarum, quæ conſecrant panem confectum ex ſpelta, quod etiam tangit Auctor in litera, dum in ſecundo argumento obiiciendo aſſert, quòd de ſpelta in quibuſdam locis panis conficitur ad uſum huius ſacramenti.

¶ q. 5. circa principium t. 4.

¶ Ad quæ quidem fundamenta ſi libere reſpexerimus, nullam cogentem inueniemus habere rationem, niſi ultimum propter auctoritatem Spiritusſancti gubernantis eccleſiam: nam ob ſimiles particulares conſuetudines, uenerabiliter ſuſtinent theologi, plures ſacerdotes conſecrare eandem hoſtiam ut inferius patebit. Et hæc ſint dicta comparando panem ad materiam remotã. Comparando uero ad materiam proximam duæ rationes diuerſas inducentes difficultates occurrunt. Prima eſt, de identitate, ſeu diuerſitate inter panem, & paſtam: ſecunda eſt, ex diuerſitate modorum coquendi paſtam. Obſcura ſiquidem videtur differentia inter panem, & paſtam crudam: reputat enim Scotus probabile eſſe, quòd non differant ſpecie, quia decoctio non facit, niſi exhalationem humoris aquei, & miſtio non eſt ibi, niſi iuxta poſitio, & ex pane fit paſta, ſi mica digitis comprimatur. Oppoſitum autem rationabilius uidetur: quoniam decoctio applicando actiua paſſiuis ſpeciem panis facit, ſicut maturatio de agreſta faciendo uuam, facit de agreſta uinum. Ars enim in confectione panis, non concurrit, niſi applicando actiua paſſiuis, ut patet ex hoc, quòd forma panis eſt forma ſubſtantialis, quod conuincitur apud fideles, ex hoc quòd panis tranſſubſtantiatur in corpus Chriſti, & accidentibus remanentibus non remanet panis, qui remaneret cum reliquis accidentibus, ſi accidens ſignificaret. Vnde, & falſum eſt, quòd dum paſta decoquitur in clibano, fiat ſola euaporatio humidi: decoctio enim digerit, & generat panem, miſtione autem, aut iuxta poſitione nulla opus eſt noua, ſed prima miſtio farinæ cum aqua (ex quibus confecta eſt paſta tamquam ex elementis, ac materia tranſeunte) decoctione digeritur, & ad terminum deducitur, panem ſcilicet. Nec admitto ex pane fieri paſtam, ſed micam mollem ſimilem paſtæ. Acceptabilior autem apparet hæc poſitio contemplanti diuerſitatem ſpecificam inter agreſtam, uinum, & acetum ex eiſdem uuis ob diuerſam caloris cauſalitatem agreſta .n. eſt ſuccus crudus, uinum uero ſuccus digeſtus, acetum aũt addit exceſſiuã ſuper calefactionẽ, ut teſtatur experientia, dum uinum expoſitum calori, aceſcit, & cupientes acetũ bonũ habere, ad loca calida dolium transferunt. Ex his .n. apparet ex ſola caloris dña ex parte actiui, ſpecificum progreſſum poſſe fieri ex parte materiæ, licet non ſemper fiat, non enim differt ſpecie pirum coctum à piro crudo. Diuerſi uero coquendi modi, ſcilicet, uel aſſando, uel eliſando, ſpeciem uariare non uidentur, panis ſiquidem elixus, ut lagana, aut frixus (quo etiam modo lagana in ueteri lege offerebantur) aut aſſus, ut panis in clibano, & ſubcinericius, & hoſtia, eiuſdem videntur ſpeciei quo ad ſubſtantiam, ſola qua accidentali forma differre videntur. Verum in propoſito modo, uidetur utrumq; paruipendẽdum, ita quòd nec ex diuerſitate ſpecifica, nec ex identitate ſpecifica, ſufficiens ratio habeatur. Sed credendo quod nec paſta, nec panis, niſi aſſus, eſt conſecrabilis, rõnẽ aliunde ſumentes, dicimus ꝙ ſicut in ſacro baptiſmi aqua a Chriſto eſt inſtituta, ita in euchariſtia panis, & quemadmodum ibi aqua intelligitur nõ ſolũ ſubſtantia aquæ, ſed etiam quòd ſit ſub forma aquæ (& propterea aqua ſub forma grandinis, aut niuis, non eſt materia baptiſmi) ita per panem intelligendus eſt panis, & ſecundum ſubſtantiam, & ſecundum formam panis. Et per hoc excluduntur quæcumque conſtant ex paſta cruda, & ſimiliter quæcumque conſtant ex paſta elixa: hæc enim non habere formam panis (dato quòd dé panes ſint) uſus teſtatur humanus, quo his non utimur ut pane, ſed potius hæc comedimus cum pane, & ex hoc ipſo profitentes diſtinctionem horum a pane. Aſſato autem pane ſolo utimur ut pane, & propterea credidérim ipſum ſolum eſſe conſecrabilem: materia enim hæc paucas habet aſſertiones, unde & Auctor in litera opinatiue loquitur, cum excludit ſpeltam, & amidum: de quo adhuc ſub iudice lis eſt, & mihi videtur dicendum, ut ſupra, ſcilicet, quòd

ad ſignificandâ duritiê ueteris legis ꝑ duritiem panis: tum etiam, quia, vt Aug.* dicit in libro 83. Quæſtionû, ordei medulla, quæ tenaciſſima palea tegitur, vel ipſam legem ſignificat, quæ ita data erat, ut in ea vitale animæ alimentum corporalibus ſacramentis obtegeretur, uel ipſum populum nondum expoliatum carnali deſiderio, quod tanquam palea cordi eius inhærebat: hoc autem ſacramentum pertinet ad ſuaue iugum Chriſti, & ad ueritatem iam manifeſtatâ, & ad populum ſpiritualem. unde non eſſet materia conueniens huius ſacramẽti panis ordeaceus.

Ad II dicendum, quòd generans generat ſibi ſimile in ſpecie, fit tamen aliqua diſſimilitudo generantis ad genitum quantum ad accidentia, uel propter materiam, vel propter debilitatem uirtutis generatiuæ, & ideo ſi qua frumenta ſunt, quæ ex ſemine tritici generari poſſunt (ſicut ex grano tritici ſeminato in malis terris, naſcitur ſiligo) ex tali frumento panis confectus, poteſt eſſe materia huius ſacramenti, quod tamen non uidetur habere locum neque in ordeo, neque in ſpelta, neque etiam inferre, quod inter omnia eſt grano tritici ſimilius: ſimilitudo autem figuræ in talibus, magis uidetur ſignificare propinquitatem, quàm identitatem ſpeciei, ſicut ex ſimilitudine figuræ manifeſtatur, quòd canis, & lupus ſunt propinquæ ſpeciei, non autem eiuſdem, unde ex talibus fruméntis, quæ nullo modo poſſunt ex ſemine tritici * generari, non pôt confici panis, qui ſit debita materia huius ſacramenti.

*Alias grani.

Ad III dicendum, quòd modica permiſtio non ſoluit ſpeciem, quia id, quod eſt modicum, quodammodo abſumitur à plurimo, ideo ſi ſit modica admiſtio alterius frumenti ad multo maiorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui eſt materia huius ſacramenti, ſi uero ſit magna permiſtio, puta ex æquo, uel quaſi, talis permiſtio ſpeciem mutat. unde panis exinde confectus, non erit debita materia huius ſacramenti.

Ad IIII dicendum, quòd aliquando eſt tanta corruptio panis, quòd ſoluitur ſpecies panis, ſicut cum continuitas ſoluitur, & ſapor, & calor, & alia accidentia mutantur, unde ex tali materia non poteſt confici corpus Chriſti, aliquando uero non eſt tanta corruptio, quæ ſpeciem ſoluat, ſed eſt aliqua diſpoſitio ad corruptionem, quod declarat aliqualis immutatio ſaporis, & ex tali pane poteſt confici corpus Chriſti, ſed peccat conficiens propter irreuerentiam ſacramenti. Et quia amidum eſt ex tritico corrupto, non videtur quòd panis ex eo confectus, poſſit fieri corpus Chriſti: quamuis quidam contrarium dicant.

ſ panis confectus ex eo eſt abſolute panis, poteſt cõſecrari. Nec obſtat corruptio tritici, dicentibus aliis triticum non corrumpi tunc, ſed ablui, & depurari, & alterari, aliis
por.o.
438 aũt ꝙ corruptio nihil officit: q̃m non
4.d.11.q.2 art.2.q.3. Et 4.cont. a.p.68. Et opuſ. 1.c. 61. & 10. 53.
eſt corruptio ſimpliciter, ſed corruptio, quæ eſt uia ad generationem panis, quã oportere interuenire probatur ex eo, ꝙ triticum eſt materia tranſiens reſpectu paſtæ, & panis.

SVP. QV. LXXV. ART. IIII.

ferr.4.cont.c.68.
Sot.4 ſ.d.9 q.uni.a.4.

In Ar.4. circa illud, quod de presbytero græco dr̃, ſ. ꝙ debet ſeruare ritũ græcum in eccleſia græca, dubium occurrit ex Petro de Palude in 4.diſt.11. oppoſitũ concludente, ex hoc ꝙ græci ſunt ſchiſmatici, nulluſque ẽt ipſorum debet eis adhærere, ac per hoc
Q.73.a.3. ad 3.
põt ſicut in toto, & ſic & in parte ab eis diſcordare. nõ ergo peccaret non ſeruans ritum eorum.

¶ Ad hoc dr̃, ꝙ Auctor loquitur de græcis eccleſiis, & præsbyteris abſolute, & non de iiſdem ſchiſmaticis. & ppᵗea optime dicit ꝙ peccaret, peruertens eccleſiæ ſuæ ritum. Et hinc ſequitur, ꝙ ẽt tpe ſchiſmatis peccaret: qa ſchiſma non ſoluit ritus rectos eccleſiarum, qualis eſt iſte, qui nõ ex ſchiſmate, ſed ex ratione eccleſiaſtica in eis eſt, ut Gregor. in litera allatus reſtatur. Quo circa, ſi presbyter græcus, & in græca eccleſia celebrat, peccaret non ſeruando ritum græcæ eccleſiæ, non a ſchiſmaticis præceptum, ſed uelut ab
*in decr. li.3.ti.41. ca.literas. & eſt ultimum illius tituli.
eccleſia, ſtatutum, quod ibi ſeruetur. Vnde Concil. Florent. ſub Eugenio. IIII. legimus ſic. Itẽ in azymo ſiue fermẽtato pane triticeo corpus Chriſti ueraciter confici, ſacerdoteſq; in altero ipſum dñi corpus conficere debere, unumquemque ſ. iuxta ſuæ eccle-
* ar. præc.
ſiæ, ſiue occidentalis, ſiue orientalis cõſuetudinem.

¶ Et cum obiicitur, ꝙ nemo debet eis adhærere, uerum eſt quantum ad ea, quæ ſunt ſchiſmatis, & ſimiliter põt diſcordare ab eis in toto, & in parte, in his quæ ſunt ſchiſmatis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum hoc ſacramentum debeat cõfici ex pane azymo.

AD QVARTVM ſic proceditũ. Vr̃ ꝙ hoc ſacr̃m non debeat confici ex pane azymo. Debemus.n. in hoc ſacr̃o imitari inſtitutionem Chriſti: h ſed Chriſtus vr̃ hoc ſacramentum inſtituiſſe in pane fermentato quia ſicut legitur Exo.12. Iudęi ſm̃ legem incipiebant uti azymis in die Paſchatis (quod celebratur quartadecima luna) Chr̃s aũt inſtituit hoc ſacr̃m in cœna, quam celebrauit ante diem feſtum Paſchæ, ut habetur Io.n.13. ergo, & nos debemus hoc ſacr̃m celebrare in pane fermentato.

¶ 2 Præ. h Legalia non ſunt obſeruanda tpe gratiæ: ſed uti azymis, fuit quædam legalis cęremonia, ut patet Exo.12. ergo in hoc ſacramento gratiæ non debemus azymis uti.

¶ 3 Præ. Sicut ſupra dictum * eſt, euchariſtia eſt ſacr̃m charitatis, ſicut baptiſmus fidei, ut ſupra dictum eſt, ſed feruor charitatis ſignificatur per fermentũ, ut patet in gl.* ſuper illud
*gl. interlinearis ibid.
Matt.13. Simile eſt regnum cælorũ fermento, &c. h ergo hoc ſacramentum debet confici de pane fermentato.

¶ 4 Præ. Azymũ, & fermentatũ ſunt accidentia panis, h non uariantia eius ſpeciem: ſed in materia baptiſmi nulla diſcretio adhibetur circa dr̃iam accidentium aquæ, puta ſi ſit ſalſa, uel dulcis, calida, uel frigida. ergo in hoc ſacramẽto aliqua diſcretio adhiberi non debet, utrum panis ſit azymus, uel fermentatus.

SED CONTRA eſt, ꝙ extra de celebratione * miſſarum c. Literas, punitur ſacerdos, qui in pane fermentato, & ſcypholigneo miſſarum ſolennia celebrare præſumpſit.

RESP. Dcd̃m, ꝙ circa materiam huius ſacr̃i, duo poſſunt conſiderari, ſ. quid ſit neceſſarium, & quid conueniens: neceſſarium quidem eſt, ut ſit panis triticeus, ſicut dictum eſt,*
F ſine quo non perficitur ſacr̃m: m non eſt autem de neceſſitate ſacramenti, ꝙ ſit azimus, uel fermẽtatus, n quia in unoquoque confici poteſt. p Cõueniẽs autem eſt, ut unuſquiſque ſeruet ritum ſuæ eccleſiæ in ſacramenti celebratione. q Super hoc aũt, ſunt diuerſæ eccleſiarum conſuetudines: dicit.n. beatus Greg. in regiſtro, Romana eccleſia offert azymos panes, ppᵗea ꝙ dominus ſine ulla commiſtione ſuſcepit carnem: ſed certæ eccleſiæ offerunt fermentatum, pro eo quòd uerbum Patris indutum eſt carne, ſicut fermentum miſcetur farinæ. unde ſicut peccat præsbyter in eccleſia latinorum, celebrans de pane fermentato, ita peccaret præsbyter græcus in eccleſia græcorum, de pane azymo, quaſi peruertens eccleſiæ ſuæ ritum. & tamen s conſuetudo de pane azymo celebrandi, rationabilior eſt. t Primo quidem, propter inſtitutionem Chriſti, qui hoc ſacramentum inſtituit prima die azymorũ, ut habetur Matt. 26 & Mar. 14 & Luc.22. qua die nihil fermentatum in domibus iudæorum eſſe debebat, ut habetur. Exod.12. Secundo, quia panis eſt proprie ſacramentum corporis Chriſti, quod ſine corruptione conceptum eſt, magis quàm diuinitatis ipſius, ut infra patebit.* Tertio, quia hoc magis competit ſynceritati fidelium, quæ requiritur ad uſum huius ſacramenti, ſecundum illud 1. Corinth. 5. Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, itaque epulemur in azymis ſynceritatis, & ueritatis. habet tamen hæc conſuetudo Græcorum aliquam rationem, & propter ſignificationem quam tangit Greg.* in deteſtationem hæreſis Nazaræorum, qui legalia euangelio miſcebant.

concl.m
concl.p
concl.ſ
Q.76.ar.2
*loco citato in iſto metat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ſicut legitur Exod.12. ſolennitas paſchalis incipiebat in* ueſperis quartædecimę lunæ, & tunc Chriſtus poſt inmolationem agni paſchalis hoc ſacramentum inſtituit. unde hæc dies a Ioan. dicitur præcedere ſequentem diem paſchæ, a tribus aliis euangeliſtis dicitur prima dies azymorum quando fermentatum in domibus iudęorum non inueniebatur, ut dictum eſt. * & de hoc ſupra notum eſt plenius in tractatu dominicæ paſſionis.†
*alias à.
*In corp. ar.

AD II dicendum, ꝙ conficientes ex azymo nõ intendunt cæremonias legis ſeruare, ſed conformare ſe inſtitutioni Chriſti; & ideo nõ iudaizant, alioquin, & celebrantes in pane fermentato, iudaizarent: quia iudæi panes primitiarum† fermentatos offerebant.
†q.46.ar.9. ad 2. arg.

AD III dicendum, quòd fermentum ſignificat charitatem propter aliquem effectum, quia ſcilicet panem facit ſapidiorem, & maiorem: ſed corruptionem ſignificat ex ipſa ratione ſuę ſpeciei.

AD IIII dcd̃m ꝙ quia fermentum habet aliqd corruptionis, & ex pane corrupto non poteſt

confici

confici hoc ſacramentum (vt dictum eſt) iō magis attenditur circa panem differentia azymi, & fermentati, q̄ circa aquam baptiſmi, differentia calidi, & frigidi: poſſet enim tanta eſſe corruptio fermenti, ꝙ ex eo non poſſet confici ſacramentū.

* ar. 3. huius q. ad 4. arg.

Porr. 0. 433

SVP. QV. LXXV. ART. V.
S. bo. 4. ſ. d. 11. q. 4. a. 1. Scot. 4. ſ. d. 11. q. 6. ad Secundā quaſtionem. Dur. 4. ſ. d. 11. q. 4. Ric. 4. ſ. d. 11. q. 4. a. 2. Bacc. 4. ſ. d. 8. q. 2. Sot. 4. ſ. d. 9. q. 11. a. 5.

4. diſ. 11. q. 2. ar. 3. q. 1. & 1. Corin. 11. lect. 7. prin.

IN art. 5. memento ſupradictorum, & applica ad propoſitū & vide unam non eſſe conſecrabilē: quia non continet uinum ſub forma potabili, ſed manducabili.

ARTICVLVS V.

Vtrum uinum uitis ſit propria materia huius ſacramenti.

AD QVINTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ non ſit ꝓpria materia huius ſacri uinū vitis: ſicut enim aqua eſt mate- B ria baptiſmi ita uinū eſt materia huius ſacri: ſed in qualibet aqua poteſt fieri baptiſmus. ergo in quolibet uino, puta malorum granatorū, uel mororum aut huiuſmodi, poteſt confici hoc ſacramētum, præſertim cū in quibuſdā terris, vites non creſcant.

¶ 2 Præt. Acetum eſt quædā ſpecies uini, quod de vite ſumitur. ut Iſido.* dicit: ſed de aceto non pōt confici hoc ſacrum. ergo uidetur ꝙ uinum uitis non ſit propria materia huius ſacramenti

* innuitur lib. 20. etymol. ca. 3. circa me.

C ¶ 3 Præt. Sicut de uite ſumitur uinum depuratū, ita etiam agreſta & muſtum: ſed de his non uidetur poſſe confici hoc ſacramētū, ſm illud quod in ſexta ſynodo legitur, Didicimus, ꝙ in quibuſdam eccleſiis ſacerdotes ſacrificio oblationis cōiūgunt vuas, & ſic ſimul utrūq; populo diſpēſant ꝓcipimus igitur, vt nullus ſacerdos hoc alterius faciat. & Iulius Papa † reprehendit quoſdā, q expreſſum uinum in ſacramēto dominici calicis, offerunt. ergo uidetur ꝙ vinum uitis nō ſit propria materia huius ſacramenti.

* In 6. ſynodo can. 28. & habet᷑ in de conſec. di. 2. c. didicimus.
* Iulius . . in decr. 7. a medio il lius, & eſt decretū 7. inter. eius decreta. 10 quæ . . ab . . ſeparata.

D SED CONTRA eſt, ꝙ ſicut dn̄s ſe cōparauit grano frumēti, ita ēt ſe comparauit uiti dicens Ioan. 15 ego ſum uitis vera: ſed ſolus panis de frumēto eſt materia huius ſacri, ut dictum eſt.* ergo ſolum vinū de uite, eſt propria materia huius ſacramēti.

* ar. 3. huius quæſt.

RESPON. Dicendum, ꝙ m de ſolo uino uitis poteſt confici hoc ſacrum.* Primo quidē, propter inſtitutionem Chri, qui in uino uitis hoc ſacramentum inſtituit, ut patet ex eo quod ipſe dicit Mat. 26 circa inſtitutionem huius ſacri, non bibā amodo de hoc genimine uitis. Secundo, q ſicut dictū eſt,* ad mater. ā ſacrorū aſſumitur id, q̄ proprie, & cōiter habet talē ſpeciem. Proprie aūt uinū dr̄, E quod de uite ſumitur: alii uero liquores vinum dicuntur, ſecundum quandam ſimilitudinē ad uinū uitis. Tertio, quia uinum uitis magis competit ad effectum huius ſacri, qui eſt ſpiritualis lætitia: qa ſcriptum eſt, ꝙ uinum lætificat cor hominis.

concl. m

* art. 3. huius quæſt.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ illi liquores non dicuntur proprie uinum, ſed ſm ſimilitudinē. Poteſt aūt uerum vinū ad terras illas deferri, in q̄bus vites nō creſcūt, quantū ſufficit ad hoc ſacramētū.

AD II dicendū, ꝙ vinum fit acetum per corruptionem: vnde non fit reditus de aceto in uinum, vt dicitur 8. Meta.* & ideo ſicut de pane totaliter A corrupto non poteſt confici hoc ſacrum, ita nec de aceto. Poteſt tamen confici de uino aceſcenti, ſicut, & de pane, qui eſt in uia ad corruptionē: licet peccet conficiens, ut prius dictum eſt.*

* lib. 8. Met. tex. 14. c. 5.
* ar. 3. huius qō. ad 4. arg.

AD III dicendum, ꝙ agreſta eſt in uia generationis: & ideo nondū habet ſpeciem uini, & propter hoc de ea nō poteſt confici hoc ſacramentū. muſtū autem iam habet ſpeciem vini: nā eius dulcedo atteſtatur digeſtioni, quæ eſt cōpletio à naturali calore, ut dr̄ in 4. Meteo.* & iō de muſto pōt confici hoc ſacrum: non tn̄ debent vuę integræ huic ſacramento miſceri: quia iā eſſet ibi aliquid B præter uinum. Prohibetur ēt ne muſtū ſtatim expreſſum de vua in calice offeratur: quia hoc eſt indecens propter impuritatem muſti. Poteſt tn̄ in neceſſitate fieri. dicitur * enim ab eodē Iulio Papa ſi neceſſe fuerit, botrus in calicem prematur.

* lib. 4. c. 4. parū a prī.

Porr. 0. 436

* eod. loco in a. g. cita to. & habetur de con ſe. 2. diſ. 2. ca. cū omne crimen in med.

ARTICVLVS VI.

Vtrum aqua ſit uino permiſcenda.

SVP. QV. LXXIIII. ART. VI.
Sot. 4. ſ. d. 9. q. 11 ar. 6.

4. di. 11. q. 2. ar. 4. q. 1. & 1. Cor. 11. lec. .

IN artic. 6. aduerte ne credas dicentibus græcos offerre calicem domini cū uino tm̄: hoc. n. armeni, non græci, olim faciebāt, ut patet in cōci. floren. ſub Eug. 4. Vbi decretum eſt, ut etiam ipſi armeni ſecum uniuerſo orbe Chriſtiano cōformiēt omneſque latinorū, græcorumque eccleſias imitando, in calicis oblatione paululum aquę uino admiſceant.

ADSEXTVM ſic procedit. videtur ꝙ aqua nō ſit uino permiſcenda. Sacrificiū. n. Chriſti figuratū fuit ꝑ oblationē Melchiſedech q Ge. 14. nō legit̄ obtuliſſe, niſi panē & uinū C ergo uidetur ꝙ in hoc ſacro non debeat adiungi aqua.

¶ 2 Præt. Diuerſorū ſacrorū diuerſæ ſūt materiæ: ſed aqua eſt materia baptiſmi. ergo nō dēt aſſumi ad materiā huius ſacri.

¶ 3 Præt. Panis, & vinū ſunt materia huius ſacri: ſed pani nihil adiungitur. ergo nec uino dēt aliquid adiungi.

SED CONTRA eſt, ꝙ Alex.* Papa ſcribit In ſa- D cramentorum oblationibus, q̄ inter miſſarum ſolennia domino offeruntur, panis tātum, & uinū aqua permiſtum, in ſacrificium offerantur.

* Alex. 1. I epiſ. ad omnes fideles a medio illius 10. 1. Concil.

RESP. Dcd̄m, ꝙ m uino, q offert in hoc ſacro, dēt aqua miſceri. Primo q̄dē, ꝑꝑ inſtitutionē. probabiliter. n. credit, ꝙ dn̄s hoc ſacrum inſtituerit in vino aqua permiſto ſm morē illius terræ, vnde & Proue. 9. dr̄, Bibite uinū, quod miſcui vobis. Scd̄o, qa hoc conuenit repræſentationi dominicæ paſſionis; vn̄ dicit Alex. Papa. Nō debet in calice dn̄i aut vinū ſolū, aut aqua ſola offerri, ſed utrunq; ꝑ miſtū: qa vtrunq; ex latere eius in paſſione ſua ꝓ E fluxiſſe legit̄. Tertio, qa hoc cōuenit ad ſignificādū effectū huius ſacri, qui eſt unio populi Chriſtiani ad Chr̄m: quia ut Iulius Papa dicit,† uidemus in aqua populū intelligi, in vino uero oſtendi ſanguinē Chri. ergo cū in calice uino aqua miſcetur, Chr̄o populus adunat̄. Quarto, qa hoc cōpetit ad vltimū effectū huius ſacri, qui eſt introitus ad uitā æternā. vn̄ Ambr.* dicit in li. de ſacris, redundat aqua in calicem, & ſalit in uitam ęternam.

* Alex. 1. in epiſ. ad oēs orth. a medio illius 10. 1. Cōci.
† Habetur de confec. diſt. 2. c. cū omne crimen, circa medium.
* li. 5. de ſacra. ca. 1. a. med. 10. 4.
† eod. lib 5 ca. 1. 10. 4.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ ſicut Amb.† dicit ibidem, ſicut ſacrificium Chriſti ſignificatum eſt ꝑ oblationem Melchiſedech, ita ēt ſignificatum eſt per aquam, quæ in eremo fluxit de petra, ſecundū

illud primæ Cor. 10. Bibebant autem de ſpirituali conſequente eos petra.

Ad II dcēdm, ꝙ aqua aſſumitur in baptiſmo ad vſum ablutionis. In hoc autem ſacramento aſſumitur ad vſum refectionis, ſecundum illud Pſ. 22. Super aquam refectionis educauit me.

Ad III dicendum, ꝙ panis ex aqua, & farina conficitur: & ideo, cum vino aqua miſcetur, neutrum ſine aqua exiſtit.

SVP. QV. LXXIIII. ART. VII.

437 por.o. Infr. q. 83. ar. 6. ad 4. & 6. Et 4. diſt. 11. q. 2. art. 4. q. 2. & 3. Et 1. cor. 11. lec. 6.

*li. 2. epiſt. 3. Inter finem & medium.

In artic. 7. circa aquā, ex qua fit panis pro ſacro, uidetur ſtem ſtæ in calce articuli, ad probādum ꝙ oportet eſſe aquā ueram & nālem, & ſuſcipe illam ut rōnabilem. An aût ſit neceſſaria, cogitatione opus eſt, & id eſt eadem, cum ſuperi⁹ dicta de diuerſis ſpeciebus granorum cōponentiū in panem: quia enim ad ſacrm ſufficit, ꝙ ſit ueri⁹ panis, ſi panis uerus poteſt fieri ex aqua artificiali (puta roſacea) conſequens eſt, ꝙ nō eſt de neceſſitate ſacramenti aqua naturalis. An autem panis confectus ex farina, & aqua roſacea, eſſet uerus panis, experientia comprobādum eſſet, uidendo, in quo differret ab alijs panibus. nam ſi ſolo odore rotarum differre appareret, crederē ipſum eiuſdem eſſe ſpeciei cum alijs, cum aqua non ſit pars eſſentialis panis, ſed materia tranſiens eiuſdem. non enim pmanet aqua ſecundum ſeipsā in pane. ſed panis eſt tertia res reſultans ex commiſtione farinæ, & aquæ per paſſę decoctionem: non eſt autem remotum diuerſarum ſpecierū res poſſe eſſe materiam tranſeuntē reſpectu alicuius uni⁹ etiam homogenei, ut patet de his, ex quibus generat̃ ſanguis.

Et hęc ſr ſufficiant pro octauo articulo.

*I. 2. ep. 3. inter fine & mediū.

Articvlvs VII.

Vtrum permiſtio aquæ ſit de neceſſitate huius ſacramenti.

Ad septimvm ſic pcedit̃. Vr̃ ꝙ permiſtio aquæ ſit de neceſſitate huius ſacramenti. dicit. n. Cypr.* ad Cæcilium: ſic calix dn̄i nō eſt aqua ſola, & uinū ſolū, niſi utruoque miſceat̃, q̄uo nec corpus dn̄i pōt eſſe farina ſola, niſi utrumque, ſ. farina, & aqua, fuerit adunatū: ſed admiſtio aquæ ad farinā eſt de neceſſitate huius ſacr̄i. ergo pari ratione admiſtio aquæ ad uinum. G H

¶ 2 Præt. In paſſione dn̄i, cuius hoc ſacramentum eſt memoriale, ſicut de latere eius exiuit ſanguis, ita & aqua: ſed uinū qđ eſt ſacramentum ſanguinis, eſt de neceſſitate huius ſacramenti. ergo pari ratione & aqua.

¶ 3 Præt. Si aqua nō eſſet de neceſſitate huius ſacr̄i, nō referret q̄cumq; aqua huic ſacr̄o apponeret̃: & ita poſſet apponi aqua roſacea, uel q̄cumq; alia hmōi aqua: quod non hēt uſus eccleſiæ. aqua ergo eſt de neceſſitate huius ſacramenti. I

Sed contra eſt, ꝙ Cypr.* dicit, ſi aliqs de anteceſſoribus noſtris, uel ignoranter, uel ſimplr nō obſeruauit, ut. ſ. aquā uino miſceret in ſacramento, pōt ſimplicitati eius uenia cōced: qđ nō eēt, ſi aqua eēt de neceſſitate ſacr̄i, ſicut eſt uinum, uel panis. non ergo aquæ admiſtio eſt de neceſſitate ſacramenti. K

Respon. Dicendum, quòd iudicium de ſigno, ſumēdū eſt ex eo, qđ ſignificatur. Appoſitio autem aquæ ad vinum refertur ad ſignificandam participationem huius ſacramenti à fidelibus, quantum ad hoc, quòd per aquam miſtam vini, ſignificatur populus adunatus Chriſto, vt dictum* eſt: ſed, & hoc ipſum quod de latere Chriſti pendentis in cruce aqua profluxit, ad idē refertur: quia per quam ſignificatur ablutio peccatorū quæ fiebat per paſſionem Chriſti. Dictū eſt* autē ſupra, ꝙ hoc ſacramentum perficitur in conſecratione materiæ: uſus autem fidelium non eſt de neceſſitate ſacramenti, ſed eſt aliquid conſequens ad ſacramentū. & ideo conſequens eſt ꝙ appoſitio aquæ non ſit de neceſſitate ſacramenti. F cōcl. ro

*art. præc.

*Q. 73. ar. 1. ad 3.

Ad primvm ergo dcēdm, ꝙ uerbum illud Cypriani eſt intelligendum, ſecundum ꝙ dr̃ illud eſſe non poſſe, quod conuenienter eſſe nō poteſt. & ſic ſimilitudo illa attenditur quantum ad id, qđ debet fieri, non autem quantum ad neceſſitatē: nā aqua ē de eſſentia panis, nō autē de eſſentia uini.

Ad II dicendum, ꝙ effuſio ſanguinis directe ptinebat ad ipſam Chr̄i paſſionem: eſt. n. naturale corpori humano uulnerato, ꝙ ex eo profluat ſanguis: ſed effuſio aquæ non fuit de neceſſitate paſſionis, ſed ad demōſtrandū effectū paſſionis, q eſt ablutio à peccatis, & refrigeriū cōtra ardorem cōcupiſcentiæ: & iō aqua nō ſeorſū offert̃ à uino in ſacr̄o, ſicut uinū offert̃ ſeorſū à pane: ſed aqua offertur uino permiſta, ut oſtendat̃, ꝙ uinū per ſe pertinet ad hoc ſacr̄um, tanquā de eius neceſſitate exiſtens, aqua autem ſecundū ꝙ adiungit̃ uino.

Ad III dicendum, ꝙ quia admiſtio aquæ ad vinum nō eſt de neceſſitate ſacramenti, non refert quātū ad ſacr̄i neceſſitatem, quæcumque aqua miſceat̃ uino, ſiue naturalis, ſiue artificialis, ut roſacea: quamuis quantum ad conuenientiā ſacramēti, peccet qui aliam aquā miſcet, niſi naturalem, & uerā: quia de latere Chriſti pēdētis in cruce aqua uera profluxit, nō humor phlegmaticus, ut quidā dixerūt, ad oſtendendum quòd corpus Chr̄i erat vere compoſitū ex quatuor elementis, ſicut p ſanguinem fluentem oſtendebatur, ꝙ erat cōpoſitum ex quatuor humoribus (vt Innocētius tertius dicit in quadam decretal.*) Quia verò admiſtio aq̃ ad farinam eſt de neceſſitate huius ſacr̄i, vtpote conſtituens ſubſtantiam panis, ſi farinæ admiſceretur aqua roſacea, vel quicumque alius liquor, quā vera aqua, non poſſet ex eo confici ſacramentum: quia non eſſet uerus panis. D. 255.

*In decre. li. 3. ti. 41. c. 8.

Articvlvs VIII.

Vtrumque aqua debeat in magna quantitate apponi.

438 por.o. 4. diſt. 11. q. 2. art. 4. q. 4. & 1. cor. 11. lec. 6.

Ad octavvm ſic pcedit̃. Vr̃ quòd oporreat aquā in magna quantitate apponi. ſicut. n. ſāguis de latere Chr̄i ſēſibiliter fluxit, ita & aqua vn̄ dr̃ Ioā. 19. Qui vidit, teſtimonium perhibuit: ſed aqua non poſſet ſenſibiliter eſſe in hoc ſacr̄o, niſi in magna quantitate poneretur: ergo uidetur ꝙ aqua debeat apponi in magna quantitate.

¶ 2 Pręt. Parua aqua multo uino admiſta, corrūpitur. quod autē corruptum eſt, iam non eſt. ergo idem eſt apponere parum de aqua in hoc ſacramento, & nihil apponere. ſed nō licet nihil apponere. ergo non licet parum apponere.

¶ 3 Præt. Si ſufficeret parum apponere, per conſequens eſſet ſufficiens, ꝙ gutta aquæ in totum dolium proiiceretur: ſed hoc videtur ridiculum. ergo non ſufficit, ꝙ parua quantitas apponatur.

Sed contra eſt, quòd extra de celebratione miſſarū dr̃:* Pernicioſus in tuis partibus inoleuit abuſus,

*In decre. li. 3. ti. 41. cap. Pernicioſus.

abuſus, videlicet ꝙ in maiori quantitate de aqua in ſacrificio ponit, ꝙ̃ de uino, cum ſm rationabilem conſuetudinem eccleſiæ generalis, plus in ipſo ſit de uino quàm de aqua ponendum.

Resp. Dcdm, ꝙ circa aquam adiunctam vino, ſicut innocentius tertius* dicit in quadã decreta. triplex eſt opinio. quidam.n. dicũt, ꝙ aqua adiuncta uino per ſe manet vino conuerſo in ſanguinẽ: ſed hæc opinio ſtare non põt, quia in ſacr̃o altaris poſt conſecrationem nihil eſt, niſi corpus & ſanguis Chriſti, ſicut.n. Amb.† dicit in lib. de officiis, Ante benedictionem illa ſpecies nominat̃, poſt benedictionem corpus ſignificat̃, alioquin non totũ adoraret̃ ueneratione latriæ & iõ alij dixerũt, ꝙ ſicut uinum conuertitur in ſanguinẽ, ita aqua conuertitur in aquã, quæ de latere Chriſti fluxit: ſed nec hoc rationabiliter dici põt, quia ſm hoc, aqua ſeorſum conſequeretur a uino, ſicut uinum a pane, & iõ ſicut ipſe dicit, aliorum opinio probabilior eſt, qui dicunt aquam conuerti in uinũ, & uinum in ſanguinem. Hoc aũt fieri non poſſet, niſi adeo modicum apponeret̃ de aqua, qd̃ conuerteretur in uinum: & iõ ſp tutius eſt parum de aqua apponere, & præcipue ſi uinum ſit debile: quia ſi tanta fieret appoſitio aquæ, vt ſolueret̃ ſpecies uini, non poſſet perfici ſacr̃m. unde Iulius papa* reprehẽdit quoſdam, qui panũ lineum muſto intinctum, per totũ annũ ſeruant, & in tpe ſacrificii, aqua partem eius lauant, & ſic offerunt.

Ad primvm ergo dcdm, ꝙ ſufficit ad ſacr̃i huius ſignificationẽ, ꝙ ſentiat̃ aqua, cũ apponit̃ vino nõ aũt oportet, ꝙ ſit ſenſibilis poſt mixtionem.

Ad ii dcdm, ꝙ ſi aqua oĩno nõ apponeret̃, totaliter excluderetur ſignificatio: ſed cum aqua in uinum conuertitur, ſignificatur quòd populus Chriſto incorporatur.

Ad iii dcdm, ꝙ ſi aqua apponeret̃ dolio, nõ ſufficeret ad ſignificatione huius ſacr̃i: ſed oportet aquã uino apponi circa ipſam celebratione ſacr̃i.

De celebra. miſſarum c. cũ Marthæ. paragrapho, Quæſiuiſti. *Alias corpus Chriſti.

† in lib. de his qui myſteriis initiãtur c. 9. a medio to. 1. 4.

concl.

Iulius. 1. ſcribendo epiſc. per Aegyptũ. Et habetur de conſe. d. 2. c. cum omne crimen.

QVAESTIO LXXV.

De conuerſione panis, & uini in corpus, & ſanguinem Chriſti, in octo articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de conuerſione panis, & uini in corpus, & ſanguinem Chriſti.

Et circa hoc quæruntur octo.

¶Primo, vtrum in hoc ſacr̃o ſit corpus Chriſti ſecundũ ueritatem, an ſolum ſecundum figuram, uel ſicut in ſigno.

¶Secundo, vtrum in hoc ſacr̃o remaneat ſubſtantia panis, & uini poſt conſecrationẽ.

¶Tertio, vtrũ ſubſtãtia panis, uel uini poſt cõſecrationẽ huius ſacri annihilet̃, aut in priſtinam mãm reſoluatur.

¶Quarto, vtrũ panis poſſit cõuerti in corpus Chriſti.

¶Quinto, vtrum in hoc ſacr̃o poſt conuerſionẽ remaneãt accidentia panis, & uini.

¶Sexto, vtrum facta conſecratione, remaneat in hoc ſacr̃o forma ſubſtãtialis panis.

¶Septimo, vtrum iſta conuerſio fiat in inſtanti.

¶Octauo, vtrum hæc ſit falſa, ex pane fit corpus Chriſti.

Articvlvs I.

Vtrum in hoc ſacramento ſit corpus Chriſti, ſecundum ueritatem.

Ad primvm ſic procedit̃. Videt̃ ꝙ in hoc ſacr̃o non ſit corpus Chriſti ſm ueritatẽ, ſed ſolum ſm figurã, uel ſicut in ſigno. dr̃.n. Io. 6. ꝙ cũ dñs dixiſſet, Niſi manducaueritis carnẽ filii hoĩs, & biberitis eius ſanguinẽ, &c. multi ex diſcipulis eius audiẽtes, dixerũt, Durus eſt hic ſermo: qbus ipſe dixit, Spũs eſt q uiuificat, caro non prodeſt quicquã: quaſi diceret ſm expoſitionem Aug.* ſuper Pſ. 98. Spũaliter intelligite, q̃ locutus ſum; nõ hoc h corpus qd̃ uideris manducaturi eſtis, & bibituri illũ h ſanguinẽ, quẽ fuſuri ſunt, q me crucifigent: ſacr̃m aũt quod uobis commẽdaui, ſpũaliter intellectũ, uiuificabit uos, h caro autem non prodeſt quicquam.

¶2 Præ. Dñs dicit Matt. vlt. Ecce ego uobiſcũ ſum oĩbus diebus, vſq; ad conſũmationẽ ſæculi: qd̃ exponens Aug.* dicit, donec ſeculũ finiat̃, ſurſum eſt dñs, h ſed tñ nobiſcũ eſt ueritas dñi: corpus.n. in quo reſurrexit, in uno loco oportet eſſe veritas aũt eius ubique diffuſa eſt. non ergo ſm ueritatem eſt corpus Chriſti in hoc ſacr̃o ſed ſolum ſicut in ſigno.

¶3 Præt. Nullũ corpus põt eſſe ſimul in plurib. h locis, cũ nec angelo hoc conueniat: tali.n. rõe poſſet eſſe ubiq. ſed corpꝰ Chrĩ eſt uerum corpus, & eſt in cælo. ergo vĩ ꝙ non ſit ſm ueritatem in ſacramento altaris, ſed ſolum ſicut in ſigno.

¶4 Præ. Sacr̃a eccleſiæ ad vtilitatẽ fideliũ ordinantur: ſed ſm Grego.* in quadam hom. regulus reprehenditur, ꝙ quęrebat corporalem Chriſti præſentiam, apoſtoli etiam impedie-

Svp. Qv. LXXV. Art. I.

Ferr. 4. cont. c. 61. Sot. 4 ſ. d. 9. q. 2. ar. 1. Palud. 4. d. 10. q. 1. C. 4. d. 8. q. 1. cõ 1 & 2. Scot. 4. ſ. d. 10. q. 1.

Titulus ut ſonat. ¶In corpore concluſio clara eſt, & de ipſa tria dicuntur. primo, ꝙ ſola fide tenetur: ſecundo, ꝙ eſt conueniens, & aſſeritur triplex conuenientia: tertio recitatur error quorundam dicentium oppoſitum, & ex uerbis Chriſti, & confeſſione Berengarii de conſec. di. 2. ego Berengarius, confutatur.

¶Circa præſentis, & ſequentium articulorum doctrinam, ac materiam pro claritate, & ampliori intellectu difficultatũ, ſciendum eſt ex auctoritate ſacræ ſcripturæ de exiſtentia corporis Chriſti ſacr̃o euchariſtiæ nihil aliud haberi expreſſe, niſi uerbum ſaluatoris dicentis, Hoc eſt corpus meum: oportet.n. uerba hæc uera eſſe. Et qm̃ uerba ſacræ ſcripturæ exponunt̃ dupliciter, vel propriè, uel metaphoricè, primus error circa hoc fuit interpretantium hæc dñi verba metaphoricè, quẽ Magiſter ſent. in di. 10. li. 4. tractat, q & in hoc articulo, reprobatur. Et conſiſtit vis reprobationis in hoc, ꝙ uerba dñi intellecta ſunt ab eccleſia propriè, & ꝓpterea oportet illa verificari propriè. Habemus igitur ex ueritate uerborum dñi in ſenſu proprio corpus Chriſti ueraciter eſſe, in euchariſtia, & hoc eſt primum, qd̃ ex euangelio habemus circa hoc ſacr̃m. Alterum aũt, ꝙ euangelium nõ explicauit, expreſſe ab eccleſia accepimus, ſ. conuerſionem panis in corpus Chriſti. Hanc.n. non ſolũ a poſteris doctoribus eccleſiæ habemus, quos habes de cõſec. di. 2. ꝑ totũ, & a Magiſtro ſent. in tractatu de euchariſtia diffuſe: ſed a concilio Lateranenſi ſub Innoc. iii. ut patet extra de ſumma Trin. & fid. catho. firmiter credimus. ubi uniuerſum que ſimul dr̃ ſub his uerbis, Chriſti corpus, & ſanguis in ſacro altaris ſub ſpeciebus panis, & uini ueraciter continentur, & ſic quo ad primũ. Et ſequitur, Tranſubſtantiatis pane in corpus, & uino in ſanguinem poteſtate diuina. & hęc quo ad ſcdm̃. Et qm̃ uariæ fuerunt opiniones, multiformiaq; fiunt argumẽta circa hęc implicantia mentes et eruditorum, prænotandum eſt, & ante oculos ſp habendum, interuenire hic non unam, ſed duas mutationes, ualde mirabiles. Altera eſt de eſſe corporis Chriſti ſub hoſtia cõſecrata. de nouo.n. corpus Chriſti uerũ ueraciter ſub illa hoſtia

Per. 6.

439 Sup. q. 65. at. 3. corp. pti. & inf. q. 76. per totum & 4 d. 10. ar. 1. & diſt. 11. prin. & 4. contra ca. 61. & 1. Cor. n. 11. lec. 5.

* In Pſ. 98. non procul a med. expoſitionis rom. 8

*Referunt hoc de cõſec. di. 2. c. prim.

*de regulo id habet Greg. ho. 28 in euang.

bant recipere Spũmſanctum, ꝓp hoc ꝙ affecti erant ad eius præſentiã corporalẽ, ut Aug. †dicit ſuper illud Io. 16. Si nõ abiero, paracletus non ueniet ad uos. non ergo Chriſtus ſcđm præſentiam corporalem eſt in ſacramento altaris.

SED CONTRA, eſt ꝙ Hila. * dicit in 8. de Trin. de ueritate carnis, & ſanguinis Chri nõ eſt relictus ambigendi locus: nunc.n. & ipſius dñi profeſſione, & fide noſtra caro eius uere eſt cibus, & ſanguis eius uere eſt potus. & Amb. * dicit 6. de ſacris: ſicut uerus Dei filius eſt dñs Ieſus Chrs, ita uera Chriſti caro eſt, quam accipimus, & verus ſanguis eius eſt potus.

RESP. Dcđm, ꝙ verum corpus Chriſti, & ſanguinem eſſe in hoc ſacro, ſenſu deprehendi non põt: ſed ſola fide, quæ auctoritati diuinæ innitit: unde ſuper illud Luc. 22. Hoc eſt corpus meũ, quod pro uobis tradetur, dicit Cyrillus, nõ dubites an hoc uerũ ſit, ſed potius ſuſcipe uerba ſaluatoris in fide. cũ .n. ſit ueritas, nõ mentit. hoc aũt conueniens eſt, primo quidem pfectioni nouæ legis. Sacra.n. veteris legis illud verũ ſacrificiũ paſſionis Chriſti continebant ſolũ in figura, ſcđm illud Heb. 10. Vmbrã habens lex futurorũ bonorũ, non ipſam rerũ imaginẽ: & ideo oportuit, vt aliquid plus haberet ſacrm nouæ legis a Chriſto inſtitutum: vt ſ. contineret ipſum Chriſtũ paſſum, non ſolũ in ſignificatione, uel figura, ſed et in rei veritate. & ideo hoc ſacrm, ꝙ ipſum Chriſtum realiter continet, vt Dion. dicit 4. c. Cel. hier. eſt perfectiuũ oium aliorum ſacrorum, in quibus uirtus Chriſti participatur. Secundo hoc competit charitati Chriſti, ex qua pro ſalute noſtra corpus uerum noſtræ naturæ aſſumpſit: & quia maxime ꝓprium amicitiæ eſt cõuiuere amicis, vt Phil.* dicit 9. Ethic. ſui præſentia in corporalẽ nobis repromittit in præmiũ, dicẽs Matt. 24. Vbi fuerit corpus, illuc cõgregabuntur & aquilæ. Interim tñ nec ſua præſentia corporali nos i hac peregrinatione deſtituit, ſed per ueritatẽ corporis, & ſanguinis ſui, nos ſibi cõiũgit

† Tra. 94. in Ioan. a me. in. 9.
* li. 8. inter princ. & mediũ lib.
* li. 6. c. 1. in princ. t. n. 4.
* li. 9. c. 4. & li. 8. c. 5. to m. 5.

ſtia continetur. Altera eſt de conuerſione ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti, & hoc etiam de nouo fieri credimus. Et quoniam omnis nouitas mutationem nonnullam ſonat extenſo mutationis nomine latiſſime, ideo pro maiori claritate latiſſimæ mutationis vocabulo vtendo, imaginemur ſecundum has duas nouitates interuenire duas mutationes, nõ curando an vna ſit ratio alterius, aut conſequatur alteram. Et in illa quidẽ nouitate, qua corpus Chriſti de nouo eſt ſub ſpeciebus panis, oportet intelligere mutationem, vel ex parte corporis Chriſti, uel ex parte accidentium panis. Et ſiquidem ex parte corporis Chriſti mutationẽ imaginamur, erit mutationis velut ſubiectũ corpus Chriſti: terminus a quo, non continere ſub his accidentibus: terminus ad quem contineri ſub his accidentibus: ſic enim Chriſti corpus ex nõ contento ſub his accidentibus contentũ ſub illis. Si uero mutatio hæc imaginanda ponitur ex parte hoſtiæ, tunc mutationis ſubiectum eſt ipſa panis ſpecies, & terminus a quo, non continere: terminus autem ad quem, eſt cõtinere Chri corpus: ſic.n. panis ſpecies remanẽs, ex nõ cõtinẽte Chriſti corpus cõtinens Chri corpus. (concl.)

¶ Quia ergo attendendo formaliter ad illam nouitatẽ, qua corpus Chriſti continetur ueraciter ſub ſpeciebus panis, & corpus Chriſti, quod non continebatur ſub his ſpeciebus, continetur, & ſpẽs panis, quæ non continebat Chriſti corpus, continet Chri corpus, rõnabiliter manifeſtatur nouitas iſta formaliter, & perſpicaci intellectu, humano more ex rõe mutationis, vt fecimus: excelſa ſiquidem Dei balbutiendo, ut poſſumus reſonare non dedecet, ſcđm Greg. Quapropter conformiter ad ſacros canones loquendo, uocetur iſta nouitas, nouitas continentiæ: quia uere ſcđm hanc corpus Chriſti continetur, & hoſtia continetur, & hoſtia continet corpus Chri: quamuis, non continentia locali. Altera aũt nouitas uocatur nouitas conuerſionis, quia ſcđm illam panis uere conuertitur in corpus Chriſti. In hac igitur conuerſionis nouitate manifeſta mutatio interuenit, quia ex pane fit corpus Chriſti, ſed mutatio iſta abſq; ſubiecto inuenitur habens pro termino a quo panem, & pro termino ad quẽ, corpus Chriſti. Et ſcito, quod tanta eſt utilitas diſcernendi inter has nouitates, & inter has mutationes, ut inde pendeat & intelligere tam uarias obiectiones, & ſcire formaliter rñdere, & uidere quid ſcias uel neſcias. Vñ non ſit tibi curæ pro nunc, hoc eſt pro principio intelligendi, quales, uel quot ſint, aut ſint iſtæ mutationes, ſed eſto contentus ex alietate terminorum ẽe fingere diuerſitatem mutationũ. Et percipiſcendo, ꝙ conuerſio habet proprios terminos, ſ. panem, & corpus Chriſti, & ꝙ corpus Chriſti contineri de nouo ſub ſacro, habet alios ſuos proprios terminos, ſ. de non cõtinentia ad continentiam uel paſſiue, uel actiue (ut prædeclaratum eſt) ſiſte, & fige intellectum ad formalia ambarum nouitatum, & ſuarum mutationum, ut ſic liber tibi pateat ingreſſus in pelagus tam fluctuantium opinionum, & intellectuum.

¶ His prælibatis, ſciendum eſt, oẽs circa primam nouitatem ſententiæ & re, & uoce conſenſiſſe, dum omnes communiter fatemur corpus Chriſti prius non contentum ſub hac hoſtia modo ueraciter contineri: quamuis circa modum quo continetur, uariæ ſint (ut poſtea dicetur) opiniones.

¶ Verum nouitatem conuerſionis licet oẽs uoce affirment, ſcđm rem tñ multi negarunt, putantes ſe non negare [illegible]. Et hi multifariã ſunt diuiſi, dum quidam intelligunt conuerſionis noĩe identitatem loci, ut hac ratione dicatur panem fieri corpus Chriſti: quia ubi eſt panis, eſt, & corpus Chriſti, ut Magiſter ſent. in 4. di. 4. refert & reprobat, & de hoc erit ſecundus art. in litera. quidã uero conuerſionis nomine intelligunt ſucceſſionis ordinẽ, ut Magiſter ibidem refert, ut hac ratione dicatur panem conuerti in corpus Chriſti, quia corpus Chriſti eſt poſt conſecrationem ſub accidentibus, ſub quibus erat panis, quem panem annihilari, aut ſolui in præiacentem materiam dicebant, & hoc Auctor in 3. tractabit articulo, & hanc opinionem quo ad ſententiam ſequitur Scotus in 4. diſt. 10. & 11. (concl. p) Dixi autem ſecundũ ſententiam: quia in modo opinandi cautior eſt Scotus, ponẽs panem per accidens redigi in nihil, & cõuerſionem uocat adductiuã Chriſti corporis ad hoc, ꝙ fit præſens accidentib. panis. Sed quoad rem in idem redit cum opinione recitata a Magiſtro: quia ſcđm rem panis non conuertitur in aliquam rem, ſed in nihilũ cedit, & propterea ſolo nomine, conuerſionem ponit panis in corpus Chriſti. Quidam aũt conuerſionis nomen, & rem, partialiter tñ, admittunt, de quorum numero eſt Durand. in eodem quarto, ponens materiam panis conuerti in corpus Chriſti, quia incipit informari forma corporis Chriſti (ſicut alimentum informatur forma aliti) panis uero formam deſinere eſſe. Et hæc noua opinio ut erronea a Pet. de Pal. reprobat, & erronea conuincitur ex hoc, ꝙ corpus Chriſti iam eſt impaſſibile, & multo magis eius anima eſt immutabilis, quo ad informare, & non informare.

¶ Quidam demum conuerſionis nomen, & rem totaliter admittentes, dicunt panẽ conuerti in corpus Chriſti, non ſcđm ſubſtantiã, ſed ſcđm eſſe accidentale: ita ꝙ panis conuertitur nõ in ſubſtantiam corporis Chriſti, ſed in illius eſſe ſacrale & hãc opinionem tenet, ſine aſſertione tamẽ, Pet. de Pal. in 4. quam opinionem utpote nouam Auctor non tractauit. aliena tamẽ à ueritate eſt: quia tranſubſtantiationem ſolo noĩe ſaluat: cum ſcđm rem, apud iſtos ſubſtantia panis conuertitur in accidens, & non in ſubſtãtia corporis Chriſti, ſed ſcđm uocem ſaluant tranſubſtantiationem, qa conuertit panis ſubſtantia in Chri, ſubſtantiã ſcđm eſſe accidentale. Patet ſiquidem manifeſte, tranſubſtantiari importare conuerſionem ſubſtantiæ in ſubſtantiam ſimpliciter, & abſolute, ut textus expreſſe inductæ decretalis dicit, tranſubſtantiatis pane in corpus, & uino in ſanguinem.

¶ Communis autem doctrina, quam Auctor ſequitur poſt Magiſtrum ſen. tenet ſubſtantiam panis conuerti in ſubſtantiam corporis Chriſti abſq; additione aliqua, abſq; augmento quoque in ſubſtantia corporis Chriſti, ac per hoc panem non eſſe redactum in nihil, ſed conuerſum in ſubſtantiam Chriſti corporis, & ex hoc ipſo non eſſe amplius panem, ſed quod erat panis, eſt corpus Chri. Et hæc doctrina ex ſacris cõcilijs priſcisq; doctoribus

in hoc ſacramēto. vnde ipſe dicit Io. 6. Qui manducat meam carnē, & bibit meū ſanguinē, in me manet, & ego in eo. Vnde hoc ſacr̃m eſt maximę charitatis ſignū, & noſtræ ſpei ſubleuamentū ex tā familiari cōiūctione Chriſti ad nos. Tertio, B hoc cōpetit perfectioni fidei, q̃ ſicut eſt de diuinitate Chriſti, ita eſt de eius humanitate, ſm̃ illud Io. 14. Creditis in Deū, & in me credite. Et q̃a fides eſt inuiſibiliū, ſicut diuinitatē ſuam nobis exhibet Chriſtus inuiſibiliter, ita, & in hoc ſacr̃o carnē ſuā nobis exhibet inuiſibili modo: quę quidam non attēdentes poſuerūt corpus, & ſāguinem Chriſti non eſſe in hoc C ſacramento, niſi ſicut in ſigno, quod eſt tanquam hæreticum abiiciendum, vtpote uerbis Chriſti contrarium: unde, & Berengarius, * qui primus huius erroris auctor fuerat, poſtea coactus eſt ſuū errorē reuocare, & veritatē fidei cōfiteri.

Ad primvm ergo dcēm, q̃ ex hac auctoritate prædicti hæretici occaſionem errandi ſumpſerunt, male uerba Aug. intelligētes. Cū n. Aug. † dicit, Non hoc corpus quod uidetis manducaturi eſtis, non intendit excludere ueritatē corporis Chriſti, ſed q̃ non erat manducandum, in hac ſpecie, in qua ab eis uidebat̃. Per hoc aūt quod ſubdit: ſacramētū quod uobis commendaui ſpiritualiter intellectum, uiuificabit uos, non intendit quòd corpus Chriſti ſit in hoc ſacramento ſolum ſecundum myſticam ſignificationē, ſed ſpiritualiter dici, i. inuiſibiliter, & per uirtutem Spiritusſancti, unde ſuper Io. ‡ exponens id, quod dicitur, Caro nō prodeſt quicquam, dicit, ſed

A doctoribus eccleſiæ clare habetur. ut patet de conſ. diſt. 2. diffuſe, & in allegata decretali Lateranen. concil.

¶ Addit aūt doctrina hæc, q̃ hæc nouitas conuerſionis eſt ratio nouitatis continentiæ, & prior illa, ita q̃ prius natura eſt nouitas conuerſionis panis in corpus Chriſti, & deinde ſm̃ naturæ ordinem eſt corpus Chri. ſub hoſtia: uirūque tñ eſt in uno, & eodem inſtanti tpis. Nec eſt inter has duas nouitates ſolummodo dictus ordo prioris, & poſterioris, ſed ordo cauſalitatis, ita q̃ hæc conuerſio panis in corpus Chři. eſt cā ſufficiens in ſuo ordine exiſtentiæ corporis Chriſti ſub hoſtia: ita q̃ licet ſint hic duæ nouitates, & tot mutationes cum ſuis propriis terminis: tanta tñ eſt inter eas neceſſaria cōnexio, q̃ ad priorē reliquę neceſſario ſequunť, hoc eſt, q̃ ad conuerſionē hanc, qua trāſubſtantiatur panis in corpus Chri. neceſſario ſequitur, corpus Chriſti cōtineri ſub hoſtia.

¶ Quocirca quatuor ſunt perſuor declaranda. Primo, q̃ hæc conuerſio eſt factiua pñtię corporis Chriſti ſub hoſtia. Scđo, q̃ hoc ē neceſſarium. Tertio, quō ſe habeat hęc cōuerſio ad ſequentem præſentiam. Quarto redibimus, ad opiniones relatas.

* de cōſ. d. 2. c. Ego Berēgari.

¶ Ad euidentiam primi ſcito, & caute, dupliciter de conuerſione panis in corpus Chriſti poſſe nos loqui, uel ſimpliciter, & abſolute, uel vt ſacramentali. Nam ſi loquamur ſimpliciter, & abſolute de conuerſione panis in Chriſti corpus præexiſtens abſq; additione, & c. nihil aliud uideo inde ſequi, quod ex hoc percipere poſſumus, q̃ ſi abſque ſacramenti inſtitutione, diuina D potentia conuerteret panem in Chriſti corpus, nihil aliud faceremus effectum, niſi q̃ panis conuerſus eſt in corpus Chriſti. Et hoc eſt, q̃ doctores dicti, ſcilicet Sco. &c. ſonauerunt dicentes nouitatem conuerſionis poſſe eſſe ſine nouitate præſentiæ Chriſti ad hoſtiam: hoc enim uerum eſſet, ſi eſſet ſermo de conuerſione ſimpliciter, & abſolute, ſed ſi ſermo eſt de conuerſione ſacramentali, ſecus dicendum eſt, & de tali conuerſione loquuntur doctores priſci, ſacri canones, & nos ſic de ea nunc loquimur.

¶ Et ſi quęrat quid addit ly, ſacramentalis ſupra conuerſionem, reſpondeo q̃ addit aliquid nobis ſecundum ſe ignotum: cognitum autem utcumque, per hoc, q̃ eſt illatiuum huius ueritatis, hoc eſt corpus meum.

¶ Et caue ne dixeris, q̃ addit ſolum reſpectum ad actiuam conſecrationem per uerba ſacerdotis in perſona Chriſti.

¶ Probatur igitur, q̃ conuerſio ſacr̃alis, hoc eſt quæ, ſeu qualis, in hoc ſacramēto ſit, eſt factiua præſentia corporis Chriſti ſub hoſtia. Probať aūt tripliciter. Primo, ex hoc q̃ nulla alia ratione eccleſiaſtici doctores laborauerunt conuerſionem in hoc ſacro declarare, niſi ad verificandum, hoc eſt corpus meum. Quod patet, tum ex eo, q̃ conuerſio non explicite hř in euangelio, ac per hoc niſi ad verificandum verba domini, conuerſio eſſet, non apparet ubi fundarem conuerſionem credendam ab omnibus fore: tum, ex eo, q̃ Ambroſ. tanto labore inſudans ad uerificandum, hoc eſt corpus meū, nihil aliud facit, niſi q̃ conatur monſtrare hoc, q̃ erat panis, modo eſſe corpus Chriſti, & hoc idem facit Auguſtinus, & breuiter de conſecr. diſt. 2. plena eſt iſtis laboribus.

¶ Secundo patet, ex prius inducta decretali Lateranenſis concilii dum dr̃, Chriſti corpus, & ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis, & vini veraciter continentur, tranſubſtātiatis pane in corpus, & uino in ſanguinem: ubi ex ipſo modo loquendi apparet prioritas, & cauſalitas tranſubſtantiationis reſpectu continentiæ.

¶ Sed & clarius apertiſſime tertio patet hoc ex concil. Florentino ſub Eugenio iiij. vbi ſic legimus. Forma huius ſacramenti ſunt verba ſaluatoris, quibus hoc confecit ſacr̃m: ſacerdos. n. in perſona Chriſti loquens, hoc conficit ſacr̃m: nam ipſorū verborum virtute ſubſtātia panis i corp9 Chři & ſubſtantia uini, in ſanguinem conuertūtur, ubi manifeſte uides, q̃ rō, & cā quare hoc cōficit ſacr̃m, eſt conuerſio, hoc. n. ſignificat illa cauſalis coniunctio, nam: q̃ omnino ex hac eccleſiæ determinatione habes conuenientem loquendi modum: dicendo q̃ verba conſecrationis media conuerſione panis in corpus Chriſti conficiūt hoc ſacr̃m, quod conſtat ex ſpecie panis, & corpore Chriſti, ſit. n. ex his duobus ineffabili modo vnum ſacramētum, quo ſumimus coniungimur. Ita q̃ ex hac concilii doctrina, ſ. quia uirtute uerborum fit cōuerſio, ſacerdos proferens verba, hoc conficit ſacramentū, manifeſte habemus conuerſionē efficere hoc ſacramentum, quod nihil aliud eſt, q̃ ſacr̃ ternum ex corpore Chriſti, & ſpecie panis, ex his. n. duobus cuilibet fideli certum eſt conſtare hoc ſacramentum.

† In expoſitione pſa. 98. to. 8.

‡ Alias impaſſibiliter.

† Tract. 27. in euange. Ioan. inter prin. & medū illius. tom. 9.

¶ Et poteſt formari ſic ratio talis. Conficere hoc ſacramentum eſt facere nouitatem continentiæ: ſed conuerſio ſacramentalis eſt ratio confectionis ſacramenti. ergo conuerſio ſacramentalis eſt ratio nouitatis continentiæ. Maior propoſitio eſt per ſe nota, quaſi a definito ad definitionem, quia hoc ſacramētū ſignificat conſtans ex accidentibus panis, & corpore Chriſti. D Minor uero patet ex auctoritate concilii, reddentis pro cauſa, quare uerba conficiunt hoc ſacramētum, quia ipſorum uirtute fit conuerſio. Et hinc habere quoque potes, q̃ nouitas conuerſionis non concurrit per accidens ad nouitatem continentiæ, ex quo a ſacro concilio pro cauſa affertur, cauſæ enim per accidens ab arte relinquuntur. Hæc de primo.

¶ Quoad ſecundum, ſciendum eſt, q̃ ſicut neceſſarium dicitur dupliciter in naturalibus, uel ſecundum naturæ ordinem, vt quòd homo generetur ex concubitu maris, & fœminæ, uel ſecundum habitudinem terminorum, ut circulum eſſe rotundum, ita in eccleſiaſticis myſteriis dupliciter poteſt dici neceſſarium, uel ſecundum ordinem ſacramentalem, ut infantem baptizatum mundum eſſe a culpa, & pœna, uel quia impoſſibile eſt etiam per diuinam potentiam aliter fieri, ut quod altare conſecratum non fuerit conſecratum. In propoſito non eſt diE ſputandum de diuina potentia, ubi de ſacramentis tractatur: ſed eſt attendendum quod ſacramentalis ordo exigat, & ſicut in naturalibus neceſſaria ſecundum naturæ ordinem, appellātur neceſſaria ſine additione aliqua, ita in ſacramentalibus appellanda ſunt neceſſaria, quæ ſecundum ſacramentalem ordinem ſunt neceſſaria, debet enim quælibet diſciplina uti neceſſario, & contingenti, poſſibili, & impoſſibili ſecundum proprium ordinem ſui generis. Et propterea quia nouitas conuerſionis ſecundum ſacramentalem ordinem a Deo inſtitutū, & ab eccleſia explicatum, eſt neceſſaria ad nouitatem continentiæ, dicendum eſt ſimpliciter, & abſolute, quod conuerſio ſacramentalis eſt neceſſaria ad continentiā corporis Chriſti ſub ſpecie panis. Probatur autem neceſſitas ſecundum ordinem ſacramentalem ex ſupradictis, ex quibus apparet clare, quod conuerſio per ſe concurrit ad uerificandum, hoc eſt corpus meū, ſeu ad confectionē huius ſacramenti, ſi enim concurreret per accidens, non oportuiſſet doctores priſcos tantum pro ipſa laborare, nec licuiſſet ſacro concilio ipſam pro ratione confe-

ctionis

quõ illi intellexerũt. Carnẽ quippe ſic intellexerũt, quõ in cadauere dilaniatur, aut in macello vendit̃, non quõ ſpiritu uegetat̃, accedat ſpiritus ad carnem, & prodeſt plurimũ: nã ſi caro nihil ꝓdeſſet, verbũ caro nõ fieret, vt habitaret in nobis.

AD II dicẽdũ, ꝙ uerbũ illud Aug. & oĩa ſimilia ſunt intelligenda de corpore Chrĩ, ſcḋm ꝙ uĩ in propria ſpẽ, ſcḋm quòd ẽt ipſe dominus dicit Matth. 26. Me aũt non ſemper habebitis, inuiſibiliter tñ ſub ſpecieb. huius ſacramenti eſt, ubicumque hoc ſacramentum perficitur.

AD III dcḋm, ꝙ corpus Chrĩ non eſt eo modo in hoc ſacr̃o, ſicut corpus in loco, qḋ ſuis dimenſionib. loco cõmenſuratur: ſed quodã ſpãli mõ, qui ẽ proprius huic ſacr̃o: unde dicimus ꝙ corpus Chriſti eſt in diuerſis altaribus, non ſicut in diuerſis locis, ſed ſicut ſacr̃o, per quod non intelligimus, quòd Chriſtus ſit ibi ſolum ſicut in ſigno, licet ſacramentum ſit in genere ſigni: ſed intelligimus corpus Chriſti hic eſſe, ſicut dictum eſt, * ſecundum modum proprium huic ſacramento. In cor. ar.

AD IIII dicendum, quòd ratio illa procedit de præſentia corporis Chriſti, prout eſt pñs

G per motum corporis, id eſt, prout eſt in ſua ſpecie uiſibili, non autem prout eſt ſpiritualiter, ideſt, inuiſibiliter, modo, & uirtute ſpiritus. unde Aug.* dicit ſuper Ioan. Si intellexiſti ſpiritualiter uerba Chriſti de carne ſua, ſpiritus, & uita tibi ſunt ſi intellexiſti carnaliter, etiam ſic ſpiritus, & uita ſunt, ſed tibi non ſunt. Trac. 27. ſ Io. parum ante med. tom. 9.

ARTICVLVS II.

H *Vtrum in hoc ſacramento remaneat ſubſtantia panis & uini poſt conſecrationem*

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videt̃ quòd in hoc ſacramento remaneat ſubſtantia panis. & uini poſt conſecrationem. Dicit enim Da-

ctionis ſacramenti reddere ea enim, quæ ſunt per accidens, ut dictum eſt, a doctrina repelluntur. Conſtat autem, ꝙ ſi conuerſio per ſe concurrit, neceſſario concurrit, ut norunt exercitati in poſterioribus analyticis. Hæc de ſecundo.

¶ Quoad tertium, vt mihi conuerſionẽ hic ſe ad hoc ſacrm̃, ſicut fieri ad factũ eſſe; ſentit tñ vt non requirat hic oĩmodã ſimilitudinẽ: ſed ea tõne moueor, qa ſacra nouæ legis efficiunt, qḋ ſignificant, ac ꝑ hoc verba Chri, hoc ẽ corpus meũ, qa efficiunt vtranque nouitatẽ, ſ. conuerſionis, & continentiæ, ut expreſſe dicta ſacri concilii auctoritas teſtat̃, conſequens eſt, ut eadem Chri verba ſignificẽt vtrãq; nouitatẽ, alioquin plura efficerẽt, q̃ ſignificarent: imò efficerent quod non ſignificarẽt: intelligẽdo aũt cõuerſionem hic, ſe ad hoc eſſe corpus Chri, ſicut fieri ad factũ eſſe, optime intelligim⁹ verba Chri ſignificare utramque nouitatẽ, explicando poſteriorem, ut in termino: ſicut. n. in naturalib. dcḋo, hoc eſt lumen nouũ, ſignificat̃ illuminatio, & illuminatũ eſſe, ut in termino, ita in ſaluatoris uerbis virtutem hñtib. factiuã cõuerſionis panis in corp⁹ Chri, conuerſionis in quam unitẽis corpus Chri, & accidentia panis, ad vnũ ſacrm̃, ſignificat̃, & conuerſio panis in corpus Chriſti, & corpus Chriſti contineri ſub accidentib. panis, ut in termino, & ſic uerba Chriſti utrumque ſignificant. & utrumque efficiunt: Suadetur aũt rationabiliter hoc dici, ex eo ꝙ huic dicto oĩa conſonant dicta ſanctorum: & ſacrorum conciliorum. Et hinc facile ſoluuntur obiectiones, manifeſtiorque fit doctrina communis, ut patere poteſt applicando. Hæc de tertio.

¶ Quoad quartũ, circa aliorum opiniones duo ſunt aduertenda. Primum eſt, ꝙ omnes viſi fugiſſe ueram tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti: quia non vĩ intelligibile abſque aliqua nouitate in ſubſtantia Chriſti. Scḋm eſt, ꝙ duplex eſt exceſſus apparet in eis. Alter, recurrendi ad poſſibile ſecundum diuinam potentiam: cum debuiſſent ſuaui tractatu diſcurrere ſecũdum potentiam factorum, eorumque ordinem, & ex hoc exceſſu orta eſt illa repulſa opinio Io. Pariſienſis de aſſumptione paneitatis ad unitatem hypoſtaſis Chriſti, q̃ pluribus à doctorib. recitatã uidere poteſ, ſi uis. Alter exceſſus eſt, nimis metiendo res fidei ſcḋm lumen humani ingenii ſibi præſtiti. ex hoc enim tranſubſtantiationem euitarunt, cum multo melius, ac perſpicacius ſenſiſſent, ſi Magiſtrum ſent. ſecuti, cum admiratione illam uerſiſſime tenuiſſent.

¶ Nunc ad præſentem articulum redeamus, quo concluſum eſt, corpus Chriſti ueraciter eſſe in hoc ſacro, dicente ipſo, Hoc eſt corpus meũ, & ut iam diximus, in hoc oẽs fideles cõueniũt: ſed modus quo eſt, in diſputationem uertitur. Scotus putauit corpus Chriſti abſque deperditione proprii loci acquirere quẽdã pñtiam ad ſpẽs panis, q̃ pars eſt quædã re pectus, qua ĩ de gñe ubi. Duran. putauit corpus Chriſti abſque rec[illegible] a proprio loco eſſe pñs accidẽtib. [illegible] ſicut angelus eſt pñs corpi pr[illegible] natura, q̃ mouetur ip[illegible] Chriſti corpus ſecundum ſubſtantiã ſine mediatum ordinem ad accidentia panis [illegible] p-ſum, non minus q̃ ſi abſque [illegible] puta ſubſtantia eſſet:

¶ Sed neutram harum opinionum ſufficiens reppertã ad uer[illegible] candum id. quod communiter fatemur, ſumentes hoſtiam conſecratam, ſumere nos uerum Chriſti corpus: ſed ſolum eſſet uerum, nos ſumere accidentia præſentia corpori Chri. Patet. n. hæc ſequela primo ratione: quia ſumens unum præſens alteri, non oportet ſumere alterum. Deinde propr[illegible]o exemplo ſecũdæ opinionis, quia ſumens panem, cui eſt pñs angelus, non ꝓpterea ſumit angelum, & ſimiliter quoad primam opinionẽ: quia ſumens panẽ locatũ, ẽt ſi inde non moueretur, nõ ꝓpterea ſumeret locum eius: & tamen inter panẽ, & eius locum eſt mera pñſentia. non uſ ergo ſi ſic eſſet ſaluari ueritas huius ex hoc ſolum, ꝙ ponit̃ ſimplex Chri corpis præſentia ad accidentia panis, q̃uis uerũ ſit, corpus Chriſti eſſe illis præſens.

¶ Vnde conuenientius cum Aug. & Greg. recitatis a Magiſt. ſent. dicimus ex corpore Chriſti, & accidẽtib⁹ panis conſtare unum ſacrm̃, non præciſe, ſicut ex ligno, & ligna to, ſed quodam ineffabili modo, qui à ſacro concilio Lateran. uocatus eſt ex cõtinẽte, & cõtento, quo ẽt noĩe appellauit eum Magiſt. ſent. quẽ modũ Auctor in hac littera in ſolutione ad argumẽta appellauit ſpũalẽ, & modũ propriũ huic ſacramento.

¶ Mõſtrat̃ aũt hmõi conuerſentia ex ipſis domini uerbis: nam, & forma ſacri, hoc ẽ corpus meũ. i. contẽtũ ſub hac ſpẽ, eſt corpus meum, ut cõiter exponit̃ mõſtrat corpus Chriſti contineri ſub accidentibus iſtis, præſertim ꝙ ly hoc, non demõſtrat ſubſtantiam ſimpliciter, & abſolute, ſed ut connotat ipſius continentiã ſub iſtis accidentibus, quod continetur ex eo, ꝙ oportet durantibus accidentibus, ſemper uerificari contentum ſub

I his accidentibus eſſe corpus Chriſti.

¶ Ex aliis autem uerbis dñi. Io. 6. verba, q̃ locutus ſũ uobis, ſpiritus, & uita ſunt, apparet ſpũalis coniunctio ueræ carnis Chri cũ accidentib. panis. Intellexerãt ſiquidẽ diſcipuli Chri carnẽ carnaliter comedendã, ac ꝑ hoc morte intercedente, non ueſcimus ſiquidẽ carnibus niſi mortuis. ſaluator aũt hũc utrunq; errorẽ abſtulit, dicẽdo ꝙ ſpũs, & uita ſunt, i. ſunt contra mortem, ſpũs contra carnẽ, i. carnalẽ modũ, ac ſi aperte dixiſſet, dicta mea ſic intelligite, ꝙ uiua mea caro ſpiritualiter uobis offeret̃ in cibũ. Merito demũ modus iſte proprius dr̃ huic ſacro, nõ ſolũ ꝓpter diuerſitatem à cęteris ſacris, ſed ẽt quia in toto uniuerſo nõ apparet unus aliquis modus huic ſimilis, ꝓpter qḋ cum admiratione, & ueneratione fateamur defectũ cognitionis nrę circa hoc.

Petr. a.
440
Iul. art. 6. cor. & q. 77 a. 1 & 5. & 4. di. 11. q. 1. a. 1. q. 1. Et d. 12. q. 1. a. 1. q. 3. & 4. con. c. 61. prl. Et quol. 7. ar. 9 Et quo. 9 a. 5. ad 3. & 1. or. 11. le. 4. & 5.

SVP. QVÆST. LXXV. ART. II.

Ferr. 4. cont. c. 63.
Sot. 4. ſ. d. 9 q. 2. arnc. 2.
Cap. 4 d. 11. q. 1. con. 1. & 1. d. 10. q. 1. con. 2.

K TItulus clarus. In corpore duo facit: primo recitat opinionem affirmatiuam. ſecundo reprobat eam, quatuor rationibus, per hoc concludendo negatiuam. & quia rationes auctoris a poſterioribus fuerunt ualde diſcuſſæ, ac improbatæ, quæ ſi[illegible] concluſionem cum auctore, ideo afferenda ſunt [illegible], quæ contra has rationes afferuntur.

¶ In corpore recitat opinionem affirmatiuam, & reprobat eam quatuor rationibus.

¶ Circa primam rationem multa obiiciuntur contra illam maiorem. Non poteſt aliquid eſſe, ubi prius non erat, niſi uel per loci mutationem, uel per alterius conuerſionem in ipſum. Arguitur enim contra ipſam triplr̃ter. Primo, contra ipſam abſolute. Secundo, contra ipſam applicatam ad hanc materiam. Tertio, contra perſeitatem illius. Scot. in primis in 4. ſent. 11. diſt.

ma.† in 4. li. Quia conſuetudo eſt hominibus comedere panẽ, & uinum bibere, coniugauit eis diuinitatem, & fecit ea corpus, & ſanguinem ſuum: & ita panis communicationis nõ panis ſimplex eſt ſed unitus diuinitati: ſed coniugatio eſt rerũ actu exiſtẽtium. ergo panis, & uinum ſimul ſunt in hoc ſacro cũ corpore, & ſanguine Chri.

¶ 3 Præ. Inter eccleſię ſacramẽta debet eſſe confirmitas: ſed in aliis ſacramentis ſubſtantia materiæ manet, ſicut in baptiſmo ſubſtantia aquæ, & in confirmatione ſubſtantia chriſmatis. ergo & in hoc ſacramento ſubſtãtia panis, & uini manet. C

¶ 3 Præt. panis, & vinũ aſſumũtur in hoc ſacramento, in quantum ſignificant eccleſiaſticam vnitatẽ: prout vnus panis ſit ex multis granis & unũ uinũ ex multis racemis ut Augu.* dicit in lib. de ſymbolo: ſed hoc pertinet ad ipſam ſubſtantiam panis & uini. ergo ſubſtantia panis & uini remanet ĩ hoc ſacro. B

SED CONTRA, eſt ꝙ Ambr.* dicit ĩ lib. de ſacramẽtis Licet figura panis, & vini videatur, tñ nihil aliud quàm caro Chriſti, & ſãguis poſt cõſecratiõe credenda ſunt.

C RESPON. Dcẽdm, ꝙ quidam poſuerunt poſt conſecrationem ſubſtantiam panis & uini ĩ

dist. 10. q. 1. 3. & 4. di. 11. q. 2. multipliciter obiicit. Durandus A quoque in 11. di. 4. obiicit.

¶ Quadrupliciter ergo contra maiorem uniuerſaliter intellectã arguitur. Primo à Durando: quia Deus poſſet creare nouum cælum ſupra ultimam nunc ſpheram, & tunc ultima nunc ſphera inciperet eſſe ubi prius non erat abſq. hoc, ꝙ moueretur, & abſq. hoc, ꝙ aliquid conuerteretur in ipſam falſa eſt ergo maior aſſumpta.

†Li. 4. c. 1. in med.

¶ Secundo, ab utroq;: quia deus poſſet facere corpus ſuum eſſe præſens ſacramento altaris ſimul cum ſubſtantia panis cum hoc implicet contradictionem, & tũc corpus Chriſti inciperet eſſe ſub ſacramento abſque motu locali, & abſque conuerſione alicuius in ipſum. Aſſumptum probatur à Scoto: quia non eſt maior repugnantia, corpus Chriſti eſſe ſimul cum ſubſtantia panis, quàm ſub quãtitate eius: quia non magis repugnat ſubſtantia ſubſtãtię, quã ſubſtãtia quãtitati quo ad talẽ ſimultatẽ.

¶ Tertio, à Scoto: quia de facto quantitas corporis Chriſti, & anima eius incipiunt eſſe in hoc ſacramento abſq; hoc, ꝙ aliqd en uertatur in ipſa. Et ſi gloſſetur maior, arctando ipſam ad id quod primo incipit eſſe alicubi, & dicendo, ꝙ non habet locum in iis, quæ incipiunt eſſe alicubi concomitanter, cõtra inſtat Scotus dupliciter. Primo, quia ex hoc habeo, ꝙ non eſt propria ratio, nec propria formalis ratio, nec præciſa ad eſſe alibi rem immotam localiter. conuerſio alicuius in ipſam. Secundo, quia alia eſt præſentia animæ hic, & alia præſentia corporis: quia aliud, & aliud eſt fundamentum: ſed præſentia animæ non habetur per conuerſionem in ipſam, nec per motũ localem. ergo maior eſt falſa. D

¶ Quarto, deus poteſt facere in creatura aliquid ſine eo, quod non eſt ſibi ratio eſſendi, nec aliquo modo de eſſentia eius: ſed nec conuerſio, nec ſacramentum eſt formalis ratio corporis Chriſti eſſendi hic, nec aliquo modo eſſentia eius. ergo Deus poteſt facere corpus Chriſti eſſe hic ſine utroque iſtorum. Probatur minor. quia conuerſio non eſt rõ formalis eſſendi: nec ut præſens, quia præterit corpore Chriſti exiſtente hic nec ut præterita, quia tunc deus non poſſet ſubtrahere hinc corpus Chriſti, ſicut, nec facere, quòd non præterit conuerſio. Similiter nec ſacramentales ſpecies, quia non ſunt in corpore Chriſti nec per eas aliquid ineſt formaliter corpori Chriſti.

¶ Quinto, arguitur ex alio capite. ex hoc ſcilicet ꝙ corpus Chriſti inmotum poteſt ſimul eſſe in diuerſis locis localiter. Sed de hoc alias. E

¶ Circa applicationem uero maioris ad hanc materiam, tripliciter arguit. Primo à Durando, Corpus Chriſti eſſe in ſacramẽto, non eſt eſſe alicubi, quia non eſt eſſe in loco. male ergo applicatur illa maior de ubi, & alicubi, ad eſſe in ſacramento, & falſa eſt minor dicens, ꝙ corpus Chriſti incipit eſſe ubi prius non erat, ſiendo in ſacramento.

¶ Secundo à Scoto: Genitum eſſe in loco corrupti, eſt uerum ꝑ materiam communem vtrique: propterea enim ignis incipit eſſe ubi erat aer conuerſus in ignem, quia ex materia, quæ fuit aeris remanente ibidem, & forma ignis, fit compoſitum ibidẽ. In propoſito autem, quia non remanet materia panis, non habet locum maior, dicens quòd per conuerſionem corpus Chriſti eſt, ubi erat panis.

¶ Tertio, ab eodẽ, & Durãdo. quia aliud eſt loqui de cõuerſione abſolute, & aliud de conuerſione in præexiſtẽs. Nã qd conuertitur in præexiſtens, trahitur ad conditiones præexiſtentis, & non contra, ut patet in alimẽto, & aliis: & ꝓpterea hinc ſequitur quòd panis eſt ubi eſt corpus Chriſti, & non econuerſo.

¶ Contra per ſeitatẽ, hoc eſt neceſſitatẽ conuerſationis ad exiſtentiã corporis Chriſti in hoc ſacro, ꝙ. ſ. impoſſibile ſit corpus Chriſti non motũ localiter, incipere eſſe in hoc ſacramento abſque cõuerſione alicuius, puta panis, multipliciter arguit

A ¶ Primo, à Scoto: Per nullam mutationem habetur per ſe illud quod eſt aliud, & poſterius ſuo per ſe termino: ſed præſentia corporis Chriſti, hic, id eſt, in hoc ſacramento eſt quid aliud poſterius corpore Chriſti, quod eſt proprius terminus tranſubſtantiationis. ergo per conuerſionem panis in corpus Chriſti non habetur per ſe huiuſmodi præſentia.

¶ Secundo, & ſupponitur deum poſſe facere corpus Chriſti pñs hoſtiæ, manẽte ſubſtantia panis, qd probatur: quia nouitas poſterioris nõ infert nouitatem prioris ex 8. Phyſi. ubi ponit motus localis in cælo ſine mutatione ſecundũ formam abſolutam. Arguitur ergo ſic. Sine mutatiõe ſubſtãtiali poteſt eſſe noua pñtia corporis Chriſti ad panẽ. ergo oportet dare aliquam mutationẽ ad huiuſmodi præſẽtiã. ergo huiuſmodi præſentia nõ habetur ꝑ cõuerſionem. Et probat ſequelã: quia terminus vniuſ mutationis huiuſmodi eſt præſẽtia, non proprie per ſe eſt terminus duarum mutationum diſtinctarum ſecundum genus. Et ſi dicatur, inquit Scotus, corpus Chriſti poſſe eſſe præſens cum ſubſtantia panis, ſine mutatione ſubſtantiali, tamen nũc de facto fit præſens per ſubſtantialem mutationem panis in corpus Chriſti, & non per aliam contra, in corpus Chriſti prius factum præſens pani poſſet deus conuertere panem: quia non eſſet magis contradictio tũc quàm nunc. ergo talis conuerſio, uel non faceret corpus Chriſti præſens, uel fieret præſens, poſtquàm fuit præſens, & ſic eadẽ præſentia terminaret duas dictas mutationes. Deinde extenduntur argumentationes, ad hoc, ꝙ conuerſio nihil facit ad præſentiam corporis Chriſti in ſacramento.

Trac. 25. ſ Ioã. inter med. & fi. tom. 9.

Colligitur ex li. 4. c. 4. & li. 6. c. 1. to. 4. refertur de conſecr. di. 2. cap. Omnia. concil.

¶ Et arguitur primo ſic, deus poſſet conuertere panem in corpus Chriſti, ut habens eſſe in cælo: quia non eſt ibi maior contradictio, quàm in conuerſione, quæ nunc ponitur: ſed tunc nõ haberetur corpus Chriſti ſub ſpecie panis ex ipſa conuerſione. ergo nec nunc.

¶ Secundo. Si panis quantus conuerteretur in corpus Chriſti quantum, ita ꝙ ſubſtantia in ſubſtantiam, & quantitas in quantitatem uerteretur, tunc corpus Chriſti, quantum non haberet ubi circumſcriptiue, quod fuit circumſcriptiue panis quanti. ergo nunc non habet ubi definitiuum ſubſtãtiæ, panis Et probatur ſequela: quia ita ſe habent ſubſtantię, quę ſubſunt quantitatibus ad loca definitiue, ſicut ſubſtantię quantæ ad loca circumſcriptiue, ac per hoc, quod facit conuerſio ſubſtantiæ in ſubſtantiam ad ubi definitiue, hoc facit ad ubi circumſcriptiue conuerſio ſubſtantiæ quantæ in ſubſtantiam quantam. E

¶ Tertio, Si ꝑ cõuerſionẽ fit terminus ad quẽ, ubi fuit terminus à quo. ergo modus eſſẽdi utriuſq; erit ſimilis, ille ſaltẽ modus ꝗ pôt eſſe cõis utriq;: ſed panis erat hic quantitatiue. ergo corpus Chriſti erit hic quantitatiue, quod eſt inconueniens.

¶ Quarto, arguit Durandus. Sicut ſe habet ſubſtantia ad ſubſtantiam, ſic ſe habet quantitas ad quantitatem: ſed ſi quantitas panis conuerteretur in quantitatem corporis Chriſti, nõ propter hoc quantitas corporis Chriſti fieret ubi fuit quantitas panis. ergo non propter conuerſionem corpus Chriſti fit vbi erat panis.

¶ Reliqua argumenta, quę contra hanc eandem Auctoris rationem ex alio capite militant, hoc eſt ex ſuppoſitione, ꝙ unum corpus poteſt eſſe ſimul localiter in diuerſis locis, cum rationibus probantibus ipſam ſuppoſitionem, ideo pro nunc omitto, quia conſtat corpus Chriſti non eſſe in ſacramento localiter: hinc enim huiuſmodi quæſtio à propoſito remota apparet, fiet autem de hoc quæſtio ſpecialis. Hæc igitur ſunt, quæ contra primam lit. ex rationem obiiciuntur.

¶ Ad euidentiam horum premittendum eſt, quod non eſt hic quęſtio de diuina potentia: non enim ad hunc tractatum hæc ſpectat quæſtio: ſed quærimus quid inſtitutum ordo cauſarum habeat. Vnde cum dicitur in litera. impoſſibile eſt, &c. nõ eſt

ſermo

A filiatio, cum Sortes generatur. Falſa eſt ergo maior in abſolutis & relatiuis. minor autẽ uniuoce loquendo de conuerſione, nõ eſt vſquequaque ver[a], pro tanto: quia licet conuerſionis abſolutæ terminus proprius ſit ſolummodo corpus Chriſti, conuerſionis tamen ſacramẽtalis proprius, & per ſe terminus eſt corpus Chriſti uerificãs Chriſti uerbũ, hoc eſt corpus meum, ſic enim ut ex ſuperius dictis apparet, ab eccleſia, & priſcis doctorib. docti ſumus, & quia incognitũ nobis eſt, qd addit ſupra corpus Chriſti ly verificans, hoc eſt corpus meum (quõ uires humani intellect⁹ excedit, quõ corpus Chriſti eſt in ſacro hoc) ideo pro friuolis moleſtijs potius q̃ rõnabilib. argumentis habendæ ſunt obiectiones, q contra hoc fierent, ex eo q corpus Chriſti in hoc ſacro nõ eſt per ſe unũ, ſed aggregatũ p accidens, & ſimilia. Sufficiat nobis addiſcentibus in hac uia credere eccleſiæ, & doctoribus priſcis, quia ſic eſt. Veruntamen pro aliqua li quiete humani intellectus ſcito merito friuola hæc dici, quia manifeſte conſtat terram, & grauitatem non conſtituere vnum per ſe, utpote res diuerſorum prædicamentorum, & tñ per eandem haberi mutationem. Poſſet quoque aliter ſolui dicta Scoti rõ, ſignificando illum eſſendi modum nomine relatiuo, puta contineri ſub ſpecie panis, & dicendo, q conuerſio ſacralis in hoc differt a conuerſione abſolute, q ſacramentalis conuerſio eſt in corpus Chriſti non ſolum ſecundum ſe, ſed ut conſequitur inter ipſum, & accidentia panis, reſpectus contenti, & cõtinentis, ita q ſicut generatio eſt [a]lia ua ſubſtantiæ geniti cũ filiatione conſequente, ita conuerſio ſacramentalis habet uim illatiuam ex pane corporis Chriſti, cum relatione contenti ſub accidenti[b]us panis. Et ſecundum hoc, ad rationem Scoti dicendum eſſet, quòd duo ſunt genera rerum: quædam enim ſunt quæ ſecundum ſe ex ſuo genere per ſe primo fiunt, & ſũt, & hæc apud Ariſtot. ſunt ſola compoſita, ut patet 7. Metaphiſ. Quædam vero ſunt, quæ vt Ariſtot. utar, ſunt, & non ſunt abſque hoc, quòd generentur, uel corrumpantur, & extenſiori uocabulo loquendo, abſque hoc q fiant, & hæ ſunt formæ omnes, & præcipue relationes, quæ regulariter aliorum factionẽ conſequuntur. Quocirca dato, q maior Scoti ſit uera, loquendo de [pr]imo genere rerum, falſa tamen eſt, miſcendo omnia genera ſimul: quoniam, falſa eſt de relationibus concomitantibus proprium mutationis terminũ, & uniuerſaliter falſa eſt, de conſequentibus proprium mutationis terminum, quodlibet enim horum concomitantium licet ſit aliud, & poſterius proprio mutationis termino, per eandem tamen mutationem per ſe ſecundo haberi poteſt, quàmuis non habeatur per illam per ſe primo. Et ſequendo hæc, dicitur in propoſito, quòd conuerſio ſacramentalis per ſe primo terminatur ad corpus Chriſti, inferendo per ſe ſecundo continentiam corporis Chriſti ſub accidentibus panis, quæ continentia licet ſit aliud quid, & poſterius Chriſti corpore, eſt tamen neceſſario neceſſitate ſacramenti conſequens corpus Chriſti, ut terminum conuerſionis ſacramentalis.

¶Antequam autem reſpondeatur alijs argumentis, quia ſuperius declaratas mutationes duas ſupponunt, præmonſtrandum, eſt, quid ſentiendum ſit de his mutationibus. Scito igitur recolendo antedicta, duplicem opinionem eſſe de eis poſſe, altera, quæ eſt Scoti, pon[it] duas in hoc ſacramento mutationes interne[ni]re: prima eſt conuerſio panis in corpus Chriſti, ſecunda eſt, qua corpus Chriſti de non præſente, ſeu non contento fit præſens, [seu co]ntentum ſub ſpecie panis, altera uero opinio eſt quod [illegible] niſi una ſola mutatio, qua ex pane fit corpus Chriſti, ſed [illegible] mutationem ſequuntur utrimque relationes, in ac[c]i[dentibus] ſiquidem, an[te] ex hac mutatione ſequitur relatio [co]ntinentis, & in corpore Chriſti ex eadem mutatione ſequitur [relatio] contenti, & ſic hæc mutatio ſufficit ad faciendum corpus Chriſti ueraciter contineri ſub ſpecie panis. Monſtratur autem multipliciter rationabilitas huius opinionis ſimul cum deſtructione alterius, cum ex hoc, quod pluralitas nõ eſt ponenda ſine neceſſitate, ac per hoc cum una mutatio hic

cramenti ſubſtantia panis poſt conſecrationem remanere nõ poſſit. Secundo, quia hæc poſitio contrariatur formæ huius ſacramenti, in qua dicitur, hoc eſt corpus meum, quod nõ eſſet uerum, ſi ſubſtantia panis ibi remaneret: numquàm. n. ſubſtantia panis eſt corpus Chriſti; ſed potius eſſet dicendum, hic eſt corpus meũ. Tertio, quia contrariatur uenerationi huius ſacramẽti, ſi aliqua ſubſtantia creata eſſet ibi, quæ non poſſet adoratione latriæ adorari. Quarto, quia cõtrariatur ritui eccleſiæ, ſecundũ quẽ poſt corporalem cibũ nõ licet ſumere corpus Chriſti, cum tamen poſt unam hoſtiam conſecratã liceat ſumere aliam, vnde [p] hæc poſitio uitanda eſt tanquàm hæretica.¶

B Ad primum ergo dcẽdm, q Deus coniugauit diuinitatem ſuam, i. diuinam uirtutẽ, pani, & vino, non ut remaneant in hoc ſacramento, ſed vt faciat inde corpus, & ſanguinem ſuũ.

Ad II dicendum, quòd in

ſufficiat, non ſunt ponendæ duæ, tum, quia ſecundum Philoſophorum doctrinam relationes fiunt conſecutiue ad mutationes abſolutorum, & non per alias proprias mutationes tum, quia tam eccleſiæ, quàm priſcorum doctorum doctrina tradit conuerſionis mutationem pro ratione uerificante corpus Chriſti cõtineri ſub ſpecie panis. Quæ doctrina nõ uerificaretur, niſi forte p accidens ſi interuenirent hic duæ mutationes, quia ſi duæ mutationes ſunt, prima per accidẽs ſe haberet, qd etiã aduerſarij fatentur, ſed tũc ſequitur maximũ inconueniens, q tã eccleſia, quàm priſci doctores laborauerũt ad reddendam rationẽ per accidens, quæ ab arte, & doctrina reſecanda eſt. Dicamus igitur, q una ſola hic interuenit mutatio, Inferens nouitatem cõtinentiæ. An aũt ſacramentalis conuerſionis mutatio inferat, in vtroque extremo relationes reales continentiæ actiuæ, paſſiuæ. uel ſolum ex parte corporis Chriſti ſit relatio realis ad ſpecies, qua continet ſub ſpeciebus, & p hoc denominantur ſpecies continere corpus Chriſti, quia corp⁹ Chriſti continetur ſub illis, vel in ſpecieb. ipſis realis continentiæ relatio ad corpus Chriſti conſurgit, ex qua corpus Chriſti intelligimus referri ad ſpecies, ut contentum ad continens, non quia ipſum referatur ad ſpecies, ſed quia ſpecies referuntur ad ipſũ: ſicut Deus realiter dĩ dñs creaturæ, nõ quia ipſe referatur ad creaturã ſeruã, ſed quia creatura refertur ad ipſum, non facile dixerim: quia ignotus eſt modus, quo corpus Chriſti continetur ſub [ſ]pecie panis. Cum his tamen oĩbus concludo, ita eſſe hic unam ſolam mutationem, ut affirmando unicam, perſpicias ita interuenire in hoc ſacro unicam mutationem in actu, ut non negetur eſſe plures in potentia, non naturali, aut ſacramentali, ſed diuina abſolute, hoc eſt, quod de facto fit per unicã mutationem, poſſet Deus facere per plures mutationes. poſſet n. mutare panem in corpus Chriſti una mutatione, & facere corpus Chriſti cõtentum ſub ſpecie panis alia mutatione, ſed quia hoc ad potentiam abſolutam Dei reſpicit, ſimpliciter, & abſolute loquendo, unicam dicito interuenire mutationem. Et hæc dicta de his mutationibus actu, vel potentia in ordine ad relationes, non aliter dicta intellige, quam conſiderando eſſe ſacramentale corporis Chriſti relatiue ſecundum relationes contenti, & continentis. nam ſecũdum rem longe altius eſt, quàm huiuſmodi relatiua ſignificent, & magis reuerenter, ac eminentius de illo ſentitur, & dĩ, cum de illo ſecundum ſe ſentimus, & dicimus q ſe habet ad conuerſionem, ut factum eſſe in termino ad fieri, ut ſuperius explicauimus.

¶Communicando tamen in conſideratione reſpectiua cum aduerſarijs, ne fugere difficultates uideamur, his præmiſſis ad ſcdm

E Scoti dĩ admiſſo præſuppoſito, q cõſequens a prima nihil ualet, utpote inferens a poſſibili logico neceſſarium, dũ dicit põt eſſe, ergo oportet. Et per hoc patet, q ſcda cõſequentia dicens, ergo huiuſmodi præſentia non habetur per conuerſionem, nõ infertur ex primo antecedente. Et ad probationem dĩ, q terminus unius rationis, cuiuſmodi eſt præſentia, non eſt termin⁹ per ſe duarum mutationum, quia non interuenit niſi una mutatio, quis per potentiam diuinam poſſit eſſe terminus duarũ mutationum, ſubſtantialis quidem conſecutiue, accidentalis autem ſecundum ſe.

¶Ad tertium autem contra bonam reſponſionem de facto, uel potentia, dicitur, q ſi panis conuerteretur in Chriſti corpus prius præſens factum, corpus Chriſti eſſet duplici titulo præſens, hoc eſt, ex ui conuerſionis ſacramentalis, & ex ui prioris actionis diuinæ omnipotentiæ. Vnde nihil aliud ſequitur, niſi q huiuſmodi præſentia poteſt per diuinam omnipotentiam terminare duas mutationes, quod gratis conceſſum fuit.

¶ Ad obiecta demũ contra efficaciam conuerſionis ad præſentiam corporis Chriſti in facto, reſpondendo per conditionales, ut in præcedenti fecimus reſponſione, di q ſi Deus conuerteret panem in corpus Chriſti, ut habens eſſe in cælo, non eſſet conuerſio eiuſdem rationis cum iſta ſacramentali, ac per hoc, nõ eſt ad propoſitum quicquid inde ſequeretur.

¶Et

Conc. p

aliis ſacramentis non eſt ipſe Chriſtus realiter, ſicut in hoc ſacramento, & ideo in aliis ſacramētis manet ſubſtantia materię, non autem in iſto.

Ad iii dcēm, q ſpecies, quæ remanent in hoc ſacramento, ut infra dicetur,* ſufficiunt ad ſignificationē huius ſacramenti: nam per accidentia cognoſcitur ratio ſubſtantiæ. G

Articvlvs III.

Vtrum ſubſtantia panis uel uini poſt conſecrationem huius ſacramenti, annihiletur.

Ad tertivm ſic proceditur. Videt q ſubſtantia panis poſt conſecrationē huius ſacri, annihiletur, aut in priſtinā materiā reſoluatur. [h]Quod enim eſt aliqd corporale, oportet alicubi eſſe, ſed ſubſtātia panis, quæ eſt quiddam corpale, non manet in hoc ſacramēto, ut dictū eſt,* nec ēt eſt dare aliquem locū ubi ſit. ergo non eſt aliquid poſt conſecrationē. Igitur aut eſt annihilata, aut in prēiacentem materiā reſoluta. H

¶2 Præt. Illud quod eſt terminus à quo in qualibet mutatione, non remanet, niſi forte in potentia materiæ: ſicut cum ex aere fit ignis, forma aeris nō manet, niſi in potētia materię, & ſimiliter quando ex albo fit nigrum, ſed in hoc ſacramēto ſubſtantia panis, aut uini ſe habet ſicut terminus à quo. corpus autem, uel ſanguis Chriſti, ſicut terminus ad quē, dicit. n. Ambr.* in li. de officijs, ante benedictionē illa ſpecies nominatur, poſt benedictionem corp' ſignificatur. ergo facta cōſecratione, ſubſtantia panis, uel uini non manet, niſi forte reſoluta in ſuam materiam.

¶3 Præt. Oportet alterum [h]contradictoriorū eſſe uerum, ſed hæc eſt ſalſa, Facta conſecratione, ſubſtantia panis, uel uini eſt aliquid. ergo hæc eſt uera, Subſtantia panis, uel uini eſt nihil.

Sed contra eſt, q Aug.* dicit in lib. 83. queſtionū: Deus non eſt cauſa tendendi in non eſſe, ſed hoc ſacramentum diuina uirtute perficitur. ergo in hoc ſacramento non annihilatur ſubſtantia panis aut uini.

Respon. Dicendum, quòd

¶Et per idem ſ[ol]uitur ad ſm̄ in quo ſunt multi alij defectus, puta q corpus Chriſti nunc de facto acquirit ubi, definitiuū ſubſtantiæ panis. & q ſubſtantia ſubiecta quantitati habet ſuum ubi definitiue præter ubi circumſcriptiue. Nam ſubſtantia ſecluſa quantitate, virtualique contactu, nuſq̄ eſt, & eſſe corpus Chriſti ſub ſacramento, nō eſt eſſe alicubi.
¶Ad tertium negatur ſequela, quia uoluntarie aſſeritur.
¶Ad quartū, quod eſt Dur. dr, q argm̄, à ſ[imili] cut, ſæpe claudicat, & in propoſito nihil ualet. Et ratio eſt: qa nō eſſet cōuerſio eiuſdē rōnis cum iſta ſacrā[ment]ali, ſi quantitas conuerteret in quantitatem, Q.77. a.3. & 4. & ppea nō eſt inicū, ſi aliud inde ſeqneret, & aliud ſequr hinc.
¶Contra ſcdam rōnē literæ, ſ. ſi ſubſtantia panis remaneret non eſſet uerum qd' Chrs dicit, Hoc eſt corpus meum &c. ſed fuiſſet potius dcēm, Hic eſt corpus meū. Contra hanc, inquam, rōem Scot. & Durand. arguunt. Scotus qdem, quia tunc ly hoc, non demonſtraret ſubſtantiam panis, ſed contētū ſub pane, ſicut nō demonſtrat non accidentia, ſed contentū ſub accidentibus, & vtrunique eſſet verū, hoc eſt corpus meū, & hic eſt corpus meū. Durandus uero, quia indefinita uerificatur p uno ſolo, ac p hoc ſi eſſet ibi panis, & corp' Chri. poſſet reddi locutio uera p ſolo corpore Chriſti. Ad hæc dr, q ueritas enunciationū proprie ſignificantiū, ex ēbi ſenſu proprie intelligentium, & terminis utentium proprie pēdet, & non eſt attendendū ad quid iſte, uel ille poſſet eandem enunciationem applicare. Conſtat aūt q proprie loquendo, & intelligendo cum dr, a quocunque dicatur, ſiue ſacr aliter, ſiue nō ſacr aliter, hoc eſt corpus meū, ly hoc, demonſtrat hanc ſubſtanciā, quod patet ex hoc, q ſi aliquis demonſtrando ſeipſum, dicat, hoc eſt corpus meum, ſignificaret apud oēs intelligentes, q hæc ſubſtantia eſt corpus meum. Et ad hoc ſuffragatur rō, ſm̄ quam tal. a ſunt ſubiecta enunciationum, qualia permittūt prędicata, & ppea quia prædicatum eſt ſubſtantia (nā corpus meū ſignificat ſubſtantiam) identitas prædicati cum ſubiecto ſignificata per ly eſt, cogit ly hoc, ad demonſtrandam hanc ſubſtantiam, ut propoſitio ſit ppriè uera. Et hinc excluditur, q in hac propoſitione ly hoc, non demonſtrat accidentia, ſed ſubſtātiā ſub accidentibus, & ad hoc ſuffragatur, q ly hoc, eſt pronomen demonſtratiuū ſubſtantiæ apud grammaticos. Rurſus ly hoc, K quia demonſtrat nō uage, aut indefinite, ſed ſingulariter, oportet abſolute prolatum ſuper certo, ſenſibili demonſtrato, demonſtrare non uage hanc, uel illam, ſed ſingularem ſubſtātiā ſub illis accidentibus exiſtentem. Et ſi quidem una ſola ſubſtantia ſubſit, ſola demonſtratur, ſi uero plures ſubſint, omnes p modum unius ſingularis, demonſtrant, ſm̄ eūdem intellectum, propriāque ſignificationem nominum, ac pronominum, ut patet in exemplo allato, nam me dicēte, hoc eſt corpus meum, ſignifico hanc ſubſtantiam comprehendentem carnes, neruos, & oſſa, eſſe corpus meum, ex quibus ſequeretur, q ſi remaneret ſubſtantia panis cū corpore Chriſti, ly hoc, demonſtraret hanc ſubſtantiā comprehendentem panem, & corpus Chriſti per modū vnius ſingularis ſubſtantię, & ſic propoſitio eſſet falſa, pprie loquendo. quia ſignificaret panis ſubſtantiā eſſe corpus Chriſti, quod conſtat eſſe falſum. Vnde ad Scoti obiectionem dici- F tur, q nō eſt uarianda demonſtratio, quam facit ly hoc, in iſta enunciatione ſacrali ex aliqua hypotheſi, ſed ſtādum eſt in proprietate ſuæ demonſtrationis, ſm̄ quā ly hoc, non ſignificat cōtentū ſub hoc pane, ſed ſignificat hanc ſubſtantiā, q ſ. continet ſub his accidentibus, hæc. n. ſubſtantia eſt corpus Chri. Et notāter dico, hæc ſubſtantia, & nō dico, hic panis: quia, ut dictū eſt, demonſtrat hæc ſubſtātia ſine qualitate. Ad Duran. uero dr, q ebimeticū eſt, ſingulare facere indefinitū, & præterea, eſt abuti uocabulis, oportet enim ſecundum propria iudicare.
¶Cōtra tertiā rōnem literæ (, ſ. ſi eſſet alia ſubſtantia, q̄ corporis Chriſti, contrariaret ueneratiōi euchariſtiæ) obſtat Scotus, qa nunc eſt ibi aliqua creatura, puta ſpecies ſacrales, & tñ adoro euchariſtiæ referr ad Chrm̄, & nō ad ſenſibile continēs. ergo eodem modo ſi non remaneret panis, adoraretur Chriſtus cōtentus ſub pane quanto, & quali, ut in ſigno. In li. de his q myſteriis initiātur. ca.9. a med. 10.4. refert de conſe. di. 2. c. Ante.
¶Ad hoc dr, q rō lrē ſtat ſolida, qm̄ quæcūque ſubſtantia alia a Chro, contrariatur uenerationi qua ueneramur euchariſtiam, nā adoram' ſimpliciter, & abſolute ſubſtantiā exiſtētem ſub illis accidentibus, conſtat autem hmōi adorationi contrariari quamcunque aliā ſubſtantiam eſſe ſub illis accidentibus, ſed arguētes falluntur in hoc, Li.83.q.11 in med. t.4 I qm̄ diuertunt ab adoratione, q̄ nūc fit, ad eā, q̄ tunc fieret, ſi eſſet ēt ibi ſubſtantia panis. Auctor aūt ex adoratione, quā de facto exhibem' euchariſtię, iferr nō eſſe ibi aliā ſubſtātiā a Chro.
¶Vnde ad argm̄ Sco. conceſſo toto, dr q non impugnatur rō literæ, quia ad adorationem, quæ poſſet fieri, diuertit, & non ſiſtit in adoratione, q̄ de facto fit, qua adoramus ſubſtantiam cōtentam ſub his ſpēbus, qd tunc non fieret, niſi partialiter, puta aliquā ſubſtantiā contentā adorando, diſtinguendo inter ſubſtantiā panis, & ſubſtantiā Chriſti, conſtat. n. nūc abſque diſtinctione aliqua, ſubſtantiam ibi contentam adorari ab eccleſia.

SVP. QVÆST. LXXV. ART. III.

Ferr. 4. cont. cap. 63.
Scot. 4. ſ. diſt. 11. quæſt. 4.
Ricca. 4. ſ. diſt. 11. quæſt. 3. art. 1.
Mirro. 4. ſ. diſt. 11. quæſt. 2.
Duran. 4. ſ. diſt. 11. quæſt. 1.
Sot. 4. ſ. diſt. 9. quæſt. 2. art. 3.
Cap. 4. diſt. 11. q. 1. con. 2.

Titulus clarus.
¶In corpore ar. primo recitatur opinio diſiunctiua, ſecundo tractat prima diſiunctionis pars, tertio tractat reliqua pars: & quarto tractant ambæ ſimul, concludendo opinionē eſſe falſam. Primū, ſatis patet in lra. Sed circa ſm̄, ſ. q panis, ſeu uinū p conſecrationē reſoluit in præiacentē materiā, Auctor procedit utens ſimpliciter hac diſiunctione, hanc reſolutionem fieri in præiacentem materiā, poteſt intelligi dupliciter, uel in materiā primā, uel in elementa manētia, uel egredientia. *Propterea* primo improbat primū mēbrum, ſ. q iſta reſolutio non fit in materiā primā, quia materia non pōt eſſe ſine forma. Vbi ſcito, q quia opinio iſta ponit reſolutionem priam (qm̄ nullius memini [illegible] ſtationis, cum nullum ponat gratus) ſi ponit reſolutionem in materiā primam, ponit conſequenter materiam primam ſine

quia ſubſtantia panis, vel uini non manet in ſacr̃o, [m] quidam impoſſibile reputantes, quòd ſubſtãtia panis, uel uini in corpus uel ſanguinem Chriſti conuertatur, poſuerunt quòd per cõſecrationem ſubſtantia panis, uel uini, vel reſoluitur in præiacenté materiã, uel quòd annihilet. [o] Præiacens autem materia, in quã corpora miſta reſolui pñt, ſunt quatuor elementa: non. n. põt reſolutio fieri ĩ materiã primã ita quòd ſine forma exiſtat: quia materia ſine forma eſſe nõ p̃t. Cum autem poſt conſecrationé, nihil ſub ſpeciebus remaneat, niſi corpus, & ſanguis Chriſti, oporteb: t dicere, quòd elementa in quæ reſoluta eſt ſubſtãtia panis, & uini inde diſcedant per motum localem, qđ ſenſu perciperetur. Sir̃ ẽt ſubſtantia panis uel uini, manet uſque ad ultimũ inſtans cõſecrationis. in ultimo ãt inſtanti cõſecrationis, iã eſt ibi ſubſtantia corporis, uel ſanguinis Chriſti ſicut in ultimo inſtanti gñationis, iam ineſt forma: unde non erit dare aliquod inſtãs, ĩ quo ſit ibi præiacens materia. nõ. n. põt dici, quòd paulatim ſubſtantia panis uel uini reſoluatur in p̃iacentem materiã, uel ſucceſſiue egrediatur de loco ſpecierũ: B quia ſi hoc inciperet fieri in ultimo inſtãti ſuæ cõſecrationis ſimul ſub aliqua parte hoſtiæ eſſet corpus Chriſti cum ſubſtantia panis, quod eſt cõtra p̃dicta: [*] ſi uero hoc incipiat fieri ante cõſecrationem, erit dare aliquod tẽpus, in quo ſub aliqua parte hoſtiæ neq; erit ſubſtantia panis, neq; erit corpus Chriſti, quod eſt inconueniẽs, & hoc ipſimet perpendiſſe ui- C dẽtur. vnde poſuerũt aliud ſub diſiũctione, ſ. † quòd annihilet: ſed nec hoc põt eſſe: quia nõ eſt dare aliquẽ modum, quo corpus Chri verũ eẽ icipiat i hoc ſacr̃o niſi per cõuerſioné ſubſtantiæ panis in ipſum, q̃ quidé cõuerſio tollit̃ poſita, uel annihilatione ſubſtãtiæ panis, uel reſolutione in præiacẽté materiã: ſimiliter

ſine forma, quod eſt impoſſibile ſecundum cauſas ſecundas. & A potentiam Dei ordinatam, quicquid ſit de poſſibili ſecundum potentiam dei abſolutam, quoniam hoc eſt extra propoſitum: quoniam ſtultum eſt ponere in hoc ſacramento, quicquid Deus poteſt facere, unde non oportet aliquis hic reſpondere Scoto, & continue digredi de genere in genus. Poſtea excludit Auctor ſecundum membrum. ſ. reſolutionem fieri in elementa. Et primo in elementa manentia: quia ſub ſpeciebus ſacramenti nihil remanet, niſi corpus & ſanguis Chriſti. Secundo, in elementa egredientia, quia egreſſus fieret per motum localem, & ſic ſenſu perciperetur. Et utraque excluſio optima eſt. Nec ex moleſtia Scotica concutitur, dum obſtat ex diuina omnipotentia potente facere cũ corpore Chriſti, manere aliã ſubſtantiam, & nõ percipi localem egreſſum, ſæpe. n. iam dictũ eſt, quòd nõ tractamus de diuina omnipotentia, ſed quid ordo inſtitutus a Deo habeat tam in myſteriis, q̃ in naturalibus. Ruſſus impugnat Auctor huiuſmodi præiacẽtem materiam ex aliis capitibus. & primo manẽtem, ex hoc, quòd non eſt dare aliquod inſtans, in quo ſit ibi præiacens materia: quod probatur ex eo, quòd uſq; ad ultimum inſtans cõſecrationis ẽ ibi panis, & i ultimo cõſtã i eſt ibi corpus Chri, ac per hoc patet, quòd non eſt dare aliquod in- D ſtãs, in quo ſit ibi præiacens materia. Et ſcito, quòd Auctor claritati ſtudens, non fuit ſolicitus, ut loqueret̃ philoſophice, ut ab omnibus intelligeretur ex exemplo gñ generationis ab exercitatis in philoſophia rem ipſam intelligi uoluit more phyſico. ſciebat enim non dari ultimũ inſtans generationis. Et phyſico more dicendum fuit, in toto tpe conſecrationis eſt ibi ſubſtantia panis & in termino illius eſt corpus Chriſti, qui terminus eſt primum eſſe corporis Chri in ſacr̃o, & primum non eſſe panis: ſicut in termino gñationis, eſt primum eſſe rei genitæ, & primum non eſſe rei corruptę. Et ſi ſic Auctor dixiſſet, pauci intellexiſſent ipſũ. Secundo, impugnat præiacentem materiã in motu, & breuitatis gratia ſimul impugnat tam motum localem, ſiue panis, ſiue materia, q̃ motum reſolutionis: quoniam vtrobique una, & eadem eſt ratio ex motu ſumpta, & eſt ratio talis. Si huiuſmodi motus interueniret. aut inciperet in inſtanti terminante conſecrationem, aut ante illud inſtans: ſi incipiat in inſtanti terminante (cũ E in illo inſtanti corpus Chri ſit ſub hoſtia, & in eodem ſit panis incipiens moueri motu locali, vel reſolutionis) ſequeretur quòd ſimul eſſent corpus Chri, & ſubſtantia panis: quòd aũt panis in illo inſtanti eſſet, probant ex eo, quòd motus incipit per negationem de præſenti, & poſitionem de futuro, hoc eſt, quia uerum eſſet dicere, panis nunc non mouetur, & immediate poſt hęc mouebit̃, & quia motus non ſit in inſtanti, ſed prius mobile relinquit vnã partẽ, quàm aliam ſequeretur ulterius præter ſimultatem inſtantaneam prędictam, ſimultas temporalis, & ſic ſub aliqua parte hoſtiæ eſſet ſimul tempore corpus Chriſti cum ſubſtantia panis, & ad uim hanc reſpexiſſe videtur Auctor in litera explicans partem hoſtiæ. Si uero huiuſmodi motus incipiat ante terminum conſecrationis, tunc cum inter quælibet inſtantia ſit tempus inter medium, in quo fiet iſte motus, & in quo mobile relinquet ſucceſſiue partes hoſtiæ, ſequetur quòd in illo tẽpore, quo aliqua hoſtiæ pars relicta eſt, neque erit ſubſtantia panis, quæ iam particulam illam reliquit, neque corpus Chriſti, quod ante inſtans, quod terminat totum hoc tem- A pus medium, non eſt ſub hoſtia.

¶ Et vide nunc, ex contextu literæ hanc argumentationem induci, excludendo reſponſionem dicentem fieri reſolutionẽ, uel egreſſus motum, paulatim deſerendo partes hoſtiæ. At ſi poſuiſſent reſolutionis motum fieri ſucceſſiue quidem, & per partes integratiuas tantum, ita quòd in termino tota ſimul hoſtia deſerta eſſet (contingit enim, inquit Ariſto. totum ſimul coagulari) tunc nihil ualet præcedens argumentũ, quòd præiacens materia numquàm eſſet ſub hoſtia. Et ſi hoc affirmatur, ſuccurrunt poſtremæ duę rationes, ſcilicet quòd tollitur conuerſio, & quòd ponitur effectus ſine cauſa.

¶ Quo ad tertium, de altero diſiunctionis membro, ſcilicet annihilatione, improbatur: quia tollit veram conuerſionem ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, ac per hoc tollit modũ, quo corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento, & in hoc conuenire dicitur cũ primo membro, ſcilicet reſolutione. Et demum utrũque Auctor reprobat, quia forma ſacramenti neutrum horum effectuum ſignificat.

In iſto ar. & præced.

† Vel. quòd in præiacentem materiam reſol uatur.

¶ Circa reſpõſionem ad tertium, aduerte quòd Sco. non contentus huiuſmodi reſponſione, quia ſola uoce conuerſionem affirmat, tenens panem q̃uis per accidens D redigi in nihilũ, duo potiſſima vĩ habere fundamenta in q. 4. 11. di. Primũ eſt, quia inuenitur hic tranſitus per ſe ab eſſe panis ad non eſſe panis, & alius tranſitus à nõ p̃ſentia corporis Chri hic, ad pręſentiã ipſius hic. Et tunc arguit ſic, Si ſcđs tranſitus nõ concomitaret̃ primũ, primus eſſet annihilatio. ergo, & nunc formaliter eſt annihilatio: quia rõ eius non uariatur p̃ illud, qđ p accidens concomitat̃. Scđo ſic. Si panis annihilaret̃ & corpus Chriſti poneret̃ hic p̃ſens, omni eodem modo ſe haberet iam panis q̃ corpus Chriſti, quantum ad omnem cõditionem tã eſſe q̃ non eſſe, ſicut modo ſe habet: ſed qđ fuit, & omni eodem modo ſe habet, ſicut ſi eſſet annihilatũ, eſt annihilatum. ergo panis redigitur in nihilum. Prima propoſitio manifeſta eſt, quia ſi panis eſſet annihilatus, nec forma, nec materia eius maneret: eodem autem modo, nec nunc manet.

¶ Ad horum & ſimilium euidentiam, doctrina ſanctorum patrum reſumenda eſt. Ambr. ſiquidem de ſacramentis, ut habe- E tur in decretis de conſec. diſt. 2. in c. re uera, & clarius in c. panis eſt, docet unde figmenta hæc, & ſimilia eliduntur dicens. Si tanta uis eſt in ſermone domini Ieſu, ut inciperet eſſe, qđ non erat, quanto magis operatorius eſt, ut ſint, quæ erant, & in aliud commutentur? & ſic quod erat panis, iam corpus Chriſti eſt, quia ſermo Chriſti creaturam mutat &c.

¶ Vbi nota primo ly, ut ſint, quę erant, & in aliud commutentur: hic. n. manifeſte habet̃ Ambroſ. dicere, quòd ſunt q̃ erãt, & in aliud ſunt commutata. Et hinc apparet figmentũ eſſe, dicere quòd quæ erant & in aliud ſunt commutata nihil ſunt: nam ſi ſunt, ut Ambroſ. aſſerit, ſequitur, quòd non ſunt nihil.

¶ Secundo nota declarationem, & ſenſum prioris dicti, dum immediate ſubditur, & ſic quod erat panis, iam corpus Chriſti eſt. hinc enim apparet quanta perſpicatia hæc uidetur Ambro. dum non dixit, quod panis eſt poſt conſecrationem, nec dixit, quòd panis, qui fuit, eſt corpus Chriſti: ſed dixit quòd id, quod erat panis, iam eſt corpus Chriſti, & ly id, quod, demonſtrat, & refert ſubſtantiam: quoniam ſubſtantia eſt, q̃ eſt

commu-

cõmutata in corpus Chriſti unde non aliunde ꝗ ex Amb. doctrina excludenda ſunt & detegenda figméta hæc. Falſum eſt igitur ꝙ primo aſſumitur a Scoto interuenire hic tranſitum per ſe ab eſſe panis ad non eſſe panis: nam per ſe terminus ad quem eſt eſſe corporis Chriſti, eſt enim conuerſio iſta inter terminos poſitiuos per ſe

etiam non eſt dare, unde talis reſolutio, uel annihilatio in hoc sacro cauſetur, cũ effectus sacramenti ſignificet̃ per formã, neutrũ aũt horũ ſignificat̃ ꝑ hæc uerba formæ, hoc eſt corpus meum. unde [m] patet prædictam poſitionem eſſe falſam [n].

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ ſubſtantia panis, uel uini facta conſecratione, neq; ſub ſpeciebus ſacramenti manet, neq; alibi, non tñ ſequitur, ꝙ annihilet̃ conuertitur.n. in corpus Chriſti, ſicut non ſequitur, ſi aer ex quo generatus eſt ignis, non ſit ibi, uel alibi, ꝙ ſit annihilatus.

AD II dicẽdũ, ꝙ forma, quę eſt terminus a quo, non cõuertitur in aliam formam, ſed una forma ſuccedit alteri in ſubiecto, & iõ prima forma non remanet niſi in potẽtia materię: ſed hic, ſubſtantia panis cõuertit̃ in corpus Chr̃i, ut ſupra dictũ eſt: * unde ratio nõ ſequit̃.

AD III dicẽdũ, ꝙ licet poſt cõſecrationẽ hæc ſit falſa: Subſtantia panis eſt aliquid: id tñ in quod ſubſtantia panis eſt cõuerſa eſt aliquid, & ideo ſubſtãtia, panis non eſt annhilata

primo hoc eſt ab eſſe panis ad corpus Chriſti, & ad illum per ſe primo terminum ad quem non ſequit̃ ſola negatio eſſe panis ſed ſequitur affirmatio, ſeu poſitio eius qđ fuit panis. ſunt.n. poſt conſecrationem, propoſitiones iſtæ ambæ ueræ, ſ. panis non eſt &, id quod fuit panis, eſt qa eſt corpus Chr̃i. (conſl.m)

¶ Ad argumentum ergo dicitur, ꝙ falſum aſſumit, ſeu ſupponit. ſcilicet inueniri hic mutationem, ſeu tranſitum per ſe, ab eſſe panis ad non eſſe illius.

¶ Ad ſecũdum dicitur quòd conditionalis aſſumpta eſt falſa. Et ad probationem illius, ſcilicet quia nunc nec remanet materia panis nec forma, & ſimiliter eſſet ſi annihilaret̃, reſpondetur negando ꝙ ſimiliter eſſet ſi annihilaretur, quoniã plus requiritur ad annihilationem, ſiue per ſe, ſiue per accidens, exigitur.n. ꝙ id quod erat illud, ſit modo nihil ſeu non ſit aliquid, cuius contrarium in propoſito inuenitur, nam ſecundum Ambroſ. id quod erat panis, eſt corpus Chriſti, ubi ad claritatem doctrinæ obſerua cauſe ueritatẽ (In cot. a. & in præc.)

I

ueraium propoſitionum, & exemplariter dicamt, quando aer naturaliter conuertitur in ignem, licet ueræ ſint iſtæ tres enuntiationes poſt conuerſionem aeris in ignem, ſcilicet aer non eſt, aer non eſt aliquid, aer eſt nihil. quia tamen materia, quæ fuit aeris, modo eſt materia ignis, falſa eſt iſta quarta, aer eſt annihilatus. Et ſimiliter in propoſito, quãmuis alia ratione ueræ ſunt poſt conuerſionem iſtæ tres, ſcilicet panis non eſt panis, non eſt aliquid, panis eſt nihil: falſa autem eſt quarta, ſcilicet id, quod erat panis, non eſt aliquid, ſeu eſt nihil, quia ſua contradictoria eſt ueriſſima, ſcilicet id quod erat panis, eſt corpus Chriſti, ideo falſiſſimum eſt, panem, ſiue per ſe, ſiue per accidens redigi in nihil, unde ſi panis annihilaretur in hoc ſacramento, non omni eodem modo ſe haberet, quo nunc ſe habet quia nunc ſic ſe habet ad eſſe, & non eſſe, quod ita non eſt, quod id quod erat panis, eſt res realiſſima, ſcilicet corpus Chriſti, ſi autem eſſet redactus in nihilum, ita panis, non eſſet, quod id, quod erat panis, nulla res eſſet. Procul ſint ergo a patrum doctrina huiuſmodi figmenta. K

¶ Circa uerba Auctoris in hac reſponſione ad tertium caue ne fallaris, putans Auctorem Ambroſ. contrarium, uel me expoſuiſſe inepto uocabulo Ambroſii uerbum, dum in hac litera dicitur, quòd poſt conſecrationem hæc eſt falſa ſubſtantia panis eſt aliquid, & Ambroſ. dicente, id quod erat panis, eſt aliquid, ſcilicet corpus Chriſti, ego expoſui quòd ly, quod, demonſtrat & refert ſubſtantiam, quoniam ſubſtantia, quæ erat panis eſt corpus Chriſti, quia mutata eſt in corpus Chriſti. Diuerſi mode ſiquidem ſubſtantiæ nomine Auctor, & nos uſi ſumus: nam auctor ſubſtantię nomine uſus eſt loco nominis ſpecifici panis, ſupponendo panem eſſe ſubſtantiam. Et fecit hoc Auctor, ut præſeruaret ſe ab accidentibus panis, ita quod panem ſuponit in obliquo, & diſtinguit ſubſtantiã

F panis contra accidentia panis, ac ſi dixiſſet, poſt conſecrationem hæc eſt falſa panis eſt aliquid: nos autem ſubſtantię nomine abſolute utimur, abſtrahendo a qualitate differentiarũ & propterea utimur pane in recto, dicentes, ſubſtantia, quæ erat panis: quam ſubſtantiam Ambroſius per relatiuum ſubſtantiæ ſignificauit dicẽs & ſic quod erat panis, iam eſt corpus Chriſti: quia ſermo Chriſti creaturã mutat, & ſic ex pane fit corpus Chriſti: nõ.n. poteſt dici, quod ly quod erat panis, referat accidentia panis remanentia: quia illa non ſunt corpus Chriſti. nec ſunt mutata in corpus Chr̃i, quorum utrũq; Ambroſ. dicit de eo, qđ erat panis, ſ. qđ erat panis, eſt corpus Chriſti quia mutatũ eſt in corpus Chr̃i uirtute ſermonis Chr̃i, hanc eodem modo ſumptam ſubſtantiã ſaluator ſignificauit. ac demonſtrauit per ly hoc, dicens. eſt corpus meum: eſt enim propriſſimus ſenſus, hęc ſubſtantia eſt corpus meum, ut inferius amplius patebit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum panis poſſit conuerti in corpus Chriſti.

ADQVARTVM ſic proceditur, Videtur quòd panis non poſſit cõuerti in corpus Christi: conuerſio enim quædã G mutatio eſt: ſed i omni [b] mutatione oportet eſſe ſubiectum, quod prius eſt in potentia, & poſtea eſt in actu: ut enim dicitur 3. phyſic. † motus eſt actus existentis in potentia: non eſt autem dare aliquod ſubiectũ ſubſtantiæ [i] panis & corporis Christi: quia de ratione ſubſtãtiæ eſt, quòd ſit non in ſubiecto, ut dicitur in prędicamentis. nõ ergo poteſt eſſe, quòd tota ſubſtantia panis conuertatur in corpus Chriſti. H

¶ 2 Pręt. Forma illius, i qđ aliquid [b] conuertitur de nouo incipit eſſe in materia eius, qđ i ipsũ cõuertitur: ſicut cũ aer cõuertitur in ignẽ prius nõ exiſtẽtẽ, forma ignis incipit de nouo eſſe in materia aeris: & ſic cũ cibus cõuertit̃ i hoiem prius non exiſtentem, forma hois incipit eſſe de nouo in materia cibi. ſi ergo panis cõuertit̃ in cor

Por.o. 442

Inſt. ar. 6. cor. & ar. 8. coſ. & ad 3. Et 4. diſ. 11. q. 1. art. 1. q. 2. ad 1. & q. 3. ad 3. Et ar. 3. q. 1. per to. Et 4. cõ. ca. 63. & quol. 5. ar. 11. Et op. 1. ca. 8. Et 1. Cor. 12. lec. 4. & lect. 5. † 11. 3. tex. 6. to. 2.

In c. de ſubſtant. to. 1.

SV. QVÆ. LXXV. ART. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 63.
S. bo. 4. ſ. d. 11. q. 1. a. 1.
Scot. 4. ſ. d. 11. q. 3.
Rice. 4. ſ. d. 11. q. 2. a. 1.
Dur. 4. ſ. d. 11. q. 3.
Barco. 4. ſ. d. 8. q. 5.
Dor. 4. ſ. d. , q. 2. ar. 4.
Ca. d. 11. q. 2. cor. 3.
Palud. 4. d. 11. q. x.

TItulus intelligitur de cõuerſione ſubſtantiali, qua panis ſubſtantialiter ſumptus tranſubſtantiatur in corpus Chriſti ſic enim eccleſia intelligit conuerſionem. Et propterea Auctor quærit, utrum ſit poſſibilis huiuſmodi conuerſio.

¶ In corpore articuli duo ſiũt. Primo dicitur, ꝙ oportet ponere conuerſionẽ. Secundo tractatur, qualis eſt iſta conuerſio.

¶ Quo ad primum, ex repetitione ſupradictorũ ac diſcuſſorũ concludit conuerſio. Quo ad ſcđm, duo de hac cõuerſione dicuntur. Primũ eſt, ꝙ non eſt ſimilis conuerſionibus naturalibus. ſed eſt omnino ſupernaturalis Secundum eſt, ꝙ ſola dei uirtute fit: & primum quidem auctoritatibus Ambro. & Chryſoſt. probat: ſecundum autem ſimul cum primo, ratione probat.

¶ Vbi ſcito diſtingui conuerſionem in formalem, & ſubſtãtialem, & naturales appellari formales, nõ ea ratione. quia forma cõuertitur in formã. ſed quia ſcđm deperditionem unius formæ, & acquiſitionem alterius dr̃ totũ categorematice cõuerti in totum, ut cum dicimus ꝙ aer conuerſus eſt in ignem: conuerſio autem ſubſtantialis appellatur, quia totũ ẽt ſyncategorematice conuertitur in totum, puta ſi aer ſic cõuerteretur in ignem, ꝙ etiã partes eſſentiales aeris conuerterentur in partes eſſentiales ignis. Et talem eſſe hanc conuerſionem Auctor ponens, hic manifeſtat differentiam inter conuerſionem iſtã, & naturales, & ex differentia inter actum infinitũ. & actum finitum procedit ad probandum, ꝙ agens creatum, quia ex finito agit actu, ad ſolas formales conuerſiones ſe extendit: deus autem quia ex infinito agit actu, ad totum ens ſe extendit, ac per hoc ad conuerſionem ſubſtantialem. Et inde infertur, ꝙ hæc conuerſio nec continetur ſub genere naturalis motus, ſeu mutationis, nec nomen aliarum ſuſcipit proprie, ſed nomine, proprio uocari poteſt tranſubſtantiatio: ſic enim a ſacro Cõcilio lateranen. ſub Inno. III. appellatam legimus.

¶ Circa

pus Chriſti, neceſſe eſt quòd forma corporis Chriſti, de nouo incipiat eſſe in materia panis, quod eſt falſum. non ergo panis conuertitur in ſubſtantiam corporis Chriſti.

¶ 3 Præt. eorum quæ ſunt ſecundum ſe diuerſa, numquã vnum fit [b] alterum: ſicut albedo numquam fit nigredo, ſed ſubiectum albedinis fit ſubiectum nigredinis, ut dicitur in 1. [c] Phyſico. ſed ſicut duæ formæ contrariæ ſunt ſecundum ſe diuerſæ (vtpote principia formalis differentiæ exiſtẽtes) ita duæ materiæ ſignatæ ſunt ſecũdum ſe diuerſæ, utpote exiſtentes principia materialis diſtinctionis. Ergo non poteſt eſſe, quòd hæc materia panis fiat hæc materia qua indiuiduatur corpus Chriſti. Et ita non poteſt eſſe, quod ſubſtantia huius panis cõuertatur in ſubſtantiam corporis Chriſti.

SED CONTRA eſt, quòd † Euſe. emiſſ. dicit, Nouum tibi & impoſſibile eſſe non debet, quòd in Chriſti ſubſtantiam terrena, & mortalia conuertuntur.

RESPON. Dicendum quòd ſicut ſupra dictum eſt [a] cum in hoc ſacramento ſit uerum corpus Chriſti, nec incipiat ibi eſſe de nouo per motum localem: cum etiam nec corpus Chriſti ſit ibi ſicut in loco (vt ex dictis patet) neceſſe eſt dicere quòd incipiat ibi eſſe per conuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſum: hæc tñ cõuerſio non eſt ſimilis cõuerſionibus naturalibus, ſed eſt omnino ſupernaturalis, ſola dei uirtute effecta. Vñ

¶ Circa hanc materiam aduerte, q Scotus in 11. d. 4. q. 3. ſeparans impoſſibilem conuerſionem panis in corpus Chriſti præexiſtens, & manens ſecundum ſuum eſſe antiquum triplicem imaginatur tranſubſtantiationem, prima eſt, quæ iam dicta eſt. ſ. qua tota ſubſtantia cõuertitur in totam ſubſtantiã præexiſtentem ac manẽtẽ ſecundum eſſe antiquum. ſecũda eſt, qua tota ſubſtantia ſic conuertitur in aliã, ut alia producatur in eſſe, & hanc uocat Scotus trãſubſtantiationem productiuã: quia per eam producitur terminus ad quem, & hæc poteſt ſubdiuidi in productiuam termini ſecundum eſſe ſubſtantiale, uel ſm eſſe accidentale: qualẽ poſuit hic (ut diximus) Petrus de Pal. ſine aſſertione tñ. Tertia eſt adductiua termini ad quem illo ubi erat terminus à quo, & in hãc declinat Scot. In qua ſm ueritatẽ nulla eſt tranſubſtantiatio, nulla conuerſio: quia ponitur panem redigi in nihil, & ſola uox conuerſionis & tranſubſtãtiationis cum ordine ſucceſſionis corporis Chriſti in loco panis aſſignatur. Relicta autem tranſubſtantiatione productiua, tãquã nõ habente in hoc ſacro locũ, nititur Sco. probare primã eſſe impoſſibilẽ, & deinde tertiam eſſe rationabilem. Arguit igitur ad impoſſibilitatem tranſubſtantiationis primæ, quã credimus uere in hoc ſacro ſaluari: nihil eſt terminus nouæ actionis, proprie dictæ, niſi p illã actionem accipiat eſſe ſubſtãtiale, uel accidẽtale, ſm q eſt formalis terminus illius actionis: ſed corpus Chri præexiſtens, &c. nullũ eſſe accipit in ſua ſubſtãtia p huiuſmodi tranſubſtãtiationẽ. ergo corpus Chri ſm ſuã ſubſtantiã nõ eſt terminus nouæ actionis tranſubſtantiatiuæ panis in ipſum. Minor ſupponitur clara. Maior uero pbat dupliciter. Primo, qa ſi nullũ eſſe accipit p illã, nõ vr intelligibile, quõ ſit ibi aliquid terminans realem actionem ſubſtantialẽ, &c. Scdo, qa etiã filius dei terminans æternã generationẽ, p illam accipit eſſe, & perſonã eſſe, & deũ eſſe. Tertiã aũt tranſubſtantiationẽ pbabilem eſſe in pposito probat: quia eo mõ terminus prior conuertitur in terminũ poſteriorẽ, quo terminus poſterior ſuccedit termino priori: ſed terminus poſterior, id eſt, Chri corpus, nõ ſuccedit ſm eſſe ſimpliciter, ſed ſm eſſe præſens hic termino priori, id eſt, pani præexiſtenti. ergo nec panis conuertitur, nec tranſit in corpus Chriſti, niſi ſecundum eſſe hic præſens pani præexiſtenti.

Li. 1. tex. 41. & ſeq. to. 2.

¶ Pro ſolutione harũ obiectionũ, & ampliori notitia tã occulti myſterii duo prælibanda ſunt, alterũ ex philoſophia, alterũ ex Ambroſ. Ex phyſicis ſiquidẽ habemus, q cũ de ſubſtãtiali mutatione inter poſitiuos terminos eſt ſermo, ipſum inſtans mutationis, in quo ſubſtantialis mutatio ſimul fit, & facta eſt, eſt primũ eſſe termini ad quẽ, & primũ nõ eſſe termini à quo. verb. gratia, cũ aer conuertitur in ignẽ, inſtans illud, in quo ignis ſimul fit, & factus eſt, eſt primũ eſſe ignis: qa ignis tunc eſt, & immediate ante illud tũc nõ erat, & eſt primũ non eſſe aeris: quia aer tunc non eſt, & immediate ante illud tunc erat. A diuo aũt Ambroſio ſuperius relata habemus uerba. ſ. qd erat panis ante cõſecrationẽ, iã corpus Chri eſt poſt cõſecrationẽ: qa ſermo Chri creaturã mutat, &c. Ex his ii. ſimul iunctis, & pſpicaciter cõſideratis, habemus actionẽ tranſubſtãtiatiuã circa panẽ uerſari, & in panẽ terminari, hoc mõ uidelicet, q in inſtanti cõuerſionis panis in corpus Chri, qd erat panis, vt ſic, id eſt, ſm eſſe panis, habet rõnẽ termini à quo. & rurſus qd erat panis qd iã eſt corpus Chri, vt incipiens eſſe corpus Chri, habet rõnem termini ad quem, ita q terminus ad quem, nõ eſt corpus Chriſti abſolute, ſed hoc qd erat panis eſſe corpus Chri, ut patet exponendo p illo inſtanti, quo iſta tranſubſtantiatio ſimul fit, & facta eſt. Ex falſitate ſiquidem iſtius, corpus Chri nũc eſt, & immediate ante hoc non erat, ſit, q corpus Chri abſolute nõ eſt terminus huius tranſubſtantiationis: ex eo aũt q iſta eſt uera. hoc qd erat panis, nunc eſt corpus Chri, & immediate ante hoc qd erat panis, nõ erat corpus Chri manifeſte, ſit, q terminus ad quem actionis, & mutationis huius eſt hoc, q erat panis, eſſe de nouo corpus Chri: ſicut ex ueritate iſtius alterius. ſ. hoc qd erat panis, nũc non eſt panis, & immediate ante erat panis ſit terminum à quo eſſe hoc, quod erat panis ſub eſſe panis. Vbi uidere poteſt in eo, qd eſt panis ante conſecrationem, eſſe capacitatem obedientialem conſecrationis, ſeu diuinam actionem, quantum ad utrumque terminum à quo, & ad quem: quia actio conuerſiua acquirit ei, qd erat panis eſſe corpus Chri, conuertendo id in corpus Chri, & ad hoc conſequenter deperdit terminum à quo, dum id ſimul cõuertitur, & conuerſum eſt in corpus Chri, deſinit eſſe panis. Et huius ſuſceptiuo cõuertere pro[illegible], q non oportet ppter hanc actionem mutationem aliquam fieri in ſubſtantia corporis Chri: qa quod erat panis de nouo ẽ corpus Chri, non p mutationem corporis Chri, ſed p mutationem panis in corpus Chri. Et ad ampliorẽ fidelium intellectuum conſolationem, habemus nõ ſolũ dictas enunciationes nouiter ueras quaſi ſe tenentes ex parte panis: ſed habemus redundantem, ſeu reſultantem aliam propoſitionem nouiter ueram quaſi ex parte corporis Chriſti. eſt n. de nouo uera hæc. ſ. corpus Chri eſt id, qd erat panis. Nec hanc ego ſomniaui, ſed ex ppoſitione diui Ambr. p conuerſionem ſimplicem illam habemus: dicente n. Ambr. qd erat panis, eſt corpus Chri, infertur optime per conuerſionem ſimplicem, ergo corpus Chri eſt qd erat panis. & ſimiliter ſequitur, conſequenter loquendo, q corpus Chri eſt qd erat iſte panis. Quo fit, ut admirabilem ueritatem nouam in Chri corpore ex hoc ſacro fateamur. Nam ante inſtitutionem huius ſacri iſta erat falſa, corpus Chri eſt qd erat panis: qa ſua cõuertens erat falſa, qd erat panis, eſt corpus Chri: poſt cõſecrationẽ uero corporis Chri fuerũt ambæ ueræ. Et ſimiliter in qualibet, q quotidie fit, cõſecratione hoſtiæ in miſſa, cõſecratione facta, ambæ iſtæ nouiter ſunt ueræ, qd erat iſte panis, eſt corpus Chri, & corpus Chri eſt, qd erat iſte panis. Nec quæras à me ulteriorẽ modũ quõ fiat iſtud, ſed ſatis ſit ſuppoſita uere tranſubſtantiationis fide, qua panis in corpus Chri immutatũ mutatur, uidere nos ueritatem dictarũ enuntiationum.

Refertur de cõſ. d. 2. c. Quia corpus aſſumptum in med.

Ar. 1. huius quæſt.

Art. 2. huius quæſt.

¶ Ex his autem ad Scoti rõnem contra poſſibilitatẽ huius cõuerſionis dr, argumentũ ſupponere falſũ. ſ. corpus Chri abſolute eſſe terminũ actionis ſeu mutationis huius. terminatur. n. iam mutatio q̃ actio, ut ad terminũ ad quem, & q fit ad hoc qd erat panis, eſſe corpus Chri: hoc n. de nouo fit, & eſt per actionem iſtam conuerſiuam panis in corpus Chriſti.

¶ Vnde conceſſa maiore, ad minorem dicendum eſt, q male aſſumit, aut ſupponit corpus Chriſti abſolute eſſe terminum actionis, ut patet ex dictis. Nec obſtat q ſæpiſſime dr, & reperitur in libris, q hæc conuerſio habet panem pro termino à quo, & corpus Chriſti pro termino ad quem: quia breuitatis cauſa hos terminos abſolute profeſſi ſumus, cum grano tamen ſalis ab eruditis intelligendos, ut expoſuimus.

¶ Ad rationem Scoti pro tranſubſtantiatione adductiua, facile reſpondetur negando minorem, quoniam corpus Chri ſuccedit pani, & ſecundum eſſe ſimpliciter, id eſt, ſubſtantiale, & ſecundum eſſe hic, id eſt, ſub accidentibus panis: ſed non eſt mirum de arguente: quoniam ſola uoce dicens cõuerſionem ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chri, conſequenter aſſumit, q corpus Chriſti non ſuccedit pani, ſecundum eſſe ſimpliciter, cum ſecundum ueritatem ſubſtantia corporis Chriſti ſit id, quod erat panis. & per hoc ſit ubi erat panis, id eſt

continetur ſub accidentibus, quę continebant panem, vt ſæpe inducta decretalis lateranenſis cum doctrina concilii Florentini teſtatur.

¶ Nec obſtat dictis quòd Auctor in 4. ſenten. diſtinct. 11. quæſtio. 1. articul. 4. videtur locare huiuſmodi propoſitiones, quibus uſi ſumus, inter improprias. Nam duplicater poteſt iudicari, & examinari propoſitio illa, q(uod) erat panis, eſt corpus Chriſti: primo ad exprimendam conuerſionem hanc: ſecundo, ad exprimendum conuerſionis huius proprios terminos. Et ſi quidem ad exprimendum mutationem, quæ eſt conuerſio aſſumatur, infra latitudinem generis mutationis intelligenda eſt & propoſitio, quia ly quod, ſonat ſubiectum vnū & idem ſub duobus ſucceſſiue terminis, ſcilicet pane, & corpore Chriſti manere,

In l. de his qui myſteriis initiantur. c. 9. à ſine ad me. to. 4.

Ho. 46. in Io. ad multum ante medium. to. 3.

quod i(n) propoſito non niſi metaphorice, aut ratione accidentium remanentium verificatur, & ideo ab Auctore inter improprias computatur ibidem, ubi de conuerſione loquitur. Si vero H hęc propoſitio ad exprimendos terminos conuerſionis huius aſſumatur, tunc propoſitio eſt, & uera, & propria. Et quod ſit uera, patet ex ipſa eius expoſitione, qua Auctor eam ibi in reſponſione ad primum expoſuit de ipſis terminis, dicens, uerbū Ambroſii eſt exponendum, quod erat panis eſt corpus Chriſti, id eſt quod eſt ſub ſpeciebus panis, primo fuit panis, & poſtea corpus Chriſti: vbi vides Auctorem exponendo, aſſerere de ly quod eſt ſub ſpecie panis prius fuiſſe panem, & poſtea corpus Chriſti: nihil enim aliud ſignificat Ambroſii propoſitio de terminis conuerſionis intellecta dicendo, quod erat panis, eſt corpus Chriſti, ut patet intuenti. quod autem ſit propria, & hinc patet: quia expoſitio ab auctore data eſt propria, & ex ratione probatur: quia ly quod eſt relatiuum, identitatis ſubſtantiæ, & ſufficienter refert eandem ſubſtantiam, referendo ſubſtantiam eandem ſine qualitate: ſic enim contingit in propoſito. illud enim idem refert ly quod dicendo, quod erat panis eſt corpus Chriſti, quod demonſtratur per ly hoc, dicendo, hoc eſt corpus meum. Stant ergo ſolida, & proprie dicta, quæ ex Ambroſio diximus, quoniam ad terminos conuerſionis exprimendos vſi ſumus auctoritate dicta, & ad hoc idem Ambroſius ad literam loquutus eſt, ut patet eius textum intuenti.

¶ In reſponſione ad tertium aduerte dici in illa duo, ſcilicet rationem conuertibilitatis totalis (de qua eſt ſermo) unius rei in aliam, & modum, quo fit huiuſmodi conuerſio. Et quoniam eximia, ac latentia ſunt hæc, nec ab omnibus conceſſa, primo declaranda ſunt ambo: deinde conferendum eſt primum cum aliorum opinionibus. Ratio igitur conuertibilitatis aſſignatur in litera communicatio in natura entis: modus autem ſubditur & eſt, quod poteſt actor entis id quod eſt entitatis in una re, cōuertere in id, quod eſt entitatis in altera, ſublato eo, per quod ab ea diſtinguebatur. ubi circa rationem conuertibilitatis docilis eſto interpretando, plures errores ex illo uerbo, communis natura entis. Errares primo, ſi per communem naturam entis intelligeres ens communiſſime ſumptum commune deo, & creaturis, & manifeſta eſſet erroris ratio: quia hinc ſequeretur, conuertibilitatem etiam poſſe eſſe inter rem creatam, & increatam: quia communis eſt eis huiuſmodi natura entis, qđ conſtat non ſolum eſſe falſum, ſed fatuum. Errares quoque, ſi per communem entis naturam intelligeres gradum aliquem, ſeu naturam aliquam, ſupra ſpecificas, genericaſque rerum naturas. Nam ut dicitur 4. Metaphyſic. idem eſt homo, & ens homo, & ſic de aliis: non enim ſe habent ens, & homo, ſicut animal, & homo: nam animal, & homo duas formaliter naturas ſignificant, ſcilicet rationalitatis, & animalitatis: ens autem, & homo unam tantum naturam ſignificant, eam ſcilicet quam ſignificat homo, & non aliam. ſed hoc metaphyſico relinquentes negotio (quoniam ad propoſitum non refert utro modo dicatis) dicimus, quòd per naturam entis intelligit Auctor ens commune ſolis creaturis, quod nomine naturæ in litera appellatum eſt, quia huiuſmodi ens ſecundum Auctoris doctri-

† Ambroſi[9] dicit i(n) li. de Sacris, Liquet quòd præter naturæ ordinem Virgo generauit, & hoc quod conficimus, corpus ex Virgine eſt: quid ergo quęris naturę ordinē in Chriſti corpore, cum præter naturam ſit ipſe G dominus Ieſus partus ex Virgine? Et ſuper illud Ioan. 6. Verba, q(uæ) ego locutus ſum vobis. ſ. de hoc ſacramento, ſpiritus & uita ſunt, dicit * Chryſoſt. id eſt ſpiritualia ſunt, nihil habentia carnale neque conſequentiam naturalem, ſed eruta ſunt ab omni tali neceſſitate, quæ i(n) terra, & à legib(us), q(uæ) hic poſitæ ſūt. Manifeſtū eſt. n. q(uod) omne agens agit inquantū eſt actu. Quodlibet aūt agens creatū eſt determinatū in ſuo actu, cū ſit determinati generis, & ſpeciei, & i(de)ō cuiuſlibet agentis creati actio fertur ſup(er) aliquē determinatū actū, determinatio aūt cuiuſlibet rei in eſſe actuali, eſt p(er) eius formam: vn(de) nullū agēs naturale, ſeu creatū pōt agere niſi ad imutationē formæ, & p(ro)p(ter) hoc, omnis cōuerſio, quæ fit ſecundū leges naturæ, eſt formalis. Sed Deus eſt actus īfinitus, vt i(n)

F nam ſecundum naturas generum, & ſpecierum definitur. Et per hoc differt ab ente increato, in quo eſſe non definitur natura aliqua, ſed ipſum eſſe in ſeipſo ſubſiſtens uocatur natura dei, & deitas, & deus. Eſt igitur ratio conuertibilitatis totius vnius rei in totam alteram rem, communicatio earum in natura entis communis omnibus creaturis tantum. & hinc habes ſecundum Auctorem, quòd ſecundum totalem conuerſionem quælibet creatura poteſt per diuinam omnipotentiam cōuerti in quamcunque aliam creaturam, quia creaturis omnibus communis eſt huiuſmodi entis natura.

¶ Circa modum quoque conuerſionis, cautum oportet eſſe lectorem. Erraretur ſiquidem primo, ſi intelligeretur, per modum diuiſionis, ſeu ſeparationis un(ius) naturæ ab altera, ſicut animalitas ſeparatur à rationalitate, dum fit animal ſine ratione. Et ſimiliter erraretur, ſi intelligeretur per modum H abſtractionis: ſicut res una, & eadem ſecundum priorem rationem abſtrahit à ſeipſa ſecundum rationem poſteriorem: ſicut color albus inquantum color, abſtrahit à ſeipſo, inquantum albus. & patet ratio erroris utrobique ex hoc, quod neutro modo panis conuerteretur in corpus Chriſti: ſed ſola natura entis inuenta in pane, conuerteretur in corpus Chriſti, formaliter loquendo.

¶ Contrariatur etiam directe intento hic ſenſus, quoniam directe intentum ab Auctore eſt, quod totum conuertatur in totum, & non quod una res, aut una natura ſub una ratione tantum conuertatur in aliam. Hæc enim interpretatio ad hoc tandem tendit, q(uod) conuertibilitas rerum eſt ſecundum id in quo communicant, & non ſecundum ea in quibus differunt, quo(d) contrariatur non ſolum Auctoris, ſed fidei doctrinæ, aſſerenti panem conuerti in corpus Chriſti, & non ſolum entitatem panis in entitatem corporis Chriſti conuerti, ſed panem conuerti in corpus Chriſti. vnde literæ uerba, quæ ſuperficietenus fauere uidentur dicto reprobato ſenſui, dum ſonant, id I quod eſt entitatis in una re, poteſt actor entis conuertere in id, quod eſt entitatis in altera, ſublato eo, per quod ab illa diſtinguebatur, intelligenda ſunt ſic, ut tota res, puta panis, conuertatur in totam rem puta corpus Chriſti: hoc enim important illa verba, id, quod eſt entitatis in una, in id, quod eſt entitatis in altera, nam tota res eſt entitatis in una, & tota res eſt entitatis in altera: quod autem ſubditur, ſublato eo, per quod ab illa diſtinguebatur, procuidubio ad differentiam proprii diſtinctiui à communi natura entis ſubiunctum eſt. Sed huiuſmodi differentia non conſiſtit in hoc, quod entitas rei, puta panis, conuertatur in entitatem alterius rei, puta corporis Chriſti, panis uero proprium conſtitutiuum per quod ſpecie diſtinguitur, ab altera re (puta corpore Chriſti) non conuertatur in alteram rem, puta corpus Chriſti, ſed tollatur non conſeruando ipſum in eſſe. Sed conſiſtit huiuſmodi differentia in hoc, q(uod) dum tota res, quæ eſt panis, conuertitur in corpus Chriſti, for K malis ratio naturę entis ſaluatur: formalis uero ratio proprii cōſtitutiui, & diſtinctiui panis non ſaluatur. poſt conuerſionem enim panis in corpus Chriſti, panis entitas conuerſa entitas quædam eſt, panis uero conuerſus panis non eſt, ſic enim uerificatur quod ſit conuerſio entitatis in entitatem, ſublato eo, per quod diſtinguebatur: perinde eſt enim, ac ſi dictum fuiſſet, q(uod) conuerſio fit per totius quidem rei conuerſionem in totam rē alteram, ſed inter rationes, ſeu conditiones ſubſtantiales communes, uel proprias diſparatas eſt: quia res conuerſa ſic ſecundum communia quaſi ſaluatur, q(uod) iterum ſuſcipit eorundem prædicationem, ſecundum uero propria non ſubdit eorundem prædicationem. Hoc. n. modo intelligitur ſublatum, id per quod diſtinguebatur, & totam rem conuerti in totam rem, ita quod nihil eius ſecundum ſe remaneat, aut in nihilū decidat.

¶ Et ſi inſtetur, quod ſi tota res totaliter conuertitur in totam aliam rem fruſtra Auctor laborauit ad diſtinguendū in rebus conuertibilibus naturam entis, in qua conueniunt à propriis di-

ſtin-

A ſtinctiuis rerum, &c. uidetur. non fruſtra, ſed utiliter Auctorē laboraſſe ad reddendam rationem cõuertibilitatis totalis ſupernaturalis proportionaliter ad rationem conuerſionis ſubſtantialis naturalis. Dupliciter ſiquidem naturali conuerſione inuenta (ſ. uel per modum generationis, ſicut cum aer conuertitur in nouum ignē: uel per modum aggenerationis, ſicut cum alimentum cõuertitur in ſubſtantiā eius, qđ nutritur) cõis ratio utrique, conuerſioni eſt conuenientia in materia, & diuerſitas in formis, quibus fiebat diſtinctio, & in ipſa conuerſione materia utrobiq; remanet, & forma rei, quæ conuertit nõ remanet: ideo ut proportionaliter de totali cõuerſione doctrina traderet, poſuit Auctor in conuertibilibus huiuſmodi nãm entis in qua cõuenirent, & conſtitutiua ſpecifica, quibus diſtinguuntur, & rurſus poſuit naturā in qua res, quæ conuertitur, communicat cum altera, remanere in illa altera, non in ſeipſa: quia ſic non conuerteretur in alteram rem, ſed in ſibi ſimile. Et propterea dicitur ſaluari rationem formalem eius, ſpecificum autem diſtinctiuum ita conuerti, quòd nec in ſe, nec in ſuo ſimili remaneat, & propterea auferri dicitur, & non ſaluari ſecundum ſuam rationem formalem.

prima parte habitū eſt) vñ eius actio ſe extendit ad totā nãm entis. Non igitur ſolũ põt perficere conuerſionem formalē, ut ſ. diuerſæ formæ ſibi in eodē ſubiecto ſuccedant: ſed conuerſionē totius entis, ut ſ. tota ſubſtantia huius conuertatur in totā ſubſtantiā illius. B & hoc agit diuina uirtute in hoc ſacramento: nam tota ſubſtantia panis cõuertitur in totam ſubſtantiam corporis Chriſti, & tota ſubſtātia uini, in totam ſubſtantiam ſanguinis Chriſti. vñ hęc cõuerſio non eſt formalis, ſed ſubſtātialis: nec continet inter ſpēs motus nālis, ſed proprio noie poteſt dici tranſubſtantiatio.

B AD PRIMVM ergo dicendū, quòd obiectio procedit de mutatione formali: quia formę proprium eſt in materia, uel ſubiecto eſſe: non autem habet

¶ Duplex propterea neceſſitas doctrinæ huius fuit. altera, ut cõuerſio ſupernaturalis proportionalis conuerſionibus naturalibus ſit monſtrata: altera, ut intellectus noſter ea naturalibus cõuerſionibus quas nouit, manuducatur ad ſupernaturalia, & ſi non penetranda, ſaltem cogitanda, ut non impoſſibilia exiſtimentur. Et hæc pro expoſitione literæ ſint dicta.

C ¶ Conferendo autem Auctoris rationem de cõuertibilitate cuiuſque creaturæ in quamcum; aliam occurrunt Petr. de Pal. Ambiguus, & Durandus obſtans manifeſte in quæſt. 2. diſt. 11. dupliciter, ſ. ſoluendo rationem Auctoris, & arguendo contra dictam poſitionem.

D ¶ Ratio igitur Auctoris (ſ. agens uirtutis infinitæ, quod habet actionem in totum ens, poteſt conuertere, &c.) ſoluitur a Durand. dicente quòd ex hoc non poteſt conuertere niſi communicantia in materia, ratione cuius unum poteſt dici manere in altero.

¶ Contra poſitionem aũt arguit multipliciter: primo. Conuerſum manet in eo, in quod conuerſum eſt. ergo non poſſunt inuicē conuerti niſi cõicantia in materia. Ans probatur: quia per hoc differt conuerſio ab annihilatione. Conſequentia etiam probatur ex eo, q; nõ manet in eo actu: quia tūc nõ ſtat cõuerſum aīgo manet in eo in potentia non actiua, ſed paſſiua. Hęc autem eſt potentia materiæ.

E ¶ Secundo, abſurdum eſt angelum conuerti in lapidē, aut econtra, niſi diceretur illa abſurditas ab antiquo reprobata q; una natura poſſet fieri alia, puta q; albedo poſſit fieri nigredo, quod implicat contradictionem in omnibus naturis contrariis ſiue diſparatis.

¶ Tertio, ſi unus angelus poſſet conuerti in alium ſequeretur, q; angelus poſſet deſinere eſſe ſine annihilatione: ſ. per conuerſionem in alium, conſequens eſt falſum: quia angelus non poteſt incipere eſſe niſi per creationem. igitur nec poteſt deſinere eſſe niſi per annihilationem.

¶ Arguitur quarto auctoritate Aug. 7. ſuper Geneſ. dicentis, q; corpus poſſe mutari in ſpiritum, aut naturam incorporeā, nec aliquos ſenſiſſe ſcio, nec fides habet.

¶ Quinto auctoritate Boet. in libro de duab. natur. & una perſona Chriſti dicentis, illa ſola inter ſe tranſmutari poſſunt, quæ habent unius materiæ communem ſubſtantiam.

¶ Deinde idē Durandus in q. 3. arguit ſpecialiter contra conuerſionem materiæ in materiā, quam Auctor in hac litera ponit. Arguit aũt ſic: ſi materia conuerteretur in materiā, q; cõuerſio fieret p hoc, materia deſineret eſſe in ſe, & eſſet in ſuo ſimili, ſ. in materia alterius, in quam conuerſa dr: ſed hoc nõ põt dici: quia ſic conuerſio non differret ab annihilatiõe: nã annihilata materia in aliquo, nihilominus remanet ſimilis materia in alio ſine aliqua conuerſione. Et rurſus ſequeretur ſcdm hoc, q; non diceretur materia unius magis conuerti in materiam alicuius determinati, quàm in materiam cuiuſcunque alterius, quia quælibet eſt ſimilis cuilibet.

A ¶ Demum arguit Duran. idem, ibidē contra modum cõuerſionis in litera poſitum, ſ. q; totum conuertitur in totum: ita q; materia in mām, & forma in formam conuertuntur. Primo quia ex hac poſitione ſequitur ſubſtantiam panis uere annihilari. Et probatur ſequela. Primo: quia id, quod prius fuit aliqd & poſtea eſt nihil, eſt uere annihilatū: ſed ſcđm hunc conuerſionis modū ſubſtantia panis ante conſecrationē fuit aliqd, & poſt cõſecrationem eſt nihil. ergo ſubſtãtia panis eſt uere annihilata. Maior patet ex rõne terminorum. Minor probat: quia id, quod nõ eſt aliqd in ſe, uel in alio, eſt nihil: ſed ſubſtantia panis poſt conſecrationem non eſt aliquid in ſe (ut patet) nec in alio. ſ. corpore Chri. quia nihil plus eſt in corpore Chriſti, q̃ ante. Secundo, quia ſi in corruptione materia deſineret eſſe, quēadmodum, & forma iā non eſſet corruptio, ſed annihilatio: ſed in hoc mõ cõuerſionis tā materia, q; forma panis deſinit eſſe. ergo eſt uera annihilatio. Tertio. Si remanēte corpore Chri immutato rediret eadē ſubſtantia panis oporteret panē illum creari, quia de nihilo fieret, quia non de ſubſtantia corporis Chri. nec de aliqua alia ſubſtantia fieret. ergo ſi præexiſtente corpore Chriſti, & nihil de ſubſtãtia panis in eo remanente panis deſinat eſſe (ut in propoſito ponit) uere annihilaretur. Et probatur cõſequentia ex eo, q; eodem mõ ſe habet aliquid ut ſit terminus ad quē annihilationis, & terminus a quo creationis: ac per hoc ſicut corpus Chri redeunte pane per creationē non impedit uerā creationē. ita idem Chriſti corpus deſinente pane, ita q; nihil eius maneat in ſe, aut Chri corpore, non impedit quin ſit uera annihilatio. Vñ infert Duran. q; duobus exiſtētibus modis cõuerſionis in præexiſtens (ſ. per modū quo alimentū conuertitur in id, quod alitur, & per modū imaginatum nulli intelligibilē, ſ. quo totū conuertitur in totū præexiſtens, mõ ſuperius expreſſo) nec unus iſtorū per eccleſiam ſit magis approbatus, aut reprobatus q̃ alius: vi probabiliter q; ille modus, qui eſt poſſibilis, & intelligibilis eſſet eligendus, & tenendus. Ad horum euidentiam non oportet alia iacere fundamenta: ſed ſi ſuperius dicta recolantur, oia ferre patent ſi conſideretur enim dria inter aliqd eſſe ſeu remanere i alio, & id, qđ fuit aliqd eſſe illud aliud: ſuccedet ſolutio modi. Imaginat Dur. & male, oportere conuerſum manere in eo, quod eſt conuerſum, cum ſecundū ueritatem conuerſum non maneat in eo, in quod eſt conuerſum, ſed eſt ipſum, in quod eſt conuerſum, & propterea panis non annihilatur, nec remanet in corpore Chriſti ſed id, quod erat panis, eſt corpus Chriſti.

¶ Vnde ſingillatim reſpōdēdo, confutatur ſolutio ad rationē Auctoris Duran. allata: quia innititur huic falſo fundamento, cõuerſum oportet manere in eo, in quod conuertitur. Et in hoc quoque peccat primum argũ contra poſitionem Auctoris. nã hoc falſum aſſumit pro antecedente. Et ad probationem eius reſpondetur falſiſſimum eſſe, q; per hoc conuerſio differat ab annihilatione, differt enim ab illa per hoc, q; id, quod erat panis: eſt corpus Chriſti.

¶ Ad ſcđm dr, q; licet ſit ſcđm naturalē poteſtiam abſurdum, angelū poſſe conuerti in lapidem, aut econtra: non eſt tñ abſurdū ſcđm potentiam obedientiæ ad diuinam omnipotentiam. Et licet optime ſit reprobatum, albedinem fieri nigredinem, ſicut & reprobatum eſt panem fieri corpus Chriſti, non tamen reprobatum eſt, albedinem poſſe per diuinam omnipotentiā conuerti in nigredinem. non enim implicat contradictionē, & ſimiliter panis poteſt conuerti in corpus Chriſti.

¶ Ad tertiū dr concedendo, q; angelus poſſit deſinere eſſe ſine annihilatione per conuerſionē in aliū. Et cũ obiicit, q; nõ põt incipere eſſe niſi p creationē, rñdet q; ſi ly põt attendatur ſcđm potentiā ordinariā, uerum eſt, quia modus incipiendi per creationem eſt tanquā naturalis modus, quo incipit eſſe angelus, cui rñderet annihilatio ſi tanquam naturali mõ perderet eſſe. Verum ſicut ſupernaturaliter põt perdere eſſe per conuerſionē in aliam creaturā, non uideo quare ſupernaturaliter non poſſit incipere eſſe per conuerſionē alterius in ipſum non præexiſtentem, ſed acquirentem eſſe, Et moueor ad hoc, quia facilius ut conuertere uiam creaturā in aliā non præexiſtentē, & acquirentem eſſe, quàm in eandem præexiſtentem. Vñ non

admiſſus ultimo aſſumptum a Duran. in hoc argumēto, qđ F ſi adiuuttendum putas tanquam impertinens, nega ſequelam ad præ eodem difficultatem pertinentem.

¶ Ad quartum, & quintum ſimul dicitur, φ tam Aug. quàm Boet. de mutationibus naturalibus, & quæ de facto ſūt fieri ſunt, loquuntur: nos aūt loquimur ſm̄ diuinæ omnipotentiæ amplitudinem.

¶ Ad obiecta deinde eiuſdē cōtra conuerſionem materiæ in materiam, uidetur cōtendo in uocabulis eum arguente, φ remanere in ſuo ſimili contingit dupliciter, uel per ſolā ſimilis remanſionē, uel p̄ remanſionem ſimilis ſic, φ eſt quod erat reliquum. Et in conuerſione quidem, de qua eſt ſermo, materia conuerſa remanet in ſuo ſimili ſecundo mō: q̄a materia corporis Chr̄i eſt, quod erat materia panis: arguens uero accipit remanere in ſuo ſimili primo mō, ſm̄ quē procedere conſequētias, & non ſm̄ alterū modum, clare patet.

D.576.

In corp. & ar. 3.

D.416.

¶ Ad obiecta demum eiuſdem Duran. in q. 3. contra modū conuerſionis il declarat, negat ſequela annihilationis. Et ad primam probationē, dr̄ φ plus requiritur ad ueritatem maioris ſ. quod id, quod fuit res iſta, poſtea ſit nihil, quod in propoſito eſt falſum: quia licet panis ante conſecrationē fuerit aliquid, & poſt conſecrationem non ſit aliquid, quia non eſt, quod tñ erat panis ante conſecrationem, eſt poſt conſecrationem aliquid, ſ. corpus Chriſti. Vel potes diſtinguere, maiorem dupliciter poſſe intelligi, ſcilicet cum præciſione, uel ſine præciſione. I Et ſi quidem intelligatur cum præciſione, hoc eſt præcidendo à quocunq; alio non ſignificato per eum, dicitur φ propoſitio eſt uera, & patet ex ratione terminorum, ſed non eſſet admittēda minor cum huiōi præciſione: ſi uero intelligatur abſque præciſione compoſſibilium cum ipſius ueritate, quamuis non ſignificatorum per eam dr̄, φ propoſitio poteſt eſſe, & uera, & falſa quia rem, puta panem, prius fuiſſe aliquid, & poſtea nihil, pluribus modis cōtingere poteſt: inter quos unus eſt per totalē conuerſionem ipſius in corpus Chriſti, ſm̄ quem modum falſa eſt propoſitio: quia quod erat panis, eſt corpus Chriſti. Et quia in minore exprimitur ille modus, ideo ſimpliciter maior eſt falſa.

¶ Ad ſm̄ negatur conſequentia, qm̄ ut iam patet, plus requiritur ad annihilationem, q̄ deſinere eſſe materiam, & formam: & potes ad utrunq; argūm, & ſimilia altius reſpondere, dicendo, φ eſſe nihil, non eſſe aliquid, deſinere eſſe, & ſi quid huiuſmodi ſignificatur, contingit dupliciter. Vno modo per ſe, & ſic K uerificantur oīa aliun. præſtito modo concomitanter ad conuerſionem in aliud, & ſic oīa ſunt falſa. Et quia in propoſito panis concomitanter ad conuerſionē ſui in corpus Chriſti non eſt aliquid, eſt nihil, deſinit eſſe, & non per ſe eſt nihil, non eſt aliquid deſinit eſſe, ideo non annihilatur: annihilatio enim per ſe eſt ad nihil, ad non aliquid, eſt ad non eſſe.

¶ Ad tertium negatur aſſumpta primo conditionalis, dicendo φ ſi diuina omnipotentia reſtitueret eundem panem numero, poſſet forte dupliciter illam reſtituere, ſ. uel per modum creationis, uel modo conuerſionis. Et ſi fieret per modum creationis, impertinentia ſunt oīa quæ adducuntur: quia corpus Chriſti non eſſet terminus a quo creationis: quod tamen fuit terminus ad quē cōuerſionis, & ſic fieret eſſent uerae ambæ iſtæ propoſitiones, hic panis eſt, & corpus Chriſti eſt, quod fuit iſte panis. Si uero fieret per reconuerſionem ita φ corpus Chriſti in quantum eſt quod erat panis, conuerteretur in panem) tunc uerum eſſet, φ panis qui fuerat, iterum eſt: ſed non eſſet uera conuerſio dicens corpus Chriſti eſt quod erat iſte panis. Factus ſum inſipiens: ſed Durandus me coegit.

¶ Quocirca illa à Durādo de probabilitate ſuæ phantaſiæ manifeſte conuincuntur falſa ex decretali lateraneo de ſum. Tri. & fid. catho. firmiter credimus, cū dr̄, tranſubſtātiatis pane in corpus, & uino in ſanguinē Chr̄i. Conſtat .n. φ tranſubſtantiatio importat aliud q̄ unionē materiarū, quā finxit Durādus, fieri ſub forma corporis Chr̄i ſonat n. quē apud oēs fideles mutationē quandā panis in corpus Chr̄i ineffabilē: ita φ mutatione facta, corpus Chr̄i eſt qđ erat panis, & ubi erat panis: ū ū præſtat cum uniuerſali eccleſia in captiuitatē redigere intellectū in obſequiū Chr̄i, q̄ contra Ambroſij præcepta naturæ uires, ordinem, aut potentiā, in hoc myſterio quærere.

Porr.o.

443

Sup. art. 2. ad 3. Et ioſ. q. 76. ar. 1. ad 3. Et 4. d. 11. q. 1. art. 1. q. 2. Et di. 12. q. 1. ar. 1. q. 2. Et 1. cor. 11. le. 5. corp. & fin.

† Li. 7. tex. 4. co. 3.

locū in conuerſione totius ſubſtantiæ. Vñ cū hæc conuerſio ſubſtantialis, importet quendā ordinē ſubſtantiarum, quarum una conuertit in alteram, eſt ſicut in ſubiecto in utraq; ſubſtātia, ſicut ordo, & numerus.

G

Ad II dcđm, φ illa obiectio procedit de conuerſione formali, ſeu mutatione: q̄a oportet, ſicut dictū eſt*, formā eſſe in materia, uel ſubiecto. Nō āt habet locū in conuerſione totius ſubſtantiæ, cuius uō eſt accipere aliquod ſubiectum.

Ad III dcđm, φ uirtute agētis finiti non pōt forma in formā mutari, nec materia in materiā. Sed uirtute agentis infiniti (φ habet actionē in totum ens) pōt talis conuerſio fieri: H q̄a utrique formæ, & utriquæ materię eſt cōis natura entis, & id, qđ entitatis i una, pōt actor entis cōuertere in id, qđ eſt entitatis in altera, ſublato eo, p̄ quod ab illa diſtinguebatur.

ARTICVLVS V.

Vtrum in hoc ſacramento remaneāt accidentia panis, & uini, poſt conuerſionem.

AD QVINTVM ſic proceditur. Vr̄ φ in hoc ſacro non remaneant accidentia panis, & uini. Remoto .n. priori remouetur & poſterius: ſed ſubſtantia eſt naturaliter prior accidente, ut probatur 7. † Metaph. Cum igitur facta cōſecratione, nō remaneat ſubſtantia panis in hoc Sacramento uidetur, φ non poſſint remanere accidentia eius.

¶ 2 Præt. In ſacramento ueritatis non debet eſſe aliqua deceptio: ſed per accidentia iudicamus de ſubſtantia: ur̄ ergo φ decipiatur humanum iudicium, ſi remanentibus accidētibus ſubſtantia panis non remaneat. non ergo hoc eſt conueniens huic ſacramento.

¶ 3 Præt. Quāuis fides nr̄a non ſit ſubiecta rationi, non tñ eſt

SVP. QV. LXXV.

ART. V.

Sot. 4. ſ. d. 9. q. 2. ar. 5. Ca. 4. d. 10. q. 2. ſen. 1

IN hoc artic. & reliquis eiuſdem 75. quæſt. duo ſolum notanda occurrunt. Primum eſt in art. 6. ad primum, φ forma panis eſt forma ſubſtantialis, ſpecie differens a paſta ſecundum Auctorem, dum dicit, φ ars producit formam ſubſtantialem panis uirtute ignis, decoquentis materiam ex farina, & aqua confectam.

¶ Perſuadetur autem ſic eſſe: quia ex fide tenemus conuerſionē ſolius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti: ſi .n. forma panis eſſet accidens, non per ſe, ſed per aliud, ſcilicet ſubiectum, conuerteretur panis in corpus Chriſti. Et rurſus nihil prohiberet facta conſecratione remanere formam panis cum cæteris accidentibus remanentibus, quod conſtat eſſe falſum.

¶ In reſponſione ad ſecundum eiuſdem 6. artic. occurrit ſecundum, quod eſt ex Scoto in 4. ſenten. d. 11. quæſt. 3. contra hanc literam, ponentem formam panis conuerti in animam Chriſti, ſecundum quod dat eſſe corporeum. Arguitque dupliciter, ſi hoſtia conſecrata a Chriſto in cœna, fuiſſet in triduo mortis ſeruata, permanſiſſet eadem res primo contenta ſub hoſtia. ergo permanſiſſet eadem forma corporis Chriſti conſtituens illud corpus: ſed anima Chriſti non permanſit in conſtituendo corpus illud: quia fuit ſeparata a corpore. ergo conuerſio non fuit facta in animam Chriſti. Omnia ſunt clara. Et prima conſequentia patet ex eo, quòd res primo contenta eſt corpus Chriſti.

¶ Præt. Conuerſio realis debet fieri in rem realem, ut realem: ſed anima intellectiua ut dat eſſe corporeum diſtinguendo contra eſſe animatum, non eſt quid reale ut reale, ſed potius ut ratio, ſicut commune nō eſt aliquid præter ſingularia. ergo iſta conuerſio non eſt in animam Chriſti ſub tali ratione.

¶ Ad hoc dr̄ φ quia corpus Chriſti unum, & idem eſt quod continetur ſub hoſtia, & quod eſt ſecundum ſe, eadem eſt ſententia de identitate corporis Chriſti in rerum natura, & in ſacramento: non enim oportet magis ſeruare identitatem corporis Chriſti in ſacramento, quam in rerum natura. Et propterea dicitur ad aſſumptam conditionalem, quòd res primo contenta fuiſſet in illo triduo eadem triplici identitate numerali, ſ. hypoſtaſis, eſſe actualis exiſtentiæ, & materiæ, & fuiſſet nō eadē formaliter, ſicut in rerū natura corpus Chriſti in illo triduo

erat

contra rationem, ſed ſupra ipſam, ut in principio huius operis dictū eſt: † Sed ratio noſtra habet ortū a ſenſu: ergo fides noſtra non debet eſſe cōtra ſenſum: eſt autē cōtra ſenſum, dū ſēſus iudicat eſſe panē, & fides credit eſſe ſubſtantiā corporis Chriſti. nō ergo hoc eſt côueniens huic ſacro, q̄ accidentia panis ſubiecta ſēſibus maneât & ſubſtantia panis nō maneat.

¶ 4 Præt. illud, quod manet côuerſione facta, uř eē [b] ſubiectū mutationis: ſi ergo accidentia panis manēt côuerſione facta, uidetur q̄ ipſa accidentia ſint côuerſionis ſubiectū: qđ eſt impoſſibile: nā accidentis non eſt accidēs. non ergo in hoc ſacramento debent remanere accidentia panis, & uini.

SED CONTRA eſt, q̄ † Aug. dicit in lib. ſent. Proſperi nos in ſpecie panis, & uini, quā uidemus, res induiſibiles, id eſt carnē, & ſâguinē honoramus

RESP. Dcđm, q̄ ſenſu [m] apparet, facta conſecratione omnia accidentia panis, & uini remanere: quod quidem rōnabiliter per diuinam prouidentiā fit. [n] Primo qdē, quia nō eſt côſuetum hoīnibus, ſed horribile carnē hoīs comedere, & ſâguinem bibere: & ideo ꝓponūtur nobis caro, & ſâguis Chriſti ſumenda ſub ſpeciebus illorum, q̄ frequētius in uſum hominis ueniunt. ſ. panis, & uini. Secundo, ne hoc ſacrum ab infidelibus irrideatur, ſi ſub ſpē ꝓpria dominum noſtrū manducemus. Tertio, ut dum indiuiſibiliter corpus, & ſanguinē Domini noſtri ſumimus, hoc proficiat ad meritum fidei.

AD PRIMVM ergo dcđm, q̄ ſicut dicit̄ in lib. † de cauſis, effectus plus dependet a cauſa prima q̄ a cauſa ſecunda: & ideō uirtute dei, qui eſt cauſa prima omniū, fieri pōt; ut remaneant poſteriora, prioribus ſublatis.

AD II dicendum, q̄ in hoc ſacramēto nulla eſt deceptio: ſunt. n. ibi ſcđm rei ueritatem accidentia, quæ ſenſibus diiudicātur: intellectus autem cuius eſt proprium obiectū [o] ſubſtantia (ut dicitur in tertio de aīa †) per fidem a deceptione præſeruatur. & ſic patet reſponſio ad tertium, Nam fides non eſt côtra ſenſum, ſed eſt de deo, ad quod ſenſus non attingit.

Ad IIII dicendum, q̄ hæc conuerſio nō proprie habet [p] ſubiectum, ut dictum eſt, * ſed tñ accidentia q̄ remanent, habēt aliquam ſimilitudinē ſubiecti.

ARTICVLVS VI.

Vtrum facta conſecratione, remaneat in hoc ſacramento forma ſubſtantialis panis.

Sen. 4. ſ d. 9. q. 2. a. 6. C̄t. 4. d. x. q. 2. rñ. 1.

AD SEXTVM ſic proceditur. Vř q̄ facta conſecratione remaneat in hoc ſacro forma ſubſtantialis panis. dictū eſt. n. * q̄ facta conſecratione, remanent accidētia: ſed cum panis ſit quoddam artificiale, ꝗ̄ etiā forma eius eſt accidēs. ergo remanet facta conſecratione.

¶ 2 Præt. forma corporis Chriſti eſt anima; dicitur. n. in ſecundo de anima, † q̄ anima eſt actus corporis phyſici, potentia uitā habentis: ſed non poteſt dici, q̄ forma ſubſtantialis panis côuertatur in animā [h]. ergo uř q̄ remaneat facta conſecratione.

¶ 3 Præt. Propria [h] operatio rei ſequitur formā ſubſtantialem eius: ſed illud, qđ remanet in hoc ſacro, nutrit, & oēm operationē facit, quā faceret panis exiſtens. ergo forma ſubſtâtialis panis remanet in hoc ſacro, facta conſecratione.

SED CONTRA. Forma ſubſtâtialis panis eſt de ſubſtâtia panis: ſed ſubſtâtia panis côuertitur in corpus Chriſti, ſicut dictum eſt. * ergo forma ſubſtantialis panis non manet.

RESP. dcđm, q̄ quidā poſuerunt, q̄ facta côſecratione nō ſolū remanent accidētia panis, ſed ēt forma ſubſtâtialis eius. Sed hoc eſſe nō pōt. Primo qdē, qa ſi forma ſubſtantialis panis remaneret, nihil de pane côuerteret̄ i corpus Chri, niſi ſola materia & ita ſequeret̄ q̄ nō côuerteret̄ in corpus Chri totū, ſed in eius materiā, qđ repugnat formæ ſacri, qua dr, hoc eſt corpus meū. Scđo, qa ſi forma ſubſtâtialis panis remaneret, aut remaneret, i materia, aut à materia ſeparata, Primū aūt eſſe nō pōt qa ſi remaneret i materia panis, tûc tota ſubſtâtia panis remaneret, qđ eſt côtra ſ dicta. † Ip alia aūt materia remanere nō poſſet: qa propria forma non eſt niſi in propria materia. ſi autem remaneret a materia ſeparata, iam eſſet forma intel-

[Left margin commentary:]

etiā idē numero, hypoſtaſi, exiſtentia & materia, nō aūt forma, qa forma cadaueris genita in morte Chri dabat tūc eſſe corporū. Et hoc eſt philoſophiæ côſentaneū: immo ſcđm illius principia neceſſariū: qa corruptio unius ē gñatio alteri⁹. nec minus exercitatis i philoſophia abſurdū uideat̄ ponere formā cadaueris in corpore Chri: ſicut nec abſurdū eis uideri debet, q̄ oculi Chriſti mortui nō erāt oculi niſi æquiuoce, & ſic de aliis mēbris ſimilibus nō dedecēt ſiqdē hæc Saluatorē noſtrū apud penetrātes q̄ dignatus eſt et mori, & uſque ad reſurrectionē ſuis pœnalitatibus ſinē nō ſponere, ut ſeparatio aīæ a corpore euidenter teſtat̄, durans uſq; ad dictā reſurrectionem.

¶ Et ſi côtra hāc reſpôſionē obiciat̄ ex eodē autore in 7. q. d. 10. q. ſequeret̄ ſub hoſtia ſeruata in illo triduo non eſſe corpus Chri, qa nō côtenta fuiſſet ſub hoſtia materia ſola. qm̄ materia côtinet̄ ſub ſacro ut pars totius, hoc eſt corporis, materia aūt ſola nō eſt pars corporis nec materia cum aīa Chri, qa erat ſeparata ab illa, nec materia ſub noua forma qa ſequerent̄ duo côtradictoria. ſ. q̄ materia habet & ſimul nouā formā, & non haberet illā, nā i eſſe naturæ haberet illam & in ſacro nō haberet illā, reſpôdēdū eſt q̄ fuiſſet in illo triduo materia cū forma noua ſub ſacro ita q̄ qa ſcđm ueritatē præſuppoſita unitate formæ in compoſito corpus Chri i illo triduo côſtituebatur p nouā formā, ió in ſacro côtinebat̄ corpus p nouā formā côſtitutū. Et ſi inſtet̄, qđ ſ illā formā nūquā facta eſt côuerſio, reſpôdet̄ q̄ ſufficit fuiſſe factā conuerſionē in corpus Chri: remanēs ſp idē numero p quācūq; formā côſtituat̄ qa ſp remanet nō ſolū in eadē materia, ſed eadē hypoſtaſis, & q̄ plus eſt, idē eſſe: nā noua forma nō dedit nouū eſſe, ſicut nec conſtituit nouā hypoſtaſim. Et iſta licet ſint mirabilia, ſūt tñ uera ſingulariter in Chriſto, & propterea corpus Chri i triduo p̄ diuerſitatem formæ nō nū ſi ſcđm qd eſt dicitur aliud: ſimpliciter. n. & abſolute loquēdo, remanet, & ē ſp idē numero. Vñ tñ, q. noua illa forma, ſicut aduentitie ptinet ad corp⁹ Chri in ſupplementū ſeparatæ ad tps propriæ aīæ potius concomitāter q̄ ex ui ſacri, nō ualla forma contenta fuiſſet ſub ſeruata tunc hoſtia.

¶ Ad ſcđm dī côcedendo q̄ terminū côuerſionis eſt qd reale ut reale, & ꝓpterea negat aīam eā ēe ſſe corporeū, ut ſic eſſe rōnem aut minimā aliq̄ā diminutionē realitatis ſonare. Licet. n. diſtinctio ipſi⁹ dātis eē corporeū à ſeipſa dāte eſſe aīatū, ſi nō ſeu rōnis ent. ipſa tñ tam dans eſſe corporeum ut ſic, q̄ dans eſſe animatū ut ſic, non minus eſt realis ut realis, q̄ ſi diſtingueret̄ a ſeipſa realiter: diſtinctio. n. uel indiſtinctio huiuſmodi p accidens ſe habent ad realitatē ipſius dantis hoc, & dantis illud.

¶ Et ut nouitie ſcito non referre ad fidei doctrinā, ſed ad philoſophicas opiniones ſic, uel aliter ſentire de identitate formali corporis Chri in triduo: tenentes. n. unitatē formæ ſubſtâtialis in côpoſito, de quorū numero ē Auctor côſequēter dicūt ſicut opināt es ât eē plures formas ſubſtâtiales i ꝓpoſito, aliter dicere

[Margin references:]

2. 2. q. 10. ar. 1. ad 1.

Refert de conſ. d. 2. c. nos autē.

concl. m

In propoſ. 1. Habetur hic, liber inter opera Ari. t. 3.

D. 752.

Lib. 3. text. 16. t. 2.

D. 576.

Ar. 4. huius q. ad. 1. & 2

porr. o.

144

Inf. q. 77. ar. 1. & 6. cor. Et 4. d. 12. q. 1. ar. 1. q. 3. Et d. 12. q. 1. ar. 1. q. 3. cor. Et quol. 9. ar. 3. ad 3. Et 1. cor. 11. lect. 4. ſi.

* Art. 3 ×

† Li. 2. tex. 4. & 5. t. 2.

Ar. 2. & 4. huius q.

Ar. 8. huius quæſt.

intelligibilis actu, & ēt intelligēs: nā oēs formę à mā ſeparatæ, ſūt tales. Tertio eēt incōueniēs huic ſacramēto: nā accidētia panis in hoc ſacramento remanēt, vt ſub eis videat corpus Xpi: non autem ſub ꝓpria ſpecie, ſicut ſupra dictū eſt. † Et iō dicēdū eſt, ꝙ [m] forma ſubſtātialis panis nō remanet.* (Art. præc. concl.)

Ad primvm ergo dicendū ꝙ nihil prohibet arte fieri aliqd, cuius forma nō eſt accidēs, ſed forma ſubſtātialis: ſicut arte pōt produci ranę, & ſerpentes: tālē.n. formā non producit ars uirtute ꝓpria, ſed uirtute nālium principiorū. Et hoc mō producit forma ſubſtantialē panis, virtute ignis decoquentis materiam ex farina, & aqua cōfectā.

Ad ii dicēdū ꝙ anima eſt forma corporis, dās ei totum ordinem eſſe perfecti, ſ. eſſe, & eſſe corporeum, & eſſe animatum, & ſic de alijs: conuertitur igitur forma panis [d] in formā corporis Chriſti, ſecundum ꝙ dat eſſe corporeum, non autem ſecundum quòd dat eſſe animatum tali anima. (D. 577.)

Ad iii dcēdm, ꝙ operationum panis, quædam conſequuntur ipſum rōe accidentium, ſicut immutare ſenſum, & tales operationes inueniuntur in ſpeciebus panis poſt conſecrationem, ꝓpter ipſa accidentia, q̄ remanent: quædam autem operationes H conſequuntur panem, vel rōe materiæ, ſicut ꝙ cōuertatur in aliquid, vel rōe formæ ſubſtantialis, ſicut eſt operatio conſequens ſpeciem eius, puta ꝙ confirmat cor hominis. Et tales operationes inueniuntur in hoc ſacramento: nō propter formā, uel materiam, quæ remaneat: ſed quia miraculoſe conferunt̄ ipſis accidentibus, vt infra dicetur. † (Q. 77. ar. 3. 5. & 6.)

Articvlvs VII.

Vtrum iſta conuerſio fiat in inſtanti. (perr. 8.)

Sen. 4. ſ. d. 9. q. 2. ar. 7.

(445 Super ar. 5. cor. & nſ. q. 78 ar. 2. & 5. cor. & 4. d. 11. q. 1 a 2. cor. & a. 3. q. 2. & cord. Et 4. cōtra c. 73)

Ad septimvm ſic proceditur. Videtur ꝙ iſta cōuerſio nō fiat in inſtanti, ſed ſit ſucceſſiua. I In hac.n. cōuerſione prius eſt ſubſtantia panis. & poſtea ſubſtātia corporis Chriſti. nō ergo utrūq; eſt in eodē inſtāti, ſed in [h] duobus inſtantibus: ſed inter q̄libet duo inſtantia eſt tempus mediū. ergo oportet ꝙ hæc conuerſio fiat ſm̄ ſucceſſionē temporis, quod eſt inter ultimum inſtans quo eſt ibi panis, & primū inſtans, quo eſt ibi corp⁹ Chriſti.

¶ 2 Præt. In oī cōuerſione eſt fieri, & factū eſſe: ſed hæc duo non ſunt ſimul: quia quod fit. nō eſt, id autem factum eſt, iam eſt. ergo in hac cōuerſione eſt prius, & poſterius, & ita oportet ꝙ non ſit inſtantanea, ſed ſucceſſiua.

¶ 3 Præt. * Amb. dicit in lib. de ſacr. ꝙ iſtud ſacrm̄ Chriſti ſermone conficitur: ſed ſermo Chriſti ſucceſſiue proferẗ. ergo hæc cōuerſio fit ſucceſſiue. (Lib. 4. c. 4. parum a prin. to. 4.)

Sed contra eſt, ꝙ hæc conuerſio perficitur uirtute infinita, cuius eſt ſubito operari.

Resp. dcēdm, ꝙ aliqua mutatio eſt inſtātanea triplici rōe: uno qdē mō ex parte formę, q̄ eſt terminus mutationis: ſi.n. ſit aliqua forma q̄ recipiat magis, & min⁹, ſucceſſiue acqrit ſubiecto, ſicut ſanitas. & iō qa forma ſubſtātialis nō recipit magis, et min⁹, inde eſt, ꝙ ſubito fit eius itroductio in mā: alio mō ex parte ſubiecti, qd̄ qñq; ſucceſſiue ꝓparatẗ ad ſuſceptionē formæ; & iō aqua ſucceſſiue F calefit: qñ uero ipsū ſubiectū eſt in ultima diſpōne ad formā, ſubito recipit ipsā, ſicut diaphanum ſubito illuminatẗ. Tertio mō ex parte agētis, qd̄ eſt īfinitæ uirtutis: vñ ſtatim pōt mām ad formā diſponere: ſicut dr̄ Mar. 7. ꝙ cū Chr̄s dixiſſet, Ephetha, qd̄ eſt adaperire, ſtatim apertæ ſunt aures hois, & ſolutū eſt uinculū linguæ eius. & his trib. rōnibus hęc [m] cōuerſio eſt inſtatanea. [n] Primo qdē, qa ſubſtātia corporis Chr̄i, ad quā terminatẗ iſta cōuerſio, nō ſuſcipit magis, neq; minus. ſcdo, qa in hac cōuerſione non eſt aliqd̄ [d] ſubiectū, qd̄ ſucceſſiue præpareṫur. tertio, quia agiẗ dei uirtute infinita. (concl. D. 576.)

G Ad primvm ergo dcēdm, ꝙ qdā nō ſimplr̄ cōcedūt, ꝙ inter q̄libet duo inſtātia ſit tp̄s mediū. Dīct .n. ꝙ hoc hēt locū in duob. inſtātib. q̄ referunẗ ad eūdē motū, non autem in duob. inſtātib. q̄ referunẗ ad diuerſa: vñ inter inſtans, qd̄ mēſurat finē quietis, & aliud inſtās, qd̄ mēſurat principiū motus, non eſt tp̄s mediū: ſed in hoc decipiunẗ, qa unitas tp̄is, & inſtantis, uel ēt pluralitas eorū, non accipitur ſm̄ quoſque motus, ſed ſm̄ primū motū cæli, qui eſt mēſura ois motus, & qetis. & iō alii hoc cōcedūt in tp̄e. qd̄ mēſurat motū depēdētē ex motu cæli. H ſūt at qdā motus * ex motu cęli nō depēdētes, nec ab eo mēſurati, ſicut in prima parte dictū eſt † de motib. angelorū, uñ inter duo inſtātia illis motibus rñdentia, nō eſt tp̄s mediū: ſed hoc nō hēt locū ī ꝓpoſito. qa quāuis iſta cōuerſio ſm̄ ſe nō hēat ordinē ad motū cæli, cōſequiẗ tñ ꝓlationē uerborum, quā neceſſe eſt motu cæli mēſurari, & iō neceſſe eſt inter q̄libet duo inſtātia circa iſtā cōuerſionē ſignata, [d] eſſe tēpus medium. quidā ergo dicūt, ꝙ inſtans, in quo ultimo eſt panis, & inſtans in quo primo eſt corpus Chr̄i, ſunt quidē duo ꝑ cōparationē ad mēſurata, ſed ſunt vnū ꝑ cōparationē ad tp̄s menſurās: ſicut cū duę lineæ ſe cōtingunt; ſūt I duo puncta ex parte duarū linearū, unū aūt punctū ex parte loci cōtinentis: ſed hoc nō eſt ſimile, quia inſtās; & tēpus, particularibus motibus nō eſt mēſura itrinſeca, ſicut linea, & pūctus corporibus, ſed ſolū extrinſeca, ſicut corporibus locus. vñ alij dicūt, ꝙ eſt idē inſtās re, ſed aliud rōne. ſed ſm̄ hoc ſequereẗ, ꝙ realiter oppoſita eſſent ſimul, nā diuerſitas rōnis nō uariat aliqd ex parte rei. Et iō dcēdm eſt, ꝙ hæc cōuerſio (ſicut dictū eſt †) ꝑficiẗ ꝑ uerba Chr̄i, q̄ à ſacerdote ꝓferunẗ, ita ꝙ ultimū inſtās ꝓlationis uerborū eſt primū inſtās, in quo K eſt in ſacro corpus Chriſti in toto aūt tp̄e præcedente eſt ibi ſubſtantia panis, cuius tēporis nō eſt accipere aliqd̄ inſtans ꝓximè præcedēs vltimū, qa tēpus nō cōponitur ex inſtantibus conſequēter ſe habentibus, ut ꝓbatur 6. * Phyſi. Et iō eſt quidem dare primū inſtans, in quo eſt corpus Chr̄i, nō eſt aūt dare [d] ultimū inſtās, in quo ſit ſubſtātia panis ſed eſt dare ultimū tēpus. Et idē eſt in mutationibus naturalibus, ut patet per Philoſ. in 8. Phyſi. † (1. par. q. 53 ar. 3. — D. 742. — In cor. art. — Li. 6. Phyſ. a prin. lib. 10. te. 10. 2. — D. 743.)

Ad i dicendum, quòd in mutationibus inſtātaneis ſimul eſt fieri, & factum eſſe: ſicut ſimul eſt illuminari, & illuminatum eſſe dicitur enim in talibus factum eſſe, ſecundum quòd iam eſt; fieri autem, ſecundum quòd ante non fuit. (Lib. 8. text. 72. to. 2.)

Ad

In ſolutio ne ad 1. in iſto art.

AD III dcdm, q̃ iſta cõuerſio, ſicut dictũ eſt, fit in ultimo inſtãti ꝓlationis uerborũ: tũc.n.cõplet̃ verborũ ſignificatio, q̃ eſt efficax in ſacrorũ formis & iõ non ſequitur, q̃ iſta conuerſio ſit ſucceſſiua.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hæc ſit falſa, Ex pane fit corpus Chriſti.

Sot. 4. ſ. d. 9 q. 2. ar. 8. Scot. 4. d. 11. q. 5. Palud. d. 4. 11. q. 1.

Part. 3 q. 446 4. ad. 11. q 1. ar. 4

AD OCTAVVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ q̃ hæc ſit falſa, ex pane fit corpus Chri. Oẽ.n.id ex quo fit aliquid, eſt id, qđ fit illud, ſed non conuertitur: dicimus.n. q̃ ex albo fit nigrũ, & q̃ albũ fit nigrũ, & licet dicamus q̃ hõ fiat niger, non tñ dicimus, q̃ ex hoĩe fiat nigrũ, ut patet in 1. Phyſi. ſi ergo verũ eſt, q̃ ex pane fiat corpus Chriſti, uerũ erit dicere, q̃ panis fiat corpus Chriſti, qđ vr̃ eſſe falſum: quia panis nõ eſt ſubiectũ factionis, ſed magis ẽ terminus. ergo non uere dr̃, q̃ ex pane fiat corpus Chri.

¶2 Præ. Fieri terminat̃ ad eſſe, uel ad factũ eſſe: ſed hæc numquã eſt uera, panis eſt corpus Chriſti, vel panis eſt factus corpus Chriſti, uel etiam, panis erit corpus Chriſti. ergo videtur, q̃ nec etiam hæc ſit vera, ex pane fit corpus Chriſti.

¶3 Præt. Oẽ id, ex quo fit aliquid, conuertit̃ in id, quod fit ex eo: ſed hæc vr̃ eſſe falſa, panis conuertitur in corpus Chriſti: quia hæc conuerſio vr̃ eſſe miraculoſior, q̃ creatio mundi, in qua tñ non dr̃, q̃ non ens conuertit̃ in ens. ergo videtur quòd etiam hæc ſit falſa, ex pane fit corpus Chriſti.

¶4 Præt. Illud, ex quo fit aliquid, põt eſſe illud: ſed hæc eſt falſa, panis poteſt eſſe corpus Chriſti. ergo & hæc eſt falſa, ex pane fit corpus Chriſti.

Lib. 4. ca. 4 circa prin. 10. 4

SED CONTRA eſt, q̃ Amb. dicit i lib. de ſacris, ubi accedit cõſecratio, de pane fit corpus Chriſti.

RESP. Dcdm, q̃ hæc conuerſio panis in corpus Chriſti, quantũ ad aliquid, conuenit cũ creatione, & cũ tranſmutatione naturali: & quantũ ad aliqd differt ab utroq;. Eſt.n. cõe eis tribus ordo terminorũ, ſ. ut poſt hoc fit hoc, in creatione.n. eſt eſſe poſt non eſſe, in hoc ſacro, corpus Chriſti poſt ſubſtantiã panis, in tranſmutatione naturali album poſt nigrũ, uel ignis poſt aerẽ, & q̃ prædicti termini non ſint ſimul. Conuenit aũt conuerſio, de qua nunc loquimur, cũ creatione: q̃a in neutra earum eſt aliquod cõe ſubiectũ utriq; extremorũ, cuius contrarium apparet in oĩ tranſmutatione naturali. Conuenit uero hæc conuerſio cũ tranſmutatione nãli in duobus, licet non ſilr. Primo quidẽ, q̃a in utraq; unũ extremorũ tranſit in aliud, ſicut panis in corpus Chriſti, & aer in ignẽ; non aũt non ens cõuertit̃ in ens. Aliter tñ hoc accidit utrobiq; nam in hoc ſacro tota ſubſtantia panis tranſit in totũ corpus Chriſti, ſed in tranſmutatione nãli materia unius ſuſcipit formã alterius, priori forma depoſita. Secũdo, cõueniũt in hoc, q̃ vtrobiq; remanet aliquid idẽ, qđ non accidit in creatione. Differenter tñ: nã in tranſmutatione nãli remanet eadem materia, uel ſubiectum, in hoc aũt ſacro remanent eadem accidentia, & ex his põt accipi qualiter differenter in talibus loqui debeamus: q̃a.n. in nullo prædictorum trium extrema ſunt ſimul, iõ in nullo eorũ põt unũ extremũ de alio prædicari ꝑ uerbũ ſubſtantiuũ p̃ſentis tp̃is: non .n. dicimus, non ens eſt ens, vel panis eſt corpus Chriſti, uel aer eſt ignis, uel albũ eſt nigrũ: ꝓpter ordinẽ uero extremorũ poſſumus uti in oĩbus hac p̃poſitione ex, q̃ ordinẽ deſignat: poſſumus.n. uere, & proprie dicere, q̃ ex nõ ente fit ens, & ex pane corpus Chriſti, & ex aere ignis, uel ex albo nigrũ: q̃a uero in creatione unũ extremorũ non tranſit in alterũ, non poſſumus in creatione uti uerbo cõuerſionis, ut dicamus, q̃ non ens conuertit̃ in ens: quo tñ uerbo uti poſſumus in hoc ſacro ſicut, & in trãſmutatione nãli, ſed q̃a in hoc ſacro tota ſubſtãtia in totã ſubſtantiã mutat̃: ꝓpter hoc, hæc conuerſio proprie tranſubſtantiatio uocatur. Rurſus, q̃a huius conuerſionis non eſt accipere aliqđ ſubiectũ, ea, q̃ uerificant̃ in cõuerſione nãli rõne ſubiecti, non ſunt cõcedenda in hac cõuerſione, & primo quidẽ manifeſtũ eſt, q̃ potẽtia ad oppoſitũ, cõſequit̃ ſubiectũ rõne cuius dicimus, q̃ albũ põt eſſe nigrũ, & aer põt eſſe ignis: licet hęc non ſit ita propria, ſicut prima. Nã ſubiectũ albi, in quo eſt potẽtia ad nigredinẽ, eſt tota ſubſtãtia albi, non.n. albedo eſt pars eius: ſubiectũ ãt formæ aeris, eſt pars eius. vñ cũ dr̃, aer põt eſſe ignis, uerificat̃ rõne partis per ſynecdochẽ: ſed in hac conuerſione, & ſilr in creatione, q̃a nullũ eſt ſubiectũ non dr̃ q̃ unũ extremũ poſſit eſſe aliud, ſicut q̃ non ens poſſit eſſe ens, uel q̃ panis poſſit eſſe corpus Chri. & eadẽ rõne non põt proprie dici, q̃ de nõ ente fiat ens, uel q̃ de pane fiat corpus Chriſti. quia hæc præpoſitio De, deſignat cãm conſubſtantialẽ, quæ quidẽ conſubſtantialitas extremorũ in tranſmutationibus nãlibus, attendit̃ penes conuenientiam in ſubiecto, & ſimili rõe nõ cõcedit̃, q̃ panis erit corpus Chriſti, uel q̃ fiat corpus Chri, ſicut neq; cõcedit̃ i creatione, q̃ nõ ens erit ens, uel q̃ non ens fiat ens: q̃a hic modus loquendi uerificat̃ in tranſmutationibus nãlibus rõne ſubiecti: puta cũ dicimus q̃ album fit nigrũ, uel album erit nigrum: quia tñ in hoc ſacro, facta conuerſione aliquid idẽ manet, ſ. accidẽtia panis, ut ſ. dictũ eſt ſcḋm quandam ſimilitudinẽ al quæ harũ locutionum poſſunt concedi, ſ. q̃ panis fit corpus Chriſti, uel panis erit corpus Chriſti, uel de pane fit corpus Chriſti, ut nomine panis non intelligat̃ ſubſtantia panis, ſed in uniuerſali hoc, qđ ſub ſpeciebus panis cõtinet̃, ſub quibus prius continet̃ ſubſtantia panis, & poſtea corpus Chri.

concl. 1

concl. 2

concl. 3

concl. 4

concl. 5

Art. 5. huius quæſt.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ illud, ex quo aliquid fit, qñque quidem importat ſimul ſubiectũ cum uno extremorum tranſmutationis: ſicut cũ dr̃, ex albo fit nigrum & ſic ẽt dici poteſt, hoc fit illud, id eſt, album fit nigrum: qñque uero importat ſolum oppoſitum, uel extremum, ſicut cum dr̃ ex mane fit dies: & ſic non conceditur q̃ hoc fiat illud, i. q̃ mane fiat dies, & ita etiam in propoſito, licet proprie dicatur, quòd ex pane fiat corpus Chriſti: non tamen proprie dicitur, quòd panis fiat corpus Chriſti, niſi ſecundum quandam ſimilitudinem, ut dictum eſt.

In. cor. a

AD II dicendum ꝙ illud, ex quo fit aliquid, quandoque erit illud propter ſubiectum quod im portatur,& ideo cum huius conuerſionis non ſit
D.576. aliquod d ſubiectum,non eſt ſimilis ratio.

AD III dcẽm,ꝙ in hac conuerſione ſunt plura difficilia quàm in creatione,in qua hoc ſolum dif ficile eſt,ꝙ aliquid fit ex nihilo,quod tamen perti- ner ad proprium modum productionis primæ cauſæ,quæ nihil aliud præſupponit:ſed in hac cõ uerſione non ſolum eſt difficile,quòd hoc totum conuertitur in illud totum, ita quòd nihil prioris remaneat(quod non pertinet ad communem modum productionis alicuius cauſæ, ſed etiam habet hoc difficile, quod accidentia remaneant corrupta ſubſtantia,& multa alia,de quibus in ſe
Q.77. quentibus agetur:* tamen uerbum conuerſionis recipitur in hoc ſacramento,non autem in crea-
In cor. ar. tione,ſicut dictum eſt*.

AD IIII dicendum,ꝙ ſicut dictum eſt, potentia pertinet ad ſubiectum, quod non eſt accipere in hac conuerſione,& ideo non conceditur,ꝙ panis poſſit eſſe corpus Chriſti:non enim hæc conuerſio fit per potentiam paſſiuam creaturæ, ſed per ſolam potentiam actiuam creatoris.

QVAESTIO LXXVI.

De mõ quo Chriſtus eſt in hoc ſac a mento,in octo articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de modo, quo Chrus exiſtit in hoc ſacramento.

Et circa hoc quæruntur octo.

¶Primo, vtrum totus Chriſtus ſit ſub hoc ſacramento.

¶Secundo, vtrũ totus Chrs ſit ſub utraq; ſpecie ſacramenti.

¶Tertio, vtrũ totus Chrus ſit ſub qualibet parte ſpecierũ.

¶Quarto, vtrum dimenſiones corporis Chriſti totæ ſint in hoc ſacramento.

¶Quinto, vtrũ corpus Chriſti ſit in hoc ſacro localiter.

¶Sexto, vtrum corpus Chriſti moueatur ad motum hoſtiæ, uel calicis poſt conſecrationem.

¶Septimo, vtrum corpus Chriſti prout eſt in hoc ſacro, poſſit uideri ab aliquo oculo ſaltem glorificato.

¶Octauo, vtrum uerũ corpus Chriſti remaneat in hoc ſacramento, quando miraculoſe apparet ſub ſpecie pueri, uel carnis.

ARTICVLVS I.

Vtrum totus Chriſtus contineatur ſub hoc ſacramento.

AD PRIMVM ſic proceditũ. Vr ꝙ non totus Chriſtus contineat ſub hoc ſacro. Chrs E .n.incipit eſſe in hoc h ſacro ꝑ cõuerſionẽ panis,& uini, ſicut dictum eſt:* ſed manifeſtũ eſt, ꝙ panis, & uinũ non poſſunt conuerti, neque in diuinitatem Chriſti, neque in eius animã. Cum ergo Chriſtus exiſtat ex tribus ſubſtantiis,ſ.diuinitate, aĩa & corpore, ut ſupra habitũ eſt †, vr ꝙ totus Chriſtus non ſit ſub hoc ſacramento.

G ¶2 Præ. Chrus eſt in hoc ſacro, ſm ꝙ competit refectioni fidelium,quæ in cibo, & potu conſiſtit, ſicut ſupra dictum eſt: * ſed Dñs dicit Io.6 h Caro mea uere eſt cibus, & ſanguis meus uere eſt potus. ergo ſolũ caro, & ſanguis Chriſti cõtinenẽ in hoc ſacro. ſunt aũt multæ aliæ partes corporis Chriſti: puta nerui, oſſa, & alia hmõi. nõ ergo totus Chriſtus continetur ſub hoc ſacramento.

H ¶3 Præ. Corpus maioris h quantitatis, non põt totum contineri ſub minoris quantitatis menſura: ſed menſura panis, & vini cõſecrati, eſt multo minor quàm propria menſura corporis Chriſti. non poteſt ergo eſſe, quòd totus Chriſtus ſub hoc ſacramento contineatur.

I SED CONTRA eſt, ꝙ Ambr.* dicit in lib. de Offic. In illo ſacramento Chriſtus eſt.

RESP. Dicendum, quòd m omnino neceſſe eſt confiteri ſecundum fidẽ catholicam, quòd totus Chriſtus ſit in hoc ſacro. n Sciendum tamen ꝙ aliquid Chriſti eſt in hoc ſacramento dupliciter. Vno mõ, quaſi ex ui ſacri, alio modo, ex naturali concomitantia. Ex ui

K quidem ſacramenti eſt ſub ſpeciebus huius ſacramenti id, in quod directe conuertitur ſubſtantia panis, & uini præexiſtens: prout ſignificatur ꝑ uerba formæ, quæ ſunt effectiua in hoc ſacro, ſicut & in cęteris, puta cum dr̃, hoc eſt corpus meũ, uel, hic eſt ſanguis meus. Ex naturali autem concomitãtia eſt in hoc ſacramento illud, quod realiter eſt coniunctum ei, in quod prædicta conuerſio terminatur: ſi enim aliqua duo ſunt realiter coniuncta,

SVP. QV. E. LXXVI. ART. I.
Sot. 4. ſ.d. 10. q. 1. ar. 1
Palud 4. d. 10. q. 11.
Cap. 4. d. 10. q. 2. conſ. 1. & 2.
Scot. 4. d. 11. q. 4.

IN titulo 1. ar. ly totus Chriſtus, importat eius diuinitatẽ, & humanitatem, animam,& corpus, parteſq; corporis oẽs.

¶ In corpore eiuſdẽ arti. dubium neſcitur, ex Durã. in 4. ſen. diſt. 10 q. 1. contra hanc propoſitionem communem arguente.ſ. ſi aliqua duo ſũt reali et coniuncta, ubicumq; eſt unum realiter, oportet & reliquum eſſe. Soluit .n. primo eam, dicẽs eſſe ueram de exiſtentia in loco localiter: non autem de exiſtẽtia in loco alicubi per habitudinem pręſentiæ, quali ter contingit in propoſito. Et ratio eſt quia duo rum realiter coniunctorum poteſt alterũ habitudinem habere præſentiæ ad aliquid, & reliquum nõ habere illam. Affert deinde inſtantiam quia corpori Chriſti coniunctum realiter eſt de facto eſſe in cęlo,& tñ illud eſſe in cęlo non eſt ſub hoc ſacramento etiam concomitanter.

¶ Ad hoc dr̃ ꝙ aliud eſt, loqui de habitudine in cõi, & aliud eſt loqui de habitudine tali, puta contenti ad continens: licet .n. duorũ coniunctorum realiter, unum poſſit habere habitudinẽ ad aliquid, & reliquũ neutiquã non põt unũ eorũ habere habitudinẽ contenti ad continens,& relinquum non. Et quia de tali habitudine eſt pñs ſermo (qm credimus Chriſtum ueraciter contineri ſub ſpecie panis) ió ſolida ſtat cõis propoſitio aſſumpta in litera,& uera non ſolum de exiſtentia alicubi localiter: ſed etiam de exiſtentia reali ſacramentaliter, quam ſignificamus per contineri ſub ſacro.

¶Ad inſtantia aũt dr̃ ꝙ propoſitio dicta ab oĩbus intelligitur de his, quæ inſunt Chriſto abſolute, & non per reſpectũ ad extrinſecũ, de quorũ numero eſt eſſe in loco. Et hanc limitationem ſubintellectã explicat inferi⁹ Auctor in artic. 5. ad tertium.

¶ In eodem art. in reſponſione ad tertiũ, nota nouitię nouos termi nos,ſ. per modũ ſubſtantiæ, per modum quantitatis. & aduerte pro hoc loco,& ꝑ ar. 3.& 4. ſpecialiter, ne oporteat idem ſæpius repetere, ista haberi in litera ab Auctore de illis modis. Primũ attribuit mõ ſubſtãtiæ, ꝙ propter totalitas ſubſtantiæ continet indifferenter in parua, uel in magna quantitate, & per hoc intellige quoque ſuum oppoſitum,ſ. ꝙ modo quãtitatis attribuit, ꝙ totalitas quantitatis non continetur indifferenter in parua, uel in magna quãtitate, ſed præciſe in æquali. Secundum, quod explicatur in art. 5. eſt, ꝙ mõ ſubſtantiæ attribuitur, ꝙ natura ſubſtantiæ tota eſt ſub qualibet parte dimenſionum ſub quibus continetur, & per oppoſitum intellige attribui modo quantitatis, ꝙ tota quantitas nõ eſt ſub qualibet parte dimẽſionum loci ſub quibus

Marginal notes: *Q.74.a.1* — *Q.75.ar.4* — Referſ. da conſec. di. 2. ca. ante benedictionem, & c. In ſacramento. Et habetur da his q myſteriis initiant, c. 9. *concl.* — *Porr. 8.* — 447 Inf. q. 79. ar. 1. ad. 3. Et 4. d. 10. artic. 2. Et quo. 7. a. 8. Et Ioan. 6. *Ioã. 6. ſ.*

bus continetur. Tertium explicatiuum utriuſque, quod in ar. 4. ad primum ponitur, eſt ꝙ modo ſubſtantiæ attribuitur, quòd eius natura eſt tota in toto, & tota in qualibet parte, & per oppoſitum modo quantitatis attribuitur, ut ſit tota in toto loco, & ſingulæ partes in ſingulis partibus.

¶ In quibus omnibus eſto ſp cautus, cũ de tota ſubſtantia, aut tota natura ſermo eſt, qm̃ non de totalitate partium quantitatiuarum, ſed partiũ eſſentialiũ loquimur. Et perinde eſt dicere, tota ſubſtantia, ac ſi diceretur integra ſpẽs ſubſtantiæ: integritas enim ſpẽi vocatur propria totalitas ſubſtantiæ: non quia in ſola ſubſtantia inuenitur, cũ inueniatur & in accidentibus integritas ſpecifica: ſed quia primo inuenitur in ſubſtantia, & directe diſtinguitur contra totalitatẽ quantitatiuã: ita ꝙ oppoſitæ conditiones utriuſque, utranque nobis manifeſtãt.
Ast in cõc. cil. Eph. t. in epiſt. ad Neſtoriũ a med. illius. Et refert de cõſecr. di. 2. c. neceſſariæ.
Eſt igitur ſenſus primæ differentiæ in litera attributæ his modis, ſcilicet p modũ quantitatis, & per modum ſubſtantiæ, ꝙ integritas ſpecifica ſubſtãtiæ põt contineri in magna, & in parua quantitate (vt patet in hõgeneis, & heterogeneis, tota ſ. totũ autẽ quantitatiuum ut ſic, nõ n̄ ſi ſub æquali pte
Q. 10. a. 1. 3. & 4.
mo continetur: oportet.n. locũ, & locatum æquari. Et ſimiliter ſenſus tam ſecundæ, quã tertiæ differentiæ eſt, ꝙ integritas ſpecifica ſubſtantiæ eſt tota, i. ſm̃ ſuam integritatẽ in toto quantitatiuo, & in qualibet quantitatis parte. Sed eſt hic dubitationis locus, quia euidentes conſtat in ſubſtantijs heterogeneis nõ eſſe has cõditiones ueras, ſed in homogeneis tm̃. licet enim integritas naturæ ignis, aeris, panis, & cuiuſcumque alterius homogenei ſit tota, i. ſecundum ſuam integritatem ſpecificam ſub tota quantitate ſua, & ſimiliter ſub qualibet eius parte, quælibet enim pars ignis eſt ignis, & quælibet pars panis eſt panis &c. integritas tamen naturæ humanæ eſt ita ſecundum ſuam integritatem in toto, ꝙ non eſt ſecundum ſuam integritatem in qualibet parte, vnde non quælibet pars hominis eſt homo. Et propterea vr̃, ꝙ iſtæ duæ differentiæ non ſint ſubſtãtiæ, ſed ſubſtantiæ talis, hoc eſt homogeneæ, & inepte loquutus uidetur Auctor, ſeu falſo, attribuendo hoc modo ſubſtantiæ abſolutæ. Ad hoc dr̃, ſermonem Auctoris eſſe formalem de ſubſtantia, & ſubſtantiæ modo abſolute, ut patet ex eo, ꝙ ſiue ſubſtantia ſit ſimplex, ſiue ex materia, & forma compoſita, ſp ſpecifica integritas ſubſtantiæ ſaluatur in tota quantitate, & in qualibet eius parte: & de ſimplici quidem liquet, de compoſita uero ex materia, & forma manifeſtatur ex eo, quod non reſpondet forma uni parti quantitatiuæ, & materia alteri parti quantitatiuæ. Nec ex rõne compoſiti ex materia, & forma ali-

A quid inuenitur obſtare ad hoc, ꝙ integrum compoſitum ſit in qualibet parte: alioquin hoc non ſaluaretur in ſubſtantijs homogeneis, quas conſtat compoſitas eſſe ex materia, & forma. Vnde accidit ſubſtantiæ ex hoc, q. heterogenea eſt, ꝙ non ſit tota in qualibet parte, & accedit hoc ex parte materię, quã oportet difformem eſſe in talibus ſubſtantijs.

vbicumq; eſt vnũ realiter, oportet, & aliud eſſe. Sola.n. operatione animæ diſcernuntur, quę realiter ſunt coniuncta.

Ad primum ergo dcđm, ꝙ quia conuerſio panis, & uini, non terminatur ad diuinitatẽ, uel animam Chriſti, conſequẽs B eſt ꝙ diuinitas, uel aĩa Chrĩ nõ ſit in hoc ſacr̃o ex ui ſacr̃i, ſed ex reali concomitantia: quia.n. diuinitas corpus aſſumptum nunq̃ depoſuit, vbicũq; eſt corpus Chriſti, neceſſe eſt, & eius diuinitatem eſſe, & ideo in hoc ſacr̃o neceſſe eſt eſſe diuinitatẽ Chriſti, concomitantẽ eius corpus. Vnde in Symbolo Epheſino *legitur, Participes efficimur corporis, & ſanguinis Chrĩ, nõ C ut cõem carnem percipientes, nec uiri ſanctificati, & uerbo coniuncti ſecundum dignitatis vnitatẽ, ſed uere viuificatricem, & ipſius Verbi propriã ſactam. Anima uero realiter ſeparata fuit a corpore, ut ſupra dictum eſt. † & ideo ſi in illo triduo mortis fuiſſet hoc ſacr̃um celebratum, non fuiſſet ibi aĩa Chriſti, nec ex ui ſacramenti, D nec ex reali concomitantia. ſed quia Chriſtus reſurgẽs ex mortuis, iam nõ moritur (vt dr̃ Ro. 6.) anima eius ſemper eſt realiter corpori eius unita. & iõ in hoc ſacr̃o corpus quidẽ Chriſti eſt ex ui ſacramenti, anima aũt Chriſti, ex reali concomitantia.

Ad II dicẽdũ, ꝙ ex ui ſacramenti ſub hoc ſacramento continetur quãtum ad ſpecies panis, non ſolum caro, ſed totũ corpus Chrĩ, ſ. oſſa, nerui, & alia hmõi. Et hoc apparet ex forma huius ſacramẽti, in qua nõ dr̃, hęc eſt caro mea, ſed hoc eſt corpus meum. Et ideo cũ Dñs dixit Io. 6. Caro mea uere eſt cibus, caro ponitur ibi pro toto corpore, quia ſm̃ conſuetudinẽ humanam vr̃ eſſe magis mãducationi accommodata, prout, ſ. homines carnibus animalium ueſcuntur communiter, nõ autẽ oſſibus, uel alijs huiuſmõi.

Ad III dcđm, ꝙ (ſicut ſ. dictũ eſt †) facta conuerſione panis in corpus Chriſti, uel uini in ſanguinem, accidentia utriuſque manent. Ex quo patet ꝙ dimẽſiones panis, vel vini non cõuertunt in dimenſiones corporis Chriſti, ſed ſubſtantia in ſubſtãtiam, & ſic ſubſtantia corporis Chriſti, vel ſãguinis, eſt ſub hoc ſacr̃o ex ui ſacramenti, non autem dimenſiones corporis, uel ſanguinis Chriſti. unde patet, ꝙ corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtãtiæ, & non per modum quantitatis. Propria aũt totalitas ſubſtãtiæ continetur indifferenter in parua, uel magna quantitate, ſicut tota natura aeris i magno, uel paruo aere, & tota natura hois in magno, vel paruo hoie. unde, & tota ſubſtantia corporis, & ſanguinis Chriſti cõtinetur in hoc ſacramento poſt cõſecrationem, ſicut ante cõſecrationem continebatur ibi tota ſubſtantia panis, & uini.

¶ Dubium alterũ ſupeſt, an per modũ ſubſtantiæ intelligat Auctor id, qđ cõiter dr̃ eſſe indiuiſibiliter. Et eſt rõ dubij, quia ſ artic. 3. Auctor declarãdo modũ ſubſtãtię dicit, per modũ ſubſtantiæ, i. per modũ, quo ſubſtantia eſt ſub dimẽſionibus: ex hac enim declaratione habetur, ꝙ modus ſubſtantiæ non importat indiuiſibilitatẽ: nam ſubſtantia ſub dimenſionib. non eſt indiuiſibiliter, immo extenditur.

¶ Ad hoc breuiter dicitur, q. eſſe per modum ſubſtãtiæ importat id, quod communiter dr̃, eſſe indiuiſibiliter: ad hunc enim modum ſpectant oẽs conditiones, & differentiæ ſupra poſitæ. Q. 75. ar. 5
Sed caute attendẽdum eſt, ꝙ indiuiſibilitas reſpicit propriam totalitatem ſubſtantiæ, hoc eſt integritatem naturę: ita q. dicere, quòd ſubſtantia eſt indiuiſibiliter, eſt dicere ꝙ integritas ſpecifica ſubſtantiæ non diuiditur ſecundum diuiſionẽ dimẽſionum, ſeu partium quantitatiuarũ: quia non reſpondet una pars ſpecificæ naturę uni parti quantitatiuæ, & altera alteri: ſed integritas naturę ita eſt ſub totis dimẽſionibus, ꝙ etiam integra natura eſt ſub qualibet parte dimenſionum. Eſt ergo ſubſtantia per modũ ſubſtantię, i. eſt indiuiſibiliter ſecundum integritatẽ naturę ſub dimenſionibus, & cũ hoc ſtat, quòd exten-

E datur ſub dimenſionibus: quoniam huiuſmodi extenſio non tollit indiuiſibilitatem integritatis naturæ: ſed ponit ſolam diuiſionem quantitatiuam ex eo ꝙ afficit illam ſolam ut ſubiectum, quam etiam non poneret in illa ſubſtantia exiſtente ſub ipſa, ſi non afficeret illam. Et ppea corpus Chriſti ſuccedens ſubſtantię panis, quantum ad ſubeſſe dimenſionibus remanentibus, & non quantum ad affici dimenſionibus illis, non extenditur ad extenſionem dimenſionum: ſicut extendebatur per illas ſubſtantia panis ex hoc q. afficiebatur illis, ut ſubiectum ipſarum.

¶ Conclude ergo, & tene, quòd ſubſtantiam per modum ſubſtantię exiſtere in aliquo, eſt ſubſtantiam indiuiſibiliter eſſe in illo. Et non dico ſubſtantiam eſſe indiuiſibilem, ſed ſubſtantiam eſſe indiuiſibiliter in illo: hoc eſt, ſubſtantiam ſe habere ad illud indiuiſibiliter, & non quantitatiue, ſeu diuiſibiliter, hoc eſt coextenſe, ſicut quantitas locati coextenditur quantitati loci.

SVP. QVÆST. LXXVI. ART. II.

S. Bona. 4. ſ. d. 10. q. 4. ar. 1. Scot. 4. ſ. d. 10. q. 1. Ricca. 4. ſ. d. 10. q. 1. ar. 1. Sot. 4. ſ. d. 10. q. 1. ar. 2.

IN 2. ar. circa id, quod in calce corporis dicitur ſicut erat in rei ueritate, chimera potius q̃ dubitatio ex Sco. in d. 10. q. 44 ſent. occurrit, tenente q non ſequit̃ ſimpliciter neceſſario, ſi corpus Chri hẽt partes, & ꝓprietates ſuas ſub modo ſacrali, q hẽat eas ſub exiſtentia naturali. Et intẽn procedit, q ponit q ante I-cartatione verbi Dei potuit ita vere eucharistia fuiſſe ſicut, & nunc, & hoc tã quantũ ad ſignificationẽ, q̃ quantũ ad rẽ ſignatã, & contentã. Et rurſus, ſi corpus Chriſti annihilaret̃, ſm ſuũ eſſe naturale, euchariſtia tñ vere poſſet manere ẽt quantũ ad rẽ contentã, ſi: ñ corpus Chriſti corrumperet̃ corruptione naturali, (puta, quia forma corporeitatis ſepararet̃ à materia prima) nõ remaneret euchariſtia quo ad rem cõtentã. Et fundũ Scoti eſt: qñ exiſtentia aliqua eſt indifferẽs ad duos modos, poteſt ſimpliciter hẽri ſub uno mõ ſic, q nõ ſub alio: ſed exiſtentia corporis Chri ſimpliciter, ſeu realiter indifferẽs eſt ad iſtos duos modos ſcilicet naturalẽ, & ſacralem. ergo põt hẽri ſub vno ſine altero. Et ſi dicatur, inquit Scotus, q maior propoſitio intelligit̃, qñ neuter modus dependet ab altero, modus aũt ſacralis depẽdet à naturali, cõtra. exiſtẽtia ſub mõ nãli, nõ eſt de eſſentia exiſtentię ſub mõ ſacrali, nec ẽ eius eã. ergo iſta nõ depẽdet ab illa. Prima pars huius antecedẽtis patet, quia res euchariſtiæ nõ hẽt ibi modũ exiſtendi naturalem, ſed catenſiuum: haberet aũt ſi eſſet de eſſentia illius exiſtentiæ, quia omne habens aliquid, habet illud, quod eſt de eſſentia eius. Secunda pars probatur, quia Deus eſt cauſa immediata illius exiſtentiæ, ſ. corporis Chriſti in ſacrõ. Præterea, Euchariſtia non dependet à modo naturali, ut a ſacramento, uel re ſacri, quod vltimum probatur, quia res ſacri eſt exiſtentia ſub alio modo diſparato, ſ. ſacramentali. Præterea, Deus poteſt ſine quocunque cauſato extrinſeco alicui, illud cauſare: ſed exiſtentia modo naturali non eſt intrinſeca euchariſtiæ. ergo, &c. Et ſi dicas, q maior eſt uera de abſolutis, & non de reſpectiu, quia reſpectus ſine fundamento, & termino fieri nequit, euchariſtia autem includit reſpectum, cuius terminus eſt exiſtentia modo naturali contra. exiſtentia, licet ſit eadem ſub duobus modis, ſ. naturali, & ſacramentali, tamen nõ eſt terminus relationis, quæ includitur in euchariſtia ſub modo naturali, ſed ſub modo diſparato. Quod probatur. Eo modo eſt res contenta in euchariſtia, quo modo eſt primum ſignatum huius ſigni: ſed exiſtentia ſub modo naturali non continetur hic realiter, ſed ſub modo alio diſparato, ſcilicet ſacramentali. ergo. Multa alia affert Scot. quæ etiam referre pudet nec tanto tempore in chimeris verſer.

Poſt. 0. 448

Inf. q. 78. a. 6. ad 2. & q. 79. ar. 1. ad 3. & q. 80. a. 12. ad 3. & 4. d. 11 q. 2. a. 1. q. 1. ad 2. Et Io. 2. lec. 7. 2. & 1. Cor. 11. lec. 6.

Art. præc.

Li. 3. de generatione animalium c. 2. t. 4

ARTICVLVS II.

Vtrum totus Chriſtus contineatur ſub vtraque ſpecie huius ſacramenti.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̃ q non ſub utraque ſpẽ huius ſacri totus Chriſtus contineatur. Hoc. n. ſacramentum ad ſalutem fideliũ ordinat̃, non virtute ſpecierũ, ſed virtute eius, quod ſub ſpecieb. continetur, quia ſpecies erant ẽt ante conſecrationem, ex qua eſt virtus huius ſacramenti. Si ergo nihil continetur ſub una ſpecie, quod non contineat̃ ſub alia, ſed totus Chriſtus cõtinetur ſub utraque, videtur q altera illarũ ſuperfluat in hoc ſacramento.

¶2 Præt. Dictum eſt, † quod ſub nomine carnis oẽs aliæ partes corporis cõtinẽtur, ſicut oſſa, nerui, & alia hmõi: ſed ſanguis eſt una partium humani corporis, ſicut patet per * Ariſt. in li. de Animali. ſi ergo ſanguis Chriſti continetur ſub ſpẽ panis, ſicut continentur ibi aliæ partes corporis, non deberet ſeorſum ſanguis conſecrari, ſicut neque ſeorſum cõſecratur aliqua alia pars corporis.

¶3 Præt. Quod iam factum eſt, iterum fieri nõ poteſt, ſed corpus Chriſti iam incępit eſſe in hoc ſacrõ per conſecrationem panis. ergo non poteſt eſſe, q de nouo incipiat eſſe per cõſecrationẽ uini, & ita ſub ſpẽ uini non continebit corpus Chriſti, & per cõſequens nec totus Chriſtus. nõ ergo ſub utraque ſpecie totus Chrs continetur.

SED CONTRA eſt, q 1. Cor. 11. Super illud, & calicẽ, dicit * gl q ſub utraque ſpecie, ſ. panis, & vini, idem ſumitur; & ita uidetur ſub utraque ſpecie totus Chriſtus eſſe.

G RESP.m dicẽdum, certiſſime tenendum eſſe, q ſub utraque ſpẽ ſacramenti totus eſt Chriſtus; aliter tamen, & aliter. Nã ſub ſpeciebus panis, eſt quidẽ corpus Chriſti ex ui ſacramenti, ſanguis autem ex reali cõcomitantia, ſicut ſupra dictũ eſt * de anima, & diuinitate Chriſti. Sub ſpeciebus uero uini, eſt quidem ſanguis Chriſti ex ui ſacramenti, corpus autem Chriſti ex reali cõcomitantia, ſicut anima, & diuinitas, eo q nunc ſanguis Chriſti non eſt ab eius corpore ſeparatus: ſicut fuit tẽpore paſſionis, & mortis. unde ſi tunc fuiſſet hoc ſacramentũ celebratum ſub ſpeciebus panis, fuiſſet corpus Chriſti ſine ſanguine, & ſub ſpeciebus uini ſanguis ſine corpore, ſicut erat in rei ueritate.

I AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q quamuis totus Chriſtus ſit ſub utraque ſpecie, non tamen fruſtra. Nam primo quidẽ hoc valet ad repræſentandam paſſionẽ Chriſti, in qua ſeorſum fuit ſãguis a corpore ſeparatus, vñ, & in forma cõſecrationis ſãguinis

Gl. ord. ſuper illud, Accipite, & mãducate

Caiet.

Art. præc. ad 1.

¶Ad aliqualem claritatem horum, ſcito dignum admiratione eſſe, quòd cum Scotus ſupra corpus Chriſti uerum quod eſt in cælo, nihil addere ponat eſſe in hoc ſacrõ, niſi terminũ extrinſecus aduenientẽ (puta reſpectũ præſentiæ ad ſpecies panis) quo potuerit ẽt fingere, ſi auferre corpus Chri per annihilationem, remanere aliud ẽt p diuinam oĩpotentiã, q̃ illum reſpectũ præſentiæ, Deo illum conſeruãte. Nã ſi nihil aliud remaneret niſi dictus reſpectus, quo fingit poſſe q remaneant partes, & ꝓprietates corporis Chriſti & ſi aliqd aliud, q̃ ille reſpectus remanet, oportet q eſſe ſub ſacrõ plus addat ſupra corpꝰ Chri, q̃ illũ reſpectũ. Quo circa ſi conſeruaretur a Deo reſpectus ille non cõſeruato Chriſti corpore in rerum natura, non eſſet corpus Chriſti ſub ſacrõ, quemadmodũ ſi conſeruaretur reſpectus localis, quo corpus Chri. eſt in cælo, non conſeruato corpore Chriſti, non eſſet corpus Chriſti in cælo, aliud quippe eſt conſeruari reſpectus iſtos extrinſecos, & aliud conſeruari corpora quorum ſunt. Magna quippe differentia eſt inter requiſita, & concomitantia ad uerificationem reſpectuum tantummodo, & inter requiſita, & concomitantia ad uerificationem denominatorum corporum ab illis reſpectibus. Ad uerificandum ſiquidẽ reſpectũ illũ conſeruatum, ſufficit q reſpectus ipſe ſit, nec inde ſequitur, q res, quę denominabatur, amplius denominetur: ſi enim reſpectus præſentiæ ſolus conſeruaretur, eſſet præſentia ſine corpore aliquo præſẽte: ſicut ſi eſſe in cęlo tantum conſeruaretur, eſſet eſſe in loco ſine aliquo exiſtente in loco.

¶Et hæc ſint dicta ad claritatem doctrinę, & ſecundum ueritates conditionales, non curando de poſſibilitate, uel impoſſibilitate antecedentium, & conſequentium.

K ¶Et vt omnibus ſatisfiat, ſingillatim reſpondendum eſt rationibus Scoti. Ad primam igitur dicitur primo, quòd minor eſt falſiſſima, ſcilicet quòd exiſtentia corporis Chriſti eſt indifferens ad modum naturalem, & modum ſupernaturalem: nulla enim ſubſtantia eſt indifferens ad eſſe abſolutum, uel reſpectiuum, niſi abſolutum ſit indifferẽs ad ſe, & ad genus aliud, quod implicat contradictionem. Vnde corpus Chriſti eſt ita determinatum ad modum eſſendi naturalem, ſicut eſt determinatum ad eſſe ſeipſum, quia tunc perdit eſſe ſeipſum, cum perdit eſſe modo naturali, ad modum enim ſacramentalem ſe habet corpus Chriſti, ut ad eſſe ſuperueniens, & quaſi accidentale quoddam. Et propterea reſponſio recitata, q modus ſacramentalis dependet a naturali uera eſt, non ſolum ea ratione, qua ſuperueniens dependet ab eo, cui ſuperuenit: ſed ea ratione qua denominatio dependet a re denominata, & reſpectus à termino

A termino, ſeu fundamento, & includens ab incluſo.

¶ Et ad obiectionem Scot. dicitur, quòd aliud eſt loqui de ipſa exiſtentia, id eſt præſentia in ſacramento, & aliud eſt loqui de re exiſtente, id eſt præſente in ſacramento. Si. n. ſit ſermo de ipſa exiſtentia, ſeu pręſentia, tunc conſequenter loquendo de ipſa, ſecundum naturam reſpectiuũ loquẽdum eſt. & ſic conſequẽtia inducta à Sco. non ualet. quia reſpectus dependet ab aliquo quod nec eſt de eſſentia eius, nec cauſa eius: dependet. n. à

q. 74. ar. 1.

termino, ſeu ad terminum, & nõ poteſt eſſe ſine termino, qui nec eſt de eſſentia eius, nec cauſa eius. Si autem eſt ſermo de iſto hoc, ſ. de re exiſtente, ſeu re præſente, tũc falſum eſt antecedens pro prima parte quia de eſſentia rei præſentis ſacramento eſt ipſamet res præſens, ſcilicet corpus Chriſti habens ſuum eſſe naturale. Et cum contra hoc ſophiſtice inſtatur, ſi corpus Chriſti habet

In cor.

ſuũ eſſe materiale, eſſet res eucharistiæ, haberet ibi modum eſſendi naturalẽ, id eſt extẽſiuum, clariſſima patet reſpõſio, ꝙ mutatur res præſẽs i modũ præſentiæ. Eſt ſiquidẽ res pſens Eucharistię modus Chr̃i naturalis, ſed modus præſentiæ non eſt modus

Ferr. c. 444

ille naturalis ſed modus ſacr̃alis. Et ppterea diximus, ꝙ eſt de eſſentia rei præſentis, & non diximus q̃ eſt de eſſentia modi præſentię.

4. di. 10. a. 12. q. 4. ar. 3. q. 2. ad 3 Et. 4. cõ. c. 67. Et quo 4. d. 8. cor. an.

¶ Ad tertiũ dicitur, ꝙ corpus Chriſti uerum in ſuo eſſe naturali, eſt Eucharistia, & ſacrum, & res ſacramẽti, ut patet in Magiſtro ſent. 4 ſe. diſt. 8. & Auguſt. ibidem alleg.

¶ Ad quartum, ſuſtinendo reſponſionem recitatam, dicitur quòd terminus, ſeu fundamentum reſpectus præſentiæ, eſt corpus Chriſti in eſſe ſuo naturali. Et ad probationem in oppoſitũ dicitur, quòd committitur manifeſte ſophiſma figuræ dictionis, diuertendo, à re ad modum rei, hoc eſt a re pręſente, ad modum pręſentię, à re contenta ad modum, quo continetur. Exiſtentia enim corporis Chriſti in ſuo modo naturali, eſt res primo contenta, & ſignata, dicente Chriſto, hoc eſt corpus meum: dicendo enim corpus meum, ſine additione aliqua, proculdubio ſignificauit corpus ſuũ in ſuo eẽ naturali. Modus autem, quo continet, non eſt res ſignata neque contenta in hoc ſacramento, ſed modus continendi. Et conſtat non ualere argumentum, corpus Chriſti nõ continetur mõ naturali, id eſt extenſiuo. ergo res contenta non eſt ipſe modus naturalis, & extenſiuus corporis Chriſti, ut patet. Et hinc manifeſtum eſt, chimeram eſſe, quòd ante incarnationem Chriſti potuerit uere eſſe hoc ſacramentum ſicut nunc: dato enim quòd Deus potuiſſet efficere ſub accidentibus panis eundem reſpectum pręſentiæ, qui nunc fieri dicitur: nulla tamen res inueniretur propterea pręſens, quia nec corpus Chriſti, quod non erat, nec alia res. Et propterea falſa fuiſſet hæc propoſitio, hoc eſt corpus meum: nulla enim alia ueritatis eius ratio aſſignatur, niſi quia hoc eſt corpus, illud quod eſt in cælo: ita ꝙ illud, quod eſt in cælo, ueraciter continetur ſub ſpecie panis, ac per hoc ſi corpus Chriſti, quod eſt in cęlo, in ſeipſo annihilaretur, nullum remaneret fundamentum ueritatis huius. Hoc eſt corpus meum.

fit mentio de eius effuſione. Secũdo, hoc eſt cõueniẽs uſui huius ſacri, ut ſeorſum exhibeat fidelibus corpus Chriſti in cibũ, & ſanguis in potum. Tertio quantum ad effectũ, ſecundum ꝙ ſupra dictũ eſt, ꝙ corpus exhibetur pro ſalute corporis, B & ſanguis pro ſalute animæ.

AD II dicẽdum, quòd in paſſione Chriſti (cuius hoc ſacrum eſt memoriale) nõ fuerunt aliæ partes corporis abinuicem ſeparatę, ſicut ſanguis, ſed corpus indiſſolutum permanſit, ſecundum ꝙ legitur Exod. 12. Nec os illius confringetis: & ideo in hoc ſacramento ſeorſum cõſecratur ſanguis à corpore, nõ autem aliqua alia pars ab alia. C

AD III dicendum, quòd ſicut dictum eſt, corpus Chr̃i nõ eſt, ſub ſpecie uini ex ui ſacramenti, ſed ex reali cõcomitãtia. & ideo per conſecrationem uini, non fit ibi, corpus Chriſti per ſe, ſed concomitanter.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit totus Chriſtus ſub qualibet parte ſpecierum panis uel uini.

D AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur ꝙ non ſit totus Chriſtus ſub qualibet parte ſpecierũ panis, uel vini. Spẽs enim illę diuidi poſſunt in infinitum. Si ergo Chr̃us totus eſt ſub qualibet parte ſpecierũ prędictarũ, ſequeretur quòd h infinities eſſet in hoc ſacramento, quod eſt inconueniens; nã infinitum repugnat nõ ſolũ naturæ, ſed etiam gratiæ.

¶ 2 Præt. Corpus Chr̃i cum ſit organicum, habet partes determinate diſtantes: eſt, n. de ratione organici corporis determinata diſtantia ſingularum partium ab inuicem: ſicut oculi ab oculo, & oculi ab aure: ſed hoc non poſſet eſſe, ſi ſub qualibet parte ſpecierũ eſſet totus Chr̃s oporteret. n. ꝙ ſub qualibet parte eſſet q̃libet pars: & ita ubi eſſet una pars, eſſet & alia. non ergo põt eſſe, ꝙ totus Chriſtus ſit ſub qualibet parte hoſtię, uel vini contenti in calice.

¶ 3 Præ. Corpus Chr̃i ſemper ueram retinet corporis naturam, nec umquã mutatur in ſpiritũ: ſed de ratione corporis eſt, ut ſit quantitas poſitionẽ habens ut patet in * P̃dicamentis & ad rõnẽ huius quãtitatis pertinet, ꝙ diuerſæ partes in diuerſis partibus loci exiſtant. nõ ergo põt eſſe, ut uidetur, ꝙ totus Chr̃s ſit ſub qualibet parte ſpecierũ.

SED CONTRA eſt, quòd † Aug. dicit in quodam ſermone Singuli accipiunt Chr̃m Dominũ, & i ſingulis portionibus totus eſt: nec per ſingulas minuit ſed integrũ ſe præbet i ſingulis.

RESP. Dcẽdm, ꝙ ſicut ex ſupra dictis patet, quia in hoc ſacramento ſubſtantia corporis Chriſti eſt ex ui ſacramenti quãtitas aut dimenſiua ex ui realis

SV. QVÆ. LXXVI. ART. III.

Ferr. 4. cont. c. 67. Sot. 4. ſ. d. x q. 1. ar. 3. Ca. 4. d. 8. q. 2. con. 2.

IN arti. 3. duo occurrunt dubia. Primũ circa rẽ ipſam ex Durando, ſm̃ circa rõnem in litera red ditã ex Scoto, & Durando. Durandus cõtra cõmunẽ opinionẽ tenẽtẽ, nõ ſolum ſubſtantiam corporis Chriſti, ſed ẽt quãtitatẽ eius naturali cõcomitantia cõtineri, & diuiſibiliter tñ, ſ. hoc ſacro, obiicit duplici ter. Primo, Nihil põt comparari ad aliud mõ incõpoſſibili ſuæ naturæ: ſed indiuiſibilitas eſt incõpoſſibilis naturæ quantitatis, quia ipſa de natura ſua intrinſeca eſt diuiſibilis. ergo quãtitas corporis Chriſti nõ põt cõparari ad quantitatem hoſtiæ indiuiſibiliter, hoc eſt ut ſit tota ſub toto, & tota ſub qualibet pte. In cap. de quantitate com. 1.

¶ Secũdo, Vbicunque eſt ſubſtantia ſe realiter, ibi eſt ſubſtantialiter, quia iſte modus eſt ab ea iſeparabilis. ergo ſimiliter ubicũ q; eſt quantitas in ſe realiter ibi eſt quantitatiue, quia iſte modus eſt inſeparabilis à quantitate. non eſt ergo Chr̃i quantitas per modum ſubſtantiæ in hoc ſacramẽto. Refert de cõ ſecr. di. 2. c. Singu. Art. 1. hu. q. & ar. præced.

¶ Circa rõnem uero in litera redditã, quia ſcilicet ex ui ſacr̃i ſola corporis Chr̃i ſubſtantia continetur ſub hoſtia, quantitas autem concomitanter Scotus in 4. ſenten. diſt. 10. q. 1. improbando occurrit ſic arguẽs. E Vnumquodque ſiue ſit primus terminus conuerſionis, ſiue ſecundus: ſi tamen eſt ibi, habet proprietates ſuas, quæ ſibi neceſſario, & naturaliter conueniunt. ergo quantitas corporis Chriſti, ſiue per conuerſionem ſit ſub ſacramento, primo, uel ſecundario, ſi eſt ibi, habet ſuum modum naturalẽ, quod eſt eſſe modo quantitatiuo, Conſequentia clara, & antecedens probatur dupliciter, ſcilicet exemplo, & ratione. Exemplum eſt, quia ſi Deus uel natura cauſaret ſubſtantiam quantam, ita ꝙ quãtitas concomitetur ſubſtantiam: nihilominus quantitas habebit ſuum modum naturalem. unde apparet quod concomitantia non mutat modum naturalem quantitatis concomitantis Ratio uero eſt, quia diuerſa habitudo ad agens (ſcilicet primaria, uel ſecundaria, mediata, uel immediata) non uariat naturam rei: dummodo tamen producatur. ergo nec carebit quantitas ſuo modo naturali, propter hoc tantum, quia non eſt primus terminus conuerſionis: dummodo, ſit ibi realiter. ſiue primo, ſiue concomitanter per illam conuerſionem.

¶ Duran. uero alia uia contra hanc rationẽ procedit, arguens, Quantitas de ratione ſua intrinſeca eſt diuiſibilis. ergo nullo

modo

concomitantię, corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtantiæ, ideſt per modum quo ſubſtantia eſt ſub dimenſionibus, non autem per modum dimenſionum, ideſt, non per modum illum quo quantitas dimēſiua alicuius corporis, eſt G ſub quantitate dimenſiua loci. Manifeſtum eſt autem, quod natura ſubſtantiæ tota eſt ſub qualibet parte dimēſionū ſub quibus continetur: ſicut ſub qualibet parte aeris, eſt tota natura aeris, & ſub qualibet parte panis eſt tota natura panis & hoc indifferenter, ſiue ſint dimēſiones actu diuiſæ (ſicut cū aer diuidit, uel panis ſecatur) uel etiā ſint actu indiuiſæ, diuiſibiles H uero potentia. Et iō manifeſtū eſt, quod totus Chrs eſt ſub qualibet parte ſpecierum panis, etiam hoſtia integra manente, & non ſolum cū frangitur: ſicut quidā dicunt, ponentes exemplum de imagine, quæ apparet una in ſpeculo integro: ſpeculo autem fracto, apparēt ſingulę in ſingulis partibus: quod quidē nō eſt omnino ſimile: quia multiplicatio hmōi imaginum accidit in ſpeculo fracto propter diuerſas reflexiones ad diuerſas partes ſpeculi: hic aūt non eſt niſi una cōſecratio, propter quam corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento.

concl.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd numerus ſequitur diuiſionem, & ideo quandiu quantitas manet indiuiſa actu, neque ſubſtātia alicuius rei eſt pluries ſub dimenſionibus propriis, neque corpus Chriſti ſub dimēſionibus panis: & per conſequēs neque infinities: ſed toties, in quot partes diuiditur.

AD II dicendum, quòd illa determinata diſtantia partium in corpore organico, fundatur ſuper quantitatem dimenſiuā, ipſa aūt natura ſubſtantiæ præcedit etiam quantitatem dimenſiuam, & quia conuerſio ſubſtātiæ panis, directe terminatur ad ſubſtantiam corporis Chriſti, ſecundum cuius modū proprie, & directe eſt in hoc ſacramento corpus Chriſti, talis diſtantia partium eſt quidem in ipſo corpore Chriſti uero, ſed non ſecundum hanc diſtantiā comparatur ad hoc ſacramentum, ſed ſecundum modum ſuę ſubſtantię, ſicut dictum eſt.

AD III dicendum, quòd illa I procedit de natura corporis, quā habet ſecundum quantitatem dimenſiuam. Dictum eſt aūt quod corpus Chriſti comparatur ad hoc ſacramētum, non ratione quantitatis dimēſiuæ, ſed rōne ſuæ ſubſtantię, ſicut dictū eſt.

modo poteſt ſibi competere ratione cuiuſcunque alterius indiuiſibiliter ſe habere. ergo non poteſt comparari ad locum modo ſubſtantiæ. Et confirmatur, quia anima rationalis licet ſit in loco mediante humano corpore quanto, ipſa tamen eſt indiuiſibiliter in loco: eſt enim tota in toto loco, & tota in qualibet parte eius, & hoc ideo, quia animæ rōnali repugnat diuiſibilitas. ergo per oppoſitū, nō obſtante quod quātitas Chriſti ſit in ſacramento mediante ſubſtantia, eſt indiuiſibiliter, quia quantitati repugnat indiuiſibilitas.

¶ Pro faciliori intellectu eorum, quæ tractantur (ne obſcuritate nominum impoſſibile reputetur quod credimus) ſcito idem eſſe quantitatem corporis Chriſti indiuiſibiliter ſe habere ad quantitatem hoſtiæ, & inter quantitatem corporis Chriſti præſentem hoſtiæ, & quātitatem hoſtiæ nō eſſe poſitioné, quæ unū inter decem prædicamenta ponitur: ita quod corpus Chriſti quantum ſub hoſtia contētum, in ſeipſo quidē eſt diuiſibile, & habēs poſitionem in partibus (poſitionem autē dico, quæ ponit differentiam quantitas cum diſtinguitur quātitas in quantitatem habentem poſitioné in partibus, & quantitatem carentem illa) ut continetur uero ſub hoſtia, caret poſitione ſeu ſitu, uno ex decem generibus. dicit enim huiuſmodi poſitio ordinem partium in loco: quo ordine cōſtat carere corpus Chriſti quantum, ut eſt ſub hoſtia, quia eſt in ea localiter: ordo. n. partiū in loco ſine localiter, nō eſt intelligibilis. Et quia huiuſmodi ſitus, ſiue poſitio non eſt de ratione quantitatis dimenſiuę, ſed ſola poſitio, quæ eſt differentia quantitatis eſt de dimēſionum ratione: ideo attente oportet perſpicere, quod diuiſibilitas, quæ eſt de ratione quantitatis, non opponitur indiuiſibilitati, quæ conſiſtit in negatione poſitionis ſpecialis prædicamenti. Nec propterea fallaris, putans me dicere quod modus eſſendi indiuiſibiliter ſit pura negatio poſitionis ſpecialis generis: hoc enim nec ſomniaui. ſed ut intelligas quæ dicimus per huiuſmodi negationem annexam poſitiuæ præſentiæ Chriſti corporis quanti ad hoſtiam, continetur enim veraciter Chriſti cor- K pus quantum ſub hoſtia abſque ſitu, ſeu poſitione ſpeciali prædicamenti: hæc. n. negatio includitur in eo quod ſignatur per contineri indiuiſibiliter in hoc ſacramento.

¶ Hac ergo manifeſtatione ſuppoſitā, ex qua apparet, quòd quātitas Chri corporis nec perdit ſuā diuiſibilitatem, nec induit modum aliquem ſibi repugnantem, nec perdit in ſe ſuum ordinem naturalem, ſed in hoc quod continetur ſub hoſtia, caret modo illo, qui importatur per poſitionem, ſeu ſitum, reſpondetur ad obiecta. Et ad primum Durandi contra poſitionem iſtam negandum eſt minor, ut ruoce loquendo, quoniam modus iſte modi indiuiſibilitatis, non repugnat diuiſibilitati quantitatis.

¶ Ad ſecundum uero facile dici poteſt, quòd argumentum a ſimili claudicat, uerumtamen ſeruata uniuocatione terminorum reſpondendo dicitur falſum aſſumi in antecedente: quoniam F ſubſtantia alicubi eſt non per modum ſubſtantiæ, ſed per modum quantitatis, ut patet in ſubſtantiis extenſis: ſunt enim in loco quantitatiue. Et rurſus ſubſtantia heterogenea, puta bos, non eſt per modum ſubſtantię in qualibet ſuę quantitatis parte: non eſt enim tota natura bouis in qualibet eius parte quantitatiua.

¶ Ad obiecta ſecundi dubii reſpondendo, dicitur primo ad Scoti argumentum, quod procedit ex falſa interpretatione rationis allatæ ab Auctore, ac ſi Auctor adduxiſſet pro cauſa, quare quātitas eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtātiæ, quia eſt quaſi ſecundarius terminus mutationis. Hoc aūt procul eſt ab Auctoris ſenſu: non enim conſiſtit eius ratio in differentia inter primum, & ſecūdum terminum in fieri, ut arguens uſurpauit, ſed inter per ſe rationem eſſendi in ſacramento, & id, quod per accidens concomitatur, ut patet expreſſe in hoc articul. 4. in reſpōſione ad primum: ubi uidere potes quātum diſtet ſenſus iſte uerus a ſenſu illo uſurpato. Et fefellit forte arguentem, quia Auctor declarat quid eſt illud, quod eſt per ſe ratio eſſendi reliquis in hoc ſacramento, ex hoc quod eſt per ſe primo terminus conuerſionis. Quia igitur Auctoris ratio non conſiſtit in differentia inter primo, uel ſecundo fieri, ſed inter per ſe exiſtens in ſacramento, & per accidens exiſtens ibidem, ideo oportet aliter ad argumenta Scoti reſpondere, ſed tanquam impertinentia, & extranea relinquere. Poſſet tamen gratia materię, hoc eſt talis mutationis, qualis eſt conuerſio panis in corpus Chriſti, ſuſtineri ratio formata à Scoto differentia inter primum, & ſecundum terminum conuerſionis, contra quam arguit. & ſic dicendum eſſet, quod licet in creatione, & generatione, & ſimilibus ſecundarius terminus ſuū naturalem modum aſſequatur, & non induat modum primi termini: in hac tamen conuerſione ſecundarius terminus, ideſt, concomitans induit modum primi termini.

In corp. a. & a 1. ad 3

In corp. & a. 1. huius quæſt.

In cor. ar.

¶ Et ſi quæratur, quare potius in hac quam in aliis mutationibus hoc inuenitur, reſpondetur, quia hoc eſt ſingulariſſimū in hac mutatione, quod primus terminus eſt ſola ratio in eſſendo quibuſcunque concomitantibus: hoc eſt quòd ratio eſſendi in hoc ſacramento quibuſcunque exiſtentibus in eo, eſt res primo terminans conuerſionem. Et hæc defenſio in idem redit cum prima reſponſione, ut patet, & ideo non oportet ſollicitare de diuerſa habitudine ad agens, quoniam eſt extra propoſitum.

¶ Ad obiectionem autem Durandi dicitur falſum aſſumi, ſ. quod contineri indiuiſibiliter, repugnet quantitati diuiſibili. & ad confirmationem negatur ſimilitudo, quoniam animæ rationali repugnat, & eſſe diuiſibilem, & diuiſibiliter contineri: quantitati autem licet repugnet eſſe indiuiſibilem, non tamen repugnat indiuiſibiliter contineri.

¶ Et hæc ſufficiant etiam pro ar. 5.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum tota quantitas dimenſiua corporis Chriſti ſit in hoc ſacramento.

Ferr. 4. cont. c. 63. 64. *Sot. 4. ſ. d. 10. q. 1. ar. 4.*
Gab. 4. d. 10. q. unica. *Cap. 4. d. 10. q. 2. con. 2.*

Per. o. 450

4. d. 10. a. 2. q. 1. & 4. & d. 12. q. 1. a. 2. q. 1. co. & 4. con. c. 63. 64. & 67. & quo. 7. a. 8. cor. Ar. præc.

AD QVARTVM ſic ꝓcedit. Vr ꝙ non tota quãtitas dimenſiua corporis Chri ſit in hoc ſacro. Dictú eſt.n.† ꝙ totú corpus Chri continet ſub qualibet parte hoſtiæ conſecratæ, ſed nulla quãtitas dimẽſiua tota cõtinet in aliquo toto, & in qualibet parte eius. ergo eſt ĩpoſſibile, ꝙ tota quãtitas dimenſiua corporis Chri contineat in hoc ſacro.

Li. 3. tex. 9. tom. 3.

¶2 Præ. Impoſſibile eſt, duas quãtitates dimẽſiuas eſſe ſimul, et ſi una ſit ſeparata, & alia in corpore nãli, ut patet p Phil. in 3. Metap. ſed in hoc ſacro remanet quãtitas dimẽſiua panis, ut ſẽſu apparet. nõ ergo eſt ibi quãtitas dimenſiua corporis Chri.

¶3 Præ. Si duę quãtitates dimẽſiuæ inæquales iuxta ſe ponant, maior extendit ultra minorẽ: ſed quãtitas dimẽſiua corpis Chri, ẽ multo maior q̃ quãtitas dimenſiua hoſtiæ conſecratæ, ſm oẽm dimẽſionem. ſi ergo in hoc ſacro ſit quãtitas dimenſiua corporis Chri cum quantitate dimenſiua hoſtiæ: quantitas dimẽſiua corporis Chriſti extẽderetur vltra quantitatẽ hoſtiæ, quę tñ non eſt ſine ſubſtãtia corporis Chriſti ergo ſubſtãtia corporis Chri erit in hoc ſacro, et præter ſpecies panis, quod eſt inconueniens, cũ ſubſtantia corporis Chriſti non ſit in hoc ſacramento, niſi per conſecrationẽ panis, vt dictũ eſt. impoſſibile ergo vr, ꝙ tota quantitas dimenſiua corporis Chriſti ſit in hoc ſacramento.

Ar. 1. hui9 quæſt.

SED CONTRA, Quantitas dimẽſiua corporis alicuius, non ſeparatur ſm eſſe a ſubſtãtia eius: ſed in hoc ſacro eſt tota ſubſtantia corporis Chriſti, vt ſupra habitum eſt. * ergo tota quantitas dimẽſiua corporis Chriſti eſt in hoc ſacramento.

Art. præc.

RESP. dcd̃m, ꝙ (ſicut ſ. dictum eſt †) dupliciter aliquid Chriſti eſt in hoc ſacro. Vno modo ex ui ſacri alio mõ ex reali concomitantia, Ex ui quidem ſacri, quantitas dimenſiua corporis Chriſti nõ eſt in hoc ſacro: ex ui.n. ſacri eſt in hoc ſacro illud, in qđ directe conuerſio terminat. Cõuerſio aũt, q́ fit in hoc ſacro, directe terminat ad ſubſtantiá corpis Chriſti, nõ aũt ad dimẽſiones eius, ꝙ patet ex hoc, ꝙ quantitas dimẽſiua panis remanet facta cõſecratione, ſola ſubſtantia panis trãſeunte, quia tñ ſubſtãtia corporis Chriſti realiter nõ denudat a ſua quãtitatẽ dimẽſiua, & ab alijs accidẽtibus, inde eſt ꝙ ex ui realis cõcomitãtiæ, ẽ in hoc ſacro tota q̃titas dimẽſiua corpis Chri; & oĩa accidẽtia eius.

Ar. 2. hui9 q. ad 1.

*Alias diuiditur.

Concl.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ modus eſſendi cuiuslibet rei determinat ſm id, quod eſt ei per ſe, nõ aũt ſm id, quod eſt ei per accidens, ſicut corpus eſt in uiſu, ſm ꝙ eſt albũ, nõ aũt ſm ꝙ eſt dulce, licet idẽ corpus ſit albũ & dulce, vnde, & dulcedo eſt i uiſu ſm modũ albedinis, non ſm modũ dulcedinis. Quia igitur ex ui huius ſacri eſt in altari ſubſtãtia corporis Chriſti, quantitas aũt dimenſiua eius eſt ibi cõcomitanter, & quaſi per accidens; iõ quantitas dimenſiua corporis Chriſti eſt in hoc ſacro, nõ ſm proprium modũ (vt. ſ. ſit tota in toto, & ſingulę partes in ſingulis partib.) ſed p modũ ſubſtãtię, cui9 natura eſt tota in toto, & tota i qualibet pte.

Pulchrum exẽplũ nota.

AD II dicẽdũ, ꝙ duæ quantitates dimenſiuæ nõ pñt nãliter ſimul eſſe in eodẽ, ita ꝙ utraq; ſit ibi ſm propriũ modũ quantitatis dimenſiuæ. In hoc aũt ſacro quantitas dimenſiua panis eſt ſm ꝓpriũ modũ, ſ. ſecundum cõmenſurationem quandam; non autem quantitas dimẽſiua corporis Chri, ſed eſt ibi per modum ſubſtantiæ, ut dictum eſt. * In cor. ar. & ar. 1.

AD III dicẽdũ, ꝙ quantitas dimenſiua corpis Chriſti nõ eſt in hoc ſacramento ſecundũ modũ commenſurationis, qui eſt proprius quãtitati, ad quem pertinet ꝙ maior quantitas extendatur vltra minorem, ſed eſt ibi per modum iã dictum. * In cor. art.

ARTICVLVS V.

Vtrum corpus Chriſti ſit in hoc ſacramento ſicut in loco.

Fer. 4. cont. c. 64. *Scot. 4. ſ. d. 10. q. 3.*
Ric. 4. ſ. d. 10. q. 2. ar. 2. *Sot. 4. ſ. d. 10. q. 2. a. 5.*
Pallud. 4. d. 10. q. 3. & d. 11. q. 4.

Per. o. 451

Inf. a. 6. c. & ad 1. & 4. d. 10. a. 1 ad 1. 6. 7. & 8. & a. 3. q. 2. ad 2. & 4. cõ. c. 64. fi. & quol. 1. ar. 22. ad 2.

AD QVINTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ corpus Chri ſit in hoc ſacro, ſicut in loco. Eſſe.n. in aliquo definitiue, uel circũſcriptiue, eſt pars ei9, qđ eſt eſſe in loco: ſed corpus Chriſti vr eſſe definitiue in hoc ſacro (quia ita eſt vbi ſunt ſpẽs panis, uel vini, ꝙ nõ eſt in alio loco altaris) h. videt ẽt ibi eſſe circũſcriptiue: quia ita continetur ſuperficie hoſtiæ cõſecratæ ꝙ nec excedit, nec excedit. ergo corpus Chriſti eſt in hoc ſacramẽto ſicut in loco.

¶2 Præt. Locus ſpecierũ panis nõ eſt uacuus, natura.n. nõ patitur uacuũ, nec eſt ibi ſubſtãtia panis, ut ſupra habitum eſt: * ſed eſt ibi ſolũ corpus Chriſti. ergo corpus Chriſti replet locũ illum, ſed omne, quod replet locum aliquẽ, eſt in eo localiter. ergo corpus Chriſti eſt in hoc ſacro localiter.

Q. præc. ar. 2. & 5.

¶3 Præ. Sicut dictũ eſt, * in hoc ſacro eſt corp9 Chri cũ ſua quantitate dimẽſiua, & cũ oib. ſuis accidẽtibus, ſed eſſe in loco, eſt accidens corporis, unde, & ibi connumeratur inter nouem genera accidẽtiũ. ergo corpus Chriſti eſt in hoc ſacro localiter.

Ar. præc. & 3. huius 4.

SED CONTRA eſt, ꝙ oportet locũ, & locatũ eſſe æqualia, ut patet per Philo in 4. Phy. ſed locus, ubi ẽ hoc ſacrm, eſt multo minor q̃ corpus Chri. ergo corpus Chri nõ eſt i hoc ſacro, ſicut in loco.

Li. 4. Phyſ. tex. 30. & 2.

RESP. Dcd̃m, ꝙ, ſicut iam dictum eſt, * corpus Chri nõ eſt in hoc ſacro ſm ꝓpriũ modũ quantitatis dimenſiuæ, ſed magis ſm modum ſubſtantiæ. Oẽ aũt corpus locatũ eſt in loco, ſm modũ quantitatis dimenſiuæ, inquantũ. ſ. cõmenſurat loco, ſm ſuã quantitatẽ dimẽſiuã. unde relinquit, ꝙ corpus Chriſti nõ eſt in hoc ſacro ſicut in loco, ſed p modũ ſubſtantiæ: eo. ſ. modo, quo ſubſtantia continetur a dimẽſionibus, ſuccedit.n. ſubſtãtia corporis Chriſti in hoc ſacro ſubſtantiæ panis, vnde ſicut ſubſtãtia panis nõ erat ſub ſuis dimẽſionib. localiter, ſed per modũ ſubſtãtiæ, ita nec ſubſtantia corporis Chriſti, non tñ ſubſtantia corporis Chri eſt ſubiectum illarũ dimẽſionum, ſicut erat ſubſtãtia panis, & iõ ſubſtantia panis rõne ſuarũ dimenſionum localiter erat ibi, quia cõparabatur ad locũ illum

Ar. 3. hui9 quæſt.

illum mediantib. proprijs dimenſionibus. Subſtã tia aũt corporis Chri cõparaẽ ad locũ illũ mediantib. dimẽſionib. alienis, ita ꝙ econuerſo dimẽſiones ꝓpriæ corporis Chri cõparanẽ ad locũ illũ me diãte ſubſtãtia, qđ eſt cõtra rõem corporis locati. vñ nullo mõ, corp' Chri eſt i hoc ſacro localiter. n

concl.

Ad primvm ergo dedm, ꝙ corpus Chri nõ eſt i hoc ſacro defi itiue, qa ſic nõ eſſet alibi, q̃ in hoc altari, ubi conficiẽ hoc ſacrm: cũ tamen ſit, & in cęlo in propria ſpẽ, & in multis al js altarib. ſub ſpẽ ſacri. Siſr ẽt patet, ꝙ nõ eſt in hoc ſacro circunſcriptiue, quia non eſt ibi ẽm cõmenſurationẽ ꝓpriæ quantitatis, ut dictũ eſt: †qđ aũt non eſt extra ſupficiem ſacẽi, nec eſt in al a parte altaris, nõ ptinet ad hoc ꝙ ſit ibi definitiue, uel circunſcriptiue, ſed ad hoc, ꝙ incępit ibi eſſe per conſecrationem, & conuerſionem panis, & vini, ut ſupra dictum eſt.*

Ar. 3. & 4. huius q.

q. praec. ar. 3. & 4.

Ad ii dicẽdum, ꝙ locus ille, in quo eſt corpus Chri, nõ eſt vacuus, neq; tñ ꝓprie eſt repletus ſubſtãtia corpis Chri, q̃ nõ eſt ibi localiter, ſicut dictũ eſt: †ſed eſt repletus ſpẽb. ſacroꝶ, q̃ hñt replere locũ, uel pp naturã dimẽſionũ, uel ſal ẽ miraculoſe, ſicut, & miraculoſe ſubſiſtũt p modũ ſubſtantiæ.

In corp. ar.

Ad iii dicendum, ꝙ accidentia corporis Chri ſunt in hoc ſacro (ſicut ſ. dictũ eſt†) ẽm realẽ cõcomitantiã. Et iõ illa accidẽtia corporis Chri, ſunt in hoc ſacro, q̃ ſunt ei intrinſeca. Eſſe aũt in loco, ẽ accidens p cõparationẽ ad extrinſecũ cõtinens. & iõ non oportet, ꝙ Chrs ſit in hoc ſacro, ſicut in loco.

Art. praec.

Articvlvs VI.

Vtrum corpus Christi ſit mobiliter in hoc ſacramento.

SV. QVAE. LXXVI. ART. VI.

Par. 8. 452

Sot. 4. ſ. d. 10. q. 1. ar. 6. Ca. 4. d. 10. q. 3. con. 12 Scot. 4. d. 10. q. 6. & 7.

4. d. 10. a. 4 q. 4. Et op. 11. ar. 34. L. 1. c. 3. 10 declaratio ne 24. loci tom. 1.

Ad sextvm ſic proceditẽ. Vr ꝙ corpus Chri ſit mobiliter i hoc ſacro. Dicit. n.* Philoſ. in 2. Top. ꝙ motis nobis,[b] mouenẽ ea, quæ in nobis ſunt: quod quidẽ eſt uerũ ẽt de ſpiritali ſubſtãtia animæ, ſed Chrs eſt in hoc ſacramento, ut ſupra habitum eſt,* ergo mouetur ad motum ipſius.

I

¶ 2 Præt.[b] Veritas dẽt rñdere figuræ, ſed de agno paſchali,[c] qui erat figura huius ſacri, non remanebat quicquã uſq; mane, ſicut pręcipitur Exo. 12. ergo neque ẽt ſi hoc ſacramentum reſeruetur in craſtinum, erit ibi corpus Chriſti. & ita nõ eſt immobiliter in hoc ſacramento.

¶ 3 Præt. Si corpus Chriſti remaneat ſub hoc ſacro ẽt in craſtino, pari ratione[h] remanebit, & per totum ſequens tempus, nõ enim poteſt dici, ꝙ deſinat[d] eſſe ceſſantibus ſpeciebus, quia eſſe corporis Chri non depẽdet a ſpeciebus. [illegible] aũt remanet ſub hoc ſacro Chriſtus per totũ F tps futurũ. vr ergo ꝙ ſtatim in craſtino, uel poſt modicũ tempus, definat eſſe ſub hoc ſacramẽto, & ita videtur ꝙ Chriſtus mobiliter ſit i hoc ſacramẽto.

Sed contra, Impoſſibile eſt idẽ eſſe motũ, & quietũ, qa ſic contradictoria verificarenẽ de eodẽ: ſed corpus Chriſti, in cælo quietum reſidet. nõ ergo eſt mobiliter i hoc ſacramẽto.

G Resp. Dcdm, ꝙ cũ aliqd eſt unũ ſubiecto, & multiplex ẽm eſſe, nihil ꝓhibet ſm aliqd moueri, & ſm aliqd immobile permanere, ſicut corpori eſt aliud eſſe albũ, & aliud eſſe magnũ, vñ põt moueri ſm albedinẽ, & pmanere imobile ſm magnitudinẽ. Chro aũt nõ eſt idẽ eſſe ſm ſe, & eſſe ſub hoc ſacro, quia p hoc ꝙ dicimus ipſum eſſe ſub hoc ſacro, ſignatur quædã habitudo eius ad hoc ſacrm. Sm igitur hoc eſſe ñ mouẽ Chrs per ſe ſm locũ, ſed ſolum p accidẽs, qa Chrs nõ eſt in hoc ſacro ſicut in loco, ſicut pręđictũ eſt,* quod aũt nõ eſt in loco, nõ mouẽ p ſe in loco, ſed ſolũ ad motũ eius, in quo eſt. Siſr etiã neq; p ſe mouetur ẽm eſſe, qđ hẽt in hoc ſacro, quacumq; alia mutatione, puta q̃ ãtũ ad hoc ꝙ deſinat eſſe ſub hoc ſacro, qa illud, qđ de ſe hẽt eſſe indeficiens, non põt eſſe deficiendi principium, ſed alio deficiẽte, hoc deſinit eſſe in eo, ſicut Deus, cuius eſſe eſt indeficiẽs & immortale, deſinit eſſe in aliqua creatura corruptibili per hoc, ꝙ creatura corruptibilis deſinit eſſe. & hoc mõ cũ Chrs hẽat de ſe eſſe indeficiens, & incorruptibile, nõ deſinit eſſe ſub ſacro, neq; per hoc ꝙ ipſum deſinat eſſe, neq. etiã per motũ localem ſui (ut ex dictis patet*) ſed ſolũ p hoc, quod ſpecies huius ſacramenti deſinunt eſſe. unde patet ꝙ Chrs per ſe loquendo, immobiliter eſt in hoc ſacramento. n

K

Ad primvm ergo dicendũ quod rõ illa procedit de motu per accidens, quo ad motũ noſtri mouentur ea, quæ in nobis ſunt. Aliter tamen ea, quæ p ſe poſſũt eſſe in loco, ſicut corpo-

In titulo hy mobiliter extenditur, tam ad motum, q̃ admutationem. Dupliciter enim cum poſſit dubitari de mobilitate corporis Chri in ſacramento, vel de motu locali ad motũ hoſtiæ, uel de mutatione qua deſineret eſſe in ſacramento, ad utrunque modum extẽditur, ly mobiliter.

Ar. 1. huius quæſt.

¶ Circa doctrinã traditam in hoc articulo, aduerte primo, Auctorẽ ſentire, ꝙ Chriſtum eſſe ſub hoc ſacramẽto eſt eſſe quoddam relatiuũ, dum dicit, per hoc ipſum quòd dicimus ipſum eſſe ſub ſacramento, ſignificatur quædam habitudo eius ad hoc ſacramentum: hinc enim manifeſtat non eſſe idem eſſe Chriſti corporis in ſe, & eſſe eiuſdem in ſacramento: quod ſub aliis uerbis explicatur dicendo, Aliud eſt eſſe Chriſti corpus in ſeipſo, & aliud eſt cõtineri ſub ſacramento ipſum idem Chriſti corpus in ſeipſo exiſtens. Non diſcedes ergo ab Auctoris doctrina, loquendo ſeorſum de conuerſione panis in ſubſtantiam corporis Chriſti, & de habitudine Chriſti ad hoc ſacramentum, ut nos ſecimus. Nec propterea putes explicatum eſſe modũ, quo Chriſtus eſt in hoc ſacramento. nam explicatio huiuſmodi eſt per communia valde, ſcilicet per relationem, ſeu habitudinem, neſcitur autem res aliqua, niſi per propria cognoſcatur.

¶ Circa concluſionem illam, Corpus Chriſti ad motum hoſtiæ mouetur per accidens: duplex occurrit obiectio. Prima ex Durando opinante oppoſitum in li. 4. ſenten. diſtinct. 10. quæſt. 3. Secunda ex Scoto, eadem diſt. q. 6. opinante non contra motum, ſed contra motorem.

Art. præc.

¶ Arguit ergo Durand. corpus Chriſti nullo modo moueri ad motum hoſtiæ, nec per ſe, nec per accidens: quia corpus Chriſti, & hoſtia non ſunt unum ſecũdum ſubiectum, nec ſe habent ut continens, & contentum, nec habent colligationem, uel contactum. Et quia corpus Chriſti exiſtens in cælo localiter, fit de nouo exiſtens in hoc ſacramẽto abſque motu locali, tam per ſe, quam per accidens. ergo a fortiori exiſtens in hoc ſacramento non mouetur ad motum hoſtiæ.

¶ Scotus autem ponens corpus Chriſti ad motum hoſtiæ moueri quidem per accidens, ſed non niſi immediatè a deo probat hoc ultimum hac ratione, Quando aliqua coniungun tur præciſe per actum uoluntatis coniungentis ſe habentis ad illam coniunctionem, ſi unum illorũ ſecundũ ſe ſit mobile

Ar. præc.

concl.

ra, & aliter ea, quę per ſe non poſſunt eſſe in loco, ſicut formæ, & ſpirituales ſubſtantiæ. Ad quem modum poteſt reduci, q dicimus Chriſtum moueri per accidens ſecūdum eſſe qđ habet in hoc ſacramēto, in quo non eſt ſicut in loco.

Ad ii dcđm, quòd hac rōne moti uīr fuiſſe quidam, ponētes q corpus Chriſti non remanet ſub hoc ſacramento, ſi in craſtinum reſeruet. Cōtra quos Cyrillus dicit: Inſaniunt quidā dicentes myſticam benedictionem ceſſare a ſanctificatione, ſi quæ eius reliquiæ remanſerint in diem ſubſequentem: non. n. mutatur ſacratum corpus Chriſti, ſed uirtus benedictionis, & uiuificatiua gratia, iugis in eo eſt: ſicut & omnes aliæ conſecrationes immobiliter manent, permanentibus rebus cōſecratis: pp quod non iterantur. Veritas autem licet figuræ reſpondeat, tamen figura non poteſt eam adæquare.

Ad iii dicendum, qđ corpus Chri remanet in hoc ſacro, non ſolum in craſtino, ſed etiā in futuro quouſque ſpecies ſacramentales manēt, quibus ceſſantibus deſinit eſſe corpus Chri ſub eis: nō quia ab eis dependeat, ſed quia tollitur habitudo corporis Chri ad illas ſpecies. p quē modū Deus deſinit eſſe dūs creaturę deſinentis.

ARTICVLVS VII.

Vtrū corpus Chriſti prout eſt in hoc ſacramento, poſſit uideri ab aliquo oculo ſaltem glorificato.

AD SEPTIMVM ſic pcedítur. Vr q corpus Chriſti, prout eſt in hoc ſacro, poſſit uideri ab aliquo oculo, ſaltem glorificato. Oculus. n. noſter impeditur a viſione corporis Chriſti in hoc ſacro exiſtētis, h propter ſpecies ſacrales ipſum circunuelantes: ſed oculus glorificatus non pōt ab aliquo impediri, quin corpora quælibet uideat prout ſunt, ergo oculus glorificatus pt uidere corpus Chriſti, prout eſt in hoc ſacro.

¶ 2 Pręt. Corpora glorioſa ſanctorū, erūt h configurata corpori claritatis Chriſti, ut dr Phil. 3. ſed oculus Chriſti uidet h ſeipſum prout eſt in hoc ſacro. ergo pari rōe quilibet alius oculus glorificatus pt ipſū uidere.

¶ 3 Præ. h Sancti i reſurrectione erūt æquales angelis, ut dr Luc. 20. ſed angeli uidēt corp⁹ Chriſti, prout eſt in hoc ſacramento: quia etiam dęmones inueniuntur huic ſacro reuerentiā

bile omnino improportionatum, & reliquum proportionatū, A illud moueat non eadem motione poteſt mouere utrunque cōiunctorum. Probatur iſta ratione & exemplo. rō eſt, quia ſi mouet unum, quod eſt ubi proportionatum, non propterea mouet per accidens reliquum, quia reliquum non eſt præſens illi moto, ſicut actus potētiæ, aut econuerſo, nec ſimpliciter ex aliqua alia neceſſitate naturali: ſicut graue eſt pręſens naui, uel curru, cui innititur, & pp hoc ſimul mouetur cum illo, ſed eſt præſens ſola uoluntate, quæ poteſt non uelle coniunctionem illam ſtāte tamē motione alterius. Exēplum eſt, Si angelus uoluntarie faceret ſe eſſe præſentem lapidi ſi moueo lapidem, nō propterea moueo angelū, qui non eſt per ſe mobilis à uirtute mea: nec per accidens in propoſito, quia nec forma, nec pars eſt lapidis mobilis per ſe a me, unde angelus in termino motus lapidis per propriam ſuā actionem eſſet ibi, ubi eſt lapis, & nō p actū meū. Et tunc ſubſumitur mino. Sed corpus Chriſti eſt pręſens ſpeciei ſacramentali tantum per actus uolūtatis animæ. ergo &c.

¶ Ad euidentiā horū ut mihi, q cum Durādo nulla ſit quæſtio ſecundum rem, ſed forte in ſolis uerbis: ſi. n. perſpiciatur ex una parte diſtinctio facta in litera de duplici eſſe corporis Chriſti, uel in ſe, uel in ſacramento, & dictum eſſe q corpus Chriſti in ſe non mouetur neque p ſe neque p accidens & quòd ſecundum eſſe in ſacramento mouetur non per ſe, ſed per accidens, & ſi cum his ſimul perſpecta fuerit uis rationum Duran. manifeſtū erit, q nulla eſt diuerſitas in ſentētia quoniam ad hoc tendunt argumenta, quòd corpus Chriſti ſecūdum ſe non mouetur per accidens ad motum hoſtiæ, quod Auctor fatetur.

¶ Verum ſiquis concēdat his argumentis Chriſti corpus ſecundum nullum eſſe moueri per accidens ad motum hoſtiæ, facile inueniet reſponſionem dicendo ad primum, quòd inter corpus Chriſti, & hoſtiam eſt colligatio ſecundum eſſe ſacramentale: & ita quòd ſe habent ut ueraciter contentum, & continens ut patet extra, de ſum. Trin. & fide cathol. c. firmiter.

¶ Ad ſecundum negatur ſequela, quia ad rem antecedentis nec eſt opus motū, nec concomitatur motus: ſed ad motum ſacramenti concomitatur motus rei, quæ eſt ſacramentum, ſecundū eſſe ſacramentale, per accidens tamen.

¶ Ad Scotum autem directe loquentem de Chriſti corpore, ut eſt in ſacramento, dī q ratio, aut implicat contradictoria, aut ſubſumit falſum.

¶ Ad cuius intellectum aduerte duo aſſumi a Sco. ſ. coniunctionē inter aliqua duo, & rationem coniunctionis. ſ. actum uoluntatis contingenter ſe habentem. Et oportet alterum duorum ſequentium Scotum dicere, uel coniunctionem illam nullum nexum, ponere inter coniuncta ultra actum uoluntatis contingenter ſe habentem, aut aliquem nexum inter illa ponere cauſatum a tali actu uoluntatis: non pōt dici primū. quia ipſemet Sco. ponit coniunctionem illam actu uoluntatis uolitam contingenter. & minor ēt eſſet falſa, ut patet. Et ſimiliter exemplū de angelo, quia præſentia angeli ad lapidem, & corporis Chriſti ad ſacrūm, non eſt formaliter per actum uoluntatis. Oportet ergo intelligi, q coniunctio addit nexum quendam inter coniuncta, & tunc apparet, aut implicari contradictoria, puta q ſit nexus aliquis, inter duo creata: & q ille nexus nullo mō cōiungat illa n. ſi præciſe p actum uoluntatis, qđ nō eſt itelligibile: aut minorem eſſe falſam quia licet corpus Chriſti, & hoſtiam eſt coniunctio ſacramētalis, quæ licet effectiue ſit à ſolo deo, in ſe tñ eſt coniunctiua corporis Chriſti cum hoſtia naturali neceſſitate ſacri. Nam ex ui ſacri p ſe habetur eſſe ſacrale, corporis Chriſti in hoſtia, & eſſe ſacrale cōiungit corpus Chri & hoſtiam: non qa uolitam, ſed quia in ſe eſt tale.

¶ Ad exemplum autē de angelo dī, q licet angelus poſſet ſubtrahere præſentiam ſuam a lapide: ſi tamē illam non ſubtrahit, mouente me lapidem & transferente illum in domum: angelus mouetur non a ſe, ſed ad motum lapidis: qa angelus nunc eſt ubi eſt lapis, & non eſt ubi erat lapis.

¶ Et ad excludendas fugas, pone caſum q angelus feceri ſe præſentem lapidi uoluntate illius pręſentiæ continuandę per unā horā tantum, & ſtante caſu forma conditionalem, ſi angelus factus pręſens lapidi dormiret per tres horas, & ego mouerem lapidem illum p duas horas, in fine motus, angel⁹ eſſet ubi eſt lapis, & non per actum angeli. ergo per motum lapidis, a me. Et q̄uis hęc ſufficerent ad dicta Scoti facilius tñ pōt reſponderi, dicendo maiorem poſſe forte habere locum, quando utrumque coniunctorum eſt per ſe mobile, puta, quia ambo ſunt corpora, ſed qñ duorū coniunctorū alterū tñ eſt mobile ſm ſe, alterū uero nō niſi per accidens mobile eſt, maior nullum habet locū, qñ non poteſt de eis dici, q unum eſt mobile improportionatum, & alterum mobile proportionatum. Sic a dš inuenitur in propoſito, qñ hoſtia eſt mobilis ſm ſe eſſe autem ſacramentale ſeu Chriſti corpus ſm eſſe ſacramentale in hoſtia, non eſt mobile per ſe, ſed ſolum per accidens, ut in litera hac dicit Auctor, & communiter omnes fatentur, dum dicunt eſſe quoddam eſſe relatiuum: reſpectus enim non niſi per accidens poſſunt moueri localiter. Et hinc appares quid dicendum eſt ad exemplū de angelo quoniam dum moueo lapidem moueo per accidens præſentiam inter lapidem, & angelum, & ſimiliter dū moueo hoſtiam cōſecratam, moueo præſentiam inter hoſtiam, & corpus Chriſti ita q tranſlata hoſtia de altari in plateam, trāſfertur ēt præſentia, quia corpus Chriſti de præſente in altari fit pſens in platea, abſque hoc q corpus Chriſti in ſe moueatur: & & ſimiliter angelus fieret præſens in domo ad quam tranſlatus eſt lapis, non q ipſe angelus ſit motus à ſe, uel a me, ſed quia transferendo lapidem, tranſtuli pręſentiam eius in lapide.

Porr. c. 4. 3. Infr. ar. 8. c. Et 4. di. 10. art. 1. q. 5. ad 3. & art 4. q 1. p to. & q 4 ad. 5. & in expo. li. ad 1. 2. & 4.

SVP. QVÆST. LXXVI. ART. VII.

Scot. 4. ſ. d. 10. q. 8. 9. Ric. 4. ſ. d. 10. q. 1. ar. 5. Mairo. 4. ſ. d. 11. q. 6. Sot. 4. ſ. d. 10. q. 1. ar. 7. Palud. 4. d. 10. q. 4. 1. 2. 3. con. 6.

IN corpore art. multa occurrunt, notāda & dubitanda. In primis circa rationes concluſionis primę, ſcilicet corpus Chriſti

ſti ſecundum eſſe quod habet in ſacramento non eſt uiſibile oculo corporali, aduertendum eſt quòd licet Scot. in ult. q. di. 10. 4. ſent. impugnet multas rationes, quæ afferuntur pro hac concluſione: quia tamen neutram iſtarum, quæ in litera afferuntur improbat, immo potius utraque quodammodo utitur (& ſecunda quidem ſe tenēte ex parte uiſibilis, ut terminus eſt uiſionis, expreſſe utitur, prima quoque conſiderante uiſibile, inquantum cauſa eſt uiſionis quodammodo utitur) id extraneum à præſentis operis propoſito duxi defendere rationes alias, quæ hic non ponuntur.

¶In ſecunda rōne aduerte diligēter terminos, ut non fluctues, quaſi contraria in Auctoris doctrina inuenies, dum alibi dicit cum Auer. ſubſtantiam particularem percipi à cogitatiua: hic uero dicit a ſolo intellectu ſubſtantiam cognoſci. Nec loquitur de ſubſtantia in communi, ſed de ſubſtantia ſingulari, quia loquitur de corpore Chriſti, ut eſt in hoc ſacramento. conſta autem corpus Chriſti eſſe quoddam ſingulare, & modum eſſendi in hoc ſacramento eſſe eum ſingularem, utrumque ſiquidem eſt uerum, illud quidem de ſubſtantia indiuiduali, ſecundū materiā ſignatā quantitate: hoc autem de ſubſtantia indiuiduali, ut habet modum eſſendi puræ ſubſtantiæ, id eſt ſubſtantiæ inquantum ſubſtātiæ, ut patet ex ſuperius declaratis de modo ſubſtantiæ. Et propterea hic dicit, Subſtantia autem inquantum huiuſmodi, ſubiacet ſolum intellectui, &c.

¶Circa ſecundam partem huius art. in qua agitur de uiſione intellectuali aduerte dici quatuor, primum quòd corpus Chriſti ſecundum eſſe in hoc ſacramento, non uidetur ab intellectu uiatoris hominis ſecundum, quòd nec etiam ab intellectu angeli eo naturaliter: tertium quod uidetur ab intellectu beato angeli, uel hominis per uiſionem diuinę eſſentiæ: quartum (quod eſt omnium prædictorum ratio) quia iſte modus eſſendi eſt penitus ſupernaturalis, ac per hoc ſecūdum ſe intelligibilis eſt a ſupernaturali intellectu, ſcilicet diuino.

¶Contra tria autem horum Scot. arguit in 4. ſent. diſt. 10. q. 8. & primo contra ſecūdum, intendens quòd tam intellectus angelicus, quàm animæ ſeparatæ, quàm etiam hominis beati poteſt naturaliter uidere exiſtentiam corporis Chriſti in euchariſtia. Primo, quia intellectus ſe habens ad intelligibilia, ſicut ipſa ſunt in ſe intelligibilia, intelligit prius ſubſtātiam quā quēcumque modum eius. ergo nullus modus ſub quo eſt ſubſtantia, poteſt impedire intellectionem ſubſtantiæ à tali intellectu, qui non dependet in intelligendo a ſenſibilibus. Secundo totū ens creatum eſt obiectum proportionatum tali intellectui, quātum ad cognitionem tā abſtractiuam quā intuitiuā. ſi ergo quodcunque ens poteſt abſtractiue cognoſci à tali intellectu, quando non eſt ſibi præſens, ſequitur quòd poteſt intuitiue intelligi ab eodem, quando eſt ſibi perfecte præſens in propria exiſtentia actuali. Tertio, Virtus potens cognoſcere obiectū intuitiue dū eſt præſens, poteſt cognoſcere eius abſentiam, dum eſt abſens: ſed talis intellectus poteſt cognoſcere præſentiam panis quando eſt præſens. ergo poteſt cognoſcere abſentiam eius quando eſt abſens ergo eadem ratione poteſt cognoſcere præſentiam ſubſtantiæ corporis Chriſti, quia corpus Chriſti in ſe ē obiectū proportionatum etiam intellectui tali, ut inuenitur. ergo modus accidentalis ipſius corporis non impedit, quia ſit obiectum in-

exhibere: & ipſum timere. ergo pari rōne oculus glorificatus poteſt Chriſtum uidere, prout eſt in hoc ſacramento.

SED CONTRA, Nihil idē exiſtens poteſt ſimul ab eodem uideri in diuerſis ſpeciebus: ſed oculus glorificatus ſemper uidet Chrm, prout eſt in ſua ſpē G ſm illud Iſa. 33. Regem in decore ſuo uidebunt. ergo nī quòd nō uideat Chrm, prout eſt ſub ſpecie huius ſacramenti.

RESP. dcdm, quòd duplex eſt oculus, ſ. corporalis proprię dictus, & intellectualis, qui per ſimilitudinem dicitur: a nullo autem oculo corporali corpus Chriſti poteſt uideri, prout eſt in hoc ſacramento. Primo quidem, quia corpus uiſibile per ſua H accidentia immutat medium. Accidentia aūt corporis Chriſti ſunt in hoc ſacramento mediante ſubſtantia, ita ſcilicet quòd accidentia corporis Chriſti nō hñt immediatam habitudinē, neque ad hoc ſacramentū, neq; ad corpora, quæ ipſum circunſtāt. & idō nō pñt īmutare mediū ut ſic ab aliquo corporali oculo uideri poſſint. Secūdo quia ſicut ſupra dictū ē, corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtantię. Subſtantia autē inquantum hm̄ōi, nō eſt uiſibilis oculo corporali, neq; ſubiacet alicui ſenſui, ſed nec ēt imaginationi, ſed ſoli intellectui, cuius obiectū eſt qd quid eſt ut dicitur in 3. de Aīa: & idō [m] ppriē loquēdo, corpus Chriſti ſm modū eſſendi, quē hēt in hoc ſacramento, neq; ſenſu neq; imaginatione pceptibile eſt, ſed ſolo intellectu [n] qui dr̄ oculus ſpiritualis.[p] Percipitur āt diuerſimode a diuerſis intellectib[9]. [q] Quia.n. mod[9] eſſendi, quo Chrs eſt ī hoc ſacro, eſt penitus ſupernaturalis, a ſupernaturali intellectu, ſ. diuino, ſm ſe uiſibilis eſt & per cōſequens ab intellectu beato: uel angeli vel hoīs, qui ſm participatam claritatē diuini ītellectus uidet ea, q̄ ſupnaturalia ſunt, uiſione diuinæ eſſentiæ: ab ītellectu āt

F uiſibile eidem intellectui. Quarto, Anima Chriſti nouit naturaliter ſe eſſe ubicunque eſt, & per conſequens nouit naturaliter ſe eſſe in euchariſtia, & ita naturaliter poteſt noſſe exiſtentiam corporis ſui ibi, quæ eſt ſibi ratio quòd ſit in ſacramento. Quinto exiſtentia talis non eſt excellentius cognoſcibile, quàm exiſtens, cuius eſt exiſtentia: ſed Chriſtus eſt naturaliter cognoſcibilis à tali intellectu creato. ergo, & quælibet eius exiſtentia. Probatur maior, quia non poteſt aliquis modus in propoſito naturaliter excedere ſolid, cuius eſt modus. Sexto beatus naturaliter uidet, in alio beato actum beatificum, & tamen illa beatitudo non eſt minus ſupernaturalis quā exiſtentia corporis Chriſti in euchariſtia. Antecedēs probatur, quia ſubſtantia ipſius beati eſt excellentius cognoſcibile, quàm eius beatitudo.

Ar. 1. hui[9] q. ad 3.

D. 752.

Li. 3. de anima. tecta. 16. 10. 2.

concl. m

concl. p

¶Contra tertium uero idem arguit, intendens quòd intellectus beatus nullo modo per actum beatificū uidet corpus Chriſti in euchariſtia. Beatus nō diſtinguitur a nō beato, niſi uidendo obiectum beatificum ut ſic, & ea, quæ includuntur in eo, ut ſic: ſed corpus Chriſti eſſe in euchariſtia, non eſt obiectum beatificū (ut patet) nec incluſum in obiecto beatifico: quod probatur, quia æque eſſentialiter pertinet ad obiectum beatificū includere in ratione obiecti unam rem, uel ueritatem unius ſacramenti, ſicut alterius: ſicut æque pertinet ad ueritatem fidei I credere ueritatem unius articuli, ſicut alterius: ſed in obiecto beatifico non clauditur, gratiam infundi tali baptizato, aut ſuſcipienti ſacramentum pœnitentiæ. ergo &c.

¶Contra quartum, rationem. ſ. quia modus eſſendi eſt penitus ſupernaturalis, arguit ibidem Sco. quia naturale: & ſupernaturale, non diſtinguunt ens in ſe, ſed tātum in comparatione ad agens, & propterea licet res aliqua ſupernaturaliter fiat, poſtquam facta eſt, naturaliter cognoſcitur. Et confirmatur aſſumptum, quia ſupernaturale, & naturale poſſunt ſe habere ſicut imperfectū, & perfectius, puta accidens, & ſubſtantia. Et confirmatur rurſus ſubiunctū, quia fides, ſpes, & charitas ſunt habitus ſupernaturales, & tñ angeli naturaliter cognoſcūt eos, ſm illos, qui ponunt in angelo naturaliter rōnes cognoſcendi oēs ſpēs entiū.

¶Ad euidentiam horum prælibandum eſt, quòd parua diſtātia in principio magna ualde apparet in principiatis. Et hoc eſt, quòd K ex diuerſa opinione circa mediū intelligendi, tot qōnes emanant. Opinantes ſiquidem intellectum non alligatū phantaſmati intelligere per motionē ab ipſis rebus, quæ intelligūt, dñr conſequenter opinantur intellectus abſtractos intueri res præſentes, ſicut nos uidemus corporaliter colores præſentes. Tenentes autem cum peripateticis, & philoſophis intellectus abſtractos moueri tantum a ſeipſis, ſeu ſuis ſubſtantiis, uel etiam a ſuperioribus eorū, & non ab aliquo inferiori, conſequenter ponūt intellectus abſtractos cognoſcere quicquid cognoſcunt naturaliter aut per ſubſtantiā propriā ſolā (quod nos credimus in ſolo deo uerificari) aut per ſubſtantiam perfectam ſpeciebus intelligibilibus inditis, aut ēt, ut quibuſdā placuit, per ſubſtantiā ſuperiorē, & per conſequens intellectus abſtracti cognitio naturalis non ſe pōt extendere, niſi ad ea, quæ naturaliter relucēt in his, quæ ſunt apud intellectū abſtractum. Et quī hæc nō ſunt, niſi pertinentia ad naturalem ordinē uniuerſi, quia ſolæ res pertinentes ad opera ſex dierum, fuerunt producta à Deo in men-

hominis uiatoris non pôt conſpici niſi per fidem, ſicut & cætera ſupernaturalia: ſed nec êt intellectus angelicus ſecundũ ſua naturalia ſufficit ad hoc intuendum unde dæmones, non poſſunt videre per intellectum Chriſtum in hoc ſacramẽto niſi per fidem, cui non uoluntarie aſſentiunt, ſed ad eam euidentiam ſignorum[d] conuincũtur, prout dicitur Iac. 2. Quòd dæmones credunt, & co tremiſcunt.

D.607.

Ad primvm ergo dicẽdũ, quòd oculus noſter corporeus per ſpecies ſacramentales impeditur à uiſione corporis Chriſti ſub eis exiſtentis, nõ ſolum per modum tegumẽti, ſicut impedimur uidere id, quod eſt uelatum quocumque corporali velamine: ſed qa corpus Chriſti non habet habitudinem ad medium, quod circunſtat hoc ſacramentum mediãtibus propriis accidentibus, ſed mediantibus ſpeciebus ſacramentalibus.

Ad ii dicendum, quòd oculus corporalis Chriſti, uidet ſeipſum ſub ſacramento exiſtentem: non tamen poteſt videre ipſum modum eſſendi, quo eſt ſub ſacramento, quod pertinet ad ſolum intellectum:[e] nec tamen eſt ſimile de alio oculo glorioſo: quia etiam ipſe oculus Chriſti eſt ſub hoc ſacramento, in quo non conformatur eis alius oculus glorioſus.

Ad iii dicendum, quòd angelus bonus, uel malus non poteſt aliquid uidere oculo corporeo, ſed ſolũ oculo intellectuali. unde non eſt ſimilis ratio, ut ex dictis patet.*

In mentibus angelicis, & in rerum natura qñ uidit deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bona, quæcumque oñ ad naturę, ſed gratię ordinem per ſe ſpectant, eximuntur à naturali cognitione angelorum ſecundum hanc uiam, ſecundum quam etiam naturale, & ſupernaturale ſunt, & differentiæ entis, & differentię modi faciendi: nam oculi dati cęco nato, & uiuũ factũ in nuptiis, differebãt ab aliis oculis, & uinis, ſecundum naturale, & ſupernaturale quoad modum fiendi tantũ: ſed claritas, & incarnatio Chriſti, & Chriſtum eſſe ſub ſacramẽto, & lumẽ gloriæ, & ſimilia differunt a uirtutibus naturalibus, & aliis, quę entia naturalia uocamus, penes ſupernaturale & naturale, quantum ad ipſa entia: ſunt. n. hæc ex ſuo genere ſupernaturalia entia, quia nulli poſſunt enti eſſe aut fieri connaturalia, ut alibi declarauimus.

¶ His præhabitis ad primum Scoti dicitur, falſam eſſe minorem ſcilicet intellectũ abſtractum habere ſe ad omne intelligibile, ſecundum ordinem intelligibilitatis: hoc enim patet eſſe falſum: tum, quia non ſic ſe habet ad primum intelligibile q eſt deus: tum, quia quilibet intellectus abſtractus intelligit, & quod eſt ſupra ſe, & quod eſt infra ſe per modum ſui: dicimus nihilominus, q licet intellectus abſtractus uideat corpus Chriſti, non propterea ſequitur ergo videt eius modum eſſendi in ſacramento. Et hoc, non quia iſte modus eſſendi eſt excellentioris cognoſcibilitatis in ſe: ſed quia eſt cognoſcibilis alterius ordinis, ſcilicet ſupernaturalis, & propter hoc eſt extra totum ordinem rerum præſentium cognitionibus naturalibus.

¶ Et hinc patet reſponſio ad ſecundum: quia falſum eſt, totum ens creatum eſſe obiectum proportionatum tali intellectui. Et intuitiue quidem, quia quædam, ſcilicet ſupernaturalia, ſunt de ordine non præſentium cognitioni naturali. Abſtractiue uero, quia incarnationis myſterium latet, quo ad perfectam quidditatiuam cognitionem, omnis intellectus creati cognitionem naturalem: quia illius nulla inducta ſpecies eſt præſentatiua perfecte. Et idem uidetur de eſſe corporis Chriſti in ſacramẽto. Supponit igitur argumentum hoc falſum ſcilicet modum eſſendi in ſacramento, præſentem quandoque eſſe naturali cognitioni intellectus abſtracti.

¶ Ad tertium dicitur, negando eadem, uel ſimili ratione, poſſe cognoſci præſentiam corporis Chriſti. Et ad ſubiunctam probationem iterum dicitur, quòd modus accidentalis, non quatenus accidentalis, ſed quatenus eſt alterius ordinis, impedit ſe inmittere ab intellectu, cui ordo ille non eſt præſens, qualis eſt intellectus angelicus naturaliter.

¶ Ad quartum de anima Chriſti dupliciter dici poteſt. Primo, excipiendo Chriſti animam ea ratione, quia ad ipſum ſpectat quamuis concomitanter, talis modus eſſendi, ita quòd ſicut dicimus cogitationes cordis mei latere naturalem cognitionem angelorum, manifeſtas tamen eſſe animæ meæ, quia ad ipſam ſpectant, & per hoc ſibi ſũt præſentes, quæ nõ ſunt præſentes angelis, ſic in propoſito modus iſte eſſendi eſt præſens naturali cognitioni animæ Chriſti per hoc, quòd ad ipſum ſpectat: nec, eſt ſimile de aliis intellectibus, ut patet. Secundo, dicitur negando animam Chriſti cognitione naturali intueri modum, quo corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento, ſicut cognitione naturali non intuetur myſterium Incarnationis: vnde Auctor dicit hic, quòd quia modus eſſendi in hoc ſacramento eſt penitus ſupernaturalis, non niſi à ſupernaturali intellectu, vel ipſius participatione, eſt in ſe intelligibilis. Et hæc reſponſio ſolidior uidetur.

¶ Ad quintum iam patet ex dictis, quod non ratione excellentiæ, ſed ratione abſentiæ, ſeu non præſentiæ, exiſtentia in ſacramenta latet, & tamen corpus Chriſti patet.

¶ Ad ſextum negatur aſſumptum, ſcilicet actũ beatificũ unius beati uideri naturali cognitione ab altero. Et ratio eſt ſæpe dicta, non propter excellentiam cognoſcibilis, ſed propter abſentiam: quia naturalis cognitio contenta eſt ſpectantibus ad ordinem naturalem: actus autem beatificus ſpectat ad ordinẽ ſupernaturalem.

¶ Ad obiecta contra uiſionem huius ſacramenti per actum beatificum reſpondendo diſtinguitur, quod de actu beatifico poſſumus dupliciter loqui: uel præciſe ſecundũ neceſſaria ad beatitudinem, & ſic procul dubio uerum eſt, per actum beatificum nõ uideri Chriſti corpus in ſacramẽto, nec myſterium incarnationis, immo, nec aliqd quod ſcit deus ſcientia viſionis, ut patet ex eo, q ſi vnum tantum intellectum deus creaſſet, & ille uideret deum, eſſet proculdubio beatus, & nihil horũ ſciret, quæ ad ſciẽtiam uiſionis ſpectãt: quia nihil horum fuiſſet, eſſet aut futurũ eſſet: uel de actu beatifico loquimur, ſecundum q de facto diuina largitas illum dilatauit, ſeu extendit, & ſic uiſio beata extendit ſe ad multa alia, quæ non ſunt ſimpliciter neceſſaria cognitu ad beatitudinem, inter quæ opinamur eſſe myſterium incarnationis, & euchariſtiæ, ea ratione, quia ſunt difficillima inter omnia creata credenda, ac per hoc à mentibus fidelium ualde deſiderata, ut uideantur: beatitudo autem ſatiatiua eſt fidelium, ut fidelium deſideriorum, tam arduorum. Et Scotus quidem in primo ſenſu loqui uidetur, & non in ſecundo: quoniam ratio ſua in primo tantum ſenſu militat, & pluries repetit neceſſitatem ad beatitudinem. vnde non oportet aliter reſpondere.

¶ Ad obiecta demum de ſupernaturalitate, reſpondetur dicendo, quòd naturale, & ſupernaturale ſunt differentiæ, quandoque ſolũ ſm reſpectũ ad agens, quandoq; vero ſunt differentiæ entis. Et propterea falſum eſt, quodcumque ens poſtquàm factum eſt, eſſe naturale: de aliquo enim eſt uerum, & de aliquo nõ ſic ſupra diximus. Et ad confirmationem de differentia imperfecti & perfectionis, dicitur q eſt impertinens: qm non eſt quæſtio de perfectione, uel imperfectione, ſed de naturalitate, uel ſupernaturalitate. Poſſet tñ dici, q qualitates ſupernaturales ſunt perfectioris ordinis, quàm totus ordo naturalium: quia ſunt ordinis diuini, ut charitas, & lumen gloriæ teſtantur.

¶ Ad ultimam confirmationem, dicitur quòd angelis nõ ſunt inditæ ſpecies omnium ſpecierum, ſed earum tantum, quæ ad naturalem ordinem uniuerſi ſpectant: & propterea fidem, ſpẽ, & charitatem, non per naturalem cognitionem, in proprio genere nouerunt, niſi habentes illas in ſeipſis, ut ipſe ad eos ſpectantes.

¶ In reſponſione ad ſecundum, intellige differentiam inter oculum corporalem Chriſti, & corporalem oculum aliorum ſanctorum, non reſpectu uiſibilis per ſe (quoniam in corpore articuli iam dictum erat, modum eſſendi Chriſti corporis in hoc ſacramento eſſe inuiſibilem, ſoloque intellectui intuibilem) ſed reſpectu uiſibilis per accidens: ita quòd Chriſtus dicitur oculo uidere ſeipſum ſub hoc ſacramento: quia ſic ſeipſum uidet, ut ſtatim intellectum uideat ſuum eſſendi modum in ſacramento: ſicut poſt reſurrectionem dicemur uidere deum corporalibus oculis, ut in quæſtio. 12. primæ partis Auctor declarauit,

2. reſponſio

lo corpo

SVP. QV. LXXVI.

ART. VIII.

Perr.c. Ser.4.ſ.d.11.q.2.ar.5.

455 IN articulo 8. aduerte circa ueras apparẽtias ex miraculo in hac ſacramento, q
a d. 10.a. a.q.2.a.1.3 & a.4.q.2. & 3.Et op. 58 cap. 6. d ſtinguendum vide tur de magnitudine ſpeciei apparentis. Nam ſi res apparens fuerit tam magnarum dimenſionum. vt ſint incompoſſibiles ſubſtantię conuerſæ, puta ſi conſecrato modico uino in fundo calicis, ut fieri
¶ ar. pced. ad 3.arg. conſueuit, appareat, & permaneat totus calix magnus plenus ſpecie ſanguinis, tūc non uidetur remanere uerus Chriſti ſanguis ſub illis ſpeciebus: quoniam non manent dimenſiones vini conuerſi. Et in hoc caſu ſpecies ſanguinis ſignificat Chriſti ſanguinem uerum contineri ſub ſacramento, & non contineri ſub ſeipſa. Si uero dimenſiones non ſint ita in ueritate extenſę, quin afficerent conuerſam ſubſtantiam, ſi ſubeſſet, ſentiendum eſt ut litera tradit: quoniam tandiu manet ueritas ſacramenti, quandiu maneret panis, aut vinum, ſi ſubeſſet: cōſtat autem quod quā diu manent dimen-
* q.7.5.ar. 2. ſiones illę ſine ſubiecto, manet corpus, aut ſanguis Chriſti: unde cum tam extenſiuæ dimenſiones immutantur, immutatio non eſt ſolum accidentalis, ſed ſubſtātialis: Auctor autem loquitur, quando mutatio eſt ſolum in accidentibus. Et ſi quæratur, qua adoratione uenerandus eſſe, huiuſmodi ſanguis miraculoſus, dicendum uidetur, idē eſſe iudicium de ipſo & de ueſte Chriſti.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum quando in hoc ſacramēto apparet miraculoſe caro uel puer, ſit ibi uere corpus Chriſti.

AD OCTAVVM ſic proceditur. Videtur q quando in hoc ſacramento miraculoſe apparet caro uel puer, non ſit ibi vere corpus Chriſti. Corpus enim Chr̄i deſinit eſſe ſub hoc ſacramento, qn̄ deſinūt eſſe ſpecies h ſacramentales; ut dictum eſt: † ſed quando apparet caro, uel puer, deſinunt eſſe ſpecies ſacramentales. ergo non eſt ibi vere corpus Chriſti.

¶ 2 Præt. Vbicūque eſt corpus Chriſti, uel eſt ibi ſub ſpecie ꝓpria, uel h ſpecie ſacramēti: ſed qn̄ tales apparitiones fiūt, manifeſtum eſt, q non eſt ibi Chr̄s ſub ſpecie propria, quia in hoc ſacro totus Chriſtus continet, qui permanet integer in forma quia aſcendit in cælum: cū tñ id, quod miraculoſe apparet in hoc ſacro, qñq; uidietur ut quædam parua caro, quandoq; aūt vt paruus puer, manifeſtum eſt etiam, q non eſt ibi ſub ſpecie ſacramenti, quæ eſt ſpecies panis, vel vini. ergo uidetur, q corpus Chriſti nullo modo ſit ibi.

¶ 3 Præt. h Corpus Chr̄i incipit eſſe in hoc ſacramēto per cōſecrationem, & conuerſionē, ut ſupra dictū eſt: ſed caro, & ſanguis miraculoſe apparens, non ſunt conſecrata, nec cōuerſa in verū corpus & ſanguinē Chr̄i. non ergo ſub his ſpeciebus eſt corpus, uel ſanguis Chriſti.

SED CONTRA eſt, quòd tali apparit one facta, eadem reuerentia exhibetur ei quod apparet, q̄ ēt primo exhibeatur: quod quidem non fieret, ſi uere non eſſet ibi Chriſtus, cui reuerentiam latriæ exhibemus. ergo etiā tali apparitione facta, Chr̄s eſt ſub hoc ſacramento.

RESP. Dcēm, q dupliciter contingit talis apparitio, qua quandoque in hoc ſacramento miraculoſe uidetur caro, aut ſanguis, aut etiā aliquis puer quandoque enim hoc contingit ex parte uidētiū, quorum oculi immutantur tali immutatione, ac ſi expreſſe uiderent exterius carnē, uel ſanguinem uel puerū, nulla tñ immutatione facta ex parte ſacri; & hoc quidē uꝛ contingere, quando uni uidetur ſub ſpecie carnis, uel pueri, aliis tamen uideꝛ ſicut & prius ſub ſpecie panis, uel quando eidē ad
F horam uidetur ſub ſpecie carnis, uel pueri, & poſt modum ſub ſpecie panis: nec hoc tamen pertinet ad aliquam deceptionem, ſicut addit in magorū præſtigiis: quia talis ſpecies diuinitus formatur in oculo, ad aliquam ueritatem figurandam, ad hoc ſcilicet, q manifeſteꝛ uere corpus Chriſti eſſe ſub hoc ſacramento, ſicut etiam Chriſtus abſq; deceptione apparuit diſcipulis euntibus in Emaus: dicit enim Aug.* in lib. de quæſtio. euangeliſt. q cum fictio noſtra refertur ad aliquā ſignificationē. nō eſt mēdacium, ſed aliqua figura ueritatis. & quia per hunc modū nulla immutatio fit ex parte ſacri, ma- *L.2.c. ult. rō procul. a prin.t.4.*
G nifeſtum eſt, q m non deſinit Chriſtus eſſe ſub hoc ſacramento tali apparitione facta. n quandoq; uero contingit talis apparitio non per ſolam immutationem uidentium: ſed ſpecie, quæ uidetur realiter exterius exiſtente, & hoc quidem uideꝛ eſſe, qn̄ ſub tali ſpecie ab omnibus uꝛ, & non ad horā, ſed per longum tempus ita permanet. Et in hoc caſu quidam dicūt, q eſt propria ſpecies corporis Chriſti, nec obſtat quòd quandoque nō uidetur ibi totus Chriſtus, ſed aliqua pars carnis, uel etiam uidetur nō in ſpecie iuuenili, ſed in effigie puerili, quia in poteſtate corporis glorioſi eſt, q uideaꝛ ab ocu *concl.m.*
H lo non glorificato, uel ſecundum totum uel ſecū dum partem, & in effigie, uel propria, uel aliena, ut infra * dicetur: ſed hoc uidetur eſſe incōueniēs Primo qdē, quia corpus Chriſti nō pōt in propria ſpecie uideri, niſi i uno loco, in quo definitiue cō tineꝛ, vñ cum videaꝛ in ꝓpria ſpecie, & adoretur i cælis, ſub ꝓpria ſpē nō uꝛ in hoc ſacro. Secūdo, qa corpus glorioſum qđ apparet ut uult, poſt apparitionē cū uoluerit diſparet, ſicut dr Luc. ult. q dn̄s ex oculis diſcipulorū euanuit: hoc aūt, qđ ſub ſpē carnis in hoc ſacro apparet, diu permanet: quinimmo legitur quandoq; eſſe incluſum, & multorum *Non abſoluit morte preuentus: ſed uide in ſent. libr. 2. di. 44. q. 2. ar. 4. uel in addition. q. 83. ar. 2. & 3.*
I epiſcoporū conſilio in pixide reſeruatū, quod nephas eſſet de Chriſto ſentire, ſm propriā ſpeciem. & ideo dicendum eſt, q manent bus dimenſionibus, q̄ prius fuerant, fit miraculoſe quædā immutatio circa alia accidentia, puta figuram, & colorē & alia huiuſmodi. ut uideaꝛ caro, uel ſanguis, aut ēt puer: & ſicut prius dictū eſt, hoc non eſt deceptio: qa fit in figurā cuiuſdā ueritatis. ſ. ad oſtendendū per hanc miraculoſam apparitionem, q in ſacramento eſt uere corpus & ſanguis Chriſti: & ſic patet q remanentibus dimēſionibus, quæ ſunt fundamenta aliorum accidentium, vt infra * dicetur, remanet corpus Chriſti in hoc ſacrameto. *concl.p* *In ipſo met. ar. 2.* *concl.ſ* *q.fe.ar. 2.*

AD PRIMVM ergo dicendū, q facta tali apparitione ſpecies ſacrales quandoque quidem totaliter remanent in ſeipſis quandoque autem ſecundum id, quod eſt principale in eis, ut dictum eſt. * *In corp.a*

AD II dcēm, q in hmōi apparitionibus, ſicut dictū eſt, † non uꝛ propria ſpecies Chriſti, ſed ſpecies miraculoſe formata uel i oculis itueētiū, uel ēt in ipſis ſacramentalibus dimenſionibus, ut dictum eſt. * *In corp.a.* *Ibidem.*

AD III dcēm, q dimenſiones panis, & uini cō ſecrati manent, immutatione circa eas miraculoſe facta quantum ad alia accidentia, ut dictum eſt. * *q.75.ar. 3. & 6.*

SVP. QVAEST. LXXVII. ART. I.
Alb. mag. 4. d. 12. ar. 16. *Ferr. 4. cont. c. 63. 65.*
Scot. 4. ſ. d. 12. q. 1. *Riccar. 4. ſ. d. 12. q. 1. ar. 1.*
Mayro. 4. ſ. d. 12. q. 3. *Duran. 4. ſ. d. 12. q. 1.*
Sot. 4. ſ. d. 10. q. 2. ar. 1. *Palud. 4. d. 12. q. 2. & 3.*
Ca. 4. d. 12. q. 1. con. 1.
Gab. 4. d. 12. q. 1. ar. 2.

QVAESTIO LXXVII.

De accidentibus remanentibus in hoc ſacramento in octo artic. diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de accidentibus remanentibus in hoc ſacramento. Et circa hoc quæruntur octo.

¶Primo. Vtrũ accidentia, q̃ remanent, ſint ſine ſubiecto.

¶Secundo, vtrum quantitas dimenſiua ſit ſubiectum aliorum accidentium.

¶Tertio, vtrum hmôi accidentia poſſint immutare aliquod corpus extrinſecum.

¶Quarto, vtrũ poſſint corrũpi

¶Quinto, vtrum ex eis poſſit aliquid generari.

¶Sexto, vtrum poſſint nutrire.

¶Septimo, De fractione panis conſecrati.

¶Octauo, vtrũ uino cõſecrato poſſit aliquid permiſceri.

ARTICVLVS I.

Vtrum accidentia remaneant ſine ſubiecto in hoc ſacramento.

AD PRIMVM ſic proceditur. vr̃ q accidentia non
B remaneant in hoc ſacr̃o ſine ſubiecto. Nihil.n.[h] inordinatũ, aut fallax debet eſſe in hoc ſacr̃o ueritatis: ſed accidẽtia eſſe ſine ſubiecto, eſt contra rerũ ordinem, quem Deus naturæ

IN q. iſta, de accidẽtibus eucharistiæ omiſſa tanta opinionum uarietate, ut ſolidior rationabiliorque nia appareat, notandum duxi, duplicem eſſe opinionem de modo eſſendi iſtorum accidentium ſine ſubiecto. Prima opinio eſt, accidentia iſta eſſe ſine ſubiecto per ſolam conſeruationem a Deo ſine ſubiecto, ita q cũ prius haberent duo, ſcilicet eſſe in ſubiecto, & utrumque conſeruabatur a Deo, poſtea deſinente Deo conſeruare ly in ſubiecto & conſeruante eſſe quod habebant, ipſa ſunt ſine ſubiecto. Et hanc opinionem ſequitur Scotus in 12. diſt. 4. Altera autem opinio tenet, ultra conſeruationem addi nouam actionem diuinam conferentem accidentibus his nouum modum eſſendi, ſcilicet per modum ſubſtantiæ, & hanc opinionem ſequitur D. Thom. in hac quæſtione, dicens collatum eſſe dimenſionibus habere ſubſtantiæ proprietatem, actum, uim, atque uirtutem. Et ut plenius quod dr intelligatur, manifeſtemus ex differentia, ſeu dif-
C ferentiis inter has opiniones, primo quo ad eſſe. nam cum accidens in ſubiecto non ſit quod eſt, ſed quo eſt, ea ſola conſeruatione accidentis in ſuo eſſe non conſeruato ſubiecto, non acquirit accidens nouum modum eſſendi, ſed perdit priorẽ modũ ſignificatũ per ly in, deſinit.n. eſſe actualiter inhærens: ſed ubi conſeruationi apponitur collatio noui modi, accidens nõ ſolum perdit actualiter inhærere, ſed acquirit nouum eſſendi modum, ut quod prius fuerat quo eſt, modo ſit quod eſt, & hic eſt modus eſſendi ſubſtantiæ. Et huic diuæ annectitur altera, q conſeruatio ſola accidentium ſine ſubiecto eſt uelut uiolenta, hoc eſt, q ſi fieret ab agente ſecundo, eſſet uiolenta: quemadmodum ſi lapis abſq; aliquo fulcimento ſola agentis uirtute ſuſtineretur in loco ſuperiori. Et ratio uiolentiæ eſt: quia accidens cum ſuo eſſe ſeparatum ab ineſſe ſuſtinetur, ut prius erat.
D ſ. ut quo eſt, ex quo non acquirit alium eſſendi modum: ſed ſi accidens cum modo eſſendi per modum ſubſtantiæ, conſeruatur ſine ſubiecto, naturaliter conſeruatur in ſupernaturaliter acquiſito eſſendi modo. Secundo, differunt quoad eſſe ſubiectum: nam ea ſola conſeruatione accidentium ſine ſubiecto, dimenſiones nõ ſunt plus ſubiectum aliorum accidentiũ, quàm prius erant: prius autem erant ſolum receptiuæ accidentium, & non ſuſtentatiuæ eorundem poſt ſeparationem igitur tam dimenſiones, quàm reliqua accidentia remanent ſine ſubiecto ſuſtentante. Et inter dimenſiones, & alia accidentia hoc intereſt, q accidentia alia retinent ſubiectum receptiuum, ſ. ipſas dimenſiones, ipſa uero quantitas caret etiam receptiuo:
E ſed ubi quãtitati, collatus ponitur modus ſubſtantiæ, ipſa quidem, nec ſuſtentatiue eget (quoniam eſt per modum ſubſtantiæ) reliquorum uero accidentium ipſa eſt, & receptiuum, & ſuſtentatiuum: receptiuum quidem ex ſe, ſuſtentatiuum uero ex acquiſito modo ſubſtantiæ. Tertio, differunt ſecundum actionem, quia ſola conſeruatio non conſtituit actiuum ſubſtantię, & per modum ſubſtantiæ, ſed modus eſſendi per modum ſubſtantiæ conſtituit actiuum, ut quod reſpectu omnis producibilis, cuius ibi ſaluatur actiuum, ut quo. Quarto differunt, quo ad poſitionem, ſeu potentiam paſſiuam: quoniam per ſolam conſeruationem non acquiruntur nouam aliquam potentiam paſſiuam: ſed ſi collatus ponitur modus ſubſtantiæ, collata conſequenter ponitur uis, atque potentia ſubſtantiæ, ut poſſit. ſ. inde fieri quicquid poſſet ex ſubſtantia, ſi eſſet. Quòd rationabilior autem ſit opinio ponens conferri dimenſionibus modũ, uimque ſubſtantię, ex duobus apparet. Primo, quia ſic ſaluantur naturaliter omnes, quæ ad ſenſum apparent mutationes a naturalibus agentibus circa eucharistiam. nam ſuppoſito
A hoc uno miraculo quæcumque fiunt, naturaliter ſaluantur, ac ſi fierent in ſubſtantia: quoniam ſupponitur uiceſubſtantia quantitas. ſ. habens modum, uim, proprietatemque ſubſtãtiæ. Secundo apparet, quia non eſt hic affirmandum miraculum, quod non ſequatur ex conſecratione, & paucitas miraculorum præeligenda eſt potius q̃ multitudo: ſed ſic ponendo, unum ſolum miraculum ponitur, quod & conſecrationi eſt anneaum. Nam ad ſenſum conuincitur, q ea ſpeciebus illis educibilis eſt de potentia ad actum per agens naturale raritas, quæ non eſt educibilis de potentia dimenſionum, & reliquorum accidentium ibi exiſtentium, niſi ſicut medio: quoniam cõſtat raritatem educi de potentia materiæ parificabilis ſub amplioribus dimenſionibus: ex eo enim q ibi non eſt materia, niſi ponatur aliquod uice materiæ, oportet dicere hmôi ſpecies non eſſe rarefactibiles, aut per agens naturale educi raritatẽ de potentia ad actũ abſq; aliquo, ex quo ſit educibilis raritas de potentia ad actũ, quod non eſt intelligibile abſque nouo miraculo. Et hinc quoque apparet ſoliditas huius opinionis, dum unico miraculo ſaluat uia apparentia, & naturalitatem oium actionum, & paſſionum. Nec immediata conſeruatio horum a Deo, prohibet cor-
C ruptionem naturalem eorundem: qm non plus ea immediata conſeruatione manutenentur, quàm cum mediante ſubſtantia conſeruantur: eſt enim conſeruatio Dei ſuauis rebus conſeruatis: & ſi non conſeruatio diuina, ſed res conſeruata, ſuccumbit agenti naturali corrumpenti. Nec oportet ſolicitum eſſe circa entitatem prædictorũ ſ. modi eſſendi proprietatis, uis, uirtutiſq; ſubſtantiæ: ipſa ſiquidem res de genere accidentium, puta quantitas cum ſuo eſſe, fit a Deo uis, uirtuſque ſubſtantiæ habens actum, modumq; ſubſtantiæ Manifeſtatur autẽ hoc eſſe non ſolum poſſibile, ſed rationabile diſcurrendo per ea, quæ apparent, & opinata in philoſophia, uidemus inprimis in elementis quædam non ſemina, ſed proportionalia ſeminibus cum generantur aĩalia ex putrefactione, uidemus quoque imperfectiſſima entia, qualia ſunt ſemina, uicem gerere perfectorum animalium cum generantur animalia perfecta per propagationem, opinamur quoque dari proportionalia mem-
D bra, puta in carentibus corde aliquid proportionale loco cordis, credimus quoque lumen effici uim aſtri illius, in quo recipitur, puta lunæ: tenent multi, ut infra patebit, accidẽtia propria eſſe uires ipſas ſubſtantiarum. Ex quibus oĩbus, ſi aduerterimus quantitatem eſſe rem propinquã, & quaſi proportionalis naturæ cũ materia, non apparebit impoſſibile, aut a ratione alienum, q ipſamet res, quæ eſt quantitas, fiat uicemateria, & ſit, ac suppleat materiæ officium, uelut quoddam proportionale materiæ, ſicut proportionale cordi facit officiũ cordis: nec oportet aliam entitatem quærere: qm accidẽtia fluentia a principiis eſſentialibus ſubſtantiæ ex hoc ipſo, q a principiis illis
E fluunt, ſunt non ſolum accidentia, puta calor, ſed ſunt uis & uirtus ſubſtantiæ, ita q poſſunt producere ſubſtantiam, ut inferius amplius patebit (quàmuis quidam ſentiant cõtrarium) ita quantitas euchariſtiæ poteſt ſortiri a ſuprema omniũ ſubſtantiarum, ut ipſamet quantitas ſit uiceſubſtantia &c. multo .n. uehementioris, ac intimioris efficaciæ eſt primæ ſubſtantiæ actio, quàm quicumq; fluxus accidentis a principiis ſubſtantialibus ſubiecti. Hic ergo modus, quo faciliter abſq; multiplicatione tam miraculorum, quàm entitatum, ſaluantur apparentia circa accidentia euchariſtiæ inter agendum, & patiendum.

¶Quibus prælibatis, ad ſingula deſcendendo, perſpice in 1. art. huius literæ in reſponſione ad quartum, primum, quod diximus, ſcilicet q accidens tranſit de quo eſt in quod eſt, & eſt deinceps compoſitum ex quod eſt, & quo eſt. Perſpice ſecundo in art. 2. in reſponſione ad primum quantitatem tranſire de ſubiecto medio in recipiendo, in ſubiectum in ſuſtentando. Perſpice tertio in articul. 3. in reſponſione ad tertium id, quod.

Ferr. 1. 460
Sup. q. 75. ar. 5. Et 4. di. 47. a. 4. co. Et 4. d. 12. q. 1. a. 1. Et 4. cont. c. 63. & 65 Et quol. 3. ar. 1. c. 1. Et quol. 4. ar. 5. Et opu. 2. c. 8. Et 1. Cor. 1. lec. 5.

qđ diximus de accidentibus fluentibus a ſubſtantia, ſe i occurrunt in hoc loco duo intolerabilia Scoto in 11.d.4. Primū eſt, ꝙ forma ſubſtantialis geniti non ſit immediate a forma ſubſtantiali generantis: ſcđm eſt, ꝙ qualitates agunt in uirtute formæ ſubſtātialis, producendo ſubſtantiã. Et Scot. quidē longū circa hæc, proceſſum facit: ego autē qa de ſacris tracto, & hmōi diſputatio nō eſt neceſſaria ad ſacri notitiā, pertranſeundū cenſeo: declarādo tñ ſenſum Auctoris, quem noluit forte intelligere Scotus: qm ſi illum intellexiſſet, non ſic arguiſſet.

Li.4. met. tex.13.10. b

qñ dicimus qualitates agere in uirtute formæ ſubſtantialis, non ſomniamus rē aliā abſolutā, aut reſpectiuā, ſed ipſam qualitatē eſſe uirtutē illius ſubſtātiæ: ſicut dicimus ſemen eſſe uirtutis, & ppea ſicut conſeruato ſemine, ſemen bouis generat bouē, & ſemen hoīs generat hoīem, procul dubio in uirtute hominis a quo fluxit, ſol.n.& hō generāt hoīem, ut dr 2. Phy. & tñ nō oportet ſemen illud ſubordinari defuncto hoī, ita ꝙ teneatur ab illo, aut moueatur ab illo, ſat eſt .n. ſeruari ſicut fluxit ab illo: ita qualitas uini conuerſi in ſanguinē Chri, quia erat uirtus uini, ſi ꝓ qa, conſeruat ſicut erat, pro indiuiduo eſt uini: conuerteret.n. generā a ꝑte in uinū, nō minus, ꝙ ſi ſubſtātia uini ſubeſſet. Nec oportet ſubordinari uino conuerſo nec moueri ab illo: ſed dr agere in uirtute illius, qa eſt uirtus, ꝙ fluxit ab ipſo: ſed hæc metaphyſicis reſolutionibus reſeruemus. Reliqua quæ ſupra diximus, in ar. 5 & 8. clare habentur.

*Referrur de conſec. d.2.c. Species.

q.75.ar.3. & 6.

indidit: vr̄ ēt ad quādā fallaciā ꝑtinere, cum accidētia nāliter ſint ſigna naturæ ſubiecti. ergo in hoc ſacramento nō ſunt accidentia ſine ſubiecto.

¶2 Præ. Fieri[b] non pōt ētmiraculoſe, ꝙ definitio rei ab ea ſeparet, uel ꝙ vni rei conueniat definitio alterius rei puta ꝙ hō manēs hō, ſit aīal irrationale, ad hoc.n. ſequeret̃ contradictoria eſſe ſimul: hoc n.qđ ſignificat nomē rei, eſt definitio vt dr̄ in 4.meta.* ſed ad definitionē accidētis ꝑtinet ꝙ ſit in ſubiecto, ad definitionē uero ſubſtātiæ, ꝙ ꝑ ſe ſubſiſtat non in ſubiecto, nō ergo pōt miraculoſe fieri ꝙ in hoc ſacro ſint accidentia ſine ſubiecto.

¶3 Præ. Accidēs indiuiduat̃ ex ſubiecto.[b] ſi ergo accidētia remanēt in hoc ſacro ſine ſubiecto, nō erūt indiuidua, ſed uniuerſalia, qđ patet eſſe falſum, quia ſic non eſſent ſenſibilia, ſed intelligibilia tantum.

¶4 Præt. Accidētia ꝑ conſecrationē huius ſacri, nō adipiſcūtur aliquā cōpoſitionē: ſed ante cōſecrationē nō erāt cōpoſita, neq; ex quo eſt, & quod eſt. ergo ēt poſt conſecrationē non ſunt cōpoſita altero horū modorū, ꝙ eſt incōueniēs: qa ſic eſſent ſimpliciora q̃ angeli: cū tñ hæc accidētia ſint ſenſibilia. non ergo accidentia remanent in hoc ſacramento ſine ſubiecto.

Sed contra eſt, ꝙ Greg.* dicit in homi. paſchali, ꝙ ſpēs ſacrales ſūt illarū rerū uocabula, q̃ añ fuerūt, ſ. panis, & uini: & ita cū nō remaneat ſubſtātia panis, & vini, vr̄ ꝙ hmōi ſpēs remaneant ſine ſubiecto.

Resp. Dicendū, ꝙ accidētia panis, & uini, q̃ ſenſu deprehenduntur in hoc ſacro remanere poſt ꝯſecrationē, nō ſunt ſicut in ſubiecto in ſubſtātia panis, & uini, q̃ nō manet, ut ſ.* habitū eſt. neq; ēt in forma ſubſtantiali, q̃ nō manet, & ſi remaneret, ſubiectū eſſe nō poſſet, ut patet per Boet.* in lib. de Tri. Manifeſtum eſt ēt, ꝙ hmōi accidentia non ſunt ſubſtantia corporis, & ſanguinis Chriſti ſicut in ſubiecto: quia ſubſtantia humani corporis nullo mō pōt his accidentibus affici: neq; ēt eſt poſſibile, ꝙ corpus Chrī glo-

In lib. de Trini ante med.

riosum, & impaſſibile exiſtens, alteret̃ ad ſuſcipiēdas hmōi qualitates. Dn̄t aūt quidā, ꝙ ſunt ſicut in ſubiecto in aere circunſtante: ſed nec hoc eſſe pōt. Primo quidē, quia aer eſt hmōi accidentium ſuſceptiuus. Secundo, quia hmōi accidentia non ſunt ubi eſt aer: quinimmo ad motum harum ſpecierum, aer depellitur. Tertio, quia accidentia non tranſeunt de ſubiecto in ſubiectū, ut ſ. idē accidens numero, quod primo fuit in uno ſubiecto, poſtmodū fiat in alio: accidens.n. numerū accipit a ſubiecto. vñ non pōt eſſe, ꝙ idē numero manēs, ſi qñq; in hoc, qñq in illo ubi ſecto. Quarto, quia cū aer nō ſpolie[t]ur accidētibus propriis, ſimul haberet accidentia propria, & aliena: nec pōt dici, ꝙ hoc fiat miraculoſe virtute conſecrationis: qa verba conſecrationis hoc non ſignificant: quæ tñ nō efficiunt, niſi ſuū ſignificatū: & iō relinquitur, ꝙ [m] accidentia in hoc ſacro, manent ſine ſubiecto: quod quidē uirtute[d] diuina fieri pōt: cum.n. effectus magis dependeat a cā prima, q̃ a cā ſecunda, Deus, qui eſt prima cā ſubſtantiæ & accidentis per ſuā infinitā uirtutem conſeruare pōt in eſſe accidens, ſubtracta ſubſtantia, per quā conſeruabatur in eſſe ſicut per propriā cām: ſicut ēt alios effectus naturalium cauſarum poteſt producere ſine naturalibus cauſis: ſicut humanū corpus formauit in utero Virginis, ſine uirili ſemine.

concl. m D.15.

Ad primvm ergo dcm̄, ꝙ nihil prohibet aliquid eſſe ordinatū ſcđm cōem legē naturæ, cuius tñ contrariū eſt ordinatū ſcđm ſpeciale priuilegium gratiæ, ut patet in reſuſcitatione mortuorū, & in illuminatione cæcorū: prout ēt in rebus humanis quædā aliquibus conceduntur in ſpeciali priuilegio præter legem cōem: & ita ēt licet ſit ſcđm cōem naturæ ordinē, ꝙ accidens ſit in ſubiecto, ex ſpeciali tamen ratione ſecundum ordinem gratiæ, accidentia ſunt in hoc ſacramento ſine ſubiecto, propter rationes ſupra inductas.*

In cor. art.

Ad II dicendum, ꝙ cū ens non ſit genus, hoc ipſum quod eſt eſſe, non pōt eſſe eſſentia ſubſtantiæ, vel accidentis. non eſt ergo definitio ſubſtantiæ, ens per ſe ſine ſubiecto, nec definitio accidentis, ens in ſubiecto: ſed quidditati, ſeu eſſentiæ ſubſtātiæ cōpetit habere eſſe non in ſubiecto: quidditati aūt, ſiue eſſentiæ accidentis cōpetit habere eſſe in ſubiecto: in hoc aūt ſacro nō dat̃ accidentibus, ꝙ ex ui ſuæ eſſentiæ non ſint in ſubiecto. ſed ex diuina uirtute ſuſtentante, & iō non deſinunt eſſe accidentia: quia nec ſeparatur ab eis definitio accidentis, nec competit eis definitio ſubſtantiæ.

Ad III dcm̄, ꝙ huiuſmodi accidentia acquiſierunt eſſe indiuiduum in ſubſtantia panis, & uini: qua conuerſa in corpus, & ſanguinem Chriſti, remanent uirtute diuina accidentia in illo eſſe indiuiduato, quod prius habebant: unde ſunt ſingularia, & ſenſibilia.

Ad IIII dcm̄ ꝙ accidentia hmōi, manente ſubſtantia panis, & uini, non habebant ipſa eſſe nec alia accidentia, ſed ſubiecta eorum habebant hmōi eſſe per ea: ſicut nix eſt alba per albedinem: ſed poſt conſecrationem ipſa accidentia, quę

remanent.

remanent, habent eſſe, unde ſunt compoſita ex eſ-
ſe & quod eſt, ſicut in prima parte de angelis di-
P. p. q. 51. ar. 2. & 3. ctum eſt, † & cum hoc, habẽt compoſitionem par-
tium quantitatiuarum.

ARTICVLVS II.

port. 0. 456 *Vtrum in hoc ſacramento quantitas dimenſiua panis, uel uini ſit aliorum accidentium ſubiectum.*

4. di. 12. q. 1. ar. 1. q. 3. *Ferr. 4. cont. c. 63. & 4.* *Sot. 4. ſ. d. 6. q. 2. ar. 2.*
Et 4. co. c. 62. & c. 64 *Ca. 4 d. 12. q. 1, con. 2. & ad. 3.* *Scot. 4. d. 12. q. 2.*
Et 1. corin. 11. lec. 5. 6.

AD SECVNDVM ſic proceditur, Vr q in hoc ſa
cr̃o quantitas dimenſiua panis uel uini, non
ſit aliorũ [h] accidẽtiũ ſubiectũ. Subiectũ.n. acciden
tis non eſt accidens: nulla.n. forma põt eſſe ſubie
cta, cũ ſubiici ptineat ad ,pprietatẽ materię: ſʒ quã
titas dimẽſiua eſt quoddã accidẽs. ergo quãtitas di
menſiua nõ põt eſſe ſubiectũ aliorũ accidentium.
¶ 2 Præt. Sicut quantitas indiuiduaſ ex ſubſtantia,
[b] ita ẽt, & alia accidẽtia. ſi ergo quãtitas dimenſiua
panis, aut uini remanet indiuiduata, ſm eſſe prius
habitũ, in quo conſeruaſ, pari rõne, & alia accidẽ
tia remanẽt indiuiduata ſm eſſe qd prius habebãt
in ſubſtãtia nõ ergo ſunt in quãtitate dimẽſiua ſi-
ent in ſubiecto, cum omne accidens indiuiduetur
per ſuum ſubiectum
¶ 3 Præ. Inter alia accidentia panis, & uini, q̃ rema
nent, deprehenduntur ẽt ſenſu rarũ, & dẽſum, q̃
nõ pñt eſſe in quantitate dimenſiua, pręter mate
riã exiſtẽte: quia rarũ eſt qd hẽt parũ de materia
ſub magnis dimẽſionibus: denſũ ãt qd hẽt multũ
Li. 4. text. 84. 10. 2. de materia ſub paruis dimẽſionibus, vt dr̃ 4. Phy.
† nõ ergo uĩ q quãtitas dimẽſiua poſſit eſſe ſubie-
ctũ accidentiũ, quæ remanent in hoc ſacramento.
¶ 4 Præ. Quantitas a ſubiecto ſeparata, vĩ eſſe quã-
titas mathematica, quæ non eſt ſubiectũ qualitatũ
ſenſibiliũ. cũ ergo accidentia, quæ remanent in
hoc ſacr̃o, ſint ſenſibilia, vĩ q non poſſint eſſe in
hoc ſacr̃o, ſicut in ſubiecto in quantitate dimẽſiua
panis, & uini remanente poſt conſecrationem.
SED CONTRA eſt, q qualitates nõ ſunt diuiſibi
les niſi per accidens. i. rõne ſubiecti: diuiduntur
ẽt qualitates remanentes in hoc ſacramento per
diuiſionem quantitatis dimenſiuæ, ſicut patet ad
ſenſum. ergo quantitas dimenſiua eſt ſubiectum
accidentium, quæ remanent in hoc ſacramento.
con. l. m. RESP. Dcẽm, q [m] neceſſe eſt dicere accidentia
alia, quę remanẽt in hoc ſacr̃o [l]. eſſe ſicut in ſubie-
cto, in quantitate dimenſiua panis, uel uini, rema-
nente. * Primo quidẽ p hoc, q ad ſenſum apparet
aliqd quãtũ eſſe ibi coloratum, & aliis accidenti
bus affectũ: nec in talibus ſenſus decipiſ. Scd̃o, qa
• prima diſpoſitio materię eſt quantitas dimenſiua,
Apud Ari. li. 1. meta. tex 6. & 7. vñ, & Plato * poſuit primas differẽtias materię, ma
gnũ, & paruũ: & qa primũ ſubiectũ eſt materia,
cõſequens eſt q oĩa alia accidentia referanſ ad ſu
biectũ mediante quantitate dimenſiua, ſicut, & pri
mũ ſubiectũ coloris dr̃ eſſe ſuperficies, rõne cuius
quidã poſuerũt dimẽſiones eſſe ſubſtantias corpo
Li. 1. tex. 19 & ſeq. t. 3. rum, vt dr̃ in 1. metaphyſ. † & qa ſubtracto ſubie-
cto, remanent accidentia ſm eſſe, quod prius ha
bebant, conſequens eſt quòd omnia accidentia re
maneant fundata ſuper quantitatẽ dimenſiuam.

A Tertio, quia cum ſubiectum ſit principium indi-
uiduationis accidentium, oportet id, quod ponitẽ
aliquorum accidentium ſubiectũ, eſſe aliquo mo
do indiuiduationis principium: eſt.n. de ratione
indiuidui, quòd non poſſit in pluribus eſſe: quod
quidem contingit dupliciter: uno modo, quia nõ
eſt natum eſſe in aliquo: & hoc modo formæ im-
materiales ſeparatę, per ſe ſubſiſtentes, ſunt etiã p
ſeipſas indiuiduæ. Alio modo ex eo, q forma ſub-
ſtantialis, uel accidẽtalis, eſt qdem nata in aliquo
eſſe, nõ tñ in pluribus: ſicut hæc albedo, quæ eſt in
hoc corpore. Quantum igitur ad primũ, materia
B eſt indiuiduationis principiũ oĩbus formis inhæ
rentibus: quia cum huiuſmodi formæ quantũ eſt
de ſe, ſint natæ in aliquo eſſe, ſicut in ſubiecto, ex
quo aliqua earum recipitur in materia, quæ non
eſt in alio, iam nec forma ipſa ſic exiſtens põt in
alio eſſe. Quantum aũt ad ſm, dicendum eſt, q in
diuiduationis principium eſt quantitas dimenſi-
ua: ex hoc enim aliquid eſt natum eſſe in uno ſolo
q illud eſt in ſe indiuiſum, & diuiſum ab omni-
bus aliis: diuiſio autem accidit ſubſtantiæ ratione
quantitatis, ut dicitur in 1 phyſi, † & ideo ipſa quã
titas dimenſiua eſt quoddã indiuiduationis princi Li. 1. Phyſ. tex. 15. & 2.
C piũ huiuſmodi formis, inquantũ ſ diuerſæ formæ
numero ſunt in diuerſis partibus materiæ: unde &
ipſa quantitas dimenſiua ſm ſe habet quandã indi
uiduationẽ, ita q poſſumus imaginari plures li-
neas * ſeparatas eiuſdem, ſpeciei, differentes poſi Alias non habetur ly ſeparatas.
tione, quę cadit in ratione huius quantitatis: cõ
uenit.n. dimenſioni, q ſit quantitas poſitionẽ ha
bens: & õ potius quantitas dimenſiua põt eſſe ſu
biectum aliorum accidentium quam econuerſo.
AD PRIMVM ergo dicendum, q accidens per ſe
non poteſt eſſe ſubiectum alterius accidentis: qa
per ſe non eſt. Secundum uero q eſt in alio unum
D accidens dicitur eſſe ſubiectum alterius, inquãtũ
unum accidens recipitur in ſubiecto, alio median
te, ſicut ſuperficies dicitur eſſe ſubiectum coloris
vnde quando accidenti datur diuinitus ut p ſe ſit,
põt ẽt per ſe alterius accidentis ſubiectum eſſe.
AD II dcẽm, q alia accidentia, ẽt ſm q erant
in ſubſtantia panis, indiuiduabantur mediante
quantitate dimenſiua, ſicut dictũ eſt. * & iõ potius In cor. art.
quantitas dimenſiua eſt ſubiectum aliorum acci
dentium remanẽtium in hoc ſacr̃o, q̃ econuerſo
AD III dcẽm, q rarum, & denſum, ſunt quædã
qualitates conſequentes corpora ex hoc, q habẽt
E multum, vel parum de materia ſub dimẽſionibus
ſicut ẽt oĩa alia accidentia conſequuntur ex prin
cipiis ſubſtantiæ: & iõ ſicut ſubtracta ſubſtantia,
diuina uirtute conſeruantur alia accidẽtia, ita ſub
tracta materia, diuina uirtute conſeruanſ qualita
tes materiam conſequentes, ſicut rarum & dẽſum.
AD IIII dcẽm, quòd quantitas mathematica nõ
abſtrahit à materia intelligibili, ſed a materia ſen
ſibili, ut dicitur 7. metaph. † dicitur autem materia Li. 7 t. 5. tex. 5.
ſenſibilis ex hoc, q ſubiicitur ſenſibilibus qualita
tibus: & ideo manifeſtum eſt. quòd quantitas di
menſiua, quæ remanet in hoc ſacramento ſine ſu-
biecto, non eſt quantitas mathematica.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſpecies quæ remanent in hoc ſacramento poſſint immutare aliquid extrinſecum.

Scot.4.ſ.d.12.q.3.& 4. Ruca.4.ſ.d.12.q.2.a.2. Sur.4.ſ.d.x.q.2.a.3. Pallud.4.d.xii.q.4. Cap 4.d.12.q.1.cor.2.

4.di.12.q. 1.ar.2.q.1. & 2.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr ꝙ ſpecies, quæ remanent in hoc ſacramento, non poſſunt inmutare aliquid extrinſecum. Probatur.n 7.phyſico. ꝙ formæ, quę ſunt in materia, fiunt à formis, quæ ſunt in materia, non autem à formis. q̄ ſunt ſine materia, eo ꝙ ſimile agit ſibi ſimile: ſed ſpecies ſacramentales ſunt ſpecies ſine materia: q̄a remanēt ſine ſubiecto ut ex dictis patet.† nō ergo pn̄t imutare materiā exteriorē, iducēdo aliquā formā. G

Ar.1.huius quæſt.

¶ 2 Præt. Ceſſante actione principalis agentis, neceſſe eſt, ꝙ ceſſet actio inſtrumenti: ſicut quieſcēte fabro, non mouetur martellus: ſed omnes formæ accidentales agunt inſtrumētaliter in uirtute formæ ſubſtantialis tanquā principalis agentis. cum ergo in hoc ſacramento non remaneat forma ſubſtantialis panis, & uini, ſicut ſupra habitū eſt,* vr̄ ꝙ formæ accidentales remanentes, agere nō poſſint ad immutationem exterioris materię.

q.75.ar.2. & 6.

¶ 3 Præt. Nihil h agit ultra ſuā ſpeciē, q̄a effectus nō pōt eſſe potior cauſa: ſed ſpēs ſacr̄ales oēs ſunt accidentia. nō ergo poſſunt exteriorem materiam immutare, ad minus ad formam ſubſtantialem. H

SED CONTRA eſt, ꝙ ſi non poſſent immutare exteriora corpora, non poſſent ſentiri: ſentitur.n. aliquid per hoc, quòd immutatur ſenſus à ſenſibili, vt dicitur. 2. de anima.*

Lib.2.text. ſ.1.74.121. tom.2.

RESP. Dicēdum, ꝙ quia unūquodque agit, inquātū eſt ens actu, conſequēs eſt, ꝙ vnūquodq; ſicut ſe habet ad eſſe, ita ſe habeat ad agere; q̄a igitur ſm prædicta,* ſpeciebus ſacramentalibus datū eſt diuina virtute, ut remaneant in ſuo eſſe qd̄ habebāt ſubſtantia panis, & uini exiſtente, conſequens eſt quòd etiam remaneant in ſuo agere: & iō omnem actionē, quā poterāt agere, ſubſtantia panis, & uini exiſtente, poſſunt d ēt agere, ſubſtantia panis, & uini tranſeunte in corpus, & ſanguinē Chri: unde nō eſt dubiū, ꝙ pn̄t immutare exteriora corpora. I

Ar.1.huius quæ.ad 3.

concl.m.

D.65

AD PRIMVM ergo dicēdum, ꝙ ſpēs ſacr̄ales, licet ſint formæ ſine materia exiſtentes retinēt tn̄ idē eſſe, quod habebant prius in materia: & ideo ſm ſuū eſſe aſſimilant formis, quę ſunt in materia.

AD II dicēdum, quod ita actio formę accidētalis dependet ab actione formæ ſubſtātialis, ſicut eſſe accidētis dependet ab eſſe ſubſtātiæ, & ideo ſicut diuina uirtute dat ſpeciebus ſacr̄alibus, ut poſſint eſſe ſine ſubſtantia, ita datur eis ut poſſint agere ſine forma ſubſtantiali uirtute dei, a quo ſicut a primo agente dependet omnis actio formæ, & ſubſtantialis, & accidentalis. K

AD III dicēdum, quod immutatio, quæ eſt ad formā ſubſtantialem, non fit à forma ſubſtantiali immediate, ſed mediantibus qualitatibus actiuis, & paſſiuis, quę agunt in uirtute formæ ſubſtantialis: hæc aūt uirtus inſtrumentalis conſeruatur in ſpeciebus ſacramentalibus diuina uirtute, ſicut, & prius erat: & ideo poſſunt agere ad formā ſubſtātialem inſtrumentaliter, per quem modum aliqd poteſt agere ultra ſuam ſpeciē, d non quaſi uirtute propria, ſed uirtute principalis agentis. F

D.92.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſpecies ſacramentales poſſint corrumpi.

Infra ar.5. cor. Et 4. d.12.q.1. ar.2.q.3. Et 4. cōtra c.66.

AD QVARTVM ſic ꝓceditur. Vr̄ ꝙ ſpecies ſacramentales corrūpi nō poſſint. h Corruptio.n. accidit ꝑ ſeparationem formæ a materia: ſed materia panis nō remanet in hoc ſacr̄o ſicut ex ſupradictis patet.† ergo hmōi ſpēs nō pn̄t corrūpi. G

†.q.75. ar. 3.& 6.

¶ 2 Præt. Nulla forma corrūpitur niſi ꝑ accidēs. h corrupto ſubiecto: unde formæ per ſe ſubſiſtētes, incorruptibiles ſunt, ſicut patet i ſubſtātiis ſpūalibus ſed ſpēs ſacr̄ales ſūt formę ſine ſubiecto. ergo corrūpi nō pn̄t.

¶ 3 Præt. Si corrumpunt, aut hoc erit naturaliter, h aut miraculoſe, ſed non naturaliter, q̄a non eſt ibi aſſignare aliquod corruptionis ſubiectū, quod maneat corruptione terminata: ſimiliter ēt nec miraculoſe q̄a miracula, q̄ ſunt i hoc ſacr̄o fiunt uirtute cōſecrationis, ꝑ q̄ ſpēs ſacr̄ales cōſeruāt, nō eſt aūt idē cā conſeruationis, & corruptionis. ergo nullo mō ſpēs ſacr̄ales corrūpi poſſunt. H

SED CONTRA eſt, ꝙ ſēſu deprehenditur, hoſtias cōſecratas putrefieri, & corrumpi.

RESP. Dicēdum, ꝙ corruptio eſt motus ex ēē i nō eē: dictū ē āt ſupra,* ꝙ ſpēs ſacr̄ales retinēt idē eſſe ꝙ prius habebāt, ſubſtātia panis, & uini exiſtēte & iō m ſicut eē horū accidētiū poterat corrūpi ſubſtātia panis, & uini exiſtēte, ita ēt pōt corrūpi, illa ſubſtātia abeūte: n poterāt aūt hmōi accidētia primo corrūpi dupliciter: m uno mō ꝑ ſe, alio mō per accidens.* Per ſe qdē, ſicut per alterationē qualitatū, & augmētū, uel diminutionē quantitatis: nō qdē per modū augmēti, uel diminutionis, q̄ inuenit in ſolis corporibus aīatis, qualia nō ſūt ſubſtantia panis, & uini, ſed per additionē uel diuiſionē. nā ſicut dr̄ 3 Met. per diuiſionē una dimēſio corrūpit, & fiunt duæ, per additionē aūt ecōuerſo ex duabus fit una: & per hūc modū manifeſte pn̄t corrūpi hmōi accidētia poſt cōſecrationē: q̄a & ipſa quantitas dimēſiua remanens, pōt diuiſionē & additionē recipere, cū ſit ſubiectū qualitatū ſēſibiliū, ſicut dictū eſt,* pōt ēt eſſe ſubiectum alterationis earum, puta ſi altereť color, aut ſapor panis, aut vini. Alio mō, poterant corrumpi per accidēs, per corruptionē ſubiecti: & hoc mō pn̄t corrumpi I K

Ar.preced.

concl. m

pars concl.

Ar.2.huius quæſt.

SVP. QV. LXXVII. ART. IIII.

Al.ma.4.d.12.ar 10. Ferr.4.cont.c.66. Sc.4 ſ.d.12.q.4 & 5. Ric.4.ſ.d.12.q 2.a.2. Sot.4.ſ.d x.q.2 ar.4. C.4.d.12.q.1.co 3.

IN ar.4. ubi de corruptione horū accidentiū agit ꝑſpicecaute Auctorē loq de eorū accidētium corruptione ꝑ modū termini. Et hoc tā cū corrūpunt quaſi ad corruptionē ſubiecti, hoc eſt ſicut corrūperent ad corruptionē ſubiecti, q̄ cū corrūpuntur directe ſeu ꝑ ſe: hoc.n. ꝑſpiciendo clara reddet litera tā i corpore, q̄ in reſpōſione ad primū: ubi ſeparationē formę a materia, quaſi ꝑ accidēs in termino corruptionis ponit: q̄a annectit dicta ſeparatio deperditioni ſui eſſe in materia hinc.n. ſurgit, ꝙ q̄a eſſe illud ēt ſequeſtratū à materia eſt corrupti bile, ut prius: q̄a retinet naturā priorē, ut terminare corruptionē poſſit, ſine ſeparatione formæ à materia, q nō eſt. & ſimiliter, q̄a huiuſmodi eſſe ſic ſeparatū & ſeparatū cōſeruat ut ꝓpriū erat. & cōforme ſubiecto, puta pani uel uino, ita pōt terminatiue corrūpi quaſi ad corruptionē ſubiecti ſicut prius, ut i corpore articuli dr̄.

rũpi ẽt poſt conſecrationẽ: q̃uis n ſubiectũ nõ re- A
maneat, remanet tñ eſſe quod habebant hmõi accidentia in ſubiecto, qđ quidẽ eſt ꝓpriũ, & conforme ſubiecto. & iõ hmõi põt corrũpi a contrario agente, ſicut corrũpebat̃ ſubſtantia panis, vel uini, q̃ ẽt non corrumpebat̃ niſi præcedente alte-
auct.p ratione circa accidentia.[p] Diſtinguendũ tñ eſt inter vtramq; prædictarũ corruptionũ:[q] qa cũ corpus Chri, & ſanguis ſuccedant in hoc ſacro ſubſtãtiæ panis, & uini, ſi fiat talis immutatio ex parte accidentiũ, q̃ nõ ſuffeciſſet ad corruptionẽ panis, & uini, ꝑ ꝓ talẽ immutat onẽ non deſinit corpus, & ſanguis Chri eſſe ſub hoc ſacro, ſiue fiat immu- B
tatio ex parte qualitatis, puta cũ modicũ immutat̃ color, aut ſapor panis, uel uini, ſiue ex parte quantitatis: ſicut cũ diuid t̃ panis, aut vinũ in tales partes, ꝙ adhuc in eis poſſit ſaluari natura panis, aut vini. Si uero fiat tanta immutatio, ꝙ fuiſſet corrupta ſubſtantia panis, aut vini, nõ remanẽt corpus, & ſanguis Chri ſub hoc ſacro: & hoc ſiue ex parte qualitatũ, ſicut cũ ita immutat̃ color, & ſapor, & C
aliæ qualitates panis, & uini, ꝙ nullo mõ poſſent cõpati nãm panis aut vini: ſiue ẽt, ex parte quãtitatis, puta ſi pulueriz t̃ panis, uel uinũ in tã minutas partes diuidat̃, vt iã ñ remaneat ſpẽs panis, vł vini.

Ad primvm ergo dcẽm, ꝙ ad corruptionẽ per ſe pertinet, ꝙ auferat eſſe rei, vñ inquantũ eſſe alicuius, formæ eſt in materia, cõſequẽs eſt, ꝙ per corruptionẽ ſeparet̃ forma a materia: ſi uero hmõi eſſe nõ eſſet in materia, ſimile tñ ei, ꝙ eſt in materia, poſſet ꝑ corruptionẽ auferri ẽt materia nõ exiſten-
In cor. ar. te: ſicut accidit in hoc ſacro, ut ex dictis patet.†

Ad ii dicendum, quòd ſpecies ſacramentales D
licet ſint formæ non in materia: habent tamen eſſe quod prius in materia habebant.

D.23. Ad iii dcẽm, ꝙ corruptio illarũ ſpecierũ[d] nõ
D.27. eſt miraculoſa, ſed [d] nãlis: ꝓſupponit tñ miraculũ quod eſt factũ in conſecratione, ſ. ꝙ illæ ſpecies ſacramẽtales retineãt eſſe ſine ſubiecto, quod prius habebant in ſubiecto: ſicut, & cæcus miraculoſe illuminatus, naturaliter videt.

ARTICVLVS V.

Vtrum ex ſpeciebus ſacramentalibus aliquid poſſit generari. E

Ad qvintvm ſic ꝓcedi-tur. Vr̃ ꝙ ex ſpẽbus ſacramentalib. nihil poſſit generari. Quod .n. generat̃, ex aliqua[h] materia generat̃: ex nihilo .n. nihil generatur, q̃uis ex nihilo fiat aliqd per creationẽ: ſed ſpẽbus ſacramentalibus non ſubeſt aliqua materia niſi corporis Chriſti, quod eſt incorruptibile. ergo vi ꝙ ex ſpeciebus ſacramentalibus nihil poſſit generari.

¶2 Præt. Ea,[h] q̃ non ſunt vnius generis, nõ poſſunt ex ſeinuicẽ fieri: non .n. ex albedine fit linea: ſed accidẽs, & ſubſtãtia differunt genere. cũ ergo ſpecies ſacramentales ſint accidentia, A
videtur ꝙ ex eis non poſſit aliqua ſubſtantia generari.

¶3 Præ. Si ex eis generet aliqua ſubſtãtia corporea, illa ſubſtantia nõ erit ſine accidente. ſi ergo ex ſpẽbus ſacr̃alibus generetur aliqua ſubſtãtia corporea, oportet, ꝙ ex accidẽte generet̃ ſubſtantia, & accidẽs, duo ſ. ex vno, qđ eſt[h] impoſſibile. ergo impoſſibile eſt, ꝙ ex ſpeciebus B
ſacramentalibus aliqua ſubſtãtia corporea generetur.

Sed contra eſt, ꝙ ad ſenſum videri põt ex ſpẽbus ſacr̃alibus aliqd gñari, vel cineres, ſi cõburant̃, vel vermes, ſi putrefiãt, vel pulueres, ſi cõterantur.

Resp. Dcẽm, ꝙ cũ corruptio C
vnius ſit generatio alterius, vt dr̃ in 1. de generatione,[m] neceſſe eſt ꝙ ex ſpeciebus ſacr̃alibus aliqd generet̃, cũ corrumpant̃,[n] vt dictũ eſt.† non .n. ſic corrũpunt̃, ut oĩno diſpereãt, quaſi in nihilũ redigantur, ſed manifeſte aliquid ſenſibile eis ſuccedit: quõ aũt ex eis aliquid generari poſſit, difficile eſt videre. manifeſtũ eſt .n. ꝙ ex corpore, & ſãguine Chriſti, q̃ ibi D
veraciter ſunt, nõ generat̃ aliquid, cũ ſint incorruptibilia: ſi aũt ſubſtãtia panis, aut uini remaneret in hoc ſacro, uel eorũ materia, facile eẽt aſſignare, ꝙ ex eis generat̃ illud ſenſibile, qđ ſuccedit. ut quidã poſuerũt ſed hoc eſt falſum, ut s̃. habitũ eſt.† & iõ quidã dixerũt, ꝙ ea, q̃ generant̃, non fiunt ex ſpeciebus ſacr̃alibus, ſed ex aere cir- E
cunſtante: quod quidẽ multipliciter apparet eſſe impoſſibile. Primo, quia ex eo generat̃ aliqd, quod prius alteratũ, & corruptũ apparet: nulla aũt alteratio, uel corruptio prius apparuit in aere circunſtante: vñ ex eo uermes, uel cineres nõ generant̃. Secundo, qa natura aeris non eſt talis, ꝙ ex eo per tales alterationes talia generentur. Tertio, qa põt contingere in magna quãtitate hoſtias cõſecratas cõburi, uel putrefieri: nec eſſet poſſibile tm̃ de corpore terreno ex aere gñari, niſi magna, & ualde ſenſibili inſpiſſatione aeris facta. Quarto, qa

SVP. QV. LXXVII.
ART. V.

porr. o.
459
Inf. art. 8. ad 2. Et 4. d. 12. q. 1. art. 2. q. 4. Et 4. contra c. 66. Et quol. 9. ar. 5. ad 5. Et 1. coe. 18. le. 4. fi.

Ferr. 4. cont. c. 66.
Sot. 4. ſ. d. 10. q. 2. ar. 5.
Scot. 4. d. 12. q. 6.
Cap. 4 d. 12 q. 1. con. 3

In Ar. 5. io quo fere oĩa ſupra dicta cõtinent̃, aduerte in ratione ad tertium, tres eſſe opiniones de mõ quo in inſtanti gñationis nouæ ſubſtantiæ ex ſpecieb. ſacralibus fit materia, uel per creationem, uel per reparationẽ, uel conuerſionẽ. Et nulli quidem tenẽt, ꝙ ꝑ creationẽ redit materia, & iõ aſſeritur a Petro de Pal. qa nullum fit ꝓpter opus nouum, quod ſ. nõ fuerit factum in operibus ſex dierum. nam creatio antiquũ opus eſt, & continue adnihilaretur in generatione non. Auctori ade hæc uia non placet, ut patet in corpore huius art. quia ex ipſa conſequiẽ oĩno nõ eſt, ut materia creetur, uel recreetur: & propterea tenet aliã uiam, ꝙ per modũ conuerſionis, ſeu ſtã [illegible] quantitas ſtã [illegible] in materiam, ita ꝙ ui [illegible] primi miraculi datum eſt quãtitati, ut ſit uicemateria durante ſacro, & in termino ſacramẽti, hoc eſt in primo non eſſe ſacramenti, ſit vere materia quẽadmodum in politicis princeps uoſeo imperio conſtituere aliquem ꝓ conſulem uiuente conſule, ita ꝙ in obitu conſulis ſit conſul. Nec propterea putes ſequi Auctorem, ꝙ agens naturale, faciat cũ dimenſionibus materiam, hoc enim ſtultum eſt: qm̃ agens naturale non facit primum ſubiectum ſuæ actionis, ſed ſupponit illud: ſed perſpiciendum eſt, ꝙ agens naturale agit in uice materiam, diſponendo illam tamq̃ ãm ſi eſſet materia ad formam ſubſtantiæ generandæ, & hoc uſque ad inſtans generationis excluſiue. in inſtanti autem generationis, quod eſt primum non eſſe ſacramenti, dimẽſio, actione diuina, uirtute primi miraculi ſtatuit in materiam diſpoſitam pro forma illa, ac ſi prius fuiſſet, & ſic in eodem inſtanti naturale agens [illegible] in illam, formam ſubſtantialem cum quãtitate ſimul prius [illegible] immediate ante illud exiſtente: . Et ſic inueniunt [illegible] conſonare [illegible] reliquis generationibus naturalibus [illegible] naturale agens generando, & agit [illegible] uſque ad inſtans generationis, & in inſtanti generationis [illegible] materiæ, educendo de illa formã ſubſtantialem, & generando [illegible] de genere ſubſtantiæ [illegible] ut ſic ſemper generatio unius ſit

Li. 1. text. 17. co. 2. concl. m
Ar. præc.
q. 75. ar. 4. & 2.

idē pōt accidere corporibus ſolidis circunſtantibus, puta ferro, aut lapidibus, q̄ integra remanent poſt prædictorū gñationem, vñ hæc poſitio ſtare non pōt: quia contrariatur ei, quod ad ſenſum apparet, & iō alij dixerunt, q̄ redit ſubſtantia panis, & uini in ipſa corruptione ſpecierū: & ſic ex ſubſtātia panis, & uini redeūte gñantur cineres, aut uermes, aut aliquid hmōi, ſed hæc poſitio vr̄ eſſe impoſſibilis. Primo quidē, quia ſi ſubſtātia panis, & uini, conuerſa eſt in corpus, & ſanguinē Chr̄i, vt ſupra habitū eſt* non pōt ſubſtantia panis, aut vini redire, niſi corpore, aut ſanguine Chr̄i iterū conuerſo in ſubſtātiā panis, uel uini, qđ eſt impoſſibile: ſicut ſi aer ſit conuerſus in ignē, nō pōt aer redire, niſi iterū ignis conuertat̄ in aerē: ſi uero ſubſtāt a panis, aut uini ſit annihilata, non pōt iterū redire: quia qđ in nihilū decidit, nō redit idē numero: niſi forte dicat̄ redire pđicta ſubſtātia, q̄a De⁹ de nouo creat aliā nouā ſubſtantiā loco primę. Secundo, vr̄ hoc eſſe impoſſibile:

q̄a non eſt dare, qñ ſubſtantia panis redeat: manifeſtū eſt. n. ex ſupra dictis, q̄ manētibus ſpeciebus panis, & uini, manet corpus, & ſanguis Chr̄i, q̄ non ſunt ſimul cū ſubſtantia panis, & uini in hoc ſacro, ſm̄ p̄ehabita.* vñ ſubſtātia panis, & ui- G ni non pōt redire, ſpeciebus ſacr̄alibus manentibus: ſimr etiā nec eis ceſſantibus: quia iam ſubſtantia panis, & uini eſſet ſine proprijs accidentib. qđ eſt impoſſibile. Niſi forte dicat̄, q̄ in ipſo vltimo inſtanti corruptionis ſpecierum redit non quidem ſubſtantia panis, & vini, quia illud idē inſtans eſt, in quo primo habent eſſe ſubſtantiæ generatæ ex ſpeciebus,* ſed H materia panis, & uini, q̄ magis de nouo creata diceretur q̄ rediens, proprie loquēdo: & ſm̄ hoc, poſſet ſuſtineri prædicta poſitio. Verum, quia non rōnabiliter vr̄ dici, q̄ miraculoſe aliquid accidat in hoc ſacro, niſi ex ipſa conſecratione, ex qua non eſt, quòd materia creetur, uel redeat, melius videtur dicendum, q̄ in ipſa conſecratione miraculoſe dat̄ quantitati

I

ſic corruptio alterius, & econtra. Vltra aūt rationem allatam ab Auctore, in promptu eſt alia ratio, ſ. quia idem debet eſſe patiens, & quod paſſum eſt in generatione ſubſtantiali: nam eadem materia eſt, quæ diſponitur ad formam ignis, & quæ recipit illam. sed ſm̄ alias opiniones non eſt idem quod patitur, & quod paſſum eſt: nam patitur ſpecies ſacra lis, & paſſum deforis venit per creationē, vel reparationē. Secundum hanc autem viam idem eſt patiens, & quod paſſum eſt: nā patiēs eſt dimenſio, ut uice materia, & quod paſſum eſt, eſt ipſamet dimenſio tanq̄ uera materia.

¶ Ad rationem autē pro altera opinione dicendum eſt, q̄ ſm̄ iſtam uiam minus ponitur de nouitate, immo ponitur res ſimillima miraculo tranſubſtantiationis q̄ñ tranſitus dimenſionis uice materiæ in ueram materiam facillimus eſt, utpote de uno proportionali in aliud, & ut dictū eſt, non eſt opus nouum, ſuppoſita tranſubſtantiatione panis in corpus Chriſti. Præualet autem noſtra hæc opinio ex alio capite in litera allato: quia. ſ. nihil ponitur, quod ex ui primi miraculi non ſit, & hoc potiſſimū erat cōſiderandum. Nec fallaris in refutatione aliarum opinionum, dum in corpore huius art. legis multa aſſerta impoſſibilia, quę ſm̄ Auctoris doctrinam poſſunt per diuinā oīpotentiam fieri: oportet ſiquidem memorem eſſe conſuetudinis Auctoris: conſueuit ſiquidē in quolibet genere loqui, & iudicare, & aſſerere ſm̄ ordinē illius generis. Et ꝓpterea cum tractetur hic de ſacris, poſſibile, uel impoſſibile cenſet, & aſſerit ſm̄ ordinem ſacralem, ut ēt ſuperius diximus, ſm̄ quem ordinem dr̄, q̄ annihilatum nō pōt redire & ſimiliter, q̄ corpus Chr̄i non pōt conuerti in ſubſtantiam panis, & uini: non ſis ergo ſolicitus, ut reſpondeas obijcientibus Auctori, q̄ contradicat ſibi, aut q̄ abbreuiet diuinā oīpotentiam, tanq̄ deficientē in potentia conuerſiua corporis Chriſti in panem: docuit. n. Auctor ſuperius poſſe Deum conuertere quodcunq; ens creatum in quodcunq; aliud creatū, propter communionem in entitate creata &c.

q.75.art.4. & 2.

¶ Circa prædicta ſupereſt adhuc dubium a Scoto tractatum circa rarefactionem ſpecierum ſacralium, an. ſ. noua illa quantitas, ſeu quantitatis particula, quæ per rarefactionem fit, ut naturaliter a naturali agente: apparet. n. hoc impoſſibile: tum, ex parte actionis: quia nulla actio naturalis agentis eſt ſine ſubiecto: hmōi aūt actio, qua fit noua quantitas, eſt ſine ſubiecto: tū ex parte rei actæ: quia nullum agens naturale producit formā ſine ſubiecto oīno: quantitas aūt illa oīno caret ſubiecto: tum, ex parte ordinis: quia tota raritas eſt per ſe terminus illius alterationis, habens pro proprio ſubiecto totam quantitatem, ſicut pars partem, ergo tota raritas præſupponit totam quantitatem, ergo illa quantitas eſt prius naturaliter maior, quàm iſta raritas ſit inducta, non eſt ergo quantitas illa ab agente naturali: tum, ex parte agentis naturalis: quia agens naturale, naturaliter requirit patiens, ut concauſam materialem receptiuam formæ, ſeu actus, qui fit, non eſt ergo abſq; miraculo nouo, q̄ agens naturale agat ſine materia, aut eius uicemateria. Et ita concludit Scotus, oportere dicere, uel quod quantitas iſta

F non fit ab agente creato, uel quòd agens creatum poſſit agere ſine paſſio in quod agat: & quoniam hoc ſecundum uidetur deſtruere fundamenta philoſophiæ naturalis, in primum declinat. Mihi autem Auctoris ueſtigia ſectanti utrumque facile euitandum apparet, tenendo quòd huiuſmodi extenſio quantitatis fit ab agente naturali fit, quemadmodum fieret, ſi conuerſa ſubſtantia ſubeſſet. Vbi ſcito ex philoſophia peripatetica, quòd non omne, quòd quandoque eſt, & quandoque non eſt, habet ſium propriū* fieri, quædam enim ſunt, & non ſunt abſque eo, quòd generentur, & corrumpantur: quoniam conſequuntur generationem, & corruptionem aliorum, & de eorum numero eſt noua quantitatis pars, quæ per rarefactionem fit: cum enim uinum rareſit, rarefaciens generat raritatem, & nulla alia actione interueniente raritas illa fecit ſecum materiam pa... extenſionem quantitatis magis, tatis, & non ſunt quaſi de ibi duæ actiones, qua nouo crearum una producat ra... &c. raritatem, & altera extendat quantitatem, & propterea quantitas noua eſt abſque hoc, quòd fiat ſecundum ueram philoſophiā. Et ſimili modo ſpecies uini in euchariſtia, ſi à ſole, uel igne rareſiant, extenderetur quantitas conſecutione a rarefaciente.

Art. 4. huius q. & q. 76. ar. 6. ad 3.

q.75. ar. 2.

¶ Ad primam autem obiectionem in oppoſitum, patere iam poteſt reſponſio, quod nulla eſt opus actione ſine ſubiecto: quoniam ſola rarefactio ſufficit: rarefactio autem eſt ſubiectiue in quantitate, in qua eſt raritas.

¶ Ad ſecundam uero ex eadem radice reſpondetur, quòd licet forma, quæ fit ab agente naturali, fiat in ſubiecto: quod tamen conſequitur ex actione agentis naturalis, eundem poteſt modum eſſendi habere, quem habet ſubiectum, in quod tale agens agit. Et propterea ſi quantitas, quæ rarefactione extenditur eſt in ſubiecto: noua etiam particula erit in ſubiecto: & ſimiliter ſi quantitas, quæ rarefactione extenditur, non eſt in ſubiecto, ſed eſt uiceſubiectum, particula quoque noua erit ſine ſubiecto, & uiceſubiectum, quoniam quantitas eſt patiens in huiuſmodi alteratione: nec intelligas particulam quantitatis nouam eſſe ſine ſubiecto ex nouo miraculo, uel K ex hoc, quòd continuatur quantitati præexiſtenti: ſed ex hoc quòd educitur de potentia dimenſionis uicemateriæ, ipſa uice materia permanente. Ex ui ſiquidem primi miraculi, ſicut datum eſt quantitati non ſolum ſuſtinere præſentia accidentia, ſed etiam omnia poſſibilia educi de ſubſtantia conuerſa, ipſa manente, ita datum eſſe oportet, ut ſeparata exſtat quantumcunque extenſa, quantia afficere poſſet conuerſam ſubſtantiam, ſi ſubeſſet, unde ſi ſpecies uini intantum rareſieret, ut uini ſubſtantia tantam extenſionem non ſuſteret, deſiueret ſacrum, & noua ſubſtantia generaret̄.

¶ Ad tertiam dr̄, q̄ ordo naturæ eſt multiplex, iuxta multiplex cauſarum genus & propterea licet quantitas ſiue noua, ſiue antiqua, ſit ſecundum ordinem cauſæ materialis prior raritate, ut recipiens prius dicitur recepto, ſecundum tamen ordinē cauſę tam finalis quàm formalis, quàm agentis raritas eſt prior: prius. n. intendit rarefaciens raritatem, quàm extenſionem

nem concomitantē. Nec eſt uerum ſimpliciter,& abſolute, ꝙ rarefactio,ſeu raritas,q̄ ſit. præſupponat maiorē quantitatem, q̄uis hoc ſit uerum ſm quid, hoc eſt cum iſta additione ſm ordinē cauſæ materialis. nā conol.p
ſimpliciter, & abſolute loquendo, ex tēſiō quantitatis præſupponit rarefactionē,ſicut conſequens id, ad qđ D. 23.
ſeqtur.Et rurſus ſimpliciter, & abſolute, dcđm eſt ꝙ raritas, q̄ ſit,cum ſit, fert ſecū receptiuū ſuū,ſ.maiorem quantitatem, & hoc ſiue rarefactio fiat in mera ſubſtātia, ‡In cor.2.
ſiue in uice ſubſtātia. ¶Ad quartā dr̄ falſū eſſe, ꝙ opus ſit nouo miraculo ad hoc, ꝙ ‡ibidem.
agens naturaliter agat in uice ſubiectū, ſeo materiā; nihil.n. refert ex parte agentis,an ſubſit uerū ſubiectū, aut aliqd ęquiualens: qm̄ de ęqpollentib. eadē eſt rō, & idem eſt iudiciū. Et ppea cū dr̄, agens naturale nāliter requirere materiā concauſātem, ſubintelligitur, uel aliquid ęquipollens.qm̄, ut dictū eſt, par eſt rō, & iudiciū de ęquipollētibus. Et hęc de tota hac q̄ōne dicta ſufficiant.

dimenſiuæ panis,& uini, ꝙ ſit A primū ſubiectū ſubſequentiū formarū.hoc aūt eſt ꝓpriū materiæ,& iō ex cōſequenti daī p̄dictæ quātitati dimēſiuæ oē illud,qđ ad materiā pertinet. & iō quicqd poſſet gñari ex materia panis, uel uini,ſi adeſſet, totū pōt gñari ex prædicta quātitate dimenſiua panis,vel vini: non ᵃquidem nouo miraculo, ſed ex ui miraculi prius facti.ᵃ

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ B quamuis non ſit ibi materia, ex qua aliqd gñetur, quātitas tamen dimenſiua ſupplet uicē materiæ,ut dictum eſt.*

Ad ii dcđm, ꝙ illę ſpecies ſacramentales,ſunt quidem accidentia, habent tamen actuū, & uim ſubſtātię,ut dictū eſt.* C

Ad iii dcđm,ꝙ quātitas dimenſiua panis, & uini retinet naturam propriā,& accipit miraculoſe uim,& proprietatem ſubſtantiæ. & ideo poteſt trāſire in utrumque,i.in ſubſtātiā, & dimenſionem.

Articvlvs VI.

Vtrum ſpecies ſacramentales poſſint nutrire.

Ferr.4.cont.c.66.
Sot.4.ſ.d.10.q.2.a.7. D

Ad sextvm ſic procediī. Vĭ ꝙ ſpēs ſacrales nō poſ- Ferr.o.
460
ſint nutrire.dicit.n.Ambr.ᵃin lib de ſacris, nō iſte 4.d.12.q.1
panisᵇeſt,qui uadit in corpus,ſed panis uitæ æter a.2.q.5.Et
næ,q aīę noſtræ ſubſtātiā fulcit:ſed oē,qđ nutrit, 4.cōt.c.66
uadit in corpus.ergo panis iſte non nutrit, & ea- Et 1.cor.11
dem ratio eſt de uino. lec.4.5.
*li.5.de ſacram.c.4.
¶2 Præ.Sicut dr̄ a.†de gñatione,ex eiſdē nutrimur, † med.t.4.
ex qb. ſumus,ſpēs aūt ſacrales ſunt accidentia, ex †li.2.text.
qb. hō non conſtat:nō.n.accidens eſt pars ſubſtā- 50.to.2.
tiæ.ᵇergo vr̄, ꝙ ſpēs ſacrales nutrire non poſſint. E
¶3 Præ Philoſ.2.ᵃde Anima dicit, ꝙ alimentū nu- *li.2. tex.
trit,prout eſtᵇſubſtantia quædam,auget aūt pro- 47.to.2.
ut eſt aliquid quantū:ſed ſpecies ſacramētales nō ſunt ſubſtantia.ergo non poſſunt nutrire.

Sed contra eſt, ꝙ Apoſt.1.Cor.11.loquens de hoc ſacro, dicit, alius quidē eſurit, alius aūt ebrius eſt.ubi dicit gl.ꝙ notat illos, q poſt celebrationē ſacri myſterii,& conſecrationē panis,& uini,ſuas oblationes uendicabant,& aliis non cōicātes,ſoli ſumebant,ita ut inde ēt inebriarenī,quod quidē non poſſet contingere, ſi ſacrales ſpēs non nutrirent. ergo ſpecies ſacramentales nutriunt.

Resp. Dcđm,ꝙ hæc q̄ō difficultatē non habet,
præcedēti q̄ōne ſoluta: ex hoc.n.(ut dr̄ 2.de Aiaᵃ) *lib. 2. de
cibus nutrit,ꝙ conuertiī in ſubſtantiā nutriti. di- aia,tex.45
ctū eſt aūt,†ꝙ ſpēs ſacrales,pñt conuerti in ſubſtā- & 46.to.2.
 † art.præc.
tiā aliqnā,quæ ex eis gñatur. per eandem aūt rōnē A pñt conuerti in corpus humanū,per quā pñt conuerti in cineres,uel in uermes, & iō manifeſtum concl.
eſt,ꝙ nutriunt.ᵃqđ aūt quidam dñt, ꝙ nō uere nutriunt,quaſi in corpus humanū conuertantur,ſed reficiunt & confortant quadā ſenſuum immutatione(ſicut hō confortaī ex odore cibi,& inebriaī ex odore uini)ad ſenſum patet eſſe falſum:talis.n. refectio non diu ſufficit homini,cuius corpus pp continuam deperditionem reſtauratione indiget: & tñ hō diu ſuſtentari poſſet, ſi hoſtias,& uinū cōſecratū ſumeret in magna quātitate. Sīr ēt nō pōt B
ſtare,qđ quidā dñt,ꝙ ſpēs ſacrales nutriūt, pp formā ſubſtātialē panis,& uini,q̄ remanet,tū,qa non
remanet,ut ſ.ᵃhabitū eſt:tū quia non eſt actus for *q.75.a.6.
mę nutrire,ſed magis materiæ,quę accipit formā
nutriti,recedente forma nutrimenti. unde dicit* *lib. 2. de
in 2.de Anima, quòd nutrimentum in principio aia,tex.45
eſt diſſimile,in fine autem ſimile. tom.2.

Ad primvm ergo dcđm,ꝙ facta conſecratione C duplicitur poteſt dici panis in hoc ſacro, uno mō
ipſæ ſpēs panis, quæ retinent nomen prioris ſub-
ſtātiæ,ut Greg.*dicit in hom.paſchali;alio mō pōt *Refert ð
dici panis ipſum corpus Chriſti,qđ eſt panis my- cōſec.d.2.
ſticus de cęlo deſcendens.Ambr. † ergo cum dicit c.ſpecies.
ꝙ iſte panis non tranſit in corpus, accipit panem †loco cit.
ſecundo modo:quia.ſ.corpus Chriſti non conuer in arg.
titur in corpus hominis, ſed reficit mentem eius: non autem loquitur de pane primo modo dicto.

Ad ii dicendum, ꝙ ſpecies ſacramentales etſi non ſint ea,ex quibus corpus hominis conſtat,tamen in ea conuertuntur,ſicut dictum eſt.* *In cor.a.

D Ad iii dcđm,ꝙ ſpēs ſacrales, quāuis non ſint ſubſtātia,hñt tñ uirtutē ſubſtātiæ,ſicut dictū eſt.* *Ibid.

Articvlvs VII.

Vtrum ſpecies ſacramentales frangantur in hoc ſacramēto.

Alb Mag.4.diſt.13.ar.2. *Sot.4.ſ.d.10.q.2.ar.7.*
Ferr.3.cont.c.67. *Pallud.4.d.12.q.1.in 2.con.2.* Ferr.o.
461
Ad septimvm ſic proceditur. Videtur ꝙ ſpe-
cies ſacrāmentales non frangantur in hoc 4.d.10.a.
ſacramento.dicit.n.Phil.*4.Meteor.ꝙ corpora di 1.ad 3. &
cuntur frangibilia propter determinatam diſpoſi- d.12.q.1.
tionem pororum,ᵇ quod non poteſt attribui ſa- a.3.q.1.&
cramentalibus ſpeciebus.ergo ſacramentales ſpe- 2. Et 4.cō.
cies non poſſunt frangi. c.67.& op.
 2.c.8 Et 1.
 cor.11.le.5
¶2 Præt. Fractionem ſequitur ſonus,ſedᵇſpēs ſa- *li.4.i ſūma 3.c.2.
cramentales non ſunt ſonabiles, dicit enim Philo- ante med.
ſo.†2.de Anima,ꝙ ſonabile eſt corpus durum, ha- †lib. 2. ex
bens ſuperficiem lenem. ergo ſpecies ſacramenta- tex. 77. &
les non franguntur. 78.tom.2.
¶3 Præt. Eiuſdem uidetur eſſe,manducari, & frangi,& maſticari: ſed uerum corpus Chriſti eſt qđ manducatur,ſecundum illud Ioan.6.Qui manducat meam carnem,& bibit meum ſanguinem. er-
go corpus Chriſti eſt,quod frangitur, & maſtica- † De cōſe.
tur. unde & in confeſſione Berengarii†dicitur,cō- diſt. 2. ca.
ſentio ſanctæ Romanę eccleſiæ, & corde, & ore ego Beren
profiteor panem, & uinum, quæ in altari ponun- garius.
tur, poſt conſecrationem uerum corpus, & ſanguinem Chriſti eſſe, & in ueritate manibus

ſacerdotũ tractari, frãgi & fideliũ dẽtib. atteri. nõ ergo fractio dẽt attribui ſacramentalibus ſpẽbus.

SED CONTRA eſt, ꝙ fractio fit per diuiſionem quãti: ſed nullũ quantũ ibi diuidiť, niſi ſpẽs ſacrales: qa neque corpus Chriſti, quod eſt incorruptibile, neq; ſubſtantia panis, quę non manet, * neq; ſubſtantia uini. ergo ſpecies ſacrales franguntur.

*Alias nõ hĩ ly neq. ſubſtantia uini.

RESP. dcẽdm, ꝙ apud antiquos circa hoc multiplex fuit opinio. quidã. n. dixerũt, ꝙ nõ erat in hoc ſacrõ fractio, ſm rei ueritatẽ, ſed ſolũ ſm aſpectũ intuentium: ſed hoc nõ põt ſtare: qa in hoc ſacrõ ueritatis ſenſus nõ decipiť circa ea, quorũ iudiciũ ad ipſum pertinet, inter quæ eſt fractio, per quam G ex uno fiũt multa: quę quidẽ ſunt ſenſibilia cõia, ut patet in lib. †de Anima unde alii dixerũt, ꝙ erat quidẽ ibi uera fractio ſine ſubiecto *exiſtente: ſed hoc ẽt ſenſui contradicit, apparet. n. in hoc ſacrõ aliquid quantũ, prius unũ exiſtens, poſtea in multa partitũ, qđ quidẽ oportet eſſe ſubiectũ fractionis. nõ ... ũt põt dici, ꝙ ipſum corpus Chri uerum frangať primo quidẽ, quia eſt incorruptibile, & impaſſibile: ſcđo, quia eſt totũ ſub qualibet parte (vt ſupra habitũ eſt†) quod quidẽ eſt contra rõem eius, qđ frangiť. vñ relinquiť, ꝙ fractio ſit ſicut H in ſubiecto in quantitate dimenſiua panis, *, ſicut & alia accidẽtia. & ſicut ſpẽs ſacrales ſunt ſacrũm corpꝰ Chri ueri, ita fractio hmói ſpẽiũ eſt ſacrm̃ dominicę paſſionis, q̃ fuit in corpore Chri uero.

†li. 2. tex. 64. & 33. tomo 2.
*alias nõ hĩ ly exiſtente.
†q. 76 ar. 3 concl. m

AD PRIMVM ergo dcẽdm, ꝙ ſicut in ſpẽb. ſacralibus, remanet rarũ, & denſum, (vt ſ. dictum eſt†) ita ẽt remanet ibi poroſitas, & ꝑ ꝯñs frãgibilitas.

†ar. 2. huius q. ad 3.

AD II dcẽdm, ꝙ denſitatẽ ſeqť duritia, & iõ ex quo in ſpẽieb. ſacralib. remanet dẽſitas, ꝯñs eſt ꝙ remaneat ibi duritia, & ꝑ cõſequens ſonabilitas:

AD III dcẽdm, ꝙ illud, quod manducatur in propria ſpẽ, ipſum & frãgiť & maſticať in ſua ſpẽ, corpus aũt Chriſti nõ manducatur in ſua ſpẽ, ſed in I ſpẽ ſacrali, vñ & ſuper illud Ioan. 6. Caro nõ prodeſt quicquã, dicit Aug. * hoc eſt intelligẽdũ ſm illos, q carnaliter intelligebãt, carnẽ ꝗppe ſic intellexerũt, q̃o in cadauere dilaniatur, aut in macello uẽdiť, & iõ ipſum corpus Chri non frangiť, niſi ſm ſpẽm ſacralem, & hoc mõ intelligenda eſt confeſſio Berengarii, ut fractio, & attritio dentiũ referať ad ſpẽm ſacralẽ, ſub qua uere eſt corpus Chri.

*Tract. 27 in Io. circ principium & med. to. 9.

ARTICVLVS VIII.

Porr. 0. 462

Vtrum aliquis liquor poſſit uino conſecrato commiſceri.

Ferr. 4. cont. c. 67. Palud. 4. d. 12. q. 5. *Sot. 4. ſ. d. 10. q. 2. a. 10. Cap. 4. d. 13. q. 1. con. 2.* K

AD OCTAVVM ſic proceditur. Vr ꝙ uino conſecrato, nõ poſſit aliquis liquor miſceri. oẽ. n. quod permiſcetur alicui, recipit qualitatẽ ipſius: ſed nullus liquor põt recipere qualitatẽ ſacraliũ ſpẽrum, quia accidentia illa ſunt ſine ſubiecto, ut dictũ eſt.* ergo vr, ꝙ nullus liquor poſſit permiſceri ſpeciebus ſacramentalibus uini:

4. d. 12. q. 1. a. 2. q. 6. Et quolib. 10. art. 3.
*art. 1. huius quæſt.

¶2 Præt. Si aliqs liquor permiſceatur illis ſpẽbus, oportet quòd ex his fiat aliqđ unũ, ſed nõ põt fieri aliqđ unũ, neq; ex liquore (qui eſt ſubſtãtia,) & ſpẽb. ſacralibus, quæ ſunt accidẽtia, neq; ex liquore, & ſanguine Chri, q rõe ſuę incorruptibilitatis, neq; additionẽ recipit neq; diminutionẽ. ergo nullus liquor põt admiſceri uino conſecrato.

¶3 Præt. Si aliquis liquor admiſceať uino conſecrato, uideť quòd ẽt ipſum efficiatur conſecratum, ſicut aqua, quæ admiſcetur aquæ benedictæ, efficitur benedicta, ſed uinum conſecratum, eſt uere sãguis Chriſti. ergo ẽt liquor ꝑmiſſus eſſet ſanguis Chri, & ita aliquid fieret ſanguis Chriſti aliter, q̃ per cõſecrationẽ, qđ eſt inconueniens. non ergo uino conſecrato poteſt aliquis liquor permiſceri.

¶4 Præt. Si duorum unum totaliter corrumpatur, non erit miſtio, ut dr̃ in 1. * de Generatione: ſed ad permiſſionem cuiuſcumque liquoris, vr corrũpi ſpecies ſacralis uini, ita quòd ſub ea deſinat eſſe ſanguis Chriſti: tũ, quia magnũ, & paruũ ſunt drĩę quantitatis, & diuerſificant ipſam, ſicut album, & nigrum colorẽ, tum etiã quia liquor permiſſus, cum non habeat obſtaculum, uidetur vndique diffundi per totũ, & ita deſineret ibi eſſe ſanguis Chri, qui non eſt ibi ſimul cum alia ſubſtantia, nõ ergo aliquis liquor põt permiſceri uino conſecrato.

*li. 1. a tex 8 uſq. ad 90. to. 2.

SED CONTRA eſt, quòd ad ſenſum patet, alium liquorem uino permiſceri poſſe poſt conſecrationem, ſicut, & ante.

RESP. Dcẽdm, ꝙ iſtius quæſtionis ueritas manifeſta eſt ex præmiſſis. *dictũ eſt. n. ſupra, quòd ſpẽs in hoc ſacrõ remanentes, ſicut adipiſcuntur uirtute conſecrationis modũ eſſendi ſubſtantiæ, ita ẽt cõſequuntur modum agendi, & patiẽdi, ut. ſ. agere, & pati poſſint, quicquid ageret, uel pateretur ſubſtantia, ſi ibi pñs exiſteret. manifeſtũ eſt aũt, ꝙ ſi eſſet ibi ſubſtantia uini, liquor aliquis poſſet ei permiſceri, huius tñ permiſſionis diuerſus eſſet effectus & ſm formã liquoris, & ſm quantitatem, ſi. n. permiſcereť aliquis liquor in tanta quantitate, ꝙ poſſet diffundi per totũ uinum, totũ fieret ꝑmiſtum, qđ aũt eſt cõmiſtũ ex duobus, neutrũ miſcibiliũ eſt, ſed utrũque trãſit in quoddam tertiũ ex his cõpoſitũ. unde ſequeretur, ꝙ uinũ prius exiſtens, non remaneret. ſed ſi liquor permiſſus eſſet alterius ſpeciei, puta ſi permiſcereť aqua, ſolueret ſpecies uini, & eſſet liquor alterius ſpẽi. ſi autem eſſet eiuſdẽ ſpẽi liquor adiunctus, puta ſi uinũ ꝑmiſceretur uino, remaneret quidẽ eadẽ ſpẽs, ſed non remaneret idẽ numero uinũ, quod declarat diuerſitas accidentiũ: puta ſi unũ uinũ eſſet albũ, & aliud rubeum. Si uero liquor adiunctus eſſet tam paruæ quãtitatis, quòd nõ poſſet perfundi ꝑ totũ, nõ fieret totũ uinum permiſtum, ſed aliqua pars eius. quæ quidẽ nõ remaneret eadem numero ꝓpter permiſſionẽ extraneę materię, remaneret tñ eadẽ ſpecie, non ſolum ſi paruus liquor permiſtus eſſet eiuſdem ſpẽi, ſed etiã ſi eſſet alterius ſpeciei, quia gutta aquæ multo uino permiſſa, trãſit in ſpeciem uini, ut dr̃ in primo * de Generatione, manifeſtum eſt autem ex prædictis, † quòd corpus, & ſanguis Chriſti remanet in hoc ſacramẽto, quãdiu illæ ſpẽs manent eædem numero: cõſecratur. n. hic panis, & hoc uinum. unde ſi m fiat tanta

*ar. 2. & 5. huius q6.
*li. 1. text 14. 9. & 10. 2.
†a. 4. huius q. & q. 76. a. 6. ad 3. concl. m

ꝑmi-

permiſtio liquoris cuiuſcunq;, ꝙ pertingat ad totum uinū cōſecratū,& fiat permiſſū,erit aliud numero,& nō remanebit ibi ſanguis Chrī: ſi uero fiat tā parua alicuius liquoris adiunctio,ꝙ non poſſit diffundi per totum,ſed uſq; ad aliquam partē ſpecierū,deſinet eſſe ſanguis Chriſti ſub illa parte uini conſecrati,remanebit [d] tamen ſub alia. [a] A

D.11.

Ad primvm ergo dicendū, ꝙ Innocen. III.* dicit in quandā Decret. ꝙ ipſa accidentia uinū appoſitum uidentur afficere: quia ſi aqua fuerit appoſita,uini ſaporem aſſumit contingit igitur accidentia [d] mutare ſubiectum,ſicut,& ſubiectum cōtingit accidentia permutare. cedit quippe natura miraculo,& uirtus ſupra conſuetudinem operatur. hoc tn̄ non eſt ſic intelligendū, quaſi idē numero accidēs,qd̄ pri⁹ fuit in uino añ cōſecrationē, poſtmodum fiat in uino appoſito: ſed talis permutatio fit per actionē.nam accidentia uini remanētia retinent actionem ſubſtantiæ ſm prædicta:*& ita immutando afficiunt liquorem appoſitum. B

*In decre. lib.3.ti.41 c.cū Marthę.parag. quęſiuiſti. D.16.

*In cor.a.

Ad II dicēdum, ꝙ liquor appoſitus uino cōſecrato, nullo modo miſcetur ſubſtantiæ ſanguinis Chriſti: miſcetur tn̄ ſpeciebus ſacr̄alibus: ita tn̄ ꝙ permiſtione facta,corrumpūtur prędictæ ſpecies, vel in toto,uel in parte,ſm modum, quo ſupra dictū eſt,* ꝙ ex ſpeciebus illis pōt aliquid generari. & ſi quidem corrumpātur in toto,nulla iā remanet qō: quia iam totum erit uniforme. ſi aūt cōrrumpantur in parte, erit quidem una dimenſio ſecundum continuitatem quantitatis,non tamē vna ſecundum modum eſſendi: quia una pars eius erit ſine ſubiecto,alia erit in ſubiecto: ſicut ſi aliquod corpus conſtituatur ex duobus metallis,erit unū corpus ſecundum rationem quantitatis, non tn̄ unum ſecundum ſpeciem naturæ. C

*Ibidem.

Ad III dicendum, ꝙ ſicut Innocent. III. dicit in decretali prædicta,* ſi poſt cōſecrationē calicis aliud uinum mittatur in calicem, illud quidē nō tranſit in ſanguinem,neque ſanguini commiſcetur: ſed accidentibus prioris uini cōmiſtū, corpori qd̄ ſub eis latet,undique circunfunditur,nō madidās circunfuſum quod quidem intelligendum eſt qñ nō fit tanta permiſtio liquoris extranei, ꝙ sāguis Chrī deſinat eſſe ſub toto: tunc.n.dr̄ undique circūfundi,nō quia tangat ſanguinem Chrī ſm eius proprias dimenſiones,ſed ſecundum dimenſiones ſacrales, ſub quibus cōtinetur: nec eſt ſimile de aqua benedicta: quia illa bn̄dictio nullā immutationē facit circa ſubſtātiā aq̄,ſicut facit cōſecratio uini. D E

*loco citato in ſolu. arg. primi

Ad IIII dcd̄m, ꝙ quidam poſuerunt, ꝙ quantumcūque parua fiat extranei liquoris permiſtio ſubſtantia ſanguinis Chrī deſinit eſſe ſub toto, & hoc rōne inducta,* quæ tamen non cogit: qa magnū,& paruū diuerſificant quantitatem dimenſiuā,nō quātū ad eius eſſentiā,ſed quantum ad determinationē menſuræ. Silr̄ ēt liquor appoſitus, adeo pōt eſſe paruus, ꝙ ſua paruitate impedit̄,ne diffundat̄ per totū,& nō ſolis dimēſionib. q̄ licet ſint ſine ſubiecto, tn̄ obſtāt alteri liquori,ſicut & ſubſtantia,ſi ſibi adeſſet,ſm ea,quæ præmiſſa ſunt.

*In arg.

QVAESTIO LXXVIII.

De forma ſacramenti eucharistiæ, in ſex articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de forma huius ſacr̄i. Et circa hoc quæruntur ſex.

¶Primo, Quæ ſit forma huius ſacramenti.

¶Secundo, Vtrum ſit cōueniēs forma conſecrationis panis.

¶Tertio, Vtrū ſit cōueniēs forma cōſecrationis ſanguinis.

¶Quarto, De uirtute utriuſq; formæ.

¶Quinto, De ueritate locutionis.

¶Sexto, De cōparatione unius formę ad aliam.

Articvlvs I.

Vtrum hæc ſit forma huius ſacramēti, hoc eſt corpus meum, & hic eſt calix ſanguinis mei.

Ad primvm ſic ꝑcedit̄. Vr̄ ꝙ hæc non ſit forma huius ſacr̄i,hoc eſt corpus meum &c, hic eſt calix ſanguinis mei. Illa. n. uerba uīr pertinere ad formā huius ſacr̄i,quibus Chr̄s corpus ſuū,& ſanguinem conſecrauit: ſed Chr̄s ante benedixit panē acceptum , & poſtea dixit,Accipite,& comedite,hoc eſt corpus meū(ut habet̄ Matthæi 26) & ſimiliter fecit de calice [b]. ergo prędicta uerba non ſunt forma huius ſacramenti.

¶2 Præ Euſebius Emiſſenus dicit,* inuiſibilis ſacerdos uiſibiles creaturas in ſuum corpus cōuertit,dicēs Accipite,& comedite,hoc eſt corpus meū. ergo totum hoc uidetur pertinere ad formam huius ſacramenti. & eadem ratio eſt de uerbis pertinentibus ad ſanguinem.

¶3 Præt. In forma baptiſmi exprimit̄ ꝑſona miniſtr & actus eius,cū dr̄,Ego te baptizo: ſed ī ꝓmiſſis verbis,nulla fit mētio de ꝑſona miniſtri, nec de actu eius [h] ergo non eſt conueniēs forma ſacramenti.

¶4 Præ. [h]Forma ſacr̄i ſufficit ad ꝑfectionē ſacr̄i,unde ſacr̄m baptiſmi qñque perfici pōt ſolis uerbis formæ ꝓlatis, oīb⁹ aliis ꝓtermiſſis.ſi ergo prędicta uerba ſunt forma huius ſacr̄i,uīr ꝙ aliqñ poſſit hoc ſacr̄m perfici his ſolis uerbis ꝓlatis,& oībus aliis

SVP. QV. LXXVIII. ART. I.

Alb.mag.4.d.8.ar.6. Sot.4 ſ.d. 11.q.1.ar.1. Cap.4.d.8. q. 1 con.3. Scot.4.d.8.q.2. Gab.4.d.8.q.3.

In reſpōſione ad quæſitum primi ar.ſpecialiter notandum occurrit, ꝙ Scotus in 8. diſt. 4. in dubium uenerit,quod ambiguū relinquit,an ſola uerba conſecrationis prolata a ſacerdote conficiant hoc ſacr̄m,prætermiſſis aliis, quæ in canone miſſæ continentur, motus ratione in litera allata,ſ.ꝙ uerba hmōi debēt ex ui uerborum ſignificare hoc eſſe corp⁹ Chriſti alioquin nō ſignificatēs qd̄ efficit̄ hoc ſacr̄m, ſed ꝓtermiſſis aliis,hoc nō ſignificarēt:ſed ſignificarent hoc ēē corp⁹ ſacerdotis ex ui uerborū,licet ex intentione ſignificaret eſſe corpus Chriſti. Sciēdū igit̄,dupliciter uerba hæc proferri a ſacerdote, ſ. recitatiue, & ſignificatiue. Et ſi ad recitatiuē ſpectet, opinio quam ſequit̄ Scotus ab auctore improbata rōnabilis inuenitur,qm̄ non recitaretur hoc eſſe corpus Chri,* niſi prærecitaretur Chr̄m dixiſſe,hoc eſt corpus meū,& quo ad hoc,i. recitationis uim ꝓceditiō adducta: ſed ſi uerba hęc ſignificatiue ſolū cōſiderent̄: cum proferuntur a ſacerdote in ꝑſona Xp̄i,ex hoc ipſo,ꝙ ſacerdos dicit ea in ꝑſona Chr̄i,ſignificant hoc eſſe corpus Chriſti. Et cōparādo hos duos modos proferendi adinuicem,ſecundus ꝓpondetat primo ꝓp duo:pīū,quia recitatiue uerba tenentur materialiter:2ū,quia recitatiue ſacerdos, non conficit in perſona Chriſti: ſed recitat Chriſtum conficientem. In concilio aūt Florent. ſub Eugenio IIII. legimus hæc verba,ſacerdos in ꝑſona Chri, in hoc ipſo ꝙ intendit conficere ſacrum ſufficiat ad exprimendum ex ui uerborū.hoc eſſe corpus Chri,dicendo in perſona Chri, hoc eſt corpus meū. Et hac rōne motus eſt Auctor, ut patet in litera.

Porr.6. 463 4.di.8.q.2 ar. 2. & 3.

*Referuntur de conſec. diſt.2.c.q2 corpus aſſumptum.

† In arg. e̲ poſita.

aliis prætermiſsis, quæ in miſſa dñr. qđ ſtñ vr̃ eſſe falſum: quia vbi verba alia prætermitterẽtur, prę- *Ibid. dicta verba * acciperentur ex perſona ſacerdotis proferentis, in cuius corpus, & ſanguinem panis & vinum non conuertuntur. non ergo prædicta verba ſunt forma huius ſacramenti.

*lib.4.c.4 paulo a prin.to.4. SED CONTRA eſt, ꝙ Ambr. * dicit in lib. de ſacramentis: conſecratio fit verbis, & ſermonib. dñi Ieſu: nã per reliqua oĩa, q̃ dñr, laus deo referr̃, oratione pet̃ r̃ pro populo, pro regibus, pro ceteris. vbi autem ſacr̃m conficitur, iam non ſuis ſermonibus ſacerdos vtir̃, ſed vtitur ſermonibus Chriſti. ergo ſermo Chriſti hoc conficit ſacramentum.

RESP. Dcđm, ꝙ hoc ſacr̃m ab aliis ſacr̃is differt ĩ duobus: primo quidem, quantum ad hoc, ꝙ hoc ſacr̃m perficitur in conſecratione materiæ: alia vero ſacr̃a perficiuntur in vſu materiæ conſecratæ. Secundo, q̃a in aliis ſacramentis conſecratio materiæ conſiſtit ſolum in quadã benedictione, ex qua mã conſecrata accipit inſtr̃aliter quandam ſpũalẽ uirtutem, q̃ per miniſtrum, qui eſt inſtr̃m aĩatum, põt ad inſtr̃a inanimata procedere: ſed ĩ hoc ſacr̃o conſecratio materiæ conſiſtit in quadã miraculoſa conuerſione ſubſtãtiæ, q̃ à ſolo deo perfici põt: vñ miniſter in hoc ſacr̃o pficiendo, non habet alium actum, niſi prolationem verborũ: & q̃a forma dẽt eſſe conueniens rei, iõ ** forma huius ſacr̃i differt a formis aliorum ſacr̃orum in duobus * primo q̃dem, quia formæ aliorum ſacr̃orũ important uſũ materiæ, puta baptizationem, vel conſignationem ſed forma huius ſacr̃i importat ſolam conſecrationem materiæ, quæ in tranſubſtantiatione cõſiſtit: puta cum dr̃, hoc eſt corpus meum, vel, hic eſt calix ſanguinis mei. Secundo, quia formæ aliorũ ſacr̃orum proferunt̃ ex perſona miniſtri, ſiue p modum exercentis actum, ſicut cum dr̃, ego te baptizo, vel, ego te confirmo: ſiue per modum imperantis, ſicut in ſacr̃o ordinis dr̃, Accipe ptãtem, &c. ſiue p modum deprecãtis, ſicut cum in ſacr̃o extremæ unctionis dr̃, per iſtam vnctionem, & noſtram interceſsionem, &c. ſed forma huius ſacr̃i profert̃ quaſi ex perſona ipſius Chriſti loquentis, vt detur intelligi, ꝙ miniſter in perfectione huius ſacramẽti nihil agit, niſi quòd profert verba Chriſti.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ circa hoc eſt multiplex opinio: quidã.n. dixerunt, ꝙ Chriſtus, qui habebat ptãtem excellẽtiæ in ſacr̃is, abſque oĩ forma verborum hoc ſacr̃m perfecit, & poſtea verba ptulit, ſub quibus alii poſtmodum cõſecrarent: quod vr̃ ſonare verba Inn. III. * dicentis, ſane dici põt, ꝙ Chriſtus uirtute diuina confecit, & poſtea formam expreſſit, ſub qua poſteri bñdicerent: ſed contra hoc expreſſe ſunt uerba euangelii, in quib. dr̃, ꝙ Chriſtus benedixit, quæ quidem benedictio aliquibus uerbis facta eſt. unde prædicta uerba Inn. ſunt opinatiue magis dicta, q̃ determinatiue: quidam autem dixerunt, ꝙ benedictio illa facta eſt q̃buſdam aliis uerbis nobis ignotis, ſed nec hoc ſtare põt: quia benedictio conſecrationis, nunc pficit̃ p recitationẽ eorũ, q̃ tunc acta ſunt. vñ ſi tunc per

*Id hr̃ in li.4. de ſacro altaris myſterio, c.6. circa fin.

K

hæc verba nõ eſt facta cõſecratio, nec mõ fieret: et iõ alii dixerũt, ꝙ illa bñdictio eiſdẽ ẽt verbis facta eſt, quib. mõ fit, ſed Chr̃s ea bis ptulit. Primo quidẽ ſecrete ad cõſecrãdũ: ſcđo, manifeſte ad inſtruẽdũ. ſed nec hoc ſtare põt: quia ſacerdos cõſecrat, proferens hæc verba, nõ vt a Chr̃o in occulta bñdictione dicta, ſed ut publice plata. unde cũ nõ habeãt uim hmõi verba, niſi ex Chr̃i prolatione, vr̃ ꝙ ẽt Chriſtus manifeſte ea proferẽs conſecrauerit. & iõ alii dixerũt, ꝙ euãgeliſtæ non ſemper eundem ordinẽ in recitãdo ſeruauerunt, quo res ſunt geſtæ, ut patet per Aug. * in lib. de Cõſenſu euang. unde intelligẽdũ eſt ordinẽ rei geſtæ, ſic exprimi poſſe, Accipiens panẽ benedixit, dicens, hoc eſt corpus meũ, & deinde fregit, & dedit diſcipulis ſuis, ſed idẽ ſenſus haberi põt ẽt uerbis euãgelii nõ mutatis: nam hoc participiũ dicens, concomitantiã quandã importat uerborũ prolatorum ad ea, quæ præcedũt: non aũt oportet ꝙ hæc concomitantia intelligat̃ ſolũ reſpectu vltimi verbi plati, quaſi Chriſt tunc iſta uerba protulerit, qñ dedit diſcipulis ſuis: ſed põt intelligi concomitantia reſpectu totius præcedentis, ut ſit ſenſus, dum benediceret, frangeret, & daret diſcipulis ſuis, hæc uerba dixit, Accipite, &c.

Circa ordinẽ euãgeliſtarũ. *lib.2. collig. ex ca. 30. & 31. & 44. to.4

G

H

AD II dcđm, ꝙ in his uerbis, Accipite, & comedite, intelligit̃ us' materiæ cõſecratæ, qui nõ eſt de neceſsitate huius ſacri (ut ſupra habitum eſt †) & iõ nec hæc uerba ſunt de ſubſtantia formæ: quia tñ ad quãdã perfectionem ſacr̃i pertinet materiæ cõſecratæ uſus, ſicut operatio nõ eſt prima, ſed ſecunda perfectio rei, iõ per oĩa iſta uerba exprimit̃ tota perfectio huius ſacr̃i: & hoc mõ Euſebius intellexit * his uerbis confici ſacr̃m, quantum ad primã, & ſecundam perfectionem ipſius.

†q.74.a.7

*loco citato in arg.

I

AD III dicendum, ꝙ in ſacramento baptiſmi, miniſter aliquem actum exercet circa uſum materiæ, qui eſt de eſſentia ſacramenti, quod non eſt in hoc ſacramento, & ideo non eſt ſimilis ratio.

AD IIII dcđm, ꝙ quidã dixerũt, hoc ſacr̃m pfici nõ poſſe, pdictis uerbis platis, & aliis ptermiſsis pcipue, q̃ ſunt in canone miſſæ, ſed hoc patet eſſe falſũ, tũ, ex uerbis Ambr. * ſupra inductis, tum ẽt, quia canõ miſſæ non eſt idẽ apud oẽs, nec ſm oĩa tpa, ſed diuerſa ſunt a diuerſis appoſita. vñ dicẽdũ eſt, ꝙ ſi ſacerdos ſola uerba pdicta pferret cũ intẽtione cõficiẽdi hoc ſacr̃m, perficeret̃ hoc ſacr̃m, q̃a intẽtio faceret, ut hæc uerba intelligerent̃ quaſi ex perſona Chr̃i plata, ẽt ſi uerbis pcedentib. hoc nõ recitaret̃, grauiter tñ peccaret ſacerdos ſic conficiens hoc ſacr̃m, utpote ritum eccleſiæ nõ ſeruãs, nec eſt ſimile de baptiſmo, quod eſt ſacramẽtũ neceſsitatis, defectum aũt huius ſacramenti põt ſupplere ſpiritualis manducatio, ſicut Aug. † dicit.

*In ar. ſed contra.

Trac.26. Io.to.9 †Colligit̃ ẽt ex eo quod ex Aug. refertur, de cõſec.d.4.c. Nulli. pere.

ARTICVLVS II.

Vtrum hæc ſit conueniens forma conſecrationis panis, hoc eſt corpus meum.

464

S.Bon.4.ſ.d.8.q.1.a.1.parte 2. Sc.4.ſ.d.8.q.2.Ricca.4.ſ.d.8.q.1. Dur.4 ſ.d.8 q.2.Bac.4.ſ d 8.q.3.Sot.4 ſ.d.11.q.1.a.2.C.4.d.3.1.4

Sup.q.60. a 8.cor. & q.85.ar 3. cor.& III. q.85.ar.4. ad 3.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quòd hæc nõ ſit cõueniẽs forma cõſecrationis panis,

nis, hoc eſt corpus meū: per formā enim ſacramēti A debet exprimi ſacramēti effectus: ſed effectus, q fit in conſecratione panis, eſt conuerſio ſubſtantiæ panis in corpus Chri, q magis exprimitur per hoc verbum fit, quam per hoc verbum eſt, ergo in forma cōſecrationis deberet dici, hoc fit corpus meū.

& q. 84. ar. 3. cor. Et 4. diſt. 8. q. 2. ar. 1. q. 1 & 2. & art. 4. q. 3. E 1. co rint. 11. le. 5.

¶ 2 Præt. Ambroſ. † dicit in lib. de ſacris ſermo Chriſti hoc cōficit ſacrm̄, q̄s ſermo Chriſti? hic, quo facta ſunt oia: iuſsit dn̄s, & facta ſunt cęl̄, & terra ergo, & forma huius ſacri conuenientior eſſet p verbū imperatiuū, vt diceref, hoc fit corpus meū.

† lib. 4. c. 4. nō procul à princ. to. 4.

¶ 3 Præt. Per ſubiectū huius locutionis importaē illud, q conuertitur, ſicut per p̄dicatū importatur B cōuerſionis terminus: ſed ſicut eſt determinatum id, in q fit conuerſio (non .n. fit cōuerſio, niſi in corpus Chriſti) ita eſt determinatū id, q cōuertitr: nō .n. conuertit in corpus Chriſti niſi panis ergo ſicut ex parte p̄dicati ponit̄ nomē, ita ex parte ſubiecti debet poni nomē, ut dicat̄ hic panis eſt corpus meū.

¶ 4 Præt. Sicut id, in quod terminatur conuerſio, eſt determinatæ naturæ (quia eſt corpus) ita etiam eſt determinatæ perſonæ, ergo ſicut ad determinandum naturam dicitur corpus, ita ad determinandam pſonā deberet dici, hoc eſt corpus Chriſti.

¶ 5 Præt. In verbis formæ non debet poni, ali- C quid quod non ſit de ſubſtantia eius, inconuenienter ergo additur in quibuſdam libris hæc coniunctio, enim, quæ non eſt de ſubſtantia formæ.

Sed contra eſt, quòd dominus hac forma in conſecrando eſt vſus, ut patet Matthæi 26.

*art. p̄ced. Respon. Dicēdū, q hęc eſt cōueniēs forma cōſecrationis panis: dictū eſt .n. * q hæc cōſecratio cōſiſtit in cōuerſione ſubſtātiæ panis in corp' Chriſti: oportet aūt formam ſacri ſignificare id, q in ſacramēto efficit̄. vnde, & forma cōſecrationis panis dēt ſignificare ipſā cōuerſionē panis in corp' Chriſti, i D qua tria cōſiderātur. ſ. ipſa cōuerſio, & terminus à quo, & terminus ad quē. cōuerſio aūt pōt cōſiderari dupl̄r. vno mō, vt i fieri: alio mō, ut i facto eſſe. non aūt debuit ſignari cōuerſio i hac forma ut i fieri ſꝫ

*q. 75. a. 7. ut i facto eſſe. Primo q̄dē: q̄a hæc cōuerſio nō ē ſucceſſiua (ut ſupra dictū ē) ſed inſtātanea: i hmōi aūt mutationib fieri, nō ē niſi factū eſſe. Scd̄o, q̄a ita ſe habēt formę ſacrales ad ſignificādū effectū ſacri, ſicut ſe hn̄t formę artificiales ad repſētādū effectū artis. Forma aūt artificialis, eſt ſimilitudo vltimi effectus i quē ferī itētio artificis: ſicut forma artis in mēte ędificatoris, ē forma dom' ædificatæ principal̄r ædi E ficationis aūt p cōſequēs. vn̄ & in hac forma dēt ex-

*D. 575. primi cōuerſio, ut i facto eſſe ad q fert intētio & q̄a ipſa cōuerſio exprimit̄ in hac forma, ut in facto eſſe, neceſſe eſt q extrema cōuerſionis ſignificent, ut ſe habēt in facto eſſe cōuerſionis. tūc aūt terminus ad quē, hēt ꝓpriā naturā ſuę ſubſtātiæ: ſed terminus à quo, nō manet ſecūdū ſuā ſubſtantiā, ſed ſolū ſecūdū accidentia, quibus ſenſui ſubiacet, & ad ſenſum determinari pōt. vnde conuenienter terminus cōuerſionis à quo, exprimit̄ per pronomen demōſtratiuū relatū ad accidētia ſenſibilia, q̄ manēt terminus aūt ad quē, exprimit̄ p nomē ſignificās naturā eius, in q fit cōuerſio, q quidē eſt totū corp' Chriſti, & nō ſola caro eius, vt dictū eſt. † vnde hæc forma ē cōuenientiſsima, hoc ē corp' meū.

Q. 76. ar. 1 ad 2.

Ad primvm ergo dicēdum, q fieri nō eſt vltimus effectus huius conſecrationis, ſed factū eſſe, ut dictū eſt. * & ideo hoc poti' exprimi dēt in forma.

Ad II dicēdū, q ſermo Dei operatus eſt in creatione rerum, qui etiam operatur in hac conſecratione: aliter tū, & aliter nam hic operatur effectiue, & ſacramentaliter, ideſt ſecundū vim ſignificationis, & ideo oportet in hoc ſermone ſignificari vltimū effectū cōſecrationis per verbū ſubſtantiuū indicatiui modi, & præſentis temporis, ſed in creatione rerū operatus eſt ſolū effectiue, quæ quidē efficiētia eſt p imperiū ſuæ ſapientię. & ideo in creatione rerū exprimit̄ ſermo diuinus p verbū imperatiui modi, ſcd̄m illud Gen. 1. Fiat lux, & facta ē lux.

* In corp. artic.

Ad III dicendum, q terminus à quo in ipſo facto eſſe conuerſionis, non retinet naturam ſuæ ſubſtātiæ, ſicut terminus ad quē: & ideo nō eſt ſimile.

Ad IIII dicēdū, q p hoc ꝓnomē, meū, q includit demōſtrationē primæ pſonæ (q̄ eſt pſona loquētis) ſufficienter exprimitur perſona Chriſti, ex cuius perſona hæc proferuntur, ut dictum eſt. *

Ad V dicendum, q hæc coniunctio, enim, apponitur in hac forma, ſecundum cōſuetudinem Romanæ Eccleſiæ, à beato Petro Apoſtolo deriuatā, & hoc pp continuationē ad uerba præcedētia: & ideo nō ē d̄ forma, ſicut nec verba p̄cedētia formā.

* art. p̄ced. & art. 1.

Articvlvs III.

Vtrum hæc ſit conueniens forma conſecrationis vini, hic eſt calix ſanguinis mei, &c.

S. Bona. 4. ſ. d. 8. q. 1. a. 1. par. 2.	*Scot. 4. ſ. d. 8. q. 2.*
Ricca. 4. ſ. d. 8. q. 1. a. 3.	*Duran. 4. ſ. d. 8. q. 2.*
Bacco. 4. ſ. d. 8. q. 1.	*Sot. 4. ſ. d. 11. q. 1. a. 3.*
Cap. 4. d. 8. q. 1. con. 6.	

4. diſt. 8. q. 2. ar. 2. q. 1 & 3. Et 1. cor. 11. lec. 6.

Ad tertivm ſic proceditur. Videtur q hæc non ſit cōueniēs forma conſecrationis vini, hic eſt calix ſanguinis mei, noui & æterni teſtamēti, myſteriū fidei, q̄ p uobis, & p multis effundet̄ i remiſsionē peccatorū. ſicut .n. panis cōuertit̄ in corpus Chriſti ex vi cōſecrationis, ita, & vinū in ſanguinē Chriſti, ſicut ex p̄dictis patet. † ſed in forma cōſecrationis panis, ponit̄ in recto corpus Chriſti, * nec aliq̄d aliud addit̄. in incōuenieter ergo in hac forma ponit̄ ſanguis Chriſti in obliquo, & additur calix in recto, cū dicitur, hic eſt calix ſanguinis mei. E

Q. 76. artic 1. & 2.

¶ 2 Præt. Non ſunt maioris efficaciæ verba, q̄ p feruntur in cōſecratione panis, q̄ ea, q̄ pferunt̄ in cōſecratione vini, cum utraque ſint verba Chriſti: ſed ſtatim dicto, hoc eſt corpus meū, eſt perfecta cōſecratio panis, ergo ſtatim cū dictū eſt, hic eſt calix ſanguinis mei, eſt perfecta cōſecratio ſanguinis, & h ita ea, q̄ ſequunt̄, nō videnē eē d̄ ſubſtātia formæ, p̄ſertim cū ptineāt ad ꝓprietates huius ſacramēti.

¶ 3 Præt. Teſtamentum nouum pertinere videt̄ ad internam inſpirationem, ut patet ex hoc, quòd Apoſtolus ad Heb. 8. introducit verba, quę habentur Hiere. 31. Conſumabo ſuper domum Iſrael te-

ſtamen-

ſtamentũ nouũ, dãdo leges meas in mentib. eorũ F
ſacr̃m aũt exterius uiſibiliter agitur. inconuenien
ter ergo in forma ſacr̃i dicitur, noui teſtamenti.
¶4 Præt. Nouũ dr̃ aliquid ex eo, ꝙ eſt prope prin-
cipium ſui eſſe: æternum autem non habet princi
pium ſui eſſe. ergo inconuenienter dicitur, noui,
& æterni: quia uidetur contradictionẽ implicare.
¶5 Præ. Occaſiones erroris ſunt hoĩbus ſubtrahẽ
dæ, ſm̃ illud Iſa. 57. Auferte offendicula de uia po
puli mei: ſed quidã errauerunt. æſtimãtes myſtice
ſolũ eſſe corpus, & ſãguinẽ Chr̃i in hoc ſacr̃o. ergo
in hac forma incõuenienter ponit̃ myſteriũ fidei.
q.73. ar. 3. ad 3. ¶6 Præt. Supra dictũ eſt, ꝙ ſicut baptiſmus eſt ſa- G
cr̃m fidei, ita euchariſtia eſt ſacr̃m charitatis. ergo
in hac forma magis dẽt poni charitas, quàm fides.
¶7 Præt. Totũ hoc ſacr̃m, & quãtũ ad corpus, &
quãtũ ad ſanguinẽ, eſt memoriale dominicæ paſſio
nis, ſm̃ illud 1. Cor. 11. Quotieſcumque manduca-
bitis panẽ hunc, & calicẽ bibetis, mortẽ dñi annun
tiabitis. non ergo magis debuit in forma conſecra
tionis ſanguinis fieri mentio de paſſione Chriſti,
& eius fructu, q̃ in forma cõſecrationis corporis,
præſertim cum Luc. 22. dominus dixerit, hoc eſt
corpus meum, quod pro uobis tradetur.
Q.48. & 49 art. 2. ¶8 Præt. Paſſio Chriſti (vt ſupra habitũ eſt) ad ſuf H
ficiẽtiã profuit oĩbus, quãtũ uero ad efficientiã ꝓ-
fuit multis. debuit ergo dici, q effundet̃ pro oĩbus,
aut pro multis, ſine hoc ꝙ adderetur, pro uobis.
¶9 Præt. Verba quib. hoc ſacr̃m conficitur, efficaciã
habent ex inſtitutione Chriſti, ſed nullus euange-
liſta recitat Chriſtum hæc omnia uerba dixiſſe. er
go hæc nõ eſt cõueniẽs forma cõſecrationis vini.

SED CONTRA eſt, ꝙ eccleſia ab apoſtolis inſtru-
De celebr. miſſar. c. Matth. 2. cta, utitur hac forma in conſecratione uini.

RESP. Dcẽm, ꝙ circa hanc formã eſt duplex o-
pinio: qdã. n. dixerunt, ꝙ de ſubſtantia formæ hu-
ius eſt hoc ſolũ, qđ dr̃. hic eſt calix ſanguinis mei, I
non aũt ea, quæ ſequuntur: ſed hoc vr̃ incõueniẽs:
quia ea, quæ ſequunt̃, ſunt quędã determinationes
prædicati, i. ſanguinis Chriſti: unde pertinẽt ad in-
*alias non habetur ly eaſdem. tegritatem eiuſdem locutionis. Et pp hoc (ſicut
alij melius dñt) oĩa ſequentia ſunt de ſubſtãtia for
mę uſq; ad hoc qđ poſtea ſequit̃: hoc quotieſcũq;
feceritis, quod pertinet ad uſum huius ſacr̃i, unde
non eſt de ſubſtãtia formæ. & inde eſt, ꝙ ſacerdos
eodẽ ritu, & modo, ſ. tenendo calicem in manibus,
oĩa hęc uerba profert. Luc. ẽt 22. interponuntur
uerba ſequẽtia uerbis ꝓmiſſis, cũ dr̃, Hic calix no-
uum teſtm̃ eſt in meo ſanguine. dcẽm eſt ergo, ꝙ K
concl. *poſita in arg. 1. oĩa prædicta uerba ſunt de ſubſtantia formę, ſed
per prima uerba, cum dicitur, hic eſt calix ſangui-
nis mei, ſignificatur ipſa conuerſio uini in ſangui
*ar. præc. nem, eo modo, quo dictum eſt in forma conſecra
tionis panis, per uerba autem ſeqẽtia deſignatur
uirtus ſanguinis effuſi in paſſione, quę operatur in
hoc ſacr̃o, quæ quidẽ ad tria ordinat̃. Primo qdẽ,
& principaliter, ad adipiſcendam æternam hęredi
tatem, ſm̃ illud Heb. 10. Habemus fiduciã i introitu
ſanctorum per ſanguinẽ eius, & ad deſignandũ dr̃,
noui, & æterni teſtamenti. Secũdo, ad iuſtitiã gra-
tiæ, quæ eſt per fidem, ſm̃ illud Rom. 3. Quẽ propo
ſuit Deus propitiatorẽ per fidẽ in ſanguine eius, vt
ſit ipſe iuſtus, & iuſtificans eum, qui ex fide eſt Ieſu
Chr̃i, & quãtũ ad hoc ſubditur, myſteriũ fidei. Ter-
tio aũt, ad remouendũ impedimẽta utriuſque præ
dictorũ, ſ. peccata, ſm̃ illud Hebr. 9. ſanguis Chriſti
emundabit cõſciẽtias noſtras ab opib. mortuis, i.
a peccatis. & quantũ ad hoc ſubditur, q ꝓ uobis,
& pro multis effundet̃ in remiſſionẽ peccatorũ.

AD PRIMVM ergo dcẽm, ꝙ cum dr̃, hic eſt calix
ſanguinis mei, eſt locutio figuratiua. & põt dupli-
citer intelligi. uno mõ ſm̃ metonymiã, qua ponit̃
continẽs pro cõtento, ut ſit ſenſus, Hic eſt ſanguis
meus contentus in calice, de quo fit hic mẽtio,
qa ſanguis Chr̃i in hoc ſacr̃o conſecrat̃, inquãtum
eſt potus fideliũ, qđ non importatur in rõe ſangui
nis, & iõ oportuit hoc deſignari per uas huic uſui
accõmodatũ. Alio mõ, põt intelligi ſm̃ metapho
rã, prout ꝑ calicẽ ſimilitudinarie intelligit̃ paſſio
Chriſti, q̃ ad ſimilitudinẽ calicis inebriat (ſm̃ illud
Tren. 3. Repleuit me amaritudinibꝰ, inebriauit me
abſynthio. unde, & ipſe dñs paſſionẽ ſuam calicẽ
nominat, Matth. 26. dicens, Trãſeat a me calix iſte)
ut ſit ſenſus, hic eſt calix paſſionis meæ, de qua fit
mẽtio in ſanguine ſeorſum a corpe cõſecrato: qa
ſeparatio ſanguinis à corpore fuit per paſſionem.

AD II dcẽm, ꝙ quia (ut dictũ eſt) ſanguis ſeor *In corp. a. & q. 76. ar. 2. ad 1.
ſum conſecratus, expreſsè paſſionẽ Chriſti repræ-
ſentat, iõ potius in conſecratione ſanguinis fit mẽ
tio de effectu paſſionis, q̃ in conſecratione corpo
ris, qđ eſt paſſionis ſubiectũ, qđ ẽt deſignatur in
hoc quod dominus dicit, quod pro uobis tradet̃:
quaſi diceret, quod pro uobis paſſioni ſubiciet̃.

AD III dcẽm, ꝙ teſtm̃ eſt diſpoſitio hęreditatis:
hæreditatem aũt cæleſtẽ diſpoſuit deus hoĩb. dan
dã per uirtutẽ ſanguinis Ieſu Chriſti, quia ut dicit̃
Hebr. 9. Vbi eſt teſtm̃, mors neceſſe eſt intercedat
teſtatoris. ſanguis aũt Chriſti, dupliciter eſt hoĩb.
exhibitus. primo quidẽ in figura, qđ ꝑtinet ad ue-
tus teſtm̃: & iõ Apoſtolus ibidem concludit, unde
nec primũ teſtm̃ ſine ſanguine dedicatum eſt, qđ
patet ex hoc, ꝙ ſicut dr̃ Exod. 24. Lecto omni man
dato legis a Moiſe, omnẽ populum aſperſit, dicẽs,
Hic eſt ſanguis teſtamẽti, quod mandauit ad uos
Deus. Scđo aũt eſt exhibitus in rei ueritate, quod
pertinet ad nouũ teſtamentũ. & hoc eſt quod Apo
ſtolus ibidem præmittit dicens, ideo noui teſta-
menti mediator eſt Chriſtus, ut morte interceden
te, repromiſſionẽ accipiãt, qui uocati ſunt æternæ
hæreditatis. dr̃ ergo hic ſanguis noui teſtamenti,
quia iã non in figura, ſed in ueritate exhibetur. uñ
ſubditur, Qui pro uobis effundetur. Interna autẽ
inſpiratio ex huius ſanguinis uirtute procedit, ſe
cundum ꝙ paſſione Chriſti iuſtificamur.

AD IIII dcẽm, ꝙ hoc teſtamentum eſt nouum
ratione exhibitionis. dicitur autem æternũ, tã rõe
æternæ Dei præordinationis, quàm etiam ratione
æternæ hæreditatis, quæ per hoc teſtamentum di
ſponitur. ipſa etiam perſona Chriſti, cuius ſangui
ne teſtamentum diſponitur, eſt æterna.

AD

AD V dicendum, ꝙ myſteriũ hic ponitur, non quidem ad excludendã rei ueritatem, ſed ad oſtendendam occultationem: quia, & ipſe ſanguis Chriſti occulto modo eſt in hoc ſacramẽto, & ipſa paſſio Chr̃i occulte fuit figurata in ueteri teſtamẽto.

AD VI dicendum, ꝙ dr̃ myſterium fidei quaſi fidei obiectũ: quia ꝙ ſanguis Chr̃i ſm̃ ueritatem ſit in hoc ſacramento, ſola fide tenetur: ipſa etiam Chriſti paſſio per fidem iuſtificat. Baptiſmus autẽ dicitur ſacramentum fidei, quia eſt quædam fidei proteſtatio: hoc autem eſt ſacramentum charitatis, quaſi figuratiuum, & effectiuum.

In ſolo. ad t. & locis ibi citatis.

AD VII dicendum, ꝙ ſicut† dictum eſt, ſanguis ſeorſum conſecratus a corpore, expreſſius repræſentat paſſionem Chriſti, & iõ potius in conſecratione ſanguinis fit mẽtio de paſſione Chriſti, & fructu ipſius, quam in conſecratione corporis.

AD VIII dicendum, ꝙ ſanguis paſſionis Chriſti, non ſolum habet efficaciam in iudæis electis, quibus exhibitus eſt ſanguis ueteris teſtamenti, ſed ẽt in gentilibus, nec ſolum in ſacerdotibus, qui hoc conficiunt ſacr̃m, uel aliis, qui ſumunt, ſed etiam in illis pro quibus offertur: & ideo ſignanter dicit pro uobis iudeis, & pro multis, ſ. gentilibus: uel, pro uobis manducantibus, & pro multis, pro quibus offertur.

AD IX dicẽdum, quòd euangeliſtę non intendebant credere formas ſacramentorum, quas in primitiua eccleſia oportet eſſe occultas, ut dicit Dionyſi.* in fine eccleſia. hierar, ſed intenderunt hiſtoriam de Chriſto texere, & tñ hæc omnia fere uerba ex diuerſis ſcripturæ locis accipi poſſunt. nam qd̃ dicitur, hic eſt calix, habetur Luc. 22. & primæ Cor. 11. Mat. aũt 26. dicitur, hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti. qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum: ꝙ aũt additur, æterni, & iterum, myſterium fidei, ex traditione domini habetur, quę ad eccleſiam per apoſtolos peruenit, ſecũdum illud primæ Corin. 11. ego accepi à domino, quod, & tradidi uobis.

Ca. 7. eccl. hiera. par. 3. inter medium & fi.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum prædictis uerbis formarũ infit aliqua uis creata, effectiua conſecrationis.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ prædictis uerbis† formarum non inſit aliqua uis creata, effectiua conſecrationis dicit. n. Dam.* in 4. lib. ᵇſola uirtute Spiritusſancti fit conuerſio panis in corpus Chriſti: ſed uirtus Spiritusſancti eſt uirtus increata. ergo nulla uirtute creata horum verborũ conficitur hoc ſacramentũ.

¶ 2 Præt. Opera miraculoſa nõ ᵇfiunt aliqua uirtute creata, ſed ſola uirtute diuina, ut in prima parte habitũ eſt†: ſed cõuerſio panis, & uini in corpus, & ſanguinẽ Chriſti, eſt opus non minus miraculoſum, quàm creatio rerũ, uel ẽt formatio corporis Chriſti in utero uirginali: q̃ quidẽ nulla uirtute creata fieri potuerunt. ergo neque hoc ſacramentum conſecrat̃ aliqua virtute creata dictorũ verborũ.

l. 4. orth. fi. c. 14. circa mediũ.

1. p. q. 110. ar. 4.

¶ 3 Præ. Prædicta verba† nõ ſũt ᵇſimplicia, ſed ex multis cõpoſita: nec ſimul, ſed ſucceſſiue proferuntur: conuerſio aũt prædicta, ut ſupra dictũ eſt*, fit in inſtanti: unde oportet quod fiat per ſimplicẽ uirtutẽ. non ergo fit per uirtutem horũ uerborũ.

SED CONTRA eſt, ꝙ Amb.† dicit in li. de ſacr̃is: Si tanta eſt uis i ſermone dñi Ieſu, ut inciperet eſſe qd̃ nõ erat, quanto magis operatorius eſt, ut ſint q̃ erãt, & in aliud cõmutent̃? & ſic qd̃ erat panis ante conſecrationẽ, iã corpus Chriſti eſt poſt conſecrationem: quia ſermo Chriſti creaturam mutat.

q. 75. a. 7. — *Li. 4. c. 4. à medio.*

RESP. Dicẽdum, ꝙ quidã dixerunt nullã uirtutem creatam eſſe, nec in prædictis uerbis† ad tranſubſtantiationẽ faciendã, nec ẽt in aliis ſacramẽtorũ formis, uel ẽt in ipſis ſacr̃is ad inducendos ſacrorũ effectus. qd̃, ſicut ſupra habitũ eſt, & dictis ſanctorum repugnat, & derogat dignitati ſacramentorũ nouę legis. unde cum hoc ſacramẽtũ ſit præceteris dignius, ſicut ſupra dictũ eſt*, cõſequẽs eſt, ꝙ in uerbis formalibus huius ſacramenti, ſit quædam uirtus creata ad conuerſionem huius ſacr̃i faciendam, inſtrumentalis tñ, ſicut, & in aliis ſacramentis, ſicut ſupra dictũ eſt, cum enim hæc uerba ex pſona Chriſti proferantur, ex eius mandato conſequuntur uirtutem inſtrumentalem à Chriſto: ſicut, & cętera eius facta, uel dicta hñt inſtrumentaliter ſalutiferã uirtutẽ, ut ſupra dictum eſt.*

Art. 2. & 3. poſitis in arg. 1. — *q. 62. a. 1. 2. 3. 4.* — *q. 65. a. 3.* — *q. 62. ar. 2*

AD PRIMVM ergo dcẽdm, ꝙ cum dicitur ſola uirtute Spiritusſancti panẽ in corpus Chriſti conuerti, non excludit̃ uirtus inſtrumentalis, quæ eſt in forma huius ſacramẽti: ſicut cũ dr̃, ſolus faber facit cultellum, nõ excluditur uirtus martelli.

AD II dcẽdm, ꝙ opera miraculoſa nulla creatura poteſt

SVP. QV. LXXVIII. ART. IIII.

Porr. o.
466

Sec. 4 ſ. d. 8. q. 2. a. 4

Int. art. 5. cor. Et 4 d. 1 q. 1. ar. 4. q. 2. & d. 8. q. 2. ar. 3 & & di. 10. in expoſ. lit. ad 6 & 8. ta 2 & 3.

IN art. 4. eiuſdem queſt. quinque de ueritate uerborũ ſacramentalium notãda ſunt, ſcilicet an eſt, quid eſt, cuius eſt factiua, quando eſt, & qualis eſt. Virtutem habere uerba conſecrationis, licet ſub opinione ponatur, ſi perſpexerimus tamẽ doctrinã in generali Concilio traditã ſub Euge IIII. determinata hęc queſtio uidetur. nam inter alia legitur ibi: ſacerdos in perſona Chriſti loquens, hoc conficit ſacramentum. nam ipſorum uerborum uirtute ſubſtantia panis in corpus Chriſti, & ſubſtantia uini in ſanguinem conuertuntur. Vbi clare uides, uirtutem uerborum aſſeriam à ſacro Concilio. Vt autem ſuperius diximus de uirtute ſacramentorũ, ſic conſequenter nunc dicimus de uirtute horum uerborum, ꝙ non eſt qualitas aliqua ſuperaddita, ut res quædam diſtincta realiter ab ipſa oratione ſignificante, ſed eſt ipſa oratio ſignificans, ut inſtrumentũ Dei ad cõſecrationẽ, ita ꝙ oratio ipſa, puta, eſſe corpus meum, ſecundum ſe quidem non eſt aliud, quàm enuntiatio ſignificãs hoc eſſe corpus meũ: ſed ut aſſũpta à Chriſto in inſtrumentum ad conſecrationem iſtam, eſt non ſolum enunciatio ſignificãs, ſed inſtrumentaliter efficiens, quod eſt habere uirtutem, immo eſt eſſe uirtutem.

¶ Et quia eſſe uirtutẽ, eſt quoddam aduentitium orationi abſolute, ideo dicitur orationem habere uirtutem, & uirtutem eſſe in uerbis, & uirtus uerborum, & ſimilia. Et quia uirtus aduentitia, qualitatis rationem, ac nomen induit, ideo qualitas dicitur: cum tamen ſecundum rem nihil aliud ſit, quam orationem eſſe inſtrumentum Dei quod nihil aliud eſt quam deum uti oratione inſtrumẽtaliter ad talem effectum, ſicut enim omnis creatura eſt in potentia obedientiali ad hoc, ꝙ de ea fiat quicquid deus uult, ita eſt etiam in potentia obedientiali ad hoc, ut ſit inſtrumentum Dei ad quodcunque faciendum deus illa uti uoluerit. & ſicut deum in ſacramẽto baptiſmi per Chriſti baptiſmum dediſſe uirtutem aquis inchoatiue dicimus nulla tamen qualitas ſuperaddita propterea eſt aquis, & poſtmodum complete datur uirtus aquę in actuali baptiſmo, per hoc quòd Chriſtus baptizans utitur illa aqua: ita in propoſito uerba illa ponus utcunque alia ab ipſo Chriſto ſanctificata ſunt inchoatiue, complere autem

ſt enim fortiuntur, cũ Chriſtus per ſacerdotem illa profert ad cõfectionem huius ſacramenti: talis enim ſiue uerborum eſt cõſt. tutiuũ in ſtrumentalis efficaciæ in oratione, qua utitur: nec oportet aliquam ſuperapponere qualitatẽ. Et hoc exẽplo in artificialibus uidetur manifeſtari: nam manus aſſumi poteſt, & de facto aſſumitur a multis artibus in inſtrumentum: nec oportet artem ſutoriam, aut fabrilem, aut muſicã, aliquam qualitatem ſuperaddere manui, cum illa utitur, ſed ex hoc ipſo quòd artis utitur manu, manus eſt quædam uis artis illius, & ſic de aliis. Et hoc multo uerius eſt referendo tem creatam ad diuinam omnipotentiam utentẽ creatura, aſſumendo illam in inſtrumentum, quanto efficacia diuina maior in infinitũ eſt, ut ſit infima cuiuſcunque creaturæ. Effectus autem uirtutis uerborum nõ eſt diſpoſitio aliqua: ſed ut in allatis uerbis ſacro Concilio clare patet eſt conuerſio panis in corpus Chriſti. Nec obſtant obiectiones Scoti in prima d. ſt. 4. de infirmitate uirtutis requiſitæ ad tranſubſtantiationem, & de creatione: primam enim ſoluit Auctor ad primum, & ſecundam ad ſecundã: exigitur enim infinita uirtus agẽte principali tantummodo. Et non eſt ſimile de creatione: quia nulla res in creatione præſupponitur, quam inſtrumenti actio poſſit attingere hic autem inuenitur ſubſtantia panis, & uini, quæ a uirtute uerborum attinguntur, dum conuertitur in corpus, & ſanguinem Chriſti. Et quia uerba conſecrationis, ut conficiunt orationem ſignificantem quod per ſacramentum efficitur, in inſtrumentum diuinæ actionis aſſumuntur, ideo quandiu utitur Deus per ſacerdotis miniſterium uerbis ſacramentalibus, tandiu eſt uirtus ſacramentalis, inchoatiue tamẽ, & in fieri: ſicut &

† poſita in ar. 2. & 3. in arg. 1.

porr. o.

467

4. d. 8. q. 1. at. 1. q. ...

Ar. 2.

Ar. præce.

facere quaſi agens principale, poteſt tamen ea facere inſtrumentaliter, ſicut ipſe actus manus Chriſti ſanauit leproſum: & per hunc modum uerba Chriſti conuertũt panẽ in corpus Chriſti quod quidẽ fieri potuit in conceptione corporis Chriſti, qua corpus Chriſti formabatur, ut aliquid a corpore Chriſti procedens haberet inſtrumentalem uirtutẽ ad ipſius corporis formationem. In creatione ẽt nõ fuit aliquod extremum, in quod inſtrumentalis actio creaturæ poſſet terminari: vñ nõ eſt ſimile.

Ad tertium dicendum, quod prædicta uerba* quibus fit conſecratio, ſacramentaliter operantur. vñ uis conuerſiua, quæ eſt in formis horum ſacramentorum, conſequitur ſignificationẽ, quæ in prolatione ultimæ dictionis terminatur: & ideo in vltimo inſtanti prolationis uerborũ, prædicta uerba conſequũtur hanc uirtutem, in ordine tamen ad præcedentia: & hæc uirtus eſt ſimplex rõe ſimplicis ſignificati: licet in ipſis uerbis exterius prolatis, ſit quædã cõpoſitio.

Articvlvs V.

Vtrum prædictæ locutiones ſint ueræ.

Ad qvintvm ſic proceditur. Videtur quod prædictæ locutiones nõ ſint ueræ. Cũ.n. dicitur, hoc eſt corpus meũ, ly hoc, eſt demonſtratiuum ſubſtantiæ: ſed ſecundum prædicta, quando profertur hoc pronomen, hoc, adhuc eſt ibi ſubſtantia panis: quia tranſubſtantiatio fit in ultimo inſtanti prolationis uerborũ: ſed hæc ẽ falſa, panis ẽ corpus Chriſti. ergo & hæc ẽ falſa, hoc eſt corp⁹ meũ.

¶ 2 Præt. Hoc pronomen, hoc, facit demõſtrationem ad ſenſum: ſed ſpẽs ſenſibiles, quæ ſunt in hoc ſacramento, neq; ſunt ipſum corpus Chriſti, neque accidentia corporis Chriſti. ergo hæc locutio non poteſt eſſe uera, hoc eſt corpus meum.

¶ 3 Præ. Hæc uerba (ſicut dictũ eſt*) ſua ſignificatione efficiũt conuerſionem panis in corpus Chriſti: ſed cauſa effectiua præintelligitur effectui. ergo ſignificatio uerborũ præintelligitur conuerſioni panis in corpus Chriſti: ſed ante conuerſionẽ hæc

E eſt falſa. hoc eſt corpus meũ. ergo ſimpliciter eſt iudicandum, quòd ſit falſa. & eadem ratio eſt de locutione, hic eſt calix ſanguinis mei &c.

Sed contra ẽ, quod hæc uerba proferuntur ex perſona Chriſti, qui de ſe dicit Io. 14 Ego ſum ueritas.

Resp. Dicendũ, quod circa hoc multiplex fuit opinio: quidam n. dixerunt, quod in hac locutio-
G ne, hoc eſt corpus meũ, hæc dictio, hoc, importat demonſtrationem ut conceptam, & non ut exercitam: quia tota iſta locutio ſumitur materialiter, cum recitatiue proferatur: recitat. n. ſacerdos Chriſtum dixiſſe, hoc eſt corpus meũ, ſed hoc ſtare non poteſt, quia ſecundum hoc, uerba hæc nõ applicarentur ad materiã corporalẽ præſentẽ, & ita nõ perficeretur ſacramentum, dicit. n Aug. † ſup Io.
H Accedit uerbũ ad elementũ. & fit ſacramentum & propria ex hoc totaliter nõ euitatur difficultas huius quæſtionis: quia eædẽ rõnes manent circa primã prolationẽ, qua Chriſtus hæc uerba protulit: quare manifeſtũ eſt, quod non materialiter, ſed ſignificatiue ſumebantur: & ideo dicendum eſt, quod etiam quando proferuntur a ſacerdote, ſignificatiue, & non tantum materialiter ſumuntur. nec obſtat, quod ſacer-
I dos ea recitatiue profert, quaſi a Chriſto dicta, quia propter infinitam uirtutẽ Chriſti, ſicut ex cõtactu carnis ſuæ, uis regeneratiua peruenit nõ ſolũ ad illas aquas, quæ Chriſtum tetigerũt, ſed ad oẽs ubiq; terrarum, per oĩa futura ſæcula, ita ẽt ex prolatione ipſius Chriſti, hæc uerba uirtutem conſecratiuam ſunt conſecuta a quocunque ſacerdote dicantur, ac ſi Chriſtus ea præſentialiter proferret. & ideo alii di-
K xerunt, quod hæc dictio, hoc, in hac locutione facit demõſtrationẽ non ad ſenſum, ſed ad intellectum: ut ſit ſenſus, hoc eſt corpus meũ, i. ſignificatũ per hoc, ẽ corp⁹ meũ, ſed nec hoc ſtare põt quia cum in ſacramentis hoc efficiatur quod ſignificatur, non fieret per hãc formã, ut corpus Chriſti ſit in hoc ſacraméto ſecundum ueritatẽ, ſed ſolũ ſicut in ſigno, quod eſt hæreticum ut ſupra dictum eſt.* & ideo alii dixe-

ipſa oratio dum proferuntur partes inchoatiue, & in fieri, eſt vſque ad terminationẽ: in ipſa namq; terminatione orationis oratio perfecte ſignificationem habet, & ſimiliter iſta uirtus perfecte inuenitur: ideo non prius nec poſt, ſed nunc cum oratio perfecte ſignificãs eſt, uirtus inſtrumentalis prædicta perfecte eſt, & operatur. Vnde cũ oratio ſit quoddam ſucceſſiuum, cuius exiſtentia, non requirit quicquid eſt eius eſſe ſimul, ſed ex quocunque eius exiſtente inferetur, & ſignificationem non ſortiatur, niſi in ſui termino, propterea dixit Auctor, quod oratio in ſui terminatione tantum ſignificationem ſimul, & uirtutem ſacramentalem ſortitur. Cũ quo ſtant ſupradicta: alioquin non tota oratio eſſet inſtrumentũ dei inſtrumentũ in actu, ſine ui inſtrumentali eſſet per aliquod tempus. Et ſicut ſignificatum huius orationis eſt quodãmodo ſimplex, & quodãmodo compoſita quoniam ea multis partialibus ſignificationibus conſurgit, & tamen ſimplex illa ſignificat, ſcilicet hoc eſſe corp⁹ Chriſti, inſ que compoſitio ... miſtionis informatio nis, ad ... ſuo modo quocunque, ita uirtus iſta ex parte orationis ſignificantis eſt quodammodo compoſita: ex parte autẽ effectus dicitur ſimplex in ... ne ad tertium.

† Tract. 80 in Ioan. a ma. to. 9.

...

... obiectio, exclu ditur.

SVP. QV. LXXVIII. ART. V.

Sol. 4. ſ. d. 11. q. 1. ar. 5. Cap. 4. d. 8. q. 1. con. 5.

In ar. 5. eiuſdem quæſtionis tres difficultates tangendæ ſunt. prima de ueritate ſecunda de conſignificatione. tertia de demonſtratione. De enuntiationis igitur huius ſacramentalis, hoc eſt corpus meum, ueritate. ſcito aliquid eſſe certum, & aliquid in quæſtionem uerti. nã certum eſt, quod ſacramentum quolibet inſtanti temporis eſt eſſe ueram uel falſam: quia aut ſic eſt, & eſt uera: aut non ſic eſt, & eſt falſa.

* ar. 1. q. 7

falſa. In dubium autem uertitur, an prius natura quàm conuerſio ſit, ſit uera, aut falſa. Et eſt ratio dubii, quia ſacramentalis hæc oratio eſt conuerſiua: ac per hoc prius natura eſt, quàm cōuerſio, quæ eſt ſuus effectus, & propterea dubitatur an in illo priori naturæ ſit uera uel falſa. Et Sco. quidem in 8. diſt. 4. declinauit in opinionē tertiam, quod nec, ut uera, nec ut falſa, ſed ut neutra ſe habet. Author autem in hoc articulo tam in cor. quàm in reſponſione ad tertium tenet, quod oratio iſta ut uera, practice tamen, cauſaliter in illo priori naturæ concurrit. De intellectu ſiquidē ſpeculatiuo ſolo intelligendum eſt, quod ab eo quod res eſt, uel non eſt, oratio dicitur uera, uel falſa. nam licet de utroque intellectu uerificetur quod ab eo quod res eſt, uel non eſt, oratio dicitur uera, uel falſa formaliter: practicus tamen intellectus priuſquam res ſit, eſt uerus practice, ſeu cauſaliter: quia non præſupponit, ſed facit rem eſſe, unde denominatur uerus formaliter.

runt, quòd hæc dictio, hoc, facit demonſtrationem ad ſenſum, ſed intelligitur hæc demonſtratio, non pro illo inſtanti locutionis quo profertur hæc dictio: ſed pro ultimo inſtanti locutionis: ſicut cum aliquis dicit, nunc taceo, hoc aduerbium, nunc, facit demonſtrationem pro inſtanti immediate ſequenti locutionem: eſt enim ſenſus, ſtatim his uerbis dictis, taceo. Sed nec hoc ſtare poteſt: quia ſecundum hoc, huius locutionis eſſet ſenſus, corpus meum eſt corpus meum: quod prædicta locutio non facit: quia hoc fuit etiam ante prolationem uerborum: unde nec hoc prædicta locutio ſignificat. & ideo aliter dicendum eſt, quòd ſicut prædictum eſt, hæc locutio habet uirtutem factiuam conuerſionis panis in corpus Chriſti. & ideo cōparatur ad

¶ Circa conſignificationem autem omnes conuenire in hoc uidentur, quod hæc locutio, hoc eſt corpus meum, intelligitur ſecundum ultimum inſtans prolationis uerborum, ſed diuerſitas opinionum eſt, quia alii putant contingere hoc ex uirtute ſermonis: alii autem opinantur non eſſe hoc ex uirtute ſermonis, ſed ex intentione ſacramentali. Et quoniam obſcura ob confuſionem redditur difficultas hæc, diſtinguendum eſt, ut clara fiat. Diſtinguo igitur de tempore ſeu inſtanti, quo oratio ſignificat, uel de tempore, ſeu inſtanti, pro quo oratio ſignificat. aliud eſt enim quando, quod oratio cōſignificat, & aliud eſt, quando, per orationem conſignificatum, ut patet dicendo, Petrus crucifixus eſt, quando enim oratio iſta ſignificat, tunc eſt cum profertur: ſed quando conſignificatum, eſt tempus præteritum, ut patet. Significatio autem orationis non eſt niſi oratio ſit integra integritate eſſentiali, quoniam oratio nō eſſentialiter integra, non eſt oratio, & conſequenter non ſignificat integra autem non eſt oratio, niſi in termino prolationis. & propterea oratio non ſignificat, niſi in termino ſuæ prolationis. Et quia conſignificare præſupponit ſignificare, utpote adiacēs illi, ideo oratio ſicut nō ſignificat, ita nec cōſignificat, niſi in termino ſuæ prolationis. Nec eſt hoc ſolum uerum de tota oratione, ſed & de partibus, ut integrant totam. Et de copula quidem declaratur dupliciter: tum ex eo quod ly eſt, ſignificat compoſitionem, quam ſine extremis non eſt intelligere: non enim poteſt intelligi compoſitio prius his quæ componunt: tum quia experimur quod huius orationis, lignum eſt album poſtquam prolatæ ſunt primæ dictiones, ſcilicet lignum eſt, antequam proferatur ly album, ly eſt, non ſignificat compoſitionem ligni cum albo, quod conuincitur, ſi ponamus orationē ſiſtere: tunc enim manifeſte apparet non præſignificatam eſſe compoſitionem dictam, per ly eſt. Significat ergo ipſam cōpoſitionem non quando profertur, ſed quando coniungit prædicatum ſub ecto, quod nihil aliud eſt dicere, quàm cum oratio eſt integra. Et quia prius natura ſignificat quàm conſignificat: ideo ly eſt, ſicut non ſignificat compoſitionem ante integritatem orationis, ita nec conſignificat tunc, quando profertur, ſed tunc quando integratur oratio. De ſubiecto autem dupliciter etiam idem manifeſtatur in propoſito: tum quia talia ſunt ſubiecta, qualia permittuntur à prædicatis, & propterea ante prædicata non habent ſuppoſitionem ſuam: tum quia clare percipimus, quod dictis his duabus dictionibus, homo eſt, ut formetur propoſitio de tertio adiacente, nullus intellectus habetur tam ſubiecti, quàm copulæ. Sed uariabitur utriuſque ſenſus iuxta uarietatem prædicati, ut patet formando duas propoſitiones, quarum una ſit, homo eſt albus, & altera, homo eſt ſpecies: clare enim in his itque, & ſubiectum, & copulam prædicatum expectare: ita quod uarietas prædicati uarietatē inducit, & in tota oratione, & in ſubiecto, & copula, ut patet diſcurrenti. Et ſimiliter oratio illa, hoc eſt corpus meum, ly hoc, non demonſtrat tunc cum profertur, neque ly eſt, ſignificat, aut conſignificat tunc cum profertur, compoſitionem, ſeu coniunctionem inter ly hoc, & corpus Chriſti, ut ex hoc cōuincitur, quod ſi quis ſubiungeret, dum non apponeret corpus meum ſed ly panis, aut ly pronomen, enunciatio non eſſet falſa, quarum tamen utramque oporteret eſſe falſam, ſi ly eſt ſignificaſſet, tunc cum proferebatur, coniunctionem inter hoc, & corpus Chriſti. Loquendo igitur de quando oratio, ſeu uerbalis copula ſignificat, aut conſignificat, ſentiendum eſt quòd tūc primo ſignificat, aut cōſignificat cū primo oratio integratur, & hoc non ex intentione proferentis, ſed ex ui ipſius orationis, ut patere poteſt ex dictis. Nec illud quando ſignificatur, aut conſignificatur per orationem ſeu copulam uerbalem: ſed eſt quando adiacens, ſeu menſurans ſignificationem & conſignificationē: attenditur enim ſecundum menſuram orationis ſignificantis & conſignificantis, ut patet in orationibus de præterito. Et ut hoc concludamus, illud quando ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis enunciationis ſignificantis, & conſignificantis, illud uero quando quod per copulam, ſeu orationem conſignificatur, ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis rei ſignificatæ. & propterea clare patet, hæc duo quando, maxime ab inuicem poſſe diſtare, quantum diſtat menſuram integræ orationis à menſura rei ſignificatæ. Et hoc patet, commune eſſe omni enunciationi ſignificare tunc cum integratur: quia tunc primo eſt oratio, & per hoc tunc primum ſignificat, & conſignificat. Sed ſicut orationes differunt inter ſe quantum ad res ſignificatas, ita etiam differunt, quantum ad quando, ſeu tempora conſignificata. Et hæc in communi dicta, ſi perſpexeris, ambiguitates, per quas diſcurrit Scotus, euaneſcent. Deſcendendo autem ad propoſitum, aduertendum eſt quod contingit iſta duo quando, ſcilicet ex parte menſuræ ſignificationis, & ex parte menſuræ rei ſignificatæ, coincidere in unum, & idem quando, ita quod illud idem tunc ſit, quando oratio ſignificat, & conſignificat, & quando ſignificatum conſignificatur eſſe. Contingit autem hoc in propoſito, ex ratione in litera reddita, quia, ſcilicet, oratio iſta, hoc eſt, corpus meum eſt conuerſiua panis in corpus Chriſti in inſtanti, & oratio iſta ſignificat conuerſionem ipſam ut in termino. Ex re ſiquidem ſignificata, habetur, quod ly eſt, conſignificat inſtans conuerſionis panis in corpus Chriſti, ſeu, & in idem redit, quo primo hoc eſt corpus Chriſti, & quia illud inſtans, coincidit cum inſtanti, quo hæc oratio integratur, ideo dicitur & bene, quod oportet hanc orationem intelligere ſecundum ultimum inſtans prolationis. Et quoniam conſignificare inſtans conuerſionis conuenit huic orationi ex natura ſua, quia eſt oratio ſacramentalis, ſeu factiua conuerſionis, ſeu conuerſiua panis in corpus Chriſti: ideo ex uirtute ſermonis talis, ſcilicet ſacramentalis conuerſiui, habet hæc oratio quod conſignificet inſtans conuerſionis.

In iſto ar. 1 arg. 3 & 4. piſc. ad 3.

¶ Circa demonſtrationem uero, quàm facit ly hoc, cum dicitur, hoc eſt corpus meum, licet uaria uerba dicantur: quoniam in litera dicitur demonſtrari contentum in generali ſub illis ſpeciebus, Scotus autem ſpecificando dicit demonſtrari indiuiduum entis, quia ly hoc, quantum eſt ex ſe, demonſtrat indiuiduum uniuerſaliſſimi, utpote de quo poſſunt omnia loqui: mihi tamen uidetur, quod demonſtret indiuiduum ſubſtantiæ idest, hanc ſubſtantiam. Et quidem, quod demonſtret indiuiduum, nulli eſt dubium, quoniam non uniuerſale, ſed ſingulare aliquod eſt tam quod conuertitur in corpus Chriſti, quam de quo enunciatur, corpus Chriſti. Quod uero ſit indiuiduum ſubſtantiæ, probatur. tum ex eo, quod ly hoc, eſt pronomen demonſtratiuum ſubſtantiæ. tum ex eo, quod hæc demonſtratio debet eſſe certa. Demonſtrando autem hanc ſubſtantiam, demonſtratio eſt certiſſima, quoniam hæc ſubſtantia eſt corpus Chriſti, ſed ſi demonſtraret indiuiduum entis, demōſtratio remaneret ambigua, immo magis falſa appareret, quàm uera. nam ly hoc ens, poſſet demonſtrare tam accidens quam ſubſtantiam, cum utrumque ſit hoc ens. & magis appareret demonſtrari accidens, propter demonſtrationem factam ad ſenſum, tum quia demonſtrando indiuiduum ſubſtantiæ, demonſtratio eſt ſimplicior, & purior, non egens [illegible] appoſita ante ſenſus hoſtia, & dicendo, hæc ſubſtantia eſt

ſa uiim fortiuntur, cũ Chriſtus per ſacerdotem illa profert ad cõfectionem huius ſacramenti: talis enim uſus uerborum eſt cõſtitutiuus inſtrumentalis efficaciæ in oratione, qua utitur: nec oportet aliquam ſuperapponere qualitatẽ. Et hoc ex ſolo ar tificialibus uidetur manifeſtum: nam manus aſſumi pot. ſ. & de facto aſſumitur a multis artibus in inſtrumentum: nec oportet artem ſutoriam, aut fabrilem, aut muſicã, aliquam qualitatem ſuperaddere manui, cum illa utitur, ſed ex hoc ipſo quòd ars utitur manu, manus eſt quædam uis artis illius, & ſic de aliis. Et hoc multo uerius eſt referendo rem creatam ad diuinam omnipotentiam utentẽ creatura, aſſumendo illam in inſtrumentum, quanto efficacia diuina maior infinitis eſt, ut ſit in ima cuicunque creaturæ. Effectus autem uirtutis uerborum nõ eſt diſpoſitio aliqua: ſed ut in aliatis uerbis ſacio Concilio clare patet eſt conuerſio panis in corpus Chriſti. Nec obſtant obiectiones Scoti in prima d ſt. 4. de infinitate uirtutis requiſitæ ad tranſſubſtantiationem, & & de creatione: primum enim ſoluit Author ad primum, & ſecundum ad ſecundũ exigitur enim infinita uirtus agẽte principali tantummodo. Et non eſt ſimile de creatione: quia nulla res in creatione præſupponitur, quam inſtrumenti actio poſſit attingere h c autem inuenitur ſubſtantia panis, & uini, quæ a uirtute uerborum attingitur, dum conuertitur in corpus, & ſanguinem Chriſti. Et quia uerba conſecratiua, ut conſiciunt orationem ſignificantem quod per ſacramentum efficitur, in inſtrumentum diuinæ actionis aſſumuntur, ideo quandiu utitur Deus per ſacerdotis miniſterium uerbis ſacramentalibus, tãdiu eſt uirtus ſacramentalis, inchoatiue tamẽ, & ſieri: ſicut &

Poſita in ar. 2. & 3. & arg. 1.

467

porr. o. 4. d. 8. q. 2 ar. 1. q. 5.

Ar. 2.

Ar. præce.

facere quaſi agens principale, poteſt tamen ea facere inſtrumentaliter, ſicut ipſe actus manus Chr̃i ſanauit leproſum: & per hunc modum uerba Chr̃i conuertũt panẽ in corpus Chr̃i qđ quidẽ fieri potuit in conceptione corporis Chr̃i, qua corpus Chriſti formabatur, ut aliquid a corpore Chriſti procedens haberet inſtrumentalem uirtutẽ ad ipſius corporis formationem. In creatione ẽt nõ fuit aliquod extremum, in qđ inſtr̃alis actio creaturæ poſſet terminari: vñ nõ eſt ſimile.

Ad III dcđm, q̀ prædicta uerba,* qbus fit conſecratio, ſacr̃aliter operanẽ. vñ uis cõuerſiua, quę eſt in formis horum ſacrorum, conſequiẽ ſignificationẽ, q̀ in prolatione ultimę dictionis terminatur: & iõ in ultimo inſtanti prolationis uerborũ, prędicta uerba conſequũtur hanc uirtutem, in ordine tamen ad præcedentia: & hæc uirtus eſt ſimplex rõe ſimplicis ſignificati: licet i ipſis uerbis exteri* plātis, ſit q̃dã cõpoſitio.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædictæ locutiones ſint uera.

AD QVINTVM ſic proceditur. Vĩ q̀ pdictæ locutiones nõ ſint ueræ. Cũ. n. dr̃, hoc eſt corpus meũ, ly hoc, eſt demonſtratiuum ſubſtantiæ: ſed ſcđm pdicta tq̃n proferẽ hoc pronomen, hoc, adhuc eſt ibi ſubſtantia panis: quia tranſubſtantiatio fit in ultimo inſtanti prolationis uerborũ: ſed hæc ẽ falſa, panis ẽ corpus Chr̃i. ergo & hæc ẽ falſa, hoc eſt corp* meũ.

¶ 2 Præt. Hoc pronomen, hoc, facit demõſtrationem ad ſenſum: ſed ſpẽs ſenſibiles,* q̃ ſunt in hoc ſacramento, neq; ſunt ipſum corpus Chriſti, neque accidentia corporis Chr̃i. ergo hæc locutio non poteſt eſſe uera, hoc eſt corpus meum.

¶ 3 Præ. Hæc uerba (ſicut dictũ eſt*) ſua ſignificatione eſſiciũt conuerſionem panis in corpus Chriſti: ſed cauſa effectiua ſpræintelligiẽ effectui. ergo ſignificatio uerborũ præ intelligitur conuerſioni panis in corpus Chr̃i: ſed ante conuerſionẽ hæc

E eſt falſa. hoc eſt corpus meũ. ergo ſimpliciter eſt iudicandum, quòd ſit falſa. & eadem ratio eſt de locutione, hic eſt calix ſanguinis mei &c.

SED CONTRA ẽ, q̀ hęc uerba proferunẽ ex pſona Chr̃i, q de ſe dicit Io. 14 Ego ſum ueritas.

RESP. Dicendũ, q̀ circa hoc multiplex fuit opinio: quidam n. dixerunt, q̀ in hac locutio-

G ne, hoc eſt corpus meũ, hæc dictio, hoc, importat demonſtrationem ut conceptam, & non ut exercitam: quia tota iſta locutio ſumiẽ materialiter, cum recitatiue proferaẽ: recitat. n. ſacerdos Chr̃m dixiſſe, hoc eſt corpus meũ, ſed hoc ſtare non poteſt, qa ſcđm hoc, uerba hæc nõ applicarenẽ ad materiã corporalẽ pſenẽ, & ita nõ perficerẽ ſacr̃m, dicit. n. Aug. ſup Io.

H Accedit uerbũ ad elementũ. & fit ſacr̃m & pp: a ex hoc totaliter nõ euitaẽ difficultas huius q̃onis: qa eædẽ rõnes manent circa primã plationẽ, qua Chriſtus hęc uerba protulit: quare manifeſtũ eſt, q̀ non materialiter, ſed ſignificatiue ſumebantur: & iõ dcđm eſt, q̀ m ẽt qñ pferuntur a ſacerdote, ſignificatiue, & non tñ materialiter ſumuntur. nec obſtat, q̀ ſacer-

I dos ea recitatiue profert, quaſi a Chriſto dicta, quia pp infinitam uirtutẽ Chriſti, ſicut ex cõtactu carnis ſuæ, uis regeneratiua peruenit nõ ſolũ ad illas aquas, quæ Chr̃m tetigerũt, ſed ad oẽs ubiq; terrarum, per oĩa futura ſęcula, ita ẽt ex prolatione ipſius Chr̃i, hæc uerba uirtutem conſecratiuam ſunt conſecuta a quocunque ſacerdote dicantur, ac ſi Chr̃s ea præſentialiter proferret. & iõ alii di-

K xerunt, q̀ hęc dictio, hoc, i hac locutione facit demõſtrationẽ non ad ſenſum, ſed ad intellectum: ut ſit ſenſus, hoc eſt corpus meũ, i. ſignificatũ per hoc, ẽ corp* meũ, id nec hoc ſtare pt quia cum in ſacr̃s hoc efficiaẽ quod ſignificaẽ, non fieret per hãc formã, ut corpus Chriſti ſit in hoc ſacramẽto ſecundũ ueritatẽ, ſed ſolũ ſicuti ſigno, quod eſt hæreticum ut ſupra dictum eſt.* & ideo alii dixe-

ipſa oratio dum proferuntur partes inchoatiue, & in fieri, ſicut uſque ad terminationẽ in ipſa namq; terminatione orationis oratio perfecte ſignificationem habet, & ſimiliter iſta uirtus perfecte inuenitur: ideo non prius nec poſt, ſed nunc cum oratio perfecte ſignificata eſt, uirtus inſtrumentalis prædicta perfecte eſt, & operatur. Vnde cũ oratio ſit quoddam ſucceſſiuum, cuius eſſentia, non requirit quicquid eſt eius eſſe ſimul, ſed ex quocunque eius exiſtente in fieri, & ſignificationem non ſortiatur, ſi ſit ſui terminatione, prædictæ dicit Author, q̀ oratio in ſui terminatione tantum ſignificationem ſimul, & uirtutem ſacramentalem ſortitur. Cũ ergo ſtant ſuprad. ſatis aliquin non tota oratio eſſet inſtrumentũ dei ſed in mente in actu, ſive in inſtrumentali eſſet per aliquod tempus. Et ſicut ſignificatio huius orationis eſt quodãmodo ſimplex, & quodãmodo compoſita quoniam ea multis partibus ſignificationibus conſurgit, & ſimplex ille ſignificat, ſciliter hoc eſſe corp* Chriſti, itaque compoſitio in ad miniſtros informationis, ad dictam ſue modo quocunque, itaque in iſta ex parte orationis ſignificantis eſt quodãmodo compoſita: ex parte autẽ effectus dicitur ſimplex in iſtanti. Et de ad tertium.

Tract. 80 in Ioan. a medio. 9.

oncl. in

facta obiectio ex cla dunt.

SVP. QV. LXXVIII. ART. V.

Sot. 4. ſ. d. 11. q. 1. ar. 5. Cap. 4. d. 8. q. 1. con. 5.

IN art. 5. eiuſdem qõ nis tres difficultates tangendæ ſunt. prima de ueritate ſecunda de conſignificatio ne. tertia de demonſtratione. De enuntiationis igitur huius ſacramentalis, hoc eſt corpus meum, ueritate. ſcito aliquid eſſe certum, & aliquid incertum: eſt q ſan in quo libet inſtanti ſeu potius eo eſt aut uera aut falſa: quia aut ſic eſt, & eſt uera: aut non ſic eſt, & eſt falſa.

ar. 1 q. 7

falſa. In dubium autem uertitur, an prius natura quàm conuerſio ſit, ſit uera, aut falſa. Et eſt ratio dubij, quia ſacramentalis hæc oratio eſt conuerſiua: ac per hoc prius natura eſt, quàm cõuerſio, quæ eſt ſuus effectus, & propterea dubitatur an in illo priori naturæ ſit uera uel falſa. Et Sco. quidem in 8. diſt. 4 declinauit in opinionem tertiam, quod nec ut uera, nec ut falſa, ſed vt neutra ſe habet. Auctor autem in hoc articulo tam in cor. quàm in reſponſione ad tertium tenet, quod oratio iſta vt uera, practice tamen, cauſaliter illi priori naturæ conuenit. De intellectu ſiquidẽ ſpeculatiuo ſolo intelligendum eſt, quod ab eo quod res eſt, uel non eſt, oratio dicitur uera, uel falſa. nam licet de vtroque intellectu uerum ſit dicere

runt, quòd hæc dictio, hoc, facit demonſtrationem ad ſenſum, ſed intelligitur hæc demonſtratio, non pro illo inſtanti locutionis quo profertur hæc dictio: ſed pro ultimo inſtanti locutionis: ſicut cum aliquis dicit, nunc taceo, hoc aduerbium, nunc, facit demonſtrationem pro inſtanti immediate ſequenti locutionem: eſt enim ſenſus, ſtatim his uerbis dictis, taceo. ſed nec hoc ſtare poteſt: quia ſecundum hoc, huius locutionis eſſet ſenſus, corpus meum eſt corpus meum: quod prædicta locutio non facit: quia hoc fuit etiam ante prolationem uerborum: vnde nec hoc præ- B dicta locutio ſignificat. & ideo aliter dicendum eſt, quòd ſicut prædictum eſt, * hæc locutio habet uirtutem factiuam conuerſionis panis in corpus Chriſti. & ideo cõparatur ad

quod ab eo quod res eſt, uel non eſt, oratio dicitur uera, uel falſa formaliter: practicus tamen intellectus priuſquam res ſit, eſt uerus practice, ſeu cauſaliter: quia non præſupponit, ſed facit rem eſſe, unde denominatur uerus formaliter.

¶ Circa conſignificationem autem omnes conuenire in hoc uidentur, quod hæc locutio, hoc eſt corpus meum, intelligitur ſecundum ultimum inſtans prolationis uerborum, ſed diuerſitas opinionum eſt, quia alij putant contingere hoc ex uirtute ſermonis: alij autem opinantur non eſſe hoc ex uirtute ſermonis, ſed ex intentione ſacramentali. Et quoniam obſcura ob confuſionem redditur difficultas hæc, diſtinguendum eſt, ut clara fiat. Diſtinguitur igitur de tempore ſeu inſtanti, quo oratio ſignificat, uel de tempore, ſeu inſtanti, pro quo oratio ſignificat. aliud eſt enim quando, quod oratio cõſignificat, & aliud eſt, quando per orationem conſignificatum, ut patet dicendo, Petrus cruciatus eſt, quando enim oratio iſta ſignificat, nunc eſt cum profertur: ſed quando conſignificatum, eſt tempus præteritum, ut patet. Significatio autem orationis non eſt niſi oratio ſit integra integritate eſſentiali, quoniam oratio nõ eſſentialiter integra, non eſt oratio, & conſequenter non ſignificat. integra autem non eſt oratio, niſi in termino prolationis. & propterea oratio non ſignificat, niſi in termino ſuæ prolationis. Et quia conſignificare præſupponit ſignificare, utpote adiacẽs illi, ideo oratio ſicut nõ ſignificat, ita nec cõſignificat, niſi in termino ſuæ prolationis. Nec eſt hoc ſolum uerum de tota oratione, ſed & de partibus, ut integrant totam. Et de copula quidem declaratur dupliciter: tum ex eo quod ly eſt, ſignificat compoſitionem, quam ſine extremis non eſt intelligere: non enim poteſt intelligi compoſitio prius his quæ componunt: tum quia experimur quod huius orationis, lignum eſt album, poſtquam prolatæ ſunt primæ dictiones, ſcilicet lignum eſt, antequam proferatur ly album, ly eſt, non ſignificat compoſitionem ligni cum albo, quod euidentius, ſi ponamus oratorẽ ſilere: tunc enim manifeſte apparet non præſignificatam eſſe compoſitionem dictam, per ly eſt. Significat ergo ipſam cõpoſitionem non quando profertur, ſed quando contingit prædicatum ſubiecto, quod nihil aliud eſt dicere, quàm cum oratio eſt integra. Et quia prius natura ſignificat quàm conſignificat: ideo ly eſt, ſicut non ſignificat compoſitionem ante integritatem orationis, ita nec conſignificat tunc, quando profertur, ſed tunc quando integratur oratio. De ſubiecto autem dupliciter etiam idem manifeſtatur in propoſito: tum quia talia ſunt ſubiecta, qualia permittuntur à prædicatis. & propterea ante prædicata non habent ſuppoſitionem ſuam: tum quia clare perſpicimus, quod dictis à duabus dictionibus, homo eſt, ut formetur propoſitio de tertio adiacente, nullus intellectus habetur tam ſubiecti, quàm copulæ. Sed uariabitur utriuſque ſenſus iuxta uarietatem prædicati, ut patet formando duas propoſitiones, quarum una ſit, homo eſt albus, & altera, homo eſt ſpecies: clare enim in his uidetur, & ſubiectum, & copulam prædicatum expectare: ita quod uarietas prædicati uarietatẽ inducat, & in tota oratione, & in ſubiecto, & copula, ut patet diſcutienti. Et ſimiliter oratio iſta, hoc eſt corpus meum, ly hoc, non demonſtrat tunc cum profertur, neque ly eſt, ſignificat, aut conſignificat tunc cum profertur, compoſitionem, ſeu coniunctionem inter ly hoc, & corpus Chriſti, ut ex hoc cõuincatur, quod ſi quis ſubiungeret, & non apponeret corpus meum

A ſed ly panis, aut ly pronomen, enunciatio non eſſet falſa, quarum tamen utramque oporteret eſſe falſam, ſi ly eſt ſignificaſſet, tunc cum proferebatur, coniunctionem inter hoc, & corpus Chriſti. Loquendo igitur de quando oratio, ſeu uerbalis copula ſignificat, aut conſignificat, ſentiendum eſt quod tunc primo ſignificat, aut cõſignificat cũ primo oratio integratur, & hoc non ex intentione proferentis, ſed ex ui ipſius orationis, ut patere poteſt ex dictis. Nec illud quando ſignificatur, aut conſignificatur per orationem ſeu copulam uerbalem: ſed eſt quando adiacens, ſeu menſurans ſignificationem & conſignificationem: attenditur enim ſecundum menſuram orationis ſignificantis & conſignificantis, ut patet in orationibus de præterito. Et ut hoc concludamus, illud quando ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis enuntiationis ſignificantis, & conſignificantis, illud uero quando quod per copulam, ſeu orationem conſignificatur, ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis rei ſignificatæ. & propterea clare patet, hæc duo quando, maxime ab inuicem poſſe diſtare, quantum diſtat menſura integræ orationis à menſura C rei ſignificatæ. Et hinc patet, cum tunc eſſe omnino neceſſarium orationi ſignificare tunc cum integratur: quia tunc primo eſt oratio, & per hoc tunc primo ſignificat, & conſignificat. Sed ſicut orationes differunt inter ſe quantum ad res ſignificatas, ita etiam differunt, quantum ad quando, ſeu tempora conſignificata. Et hæc in communi dicta, ſi perſpexeris, ambiguitates, per quas diſcurrit Scotus, euaneſcent. Deſcendendo autem ad propoſitum, aduertendum eſt quod contingit iſta duo quando, ſcilicet ex parte menſuræ ſignificationis, & ex parte menſuræ rei ſignificatæ, coincidere in unum, & idem quando, ita quod illud idem tunc ſit, quando oratio ſignificat, & conſignificat, & quando ſignificatum conſignificatur eſſe. Contingit autem hoc in propoſito, ex ratione in litera reddita, quia, ſcilicet, oratio iſta, hoc eſt, corpus meum eſt conuerſiua panis in corpus Chriſti in inſtanti, & oratio iſta ſignificat conuerſionem ipſam ut in termino. Ea re ſiquidem D ſignificata, habetur, quod ly eſt, conſignificat inſtans conuerſionis panis in corpus Chriſti, ſeu, & in idem redit, quo primo hoc eſt corpus Chriſti, & quia illud inſtans, coincidit cum inſtanti, quo hæc oratio integratur, ideo dicitur & bene, quod oportet hanc orationem intelligere ſecundum ultimum inſtans prolationis. Et quoniam conſignificare inſtans conuerſionis conuenit huic orationi ex natura ſua, quia eſt oratio ſacramentalis, ſeu factiua conuerſionis, ſeu conuerſiua panis in corpus Chriſti, ideo ex uirtute ſermonis talis, ſcilicet ſacramentalis conuerſiui, habet hæc oratio quod conſignificet inſtans conuerſionis.

¶ Circa demonſtrationem uero, quàm facit ly hoc, cum dicitur, hoc eſt corpus meum, licet uaria uerba dicantur: quoniam in litera dicitur demonſtrari contentum in generali ſub illis ſpeciebus, Scotus autem ſpecificando dicit demonſtrari indiuiduum entis, quia ly hoc, quantum eſt ex ſe, demonſtrat indi- E uiduum uniuerſaliſſimi, utpote de quo poſſint omnia inquiri: mihi tamen uidetur, quod demonſtretur indiuiduum ſubſtantiæ idest, hanc ſubſtantiam. Et quidem, quod demonſtret indiuiduum, nulli eſt dubium, quoniam non uniuerſale, ſed ſingulare aliquod eſt tam quod conuertitur in corpus Chriſti, quam de quo enuntiatur, corpus Chriſti. Quod uero ſit indiuiduum ſubſtantiæ, probatur. tum ex eo, quod ly hoc, eſt pronomen demonſtratiuum ſubſtantiæ. tum ex eo, quod hæc demonſtratio debet eſſe certa. Demonſtrando autem hanc ſubſtantiam, demonſtratio eſt certiſſima, quoniam hæc ſubſtantia eſt corpus Chriſti, ſed ſi demonſtraret indiuiduum entis, demõſtratio remaneret ambigua, immo magis falſa appareret, quàm uera. nam ly hoc ens, poſſet demonſtrare tam accidens quam ſubſtantiam, cum utrumque ſit hoc ens. & magis appareret demonſtrari accidens, propter demonſtrationem ſenſus ad ſenſum, tum quia demonſtrando indiuiduum ſubſtantiæ, demonſtratio eſt ſimplicior, & purior, non egens gloſſis, uariis appoſitis ante ſenſus noſtros, & dicendo, hæc ſubſtantia eſt

In iſto ar. 1 arg. 3 & a. pſe. ad 3.

corpus meũ, nõ oportet ad gloſſas recurrere, quid eſt illud, qđ eſt conuerſum in corpus Chriſti: aut quid eſt illud, quod hic adoramus, & hmói. Eſt ãt ſententia hæc & Auctoris: nam expreſſe dicit in reſponſione ad primum, & idẽ, q̃ ly hoc, demonſtrat ſubſtantiam, ſine qualitate, id eſt ſine determinatione alicuius propriæ naturæ, puta panis, aut corporis Chriſti. Et hoc idẽ intendit, dicendo q̃ demõſtrat contentum in generali ſub iſtis ſpeciebus: ſciunt. n. q̃ nõ demonſtratur uniuerſale aliquod: ſed circũloc[illegible] eſt indiuiduũ ebiorum, ſeu generalio[illegible] ab accidentibus, diſtincti, ac ſub eis cõtenti [illegible] indiuiduna magis, & minus uniuerſalia, ſicut dantur [illegible] [illegible] Sorrem in prædicamento ſubſtantię eſſe non ſolum hunc hominem, ſed hoc animal, hoc [illegible], hoc corpus [illegible] ſubſtantiã. Et ſic ſubſtãtia [illegible] nõ ſtat. per ly hoc, eſt contenta ſub iſtis accidentibus in generali, id eſt cõiter ſe habẽs ad panẽ, & corp⁹ Chriſti, p quãto ab utroq; abſtrahẽdo ſignificat. ¶ Ad rõnem aũt Scoti dr̃ q̃ licet primũ nomen, [illegible] cuius põt poni hoc, ſit indiuiduum entis cõ ſtante analog[illegible] & ad [illegible] rõnis, q[illegible] certitudo demonſtratæ rei præponderat, qñ ad propriã. certamq; no [illegible] facit hui⁹ ſpectat ſes demõſtratas [illegible] ad communia nomina [illegible] in Deo poſ[illegible] habenda eſt. ne in ambiguo, nõ demonſtratio relinquat, ed certos demonſtrato [illegible] dat, q̃ hęc [illegible] eſt corpus Chriſti.

Lib. 1. peri hermen. ps. to in. 1.

concl. p. Ar. 2. [illegible] quæ. & q. 75. art. 7.

In corp a.

alias locutiones, quæ hñt ſolũ vim ſignificatiuã, & ñ factiuã: ſicut comparatur cõceptio intellectus practici, quæ eſt factiua, rei conceptioni intellectus nr̃i ſpeculatiui, quæ eſt accepta a rebus: nam uoces ſunt ſigna intellectuũ, ſm Philoſophũ.ᵃ & iõ ſicut conceptio intellectus practici non prę ſupponit rẽ cõceptã, ſed facit eã, ita ueritas hui⁹ locutionis non præſupponit rẽ ſignificatã, ſed facit eã: ſic, n. ſe het uerbũ Dei ad res factas per uerbũ. Hæc ãt conuerſio nõ fit ſucceſſiue, ſed in inſtanti ſicut dictũ eſt † & ideo oportet quidẽ intelligere prædictã locutionẽ ſm ultimũ inſtans prolationis uerborũ, non tñ ita q̃ præſupponatur ex parte ſubiecti id qđ eſt terminus cõuerſionis, ſ. q̃ corpus Chriſti ſit corp⁹ Chriſti, neque ẽt illud qđ fuit ante conuerſionem, ſ. panis: ſed id quod cõiter ſe het quantum ad utrunque, ſ. contẽtum in generali ſub iſtis ſpeciebus: non. n. faciũt hęc uerba quod corpus Chriſti ſit corpus Chriſti neq; q̃ panis ſit corpus Chriſti, ſed qđ contentum ſub his ſpeciebus qđ prius erat panis, ſit corpus Chriſti. & iõ ſignanter nõ dicit Dñs, hic panis eſt corpus meum, quod eſſet ſm intellectũ ſecundæ opinionis: neque, hoc corpus meũ eſt corpus meum, quod eſſet ſm intellectum tertiæ, ſed in generali, hoc eſt corpus meum, nullo nomine appoſito a parte ſubiecti, ſed ſolo ꝓnomine, quod ſignificat ſubſtãtiam in commun, ſine qualitate, id eſt, forma determinata.

G

11

1

Ad primvm ergo dicẽdũ, q̃ hæc dictio, hoc, demõſtrat ſubſtantiam: ſed abſq; determinatione propriæ naturę ſicut dictum eſt.†

x

Ad ii dcẽm, q̃ hoc pronomen, hoc, non demõſtrat ipſa accidentia: ſed ſubſtantiam ſub accidentibus contentam, quę primo fuit panis, & poſtea eſt corpus Chriſti, quod licet non informetur his accidentibus, tamen ſub eis continetur.

Ad iii dcẽm, q̃ ſignificatio huius locutionis præntelligitur rei ſignificatæ ordine naturę, ſicut cauſa naturaliter eſt prior effectu. Non tñ ordine temporis: quia [illegible] ſimul habet cum ſuum effectum. & hoc ſufficit ad ueritatem locutionis.

Articvlvs vi.

Vtrum forma conſecrationis panis, conſequatur ſuum effectum, antequam perficiatur forma conſecrationis uini.
Sot. 4. ſ. d. 11. q. 2. a. 6. Pallud. 4. d. 8. q. 3.

Porr. 6.

468

AD sextvm ſic proceditur. uidetur q̃ forma conſecrationis panis, non conſequatur ſuũ effectum quouſque perficiatur forma cõſecrationis uini. Sicut. n. per conſecrationẽ panis incipit eſſe corpus Chriſti ſub hoc ſacramento, ita per conſecrationem vini incipit eſſe ſanguis. ſi ergo uerba cõſecrationis panis haberẽt ſuũ effectũ ante cõſecrationẽ uini, ſequeretur q̃ in hoc ſacr̃o h inciperet eſſe corpus Chri ſine ſanguine, qđ eſt incõueniẽs.

4. di. 8. q. 2. ar. 4. q. 1. & di. 11. q. 2. ar. 1. q. 1. ad 4. & Et 1. co. 11. lec. 6.

Alias, ex ſangue.

¶ 3 Præt.ʰ Vnũ ſacramẽtũ unũ habet cõplemẽtũ: unde licet in baptiſmo ſint tres immerſiones, nõ tñ prima immerſio conſequitur ſuũ effectũ, quouſq; tertia fuerit terminata: ſed totũ hoc ſacr̃m eſt unũ vt ſupra dictum eſt.ʸ ergo uerba quibus conſecratur panis, non conſequuntur ſuum effectum ſine uerbis ſacramentalibus, q̃bus conſecratur uinũ.

Q. 73. a. 2.

¶ 3 Præt. Ipſa forma cõſecrationis panis ſunt pluraʰ uerba, quorũ prima nõ cõſequunt̃ effectũ, niſi ꝓlato ultimo, ſicut dictũ eſt.ᶻ ergo pari rõne nec uerba, q̃bus cõſecratur corpus Chr̃i, habẽt effectũ niſi prolatis uerbis, q̃bus ſanguis Chr̃i cõſecratur.

Ar. 4. huius q. ad 3.

Sed contra eſt, q̃ ſtatim dictis uerbis conſecrationis panis, hoſtia conſecrata proponitur populo adoranda: quod non fieret, ſi nõ eſſet ibi corpus Chr̃i: quia ſic ad idololatriã pertineret. ergo uerba conſecrationis panis, ſuum effectum conſequunt̃, antequam proferantur uerba conſecrationis uini.

Resp. Dcẽm, q̃ quidã antiqui doctores dixerũt, q̃ hæ duæ formæ, ſcilicet conſecrationis panis, & vini, ſe inuicem expectant in agendo: ita. ſ. q̃ prima nõ perficit ſuum effectũ antequã proferatur ſecũda, ſed hoc ſtare non põt. quia, ſicut dictũ eſt, ad veritatem huius locutionis, hoc eſt corpus meum requiritur propter uerbum præſentis temporis, q̃ res ſignificata ſimul tempore ſit cum ipſa ſignificatione locutionis, alioquin ſi in futurũ expectaret̃ res ſignificata, apponeretur uerbum futuri temporis, non autẽ uerbũ præſentis. ita. ſ. q̃ nõ diceretur hoc eſt corpus meum: ſed hoc erit corpus meũ. Significatio autẽ huius locutionis completur ſtatim completa locutione horũ uerborũ: & ideo oportet rẽ ſignificatã ſtatim adeſſe, q̃ quidem eſt effectus hui⁹ ſacr̃i: alioquin locutio non eſſet uera. Eſt etiã hæc poſitio contra ritum eccleſiæ, quæ ſtatim poſt ꝓlationẽᵐ uerborũ, corpus Chriſti adorat. vñ dcẽm eſt q̃ prima forma nõ expectat ſecundam in agendo, ſed ſtatim habet ſuum effectum.ⁿ

Ar. 2. & 3. huius q.

concl.

Ad primvm ergo dicendum, q̃ ex hac ratione uidentur fuiſſe decepti illi, qui prædictam poſitionem poſuerunt. Vnde intelligendum eſt. q̃ facta conſecratione panis, eſt quidẽ corpus Chriſti ibi ex ui ſacramenti, & ſanguis ex reali concomitãtia ſed poſtmodum per conſecrationem uini, fit ibi econuerſo ſanguis Chriſti ex ui ſacramenti, corpus autẽ ex reali concomitantia, ita q̃ totus Chriſtus eſt ſub utraque ſpecie, ſicut ſupra dictum eſt°.

Q. 76. a. 2. & 2.

AD

Q.73.ar.1. AD II dicendum, q hoc ſacramentum eſt unum perfectione (ſicut ſupra dictum eſt) inquantum conſtituitur ex duobus, ſ. cibo, & potu, quorum utrumque per ſe habet ſuam perfectionem; ſed tres immerſiones baptiſmi ordinantur ad vnum ſimplicem effectum. & ideo non eſt ſimile.

AD III dicendum, q diuerſa uerba, quæ ſunt in forma conſecrationis panis, conſtituunt veritatem vnius locutionis: non autem verba diuerſarum formarum, & ideo non eſt ſimile.

SVPER QVAEST. LXXIX.

Sco.4 ſ.d.12.q.2.a.1. Duran.4.d.13.q.4.

Circa effectus Euchariſtiæ in nobis aduertendum eſt, q in litera ponuntur numero ſex, ſ. adeptio gloriæ, collatio gratiæ, remiſſio peccati mortalis, remiſſio pcti ueniali, remiſſio pœnæ pro peccatis debitæ, & præſeruatio a peccato. De quibus duo declaranda ſunt. ſ. tempus, & modus: cum quibus et ſimul declarabitur ſubiectum. ¶De tempore quidem aliquid clarum, eſt aliquid ambiguum. Nam de primo effectu, ſ. uita æterna, conſtat tempus executiuum non oportere eſſe tempus ſumptionis Euchariſtiæ: ſumpta ſiquidem longe ante Euchariſtia contingit effectum æternæ uitæ ſubſequi, iuxta uerbum Dñi, qui manducat hunc panem, uiuet in æternum. Porr.6. 466

Inf.a.4.co. Et 4.d.12. q.2. art 2. q.2. c. ad 2. ¶De aliis uero effectibus in dubium uertitur, an unum, & idem ſit tempus quo ſumitur hoc ſacrm, & quo in executionem ponuntur illi effectus. & propterea ſingillatim declarandi ſunt.

¶Secundus igitur effectus, qui eſt gratia gratum faciens, tres ſ... habet, prout tripliciter contingit conſequi gratiam. ſ. uel de nouo acquirere ipſam primam gratiam, uel præſuppoſita Q.72.ar.1 & 7. gratia, acquirere de nouo augmentum gratiæ, uel acquirere de nouo actualem delectationem, ac refectionem ſpiritualem, ſm uitā gratiæ: hæc enim tria comprehenduntur ſub uno effectu Euchariſtiæ, cum dicitur, confert gratiam. Poteſt ſiquidem Q.74.ar.2 & 79.ar.2. ad.2. intelligi, q confert gratiā habitualem, uel primam, uel

QVAESTIO LXXIX.

De effectibus ſacramenti Euchariſtiæ in octo articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de effectibus huius ſacramenti.

Et circa hoc quæruntur octo.

¶Primo, Vtrum hoc ſacramentum conferat gratiam.

¶Secundo, vtrū effectus huius ſacri ſit adeptio gloriæ.

¶Tertio, Vtrum effectus huius ſacramenti ſit remiſſio peccati mortalis.

¶Quarto, Vtrū per hoc ſacrm remittatur peccatum ueniale.

¶Quinto, Vtrū per hoc ſacrm tota pœna peccati remittatur.

¶Sexto, vtrū hoc ſacrm hoiem præſeruet a peccatis futuris.

¶Septimo, Vtrum hoc ſacrm proſit aliis, q ſumentibus.

¶Octauo, De impedimento effectus huius ſacramenti.

ARTICVLVS I.

Vtrum per hoc ſacramentum conferatur gratia.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr q per hoc ſacrm non conferatur gratia. Hoc.n. ſacrm eſt nutrimentū ſpūale: nutrimentū aūt non datur niſi uiuenti. cū ergo uita ſpūalis ſit per grām, non cōpetit hoc ſacrm, niſi habenti grām. nō ergo per hoc ſacrum confertur gratia, ut primo habeatur, ſitr ēt nec ad hoc q augeatur: quia augmentū ſpūale ptinet ad ſacrm confirmationis, ut dictū ē. nō ergo p hoc ſacrm gratia confertur.

¶2 Præt. Hoc ſacrm confertur, ut quædā refectio: ſed refectio ſpiritualis magis videtur ptinere ad uſum gratiæ, q ad gratiæ collationem. ergo uidetur, quòd per hoc ſacramentum gratia non conferatur.

¶3 Præt. Sicut ſupra dictū eſt, in hoc ſacro corpus Chriſti offertur pro ſalute corporis, ſanguis aūt pro ſalute aīæ: ſed corpus non eſt ſubiectum gratiæ, ſed aia, ut in ſecunda parte habitū eſt. ergo ad minus quātū ad corpus per hoc ſacramentum gratia non confertur.

SED CONTRA eſt, q Dñs dicit Io 6. Panis, quē ego dabo, caro mea eſt pro mundi uita: ſed uita ſpiritualis eſt per gratiam. ergo per hoc ſacram entū gratia confertur.

RESP. Dicēdum, q effectus huius ſacri debet conſiderari, primo quidē, & principaliter ex eo, quod in hoc ſacro continetur, quod eſt Chriſtus: qui, ſicut in mundum uiſibiliter ueniens contulit mundo uitam gratiæ ſm illud Io 1. Gratia, & ueritas per Ieſum Chriſtum facta eſt, ita in hoiem ſacralitei ueniens uitam gratiæ operatur: ſm illud Ioan. 6. Qui manducat me, uiuet propter me. Vñ & Cyril. dicit, Viuificatiuum Dei uerbū, ueniens ſeipſum propriæ carni, fecit ipſam uiuificatiuam. decebat ergo eū noſtris quodammodo uniri corporibus per ſacram. eius carnē, & pretioſum ſanguinem: quę accipimus in benedictionem uiuificatiuā in pane, & uino. Secundo, conſideratur ex eo, qđ per hoc ſacrm repræſentatur, quod eſt paſſio Chriſti, ſicut ſupra dictū eſt. & iō effectum quem paſſio Chri fecit in mūdo, hoc ſacrm facit in hoie. uñ ſuper illud Ioan. 19. continuo exiuit ſanguis, & aqua, dicit Chry. Quia hinc ſuſcipiunt principium ſacra myſteria cū acceſſeris ad tremendum calicem, ut ab ipſa bibiturus Chriſti coſta, ita accedas. ...ñ, & ipſe dñs dicit Matth 26. Hic eſt ſanguis meus, qui pro uobis effundetur in remiſſionem peccatorum. Tertio, conſideratur effectus huius ſacri ex mō, quo traditur hoc ſacrm, quod traditur per modum cibi, & potus. & iō oēm effectum, quem cibus, & potus materialis facit, quan ...um ad uitam corporalem, q. od. ſ. ſuſtentat, auget, reparat, & delectat, hoc totum facit hoc ſacramentum, quantum ad uitam ſpir-

augmentando primam, aut gratiam actualem ſpiritualis refectionis, ac delectationis i a. ... gratiæ. Et quia primam gratiam ſumptio huius ſacramenti no per ſe confert, ſed p accidens, hoc eſt propter contingentem ſumentis diſpoſitionem, quoniam per ſe præexiſtit ... uiuentem, prima autem gratia mortuo dat, ideo tempus primæ gratiæ per accidens conſideratur, & uidetur ... accidere cum tempore ſumptionis ... exiſtens in peccato mortali ſibi incognito, quando ſumit. hoc ſacramentum, non reſuſcitatur ad uitam, non apparet quare deinceps ... huius ſacramenti ... Intelligo autem in tota hac materia per tempus ſumptionis Euchariſtiæ, non illam ſolam morulam, qua deglutitur: ſed cum conſequente temporis ſpatio quo Chriſti corpus ſacramentaliter in ſumente perſeuerat. Eſt.n. tūc præſens corporaliter in nobis, ac per hoc paſcens & illuminans ſpiritualiter aīam, ut dicit illud, ... impleatur, Quamdiu ſum in mundo, lux ſum mundi. Atteſtatur aūt huic ſententiæ neceſſaria mentis occupatio cōmunicantium, & præcipue ſacerdotū circa reuerentiam exteriorem huius ſacramenti, ne ſ. aut ſanguis effundatur, aut partes hoſtię dentibus, aut palato hæreant, & huiuſmodi, quo fit, ut magis effectus ſacramenti, puta gratiæ, cum prima datur gratia in tempore conſequente ſumptionem, quā in ipſa ſumptione appareat, & ſimile vř de aliis effectibus actualibus. Puto tā poſſe contingere, ut ſi mens ſit ita diſpoſita, q nec cō ſequatur uitam gratiæ, nec de novo mortaliter peccet ſumendo, ſed ita excuſetur a peccato in ſumendo, ut propinquior ſit uitæ gratiæ, ex qua appropinqua- 1.2. q. 11 ar.4. Cyr. .. In Io c.12. & 14 Q.76 ar. ad 1. & 1 & q.74.a 1. D.584. Ho.84. in Ioan. circa med. to.3.

p̄pa[ra]tione ſecūdum aliquos actus attritionis, & deſiderij diuinæ gratiæ, paulatim perducat, diuina duce miſericordia, ad occaſiones ueræ contritionis, ut tandē alia forte vice ſumēdo, gratiā ueræ contritionis percipiat. Moueor aūt ad hoc, q̄a nullam apud me habeo rationem cogentem ad alterum horum: ſ. exiſtens in peccato mortali facta diligenti, quibus non ſufficiēti ſui probatione, eſicando aut iuſtificatur, aut peccat mortaliter, ut non dictū eſt, poſſe dari mediū p̄p latitudinem, quę datur in illa diligente non tū ſufficiente probatione ſui: non .n. conſiſtit in indiuiſibili. Diuinæ quoq; liberalitatis largitas, ex cuius abundantia

Li.5.ca.4. in med, to.4. Hom. 45. in Ioan a me illius 10.3.

tualē. Vñ Amb.* dicit in lib. de ſacris: Iſte panis eſt uitę ęternę qui aīæ noſtræ ſubſtantiā fulcit. & Chryſ. * dicit ſupra Ioan. Præſtat nobis deſiderantibus, & palpare, & comedere, & amplecti. uñ, & ipſe Dñs dicit Io. 6. Caro mea uere eſt cibus, & ſanguis meus uere eſt potus. Quarto, conſideratur effectus

hic effectus p accidens huic ſacro tribuitur, ad quantā ordinarie indiſpoſitionē peccatoris ſe ſuppletur, dicat qui nouit.

¶ De tempore uero augmenti habitualis gratiæ magis ambiguum eſt ſm̄ Auctoris doctrinā, ut patebit in proceſſu. Auctor enim in 4. ſen. diſt. 12. q. 2. ar. 1. tenet augmentum gratiæ impediri ea impedimento actualis conuerſionis aīæ ad Deum: ac per hoc ſentit, q̄ idem eſt tempus ſumptionis ſacramenti, & tēpus augmenti gratiæ, quia illud idem conſtat eſſe tempus trāſformationis actualis animæ in Deum: in hac autē quæſtione art. ult. uerba literæ ſonant ſuppoſitum: dum dicit, q̄ mentis diſtractio per peccata uenialia in actu, tollit quidem actualem refectionem ſpiritualis dulcedinis, non autem augmentum gratiæ habitualis. Et rurſus in reſponſione ad primum inquit, ille, qui cum actu ueniali peccati ad hoc ſacrm̄ accedit, habitualiter quidem manducat ſpiritualiter, ſed non actualiter, & ideo habitualem effectum huius ſacramenti percipit, non autem actualem. Quæ auctoris uerba poſſunt tripliciter intelligi, primo ut ſonant ſm̄ ſuperficiem, ut per hoc ſacrm̄ augeatur intenſiue habitualis gratia tunc cum ſumitur, et ſi nullus interior charitatis actus ob mentis diſtractionem interueniat, & hoc ea uirtute ipſius ſacramenti cauſantis huiuſmodi augmentum in anima, nullum huic habituali augmento impedimentum præſtante. Et hic ſenſus fauorabilis eſt, & demulcens aures multitudinis innumerabilium ſacerdotum, quaſi quotidie, aut frequentiſſime celebrantium, qui tamen ſeipſis meliores non quotidie fiunt. Mihi aūt hinc ordiendo, ſenſus iſte uerus non apparet: ſi enim qualibet ſumptione Euchariſtiæ augeretur gratia inſtitutorum pene ſacerdotum, quos credimus uere in gratia celebrare, charitas iam eſſet maior intenſiue, quā credi rationabile ſit, cum tanta magnitudo charitatis in tanta multitudine, otioſa appareat, q̄m nec extra apparent, nec intus de ſeipſis teſtantur actus ſimiles feruentiſſimæ charitati, & tamen certum eſt, q̄ ſicut amor Dei non eſt otioſus, ſed operatur magna, ſi eſt, ita tam magna augmentatio amoris Dei non eſt otioſa, ſed operatur multa maiora, q̄ prius proportionaliter ſi eſt, & conſequenter ſi longe maiora operari tenuit, longe maior charitas non eſt, & tū longe maior ponitur eſſe in ſingulis celebrationibus, quantumcumque parum ceciſſet charitas ſacerdotis, qui tot annis diebus fere ſingulis in gratia celebrauit. Præter autem hanc ex experientia coniecturam, in promptu ratio cum auctoritate ſuffragatur: ſacramentum enim hoc, quia datur per modum cibi, & potus, dicente Dño, Caro mea uere eſt cibus, & ſanguis meus uere eſt potus, non auget, ſicut nec nutrit, niſi per modum nutrimenti: ſed ſine actu uitali nutriri tam cibus, quàm potus, nec nutrit, nec auget, ut patet in alimento corporali, ergo ſine operatione uitali ſpiritualis animæ, quæ nutritur, cibus iſte nec nutrit, nec auget. Auctoritas quoque ex eodem fundamento, ex 4. ſent. iam allata eſt. Nec obſtat efficaciæ huius rationis, q̄ phreneticis in mortis articulo datur hoc ſacramentum: tum, quia ſacramenti effectus ex his, quæ per ſe concurrunt, conſiderandus, ac iudicandus eſt, & non ea his, quæ in caſu accidunt: tum quia phreneticis conſtat dari uiaticū nō ad primū, & propriū Euchariſtiæ effectū, q eſt actualis refectio ſpiritus, & conſequenter nec ad nutriendū nec ad augendū in hac uita gratiā: ſed quia phreneticis dat̃ uiaticum p̄p uitā æternam, & p̄p impugnationes dæmonum, iuxta illud Amb. Recedant procul a potentia præſentiæ tuæ.

¶ Aliter ergo intelliguntur uerba literæ de perceptione habitualis, ut ſit ſenſus, q̄ talis diſtractus non actualiter, ſed habitualiter percipit effectum habitualem, ſeu augmentum gratiæ ſpiritualis, ſicut habitualiter, manducationem ſpiritualem ha-

A beri: ita q̄ manducans habitualiter tm̄, i. habens habitum quo poteſt ſpiritualem manducationem actualiter habere, hoc eſt habendo charitatem, ſumens hoc ſacramentum abſq; ſe actuali interiori deuotione, habet etiam habitum percipiendi augmentum. Et ſicut non impedit̃ per peccata uenialia, cū huiuſmodi diſtractiune, quin p

huius ſacri ex ſpeciebus, in quibus tradit̃ hoc ſacrm̄. uñ Aug. * ibidē dicit, Dominus noſter corpus, & ſanguinē ſuum in eis rebus cōmendauit, quæ ad unum aliquid rediguntur ex multis: nāque aliud ſ. panis, ex

B multis granis in unū conſtat, aliud, ſ. uinum, in unum ex multis acinis confluit. & ideo

hanc ſumptionē mereatur augmentum charitatis conſequendum, tn̄ tpe quo ad hoc erit diſpoſitus, ita non impeditur, quin ex hac ſumptione percipiatur augmētum charitatis, quando tn̄ ad hoc erit diſpoſitus. Et ſm̄ hunc ſenſum, tempus augmenti charitatis eſt, quando ſumens eſt diſpoſitus ad augmētum, ſiue hoc fit tempore ſumptionis, ſiue poſt. Minuitur tamen diſpoſitionem requiri ad augmentū charitatis ex hoc ſacramento, q̄ dm̄ ad augmentum hac ſacramento, ut habeat rat. uirtutis ſacramentalis, & præſertim huius ſacramenti, in quo ipſe Chriſtus. Fouet autem hunc ſenſum, q̄ Auctor intendit ponere differentiam inter refectionem ſpiritualem conſiſtentem in operatione, & augmentum habitus quoad impediri a peccato ueniali. Et ſic ſaluatur differentia, q̄ refectio

C ſpiritualis ita tollitur per diſtractionem, q̄ numquam ex hac ſumptione habebitur: augmentum uero habitus, habendum relinquitur poſt, ſicut, & uita æterna.

¶ Tertius aūt ſenſus conſiſtit in declaratione terminorum dicendo, q̄ duobus exiſtentibus per ſe propriis huius ſacri effectibus, ſ. operatione, & habitu, Auctor utriuſque latitudinis .d. quod præcipuum eſt nominauit. Et in latitudine quidem operationum nominauit ſpiritualem refectionem cum ſua delectatione: in latitudine uero habitualium donorum nominauit augmentum gratiæ, ſeu charitatis, ut ſic loqueretur de hoc ſacro ſm̄ ſuam perfectionem, docendo ea, quæ ipſius ſunt, quatenus, aut alterum, aut utrumque eorum confert. Et ſic per actualem manducationem Auctor non intelligit quamcumq; actualem deuotionem, ſed illam ſolam, quæ refectio eſt, quæ ſpiritualis delectatio aīæ eſt. Et ſm̄ hunc ſenſum plana ſunt omnia. & conſonant dictis in 4. ſen. Habēt ſiquidem ſe hi duo effectus inter ſe, non ut neceſſariam connexionem habentes,

D ſed alter ſine altero ex ſacramento hoc haberi poteſt. Refectio ſiquidem ſpiritualis delectationis abſque augmento habitualis gratię in Chriſto fuit, quando ſumpſit hoc ſacramentum, augmentum uero habitualis gratię ex hoc ſacramento in ualde multis credimus contingere, qui digne ad hoc ſacrm̄, & deuote accedunt, & tn̄ expertes ſunt ſpiritualis dulcedinis, ita ut ipſorum uox ad patrē ſit: Ecce tot annis ſeruio tibi, & nunquā dediſti mihi hœdum, ut cum amicis meis epularer. Non igit̃ docet hęc litera, quòd ſumens abſque omni actuali deuotione conſequitur augmentum gratię, ſed quòd ſumens abſq; actuali refectione delectationis ſpiritualis, & hoc culpa ſua uenialı, quoniam non eſt ex defectu ſacramenti, ſic tamquam ſumens ſit mente diſtractus, ſi quo ad alios actus deuote accedit, habituale augmentum gratiæ ex hoc non impeditur, quod tamen poſſet aliunde impediri, puta, ex tam parua deuotione, ut non ſufficiat diſponere ad augmentum gratię. Et hęc ex-

E poſitio amplectenda uidetur, quoniam q̄ ad rem omnia conſonant, quo ad expoſitionem uero nominum nulla ſit extorſio ſed applicatio communis termini ad principale ſuppoſitum, & ſecundum hoc, tempus augmenti coincidit cum tempore ſumptionis. Poſſet, & quarto modo forte exponi locus iſte de augmento habituali extenſiuo, ita quòd ſacramentum hic ſit extenſiuum gratię ad actus confortatiuos ſpiritus, & hoc ipſum ſit gratia ſacramentalis, quam in anima per modum habitus ſacramentum hoc efficiat etiam in mente diſtractis ex peccato ueniali. De tempore autē actualis gratię q̄ homini confertur in hoc ſacramento, nulla ambiguitas eſt, quin ſit tempus ſumptionis ſacramenti: tunc enim præſens Chriſtus excitat mentem diſpoſitam ad ſui feruentem amorem, atque ad ſentiendam dulcedinem ſuę pręſentię. Sed perfectorum eſt ſolidus hic cibus, eorum. qui pro conſuetudine &c. Tempus autem remiſſionis peccati mortalis, coincidit cum tempore ſumptionis, ut patere poteſt ex ſupradictis: quoniam coincidit cum tempore infuſionis primę gratię. Tempus quoque remiſſionis uenialium: idem eſt quod tempus ſumptionis: quoniam coincidit cum tempore actualis feruoris

Tract. 26. in Io. non multum remote a fin. tom. 9.

uoris charitatis. Et ſimiliter ten.pus remiſſionis pœnę, ſi tamen ex actuali deuotione aliqua remittitur: pœna enim, quia remittitur ex hoc ſacramento, non ut ſacramentum, ſed ut ſacrificium eſt, tempore ipſius ſacrificii remittitur, quoniam tunc Deo ſatisfit. Præſeruatio demum à peccando, effectus eſt ſacramenti à tempore ſumptionis inchoans, &

A fiutiam, & contritionem, quę ſ. noua charitate informatur, & fit contritio. De augmento uero habitualis gratię, & ex nunc dictis tam ex dictis quàm præceptis, & ex ſuperius dictis, ſatis patere arbitror: non eſt enim intelligibile cibum augere abſque actuali deuotione, quā abſque actuali manducatione etiā fingere non licet.

ipſe alibi dicit ſuper Ioan.† O ſacramentum pietatis, o ſignū unitatis, o uinculum charitatis: & quia Chriſtus & eius paſſio eſt cauſa gratiæ, & ſpiritualis refectio, & charitas ſine gratia eſſe non poteſt, ex omnibus præmiſſis manifeſtum eſt, q̄d B hoc ſacramentum gratiam confert.

Ad primvm ergo dicendū quòd hoc ſacramentum ex ſeipſo uirtutem habet gratiam cōferendi, nec aliquis habet gratiam ante ſuſceptionem huius ſacramēti, uel niſi ex aliquo uoto ipſius, uel per ſe ipſum, ſicut adulti, uel uoto eccleſiæ, ſicut paruuli, ſicut ſupra dictū eſt †. unde ex efficacia uirtutis ipſius C eſt, q etiā ex uoto ipſius aliquis gratiam conſequatur, p quam ſpiritualiter uiuificetur. Reſtat igitur, vt cum ipſum ſacramētum realiter ſumitur, quòd gratia augeatur, & uita ſpiritualis perficiatur. Aliter tamen q̄ per ſacramentum confirmationis, in quo augetur, & perficit̄ gratia ad perſiſtendū contra exteriores impugnationes inimicorū Chriſti. Per hoc aūt ſacrū augetur gratia, & perficit̄ ſpiritualis uita, ad hoc, q homo in B ſeipſo perfectus exiſtat per cōiunctionem ad Deum.

Ad ii dicēdum, quod hoc ſacrum confert gratiam ſpiritualiter, cū uirtute charitatis, unde Damaſce. comparat hoc ſacramentum carboni, q̄ Iſaias uidit. Iſa. 6. Carbo.n. lignū ſimplex non eſt, ſed unitū igni ita & panis cōionis nō ſimplex panis eſt, ſed unitus diuinitati. Sicut autem Gregorius * dicit in Homil. Pēteceſtes, Amor Dei non eſt otioſus: magna.n. operatur, ſi eſt. & ideo per hoc ſacramentum quantum eſt ex ſui uirtute, non ſolum habitus gratiæ, & uirtutis confertur ſed etiam excitatur in actum, ſecundum illud ſecun

Tract. 26. in Ioan. inter 6. & me. illius to. 9. — uixta ſumētium cooperationem plus, uel minus durat, ſicut & præſeruatio, quæ fit p nutrimentum corporale unum, & idem, in diuerſis diſpoſitionis hominibus diuerſimode inuenit, uno magis ſumente inde uires, quam alio &c. Hæc de tempore.

¶ Supereſt ut de modo eorūdem effectuū dicatur. modus, quo effectus iſti in anima ab hoc ſacramēto fiūt eſt quòd omnes reliqui mediante primo fiūt. primus autē effectus eſt actualis & exercita-

Q. 73. ar. 3. — tio charitatis: & mediante hoc reliqui effectus prouenīūt: qd̄ tripliciter apparet primo ex communibus: quia ſuauis diſpoſitio rationalis creaturę habet ut rationabiliter iuſtificetur, & perficiatur: rationabiliter autem perficit eſt non p modum dormientis ſed per modum uigilantis (hoc eſt rationabiliter actualiter utentis) mutari, & perfici, ut

Reſectionem autem ſpiritualis, manducatio quędā eſt tam uſo uero peccati uenialis, & pœnę, ſi fit cum cōſequatur feruoré charitatis, manifeſte mā-ducationem ſequitur: nam ſicut ipſe manducatio eſt, ita & ſeſſio demum, oſtenſiua Dei, quia directe ad confirmationem cordis, id eſt uolūtatis ſpecial, ex parte animæ, panis autem non niſi manducatur confirmat cor hominis. 16 mediante manducatione ſpūali ſit. dixi aūt directe, & ex parte animę quoniam non eſt remotum ex parte Chri præſentia ſub ſacramento, præſeruatio nonnulla, ſiat p modum cuſtodię: p quā diximus dari phrenetici in articulo mortis Euchariſtiam. Nec ex hu dictis accipias, nos ſentire numquā conferri gratiā niſi actualiter ratione utentibus: non enim hoc diximus, ſed iſti commu niſ ſuauis diſpoſitio, nis creaturę rationalis

Li. 4. orth. fid. c. 14. a med.

Homil. 30. in Euā. n lōge a pri.

patet ex doctrina in 2. lib. habita de iuſtificatione Impij, & in iuſtificatione Magdalenæ, Latronis, & Pauli: ſemper enim dona ſua Saluator interuenientibus operationibus conſequentium illa largitus eſt. Et de Magdalena quidem operatio fidei & charitatis apparet, dicente Domino, Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum, & iterum, Fides tua te ſaluam fecit. Latronis fidei, ſpeique actum uidemus. Memēto mei Dñe, dum ueneris in regnū tuū. Pauli, fidei obedientiæ, deuotionis que uerba proferentem audiuimus, Dñe quid me uis facere? Ex quibus omnibus patet, q non ſolum dum regulariter, ſed & dum miraculoſe conuertuntur homines ad Deum, actualis operatio interioris hominis interuenit. Secundo, apparet idem ex proprio huius ſacramenti: quia ſacramētum hoc uiuificat animam ut cibus, cibus autem ut ſic, non uiuificat niſi uiuentem, operatione aliqua uitali, cibo utentem. Sicut enim circa cibū corporalem nullam haberet animal operationem uitalem intus, inutilis eſſet cibus tali animali: immo non eſſet cibus niſi remote, ſeu in potentia quoniam cibus, materia, & obiectū operationum potentiæ uegetatiuæ eſt. Tertio, apparet idem, diſcurrendo ſigillatim per ipſos effectus. Euchariſtia ſiquidem ſacraliter ſumpta ab hoīe, Chīm corporali præſentia intus in hoīe ponēs, ex parte q̄d ſui per primum contactum animę habet excitationem charitatis, ſeu actualem unionem, ſeu transformationē animæ in Chriſtum Chriſtum amatum: ex parte uero animæ per ſui contactum eſt ipſa manducatio actualis: q̄ eſt actus charitatis, & magnam latitudinē habet iuxta latitudinē actuū charitatis, & gradus in illis, & extendit ſe uſque ad eſſe liberarbitrij, qui idē charitate perficitur, ita ut neta connectio ſit. Mediante ergo actuali manducatione ſpirituali, effectus reliqui fiunt ab hoc ſacra. Et de uita quidem æterna uerba Chri teſtātur, dicentis. Qui manducat hunc panem, uiuet in æternum. De prima uero gratia, & remiſſione peccati mortalis, quæ fit p accidens ſi ab hoc ſacro, ex eo patet, quòd niſi inchoatio talem manducatio[nem] ſuaue, catena gratia, illam non cōſequeretur: cibus enim non niſi manducatus uiuificat, unde & Author in litera tertii arti. de hoc loquēs inquit, Deuote, & reuerēter accedēs cō ſequit̄ p hoc ſacrum gratiam charitatis, q contritionē perficientis ibi tres operationes interueniunt, ſcilicet deuotionem, reue-

D ſic fieri diximus. Cū quoniam ſtat, q ſit ſuauem diſpoſitionem aliquius ſacri aliter conferatur gratia iuſtificans, ut patet in baptiſmo, qui quamſpūalis eſt regeneratio, ex proprijs habet ut abſque cooperatione eius, qui baptizatur, gratiam conferat in remiſſionem peccatorum: generatio enim eſt mutatio de non eſſe ad eſſe, nec præſupponitur, ſed fit uiuus, qui generatur: cibus aūt uiuo ſpūi ppono tur, & non niſi manducanti prodeſt. Dicta ſunt aūt hęc ad fugandū illorū fiduciā, qui putant ſe conſequi ſemper nouum gratię habitualis augmentum, cum quantumcumque deuotione celebrent, etiam diſtracte, ut uel ſic ab huiuſmodi negligentia ſe mono excitentur. pulſati ſaltem, ex eo q manducatio ſacralis, quæ actualiter fit, ſignificat manducationē ſpūalē, quæ interius exerceri debet. Et ubi non ſi in ſui principio, hoc eſt in habitu ſaluant, licet ad uitandum fictionis peccatum mortale ſufficiat, ad nutriendū tamen animam nihil prodeſt: immo hinc, & animæ malum uenialis peccati, & corpi damnum, infirmitatis, imbecillitatis, aut etiam mortis, ſæpe incurrit, dicente Apoſtolo, Ideo inter uos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Sic ego Ienā corporale puto, ſæpe à Deo infligi, ob patuam præparationem, quę fit ad hoc ſacrum.

E ¶ In reſponſione ad primum primi artic. eiuſdem e. q ſacramentum hoc poteſt conſiderari dupliciter. Primo, ſecundum ſe, hoc eſt, ſecundum rem in ipſo contentam, & ſignificatam, & ſic uerificatur de ipſo quòd ex ſe uirtutem habet collatiuam gratiæ, ad differentiam reliquorum ſacramentorum, q ex alio, hoc eſt ex hoc ſacramento, acquirunt uirtutem gratię collatiuam. Nam ter ſigni ſtant, & tenetur in hoc ſacramento eſt ipſe Chriſtus, cuius inſtrumenta ſunt reliqua ſacramenta cum uirtutibus ſuis, propter quod ſe habet ad reliqua ſacra ut cauſa fons gratiæ, ad riuos gratiarum. Et hinc uerificatur, & quòd quiliber quodcum que ſacramento ſuſcipit actu, ſuſcipit hoc ſacramentum ratione, & quòd uoti huius ſacramenti uel ſacramentum ſacra uenteſt uotum iſtius ſacramenti appetens, ſeu ſitiens ad ſeruitutem uel uoti, ſeu ſiue ea ad principem, & propterea in litera dicitur, quòd ſine hoc ſacramento poſt ipſum non habetur gratia. Et ſimile eſt hoc ei, quod Dominus dicit, Niſi manducaue ritis carnem filii hominis, & biberitis eius ſanguinem,

non habebitis, uitã in uobis: loquit.n. Dñs de manducatione ſpũali in uoto, ſeu in habitu, in quo continet mãducatio ſpũalis actualis in uoto. Si uero conſideret uſus ſacri huius, quo nobis ſacſaliter iungit, ſic prima gr̃a non eſt effectus huius ſacri, niſi per accidens ex parte ſubiecti, ut pdictũ eſt, quia dat̃ p modũ nutrimenti, qđ quia non eſt niſi uiuentis, nõ facit primã gr̃am: qua primo habetur vita ſpũs, ſed præſupponit illam. Vñ in ar. 1. ad tertiũ Auctor loquens de prima gr̃ę dicit, Sic aũt nõ dat̃ in hoc ſacramento.

dæ Cor. 5. Charitas Chriſti urget nos Et inde eſt, ꝙ ex uirtute huius ſacr̃i aia ſpiritualiter reficit̃ p hoc, ꝙ an ma ſpiritualiter de ectatur, & quod immo do inebriatur dulcedine bonitatis diuinæ, ſecũdũ illud Can. 5. Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.

Ad III dcđm, ꝙ quia ſacr̃a operantur ſalutem, quam ſignificãt; ideo ſm quandam aſſimi- G lationẽ dr̃, ꝙ in hoc ſacramento corpus offertur pro ſalute corpis et ſanguis pro ſalute animę. q̃uis utrumque ad ſalutem utriuſque operetur, cum ſub vtroque totus ſit Chriſtus, ut ſupra dictum eſt †. & licet corpus

q. 76. ar. 1. & 2.

non ſit immediatũ ſubiectũ gr̃æ, ex aia tñ redũdat effectus gratię ad corpus, dum in præſenti mẽbra noſtra exhibemus arma iuſtitiæ Deo (ut habetur Roma. 6.) & in futuro corpus noſtrum ſortietur incorruptionem, & gloriam animæ. H

ARTICVLVS II.

Porr. o.

470

Vtrum effectus huius ſacramenti ſit adeptio gloriam.

Ser. 4. ſ. d. 11. q. 2. ar. 2.

Inf. q. 80 ar. 2. ad 1. & 10. 6.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur ꝙ effectus huius ſacr̃i non ſit adeptio gloriæ. Effectus.n. proportionatur ſuæ cauſæ: ſed hoc ſacramentum competit uiatoribus, vnde & uiaticum dicitur. Cum igitur viatores nõdum ſint capaces gloriæ, uidetur quòd hoc ſacramentum non cauſet adeptionem gloriæ.

¶ 2 Præt. Poſita cauſa ſufficienti ponitur effectus: ſed multi accipiũt hoc ſacr̃m, q nũquã peruenient I

Li. 21. c. 25 tom. 10. 5.

ad gloriã, ut patet per Aug. * 21. de ciui. De non ergo hoc ſacramentũ eſt cauſa adeptionis gloriæ.

¶ 3 Præt. Maius non efficitur a minori, quia nihil agit ultra ſuã ſpeciẽ: ſed minus eſt accipere Chriſtum ſub ſpecie aliena, quod fit in hoc ſacramẽto, q̃ frui eo in ſpecie ꝓpria, qđ pertinet ad gloriã. ergo hoc ſacramentũ non cauſat adeptionẽ gloriæ.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Ioan. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum: ſed uita æterna eſt uita glorię. ergo effectus huius ſacramẽti eſt adeptio gloriæ.

Resp. Dicendum, ꝙ in hoc ſacramento põt conſiderari, & id, ex quo habet effectũ, ſ. ipſe Chriſtus E contentus, & paſſio eius repræſentata, & id, per quod habet effectum, ſ. uſus ſacramenti, & ſpecies

Concl. m

eius. Et quantum ad utrumq; competit huic ſacramento, ꝙ cauſet adeptionem vitæ æternæ. Nã ipſe Chriſtus per ſuam paſſionem aperuit nobis aditum uitę æternæ, ſecundum illud Heb. Noui teſtamenti mediator eſt, ut morte intercedente, qui vocati ſunt accipiant repromiſſionem æternæ hæreditatis. vnde, & in forma huius ſacramenti dr̃: Hic eſt calix ſanguinis mei noui, & æterni teſtamẽti. Sir̃ ẽt refectio cibi ſpũalis, & unitas ſignificata per ſpẽs panis, & vini, habentur quidẽ in præ

F ſenti, ſed imperfecte; perfecte autem in ſtatu gloriæ. vñ Aug. † dicit ſuper illud Ioan. 6. Caro mea vere eſt cibus: Cum cibo, & potu id appetãt hoies vt non eſuriant neque ſitiant hoc ueraciter nõ pſtat niſi iſte cibus, & potus, q eos à quibus ſumit̃, immortales, & incorruptibiles facit in ſocietate ſãctorũ, ubi pax erit, & unitas plena, atq; perfecta. Tract. 26. ſ Euãg. non multũ remote a ſi. tomo. 9.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ ſicut paſſio Chriſti, in cuius uirtute hoc ſacramẽtũ operatur eſt quidem cauſa ſufficiẽs glorię, non tamen ita ꝙ ſtatim per ipſam introducamur in gloriam, ſed G oportet, ut prius ſimul compatiamur, ut poſtea ſimul glorificemur (ſicut dr̃ Rom 8) ita hoc ſacramentum nõ ſtatim nos in gloriam introducit, ſed dat nobis uirtutem perueniendi ad gloriã, & iõ viaticum dr̃, In cuius figuram legitur 3. Reg. 19. ꝙ Elias comedit, & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi, illius, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, uſque ad montem dei Oreb.

Ad II dicendum, ꝙ ſicut paſſio Chriſti nõ habet ſuum effectum, in his qui ſe ad eam nõ habẽt, vt debent, ita & per hoc ſacramentum non adipiſcũtur gloriam, qui indecenter ipſum ſuſcipiunt. H unde Aug. dicit ſuper Ioan exponens illa uerba, Aliud eſt ſacramentum, & aliud uirtus ſacr̃.: Multi de altari accipiunt, & accipiendo moriunt̃. Panẽ ergo cæleſtem ſpiritualiter manducate, innocẽtiã ad altare apportate unde non eſt mirum, ſi illi qui innocentiam non ſeruant, effectum huius ſacramenti non conſequuntur. Tract. 26. ſ Ioan. parũ a me. to. 9.

Ad III dicẽdũ, ꝙ hoc ꝙ Chriſtus ſub aliena ſpecie ſumitur pertineat ad rationem ſacramenti, ꝙ inſtrumentaliter agit: nihil aũt ꝓhibet cauſam inſtrumentalem producere potiorem effectum, vt ex ſupradictis * patet. Por. o

ARTICVLVS III.

I

Vtrum eff. tus huius ſacramenti ſit remiſſio peccati mortalis.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur ꝙ effectus huius ſacramenti ſit remiſſio peccati mortalis. Dicitur enim in quadam collecta, Sit hoc ſacramentum ablutio ſcelerum: ſed ſcelera dicunt̃ peccata mortalia ergo per hoc ſacramẽtum peccata mortalia abluuntur.

¶ 2 Præt. Hoc ſacrũm agit in virtute paſſionis Chriſti, ſicut E & baptiſmus: ſed p baptiſmũ dimittuntur peccata mortalia, ut ſupra * dictum eſt. ergo & p hoc ſacramẽtum, præſertim cũ in forma huius ſacramenti dicatur, Qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorũ.

¶ 3 Præt. Per hoc ſacramentũ gratia cõfertur, ut dictũ eſt †: ſed per gratiam iuſtificatur homo à peccatis mortalibus, ſecũdũ illud Rom. 3. iuſtificati gra

SVP. QVÆ. LXXIX. ART. III.

471

Ser. 4 ſ d. 11 q 2. a. 1.

Q. 77. ar. 1. ad 1. arg.

In arti. 3. in reſpenſione ad primũ, nota nonnulla tuum expoſitionum bullata iuxta ſecũdam differre à prima in hoc, ꝙ perfectio contritionis refertur ad ſcelera cognita, in prima autẽ ad occulta: quo ad utraq; n. petit̃ ablutio per contritionem perfectam.

4. diſt. 9. a. 1. q. 2. co. Et d. 12. q. 2. a. 2. q. 2.

¶ In reſponſione ad ſcđm eiu dẽ art, dubiũ occurrit de ueritate differẽtiæ poſita Iter ſuſcipiẽtẽ baptiſmũ, & ſuſcipiẽtẽ Euchariſtiã, quoad hoc, ꝙ eſt eſſe quel nõ eſſe in peccato mortali. Et eſt ratio dubii, quia utrobique ſuſcipiens cum conſciẽtia, & affectu peccati mortalis indigne ſuſcipit, nec gratiã tũc cõſequit̃: immo de nouo peccat peccato ſacrilegii mẽbrũ Chriſti ipſo ſe ſacramento fingens

Q. 69. ar. 1

Ar. 1. huius quæſt.

Ad

Ad hoc dr̃ q̃ dr̃ia ſaluat, & ex parte ſacri, & ex parte ſuſcipientis. Ex ſacro quidem, q̃a ſacrm̃ Euchariſtię ex proprio ſu habet rõem nutrimenti, ac per hoc conuenientis uiuis, & non mortuis, baptiſmus aũt ex propria rõe habet rõem regenerationis & ablutionis: generatio aũt nõ præſupponit, ſed facit ens, & uiuũ, & ſimiliter ablutio non præſupponit mũdũ, ſed mundat. Et ppea ex proprijs conſiderata hæc ſacra, ſuſcipiẽtes diſpares habent, Euchariſtia quidẽ uiuum, baptiſmus non uiuũ, & immundũ, & hæc dr̃ia in litera ponit. Ex parte aũt ſuſcipientis dr̃ia eſt, q̃ ſuſcipienti baptiſmũ ſufficit nõ ponere obicẽ ad hoc, ut diuinã conſequatur grãm, ut ex ſupra habitis patet, q̃a baptiſmus oĩa condonat: ſuſcipiẽti aũt Euchariſtiã non ſufficit nõ ponere obicem, ſed oportet probare ſeipſum, & ſic de pane illo edere. Nec Auctor in litera dicit conuenienter accedere ad baptiſmum habentẽ conſcientiã, & affectũ peccati mortalis, magna eſt.n. inter utrumq; dr̃ia: nã habens affectũ peccati mortalis ponit obicẽ, & fictus accederet ad baptiſmũ: habens aũt eiuſdẽ conſcientiã, & non affectũ, obicẽ nõ ponit baptiſmo, licet mortuus, & immundus uiuificandus, & abluendus per baptiſmum accedat, quod per Euchariſtiæ ſumptionem non eſt expectandum.

concl.m

Ca.5.parũ a prin. to.3.inter opera Au.

concl.p

tis per gratiam ipſius. ergo per hoc ſacramentum remittuntur peccata mortalia.

SED CONTRA eſt, q̃ dr̃ primæ Cor.11. Qui mãducat, & bibit indigne, iudiciũ ſibi mãducat, & bibit. Dicit aũt gl.ibidẽ, q̃ ille manducat, & bibit indigne, q in crimine eſt, uel irreuerẽter tractat, & talis mãducat, & bibit ſibi iudiciũ.i. dãnationẽ. ergo ille, q ẽ i pctõ mortali, p hoc, q̃ accipit hoc ſacrm̃, magis accumulat ſibi pctm̃, quã remiſſionẽ ſui peccati cõſequat̃.

RESP. dcdm̃, q̃ virt⁹ huius ſacri põt conſiderari dupliciter. Vno mõ ſm̃ ſe, & ſic[m] hoc ſacrum habet uirtutẽ ad remittẽdũ quæcumq; pctã ex paſſione Chri,[n] q̃ eſt fons, & cã remiſſionis peccatorũ. Alio mõ, põt conſiderari p cõparationẽ ad eũ, q recipit hoc ſacrm̃, put in eo inuenit̃, uel non inuenit̃ impedimẽtũ pcipiẽdi huius ſacri effectũ. Quicũq; aũt habet conſc ẽtiã peccati mortalis, habet in ſe impedimentũ percipiẽdi effectũ huius ſacri, eo q̃ nõ eſt rõueniẽs ſuſceptor huius ſacri: tũ, q̃a nõ uiuit ſpũaliter, & ita non debet ſpũale nutrimentũ ſuſcipere, qđ non eſt niſi viuentis: tũ, q̃a non põt vniri Chro (qđ fit per hoc ſacrm̃) dum eſt in affectu peccãdi mortaliter. & iõ, vt dr̃ in li.° de Eccleſiaſticis dogmatibus, ſi mẽs in actu peccãdi eſt, grauat̃ magis Euchariſtiæ perceptione, q̃ purificet̃. Vñ[p] hoc ſacrm̃ in eo, q ipſum percipit in cõſcientia peccati mortalis nõ operat̃ remiſſionẽ peccati. Põt tñ hoc ſacrm̃ operari remiſſionẽ peccati dupliciter.[q] Vno mõ non perceptũ actu, ſed uoto, ſicut cũ q̃s prius iuſtificat̃ a peccato. Alio mõ ẽt perceptũ ab eo, q eſt in peccato mortali, cuius cõſciẽtiã, & affectũ non habet: forte.n. primo non fuit ſufficienter contritus: ſed deuote, & reuerenter accedens, conſequetur per hoc ſacramentum gratiam charitatis; quæ contritionem perficiet, & remiſſionem peccati.

AD PRIMVM ergo dcdm̃, quod petimus vt hoc ſacrm̃ ſit ablutio ſcelerũ: uel eorũ, quorũ conſciẽtiã nõ habemus (ſm̃ illud. Pſ.18. Ab occultis meis munda me Domine) uel ut contritio in nobis perficiatur ad ſcelerum remiſſionem: vel etiam ut nobis robur detur ad ſcelera uitanda.

AD II dicendũ, q̃ baptiſmus eſt ſpiritualis generatio, quæ eſt mutatio de non eſſe ſpirituali in eſſe ſpirituale, & datur per modũ ablutionis, & ideo quantũ ad utrũq; non inconuenienter accedit ad baptiſmũ, qui habet conſcientiã peccati mortalis: ſed per hoc ſacrm̃ hõ ſumit in ſe Chriſtum per modum ſpiritualis nutrimenti, quod non competit mortuo in peccatis, & ideo non eſt ſimilis ratio.

AD III dcdm̃, q̃ gratia eſt ſufficiens cã remiſſionis peccati mortalis: non tñ actu remittit̃ peccatũ mortale, niſi cũ primo dat̃ peccatori: ſic autẽ non datur in hoc ſacramẽto. vñ rõ non ſequitur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum per hoc ſacramentum remittantur peccata uenialia

Sen. 4. ſ. d. 12. q. 2. ar. 4.

per. 1

472

ADQVARTVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ per hoc ſacramentum non remittantur peccata uenialia. Hoc.n. ſacrm̃, ut Aug. dicit ſuper Ioan. eſt ſacramentum charitatis: ſed uenialia peccata non contrariantur[h] charitati, ut in ſecunda parte[†] habitũ eſt, cum ergo contrarium tollatur per ſuum contrarium, uidetur quòd peccata uenialia per hoc ſacramentum non remittantur.

¶2 Præt. Si peccata uenialia per hoc ſacrm̃ remittantur, qua rõe remittitur unum, remittuntur & oĩa: ſed non vr̃ q̃[k] oĩa remittantur: quia ſic frequenter aliquis eſſet abſq; omni peccato veniali, contra id, quod dicitur 1. Io.1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus. non ergo per hoc ſacramentum remittitur aliquod peccatum ueniale.

¶3 Præt.[h] Contraria mutuo ſe expellunt: ſed peccata uenialia non prohibent a perceptione huius ſacramenti: dicit enim Aug.* ſuper illud Ioan. 6 Patres ueſtri manducauerunt manna in deſerto, & mortui ſunt, Innocentiam, inquit, ad altare apportare, peccata, etſi ſunt quotidiana, non ſint mortifera. ergo neque peccata uenialia per hoc ſacramentum tolluntur.

SED CONTRA eſt, q̃ Innocentius III.* dicit, q̃ hoc ſacramẽtũ uenialia delet, & cauet mortalia.

RESP. Dcdm̃, q̃ in hoc ſacro duo poſſunt conſiderari, ſ. ipſum ſacramentum, & res ſacramenti, & ex utroq; apparet, q̃ hoc ſacramentum habet uirtutem ad remiſſionem uenialium peccatorum. Nam hoc ſacrm̃ ſumitur ſub ſpecie cibi nutrientis: nutrimentum aũt cibi eſt neceſſarium corpori ad reſtaurandum id, quod quotidie deperditur per actionẽ caloris naturalis. Spũaliter aũt quotidie aliquid in nobis deperditur ex calore concupiſcentię per peccata uenialia, quæ diminuunt feruorem charitatis, ut in Secunda parte* habitũ eſt & iõ cõpetit huic ſacramento, vt remittat peccata uenialia. vñ. & Amb.† dicit in libro de ſacr̃s q̃ iſte panis quotidianus ſumitur in remedium quotidianæ infirmitatis. Res aũt huius ſacramenti, eſt charitas non ſolum quantum ad habitum. ſed ẽt quantum ad actum, qui excitatur in hoc ſacramẽto: per* quod peccata uenialia ſoluũtur. unde manifeſtum eſt, q̃[m] virtute huius ſacramenti remittuntur peccata uenialia.[n]

AD PRIMVM ergo dicendum, q peccata uenia

Inf. q.87. art.3.cor. & 4.di.12. q.2.art.1. q.1.cor. & ar.2.q. 1. per totum Tract. 26. in Ioan. a me. to.9. Et refert de conſe. d.2.c. Huſacramentum. t.1. c.88.ar.1. & 2.

Tra.26.in Io.parum ante med. to.9.

In li.4. de ſacro myſterio altaris. ca.44. ante me.

*2.2.q.24. at.10 Li.5.c.4.a me.to.4.

*Al. queu concl.m

lis, etſi nõ cõtrarianť charitati, quantum ad habi- F tum: contrariantur tamen ei, quantum ad feruorem actus, qui excitatur per hoc ſacramentum: ratione cuius peccata uenialia tolluntur.

AD II dicendũ, ꝙ illud uerbum non eſt intelligendum, quin aliqua hora poſſit hõ eſſe abſq; omni reatu peccati uenialis: ſed quia uitam iſtam ſancti non ducunt ſiue peccatis venialibus.

AD III dicẽdũ, ꝙ maior eſt uirtus charitatis, cuius eſt hoc ſacrm̃, q̃ venialium peccatorum. Nam charitas tollit per ſuum actum peccata uenialia, quæ tamen non poſſunt totaliter impedire actum G charitatis, & eadem ratio eſt de hoc ſacramento.

ARTICVLVS V.

Vtrum per hoc ſacramentum tota pœna peccati remittatur.

porr. o. 473

AD QVINTVM ſic ꝓcediť. Vr̃ ꝙ per hoc ſacrm̃ tota pœna peccati remittať. Hõ. n. ꝑ hoc ſacrm̃ ſuſcipit in ſe effectũ paſſionis Chr̃i (ut dictũ eſt [e]) ſicut, [h] & ꝑ baptiſmũ: ſed ꝑ baptiſmũ percipit hõ remiſſionẽ H ois pęnę, virtute paſſionis Chr̃i q̃ ſufficiẽter ſatisfecit ꝓ oibus pc̃tis, ut ex ſupradictis † patet. ergo vr̃ ꝙ ꝑ hoc ſacrm̃ hoi remittatur totus reatus pœnæ.

Q. 69. ar. 2.

¶ 2 Prę. Alexãder Papa dicit, Nihil in ſacrificiis maius eſſe põr, q̃ corpus, & ſanguis Chr̃i: ſed ꝑ ſacrificia ueteris legis, hõ ſatisfaciebat ꝓ peccatis ſuis: dr̃ .n. Leuit. 4. & 5. Si peccauerit hõ, offerret hoc, uel illud pro pc̃tõ ſuo, & remittetur ei. ergo multo magis hoc ſacrm̃ [h] valet ad remiſſionem ois pœnæ.

Alexander 1. in epi. ad omnes orth. poſt me diũ. illius.

¶ 3 Prę. Conſtat ꝙ ꝑ hoc ſacrm̃ aliquid de reatu pęnæ dimittitur: vñ & in ſatisfactionẽ, aliq̃bus iniungiť, ꝙ ꝓ ſe miſſas faciant celebrari: ſed [h] qua rõne una pars pęnę dimittiť, eadem rõe & alia: cũ uirtus Chr̃i, q̃ in hoc ſacrõ continetur, ſit infinita. ergo videtur, ꝙ per hoc ſacramentum tota pœna tollať.

SED CONTRA eſt, ꝙ ſm̃ hoc E nõ eſſet hoi alia pęna iniũgẽda ſicut nec baptizato, iniũgitur.

RESP. dicẽdũ, ꝙ hoc ſacrm̃ ſimul eſt ſacrificiũ, & ſacrm̃: ſed rõem ſacrificii habet, inquãtũ offerť: rõnem aũt ſacri inquantũ ſumiť. Et iõ effectũ ſacri habet in eo, qui ſumit: effectũ ãt ſacrificij in eo, qui offert, uel in his, pro quibus offerť. Si igitur conſideretur vt ſacrm̃, habet effectũ dupliciter. Vno mõ, directe ex ui ſacri, alio mõ, quaſi ex quadã concomitantia: ſicut & circa continẽtiã ſacri dictũ eſt. [a] Ex vi quidẽ ſacri, directe habet illũ effectũ, ad quẽ eſt inſtitutũ. Nõ eſt aũt inſtitutum ad ſatisfaciendũ, ſed ad ſpiritualiter nutriendũ per unionẽ ad Chriſtũ, & ad mẽbra eius: ſicut & nutrimentũ uniť nutrito, ſed q̃a hæc vnitas fit per charitatem ex cuius feruore aliq̃s conſequiť remiſſionẽ nõ ſolũ culpæ, ſed ẽt pęnæ, inde eſt, ꝙ [m] ex conſequenti per quandã concomitantiã ad principalẽ effectũ, hõ conſequiť remiſſionẽ pęnę, non quidẽ totius, ſed ſm̃ modũ ſuę deuotionis, & G feruoris. [n] Inquantũ uero eſt ſacrificiũ, habet vim ſatisfactiuã, ſed in ſatisfactione magis attenditur affectus offerentis, q̃ quantitas oblationis, vñ & Dñs dicit Luc. 21. de vidua, quæ obtulit duo æra, ꝙ plꝰ oibus miſit. [p] Quamuis ergo hæc oblatio ex ſui quantitate, ſufficiat ad ſatisfaciendum pro oĩ pęna tñ fit ſatisfactoria illis, pro quibus offertur, uel etiam offerentibus, ſecundum quantitatem ſuæ deuotionis, & non pro tota pœna. [q]

Q. 76. ar. 1. & 2.

concl. m

concl. p

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ ſacrm̃ baptiſmi directe ordinatur ad remiſſionem pœnæ, & culpæ, nõ H aũt euchariſtia: q̃a baptiſmus dať hoi quaſi commorienti Chriſto; Euchariſtia aũt quaſi nutriẽdo, & ꝑficiendo ꝑ Chriſtũ. unde nõ eſt ſimilis ratio.

AD II dicendum ꝙ alia ſacrificia, & oblationes non operantur remiſſionẽ totius pęnæ, neq; quantũ ad quantitatẽ oblati (ſicut hoc ſacrificiũ) neq; quantum ad deuotionem hois, ex qua contingit, quòd etiam hic non tollitur tota pœna.

AD III dicẽdũ, ꝙ hoc, ꝙ tolliť pars pœnę, & nõ tota pœna ꝑ hoc ſacrm̃, nõ cõtingit ex defectu uirtutis Chr̃i, ſed ex defectu deuotionis humanæ.

SVP. QV. LXXIX. ART. VI.

Sot. 4. ſ. d. 11. q. 2. ar. 5.

4. d. 4. q. 2. a. 1. q. 2. ad 3. & d. 12. q. 2. art. 2. q. 3. Art. 1. & 2.

IN art. 5. duo ualde notabilia ſunt. Primũ eſt, ꝙ oblatio Euchariſtiæ ex ſui quantitate ſufficit ad ſatiſfaciendũ pro omni pęna: ſm̃ eſt, ꝙ hęc oblatio, ſit ſatisfactoria offerentibus, uel pro q̃bus offertur ſm̃ quantitatem ſuę deuotionis.

¶ Ex primo dicto habes, ꝙ una miſſa ex parte ſui eſt ſatisfactoria ꝓ pęnis oium peccatorum, tam uiuentiũ q̃ mortuorũ: qm̃ ut ſic, eſt ualoris infiniti, qm̃ Chrs offerť. Ex ſecundo aũt dicto habes, ꝙ una miſſa nõ perdit iuris ſatisfactionis ſuæ pro primo offerente ex hoc ꝙ pro ſecundo, tertio, quarto, quinto &c. offertur: ſicut quantitas deuotionis unius nihil tollit de quantitate deuotionis alterius. Vñ argnẽdi, inſtruẽdiq; ſimul ſunt hoies ignorãter petentes, uel exigentes pro ſua eleemoſyna totam ſibi miſſam dari, aut ſuo defuncto: nihil. n. minus ip ſe habebit, ſimile alii petant eandem miſſam pro ſeipſis, & aliis defunctis, q̃ ſi ꝓ ipſo ſolo celebraretur: immo ex hmõi tudeuotione ſic petẽtis damnũ uř incurrere, quod minus ſibi prodeſſet. Diffuſius ãt ſorte hic ſcriberem [a] de hac re, niſi in primo quolibeto, noſtro iam edito diffuſe hęc ueritas declarata fuiſſet ex auctoritate huius literę cum multis aliis &c. Et hæc de q. 79. ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum per hoc ſacramentum præſeruetur homo a peccatis futuris.

Sot. 4. ſ. d. 11. q. 2. ar. 6.

por. o 474

AD SEXTVM ſic procedť. Vr̃ ꝙ per hoc ſacrm̃ non præſeruetur hõ a peccatis futuris. Multi. n. digne ſumentes hoc ſacrm̃, poſtea in peccatũ cadunt: quod non accideret, ſi hoc ſacrm̃ [h] præſeruaret a peccatis futuris: non ergo effectus huius ſacramenti eſt, a peccatis futuris præſeruare.

4. di. 12. q. 2. ar. 2. q. 2 ad 1. & di. 45. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 3

¶ 2 Præt. Euchariſtia eſt ſacramentum charitatis, ut ſupra [1] dictum eſt: ſed charitas [h] non uidetur ꝓſeruare a peccatis futuris: quia ſemel habita poteſt amitti per peccatum, ut in 2. parte † habitum eſt. ergo videtur, ꝙ nec hoc ſacramentum præſeruet hominem a peccato. E

Art. 4. huius q. ad 3. 2. 2 q. 24. 2.

¶ 3 Præt. Origo peccati in nobis, eſt lex peccati, quæ eſt in membris noſtris, ut patet per Apoſt. Ro. 7. ſed mitigatio fomitis, qui eſt lex peccati, nõ ponitur effectus huius ſacramenti: ſed magis baptiſmi. ergo præſeruare a peccatis futuris, nõ eſt effectus huius ſacramenti.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dñs dicit Io. 6. Hic eſt panis de cęlo deſcendens, ut ſi quis ex ipſo manducauerit, non moriatur: quod quidem manifeſtum eſt, non intelligi de morte corporali. ergo intelligitur, ꝙ hoc ſacramentum præſeruet a morte ſpirituali, quæ eſt peccatum. *

* alias quę eſt ꝑ peccatum.

RE-

A Resp. dcđm, ꝙ peccatum eſt quędā ſpiritualis mors aīę: vnđ: hoc modo pſeruatur aliqs a peccato futuro, quo præſeruat̃ corpus a morte futura: qđ quidē fit dupliciter: uno modo, inquantū natura hoīs interius roborat̃ cōtra interiora corruptiua, & ſic præſeruat̃ a morte ꝑ cibū, & medicinam. Alio modo per hoc, ꝙ munit̃ cōtra exteriores impugnationes, & ſic pſeruatur per arma, qb. munitur corpus: [m] utroque aūt modo, hoc ſacr̄m pſeruat a peccato. [concl. m] Nā primo quidē per hoc, ꝙ Chr̄o coniungit per grām, roborat ſpūalem uitam hoīs, tanquā ſpūalis cibus, & ſpūalis medicina, ſm̄ illud B pſ. 103. Panis cor hoīs confirmat, & Aug.* dicit ſuper Io. Securus accede, panis eſt, non uenenū. [Trac. 26. I Io. a med. tom. 9.] Alio modo, inquantū eſt quoddā ſignū paſsionis Chr̄i, per quam uicti ſunt dæmones, repellit oēm dęmonum impugnationem: unde Chriſo.* dicit ſuper Io. Vt leones flammam ſpirantes, ſic ab illa menſa diſcedimus terribiles effecti diabolo. [Hom. 45. I Io. a med. illius to. 3.]

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ effectus huius ſacr̄i recipitur in hoīe, ſm̄ hoīs conditionem: ſicut cōtingit de qualibet cauſa actiua, ꝙ eius effectus recipitur in materia, ſm̄ modū materiæ. C Hō aūt in ſtatu uiæ eſt huius conditionis, ꝙ liberū arbitriū eius pōt flecti in bonū, & malū, vñ licet hoc ſacr̄m quātū eſt de ſe, hēat uirtutē præſeruatiuā à peccato, non tñ aufert homini poſſibilitatem peccandi.

Ad ii dcđm, ꝙ ēt charitas, quantū eſt in ſe, pſeruat hoīem a peccato, ſm̄ illud Rom. 13. Dilectio proximi, malum non operatur: ſed ex mutabilitate liberi arb. contingit, ꝙ aliquis poſt habitā charitatē peccat, ſicut & poſt ſuſceptionē huius ſacr̄i.

Ad iii dcđm, ꝙ licet hoc ſacr̄m non directe ordinetur ad diminutionem fomitis, diminuit tñ fomitem D ex quadam conſequentia, inquantū auget charitatem, quia ſicut Aug.* dicit in lib. 83. Quæſtionum, augmentum charitatis eſt diminutio cupiditatis. [Q. 36. paulo à princ. to. 4.] Directe autem confirmat cor hoīs in bono, per quod etiam præſeruatur homo à peccato.

Articvlvs vii.

Vtrum hoc ſacramentum proſit aliis, quàm ſumentibus.

Sot. 4. ſ. d. 12 q. 2. ar. 7. Gab. 4. d. 12. q. 2.

[Verr. c. 475] Ad septimvm ſic ꝑcedit̃. Videtur ꝙ hoc ſacramentum non proſit niſi ſumenti. Hoc. n. ſacr̄m eſt [h] unius generis cum aliis ſacramentis, vt pote aliis condiuiſum, ſed alia ſacramenta nō proſunt niſi ſumentibus, ſicut effectum baptiſmi non ſuſcipit niſi baptizatus. E ergo nec hoc ſacramentū prodeſt aliis niſi ſumenti. [Sup. q. 78. ar. 3. ad 8. Et p̃hci q. a. 5. cor. Et 4. d. 12. q. 2. a. 2. q. 2. ad 4. Et d. 45. q. 2. a. 3. q. 1. ad 3. Et 10. 6. lec. 6 fin.]

¶2 Præt. Effectus [h] huius ſacr̄i eſt adeptio gratiæ, & gloriæ, & remiſſio culpę ad minus uenialis. ſi ergo hoc ſacr̄m haberet effectum in aliis, q̄ in ſumentibus, poſſet contingere, ꝙ aliquis adipiſceretur, & gratiam, & gloriam, & remiſſionem culpæ, abſq; actione, & paſſione propria, alio ſumente, uel offerente hoc ſacramentum.

¶3 Præ. Multiplicata cauſa, multiplicatur effectus. ſi ergo hoc ſacramentum prodeſſet aliis, q̄ ſumentibus, ſequeretur ꝙ magis prodeſſet alicui, ſi multi ſumerent hoc ſacramentum, multis hoſtiis in A una miſſa conſecratis, quod non habet eccleſiæ cōſuetudo, ut. ſ. multi communicent pro alicuius ſalute. non ergo uidetur quòd hoc ſacramentū proſit niſi ſumenti.

Sed contra eſt, ꝙ in celebratione huius ſacr̄i ſit pro multis aliis deprecatio, quod fruſtra fieret, niſi hoc ſacramentum aliis prodeſſet. hoc ergo ſacramentum non ſolum ſumentibus prodeſt.

Resp. dcđm, ꝙ (ſicut prius* dictum eſt) hoc ſacr̄um non ſolum eſt ſacr̄m, ſed etiam eſt ſacrificiū: [Ar. 5. hu͂ quæſt.] inquantum. n. in hoc ſacr̄o repræſentatur paſsio Chriſti, qua Chriſtus obtulit ſe hoſtiam Deo (ut B dr̄ Eph. 5.) habet rōnem ſacrificij, inquantum uero in hoc ſacr̄o traditur inuiſibilis gratia ſub uiſibili ſpē, hēt rōnem ſacr̄i. ſic ergo [m] hoc ſacr̄m ſumentibus quidem prodeſt, & per modū ſacr̄i, & ꝑ modum ſacrificii: [concl. m] [n] quia pro omnibus ſumentib. offertur: dr̄. n. in canone miſſæ, quotquot ex hac altaris participatione, ſacroſanctum filii tui corpus, & ſanguinē ſumpſerimus omni benedictione cæleſti, & gr̄a repleamur, ſed [p] aliis, qui non ſumūt, prodeſt per modum ſacrificii, inquantum pro ſalute eorū offertur, [concl. p] C ¶ vnde & in canone miſſæ dr̄, Memēto dñe ſamulorum famularumq; tuarum, pro quibus tibi offerimus, uel q tibi offerūt, hoc ſacrificiū laudis, ꝓ ſe, ſuiſq; omnibus, pro redemptione animarū ſuarū, pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ, & utrumq; modum proficiendi Dominus expreſſit, dicens Matth. 26. & Luc. 25. Qui pro uobis, ſ. ſumentibus, & pro multis, ſ. aliis, effundetur in remiſſionem peccatorum.

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ hoc ſacramentum præ aliis habet, quòd eſt ſacrificium. & ideo non eſt ſimilis ratio.

D Ad ii dcđm, quòd ſicut paſſio Chriſti prodeſt quidem oībus, quantū ad ſufficientiam, & ad remiſſionem culpę, & adeptionem gratię, & glorię: ſed effectum nō habet niſi in illis, qui paſſioni Chriſti coniunguntur per fidem, & charitatem: [Nota ēt oēs & contra hæreticos.] ita & hoc ſacrificiū, quod eſt memoriale dominicę paſſionis, non habet effectum niſi in illis, qui coniunguntur huic ſacramento per fidem, & charitatē: unde & Aug.* dicit ad Renatum, Quis offerat corpus Chriſti niſi pro his, qui ſunt membra Chriſti? [In li. de anima, & eius origine c. 9. l. 7] E unde & in canone miſſæ non oratur pro his qui ſunt extra eccleſiam; illis tamen prodeſt plus, uel minus, ſecundum modum deuotionis eorum.

Ad iii dcđm, quòd ſumptio pertinet ad rōnē ſacr̄i, ſed oblatio pertinet ad rōnē ſacrificij. Et iđ ex hoc quòd aliquis ſumit corpus Chr̄i, uel ēt plures, ñ accreſcit alijs aliqđ iuuamētū. Silr̄ ēt ex hoc, quòd ſacerdos plures hoſtias cōſecrat in una miſſa, nō multiplicat̃ effectus huius ſacr̄i; quia nō eſt niſi unū ſacrificiū: nihil. n. plus eſt uirtutis in multis hoſtiis cōſecratis, q̄ in una, cū ſub oibus, & ſub una non ſit niſi totus Chr̄s, unde nec ſi aliquis ſimul in vna miſſa multas hoſtias cōſecratas ſumat, participabit maiorē effectū ſacr̄i. In plurib. uero miſſis multiplicatur ſacrificii oblatio. & ideo multiplicatur effectus ſacrificii, & ſacramenti.

AR-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum per ueniale peccatum impediatur effectus huius ſacramenti.

Sot.4.ſ.d 11.q.1.ar.8

Ferr. e.

476 AD OCTAVVM ſic procedit̃. Vr̃ ꝙ per ueniale peccatũ nõ impediatur effectus huius ſacr̃i. Dicit.n.Aug.* ſup illud Io.6. Patres ueſtri manducauerunt manna,&c. Panẽ cęleſtẽ ſpũaliter mãducate, innocentiã ad altare portate, peccata etſi sũt quotidiana, nõ ſint mortifera. Ex quo patet ꝙ uenialia peccata, q̃ quotidiana dñr, & ſpũalẽ mãducationem non impediunt: ſed ſpũaliter manducãtes, effectũ[h] huius ſacr̃i percipiunt. ergo peccata venialia non impediunt effectum huius ſacramẽti.

(4.d.12.q.2.a.1 q.3. Et a.2.q.1 ad 2. *Trac.26. in Io. post med. t.9.)

F

G

¶2 Præt. Hoc ſacr̃m non[h] eſt minoris uirtutis, q̃ baptiſmus: ſed effectum baptiſmi (ſicut ſ̃.† dictũ eſt) impedit ſola fictio, ad quã nõ pertinẽt peccata uenialia: q̃a ſicut Sap.1. dr̃, Spiritusſanctus diſciplinę effugiet fictũ: q̃ tñ per peccata uenialia nõ fugat̃. ergo neq; effectũ hui' ſacr̃i ipediũt pc̃tã uenialia. (Q.69.ar.9)

¶3 Præt. Nihil qđ[h] remouet̃ per actiorẽ alicuius cauſæ, põt impedire eius effectũ: ſed peccata uenialia tolluntur per hoc ſacramentum. ergo non impediunt eius effectum.

SED CONTRA eſt, ꝙ Dam.* dicit in 4 lib. Ignis eius, q od in nobis eſt, deſiderii, aſſumens eã, quæ ex carbone. i. ex hoc ſacr̃o, ignitionẽ, cõburat nr̃a pc̃tã, & illuminet corda noſtra, ut participatione diuini ignis igniamur, & deificemur: ſed ignis nr̃i deſiderij, uel amoris impedit̃ p̃ peccata uenialia, q̃ ĩpediũt feruorẽ charitatis, ut in 2.par.* habitũ eſt. ergo peccata uenialia ipediunt effectũ huius ſacr̃i. (Li.4.orth. fid. ca.14. a med. — *1.2.q.81 a.4. Et 2.2 q.24.a.10)

H

RESP. dcẽm, ꝙ peccata uenialia dupliciter accipi poſsũt, uno mõ, prout ſunt præterita, alio mõ, prout ſunt actu exercita. [m] Primo quidẽ mõ, peccata uenialia nullo modo impediũt effectũ huius ſacr̃i. [n] Põt.n. contingere, ꝙ aliquis poſt multa peccata uenialia commiſſa, deuote accedat ad hoc ſacr̃m, & plenarie huius ſacr̃i conſequat̃ effectũ. [p] Secundo aũt mõ, peccata uenialia non ex toto impediunt huius ſacr̃i effectũ, ſed in parte. [q] Dictum eſt enim,* ꝙ effectus huius ſacramenti non ſolum eſt adeptio habitualis gratię, uel charitatis, ſed ẽt quędam actualis refectio ſpũalis dulcedinis, quæ quidem impeditur, ſi aliquis accedat ad hoc ſacr̃m. p̃ peccata uenialia mente diſtractus: non aũt tollitur augmentum habitualis gratiæ, uel charitatis. (concl. m — concl. p — Ar.1.& 2. huius q.)

I

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ ille, qui cũ actu uenialis peccati ad ſacramentum accedit, habitualiter quidem manducat ſpiritualiter, ſed nõ actualiter. Et ideo habitualem effectum huius ſacramẽti percipit, non autem actualem.

K

AD II dcẽm, ꝙ baptiſmus non ita ordinat̃ ad actualẽ effectum, i. feruorẽ charitatis, ſicut hoc ſacramentũ. Nam baptiſmus eſt ſpiritualis regeneratio, per quã acquiritur prima perfectio, q̃ eſt habitus, uel formæ, hoc. aũt ſacramẽtum eſt ſpiritualis manducatio, quæ habet actuale delectationẽ.

AD III dcẽm, ꝙ illa ratio procedit de uenialib. præteritis, quæ per hoc ſacramentum tolluntur.

QVAESTIO LXXX.

De uſu, ſeu ſumptione huius ſacramenti in communi, in duodecim articulos diuiſa.

DEINDE conſiderãdũ eſt de uſu, ſiue ſumptione huius ſacr̃i. Et primo quidem, in cõi. Secũdo, quomodo Chriſtus eſt uſus hoc ſacramento.

Circa primum quæruntur duodecim.

¶Primo, Vtrum ſint duo modi manducandi hoc ſacramentum, ſ. ſacramẽtaliter, & ſpiritualiter.

¶Secundo, Vtrum ſoli homini conueniat manducare ſpiritualiter hoc ſacramentum.

¶Tertio, Vtrum ſolius hominis iuſti ſit manducare ſacramentaliter.

¶Quarto, Vtrum peccator manducans ſacramentaliter, peccet.

¶Quinto, De quantitate huius peccati.

¶Sexto, Vtrum peccator accedens ad hoc ſacramentum ſit repellendus.

¶Septimo, Vtrũ nocturna pollutio impediat hominem a ſumptione huius ſacramenti.

¶Octauo, Vtrum ſit ſolum a ieiunis ſumendum.

¶Nono, Vtrum ſit exhibendum non habentibus uſum rationis.

¶Decimo, Vtrum ſit quotidie ſumendum.

¶Vndecimo, Vtrum liceat omnino abſtinere.

¶Duodecimo, Vtrum liceat percipere corpus ſine ſanguine.

ARTICVLVS I.

Vtrum diſtingui debeant duo modi manducandi corpus Chriſti.

Alb.Mag.4.diſt.9.art.1. Sot.4.ſ.d.12.q.1.ar.1.

Ferr. e.

477 AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur quòd nõ debeant diſtingui duo modi manducãdi corpus Chriſti, ſcilicet ſacramentaliter, & ſpiritualiter, ſicut enim baptiſmus eſt ſpiritualis regeneratio, ſecundum illud Ioan.3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusſancto, &c. ita etiam ſacramentum eſt ſpiritualis cibus, unde Dominus de hoc ſacramento loquens dicit Ioan.6. Verba, quæ ego locutus ſum uobis, ſpiritus, & uita ſunt: ſed circa[h] baptiſmum non diſtinguitur duplex modus ſumendi, ſcilicet ſacramentalis, & ſpiritualis. ergo neque circa hoc ſacramentum debet hæc diſtinctio adhiberi. (Inf.a.2.& 1.cor. Et 4 d.9.a.1.q.1. ad 1. & q.4. prol. Et Io.6.le.7. Et 1.co.11.lect.7. fi. Et opp. 58.c.17.18.19.& 20.)

¶2 Præt. Ea, quorum unum eſt propter alterum, non debent abinuicem diuidi quia unum ab alio ſpeciem trahit: ſed ſacramentalis manducatio ordinatur ad ſpiritualem, ſicut ad finem. non ergo debet h ſacramentalis manducatio contra ſpiritualem diuidi.

¶3 Præter. Ea, quorum unum non poteſt eſſe ſine altero, non debent contra ſe diuidi, ſed uidetur[k] quòd nullus poſſit manducare ſpiritualiter, niſi etiam ſacramentaliter manducet, alioquin antiqui patres hoc ſacramentum ſpiritualiter manducaſſent, fruſtra etiam eſſet ſacramentalis manducatio, ſi ſine ea ſpiritualis eſſe poſſet. non igitur conuenienter diſtinguitur circa hoc ſacramentum duplex manducatio, ſcilicet ſacramentalis, & ſpiritualis.

A [Gl. ord. ib.] SED CONTRA, ꝙ ſuper illud 1. Corin. 11. Qui manducat, & bibit indigne, &c. dicit gl.* Duos dicimus eſſe modos manducandi: unum ſacramentalem, & alium ſpiritualem.

RESP. Dicēdum, ꝙ in ſumptione huius ſacr̄i duo ſunt conſideranda. ſ. ipſum ſacr̄m, & effectus ipſi*, [Q. præc.] de quorum utroque iam ſupra* dictum eſt. Perfectus igitur modus ſumendi hoc ſacr̄m, eſt qñ aliquis ita hoc ſacr̄m ſuſcipit, ꝙ percipit eius effectū, [Q. præc. ar. 1. 7. & 8.] contingit autem qñque (ſicut ſupra dictum eſt*) ꝙ aliquis impedit̄ a percipiendo effectu huius ſacr̄i: & talis ſumptio huius ſacr̄i eſt imperfecta]. Sicut ig.ī perfectum contra imperfectum diuiditur, B [concl. m] ita ᵐ ſacramentalis manducatio, per quam ſumit̄ ſolum ſacr̄m ſine effectu ipſius, diuiditur cōtra ſpiritualem manducationem: per quam quis ꝑcipit effectum huius ſacramenti, ⁿ quo ſpūaliter homo Chriſto coniungitur per fidem, & charitatem.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ etiam circa baptiſmum, & alia hmōi ſacr̄a ſimilis diſtinctio adhibet̄: nam quidam ſuſcipiunt tm̄ ſacramentum, quidam uero ſacramentum, & rem ſacramēti. In hoc tñ differunt: C quia cum alia ſacramenta perficiātur in uſu materiæ, percipere ſacr̄m, eſt ipſa perfectio ſacramenti: hoc autem ſacramētum perficitur in conſecratione materiæ: & iō vterque vſus eſt cōſequens hoc ſacr̄m. In baptiſmo ēt, & aliis ſacramentis characterem imprimentibus, illi, qui accipiunt ſacramentum, recipiunt aliquem ſpūalem effectū, ſ. characterem, quod non accidit in hoc ſacr̄o. Et ideo, magis in hoc ſacramento diſtinguitur uſus ſacramentalis a ſpirituali, quàm in baptiſmo.

[Q 66 a. 11 q. 68 ar. 2 q. 73. ar. 3] AD II dicendum, quòd ſacramentalis manducatio, quæ pertingit ad ſpiritualem, non diuidit̄ contra ſpiritualem, ſed includitur ab ea: D ſed illa ſacramentalis manducatio contra ſpiritualem diuidit̄, quæ effectum non conſequitur: ſicut imperfectum quod non pertingit ad perfectionem ſpeciei, diuiditur contra perfectum.

AD III dicendum, quòd (ſicut ſupra dictū eſt*) effectus ſacramenti poteſt ab aliquo percipi, ſi ſacramentum habeat in uoto, quamuis non accipiat in re. Et iō, ſicut aliqui baptizantur in baptiſmo flaminis propter deſiderium baptiſmi, antequam baptizentur baptiſmo aquæ; ita etiam aliqui manducant ſpiritualiter hoc ſacramentum antequā ſacramentaliter ſumant: E ſed hoc contingit dupliciter: uno modo propter deſiderium ſumēdi ipſum ſacramentum, & hoc modo dicuntur baptizari, & manducare ſpiritualiter, & non ſacramentaliter, illi qui deſiderant ſumere, hæc ſacramenta iam inſtituta: alio modo propter figuram, ſicut dicit apoſtolus 1. Cor. 10 Quòd antiqui patres baptizati ſunt in nube, & in mari, & quòd ſpiritualem eſcam manducauerunt, & ſpiritualem potum biberunt: nec tamen fruſtra adhibetur ſacramentalis manducatio: quia plenius inducit ſacramenti effectum ipſa ſacramenti ſuſceptio, quàm ſolum [Q. 69. ar. 4 ad 2. & q. 66. a. 11. & 12.] deſiderium: ſicut ſupra circa baptiſmum dictum eſt.*

A ARTICVLVS II.

Vtrum ſolius hominis ſit hoc ſacramentū ſpūaliter ſumere [part. 3]
Sot. 4. ſ. d. 12. q. 1. a. 2.

[478 4. d. 9. ar. 2. q. 3. & 4. & 1. Cor. 11. le. 7.] AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ non ſolius hois ſit hoc ſacramentum ſpūaliter ſumere ſed ēt angelorum: quia ſuper illud Pſ 77. Panē angelorū manducauit hō, dicit gloſſa, i. corpus Chriſti, qui eſt uere cibus angelorum: ſed hoc nō eſſet, ſi angeli ſpūaliter Chriſtum non manducarent. ergo angeli ſpiritualiter ʰ Chriſtum manducant.

¶2 [Tra. 26. in Io. c. 9.] Præt. Aug.† dicit ſuper Ioā. Hunc cibū, & potū ʰ ſocietatē uult intelligi corporis, & mēbrorū ſuorū B [Alias q̄d] q̄* eſt eccl̄a in prædeſtinatis: ſed ad iſtā ſocietatē non ſolum pertinent hoīes, ſed etiam ſancti angeli. ergo ſancti angeli ſpiritualiter manducant.

¶3 Præt. Aug.* in lib. de uerbis Dñi dicit, Spūalr mādūcādus eſt Chr̄s, qm̄ ipſe dicit, qui manducat meā carnē, & bibit meū ſanguinē, in me manet, ʰet ego in eo: ſed hoc cōuenit non ſolum hoībus, ſed ēt ſanctis angelis: in quibus per charitatē eſt Chriſtus, & ipſi in eo. ergo vr̄ ꝙ ſpiritualiter manducare, non ſolum ſit hominum, ſed etiam angelorum.

C [Tra. 26. in Io. parum poſt me i. c. 9. refert de conſ. d. 2. c. Panē de altari.] SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.† dicit ſuper Io. Panē de altari ſpiritualiter manducare, innocentiam ad altare portate: ſed angelorum non eſt accedere ad altare, tanquam aliquid inde ſumpturi. ergo angelorum non eſt ſpiritualiter manducare.

RESP. Dcd̄m, ꝙ in hoc ſacr̄o continet̄ ipſe Chr̄s: non quidem in ſpecie propria, ſed in ſpecie ſacramenti. Duplr̄ ergo contingit manducare ſpūaliter ipſum Chriſtum: uno mō, prout in ſpecie propria conſiſtit: & hoc mō angeli māducāt ſpūaliter ipſū Chriſtū, inquantū ei uniunt̄ fruitione charitatis ꝑfectæ, & uiſione manifeſta (quē panē expectamus D in patria) nō per fidē, ſicut nos ei hic unimur: alio mō contingit ſpūaliter māducare Chriſtū, ꝓut eſt ſub ſpeciebus huius ſacr̄i, inquantum. ſ. aliquis credit in Chriſtū cū deſiderio ſumendi hoc ſacramētum, qd̄ nō cōpetit angelis. [concl. m] Et iō ᵐ licet angeli ſpiritualiter māducent Chriſtum: non tñ cōuenit eis ſpiritualiter manducare hoc ſacramentum.ⁿ

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ ſūptio Chriſti ſub hoc ſacr̄o, ordinat̄ ſicut ad finē ad fruitionē pr̄iæ, qua angeli eo fruunt̄. Et quia ea, q̄ ſunt ad finē, deriuātur a fine, inde eſt ꝙ iſta manducatio Chriſti, qua eum ſumimus ſub ſacr̄o, quodammō deriuat̄ E ab illa manducatione, qua angeli fruunt̄ Chriſto in patria. Et iō dr̄ homo manducare panem angelorum, q a primo, & principaliter eſt angelorum, q eo fruuntur in ſpecie propria: ſecundario autē eſt hominum, qui Chriſtum ſub ſacr̄o accipiunt.

AD II dicendum, ꝙ ad ſocietatem corporis myſtici pertinent quidem, & homines, & angeli, ſed hoīes per fidem, angeli autem per manifeſtam uiſionem: ſacramenta autem proportionant̄ fidei, ꝑ quam ueritas uidetur in ſpeculo, & in ænigmate. Et iō proprie loquendo, non angelis, ſed hominibus conuenit manducare ſpiritualiter hoc ſacramentum.

AD III dicendum, ꝙ Chriſtus manet in hominibus ſecundum præſentem ſtatum per fidem, ſed

in

in angelis beatis eſt per manifeſtam uiſionem, & F ideo non eſt ſimile, ſicut dictum eſt.*

In ſolutionibus pc. arg. 1. & 2. in iſto. ar. Ferr. e.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſolus homo iuſtus poſſit Chriſtum ſacramentaliter manducare.

Sot. 4. ſ. d. 12. q. 1. ar. 3. Palud. d. 9. q. 2.

479

4. d. 9. ar. 2 q. 1. & 2. Et 2. 3. q. 2. c. ſi. Et d. 12. q. 1. a. 2. q. 2. cor. †Trac. 25. in Io. parũ à me me. 1. 9. refertur de cõſ. d. 2. c. Vt qd paras. § 2. 2. q 4. ar. 5. q. præ. a. 4. ad 3. arg.

AD TERTIVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ nullus poſſit manducare Chr̃m ſacr̃aliter, niſi hõ iuſtus. Dicit.n. Aug. † in lib. de Remedio pœnitentiæ, ut quid paras dentem, & uentrem? crede, h & mãducaſti: credere.n. in eũ, hoc eſt panẽ uiuum manducare: ſed peccator non credit in eum quia nõ hẽt fidẽ formatã, ad quã pertinet credere in Deum, ut in ſecunda parte habitũ eſt,* ergo peccator nõ pt G manducare hoc ſacramẽtũ, quod eſt panis uiuus.

¶ 2 Præt. Hoc ſacr̃um maxime dr̃ eſſe ſacr̃um charitatis, ut ſupra dictũ eſt: † ſed ſicut infideles priuant̃ fide, ita oẽs peccatores priuant̃ charitate. Infideles ãt nõ uñr h poſſe ſacr̃aliter ſumere hoc ſacr̃m. cum in forma huius ſacramenti dicatur myſteriũ fidei. ergo pari ratione neque aliquis peccator poteſt corpus Chriſti ſacramentaliter manducare.

¶ 3 Præt. Peccator magis eſt abominabilis Deo, q̃ creatura rationalis: dr̃.n. in pſ. 48. De hoĩe peccatore, Hõ, cũ in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus H eſt illis: h aĩal brutum (puta, mus, aut canis) non põt ſumere hoc ſacr̃m: ſicut ẽt non põt ſumere ſacr̃um baptiſmi. ergo uidetur quòd pari ratione, neque peccatores hoc ſacramentum manducent.

Trac. 26. in Io. parũ à me. ſup illud: ego ſũ panis uitæ to. 9.

SED CONTRA eſt, q̃ ſuper illud Io. 6. (Patres ueſtri manducauerunt manna in deſerto, & mortui ſunt) dicit Aug. † Multi de altari accipiunt, & accipiendo moriuntur: unde dicit Apoſt. Iudicium ſibi manducat, & bibit: ſed non moriuntur ſumendo niſi peccatores. ergo peccatores corpus Chriſti ſacramentaliter mãducãt, & non ſolum iuſti.

RESP. Dcd̃m, q̃ circa hoc quidam antiqui errauerunt, dicentes q̃ corpus Chriſti, nec etiam ſacramentaliter à peccatoribus ſumitur, ſed q̃ cito labiis peccatoris cõtingit, tam cito ſub ſpeciebus ſa- I cramentalibus deſinit eſſe corpus Chriſti: ſed hoc eſt erroneum, derogat. n. ueritati huius ſacramenti, ad quam pertinet, ſicut ſupra dictum eſt*, q̃ manentibus ſpeciebus corpus Chriſti ſub eis eſſe nõ deſinat. Species autem manent, quandiu ſubſtãtia panis maneret, ſi ibi adeſſet, ut ſupra dictum eſt. † Manifeſtũ eſt aũt, q̃ ſubſtantia panis aſſumpta a peccatore, non ſtatim eſſe deſinit, ſed manet quandiu per calorẽ naturalem digeratur: unde tandiu corpus Chr̃i ſub ſpeciebus ſacramẽtalibus manet K a peccatoribus ſumptis unde dicendum eſt, q m peccator ſacramentaliter corpus Chriſti manducare poteſt, & non ſolum iuſtus.n

Q. 76. a. 6. ar. 3. Et q. 77. a. 8.

Q. 77. ar. 5 & 8. alicuius q.

concl. m

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ uerba illa, & ſimilia ſunt intelligenda de ſpũali manducatione, q̃ peccatoribus non conuenit. Et ĩõ ex prauo intellectu horum uerborũ uidet predictus error proceſſiſſe, dum neſcierunt diſtinguere inter corporalem, & ſpiritualem manducationem.

AD II dicendum, q̃ ẽt, ſi infidelis ſumat ſpecies F ſacr̃ales, corpꝰ Chr̃i ſub ſacr̃o ſumit: uñ mãducat Chr̃m ſacramentaliter, ſi ly ſacramentaliter, determinat uerbum ex parte manducati: ſi aũt ex parte manducantis, tunc proprie loquendo, non manducat ſacramentaliter: quia nõ utit̃ eo, qd̃ accipit, ut ſacr̃o, ſꝫ ut ſimplici cibo: niſi forte infidelis intẽderet recipere illud, qd̃ eccl̃ia cõfert, licet nõ hr̃et fidẽ uerã circa alios articulos, uel ẽt hoc ſacr̃um.

AD III dicẽdum, quòd ẽt ſi mus, uel canis hoſtiã conſecratã manducet, ſubſtãtia corporis Chr̃i non deſinit eſſe ſub ſpeciebus, quandiu ſpecies illæ manent: hoc eſt, quãdiu ſubſtantia panis maneret, ſicut ẽt ſi proiiceretur in lutũ, nec hoc uergit in detrimentũ dignitatis corporis Chriſti, qui G uoluit a peccatoribus crucifigi abſque diminutione ſuæ dignitatis, præſertim cũ mus, aut canis nõ tangat ipſum corpus Chriſti, ſm̃ propriam ſpẽm, ſed ſolũ ſm̃ ſpẽs ſacramentales: quidam aũt dixerũt, q̃ ſtatim cum ſacramentũ tangit̃ a mure, uel cane, deſinit ibi eſſe corpus Chriſti, qd̃ ẽt derogat ueritati ſacr̃i, ſicut ſupra dictũ eſt*: Nec tñ dicendum eſt, q̃ animal brutum ſacramẽtaliter corpus Chriſti manducet, quia non eſt natum uti eo ut ſacramento: uñ non ſacramentaliter, ſed p accidens corpus Chriſti manducat: ſicut manducaret H ille qui ſumeret hoſtiam conſecratam, neſciens eã eſſe conſecratam. Et quia id, qd̃ eſt per accidens, non cadit in diuiſione alicuius generis, ideo hic modus manducandi corpus Chriſti, non ponitur tertius præter ſacramentalem, & ſpiritualem.

Reſpõdet tacitæ obiectioni.

In corp. a.

Reſpõdet tacitæ obiectioni.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum peccator ſumens corpus Chriſti ſacramentaliter peccet.

Ferr. e.

480

Alb. mag. 4. diſt. 13. ar. 16.	*S. bon. 4. d. ſ. 9. q. 3. a. 2*
Scot. 4. ſ d. 9. q. 1.	*Ricca. 4 ſ d. 9. q. 1. ar. 2.*
Duran. 4 ſ. d. 9 q. 4.	*Sot. 4 ſ. d. 12. q. 1 ar. 4.*
Palud. 4. d. 9. q. 2.	*Gab. 4. d. 9. q. 1 1.*

Infra, a. 7. & 8. co. Et 4. d. 9. a. 3. q. 1. & 2. Et ar. 4. q. 2. co. Et 1. co rin. 11. le. 7.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur q̃ peccator ſumẽs corpus Chriſti ſacramentaliter I non peccet, non.n. eſt maioris dignitatis Chriſtus ſub ſpecie ſacramenti, quàm ſub ſpecie propria: ſed peccatores tãgentes corpus Chriſti ſub ſpecie propria, non peccabant, quin ẽt ueniam peccatorum conſequebantur, ſicut legitur Luc. 7. de muliere peccatrice, & Mat. 14. dicitur, quicunq; tetigerunt fimbriam ueſtimenti eius ſalui facti ſunt. h ergo non peccant, ſed magis ſalutem conſequũtur, ſacramentum corporis Chriſti ſumendo.

¶ 2 Præt. Hoc ſacramẽtum, ſicut & alia, eſt quædam ſpũalis medicina, ſed medicina dat̃ infirmis ad ſalutem, ſecundum illud Mat 9. Non eſt opus ualentibus medicus, ſed male habentibus, infirmi ãt K uel male habentes ſpũaliter ſunt peccatores.* ergo hoc ſacramẽtum abſq; culpa aſſumere poſſũt.

*alias, ergo hoc ſacramentũ corporaliter abſque culpa ſumi poteſt.

¶ 3 Præt. Hoc ſacramentum, cum in ſe Chriſtũ contineat eſt de maximis bonis. Maxima autem bona (ſecundum Aug. † in li. de libero arbit.) ſunt l quibus nullus male põt uti. Nullus autem peccat, niſi per abuſum alicuius rei. ergo nullus peccator ſumens hoc ſacramentum peccat.

Li. 2. c. 19. non longe prin. to. 1.

¶ 4 Præt. Sicut hoc ſacramentum ſentitur guſtu, & tactu, ita & uiſu. Si ergo peccator ex eo, q̃ ſumit

hoc

hoc ſacramētum, peccet, vt ēt ꝙ peccaret vidēdo, qđ patet eſſe falſū: cū eccl'a oībus hoc ſacrm̄ uidēdum, & adorādum proponat. ergo peccator nō peccat ex hoc, quòd manducat hoc ſacramētum.

¶ 5 Præt. Contingit ꝗ̄nque, ꝙ aliqs peccator non habet conſciam ſui peccati, non tñ talis peccare vr̄, corpus Chr̄i ſumendo: quia ſm̄ hoc oēs peccarent, qui ſumunt, quaſi periculoſe exponentes, cū Apoſt. dicat 1 Cor. 4. Nihil mihi conſcius ſum: ſed non in hoc iuſtificatus ſum. non ergo vr̄ ꝙ peccatori cedat in culpam, ſi hoc ſacramentum ſumat.

SED CONTRA eſt, ꝙ Apoſtolus dicit 1. Cor. 11. Qui manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit, i. condemnationem. Dicit aūt glo. ibidem, ꝙ indigne manducat, & bibit, q in crimine eſt, vel irreuerenter tractat. ergo qui eſt in peccato mortali, ſi hoc ſacramentum accipiat, damnationem acquirit, mortaliter peccans.

RESP. Dicendū, ꝙ in hoc ſacr̄o ſicut in aliis, id, quod eſt ſacrm̄, eſt ſignum eius, quod eſt res ſacri. Duplex aūt eſt res huius ſacri, ſicut ſupra dictum eſt.* Vna quidem, quæ eſt ſignificata, & contenta, ſ. ipſe Chriſtus: alia aūt eſt ſignificata, & non contenta, ſ. corpus Chriſti myſticum, quod eſt ſocietas ſanctorum. Quicumque ergo hoc ſacrm̄ ſumit, ex hoc ipſo ſignificat ſe eſſe Chr̄o unitū, & membris eius incorporatū: qđ quidē fit per fidē formatā, quā nullus habet cū peccato mortali. Et iō manifeſtum eſt, ꝙ quicumque cū peccato mortali hoc ſacrm̄ ſumit, falſitatem in hoc ſacr̄o committit; & iō incurrit ſacrilegium, tamquam ſacramēti uiolator, & propter hoc mortaliter peccat.*

Q. 73. a. 6.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ Christus in ꝓpria ſpecie apparens, non exhibebat ſe tangendū hoībus in ſignum ſpūalis unionis ad ipſum, ſicut exhibet̄ ſumendus in hoc ſacr̄o. Et iō peccatores eū in propria ſpecie tangentes, non incurrebant crimen falſitatis circa diuina, ſicut peccatores ſumētes hoc ſacrm̄. Et præterea Chriſtus adhuc gerebat ſimilitudinem carnis peccati:* & iō conuenienter ſe peccatoribus tangendum exhibebat: ſed remota ſimilitudine carnis peccati per gloriam reſurrectionis, ſe tangi prohibuit a muliere, q̄ defectum fidei circa ipſum patiebat̄, ſm̄ illud Ioan. 20. Noli me tangere, nondum. n. aſcendi ad Patrem meū, ſ. in corde tuo, ut Aug.* exponit. Et ideo peccatores, qui defectum fidei formatæ patiuntur circa Chriſtum, repelluntur a cōtactu huius ſacramēti.

Tr. 121. in Io. a med. illi* innui i to. 9.

AD II dcđm, ꝙ non quælibet medicina cōpetit ſm̄ quemlibet ſtatum infirmitatis. Nam medicina, q̄ datur iam liberatis a febre, ad confortationem, noceret, ſi daretur adhuc febricitātibus: ita etiam baptiſmus, & pœnitentia ſunt quaſi medicinę purgatiuæ, quæ dantur ad tollendam febrem peccati. hoc autem ſacramentum eſt medicina confortatiua, quæ non debet dari, niſi liberatis a peccato.

AD III dcđm, ꝙ maxima bona intelligit Aug. † uirtutes animæ, quibus nullus male utit̄, quaſi principiis mali uſus. Vtitur tñ eis aliquis male: quaſi obiectis mali vſus, vt patet in his, q de uirtutibus ſuperbiunt: ita & hoc ſacrm̄ quantum eſt ex ſe, non eſt principium mali uſus, ſed obiectum. vñ Aug.* dicit: multi indigne accipiūt corp' Chriſti, per quod docemur, q̄ cauendū ſit male accipere bonū: ecce. n. per bonū factū eſt malum, dum male accipitur bonum: ſicut ecōtra Apoſtolo per malū factū eſt bonum, cum bene accepit malum, ſ. cū ſtimulum Satanæ patienter portauit.

Loco in arg. citato

Tract. 62. ſ Ioan. circa prin. to. 9.

AD IIII dcđm, ꝙ per uiſum non accipit̄ ipſū corpus Chriſti, ſed ſolū ſacramentū eius: quia. ſ. nō pertingit uiſus ad ſubſtantiam corporis Chriſti, ſed ſolum ad ſpecies ſacramentales, ut ſupra dictū eſt.* ſed ille, qui mādūcat, nō ſolū ſumit ſpēs ſacramentales, ſed ēt ipſum Chriſtū, qui eſt ſub eis. Et iō a uiſione corporis Chriſti nullus ꝓhibetur, qui ſit ſacramentū Chriſti conſecutus, ſ. baptiſmū. Nō baptizati autem non ſunt admittendi, ēt ad inſpectionē huius ſacramēti, ut patet per Dion.* in lib. Eccl. Hier. ſed ad manducationem nō ſunt admittendi, niſi ſoli illi, qui non ſolum ſacramētaliter, ſed etiam realiter ſunt Chriſto coniuncti.

Q. 76. ar. 7.

Ca. 7. cel. Hie. par. 1. paulo a prin.

AD V dicendum, ꝙ hoc ꝙ non habet aliqs conſcientiā ſui peccati, pōt cōtingere dupliciter. Vno mō per culpā ſuā, uel quia per ignorantiā iuris, q̄ non excuſat, reputat non eſſe peccatum quod eſt peccatum, puta ſi aliqs fornicator reputaret ſimplicē fornicationē nō eſſe peccatum mortale, uel qa negligēs eſt in examinatione ſuiipſius: contra id, qđ Apoſt. dicit 1. Cor. 11. Probet aūt ſeipſū hō, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat: Et ſic nihilominus, peccat peccator ſumēs corp' Chr̄i, licet nō habeat cōſciam pcti, qa ipſa ignorātia eſt ei pctm̄: alio mō pōt cōtingere ſine culpa ipſi': puta cū doluit de pctō, ſed nō eſt ſufficiēter contritus: & in tali caſu nō peccat ſumēdo corpus Chr̄i: qa hō ꝑ certitudinē ſcire nō pōt, utrū ſit uere contritus: ſufficit. n. ſi in ſe ſigna cōtritionis inueniat, puta ſi doleat de ꝑteritis, & ꝓponat cauere de futuris. Si uero ignorat hoc, qđ fecit, eſſe actū pcti, ꝑp ignorātiā facti, q̄ excuſat, puta ſi acceſſit ad non ſuā, quā credebat eē ſuā, non eſt ex hoc dicendus peccator: ſitr etiam ſi totaliter eſt pctm̄ oblitus, ſufficit ad eius deletionem gn̄alis contritio, ut infra dicetur.* unde iam nō eſt dicendus peccator.

Expoſitio optima de 1. probet ſeipſū hō.

ARTICVLVS V.

Vtrum accedere ad hoc ſacramentū cum conſcientia peccati ſit grauiſſimum omnium peccatorum.

AD QVINTVM ſic proceditur, Videt̄ ꝙ accedere ad hoc ſacramentū cū conſciētia peccati, ſit grauiſſimū omnium peccatorum. Dicit. n. apoſtolus 1. ad Cor. 11. Quicunqꝫ manducauerit panem, & biberit calicē Dn̄i indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Dn̄i gl. ibidē.* hoc eſt, hac ſi Chriſtū occiderit, ꝓunict̄, ſed peccatū

SV, QVÆ. LXXX. ART. V.

Sot. 4. 5. d. 12. q. 1. a. 5.

IN articulo 5. eiuſdē queſtio. Durād. occurrit in 4. ſenten diſtin. 9. quæ. 2. ar. 2. obiicēs cōtra rationē & concluſionem Auctoris, in hoc quod dicit ſacrilegium indigne cōmunicātiū eſſe grauius peccatū oībus peccatis, q ſūt cōtra puras creaturas. ¶ Et cōtra cōcluſionē qdē dicit ſatis graue uideri plꝰ peccare irreuerēter ſumētē eucharistiā. quā iniuſte occidentē proximū.

Contra

ꝑ or. 481 Nō cōplenit morte præuētus. ſed eſt in addictione. q. 2. arti. 3. ad 2^m. 4. d. 9. ar. 3. q. 3. Et 1. co 11. lect. 5.

Gl. interlinearis ibi ſ ſententia.

Cōtra rōnē adit, q̄a ꝓpoſitio dicēs, ſicut ſe habet obiectū ad obiectū, ita ſe habet actus ad actū, nō eſt neceſſaria qn̄ actus ſunt diuerſarū rōnū ſed ſolū qn̄ ſūt un.* rōnis: grauius eſt.n. contumelia dehonorare principē, q̄ eiuſ ſed grauius eſt occidere eiuſ, q̄ uerbo dehonorare principem ¶ Ad hoc dr̄, ꝙ propoſitio eſt neceſſaria in utriſq; actibus intellecta tn̄ ut in littera exponit, & cōiter ēt intelligit.ſ. de grauitate peccatorū ex ꝓprio genere: hęc.n. ex obiecto, vn̄ habet ſpeciē actus, pēſat. Et ueritas eius patet, ex eo, ꝙ dicimus maius eſſe peccatū ſm ſuū genus blaſphemiā dei q̄ homicidiū, & tn̄ iſti act⁹ ſūt diuerſarū rōnum, & ad hoc poſſent multa exēpla adduci, nec graue uſ ſapientibus magis eſſe peccatum ſm ſuū genus hoc ſacrilegiū, q̄ ſimplex homicidiū: qn̄ intelligūt homicidiū eſſe grauius aliunde.ſ. ex damno uitæ illato & aliis huiuſmodi.

Chr̄m occidentiū, vr̄ fuiſſe grauiſſimū. ergo, & hoc peccatum quo aliquis cū conſcientia peccati ad menſam Chriſti accedit, uidetur eſſe grauiſſimum.

¶ 2 Præt. Hiero. dicit in quadā epiſtola, qd tibi cū feminis, q ad altare cū deo fabularis? dic ſacerdos, dic clerice, qualiter eiſdē labiis filiū dei oſcularis, qbus oſculatus es labia meretricis. o Iuda, oſculo Filiū hominis trad.s. Et ſic vr̄ fornicator ad mēſam[b] Chriſti accedēs peccare, ſicut Iudas peccauit, cuius peccatū fuit grauiſſimū: ſed multa alia peccata sūt grauiora, q̄ peccatū fornicationis, & ꝑcipue peccatū infidelitatis, ergo cuiuslibet peccatoris ad menſam Chriſti accedētis peccatum eſt h grauiſſimum.

¶ 3 Præt. Magis eſt abominabilis deo imūditia ſpūalis q̄ corporalis: ſed ſi qs ꝓiiceret corpus Chr̄i in lutū, uel ſterquiliniū, grauiſſimū reputaret̄ eius peccatū. ergo grauius peccat, ſi ipsū ſumat cū peccato, qđ eſt immunditia ſpiritualis. ergo hoc peccatum eſt grauiſſimū.

Sed cōtra eſt, ꝙ ſup illud Io. 15. Si nō ueniſſem, & locutus eis nō fuiſſē, peccatū nō haberēt, dicit Aug.* hoc ītelligēdū eē de peccato infidelitat.s, quo tenent̄ cūcta peccata. & ita uidetur hoc peccatū non eſſe grauiſſimū, ſed magis peccatum infidelitatis.

Tra. 89. in Ioā. inter medium & prin. t. 9

Resp. Dcd̄m, ꝙ, ſicut in ſcd̄a parte dictū eſt *, dupliciter aliqđ peccatum pōt dici grauius alio: uno mō, ꝑ ſe: alio mō, ꝑ accidēs: ꝑ ſe quidē ſm rōnē ſuæ ſpēi, q̄ attendit̄ ex parte obiecti. Et ſm hoc quāto id cōtra, qđ peccat̄, eſt maius, tāto peccatū eſt grauius. Et q̄a diuinitas Chr̄i eſt maior humanitate ipſius. & ipſa humanitas eſt potior q̄ ſacr̄a humanitatis, inde eſt ꝙ grauiſſima peccata ſunt, q̄ cōmittunt̄ in ipſam diuinitatē: ſicut eſt peccatum infidelitatis, & blaſphemiæ: ſecundario aūt ſunt grauia peccata, q̄ cōmittunt̄ in humanitatē Chr̄i: vn̄, & Matth. 12. dr̄, qui dixerit uerbū cōtra Filiū hoīs, remittet̄ ei: q aūt dixerit uerbū contra Spiritūſanctū, non remittetur ei, neq; in hoc ſæculo, neque in futuro. Tertio autē loco ſunt peccata, q̄ cōmittunt̄ contra ſacr̄a, q̄ pertinēt ad humanitatem Chriſti. & poſt hoc ſunt alia peccata, contra puras creaturas. Per accidens aūt unū peccatū eſt grauius alio ex parte peccātis: puta peccatum qđ eſt ex ignorantia, uel infirmitate, eſt leuius peccato, quod eſt ex contēptu, uel ex certa ſcientia: & eadem ratio eſt de aliis circunſtātiis. Et ſecūdum hoc, illud peccatū in qbuſdam poteſt eſſe grauius ſicut in his, qui ex actuali contemptu, cum cōſcientia peccati ad hoc ſacramentum accedunt, in quibuſdam uero minus graue: puta in his, qui ex quodam timore, ne deprehendantur in peccato, cum cōſcientia peccati ad hoc ſacramentum accedūt. Sic ergo patet, quòd ᵐ hoc peccatū eſt multis aliis grauius ſecundum ſuam ſpeciem: nō tamē eſt omnium grauiſſimum.ⁿ

1. 2. q. 73. a. 6. Et 2. 2. q. 73. ar. 3.

F

concl. in

Ad primum ergo dicendum, ꝙ peccatum indigne ſumentium hoc ſacramentū, cōparat̄ peccato occidentium Chriſtum, ſm ſimilitudinem (q̄a vtrumque committitur contra corpus Chr̄i) nō tn̄ ſm criminis quantitatē: peccatū.n. occidentiū Chr̄um, fuit multo grauius. primo qdē, quia illud peccatum fuit contra corp⁹ Chr̄i in ſpecie ꝓpria, hoc aūt peccatum eſt contra corpus Chr̄i, in ſpecie ſacri. ſecundo, quia illud peccatum proceſſit ex intētione nocendi Chriſto, non aūt hoc peccatū.

G

Ad II dicendū, ꝙ fornicator accipiens corpus Chriſti, comparatur Iudæ Chriſtum oſculāti, quātum ad ſimilitudinem criminis, quia uterque ex ſigno charitatis Chr̄m offendit, non tn̄ quātum ad criminis quātitatē, ſicut etiā prius dictū eſt.† Hæc tn̄ criminis ſimilitudo non minus competit aliis peccatoribus, q̄ fornicatoribus. Nā & per alia peccata mortalia agitur cōtra charitatem Chriſti, cuius ſignum eſt hoc ſacr̄um, & tanto magis quāto peccata ſunt grauiora: ſm quid tn̄, peccatū fornicationis magis reddit hominē ineptū ad perceptionē huius ſacr̄i: inquātū.ſ. per hoc peccatum ſpiritus maxime carni ſubiic̄t, & ita impedit̄ feruor dilectionis, q requiritur in hoc ſacr̄o. Plus tn̄ ponderat impedimētū ipſius charitatis, q̄ feruoris eius. vn̄ & peccatū infidelitatis, quod funditus ſeparat hoīem ab eccleſiæ unitate, ſimpliciter loquendo, maxime hoīem ineptū reddit ad ſuſceptionē huius ſacr̄i. quod eſt ſacr̄m eccleſiaſticæ unitatis, ut ſupra dictū eſt.ˢ unde & grauius peccat infidelis accipiens hoc ſacr̄m q̄ fidelis peccator, & magis contemnit Chr̄m, ſm ꝙ eſt ſub hoc ſacr̄o, præſertim ſi non credat Chriſtū uere ſub hoc ſacramēto eſſe: quia quantū eſt in ſe, diminuit ſanctitatē huius ſacramenti, & uirtutem Chriſti operantis in hoc ſacramento, quod eſt contemnere ipſum ſacramentum in ſeipſo. Fidelis autem, qui cum conſcientia peccati ſumit, contemnit hoc ſacramentum, non in ſeipſo, ſed quātum ad uſum, indigne accipiens: unde, & Apoſtolus primæ Cor. 11. aſſignans rationem huius peccati dicit, non diiudicans corpus Domini, id eſt, non diſcernens ipſum ab aliis cibis, quod maxime facit ille, qui non credit Chriſtum ſub hoc ſacramento.

In ſol. ſe

H

I

Q. 79. ar. 1 & q. 71. a. 4. corp.

K

Ad III dicendum, ꝙ ille, qui proiiceret hoc ſacramentum in lutum, multo grauius peccaret, q̄ ille, qui cum conſcientia peccati mortalis ad hoc ſacramētum accedit. Primo quidem, quia ille hoc faceret ex intentione iniuriam faciendi huic ſacramento, quod nō intēdit peccator indigne corpus Chr̄i accipiēs. Secundo, quia homo peccator eſt capax gratiæ, unde ēt magis eſt aptus ad ſuſcipiēdum hoc ſacramētum, q̄ quæcumque alia irrationalis creatura: unde maxime inordinate uteretur

hoc

hoc ſacramēto, ꝙ proiiceret ipſum canibus ad mā- A ducādum, uel ꝙ proiiceret in lutum cōculcandū.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſacerdos debeat denegare corpus Chriſti peccatori petenti.

AD SEXTVM ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ ſacerdos debeat denegare corpus Chriſti peccatori petēti. Nō .n. ē faciēdū cōtra Chriſti ꝓceptū, ꝓꝑ vitādū ſcādalū, vel infamiā alicuius: ſed dñs ꝓcepit Matt. 7. Nolite ſanctū dare [h] canib⁹. Maxime aūt dať ſan- B ctū canibus, cū hoc ſacrum peccatoribus exhibeť ergo neq; ꝓꝑ vitandū ſcandalū, neq; ꝓꝑ vitandā infamiā alicuius, debet hoc ſacrum peccatori petenti dari.

¶ 2 Præt. De duobus [h] malis minus malū eſt eligēdū: ſed minus malū eſſe uideť, ſi peccator infameť, uel ēt ſi ei hoſtia nō cōſecrata deť, q̄ ſi ſumens corpus Chriſti mortaliter peccet. videť ergo hoc potius eſſe eligendū, C quod uel infametur peccator petens corpus Chriſti, uel etiam ꝙ detur ei hoſtia non cōſecrata.

¶ 3 Præt. Corpus Chriſti interdū [h] datur ſuſpectis de crimine, ad eorū manifeſtationē: leg ť.n. in Decr † 2. quæſt. 4. Sæpe cōtingit, ut in monaſteriis, monachorū, furta ꝑpetrenť: iccirco ſtatuimus, ut qñ ipſi fratres de talibus expurgare ſe debēt, miſſa ab abbate celebreť, vel ab aliquo ex ꝓ D ſentibus fratribus, & ſic expleta miſſa oēs cōicenť in hæc uerba, corpus Chriſti ſit tibi hodie ad probationē, & īfra, Si Epiſcopo, aut presbytero aliqđ maleficiū fuerit imputatū, in ſingulis miſſa celebrari dēt, & cōicari, & đ ſingulis ſibi imputatis innocētē ſe oſtēdere: ſed peccatores occultos non oportet manifeſtari: qa ſi frontem uerecundiæ abiecerint, liberius peccabūt, ut Aug. E dicit in lib. de verbis Dñi. ergo peccatoribus occultis nō ē corpus Chriſti dandum, ēt ſi petāt.

SED CONTRA eſt, ꝙ ſup illud Pſal. 21. Manducauerūt, & adorauerunt oēs ꝑingues terræ dicit Aug. Nō prohibebat diſpenſator pingues terræ id eſt peccatores, menſam Domini māducare.

RESPON. Dicendum, ꝙ circa peccatores diſtinguendū eſt. A Quidā .n. ſunt occulti quidam uero manifeſti, ſ. ꝑ euidētiā facti: ſicut publici uſurarij, aut publici raptores: uel ēt ꝑ aliqđ iudiciū eccleſiaſticū, vel ſeculares. [m] Manifeſtis ergo peccatoribus nō dēt ēt petentibus ſacra cōio dari: [n] unde Cyp. † ſcribit ad quēdam, Pro dilectione tua cōſulendum me exiſtimaſti, quid mihi uideať de hiſtrionibus, & mago illo, qui apud uos cōſtitutus adhuc in artis ſuæ dedecore ꝑſeue- B rat, an talibus ſacra cōio cū ceteris Chriſtianis debeat dari, puto nec maieſtati diuinæ, nec euāgelicæ diſciplinæ congruere, ut pudor, & honor eccleſiæ tā turpi, & infami contagione fœdetur. [o] Si vero nō ſunt manifeſti peccatores, ſed occulti, non pōt eis petentibus ſacra cōio denegari. [q] cū .n. quilibet Chriſtianus ex hoc ipſo, ꝙ ē baptizatus, ſit admiſſus ad dominicā mēſam, nō pōt ei ius C ſuum tolli, niſi pro aliqua cauſa manifeſta: unde ſuper illud 1. Corin. 5. ſi is, qui frater nominať inter uos, &c. dicit gl. Aug. Nos a cōione quemq̄ prohibere nō poſſumus, niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo iudicio eccleſiaſtico, uel ſeculari nominatum atq; conuictum: pōt tñ ſacerdos, qui eſt conſcius criminis occulte monere peccatorem occultum, uel ēt in publico generaliter oēs, ne ad mēſā domini accedant, antequam de peccatis pœniteāt, & Eccleſiæ reconcilietur [r] nam poſt pœnitentiam, & reconciliationē, ēt publicis peccatoribus nō eſt communio deneganda, præcipue in art. mortis, un D de in cōcilio carthaginenſi † legitur, Scenicis, atque hiſtrionibus, cæteriſq; huiuſmodi perſonis, uel apoſtatis conuerſis ad Deum, reconciliatio non negeť.

AD PRIMVM ergo dicēdū ꝙ ſancta prohibēť dari canibus, id ē, peccatorib⁹ manifeſtis: ſed occulta non poſſunt publice puniri, ſed ſunt diuino iudicio reſeruanda.

AD II Dicēdū, ꝙ licet peius ſit peccatori occulto peccare mortaliter, ſumēdo corpus Chriſti, q̄ infamari, tñ ſacerdoti miniſtranti corpus Chriſti, peius eſt peccare mortaliter: infamādo iniuſte peccatorē occultū, q̄ ꝙ ille mortaliter peccet, qa nulli⁹ dēt pec- E catū mortale cōmittere, ut aliū liberet a pctō. vñ Aug. † dicit in lib. q. ſup Gen. periculoſiſſime admittiť hæc cōpēſatio, ut nos faciamus aliqđ mali, ne alius grauius malū faciat. Peccator tñ occultus potius deberet eligere infamari, q̄ indigne ad mēſam dñi accedere. Hoſtia tñ non conſecrata nullo mō dēt dari loco conſecratæ: quia ſacerdos hoc faciēs q̄tū in ſe eſt, facit idolatrare illos, qui credunt eſſe hoſtiā cōſecratam, ſiue alios præſentes. ſiue ēt ipſum ſumentem: quia ut Aug. dicit, nemo carnē Chriſti mādu cet niſi prius [d] adoret. vnde extra de celebratione miſſarū, c. de hoīe, dicitur, Licet is, qui ꝓ ſui criminis

SVP. QVAE. LXXX. ART. VI.

Alb. mag. 4. d. 13. ar. 17. Sot. 4. ſ. dis. 12. q. 1. ar. 6. Palud. 4. d. 9. q. 9.

Ferr. c. 482

IN ar. 6. aduerte Dur. in li. 4. d. 9. ar. ult. limitate dictū auctoris hic ſ. Occultis peccatorib. petētibus nō pōt ſacra cōio denegari. diſtinguit .n. de ſacerdote curato, ſeu eius uicario, ſeu curā gerente, & ſimiliter de tpe generalis cōionis aut infirmitatis, uel tpe alio, putatque nō gerētē curā aiarū debere negare cōionē: ex eo, ꝙ nō tenetur illū cōicare ēt cū licentia curati: curatum aūt extra tps generalis cōmunionis, ꝑſuaſione, ſine ſcandalo in, negare cōionem debere. Mihi aūt ut ꝙ licet cauta ſit diſtinctio Dur. ut petens cōionē nō exequatur ſacrilegiū ꝙ intendit debitū: tñ nullum uideo negandi o. alio peccatori publice ſe cōmunioni ingerēti, ſiue ſit ſacerdos curatus, ſiue nō, mō ſtet paratus in altari communicāt quotcūq;. Ratio eſt: qa Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio: cōſtat aūt, ꝙ dñs nō tenebať ſuā ad cōicādū Apoſtolos, & de facili modicū ſuperſedendo potuiſſet ſine ſcandalo euitare Iudā, inſtituēdo ſacrum poſt datam intinctam buccellam, qua ſumpta exiuit ſoras. Et confirmať, quia Iudas non petijt cōionē, & tñ Dñs Apoſtolorū chorū cōicans, ipſum cum ceteris inuitauit dicēs, comedite, ſeu bibite ex hoc oēs.

¶ Quocirca Dur. diſtinctio locum habere ut, nō ad partem, coram aliis tñ peteret aliquis, ut ſacerdos uellet celebrare, & ipſum cō cæteris .n. q non tenetur cōicare tunc occultū peccatorem, debet, ū ſi ne ſcandalo pōt ſuum negare miniſteriū. Dico aūt ſine ſcandalo, quia ſi negatio in damnum vergeret famæ ipſius petētis, par eſſet rō in hoc caſu, & in caſu quo ſtaret paratus ad cōmunicandū, poſſet .n. ne actus negatiuus, detraheret famæ proximi cōicare. ꝓuti ſcilicet q̄ ex ſuo ꝓli peccatori curam ſumeret.

¶ Item in eodē art. cau te nota ſ nullo caſu dādam, aut accipiendam eſſe hoſtiam non cōſecratā, quaſi loco cōionis. Dico aūt hoc, quia ēt ſciente tam cōicante q̄ accipiente hoſtiā, non eſſe conſecratam, ꝓꝑ ꝑſentes q indiſtincte adorant, uel adorate poſſūt q̄ſlibet hoſtiā q̄ deferri, vel dari conſpiciunt, illicitum eſt: nam ſi nullus eſſet omnino ꝑſens, non fingeret accipiens ſe cōicare, ſed abſtinere oīno.

¶ In reſpōſione ad tertium eiuſdem ar. nota ꝙ decreta illa, q corp⁹ Chriſti quaſi ad examinationem ordinarent, nō fuerunt per cōcilia uniuerſalia facta: ſed fuit cōciliū particulariter, ut patet 2. quæſt. 4. & propterea non eſt mirum ſi errauit.

In decr. 2. q. 4. c. Sæpe contingit.

Infr. q. 81. a. 2. cor. Et ad 2. & 4. d. 9. art. 5. q. 1. perto. Et q. 2. corruni. Et quol. 5. ar. 12.

Aliar pro ſingulis miſſā dēt celebrare & cōicare.

Referens de conſ. d. 2. c. nō prohibeat. 10. 9.

Lib. 1. epiſ. 10. in prin.

In lib. de medicina, pœnitētiæ c. 3 in med. to. 9.

In concil. 3. Cartha can. 35.

In q. 42. ſ. 4.

In pſal. 98 circa med expoſitionis to. 8.

nis conſcientia reputat ſe indignum peccet grauiter, ſi ſe ingerat, grauius tamen uidetur offendere, qui fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare.

AD III dicẽdũ, ꝙ decreta illa ſunt abrogata per contraria documenta romanorum pontificũ. Dicit n. Stephanus Papa, ferri candentis, uel aquæ feruentis examinatione, cõfeſſionẽ extorqueri a quolibet; ſacri canones non concedunt: ſpontanea. n. confeſſione, uel teſtium approbatione, publicata delicta cõmiſſa ſunt regimini noſtro iudicare: occulta uero, & incognita illi ſunt relinquẽda, q ſolus nouit corda filio: ũ hoĩum. Et idem habetur extra de purgationibus, & c. ex tuarũ. In oibus. n. talibus eſſe uidetur Dei tẽtatio. unde ſine pctõ fieri nõ pñt, & grauius uideret, ſi in hoc ſacro, quod eſt inſtitutum ad remedium ſalutis, aliquis incurreret iudiciũ mortis: unde nullo modo corpus Chri debet dari alicui ſuſpecto de crimine, quaſi ad examinationem.

Refert de cõſ. d. 2. c. conſuluiſti.

In dec. lib. 5. ti. 34. c. Ex tuarum.

ARTICVLVS VII.

Vtrum nocturna pollutio aliquem impediat a ſumptione huius ſacramenti.

Par. e. 483 2. a. q. 154. a. 5. Et 4. d. 9. a. 4. q. 1. Et uer. q. 28. a. 3. ad 6.

AD SEPTIMVM ſic proceditur. Vr ꝙ nocturna pollutio non impediat aliquem a ſumptione corporis Chriſti. Nullus. n. impeditur a ſumptione corpis Chri, niſi pp peccatũ, ſed nocturna pollutio accidit ſine peccato: dicit. n. Aug. 12. ſuper Gen. ad literã, ipſa phãtaſia, quæ fit i cogitatione ſermocinãtis, cum expreſſa fuerit in uiſione ſomniantis, ut inter illam, & ueram coniunctionem corporũ non diſcernatur: cõtinuo mouetur caro & ſequitur, ꝙ eũ motũ ſequi ſolet, cũ hoc tã ſine peccato fiat, q̃ ſine peccato a uigilantibus dr: qđ ut diceretur procul dubio cogitatum eſt. ergo nocturna pollutio non impedit hominẽ ab huius ſacramenti ſumptione.

Li. 12. ca. 15. in me. to. 3.

¶ 2 Pręt. Greg. dicit in epiſtola ad Aug. epiſcopum anglorũ, ſi quis ſua coniuge non cupidine uoluptatis raptus, ſed tm̃ creandorum liberorum grã utitur, ille profecto ſiue de ingreſſu eccleſiæ ſiue de ſumẽdo corpis dñici myſterio, ſuo eſt iudicio relinquendus: qa prohiberi a nobis non dẽt accipere, qui in igne poſitus, neſcit ardere. Ex quo patet, ꝙ carnalis pollutio ẽt uigilantis, ſi ſit ſine peccato, non phibet hoĩem a ſumptione corporis Chriſti multo igitur minus prohibet nocturna pollutio dormientis.

In fin. li. 2. regiſtri ad 10. interrogationẽ Aug. ca. 10 non longe a fine.

¶ 3 Præ. Nocturna pollutio uĩ ſolam immunditiam corporalem hre: ſed aliç immunditiæ corporales, q̃ ſm legẽ impediebãt ab ingreſſu ſanctorũ, in noua lege non impediunt a ſumptione huius ſacramenti ſicut de muliere pariente, uel menſtruata, uel fluxũ ſanguinis patiente, ſcribit beatus Greg. Aug. Anglorũ epo. ergo vr ꝙ neq; ẽt nocturna pollutio impediat hominem a ſumptione huius ſacramenti.

Loco nũc dicto, parũ ab me. ca. 10.

¶ 4 Præ. Peccatũ ueniale non impedit hoiem a ſumptione huius ſacri, ſed nec ẽt peccatũ mortale poſt pœnitentiã: ſed dato ꝙ nocturna pollutio proueniret ex aliquo peccato præcedẽti (ſiue crapulæ, ſiue turpiũ cogitationũ) plerumque tale peccatũ eſt ueniale, & ſi aliqñ ſit mortale, põt contingere ꝙ de mane pœniteat, & peccatũ ſuũ confiteatur. ergo vr ꝙ non debeat impediri a ſumptione huius ſacri.

¶ 5 Præ. Grauius peccatum eſt homicidii, q̃ fornicationis: ſed ſi aliqs de nocte ſe ſomniet ſe homicidiũ ppetrare, aut furtũ, aut quodcũq; aliud peccatũ, nõ pp hoc impedit a ſumptione corporis Chri. ergo vr ꝙ multo minus fornicatio ſomniata cũ pollutione ſubſequẽte, impediat à ſumptione huius ſacri.

SED CONTRA eſt, ꝙ Leu. 15. dr, Vir, de quo egreditur ſemen coitus, immundus erit uſq; ad ueſperũ: ſed immundis non patet aditus ad ſacramenta. ergo uidetur quòd propter pollutionem nocturnam aliquis impediatur à ſumptione huius ſacramenti, quod eſt maximum ſacramentum.

RESP. Dicendum, ꝙ circa pollutionẽ nocturnam duo pñt conſiderari. Vnum quidẽ, rõne cuius ex neceſſitate impedit hoĩem, à ſumptione huius ſacri. Aliud ãt, rõne cuius non ex neceſſitate impedit hominẽ, ſed ex quadam cogruentia: ex neceſſitate quidẽ impedit hoĩem ad huius ſacri perceptionẽ, ſolũ peccatũ mortale. Et quamuis nocturna ipſa pollutio ſm ſe conſiderata, peccatũ mortale eſſe nõ poſſit: nihilominus tñ rõe ſuç cauſæ qñq; hẽt peccatũ mortale annexum: & ideo conſideranda eſt cauſa pollutionis nocturnæ. Quandoque. n. prouenit a cã extrinſeca ſpũali, ſ. ex dæmonum illuſione: qui ſicut in prima parte habitũ eſt, phantaſmata commouere põt, ex quorũ apparitione pollutio interdũ ſubſequitur: quandoque uero prouenit pollutio ex cã intrinſeca ſpirituali, ſ. ex pręcedẽtibus cogitationibus: aliquando aũt ex cauſa intrinſeca corporali, uel ex ſuperfluitate, ſiue debilitate naturæ, ſiue etiam ſuperfluitate cibi & potus: quælibet autem harum trium cauſarum poteſt, & ſine peccato, & cum peccato ueniali, uel mortali exiſtere, & ſi qdem ſit ſine peccato, uel cum peccato ueniali, non ex neceſſitate impedit ſumptionẽ huius ſacri. ita ſ. ꝙ homo ſumendo ſit reus corporis, & ſanguinis dñi: ſi uero ſit cum peccato mortali, impedit ex neceſſitate, illuſio. n. dæmonum qñq; puenit ex pcedenti negligentia pparationis ad deuotionẽ, q̃ poteſt eſſe, & mortale, & ueniale peccatum, qñq; uero puenit ex ſola nequitia dæmonum uolẽtium impedire hominem a ſumptione huius ſacri. unde legit i collationibus patrũ, ꝙ cum quidam frater pateretur pollutionem ſemper in feſtis, in quibus erat cõicandum, ſeniores cõperto, ꝙ nulla cauſa ab ipſo præceſſerat, decreuerũt ꝙ pp hoc à cõione non ceſſaret, & ita ceſſauit illuſio dæmonũ ſimiliter ẽt præcedentes cogitationes laſciuæ, qñq; poſſunt eſſe oino ſine peccato, puta cũ aliquis cauſa lectionis, uel diſputationis cogit de talibus cogitare. Et ſi hoc ſit ſine concupiſcentia, & delectatione, non erunt cogitationes immundæ, ſed honeſtç, ex quibus tñ pollutio ſequi põt, ſicut patet ex auctoritate Aug. ſupra inducta. Quandoque vero præcedentes cogitationes ſunt ex concupiſcentia, & delectatione, & ſi adſit cõſenſus, erit pctũ mortale, ſi autem deſit, erit ueniale. Similiter ẽt, & cauſa corporalis quandoque eſt ſine peccato, puta cum eſt ex infirmitate naturæ, unde, & quidã ẽt in uigilando abſque peccato fluxum ſeminis patiuntur, uel ẽt ſi ſit ex ſuperfluitate naturæ, ſicut enim cõtingit ſan-

q. 111. a. 3.

Alias deuotionem, & orationẽ.

In arg. 1.

ſanguinem fluere abſque peccato, ita & ſemen quod A ſed ſuperfluitas ſanguinis, ſecundú Philoſophú.† Quandoq; uero eſt cum peccato te puta cũ prouenit ex ſuperfluitate cibi, uel potus, & hoc ẽt pôt eſſe peccatũ ueniale uel mortale, licet frequẽtius peccatũ mortale accidat circa turpes cogitationes propter facilitatem cõſenſus, q̃ circa ſumptionem cibi, & potus. Vnde & Greg.* ſcribens Aug. Anglorũ epiſcopo dicit, ceſſandum eſſe a cõione quando ex turpibus cogitationibus prouenit, nõ aũt qñ prouenit ex ſuperfluitate cibi uel potus, ꝑſertim ſi neceſſitas adſit. ſic igitur ᵐ ex cauſa pollutionis conſiderari poteſt, utrũ nocturna pollu- B tio impediat ex neceſſitate ſumptionem huius ſacramenti ⁿ ex quadam uero congruentia impedit quantum ad duo quorum unum ſemꝑ accidit, ſcilicet quędam fœditas corporalis, cũ qua ꝓpter reuerentiã ſacri, nõ decet ad altare accedere, unde & uolentes tangere aliquid ſacrũ, manus lauant, niſi forte talis immunditia ſit perpetua, uel diuturna, ſicut eſt lepra, vel fluxus ſanguinis, vel aliqd hmôi: aliud aũt eſt euagatio mentis, q̃ ſequitur pollutionẽ nocturnã, pręcipue qñ cum turpi imaginatione contingit. ˢ Hoc tamẽ impedimẽtũ, quod ex congruitate prouenit, poſtponi debet ꝓꝑ C aliquã neceſſitatẽ, ᵗ puta ut Gre.† dicit, cũ fortaſſe aut feſtus dies exigit, aut exhibere miniſteriũ ꝓ eo, ꝙ ſacerdos alius deeſt, ipſa neceſſitas cõpellit.

†Li. 1. de genera. animaliũ c.18. a me. & c. 19. paſũ a prin.

*loco citato in arg. 1. & 2. c. 11 & habet 33. q. 4. c. uir. cum propria.

Concl. m

Concl. p

Concl. ſ

†loco iam nũc dicto ad interrogatio. 11. Aug. c. 11

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ ex neceſſitate qdẽ nõ impedit hõ a ſumptione huius ſacri, niſi ꝓꝑ peccatũ mortale; ſed ex quadã conuenientia poteſt hõ impediri propter alias cauſas, ſicut dictum eſt.*

† In corp. ar.

Ad ii dicendũ, ꝙ coitus cõiugalis ſi ſit ſine peccato (puta ſi fiat cã prolis gñandæ, uel cã reddẽdi debitũ) nõ alia rõne impedit ſumptionẽ huius ſacri, niſi ſicut dictũ eſt† de pollutione nocturna, q̃ accidit ſine peccato, ſ. ꝓꝑ immunditiã corporalẽ, D & mẽtis diſtractionẽ: rõe cuius Hier.† dicit ſuper Matt. ſi panes propoſitionis ab his, q uxores tetigerant, comedi non poterãt, quãto magis panis, q de cęlo deſcendit, non pôt ab his, q coniugalibus paulo ante * vacauere amplexibus, violari, atq; cõtingi? non ꝙ nuptias condẽnemus, ſed ꝙ eo tꝑe, quo carnes agni manducaturi ſumus, uacare carnalibus operibus non debemus, ſed quia hoc ſm congruitatẽ, & non ſm neceſſitatẽ eſt intelligen- E dum, Greg.† dicit, quòd talis eſt ſuo iudicio relinquendus: ſi uero non amor procreandæ ſobolis, ſed uoluptas dñatur in opere (ut ibidẽ G. ſubdit) tunc prohiberi debet, ne accedat ad ſacrũ.

In cor. ar.

Refert 31. q. 4. c. Sciatis.

*Alias hęc ſere complexibus.

*loco citato 1 arg. & habet 33. q. 4. c. Vir cum ſua. regi ad interroga. a med.

Ad iii dcd̃m, ꝙ ſicut Greg. † dicit in epiſtola ſupradicta ad Aug. anglorũ epm, in ueteri teſtõ aliqui polluti dicebant̃ figuraliter, quod populus nouæ legis ſpũaliter intelligit. vñ hmôi corporales immunditiæ, ſi ſint perpetuæ, uel diuturnæ, nõ impediunt ſumptionẽ huius ſacri ſalutaris, ſicut impediebãt acceſſum ad ſacra figuralia: ſi uero cito trãſeãt, ſicut immũditia pollutionis nocturnę, ex quadã cõgruentia impediũt ſumptionẽ huius ſacri ꝑ illũ diem, quo hoc accidit. vñ, & Deut. 23. dr̃: ſi fuerit inter uos hõ, qui nocturno pollutus ſit ſomnio, egredietur extra caſtra, & non reuertetur priuſquam ad ueſperam lauetur aqua.

Ad iiii dicendum, ꝙ licet per contritionem, & confeſſionem auferatur reatus culpæ, non tamen aufertur corporalis immunditia, & diſtractio mentis ex pollutione conſecuta.

Ad v dcd̃m, ꝙ ſomniũ homicidij non inducit corporalẽ immunditiã, nec ẽt tantã diſtractionẽ mẽtis, ſicut fornicatio ſomniata ꝓꝑ delectationis intenſionẽ: ᵛ ſi tñ ſomniũ homicidij ꝓueniat ex cauſa, quæ eſt peccatũ, præſertim mortale, impedit a ſumptione huius ſacri, ratione ſuæ cauſæ.

Reſponſio quaſi 2.

Articvlvs viii.

Vtrum cibus uel potus præaſſumptus impediat ſumptionem huius ſacramenti.

Scot. 4. ſ. d. 7. q. 1. *Riccar. 4. ſ. d. 8. q. 1.*
Sot. 4. ſ. d. 12. q. 1. ar. 8. *Palud. 4. d. 8. q. 2.*

Perr. 0. 484

Ad octavvm ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ cib⁹, uel potus præaſſumptus nõ impediat ſumptionẽ huius ſacri. Hoc. n. ſacrm eſt a Dño inſtitutum in cœna: ſed Dñs poſtq̃ cœnauit, hoc ſacrm diſcipulis ſuis tradidit, ſicut patet Luc. 22. & primæ Cor. 11. ʰ ergo videtur ꝙ etiã poſt alios cibos aſſumptos nos debeamus ſumere hoc ſacramentum.

Infr. ar. 9. cor Et 2. 2. q. 147. ar. 6. ad 2. Et 4. diſt. 8. q. 1. a. 4. q. 1. & 2. Et 1. Cor. 11. lec. 4.

¶2 Præ. Primæ Cor. 11. dr̃. Cum conuenitis ad mãducandum, ſ. corpus Domini, inuicem expectate, ſi quis autem eſurit, domi manducet: & ita uidetur ꝙ poſtquam aliquis domi manducauerit, ʰ poſſit in eccleſia corpus Chriſti manducare.

¶3 Præt. In cõcilio Carthaginẽſi legit̃, & hr̃ de cõſecr. di. 1. ᵛ ſacra altaris non niſi a ieiunis hoibus celebrent̃, ʰ excepto uno die anniuerſario, quo cęna Domini celebrat̃. ergo ſaltem illa die aliquis poteſt corpus Chriſti poſt alios cibos ſumere.

In conc. 3 Carthagi. can. 29. & habetur de conſe. di. 1. c. ſacramenta altaris.

¶4 Præ. Sumptio aquæ, uel medicinæ, uel alterius cibi uel potus in minima quãtitate, uel reliquiarũ cibi in ore manentiũ, neq; ieiuniũ ʰ eccłæ ſoluit, neq; ſobrietatẽ tollit, q̃ exigit̃ ad hoc, ꝙ aliqs reuerẽter ſumat hoc ſacrm. ergo ꝑ prædicta nõ impeditur aliquis a ſumptione huius ſacramenti.

¶5 Præt. Quidã de nocte profunda comedũt, aut bibũt, & forte totã noctẽ inſomnẽ ducentes, de mane percipiunt ſacra myſteria nõdũ plene digeſti. Minus aũt impediret̃ ʰ ſobrietas hois, ſi in mane parũ comederet, & poſtea circa nonã ſumeret hoc ſacrm, cum ẽt ſit quandoq; maior diſtãtia tẽporis. ergo uĩ ꝙ talis cibi præſumptio non impediat hominem ab hoc ſacramento.

¶6 Præt. ʰ Nõ minor reuerẽtia debet̃ huic ſacro iã ſumpto, q̃ ante ſumptionẽ: ſed ſumpto ſacro, licet cibũ aut potũ ſumere. ergo & ante ſumptionem.

Sed contra eſt, ꝙ Aug. dicit in lib. reſponſionũ ad Ianuariũ, placuit Spiritui ſancto, ut in honorem tanti ſacramenti, prius in os Chriſtiani corpus dominicum intraret, quàm cæteri cibi.

Epiſt. 118. ca. 6. ante me. to. 2.

Resp. Dcd̃m, ꝙ aliquid impedit ſumptionem huius ſacri dupliciter: uno mõ ſm ſe ſicut peccatum mortale, quod habet repugnantiam ad ſignificatum huius ſacramenti, ut ſupra dictum eſt *: alio modo propter prohibitionem eccleſiæ: & ᵐ ſic impeditur aliquis a ſumptione huius

† ar. prec. & ar. 4. huius quæſt.

Concl. m

tē habeant, & diſcretionē, & deuotionē. Et licet ipſi pueri, ac puellę videantur excuſari, retrahentibus parentibus, & confeſſore non præcipiente: qm̄ diſciplina gratis illis exigit, ut maioribus ſuis, pluſquā ſibi ipſis, & credant, & pareant, parentes tn̄ non excuſantur.

* in Arauſicano côc. cañ. 3. habet de conſec. diſt. 2. Qui recedunt.

dentur eſſe innocētes: ſed pueris hoc ſacramentum non exhibetur. ergo multo minus aliis carentibus uſu rationis.

A

SED CONTRA eſt, ꝙ legit̄ in concilio Arauſico,* & hr̄ in decret. 26. q. 6. c. qui recedunt. Amentibus, quæcumq; pietatis ſunt, conferenda ſunt: & ita eſt eis conferendum hoc ſacramentum: qđ eſt ſacr̄m pietatis.

RESP. Dicendū, ꝙ aliqui dr̄ nō habere uſum rōnis dupliciter. vno mō, quia habēt debilem vſum rationis, ſicut dr̄ non uidens, qui male uidet: & quia tales poſſunt aliquā deuotionē huius ſacr̄i concipere,ᵐ non eſt eis hoc ſacr̄m denegandū: ⁿ alio mō: dr̄ aliqui non habere totaliter vſum rationis. aut igitur numquam habuerunt uſum rationis: ſed ſic a natiuitate permanſerunt, & ſicᵖ talibus non eſt hoc ſacr̄m exhibendū: ᑫ quia in eis nullo mō præceſſit huius ſacr̄i deuotio: aut nō ſp̄ caruerunt vſu rōnis. & tunc, ʳ ſi prius, qn̄ erāt cōpotes ſuæ mentis, apparuit in eis deuotio huius ſacr̄i, debet eis in articulo mortis hoc ſacr̄m exhiberi: niſi forte timeat̄ periculū vomitus, uel expuitionis. ᵗ vn̄ in cōcilio Carthaginēſi legit̄,* & hr̄ in decr. 26. q. 2. Is, q infirmitate pęnitētiā petit, ſi caſu, dū ad eū ſacerdos inuitatus uenit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, uel i phreneſim cōuerſus fuerit, dēt teſtimoniū, qui eū audierūt, & accipiat pęnitentiam, & ſi continuo creditur moriturus reconciliatur per manus impoſitionē, & infundatur ori eius euchariſtia.

concl. m.
concl. p
concl. ſ

B

In conc. 4 Charth. c. 76. & habetur 26. q. 6. c. Is qui infirmitate.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ carētes uſu rōis poſſunt deuotionē ad ſacr̄m habere, quātū ad aliquos quidē præſentē, quantū ad alios aūt præteritam.

AD II dcđm, ꝙ Dio.* loquit̄ ibi de energumenis nondū baptizatis, in q̄bus. ſ. nondū eſt uis dæmonis extincta, quæ uiget in eis per originale peccatū: ſed de baptizatis, qui corporaliter ab immūdis ſpiritibus uexant̄, eſt eadē rō, quæ de aliis amētibus. vn̄ Caſſianus dicit, eis, qui ab immundis uexantur ſpiritibus, cōionē ſacroſanctam a ſenioribus noſtris numquam meminibus interdictam.

*loco citato in arg.

AD III dcđm, ꝙ eadem ratio eſt de pueris recēter natis, & de amentibus, qui numquā habuerūt uſum rationis, unde talibus non ſunt ſacra myſteria danda: quāuis quidā gręci cōtrarium faciant, pp̄ hoc, ꝙ Diony. 2.* Cæleſt. hier. dicit, baptizatis eſſe ſacram cōionem dandam, non intelligentes, ꝙ Diony. ibi loquitur de baptiſmo adultorū: nec tn̄ per hoc aliquod detrimentū uitæ patiunt̄, pp̄ hoc ꝙ dn̄s dicit Ioannis. 6. niſi manducaueritis carnem filii hoīs, & biberitis eius ſanguinem, nō habebitis uitam in uobis: quia ſicut Aug.* ſcribit Bonifacio, tunc unuſquiſq; fidelium, corporis, & ſanguinis dn̄i particeps fit, ſ. ſpiritualiter, quando in baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur: ſed quando iam pueri incipiunt aliqualem uſum rationis habere, ut poſſint deuotionem concipere huius ſacr̄i, tūc pōt eis hoc ſacr̄m cōferri.

*c. 2. 1. par. 2. in fin.

* Refertur de conſec. diſt. 4. cap. Nulli.

ARTICVLVS X.

Vtrum liceat quotidie hoc ſacramentum ſuſcipere.

Alb. mag. 4. d. 19. a. 27
Sot. 4. ſ. d. 12. q. 1. ar. 1.

AD DECIMVM ſic ꝑcedit̄. Vr̄ ꝙ non liceat quotidie hoc ſacr̄m ſuſcipere: ſicut. n. baptiſmus repræſentat dn̄icā paſſionē,ᵇ ita & hoc ſacr̄m: ſed nō licet pluries baptizari, ſed ſemel tm̄: q̄a Chr̄s ſemel tm̄ pro peccatis nr̄is mortuus eſt, ut dr̄ primæ Pet. 3. ergo uidetur, ꝙ non liceat hoc ſacramentum quotidie ſuſcipere.

B

¶ 2 Præ. Veritas debet rn̄dere figuræ:ʰ ſed agnus paſchalis q̄ fuit figura ꝑcipua huius ſacr̄i, ut ſ̄ dictū, eſt * nō māducabat̄ niſi ſemel in anno: ſemel ēt in anno eccl̄a celebrat Chr̄i paſſionē, cuius hoc ſacr̄m eſt memoriale. ergo uī, ꝙ non liceat quotidie ſumere hoc ſacr̄m, ſed ſolum ſemel in anno.

C

¶ 3 Prę. Huic ſacr̄o, ī quo totius Chr̄s cōtinet̄, maxima reuerentia debet̄. ad reuerētiam āt ꝑtinet, ꝙ ʰ aliq̄s ab hoc ſacr̄o abſtineat. un̄ & laudat̄ Cēturio, q̄ dixit Mat. 8. Dn̄e nō ſum dignꝰ ut intres ſub tectū m̄ eū, & Petrus, q̄ dixit Lucæ. 5. Exi a me dn̄e, q̄a hō peccator ego ſum. ergo nō ē laudabile, ꝙ hō quotidie hoc ſacramētū ſuſcipiat.

D

¶ 4 Præ. Si eēt laudabile, frequēter hoc ſacr̄m accipere, quanto frequentius ſumeret̄, tanto eſſet laudabilius: ſed maior eēt frequētia, ſi hō pluries in die ſumeret hoc ſacr̄m. ergo eſſet laudabile, ꝙ hō pluries ī die cōicaret: quod tn̄ non habet eccl̄æ conſuetudo. non ergo uī eſſe laudabile, ꝙ aliquis quotidie hoc ſacramentum accipiat.

E

¶ 5. Prę. Eccl̄a intēdit ſuis ſtatutis fideliū ʰ utilitati prouidere ſed ex ſtatuto eccl̄æ fideles tenētur ſolū ſemel cōicare in anno: unde dr̄ * extra de pęniten. & remiſ. Oīs utriuſq; ſexus fidelis ſuſcipiat reuerēter, ad minus in paſcha euchariſtię ſacramentum, niſi forte de proprii ſacerdotis conſilio ob aliquam rōnabilem cauſam, ad tp̄s ab eius perceptione duxerit abſtinendum. non ergo eſt laudabile, quòd quotidie hoc ſacramētum ſumatur.

IN ar. 10. circa quotidianā celebrationem, nota Aug. uerbū. Sic uiuere ut quotidie merearis accipere: qm̄ p ſic uiuere intelligendum eſt, ſpiritualem uitā ſic ducere. ut quotidiana cōione ſp̄ augeatur: alioquin non ſic uiuitur, ut quotidie mereamur accipere. Nā qui quotidie meret̄ accipere, debet quotidie ſic eſſe diſpoſitus, ut fructum euchariſtiæ percipiat, fructus aūt ſpūalis huius cibi eſt nō ſolum actualis refectio ſpiritus, ſed augmentū gr̄æ: qm̄ per totū tp̄s pręſentis uitæ ſumus in ſtatu augmenti.

4. di. 12. q. 3. ar. 1. Et 1 cor. 11. lec. 7.

q. 75. ar.

¶ Propter quod crebro, aut quotidie celebrantes diſcutiant in ſeipſis fructū præteritæ celebrationis, & ſm̄ profectum uel defectum, quem experiuntur in ſe, proſequantur, uel a proſecutione deſiſtant: qui. n. multis celebrationibus peractis ad actus uirtutum non melius ſe habet, quā prius, paſſionibusque non minus ſubijcit̄, quàm prius. parum, aut nihil celebrando proficit. Dico autem parum: quia forte quo ad aliquā actualem deuotionē proficit. Dixi quoq; poſt multas celebrationes: qm̄ non audeo aſſerere, in qualibet celebratione oportere celebrantem eſſe diſpoſitum ſic, ut per quamlibet celebrationem augeatur habitus gratiæ. n. forte q̄ſpiam, q̄ ēt ſuerit in ſtatu augmenti, non ex quolibet ſumpto cibo ſingillatim augetur, quamuis hoc non multum urgere uideatur: quia augmentum corporale à uirtute naturali determinata ad certitalem diſpoſitionem fit augmentum aūt charitatis a diuina fit uirtute, quandocū que anima ad hoc ſatis ſufficienter præparata fuerit.

* In decre. li. 5. tit. 38. ca. Omnis utriuſque. cap. 8.

In ſer. 28. parum ante med. to. 10.

SED CONTRA eſt, quod Aug. dicit i li. de uerbis domini. Iſte panis quotidianus eſt, accipe quotidie, ut quotidie tibi proſit.

RESP. Dicendum, quod circa uſum huius ſacri duo poſſunt conſiderari. unum quidẽ ex parte ipſius ſacri cuius uirtus ẽ hoĩbus ſalutaris. & ideo utile ẽ quotidie ipſum ſumere, ut hõ quotidie eius fructum percipiat. vñ Amb. * dicit in li. de ſacris, ſi quotieſcunq; effunditur ſanguis Chri, in remiſſionẽ peccatorũ effundit, debeo ſp accipere: qui ſemper pecco, debeo ſp hr̃e medicinam. alio mõ põt conſiderari ex parte ſumentis, in quo requiritur, ut cũ magna deuotione, & reuerentia ad hoc ſacrm accedat & ideo ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratũ inueniat, laudabile, quod quotidie ſumat. unde Aug. * cũ dixiſſet, Accipe qd quotidie tibi pſit, ſubiũgit, ſic uiue, ut quotidie merearis accipere: ſed quia multoties in pluribus hoĩum, multa impedimenta huius deuotionis occurrunt, pp corporis indiſpoſitionẽ, uel aĩæ, nõ eſt ut le oĩbus, hoĩbus, quotidie ad hoc ſacrm accedere ſed quotieſcumque ſe ad illud hõ inuenerit præparatum. unde in li. de eccleſiaſt. dogmatibus * dicitur, quotidie euchariſtię communionẽ accipere, nec laudo, nec uitupero.

(Margin: concl. 1. — * Li. 4. c. 6. a me. to. 4. — concl. 2. — * In ſer. 28 de uer. domini parum ante med. to. 10. — concl. 3. — G)

H

* ca. 53. in prin. habetur liber hic inter opera Augu. to. 3.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod per ſacrm baptiſmi configurat hõ morti Chri, in ſe ſuſcipiens eius characterẽ: & ideo ſicut Chrs ſemel mortuus ẽ, ita ſolum ſemel debet homo baptizari: ſed p hoc ſacrm non recipit homo Chriſti characterem: ſed ipſum Chriſtũ, cuius uirtus manet in æternũ. vñ Heb. 10. dicitur, una oblatione conſumauit in ſempiternum ſanctificatos: & ideo quia quotidie hõ indiget ſalutifera Chriſti uirtute quotidie põt laudabiliter hoc ſacrm ſuſcipere: & quia præcipue baptiſmus ẽ ſpũalis regeneratio, ideo ſicut hõ ſemel carnaliter naſcitur, ita debet ſemel ſpũaliter renaſci per baptiſmum, ut Aug. * dicit ſuper illud Io. 3. Quo põt hõ naſci cum ſit ſenex? ſed hoc ſacramentum eſt cibus ſpũalis: unde ſicut cibus corporalis quotidie ſumit, ita & hoc ſacramentum quotidie ſumere, laudabile eſt. unde dominus Luc. 11. docet petere Panem noſtrũ quotidianũ da nobis hodie in cuius expoſitione Aug. * dicit i li de uerbis Domini, ſi quotidie accipis, ſ. hoc ſacramentũ, quotidie tibi eſt hodie, tibi quotidie Chriſtus reſurgit: hodie enim eſt, quando Chriſtus reſurgit.

(Margin: Tract. 9. in euan. Ioã. non multum ante me. to. 9. — * In ſer. 28 de uerb. domi a med. to. 10.)

AD II dicẽdum, quod agnus paſchalis præcipue fuit figura huius ſacramenti, quantũ ad paſſionẽ Chri, quæ repræſentatur per hoc ſacrm: & ideo ſemel tm̃ in anno ſumebat, quia Chrs ſemel mortuus eſt, & pp hoc ẽt eccleſia celebrat ſemel in anno memoriam paſſionis Chri: ſed in hoc ſacro traditur nobis memoriale paſſionis Chri per modũ cibi, qui quotidie ſumitur: & ideo quantum ad hoc ſignificat per mãna, qd quotidie dabatur populo i deſerto.

K

AD III dicendum, quod reuerentia huius ſacri hẽt timorẽ amori cõiunctũ (vñ timor reuerẽtię ad deũ, dr timor filialis, ut in ſecunda parte dictum eſt) ex amore. n. prouocatur deſiderium ſumendi, ex timore ãt conſurgit humilitas reuerendi: & ideo vtrũq; pertinet ad reuerẽtiã huius ſacri, & quod quod aliquando abſtineatur: unde Auguſt. * dicit, ſi dixerit quiſpiam non quotidie accipiendam euchariſtiam, alius contra, faciat unuſquiſq; qd ſm fidẽ ſuã pie credit eſſe faciendum: neque enim litigauerunt inter ſe Zacheus, & ille Centurio, cum alter eorũ gaudens ſuſcepit Dominum, alter dixit, Non ſum dignus, ut intres ſub tectum meũ, ambo Saluatorẽ honorificãtes quamuis non uno modo: amor tamen, & ſpes, ad quæ ſem p ſcriptura nos prouocat, præferuntur timori. unde & cum Petrus dixiſſet, Exi a me Domine, quia homo peccator ſum reſpondit Ieſus, noli timere.

(Margin: * 1. 2. q. 67. ar. 4 ad 2. Et 2. 2. q. 19. ar. 9. & aliis. — * Epiſ. 118 c. 3. to. 2.)

AD IIII dicẽdũ, quod quia dñs dicit, Panẽ noſtrum quotidianũ da nobis hodie, non eſt pluries in die cõicandũ; ut ſaltẽ per hoc, quod aliquis ſemel in die cõicat, repreſentetur unitas paſſionis Chriſti.

AD V. dicendũ, quod ſm diuerſum ſtatũ eccleſiæ, diuerſa circa hoc ſtatuta emanauerunt. nam in primitiua eccleſia, qñ magna vigebat deuotio fidei Chriſtianę, ſtatutum fuit, ut quotidie fideles communicarent. vnde Anacletus papa * dicit peracta cõſecratione, oẽs cõicent, qui noluerint eccleſiaſticis carere liminibus: ſic. n. & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet ecclia poſtmodũ uero diminuto fidei feruore, Fabianus Papa † indulſit, ut ſi non frequentius ſaltẽ ter in anno, omnes cõicẽt ſ. in paſcha, pentecoſte, & natali Dñi. Soter * ẽt papa in cœna dñi dicit eſſe cõicandum, ut habetur in decret. de conſecr. diſt. 2. poſtmodum propter iniquitatis abundantiam refrigeſcente charitate multorũ, ſtatuit Innocentius III. † ut ſaltem ſemel in anno, ſ. in paſcha, fideles cõicent: conſulitur tñ in li. de eccleſiaſticis dogmatibus, * omnibus diebus dominicis eſſe communicandum.

(Margin: G — H — * In ep. ſua 1. in med. illius. & habet de conſecr. diſt. 2. ca. Epiſcopus. — † De conſe. diſt. 2 cap. Etſi nõ frequentius. — * In epi ad epiſ. Italiæ, de conſecr. diſt. 2 c. in cœna. — † Inn. III. in cõc. Lat. can. 21. — * c. 53. circa prin. habet lib. hic inter opa Auguſt. to. 3.)

I

ARTICVLVS XI.

Vtrum liceat omnino a communione ceſſare.

AD VNDECIMVM ſic proceditur. Videtur quod liceat ceſſare oino a cõione: laudatur . n. Centurio de hoc, Matthæi octauo, dñe nõ ſum dignus, ut intres ſub tectũ meũ. Cui cõparatur ille, q reputat a cõione ſibi eſſe abſtinẽdũ, a ut dictũ eſt * cũ ergo nunquã legat Chriſtum in eius domũ ueniſſe, videtur quod liceat alicui toto tpe vitę ſuę a communione abſtinere.

X

¶ 2 Præt. Cuilibet licet abſtinere ab his, q nõ ſunt de neceſſitate ſalutis: ſed hoc ſacrm nõ b eſt de neceſſitate ſalutis, ut ſupra dictũ eſt. † ergo licet a ſumptione hui ſacri oino ceſſare.

¶ 3 Præt. Peccatores non tenentur cõicare unde Fabianus Papa * cum dixiſſet, Ter in anno omnes communicent, adiũxit, niſi forte qs maioribus criminibus impediat. ſi h ergo illi,

SVP. QV. LXXX. ART. XI.

So. 4. ſ. d. 12. q. 1. a. 11.

489

Ferr. a.

IN articul. 11. eiuſdem q. circa illud, Fruſtra ãt eſſet uotũ, niſi implere qñ opportunitas adeſſet. aduerte, quod opportunitas non ſumit hic pro commoditate ſola, ſed iuncta neceſſitati, ac ſi diceret, qñ opus eſſet. Dico aũt hoc, quia cõſtat cõionem non eſſe in præcepto, quoties cõmoditas cõicandi adeſt: cum ſit pceptum affirmatiuũ, obligãs ex natura ſua tpore nõ cõmoditatis, ſed neceſſitatis, quod ãt ſit illud tps neceſſitatis, cũ eccleſia iã determinauerit ad ſemel in anno, nõ oportet ſolicitum eſſe curioſus tñ diſputator ex ijs, quę de tẽpore urgente adultos ad baptiſmũ ſcripta ſunt, inueniet.

(Margin: 4. diſt. 12. q. 3. art. 2. — * ar. pced. in arg. 3. — Q. 73. ar. 3 — * Habet de conſe. di. 2. ca. Etſi non frequentius.)

¶ Aduerte hoc in loco hanc materiam non apparere uſque-quaque claram: quia multi doct. & Auctor in 4. ſent. diſt. 9. q. 1. ar. 2. tenent communionem, non eſſe ex Chriſti, ſed eccleſiæ præcepto neceſſariam, & rationes in litera allatæ inferentes communionē eſſe ſub præcepto Chriſti, probabiles ſunt. nā prima ex cōiter confeſſis, ſ. q manducatio ſpiritualis huius ſacri ſit de neceſſitate ſalutis, procedit. ſecunda autē ex mandato domini, hoc facite in meam commemorationē. Nō oportet propterea accipere has rationes, ut concluſiuas: quia primā poſſet quis ſubterfugere dicendo q licet mādu-catio ſpiritualis huius ſacri claudat in ſe uotum manducationis ſacramentalis nō oportet eſt, q mā-ducatio ſpiritualis Chriſti claudat in ſe uotum manducationis ſacramentalis; angeli. n. manducāt ſpiritualiter Chrm, & non manducāt ſpiritualiter hoc ſacrum, nec habent uotū mā-ducandi ſacramentaliter, & ſimiliter habens baptiſmum in voto tantum, mādu-cat ſpūaliter Chriſtū & nō niſi remotiſſime habet i uoto mā-ducationem ſacralē. doctores aūt cōiter loquendo, indiſtincte uocant ſpiritualē manducationē Chriſti, & ſpūalē manducationē ſacramenti euchariſtiæ, ac ſi unū & idē eſſent, cō1 nomine appellādo verā que ſpiritualē manducationē corporis, & ſanguinis Dñi: cū tñ formaliter loquēdo, diſtinguātur formaliter: quia una reſpicit corpus Chriſti myſticū abſolute, altera uero idē corpus Chſi myſticū, ut ſacrō euchariſtiç ſignificat, & cōfert. Prima fit fide deformata abſolute, uel viſione beata: ſecūda fit fide formata deſiderāte hoc ſacramentum. ¶ Secūda aūt rō euadi pōt, dicendo pceptū dñi cadere non ſup hoc facere, ſed ſuper relationem ipſius facere ad ſuam commemorationē, iuxta interpretationem eccleſiæ utentis hoc domini mandato ſub his uerbis, Hæc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis; Et idem ſenſus habetur 1 ad Corin. 11. cum de calice ſubditur, Hoc facite quotieſcumque bibetis in meam commemorationem. Tutior proinde apparet uia Auctoris hic quamuis cogens ratio non appareat.

* art. 1. huius q. & q. 73. ar. 3. ad 1.

† Q. 73. a. 3.

‡ Ibidem.

concl. ex concl. p cap. oſs uttiuſque ſexus.

§ In 1. parte c. 6. circa princ.

qui non ſunt in peccato, tenētur communicare uidet̃ q meliorìs conditionis ſunt peccatores, quam iuſti, quod eſt inconueniens. ergo videtur, q etiam iuſtis liceat a communione ceſſare.

B

Sed contra eſt, quòd Dominus dicit Ioan. 6. Niſi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius ſanguinē, non habebitis uitam in uobis.

Resp. Dicendum, quòd, ſicut ſupra * dictum eſt, duplex eſt modus percipiendi hoc ſacramentum, ſcilicet ſpiritualis, & ſacramentalis: manifeſtum eſt autem, quòd omnes tenentur ſaltem ſpiritualiter manducare, quia hoc eſt Chriſto incorporari, ut ſupra † dictum eſt. Spiritualis autem manducatio includit uotum, ſeu deſideriū percipiendi hoc ſacramentum vt ſupra ‡ dictum eſt: & ideo ſine voto percipiendi hoc ſacramentum, non poteſt homini eſſe ſalus: fruſtra. autem eſſet uotum, niſi impleretur, quando oportunitas adeſſet. & iō manifeſtum eſt, quòd ** homo tenetur hoc ſacramentum ſumere, non ſolum ex ſtatuto eccleſię, ſed ex mandato Domini dicentis Luc. 22. Hoc facite in meam cōmemorationem: ex ſtatuto autem eccleſiæ ſunt determinata tempora exequendi Chriſti pręceptum.

C

D

Ad primum ergo dicendum quòd ſicut Greg. § dicit in Paſtorali, illa eſt uera humilitas, cum ad reſpuendum quod utiliter percipitur, pertinax non eſt: & ideo non poteſt eſſe laudabilis humilitas, ſi contra præceptum Chriſti, & eccleſiæ aliquis omnino a communione abſtineat: neq; enim Centurioni præceptum fuit, ut Chriſtū in ſua domo reciperet.

E

Ad II dicendum, q hoc ſacramētum dicitur non eſſe neceſſitatis, ſicut baptiſmus, quantum ad pueros, quibus poteſt eſſe ſalus ſine hoc ſacramento, nō autem ſine ſacramento baptiſmi: quantum uero ad adultos, utrumque eſt neceſſitatis.

Ad III dicendum, quòd peccatores magnum detrimentum patiuntur, ex hoc quòd repelluntur a perceptione huius ſacramenti, unde per hoc non ſunt melioris conditionis. & licet in peccatis permanentes non excuſentur propter hoc a tranſgreſſione pręcepti, pœnitentes tamen, qui, vt Innocē. * dicit, ſecundum conſilium ſacerdotis abſtinent, excuſantur.

* Innoc. ſ conc. Latera. cau. 21. & habet̃ li. 5. decre. ti. 38. c. 12.

Articvlvs XII.

Vtrum liceat ſumere corpus Chriſti ſine ſanguine.

AD DVODECIMVM ſic proceditur. Videt̃ quòd non liceat ſumere corpus Chriſti ſine ſanguine: dicit enim Gelaſius papa * & habetur de cōſecrat. diſt. 2. Comperimus, quòd quidam ſumpta tantummodo corporis ſacri portione, a calice ſacrati cruoris abſtinent, q proculdubio, quoniam neſcio qua ſuperſtitione docent̃ aſtringi, aut integra ſacramenta percipiant, aut ab integris arceantur. non ergo licet ſumere corpus Chriſti ſine eius ſanguine.

¶ 2 Præt. ad perfectionem huius ſacramenti concurrit, & manducatio corporis, & potatio ſanguinis, ut ſupra habitū eſt: ſi ergo ſumatur corpus ſine ſanguine, erit ſacramentum imperfectum, quod ad ſacrilegiū pertinere uidetur. vnde ibidem Gelaſ. * ſubdit, quia diuiſio unius eiuſdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio prouenire non poteſt.

* Infra q. 82. art. 4. Et 4 di. 12 q. 3. art. 1. q. 2. de cōſ. diſt. 2 ca. Comperimus.

* Loco citato i arg. 1.

SVP. QVÆST. LXXX. ART. XII.

Sent. 4 ſ. d. 12 q 1 a. 12.

IN ar. 12. circa cōionē ſub utraque ſpecie aduertendū eſt, eſſe duos extremos errores uitandos, alter eſt eorū, q tenent, oportere populū cōicare ſub utraque ſpecie alter eſt eorū, qui tenent populum cōmun cauſē ſub utraque ſpecie, peccare. Vtriq; errant, primi quidē, dānando eos, q nō cōmunicāt ſub utraq; ſpecie alii aūt dānādos cōicātes ſub utraq; ſpē. ſancta aūt mater eccleſia media uia incedēdū docet. & utruque poſſe fieri licite tradit: quia ſi ad ſacrum ſpectatur, cōio ſub utraq; ſpē licita hr, & ſi ad reuerēntiā ſacro debitā ſpectet̃, licite a cōione ſanguinis populus abſtinet, ut in litera dicit̃. Et hæc intellige, loquendo abſolute de ſacro, & ipſius reuerētia: nā deſcēdēdo ad ritus, cōſuetudineſq; eccleſiarū, ut ſeruandus in qualibet eccleſia mos in ea ab anno quo ſeruatus, ſi debita ſacro reuerētia tuta eſt ibi, nec nouitate aliqua perturbādus: pſumptionis ſiquidē uitio nō careret, ſi ꝓducere cōionem ſub utraq; ſpē, ubi nō eſt cōſueta: imo ā ſchiſmatis nota nō eſſet alienū ipſe q apud ſolos ſchiſmaticos in partibus occidētalibus hic mos uigeret.

Triplex q̃ſtio de cōione ſub utraque ſpecie.

OCcurrit hic circa communionem, ſub utraq; ſpecie, triplex quæſtio perſpicaciter diſcutienda pp nouitates, ſcilicet de neceſſitate de utilitate, & de congruentia.

QVÆSTIO PRIMA.

An cōmunio ſub utraque ſpē ſit in præcepto.

QVÆRITVR primo, an cōio ſub utraq; ſpē ſit in præcepto. Vr. n. q ſic primo ex uerbis domini Ioā. 6. Niſi mādu-caueritis carnē filij hoīs, & biberitis eius ſanguinē, nō habebitis uitā in uobis, ubi manifeſte de neceſſitate ſalutis explicatur eſſe manducare carnē, & bibere ſanguinē Chriſti. Si dicatur q textus iſte non loquitur de manducatione ſacramentali, ſed ſpiritualī, habetur nihilominus intentum: quia māducare ſpiritualiter, claudit in ſe uotum manducandi ſacramentaliter: & ſimiliter bibere ſpiritualiter, claudit in ſe uotū bibendi ſacramentaliter. hinc enim manifeſte ſequit̃, quòd ſi eſt de neceſſitate ſalutis

pon. 2. 438

† q. 74. ar. 1 & 76. a. 2. ad ar. 1.

mandu‍care, & bibere hoc ſacramentum ſpiritualiter, oportet de neceſſitate quoq; ſalutis eſſe manducare, & bibere illud ſacramentaliter: alioquin fruſtra eſſent huiuſmodi uota, ſeu deſideria, quę numquam oporteret implere. Et declaratur uis huius proceſſus ex ſimili in baptiſmo flaminis, quod claudit in ſe uotum baptiſmi fluminis ut patet applicanti.

¶ Secundo, ex præcepto Dñi Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationé: monſtrat. n. ly hoc, quod ipſe dñs fecit. ſ. cõſecrare, & tradere ſub utraque ſpecie.

† Q. 74. ar. 1. & 76. 2. a. ad. 1.

¶ Tertio, ex perfectione ſacramenti. Cadit enim ſub diuino præcepto pfectio ſacri: conſtat aũt ſacrum hoc integrari ex utraque ſpecie, quia eſt unũ ſacrum unitate perfectionis. ex cibo enim, & potu cõſtat alimẽtũ perfectũ. Si dicatur, q quãuis ſub diuino præcepto cadat perfectio ſacri, nõ tñ perfectio uſus, ubi ſacrum diſtingui tur ab illius uſu, ut contingit in propoſito. contra: ſacramentũ hoc eſt ppter ipſius uſum: alimẽtũ. n. eſt pp alendum. ergo ſi perfectio ſacri eſt præcepta, multo magis præcepta eſt perfectio ipſius uſus, quanto magis finis eſt magis intentus, quam id quod eſt ad finem.

* Q. 76. ar. 2. ad. 1.

Concl. w

IN OPPOSITVM eſt cõis doctorum auctoritas, cum conſuetudine Romanæ eccleſiæ, cum omnibus ferè occidentalibus eccleſiis.

¶ In hac quæſtione ſex ſunt agenda. primo narrabitur uaria circa hoc obſeruatio. ſecũdo diſtinguent difficultates quatuor circa hoc. tertio tractabitur prima difficultas. quarto tractabit ſeda. quinto tractabitur tertia. ſexto tractabit quarta.

¶ 3 Præt. Hoc ſacramentum [h] celebratur in memoria dominicę paſſionis, ut ſupra dictum eſt † & ſumitur pro animæ ſalute: ſed paſſio Chriſti magis exprimitur in ſanguine quam in corpore. ſanguis etiam pro ſalute animæ offertur, ut ſupra habitum eſt.* potius ergo eſſet abſtinendum a ſumptione G corporis, quam a ſumptione ſanguinis, ergo accedentes ad hoc ſacrm, nõ debent ſumere corpus Chri ſine eius ſãguine.

SED CONTRA eſt, multarũ eccleſiarum uſus, in quibus populo communicanti datur corpus Chriſti ſumendum, non autem ſanguis.

RESPON. Dicendum, quòd circa uſum huius ſacramenti duo poſſunt conſiderari: vnũ ex parte ipſius ſacramenti: aliud, ex parte ſumentium: [m] H ex parte quidẽ ipſius ſacramẽti conuenit, quòd utrumque ſumatur, ſcilicet. & corpus, & ſanguis, [n] quia in utroque cõſiſtit perfectio ſacramenti. Et ideo, quia ad ſacerdotem pertinet hoc ſacramentum conſecrare & perficere, nullo modo debet corpus Chriſti ſumere ſine ſanguine: ex parte autẽ ſumentium requiritur ſumma reuerentia, & cautela, ne aliqd I accidat, quod uergat ad iniuriam tanti myſterii: quod præcipue poſſet accidere i ſanguinis ſumptione, qui quidem ſi incaute ſumeretũ, de facili poſſet effundi: & qa creuit multitudo populi Chriſtiani, in qua continentur ſenes, & iuuenes, & paruuli, quorum quidam non ſunt tantæ diſcretionis ut cautelam debitam circa vſum huius ſacramenti adhibeant. ideo [p] puide in qbuſdã eccleſiis obſeruatur, ut populo ſanguis ſumẽdus non det [q] ſed ſolum a ſacerdote ſumatũ.

AD PRIMVM ergo dicendũ quòd Gelaſius loquitur quantum ad ſacerdotes: qui ſicut totum conſecrant ſacramentum, ita etiam toti communicare debent. ut. n. legitur in cõcilio * Toletano, quale erit ſacrificiũ, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe dignoſcitur:

AD II dicendum, quòd perfectio huius ſacramenti non eſt in uſu fidelium, ſed in cõſecratione materię. Et ideo nihil derogat perfectioni huius ſacri, ſi populus ſumat corpus ſine ſanguine, dummodo ſacerdos cõſecrans ſumat utrumq;.

AD III dicendum, quòd repręſentatio dominicæ paſſionis agitur in ipſa conſecratione huius ſacramẽti, in qua nõ debet corpus ſine ſanguine cõſecrari. Poteſt autem a populo, corpus ſine ſanguine ſumi. Nec exinde ſequitur aliquod detrimentum: quia ſacerdos in perſona omnium ſanguinẽ offert, & ſumit & ſub utraque ſpecie totus Chriſtus continetũ ut ſupra habitum eſt.

¶ Quo ad primum Neſtorius, & Pelagius, cũ ſequacibus aſtruxerunt uniuerſaliter ſeruandam communionem ſub utraque ſpecie: diuerſa tamẽ ratione moti. Neſtorius enim putauit ſub ſpecie panis corpus tm̃ Chri eſſe, & ſub ſpecie uini ſanguinẽ tm̃: quia in morte Chriſti, ſanguis fuit ſeparatus à corpore. & propterea ſub utraq; ſpecie oportebat ſacrum ſumi, ut integer Chriſtus ſumeretur in memoria mortis eius. Pelagius autẽ motus ex uerbis domini Ioan. 6. Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis uitam K in uobis, utramq; ſacri ſpeciẽ & ad infantes baptizatos extendit, dogmatizando, quòd ſi infans non poſſet ſacramentalem panẽ ſumere, deberet panis contritus cum ſanguine infundi in os infantis, & ſi quippiam electũ eſſet, eſſe illud comburẽdum: iuxta præceptum antiquũ de agno Paſchali, ſi quid reſiduũ fuerit, igne cõburetis. Ex hinc forte olim græcorum illorũ quos Auctor in litera 9. art. nominauit, & ſimiliter paulo ante centum annos Boemorum abuſus in communicando infantes ortus eſt, quodam Iacobello nouitatem communionis ſub utraque ſpecie Boiemis ſuggerente. Hæc de primo.

F ¶ Quo ad ſcdm, tres ſunt differentię conſiderandæ: prima eſt inter infantes, & adultos. ſecũda eſt inter ſacerdotes, & alios adultos. tertia eſt inter conficientes hoc ſacramentum, & non conficientes. Emergunt ſiquidem ex his tribus differantiis quatuor ſpeciales difficultates. prima eſt, an cõio ſub utraque ſpecie ſit neceſſaria oibus, cõprahendendo & infantes. ſecunda eſt, an ſit neceſſaria oib⁹ adultis, tertia eſt, an ſit neceſſaria oibus ſacerdotibus. quarta eſt, an ſit neceſſaria omnibus cõficientibus: quęlibet. n. harũ difficultatum habet opinantes pro utraque parte. Hæc de ſecundo.

Concl. 1

¶ Quo ad tertiũ, circa primã difficultatẽ, an. ſ. cõio ſub utraque ſpẽ ſit neceſſaria & infantibus. q cqd patritã poſſint hæretici tenentes partem affirmatiuã, aut quicũq; errantes cõicantes ſub una tm̃ ſpẽ infantes clara luce manifeſtũ eſt, Ifantibus neutro mõ ſacrm hoc eẽ exhibẽdũ. Tũ qa fundũ ea ſcriptura aſſũptũ a Pela. Niſi mãducaueritis carnẽ filii hois, & biberitis eius ſanguinẽ, nõ habebitis uitam in nobis, pro eis non facit, qm̃ intellectũ de ſacrali mãducatiõe hæreſim inducit manifeſtã, ſ. q baptiſmus nõ ſufficiat infantibus ad uitã ęternam. Si. n. ad baptizatos Ifantes dr̃, niſi ſũpſeritis hoc ſacrum eucharistiæ, nõ habebitis uitã in nobis, cõſequẽs eſt, q ex baptiſmo nõ habeãt uitã, & conſequẽter ſi cũ ſolo baptiſmo decederẽt non haberẽt uitã æternã. qđ conſtat hæreſim eſſe dãnatã. tũ, qa ſacrm eucharistię datur ut alimentũ aię: ꝓpterea. n. daſ ſub ſpecie panis, & uini. alimentũ autẽ ſicut nõ daſ, niſi viuẽti, nõ. n. põt ſumi à mortuis, ita non daſ niſi habẽti aliquã opationẽ uitalẽ: fruſtra. n. alimẽtũ ponaretũ in os impotẽtis illo quouis mõ uti, nã nihil pdeſt alimẽtũ alicui, q ad illud ut mortuus ſe habet: ſed infans baptizatus nullam habet operationem uitalem ſecundum uitam ſpiritualem. ergo ei non conuenit ſumere alimentum ſpirituale.

* De cõſ. di. 2. cap. Relatum.

* Q. 76. a. 2.

¶ At ſi cõtra hãc rõnẽ obiiciatũ, falsũ aſſumere qa eccl'ia cõſuſuit Ifirmis adultis I extremo uitę ſẽſibiliter cõſtitutis, uel & phreneſim patiẽtib⁹ eucharistiã tribuere ſine oĩ opatione uitali ſecũdũ ſpũs, facile excludiſ obiectio, aĩa aduertẽdo, q licet tales adultĩ I extremo cõſtituti nullã habeãt ꝓ tũc uitalẽ ſpũs opationẽ, habuerũt tñ eã aſſ petẽdo Iplicite, uel explicite hoc ſacrm, & ꝓpterea negaſ amẽtib⁹ à natiuitate, ſicut, & in ſãtibus, qm̃ utriq; nec ꝓ tũc, nec antea actũ aliquẽ ſpũs habuerant.

¶ Si uero obiecerit quiſpiã falsũm in adducta ratione ſubſumi, eo quòd infantes habent uitales ſpiritus operationes, ſ. credere, & abrenonciare ſatanæ ſi non ſpiritu proprio, ſpiritu tñ eccleſiæ, ut patet cum baptizantur, facile quoq; hęc obiectio excluditur, quoniam ſi ſic eſſet, accommodaſſet eccleſia

has operationes uitales pueris in ſuſceptione euchariſtiæ, ſicut accommodauit eis in ſuſceptione baptiſmi, & cum huiuſmodi accommodatio nullibi facta ſit reſpectu euchariſtiæ, conſequens eſt, ut non niſi propria uoluntate fingat. In promptu n. ratio eſt quare in baptiſmo habeat locum huiuſmodi accommodatio, & non poteſt habere locum in euchariſtia: per baptiſmum n. generatur infans in filium Dei, generatio aūt non exigit cooperationem eius, qui generatur: & propterea accommodatio eccleſiæ non neceſſitatis, ſed ſolemnitatis cæremonialis eſt in baptiſmo, per euchariſtiam aūt nutritur ſemens illam, nutritio autem exigit cooperationem uitalem eius, qui nutritur & ppterea accommodatio cæremonialis non ſuppleret actus perſonales, neceſſarios ſementi euchariſtiam. vnde ſtat ratio ſolida: tum quia hoc etiam uerbis domini repugnat, cum primo tradidit hoc ſacrm. dixit. n. accipite, & mandocate: docens per hoc, q̃ illis tm̃ eſt tribuendum, qui poſſunt, aut potuerunt manducare corporaliter, ita q̃ ſicut nō regeneratur baptiſmo, niſi carnaliter natus, ita non ſumitur hoc ſacrm̃, niſi carnaliter manducatum, & propterea infans, qui numquam potuit, nec poteſt manducare carnaliter panem, ab ipſo domino excluditur à manducatione ſacramentali. Hæc de tertio.

¶Quo ad quartum, an communio ſub utraque ſpecie neceſſaria ſit omnibus fidelibus adultis, ex argumentis in principio adductis apparet pars affirmatiua uera, ex uſu autem eccleſiæ monſtratur falſa. Et quia maxima uis fit in ſæpe dictis uerbis domini, Ioan. 6. ideo ſubtilius diſcutienda ſunt, & imprimis notandum vltra duos manducandi modos, qui conſueuerunt diſtingui circa hoc ſacramentum, inueniri alium modum manducandi non ſacramentum, ſed Chriſtum: ita quòd conficiuntur tres modi manducādi Chriſtum, ſ. uel ſacramentaliter, vel ſpiritualiter, ſub ſacramento tamen in re, aut in uoto, uel pure ſpiritualiter.

¶Et ut clarius percipiatur quod dicimus declarandum ex conuenientia, & differentia, & deinde probandum ex ſcriptura eſt quod dicimus: conueniunt ſiquidem hi duo modi manducandi Chriſtum ſpiritualiter, in hoc quòd vterque ponit manducantē eſſe Chriſti membrum viuum. Differunt autem primo in hoc, q̃ manducare Chriſtum eſt ex ſuo genere manducatio pure ſpiritualis: manducare autem ſpiritualiter Chriſtum in euchariſtia, eſt manducatio alligata ad ſacramentum re, uel uoto, & hoc quidam teſtatus eſt Auctor in ſecundo huius quæſtionis articulo, cum dixit, Alio modo contingit ſpiritualiter manducare Chriſtum, prout eſt ſub ſpeciebus huius ſacramenti, inquantum ſcilicet aliquis credit in Chriſtum, cum deſiderio ſumendi hoc ſacramētum. ubi manifeſte apparet, ſpiritualem manducationem euchariſtię claudere in ſe ordinem ad ſacramentum. Manducatio autem Chriſti abſolute q̃ ſit ex ſuo genere pure ſpiritualis, ex eo patet, quòd huiuſmodi manducatio terminari poteſt, & ad deitatem ſecundum ſe, iuxta illud Luc. 22. Ego diſpono uobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum, vt edatis, & bibatis ſuper menſam meam in regno meo (ibi. n. nulla erit ratio ſacramenti, ſed pure ſpiritualiter edent & bibent Deum ſicuti eſt, ſicut ipſa Chriſti anima Deo fruitur) & ad ſpiritualia dona gratiæ, iuxta illud Ioan. 4. Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum, &c. Et hinc differunt ſecundo in hoc, quòd manducare ſpiritualiter Chriſtum ſub ſacramento, proprium eſt uiatoribus in nouo teſtamento adultis, manducare autem pure ſpiritualiter Chriſtum commune eſt comprehenſoribus, & uiatoribus, ſcriptum eſt enim, Panem angelorum manducauit homo, commune quoque eſt noui, & ueteris teſtamēti iuſtis: ſcriptum eſt enim, q̃ non aliud nomen datum eſt ſub cęlo, in quo oportet homines ſaluos fieri, & demum commune eſt iuſtificatis infantibus, & adultis: per baptiſmum enim Chriſti membra uiua etiam infantes fiunt.

¶Probatur autem hic modus comedendi Chriſtum ſpiritualiter, q̃ non ſit confictus, aut nouiter adinuentus, tum ex eo, q̃ omnes fatemur Chriſtum eſſe panem angelorum ex hominum, tum ex eo q̃ hmōi manducatio millies habetur in ſcriptura, & nulla eſt ratio, quare non poſſit terminari ad Chriſtum, ſicut terminatur ad alia, & ſuperius inducta, & quæ poſſent induci, ut eſt illud Prouer. 9. in perſona Sapientiæ, Venite, commedite panem meum, & bibite uinum, quod miſcui nobis, &c. Nec propterea arguendi ſunt doctores inſufficientiæ, qui duos tantum modos manducandi diſtinxerunt: quia de modis manducandi Chriſtum ſub ſacramento tractabant: tales autem modi non ſunt niſi duo, nos autem ex ipſis ſacris doctoribus appoſuimus hunc alium modum ſpiritualiter manducandi non ſacramentum, ſed Chriſtum, ut hinc clariorem redderemus ſenſum euangelii, & ſanctorum doctorum.

¶His itaq; præmiſſis dicimus, q̃ ſæpe dicta domini uerba, Niſi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis uitam in nobis, intelliguntur ad literā de

A manducatione ſpirituali Chriſti, abſtrahendo tam a manducatione ſacrali, q̃ a māducatione ſpirituali ſacri in re, uel in uoto: probaturq; tripliciter, primo ex textu euāgelico: ſecundo ex contextu eiuſdem: tertio auctoritate ſanctorum. textus in primis ipſe, dum dicit, Niſi manducaueritis, non habebitis uitam in uobis, manifeſte monſtrat, q̃ de illa manducatione, & bibitione loquitur, ſine qua non poteſt eſſe uita ſpiritualis in nobis: ſed ſola manducatio ſpiritualis Chriſti eſt illa, ſine qua non poteſt eſſe uita in nobis. ergo de ipſa ſola loquitur textus euangelicus. Maior eſt nota per ſe, minor aūt ꝓp dictionem excluſiuam habet duas partes, alteram affirmatiuam, ſ. manducatio ſpiritualis Chriſti eſt illa, ſine qua nō poſſumus habere uitam (& hæc ēt eſt per ſe nota intelligentibus terminos: quia manducare ſpiritualiter Chriſtum, eſt eſſe Chriſti membrum uiuum conſtat. n. q̃ niſi ſimus Chriſti membra uiua, non poſſumus habere uitam ſpiritus in nobis,) alteram negatiuam, ſ. nulla alia manducatio eſt, ſine qua non eſt uita in

B nobis, & hoc probatur ex eo, q̃ tam ſine manducatione ſacrali, q̃ ſine manducatione ſpirituali ſacri huius in re, uel in uoto, poteſt eſſe, & de facto eſt uita in nobis, ut reſtatur uita infantium baptizatorum, quibus firmiter credimus baptiſma ſolū abſque aliquo alio ſacramento ſufficere ad uitam æternam.

¶Nec mihi aliquis occurrat, dicendo q̃ baptiſmus habet annexum uotum ſacramenti euchariſtiæ: quoniam huiuſmodi ſententia, cum in ſacris inueniatur doctoribus, uenerabiliter ſuſcipienda eſt, in ſuo tamen ordine: hoc eſt, ut adoptatio quædam, & non ut inde argumentum ſumatur efficax ad firmandam ueritatem eorum, quæ in quæſtione fidei uerſantur, ſecundum namque baptiſmus ex ſe ſolo ſufficit ad uitam æternam, & non mendicat hoc ex aliquo annexo uoto alterius ſacramenti. Si enim hoc ex annexo uoto haberet non ipſi baptiſmo, ſed illi alteri ſacramento, infantium baptizatorum ſalus attribueretur, & attribuenda eſſet: cum tamen non ſolum eccleſia uniuerſalis cum ſanctis doctori-

C bus, ſed etiam dominus ipſe baptiſmo attribuat uitam ſpiritus, ut patet Ioan. 3. Vbi cum dixiſſet Nicodemo, niſi quis renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu, non poteſt introire in regnum Dei, ſtatim ſubdit effectum huius regenerationis eſſe uitam ſpiritus dicens Quod natum eſt ex carne, caro eſt, & quod natum eſt ex ſpiritu ſpiritus eſt.

¶Et confirmatur hoc, quia in idem redit, dicere, baptiſmum dare uitam ex uoto alterius ſacramenti, & dicere, baptiſmum non ſufficere ad uitam, & hoc ſi proprie, & formaliter loquit, vt loqui debemus, & ſcripturæ intelligendæ ſunt. Patet aūt nō intendi a ſacris doctoribus, per huiuſmodi adaptationem baptiſmum habere in uoto manducare carnem filij hominis, & bibere eius ſanguinem in facto ex hoc, q̃ ipſi ſacri doctores tenent hmōi uotum non eſſe de neceſſitate ſalutis: quia tenent q̃ cōicatio ſub utraque ſpecie, non eſt de neceſſitate ſalutis, cuius oppoſitum eſſet uerum, ſi in baptiſmo manducaretur ſpiritualiter panis ſacramentalis, & biberetur ſpiritualiter ſan-

D guis ſacramentalis: nam quod nunc fit uoto, neceſſe eſt poſtea exequi in re, qñ opportunitas aderit. Stat ergo ſolida fundata ratio ſuper textu euangelico, q̃ eſt lex generaliſſima a Chriſto promulgata, & non minus neceſſaria quam illa alia lex, Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu, non poteſt introire in regnum Dei. Nec oportet laborare ad hoc probandum, quoniam aperta ſunt utrobique uerba Domini, & ad literam intellecta hæc continent.

¶Deinde probatur hoc idem ex contextu euangelij. Vbi aduertendū eſt, quod doctrina iſta Domini incœpit occaſionaliter ſicut doctrina, quam dominus dedit Samaritanæ de aqua uiua, occaſione ſumpta ex aqua naturali, ut patet Ioan. 4. Iudæi enim poſt miraculum de quinque panibus, & duobus piſcibus, quærentes Ieſum, audierunt ab ipſo, Quæritis me, quia manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis, & ſtatim ſubdidit dominus, Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in uitam æternam. Et ſic inchoato ſermone de cibo ſpirituali, quæſierunt Iudæi, intelligentes per cibum ſpiritualem opera ſancta, Quid faciemus ut operemur opera Dei? & audierunt a domino, ut crederent in ipſum, declarando quòd cibus ſpiritualis, ac opus Dei eſſet credere in ipſum, quo audito Iudæi quæſierunt ab eo ſignum, ut ſic crederent ipſi commemorantes ſignum mannę in deſerto, tanquam panis cęleſtis, quaſi dicerent, ut Auguſtinus exponit. Si uis ut credamus tibi, fac plus nobis, quàm fuerit factum patribus noſtris, qui manducauerunt manna in deſerto. Et tunc dominus, ubi prius de cibo locutus fuerat, ad cibi ſpeciem deſcendit proponens panem ſpiritualem, & primo quidem proponit panem uerum eſſe non quemcumque, ſed eum, qui de cœlo deſcendit, & dat uitam mundo,

Et ſecundum hoc, non habetur hinc præceptum traditionis ſub utraque ſpecie, ac per hoc, non habetur hinc præceptum ſuſcipiendi ab alijs ſub utraque ſpecie. nam non celebrantium ſumptio traditionem præſupponit, cum nullus talium ſumat, niſi ſibi traditam euchariſtiam.

¶ Tertio dicitur, quòd dato, quòd ly hoc, demonſtraret omne opus, ſcilicet conſecrare, ſumere, & tradere ſub utraque ſpecie, & quòd intelligatur præcipi omne huiuſmodi opus, adhuc argumentum non cogit: quoniam cum præceptum hoc ſit affirmatiuum, & præcepta affirmatiua obligent ſemper, ſed non pro ſemper, ſed pro tempore neceſſitatis conſequens eſt, ut ex hoc domini præcepto ſacerdotes, non teneantur tradere ſub utraque ſpecie, niſi neceſſitas communicandi ſub utraque ſpecie aduenerit, ac per hoc ſi huiuſmodi neceſſitas alicubi numquam interuenit: numquàm ſacerdos reus uiolati præcepti eſt. Exemplum, præceptum de honorandis parentibus factum, quia eſt affirmatiuum, intelligitur tempore neceſſitatis, & propterea ſi numquàm contingit parentes meos neceſſitatem habere ſubuentionis meæ, nuquàm ego reus præcepti ſum: & quia in innumeris Chriſti eccleſijs Ro. eccleſiam imitantibus numquàm contingit alicui non celebranti neceſſitas communicandi ſub utraque ſpecie (quoniam docente Spiritu ſancto contenti ſunt communione ſub ſpecie panis) ideo nullus ſacerdos in huiuſmodi eccleſijs reus eſt uiolati præcepti dominici.

¶ Quarto dicitur, ex ipſo ordine textus euangelici, quòd hoc domini præceptum nullibi inuenitur a domino traditum niſi reſpectu ſacramenti ſub ſpecie panis tantum, ita quòd ly hoc, nihil demonſtrat de pertinentibus ad calicem, & propterea ex iſto præcepto argumentum ſumptum, ſi efficax eſt, gladius eſt Goliath: quoniam hinc ſequitur, quòd ſola panis ſancti communio præcepta eſt tradenda. Et probatur quod dicimus, primo ex auctoritate euangelij: ſolus enim inter euangeliſtas Lucas uerba hæc poſuit in cap. 22. ubi expreſſe refert dominum ante conſecrationem calicis, poſt tamen conſecrationem panis, dixiſſe. Hoc facite in meam commemorationem. Secundo, auctoritate Pauli Apoſt. 1. ad Cor. 11. ubi refert dominũ dixiſſe. Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum, quod pro uobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem: poſt conſecrationem autem calicis Lucas de hoc nihil refert. Paulus autem apoſtolus refert Chriſtum dixiſſe, Hoc facite quotieſcumque bibetis in meam commemorationem Vbi ex ipſa diuerſitate uerborum a Paulo narratorum, manifeſte apparet, quod de ſacramento ſub ſpecie panis dominus dixit abſolute, hoc facite in meam commemorationem: de eodem autem ſacramento ſub ſpecie uini non dixit abſolute, Hoc facite: ſed dixit quod hoc facerent, quotieſcunque biberent, in ſuam commemorationem. Vbi meridiana luce clarius patet, quod non præcipitur bibere, ſed quod quotieſcunque bibimus, in ſuam commemorationem hoc faciamus. Et hinc ſequitur, quod ſi ex hoc præcepto domini, Hoc facite in meam commemorationẽ efficax argumentum ad communionem populi ſumitur, optime ſequitur abſque ulla controuerſia, quod non eſt præcepta communio populi niſi ſub ſpecie panis. Et confirmatur iſte ſenſus ex eo, quod in numero ſingulari dicitur, Hoc facite, & non dixit, hæc facite, ſicut per oppoſitum eccleſia uolens utramque ſignificare ſpeciem ſacramenti, explicat in numero plurali dicens, Hæc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis.

¶ Ad tertium argumentum dicitur, concedendo quod tam perfectio ſacramenti in cõſecratione, quàm perfectio eiuſdem in uſu eſt ſub præcepto, & hoc propter allatam, obiiciendo, rationem, ſcilicet quod ſacramentum hoc ſuapte natura eſt propter uſum, & perfectio ſacramenti eſt propter perfectionem uſus. unde, & grande ſacrilegium eſſe dixit Gelaſius diuidere myſterium hoc, quo ad uſum: ſed non propterea argumentũ hinc ſumptum urget ad uſum utriuſque ſpeciei in communione populi. Et ratio eſt, quia perfectio ſacramenti ſecundum uſum, non dependet niſi a per ſe concurrente ad ſacramentum illud, quemadmodum cæterarum rerum perfectiones, non attendũtur ſecundum ea, quæ ſunt per accidens: ſed in ordine ad ea, quæ concurrunt per ſe: alioquin nunquam res aliqua ſuam perfectionem ſortiretur, ſolus autem ſacerdos concurrit per ſe ad perfectionem huius ſacramenti tam conſecrando, quàm utendo: & propterea ſicut ſacrilegus eſſet ſacerdos, conſecrando panem, & non uinum ita ſacrilegij reus eſſet ſumendo panem ſanctum, & non ſumendo calicem. Et quidem, quod ſacerdos concurrat per ſe ad conſecrationem, & uſum huius ſacramenti, clare patet, quod autem ſolus concurrat per ſe, patet tum ex eo, quod ſolus ſufficit ad perfectionem ſacramẽti, tam conſecrando quàm utendo: tum, ex eo quod populi communio poſt conſummatum ſacrificium, atque ſacramentum, tã quo ad conſecrationem, quàm quo ad oblationem, & uſum in A peruenit, ſacerdos enim per ſeipſum perfecit hæc omnia: quod autem ſuperuenit alicui poſt illius perfectionem, non eſt de cõcurrentibus per ſe ad illius perfectionem iterum, ex eo, quod accidentaliter coniungunt perfecto uſui huius ſacramenti, quod aliquis circunſtãtium ſit communicandus, quod ex eo patet, quod nihil minus perfectũ eſt ſacramentum, & in ſe, & in uſu, ſi nullus circunſtantium communicet: ſi enim perfectio uſus dependeret ab aliorum communione. non poſſet abſque ſacrilegij uitio ſacramenti huius uſus eſſe, niſi aliquis ex circunſtãtibus cõmunicaret: ſicut non poteſt abſque ſacrilegio, eius uſus a celebrante omitti, aut diuidi. Quo circa manifeſtum eſt, quod ex perfectione huius ſacramenti, tam quo ad conſecrationem, quàm quo ad uſum per ſe (ea enim, quæ ſunt per accidens, & ab arte, & a ſcientia relinquuntur) non habetur neceſſitas communicandi populum ſub utraque ſpecie, ſed neceſſitas communicandi ſeipſum celebrantem ſub utraque ſpecie. B Et hæc de prima quæſtione dicta ſufficiant.

QVAESTIO II.

An utilius ſit ſumere euchariſtiam ſub utraque ſpecie, quam ſub ſpecie panis tantum.

QVAERITVR ſecundo, an utilius ſit ſumere euchariſtiam ſub utraque ſpecie, quàm ſub ſpecie panis tantum. Et uidetur quod ſic.

¶ Primo, ex parte ſacramenti, quia utilius eſt ſumere ſacramentum integrum, ſeu integre, quàm imperfectum, ſeu partialiter. Et ſi dicatur, quod non eſt hic differentia ſecundum perfectum, & imperfectum, integrum, aut diminutum, totum, uel partem, niſi in ſignificando, contra: ſacramenta efficiunt quod ſignificant ergo imperfectio in ſignificando redundat in imperfectionem in conferendo: C alioquin aliud efficeret, & aliud ſignificaret, dum ſignificaret partem, & efficeret totum.

¶ Secundo, ex parte quoque ſacramenti, utilius eſt tangi a Chriſto pluribus diuerſarum rationum inſtrumentis, quàm uno tantum: ſed communicans ſub utraque ſpecie tangitur à Chriſto inſtrumentis diuerſarum rationum: communicans autem ſub altera tantum tangitur à Chriſto uno tantum inſtrumento ergo. Maior eſt per ſe nota: quoniam diuerſarum rationũ inſtrumenta ad diuerſas utilitates per ſe ordinantur, ut patet in artificialibus. Minor autem manifeſtatur: quia ſpecies uini, uel ſaltem potatio ipſa inſtrumẽtum eſt quoddam ipſius Chriſti ad lætificandam animam: & ſimiliter ſpecies panis, uel ſaltem manducatio ipſa inſtrumentum eſt Chriſti ad confirmandum hominis animum: ſicut de aqua baptiſmi Auguſt. dicit, quod corpus tangit, & cor abluit. Et confirmatur, quia potus ſacramentalis ſignificat potum ſpiritualem: regula autem generalis eſt, quod ſacramentales actus ſunt inſtrumenta, aut D quaſi inſtrumenta diuinæ uirtutis. Et confirmatur rurſus ex eo, quod ſi ſignificatus effectus per ſumptionem euchariſtiæ non prouenit in ſumentem, dicimus, quod hoc non eſt ex defectu ſacramenti, quin conferret quod ſignificaret, ſicut, & cætera ſacramenta conferunt, quod ſignificant, ſed ex indiſpoſitione ſumentis: hæc enim omnia atteſtantur, quod huiuſmodi ſacramentalibus Chriſtus utitur ut inſtrumentis, quod erat aſſumptum: conſtat n. hæc ſcilicet ſpeciem panis, & uini, ſeu manducationem, & bibitionem ſacramentales, diuerſarum eſſe rationum, ſicut diuerſarum ſunt rationum in eſſe naturali.

¶ Tertio, ex effectuum differentia: utilius eſt comedere ſpiritualiter, & bibere ſpiritualiter ſacramentum hoc, quàm illud ſpiritualiter comedere tantum. Et ſi dicatur, quod comedere ſpiritualiter, & bibere ſpiritualiter, ſunt idem, contra: tum, quia comedere ſpiritualiter eſt actus intellectus, utpote ſpectãs E ad fidem, & contemplationem, iuxta illud Eccl. 15. Cibauit illũ pane uitæ, & intellectus, & illud Auguſt. Crede, & manducaſti. Bibere uero eſt actus affectiuæ partis, utpote ſpectans ad dulcedinem charitatis, & delectationem ſpiritus, iuxta illud. Et uinum lætificat cor hominis, & rurſus. Torrente uoluptatis tuæ potabit eos. Et confirmatur hoc ex ipſa diuerſitate ſignorum: diuerſa enim ſigna ſacramentalia oportet diuerſa quoque habere ſignificata. Et propterea, quia manducare & bibere ſunt diuerſa ſigna ſacramentalia, conſequens eſt, ut diuerſa quoque habeant ſignificata: ſi enim idem ſignificarent, alterum ſuperfluum eſſet in ſignificando. Et confirmatur rurſus, ex proprietate attributiuum ſignatorum: nam calici ſacramentali attribuitur, quod ſignificat expreſſe mortem Chriſti, redẽptionemque per illius ſanguinem peractam, uitam animæ, lætitiam cordis, &c.

¶ Quarto arguitur ducendo ad inconueniens: ſacerdos celebrans ſumpto ſacramento ſub ſpecie panis, quæritur an poſtea ſumẽdo ſub ſpecie uini aliquid utilitatis ſpũalis acquirat,

ant nihil. Si dicatur, quòd acquirit aliquid ſpiritualis F
utilitatis intus in anima, habetur intentum, ſcilicet quòd utilius eſt ſumere ſub utraque ſpecie, quàm ſub altera tantum. Et rurſus, cum par ſit ratio, proportionaliter tamen de ſacerdote, & laico digne ſumente, utilius erit laico digne ſumanti ſumere ſub utraque ſpecia, quàm ſub altera tantum. Si dicatur, quòd nihil ſpiritualis fructus acquirit ex calice, ſequitur quòd potus ille ſacramentalis non confert ſacerdoti quod ſignificat, & cum infructuoſitas iſta non proueniat ex parte ſacramenti: quoniam calix ille eſt calix uitæ non ſolum contentiuus, ſed collatiuus, nec proueniat ex parte ſacerdotis (quoniam ſupponimus ipſum digne celebrare) conſequens eſt quòd non niſi temere, & uoluntarie negatur fructus ſumptionis ſub ſecunda ſpecie.

IN OPPOSITVM eſt Auctor in litera huius 12. artic. in calce dicens: poteſt autem a populo corpus ſine ſanguine ſumi: nec exinde ſequitur aliquod detrimentum: quia ſacerdos in G perſona omnium ſanguinem offert, & ſumit, & ſub utraque ſpecie totus Chriſtus continetur. Vbi clare uides dictum, nec ex inde ſequitur aliquod detrimentum, quod falſum eſſet, ſi damnum ſpiritualis fructus populus incurreret, ſumendo corpus, & non ſumendo calicem.

¶ Ad euidentiam ueritatis quæſtionis huius, tria agenda ſunt: primo, declarandæ ſunt duæ radices difficultatis, ſecúdo, proſequemur primam radicem & tertio proſequemur ſecundam.

¶ Quoad primum ſciendum eſt, quòd quia ſacramenta nouæ legis conferunt quod ſignificant, ideo in duplici conſueuerunt locari genere, quatenus enim conferunt, locantur in genere cauſæ inſtrumentalis, aut quaſi inſtrumentalis, quatenus uero ſignificant, locantur in genere ſigni ſenſibilis, & propterea de ſacramentis dupliciter loqui contingit uel, ut habent rationem cauſæ, uel ut habent rationem ſigni. cum enim de uirtute ſacramentorum eſt ſermo, ad cauſalitatem ſacramenti ſpectatur: uirtus enim cauſalitatem ſonat: & ſimiliter cum de ſacramentali H medicina eſt ſermo, ad cauſalitatem quoq; ſpectatur. inter cauſas enim medicina locatur. Et breuiter cum de efficacia, aut effectu alicuius ſacramenti agitur, ad cauſalitatem ſpectatur: quando autem de ſignificato, aut ſignificationa ſacramenti eſt ſermo, clare liquet quòd ſacramentum in quantum ſignum tractatur.

¶ Duabus igitur in ſacramento inuentis conditionibus, ſcilicet quòd eſt cauſa, & quòd eſt ſignum, quòd confert, & quòd ſignificat, difficultas in propoſita quæſtiona ex utraque oritur. Nam ex eo, quòd dominicus calix non minorem habet uirtutem, quam ſacra hoſtia, nec minus natus eſt conferre quam ſacra hoſtia confert, rationi conſentaneum eſt, ut quemadmodũ ſacræ hoſtiæ eſus proprium habet fructum ſpiritus in anima electis, ac per hoc duplex fructus meliorem monſtrat ſumptionem ſacramenti ſub utraque ſpecie, quam ſub altera tan- I tum. Similiter, quia non minus dominicus calix cum eius potu ſacramentali ſignificat interiorem fructum ſpiritus, quàm ſacra hoſtia cum eius eſu ſignificat interiorem ſpiritus fructũ, conſequens eſt, ut ſicut donum ſpiritus ſignificatum eſu ſacræ hoſtiæ abſque dubio acquiritur, ita donum ſpiritus ſignificatum potu ſacramenti calicis abſque dubio habeatur à digne bibente, & ſic ex multiplicato dono iuxta diuerſitatem ſigni, utilius concluditur communicare ſub utraque ſpecie, quàm ſub altera tantum.

¶ Oritur ergo tota huius quæſtionis difficultas ex diuerſitate ſacramentalis cauſæ, uel ſacramentalis ſigni, aut utriuſque, & propterea diligenter diſcutienda eſt primo uirtus, atque cauſalitas huius ſacramenti, & deinde ſignificatio, His enim patefactis, facile erit nodum ſoluere quæſtionis. Hæc de primo.

¶ Quoad ſecundum, ut clare appareat ueritas, ut cognoſcatur quid in euchariſtiæ ſacramento eſt cauſa, & quomodo cauſat, K declaranda per ordinem ſunt tria. Primum eſt, quòd cauſans non eſt uirtus aliqua in ſacramento aut diuina aſſiſtentia, ſed eſt res contenta in euchariſtia. Secundum eſt, quòd huiuſmodi res contenta cauſans non eſt minus res concomitanter contenta, quàm res contenta ex ui conuerſionis. Tertium eſt, quòd res contenta in hoc ſacramento cauſat abſque aliquo ſenſibili inſtrumento. Primum horum, ſcilicet quod res cauſans, ſeu conferens ſpiritualem fructum in ſumptiona euchariſtiæ, eſt res contenta in euchariſtia, ab omnibus eſt confeſſum, qui confitentur Chriſtum realiter contineri ſub hoc ſacramento, ipſe enim Chriſtus perfectus Deus, & perfectus homo eſt largitor omnis fructus gratiæ, & eſt res contenta ſub hoc ſacramento. Et hinc abſque controuerſia habetur, quòd non oportet recurrere in uſu huius ſacramenti ad uirtutem aliquam in ſacramẽto poſitam per modum intentionis, aut ad diuinam aſſiſtentiam, ſicut in aliorum ſacramentorum uſu, & in huius ſacramenti conſecratione recurritur. Singulare eſt enim in hoc ſacramento, in quo loco uſus à conſecratione ſeparatur, quòd ipſum fontem gratiæ præſentialiter habeat, ut rem in ſacramento contentam, & ex hac ſingulariter excellentia prouenit, ut ſicut per ſeipſum in ſua perſona fons gratiæ ſub ſacramento continetur, ita per ſeipſum conferat ſacramenti fructum.

¶ Secundum autem, ſcilicet quòd non minus ad conferendũ fructum huius ſacramenti concurrit res contenta concomitanter, quàm res contenta ex ui ſacramenti, ſeu conuerſionis, declaratur recolendo, quòd dupliciter res aliqua continetur ſub hoc ſacramento, uel ex ui ſacramenti, ſeu conuerſionis, & ſic ſub hoſtia continetur corpus Chriſti tantum, ita quòd, nec ſanguis, nec anima, nec deitas ſic continetur ſub hoſtia. & ſimiliter in calice ex ui ſacramenti ſolus ſanguis continetur, ita quòd nec Chriſti corpus, nec anima, nec deitas, ſic continetur ſub ſpecie uini, uel concomitanter, & ſic ſub hoſtia continetur tam ſanguis Chriſti, quam eius anima, & deitas: & ſimiliter ſub ſpecie uini continentur concomitanter Chriſti corpus, anima, & deitas. Ex his enim conſtat, quòd nec ſub ſpecia panis, nec ſub ſpecia uini continetur Chriſti anima, & ſimiliter deitas, niſi concomitanter. Quo ſtante declaratur propoſitum ſic: Spiritualis fructus euchariſtiæ non minus cauſatur a Chriſti anima, & ab eius deitate, quam a Chriſti corpore, ſeu ſanguine: ſed tam deitas, quam anima Chriſti eſt res concomitanter exiſtens ſub ſacramento ergo non minus cauſat fructum ſpiritualem euchariſtiæ res concomitanter contenta, quam res ex ui ſacramenti contenta. proceſſus totus eſt clarus cum minore iam declarata. Prima autem propoſitio per ſe euidens eſt tum, quia deitas præſens perſonaliter eſt, quæ maxime confert fructum hunc ſpiritualem, tum, quia Chriſtus in ſacramento præſens confert uoluntarie dona ſui ſpiritus, uoluntaria autem collatio principaliter, & maxima pendet a uoluntate, quæ eſt in anima eius, quia plus eſt, quàm quod dixi. nam tam ſanguis quam corpus Chriſti uim cibandi, atque potandi habet ex coniunctione ad deitatem: niſi enim eſſet corpus uerbi, & ſanguis uerbi, quod in principio erat Deus non conferret uitam æternam.

¶ Tertium autem ſcilicet quòd Chriſtus in hoc ſacramento contentus conferat per ſeipſum, & non per aliquod ſenſibile inſtrumẽtum, ſpiritualem fructum declaratur tripliciter. Primo, quia ubi eſt præſens agens ſufficiens per ſeipſum, non eſt opus inſtrumento, nec conſueuit adhiberi inſtrumentum.

¶ Secundo, quia ſic ſe habet eſus, & potus ſacramentalis ad hoc alimentum ſpiritus, ſicut ſe habet tam manducatio, quàm potus naturalis ad alimentum corporale: ſed in nutritione corporali panis, & uinum non per inſtrumenta, ſed ſecundum ſeipſa alunt, quoniam ut dicitur in 2. de anima, alimentum ſecundũ ſuam ſubſtantiam nutrit, & ſimiliter edere, & bibere non ſunt inſtrumenta alimenti corporalis ad alendum corpus, ſed comedere concurrit, ut adducens alimentum ſiccum, & bibere ut adducens alimentum humidum: conſtat autem ſecundum philoſophiam, quòd approximatio agentis, & patientis, alimenti, & aliti non locatur inter inſtrumenta. Relinquitur igitur ex hoc, quod Chriſtus continetur in hoc ſacramento ut alimentum (ut ſpecies panis, & uini atteſtantur) quòd ipſe ſecundum ſeipſum nutriat ſpiritum ſumentium, & ſimiliter ex hoc, quòd ad ſumentium animas peruenit eo ipſo, quòd manducatur, & bibitur ſacramentaliter, quòd eſu, & potu ſacramentali non utitur ut inſtrumentis, ſed ut approximationibus alimenti ad hominem, qui alendus eſt.

¶ Tertio, quia de diuinis ſacramentis oportet ſapere ad ſobrietatem, non excedendo limites patrum noſtrorum, accepimus autem ex eccleſiæ doctrina incomprenſibilem, ac ineffabilem coniunctionem Chriſti, & ſpecierum ſacramentalium ſub ratione continentis, & contenti neraciter præſentis, & ſigni, & ſignati, & huiuſmodi, & non ſecundum rationem agentis, & inſtrumenti, & propterea uoces huiuſmodi tamquam prophanas nouitates uitandæ ſunt.

¶ Ex quibus omnibus infertur primo, quòd in calice, & hoſtia non ſunt diuerſæ uirtutes collatiuæ ſpirituales gratiæ, ſed una tantum eſt res utrobique conferens, ſcilicet Chriſtus ipſe ſecundum ſeipſum, & non per uirtutes medias. Infertur ſecundo, quòd in hoſtia, & calice, Chriſtum non uti diuerſis inſtrumentis ad conferendum fructum ſpiritus, quia utrobique nullo utitur ſenſibili inſtrumento ad huiuſmodi collationem, & quia excluſa omni uirtute media, & excluſo omni inſtrumento medio, nulla remanet ex parte Chriſti præſentis differentia cauſandi, diſtribuendi, ſeu conferendi ſub utraque ſpecie, niſi uoluntas diuidens ſingulis, prout uult, ideo infertur tertio, quòd quæcumque argumenta ad probandam diuerſitatem fructuum, ſpiritualium in ſumptione utriuſque ſpeciei, ex diuerſitate uirtutum ſacramentalium, uel ſacramentalium inſtrumentorum, uel modorum conferendi, & aliorum eiuſmodi, ex falſo procedunt principio, nihilque ualent utpote abſque fundamento erecta.

erecta. Quo fit ut conſiderando ſacramentum euchariſtiæ infinitam latitudinem cauſæ, prout eſt collatiuum ſpiritualis gratiæ, nutritiuum animæ, & medicina eiuſdem, nulla ſit differentia inter ſpecies ipſas inter ſe, & ſimiliter nulla ſit differentia inter utramque ſimul, & alteram tantum: quoniam ut ex dictis patet, una, & eadem omnino abſque omni uirtute media, abſque omni ſenſibili inſtrumento medio eſt utrobique, & in altera tantum cuiuſcumque ſpiritualis doni cauſa, ſcilicet Chriſtus ipſe perſonaliter præſens ſecundum deitatem, & humanitatem. Hæc de ſecundo.

¶Quo ad tertium, aduertendum eſt, quod diuerſitas in ſignificando, quæ ingerit difficultatem, dupliciter inuenitur in hoc ſacramento. Inuenitur ſiquidem, & diuerſitas ſigni: quia aliud ſignum eſt ſpecies panis cum ipſius eſu, & aliud ſignum eſt ſpecies uini cum eius potu, & diuerſitas modi ſignificandi. Et hæc inuenitur dupliciter, hoc eſt comparando ſpecies inter ſe, ſicut expreſſius ſignificat redemptionem noſtram per Chriſti mortem calix, in quo, ut ſeparatus monſtratur ſanguis a corpore, quàm hoſtia & comparando utramque ſimul ſpeciem ſacramenti ad alteram tantum: nam utraque ſimul ſignificat integre refectionem ſpiritualem: ſingulæ autem ſpecies imperfecte repræſentant illam, una ſcilicet ut cibum, & altera ut potum.

¶Nulla autem harum diuerſitatum, ſi diligenter perſpexerimus, diuerſitatem aliquam in fructu ſpirituali huius ſacramenti arguit: quod quadrupliciter manifeſtatur. Primo ex communibus. quoniam nec ſignorum diuerſitas, nec diuerſus modus ſignificandi diuerſitatem arguit in re ſignata, ſed una eademque res omnino immutata, & diuerſis ſignis, & diuerſimode poteſt ſignari, ut patet cum unus, idemque homo repræſentatur per imaginem in ſpeculo, & per ſtatuam, picturam, &c. & ab una perfectius, & ab alia imperfectius repræſentatur, ex his enim diuerſitatibus in ſignis, & ſignificationibus nulla circa rem ſignatam uarietas monſtratur.

¶Secundo declaratur exemplo in baptiſmo: immerſio ſiquidem, quæ in celebratione baptiſmi fit, ſignificat enim, qui baptizatur, conſepeliri Chriſto, & emerſio ſignificat reſurgere eundem cum Chriſto in nouitatem uitæ, iuxta illud Apoſtoli ad Ro. 6. Conſepulti ſumus cum Chriſto per baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis, ita, & nos in nouitate uitæ ambulemus. Si tamen aliquis baptizatur non per modum immerſionis, ſed per modum effuſionis, aut aſperſionis, deficit tunc baptiſmo dictus modus ſignificandi, & non propterea is, qui baptizatus, minus eſt conſepultus Chriſto, aut minus reſurgit in nouitatem uitæ, quàm ille, qui baptizatus eſt per immerſionem. Hinc enim manifeſte habes, quòd non ſolum in communi loquendo, diuerſitas, ſeu defectus in modo ſignificandi, nullam uarietatem arguit in re ſignata: ſed etiam in ſpeciali de ſacramentalibus ſignis loquendo defectus in ſignificando nihil adimit de fructu ſacramenti, & plenitudo in ſignificando, nihil adiungit ad fructum ſacramenti: æquale ſiquidem donum ex baptiſmo recipiunt baptizatus per immerſionem, & baptizatus per aſperſionem, quàmuis magna ſit diuerſitas utrobique in ſignificando.

¶Tertio ex ratione, quia aliud eſt diminute, ſeu partialiter ſignificare, & aliud eſt ſignificare diminutum, ſeu partem. Primum inuenitur in ſingulis ſeorſum huius ſacramenti ſpeciebus, ſecundum autem non: & ut patet non ſequitur ex primo. Similiter aliud eſt plenius, ſeu expreſſius ſignificare, & aliud eſt pleniorem fructum ſignificare, & ſimiliter aliud eſt integre ſignificare, & aliud eſt totaliter ſignificare, & ſimiliter aliud eſt diuerſis ſignis ſignificari, & aliud eſt diuerſa ſignificari. Diuerſitas namque tam ſignorum, quàm modorum ſignificandi, in ſignis ipſis ſiſtit, & non pertranſit ad rem ſignatam: ſunt enim conditiones ſignorum, & non rei ſignatæ: & propterea inter ſigna, & ſignorum conditiones aduertenda eſt differentia hæc quòd ſigno quidem reſpondet ſignatum, ſed diuerſitati ſignorum non reſpondet diuerſitas rei ſignatæ & ſimiliter modo ſignandi non reſpondet modus rei ſignatæ. Et ratio eſt, quia una, & eadem omnino immutata res, poteſt & diuerſis ſignis, & diuerſimode ſignari.

¶Quarto, declaratur deſcendendo ad propoſitum ſacramenti exemplariter, diuerſa in primis ſigna, ſcilicet hoſtia comeſta, & calix bibitus, non diuerſos ſacramenti fructus, ſed unum, atque eundem ſpiritualem fructum ſignificant: nam manducare, & bibere ſpiritualiter, unum, & idem ſunt, ut teſtatur Aug. ſuper Ioan. homil. 25. ſuper illo textu, Qui uenit ad me, non eſuriet, & qui credit in me, non ſitiet in æternum. Ioan. 6. Inquit enim. Qui uenit ad me, hoc eſt, quod ait, qui credit in me: & quod dixit, non eſuriet, hoc intelligendum eſt, & non ſitiet umquam: utroque enim illa ſignificatur æterna ſatietas, ubi nulla eſt egeſtas. Vbi ex hoc, quòd ſitire, & eſurire ponitur idem, manifeſte patet, quòd manducare, & bibere ſunt idem, & quod

A alimentum ſatians eſu, & alimentum ſatians potu, ſunt idem ſecundum rectum philoſophiæ iudicium, iuxta illud 4. Phyſic. Si poſſe ſanari, & poſſe infirmari ſunt idem, ſanari, & infirmari ſunt quoque idem, & ſimiliter ſanitas, & infirmitas ſunt idem.

¶Diuerſi deinde modi ſignificandi, non diuerſos fructus ſpirituales modos ſignificant, ſed excellentem illum fructum diuerſimode ſignificari decet, ut ſic ſignificante uno, & ſic repræſentante alio, & ſic repræſentante utroque unus, & idem fructus inadæquatur omnibus & ſingulis ſignis, utpote ſuper excedens quæcumque huiuſmodi ſigna quocumque modo illum ſignificantia, utcumque innoteſcat, & in ſumma ueneratione habeatur, & toto corde deſideretur. Conſentaneum autem rationi eſſe patet, ut diuerſa ſigna ſenſibilia, & diuerſimode ſignificantia, ad unum ſpiritualem intelligibilis ordinis fructum repræſentandum ſint inſtituta a diuina ſapientia diſponente B omnia ſuauiter, ſenſibilia enim ualde defectiue repræſentant excellentiam intelligibilium rerum, & præcipue tam excelſam rem, quæ eſt hoc ſacramento ſignata, & eſt illius fructus, interna ſcilicet ſatietas ſpiritus, ſecundum participationem æternæ ſatietatis. unde non ſolum ex ipſis ſacramentalibus ſignis, ſed & ex aliis innumeris defectiue ſignificatur huius ſacramenti fructus. Nec obſtat, quòd dicatur euchariſtiam ſub utraque ſpecie integre repræſentare internam refectionem: quoniam huiuſmodi integritas, ſeu totalitas repræſentandi non ſimpliciter, & abſolute, ſed reſpectiue ad ſingulas ſpecies intelligitur, tamquàm ſi diceretur, quòd totum euchariſtiæ ſacramentum repræſentat internam refectionem non partialiter, ut ſpecies panis, nec partialiter ut ſpecies uini, ſed complectendo utrumque. Cum quo ſtat, quòd utrumque ſimul imperfecte illam repræſentat, ſed non ita imperfecte ſicut alterum tantum, ſingulæ enim ſpecies, & ambæ ſimul repræſentant non partem, C ſed totam internam refectionem ſpiritus, ſed non repræſentatur totaliter ab aliqua earum, nec ambabus ſimul, nec ab innumeris aliis. patet ergo diuerſitatem ſacramentalium ſignorum, & modorum ſignificandi in hoc euchariſtiæ ſacramento, nullam inferre diuerſitatem in fructu ſpirituali ſignificato.

¶Nec ex admiſſo conferendi actu, diuerſificari ſignificatum ſacramenti fructum poteſt. nam ſi diuerſitas ſigni, & modi ſignandi non redundat in ſignatum, quod per ſe reſpicit ſignum multo minus huiuſmodi diuerſitas redundabit in collatum, quod per accidens, ſeu per quandam annexionem reſpicit. Et confirmatur, quia ſicut communiter fatemur ſacramentis nouæ legis conferri quod ſignificatur, ita communiter abhorremus, quod conferendi commenſuretur modo ſignificandi.

¶Ex quibus omnibus collige, quòd quatuor inueneris in euchariſtiæ ſacramento integro, ſcilicet rem contentam, qui Chriſtus eſt, D modo continendi, ſcilicet ex ui ſacramenti, & concomitanter, ſignis ſignificatione cum modo ſignificandi, & collatione, eſt conſtet, quòd maior utilitas ſpiritus ſpectet ad maiorem collationem a re contenta procedentem, & non ad modum continentiæ: nec ad diuerſitatem ſignorum, ſignificationum, aut modorum ſignificandi, & res contenta ſub utraque ſpecie ſit omnino una, & eadem, & non magis conferat ſpiritualem fructum ſub una, quam ſub alia, aut ſub utraque quàm ſub una, utpote nullo mediante inſtrumento, nullaque mediante uirtute uertens in huiuſmodi collatione, conſequens eſt, ut nulla maior utilitas ſpiritualis fructus proueniat in ſumente ſacramentum ſub utraque ſpecie, quam proueniat in ſumente ſacramentum ſub altera tantum ſpecie. Et hoc intellige cæteris paribus, ita, quòd ut exemplariter dicatur, ſi ſunt hic duo æqualiter diſpoſiti ad communionem, & unus communicet ſub ſpecie panis tantum, alter uero ſub utraque ſpecie, non plus prodeſt, quo E ad gratiam, & ſpiritualem fructum ſacramentum euchariſtiæ communicanti ſub utraque ſpecie, quam communicanti ſub ſpecie panis tantum. Et ratio eſt dicta, quia non interuenit maior collatio, quamuis interueniat maior ſignificatio. Hæc de tertio.

AD ARGVMENTA in oppoſitum reſpondendo, dicitur ad primum, quòd ſine dubio utilius eſt ſumere totum fructum ſacramenti, quam partem fructus eiuſdem, non tamen utilius eſt ſumere totum ſacramentum, quam partem ſacramenti, ubi tota uis ſacramenti non minus eſt in parte quam in toto, ſicut eſt in propoſito, quoniam totus Chriſtus continetur in toto ſacramento, & in qualibet eius parte, nec eſt differentia niſi in ſignificando, non totum, uel partem, perfectum, uel imperfectum: ſed in ſignificando partialiter, uel integre, perfecte, uel imperfecte: unde cum inſtatur, quòd ſacramenti pars aliud ſignificaret, & aliud conferret, quia ſignificaret partem, & conferret totum, duplex defectus committitur. Primus eſt, qui dictus eſt, quòd pars ſacramenti ſignificet partem fructus ſigni-

ficat

ſerat enim totum fructum, ſed partialiter. Secundus eſt, q. dato quòd ſignificaret partem, & conferat totum non propterea derogaretur regulæ ſacramentali, qua dicitur, ſacramenta conferunt quod ſignificant: quoniam uerificaretur q. conferret id, quod ſignificat, quàmuis ultra hoc conferret aliquid plus. Multum n. inter ſe diſtant hæc, conferre aliud, & cõferre illud, & aliquid plus unde ex hoc, q. pars ſacramenti confert quicquid confert totum, & affirmatur quòd confert quòd ſignificat, & quòd confert plus quàm explicite ſignificet. F

¶Ad ſecũdum dicitur, quòd minor eſt falſa: non ſunt enim inſtrumenta Chriſti contenti in euchariſtia ſpecies ſacramentales, aut uſus earum, uere, & proprie loquendo: quod ideo addo, quoniam ſi alicubi ſcriptum inueniatur, quòd hæc ſunt inſtrumenta, aut quaſi inſtrumenta diuina, pie exponendum eſt, uel G de inſtrumento ad excitandam deuotionem, & non ad conferendum ſacramenti fructum, uel inſtrumenti nomine intelligendum eſt id, ſine quo non. ſecundum enim huiuſmodi extenſionem nominum uerificatur, quòd ſpecies, & earum uſus ſunt inſtrumenta ad fructum ſacramenti, quia ſine eis in re, uel in uoto non confertur ſacramentalis fructus à re cõtenta ſub ſacramento. ubi ſcito, quòd huiuſmodi ſpecies, & uſus earum conueniunt cum aliis ſacramentis, non ſolum in ſignificando, ſed etiam in conferendo: & propterea ſicut aqua baptiſmi corpus tangit, & cor abluit, ſic hoſtia ſacra corpus tangit, & cor alit. Sed multum differunt in modo conferendi: quoniam in aliis ſacramentis Chriſtus mediante uirtute ſacramentali confert effectum: hic autem immediate per ſeipſum fructum confert ſacramenti: & propterea eſto cautus cum obiiciuntur huiuſmodi ſimilitudines.

¶Ad confirmationem dicitur, q. actus ſacramentales ſunt in H duplici differentia: quidam enim ſunt, qui interueniunt in ipſa cõfectione ſacramenti, & de his uerificatur quòd ſunt actus inſtrumentales: quidam uero ſunt, qui poſt confectum ſacramentum, ad uſum ſolummodo ſpectant ſacramenti, & hi non ſunt actus inſtrumentales ad conferendum ſacramenti fructum, ſed ut dictum eſt, ſe habent ut approximationes nutrimenti ad id, quod nutritur: tales autem ſunt de quibus eſt ſermo præſens.

¶Ad alteram confirmationem dicitur, quòd non ideo ſimile reddimus iudicium de euchariſtia, & baptiſmo, & aliis ſacramentis, dicendo quòd non prouenit ex defectu ſacramenti ſi infructuoſe quandoque ſuſcipiuntur, quaſi eodem modo Chriſtus operetur in hoc ſacramento, & in aliis: cum conſtet, quòd non eodem modo Chriſtus eſt in hoc ſacramento, & in aliis: quoniam hic eſt per ſeipſum præſens, in aliis per ſuam uirtutem, uel aſſiſtentiam: ſed hoc ideo dicitur, quia quantum ad collationem ſpiritualis gratiæ idem eſt iudicium: in omnibus enim confertur ſpirituale donum, ſi digne ſuſcipiuntur. I

¶Ad tertium dicitur, quòd ceteris paribus, non eſt utilius ſpiritualiter comedere, & bibere ſacramentum, quàm comedere tantum: quia comedere, & bibere ſpiritualiter Chriſtum, ſunt unum, & idem inter ſe, & non differunt a comedere, & bibere ſpiritualiter euchariſtiam, niſi ſola relatione ad ſacramẽtum, conſtat enim quòd utilitas graduatur ſecundum interiorem Spiritus fructum, & non ſecundum relationem ad ſacramentum: quoniam relatio huiuſmodi non facit melius, ſed ſolam habitudinem ad ſenſibile ſignum, in quo Chriſtus continetur apponit. quòd autem comedere, & bibere ſpiritualiter, idem ſint, manifeſtat dominus, Ioan. 6. dum ter unum, & eundem fructum attribuit manducationi carnis ſuæ, & potui ſanguinis ſui. Primo, cũ dicit, Niſi mãducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis uitam in uobis. Se K cundo, cum dicit, Qui manducat meam carnem, & bibit meũ ſanguinem, habet uitam æternam. Tertio, cum dicit, Qui manducat meam carnem, & bibit meũ ſanguinem, in me manet, & ego in illo: ubi patet, q. ſemper unicus manducationi, & potui appoſitus eſt fructus. Primo, uita in nobis: ſecundo, uita æterna: tertio, manſio in Chriſto, & econtra.

¶Ad inſtantiam autem, quòd manducare eſt actus intellectus, & bibere actus effectus, reſpondetur, quòd hæc ſunt uera ſecũdum quandam appropriationem, & non ſecundum proprietatem, & hoc tam in uia quàm in patria: nam in uia tam manducare, quàm bibere ſpiritualiter, ſpectat ad credere in Chriſtum: quia actus cum ſit fidei formatæ, & intellectus, & affectus eſt: in patria autem fruitio beata, utriuſque quoque partis perfectio eſt. In cuius ſignum cum dictum eſſet, quòd cibaret illũ pane uitæ, & intellectus, ſubiectum eſt, & aqua ſapientiæ potauit illum, ut monſtraretur ſapientia ad intellectum pertinens, & cibus, & potus: & ſimiliter non ſolum dictum eſt, Torrente uoluptatis tuæ potabis eos, ſed inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: ubi tam ubertas domus, quàm uoluptas ad potum relata eſt, ut monſtraretur identitas cibi, & potus.

F ¶Ad confirmationem uero, de diuerſitate ſignorum dicitur q. non oportet diuerſis ſignis ſenſibilibus reſpondere diuerſa ſignata intelligibilia: nec propter hoc, quòd multa ſigna unum, & idem ſignatum ſignificant, aliquod ſuperfluit: tum, quia inadæquate ſingula repræſentant illud intelligibile, tum, quia ſapienter diuina prouidentia huiuſmodi ſigna inſtituit ad noſtram eruditionem, exercitationem, humiliationem, conformitatem &c.

¶Ad ultimam confirmationem, de appropriatis, reſpondetur diſtinguendo de ſignificatione, uel collatione, & ſimiliter de proprio, uel appropriato. Et dicitur quòd reſpectu actus ſignificandi expliciti (de tali enim ſignificandi modo loquor) aliquid eſt proprium uni ſpeciei, & aliquid proprium alteri. reſpectu autem actus nihil eſt alicui proprium: quoniam totum G quod cõfertur à Chriſto ſub una ſpecie, confertur etiam ab eodem ſub alia. Appropriatum tamen inueniri poteſt reſpectu utriuſque actus, nam redemptio per Chriſti mortem, appropriatur calici in repræſentando, & uita animę appropriatur eidem in conferendo: ſicut uita corporis appropriatur conferendo hoſtiæ, iuxta illud, Ut duplicis ſubſtantiæ totum cibaret hominem: & ſimiliter lætitia appropriatur calici in conferendo. & firmitas hoſtiæ, iuxta illud, Dedit fragilibus corporis ferculũ, dedit, & triſtibus ſanguinis poculum: ſed huiuſmodi appropriationes tam in ſignificando, quàm in conferendo, in nullo uariant fructum ſacramenti, quin totus, & ita plene, & perfecte conferatur ſub una ſpecie, ſicut ſub utraque, ſicut in diuinis ex hoc, quòd patri appropriatur potentia, & filio ſapientia, & ſpiritui ſancto bonitas, non minus ſingula quæque perſona eſt ſapientia, potentia, bonitas.

H ¶Et per hoc, patet reſponſio, ad quæcunque ſimilia, quæ poſſunt obiici, de appropriatis fructibus calicis nihil enim minus omnium fructuum appropriatorum calici percipitur ex ſacra hoſtia. Et ratio iam dicta eſt: quia hæc non ſunt propria, ſed appropriata.

¶Ad quartum argumentum, dicitur declinando utrumque extremum quæſtionis propoſitæ arguendo. & media uia incedendo, & diſtinguendo de diſpoſitione ſacerdotis in dei gratia celebrantis, dupliciter ſiquidem poteſt inueniri diſpoſitus poſt ſumptum ſacramentum ſub ſpecie panis, uel ſine augmento ſpirituali, uel cum augmento ſpirituali, & ſiquidem inueniatur diſpoſitus cum augmento ſpirituali, ita ut dignior ſit ſuſcipiendo ſub ſecunda ſpecie, quàm fuerit ſuſcipiendo primam, recipit proculdubio ſumendo calicem ſpiritualem fructum ſacramenti, qui gratia maior eſt intenſiue, aut extenſiue, & ſic diſpoſitis nullus unquàm dubitauit utilius eſſe communicare I ſub utraque ſpecie, quàm ſub altera tantum, ſi uero inueniatur ſine ſpirituali augmento diſpoſitus, nihil ſpiritualis fructus ex ſumptione, calicis percipit, quoniam idem eſt utrobique agens, & idem patiens æqualiter utrobique diſpoſitum, & perinde, quo ad interiorem fructum ſe habet, ac ſi poſt ſumptam hoſtiã unam aliam ſumeret, ut contingit ſumentibus reliquias ſacramenti, unde infructuoſitas iſta non eſt ex parte rei contentæ ſub ſpecie uini, ſed eſt ex æquali diſpoſitione communicãtis, & identitate numerali rei contentę ſub utraque ſpecie, per ſeipſam immediate conferentis fructum ſacramenti, hæc enim ſimul concurrentia efficiunt, quòd non magis fructuoſa eſt communio ſub utraque ſpecie, quàm ſub prima tantum. Et ſi his adiunxeris, quòd populus, communiter non eſt tantæ perfectionis, ut ad hæc incrementa ſe præparet, uidebis conſequẽter q. non eſt utilius populo communicare ſub utraque ſpecie, quàm communicare ſub altera tantum, in cuius ſignum non K apparent meliores homines in partibus ubi communicãt ſub utraque ſpecie, hominibus alibi, ſeu ibi communicantibus ſub altera tantum ſpecie. Hæc de ſecunda quęſtione.

QVÆSTIO III.

An expediat eccleſiæ Chriſti, quòd populus communicet ſub utraque ſpecie.

QVAERITVR tertio, utrum expediat eccleſiæ Chriſti, q. populus communicet ſub utraque ſpecie: uidetur enim quod ſic. Primo, exemplo Chriſti, qui etiam Iudam communicauit ſub utraque ſpecie, & immediate ante dixerat, Exemplum enim meum dedi uobis &c.

¶Secundo, exemplo primitiuę eccleſię, tunc.n. populus communicabat ſub utraque ſpecie, ut patet 1. ad Cor. 11.

¶Tertio, exemplo diuturnæ perſecutionis, nam huiuſmodi conſuetudo perſeuerauit nõ ſolum tempore martyrum (quos Cyprianus Dominico poculo præconfortandos cenſuit) ſed & tempore pacis eccleſiæ, cũ legamus factas non ſolum patenas, ſed etiam calices miniſteriales. quare enim miniſteriales dictæ

ſunt

ſunt, niſi quia non ad offerendum, ſed ad miniſtrandum populo A Chriſti ſanguinem deſeruiebant.

¶ Et ſi amplius perſpectum fuerit, quòd in ordine Ciſterciẽſi ali cubi communio fieri legitur ſub utraque ſpecie, apparebit quod tempore inſtitutionis ordinis Ciſtercienſis, perſeuerabat conſuetudo communicandi ſub utraque ſpecie: quoniam non eſt uerìſimile, ſi conſuetudo illa ceſſauerat, quod monaſterium aliquod præſumpſiſſet abolitam conſuetudinem renouare.

¶ Et confirmatur, quia tam actio, quàm doctrina priſcorum ſanctorum præfertur actioni, & doctrinæ poſteriorum, ac per hoc expediens uidetur eccleſiæ Chriſti ſequi ueſtigia priſcorum patrũ, & imitari eos quantum poſſumus.

¶ Præterea, Duorum licitorum illud, ut magis expediens eſt eligendum, quod clarius, & tutius, & magis conſentaneum eſt: ſed communicare ſub utraque ſpecie eſt clarius, tutius, & magis conſentaneum. ergo. Declaratur minor. quòd ſit quidem clarius, quia nullam habet obſcuritatem difficultatum, quas habet com B munio ſub una ſpecie: quod uero ſit tutius, quia nullius omiſſionis periculo ſe exponit cui ſe exponit communicans ſub altera ſpecie tantum, omittendo communionem alterius: quòd ſit autem magis conſentaneum, quia conſona inſtitutioni ſacramenti, & integritati ipſius, & integritati ſenſibilis refectionis.

¶ Præterea, Quod congruit ex his, quæ ſunt per ſe, eſt magis expediens eo quod congruit ex his, quæ ſunt per accidens: ſed communio ſub utraque ſpecie, congruit ex his, quæ ſunt per ſe, quia congruit ex ipſa perfectione ſacramenti, communio autem ſub ſpecie panis tantum congruit ex his, quę ſunt per accidens: quia oritur ex ineptia quorundam communicantium. ergo magis expedit eccleſiæ Chriſti, communicare populum ſub utraque ſpecie, quàm ſub ſpecie panis tantum.

IN OPPOSITVM eſt conſuetudo innumeratum eccleſiarum. C

¶ Ad euidentiam huius quæſtionis ſciendum eſt, quòd uſus euchariſtiæ medius eſt inter utentem, & ſacramentum, & propterea conſonus utrique debet eſſe: ſed cum duplex ſit euchariſtiæ uſus (uel primarius, ſpectans ad conſecrantem, uel ſecundarius, ſpectans ad populum) hęc eſt quantum ad propoſitum ſpectat, inter utrumque uſum differentia, quòd uſus primarius debet conſonare ſpeciebus ſacramenti, eo quòd perfectio uſus primarij ſpectat ad perfectionem ſacramenti, ut finis, & propterea, ut prędictum eſt, ſacrilegij reus eſſet ſacerdos celebrans omittendo communionem calicis: uſus autem ſecundarius de congruo decet, quòd conſonet ſpeciebus ſacramenti: quia in ipſo non conſiſtit perfectio ſacramenti, ut prædictum eſt, & quia communio populi in uſu ſecundario huius ſacramenti conſiſtit, ideo ex parte ſacramenti decet talem uſum, id eſt, communionem populi congruere ſpeciebus ſacramentalibus, hoc eſt, quòd fiat ſub utraque ſpecie, ex parte uero utentis populi debetur huic uſui reuerentia: tenetur enim D populus communicare abſque irreuerentia: immo, & cum reuerentia debita tanto ſacramento.

¶ Duobus igitur congruentibus populari uſui huius ſacramenti, altero ex parte ſignorum ſacramentalium, altero ex parte populi communicantis, ſi utrumque nequit prudenter fieri, appendenda ſunt in ſtatera hinc, & inde ſeruanda, & omittenda, ut diſcernatur quid magis expedit. Et ex una quidem parte appendenda eſt communio popularis ſub utraque ſpecie cum periculo irreuerentiæ in ſpargendo ſanguinem Chriſti, ex altera uero parte appendenda eſt communio popularis ſub ſpecie panis tantum, cum tuta reuerentia ſacramenti, & ſic perſpiciendo conditiones utriuſque partis, diſcernetur ueritas. Apparet autem diligenter conſiderando, quòd communio popularis ſub utraque ſpecie cum periculo irreuerentiæ, habet peccatum ſacrilegij annexum, imputandum non ſolum irreuerentiam committenti, ſed populo, & eccleſiæ rectoribus: cõmunio autem popularis ſub E ſpecie panis tantum, nullum habet annexum peccatum, nullũue damnum.

¶ Declaro ſingula, & primo primum: quòd enim popularis communio ſub utraque ſpecie habeat annexam irreuerentiam ſacramenti, experientia teſtari poteſt, & ratio monſtrat. nam in populis tanta eſt diuerſitas communicantium, ut impoſſibile ſit (humano more de impoſſibili loquendo) fieri communionem tot populorum ſub utraque ſpecie, abſque effuſione ſanguinis ſub ſpecie uini. quòd uero huiuſmodi irreuerentia ſit ſacrilegij peccatum, per ſe notum eſt, quoniam eſt irreuerentia rei ſacratiſſimę. Nec excuſatur à ſacrilegij uitio propterea quòd non ex propoſito, ſed ex incautela, aut incuria huiuſmodi irreuerentia accidit: quoniam ſpecies peccati ex obiecto ſumitur, & non ex occaſione peccandi, ſicut nec blaſphemia Dei à ſua recedit ſpecie: quia incaute prolata eſt: huiuſmodi enim circunſtantię excuſant à tanto, ſed non à toto: quòd autem ſacrilegium hoc imputetur populo & rectoribus eccleſiæ, ex eo patet, quòd huiuſmodi ſacrilegium non eſt inter caſus inopinatos, aut raro contingentes, ſicut foret caſus raro contingentes eſt, quòd ſacerdos celebrans, dum ſeipſum communicat, aliquid ſpargat ſanguinis Chriſti: imprudentiæ autem rectoris imputatur defectus non ratus, ſi poteſt prouidere, & non prouidet: & ſimiliter populo, qui mauult caſum ſacrilegij non ratum accidere, quàm abſtinere à communione ſub utraque ſpecie rationabiliter imputatur.

¶ Deinde declaratur ſecundum: quòd enim in communione populari ſub ſpecie panis tantum, nullum interueniat peccatũ, ex eo conuincitur, quòd ſi communio ſub ſpecie panis tantum, eſſet peccatum, nunquam eſſet licita: conſtat autem quòd in paraſceue ſacerdos ſub ſpecie tantum panis communicat non ſolum licite, ſed ſancte. non eſt igitur communio ſub altera ſpecie tantum, peccatum: quòd etiam non habeat annexum damnum, ex ſuperius dictis tam patet: quia cæteris paribus non eſt minus fructuoſa communio ſub altera ſpecie tantum, quàm ſub utraque. Ex quibus manifeſte apparet magis expedire Chriſti eccleſię communionem populi ſub ſpecie panis tantum, q̃ ſub utraque.

¶ Et ſi perſpicacius conſideratum fuerit, inuenietur ex prædictis. quod utilior eſt populo Chriſtiano communio ſub ſpecie panis tantum, quàm ſub utraque ſpecie: quoniam reuerentia tuta, cui innititur populus communicans ſub ſpecie panis tantum, nõ caret mercede ſua, & prudenter communicare, fructuoſius eſt ſpiritui, quàm minus prudenter. Et forte in pœnam huiuſmodi imprudentiæ, incautelæ, ac ſacrilegij, emergentis, diuino iudicio ſchiſmatici ſunt populi, communicantes hodie ſub utraque ſpecie.

¶ Expedit igitur Chriſtianis populis communicare ſub ſpecie panis tantum, & ad euitandum ſacrilegij periculum, & ad meritum tam obedientiæ prælatis ſedis apoſtolicæ communionem habentibus parendo, quam reuerentiæ, magnificando plus ſacramentum hoc, quam effectum proprium ad utramque ſpeciem.

AD PRIMVM ergo in oppoſitum de exemplo Chriſti dicitur, quod Spiritusſanctus docuit, & docet eccleſiam, non expedire illi imitari omnes conditiones, quæ interuenerunt in actionibus Chriſti.

¶ Nec hæc ego ſomnio, ſed manifeſte patet Chriſtum in prima huius ſacramenti conſecratione, & traditione duo ſeruaſſe, ſcilicet quòd poſt cœnam conſecratio, & communio facta eſt, & & quod ſub utraque ſpecie communicarunt omnes: Eccleſia autem non poſt cœnam, ſed ieiunia conſecrationem, & communionem perficit, non imitando Chriſtum in hoc, & procul dubio ratione reuerentię ieiuna communicat. Si igitur Chriſti actio, quo ad hanc conditionem non ſolum licite, ſed meritorie omittitur ob reuerentiam tanti ſacramenti, par eſt ob reuerentiam eiuſdẽ ſacramenti omittere etiam alteram conditionem, ſcilicet ſub utraque ſpecie: immo magis, quàm communio popularis exigit omiſſionem utriuſque ſpeciei, quàm communio ſacerdotis omiſſionem ſobriæ manducationis: quoniam hic nullum eſt, niſi ex eccleſię ſtatuto peccati periculum: ibi autem interuenit ſacrilegij periculum ex conditione ſumentium. unde ſicut eccleſia prouide ſtatuit, ut ieiuni communicemus, ita prouide quoque ſeruat, ut ſub ſpecie panis tantum populus communicet: & in utroque obedit Chriſto non ſecundum ſimilitudinem actionis, ſed ſecundum intentionem agentis: de intentione ſiquidem Chriſti eſt reuerentia magis, quàm exterior ſimilitudo operis.

¶ Ad ſecundum de exemplo primitiuę eccleſiæ, dicitur quòd ratione paucitatis Chriſtianorum fiebat tunc abſque periculo ſacrilegij communio ſub utraque ſpecie: nunc autem, quia non poteſt abſque ſacrilegij periculo tanta multitudo populi communicare ſub utraque ſpecie, non expedit imitari in hoc primitiuam eccleſiam. Et cum hac reſponſione ſatisfit argu E mentis omnibus ex imitatione priſcorum, & tam diuturnæ conſuetudinis antiquæ. Poſſet tamen aliter, & forte uerius, uiendo, etiam ratione dictæ reſponſionis, dici, quòd nunquàm fuit uniuerſalis conſuetudo in tota eccleſia communicandi populum ſub utraque ſpecie: ſed alicubi fuit hæc conſuetum, & alicubi non. In cuius ueritatis ſignum in primitiua eccleſia aliter legimus factam communionem Hieroſolymis, & aliter in eccleſia Corinthiorum, apud Corinthios enim communicabant ſub utraque ſpecie, ut patet 1. ad Corint. 11. Hieroſolymis uero ſola ſub ſpecie panis communio legitur, ut patet Act. 2. ubi dicitur. Erant autem perſeuerantes in doctrina apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. Poſt ſucceſſum quoque temporum utrumque quoque legimus in ſacris canonibus: nam inuenitur communio laica, quæ communio ſub ſpecie panis tantum interpretatur, & inuenitur quòd pœnitentibus in extremo, euchariſtia infundatur, quod ad communionem calicis ſpectare conſtat: quoniam infundi liquorum eſt; unde uidetur quòd argumentum

ſum ex uniuerſali conſuetudine ſupponit falſum: immo ex exordio primitiuæ eccleſiæ, quando omnes ſimul erant Apoſtoli, argumentum ſumitur ad oppoſitum ex hoc ipſo, ꝙ Hieroſolymis, ubi erat magna multitudo fideliũ, ſola communio ſub ſpecie panis tradita populo legitur: hinc enim tam uehementer aucta multitudine fideliũ imitamur doctrinã omnium Apoſtolorum, communicãdo populum ſub ſpecie panis tãtũ. ¶ Et licet ratio ſumpta ex tanta multiplicatione Chriſtiani populi ſit ſolidũ, ac præcipuum fundamentum conſuetudinis communicãdi populum ſub ſpecie panis tantum poſſet nihilominus, ſecunda ratio aſſignari, quare eccleſiæ, q̃ olim ſub utraque ſpecie cõmunionẽ faciebãt, deſtiterunt ab illa conſuetudine, ex defectu ſcilicet feruoris, & deuotionis in populis: ut enim in præcedenti quæſtione dictum eſt, communio ſub utraque ſpecie ſi fructuoſior eſſe debet q̃ cõmunio ſub ſpecie panis tantum, duplicata debent eſſe incrementa ſpiritus, q̃
Porr.a. 489
cum defecerint, prouide, tã paſtor eccleſiæ, q̃ populus abſtinendũ à cõione ſub utraque ſpẽ cenſuit, recognoſcendo communicãtiũ imperfectionẽ. (Infra q.84 a.7. ad 4. Et 4. d. 11. q. 3. art. 1.) ¶ Et quòd huiuſmodi imperfectionem Chriſtiani incurrerint eccleſiæ, ex hoc apparet, ꝙ uix ex populus ſimplicem præparationem facit ꝓ communione ſemel in anno. ¶ Quòd uero olim excellens fuerit profectus ſpiritus, patet, & ex eo, quòd quotidie aut quaſi quotidie cõmunicabant, & ex eo quòd ſacri canones excludebant ab auditione miſſæ omnes non communicantes, ut patet de conſecrat. diſtin. 2. c. peractat hinc enim rationabiliter conijcere poſſumus, quòd ſicut recognoſcendo imperfectionem poſteriorũ deſtitit eccleſia à quotidiana communione populi, & ab expellendo à miſſa non cõmunicantes. ita recognoſcendo imperfectionem communem deſtitit à communione ſub utraque ſpecie, utpote reddita infructuoſa, ac periculoſa communi populo.

¶ Et per hæc, patet reſponſio ad tria prima argumenta.

¶ Ad quartum uero dicitur, ꝙ maior diſtinguenda eſt, ſimpliciter, uel ſecundum quid. & ſi ſimpliciter & abſolute intelligitur uera eſt, cæteris paribus: ſi uero ſecundum quid, eſt falſa manifeſte. Intellecta igitur maiore abſolute, & ſimpliciter in ſenſu, qui uerificatur, dicitur ꝙ minor eſt falſa. Et ut ſingillatim manifeſtet in ſingulis partibus eius, dicitur quòd licet communicare ſub utraque ſpecie populum, ſit clarius ſecundum ſenſum, & quo ad nos: non tamen eſt clarius ſecundum intellectum, & ex parte rei contentæ. Difficultates ſiquidem, quæ occurrunt ex parte noſtri, & non ex parte rei, & ex ſignis ſenſibilibus, non ex re contenta conſurgunt. Quòd autem ſit tutius falſiſſimum eſt. Et cũ dicitur, ꝙ nullius omiſſionis periculo ſe exponit, reſpondetur quòd licet non omittat ſignum ſen-

Y ſibile: omittit tamen popularis communio prudentiam debitam in cauendo ab irreuerentia ſacramenti, & exponit ſe periculo commiſſionis ſacrilegij, a quibus tuta eſt communio populi ſub ſpecie panis tantum. quòd uero dicitur de magis conſentaneo, oporteret dicere magis cõſentaneo rationi rectæ, aut præcepto Chriſti. Cõio ſiquidem populi ſub ſpecie utraque, licet ſit magis cõſentanea, ꝑ modũ aſſimulationis inſtitutioni ſacri, & integritati ſacri, & integritati ſenſibilis refectionis: cõio tñ populi ſub panis ſpecie tantum eſt magis conſentanea, & præcepto Chriſti, Hoc facite in meam commemorationem, ut prædeclaratum eſt, ex ordine literæ euangelicæ, & rationi rectæ, curã gerenti de reuerentia huius ſacri. Et illud quidẽ ſpectat ad conſentaneum, ſecundũ quid hoc autem ad conſentaneum ſimpliciter, & abſolute: quia hoc cõſurgit ex oibus conſideratis, illud autem ad ſimilitudinem exteriorem tantum reſpiciendo. ¶ Ad quintum autẽ dicitur, ꝙ falſum ſubſumit, ſcilicet tenentia ſe ex parte ſumentis concurrere per accidens ad uſum huius ſacramenti: uſus .n. licet ſit huius ſacramenti, ut rei, qua utimur, hoc ẽ materiæ, eſt tñ utentis, ut proprius actus, ſeu operatio: nõ accidit autem operationi rectitudo ex parte operantis, immo adeo ꝑ ſe ex hac parte exigit rectitudinem, ut niſi operatio recta ſit ex parte operantis, non poſſit eſſe recta, ſimpliciter & abſolute loquẽdo: & in propoſito plus inuenitur, ſcilicet quòd conditio, de qua loquimur, ex parte utentis, non ſiſtit in ipſo utente, ſed redundat in ſacramentum: quoniam attenditur ſecundum reuerentiam uel irreuerentiam ad ſacramentum: & propterea undique ruit argumentum. (Concl.)

¶ Et hæc de communione populari ſub utraque ſpecie dicta
X pro nunc ſufficiant.

QVAESTIO LXXXI.

De modo, quo Chriſtus uſus eſt hoc ſacramento, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de uſu huius ſacramẽti quo Chriſtus uſus eſt in prima ſui inſtitutione.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum Chriſtus ſumpſerit ſuum corpus, & ſanguinem.

¶ Secundo, Vtrum Iudæ dederit.

x Tertio, Quale corpus ſumpſerit, aut dederit, utrum. ſ. paſſibile, uel impaſſibile.

¶ Quarto, Quomodo ſe habuiſſet Chriſtus ſub hoc ſacramẽto, ſi fuiſſet in triduo mortis reſeruatũ, aut cõſecratũ.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Chriſtus ſumpſerit ſuum corpus & ſanguinem.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur, ꝙ Chriſtus non ſumpſerit corpus ſuum, & ſanguinẽ. Non enim de factis Chriſti, & dictis aſſeri debet, quod auctoritate ſacræ ſcripturæ non traditur: ſed [h] in euangelijs non habetur, quòd Chriſtus corpus ſuum manducauerit, aut ſanguinẽ ſuum biberit. non ergo eſt hoc aſſerendum.

¶ 2 Præt. Nihil poteſt eſſe i ſeipſo, niſi forte ratione partium, prout. ſ. una pars eius eſt ĩ alia, ut habet̃ 4. phyſicor.* (Lib. 4. text. 34. com. 2.) ſed illud quod manducatur, & bibitur, eſt in manducante, & bibente. cum igit̃ totus Chriſtus ſit ſub
G utraque ſpecie ſacramenti, uidetur impoſſibile fuiſſe, quòd ipſe ſumpſerit hoc ſacramentum.

¶ 3 Præt. Duplex eſt ſumptio huius ſacri, ſcilicet ſpiritualis, & ſacramentalis: ſed ſpiritualis non competebat Chriſto, q̃a nihil à ſacramẽto accepit, & per cõſequẽs nec ſacr̃alis, quæ ſine ſpirituali eſt ĩperfecta, ut ſupra habitum eſt.* (q. præc. ar. 11.) ergo Chriſtus nullo modo hoc ſacr̃m ſumpſit.

H SED CONTRA eſt, quòd Hierony.* (q. 2. ad Hebidiam. r. 4. refertur de conſec. d. 2. c. Nec Moiſes.) dicit ad Lesbiam dominus Ieſus Chriſtus ipſe conuiua, & conuiuium, ipſe comedens, & qui comeditur.

RESP. Dicendum, quòd quidam dixerunt, quòd Chriſtus in cœna corpus, & ſanguinem ſuum diſcipulis ſuis tradidit, non tñ ipſe ſumpſit: ſed hoc nõ uidet̃ conuenienter dici: quia Chriſtus ea, q̃ ab alijs obſeruan-
I da inſtituit, ipſe primitus obſeruauit: vnde, & ipſe prius baptizari uoluit, q̃ alijs baptiſmum imponeret, ſm̃ illud Actuum 1. Cœpit Ieſus facere, & docere: vnde, & [m] primo ipſe corpus ſuũ, & ſanguinẽ ſumpſit, & poſtea diſcipulis ſumẽdũ tradidit: [n] & hoc eſt, ꝙ Ruth. 3. ſuꝑ illud,

¶ SVP. QVAEST. LXXXI.

Alb. mag. 4. diſt. 15. *Sot. 4. ſ. d. 12. q. 2. ar. 3.*

IN tota quæſtio. 81, hoc ſolum occurrit circa quarti artic. materiam recolendum, quòd Scotica chimera ſuperius relata, hinc apparet, ut eſt. Nihil enim minus corpus Chriſti ſub ſacramento nihil fuiſſet, ſi Chriſti corpus in propria ſpecie annihilatum fuiſſet, quàm in triduo corpus Chriſti ſub ſacramento fuiſſet mortuum, quia in propria ſpecie fuit mortuum: cũ tamen Scotus hoc cõcedat, & primum neget: utrumque enim, ſcilicet eſſe mortuum, & eſſe nihil, ſunt de numero eorum, quæ conueniunt, ſeu quæ conuenirent Chriſti corpori abſolute, & non in ordine ad extrinſeca, ut clare patet, & propterea quodcumque eorum Chriſti corpori in propria ſpecie contingeret, aſſerendum eſſet de eodem ſub ſacramento.

Cum-

Glo. ordi. ibid. Cũq; comediſſet,& bibiſſet,&c.dicit gl.*ꝙ Chriſt* A comedit, & bibit ĩ cœna,cũ corporis,& ſanguinis ſui ſacr̃m diſcipulis tradidit: unde qa pueri cõicaue runt carni,& ſanguini,& ipſe participauit eiſdẽ.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ,ꝙ in euangelijs legitur,ꝙ Chriſtus accepit panẽ,& calicẽ,nõ eſt ĩtelligẽdũ,ꝙ acceperit ſolũ in manibus, ut qdã dicunt:ſed eo mõ accepit, quo alijs accipiẽdũ tradidit.vñ cũ diſcipulis dixerit,Accipite, & comedite: & iterũ,Accipite,& bibite:intelligẽdum eſt,ꝙ ipſe accipiens comederit,& biberit:vnde, & quidã metrice dixerũt, Rex ſedet in cœna, turba cinctus duodena.Se tenet in manibus,ſe cibat ipſe cibus. B

q.76.ar. 5. AD II dicendũ,ꝙ ſicut ſupra* dictũ eſt Chriſt*, ẽm ꝙ eſt ſub hoc ſacro,cõparaẽ ad locũ,nõ ẽm proprias dimẽſiones,ſed ẽm dimẽſiones ſpecierũ ſacraliũ,ita ꝙ in quocumq; loco ubi ſunt illę ſpecies,ẽ ipſe Chriſtus:& qa ſpecies illæ potuerũt eſſe in manibus,& in ore Chriſti,ipſe totus Chriſtus potuit eſſe in ſuis manib*,& ĩ ſuo ore:nõ aũt hoc potuiſſet eẽ,ẽm ꝙ cõparaẽ ad locũ ꝑ ꝓprias dimẽſiones.

q.79.ar.1. AD III dicẽdũ,ꝙ,ſicut ſupra* dictum eſt,effectus huius ſacri eſt , nõ ſolũ augmentũ habitualis ſed ẽt qdã actualis delectatio ſpũalis dulcedinis:q̃nis aũt Chr̃o gr̃a nõ fuerit augmẽtata ex ſuſceptione huius ſacri:habuit tñ quãdã ſpiritualẽ delectationẽ in noua inſtitutione huius ſacri:vnde ipſe dicebat Luc.22 Deſiderio deſideraui hoc paſcha mãducare vobiſcũ,ꝙ Euſebius exponit de nouo miſterio noui teſtamenti:ꝙ tradebat diſcipulis.& ideo ſpiritualiter mãducauit,& ſimiliter ſacr̃aliter, inq̃tũ corpus ſuũ ſub ſacr̃o ſumpſit,ꝙ ſacr̃m ſui corporis intellexit , & diſpoſuit: aliter tñ quàm ceteri ſacramentaliter,& ſpiritualiter ſumant,*qui augmentum gr̃æ ſuſcipiunt ſub ſacramentalibus ſignis quibus indigent ad veritatis perceptionem. C D

Alias,qui augmentũ gr̃æ ſuſcipiũt,& ſacramentalib ſignis indigent , &c.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus dederit Iudæ corpus ſuum.

4.diſ.11.q. 3.ar.2.q.1. & 2. Et Io. 13.lec.3 ſi. & lec.4 fi. AD SECVNDVM ſic procediẽ. Videẽ ꝙ Chriſtus Iudæ non dederit corpus ſuũ. Vt n. legiẽ Matth. 26. Poſtq̃ dedit dñs corpus ſuũ,& ſanguinẽ diſcipulis, dixit eis,Non bibã amodo de hoc genimine vitis,uſque in diem illũ,cũ illud bibam vobiſcum nouũ in regno patris mei.Ex quo videẽ,ꝙ illi, quibus corpus ſuũ,& ſanguinẽ dederat, cũ * eo eſſent iterum bibituri:ſed Iudas poſtea cũ ipſo nõ bibit.ergo non accepit cum alijs diſcipulis corpus Chriſti,& ſanguinem. E

¶ 2 Præt. Dñs impleuit,ꝙ ꝑcepit,ẽm illud Act.1. cœpit Ieſus facere,& docere:ſed ipſe ꝑcepit Mat. 7.Nolite ſanctum dare canibus.cum ergo ipſe cognoſceret Iudam eſſe peccatorem , videtur quòd ei corpus ſuum,& ſanguinem non dederit.

¶ 3 Præt. Chriſtus ſpecialiter legitur Iudæ panẽ intinctum porrexiſſe,Ioan.13.Si ergo * corp* ſuũ ei dedit,videẽ ꝙ ſub bucella ei dederit , ꝑcipue cũ legatur ibidẽ,ꝙ poſt bucellã introiuit in eum ſathanas.vbi Augu. * dicit, Hinc nos docemur q̃ ſit cauendum male accipere bonũ: ſi .n. corripitur , qui non diiudicat , idcſt, non diſcernit corpus dñi

Tra. 62.in Ioan.circa princ.to.9.

à ceteris cibis, quõ nõ damnabiẽ,qui ad eius menſam fingens ſe amicũ,accedit inimicus? ſed cũ bucella intincta non accepit corpus Chriſti:ut .n. Auguſt.*dicit ſup illud Ioã.13.cũ intinxiſſet panẽ.dedit Iudæ Simonis Scariothis;nõ,ut putãt qdã negligẽter legentes,tunc Iudas corpus Chriſti accepit.ergo videẽ ꝙ Iudas corpus Chr̃s nõ acceperit. Trac.62.in Io.l. med. tom.6.

SED CONTRA eſt,ꝙ Chryſ.†dicit,Iudas particeps exiſtens myſteriorũ,cõuerſus non eſt: unde fit ſcelus eius utrinque immanius:tũ, quia tali ꝓpoſito imbutus adijt myſteria: tum quia adiens melior factꝰ non fuit,nec metu ,nec bñficio, nec honore. Homil.46. in Io. nõ remote a a fin.to.3.

RESPON. Dicendum,ꝙ Hilarius*poſuit ſuper Matthæum,ꝙ Chriſtus Iudæ corpus ſuum, & ſanguinẽ non dedit:& hoc quidẽ conueniens fuiſſet, conſiderata malitia iudæ, ſed quia Chriſtus nobis debuit eſſe exemplum iuſtitiæ,nõ cõueniebat eius magiſterio,ut Iudã occultum peccatorẽ,ſine accuſatore,& euidenti ꝓbatione ab aliorũ cõione ſepararet,ne ꝑ hoc dareẽ exẽplũ ꝑlatis eccleſiæ,ſimilia faciẽdi,& ipſe iudas exaſperatus,indꝰ ſumeret occaſionẽ peccãdi.Et iõ dcẽm eſt,ꝙ Iudas cũ alijs diſcipulis corpus dñi,& ſanguinẽ ſuſcepit, ut dicit Diony.*in lib.eccleſ.hierar.& Auguſt.ſuper Ioã.†

Canon. 30 in Mat.q ca med. Concil. Dion. c.3 eccleſ.hie. par.3. non lõge a pri. † Aug.tra. 62.in euã. Io. tom.9. *Loco citato in corp. artic.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ,ꝙ illa eſt rõ Hilar.* ad oſtẽdẽdũ,ꝙ Iudas corpus Chriſti nõ ſumpſit, nõ tñ cogit,qa Chr̃s loquiẽ diſcipulis,à quorũ collegio Iudas ſe ſeparauit, nõ aũt Chriſtus eũ excluſit & iõ Chr̃s q̃tũ eſt ĩ ſe,ẽt cũ iuda uinũ in regno Dei bibit:ſed hoc cõuiuium ipſe Iudas repudiauit.

AD II dicendum,ꝙ Chriſto nota erat Iudæ iniquitas,ſicut Deo:non aũt erat ſibi nota ꝑ modũ , quo hoibus innoteſcit:& ideo Chriſtus Iudã non repulit à cõione, ut daret exẽplũ, tales peccatores occultos nõ eſſe ab alijs ſacerdotibus expellẽdos.

AD III dicendum, quòd ſine dubio Iudas ſub pane intincto corpus Chriſti non ſumpſit, ſed ſimplicẽ panẽ: ſignificaẽ ãt fortaſsis, ut Aug.* ibidem dicit,ꝑ panis intinctiõnẽ fictio Iudę:ut .n. inficiatur nonnulla,tingunẽ,ſi ãt bonũ aliquid hic ſignificat tinctio(.ſ.duplicẽ bonitatis diuinę : qa panis ex intinctione ſapidior redditẽ) idẽ bonũ ingratũ non immeritò eſt ſecuta damnatio.Et ꝑp hãc ingratitudinẽ id,quod eſt bonum,factũ ẽ ei malum: ſicut accidit circa ſumẽtes corpus Chriſti indignè. & ſicut Aug † ibidem dicit intelligendum eſt,qđ dñs iã antea diſtribuerat oĩb* diſcipulis ſuis ſacr̃m corporis ,& ſanguinis ſui,ubi , & ipſe Iudas erat, ſicut Lucas narrat.Ac deinde ad hoc uentum eſt , ubi ẽm narrationem Ioan. Dominus per bucellã tinctã,atq; porrectã ſuum exprimit proditorem.

Tra.62.in Ioan.circa med,to.9. Ibid.

Par.6.

ARTICVLVS III. 490

Vtrum Chriſtus ſumpſerit , & diſcipulis dederit corpus ſuum impaſſibile.

Alb.mag.4.d.12.art.13. *Sot.4.ſ.d.12.q.2.ar.3.*

4.di. 11.q. 3.art.3. Et di.12. q.1. a.3.q.1.co

AD TERTIVM ſic proceditur . Videtur quòd Chriſtus ſumpſerit,& diſcipulis dederit corpus ſuum impaſsibili,qa ſup illud Mar.17. Trãſfi

guratus

Glo. ordi. ibid. guratus eſt ante eos, dicit quædã gl.* Illud corp° qđ habuit per nãm, dedit diſcipulis in cœnanon mortale,& paſsibile. Et Leu.2. ſup illud, Si oblatio tua fuerit de ſartagine, dicit gl.† Crux ſup oia

Ibidem. fortis, carnẽ Chr̃i, q̃ añ paſsionẽ non uidebaẽ eſui apta, poſt aptã fecit: ſed Chrs dedit corpus ſuum, vt aptũ ad mãducandũ. ᵇ ergo dedit tale, quale ha buit poſt paſsionẽ, ſ. impaſsibile,& immortale.

¶2 Præt. Omne corpus ᵇ paſsibile, per contactum, & manducationem patitur. ſi ergo corpus Chriſti erat paſsibile, per contactum,& comeſtionem diſcipulorum paſſum fuiſſet.

¶3 Præt. Verba ſacralia non ſunt modo maioris virtutis, qñ proferuntur a ſacerdote in perſona Chriſti, q̃ tunc quando fuerunt prolata ab ipſo Chriſto: ſed nunc virtute uerborum ſacramentalium, in altari conſecratur corpus Chriſti, impaſſibile,& immortale. ergo multo magis tunc.

In li.4. de ſacr. myſt. altaris c.12 poſt med. SED CONTRA eſt, q ſicut Inn. III. † dicit, tale corpus tunc dedit diſcipulis, quale habuit: habuit aũt tunc corpus paſsibile,& mortale. ergo corpus paſsibile,& mortale diſcipulis dedit.

RESP. Dicẽdũ, q Hugo de ſancto Vict. potuit, q Chrs añ paſsionẽ diuerſis tpib. quatuor dotes cor poris glorificati aſſumpſerit, ſ. ſubtilitatẽ in natiuitate, qñ exiuit de clauſo vtero Virginis: agilitatẽ, H qñ ambulauit ſiccis pedib. ſup mare: claritatem, in transfiguratione: impaſsibilitatẽ, in cęna, qñ corpus ſuũ diſcipulis tradidit manducandum: & ſm hoc dedit diſcipulis ſuis corp° ſuũ impaſsibile, & immortale: ſed qcqd ſit de aliis, de qb. ſupra dictũ

q.18. art.2 ad 3.& q. 54. ar.1. ad 1. eſt,* qđ ſentiri debeat: circa impaſsibilitatẽ tñ impoſsibile eſt eẽ qđ dr̃: manifeſtũ eſt. n. q idẽ corp° Chr̃i erat, qđ a diſcipulis tunc in ꝓpria ſpẽ uidebatur, & in ſpẽ ſacri ſumebaẽ: nõ aũt erat impaſsibile, ſm q in propria ſpecie uidebaẽ, quinimmo erat

concl.m. paſsioni paratũ: vñ ᵐ nec ipſũ corpus Chr̃i, qđ in

concl.p ſpecie ſacri dabaẽ, impaſsibile erat.ᵒ Impaſsibili tñ mõ erat ſub ſpẽ ſacri, qđ in ſe erat paſsibile, ᵖ ſicut I inuiſibiliter qđ in ſe erat uiſibile: ſicut. n. uiſio req rit cõtactũ corporis, qđ vi, ad circunſtans medium uiſionis, ita paſsio reqrit cõtactũ corporis, qđ patiẽ, ad ea, q agũt: corpus aũt Chr̃i ſm q eſt ſub ſacro

q.76. art.4. & 6.| vt ſupra dictũ eſt,† nõ cõparatur ad ea, quę circũſtãt, mediãtibus propriis dimẽſionibus, qb. corpora ſe tãgunt, ſed mediãtib. dimenſionib. ſpecierum panis,& uini,& iõ ſpecies illæ ſunt, quæ patiuntur & uidentur, non autem ipſum corpus Chriſti.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q Chrs dr̃ non dediſſe corpus ſuum mortale,& paſsibile, quia non dedit mortali,& paſsibili modo. Crux autem fecit carnem Chriſti aptam manducationi, inquantum hoc ſacramentum repræſentat paſsionẽ Chriſti.

AD II dicendum, q ratio illa procederet, ſi corpus Chriſti ſicut erat paſsibile, ita paſsibili modo fuiſſet ſub ſacramento.

q.76. ar.4. AD III dicendum, q ſicut ſupra dictũ eſt,* accidẽtia corporis Chr̃i ſunt in ſacro ex reali cõcomitãtia, nõ aũt ex ui ſacri, ex qua eſt ibi ſul ſtãtia corporis Chr̃i: & iõ uirtus uerborũ ſacralium ad hoc ſe F ſe extẽdit, ut ſit ſub ſacro corpus Chr̃i, ſ. quibuſcũque accidentibus realiter in eo exiſtentibus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſi hoc ſacramentum tempore mortis Chriſti fuiſſet ſeruatum vel conſecratum, ibi moreretur. Pet.a. 49 t

ADQVARTVM ſic procedit. Vr̃ q ſi hoc ſacrm tpe mortis Chr̃i fuiſſet ſeruatum in pixide, uel ab aliquo Apoſtolorũ cõſecratũ, nõ ibi moreretẽ Mors. n. Chr̃i accidit per eius paſsionem, ſed Chrs impaſsibili modo ẽt tunc erat in hoc ſacro. ʰ ergo non poterat mori in hoc ſacramento. 4. diſ. 10. a. 2. q. 1. co.& d 11. q6.3. art.4. Et 4. cõt. c 64.& quol.5. ar. 11. ad 1. Et Io.6. lec.6. fin. Et 1. Cor. 11. le 6 fin.

¶2 Præt. In morte Chriſti ſeparatus ſuit ſanguis eius a corpore, ſed in hoc ſacramento ʰ ſimul eſt G corpus Chriſti,& ſanguis. ergo Chriſtus in hoc ſacramento non moreretur.

¶3 Præt. Mors accidit per ſeparationẽ animæ a cor pore, ſed in hoc ſacramento continetur ʰ tã corpus, quàm anima Chriſti. ergo in hoc ſacramento non poterat Chriſtus mori.

SED CONTRA eſt, q idem Chriſtus, qui erat in cruce fuiſſet in ſacramento, ſed in cruce morieba tur. ergo & in ſacramento conſeruato moreretur.

RESP. Dcđm, q corpus Chr̃i idẽ in ſubſtãtia eſt in hoc ſacro,& in ꝓpria ſpecie, ſed nõ eodẽ mõ, nã in propria ſpecie cõtingit circũſtãtia corpora per proprias dimẽſiones, nõ aũt prout eſt in hoc ſacro, ut ſupra dictũ eſt,*& iõ ᵐ qcqd pertinet ad Chrm ſm qđ in ſe eſt, põt attribui ei,& in propria ſpẽ,& in ſacro exiſtenti: ⁿ ſicut uiuere, mori, dole re, aiatũ, uel inaiatũ eſſe, & cętera hmõi: ᵖ quæcũque uero cõueniũt ei per cõparationẽ ad corpora extrinſeca, pñt ei attribui in propria ſpecie exiſtẽti nõ aũt prout eſt in ſacro, ᵍ ſicut irrideri, conſpui, crucifigi, flagellari,& cætera huiuſmodi, unde,& quidã metrice dixerũt, Pixide ſeruato poteris ſociare dolorẽ. Innatũ, ſed nõ illatus conuenit illi. Concl.m ſar.præc. & q.76. ar. 4.5.& 6. concl.p

AD PRIMVM ergo dicendum, q ſicut dictũ eſt, † paſsio conuenit corpori paſſo per comparationẽ ad agens extrinſecum,& ideo Chriſtus, ſecundum q eſt ſub hoc ſacramento, pati non poteſt, poteſt tamen mori. In cor. ar.

AD II dcđm, q, ſicut ſupra dictum eſt,* ſub ſpe cie panis eſt corpus Chriſti ex ui conſecrationis, ſanguis autem ſub ſpecie uini, ſed nunc quidẽ, qñ realiter ſanguis Chriſti non eſt ſeparatus ab eius corpore, ex reali concomitantia,& ſanguis Chriſti eſt ſub ſpecie panis ſimul cũ corpore,& corpus ſub ſpecie uini ſimul cum ſanguine: ſed ſi tpe paſſionis Chriſti, quãdo realiter ſanguis fuit ſeparat° a corpore Chriſti, fuiſſet hoc ſacramentum conſecratum, ſub ſpecie panis fuiſſet ſolum corpus,& ſub ſpecie uini fuiſſet ſolum ſanguis. q.76. ar.1. ad 1.

AD III dicendum, q ſicut ſupra † dictum eſt, aĩa Chriſti eſt in hoc ſacro ex reali concomitantia, q̃a non eſt ſine corpore, non autem ex ui conſecrationis,& ideo ſi tunc fuiſſet hoc ſacrm conſecratum, vel peractum, quãdo anima erat a corpore realiter ſeparata, non fuiſſet anima Chriſti ſub hoc ſacramento, non propter defectum uirtutis uerborum, ſed propter aliam diſpoſitionem rei. In ſol. præced.& loco ibi citato.

QVAESTIO LXXXII.

De miniſtro huius ſacramenti, in decem articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderádũ ẽ đ miniſtro hui⁹ ſacri. Circa primum quæruntur decem.

¶Primo, Vtrum conſecrare hoc ſacramentum ſit proprium ſacerdotis.

¶Secundo, Vtrum plures ſacerdotes ſimul poſſint eandem hoſtiam conſecrare.

¶Tertio, Vtrum diſpenſatio huius ſacramenti pertineat ad ſolum ſacerdotem.

¶Quarto, utrum liceat ſacerdoti conſecrãti a cõmunione abſtinere.

¶Quinto, Vtrum ſacerdos peccator poſſit conficere hoc ſacramentum.

¶Sexto, Vtrum miſſa mali ſacerdotis minus ualeat quàm boni.

¶Septimo, Vtrum hæretici ſchiſmatici, uel excõmunicati poſſint conficere hoc ſacramentum.

¶Octauo, vtrum degradati.

¶Nono, Vtrum peccent, a talibus communionem recipientes.

¶Decimo, Vtrum liceat ſacerdoti omnino a celebratione abſtinere.

ARTICVLVS I.

Vtrum conſecratio huius ſacramenti ſit propria ſacerdotis.

porr. 2. 492

S.bona.4.ſ.d.13.q.1.a.1. Scot.4.ſ.d.13.q.2. Ricca.4.ſ.d.13.q.1.ar.1. Duran.4.ſ.d.13.q.1. Sot.4.ſ.d.13.q.1.ar.1. Palud.4.d.13.q.1.

4.d.13.q. 2.1.q.1.Et di.17.q.3. a.3.q.1.co. Et d.24.q. 3.a.1.q.2.a co Et 2a.2. ad.2. †q.78.a.4.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ conſecratio huius ſacramenti non ſit propria ſacerdotis. Dictum eſt enim * ſupra, ꝙ hoc ſacrm conſecratur uirtute h uerborum, quæ ſunt forma huius ſacramenti: ſed illa uerba non mutantur, ſiue dicantur a ſacerdote, ſiue a quocunque alio. ergo uidetur quòd non ſolus ſacerdos, ſed etiam quilibet alius poſſit hoc ſacramentum conſecrare.

¶2 Præt. Sacerdos hoc ſacramẽtum conficit in perſona h Chriſti: ſed laicus ſanctus eſt unitus Chro per charitatem. ergo vr̃ ꝙ ẽt laicus poſſit hoc ſacramentum conficere: unde & Chryſ. * dicit ſuper Matth. quòd omnis ſanctus eſt ſacerdotes.

Chry. homil. 43. in Matth. in opere imperf. non remote a prin. 10.3.* q.79. * q. 67.a.3

¶3 Præt. Sicut baptiſmus ordinatur ad hoium ſalutẽ, h ita & hoc ſacrm, ſicut ex ſupradictis patet: † ſed ẽt laicus põt baptizare, ut ſupra dictum eſt.* nõ ergo eſt propriũ ſacerdotis cõficere hoc ſacrm.

¶4 Præt. Hoc ſacramentum perficitur in h conſecratione materiæ: ſed alias materias conſecrare, ſcilicet chriſma, & oleum ſanctum, & oleum benedictum, pertinet ad ſolum epiſcopum: quarũ tamen conſecratio non eſt tantæ dignitatis, ſicut conſecratio euchariſtię, in qua eſt totus Chriſtus. ergo non eſt proprium ſacerdotis, ſed ſolius epiſcopi, hoc ſacramentum conficere.

SED CONTRA eſt, ꝙ Iſidor. † dicit in quadam epiſtola, & habetur in decret. d. 25. Ad prçsbyterum pertinet ſacramẽtum corporis, & ſanguinis Domini in altari dei conficere.

In decr. d. 25. c. Perlectis: Et dr̃ Iſidor⁹ id habere in epi. ad Ludifredũ. Q.77.a.1. & 4.

RESPON. Dicendum, quòd (ſicut ſupra dictum eſt * hoc ſacramentum eſt tantæ dignitatis, ꝙ nõ conficit ur niſi in perſona Chriſti. Quicumq; autẽ

A aliquid agit in perſona alterius, oportet hoc fieri per poteſtatẽ ab illo conceſſam: ſicut autem baptizato conceditur a Chriſto poteſtas ſumendi hoc ſacramentum, ita ſacerdoti, cum ordinatur conferẽ poteſtas hoc ſacramentum conſecrandi in perſona Chriſti. Per hoc enim ponitur in gradu eorũ, qbus dictũ eſt a Dño, hoc facite in meam commemorationẽ. Et ideo dicendum eſt, ꝙ m propriũ eſt ſacerdotum conficere hoc ſacramentum. n concl. m

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ virtus ſacramentalis in pluribus conſiſtit, & non in uno tantum, ſicut uirtus baptiſmi conſiſtit in ipſis uerbis, & in
B aqua: unde, & uirtus conſecratiua non ſolum cõſiſtit in ipſis verbis: ſed etiam in poteſtate ſacerdoti tradita in ſua conſecratione, & ordinatione, cum ei dicitur ab epiſcopo, Accipe poteſtatem offerẽdi i eccleſia ſacrificiũ, tam pro uiuis, q̃ pro mortuis. Nam & uirtus inſtrumentalis in pluribus inſtrumentis conſiſtit, per quæ agit principale agens.

AD II dicendũ, ꝙ laicus iuſtus unitus eſt Chriſto unione ſpirituali per fidẽ, & charitatẽ: nõ aũt p ſacr̃alem poteſtatem. Et ideo habet ſpirituale ſacerdotium ad offerendum ſpirituales hoſtias, de quibus dr̃ in pſal. 50. Sacrificium deo ſpũs contri
C bulatus, & Roman. 12. Exhibeatis corpora ueſtra hoſtiam uiuentem: unde & primæ Petri 2. dicitur ſacerdotium ſanctum offerre ſpirituales hoſtias.

†AD III dcđm, ꝙ perceptio huius ſacri nõ eſt tãtæ neceſſitatis, ſicut ꝑceptio baptiſmi, ut ex ſupra dictis patet.* Et iõ licet i neceſſitatis articulo laicus poſſit baptizare, nõ tñ põt hoc ſacrm cõficere. Q. præc. 8. 13. ad 2. Et q. 73. ar. 3.

AD IIII dcđm, ꝙ epiſcopus accipit poteſtatẽ, ut agat in pſona Chriſti ſuꝑ corpus eius myſticũ, id eſt ſuper eccleſiã. Quam quidem poteſtatem nõ accipit ſacerdos in ſua conſecratione, licet poſſit
D eã habere ex epiſcopi commiſſione. Et ideo ea, q̃ non pertinet ad diſpoſitionem corporis myſtici, non reſeruantur epiſcopo, ſicut cõſecratio huius ſacramenti. Ad epiſcopũ uero pertinet tradere nõ ſolũ populo, ſed ẽt ſacerdotibus ea, ex quibus poſſunt propriis officiis uti. Et quia benedictio chriſmatis, & olei sãcti, & olei infirmorum, & aliorum quæ conſecrãtur, puta altaris, eccleſię, veſtium, & uaſorum, p[illegible]ſtat quandam idoneitatem ad ſacramenta perficienda, quæ pertinẽt ad officium ſacerdotum, ideo tales conſecrationes epiſcopo reſeruantur, tãquã principi totius eccleſiaſtici ordinis.
E

ARTICVLVS II.

Vtrum plures ſacerdotes poſſint unã & eandem hoſtiam conſecrare.

Porr. 8. 493

AD SECVNDVM ſic ꝓcedi tur. Videť quòd plures ſacerdotes non poſſint unã, & eãdẽ hoſtiã cõſecrare. Dictum eſt. n., ſupra, * ꝙ plures non poſſunt ſimul unũ baptizare: ſed nõ minor uis eſt ſacerdotis cõſecrantis, q̃ hominis baptizãtis ergo ẽt nõ poſſunt ſimul

4 d. 13. q. 1 ar. 2. q. 2. Q. 67. a. 6.

SVP. QV. LXXXV. ART. II.

Sot. 4. ſ. d. 13. q. 1. a. 2. Palud 4. d. 13. q. 4. Cap. 4. d. 13. q. 1. cor. 1.

IN ar. 2. q. 82. circa pluralitatem ſimul cõcelebrãtiũ, Durãdus in 4. d. 13 cõtrariꝰ ualde huic pluralitati, ẽ. rõnibꝰ, & auctoritatibus ꝓ ea. Putat. n. ꝙ cõſuetudo iſta eſt periculoſa, & magis ẽ abolẽda q̃ ſeruãda. Cõfutat autem rationem in litera ab Auctore allatã ab Innocentio.

plures unam hoſtiã cõſecrare.

¶ 2 Præt[h]. Quod poteſt fieri per unum, ſuperflue fit per multos. In ſacris autem nihil debet eſſe ſuperfluum. cũ ergo unus ſufficiat ad conſecrandum, uidetur ꝙ plures non poſſint unã hoſtiam conſecrare.

¶ 3 Præ. Sicut dicit Aug.* ſuper Io. hoc ſacramentum eſt ſacramentum unitatis: ſed cõtrarium unitati eſſe ur[h] multitudo. ergo non uĩ conueniens eſſe huic ſacramento, ꝙ plures ſacerdotes eãdẽ hoſtiã cõſecrẽt.

Sed contra eſt, ꝙ ſecundum conſuetudinem quarundam eccleſiarum, ſacerdotes, cũ de nouo ordinantur, concelebrant epiſcopo ordinanti.

Resp. Dcẽm, ꝙ (ſicut dictum eſt*) ſacerdos, cum ordinatur conſtituitur in gradu eorum, qui a Domino acceperunt poteſtatem conſecrandi in cęna. Et ideo, ſecundum conſuetudinem quarundam eccleſiarum, ſicut apoſtoli Chriſto cœnanti concœnauerunt, [m]ita noui ordinati epiſcopo ordinanti concelebrant. [n] Nec propter hoc iteratur conſecratio ſuper eandem hoſtiam, quia ſicut Innocen. III.* dicit omnium intentio debet ferri ad idem inſtans conſecrationis.

Ad primvm [o] dcẽm, ꝙ Chriſtus non legitur ſimul baptizaſſe cum apoſtolis, quãdo iniunxit eis officium baptizandi. & ideo nõ eſt ſimilis ratio.

Ad II dicẽdũ, ꝙ ſi quilibet ſacerdotum operaretur in uirtute propria, ſuperfluerent alii celebrantes, uno ſufficiẽter celebrante: ſed qa ſacerdos nõ conſecrat niſi in perſona Chriſti, multi aũt ſunt unum i Chriſto, iõ non refert vtrũ per unũ, aut per multos hoc ſacramentum conſecretur[p], niſi quòd oportet ritum eccleſiæ ſeruari.

Ad III dicendum, quòd eucharistia eſt ſacramentum unitatis eccleſiaſticæ, quæ attenditur ſecundum hoc, quòd multi ſunt unum in Chriſto.

G

Articvlvs III.

Vtrum diſpenſatio huius ſacramenti pertineat ſolum ad ſacerdotem.
Sot. 4. ſ. d. 13. q. 1. a. 3.

Ad tertivm ſic proceditᷓ. Videtur quòd non pertineat ſolum ad ſacerdotem diſpenſatio huius ſacramẽti. Sanguis. n. Chri nõ minus pertinet ad hoc ſacramẽtum, quam corpus: ſed ſanguis Chriſti diſpenſatur ꝑ diaconos, unde, & beatus Laurent.* dixit beato Sixto Experire utrum idoneũ mi- H niſtrum elegeris, cui commiſiſti dominici ſanguinis diſpẽſationem.[h] ergo & pari ratione diſpenſatio corporis Chriſti nõ ꝑtinet ad ſolos ſacerdotes.

¶ 2 Præter. Sacerdotes conſtituuntur miniſtri ſacramentorum: ſed hoc ſacramentum perficitur in conſecratione materiæ, non in uſu ad quem pertinet diſpenſatio.[h] ergo uidetur I quòd non pertineat ad ſacerdotẽ corpus Dñi diſpenſare.

¶ Præter. Dionyſi.* dicit in lib. eccleſ. hier. ꝙ hoc ſacramẽtum habet perfectiuã uirtutẽ, ſicut, & chriſma: ſed ſignare chriſma te baptizatos, non pertinet ad ſacerdotem, ſed ad epiſcopum. ergo ẽt diſpẽſare hoc ſacramẽtum,[i] pertinet ad epiſcopũ, nõ ad ſacerdotem.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur* K de conſec. d. 2. Peruenit ad notitiam noſtrã, ꝙ quidã presbyteri laico, aut feminæ corp[9] Domini tradunt ad deferendũ infirmis. igitur interdicit ſynodus, ne talis præſumptio ulterius fiat: ſed presbyter ꝑ ſemet ipſum infirmos communicet.

centio ſumptam de concœnatione apoſtolorũ cum Chriſto: F quia licet concœnauerint, non tamen concelebrarunt. Confutat applicationem omnium uerborum ad unum inſtans, quia uix, aut numquam fieri poteſt, quod omnes ſimul proferãt nec recipit ſpecialem prouidẽtiam Spiritusſancti in huiuſmodi, q̃ ſũt ꝑ articularũ eccleſiarũ, & nõ oĩum. ¶ Quo circa duab[9] exiſtentibus opinionib[9] extremis de hac pluralitate, altera Innocentii, quam ſequitur Auctor, altera Durandi totaliter cõtraria. & pro uia Innocentii maxime urget antiqua conſuetudo plurium eccleſiarum, & ſpecialiter Rom. pro uia autem Durandi ratio urgere uidetur: nam ſecundum ueritatem ratio de concœnantibus diſcipulis Chriſto, potius adaptatio quàm ratio eſt quum ipſi non conſecrauerint. Et ſimiliter ꝙ uerba conſecrationis dicta ante, uel poſt inſtans, quo eadẽ cõplentur ab epiſcopo, referantur ad illud idem inſtans uoluntarie dicitur: meminiſſe, n. oportet, quòd dum tractaretur de pluribus baptizãtibus unum, utroque dicente, & abluente, cõcluſum eſt ꝙ ſi nõ ſimul baptizant, primus ſolus baptizat Et ſimiliter hic dicendum eſt, ſi ſecundum rectam rõem iudicandũ eſt. ¶ Poſſet media uia teneri dicẽdo ex eccleſiaſtico ſtatuto, ſeu more eſſe, ꝙ noui ſacerdotes concelebrẽt dicendo ſimul cũ epiſcopo conſecrat omia uerba: et abuſione autem interuenire ꝙ unus prius alter poſt uerba conſecrationis proferat. Probaturq; hoc ex pontificali Romano, ubi dr. Caret pontifex, ut moroſe, & alte canonem dicat. Et ſubditur, ꝙ eodẽ momẽto dẽt ab ordinatis uerba conſecrationis dici, quo dicuntur ab epiſcopo: ſed uia hæc minus uera uidetur: tum quia licet hoc ſtatutũ inueniaᷓ in pontificali romano a ꝑ e Inno. R. in antiquis tñ põtificalibus hoc nõ habetᷓ: tũ quia Auctor in lr̃a ex Inno. 3. expreſſe ſatagit ad ſaluandũ uerba ꝓlata nõ ſimul, dũ dicit ꝙ nõ reiteratᷓ cõſecratio ſuper eadẽ materia ꝑꝑ intentionẽ oĩum ad unũ inſtans: ubi niſi ſupponeret unum. prius, & alterũ poſt cõſecrationis uerba dicere, uanus eſſet labor, & recurſus ad intentionẽ ꝑ eodẽ inſtãti de bis. n. q̃ ſimul proferunt nulla eſt q̃ reiteratio tũ: tũ qa ſtatutũ hoc eſt quoddammõ impoſſibile: quia quamtulantemque minima morula uerba unius præfinirentur antequam alter terminaret, in reiterationem ſuperfluitatemq; incideretur: quoniam, ut patet ex ſupradictis, in inſtanti fit cõſecratio, ſeu conuerſio.

¶ Et ſcito, quod omnes referre intentionem ſuam ad inſtans unum in quo epiſcopus conſecrat, ſaluat quidẽ ꝙ non formaliter ſit reiteratio conſecrationis ſuper materia eadẽ, quia nõ ex intentione hac dicũtur uerba ut iteretur conſecratio, ſed non excludit, quin ſit iteratio conſecrationis materialiter; quia ꝓlatio exterior conſecratiua ſuperadditur à poſt dicentibus, ſi quilibet concelebrat ut ſupponunt. ¶ Ex quibus omnibus tutiorem partem eligendo, duo in facto ſeruãda ſunt, primũ eſt circa prolationẽ exteriorem, quòd quilibet ordinatus ſeruet ritum illius eccleſię, dicendo totũ canonẽ. Secundum eſt, circa intẽtionem, ꝙ non habeat determinate intentionẽ conſecrandi, & ſimiliter non habeat determinate intentionẽ non conſecrandi, ſed habeat intentionem dubitam: hoc eſt, proponat apud ſe, Intendo dicere cum ea intentione. qua debeo dicere. ſic. n. tutiſſima uia omnes ordinati incedunt, & ſoli epiſcopo relinquunt intentionem determinatam ad conſecrandum, nullaque relinquitur difficultantibus quæſtio, dum duabus exiſtentibus actibus tutior pars electa eſt. His enim ſeruatis, ſatis fit utriq; opinioni. ſ. tenẽtium ꝙ ordinati concelebrẽt & tenentium, ꝙ ordinati non concelebrãt ſed dicunt tantum. ¶ Et hæc quidem de ordinatis presbyteris De conſecrato autẽ epiſcopo ſecus dicendum abſque dubio eſt, quoniam Romanum pontificale antiquum expreſſe habet, quòd conſecrato ri pontifici celebranti, debet conſecratus concelebrare. Et ſubditur, quòd legat, & faciat omnia, quæ ſunt in canone miſſæ: de his enim dicendum eſt, quòd de facto ambo conſecrant eandem materiam ſimul: quoniam in eodem altari mutuo ſe expectantes concelebrant quod non continet difficultatem, aut quaſi impoſſibilitatem, quæ contingit in multitudine presbyterorum qui ſimul ordinantur.

Marginal notes: Tract. 26. I o. to. 9. — Ar. præc. — concl. — Li. 4 de ſacro altaris myſterio, c. 25. circa med. — Petr. ?. 494 — 4. d. 21. q. 2 ar. 1. q. t. ad 3. Et di. 13. q. t. a. 3. & q. t. & 2. — Vt habetᷓ in eius legenda. — Ca. 3. eccl. hier. par. 1. Et c. 4. — De cõſ. d. 2. c. peruenit.

Reſp.

Concl. Res. Dcd̃m, ꝙ ad ſacerdotẽ ptinet diſpẽſatio A corporis Chriſti pp tria. Primo quidẽ, qa (ſicut dictũ eſt*) ipſe conſecrat in perſona Chriſti. Ipſe aũt Chr̃s ſicut conſecrauit corpus ſuũ in cœna, ita, & alijs ſumendũ dedit. vñ ſicut ad ſacerdotẽ pertinet cõſecratio corporis Chr̃i, ita ad eũ pertinet diſpẽſatio. Secũdo, qa ſacerdos conſtituit̃ medius inter Deum, & populũ: vñ ſicut ad eũ pertinet dona populi Deo offerre, ita ad eũ ptinet dona ſanctificata diuinitus populo tradere. Tertio, qa in reuerentiã huius ſacr̃i, a nulla re contingit̃ niſi conſecrata: vñ, & corporale, & calix conſecrantur, & ſit̃r manus ſacerdotis, ad tangendum hoc ſacr̃m: vnde nulli tangere licet, niſi in neceſſitate, puta ſi caderet in terram, uel in aliquo alio neceſſitatis caſu. B

(Art. 1. huius quaeſt.)

Ad primvm ergo dcd̃m, ꝙ diaconus quaſi propinquius ordini ſacerdotali, aliqnid participat de eius officio, ut ſ. diſpenſet ſanguinẽ, nõ aũt corpus niſi in neceſſitate iubente epo, uel presbytero. Primo quidẽ, qa ſanguis Chriſti continet̃ in uaſe, vñ non oportet ꝙ tangatur a diſpẽſante, ſicut tangit̃ corpus Chr̃i. Secundo, qa ſanguis deſignat redemptionẽ a Chr̃o in populũ deriuatã: vñ, & ſanguini admiſcet̃ aqua, q̃ ſignificat populũ. Et qa diaconi sũt inter ſacerdotẽ, & populũ, magis cõuenit diaconib. diſpenſatio ſanguinis, q̃ diſpẽſatio corporis.

C Ad ii dcd̃m, ꝙ eiuſdem eſt, hoc ſacramentum diſpenſare, & conſecrare, ratione iam dicta.† (In cor. art.)

Ad iii dcd̃m, ꝙ ſicut diaconus in aliquo participat illuminatiuã uirtutẽ ſacerdotis, inquantum diſpenſat ſanguinẽ, ita ſacerdos participat pfectiuã diſpenſationẽ ep̃i, inquãtũ diſpenſat hoc ſacr̃m quo perficit̃ hõ ſm ſe per cõparationẽ ad Chriſtũ: aliæ aũt perfectiones, quibus hõ perficitur per cõparationem ad alios, epiſcopo reſeruantur.

SVP. QV. LXXXII. ART. IIII.
Sot. 4 ſ. d. 13. q. 1. a. 4.
porr. o. 495

IN calce 4. ar. aduerte, ſacerdotẽ poſſe quidẽ de conſilio iterũ conſecrare, & ſumere, qñ ſub ſpecie carnis, aut ſanguinis ſacr̃m apparet, nõ teneri th̃ ad hoc: qm̃ actor miraculi ſacerdotẽ a lege ſumendi abſoluit. Et ppea, Auctor i litera prius libertatẽ ſacerdotis dixit, de nde conſilium ded it.

(Sup. q. 80. ar. 12. Et 4. di 12. q. 3. art. 2. q 2.)

Articvlvs IIII.

Vtrum ſacerdos conſecrans teneatur ſumere hoc ſacramentum.

D Ad qvartvm ſic procedit̃. Vĩ ꝙ ſacerdos conſecrans non teneat̃ ſumere hoc ſacr̃m. In alijs. n. cõſecrationibus ille, q conſecrat mãm, non utit̃ ea, ſicut ep̃us conſecrans chriſma, nõ linit̃ eodẽ: ſed hoc ſacr̃m conſiſtit in cõſecratione materiæ. ergo ſacerdos perficiens hoc ſacramentum, non neceſſe habet uti eodem, ſed poteſt licite a ſumptione eius abſtinere.

¶ 2 Præ. In aliis ſacr̃is miniſter non præbet ſacr̃m ſibijpſi: nullus. n. baptizare põt ſeipſum, ut ſupra dictũ eſt* ſed ſicut baptiſmus ordinate diſpenſat̃, ita & hoc ſacr̃m. ergo ſacerdos perficiens hoc ſacramentum, non debet ipſum ſumere a ſe ipſo. (Q. 66. ar. 5 ad 4.)

¶ 3 Pr̃e Contingit qñq;, ꝙ miraculoſe corpus Chr̃i in altari apparet ſub ſpecie carnis, & ſanguis ſub ſpẽ ſanguinis q̃ non ſunt apta cibo & potui, vñ, ſicut ſupra *dictũ eſt, pp hoc ſub alia ſpecie traduntur, ne ſint horrori ſumẽtibus. ergo ſacerdos cõſecrans, non ſp tenetur ſumere hoc ſacramentum. (Q. 75. a. 5. Et q. 76. a. 8.)

A Sed contra eſt, ꝙ in Concilio toletano legitur, & hr̃ *de conſ. d. 2. c. relatum, Modis oibus tenendum eſt, ut quotieſcumq; ſacrificans Corpus Chriſti, & ſanguinem Dñi noſtri Ieſu Chriſti in altari immolat, totiens perceptionis corporis, & ſanguinis Chriſti participem ſe præbeat. (In concil. Tol. 5. can. 5. de conſ. di. 2. c. Relatum.)

Resp. Dcd̃m, ꝙ, ſicut ſupra *dictum eſt, euchariſtia non ſolum eſt ſacr̃m, ſed ẽt ſacrificium. Quicumq; aũt ſacrificium offert, debet ſacrificij fieri particeps: quia exterius ſacrificium, quod offert̃, ſignum eſt interioris ſacrificij, quo quis ſeipſum offert Deo, ut Aug. *dicit 10. de Ciuit. Dei: vnde per hoc ꝙ participat ſacrificio, oſtendit ad ſe ſacrificium interius pertinere. Similiter ẽt per hoc, ꝙ ſacrificium populo diſpenſat, oſtendit ſe eſſe diſpenſatorem diuinorum, quorum ipſe primo debet eſſe particeps, ſicut Diony. * dicit in libro eccleſi. Hier. Et ideo ipſe ante ſumere debet, quàm populo diſpenſet: unde, & in prædicto capit. *legitur, quale eſt ſacrificium, cui, nec ipſe ſacrificans particeps eſſe dignoſcitur? Per hoc autem fit particeps, ꝙ de ſacrificio ſumit, ſecundum illud Apoſtoli 1. Cor. 10 Nonne qui edũt hoſtias, participes ſunt altaris. Et idõ neceſſe eſt ꝙ ſacerdos quotieſcumq; cõſecrat, ſumat integre hoc ſacramẽtum. (Q. 79. ar. 5. & 7.) (Li. 10. c. 5. to. 5.) B (Ca. 3. eccl. hier. declinando ad fi. Eod. cã. 5. 11. concilij Tolet.) (concl.)

C Ad primvm ergo dicendum, ꝙ conſecratio chriſmatis, uel cuiuſcumque alterius materię, nõ eſt ſacrificium, ſicut conſecratio euchariſtiæ, & ideo non eſt ſimilis ratio.

Ad ii dcd̃m, ꝙ ſacr̃m baptiſmi perficitur in ipſo uſu materiæ. Et ideo nullus poteſt baptizare ſeipſum, quia in ſacramento non poteſt eſſe idem agens, & patiens: unde nec in hoc ſacr̃o ſacerdos conſecrat ſeipſum, ſed panem, & uinum, in qua conſecratione perficitur ſacramentum: uſus aũt ẽ ſacramenti eſt conſequenter ſe habens ad hoc ſacramentum, & ideo non eſt ſimile.

D Ad iii dcd̃m, ꝙ ſi miraculoſe corpus Chriſti in altari ſub ſpecie carnis appareat, aut ſanguis ſub ſpecie ſanguinis, non eſt ſumendum. Dicit enim Hieronymus * ſuper Leuitic. De hac quidem hoſtia, quæ in Chriſti commemoratione mirabiliter fit, edere licet, de illa uero, quã Chriſtus in ara crucis obtulit, ſecundum ſe nulli edere licet. Nec propter hoc ſacerdos tranſgreſſor efficitur: quia ea, quæ miraculoſe fiunt, legibus non ſubduntur. Conſulendum tamen eſſet ſacerdoti, quòd iterato corpus, & ſanguinem Domini conſecraret, & ſumeret. (Refert̃ de conſe. d. 2. c. De hac.)

Articvlvs V.

Vtrum malus ſacerdos euchariſtiam conſecrare poſſit.

Alb. mag 4. d. 13 ar. 29. Sot. 4. ſ. d. 13. q. 2. ar. 5. porr. o. 496

Ad qvintvm ſic proceditur. Vĩ ꝙ malus ſacerdos euchariſtiam conſecrare nõ poſſit. Dicit . n. Hie. * ſuper Soph. ſacerdotes, q euchariſtiæ ſeruiunt, & ſanguinẽ Dñi populis diuidunt, impie agunt in lege Chriſti, putantes euchariſtiam precantis facere uerba non uitam, & neceſſariam eſſe ſolennẽ orationẽ, & ſacerdotis merita, de q- (4. d. 18. q. 2 art. 2. q. 4 ad 2.) (Sup. illud Soph. 3. Sacerdotes. polluerũt ſanctũ c. 6.)

bus dr̃, ſacerdos in quacumq; fuerit macula, non accedat offerre oblationes Dño: ſed ſacerdos peccator cum ſit miraculoſus, nec uitam habet, nec merita huic conuenētia ſacro, ergo ſacerdos peccator non poteſt conſecrare euchariſtiam.

Li 4. orth. fi. c. 14. nõ longe a med. In dec. 1 q. 1. ca. Sacroſancta. ¶2 Præt. Dam. *dicit in 4. li. ꝙ panis, & uinum per aduentū ſancti Spiritus, ſupernaturaliter tranſit in corpus, & ſanguinē Dñi: ſed Gelaſius Papa dicit (ſicut hr̃ in decr. 1. q. 1. c. ſacroſancta) quo ad diuini myſterij conſecrationē, cæleſtis Spūs inuocatus aduenietꝛ, ſi ſacerdos, qui eū adeſſe deprecat, criminoſis plenus actionibus cōprobet? ergo ꝑ malū ſacerdotē non ħ poteſt euchariſtia conſecrari.

¶3 Præt. Hoc ſacrm̃ ſacerdotis benedictione cōſecrat: ſed ħ benedictio ſacerdotis peccatoris nō eſt efficax ad conſecrationē huius ſacri, cū ſcriptū ſit Mala. 2. Maledicā benedictionibus ueſtris, & Dio. *dicit in epiſtola ad Demophilum monachum, ꝑfecte cecidit a ſacerdotali ordine, qui non eſt illuminatus: & audax quidem nimium mihi vr̃ talis, ſacerdotalibus manum apponens, & audet immūdas infamias (non. n. dicam orationes) ſuper diuina ſymbola Chriſtiformiter enuntiare.

Circa me. illius.

Referꝛ 1. q. 1. ca. intra catholicam. Et de cõſ. diſt. 2. ca. Vtrū ſub. Art. 1. & 2. huius q. Sed contra eſt ꝙ Aug. *dicit in li. de corpore Dñi, intra eccleſiā catholicā, in myſterio corporis, & ſāguinis Dñi, nihil a bono ma*, nihil a malo minus perficiꝛ ſacerdote: qa nō Imerito cōſecrā tis, ſꝫ i uerbo ꝑficiꝛ Creatoris, & uirtute Spūſſci.

Resp. Dcd̃m, ꝙ, ſicut ſ. *dictū eſt, ſacerdos cōſecrat hoc ſacrm̄ nō uirtute propria, ſed ſicut miniſter Chri, in cuius ꝑſona conſecrat hoc ſacrm̄. Nō aūt ex hoc ipſo deſinit aliquis miniſter eſſe Chri, ꝙ eſt malus: habet. n. Dñs bonos, & malos miniſtros, ſeu ſeruos: vñ Mat. 24. Dñs dicit, Quis putas eſt fidelis ſeruus, & prudens, &c. & poſtea ſubdit ſi aūt dixerit malus ille ſeruus in corde ſuo, &c. Et apoſtolus dicit 1. Cor. 4. Sic nos exiſtimet hō, vt miniſtros Chri, & tñ poſtea ſubdit, Nihil mihi cōſcius ſum: ſed non in hoc iuſtificatus ſum. erat ergo certus ſe eſſe miniſtrū Chri: tñ non erat certus ſe eſſe iuſtū. Pōt ergo aliquis eſſe miniſter Chri, ēt ſi iuſtus non ſit. Et hoc ad excellentiā Chri ꝑtinet cui ſicut uero Deo ſeruiūt nō ſolū bona, ſed ēt mala, q̄ ꝑ ipſius prouidentiā in eius gloriā ordinanꝛ: vñ manifeſtū eſt, ꝙ m ſacerdotes ēt ſi non ſint iuſti ſed peccatores, poſſunt euchariſtiam conſecrare.*

Loco cita to in arg. Ad primum ergo dcd̃m, ꝙ Hier.* per illa uerba improbat errorē ſacerdotū, qui credebant ſe digne poſſe euchariſtiam conſecrare, ex hoc ſolo ꝙ ſunt ſacerdotes, ēt ſi ſint peccatores: quod improbat Hiero. per hoc, ꝙ miraculoſi ad altare accedere prohibentur, non tñ remouetur, quin ſi acceſſerint, ſit uerum ſacrificium quod offerunt.

In prin. c. citati in arg. 2. Ad ii dcd̃m, ꝙ ante illa uerba Gelaſ. Papa *præmittit, ſacroſancta religio, q̄ catholicā cōtinet diſciplinā, tantā ſibi reuerētiā uēdicat, ut ad eā, q li bet niſi pura cōſciētia nō audeat ꝑuenire. Ex quo manifeſte apparet eius intētionis eſſe, ꝙ pc̃tor ſacerdos nō debet ad hoc ſacrm̄ accedere: vñ ꝑ hoc, ꝙ ſubdit, quo cæleſtis ſpūs aduocatus aduenietꝛ, intelligi oportet ꝙ non aduenit ex merito ſacerdotis, ſed ex uirtute Chri, cuius uerba ꝑfert ſacerdos.

Ad iii dcd̃m, ꝙ ſicut eadē actio, inquātū fit ex praua intētione miniſtri, pōt eſſe mala: bona aūt, inquātū fit ex bona intētione Dñi, ita benedictio ſacerdotis peccatoris, inquātum ab ipſo indigne fit, eſt maledictione digna, & quaſi iſamia, ſiue blaſphemia, & nō oratio reputaꝛ, inquantū aūt ꝑferꝛ ex ꝑſona Chri, eſt ſancta, & efficax ad ſanctificādū vñ ſignanter dr̃, Maledicā benedictionis ueſtris.

ARTICVLVS VI.

Vtrum miſſa mali ſacerdotis minus ualeat, quàm miſſa ſacerdotis boni.

Ad sextum ſic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ miſſa ſacerdotis mali non minus ualeat q̄ miſſa ſacerdotis boni. Dicit. n. Grego. † in Regiſtro, Heu in quàm magnum laqueū incidūt, q diuina, & occulta myſteria, plus ab alijs ſanctificata poſſe fieri credūt, cū unus, idēq; Spiritusſanctus ea myſteria occulte, atque inuiſibiliter operādo ſanctificet: ſed hæc occulta myſteria celebrantur in miſſa. ergo miſſa mali ſacerdotis nō minus ualet, quàm miſſa boni.

¶2 Præt. Sicut baptiſmus traditur a miniſtro in uirtute Chriſti, qui baptizat, ita, & hoc ſacrm̄ in perſona Chriſti conſecraꝛ ſed nō melior baptiſmus daꝛ a meliori miniſtro, ut ſ. dictum eſt. *ergo etiam, neque melior miſſa eſt, quæ celebratur a meliori ſacerdote.

¶3 Præt. Sicut merita ſacerdotū differunt per bonū, & melius, ita ēt differunt per bonum, & malum. Si ergo miſſa melioris ſacerdotis eſt melior, ſequitur ꝙ miſſa mali ſacerdotis ſit mala, quod eſt incōueniēs: qa malitia miniſtrorū non poteſt redundare in Chri myſteria: ſicut Aug. *dicit in li. de Baptiſmo. ergo neque miſſa melioris ſacerdotis eſt melior.

Sed contra eſt, ꝙ hr̃ in Decret. 1. quæſt, prima, † Quanto ſacerdotes fuerint digniores, tanto facilius in neceſſitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur.

Resp. Dicendum, ꝙ in miſſa duo eſt conſiderare, ſcilicet ipſum ſacramentum, quod eſt principale; & orationes, quæ in miſſa fiūt pro uiuis, & mor

SVP. QV. LXXXII. ART. VI.

Alb. mag. vbi ſu ar. 1. Dur. 4. ſē. 13. q. 1. ar. 6. Petr. a. 4. d. 13. q. 1. a1. 2. q. 5

497

In ar. 6. circa illud Oratio a ſacerdote malo prolata in ꝑſona totius eccleſiæ, eſt fructuoſa, duo ſunt aduertēda ſunt. Primum quod minus dr̃, q̄ intendaꝛ, nā intendiꝛ nō ſolū, ꝙ eſt fructuoſa, ſed ēt ꝙ non eſt minus fructuoſa quo ad alios, q̄ boni ſacerdotis. Et tō in litera inuenitꝛ: quia miniſteriū in perſona eccleſiæ, nō eſt minus fructuoſum, q̄ miniſteriū in perſona Chriſti: miniſter aūt Chriſti, ſiue bonus, ſiue malus, æque ſanctificat. igitur miniſter eccleſiæ, ſiue bonus, ſiue malus æque impetrat. Refertur hoc decr. 1. q. 1. ca. Multi ante med.

§ Alterū eſt, ꝙ Scotus in q. ul. 13. di. 4. ſent. in oppoſitā partē declinat, ea rōne, quia meritum quod dr̃ eſſe in celebratione miſſę, ut miſſa eſt, non eſt abſtractum, ſicut idæa Platonis, ergo oportet ꝙ ſit realiter aliquod meritum ergo totius eccleſiæ, uel alicuius membri: ſed non eſt totius eccleſiæ, niſi quia alicuius partis nō eſt aūt partis malæ, & mortuæ in toto, ſicut eſſet partis uiuæ, id eſt exiſtētis, & operantis in charitate. ergo in miſſa non eſt iſtū meritū cuiuſcumque, qñ eſt mali, ſicut quando eſt boni. Q. 64. ar. 5 Et q. 67. a. 5. & alijs. Li. 2. cōtra literas Petiliani ca. 47. circa e ſi. alias uerbis 10. 7. In decr. 1. q. 1. c. ipſi ſacerdotes.

§ Ad hoc dr̃, ꝙ ſi tō iſta contra æqualem ualorē miſſæ inquantū in perſona eccleſiæ oratur, offerꝛ, ſoluēda eſt, dicendo ꝙ meritum eccleſię nō eſt abſtractum, ſed ipſius eccleſiæ ratione partiū ſuarū uiuarū in ipſa, & non ratione alius partis ſuæ mor

Concl. m — mortuæ, q miniſtrat eſt, & cũ dr, pars mortua nõ meret ſicut uiua, uerũ ẽ, quo ad meritũ ex pſona ppria, ſed ſecus eſt, quo ad meritum ex perſona eccleſię, cũ quo ſtat, q parte uiua miniſtrante melior ſit ſimpliciter miſſa: qa undique idẽ cõcurrit meritũ ſ. ex perſona eccleſiæ. & ex pſona propria.

Concl. p

tuis.[m] Quãrum ergo ad ſacrm, non minus ualet miſſa ſacerdotis mali, q̃ boni: [n] quia utrobique idẽ cõficitur ſacrm. Orõ ẽt, q̃ fit in miſſa põt conſiderari dupliciter: uno mõ, inquãtũ hẽt efficaciam ex deuotione ſacerdotis orantis: & p ſic nõ eſt dubium, q miſſa melioris ſacerdotis magis eſt fructuoſa. [q] alio modo, inquantũ oratio in miſſa profertur a ſacerdote i perſona totius eccleſię, cuius ſacerdos eſt miniſter, quod quidem miniſterium ẽt in peccatoribus manet, ſicut ſupra dictum eſt de miniſterio Chrĩ, uñ ẽt [c] quãtum ad hoc [d] eſt fructuoſa non ſolum oratio ſacerdotis peccatoris in miſſa, ſed ẽt oẽs eius [d] orationes, quæ facit in eccleſiaſticis officiis [r], in qbus gerit perſonã ecclię: licet orões eius priuatæ non ſint fructuoſæ, ſm illud Prou. 28. Qui declinat aures ſuas, ne audiat legem oratio eius erit execrabilis.

Ar. Præce. D. 859. Concl. ſ. D. 1141.

Ad primvm ergo dcdm, q Greg. loquitur ibi, quantum ad ſanctitatem diuini ſacramenti.

Ad ii dcdm, q in ſacramento baptiſmi nõ fiũt ſolennes orationes pro omnibus fidelibus, ſicut in miſſa: & ideo quantum ad hoc non eſt ſimile: eſt aũt ſimile quantum ad effectum ſacramenti.

Ad iii dcdm, q p uirtutem Spũſſancti (qui p unitatẽ charitatis cõicat inuicem bona membrorũ Chri) fit, q bonũ priuatũ, qd̃ eſt i miſſa ſacerdotis boni, eſt fructuoſum aliis. Malũ aũt priuatum uni[*] hois nõ põt alteri nocere, niſi p aliquem cõſ[en]ſum, ut Aug.[*] dicit in li. contra Parmenianum.

Li. 2. ex c. 1. 1. 7. Et ex tract. 5. in to. 10. 9. per. o.

Articvlvs VII.

Vtrũ hæretici ſchiſmatici, & excõicati poſſint conſecrare.

Alb. m. q. ubi ſupra. ar. 30. Sot. 4. ſ. d. 13. q. 1. ar. 7.

498

4. d. 21. q. 1. a. 1. q. 3 Et ſ expoſi. i. In prin. Et d. 8. q. 1. a. 3. q. 3. ad 2. d. 19 q. 1 a. 2. q. 3 ad primũ. Et quol. 12. a. 26.

Ad septimvm ſic proceditur. Vr q hęretici ſchiſmatici, & excommunicati, euchariſtiã conſecrare poſſint. Dicit. n. Aug.[g] q extra eccleſiã catholicam non eſt locus [h] ſacrificii. Et Leo papa dicit: & habeṫ in Decretis 1. q. 1. Aliter, ſ. quàm in eccleſia, quæ corpus Chriſti eſt, nec rata ſunt ſacerdotia [h], nec vera ſacrificia: ſed hæretici, ſchiſmatici, & excommunicati ſunt ab eccleſia [i] ſeparati ergo non poſſunt uerum ſacrificium conficere.

In li. ſen. ex Aug. collectarum. c. 15. to. 3. [*] Leo i epi. 38. habeṫ. 1. q. 1. c. In eccleſia dei 2. q. 2. c. Arrianos.

¶ 2 Præt. Sicut ibidem legitur, Inno.[i] Papa dicit, arrianos, ceteraſque eiuſmodi peſtes, qa laicos eorũ ſub imagine pœnitentiæ ſuſcipimus, non uñr clerici eorũ cũ ſacerdotii, aut cuiuſpiam myſterii ſuſcipiẽdi dignitate eſſe, quibus ſolũ baptiſma ratũ [h] eſſe pmittimus, ſed nõ põt aliqs cõſecrare euchariſtiã, niſi ſit cũ ſacerdotii dignitate. ergo hętici, & cęteri hmõi, nõ pñt euchariſtiam conſecrare.

¶ 3 Præ. ille, qui eſt extra eccleſiã non vr aliqd poſſe agere in perſona totius eccleſiæ, ſacerdos cõſecrãs euchariſtiam, hoc agit in pſona [h] totius eccleſię. quod patet ex hoc, q oẽs orationes proponit in perſona eccleſiæ ergo uidetur q illi, qui ſunt extra eccleſiam, ſ. hæretici, ſchiſmatici, & excommunicati, non poſſint conſecrare euchariſtiam.

Li. 2. c. 13.

Sed contra eſt, qd̃ Aug.[*] dicit in 2. cõtra Parmenianum, ſicut baptiſmus in eis, ſ. hęreticis ſchiſmaticis, & excommunicatis, ita ordinatio manſit integra: ſed ex ui ordinationis ſacerdos poteſt cõſecrare euchar. ſtiã. ergo hæretici, ſchiſmatici, & excõmunicati, cum in eis maneat ordinatio integra uidetur quòd poſſint conſecrare euchariſtiam.

Reſpon. Dcdm, q qdã dixerũt, q hæretici, ſchiſmatici, & excõicati, qa ſunt extra eccleſiã, nõ poſſunt conficere hoc ſacrm. Sed in hoc decipiuntur quia ſicut Au.[*] dicit in 2. contra Parmenianum, aliud eſt aliquid oĩno non habere, aliud autẽ nõ rectè habere: & ſimiliter ẽt eſt aliud non dare, & aliud nõ recte dare illi igr̃, q intra eccleſiã cõſtituti, receperũt poteſtatẽ cõſecrãdi euchariſtiam in ordinatione ſacerdotii, recte qdẽ habent poteſtatẽ, ſed nõ recte ea utunṫ, ſi poſtea odũ per hæreſim, aut ſchiſma, uel excõicatione, ab eccleſia ſeparenṫ Qui aũt ſic ſeparati ordinanṫ, nec recte habẽt poteſtatẽ, nec recte utunṫ. Quòd tñ utriq; poteſtatẽ habeãt, patet p hoc, q. ſicut Aug.[*] ibidẽ dicit cũ redeũt ad unitatẽ eccleſiæ, nõ reordinanṫ, ſed recipiunṫ in ſuis ordinibus. Et qa cõſecratio euchariſtiæ eſt actus cõſequẽs ordinis poteſtatẽ, illi, q ſũt ab ecclĩa ſeparati p hęreſim, aut ſchiſma, uel excõicationẽ, pñt qdẽ cõſecrare euchariſtiã, q̃ ab eis cõſecrata uerũ corpus & ſãguinẽ Chri cõtinet, nõ tñ hoc recte faciũt, ſed peccãt faciẽtes: & iõ fructũ ſacrificii nõ pcipiũt, quod eſt ſacrificium ſpirituale.

Li. c. 13. an te me. 1. p.

Li. 2. cõtra Parmenianum c. 13. to. 7. concl. m

Ad primvm ergo dcdm, q auctoritates illæ, & ſimiles intelligẽdæ ſunt, quãtũ ad hoc, q nõ rectè extra eccleſiã ſacrificiũ offertur: uñ extra eccleſiã nõ põt eſſe ſpũale ſacrificiũ, qd̃ eſt uerum ueritate fructus, licet ſit uerũ ueritate ſacri, ſicut ẽt ſupra dictum eſt,[*] q peccator ſumit corpus Chriſti ſacramentaliter, ſed non ſpiritualiter.

Q. 80. [illegible]

Ad ii dcdm, q ſolus baptiſmus permittiṫ eſſe ratus hæreticis, & ſchiſmaticis, qa pñt licite baptizare in articulo neceſſitatis. In nullo aũt caſu licite pñt euchariſtiã cõſecrare, uel alia ſacra cõferre.

Ad iii dcdm, quod ſacerdos in miſſa in orationibus quidẽ loquitur in [d] perſona eccleſiæ, in cuius unitate conſiſtit. Sed in conſecratione ſacri loquiṫ in perſona Chriſti, cuius uicem in hoc gerit per ordinis poteſtatẽ. & ideo ſi ſacerdos ab unitate eccleſiæ pręciſus, miſſam celebret, quia poteſtatem ordinis non amittit, conſecrat uerum corpus & ſanguinẽ Chriſti: ſed quia eſt ab eccleſiæ unitate ſeparatus, orationes eius efficaciam non habẽt.

D. 959.

Articvlvs VIII.

499

Vtrum ſacerdos degradatus poſſit ſacramẽtum conficere.

Sot. 4 ſ d. 13. q. 1. a. 8.

Tur. o.

Ad octavvm ſic proceditur. Videtur q ſacerdos degradatus non poſſit hoc ſacrum cõficere. Nullus. n. cõficit hoc ſacrum,[h] niſi p poteſtatem conſecrandi quam habet: ſed degradatus nõ habet poteſtatem conſecrandi, licet habeat poteſtatem baptizandi, ut dicit Canon. 1. q. 1. c. quidam.[*] ergo uidetur, q presbyter degradatus non poſſit euchariſtiam conſecrare.

4. d. 13. a. 1. a. 1. q. 4. Et quol. 12 a. 26.

Habetur ſ decr. 1. q. 1. c. Quod quidam. circa medium.

¶ 2 Pręter. Ille qui aliquid [h] dat, põt ẽt auferre: ſed epiſcopus dat presbytero poteſtatem cõſecrãdi,

ſVP. QV. LXXXII. ART. X.
Sot. 4 ſ.d.13.q.2.a.x. Palud.4.d.13.q 2.

Ferr.a. 501 4.d.12.q. 3.ar.2.q.3 Et di.13. q.1.art.2. q.6.

IN ar. 10. Sc to hanc eſſe difficultatē, an ſacerdoti liceat totaliter a celebratione abſtinere, & hęc bene ſoluit in litera negatiue. Exigit ſiquidem ſecta 10, quū poteſtas ſit pp actū, & gratia ſit pp uſum, ut commoditate oblata, ceſſanteq; oī impedimen o, hō q̄uq; potētia, gratiaq; in his, q ad Deū ſunt, utat.

ARTICVLVS X.

Vtrum liceat ſacerdoti, omnino a cōſecratione euchariſtiæ abſtinere.

A

AD DECIMVM ſic procedit tur. Vr ꝙ liceat ſacerdoti, oīno a conſecratione euchariſtiæ abſtinere. Sicut. n. ad officium ſacerdotis ptinet euchariſtiā conſecrare, ita ēt baptizare, & in aliis ſacris miniſtrare: ſed ſacerdos non tenet̄ miniſtrare in aliis ſacris, niſi pp curam animarum ſuſceptam. h er B go uidetur, ꝙ nec etiam teneatur euchariſtiam conſecrare, ſi curam non habeat animarum.

¶ 2 Præt. h Nullus tenetur facere quod ſibi non licet, alioquin eſſet perplexus: ſed ſacerdoti peccatori, uel ēt excōicato, non licet euchariſtiam conſecrare, ut ſupra dictum eſt. † ergo vr̄ ꝙ tales non teneantur ad celebrandum, & ita nec alij: alioquin ex ſua culpa commodum reportarent. (Art. 7. huius quæſt.)

¶ 3 Præt. Dignitas ſacerdotalis non perdit̄ p ſubſequentē infirmitatē: dicit. n.* Gelaſius Papa, & hr̄ in decretis, di. 55. Præcepta canonica ſicut non C patiunt̄ uenire ad ſacerdotiū debiles corpore; ita ſiquis in eo fuerit conſtitutus, ac tunc fuerit ſauciatus amittere non pōt, qđ tpe ſuæ ſynceritatis, accepit. Contingit aūt qñq;, ꝙ ordinati in ſacerdotes, incurrunt aliquos defectus, ex quibus a celebratione, impediuntur. ſicut eſt lepra. uel morbus caducus, uel aliquid aliud huiuſmodi. non ergo vr̄, ꝙ h ſacerdotes ad celebrandum teneantur. (Gela. Palladio epiſ. ſcribens: Habetur in decretis di. 55. c. Præcepta canonica.)

SED CONTRA eſt, ꝙ Amb. dicit in quadā oratione, Graue eſt, ꝙ ad menſam tuā mundo corde, & manib. innocētib. nō uenimus: ſed grauius eſt ſi dū peccata metuimus ēt ſacrificiū nō reddam᷑. D

RESP. Dcd̄m, ꝙ quidam dixerunt, ꝙ ſacerdos pōt oīno a conſecratione licite abſtinere, niſi tenet̄ ex cura ſibi commiſſa celebrare populo, & ſacra præbere: ſed hoc irrationabiliter dr̄: qa unuſquiſque tenetur uti gratia ſibi data, cū fuerit opportunum, ſm̄ illud 2. ad Cor. 6. Hortamur ne in uacuū gratiam Dei recipiatis. Opportunitas aūt ſacrificium offerendi, non ſolum attenditur per cōparationē ad fideles Chriſti, quibus oportet ſacra E miniſtrari, ſed principaliter per comparationē ad Deū, cui conſecratione huius ſacri ſacrificium offert̄. vñ m ſacerdoti ēt ſi non habeat curā aīarū, nō licet oīno a celebratione ceſſare: ſed ſaltē vr̄, ꝙ celebrare teneatur in pcipuis feſtis, & maxime in illis diebus, in quibus fideles cōicare cōſueuerunt, & hinc eſt ꝙ 2. Mach. 4. contra quoſdam ſacerdotes dicitur, ꝙ iam non circa altaris officia dediti erant contempto templo, & ſacrificijs neglectis. (Gratel. m)

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ alia ſacra perficiuntur in uſu fidelium Et iō in aliis miniſtrare non tenetur niſi ille, qui ſuper fideles ſuſcipit curam: ſed hoc ſacrm̄ perficitur in conſecratione euchariſtię, in qua ſacrificium Deo offertur, ad quod ſacerdos obligatus Deo ex ordine iam ſuſcepto.

A AD II dcd̄m, ꝙ ſacerdos peccator, ſi per ſententiam eccleſiæ ſit executione ordinis priuatus, uel ſimpliciter, uel ad tp̄s, redditus eſt impotens ad ſacrificiū offerendū, & iō obligatio tollit̄: hoc autē cedit ſibi in detrimetū ſpūalis fructus magis q̄ in emolumentū Si uero nō ſit priuatus poteſtate celebrandi, non ſoluit̄ obligatio, nec tñ perplexus eſt: quia pōt de peccato pœnitere, & celebrare.

AD III dicendum, ꝙ debilitas, uel ægritudo ſuperueniens ordini ſacerdotali, ordinē non tollit, executionē tñ ordinis tollit quantū ad conſecrationē euchariſtiæ. Qñq; quidē ꝑ impoſſibilitatē B executionis, ſicut ſi priuet̄ oculis, aut digitis aut uſu linguæ: qñq; aūt pp periculum, ſicut patet de eo, qui patitur morbum caducum, uel ēt quamcunq; alienationem mentis: quandoque propter abominationem: ſicut patet de leproſo, qui non debet publice celebrare. pōt tamen miſſam dicere occulte, niſi lepra adeo inualuerit, ꝙ per corroſionem membrorū, cū ad hoc reddiderit impotentē.

QVAESTIO LXXXIII.

De ritu huius ſacramenti, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de ritu huius ſacramenti.

Circa primum quæruntur ſex. C

¶ Primo, Vtrum in celebratione huius myſterii Chriſtus immoletur.

¶ Secundo, De tempore celebrationis.

¶ Tertio, De loco, & aliis, quæ pertinent ad apparatum huius celebrationis. (Alias aptitudinem.)

¶ Quarto, De his, quæ in celebratione huius myſterii dicuntur.

¶ Quinto, De his, quę circa celebrationem huius ſacramenti occurrunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum in hoc ſacramento Chriſtus immoletur.

Ala. mag. 4. diſt. 13 ar. 23. Sot. 4 ſ. d. 13 q. 2. ar. 1. Ferr.a. D

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ in celebratione huius ſacri, Chriſtus non immoletur. Dr̄. n. Hebr. 10. Quòd Chriſtus una oblatione conſummauit in ſempiternū ſanctificatos: ſed illa oblatio fuit eius immolatio. Chriſtus h ergo non immolatur in celebratione huius ſacramenti. (501 Infra. a 2. coc. & ad 1. & 2.)

¶ 2 Præ. Immolatio Chri facta eſt in cruce, in qua tradidit ſemetipſum oblationem, & hoſtiam Deo E in odorem ſuauitatis ut dicitur Epheſ. 5. ſed in celebratione huius myſterii Chriſtus non crucifigitur. ergo, nec h immolatur.

¶ 3 Præ. Sicut Aug. dicit in 4. li. de trin. in immolatione Chri idē eſt ſacerdos, & hoſtia: ſed in celebratione hui᷒ ſacri nō eſt h idē ſacerdos, & hoſtia. ergo celebratio huius ſacri non eſt Chri immolatio. (Li. 4. c. 14. in fine, & c 7. in pri. to. 3.)

SED CONTRA eſt, q † Aug. dicit in li. ſent. Proſperi, ſemel immolatus eſt in ſemetipſo Chriſtus, & tamen quotidie immolatur in ſacramento. (Habetur de conſe. di. 2. c. Semel immolatus.)

RESP. Dcd̄m, q m duplici ratione celebratio huius ſacri dr̄ immolatio Chriſti. n Primo quidem, quia ſicut dicit Aug. ad Simplicianum: ſolent imagines earum rerum nominibus appellari, quarū imagines ſunt: ſicut cū intuentes tabulā, aut parietē dicimus, ille Cicero eſt & ille Saluſtius, (In li. q. ad Simplicianū q. 3. parū ante me. to. 4.)

O. 73. ar. 1. & 4. & 75. ar. 6. In c. 10. ad Hebr. non procul a princ. 10. 5.

Celebratio aũt huius ſacri (ſicut ſupra dictũ eſt) imago quædã eſt repræſentatiua paſſionis Chri, q̃ eſt uera eius immolatio, & iõ celebratio huius ſacri dr Chriſti immolatio. vñ † Amb. dicit ſup epiſtolã ad Hebr. in Chriſto ſemel oblata eſt hoſtia, ad ſalutẽ ſempiternã potens, quid ergo nos? nonne per ſingulos dies offerimus? ſed ad recordationẽ mortis eius. alio mõ, quantũ ad effectum paſſionis Chriſti: q̃a ſ. per hoc ſacrm participes efficimur fructus [d] dñicæ paſſionis. vñ in quadã dñicali oratione ſecreta dr: quoties huius hoſtiæ cõmemoratio celebrat, opus noſtræ redẽptionis exercet. quãtũ igit ad primũ modum, poterat dici Chrs immolari, et in figuris ueteris teſtamenti: vñ & Apoc. 13. dr: quorũ noia non ſunt ſcripta in libro uitę agni, qui occiſus eſt ab origine mundi: ſed quantũ ad ſm modum proprium eſt huic ſacramento, ꝙ in eius celebratione Chriſtus immoletur.

D. 514. C

In c. 10. ad Hebræos, non remote a princ. 10. 5.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ſicut Ambr. ibidẽ dicit: una eſt hoſtia, quã ſ. Chriſtus obtulit, & nos offerimus & non multæ, quia ſemel oblatus eſt Chriſtus. Hoc autem ſacrificium exemplum eſt illius: ſicut. n. quod ubiq; offertur, unum eſt corpus, & non multa corpora, ita, & unum ſacrificium.

AD II dcđm, ꝙ ſicut celebratio huius ſacramẽti eſt imago repræſentatiua paſſionis Chriſti: ita altare eſt repræſentatiuum crucis ipſius, in qua Chriſtus in propria ſpecie immolatus eſt.

AD III dcđm, ꝙ per eandẽ rõnem ẽt ſacerdos gerit imaginẽ Chriſti, in cuius perſona, & uirtute uerba pronũtiat ad cõſiderãdũ, ut ex ſupradictis patet, * & ita quodãmõ idẽ eſt ſacerdos, & hoſtia.

Quæſt. 82. ar. 1. & 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter ſit determinatum tps celebrationis.

Sen. 4. ſ. d. 13. q. 2. a. 2.

Perr. c. 503. 4. d. 13. q. 1. ar. 2. q. 4.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr ꝙ incõuenienter ſit determinatũ tps celebrationis huius myſterij. Hoc. n. ſacrm eſt repræſentatiuũ [h] dñicæ paſſionis, ut dictũ eſt: ſed cõmemoratio dñicę paſſionis fit in eccleſia ſemel in anno. dicit. n. * Aug. ſup Pſ. 21. Quotieſcumq; paſcha celebrat, numqd toties Chrs occidit? ſed in anniuerſaria recordatio repñſentat qđ olim factũ eſt, & ſic nos facit moueri, tanq̃ uideamus in cruce pẽdentẽ Dñm. ergo hoc ſacrm nõ debet celebrari, niſi ſemel in anno.

Ar. præc. In præfat. 2. Pſ. 21. circa princ. to. 8.

¶2 Præt. Paſſio Chri cõmemorat in eccleſia 6. feria ante paſcha, nõ aũt in feſto natalis. Cũ ergo hoc ſacrm ſit cõmemoratiuũ [h] dñicę paſſionis, vr incõueniens eſſe, ꝙ in die natalis ter celebret hoc ſacramẽtũ: in paraſceue aũt totaliter intermittatur.

¶3 Præt. In celebratione huius ſacri eccleſia debet imitari inſtitutionẽ Chriſti: ſed Chriſtus conſecrauit hoc ſacrm hora ſerotina. ergo uidetur, quod hora tali debeat hoc ſacramentum celebrari.

Leo in epi. 81. c. 2. circa princ. Et habet de conſec. d. 1. 3. Neceſſe.

¶4 Præt. Sicut hr de conſe. di. 1. † Leo Papa ſcribit Dioſcoro alexãdrino epo, ꝙ in prima parte [h] diei miſſas celebrare licet: ſed dies incipit a media nocte, ut ſupra dictum eſt. ergo uidetur quod etiam poſt mediam noctem liceat celebrare.

¶5 Præt. In quadã dñicali oratione ſecreta dr, Concede nobis dñe quæſumus hæc frequentare myſteria: ſed maior erit [h] frequentia, ſi ẽt pluribus horis in die ſacerdos celebret. ergo uidetur, ꝙ nõ debeat phiberi ſacerdos pluries celebrare in die.

SED CONTRARIVM eſt conſuetudo, quam ſeruat eccleſia ſecundum canonum ſtatuta.

RESP. Dcđm, ꝙ, ſicut dictũ eſt, * in celebratione huius myſterij attenditur repręſentatio dominicę paſſionis, & participatio fructus eius. Et ſm utrũque oportuit determinare tps aptum celebrationi huius ſacri. Quia. n. fructu dñicæ paſſionis quotidie indigemus, pp quotidianos defectus, [m] quotidie in eccleſia regulariter hoc ſacrm offertur. * vnde, & Dñs nos petere docet Luc. 11. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: quod * exponens † Aug. li. de uerbis Domini dicit: ſi quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumas, quemadmodum Græci in oriente facere conſueuerũt? accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit. Quia uero dñica paſſio celebrata eſt a tertia hora uſque ad nonam, iõ regulariter in illa parte diei, ſolemniter hoc ſacramentum in eccleſia celebratur. [q]

Ar. præc. & q. 79. ar. 1. Concl. C In ſer. 28. parum a med. to. 10. Concl. D

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ in hoc ſacro recolitur paſſio Chriſti, ſm ꝙ eius effectus ad fideles deriuatur: ſed tpe paſſionis recolit paſſio Chriſti ſolum ſm hoc, ꝙ in ipſo capite noſtro fuit perfecta: quod quidem factũ eſt ſemel: quotidie autẽ fructũ dñicæ paſſionis fideles percipiunt. Et ideo illa cõmemoratio fit ſemel in anno, hoc aũt quotidie, & propter fructũ, & propter iugẽ memoriã.

H

AD II dcđm, ꝙ ueniente ueritate, ceſſat figura. Hoc autem ſacramentum eſt figura quædam, & exemplum dominicæ paſſionis, ſicut dictum eſt. * Et ideo in die quo ipſa paſſio Domini recolitur, prout realiter geſta eſt, non celebratur conſecratio huius ſacri, ne tamen eccleſia ea ẽt die ſit ſine fructu paſſionis, per hoc ſacrm, nobis exhibito, corpus Chriſti conſecratum in die præcedenti reſeruatur ſumendum in illo die: non autẽ ſanguis, propter periculum, & quia ſanguis ſpecialius eſt imago dominicæ paſſionis, ut ſupra dictum eſt. † Nec uerum eſt, qđ quidã dñt, ꝙ per immiſſionẽ particulæ corporis Chri in uinũ, conuertat uinũ in ſanguinem: hoc. n. aliter fieri non põt, q̃ per cõſecrationem factam ſub debita forma uerborum. In die autem natiuitatis plures miſſæ celebrantur propter triplicẽ Chriſti natiuitatem: quarũ una eſt æterna, quæ, quantũ ad nos eſt occulta, & ideo una miſſa cantatur in nocte, in cuius introitu dr, Dñs dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Alia aũt eſt tpalis, ſed ſpiritualis, qua ſ. Chriſtus oritur tanquam lucifer in cordibus noſtris, ut dicitur 2. Petri 1. & propter hoc cantatur miſſa in aurora, in cuius introitu dr lux fulgebit hodie ſuper nos. Tertia eſt Chriſti natiuitas temporalis, & corporalis, ſm quã uiſibilis nobis proceſſit ex utero uirginali, carne indutus. Et ob hoc cantatur tertia miſſa in clara luce, in cuius introitu dr: puer natus eſt nobis: licet econuerſo poſſit dici, ꝙ natiuitas æterna ſm ſe eſt in plena luce: & ob hoc in euangelio tertiæ miſſæ fit mentio de natiuitate æterna: ſm autem natiuitatem corporalem

In corp. & locis ibidẽ citatis. I Q. 78. ar. 3. ad 2. & q. 76. ar. 2. ad 1. De conſe. diſt. 1. cap. nocte. K

lem

lem, ad literã natus eſt de nocte, in ſignũ q̃ ueniebat ad tenebras infirmitatis noſtræ. unde, & in miſſa nocturna dicitur euangelium de corporali Chři natiuitate: ſicut etiam, & in alijs diebus in quibus occurrunt plura Dei beneficia, uel recolenda, uel expetenda, plures miſſæ celebrantur in die: puta, una pro feſto, & alia pro ieiunio, uel pro mortuis.

q. 73. ar. 5 AD III dicẽdũ, q̃ (ſicut dictũ ẽ ſuperius*) Chřs uoluit ultimo hoc ſacřm diſcipulis tradere, ut fortius eorũ cordibus imprimeret. & iõ poſt cœnam in fine diei hoc ſacřm cõſecrauit, & diſcipulis ſuis tradidit. A nobis tñ celebrat̃ hora dñicæ paſsionis, ſ. diebus feſtis in tertia, qñ crucifixus eſt linguis Iudæorum, ut dicit̃ Mar. 15 & qñ Spũſanctus deſcẽdit ſup diſcipulos, uel diebus pro feſtis in ſexta: qñ crucifixus eſt in manibus militũ, ut habet̃ Ioã. 19. uel diebus ieiuniorũ in noua, qñ uoce magna clamans emiſit ſpũm, ut dicit̃ Matt. 27. Põt tñ tardari, maxime qñ ſunt ordines faciendi, & p̃cipue ſabbatho ſancto, tũ pp ꝓlixitatẽ officij, tum q̃a ordines

Decr. d. 75 ca. Quod a patribus. ptinẽt ad diẽ dñicã, ut habet̃ in decr. diſt. 75. cap.† quod a patribus. Poſſunt tamen miſſæ celebrari in prima parte diei propter aliquam neceſsitatem, ut

De cõſ. di. 1. c. Neceſſe eſt. dicitur de conſecr. diſt. 1 cap. Neceſſe eſt &c.

AD IIII dicẽdũ, q̃ regulariter miſſa dẽt celebrari in die, & nõ in nocte: quia ipſe Chřs eſt p̃ſens in hoc ſacřo, qui dicit Io. 9. Me oportet operari opera eius q̃ miſit me donec dies eſt: uenit nox qñ nemo põt operari, quãdiu in mundo ſum, lux ſum mundi. ita tñ q̃ principiũ diei accipiat̃ nõ à media nocte: nec ẽt ab ortu ſolis, i. qñ ſubſtãtia ſolis apparet ſup terrã, ſed qñ incipit apparere aurora: tũc .n. quodam mõ dicitur ſol ortus, inq̃tũ claritas radiorum eius apparet. unde, & Marc. 16. dicitur, q̃ mulieres uenerunt ad monumẽtũ orto iã ſole: cũ tñ ueneriñt, cũ adhuc tenebræ eſſent ad monumentum, ut dicitur Ioan. 20. Sic .n. hanc contrarietatẽ

Li. 3. c. 24. aliquantulũ à princ. tom. 4. ſoluit† Aug. in lib. de conſen. Euang. Specialiter tñ in nocte natalis dñi miſſa celebrat̃ pp hoc, q̃ dñs in nocte natus eſt, ut dicitur de cõſe.* di. 1. cap. No

De conſec. diſ. 1. c. Nocte. cte, &c. & ſimiliter ẽt in ſabbatho ſancto circa noctis principiũ, pp hoc q̃ dñs nocte ſurrexit, i. cum adhuc tenebræ eſſent ante manifeſtum ſolis ortũ.

AD V dicẽdũ, q̃ ſicut habetur de conſe. diſ. 1. ex

De conſec. diſt. 1. cap. Sufficit. decreto † Alex. Papę, ſufficit ſacerdoti unam miſſam in die una celebrare, quia Chřs ſemel paſſus ẽ, & totũ mũdũ redemit: & ualde fœlix eſt, q̃ unã digne celebrare põt: q̃dã tñ, ꝑ defunctis unam faciũt,

7. 5. 3. alterã d̃ d̃ die, ſi neceſſe ſit. Qui uero ꝑ pecunia, aut adulationib⁹ ſæculariũ, una die p̃ſumũt plures celebrare miſſas, nõ æſtimo euadere dãnationẽ. & ex

In decret. li. 3 tit. 41. c. Conſuluiſti. tra de celeb. miſſ. diſt.* ann. 3. q̃ excepto die natiuitatis dñicæ (niſi cã neceſsitatis ſuadeat) ſufficit ſacerdoti ſemel ĩ die una miſsã ſolũmõ celebrare.

504 Parr. o. SVP. QV. LXXXIII. ART. III.

4. d. 13. q. 1. ar. 2. q. 5 & di. 24. q. 2. ar. 2. ad 3. Sen. 4. ſ. d. 13. q. 2. ar. 3.

IN ar. 3. queſt. 83. ad tertium dub. ũ oc-

ARTICVLVS III.

Vtrum oporteat hoc ſacramentum celebrari in domo, & vaſis ſacris.

AD TERTIVM ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ nõ oporteat hoc ſacřm celebrari in domo, & uaſis ſacris. Hoc .n. ſacřm eſt repreſẽtatiuũ dñicę paſsiõis, ſed Chřs nõ ẽ paſſus in domo, ſed extra portã ciuitatis, ſm illud Heb. ult. Ieſus, ut ſanctificaret ꝑ ſuum ſanguinẽ populũ, extra portã paſſus eſt. ergo uidet̃ q̃ hoc ſacramentũ non debeat celebrari in domo, ſed magis ſub diuo.

¶ 2 Pręt. In celebratione huius ſacři dẽt eccleſia imitari morẽ Chři, & apoſtolorũ: ſed domus, in qua primo Chřs hoc ſacramentum confecit, non fuit cõſecrata, ſed fuit quoddã cõe cœnaculũ, a quodam patrefamilias p̃paratũ, ut habetur Lucæ 22. Legitur ẽt Act. 2. q̃ Apoſtoli erant ꝑdurantes unanimiter in tẽplo, & frangẽtes circa domos panẽ, & ſumebant cibũ cũ exultatione. ergo nec modo oportet domos eſſe cõſecratas, in q̃bus hoc ſacřm celebratur.

¶ 3 Præt. Nihil fruſtra in eccleſia fieri dẽt, q̃ ſpũſancto gubernatur, ſed fruſtra uidetur adhiberi cõſecratio eccleſiæ, uel altari, & hmõi rebus inaĩatis, quæ nõ ſunt ſuſceptiuæ gřæ, vel ſpũalis virtutis. Incõuenienter igitur hmõi cõſecrões ĩ ecclia fiunt.

¶ 4 Præt. Solũ diuina opa debẽt recoli cũ quadã ſolennitate, ſm illud Pſ. 91. In operibus manuũ tuarũ exultabo: ſed eccleſia, vel altare ope humano cõſecrat̃, ſicut. & calix, & miniſtri, & alia hmõi, ſed horũ cõſecratiões nõ recoluntur celebriter in ecclã. ergo neq; cõſecratio ecclæ, uel altaris, cũ ſolẽnitate recoli dẽt.

¶ 5 Præt. Veritas dẽt reſpondere figurę, ſed in ueteri teſtamento, q̃ gerebat figuram noui nõ fiebat altare de lapidibus ſectis. dicit̃ n. Exo. 20. Altare de terra facietis mihi. q̃ ſi altare lapideũ feceris mihi, nõ ædificabis illud d̃ ſectis lapidib. Exodi ẽt 27. mãdat̃ fieri altare de lignis ſethim ueſtitis ære, vel ẽt auro, vt habet̃ Exod. 25. ergo uidetur inconuenienter obſeruari in eccleſia, q̃d altare fiat ſolum de lapide.

¶ 6 Præt. Calix cũ patena repſentat ſepulcrũ Chři, q̃ fuit exciſũ ĩ petra: vt ĩ euãgelijs habetur. ergo calix debet de petra fieri, & non ſolum de argen-

currit de uirtute altaris. eccleſiæ, & aliorũ inanimatorũ cõſecratorũ: an ſit ſolum ex parte nřa (qui inde cõcipimus reuerẽtiã, ac deuotionẽ) an ex parte rei, & ſi ex parte rei, an ſit in ipſis rebus uirtus aliqua ſpiritualis, an ſola diuina aſſiſtẽtia, & an generali mõ tñ, an ſpeciali quodã modo diuina ibi uirt⁹ aſſiſtat. ¶ Ad horũ euidentiã ſciendũ eſt, q̃ ſunt in hac re modi dicendi duo extremi. Alter, quod huiuſmodi conſecrationes ab eccleſia, adinuentæ, ex parte tantũ noſtra ſe tenent: ita q̃ deuotio noſtra eſt, q̃ effectus diuinæ uirtutis prouocat apparere ibi magis q̃ alibi, qũ Deus nullo ſpeciali mõ eſt in his poſt cõſecrationẽ, quã prius nõ erat. Et ratio eſt, quia cõſecrationes iſtæ ſunt humana opera, nihil cõferentes rei conſecratæ ſecũdũ rem. Alter, q̃ per huiuſmodi cõſecrationes adipiſcunt̃ res ipſæ quandã virtutẽ ſpũalem, q̃ eſt q̃dã qualitas intẽtionalis, uelut intentio coloris in aere, & ſuper uerba literæ huius fundat̃. Vterque autem mod⁹ uitandus uidet̃, & media via progrediẽdo, dicẽdũ eſt, q̃ ꝑ huiuſmodi cõſecrationes adipiſcũt̃ cõſecratę res ſpũalẽ uirtutẽ inchoatiuæ, & in hoc ipſo ſortiunt̃ diuinã p̃ſentiam ſpeciali mõ. Cõſecrationes ſiquidem eccleſiaſticæ non ſunt humana tñ opera, ſed ſunt efficaces ex Chriſti ſacerdotio, a quo ſicut ꝑ ſeipſum efficaciam habent ſacřales operationes, quæ ab ipſo immediate ſunt inſtituta ſacřa, ita participatum in miniſtris ſuis efficaciã præbet conſecrationibus, quę ab ipſis fiunt. ita q̃ ex Chři ſacerdotio diffuſo, participato in nobis, res conſecratę habiles redduntur ad excitandam in nobis reuerentiam, & deuotionem, ſicut aqua ex tactu carnis Chriſti reddita ſunt habiles ad baptiſmum, & huiuſmodi habilitas uocatur ſpiritualis uirtus inchoatiue. Ex hac apparet, quòd

Deus

Deu̅s, q ante cõſecrationẽ erat eccleſiæ pſens, ſicut alijs reb⁹ p pſentiam, eſſentiã, & potentiã, ſic poſtea præſens altari, eccleſiæ, & alijs huiuſmodi ſpeciali mõ, ſicut nouo inſtio ad excitãdã reuerẽtiã, & deuotionẽ circa diuinum cultũ. Perducit ãt ad cõplemẽtũ huiuſmodi virtus, cũ diuina huiuſmodi aſsiſtẽtia actualiter utit te conſecrata ad excitandã deuotionẽ, reuerentiã, uel aliquem aliũ effectũ, ad quẽ res conſecrata eſt faciẽdũ. Cõſonare ãt doctrinã hãc ſupradictis, & literæ huic, & his, quæ cõiter opinamur d rebus inanimatis cõſecratis, facile patet applicãdo, præter hoc q probabilis ualde eſt.

¶ Et hæc de Eucharistia dicta pro nũc ſufficiant.

Dicta in ti... & in ar...gum.

to, uel auro, uel ſtanno.

¶ 7 Præt. Sicut aurũ ptioſius eſt inter materias vaſorũ, ita pãni ſerici pretioſiores ſunt inter alios pãnos.[h] ergo ſicut calix fit de auro, ita pallæ altaris debent de ſerico fieri, & non ſolum de panno lineo.

¶ 8 Præt. Diſpẽſatio[h] ſacrorũ, & ordinatio eorundẽ ad miniſtros ecclẽ ptinet, ſicut diſpẽſatio rerũ tpaliũ ſubiacet ordinationi principũ ſæculariũ, unde, & Apoſtolus dicit 1. Cor. 4. Sic nos exiſtimet hõ, ut miniſtros Chr̃i, & diſpẽſatores myſteriorũ Dei: ſed ſi circa diſpẽſationẽ rerũ tpaliũ aliqd fiat cõtra ſtatuta principũ, habet irritũ. ergo ſi hæc, q̃ dicta[*] ſunt, cõuenienter ſunt ſtatuta p plãtos ecclæ, uidetur q ſine his corp⁹ Chr̃i cõfici nõ poſsit. & ſic uidetur ſeq, q verba Chr̃i nõ ſint ſufficiẽtia ad hoc ſacr̃m conficiendũ, q eſt inconueniens. nõ ergo uidetur conueniens fuiſſe, q hęc circa celebrationem huius ſacri ſtatuerẽtur.

Sed contra eſt, q ea, q̃ p eccleſiã ſtatuuntur, ab ipſo Chr̃o ordinant̃, q dicit. Matthæi. 18. vbicũque fuerint, duo, uel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.

Resp. Dicẽdũ, q in his, q̃ circunſtãt hoc ſacr̃m, duo conſiderant̃, quorũ unũ ptinet ad repræſentationẽ eorũ, q̃ circa dñicã paſsionẽ ſunt acta: aliud ãt ptinet ad reuerentiã huius ſacri, in quo Chriſtus ſm ueritatẽ continetur, & nõ ſolũ in figura. unde, &[m] conſecrationes adhibentur his rebus, q̃ ueniũt in uſum huius ſacri[n] rum, propter ſacramenti reuerẽtiam, tũ ad repræſentandum effectum ſacri[*] qui ex paſsione Chr̃i puenit, ſm illud Hebr. ult. Ieſus ut ſanctificaret per ſuum ſanguinem populũ &c.

conſ.m.

Alias ſanctitatis.

Ad primvm ergo dicẽdũ, q regulariter hoc ſacramentũ celebrari debet in domo, p q̃ ſignificat̃ eccleſia. ſm illud primæ Tim. 3. Vt ſcias quõ oporteat te in domo Dei conuerſari, quæ eſt eccleſia Dei uiui: extra eccleſiã .n. nõ eſt locus ueri ſacrificij ut[*] Auguſt. dicit, & qa ecclẽa nõ erat cõcludenda ſub finibus gẽtis iudaicæ, ſed erat in uniuerſo mundo fundanda, ideo paſsio Chr̃i nõ eſt celebrata intra ciuitatẽ iudęorũ, ſed ſub diuo, ut ſic totus mũdus ſe haberet ad paſsionẽ Chr̃i, ut domus.[a] & tñ, ut dicitur de conſecratione †. diſt. 1. cap. cõcedimus, in itinere poſitis ſi ecclẽa defuerit, ſub diuo, ſeu in tẽtorio ſi tabula altaris cõſecrata, cæteraque ſacra myſteria ad id officiũ ptinentia, ibi affuerint, miſſarum ſolemnia celebrari concedimus.

In lib. ſen. quæ ex Augu. decerptæ ſunt c. 15. tom. 3. in an. g

De conſe. d. 1. c. Concedimus, ſ medio illius.

reſpon. 2ª.

Ad ii dicẽdũ q domus, in qua hoc ſacr̃m celebratur, eccleſiã ſignificat, ſicut, & eccleſia nominatur, q̃ cõuenienter conſecratur tũ, ad repræſentandã ſanctificationẽ, q̃ eccleſia cõſecuta eſt p paſsionẽ Chr̃i, tũ ẽt ad ſignificãdã ſanctitatẽ, q̃ requiritur in his, q hoc ſacr̃m ſuſcipere debẽt. Per altare aũt ſignificatur ipſe Chr̃s, de quo dicit Apoſtolus Heb. vlt. Per ipſum offerimus hoſtiã laudis Deo. unde & cõſecratio altaris ſignãt ſanctitatẽ Chr̃i, de qua dicitur Luc. 1. Qđ ex te naſcetur ſanctũ vocabitur filius Dei. unde de conſecratione diſt. 1. dicitur †: Altaria placuit nõ ſolũ unctione chriſmatis, ſed ẽt ſacerdotali bñdictione ſacrari. & ideo regulariter non licet celebrare hoc ſacr̃m, niſi in domibus conſecratis. Vnde ſicut habetur de conſecratione[*] diſt. 1. Nullus pſbyter miſſas celebrare pſumat, niſi in conſecratis ab Epiſcopo locis. Propter q ẽt, qa pagani non ſunt de eccleſia, nec alij infideles, ideo ea diſtinctione legitur †, Eccleſiã, in qua mortuorum cadauera infidelium ſepeliuntur, ſanctificare non licet: ſed ſi apta uidetur ad conſecrandũ, inde euulſis corporibus, & raſis parietibus, uel tignis eius loci, reędificetur: ſed ſi hæc conſecrata prius fuerit, miſſas in ea celebrare licet, tñ ſi fideles fuerũt, qui in ea ſepulti ſunt. Propter neceſsitatẽ tñ põt hoc ſacr̃m peragi in domibus non conſecratis, uel uiolatis: ſed tñ de cõſenſu Ep̃i. unde in eadẽ diſtinctione legit̃ †. Miſſarum ſolennia non vbique, ſed in locis ab Ep̃o conſecratis, vel ubi ipſe pmiſerit, celebranda eſſe cenſemus. Non tñ ſine altari portatili conſecrato. unde in eadẽ diſt. legit̃ †: Concedimus ſi eccleſiæ fuerint incenſæ, uel combuſtę in Capellis cũ tabula cõſecrata, miſſas uerũ celebrari. q. enim ſanctitas Chriſti fons eſt totius eccleſiaſticæ ſanctitatis, ideo in neceſsitate ſufficit ad peragẽdũ hoc ſacr̃m, altare ſanctificatum. Propter q ẽt numq̃ eccleſia ſine altari conſecrat̃: tñ ſine eccleſia qñq; cõſecrat̃ altare cum reliquijs ſanctorum, quorũ uita abſcõdita eſt cum Chr̃o in Deo. Vnde in eadem diſtinctione legitur[*], Placuit ut altaria, in quib⁹ nullum corp⁹, aut reliqæ martyris cõditę pbantur, ab Ep̃is, q eiſdem locis pſunt, ſi fieri põt, euertantur.

De cõſecr. d. 1. c. altaria in 2.

De cõſecr. di. 1. c. Nullus presbyter.

De cõſecr. d. 1. ca. Eccleſiam.

De cõſecr. d. 9. c. Miſſarum.

Ead. diſt. 1. cõſec. c. cõcedimus.

De cõſecr. d. 1. c. Placuit.

Ad iii dicẽdum, q eccleſia, & altare, & alia huiuſmodi inanimata cõſecrantur, nõ qa ſint gratiæ ſuſceptiua, ſed qa ex cõſecratione adipiſcuntur q̃dã ſpũalem uirtutem. p q̃ apta redduntur diuino cultui, ut. ſ. hoies, deuotionem q̃dã exinde pcipiant, ut ſint paratiores ad diuina, niſi hoc pp irreuerentiam impediatur. unde & 2. Machab. 3. dicitur. Vere Dei uirtus q̃dam eſt in loco: nam ipſe, q habet in cœlis habitationem, uiſitator, & adiutor eſt loci illius. Et inde eſt, q huiuſmodi ante cõſecrationem emundantur, & exorcizantur, ut exinde uirtus inimici pellatur. Et eadem rõne eccleſię, quæ ſanguinis effuſione, aut cuiuſcumq; ſeminis pollutæ fuerint reconciliantur: qa p peccatum ibi cõmiſſum, apparet ibi aliqua operatio inimici. Propter q ẽt in eadem diſt. legitur †: Eccleſias Arrianorum ubicunq; inueneritis catholicas, eas diuinis precibus, & operibus abſque ulla mora conſecrate. Vnde, & quidam probabiliter dicunt, quod per ingreſſum eccleſiæ conſecratæ homo conſequitur remiſsionem peccatorum uenialium, ſicut, & per aſperſionem aquæ benedictæ: inducentes

De cõſec. d. 1. c. Eccle. Arrianorum.

quod

A qđ in pſal. 84. dr̃, Bñdixiſti Domine terrã tuã, remiſiſti iniq̃tatẽ plebis tuæ. & iõ pp uirtutem, q̃ ex cõſecratiõe eccl'iæ acq̃rit̃, cõſecratio eccl'æ non iterat̃. vñ in eadẽ diſtinctione ex cõc lio Niceno legit̃: eccl'iis ſemel Deo cõſecratis, nõ dẽt iterũ cõſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtę, aut ſãguinis effuſione, aut cuiuſq̃ ſemine pollutæ fuerit: q̃a ſicut infans a qualicũq; ſacerdote in noie Pr̃is, & Filij, & Spũs ſancti ſemel baptizat', nõ dẽt iterum baptizari; ita nec loc' Deo dicatus, eſt iterũ conſecrãdus, niſi pp cauſas, quas ſuperius noiauimus: ſi tñ fidẽ ſanctæ Trinitatis tenuerint, q conſecrauerũt, alioqn, q ſunt extra eccl'iã, cõſecrare nõ pñt: B ſed ſicut in eadẽ diſt. legit̃, † Eccl'iæ, vel altaria, q̃ ambigua ſũt de cõſecratione, conſecrent̃. Propter hoc ẽt, q aliquã ſpũalẽ uirtutẽ adipiſcunt̃ p cõſecrationẽ, in eadẽ diſt. ſtatutũ legit̃: † Ligna eccl'iæ dedicatæ, nõ debẽt ad aliud opus iũgi niſi ad aliã eccl'iam, vel igni comburenda, vel ad profectũ in monaſterio fratribus: in laicorum autẽ opera non debent admitti. & ibidem legitur †: Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velũ, ſi fuerint uetuſtate cõſũpta, incẽdio dent̃: cineres quoq; eorũ in baptiſterio inferant̃, aut in pariete, aut i foſſis pauimẽtorũ iactent̃, ne introeũtiũ pedib. inquinẽtur. C

De conſec. diſt. 1. c. Eccleſiis ſemel.

De cõſecr. d. 1. c. Eccleſię uel alt.

Cap. Ligna eccleſię.

De cõſecr. d. 1. c. Altaris palla.

Ad IIII dicendũ, q q̃a cõſecratio altaris repſentat ſanctitatẽ Chr̃i, cõſecratio uero domus ſanctitatẽ totius eccl'iæ: iõ cõuenientius recolit̃ cũ ſãctitate, & ſolẽnitate cõſecratio eccl'iæ, vel altaris, q̃ aliorũ, q̃ cõſecrant̃. Propter qđ ẽt octo diebus ſolẽnitas dedicationis agit̃, ad ſignificãdã beatã reſurrectionẽ Chr̃i, & mẽbrorũ eccl'iæ. [r] Nec eſt op' ſolius hoĩs cõſecratio eccleſię, & altaris, cũ hẽat ſpũalem uirtutẽ. unde de conſecr. diſt. eadem dr̃: Solẽnitates dedicationum eccleſiarum per ſingulos annos, ſolenniter ſunt celebrandæ: q aũt octo diebus encænia ſint celebranda, in lib. Reg. perfecta dedicatione templi, reperies, ſcilicet 3. Reg. 8. D

Reſp. 2[a].

De cõſecr. d. 1. c. Solẽnitate.

Ad V dicendum, q ſicut legit̃ de cõſecr. diſt. 1. altaria, ſi nõ ſint lapidea, Chriſmatis unctione nõ cõſecrent̃. Quod qdẽ cõpetit, & ſignationi huius ſacr̃ĩtũ, q̃a altare ſignat Chr̃m, dr̃ aũt 1. Cor 10. Petra aũt erat Chr̃s: tũ ẽt, quia corpus Chr̃i in ſepulcro lapideo fuit recõditum. Competit etiam quo ad vſum ſacr̃i: lapis n. & ſolidus eſt, & de facili poteſt inueniri ubique: quod non erat neceſſariũ in veteri lege vbi fiebat in uno loco altare. Quòd autem mãdatur altare fieri de terra, vel de lapidibus inſectis, fuit ad idolatriam remouendam. E

De cõſecr. d. 1. c. Altaris.

Ad VI dicẽdũ eſt, q ſicut in diſt. eadem dr̃ cap. Vaſa † quondã ſacerdotes nõ aureis, ſed ligneis calicibus utebant̃. Zepherinus aũt Papa patenis uitreis miſſã celebrari cõſtituit, deinde Vrbanus oĩa fecit argẽtea. Poſtmodũ aũt ſtatutũ ẽ, ut calix Dñi cũ patena, ſiue ex auro oĩno ſiue ex argento fiat, uel ſaltẽ ſtanneus calix habeat̃: de ære aũt, aut ex aurichalco nõ fiat, q̃a hoc vini uirtute ærugĩnẽ parit, pariterq; uomitum prouocat. Nullus aũt in ligneo, ſeu uitreo calice præſumat miſſam cantare: quia lignum poroſum eſt, & ſanguis conſecratus in eo remaneret: uitrum autem fragile eſt, & A poſſet fractionis periculum imminere, & eadem rõ eſt de lapide. & iõ propter reuerentiam ſacr̃i ſtatutum eſt, vt ex prædictis materiis calix fiat.

De cõſecr. d. 1. c. Vaſa, in quibus habet̃ hoc totũ.

Ad VII dcd̃m, q vbi potuit ſine periculo fieri, eccl'ia ſtatuit circa hoc ſacr̃m id, qđ expreſsius repſentat paſsionẽ Chr̃i. Nõ erat aũt tm̃ periculũ circa corpus, qđ ponit̃ in corporali ſicut circa ſãguinẽ, q cõtinet̃ in calice. & iõ licet calix non fiat de petra: corporale tñ fit de pãno lineo, quo corpus Chr̃i fuit inuolutum. vñ in epiſt. Silueſtri Papæ in eadem diſtinctione legitur †, Conſulto oĩum ſtatuimus, ut ſacrificiũ altaris nõ in ſerico pãno, aut B intincto, quiſquam celebrare miſſam p̃ſumat: ſed in panno lineo ab Ep̃o conſecrato, ſicut corpus Chriſti in ſindone linea, & munda ſepultum fuit. Competit etiam pannus lineus propter ſui mũditiam, ad ſignificandam conſcientiæ puritatem: & propter multiplicem laborem, quo talis pannus præparatur, ad ſignificandam Chriſti paſsionem.

De cõſec. d. 1. c. Conſulto.

Ad VIII dcd̃m, q diſpenſatio ſacr̃orũ ptinet ad miniſtros eccl'iæ: ſed cõſecratio eorum eſt ab ipſo deo. & iõ miniſtri eccl'iæ nõ hñt aliqd ſtatuere circa formã cõſecrationis: ſed circa uſum ſacr̃i & modũ celebrãdi. & iõ ſi ſacerdos verba cõſecrationis C pferat ſuper mãm debitã, cũ intẽtione cõſecrandi, abſq; oib. p̃dictis. ſ. domo, & altari, calice, & corporali cõſecratis, & ceteris hmõi per eccl'iam inſtitutis, conſecrat qdem in rei ueritate corpus Chr̃i: peccat tamen grauiter, ritum eccleſię non ſeruãs.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuenienter ordinentur ea, quæ circa hoc ſacramentum dicuntur.

Sot. 4. ſ. d. 13. q. 2. a. 4.

Per. v. 505

4. d. 1. q. 1. a. 5. q. 1. ad 2. & d. 8. in expoſ. lit. Et d. 13. in expo. lit. prin. & di. 15. q. 4. a. 3 q. 1. co. Et 1. Timo. 2. lect. 1.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videt̃ q incõuenienter ordinentur ea, quæ circa hoc ſacramentum dñr. Hoc enim [h] ſacr̃m uerbis Chriſti D conſecratur, ut Ambr. dicit in lib. de Sacramentis. Non ergo debent aliqua alia in hoc ſacramento dici, quàm uerba Chriſti.

¶ 1 Præt. [h] Verba, & facta Chriſti nobis per euangelium innoteſcunt: ſed quædam dñr circa cõſecrationem huius ſacr̃i, quæ in euangeliis non ponuntur: non. n. legit̃ in euãgelio q Chr̃s in conſecratione huius ſacr̃i, oculos ad cęlum leuauerit. ſimiliter etiam in euangeliis dicitur: Accipite, & comedite, nec ponitur omnes, cum in celebratione huius ſacr̃i dicatur: Eleuatis oculis in cælum: & iterum, Accipite, & manducate ex hoc oẽs. inconuenienter ergo huiuſmodi uerba dicuntur in ce- E lebratione huius ſacramenti.

¶ 3 Præt. Oĩa ſacramenta ordinant̃ ad ſalutẽ fideliũ: ſed in celebratione aliorum ſacr̃orum non fit cõis oratio pro ſalute fidelium defunctorum. [h] ergo inconuenienter fit in hoc ſacramento.

¶ 4 Præt. Baptiſmus dr̃ ſpãliter fidei ſacramentũ. ea ergo, q̃ pertinent ad inſtructionem [h] fidei, magis debent circa baptiſmum tradi, q̃ circa hoc ſacramentum, ſicut doctrina apoſtolica, & euangelica.

¶ 5 Præt. In omni ſacramẽto exigit̃ deuotio fideliũ. nõ ergo magis in hoc ſacramento, q̃ in aliis deberet excitari deuotio fideliũ per laudes diuinas, &

per

ſer admonitiones,puta cũ dicitur,Surſum corda.
¶6Præt.Miniſter huius ſacri eſt ſacerdos , vt dictũ
Q.82.a.1. eſt†.Omnia ʰ ergo, quæ in hoc ſacramento dicũ-
tur,a ſacerdote dici deberent , & non quædam a
miniſtris,quædam a choro.
¶7Præt. Hoc ſacramentum per certitudinẽ opera
tur uirtus diuina . Superflue ,ergo ſacerdos petit
huius ſacramenti ʰ perfectionem,cũ dicit, Quam
oblationem tu Deus in omnibus &c.
¶8Pręᵗ.Sacrificiũ nouæ legis multo eſtʰ excellẽti*,
q̃ ſacrificium antiquorum patrum. Inconuenien-
ter ergo Sacerdos petit , ꝙ hoc ſacrificium habeaᵗ
ſicut ſacrificium Abel, Abrahæ, & Melchiſedec.
¶9Præt.Corpus Chriſti, ſicut nõ incipit eẽ in hoc
ſacramento per loci mutationem(vt ſupra dictum
Q.75.a.2. eſt*) ita etiam neceſſe deſinit.inconuenienter ʰ er
go ſacerdos petit , Iube hoc perferri per manus
ſancti angeli tui in ſublime altare tuum.

SED CONTRA eſt,ꝙ dr̃ de cõſecr.diſt.1. Iacobus
frater dñi ſm carnem,& Baſilius Cæſarienſis epſ *
ediderunt miſſæ celebrationem.ex ᵐ quorũ aucto-
ritate patet conuenienter ſingula circa hoc dici.*

(De cõſec. d.1.c.Iacobus frater Dñi. concil.m Alias in ſcriptur is addide-ſ ũt nobis.)

RESP.Dicẽdm, ꝙ quia in hoc ſacro totum myſteriũ
noſtrę ſalutis cõprehendiᵗ, iõ præ ceteris ſacris cũ
maiori ſolẽnitate agiᵗ. & q a ſcriptũ eſt Eccl.4.Cu
ſtodi pedem tuũ ingrediens domum Dñi,& Eccl.
18.Añ orationẽ præpara aĩam tuã, iõ añ celebra-
tionẽ huius myſterij, primo qdem ꝑmittiᵗ ꝑpara-
tio q̃dã,ad digne agenda ea,q̃ ſequunᵗ.Cuius ꝑpa-
rationis prima pars eſt laus diuina,q̃ fit in introi-
tu,ſm illud Pſ.49. Sacrificium laudis honorificã-
bit me.& illic iter,quo oſtendam illi ſalutare dei.
Et ſumiᵗ hoc.vt pluries de Pſalmis , vel ſaltem cũ
Pſalmus cãtaᵗ,qa ut † Dion.dicit in 3.c.Eccl hier.
Pſalmi cõprehendũt per modũ laudis,qcqd in ſa-
cra ſcriptura continetᵗ.Scd̃a pars cõtinet cõmemo
rationẽ pñtis miſeriæ,dum miſericordia petiᵗ, di-
cendo, kyrie eleiſon,ter quidẽ pro ꝑſona Patris,
ter aũt pro perſona Filij,cũ dr̃, Chriſte eleiſon , &
ter,ꝑ perſona Spũſſancti, cũ ſubdiᵗ kyrie eleiſon ,
contra triplicẽ miſeriã,ignorantiæ,culpę,& pęnę,
uel ad ſignificandũ ꝙ oẽs ꝑſonæ ſunt in ſe inuicẽ.
Tertia aũt pars cõmemorat cęleſtẽ gloriã,ad quam
tendimus poſt pñtẽ uitã.& miſeriã,dicendo, Glo-
ria in excelſis Deo,q̃ cãtaᵗ in feſtis,in quib.comme
raᵗ cęleſtis gloria:intermittiᵗ aũt in officiis luctuo
ſis,q̃ ad commemorationem miſeriæ ꝑtinẽt.Quar
ta aut pars continet oĩonem , quam ſacerdos pro
populo facit,vt digni habeanᵗ tantis myſteriis.Se-
cundo , aũt ꝑmittiᵗ inſtructio fidelis populi, quia
hoc ſacrm̃ eſt myſterium fidei,ut ſupra habitũ eſt:
* quæ qdem inſtructio diſpoſitiue quidẽ fit ꝑ do-
ctrinã prophetarũ.& apoſtolorũ, q̃ in ecclã legiᵗ ꝑ
lectores,& ſubdiaconos. Poſtquã lectionẽ, cãtaᵗ a
choro graduale,qđ ſignat profectum uitæ, & alle-
luia,qđ ſignat ſpũalem exultationem,vel tract* in
officiis luctuoſis,q ſignat ſpũalem gemitum : hæc
.n.conſeq debẽt in populo ex ꝑdicta doctrina Per
fecte aũt populus inſtruiᵗ per doctrinã Chri in euã
gelio contentam,q̃ a ſummis miniſtris legitur, ſ.a
Diaconibus . & quia Chřo credimus tamquam di-

(Cap.3. Eccl. hier.in ter principium & medium.)

(Q.78.a.3.)

F uinæ ueritati (ſm illud Io.8.Si ueritatem dico uo
bis,quare non creditis mihi?)lecto euangelio,ſym
bolum fidei cantaᵗ, in quo populus oñdit , ſe per
fidem Chriſti doctrinæ aſſentire.Cãtaᵗ autem hoc
ſymbolum in feſtis,de quibus fit aliqua mentio in
ſymbolo , ſicut in feſtis Chriſti & beatæ Virginis,
& apoſtolorũ (qui hãc fidẽ fundauerunt) & aliis
hmoi.Sic igiᵗ populo præparato,& inſtructo,cõſe
quenter acceditᵗ ad celebrationem myſterii , qđ q-
dẽ,& offerᵗ ut ſacrificiũ,& cõſecraᵗ, & ſumitur ut
ſacrm̃ . Vñ primo peragiᵗ oblatio: ſecundo conſe-
cratio materiæ oblatæ : tertio eiuſdem perceptio .
Circa oblationem uero duo aguntᵗ, ſ. laus populi
G in cãtu offertorii, per quod ſignificatur lætitia of-
ferẽtium,& oĩo ſacerdotis, qui petit ut oblatio po
puli fit deo accepta,vnde & 1.Paralip.29. dixit Da
uid,Ego i ſimplicitate cordis mei lætus obtuli uni
uerſa hęc,& populũ tuũ,q hic repertus eſt,vidi cũ
ingenti gaudio tibi offerre donaria,& poſtea orar
dicẽs:Dñs Deus cuſtodi hãc voluntatẽ.Deinde cir
ca cõſecrationẽ,q̃ ſupernaturali uirtute agiᵗ , pri-
mo excitaᵗ populus ad deuotionẽ in ꝑfatione, vñ,
& moneᵗ ſurſum corda hr̃e ad Dñm. & iõ finita ꝑ-
fatione,populus deuote laudat diuinitatem Chri :
H cum angelis dicens,Sanctus, Sanctus, Sanctus: &
humanitatẽ cũ pueris dicens , Bñdictus qui uenit.
Deinde ſacerdos ſecreto cõmemorat,primo quidẽ
pro quibus hoc ſacrificium offerᵗ,ſ.pro uñi ecclia,
& pro his,qui in ſublimitate ſunt cõſtituti 1.Tim.
2.& ſpãliter quoſdam, qui offerunt, uel pro quib.
offerᵗ.Secundo,commemorat ſanctos, quorum pa
trocinia implorat,pro prædictis,cum dicit,cõican
tes & memoriã uenerantes &c. Tertio,petitionẽ
concludit cum dicit,ut hęc oblatio ſit illis ,ꝑ quib.
offertur,ſalutaris.Deinde accedit ad ipſam conſe-
crationem , in qua primo petit conſecrationis effe
ctum, cum dicit quã oblationẽ tu Deus &c. Scd̃o
cõſecrat onẽ peragit per uerba Saluatoris,cum di-
I cit, Qui pridie &c. Tertio, excuſat ꝑſũptionẽ per
obedientiã ad mãdatũ Chri,cũ dicit, Vñ & memo-
res Quarto petit hoc ſacrificiũ peractũ,eẽ Deo ac-
ceptũ,cũ dicit:Supra q̃ propitio &c.Quinto. petit
huius ſacrificii, & ſacri effectũ.Primo qdem, q̃tum
ad ipſos ſumentes,cũ dicit:Supplices te rogamus.
Secundo,q̃tum ad mortuos, q iã ſumere non pñt,
cũ dicit:memento ẽt Dñe &c. Tertio, ſpãliter quã
tũ ad ipſos ſacerdotes offerentes,cum dicit, Nobis
quoque peccatorib. &c.Deinde agiᵗ de perceptio
ne ſacri,& primo ꝑparaᵗ populus ad percipiẽdũ,
primo quidem,per orationem cõem totius populi
K (quæ eſt oratio dñica,in qua petimus panem quo-
tidianum nobis dari,) & etiam priuatam , quã ſpe-
cialiter ſacerdos pro populo offert,cum dicit : Li-
bera nos quæſumus domine &c.Secundo, præpara
tur populus per pacem,quæ datur dicẽdo, Agnus
dei.Eſt enim hoc ſacramẽtum unitatis,& pacis, ut
ſupra dictum eſt †.In miſſis tñ defunctorũ,in qui-
bus ſacrificiu offerᵗ,non pro pace pñtenti , ſed ꝑ
requie mortuorum,pax intermittiᵗ. Deinde ſequi-
tur perceptio ſacramenti, primo percipiente ſa-
cerdote,& poſtmodũ aliis dante:quia ut * Diony.

(Q.79.a.1. & q.73.a.4.)

(Ca.3.Ecc. hier. non multũ ꝑcul a ſine)

dicit 3.c.Eccl.hierar.ille,q alijs diuina tradit,primo dêt ipſe particeps eſſe. Vltimo aût tota miſſæ celebratio in gratiarũ actione terminatur, populo exultâte pro ſumptione myſterij (quod ſignificat cantus poſt cõmunionẽ) & ſacerdote p orationẽ gratias offerẽte, ſicut, & Chriſtus celebrata cęna cũ diſcipulis hymnũ dixit, vt dicit Mat. 26.

In cor. inutio. AD PRIMVM ergo dicendũ, φ conſecratio ſolis verbis Chriſti cõficit: alia vero neceſſe eſt addere ad præparationẽ populi ſumẽtis, ſicut dictũ eſt.†

AD II dicẽdũ,φ ſicut dr Io.vlt.Multa ſũt à Dño facta,vel dicta,q̃ Euang. nõ ſcripſerũt: inter q̃ fuit hoc,φ Dñs in cœna oculos leuauit in cęlũ: φ,tñ Ecclia ex traditione Apłorũ habuit.Rõabile.n.vr vt qui in ſuſcitatione Lazari ut habetur Ioan.11. & in oratione, quã ꝑ diſcipulis fecit, Ioã.17.oculos leuauit ad Patrẽ, in huius ſacri inſtitutione multo magis hoc fecerit,tãquã in re potiori. Qđ aût dr, Manducate,& comedite,nõ differt quãtũ ad ſenſũ: nec multũ refert q̃d dicaĩ,præſertum cũ verba illa nõ ſint de forma, vt ſupra dictũ eſt. Qđ aût addiĩ,oẽs,intelligiĩ in verbis euãgelij: licet nõ exprimaĩ:q̃a ipſe dixerat Ioã.6. Niſi mãducaueritis carnem filij hoĩs, nõ habebitis vitam in vobis.

Q.77.ar.1. & art.1.ad 3. argum.

AD III dicendum, φ euchariſtia eſt ſacramẽtũ totius eccleſiaſticæ vnitatis. & ideo ſpecialiter in hoc ſacro magis, q̃ in alijs debet fieri mentio de omnibus, quæ pertinẽt ad ſalutẽ totius eccleſiæ.

AD IIII dicendũ, φ inſtructio fidei eſt duplex. Vna, quæ fit nouiter imbuendis.ſ.catechumenis: & talis inſtructio fit p⁹ baptiſmũ. Alia aût eſt inſtructio,qua inſtruiĩ fidelis populus,q̃ cõicat huic myſterio, & talis inſtructio fit in hoc ſacro: & tñ ab inſtructione non repelluni etiã catechumeni, & infideles. vnde dr de conſec.diſtin.1.* Epſ nullũ prohibeat ingredi eccleſiã, & audire verbũ Dei,ſiue gentilẽ,ſiue hæreticũ ſiue iudæũ, vſq; ad miſsã catechumenorũ, in qua.ſ.cõtineĩ inſtructio fidei.

Alias circa*

De cõſec.* diſt.1.c.Ep.

AD V dicendũ, φ ĩ hoc ſacro, & maior deuotio requiriĩ q̃ in alijs ſacramentis, pp hoc φ in hoc ſacro totus Chriſtus continetur,& ẽt cõmunior; quia in hoc ſacro requiritur deuotio totius populi, ꝑ quo ſacrificiũ offertur, & nõ ſolũ pcipiẽtiũ ſacrũ,ſicut ĩ alijs ſacris.& iõ vt†Cyprian⁹ dicit,Sacerdos pfatiõe p̃ miſſa parat fratrũ mẽtes, dicẽdo: ſurſũ corda, vt dũ rñdet plebs,habemus ad Dñm, admoneat nihil aliud ſe, q̃ Deũ cogitare debere.

In li.de oratio. dominica nõ multũ remote ante finem.

AD VI dicendũ,φ in hoc ſacro, ſicut dictũ eſt,† tanguni ea, quæ ptinẽt ad totã eccleſiã. & ideo quędã dicunĩ à choro, quæ ptinẽt ad populum: quorũ quędã chorus totaliter ꝓſequitur, quæ.ſ. toti populo inſpiranĩ, quędã vero populus proſequiĩ,ſacerdote inchoante,q̃ pſonã Dei gerit in ſignũ,φ talia puenerunt ad populũ ex reuelatione diuina,ſicut fides,& gloria cæleſtis,& iõ ſacerdos inchoat Symbolũ fidei, & Gloria in excelſis Deo. Quędã vero dicuntur p miniſtros,ſicut doctrina veteris,& noui teſti,in ſignum,φ per miniſtros à Deo miſſos, eſt doctrina hæc populis annuntiata. Quędã vero ſacerdos ſolus proſequitur:quæ.ſ.ad

In ſolut ad 3. argu. in diſtoas.

propriũ officiũ ſacerdotis pertinent,vt.ſ.dona,& preces offerat ꝓ populo,ſicut dr Hebr.5.In his tñ quędã dicit publicæ,ſ.quæ pertinent,& ad ſacerdotẽ,&ad populũ,ſicut ſunt orationes cõmunes: quędã vero pertinẽt ad ſolũ ſacerdotẽ,ſicut oblatio,& conſecratio,& iõ,q̃ circa hæc ſunt dicenda, occulte à ſacerdote dicuntur. In vtriſque tñ excitat attẽtionẽ populi dicẽdo,Dñs vobiſcũ,& expectat aſſenſum dicẽtiũ, Amẽ.& ideo ẽt in his,quæ ſecrete dicuntur,publice præmittit,Dñs vobiſcũ. & ſubiungit, Per oĩa ſæcula ſæculorũ. Vel ſecrete aliq̃ ſacerdos dicit,i ſignũ,φ circa Chriſti paſsionẽ diſcipuli, nõ niſi occulte cõfitebantur Chriſtũ.

AD VII dicendũ,φ efficacia verborum ſacramẽtalũ impediri põt p intentionẽ ſacerdotis: ' nec tñ eſt inconueniens, φ à Deo petamus id , quod certiſsime ſcimus ipſum facturũ , ſicut Chriſtus Ioan.17. petijt ſuã clarificationẽ, ' Non tñ vr ibi ſacerdos orare,vt cõſecratio impleaĩ, ſed vt nobis fiat fructuoſa. Vnde ſignanter dicit,Vt nobis corpus,& ſanguis fiat.& hoc ſignificãt verba,quæ pmittit dicẽs: Hãc oblationẽ facere digneris bñdictã,ſcđm†Aug.i p quã bñdicamur,ſ.p gratiã,aſcriptã.i.p quã ĩ cęlo abſcribamur:ratã.i.p q̃ de viſceribus Chriſti eſſe cẽſeamur: rõnabilẽ,i.p quã à beſtiali ſẽſu exuamur:acceptabilẽ,vt q nobiſipſis diſplicemus,ꝑ hãc acceptabiles ei⁹ vnico filio ſim⁹.

Reſponſio 2ᵃ.

Reſponſio 3ᵃ.

De cõſec. di. 2. cap. Virũ ſub a medio.

AD VIII dicẽdũ, φ licet hoc ſacrũ ex ſeipſo pferaĩ oib⁹ antiquis ſacrificijs:tñ ſacrificia antiquorũ fuerũt Deo acceptiſsima ex eorũ deuotione.Petit ergo ſacerdos, vt ſic hoc ſacrificiũ accepteĩ à Deo ex ðuotiõe offerẽtiũ,ſicut illa accepta fuerũt Deo.

AD IX dicendum, φ ſacerdos nõ petit, neque φ ſpecies ſacramentales deferenĩ in cœlũ, neq; corpus Chriſti verum, φ ibi eſſe nõ deſinit, ſed petit hoc ꝑ corpore myſtico,quod,ſ.i hoc ſacro ſignificaĩ,vt ſ.orones ſacerdotis, & populi angelus aſsiſtens diuinis myſterijs,Deo repreſentet,ſm illud Apoc.8. Aſcendit fumus incenſorũ de oblationibus ſctõrũ de manu angeli.Sublime aũt altare dei dr,vel ipſa ecclia triũphans, in quã transferri petimus,vel ipſe deus,cuius participationẽ petimus: de hoc.n.altari dr Exod.20.Non aſcendes ad altare meũ p gradus,i.in Trinitate gradus non facies. Vel p Angelũ intelligiĩ ipſe Chriſtus,qui eſt magni cõſilij Angelus qui corpus ſuũ myſticum deo patri cõiungit,& eccleſię triũphanti.& pp hocẽt miſſa nominaĩ: q̃a p angelũ ſacerdos pces ad deũ mittit,ſicut populus p ſacerdotẽ: vel q̃a Chriſtus ẽ hoſtia nobis miſſa a deo.vnde,& ĩfine miſſęDiacon⁹ ĩ feſtiuis dieb⁹ ppłm licẽtiat,dicẽs: Ite, miſſa eſt,ſ.hoſtia ad deũ p angelum,vt.ſ.ſit deo accepta.

ARTICVLVS V.

Vtrum ea, quæ in celebratione huius ſacramenti aguntur, ſint conuenientia.

per 9 506

AD QVINTVM ſic proceditur. Videtur φ ea, quæ in celebratione huius Sacramẽti aguneĩ nõ ſint cõuenientia . Hoc enim ſacrũ ad nouum teſtamentum pertinet, vt ex forma ipſius apparet. In nouo ãt teſtamẽto nõ ſunt obſeruandæ

4.ſent.diſ. 12.1 expo. lit. Et opu. 65.c.5. Et opu. 66.p totum.

cæri-

cæremoniæ ueteris teſtamēti,ad quas ꝑtinebat,ꝙ ſacerdos,& miniſtri aqua lauabant,qñ accedebant ad offerēdū;legiť .n. Exo.30.Lauabūt Aaron,& filij eis man⁹ ſuas,ac pedes,qñ ingreſſuri ſunt tabernaculū teſtimonij;&qñ acceſſuri ſunt ad altare.nō eſt ergo conueniens, quod ſacerdos lauet manus ſuas inter miſſarum ſolennia.

¶ 2 Præt.Ibidē dñs mādauit,ꝙ Aarō adoleret incēſū ſuaue fragrās ſup altare, ꝙ erat ante ꝓpitiatoriū: ꝙ ēt ꝑtinebat ad cæremonias ueteris teſtī.incōueniēter ergo i miſſa ſacerdos thurificatione utiť.

¶ 3 Præt.Ea,q̄ in ſacris ecclæ aguntur,ᵇ nō ſunt iterenda.Inconuenienter igitur Sacerdos multoties iterat cruce ſignationes ſuper hoc ſacramentum.

¶4 Præt.Apoſtolus dicit Hebr.7.Sine ulla cōtradictione,ꝙ minus ē,à maiori bñdiciť:ſed Chrs,q eſt in hoc ſacro,poſt cōſecrationē eſt multo maior ſacerdote.incōuenienter igiť ſacerdos poſt cōſecrationē,bñdicit hoc ſacramentum,ᵇ cruce ſignando.

¶ 5 Præt.In ſacro ecclæ nihil dēt fieri,ꝙ ridiculoſum uideať.ᵇ Videť āt ridiculoſum geſticulationes facere,ad quas ꝑtinere uidetur, ꝙ ſacerdos qñque brachia extēdit,man⁹ iūgit,digitos cōplicat,& ſe ipſum* iclinat.ergo hoc nō dēt fieri in hoc ſacro.

*Alias incurnat.

¶6 Præt.Ridiculoſum ēt uideť,ꝙ ſacerdos multoties ſe ad populū uertit,& multoties populū ſalutet.nō ergo dbēt hęc fieri i celebratiōe huius ſacri.

¶ 7 Præt.Apoſt.1.Corin.1.ꝑ incōueniēti habet,ꝙ Chrs diuiſus ſit: ſed poſt cōſecrationē Chrs ē i hoc ſacro.incōueniēterᵇ ergo hoſtia frāgiť à ſacerdote.

¶ 8 Præt.Ea,q̄ in hoc ſacro agūtur, paſſionē Chri repſentant:ſed in paſſione Chri corpus fuit diuiſum in locis quinque uulnerum. ergo corpus Chri in quinque partes frangi deberet magis, quā in tres.

¶ 9 Præt.Totum corpus Chriſti in hoc ſacramento ſeorſum conſecratur à ſanguine. Inconuenienter ᵇ ergo una pars eius ſanguini miſcetur.

¶ 10 Præt. Sicut corpus Chriſti proponitur i hoc ſacro ut cibus,ita,& ſāguis Chri ut potus:ſed ſumptioni corporis Chri nō adiungitur in celebratione miſſę alius corporalis cibus.ᵇ inconuenienter igitur ſacerdos poſt ſumptionem ſanguinis Chriſti,uinum non conſecratum ſumit.

¶11 Præt.Veritas dēt ᵇ rñdere figurę,ſed de agno paſchali,q fuit figura huius ſacri,mādatur ꝙ non remaneret ex eo quicq̄ uſq; mane.inconueniēter igiť hoſtię cōſecratę reſeruāť,& nō ſtati ſumūtur.

¶12 Pręt. Sacerdos pluraliter loquitur audiētib. cū dicit,dñs uobiſcū,& gfas agamus:ſed icōueniēs uidetur pluraliter loq̄ ᵇ vni,& maxime minori.ergo incōueniēs uideť,ꝙ ſacerdos vno tm̄ miniſtro pſente,celebret miſſam.Sic igitur uidetur,ꝙ incōueniēter aliqua agātur i celebratione huius ſacri.

K Sed in contrarium eſt,eccleſiæ conſuetudo,quæ errare nō pōt:utpote Spirituſctō iſtructa.

Q.ugſt. 60. art.1.& 6. Resp. Dcđum,ꝙ ſicut ſupra dictū eſt, * in ſacris dupliciter aliquid ſignificatur,ſ.uerbis,& factis,ad hoc ꝙ ſit pfectior ſignificatio.Significātur aūt uerbis in celebratione huius ſacri, qdā ptinētia ad paſſionē Chri,q̄ repſentatur i hoc ſacro,uel ēt ad cor

F pus myſticū,ꝙ ſignificatur in hoc ſacro,& q̄dā ptinētia ad vſum huius ſacri,q dēt eſſe cū deuotione,& reuerētia.& ideo ᵐin celebratione huius miſterij q̄dā agūtur ad repſentandam paſſiōnē Chri,uel ēt diſpoſitiōnē corporis myſtici,& q̄dam aguntur pertinētia,ad deuotionē,& reuerētiā huius ſacri.ⁿ Concl.

Ad primum ergo dcđm,quòd ablutio manuū ſit in celebratione miſſæ,pp reuerentiam huius ſacri.& hoc dupliciter. Primo,quidē,qa aliqua ꝓtioſa tractare nō cōſueuimus,niſi manibus ablutis.unde indecens uidetur,quòd ad tm̄ ſacrm̄ aliqs accedat manibus.ēt corporaliter inquinatis. Scđo,pp ſignificationē:qa ut Dion.* dicit 3.eccleſ.hierar.ex

De manuū & digitorū ablutione.

G tremitatū ablutio ſignificat emūdationē ēt à minimis peccatis,ſm̄ illud Io.13.Qui lotus eſt,nō indiget niſi ut pedes lauet.& talis emundatio requiritur ab eo,q accedit ad hoc ſacrm̄: quod ēt ſignificatur per cōfeſſionē,q̄ fit ante introitū miſſæ. & hoc idē ſignificabat ablutio ſacerdotū in ueteri lege,ut ibidē Dion. *dicit.Nec tñ eccleſia hoc ſeruat tamq̄ cæremoniale ueteris legis ꝓceptū, ſed quaſi ab ecclā inſtitutū,ſicut qddam ſm ſe cōueniēs.& iō nō eodem mō obſeruatur ſicut tunc.prætermittitur.n. pedū ablutio, & ſeruatur ablutio manuū,quæ pōt fieri magis in ꝓptu,* & quæ ſufficit ad ſignificandam perfectam mūdationem.Cū .n. manus ſit organū organorum,ut dicitur tertio de anima * oia opera attribuuntur manibus,unde in Pſalm.25.dicitur,Lauabo inter innocentes manus meas.

Ca.3.eccl.hierar.1 me dio illius.

Eodem loco nune di cto.

Alias, quæ magis ſufficit.

Lib.3.text. 38.tom.2.

H Ad II dicēdū,quòd ēt thurificatione nō vtimur quaſi cæremoniali ꝓcepto legis, ſed ſicut eccleſiæ ſtatuto.unde nō eodē mō utimur,ſicut in lege ueteri erat ſtatutū:Pertinet aūt ad duo.Primo qdē,ad reuerentiam huius ſacri,ut.ſ.per bonū odorē depellatur ſi quid corporaliter praui odoris in loco fuerit,quod poſſet ꝓuocare horrorē.Secūdo, pertinet ad repſentandū effectū gratiæ, qua ſicut bono odore Chriſtus plenus fuit, ſm̄ illud Gene.27. ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni,& à Chriſto deriuať ad fideles officio miniſtrorū , ſm̄ illud

De Thurificatione.

I 2.Cor.2. Odorem notitię ſuæ ſpargit per nos in omni loco.& iō vndiq; thurificato altari,per quod Chriſtus deſignatur,thurificanť oēs per ordinem.

Ad III dicendū,quòd ſacerdos in celebratione miſſæ utiť crucēſignatione,ad exprimendam paſſionem Chriſti,quę ad crucem eſt terminata. Eſt āt paſſio Chriſti qbuſdā quaſi gradibus peracta. Nā primo fuit Chri traditio,q̄ facta eſt à Deo Iuda,& iudeis,ꝙ ſignat trina crucēſignatio,ſupra illa uerba,Hæc dona,hæc munera,hæc ſcā ſacrificia illibata.Secūdo fuit Chri vēditio.eſt āt vēditus ſacerdotibus,ſcribis,& phariſæis. Ad ꝙ ſignificandum ſit iterum trina crucēſignatio ſupra illa uerba, Bñdictam aſcriptam,ratam. Vel ad oſtēdēdum ꝓtium venditionis,ſ.triginta denarios. Addiť āt,& duplex ſuper illa uerba. Vt nobis corpus,& ſanguis &c.ad deſignandā perſonā Iudæ venditoris, & Chriſti vēditi.Tertio aūt, fuit pſignatio paſſionis Chriſti facta i cęna.Ad ꝙ deſignādū ſiūt tertio duę cruces, vna i cōſecratiōe corporis,alia i cōſecratione ſanguinis

De crucis uatæ in miſſa ſigni ficatione.

guinis.vbi utrobiq; dr, Bñdixit. Quarto aũt ſuit ip ſa paſſio Chri. vñ ad repſentãdũ qnq; plagas Chri, fit quarto q̃ntuplex crucẽſignatio ſup illa verba, Hoſtiã purã, hoſtiã ſãctã, hoſtiã imaculatã, panem ſãctũ uitæ ęternę, & calicẽ ſalutis ꝑpetuę. Quinto, repſentat̃ extẽſio corporis, & effuſio ſanguinis, & fruct⁹ paſſionis ꝑ trinã crucẽſignationẽ, q̃ fit ſuper illis uerbis, Corpus, & ſãguinẽ ſũpſerimus, oĩ bñdi ctione &c. Sexto, repræſentat̃ triplex oro, quã fecit in cruce. Vnã ꝓ perſecutoribus, cum dixit, Pr̃ igno ſce illis. Scdãm ꝓ liberatione a morte, cum dixit, Deus meus, Deus meus, vt qd dereliq̃ſti me? Tertia pertinet ad adeptionẽ gloriæ, cũ dixit, Pr̃ in manus tuas cõmẽdo Spũm meũ. Et ad hoc ſignãdũ, fit tri na crucẽſignatio ſup illa uerba, Sãctificas, uiuificas, bñdicis &c. Septimo, repræſentant̃ tres horæ, q̃bus pependit in cruce. ſ. a ſexta vſq; ad horã nonã. & ad hoc cõſignificãdũ fit iterũ trina crucẽſignatio ad il la uerba, Per ipſũ, & cũ ipſo, & in ipſo. Octauo ãt repræſentat̃ ſeparatio aĩæ a corpore ꝑ duas cruces ſubſequẽter extra calicẽ factas. Nono aũt repręſen tat̃ reſurrectio tertia die facta, per tres cruces, quæ fiũt ad illa uerba, Pax Dñi ſit ſꝑ uobiſcum. Poteſt

Reſp. 2ª. aũt breuius dici, ꝙ conſecratio huius ſacri, & acceptatio hui⁹ ſacrificii, & fructus ipſius procedit ex uirtute crucis Chri. & iõ vbicũque fit mẽtio de aliquo horum, ſacerdos crucẽſignatione utitur.

AD IIII dcd̃m, ꝙ ſacerdos poſt cõſecrationẽ nõ v ĩ crucẽſignatione ad bñdicẽdũ, & cõſecrandũ, ſed ſolum ad commemorandam uirtutem crucis,

In fol. præ ced. & modum paſſionis Chriſti, ut ex dictis patet *.

AD V dcd̃m, ꝙ ea, q̃ ſacerdos in miſſa facit, non ſunt ridiculoſæ geſticulationes: fiũt.n. ad aliq̃d re præſentãdũ. Quõd.n. ſacerdos brachia extẽdit poſt cõſecrationẽ, ſignat extẽſionẽ brachiorũ Chri in cruce. Leuat ẽt manus orãdo, ad deſignãdũ ꝙ oro eius dirigit̃ ꝓ populo ad deum, ſ̃m illud Thren. 3. Leuemus corda noſtra cũ manib. ad dñm i cælos. & Exod. 17. dr̃, ꝙ cũ leuaret Moyſes manus, uincebat Iſrael. Quõd aũt manus interdũ iũgit, & ſe inclinat, eſt ſuppliciter, & humiliter orantis, & deſignat humilitatẽ, & obediẽtiã Chri, ex qua paſſus ẽ. Digitos aũt iũgit poſt conſecrationẽ, ſ. pollicem cũ indice, quibus corpus Chriſti cõſecratũ tetigerat, ut ſi qua particula digitis adhæſerit, non diſperga tur, quod pertinet ad reuerentiam ſacramenti.

AD VI dcd̃m, ꝙ q̃nq;es ſe ſacerdos uertit ad populũ, ad ſignãdũ, ꝙ Dñs die reſurrectionis quin-

Q. 55. a. 3. arg. 1. qnies ſe manifeſtauit, ut ſupra dictũ eſt * in trac. de reſurr. Chri. Salutat aũt ſepties populũ. ſ. q̃nq; uici bus, q̃b. ſe cõuertit ad populum, & bis q̃n ſe nõ cõuertit, ſ. cũ ante præfationem dicit, Dñs uobiſcum, & cum dicit, Pax Dñi ſit ſꝑ uobiſcum, ad deſignãdum ſeptiformem gratiam Spiritusſancti: Eps aũt celebrans in feſtis, in prima ſalutatione dicit, Pax uobis, q̃d poſt reſurrectionẽ diſcipulis dixit Dñs, cuius perſonam repræſentat pręcipue epiſcopus.

AD VII dcd̃m, ꝙ fractio hoſtię tria ſignat: primo q̃dẽ ipſã diuiſionẽ corporis Chri, q̃ facta eſt i paſſione: ſecũdo diſtinctionẽ corporis myſtici ſ̃m diuerſos ſtatus: tertio diſtributionẽ grã: ũ proceden

A tiũ ex paſſione Chri, ut Dion.* dicit 3. c. eccl. hier. unde talis fractio non inducit diuiſionem Chriſti. Ca. 3. eccl. hier. a me dio.

AD VIII dcd̃m, ꝙ ſicut Sergius Papa dicit * & hr̃ de conſecr. diſt. 2. triforme eſt corpus Dñi. Pars oblata in calicẽ miſſa, corpus Chri q̃d iam reſurrexit, mõſtrat. ſ. ipſũ Chrm, & beatã Virginẽ, uel ſi q̃ alii ſancti cũ corporibus iã ſunt in gloria. Pars comeſta ambulãs adhuc ſuper terrã, q̃a. ſ. uiuentes in terra, ſacro * utunt̃, & paſſionibus cõteruntur, ſicut, & panis comeſtus conterit̃ dentibus. Pars in altari uſque ad finem miſſę remanẽs, corpus in ſepulcro, q̃a uſque in finẽ ſæculi, corpora ſanctorũ in ſepul- De conſe. d. 2. c. triforme. Alias unde tur.

B cris erũt, quorũ tñ animæ ſunt, uel in purgatorio, uel in cœlo. Hic tñ ritus non ſeruatur modo, ut. ſ. una pars ſeruetur uſque in finem miſſę, propter periculum. Manet tamẽ eadem ſignificatio partium: quam quidam metrice expreſſerunt dicentes.

Hoſtia diuiditur in partes, tincta beatos
Plene, ſicca notat viuos, ſeruata ſepultos.

Quidã tñ dñt, ꝙ pars in calicem miſſa, ſignat eos, qui uiuunt in hoc mundo, pars aũt extra calicem ſeruata ſignat plene beatos. ſ. quantum ad animã, & corpus: pars autem comeſta, ſignificat cæteros.

C AD IX dcd̃m, ꝙ per calicẽ duo pñt ſignari. Vno mõ ipſa paſſio Chri, q̃ repræſentatur in hoc ſacro, & ſ̃m hoc per partẽ in calicẽ miſſam, ſignãt̃ illi, q adhuc ſunt participes paſſionum Chri. Alio modo, põt ſignari fruitio beata, q̃ ẽt in hoc ſacro pręfiguratur. & iõ illi, quorum corpora iam ſunt in plena beatitudine, ſignantur per partem in calicẽ miſſã. Et eſt notãdũ, ꝙ pars in calicẽ miſſa, nõ dẽt populo dari in ſupplementum cõionis; quia panem intinctum non porrexit Chrs, niſi Iudæ proditori.

AD X dicẽdũ, ꝙ uinũ rõe ſuæ humiditatis eſt ablutiuũ. & iõ ſumit̃ poſt ſuſceptionẽ huius ſacri, ad

D abluẽdũ os, ne aliquæ reliq̃æ remaneãt, q̃d pertinet ad reuerẽtiã ſacri. vñ extra de celebr. miſſ. c.* ex parte: Sꝑ ſacerdos uino os perfundere debet, poſtquam totum percepit euchariſtiæ ſacrm, niſi cum eodem die aliam miſſam debuerit celebrare, ne ſi forte uinum perfuſionis acciperet, celebrationem aliam impediret. & eadem ratione perfundit uino digitos, quibus corpus Chriſti tetigerat. In decr. li. 3. tit. 41. c. ex parte, & eſt c. 5. De cõſec. d. 1. c. Tribus gradibus.

AD XI dicendũ eſt, ꝙ ueritas q̃tũ ad aliq̃d dẽt rñdere figuræ, quia. ſ. nõ dẽt pars hoſtiæ cõſecratæ, de qua ſacerdos, & miniſtri, uel ẽt populus cõicat, in craſtinũ reſeruari. uñ, ut hr̃ de conſecr. diſtin. 2.

E Clemens Papa * ſtatuit, ꝙ tãta holocauſta in altari offerãtur, quãta populo ſufficere debeãt, ꝙ ſi remãſerint, in craſtinũ nõ reſeruent̃, ſed cũ timore, & tremore clericorũ diligẽtia cõſumant̃: q̃a tñ hoc ſacrm quotidie ſumendũ eſt, nõ aũt agnus paſchalis quotidie ſumebat̃, iõ oportet alias hoſtias cõſecraras pro infirmis conſeruare. unde in eadẽ diſt. legitur, * Presbyter euchariſtiã ſemper habeat paratam, ut q̃n quis infirmatus fuerit, ſtatim eum cõi cet, ne ſine communione moriatur. De cõſec. d. 2. c. Preſbyter.

AD XII dcẽdũ, ꝙ in ſolẽni celebratione miſſæ, plures debent adeſſe. unde Soter papa * dicit, ut hr̃ de cõſecr. diſt. 1. Hoc quoq; ſtatutũ, ut nullus preſbyterorũ, miſſarum ſolẽnia celebrare p̃ſumat, niſi De conſ. d. 1. c. Hoc quoque ſtatutum eſt duobus

duob. pſtib. ſibiq; rñdétibus,ibi tertius habeatur: qa cũ pluraliter ab eo dr̃,Dñs vobiſcum,& illud in ſecretis,orate ꝓ me.apertiſſime conuenit,vt ipſius rñdeaẽ ſalutationi.Vñ,& ad maiorẽ ſolénitatẽ,ibi dẽ ſtatutũ legiẽ, ꝙ eps cũ pluribus miſſarũ ſolénia peragat:in miſſis tamen priuatis ſufficit unum hr̃e miniſtrũ,qui gerit perſonam totius populi catholici,ex cuius perſona ſacerdoti pluraliter reſpondet.

ARTICVLVS VI.

per.e 507 *Vtrum poſſit ſufficienter occurri defectibus circa celebrationem huius ſacramenti occurrentibus,ſtatuta eccleſiæ obſeruando.*

4.d.13.in expoſi.lit. AD SEXTVM ſic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ nõ poſſit ſufficiẽter occurri defectib̃ᵃ,q circa celebrationẽ huius ſacri occurrũt,ſtatuta eccłiæ obſeruãdo.Cõtingit.n.qñq;,ꝙ ſacerdos añ cõſecrationẽ, vel poſt moriẽ,vel alienaẽ,vł aliqua alia iſirmitate ipeditur, ne ſacrm̃ ſumere poſſit,& miſsã pficere.ᵇ ergo vr̃ ꝙ nõ poſſit impleri ſtatutũ eccłiæ, quo præcipitur, ꝙ ſacerdos conſecrans,ſuo ſacrificio communicet.

¶2 Præt.Contingit qñque, ꝙ ſacerdos ante cõſecrationẽ,vel poſt recolit ſe aliquid comediſſe, vel bibiſſe, uel ẽt aliçui peccato mortali ſubiacere, uel ẽt excõicationi, cuius prius memoriam non habebat.neceſſe eſt ᵇ ergo,ꝙ ille, qui eſt in tali articulo conſtitutus,peccet mortaliter, contra ſtatutum eccleſiæ faciens,ſiue ſumat,ſiue non ſumat.

¶3 Præt.Contingit qñq;,ꝙ in calicẽ muſca,uel aranea,uel aliqđ aĩal uenenoſũ cadit poſt cõſecrationẽ,uel ẽt cognoſcit ſacerdos calici nenenũ eẽ,imiſſũ ab aliquo maleuolo cã occidendi ipſũ. In quo caſu ſi ſumat,vr̃ mortaliter peccare,ſe occidẽdo,uł Deum tentando;ſiṁr ſi non ſumat peccat,cõtra ſtatutum eccłiæ faciens.ᵇ ergo uř eſſe perplexus,& ſubiectus neceſſitati peccandi,quod eſt inconueniẽs.

¶4 Præ.Cõtingit qñq; ꝙ p negligẽtiã miniſtri,aut aqua nõ ponit in calice,aut ẽt,nec uinũ,& hoc ſacerdos aduertit. ᵇ ergo in hoc ẽt caſu vr̃ eſſe perplexus, ſiue ſumat corpᵒ, ſine ſanguine,quaſi ipfectũ Alias ſacrificium. faciẽs ſacrm̃,ſiue ñ ſumat,nec corpᵒ,nec ſanguinẽ.

¶5 Præ.Cõtingit qñque,ꝙ ſacerdos nõ recolit ſe dixiſſe uerba conſecrationis,uel ẽt alia, q̃ in celebratione huius ſacri dñr.Vr̃ ᵇ ergo peccare ĩ hoc caſu, ſiue reiteret uerba ſup eãdẽ mãm,q̃ forte iã dixerat ſiue vtaẽ pane,et uino nõ pſecratis,quaſi cõſecratis

¶6 Præt Contingit qñque ꝓꝑ frigus,ꝙ ſacerdoti di labiẽ hoſtia in calicem, ſiue ante fractionem, ſiue poſt. In hoc ergo caſu non poterit ſacerdos ritũ ᵇ eccleſiæ implere,uel de ipſa fractione,uel etiam de hoc,quòd ſola tertia pars mittatur in calicem.

¶7 Præt.Cõtingit qñq;, ꝙ p negligentiã ſacerdotis ſanguis Chri effundiẽ,uel ẽt,ꝙ ſacerdos ſacrm̃ ſumptum nomit,aut etiam ꝙ hoſtiæ conſecratæ, tãdiu conſeruanẽ,ut putrefiant,uel etiam a muribus corrodantur,uel ẽt qualitercunque perdantur. In quibus caſibus non uř poſſe huic ſacramento debita reuerentia exhiberi ſm̃ eccleſiæ ᵇ ſtatuta. Non uidetur ergo, ꝙ his defectibus, ſeu periculis occurri poſſit,ſaluis eccleſiæ ſtatutis.

SED CONTRA eſt,ꝙ ſicut deus, ita eccleſia non præcipit aliquid impoſſibile.

F RESP. Dcđm, ꝙ ᵐ periculis, ſeu defectibus circa hoc ſacm̃ contingentibus dupliciter põt occurri.ᵉ Vno mõ p̃ueniendo,ne.ſ periculum accidat:alio modo ſubſequendo,ut.ſ.id,quod accidit emendetur,uel adhibendo remedium,uel ſaltem per pœnitẽtiã eius, ꝙ negligenter egit circa hoc ſacramẽtũ.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ſi ſacerdos morte, aut iſirmitate graui occupeẽ añ conſecrationẽ corporis,& ſãguinis Dñi,nõ oportet ut p aliũ ſuppleatur.Si uero icępta cõſecratione hoc acciderit,puta cõſecrato corpore añ cõſecrationẽ ſãguinis, uel ẽt cõſecrato utroq;, debet miſſæ celebritas p aliũ expleri.Vñ,ut hr̃ in Decr.7.q.1.c.nihil,in Tolet.ᵒ cõ Concil.7. Tolet can. 1.uel 2.ſm diuerſos codices. Et hr̃ 7. Q.1. c.Nihil. cilio legiẽ,Cẽſuimᵒ cõuenire, ut cũ a ſacerdotibus G miſſarũ tp̃e myſteria ſacra cõſecranẽ,ſi ęgritudinis accidat cuiuſlibet euẽtus,quo cęptũ nequeat explere myſteriũ,ſit liberũ epõ,uel pſbytero alteri, cõſecrationẽ exeq icępti officii. Nõ.n.aliud cõpetit ad ſupplemẽtũ initiatis myſteriis,q̃.ut, aut incipiẽtis, aut ſubſequẽtis bñone ſint cõpleta ſacerdotis,quia nec pfecta uideri pñt,niſi perfecto ordine cõpleantur.Cũ.n.ſimus oẽs unũ in Chro,nihil cõtrariũ diuerſitas perſonarũ format, ubi efficaciã proſperitatis unitas fidei repſentat.Ne tñ qđ naturę lãguoris cã conſulitur,in præſumptionis perniciẽ cõuertatur,nullus abſque pšetu patẽtis moleſtię,miniſter H uel ſacerdos,cũ cęperit imperfecta officia, pſumat omnino relinquere.ſi quis hoc temerarie præſumpſerit,excommunicationis ſententiam ſuſtinebit.

AD II dcđm,ꝙ ubi difficultas occurrit, ſp ẽ accipiẽdũ illud,qđ hẽt minus de pericul o.Maxime aũt periculoſũ circa hoc ſacrm̃ eſt,qđ eſt cõtra pfectionẽ huius ſacri:qa hoc ẽ imane ſacrilegiũ. Minus aũt eſt illud,qđ ptinet ad qualitatẽ ſumentis,& iõ ſi ſacerdos poſt conſecrationẽ incęptã,recordeẽ ſe aliqđ comediſſe,uel bibiſſe, nihilominus dẽt perficere ſacrificiũ, & ſumere ſacrm̃. Sir ſi recordetur ſe pctm̃ aliqđ cõmiſiſſe, dẽt pęnitere cũ propoſito cõfitẽdi, & ſatisfaciẽdi, & ſic nõ indigne. ſed fructuoſe ſumere ſacrm̃.Et eadẽ rõ eſt ſi meminerit ſe excõicationi cuicũque ſubiacere. debet.n.aſſumere ꝓpoſitũ humiliter abſolutionẽ petẽdi, & ſic per inuiſibilẽ pontificem Ieſum Chriſtum abſolutionem conſequeẽ quantum ad hunc actum, ꝙ peragat diuina myſteria.Si uero ante cõſecrationem alicuius pdictorum ſit memor,tutius reputarẽ, maxime in caſu manducationis.& excõicationis, quòd miſsã incęptã deſereret,niſi graue ſcandalum timeretur.

AD III dcđm,ꝙ ſi muſca, uel aranea in calicẽ añ conſecrationẽ ceciderit,aut ẽt uenenũ deprehẽderit eẽ immiſſũ,dẽt effundi,& abluto calice, denuo K aliud uinũ poni cõſecrãdũ.Si uero aliqđ horũ poſt cõſecrationẽ acciderit,dẽt aĩal caute capi,& diligẽter lauari,& cõburi,& ablutio cũ cinerib. in ſacrariũ mitti.Si uero uenenũ ibi eſſe deprehẽderit immiſſũ,nullo mõ debet ſumere,nec alii dare,ne calix uitæ uertaẽ in mortẽ:ſed dẽt diligẽter in aliquo uaſculo ad hoc apto cum reliquiis conſeruari. Et ne ſacrm̃ remaneat imperfectum, debet aliud uinum apponere in calicem, & denuo reſumere a conſecratione ſanguinis, & ſacrificium perficere.

AD

Ad IIII dicendũ, q̃ ſi ſacerdos añ conſecratione ſanguinis, & poſt cõſecratione corporis percipiat, aut uinum, aut aquam, non eſſe in calice, dẽt ſtatim apponere, & conſecrare: ſi uero poſt conſecrationis uerba perceperit, q̃ aqua deſit, dẽt nihilominus procedere: quia impoſitio aquæ, ut ſupra dictũ eſt, * non eſt de neceſſitate ſacri: dẽt tñ puniri ille, ex cuius negligẽtia hoc contingit. Nullo ãt mõ dẽt aqua uino iam conſecrato miſceri, quia ſequeretur corruptio ſacri pro aliqua parte, ut ſupra dictũ eſt. * Si uero percipiat poſt uerba cõſecrationis, quòd uinum nõ fuerit poſitũ in calicem: ſi quidem hoc percipiat añ ſumptionem corpis, dẽt depoſita aqua, ſi ibi fuerit, imponere uinum cũ aqua & reſumere a uerbis cõſecrationis ſanguinis, ſi uero hoc perceperit poſt ſumptionẽ corpis, illã hoſtiã apponere dẽt, iterũ conſecrandã ſimul cũ ſanguine, qđ iõ dico quia ſi diceret ſola uerba cõſecrationis ſanguinis, non ſeruaretur debitus ordo cõſecrandi: & ſicut dr̃ in pdicto c. Toletani concilii, pfecta uideri nõ pñt ſacrificia, niſi pfecto ordine cõpleant̃: ſi uero inciperet a cõſecratione ſanguinis, & repeteret oĩa uerba cõſequẽtia, non cõpeteret, niſi adeſſet hoſtia conſecrata, cũ in uerbis illis occurrat quædã dicẽda, & fienda non ſolum circa ſanguinẽ, ſed ẽt circa corpus. Et dẽt in fine iterũ ſumere hoſtiã conſecratã, & ſanguinẽ, non obſtãte ẽt, ſi prius ſũpſerit aquã, q̃ erat i calice: q̃a pceptũ đ pfect. õe ſacr̃ maioris ẽ põderis, q̃ pceptũ q̃ hoc ſacm̃ a ieiunis ſumat̃, ut ſupra dictũ eſt. *

A. 74 ar 7.
q. 77. ar. 8.
In Cõ. Tolet. 7. can. 1 vel 2. ſm̃ aliquos codices.
q. 8. art. 8. & q. 82. a. 6.

Ad V dicendũ, q̃ licet ſacerdos non recolat ſe dixiſſe aliqua eorũ, q̃ dicere debuit, nõ tñ dẽt ex hoc mẽte pturbari, nõ. n. q̃ multa dicit, recolit oĩum, q̃ dixit: niſi forte aliquid in dicendo apprehenderit ſub rõe iã dicti, ſic. n. aliquid efficit̃ memorabile. Vñ ſi aliquis attente cogitet illud, qđ dicit, nõ tñ cogitet ſe dicere illud, non multum poſtea recollit ſe dixiſſe, ſic enim fit aliquid obiectũ memoriç inquantũ accipit̃ ſub rõe pteriti, ſicut dr̃ in li. de memoria, ſi tñ ſacerdoti probabiliter conſtet ſe aliqua omiſiſſe, ſiquidem non ſunt de neceſſitate ſacri, nõ exiſtimo q̃ pp hoc debeat reſumere, immutãdo, ordinẽ ſacrificii, ſed debet ulterius pcedere ſi uero certificet̃ ſe omiſiſſe aliquid eorũ, quç ſunt de neceſſitate ſacri, ſ. formas conſecrationis, cum forma cõſecrationis ſit de neceſſitate ſacri, ſicut, & materia, idẽ vr̃ faciendum qđ dictũ eſt ' in defectu materiç, ut. ſ. reſumat̃ a forma cõſecrationis, & cçtera p ord nẽ reiterent̃, ne mutet̃ ordo ſacrificii.

In li. de memoria. c. 1 to. 3. inter opera Ari.
In ſolu. ad 4. arg. huius in iſto art.

Ad VI dicendum, q̃ fractio hoſtiæ conſecratæ, & q̃ una ſola pars mittatur in calicẽ, reſpicit corpus myſticum, ſicut admiſtio aquæ ſignificat populum, & iõ horum prætermiſſio non facit imperfectionẽ ſacrificii, ut propter hoc ſit neceſſe aliquid reiterare circa celebrationem huius ſacramenti.

Ad VII dicendũ, q̃, ſicut legitur de conſec. di. 2. ex Decreto pii Papæ, ' ſi per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillauerit in tabulam, quæ terræ adhæret, lingua lambetur, & tabula radetur, ſi uero nõ fuerit tabula, terra radet̃, & igni cõſumet̃, & cinis intra altare condetur, & ſacerdos quadraginta diebus pęniteat, ſi aũt ſup altare ſtillauerit calix, ſorbeat miniſter ſtillã, & tribus diebus pęniteat. Si ſup linteũ altaris, & ad aliud ſtilla peruenerit, decẽ diebus pæniteat, Si vſque ad tertiũ, nouem diebus pœniteat. Si vſque ad quartũ, viginti diebus pęniteat, & linteamina, q̃ ſtilla tetigerit, tribus uicibus lauet miniſter calice ſubtus poſito, & aqua ablutionis ſumatur, & iuxta altare recõdat̃: poſſet ẽt ſumi in potum a miniſtro, niſi pp abominationẽ dimitteret̃: q̃dã aũt ulterius partẽ illã linteaminũ incidũt, & cõburũt: & cinerẽ in altari uel ſacrario reponũt. ſubdit̃ aũt ibidẽ ex pœnitentiali Bedæ * præsbyteri, ſi q̃s p ebrietatẽ, uel uoracitatẽ euchariſtiã euomuerit, quadraginta diebus pœniteat, ſi laicus eſt: clerici, uel monachi ſeu diaconi, & pſbyteri, ſeptuaginta diebus pęniteat: epũs nonaginta: ſi aũt infirmitatis cã euomuerint, ſeptẽ diebus pęniteat. Et in eadẽ diſt. legit̃ ex cõcilio arelatenſi: † Qui nõ bene cuſtodierit * ſacrum, & mus, uel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus pęniteat. Qui aũt pdiderit illud in eccleſia, aut pars eius ceciderit, & nõ inuẽta fuerit, triginta diebus pęniteat. Et eadẽ pœnitẽtia vr̃ dignus ſacerdos, p cuius negligẽtiã hoſtiæ cõſecratæ putrefiunt, p̃dictis aũt diebus debet pœnitens ieiunare, & a cõione ceſſare: Penſatis tñ cõditionibus negotii, & pſonæ põt minui, uel addi ad pęnitẽtiã pdicta, hoc tñ obſeruandũ eſt, q̃ ubicumque ſpecies integræ inueniunt̃, ſunt reuerẽter conſeruandæ, uel ẽt ſumendæ, quia manentibus ſpeciebus, manet̃ ibi corpus Chriſti, ut ſupra * dictum eſt. Ea uero, in quibus inuenitur, ſi cõmode fieri poteſt, ſunt comburenda, cinere in ſacrario recondito, ſicut de raſura tabulæ dictum eſt. *.

De conſe. di. 2. Si per negligẽtiã
Ead. di. 2. c. Si quis p ebrietatẽ.
† Ea. di. 2. c. Qui bene nõ cuſtodierit.
* alias ſacrificium.
q. 77. ar. 4. & locis ibi citatis.
† In iſtius ſolut. pri.

QVAESTIO LXXXIIII.

De ſacramento pœnitentiæ, in decem articulos diuiſa.

SVP. Q. LXXXIIII.
Maior. 4 ſ. d. 14. q. 1.
Duran. 4. ſ. d. 14. q. 1.
Sot. 4. ſ. d. 14. q. 2 a. 5.
C. 4. d. 14. q. 1. cor. 1. & d. 22. q. 1. co 1. 2. & 3.

Conſeqventer conſiderandum eſt, de ſacro pænitentiæ. Circa quod primo conſiderandũ eſt, de ipſa pœnitentia. Secũdo, de effectu ipſius Tertio, de partibus eius. Quarto, de ſuſcipientibus hoc ſacramẽtũ. Quinto de poteſtate miniſtrorum, q̃ ad claues ptinet. Sexto, de ſolẽnitate huiꝰ ſacri.

Circa primum duo cõſiderãda ſunt. Primo, de pœnitentia, ſecundum quòd eſt ſacramentum. Secundo, de pęnitentia, ſecundum quòd eſt uirtus.

Circa primum quæruntur decem.

¶ Primo, Vtrum pęnitentia ſit ſacramentum.

¶ Scdo, De ppria materia eiꝰ.

¶ Tertio, De forma ipſius.

¶ Quarto, Vtrũ impoſitio manus requiratur ad hoc ſacrum.

¶ Quinto, Vtrũ hoc ſacrum ſit

In primis duobus ar. eſt dicenda occurrũt. Primũ, de materia ſacramẽti pœnitentiæ, ex qua cũ forma cõſtituitur ſacramentum, an. ſ. hoc ſacramentum habeat materiam, ex qua cõſtituatur. Et mouetur hoc dubium propter Scot. in 4. diſtin. 16. quæſtio. 1. dicẽtẽ huius ſacramenti nullam partem eſſe actũ pœnitentis. ſed ſacramentum hoc eſſentialiter conſiſtere in abſolutione: ita quòd ſecundum eum ſacramentum pœnitentiæ non conſtituitur ex materia, & forma cõtra cõmunẽ doctrinam in 1. diſtinct. 4. ſent. immo cõtra doctrinam ſacri concilii ſub Eugenio IIII. ubi dicitur, q̃ omnia ſacram entia con

ſtans ex rebus tamquā materiam, & uerbis tamquam forma & ſpecialiter de ſacramento pœnitentiæ dicitur, cuius quaſi materia ſunt actus pœnitentis.

¶ Nec ratio Scoti ualet ſcilicet, quia nullus actus pœnitētis eſt aliquid ſententiæ ſacerdotis: quoniam ſupponit hæc ratio ſacramentum hoc conſiſtere eſſentialiter in ſola abſolutione.

¶ Quo circa ſequendo, & communē, & ſacri Concilij doctrinam, dicēdum eſt ſacrm pœnitentiæ conſtare ex uerbis abſolutionis ut forma, & actu ſeu actibus pęnitētis, ut materia proxima. Nec alia quærenda eſt, de hoc ratio, niſi auctoritas utraque iam adducta, & conſonantia quia ſcilicet cōſonāt cōditiones ſacri huic toti cōſtituto ex actu pœnitentis, & abſolutione & in ſignificando, & in cauſando, & in paſſiua inſtitutione diuina.

b
part.o.
508
4.diſ. 14. q.1.ar.1. q.1.Ecdi. 22.q.1.a. 3.q.1.cor. * teſter 1. q.1.c Ma tt ſecula- tium cir- ca med.

¶ Secundum eſt, circa rem huius ſacramenti, q.ſ. eſt & res & ſacr̄m. an. ſ. ſit interior pœnitentia, an ornatus aliqs. Et qm magna uſ altercatio de ornatu, nec intentionis meç eſt ſcribere ad contradicendū alijs, dimiſſa unicuique probabilitate ſuæ opinionis, dicā quid ſecundum Auctorem, & rationem rectam uidetur ſentiendum.

¶ De ſacramentis nil aliud ſentiēdum eſt, niſi quod accepimus ex acceptis autē tam ex parte cauſalitatis attribuitur ſacramēto q̄ ex parte rei, & ſacramenti, quàm etiā ex parte ſubiecti diſponēdi ad gratiam, ultimū ſacri effectū, nec neceſſario, nec probabiliter ornatus ponitur. nam cauſalitas ſacramenti ſufficienter ſaluatur reſpectu gratiæ, etiam ſi nihil aliud cauſaret: res vero, & ſacr̄m ſufficiēter ſaluatur hic per interiorem pœnitentiam.

* quæ.66.

de neceſſitate ſalutis.

¶ Sexto, de ordine eius ad alia ſacramenta.

¶ Septimo, De iſtitutione eius.

¶ Octauo, de duratione ipſius.

¶ Nono, De continuitate eius.

¶ Decimo, Vtrū poſſit iterari.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum pœnitentia ſit ſacramentum.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur quòd [a] pœnitentia non ſit ſacr̄m. Gregor. n. dicit, & habetur in Decret.* 1. quæſtio. 1. Sacramenta ſunt baptiſmus, chriſma, corpus, & ſāguis Chriſti, quæ ob id ſacra dicuntur, quia ſub tegumento [b] corporalium rerum diuina virtus ſecretius operatur ſalutē: ſed hoc non contingit in pœnitentia: quia non adhibentur aliquæ corporales res, ſub quibus diuina uirtus operetur ſalutem. ergo pœnitentia nō eſt ſacramentum.

¶ 2 Præt.[a] Sacraméta eccleſiæ a miniſtris Chriſti exhibentur, ſecundum illud 1. Cor. 4. Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum dei: ſed pęnitentia non exhibetur a miniſtris Chriſti: ſed interius a deo hominibus inſpiratur, ſecūdū illud Hiere. 31. Poſtquam conuertiſti me, egi pœnitentiam. ergo uidetur quòd pœnitentia non ſit ſacramentum.

K ¶ 3 Præt. In ſacramētis, de quibus iā ſupra diximus,* eſt aliquid, quod eſt ſacr̄m tantum: aliquid, quod eſt res, & ſacramentum: aliquid uero, quod eſt res tantum, vt ex præmiſſis patet:* ſed [b] hoc non inuenit in pęnitentia. ergo pœnitentia non eſt ſacramentum. G

SED CONTRA eſt, quòd ſicut baptiſmus adhibetur ad purificandum a peccato, ita & pœnitentia. unde, & Petrus dixit Simoni Act 8. Pęnitētiā age ab hac nequitia tua: ſed baptiſmus eſt ſacramentum, ut ſupra habitum eſt.* ergo pari ratione, & pœnitentia. H

RESPON. Dicendum, q ſicut Greg.* dicit in c. ſupra dicto, Sacr̄m eſt in aliqua celebratione, cum res geſta ita fit, ut aliquid ſignificatiue accipiamus, qđ ſanctè accipiēdū eſt. Manifeſtū eſt aūt, q in pęnitentia ita res geſta fit, q aliquid ſanctum ſignificatur, tā ex parte peccatoris pœnitentis, q̄ ex parte ſacerdotis abſoluentis. nā peccator pęnitens, per ea q̄ facit, & dicit, oſtēdit cor ſuū a peccato receſſiſſe: I ſimiliter etiam ſacerdos per ea, quæ agit, & dicit circa pęnitētē, ſignificat opus dei remittentis peccata. uñ manifeſtū eſt, q [m] pęnitentia in eccleſia agitur, eſt ſacramentū.*

AD PRIMVM ergo dicēdū, q nomine corporaliū rerū intelligunt largeēt ipſi exteriores actus ſenſibiles, q ita ſe habēt in hoc ſacro, ſicut aqua in baptiſmo, uel chriſma i cōfirma

¶ Diſpoſitio autē ad gratiam, quæ tamen tantum ponderatur à ponentibus ornatum, tripliciter inueſtitur aliena ab ornatu. Primo, ex parte gratiæ: quoniam gratia non eſt talis forma in anima, ut egeat alia forma prædiſponente ad ipſam. Fallax ſiquidem imaginatio eſt putare, quòd ſicut lignum, ſi debet igniri, debet prius calefieri, ut calor diſponat ad formā ignis, ita anima, ſi debet per gratiā fieri deiformis, debet prius ornari. Nullā ſiquidem talem diſpoſitionem gratia exigit, ut patet in ſanctis baptizatis, quibus infunditur gratia abſque aliqua alia forma prædiſponente. Nec obſtat character: quoniam, ut ex ſupra dictis patet, character non ponitur, ut diſpoſitio ad gratiam. quod eius ſubiectum, quod eſt intellectus, teſtatur: diſpoſitio enim ad gratiā, quæ eſt in eſſentia animæ, non eſt in intellectu, ut de ſe patet. Secundo, ex parte adultorū, quibus ſolis conferunt ſacr̄m pœnitentiæ. Nam in adultis diſpoſitio ad gratiā eſt proprius actus ipſius adulti, iuxta illud, Qui creauit te ſine te, non ſaluabit te ſine te: & iuxta ſupra dicta in ſecūdo lib. de

F iuſtificatione impij. Tertio, ex parte pœnitentis: pœnitēs enim inquantum pœnitens non diſponitur, niſi per actus pœnitentię: omnis enim alia diſpoſitio per accidens ſe haberet ad pœnitentem: & propterea ſi ornatus poneretur diſponere, non niſi per accidens concurreret ad diſponendum pœnitentem: qđ autem eſt per accidens, non eſt per ſe tribuendū ſacro pœnitentiæ. Commentitius ergo eſt ornatus huiuſmodi: ſed ut in litera dicitur, interior pœnitentia, eſt res, & ſacramentum. q.66.ar.1.

¶ Et ſi modū quæris ac ſufficientē rōnē diſtingue, trifariam poſſe inueniri pœnitentem. Primo, ut ſit ita attritus, q cum attritio cum ſacramento pœnitentiæ in uoto ſufficiat ad remiſſionem peccatorum: ita q attritio ſua eſt tanta q ex ſacro in uoto fit cōtritio, iuxta illud. Dixi, confitebor, & tu remiſiſti impietatē peccati mei. q.66.a.1. Scdo. q attritio ſit tā modica, ut cū ſacro in uoto, non fiat contritio: ſed ſit tā tanta q cū ſacro in re, hac contritio plus. n. operat ſacr̄m in re, q̄ in uoto. Tertio, poſſet eſſe tam exigua attritio, ut nec ēt cum ſacramēto in re, fieret contritio: & talis nō ſuſciperet remiſſionem peccatorum ex ſacr̄ pœnitētiæ. Vbi apparet, nullo eſſe opus ornatu ad hoc, ut ex ui ſacramenti attritus fiat contritus. Modus aūt quo hoc fit, eſt q deus utrinq; operat: cōcurrit ſiquidē ex parte pęnitētis ad interiorē pœnitētiā, inſpirādo illā, ut litera dr, nō ſolū ſim ſe, ſed ēt in ordine ad ſacr̄m: qđ ex eo patet q ex interiori motu pœnitens ſubijcit ſe clauibus. Et rurſus cōcurrit deus ex parte ſacramenti, ordinando ſacramentales actus exteriores ad interiorem pœnitentiā, dū utitur ſacro ipſo ad excitādū, & pficiendū interiorē actū pęnitentis: ſic. n. excitādo, & pficiēdo, facit de attrito cōtritū, dū mediāte ſacro, utit ēt interiori actu pęnitentis ad remiſſionē peccatorū: p hoc. n. ſi interior pęnitentię actus, res, & ſacr̄m. Et p hoc apparet, q ſacr̄m ſignificat, & cauſat interiorē pęnitentiā: & interior pęnitentia ſic cauſata, ſignificat, & cauſat remiſſionē peccatorum: ſunt. n. hæc inſtrumenta ſubordinata principali agenti, deo ſcilicet: ſicut baculus, quo moueo lapidem, eſt inſtrumentum ſubordinatum alteri inſtrumento, puta manui, qua moueo baculum &c. Tertium eſt, quod Auctor ſeipſo doctior, cum in 4. ſenten. putaſſet ſolam formam in ſacramento pœnitentiæ habere cauſalitatem, ſicut in ſacramento euchariſtiæ, & uerificaſſe, quòd totum ſacramentum compoſitum ex materia, & forma cauſat ratione partis, ſcilicet formæ, hoc in loco altius ſentit, ut expreſſius declarat inferius in artic. ulti. quæſtio. 86 ſcilicet quòd totum ſacramentum pœnitentiæ, compoſitum ſcilicet ex materia, & forma, id eſt, ex actu pœnitentis, & abſolutione (ſic enim

Refert loco citato in arg.

conti.

ex his unum ſacrm) cauſat remiſſionem peccatorum ratione utriuſq; partis: prin cipalius quidé, rõne formæ: ſecundario aût rõe materię, hoc eſt actuũ pęnitentis, ut ſubordinant clauibus eccleſiæ, hoc eſt, ꝙ actu pęnitentis ex hoc ipſo, ꝙ pars efficit ſacri, utit Deus ut parte materiali ſui inſtri ad cauſandum remiſſionem peccatorũ: ſicut ex hoc ipſo, ꝙ aqua aſſumitur ad baptizandum, utitur illa Deus, ut parte materiali ſui inſtrumenti ad regene randum filios ſuos.

tione. eſt aût attẽdendũ, ꝙ in illis ſacris, in quibus confertur excellens gr̃a, q̃ ſuperabundat oẽm facultatẽ humani actus, adhibeť aliqua corporalis materia exterius: ſicut in baptiſmo, ubi fit plena remiſſio peccatorũ, & quantũ ad culpã & quantũ ad pęnã, & in confirmatione, ubi datur plenitudo Spũſancti, & in extrema vnctione, ubi cõfert pfecta ſanitas ſpũalis, q̃ proueniũt ex uirtute Chri, quaſi ex quodam extrinſeco principio. vñ ſi q actꝰ humani ſunt in talibus ſacris, nõ ſunt de eſſentia ſacrorum, ſed diſpoſitiue ſe habẽt ad ſacr̃a. In illis aût ſacris, quæ habent effectũ correſpõdẽtẽ humanis actibus, ipſi actus humani ſẽſibiles ſũt loco mãæ, ut accidit in pęnitẽtia, & matrimonio: ſicutet in medicinis corporalibus, q̃dã ſunt res exterius adhibitæ, ſicut emplaſtra, & electuaria: quædam uero ſunt actus ſanandorum, puta exercitationes quædam.

Ad II dcdm, ꝙ i ſacris, q̃ habẽt corporalẽ mãm oportet, ꝙ illa materia adhibeať a miniſtro eccleſiæ, qui gerit pſonã Chriſti, in ſignũ ꝙ excellẽtia uirtutis in ſacro operantis eſt a Chriſto. In ſacro aût pœnitentiæ, ſicut dictũ eſt,* ſunt actus humani pro materia: qui proueniunt ex inſpiratione interna: vñ materia nõ exhibeť a miniſtro, ſed a Deo interius operante: ſed complementum ſacramenti exhibet miniſter, dum pœnitentem abſoluit. (In ſolut. præced.)

Ad III dcdm, ꝙ ẽt in pęnitentia eſt aliquid, qđ eſt ſacrm tm̃, ſ. actus exterius exercitus, tã per peccatorẽ pęnitentẽ, q̃ ẽt per ſacerdotẽ abſoluentẽ: res aũt, & ſacrm, eſt pęnitentia interior peccatoris: res aũt tm̃, & non ſacrm, eſt remiſſio peccati: quorum primum totum ſimul ſumptum eſt cauſa ſecundi: primum autem, & ſecundum, ſunt quodammodo cauſa tertii.

ARTICVLVS II

Vtrum peccata ſint propria materia huius ſacramenti.

Sét. 4. ſ. d. 14. q. 1. ar. 2. *Cap. 4 d. 14. q. 1 con 2.*

Port. 2. 509

AD SECVNDVM ſic pcedit. Vr ꝙ peccata non ſint propria materia huius ſacri. Materia .n. in aliis ſacris per aliqua uerba prolata ſanctificať, & ſanctificata effectũ ſacri operať: peccata ãt non poſſunt ſanctificari, eo ꝙ contrariantur effectui ſacri, qui eſt gratia remittẽs peccata. ergo peccata non ſunt materia propria huius ſacramenti.

¶ 2 Præt. Aug. dicit in li. de pęnitentia: nullus põt ichoare nouã uitã, niſi eũ ueteris, uitæ pęniteat: ſed ad ueluſtatẽ uitæ pertinent non ſolũ peccata, ſed ẽt pænalitates præſentis uitæ. non ergo pctã ſunt propria materia pęnitentiæ. (Lib. de medicina pœnit. c. 2. nõ longe a prin. to. 9.)

¶ 3 Præt. Peccatorũ quoddã eſt originale, quoddã mortale, quoddã ueniale: ſed pęnitentiæ ſacrm non ordinať contra originale peccatũ, quod tollitur per baptiſmũ, neq; contra peccatũ mortale, A quod tollitur per confeſſionẽ peccatoris, nec ẽt cõtra ueniale, quod tollitur per tunſionẽ pectoris & per aquam benedictam, & alia huiuſmodi. ergo peccata non ſunt propria materia pęnitentię.

Sed contra eſt, ꝙ Apoſtolus dicit 2. Cor. 12. Non egerunt pœnitentiam ſuper immunditia, & fornicatione, & impudicitia, quam geſſerunt.

Resp. Dcdm, ꝙ duplex eſt materia, ſ. proxima, & remota ſicut ſtatuæ proxima materia eſt metallũ remota uero, aqua: dictum eſt * aũt, ꝙ materia proxima huius ſacri ſunt actus pœnitentis: cuius materia ſunt peccata, de quibus dolet, & quæ confitetur, & pro quibus ſatisfacit. vñ relinquitur, ꝙ remota materia pęnitentiæ, ſunt peccata, non acceptanda, ſed deteſtanda, & deſtruenda. (Art. præc. ad 1. & 2.) B (concl.)

Ad primum ergo dicendum, ꝙ ratio illa procedit de proxima materia ſacramenti.

Ad II dcdm, ꝙ uetus, & mortalis uita ẽ obiectũ pęnitẽtiæ, nõ rõne pęnæ: ſed rõne culpæ annexæ.

Ad III dcdm, ꝙ pęnitentia quodammõ eſt de quolibet peccatorũ gñe: nõ tñ eodẽ mõ. nã de peccato actuali mortali, eſt pęnitẽtia pprie, & principaliter: proprie quidẽ, qa proprie dicimur pęnitere de his, q̃ noſtra uoluntate cõmiſimus: principaliter aũt, qa ad deletionẽ peccati mortalis, hoc ſacrum eſt principaliter inſtitutũ. De peccatis aũt uenialibus eſt quidẽ pnĩa proprie, inquantũ ſunt noſtra uoluntate facta: non tñ contra hæc principaliter eſt hoc ſacrm inſtitutũ. De peccato uero originali pnĩa, nec principaliter eſt, quia contra ipſum non ordinať hoc ſacrm, ſed magis baptiſmus) nec ẽt proprie, qa pctm̃ originale non eſt noſtra uoluntate per actũ, niſi forte inquantũ uolũtas Adæ reputať noſtra, ſm modũ loquendi, quo Apoſt. dicit Ro. 5. In quo oẽs peccauerunt: inquantũ tñ large accipiť pęnitentia pro quacumq; deteſtatione rei præteritæ, poteſt dici pęnitẽtia de peccato originali, ſicut loquitur Aug. in lib. de pęnitentia. (C) (D. 1006) (D) (In lib. de uera & falſa pęnit. c. 8. to. 4. Et in li. de pęn. medicina c. 2 to. 9.)

ARTICVLVS III.

Vtrum hæc ſit forma huius ſacramenti, Ego te abſoluo.

SVP. Q. LXXXIIII. ART. III.

Sét. 4. ſd. 14. q. 1. ar. 3.

Port. 2. 510

AD TERTIVM ſic pcedit. Vr ꝙ hæc non ſit forma huius ſacri, Ego te abſoluo. Formæ. n. ſacrorũ ex inſtitutione Chriſti, & eccleſiæ uſu habenť: ſed Chriſtus non legiť hanc formã inſtituiſſe, neq; ẽt in cõi uſu hť, quinimmo in quibuſdã abſolutionibus, q̃ in eccleſia publice fiunt, ſicut in prima, & cõpletorio, & in cęna dñi, abſoluens non utiť oratione indicatiua, ut dicat, Ego uos abſoluo, ſed orõne deprecatiua, cũ dicit, Miſereať ueſtri oĩpotẽs Deus, uel abſolutionẽ, & remiſſionẽ tribuat uobis oĩpotens Deus. ergo hæc non eſt forma huius ſacramenti, Ego te abſoluo. (E)

In articu. 3. eiuſdem quæſtio. in reſponſione ad tertium circa formam abſolutionis aduerte, quod licet forma abſolutionis conſiſtat in illis duobus uerbis, ſcilicet abſoluo te, ut in litera dicitur, & habetur ex Concilio Florent. ſub Eugenio IIII. nihilominus ſiquis aliquid uerbis uteretur (puta Remitto tibi peccata) ſacramentum eſſet perfectum. (4 di. 22. q. 2. ar. 2. q. 2 & 3. Et op. 22.)

¶ Quod, & ratione, & auctoritate monſtratur. Ratione quidem: quia uirtus ſacramentalis non

¶3 Præt. Leo Papa* dicit, quod indulgentia Dei, niſi h ſupplicationibus ſacerdotū nequit obtineri: loquitur aūt de indulgentia Dei, quę præſtatur pœnitentib. ergo forma huius ſacri debet eſſe per modum deprecationis.

¶4 Præt. Idē eſt abſoluere a peccato, quod pctm remittere: ſed ſolus Deus pctm h remittit, quia et ſolus interius hoiem a peccato mundat*, ut Aug. dicit ſup Io. ergo vr quod ſolus Deus a pctō abſoluat. nō ergo debet ſacerdos dicere, Ego te abſoluo, ſicut nō dicit, Ego tibi peccata remitto.

¶5 Præt. Sicut dñs dedit poteſtatē diſcipulis abſoluēdi a pctis, h ita et dedit eis poteſtatē curādi infirmitates, & ut dæmonia eijcerēt, & ut languores ſanarent, ut hr Matth.10. & Luc.9. ſed ſanādo infirmos Apoſtoli nō utebant his uerbis, ego te ſano, ſed ſanet te dñs Ieſus Chrs, ſicut Petrus dixit paralytico, ut hr Act.9. ergo vr, quod ſacerdotes habētes poteſtatē apſis a Chriſto traditā, nō debeant uti hac forma uerborum, Ego te abſoluo, ſed abſolutionem tribuat tibi Chriſtus.

¶6 Præt. Quidā hac forma utētes, ſic eā exponunt, Ego te abſoluo, i. abſolutū oſtendo: ſed nec hoc et ſacerdos facere pōt, niſi ei diuinitus h reueleſ. vñ legit Matth.16 anteq̃ Petro diceret, Quodcumq; ſolueris ſuper terrā &c. dictū eſt ei, Beatus es Simon bariona: qa caro, & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pr meus, q eſt in cęlis. ergo vr, quod ſacerdos, cui non eſt facta reuelatio, pſumptuoſe dicat, Ego te abſoluo, etiam ſi exponatur, ideſt, abſolutum oſtendo.

Sed contra eſt, quod ſicut dñs dixit diſcipulis Mat.ult. Eūtes docete oēs gētes, baptizantes, ita dixit Petro, Matth.16. Quodcumq; ſolueris ſup terrā: ſed ſacerdos auctoritate illorū uerborū Chri fretus dicit, Ego te baptizo. ergo eadē auctoritate dicere debet in hoc ſacramento, Ego te abſoluo.

Resp. Dicendū, quod in qualibet re perfectio attribuitur formę: dictū eſt aūt ſ.* quod hoc ſacrm pficitur per ea, quę ſunt ex parte ſa-

F cerdotis. uñ oportet quod ea, quæ ſūt ex parte pœnitētis, ſiue ſint uerba, ſiue facta, ſint qdā materia huius ſacri, ea uero, quę ſunt ex parte ſacerdotis, ſe habeant per modū formæ: cū aūt ſacra nouæ legis efficiāt quod figurāt, ut ſ. dictū eſt,* oportet quod forma ſacri ſignificet id, quod in ſacro agit, proportionaliter māæ ſacri: uñ forma baptiſmi

G eſt, Ego te baptizo, & forma cōfirmationis eſt, Conſigno te ſigno crucis, & cōfirmo te chriſmate ſalutis, eo quod hmōi ſacra perficiuntur in uſu materiæ: in ſacro aūt euchariſtiæ, quod conſiſtit in ipſa conſecratione māæ, exprimit ueritas cōſecrationis, cum dr, Hoc eſt corpus meū. Hoc aūt ſacrm, ſ. pniæ, nō conſiſtit in cōſecratione alicu-

H ius maæ, nec in uſu alicuius materię ſanctificatę, ſed magis in remotione cuiuſdā māæ, ſ. peccati, prout peccata dñr eſſe materia pniæ, ut ex ſupra dictis patet.* talis aūt remotio ſignificatur a ſacerdote cū dr, Ego te abſoluo. Nā pctā ſunt qdā

I uincula, ſm illud Prouer.5. Iniquitates ſuæ capiunt impiū. & funibus peccatorū ſuorum quiſque cōſtringitur: unde patet quòd* hæc eſt conuenientiſſima forma huius ſacramenti, Ego te abſoluo.*

Ad primum ergo dicēdū, quod iſta forma aſſumitur ex ipſis uerbis Chri, quibus Petro dixit, Quodcumq; ſolueris ſuper terrā &c. & tali forma eccſia utitur in ſacrali abſolutione: huiuſmodi aūt abſolutiones in publico factæ, nō ſunt ſacrales ſed ſunt orōnes qdā ordinatæ ad remiſſionē uenialiū peccatorum. uñ in ſacrali abſolutione

K nō ſufficeret dicere, Miſereatur tui oipotens Deus, uel abſolutionē, & remiſſionē tribuat tibi Deus: qa per hæc uerba ſacerdos abſolutionē non ſignificat fieri, ſed petit ut fiat: pmittitur tñ et in ſacrali abſolutione talis oratio, ne impediatur effectus ſacri ex parte pœnitentis, cuius actus materialiter quodammodo ſe habent in hoc ſacramēto, non autem in baptiſmo, uel in confirmatione.

Refert de pœ. di. 1 ca. Multiplex nos procul a peruſdi tur eſſe in epiſt. ad Theodorum, & eſt 83 in Leone.

eſt a Deo obligata, ita his uerbis, quia ſi. et collata æquipollentiam: auctoritas aūt ſumitur primo ex euangelio: quia dñs inſtituendo cōfeſſores, dixit, Quorū remiſeritis peccata remittuntur eis. Secūdo, ex Auctore in hac litera cōparante iſtas duas formas, ſ. per abſoluere, uel remittere, quarū utraq; ex uerbis dñi ſumitur, & dicente quod illa, quę eſt per abſoluere, eſt magis cōgrua: qa magis cōgruit uerbis dñi, dū de uirtute clauiū loquebat: differentia aūt ſm magis, uel minus cōgruū, non tollit ueritatē ſacri. Accedit ad hoc Sco. in 4.d.14.q.4 qui ut forte nimis late locutus eſt dicēs, quod ſufficit quod exprimatur actus ſententiæ abſoluentis.

¶In reſponſione ad quartū, ubi dr, quod apoſtolis non eſt data poteſtas ut ſanarēt infirmos &c. intellige regulariter: non.n. eſt conceſſum apoſtolis, regulariter ſanarent ex poteſtate infirmos quāuis hoc fuerit eis quoq; conceſſum. Et hoc ſufficiat ad diſtinctionem in litera intentā inter poteſtatē ſacrālē, & poteſtatē faciendi miracula: quia poteſtate ſacrali ordinarie poſſumus remittere peccata: poteſtate aūt miracula faciendi, non poterant ordinarie ſanare infirmos auctoritatiue, ſed deprecatiue.

¶In reſponſione ad quintū circa ultimā expoſitionem, ſ. abi ut, Ego te abſoluo, i. ſacrm abſolutionis tibi impendo, aduerte, quod huiuſmodi expoſitio ex forma uerborū non importat formā abſolutionis ſ actu exercitā: ſicut ſignificat illā hæc enunciatio, Ego abſoluo te. Hac .n. ſacerdos ipſe exercet ipſam abſolutionē, faciendo quod ſignificat: ſacrm.n efficit qd ſignificat: dicendo aūt ſacrm abſolutionis tibi impēdo, non ſignificat ſe abſolutionis actum exercere: ſicut ſi diceretur, Ego baptiſmi ſacrm tibi impendo, non ſignificaretur ex forma uerborum, quod ego exercerem actū baptizandi ſed utrobiq; ſignificat actus, ut materia ſacramēti impendendi: ſi autem conſiderenter dicta uerba ſecundum ſenſum, ſic conueniens, ac perfecta inuenitur expoſitio: quoniam æquipollet huic, ſacramentaliter abſoluo te: idem eſt enim impendere ſacramētum abſolutionis, & ſacramentaliter abſoluere. Et per hanc expoſitionem excluditur ex parte miniſtri præſumptio ſeu uſurpatio diuinę poteſtatis, & ex parte effectus ambiguitas. Nam ly ſacramētaliter, diſtinguit a duobus, ſcilicet a principaliter, & a pure ſpiritualiter: ſolus.n Deus eſt qui principaliter abſoluit a peccatis: & ſimiliter ſolus Deus pure ſpiritualiter abſoluit a peccatis: ſacramento uero hō abſoluit inſtrumentaliter, & ſigno ſenſibili, ut patet. Et hinc fit ut effectus ſacramenti. ſcilicet abſolutio interior a peccatis, qui ex parte ſacramenti eſt certiſſimus non ſignificetur in ambiguo, etiam ſi ex parte pœnitentis male diſpoſiti impediatur, qui non ſignificatur abſolutio, ut recipitur interius in pœnitente ſed ut exit exterius a miniſtro ſacramenti, ex qua parte conſtat abſolutionem eſſe certiſſimam.

Art.1. huius q. ad 2.

q.60.ar.2 & 61.ar.1 & 3.

Ar. præce.

cond. m

¶ Et ſi nouitius hoc non penetrat, fingat Deum dicere Petro, Abſoluo te, & confeſſorem dicere Ioanni, Abſoluo te, & uideat differentiam, quòd abſolutio Petri eſt utrinque certa: quia Deus non diceret, abſoluo te, niſi etiam uere intus abſolueretur. Abſolutio uero Ioannis eſt, ſignificatur certa ex parte confeſſoris tantum: quia ſacramentum abſolutionis impendit, quia ſacramentaliter abſoluit, & intus poteſt impedimentum inueniri ex fictione pœnitentis.

A AD II dicendũ, q uerbum Leonis eſt intelligendum quantum ad deprecationem, quę premittitur abſolutionis non autem ſe mouet quin ſacerdotes abſoluant.

AD III dcdm, q ſolus Deus per auctoritatẽ, & a peccato abſoluit, & peccatũ remittit: ſacerdotes tñ utrumq; faciũt per miniſterium, inquantum. ſ. uerba ſacerdotis in hoc ſacro inſtr'aliter operantur in uirtute diuina, ſicut ẽt in aliis ſacris. Nam uirtus diuina eſt, quæ interius operatur in oibus ſacr'alib. ſignis, ſiue ſint res, ſiue uerba, ſicut ex ſupra dictis

q. 62. ar. 4. & 64 ar. 1 & 2. patet:* vnde, & dominus expreſſit vtrumque. nam B Matt. 16. dixit, Petro, Quodcumque ſolueris ſuper terram &c. & Io. 20. dixit diſcipulis, Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. iõ tamen ſacerdos potius dicit, Ego te abſoluo, quàm, Ego tibi peccata remitto: quia hoc magis congruit uerbis, quæ dominus dixit, uirtutem clauium oſtendens, per quas ſacerdotes abſoluunt: quia tamen ſacerdos ſicut miniſter abſoluit, cõuenienter apponitur aliquid, quod pertineat ad primam auctoritatẽ dei, ſ. ut dicatur, Ego te abſoluo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti, vel per uirtutem paſſionis

a 7. eccle. hier. non multũ procul a fine. Et 1 cæleſ. hier. c. 3. Chriſti, uel auctoritate dei, ſicut Dion.* exponit 3. c cæleſt. hier. C Quia tamen hoc non eſt determinatum ex uerbis Chriſti, ſicut in baptiſmo, talis appoſitio relinquitur arbitrio ſacerdotis.

AD IIII dicendũ, q Apoſtolis non eſt data poteſtas ut ipſi ſanarent infirmos, ſed ut ad eorũ orõnem infirmi ſanarentur. Eſt autem eis cõllata poteſtas operandi inſtr'aliter, ſiue miniſterialiter in ſacramentis: & iõ magis poſſunt in formis ſacramẽtalibus exprimere actum ſuum, quàm in ſanationi

Reſp. 1a. bus infirmitatum.* In quibus tamen non ſemper modo deprecatiuo utebantur, ſed quandoq; mõ indicatiuo, & imperatiuo: ſicut Act. 3. legitur, q D Petrus dixit claudo, Quod habeo, hoc tibi do: in nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, & ambula.

AD V dicendũ, q iſta expoſitio, Ego te abſoluo, ideſt, abſolutum oſtendo, quantum ad aliquid quidem uera eſt, non tamen eſt perfecta: ſacramenta. n. nouæ legis, non ſolum ſignificant, ſed ẽt faciunt, quod ſignificant. Vnde ſicut ſacerdos baptizando aliquem, oſtendit hominem interius ablutum per uerba, & facta, non ſolum ſignificatiue, ſed etiam effectiue, ita etiam cum dicit, Ego te abſoluo, oſtẽdit hominem abſolutum non ſolum ſignificatiue, ſed etiam effectiue: nec tamen loquitur quaſi de E re incerta: quia ſicut alia ſacramenta nouæ legis habent de ſe certum effectum ex uirtute paſſionis Chriſti, licet poſſit impediri ex parte recipientis,

Lib. 2. c. 9. in prin. to. 6. ita etiam, & in hoc ſacramento. vnde Aug.* dicit in l. b. de adult. coniu. Non eſt turpis, nec difficilis poſt patrata, & purgata adulteria reconciliatio cõiugij, ubi per claues regni coelorum non dubitatur fieri remiſſio peccatorum: vnde nec ſacerdos indiget ſpeciali reuelatione ſibi facta, ſed ſufficit generalis reuelatio fidei, per quam remittuntur peccata. unde reuelatio fidei dicitur Petro facta fuiſſe: eſſet autem perfectior expoſitio: Ego te abſoluo, ideſt, ſacramentum abſolutionis tibi impendo.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum impoſitio manuum ſacerdotis requiratur ad hoc ſacramentum.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur q impoſitio manuum ſacerdotis requiratur ad hoc ſacramentum: dicitur enim Mar. ult. Super ægros manus* imponent, & bene habebunt: ægri aũt ſpiritualiter ſunt peccatores, qui recipiunt bonam habitudinem per hoc ſacramentum. ergo in hoc ſacramento eſt manus impoſitio facienda. 4. ſñ. gen. c. 72. & op. 22. c. 4.

¶ 2 Præt. In ſacro pniæ recuperat hõ Spũmſanctũ amiſſum: vñ ex perſona poenitentis dicitur in Pſal. 50. Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpũ principali confirma me: ſed Spiritusſanctus datur p impoſitionem manuum: legitur enim Act. 8. quòd apoſtoli imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritumſanctum, & Mat. 19. dicitur q oblati ſunt dño paruuli, ut eis manus imponeret. ergo in hoc ſacramẽto eſt facienda manus impoſitio.

¶ 3 Præt. Verba ſacerdotis in hoc ſacro nõ ſunt maioris efficaciæ, quàm in aliis ſacr.is: ſed* in aliis ſacramentis non ſufficiunt uerba miniſtri, niſi aliquẽ actu exerceat: ſicut in baptiſmo ſimul cum hoc, q ſacerdos dicit, ego te baptizo, requirit corporalis ablutio. ergo ẽt ſimul cum hoc, quòd ſacerdos dicit, ego te abſoluo, oportet quòd aliquẽ actũ exerceat circa poenitentem,* imponendo ei manus.

SED CONTRA eſt, q cũ dñs dixit Petro, Quodcũq; ſolueris ſup terrã &c. nullã mẽtionẽ de manus impoſitiõe fecit: neq; ẽt cũ oib. apl'is ſimul dixit. Quorũ remiſeritis peccata, remittuntur eis. nõ ergo ad hoc ſacramentum requiritur impoſitio manuum.

RESPON. Dicendũ, q impoſitio manuũ in ſacr'is eccl'iæ fit ad deſignandũ aliquẽ copioſum gratię effectum: quo illi, quibus manus imponunt, quodãmõ per quãdã ſimilitudinẽ cõtinuant miniſtris, in quibus copia gratiæ eſſe debet. & iõ manus impoſitio fit in ſacro confirmationis, in quo confert plenitudo Spiritusſancti, & in ſacro ordinis, in quo cõfert qdã excellentia poteſtatis in diuinis myſteriis. vñ & 2. ad Tim. 1. dr̃, Reſuſcites grãm dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum: ſacramentũ autẽ pęnitentiæ non ordinatur ad conſequẽdam aliquam excellentiam gratię, ſed ad remotionẽ peccatorum: & iõ* ad hoc ſacramentum non requiritur manuum impoſitio,* ſicut ẽt nec ad baptiſmũ: in quo tamen fit plenior remiſſio peccatorum.

E AD PRIMVM ergo dicendum, q illa manus impoſitio non eſt ſacr'alis, ſed ordinatur ad miracula pficienda, ut. ſ. per contactum manus hominis ſanctificati, etiam corporalis infirmitas tollatur: ſicut ẽt legitur de domino Mar. 6 q infirmos manib. impoſitis curauit, & Matt. 8. legitur, quòd leproſum mundauit per contactum.

AD II dcdm, q non quælibet acceptio Spiritusſancti requirit manus impoſitionem: quia etiam in baptiſmo accipit homo Spiritumſanctum, nec tñ fit ibi manus impoſitio: ſed acceptio Spiritusſancti cum plenitudine requirit manus impoſitionem, quod pertinet ad confirmationem.

AD III dcdm, quòd in ſacramentis, quæ per-

ficiuntur in uſu materiæ, miniſter habet aliquem actũ corpalẽ exercere circa eũ, qui ſuſcepit ſacrm: ſicut in baptiſmo, & cõfirmatione, & extrema unctione: ſed hoc ſacrm non conſiſtit in uſu alicuius materiæ exterius appoſitæ: ſed loco materiæ ſe habent ea, quę ſunt ex parte pœnitẽtis. uñ ſicut in euchariſtia ſacerdos ſola prolatione uerborũ ſup materia perficit ſacrm, ita ẽt ſola uerba ſacerdotis abſoluentis ſuper pœnitẽtẽ, perficiũt abſolutionis ſacrm. Et ſi aliquid actus corporalis eſſet ex parte ſacerdotis neceſſarius, nõ minus competeret crucis ſignatio, q̃ adhibet̃ i euchariſtia, q̃ manꝰ impoſitio in ſignum, ꝙ per ſanguinẽ crucis Chri remittuntur peccata: & tñ non eſt de neceſſitate huius ſacri, ſicut nec de neceſſitate euchariſtiæ. (cōſio 3.)

ARTICVLVS V.

Vtrum hoc ſacramentum ſit de neceſſitate ſalutis.

Fer. 4 cont. c. 72. Sen. 4. ſ. d. 14. q. 1 ar. 5.

(*Poro. 2.* 512. Sup q. 65. a. 1. cor. Et ar. 2. ad 4. Et a. 4. co. Et. 4. d. 4. q. 2. a. 5. & 6 p. ſ. exp. lit. Et. 5. 16 tra. c. 71. † Aug. in hoc loco to 8.)

AD QVINTVM ſic proceditur. Vr ꝙ hoc ſacrm nõ ſit de neceſſitate ſalutis: quia ſuper illud Pſ. 125. † Qui ſeminant in lacrymis &c. gl. Noli eſſe triſtis, ſi adſit tibi bona uolũtas, uñ metit pax. ſed triſtitia eſt de ratione pęnitentię ſecundum illud 2. Cor. 7. Quæ ſm Deum eſt triſtitia, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur. ergo bona uoluntas ſine pœnitentia ſufficit ad ſalutem.

¶ 2 Præt. Prou. 10. dr̃, uniuerſa delicta operit charitas, & infra 15. Per miſericordiam, & fidem purgãtur peccata: ſed hoc ſacrm non eſt, niſi ad purgandum peccata. ergo habendo charitatem, & fidem & miſericordiam, poteſt quiſque ſalutem conſequi, etiam ſine pęnitentiæ ſacramento.

¶ 3 Præt. Sacramẽta eccleſiæ initium hñt ab inſtitutione Chriſti. ſed legit̃ Io 8. Chriſtus mulierem adulteram abſoluit abſq; pœnitentia. ergo uidetur, quòd pœnitentia nõ ſit de neceſſitate ſalutis.

SED CONTRA eſt, ꝙ dominus dicit Luc. 13. Si pęnitentiam non habueritis, oẽs ſimul peribitis.

RESP. Dicendum, ꝙ aliquid eſt neceſſariũ ad ſalutẽ dupľr. uno mõ abſolute: alio mõ ex ſuppoſitione: abſolute quidẽ neceſſariũ eſt ad ſalutem illud, ſine quo nullus ſalutẽ conſequi põt, ſicut gr̃a Chri, & ſacrm baptiſmi per quod aliqs in Chriſto renaſcitur. Ex ſuppoſitione aũt eſt neceſſariũ ſacrm pœnitentię, qđ quidẽ eſt neceſſarium nõ oĩbus, ſed pctõ ſubiacentibus: dr̃. n. 2. Para. ult. Et tu Deus iuſtorũ nõ poſuiſti pœnitentiã iuſtis, Abraham, Iſaac, & Iacob his, qui tibi non peccauerunt. Pctm aũt cũ conſumatum fuerit, generat mortẽ, ut dicitur Iacobi 1. Et iõ neceſſariũ eſt ad ſalutem peccatoris, ꝙ pctm remoueat ab eo, qđ quidẽ non põt fieri ſine pœnitentiæ ſacro, in quo operat̃ uirtus paſſionis Chriſti per abſolutionem ſacerdotis ſimul cum opere pœnitentis, qui cooperat̃ gratiæ ad deſtructione peccati, ſicut. n. dicit Aug. ſuper Io. Qui creauit te ſine te, nõ iuſtificabit te ſine te. unde patet ꝙ ſacramentum pœnitẽtiæ eſt neceſſariũ ad ſalutẽ poſt pctm ſicut medicatio corporalis poſtq̃ hõ in morbũ periculoſũ inciderit. (De uerb. Apoſt. ſer. 15. to. 10 circa ſi. m)

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ gloſſ. illa uidetur eſſe intelligenda de eo, cui adeſt bonũ uoluntatis ſine interpolatione, quæ fit per peccatũ: talis enim non habet triſtitiæ cauſam: ſed ex quo bona uoluntas tollitur per peccatum, non poteſt reſtitui ſine triſtitia, qua quis dolet de peccato præterito, quod pertinet ad pœnitentiam.

AD II dicendum, quod ex quo aliquis peccatũ incurrit, & charitas, fides, & miſericordia nõ liberant hoĩem a peccato ſine pœnitentia: requirit. n. charitas, quòd homo doleat de offenſa in amicum cõmiſſa, & ꝙ amico homo ſtudeat ſatiſfacere: requirit etiam ipſa fides, ut per uirtutem paſſionis Chri, quę in ſacramentis eccleſiæ operatur, q̃rat iuſtificari a peccatis: requirit ẽt & ipſa miſericordia ordinata, ut homo ſubueniat pœnitendo ſuæ miſeriæ, quam per peccatum incurrit, ſm illud Prou. 14. Miſeros facit populos peccatum: unde eccleſ. 30. dr̃. miſerere animæ tuæ, placens deo.

AD III dcdm, ꝙ ad poteſtatẽ excellentiæ, quã ſolus Chriſtus habuit, ut ſupra dictũ eſt, ptinuit ꝙ Chriſtus effectũ ſacri pœnitentiæ, qui eſt remiſſio peccatorum, contulit mulieri adulteræ ſine exteriori pęnitentiæ ſacro, licet non ſine interiori pœnitentia, quã ipſe in ea per gratiã eſt operatus. (q. 64. ar. 3)

ARTICVLVS VI.

Vtrum pęnitentia ſit ſecunda tabula poſt naufragium.

Sen. 4 ſ. d. 14. q. 1 a. 6.

(*Poro. 2.* 513)

AD SEXTVM ſic procedit̃. Vr ꝙ pęnitentia nõ ſit ſecunda tabula poſt naufragiũ: q̃a ſup illud Iſa. 4. Peccatũ ſuũ quaſi ſodoma prædicauerũt dicit gl. Secũda tabula poſt naufragiũ, eſt peccata abſcondere: pœnitentia autem non abſcondit peccata, ſed magis ea reuelat. ergo pęnitentiã non eſt ſecunda tabula. (4. d. 1. q. 1. ar. 5 ad 5. Et di. 14. q. 1. a. 1. q. Et di. 16. q. 4. a. 1 q. 1. ad. 1. ° glo Hie. in illũ locum to. 5.)

¶ 2 Præt. Fundamentũ in ædificio, non tenet ſm, ſed primũ locũ: pęnitentia aũt in ſpirituali ædificio eſt fundamentũ, ſm illud Heb. 6. Nõ rurſus iacientes fundm̃ pœnitentiæ ab operibus mortuis, uñ, & præcedit ipſum baptiſmum, ſm illud Act. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrũ. ergo pœnitentia nõ dẽt dici ſecũda tabula.

¶ 3 Præt. oĩa ſacramẽta ſunt quędã tabulæ, id eſt, remedia contra peccatum: ſed pœnitentia nõ tenet ſm locũ inter ſacramenta, ſed magis quartum ut ex ſupra dictis patet. ergo pœnitentia nõ debet dici ſecunda tabula poſt naufragium. (q. 65. an 1. & 2. † Hiero. ſup illud Eſa. 3. peccatũ ſuũ quaſi ſodoma. 4.)

SED CONTRA eſt, ꝙ Hiero. † dicit ꝙ ſecunda tabula poſt naufragium eſt pęnitentia.

RESP. Dcdm, ꝙ id, q eſt per ſe, naturaliter prius eſt eo, quod eſt p accidẽs: ſicut, & ſubſtãtia prior eſt accidẽte. ſacra aũt q̃dã per ſe ordinant̃ ad ſalutẽ hoĩs, ſicut baptiſmus, qui eſt ſpirituális generatio, & cõfirmatio, q̃ eſt ſpũale augmẽtũ, & euchariſtia, q̃ eſt ſpũale nutrimẽtũ: pœnitentia aũt ordinatur ad ſalutẽ hominis quaſi per accidẽs, ſuppoſito quodam. ſ. ex ſuppoſitione peccati: niſi n. homo peccaret actualiter, pœnitentia nõ indigeret: indigeret tamen baptiſmo, & confirmatione, & euchariſtia: ſicut, & in uita corporali nõ indigeret homo medicatione niſi infirmaretur: indigeret aũt hõ per ſe ad uitam generatione, augmento, & nutrimento. & ideo pœnitẽtia tenet ſecũdũ locum (cond. m)

locũ reſpectu ſtatus integritatis, q conferẽ, & cõſeruaẽ per ſacra pdicta: vñ & metaphoricẽ dr̃ h ſecunda tabula poſt refugiũ. n Nã primũ remediũ mare tranſeuntibus eſt, ut conſeruenẽ in naui integra. Secundũ aũt remediũ eſt poſt nauẽ fractã, ut q̃s tabulæ adhæreat: ita ẽt primũ remediũ in mari huius uitæ eſt, q hõ integritatem ſeruet: ſcḋm aũt remedium eſt, ſi per peccatum integritatem perdiderit, quòd per pœnitentiam redeat.

A PRIMVM ergo dcḋm, q abſcondere peccata contingit dupl̃r. Vno mõ, dũ ipſa peccata fiũt: eſt aũt peius peccare publice q̃ occulte: tũ, qa peccator publicus vr̃ ex maiori cõtemptu peccare: tũ B ẽt, qa peccat cũ ſcandalo aliorũ. & iõ quoddã remediũ eſt in peccatis, quod aliquis in occulto peccet. Et ſcḋm hoc dicit gloſſ. * q ſecunda tabula poſt naufragiũ eſt peccata abſcondere, non q per hoc tollaẽ peccatũ, ſicut per pœnitentiam, ſed qa per hoc, peccatum fit minus. alio mõ, aliquis abſcondit peccatũ prius factũ per negligentiã confeſſionis, & hoc contrariatur pœnitentiæ. Et ſic abſcõdere peccatum, non eſt ſecunda tabula: ſed magis contrarium tabulæ: dicitur enim Prouer. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur.

Gloſa in Eſa. 3.

AD II dcḋm, q pœnitentia nõ põt dici fundm̃ ſpũalis ædificij ſimpl̃r, i. in prima ædificatione: ſed eſt fundm̃ in ſecũdaria ædificatione, q̃ fit p deſtructionẽ peccati. Nã primo redeuntibus ad Deũ, occurrit pœnitẽtia. Apoſtolus ãt ibi loquiẽ de fundamento ſpiritualis doctrinæ: pœnitentia aũt, quæ baptiſmum præcedit, non eſt pœnitentiæ ſacrm̃.

D. 657. Reſp. 2.

AD III dcḋm, q tria pcedentia ſacra pertinent ad nauẽ integram, i. ad ſtatum integritatis, reſpectu cuius pœnitentia dicitur ſecunda tabula.

SVP. Q. LXXXIIII. ART. VII.

Ser. 4. ſ. d. 14. q. 1. ar. 7.

IN ar. 7. circa illud, q pœnitẽtia eſt de iure naturali, quo ad dolorẽ, & doloris remediũ, & aliquod ſignũ doloris, aduerte q, dupliciter poſſunt hæc uerba intelligi. Primo, ſimpliciter, ut ab ſonãt. Et ſic magnã habent difficultatẽ, ſi non ſunt falſa tũ, qa ſi pctm̃ nõ fuit ſcandaloſum, ſeu manifeſtũ alijs, nulla apparet rõ naturalis ad ſigna doloris: tũ, qa abſtrahendo a documentis fidei, dolor, ſeu triſtitia de præterito peccato nullam vr̃ habere rõnem remedij, & ppea ſuperfluũ vr̃ dolere de malis præteritis. Accedit ad hæc, & difficile eſt noſſe quid hõ in ſtatu ſolius naturæ ſolũ ſtando, cognoſceret de abolitione peccati, p aliud q̃ per ceſſationẽ a peccando. Alio aũt mõ intelligun ſuppoſita ſit hõis cognitione fidei, ita q ſuppoſita fide, non ex fide, ſed ex iõe naturali puenit, q hõ doleat de peccatis cõmiſſis, & q dolorẽ in remedium aſſumat, & q aliquod ſignũ doloris oſtẽdat, quis hoc cetũ intelligendũ ſit ſicut de cæteris actib9 religionis cultus, q in cõi ſunt de iure naturæ. Dictat. n. naturalis rõ homi fideli, ut doleat de offenſa creatoris: & qa nihil aliud ex nobis eſt remediũ, niſi cor humiliatum, iõ hmõi humiliationem in remediũ doloris, hoc eſt, peccati dolendi quærat.

Porr. 8. 497 4. di. 22. q. 2. ar. 3.

Ar. præce.

q. 62. ar. 5. & q. 64. ar. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hoc ſacramentum fuerit conuenienter in noua lege inſtitutum.

AD SEPTIMVM ſic proceditẽ. Vr̃ q hoc ſacrm̃ nõ fuerit conuenienter inſtitutũ in noua lege. Ea. n. h q̃ ſunt de iure nãli, inſtitutione non indigent: ſed pœnitere de malis, q̃ q̃s geſſit, eſt de iure nãli: non. n. põt aliquis bonũ diligere, quin de cõtrario doleat, ergo pœnitentia non fuit conuenienter inſtituta in noua lege. E

¶ 2 Præ. Illud qḋ fuit in ueteri lege h inſtituẽdũ nõ fuit in noua: ſed ẽt in ueteri lege, fuit pœnitẽtia: vñ, & dñs conqueriẽ Hier. 28. dicens, Nullus eſt qui agat pœnitẽtiã ſup pctõ ſuo, dicẽs, Quid feci? ergo pœnitẽtia nõ debuit inſtitui i noua lege.

¶ 4 Præt. Pœnitentia conſequenter ſe habet ad baptiſmũ, cum ſit ſecũda tabula, ut ſupra dictũ eſt: * ſed pœnitentia h vt a dño inſtituta ante baptiſmũ: nã in A principio prædicationis ſuę dixiſſe dñs legiẽ Matth. 4. Pœnitentiam agite, appropinquauit. n. regnum cęlorum. ergo hoc ſacrm̃ non fuit conuenienter inſtitutum in noua lege.

¶ 4 Præ. Sacra nouæ legis inſtitutione habent a Chro, ex cuius uirtute operantur, ut ſupra dictũ eſt: ſed h Chrs non ui inſtituiſſe hoc ſacrm̃, cũ ipſe non ſit uſus eo, ſicut alijs ſacris, q̃ ipſe inſtituit. ergo hoc ſacramentum non fuit conuenienter inſtitutum in noua lege.

SED CONTRA eſt, q dicit dñs Luc. ult. Oportebat Chrm̃ pati, & reſurgere a mortuis die tertia, & prædicari in noĩe eius pœnitentiã, & remiſſionẽ peccatorum in omnes gentes.

Art. 2. huius quæſt.

RES. Dcḋm, q ſicut ſupra dictum eſt, * in hoc ſacro actus pœnitentis ſe habet ſicut materia: id aũt quod eſt ex parte ſacerdotis, qui operatur ut miniſter Chriſti, ſe habet ut formale, & completiuum ſacri. C materia uero ẽt in alijs ſacris præexiſtit a natura, ut aqua, uel ab arte, ut panis: ſed q talis materia ad ſacrm̃ aſſumatur, inſtitutione indiget hoc determinante: ſed forma ſacri, & uirtus ipſius totaliter eſt ex inſtitutione Chriſti, ex cuius paſſione procedit uirtus ſacrorum. ſic ergo huius ſacri materia præexiſtit a natura (ex naturali. n. ratione hõ mouetur ad pœnitendum de malis, quæ fecit) ſed q hoc, uel illo mõ hõ pœnitentiam agat, eſt ex inſtitutione diuina. vñ & dñs in principio prædicationis ſuæ indixit hoibus, ut non ſolũ pœniterẽt, D ſed ẽt pœnitentiã agerent, ſignificans determinatos modos actuũ, qui requirunẽ ad hoc ſacrm̃: ſed id, quod pertinet ad officium miniſtrorũ, determinauit Mat. 16. vbi dixit Petro. Tibi dabo claues regni cęlorũ &c. Efficaciã aũt huius ſacri, & orginẽ uirtutis eius, manifeſtauit poſt reſurrectionem Luc. ult. ubi dixit, q oportet pdicari in noĩe eius pœnitentiã, & remiſſionẽ peccatorũ in oẽs gentes præmiſſo de paſſione, & reſurrectione: ex uirtute. n. noĩs in Ieſu Chriſti patientis, & reſurgẽtis, hoc ſacramentum efficaciam habet in remiſſionẽ peccatorum: & ſic m patet conuenienter hoc ſacramẽtum in noua lege inſtitutum fuiſſe. h E

Concl.

AD PRIMVM ergo dcḋm, q de iure naturali eſt, q aliquis pœniteat de malis, quæ fecit, quantum ad hoc, q doleat feciſſe, & doloris remedium quærat per aliquem modum, & q ẽt aliqua ſigna doloris oſtendat, ſicut, & Niniuitæ fecerunt, ut Ionæ. 3. legitur. In quibus tñ aliquid fuit adiunctũ fidei, quam conceperant ex prædicatione Ionæ, ut ſ. hoc agerent ſub ſpe ueniæ conſequendæ a Deo, ſcḋm illud quod ibi legitur Quis ſcit, ſi conuertaẽ, & ignoſcat Deus, & reuertatur a furore iræ ſuæ, & non peribimus? ſed ſicut alia, quæ ſunt de iure naturali, determinationem acceperunt ex inſtitutione

1.2.q.99 & 110.art. 2.& 95.ar. 4.

legis diuinæ, ut in ſecunda parte dictum eſt, ita ẽt F & pœnitentia.

AD II dcẽm, q ea, q̃ ſunt iuris nālis, diuerſimo de determinationẽ accipiũt i ueteri, & in noua lege, ẽm q cõgruit iperfectioni ueteris legis, & pfectioni nouæ: vñ, & pnia i ueteri lege aliquã deter minationẽ habuit, q̃tũ q̃ lẽ ad dolorẽ, ut eſſet magis in corde, q̃ in exterioribus ſignis, ẽm illud Iohel 2. Scindite corda ueſtra, & nõ ueſtimenta ueſtra: quantũ aũt ad remediũ doloris quærendũ, ut aliquo mõ miniſtris Dei peccata ſua confiterenẽ, ad minus in gñali. vñ dñs Leuit. 5. dicit, Aĩa q̃ peccauerit per ignorantiã, offeret arietẽ immaculatũ G de gregibus ſacerdoti, iuxta menſurã, eſtimationẽ que peccati, qui orabit pro eo, q neſciens fecerit, & dimittetẽ: in hoc. n. ipſo, q oblationẽ faciebat aliquis pro peccato ſuo, quodammõ ſuũ peccatũ ſacerdoti confitebaẽ, & ẽm hoc dr̃ Prou. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetẽ: qui aũt confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur: nondũ aũt erat inſtituta poteſtas clauiũ, quæ a paſſione Chriſti deriuaẽ, & per conſequens nondum erat inſtitutũ, q aliquis doleret de pec- H cato cũ propoſito ſubiiciẽdi ſe per confeſſionẽ, & ſatisfactionem clauibus eccleſiæ, ſub ſpe conſequendæ ueniæ, uirtute paſſionis Chriſti.

AD III dcẽm, q ſi quis recte conſideret ea, quæ dñs dixit de neceſſitate baptiſmi Ioan. 3. tpe præceſſerunt ea, q dixit Matt. 4. de neceſſitate pęnitentiæ. nã id, quod dixit Nicodemo de baptiſmo, fuit ante incarceratiõẽ Io. de quo poſtea ſubdit, q baptizabat: illud uero quod de pnia dixit Mat. 4. fuit

Reſp. ad 2.

poſt incarceratiõẽ Ioannis: ſi tñ prius ad pniam induxiſſet, q̃ ad baptiſmũ, hoc iõ eſſet quia ẽt ante baptiſmum requiritur quædam pęnitentia: I ſicut, & Petrus dicit Act. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque ueſtrum.

AD IIII dcẽm, q Chr̃s non eſt uſus baptiſmo, quẽ ipſe inſtituit: ſed eſt baptizatus baptiſmo Io. ut ſ dictum eſt: ſed nec ẽt actiue uſus eſt ſuo, miniſterio, quia ipſe non baptizabat cõiter, ſed diſcipuli eius, ut dr̃ Io. 4. quis credẽdũ ſit, q diſcipulos

q. 39. ar. 1. & 2.

ſuos baptizauerit, ut Aug. dicit ad Seleucianũ: uſus aũt huius ſacri ab eo inſtituti, nullo mõ ſibi cõpetebat: nec quantũ ad hoc, q ipſe peniteret, in

In epl. 108 to. 2. habetur etiam li. 3. de anima & eius origine ca. 9. to. 7. Art. 5. huius q. ad 3.

quo peccatũ non fuit, neq; quantũ ad hoc, q hoc ſacrm alijs præberet: quia ad oſtendendã miſericordiã, & uirtutẽ ſuam, effectum huius ſacri ſine ſacro præbebat, ut ſupra dictum eſt: ſacrm autẽ K eucharistiæ, & ipſe ſumpſit, & aliis dedit: tum, ad commendandam excellentiam huius ſacramẽti: tum, quia hoc ſacramentum eſt memoriale ſuæ paſſionis, in qua Chriſtus eſt ſacerdos, & hoſtia.

SVP. Q. LXXXIIII. ART. VIII. & IX.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum pœnitentia debeat durare uſque ad finem uitæ.

per. 0

515

Sot. 4. ſ. d. 14. q. 2. a. 8.

Inf. 2. q. ad 3. & 4. dist. 17. q. 2. art. 4. q. 1. & 2.

IN Art. 8. & 9. aduerte, q diſplicere duplicitur ſumitur, ſ. contrarie, uel negatiue. Et q̃n ſumitur contra-

AD OCTAVVM ſic pcedit. Vr̃ q pnia non debeat durare uſq; ad finẽ uitæ. Pœnitẽtia. n. ordinatur ad deletionem F peccati: ſed pœnitens ſtatim conſequitur remiſſionem peccatorũ, ẽm illud Ezec. 18. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, q̃ operatus eſt, uita uiuet, & non morietẽ. ergo non oportet ulterius pœnitentiam protendi.

¶ 2 Præt. Pniam agere pertinet ad ſtatũ incipientium: ſed hõ de hoc ſtatu debet procede- G re ad ſtatũ proficientiũ, & ulterius ad ſtatũ profectorũ. ergo non debet homo pęnitentiam agere uſque ad finem uitæ.

¶ 3 Præ. Sicut in alijs ſacris hõ debet ſeruare ſtatuta eccleſiæ, ita, & in hoc ſacro: ſed ẽm canones determinata ſunt tpa pęnitendi, ut ſ. ille, qui hoc, uel illud peccatum commiſerit, tot annis pœniteat. ergo videtur, H q non ſit pęnitentia extendenda uſque ad finem uitæ.

SED CONTRA eſt, q Aug. dicit in li. de pęnitent. Quid reſtat nobis, niſi dolere in uita? ubi enim dolor finitur, deficit pœnitentia: ſi uero pœnitentia finitur, quid derelinquitur de uenia?

In li. de uera & falſa pęni. c. 13. circa med. to. 4.

RES. Dcẽm, q duplex eſt pnia, ſ. interior, & exterior: interior quidẽ pęnitẽtia eſt, qua quis dolet de peccato commiſſo. Et talis pęnitentia debet durare uſq; ad finẽ vitæ: ſemper. n. debet hoi di- I ſplicere, q peccauit: ſi. n. ei placeret peccaſſe, iam ex hoc ipſo peccatum incurreret, & fructum ueniæ perderet, diſplicentia aũt dolorem cauſat in eo, q eſt ſuſceptiuus doloris, qualis eſt hõ in hac uita. poſt hanc vitam aũt ſancti non ſunt ſuſceptiui doloris. uñ diſplicebunt eis peccata præterita ſine omni triſtitia, ẽm illud Iſa. 65. Obliuioni traditæ ſunt anguſtiæ priores. Pęnitentia uero exterior eſt, qua quis exteriora ſigna doloris oſtendit, & uerbotenus peccata ſua cõfitetur ſacerdoti abſoluenti, & iuxta eius arbitrium ſatisfacit. Et talis pęnitentia non oportet, q duret uſq; ad finem uitæ, ſed uſque ad determinatum tempus ſecundum menſuram peccati.

D. 5. in concl.

AD PRIMVM ergo dcẽm, q uera pnia non ſolum remouet peccata præterita, ſed ẽt præſeruat hominem a peccatis futuris. quamuis igitur homo in primo inſtanti ueræ pęnitentiæ remiſſionẽ conſequatur præteritorum peccatorum, oportet tamen in homine perſeuerare pęnitentiam, ne iterum incidat in peccatum.

Ad II dicendũ, q agere pniam interiorẽ ſimul, & exteriorẽ, pertinet ad ſtatum incipientiũ, qui ſ. de nouo redeunt a peccato, ſed penitẽtia interior habet locum etiam in proficientibus, & perfectis, ẽm illud Pſ. 38. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in ualle lachrymarum. unde & ipſe Paulus

tie, ſignificat actũ contrarium ad placere, q̃ñ uero ſumitur negatiue, non ſignificat aliquem actum, ſed ſolummodo non placere. Cum ergo in litera dr̃, q ſp debet hoi diplicere, q peccauit, uel aliquid ſimile, ſufficit q intelligatẽ negatiue, ſ. non placere. Et patet hũc eſſe ſenſum literæ q̃a contra diſplicere diſtinguit placere dum ſubdit: ſi. n. ei placeret peccaſſe &c. niſi. n. diſplicere, ita cõiter ſumptum fuiſſet, ſ. ſiue contrarie, ſiue negatiue, non licuiſſet pro rõne reddere: ſi. n. placeret ei peccaſſe &c. nam potuiſſet dici, q nec diſplicet, nec habet actum placendi, ſed non placet peccaſſe. Et hinc habes, q ſufficit ad neceſſitatem pęnitentiam poſt habitam contritionem, q non placeat peccaſſe, nec eſt opus exire in actum diſplicentię nouæ.

lus dicebat primæ Cor. 15. Non ſum dignus uocari apoſtolus, qm̃ perſecutus ſum eccleſiam Dei.

Ad III dicendum, ꝙ illa tp̃a præfiguntur pœnitentibus, quantum ad actionem exterioris pniæ.

Articvlvs IX.

Vtrum pœnitentia poſſit eſſe continua.

Sen. 4. ſ. d. 14. q. 1. ar. 9.

par. 3. 516 4. d. 14. q. 1. art. 4. q. 1.

Ad nonvm ſic proceditur. Vr̃ ꝙ pnia non poſſit eſſe continua. dr̃. n. Hier. 31. Quieſcat uox tua a ploratu & oculi tui a lachrymis: ſed hoc eſſe non poſſet, ſi pnia cõtinuaret, q̃ conſiſtit i ploratu & lachrymis. ergo pnia non põt continuari.

¶ 2 Præt. De quolibet bono opere debet hõ gaudere, ſm̃ illud Pſ. 99. Seruite dño in lætitia: ſed agere pniam eſt bonum opus. ergo de hoc ipſo debet hõ gaudere: ſed non poteſt homo ſimul gaudere, & triſtari, ut patet per Phil. in 9. Ethic. ergo non poteſt eſſe, ꝙ pęnitens continue triſtetur de peccatis præteritis, quod pertinet ad rationem pęnitentiæ. ergo pęnitentia non poteſt eſſe continua.

¶ 3 Pręt. Secundę ad Cor. 2. Apoſt. dicit: Conſolamini, ſ. pęnitentem; ne forte abundantiori triſtitia abſorbeatur, qui eiuſmodi eſt: ſed conſolatio depellit triſtitiam, quæ pertinet ad rationem pęnitentiæ. ergo pęnitentia non debet eſſe continua.

*In lib. de uera & falſa pœni. c. 13. circa finem to. 4.

Sed contra eſt, ꝙ Aug. dicit in li. de pęnitentia, dolor in pęnitentia continue cuſtodiatur.

concl. no

Resp. Dcẽm, ꝙ pęnitere dr̃ dupliciter, ſecundum actum, & ſecundum habitum. Actu quidem impoſſibile eſt, ꝙ homo continue pęniteat: qa neceſſe eſt, ꝙ actus pęnitentis ſiue interior, ſiue exterior, interpoletur ad minus ſomno, & aliis, quę ad neceſſitatem corporis pertinent. alio modo dr̃ pœnitere ſecundum habitum, & ſic oportet, ꝙ hõ continue pœniteat, & quãtum ad hoc quòd homo numquam aliquid contrarium pniæ faciat, per quod habitualis diſpoſitio pœnitentis tollat̃, & quantum ad hoc, ꝙ debet hõ in propoſito gerere, quòd ſemper ſibi p̃terita peccata diſpliceant.

concl. p

Ad primvm ergo dcẽm, ꝙ ploratus, & lachrymæ ad actum exterioris pęnitentiæ pertinent, qui non ſolum non debet eſſe continuus, ſed nec etiã oportet ꝙ duret uſque ad finẽ uitæ, ut dictum eſt. unde, & ſignanter ibi ſubditur, quia eſt merces operi tuo. eſt autem merces operis pęnitentis, plena remiſſio peccati, & quãtum ad culpam, & quãtum ad pęnam, poſt cuius conſecutionem non eſt neceſſe, quòd homo ulterius exteriorem pniam agat, per hoc tñ nõ excluditur continuitas pniæ, qualis dicta eſt.

art. præc.

art. præc.

Ad II dicendum, ꝙ de dolore, & gaudio dupliciter loqui poſſumus. uno modo, ſm̃ ꝙ ſunt paſſiones appetitus ſenſitiui. Et ſic nullo modo poſſunt eſſe ſimul, eo ꝙ ſunt omnino contrariæ, uel ex parte obiecti, puta cum ſunt de eodem, uel ſaltẽ ex parte motus cordis: nã gaudiũ eſt cũ dilatatione cordis, triſtitia uero cũ conſtrictione. & hoc modo loquitur philoſophus in 9. Eth. alio modo poſſumus loqui de gaudio, & triſtitia, ſecundum ꝙ conſiſtunt in ſimplici actu uoluntatis, cui aliquid placet, uel diſplicet: & ſecundũ hoc, non poſſunt habere contrarietatem, niſi ex parte obiecti, puta cũ ſunt de eodẽ, & ſm̃ idẽ: & ſic non poſſunt ſimul eſſe gaudiũ, & triſtitia: quia non põt ſimul idẽ ſm̃ idem placere, & diſplicere. Si uero gaudiũ & triſtitia ſic accepta, nõ ſint de eodẽ ſm̃ idem, ſed uel de diuerſis, uel de eodem ſm̃ diuerſa, ſic non eſt cõtrarietas gaudii, & triſtitię. unde nihil prohibet hoiem ſimul gaudere, & triſtari: puta ſi videamus iuſtum affligi, ſimul placet nobis eius iuſtitia, & diſplicet eius afflictio: & hoc modo ſimul põt alicui diſplicere, ꝙ peccauit, & placere ꝙ hoc ei diſplicet cũ ſpe ueniæ: ita ꝙ ipſa triſtitia ſit materia gaudij. unde & Aug. dicit in li. de pœnitẽtia, ſp doleat pœnitẽs, & de dolore gaudeat. ſi tñ triſtitia nullo mõ cõpateret̃ ſibi gaudiũ ꝑ hoc nõ tolleret̃ habitualis cõtinuitas pęnitẽtiæ, ſed actualis.

D. 550.

cap. citato in arg. 2.

In li. de uera & falſa pœnit. ca. 13. in ſine to. 4.

Reſp. 2.

Ad III dcẽm, ꝙ ſm̃ Philoſophũ in 2. Ethic. ad uirtutẽ pertinet tenere mediũ in paſſionibus. Triſtitia aũt. quæ in appetitu ſenſitiuo pœnitẽtis conſequitur ex diſplicentia uoluntatis, paſſio q̃dã eſt. vnde moderanda eſt ſecundum uirtutẽ, & eius ſuperfluitas eſt uitioſa. quia inducit in deſperationem: quod ſignificat Apoſtolus ibidem dicẽs: ne maiori triſtitia abſorbeat̃, qui eiuſmodi eſt. & ſic cõſolatio, de qua ibi Apoſtolus loquitur, eſt moderatiua triſtitiæ: non autem totaliter ablatiua.

li. 2. ex c. 5 6 & 9. habetur poteſt. to. 5.

Articvlvs X.

Vtrum ſacramentum pœnitentiæ debeat iterari.

Sen. 4. ſ. d. 14. q. 1. a. 10.

par. 3. 517 4. d. 14. q. 1. a. 4. q. 3. & ar. 5. q. 2. & He. 6.

Ad decimvm ſic proceditur. videtur ꝙ ſacrm̃ pœnitentię nõ debeat iterari. dicit. n. Apoſtolus Heb. 6. Impoſſibile eſt eos, q ſemel ſũt illuminat, & guſtauerũt cæleſte donũ, & participes ſunt facti ſpũſſancti, & prolapſi ſũt, renouari rurſus ad pęnitẽtiã: ſed qcũq; pœnituerũt, ſũt illuminati, & acceperũt donũ Spũſſancti. ergo qcũq; peccat poſt pęnitentiã, nõ põt iterato pœnitere.

¶ 2 Præter. Ambr. dicit in lib. de pœnitẽtia: reperiuntur, q ſæpius agendã pęnitẽtiã putãt, qui luxuriantur in Chriſto. nã ſi uere pœnitentiam agerent, iterandam poſtea non putarẽt: quia ſicut vnũ eſt baptiſma, ita una eſt pœnitentia: ſed baptiſmus non iteratur. ergo nec pœnitentia.

In lib. 2 de pœnit. c. 10. poſt med. to. 2.

¶ 3 Præt. Miracula, qbus dñs infirmitates corporales ſanauit, ſignificãt ſanationes ſpũaliũ infirmitatũ, qbus. ſ. hoies liberant̃ a peccatis: ſed nõ leg̃ ꝙ dñs aliquem cæcum bis illuminauerit, uel ꝙ aliquẽ leproſum bis mundauerit, aut aliquẽ mortuũ bis ſuſcitauerit. ergo ur̃, ꝙ nec alicui peccatori bis per pœnitentiam ueniam largiatur.

¶ 4 Præt. Greg. dicit in Ho. Quadrageſimæ, pęnitentia eſt, anteacta peccata deflere, & flenda iterũ nõ cõmittere. & Iſid. de ſummo bono, irriſor eſt & nõ pœnitẽs, q adhuc agit, quod pęnitet. ſi ergo aliquis uere pęniteat, nõ iterum peccabit. ergo non poteſt eſſe, ꝙ pœnitentia iteretur.

Ho. 34. in euãg. poſt mediũ illius.

li. 2. c. 16. in principio. & hr̃ de pœnit. diſt. 3. ca. Irriſor.

¶ 5 Præter. Sicut baptiſmus habet efficaciã ex paſſione Chriſti, ita & pęnitentia: ſed baptiſmus nõ iteratur propter unitatem paſſionis & mortis Chriſti. ergo pari ratione nec pœnitentia iterat̃.

¶ 6 Præt. Ambr. dicit, ꝙ facilitas ueniæ, incentiuum

Hoc ha

bet Amb. ſer. 8. i Pſ. 118. ante med. to. 4 teſeit 23. q. 96. 4. c. Eſt inte. ſta, & df. e Ambr. uum præbet delinquendi. ſi ergo deus ueniam frequenter præbet per pœniam, vr ipſe hominib. præbeat incentiuum delinquendi. Et ſic [b] videtur delectari in peccatis; quod eius bonitati non congruit. non ergo poteſt pœnitentia iterari.

SED CONTRA eſt, quod hō inducitur ad miām exēplo diuinæ miæ ſm illud Luc. 6. Eſtote miſericordes, ſicut, & pr̄ ueſter miſericors eſt: ſed dn̄s hanc miſericordiam diſcipulis ſuis imponit, ut ſæpius remittant fratribus contra ſe peccantibus. unde ſic dicitur Matt. c. 18. Petro quærenti, Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei, uſque ſepties? reſpondit Ieſus, Non dico tibi uſque ſepties, ſed uſque ſeptuagies ſepties. ergo etiam deus ſæpius per pœnitentiam ueniam peccantibus præbet, præſertim cum doceat nos petere, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut, & nos dimittimus debitoribus nr̄is.

RESP. Dicēdum, quod circa pniam quidam errauerūt, dicentes non poſſe hoiem per pniam ſecundo conſequi ueniā peccatorū: quorū quidā, ſ. Nouatiani hoc intm extenderunt, ut dicerent poſt primam pniam, quæ agiē in baptiſmo, peccantem nō poſſe per pniam iterato reſtitui. Alii uero fuerunt hæretici (ut Aug.* dicit in lib. de pnia) qui poſt baptiſmū dicebāt quidem eſſe utilē pniam, nō tn̄ pluries, ſed ſemel tm̄. Vīr aūt hmōi errores ex duobus proceſſiſſe. Primo quidem ex eo, quod errabant circa rōnem ueræ pniæ. Cū n. ad uerā pniam charitas requiraē (ſine qua non delentur peccata) credebāt, quod charitas ſemel habita non poſſit amitti, & per conſequens pnia ſi ſit uera, nūquā per pctm̄ tollaē, ut ſic ſit neceſſe eā iterari: ſed hoc improbatum eſt * in ſecunda parte, ubi oñſum eſt, quod charitas ſemel habita propter libertatē arbitrii pōt amitti, & per cōſequēs poſt uerā pniam, pōt aliqs peccare mortaliter. ſecundo ex eo, quod errabant circa æſtimationem grauitatis peccati: putabant. n. adeo graue eſſe peccatū, qd̄ aliqs cōmittit poſt ueniā impetratā, quod non ſit poſſibile ipſū remitti. In quo qdē errabant, & ex parte peccati, quod ēt poſt remiſſionē conſecutā, pōt eſſe, & grauius, & leuius, quā fuerit primū peccatum remiſſum, & multò magis contra infinitatem diuinæ miæ, quæ ſuperat oēm numerum, & magnitudinem peccatorum, ſm illud Pſal. 50. Miſerere mei Deus ſm magnam miſericordiam tuam & ſm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatē meam. unde reprobatur uerbū Cain, dicentis Gen. 4. Maior eſt iniquitas mea, quàm ut ueniā merear: & ideo m ſericordia dei peccantibus, per pœnitentiā ueniam præbet abſque ullo termino: unde dicitur 2 Para. ult. Immēſa, & inueſtigabilis miſericordia promiſſionis tuæ ſuper malitia hoium. unde manifeſtum eſt, quod [m] pœnitentia pluries eſt reiterabilis.*

*In lib. de uera & falſa pœnité. c. 5. to. 4

2. 2. q. 24. art. 12.

Concl. m

K

AD PRIMVM ergo dicēdum, quod apud Iudæos erant ſm legem quædam lauacra inſtituta, in quib. pluries ſe ab immunditiis purgabant, credebant aliq Iudæorum, quod ēt per lauacrum baptiſmi aliqs pluries purificari poſſet. Ad quod excludendum, Apoſtolus ſcribit hæbreis, quod impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati ſ per baptiſmum, rurſum renouari ad pniam, ſ. per baptiſmum, qui eſt lauacrum regenerationis, & renouationis Spūſſancti, ut dicit ad Tit. 3. Et rōnem aſſignat, ex hoc, quod per baptiſmum homo Chriſto commoritur, unde ſubditur, rurſus crucifigentes ſibimetipſis filium dei.

F

AD II dicēdū, quod Amb. loquitur de pnia ſolenni, quæ in eccleſia non iteratur, ut infra dicetur.

AD III dicēdm, quod ſicut Aug.* dicit in lib. de pœnit. multos cæcos, & in diuerſo tpe dn̄s illuminauit, & multos debiles cōfirmauit, oñdens in diuerſis illis eadē ſæpe peccata dimitti: ut quē prius ſanauit leproſum, alio tpe illuminet cæcum. ideo.n. tot ſanauit cæcos, claudos, & aridos, ne deſperet de ſe peccator. ideo non ſcr bit aliquem niſi ſemel ſanaſſe, ut quilibet timeat iungi peccato. medicū ſe uocat, & non ſanis, ſed male habentibus opportunū: ſed qualis hic med cus, qui malum iteratū eſſe curare nō poſſet? medicorū eſt centies infirmum, centies curare: qui cæteris minor eſſet, ſi aliis poſſibilia ignoraret.

*In lib. de uera & fal ſa pœnit. c. 5. tom. 4.

G

AD IIII dicendū, quod pœnitere eſt anteacta peccata deflere, & flenda non cōmittere. ſ. ſimul dū flet, vel actu, uel propoſito. Ille n. eſt irriſor. & non pœnitens, qui ſimul dum pœnitet agit quod pœnitet, uel proponit iterum ſe facturum qd̄ gemit, uel ēt actualiter peccat eodem, uel alio gn̄e peccati. Quòd autē aliqs poſtea peccat, uel actu, uel propoſito, nō excludit quin prima pnia uera fuerit: nūquam enim ueritas prioris actus excluditur per actum contrarium ſubſequentem: ſicut enim uere cucurrit, qui poſtea ſedet, ita uere pœnituit, qui poſtea peccat.

H

AD V dicendū, quod baptiſmus hēt uirtutem ex paſſione Chr̄, ſicut quædam ſpiritualis generatio cū ſpirituali morte præcedentis uitę. Statutum autem eſt hominibus ſemel mori, & ſemel naſci: & ideo ſemel tantum debet homo baptizari: ſed pœnitentia habet uirtutem ex paſſione Chriſti, ſicut ſpiritualis medicatio, quæ frequenter iterari poteſt.

AD VI dicendū, quod ſm Aug.* in lib. de pnia, conſtat deo multum diſplicere peccata, qui ſp præſto eſt ea deſtruere: ne ſoluatur quod creauit, nec corrumpatur quod amauit, ſcilicet per deſperationē.

*In lib. de uera & fal ſa pœnit. c. 5. non longe a prin. to. 4.

I

QVAESTIO LXXXV.

De ſacramento pœnitentiæ ſecundum quòd eſt uirtus, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de pœnitentia, ſecundum quòd eſt uirtus.

Et circa hoc quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum pœnitentia ſit uirtus.

¶Secundo, Vtrum ſit uirtus ſpecialis.

¶Tertio, ſub qua ſpecie uirtutis contineatur.

¶Quarto, De ſubiecto eius.

¶Quinto, De cauſa ipſius.

¶Sexto, De ordine eius ad alias uirtutes.

ARTICVLVS I.

Vtrum pœnitentia ſit uirtus.

Alb. mag. 4. diſt. 14. art. 8.

Sot 4 ſ. d. 14. q. 1. a. 1.

par. e 518 4. d. 14. q. 1. a. 1. q. 1. & a. 3. q. 1. cor. & ad 1. & q. 2. & 4.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur quod pœnitentia non ſit uirtus. Pœnitentia enim eſt quod da ſacramētum aliis ſacramentis connumeratum,

uit ex

q. præced. art. 1 & q. 65. art. 1. †lib 4. ca. ult. to. 5.

ut ex* ſupradictis patet: ſed nullum aliud ſacramẽtorũ eſt virtus. ergo h neque pœnitentia eſt virtus.

¶ 2 Præt. Secundũ Philoſophũ† 4 Eth. verecundia nõ eſt virtus: tũ, q̃a eſt paſsio habẽs corporalẽ immutationẽ: tũ ẽt, quia non eſt diſpoſitio pfecti, cũ ſit de turpi actu, quod nõ hẽt locũ in hoĩe virtuoſo: ſed ſimiliter h pnĩa eſt quædã paſsio habens corporalẽ immutationẽ, ſ. ploratũ, ſicut Greg.* dicit, ꝙ pœnitere eſt peccata præterita plangere, eſt etiã de turpibus factis. ſ. de peccatis, q̃ nõ hñt locum in homine virtuoſo ergo h pœnitentia nõ eſt virtus.

*Hom. 34. ſ e. ã. poſt med ũ Et in regiſtro lib. 9. c. 39. non longe a fine.

¶ 3 Præt. Secundũ Philoſop. 4. Eth. nullus eſt ſtultus eorũ, q ſunt ſm̃ virtutẽ: ſed ſtultũ vr̃ dolere de cõmiſſo pterito, quod nõ põt nõ eſſe, quod tñ ptinet ad pęnitentiam. ergo pęnitẽtia non eſt virtus. B

Sed contra eſt, ꝙ præcepta legis dantur de actibus virtutum: q̃a legiſlator intendit ciues facere virtuoſos, vt dicitur* 2. Eth. ſed pręceptũ diuinę legis eſt de pęnitentia, ſecundum illud Mat. 4. Pęnitentiam agite, &c. ergo pœnitentia eſt virtus.

*lib. 2. c. 1. a med. t. 5.

*In iſto ar. ex ar. 2. & q. præced. & Q. pręc. art. 9.

Respon. Dicendũ, ꝙ ſicut ex dictis* patet, pęnitere eſt de aliquo prius à ſe facto dolere. Dictũ eſt aũt ſupra ꝙ dolor h vel triſtitia dupliciter dr̃. vno modo, ſm̃ ꝙ eſt paſsio quædã appetitus ſenſitiui, & quantum ad hoc pnĩa nõ eſt virtus, ſed o paſsio. C Alio modo ſm̃ ꝙ cõſiſtit in * uoluntate, & hoc mõ eſt, cũ quadã electione: quæ quidẽ ſi ſit recta, neceſſe eſt ꝙ ſit actus uirtutis: *dr̃. n. 2 Eth. ꝙ uirtus eſt habitus electiuus, ſm̃ rõnẽ rectã. pertinet aũt ad rationẽ rectã, ut aliquis doleat, de quo dolendũ eſt, & eo modo, & fine, quo dolendũ eſt: quod quidẽ obſeruatur in pnĩa. de qua nunc loquimur: nã pœnitens aſſumit moderatũ dolorẽ de pctis pteritis, cũ itẽtione remouẽdi ea. vñ manifeſtũ eſt, ꝙ p pnĩa, de qua nũc loqmur, uel eſt uirt᷒, uel act᷒ uirtutis. q

D. 550.

lib. 2. c. 2. & 6. to 5.

Q. præc. art. 1, 2. 3.

Ad primum ergo dicendũ, ꝙ, ſicut dictum eſt*, D in ſacramento pœnitentiæ materialiter ſe habent actus humani: quod nõ contingit in baptiſmo, uel confirmatione: & ideo cum uirtus ſit principium alicuius actus, potius pœnitentia eſt uirtus, uel cũ uirtute, quàm baptiſmus, ſeu confirmatio

In corp. artic.

Ad II dicendum, ꝙ pœnitentia ſm̃ ꝙ eſt paſsio, non r eſt uirtus, ut dictũ eſt, * ſicaũt habet corporalem trãſmutationẽ adiunctã: eſt tñ uirtus, ſm̃ ꝙ habet ex r parte uoluntatis electionẽ rectã: r quod tñ magis põt dici de pœnitentia q̃ de uerecundia. nã uerecundia reſpicit turpe factum ut pręſens, p quo timet confundi: pœnitẽtia uero ut præteritũ. E eſt aũt contra pfectionem uirtutis, ꝙ aliquis in pręſenti habeat turpe factũ, de quo oporteat eũ uerecundari: non eſt aũt contra pfectionẽ uirtutis, ꝙ aliquis prius cõmiſerit turpia facta, de q̃bus oporteat eũ pœnitere, cũ ex uitioſo fiat aliq̃s uirtuoſus.

Reſponſio 2ª.

Ad III dicendum, quòd dolere de eo, ꝙ prius factum eſt, cum intentione conandi ad hoc, quòd factum nõ fuerit eſſet ſtultum. Hoc autem nõ intendit pęnitens, ſed dolor eius eſt diſplicentia, ſeu reprobatio facti præteriti cum intentione remouendi ſeqnelam ipſius, ſcilicet offenſam dei, & reatum pœnæ. & hoc non eſt ſtultum.

A

ARTICVLVS II.

Vtrum pœnitẽtia ſit ſpecialis virtus.

Ad secundvm ſic proceditur. Videtur ꝙ pœnitẽtia nõ ſit ſpecialis uirtus, eiuſdẽ. n. rationis uidetur eſſe gaudere de bonis prius actis, & dolere de malis ppetratis: ſed gaudiũ de bono prius facto, non eſt ſpecialis uirtus, ſed eſt quidã affectus laudabilis ex charitate pueniẽs, ut patet p Aug.* 14. de Ciuitate dei. uñ & Apoſtolus primæ ad Corinth. 13. dicit, ꝙ charitas nõ gaudet ſup iniquitate, cõgaudet aũt ueritati. ergo pari ratione nec pœnitentia, quę eſt dolor h de peccatis præteritis, eſt ſpecialis uirtus, ſed eſt quidã affectus ex charitate proueniens.

¶ 2 Pręt. Quęlibet uirtus ſpecialis hẽt materiã ſpecialẽ, q̃a habitus diſtinguuntur p actus, & actus p obiecta, ſed pnĩa non habet materiã ſpecialẽ: ſunt enim eius materia peccata præterita circa quãcunq; materiã. ergo pnĩa non eſt ſpecialis uirtus.

¶ 3 Præt. Nihil expellitur, niſi à ſuo contrario: ſed pœnitẽtia expellit omnia peccata. ergo cõtrariatur omnibus peccatis. non ergo eſt ſpecialis uirtus.

Sed contra eſt, ꝙ de ea datur ſpeciale legis pręceptum, ut ſupra habitum eſt.*

Respon. Dicendũ, ꝙ (ſicut in ſecunda parte habitũ eſt*) ſpecies habituũ diſtinguuntur ſm̃ ſpecies actuũ: & ideo ubi occurrit ſpecialis actus laudabilis, ibi neceſſe eſt ponere ſpecialẽ habitũ uirtutis. manifeſtũ eſt autẽ, ꝙ in pœnitentia inuenitur ſpecialis rõ actus laudabilis, ſ. operari ad deſtructionẽ peccati pręteriti, inquantũ eſt dei offenſa, qđ nõ pertinet ad rõnẽ alterius uirtutis. unde neceſſe ẽ ponere, ꝙ m pnĩa eſt ſpecialis uirtus. n

Ad primvm ergo dcẽm, ꝙ à charitate deriuatur aliquis act᷒ dupliciter: uno modo ſicut ab ea elicit᷒. & talis act᷒ uirtuoſus nõ reqrit aliã uirtutẽ pter charitatẽ. ſicut diligere bonũ, gaudere de eo, & triſtari de oppoſito. Alio modo aliqs actus à charitate pcedit quaſi à charitate imperatus: & ſic q̃a ipſa imperat

SVP. QV. LXXXV. ART. II.

Alb. mag. vbi ſup. ar. 4. Sot. 4. ſ. d. 14. q. 1 a. 2.

per o 519

Dubium occurrit magnũ circa materiam huius ſecundi articuli, an pœnitentia virtus, ſit vere, & proprie vna ſpecialis virtus diſtincta à cęteris virtutibus. Et eſt ratio dubii non ſola varietas opinionum, ſed quoniam vtrinque ratio vrget. Nam quòd ſit vna virtus diſtincta ab aliis. Auctoris ratio in litera concludit, dicens operari ad deletionẽ peccati pręteriti, inquantum eſt offenſa dei, per quandam recompenſationem, habet ſpecialem rationem actus laudabilis non pertinentẽ ad rationem alterius virtutis ergo pœnitentia, cui iſte actus attribuitur, eſt ſpecialis virtus. Ad partem autem negatiuam vrget duplex ratio vna ex propriis: quia nulla virtus exigit aut præexigit habentem ipſam ſub illius contrario, ſed pœnitentia præexigit pœnitentem fuiſſe ſub peccato, quod contrariatur pœnitentiæ. ergo pœnitentia non eſt ſpecialis uirtus. Et hæc ratio conuincit intellectum meum. Quæ, & confirmatur, quia uirtutum ſemina ſunt ita nobis inſita, ut poſſint a nobis acquiri cũ auxilio diuino, & recta ratione, &c. ut non ſit neceſſe nos peccare. ſi omnes habendæ ſunt uirtutes in actu: ſed ad pœnitentiæ uirtutem habendam in actu impoſſibile eſt nos peruenire, niſi peccatum interueniat. igitur non eſt uirtus ſpecialis. nec euaditur hæc confirmatio ex hoc, quòd pœnitentia poneretur uirtus non acquiſita, ſed infuſa, quoniam ſimile eſt de utriſque iudiciũ, quo ad hoc, quòd nõ oportet peccare, ut uirtutes habeamus in actu. Et cõfirmatur iterum ex parte ſubiecti: quia in Chriſto fuerunt omnes uirtutes, & tamen in ipſo non fuit pœnitẽtia. Altera ratio eſt, ex parte obiecti: quia ſcilicet obiectum hoc. ſ offenſa, ut recompenſabilis per actum propriũ &c. non requirit pro-

4. di. 14. q. 1. ar. 1 q. 2 3. & 4.

li. 14. c. 7 a med. t. 5

Q. præced. art. 5. & 7

* 1. 2. q. 54. ar. 1. ad 1. & art. 2.

moraliter

omnibus virtutibus (vtpote ordinans eas ad finē ſuū) actus à charitate procedens, pōt etiā ad aliam ſpecialē virtutē pertinere. ſi ergo in actu pœnitētis conſideretur ſola diſplicentia peccati pręteriti, hoc immediate ad charitatē pertinet, ſicut, & gaudere de bonis pręteritis: ſed intētio operādi ad deletionē peccati pteriti, requirit ſpecialem virtutem ſub charitate.

AD II dicendum, quod pœnitētia habet quidem realiter generalem materiam, inquantū reſpicit omnia peccata: ſed tamē ſub ratione ſpeciali, inquantū ſcilicet ſunt emendabilia per actum hominis cooperantis deo ad ſuam iuſtificationem.

AD III dicendū, quod quælibet virtus ſpecialis formaliter expellit habitū vitij oppoſiti: ſicut albedo expellit nigredinē ab eodem ſubiecto: ſed pęnitētia expellit omne peccatū effectiue, inquantum operatur ad deſtructionem peccati, prout eſt remiſsibile ex diuina gratia homine cooperante. vnde nō ſequitur, quòd ſit virtus generalis.

propriam uirtutem. Quod ex duobus apparet. primo, ex eo quod inter homines obiectum hoc laudabili actu uoluntatis attingitur, ut patet cum is, qui aliquem offendit, humiliat ſe illi, confitendo ſe male feciſſe, dolendo de offenſa, & ſubiiciendo ſe illi ad recompenſandam offenſam: per hos. n. actus recuperat etiā offenſi gratiam, iuxta illud, Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos. Et tñ nulla uirtus ſpecialis ponit̃ propter actum, aut obiectum illud. proportionaliter igitur loquendo, nulla eſt ponēda ſpecialis uirtus ad recōpenſandam dei offenſam. Secundo ex eo, quod ad huiuſmodi recōpenſationē inuenitur alia uirtus ſufficiens, ſ. religio: religionis. n. actus eſt ſubiicere ſe deo, reddereq; debitū deo, non minus offenſo quàm benefactori, ita quod ſicut reddere deo debitum ob beneficia ſuſcepta, non exigit ſpecialem uirtutem ultra religionem, eadem ratione reddere deo debitū ob offenſam in eū, ad religionem quoq; ſpectabit: cadunt. n. hæ ſpeciales rationes debiti, ſ. pro beneficiis, uel pro offenſis, ſub illa cōi ratione debiti, quam attendit religio. Et cōfirmatur, quia præcipuus actus pœnitentiæ coincidit cum actu primo religionis: ſubiectio. n. hominis ad deū, eſt præcipuum quod pniæ uirtus offert deo in recompēſam, quā eandem offert religio. Secundum actum quidem deuotionis, abſolute: ſecūdum uero actum gratitudinis, pro beneficiis receptis: ſecundum actum pniæ, pro offenſa commiſſa. unde ſicut religionis quidā actus eſt recompenſare beneficia, ita recōpenſare peccata. Et confirmatur hoc: quia in lege ueteri actu religionis expiabatur peccatū, & Dauid cor contritū & humiliatum: (quod eſt ipſa emenda pro peccato) ſacrificiū appellat. ¶ Ad euidentiam, huius difficultatis recolendum eſt, quod nō uertitur in dubium, an actus pœnitentiæ ſit actus laudabilis, & uirtuoſus, ſed an exigat uirtutem ſpecialem: ita quod habitus eius ſit uirtus diſtincta à reliquis uirtutibus. Et mihi quidem uidetur, quod non ſit uirtus diſtincta propter primas rationes allatas ex parte ſubiecti, & obiecti, ſed quod actus pœnitentiæ eſt actus religionis: quod ut clarius percipiatur, diſtingue duos actus pniæ: alterum, ad recompenſandum offenſam: alterum, ad recōpenſandum indulgentiā. nā peccando, & deum offendimus, & nobis plus indulſimus, quàm fas erat, & primum quod eſt præcipuum in pnia, uocatur ſatisfacere quo ad culpā, ſecundum ſatisfacere quo ad pœnam. Horum autem actuum, ut ex his, quæ inter homines uidemus ad diuina aſcendamus, primus conſiſtit in tribus, ſ. diſplicentia de offenſa, confeſſione peccati, & ſubmiſſione ſui ad offenſum: cum his. n. tribus recurrit homo ad hominem pro uenia. Et ſi his non placatur offenſus, nulla reſtat recta uia obtinendi reconciliationem offenſi. Secunda autem ſatisfactio conſiſtit in luendo pœnam, ut clare patet. Ex his autem ad diuinam reconciliationem aſcendendo, eadem tria ſufficere credimus ad diuinam miſericordiam prouocandā. Horum autem nullum aliam uirtutem quàm charitatem, religionemq; requirit: nam diſplicere offenſæ in deū, actus eſt charitatis cuius eſt gaudere, & complacere in bono diuino. Cōfeſſio aūt peccati nō ſolum exterior, ſed etiam interior, actus eſt religionis abſque alia uirtute media imperantis eā, cum eſt enunciare peccatū. Submiſſio aūt ſui ad deū, religionis actus eſt, nec aliquid addit rō pniæ, niſi cauſam, ſ. pro offenſa: ſicut rō gratitudinis addit pro beneficio. Et probatur rōne, quia religionis actus eſt quo excellentiam diuinā, utramque ſubiectionem ad deū pñtemur: ſed uterque iſtorum actuū. ſ. interior cōfeſſio, & uoluntaria ſubmiſſio in utriuſque profeſſione cōſiſtit. Nam qui confitetur deo aduerſus ſe iniuſtitiam ſuam, ſubmittendo ſe, & confeſſione, & ſubmiſſione ſubiectionem ſuam fatetur, ſimul, & excellentiā diuinam, cui ſe ſubmiſerit, cuius excellentiſſima omnipotentia parcendo manifeſtatur, cuique proprium eſt miſereri ſemper, & parcere. Eſt igitur uelle operari ad recompēſationē offenſæ propriæ deo, religionis actus elicitus. & confirmatur: quia uirtus pœnitentiæ non eſt uirtus, ut infra patebit, acquiſita, ſed infuſa: non ex ratione naturali, ſed ex lumine diuinæ relationis uim habens, eodem que curſu, quo religio currit accepta. in cuius ſignum inter præcepta religionis, ita ſunt ſacrificia, & orationes pro peccatis, ſicut pro beneficiis.

¶ Nec propterea arguimus Auctorē: qm̃ uerū eſt, palam eſſe ſpecialē uirtutē, latiori uocabulo utendo. Nec hoc mirum uideatur alicui, aut nouum in doctrina Auctoris: qm in pręcedēti libro ſimile quid apparet, dum poſita eſt uirginitas ſpecialis uirtus, quæ tamen non eſt, niſi religio determinata ad eā excellentem materiam. Reliquus uero actus pniæ, ſ. ſatisfacere quo ad pœnā, poteſt poni actus religionis imperatus mediante uirtute uindicatiuę iuſtitiæ participate in ſubdito: ita quod peccator puniet ſe quaſi miniſter dei uindicantis. Poteſt eē poni actus religionis immediate, pro quanto religio ipſa debitam pœnā exoluit, ut perficiatur ſatisfactio debita a filio, ſeruoq; diño ac patri. hec. n. iuſtum ſunt quod religio attendit inter hoīem, & deū cum iuſtum ſimpliciter eſſe nequeat. potes autē percipere, hanc quoq; ſatisfactionē ſpectare ad religionem, ex eo quod nōnullius cultus eſt diuinæ excellentiæ ex noſtra ſubiectione, ut uoluntarie huiuſmodi pœnas offerimus et pro uſurpatis contra, aut præter uoluntatem diuinā. Et hęc de hac difficultate dicta ſufficiant, proſequemur in ſequentibus tractatum de pœnitētia, ea dicendo, quæ ſtant cum utraque opinione ſ. quod pnia ſit una uirtus per ſe diſtincta à reliquis, & quod pœnitentia coincidat cum religione totaliter aut principaliter, & cum iuſtitia forte uindicatiua, ſeu commutatiua, quo ad actum ſecundarium.

ARTICVLVS III.

Vtrum virtus pœnitentię ſit ſpecies iuſtitiæ.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur quod virtus pœnitentiæ non ſit ſpecies iuſtitiæ. Iuſtitia enim non eſt virtus theologica, ſed moralis, vt in ſecunda parte patet:* pœnitentia autem videtur eſſe virtus theologica, quia habet deum pro obiecto: ſatisfacit enim Deo, cui etiā reconciliat peccatorem. ergo videtur, quod pnīa non ſit ſpecies iuſtitiæ.

¶ 2 Præt. Iuſtitia cū ſit virtus moralis, cōſiſtit in medio: ſed pnīa non conſiſtit in medio, ſed in quodā exceſſu, ſcd̃m illud Hier. 6. Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarū. ergo, pęnitentia nō eſt ſpecies iuſtitię.

¶ 3 Pręt. Duæ ſunt ſpecies iuſtitiæ, vt dicitur in 5. Eth.*, ſ. diſtributiua, & cōmutatiua: ſed ſub neutra uidetur pœnitentia contineri. ergo uidetur quod pnīa non ſit ſpecies iuſtitiæ.

¶ 4 Pręt. Sup illud Luc. 6. Bti, qui nūc fletis, dicit gloſ.* ecce

Margin notes: * 1.2. q. 61. art. 2. & p — * li. 5. eth. ca. 4. to 6 — * gl. ordinaria ibid. — per. d. 520 — infr. art. 4. cor. & 4. d. 14. q. 1. ar. 1. q. 4. ad 4 & q. 5. per to. & diſt. 15. q. 2. ar. 1. q. 3. ad 4.

SV. QVÆST. LXXXV. ART. III.

IN art. 3. tria aduertenda occurrunt. primum eſt de actu pœnitentiæ, an contineatur ſub commutatiua iuſtitia. Secundum eſt, an ſiſtat in commutatiua iuſtitia. Tertium eſt, an reddat æqua ſimpliciter, uel ſecundum acceptationem dei tantum. Et primum quidem propter Sco. qui in 4. ſentent. diſt. 14. quæſt. 2. ponit actum pniæ eſſe actum iuſtitiæ puniti uæ, quæ diſtinguitur contra iuſtitiam commutatiuam: tenet. n. pœnitentem, ut miniſtrum dei uelle punire ſe, ut ex iuſta ratione et per ſententiam, et per hoc eum actus iudicis ſit uindicare, ſeu uelle inſligēta

prudẽtia, qua oſtẽditur ꝙ hęc terrena ſiut miſera, & ꝙ beata cęleſtia; ſed flere e l actus pnię ergo [b] pnia magis e't ſpecies prudentiæ quã iuſtitiæ.

SED CONTRA eſt, ꝙ Auguſt. *dicit in lib. de pnia, Pœnitentia eſt quędã dolentis uindicta, ſemper puniens in ſe, quod dolet cõmiſiſſe: ſed uindictã facere ptinet ad iuſtitiã: uñ Tullius* in ſua Rheto. ponit uindicatiuã unã ſpeciẽ iuſtitiæ. ergo uř, ꝙ pnia ſit ſpecies iuſtitiæ.

RESPON. Dicẽdum, ꝙ (ſicut ſupra dictũ eſt) [c], pnia nõ hẽt, ꝙ ſit uirtus ſpecialis ex hoc ſolo, ꝙ dolet de malo ꝑpetrato, ad hoc. n. ſufficeret charitas, ſed ex eo, ꝙ pœnitẽs dolet de peccato cõmiſſo, inquãtum eſt offenſa dei, cũ emendationis ꝓpoſito. Emendatio aũt offenſæ contra aliquẽ cõmiſſæ, non fit ꝑ ſolã ceſſationẽ offenſæ, ſed exigitur ulterius quędã recõpenſatio, quæ habet locũ in offenſis in alterũ cõmiſsis, ſicut, & retributio: niſi ꝙ recõpenſatio eſt ex parte eius, qui offendit, utpote cũ ſatisfactione, retributio aũt eſt ex parte eius, in quem eſt offenſa commiſſa. Vtrumq; aũt ad materiã iuſtitiæ ptinet: quia vtrumq; eſt cõmutatio quædã. unde manifeſtũ eſt, ꝙ [m] pnia ſm ꝙ eſt uirtus eſt pars iuſtitiæ * ſciendum tñ eſt, ꝙ ſm Philoſoph. * in 5. Eth. dupliciter dř iuſtum, ſ. ſimpliciter, & ſm quid. ſimpliciter quidem iuſtum, eſt inter æquales, eo ꝙ iuſtitia eſt æqualitas quædã; quod ipſe uocat iuſtũ politicũ, uel ciuile, eo ꝙ oẽs ciues ęquales ſunt, quantum ad hoc, ꝙ immediate ſunt ſub princípe, ſicut liberi exiſtentes. Iuſtum aũt [d] ſm quid dř, quod eſt inter illos, quorũ unus eſt ſub poteſtate alterius: ſicut ſeruus ſub dño, filius ſub patre, uxor ſub uiro. Et tale iuſtum conſideratur in pnia. vnde pęnitens recurrit ad deum, cũ emendationis propoſito, ſicut ſeruus ad dñm, ſm illud Pſal. 122. Sicut oculi ſeruorũ in manibus dñorũ ſuorũ, ita oculi noſtri ad dñm Deum noſtrũ, donec

A miſereatur noſtri. Et ſicut filius ad patrẽ, ſm illud Luc. 15. Pater peccaui in cœlũ, & corã te. & ſicut uxor ad uirum, ſecundũ illud Hier. 3. Fornicata es cum amatoribus multis: tamẽ reuertere ad me, dicit dominus.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ ſicut in 5. Eth * dicitur, iuſtitia eſt uirtus ad alterũ. ille aũt, ad quẽ eſt iuſtitia, non dř eſſe materia

B iuſtitiæ, ſed magis res, q̃ diſtribuuntur, uel cõmutantur. unde, & materia pniæ non eſt deus, ſed actus humani quibus deus offendiř, uel placatur: ſed deus ſe habet, ſicut ille, ad quẽ eſt iuſtitia. Ex quo patet, ꝙ nõ eſt uirtus theologica: qa nõ hẽt deũ pro obiecto, uel materia.

AD II dicẽdum, ꝙ mediũ iuſtitiæ eſt ęqualitas, q̃ cõſtituitur

C inter illos, inter quos eſt iuſtitia, ut dř in 5. Eth. * In quibuſdã aũt non põt perfecta æqualitas cõſtitui ꝑp alterius excellentiã: ſicut inter patrẽ, & filiũ inter deum, & hominem, ut Philoſophus * dicit in 8 Ethic. unde in talibus ille, qui eſt deficiens, debet facere quicquid põt nec tñ hoc erit ſufficiẽs ſimpliciter, ſed ſolũ ſm acceptationẽ ſuperioris. & hoc ſignificař ꝑ

D exceſſum, qui attribuiř pniæ.

AD III dicẽdum, ꝙ ſicut eſt commutatio quędã in beneficiis, cum. ſ. aliquis pro beneficio recepto gratiam rependit, ita ẽt eſt cõmutatio in offenſis, cum aliquis pro offenſa in alterum cõmiſſa, uel inuitus puniř qđ ptinet ad uindicatiuã iuſtitiã, uel uolũtarie recõpenſat emẽdã, qđ ꝑtinet ad pniam, quæ reſpicit ꝑſonã peccatoris, ſicut

E iuſtitia uindicatiua ꝑſonã iudicis. vñ manifeſtũ eſt, ꝙ utraq; ſub iuſtitia cõmutatiua ꝑtineř.

AD IIII dicẽdum, ꝙ pnia licet ſit directe ſpecies iuſtitiæ: comprehendit tñ quodammodo ea, quæ pertinent ad omnes uirtutes. inquãtum enim eſt iuſtitia quædam hominis ad deum, oportet quòd participet ea, quæ ſunt uirtutum theologicarum, quæ habent deum pro obiecto. unde pœnitentia eſt, cũ fide paſſionis Chriſti, per q̃ iuſtificamur à peccatis, & cũ ſpe ueniæ, & cũ odio uitiorũ, quod pertinet ad charitatẽ: inquãtũ uero eſt uirtus moralis, participat aliqd prudẽtiæ, q̃ ẽ directiua oĩum moraliũ uirtutum: ſed ex ipſa rõne iuſtitiæ non

ſolum

inſligere pœnã ꝑ peccato, qui eſt actus iuſtitię vindicatiuę, idẽ actus eris in pœnitẽte, tam quam exequẽte cõtra ſeipſum vindictam à iudice ſtatutam. Secudum verò dub[i]um motum eſt propter Duran. diſt 14. art. 2 ubi ponit pœnitẽtiam eſſe idem, quod iuſtitia cõmutatiua: qnia ordinat hominem ad alterum, id eſt deũ in rõne debiti propter offenſã. Tertium autem mouetur propter Sc. ubi ſupra q. 3. tenet. tem, ꝙ æquale ex natura rei poſſet reddi, itaꝙ pœnia eſſet æqualis culpæ, ut ſic culpa ſufficienter ordinetur propter pœniam. ¶ Ad horum euidentiam notandum eſt primò, ꝙ Auctor loquitur de pœnitentia, ut eſt recompenſatiua deo, tã pro culpa q̃ pro pœna, Scot. vero ſolam pœnæ rationem habuit: nec poſuit pniam ad reconcil[i]andum deum offenſum, ſed ſolũmodo ad puniendã culpam commiſſam unde aduerte ſecundo, ꝙ Auctor poſuit pœnitentiam, ut alterum extremũ reſpectu dei: Scotus uero poſuit pœnitentẽ in utroque extremo dũ ponit ipſum ex una parte, ut miniſtrũ iudicis uindicantem, & ex altera parte ponit ipſum ut reum, in quem ſit uindicta conſtituenda æqualitatem pœnæ ad culpam, & propterea nõ eſt mirum, ſi uaria dicantur ab illis. Verum ſi diligentius ꝑſpectum fuerit, & ꝑ ipſius pœnitentiæ actus conſideratus fuerit, apparebit ꝙ prima pœnitentiæ intẽtio eſt operari ad recõciliationem offenſi per recognitionem peccati, & ſubmiſſionem ſui, iuxta illud, Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam dño, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. ubi impietatẽ dixit, non pœnã monſtrans per hoc, ꝙ huiſmodi ſui ipſius accuſatio apud deum remiſſioni offenſæ cooperatur, vtpote ad illã ordinata, Et hinc ſequitur,

ꝙ pœnitens ut pœnitens, non tenet perſonam miniſtri, & rei ſed rei tãtummodo non puniendi tamẽ, ſed principalius reconciliandi per proprium opus ad diuinam miſericordiam accedentis. Vnde ad primum dubium dř, ꝙ licet pœnitentia quo ad actum ſecundarium, qui eſt ſolutio pœnæ, ſit forte actus iuſtitiæ uindicatiuæ: quia tñ uindicta ſit ſecundũ ęquale iuſtitiæ commutatiuæ, ex hoc ipſo nõ excluditur iuſtitia cõmutatiua, ſed includitur, ſicut genus includitur in ſpecies nec. n. aliter diſtinguitur uindicatiua contra commutatiuam, niſi ſicut ſpecies diſtinguitur à genere. Ad ſm uero dubium dicitur, ꝙ cum inter deum, & hominem non ſit iuſtum ſimpliciter, ſed ſecũdum quid, non uidetur erudite dictũ, ꝙ pœnitẽtia coincidit cum iuſtitia abſolute. Nec ratio allata hoc infert: qm oportet addere, ꝙ reddit debitum æquale. qđ hic non ſaluatur. Ad tertium autem dicẽdum puto, ꝙ in æquiuoco laboramus: qm nos de æquali ad totum quod debetur ex peccati ratione, loquimur, & dicimus non poſſe reddi æquale deo. Ille uero de ęquali ad ſolã pœnã temporalẽ, quæ poſt reconciliationẽ ſoluenda reſtat, loquitur, quam æqualitatẽ fieri poſſe non eſt negandum. cum Iob dicat. Vtinam appẽderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior i ſtatera, quaſi arena maris hæc grauior appareret.

*In lib. de uera & falſa pœnitẽ. c. 8. à med. tom 4.

*lib. 2. de inuẽtione fol. 4. ante finem.

art. preced.

[illegible] D. in 17.

*li. 5. Ethi. ca 6. to. 5.

D. 803.

*lib. 5. c. 9. non longe à fine to. 5.

Pœnitentia

*lib. 5. c. 3 & 2. to. 5.

*lib. 8. cap. ult. to. 5.

ſolum habet id, quod iuſtitię eſt, ſed ét ea, quæ ſunt F temperantiæ, & fortitudinis, inquantum, ſ. ea, quæ delectationē cauſant ad temperātiā pertinentem, vel terrorē incutiunt, quem fortitudo moderatur, in commutationem iuſtitiæ veniunt. & ſecundum hoc ad iuſtitiam pertinet, & abſtinere à delectabilibus, quod pertinet ad temperantiam, & ſuſtinere dura, quod pertinet ad fortitudinem.

per. o
521

ARTICVLVS IIII.

Vtrum voluntas ſit proprie ſubiectum pœnitentiæ.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur q ſubiectum pęnitentiæ non ſit proprie voluntas. G Pœnitentia. n. eſt triſtitiæ ſpecies: ſed triſtitia eſt in cōcupiſcibili, ſicut, & gaudium. ergo [b] pęnitentia eſt in concupiſcibili.

¶ 2 Præt. Pœnitentia eſt vindicta quædam ſicut Aug. * dicit in lib. de pnia: ſed [h] vindicta videt ad iraſcibilē pertinere: quia ira eſt appetitus vindictæ. ergo vr, q pœnitentia ſit in iraſcibili.

¶ 3 Præt. Præteritum eſt ꝓpriū obiectum memoriæ, ſm̄ Philoſ. * in lib. de Memoria: ſed pnia [h] ē de pterito, vt dictū ē. ergo pnia H eſt ſ memoria ſicut in ſubiecto.

¶ 4 Pręt. Nihil [h] agit vbi non eſt: ſed pœnitentia excludit peccatum ab oibus viribus animę. ergo pnia eſt i qualibet vi animæ, & non in voluntate tantum.

SVP. QV. LXXXV. ART. IIII.
Alb. mag. vbi ſup. a. 8. Sot. 4. ſ. d. 14. q. 2. a. 4.

IN art. 4. intellige nouiter, q ſicut iuſtitia eſt voluntas ius ſuum unicuique tribuēs, ita pœnitentia eſt volūtas tribuens deo ius ſuum pro peccato contra eū cōmiſſo. eſt. n. ſiue ſit idē quod religio, ſiue non, talis volūtas: quoniam pars eſt iuſtitiæ, quæ in actu voluntatis conſiſtit. Reddit autē pœnitētia deo ius ſuū pro offenſa, confitēdo, deteſtando, ac ſubmittendo ſe peccatorem deo offenſo: hoc. n. eſt æquale ſecundū quid, quod ab homine reddi pōt: quo ad pęnā uero affligendo ſe, &c.

¶ Et quoniam huiuſmodi uoluntas ex maiori, uel minori pōt affectu procedere, ideo uaria inuenitur diſpoſitio uere pœnitentiū: maior, minorque fructus diuinæ gratiæ inde percipitur.

4. diſt. 14. q. 2. art. 3. q. 1. per to. & q. 4. col.

* Io lib. de uera & falſa pęnit. c. 8. a medio tom. 4.

* in. 10. 2.

SED CONTRA, Pœnitentia eſt ſacrificium quoddam, ſecundū illud pſal. 50 Sacrificiū deo ſpiritus contribulatus: ſed offerre ſacrificium eſt actus voluntatis, ſecundum illud pſal. 53 Volūtarie ſacrificabo tibi. ergo pęnitentia eſt in voluntate.

RESPON. Dicendum, q de pęnitentia dupliciter loqui poſſumus. Vno modo, ſecundum q eſt paſſio quædam: & ſic [m] cum ſit ſpecies triſtitiæ, eſt in concupiſcibili ſicut in ſubiecto. [n] Alio modo, ſecundum q eſt virtus: & ſic, ſicut dictū eſt, * eſt ſpecies iuſtitię. Iuſtitia autē (vt in ſecunda parte habitum eſt †) habet pro ſubiecto appetitum rationis, qui eſt voluntas: vnde manifeſtū eſt, q [p] pęnitētia, ſecundū q eſt virtus, eſt in voluntate ſicut in ſubiecto: & proprius eius actus eſt propoſitū emendandi deo illud, quod contra eū commiſſum eſt. [q]

quæl. ...

* ar. pced.

† 1. 2. q. 56. art. 6.

...

AD PRIMVM ergo dicendū, q ratio illa procedit de pœnitentia, ſecundum quòd eſt paſſio.

AD II dcđm, q vindictā appetere ex paſſione de K alio, ptinet ad iraſcibilē: ſed appetere, vel facere vindictā ex rōne de ſe, vel de alio, ptinet ad volūtatē.

AD III dicendū, q memoria eſt vis apprehenſiua præteriti: pœnitentia autem non pertinet ad vim apprehenſiuam, ſed ad appetitiuā, quæ præſuppoſit actum apprehenſiuæ. vnde pęnitentia non eſt in memoria, ſed pręſuppoſit eam.

AD IIII dcđm, q uoluntas, ſicut in prima parte habitū eſt *, mouet oēs alias potentias anim ę. & ſo non eſt inconueniens, ſi pnia in uoluntate exiſtēs, aliquid in ſingulis potentijs animæ operetur.

* 1. 1. q6. 82. art. 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum principium pœnitentiæ ſit ex timore.

AD QVINTVM ſic proceditur. Videtur q principiū pœnitentiæ non ſit ex timore. pnia. n. incipit in diſplicentia peccatorum, ſed hoc [h] pertinet ad charitatē, vt ſupra dictum eſt. * ergo pœnitētia magis oritur ex amore, quàm ex timorē.

¶ 2 Præt. Ad pęnitentiā homines prouocantur p expectationē regni cæleſtis, ſecūdū illud Matth. 3. & 4. Pęnitentiā agite appropinquabit. n. regnum cælorum, ſed regnū [h] cælorum eſt obiectū ſpei. ergo pnia magis procedit ex ſpe, q̄ ex timore.

¶ 3 Præt. Timor eſt qdā actus interior hominis, pnia autem non uř in nobis eſſe ex opere hominis, ſed ex opere dei, ſm̄ illud Hier. 31. poſtq̄ cōuertiſti me, egi pœnitentiā. ergo [h] pnia non procedit ex timore.

SED CONTRA eſt, quòd Iſa. 26 dř, ſicut quæ concepit, cum appropinquauerit ad partū, dolens clamat in doloribus ſuis, ſic facti ſumus, [i] p pœnitētiā. & poſtea ſubditur ſecundū aliā literā, A timore tuo dñe concepimus, & quaſi parturiuimus, & peperimus ſpiritū ſalutis, id eſt, pęnitētiæ ſalutaris, I ut p præmiſſa patet. * ergo pœnitentia procedit ex timore.

RESPON. Dicendum, q de pnia loqui poſſumus dupliciter. uno modo quātū ad habitū, & ſic immediate a deo infundit ſine nobis principaliter operantibus, nō tñ ſine nobis diſpoſitiue cooperantibus p aliquos actus. alio mō poſſumus loqui de pnia quātū ad actus, qbus deo opante in pnia cooperamur. quorū actuū primū principiū eſt dei opatio cōuertētis cor ſm̄ illud Thren. ulti. Cōuerte nos dñe ad te, & conuertemur, ſecundus act' ē mot' fidei, tertius ē mot' timoris ſeruilis, quo qs ſin oř ſuppliciorū a pctis retrahit, quart' act'

SV. QV. LXXXV. ART. V. & VI.
Sot. 4. ſ. d. 14. q. 2. a. 5.

IN art. 5 & 6. ſimul ne fallaris nouitie intelligens, actus, quibus deo in pœnitentia cooperamur, eſſe actus procedentes à uirtute pœnitentiæ. Hoc enim falſum eſt cum multi actus illi, ſcilicet qui ſine charitate eſſe poſſunt, præcedant pœnitentiam, ut eſt uirtus: & tamen ſunt actus boni, quibus deo cooperamur ad pœnitentiam conſequendā. Nec te turbet actus timoris ſeruilis: quoniam pro timore peccatum ſumitur, & eſt bonus, & non pro timore pœnarū tantum.

¶ In eodem artic. 6. dubium occurrit ex Sco. & Durand. an pęnitentia ſit uirtus acquiſita. Nam Scotus ubi ſupra quęſtio. tertia tenet pœnitentiam eſſe uirtutem acquiſitam, quia uoluntas ex frequentatis actibus pęnitendi poteſt generare in ſe habitum inclinantem ad ſimiles actus, & ille erit uere uirtus: quia rectiſſimæ rationi conſonus. Et amplius ſentit, quòd poteſt eſſe informis: quia poteſt manere cum peccato mortali. Duran. autem ubi ſupra negat ipſam eſſe uirtutē infuſam: quia nulla talis eſt præter theologicas.

¶ Ad huius euidentiam ſciendum eſt, quòd eſſe uirtutem infuſam, contingit dupliciter, uel per ſe, uel per accidens. Per ſe quidem uirtus infuſa eſt, quæ nec ex natura, nec ex acquiſitione, ſed ſola infuſione haberi poteſt, ut charitas. Per accidens autem eſt, quę ex ſuo genere nata eſt acquiri, ſed accidit q in hoc ſit infuſa, ut e. m

4. diſt. 14. q. 1. art. 2. q. 1. per to. & q. 2. con * ar. 3. hu' quæſt.

* ex q6. pced. art. 6.

eſt motus ſpei quo quis ſub ſpe ueniæ conſequendæ aſſumit ꝓpoſitum emendādi. quintus actus eſt motus charitatis, quo alicui peccatum diſplicet, ſm ſeipſum, & nō iā pp ſupplicia. Sextus actus eſt motus timoris filialis, quo pp reuerentiam Dei aliquis emendam deo uolūtarius offert. Sic igitur patet, ꝙ actus pęnitentiæ a timore ſeruili procedit, ſicut a primo motu affectus ad hoc ordinato a timore āt filiali ſicut ab immediato, & ꝓximo pricipio.

Ad primum ergo dcdm, ꝙ peccatum primo incipit hoi diſplicere (maxime peccatori) pp ſupplicia, quę reſpicit timor ſeruilis, q̄ propter Dei offenſam, vel peccati turpitudinem, qđ pertinet ad charitatem.

Ad II dcdm, ꝙ in regno cælorū appropinquante intelligitur aduentus regis, non ſolum ꝓmiantis, ſed ēt punię̄tis. vñ & Mat. 3. Ioānes baptiſta dicebat, Progenies uiperarū, qs demōſtrabit uobis fugere a uentura ira?

Ad III dcdm, ꝙ ipſe ēt motus timoris ꝓcedit ex actu Dei conuertentis cor. unde dr Deu. 5. Quis det eos talem hře mentem, ut timeant me? & ideo per hoc, ꝙ pnia a timore procedit, non excluditur quin procedat ex actu dei conuertentis cor.

Articvlvs VI.

Vtrum pœnitentia ſit prima uirtutum.

Alb. mag. vbi ſup. ar. 31. Sot. 4. ſ. d. 13. q. 1. ar. 6.

Ad sextvm ſic proceditur. Vr ꝙ pnia ſit prima uirturū: quia ſuper illud Matt. 3. Pniam agite, dicit gl. Prima uirtus eſt, per pniam punire ueterē hominē, & uitia odiſſe.

¶ 2 Præt. Recedere a termino, prius eſſe uidetur, q̄ accedere ad terminum: ſed omnes alię uirtutes pertinere uiř ad acceſſum ad terminū, quia per omnes ordinatur homo ad bonū agendum, pęnitentia autem uidetur ordinari ad receſſum a malo. ergo pęnitentia uidetur eſſe prior omnibus aliis uirtutibus.

¶ 3 Præt. Ante pęnitentiam eſt peccatum in aīa: ſed ſimul cum peccato nulla uirtus aīæ ineſt. ergo nulla uirtus eſt ante pniam: ſed ipſa uidetř eſſe prima, quæ aliis additū aperit, excludēdo peccatū.

Sed contra eſt ꝙ pęnitentia procedit ex fide, ſpe, & charitate, ſicut iam dictum eſt, non ergo eſt pęnitentia prima uirtutum.

Resp. Dicendum, quòd in uirtutibus non attenditř ordo tpis quantum ad habitus, quia cū uirtutes ſint cōnexæ, ut i ſecunda parte habitū eſt, oēs ſimul incipiunt eſſe in aīa: ſed dř una earum eſſe prior altera ordine naturæ, qui conſideratur ex ordine actuum, ſm. ſ. ꝙ actus unius uirtutis præſupponit actū alterius uirtutis. ſm hoc igiř dicendū eſt, ꝙ actus quidam laudabiles ēt tpe ꝑcedere pñt actū, & habitū pniæ, ſicut actus fidei, & ſpei informiū, & actus timoris ſeruilis. Actus aūt, & habitus charitatis ſimul ſunt tēpore, cum actu, & habitu pniæ, & cū habitibus aliarum uirtutum. nā ſicut in ſecunda parte habitū eſt, in iuſtificatione impij ſimul eſt motus liberi arbitrii in Deū, qui eſt actus fidei ꝑ charitatē formatus, & motus liberi arbitrii in peccatū, q eſt actus pniæ, horum tñ duorum actuum, primus naturaliter pręcedit ſm. nā actus uirtutis pniæ eſt contra peccatum ex amore Dei, vñ primus actus eſt rō, & cā ſecundi. Sic igiř pnia non eſt ſimpliciter prima uirtutū, nec ordine tēporis, nec ordine naturæ: qa ſm ordinē naturæ ſimpliciter præcedunt ipſam uirtutes theologicæ, ſed ꝑ quantum ad aliquid eſt prima inter cæteras virtutes ordine temporis, ſ. quantum ad eius actū, qui primus occurrit in iuſtificatione impii: ſed ordine naturæ vñr eſſe aliæ virtutes priores ſicut qđ eſt per ſe, eſt prius eo ꝙ eſt per accidens. nā aliæ uirtutes, per ſe uiř eſſe neceſſariæ ad bonum hoīs: pnia āt ſuppoſito quodam. ſ. peccato præexiſtenti. ſicut ēt dictū eſt circa ordinē ſacramenti pœnitentiæ ad alia ſacramenta prædicta.

Ad primum ergo dicēdum, ꝙ gl. illa loquitur quantū ad hoc, ꝙ actus pœnitētiæ primus eſt tempore inter actus aliarum virtutum moralium.

Ad II dcdm, ꝙ in motibus ſucceſſiuis recedere a termino, eſt prius tempore q̄ peruenire ad terminū, & prius natura, quantum eſt ex parte ſubiecti, ſiue ſm ordinē cauſæ materialis, ſed ſm ordinē cāæ agentis, & finalis, prius ē ꝑuenire ad terminū, hoc. n. eſt qđ primo agēs intēdit. & hic ordo ꝑcipue attēditur in actibus animæ, ut dř ĩ 2. Phy.

Ad III dcdm, quòd pœnitentia aperit aditū virtutibus, expellendo peccatū per uirtutē fidei, & charitatis, quæ ſunt naturaliter priores, ita tamen aperit eis aditum, quòd ipſæ ſimul intrant cum ipſa. nam in iuſtificatione impii ſimul cum motu liberi arbitrii in deū & in pctm̄, eſt remiſſio culpæ, & infuſio gratię, cum qua ſimul infunduntur omnes virtutes vt in ſecunda parte habitum eſt.

QVAESTIO LXXXVI.

De effectu pœnitentiæ quo ad mortalium peccatorum remiſſionem, in ſex articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de effectu pœnitentiæ. Et primo, quantum ad remiſſionem peccatorum mortalium: ſecundo, quantum ad remiſſionem peccatorum uenialium: tertio, quātum ad reditum peccatorum dimiſſorum: quarto

---

... deus infundit aliqui habitum ſcientiæ moralis, uel naturalis, aut habitū tēperantiæ ſed fortitudinis. Rurſus ſciendum eſt, ꝙ aliud eſt habere aliquē habitū electiuum ſm rōnem rectā. & aliud eſt habere ſimilē habitum ſm rōnem uirtutis. V. g. aliud eſt hře habitum amoris acquiſitū ex frequentatis actibus amandi deum & proximū ēt ſm regulas fidei, & aliud eſt hře uirtutem charitatis. hře. n. uirtutē charitatis, eſt hře habitū infuſum diuidentem filios dei à filiis perditionis: habere aūt habitum acquiſitæ charitatis nō ē hře hmōi uirtutē, quæ eſt donū dei, ut ex ſe patet.

¶ His præmiſſis dř, ꝙ quia pœnitentia, eſt per ſe uirtus infuſa, quantumcunque ex frequentatis pœnitēdi actibus ſimilis habitus gñari poſſit, nūquàm tñ perueniet ad plenā rōnem uirtutis pœnitentiæ: qa nunquàm perueniet ad hoc, ꝙ ſit donum reconciliās Deo offenſo. Quòd aūt pœnitentia ſit uirtus per ſe infuſa, ex eo patet, ꝙ oēs eo patet, ꝙ oēs illæ uirtutes, q ex ſuo gñe ordinant hoīem ſm ſtatū uitæ gřę, ſūt ex ſuo gñe infuſę. vt pote excedentes ſtatū uitæ, quæ eſt ſm naturā, & rōnem naturalē ſed uirtutē pniæ conſtat ad ſtatum uitæ, q eſt ſm grām Dei pertinere, ſicut, & religionē ut eſt circa ſacra, circa uenerationem Dei, uni, & trini, &c. Vñ apparet falſum eſſe ſolas theologales uirtutes eſſe infuſas, & uirtutem pniæ poſſe eſſe informem, ſeu cum peccato mortali, optimeque Auctorē dixiſſe, ꝙ actus, & habitus charitatis ſimul ſūt tpe cū actu, & habitu pniæ, cum iuſtificatur impius. per hoc patet reſponſio ad obiecta.

Marginal notes: concl. m · Perr. 8. 522 4. di. 14. q. 2. ar. 1. q. 6 ad 6. & ar. 2. q. 2. · ⁿ gl. ord. in gla. ibid. · ᵃ ar. præc. · ᵇ 1. 2. q. 65 ar. 1. · D. 1179. · 1. 2. q. 113 art. 5. & 8. · concl. m · D. 1018. · concl. p · concl. f · q. 65. ar. 4 · 1. 2. q. 113 art. 7. & 8. & 1 q. 65. a. 3. & 2.

eo quantum ad reſtitutionem uirtutum.

Circa primum quæruntur ſex.

¶Primo, Vtrum omnia peccata mortalia per pęnitentiam auferantur.

¶Secundo, Vtrum poſſint ſine pœnitentia tolli.

¶Tertio, Vtrum vnum poſſit remitti ſine alio.

¶Quarto, Vtrum pęnitentia auferat culpam remanente reatu.

¶Quinto, Vtrum remaneant reliquiæ peccatorũ.

¶Sexto, Vtrũ auferre peccatũ, ſit effectus pniæ inquantum eſt uirtus, an inquantum eſt ſacr̃m.

ARTICVLVS I.

Vtrum per pœnitentiam omnia peccata remoueantur.

por.o 523 Infr.q.87. art.2.&4. d.14.q.2. a.1.q.1.& d.16.q.6.1. a. .q.3.& 3.contra c. 196.&op. 3.146.

AD PRIMVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ per pniam non oĩa peccata remoueant̃. dicit n. Apoſt. Heb. 12. ꝙ Eſau non inuenit pniæ locũ, quãquã cum lachrymis inquiſiuiſſet eã gl.* ideſt, non inuenit locũ ueniæ, & benedictionis per pniam. & 2. Mach. 9. dr̃ de Antiocho, orabat ſceleſtus deũ, a quo nõ erat miſericordiam conſecututus. non ergo vr̃, ꝙ per [b] pęnitentiam omnia peccata tollantur. G

*gl. interlinearis, ibi. *lib.1. in vlt. fol. li. tom.4.

¶2 Præt. Aug.† dicit in lib. de ſermone dñi in monte, ꝙ tanta labes eſt illius peccati, ſ. cum poſt agnitionem dei per gratiam Chriſti, oppugnat aliquis fraternitatem, & aduerſus ipſam gratiam, inuidiæ facibus agitatur: ut deprecandi humilitatẽ ſubire non [b] poſſit; ẽt ſi peccatum ſuum mala cõſcientia agnoſcere, & annuntiare cogatur. nõ ergo omne H peccatum poteſt per pęnitentiam tolli.

¶3 Præt. Dñs dicit Matt. 12. Qui dixerit contra Spiritumſanctum uerbum, non [c] remittetur ei neque in hoc ſeculo neque in futuro. non ergo oẽ peccatum remitti poteſt per penitentiam.

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Ezech. 18. Omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor amplius.

RESPON. Dicendum; ꝙ hoc, ꝙ aliqđ peccatũ per pniam tolli non poſsit, põt contingere dupliciter: uno mõ, quia aliquis de peccato pœnitere nõ poſſet: alio mõ, quia penitentia non poſſet delere peccatum. Primo quidem mõ, non põt per pęnitentiã I

D.152. deleri peccata [d] dæmonum, & ẽt hoium damnatorum: quia affectus eorum ſunt cõfirmati in malo: ita ꝙ non põt eis diſplicere peccatum inquantum eſt culpa, ſed ſolum diſplicet eis pęna, quam patiũtur, rõne cuius aliquã pniam, ſed infructuosã hñt, ſm illud Sap. 5 Pniam agẽtes, & præ anguſtia ſpiritus gementes. vnde talis pnia non eſt cũ ſpe ue-

D.1019. niæ: ſed cum deſperatione. tale aũt [d] non poteſt eſſe aliquod peccatum hominis uiatoris, cuius liberum arbitrium flexibile eſt ad bonum, & ad malũ. Vñ dicere, ꝙ aliqđ peccatum ſit in hac uita, de quo quis pęnitere nõ poſsit, erroneũ eſt. Primo quidẽ, K qa per hoc tolleret̃ libertas arbitrii. Secundo, qa per hoc derogaret̃ uirtuti gratię, per quam moueri poteſt cor cuiuſcumque peccatoris ad pęnitendum, ſm illud Prouer. 21. Cor regis in manu dei, & quocumque uoluerit, uertet illud. Quòd autẽ ſecundo mõ non poſsit per ueram pęnitentiam aliquod peccatum remitti, eſt etiam erroneũ in primo quidem, qa repugnat diuinæ miſericordiæ, de F qua dr̃ Ioel. 2. ꝙ benignus, & miſericors eſt, & patiens, & multæ miæ, & præſtabilis ſuper malitia: uinceret̃. n. quodammõ deus ab homine, ſi hõ peccatũ uellet deleri, qđ deus delere non uellet. Secũdo, quia hoc derogaret uirtuti paſsionis Chriſti, ꝑ quã pnia operat̃, ſicut, & cętera ſacra, cũ ſcriptũ ſit primæ Io. 2. Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non ſolum noſtris, ſed ẽt totius mundi. unde ſimpliciter dicendum eſt, ꝙ [m] omne peccatum in hac uita per pęnitentiam ueram deleri poteſt. [n] cond.po

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ Eſau non uere pęnituit: quod patet ex hoc, quòd dixit, ueniẽt dies luctus patris mei, & occidã Iacob fratrẽ meũ. Silr̃ ẽt, nec Antiochus uere pęnituit: dolebat. n. de culpa præterita, non propter offenſam dei, ſed ꝑpter infirmitatem corporalem, quam patiebatur.

AD II dcd̃m, ꝙ illud uerbum Aug. ſic intelligẽdum eſt: tanta eſt labes illius peccati, ut deprecandi humilitatem ſubire non [d] poſsit, ſ. de facili, ſm D.1005. ꝙ dr̃ illud non poſſe ſanari, qui non poteſt de facili ſanari: poteſt tamen hoc fieri per diuinæ gratiæ uirtutem, quæ etiam interdum in profundum maris conuertit, ut dicitur in pſalm. 67.

AD III dcd̃m, ꝙ illud uerbum, uel blaſphemia contra Spiritumſanctum eſt finalis impęnitẽtia, ut Aug.* dicit in lib. de uerbis dñi: quæ penitus *In ſer. 11 irremiſsibilis eſt: quia poſt finem huius uitæ non a medio eſt remiſsio peccatorũ. vel ſi intelligat̃ per blaſphe ad fi.t.19 miã Spirituſſancti peccatum. quod fit ex certa malitia, uel ẽt ipſa blaſphemia Spirituſſancti, dr̃ non remitti, ſ. de facili: quia tale peccatum nõ habet in ſe cauſam excuſationis: vel quia pro tali peccato punitur aliquis, & in hoc ſæculo, & in futuro, ut in ſecunda parte expoſitum eſt.* *2.2.q.14 art.1 &.3. & 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſine pœnitentia peccatum remitti poſſit.

porr.o 524 Infr.ar.3. cor.& q6. 87 art.1. cor.& 4. d.14.q.2. a.5 & diſ. 16.q.1.a. 2.q.1.

ADSECVNDVM ſic proceditur. Videt̃ ꝙ ſine pęnitẽtia peccatũ remitti poſsit. nõ enim eſt minor uirt⁹ dei, circa adultos quàm circa pueros: ſed pueris peccata dimittit ſine pęnitentia. [h] ergo etiam & adultis. I

¶2 Præt. Deus uirtutem ſuã ſacramentis nõ alligauit: ſed pęnitentia eſt quoddam ſacr̃m. ergo uirtute diuina poſsũt peccata [h] ſine pęnitentia dimitti.

¶3 Præt. [h] Maior eſt miſericordia dei, quàm miſericordia hominis: ſed hõ interdũ remittit offenſam ſuã homini ẽt nõ pęnitenti. vñ, & ipſe dñs mandat Matth. 5. Diligite inimicos ueſtros, benefacite his, qui oderũt uos. ergo multo magis de⁹ dimittit offenſam ſuam hominibus non pęnitentibus. K

SED CONTRA eſt, quòd

SVP. Q. LXXXVI. ART. II.

Sec. 4 ſ. d. 15. q. 1. ar. 2.

IN ar. 2. quæſtio. 86. circa illud, Offenſa directe opponitur gratiæ, & eius rationem, ex hoc em dicitur aliquis alteri eſſe offenſus, quòd repellit eum à gratia ſua, dubium occurrit, tum quia falſum eſt offenſam directe opponi gratiæ: cum offenſa ſit in uoluntate, gratia autem ſecundum Auctorem in eſſentia animæ, non eſt ergo directe oppoſitio, ſiue priuatiua, ſiue contraria, cum utraque requirat identitatem ſubiecti: tum quia falſum eſt, quòd aſſumitur pro ratione: nam ex parte offenſi hæc duo, ſcilicet eſſe offenſum, & abiicere a ſua gratia offendentem, nec ſunt idem, nec ſecundum eſt, ratio primi; ſed primum ſe habet

Dominus dicit Her. 18. Si pniã egerit gẽs illa à malo qđ fecit, agam, & ego pniam ſuper malo qđ cogitaui ut facerẽ ei. & ſic ecõtrario vř, ꝙ ſi homo pęnitentiam non agat, quòd deus ei non remittat offenſam.

Conclu. m

RESP. Dicendũ, ꝙ impoſſibile eſt peccatũ actuale mortale ſine pnĩa remitti, loquendo de pnĩa, quæ eſt uirtus. Cũ .n. peccatum ſit dei offenſa, eo modo deus peccatum remittit quo remittit offenſam in ſe cõmiſſam. Offenſa autem, directe opponitur gratię: ex hoc enim dicitur aliquis alteri eſſe offenſus, ꝙ repellit eum à gratia ſua. Sicut autem habitum eſt in ſecunda parte, hoc intereſt inter gratiam dei, & gratiam hominis, ꝙ gratia hominis non cauſat, ſed pſupponit bonitatem ueram, uel apparentem in homine grato, ſed gratia dei cauſat bonitatem ĩ homine grato: eo ꝙ bona uoluntas Dei, quæ in nomine gratiæ intelligitur, eſt cã omnis boni creati. unde poteſt contingere, ꝙ homo remittat offenſam, qua offenſus eſt alicui, abſque aliqua immutatione uoluntatis eius: non autẽ cõtingere poteſt, ꝙ Deus remittat offenſam alicui abſque immutatione uoluntatis eius. Offenſa autem peccati mortalis, procedit ex hoc, ꝙ uoluntas hominis eſt auerſa a Deo per conuerſionẽ ad aliquod bonũ commutabile. unde requiritur ad remiſſionẽ diuinæ offenſæ, ꝙ uoluntas hominis ſic immutetur, ut conuertatur ad Deum cum deteſtatione conuerſionis prædictæ, & propoſito emendę, qđ ptinet ad rõnẽ pœnitentiæ, ſm ꝙ eſt uirtus. & ideo impoſſibile eſt, ꝙ peccatum alicui remittaĩ ſine pęnitentia, ſm ꝙ eſt uirtus. Sacramentum aũt pœnitentiæ (ſicut ſupra dictum eſt) perficitur per officium ſacerdotis ligãtis, & ſoluentis: ſine quo põt Deus peccatum remittere, ſicut remiſit Chrs mulieri adulteræ, ut legitur Ioan. 8. & peccatrici, ut legitur Luc. 7. quibus tamen nõ remiſit peccata ſine virtute pęnitentiæ. nam ſicut Grego. dicit in homil. per gratiam traxit intus, ſcilicet ad pęnitentiam, quam per miſericordiam ſuſcepit foris.

1.2. q.113. arti.1.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ in pueris non eſt niſi peccatum originale, quod non conſiſtit in actuali deordinatione uoluntatis, ſed in quadam habituali deordinatione naturæ, ut in ſecunda parte habitum eſt. & iõ remittitur eis peccatum cum habituali immutatione per infuſionem gratiæ, & uirtutum, nõ autẽ cũ actuali: ſed adulto in quo ſunt actualia peccata, quę conſiſtunt in deordinatione actuali uoluntatis, non remittunt peccata, etiam in baptiſmo, ſine actuali immutatione uoluntatis, quod fit per pęnitentiam.

AD II. dicendum, ꝙ ratio illa procedit de pęnitentia, ſecundum quòd eſt ſacramentum.

AD III. dicendum, ꝙ miſericordia Dei eſt maioris uirtutis, q̃ miſericordia hominis in hoc, ꝙ immutat uolũtatem hominis ad pęnitendum, quod miſericordia hominis facere non poteſt.

habet ut eũ ſecundi, ut patet in exemplo: prius .n. offendor contumelia à Petro, & ex hac denominor offenſus paſſiue: deinde per actum propriæ uoluntatis meæ abijcio Petrum à mea gratia, quia prius offendit me: ubi manifeſte patet, non ex hoc dici me offenſum, quia abijcio Petrum à mea gratia; ſed econtra, cauſaliter tñ, iõ me abijcere Petrũ à mea gratia, quia offenſus ſum: tum, quia hæc duo, ſ. eſſe offenſum, & abijcere à ſua gratia offendẽtem, non ſunt inſeparabiliter connexa: ſed ſtat aliquem eſſe offenſum, & tñ non abijcere à ſua gratia offendentem, ut ſæpe contingere vř inter uirum, & uxorem adulterã, ſeu inter patrem, & filium ingratum: offenſi .n. retinent adhuc vxorem, ſeu filium in ſua gratia. Ruit ergo fundamentum in lra poſitum.

¶Ad hoc dř, ꝙ offenſa põt dupliciter conſiderari. Primo, ex pte actus quo infertur offenſa & ſic offenſa directe opponitur charitatis rectitudini in actu debitæ: eſt .n. deformitas actus priuãs perfectione charitatiua: Alio modo ex parte ſuppoſiti offendentis: perſona enim eſt, quæ primo offendit, actus aũt quo offendit quaſi inſtrm pſonæ eſt, & ſic proprie, & formaliter cõſideratur offenſa: & ſic offenſa directe opponiť gratiæ, demeritorię tñ. nam offendens eo ipſo, ꝙ offendit demeretur, & quantum in ſe eſt, priuat ſe gratia eius, quẽ offendit. Vñ qa offendens ut ſic, quantum in ſe eſt abijcit à ſe gratiã offenſi, recte dř ꝙ offenſa directe gratiæ opponitur, priuatiue, demeritorie. Vbi ẽt uidere potes ſalua ri identitatẽ ſubiecti primi dnominati tã à grat.a, q̃ ab offenſa: nam perſona eſt, quę primo offendit, & q̃ primo grata eſt.

¶Ad ſecũdum vero dř, ꝙ pcedit ex malo intellectu literæ: aliud eſt .n. formaliter loquendo, eſſe offenſum ab aliquo, & aliud eſt ultra hoc quod eſt eſſe offenſum, habere ſe ut offenſum. Primũ .n. ſ. eſſe offenſum, nihil ponit, aut tollit in offenſo, ſed ſolã denominationẽ. ſecundum aũt addit actũ, quo ſe habet ut offenſum. Obiectiones igiť ſecũdo, & tertio loco inductæ, acceperũt eſſe offenſum, quo ad primũ, litera uero utitur eſſe, ſeu dici offenſum quo ad utrunque, ſ. & ad eſſe offenſum, & quo ad habere ſe ut offenſum. Cõſtat aũt ꝙ in hoc conſiſtit offenſum habere ſe, ut offenſum, ꝙ abijcit à ſua gřa offendentẽ: quantumcũq; .n. offenſus quis ſit, niſi abijciat offendentem à ſua gřa, non ſe hẽt ut offenſus. Et ad hoc forte denotandũ uſurpauit Auctor nouam conſtructionẽ grammaticaliter, dicens, offenſum alteri abijcere eũ à ſua gřa dicendo, offenſus alteri, intelligi uoluit, habens ſe ut offenſum ad alterum. Et iuxta hunc ſenſum intellecta litera omnes excludit obiectiones, quoniam omnes in æquiuocu laborant.

¶Et ex hoc ſenſu patet rõ ſolutionis ad primũ: nã offenſa ut ſic, meretur ut offenſus ſe habeat, ut offenſus, quod nihil aliud eſt, quàm quòd offenſus repellat à ſua gratia offendentem.

¶In eodẽ arti. aduertẽ, ꝙ dupliciter loqui poſſumus de poſſibili, ſeu impoſſibili in hac materia, dum dř ꝙ impoſſibile eſt peccatũ alicui remitti ſine pęnitentiæ uirtute: & ſimiliter ꝙ non põt cõtingere. quòd Deus remittat offenſam alicui abſq; immutatione volũtatis eius, uel de poſſibili ſecundũ potentiã ordinatã, uel de poſſibili ſecundũ potẽtiã abſolutã. Et ſiquidẽ ſit ſermo de poſſibili ſecundũ potentiã ordinatã, nulla relinquť difficultatis diuerſa opinio: omnes .n. fatemur, ꝙ q̃ creauit te ſine te, non ſaluabit te ſine te: ſed ſi de poſſibili abſolute ſit ſermo, accedit qõ cum Scot. tractata a nobis ſuperius in cõmentariis ſup prima ſecundæ, qõ. c. 13. arti. 2. & iõ nũc repetẽdã hãc difficultatẽ nõ puto: ſed p pñti propoſito ſufficit uerificare ea, quæ in litera dicunť, ſecundum poſſibile, uel impoſſibile penes potentiã ordinariã.

q.84. ar.3

Conclu. p

Hom. 33. in euãge. non lõge a prin.

1.2. q.82. ar.1.

¶In eodẽ ar. & ſpãliter in rñſione ad primũ p quãto ad oẽm remiſſionẽ pctõrum actualiũ, actualis immutatio volũtatis cõcurrẽs attribuitur pęnitẽtię ẽt ĩ bapiſmo, dubiũ occurrit: qm̃ falſum hoc vř, qa pquoſitũ emẽdę in qua rõ formalis pęnitentiæ dř cõſiſtere, ñ hẽt locũ in adulto conſequẽte p bapuſmum plenã remiſſionẽ omniũ peccatorum: qm̃ ut Amb. docuit baptiſmus omnia cõdonat, nullumque luctum &c. requirit.

¶Ad hoc dř, ꝙ baptiſmus non pſupponit, ſed affert ſecũ actũ pœnitentiæ uirtutis pfectum: qm̃ ſicut baptiſmus datur in remiſſionẽ peccatorũ, ita qui baptizatur, ſuſcipit illũ in remiſſionẽ peccatorum: ac p hoc in ipſa ſuſceptione baptiſmi ſubijciendo ſe illi, & fatetur ſe peccaſſe, & deteſtatur priorẽ uitã, moriẽdo illi, & ſubijcit ſe Deo ut nouũ Chriſti mẽbrũ. Et quia hoc totũ eligit in remiſſionẽ peccatorum, euidẽter conſtat interuenire in baptiſmo ppoſitũ emendæ, non futuræ, ſed pñtis, q̃ magis uoluntas, ac electio emendæ dicenda eſt: eligere ſiquidẽ hæc in remiſſionem peccatorũ, eſt eligere emendã p peccatis quo ad culpã, & quo ad pœnam rõne tanti beneficij, quantum eſt baptiſma. Nõ igitur eſt intelligendum baptiſmũ omnia condonare, ſic quòd nullum actum in adulto requirat, ſed ſic, quòd opportunos actus ſecum afferr, nec eget adminiculo alieno. Et hic eſt optimus modus omnia condonandi.

ARTICVLVS. III.

Vtrum poſſit per pœnitentiam unũ peccatum ſine alio remitti.

Sot 4 ſ.d. 15.q.1.ar.3. Capr 4 di.16 q.1.con.2.

1.2.q.73. a.1 & 3.d. 36.a.5.& 4.d.15.q. 1.art.3.q. 1.cor. & di.16.q.2. art.1.q.2. cor.8.di. 18.q.2.a 5.q.3.a.1. Hom.10. Eze. circa medium.

AD TERTIVM ſic proceditũ. Vi φ poſſit p pœnitẽtiã unũ peccatũ ſine alio remitti. Dr.n. Amos 4. Plui ſup unã ciuitatẽ, & ſup alterã ciuitatẽ non plui: pars una compluta eſt, & pars ſup quam non plui, aruit. quod exponẽs Greg.* ſup Ezech. dicit, Cũ illa, q proximũ odit, ab aliis uitiis ſe corrigit, una eademq; ciuitas ex parte cõpluitur, & ex parte arida manet, qa ſunt, q cũ quadã uitia reſecãt, in aliis grauiter perdurant.h ergo poteſt unũ peccatum per pœnitentiam dimitti ſine alio.

In Pſ.118. ſerm.18.i prin.10.4 refert de conſe.di. 3.c.1. con ſolatio.

¶2 Præt. Ambr.† dicit ſup Beati immaculati in uia, Prima conſolatio eſt, quia non obliuiſcit̃ miſereri Deus, ſecunda p punitionẽ, ubi & ſi h fides deſit, pœna ſatiſfacit, & releuat. Põt ergo aliqs releuari ab aliquo peccato, manente peccato infidelitatis.

1.2.q.73. ar.2.

¶3 Præt. Ea rũ, q̃ nõ neceſſe eſth eſſe ſimul, unũ poteſt auferri ſine alio: ſed peccata (ut in ſecunda parte habitum eſt.*) non ſunt connexa, & ita unũ eorum poteſt eſſe ſine alio. ergo etiam unum eorum. poteſt remitti ſine alio per pœnitentiam.

¶4 Præt. Peccata ſunth debita, q̃ nobis relaxari petimus, cum dicimus in oratione dominica, Dimitte H nobis debita nr̃a &c. ſed homo quandoque dimittit unum debitum ſine alio. ergo etiam Deus p pœnitentiam dimittit unum peccatum ſine alio.

¶5 Præt. Per h dilectionẽ Dei relaxant̃ hoib. pc̃tã, ſm illud Hier. 31. In charitate ppetua dilexi te, iõ attraxi te miſerãs: ſed nihil phibet, qn Deus diligat hoiem quãtũ ad unũ, & ſit ei offenſus quantum ad aliud, ſicut peccatorẽ diligit quãtũ ad naturã: odit aũt quantũ ad culpã: ergo vr̃ poſſibile, φ Deus p pœnitentiam remittat unum peccatum ſine alio.

In lib. de uera, & falſa pœni.c.6. parum ante med. t.4.

SED CONTRA eſt, φ Aug.* dicit in li. de pœnitentia, Sũt plẽs quos pœnitet peccaſſe, ſed nõ oino re I ſeruãtes ſibi q̃dã in qb. delectent̃: nõ animaduertẽtes, Dñm ſimul mutũ, & ſurdũ a dæmonio liberaſſe, p hoc docẽs nos nũquã niſi de omnib. ſanari.

Concl. m D. to 1.

RESPON. Dicẽdũ, φ m impoſſibile ẽ p pniam unũ pc̃tm̃ ſine alio remitti.n Primo qdẽ, qa pc̃tm̃ remittit̃ inquantũ tollit̃ Dei offenſa p gr̃am. Vñ in ſecũda parte habitũ eſt, * φ nullũ pc̃tm̃ põt remitti ſi-

q.109.ar. 7.& q.113 ar.2.

ne gr̃a: oẽ aũt peccatũ mortale ꝯriatur gratiæ, & excludit eam. Vñ impoſſibile eſt, φ unũ peccatũ ſi-

Ar. præc.

ne alio remittat̃. Secundo, qa (ſicut oſtenſum eſt*) peccatũ mortale nõ põt ſine uera pœnitẽtia remitti, ad quã ptinet deſerere peccatũ, inquantũ eſt ꝯ K Deũ: quod quidem eſt cõe omnib. peccatis mortalib. ubi aũt eſt eadẽ rõ, & idẽ effectus. Vnde nõ põt eſſe uere pœnitens, q de uno peccato pænitet, & nõ de alio. Si.n. diſpliceret ei illud peccatũ, qa eſt ꝯ Deũ ſup oĩa dilectũ (quod requirit̃ ad rõnem ueræ pœnitentiæ) ſequeret̃ φ de omnib. peccatis pœniteret. Vnde ſequit̃, φ impoſſibile ſit unũ peccatum p

In lib. de ue. & falſa pœnit. c.6.nõ lõge a fine tom.4.

pænitentiã remitti ſine alio. Tertio, qa hoc eſſet ꝯ pfectionem miſericordiæ Dei, cuius perfecta ſunt opera, ut Dr̃ Deu. 32. unde cuius miſeretur, totaliter miſeretur. & hoc eſt quod Aug.* dicit in lib. de pænitentia, Quædam impietas infidelitatis eſt, ab F illo q̃ iuſtus & iuſtitia eſt dimidiã ſperare ueniam.

AD PRIMVM ergo dicendũ, φ illud uerbũ Greg. nõ eſt intelligendũ quantũ ad remiſſionem culpæ, ſed quantũ ad ceſſationẽ ab actu: qa interdũ ille, q plura peccata cõſueuit cõmittere, deſerit unũ, nõ tñ aliud: quod quidem ſit auxilio diuino, quod tamen non pertingit uſque ad remiſſionem culpæ.

AD II. dicẽdũ, φ i uerbo illo Amb. Fides nõ põt accipi, qua credit̃ in Chr̃m qa ut Aug.* dicit ſup illud Iõ. 15. Si nõ ueniſſem, & locut⁹ eis nõ fuiſſem peccatũ nõ haberẽt. ſ. infidelitatis: hoc eſt peccatũ, quo tenent̃ cũcta pc̃tã: ſed accipit̃ fides p ꝯſciẽtia: Tract. 89. in Ioh. inter princ. & me. tomo 9.
G qa interdũ p pænas, quas qs patiẽter ſuſtinet, cõſeqt̃ remiſſionẽ peccati, cuius cõſcientiã non hẽt.

AD III dicẽdũ, φ pc̃tã quãuis non ſint cõnexa, quãtũ ad cõuerſionẽ ad bonũ cõmutabile: ſunt tñ cõnexa quãtũ ad auerſionẽ à bono incõmutabili, in qua cõueniũt oia pc̃tã mortalia. & ex hac parte hñt rõnẽ offenſæ, quam oportet p pænitẽtiã tolli.

AD IIII. dicẽdũ, φ debitũ exterioris rei (puta pecuniæ) nõ ꝯriat̃ amicitiæ, ex qua debitũ remittit̃: & iõ põt unũ dimitti ſine alio, ſed debitũ culpæ ꝯriat̃ amicitiæ: & iõ una culpa, uel offenſa non remittit̃ ſine altera. ridiculum. n. vr̃, q ẽt ab homine aliquis ueniam peteret de una offenſa, & non de alia.

AD V. dicẽdum, φ dilectio, qua Deus diligit hominis naturã, nõ ordinat̃ ad bonũ gloriæ, à quo impedit̃ homo p quodlibet peccatũ mortale: ſed dilectio gratiæ p quã ſit remiſſio peccati mortalis, ordinat hominẽ ad uitã æternã, ſm illud Ro. 6. Gratia Dei, uita æterna. Vnde non eſt ſimilis ratio.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum remiſſa culpa per pœnitentiam remaneat reatus pœnæ.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur φ remiſſa culpa p pænitentiã, non remaneat reatus pænæ. Remota. n. cã, remouetur h effectus: ſed culpa eſt cã reatus pænæ: ideo. n. eſt aliquis dignus pæna, quia culpã commiſit. ergo remiſſa culpa, non poteſt remanere reatus pœnæ.

¶2 Præ. Sicut Apoſtol⁹ dicit Ro. 5. Donũ Chriſti eſt efficacius, q̃ peccatũ: ſed peccando hõ ſimul incurrit culpam, & pænæ reatũ. ergo multo magis per donũ gra K tiæ, ſimul remittitur culpa, & h tollitur pœnæ reatus.

¶3 Præt. Remiſſio pc̃tõrũ ſit in pænitentia h p uirtutẽ paſſionis Chr̃i ſm illud Ro. 3. Quẽ ppoſuit Deus ppitiatorẽ, p fidẽ in ſanguine ipſius, pp remiſſionẽ pcedentium delictorũ: ſed paſſio Chr̃i eſt ſufficienter ſatisfactoria pro omnibus peccatis, ut ſupra habitum eſt.* non ergo poſt remiſſionem culpæ remanet aliquis reatus pœnæ.

SVP. Q. LXXXVI. ART. IIII.

Sot. 4. ſ. d. 15. q. 1. a. 4. Cap. 4. d. 14. q. 1. con. 3.

IN art 4. eiuſdẽ qõ. in rñſione ad primũ, pro quanto ibi dr̃, φ remiſſo peccato mortali remanet inordinata cõuerſio ad commutabile bonum, pro qua debetur reatus pœnæ temporalis, aduerte ſententiã hãc intelligi de poſſibili, & quoad ꝓordinationẽ: non. n. neceſſe eſt remanere hmõi cõuerſionem, ſed põt ſimul totum tolli. Et ſimiliter dato, φ non totã ſit ſublatũ, non eſt neceſſe remanere ipſam cõuerſionẽ, ſed in ordinationẽ, q fuit ipſius cõuerſionis. Põt n. q pc̃tõ auaritiæ delinquit, ab remiſſionem peccati dimiſſis auaritiæ actibus, & inclinationib. in oppoſitos actus conuerti. & ſic apparet, φ adueniẽte gr̃a remittẽte pc̃tm̃ prioris auaritiæ, ñ remanet cõuerſio illi⁹ habitualis ad cõmutabile bonum, ſed inordinatio ipſi⁹ incurſa.

Sup. q. 67 ar. 3. ad 3 & q. 69 a. 10. ad 3. & 4. di. 14. q. 2 art. 1. & 10. 11. lec. 4 Et Heb. 6.

Q. 68. & 99. & q. 6. 79. ar. 3.

incurſa, per pœnam temporalẽ ordinanda: rõne ſiquidẽ illius inordinationis remanet reatus pęnæ tpalis tandiu, quouſque culpabilis, inordinatio ordinata ſufficiẽter fuerit per pœnã.

Sed contra eſt, φ 2. Reg. 12. A dr̃, φ cũ Dauid pęnitens dixiſſet ad Nathan, Peccaui dño, dixit Nathan ad illum, Dñs quoque tranſtulit pctm̃ tuũ, non morieris: verunt̃ filius, q natus eſt tibi, morte morieť: qđ fuit ĩ pęnã pcedẽtis peccati, vt ibidẽ dr̃. ergo remiſſa culpa, remanet reatus alicuius pœnæ.

Resp. Dicendũ, φ, ſicut in ſcđa parte habitũ eſt, * in pctõ mortali ſunt duo. ſ. auerſio ab incõmutabili bono, & cõuerſio ad cõmutabile bonũ inordinata. ex parte ergo auerſionis ab incõmutabili bo B no, cõſequiť pctm̃ mortale reatus pœnę æternæ, ut q cõtra æternũ bonũ peccauit, in æternũ puniať: ex parte. n. cõuerſionis ad bonũ cõmutabile, inquãtũ eſt ĩordinata, cõſequiť pctm̃ mortale reatus alicuius pęnę: qa inordinatio culpę nõ reduciť ad ordinẽ iuſtitiæ, niſi p pęnã: iuſtũ eſt. n. vt q volũtati ſuæ plus indulſit, q̃ debuit, cõtra volũtatẽ ſuã aliquid patiať: ſic. n. erit æqualitas. vñ Apoc. 18. dr̃, Quãtũ glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tm̃ dare illi tormẽtũ, & luctũ: qa tñ cõuerſio ad bonũ cõmutabile eſt finita, nõ hẽt ex hac parte pctm̃ φ dẽatur ei pęna æterna. vñ ſi ſit inordinata cõuerſio ad bo C nũ cõmutabile ſine auerſiõe à Deo, ſicut ẽ ĩ pctis[d] uenialib[9], nõ debeť pctõ pęna ęterna, ſed tpalis.[m] qñ igiť p gr̃am remittiť culpa tolliť auerſio aĩæ à Deo, inquantũ p gr̃am aĩa Deo coniungiť: vñ & p cõſequens ſimul tollitur reatus pęnæ æternæ, põt tamẽ remanere reatus alicuius pœnæ tẽporalis.*

D 2. 59. Conclu. m

Ad primum ergo dicendum, φ culpa mortalis utrumq; hẽt, & auerſionẽ a Deo, & conuerſionẽ ad bonũ creatũ: ſed ſicut in ſcđa parte habitũ eſt,* auerſio à Deo, eſt ibi ſicut formale: conuerſio aũt ad bonũ creatũ, eſt ibi ſicut materiale. Remoto ãt formali cuiuſcumq; rei, tolliť ſpẽs, ſicut remoto D rõnali tolliť ſpẽs humana: & iõ ex hoc ipſo dr̃ culpa mortalis remitti, φ p gr̃am tolliť auerſio mẽtis à Deo ſimul cũ reatu pęnæ æternæ: remanet tñ illud quod eſt materiale. ſ. inordinata conuerſio ad bonũ creatum, pro qua debeť reatus penæ tpalis.

* 1 2. q. 71 ar. 6.

Ad II. dicendũ, φ ſicut in ſcđa parte habitũ eſt, * ad gr̃am ptinet operari in hoĩe iuſtificãdo ipſum à pctõ, & cooperari hoĩ ad recte operandũ. Remiſſio igiť culpæ, & reatus pęnæ æternæ, pertinet ad gr̃am operantẽ, ſed remiſſio reatus pęnę tpalis ptinet ad gr̃am cooperãtẽ, inquãtũ. ſ. hõ cũ auxilio diuinæ gr̃æ patienter pęnas tolerãdo, abſoluiť ẽt E reatu pęnæ tpalis. ſicut igiť prius eſt effectus gr̃ę operantis, q̃ gr̃ę cooperantis, ita etiam prius eſt remiſſio culpæ, & pœnæ æternæ, q̃ plena abſolutio à pœna tpali: utrumque enim eſt a gratia, ſed primũ à gratia ſola, ſm̃, ex gratia, & libero arbitrio.

* 1. 2. q. 109 ar. 7 & q. 111. ar. 2.

Ad III. dicẽdũ eſt, φ paſſio Chriſti de ſe ſufficiẽs eſt ad tollẽdũ oẽm reatũ pœnæ ñ ſolũ æternæ, ſed ẽt tpalis; ſm̃ modum quo hõ participat uirtutem paſſionis Chriſti, percipit ẽt abſolutionẽ à reatu pœnę. In baptiſmo aũt hõ participat totaliter uirtutẽ paſſionis Chriſti, ut pote p aquã, & ſpiritum Chriſto cõmortuus pctõ, & in eo regeneratus ad A nouã uitã, & iõ in baptiſmo hõ cõſequiť remiſſionẽ reatus totius pœnæ. In pnia uero conſequiť virtutẽ paſſionis Chriſti, ſm̃ modũ propriorũ actuũ, qui ſunt materia pniæ, ſicut aqua baptiſmi, ut ſ. dictum eſt. * Et ideo non ſtatim per primum actum pniæ quo remittitur culpa ſoluitur reatus totius pœnę: ſed cõpletis omnibus pœnitentiæ actibus.

* Q. 84. ar. 1 & 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum remiſſa culpa mortali, tollantur omnes reliquiæ peccati.

Sup. 4. ſ. d. 15. q. 1 ar. 5.

Ad qvintvm ſic proceditur. Vr̃ φ remiſſa culpa B mortali, tollanť oẽs reliquię peccati. Dicit. n. † Aug. in lib. de pœnitentia: Numq̃ dñs aliquem ſanauit, quẽ oĩno[h] non liberauit: totum. n. hoĩem ſanauit in ſabbatho: qa, & corpus ab infirmitate, & aĩam ab oĩ contagione: ſed reliquię peccati ptinẽt ad infirmitatem peccati. ergo nõ vr̃ poſſibile quòd remiſſa culpa, remaneant reliquiæ peccati.

Suprà art. 4. ad 5. Et 4. di. 14. q. 2. ar. 1. q. 1. & 1. cor. 11 lec. 7.

† In li. de uera & falſa pœnit. ca. 9. poſt medium tom. 4.

¶ 2 Præ. Secũdum Diony. 4. c. de diui. no. bonum eſt efficacius q̃ malum: quia malum non agit niſi uirtute boni: ſed hõ peccando, ſimul totã infectionẽ peccati[h] incurrit: ergo multo magis pœnitendo liberatur etiam ab omnibus peccati reliquijs.

Ca. 4. par. 4. inter principiũ & mediũ.

C ¶ 3 Præ. Opus Dei efficacius eſt, q̃ opus hoĩs: ſed p exercitium[h] humanorum operum ad bonum, tollunť reliquiæ peccati contrarij. ergo multo magis tolluntur per remiſſionem culpę, quę eſt opus dei.

Sed contra eſt, φ Marci 8. legiť, φ cæcus illuminat[9] à dño, primo reſtitutus eſt ad impfectũ uiſum (vñ ait, Video hoĩes uelut arbores ambulãtes) deinde reſtitut[9] ẽ pfecte, ita ut uideret clare oĩa. Illuminatio autem cæci, ſignificat liberationem peccatoris. Poſt primam ergo remiſſionem culpæ qua peccator reſtituiť ad uſum ſpiritualẽ, adhuc remanent in eo aliquæ reliquiæ peccati præteriti.

Resp. Dicendũ, φ pctm̃ mortale ex parte conuerſionis inordinatæ ad bonũ cõmutabile, quãdã diſpoſitionẽ cauſat in aĩa, uel ẽt habitũ ſi actus frequẽter itereť: ſicut ãt dictũ eſt. † culpa peccati mortalis remittiť, inquãtũ tolliť p gr̃am auerſio mẽtis à Deo. Sublato aũt eo, quod eſt ex parte auerſionis nihilominus remanere põt, id qđ eſt ex parte auerſionis inordinatæ, cũ hãc cõtingat eſſe ſine illa, ſicut prius dictũ eſt. † & iõ[m] nihil phibet quin remiſſa culpa, remaneãt diſpoſitiones ex pcedentibus actibus cauſatæ, q̃ dicunť pcti reliq̃æ. Remanẽt tñ debilitatæ, & diminutæ,* ita φ hoĩ nõ dominenť. Et hoc magis p modũ diſpoſitionũ, q̃ p modũ habituũ: ſicut ẽt remanet fomes poſt baptiſmũ.

† Ar. præ.

† Ar. præ. Concl. m

Ad primvm ergo dicendũ, φ Deus totũ hoĩem pfecte curat: ſed qñq; ſubito, ſicut ſocrũ Petri ſtatim reſtituit pfectæ ſanitati, ita ut ſurgẽs miniſtraret illis, ut legiť Lucæ. 4. qñq; aũt ſucceſſiue: ſicut * dictũ eſt de cæco illuminato, Marc. 8. Et ita ẽt ſpũaliter qñq; tanta cõmotione cõuertit cor hoĩs, ut ſubito pfecte conſequať ſanitatẽ ſpũalem, nõ ſolũ remiſſa culpa, ſed ſublatis oĩbus pcti reliquijs, ut patet de Magdalena. Luc. 7. Quandoq; aũt prius remittit culpã p gratiam operantem, & poſtea per gr̃am cooperantem ſucceſſiue tollit pcti reliquias.

Q. 44. ar. 3 ad 2.

AD II. dicendum, quòd peccatum etiam quandoq; ſtatim inducit debilem diſpoſitionem, ut pote per vnum actum cauſatam: quandoque autem fortiorem, cauſatam per multos actus.

AD III. dicendum, ꝙ uno actu humano non tolluntur omnes reliquiæ peccati: quia ut dr̃ in Prædicamentis, prauus ad meliores exercitationes deductus, ad modicũ aliquid proficiet, ut melior ſit. Multiplicato aũt exercitio ad hoc peruenit, ut ſit bonus uirtute acquiſita. Hoc aũt multo efficacius facit diuina gratia, ſiue vno, ſiue pluribus actibus.

ARTICVLVS VI.

Vtrum remiſſio culpę ſit effectus pœnitentiæ.

AD SEXTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ remiſſio culpæ non ſit effectus pœnitentiæ, ſm̃ quòd eſt uirtus. Dicitur.n. pœnitentia, uirtus ſecũdum quòd eſt principiũ humani actus: ſed humanus [h] actus non operatur ad remiſſionem culpæ, quæ eſt effectus gratiæ operantis. ergo remiſſio culpæ non eſt effectus pœnitentiæ, ſecũdum ꝙ eſt virtus.

¶ 2 Præt. Quædam aliæ uirtutes ſunt excellentiores pœnitentia: ſed [h] remiſſio culpæ non dicitur effectus alicuius alterius uirtutis. ergo etiam non eſt effectus pœnitentię, ſm̃ quòd eſt virtus.

¶ 3 Præt. Remiſſio culpæ non eſt niſi ex uirtute paſſionis Chriſti, ſm̃ illud Hebr. 9. Sine ſanguinis effuſione nõ fit remiſſio: ſed pœnitentia, [h] inquantum eſt ſacramentũ, operatur in uirtute paſſionis Chriſti, ſicut & cætera ſacramenta, ut ex ſupradictis patet. † ergo remiſſio culpæ nõ eſt effectus pœnitentiæ inquantum eſt uirtus ſed inquantum eſt ſacramentum.

SED CONTRA illud eſt, ꝓprie cauſa alicuius, ſine quo eſſe non poteſt: omnis.n. effectus dependet à ſua cauſa: ſed remiſſio culpæ põt eſſe à Deo ſine pœnitentiæ ſacramento, [h] non autem ſine pœnitentia ſm̃ ꝙ eſt uirtus, vt s̃. dictum eſt. † vnde, & ante ſacramenta nouę legis pœnitentibus Deus peccata remittebat. ergo remiſſio culpę eſt præcipue effectus pœnitentiæ ſecundum quod eſt uirtus.

RESP. Dicendum, ꝙ pœnitentia eſt uirtus, ſm̃ ꝙ eſt principiũ quorundam actuum humanorum. Actus autem humani, qui

F ſunt ex parte peccatoris, materialiter ſe habent in ſacramento pœnitentiæ. Omne autem ſacramentum producit effectũ ſuum non ſolũ uirtute formæ, ſed etiã uirtute materiæ ex utroq; enim eſt unũ ſacramentũ, ut ſupra habitũ eſt. † unde ſicut remiſſio culpæ fit in baptiſmo, non ſolũ uirtute formæ, ſed etiã uirtute materiæ, ſcilicet aquę, principaliꝰ tñ uirtute formæ, ex qua & ipſa

G aqua uirtutẽ recipit: ita ẽt, & remiſſio culpæ eſt effectus pœnitẽtiæ, principaliꝰ quidẽ ex uirtute clauiũ quas habent miniſtri, ex quorũ parte accipit id, quod eſt formale ĩ hoc ſacramẽto (ut ſupra dictũ eſt †) ſecundario aũt ex ui actuũ pœnitentis, pertiuẽtium ad uirtutem pœnitentiæ, tñ prout hi actus aliqualiter ordinãtur ad claues eccleſiæ: & ſic patet, ꝙ [m] remiſſio culpæ ẽ effe-

H ctus pœnitentiæ, ſecũdum quòd eſt uirtus principaliꝰ tñ, ſecundum quòd eſt ſacramentum. [n]

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ effectus gratiæ operantis eſt iuſtificatio impij, ut in ſecũda parte dictũ eſt. † in qua, ut ibidem dictum eſt, non ſolum eſt gr̃ę infuſio, & remiſſio culpæ, ſed ẽt motus liberi arbitrij in Deum, q eſt actus fidei formatę & motus liberi arbitrij in pc̃m, q eſt

I actus pœnitentiæ. Hi tñ actus humani ſunt ibi, ut effectus gratiæ operantis, ſimul producti cum remiſſione culpæ vnde remiſſio culpę nõ fit ſine actu pniæ uirtutis, licet ſit effectus gratiæ operantis.

AD II. dicendum, quòd in iuſtificatione impij non ſolum eſt actus pœnitentiæ, ſed etiam actus fidei, ut dictum eſt. ✱ ideo remiſſio culpæ non ponitur effectus ſolum pœnitentiæ uirtutis: ſed principalius fidei, & charitatis.

AD III. dicendum, quòd ad paſſionem Chriſti ordinatur actus pœnitentiæ uirtutis, & per fidem, & per ordinem ad claues eccleſiæ. & ideo utroque

K modo cauſat remiſſionem culpæ uirtute paſſionis Chriſti.

AD Id autem, quod in contrarium obijcitur, dicendum eſt, quòd actus pœnitentiæ uirtutis habet, ꝙ ſine eo non poſſit fieri remiſſio culpæ inquantum eſt inſeparabilis effectus gratiæ, per quã principaliter culpa remittitur, quæ etiam operatur in omnibus ſacramentis. & ideo per hoc non poteſt concludi, niſi quòd gratia eſt principalior cauſa remiſſionis culpæ, quàm pœnitentiæ ſacramẽtum. Sciendum tamen, quòd etiam in ueteri lege, & in lege naturæ, erat aliqualiter ſacramentum pœnitentiæ, ut ſupra dictum eſt. ✱

SVP. Q. LXXXVI. ART. VI.

Alb mag. vbi ſupra. Sot. 4. ſ. d. 15. q. 1. a. 16.

diſt. 4. 14. q. 2. art. 1. q. 1.

IN art. 6. eiuſdẽ q. ꝓ quãto remiſſio culpæ ponitur effectus pniæ, ſcdm ꝙ eſt uirtus, i. uirtutis, ſeu virtuoſus actus, dubiũ occurrit qm̃ hoc vĩ repugnare antedctis ab Auctore. Nã ſi remiſſio culpę eſt effectus pœnitẽtiæ, ut eſt actus uirtuoſus, oportet ꝙ ſit effectus nõ ſolius gratiæ, ſed gratię, & liberi arbit. qm̃ actus hmõi uirtus liberi arbitrij actus eſt. Oppoſitum aũt dixit Auctor in hac eadem q. ar. 2. ad ſcdm dicendo de remiſſione culpæ & de plena abſolutione, ꝙ vtrumq; eſt à gratia, ſed primum à gratia ſola, ſcdm ex gratia, & libe. arbitrio: ſi. n. eſt à ſola gr̃a, ut diſtinguitur contra liberũ arbitrium, ſequit̃ ꝙ nõ à gr̃a & à liberi arbitrij actu virtuoſo. ¶ Ad hoc dr̃, ꝙ quicquid alij forteſomnient diſtinguendo in propoſito conceuſum liber. arbit. actione, uel pure paſſiue actus libe. arbit. in iuſtificatione impij cõcurrẽtes, ſiue in Deũ ſiue in pc̃m, ſunt uere actus non ſolũ liberi arbitrij ſed à libero arbitrio ſuauiter. n. oĩa diſponens diuina Sapiẽtia (quę creauit me ſine me non paſſiue, qm̃ creatio in me terminata eſt, ſed ſine me cooperante, non ſaluat me ſine me cooperãte) mouet per gr̃am ſuã liberũ arbitrium ad obſequendũ gratię per hoc, quòd utitur illa ſecundum illam operando. Et ꝓpterea actus lib. arb. tam reſpectu dei, quã reſpectu peccati in iuſtificatione inueniuntur ſunt effectus gratiæ operantis, & non ponunt in numerum cum ipſa gratia operante, & propterea dictio excluſiua addita gratiæ non excludit huiuſmodi actus liberi arbitrij, utpote ſuos effectus. cum enim dicitur, ſola cauſa facit hoc non excluditur, quin faciat illud mediante aliquo ſuo effectu. Et hunc eſſe ſenſum Auctoris, apparet in calce huius art. ubi dicitur, quòd actus pœnitentiæ uirtutis habet, quòd ſine eo non poſſit fieri remiſſio culpæ inquantum eſt inſeparabilis effectus gratiæ. Nec obſtant allegata in oppoſitum, quoniam ibi loquitur de gratia ut diſtinguitur contra liberum arbitriũ abſolute, & non contra liberum arb. ut effectus ipſius gratię. Vñ oppoſito modo uidetur ſe hẽre actus liberi arbitrij. & gratia penes operandũ, & cooperandum. nã in gr̃a operante liberũ arbitrium ſe hẽt ut cooperans, in gr̃a uero cooperante liberum arbitrium ſe habet quaſi ut operans, & propterea cõnumeratur gratiæ.

† Q. 60. ar. 6. ad 2. & ar. 7.

† Q. 84. ar tic. 3.

Concluſio.

† Lib. 2. q. 113. in diuiſione queſtion.

† Q. 84. ar.

† Ar. præced.

* In ſolutione præcedenti.

† Et c. 2. q. 113. ar. 4.

† Q. 84. ar. 7. ad 2.

QVAESTIO LXXXVII.

De remiſſione venialium peccatorũ, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderandum eſt, de remiſſione venialium peccatorum.

ET circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum ſine pęnitentia peccatum ueniale poſſit dimitti.

¶Secundo, Vtrum poſſit dimitti ſine gratia infuſione.

¶Tertio, Vtrum pctã uenialia remittantur ꝑ aſperſionem aquæ benedictæ, & epãlem benedictionem, & tunſionẽ pectoris, & orationẽ dominicã, & alia huiuſmodi.

¶Quarto, Vtrũ veniale pctm̃ poſſit remitti ſine mortali.

ARTICVLVS I.

Vtrum peccatum veniale paſſit remitti ſine pænitentia.

AD PRIMVM ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ veniale pctm̃ poſſit remitti ſine pnĩa. Pertinet.n. vt ſ̃. dictum eſt, † ad rõnem veræ pęnitentiæ, ꝙ non ſolũ homo doleat de pctõ præterito, ſed ẽt proponat cauere de futuro: ſed ſine tali[b] propoſito pctã uenialia dimittunt̃, cum certũ ſit, ꝙ hõ ſine pctis uenialibus p̃ſentem uitã dicere nõ poteſt, ergo peccata venialia poſſunt remitti ſine pęnitẽtia.

¶2 Præt. Pęnitentia nõ eſt ſine[b] actuali diſplicẽtia peccatorũ: ſed peccata uenialia pñt dimitti ſine diſplicẽtia actuali eorũ, ſicut patet in eo, q dormiẽs occideret̃ propter Chriſtum: ſtatim.n. euolaret, quod non contingit manentibus peccatis venialibus ergo peccata uenialia pñt remitti ſine pœnitentia.

¶3 Præ. Peccata uenialia opponunt̃ feruori charitatis, ut in ſecũda parte dictũ eſt:* ſed unum oppoſitorũ tollitur ꝑ aliud. ergo ꝑ feruorẽ charitatis, quem cõtingit eſſe[b] ſine actuali diſplicẽtia peccati uenialis, fit remiſſio peccatorum uenialium.

SED CONTRA eſt, ꝙ Aug.* dicit in li. de pęnit. ꝙ eſt quædam pęnitentia, q̃ quotidie agitur ĩ eccleſia ꝓ peccatis uenialib. q̃ fruſtra eſſet, ſi ſine pęnitẽtia peccata uenialia poſſent dimitti. vr̃ ergo ꝙ pctã uenialia non poſſint ſine pœnitẽtia dimitti.

RESPON. Dicendũ, ꝙ remiſſio culpæ, ſicut dictũ eſt,* fit ꝑ cõiunctionẽ hominis ad Deũ, à quo aliquał̃r ſeparat culpa: ſed hæc ſeparatio ꝑfecte qdẽ fit ꝑ peccatũ mortale: imperfecte autẽ per peccatum ueniale: nã ꝑ peccatũ mortale mens omnino à Deo auertit̃, utpote contra charitatem agens: per peccatum autem ueniale retar

SVPER QVÆST. LXXXVII. ARTIC. I.

Sen. 4. ſ. d. 15. q. 2. a. 1. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 1.

IN 1. ar q. 87. dubium duplex occurrit. Primũ circa literam: ubi dicitur, Exigitur ad remiſſionẽ peccati mortalis, ut homo actualiter ſingula mortalia deteſtetur: videtur ... hoc falſum: tum quia deteſtatio vniuerſalis ſufficit ad gratiam. alioquin non poſſet homo peccator ſubito ingemiſcendo, conſequi gratiam: cum non poſſit homo tã ſubito rememorari ſingula peccata: tum quia deteſtari ſingula mortalia, aut intelligitur ſingulariter, aut in uniuerſali: ſed ſingulariter non poteſt intelligi, cum ridiculum uideatur etiam in confeſſione de ſingulis ſingillatim confiteri: ſi autem intelligit̃ vniuerſaliter, ſequit̃ ꝙ non erit opus rememorari ſingula.

¶Alterũ dubium eſt circa illud. ſ. uirtualis diſplicentia non ſufficit ad remiſſionem peccati mortalis, niſi quantum ad oblita: videtur enim hoc eſſe falſum: quia ex domini ſententia dimiſſa ſunt peccatrici peccata multa, quoniã dilexit multum: conſtat enim quòd dilectio non eſt niſi uirtualis diſplicentia.

¶Ad horum euidentiam duplex utendũ eſt, diſt. Prima de remiſſione peccatorũ dupliciter, hoc eſt plena, vel quo ad culpam tantum, & regulariter, uel ex ſpeciali gratia. Secũda eſt de diſplicẽtia peccati formali uel uirtuali, & formali, generali, uel vniuerſali. uocatur aũt diſplicẽtia formalis, quæ formaliter eſt diſplicentia, quæ poteſt dupliciter cõtingere. ſ. vt ſit vniuerſalis, comprehendens. ſ. omnia peccata cõmiſſa, cum uera voluntate ab omnibus, & ſingulis abſtinendi: & hoc poteſt eſſe in momento, & eſt contritio ſufficiens ad remiſſionem infinitorum peccatorũ mortaliũ: quia ſufficit ad gratiam habendã quãtũ eſt ex parte hõis, iuxta illud Ezech. In quacunque hora ingemuerit peccator, &c. & talis diſplicentia vĩ fuiſſe in latrone, & crebro accidere creditur his, qui vere conuertuntur ad deum poſt multa crimina alio autẽ modo contingit diſplicentia formalis, cũ homini diſplicet ſe peccaſſe, ita quòd, & omnia & ſingula ſua peccata in generali ſibi diſplicent, & uellet in ea amplius non incidere, non tamen peruenit ad hoc, ꝙ uere vult, ſeu proponit amplius non incidere, & hæc non ſufficit ad remiſſionem peccati mortalis: uirtualis autem diſplicentia vocatur, quæ non eſt formaliter diſplicentia, ſed eſt formaliter alius actus, puta dilectio dei, tantæ uis, ut ex eo nata ſit ſequi diſplicentia peccati, ita quòd ſi tunc occurreret memoria peccati, ex ui illius actus ſequeretur formalis diſplicentia peccati: & ſic omnis actus dilectionis dei ex charitate procedens, poteſt dici virtualiter diſplicentia peccati mortalis.

¶His prælibatis ad primum dubium dicitur, quòd verba Auctoris uera ſunt de peccati mortalis remiſſione plena, & regulariter: quia regularis nõ fit remiſſio peccati mortalis, quo ad culpam & oẽm pęnam, niſi homo quantũ in ſe eſt, deteſtetur ſingula mortalia: ſicut in ſingulis plus ſibi indulſit, quàm debuit.

¶Cum autem quæritur, an de ſingulis ſingillatim &c. reſpondetur ꝙ hoc poteſt dupliciter intelligi: vel ꝙ cuilibet peccato ſingillatim debeatur ſua propria deteſtatio, ita ꝙ quot fuerũt peccata, tot oporteat eſſe deteſtationes, & ſatisfactiones, & hoc eſt ridiculum aſſerere, cum nec ẽt confitẽdo, oporteat tot eſſe actus in confitendo quot ſunt peccata: contingit.n. unico actu confiteri mille fornicationes: uel ꝙ quodlibet peccatum terminet deteſtationem ſeu ſatiſfactionem. Et hic eſt ſenſus literæ, ita ꝙ ſicut in confeſſionando peccator dicit, Peccaui millies in fornicatione, iſte unicus cõfeſſionis actus terminatur actualiter ad ſingulas mille fornicationum, ita quo ad actus interiores dum peccatori diſplicent mille fornicationes, actualiter deteſtatur ſingulas, illo vno, & eodẽ actu. Et ad hoc ſeruit inquiſitio diligẽs ad rememorãdum, cuius litera meminit: nã oblita, ſeu nõ occurrentia peccata in ſeipſis ſicut actualiter non adſunt ante mentẽ peccatoris, ita nec actualiter terminãt deteſtationẽ, ſeu diſplicentiã, & hæc non actualis terminatio ſuppletur, quo ad plenã remiſſionẽ ex vniuerſali diſplicentia, deteſtatione, ac ſatiſfactione, q̃ virtualiter includeret ſatiſfactionẽ, q̃ deberetur hmõi non occurrentibus.

¶Ad ſecundũ dubiũ dr̃, ꝙ Auctor loquitur de plena remiſſione & regulariter: quia plena remiſſio regulariter exigit contritionẽ, & confeſſionẽ ſingulorũ, ubi oportet adeſſe diſplicentiã formalẽ, & nõ ſolũ uirtualẽ. Magdalenæ aũt diſplicentiã formalẽ licet non legamus, ſed uirtualẽ tñ in actu dilectionis, & fidei: lachrymę tñ formali diſplicẽtiæ atteſtant̃. In cuius ſignũ cũ poſt reſurrectionẽ Lazari pedes dñi iterũ vngeret, & capillis tergeret, lachrymæ non affuerũt, quia iã peccatrix nõ erat: dñs aũt originalẽ, ſeu principalem actum, qui eſt cã diſplicentiæ formalis, pro cauſa remiſſionis adducens, non excludit proximum actum diſplicẽtiæ formalis: quàmuis ſi ex ſpeciali dono dei ſola diſplicẽtia uirtualis affuiſſet, ſufficienter ſaluatur concurſus pœnitentiæ implicitę, & uirtualiter.

¶In reſponſione, ad ſecundũ aduerte idẽ eſſe iudiciũ de dormiẽte occiſo pro Chriſto, uel baptizato, qđ intelligo ſecũdũ merita ſecundarũ cauſarũ: Nã ſi quis iuiſſet dormitũ cũ propoſito dicendi mane mendaciũ officioſum, & interim dormiens occideretur pro Chriſto, crediderim ego ex diuina largitate ẽt illius peccati pleniſſimã remiſſionem per martyriũ cõſequi, q̃ nis per baptiſmum illius remiſſionẽ non conſequeretur, ꝑ voluntatẽ actualiter actualitate virtuali peccato inhęrentem.

¶In reſponſione ad tertium, circa materiam argumenti, ſcilicet peccatum ueniale opponi feruori charitatis, Durandus in 4. ſent. diſ. 16. q. 3. ar. 2. occurrit, dicens hoc eſſe falſum: tum, quia nec formaliter, nec conſecutiue opponitur feruori charita-

Inf. ar. 2. ad 2. & 3. & arti. 3. cor. Et 4. diſt. 16. q. 2. ar. 2. q. 2. ad 1. Et d. 21. q. 2. a. 1. cor. Et Ma. q. 7. artic. 12. cor.

† q. 84. ar. 10 ad 4. argum.

1. 2. q. 79. & 2. 2. q. 6. 24. a. 8. ad 2.

In lib. de medicina pęn. Et li. de utilitate pœn. c. 2. & 9

q. pręced. ar. 2. & q. 86. ar. 4.

ſ.ar. q. huius habere potes. Et ppea qcunque remiſſiua dicũt pctõrum uenialium, ad dictã diſplicentiã conducunt, ut patet ẽt inducendo per illa tria q in 3. ar. numerantur remiſſiua uenialiũ. nã in tertio ſubintelligit diſplicẽtia uirtualis, in ſcdo diſplicentia formalis: in primo aũt diſplicentia formalis cõiter vr, ſi gratia infundit, aut uirtualis, ſi gratia augetur. ¶ Ex parte aũt effectus conſideratur primo remiſſio culpæ, & ſecũdario remiſſio pœnæ. Et culpa quidem remittitur ſcdm Auctorẽ in tertio ad tertium, tũ uirtute alicuius ſatisfactionis, tũ uirtute charitatis cuius actus excitatur. quod ſic intelligo: p ſatiſfactionem enim aliquã intelligo aliquem illorum actuũ quos pœnitentię uirtus deo reddit pro recõpenſatione peccati quo ad culpam, puta diſplicentiã, ſeu dolorẽ, confeſſionẽ interiorem, vel ſubiectionẽ, uel aliquid hmõi. nõ.n. tã exacta requiritur pœnitentia in remiſſione culpæ uenialis qualis de remiſſione mortalium ſuperius deſcripta eſt. Pœnæ uero remiſſio iuxta quantitatẽ feruoris in litera eadẽ quantificat ab auctore, & bñ. ita tñ ut p feruorẽ intelligas nõ ſolũ feruorẽ actus eliciti à charitate, ſed etiã actus imperati ab eadẽ, puta diſplicẽtiæ, ſeu deteſtationis peccati iuxta feruorem ſiqdẽ alterius eorũ, quicũq; ſit ille, plus uel minus remittit pœna uenialium.

† 1. 2. q. 24. a. 10.
* 1. 2. q. 88. a. 1. & in 2. 2. q. 24. ar. 10.
Concl. m
Conclu. p

¶ Ad obiectionem in oppoſitũ, dr q ex lra nõ ſequit id, qd obijciendo infert: ſed ſolũ mõ q deteſtatio peccati, & actus charitatis interuenientes in infuſione gratiæ, delent uenialia. Cõſtat aũt q deteſtatio, q aſſequit infuſionẽ grǽ, nõ eſt qualiſcũque deteſtatio: ſed talis, & tãta ut diuinæ mereat pſentiã grǽ. Et ſimiliter act charitatis, ſeu fides formata in Deũ, nõ eſt

† Art pro ced.

pria [h] cã: ſed ppria cã remiſſionis pctõrũ eſt grã: nõ.n.ex meritis proprijs pctã hoĩs remittunt, vñ dr Epheſ.2. Deus, qui diues eſt in mia pp nimiã charitatem ſuã qua dilexit nos, & cũ eſſemus mortui pctĩs, cõuiuificauit nos in Chro, cuius grã ſaluati eſtis. ergo pctã uenialia nõ remittunt ſine grę ĩfuſiõe.

A

¶ 2 Præt. Pctã uenialia non remittunt ſine pnĩa: ſed ĩ pnĩa infundit grã, ſicut & ĩ alijs ſacrĩs nouæ legis. ergo pctã uenialia nõ remittunt ſine grǽ ĩfuſiõe.

B

¶ 3 Præt. Pctm̃ ueniale maculã quãdam aĩæ infert: ſed macula non auferť niſi p gratiã, q eſt ſpiritualis aĩæ decor. ergo vr q peccata uenialia non dimittantur ſine gratiæ infuſione.

Sed contra eſt, q pctm̃ ueniale adueniẽs, nõ tollit grã, neq; ẽt diminuit eã, ut in ſcda parte habitum eſt. † ergo pari rõne ad hoc q peccatum ueniale remittať, non requiritur nouę gratię infuſio.

C

Resp. Dicẽdũ, q vnũquodq; tollit p ſuũ oppoſitũ. Pctm̃ aũt ueniale nõ contrariatur habituali grǽ, uel charitati, ſed retardat actũ eius inquãtũ nimis inhæret hõ bono creato, licet nõ cõtra Deũ, ut in ſcda parte habitũ eſt. * & iõ [m] ad hoc q pctm̃ ueniale tollať, nõ reqrit q infundat aliqua habitualis grã: ſed ſufficit aliqs motus grę, uel charitatis ad eius remiſſionẽ. [n] Quia tñ in hñtibus uſũ liberi arbitrij, in qbus ſolis pñt eſſe uenialia pctã, ñ cõtigit eẽ infuſionẽ grǽ ſine actuali motu liberi arbitrij ĩ deũ, & ĩ peccatũ. iõ [p] qñcũq; de nouo grã infũdit, pctã uenialia remittũť. [q]

D

Ad primum ergo dicẽdũ, q ẽt remiſſio pctõrum uenialiũ eſt effectus grę, p actũ.ſ. quem de nouo elicit: nõ aũt p aliqd habituale de nouo aĩæ infuſũ.

E

Ad II. dicẽdũ, q pctm̃ ueniale nũquã remittiť ſine aliquali actu pnĩæ uirtutis, explicito.ſ. vel ĩplicito, vt s. dictũ eſt: † põt tñ remitti pctm̃ ueniale ſine pnĩæ ſacrõ, qd in abſolutione ſacerdotis formaliter pficit, ut ſupradictũ eſt. * & iõ ñ ſeqtur q ad remiſſionem uenialis peccati requirat grę infuſio: q licet ſit in quolibet ſacrõ, nõ tñ eſt ĩ quolibet actu virtutis.

Ad III. dicendum, q ſicut in corpore cõtingit eſſe maculã dupliciter, uno mõ p priuationẽ eius, qd requirit ad decorẽ puta debiti coloris, aut debitę pportionis mẽbrorũ; alio mõ p ſup inditinctionẽ alicuius impedientis decorẽ, puta luti, aut pulueris, ita ẽt aĩæ inducit macula uno modo p priuationẽ decoris grǽ p pctm̃ mortale, alio mõ p inclinationẽ affectus inordinatã ad aliquid tpale: & hoc fit p pctm̃ ueniale. & ideo ad tollendã maculã pcti mortalis requirit infuſio grǽ: ſed ad tollendã maculam uenialis pcti, requirit aliquis actus procedens ex gratia, per quam remoueatur inordinata adhæſio ad rem temporalem.

quicunque charitatis actus, ſed ex tali, ac tãto conatu pueniens, ut diuinæ adſit infuſio gratiæ: in hmõi.n. deteſtatione peccati, & motu ĩ deũ interuenit ſaltẽ uirtualiter deteſtatio, & uenialium grauiorũ, q diſpoſuerũt ad mortalia, & uenialiũ, q impedierãt acceſſum ad hãc mutationẽ dexteræ Excelſi. & cõiter interuenire etiã vr dolor de offẽ.a dei in cõ, in q non clauditur deteſtatio uenialiũ ĩ gñe. rato.n. uel nũquã accidere vr, accidẽtibus ad facta, ut doleant pcise de mortali peccato, cõiter.n. in cõmuni peccatorũ dolor occurrit.

Articvlvs IIII.

Vtrum venialia peccata remittantur per aſperſionem aquæ benedictæ & c. huiuſmodi.

Scot. 4. ſ. d. 15. q. 2. a. 3. *Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 2.*

Sup. q. 65 ar. 1. ad 6. & 8. & q. 87. a. 1. ad 1. Et 4. di. 16. q. 2. ar. 2. q. 4. & di. 17. q. 3. ar. 3. q. 3. & di. 21. q. 2. ar. 1. & 2. Et mal. q. 7. ar. 12.

Ad tertivm ſic procediť. Vr q uenialia pctã nõ remittanť p aſperſionẽ aquæ bñdictæ, & epalem bñdictionẽ, & alia hmõi. Pctã.n. uenialia non remittunť ſine pnĩa, ut dictum eſt: † ſed pnĩa p ſe ſufficit ad remiſſionẽ uenialiũ peccatorum: [h] ergo iſta nihil operantur ad hmõi remiſſionem.

Ar. 1. huius quæſ.

¶ 2 Præt. Quolibet iſtorum eãndem relationẽ habet ad unum peccatum ueniale, & ad oĩa. Si ergo p aliquod iſtorũ remittiť aliquod pctm̃ ueniale, ſequitur, q pari ratione [h] remittantur oĩa: & ita p unam tunſionem pectoris, uel p unam aſperſionem aquę benedictæ, redderetur homo immunis ab oĩbus peccatis uenialibus, qd vr incõueniens.

D

¶ 3 Præt. Peccata uenialia inducunt reatũ alicuius pœnæ, licet tpalis: dr.n. 1. Cor. 3. de eo, qui ſuperædeficat lignũ, fœnum, & ſtipulam, q ſaluus erit, ſic tñ quaſi per ignem: ſed huiuſmodi, per quæ dicitur peccatum ueniale dimitti, uel nullam vel minimam pœnam in ſe habent. ergo non ſufficiunt ad plenam [h] remiſſionem uenialium peccatorũ.

Sed contra eſt, qd † Aug. dicit in lib. de Pnĩa, q p leuibus pctĩs pectora noſtra tundimus, & dicimus, Dimitte nobis debita noſtra. & ita vr q tũſio pectoris, & orõ dominica cauſent remiſſionẽ uenialium pctõrum. & eadẽ ratio vr eſſe de alijs.

E

† In li. de medicina pœniten. c. 10.

Resp. Dicẽdũ, q (ſicut dictũ eſt †) ad remiſſionẽ uenialis pcti nõ reqrit nouæ grę infuſio; ſed ſufficit aliqs actus pcedẽs ex grã, quo aliqs deteſteť pctm̃ ueniale, uel explicite, uel ſaltẽ implicite: ſicut cũ aliqs ferueter moueť in deũ. & iõ [m] tripliciter rõne aliqua cauſant remiſſionẽ uenialiũ peccatorũ. [n] Vno mõ, inquãtũ in eis infundit grã: q p infuſionẽ grǽ tollunť uenialia pctã, ut s. dictum eſt. * & hoc mõ p euchariſtiã, & extrema unctio-

† Ar. 2. huius quæſ.

Concl. m

 nem,

nem & vniuerſaliter per oĩa ſacr̃a nouæ legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur. ſecundo, inquantum ſunt cum aliquo motu deteſtationis peccatorũ. & hoc modo confeſſio generalis, tunſio pectoris, & oratio dominica, operanť ad remiſſionẽ uenialiũ pctõrũ. nã i orõne dñica petimus, Dimitte nobis debita noſtra. tertio mõ inquãtũ ſunt cũ aliquo motu reuerẽtiæ ĩ deũ, & ad res diuinas. & hoc mõ ꝑ bñdictio epãlis, aſperſio aquæ bñdictæ, q̃libet ſacr̃alis vnctio, orõ ĩ eccleſia dedicata, & ſi aliqua alia ſunt hmõi operanť ad remiſſionẽ uenialiũ pctõrum.

Concluſ. ꝑ

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ omnia illa cauſant remiſſionem pctõrum uenialium, inquãtum inclinant animã ad motum pœnitentiæ, qui eſt deteſtatio peccatorum, vel implicite, vel explicite.

G

AD II. dicendũ, ꝙ oĩa iſta quantũ eſt de ſe, operantur ad remiſſionem omnium pctõrum uenialium: põt tñ impediri remiſſio, quãtum ad aliqua peccata uenialia, quibus mens actualiter inhęret: ſicut & ꝑ fictionẽ interdũ ĩpedit effect⁹ baptiſmi.

AD III. dicendũ, ꝙ ꝑ ꝑdicta tolluńť quidẽ pctã uenialia quãtũ ad culpã, tũ uirtute alicuius ſatiſfactionis, tũ ẽt virtute charitatis, cuius motus ꝑ ꝑdicta excitať. Nõ aũt ꝑ quodlibet prędictorũ ſp tollitur totus reatus pœnæ: quia ſic, qui eſſet oĩno immunis à peccato mortali, aſperſus aqua bñdicta, ſtatim euolaret: ſed reatus pœnæ remittitur ꝑ prædicta ſm modum feruoris in deum, qui per ꝑdicta excitatur, quandoq; magis, qñq; aũt minus.

H

ARTICVLVS IIII.

Vtrum veniale peccatum poſſit remitti ſine mortali.

AD QVARTVM ſic proceditť. Videtur ꝙ ueniale pctm̃ poſſit remitti ſine mortali: quia ſup illud Ioan. 8. Qui ſine peccato eſt ueſtrũ, primus in illã lapidẽ mittat, dicit q̃dã glo. ꝙ oẽs illi erant in pctõ mortali: uenialia. n. eis dimittebanť per cæremonias. ergo ueniale pctm̃ põt remitti ſine mortali.

t

¶ 2 Præ. Ad remiſſionẽ peccati uenialis nõ requiriť gratiæ infuſio, requiritur aũt ad remiſſionem mortalis. ergo ueniale pctm̃ põt remitti ſine mortali.

¶ 3 Pręt. Plus diſtat pctm̃ ueniale à mortali, q̃ ab alio ueniali ſed unũ ueniale põt dimitti ſine alio ut dictũ eſt. † ergo ueniale põt dimitti ſine mortali.

K

SED CONTRA eſt, ꝙ dr̃ Mat. 5. Amẽ dico tibi, nõ exies inde (.ſ. ex carcere, ĩ quẽ itrudiť ho ꝑ pctõ mortali) donec reddas nouiſſimũ quadrãtẽ: ꝑ quẽ ſignificať ueniale pctm̃. ergo ueniale pctm̃ ñ remittiť ſine mortali.

RESP. Dicendũ, ꝙ ſicut ſ. dictũ eſt†, remiſſio culpæ cuiuſcunq; nũquã fit niſi ꝑ uirtutẽ grãę: quia vt apoſto. dicit Rom. 4. ad gratiã dei ꝑtinet, ꝙ Deus alicui nõ imputet pctm̃, quod gl. ibi exponit de ueniali. Ille aũt qui eſt in peccato mortali caret gratia dei. Vnde nullũ ueniale ſibi remittitur.

F

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ uenialia ibi dicunť irregularitates, ſiue immunditiæ, quas contrahebant ſecundũ legem.

AD II. dicendũ, ꝙ licet ad remiſſionẽ peccati uenialis non requirať noua infuſio habitualis gratię, requiritur tñ aliquis gratiæ actus, qui non põt eſſe in eo, q ſubiacet pctõ mortali.

AD III. dicendũ, ꝙ pctm̃ ueniale nõ excludit oẽm actum gratiæ, per quem pñt oĩa pctã uenialia dimitti: ſed pctm̃ mortale excludit totaliter habitũ gratiæ, ſine quo nullum pctm̃ mortale, uel ueniale remittiť. & ideo non eſt ſimilis ratio.

QVAESTIO LXXXVIII

De reditu peccatorum per pœnitentiã dimiſſorum, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderãdum eſt de reditu peccatorũ ꝑ pœnitentiam dimiſſorum.

ET circa hoc quęruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum pctã ꝑ pœnitentiã dimiſſa redeat ſimpliciter per ſequens peccatũ.

¶ Secundo, Vtrũ aliquo mõ ꝑ ingratitudinẽ redeant ſpecialius ſm quædã peccata.

¶ Tertio, Vtrũ peccata redeãt in æquali reatu.

¶ Quarto, Vtrũ illa ĩgratitudo ꝑ quã redeũt, ſit ſpale pctm̃.

ARTICVLVS I.

Vtrum peccata dimiſſa redeant per ſequens peccatum.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̃ ꝙ peccata dimiſſit, redeant per ſequens pctm̃. Dicit enim † Auguſtinus in libro de Baptiſmo: Redire dimiſſa peccata, ubi fraterna charitas nõ eſt, apertiſſime Dñs in euangelio docet ĩ illo ſeruo, a quo dimiſſum debitum dñs repetijt, eo ꝙ ille conſeruo ſuo debitũ nollet dimittere: ſed fraterna charitas tollitur, ꝑ quodli-

SVP. Q LXXXVII. ART. IIII.

Sot 4 ſ d. 15. q. 2 a. 4. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 3.

Inf. q. 90 ar. 4. ad 3 Et 4. di. 16 q 2 art. 1. q. 2. & 3.

IN ar. 4. in corpore aduerte rationem mouentem Auctorem non ſe tenere ex parte pœnæ, ſed ex parte culpæ, q. ſ. nulla culpa a deo remittitur, niſi per uirtutẽ gratiæ, quod ſi Durã. aduertere uoluiſſet, aut ſoluiſſet hãc rõnem, aut ceſſaſſet ab obijciendo. Ipſe. n. in 4. ſent. diſt. 16. q. 1. art. 2. contra hãc doctrinam obijcit tripliciter.

¶ Primo, quia culpa uenialis conſiſtit in deordinatione uoluntatis, quę tollitur per debitam diſplicentiam eius, quod indebite placuit.

Ar. præc. ad 2 & q. ꝑcc. ar. 3

¶ Secũdo, quia puer nõ baptizatus in originali exiſtens, peccato, qñ uenit ad ętatem, põt primo peccare uenialiter, & ſtatim mori. Et tunc proceditur, an puniretur pœna æterna ꝑ pctõ ueniali, an pœna temporali &c.

q. pręced. ar. 6. & q. 86. ar. 3.

¶ Tertio, ꝑ opera bona facta extra charitatem poteſt aliquis ſecundum oẽs mereri de congruo aliqd bonum temporale, ergo expiationẽ pœnæ temporalis debitæ peccato ueniali.

¶ Ad hæc facile dr̃, ꝙ culpa peccati uenialis non tollit ſolummodo rectitudinem actus voluntarij, ſed ẽt ordinem ad actualem dilectionẽ Dei: eſt. n. impeditiuum feruoris charitatis, & ex hac parte habet rõnem cuiuſdã offenſę dei. Et ꝑpterea dato, ꝙ exiſtens in pctõ mortali poſſit reparare rectitudinẽ uenialis peccati (puta, quia ea mendacia iocoſe uel officioſe, habituatus eſt ad ueritatem dicendam & iocoſe, & officioſe) nõ ꝑpterea remiſſionẽ conſecutus eſt ꝑiertæ culpæ, qua aliquo mõ Deum offendit, qm̃ nulla offenſa ſine gratia a Deo dimittitur. Nec diſplicentia illa, q̃ in hoc ponitur, ſufficit ad remiſſionem culpæ: quia non eſt Deo accepta, ſine gratia. ut in litera dicitur ex Pſal. & Apoſtolo & gl. Beatus uir, cui nõ imputauit dominus peccatum &c.

Gl. interlinearis ibidẽ ſup illud Beat⁹ cui nõ imputauit dominus peccatũ.

Concluſ. m

¶ Ad ſecundum dicitur, ꝙ ſi caſus accideret, & peccatum illud ueniale æternaliter puniretur per accidens, hoc eſt rõne ſtatus, quia eſſet in ſtatu, in quo ſemper maneret culpa, manente autẽ culpa in æternum, deberet etiã pœna eſſe æterna, ut ipſemet Duran. in eodem li. approbat.

¶ Ad tertium dr̃, ꝙ quicquid ſit de pœna, negandum eſt ꝙ ꝑ bona opera facta extra charitatẽ poſſit aliquis mereri de congruo remiſſionẽ culpæ, & propterea argumentũ non militat contra præſentem doctrinam.

SVP. Q LXXXVIII. ART. I

Scot. 4. ſ. d. 22. q. 1. Ricca. 4. ſ. d. 22. q. 1. Duran 4 ſ. d. 22. q. 1. Sot. 4. ſ. d. 16. q. 1. a. 1.

Inf. art. 2. & 3. cor. Et 4. d. 22 q. 1. art. 1. Li. 1. de baptiſmo, cõtra donatiſ. c. 12 in medio to 7.

IN ar. 1. q. 88. circa illud hõ ſedo peccans, ex hoc ipſo rẽ gratius

grani* peccare, quàm prius peccauerat. dubiū occurrit. nam falſum vř ſecundū peccatū eſſe grauius primo, immo itidē oppoſitū: qm primū peccatū eſt caſus ab innocētia: ſecundū autē dir ſordē ſord., iuxta illud, Qui ſordid* eſt ſordeſcat adhuc. Conſtat aūt maioris ſgratitudinis eſſe peccare contra bñficiū innocētię, et quo aggrauatur primū peccatū, q̄ cōtra bñficiū expectationis ad pęnitentiā, ex quo aggrauatur ſecundum peccatum.

Beda in Luc.c.58 non multū remote aſ fin. tom.2.

¶ Ad hoc dř, q̄ nō eſt hic ſermo cōparatiu* peccatorū penes grauitatē, ſed cōuenientiā quaſi uirtualis prioris peccati i poſterio ri nō ſimpliciter, ſed ſecundū quid: hoc eſt ſecundū aliquā certā ſpecialem rōnem: puta quia poſterius peccatū eſt cōtra ſuſtinētē ind. gnū ſuſtineri. Et ideo ex hac doctrina ſtat, q̄ primū peccatū fuerit ex ppria ſpecie grauius, puta blaſphemia Dei, ſecundū exiſtēte peccato gulæ, & ſecundū rōnē ingratitudinis, puta, qa primū fuit cōtra beneficiū innocentiæ, ſecūdum aūt ét ſi leuiſſimum ex ſua ſpecie mortale eſſet, ſp hēt hanc aggrauantē circunſtantiā ingratitudinis ex priore peccato cōſurgentē, quod eſt contra hoc beneficiū expectationis indigni ex priore commiſſo peccato: ſecundum hanc enim circūſtantiā grauius eſt ſecundū peccatum, q̄ primum. Et hinc Auctor ad ſimilē grauitatē ſecundū ſimilem circunſtantiā pcedit in littera: peccatū. n. poſt pœnitentiam, ut in tertio patet articulo, non oportet eſſe grauiꝰ abſolute peccato dimiſſo: ſed tamen eſt grauius ſecundū qd, hoc eſt ſecundū hanc circunſtantiā, qua eſt cōtra q̄ remiſit priora peccata. ſecundū hāc. n. circūſtantiā peccatum poſt pœnitent. â continere dř uirtualiter peccata prius dim. ſſa: quia ex illis peccatis cōſurgit, hæc circūſtantia aggrauans peccatū poſt pœnitentiam.

q.85.ar.3

Refertur hoc de pœni.di.4.c. Qui recedit. Proſper. (reſpō. ad 2. rationē gallorum

q.86.ar.4

bet peccatum mortale. ergo p quodlibet ſequens mortale peccatum, redeunt peccata prius p pęnitentiam dimiſſa.

A

¶ 2 Præt. Sup illud Lucæ 11. Reuertar in domū meam unde exiui, dicit* Beda, Timendus eſt iſte uerſiculus, nec nō exponēdus, ne culpa, quā i nobis extinctā credebamus, p incuriam nos vacantes opprimat. hoc autem nō eſſet niſi ᵇ rediret. ergo culpa p pęnitentiam dimiſſa redit.

B

¶ 3 Præt. Ezechiel. 18. Dominus dicit, Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatē, omnes iuſtitiæ eius, quas fecerat, non recordabunt: ſed inter alias iuſtitias, quas fecit, ét pcedens pęnitentia continetur (cū ſupra dictū ſit, pęnitentiā eſſe partē iuſtitiæ) ergo poſtquā pęnitens peccat, nō imputatur ei pcedensᵇ pęnitentia, p quam conſecutus eſt ueniam peccatorum; redeunt ergo illa peccata.

C

¶ 4 Præt. Peccata pterita p gratiā teguntur, ut patet p Apoſtolum Roma. 4. inducentem illud Pſalmiſtæ 31. Beati, quorū remiſſæ ſunt iniquitates, & quorū tecta ſunt peccata: ſed p peccatū mortale ſequens gratia tollit. ᵇ ergo peccata, quæ fuerāt prius commiſſa, remanent detecta: & ita uidetur quòd redeanr.

D

Sed contra eſt, quòd Apoſtolus dicit Ro. 11. Sine pœnitētia ſūt dona, & uocatio Dei: ſed peccata pęnitentis ſunt dimiſſa p donum Dei. ergo per peccatū ſequens non redeunt dimiſſa peccata, quaſi Deus de dono remiſſionis pęniteat.

¶ Præt.† Auguſtinus dicit in lib. rñſionum proſperi: Qui recedit à Chriſto, & alienatus a gratia, finit hanc uitam; quid niſi in pditionem uadit? ſed non in id, qđ dimiſſum eſt recidit, nec pro originali peccato damnabitur.

E

Respon. D'cendum, quòd (ſicut ſupra dictū eſt *) in peccato mortali ſunt duo. ſ. auerſio a Deo, & conuerſio ad bonū creatum. Quicquid aūt eſt ex parte auerſionis in pc̄tō mortali, ſecūdum ſe conſideratum eſt cōmune omnibus peccatis mortalib. quia per quodlibet peccatum mortale homo auertitur à Deo. unde, & per conſequens macula, quæ eſt per priuationem gratiæ, & reatus pęnæ æternæ communia ſunt omnibus peccatis mortalibus. & ſecundum hoc intelligitur id, quod dicitur Iacobi 2. Qui offendit in uno factus eſt omnium reus: ſed ex parte conuerſionis, peccata mortalia ſunt diuerſa, & interdum contraria. Vnde manifeſtum eſt, quod* ex parte conuerſionis, peccatum mortale ſequens non facit redire peccata mortalia prius abolita: * alioquin ſequeretur, quòd homo per peccatum prodigalitatis reduceretur in habitum, uel diſpoſitionem auaritiæ prius abolitæ. & ſic contrarium eſſet cauſa ſui contrarij, quod eſt impoſſibile. ſed* cōſiderādo i peccatis mortalib. id, qđ ē ex parte auerſionis abſolutè, p pc̄m mortale ſequēs redit illud, qđ fuerat i priorib. pc̄tis añ dimiſſionē, *inquātū p pc̄m mortale ſequēs hō priuaſ gr̄a, & fit reus pœnæ æternæ, ſicut, & prius erat. Verū qa auerſio in pc̄tō mortali, ex cōuerſione quodāmō cauſaſ, recipiūt ea, q̄ ſunt ex parte auerſionis quodāmō diuerſitatē p cōparationē ad diuerſas ꝯuerſiones ſicut ad diuerſas cā:ita, q̄ ſit alia auerſio, & alia macula, & aliꝰ reatus, put cōſurgit ex alio, & alio actu peccati mortalis. & hoc mō, in qōnē uertiť, utrū macula, & reatus pęnæ æternæ ſm q̄ cābant ex actibus peccatorū prius dimiſſorū, redeāt p peccatū mortale ſequēs. Quibuſdā igiť uiſum eſt, q̄ ſimpľr etiā hoc mō redeant. ſed hoc nō pōt eſſe: qa opus Dei p opus hoīs irritari nō pōt. Remiſſio aūt pc̄tōrum priorū, fuit opus diuinæ miſericordiæ. vñ nō pt irritari p ſequēs peccatū hominis, ſm illud Rom. 3. Nunqd incredulitas illorū fidem Dei euacuauit? & iō alij ponētes peccata redire, dixerūt, q̄ Deus nō remittit peccata pęnitēti poſtmodum peccaturo, ſm pſcientiā, ſed ſolū ſm pſentē iuſtitiā: pſcit.n. ſe p his peccatis eū æternaľr punitur ū, & tñ p gr̄am facit eū pſentiaľr iuſtū. ſed nec hoc ſtare pōt: qa ſi cā abſolute ponaſ, & effectus poniſ abſolute. Si igitur nō abſolute fieret p gr̄am, & gratiæ ſacramenta peccatorū remiſſio, ſed cū quadā condōne in futurū depēdēte, ſequereſ q̄ gr̄a, & gratiæ ſacra nō eſſent ſufficiens cā remiſſionis peccatorū, quod eſt erroneū, ut pote derogās gratiæ Dei. & ideo nullo mō pōt eſſe, q̄ macula, & reatus pcedentiū peccatorū, redeant ſm q̄ ex talib. actib. cabanſ. Contingit aūt, q̄ ſequens actus peccati, uirtualiťr continet reatū priorū peccati, inquantū. ſ. aliquis hō ſecundo peccans, ex hoc ipſo vř grauius peccare q̄ prius peccauerat, ſm illud Rom. 2. Secundū duritia tuā, & cor impœnitēs theſaurizas tibi irā in die iræ, ex hoc. ſ. ſolo, quòd contēniſ Dei bonitas, q̄ ad pœnitentiā expectat. Multo aūt magis cōtemnitur Dei bonitas, ſi poſt remiſſionē prioris peccati, ſecūdo peccatū itereſ: quanto maius eſt beneficiū, peccatum remittere, q̄ peccatorem ſuſtinere. Sic igitur * p peccatum ſequens pęnitentiam, redit quodamodo reatus peccatorum prius dimiſſorum, non inquantum cauſabatur ex illis peccatis prius dimiſſis; ſed inquantū cauſatur ex peccato ultimo ppetrato, qđ aggrauat ex pc̄tis priorib. & hoc non eſt

Conclu.

Conclu.

Conclu.

pctā dimiſſa redire ſimpliciter,ſed redire ſm qđ' in F quantum.ſ.virtualiter in pctō ſequenti continent̃

Ad primvm ergo dicendū, ꝙ illud verbū Aug.vr̃ eſſe intelligendū de reditu pctōrum,quantū ad reatum pœnæ æternæ in ſe conſideratum: quia.ſ.poſt pœnitentiā peccans, incurrit reatū pęnæ ęternę, ſicut, & prius:non tamen omnino propter eādem rationem. Vnde † Auguſt. in li. de reſponſionibus Proſperi, cū dixiſſet, ꝙ non in id, quod remiſſum eſt recidit,nec ꝑ originali pctō dānat̃, ſubdit: q tñ ea morte afficit̃,q̃ ei pp pctā dimiſſa debat̃: qa.ſ.incurrit mortē æternā,quā meruerat ꝑ pctā ꝑterita.

† Proſper in reſponſione ad 2. ratione Gallorū. Et refert de pęnit. diſt. 4. ca. Qui recedit.

Ad ii. dicendū, ꝙ in illis uerbis non intendit di- G cere Beda, ꝙ culpa prius dimiſſa hoiem opprimat per reditū reatus præteriti:ſed ꝑ iteratione actus.

Ad iii.dicendū,ꝙ ꝑ ſequēs pctm̄, iuſtitiæ priores obliuioni tradunt̃,inquātū erat meritoriæ uitæ æternæ:nō tñ inquātū erāt impeditiuæ peccati.vñ ſi aliquis peccet mortaliter poſtquam reſtituit debitum non efficitur reus, quaſi debitum non reddidiſſet.& multo minus traditur obliuioni pœnitentia prius acta, quantum remiſſionem culpæ, cū remiſſio culpæ magis ſit opus Dei, quām hominis.

Ad iiii.dicēdū, ꝙ gr̃a ſimpliciter tollit maculā, & reatū pęnę ęternę.Tegit aūt actus pcti ꝑteritos, H ne.ſ.pp eos Deus hoiem gr̃a priuet.& reū hēat pęnę ęternę.& quod gr̃a ſemel fecit, ꝑpetuò manet.

Articvlvs ii.

Vtrum peccata dimiſſa,redeant per ingratitudinem, quæ ſpecialiter eſt ſecundum odium fraternum,apoſtaſiam à fide,contemptum confeſſionis,& dolorem de pœnitentia habita.

Sot 4 ſ.d.16.q.1.ar.2.

4.d.22.q.1.a.1.cor.&ar.3.

Ad secvndvm ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ pctā dimiſſa nō redeant ꝑ ingratitudinē, q̃ ſpecialiter eſt ſm quatuor gn̄a peccatorū.ſ.ſm odium fraternū, apoſtaſiam à fide contemptū cōfeſſionis, & dolorē de I pœnitentia habita ſm ꝙ quidā metrice dixerunt:

Fratres odit,apoſtata fit,ſpernitque fateri.

Pœnituiſſe piget, priſtina culpa redit. Tāto.n.eſt maior ingratitudo quāto grauius eſt pctm̄ qđ quis cōtra Deū cōmittit poſt bn̄ficiū remiſſiōis pctōrū: ſed q̄dā alia pctā [h] ſunt his grauiora,ſicut blaſphemia cōtra Deum, & pctm̄ in Spm̄ſctm̄.ergo vr̃, ꝙ pctā dimiſſa nō redeant magis ſm ingratitudinem commiſſam ſm hęc peccata, quām ſecundum alia.

¶ 2 Præt.* Rabanus dicit, Nequam ſeruum tradidit Deus tortoribus, quoadusq; redderet uniuerſum debitū,quia nō ſolum peccata,quæ poſt baptiſmū K hō egit reputabuntur ei ad pœnam,ſed,& originalia,quæ in baptiſmo ſunt ei dimiſſa:ſed ēt peccata uenialia inter debita computātur,pro quibus dicimus, Dimitte nobis debita noſtra.ergo ipſa ēt redeunt [h] ꝑ ingratitudinē. & pari [h] ratione uidetur, quòd peccat uenialia redeant peccata prius dimiſſa,& non ſolum per peccata prædicta.

*Habetur de pęn. di.4. c. Si Iudas.

¶ 3 Præt.Tanto eſt maior ingratitudo, quanto poſt maius [b] beneficium acceptū aliquis pecat: ſed bn̄ficium Dei eſt ēt ipſa innocentia, qua peccatum vitamus.dicit.n.† Aug.in 2.confeſſ. Gratiæ tuæ deputo quęcumque peccata non feci.Maius autem donum eſt innocentia, q̄ ēt remiſſio oium peccatorū. ergo non minus eſt ingratus Deo, qui peccat poſt innocentiam,q̄, qui peccat poſt pœnitentiā.& ita vr̃ ꝙ per ingratitudinem, quæ fit ſecundum peccata prædicta,non maxime redeant peccata dimiſſa.

† Li. 2. confeſ. cap. 7. in med. tom. 1.

Sed contra eſt, ꝙ * Grego.dicit 18. Moral.Ex dictis euangelicis conſtat, ꝙ ſi quid in nos delinquitur,ex corde non dimittimus,& illud ruſus exigitur, quod nobis iā per pęnitentiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus.& ita propter odium fraternū ſpecialiter peccata dimiſſa redeunt ſecundum ingratitudinem.& eadem ratio uidetur de alijs.

* Li. 4. dialo. ca. 60. circa finē

Resp.Dicendum, ꝙ (ſicut s̄.dictum eſt *) peccata dimiſſa, ꝑ pœnitentiā redire dicuntur, inquantū reatus eorū rōne ingratitudinis, virtualiter continetur in peccato ſequenti. Ingratitudo aūt pōt cōmitti dupliciter: vno modo, ex eo ꝙ aliquid fit cōtra bn̄ficium. & hoc modo per oē pctm̄ mortale, quo Deū offendit, redditur homo igratus Deo, qui peccata remiſit. & ſic [m] ꝑ quodlibet pctm̄ mortale ſequēs, redeunt peccata prius dimiſſa, rōne ingratitudinis: [n] alio modo committitur gratitudo non ſolum faciendo contra ipſum beneficium, ſed ēt faciendo contra formā bn̄ficij ꝑſtiti: q̄ quidē forma ſi attendat̃ ex parte bn̄factoris, eſt remiſſio debitorum.Vñ contra hanc formā facit, qui fratri petenti veniā non remitti:ſed odium tenet. Si aūt attendat̃ ex parte pœnitentis, qui recipit hoc bn̄ficium, inuenitur ex parte eius duplex motus liberi arbitrij: quorum primus eſt motus liberi arbitrij in Deū: q eſt actus fidei formatæ, & cōtra hoc facit hō apoſtatādo, a fide: ſcđs aūt eſt motus liberi arbitrij in pctm̄, q eſt actus pniæ. Ad quē primo ꝑtinet (vt s̄.dictū eſt † ꝙ hō deteſtet pctā ꝑterita, & contra hoc facit ille, qui dolet ſe pœnituiſſe. Scđo ꝑtinet ad actū pniæ, ut pœnitens ꝓponat ſe ſubijcere clauibus eccleſię ꝑ confeſſionē, ſm illud pſalmi. 31. Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meā Dño, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. & contra hoc facit ille, qui contemnit cōfiteri ſm ꝙ ꝓpoſuerat. & iō dr̃ ꝙ [p] ſpecialiter igratitudo horū peccatorum, facit redire peccata prius dimiſſa. [q]

* Ar. præced.

Concl.

† Q. 85. a. 5. & 6.

Conclu.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ hoc non dr̃ ſpecialiter de illis pctis, quia ſint cęteris grauiora:ſed qa directius opponunt̃ bn̄ficio remiſſionis pctōrū.

Ad ii.dicendū, ꝙ ēt pctā uenialia, & ipſum originale redeunt modo ꝑdicto, * ſicut, & pctā mortalia, inquantum contemnit̃ Dei beneficiū, quo hæc K pctā ſunt remiſſa: [r] nō tñ ꝑ pctm̄ ueniale aliquis incurrit ingratitudinē: quia homo peccando venialiter, non facit contra Deum, ſed ꝑter ipſum & iō ꝑ pctā uenialia, nullo modo peccata dimiſſa redeūt.

* In corp. ar.
responſio ad aliud.

Ad iii.dicendum, ꝙ bn̄ficium aliquod hēt penſari dupliciter: uno mō ex quātitate ipſius bn̄ficij. & ſm hoc innocentia eſt maius Dei beneficium q̄ pęnitentia, q̄ dr̃ ſcđa tabula poſt naufragiū: alio modo, pōt penſari beneficiū ex parte recipiētis, q minus eſt dignus, & ſic magis fit ſibi gr̃a: vnde, & ipſe magis eſt ingratus ſi cōtemnat. & hoc mō bn̄ficiū remiſſionis culpæ eſt maius, inquantum ꝑſtat̃ totaliter idigno, & iō ex hoc ſequit̃ maior ingratitudo.

SVP. Q. LXXXVIII. ARTIC. III.

Sot.4.ſ.d.16.q.1.ar.3.

IN ar.3.eiuidem q. intellige nouitie ingratitudinem non habere quantitatem ex quantitate beneficii, quãuis habeat ex illo ſpecie, ſicut nec odiũ hẽt quãtitatẽ ex obiecto odio habito. nõ.n. oportet tm̃ eſſe odiũ, quantũ eſt odibile: cõtingit.n. unũ, & idem plus, & minus odio haberi. Et ſimiliter nõ oportet tm̃ eſſe amorẽ, quantũ eſt amabile: eſt enim aliquid plus amabile q̃ amet̃, & ſic de aliis. Q. ãtificat au tẽ ingratitudo ex beneficio (ut in litera dr) proportionaliter, & hoc eſt dicere, ꝙ ſi cõparent̃ duæ ingratitudines ad duo beneficia, uerũ eſt, ꝙ cęteris paribus quanto beneficium maius eſt beneficio, tãto ingratitudo maior eſt ingratitudine. Et ꝓpterea tãto peccatũ poſt pœnitentiã eſt ſecundũ ingratitudinis circunſtantiã grauius, quanto cõtra maius eſt beneficiũ remiſſionis peccatorũ. Et q̃a beneficiũ remiſſionis quantificatur ſecundum peccata dimiſſa, ideo tãto grauius q̃s poſt pœnitentiã peccat, quãto maior peccator prius fuit, & cęteris paribus, quanto pluries dimiſſa ſibi peccata fuerunt.

4.d.22.q.1 ar.2.q.3.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingratitudinem peccati ſequentis, conſurgat tantus reatus, quantus fuerat peccatorum prius dimiſſorum.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur ꝙ per igratitudinẽ peccati ſequentis conſurgat tãtus reatus, quantus fuerat peccatorũ prius dimiſſorũ: q̃a ſm̃ magnitudinẽ peccati eſt magnitudo beneficii, quo peccatũ dimittitur, & per conſequens magnitudo igratitudinis, qua hoc beneficiũ cõtẽnit[h]: ſed ſm̃ quãtitatem ingratitudinis, eſt quantitas reatus cõſequentis. ergo eſt tãtus reatus, qui cõſurgit ex ingratitudine ſequentis peccati, quãtus fuit reatus omnium præcedentium peccatorum.

¶2 Pręt. magis peccat, q deũ offendit, q̃ q offendit hominem: ſed ſeruus [h] manumiſſus ab aliquo dño reducit in eãdẽ ſeruitu C tẽ, à qua prius fuit liberatus, uel ẽt in grauiorẽ. ergo multo magis ille, q ꝯ deũ peccat poſt liberationẽ à pc̃tõ, reducit i tm̃ reatũ pęnæ, quãtũ primo habuerat

¶3 Præt. Matth. 18. dicitur, quòd iratus Dñs tradidit eum (cui replicantur peccata dimiſſa, propter ingratitudinem) tortorib. quoadusq; redderet uniuersũ debitum: ſed hoc non eſſet, niſi cõſurgeret ex ingratitudine reat⁹ D [h] quãtus fuit omnium pręteritorũ peccatorũ. ergo æqualis reatus per ingratitudinem redit.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Deut. 25. Pro menſura peccati erit & plagarum modus ex quo patet, quòd ex paruo peccato non conſurgit magnus reatus: ſed quãdoque peccatum mortale ſequens, eſt multo minus quolibet peccatorũ prius dimiſſorũ. non ergo ex peccato ſequenti redit tantus reatus, quantus fuit peccatorum prius dimiſſorum.

RESPON. Dicendum, quòd quidam dixerunt, ꝙ ex peccato ſequenti propter ingratitudinẽ conſur E git tãtus reatus, quantus fuit reatus peccatorũ pri⁹ dimiſſorum ſuper reatum proprium huius peccati: ſed hoc non eſt neceſſarium, quia ſicut ſupra dictũ eſt, †reatus præcedẽtium peccatorum non redit ꝑ peccatum ſequens, inquãtum ſequebatur ex actib. præteritorum peccatorum, ſed inquantum conſeq̄tur actum ſequẽtis peccati. Et ideo oportet, ꝙ quãtitas reatus redeuntis, ſit ſecundũ grauitatẽ peccati ſubſequẽtis. Poteſt autem contingere, ꝙ grauitas peccati ſubſequẽtis adæquetur grauitati oĩum peccatorum pręcedentiũ: ſed hoc non ſemꝑ eſt neceſſe, ſiue loquamur de grauitate eius, quã hẽt ex

Ar.1. huius.

A ſua ſpecie (cum quandoq; peccatum ſequẽs ſit fornicatio ſimplex, peccata uero p̃terita fuerũt adulteria, uel homicidia, ſeu ſacrilegia) ſiue ẽt loquamur de grauitate, quã hẽt ex igratitudine annexa. nõ enim oportet, ꝙ quantitas ingratitudinis ſit abſolute æqualis quantitati beneficij ſuſcepti, cuius q̃titas attenditur ſm̃ quantitatem peccatorum prius dimiſſorum, contingit enim quòd contra idem beneficium unus eſt multum ingratus, uel ſecundum intenſionem contemptus beneficii, uel ſecũdũ grauitatem culpa cõtra benefactorem cõmiſſe, alius autem parum, uel quia minus contemnit, uel quia B minus ꝯ benefactorem agit: ſed proportionaliter quantitas ingratitudinis, adæquatur quantitati bñficii: ſuppoſito enim æquali contẽptu beneficii, uel offenſa benefactoris, tãto erit grauior igratitudo, quanto beneficio fuit maius. unde manifeſtum eſt, ꝙ [m] nõ eſt neceſſe, quòd propter ingratitudinem, ſemꝑ ꝑ peccatũ ſequens redeat tantus reatus, quãtus fuit præcedentium peccatorũ, ſed neceſſe eſt ꝙ proportionaliter quanto peccata prius dimiſſa fuerunt plura, & maiora, tãto redeat maior reats per qualemcunque ſequens mortale peccatum.[a] Con.m.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ bñficium remiſſionis culpę recipit quãtitatẽ abſolutã, ſm̃ quantitatem peccatorũ prius dimiſſorũ: ſed pc̃tm̃ ingratitudinis non recipit quantitatẽ abſolutam ſm̃ quantitatẽ beneficii, ſed ſm̃ quantitatem contemptus, uel offenſæ, ut dictum eſt. †& ideo ratio non ſequitur.

AD 2m dicendum, quòd etiam ſeruus manumiſſus non reducitur in priſtinam ſeruitutem pro qualicumque ingratitudine: ſed pro aliqua graui. Incorp a.

AD 3m dicẽdũ, ꝙ illi, cui peccata dimiſſa replicantur ꝑꝑ ſubſequẽtẽ ingratitudinẽ, redit uniuerſum debitum, inquantum quantitas peccatorũ pręcedentium proportionaliter inuenitur in ingratitudine ſubſequenti, non autẽ abſolute, ut dictum eſt.[*] Incorp. a

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ingratitudo, ratione cuius ſequens peccatum facit redire peccata prius dimiſſa, ſit ſpeciale peccatum.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur, quòd igratitudo, rõne cuius ſequens pc̃tm̃ facit redire peccata prius dimiſſa, ſit ſpeciale pc̃tm̃. Retributio.n. grãrũ ꝑtinet ad contra paſſum, qđ requiritur in iuſtitia, ut patet ꝑ †Philoſophum. 5. Eth. ſed iuſtitiæ eſt ſpecialis uirtus. ergo [h] ingratitudo eſt ſpeciale peccatũ.

¶2 Præt. [a] Tullius i 2. Rhetor. ponit ꝙ grã eſt ſpecialis uirtus: ſed ingratitudo opponit grę. ergo ĩgratitudo [b] eſt ſpeciale peccatũ.

¶3 Præt. Specialis effectus à ſpeciali cauſa procedit: ſed ingratitudo habet ſpecialem effectum, ſcilicet ꝙ facit aliqualiter redire peccata pri⁹ dimiſſa. ergo [h] i-

SVP. Q. LXXXVIII. ARTIC. IIII.

Sot.4.ſ.d.16.q.1.a.4.

IN ar.4. eiuſdem q. aduerte nouitie, ingratitudinẽ, d qua eſt ſermo, nõ eſſe ſpeciale peccatum nõ ſolum ea ratione, quia ipſa, & peccatũ, puta fornicatio poſt pœnitentiam, non conſtituunt, duo peccata. ſ. ingratitudinis & fornicationis, ſed ea potius ratione, quia huiuſmodi ingratitudinis circunſtantia nõ apponit circa peccatum poſt pœnitentiã deformitatem alterius ſpeciei ab iſ ſo peccato, imm ingratitudo iſta trahit ad ſpeciem peccati cd circunſtat puta fornicationis, ſi peccatũ poſt pœnitentiam eſt fornicatio, & ſic de aliis ſimile eſt enim de ſimilibus circunſtantibus ad ... peccata

2.2.q.107. ar.2. ad 1. Et 4.d.22. q.1.a.3.q. 3.

Li.5.c.5.ſi remote a prin.t.3.

L.2.de inuent. fo.4. ante fi. li.

enta mortalia puta odio dei, & cōtēptu diuini pręcepti: quilibet .n. peccans mortaliter, interpretatiue, & contēnit diuinum pręceptum qđ tranſgreditur, & ī odiū inimicitiæ diuinæ charitati oppoſitum incidit. Hę m̄ circūſtantiæ ad eandē pertinent ſpeciem pctī, in qua eſt peccatum, cuius ſunt circunſtantiæ, & non trahunt peccatum in ſpēm odij diuini, & ſpeciem inobedientiæ, quã ſcđm ſe hęc ſunt ſpecialia peccata, ad quas tñ ſpecies trahorent, ſi quis ex dei odio, & cōtemptu prę cepti fornicaretur.

Ar. 2. huiueque eſt.

D. 992. Lib. 5. c. 2. nō remote a prin. c. 5.

gratitudo eſt ſpeciale peccatū. F

SED CONTRA, Illud qđ cōſequit̄ oīa peccata, non eſt ſp̄ile peccatū: ſed pqđcunq; peccatū mortale aliqs efficit̄ deo igrat[a], vt ex p̄miſſis patet.[h] ergo igratitudo non eſt ſpale peccatum.

RESP. Dicēdū, ꝙ ingratitudo peccantis qñq; eſt ſpāle peccatum, qñq; aūt nō, ſed eſt circunſtantia gñaliter ꝯūs oē peccatum mortale, quod ꝯ deū committitur: peccatum.n. ſpeciem G recipit ex intentione peccātis. vnde ut † Phil. dicit 5. ethic. iſte, qui mœchatur, ut furetur, magis eſt fur, quàm męchus. Si igitur aliquis peccator i cōtēptū dei, & ſuſcepti bñficij aliqđ pctm̄ cōmittat, illud pctm̄ trahit̄ ad ſpēm ingratitudinis. & hoc mō, ingratitudo peccantis eſt ſpale pctm̄. ſi uero aliquis intendens aliquod pctm̄ committere, puta homicidiū, aut adulteriū nō retrahat ab hoc ꝑ hoc ꝙ pertinet ad dei contēptū, ingratitudo non erit ſpeciale pctm̄, ſed trahetur ad ſpeciē alterius pecca- H ti, ſicut circunſtantia quædam. ut aūt[a] Aug. dicit in li. de natura, & gratia, non omne pctm̄ eſt ex cōtemptu, & tñ in oī peccato deus contemnitur in ſuis præceptis. vñ manifeſtum eſt, ꝙ[m] ingratitudo peccantis qñq; eſt ſpāle pctm̄, ſed non ſemper.[n] & ꝑ hoc patet rñſio ad obiecta. Nā primæ rōnes cōcludūt ꝙ ingratitudo ſm̄ ſe ſit q̄dā ſpēs pctī. Vltima aūt rō cōcludit, ꝙ ingratitudo ſm̄ ꝙ inuenitur in omni peccato, non ſit ſpeciale peccatum.

In li. de natura & gra. c. 29. t. 7.

concl. m

SVP. Q. LXXXIX. ART. I.

IN qn. 89. quatuor notanda occurrūt. Primum in art. 1. ad ſcđm, ubi dr ꝙ contritio ſe hēt, ut vltima diſpō ad gratiam cōſequendam. Sciendū eſt.n. dupliciter ſumi cōtritionem: uel pro ipſo actu nudo: uel ꝑ ipſo actu informato charitate: perfecta ſi quidem dolor de peccatis commiſſis cum uoluntate ſatisfaciendi, &c. contritio dr̄, formata quid m ſi charitate ueſtita conſideretur, abſolute vero ſi nuda ſumatur. Et ſic nude conſiderauit eam Auctor, cum dixit ꝙ eſt ultima diſpoſitio ad gratiā. formata autem charitate conſideratur, cum deſcribitur quòd eſt dolor charitate informatus.

¶ Secundum notandum eſt in 2. artic. in calce cor. ubi dicitur

QVÆSTIO LXXXIX.

De uirtutum recuperatione per pœnitentiam, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE cōſiderādū eſt de recuperatione uirtutum per pœnitentiam.

ET circa hoc quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrum per pœnitentiam reſtituantur virtutes.

¶ Secundo, Vtrum reſtituantur K in æquali quantitate.

¶ Tertio, Vtrum reſtituatur pœnitenti æqualis dignitas.

¶ Quarto, Vtrum opera uirtutum, per peccatum ſequens mortificentur.

¶ Quinto, Vtrum opera mortificata per pctm̄, per pœnitentiam reuiuiſcant.

¶ Sexto, Vtrū opera mortua, id eſt, abſq; charitate facta, per pœnitentiam viuificentur.

ARTICVLVS I.

Vtrum per pœnitentiam virtutes reſtituantur.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vr̄ ꝙ per pniam virtutes nō reſtituant̄. Non.n. poſſent virtutes amiſſę, ꝑ pniā reſtitui,[h] niſi pnia virtutes cāret: ſed pnia cū ſit virtus, non pōt eſſe cā oium uirtutū: pſertim cū q̄dam virtutes ſint naturaliter priores pœnitētia, ſ. fides, ſpes, & charitas, ut. ſ. dictū eſt † ergo per pniam non reſtituuntur virtutes.

¶ 2 Præt. Pnia in quibuſdā actibus pęnitentis conſiſtit: ſed virtutes gratuitæ[h] nō cauſant̄ ex actib. nr̄is: dicit.n.[a] Aug. in li. de libero arbi. ꝙ virtutes deus in nobis ſine nobis operatur. ergo vr̄, ꝙ per pęnitentiam non reſtituantur uirtutes.

¶ 3 Præter.[h] Hēns virtutē ſine difficultate, & delectabiliter a- I ctus virtutū operat̄: vñ † Phil. dicit in 2. Ethic. ꝙ nō eſt iuſtus, q nō gaudet iuſta operatione: ſed multi pœnitētes adhuc difficultatē patiunt̄ in operando actus virtutū. nō ergo per pœnitentiam reſtituūtur virtutes.

SED CONTRA eſt, ꝙ Lucæ 15. legitur. Pater mandauit ꝙ filius pœnitens indueretur ſtola prima, quæ ſm̄ Ambr. eſt amictus ſapientiæ, quam ſimul conſe- L quuntur oēs virtutes, ſm̄ illud Sap. 8. ſobrietatem, & iuſtitiam docet, prudētiam, & virtutem, quibus vtilius nihil eſt in vita hominibus. ergo per pęnitentiam oēs uirtutes reſtituuntur.

RESP. Dicendū, ꝙ per pniam remittuntur peccata, ut dictum eſt: † remiſſio autem peccatorū non poteſt eſſe niſi per infuſionem gratiæ. vnde relinquitur, ꝙ per pniam homini gratia infundatur.[d] ex gratia autem cōſequuntur omnes uirtutes gratuitæ, ſicut ex eſſentia animæ fluunt oēs potentiæ, ut in ſecunda parte habitum eſt.[a] vñ relinquitur,[m] ꝙ per pęnitētiā omnes uirtutes reſtituantur.[a]

AD PRIMVM ergo dicēdum, quod eodem modo pęnitentia reſtituit uirtutes, per quē modum eſt cauſa gratiæ, ut iam dictum eſt. † Eſt autem cauſa gratię in quantū eſt ſacramentum,

& eadem ratio eſt de virtutibus, quæ ex gratia conſequūtur. Poteſt ſi quidem hoc dupliciter intelligi, uel referendo ſingulas uirtutes ad ſingulas pro eis diſpoſitiones in reſorgente, uel referendo quantitatem uirtutū ad quantitatem gratiæ. Et primo quidem intellectu ſenſus eſſet, quòd reſurgens a peccato, recuperat aliquā infuſam uirtutem maiorem, & aliquam minorem ſi ad unā magis ſe diſpoſuit, quā ad aliam: ſicut recuperat gratiam maiorem, uel minorē, prout magis, uel minus ſe diſponit ad illam. Iuxta ſecundum uero intellectum ſenſus eſſet, ꝙ recuperans gratiam minorem recuperat ēt virtutes minores, & ſi recuperat gratiam æqualem deperditæ, recuperat ēt uirtutes æquales, & ſi maiorem, maiores. Quicquid autem de ueritate primi dicti ſecundum ſe ſit, præſenti tamen literæ ſecundus ſolus ſenſus conſonat: qm̄ in litera redditur ratio quare eſt eadem ratio, de gratia, & uirtutibus. Et ratio, quæ redditur, eſt ſequela uirtutum ex gratia: ex hoc enim ꝙ uirtutes conſequūtur ad gratiam, abſq; ſcrupulo ambiguitatis cuiuſq; deducitur, quòd ad maiorē gratiā ſequūtur maiores uirtutes, & ad minorē minores.

¶ Tertio aduertēdum eſt in 3. ar. in cor. ubi de irregularitate homicidij, & defenſione cōuniſſi tangit̄. Diſtinguēdū ſiquidem eſt de defenſione. Nā q̄dam eſt neceſſitans ad homicidiū, cū qs .ſ. non pōt totaliter ſe defendēdo, ſuum euadere inuaſorem, niſi occidat illum, & hæc nō inducit irregularitatē ꝑ noua iura, condita .ſ. poſt trāſitum beati Tho. vt patet in 6 de homic. c. unico. Defenſio aūt non urgens ad homicidium, & olim, & nunc irregularē conſtituit, & de hac textus iſte intelligendus eſt.

¶ Quarto aduertendum eſt in 5. artic. in cor.

Sn. q. 152 ar 3. ad 3. Et 4. di. 14 q. 2. ar. 2.

Q 85. ar. 6 Ex li. 2. cõ 18. c. 1.

Li. 1. c. 8 a med. t. 5.

Q. 86 ar 1.

D. 677.

12 q. 110 ar. 4. ad 1 concl. m

Ex corp. ar.

ſor. iuncto cū reſpōſione ad tertium, ꝙ aliud eſt loq; de ope re meritorio, & aliud eſt loqui de quātitate operis meritorii. Cum enim mortificata reuiuiſcunt, ſēper oïa opera meritoria, quæ mortificata erant reuiuiſcūt: quoniam iſti in quo reuiuiſcūt debita eſt uita æterna ex meritorū priorū operū, & non ſolum ex iis præſentium operū, ita ꝙ hoc operatur reuiuiſcere. quod ex pluribus capitib. debetur huic uita æterna, ſcilicet ex meritis prioribus, & ex meritis poſterioribus: ſed quātitas operis meritorii non

Q. 86. a. 5.

ſemp reuiuiſcit ſimpliciter: quantam ſi ſemper recuperat ꝓpriam efficaciam, quæ eſt perducere hunc ad tantum gradū beatitudinis æternę, ut patet in eo, qui reſurgit in minori gratia, ita quòd in illa minore decedit. Talis enim nunquam perueniet ad illum beatitudinis gradum, quem quātitas priorū meritorū debitum ſibi fecerat. Et in promptu cauſa huius non reuiuiſcētiæ eſt ipſa reſurgentis indiſpoſitio: ſicut enim ſi non reſurrexiſſet à peccato mortificata merita non ſibi reuixiſſent (quia peccatum proprium impediuiſſet meritorum efficaciam) ita reſurgendo à pecca-

Inf. a. 5. ad 3. Et 3. d. 31. q. 1. ar. 4.

to, cum minore tamen gratia ex hoc ipſo indiſpoſitus eſt ad ſuſcipiēdum fructum maioris meriti. ipſe enim minor conatus reſurgentis,

Aug. in li. de correc. & gratia, c. 9. poſt med. l. 7.

& ad maiora non ꝓgrediens impedimentum præſtat efficaciæ quātitatis magni meriti pręcedentis. Et facit, ut quantitas illa non reuiuiſcat ſibi ſimpliciter,

Hoc hēs Aug. 3. hypognoſticō a med. illius to. 7

& abſolute: cum quo tamen ſtat, quòd reuiuiſcit illi ſecundū quid, hoc eſt quo ad gaudium accidētale: quia, ut in litera dicitur, plus gaudebit de maiore merito pręcedente quā de minore, qđ ſubſequutum eſt.

nam inquantum eſt uirtus, eſt magis gratiæ effectus. Et iō ñ oportet, ꝙ pęnitentia, ſecundum ꝙ eſt uirtus, ſit cauſa omnium aliarum uirtutum: ſed ꝙ habitus pęnitētiæ ſimul cū habitibus aliarū uirtutū, per ſacramētū pœnitētiæ cauſent.

Ad 2m dicendū, ꝙ in ſacramento pęnitētiæ, actus humani ſe hñt materialiter: ſed formalis uis huius ſacri depēdet ex uirtute clauiū, & iō uirtus clauiū effectiue cauſat gratiā, & uirtutes, inſtrũaliter tñ. ſed actus pri.n[s] pęnitētis ſe hēt, ut ultima diſpō ad gratiā ꝯſequēda, ſ. contritio: alii uero ſequētes actus pœnitētię, procedūt iam ex gratia, & uirtutibus.

Ad 3m dicendū, ꝙ (ſicut ſ. dictū eſt*) qñq; poſt primū actū pęnitētiæ, q eſt ꝯtritio, remanet q̄da reliquię peccatorū, ſ. diſpoſitiones ex priorib. actib. peccatorū cauſatæ, ex qbus ꝑſtaī difficultas quædā pœnitēti, ad operādū opera uirtutū: ſed quātū eſt ex ipſa inclinatione charitatis & aliarū uirtutū, pęnitēs opa uirtutis delectabiliter & ſine difficultate opaī: ſicut ſi uirtuoſus, ꝑ accidēs difficultatē pateret i executione actus uirtutis ꝓp ſomnū, aut aliquā corporis indiſpoſitionē.

ARTICVLVS II.

Vtrum poſt pœnitentiam reſurgat homo in ęquali uirtute.

Sot. 4. ſ. d. 16 q. 2. a. 2. c. 4. d. 14. q 2. con. 2.

AD SECVNDVM ſic proceditī. Vr̄ ꝙ poſt pęnitentiā reſurgat homo in ęquali uirtute. dicit enim apoſt. Roman. 8. Diligētib. deū oïa cooperantur in bonū. Vbi dicit gl.* Auguſt. ꝙ hoc adeo uerū eſt, ut ſi q horū deuient, & exorbitent, hoc ipſum eis deus faciat in bonū ꝓficere: ſed hoc nō eſſet, ſi hō reſurgeret in minori uirtute. ergo uidetur quòd nūquā pęnitēs reſurgat i[h] minori uirtute.

¶ 2 Præter. † Ambroſius dicit, ꝙ pęnitētia res optima eſt,[b] q̃ oēs defect[s] reuocat ad ꝑfectū: ſed hoc nō eſſet, niſi uirtutes ī æquali quantitate recuperarētur. ergo per pœnitentiā ſemper recuperatur æqualis uirt[s].

A ¶ 3 Præter. Super illud Geneſ. 1. Factum eſt ueſpere, & mane dies unus, dicit glo. Veſpertina lux eſt à qua quis cecidit matutina, in qua reſurgit: ſed lux matutina ē maior ueſptina.[a] ergo aliqs reſurgit in maiori gratia, uel charitate, quàm pri[s] habuerit: qđ ēt uī ꝑ id, qđ Apoſtol. dixit Roman. 5. Vbi abundauit delictū, ſuperabūdauit, & gratia.

SED CONTRA, Charitas proficiens, uel ꝑfecta, eſt maior q̃ charitas incipiēs: ſed qñq; aliqs cadit à charitate ꝓficiēte, reſurgit aūt in charitate incipiēte. ergo ſemper reſurgit hō in minori uirtute. Ar. præce. ad 3.

RESPON. Dicendū, ꝙ (ſicut dictū eſt †) motus liberi arbitrii, qui eſt in iuſtificatione impii, eſt ul- B tima diſpō ad gratiā: uñ in eodē inſtāti eſt grãæ infuſio, cū ꝓdicto motu liberi arbitrii, (ut in ſecūda parte habitū eſt)* In quo qdē motu cōprehendiī actus pœnitētiæ, ut ſ. dictū eſt. Manifeſtū eſt āt, ꝙ formæ q̃ pñt recipere magis, & minus, intēdunī, & remittunī ſm diuerſam diſpoſitionē ſubiecti, ut in ſecunda parte habitū eſt. † Et inde eſt, ꝙ ſm ꝙ motus liberi arbitrii, in pęnitentia eſt inteſior uel remiſſior, ſm hoc pęnitēs ꝯſequiī maiorē, uel minorē gratiā. Cōtingit āt intēſionē motus pęnitētis, qñq; ꝓportionatā eſſe maiori gratiæ, q̃ illa, à qua ceciderat ꝑ pctm̄: qñq; aūt equali, qñq; ue- C ro minori. Et ideo pęnitēs[m] quandoq; reſurgit in maiori gratia, q̃ prius habuerat, qñq; aūt in æquali, quandoque etiam in minori, & eadem ratio eſt de uirtutibus, quæ ex gratia conſequuntur.[n]

Q. 113. ar. 5. & 7. in 1 2.

1. 2. qu. 52 ar. 1. & 2. Et q. 66. a. 1.

Com. m

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ non oïbus diligentibus deum cooperatur in bonum hoc ipſum, ꝙ ꝑ pctm̄ à dei amore cadunt: qđ patet in his, qui cadunt, & nūquā reſurgunt, uel qui reſurgunt, iterū caſuri: ſed his tm̄, qui ſm propoſitum uocati ſunt ſancti, id eſt, prædeſtinatis, qui quotieſcumq; cadant, finaliter tñ reſurgunt. Cædit ergo eis in bonū hoc, ꝙ cadunt, nō quia ſemꝑ in maiori grã re- D ſurgant: ſed qa reſurgūt in ꝑmanētiori gratia: nō quidem ex parte ipſius gratiæ, qa quanto gratia eſt maior, tanto de ſe eſt permanentior: ſed ex parte hominis, qui tāto ſtabilius in gratia permanet, quanto eſt cautior & humilior. unde & gl.* ibidē ſubdit, ꝙ ideo proficit eis in bonum, quòd cadūt, quia humiliores redeunt, atque doctiores.

Aug. loco citato in arg.

AD 2m dicendū, ꝙ pęnitentia quantū eſt de ſe, hēt uirtutē reparandi defectus ad ꝑfectū, & ēt ꝓmouendi in ulteriorē ſtatū: ſed hoc qñq; impediī ex parte hominis, qui remiſſius mouetī in deū, & in deteſtationē peccati: ſicut ēt in baptiſmo aliq E adulti conſequuntur maiorem uel minorem gratiam, ſecundum quòd diuerſimode ſe diſponunt.

AD 3m dicendum, ꝙ aſſimilatio illa utriuſque gratiæ ad lucē ueſpertinam, & matutinam, ſit ꝓpter ſimilitudinem ordinis, quia poſt lucē ueſpertinā ſequunī tenebræ noctis, poſt lucē autē matutinā ſequitur lux diei, nō aūt propter ſimilitudinem maioris, uel minoris quātitatis.[r] Illud ēt uerbum Apoſtoli intelligitur de gratia Chriſti, q̃ ſuperat omnē abundantiam humanorum peccatorū: nō aūt eſt uerū in omnibus, ꝙ quanto abundātius peccauit, tanto abundantiorē gratiam conſequatur,

Reſpōſio ad abud.

In corp. ar. Aug. in epi. 50. ad Bonifaciũ, aliquãtulũ ante finẽ epiſt. t. 2. Eodẽ loco nũc p̄xime dicto.

ctũ ẽ.* Ad ſtatuta aũt canonũ, q̃ hoc ꝓhibere vĩr rñdet * Aug. Bonifacio ſcribẽs, vt cõſtitueret in eccl'a, ne q̃ſquã poſt alicuius criminis pniã, clericatũ accipiat, vel ad clericatũ redeat, vel i clericatu maneat, non deſperatione indulgentiæ, ſed rigore factum eſt diſciplinæ, alioquin contra claues eccleſiæ datas diſputabitur, de quib. dictum eſt, * Quæcunque ſolueritis ſuper terram, ſoluta erũt, & in cœlo. Et poſtea ſubdit, nam, & ſanctus Dauid de criminib. mortiferis egit pœnitentiam, & tñ in honore ſuo p̄ſtitit, & beatũ Petrũ qñ amariſſimas lachrymas fudit, vtiq; dñm negaſſe pœnituit, & tñ apoſtolus permanſit: ſed non iõ putanda eſt ſuperuacua poſteriorũ doctorũ diligentia: qui ubi abſoluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderũt: experti (vt credo) aliquorũ fictas pœnitentias per affectatas honorum potentias.

Ad 3m dicendum, ꝙ illud ſtatutũ intelligitur de illis, qui publicam pniam agunt: qui poſtmodum non poſſunt ad maiorem prouehi gradum.

Articulus IIII.

Vtrum opera uirtutũ in charitate facta poſſint mortificari.

Sot. 4 ſ. d. 16 q. 2. a 4.

1. 2. q. 6. 132. art. 3 ad 1. & 3 di. 36 art. 5. ad 1. & 4. diſt. 14. q. 2. ar. 1. q. 2. Et d. 21. q. 6. 1. art. 1. q. 1. ad 1. Et diſ. 22. q. 1. art. 1. ad 6. & Heb. 6.

Ad quartum ſic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ opera uirtutũ i charitate facta, mortificari ñ poſſint. Qđ. n. ñ ẽ, h immutari ñ p̄t: ſed mortificatio ẽ q̃dã mutatio de vita i mortẽ. cũ ergo opera virtutũ poſtquã facta ſũt, iã ñ ſint, vr̃ ꝙ vlteri9 mortificari ñ poſſint.

¶ 2 Præt. Per opera virtutũ in charitate facta, homo merei vitã æternã: ſed h ſubtrahere mercedẽ merenti, eſt iniuſtiria, q̃ non cadit in deum. ergo non poteſt eſſe, quòd opera uirtutum in charitate facta, per peccatum ſequens mortificentur.

¶ 3 Præt. Fortius non corrumpitur à debiliori: ſed opera charitatis ſunt fortiora quibuſlibet peccatis; quia vt dr̃ Prouer. 10. Vniuerſa delicta operit charitas. ergo vr̃ ꝙ opera in charitate facta perſequẽs mortale peccatũ h mortificari nõ poſſint.

Sed contra eſt, ꝙ dicitur Ezech. 18. Si auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, omnes iuſtitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.

Resp. Dicẽdũ, ꝙ res viua p mortẽ p̄dit operationẽ vitæ. vñ p quãdã ſiĩtudinẽ dñr res mortificari, qñ impediunt à ſuo ꝓprio effectu vel operatione. Effectus aũt operũ virtuoſorũ, q̃ i charitate fiũt, eſt p̄ducere ad vitã æternã, qđ q̃dẽ impedit per peccatum mortale ſequens, qđ gratiam tollit, & ſm hoc m opera in charitate facta mortificari dicuntur perſequens peccatum mortale. n

Concl. m

Ad primum ergo dicẽdũ, ꝙ ſicut opera p̄ctõrũ tranſeunt actu, & manent reatu, ita opera in charitate facta, poſtquã trãſeunt actu manẽt merito in dei acceptatione. & ſm hoc mortificant, i quãtum impedit homo, ne cõſequatur ſuã mercedẽ.

Ad 2m dicẽdũ, ꝙ ſine iniuſtitia p̄t merces ſubtrahi merẽti, qñ ipſe reddidit ſe indignum mercede per culpam ſequentem. nã, & ea, q̃ homo iam accepit, quandoq; iuſte propter culpam perdit.

Ad 3m dicendum, ꝙ non eſt p̄p fortitudinem actatis, quæ poteſt à bono in malum deflecti.

Articulus V.

Vtrum opera mortificata per peccatum, per pænitentiam reuiuiſcant.

Sot. 4 ſ. d. 16. q. 2. a. 5.

4. di. 14 q. 2 art. 3. q. 3. Et diſt. 22. q. 1. ar. 1. ad 6. & Hebr. 6. lec. 1. & lec. 3.

* q. p̄ced. art. 1.

Ad quintum ſic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ opera mortificata p peccatũ, p pniã nõ reuiuiſcãt ſicut. n. p pniam ſubſequẽtẽ remittunt peccata p̄terita, ita ẽt p p̄ctm̃ ſequẽs mortificant opera prius in charitate facta: ſed peccata dimiſſa per pniam non redeunt, ut ſupra dictum eſt. * b ergo vr̃, ꝙ etiam opera mortificata, per charitatem nõ reuiuiſcãt

B ¶ 2 Præt. Opera dñr mortificari, h ad ſiĩtudinem aĩalium, q̃ moriuntur, ut dictum eſt † ſed aĩal mortuum, non p̃ot iterum uiuificari. ergo nec opera mortificara, poſſunt iterũ per pniam reuiuiſcere.

† art. p̄ce.

¶ 3 Præt. Opera i charitate facta, merẽt gloriã ſm q̃titatẽ grę, uel charitatis: ſed qñq; p pniam hõ reſurgit in minori grã, uel charitate, ergo nõ cõſequit h gloriã ſm meritũ priorũ operũ. & ita vr̃, ꝙ opera per peccatum mortificata, nõ reuiuiſcant.

Sed contra eſt, ꝙ ſup illud Ioel. 2. Reddã vobis annos, quos comedit locuſta. dicit * gl. Non patiar perire vbertatem, quã cũ perturbatione animi amiſiſtis: ſed illa vbertas ẽ meritũ bonorũ operum, qđ fuit perditum per p̄ctm̃. ergo per pœnitentiam reuiuiſcunt opera meritoria prius facta.

* gl. interlinearis ibidem.

C

Resp. Dicẽdũ, ꝙ q̃dã dixerũt, ꝙ opera meritoria p p̄ctm̃ ſequẽs mortificata nõ reuiuiſcũt per pniam ſubſequẽtẽ, cõſiderãtes, ꝙ opera illa non remaneãt, ut iterũ viuificari poſſint: ſed hoc impedire nõ p̄t, q̃n viuificent: nõ. n. hẽnt vim p̄ducẽdi i uitã æterna (qđ p̄tinet ad eorũ uitã) ſolũ, ſm ꝙ actu exiſtũt, ſed ẽt poſtquã actu ẽe deſinũt, ſm ꝙ remanẽt i acceptatione diuina. Sic aũt remaneut q̃tũ ẽ de ſe ẽt poſtquã p p̄ctm̃ mortificãt: q̃a ſem

D per De9 illa opera, ꝓut facta fuerũt, acceptabit, & ſcti de eis gaudebũt, ſm illud Apoc. 2. Tene qđ hẽs, ne alius accipiat coronam tuã: ſed ꝙ iſti, q̃ ea fecit, nõ ſint efficacia ad ducẽdũ i vitã æternã, ꝓuenit ex impedimẽto p̄cti ſupueniẽtis, p qđ ipſe reddit9 ẽ idignus uita ęterna. Hoc aũt impedimẽtũ tollit p pniam, in q̃tũ p eã remittunt peccata. vñ reſtat, ꝙ opera prius mortificata, p pniam recuperant efficaciã perducendi eũ, qui fecit ea, in vitam æternã, qđ eſt ea d reuiuiſcere. Et ita patet, ꝙ m opera mortificata per pniam reuiuiſcunt. n

D. gst. Concl. m

E

Ad primum ergo dicendum, ꝙ opera p̄cti, per pniam abolentur ſm ſe: ita. ſ. ꝙ ex eis ulterius deo indulgẽte, nec macula, nec reatus inducatur: ſed opera in charitate facta non abolent à deo, in cuius acceptatione remanent: ſed impedimentũ accipiunt ex parte hois operantis: & iõ remoto impedimenro, quod eſt ex parte hominis operantis, deus implet ex p̄te ſua illud, qđ opera merebant.

Ad 2m dicendũ, ꝙ opera in charitate facta nõ mortificant ſm ſe (ſicut dictum eſt †) ſed ſolũ per impedimentum ſuperueniens ex parte operatis. Animalia autem moriuntur ſm ſe, in quantum

† In eo. art.

git in minori charitate, conſequet quidē pmiu̅ eſſentiale, ſm quantitatem charitatis, in qua inuenitur, habebit tn̄ gaudium maius de operibus in prima charitate factis, q̄ de operibus, quæ in ſecunda fecit, qđ pertinet ad præmium accidētale.

ARTICVLVS VI.

Vtrum per pœnitentiam ſubſequentem, etiam opera mortua viuificentur.

Sot. 4 ſ. d. 16. q. 2. a. 6.

4. di. 14. q. 2 art. 3. c. 1. & dis. 15. q. 1. ar. 3. q. 4. & 5. AD SEXTVM ſic ꝓcedit. Vr̄ q̄ p pniam ſubſequētē ēt opera mortua (q̄. ſ. nō ſūt i charitate facta) viuificent. Difficili⁹. n. vr̄, q̄ ad vitā pueniat illud, qđ fuit mortificatū (qđ nūquā fit ſm nām) q̄ illud, qđ nūquā fuit viuū, viuificet: qa ex nō viuis ſm naturā aliqua viua generant: ſed opera mortificata, per pniam viuificantur, ut dictum eſt. ergo multo magis opera mortua viuificantur. Art. ꝓced.

¶ 2 Præt. Remota cā, remouetur effectus: ſed cā, quare opera de genere bonorum ſine charitate facta, nō fuerunt viua, fuit defectus charitatis, & gratiæ: ſed iſte defectus, tollitur per pniam. ergo per pœnitentiam opera mortua viuificantur.

In illud Aggei i. ſe minaſtis, &c. 10. 6. ¶ 3 Præt. Hierony. dicit, Si qn̄ videris inter multa mala opera facere peccatorem quēquā, aliqua, q̄ iuſta ſūt, nō ē tā iniuſtus deus, ut pp multa mala obliuiſcat paucorū bonorū: ſed hoc maxime vr̄, qn̄ mala pterita p pn̄iam tollunt, ergo vr̄, q̄ poſt pœnitentiam deus, remuneret priora bona opera in ſtatu peccati facta, quod eſt ea uiuificari.

SED CONTRA eſt, q̄ Apoſtolus dicit primæ Corin. 13. Si diſtribuero i cibos pauperū oēs facultates meas, & ſi tradidero corp⁹ meū ita ut ardeā, charitatē aūt n̄ habuero, nihil mihi ꝓdeſt, hoc aūt nō eſſet, ſi ſaltem per pniam ſubſequentē viuificarent. nō ergo pnia viuificat opera prius mortua.

RESP. Dicēdū, q̄ opus aliqđ dr̄ mortuū dupliciter. vno mō effectiue: q̄a. ſ. ē cā mortis: & ſm hoc opera pc̄ti, dn̄r opera mortua, ſm illud Heb. 9. ſanguis Chriſti emūdabit cōſciētias nr̄as ab operib. Concl. m mortuis. hæc igit opera mortua nō viuificant p pniam, ſed magis abolent, ſm illud Heb. 6. Non rurſus iacētes fundamentū pniæ ab operib. mortuis. Alio mō dn̄r opera mortua priuatiue, ſ. quia carēt vita ſpūali, q̄ eſt ex charitate, p quā aīa deo cōiūgit, ex quo viuit ſicut corp⁹ p aiam: & p hūc modū ēt fides, q̄ ē ſine charitate, dr̄ mortua, ſm illud Iac. 2. Fides ſine operib. mortua ē, & p hūc ēt modū oīa opera, q̄ ſūt bona ex gn̄e, ſi ſine charitate fiāt, dn̄r mortua, in quātum. ſ. nō ꝓcedunt ex principio vitæ, ſicut, ſi dicamus ſonū citharæ vocē mortuā. Sic igit dr̄ia mortis, & vitæ in operib. eſt ſm comparationem ad principiū, à quo procedunt opera aūt non pōt iterum à principio procedere (quia tranſeunt) & iterum eadem numero reſumi non poſſunt, vnde⁹ impoſſibile eſt, q̄ ope Concl. p D. 95 t. ra mortua iterum fiant viua per pœnitentiam.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ i reb. nālib. tā mortua, q̄ mortificata carēt principio vitæ: ſed opera dn̄r mortificata n̄ ex pte principij, ex quo ꝓceſſerūt, ſed ex pte impedimēti extrinſeci. mortua aūt dn̄r ex parte principij: & iđ non eſt ſimilis ratio.

AD 2m dicēdū, q̄ opa de gn̄e bonorū ſine charitate facta, dn̄r mortua pp defectū charitatis, & grǣ, ſicut principij. hoc aūt n̄ pſtat eis p pniam ſe quētē, ut ex tali pricipio ꝓcedāt. vn̄ rō n̄ ſequit.

AD 3m dicēdū, q̄ deus recordat bonorū, q̄ quis facit in ſtatu pc̄ti, n̄ vt remuneret ea i vita ęterna, qđ debet ſolis operib. viuis. i. ex charitate factis: ſed remunerat ea t pali remuneratiōe, ſicut Grego. dicit i hom. de Diuite, & Lazaro, q̄ niſi diues ille aliqđ bonū egiſſet, & i pſenti ſæculo remuneratione accepiſſet, nequaquā ei Abrahā diceret, Recepiſti bona iuita tua, uel ēt hoc pt referri ad hoc, qđ patiet tolerabili⁹ iudiciū. vn̄ dicit Au. in li. de Patiētia, nō poſſumus dicere, ſchiſmatico melius fuiſſet, ut Chriſtū negādo nihil eorū pateret q̄ paſſus ē cōfitendo, ſed æſtimandū eſt, tolerabilius ei futurū iudiciū, q̄ ſi Chriſtū negando, nihil eorū pateretur, ut illud qđ ait Apoſtolus, Si tradidero corpus meum, ita vt ardeā, charitatem aūt non habuero, nihil mihi prodeſt, intelligatur ad regnum cęlorum obtinendum, non ad extremi ſupplicij iudicium tolerabilius ſubeundum. hom. 40. in euangel. circa medū illius. Lib. de patientia, c. 26. in me. tom. 4. D. 426. & 1142. D. 95.

QVAESTIO XC. SVP. QVAES. XC.

De partibus pœnitentiæ in generali, in quatuor articulos diuiſa.

Alb. mag. 4. ſ. d. 16. a. 2. Sot. 4. ſ. d. 17. q. 1. a. 1. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 1. & 2. & 4. d. 14. q. 1. con. 2.

DEINDE conſiderādum eſt de partibus pœnitentię.

¶ Et primo in generali.

¶ Secundo in ſpāli de ſingulis.

CIRCA primum quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum pœnitentia habeat partes.

¶ Secundo, De numero partiū.

¶ Tertio, Quales partes ſint.

¶ Quarto, De diuiſione eius in partes ſubiectiuas.

IN q̄ōne 90. ſqua de partibus pniæ agitur. ſ. cōtritione, cōfeſſione, et ſatisfactione, ſciēdū eſt varias inueniri de hoc opiniones. Scotus nā que in 4. ſen. diſt. 16. q̄ō. 1. tenet q̄ iſta tria nullo mō ſint partes ſacramenti pnię. Et fundamētū eius eſt: quia apud ipſum i eo. 4. diſt. 14. q. 4. ſacramētum pniæ eſt abſolutio ſacramentalis, cui⁹ nulla pars eſt contritio, quæ eſt quoddam ſpirituale in anima: neque confeſſio: quia nihil eſt ipſius ſniæ ſacerdotij, ſed ē actus rei accuſantis ſeipſum: neqꝫ ſatisfactio, quæ ſequitur abſolutionem ſacramētalem. Durandus vero in 4. ſenten. diſtin. 14. q. 2. artic. 1. tenet ſacramentum pœnitentiæ integrari ex abſolutione, ut forma, & confeſſione, ut materia, contritionem vero non ponit eius partem, ſed diſpoſitionem proximam ſatisfactionem autem pro conſequente. Auctor autem, ut patet in litera, tenet hæc tria eſſe partes pœnitentiæ

ARTICVLVS I.

Vtrum pœnitentiæ debeant partes aſſignari.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur q̄ pęnitētiæ non debeant partes aſſignari. Sacrā. n. ſunt, in quibus diuina virtus ſecretius operat ſalutē: ſed virtus diuina eſt vna, & ſimplex. nō ergo pniæ, cū ſit ſacramentum, debent partes aſſignari. 4. diſt. 16. q. 1. ad 1. q. 1. & 4.

¶ 2 Præt. Pœnitentia, & eſt virtus, & eſt ſacramentum: ſed ei, in quantum eſt uirtus, non aſſignantur partes, cum uirtus ſit habitus quidam, qui eſt ſimplex qualitas mentis: ſimiliter etiam, & pœnitentiæ, in quantum eſt ſacramētum, non videtur q̄ ſint partes aſſignandæ: quia baptiſmo, & alijs ſacramētis nō aſſignant partes,

partes pęnitentiæ ſacraméti ex parte materiæ. Et quoniam Q.84.ar.2 Auctoris uia canonizata eſt ab uniuerſali ſynodo ſub Eugenio IIII. ubi ſic legimus, Quartum ſacramentum eſt pœnitentia, cuius quaſi materia ſunt actus pœnitentis: qui in tres diſtinguuntur partes, quarum prima eſt cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, ſecunda eſt oris confeſſio ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriã habet, ſuo ſacerdoti confiteatur integraliter, tertia eſt ſatisfactio pro peccatis, ſecũdum arbitriũ ſacerdotis, quæ quidem præcipua fit per orationem, ieiuniũ, & eleemoſinam. Forma huius ſacramenti D.8.ſt. L.1.2.tex. 31.to.2. ſunt uerba abſolutionis, quæ ſacerdos profert quum dicit, ego te abſoluo. hæc ibi. Iõ ſanctæ matris eccleſiæ doctrina mõſtrat, tam Scoti quàm Durandi opiniones deficere: ex hoc enim ꝙ pœnitentiæ ſacramẽtum conſtare dicitur Art.ſeq. Con.m ex actibus pęnitentis, ut materia, & abſolutione, ut forma, ſequitur ꝙ ſacramentum pœnitentiæ non eſt ſola abſolutio ſacerdotis, ex hoc uero, quòd actus pœnitentis, qui ſunt ut materia ſacramenti, diſtingui dicuntur in tres partes. ſ. contritionẽ, confeſſionem & ſatiſfactionem ſequitur, quod non ſola confeſſio ut materia in ſacramento pęnitentiæ. Stat ergo ſolida Auctoris doctrina.

SVP. Q. LXXXX. ARTIC. II.

Scot.4.ſ.d.16.q.12.
Ricca.4.ſ.d.16.q.1.a.1.
Mairo.4.ſ.d.15.q.4.
Duran.4.ſ.d.16.q.1.
Sot.4.ſ.d.17.q.1.a.2.
Cap.4.d.16.q.1.con.3.

IN eiuſdẽ q art.2. in reſponſione ad primum dubium occurrit circa ipſam reſponſionem, pro quanto dicit, quòd

ergo pęnitentię nullo modo debent partes aſſignari. A

¶ 3 Præt. Pęnitẽtiæ* materia eſt pc̃tm̃, ut ſ dictũ ẽ: * ſed pc̃tõ nõ aſſignantur partes. ergo etiam nec pęnitentia ſunt partes aſſignandæ.

SED CONTRA ẽ, ꝙ partes ſũt, ex qbus pfectio alicuius itegratur: ſed pęnitentiæ pfectio integraĩ ex pluribus, ſ. contritione, confeſſione, & ſatiſfactione. ergo pęnitentia habet partes.

RESPON. Dicendũ, quòd par B tes rei ſunt, in quas materialiter totum diuiditur. habent enim ſe partes ad totum, [d]ſicut materia ad formam. unde in 2.* Phyſico. partes ponunĩ in genere cauſæ materialis, totum autẽ in genere cauſæ formalis. Vbicunq; igitur ex parte materiæ inuenĩ aliqua pluralitas, ibi eſt inuenire partiũ rationẽ. Dictũ eſt autem ſupra,* ꝙ in ſacramento pęnitẽ C tiæ, actus humani ſe habent per modũ materiæ. Et ideo cũ plures actus humani requirãtur ad pęnitentiæ perfectionẽ, ſcilicet ꝯtritio, cõfeſſio, & ſatiſfactio, (ut infra patebit*) [m] cõſequens eſt, quòd ſacramentum pęnitentię habeat partes.*

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ quodlibet ſacramentũ hẽt ſimplicitatẽ rõne uirtutis diuinæ, q̃ in eo operatur: ſed uirtus diuina pp ſui magnitudinẽ, operari pt D & per unum, & per multa, rõne quorum alicui ſacramento poſſunt partes aſſignari.

AD 2[m] dicẽdũ, ꝙ pnię, ſm ꝙ eſt uirtus, nõ aſſignanĩ partes: actus. n. humani, q multiplicanĩ in pnia, nõ cõparanĩ ad habitũ uirtutis, ſicut partes, ſed ſicut effectus. uñ relinquiĩ ꝙ partes aſſignenĩ pnię, inquãtũ eſt ſacramentũ, ad qđ actus humani ꝯparanĩ, ut materia. In aliis ãt ſacra E mẽtis materia nõ ſunt actus humani, ſed aliqua res exterior, una ſiue ſimplex, vt aqua, uĩ oleũ ſiue ꝯpoſita, ut chriſma: & iõ aliis ſcr̃atis nõ aſſignãtur partes.

AD 3[m] dicendum, ꝙ peccata ſunt materia remota pęnitẽtię inquantũ ſcilicet ſunt materia, uel obiectũ humanorũ actuũ, q ſunt propria materia pænitentiæ, prout eſt ſacramentum.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter aſſignentur partes pęnitentiæ, contritio, confeſſio, & ſatiſfactio.

AD SECVNDVM ſic pcediĩ. Vĩ ꝙ inconuenienter aſſignenĩ partes pniæ, cõtritio, cõfeſſio, & ſatiſfactio. Cõtritio. n. eſt in corde (& ſic [h]pertinet ad interiorẽ pniam) cõfeſſio in opere, & ſic duo vltima pertinent ad exteriorem pniam. Pnia aũt interior nõ ẽ ſacr̃m, ſed ſola pnia B exterior, q̃ ſenſui ſubiacet. non ergo conuenienter aſſignantur hæ partes ſacramento pniæ.

¶ 2 Præt. In ſacr̃o nouæ legis confertur gratia, ut ſupra habitũ eſt.* ſed in [h] ſatiſfactione nõ cõferĩ aliqua gratia. ergo ſatiſfactio non eſt pars ſacramenti.

¶ 3 Præt. Nõ ẽ idẽ fructus rei, & pars, ſed ſatiſfactio ẽ fructus pniæ, ſm illud Luc.3. Facite fructus dignos pœnitentiæ. ergo C non eſt pars pęnitentiæ.

¶ 4 Præt. Pnia ordinatur ꝯ peccatum: ſed pc̃tm̃ põt perfici ſolum in corde, per cõſenſum, ut in ſecunda parte habitum eſt. [h] ergo & pęnitentia. nõ ergo pęnitentiæ debent partes poni ꝯfeſſio oris, & ſatiſfactio opis.

SED CONTRA, Vĩ ꝙ debeant poni plures partes pnię. Pars. n. hoĩs poniĩ non ſolũ corpus, qđ eſt eius materia, ſed ẽt aĩa, quæ D eſt eius forma: ſed tria p̃dicta,* cũ ſint actus pęnitentis, ſe habent ſicut materia, abſolutio autem ſacerdotis ſe habet per modum formæ. ergo abſolutio ſacerdotis debet poni [h] quarta pars pœnitentiæ.

RESP. Dicendũ, ꝙ duplex eſt pars, ut dĩ in quinto * Metaph. ſ. pars eſſentiæ, & pars quantitatis. Partes eſſentiæ ſunt naturaliter qdẽ forma & materia lo E gice aũt eſt genus, & dĩa. Hoc aũt mõ quodlibet ſacramẽtum diſtinguiĩ in materiã, & formã, ſicut in partes eſſentiæ: vñ, & ſupra dictũ eſt,* ꝙ ſacramẽta cõſiſtunt in reb. & uerbis: ſed qa [d] quantitas ſe tenet ex parte materię, partes quãtitatis ſũt partes materię. Et hoc modo ſacr̃o pnię ſpãliter aſſignantur partes, (ut dictũ eſt *) quãtũ ad actus pęnitẽtis, q ſũt materia hu

contritio ſecundum eſſentiam nõ eſt pars ſacramenti uirtualiter autem pertinet ad exteriorem pœnitentiam, id eſt, ut pars ſacramenti, in- 4.d.16.q. 1.ar.1.q. 2.&4.& diſt.17.q. 3.a1.3.q. 4.d.22.q. 2.ar.1.q. 2.ad 3.Et 2.Cor.7. lect.3. quantũ implicat propoſitum confitendi, & ſatiſfaciẽdi: ſecundum enim reſponſionem hanc nõ ſunt tres ſed duæ partes pœnitentiæ, quoniam contritio, ut diſtinguitur à confeſſione, & ſatiſfactione, non eſt pars pœnitentiæ, & ſic Auctor ſibi ipſi contrarius inuenitur.

¶ Ad hoc dicitur, quod in contritione plura inueniuntur. inter quæ unum eſt Q.62.art. 1.&3. uelle recompenſare ad arbitrium ſacerdotis. Et ratione huius ponitur prima pars pęnitentiæ ſacramenti, tanquam initium eius, ita quòd actus ille interior, licet ſecundum ſe non ſpectet ad exteriorem pœnitentiam, ut eſt tamen ratio, & initium exterioris pœnitentię ad exteriorem ſpectat pęnitentiam. Sicut in aliis videmus tã bonis, quam 1.2.q.72. art.7. malis, quòd interiores actus, & paſſiones, ut ſunt rationes exteriorum, ad exteriora ſpectant iudicia: aliter enim iudicatur offendens ex odio, aliter offendens ex ira, &c. Et præter communem hanc rationem ſpecialis in propoſito interuenit ratio, quæ ex differentia inter recompenſationem puræ iuſtitię, Poſita in argumento. & recompẽſationem iuſtitiæ, & amicitiæ facile patet. Recompenſatio enim iuſtitiæ attenditur ſecundum æqualitatem ex 1.5.c.tex. 7.to.3 teriorem, ſiue ſponte, ſiue inuite fiat recõpenſatio, ut patet tã in ſolutione pecunię quàm in abſciſſione membrorum, ſeu vapulatione, & ſatiſfactũ eſt enim iuſtitiæ etiam ſi inuitus reus ſoluerit, aut paſſus fuerit: recompẽſatio Q.60.ar. 5.& 6. D.945. autem iuſtitię, & amicitiæ, niſi ſponte fiat à reo, nihil ualet: quoniam non eſt reconciliatiua. Et quoniam ad ſacramentũ pęnitentiæ ſpectat recom Ar.pręce. pẽſatio recõciliatiua, ideo

ius ſacramenti. Dictum eſt autē F ſupra,† ꝙ alio modo fit recompenſatio offenſæ in pęnitentia, & in uindicatiua iuſtitia. Nā in uindicatiua iuſtitia fit recompēſatio ſm arbitrium iudicis, non ſm uoluntatem offendentis uel offenſi, ſed in pęnitētia fit recōpēſatio offenſæ ſecundum uolūtatē peccantis, & ſecundum arbitriū dei, in quem peccatur: q̄a hic non quæritur ſola integratio æqualitatis iuſtitiæ, (ſicut in C iuſtitia uindicatiua) ſed magis recōciliatio amicitiæ, qđ fit dū offendens recompenſat ſecūdū uoluntatē eius, quē offendit. Sic igitur requirit̃ ex parte pęnitētis: primo quidem uolūtas recōpenſandi, quòd fit per cōtritionē: ſecūdo, ꝙ ſe ſubiiciat arbitrio ſacerdotis loco dei; qđ fit ĩ cōfeſſione: tertio, ꝙ recōpenſet ſecundū arbitrium miniſtri dei: quod fit in ſatisfactione, & iō[m] H cōtritio, cōfeſſio, & ſatisfactio, ponuntur partes pęnitentiæ.[n]

Ad primum ergo dicendum, ꝙ contritio, ſecundum eſſentiā q̄dem eſt in corde, & pertinet ad interiorem pęnitētiā: uirtualiter autem pertinet ad exteriorem pœnitētiā, inquātū ſcilicet implicat propoſitū confitendi, & ſatisfaciendi.

Ad 2m dicendum, quòd ſatisfactio confert gratiam, prout eſt I in ꝓpoſito: & auget eā prout ē in executione; ſicut ēt baptiſm[o] in adultis, ut ſupra dictum eſt†.

Ad 3m dicendum, ꝙ ſatiſfactio eſt pars pęnitētiæ ſacramēti, fruct[9] aūt pęnitētiæ uirtutis.

Ad 4m dicēdū, ꝑ plura requirunt̃ ad bonū, qđ procedit ex integra cā, q̄ ad malū, qđ ꝓcedit ex ſingularib. defectib. ſm[a] Dionyſ. 4. c. de Diui. nom. & iō licet pctm̄ ꝑficiat̃ in ꝯſenſu cordis, ad ꝑfectionē tñ pęnitētiæ req̄rit̃, & cōtritio cordis, & confeſ K ſio oris, & ſatisfactio operis.

Ad contrarium uero patet ſolutio per ea, quæ dicta ſunt*.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædicta tria ſint partes integrales pœnitentiæ.

AD TERTIVM ſic ꝓceditur. Vr̃ ꝙ ꝑdicta tria ñ ſint partes integrales pnię pnia. n. ut dictū ē, † contra peccatum ordinatur: F ſed pctm̄ cordis, oris, & operis sūt partes ſubiectiuę peccati, & nō partes integrales: quia pctm̄ de quolibet horū ꝑdicat̃. [b] ergo ēt in pęnitētia cōtritio cordis, ꝯfeſſio oris, & ſatisfactio operis, non ſunt partes integrales.

¶ 2 Pręt. Nulla integralis in ſe[h] ꝯtinet aliam ſibi condiuiſam: ſed contritio continet in ſe confeſſionē, ꝙ ſatiſfactionē in ꝓpoſito. ergo nō sūt partes ĩtegrales.

C ¶ 3 Præt. Ex[h] partib. ĩtegralib. ſit̃, & æqualiter ꝯſtituit̃ totū: ſicut linea ex ſuis partib. ſed hoc non ꝯtingit hic. ergo ꝑdicta nō ſunt partes integrales pœnitentię.

Sed contra, Il' ę dicunt̃ partes ĩtegrales, ex q̄b. ꝑfectio toti[9] ĩtegrat̃: ſed ex trib. ꝑdictis ĩtegrat̃ ꝑfectio ipſi[9] pnię. ergo ſunt partes ĩtegrales pęnitētiæ.

Respon. Dicēdū, ꝙ q̄dā dixerūt hæc tria eſſe partes ſubiectiuas pniæ. ſed hoc nō pōt eſſe: q̄a ſingulis partib. ſubiectiuis adē tota[d] uirtus totius, & ſit̃, & ęqualiter; ſicut tota uirtus aĩalis, inq̄ itū eſt aĩal. ſaluatur in qualibet ſpecie aĩalis, q̄ ſit̃, & ęqualiter diuidūt aĩal, ſed hoc ñ ē ĩ ꝓpoſito. & iō alii dixerūt, ꝙ sūt partes potētiales, ſed nec hoc uerū eē pt: q̄a ſingulis partib potētialib. adeſt totū, ſm totā eſſentiā: ſicut tota eſſētia aĩæ adeſt cuilibet eius potētiæ, ſed hoc nō eſt in ꝓpoſito. unde[m] relinquit̃, ꝙ ꝑdicta tria ſint partes integrales pęnitētiæ.[n] Ad quarū rōnē exigitur, ut totū nó adſint ſingulis partibus, neq; ſecūdū totam uirtutem eius, neq; ſecundū totam eius eſſentiam, ſed oibus ſimul.

Ad primum ergo dicendū, ꝙ peccatū, quia rationē mali hēt, pōt in uno tātū perfici, ut dictū eſt. † & ideo peccatum, quod in ſolo corde ꝑficitur, eſt una ſpēs peccati. Alia[d] uero ſpēs eſt peccatum, quod perficitur in corde & ore, Tertia uero ſpēs eſt peccatum, quod ꝑficitur in corde, & opere. & huiuſmodi peccati partes quaſi integrales ſunt, qđ eſt in corde, & quod eſt in ore, & qđ eſt in opere. & ideo pœnitētia, q̄ in his tribus perficitur, hæc tria ſunt partes integrales.

Ad 2m dicēdū, quòd una pars integralis, poteſt continere to-

Q.85.a.3. ad 3. ideo ad hoc denotandum initium, & ratio eius ponitur uelle, recompenſare: qđ uelle, quia clauditur in contritione, ideo cōtritio ponit̃ prima pars ſacramenti pœnitētiæ, & dr̃ in lr̃a de ea, ꝙ non ſecundum eſſentiā, ſed uirtualiter, hoc eſt, ut eſt initiū recōpenſationis, eſt pars ſacramēti pęnitētiæ. Auctor. n. per illa uerba, inquantū ſ. implicat propoſitū cōfitēdi, & ſatisfaciēdi circūloquimur uoluntatē recōpenſandi, quā ĩ corpore art. cōcluſerat eſſe primā partē pœnitētiæ. Vñ patet, ꝙ cōtritio non ſolum ſecūdū ſe, ſed ut eſt prima pars pœnitentiæ, diſtinguit̃ a cōfeſſione, & ſatisfactione, nā uolūtas recompenſandi diſtinguitur a ſubiectione, & ab executione.

¶ Et per hæc patet reſponſio ad Scot. & Durand. utentes hoc argumento.

¶ In eod. ar. in reſpōſione ad ſecundū nota diligenter, & ꝑdica doctrinā hāc, ꝙ ſatisfactio ſcialis auget gratiam ex hoc, ꝙ eſt pars ſacramēti. Et potes hoc intelligere ex differentia, q̄ eſt inter ſatisfactionem ſacramētalē, & non ſacramētalē. nā ſatisfactio ſacramētalis ualet nō ſolū ſecundū ſe, ſed ēt ex uirtute clauiū, ſatisfactio aūt nō ſacramentalis ualet ſolum ſecundum ſe: Q.68.a.2 & q.69.a.8. quoniam a clauibus non emanauit, quocirca plus prodeſt unius ieiunii dies, aut unum pſalterium ex impoſitione confeſſoris, quàm ſine tali impoſitione. Et hinc ſequitur duo. primū, Ca.4. parte 4. inter finem & medium. ꝙ pœnitentes errant paruam ſatisfactionem uolentes ſibi à confeſſore imponi. ſecundum, quòd confeſſores minus bene prouident pęnitentibus, paruis tamen, dando ēt leuem pœnitentiam: ipſa enim In corp. a. prorogatio ſatiſfactionis ſacramentalis uirtute clauium, & augere nata eſt gratiam, & plus ualere 4.di.16.q.1.ar.1.q.3. ad ſatisfaciendum ꝓ peccatis.

¶ In eadem reſponQ.84.a.1. ſione ſoluenda occurrit ōbiectio Dur. in 4. di. 16. q. 1. contra ſatiſfactionē: quia id non pars ſacramenti, ſine quo ſacramentū eſt completum uel deficiente una parte ſacramenti ſacramentum nullū eſt, ſed ſine ſubſecuta ſatiſfactione, ſacramentum pœnitentiæ iā fuit uerū ſacramētum ergo.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ pars eſt duplex, eſſentialis, uel integralis. Et ſine parte quidem eſſentiali ſacramentum nullum eſt: ſicut nec homo eſt ſi deſit anima, aut corpus. Sed ſine una parte integrali ſacramentum uerum quidem, ſed imperfectum eſſe poteſt: ſicut homo ſine manu eſt uerus homo, ſed mancus. Satiſfactio autem non Ar. præce. poſitu: ſar gu.1. ponitur pars eſſentialis ſacramenti pœnitentiæ, ſed integralis: eſt. n. pars actuum pœnitentis, qui ſunt ut materia ſeu pars eſſentialis ſacramenti: D.970. ſicus manus eſt pars corporis humani, quod eſt materia, & pars eſſentialis hominis.

SVP. Q. LXXXIX, ARTIC. III.

Al. Mag. ubi ſup. Sot. 4 ſ. d. 16. q. 1. ar. 3. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 4.

IN ar. 3. eiuſdem q. in reſponſione ad primum, ſcito quòd Con. m. peccata cordis oris, & operis, dupliciter diſtinguuntur inter ſe: primo ſpecifice: ſecūdo, gradualiter. Nam ſi ſumatur peccatū, ſecundum ſuam rationem cōſumatum, & diſtinguatur in peccatum cordis, uel oris, uel operis, ſic eſt diſtinctio non ſolum ſpecifica, ſed generica. Nam peccatum Ar. præce. ad 4. cordis eſt illud, quod in ſolo actu interiori conſummatur, ut eſt in D.994. fidelitas odium Dei, & huiuſmodi. Peccatum uero oris eſt, quod in ipſo ore conſumatur ut contumelia, blaſphemia, detractio, & huiuſmodi. Peccatum autem operis eſt, quod in exteriori opere conſumatur, ut adulterium, homicidium furtum & huiuſmodi.

¶ Si uero peccatum aliquod

aliquod, quod in opere cõſumatur, diſtinguatur in cogitationem, locutionem, & opus, puta quia primo deliberauit homině occidere, deinde dicit ſe occiſurum, & demum occidit illũ, ſic diſtinctio non eſt ſpecifica: quoniã omnia illa peccata ſunt minus ſpeciei, ſed eſt gradualis: quoniam gradatim peccatum conſumatur ex eo ꝙ eſt in corde, & ꝙ eſt in ore, &c. Et ſi bene perſpexeris literam: utranque, in eadem inuenies.

¶ Et hæc tam de hac quæſtione, quam de toto hoc opere ab Auctore edito dicta ſufficiant: hic enim fęlici tranſitu ad cęleſtem patriam præuentus diuus Thomas ſcribẽdi finem fecit: unde reſidua alio modo tractanda ſunt.

tum, licet nõ ſm eſſentiam fundamentum.n. quodãmodo virtute continet totum ędificium. Et hoc modo cõtritio continet virtute totam pœnitentiam.

Ad 3m dicendum, ꝙ oẽs partes integrales habent ordinem quendam adinuicem: ſed quædam habẽt ordinem tantum in ſitu, ſiue ꝯñr ſe habeant ſicut partes exercitus, ſiue ſe tangãt ſicut partes acerui, ſiue ẽt colligẽtur, ſicut partes domus, ſiue ẽt continuentur, ſicut partes lineæ. Quædam uero habent inſuper ordinẽ uirtutis, ſicut partes animalis, quarum prima virtute eſt cor, & aliæ quodã ordine virtutis dependent ab inuicem. Tertio modo ordinãtur ordine temporis, ſicut partes temporis, & motus. Partes igĩ pęnitentiæ habent adinuicem ordinem uirtutis & temporis, quia ſunt actus: nõ autem ordinem ſitus, quia non habent poſitionem.

Articvlvs IIII.

Vtrum conuenienter diuidatur pœnitentia in pœnitentiam ante baptiſmum, pœnitentiam mortalium, & pœnitentiam uenialium.

Sec. 4. ſ. d. 17. q. 1. a.

4. l. 16. q. 1. art. 2 q. 1. & 5. co. & Mal. 3. A D QVARTVM ſic proceditur. Videtur ꝙ inconuenienter diuidatur pœnitentia in pœnitentiam ante baptiſmum pęnitentiam mortalium, et pœnitentiam uenialium. pęnitentia.n. eſt ſecunda

Q. 84. ar. 6. tabula poſt naufragium (ut ſupra dictũ ẽ) baptiſmus autem prima. Illud ergo quod eſt ante baptiſmum, non debet poni ſpecies pœnitentiæ.

¶ 2 Præt. Quod poteſt deſtruere maius, pt etiam deſtruere minus: ſed mortale eſt maius peccatum, quàm veniale. Illa uero pœnitentia, quæ eſt de A mortalibus, eadem etiam eſt de venialibus. nõ ergo debent poni diuerſæ ſpecies pęnitentiæ.

¶ 3 Pręt. Sicut poſt baptiſmum peccatur uenialiter, & mortaliter, ita etiam ante baptiſmum. ſi ergo poſt baptiſmum diſtinguitur pęnitentia uenialium & mortalium, pari ratione debet diſtingui ante baptiſmum. non ergo conuenienter diuiditur pœnitentia per has ſpecies.

Sed contra eſt, quòd Aug. in lib. de pœnitentia ponit prædictas tres pęnitentiæ ſpecies. In li. de vn. pę. & de medicina pęn. c. 2. t. 9.

Resp. Dicẽdum, ꝙ hæc diuiſio eſt pniæ ſm ꝙ eſt uirtus. Eſt aũt conſiderandum, ꝙ quælibet Conc. m B uirtus operatur ſm congruentiam temporis, ſicut & ſm alias debitas circumſtantias: unde, & uirtus pœnitentiæ actum ſuum habet in hoc tempore, ſecundum ꝙ conuenit nouæ legi. Pertinet autem ad pęnitentiam, ut deteſtetur peccata præterita, cum propoſito immutandi uitam in melius, quod eſt quaſi pœnitentiæ finis. Et quia moralia recipiunt ſpeciem ſecundum finem, ut in ſecunda parte habitum eſt, † cõueniens eſt, ꝙ diuerſæ ſpecies pœnitentiæ accipiantur ſm diuerſas immutatio- 1. 2. q. 1. art. 3. & q. 18. art. 4. & 6. nes, quas pęnitens intendit. Eſt autem triplex immutatio à pęnitente intenta. Prima quidem per re C generationem in nouam uitam, & hæc pertinet ad pniam, quæ eſt ante baptiſmum. Secunda aũt immutatio eſt per reformationẽ uitæ præteritæ iam corruptæ, & hæc pertinet ad pniam mortalium poſt baptiſmũ. Tertia aũt immutatio eſt in perfectiorẽ operationẽ uitæ, & hæc pertinet ad pniam venialium, quæ remittuntur per aliquem feruentem actum charitatis, ut ſupra dictum eſt. † Q. 87. art. 2. & 4.

Ad primvm ergo dicẽdum, ꝙ pnia, quæ eſt ante baptiſmum, non eſt ſacramentum, ſed eſt actus uirtutis, diſponens ad ſacramentum baptiſmi.

Ad 2m dicendum, ꝙ pęnitẽtia, quæ delet pec D cata mortalia, delet etiam venialia: ſed non conuertitur. Et ideo hæ duæ pœnitentiæ ſe habent, ſicut perfectum, & imperfectum.

Ad 3m dicendum, ꝙ ante baptiſmum non ſunt peccata uenialia ſine mortalibus. Et quia ueniale ſine mortali dimitti non poteſt, ut ſupra dictum Q. 87. ar. 4. eſt, ideo ante baptiſmum non diſtinguitur pœnitentia mortalium, & uenialium.

FINIS.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO.

Omnes ſunt quaterniones, præter O O, ſunt quinterniones.

VENETIIS, Apud Iuntas. M D LXXXVIII.

L
A